CONSILIORVM MEDICINALIVM, CONSCRIPTORVM

à

Præstantiss. atque Exercitatiss. nostrorum temporum Medicis

LIBER SINGVLARIS

Opus cùm ad grauissimorum affectuum curationem; tum ob doctrinæ varietatem, omnibus Medicinam exercentibus summe necessarium, ac maxime fructuosum.

Adiuncto Indice rerum omnium memorabilium copiosissimo.

Nunc primum studio & opera

LAVRENTII SCHOLZII à Rosenaw Med. Vratisl. hoc modo in lucem editus.

HANOVIÆ
Typis Wechelianis apud hæredes Ioannis Aubrii.

M DC. X.

Cum priuilegio Cæs. Maiest. ad annos Decem.

10 +

Scholzii
Consilir.
Medicinal.
liber.

REVERENDISS. ILLVSRISS. Q.
SILESIÆ PRINCIPIB.
CÆTERISQ.

JLLVSTRIB. GENEROSIS.MAGNIFICIS, AC AMPLISS. EIVSDEM
ORDINIB.

PATRIÆ PATRIB. SALVT. AC TRANQVILLITATIS PVB. ASSERTORIB.
ET VINDICIB.

RELIGIONE, IVSTITIA, SAPIENTIA,
PRVDENTIA, FORTITVDINE, CLEMENTIA DECORATISS.

LITERAR. ET LITERATOR.
FAVTORIB. MVNIFICENTISS.

DOMINIS SVIS CLEMENTISS. ET BENIGNISS.
VNIVERSIS AC SINGVLIS, A DEO, VT BONOR. OMNIVM
DATORE, SIC VITÆ, ET SANITAT. TVM AVTORE, TVM SERVATORE VNICO,
OPTIMA QVÆQ. ET OPTATISS. CORPORIS, ANIMIQ. COMMODA.

EX ANIMO PRECATVS,
HVNC

CONSILIOR. MEDICINALIVM
LIBRVM,

CVM SALVTARIB. ANTIDOTIS ADVERSVS CRVDELES OMNIS GENERIS MORBOS,

VITÆ HVMANÆ CARNIFICES;

)(2

TVM PLVRIMIS NATVRÆ ARCANIS,
SCITV APPRIME DIGNIS,
REFERTISS.

EX
IPSIVS HYGIEIÆ PENETRALIB.
ET
CELEBERRIMOR. APOLLINIS, ÆSCVLAPIIQ. MYSTARVM ADYTIS DEPROMPTVM,

VSVI BONOQ. PVBL. NON ABSQVE LABORE A SE CONCINNATVM,

LAVRENTIVS SCHOLZIVS
A ROSENAW, MED.
VRATISL.

SINCERI IN OMNEM VITAM HVMANAM STVDII,

ERGA PATRIAM TAMEN INPRIMIS

FIDELIS AC DEVOTI OBSEQVII MONIM. PERPET.
L. M. Q.

D. D. D.

LAVREN-

LAVRENTII SCHOLZII A ROSENAW, MEDICINÆ DOCTORIS,

Ad Lectorem aequum & candidum PROOEMIVM.

QVEMADMODVM vniuersa docendi, ratio duplicem viam habet, vnam, quæ viua voce ac oratione ad pręsentes vtitur; alteram; quę scriptis erudit: ita in hominum quoque valetudine, cum pręseruanda, tum curanda, medendi ratio duplex esse solet. Aut enim Medicus, cognita morbi natura, ac consideratis omnibus, vt decet, circumstantiis, quid ex vsu sit, quæ fieri, quæque non fieri oporteat, præsentibus ex arte coram præcipit; aut scripto, in quo & de morbo ipso, & de illius curatione iudicium & sententiam suam explicat, absentibus absens succurrit. Hoc docendi in Arte nostra genus posterius recte CONSILIORVM nomen obtinet, quamuis eodem modo præsentibus quoque interdũ, ad morborum, periodicorum præsertim, ac frequenter recurrentium, aut eorũ, quos metuimus, præcautionem, à Medicis præscribantur. Duo autem pręcipue horum Consiliorum fines sunt; vnus cum iis, qui longius absunt, si nostrum de sua præsente in valetudine iudicium requirunt, gratificamur; alter, cum in chronicis & diuturnis, ac periodicis morbis, de earum rerum, quæ impedire, & interci-

pere nouas inuasiones possunt, obseruatione aliquidmonemus. Neutrum vero, licet aliqui hoc genus operarum nostrarum, cum nimirum aliis consilia mittimus, reprehendant, mihi improbandum videtur. Pro confirmatione huius suæ opinionis primo hanc rationem adferunt, quod nisi omnia symptomata equisite à Medico perpendantur, mutationes etiam quotidianæ exploratæ fuerint, ac multa artificiose rogando ab ægrotis didicerimus, recte ægro consuli non posit, præsertim cum ea etiam, quæ absentes scribunt, non sufficere ad Medici informationem videantur. Recte enim ac vere Aristoteles dixit; quod ii, qui ad pauca respiciunt, facile fallantur. Deinceps vtuntur Galeni autoritate. Nam cum is a quodam Cæciliano amico, vt filio suo epileptico adesse vellet consilio suo, rogaretur, grauate id fecit, hocque sui moris non esse prætendit. Cum enim (inquit) puerum hunc nuncquam viderim, neque a principio qualis ipsius natura fuerit, qualisque nunc ob ægritudinem sit, cognouerim; sed à vobis tantum eùm Epilepsiæ accessionibus infestari audiuerim, facile decipi possem: Tandem tamen hoc addit, se quidem nũquam antea id facere solitum fuisse; verũ ne negligẽs potius, quam rei veritate ductus, non obsequi videatur, se hac in parte illius petitioni satisfacturum esse. Præter has duas causas, tertiæ quoque cuiusdam idem Galenus mentionem facit, nimirum, quod

licet

licet ipse Medicus non erret, & accurate omnia moneat; singula tamen in ipso vsu etiam ab intelligentibus, administrari non possint. Nam & Hippocrates noster dicit; tum omnia recte fieri, si etiam ab astantibus nullum erratum commissum fuerit. Licet autem his, & aliis de causis consilia, quæ à Medicis non tantum in præsentium, verumetiam absentium vsum interdum etiam futurum ordinantur, vt in aliis etiam optimis rebus fieri solet, reprehendi à nonnullis posse videantur; numquam tamen rationes istæ, vel si plures etiam sint, tantum valuerunt, vt Medicos superiorum ętatum, ac nostros quoque, à Consiliorum vtriusque generis communicatione absterrere potuerint. Rem ita sese habere multa præclara scripta â diaersis in hoc genere edita, vtpote: BAVERIO, MONTAGNANA, CHERMISONE, HVGONE GENTILI, MATTHÆO DE GRADI, MONTANO, FERNELIO, MERCVRIALI, ERASTO, & aliis quampluribus, abunde testantur. Isti vero huius sui instituti minime contemnendas, tum alias. tum istas, quas subiiciam breuiter rationes habueruut: Prima est, quod sicuti Consilium, secundum græcum prouerbium, diuina quædam res est: Ita illi, qui sua prudentia aliis subueniunt, laudari numquam satis possunt, tantoque magis, quo vita omnibus istius mundi fortunis cæteris cariores sse solet. secunda? quod in plerisq, morbis,

velmediocris rerum necessariarum cognitio, non omnium etiam leuissimarum circumstantiarum indicatio sufficiat. Tertia: quod consilia sæpe hoc fine, vt plurium Medicorum sententiis inter se collatis, rectius, quid in præsentia vtile sit, statui posit, in morbis præsertim raris & insolitis, ac coniunctis cum nouis quibusdam symptomatibus, præscribantur. Plures enim oculi plus vident, quam vnus. Quarta; quod plerique, in quorum gratiam alibi consilia conscribuntur, Medicos suos à quibus omnia, quæ ab absentibus ordinantur, rite gubernari possunt, domi habere solent. Quinta; quod multa consilia non amplius ægris, sed vel cõualescentibus, aut iis, qui morbũ aliquem metuũt, vt præseruationi cõtra morbos inseruiant, præscribantur. Sexta, quod interdũ, vel vtcunque consulere, quam rogantẽ plane deserere satius sit. Septima deniq. quod ipsa experientia, plurimis consilia Medicorum profuisse, & felici euentu ea comprobata fuisse, satis superque cõuincat. Quæ vero Methodus in consiliis conscribendis potissimum tenenda sit, ipsa exempla Artificum abunde demonstrant. Cumque hac de re doctissimus MONTANVS in eruditissimis suis consiliis, à DOMINO JOHANNE CATONE, Medico III. Cæsarum, piæ memoriæ, olim diuulgatis, quodam loco, vbi de Montagnanæ etiam, ac Brocardi, consultandi ratione deprauata, libere pronunciat, pluribus verbis agat, Lectorem eo remittendum esse duxi. De Consiliis vero Medicis, à multis hinc inde publicatis

catis iudicium suum ferre velle, cũ sit admodum periculosum, non parum etiam odiosum, omisis aliis, nunc tãtum de nostris, quæ publicamus hoc tempore, aliquid in medium adferam. Qui vir fuerit CRATO noster, cuius consiliis primam manum admouere ante annos aliquot cœpi, quique fuerint reliqui, quorum consilia foras damus, quanta prudentia, doctrina, felicitate ornati fuerint: quanta autoritate, non tantum in diuersis Aulis, iisque præcipuis, sed etiam celebriorib. Rebus publicis, quibus magno cum fructu, ac laude sua seruierũt, indeque gloriam immortalem consecuti sunt, floruerint, etiam me tacente notissimum est. Vere quinetiam hoc affirmare possum, quod consilia ista tanti hactenus apud illos, à quib. ea magno labore, à nonnullis etiam vix prece, ac precio consecutus sum, habita fuerint, vt quoquisque plura apud se hoc in genere asseruaret: tanto maiorẽ Thesaurum se possidere arbitratus sit. Quia vero boni ea est natura, vt dicatur esse κοινωνικὸν, & quo plures inde participant, eo subinde euadat tum illustrius tum perfectius, ego ne Thesaurum istũ, hoc modo comparatum, mihi soli seruare, & abscondere velle viderer: consilia ista, quibus, vt verum fatear, plurimum sæpenumero his octodecim annis, quibus, Dei gratia, Medicinã facio, adiutus sum, quæque haud mediocriter in commune posita, aliis etiam Medicinæ studiosis, quia ea legerint, & cognouerint, non dubito profutura, cum vt publicæ hominum saluti cõsulerem: tum vt studium meum be-

ne de multis promerendi posteritati testatum facerem, liberali pectore communicare volui. Et hoc quidem habui, LECTOR amantissime, quæ præfationis loco monere paucis volui, quæ vt ab animo bono, ac Reipublicæ literaræ modis omnibus gratificandi cupidissimo, profecta sunt: ita vt æqua & beneuola mente, atque in bonam partem accipiantur, amanter & diligenter peto. Bene ac feliciter vale, candorem in istis iudicandis adhibe, meq; commodis tuis addictissimũ amare perge. Quod si ista vsibus tuis vlla ratione inseruire, & proinde grata & accepta tibi fuisse cognouero, vt id mihi gratissimum erit, ita operam etiam deinceps sedulo daturus sum, vt in aliis quoque, Deo, auxiliante, tibi in posterum gratificari queam. Datum Vratislauiæ in Ædibus nostris, die 26. Martii, Anno salutiferi partus 1598.

AD

AD

LAVRENTIVM SCHOLZIVM

A' ROSENAW, MED. VRATISL.

INGENIO Magnus, doctrina, consilioq;
Iudicii mirus dexteritate CRATO.
Pœoniaq; Artis felici nobilis vsu
CAESARIBVS merito cultus honore tribus.
Dotibus his memori clarus celebrabitur æuo,
Si modo quid gratæ posteritatis erit.
Quod tanti viri SCHOLZI fragmenta latebris
Eruis, atque tuis tradita rite typis.
Transmittis sero quoque cognoscenda Nepoti,
Te dignum, ac docta posteritate facis.
Quantum præstiterit deserto fidus amico,
Et quibus afflictum iuuerit officiis.
Inuicti oppresso quam CÆSARIS ille fauorem
Auxerit, hæc mecum sæcla futura canent.

CASPARVS PEVCERVS D.
Illustrifs. Ducis Electoris Palatini; & Principum Anhaltinorum Archiater & Consiliarius, &c.

ALIVD:

AD LECTORES CRATONIANORVM CONSILIORVM:

ROBVR in est scriptis, quæ Dia Minerua CRATONIS
Contulit in medium, credite, robur in est.
Credite Pœonia vos qui sudatis in arte,
Quosque iuuat sancti discere verba senis.
Quot sunt verba viri, tot sunt oracula, quæ dat
SCHOLZIVS, & mundo nobile sacrat opus.
SCHOLZIVS, æternos tribuit cui Laurus honores,
Hortus & Elysiis nomina clara dedit.
SCHOLZI. Pro meritis quæ præmia digna reponat,
Si qua manet mundo viuida posteritas,
Vin' dicam? Elysiis vt tu das nomina campis,
Si vehet Elysium te super astra solum.
Perge, decus Medicum, Medicis seruire. Coronam
LAVRVS, & æternum dei tibi FLORA decus.

FRANCISCVS HILDESSHEIM,
Doctor Illustrifs. Electoris Brandeburgici Medicus, &c.

ALIVD.

Dum recolo Musam, ac monumenta fidelia, SCHOLZI,
Quæ tuus in lucem, promens abstrusa, benigne
Candidus impertit dudum labor, utilis orbi,
Ante alios: tum venturo quoq; frugifer æuo:
Absentem, inuisumque licet, te pectore toto
Ardeo, & amplector, communi nomine certus
Pœnidum (via si qua foret, si copia nobis)
Hu tibi pro meritis iustas persoluere grates.
Hoc homini est hominem (nisi me sententia fallit)
Esse DEVM: cumulare bonis: & publica longe
Commoda priuatis ante omnia ponere lucris:
Arboribusque satis seclo prodesse futuro.
Hac iuere via, genuit quos Teutona tellus,
Magni Asclepiade, fidi inuictique laborum.
GESNERVSQ. & ANANCASTES: hac pergit eadem
SCHENCKIVS, & CAMERARIADES IOACHIMVS, vterq;
Ingeniorum Itala terrai MERCVRIALES,
BVCEPHALOS, CECCAS, ALDROVANDOS, & ARANTII
Non illustre minus, quam viui, à funere nomen:
Dignaq; te dudum meditantem plurima Phœbo,
Ingeniose faber nasorum, TAGLIACOTI.
Nec venit in partem tantæ non Gallia laudis,
FERNELIO inprimis, Hippocraticoq; DVRETO,
RONDELETO, HOLLERIO, CORDÆO, animaq; Galeni,
Te SYLVI, & calamo IVBERTI, & voce superba.
Adde illos gentis magnos heroas Iberæ,
VALLESIVM, VEIGAMQVE, VEGAMQVE MENAMQVE
PEREDAMQVE,
Et MERCATI obitos longa super arte labores:
Quos, SCHOLZI, quantosq; viros? Laudabile certe,
Ac facinus palmare facis, qui tanta secutus
Exempla, in medium recte tum consulis ipse
Tum consulta aliorum, ac scita salubria ponis.
Per te Cæsareus viuit CRATO, redditus orbi
Post cineres: viuunt alii, solertia quorum,
Ausa modis augere nouis inuenta piorum,
Hoc æui enituit, medica spectabilis arte.
Illa adeo dignanda quidem maiore corona,
Quo magis errorum surgentib. vndiq; monstris
Pugnauit, Medicinæ ipsam inuadentibus arcem
Antiquæ, & summi laudata voce tonantis:
Ac docuit sapiendum aliquid, quod prodeat vltra
Carbones, cineresq; & olentes sulphura furnos.
Ast sacra constabit honos suus integer arti
(Sat scio: nec metus est) dum, SCHOLZI, teq; tuiq;
Assimiles pia fata dabunt: Germania dumq;

Cum

Cum sene MVNGZIGERO, per Boiæ fertilis vrbes.
MERMANNOS, FABROSQ. feret charißima nobis
Pectora: & illa duplex Rhenani gloria Phœbi,
Dilectus socio, modulanti dulce MELISSO,
POSTHIVS his auris, hac solis luce fruetur.
Perge dehinc igitur magnis non degener orsis:
(Namque tibi florens, integraque sanguinis ætas
Ingenium viuax acuit: stant robore nerui:
Mi vero in tenui tenues sunt corpore vires:
Et capiti furtim obrepens, caua tempora signat
Nuncia canicies senij, mortisque propinquæ;)
Hanc insiste viam, pede qua tibi trita secundo est
Hactenus: & patriæ, & crescenti consule famæ.
Quod te Asclepiadum per sacra salubria, & ipsum
Hippocratis genium, SCHOLZI dilecte, precamur.

PHILIPPVS MENZELIVS,
Philos. & Medic. Doctor, ac
in inclyta Academia Ingolstadiana Professor, &c.

CATALOGVS PRÆSTANTISS. VIRORVM,

A quibus me in hoc proposito meo plurimum adiutum esse ingenue fateor, ipsisq; pro hoc officio gratias, quas mente concipere possum, ago maximas: Relaturus etiam si quando idonea sese mihi obtulerit occasio.

D. Abrahamvs Schwalbivs, Physicus Oppoliensis.
D. Abrahamvs Sandecivs Freistadiensis.
D. Achilles Cromervs, quondam Marchionatus Morauiæ Medicus.
D. Bartholomævs Schwalbivs, Gorlicensis, Aulæ Cæsareæ Medicus.
D. Bartholomævs Hvbnervs, Academiæ Erphordiensis professor.
D. Carolvs Grevsservs Physicus Leobergensis.
D. Casparvs Schvvenckfeldivs, Physicus Hirschbergensis.
D. Christianvs Heinricvs Schvvidnicensis.
D. Christophorvs Rvmbavm Iaurauiensis.
D. Daniel Schepsivs, Physicus Schvvidnicensis.
D. Daniel Rindfleisch Vratislauiensis.
D. Elias Kvntschivs Bilicensis.
D. Franciscvs Hildesheim, Illustr. Electoris Brandeburgici Medicus.
D. Franciscvs Tidicævs Dantiscanus, Physicus Thoruniensis.
D. Franciscvs Ioel, Physicus Stralsundensis.
Dn. Fridericvs Seyller Vratislauiensis, Medicinæ studiosus.
D. Georgivs Florschvtz Vratislauiensis.
D. Georgivs Rvmbavm Vratislauiensis.
D. Heinricvs Schmidt, Senator Vratislauiensis.
Dn. Iacobvs Monavivs, Patricius Vratislauiensis.
D. Iacobvs Seidelivs, Academiæ Gryphiswaldensis Professor.
D. Iacobvs Zvvingervs, Basiliensis Academiæ Professor.
D. Ieremias Gesnervs, Physicus Greiffenbergensis.
D. Ieremias Kvntschivs Bilicensis.
D. Ioachimvs Camerarius, aliquor Germaniæ Principum Medicus, ac Physicus Reipublicæ Norinbergensis.
D. Ioachimvs Bavdisivs Vratislauiensis, quondam Physicus Lignicensis.
D. Iohannes Posthivs, quondam Illustriss. Electoris Palatini Medicus.
D. Iohannes Schenckivs à Grafenberg, Friburgi in Brisgoia Physicus.
D. Iohannes Hermannvs, Principum Silesiæ Medicus.
D. Iohannes Matthesivs, Physicus Dantiscanus.
D. Iohannes Fridericvs Schroetervs, Academiæ Ihenensis Professor.
D. Iohannes Francvs, Physicus Camicensis.
D. Iohannes Hartmannvs Beyer, Physicus Francofurti ad Mœnum.
D. Iohannes Weidnervs, Physicus Gurauiensis.
D. Iohannes Mencelivs, Physicus Glogouiensis.
D. Iohannes Heinzivs Vratislauiensis, In valle Ioachimica Physicus.
D. Iohannes Antonivs Nævivs, Physicus Elbingensis.
M. Iohannes Faber, quondam Monsterbergensium, ac Franeosteinensium Physicus.
Dn. Iohannes Knipkavv, ciuis, ac Pharmacopæus Vratislauiensis.
D. Ivstvs Mollervs, Parchemensis, in Ducatu Megapolitano Physicus.
M. Martinvs Weinrichivs, Vratisl. M. C.
D. Matthævs Sebicivs, Principis Lignicensis Medicus.
M. Nicolavs Steinbergervs, P. C. ac scholæ Elisabethanæ in vrbe Vratislauiensi Rector, ac reliquarum Inspector.

M. Nico-

M. Nicolavs Lvdovicvs, scholæ Lignicensis Rector.
D. Pavlvs Fridewaldvs, Vratislauiensis.
D. Petrvs Monavivs, Vratislauiensis, quondam Aulæ Cæsareæ Medicus.
D. Petrvs Rotvs, Freistadiensis, quondam in patria sua Physicus.
D. Philippvs Scherbivs, Academiæ Altorfianæ Professor.
Dn. Sebaldvs Lavrea, Ciuis, ac Pharmacopola Vratislauiensis.
D. Severinvs Goebelivs, Illustris. Ducis Borussiæ Medicus.
D. Tobias Fischervs, Suidnicensis.
D. Wenceslavs Raphanvs, Vratislauiensis, Physicus Oppauiensis.

Vt autem horum vestigiis insistentes, alij quoq; in hoc liberali, & , vt puto, laudabili instituto, quod à me profecto de publica magis, quam de priuata vtilitate sollicito, & quidem posthabito inuidiæ, ac obtrectationis metu, bono animo & studio susceptum est, pro virili in posterum quoq; non tam me iuuare, quam commune bonum promouere, non dedignentur, etiam atq; etiam oro. Ea certa omnia, quæ in hoc genere hinc inde ab Amicis ad me posthac transmissa fuerint, suo tempore, si vitam DEVS Opt. Max. mihi concesserit, APPENDICIS loco, consiliis, ac epistolis istis, quæ iam proferuntur, subnexa, fideliter publicare, & quidem cum honorifica illorum, qui mihi hac in parte gratificati fuerint, mentione, decreui. Quantum vero hoc meum institutum & consilium ad Medicinam, Artem omnium præclarissimam quæq; omnibus seculis gloriosa & diuina (& merito quidem, nisi me fallunt omnia) fuit habita, exornandam, atq; amplificandam directum, studiosis Artis nostræ vtilitatis allaturum sit, iis, qui æquo animo ad hoc æstimandum accesserint, diiudicandum relinquo. Tanti certe apud me est Artem Medicam, (quam & per DEI gratiam à non malis Præceptoribus mediocriter didici, & per eundem, cum nonnullo hominum commodo non paruos annos factito) studium iuuandi, vt si modo quippiam, quod multis ex vsu esse queat, moliri ac proferre possim, nihil vnquam laboris, in hac mea licet occupatissima vita, intermissurus sim. Sed ne videar præter rem, aut vino satis vendibili hæderam suspendere, aut per se currentibus sine necessitate calcaria admouere, aut deniq; de me ipso plura, quam conueniat, dicere, plus verborum nunc quidem facere nolo. Vos & valete feliciter, & diu viuite, LECTORES humanissimi, meque commodis vestris tam addictum, vicissim beneuolentia vestra complecti pergite.

ELENCHVS AVTORVM,

Ex quorum ſcriptis hunc Conſiliorum Medicinalium Librum congeſſimus;

D. Abrahamvs Seyller, Sil. Illuſtriſſ. Ducis Bregenſis Medicus.

Andreas Vesalivs.

D. Andreas Gallvs, Medicus Tridentinus.

D. Antonivs Fracanzanvs, Medicus Patauinus.

D. Balthasar Scheider, Vratisl. Phyſicus in Patria.

D. Bernhardvs Paternvs, Medicus Patauinus.

D. Casparvs Hoffmannvs, Sil. Illuſtriſs. Electoris Brandeburgici Medicus.

D. Casparvs Nævivs, Phyſicus Lipſenſis.

Gvlielmvs Rondeletivs, Profeſſor in Monte Peſſulo.

Helidævs de Padvanis, Medicus Bononienſis.

Heinricvs Stabedivs, Medicus Lugdunenſis.

Hieronymvs Capivaccivs, Medicus Patauinus.

Hieronymvs Donzelinvs, Medicus Venetus.

D. Horativs Reserivs.

Iacobvs Sylvivs, Medicus Pariſienſis.

D. Ioachimvs Cvræus, Sil. Phyſicus Glogouienſis.

D. Ioachimvs Bavdisivs, Sil. Phyſicus Lignicenſis.

Iohannes Crato à Krafftheim Vratisl. III. Cæſarum Medicus.

Iohannes Petrvs Merenda, Ferdinandi Rom. Regis Medicus.

Iohannes Nævivs Illuſtriſs. Electoris Saxoniæ Medicus.

Iohannes Tacavltivs.

D. Iohannes Pfeill.

D. Iohannes Sigismvndvs, Sil. Phyſicus Schwidnizenſis.

D. Isaac Schaller, Medicus Norinbergenſis.

Ivlivs Cæsar Arantivs, Medicus Bononienſis.

Ivlivs Alexandrinvs, Medicus Cæſareus.

Martinvs Acacia.

Matthævs Cvrtivs, Medicus Patauinus.

D. Matthævs Razenberger.

Matthias Stoivs, Phyſicus Regiomontanus.

Petrvs Andreas.

Mathiolvs, Archiducis Auſtriæ Ferdinandi Medicus.

D. Petrvs Monavivs Vratisl. Aulæ Cæſareæ Medicus.

Petrvs Sibillenvs, Reip. Egranenſis Phyſicus.

Rembertvs Dodonævs, Medicus Cæſareus.

D. Sta-

D. Stanislavs Weis-kopf. Sil. Reuirendiss. Episcopi Vratisl. Medicus.

D. Theodorvs Zwingervs, Medicus Basilien-sis.

D. Thomas Erastvs, Medicus Heidelgergensis.

D. Thomas Iordanvs à Clausenburgo, Marchionatus Morauiæ Medicus.

D. Victorinvs Schoenfeldt.

SVMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

CAVTVM est S. Cæs. Maiest. Decreto, ne quis Typographus, vel quocunq; modo negotiationē librariam exercens, hoc CONSILIORVM MEDICINALIVM opus, quod nunc primū à LAVRENTIO SCHOLZIO, Philosophiæ & Medicinæ Doctore, foràs datur, per x. annorum spacium, à prima editionis die computandum, intra fines sacri Romani Imperii, Regnorumq; & Dominiorum Cæs. Maiest. hereditariorum, simul vel separatim, eodem aut diuerso charactere, formaue recudere, aut alio recudendum dare, vel alibi expressum importare, vendere quouis modo distrahere, aperte, vel occulte, absq; prædicti LAVRENTII SCHOLZII, eiusq; hæredum, volūtate ac consensu præsumat. Qui secus fecerit, is non solum libris impreßis: sed etiam decem, auri puri Marchis, sine vlla venia mulctabitur, vt latius declaratum est in ipso Diplomate Cæsareo. Datum in ciuitate nostra Imperiali Ratisbona die 20. Mensis Iulii. Anno Christi 1594.

RVDOLPHVS

IO. W. FREYMONIVS.

Ad mandatum S. Cæs. Maj. proprium

IO. BARVITIVS.

ELEN-

ELENCHVS

CONSILIORVM MEDICINALIVM IN HOC LIBRO CONTENTORVM.

QVORVM ea, quæ Asterisco sunt notata, ac numeroso suo prius edita longe superant, plane noua ac rara sunt, paucisque visa, imo nunquam antea typis expressa, luce atq; lectione omnium studiosorum Medicinæ dignißima. Reliqua vero antea quidem sub DOCTORIS IOHANNIS CRATONIS, piæ memoriæ, nomine, à me euulgata fuerunt: verum Editio præsens priore multo emendatior & locupletior, nonnullorum quoque locorum restitutione melior, atque præstantior est.

Prior numerus consilium, posterior cuiusq; paginæ columnam designans.

In ven-

In cal-

ante

* Pro

MORBI PVERORVM.

MORBI MVLIERVM

IOANNIS CRATONIS, A KRAFTHEIM, ARCHIATRI CÆSAREI.

Μικροτέχνη, seu parua ars Medicinalis.

TRes sunt præcipuæ Medicorum sectæ: Empirica, Methodica, & Dogmatica, quæ rationalis dicitur. Eius vero omnium bonorum autor (vt à Galeno verissime appellatur) princeps est Hippocrates.

Hippoc. tria considerat.

Is medicã artem constituturus, tria in corpore humano, tamquam in subiecto, circa quę ea versatur, consideranda monet, videlicet, substantiam, facultates & actiones.

1. Substantiã in tribus.

In consideratione substaotiæ ad tria principia sensibus obuia, videlicet, membra solida, humores, & spiritus respiciendum: ea ille τὰ ἴσχοντα, τὰ ἐνισχόμενα, καὶ τὰ ὁρμῶντα σώματα, idest, continentia, cõtenta, & impetum facientia corpora nominat.

2. Solida.

Membra vero solida: vel quatenus sunt simplicia, & similaria, vt nerui, venæ, arteriæ, membranæ, caro, &c. vel quatenus sunt composita, siue organica, vt caput, brachia, maous, pedes, medico considerãda docet. Actiooes, vsumq; similariũ variis in locis exponit: triũ autẽ præcipue, neruorũ videlicet arteriarũ & veuarum.

Actio neruorum.

Neruorũ actiooẽ esse tradit, inseruire facultati animali, & deferre vim animalẽ, seu sensum & motũ, administrantib. spiritibus, in vniuersum corpus.

Arteriarum.

Arteriarũ vero, vitali virtuti famulari, dum quasi per caoales colorem, seu spiritus vitales è corde acceptos in vniuersum corpus distribuunt, vt is det actum seu ἐνέργειαν calori in singulis partibus, in quibus est τῇ δυνάμει, id est, à potentia, & ἔμφυτος seu innatus dicitur.

Venarum.

Venarum, seruire virtute & facultati naturali, & per vniuersum corpus nutrimeotum, quo animal nutriatur, augeatur, & conseruetur deferre.

Actiones Organicorum.

Organicorum actiones, tamquam notas suo more (vt qui maxime necessaria veterum consuetudine breuiter complectitur) Hippocrates prætetit,

Lis de ortu solidarum.

& ortum solidarum omnium partium ex quatuor humoribus esse asserit. Contra quã sententiam cæteri Medici disputabant; vt videre est apud Galenum.

II. Principium corporum.

Humores quot & quid.

De humoribus autem hæc Hippocratis est sententia. Quatuor reperiri in corpore: eosque non excrementa, sed succum, sine quo animal non possit sustentari, asserit. Ac sanguioem bilem, melancholicum succum, & pituitam nominat.

Humores 4. simul, sed affectionib. differentes.

Hi licet in massa sanguinea perpetuo simul contineantur: tamen peculiares affectiones habent, propter quas & hoc modo distinguuntur, & ab excrementitiis humoribus io quantitate & qualitate peccantibus discernuntur.

Sanguis.

Nam sanguis nutrit corpus, & calori, cum is in spiritus transeat, quasi pabulum præbet; inde enim primum calor seu spiritus in corde gignitur: qui deinde per arterias delatus, in reliquis membris suas vires suscipit. Ex hoc corpus vniuersum & robur, & colorem floridum accipit.

Bilis.

Bilis vero calorem acuit, sensum quasi, & motus excitat; distributionemque humorum, ac excrementorum expulsionem adiuuat.

Melãcholia.

His affectionibus humoris Melancholici, seu bilis atræ actio quasi contraria est: Est enim veluti freoum duorum humorum calidorum, videlicet, sanguinis ac bilis: atque vt calor & spiritus in reliqua massa sanguinis contineantur, humoresque in officio (dum modo sit hic humor integer) maneant efficit.

Pituitæ vsus triplex.

Pituitæ actiones secundum Hippocratem sunt; nutrire membra frigidiora: humectare partes quæ mouentur, ne siccitate impediatur motus, vt in iuncturis & lingua videre est, denique nutrimento deficiente, sanguinis partes explere.

Analogia ad elementa & ætates.

Analogiam autem quatuor humorum ad quatuor elementa sic ostendit: vt bilis sit calida & sicca, tamquam ignis, sanguis calidus & humidus, veluti aer, pituita frigida & humida, vt aqua, humor melancholicus, veluti terra, frigidus & siccus. Ea re humores ex quatuor illis primis corporibus, videlicet elementis affirmat generari.

Ætates & anni tempora.

His vero proportione respondere quatuor ætates hominum: quatuor item anni tempora & augeri, minui, atque mutati humores, secundum ætatum & temporũ mutatiooem.

Pueritia, veris & sanguinis analogia.

Docet enim in pueritia & vere, (hoc enim tempus pueritiæ respõdere propter temperiem calidam & humidam censet) sanguinem præcipue augeri, deinde pituitam; humorem vero melancholicum primum minui, deinde bilem.

Æstatis, iuuentutis & bilis analogia.

In æstate autem & iuuentute, seu constanti ætate, corporibus calidis & siccis bilem augeri primum, secundo sanguinem, minui vero magis pituitam, minus humorem melãcholicum.

Ætas ingrauescens, autumnus, Melãcholia.

In ætate ingrauescente atque autumno cum eorum frigida & sicca temperatura sit, humorem melancholicum primum abundare, deinde pituitam: diminuique sanguinem præcipue, minus bilem.

Senium hyemis, pituita.

In extremo senio atque hyemis constitutione humida & frigida, maxime augeri pituitam, deinde humorem melancholicum: minui vero sanguinem & bilem. Hæc de humoribus tam-

III Principium corporis.

quã de altero principio in ſubſtãtia corporis obſeruanda, Medicũ Hipp. docet. Tertium vero principium, quod ad conſtitutionem corporis humani requirit ſunt ſpiritus: quos Hipp. ἐνορμῶν τε σώματα, i. impetum facientia corpora appellat: horũ vero fons eſt ille quẽ naturalem vocamus. Is.n. materia vitalis eſt,

Spiritus naturalis.

queẽadmodũ vitalis turſus animalis. Spiritus autẽ naturalis, qui nihil aliud eſt, quã vapor ſubtilis ex ſanguine expreſſus: in epate à Medicis tamquã ſua ſede, in qua generatur ſanguis, collocatur. Non libet hic, cum Hippocratica recitem, attingere diſputationẽ: Generetur ne ſanguis in corde, epate vel venis. Illud de ſententia Hippo. tyrones moneo: hũc ſpiritum è maſſa ſanguinis expreſſum vt dixi, in corde elaborari: atq; virtutem, eiuſq; actionem duplicem eſſe, vnam in corde, vnde, affectuum varietas: alteram à corde, vnde motus arteriatum pulſuſque, & caloris vitalis in totum corpus diffuſio, qua videlicet in ſingulis partibus innatus calor fouetur & excitatur.

Vitalis.

Calor innatus.

De calore innato, quem dixi à ſpiritu ſeu calore influente foueri atq; excitari, qui humido primo genio in omnibus corporis partibus inſidet, & omnium actionum naturalium opifex eſt: hoc in loco dicere multa non debeo. Saltem illud moneo: Hipp. 6. Epid. 5. hũc ψυχὴν. i. animam appellare: quod ad mortem vſque corpus ſua mediocritate ſuſtentet: cuius copia nunquã in vitio ſit, cum mediocritatem nõ excedat. Is vero ſi bene temperati modum in toto, vel in aliqua corporis parte excedat, morbum conſequi.

Eius δυσκρασία morbos gignit.

Sicut cum inflammatur, atq; ad igneam naturam accedit: febres excitat: multumque ſua dignitate à calore illo fluxibili, quem ſpiritum vel calorem vitalẽ dicimus, diſtat. Hipp. huius caloris plurimũ in iis, qui creſcunt, ineſſe dixit.

Plurimus in creſcentib. calor.

Nam humido primogenio, cui hic calor inhęret, abundat. Ideoque quatenus illud ætatis progreſſu diminuitur: eaten⁹ & hic calor infirmatur. Quod Hipp. declarat, cum iuuenes maxime, ſenes febribus acutis minus corripi, aſſerit. Quia in ſenib. calor ille imminutus, & extinctioni vicinus ſit. Licet & fluxibilis ille calor: qui à corde defertur, & in febribus non minus, quam fixus & innatus afficitur, (etiamſi tum primum febris, cum innatus & congenitus læditur, dicatur) in ſenibus infirmior, & propemodum extinctus videatur. Sed hæc longiorem explicationem deſiderant. Fluxibilis vero calor, ac potius ſpiritus, cum defertur per arterias in cerebrum in eo contẽperatur, atq; diuinam quaſi vim acquirit. Animaliſq;, quia præcipuis actionibus animalib. ſenſui & motui inſeruit, dicitur.

Cerebrum cur hominis datum ſecũ-

Hinc recte Ariſtoteles ait: Cerebrum datum homini ad contemperandã caliditatem cordis videtur, cum ſpiritus vitales in eo ſuam tẽperiem cõſequuntur & conquieſcunt.

dum Ariſtotelem.

Vnde idẽ Ariſt. 7. Phys. inquit. Animã quieſcendo fieri prudentem. Ex his intelligimus, quæ ſit ſpirituũ origo, quæue ſingulorum actiones. Ac naturalem, etiamſi in prima origine à ſemine & ſanguine initium acceperit, vitalis atq; animalis baſin & fundamentum eſſe. Cum vero ſpiritus ſint proximum facultatis inſtumẽtum: vel ipſa facultas de ſecundo principio, quod Hipp. circa corp⁹ humanũ, quod ſubiectum artis Medicæ eſt, cõſiderauit: hæc ex doctrina Hippocratica tenenda ſunt.

II. Principiũ Facultas.

Triplicem iſtum ſpiritum, tres quoq; facultates & actiones, inuicem ſibi reſpondent.

Quid ſit.

Porro facultas non eſt ipſa anima, quam vnicam eſſe in corpore humano ſtatuimus, ſed vis ſeu principiũ agendi.

Quot. 3.

Harum facultatum vnam in epate collocant, tamquã in ſua propria ſede, & naturalẽ appellant eam nutritioni auctioni & generationi præeſſe ſtatuunt. Alteram, quæ vitalis dicitur, in corde ponunt: ea tamquam inſtrumento, ſpiritu, quem vitalẽ appellamus, vtitur. Tertiam facultatem omnium nobiliſſimam, quæ per ſpiritũ animalem, mediantibus neruis vniuerſo corpori ſenſum & morum diſtribuit: cerebro inſidere Hippocratica doctrina tradit.

III. Actiones duplices.

Actiones intrinſeca & extrinſeca Facultas animalis.

Ab his trib. facultatibus prodeunt actiones diſtinctæ, & quidẽ à qualibet earum duplices. Quædã intrinſecæ, quędã vero extrinſecæ. Sic facultatis animalis in cerebro intrinſecæ actiones ſunt, ſ. vis imaginatiua, cogitatiua, & memoria. Extrinſecæ à cerebro prodeuntes, ſenſus quinq; exteriores: & motiua vis in neruis, ita & virtutis ſeu facultatis in corde intrinſecæ actiones ſunt, affect⁹.

Vitalis.

Extrinſecę ſeu à corde progrediẽtes, arteriarũ motus, qui pulſus dicitur, & calor, ſeu potius eius in reliquũ corpus diffuſio.

Naturalis.

Facultatis vero in epate intrinſeca actio eſt αἱμάτωσις quę vulgo ſanguificatio dicit̃. Extrinſecę ſeu ab epate prodeũtes: Diſtributio ſanguinis in corpus p venas mediãte ad ſpiritu ad nutriendũ augendum, & conſeruandũ corpus. Hæ facultates, cũ ſunt integræ: proficiſcuntur ab his integræ actiones, & ſanitas partis vel totius cõſequitur: cũ vero male affectæ, ita vt vitioſam actionẽ edant, corpus vel membrũ morbo tentari dicitur.

Vnde morbi oriantur.

Itaque qua ratione corpora humana à morbis afficiantur, ſeu (vt Medici loquũtur) ad patiendũ diſponãtur ex doctrina Hippocratis conſiderandũ eſt. Primum autem hoc tenẽdum. Corpus humanũ tunc cenſeri ſanum, atq; integra valetudine præditũ: cum vel temperies 4. humorum eſt iuſta: vel cõpoſitio partiũ ad organi rectam ſtructuram faciẽs, integra, proportionata, atq; illæſa, vel

Corpus ſanum quando ſit.

vnitas

Sanitas quid. vnitas atq; continuatio partiũ conueniẽter cohærens,& minime soluta. Itaq; sanitatem esse & dici optimã similariũ partiũ temperiem,organicarũ symmetriam,& vtrarumq; vnionẽ. Cum vero vnũquodq; à suo contrario patiatur atq; afficiatur: consequitur primam corporis cõstitutionẽ, videlicet 4. humorũ tẽperationẽ lædi: quãdo eorũ tẽperies contraria oppugnatur atq; opprimitur. *Temperies ad pondus imaginaria potius.* Est autẽ vna temperies maxime temperata: in qua 4. primarũ qualitatũ, calidi, frigidi, humidi,& sicci est summa conuenientia. Hanc cogitatione magis complecti, quam in vllo humano corpore demõstrare possimus. Deinde sunt 4. simplices,cal.frig.hum. & sicca, & totidem compositæ cal. & hum.cal.& sic. frig.& hum.frig. & sicca. hæ immutãtur suis contrariis. *Alteratio duplex.* Alteratio vero seu immutatio in his fit, vel per qualitates oppositas tantũ sine materia, vt quãdo caliditas à frigiditate simpliciter, vel nõ per qualitatẽ solã, verũ etiam accedente materia contraria, oppugnatur, *Intemp. sine materia vix inuenitur.* licet imaginariè potius q̃ reuera qualitates sine materia esse videantur. *Materia duplex.* Ea autẽ materia vel vaporosa est, vel corpulenta. Vaporosam materiã flatus, dũ intus: & exhalationes seu ἀποφορήσεις cũ foras è corpore sese efferũt, appellamus. Corpulentã 4. humores, sanguinẽ, bilẽ flauã, nigrã, seu humorẽ melãcholicũ, & pituitam dicimus. *Humores quomodo peccant.* Isti vero humores nõ tãtũ sua multitudine: verũ etiã qualitate varia, q̃ cũ ab aëre, tũ à praua victus ratione: tũ vero à putredine acquirũt, alterant: ac à putredine tot modis corrũpuntur humores, vt infinitæ pene alterationes ac immutationes in humano corpore & morbi consequi possint. *Monstra morborum.* Hinc nihil mirũ, si quotidie noua morborũ quasi mõstra & Medici cogitationẽ ꝑturbãtia, cõspiciantur. Accedũt ad has causas, effectiones syderũ, de q̃b. alii aliter existimãt; ad hęc hominũ intẽperãtia & ingluuies, & mira in luxu varietas: alia itidẽ errata, atq; ẽt flagitia, quæ singulares pęnas diuinas merẽtur. *Morbus.* Hinc cũ malę διαθέσεις, i. dispositiones aliq̃ actionẽ, siue in toto corpore, siue in parte lędãt, (nõ.n.morb. cẽsetur nisi actio lędat) morbi appellãtur. *Tria morborum genera.* Tria vero sũma morborũ genera cũ Hip. atq; veteres statuerint, nõ libet ab horũ doctrina discedere, atq; de morbis, quos roti⁹ substãtiæ appellãt, & ꝑter intẽperiẽ in partib. similarib. ponũt, dimicare. *Morbi substantia.* Formæ.n. corruptio vel in numero morborũ non est, vel certe nisi læsa tẽperie cõsiderata, inane atq; imaginariũ. An n. à cõtagione læsus & à putrido vapore affect⁹ nulla intẽperie laborat? Licet nõ à quouis putrido vapore cõtagiũ cõsequatur, sicut nec dissipatio spirituũ, caloris extinctio à quauis venenata qualitate. *Symptomata.* Hos comitãtur symptomata tãq̃ vmbra corpus, quorũ tria sũt genera: videl. Actiones læsæ, excremẽta debito modo sese nõ habẽtia, siue exeãt, siue detineãtur, & immutatę qualitates. Sed de his paulo post.

Scđo corporis rectã διάθεσιν, quã sanitatẽ dicim⁹, in mẽbrorũ dissimilariũ, seu organicorũ cõpositione cõsistere statuimus. *n. Morbi Instrumentorum.* Ea quot modis in sua integritate esse videtur, tot etiã à contrario suo alterari atq; euerti põt. *Compositio est in 4.* Spectatur autẽ debita cõpositio quatuor potissimũ modis: vel in recta formatione seu figura, iusta quãtitate, numero cõueniẽti, situ partiũ accõmodato. *Figura qua 1. 2. 3. 4.* Forma seu Figura mẽbri organici recta est; cũ primũ est tale, quale esse cõuenit, & vtile atq; actioni accommodatũ in corpore sit: 2. si habeat debita vasa: 3. cõuenientes cauitates, videl. vt sit cõuacuũ, si eiusmodi esse oporteat: Itẽ vt in superficie sit læue, si lęuitas in eo requiratur, & è cõtra asperũ, *Quantitas.* si asperũ esse expediat. 2. in quãtitate, vt habeat eã magnitudinẽ, qua aucta, vel diminuta mẽbri sanitas lædatur. *Numerus.* 3. ne numer⁹ mutetur, videl. eo modo vt accedat aliquid, vel decedat, vt si q̃s habeat sex digitos. 4. ne situs varietur in vllã cõtrariã partẽ naturę & actiõi incõmodã atq; aduersã. *Situs.* Postremo, cõstitutio corporis spectatur in vnitate, & cõtinuitate partiũ. *3. Solutio vnitatis, quam quidam ad conformationẽ referunt.* Ea cũ soluitur, habit⁹ pręter naturã, qui morb. appellatur, cõsequitur. Sũt qui hoc 3. gen⁹ ad 2. morborũ referãt: q̀ mẽbri vnitas, & cõtinuitas ad ei⁹ cõformationẽ spectare videatur. Hoc cõcedi põt: quaten⁹ dissimilare est; nõ autẽ quaten⁹ similare. sed cũ his nũc non disputo. Vnũquodq; autẽ gen⁹ morborũ istorũ habet denominationẽ à subiecto suo, at si tẽperatura læditur, morb. in tẽperatura dicitur: si cõpositio partiũ, videl. frigida, quantitas, numer⁹ vel sit⁹, morb⁹ in cõpositione appellatur: si cõtinuitas soluitur, vt ꝑ vulnus, aut vlc⁹, morb⁹ συνεχείας λύσις, cõtinui solutio, autore Gal. nominatur. *Morbi complicati.* Sæpe autẽ hæc morborũ genera cõplicantur. Nã humores nõ tãtũ in qualitate alterãtur, atq; κακοχυμία. i. redũdãtia vitiosi humoris, q̃ morbis in tẽperatura annumeratur, comitatur, verũ quãdo aucti obstructiões faciũt, morb⁹ in cõpositiõne, videl. viatũ obstructio, oritur. Interdũ & vasa abrũpũtur, & συνεχείας λύσις cõsequitur. humorũ multitudine vel corruptione. Quãdo autẽ oẽs, aut plures humores æquali ꝓportione supra modũ augẽtur, vitiũ illud plenitudinẽ seu πληθώραν vocãt, *πληθώρα.* cũ vero vn⁹ humor auct⁹ immodice, vel plures simul malã διάθεσιν afferũt: κακοχυμίαν appellãtur. Cæterũ si penes qualitatem humores tãtũ alterãtur: ęgritudines iuxta qualitatũ naturam diuersitatemq; consequuntur. causæ vero alterantes multum ad malitiam morbi faciunt: vt de putredine diximus. *Spiritus quid in morbis patiantur.* De spiritibus res eodem modo, vt de humorib. sese non habet. Aucti quidẽ spiritus nullam noxam afferre videntur: sed alterati, corrupti,

Animalis. vel diminuri. Sic dum spirituum animalium integritas illæsa est: sensuum tam interiorũ quam exteriorum actiones & virtus motiua viget. Si corrupti vel diminuti sunt, sensus aut motus corrumpitur, vel certe diminuitur. *Vitalis.* Ira & spiritus vitalis dum constat, vitalis virt⁹ salua permanet. Si exhaostus diminuitur, aut à mala aliqua qualitate afficitur, animi deliquium consequitur. *Naturalis.* Simili modo & de spiritu naturali æstimandũ. Is enim cum diminuitur, *Flatus.* flatus, qui multorum morborum causæ sunt, vt Hipp. in libro de flatibus explicat, consequuntur. Istæ autẽ alterationes, siue διαθέσεις siue habit⁹, quos morbos appellamus, qui huiusmodi alterationes comitantur, non sine causa accidunt. Est enim hoc principium methodi: NIHIL FIERI SINE CAVSA. *Causæ morborum.* Causarum igitur consequitur consideratio: quas duplices esse constat extrinsecas atq; intrinsecas. *Duplices extrinseca.* Extrinsecarũ, quæ προκαταρκτικαὶ, Latinis vero primitiuæ, præincipientes internæ, prægressæ seu euidentes dicuntur. Aliæ necessario humano corpori occurrunt, idq; alterant; Vt aër, cibus, & potus, accidẽtia animi, Motus & quies, somnus & vigilia, repletio & inanitio, atq; hæ à Medicis τὰ οὐ φύσει, res non naturales appellantur. *Res non naturales.* Quia licet ad vitam animalis necessario requirantur, tamẽ naturæ & prodesse & obesse, nisi in sua mediocritate cõsistant, possunt. Cum enim se secundum naturam habent, ac κατὰ φύσιν, i. secundum naturam alterant & mouent, salubres & cõseruatrices dicuntur, quia salubritatis sunt causæ. Atq; tunc quantum necesse est, quando, vbi, & quomodo oportet, corporib. efferuntur. Cum modum excedunt & παρὰ φύσιν alterant atq; mouẽt, morbificæ causæ fiunt. Itaq; & πάθη, i.e. passiones in corpore consequuntur, quæ si perdurant, διάθεσιν inducunt, lædentem actiones, quæ a facultatibus animalibus vel vitalibus, vel naturalibus procedunt. Hæc vero affectio, à qua primo & per se læditur actio, Morbus dicitur. Qui vel εὐήθεις vel κακοήθεις, i.e. benigniores, & maligniores secundum causarum intensionem, vel remissionem existimantur. *Non necessaria προκαταρκτικαί.* Προκαταρκτικαὶ autem seu exteriores causæ nõ necessario alterantes sunt: quia extrinsecus corpori adueniunt, vt plagæ, ictus, casus ex alto, destructiones, distorsiones, vel alia huiusmodi, quæ adurũt, rodunt, exedunt, &c. Nam talia non necessario corpori offeruntur: sed sæpe in illa casu incidimus. *Intrinseca.* Intrinsecę vero causę sunt, quatuor humores non seruantes debitã temperaturam, proportionem, locum. *Morbi triplices.* Morbi autem qui consequuntur alterationes modo dictas, triplices sunt: vel acuti, vel chronici, vel salubres vel insalubres, aut primario affectu lædentes, aut per consensum, neque hæ differentiæ à morbo, quoad morbi sunt, sumuntur: sed ab accidente. *Acuti.* Acuti dicuntur Hippocrati, à quib. periculum in propinquo est: ita vt ad vitæ exitũ, nisi sit natura valentior, subito tendant. *Vnde.* Atque hi vel ab humoribus calidis, vt sanguine aut bile: vel qualitate calida: vel in membro organico præstantes actiones habente: sicut sunt cerebrum, cor, epar, fiunt. Qui vero ab humoribus calidis, vel à calore oriuntur: maxime iuuenib. tempore æstatis, & in regione calida accidunt. Sed si ratione nobilitatis membri organici considerantur, senibus etiam accidere possunt. imo ad eos procliuiores esse, cum eorũ membra ætate debilitate, & exhausta virib. minus resistere possint: *Chronici qui.* Chronici morbi, seu tardi & longi, opponuntur acutis, & fiunt ab humoribus frigidis, pituita scilicet, & humore melancholico, ac sub autumnũ hyemem vel in regione frigida, his senes plurimũ conflictantur. *II. Salubres.* Altera differentia morborum est. Quidam sunt salubres, fiuntq; cum humores non multum à natura sua, vel qualitate, vel quantitate, vel substantia recedunt: aut non occupant partem aliquam nobilem: vel quando aliqua qualitas pura, vt calor, frigus sine materia alterat quidem membrum, verum non intense: aut si intense: membrum tamen illud ignobile est. *Insalubres.* Insalubres vero oppositas causas habent. Quod autem de vno genere morborũ, scilicet, de morbo in temperatura diximus: idem de morbis in compositione & continui solutione tenendum. Cum enim membrum nobile amittit suam constitutionem naturalem, continuitatem: morbus insalubris, & lethalis consequitur. Si vero membrum ignobile patiatur: sanabilis morbus, & minime periculosus censetur. *III. Primarius.* Tertia differentia morborum est, Quosdam primario seu primo genito affectu aliquam partem corporis afficere: videlicet, quando membrum essentialiter & per se habuit, & habet causas malæ affectionis, actionisque læsę in seipso, neque aliunde afficitur. *Per consensum.* Quosdam vero per consensum lædere, vt cum membrum in se nullam morbi causam habet: sed à vicino, ceu affini patitur. *Pars vicina.* Vicinum dicimus, quod loco proximum est: *Affinis.* Affine, quod etiam remotum: cum eo tamen quiddam commune & consentiens habet. Sic vterus quamuis remotus sit à cerebro: tamen ratione substantiæ membranosæ, quæ ex neruis constat: *Vterus non neruosus sed membranosus. Vterus consensus cerebri cum vtero vnde.* magna inter cerebrum & vterum sympatheia est. Sed ista quidem medica potius opinio, quam scientia, cum nerui in vtero non sint, videtur. *Affinitas vnde.* Reuera autem fumi ascendunt, qui capitis grauitatem efficiunt. Affinitas vero vel ratione substantiæ

ex qua

(ne bona remedia infamentur, & vt prudentes nos præstemus, neque in dedecus, & reprehensionem incurramus) iubemur. Loca autem seu fontes signorum indicantium præsentem affectum, & prognosticorum: Sunt rursus eadem quæ superiorum: aliter tamen considerata. In signis *Prognostica fontes.* enim prognostici collatio fit magnitudinis morbi & virium, cum vires valentiores morbo sunt, semper in spem bonam erigimur. Spectatur etiam vtrum signa præsentis morbi, seu diagnostica sint intensa vel remissa, maligna vel benigna. Si enim intensa vel maligna sunt, malum denunciant. Si remissa & benigna, bonum. Sed insignis prognosticis Hippocrates κρίσιμα, *κρίσιμα.* id est, decretoria ponit, quæ si coctionis tempore se prodiderint, semper sunt bona: cruditatis vero mala, vt vel iudicatu difficilia, vel malifera, considerat: de quibus huc in loco breuitas, quam sequimur, dicere non sinit. Habitis igitur & consideratis signis, quæ morbum indicant: eoque *Curationis methodus.* recte per suas causas cognito vt eius Curationem aggrediamur, restat. Principio vero illud tenendum: Medicum ex arte tantum recte facere: quantum recte cognoscit. Est autem Hippocrati Curatio, remotio eius quod lædit, & quod contrarium esse videtur, id est, vel morbi, vel causæ permanentis (Procatarcticæ enim cum non permaneant, nihil indicant) per contrarium. *Scopus curationis vniuersalis.* Hic appatet, scopum vniuersalem artis curatiuæ, remouere contrarium contrario, à quo vniuersalis nascitur indicatio, quæ est ἔμφασις τῆς ἀκολουθίας, id est, Collatio, conferentis seu remedii, cum nocente, seu morbo, quorum hic scopus videlicet, vt tollamus vel remoueamus ex humano corpore, quod ei nocet, & grauiter fertur, demonstrat. Cum autem hic scopus (contraria contrariis remouenda) generalissimus sit, eo vsque dum ad particularia omnia deueniamus: & quid primo, quid secundo faciendum sit, appareat, distinguendus est. Et quia scopus & indicatio, tanquam duo correlatiua, sibi correspondent, consequitur, vt distincto scopo generali, distinctæ indicationes emineant, quæ eo certiores sunt, quo diligentius scopi specia-tim ponuntur: & considerantur. Actio enim Medici versatur circa singularia & indiuidua: eamque gubernat indicatio, quæ vt dixi, à scopo, quem statuit Methodus, petitur. Itaque semper, scopum istum generalem, contraria contrariis curari, in omni morbo, qui nobis offertur, distinguere debemus, vt distinctas indicationes operandi habeamus. Ita vero generalem scopum recte distinguemus: si considerabimus quotmodis possint remoueri contraria contrariis: *Quomodo remoueantur contraria.* Remouentur autem considerata vel substantia, vel qualitate eius quod est remouendum, vel qualitate, vel tempore, in quo hoc fieri debet, denique quo in loco. *1. Substantia.* Substantiam hic non intelligimus proprie: sed de forma aut materia morbi. Illi occurrimus remotione scilicet eius, quod nocet, forma tantum, seu qualitate. Vt in ephemera, in qua sola qualitas calida peccat, & hinc sola alteratione in contrarium medemur. Formaliter enim (vt sic loquar) substantiam morbi intelligimus, alterationem eius ex quo sequimur nocumentum. Sublato igitur illo suo contrario formaliter, id est, alteratione ad oppositum, consequitur sanitas. Substantia vero morbi materialiter intellecta: est ipsa materia immediate faciens morbum: quæ cum sua præsentia noceat: remouenda est per euacuationem. Atque *Indicationes circa substantiam.* hinc oriuntur circa substantiæ considerationem duæ ἐνδείξεις seu indicationes, id est, collationes artificiosæ nocentis cum iuuante, quæ demonstrant nobis cohærentiam consecutionis (vt Galeni verbis vtar) in actione. Videlicet quid primo, quid secundo, quid tertio (nisi aliquid quod vrgeat, id quod κατεπεῖγον appellant, interueniat) agendum. Est autem hoc primum in medicatione præceptum. Illud quod in resolutione seu cognitione vltimo offertur, primum in actione esse debere. Quæstio vero Quid etsi (vt in scholis docemur) de substantia quęrat, non de accidente: tamen hic non proprie de substantia accipitur: Morbi enim sunt accidentia. Itaque, quid, de morbo & eius causa quærit. Nam hoc ὁρμητήριον, id est, id vnde Methodus progreditur, methodi est: nihil fieri sine causa. Cum vero causa est præsens, ea in primis tollenda. Exempli luco sit febris putrida: In hac *Febris putrida.* cum calor innatus cordi in præternaturalem à putridis vaporib. sublatis ad cor (non enim calor afficiens cor vere febris est, nisi innatum calorem illius alteret,) sit mutatus: putredo vero fit in humoribus: (licet illa non de corruptione secundum omnes partes, neque de putredine quam definit Aristoteles, dum naturali generationi eam opponit: sed de ea quæ κατὰ μέρος, id est, secundum partem siue particularis est, intelligitur, quamuis illius quæ καθόλου, id est, vniuersalis dicitur, naturam semper recipit, cum in febribus putridi vapores, vbicunque sit eorum focus, ad cor ferantur. Sicut in pe- *Pestis.* ste seminaria contagii seu νοσηρὴ διάθεσις extra suum subiectum effusa & spiritu medi-

ante aëre in quo hæret hausta, subito cor & insitum spiritū & calorem lethaliter oppugnant: Humores autem putrescant: propter probibitam transpirationem: Transpiratio, vel propter crassitiem, vel copiam humorum prohibeatur: hinc insurgunt indicationes: Copiam humorum minuendam, crassitiem attenuandā: transpirationē si continua febris, in vasis magnis, si intermittens in paruis atque per carnes corporis sparsas, cum in his sit tanquam focus, procurandam, ita & putredo cessabit: & febris curabitur. Habitis indicationibus à forma & materia morbi desumptis, ad secundum est progrediendū: & pro secunda indicatione alius scopus spectandus, videndumque, quantum sit agendum, id est, quo vsq; alterandum vel euacuandum. Actionem moderatur virtus subiecti, seu virium ægri constantia, & ea quæ his connexa videntur, vt Ætas, regio, in qua viuit æger: tempus anni. Constitutiones quas Hippocrates καταστάσιας τοῦ ἐνιαυτοῦ, id est, catastases anni appellat; & consuetudo. Hæc enim virtutem seu robur ægri augere, vel minuere, morbique vim debilitate atque frangere posse notum est. Cum vero ea via ptogredi in medicatione possumus: vt vires ægri eum suis connexis nobis nihil impedimenti afferant: hæc præcipua cura Medico incumbit: ne vires, quarnm conseruationi semper studere debent: sua culpa concidisse videantur, sed conseruentur. Virtute enim & viribus ægri firmis: omnia possibilia Medico sunt. collapsis iis vnica spes in recuperandis sita. Natura enim morborum est curatrix: Medicus administer naturæ, qui minime recte officium suum fecisse existimatur: cum non tam vi morbi, quam medicatione imperita vires fractæ atque debilitatæ succumbere censentur. Tantum igitur vacuandum est, quantum virtus tolerat: diligenterque opera danda, ne vnquam vires ægri exhauriamus. Abiectis enim viribus, nullus amplius medicationi locus relinquetur. Est ergo hæc præcipua & difficillima indicatio, videlicet, consideratio quantum sit agendum: In qua cum præcipuè elucere debeat prudentia Medici opera danda vt minus potius quam nimium (siue alterandum, siue vacuandum sit) egisse videatur. Præstat enim viribus integris, morbi materiam aliquam in corpore superesse: quam iis fractis & debilitatis de morbo, qui facile vires sumere rursus queat aufferre. Tertius scopus ad qualitatem directus est: videlicet, qua ratione curatio perfici debeat, id est, quomodo sit operandum, vt cum corpus refrigeratum, calefaciendum est, hoc est,

II. Quantum sit agendum.

Virtus tuenda.

Prudentia medica maxima.

III. Qualitas.

forma morbi tollenda: vel vsu calidorum actu vel potentia talium, vel frictione, vel motu: Item si materia peccat, videndum an inedia hoc fieri oporteat: An missione sanguinis, an vero pharmaco, vel aliqua diuersione per ligaturas, frictiones, vel per enemata. Sumitur autem indicatio modi agendi, à multis coindicantibus: Præcipue vero à consuetudine ægri, vt quidam facilius potionibus: alij aliis medicamentis curantur. Deinde proprietatibus indiniduí, quas Græci ἰδιοσυγκρασίας, id est, proprias temperaturas vocant, vt quod nonnulli natura abhorrent à Rhabarbaro: vel assumentes enemata in syncopen incidunt. Item à conditione ægri. Aliter enim tractatur rusticus robustus, aliter delicat' aliquis. Scopus autem, quem tempus operandi præscribit (cum occasio sit præceps) diligenter Medico attendendus: ne quid intempestiue egisse videatur. Obseruandum igitur tempus morbi: sitne morbus in principio, augmento, statu, vel declinatione. Tot enim sunt morborum tempora, tam vniuersalia, quam particularia. Et sciendum, auxilia quæ in principio prosunt: in statu vel declinatione locum raro habere, imo in statu, præsidiis Medicis, sicut in vniuersali declinatione nihil turbandum esse. Scopus vero, quem locus affectus monstrat seu à quo: in quo: & per quem fiat operatio: sumpta indicatione à situ & connexione, seu colligantia vnius partis cum altera recte petitur. Situm spectamus, cum an hæreat morbus, vel materia morbum faciens in superficie vel in profundo, obseruamus. Ac sic indicatione sumpta ab eo, qui affectus exterius vel interius lædant, remedia adhibemus. Hic quoque colligantia, connexio, & ductuum ratio spectatur. Sic cum gibba pars Epatis connexa sit venæ cauæ descendenti: ea affecta expurgare materiam volentes, vrinam prouocamus. Concaua vero læsa ope venarum Mesaraicarum tendentium in intestina: per ventrem euacuamus. Habemus igitur methodo monstratos quinque scopos, à quibus totidem indicationes curandi generales petuntur. Cum scilicet rationem medicationis seu applicationis remedij, considerata substantia, id est, forma & materia morbi siue quantitate, siue qualitate ac modo agendi: siue occasione atque tempore siue conuenienti loco à quo, in quo, & per quem operamur, petimus. Et quando circa subiecta indiuidua versamur: generalibus scopis distinctis, ad distinctas & certas indicationes animum aduertimus. Instrumenta autem, quibus actio Medici perficitur cum præfi

4. Tempus morbi.

Instrumenta curandi tria.

xu sco-

xo ſcopo ſanitatem conſequi, indicationibus vt dixi, prælucentibus, ſtudet; Tria ſunt generalia, videlicet, recta victus ratio, pharmacia, & chirurgia. Atq; de iis ſingulis cum Hyppocrates tam aphoriſtice, quam propoſita doctrina perſpicua eaque multis in locis exemplis declarata, agat: ad Hyppocratem & eius interpretem Galenum, Medicinæ ſtudioſos ablegamus. Hoc ad extremum admonentes, ſemper Medico illud Hippocraticum, quod ſupra poſui tenendum: *φύσιες νούσων ἰητροί* id eſt, Natura morborum curatrices, & naturam, id eſt, vim illam quæ motus actiones in corpore ciet, tamquam, intrinſecam cauſam principem locum, in tueoda atque recuperanda ſanitate habere, Medicum naturæ adminiſtrum eſſe, Et ſi ille integre partes ſuas exequi poſſit, ita ſpectatorem, ne quomodo res non naturales & extrinſecus aduenietes impedimentum afferat. Vbi vero natura ſuccumbit à Medico erigeoda, certoque ſtatuendum, niſi ea medicamenta ad actum deducat, vt loquuntur Medici, actū actu ū. Imo in fracturis, rupturis & membris luxatis ac emotis nihil, natura opem non fereote, recte & feliciter ſuccedit. Quo magis eorum ſtultitia admiranda, qui io certis & expertis, vt aiunt, medicamentis atque chymica induſtria præparatis omoem ſpem morborum curandorum ponunt, & in iis adhibendis tam audaces ſunt, vt ne quidem arte medica & præceptis, quorum autores & interpretes vituperant, opus putent. Sed cum iſtorum hominum inſania non libet rixari. Hæc autem pro typo, vniuerſam doctrinam Hippocraticam, per ſynopſin oſtendente, propoſuimus. Is ſi diligenter Medico in conſpectu fuerit, & ad illius, quaſi abſolutionem, omoe ſtudium, diligentiam, & operam conuerterit; haud dubie felices in arte progreſſus, Deo ſtudia & actiones benigne fortunaote eſt facturus.

Axioma medicum.

Chymica.

ANALOGISMVS, SIVE ARTIFICIOSVS TRANSITVS A' GENERALI METHODO AD EXERCITATIONEM PARTICVLAREM

Doct.

IOANNIS CRATONIS à Krafftheim, Medici Cæsarei.

CVm Galenus sub finem XIII. libri polliceatur, Lectori attento & curioso, modo prudētia præditus sit, cum ex superiori doctrina) liceristo in loco tantum de affectis oculis agere videatur) non modo generalem methodum, verum particulariū affectionum curandarum rationem nullo negotio inuenire posse: conabimur & nos demonstrare, in his generalibus præceptis, omnium fere morborum curationis scientiam contineri, & Galenum earum διαγνώσιν, σκοπὺς ἐνδεικτικὺς, curationis atque βοηθήματα, quasi digito in his libris ostendisse.

E methodo medendi Galeni omnium particularium affectuum curam colligi.

Primum autem de doctrina illius hoc repetemus cum ad curationem morborum omnis cogitatio atq; actio Medici directa esse debeat, oblato morbo, rationali Medico, à summo genere ad imam speciem, vel à causis ad effectus, vel è contrario procedēdum, ad quod genus morbi quælibet affectio referatur. Tria autem summa esse morborum genera de doctrina Galeni cognouimus, quorum vnum atq; primum similaribus seu simplicibus corporis partibus inest, alterum organicis seu instrumentalibus, tertium vtrisq; commune censetur. Hæc tria genera inde constituuntur. Quia corpus humanum tunc esse sanum cēsetur, cum vel temperies elementorum, calidi videlicet, frigidi, humidi, & sicci, quibus proportione quatuor humores respondent, in eo est iusta vel cōstructio atq; compositio partium debita, & omnia quæ ad organi seu instrumenti alicuius, perfectionem faciunt integra atq; illæsa, nec quicquam superuacaneum. Deniq; cum vnitas & continuitas partium rite inter se secundum naturam connexa est atq; cohæret. Nihil hic moror reprehensorem, qui solutionem continui partib. similaribus atq; instrumentalib. communem negat, & de continuitate atq; contiguitate litigat, cum contiguitas vere in instrumentalib. partibus reperiatur. In similarib. autem vnitas & continuitas: Atq; ita rectius de similaribus quam instrumentalibus soluta vnitas dicatur, licet & continuitas lędi nequeat, quin simul contiguitas & actio instrumenti lædatur. Cæterum cum vnum quodq; à suo contrario afficiatur, consequitur primum corporis constitutionem, quam dicimus cōstare ex temperie primarium qualitatum, lædi, cum à contraria intemperie oppugnatur aut opprimitur. Est autem vna temperies quasi canon reliquarum, quam temperatam appellamus, in qua calidi videlicet, frigidi, humidi, & sicci (siue materiam remotam, videlicet elementa, siue proxima, i. quatuor humores spectemus) summa est conuenientia. Hæc imaginaria censetur, & quæ facilius cogitatione complecti, quā re ipsa conspici possit. Deinde sunt quatuor temperaturæ, secundum simplices qualitates excedentes, videlicet calida & humida, & calida & sicca, frigida & humida, frigida & sicca, quarum singulæ mutantur à suis contrariis. Fit autem mutatio seu alteratio, vel per qualitates oppositas tantum sine materia, vt quando caliditas lęditur à frigiditate, vel accedente materia, quæ vel est vapor sublatus de humore, vel humor ipse, qui non tantū qualitate, verum quātitate etiam seu multitudine sua alterat, ita vt consequatur διάθεσις seu affectio, quam morbum in intemperie dicimus. De hac γαλενομάστιξ, vt ostendimus, varie dispu tant, & primum recte διάθεσιν dici negat, forrasse vt se Aristotelicū esse ostendat, cui διάθεσις qualitatē significat, quæ à subiecto facile dimoueri potest. Verū perspicuū est, Galeno ἐπιμένουσαν seu διάθεσιν permanentē affectionē nihil aliud quā κατασκευὴν significare, vt ex lib. 2. περὶ τ̃ αἰτίων νοσημάτων, & 1. de diff. symptomatum atq; methodi [illegible] inprimis vero ex com. 2. tex. 26. lib. Hip[illegible] humorib. declarari potest. Scimus autē nanc vocē [illegible] pro omni, quod in corpore est παρὰ φύσιν, vsurpari. Sed τὸ ἐπιμένον, seu permanentia quoque nomen flagellat, quod Gal. cōtra Olympicum, vt audimus, disputans id excludat, libro vero de Diff. symptomatum recipiat, cui hoc respondemus, Galeno morborum permanentiam esse alterationis morum sir matum aliquo modo, etiāsi momento temporis possit naturam suam amittere. Itaque cum certa circumscriptione definiri nequeat, illam descriptionem in olympico reprehensam esse, morbumq; definitum, affectionem offendentem actionem, etiamsi μιᾷ καιρῷ ῥοπῇ vt idem inquit perdutet illa affectio.

Tria morborum summa genera.

Contiguitas in dissimilaribus. Continuitas in similarib.

διάθεσις Aristoteli qualitas Galeno κατασκευή.

Morborum permanentia qualis.

Porro

Porro quod libro primo de loc. affectis μόνιμος illic dicatur affectus durãs, cessãte, à quo orta est, causa, nõ ignoramus, atq; illud quoque scimus πάθος μένουσαν διάθεσιν à Græcis appellari. Rixas autem de nominib. omittamus, & statuamusm orbum δυσκρασίας esse αμετρίαν nõ quamuis, sed quæ sit διάθεσις seu κατασκευὴ actionem primo lædens. Hic igitur cum spectamus, quæ ad iustam temperiem faciunt, & quo pacto ab ea discesserit corpus, vel corporis pars, quantumque discesserit, non difficile erit inuenire, quibus mudis reduci debeat.

2. Morborũ genus.

Sic & de secundo morborum genere sub quo comprehenduntur affectiones, quæ compositionem partium similiarum in organo vitiant atque lædunt, existimandum est. Spectatur autem debita compositio in quatuor, in recta conformatione, in quantitate seu magnitudine iusta, in numero cõuenienti atque in situ partium accommodato. In confirmatione consideramus primum figuram membri organici an eiusmodi sit, quæ actionibus conuenientissima videatur. Secundo meatus & cauitates, an habeat debita vasa: an sit cauum vbi esse debet, vel contra. Tertio superficiem, an sit in ea asperum, si ita esse debet, vel leue, &c. Postremo, an eum aliis sit recte compositum. In quantitate seu magnitudine spectatur debita moles partis in numero, ne quid accedat vel decedat, quod numerum eorum ex quibus constat pars & quæ ei vsum præstant, atque actioni conferunt, accedat vel decedat. In situ, ne is varietur in vllam partem contrariam naturæ & actioni incommodet.

Sub tertio genere eos morbos collocamus, qui vnitatem partium inter se vitiant, atque ita actionem earum lędunt, de quibus cum prolixe egerit Gal. in priorib. lib. Meth. hie plura verba fieri à nobis nõ debent. Illud autẽ monendum est, cum de sententia. Gal. statuamus, morbũ esse διάθεσιν seu affectiunem præter naturam, à qua primo & per se læditur actio, causam vero huius lædere per aliud, videlicet per morbum quẽ cunsequũtur συμπτώματα, quę vel sunt actiones læsę, vel qualitates in corpore mutatæ, seu læsorum corporum affectiones, vel excrementa, retenta, aut immodicee fluentia: perspicuũ esse, trium istarum rerum præter naturam, videlicet causæ, murbi, & symptomatis nomina non posse redigi in prædicamentũ absulutũ, sed πρός τι dici. Morbos quidam referri primũ ad actiones, quæ à facultatib. præcedunt & læduntur, διάθεσιν illa prçter naturã per se. Causas etiã ad actiones ostensas referri sed ita, vt per aliud, videlicet morbum, lædant Symptomata vero habere relatiõnẽ ad morbum tamquam vmbra, corporis vmbra dicitur. Cum autem in iis, quæ dicuntur πρός τι possit mutari relatio, aiq; ita & nomen consequitur, respectu diuerso vnam rem & causam & effectum esse posse, atq; eũdem morbum sæpe diuerso respectu non ad idem genus referri. Posset hoc multis exemplis declarari: in quæ si intuerentur quidem mirifice de nominibus contendentes, & contemnentes cõciliationem diuersatum (vt primo intuitu videntur) sententiarũ purioris vetustatis (quæ fons est omnis boni, ex quo nos, quod in scientia nostra optimum est, hausimus, atque hausisse lætamur) non eam tamquam infrugiferam, & vsq; adeo despectam, vt illius tractatio nomen quoq; labefactare debeat existimarent, seque solos animo libero, ingenio perspicaci, in disciplinis ita versatos putarent, minusque inepte verba sapientiæ atq; elegantiæ suæ funderent. Sed omissis his, ad id quod propositum est, veniamus.

Idem morbus sub diuersis generibus.

Vetustatis fons.

DE AFFECTIONIBVS CVTIS CAPITIS.

GALENVS noster in postremo lib. Meth. vbi de amissione particulæ vtilis agit, scopumq; ἐνδεικτικὸν curationis eius regenerationem esse docet, alopeciæ atq ophiasis meminit, hasq; affectiones ad compositionem deprauatam seu morbum in numero referre videtur. Hoc reprehensor Galenicus tamquam insigne erratum notat. Primnm quod curatio aliud indicet, quam Galen. in medium adferat, cum medicinam adhibeamus subiectæ intemperaturæ & humorum corruptioni. Deinde quod pili non sint corporis partes, neq; aliquid agant, neque nutriantur, verum ab affluxu excrementi impellantur, & quasi appositione extendantur. Hæc quin verisimilia videantur, non possum ire inficias. Verum si cum his ea, quæ vir summus, excellens ingenio, iudicio recto, doctrina erudita & rerum vsu D. Iulius Alexandrinus Archiatrus Cęsareus scripsit (qui apud omnes doctos & syneeros rerum ęstimatores veram magnamque laudem tulit, quod conciliare potius, quam conuellere sententias erudirę antiquitatis studuit) conferamus, impugnatoris ineptias detestabimur, qui ea quę vsum pręstant, & ad commodam actionem faciunt, dum adsunt, absentia incommodare non videt: Capillos autem nõ solum capiti pro tegumento esse, vt functiones suas rectius exerceat, queadmodum prolixe & erudite Galenus de vsu partium nos docet: verum etiam vt aliquid affluentis humiditatis, ne ea partibus subie-

Alopecia. Ophiasis.

Iulii Alexandrini encomium.

Pilorum vsus.

Pilorum quasi nutritio.

ctis perniciosa sit, ebibant atque exhauriant. Deinde quod ab excremento quasi nutriantur, dum incrementum sumunt, perspicuũ est. Sed omissis his, ad quę prolixe respondet Cl. D. Iulius Alexandrinus, illud potius tyrones moneo, vt quod Gal. XIV. Methodi tradit, cum inquit: Experti quędã secundũ naturam, quædam κατὰ συμβεβηκὸς & toties repetitũ præceptum, de sapientissima sententia Platonis, non esse de nominib. litigandum: sed rerum naturam & veritatem inquirendam, cõsiderent. Hanc quidẽ ob oculos quasi ponit. cap. 19. Vbi ostensa generatione pilorum manifestam διάγνωσιν seu notionẽ huius affectionis tradit, eamq; à succis in corpore vitiatis prouenire ostendit, & signa quibus humores corruptos cognoscam⁹, declarat. Cũ autem nullus affectus possit curari, manente causa vnde ortus est (vt docuit nos lib. 7. atq; quod corruptum est euacuandum sit: primũ scopum curationis vacuationem corrupti humoris statuit, & 1. de Comp. Med. κατὰ τόπους & de purgantib. medicamentis, se sola purgatione Alopecias & defluuium capillorum sanasse affirmat. Secundum scopum alterationem monstrare, videlicet vt digerentib. id quod affluxit discuriatur. Tertium, vt restituta temperie partis capillorum nutrimẽtum (sic enim recte & cum Gal. quidem appellamus) attrahatur. Hic βοηθήματα quoq; seu auxilia monstrat, videlicet, purgationes, balnea, inunctiones, frictiones, & totam curationis methodũ perspicue ex natura rei (quã similitudine à stirpium generatione sumpta pingit) ob oculos ponit.

DE CAPITIS DOLORE

DOLOREM capitis, sicut aliarũ partium esse symptoma in sensu, quod morbum aliquem consequitur, non ambigimus. Cõsequi autem duo morborum genera, videlicet morbũ in intemperie, quæ ἀθρόαν ἀλλοίωσιν propter ὑπερβολὴν καὶ ἀσυμμετρίαν qualitatum primarum atque secundarum effecit, & soluta vnitate, cum hęc faciant mutationem confertim & violenter in partib. sensu præditis, lib. 12. cap. 7. ostendit. Scio de his variæ disputari à Medicis, sed non libet attingere argumẽtationes. Cæterum cum morbi causæ symptomatum sint, atq; quemadmodum li. 1. & 12. docet, symptomata quatenus sunt symptomata curationis rationem non indicent, aliquando tamen, vt viribus subueniamus, mitigationem postulare: ideo in hac affectione primum spectãdum, an aliquid soluat continuitatẽ, & laceret neruos vel membranas (quod rarius accidit) ruptione, contusione, vel erosione: aut adsit multitudo humoris pergrauãs, vel spiritus φυσώδης cui nõ pateat exitus, distendens: vel intemperies, violentam alterationem faciens in sensu tactus, qui in moderata temperie qualitatis tactui subiectus consistit. Quæ omnia copiose persequitur capit. 7. & 8. vbi causas doloris tradit, διάγνωσιν autem illustrat 1. lib. artis curatiuæ ad Glauconem, cum admonet videndum esse, num caput doleat per se, seu per affectum proprium, an vero per consensum. Affici per se à multitudine, huiusq; indicem esse grauitatem, nonnunquam distensionem, vel à multis vaporib. seu spiritu flabili, quam distensio consequatur. Hæc autem plerumq; concurrere. Itaque grauitatem comitari distensionem, vel ab inflammatione præsertim in membranis oriri, atq; hanc pulsatorium dolorẽ indicare, vel qualitate acri & mordaci, siue propter humoris, siue vaporis acrimoniam, atq; tunc in dolore acredinem sentiri. Animaduertendum vero esse, an dolor sit in toto capite, quę affectio κεφαλαία & κεφαλαλγία dicitur: an vero in parte aliqua, quam si mediã partẽ capitis occupat ἡμικρανίαν: Si vero exiguum locum, vulgo clauum vocant. Etiam hoc spectandũ, an interius vel exterius doleat, an repẽte vel sensim ortus sit dolor, an recens, vel inueteratus, quia vel ad tenuitatem humorum vaporumue, vel ad crassitiem id referendũ est, an continenter affligat, an per interualla, quod fluxionis, vel moti humoris est indicium. Deniq; an ab intemperie simplici, vel composita, originẽ ducat. Hæc Galen. κατὰ τόπους ad tria quasi capita redigit. Varietatem videlicet causarum efficientium, partium laborantium naturam, & qualitatem propriam.

Diuersitas causarum.

Causas esse vel intemperiem simplicem, vel humorum atq; vaporum copiam, cum mala qualitate atque obstructione.

Partium.

Partem laborantem esse spectandã, vtrum vel totum caput sit affectum, vel partes eius siue interiores siue exteriores.

Qualitatis.

Qualitatem propriã vtrum dolor sit grauis, distẽdat, pulset, erodat seu mordicet. Si vero per consensum doleat, ac si (quod plerumq; fit) vẽtriculus mittit exhalationes, eas vel à pituitoso, vel à bilioso humore oriri. Pituitam indicare fastidiũ, bilem vẽtriculi dolorẽ vel morsum, primo ad Glauconem asserit. Interdũ etiam vt in febribus, atq; viscerum præsertim hepatis caliditate, succi in vapores dissoluũtur, caput exhalationib. si sit debile, afficitur. De his autem agemus, cum doctrinam de catarrho & fluxionib. explicabimus. Cognita doloris causa, facile est monstratis scopis generalib. (vt vacuationis, cum adest multitudo, reuulsionis vel deriuationis, cũ affluxus materiæ, repercussionis, (vt loquũtur) cum materia nondum plane affluxit: alterationis,

Dolor capitis à duobus morborum generibus.

Symptomata interdum mitiganda.

cum acris

cum acris est, firmamenti atque roboris seu tenoris, vt appellant Græci, cum caput debile atq; infirmum) ad particularia indicantia descendere, quæ vel morbus, vel natura ægri monstrant, atq; ab his indicationes, quæ actionem Medici seu curationem gubernãt petere. Nam nos quidem indicantia monstrare possumus: indicationes autem, h. e. rectas collationes nocentis seu morbi, & iuuantis seu auxilii repire, eruditi Medici proprium est, in generali methodo, quæ indicãtia seu σκοποὺς ἐνδεικτικοὺς tradit, diligenter versati. Ac si is noticiam medicamẽtorum simplicium, & rectam hæc componendi methodum habeat, sitq; mediocriter exercitatus, facile recta auxilia seu præsidia inuenire potest. In horum vero vsu diligenter obseruandum est, quod Galen. præcepit, Terminum medicationis dolorum τὸ ἀσφαλὲς esse debere. Proponitur autem à Galeno missio sanguinis, quæ in plenitudine, inflammationibus & grauissimis dolorib. conuenit: item arteriotomia, purgationes, reuulsiones & deriuationes per sicyas, vincula infernarum partium, frictiones: item ea quæ reprimunt humorem vel vaporem, & membrum roborant, vt oxyrhodinum & rosaceum. Item, quæ alterant & digerunt, vt calidum oleum, in quo anethum ebullierit: Item spondyliũ & serpyllum atq; castoreum, quo inaliis inflammationibus non vtimur, vt docemur 5. Methodi. Item in flatibus fomentum ex milio. Denique & opiatorum vsu nos docet, in quo vt præceptum illud μηδὲν ἄγαν diligenter teneamus, monemur.

Auxilia.

DE AFFECTIONIBVS CAPITIS LÆDENTIBVS CEREBRI ACTIONES ET FACVLtatem animalem.

Græcus Galeni textus absque capitibus.

Etsi Galenus lib. 13. cap. 21. (libet enim Latinam interpretationem sequi, cum Græcus textus in capita non distinguatur) præcipue de Phrenitide & Lethargo agat: tamen & reliquas affectiones his vicinas cõplectitur, ac earum dignotionem, indicãtia curationem, & præsidia mõstrat. Sed id tanquam ἐν παρόδῳ. Cum autem hæ in minime facili cognitione sint positę, distincte eas proponemus. Discernit vero Galen. hoc modo Phrenitidem à Lethargo, vt eã διάθεσιν calidam esse pronunciet. Cęterum notionẽ perspicuam illius tradit, secundo de causis symptomatum, cum inflammationem secũdum cerebrum & membranas illius esse asserit. De hac quidem notione Græci, Aetius videlicet, Paulus & Trallianus, non satis inter se consentiunt. Porro hãc affectionem semper cum febre continua & ardente esse, atq; ita distingui ab ea, quam μανίαν vocant, è primo Protrhet. apparet, quo in loco Galenus eam in parte, in qua princeps anima quasi residet oriri, siue afficiatur cerebrum ipsum, siue tenuis illius mẽbrana, ostendit. Licet & Phrenitides quædam species reperiatur ex diaphragmatis inflammatione, vnde κατὰ συμπάθειαν cerebrũ afficitur. Sed de ea quæ κατ' ἰδιοπάθειαν seu per se in cerebro est, nũc agimus. Hæc licet ad morbum in intemperie referri possit, tamen cum phlegmone in quantitate seu magnitudine morbus sit, rectius ad διάθεσιν τὴν ἐν φύσει in compositione sicut & hic à Galen. refertur. Tres autem phrenitidis differentias ponit, quarto de locis affectis, quæ indicationes curatiuas variant. Cæterum cum vt diximus, in Phrenitide cerebrum phlegmone seu Erysipelate laboret, atque hic affectus ab affluxu sanguinis cum reliquis humorib. in primis autem bile oriatur: consequitur, primum & præcipuum scopum esse, à quo indicatio curatiua petitur, vt quod affluit repellamus aut reuellamus. Deinde vt alteremus partem affectã, quemadmodum hic monstrat. Deniq; cum æger nihil quietis habeat, ne vires delabantur, vt quiescat, opetam demus. Atque hic vt Galenus docet, vrgentis scopus est. De præsidiis varie disputant Medici, ac de missione sanguinis, quę in hac affectione inprimis necessaria est. Asclepiades ita seuere pronunciauit, vt sanguinem mittere, hominem occidere dixerit, quia hæc affectio fit cũ summa & cõtinua febre, sanguinem autem non nisi in remissione febris detrahẽdum. Contra hanc sententiam statuerunt Medici, inprimis vero Celsus, sanguinem esse mittendum, præsertim cum facies rubet, venæ tument, & vel post quartum diem, Costantibus viribus. Bis etiam potius, quam semel nimium detrahendum. Ac cum æger non quiescat, caute occudendum vulnus. Mittendum vero primum ex vena brachii media secundum Aetii præceptum: deinde, vt Paulus vult, venã frontis incidendam. Diocles etiam eam, quæ sub lingua est, aperiendam censuit. Nonnulli sanguisugas fronti, temporibus, & naso adhibuerunt, auriculas scarificarũt, & cucurbitulas in occipitio, vacuato iam corpore affigendas putarunt. Inprimis autem alterationi opera danda, atq; aer contemperandus. Hic discreprant Medici veteres, vtrum in luce, an vero obscuro loco collocandus sit æger. Ac Asclepiades in luce collocandos vult, ne terrore afficiantur. Verum cum tenebræ ad somnũ & quietem faciant, reliqui (habita tamen ratione

Phrenitis.

Phrenitis quædam ex Diaphragmatis inflammatione.

Tres differentia.

Scopi. 1. 2. 3.

Auxilia. Vtrum vena secanda.

Vena frontis incidenda. Item ea quæ sub lingua.

An in luce, aut tenebris Phrenetici collocandi.

affectus)tenebras præferunt. Nam in iis, qui cum quadam mœstitia insaniunt, & quibus vires validæ sunt, luce potius consulendum est. Sed cum hoc rarius accidat, & mœstitia cōsequatur δυσκρασίας frigidas(quas affectiones παραφροσύνας & παρανοίας, i. desipientias, licet & hę à calidis humoribus oriantur, vel ἀνοίας καὶ μωρώσεις, & melancholias appellamus) omnino in phrenitide, quiescat æger studiose enitendum est. Tertio concertant inter se, an caput radendum sit, vel non. Existimāt enim raso capite plus humoris affluere. Verum cum alterantia & reprimentia vapores, quale est Oxyrodinum (aceto.n. Gal. 11. Methodi vim reprimendi tribuit) & alia frigida, quę commendat, facilius raso capiti applicari possint, & materia detenso pilo magis exhalet, auferendū omnino cēsent. Purgationum etsi Græci autores non meminerint, fortasse quod existimarēt humores motos inflammationē augere: tamen cum bilis vt diximus, ad furorem in phrenitide multū faciat, & in magnis morbis(quemadmodum lib. 4. Galen. ostendit) non solum sanguinis missione, verum purgatione vti rectissimum sit: nō tantum enemata adhibere, verū etiam purgantib: medicamentis minus tamen calidis, medicari oportet, priusquam ad ea quę alterant, discutiunt, & vapores transpirare faciunt, deueniamus. Pleraq; Galenus commemorat, ad quæ intentus esse studiosus artis debet. Medicamenta autem iuxta capitis commissuram coronalem applicanda: licet ea, quę ad somnum faciunt, temporibus & naribus quoque admoueantur.

An caput radendum sit

An purgandum.

DE LETHARGO.

CONTRARIAS esse in speciem affectiones Lethargum & phrenitidem, quod hæc à calido, illa a frigido homore originem ducat: Vtrq; vero morb. principem facultatem, quę in cerebro residet, eiusq; affectiones lędat: Phrenitis quidem ita, vt homo nihil quietis habeat. Lethargus vt in expugnabili dormiendi cupiditate, eorū quę dicuntur, vel fiunt, meminisse vix queat, principe scilicet parte animę à pituita labefactata & sensu motuq; oppresso: atq; non tantum memoria, sed & ratione lęsa, ex Galeno patet. Is vero Lethargum aliquando πάθος, aliquādo νόσημα appellat: Ac ego secutus (haud scio quam recte) Linacrum, πάθος vitium conuerti. Oriri vero ex pituitoso humore citra inflāmationem ex pituita in cerebro putrefacta, cum febre, & citra febrem, quamuis plerumq; lēta febris adsit, Galenus testatur. Arabes autem inflammationem οἰδηματώδη, à pituitoso nimirum humore, esse arbitrantur.

In Lethargo num inflammatio.

Est autem reuera symptoma functionum animaliū læsarum, in quo alias memoria tantum, interdum mens & cogitatio, non raro vtrumq; etiam afficitur, & simul sensus communis seu imaginationis vis infirmior est, vt tertio de locis affectis, & libro de differentiis symptomatum docemur. Nonnūquam hoc malum oritur à vaporib. crassis & frigidis, à visceribus & præcordiis sublatis, interdū etiam à frigidiorib. medicamentis. Cognito affectu, eiusq; causis, indicantia (seruato recto scopo generalissimo contrarietatis) nō difficile est reperire, etiāsi Medicinam huic morbo facere nō æq; facile sit, cum propter prętantiā loci affecti inter lęthales morbos ab Hipp. & Galeno, & à Latinis quoq; in genere acutorū numeretur. Recta igitur victus ratione, quæ pituitę(quam causam illius esse diximus) generationi aduersetur, præscripta, & rebus non naturalib. debito modo adhibitis, de auxiliis etiam atq; etiam cogitandum est. Ac ne hoc in singulis morbis repetendum sit, studiosos isto loco monebimus. In nulla vnquam curatione victus rationem & moderationem accuratam rerum non naturalium negligendā, ac potius ita obseruandam, vt, (teste Galeno) optimam medicinam præscribere superuacaneum, neglecta victus ratione existimemus. Huic admonitioni & illud addo, posteaquā διάγνωσιν morbi (quæ sola nos ad indicationes, veras perducit, cū natura morbi principale sit indicans, &c. Indicantia, & ab his deductę indicationes scripto explicari nequeant, propterea quod circumstantiæ subinde eas varient, & iudicium Medici, q. rectam rationem gubernat, in primis requiratur, qui vires, temperamentū, ætatem, anni tempus, cōstitutionem aeris, atq; alia spectet, & inter se conferat) semel perspicuū proposuero, me indicantia omnia separatim non explicaturum, verū studiosos ad generalem doctrinam, quæ in methodo tradita est, & DEO dante à nobis alias in nostra Therapeutica Methodo proponetur: (non enim de abortiuo libello, qui in meo nomine apparet, hoc dico) ablegare, vnde facile discere poterunt, quo pacto in singulis morbis ex naturæ, morbi & loci affecti demonstratione(cum hęc διάγνωσις καθ' τὸ πρῶτον λόγον, videlicet à causis ad effect⁹, vel κατὰ τὸν δεύτερον λόγον, videlicet à signis, quę παθογνωμονικὰ & διαγνωστικὰ appellātur, progrediatur) vera indicantia, seu scopi ἐνδεικτικοὶ qui in actione seu medicatione ἔνδειξιν, i. indicationem tegunt, insurgant, atq; perantur: quęq; sit recta auxiliorū adhibendorū ratio, quæ indicatur. Hic de vocabulis non disputo, illud studiosos moneo, vt inter scopos(quos indicantia quoq; appellamus, licet in curatione vnicus curandi

Prognosticum.

Diaeta.

Inter scopos & indicationes differentia. curandi scopus à natura morbi sumatur) & inter indicationes, id est, rerum faciẽdarum significationes, seu declarationes discrimen teneant, nec à nobis hic remediorũ formulas, quæ à Practicis recensentur expectent, atq; βοηθήματα nos appellare sciant, quæ indicantur, i. quæ sunt facienda, vt naturæ auxiliũ feramus.
Auxilia. Gal. vero inter auxilia Lethar-
1. gi, venæ sectionem lib. 13. cap. 21. præcipue commendat, nisi adsint quæ sanguinis missionem impediãt, crudus videlicet humor, puerilis ætas, anni tẽpus, in quo sit extremus calor & frigus, vbi ad clysteria acria veniendum,
2. dum, Paulus admonet. redundantem etiam pituitam coquendam & expurgandam præcipit, & thymum, pulegium, origanum, quæ calefaciunt, dissecant, & roborant, in aceto coctum naribus admouendum. Palatum a-
3. cribus & valentib. medicamentis, & Mithri-
4. dato cum pipere, pyrethro, sinapi inungen-
5. dum. Vtendũ & in iis, quę sternutamẽta prouocãt. Postremo capiti συναστομὰς atq; cucurbitas adhibẽdas, quemadmodũ in principio (cum repellendum est) oxyrhodinum. Castoreum etiam, quod probe concoquit, & magnopere in istis affectionibus adiuuat, odorandum. Hæc auxilia cum hoc in loco reliquis affectionib. somniculosis conuenire ostendat, atque ita indicationes curatiuas eorum designet, notionem autem non satis explicet, vt ea studiosis illustrior fiat, operã dabimus, &c.

DE CATAPHORA ET RELIQVIS AFFECTIONIBVS SOMNICVLOSIS.

GALENVS appellatione Cataphoræ Apoplexiam, Caron. & Catochen lib. 12. cap. 12. complectitur. Hæc distincte explicare conabor. Calidi est ad motũ excitare, Frigidi stuporem inducere. Humidi somnũ cõciliare, sicci vigilias. Itaq; iuxta diuersam humorum calidorũ, frigidorum, humidorum & siccorum cõmixtionem, morbi symptomataq; diuersa proueniunt. In phrenitide (vt diximus) superat calidus humor. Ideoque in ea affectione est ἀγρυπνία. In Lethargo frigid⁹, vnde ἀναισθησία καὶ ἀκινησία In Cataphora (quã Hipp. κῶμα, vt testatur Galen⁹, appellat) calidi & humidi humores cerebrũ occupant, vnde perpetuo ad somnum sic affecti, sunt propensi: superante quidem calido & humido exhausto, fit phrenitis, vel certe ἄγρυπνον κῶμα: humido vero ita abundante, vt calidum succumbat, Caros seu grauis sopor vel veternus, quem Arabes subeth appellant, oritur. Hæc affectio cum leuis est, quandoquidem eam in anteriorib. cerebri partib. fieri censent, fatuitatem inducit. Porro in posteriorib. partib. cerebri Catochen & Catalepsin fieri asserũt. Paulus lib. 3. c. 10. Catochen atq; Catalepsin discernit, & Catochen soporẽ vigilantẽ appellat, q, ex duab. contrariis affectionibus, videlicet Lethargo & Phrenitide constet: vt testatur Hipp. li. 4. Epid. vbi hanc affectionem pestilentię familiarem esse ostendit, cumq; superat materia frigidior, Coma dici: cum calida, ἄγρυπνον κῶμα. Catalepsin autẽ esse cõgelationem spirituum, qua correpti, in eodem habitu statuq; permanent, eoque deprehensos, Detentos, & congelatos Latini vocant. *congelati.* Verũ Græci sępe appellationes istas cõmiscent. Cæterum Catalepsin à Caro sic discernunt. In caro anterior pars, vt dixi, cerebri affecta est, cum clausione oculorum, spiratione non læsa, finiturq; plerumque hic morb. sine periculo. In Catalepsi autem posterior pars cerebri à pituita oppressa est, atq; licet ęgri bene spirẽt, oculos tamen continuo apertos habẽt, & epilepsia consequitur. Videndum igitur in his affectionib. quales adsint humores, & in quibus partib. obstructiones faciant, ac remedia, quę humorem tam educant, quàm alterent, quęque caput & primum sensitiuũ, cerebrum videlicet roborant, adhibenda. Sic vacuatis humorib. rectę indicationes à morbi natura petendæ. In Catelepsi vtimur moderate calefacientib. & humectantib. in Caro exiccantibus & calefacientib. In Cataphora miscemus hæc, pro vt affectio est mista. Remedia, vt monui, non recitantur. Quia vero eiusmodi affectiones plerũq; pręcedit vertigo, consequitur autem Epilepsia aut Apoplexia, de his quoq; agemus.

DE VERTIGINE.

VERTIGINIS Galenus in his libris non meminit. A Gręcis autem δῖνος appellatur, videlicet cũ est inordinatus motus spirituum seu vaporum in cerebro tãtum: σκοτόδινος cum ad motũ inordinatum repẽtina visus obtenebratio accidit. Itaq; in vertigine vis imaginatiua afficitur, in tenebrosa vertigine, seu vt barbare loquuntur scotomia, visionis sensus diminuitur. Hæc vero symptomata & intemperiem cerebri, & obstructionem ex flatuoso, vt vulgo loquuntur, spiritu comitantur, & cerebrum vel per se, vel per cõsensum laborat. Per se ex intemperie per consensum, cum vel ab ore ventriculi (vt in his, quib. cruditas molesta est, quando calore innato male affecto, vt testatur Galen. in com. de rat. victus, humores dissoluti in vapores & φυσώδη, spiritũ dissoluũtur) vel propter calidam intemperiem iecinoris, aut bi-

lem regurgitantem in ventriculum, aut arteriosum genus intemperatum ac venis feruido & spumoso sanguine plenis, spiritus atque vapores ad caput efferuntur. Vbi in capite primum malum generatur, haud dubie sensus aliquis hebetior est, præsertim si à pituitoso humore affectio origine̅ ducit. Præcedit igitur dolor grauis, & distende̅s ac sonitus aurium. Hic igitur ad indicantia proposita in dolore capitis à pituita atq; auxilia recurrendum. Cum vero calidus humor (vt bilis, quod plerumq; fit, vbi reliqua corporis constitutio biliosa est) causa fuerit, sensus est acrior: adest dolor rodens & punge̅s. Ideoq; contraria indicátur remedia, vt diximus. Vbi vero arteriaru̅ intemperies ad vertigine̅ facit, propter feruidu̅ spumosumq; sanguinem, & vehemens pulsatio sequitur, reprimentium vsus indicatur. Veteres etiam arterias secuerunt, cum videlicet per exteriores arterias vapor ascenderet, cum vero per interiores (quandoquidem non confert, vt Galen. 3. de locis affectis & in com. de vict. ratione in morbis acutis testatur) arteriotomiam non adhibeant. Cum autem malum hoc per consensum est, atq; à crudo humore in ve̅triculo collecto oritur, is co̅coque̅dus & educendus si à flaua bile ex epate regurgitante, vacuantibus bilem, tempestiue subueniendum. Nonnunquam etiam cum suppressæ purgationes naturales, vel certe consuetæ (vt muliebres ac hæmorrhoides) hoc malum excitant, hæ promouendæ sunt.

Arteriaru̅ sectio.

DE EPILEPSIA.

Vertigo parua Epilepsia.

VETERES vt est apud Cælium Aurelianum, vertiginem, paruam Epilepsiam vocabant. Hunc autem affectum, vt Hippocrates autor est, ἱερὴν νόσημα & παιδικὸν etiam, q; pueris familiaris sit, appellarunt. Est vero conuulsio omnium partium corporis, propterea quod cerebru̅, materia crassa & frigida id obstruente, vel malignitate sua ledente, eam expellere nititur. Quam expulsionem noxa omnium sensuum & facultatum animalium consequitur. Hæc affectio alias grauior, alias mitior est in qua stertor, stridor dentiu̅, peruersio partium faciei, vehemens iactatio totius corporis, multa spuma, seminis effusio, & in ipso casu acclamatio: ea admodum grauis censetur, raroq; curatur. Vbi vero vel multa, vel plurima ex signis co̅memoratis absunt, leuior existimatur. Co̅uulsio est symptoma, cumq; totum corpus æqualiter concutiatur, & sensus lædatur, principium motus & sensus, videlicet cerebrum affici minimè dubium est. In cerebro autem tria spectantur, membranæ, cauitates seu ventriculi, vt vulgo Medici appellant, & ipsa substantia. Afficiuntur autē ventriculi, ita vt lędátur actiones motiuæ quidem corruptæ, sensitiuæ ablatæ, vt loquuntur. Illud igitur quod lædit, morb. erit, vt quidem vnus ex tribus generibus. Est autem mala compositio, quam morbum in cauitate seu via, vel obstructionem vocamus. Ea secundum Galen. accidit vel ab humorib. crassis, vel cum vasa contrahuntur. Hoc autem postremum fit duplici de causa, vel à natura, vt cum ventriculus cibum co̅coquens contrahitur, vel propter nocumenti præsentiam, siue ob manifestam, siue occultam qualitatem naturæ aduersam. Oritur vero hic affectus vel per se, seu per πρωτοπάθειαν in cerebro, vel per co̅sensum, vtpote à qualitate asce̅dente à quauis alia parte corporis, cum videlicet in iis materia virulenta latet, vt in abscessu diuturno, in subiectis carnib. osseue corrupto, vel spiritus quida̅ venenosus ascendit in cerebrum, vnde contractio & obstructio, hácque conuulsio consequitur. Dum per se cerebrum à causa facie̅te obstructionem afficitur, caput plerumq; debile est, quod repletur ex qualibet leui occasione, vt cum irascitur homo. Secu̅do adest grauedo, quia materia crassa & frigida adest, videlicet humor pituitosus aut melancholicus, vel ab his sublati vapores. Tertio, somnia terribilia & Ephialtes noctu molestant. Quarto tristitia & mœstitia, quę non modo à mela̅cholico humore, verum etia̅ pituitoso oritur, sine causa angunt, quia materia crassa cerebrum obsedit. Quinto est subitus timor, q; tenebræ spiritibus intus miscentur, item oblivio. Sexto pallor faciei, & viriditas venarum sub lingua propter frigiditatem. Hic igitur tam intrinseca, quam extrinseca efficientia remotione̅ atq; alteratione̅ indicant, caputq; debile sui corroboratione̅. Cum malu̅ per consensum à ve̅triculo est (id q; mordicatio, nausea, cibi inordinati appetentia, ostendit) ventriculo subueniendum. Curationem autem tradit Galenus quinto de locis affectis, cum historiam de Grammatico recitat. De Epilepsia vero per consensum à reliquis partibus vel vapore, vel maligna qualitate ascendente ad cerebrum & contractionem eam, quam sequitur obstructio & conuulsio, vibratione neruorum origine, vt Gal. loquitur efficiente, 3. de loc. aff. prolixe agit, vbi & indicationes curatiuas & auxilia tradit. Facile autem est medico, qui doctrinam generale̅ Meth. tenet, indicantia videre, & ab his indicationes petere, veru̅ cum in hoc morbo diuinu̅ quidda̅ sit, quod τὰ φυσικὰ βοηθήματα non admittat, sæpe in optima etia̅ victus rōe & medicatione naturalia præsidia atque auxilia, parum

Vasorum contractio.

Signa cerebri per se affecti.

Per consensum.

In Epilepsia diuinum quid.

Superstitiosa remedia vitiantur.

parum adiumenti adferũt. Hoc tamen cum dico, neq; superstitiosas neq; Homericas, vt vocant, curationes omnes, aut mirifica quędam remedia ex putrida carne humana cõfecta, atq; his similia probo. Curatio quidẽ ipsa est triplex, in paroxysmo, cum iis quæ ascensum vaporum prohibent, quæue reuoluunt: vt sunt enæmata, ligaturæ, frictiones, quæ dolorem afferunt. Item quæ dissecant, vt suffitus, & alia naribus apponẽda. Alia ante & post paroxysmũ, cum videlicet vacuationi & alterationi operã damus, atq; capiti robur addere studemus, eaq; remedia quę à tota substantia auxiliantur, exhibemus.

DE APOPLEXIA.

HÆc quoque affectio accidit circa cerebri ventriculos, quam Galen. 2. Aph. com. 45. vicinam morbo comitiali seu epilepsiæ esse dicit. In hac autem totius corporis sensus & motus principalib. virtutis animalis actionibus læsis aboletur, vt testatur Gal. 3. de locis affectis, & 4. & non solum cerebri ventriculos sed substantiam ipsam lędi affirmat. Huius autẽ affectionis magnitudinem respirationis noxa indicat quæ quo maior est, morbum eo grauiorem magis, magisque periculosum esse ostendit. Atque sic etiam Carus ab Apoplexia discernitur. Galenus vtriusq; affectionis in his libris verbulo saltẽ meminit. Cæterum causas obstructionis (nã & hic morbus eodem quo epilepsia genere comprehenditur) alias explicat, & non tam huius ratione, quam caloris & spirituum elisorum ac suffocatorum, atque virtutis impeditæ, ne possit in vniuersum corpus transire, Apoplexiam accidere ostendit, licet hãc affectionem rectius suffocationem dicere possumus. Porro calor & spiritus obruuntur multitudine & strangulãtur vel in toto corpore, & subita mors consequitur, vt testatur Galenus, 1. Aph. vel in cerebro, de qua causa egit Galenus in libro de sanguinis missione cap. 6. Hæc vero catalepsin afferre quibusdã potius, quam apoplexiam videtur. Sed de nominibus non litigemus. Aut virtus animalis impeditur, ne in partes inferiores defluat. Aut propter affectionem calidam, quæ Galeno cõ. 2. Aph. 42. φλεγμονώδης διάθεσις appellatur, oritur. Aut cerebri vẽtriculis pituitoso humore aut melancholico obstructis, quæ affectio proprie apoplexia dicitur. Cognita causa, videlicet plenitudine, vel in toto, vel in capite solu, aut obstructione, à frigido scil. vel etiam calido humore, ostendẽtibus hanc signis, principale indicans est, vt ea tollatur. Cumq; adest plenitudo, atq; hic morb. magn' existimetur & reuera sit, inter

Apoplexia rectè suffocatio dicitur.

omnes Medicos cõuenit, præsentissimũ esse auxiliũ sanguinis missionẽ. Itaq; vena secãda. Cæterũ si præcessit magna inanitio, propter quam excrementa frigida in cerebro collecta sunt, vt in sanguinis profusionibus, immodico vsu veneris, &c. accidere solet, merito phlebotomia suspecta est. Tunc igitur ad clysteria fortiora, asperas frictiones, deniq; cucurbitulas deueniendum. Quod si tunc pulsus & spiratio ac faciei color melior sese ostendet nec partiũ frigus vehemẽs fuerit, ad alia auxilia quæ euacuant & alterant cerebrum atq; calefaciunt, videlicet cũ crassus humor & frigidus obstruit, accedendũ, atq; in isto morbi statu Inprimis cucurbita summo capiti (quemadmodum xi. Methodi docemur) admota, & ea quæ naribus atq; Palatini applicantur, cõducunt. Hic vero inter βοηθήματα Galenus recenset Castorium, ac vulgo nos vti herbis calidis & Theriaca atq; Mithridato, non ignotum est.

Vena sectio præstantissimum remedium.

Cautela.

Clysteres fortiores.

Cucurbita vertici imponenda.

DE PARALYSI.

APOPLEXIAM plerumque consequitur Paralysis, seu neruorum resolutio, cum sensus & motus amissione in aliqua parte, licet vt 3. de locis affectis ostẽdit Galen. interdũ sẽsus, interdũ mot' amittatur, sed exquisita & vera paralysis est, in qua partes sensu & motu priuantur. Cur autem aliquando, perdito motu sensus remaneat, & stupor plerũque Paralysin præcedat libr. 1. de locis affectis, & primo de causis symptomatũ declaratur. Porro cum tam sensitiua quã motrix facultas, à cerebro p neruos delabatur perspicuũ est, paralysin symptoma esse, quod læsas has facultates consequitur. Causæ igitur læsionis spectãdæ sunt, quæ ad tria morborum genera, videlicet intẽperiem, morbum in compositione, & solutam vnitatem referũtur. Nam nerui vel immodice humectãtur & refrigerãtur, vt in frigidissimo aëre vel humor crassus resolutus in principiũ eorum incũbit quo replẽtur, vt post apoplexiã vel fit obstructio circa vertebras colli, aut inferiores partes; vel afficiũtur ab aliqua causa extrinseca, vt percussione vel incisione, qui affectus est incurabilis. Consideratis autem causis, nisi extrinsecus aduenięs sit, prima indicatio curatiua ab ea petitur: & remotis è corpore humoribus (missione videlicet sanguinis cum plenitudo adest, & purgatione, vbi cacochymia pergrauat) ne in alteratione maior fiat affluxus, facultati atque principio neruorum subuenitur. Pars etiã resoluta nõ negligenda est. Remedia vero ad paralysin videre est septimo secundum genera, & secundum locos.

Causa paralysis.

DE SPASMO.

GALENVS lib. 2. de causis symptomatum paralysin, spasmum, tremorem, & torporem, voluntatiæ functionis læsæ symptomata statuit: ac secundo Methodi nomē ægritudinis à symptomate deductum esse ostendit. Est autem actionis motiuæ læsio, ita vt propter breuitatem nerui mouentis musculũm, pars seu membrum cõtrabatur. Licet vero musculus, atq; chorda in cõtractione afficiantur, tamen neruus proprie lęditur ideoque & motus & sæuissimus dolor comitantur. 1. Protrh. com. primo. Cum autem morbi sint causę symptomatum, malã compositionem in neruo consequi hanc affectionem statuimus, idque vel per se, vel per consensum. *Causa.* Per se, quando neruus repletur, & fit breuior, vel inanitur, fitq; siccior ac cõtractior. Atq; hæc quidem affectio (quemadmodum lib. 12. cap. vltimo Galen. ostendit) insanabilis est. *Causa spasmi per consensum.* Per consensum læditur, propter humorem tenuem atq; aërem atq; ἰώδη seu æruginosum in ventriculo, vt exemplo declarat Galen. lib. 12. Meth. c. vltimo. Secundo, vel a potu aquæ frigidæ, vt est in 9. lib. cap. 5. Tertio vel ab ingurgitatione vini potentis, & à crapula, vt est de Temp. item com. 50. Aph. 50. vel ab vtero, aut diaphragmatis inflammatione, 3. de morb. vulg. com. 2. Item 6. de morb. vulg. com. 1. Quarto, vel ex medicamenti maligna qualitate prædicti atq; assumpti, vt com. 7. Aph primo. Quinto vel à forti aliquo frigore, & copia humoris crassi congelantis sanguinem, vt comm. 3. Prog. 27. Sexto, vel cum propter vulnus capitis patitur principium, & nerui contrahũtur, com. 3. Aph. 2. Galen. 12. Methodi paucis ista complectitur, cum ex repletione neruosarum partium, vel ex mordenti & tenui humore, vel ingenti frigore aut siccitate, prouenire ait.

Conuulsio vna. Porro conuulsio illa, in qua neruus vna cũ chorda & musculo præter voluntatem ad suum principium contrahitur, morbus in cõpositione est, quia neruus patitur in substantia, videlicet nimia humiditate eum replente, vel siccitate contrahente atque vibrante: fitque tunc spasmus verus. *Spasmus nõ [illegible] [illegible] ad materiam.* Aut ratione sensibilitatis suæ, non quidē simpliciter κατ' συμπάθειαν, sed q̃a neruo occurrit qualitas frigida vel maligna, vel humores acres, seu malitia sua mordicantes, non tamen fixi in neruo. Hunc spasmum non proportionatum ad materiam vocant, qui plerũq; consequitur mordicantem humorem, vt bilem vel vaporem malignum. *Species veri spasmi.* Cæterum veri spasmi tres species à Galeno atque aliis recensentur. ἐμπροσθότονος, videlicet cũ caput vna cum ceruice reliquisq; partibus ad anteriora tēditur: ὀπισθότονος cũ ad posteriora: τέτανος cũ distēsio in recta fit. Locus affect⁹ interdũ est caput, vt diximus, seu cerebrũ interdum spinalis medulla. Et nota affecti cerebri hæc traditur 3. de locis affectis, cũ musculi faciei cũ reliquis partib. distēdũtur. *Causa.* Causæ, vt audiuimus, duæ recensentur, repletio & inanitio. Repletio à pituita & sanguine oritur: nã bilis spasmum nõ proportionatum ad materiam excitat: humor autem melancholicus crassior existimatur, quam vt possit penetrare neruũ. Ideo & qui molles neruos habent, vt pueri, ad hãc affectiunem sunt procliuiores. Proximæ causæ sunt vel apostema, vel affluxus materiæ, à qua impletur neruus vt vibretur vel contrahatur, atque cum eo caput musculi & chorda. Remotæ sunt omnia quæ humores augent, & ad eorum prouentum faciunt. Inanitionis autem causæ perspicue apparent, euacuationes scil. vel purgationes, vt fluxus sanguinis vel ventris, vomitus, item labores, vigiliæ, animi accidentia immodice exiccantia, &c. Item febris ardens maligna. Vbi autē spasmus ab inanitione est, nunquam subito fit, & cum membrum emaciatur atque arescit, raro humectatione etiam diligente curatur. Spasmus autem ex repletione, atque inflammatione contrarias indicationes curatiuas habet, videlicet vt succorum redundantia subtrahatur, attenuante victus ratione. *Auxilia.* Auxilia sunt sanguinis missio, modo corpus non plane sit pituitosum. Vbi vero adest plenitudo, atque inflammatio, non tantum semel sed bis, & si necessitas requirat, sæpius detrahēdus. Purgationes non intermittendæ, præsertim per acria clysteria & catapotia. Deinde parti affectæ phlegmone medendũ, vt 13. Methodi docemur. Cum autē à frigido humore obsidentur nerui spinæ dorsi & colli, calefaciētia adhibenda sunt, perseueranteque malo ad balnea atq; frictiones deueniendũ, præsertim si morbus à frigidiore humore originem duxerit, nõ neglectis iis, quæ intra corpus sumpta neruis cõferunt. Aurelianus etiam cucurbitis vtendum censet. Cæterum de febre ex autoritate Hippocratis 2. Aph. 28. *Febrem non esse excitandam.* excitanda veteres Medici disputarunt. sed cum Hippocrates de ea, quæ sponte accedit spasmo à viscidis & frigidis humoribus, quibus etiam nerui aluntur, orto loquatur, minime tutum esse putant, etsi Herophilo, Asclepiadi, sicut & Arabibus, rectum videatur febrem excitare. Nam morbo non nisi vehementem febrem auxilio esse, leuem vero non modo nihil adiumenti afferre, verum etiam nocere, consentaneum videtur. Porro cum magna fe-

bris

bris viribus periculum afferat, quã recte atque tuto ea quoq; possit excirari, facile ij, qui rationem in medicatione adhibent in consilium, intelligũt. Hippocrates etiam perfusiones ex aqua frigida (quæ κατὰ συμβεβηκός, videlicet quod calor, si modo in corpore fortis fuerit, intro repellitur) consulit. Verum hoc auxilium Paulus non vacare periculo ostendit. Cum vero per consensum oritur cõuulsio, vt ex rodentib. succis in ventriculo vomitus (quemadmodum docet Galenus lib. 12.) prouocãdus, sic cum ex ictu venenatarum ferarum, vincula membro iniiciẽda, vel neruus præscindendus, vt testatur 3. de locis affectis. Ac si æger hoc non admittat, cucurbita affigẽda, partiq; eschara vt 13. Methodi docet, inducenda. Theriaca non modo intra corpus danda, verũ etiam parti affectæ, vt ex libro de Theriaca ad Pisonem cognoscimus, applicanda. A frigore autem vehementi læsis, balneis, frictionibus, atq; vnctionibus calefacientibus, subueniendum. Sed de spasmo sicut in reliquis affectionibus capitis, legant studiosi diuinas Methodos summi Montani. Tyrones hoc saltem, quod initio dixi, obseruent. Spasmum semper esse cũ motu ac sæuissimo dolore, & ab hac affectione distensiones musculorum, quæ interdum à Paralysi proficiscuntur, sicut & spasmus Cynicus & eam quam Gramphum vocat, quæ à flatibus oritur crassis, discernant.

Perfusio aquæ frigidæ quando admittenda.

Krampf.

DE CATARRHO.

OSTENDIMVS hactenus studiosis breuem methodum cognoscendi atq; curandi affectiones capitis, quibus vsitate symptomatum nomina plerumq; tribuũtur, quę sumũtur vel à sensu, vt Κεφαλαίαν atq; Κεφαλαλγίαν, vel à læsis functionibus, τοῦ ἡγεμονικοῦ, quas temperamento suo cerebrũ intra se efficit, vt Gal. ἔργα τῆς ψυχῆς καθ' ἑαυτὴν vocat, atque vel abolent, deprauant, vel hebetant τοῦ φανταστικοῦ actiones, vel τοῦ διανοητικοῦ, vel τοῦ μνημονευτικοῦ. Aut ἔργα τῆς ψυχῆς κατά τι lædunt, videlicet αἰσθητικάς, vel κινητικάς, vel vtrasq; simul, in toto corpore, aut parte, aut etiam pro vtrarumq; functionum læsione, principiũ videlicet seu τοῦ ἡγεμονικοῦ, ac sensus & motus inter se miscẽtur, atq; pro ratione causarum complicantur. Restat, vt de his quæ cerebro superfluum excernente, per defluxionem generantur, agamus. Hæc generali nomine catarrhi vel destillationis (licet peculiariter Medicis dicatur catarrhus & destillatio, cũ materia ad os vel vicinas partes defluit) cõprehenduntur, quemadmodum Galenus in lib. de humoribus Hipp. com. 1. declarat. Etsi vero in libris Methodi doctrina de Catarrho absolute tradita non sit, ac breuiter saltem monstretur, cum fluxionũ curatio lib. 5. & 13. Methodi præscribitur: tamen quia latissime patet, & ad omnem fere morborum rectam curationem (quemadmodum Montanus in sua methodo demonstrauit) facere videatur, nos hic ea quæ Montanus fuse lateq; de doctrina Hippocratis (quæ in libello de glandulis est) dixit, in pauca, quãtum res ipsa feret, conferemus, ita tamen vt hic nostras explicationes quoq; addamus, & Montanicam prolixitatem nostra breuitate quasi illustremus.

Definitio.

Catarrhum esse defluxionem præter naturam alicuius humoris in subiectas partes, constat. Habet autem omnis expulsio seu fluxio præter naturam, harũ quatuor conditionum vel vnam, vel plures, vel

Quatuor conditiones fluxionum.

omnes. Primum, vt id quod expellitur, quã- 1.
titatem naturalis affluxionis superet. Secun- 2.
do, vt qualitate non conueniente sit prædi-
rum: Tertio, vt non fluat debito tempore. 3.
Quarto vt feratur per loca inconuenientia. 4.

Hic autem memoria illud repetendum est, in quolibet membro quatuor esse virtutes, attractricem videlicet, retẽtricẽ, coctricem, & expultricem, quæ plurimũ ad fluxionem facit. Cum enim in membro multiplicatur vitio coctricis excrementum, idq; vel qualitate vel quãtitate pergrauat calorem, natura, vel per vasa atq; meatus & loca cõueniẽtia conatur expellere vel ad exteriora transmittere. Cur autem ad loca debilia materia fluat, exponendum est atq; tenendum, imbecillum membrum reddi, vel à primo ortu atq; intrinsecam ægritudinem, vel extrinsecam læsionem, vt à percussione, frigore, &c.

Membri imbecillis causa.

Ad id vero humor cum defluit, sicut cum ad cutim sistitur, nec potest vlterius pelli: & si calidus est, fit phlegmone, aut aliquis tumor præter naturam, secundum naturam humoris, quemadmodũ Gal. in posterioribus. duob. libris Methodi exposuit, aut abscessus si vero non fuerit imbecillitas in aliqua parte, sed humor aliquis in toto, & virtus expulsiua nõ possit ratione multitudinis expellere, obstruuntur etiam tenues meatus, & prohibetur transpiratio, ac consequitur putredo, fiuntq; febres periodicæ seu intermittentes, quarum focus est in carnib. per vniuersum corporis habitũ. Ac si tunc abundauerit humor pituitosus, isq; putrescat extra venas, orietur febris quotidiana. Si bilis, tertiana: Si humor melãcholic⁹, quartana. Estq; (vt cętera indicia omittã) huius rei, rigor (quẽ motũ musculorũ deprauatũ, à natiui caloris & spirituũ, quibus natura vtitur ad expulsionem vi ortum cum refrigeratione partium externarum esse scimus) satis certus index, vt de lassitudine) quæ plerumq; febres intermittentes antecedit, ac pro diuersitate humoris varia est, in tertianis quidẽ febrib. quasi cum

Diæresis de febri[illegible]

Fomes febrium intermittentium.

Rigor quid.

Lassitudo pro chronicis febrium intermittentium.

sensu rei pungentis, in quartanis cum sensu contusionis, &c.) nihil dicam. Porro magni ingenii homines in errore versari, cum asserunt, focum intermittētium in spaciis circa membra interiora, vel in ipsis membris esse, vel ex eo perspicuum est, q̃ & ipsa membra sūt plena venis, & cauitates, venas vicinas habēt, ita vt si in iis esset focus & locus, in quo primum igneus calor præter naturam accēditur (qui tamē calor ptius nō dicitur febris quam ad cor, q̃ proprium subiectum febris est, pertingat) vix fieri posset, quin febres cōtinuæ, quorum focus in venis est, generētur. Nam plane continuę, i. quæ vere sine periodis existunt, fiunt, cum materia putrida est, in vicinis locis cordis & magnis vasis. Cōtinuæ autē, quæ tamen intermittunt, & quasi periodos habent, generantur, cum in minorib. & remotiorib. venis focus est. Atq; hinc apparet, cur ex intermittentib. cōtinuę, & ex cōtinuis intermittentes fiant. Quando. n. in continuis materia minuitur atq; coquitur, & à natura extra venas pellitur, sæpe intermittentes has consequuntur. sicut è contrario in mala victus ratione atq; errorib. Medicorū, cum obstructio & materia augetur, ac extra venas in musculos, qui habitū corporis constituunt, excuti nequit, non raro ex intermittentibus continuæ fiunt. Quod autem obiiciūt nobis, qui aduersantur huic sententiæ, curationem non dirigi, (præcipue in intermittentib.) ad materiam, quæ in habitu corporis est: item multos liberari vomitu, purgationibus, sanguinis fluxione: indicium est, illos minime considerare curatiuam Methodum, cuius ratio eiusmodi est, vt quemadmodum lib. 7. testatur. Nullus affectus possit vel debeat curari manēte eius vnde ortus est causa. Cū igitur in pituitosis febribus prima & præcipua causa abundantis pituitæ sit ventriculus, sicut in biliosis seu tertianis (quæ tamen raro sunt exquisitæ) iecur atq; vesica fellis, in quartanis lien necesse est vt iis membris, quæ materiam & fomitem malo suppeditant, non tamen focus sunt, succurramus: sicut in continuis, ne sanguinis missionem negligamus: Sed longius progredior aliud agens. Quia vero de febribus deinceps plura dicere, quam Galenus nos docuit, non est propositum, & in his libris doctrina de foco atq; febribus intermittentibus designara verius, quam explicata sit: hæc isto loco propter Tyrones, qui sæpe sine iudicio applaudunt nouis sententiis, volui referre. Pleniorem autē de his tractationem alibi instituemus. Nunc vt ad doctrinam de Catarrho seu fluxionibus in genere redeamus. Perspicuum est ex iis, quæ modo diximus, in omni fluxione primum considerandos esse duos terminos videlicet à quo oritur fluxio, & ad quem tendit: quorum prior vulgo dicitur membrū mandans, posterior membrum recipiens. Obseruandæ sunt & viæ, per quas fluit: denique ipsa materia quæ fluit, qua cessante neque mandante transmittet per vias aliquid, neq; recipiens pergrauabitur. Materiæ autem tanta est diuersitas, quanta humorum in corpore. Cumque in humoribus putredo consequitur, tum variè afficiuntur homines, vt nemo omnes differentias affectionum explicare possit. Itaque non mirum, si infinitæ morborum species oriantur. Secundo speranda sunt efficientia, alia quidem in mandante seu transmittente membro, alia in recipiente. Mandans vel aliqua intemperie laborat, vel in eo compositio læsa est, ita vt non possit conficere bonum alimentum, & necesse sit excrementa prouenire: vel quia defertur eo alimentum vitiosum maligna qualitate præditum impetu quodam, vel propter imbecillitatem aliquam recipit excrementa à vicinis partibus. Hæc postrema causa etiamsi & in recipiente spectetur, tamen duæ aliæ accedunt, videlicet quia vel calor in eo est, vel dolor attrahens, id quod non debet attrahere. Non attingam hic disputationes, quo pacto hæc trahant. Porro in omni fluxione vel natura est superior, atq; vincit humorem, vel ab eo superatur. Cum superior est materia, vel dissipatur per halitū, vel cum fit abscessus, supputatur, vel transit in durtiem & scyrrhum, vel critice per vrinam, aluum, sudorem, orificia venarum. quæ in narib. & hæmorrhoidib sunt, expellitur. Si fluxio vincit naturam & temperiem membri, vel suffocatur calor, & sequūtur gangrenæ, vel cōtingit putrefactio & arefactio: vt cum ad pectus descendit fluxio, fiunt vlcera pulmonis, & phthisis. Sic propter defluxum ad cuxendices, membri cōsumptio comitatur. Interdū & mors subita consequitur, vt cum ex tristitia, iracundia, aut aliquibus de causis resolutis spiritib. fluxione tentatur. Morbus autem ipse à catarrho vel defluxione ortus spectatur, non in membro mandante sed recipiēte. Ideoq; mandanti præseruatio debetur, ne cumuletur in eo materia, quā expellit, atq; vt robotetur, quo illā concoquat. In recipiente autem sequitur vel intemperies, vt inflammatio vel mala compositio, vt tumor aliquis præter naturam, vel alia, vt variolæ, morbilli, scabies in cute, atque omnes cutis affectiones: vel alia symptomata, vt coloris mutatio in ictero Dupliciter vero recipitur nocumentū in membro, vel vt à sano, & q̃ nullam διάθεσιν præter naturā in se habet, atq; hic morb° dici potest per cōsensū: vel

Intermittentium focus non circa membra interiora. [margin, partly illegible]

Focus continuarum.

Causa trāsmutationis febrium.

Obiectio refutatur.

Duo termini in fluxione considerandi.

Catarrhalis materiæ diuersitas inexplicabilis.

Causa efficiens.

Natura superior.

Succumbit.

Recipiens morbum.

vel affectum aliquo modo, & tum difficilis est curatio, cum præsertim materia affluentis est contraria affectioni priori, ita tamen vt nihil adiumenti ad curationẽ morbi, qui per se adest, afferat: vt si mala intẽperies calida sit in vẽtriculo, & is recipiat à capite fluxionem frigidam. *Fluxio non timenda mandante membro sano.* Cæterũ vix vlla fluxio timenda, membro mandante sano existente, quia sanum vel non curabitur, vel materia cõcoquetur: nisi forte κακοχυμία in toto corpore, vel in venis fuerit, ratione cuius nutrimentum vitiosum delatum cõfici nequeat, atq; necessario pellatur. Tunc igitur ad totũ corpus respiciendũ, vel certe ad illud membrũ, vnde præcipue copia humoris mali suppeditatur. Oritur autẽ isto modo plerumq; κατὰ συμπάθειαν, sicut in illis apparet, quibus propter vitiosos humores in ventriculo caput afficitur, ita vt vertigine & epilepsia tententur, qui vbi aliquod vitiosũ nutrimentũ ingesserint, statim deterius valẽt. *Signa capitis repleti.* Sed cũ per se affectum est caput, vel oculos, vt deterius videant, vel aures, vt grauius audiant, vel nares simul affectas videmus, vel palatum plenum pituita, ita vt de repletione capitis non possit dubitari: Etsi autem repletio ista sit morbus, tamen nisi transmittatur ad membrũ aliquod recipiens, & in eo affectionem præter naturam inducat, fluxio dici nequit. *Differentia fluxionum.* Consideremus vero hic differentias fluxionum, quarum quædam sumuntur à septem meatibus, per quos materia fertur, quædam à materia, quędã à causis efficientib. *A meatib.* Septem vero meatus monstrauit nobis Hip. in lib. de Glandulis, videlicet aures, oculos nares, palatũ, gulam, & trachæam arteriam, venas & arterias, vertebras spinæ & neruos. Hi ad 4. quasi generales deducũtur, cum in foraminana, vt sunt aures, oculi, nares, palatum: & vias amplas, i. asperã arteriam, & Oesophagum: atq; angustiores, videlicet venas & arterias, neruos capitis & spinæ dorsi discernuntur. quælibet autẽ fluxiones per tres vias singulas morborũ species, vt deinceps declarabimus perducũt. *A materia.* Materia vero ipsa catarrhi (si propria illius appellatio, h. e. de fluxione materiæ in capite generatę, sumatur) est pituita. Cum. n. cerebri tẽperatura sit frig. & humida, tantum hunc humorem generat. Verum pro varia intemperie sua, & varietate humorum atq; vaporum, qui in caput deferuntur congerie, materia quoq; ipsa varia est: Si caput per se calidius tenuem pituitã generat. *Pituita salsa.* Si vero propter caliditatẽ hepatis putrescat, & adurantur partes tenuiores, vt fit in aqua marina, salsa pituita prouenit. Sed de putredine materiæ ante monui. Nunc illud repetendum est, catarrhum communissima appellatione posse dici de omni materia, etiam sanguine ad fauces destillãte: sicut fluxionis vocabulum de omni humore, qui defertur de loco in locum vsurpamus. Hic autem de fluxione à capite ad partes subiectas agemus. Huius causæ efficientes vel sunt à cerebro ipso, vel à membris inferioribus. *A causis efficientibus.* Quæ in cerebro ipso sunt & immediate dicuntur, proueniũt vel ob eius intemperiem calidam aut frigidam. Calida quidem per accidens efficit catarrhum, quia calor plus attrahit, quam possit concoquere, & in halitum digerere. Frigida per se catarrhi causa est, quia alimentum ad cerebrum delatum, non conficitur, nec per halitum difflatur. Cum autem à membris inferioribus oritur, & efficientis intrinseci rationem habet, vel ventriculus intemperatus, vel iecur calidum, à quo eleuantur plurimi vapores, reperitur: atque tunc morbus per consensum dicitur. Extrinsecæ vero causæ sunt, primo intemperies aeris calida, in qua plerumque salsi catarrhi & excoriantes, vt loquuntur, vel frigida, in qua crassi proueniunt. Secundo affectiones animi requirantur spiritus vel eos resoluentes. Tertio ocium, in quo excrementa cumulantur, & spiritus torpescunt. Quarto vigiliæ quæ absumunt spiritus. Quinto somnus nimius, qui refrigerat, & maxime à prandio, qui tunc violento motu calor ad interiora retrahitur, ac spiritus crassiores & frigidiores fiunt. Sexto inanitio & repletio: quia crapula & ebrietas plurimum facit, vt pergrauetur caput, cum crapula inde nomen habeat. Immodicæ enim inanitiones, vt Medici loquuntur, vires exhauriunt, & frigidiora corpora reddunt. Ac cum per vsum venereum multum exhauriãtur spiritus, id quod concauitas oculorum indicat, venus superflua non parum catarrhosis nocet, etiamsi interdum adiuuare videatur. sed intrinsecas causas, & cur in capite potissimum generetur catarrhus, persequamur. *Cur in capite potissimũ generetur catarrhus.* Prima autẽ est intemperies cerebri frigida & humida. Secunda raritas illius, vt apparet quoq; in glãdulis, quæ prompte suscipiunt pituitam. Et Hipp. inquit, cerebrum tanquam magnam glandulam esse, atq; caput ὥσπερ σικύαν τῷ σώματι incumbere, ideoq; ῥίζαν τῶν ἀνθρωπίνων νοσημάτων esse. Tertia, magnitudo viarum in cerebro, videlicet foraminum & vasorum interiorum & exteriorum. Quarta locus cerebri, ad quem ascẽdunt vapores, atq; in eo quia laxum est, figuntur, eiusque frigiditate densantur, vnde postea, nisi coquantur à natura, & ad benignum redigantur, destillant. Nam cum materia catarrhi ad caput fertur, vel in ipso prouenit, principio est cruda, i. tenuior vel acrior, quam vt naturę accommo-

data sit: Veruntamē quia nondū ad eā malignitatē peruenit, principio est cruda, i. tenuior vel acrior, quam vt naturæ accōmodata sit: Veruntamen quia nondū ad eā malignitatē peruenit, vt prorsus natura eam nō possit ferre, crassefaciēdo & contēperando reddit benigniorē, ac superfluū expellit ꝑ loca cōuenientia. Sin minus & materia vel multitudine, vel malignitate sua fertur, natura quoq; in officio est, & si expellere potest id q̄ eam pergrauat, plane reiicit. Vt exempli gratia: Catarrhus ad ventriculum delapsus vel vomitu reiicitur, vel per inferiorē ventrem descēdit, & reliquū concoquitur, i. à calore superatur, vel si humor plurimus ad aliquod membrū delapsus expelli nequit, nec meliorē formam, à natura accipere, mediū quiddā inter alimentū & excremētū producit, sicut saniē albā, leuē & æqualē, cum materia delabitur ad pectus, vel in aliis vlcerib. Si vero natura ꝓrsus multitudine & malignitate fluxionis superatur, mēbrū emoritur, & fit gangræna, vt dixi. Sin abest malignitas, & sola multitudo pergrauat, induratur materia in mēbro, & scyrrhus cōsequitur. Verū hęc per signa rectius explanabimus. Materiam autē in cerebro cōtineri indicat grauitas capitis, actiones cerebri diminutę, atq; sępius virtus moriua aggrauata.

Catarrhi ad oculos.

Si autē iam fluit, & per oculos fertur, morbi oculorū consequūtur, alii quidē à materia calida, & ophthalmia, q̄ Latine Lippitudo dicitur; estq; inflāmatio in tunica agnata oculis: vel fit ἐπιφορὰ, videl. omniū humorū impetuosior flux⁹ ad oculos, Celsus pituitæ cursū nuntinat, vel ὑπόχυμα, i. suffusio a lēto humore inter cornuā & crystallinū cōcreto: aut alię affectiones, ꝓ ratione humoris diuersi in partes diuersas oculi incūbētis.

Ad aures.

Si ad aures materia fluxionis delabitur, ὠταλγία, i. auriū dolor cōseqtur: vel fiūt aures purulētę, aut oritur ἦχος καὶ συριγμὸς, i. tinnit⁹: vel κώφωσις, i. surditas.

Ad nares.

Si ad nares fertur, ꝓprie κόρυζα appellatur, dū videl. μύξα, i. mucus elabitur. Interdū retēta materia ὀζαίνας, i. vlcera profunda & putrida nariū facit.

Ad palatū.

Cum ad palatū fluit multitudo sputi molesta est. Non raro etiā nausea, quia catarrhi materia inficit ita initium Oesophagi, vt quasi bolū in faucib. habere videamur. Si illa est calida & acris, fiunt sæpe vlcera, quę Græcis ἄφθαι dicuntur, palati erosiones, itē gingiuarū & fauciū. Sin frigida, dētes quasi vacillāt, & gingiuæ laxātur atq; lāguidiores fiūt.

Angina non fit a fluxu ad palatum.

Nec angina, vt quidā arbitrantur, dū materia per palatū fluit, generari potest.

Ad asperam arteriam.

Cū autē per secundū genus meatuū, h.e. per asperā arteriā descendit catarrhus, & βρόγχος repletur viscidis humoribus, difficultas spirandi, quia spiritus libere transire nequit, sequitur. Item raucitas, quia aēr per materiam catarrhi delatus, tanquā per aquā sonitū edit.

Ad Oesophagum.

Per Oesophagū vero cū delabitur, cōsequitur nausea & vētriculi imbecillitas, cruditas, καρδιαλγία. Si trāsit vētriculū, fiūt obstructiones in mesaraicis, vel aucto catarrhu lienteria seu leuitas intestinorū cōsequitur: vel si acut⁹ salsus atq; mordicans est δυσεντερίαν atq; exulcerationē intestinorū facit. Generatur & colicus dolor a materia pituitosa, & cū ea retinetur atq; putrescit, lūbricitatē τεινεσμὸς, i. desidēdi cupiditas. Cum ad hepar transit, illud frigidius redditur, obstructiones fiūt, inde ὕδρωψ, vel Icterus, obstructo meatu fellis. Renū etiam vitia sæpe a catarrho augentur.

Per arterias.

Cū materia catarrhi per arterias descēdit, fiūt molliores, & pulsus parui, ac suboritur παλμὸς, i. palpitatio cordis, & λειποθυμίαν, i. animi deliquia, quia arterię cōmunicāt vapores cordi.

Per venas.

Sin vero per venas deferatur in habitū totius corporis, oriūtur vel lassitudines, vel cachexiæ Refrigeratur. n. sanguis ab humore crudo, & intumescit quasi corp⁹, aut obstructis exiguis venis nutriri nō potest, ideo sequūtur febres τυφώδεις: Cōtinuæ quidē, sed tamē erraticæ, cū inæqualitate pulsus, vrinis crudis, pallentib. atq; spumantibus, ita vt spuma non superficiē tantū (q̄ fit, cū a renib. oritur, suntq; tūc etiā vrinæ crassiores & flauę) verū ipsā substātiā occupēt.

Vrina tota spumosa.

Interdū febres ἱλώδεις i. humidæ, in quib. statim prima die ægri sudant, sudore nihil adiuuāti, fiunt, quæ tenui distātia a Typhode febre discernuntur, nec res lite digna videtur. Cæterū si materia tenuis est, pruritū excitat, si crassior scabiē. Cōsequūtur etiā aliæ cutis affectiones & tumores præter naturā, quas Gal. diligēter in posteriorib. libris, vt dixi, explicat.

Ad fauces per venas intrinsecas.

Si per intrinsecas venas ad fauces descendit, pro diuersitate locorū diuersæ affectiones fiunt, ἀντιάδες quidē, cū ad tōsillas, cū ad columellā, σταφυλή: cum ad locū mediū inter columellā, & tonsillas, παρίσθμια i. fauciū inflāmationes. Si ad musculos laryngis, anginæ species, de quib. odiose magis quam necessario, vt ostendit Gal. lib. 4. de loc. aff. & 3. Prog. com. 20. litigatur. Curatio autē, videlicet q̄ ægri in hac affectione plurimū venæ sectione iuuentur, indicat materiā per venas non per foramina fluere.

Per venas extrinsecas.

Vbi vero ꝑ extrinsecas venas descendit, abscessus ꝓueniunt, parotides, i. inflāmatiōes ad aures, strumę &c. si ad pulmonē atq; thoracem per venas delabitur fit difficultas spirādi & cum materia putrescit: φθίσις consequitur. itē αἱμοπτοὴς, i. cruētū sputū, ἐμπύημα, i. purulēta exterio. Nam si humor ille tenuis fuerit, sanguinem tenuiorem redder, & orificia venarum aperiet, si crassior flatuabitur in venis, & sic rumpuntur sæpe venæ. Pituita

etiam

etiam falsa facit erosionẽ, maxime quæ noxa est, propterea quod ad solutionem cõtinui, intemperies etiam accedit. Si per venas ad *Ad infima intestinorũ.* infimas intestinorum partes descendit sæpe per hæmorrhoides, exitum molitur, ac pruritum, & similes affectiones efficit. Si ad ar- *Ad articulos.* ticulos delabatur, arthritidẽ atq; podagram progenerat. De hoc vero descensu, quia disputanr Medici, deinceps aliquid agemus. *Per neruos & spinalem medullam.* Cum autem per neruos & spinalem medullam fertur, eas affectiones, de quibus paulo ante dixi, videlicet spasmum, paralysin, &c. producit. Nonnunquã etiã laxationis causa est, vt in ischia ꝑpter humorũ descẽsum fieri sæpe videmus. Consequũtur vero grauissimi interdũ dolores, quia materia ꝑ partes sensibiles trãsit. præterea κατὰ συμπάθειαν affectis neruis ipsum cerebrum afficitur, & homines in apoplexias atq; epilepsias incidunt.

Consideratio materiæ varia. Indicatis hoc modo fontib. atq; viis fluxionum omnium, cum cognitio materiæ plurimum ad curationem faciat, illius quoq; dignotionem persequemur. Etsi vero vt dixi, plerumq; pituitosa est, atq; pituitæ differentiæ, videlicet an sit falsa, an acida, &c. ab exeuntibus deprehẽduntur, tamen interdum quoq; calidã minime obscuris indiciis, caliditate videlicet capitis siti, &c. esse animaduertemus. An vero cruda vel concocta sit, inprimis considerare nos oportet. Id hac ratione inuestigabimus. Si quæ exeũt, fuerint vel tenuia, vel minus crassa, vel inæqualia, h. e. partim crassa, partim tenuia, cruda censetur materia catarrhi. Si vero fuerint alba, leuia atq; æqualia, coctionis indicia habemus. Si viridia, & nigra, aut subnigra, corruptionis notas censebimus. Sapor etiam coctionis index est. Cruda enim catarrhi materia acidum vel salsum habet saporem. Cocta, subdulcis vel insipida est. Nonnihil & facilitas expellendi per sputum, nares, &c. sine ardo- *Indicationes.* re vel cum ardore, nos admonebit. His ita obseruatis veram διάγνωσιν catarrhi habebimus, atq; cõsiderata natura rei, videlicet fluxionis, quæ est expulsio ab vno membro ad aliud, occurret primum generalissima indicatio, fluxionem esse sistendam.

Deinde respiciemus ad duos terminos, videlicet vnde fluxio oritur, & in quẽ desinit. Prior, vt dixi, membrum mandans appellatur, quod præbebit duas indicationes, videlicet vt afferamus excrementum quod expellitur: deinde, vt vitium, ex quo proueniunt excrementa, in eo corrigamus. Recipiens etiam duas, videlicet vt roboremus ne recipiat, & id quod fluit ad aliam partẽ trahamus. Galenus lib. 5. Methodi tria spectanda docet in curatione catarrhi falsi, ne æger sanguinem eroso pulmone reiiciat. Primum, vt expurgetur materia. Deinde, vt roboretur recipiens membrũ, & materia corrigatur. Tertio vt capiti prospiciatur. Itaque mitti r aliquib. initio sanguinem, præscribit etiam catapotia ex aloë, scammonio, colocynthide, agarico, bdellio, & gummi Arabico, ac muliere Romana clystere iniicit, rectamq; victus rationem, quo diminuatur & corrigatur materia, ostendit. Exhibet Theriacam & Diaspermaton: postremo ea quæ exiccant caput. Atq; hi scopi in omni curatione catarrhi, quæcunque sit species, nobis renẽdi erunt. Cum igitur in qualibet fluxione & materia multa sit, & cum impetu ruat, consequatur etiam propterea dolor: ideo reɫtissimum auxiliũ est, non solum ratione reuulsionis, verũ etiam euacuationis materiæ mittere sanguinem, nisi humores plane sint crassi, & à natura sanguinis multum distantes. Tunc etiam ἀντισπάσεις faciendo per ligaturas, frictiones & clysteres, ac materia præparata medicamentis conuenientibus expurganda. Victus etiam ratione & medicatione alterandum corpus & membra deinceps roboranda, tam propriæ quam impropriç corroborationis (vt vulgatis verbis vtar) vocabulo sumptis. Nam proprie corrobora- *Roboratio vera.* ri membrum dicitur, cum ad naturalem habitum deducitur, ita vt calor innatus in eo suas effectiones habeat. Minus proprie seu *Roboratio accidentaria.* κατὰ συμβεβηκός, cum illud densum solidũ efficere, laxitatem & viarum amplitudinem in eo corrigere studemus, atq; ita fluxionis occasiones prohibere conamur: Id vero fit astringentibus, i. refrigerantib. & exiccantib. Proinde Galen. 13. Methodi relaxantium vsum in Amethodis Thessalicis improbat, & τὸν τόνον membrorum influxionibus diligenter tuendum monet. Caput autem alias puluetibus exiccantibus, alias dropacibus, sinapismis, & cauteriis exiccamus, atque in omni fluxione hos scopos tenebimus primum, vt totum corpus & membrum mandans euacuetur. Secundo vt reuellamus fluxionem ad opposita. Tertio, vt vitium in mẽbris corrigamus & recipientes corroboremus. Auxiliorũ vsus variatur, pro vt sunt varia loca, per quæ fluit, diuersæ item materiæ & efficientia. In membro, per quam fluit, obseruemus eius substantiam, i. an ex carne, neruis, venis & arteriis sit confectum. Secũdo, modum substantiæ, an laxum vel solidum. Tertio temperaturã. Quarto εὐαισθησίαν καὶ δυσαισθησίαν. Quinto, sitũ an in superficie sit, vel in profunditate. Sexto operationes. Sic alia remedia adhibemus, cum fluit ad oculos, quã aures, nares, palatũ, licet plerumq;, nisi materia sit nimis multa vel corrupta, tuto per foramina inferatur. Si per secundum genus

viarũ transit, videl. venas, modo nõ sit cruda prorsus optimũ auxiliũ est missio sanguinis. Cum per canales, asperam videlicet arteriã fertur, bechica adhibemus. Cum per Oesophagum, vel vomitu vel purgante medicamẽto, prout requirere motbus videtur, edicimus. Si vero ad neruos delabatur, digerẽtib. medicamentis vacuato corpore vtimur. Cæterum in alterantib. naturam quoq; partis inprimis spectamus. Sic affectũ neruum validius exiccamus, quam musculos, ventriculo subuenimus absinthio, &c. Cũ autem repellentib. materiã medicamentis vtimur, inprimis hoc cauendum, ne ab ignobiliori mẽbro ad nobilius & præstantius pellamus: quanquam repellendum est ad interiora, ne cor, pulmo, vel Diaphragma lædatur. Sic rene dextro laborante minus refrigerandum, ne materia ad hepar reprimatur. Quãdo vero ad cutim, ad renes, aut per alias vias conuenientes natura ducit, nequaquã repellentib. est vtendum. Materia quoq; auxiliorum vsum variat. Peccat autem ea qualitate vel quantitate. Si quãtitate humores exuperãt, larga missio sanguinis conceditur. In qualitate spectamus vel tenuitatem vel crassitiem humoris aut admistionẽ alterius. Si sanguis sit tenuis, videlicet cũ rubore multo, quia eiusmodi corpora facile resoluuntur, nequaquam multus mittendus. Si crassus, ne tunc quidem, sed cõtemperãdus prius, quam extrahendus. Sic si bilis multa fuerit admixta, paulũ detrahẽdũ, vt ardor illius restinguatur, vel prius contemperanda. Si pituita plurima cõmixta fuerit, coquẽda & præparanda moderate calefacientib. quia à moderato calore fit coctio: Si sapor acris, falsus vel mordax sit, tunc materia nõ aggreditur coctionẽ, itaque contemperandũ. Cum vero multa sanguinis fex est, vt melancholici humoris abũdãtia, vtendũ est calidis tẽperate & humidis, fugiendaq; calida & sicca, itẽ acetosa, præsertim initio, quemadmodũ prolixe & erudite de his disputat Montanus. Efficientia autem semper postulans contraria remedia, cumq; ea sint varia influxionib. sicut & effecta. βοηθήματα oĩa cõpendio recensere planè nõ possumus. Ad Galenica igitur nostra redeamus.

DE OCVLORVM AFFECTIONIBVS.

DE Ophthalmia, quę est inflãmatio tunicæ oculi, illius videl. quæ os capitis & caluariæ ambit: & vulgo cõiunctiua dicitur, prolixe agit Gal. lib. 13. c. 22. atq; de fluxione ad oculos, q̃ in eis dolorem excitat, perspicuam doctrinã proponit. Doloris autẽ causas tres recenset, vehemẽtem acris humoris confluentis morsum: secundu tunicæ distẽsionem. tertio, crassorũ humorũ vel flatuosi spiritus extensionẽ. Paulus & Ætius differẽtias inflãmationis ponũt, ac ταράξιν vocãt, cũ ab aliqua causa externa fit cõturbatio in oculo, quam cõsequitur calor, cũ humiditate & rubore huic affectioni facile medemur. ὀφθαλμίαν, seu lippitudinẽ, cũ malũ ab interna causa oritur, nẽpe ab affluxu humoris, χύμωσιν, cũ ea inflãmationis vis est, vt vtræq; palpebræ ita inuertantur, vt oculos nequeãt tegere, albũ etiã oculi emineat, & nõ solũ rubere, verũ nigricare cũ summo dolore eos appareat. Cũ igitur adsit plenitudo & inflãmatio ea tollenda, atq; deinceps digerẽtib. & lenientib. vtendũ est. Hos scopos ἐνδεικτικῶς ponit Gal. & copiose explicat. Ac primũ hoc monet nõ solũ in omni phlegmone, verum affectione vidẽdum vt in corpore humores ad mediocritatẽ quandã reducantur, & si à capite defluant, atq; vitiũ sit à discrasia, huic subueniendũ. Interdum & cerebrũ ipsum τὸ ῥεῦμα transmittere, aliquãdo τὴν ἀγγείαν, seu vasorũ πάθος & vitiũ esse, venis scil. atq; arteriis imbecillioib. Hic quid faciendũ sit: supra de sententia Gal. exposui. Nunc ad indicãtia redeamus. Vacuationẽ nobis per pharmaca & phlebotomiã præscribi, 13. Meth. legimus. At Gal. 11. c. oculorũ phlegmonẽ purgatione vno die sanatam se vidisse affirmat. Est autẽ ea inprimis conueniẽs, quando cõfluens humor dolorẽ cum morsu atq; punctione facit. Id. n. bilis abundãtis indiciũ est, suntq; tunc cholagoga exhibẽda, atq; deorsum reuellendo, & vacuando materia trahẽda. Cũ vero est distensio atq; grauitas & repletionis notæ, sanguis detrahẽdus, pri' quã διαφορητικὰ medicamẽta adhibeamus. Porro hic Gal. generale præceptum tradit, semper ante vsum τῶν διαφορητικῶν, ne quid affluat, obseruãdũ: nẽpe, vt redudãtiã ex toto corpore tollamus, nec prius ad ea q̃ digerunt perueniam'. Inter digerẽtia vero numerat baluea, vbi scil. sunt acres humores, fomẽta ex aqua dulci mediocriter calida, & decoctũ fœnu Græci. At cũ initio lenientib. vtendũ præcipit, sũpta indicatione ab εὐαισθησίᾳ partis, inprimis albumen oui ad ἀνωδυνίαν cõmendat, q̃a hoc minime mordẽs, lenire humores possit, atq; adhęrere, quia glutinosũ: tertio, q̃ lẽtum sine morsu sit. Duodecimo ẽt lib. in iis quib. sanguis crassus & φυσώδης venulas distẽdit, & dolorẽ facit, nisi sit plethorica corporis cõstitutio, ex sentẽtia Hipp. vini potionẽ cõmẽdat. Sed vt lenientib. cum dolor adest, rectè vtimur, ita fomẽta digerentia tunc vt dixi, demũ adhibemus, cũ nihil amplius affluit. Nã si prius applicẽtur: exiguã leuationẽ adferunt ac paulo post dolorem augent, quemadmodum comp. sexto Aphor. 31. Galenus declarat. Ad dolorem vero ex flabili spiritu

Taraxis.

Ophthalmia.

Chymosis.

spiritu medicamentũ διὰ κρόκε, & itẽ collyria quæ calefaciunt,in fine duodecimi libri cõmẽdat,& διὰ κινναμώμε nominat. Ad sæuissimos etiã dolores eodẽ loco διὰ ὀπίου κολλύρια, dum maxima necessitas requirit adhibẽda: salute q̃dẽ hominis ἐν τῷ παραχρῆμα εἰς ὕστερον ἀνεπαισθήτως βλάβης præferentes. Πτερύγιον Gal. 14. Meth. inter morbos in numero recenset. Est autẽ affectio oculi in qua mẽbrana neruosa à magno plerumq; angulo iuxta nasum exorta, vsq; ad nigrum oculi extẽditur,& interdũ pupillã tegit & visum impedit, Celso vnguis dicitur. Oritur à crassorum humorum affluxu. Itaq; scopi curationis duo sunt, videlicet vt amoueatur id quod affluit,& recta victus ratio instituatur: illud vero quod præter naturam enatum est, manu artificiose tollatur,præsertim si inueteratũ est. Nam initio emollientibus & astringentibus medendum, à Galeno 4. κατὰ τόπους docemur. περὶ ὑπωπίου eodem lib. 14. agit. Latini sugillationem & maculam appellant. Hac affectione agnata tunica seu cornea afficitur, dum sub ea pus, quemadmodum hic ait Gal. colligitur, interdum etiam sanguis seu cruentus humor. Causa plerumq; est externa. Indicatur autem post sectionem venæ atq; purgationem διὰ φοινίκων vsus. Iustum etiam medicum,oculorum concussione hypopio. sanasse scribit.

Vnguis

Sugillatio.

Suffusio.

Eodẽ loco ὑποχύματος meminit,quod vitium Latinis suffusio dicitur. Est autẽ morbus in compositione seu in numero,eum videlicet aliquid toto genere præter naturam adest. In hac autẽ affectione serosus humor inter crystallinum humorem & corneã tunicam colligitur, qui paulatim densatur & concrescit,itaq; vt Galen. monet, incipiens aliquando digeritur, vbi vero diu constiterit malũ, & quasi limus factus fuerit humor, punctione curatur. In qua,quemadmodum inquit Gal.dum πρώτην σκοπὸν, videlicet vt sanetur affectus,attingere non licet, δεύτερον assequimur, atq; materiam quæ obstat visioni in locum minoris momenti transferimus. Porro corneiformem tunicã, vbi inter se tunicę cõmittũtur,qui Gręcis ἶρις καὶ στεφάνη dicitur,diuidi docet. Meminit quoq; hic Chalazij,i.tuberculi in superiori palpebra,&Trachomatici medicamenti, i. quo asperitates palpebrarum curantur: & quinto libro vlcera oculorum collyrio ex thure curãda docet. Verum cum vlcerum curatio ab eo prolixe sit tradita,compendij ratio vetat hic eadem prolixe persequi. Πτίλωσις etiã, i.cum palpebrarum pili decidunt, vnico verbo bis mentionem facit lib. 14. Affectio autem similis alopeciæ est. Itaq; & curatio, licet medicamentaratione particulæ affectę varientur. ἐγκανθίδος quoq; inter morbos in magnitudine recẽset.Est autẽ ἐγκανθὶς affectio cum in maiori angulo oculi, qui Græcis κανθὸς dicitur,caro naturæ modum excedit.Curationis indicatio est manifesta, scilicet vt Id remoueatur, quod abundat. Medicamenta κατὰ τόπους recitantur: opponitur autem huic affectioni altera,quæ ῥοιὰς à Gal.appellatur, cum scil. imminuta ac deperdita carne in maiori angulo, oculus lachrimas (nam anguli oculorum πηγαὶ, i.fontes lachrimarum dicũtur) continere nequit. Minuta carne intẽrio curatiua est modice adstriogenũbus,& iis quę carnem regenerant, prius purgato corpore atq; capite, vti. Recensetq; Gal. lib. 14. c. 16. medicamẽta è glaucio. vbi vero prorsus deperdita est,insanabile vitiũ relinqui docet.

Vlcera oculorum.

Depilatio palpebrarum.

Oculorum lachrimæ.

DE AVRIVM AFFECTIONIBVS.

De purulentæ auris curatione, seu vlcere aurium,prolixe Galen. 5. Methodi agit, cumThessalici medici ignorantiã patefacit. Vtinam autẽ nostri Thessalici,qui à facultatibus medicamentorum disquirẽdis abhorrent,vt nihil primis atq; secundis qualitatib. eorũ tribuunt,autMethodici monoculi,quí ad manifestã experientiã nos cœcos esse volunt, & proprias medicamentorum vires contẽnunt, suã corrigerent inscitiã. Sed de purulẽta aure agimus.Cum vlcus auris affectio humida sit in loco siccissimo, atq; morbus cõtraria sibi indicet remedia, partis vero tẽperatura similia, summe siccantia hanc affectionẽ desiderare videmus. Aliquot autẽ medicamẽta Gal.nunc in isto loco, quinto nimirũ libro recenset,& in tertio libro secundum locos repetit,atq; alia quædam tradit. Formulas vero vel facultates medicamentorũ exponere,vt aliquoties dixi, nõ est propositum.Illud monemus studiosos, q, & Gal.semel atq; iterum præcipit, ante lectionem horum librorum Methodi necessario libros de simpliciũ medicamentorũ facultatib. cognoscẽdos. ὠταλγίας seu aurium doloris bis quoq; lib. 12. meminit, & 2.lib. nomẽ à parte affecta hanc affectionẽ accepisse scribit. Est autẽ symptoma non tam aurẽ seu auriculam externam,quam internum mentum, ad quem neruus auditorius peruenit, affligens: ideo quo magis in profundo malum est, eo vehementius, vt Galenus tertio Prognostic. asserit. Causæ hic duæ recitantur, frigida intemperies & φυσώδες spiritus. Frigida quidem intemperies calefaciẽtium vsum indicat. Proinde Galenus tanquam præstantissimũ βοήθημα castoriũ commendat, & ratione ingentis doloris sedandi (licet initio libro 12. se à sapientium medica-

Vlcus auris.

Facultates simplicium ante lectionem Methodi medendi cognoscenda.

Aurium dolor.

mentorum vſu, quę Opiata dicimus, abhorrere profiteatur) cū caſtorio papaueris ſuccum miſcet. Cataplaſma etiam è capitibus papaueris in aqua coctis, fœnugræci hordei, atq; lini farina admiſta adhibendum cenſet, oleumq; ex caſtorio probat. Cæterum cum à flabili ſpiritu dolor excitatur, fomentum ex milio tanquam leuiſſimum & maxime ſiccans, à quo etiam quicquid defluit innoxium experſq; morſus ſit, commendat. Notionem vero harum affectionum, & auxilia, quibus inter ſe collatis methodica agendorum indicatio facile elicitur, tertio ſecundū locos vberius perſequitur. In auris vero inflammatione acetū cum roſaceo infundendum decimotertio Methodi præcipit.

DE NARIVM AFFECTIONIBVS.

Vlcus.

DE vlcere narium agit Galenus quinto methodi, cumque vlceris naturam ſatis ab eo explicatam habeamus, ſumpta ab ea indicatione, ſiccis medicamentis vtendum eſſe intelligimus. Moderatur autem ſiccitatis gradū membri temperatura: quod cum ſit ſiccius oculis, minus autem ſiccum quam aures, medicamentum quod magis ſiccet, quam vt oculis cōueniat, minus vero quam vt auribus, adhibendum monet. Talia autem κατὰ τόπους deſcribuntur. Polypi, quem in

Polypus.

2. Methodi à ſimilitudine polypi carnis nomen accepiſſe oſtendit, mentionem facit libro 14. & curationis morbum præſcribit. Ea vero oſtendit eſſe affectum præter naturam in quantitate ſeu magnitudine, & in genere tumorum præter naturam, quæ à craſſis & viſcidis humoribus originem ducunt. Indicatur itaq;, vt auferatur illud quod eſt præter naturam. Medici auxilia exiccantia præſcribunt, & ea recitat Galenus tertio ſecundum locos. Hic vero ſectionis author eſt.

Περὶ ῥινῶν αἱμοῤῥαγίας.

SYMPTOMA hoc continetur ſub genere immodicæ excretionis ac conſequitur (vt Galenus quinto Methodi docet) aut cum venæ tunica diuiſa eſt, aut reſerato ore vaſis, aut ſudoris modo ſanguine tranſmiſſo. Diuiditur ipſa tunica, ſeu fit διαιρέσει vel ex vulnere, vel contuſione, vel ruptione, aut eroſione. Ἀναστόμωσις accidit aut ꝓpter vaſis imbecillitatem, aut ſanguinis impetū ad os vaſis tuentē, aut acrem quandam, quæ illi extrinſecus accedit, ſanguinis qualitatē. Διαπήδησις vero ex tunica ipſa rarefacta, ſanguine vero attenuato oritur, nonnunquam etiam ex gracilium vaſorū apertione. Cum ab externa cauſa vas afficitur, facile eam inueſtigamus. Internam vero inuenimus, cum conſideramꝰ an molliora ſint vaſa (q̄ declarat abundans humiditas) vel aridiora (q̄ ſiccitas)

signa.

vel tenuiora à natura conſtructa. Vbi ratione vaſorum ſanguinē fluere animaduertimus, videndum an in corpore ſit ſanguinis redundantia, an acrimonia vel ſpiritus flatulentus. Quod ſi nec illæ quidē cauſæ adfuerint, facultatem ipſam ad expulſionē illius, quod moleſtum eſt (vt in morbis acutis accidit, inſurgere exiſtimabimus. Ac ſi in tempore hoc fiat, non modo nullam noxam affert, nec medicationem requirit, verum ſalutaris eſt ſubleuatio. Cum vaſis eſt διαίρεσις, ſiſtetur ſanguis, ſi vel non amplius confluet, aut diuiſio ſeu apertio occludetur, atq; ſi vtrumq; ſimul (quod eſt tutiſſimū) fiat. Affluxiones prohibet, vel παροχετεύσεις, i. deriuatio: vel quod rectius eſt, ἀντισπάσεις, i. reuulſio, quę fit ad contraria, (ſic 14. Methodi hypochondriis cucurbitas magnas affigendas præſcribit) vel ſanguinis miſſione, vel artuum frictione deuinctioneq;. Porro in hæmorrhagia narium duplicem ἀντίσπασιν præſcribit, videlicet quæ totius eſt ad inferna, quæ capitis ad poſteriora. Ideoq; non modo hypochondriis, verum etiam ceruici cucurbitam affigendam docet. Vas autē clauditur, ſi vel contrahatur, vel obſtruatur. Contrahitur aſtrictione, refrigeratione, deligatura, atq; vinculo exceptum. Obſtruitur, vel intrinſecus vel extrinſecus. Intrinſecus quidē à ſanguine concreto, linamentis ex medicamentis emplaſticis, quæ lentitia craſſitie ſua meatus obſtruunt, vel ἐσχαρωτικοῖς, & cauteriis, ad quę non niſi in maxima neceſſitate deueniendum. Atq; hæc auxilia nō modo διαιρέσεις, verum etiam ἀναστομώσεις & διαπηδήσεις adhibenda in curatione indicat. Veruntamen cum acris qualitas ἀναστόμωσιν efficit, ea victus ratione & medicatione corrigenda eſt: ſicut cum διαπήδησιν à tenuiore ſanguine oriri animaduertimus, non modo refrigerantibus & aſtringentibus, verum etiam craſſiore victu Galenus vtendum monet. Quod autem ad auxilia attinet, illud obſeruandum, in hęmorrhagia non temere niſi poſt auerſionem refrigerandum, nec fronti atq; capiti illico refrigerantia adhibenda. Inter ea, quæ lentitia meatus obſtruunt, Galenus inprimis cōmendat linamentum confectum ex thure atq; aloë cum oui candido liquore, & molliſſimis pilis leporis exceptum. Recenſet etiam quædam aſtringētia & ἐσχαρωτικά, ac de ſententia veterum multa remedia in fine libri tertij, κατὰ τόπους recitat.

Indicationes.

Cucurbita hypochondriis & ceruici apponenda.

Περὶ ὀδονταλγίας.

Sæua & multis modis moleſta eſt hæc affectio, qua (vt Celſus inquit) maximis tormentis

mentis annumerari poteſt. Eius integram methodum hic perſequerer, niſi breuis eſſe laborarem. Reſeruabimus igitur iſtam interpretationi libelli Hippocratici περὶ ἀνατομῆς. Nunc illud monendi ſunt ſtudioſi diligentiæ atque methodi eſſe, ex vnico dicto veterum rectas colligere ſententias. Sic cũ Galen. 12. Methodi dicat: medicamẽto διάκαστορίου non ſolum aurium dolorẽ ſedari, ſed etiam oculorum & dentium, ſi auribus inſtilletur, notionem ſimul morbi atque ſcopum ἐνδεικτικὸν, commonſtraſſe videtur. Non enim obſcure declarat, huic dolori humorem frigidum, interdum φυσῶδες ſpiritum, quem diſcutit caſtorium, cauſam præbere, aut à defluxu calidorum humorum, quem opium compeſcit, oriri. Verum curationẽ ea pleniorem videant ſtudioſi lib. 5. ſecundum Locos, vbi multa, quæ delectabunt, & iuuabunt, legent. Methodi 14. dentis perforati meminit, huncq; cum ad naturalem habitũ reduci nequeat, auferendum monet. In Euporiſtis autem melãthium frixum tritumq; cum aceto acri applicandum monet, atq; ita dentem veluti eſſe permanſurum, nec eroſioni amplius obnoxiũ futurum ſcribit. Cæterum vt hoc obiter moneam, gingiuis affectis acetum, vt hoſtilem gladium fugiendũ Aetius præcipit.

DE LINGVÆ AFFECTIONIBVS.

Acetum gingiuis nocuũ.

CVM 13. Methodi αὐτὰ τὰ πάντα auxilia declarat, lingua phlegmone laborante pituitam per os apophlegmatiſmis minime euocandam monet. Libro vero decimoquarto, hiſtoriã de ſexagenario recitat, cui lingua tumefacta fuerat, vt ore cõtineri non poſſet, cumq; is nec venam inciſiſſet, nec per ætatẽ atque tempus ſanguis mitti poſſet, purgauit cum pilulis ex aloe, ſcammonio, & colocynthide. Deinde reuulſis humorib. ad inferna, ſomnio hominis admonitus, refrigerantia & reprimentia, videlicet lactucæ ſuccum adhibuit. Notionẽ morbi ex his habemus manifeſtãm quod magnitudo partis ſit aucta propter affluxum humorum. In inflãmatione ſanguis detrahendus, & ne maior affluxus fieret, attracta materia euacuanda fuit. In inflatione, quia humor miſtus erat, bilem atq; pituitam euacuantib. vſus humoris affluxũ repreſſit. Auxilia autem quæ adhibuit Galenus, in conſpectu ſunt.

Περὶ φλεγμονῆς γαργαρεῶνος.

Gurgulionem γαργαρεῶνα Galenus 14. Methodi nominat, vſitate autem κιονίς, id eſt, columella dicitur. In hac accidit morbus in cõpoſitione, cum inflammatur propter affluxũ ſanguinis & aliorum humorum. Quid autẽ affluxus indicet, non neceſſe eſt repetere toties, & vbique de miſſione ſanguinis, reuulſione, & purgatione, quæ tum per clyſteria fit, tum per medicamenta alia, monere, cum de his atque recta victus ratione 6. de Comp. med. κατὰ τόπους docemur. De deriuatione etiam cum cucurbitis ceruici admouemus, & de ſectione venæ ſub lingua, ex ſententia Archigenis præcepta traduntur. Hoc vero in loco illud nobis ex Hipp. autoritate, quæ eſt 3. Prog. præcipitur, ne ad ſectionem illius properemus, niſi ſtrangulationis adſit periculum, atque columella iam in ſuperiori parte gracilis, & ad tenuitatem loci redacta fuerit, quã affectionem Medici σταφυλὴν appellant, licet Hipp. 2. de morbis aliter deſcribat. Cæterum ea, quæ γαργαρεῶνος χάλασις, Latinis luxata columella dicitur, eadem remedia propemodum, quæ inflammatio requirit. Topica auxilia 6. κατὰ τόπους, vt dixi, recitantur: ἀφθαι atque ἕλκη inflammata vel exulcerata eandem curationem fere requirunt. Nam quia affluxus humoris eſt is, qui affluit, detrahatur & reuellatur, & ne humores augeantur, recta victus ratione prouideatur. Atque hæc auxilia ante vſum adſtringentium & repellentium cõuenire, ſemel atque iterum cognouimus, eſſetque ſuperuacaneum iſta repetere niſi neceſſaria illa exiſtimarem. Quæ quidem artifici & doctori fido ex ſententia Galeni com. 4. Aph. 22. ſunt repetenda. Medicamenta recẽſentur lib. 4. Methodi, & inprimis gargariſmata præſcribuntur, atque copioſe de his tota doctrina explicatur initio κατὰ τόπους, vbi Galenus dignam obſeruatione hiſtoriam de hortulano à ſe curato, medicamento è nucibus recitat, & variam illius compoſitionem (quemadmodũ & Diamori, quod in primis faucium affectionib. prodeſt) tradit. Reuulſionis vero ratio 13. Methodi docetur. Cum autem abſceſſus fit aut exulceratio, ad alia remedia, recta indicatione monſtrante viã, deueniendum. Quæ cum ſæpe in his libris repetantur, commemorare non oportet.

Περὶ συνάγχης.

De hac affectione, quæ latinis angina dicitur, agit Galenus XIII. Methodi. Eſt autem muſculorum internorũ gutturis ſeu fauciũ inflãmatio, in qua nullo exiſtente in thorace vel pulmone vitio, ſpiratio difficilis redditur. Afficiuntur etiam ea externi muſculi, & tũc παρασυνάγχην appellãt. In hac color muſculorũ mutatur, neq; tanta eſt anguſtia vel dolor, vt internis muſculis affectis: in quib. coloris non apparet inſignis mutatio, ſpiratio tamen difficilis eſt, ita vt aer non niſi recta ceruice (q. Orthopnœam vocant) trahatur, dolor maxim[us] cũ febre adeſt. Si vero ſic affectus ne tumor q[ui]dẽ cõſpicuus ſit, eodẽ die

aut ad summũ quarto ex autoritate Hippocratis strãgulãtur, sicut & securissima est, cũ tubor maxime foras vertitur 6. Aph. 37. Affectio ipsa morbus est in compositione, seu in magnitudine, cum sit inflammatio, hæc igitur minuenda. Et quia affluxio humeris non tantum calidi, sed etiam interdum frigidi (in quo minor est dolor, & tumor laxior) causam præbet, indicatur non tantũ detractio humoris, verumetiam reuulsio atq; purgatio. Itaq; Galenus primum venas in manibus; videlicet eam, quæ in cubito est, & humeraria dicitur (nisi corpus sit plethoricũ, vbi media magis conuenit) primo secat, deinde eas, quæ sub lingua sunt, 4. etiam de ratione victus in morbis acutis, secta vena corpus vacuandum, & clysteriis vtendum præcipit. Topicum quoq; medicamentum Musæ, quo se nullũ fortius cognouisse testatur, ex stercore videlicet canino albo (cuius præparationem 10. de Med. simp. facul. tradit) cum melle diluto 6. κτ' τόπους affert, atq; aliud quoddam ex sorano, de quo periculu sefecisse scribit. Ac de hac affectione 4. de Locis affectis prolixe agit, vbi species atque differentias tradit. Methodum etiam pulcherrimam à Montano institutam legimus, & ab Hipp. 3. de morbis vulgaribus (vbi multa historica & de notis Hippocraticis docentur studiosi) curationem petere possumus.

Stercus caninum cum melle appropriatum in angina

DE VLCERE ASPERÆ ARTERIÆ.

VLceris notionem & curationem Galenus copiose, vt ostensum est, prosequitur, ac hanc affectionẽ historia illustrat, iuuenis Medici Empirici videlicet, qui crustulã, quæ Græcis ἐφελκὶς dicitur, tussi eiecerat. Huic Galenus indicatione, à natura vlceris sumpta, foris medicamentũ quod siccaret, imposuit. Cubanti autem humidum, quod tamquam ros paulatim in arteriam delaberetur, vt vlcus siccaret per os, exhibuit. Deinde ipse lac Fabiarum bibit. Hoc in loco de Asthmate, Dyspnea, & Orthopnea aliquid dicẽndum esset. Sed horũ morborum notio ex methodo de catarrho patet, & cum Galenus in libris his eorum non meminerit, studiosi quartum librum de locis affectis & septimum de Compositione med. secundum locos consulant.

DE PVLMONIS VLCERE.

HOc quoq; catarrhum consequi, & si ex vitiosa succi erosione proueniat (cuius salsum sputum perdurans index est) insanabile esse Galenus testatur. Itaq; ad naturam catarrhi, & quæ ab ea petuntur indicatione, atque auxilia tria, quæ Galenum proposuisse diximus, videlicet purgationem, medicamentum quod Diaspermaton dicitur, & curam capitis videlicet exiccationẽ, cum cerato & thapsia respiciẽdum. Humor autem, vt præcipit, recta victus ratione contemperandus, sanguis mittendus, vlcus abstergendũ & siccandũ. Porro cũ per tussim expurgetur pulmo, & quæ tussim excitant, subinde pulmonẽ lacerant, malum hoc δυσίατον efficitur. Curationẽ vero non omnino nisi phlegmone adsit, desperandã, sed operam dandam, vt siccemus vlcus. Ita. n. callo inducto longiori vita hominẽ frui posse. Huius autẽ affectionis curationes indicatinas & auxilia sequẽtium affectionum declaratio illustrabit.

Περὶ αἵματος πτύσεως.

Non de quauis sanguinis reiectatione, verũ de ea, quæ ex thorace atq; pulmone prouenit, Galenũ lib. 5. agere manifestũ est. Ceterũ ex aliis quoq; partib. vt primo de Locis affectis testatur, reiici, vt è gula videlicet & vẽtriculo, hepate, splene manifestũ est. Nũnunquã etiam ex aliqua parte oris, gingiuis, faucibus, & gurgulionis partib. in os cõfluit, dum is qui per nares purgãdus est ad palatũ descẽdit. Itaq; ne de loco, vnde fluit sanguis, Medicus incertus sit, etiã atq; etiam vidẽdũ: vomitu eiicitur non tantũ ex stomacho seu gula & ipso vẽtriculo, in quo cum sint graciles venæ, minime copiosa sanguinis reiectatio esse poterit, & nõ absq; nausea. Ex iecinore autẽ & liene cum prodit, tumor vel dolor in alterutro viscere præcessit, ac sanguis qui reiicitur niger & concretus appareat, minus quidẽ si ex hepate, magis si ex splene. Hic q̃ imperitè agant, qui nõ visceri consulunt, sed temere refrigerantibus atq; adstringentibus (prætendentes suæ incõsiderantiæ autoritatẽ Hipp. quę est 7. Aph. 37. vtuntur, pręsertim si grumus & sanguis cõcretus dissoluẽdus est vel copia nondũ vacuata, possem exẽplo) q; quasi in oculos incurreret) declarare, verum Galenica scribere propositũ est. Is autem, vt supra ostendi vel venarũ osculis apertis, vel vasis ruptis, vel erosis, sanguinis profluuiũ fieri docet. Cum vas apperitur, morb. in via meatu videlicet aperto, qui clausus esse debebat, censetur. Cũ rũpitur, vel ab intrinseca vel extrinseca causa, sub genere solutæ cõtinuitatis cõprehenditur. Externas causas ruptionis recitauimus li. 5. c. 2. Abundãtia vero vel per se, vel cum crudo humore ac frigido & flatuoso spiritu ad rupturã facit. Ac cũ ab istis causis fit, profuse & repente effluit Cum vero est, erosio internã causam habet, videlicet vel catarrhum à capite acriorem, & initio parum sanguinis reiicitur. Processu vero temporis multum sanguinis erumpit, vt testatur Galen. lib. 5. Methodi, & secundo de

Locis

Locis affectis. Ac rupto vase vel eroso in pulmone plerumq; lethale malũ vt testatur Galenus in lib. de venæ sectione aduersum Erisistratum: licet 5. Methodi nondum inueteratum curet. Vasis vero oscula aperiuntur & reserantur in plenitudine, & humidiori atq; calidiori victus ratione, omniq; tẽpore multo vsu, balneorum motu, vino, &c. Cognitis causis, nõ difficilis est indicationis curatiuæ inuentio. Causæ externę cum iam desierint, nihil indicant. Abundantia autem quamprimum vacuanda: deinde sanguis sistẽdus obturato eo, quod est apertum & dilatatum, quod vero ruptũ est, conglutinatur, quod erosum, per renutritionem corporũ, vt est apud Galenum 7. κατὰ τόπους, ad quæ studiosos remittimus, Sed cum Gal. & lib. 5. σκόπους ἐνδεικτικούς, atq; auxilia, prolixa doctrina atq; exemplis declaret, non debeo hic ea, quæ supra recensuimus, omnia repetere: Illud moneo, vt quę de missione sanguinis in adolescente, qui refrigeratis spiritus instrumentis sanguinẽ reiiciebat, docet, quę de acrib. clysteriis in muliere Romana, de vinculis & frictionibus, de vsu Theriacæ & opiatorũ, confectione Diaspermaton, lactis & mellis, de madefaciendo pectore, de cerato ex thapsia, denique de dropacib. sinapismis, & columbarũ stercore capiti admouendis, vt exiccent materiã, & foras trahant, deniq; de victus ratione docet, diligenter atq; accuratæ cõsiderent. Videntur Græci atq; Arabes interdum contra dicere Galeno, verum cum Galeni doctrina euidens sit, hac in parte non libet disputationes attingere: Methodum vero, cum vomitu ex stomacho (è quo minime multus) vel ex hepate, liene, atq; vicinis sanguis reiicitur (cũ & multus & niger atq; grumosus apparet) alio loco reseruabimus. Nunc pulmonis & pectoris affectiones persequamur, illud admonentes iuniores, cum ex pulmone reiicitur tussi, flauum, tenuem, & spumosum (vt Gal. 4. de Locis affectis declarat) sanguinẽ excerni. Cum ex pectore, crassiorem, feruidum, & nõ sine doloris sensu excuti. Minus autẽ periculi habere, sicut cum ex faucib. screatu educitur, vel ex gingiuis leui sputione, cũ ex capite defluit, ac cũ plerumq; multus est sanguis interdum niger atq; concretus, sed qui facile eiicitur. Ruptis conuenire conglutinantia citra morsum, dilatatis & apertis adstringentia, erosis sarcotica atque cibos boni succi, à Galeno, vt ostendi docemur. Auxiliorum materiam atq; vsum tum in his libris, tũ κατὰ τόπους atq; alibi monstrat. Porro de hac affectione cognoscant studiosi. 2. Cõ. in Gal. in Hipp. de humorib & tex. 31. 32. 33. Item quomodo sistatur com. 7. in 6. Hippoc. de morbis vulgaribus tex. 111.

Sanguinis è pulmone nota.

DE TABE.

TABIS tres species recenseri à Medicis, nõ est studiosis obscurum. Prima dicitur ἀτροφία, in qua affectis membris naturalibus, resolutis neruis aut propter intemperiẽ, vt est Methodi 14. Altera, in qua alimentum, quod ingeritur, corrumpitur, ita vt paulatim absumatur corpus, defectu boni nutrimenti, & καχεξία inducatur. Tertia φθίσις seu φθόη dicitur, quę ab vlcerosa pulmonis dispositione est, vt testatur Gal. com. 5. Aph. 11. & plerumque sputum sanguinis sequitur. Hippoc. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν tres quoq; tabis species recẽset. Vnam quę à fluxione pituitæ à capite in pulmones oritur, alteram quæ à labore, tertia à spinali medulla, qua inprimis luxuriosi laborant. Verum nos de ea loquimur, quæ à pulmone exulcerato oritur, quam febris consequitur: licet & hæc exulceratis vicinis partibus non absit. Ad διάγνωσιν facit primum ipse sensus. Nam cum in pulmone est vlcus, sine dolore reiicitur purulenta materia: cum in thorace vel aspera arteria, dolor in loco affecto sentitur, sputũ autem in vera phthisi grauiter olet, pręsertim carbonib. impositum, & cum curuantur vngues, capilli defluunt, & facies illa quam cadauerosam Hippocrates descripsit, cõspicitur, malum plerumq; incurabile est. Cum vero morbus sit exulceratio, nemo dubitat quin ad solutam vnitatem referatur: inducatur igitur vnio. Quæ cũ fieri nequeat, nisi abstergatur vlcus, & resiccetur, facile apparet, qualia remedia requirantur. Quia vero dũ hæc fiunt, instauratio corporis nõ negligenda est. Gal. vsum lactis, & quidẽ à muliere lactante lib. 5. cõmendat. Pulmonem nõ indigere astrictione 11. Methodi docemur. De astrengentib. autem & exiccantib. tum in Methodo (vbi & modũ exhibendi tradit) tum 7. κατὰ τόπους agit. Plurimũ vero, nisi malum sit immedicabile, recta victus ratio prodest. Ad caput etiam cũ id fluxionem transmittit respiciendum, quemadmodum 5. Method. cauteria præscribit. Præcedit vero tunc destillatio, sicut etiam affectionem, quæ ex pulmone originem ducit, sanguinis reiectio: nõnunquam etiam suppurationes, peripneumonia aut pleuritis. Difficilia omnino sunt curatu pulmonis vlcera, propterea quod pulmo tussi expurgatur, vt ex 5. Methodi & 8. de Locis affectis patet, nisi in valde sicca corporis constitutione. Sed quæ in thorace fiunt, facilius curam recipiunt.

Περὶ ἐμπυήματος, seu de suppuratione.

Ἐμπύους, quos Latine suppuratos vel purulẽtos vocamus, Gal. 5. atq; 14. Methodi appellat, quib. inter pectus & pulmonẽ pus cõtinetur. Est igitur loc[9] affect[9] thorax: Affectio

autem morbus in numero, quia quidã præter naturam adeſt. Ex ſententia etiam Galeni 14. Methodi morb. in magnitudine cenſetur, quia fit abſceſſus, cum in inflãmatione materia collecta in pus conuertitur. Huius notas habemus apud Hipp. 2. Prog. & Galenum videlicet dolores & febres interdiu remiſſiores, noctu vehemẽtiores, pectoris grauitatem, tuſſim validam aliquando ſiccam, aliquando humidam. Cum rumpitur Apoſtema ſeu abſceſſus, horrores fiunt, ac effuſo pure inter ſpacia pulmonis & thoracis febres remittunt. Notas etiam, quæ ex pulſu ſumũtur, tradit Galenus quarto de cauſis pulſuũ. Item in lib. ad Tyrones. Sudor quoq; multus eſt, oculi caui, genæ rubent, quorũ omnium cauſas Galenus 2. Prog. explicat. Anginam quoq; conſequitur hæc affectio, vt 3. Aphoriſmorum 10. Hippocrates docet, & Galen. declarat. Item à pleuritide vt 5. Aph. 15. oritur. Ex ſanguinis etiam eruptione atq; catarrho à capite, vt aſſerit Paulus & Aetius, qui ex ſeroſo quoq; & pituitoſo humore, ex reliquo corpore, in cauitatem thoracis delato fieri dicunt, & ex autoritate Hipp. 7. Aph. 38. Item primo de morib. confirmatur. Concocta vero materia catarrhi puri ſimilis eſt: ideoq; nõ vere ἔμπυοι tunc vocari poſſunt. Hęc ad notionem. Curatiua indicatio eſt, cum quiddam præter naturam ſit collectum vt educatur, id autem fit tuſſiendo. Quare materia præparanda ſeu diſſecanda, & viæ, vt pateat aditus, præparandæ, Galenus 14. methodi tenuiora medicamẽta ad hoc perſcribit, & dum phlegmone adeſt mediocria, vt priſanæ cremorem, & mulſam eligenda: cum iam ceſſauerit, valẽtiora. Nominat autem hęc auxilia, vrticæ videlicet ſemen cum mulſa, origanum, hyſſopum, calaminiham pulegiũ, & radicẽ Illyricam. Quæ cum recipiar oxymeli, cuius deſcriptionẽ ad me miſit clariſſimus atq; doctiſſimus vir CONRADVS GESNERVS (bonorum remediorũ propter ingenii, iudicii atq; induſtriæ excellentiam, & quod vt Plutarchus Varronem in hiſtoria, ita hunc ἐν ἰατρικῇ βιβλιακώτατον & literatiſſimũ appellare poſſumus, inueſtigator maximus (cumq; in grauiſſimis morbis auxilio fuerit, præſertim vero in aſthmate, diligenter ſtudioſos hũc locum Galeni, & cõpoſitionem oxymelitis è marrubio, obſeruare velim. περιπνευμονίας lib. 2. verbulo meminit, cum à loco affecto nomen inditum huic morbo dicit. Affectus ipſe, quia eſt inflãmatio in pulmone, morbus eſt in cõpoſitione. Cuius διάγνωσις primo de Locis affectis, & 2. Prog. a Galeno traditur vbi & ſigna prognoſtica declarantur. Curatio multa cum pleuritide habet communia. Ideoque cum in his libris nihil ſuppeditet nobis amplius Galenus ad methodicam Pleuritidis curationem feſtinabimus.

Oxymel Geſneri cõmendatur.

DE PLEVRITIDE.

LIB. 12 Methodi de hac paucis verbis agit, notionem nullam certam tradit, curationem autem, vbi de internis inflammationib. lib. 13. docet, perſequitur. Quia vero hęc affectio frequens eſt, & diſputationes de his longe & difficiles, quantum licebit paucis veras ſententias proponemus. Quod ad notionem attinet, nomine admonemur de loco affecto, videlicet de membrana quæ coſtas cingit, vt ſup. de locis affectis ait, & ſigno hoc declaratur. Quia cum mẽbrana iſta ſpirationi ſubſeruiat, ea lęſa, ſpiratio fit frequẽs, pania & tuſſis conſequitur. Item locus doloris & ſpecies eius, videlicet pungens, teſtãtur malum membranam obſidere. Eſt autem id phlegmone, atq; ad tria morborum genera referri poteſt. Quatenus tumor ad morbum in cõpoſitione, quatenus inflammationem ſequitur calor & tenſio, quæ in membranis (propter quam etiam pulſus duriores, quã in febrib. aſſolent) fiunt ad intemperiem reducitur. Quia vero tuſſis ab hoc affectu ſeparari nõ poteſt, dum abſceſſus rumpitur, ſoluitur vnitas. Hic igitur ſputa in cognitionem materiæ nos deducunt. Sputi autem notas Hippocrates explicat, cũ inquit, ſputũ in omnib. doloribus qui pulmonẽ & coſtas obſidẽt, cito & facile excerni debet, quodq; flauum & admodum permixtũ reliquo ſputo apparet, tutũ: non flauum & quod ſincerum eſt, periculoſum. Album vero glutinoſum & rotundum, inutile cenſeri. Si vero admodũ viride & ſpumeum, malũ eſſe, ſed grauius, cũ nigrum, vt hæc Galenus copioſius in com. 1. lib. de Humorib. ſecundũ Hipp. perſequitur: vbi ſputum flauum, aut pallidum, bilioſum ſanguinem: ſpumeum & candidum pituitoſum, nigrum aut liuidum, melancholicũ indicare aſſerit. Cum autem integra Methodo notionẽ & curationẽ huius morbi Mõtanus (quę à me eſt edita) perſequatur, & diſtincte exquiſitam pleuritidem à nota diſcernat, eã ſtudioſos, vt cognoſcant, moneo. Cæterum quia intelligimus fluxionis eſſe ſobolẽ, & ex doctrina Galeni didicimus, ſemper fluxionis motũ ad contrarium (quod ἀντίσπασις eſt Gręcis) trahendum, atq; indicationem inflãmationũ, quæ ſunt νόσημα γιγνόμενον, ſeu (vt in ſcholis loquũtur) morb. in fieri, inhibitionẽ materiæ affluẽtis priorẽ eſſe vacatione, vt 13. Methodi oſtenditur, quo illud q; futurũ eſt, ſeu in generatione præcaueamus, q; factum eſt, curem*, auerſio ſeu reuulſio, q̃ fit per ſanguinis miſſionẽ, ab euacuationi ſeu ἀποκενώσει præſe-

Vena à latere affecto secanda.

præferenda est, atque dum plenitudo adest, præmittenda. Hæc siquidem attente considerabimus, minus concertationib. quibusdā odiosis quorundam de missione sanguinis, in hoc morbo mouebimur. Nam vt in etisi, cum natura seruat rectitudinem, expulsio plurimum adiumenti adfert. Sic etiam in reuulsionibus cum κατ' ἴξιν, i. obseruato partis è directo situ sanguinem mittimus, non recte facere minime dubium est. Itaq; de sententia Hipp. & Galeni lib. de ratione victus 2. & 4. internam cubiti venam recto à latere affecto secabimus, quia & refellit talis sectio, & vacuat, vt testatur Gale. atq; sic phlegmoni tutissime succurrimus. Sanguinem vero vsq; ad coloris mutationem detrahendum, nisi vel malignitas inflammationis, vel vires hoc denegent, & ægri facile (propter calidā atq; humidam temperiem, qualis est in pueris, & iis quib. mollior corporis habitus) resoluantur. Cæterum magna plenitudine in corpore existente, cum humores ferūtur ad affectam partem, & ex sectione venæ eiusdē lateris haud dubie maior affluxus sequatur, atq; ita pro reuulsione atq; abuacuatione sectio venæ eiusdem lateris adhiberi nequeat, perspicuum est primum vel ex opposito brachio, vel (vt Arabes volunt) venis pedum incisis, sanguinem, quam è directo vsq; ad coloris mutationem semel atque iterum (si res requirit vt refellamus & vacuemus) mittendum. Possem hanc sententiam authoritate Galeni declarare & manifeste ostēdere, sententiam illam, quæ in libro de curatione per sanguinis missionem est, vbi obscuram vtilitatē afferre dicit si ex opposito mittatur, nobis non aduersari. Verum cum hoc factum sit à doctioribus, & mihi breuitas sequenda, huic operæ supersedeo. Illud moneo, Galen. vt est com. 3. tex. 33. in li. Hipp. de humorib. in placida, ac miti pleuritide etiamsi homo sanguinem expuat, ne quidem sanguinem mittere necessarium, scripsisse, sed aliis remediis accommodatis morbum curari posse. Ego vero moneo ne in vera pleuritide sanguinis missionem negligamus, ac nisi adsit plenitudo, semper ex vena lateri affecto vicina mittamus. Attente tamen eos morbos (qui pleuritidem quasi imitātur, vt cum materia ad fibras, quib. coctis inferiorib. hepar coniungitur, allabitur: ita cum in membranis flatulenta materia dolorem facit, vel in musculis ipsis est inflammatio & dolor grauis quidem, sed non pungens, atq; mollis pulsus) a pleuritide discernant. Membranæ etiam thoracis sæpe inflammantur. Interdum & in costis inferioribus, quæ quidem affectio veræ pleuritidi simillima est. Omnia igitur distinguenda sunt, & vbi sanguinis missione opus sit, quo pacto etiam non tantum ad eius colorem, sed pulsus quoque mutationem respiciendum, vbi purgatione sementis, & aliis topicis vtendum, quando & qua ratione sputa promouenda, videndum est.

In plethora ex opposito sanguis aut à brachio mittitur aut à pedib.

Pleuritis spuria.

DE CORDIS AFFECTIONIBVS.

NON multa de his tradit, nisi quis doctrinam de Febribus quæ citra cordis intemperiem, esse nequit Quam repetere non est animus, huc referre velit. Lib. 2. cum de siccitate agit, cordis corpus leuiter siccatum senectutem accelerare, plures tamen annos homines superuiuere posse, asserit. Ad grauiorem autem ariditatem, Marasmum consequi, atque à Philippo ex morbo senium dici monet. Vt autem senium non curatur, ita & hæc affectio curationem non admittit De facultatibus etiam cordis læsis agit. Secundo libro dum intemperiem similaris partis affectæ declarat, & quomodo naturalis calor per respirationem seruetur, in aliis autem partibus per transpirationem, libro 9. ostendit.

Περὶ συγκοπῆς.

Vires in quibus consistant.

Prolixe lib. 12. agit de syncope, & eam præcipitem virium delapsum definit. Vires autem consistere in solidorum corporum substantia, temperamento atq; spiritibus. Proinde si spiritus qualitate vel quantitate se naturaliter non habeat, vel solida corpora fuerint mutata, vel temperamentum læsum, syncope consequitur. Etsi autem videmus sensu & motu priuari affectos, tamen facultatem vitalem. vel cordis in hac affectione præcipue affici existimemus. At solidorum corporum substantiæ resolutionem non nisi in longissimis morbis incidere animante ex frequente atrophia extenuato, vel in febrib. acutis, quæ corpus liquant, testatur Galenus. Temperiem autem substantiæ mutari, cum immodice corpora calefiunt, refrigerantur, humectantur, aut siccantur, scimus. Spiritus vero alterantur vel à vitiosis humoribus, vel ab aeris ambientis malitia, & iis quæ venenum spirant, aut eiaculantur. Substantiam quoque seu essentiam eorum corrumpunt affectiones & motus vehemētes animi, & labores immodici, sed spiritibus alteratis διάγνωσις minime difficilis est. De syncope vero ab ore ventriculi, crudis videlicet vel pituitosis humorib. eo affecto, multis verbis nos docet. In hac quidem cor per consensum afficitur, vomitusque atque nausea illius index est. Mordicatio etiam & stomachi vellicatio atq; dolor à bile & tenui humore suboritur. Quod si sic affecti inflammatione ventriculi vel iecinoris laborent,

στομαχικῶς anima deficiat, exitiosa erit syncope Curatio in vtraq; directa est, ad τὰ καταπτώ-γον, quemadmodum declarat Galenus, tum in 12. lib. Methodi, tum ad Glauconē: cumque βοηθήματα nobis explicata sint, non debeo prolixe a Galeno tradita prolixius repetere.

DE VENTRICVLI AFFECTIONIBVS.

ETst supersedere huic complexioni possem, cum à Galeno abundanter notiones & curationes harum affectionum sint libro 2. demonstratæ: tamen vt ordini seruiā, breuiter quædam attingam. Octo tradit laborantis ventriculi intemperie notiones, & totidem tropos curationis, quæ habent cōmunem scopum alterationis, isto nimirum modo, vt pro eo, quod exuperat, contrarium inducamus eousq;, donec vētriculum ad symmetriam & naturalem habitū reduxerimus. Sic calida intemperies est refrigeranda βοηθήματα vero recenset Galenus capite 4. Frigida calefacienda inter auxilia recitatur vinū vetus, & nutrimentum cum largo pipare. Humida siccanda, id rectè fieri probe afflatis & cibis natura siccis ait. Tandem per tria integra capita de curatione sicci ventriculi, & qui ab hoc est marasmi, agit. Ac deinceps vsque ad finē fere libri, συζυγίας δυσκρασιῶν prolixe prosequitur. Quemadmodum studiosos qui hæc legent, de superiorib. expositionib. cognouisse, atq; quę de intemperie cum materia & defluxione nos docet, percepisse, nō sine magno fructu, spero.

DE INFLAMMATIONE VENTRICVLI.

QVÆCVNQVE pars ventriculi inflammatione laborat morbus in compositione, intemperie, atq; soluta vnitate adest. Quia tumor præter naturam, calor etiam præternaturalis manifestus, atq; ardor plane cum plus bilis, quam sanguinis adest. Signa non sunt obscura, febris dolor, sitis vehemens, tumor & grauitas. Vna autem salus in eiusmodi affectionib. virum robur, quemadmodum Galenus docet 10. Methodi. Quia vero est affluxus materiæ, oportet à parte longissime reuellere. Sanguis igitur detrahendus largius, cum is abundet parcius, quam bilis: vtendumque quemadmodum 13. Methodi docemur. Ligaturis, quibus artus vincimus. Nequaquam vero purgantib. medicamentis per superiora. Victus autem ratio exquisitissima esse debet, vt 11. Methodi quoq; tradit: quia cum munus ventriculi toti corpori seruiat, nisi probe concoctum alimentum fuerit, maxima noxa sequetur. Indicatio quę à natura phlegmones sumitur, διαφόρησιν præscribit, quæ ab effecta parte τονικά, id est, robur conseruātia remedia dicuntur: sunt igitur hæc conuenienter miscenda, vt docemur 13. Methodi.

Περὶ ἀπεψίας.

Cruditas est priuatio alterationis, cui vitio cognata est aliquādo δυσπεψία, in qua deprauatur coctio, aliquādo βραδυπεψία, in qua diminuitur. Causæ vel à facultate sunt, vel externæ. Facultas læditur, propter intemperiem aliquam calidam, frigidam, humidam, vel siccam, cuius notæ ex septimo Methodi petendæ: vel ab instrumentali morbo, vt phlegmone, erysipelate, abscessu. Nonnunquam vtrumque genus morborum concurrit. externæ causæ sunt crapulæ, ingurgitationes, intempestiuus cibi vsus, eiusq; varietas. Nidorosa & fumosa cruditas in picrocholis noxia est, vt docemur 8. Methodi, minus autem, si aluus lubrica sit. Si adest materia pergrauans, & quæ coqui nequeat, illa vt descendat, glande vel enæmate promouenda, vt est in octauo Methodi. Purgatur autē ventriculus per superiora vel inferiora, vt est in quinto. Deinde coctioni consulendum, recta, victus ratione, somno & quiete. Indicatur igitur vsus moderate calidorum medicamentorum, eaque 8. Methodi monstrantur.

IN INFLATIONE VENTRICVLI.

HÆc affectio frequens est, facileq; ἐμφυσήματα ab œdemate per sonitū, ac quod pressa non relinquunt vestigium, discernūtur. Consequitur autem intemperiem frigidam, licet per se sit mala compositio. Nam cum insitus calor fortis est, per halitum transpirat illa humiditas: cum vero imbecillior, & humor semicoctus, crassus, & glutinosus, crassior excitatur halitus, quam vt transpirare possit, itaq; in flatum conuertitur, vt docemur decimoquarto Methodi. Indicatione à natura affectionis sumpta, intelligimus calorem insitum corroborandum, & diminuendū humorem crassum, calidis & siccis, quæ sunt renuium partium. Galenus præscribit oleum rutaceum, & seminum calidorum vsum, atq; cucurbitę magnæ absque incisione bis terve adhibitæ.

DE HEPATIS AFFECTIONIBVS.

INDICATIONE à natura mēbri (cuius substātia, vt Erasistratus appellauit, παρέγχυμα est) sumpta, Galenus 13. Methodi pręcipit, vt in omnib. medicamentis siue per os assumptis,

ptis, siue foris adhibitis, in curatione harum affectionum aliquid de adstringētibus, quo visceri robur conseruatur, adhibemus: laborat autem interdum morbo instrumentali, qui non in substantia, sed venis illius obstructis, oritur. ἐμφράξεως causa sunt crassus & tenax humor, vt docemur octauo & vndecimo Methodi, crebroq; hoc malo afficitur, propter copiam permeantis ipsam substantiā, & angustos meatus, vt est octauo Methodi. Magnitudinē autē affectionis, febris magnitudo indicat: facile enim obstructis istis meatibus sequitur putrefactio, vnde febris continua. Indicatio semper est morbo contraria: Cum igitur adsit obstructio, apertio per abstergentia & incidentia crassos succos praescribitur. Obseruata igitur recta victus ratione teneamus illud, quod Galenus octauo & vndecimo Methodi praecipit, vt priusquam remediis, quae obstructiones soluunt, vtamur, abundantiam vacuemus. Nam nisi id factum fuerit, non modo nihil proficiemus, sed affectum maiorem pugnantib. scilicet inter se indicationibus, faciēus. Proinde etsi 13. Methodi atque saepe à Galeno doceamur, laborantibus gibbis partibus hepatis per vrinam educēdum esse, concauis per alui excretionem, indicante illud situ & cōnexu partium: tamen vbi vitiosi succi abundantia est, etiam per καθαρτικῶν & alui deiectione gibba hepatis expurgātur, vt 7. Meth. docemur.

Abundātia subducenda ante obstructionum apertionem.

DE INFLAMMATIONE HEPATIS.

GALENVS decimo, 13. & 14. Medici de natura & generatione inflammationū agit, ostenditq; à sanguinis affluxu eam fieri. Itaq; cum is in hepate redundat, mittente aliqua parte multitudine, qualitate, aut vtroque pergrauata, & recipiente membro, calore, & dolore molestato, etsi per se hepar propter suam substantiā non dolet, tamen dolor ad nothas costas, in quib. hepar alligatur, pertingit, magisq; in magna spiratione molestus est, tussi arida spiratio crebra, lingua primum rubra, postea nigricans, sitis vehemens, cum cibi fastidio & vomitu bilioso ac suppressa aluo, &c. Causam cum intelligamus esse affluxum sanguinis, indicantia curationem (videlicet vt reuellamus, & sanguinem educamus) in conspectu sunt. Itaq; nisi quid sanguinis missionem vetet, statim eam adhibendam Galenus 13. Methodi consulit, interna in dextro cubito vena secta, atq; hac nō apparente media vel humerali τὸ ποσὸν vacuationis, redundantiae modum atq; alia ostendere docet. Victu vtendum tenuissimo 11. Methodi praescripsit; & cauo visceris inflammato, procedente tempore, vacuandū quoq; esse per superiora. Initio autē per clysteres, vt est 13. Methodi. Caeterum cum per superiora vacuamus, miscenda medicamēta cibo. De vsu vero Topicorū, & qualia conueniant, prolixe in curatione Theaginis, & 2. ad Glauconem monemur. Phlegmonem saepe praesertim cū membro laborante calore non adhibentur ea quae tepent, vel cum in principio humore affluente χαλαστικὰ admouentur, atque nimium humoris attrahitur) scirrhosa durities consequitur. Huius duplicem differentiam tradit Galenus 2. ad Glauconem. Exquisitus scirrhus dicitur tumor sine sensu, qui non curatur. Non exquisitus, qui nondum est insensibilis. Hunc Galenus se in principio saepe sanasse scribit: Est vero morbi in compositione causa lentus & crassus humor. Cōmunis indicatio seu scopus indicatiuus, vt id quod est in partic. euacuetur, 14. Methodi traditur: Methodū autem βοηθήματα ibidem, atque 2 atq; ad Glauconem prolixe docet. Hic vero obseruetur, etsi ea quae extergendi vim atque aperiendi habent, conueniant tamen vehementer calefacientia, & exiccantia fugienda, eaque quae molliendo digerere possunt, adhibenda, atque his aliquid, quod incidat admiscendum.

Scirrhus. Iecoris.

DE LIENIS SCIRRHO.

Natura morbi est eadem. Proinde & διαγνώσεως non differt, neq; curationes indicatiuae, cum eadē conferant remedia, & maioris saltem minorisq; habenda sit ratio, vt 13. Methodi docemur. Curationem autem tum in isto loco, tū ex 14. Methodi & ex 2. ad Glauconem, prolixe cognoscimus, & inter Topica inprimis ammoniacum cum aceto liquato, non tamen sine emollientium vsu, commendari intelligimus.

DE HYDROPE

CVM has affectiones, quemadmodū testatur Galenus, plerumq; sequatur aqua inter cutem, hoc loco de hydrope agemus. Tres autem recitantur huius morbi differētiae. Quarum prima τυμπανίτης dicitur, altera ἀσκίτης, tertia ἀνὰ σάρκα vel ὑπὸ σάρκα interdū etiam λευκοφλεγματία. Consequuntur autem ad iecoris intemperiē frigidam, siue per cōsensum aliarum partium, dum videlicet non amplius nutrimentum in sanguinem transmutatur, sed vel in pituitosum humorem (quem & flatus consequitur) vel in serosum Anasarca oritur à pituitosi humoris in vni-

Anasarca.

uerso corpore collectione, in qua totũ corpus intumescit instar spongiæ, ita vt carnes sint emortuo corpori similes, & pressæ, digito cauitas oriatur. *Ascitis.* Ascitis, cum aquosus vel serosus humor inter peritonæum & intestina transiens per venas mesaraicas, quæ terminantur ad intestina, colligitur & ingrauescente malo ad fœmora tumor progreditur, suntq; in ventre fluctuationes veluti in vtre. *Tympanites.* Tympanitis est, cum eadem ventris loca spiritu flatuoso replentur, & cum flatu quasi nebulosus humor est, vt testatur Aetius, ita vt percussus venter veluti tympanum sonet. Consequitur hydrops multas ægritudines, maxime vetustas, vt quartanam, etiam podagram, vt est apud Aetium, & cum acutos morbos sequitur, mala atq; lethalis est, vt testatur Hipp. 2. Prog. *Hydrops à morbis acutis letalis. In qua hydropis specie maior frigiditas.* Disputant autem Medici, cum omnes species eius à δυσκρασίᾳ frigidiore ortum habeant, quænam a maiori proficiscatur. Ex sententia Gal. 4. Aph. 11. concludũt ascitem deteriorem tympanite, quia in hac intemperantia maior, cum flatus non nisi à calore rarefaciente materiam oriatur. Anasarcam etsi his non comparant, tamen hanc frigidiorem intemperiem cõsequi arbittantur. Quia in ascite sanguis veluti in serosam humiditatem colliquatur. Hipp. autem 4. de ratione victus in acutis, Anasarcã non nisi cum summa difficultate curari asserit. Hancq; sententiam cum Galenus Hippocratis esse neget (ait enim Hipp. Aph. 20. forti ventris fluxione superueniẽte, ægros à leucophlegmatia liberari) ac totam rem silẽtio inuoluat, fortasse rectum erit cum Aëtio concludere, qui tympanitem difficilimam curatu esse existimat: vel anasarca à leucophlegmatia discernere. *Raro vna species sola.* Sed raro vna species sola est, & plerumq; huic parti alia membra consentiunt, vt in tympanite ventriculus, in anasarca totius corporis intemperies, nõ tamen inducunt flatus in hydropem, vt Hipp. loquitur, siccam, nisi hepate fouente, vt in colico morbo apparet. Galenus 14. Methodi ascitis meminit, & eam in numero tumorum præter naturam collocat. Indicationes curatiuas non tradit, victus autem ratio, quę contraria sit causæ, & detractio materiæ per purgationes indicantur. Nã in ascite & tympanite non mittendus sanguis: In Anasarca tunc, cum ex suppresso sanguine, vt mensibus, hæmorrhoidib. &c. (vt est apud Galenũ 4. de Ratione victus) oritur. Semper autem purgantibus roborantia admiscenda: Auxilia multa docent practici, rectum autem auxiliorum vsum Methodus. Cum φαρμακεύοντες adhibemus, vniuersam vitiosi humoris euacuationẽ periculosam 6. Aph. 27. docemur.

DE DOLORE COLICO, ET INTESTINORUM morbis.

De huius affectus dignotione atq; curatione, ita luculenter agit Gal. 12. Methodi, vt propemodum superuacaneum sit aliquid hoc in loco repetere. *Causa.* Quatuor autem causas tradit. I. Pituitosum humorem intra colũ membranas collectum, qui ventrem excruciat & tormina facit. vnde aluus suppressa est, & nausea atq; vomitus molestus. II. Spiritum φυσώδη, à quo tẽsio atq; rugitus sentitur. III. inflammationem, cum qua adest febris, dolor pulsans in ventre, vrinæ retentio, bilis vomitiones, qui nihil leuant, atque internus feruor. IV. mordentiũ humorum collectionẽ, quam similia propemodum symptomata consequuntur, sed tamen mitiora, quam in phlegmone: Vrina in sic affectis acris est, & alui deiectiones biliosæ, agnito malo indicationes curatiuæ patent. Ac cum à crasso & pituitoso humore oritur curatio, à Galeno per ea, quæ calefaciunt atque digerunt, traditur. In his autem vitanda monet ea, quæ non vere digerunt, sed tantum in flatum dissoluuntur, & malum augent. Conueniunt igitur clysteria ex oleo, in quo adeps anserinus sit liquatus, & rutæ semen coctũm, item castoriũ, vbi spiritus φυσώδης causam prębet, similis fere est curatio. Cucurbita autẽ magna cum flamma copiosa admota inprimis commendatur. Si ab inflammatione malum oritur & ægri vires valẽtes sint, sanguis mittendus & curatio per digerentia medicamẽta persequenda. Laudat autem fomentum siccum ex milio, & ea quę prius recitauimus clysteria. Doloris vero, qui à mordentibus succis oritur, curationem duarum historiarum curatione illustrat, & vsum seui (quo ne vnquã absq; oleo vtantur, Medicos moneo) docet. *Seuum absq; oleo in clysteribus non vsurpandũ.*

DE DYSENTERIA.

De alui fluxionibus Methodus Montani, quæ in expositione secundæ partis Aphor. traditur, diligenter cognoscenda est. Sunt autem duplices, vel humorum pituitosorum atque corruptorum, qui vitio ventriculi atq; intestinorum, etiam capitis excitãtur, vel cruentæ. Harum vero quatuor differentias tradit Galenus 3. de causis symptomatum. *Fluxus sanguinis tum differentia. 1. Plethora.* Quarum prima est, in quibus ipse sanguis nõ per hæmorrhoides, sed ventrem eiicitur. Hoc autem corporibus, quæ nõ exercitantur, item mulieribus quib. menstrua retinentur, vel membrum aliquod mutilatum est, vt 5. de Locis affectis videmus, accidit. Hæc fluxio periculo vacat, nisi modum excesserit. *2. Imbecillitatis species.* Altera, cum propter hepatis imbecil-

becillitatem sanguis, loturæ carnium similis profluit. Hoc malum noctu inprimis molestum est, cum magis incalescit hepar, quia ex caliditate intemperies oritur. Tertia cum melancholicus atq; crassus sanguis excernitur. Quarta cum alias sincerus sanguis, alias concretus minutim exit cum pure & interioribus intestinorum tunicis à pituita ortis: In hac postrema affectione cũ intestina sunt exulcerata.2. Methodi dysenteria nominatur, est & illa ab atrabile, sed lethalis, vt Hip. 2. Aph. 24. & Galenus nos docent. Porro exulcerantur, vel superiora intestina, vel inferiora. Si pingue quiddam cum abrasioribus excernitur, crassiora intestina affecta esse monstrat, vt tradit Galenus 5. de Locis affectis. Item: Si sanguis supernatet in excremẽtis. Vbi vero excremẽtis mixtus est, gracilia intestina læsa iudicamus. Semper autem hæc affectio solutæ vnitati asscribitur, hancque præcedunt mordaces dolores & humores; excernitur autem, vt dixi, non modo sanguis & sanies tenuis, vt in hepatica affluxione, verum etiam in progressu mali intestinorum abrasiones. Atq; sic quasi tres gradus huius mali constituimus. Causæ sunt aliquando externæ, nonnunquã internæ. Externæ facile patent, Internę vel pituitæ salsę, vel bilis prouentus. Nam eam, quæ ab atra bile oritur, lethalem de sententia Hippoc. esse andimus. Hic autem monendi sunt studiosi, ne quibusuis nigris deiectionib. deterreantur. Obseruandum enim est discrimen inter atram bilem & succum melancholicũ, præsertim coctum, qui sine periculo excernitur. Ideo ab Hipp. 4. Aph. 48. lienosis superuenientem dysenteriam, bonum esse docemur. Curatio in recta victus ratione magna ex parte cõsistit. Fluxio autem ipsa auertenda est: Itaq; sanguis mittendus, præcipue in inflãmationibus & magnis doloribus. At vbi biliosi humores abũdant, vel salsa pituita, purgandum est. Vomitus etiam necessarius ex Galeni autoritate, atq; vrina promouenda. Deinde ad vlceris abstersionem & consolidationem veniendum. Indicationẽ autẽ à parte affecta sumpta, Galenus 4. Methodi inferioribus & crassiorib. intestinis affectis per sedem medicamẽta iniicienda esse docet: Gracilioribus vero ea quæ superne assumuntur, & per sedem infunduntur. Medicamenta autem ad interna vlcera Galenus recitat, ex quibus prudenti Medico facile licet conuenientia eligere.

5. Melancholia. 4. Solutionis.

** Signa exulcerationis superiorum & inferiorũ intestinorũ.*

Succi Melancholici deiectio.

Vomitus & vrina promotio probatur.

DE LVMBRICIS.

E'Λμινθας seu lumbricos inter ea, quæ toto genere sunt præter naturam Galenus 11. Methodi recenset. Ac triplex eorum statuitur differentia, teretes videlicet, quos στρογγύλας, qui & longi sunt: latos, quos πλατείας & κηρίας nominant, atq; ἀσκαρίδας. Oriuntur autem omnes ex putredine humoris crudi in locis humidis, à calore extraneo, qui corruptionis autor est; frequenter quidem in pueris & adolescentibus, ratio in senibus & infantibus. Teretes est longi plerumq; in illo gignuntur, quia in ieiuno est meatus fellis etsi descendant, atq; ascendant, sicut in recto ascarides: Non enim multũ materiæ humidum fertur, ad rectum, & in extremo intestino calor præternaturalis minus fortis est. Quo maiores sunt lumbrici, eo magis noxii. Ideo teretes & longi plurimum obsunt: lati, quos cucurbitinos à similitudine seminis cucurbitę appellant, atq; ita coherentes & in longitudinem protensi, vt vnus vermis esse videatur minus: minime ascarides, cum etiã à membris principalibus procul absint, & in extrema parte intestinorum prope musculũ σφιγκτῆρα generentur. Color quoq; malignitatẽ arguit. Si enim albi & vnius coloris fuerint, minus censentur mali. Si diuersi coloris, deteriores, quia in his putredo maior est. Habent autem vermes interdum rationem morbi, interdum causæ, vt cum alii morbi eos consequuntur: interdũ eum plane sine omni noxa expelluntur, solius symptomatis. Cum morbi censentur quiddam toto genere præter naturam, quod est auferendũ adest. Cum causæ rationem obtinent, consequuntur morbi, videlicet febres, epilepsiæ cõsentiente cerebro, id interdum ita grauiter læditur, vt spasmoso periculoso & non raro exitiali corripiantur. Interdum tantum vertigo & stridor dentiũ consequitur. Symptomata existimamus, cum vt excrementa cõsiderantur, & signi rationem habent. Sic cum in febrium initio eiiciuntur, malũ indicant, videlicet putridæ materiæ multitudinẽ. Sicut & in vigore symptomatice expulsi, eius malignitatem. In declinatione autem cum expulsio critica est, sanitatis spem præbent: Ostendi διαγνώσιν per causas: signa sunt varia, cum ab illis ascendũt maligni vapores, conuelluntur nonnunquam atq; contrahuntur, interdum quædã partes. Is motus si est in toto læditur principiũ, videlicet cerebrum, si in parte, vt cum crura conuelluntur, nerui inferiores. Turbatur somnus atq; vociferãtur, quia fit perturbatio in cerebro, & molestia sentitur. Pueri etiam dormientes, quasi cibum vel lac ore attrahunt, quia vermes humiditatem exugunt: Tussis adest sicca, propter consensum spiritualiũ membrorum cum naturalibus à quib. putridi vapores attolluntur, qui cum lædunt os ven-

Teretes & longi plerũque in Ileo, Ascarides in recto.

In initio febris fermè generari solent.

triculi adest singultus: cum ad caput ascendunt, pruritus narium oritur, rubent genæ, & quia calor facile reuocatur, mox iterum pallent, interdum quasi deliquium animi suboritur. Indicatio communis est, vt quod præter naturam adest, remoueatur. Vnde alia insurgit, vt præparetur materia & viæ. Præparabimus, si efficiemus vt descendant stupefacti aut semimortui, vel prorsus emoriantur. *Clysteres absque oleis in vermib.* Deorsum pelluntur acribus & acetosis per os assumptis. Inimica enim vermibus quale est oleum non sunt inicienda per clysteria, quia retrocedunt elminthes ad superiora & grauiura symptomata inducunt: Ad tereres necandos Gal. lib. 14. absinthium præscripsit, latos autem & ascarides vehementiora medicamenta, cuiusmodi est filix, desidetare air. *Sedis inflāmatio.* Sedis inflammatæ curationem 13. Methodi attingit, cum non aluum in ea mouendam monet, quia per locum affectum non sit vacuandum: sed dignotio facilis est, & curatio quoq; causa cognita, per ea quæ refrigerant cum quadā astrictione: Vlceris vero hac in parte medicationem 5. Methodi tradit, eam repetere superuacaneum est.

DE RENVM AFFECTIONIBVS.

INFLAMMATIO renum cognoscitur à loco dolente. Dolor autem est pulsatorius, quem (vt Aetius inquit) stupor propinqui cruris consequitur. Vomitus etiam bilis, & vrinæ difficultas, cum assiduo mingendi desiderio, ventrisque astrictione. Scopos curatiuos inflammationis non repetemus. Gal. 13. Methodi venam circa poplitem secandam monet, nisi inflammatio sit recens, vbi reuellendum est, & cubiti vena secanda, & quę vrinas prouocant vitanda, quibus locus est, cum quieuerint inflammationes, ne in inflammationem scyrrhus incurabilis aut vlcus sequatur.

DE CALCVLO RENVM.

SERVNT hic λογομαχίας, qui negant affectionem hanc esse morbum in numero abundante, eo quod toto genere præter naturam est, & lædat actionem. Ac scio, quo pacto controuersati docti soleant, sed res, quibus medemur, consideremus. In hoc libro notio huius affectionis absolute non traditur, verum 6. de locis affectis patet, vbi à colico dolore, in quo neque sabulum subsidet, neque lapis, neque sanguis, sed humor quem Proxagoras vitreū appellat, vt in com. lib. de humorib. Hippocratis docemur, discernit. Modus generationis à Galeno quoq; 6. de morbis vulgaribus, videlicet dū quod in renes recens influit, priori circumdatur, ostenditur. Hi vero vt scirrho facile deprehenduntur (quemadmodum 13. Methodi docemur) ita & in nephritidas, sic enim dolorem à calculo ortum appellant, ægre solubiles incidunt. Materiam etsi præbet victus ratio, vt ostenditur 14. Methodi tamen plerumque nascitur cum hominibus huic affectioni obnoxiis quoddam vitium, vnde mali prima origo est. Effectrix autem causa est renum caliditas, vt docemur 6. de morbis vulgaribus. Indicatio communis manifesta est: proprie iis, quæ incidunt, propellunt, vias dilatant, corpore prius euacuato perficitur: Sed quia in vsu diureticorum sæpe erretur, hic quædam monebo. *Diuretica triplicia.* Diuretica triplici ratione dicuntur, vel quæ ad copiam vrinæ faciunt, vt vinum tenue, *1.* vel tenuitate substantiæ suę abstergunt, vt semel melopeponum: *2.* vel quæ colliquando vel incidendo serositatem à sanguine segregant. *3.* Et hæc cum sint calida & sicca, proprie diuretica censentur. Illa vero an in renum affectionibus conueniant, quæritur. *Diuretica in præseruatione nullo modo cōferunt.* Sciendum autem est, in præseruatione nullo modo conuenire, neq; proprie neque improprie dicta, nisi forte quatenus alterant, aut alterando corroborant. Nam si fuerint renes calidi aut frigidi, per accidens, quia deducant medicinā alterantem, conuenire dicuntur, atq; si tunc materia calida fuerit, diureticis frigidis vtendum. Cæterum hic obseruandum, in medicatione nunquam ea exhibenda, nisi corpore prius expurgato, præsertim si materia sit frigida atq; crassa. Quod si non fuerit intemperies in renib. sed vitium in compositione, & viæ nimis amplæ, adstringentibus potius quam diureticis vtendum. Si strictæ nimium, per accidens saltem, id est, ratione materiæ, quam incidunt, conuenire existimamus. Itaque in obstructione, dum scilicet aperientia & incidentia requirimus, illis locus erit. Tutissimus autem est balnei & lenientium vsus, post quæ extergentia & siccantia adhiberi possūnt, vt 10. de com. med. docemur. *Calculi vesica à renib.* Calculus autem vesicæ à renibus ducere originem, consentaneum est. De cuius in puris generatione, videant studiosi Galen. 3. com. de Humoribus.

περὶ Πεματοσμῦ

Ex inflationum genere est hæc affectio. Eius notionem tradit Galenus libr. 14. Causa duplex est, vel naturalis calor imbecillior, vel humor crassior. Curationem & remedia non difficile est ex Galeni textu elicere. Est autem hic obseruandū commune præceptū ferme

ferme omnium affectionum, quos vitiosus succus creat, vt in fine calefacientib. & siccantib. (quo reliquum humoris prorsus absumatur) vtamur. Sarcocœlen autem & hydrocœlen chirurgia curandam monet.

DE VTERI AFFECTIONIBVS.

INFLAMMATIONIS vteri bis 13. Meth. meminit. Com. autem primo in lib. Hipp. de humoribus notionem per causas atq; signa succincta breuitate docet, dum inquit, vteri inflãmatio ex multis causis excitatur, vt ex ictu, vt ex mẽstruis suppressis, vt ex refrigeratione, vt ab inflammatione, vt ex abortu, vt ex partu ægtæ edito. Sequitur autem inflammationem febris acuta capitis, oculorum ac sedis dolor, colli conuulsio, inclinatio in aduersum, stomachi ex consensu dolor: tum vero os vuluæ conniuet, pulsus patui crebriq; reddũtur. Cum vero inflammatio in abscessum transit, inordinate cum horrore accessiones inuadunt. Exulcerantur etiam sæpe vterus ex difficili partu aut fœtu extracto, aut corrupto, vel ab acribus medicamentis, aut à fluxu, aut à ruptis abscessibus, atq; interdum in cancrum desinit. Indicationes curatiuę reliquis inflammationibus communes sunt. Cum proueniunt & sanguis affluit, is reuellendus est: Reuulsio autem fit, ad partes longinquas. Ideo 13. Methodi Galen. nequaquam inflammato vtero vel pudendo menses prouocandos monet, verum eam, quæ circa poplitem est, vel malleolum. & perpetuo venam è directo aperiendam. Est autem in omni curatione inflammationis, non simplex, sed composita ἐπιμέλεια, vt testatur Galenus. Topica tradũtur 7. de com. med. secundum genera, versibus Democratis conscripta, & in libro de simpl. med. facultate.

DE IMMODERATA VTERI PVRGATIONE SEV hæmorrhagia.

INTERNVM sine noxa hæc affectio accidit, in ocio & victu abundantibus, nec indiget curatione. Nonnunquam autem hic affectus est symptoma, ex genere immodice excretorum, non toto genere præter naturam, sed multitudine vel qualitate. Causæ fluxionis sanguinis 5. Methodi recensentur, & sunt à nobis alias relatę. Ad tres autem reduci possunt, videlicet vt vel ratione virtutis fortis, cum vterus natura sit factus ad expurgandum corpus, vel ratione humoris, quia vel multitudine, vel mala qualitate, acri videlicet & stimulante, vel membri propter vasorum nimiam imbecillitatem, vel compositionem læsi, videlicet apertis vel reseratis aut erosis osculis venarũ, accidere statuamus. Magnæ autem noxæ ex erosis venis consequuntur. Cum vero immodice fluens sanguis αὐτομάτως indicationẽ præbeat, Galenus sursum reuellẽdum, cucurbita magna sub mammis defixa, lib. 5. & 13 docet. Quo pacto vero vterus cum mammis communicet, declaratur 6. de morbis vulg. & 3. com. de humoribus, tex. 30. *Fraternitas vteri cum mammis.* Variantia humores, præsertim acres, repellentia & adstringẽtia, item quæ robur addunt, alibi tradũtur. Prosunt & ea quæ prouocant lotiũ & sudorem, vt testatur Galenus lib. 1. de Præcognitione ad Posthumum. Fieri hoc deriuationis causa manifestum est. Sed Medici, qui tuentur sentẽtiam Auerrhois, quod diuretica mẽses prouocent, reclamant. *Auerrhoes vult Diuretica menses prouocare.* Ad dubiationẽ vero eximendam hoc obseruetur, Non esse deriuandum priusquam cessarit fluxio. Ac Gal. differẽtiam nos docet, inter generantia lac, prouocantia menses, & diuretica, quod proprie diuretica calida & sicca sint. Hęc autem curatio, nempe per diuretica, recte ad alium morbum muliebrem distinctum ab hęmorrhagia, qui ῥοῦς γυναικεῖος dicitur, in quo serosa, nõ raro corrupta, alba, vel diuersi caloris exeunt, refertur. *Fluxus albus.* Hic igitur vitiũ humoris inquirendum, atq; huic succurrendũ & videndum, an retentrix facultas vel expultrix sit læsa. Videant studiosi curationem Galeni in Bœthi coniuge, pro qua aureos quadringentos accepit.

DE RETENTIS ET SVPPRESSIS MENSIBVS.

SICVTI Thucydides in bellis & motibus ciuilibus, quæ consilio carent, consequi dicit, vt ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ oriantur: Ita ex breuitate sapientię sæpe nobis de paucis multa sunt colligenda. Galen. vero verbo ἐπισχῆς ἐμμήνων in his libris meminit, dum rationẽ, quo pacto sanguis ad vterum cucurbita in pube & inguine defixa deferatur, monstrat. Cæterum suppressionis illius quod debet expurgari, causam triplicem erudite secundo com. in lib. Hippocr. de Humoribus explicat. *Causa triplex.* Ac primam esse dicit, expurgantium partium imbecillitatem: *1.* alteram, angustiam viarum: *2.* tertiam, excrementi ipsius vitium. *3.* Imbecillitatis causam esse intemperiem: angustiæ obstructionem vel tumorem præter naturam à defluxione humorum: obstructionis, crassitudinem aut tenacitatem humoris, vel cum aliquid velut germen vasi annatum est. Cum autẽ tot sint τρόποι ἰάσεως,

quot morborum ideæ, cognito morbo per suas causas nō difficile erit indicationes curatiuas atq; medicamentorum ὑλοποιίαν ex aliis libris, inprimis 5. de simpl. med. facultate petere.

DE MOLA.

QVASI ἐν παρόδῳ molæ 14. Methodi meminit, dum affectum in numero esse dicit, toto genere præter naturam. In quibus πρῶτος σκοπὸς, videlicet vt auferatur, tenendus sit. Id vero cum mano fit βραχύτης τῆς θεραπείας, ἀνωδυνία, & ἀσφάλεια obseruanda, atque vel omnino qood præter naturam est aufetendum, vel si id consequi non possumus, ægrum non lædendum, deniq; opera danda, ne malum reuertatur. Dignotio huius affectus 14. de vsu partium traditur, vbi ouo subuentaneo molam comparat, & carnem inutilem & informem esse scribit. 11. de simpl. med. facultate, inter ea quæ adnascuntur recenset. Causam efficientem esse caloris imbecillitatem similitudo de ouis subuētaneis ostendit, & ab Arist. 4. de Generatione animalium docemur. Materialem autem explicat Hipp. lib. de Morbis mulierum, & sterilibus, videlicet menses plurimos cum pauco semine commixtos. Errant igitur Medici, qui mulieres accusant, cum Hippocrates de virili semine modico & morboso agat, & inepte practici multiplices differentias molæ tradunt. Curatio quoq; ex Hippocrate petatur.

DE ARTHRITIDE ET PODAGRA.

ARTHRITIS seu morbus articularis nomen generis est, à parte læsa sumptum, vt docemur 2. Methodi. Sic Podagra dicitur, cum pedes afficiuntur. Chiragra cum manus. Ischias cum coxa vel coxendix, &c. Oriri autem has affectiones à fluxione, & referendas ad inflāmationes, docemur 6. Aph. 49. Vtimur vero nomine inflammationis generaliter, cū tumor à frigido humore ortus, asciticio calore præditus est, vt docemur 2. ad Glauconem. Porro etsi κατὰ πάντας ea perspicuitate dignotionem atq; curationem harum affectionum tradat, vt plane superuacaneū videatur, hoc in loco aliquid referre, præsertim cum nihil pene è libris Methodi præter pauca, quæ de victus ratione 13. docentur, atq; de balnei vsu lib. 10. cap. 20. elicere possimus: tamen cum præstantes Medici de fluxione ista digladientur, vt tyrones se rectius ex illorum tricis expedire possint, quædam monebimus. Est autem initio duplex causa obseruanda. Vna à loci affecti cōsideratione, altera à materia fluente ad locū, In loco affecto semper est ἀσθένεια quia insitus & laxus, vel à prima origine, vel ab aliis causis, vt labore nimiaq; exercitatione. Materia plerumq; est pituitosa, cui admisceretur calida quædam, à qua liquatur quasi, vt fit fluxioni commoda. Ea vero facile digeritur, siue sit bilis, siue sanguis, remanente frigida, ex qua tophi generantur. Locus à quo fluit frequenter, est cerebrum, interdum tamen à ventriculo quoq; & intestinis oritur. Vnde in affectis doloribus ventriculi, quiescere hoc malum videmus: item dolores colicos articularem morbum sequi. Interdum & ab vtero propelli, vt cum non purgantur mulieres post partum, vel supprimuntur purgationes. Fluit autem materia alias per vias patentes, alias obscuras, de quibus non anxie cogitandum, cum ex doctrina Hippocratis sciamus in corporibus omnia esse confluxibilia. Vir summi ingenii & iudicii censet, à capite tantum, & quidem partibus extra caluariā positis, humores pituitosos & serosos expressos è venis iugularibus ascēdentibus, atque ibi collectos defluere, & per summa corporis deorsim ad articulos decurrere, & articulorum membranas, vincula, tendines implere atque obsidere. Rationes affert, primum quia tumor atq; dolor plerumq; percipitur in summitate capitis, & cū descēdit, hoc sentire in dorso laborantes. Etsi autem hoc interdum, imo sæpe fieri non negemus, tamen certo constat, multos sine vlla grauitate capitis incidere in morbos articulares, & non raro materiam expelli, superioribus partibus capitis non affectis. Neque semper per ista loca, cū vt diximus, omnia sunt confluxibilia, ac nullus interdum honor vel rigor sentiatur. Iuuari etiam missione sanguinis, Ergo non esse solam pituitā vel serosum humorem. Alios etiam dolores mitescere à calefacientibus, alios à refrigerantibus, vt Hippocrates 5. Aph. 27. & Galen. ostēdunt, Animaduertimus quoq; semper in partibus, quæ doloribus corripiūtur, venas tumidas, quæ eo fieri confluxionem, atq; exprimi inde materiam, commonstrant. Rubet & locus, non à dolore, sed ab humore, pulsa videlicet materia foras, & orto tumore mitescit dolor. Nec licet tendines atque neruos per cōsensum affici dicamus, propterea malum in cauitate articulorū non est. Nequaquam autē ab neruis absorberi materiam indicio est, quod conuulsione nō corripiantur. Cæterum quod tophi reperiuntur in mēbranis eo fit, quia partes calefactæ protrudunt humores ad membranas, calidis quidē erumpentibus, remanentibus crassis. Ex his vt arbitror, dignotio vera harum affectionū perspicua est, & manifestum, nequaquam eas sua natura esse incurabiles: Verum quod raro

Causa duplex.
Locus affectus.
Materia.
Locus à quo.
Via fluxionis per quas.
Fernelii opinio non sem. per vera.
Materiam non esse in neruis.
Tophi in membranis.
Podagra nō sua natura incurabilis, sed vitio ægrorum & imperitorū.

raro curantur vel propter intemperantiam ægrorum fieri, vel quod mala fortuna vtuntur & ad imperitos Thessalos, qui nunquam vsurpantes illud quod Plato dicebat τὸ ἱκὼ θεὸς ἐθέλῃ, vno remedio ex Ciconia aut Alchymicis fumis petito, si forte semel atque iterum tempestiue adhibitum successit, se omnes sanare posse iactitant, atque se magistros huius curationis, ignari naturæ fluxionis & humoris profitentur. Verum non facile est, vt Galenus ait, reuocare ab errore eos, qui se sectæ alicuius seruituti addixerunt, & experientiam atque rationem ex æquo arti conferre nesciunt. Falsæ enim opiniones animos hominum præoccupantes, non solum surdos, verum etiam cæcos faciunt, vt idem inquit. Nos hæc bonis ingeniis non ambitione aut κενοδοξίᾳ elatis scripsimus, atque iis grata & vtilia futura ita optamus, vt speremus & confidamus. Ne autem inualesceret temeritas & vanitas supra veritatem, τὸ ἐμὸν μέρος, vt puto præstiti. Quod effecerim haud scio. Voluisse me, & quod habui optimum dedisse, certus sum, atque si bonitas aliorum ista superabit, vt non dubito, ex animo lætabor, & communi bono gratulabor. De vulnerum, vlcerum, tumorum præter naturam, & febrium dignotione, & curatione, cum doctrinam integram & absolutam in his libris habeamus, non debuimus, semel studiosis recte proposita, mutata quasi forma Orationis repetere. Et Deo volente in nostra Methodo Therapeutica hæc diligentius explicabimus, ac morborum partium curationem, si vita suppetet, peculiari libro tractabimus.

Conclusio.

F I N I S.

MORBI VIRORUM ET IUVENUM.

In catarrho, & dolore capitis, cum pectoris grauitate, & pedis sinistri tumore, pro quodam Barone Morauo,

D. IOH. CRATONIS CONSILIUM I.

Vt multi alii graues morbi; ita & hæ affectiones, de quibus Magnificus Dominus conqueritur, à catarrho dependent. Is vero causam habet læsam temperiem cerebri, vel a graui illa febre pestilenti, vel vaporibus, qui consumi & dissipari non potuerunt caput prægrauantibus, vel aliis de causis. Itaque prima & præcipua indicatio curatiua est, vt cerebro sua temperies, si vllo modo fieri possit, restituatur, & partes subiectæ, ad quas catarrhus defluit, corroborentur. Quam vero difficile sit cerebro diu affecto & debilitato suam temperiem atque robur restituere, sciunt omnes Medici, & ægri conqueruntur. Cæterum in hoc corpore non valde magnum esse lapsum, indicio est, quod natura per loca maxime conferentia, videlicet nares, materias expurgat, & Magnificus Dominus, cum vacuatio illa supprimitur, deterius se habet. Nam tum maior dolor capitis, maior etiam in pectore affectio, & haud dubie cruditates maiores, ac coctiones debiliores, quas tumor sinistri pedis consequitur.

Causa catarrhi.

Difficile reuocare cerebro diu affecto suam temperiem.

Lapsus non magnus indicia.

Hoc modo symptomatibus ad suas causas deductis, in conspectu est, nihil acturum Medicum absq; optima sex rerum non naturalium moderatione. Nam si in nulla harum excessus fiet, non lædetur cerebrum, multo minus inferiores partes, quæ materiā ad catarrhalem suppeditant, prægrauabuntur, sicq; haud dubie catarrhus & cruditates diminuentur, & si nō prorsus atq; ex toto, magna tamen ex parte symptomata & accidentia cessabunt. Bene autē secum actum æger existimabit, si à Medicina hoc consequatur, vt tolerabile sit malū, quod insanabile forsan videri poterat. Aër igitur humidus & frigidus cauendus, & in hyeme arte contemperandus, videlicet suffitu ex styrace Calamitha, quæ prunis iniicitur.

Prognosticon.

Aeris frigidi & humidi correctio.

In cibo cauenda varietas & à piscibus, ac omnibus fumosis, vt oleribus crudis, allio, ac cæpis præparatis, fumo maceratis, sale conditis, leguminibus, lacticiniis abstinendum. Potus sit purus, cereuisia bene & mature defecata, præsertim cum à vino potentiore caput sibi grauius affici sentiat, & cereuisiæ potum recte ferat. Non tamen obsto, quin propter ventriculum debilem, & præsertim cum pisces comedit, vinum bibat. Singula autem cauenda in cibo & potu præscribere difficile est. Prudentes & suæ valetudinis diligentes custodes, quo in numero Magnificum Dominum esse animaduerti, facile obseruare possunt, à quibus cibis offendantur, quibus iuuentur; quæ errata in victu bonæ valetudini noceant, quæ non admissa prosint. Dolendum est autem homines plerumq; ita viuere, vt iumentis, inprimis equis ac canibus, plus quam sibi ipsis parcant. Proinde vera est admonitio Arabis illius, quam in consilio suo, Regi suo præscripsit, homines si sic se ipsos gubernarent, vt suorum equorum curam habent, minus ægrotaturos. Sed de his plura non necesse est. Affectiones animi, & cerebri, labores, iis, quorum morbi à catarrho & debilitate cerebri pendent, in primis cauendæ, maxime à cibo. Itaque Celsus præcepit? Quibus caput infirmum est, iis, ne cogitationem quidem à cibo tutam. Maxime autem à cœna ab iis temperandū, nec in multam noctem lucubrandum, multo minus inter commessationes sedendum. Post cœnam deambulatio, qua non defatigetur corpus, duabus horis vel tribus, modo non fiat in aere nocturno, loco humido & paludinoso, conuenientissima: Nam exercitia grauiora à cibo, siue prandio, siue cœna sumpta; sicut etiam somnus vel Venus maxime noxia, replent enim caput, & coctiones turbant. Matutina vero sanitati conferunt, modo corpus, ac in primis caput & pedes aduersus cœli iniurias muniantur. Interdum matutinis horis pedes abluat decocto betonicæ, & rorismarini, & vino, cui parum aceti affundatur, atq; sale soleas pedum cōfricet. Nam hoc modo & tumor sinistri pedis minus molestus erit, & caput etiam iuuabitur. Mane autem cum lecto surgit, eluat os aqua Saluiæ, & interdum hoc gargarisma adhibeat:

Regula diætæ vniuersalis.

Equi accuratior, quam hominis diæta.

Exercitia corporis.

Lotio pedū.

Gargarisma.

℞. Origani.
Saluiæ.
Rorismarini an. m. j.
Rosar. rub. p. j.
Pyrethri.

Zingib.an.ʒj.ß.
Decoquantur in f.q. aquæ puræ addatur.
Aceti acerrimi ℥j.Misc.

Hoc gargarisma pituitam per os extrahet, & cerebrum roborabit. Cum autem rectissime cerebrum per nares euacuetur, & natura eam viam sequatur, mane per nares hanc aquam attrahat.

Errhinon. ℞. Guaiaci comminuti ℥j.
Aquæ puræ. lb iij.

Affundatur aqua calida, & per noctem macerentur, deinde coquantur ad medietatis consumptionem, & iniiciatur:

℞. Maioranæ.
Rosar.rub.ana p.j.
Colentur & detur in vitro.

Vbi non satis materia expurgatur, prosunt, quæ magis euacuant, prius tamen soluta aluo pillulis, de quibus paulo post monebimus. Potest vero, quod per nares euacuat, sic præparari:

℞. Maioranæ.p.j.
Zingib.
Nigellæ an.ʒj.
Agarici albiss.ʒj.ß.

Decoquantur in lb j. aquæ ad tertiæ partis consumptionem, & naribus, vt dixi, infundatur, vel vola manus attrahatur. Mundatis sic ore palato & naribus, caput quoq; mundandum & leuiter confricandum pectine humectato isto oleo:

℞. Ol.amygdal.recent.in quo folia rosar.ebullierint.℥j.
Ol.garyophyllorum gutt.iij.
Macis ℈ß.Misce.

Medicorum præceptum generale. Sic (vt spero) caput & vacuabitur, & roborabitur. Cum autem generale præceptum Medicorum sit, ne partis alicuius vacuationem, priusquam totũ corpus perpurgatum sit, tentemus, & compertissimum sit, senam omnia sensuum instrumenta atque caput etiam vacuare, velim Dominum iam, & deinceps in Autumno isto infuso senæ vti, posteaquam ter horis matutinis cochleare vnum de syrupo tali sumpserit: *Fol.sena viz.*

Syrupus. ℞. Syr.de betonica.
de succo cardui.
Mellis rosati an.℥j.Misce.

Subiicio descriptionem senæ:

Decoctum senæ. ℞. Pessulat.ʒ vj.
Betonicæ.
Melissæ.
Maioranæ.
Flor.violar.
Borrag.an.p.j.
Galangæ ʒ ß.
Fol.senæ Alexan.ʒ.v.

Fiat horum infusio l.a.in f.q. aquæ puræ, postea decoq.

℞. Colaturæ ℥iiij.
Syr.ros.solut.
Mannæ calabrinæ an.℥j.Misce.

Hoc infuso vtatur bis in anno, Vere seu ineunte æstate, & in Autumno. Si forte alias aluus est astrictior, sumat hora dimidia ante cœnam drachmam vnam pillul. Mastichinarum. Ad roborandum autem caput de sequenti Electuario singulis diebus accipiat:

Electuariũ caput roborans. ℞. Conseruæ rosar.lb ß.
flor.anthos.
borrag.an.℥j.
Spec.aromat.rosat.ʒ ij.
Ambræ, Moschi an.g̃.vj.
Succini albi pulueris ℈j.Misce.

De hoc, vt dixi, capiat ad magnitudinem castaneæ, & in hac curatione, præsertim cum ea nihil, vel priuatas, vel publicas occupationes possit impedire, perseueret: Tũ haud dubie id consequetur, de quo Deo, à quo hanc Curationem benigne fortunari opto, gratias agere possit, & debeat.

In Hemicrania, per consensum ventriculi & epatis, pro quodam Generoso Domino.

D. Ioh. Cratonis

Consilivm II.

Mvltæ sunt species doloris pro causarum varietate, & loci affecti. Hemicrania autem est dolor mediæ partis capitis, anteriorem magis, quam posteriorem affligens. Hac affectione aliquoties S. G. laborare animaduerti. Causa non est in capite, sed in ventriculo, vel epate, maxime tamen in ventriculo. Assumpto enim cibo S. G. semper leuati obseruauimus. Itaque cum haud dubie, vel à chylo corrupto in ventriculo, vel ab humore prauo in ventriculo genito, vel biliosi humoris affluxu oriatur, opera danda est, vt cum minima molestia vomitu materia reiiciatur, nisi natura hoc tentet, sin minus, aquæ hordei ℥x. cum ℥j. *Vomitoria.* oxymellis, ac pauco oleo oliuarum adiuuari potest, si fortiori medicina opus est, succi expressi è raphano contuso ℥j. vel seminis raphani contusi ʒj. Iuli quoque iuglandis, *Iuli iuglandis.* dum floret, mox collecti, ac torrefacti, & in puluerem redacti, vomitum absq; molestia cient. Euacuatis humoribus in ventriculo *Contemperatio humorum.* contentis, cæteri, qui ad venas meseraicas, & ad epar hærent, vt descendant contemperandi & abstergendi sunt. Id fit recta victus ratione, videlicet, hordeo probe cocto & contuso, & cum iure capi mixto. Item radicibus cichorii in iure capi, vel gallinæ co-

ctis.

ctis. Deinde assumpto grauatorum succo, ad tria vel quatuor cochlearia. Præcaueri autem hoc malum, sicuti alia multa, in S.G. corpore posset, si interdum mane horis duabus vel tribus ante cibum, vnum vel alterũ orbiculum, quorum descriptionem subiiciam, assumeret:

Rotula de Rhabarb. Polycresta.

℞. Sacchari in aq. rosar. & cinnam. dissol. ℥ iiij.
Rhabarb. opt. pul. & aq. cinnam. aspersi ʒ ij.
Extracti Rhabarb. ℈ ij.
Succi rosarum ʒ j.
Conseruæ rosarum parum.

F. confectio in orbiculis, quorum singuli pondo sint ʒ j. sumatur de bis vnus, vel duo, vt monui, præsertim si aluus vel astrictior fuerit, vel corpus humoribus grauatur. Affirmare ausim, si S. G. morem gerens hoc faceret, non solum catarrhũ mitiorem futurum, verumetiam calculũ renum, doloresq; podagricos, rarius atq; mitius afflicturos, minusq; epar (cum Rhabarbarum sit anima, vt Medici loquuntur, epatis) per fluxum hæmorrhoidum periclitaturum. Denique aliis medicamentis purgantibus, quæ ratione præseruationis ab impendentibus morbis exhiberi solent, minime opus futurum. Ideo huius medicamenti leniter euacuantis hoc loco mentionem feci. Nullam autem prorsus nauseam inducit, nec ventriculum lædit, quin potius eum roborat, & appetitum excitat. Præseruat ab affectionibus capitis, maxime vertigine, ab hydrope, pedum tumore, à febribus omnis generis. Idque S. G. experta credet, si bis vel ter in mense vno assumpserit.

Rhabarbarum calculosis & podagricis cõuenientissimum.

In catarrho, cum variis symptomatibus, ventriculo & cerebro frigidis, ac epate & renibus calidis, pro quodam Nobili viro,

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM III.

Vita valetudinaria causa.

IN hac morum & iudiciorum corruptione, educationis negligentia, vitæq; intemperantia, vix vllum hominis corpus inuenitur perfecte atq; integre sanum. Multi enim morborum originem ex ipso semine quasi trahunt, non paucos mala educatio, & ineuntis ætatis labefactatio corrumpit, plurimorũ valetudinem, intemperantia, & morum cõmunium peruersa imitatio, debilitat atq; frangit. Sunt etiam qui cum in imperitos Medicos incidunt, importunis atque intempestiuis medicationibus grauiter affliguntur. Siquidem pharmaca exhibita plus damni illis afferunt, quam ex morbo, cuius causa medicamentum institutum fuerat, esse poterat. Sed hoc quidem, vt in malis ferendum est, illud culpandũ, cum homines in quadam persuasione perfectæ & integræ sanitatis consequẽdæ corpus perpetuo medicamentis vexant, & non potius naturam quadam diligentia adiuuant. Graui enim cum periculo iis medicamentis auxiliũ adferimus, quos recta victus ratio curare poterat. Cum vero T.H. propter dubiam & vacillantem valetudinem sæpe sit confugiendum ad Medicos, & ab his auxilium petendum, pro mea erga te beneuolentia, tuoque rogatu, serias cogitationes & valetudine tua curanda atq; confirmanda suscipere volui, & eas scripto explicare. Primũ igitur, quod in recta curatione fieri necesse est, deducam omnia symptomata ad morbum ipsum, deinde horũ causas ostendam, atq; quo pacto iis recta victus ratione & medicatione sit occurrendum, per sua contraria declarabo.

Corpora medicamentis non oneranda.

Diæta medicina optima.

Historia symptomatum.

Symptomata autem literis atq; sermone mihi commemorata hæc sunt: primum conqueritur tua humanitas, te affligi catarrho, eoq; grauius laborare annis climactericis atque enneaticis, & æstate eum quiescere, hyeme, præsertim sub initiũ veris, grauius molestare, tum memoriã esse diminute læsam, stomachum interdum dolere, appetentiam amittere, eamq; potu quasi excitari. Aluum esse adstrictam, & post largiorẽ potum solui. In Polonia, id est, in locis humidioribus respectu tuæ habitationis, & melius dormire, & aluum fluidam esse, cæterum tensionẽ in dextro hypochondrio, & punctiones quasdam in splene tibi molestiam exhibere, & horis matutinis in pedibus quasi spasmum te sentire. Hæc fere sunt symptomata omnia ad me perscripta. Etsi autẽ familiare Medicis in humanis corporibus, quorum valetudo infirmior est, accusare hepatis caliditatẽ & ventriculi frigiditatem: tamẽ in T.H. vere hoc facere licet. Nam ructus acidi, item sitis nonnunquam longe post pastũ, certissima indicia sunt debilis caloris ventriculi, & tardæ coctionis. Epar vero calidũ indicant omnia pene symptomata. Recte enim catarrhos & similes affectiones capitis Galen. ad epatis caliditatem retulit. In tua vero humanitate non tantũ epar, verũ & renes calent, & ab omnibus venis multum vaporum calidorũ ad caput perpetuo transmittitur. Inde nil mirum cerebro existẽte frigido & sicco, quin multæ fluxiones concitentur. Sunt autem huius temperaturę cerebri notę nõ obscuræ, videlicet offensio prompta à causis frigidis, inæqualis & parũ firma sanitas, excrementorũ inconstans euacuatio, somniq; paucitas. Item quod interdum plane caput videtur bene affectum, mox catarrhis a le-

Signa frigidi ventriculi.

Epatis calidi.

Cerebri frigidi & sicci.

uiſſimis cauſis tentatur. Hæc ſigna omnia Galenus, & reliqui Medici temperaturæ frigidiori & ſicciori cerebri tribuunt. Etſi vero ſiccioris cerebri homines fideli atq; cōſtanti memoria, & ſenſuum perſpicuitate prædıti ſunt: tamen formarū non facile ſuſceptiuū cerebrum habent, vnde diſcendi difficultas oritur, nec niſi ſæpe multumq; inculcatis rebus memoria firma eſt. Accedit his vaporū aſcenſus perpetuus, inde haud dubie cerebrum ſuperflua quadā humiditate male afficitur, quæ memoriæ obeſt, & grauedinum atq; diſtillationum cauſa eſt. Quod vero his maxime vexatur annis climactericis & enneaticis, familiare eſt omnibus hominibus, indigetq; explicatione longiore, quę ad Mathematicos magis, quam Medicos ſpectat. Cęterum catarrhū hyeme præcipue infeſtare, minime mirum, cum, vt Galen. inquit, etiam in corpore tēperato pituita hyeme abundet. Eſt autem ſub initiū veris fluxionum motus vehementior, & per hyemē collecti humores in capite reſoluuntur atq; diffluūt, ideoq; opera danda (quemadmodū oſtendemus) vt cauſæ excrementorum quantum licet vitentur, membra roborentur, iam demandantia, quam ſuſcipientia, collecta præparentur, & tempeſtiue educantur. Sed redeo ad ſymptomatum explicationē. Dolor ſtomachi, exigua appetentia, humidi largioris tolerātia, & ingeſto cibo cupiditas edendi, hæc frigidiorem atq; humidiorē ventriculū indicant; Nam humidioribus gaudere & famem tolerare, humiditatis indicia ſunt. Debiliorem, antē coctionem efficit debilior calor, inde flatus, qui ventriculum diſtendunt, chyli deſcenſum remorantur, & non rarograuiſſimæ tenſiones, & obſcuri quaſi ventriculi ab hac dolores excitantur. Cum autem epar ſit calidius, ſæpe ad ſerrahit imperfecte coctum chylum in ventriculo, atq; inteſtinis, fiuntque in eo obſtructiones, magna etiam copia feculentorū humorū tranſmittitur ad ſplenē, inde non mirum, ſi tēſionem & punctiones interdum in hypochondriis ſentiat, & aluus ſiccior excrementa difficilius deiiciat. Imo hoc magis mirandum eſt, nō ſuccedere eiuſmodi diſpoſitioni Melancholiā, quam hypochondriacam & flatulentam, de ſententia Dioclis Galenus vocat. Humiditas autem aëris, & ratio victus in Polonia facit, vt melius dormiat atq; egerat. Tenſio matutinē in muſculis pedum, quam ſpaſmū tua humanitas eſſe arbitratur, eſt familiare ſymptoma debilis coctionis primæ, & indiget lōga explicatione. Et haud dubie cum nō ſolum vapores, verumetiā materiæ ad cerebrū deferantur, ad pedes etiam eius materiæ catarrhoſæ aliquid defluit, atque in panniculis muſculorū iſtas tenſiones matutinis horis efficit, niſi per ſudorē atq; halitū euacuetur, poſtea vero motu diſcutitur. Ne autem dolores articulorum, aut ſpaſmus ſequatur, optimi remedii genus eſt, cruditatē atq; euaporationes vitare, id quod nō ſolum fit medicatione; ſed recta etiā victus ratione. Itaq; cum cauſas morborū atq; ſymptomatū in hoc corpore arte inuentas explicauerim, de curatione nunc agemus. Illud primum monendum, cum membrorū, videlicet ventriculi, epatis, cerebri, addo etiā ſplenis, & renum magna ſit inæqualitas, & ad æqualitatem quandam perfectam vix poſſint reduci, integram & plane inculpatā ſanitatem non me debere promittere, ſed ne ſæpe grauiter & perículoſe labores, te diligentia tua, & Medico recte viam monſtrante poſſe conſequi. In eo vero ſequemur Medicorum præſcriptum illud, de ſententia Hippocratis atq; Platonis monentes, omnia prius ad valetudinem rectam cōſequendam tentanda eſſe, quam corpus medicamentis laborioſe cōmouendum. Nam licet ea innoxia videantur; perpauca tamen ſunt, quæ nō ſumere difficile atq; laborioſum ſit, tum quia naturæ, quæ materiam ad membra trahit, contrarias effectiones detrahendo habent; tum quia rariſſime tantum mali humores eorum vi euacuentur; quin etiam bonorū aliquid, & interdum ſpiritus ipſi, aliqua ex parte decedant. Quare vt recte valeas, omnis exceſſus aeris vitandus, quantū in nobis eſt: ventorum & imbriū violentia fugienda. Etiamſi vero omnes cœli atq; aëris iniurias effugere difficile ſit; tamen aliquas poſſumus mediocri diligentia declinare. Lædit autē præcipue omnis aëris intemperies eos, quibus caput infirmū eſt, & catarrōſis maxime vitandus nocturnus aër, & flatus auſtrales atq; occidentales. Sed de his non libet iam plura pręcipere. Victus ratio recta tuæ humanitati nota eſt, & cum ſciam te nihil facere in ea immoderate atq; intemperanter, pauca monebo. Nam ſingula, quæ ſalubria atq; inſalubria cenſentur, recitare ſuperuacaneū eſſet, cum ea ex omnibus ſcriptis cognoſcere poſſis. Primum tua humanitas vtatur cibo ſimpliciſſimo. Nam veteres, vt teſtatur Galen. ita ſimplicitati ciborū ſtudebant, vt vno paſtu carnes, altero ſolum panem ederent, ſed nos conuenientius pane atque carne veſcimur. Si vero iam aliter conſueuiſti viuere, non temere aut ſubito, ſecundum præceptum Hippocratis, conſueta mutabis. Illud exiſtimabis veriſſimū, vix aliud æque ad vitandam cruditatem, quæ maxime noxia eſt, facere, quam ſi cibo ſimplici vtamur, eo etiam interdum pro conſuetudine deteriore.

Secun-

Margin notes: *Siccum cerebrum memoriam non facilem ſed firmam efficit.* — *Humiditas memoriam debilitat.* — *Cur catarrhus hyeme præcipue infeſtare ſoleat.* — *Nota frigidioris & humidioris ventriculi.* — *Symptomata calidi epatis.* — *Tenſio muſculorum pedum ſymptoma debilis coctionis.* — *Prognoſticon.* — *Diæta ſecuriſſima curatio.* — *Cura.* — *Aer nocturnus catarrhoſis vitandus.* — *Regula diætæ generales.* 1. — *Simplex veterum victus.* — *Cruditatis remedium.*

Pinguia ventriculum laxant.

2. Secundo, etsi ventriculus humidus est, & humida appetit; tamen rectius meo iudicio assaris, quam elixis carnibus vteris. Vitabis autem vsum pręsertim pinguedinum, & humida, quæ ventriculum relaxant, quantum poteris, & pro humorum redundantia cibis conuenientibus vteris. Sunt vero duo admodum contrarii humores, nempe crudi & adusti in tuo corpore. Sed sub initium veris crudi magis mouentur, sicut sub initium hyemis adusti. Doadustorum vero molestia cum nihil admodum conquestus sis, nunc non aliud addam, quam calculũ, item cogitationes melancholicas eorum sobolẽ esse. Optimũ igitur erit, sub exitum autumni eos contemperare atq; expurgare, sicut pituitosos sub initium veris, vt deinceps monebo.

Adusti humoris soboles.

3. Tertio, ordo ciborum is sit, vt faciliora primum sumantur, vt oua sorbilia ante carnes, quia hac ratione facilius cibus descendit: verum lubricãtibus, vt prunis, aut aliis fructibus sæpe ac multum subducenda aluo vel minime rectum est. Relaxant enim ventriculum, quod cum fit, nulla concoctio proba effici potest. Siquidem tum ventriculũ probe coquere cibũ assumptũ edocemur, cum is corrugatur, atq; in sese cõtrahitur, totamque massam amplectitur, atq; cõtinet, donec coquatur. Tempus autẽ coctionis quantitate & qualitate ciborũ, item caloris naturalis ventriculi variat. Hinc vero incõmoda prolixarũ comessationum, itẽ ingurgitationum conspicua sunt, & manifestum bibones atq; crapulatores perpetuis cruditatibus obnoxios. Sed posteaquam cibus è ventriculo egressus fuerit atq; coctus, vtile erit humanitati tuæ, atq; etiã omnibus, quibus epar calidius, bibere, præsertim bene coctam & defecatam cerenisiam. Ita enim ventriculus, vt testatur Auicenna, abluitur, intestina, quæ humido ab epatis caliditate exhauriuntur, humectantur, aluusq; laxa efficitur. Chylus etiam in venas rectius penetrat, siquidẽ potus nihil aliud est, quam nutrimenti vehiculum. Vinũ, præsertim meracius, propter epatis caliditatem, & capitis infirmitatẽ scit T. H. sibi non prodesse. Quare non plura de his monebo.

Lubricantium ciborũ usus.

Hepate calentibus cibo concocto, defæcata ceruisia bibenda.

4. Illud vnum addam, ne cibus ingeratur alius, eo, qui prius est sumptus, nondũ cocto. Nam hoc cruditates auget, quemadmodum vsus fumo maceratorũ, salsorum, & immodice conditorum, humorum adustionem. Diuretica etiam cibo miscere noxium est calculosis, & tibi summopere vitandum. Atq; hæc de victus ratione satis. De singulis enim monere non est nostri instituti. Proximũ est, vt de exercitio dicamus, in cuius opportuno atq; cõuenienti vsu præcipua pars conseruationis sanitatis, vt Medici omnes monent, consistit. Nam hoc innatũ calorem fouet, totiusque corporis vires instaurat, superfluitates discutit; membra ad suscipiendum alimentũ incitat, atq; ita vires & valetudinẽ conseruat. Genus exercitii conueniens quilibet sibi facile potest eligere. Nam alium deambulatio iuuat, alium ea, quæ per manus labores fiunt. Ac velim T. H. singulis diebus ante pastũ, cibo prius bene cõcocto, horulam vnam aut dimidiam manu ducere serram, atq; ligna secare, aut simile aliquod opus facere. Id profecto meo iudicio plus conferet, quã frequens etiam laudatissimorũ medicamentorũ vsus. Cæterum ea exercitia, in quibus caput valde atq; totum corpus concitantur, & incalescunt, minime iudicauerim cõuenire. In exercitiis vitetur immodicus calor, & matutinũ frigus, & non obeat illa, nisi prius depositis excrementis, quiescat deinde horã vnam, priusquã comedat. A cibo tutissima est quies, sed vitandus somnus pomeridianus; quia caput replet, & catarrhosis supra modum nocet. Nec dormiat statim à cœna, verũ tribus aut quatuor horis post cœnam sumptam, & vtatur quantum fieri potest, somno prolixo, causasq; vigiliarũ, vt curas atq; molestias, & reliquas animi perturbationes, quãtum potest, deponat. Nocturnũ aërem prorsus à se arceat. In cubiculo, in quo dormit, coquat aquam rosaceam, vt vapore exhalante contemperetur aër cubiculi. Pedes omni septimana bis abluat sequenti decocto, præsertim cum vigiliæ sunt molestæ:

Cibo non concocto alius non ingerendus.

Diuretica cibis non miscenda.

Exercitium.

A cibo tutissima quies: sed somnus non bonus.

Lotio pedum somnum conciliant.

℞. Fol. violar.
Salicis.
Nymphææ. an. m. j.
Chamæmel. m. ß.
Capit. papauer. n. iij.

Decoq. ista in sacculo, & ex decocto nõ admodũ calente abluantur manus atq; pedes, quatuor horis post cœnam. Iuuat etiam, vbi valde acres vapores ascendunt in caput, inungere nares oleo rosato completo, aut vnguento rosato Mes. Frequentẽ vsum diacodii, vel confectionis de papauere, propter ventriculi intemperiẽ non probo admodũ; multo minus syrupi de papauere, nisi catarrhus tenuis vrgeat. Nam cum vẽtriculus sit frigidus & humidus, & contrariis ad suam temperiẽ reducendus, summopere est frigidorum & humidorum frequens vsus vitandus. Ideo autem diapapauer minus lædere videtur, quia accipit T. H. in forma solida. Syrupus de papauere offendit magis sua humiditate. Cæterum cum tenuis iste catarrhus nimium molestus est, detineat sub lingua noctu hos trochiscos:

Diapapauer.

Trochisci in tenui catarrho.

℞. Nucis muscatæ ʒ j.

Gummi Arabic.ʒß.
Redigantur in puluerem,& misc.cum aq.rosar.ac f.trochisci parui.

Frictiones. Hi & caput roborant, & plurimum præsertim in catarrho tenui iuuant. Post somnum, priusquam lecto surgat, primum tibias, deinde brachia,& quantum potest,corpus fricet. Indutus, diu & leuiter caput pectine mundet, & partes ceruicis, præsertim post aures,abluat hac aqua:

Aqua ad abluendum cerebrum.
℞. Aq.rorismar.℥iiij.
Eupbrasiæ ℥ij.
Rosar.℥j. Misce.

Hyeme sub carbones ponat lignum aloës,& fumũ naribus immittat. Os etiam diligenter mundet, primum linguam, deinde palatum & dentes; vtaturq; folio saluiæ ad mundandos dentes. Detineat etiam in ore matutinis horis exiguã portiunculam radicis galangæ, & interdum galangam comedat. Cæterum ientacula prorsus fugiat; & si pro abstersione ventriculi, & humectanda aluo velit iusculo vti, vel ad contemperandos humores adustos, sumat ius gallinaceũ; aut è tenui cereuisia intrito pane modico cum butyro & saccharo fiat iusculũ, cui imponat nouẽ aut decem grana piperis integri, & hoc, præsertim frigido tempore, sorbeat. *Balnea in catarrho vitanda.* Balneis non velim te frequenter vti, præsertim calidioribus, quia humores in capite colliquant, & fluxiones in toto corpore excitant. Verum hic concedo aliquid consuetudini, nec de balneis prolixe disputo. In aqua dulci lauare non esset inconueniens, si modo nõ læderetur vẽtriculus. Caput vt singulis septimanis *Lixiuium.* semel sibi ablui curet, moneo. In lixiuio autem decoquat maioranam, rosas, & interdum folia senæ. Roborant enim eiusmodi lotiones caput, moderate calefaciunt, & ab excrementis liberant. Atq; hæc etsi ad tuendam & confirmandã sanitatem satis esse poterant; tamẽ quia in hac membrorũ intemperie excrementa plura colliguntur, quã vt ab iis natura sua vi liberari posset, interdum medicamentis adiuuanda est, & membrorũ intemperies quantũ licet corrigenda. Porro inter medicamenta solutiua præcipue (id q; sæpe T.H. significaui) cõmendo senam: nec cum illis sentio, qui existimant, senam perturbare ventriculũ, & imbecillum reddere. *Sena ventriculo prodesse.* Nam cum sicca sit, & amaritudinis non nihil, atq; adstrictionis habeat manifestum est eam ventriculo prodesse. *Tormina post senam vnde fiant.* Quod vero (præsertim muliebria & pituitosa corpora) epoto senæ infuso torminibus vexantur, id humorum pituitosorũ vitio fit, non medicamenti, & interdũ etiam propter viatum angustiam. Præparanda igitur sunt talia corpora, priusquam eis sena exhibeatur. Cæterum cum sit manifestum, senam & adustos & pituitosos humores purgare, nullũ medicamẽtum tuo corpori cõuenientius potest inueniri. Hinc Actuarius, Mesue, Serapio senam, cerebrũ, cor, lienem, pulmonem, & omnes corporis sensus mundare, eorumq; incommodis cõferre testãtur. Quin hoc quoq; addunt, eam viscerum obstructiones expedire, seniũ retardare,& animi hilaritatem adferre. Sed hoc de sena satis. *Rhabarbarum.* Propter epatis caliditatem interdum vsum Rhabarbari,& præsertim in substantia, vt vocant, probauerim. Nam ita valide epar roborat,& renes expurgat, denique, vt Mesues inquit, omni noxa vacat, vt quouis tempore, & omni ætati possit exhiberi. *Agaricum.* Agaricus, quia, vt Medici docent, est *medicina securitatis*, atque, vt Democritus dixit, *familiaris*, cum ad omnes corporis partes conformitatem habeat, & à longinquo trahat, maxime sub veris initium purgantibus medicamentis admiscendus est. *Forma solida medicamentorum quibus conueniat.* Cæterum hoc quoq; monendũ, quibus imbecillus est ventriculus, atq; frigidus & humidus, iis magis conferre medicamenta in forma solida, quam potiones, proinde eas ad purgationes annuas concedo quidem. cæterum ad subducendam aluum præscribam solida medicamenta, vt arbitror, tuta & innoxia. Purgetur autem sub initium Octobris, hoc modo: *Purgationes & præparationes hyemales.* primum vtatur aliquot diebus horis matutinis iusculo caponis, in quo decoquantur radices petroselini,& parce cœnet. Deinde bibat hoc decoctum alternis diebus bis aut ter horis matutinis, quatuor ante prãdium:

℞. Passular. min ℥j.
Rad.buglossæ ℥ß.
Herb.scolopendr.
Ceterach.an.m.ß.
Flor.violar.
Bortag.an.p.j.
Galangæ ʒj.

Decoq.in ℔ j.ß.aquæ hordei s.a. ad tertiæ partis consumpt. colaturæ fortiter expressæ.

Syrupus de pomis.
℞.℔.j. huic add.
Syr.de pomis ℥iij.
Misce pro tribus potionibus.

Hęc vero potio non tantum adustos humores educit; verumetiam viscera omnia roborabit, & capiti plurimum proderit. Porro ne quis error in vsu syrupi de pomis cõmittatur, subiiciam descriptionem:

℞.Succi pomorum dulc.℔.j.

Coq.lento igne ad medictatem; deindeimponatur vasi vitreo, donec facta fuerit residentia, coletur postea,& adde:

Succi borrag. ex tota planta expressi & defecati ℥iij.
Syr.de corticib.citri ℥ij.
Sacchar, q.s.f. syrupus,& seruetur vsui.

Hic

Hic syrupus mire iuuat Melancholicos, & ab adustis humoribus male affectos. Si forte deinceps aluus esset adstricta, censerem his pilulis recte eam posse moueri, quę haud dubie soluent absq; molestia, & humiditatem ventriculi aliquo modo corrigent, non autem nocebunt intestinis vel epati:

Pilulæ pro humido ventriculo.

♃. Bdellii alb. mollis & pinguis.
Aloes infus. trib. diebus in lacte an. ʒ j.

Incorporentur simul, & reformentur pilulę mediocres. De his pilulis capiat ante cœnā, cum aluus adstricta est, drachmam dimidiā. Quod si non contulerint, me de eo certiorē reddat, & ego aliud medicamenti genus reperiam, ne toties potionibus sit vtendum. Aloen scio vobis molestam esse, sed hoc modo præparatam vtilem futuram minime dubito. Post purgationes vero vtatur hoc electuario hora decubitus ad magnitudinem castaneæ:

Electuarium post purgationem.

♃. Conser. rosar. Damas. ℥ ß.
Spec. aromat. rosat. ℈ ij.
Nucis mosch. ℈ ß.
Thuris albiss. ℈ ij.
Misce, & f. electuarium.

Huius electuarii vsus oon solum ad roborādum caput & ventriculum, atq; catarrhum minuēdū prodest; verumetiā io primis memoriæ conseruandæ conducit. Ac sunt qui præcipue affirmant, iuuari memoriam vsu thuris, si præsertim Luna in scorpione, sumantur ter in die, hoc est, mane, hora vesperarum, & aotequā se quis cubitum conferat, tria grana thuris. Sed hic vsus mihi superstitiosus videtur. Porro si propter epatis & renum caliditatē acres humores deferātur ad cerebrum, & somnum turbent, vtilem atque gratam hanc potionem futuram arbitror:

Thus memoriæ conducit.

Emulsio acres vapores demulcens.

♃. Hordei mundi diutiss. cocti ℥ iij.
Amygdal. infus. in aq. rosar. ℥ ij.
Sem. Melon.
Papauer. alb an. ʒ j.
f. horū emulsio in aq. hordei ad ℔. ß. cui add.
Iulepi rosac. ℥ j. Misce.

Bibat hoc hordeatū in introitu lecti. Tūc enim somnū facit, & stomacho, epati, & renib. prodest. Porro si T. H. molestabit dolor renū atq; calculi, vteris, prius expurgato corpore, hoc puluere ad ʒ ij. aut iij.

Puluis ad calculum.

♃. Milii Solis ℥ ß.
Pinearum lotar. & mundat. ℥ j.
Sem. portulacæ,
Lactucæ,
Endiuiæ an. ʒ ij.
Papaueris alb. ʒ iij.
Sacchar. alb ad pōd° omniū. Misce.

Accipiat vel horis matutinis, vel vesperi, si modo vel nihil, vel parcissime cœnauerit. Nam omnia, quæ renes purgant, & calculū pellunt, longissime post pastū sumenda sunt. Etsi autem io literis, quibus à me consilium petis, oullam calculi mentionē facis: tamen scio te antea de hoc conquestū, & in ista corporis dispositione plane est metuendus. Nisi capitis atq; ventriculi rationē haberem, de vsu terebinthinæ monerē; sed abstinendum ab ea iudico, nisi euidens vrgeat necessitas.

Terebinthina non temere vsurpanda.

Nunc redeo ad purgatiooem vernam, quæ sub finem Ianuarii, aut initium Februarii, vtilis atque necessaria est. Licet vero aliquot formulas medicamentorū antea præscripserim: tamen hanc nunc quoq; probo:

Purgatio verna.

♃. Passul. minor. ℥ j.
Sem. anisi.
Rad. filipandulæ an. ʒ ij.
Galangæ ℥ j.
Flor. borrag.
Violar. ana p. j.
Zingiber. ℈ j.
Agarici trochis. ʒ ij.

Decoq. in ℔. j. aq. puræ ad tertiæ partis consumpt. In decocto infund. per noctem.

Fol. seoæ Alexand. ℥ j.
Colaturæ fortiter expressæ, ℞. ℥ viij.

Cui adde syrup. de betonica ℥ j.

De corticibus citri ℥ ß. Misce.

Hac potione duobus dieb. vti poterit horis quatuor ante prandium. Deiode sumat hora matutina hoc electuarium, quo roborabuntur omnia membra.

♃. Conser. rosar. ʒ ij.
Mithridat. el. ℈ ij.
Misc. detur in aurora.

Bolus tempore æstiuo.

De purgatione mēse Maio, & sanguinis missione, exponam T. H. meam sententiam. Nō enim satis scio, an cōsueueris mittere sanguinem, & docebo te de syrupo violaceo solutiuo, quem scio tibi plurimum, pręsertim æstiuo tempore, profuturum. Est etiam vtilis ad soluendam aluum æstiuo tempore:

Syr. violat. solutiuum.

♃. Conser. rosar.
Cichorii an. ʒ ij.
Rhabarb. el. & pulu. ʒ j. Misc. f. bolus, quo vtatur duabus horis ante prandium.

Ad expurgandum caput vero, prius corpore purgato, vtiliter per nares hunc humorem vel succum trahes:

Errhinum.

♃. Pulu. nigellę quatuor diebus in aceto rosac. infus. atq; pulu. ʒ j.
Aq. maior. cū suc. herb. expr. ℥ iij. misc.

Hoc non tantum caput purgabis; verumetiam roborabis. sed, vt monui, non est adhibendum, nisi corpore purgato. Habet etiam H. T. vnguentum, epatis caliditatem corrigens atq; roborans, quo cū sis feliciter sæpe vsus, illud nō mitto, & porro te recte vti posse existimo. Fluor sanguinis exiguus è naribus,

de quo postremo scripsisti, nihil admodum me mouere potest, cum actiores vapores ascendunt, & caput petant, non mirum si venæ aperiantur, & arbitror eius aliquas fuisse causas. Quare de valitudinis tuæ curatione nunc non scribam plura. Deum vitæ & omnis salutis fontem & autorem precor, vt te benigne conseruet, & medicationes meas gubernet, Amen.

Respondetur in sequenti epistola ad quadam dubia præcedentis consilii.

Dubia vestra non modo nihil mihi ad dubitationis adferunt; verumetiam meam sententiam confirmant. Nam ego de temperatura ventriculi & epatis, vt nunc, id est, de præsenti loquor, nec omnes causas procatarcticas, quibus fortasse mutata est, & longe alia facta, ac prima cõstitutione fuit, inquirere possum. Ab vsu Hellebori valde læsum esse ventriculum non dubito, & præsertim facultatem attractricem, quę à talib. vehementibus medicamentis, & fortiter humores cõmouentibus ac trahentibus præcipue læditur. Inde fit, vt cum ventriculum nutrimentum trahere naturaliter conueniebat, imbutus malà qualitate medicamẽti, vitiosos humores atque viribus medicamenti conuenientes ad sese alliciat, & prompte his repleatur. Quare, nisi deinceps per interualla rursus expurgetur, multorũ morborum hæc vitiosa ventriculi attractio causa est. Atq; hinc est, quod scripsi, ventriculum frigidiorẽ esse & humidiorem. Frigidiorem, quia naturalis calor ventriculi est debilior. Humidiorem, quia propter istam debilitatẽ cruditates generantur, & ventriculus non tam prompte cibum, quam vitiosos humores ad se trahit.

Helleborus noxius ventriculo.

Facultas attractrix præcipue vehementib. medicamentis læditur.

Dubium. 1.

Nunc ad primum tuum dubium respondeo: *An non calor epatis subueniat frigiditati ventriculi?* Respondeo: etsi epar est calidum, tamẽ illius calore non iuuari calorem ventriculi, cum non sit temperatus. Omnis enim actio naturalis, vel coctio, fit à calore proprio, mẽbroque insito. Atqui hic insitus calor iuuatur quidem ab alterius membri calore, si is sit temperatus; sin minus, offenditur. Ita in tuo corpore cum leuibus de causis calor epatis fiat immoderatus, duplici modo ventriculo obest: primo, quia calorẽ eius naturalem sua immoderatione debilitat atq; dissipat: secundo, quia omentũ, quod pręcipue iuuat & conseruat calorem ventriculi, & in eo quod plurimũ prodest, absumit, & ipsum fundum ventriculi, cum est immodicus, extenuat, ita vt propterea corpora cõtabescãt.

Diatrion pipereon.

Ad secundum dubiũ: *Cur præcipiam vsum piperis integri, item galangæ, cum sciam statim te offendi vsu vini meracioris?* Resp. cum Galenus affirmet, à confectione diatrion pipereon non offendi epar, quod piperis calor non transeat primas venas, & tuto in frigiditate ventriculi exhiberi posse sentiat, rectius nos præscripsimus vsum piperis integri, item galangæ masticatæ. Nam in vtroq; aromate est calor in partib. tenuibus, qui facile à calore naturali euocatur, eumq; excitat atq; iuuat, vt non modo pituitam eã, quæ in ventriculo est, alteret, mutando partim in nutrimentũ, partim extenuando; verumetiam expellat. Hoc autem vinũ meracius nullo modo pręstat. Nam non solum prõpte ad epar fertur, verum ab ipso trahitur, & secum crudos humores deducit. Vnde obstructiones fiunt, augetur calor præternaturalis, diminuitur naturalis; hinc flatus, tensiones, & torsiones. A pipere autẽ integro, à galanga masticata, nihil est eiusmodi metuendũ. Nam piper cũ calorem suũ amisit in ventriculo, postea descensum etiã in intestinis secũ adiuuat. Galanga spiritus refocillat, & cordi fonti caloris vitalis amicissima est. Inde omnes operationes actionesq; iuuantur. Existimarem autem modicũ vsum vini etiã meracioris, quale est *Vipachũ*, aut *Pucinum*, quod vulgo *Reinfal* vocant, si modo cibo misceatur, sanitati etiam nõ omnino aduersum futurum, cum quidã Liuiæ Augustæ (vt refert Plin.) octuaginta duos annos vitę Pucino vino acceptos retulerit, nec alio sit vsa. Verũ hoc, & multo magis Cretica, Vngarica, aut Austriaca vina sine cibo sumpta, vel etiam cũ cibo immodice, grauissima valetudinis pericula tibi allatura essent. Sed Pucinum vinum ad nos raro adfertur genuinũ, ideo nec clarũ fit, & grauiter tentat caput.

Piper.

Galanga.

Reinfal, vinum Pucinum, raro apud nos genuinum.

3\. Ad tertiũ dubium: *An non rectius calor ventriculi possit iuuari per medicamenta forinsecus adhibita, ita vt nõ lædatur epar, & an hæc non sint tutiora?* Resp. piperis vsum esse tutiorem, imo tutissimum, contra calida minus possunt applicari fundo ventriculi, ne simul lædant epar, id quod patet ex anatomia, & situ mẽbrorum. Sed ego inunctiones non prorsus reiicio, imo me tibi quasdã formulas præscripsisse puto. Non autem tutum est, nisi euidens vrgeat necessitas, ad istas assuefacere membra, atq; hoc modo ea vexare.

4\. Ad quartum dubium: *Arbitraris propterea aluum esse adstrictam, quia bilis nõ fertur ad intestina: sed cum vrina excernatur.* Resp. etsi verum est bilis officio exturbari feces ex intestinis; tamen & hoc verisimile est, quibuscumq; epar est calidum, iis aluũ esse sicciorem & adstrictiorem, propterea quod extrahitur è chylo omne humidũ, & ita excrementa siccantur, difficiliusque deiiciuntur. Nam etsi feratur bilis ad intestina; tamen si feces sunt duriores, stimulus qui inest bili ad expulsionẽ, satis non est; verum humidi-

tas

tas aliqua requiritur, ideo cum T. H. vtitur largiore potu, aluus est fluida. Quintum dubium: Hic tamen mihi obiicis: *Cur igitur vsum humidorum vetas?* Resp. non eo inficias aliquomodo quoq; concoqui cibum iam alteratum, & aliqua ex parte coctũ, ac in chylũ transmutatum in intestinis: verumtamen si intempestiue feratur è ventriculo, nec in eo probe concoquatur, cõsequitur illud, quod Medici dicunt; errata primæ coctionis non emendari in sequentibus. Vt autem cibus in ventriculo probe concoquatur, nec ante tempus descendat, requiritur hoc, vt (quemadmodum vulgo loquuntur) ventriculus sese claudat, hoc est, corrugetur ac contrahatur in seipsum, & assumptum cibum amplectatur, atq; ita vnito calore foueat alimentũ, & concoquat. Humidorum autem vsus relaxat ventriculum, hancq; corrugationem, & hunc complexum impedit. Ergo hoc sequitur, vt & alimentũ imperfecte coquatur, & ante tempus in intestina delabatur. Vnde quidem ista humectantur, & aluus fit humida & fluida; verũ reliquũ corpus minus boni succi accipere potest.

Assa cur elixis præferantur. Assa vero elixis ideo præfero, quia plus humidi proprii in se cõtinent, elixa vero plus alieni. Deinde quia potus rectius admiscetur assis, qui est nutrimenti vehiculum, atq; propterea iis, qui largiore potu vti consueuerunt, minus nocumento est. Neq; tamen assis solis, aut semper

6. vtendum censeo. Sextum dubiũ: Quæris à me, *cum ego tibi consulam, vt potius cocto cibo in ventriculo, humectandi intestinorũ causa, & spatis iuuandi bibas, quod sit tempus coctionis, quæ indicia?*

Tempus coctionis. Resp. Medicos quosdam illud quidem certis horis describere, at in re dubia atq; incerta minime inter se de his cõuenire. Nam Auerrhoes sedecim horas requirit, Gentilis decem, & alii de his aliter sentiunt; verum maxima Medicorũ pars cum Auicen. quatuor horas satis esse putat. Sed ista melius possunt consideratis causis iudicari. Vna est communis causa coctionis, videlicet, ipsa facultas naturalis, quæ est debilis, debilitato calore, ideo tarde coquit; fortis, calore aucto. Hinc coniungendæ causæ effectrices moderantes & alterantes calorem. Nam si alimenta sint bonæ qualitatis, & adhibeantur in debita quantitate, quæ non grauet vẽtriculum; item si sit vsus tempestiuus, ita vt vel potus vel cibus nouus non ingeratur, nisi priore confecto, teneatur bonus ordo, ita vt solida posterius edantur, haud dubie duabus aut tribus horis mediocris coctio in vẽtriculo vestro fieri potest, vel etiam citius; verum si cibi nec boni succi, nec in debita

Signa malæ coctionis. quãtitate sumantur, nec modus & ordo seruetur, necesse est sequi signa concoctionis malæ, videlicet, grauitatem, tensionẽ, rugitum, multũ sputum, item ructũ nidorosum, & acidum. Nidorosum quidem à calidiorib. & biliosioribus: acidum, à frigidiorib. & pituitosis corruptis; tensionẽ à flatibus.

Signa coctionis cibi. Cum autem cibus bonos in quantitate mediocri, tẽpore opportuno, ordine recto, est assumptus, cum mediocri potu, estq; eius sine molestia tolerantia in ventriculo, sapor in ore inconsuetus nullus, nec tensio, aut grauitas vlla, appetitio autem potus modica, cõceditur præsertim illis, quib. epar est calidius, &

Potus ante somnum. plus humidi ad se trahit, ventrẽq; inferiorem sicciorem reddit; duab. horis post sumptum cibum, præsertim ante somnũ, leuiter & paulatim aliquid superbibere, propter eas causas, quas in consilio nostro posui. Verũ post prandium neq; potione, neq; exercitio intẽpestiuo coctio est turbanda. Quia si nulla sit post cœnã sitis, si potus etiã proportione debita ad cibũ ingestum in cœna sumptus, nihil quam aliquid bibere consultius est, multoq; conuenientius illis tantũ post cœnam vti, quę & coctionẽ iuuant, & euaporationem prohibent, & ventriculo robur addunt. Septimũ dubium.

7. Est itaq; iam facilis respõsio ad septimum dubium, cũ quæris, *quo pacto cõserua rosarum, succus cydoniorum cum sint frigida, non obsint ventriculo?* Resp. Non esse simpliciter frigida, & iuuari istum complexũ cibi in ventriculo ab istis, nõ frigiditate, sed vi temperata adstrictoria, qua sunt prædita. Itaque non tantum impedire ascensum vaporum; qui remoratur corrugationem ventriculi & caput vaporib. replet; verum incitare quasi ventriculum, vt in sese cõtrahatur, & totum cibũ amplectatur, ita vt nulla eius parte vacua, nulla hiante, vnico calore perficiatur coctio. Hac autem perfecta, aperto pyloro, id est, infimo ventriculi orificio, cibũ quasi depressum facilius descendere, nec longiorem moram, quam par est, in ventriculo trahere, neq; humidiorem chylum, qui in intestinis quoq; coqui nequit, (vt crapulatorib. & bibonibus accidit) in ventriculum regurgitare, & matutinum vomitum conciliare. Porro ad exsiccandum ventriculum, quo promptius claudatur, & in se contrahatur, & minus vaporum ad cerebrum transmittat;

Mastix & thus exsiccant ventriculum. vtimur mastiche & thure, vt T. H. à me est edocta.

8 Ad octauum dubium, de modo exercitii & termino dubitas propter sudorem. Verissimum est, quod Hippocrates inquit: *Immoderatum omne naturæ inimicum.* Existimant autem Medici sudorem & lassitudinem terminũ esse exercitii, nec ad lassitudinem perueniendum. Hæc quidem opinio non est perpetuo vera. Nam corpora rariora facillime sudant absque vlla lassitudine,

Sudor non semper lassitudinis index.

Compactiora & densiora nunquam. Quare sudor non potest esse exercitii terminus, sicut etiam nō semper mutatio anhelitus; sed temperata defatigatio, quæ scilicet ad eum modum deueniat, vt nec defectus vtilitati detrahat, nec excessus vires imminuat, & spiritus resoluat. De lignorum sectione grauiori nihil præcepi in meo cōsilio, imo cum de frictione matutina dixi, ostēdi immoderata exercitia vobis fugienda.

Exercitii terminus.

9. Ad nonum dubinm, de vsu myrobalanorum, & missione sanguinis, hæc respondeo, virtus valida efficit operationes perfectas. Ea autem consistit in membri firmitate, & spirituum bonitate.

Myrobalanorū vsus.

Myrobalani chebuli substantiam cerebri iuuant, spiritus recreant & expurgant, ideoque medici horis matutinis myrobalanos saccharo conditos assumendos censent, & nucleum diu in ore tenendum. Porro chebuli pituitam à ventriculo & capite educūt, sensuum organa emundant & conseruant, vt auctor est Mesues. Excellunt in chebulis, qui colore nigro purpurante, & cortice crasso præditi sunt.

Noxa myrobalanorum.

Arabes multa præclara iuuamenta illis attribuunt: verū quidam non immerito hoc noxiæ adscribunt, quod obstructiones & viscerum infractus augent. Hæc de myrobalanis.

Sanguinis missio.

De sectione venæ nesciebam te singulis annis bis mittere sanguinem. Scio hac in re multum tribuendū consuetudini; sed ingrauescente ætate profecto minime tutum erit toties per phlebotomiā sanguinē detrahere. Nec necesse erit, præsertim cum non sit magna plenitudo in corpore, & moderatus victus, atq; exercitia possint huic subuenire. Cacochymia autem, & humorum vitia annua medicatione tollentur. Nunc reformido missionem sanguinis. Nec vero cum morbi ratio hoc exigit; sed præseruationis causa toties mittere, nisi in corpore plane plethorico minime suadere velim, ideoq; vt singulis annis deinceps semel tantum mittas, nisi euidens vrgeat necessitas moneo.

10. Ad decimū dubium: Quæris de syrupo ex succo endiuiæ, atq; descriptione diapapaueris. Syrupi de endiuia nulla est peculiaris formula; sed conficitur modo aliorum syruporum, qui ex succis fiunt, & extat ratio eius cōficiendi in dispensatorio Cordi. Diapapauer vero tale existimo vobis vtile fore:

Diapapaueris.

℞. Capit. papauer. n. x
Passular. enucleat. ℥ j
Liquirit. incis. ℥ ß.

Decoq. in ℔. ij. ß. aq. purę ad medietatis consumpt. & exprimatur fortiter, & ponatur in loco frigido tamdiu, donec possit residere; deinde coletur cum diligentia, & colaturæ adde sacchar. purissimi ℥ viij. f. confectio in rotulis. Habes responsiones meas, vt arbitror, perspicuas ad tuas dubitationes; in quibus si quidquam humanitatem desiderare cognouero, non deerit tibi meum officium. Vale.

In catarrho, pro quodam Nobili viro,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM IIII.

VETVS sum consultor valetudini viri prestantissimi adhibitus, fateor. Sed quo ætas ab ipso tempore, quo scripsi consilium longius est progressa, eo maior & corporis temperaturæ, & iudicii mei facta est mutatio. Quid igitur in consilio meo probandum vel improbandum sit ignoro. Medicus catarrhi causam præcipuam ad intemperiem epatis refert. Non repugno. Sed cur vapores calidi & humidi potius illi per ventriculum ab epate ad cerebrum, quā per venas ad caput deferri videantur, causam non reperio. De his vero nullam controuersiam moueo. Nam vtrumq; fieri posse consentaneum est. Si tota causarum vis ex subiectis partib. pendet, illarum intemperies mutanda. Si, quod magis existimo, caput infirmum est, illud roborandum. Vera roboratio est temperamēti restitutio. Possit ne restitui, nescio. Conatus perpetuo vtilis.

Ascensum vaporum prohibentia.

A cibo sumantur ea, quæ ascensum vaporum remorantur. Est puluis pepticus Syluii, sunt coriandri præparata semina. Est cōfectio diacydonites sine speciebus. Huic potest saccharum rosatū cum bolo armena admisceri.

Vacuationes in morbis pectoris à catarrho improbantur.

Vacuationes in morbis pectoralib. à catarrho non probo. Et mediocri doctrina præditi, atq; vsu artis præstantes Medici causas intelligunt. Quid enim faciūt ad coctionē, quid ad vacuationē materiæ in pectore? Quid ad deriuationem, cum magis commoneant? Quid ad capitis & ventriculi robur? Quid ad epatis temperiem corrigendam? Posse quædam contradici scio. Verum in morbis pectoralib. tutissimum esse abstinere à medicamētis purgantibus, re ipsa cōperi. Pillulæ de aloe rosata sunt ἐκκοπρωτικὸν medicamentum, roborant & siccant. Manna cum syrupo rosatū serosos humores ducit.

Aloe & sena quibus cum danda. Sena.

Aloen miscere cū diureticis calidis, inscitiæ est. Neq; lauatur succo feniculi, præsertim sena infusa, quæ viscidū quiddā in se habet atq; ob hoc tormina excitat, nisi medicamentis quæ sunt tenuissimarum partiū, neq; tamen diuretica corrigatur. Non libet de his plura scribere. Si catarrhi causa à ventriculi & epatis intemperie depēdet, & acidulæ vtriq; medentur, non dubito earum vsum rectū esse. Sed cū meo iudicio intemperies capitis præcipue sit morbus, à quo symptomata illa procedunt ea, si vllo modo fieri potest,

Acidulæ. potest, curanda. Acidulæ autē quid ad hoc valeant, nescio. Nocere non posse arbitror. *Infessus.* Infessus ad diversionē materię catarrhi probantur. Si per hos epatis intemperies calida corrigenda, cur non potius fomenta adhibemus? Absynthium præsertim nostrum frigidum existimare non solemus, & eum siccitas ad caliditatem faciat, atq; rosę etiā admixtæ siccent, quam erit hoc medicamentū *Inunctiones.* utile? Itaq; post infessus in aqua dulci, oleo potius, cui santali, rosæ, & parum etiam absynthii incoqueretur, cum vino in vase duplici epar inungerem. Oleae enim minus siccāt. Quod infessus adiuuant, eo fit, quia materia catarrhi his in vniuerso corpore contemperatur, & à pectore derivatur. Verum nisi me omnia fallunt, ad intemperiem capi- *Sacculi capitales.* tis præcipue respiciendum. Adhibendi igitur capiti foris sacculi ex rosis, santalis, cui admisceatur puluis succini, parum masticis, macis, & caryophyllorum, atq; fiat, vt appellant, e cucupha. In ore, præsertim nocte, teneat parum de nuce muscata tosta. Mane ad crassos spiritus, qui agitari ad vertiginem faciunt, parum carui assumat. Vtatur orbicu- *Orbiculi.* lis confectis cum oleo carui, item anisi, feniculi, sæpe carui odore. suffitū faciat ex styrace. Vtatur matutinis frictionibus, lotionibus *Frictiones & lotiones matutinæ.* pedum, in quibus Magnum est iuuamentū. Hæc possent ista hyeme fieri. Præcipue vero recta victus ratio obseruetur, & caput, pedes, atq; pectus à frigore muniantur. Non poteram in festinatione scribere pluta, nec debebam. Indicationes curatiuas esse collationes morbi & auxilii, nemo dubitat. Morbus est intemperies capitis, à qua dependent symptomata. Non inficior aliquid ad eā intemperiē epatis & ventriculi facere. Itaq; ad eam quoq; respiciendum. Materia, quæ in pectore & pulmonibus collecta est, tussi, non medicamentis aluum ducentibus, expurganda. *Pectus roborantia.* Pectus roborandum, tam iis, quæ foris adhibentur, tam quæ intus assumuntur, inter quæ bolus armena, in hyeme etiam theriaca cum saccharo rosato primas obtinent.

In catarrho, pro alio quodam Nobili viro.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM V.

Simplicissima Medicina optima. AMPLISSIME vir, simplicissimus medicamentorum vsus rectissimus est; & legimus apud scientiæ nostræ magistrum præclarum: scelus esse vti compositis, cum simplicia satis adiumenti afferre possunt. Itaq; quod ad purgationem attinet, etiam nunc rectum videtur, ne à formula illa, quam præscripsi, discedas. Ad mixturam roborantem caput atq; ventriculum, quod attinet, magis mihi simplex hoc electuarium probatur. *Elect. ventriculum & caput roborans.*

♃. Conser. borrag.
Cortic. citri condit. an ℥ß.
Conser. rosarum ℥ iiij.
Spec. aromatic. rosat. ʒ j. ß.
Caryophyl. incisor. ʒj.

Misc. de hac matutinis horis sumat tua præstantia ad magnitudinem nucis castaneæ. ad catarrhum autem sedandum, hora decubitus tantundem de sequenti electuario accipiat: *Elect. ad catarrhum.*

♃. Conser. rosar. ℥ j.
Thuris mascul. ℈ ij.
Nucis muscatæ tostæ ℈j.
Syr. aromatic. rosat. ℈ß.
Misc. & f. electuarium.

Si epar roborandum esset, acciperem de cōfectione ista duos orbiculos, qui leuiter ventrem soluerent:

♃. Sacchar. in aqua cinamom. dissol. ℥ iiij. *Rotula ad epar de Rhabarbaro.*
Rhabarb. subtiliter puluer. & electi, ʒ ij.
Extractionis rhabarb. ʒ ß.
Misc. & l. a f. confectio in rotulis.

Lotiones capitis prosunt in primis iis, qui fluxionibus tentantur. Sed in iis quoq; simplicitatem amo, & satis esse puto, si lixiuio *Lixiuium.* maiorana atq; rosæ rubræ imponantur. Sudare etiam in lecto matutinis horis maxime *Sudorifica.* iuuat, & facilime prodibit sudor, si tua præstantia aliquid de succo cardui sumpserit. *Succus card.* Hæc nunc inter occupationes varias potui monere, vbi plus vacui temporis habuero, meo me officio in cæteris non defuturum polliceor.

In catarrho, pro quodam Theologo.

D. CASP. HOFMANNI

CONSILIVM VI.

QVOD Horatius ludens, de quodam ait: Præcipue sanus, nisi cum pituita molesta est: id de te vere dici potest. *Symptomata pituitosa.* Quicquid enim hactenus querelarum de valetudine afflicta audiui (quales fuerunt de catarrhis, de languore ventriculi, de appetentia deiecta, de inflatione ventris, de colicis doloribus, de tumore supra inguina, &c.) omnia illa ex pituitua originem trahunt. Generatur autē pituita his potissimum de causis: calor ventriculi iusto languidior est, nec exuscitatur quotidiano exercitio, atque etiam auocatur à ventriculo ad caput, studiis, cogitationibus profundis, vehementia actionis in cōcionibus. *Quibus ex causis pituita generatur.* Vbi olla per se non est firma, & circum ponitur ignis, qui plus fumi, quam *Ignis plus fumi, quam flamma præbens.*

flammæ ex se reddit, nec flamma exuscitatur flabello, & prunæ insuper auferuntur ab olla, atq; ad alia coquenda adhibentur, quæ potest inde sequi coctio: Cum igitur ad coquendum non adferatur calor sufficiens, nec flammæ eius excitentur flabello exercitiorum, non potest in officina primæ concoctionis exquisita fieri ciborum elaboratio. Sed quemadmodum, quæ in foco coquuntur, si igne iusto destituantur, lenta & tenacia euadunt, ac magna ex parte cruda remanent: ita cibi, si non eo, quo oportebat, calore conficiantur, in viscidam quandam humiditatẽ degenerant, & cruditates pariunt. Inde nimirum tantus est excrementitiarum humiditatum prouentus. Præterea in corporibus nostris nunquam concoctiones & excretiones tam exacte fiunt, quin semper relinquatur aliquid superflui, cuius accessione augetur pituitæ copia. Hæ sunt potissimæ in te pituitę redundantis causæ. Nam in aliis valido ventriculo præditis, pituita procreatur à cibi & potus vsu largiore, qui hic calcaribus magis, quam freno indiget. Præcipua autem pituitæ loca, in quibus cõtinetur, & membra, quæ ab ea affliguntur, sunt ventriculus, intestina, & caput. Caput nimio studio & intentione animi in res graues debilitatum esse, negari non potest, & spiritus animales per multam cerebri defatigationem ad paupertatem redigi necesse est. Ita affectũ caput non potest pensum suum absoluere, hoc est, non potest alimentum alendo cerebro destinatũ conficere & concoquere, nec rursus superflua inde nata, vi natiui caloris & spirituum consumi, aut dissipari possunt, præsertim cum sæpe ab inferiore parte corporis noua & copiosior, quã expediat, materia subministretur. Nam plerumq; ex ventriculo crudo exhalant, & per studia & negotia statim à cibo suscepta, attrahuntur ad caput vapores & fumi crassi, quos cerebrum, quia nec arcere aduentantes, nec dissipare receptos potest, iure hospitii retinet. Hoc modo repletur caput vaporibus, qui facile in humores condensantur, velut in foco apparet, vbi vapores ex olla elati ad operculum, in aquam conuertuntur. Idem quoq; in nubium procreatione in aere fieri cernitur. sed quemadmodum nubes in aere aliquandiu detinentur, & nisi à calore Solis, aut vi astrorum consumantur aut disiiciantur, in pluuias aut imbres dissoluũtur, fitq; copiosior aut parcior aquæ delapsus pro magnitudine causæ: ita cum caput debile, destitutũ caloris innati & spirituum robore, humiditates superfluas cerebri absumere, abigere, aut discutere non potest, retinentur sane aliquandiu, & in priores sinus cerebri reconduntur, sed postea impetum nactæ per foramina cerebri destillant, plus minus ve pro materiæ ratione. Primum autem cum humiditates immoderatius exsuperant, fit fluctuatio quædam in capite, quæ est quasi quoddam catarrhi pręsagium. Postea cum materia vel copia grauat, vel qualitas aliqua irritatrix accedit (quales sunt, frigus exprimens, æstus colliquans, aut impetuosa aliqua animi perturbatio (tum initio è capite destillat pituita tenuis & aquosa lentorem obtinens, deinde maturitatem suã nacto catarrho mucus prodit crassior, flauo aliquantulum colore imbutus. Ac primum quidem pituita in cerebro existens insipida, vel dulcis est: verum si diu in ventriculis cerebri hæreat, falsa & acris euadit. Hæc est catarrhi è capite decidentis ratio. Sunt porro sua defluxionibus loca, per quæ iter suum tenent, cum à cerebro protruduntur. Innocentissime catarrhus per ossa ἠθμοειδῆ in nares delabitur & emungitur, & quanquam præter emungendi molestias caput inde ingrauescit, & respiratio difficilior euadit, nec vox vt ante sonora est: tamen quia per meatum cerebro expurgando destinatum, pituita prodit & abiicitur, minus inde metuendum periculi, quam cum per alias vias exitum quærit. Maius autem discrimen imminet, si in partes subiectas interiores catarrhi irruant. Protruduntur etiam interdum excrementa capitis ad partes exteriores, vt tubercula & pustulæ in cute excitentur, ac tum humore expulso caput quodammodo ab onere molesto leuari videtur. Hactenus de pituita caput occupante. Nunc ad ea, quæ in ventriculo & intestinis continẽtur. Pituita, quæ in stomacho gignitur, tenax & viscida est, etiamsi initio tenuis appareat. Lentorem autẽ acquirit ex caloris defectu. Calor enim corporis imbecillior est, quam vt cruda concoquat, & pituitam gigni prohibeat, ac desunt calori flammæ, quibus iam genita attenuetur, & ad frugem aliquã perducatur. Itaque cogitur & redigitur ad muci consistentiam. Porro si orificium ventriculi redundet pituita, imminuitur appetentia, ac propter consensum cerebri & cordis, animus viresque languent. Si vero in fundum ventriculi desedent, calor eius a frigiditate pituitæ obtunditur, vt minus concoctioni sufficiat. Sequitur igitur cruditas & huius soboles flatulenta ventris distentio, murmura alui, ructus, fluctuatio assumpti cibi, &c. Augescente pituita oritur nausea, ab ore profluit aqua pellucida, sed lentorẽ habens, frequens adest sputatio, interdum etiam irriti accedunt vomendi conatus. Quod si præterea alui deiectiones supprimantur, &

flatus

Calor non analogos quid faciat.

Ortus excrementorũ.

Pituita locus.

Vapores cur copiosi sursum exhalant.

Catarrhi præsagium.

Catarrhus per nares innocens.

Catarrhi motus ad exteriora.

Signa pituita existentis in ventriculo ipsius orificio & fundo.

flatus in ventriculi capacitate coarctati exitum non inueniant, dolore non modico cruciatur ventriculus. E ventriculo pituita in intestina deuoluitur, quæ quia laxa, & anfractib. multis seiuncta sunt, hospitium nocituro hospiti præbere coguntur. In intestinis vero pituita satis alioqui per se tenax, tantum acquirit lentorem, tantamque crassitudinem, vt intestinis adhærescere possit, atque hæc est, quæ vitrea pituita dicitur, eo quod vitri in modum concreta, & prodiens vitro fuso similis sit. Delitescit illa aliquandiu in intestinis, & quieta est, atque interim semper copiosior materia colligitur, & firmius intestinis adhærescit, donec vel assumpto aliquo aduersæ qualitatis cibu irritetur, vel temporis progressu continuis accessionibus aucta, intestinorum capacitatem repleat, & quasi infarciat. Quod si simul obstructio alui à crassis resiccatisque fecibus coincidat, tum vitreus ille humor atrocissime sæuire incipit, præsertim agitatus tempestate congestorum & conclusorum flatuum, violenter (negato exitu) erumpere tentantium. Inde fit miserabilis in ventre distensio, contorsio, dilaceratio, & quacunque se flatus tamquam erupturi conuertunt, illic immani cruciatu instar perforantis terebelli ventrem lancinant. Hæc quia fiunt in colo intestino, quod proprium est flatuum receptaculum, proinde dolores illi colici vocantur. Atqui nonnunquam etiam accidit, vt pituita congesta in tumorem attollatur, qui specie externa turgidus, Medicos in errorem inducit, & curationes eorum eludit. Nam conspecta tumoris duritie, protinus ad emollientia decurrunt, iisque insistunt, cum curatio vertenda esset ad ablationem causæ, hoc est, ad pituitæ ex intestinis detractionem. Ac restandem loquitur ipsa, deducta aliqua pituitæ parte, tumorem ipsum desidere & minui. Libet hic referre, quod Fernelius recitat de legato quodam Caroli V. Cæsaris. Is in ventre tumorem sentiebat à pituita lenta & concreta ortum. Adhibita sunt toto sexennio remedia mollientia tamquam si scirrhus emolliendus esset. Tandem iniecto clystere quiddam durum pedis longitudine detractum est. Re inopinata, & quasi prodigiosa perculsus legatus, qui nihil simile viderat, in magno metu fuit, ne forte intestini portio excreta esset. Sed cum repente malo tam diuturno leuatus videretur, recepit animum, & secundum atque etiam tertium clysterem adhibuit, ita detracta materia, quæ priori similis erat, pristinæ valetudini restitutus est. Alius quidam similiter intestina tenaci pituita oppleta habuit, vnde suppressa est aluus, & venter intumuit, atque ipse decessit è viuis. In anatome illius inuentum est colon intestinum pituita concreta, vsque adeo infractum, vt solidum censeretur, ac simul apparuit ratio, cur nihil fecis per aluum transmitti & delabi potuerit. Magno igitur valetudinis incommodo, & præsenti periculo, tenaci pituitæ nidificatio in intestinis permittitur, atque indulgentia erga hunc hospitem (sub benigna specie, lupinam sæuitiam occultantis) sæpe graui pœna luitur, præsertim cum immaniter grassanti præclusi sunt exitus. Colligitur etiam aliquando, sed rarius, viridis quædam materia in ventriculo, quæ magnos stomachi dolores, perturbationes, & anxietates adfert. Ea fit vel à refluxu bilis ex epate in ventriculum, qua inficiuntur & maligna qualitate imbuuntur, ac vitiantur contenta in ventriculo: vel à corruptione alimentorum, tum eorum, quæ ad corruptionem apta sunt, qualia sunt melones, mala armeniaca, mora, nuces, amygdalæ, dulcia nimio vsu: (facile enim illa in bilem vertuntur) tum acrium & vitiosorum, vt sunt cæpe, sinapi, nasturtium, olus acidum, aromata vehementer calida, &c. Hæc quia nequaquam vinci, concoqui, & in succum bonum mutari possunt, corrumpuntur & vertuntur in bilem porraceam, seu πρασοειδῆ vulgo prasinam, quæ viridi flauoque colore virulentiam suam prodit. Hæc vbi cumulatur, & supra modum augetur, sequi in quibusdam solet morbus, χολέρα dictus, nempe ingens & truculenta ventriculi perturbatio, vbi viridis illa bestia intolerabili cruciatu lancinat, torquet, & distendit ventrem, & cum impetuoso & violento tumultu, cum anxietate multa & animi deliquio superne & inferne erumpit. Bilis præsentia in ventriculo prodit se siti ante cibum mendosa (vt vulgo vocant.) Nam quæ post cibum sitis vrget, oritur plerumque ex cibis salsis, fumo exsiccatis, frixis in butyro, &c. Vbi vero nulla apparet externa causa, sitim ante cibum excitans, coniectare oportet, vel bilem, vel pituitam salsam colligi in ventriculo, aut aliunde irrepere. Cæterum quod concionatores & oratores à concione de siti ante cibum conqueruntur, id accidit propter resiccatos pulmones & tracheam arteriam. Nimia enim vocis contentione arefiunt instrumenta loquelæ, vt humectationem desiderent, & cor propter absumptos spiritus debilitatum refici postulat. Ex his iam apparet, præcipuos vobis vsitatorum morborum fontes esse pituitam & bilem, & ab his diuersa hinc inde excitari symptomata, tum pro membrorum diuersita-

Pituita vitrea.

Colica.

Tumor à pituita vitrea in intestinis.

Historia.

2. Colon concretum.

Bilis prasina.

Alimenta in bilem degenerantia.

χολέρα

Signum bilis prasinæ.

Sitis causa post & ante cibum.

Cur oratores sitiant à concione.

te: tum pro humorum illorum quantitate, qualitate, vetustate, irritatione, & cet. Quid igitur agẽdum, vt obuiam eatur morbis, quos hæc constitutio corporis allatura videtur? Mea sententia nullum certius ad præcauendos morbos compendium est, quam vt auferãtur causę. sed ablatio illa causarum propter vires minime giganteas, magna cum modestia peragenda est. Franguntur enim currus, qui nimium onerantur. Quia igitur causæ principales sunt, pituita, cuius officina est ventriculus frigidus (nam inde in reliqua membra dispergitur) & bilis, quam epar calidum subministrat, proinde hos humores leniter euacuari expedit, sed tum, cum suo ipsorum iudicio, tamquam sorices se produnt, nempe vsitatis signis, sputatione crebra, siti, languore ventriculi, catarrho, & aliis supra commemoratis. Neque enim quieta atque otiosa aut signorum expers est pituita, vel bilis, cum quantitate exuperat, aut mala qualitate imbuta est. Hoc rerum statu humores nequaquam exagitari aut raptari, sed leniter tractari & duci volunt, præsertim in corpore tenero & raræ texturæ. Aliter si fiat, furiunt, & magnam corpori inferunt cladem. Ad vtrumque vero humorem blande è corpore enacuandum, vtilis erit domestica illa potiuncula proxime vsurpata, quæ ita apparanda est: Sumatur iuris macri è gallina nondum plane cocta, nec dum salita, nec aromatibus condita, haustulus, isque maior vel minor pro voluntate, huic, vesperi pridie quã bibatur, feruenti adhuc iniiciantur res sequentes:

Imbecilli[s] molliter [pur]gandum.

Formula purgationis domesticæ.

℞. Fol. senæ ʒ ij.
Zinzib.
Cinamom. an ℈ß.
Fl. rorismar. p. j

Reponatur ollula (cui hæ res inditæ sunt) super fornacem, aut in alium locum tepidum, vt per noctem vires ex speciebus istis extrahantur, & in ius ipsum deponãtur. Mane fiat omnium non iusta, sed inchoata saltem ebullitiò, ne diutina coctione id, quod optimum in iis est, exhalet. Est enim prædictarum rerum vis omnis in superficie (vt nos appellamus) posita, & à talibus non extorquenda, sed elicienda est vis, quam quærimus. Eousque perducta re, nempe ad ebullitionem, materia omnis per linteum mundum colari, & nonnihil exprimi debet. In liquorem colatum & expressum iniicienda est manna pondere ℥ j. eaque baculo aut cochleari agitanda est apud ignem, donec eam dissolutam esse, & in liquorem abiisse appareat. Tum denuo percolanda est potiuncula, & calide ebibenda, mane hora quinta vel sexta, & differendum prandium, donec quinque horæ sunt expletæ. Necesse enim est euacuationi suum tribui ius ac spacium. Superfundi etiam paulo antequam bibatur exiguum aliquid aquæ cinamomi potest, vt potiuncula naribus, palato, & orificio ventriculi gratior sit, atque minus infestet reuomitio. Hæc potiuncula etsi in speciem exilis videtur, & constat materia pauca, rebusque valde simplicibus: tamen ex iis mixtis operatio laudabilis resultat. Educit enim sine violentia & incommodo, quæ corpori adempta esse expedit, hoc est, noxias materias tum pituitosas, tum biliosas è ventriculo & intestinis, & non nihil etiam ex capite. Ablata materia minus iam periculi est à morbis. Quod si forte propter materiæ copiam vna purgatione non satis profectum videbitur, potest vsus eius repeti, sed post idoneum interuallum, ne frequentia purgandi, vires nimium atterantur, quas receptas prius esse oportet, antequam huius aliquid denuo tentetur. Hanc paruam potiunculam, paruo corpori, imbecillo ventriculo, viribusq; modicis congruam esse arbitror, ad exonerationem saburræ corporis à prauis & nocituris (si relinquerentur) humoribus. Ab euacuatione inutilis & noxiæ materiæ, vertenda est cura ad membrorum imbecillium & debilitatorum corroborationem, in qua hoc potissimum spectatur, vt membra, quæ munus in corpore exercent publicum, ad officium reducantur, quo integrius & felicius operas, quibus destinata sunt, obire & perficere possint. Deinde vt simul etiam amoueanrur impedimenta, quæ vires recolligere se non sinunt. Nam ventriculi coctionem, vt minus bene concoquat, impedit frigiditas. itaque noua subinde gignuntur phlegmata & cruditates, quæ postea intestinis communicantur, & ex iis flatus in oolo enascuntur. Epati ad bonam sanguificationem interdum obstaculo est calor, qui increscens piruitæ salsedinem conciliat, & bilem gignit, à qua in vetriculum regurgitante, fiunt ardores stomachi, fœtores, sitis, aliaque mala. Cerebri alacritatem deiicit, & præcipuas eius functiones publicas, (sensum & motum) hebetat humiditas superflua, mater defluxionum ad externas & internas corporis partes. Siccitas autem intestinorum & fecum incidens, facit vt inutilia in corpore retineantur onera, vnde non solum molesta grauitate corpus afficitur, & à flatibus venter distenditur; sed grauiter etiam ab ascendentibus olidis fumis superiores partes percelluntur. Hinc appatet, quam sit in tuo corpore rerum concordia discors,

Medicamenta iteranda.

Membra debilia reducenda ad officium.

Virium habenda ratio.

Epatis calor.

Cerebri humiditas.

Siccitas intestinorum.

discors, ideoq; prudenter confortationem institui necesse est, ne vni membro consulturi, incommodemus alteri. Igitur exonerato à malis humoribus corpore, postridie & sequentibus diebus de condito polychresto mane circa septimam, sumenda est portio quantitate castaneæ vel iuglandis. Hoc ventriculum simul & caput confortat, calefaciendo & exsiccando humiditatis reliquias, cordi robur addit, reficiendo spiritus, neque tamen epatis calorem intendit, aut vlli parti nocumentum affert. Easdem vires obtinent rotulę, nisi quod paulo magis calefaciunt, & resiccant ventriculum & cerebrũ, minusque humectant quam conditum. Sed eo roborant efficaciter, præsertim vbi ventriculi & capitis humiditas fortius præsidiũ exigere videtur. Reliquis temporibus sumi interdum de puluere stomachali crasso aliquid potest, quantum scilic. tribus digitis comprehenditur. Is ventriculum calefacit, humiditates exsiccat, concoctionem promouet propter emendationem frigiditatis, & capiti quoque corroberando vtilis est. Egregie etiam ventriculum calefaciunt grana piperis, per medium dissecta, & pillularum modo deglutita, 7. aut 8. mane duabus ante cibum horis. Hocque non contemnendum ab iis habetur cõmodum, quod perfuncta calefaciendi officio, ita vt deglutita sunt, excernantur, & nullum augmentum calori epatis præbeant. Ad flatus ventriculi anisum, ad capitis fumos discutiendos feniculum, semel tantum sacharo incrustatum prodest. Ad inhibendam autem euaporationem coriandrum saccharo tenuiter vestitum, vtile est. Sed priora duo ante cibum, hoc posterius post cibum vsurpandum est, nempe vt corrugetur & claudatur ventriculus. Si vero frigidior sit ventriculus in concoctione, & languidius agat ob inualescentem frigiditatem, corrigi eius intemperies, & fulciri robur potest, externo etiam subsidio adhibito sacculo stomachali. Is calefieri debet, vel iuxta fornacem, vel super latere ignito, irrorato aliquot guttis vini, vt herbæ insutæ caliditatem concipiant. Ita calefactus imponendus est regioni ventriculi, sed ante cibum vna aut altera hora. Nam cum cibi sumendi tempus appetit, remoueri sacculum oportet. Neque enim simul remediis & cibo concoquendo ventriculus vacare potest. Hoc blando & amico fotu reficitur, & vires recipit ventriculus, emendatur frigiditas, augetur calor, promouetur concoctio. Ventriculo bene habente, totum corpus alacrius est. Quod si epar incalescere animaduersum fuerit, & bilis inde metuatur generatio, vtilē in cõtemperando epate, & reprimenda bile operā nauabit conditum alterum, quod ita epatis intemperiem emendat, vt interim ventriculum non frigefaciat. Nam quæ ad stomachum calefaciendum addita sunt, vim suam in vẽtriculum deponunt, antequam reliqua ad epar pertingant. Vsus est quantitas castaneę, aut aliquanto amplius. Hæc sunt potissima, eaq; familiaria remedia, quibus tu etiam sine Medici præsentia tuto & vtiliter vti poteris. Respicitur autem in his ad præcipuas morborum tuorum fomites: quibus ad officium reductis, reliqua membra vel sponte se recolligent, vel facili negotio corrigi & confirmari poterunt. Nam plerumque reliquæ partes ex harum præcipuarum consensu afficiuntur. In primis autem aduigilandũ est, ne alui durities aut obstructio æquo diutius duret, & si quando ita induruisse excrementa videbuntur, vt reddi nolint, emolliri tentanda est per cibos lenientes, vt pruna, mala assata, &c. aut etiam per mannam dissolutam in haustulo iuris gallinæ. Si quid præterea corporis tui exegerit constitutio, quod Medici officium requirat, in eo præsto semper erit mea quantulacumq; opera. Oro autem DEVM, vt his remediis benedicat, no illis indigeamus. Crosnæ, 8. Februar. Anno 1574.

Conditum polychrestũ. *Rotula.* *Puluis stomachalis.* *Piperis grana.* *Anisum & feniculum pro flatib. ante cibum.* *Coriandrũ pro vaporib. post cibum.* *Sacculus stomachalis.* *Conditum epaticum.* *Aluus nunquã dura diu.*

SEQVVNTVR MEDICAMENTA, QVORVM IN HOC consilio mentio facta fuit.

Conditum polychrestum.

℞. Myrobal. chebul. conditor.
Cortic. citri condit.
Limon. condit. an. ℥ vj.
Rad. buglоss. condit.
cichor. condit. an. ℥ j.
Zinzib. condit. ℥ ij.
Calam. aromatic. condit. ℥ ß.
Lactucæ hispanie. condit. ℥ j.
Cinam. incis. ℈ j.
Macis incis. ℈ ß.
Incid. omnia crasso modo, & add.
Conser. rosat. ℥ j.
Rob. de Ribes ℥ iij.
Gelatin. cydonior. ℥ j.
Misc. in formam conditi.

Rotula.

℞. Sp. diapbœnic. ℥ ij.
Rhabarb. el. ʒ ß.
Extract. rhabarb. el. ʒ ß.
Aromat. ic. rosat. gr. v.
Extract. calam aromat. gr. ij.
Sacch. albiss. ℥ iij. diss. in aq. euscutę q. s. f. confectio in rotulis.

Puluis stomachalis.

℞. Glycyrr. rasæ & incis. ℥ j.
Galangæ ʒ ij.
Lig. aloes ℈ iiij.
Calam. Aromatic. ℥ ß.
Macis ʒ ij ℈ ij.
Cinamom. el. ʒ vj.
Nucis muscatæ ʒ ij. ℈ ij.
Caryophyll. ʒ ij.
Cubebar. ℈ iiij.
Zinzib. alb. ʒ v. ℈ ij.
Confect. anis. ℥ iiij
carui,
fenicul.
coriand. probatis. & semel cõfect.
an. ℥ ij.

Incid. Incid. & semina maneant integra, ac sint saccharo obducta, & f. pul. stomach.

Sacculus stomachalis.

℞. Herb. absinth.
mente crispæ.
origan.
betonic. an. m. j.
maioran.
calamenti,
rosar. rub. an. m. ß.
Sem. anisi ʒ iij.
cymin. ℈ ij.
Calam. aromatic. ʒ ij.
Baccar. lauri ʒ j ß.

Conquass. indantur sacculo lineo, & cancellatim intersuantur, ac fiat sacculus quadratus stomachalis.

Conditum epaticum.

℞. Rad. cichor. condit ℥ j.
bugloss. condit.
zinzib. condit. an. ℥ ß.
Cortic. citri condit. ʒ v.
Arantior. condit. ʒ iij.
Nucis indicæ condit. ʒ ij.
Gelatin. cydonior. ℥ j.
Cinam. incis. ʒ ß.
Calam. arom. incis. ℈ j.
Macis incis. ℈ ß.
Conser. rosar. ʒ vj.

Conditis crasso modo incisis & aromatibus misc. In formam conditi.

In catarrho, pro quadam Illustri persona,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM VII.

CATARRHVM Medici tamquam fontem omnium morborum, vel certe præcipuorum statuunt. Id vt in cæteris corporib. verum cognouimus, ita in S. C. verissimum. Licet autem vulgus catarrhum tum vocet, cum materia pituitosa à capite ad vicinas partes, nares, fauces, & cet. defluit tamen proprie catarrhus seu destillatio appellatur, cum quascumq; corporis partes fluxio præter naturam obruit, easq; qualitate, vel quãtitate molestia afficit, ac actiones in illis vitiat, quemadmodum in Analogismo nostro ostensum est. Septem autem præcipue viæ abHippoc. ostendũtur, adquas materia fluit, & per quas fertur, videlicet, aures, oculi, nares, palatum, venæ & arteriæ, vertebræ spinę dorsi, & nerui. *Septem potissimum fluxionum via Hippoc.* Cum materia in cerebro propter eius intemperiem & fumorum, vel humorum multitudinem genita, ad aures perlabitur, sæpe ingentes dolores, purulentæq; aures fiunt, tinnitus, surditasque sequitur. *1. Aures.* Cum ad oculos lippitudines, & alii morbi; *2. Oculi.* cum ad nares coryzæ, similesque molestiæ; *3. Nares.* cum ad palatum, multitudo sputi, screatus frequentes, nauseæ; *4. Palatum* atq; si ad ventriculum, transit, illius cruditas; si inde ad intestina delabitur, eorum mala alui fluxiones, & dolores colici, atque similis consequuntur. Obstructiones etiam in venis mesaraicis & epate fiunt, & renum vitia augentur. Cum vero per venas intrinsecas catarrhus ad fauces *5. Vena interna.* descendit, pro diuersitate locorum, videlicet, tonsillarum, quas amigdalas vocant, columellæ, musculorum, laryngis, in quib. anginæ fiunt, varias affectiones excitat: si vero per extrinsecas venas dilabitur, parotides, inflammationes atque tumores ad aures, ac strumæ consequuntur. Vbi ad pulmonem, ac ad pectus defluit, & spiritus libere transire *Externa.* nequit, difficultatem spirandi parit, denique cum putrescit, cruentas & purulentas excreationes, & perniciosam tabem affert. In *6. Arteria.* asperam autem arteriam quando delabitur, & pulmones irritat, tussis, quæ est propria pulmonis affectio, in qua nititur expellere, quæ molestant, consequitur. Cum vero in summo hæret, & vocis instrumenta nimium humectãtur, vt spiritus per materiam catarrhi delatus, tamquam per aquam sonitum edat, rauci efficiuntur. Cum autem destillationum materia per venas in habitum corporis defertur, lassitudines fiunt: cũque exiguorum meatuum à lentore humorum obstructio sequitur, & humores difflari nequeunt, atque ita putrescunt, febres pro diuersitate humorũ & locorum, in quib. est putredo, seu focus febris, generatur. Quod si vero materia ad cutim extrahitur, eaque tenuis est, pruritum excitat; si adusta, squamulas; si crassa, scabiem, similiter affectiones & tumores præter naturam facit: sin vero intus hæret circa articulos atque inflammatur, arthritidem & podagram, similesque articulorum affectiones producit. Interdum in aliis locis, & præsertim neruosis alios grauissimos dolores excitat: sin au-

sin autem in ipsum principium neruorum incidit, atq; integram repletionem, vel multum facit, apoplexiam affert, vel epilepsiam. cum repletio non integra est, nec materia valde crassa, propterea magno conatu natura eam repellere nititur, & totum corpus conuellitur, sicuti in spasmo, & particularibus conuulsionib. accidere videmus. Cum autem materia per spinam dorsi delabitur, & nerui nimium humectantur, nec animalem vim suscipiunt, paralysin & stupores consequi necesse est. Cum in cerebro materia continetur atque putrescit, eaque frigida, letargi; Phrenitides vero à calida putrescente fiunt. Si frigida & humida est, neque tamen putrida, caros, & somni grauitatem producit, atque etiam catochum, in qua affectione ægri destituti sermonis vsu iacent. Interdum tamen aliqui audiunt & vident, cum ad postremam cerebri partem materia delabitur. De memoriæ læsione à catarrho, & Melancholia, quæ à materia crassiore & ficciore oritur, nihil hic dicam. Ex his vero, cum perspicuum atque euidens sit, quam multi & graues morbi à catarrho proueniant opera danda, vt si omnino illum vitare non possimus, impetus saltem illius declinemus. Id autem fit recte illius natura considerata, quam propemodum destillationes artificiales ostendunt. A calore enim agente in humidum continuo vapores excitantur, & ad cerebrum tamquam alembicum feruntur, cumque ab eo superari, & per vias communes videlicet per nares, palatum, & os repurgari nequeunt, vel per cutem exhalant, ad subiectas partes delabuntur. Cerebrum enim temperatum moderate per solas nares expurgatur, immoderatius per os & palatum. Est autem cerebrum sua natura frigidum & humidum, cumque caliditas & siccitas (loquor hic de naturali, per accidens enim videlicet repletum excrementis, cerebrum naturaliter siccum, quod caluities & vigor sensuum declarat) attrahant vapores, (quemadmodum Hippocrates declarat, cum capur reliquo corpori, tamquam magnam cucurbitam impositum ait) necesse est, vt cum non perfluantur, vel consumuntur, delabantur. Descendunt autem vel concocti, vel crudi: si concocti delabantur, nihil morbi, vel molestiæ inferunt, & cum mediocri crassitie saporem absque acrimonia, vel ardore, insipidum vel dulcem obtinent, nec magna difficultate per nares, quorum meatus aperti sunt, per palatum, vel os expurgantur; si crudi, videlicet vel nimis tenues, vel supra modum crassi atque viscidi, vel partim tenues, partim crassi vel corrupti, ita vt sint, vel acres, vel acidi, vel salsi, colore etiam viridi, vel subnigro, periculo non vacant. Itaque crudi concoquendi, corrupti vel contemperandi, si id fieri potest, vel auferendi & expurgandi. Hinc intelligimus, si catarrhum, & quæ eum consequuntur mala vitare velimus, omni studio capitis rationem habendam, & cruditates, atque euaporationes immodicas, (nam quin aliquid vaporis ad caput perpetuo feratur fieri nequit) vitandas. Caput autem debilitant, & obnoxium catarrhis reddunt, omnes immoderatæ, præsertim humidæ & frigidæ aeris constitutiones, mora in Sole, vaporariis calidioribus, subita mutatio ex loco calido in frigidū, vel econtra. Australes atq; occidentales venti, exercitiū corporis vehemens cogitationes etiā animiq; intentiones diuturniores à cibo. Cæterum vt vaporum immodica copia à subiectis partib. ascēdentium vitetur, cruditas fugienda est, & repletio omnis, ac varietas ciborum ac potus cauenda. Cruditas autem non tantum ex crudorum esu, ac pituitosorum vsu, quales sunt pisces, lacticinia, in sartagine cocta, sed ex intempestiua assumptione, videlicet, cum cibus priori nondum concocto, ingeritur, prouenit. Item cum nulla exercitia cibum præcedunt, vel vehementiores, vt ostendi, à cibo suscipiantur. Vbi autem fames vrget, tempus assumendi cibum nequaquam differendum: cum vero cruditas & nausea, non vrgendus appetitus, vt quidam volunt, vel irritamenta quærenda, & corpus exercendum, sed quiescendum atque abstinendum. Concoctio enim omnis in quiete fit, neque rectum est, quod plerumque fit, vt cruditati laborioso exercitio mederi studeamus. Hæc in genere de catarrhi ratione monere volui, quę vnica sententia comprehendi possint: *Omnia moderata.* In curatione vero semper primum aeris est habenda ratio, ac si is humidior est, arte exsiccandus. Id per suffitus ex sequentibus trochiscis, vel pulueribus prunis iniectis fieri poterit:

℞. Benzoi ℥ ij.
Styrac. calamit. ℥ j.
Ligni aloes.
Cinam. an. ℥ ß.
Caryophyll. ℥ j. ß.
Musci el. gr. vj.

Conf. c. rosar. q. s. ad incorporand. reforment. orbiculi siue trochisci, & exiccentur. Vehementes autem suffitus omnes catarrhosis, & quibus caput est infirmum sunt cauendi: solus autem puluis styracis cum saccaro, & parum succini albi, carbonibus iniectis, catarrhum exsiccat. Itali stuppam cannabis, vel lini, vapore huius

7. Spina & Neruus.

Morbi cerebri à catarrho.

Catarrhi generatio.

5. Concocti

6. Crudi.

In catarrhis caput imprimis respiciendum.

Cruditas.

Cruditas laborioso exercitio non corrigatur.

Aeris exsiccatio.

Vehementes suffitus noxii.

Mos Italicus prauus.

pulueris, aut thuris calefactam, capiti siue suturæ coronali imponunt, haud scio quam recte. Nam offendere interdum magis, dum materia catarrhi retinetur, eaque multa & copiosa est, quam iuuare, præsertim si caput est calidum minime dubium. Puluis quidem hic oderatu caput exsiccare potest:

Nodulus oderatu caput frigidius roborans.

℞. Rosar. rubear.
Caryophyll.
Sem. nigellæ.
Cortic. citr.
Cinnamo.
Nuscis muscat. an. ℈ ij.
Styrac. calamit. gr. iiij.
Musci gr. ij.

Puluerisata misc. & serico includantur, fiatque Nodulus, verum in calida intemperie cerebri mihi admodum suspectus esset. Quidã sola nigella, nodulo inclusa, & aqua stillatitia maioranæ humectata vtuntur, sed hoc in sola coryza fit, nec habet locum in S. C. quæ rarius per nares repurgatur, quam velimus. Cum vero omnis materia catarrhi ad palatum feratur, fit, vt frequentius screatu reiiciatur. In quo tamen expulsionis atq; attractionis nimia vehementia vitanda. Admonita autem S. C. antea, vt portiunculam nucis Muscatæ in cineribus calidis (prius tamen nuce medullæ panis inuoluta & cocta) tostam detineat. Commendantur etiam ad eandem affectionẽ isti orbiculi linguæ subiecti.

Nodulus è nigella in coryza.

Intercipien-tia catarrhum.

℞. Sem. papau. alb.
Portulac.
Lactucæ.
Coriand. præpar. an. ʒ j.
Nuscis Muscatæ.
Thuris.
Mastic. an. ʒ ß.
Styrac. calamit. ʒ j. ß.
Succi glycyrrhi. ℈ ß.

Tragacanth. infus. in aq. rosar. q. s. f. orbiculi parui, sed semper tutius est vti simplicibus, quam compositis, licet compositum illud in vtraque materia catarrhi calida & frigida, (modo materia tenax non sit, quæ incidenda & attenuanda prius, quam sistenda) valeat. Vbi autem fauces & colli partes infestantur, & intumescunt, primum collutiones, ne gargarismata attrahant motu, abstergentes & reprimentes adhibeantur:

Simplicia tutiora quã composita.

Collutio abstergens & reprimens.

℞. Aq. decoctionis hordei ℔. ß.
Mellis rosae. ʒ vj.
Diamor. ʒ ij. Misc.

Si dolor non remittit, quæ magis reprimant, vsurpentur.

℞. Aq. plantag. ℔. ß.
Rosar. ℥ iij.
Diamor.
Diacnicum an. ℥ j. Misc.

Si materia est calida, quę exulcerationem minatur, hoc conuenit.

℞. Aq. prunellæ ℔. ß.
Diamor. ℥ j.
Syr. violae. vel de papauer. ℥ ß. Misc.

Hæc gargarismata S. C. sæpe exhibenda sunt. Totam autem curationem catarrhi hoc in loco prosequi nolo, sed eius accuratam considerationem in aliud tempus mihi reseruo.

In catarrho.

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM VIII.

De valetudine tua cognoui omnia. Vides quæ in magno mundo, non modo in singulos dies; verum horas propemodum mutationes fiant. Quod igitur miramur, si eadem corporibus humanis, quæ recte quidam paruum mundum appellarint, accidant? Ista omnia symptomata sunt à catarrho, quo nunc infimi atque summi laborant. Imperator aliquod diebus cubiculum non est egressus. Epatis & cerebri vestri intemperies prorsus mutari non poterit. Ideoque eo modo, quem præscripsi, fouenda, & causæ, quæ magis alterent, cauendæ. Pulmoni parcendum esse monui. Mitto orbiculos ex calami aromatici extracto, quibus vteris cum voles, modo à cibo non statim sumantur. Inunctiones pectorales non satis probo. Nam etsi ad expectorandam materiam, quæ in præsens adest, faciant; tamen laxiores partes, & magis fluxionibus obnoxias efficiunt. Sed illam, cuius descriptionem misisti, modo non multum & nimis frequenter ea vtaris, non poterit obesse. Oxymellite cum aqua cinnamomi, atque istis orbiculis, vt vtaris, & capiti interdum pulueren rosarum rubearum in sacculo adhibeas, consulo. Si parum succini albi puluerisati addes, recte facies. Hæc de tua valetudine, & plura quando voles. Viennæ, 3. Febr. Anno 1568.

Orbiculi ex calami aromatici extracto.

Inunctiones pectorales improbantur in fluxionibus

In catarrho.

D. Hieronymi Donzellini

CONSILIVM IX.

Qvod scribis optimum virum esse valetudinarium, mihi accidit molestissimũ. Illum enim, ac patrem virum clarissimum, atque incomparabilem, amo vehementer, atque

atq; vt ingenue fatear, cum ego isthic essem, ambo fuerint deliciæ meæ, & plurima eorum in me beneuolentiæ summæ indicia ac documenta extiterunt; ac vero ingratissimus sim, nisi in eorum gratiam quiduis sim facturus. Non leuem puto causam fuisse, cur N. in eas, quas mihi indicasti, affectiones inciderit, nam pulcherrimam ac vere pergratam eius corporis constitutionē fuisse, memini. Duo auxilia indicabo, è quibus summam vtilitatē illum percepturum esse non dubito. Eorum alterum est puluis ex ossib. humanis in fornace ad albedinem cōbustis, ac postea ad pollinem contusis, & in porphyreo lapide cum tātilla aqua rosarum cōfricatis, addito exiguo Cinamomo, hunc in modum:

Puluis nobilis in catarrho ex ossibus.

℞. Pulueris ossium combustorum ℥ j.
Cinamomi electi contusi ʒ j.
Sacchari albi q. s. misce.

Dosis ʒ j. ante somnum in vino albo q. s. exhibenda, aut mane in iusculo calido. Augeri etiam potest dosis ad libitum. Addi etiam possunt pro iudicio Medici præsentis.

Bolus armenus orientalis ruber ille ac leuis.
Terra sigillata.
Santali citrini.
Cornu cerui, &c.

Ebolo etiam armeno, & thure optimo cum syrupo de stœchade formari possunt pastilli, ad vsum vt supra puluerisandi. Si humana ossa non placent, sumant bubula. Horum ego vsum in catarrhis ac omnibus fluxionibus quotidie saluberrimū deprehendo. Thus etiam hora somni integrum deglutitum optimum. Ex thure etiam ventriculum, intestina, hepar, ac reliqua, corroborari continget. Lixiuium etiam in coctis herbis, singula septimana adhibitum, est vtilissimum. Herbæ illæ sint capitales, Dictamnus Cretensis, saluia, betonica, maiorana, stœchas, rosæ, chamæmælum, agaricus, adhibito & sapone medicato huiusmodi:

Sapo.

℞. Saponis Veneti ℥ iiij.
Agarici ʒ ij.
Ireos.
Cinamomi.
Caryophyllorum an. ʒ v.
Camphoræ ℈ v.

Misce & cum aqua maioranæ q. s. fiat sapo secundum artem. Pomum etiam odoratum, quorum multa describuntur cum ambra, moscho, &c. benefaciet, manu gestatum, & subinde naribus admotum. Guaiaci etiam decoctum, forma syrupi sumptum mane, erit vtilissimum, aut cochleare vnum ex electuario sequenti, aut ante somnum in nocte aut mane:

Guaiaci decoctum.

℞. Ligni guaiaci optimi puluerisati subtilis. ℔. v.
Mellis rosati collati q. s.
Misce, ad formam electuarii.

Saluia quocunque modo vsurpatur optima. Simeon Sethi laudat suffumigium sacchari ad cerebrum stillans: Thuris vero suffumigium est saluberrimum. Vernix etiam suffitu destillationes sistit, ac discutit charabe etiam alba, eodem modo vtilissima. Miscella etiam sequens parari potest, cuius semunciam sumat mane, aut ante somnum.

Suffumigiū sacchari.

Electuariū.

℞. Myrobali. chebulorum conditorum ℥ j.
Corticum citri conditorum ℥ j.
Pulueris nucis moschat. ℈ ij.
Masticis ℈ j.
Mellis rosacei ℥ xv. misc.

Nigella vsta puluerisata, naribus admotā summe vtilis. Si valde copiosa esset à capite destillatio probarem, si fieret ceratum è sandaraca & ladano, & capiti raso in loco commissuræ coronalis apponeretur.

Ceratum pro Bregmate.

Dixi initio, me duo auxilia velle adnotare; sed nescio, quomodo multa mihi ad calamū misit Devs ille optimus, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν, fortassis quia optimi viri salutem vult promouere. Alterum itaq; quod erat, in animo, est vinum absynthites, vinum melissatum, vinum saluiatum, quorum parandi rationem nosti. Ex his naturalium membrorum ac ventris inferioris maxima fiet corroboratio, ac hydrops imminens inhibebitur, quod Devs optimus auertat; à quo solo & animi & corporis salus est exspectanda. Practicam adscripsi theoricam tibi relinquo, qui præsens melius iudicare potes, licet ego & absens aliquid possim diuinare. Scopos mihi proposui à te præscriptos, quibus pernotata satisfieri posse spero, quod faxit Devs optimus. Masticatoria atq; errhina prætermisi, quæ tu pro tua diligentia poteris parare, nam ad euacuandum caput optima sunt. Theriacæ optimæ veteris semel aut iterum in septimana vsum valde probo, &c.

Vina artificialia.

Præseruatio annua à morbis, in sene catarrhoso.

CONSILIVM X.

Dvm Sol libram ingreditur in autumno, puluis hic in aqua rutæ montanæ dissolutus, aluum leniter subducet:

Puluis.

℞. Pul. fol. senæ ℈ ij. ß.
Cinam. elect. ℈ j.
albiss. elect. rec.
Rad. liquiritiæ an. ℈ ß.

Sacchari candi ʒ j.
M. fiat puluis.
In posterum mane & vesperi tres rotulæ sequent. confection. masticentur.

Rotulæ pectorales.

♃. Pul. glycyrrhiz. rasæ non ranc. ℈ ß.
4. sem. frig. maior. excoct. an. ℈ ß.
Specier. diatragac. frig.
Diapenidii an. ʒ ß.
Pulu. Ireos albiss.
Enulæ an. ℈ ß.
Sem. Vrticæ g. vij.
Maluæ.
Papau. albi. an. ℈ ß.
Sacch. albi. Aq. scabiosæ.
dissolue q. s. f. Rotulæ.
Paulo maiores Troch. bechicis.
Quæ & alias, dum difficilis respiratio & tussis ingruunt, repeti possunt.
Circa Galli diem Pilulæ sequentes sub noctem deglutiantur:

Pilulæ.

♃. M. Pilul. Assaiaret. ℈ ij.
Agarici trochiscat. ℈ j.
Diagr. g. j.
Cum syrupo Iuiubino fiant Pilulæ n. xxvij. asperso puluere Cinamomi. Quibus sequẽs indies adiiciatur Electuarium:

Electuarii.

♃. Conseru. betonicæ.
Lauendulæ an. ℥ j.
Borrag. ʒ vj.
Rot. Diamosch. dulc.
Diambræ an. ʒ ß.
Pulu. Cinamomi ℈ j.
Nucis musc. cond. n. iij.
Zinzib. condit. ʒ j.
Cum melle rosato col. q. s. fiat Electuarium.
Repetatur idem cum pilul. circa hybernum solstitium, non secus ac puluis cum rotulis præscriptis circa quadragesimæ initiũ.
Circa æquinoctium vernum sequens decoctum ebibatur:

Decoctum.

♃. Herb. fumariæ. m. j. ß.
Capil. Veneris.
Cuscutæ an. m. j.
Absinthii p. ß.
Myrobalanorum Citrinorum.
Chebul. an. ʒ ij.
Thymi.
Epithymi an. ʒ j.
flor. Borragin.
Buglossæ an. m. ß.
Rosarum p. j.
fol. Senæ ℥ j. ß.
Rhabarb. el. ʒ j.
Spicæ ℈ ß.
f. horum decoct. s. a. in sero caprino q. s. ad ℔. j. ß.
Dulcoretur sacchar. candi. q. s. aromatisetur cinamomo, fiat potio.

Dosis vj. cochlearia.
Demum vsu Diarrhod. Abbat. & arom. ros. Gabr. cura concludatur.

In inueterato catarrho, pro Nobili quodam viro.

CONSILIVM XI.

CVRA inueterati catarrhi non ita strenue succedit, ac Medicus & æger exoptat. Quare non solum diligens medela, sed & victus ratio obseruanda, ne deteriora sequantur. Syr. seq. tribus diebus continuetur.

Syrupus.

♃. Capill. Vener.
Veronicæ.
Flor. violarum.
Scabiosæ.
Maluæ an. p. j.
Rad. Altheæ.
Liquirit. an. ʒ j. ß.
Sem. fœnugræci ʒ ij.
Vrticæ ʒ j.
Basilicon. ʒ ß.
Ficuum n. vj.
Decoq. hæc l. a. in ℔. iij. Aquæ puræ ad ℔. ij. ß. & col. ℔. ij. adde:
Mellis violar. ℥ ij. ß.
detur pro tribus potionibus.
Quarto die residuo infunde:
Fol. Senæ elect. ʒ iij.
Agarici recent. trochiscat. ʒ j.
Stent In infusione.
♃. Colaturæ fort. expr. ℥ v.
Mannæ calab. ℥ j.
Oxymell. ℥ ß. Misce.
Mediana in posterum aut Iceoraria eo ipso in brachio affecti pectoris aperiatur.
Lambitiuum etiam hoc in lingua diffluat, mane & vesperi:

Looch.

♃. Syr. violarum.
De succo Veronicæ an. ℥ ij.
Specier. nostr. bechic.
Diatreos.
Diatrag. sine camphor. an. ʒ j.
Boli armen. orient. præparat. ʒ iij.
Misce.
Interea donec instituatur cura, contentus sit bechicis nostris sine Helenio:
♃. Conf. bechic. sine helenio ℥ iij.
Iungatur ol. amyg. dulc. cui gut. j. ol. Anisi admisc.
Sacculus etiam seq. Vertici imponatur:

Sacculus pro Bregmate.

♃. Coriandri præparat.
Santal. rubr. an. ʒ ij.
Rosarum rubear. p. j.
Ambræ g. iij.
Inspergantur pulu. bombaci, & fiat sacculus interpassatus, naribus attrahatur pulu. seq.
♃. Ma-

Errhinum. ♃. Maioranæ pulu. ʒ iij.
Ziozib. pulu. ʒ ß. Misce.

Vnguentum pectorale. Pectus inungatur sæpe seq. linimento:
♃. Ol. amygd. dulc. recent. ℥ j. ß.
Axung gallinæ recent. ℥ j. Misce.

Vinum saccharo dulcorandum. His accedat exquisita Diæta, sine hac omnia medicamenta infrugifera. Præsertim autem vinum saccharo dulcescat, aut misceatur aquæ, in quo saccharum ebullierit.

E Catarrho varia symptomata, Arthritis præcipue,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM XII.

OMNIVM malorum, quibus cum vir Nobilissime conflictaris, prima causa catarrhus existit. Hic enim, si in ventriculum & intestina irruat, colicam excitat, si in iuncturas per neruos feratur, arthritidem, podagram; si in pectus, tussim & angustiam, ac difficilem respirationem: Frequenter etiam contingere potest, vt colica in arthritidem, & vice versa arthritis in colicam abeat. Syncope cordis & tremores si accesserunt, acrimonia humorum per cõsensum factum est, quamuis catarrho ad ventriculum defluente, vapores inde eleuati, & ad cor delati, hæc ipsa excitare valeant symptomata. Forma tumoris podagrici secundum relationem Cl. Dn. Doctoris, catarrhi causam potius è serosis humoribus in corpore furentibus, pro more fere huius morbi, quàm frigidis, mucilaginosis, originem ducere innuit. Accedit imbecillitas artuum, nescio num natiua, aut errore externo confirmata, quæ vt facilime recipit: ita difficilime receptos discutit humores.

Causas procatarcticas, ventriculo frigido, iecori calido, cerebroq; præterea humido adscribo. Huic, præcipue ciborum excrementitiorum esu fluxiones frequentes; paroxysmorumque vere & autumno, motis excrementis hyeme & æstate collectis, exacerbatio.

Durum certe hinc Prognosticon. Curatio plenaria vix exspectanda: Sufficiat interim mitigatio: & ne tã crebro irruat præseruatio. Hoc tribus potissimum obseruatis præceptis & regulis, cum DEO consequemur.

I. Cibi excremẽtitii omnes exulent. Euchymi vero moderate & debito sumantur tempore. Idem de omnibus rebus non naturalibus sit dictum. Excrementa ne cumulentur, blande subinde educantur Eccoproticis.

II. Vere & autumno fluxioni nondum motæ accurata totius euacuatione occurratur.

III. Viscera transmittentia & recipientia, ventriculus, iecur, cerebrum, iuncturæ corroborentur, & exsiccentur. Aluus restricta hoc Elect. sollicitetur:

Electuarium. ♃. Flor. cassiæ ext. cum aq.
flor. Sambuci ℥ j.
Pulu. Soldanellæ ʒ ß.
Sacch albiss. q. s. consperg. f. bolus.

Si non delectatur soldanella, substituatur Rhabarb. ℈ ß. vel g̃. xv.

Singulis etiam mensibus ne excrementa colligantur, semel hora vna ante cœnam euacuentur, seq. pillulis:

Pilula. ♃. M. pillul. de hiera ʒ ß.
Aurearum.
Aggregat. an. g̃. vij.
Diagr. g̃. j. aut Elaterii,
quod melius.
f. pil. o. xxiiij. cum oxym. simpl.

II. Cum vero morbus sit Periodicus semestris, veris, & autumni principio exquisite instituatur præseruatio, decocto hoc longo purgante, aliquot diebus continuato, sed ita, vt alterãs alternatim præmittatur, & sanguis tertio ab vsu horũ die hepatica aut mediana secta ad ℥ iiij. extrahatur:

Medicamentum alterans. ♃. Aq. flor. sambuci.
Betonicæ.
Primulæ veris.
Endiuiæ an. ℥ j. ß.
Syr. de betonica ℥ ij.
de endiuia ℥ j.
Mellis rosati col. ℥ j. ß. Misc.
Dosis coch. 9. aut 10.

Decoctum longum purgans. ♃. Rad. pæoniæ ℥ j.
Betonicæ ʒ ß.
Cappar. ʒ vj.
Asparagi ʒ ß.
Rubiæ tinct. ʒ iij.
Asari ʒ ij.
Summit. & fol. betonicæ.
Primulæ veris.
Iuæ Arthetic.
Asparag.
Endiuiæ.
Hypericonis.
Clinopodii veri.
Ceterach.
Scolopend. an. m. ß.
Sem. pæoniæ.
Anisi.
Feniculi an. ʒ ij.
Fl. Cord. temp. an. m. ß.
Glycyrrhizæ ʒ ß.
Passul. paruar. enucl. ʒ v.
Polypod. querc. rec. ℥ j. ß.
Fol. senæ Alexandr. per noctem in Aq.

• Tormentillæ macerator.℥iij.
Agarici albi & leuiss. ligati in petia & triti ʒ ij.
Zinzib.albi ℈ij.
Cort.citri non ranc.℥j.
Cinamomi ʒ j.
Myrobalan.℥ß.
Incid. & contund. stent omnia in Infus. in s. q.aq.Betonicæ.
Primulæ veris.
Asparagi.
Endiuiæ.
Scolopendriæ, pari mensura mista per diem & noctem in loco tepido.

Post bulliant in vase tecto, & non euaporante ad casum medietatis, vt remaneant ℔. ij. Coletur cum expressione forti. In colatura iterum infund. per horam.
Soldanellæ splend ℥j.ß.
Spong. Sambuci ʒ j.
Dein ♃. Rhab.el.ʒ j.ß.
Squinanthi ℈j.

Terantur, f. nodulus ex petia alligatus filo. Bulliat, & inter bulliendum exprimatur semper, vsque ad transfusionem virtutis, dein abiecto nodulo coletur sine expressione.
Colaturæ adde syr. de Beton.℥ij.
de Endiu.℥j.
Mell.ros.col.℥ij.
M.fiat decoct.longum, Dosis ℥ iiij.ß.

Quod si non operabitur 4. aut 5. vicibus, acuatur seq. Electuario:

Electuariũ. ♃.El. Diasebest.s.diagryd.
Bened.laxat.an.ʒ j ß. Misc.

Salsã parigliæ ventriculo noxia. Expurgato ita corpore salutaris esset guaiaci potus, & quidem magis, quam Salsæ, quæ insignem ventriculo vim inferr, quod in guaiaco non animaduerti. Membra generantia & transmittentia corroboranda restant, vt ventriculus, epar & cerebrum, materiam catarrho subministrantes sequ. confect.

Rotula. ♃. Spec. arom. ros. Gabr.ʒ j.
Diarrh. Abb.℈ij.
Plirisarcot ʒ j.
Sem.Peoniæ excoct.℈ij.
Rad.Enulæ ʒ j.
Macis ℈ij.
Nucis musc.℈j.
Rasur.eboris ℈ß.
Carab.albiss.℈ij.
Xyloaloës ℈i.
Coral.rub.ʒ ß.
Rosar.rub.℈ß.
Cinamo.℈ij.

Pul. puluerisatis subtil. cum speeicb. & cum ℥ vij. Sacc. albiss. dissolut. aq. Scolopend. f. confectio in Rotulis.

Ad efficaciorẽ etiam cerebri exsiccationem suffumigium proderit è puluere subscripto, nec non Empl. præsertim, dum fluxio vrget, vertici imponendum:

♃. Succini puriss.mellei coloris ℥j. *Suffumigiũ.*
Carab.albiss.ʒ j.
Thuris masculi ʒ j.ß.
Masticis ʒ ij.
Sandarac.ʒ j.ß.
Terebinth.ʒ j.
Myrrhæ rubr.ʒ ß.
Styrac.cal.ʒ j ß.
Ligni aloës ℈j.

Contund. grosso modo ad magn. sem. cannabini, f. pulu. pro fumo, dosis p.j.

♃. Masticis. *Emplastrũ verticis imponendum.*
Sandarachæ.
Nucis musc.tostæ an.℈j.
Caryophyll. subtilis. pulu. ℈ß.

Ladani puriss.ʒ vj. diducatur cum pistillo calido in mortario. Incorp. pulueres addito ol. Mastich fiatq; massa, quæ extendatur supra alutam crassitudine culti, tegatur syndone rubra, & interpassetur, f. Empl. vertici imponendum, quod inter edendum remoueatur. Interdum etiam spacio bidui nares *Inunctiones.* & lingua inungenda. Ol. nucis muscatæ per repress. facta quantitate seminis cannabini, quod manifesto exsiccat.

Artus & iuncturæ non melioribus con- *Artuũ corroboratio.* fortantur, quam abstinentia ab inordinata Venere, vino, & animi vehementia.

Conferet & lotio pedum:
♃. Aq. in qua xv chalybs ignitus extinctus fuerit, colat. adde: *Lotio pediũ.*
Capul.gland.
Salis an.m.ij.
Aluminis ℔.ß.
Bulliant per horam.

Colaturæ immergantur pedes ad genua vsque, inungantur dein sequenti vnguento, Repetatur in septimana bis vel tet:

♃. Ol. lumbric. terrest. *Vnguentũ.*
Myrtini.
Ros.compl.an.℥ij.
Verm.terrest.præpar.ʒ vj.
Salis triti ℥j.
Capularum gland.ʒ ij.ß.
Alumin.crudi ʒ j.

Pulu. pulu. misc. optime subigendo aliquandiu in mortario.

Hæc de præseruatione.

Quod si paroxysmus iam ingruat hac potio- *Curatio.* ne serosi humores retrahendi & euacuandi:

♃ fl. Cassiæ ext. in aq. fl. sambuc.ʒ vj.
dissolue in ℥ iv. decoct. fl. & fruct. *Potio purgans.*
Adde pul. soldanell.ʒ ß.
Bened.laxat.℈ij.ß.
Syr.de Beton ℥j. Misc.

Quod

Anodynon. Quod si humores influxi dolorem & tumorem excitent, Anodynon hoc conferet;

℞.far.fabarum.
Orobi.
Pisorum.
Lentium an.℥ß.
Lini ʒ vj.
Pul.fl.Chamæm ʒ iij.
Meliloti citr. ʒ ij.
Croci opt.pul.℈j.

Coq.in f. q. Aq. fl. Chamæmeli bona coctione ad spissitud. pultis. Vbi bene perfrixerint adde Vitel. ouorum crudos concussos, numero ij. Ol. Chamæm. ʒ ij. f. Catapl. tepidum apponatur & exiccatum renouetur. Doloribus sopitis maior astrictio pro corroboratione iuncturarum requiritur.

Emplastrũ. ℞.Spec. Catapl. superioris omissis vitellis, Croco, & oleo Chamæmel.
Sed ipsorum loco adde:
Pul.rosar.rub.ʒj.ß.
Capul.gland.ʒß.
Boli armeni.ʒj.

M. f. Emplastrum. Aut huius loco Emplast. Oxycroc. nigrum Barbitonsoribus notum.

Quarto aut quinto quoque die subtrahendam & diuortendam esse materiam Pillul. aut potione leniente præscripta, non ignoras.

Ac quamuis in doloribus Podagr. præscripta cataplasmata magnæ sint efficaciæ & virtutis nihilominus & Pultes, è medulla Panis albi & Croco lacte caprino incoctæ, vitellis quatuot ouorũ additis laudate possum, vt & aquam sequentem magnifacio in lancinationibus & doloribus artuum, inque inflammationibus maximis;

Aqua nobilis ad fluxiones podagricas. ℞.Aquæ Vrticæ ard.℔.ij.
Endiuiæ.
Portulacæ.
Solani an.℔.ß.
Boli Orient.℈ij.
Mucil.sem.Psilii ext.cum Aq. Portul.℥j. Misc.

Imbuatur linteum, & apponatur tepide.

In eodem casu,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM XIII.

EXAMINATIS omnibus symptomatibus & circumstantiis, Vir Nobiliss. malorum omnium causam primam & originem Catarrhum inuenio. Nam cum cerebrum, partim natura, iure hæreditario; partim studiis & curis, nec non liberiore victu debilius, & humidius habeas; frequenter catarrhis afficitur, qui partim ventriculum &c. partim iuncturas feriunt. Hinc illius vitio frigiditas, humiditas, cruditas, &c. Harum vero sæui Arthritici dolores. Imo & hi ipsi Phlegmatici humores à renibus attracti obstructiones ibidem, & calculum efficiunt. Ac cum innatum tibi sit hoc malum, & multorum iam annorum vix aliqua omnimodæ liberationis spes apparet: In illo laborandum, vt minnatur flexio, ne tanta cum ferocia & impetu articulos petat. Ventriculus etiam blandis medicamentis euacuandus & corroborandus, ne tantam illuuiem attrahat, collectam verò vt expellat. Quod Dei beneficio venæ sectione, Diæta, & Pharmacis assequemur. Cum corpus potius sit Cacochymicum, quam Plethoricum, refrigerii hepatis gratia secta lecoraria parum saltem sanguinis detrahatur.

II. Diæta in omnibus rebus non naturalibus exquisite obseruanda; imo sine hac nulla spes salutis, Galeno teste lib. de Curatione per sanguinis missionem: Quod intemperantes, vinososque inquit, ventri gulæque deditos Arthriticos, neque purgatione, neque sanguinis missione magnopere iuueris. Nam per vitæ intemperantiam crudorum humorum copiam ocyssime colligunt; Verum his ne manum quidem admouere tentandum est. Ii vero, qui præceptis salubribus obsequentur, summopere profueris, si principio veris primum quidem euacuaris; dein autem ad Exercitia victusq; rationem salubrem produxeris. Hæc ille. *Podagrici gulosi non curandi.*

Potus sit Mulsa è decem Aquæ partibus, & vna mellis optimi; cui nux muscata, & aliquot saluiæ folia incoquantur. *Mulsa podagricis prodest.*

III. Euacuatio corporis duplex requiritur; Vniuersalis & Particularis. Vniuersalem dico, quæ totius corporis sentinam exonerat. Talis est semestris illa, Verna & Autumnalis sub finem Februarii, & Bartholomæi diem instituenda; quæ annuatim, corporis constitutioni, quod singulis fere horis mutationibus est obnoxium, à Medico perito accommodanda est. Hoc tempore illa quæ à fratre meo in priori ordinata est consilio, accommoda videtur; quod si continuo vsu aluum nimium ducat, potus eius per diem suspendi potest. *Vnica formula vniuersalis euacuationis nõ semper commoda.* Euacuatio particularis fit Pillul. communibus, quæ Medicis debiles fortes dicuntur, quorum formulam præscribo: Dosis numer. v. aut VII. hora somni, post parcam cœnam, Ventriculum, cerebrum, imo totum blande sabutra sua va- *Pillulæ debiles fortes.*

cuabunt, & ab articulis diuertent, si singulis mensibus bis in vsum vocentur familiarem:

℞. Spec. Hier. pic. simpl.
M. pill. Masticin. concil. an. ℈ ij.
de Hermodact. maior
minor.
Artheticarum an. ʒ ß.
Rhabar. el. opt ℈ ij.
Agar. troch. ʒ ß.
Epythimi cret. ℈ j.
Mastic. & g̃. vij
Iuæ Arthrit. gr. iiij.
Diagridii gr. ix.
Squinanthi gr. iij.
Spec. Diarrh. Abbat. ℈ ß.

Pulu. puluerisatis & cum aq. Betonicæ q. s. f. Massa, ex qua pro qualibet ʒ j. reform. pill. nu. xxj.

Aut si horum loco placet Elect. artheticum sumatur huius ʒ j. aut ʒ j. horis 4. ante prandium.

Morsuli & Electuarium de die bis ante prandium & cœnam; sed singulis septimanis alternatim vsurpanda:

Morsuli. ℞. Pinearum mund. & lotarum cum aq. Betonicæ ʒ iij.
Pistac. rec. eodem modo lotarum & infusar. per horas 3. ʒ ij.
Amygd. d. excoct. ʒ ij. ß.
Pul. Iuæ Arthriticæ ʒ ß.
Spec. dianthos ʒ j. ß.
Arom. rosati. Gabr. ʒ j.
Diarrhodon. Abb. ʒ ij.
Rosatæ nouellæ Nicol. ʒ ß.
Sacc. albiss. in aq. beton. & rosar. o-dor. diss. ℥ x. f. confectio in Morsulis, ex quibus superiores inaurentur.

Electuarii. ℞. Conf. Rosar.
Borrag.
Bugloss. an. ℥ j. ß.
Rosmarin.
Peoniæ.
Betonicæ an. ʒ vj.
Zinzib. conditi ℥ ß.
Calami arom. cond. ʒ iij.
Cort. citri cond. ℥ j.
Diacori ʒ vj.
Chebul. cond. ʒ iij.
Nucis muschat. cond. ʒ ij.
Pul. Iuæ arthet. ʒ j.
Spec. & de gemmis f. ʒ ß.
Diatrion santal. ʒ j.

Terantur terenda, & cum syr. de cortic. citri q. s. f. mistura ad formam conditi, tegatur folio auri. Vnguento stomachali ter de die ventriculus inungatur. Elapsis aliquot diebus substituatur ceratum, quod, dum cibus capitur, remoueatur.

℞. Vng. stomach. Nostri ℥ ij.
℞. Cerati stomach. ℥ ij. extendatur supra corium ad formam scuti factum, tegatur serico, & intersuatur. Catarrhus denique cum inferioria, potissimum thoracem, affligat Empl. suturæ coronali imposito retrahatur:

℞. Mass. cerati pro bregm. ℥ ij. ß.

Diuid. in duas partes æquales, & extendantur supra coria duo oblonga forma consueta, tegantur serico, & intersuantur.

Diatrag. frig. cum bolo subinde sub lingua liquescens, arteriam asperam irrigat. Ligaturæ fortes circa nodos articulorum subinde repetitæ, magnam etiam auertendi fluxum efficaciam habent. Abstinentia denique in Diæta magna te mole leuabit.

Dolores spinæ, renum, & calculi, vng. & empl. mitigabuntur, clystere, & balneo ex Maluæ, Althææ, Chamæmeli, Meliloti, Rad. Petroselini, &c. decocto, præmissis, aut etiam fomento pro spina: *Dolores spinæ & renum.*

Clyster. ℞. Fol. Maluæ.
Bismaluæ.
Parietar.
Mercurial.
Branc. vrsinæ.
Violar.
Flor. Chamæmeli.
Meliloti lutei an. m. j.
Petroselini.
Apii an. m. ß.
Sem. Lini conquass. ʒ ß.
Anisi.
fenic. an. ʒ ij.
carui.
cymini an. ʒ j.
Rad. Althεæ ℥ j.
Petroselini ℥ ß.
Baccar. lauri nu. ix.
g̃. Iuniperi rec. m. ß.

Infund. herbæ cum rad. ac conquass. reliqua crasso modo, & simul omnia coq. in s. q. aq. ad casum tertiæ partis.

℞. Col. ℔. j. in qua dissolue. *Fomentum pro doloribus spinæ.*
Cassiæ pro clyster. ℥ ß.
Bened. laxatiuum.
El. de Sebest. sol. an. ʒ ij.
Ol. liliorum alborum.
Chamæmel.
Viol. an. ℥ j.
Butyri recentis sine sale ʒ vj.
Vitelli oui vnius.
Zacc. rub. ℥ ß. M. f. clyster.

℞. Flor. Chamæmel. m. j.
Meliloti lutei.
Summ. anethi.
Brancæ vrsinæ an. m. ß.
Iuæ arthrit. p. ij.

fol.

fol.Plantag.
rosar.rub.& albar.
Solani an.m.j.
Baccarum Lauri n.x.
Gran.Iunip.m.ß.
fol.Hyperic.p.j.
Sem.Anisi.
fœniculi an.ʒ ij.ß.
Rad.Althex.
Hermodact an.℥ß.

Incidantur incidenda & cõquass. & eoq. omnia san.in ℔.ij.f. Aq.fluuial. ad casum 4. partis; Colaturæ detur in fictili cui addo in fine vini vsti ℥j.

Signetur fomentum pro doloribus spinę.

Vnguentū.

℞. Ol.liliorum albor.ʒ iij.
Violar.℥ß.
Amygd.dulc.
Chamom.an.ʒ iij.
Scorpionum.℥ß.
Vng.Dialthex.ʒ ij.ß.
Ping.Anatis.ʒ j.
M.dissoluendo f.Vnguentum.

Emplastrū.

℞.far.fœnugræci.
Lini.
Sem.Althex an.ʒ iij.
Maluarum ʒ ij.ß.
Pulu.Chamom.ʒ vj.
Meliloti.ʒ ij.
Parietanæ.ʒ j.
far.hordei.
fabarum.
Mucillag.sem.Lini.
fœnugræci exr.cum aq. Malua.an ʒ iij.ß.

Pulueres cum farinis coquantur in Aq. Maluar.& fl.Chamom.q.s. ad spissiud. vsq; postea adde Mucilag. & cum cera f.f. Empl. tenax. Vng. iungatur post balneum, aut fotum, postea superponatur Emplastrum.

Externa roborantia.

Iuncturæ fomento & vnguento astringente corroborati possent, si cauteriorum fluxus eadem concederet, nihilominus periculum fieri posset.

Fomentum iuncturas roborans.

℞.Aq.Chalybeatæ, aut ferratæ ℔.xxx.
Gallarum cupressi num.xx.
Gallarum quercuum.num.x.
Rad.Hermodact.
Peoniæ an.℥j.
Salis communis m.ß.
Rosar.rub sicc.an.m.ß.

Conquass. gallæ, contũdantur radices, & simul omnia coq.ad conf.tertiæ partis, postea colentur. Colatura seruetur vsui pro fomento.

Linimentū iuncturas roborans.

℞.Sang.Draconis.
Sandaracæ commun.
Boli Armeni.
Acaciæ.
Masticis.
Thuris.
Myrrhæ an.ʒ ij.
Terræ sigill.
Amyli an.℥j.
Succi plantag.
Rosarum an.℥j.ß.

Pul.puluerisf.& terantur in mortario longo tempore, donec omnia bene commisc.& f.linimentum.

Diuina Medicamentis præsto sit benedictio.

Idem ad eundem de eodem casu,

CONSILIVM XIV.

IAM dudum, Vir generose, de valetudine tua certior fieri desiderabi: præsertim de Cauteriorum, & medicamentorum proxime præscriptorum successu; Cognoscere id certo ab aliis non potui; quod literæ demum tuæ significant. Et lætor & gratulor ex animo cauteria feliciter cedere, neque dubito in posterum idem expectandum esse, presertim cum stupor & spasmus remiserint, & serum notabili excernatur quantitate; Ne vero concidant & consolidentur omni cura probibendum. Efficio id Vng. Aposto. vel cera virginea; Carnem excrescẽtem Alumine vsto, aut præcipitato consumo absq; insigni dolore. Verum forte Chirurgis vestratibus præstantiora ad manus.

Cauteria.

Vnguentū Apostolorū cõsolidationem cauteriorū prohibet. Caro alumine vsto & præcipitato consumitur.

Pillul. debiles fortes humores exagitare credo, paulo cum fortiores sint, cum humores à iuncturis, & ab imis corporis partibus, elicere debeant. Verum ne irritemus Crabrones, vt scribis, merito illas omittes. Ac cum liquor tenuis luteus per fontanellas excernatur, infusum Rhabar. substituatur;

Pillulas debiles fortes irritare podagram.

Infusum Rhabarbari.

℞.Rhabar.crass.contus.ʒ ij.
Cinamomi pul.quãtum cuspis cultri capit.
Infunde per noctem in Aq. Endiuiæ cochl.v.
Vini puri cochl.tria.
Stent in loco calido per 13 horas.
In colat.expr.dissolue.
Mannæ elect.℥j.
f.potio leniens.

Tumor pedum.

Biliosa egregie exeret excrementa. Pedis vespeti intumescere nihil absurdi, ob peregrinationes & fatigationes frequentes. Fit is tumor potius meo iudicio à vaporibus, qui facile quiete nocturna discutiuntur, quam humoribus.

A nimio motu abstinendum erit in posterum, ne pedes, antea satis diuturna Arthritide debilitati, magis lædantur; cumque tumor ita manifeste apparuerit, merito To-

pica præscripta differuntur, non tam ob vitandam repercussionem, quam maiorem attractionem. In excitandis cauteriis, ob Cantharidum admistionem, pedem cum dolore incaluisse puto; quod, vt vitem, cum defensiuo fœliciter lapidem ruprorium adhibeo. Vale vir Nobiliss. & valetudinẽ tuam diuino fauente numine, cura diligenter.

Cauteria non e cantharidibus, sed lapide ruptorio.

In catarrho salso, pro quodam Nobili viro,

D. Hieron. Donzellini

CONSILIVM XV.

NEscio quo fato in tuis literis bina paria virorum mihi nominaris, à quibus multa ego ac magna beneficia accepi, quos etiam summopere amaui, colui, ac reuerenter obseruaui, sed illud mihi ingratissimum fuit, quod illorum filios nuncias non leuibus affectionibus cooflictari, ac petis vt aliquid pro eorum salute velim ad te perscribere: Quid pro alterius salute putem faciendum iam anootaui. Idem pro altero pro viribus conabor efficere, nam æque illos amo ac veneror, ac scio istius Reipublicæ salutẽ his basibus fulciri. Si salsus iste catarrhus iunctus est cum febri, & si ex Epatis calore nimio originem ducit, sanguinis missionem probo ex basilica, aut communi vena. Euaeuatio fiat eum manna cassia, melle solutiuo. In ore semper sit diacodion in forma solida, aut diatragacanthum cum bolo. Detur aliquãdo scrupulus vnus pillularum de Cynoglossa, aut in forma pillulæ, aut cum Saccharo rosato aut violato. Lac amygdalinum sæpe bibatur, pręsertim ante somnum, additis & seminibus melonis, aut papaueris albi, si ita expediens videatur. Vinum sit obligophorum, bibat aquam hordei eum iulepo violato, aut sacchari decoctum cum pauxillo cinamomo. Cibi sunt ptisana, malua, beta, cucurbita, spinachia, panis in iure coctus cum farina amyli, saccharo, seminibus melonis, salis vsus sit moderatissimus, aues paruæ, vitelli ouorum, Massa panis, pinei nuclei sint in frequẽti vsu. Pomorum dulcium ac redolentium caro cum melle coquatur ad formam Electuarii, cuius frequens sit vsus cum cochleari. Amygdalæ dulces, auellanæ, pyra, oliuæ conditæ, lactuca, buglossum, borago, pisces friabiles, optima. Myrobalani chebuli conditæ: Diacitoniten sine speciebus, saccharum rosarum, saluberrima. Vini potentis, cœnæ plenioris, compotationum pręsertim à cœna, coitus frequentioris, hypocausti calidioris vsum fugito, Lixiuium dulce ter in mense adhibeatur cũ agarico, ac rosis, & sapone camphorato. Ante somnum sumat cochleare vnum conseruæ Nenupharis. In commissura coronali aspergatur puluis farinæ in modum tenuissimus, ex rosis, santalis, sumach, gallis, cornucerui, bolo armeno, coralliis, rasura Eboris. Parari etiam potest saponea vocata hunc in modum.

Pillulæ de Cynoglossa.

Diæta.

Fugienda.

Saponea.

℞. Sacchari albiss. ℥ iij.
Amyli.
Aquæ rosaceæ. an. ℥ j.

Misce apud lentum ignem, donec mediocrem capiat consistentiam, & formentur globuli, aut morselli. Vsus erit ante somnum, atq; etiã per diem. Probo etiam vsum Trochiscorum, quorum descriptionem vide apud Aetium, Tertiæ tetrabili, sermone primo, cap. x. cuius titulus: De nausea ex Galeno, ad Asclepiadem autorem relati, insuperabiles vocantur, seu Aster. Saluberrimum etiam auxilium expertus sum, decoctum mellis in aqua impositis rosis, hunc in modum, præsertim si adest vsus.

Mulsa.

℞. Aquæ optimæ mensuras 4.
Mellis mensuram mediam.

Fiat decoctio & despumatio, deinde imponatur Sacculus plenus rosarum siccatum, & bulliant ad iustum tempus. Bibatur mane loco syrupi. Sed duo potissimum remedia puto fore efficacissima, quæ in me ipso, ac multis aliis fuerunt, vt dixit Asclepiades. χεῖρες τῶν θεῶν.

Bolus armenus orientalis, ruber ille, & leuis, solus, ac simplex, in lingua positus, & palato admotus, in nocte præsertim, quo tempore solet fieri destillatio, sistit ac siccat catarrhum, & capiti robur addit mirum in modum, vt videatur γοητεία, incaotamentum. Vim haber Theriacalem admirabilem.

Bolus armenus sub lingua detentus.

Alterum est Theriaca recẽs optima, quæ vires habet insignes ad acres destillationes. De hac lege Gale. de Theriaca ad Pisonem. De bolo lege eundem Galen. 9. de simplic. medicament. capite de terra Samia. Tertiũ addo ossa humana combusta, craneum tamen est præstantius;

Theriaca recens.

Ossa humana cõbusta.

℞. Puluer. ossium humanorũ combustor. ℥ j.
Corall. alb.
Rasuræ Eboris. an. ʒ j.
Camphoræ. ℈ j.

Misce, fiat puluis subtilis. Dosis ʒ j. in vino aut iure. Possunt parari rotulæ cum Saccharo, aut cum Saccharo rosarum, aut violato misceri. Hoc calamo currenti propter occupationes, tum omnia præsens moderate. Faxit DEVS, vt optimo viro, ac mei amicissimo sint salutaria, à quo solo salus omnis expectanda.

In catarrho salso, pro Generoso quodam Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XVI.

Salsedo vindex

CATARRHVS salsus, siue ex putredine pituitæ, siue, vt Arabes senserunt, ex adusti humoris commistione, generetur, maxime victus ratione contemperatur, videlicet frigidi, & humidi. si ea non satis est omnino aliqua euacuatione leui, quæ fit cum Mannæ ℥ j. ß. in iusculo dissoluta, corrupta sunt expurganda. Deinceps Diacodio vtendum, & orbiculi isti frequenter in ore tenendi:

Orbiculi incorripientes.

℞. Papau. alb. ʒ j.
Aq. rosaceæ ℥ iij. f. emulsio.
Et addatur pul. Tragacant. ℈ ß. vt quasi gelatina fiat.

Assumatur etiam interdum saccharum rosaceum, cui bolus armena admisceatur. Orbiculi etiam de Rhabarbaro, supra in consilio de Hemicrania descripti paulatim corruptos & salsos humores euacuant.

In catarrho, seu salsa destillatione, cum frigida & humida ventriculi intemperie, ac calida iecoris & renum.

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM XVII.

CVM destillatio sit fons omnium malorum, nec infimas partes obtineat, quia salsedinis est particeps. Iure merito Illustrissimus Baro salsam expertus destillationem, hanc vinci optat & petit. Cui vt obsequio simus, primum putamus, Illustrissimum Baronem à generis primordiis decenter procreatum, mox iam viuendi rationem sibi ipsi vsq; adeo aduersam extitisse, vt ventriculum humida & frigida discrasia corripiat, hincq; chylus pituitosus nō modo ob errorem externum progignatur, verumetiam alteratrix vi propositæ intemperantiæ labefactata suppetias ferat. Hinc dum pituita petit iecur, hoc feruido suo calore salsam reddit pituitā, quæ vt à calidioribus renibus allicitur, in arenulas, & quandoq; in calculos ob efferuescentiam renum mutatur. Vt vero à frigido cerebro suscipitur, & hinc ad pectus & subiectas partes depellitur, destillatio oboritur. Hæc mala cum ita habeant, partes Medici dogmatici haud aliæ esse debent, quam vt ventriculus calefiat, siccetur; & Iecinoris & renum incendium corrigatur, capitis frigiditas deleatur, & materiæ morbificæ, ac potissimum pituitosæ auertantur, deriuentur, & prorsus extirpentur. Quos scopos maiori ex parte perfici posse confidimus, tum quia mala malignitatis apicem nondum attigere, tum quia vittus mediocre robur adhuc habeat. Cæterum cum hæc vitia non exiguam magnitudinem sint adepta, & virium robur per ætatem ad refractionem aliquantisper tendere videatur, quanquam tuto scopos perfici possa, haud ambigamus. Non tamen vel celeriter, vel admodum feliciter amotionem pollicemur, vt opus sit, & temporis diuturnitate aliqua, & valentibus præsidiis, nec minus Illustriss. Patientis obsequio. Vnde hac salutis spe concepta suademus, vt quamprimum ineunte vere, quod ipsi noxium sese offerre solet, præsidiorum materias amplexetur, & primum quo ad chirurgica. Cum destillatio sit salsa, & potissimum corporis habitus ille sit, qui non est expers sanguinis, rationem saltem causæ, sine qua non adepti, censemus, sanguinem esse inaniendum. Siquidem & causæ, sine qua non occurrimus, & ex accidenti iecinoris & renū feruorem compescimus. Sanguinem autē vacuandum ideo iudicamus, per dexterā iecorariam, cum sanguis ita postulet, nec virtus dissuadeat. Medicus autem præsens sanguinis copiam vacuandam per noscet.

Præter venæ sectionem probantur fonticuli: alter quidem secundum brachium sinistrum, reliquus secundum crus dextrum. Siquidem horum beneficio, nec cerebri, nec iecinoris superuacanea torquere poterunt. Quo autem ad materias medicinales. Leniatur aluus vel Cassia cum exiguo Diacatolicone & Manna: Et si potionem magis exoptat, vel Manna cum melle rosaceo solut. vel melle violato solut. neque syrupum rosatum solut. nec violatum solut. improbamus. Quemadmodum aluo styptica perseuerante, mediocres clysteres, vt admittat, suademus. Materia autem purgationi obtemperans reddatur. Medicamento composito ex melle rosato acetoso simpl. vel etiam oxymel. simplici, syrupo de pomis simpl. de Borragine, additis cichoraceis. Et post primam purgationem etiam Beronica. Cuius vsus inter initia, ob vim calculis aduersariam, suspicionē quandam nobis tribuit. Hinc materia iam soluentibus cedens, potissimum Agarico deiiciatur, addito Rhabarbaro, vel infusis cum decocto pectorali cum foliis senæ, additis melle rosat. solut. & Manna, vel mixtis cum Cassia, si magis porio arrideat. Quæ autem propositorum accommodata sit administratio, vt solum præsenti Medico est

Betonica calculo aduersa.

perspecta, ita à nobis silētio obuoluitur. His ergo causa totius præ curatione celebratis, expedit materiam cerebro infensam destillationis causam ad nares deriuare; Medicamento sane confecto ex succo Betonicæ, Sambuci, Nigellæque, additis pro tolerantia mitioribus, vtpote Manna, vel maxime aqua hordeacea. Hinc confugiendum ad medicamentum, quod prorsus materiam morbificā siccare & absumere sit idoneum, neque viscerum intemperantias augeat, vt confici posset decoctum ex opt. Chyna & tertia parte rad. Sassafras, additis Cichoraceis, Tussilagine & Betonica, & potissimum proderit, si per XL. dies potet, siquidem salsæ pituitæ actio est adeo efficax, vt decocti tanta copia indicetur, ita vt non nisi pluribus vicibus sit propinanda. Hortamur etiam Illustrissimum Baronem, vt tempore decocti & post, antequam ambiens æstuosus reddatur, capiat Electuarium confectum ex mithridato, Stœchade, & Betonica, permixtis cum Conserua Cichor. & rosarum, quæ sane conseruæ etiam solæ per æstatem mirifice proderunt. Cæterum cum operæ pretium sit, viscerum intemperantias corrigere, præsertim autem capitis, Ventriculi, Iecinoris, ac renum, gratia capitis mirifice iuuaret stillicidium in futuram coronalem ex aquis medicatis moderate calefacientibus. Cuiusmodi sunt aquę Diui Petri in agro Patauino scaturientes, quibus etiam emolumentum afferrēt medicamenta ei parti applicata, quæ ex stœchade, & Betonica, Hyssopo, & similibus parantur.

Particularia remedia.

Decoctum Chynæ & sassafras.

Stillicidiū.

Cuius classis est quoque Ceratum ex Betonica. Nec non capitis ablutio, cum propositis, addito Agarico. Merito autem ventriculi medicamentum nulli postponendum erit, si componatur ex oleo de spica, de absynthio, de menta, nuce myristica, masthichino, additis Cinamom. Mace, ligno aloës & Caryophyll. in Maluatico, vel alio vino generoso infusis. Et per horam celebrata in duplici vase coctione, emergat, & resultet oleum, quo si ventriculus foueatur, eius disserasia omnibus numeris superabitur. Causa autem Iecinoris, Cichoracea cum exiguo aceto mixta & applicata, eius feruorem remittent. Quibus etiam & consimilibus ad debellandum renum incendium vti licebit. Cæterum cumulatissime & Iecinoris & renum immoderatū calorem castigabit, ambiente calido existente, potus & aquarum Lucensium, & seri lactis caprini, in summo depurati. Nec horum vsum inhibebit ventriculi frigiditas, si ante & eodem tempore, & postea calorificis multifariam administratis foueatur ventriculus.

Oleum stomachale.

Cæterum cum materiæ tam chirurgicæ, quam medicinales multo efficacius indicantia vincunt, si apta materia Diætetica accedit (vt inepta & proportione destituta, causæ morbificæ vim adipiscitur) propterea sancimus necessarium esse, quælibet in victu errata esse arcenda. Et merito omnē aëris inclementiā & impuritatem euitet. Cibus sit moderatus, & moderate attenuans, probi succi, vt à coctrice sine multo labore superetur, ac ab expultrice distribuatur, vt pateat infensum fore alimentum, si ex lacte, pasta, leguminibus aromatis caput petentibus, & iecinoris incendiū augentibus, & similibus formetur, siue sint carnes, siue pisces, siue fructus, siue olera, & quælibet alia esculentorum genera.

Potio sit compar, vt nec vina generosiora nec acerba, nec austera, sint futura vtilia. Et dū capit decoctū ex Sassafras, vinū vél intermittendum, vel exigua quantitate bibendū, cū secunda decoctione permixtū, præsertim si ventriculus secundi decocti potū non facile ferat. Adhæc & somnum diurnum non vehemēter amet, imo prorsus despiciat, nisi strenue cogat cōsuetudo. Nec post cœnam, nisi duabus horis transactis, somno fruatur. Aluus singulis diebus, vel quod plurimū esse debet, alternis respondeat, vel sponte natura operante, vel mediocriter adiuta, vel prunis, vel passulis conditis sacchare, & postulante natura, etiā Manna in prima mensa assumptis, neq; vrgente necessitate mitiora Enemata, vel glandes improbamus, vel minus oportet modum in motionibus corporis seruare, & vt cibo repleto vētriculo quiescere conducat; Ante cibum exercitatio sit salutaris. Expedit denique, vt mentis munia mediocritatem seruent. Et hæc, &c.

In catarrho suffocatino, pro quadam Illustri persona,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM XVIII.

QVi frequenter de fluxionibus laborāt, in catarrhum suffocantem interdū incidere solent, qui non minus periculosus est, quam Apoplexia, sanguis vero de consilio Medicorum statim mittendus, frictiones in spatulis, collo, brachiis; item ligaturæ fortes faciendæ. Vesicatorium apponendum supra commissuram coronalem ex fermento, cantharidibus & aceto. Loch de scilla cum oxymellite & ammoniaco dandum, si materia est crassa, vel si tenuis, ad pillulas de cynoglossa, tamen ne vnum scrupulum in dosi excedamus, perueniendum. Hæc ideo moneo, quia in subitis

Catarrhi suffocatiui Remedia.

tis

ris morbis sæpe animi Medicorum ita consternati sunt, vt de remediis cogitare nequeant.

In catarrho suffocatiuo,

CONSILIVM XIX.

SECVNDA hora noctis iacuerat nudo pectore diu, tandem cœpit stertere, & anhelose respirare, adeo vt spuma nares & os palmæ latitudine tegeret. Apoplecticus videbatur, oculis apertis, sine sensu, sine motu, sine mente, sola respiratione à mortuo diffidens, cum stertore grauissimo. Excitabimus eum suffitu Carabæ, & aq. stillaticia contra apopl. Electoriss æ nostræ. Post curabamus, illum deferri in calefactum hypocaustum, ne phlegma continuo delabens, frigore incrassaretur, fieretque ad expulsionem contumacius. Redierat interea temporis ad sese, per vices etiam propinabimus hanc aquam:

℞. Aq. infus. lauend. ℥ j. ß.
liliorconuall. ℥ j.
Pul. Castorei ℈ ß.
Aq. Cinamomi ʒ j. Misc.

Aures & tempora inungebamus, ol. nuc. mosch. iusculũ datum è cereuisia cum butyro, expectorata hinc pituita mediocriter.

Hora quinta mane appl. Enema.

Enema.

℞. Maluæ m. j.
Bismaluæ.
Parietariæ.
Origani.
Maioranæ an. m. ß.
Rad. & ℥ Pæoniæ an. ʒ ij.
Flor. stæch. Arab. p. j.
Centaur.
Rutæ.
Iuæ arthetic.
Herbæ Paralys.
Hyssopi an. m. ß.
Sem. Lini.
Fœnugræci.
Maluæ.
Anisi.
Feniculi an. ʒ ij.
Agar. cand. ʒ ij.
Coq. in s. q. ad medias, Col.
℞. ℥ xj. adde Hieræ comp. seu Logadii.
Diaphœn. an. ʒ iij. ß.
Ol. Chamæm.
Anethi an. ℥ j.
Cherini.
Rutæ an. ℥ ß.
Sacc. rubei ℥ j.
Vitelli ouor. nu. ij.
Salis ℈ j. M. pro Clystere.

Post Enema, quod non poterat infundi, eum spiritum ob strangulatus periculũ continere nequiret, de die alternatim aliquid de syr. seq. sorbendum. Post interuallum vnius horæ aliquid similiter de Electuario ad quant. dimidiæ auellanæ.

Syrupus.

℞. Syr. de hyssopo ʒ vj.
de stœch. comp. ℥ ß.
Oxymell. Scill. ℥ j.
Simpl. ℥ ß.
Aq. infus. lauend. ℥ j.
Hyssopi ℥ ß. Misc.

Syrupus iste optime linguæ affricabatur, & eum successu fœliciter sublatus stertor, & respirationis difficultas:

Electuarii.

℞. Cons. Saluiæ.
Anthos.
Beton. an. ʒ vj.
Loch. sani & expert.
de squilla an. ℥ ß.
Mithrid. opt. ʒ j.
Spec. Diaprassii.
Dianthos.
Plirisarc. an. ℈ j.
Diacastor. ℈ ß.
Syr. de hyssopo q. s. fiat Elect.

Ad horam tertiam pomeridianam, vel post eo am duabus horis vsurpandam exhibuit potionem seq. ex incidentibus & abstergentibus:

Potio longa.

℞. Rad. feniculi.
Petroselini an. ʒ iij.
Ireos Illyr. ʒ ij. ß.
Pæoniæ ʒ ij.
Enulæ camp. ʒ j. ß.
Liquir. rasæ ℥ ß.
Sem. anisi.
feniculi an. ʒ iij.
Chartami excor. in petia ʒ ij. ß.
Gran. pæoniæ ʒ iij.
Hordei mundi m. j.
Prunor. vng. nu. vj.
Iuiubarum nu. iij.
Passular. ℥ ß.
Herb. hyssopi m. j.
Prassii.
Tussilag.
Maioran.
Origani.
Beton. an. m. ß.
Saluiæ.
Stœch. Arab. an. p. j.
fol. Sennæ Alex. ʒ viij.
Agarici in oxymell. infusi ʒ v.
Zinzib. ʒ ij.
Coq. in s. q. aq. ad mediet.
℞. Col. ℥ xiij. dulcoretur additis:
Mellis desp. ℥ j ß.
Syr. de hyssopo ℥ j. ß.
de stœch. composit.
Oxym. simpl.

Scyllit.an.℥.ß.
Cinam.elat.pul.ʒ.j.

Suspendatur in petia, & sæpe post vnam aut alteram ebullitionẽ exprimatur; & fiat potio longa pro 4. dosibus.

In catarrho suffocatiuo, pro viro quodam Nobili,

D. Ioh. Cratonis
Consilivm XX.

Catarrhvs ita illi molestus fuit, vt inter cibum sumendum, item noctu aliquories ob compressionem spiritus cogeretur surgere, & deambulando materiam discutere, quod ni faceret, in maximam difficultatem anhelitus, & quasi suffocationem incidere videbatur.

Diuersionem catarrhi in constantissimo viro natura nos docet, cum minus male habeat, cum podagrica mala adsint. Quomodo autem diuertendum sit ambigo, præsertim cum interdum brachia post somnum quasi destitui conqueratur. Etsi vero cauteriorum vsu ad curationem nihil videtur melius, quæ non solum in crure; sed etiam in brachiis adhibenda censerem; tamen ob hyemem interea fotissimo lixiuio, & panno asperiore cubitum confricarem, atq; hoc modo exulcerarem istas partes, quæ ne cōsolidentur; sed plurimum materiæ efflueret operam darem. Non absq; dolore fit; sed ob vtilitatem ęquo animo ferat Quum vero ob fluxionem ad pectus, si aucta intemperies in ipso, neque decoctum guaiaci, à præsenti Medico exhibitū, frigiditatem illam, & humiditatem præter naturam tollere potuerit, duobus remediis præcipue vtendum censerem. Primum est:

Remedia duo frigid. & humid. intemp.

℞. Succi veronicæ. Vel:
Syrupi de betonie.℥iiij.
Extract.calam.aromat.ʒj. Misce.

Sumat mane coeblearia duo vsq; ad dies decem. Hoc medicamentum si prodesset parum, aliis decem diebus decoctum cardui benedicti cum syrupo de succo cardui sumeret, & cum mane calide bibisset, lecto se per duas horas contineat. Hæc dua remedia seruata optima victus ratione si nō prodessent integre, expurgato corpore ad cauterium deuenirem, quod etiam fieri deber ante illa duo remedia. Ad purgandum nihil melius esset oxymelle cum agarico. Oxymel compositum Gesneri quoq; conduceret. Sed omitterem helleborum album, & agarici pondus augerem. Valde asthmaticis cōperi prodesse, eoq; omnino cum manna & syrupo rosato solutiuo vtendum censeo. De Termis est quæsitum. Cum autem ad calorem naturalem reuocillandum, ad diuertendam quoq; materiam catarrhi, trabendo illam foras, & absumendum nihil illis videatur conuenientius, sane ego quoq; hoc auxilium minime negligendū arbitror. Vellem autem eiusmodi esse, quæ calefaciant & siccent, cutim exulcerent, & potari etiam possint.

Purgatio.
Oxymel. Gesn. Asthmaticis prodest.
Thermæ.

In catarrho, cum periculo suffocationis, pro Consule quodam Argentoratensi.

D. Ioh. Cratonis
Consilivm XXI.

Difficile quidem est curare catarrhos, qui in pectus decumbunt, idque multis de causis, quarum prima est, quia capitis temperies plurimum mutata, & pectoris omnia vitia per se grauiora sunt. Altera, quod propemodum indicationes curatiuæ diuersæ incurrant: Materia enim quæ fluit, cum tenuis sit, refrigerantia & incrassantia requirit: Ea vero quæ exspectoranda sunt, & ipsos pulmones iuuent, incidentia & abstergentia cum dulcedine quadam requirunt. Deniq; diuturni catarrhi plerumque Melancholicos faciunt, quia vel de recuperanda sanitate desperant, vel varia, ac propterea non perpetuo recta, vel tuta medicamenta tentant: Vtcunque autem sit, natura morbi atq; ægri recte considerata, huic viæ, quam ratio monstrat, insistendum est, atque illud Hippocratis tenendum; secundum rationem facienti, si non succedat secundum rationem, non est ad aliud transeundum, dum manet, quod à principio visum est rectum. Possem vero de natura ægri atque morbi mihi perspecta & explorata recitare; sed omissis prolixis commentationibus, tria mihi in hac curatione præcipue necessario obseruanda videntur. Primum, vt temperies cerebri, quæ haud dubie calida & humida est, corrigatur, & opera detur, ne vel ab internis causis, vel externis lædatur. 1. Secundo, vt tenuitas materiæ fluentis corrigatur. 2. Tertio, vt pectori, ad quod catarrhus fluit, succurratur, ne vel catarrhus suffocet, & spiritus aliquādo cum periculo intercipiat, vel pulmones offendat. 3.

Catarrhi pectorales cur difficulter curantur.
Exspectoranda qualia.
Diuturni catarrhi plerumq; Melancholicos faciunt.
Canon Hippocratis.

Quod ad primum attinet, plurima quidem apud omnes Medicos repeniuntur remedia; verum quæ cum nimia caliditate exsiccant, minime tuta sunt: Itaq; lotiones etiam ex decocto frigidarum atque siccantium herbarum, cum in abstersione plerumque peccetur, parum probandæ. Vetum cum vel consuetudo, vel necessitas requirit, lixiuium, in quo folia rosarum rubearum, & folia myrtbi fint cocta adhiberi potest,

Intemperiē calidam & humidam capitis corrigentia.
Valde exsiccantia nō sunt tuta.

potest, modo postremo aqua frigida caput abluatur, & pannus calidus fumigatus pul. rosar. atque styrace applicetur. Potest & sacculus ex rosis & myrtho fieri, atque pulueres corallorum addi, qui suturæ coronali frequenter applicetur. Si maior exsiccatio requiritur, sacculus è furfuribus hordei macetis, & gummi hederæ paretur, & posteriori parti applicetur. Cum vero nimium vehementi impetu ruit, accipiatur fermentum, & cum puluere Santalor. rubeorum, atque aceto subigatur, & capiti tamquam Emplasttum imponatur. Non velim (quod quidam faciunt) spiritum vini adiicere. Vnam spem plerique habent in vesicatoriis, & fermento aceto humefacto, inspergunt puluerem cantharidum, ac abrasis capillis in sututa coronali applicant. Sed hoc remedium, nõ arbitror prius adhibendum; quam extrema necessitas, hoc est, spiratio intercepta hoc postulet. Cum enim ea actio, per quam vita sustentatur, cessat, fortiora omnia ad seruandam vitam subministranda sunt, vt tutum sit, non modo vesicatoria, sed etiam cauteria, frictiones fortes ligaturas, & omnia, quæ diuertunt materiam, adhibere. De causis vero tam internis, quam externis lædentibus cerebri intemperiem, & præcautione, longus futurus esset sermo, si singula persequi velim; Aerem humidiorem, siue calidus sit, siue frigidus, oportet vitare, nec ex calido loco (quod non parum obest) se subito in frigidum conferre debet; subterranea omnia loca, item cubicula humida, vt sunt ea, quæ testudine tecta sunt, & concamerata vitanda; non admittendus aer nocturnus, nec apertis fenestris dormiendum. Noctu atque interdiu in ore gestet hos orbiculos:

Sacculi catarrhũ exsiccantes & suspendentes.

Vesicatoria quando adhibenda.

Rotula intercipientes.

℞. Boli armeni præpar. ʒ ij.
Gummi Arabici.
Tragacanthi an. ℈ ij.
Sem. papau. albi ʒ j.
Nucis mosch. tostæ ʒ ß.
Sacchari penidii ℥ j.
candi ℥ ß.

Cum mucilagine sem. cydoniorum ex aqua rosac. f. orbiculi parui. Vtatur optima victus ratione, & omnia, quæ caput fumis replent, vitet. Ea cum haud dubie prolixe monuerint Medici, à quibus consilia Magnificus Dominus habet, recensere superuacaneum esset. Hoc vnum non est prætermittendum, vt à cibo sumpto puluere, qui euaporationem prohibeat, vel carne, aut succo cydoniorum vtatur. Puluis hoc modo fieri potest:

Puluis pectoris vel morsuli.

℞. Coriandri preparati ʒ vj.
Corallii rubri.
Rosarum rubear. an. ℥ j.
Margarit. ℈ j.
Sacchari ℥ v. Misc.

Si puluere vti non velit, dissoluatur saccharum in aqua rosacea, & addatur parum succi cydoniorum, ac fiat confectio in morsulis. Capiat vnum post cibum, vel cochleare paruum de puluere sumat. Hæc, quæ modo relata sunt, ad secundam etiam nostram intentionem, videlicet ad interceptionem, & tenuitatem materiæ inhibendam faciunt. Cæterum vbi ea materia paulo vehementiori impetu ruit, vel coqui nequit atque difficultatem spirationis facit, continuandus interdum est vsus syruporum refrigerantium, vt syr. de papauere, de iuiubis violarum, qui vel misceri, vel separatim dari in aliqua aqua, cui decoctum Sebesten addatur, possunt. Item diacodion, cuius ista est descriptio:

Diacodion.

℞. Capitum papaueris albi, nu. x.
Siliquarum pinguium ℥ j.
Myrtillorum ʒ vj.
Bulliant in ℔. iiij aquæ
ad remanentiam ℔. j.
Additis sacchari penidii ℥ iij.
ad spissitudinem sufficientem.

Sumat vel de syrupis, vel de diacodio isto cochleare vnum, vel duo, hora decubitus. Si magis vellet catarrhum exsiccare, accipiatur scrupulus vnus pillular. de cynoglossa, atque de eo reformentur pillulæ nouem. De quibus sumat hora decubitus tres, maxime cum hoc malum, sicut superioribus diebus factum est, Magnificum virum vrget. Potest tuto etiam integer scrupulus pro vna dosi sumi. Scio isto vno remedio non paucos, qui grauissimis catarrhis infestati sunt, sanatos.

Pillulæ de cynoglossa.

Tertia intentio etiam ex secunda pendet, sed cum in omnibus morbis pectoralibus plurimum adiumenti à bolo armena esse, periti Medici sciant, meum est consilium, vt interdum cum diacodio, à me præscripto, bolus adhibeatur, & interdum etiam lambendo huius pauxillum assumatur. Potest vero ad ℥ j. diacodii ʒ j. boli addi: Pectus autem sæpe inungatur sequenti vnguento:

Pectoralia.

Bolus armena.

Vnguentũ pectorale.

℞. Ol. amygdal. dulc. ℥ j. ß.
Pinguedinis gallin. ℥ j.
Croci ℈ j. Misc.

Gestet linteolum triplicatum supra pectus, idq; semper muniat. Interdum etiam bibat decoctum Raparum hoc modo; Accipiantur Rapæ, iisque cortices adimantur ac incidantur, & affusa aqua, coquantur parum, abiiciatur primum ius, deinceps rur-

Decoctum pectorale raparum.

fis alia aqua affundatur; exprimatur fuccus, cui addatur parum butyri recentis, & facchari candi. Quantũ hoc decoctum in morbis pectoralibus profit, ac materiam in pulmone collectam foluat, re ipfa comperi. Itaque Magnifico Domino diligenter commẽdo;& ne fæpe mutet Medicos & Medicinas, cum in eo graue fit periculum, moneo. Vt autem hæc à benigniffimo DEO fortunentur, precor.

Medici & Medicinæ non fæpe mutanda.

In deftillatione à capite, memoriæ diminutione, vertigine, fpatulæ ac pectoris dolore, ventriculi debilitate, & vrinæ fabulofitate.

D. HIERON. CAPIVACCII CONSILIVM XXII.

CONQVERITVR Reuerend. Patiens de quadam capitis deftillatione, memoriæ diminutione, ac dum cibus concoquitur, præter alia tempora, de vertiginofa affectione, de leui quodam fpatulæ & pectoris dolore, præterea de ventriculi debilitate, & deinde de vrinæ fabulofitate. Quorum malorum, ne ea gratis relata effe videantur, quædam indicia in medium funt proponenda. Vt autem à deftillatione incipiamus, dicimus eam manifeftari ex eo, quia nofter patiens affidue ferme exfpuere cogitur, doloremque quamquam leuem, in humero & pectore per interualla percipere folet. Aliquando autem, fed potiffimum, dum celebretur concoctio, caput veluti circumagi videtur, neque quemadmodum antea folebat, præterita facile memoriæ fuggeruntur. Ventriculi vero imbecillitas, ex difficili ciborum coctione, facili cruditatum generatione, perfpicua facile redditor. De vrinæ veto fabulofitate nihil in præfentia dicendum, cum intuentium oculis clariffimam fefe præbeat. Vnde omni cum diligentia horum affectuum caufæ funt indagandæ, vt his inuentis, vtiles indicationes hauriantur, ac remediorũ materiæ inueniantur. Dubiũ nõ eft deftillationẽ illam generari labefactata facultate alteratrice ipfius capitis, ob intemperiem humidam, nec non aliquo modo frigidam, cuius ratione plurima pituita generatur, à qua cum expultrix cerebri aggrauetur, infurgit ad expellendum, portionemque craffiorem per folita naturalia profluuia, per os fcilicet & nares impellendo extra protrudit. Portionem vero tenuiorem ad fpatulas pectusque demandans, eft in caufa, vt fui præfentia partes illæ tendantur, ex quarum tenfione fit folutio quædam vnitatis, vnde leuis ille dolor oboritur. Si autem ad memoriæ diminutionem oculos dirigamus, facile nobis apparebit, eam ab iifdem intemperantiis ortam effe, à quibus ipfammet capitis deftillationem, paulo fuperius, genitã effe determinauimus. Quod fi ventriculi debilitatem confideremus, non erit difficile eius quoque caufam inuenire. Patet enim huiufcemodi affectionem effe genitam, labefactata facultate alteratrice, ipfius ventriculi ob intemperiem frigidam & humidam cuius merito fit, vt cum cibus non probe concoqui poffit, cruditates aliquæ in ventriculo generentur, à quibus aliquando flatus quidam excitantur, qui cum ad inteftina defcendunt, per fedem fenfibiliter euacuantur. Cum autem furfum tendunt, in caput deferuntur, & funt in caufa, vt fpiritus animalis inordinate moueatur, caputque veluti circumagi videatur. Neque eft vt vereamur hos vapores in capite generari. Cum materia, & agens, vt diximus, in eo reperiantur. Hæcque fiunt dum cruditates in ventriculo detinentur. Cum autem ad iecur deuoluuntur, funt in caufa, vt leues quædam obftructiones in eo oriantur, quarum ratione fit, vt iecur aliquo modo calefiat. Calefactum autem in materiam illam pituitofam agens arenulas illas, in vrina apparentes producat. Quibus hunc in modum conftitutis, neceffarium eft, caput in primis exficcare, & aliquo modo calefacere. Ventriculum item calefacere & exficcare. Materiam in iecore obftructionis caufam elidere, iecurque leuiter refrigerare, pituitam illam craffam attenuare, vifcidam detergere, frigidam calefacere, ruentem ad pectus & humerum intercipere, deriuare, reuellere, & euacuare, flatus difcutere. Virtus vero & tonus harum partium vna cum virtute totius eft conferuanda, habita prius de toto prouidentia. Quibus fcopis fatisfacere non eft quidem impoffibile, eft tamen ad fummum difficile. Nam fi confideremus vehemẽtiam ratione dignitatis, eam fatis infignem reperiemus, fiquidem læditur caput, quod eft mẽbrum principaliffimum; Cuius actio confert non modo gratia vitæ, verum etiam melioris vitæ. Ventriculus autem etiamfi non fit pars principalis: Principales tamen ęmulatur, cum eius actio nutritioni totius inferuiat, vnde ratione huius, vahementia non fpernenda emergit. Si autem confideremus vehementiam ratione propriæ effentiæ, eam intenfiffimam reperiemus. Nam vifcerum relatorum intemperantiæ plurimum à naturali ftatu recedunt, cum in habitum quafi conuerfæ effe videãtur. Pituita quoque deftillans, ab hoc ftatu naturali valde aborret, cum ad locos indecentes moueatur, copiofior gignatur, frigida, craffa, ac vifcida exiftat, vt horum omnium

Caufa deftillationis à capite.

Cruditates in ventriculo, & quæ ex his fequuntur fymptomata.

Indicationes curatiuæ.

Prognofticon.

mnium ratione difficilis admodum curatio redditur. Cæterum de hoc casu non est omnino desperandum, postquam virtus secundum quantitatem & qualitatem in hoc ægrotante satis robusta existat. Est enim iuuenili ętate constitutus, bono satis corporis habitu prædidus, vt hac ratione sit optime sperandum.

Chirurgia.

Quo ergo ad curationem, & primo chirurgicam, cum habeat hęmorrhoidas innatas, suademus, vt per eum locum sanguis mittatur, in moderata tamen quantitate. De fonticulis autem nihil in præsentia dicendū esse existimamus.

Pharmacia.

Quo ad pharmaciam: Leniatur aluus cum mell. rosar. fol. in iure, pręparentur humores cum iurib. alteratis, cum beton. stœch. calamen. &c. Purgentur deinde cum Agarico & Rhabarbaro infusis in decocto fructuum & florum cum folio senæ, addito syr. de Polypodio, purgetur deinde caput masticatoriis leuibus, aut cum Mastiche tantum, si destillatio infestet, & non sit vehemens: quod si forte infestaret, id pręstare poterit errhinis paratis. Verbi gratia, cū succo maioran. saluia, beta, & similibus. Quod si manna his infunderetur, non esset à ratione alienum.

Decoctum chynæ.

His peractis probatur decoctum per plures dies assumptum paratum cum chyna, cum portione ligni Sassaf. addit. borrag. stœch. calmen. iuo, & similibus. Hoc eodem tempore vti poterit stillicidio supra futuram coronalem parato ex aquis Aponēsibus, si hic erit, sin minus, parari poterit ex lixiuio alterato cum herbis præscriptis, nec nō etiam cum aromatibus, vt cum nuce muscata, mace, cinamom. caryophyl. A stillicidio autē caput diligenter exsiccetur: deinde supra suturas ponantur pulueres ex beton. stœch. &c. Et postea ceratum ex betonica.

Probatur præterea stillicidium supra ventriculū ex aquis pędictis, vel ex oleo de mastice, de absynthio, cum aromatib prædictis, & vino generoso, decoctis in duplici vase. A stillicidio autem diligenter exsiccetur ventriculus, & supra eum imponatur ceratum ex mastice paratum cum puluerib. ex mace, caryophyl. &c. Post hæc assumere poterit, per plures dies aquas Thermales Diui Petri. Vti deinde poterit conseruis ex betonica, ex flor. rorismarini, & similib. Præterea hac futura hyeme in vsu babebit singulis saltem 10. diebus, theriacam antiquam, vel mithridatum antiquum. Victus ratio propositis respondeat, vnde sit moderata, & moderate attenuans. Vinum probatur medicatū, quod parari poterit tempore debito cū ligni portione, beton. stœch. calam. maioran. melissa. Notandum autem q ratione æstus, qui actu adsunt, nihil omnino in pręsentia agendum, quia virtus nō posset sustinere vim medicamentorum & æstuum, & ideò prædicta omnia facienda erunt aduentante autumno. Er hæc, &c.

In catarrho, ex ventriculi frigiditate, pro quodam Theologo.

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM XXIII.

Fluxiones inueteratæ difficulter tolluntur.

DIfficile est inueteratas fluxiones tollere; sed tamen difficilia etiā attentanda esse cum ratione monemur. In hoc corpore vsitatus Medicorum circulus obseruandus, quoniam à partibus subiectis, maxime vero ventriculo caput læditur, caput nimirum esse roborandū, & prouentum pituitæ in ventriculo prohibendum, operamq; dandam, vt cruditates vitentur. Ab hoc quidem faciendum curationis initium, & recta victus ratio in primis obseruanda. De illa autem agere nimis prolixum foret, & minime necessarium, præsertim cum Reuerendus Dominus, quæ noxia sint, iam vsu comperit, & ea cum diligentia vitet. Vt autem prouentus pituitosi humoris impediatur, velim singulis septimanis, aut saltem singulis mensibus bis dimidia bora ante cœnam ʒj. pillul. mastich. sumere: Matutinis vero horis isto vnguento ventriculum inungere,

Pillulæ Mastichinæ.

Vnguentum pro ventriculo.

℞. Mastichini olei ℥j.
Nardini ℥ß.
Ol. nuc. mosch. ʒj.
Mastichis pulueris ʒß.
Ceræ parum, misce fiat linimentum.

Cæterum vt ventriculus ipse, atque caput quoq; adiuuentur, mane de hoc Electuario ad magnitudinem castaneæ sumat:

Electuarium ventriculū roborans.

℞. Diacori ℥iij.
Calami aromatici conditi & incisi ℥j.
Caryophyll. incisor. ʒij.
Spec. aromat. rosat. ʒj.
Misc. fiat Electuarium.

Mane autem, priusquam hoc electuariū sumat, os aqua saluiæ eluat. Sed cum Reuerendus Dominus ligno atq; sarsaparilia propter catarrhum & pustulam in pede vti decreuit: primum erit necessarium, vt optime corpus euacuetur: nam medicamenta illa parum adiumēti, nisi exacte expurgato corpore afferunt; Imo sępe magis lędunt, quam prosunt.

Præparentur autem humores primo isto syrupo per dies quinque:

Præparatio humorum ante vsum salsæ.

℞. Rad. cichorei ℥j.
Herb. betonicæ.
Cardui benedicti.
Veronicæ. an. p. j.
Decoquantur in q. s. aquæ puræ.
℞. Colaturæ ℥iiij.

Syr. de betonica ℥ j.
Mellis Rosati ℥ ß. Misce.

Vbi humores præparati fuerint, tandem alternis diebus hanc potionem purgantem ter sumat:

Potio purgans.

℞. Passular. ℥ j.
Scolopendriæ.
Veronicæ.
Cardui benedicti.
Betonicæ.
Melissæ an. m. j.
Flor. borraginis.
violar. an. m. ß.
Agarici albissimi ʒ vj.
Rhab. electiss. ʒ iij.
Epithymi.
Fol. Senę select. an. ℥ j.

Fiat horum decoctio in q. s. aquæ puræ, & fortiter exprimatur, ac decoctum vsui seruetur.

℞. pro vno haustu ℥ iiij.
Syr. rosat. solut.
De pomis cum helleboro an. ʒ vj
Mannæ calabrinæ ℥ ß.
Misc. sic pro vno, & reliquis.

Vbi ita fuerit expurgatus, tandem sumat:

Decoctum ligni & sarsæ.

Limaturę guaiaci ℥ j. ß.
Sarsę pariliæ incisæ ℥ j.
Aq. ℔. iiij.

Decoquantur ad medietatis consumtionem l. a. ita vt vno die prius macerentur, & sumat, ℥ vj. pro vna vice. Hic potus ad dies quatuor satis est.

Itaque singulo triduo nouum decoctum paretur, eoque ad 25. vel 20. dies vtatur, cum debito sudoris, & victus regimine. Semper autem bis decoquat lignum, & radices, & nouum lignum, ac radices alias priori addat. Si in potu quoq; ad cibum ligno vti volet ad ℔. j. ligni ℔. xv. aquæ affundat, decoquat ad tertias, decocto feruenti adhuc iniiciat passulas. Cum aluus est suppressa huic decocto folia senæ selecta imponat, atque de eo ante cœnam bibat.

Aluo suppressa decocto guaiaci folia senæ imponenda.

In catarrho ex ventriculi vitio.

D. IOAN. SIGISMVNDI

CONSILIVM XXIIII.

FLVXIONES vobis vt frequentes; ita molestæ, ventriculi intemperati vitio proueniunt. Ab hoc enim vapores eleuati caput petunt, qui ibidem condensati in diuersas partes, pectus præcipue & humeros defluũt, ac ne grauiora excitent mala, tempestiue sequentibus præcauendum:

I. Potione digerente, quæ præterquã quod fluxionem coerceat, acrimoniã etiam mitigat, ne pulmoni aut pectori quid mali inferat, imo vna deterget, ne adhæsu ventriculum lędere possit:

Potio digerens.

℞. Syr. iuiubini ℥ ij.
Mellis rosati colat. ℥ j. ß.
Aq. menthæ.
Betonicæ.
Buglossæ an. ℥ ij. ß. Misc.
detur tribus matutinis.

II. Quarto die sub vesperam ante somnũ pill. seq. blande ingerantur:

Pilulæ.

℞. M. pill. de Agaric.
Assaiaret.
De Hiera simpl. an. ℈ j.
Rhab. el. ℈ ß.
Spicæ Indic. gr. j.
Diagridii gr. iij. ß.
Cum aq. viol. f. pill. instar granor. piperis.

III. Rotul. quatuor ter de die masticentur:

Rotulæ.

℞. Spec. diatr. frig. ʒ j. ß.
Aromat. rosf. Gabr. el. ʒ ß.
Cinamomi elect. ℈ j.
Nucis moschat. ℈ ß.
Cum sacc. albi aq. rosarum redolente diss. ℥ iiij. f. conf. in Rotulis.

IV. Cibus semper Elect. concludatur seq.

Electuarium, preseruatiuum.

℞. Conf. rosar. ℥ j.
Diacydon. simpl. ʒ vj.
Nucis moschat. cond. n. ij.
Coral. rubr. præpar. ℈ j.
Manus Christi perlati. ℥ j.
Cum Mina cydon. f. Elect.

In catarrho, cruditate, & flatibus, calore innato diminuto, cum præseruatione à morbo Vngarsico, dysenteria, atq; venenis, pro quodam Consiliario Cæsareo,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM XXV.

RECTE quidem præcepisse Celsus mihi videtur, cum inquit: Sanus homo, qui & bene valet, & suæ sponte est, nullis se obligare Medicorum legib. debet. Sed cum ii, qui Reipub. seruiunt, & itinerum atq; peregrinationum molestias sustinere coguntur, minime suæ sponte sint, cum ex salutari loco in grauem, & ex graui in salubrem transire, à labore ad otium subito, ab otio ad laborem se conuertere, denique in vniuersa victus ratione & vigiliis, multa intempestiue facere soleant, sane vt præceptis Medicis interdum admoneantur, ne in periculum incurrant,

Politici valetudinis rationem habere non possunt.

Loca propè peregrinantib. currāt, necessarium videtur. Scripserunt autem multi ea, quæ iter agentibus necessaria sint, sed ita vt sine prudenti consideratione, vix vtilia scripta videantur. Considerandi antem constitutionem corporis Nobiliss. viri, & si omnia integra esse videantur; ramen cum catarrhis & flatibus molestetur, aliquā esse caloris innati, qui est opifex omnium actionum naturalium, diminutionem factam necesse est. Et cum haud dubie cruditates interdum oriantur, nō mirum si excrementis abundet. Itaq; duo potissimum mihi necessariò obseruanda videntur: primum vt corpus excrementis vacet. Deinde vt calor innatus, idoneis medicamentis, præsertim cum otiosus est, iuuetur, & ab aëris iniuria spiritus vitalis, totumque corpus ab iis, quæ venenata qualitate prædita sunt, muniatur.

Diæta quo simplicior eo melior. Quod ad primum attinet, optima victus ratio plurimum conducit. Ea autem erit melior, quæ simplicior. Varios igitur cibos non misceat, dum forìs prandet, vel cœnat in locis suspectis, nimia condita, dulcia, acetosa fugiat. Assis potius, quam elixis vtatur, & vno cibo sit contentus. Cæterum cum inter domesticos est, mollia semper reliquos cibos præcedant, ita enim aluum humidiorem reddet. Vbi est obstructio, interdum vuas passas ex iusculo gallinaceo, cum saccharo in prima mensa comedat. In cœna atripticem manducet, quam & vulgo spinachiam appellamus. *Raphanus.* Raphano etiam tuto vtetur: Nam is venenis resistit, & aluum soluit. Pisces & carnes ne misceat, à lacticiniis abstineat, solis piscibus elixis, vel assatis vtatur. Et vt potus sit purus, videlicet vinum, neque annosum nimis, neque valde recens operam det. Medicamentis vllis ad soluendam aluum non velim temere vti: sed si res *Pillula mastichina.* postularet drachmam vnam pillularum Mastichinarum, quadrante horæ, ante cœnam assumere posset. Sed isto quoque medicamento, cum cœlum calidius est abstineat. Ad prouentum vero vitiosorum humorum facit non solum cibus & potus, verum aer quoque, proinde quantum potest intemperiem illius vitare studeat. Aduersus autem nocturnum, in primis sese muniat, & dum potest, noctu eum ad se non admittat. Muniat bene corpus, nec aperto pectore, vel capite, dum calefactus est, auram excipiat. In *Cortices citri.* ore, præsertim cum ieiunus est, cortices citri gestet. Mane cortices citri conditos assumat: Somnum à meridie, quantum potest, fugiat Calefactus admodum, & de via fessus abstineat à potu, vel panem saltem ex vino sumat. Non refrigeret valde vinum, & ab aquis ignotis sibi temperet; pectus triplici & quadruplici linteo muniat, pedes nō humectet. Interdum mane vino & sale abluat, vel aceto atque sale soleas confricandas curet. Vbi ventriculus vel ex cruditate, vel aliis de causis dolet, hoc vnguento inungatur: *Vnguentum stomachale.*

℞. Olei oliuar. recent. ℥ iij.
Rof. rubear.
Absynthii Romani an. p. j.
Mastiches.
Caryophyll. an. ʒ j.

Vini optimi ℥ ij. Decoquantur ad vini consumptionē, & exprimantur fortiter. In æstate simplici, tantum oleo isto vtatur; vbi verò cœlum est frigidius, ad vnciam vnam istius olei addatur olei nucis moschatæ ʒ j.

Vt autem ad secundam propositi nostri partē deueniamus, & medicamenta illa, quę calorem innatū roborant, ostendemus. *Modus roborandi caloris natiuum.* Primum hic ordinata sunt, tria videl. Electuariū & duæ confectiones ex oleis destillatis, iis vtatur, donec calores ingruant, & matutinis horis de Elect. ad magnitudinem castaneæ, de orbiculis autem vnū vel alterum sumat: Singulis vero dieb. mutet. Ingrauescentibus autem calorib. mane saccharum rosatum sic præparatum assumat ad castaneæ magnitudinem: *Saccharum rosatum.* ℞. Confer. rof. Damas. lb. j.

Spec. aromat. rosat. completi & fideliter dispensati ʒ ij.
Margaritar. præpar. ʒ j. Misc.

Hoc electuar. sicut & alia, præseruabunt quoq; à synocho putrida, quod genus febris vulgo morb. Vngaticus dicitur, præsertim si lotionem illam pedū ex aceto & sale non neglexerit. *Morbus Vngaricus siue synochus putrida.* Cæterum vbi de hac metus est, etsi tutissima præseruandi ratio est à crudis abstinere; tamen ad Elect. præscriptū addat ʒ ij. ter. sigil. & paulo plꝰ nuce castanea assumat.

Si aluus in æstate esset adstrictior, myrobalanum vnum conditum mane comedat, & *Aluus adstricta.* cum lecto surgit, desidere assuescat. Multū enim consuetudo naturam adiuuat, & in vtramq; partem valet. Hæc etsi ad præcautionem monuisse satis videatur: tamen quędā particularia addam. Ea licet vix scribi possint propter circumstantias corporis & causarum, quę curationē variant; tamen quæ vt plurimum prodesse videntur, breuiter attingā. *Methodus curationis synochi putride.* In morbo Vngarico, seu in synocho putrida, cum materia plerumq; ad caput repat, omnib. modis diuertēda. Initio igitur statim decoquātur rad. cichorii in iure macro pulli, & in decocto percolato dissoluatur; Mannę Calab. ℥ ij. ebibat calide 2. horis ante cibū. In sequenti die mittatur sanguis, atq; id ante 4. diem fiat. Recte quidē primo ex pede, deinceps ex brachii vena, vt appellant Medici, mitti existimāt. Misso sanguine plantis pedib. applicetur raphanus cōminutus, & sæpe is mutetur. plurimū ex applicatione raphani adiu-

menti esse in multis animaduerti. Materia omnib. modis è corpore ad superficiem est trahenda. Itaque Hungari frictionib. ex allio & sale vtuntur, sed rectius datur decoctū scordii cum radicibus Taraxaci, si post illud sudare potest, præsertim quarta die exacta, plane videtur extra periculum. Interdum magna est faucium ariditas. Tunc lac è seminib. melonum efficitur, & eo fauces eluuntur. Interdum insignis est debilitas, & putredo longius progreditur, tunc margaritarum præparatatum in succo limonū aliquid dissoluitur, atque aquæ borraginis additur, deque eo sæpe ægri bibunt. Ad somnum datur vesperi decoctum aquæ hordei, in quo dactyli duo ebulliant, & fit cum sem. papaueris albi. emulsio, vel syrupus de papauere, atque violatus additur hoc modo:

Faucium ariditas.

Pro somno conciliando.

Emulsio.

℞. Aquę hordei probè coctæ ℥iiij.ß.
Dactylor. enucleat. n. ij.

Ebulliant & colentur. Colat. adde sem. papaueris albi. ℥j. fiat emulsio, cui adde syr. de papauere.

Violacci an. ℥ß. Misce.

Prodest etiam, vt tempora & nares, item volę manuum & pedum inungantur medulla ceruina. Sed in somniferis exhibendis diligens est adhibenda cautio. Tutissimum est oxyrrhodino vti hoc modo:

Oxyrrhodinum.

℞. Aquar. lactucæ.
rosarum an. ℥.
Olei rosat. complet. ℥ ij ß.
Aceti rosati ℥ß. Misce.

Dysenteria quomodo caueatur.

Hæc de synocho putrida. Dysenteria bene caueri potest, si quis à fructibus abstineat, & excrementa laborantium, maxime ventris, vitet. Vtatur quotidie Conserua rosarum veteri cum bolo, vel terra sigillata. A potu aquæ abstineat, nec vinum nimium refrigeret. Curatio præcipue per Clysteria: primum, abstergentia & mundificantia: deinde, consolidantia & roborantia perficitur: Ea præscribere nō necessarium videtur. Ad præcautionem veneni quod attinet, primum illud, quod quidam dixit, obseruandum; venenum ex auro bibi. Ad mensas enim pauperum minor de veneno suspicio. Varia itaque in diuitum mensa, splendide condita, dulcia, & acetosa nimis, cauenda. Si post cibū nausea, vertigo, vel similis quædam affectio, vt anxietas & sopor oritur, statim decoquatur stercus gallinarum, & addatur butyrum vel oleum, atq; tepide bibatur, rursusq; euomat. Si venenum mordicet, atq; vellicet ventriculum, sicut fit, cum Adamas aut similia propinantur, vtatur multū butyro, cui admisceatur terra sigillata. Ad reliqua venena valet Theriaca, Mithridatium, maxime autem succus è pastinaca illa, quam nos Gelbrüben appellamus. Item succus Raphani commendatur. Ad frigida venena plurimum vtimur bono vino, item spiritu vini. Ad præcautionem autem nihil conuenientius vulgari illo Electuario è nucibus iuglandibus, ficubus & ruta. Fit autem hoc modo:

Venenum ex auro bibi.

Vomitoria in suspicione veneni.

Succus pastinacæ aduersatur venenis.

Electuarium contra malignitatem è nucibus.

℞. Nucum iuglandium excorticatar. partem vnam,
Salis &
Foliorum rutæ partem sextam.
Ficuum quantum ad incorporandum satis. Misc.

Potest etiam hoc modo paulo valentius fieri:

℞. Nucum n. xx.
Ficuum n. xv.
Rutæ m. j.
Rad tormentillæ ℥ iij.
Salis ℥j.
Mellis q. s. fiat Electuarium.

Eo vtatur mane ad nucis castaneæ magnitudinem. Interdum nucleos seu semina citri assumat, & se præpotenti DEO, in cuius manibus nostra vita, & cuius Diuina prouidentia reguntur omnia momenta illius, commēdet. A quo & ego hæc, quæ scripsi, & Nobilissimi viri profectionem, atque vniuersam vitam benigne fortunari ex animo precor.

In destillatione à capite, anhelitus difficultate, febre hectica in secunda specie, & atrophia seu macie secundum totum corpus,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM XXVI.

CONQVERITVR Vir clarissimus de capipitis destillatione, anhelitus difficultate, de febre hectica in secunda specie, & vltimo de atrophia seu macie, secundum totum corpus. Destillatio etenim ex eo manifestatur, quoniam Clariss. Patiens semper exspuere cogitur. Non est autem salsa materia pituitosa, quæ exspuitur, nec alio sapore prædita, neque etiam est crassa, siquidem nullum inter spuendum in ore saporem percipit, vt sit potius insipida statuenda. Quod autem sit tenuis, oculis apertissime patet, nam vndique fluit, nullaq; eius portio coalescit. Anhelitus autem difficultas perspicua redditur, quoniam assidue in respirando defatigatur, etiamsi decumbat Si autem vel sedeat, vel surgat, vel stare velit, adeo hæc difficultas augetur, vt eo inuito decumbere cogatur, alioquin suffocationis periculum imminet. Quo autem ad febrem, eam esse in habitu & in secunda specie, non est dubitan-

Signa caloris hectici.

bitandum; nam pulsus debilis & frequens persentitur, est vacuus, durus, & ab ægro hæc febris non persentitur: Tangentibus calor mordax apparet, qui quidem est vniformis, à ciboque augetur, ac ab ægro non cognoscitur. Corpus est ad summum emaciatum. Facies adest Hippocratica, cutis est facta rugosa, & corium refert, vt non modo rorida humiditas cordis effet buerit, sed iam iam ex toto cōsumpta sit. De macie autem secundum totum non est, vt quicquam quæramus, quoniam ex se oculis manifestissime, vt diximus subiicitur. Vnde omni cum diligentia horum malorum causæ sunt indagandæ, vt inueniantur & indicationes vtiles, & præsid a necessaria, vt si fieri potest, æger sanitati restituatur. Dubium non est, destillationem illam ex eo ortam, quoniam cum ob quendam affectum à Medicis esset persuasus, vt iter susciperet, ad aquas Lucenses, eas aliquoties potauit, quæ cum non euacuarentur, imo ex toto detentæ essent, factum fuit, vt caput sit redditum humidum, vnde destillatio hæc initium habuit. Anhelitus autem difficultas à quadam satis latente causa dependere videtur: Neque est, vt dicamus, hanc esse orthopneam, quoniam qui hac vel simili affectione correpti sunt tātum abest, vt decumbere cogantur, vt potius recta ceruice tantum respirationem emittere queant. Cuius effectus ea est ratio, quoniam dum decumbunt, cum pulmonis bronchia, & pulmones etiam ipsi in se subsideant, fit vt maior respirandi necessitas oboriatur, vt proinde surgere, ceruicemq; erigere coacti sint. In quo statu arteriæ illæ magis aperte manent, vt facilius fiat respiratio. In nostro autem patiente contrarium succedit, vnde pro certo habendū est, in Diaphragmate tuberculum aliquod, vel etiam aliquem tumorem ex materia dura concretū existere, cuius ratione fit, vt septum tendatur. Tenso autem eo cum non possit, quemadmodum opus esset, sese mouere, difficultas anhelandi excitatur, quæ quidem eo magis augetur, cum sedere vel stare desiderat, quoniam cum in hoc situ est positus homo, Diaphragma magis tēditur, quam dum decumbit. Cum autem magis tendatur, fit, vt minus moueri possit, imo immobilis quasi reddatur, vt tunc suffocationis periculum immineat. Fouetur etiam hæc anhelandi difficultas, ab assidua capitis destillatione materiæ pituitosæ, quæ in bronchia pulmonis se recipiens, est in causa, vt diximus, vt anhelitus difficultas orta ob tuberculum siue tumorem, foueatur. Ab hac vero anhelitus difficultate factum est, vt cum pulmones præter naturam moueri cogerentur,

Signa orthopnoea.

Causa difficultatis respirationis.

plus iusto ob hunc motum incaluerint, quę caliditas cordi communicata, auctaque ob inopiam aeris externi, quo cordis calor euentatur, factum fuit, vt febris illa hectica in hoc corpore suas radices fixerit, auctaque semper sit, & ad hunc secundum vsque gradum peruenerit, ob causæ diuturnitatem & perseuerantiam. Semper enim illa anhelandi difficultas fuit, & in præsentia adhuc adest, vt hac de causa carnes indies imminutæ fuerint. Hinc autem factum est, vt eum totum redditum sit distemperatum, & præsertim iecur, bonus sanguis non sit genitus, quo prauo alimento, cum corpus per longum temporis spatium, per octo scilicet mēses nutritum sit: Hinc maciei intensæ occasionem etiam manifestissimam præbuit. His ergo hunc in modum constitutis, studium nostrum eo tendere debet, vt capitis dyscrasiæ corrigantur, tumoris materia in Diaphragmate existens, emolliatur, digeratur, & dissipetur. Item pituita destillans, vt frigida calefiat, vt moueatur ad locos non decentes, intercipiatur, detineatur, reuellatur, & euacuetur. In pulmonibus existens elidatur: Febris hectica, vt passio calida, indicat refrigerans, vt sicca humectans. Macies totius, & virtus partium præcipuarum vna cum earum tonu est conseruanda, habita prius de toto prouidentia. Quibus scopis satisfacere est omnino impossibile. Læditur enim caput, læditur cor, offenduntur pulmones, noxa est in toto, & omnia summam quasi apicem iam attigere. Vnde ratione horum omniū, cum vehementia quadam ratione dignitatis emergat, facile apparet, vt non nisi mors exspectetur. Intemperantiæ capitis, cordis, epatis, & totius, in habitum sunt conuersæ & confirmatæ manēr, vt augeantur indies. Vt vehementia secundum essentiam summum gradum attigerit. Habitus præterea corporis est totus emaciatus: Facultates omnes naturales & vitales in hoc ægro sunt debiles, vt hac ratione vehementia ratione virtutis sit in summo. Neque facile tolerat hæc, vt sępe suffocationis periculum immineat, vt ratione facultatis corpus gubernantis, non sit exigua vehementia, vt non nisi mors tot tantisque malis finem imponere queat. Quod autem fieri posset, esset vt setaceum fieret ferro ignito in sutura coronali, vt destillatio reuellatur & euacuetur. De setaceo in occipitio, nihil dico, quia manet semper supinus, vt hac ratione fieri non possit. Et quia pauci dies transiere, ex quo assumpsit Bolum Cassiæ, & bona facta fuit euacuatio, modo vtile erit ei exhibere parum Mannæ in iure dissolutæ. Potest præterea accipere per aliquot

Prognostica.

Curatio. Setaceum.

dies decoctum ex pauca chyna, cum althea alterarum, vt fiat emollitio tumoris septi, & ratione siccitatis totius cum malua, & ratione febris cum cichoreo. Inungatur totum cum oleo amygdalino dulc. sine igne facto, sed torculari expresso, cui permisceatur aq. acetosæ ad penetrationem, & etiam ad infricationem. Vt autem emolliatur tumor septi imponantur adipes seu omenta suis vel vituli, in regione septi, in vtroq; latere, derelinquendo medium spatium ratione ventriculi, quod spatium, ne ventriculus nimium laxetur, inungatur oleo Mastichino, vel etiam supra eo ponatur puluis ex Mastiche. Vt etiam tumor emolliatur, vti possumus Dialthea; sed latius est vti ammoniaco in aceto diss. Et hęc vtrinque, vt diximus, admouentur. Victus ratio his correspondeat: A vino abstineat, &c.

In catarrho, cum compressione Diaphragmatis pro quodam Nobili viro,

D. Ioan. Cratonis

Consilium XXVII.

IAm necessarium est laboranti corpori ægro medicinam adhibere, quam sano cibum. Vires etiam quemq; suas agnoscere æquum est, ne grauiora in se suscipiat, quam ferre queat. In hac quidem consideratione sæpe à Melancholia impedimur, & opiniones vim inferunt. Sed nihil difficile pietati & prudentiæ tuæ. Catarrhus multis nunc familiaris est, ac sola victus ratione, quam Hippocrates tutissimam medicinā appellauit, curari potest. Decoctum raparum cum butyro & saccharo multum iuuat, ac si quid flatulenti est in rapis, id aniso adiecto, vel guttula vna olei anisi corrigi potest. Thuris etiam granum vnū sub noctem assumptum roborat & exsiccat. Crede mihi, & vera affirmanti crede, malum illud in Diaphragmate maxime esse ex flatibus. Ac succus cardui, ad modū syrupi facti, oxymel, & extractum calami aromatici corrigent. Magni laboris & industriæ singularis est facere extracta, ac vix præsentes pharmacopæi & destillationū peritissimi instrui possunt. Itaq; non video, quo pacto domi parari possit. Mitto hoc, quod mihi erat relictum. Inunctio cum oleo chamomelino non poterit obesse, etsi verear, ne minus prosit, quā velim. De purgatione nihil possum hoc anni tempore cōsulere. Quæ superiori anno ineunte vere profuit, ea nunc ineunte hyeme haud dubio oberit. Omnia suum tempus habent. Itaque ver expectandum. Formulam arbitror vos habere. Nam descriptionem, si recte memini, cum consilio dedi. Boli vsus est in catarrho tenui preparando. Expecto adhuc à meo affine, qui est apud Dominum Schvvendium, si fuisset ad manus mittere, non intermisissem. Accipietis autem hic oleum vitrioli: Assumitur mane vna guttula in iusculo carnium, vel gallinarum. Extenuat humores pituitosos, atque consumit, omnesq; vias viscerum aperit. Putredinem inhibet, & humidiora corpora plurimum adiuuat, sed siccioribus temperaturis raro, & non nisi necessitate aliqua vrgente exhibendum. Viennæ, 28. Nouemb. 1567.

Decoct. raparum corrigentia. — *Flatuum discussio.* — *Extracta singularis industria.* — *Ol. vitrioli facultas.*

In catarrho ad pectus delabente,

D. Ioh. Cratonis

Consilium XXVIII.

IN curatione catarrhi recta victus ratio in primis necessaria; quæ non tantum in cibo & potu consistit, sed aere, somno, seu rebus, quas Medici non naturales vocant, quod rectè adhibitæ naturę prosint, immoderatæ noceant. In his sunt & vigilię, exercitia, Venus, & quę è corpore vacuantur; De quibus omnibus separatim monere nimis longum esset; Itaque ea tantum, quæ nunc quasi onere isto corpus releuent, & caput atque pectus roborent, enumerabo:

Res non naturales cur sic dictae.

Primum vtatur Dominus aliquot diebus (quatuor vel quinque) bis syrupis modo cōsueto:

Syrupus.

℞. Aquæ cardui ℥ ij. ß.
Oxymell. nostri simpl. ℥ j. ß.
Syr. violacei ℥ ß Misc.

Deinde accipiat hoc medicamentum purgans:

Purgans.

℞. Passul. ʒ v.
Agarici albissimi ℈ iiij.
fol. senæ Alex elect. ʒ v.
Fiat horum decoctio in q. s. aquæ puræ.

℞. Colaturæ ℥ iiij.
Syr. ros. solut.
Mannæ Calabrinæ an. ʒ j. Misc.

Assumptis syrupis vtatur matutinis horis Bechicis nostris, quæ & iniungantur oleo amygdalino. Hora autem decubitus ad magnitudinem castaneæ de isto Electuario, quod & caput & memoriam roborabit, capiat:

Rotula. — *Electuarium.*

℞. Consor. rosar. ℥ iij.
Thuris masc. ʒ j. ß.
Nucis mosch. conditæ ʒ ß.
Cum syr. de papau. Misce.

Quan-

Quando de electuario isto non vtetur, particulam Nucis Moschatæ assæ noctu in ore detineat, & interdiu etiam, propter spirationem aeris corrupti in ore gestet. Sed ad hanc intentionem vtilius erit de sequenti Electuario ad magnitudinem nucis castaneæ mane assumere:

Electuarium à corrupto aere preseruans.

℞. Conseruæ rosar. ℥ iij.
Succi cydonior. sacchara inspissati ℥ j. ß.
Boli Armeni Oriental. præparati ʒ ij.
Cum syr. de succo cydonior. q. s. Misc. & f. Electuarium.

Hæc potui in præsentia consulere, quæ vt à præpotenti Deo benigne fortunentur precor.

In catarrho ad pectus delabente.

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIVM XXIX.

AFFECTIONES tuæ pectorales, Nobilissime Secretari, catarrho capitis, in pectus ruente ortum ducunt. hinc gutturis asperitas, laterum grauitas, difficilis respiratio, tussis frequens, cum vitiosæ & lentæ pituitæ reiectione. Et certe si huic non occurretur tempestiue fluxui, facilime & celerrime veram phthisin, pulmonum exulcetatione concitare posset. In horum autem symptomatum ablatione, non solum pectoris, potissimum afflicti habenda ratio; sed & fluxionum origo & materia accurate cognoscenda. Humido & frigido primum omnium laboras ventriculo, qui cibos non ita, ac debebat, conficit; sed varias humiditates producit. quæ non modo hepatis sanguificationi officiunt, venosoque generi communicantur; sed & vaporibus copiosis caput offendunt, fluxusque concitant, & augent. Accedit & his quorundam emissariorũ & meatuum obstructio, iecur alioqui per renes, & vreteres serum secernit, vrinæ excretione; cerebrum vero per nares purgatur naturaliter, viæ hæ vtrinque obstructæ. Renibus enim cum meatibus suis vitiosis repletis humoribus, imo & calculo, (quorum indicium certum lotium suggerit) serum non modo retinetur; sed & in venosum genus remittitur; sed & in venosum genus remittitur, vt viscera ita inflentur, & infarciantur; Naribus autem similiter obstructis humiditas excrementicia per decliue in thoracem defluit. Quamuis vero pectori potissimum sit occurrendum; nihilominus & causæ antecedentis, & partium transmittentium cura suscipienda.

Indicationes.

I. Ventriculus igitur, iecur, venæque totius, variis excrementis, quibus abundant, liberanda sensim, & per vices, ne naturæ vis fiat, & quidem leuioribus remediis, quæ nec pectori, nec reliquis partibus debilioribus mali quid inferant, eædemque postea corroborandæ.

II. Narium & renum reseratis viis, materia catarrhi diuertenda.

III. Fluens materia intercipienda, potissimum sub noctem & somnum, dum lingua sui officii immemor, pituitam impune defluere sinit.

IV. Abstergenda & incidenda materia affluxa expectorantibus.

V. Putredini & exulcerationi pulmonum occurtendum in tempore.

His intentionibus subscripta sufficient remedia. Digestiuo & lenitiuo sequente blande viscosa illa materia abluatur, & subducatur:

Digestiuum.

℞. Herb hyssopi.
Betonicæ.
Saluiæ an. m. j.
Scabiosæ.
Capillorum Veneris.
Vngulæ Caballinæ an. m. j. ß.
Thymi p. ij.
Rad Glyzyrrhizæ rasæ.
fœniculi an. ʒ j.
polypodii.
Iridis Florent. an. ʒ j.
Sem anisi.
fœniculi an. ʒ iij.
Passul. min ℥ ij.
Caricar. num. xij.

Coq in s. q. aq. ad tertias secundum artem.

Colaturæ adde, syr. de liquir. de hyssopo an. ℥ ij.
violar ℥ j.

Misc. f. Digestiuum per quatuor continuandum dies.

In hoc ipso decocto alternis diebus quatuor vicibus, Elect seq. quo materia præparata subducatur, dissoluatur:

Electuarium.

℞. Elect. lenitiui ʒ x.
de Sebesten. ʒ iij
Diaphœnic. ℥ ß.
Bened. laxat. ʒ iij.
Elescoph ʒ ij.
Misc. fiat. Electuar. pro quatuor dosibus.

Ventriculus & cerebrum dein frequenti pul. seq. vsu corroboretur.

Puluis.

℞. Spec. arom. ros. sine moscho.
Diamacis an. ℈ j.

Rosatæ nouellæ.℈ iiij.
Cinamomi.
Calam.arom.
Macis.
Rhabarb.El.
Coriand.præpar.an.℈j.
Sem.fœniculi.
Sacc.albiss.ʒ.vi.f.Puluis.

Sacculo seq. Ventriculus, vt promoueatur concoctio, foueatur, per duas horas ante cibum.

Sacculus.

♃.Herb.Origani.
Absinthii.
Calamenthi.
Betonicæ.
Menthæ crispæ.
Rosar.rub.
flor.Chamom.p.ij.
Sem.anisi ℥ß.
Cymini ʒ iij
Galangæ conquass.ʒ ij.
Caryophyll.ʒ j.
Nucis musc.ij.
Conquass. M. f. saccul. stomachalis quadr: interpas.calefiat a latere igni to vino irrigato.

Interdum ante cœnam 4. pars Pillul. deglutiatur. Caput eç ventriculumq; efficacius mundabunt, exsiccabuntque.

Pillula.

♃.M.Pill.de Hiera.℈j.
Aslaiar.
Aggreg.an.℈ ij.
Agar.troc.℈j.
Extr.Cochl.g.v.

Cum aq. Betonic. f. Pill. paruæ instar Aleophang. diuidantur in quatuor partes æquales.

Euacuto ita corpore, reliquiæ catarrhi diuertantur.

Errhinon.

1. Errhino naribus attracto.
♃.Aq.Maior ℥ vi.
Hordei.℥j.
Sem.nigellæ pul.℈ ij.ß.
Sacc.eandi ʒ ß.M.& inf.per noctem,
Mane fiat fortis colat. & expressio, adde succi Betæ depurati ʒ vi. M.f. Errhinon.

2. frictionibus dorsi & scapularum.

3. Crurum ablutione cum decocto, Beton.& chamomillæ.

Materia ita maxima ex parte auersa, & diminuta, exsiccetur reliquum Pul.futuræ coronali insperso.

Pulvis.

♃.Gummi Iuniperi.
Myrtillor.
Coriand. præpar.
Ros.rub.an.℈ ij.
Santal.omnium an.℈j.
Cort.Thuris.
Masticis.
Macis.
Caryoph.an.℈ß.

f.Pull.pro inspersione capitis.

Lixiuio etiam incoquantur
Betonica.
Rosmarinum.
Saluia.
Maiorana.
flor.Chamomill.
Rad.Asari.

Obstructi renes tam à calculo, quam à viscosis humoribus commodiss. Terebinthina referabuntur, quod & pectori proderit:

Terebinth ina.

♃. Terebin.sexies lotæ exq. Aq.Alkekengi, & vltimo ex Aq.rosar.℥ ij.
4 sem.frigido.maiorum.

Pul. Glycyrrh.an.℈j.ß. M. f. Terebinthina, Si renes incalescerent, inunguntur lumbi:

Vnguent.

♃.Infrigid.Gal.ʒ.vj.
Vng.Populeon.
Rosati Mes.an.ʒ iij.
Spec.diatrion santal.℈j.
Pul.rad.plantag.aquatic.℈ß.
Aceti rosacei parum.
Ol.Violar.
Myrtini an.q.f.ad remol. vnguentū.

Præscripta remedia originem fluxionum iam factarum respiciunt; Sequuntur ea, quę in posterum earundem generationem impediunt & prohibent, vna cum appropriatis pectoralibus.

Vaporum ascensus à cibo reprimatur esu pulueris seq.frequenti;

Puluis post cibum.

♃.Sem Coriandri præpar.ʒ. vi.
Cinamomi.el.ʒ.j.ß.
Masticis.
Carui.
Nucis mosch.an.ʒ.ß.
Macis.
Ligni aloes an.℈j.
Rosar.rub.
Sem. Melissæ.an ℈ ß.
Manus.Chr.perlati.℥ j.
M.f.Pul.post cibum.

Catarrhus magno cum impetu ruens intercipiatur.

Trochisci.

♃.Spec.diatrag.frig.
Sacc.albiss.an.℥ß.
Boli Armeni.℈ß.
Cum mucillag. Tragac.ex Aq.rosar.f. troc.bechiarum instar.

Aut pill.his paulo fortioribus.

Pillula.

♃.Boli Armeni cum Aq.rosar. abluti.ʒ.ij
Amyli ℈ iij.

Traga-

Tragacanth.
Gummi Arab.an.℈j.
Sacch.cand ʒ vj.
Syr.viol.q.ſ.

F. Pill.compreſſ. inſtar Bechiarum. Silenior fit catarrhus, ſenſim ſubinde deglutiatur Conſ.roſar. ſpec.diatrag.f. admiſtis. Nucis moſchatæ fruſtulum interdum ſenſim maſticetur.

Materia vero viſcida pulmonibus impacta & imbibita abſtergatur, incidatur, & expectoretur:

Rotula.

℞. Spec. Diaireos ſimpl.
Diapenidii an.℈iiij.
Rad.Ireos.
Pæoniæ.
Enulæ an.℈j.
Pulmon.vulpis præpar.℈ij.
Glycyrrh ℈j.
Sacchari candi.ʒ ij.
Sacchari albiſſ.℥ v.in aq.
Hyſſopi diſſol.f.conſ.in tabul.

Aut ſi fortius quid requiratur, ſubſtituatur Loch:

Loch.

℞. Loch de pulmone vulpis ℥ j.
Sani & experti.
de pino an.℥ ß.
Spec.diapenidii ℈ iiij.
Diaireos Salam.℈ ij.
Pul.liquiritiæ.
Sem.Vrticæ Romanæ.
Rad.Enulæ campan.
Pulmonis vulp.præpar.an.ʒ ß.
Succi liquirit.
Myrrhæ an.℈ ß.
Cum ſyr.liquir.vel hyſſop.f.Loch.

Si materiæ tenacitas reſiſtet, & externis adiuuetur expectoratio.

Vnguentil. pectorale.

℞.Ol.amygd.dulc.ʒ vj.
Chamomel.
Cheirin.an.℥ ß.
Vng.Dialtheæ ʒ ij.
Pingued.gallin.
anatis.
Butyri recent.non ſalitl.
Mucillag.fœnugræci an.℥j.ß.
Succi glycyrrhizæ.
Hyſſopi.
Storacis calam.an.℈j.
Cymini.gr.vj.
Ceræ parum f.vng.pectorale.

Si tabis adſit periculum, diligenter commendo aſſiduum vſum: Pulu. inter cibum etiam:

Puluis.

℞.Spec.Electuar.reſumptiui.
Diamargarit.frig.
Diarrod.abb.an.℈j.
Sem.Maluæ.
Portulacæ.
Bombacis an.ʒ j.
Papau.albi.ʒ ij.
4.ſem.frig. maiorum.
Cydoniorum mund.an.℈ iiij.
Gummi Arabic.
Tragacanth.
Amyli an.℈ ij.
Spodii ʒ ß.
Succi glycyrrh.℈j.
Macis.
Galangæ an.℈ß.
Sacc.Penidii ad pond.omnium,f.puluis.

His medicamentis diæta exquiſita accedat, neceſſe eſt. Frigus arceatur à corpore, præſertim hyemis initio, & aeris intemperie. Vitentur conclauia omnia ſubterranea & humidiora: In cibo & potu remoueantur omnia, quæ difficilis concoctionis, quæ excrementoſa, quæ acria, quę aromatibus condita, fumo exſiccata, quæ pinguia, deniq; & vaporoſa, vino pro viribus abſtineat, præſertim à cœna, quæ prandio parcior ſit. Balneum aq. dulcis ante cibum diſtributioni alimenti apprime conferet. Exercitia grauiora cum animi commotionibus vehementioribus exulent ſimiliter. Aluus liquida feruetur cibis mollioribus præmiſſis initio cibi ſequantur ſolidiora.

In catarrho, delabente ad pectus & ventriculum,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM XXX.

E Signis indicatis, & vrina inſpecta colligo fluxiones à capite, partim pectus, partim ventriculum lædere, quæ vt auertantur, imo plane tollantur, ſubſcripta iniungo remedia:

I. Materia diſcutienda, & præparanda digeſtiua trium doſium.

Digeſtiua.

℞.Syr. de ſtœchade.
Hyſſopo.
Iuiubini.
Oxymell.ſimpl.an.℥j.
Aquæ betonic.
Scabioſ.
Vngulæ Cab.an.℥ iij. Miſc.

II. Quarto die euacuentur:

Pillulæ.

℞ M.pill. de aga. Meſue.
Cochiarum.
Aurearum an.℈j.
Diagridii gr.j.
Reform. pillul. num.xvj. cum aq. betonic.
Repetantur 14.die denuo.

III. Rotulæ pectorales ſub lingua fre-

quenter sensim diffluant, & thoracem irrigent. Intereipient catarrhum, expectorationem & respirationem faciliorem efficient.

Rotula pectorales.

℞. Spec. diaiteos Salem. ʒ iij.
Diapenidii ʒ j ß.
Sacchar. albiss. in aq. scabios. dissol. ℥ vj.
f. Conf. in Rotulis.

IV. Vng. stomachali ventriculi regionem inungat.

V. Hinc aliquot dies post Empl. nostrum stomach. succedat.

VI. Tragæa etiam seq. dolente ventriculo non negligatur, p. j. ante cibum deuorato:

Tragea stomachalis.

℞. Cinam. inter. ʒ iij.
Galangæ ʒ j. ß.
Zinzib. albi ʒ ij.
Macis ℈ ij.
Caryophyll. ʒ ij.
Rad. Enulæ camp. ʒ j ß.
Irid. albæ ʒ j.
Granorum mastieis ℈ ij.
Pellic. inter ventric. gallin. præpar. ʒ j.
Sem. Coriandri præpar. ʒ iiij.
Anisorum.
Fœniculi an. ʒ j. ß.
Carui.
Cardamomi an. ʒ ß.
Pul. singula & misceantur, mistis adde:
Spec. Arom. ros. Gabr. ℈ iiij.
Diarrh. alb. ʒ j.
Sacch. albiss. ad pond. omnium, fiat Tragæa.

His conueniens adhibeatur diæta.

In catarrho, à capite delabente ad os sacrum, ac inibi dolorem intensum faciente,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM XXXI.

AFFECTVS, de quibus Egregius Patiens conqueritur, duo potissimum sunt, quorum alter est dolor quidam circa os sacrum, ad lumborum fines spectans. Reliquus vero est assidua capitis destillatio ad subiectas partes decumbens. Quatuordecim enim ab hinc annis, vt scriptis mandatum est, eum quoddam graue pondus è terra eleuare tentaret, in regione illius ossis strepitum quendam persensit, vnde factum est, vt ilico etiam dolorem non mediocrem perceperit, qui continuatis temporibus vsque in hodiernum diem semper eundem locum occupauit. Destillatio autem inde clara redditur, quoniam egregio huic Patienti os ab ea madet semper, assidue quoque illam exspuendo excernere cogitur. Quamobrem omni cum diligentia horum malorum causæ sunt indagandæ, vt ipsis inuentis, materiæ remediorum pateant. Quibus ex arte administratis, si fieri potest, sanitati restituatur. Quantum ergo attinet ad dolorem, dubium nõ est, hunc, quemadmodum etiam cæteri dolores fieri solent, à solutione vnitatis ortum esse. Hanc autem manifestam occasionem habuit. Nam cum pondus illud onerosum è terra eleuare niteretur, partes illæ circa os sacrum cum magis, quam par esset, tenderentur, necessarium fuit, vt eorum continuum solueretur. Ab hac autem solutione vnitatis dolor ille ortus est. *Causa doloris lumbaris.* Hinc autem factum fuit, vt partes illę debiles redditæ fluxionem quandam materię pituitosæ insipide suscipere inceperint, atq; continue suscipiant, cuius ratione fit, vt partes illæ dolorosæ hac materia pituitosa imbuantur, imbutæ vero tendantur, quo fit vt vnitatis solutio succedat, eaq; de causa dolor assidue ferme sentiatur. Generatur autem hæc materia pituitosa in capite, læsa ipsius concoctione. Concoctio vero læditur labefactata facultate alteratrice ipsius capitis, quæ quidem facultas labefactatur ob intemperiem capitis humidam, & forsan aliquo pacto frigidam. His ergo hunc in modum constitutis, partes Medici dogmatici haud aliæ esse debent, quam vt caput exsiccetur, & aliquo modo calefiat: materia fluxura prohibeatur, ne fluat: fluens vero diuertatur, deriuetur, reuellatur, & prorsus extirpetur. *Indicationes.* Fluxa vero à dolente loco elidatur, ac dolor ex toto deleatur. Interim vero virtus capitis & eius tonus vna cum virtute partium dolentium & totius est conseruanda; de toto tamen prius habita prouidentia. Quos scopos omnino explere est impossibile. Nam si consideremus vehementiam ratione dignitatis, eam satis insignem inuenie- *Prognosticon.* mus. Caput enim, quod est membrum principalissimum, læditur, cuius actiones non modo causa vitæ, & commodioris vitæ: sed etiam causa melioris vitæ sunt necessariæ. Læduntur etiam partes ad os sacrum spectantes, quæ etsi non sint principales, principales tamen æmulantur, eum sine ipsis impossibile sit hanc vitam ducere. Si autem consideremus vehementiam ratione essentiæ, eam quoque satis intensam reperiemus. Adest enim & dolor non mediocris, & intemperies diuturna, longeque recedens à naturali statu, eum iam habitum contraxerit. Nunc etenim annus 14. voluitur, ex quo & destillatio & dolor principium habuit.

buit. Augetur etiam hæc vehementia: quia materia destillans est copiosa, frigida, crassa, lenta, & fortiter adhærens partibus dolentibus, vt non nisi summa cum difficultate ab ipsis discuti posse speremus. Cæterum cum hic æger sit in virili ætate constitutus, in qua virtus & secundum quantitatem & qualitatem solet esse robusta, sperare volumus, quod si non ex toto sanabitur, in meliorem tamen statum deducetur. Hac igitur salutis spe animo concepta, ad præsidiorum materias alacri animo descendendum. Et vt in primis de re chirurgica sermonem habeamus, suademus, vt cauterium in sinistro brachio ratione capitis excitetur. Quod si alterum quoque eadem de causa in dextro brachio moliretur, nō esset improbandum. Nihil autem dicimus de sanguinis missione, neq; de totius purgatione, quoniam cum æger iam medicamenta euacuantia & alterantia assumere inceperit, hæc omnia diligentissime facta esse supponimus. Quoniam autem iam assumere cœpit decoctum ligni, probatur, vt illud per plures dies assumendo progrediatur, quousque scilicet aderit præsentia iudicantis, & nihil prohibere videbitur. Sed vt ad caput penetret hoc decoctum, alterari debet cum Iua, Beton. Stœchade, & similibus. Præterea probatur, vt semper, antequam suscipiat syrupum ex decocto, capiat vnam vel alteram pillulam ex Terebintho cyprio cum puluere iuæ reformatam, hasque pillulas accipere debet, vt materia à neruosis partibus elidatur. Terebinthum enim à neruis materiam trahere valet: Sed antequam assumat, & pillulas & syrupum ex decocto mane & vesperi, vt caput expurgetur, masticatoriis vti debet, nisi tussis, nec aliquid aliud prohibeat. Tunc enim id Errhinis præstare poterit. Extrinsecus autem, vt caput exsiccetur & corroboretur, probatur stillicidium aquarum Thermalium in agro Patauino scaturientium. Sed cum æger hic esse non possit, ad eandem intentionem paretur stillicidium ex lixiuio alterato cum Agarico, Stœchad. & Beton. & id genus aliis.

Prognosticon.

Curatio

Decoctum ligni.

Therebinthina à neruis trahit.

Therma Patauina.

A stillicidio autem semper diligenter exsiccetur caput, & supra futuram coronalem ponantur pulueres ex Iua, Stœchade, & Betonica. Interim etiam dolentium partium est habenda ratio, & propterea probatur nobis, vt supra ipsas luta imponantur, vt corroborentur. Materia euacuetur, ac digeratur. Sed cum hoc in loco æger non sit, vt materia emolliatur, probatur, vt superponatur emplastrum ex Meliloto, vel ex Diachyllone. Emollita vero aliquo modo materia, mixtis præsidiis vtendum erit, vt portio emollitæ materiæ digeratur & euacuetur, portio vero non emollitæ emolliatur. Id autem præstare poterunt, Melilotum cum Cerato sacro inæquali portione mixta. Tandem emollita ex toto materia, vt eradicetur, probatur, solummodo Ceratum sacrum, cui ad maiorem euacuationem admisceatur Colocynthis, Elaterium, & similia, quæ valent à proprietate occulta materias à cētro ad circumferentiam euocare. Quod si adhuc dolor perseueraret, vt auferatur, & materia penitus aboleatur, si tamen fieri potest: probatur vt in dolenti loco vesica excitetur & aperiatur. Ad quam etiam intentionem, si ibidem inustio fieret, non improbaretur. Victus ratio propositis correspondeat. Et hæc, &c.

Luti Thermalis emollientis fundanea.

In catarrho cum torpore pedum, eructatione ventriculi, & aliquando etiam dolore renali, pro quodam Nobili,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM XXXII.

CVM considero partium totius corporis constitutionem, nō mediocrem membrorum principalium dyscrasiam reperio. Epar enim & renes mirum in modum excedunt in calore, ventriculus in frigiditate, vt non mirum sit, Dominum per interualla sentire grauitatem capitis & dolorem renalem. Intemperies siquidem epatis calida, & ventriculi frigida, omnium fluxionum & destillationum principales causæ existunt, præsertim si intemperies humida cerebri concurrat, quæ etiam non accedentibus his intemperiebus à leui quaque causa, præcipue frigida, offenditur, præsertim si accesserit tempus vel autumnale, vel hyemale. Hæc itaque intemperies humida cerebri materiam à ventriculo ad se demissam, neque conficere, neque consumere potest, vt necessum sit in capite materiam redundantem capitis grauitatem concitare, quæ postmodum sua mole ad nucham delapsa per spinalem medullam partim ad pedes descendit, ibique torporem, & in talo lenem dolorem excitat, partim per venas emulgentes deuenit ad renes, ibi talis materia pituitosa fixa in cauernitate renum permanens, à calore & renum & epatis in arenam, calculumque arenalem adurendo conuertitur, quod facile ex formatione laterum in hoc magno mundo demonstrari potest. Vnde apparet causam horum morborum principalem esse fluxionem seu destillationem à capite, quæ ob diuersos locos, ad quos delata fuerit, di-

Epatis caliditas & ventriculi frigiditas causa omnium fluxionum.

Calculi generatio.

versos excitat morbos. Propulsa etenim ad pedes torporem pedum, ad renes renalem dolorem, ad ventriculum eructationes perpetuas, ad fauces screatus concitat, ita vt non mirum sit singulo mane per screatum excerni magnam pituitæ copiam. Idcirco cum tot læduntur membra à destillatione ista, timendum ne grauiora ingruant mala, quæ & vitæ periculum minitarentur. Ea propter præueniendum, vt isti morbi abigantur, & si non ex toto, modo diminuantur, ne tam sæpe reuersi periculum vitæ intendant. Porro cum horum morborum per interualla inuasio fiat, duplex propellendi modus requiritur. Alter dum adsunt extirpentur; alter cum non adsunt, prouideatur, ne fiant. A primo ergo inchoans, hoc est, destillatione, quæ iam actu existens prælibatos excitet morbos, vt pote grauitatem capitis cum torpore pedum, & eructationem ventriculi, aliquando etiam dolorem renalem. Dico, cum omnis repletio tollatur euacuatione, necessum est etiam fluxionem & destillationē hanc tolli euacuatione cōmoda, eum sub repletionem cadat. Cum igitur ista destillatio seu catarrhus sit materia pituitosa satis subtilis à capite descendens, medicamentum conueniens, respiciensque talem materiam exhibendum est, non tamen neglectis membris, ad quæ defluit. Causa etenim ablata tolletur effectus. Verum cum euacuatio moliri non possit, nisi materia cōcocta fuerit, ideo primo concoquenda est. Sed cum turgeat, hoc est, ab vno membro ad aliud feratur, vt fieri solet, nulla coctio materiæ expectanda, sed statim molienda euacuatio materiæ peccantis. Ad euacuandi modum nō est forma accommodatior medicamento pillulari. Cum autem videam te adeo abhorrere, in potabili forma exhibeatur tali modo:

Curatio.

Turpera quid.

Pill. accommodata in destillationibus.

℞. Rhabarbar. el.
Troch. de agarico an. ʒ j. ß.
Zinziberis.
Salis gemmæ an. ℈ ß.

Infundantur in ℥ ij. mellis rosacei colati per decem horas, addito patum vini maluatici, deinde bene exprimantur: cui addantur, Decoctionis agrimoniæ, Iuæ arthethicæ, cichorii, endiuiæ ℥ ij. ß. Misc. f. potio & propinetur. ego tamen magis considerem vsui pillularum, quas ante Dominu exhibui. His peractis procedendum, quemadmodum in modo præseruandi tradetur. De dolore renali altius agendum, si quidem hic vt plurimum à causa aliqua externa irritatur, vt pote potu vini rubri, vel penduli, etiam à musto, vel cereuisia non bene depurata. In quo casu necessitate vrgente dolori primo occurrendum, siue solus siue cum reliquis morbis inuadat. Quippe virium robur mirum in modum destruit. Quapropter si cum reliquis morbis cōiungatur, præmissa euacuatione exhibeatur postea pōdus aurei vngarici pulueris transmissi in aqua fragorum. Quod si solus venerit, absque purgante medicamento præbeatur. Et hæc quantum ad affectus actu existentes spectat, dicta sufficiant. Reliquum est modo, vt de præseruatione agatur, in qua summa diligentia adhibenda est, ne eiusmodi morbi reuertantur. Siquidem quotidie tum ob epatis & ventriculi imbecillitatem, tum ob capitis intemperiem materia pituitosa cruda & subtilis coaceruatur, cuius rei argumento est materia mane screatu reiecta. Si enim indies non coagmentaretur, profecto matutino tempore tanta per sputum copia minime reiiceretur. Ne igitur destillationis aduentum formidemus, intemperies dictorum membrorum amouendæ sunt. His enim non ablatis, neque catarrhus præcaueri, quid dicam ex integro tolli, poterit. Itaque præmissa euacuatione, quæ assignata est, epar, stomachus, & caput principaliter roborentur. Robur autem addetur illis, si calida intemperies epatis, frigida vero ventriculi, & humida cerebri tolletur. Hoc facto neque materia superflua ad caput ascendet, neque cerebrum etiamsi ascenderet materia, eam vel reciperet, vel cito consumeret, atque ita probe alimentum proprium in sui substantiam conuerteret. Verum insurgit magna difficultas de stomacho frigido, & epate calido, quomodo nimirum frigidus ventriculus possit calefieri, ne simul epar inflammetur. Si quidem quæ ventriculum calefaciunt, eadem plerumque & epar inflammāt, atque cerebrum replent. Huic autem malo Galenus præuenire studens excogitauit compositionem, quam nomine Diatrion pipereon donauit. Hoc equidem medicamentum singulari vi præditum est calefacere ventriculum, nec eius calor communicetur epati. Nam cum constet ex tribus generibus piperis, quarum facultas calefaciendi in substantia tenui consistit, exoluitur antequam ad epar deueniat. Est itaque conueniens & calefaciendi, & tollendi intemperiem ventriculi medicamentum. Vtatur igitur Dominus in septimana bis his rotulis mane ante prandium, per horam videlicet, die solis & die mercurii. Ad tollendum vero calorem epatis, ne etiam stomachus refrigeretur, accommodatissimæ erūt radices cichorii conditæ, quibus vtetur reliquis

Dolor renalis à causa externa excitatus.

Præseruatio.

Difficultas cura.

Diatrion pipereon.

Rad. Cichor.

liquis diebus eodem tempore, dum vtebatur rotulis. Hoc si factum fuerit, simul etiam cerebri auferetur, præcipue si bona concoctio procurabitur, quæ in optimo rerum non naturalium vsu consistit. Pone & hoc addendum est, etiam si exquisitum viuendi regimen obseruetur, membraque læsa robur acceperint, tamen semper aliquid superfluorum humorum coaceruatur, quos equidem adimere oportet. Conueniens tempus est Maius & september, quibus mensibus singulis annis superabundantium humorum etiam ex vsu dextro ciborum, resultantium copia detrahenda est, ea denique moderatione exequendum, ne aliqua noxa ventriculo, vel epati inferatur, sed potius eorum vis augeatur, quod subscripta facient catapotia:

Euacuationes annuæ.

Pillulæ.

℞. Hieræ simpl. Gal.
Rhabarb. el.
Agaric. albiss. an. ʒj.
Myrobal. chebul. ʒ ß.

Terantur & succo agrimoniæ excipiantur, cumque vino maluatico f. massa, cuius dosis ℈j. Postea ieiunus bibat sequentem potum:

℞. Herb. agrimon.
Chamepith. an. m. ij.

Decoq. in s. aq. ad tertias, ℞. decoctionis ℥ iij. add.

Mellis rosac. colar.
oximell. simpl. an. ℥ ß. Misc.

Hac potione ter assumpta, reiteret dosin pillularum. Sin pillularum vsum abhorreat, loco earum sumat puluerem, cuius supra mentionem feci. Cæterum si Dominus assuetus sit mittere sanguinem, fieri potest, vt his præmissis, aliqua secetur vena, ita tamen vt parce sanguis exeat. Porro cum nullum medicamentum ita præstans sit, quod absq; dextro rerum non naturalium vsu suas exercere vires possit: danda est opera, vt minimum in his peccatum committatur. Aer ergo sit temperatus, non multum declinet ad calidum, neque ad frigidum. Quapropter hoc tempore dum exeundum est, muniatur bene caput; in hypocausto apertum sit. Vitandus tamquam pestis aer matutinus, & nocturnus, item nebulosus. A ventis, & radiis solaribus caput immune sit, & pedes à frigore. Item odorata etiam fugienda, quoniam summopere replent caput, Hippocrate teste. Curet præterea matutino tempore, vt se per screatum, & per tussim mundet, studeatq; quam fieri potest, vt per nares fiat; deinde adhibeat, si per tempus licet, frictiones scapularum cum linteis asperis & calefactis. Cum autem caput lauere voluerit, sit lixiuium ex pluuiali aqua in qua multoties candens ferrum extinctum sit, paratum, quæ aqua postea per sacculum excoletur, pyramidali forma consutum, præter modicos sarmentorum vitium cineres, asaro, absinthio, saluia, camomilla, & rosis rubeis semiplenum, post perfusionem caput linteolis calidis sæpius fricando exiccetur. Dabit etiam operam ne corpus grauetur crapula, ebrietate, & comessationibus nocturnis, quæ equidem seminaria sunt fluxionum. vinum sit tenue, album, & limpidum, aut huius loco cereuisia bene cocta, optimeque depurata. Fugiendum vinum rubrum, crassum, & pendulum, & cereuisia impura, in qua etiam magna lupuli copia decocta sit. Somnus diurnus non sit, neque in loco humido. His diligenter custoditis, etiam calculus renum euitabitur, ad cuius tamen ampliorem cautelam non abs re fuerit renes per vnguentum rosaceum Mesue, adiecto si opus fuerit, solatri succo, refrigerare. Et hæc nunc mihi occurrerunt, quæ breuibus complecti volui, non ea ratione vt te monerem, alioquin ingenio & studio in cõseruanda valetudine præditum; sed vt morem tibi gererem, promissisque satisfacerem.

Lixiuium.

Seminaria fluxionum.

Renum refrigeratio.

In debilitate capitis & ventriculi, pro quodam Nobili.

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM XXXIII.

DIFFICILE est alio mittere remedia, & in casus futuros præscribere, cum corpora quotidie se possint immutare. Verum quia petuntur tantum communes pillulæ ad capitis & ventriculi euacuationẽ, suadeo has:

℞. Massæ pillul. Mastich. ℈ij.
Aloes Rosat. ℈j.
Cum syr. rosato reformentur pillulæ diocres.

Pill. communes capitis & ventriculi.

Has ante cœnam quadrante horæ deglutiat, sequente cœna moderatissima. Cum vero ipse æger animaduertat, potationes sibi maxime aduersas esse, neminem patiatur sua valetudine sibi clariorem esse, existimetque temperantiam remedium esse optimum. Aut enim extinguunt, aut inflammant calorem natiuum nimiæ potationes, qui semel amissus nulla arte recuperari potest. Suasi antea elect. Caryophyllatum, id sumat mane, quoties deprehendit, se minus bene affectum esse, magnitudine castaneæ. Quicquid præterea acciderit, de eo monere, vel D. Monauium, vel me poterit. Ita enim mihi notus est, vt sciam, tuto se ei cre-

Potationum noxa.

Elect. caryophyllatum.

dere Dominum posse. Conuenientia exercitia ante cibum non intermittenda sunt, sed post potationes, vel equitationes suscipere, hoc est, nimirum cruditates augere, & ciere multos morbos subitos, quos DEVS auertat.

In debilitate capitis & ventriculi, pro quodam Nobili Germano.

D. HIERONYMI DONZELLINI CONSILIVM XXXIV.

CVM primum Patauii commodum nactus fueris hospitium, consulo, vt pro corporis tui prouidentia à primo die horis quatuor ante prandium sumas has pillulas:

Pillulæ pro mundificatione corporis.

℞.pill.aggreg.ʒj.

Fiant pillulæ num.xij.deaurentur. Statim vbi sumpseris, bibe capi aut Gallinæ iusculum, quantitate vnius cyathi calidum. Quatuor aut quinque sequentibus diebus quotidie tribus horis ante prandium, sume tria cochlearia, seq.syr.frigide, & statim superbibe iusculi gallinæ cyathum j.

℞.Oxymell.simpl.
Mellis rosat.
Syr de cort.citri an.℥ij.

Misc.& sumatur cum cochleari. Post illos dies, & sumptos hus syrupos, iterum pillulæ aggregatiuæ sumantur, ad ʒj.f. pillulæ num.xij. deaurentur, quæ si prima vice partum euacuarint, hæ secunda vice corpore per syrupum præparato, felicius mouebunt.

Ventriculi confortantia.

Hæc satis futura sunt pro corporis mundificatione. Sed ad corroborandum & confortandum ventriculum mane vacuo stomacho sumatur radix Zinziber. condita, quantitate nucis castaneæ, per dies octo aut nouem. Et deinde in prandio ac cœna, primus haustus bibatur è vino absinthite. Initiu mẽsæ seu prandii comedatur frustulum piperatum forte. His ventriculus robustissimus reddetur.

De præseruatione ab apoplexia, pro quodam Nobili viro,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM XXXV.

Præseruatio quid.

RECTISSIMA à morbis præseruandi ratio est, vt cautio adhibeatur, ne morborum causę corpus occupent. Cum autem amplissimus vir à me rationem, qua ab apoplexia tutus esse possit, expetat, natura huius morbi ex causarum inuestigatione consideranda.

Apoplexia quid.

Est autem apoplexia sensus & motus priuatio, quæ fit, cum spiritus exitum è cerebro non habet, & vitalis aditus è corde ad cerebrum intercluditur.

Causæ.

Causæ sunt vel intemperies substantiæ cerebri, vel viscidus & crassus humor, siue pituitosus, siue melancholicus collectus in cerebro, siue etiam sanguinis nimia copia, vel vapor crassus obstruens, vt in ebriis.

Prognosticũ.

A cerebri intemperie præseruatio quidem locum habet, curationis vero semel introducta intemperie spes nulla.

Remedia in frigida intemperie.

Caueamus autem frigidam intemperiem vsu eorum, quæ calorem cerebri fouent, & ad spirituum generationem faciunt, quemadmodum deinceps ostendemus.

Humorum remedia.

Ab humore vero cum obstructionis periculum imminet, primum opera danda recta victus ratione adhibita, ne humor iste generetur, deinde si forte ea in corpore est dispositio, vt omnino prouentus istius humoris caueri nequeat, cito auferatur.

Vaporibus resistentia.

Vaporis autem crassi copia sola temperantia in victus ratione emendatur. His ita positis & consideratis tota præseruationis ratio patet. Nam quod ad primam causam, videlicet intemperiem cerebri attinet, cauenda primum omnis aeris constitutio frigida & austrina, & contra eam caput muniendum. Victus ratio temperata, & quæ spiritus foueat, instituenda. Itaque ab vsu vini non abstinendum, sed eo temperate vtendum. Somnus nõ debet esse ita prolixus, vt grauitatem capitis post eum sentiamus, neque omnino breuis. Animi intentiones continuæ, quæ spiritus absumunt, & cerebrum refrigerant vitandæ. Venere rarissime vtendum. Sed cum ab hac causa rarius apoplexia oriatur, & non nisi vel in extrema senecta, vel hominibus, in quibus exiguus est vigor sensuum propter spirituum defectum, amplissimo viro ab hac causa minime metuo, veruntamen cum continua cerebri fatigatio ad intemperiem frigidam inducendam occasionem præbere possit, horum medicamentorum vsu subuenire poterit: accipiatur spiritus vini optimi & suauissimi ℔. j. ß. cui infundantur:

Infusio spiritus vini.

Fol.Melissæ,
Fl.lauendulæ,
lilii conuallii,
anthos,
borragin.an.m.j.
granor.paradis.ʒß.
Cubebar.
Cinamom.
Nucis conditæ an.ʒj.

Stent bene clauso vase, ne quicquam possit exspirare per integrum mensem in loco calido, deinde exprimantur, ac expressio vsui seruetur. Hyberno tempore, & cum

aer est

aer est frigidior, singulis mensibus in coniunctione Lunæ imbuatur panis albi bucella drachma media huius spiritus, eamq; matutinis horis deglutiet, & paululum superdormiet. *Puluis in æstate.* In æstate vero sumat ex aqua lilii conuallii, vel card. bened. similiter in nouilunio, vt de spiritu vini dictum est, drachmam vnam sequentis pulueris: Accipiatur succinum album, & teratur cum aqua cerasorum nigrorum in marmore, huic pulueri adde tantundem diarrh. abbatis. Hęc duo remedia etiam sequentib. causis apoplexiam inducentibus ad præseruationem vtilia sunt. Nam & humores ipsos corrigunt, & vaporũ malitiam emendant, & obstructionem prohibent. *In apoplexia humores tollendi.* Sed cum humorum copia noxia est, nihil ad præseruationem, vel prius, vel melius, quam vt humores auferantur. Proinde si sanguinis copiam veremur, vt tempestiue mittatur, Medicus consuli debet. In hoc autem corpore, cum sanguinis copiam nõ verear, vacuationem illius multam atque frequentem minime consulere velim. *Pituitæ prouentus vt cauendus.* Pituitæ autem prouentus recta victus ratione caueatur. Proinde pituitosi cibi, vt multorum piscium esus, olerũ, lacticiniorum, coctorum in sartagine vitandus. Varietas etiam cibi, quæ plurimum ad cruditates facit, ableganda, & diligentius ratio caloris ventriculi, cum is ad prouentum pituitosi humoris faciat, habenda. *Pillula.* Interdum assumendæ pillulæ alephanginæ vel mastichinæ, aut ex aloe rosata, quas in isto corpore maxime probarem. Non tam autem præstantissimo viro à prouentu pituitosi humoris, quam melancholici metuo. *Ingeniosis & occupatis Melancholia est molesta.* Hunc enim occupatis & excellentibus ingeniis infestum esse à quadragesimo ad sexagesimum annum vsq; ab Hippocrate docemur. Rectissima autem est præseruatio animi à curis, molestiis & occupationibus continuis abductio. Verum quomodo in isto vitæ genere hæc possit adhiberi non video. Conuenientissimum igitur est vt primum seruetur optima victus ratio, deinde humor melancholicus per loca conuenientia euacuetur, & quantum fieri potest, medicamentis idoneis corrigatur. *Hæmorrhoides.* Nulla vero cõuenientior euacuandi ratio, quam per hæmorrhoides. Itaque si vel natura vel arte, vt fluant, impelli possunt, maximi remedii loco sunt. Fomenta autem illis ex maluæ atq; lini decocto adhibenda sunt, & intra corpus sępę scrupulus vn⁹ aloes rosatæ assumendus. *Melanchol. digest.* Humor autem melancholicus contemperatur vsu extracti succi melissæ & borraginis. ideoque sæpe istius syrupi cochleare vnum ante prandium vel cœnam accipiat:

℞. Syr. è succo extract. meliss. ℥ iij.
è succo borragin. ℥ ij.
è corticibus citri. ℥ ß.
Spec. Aromatic. rosat. ʒ j.
Diamusc. dulc. tantund.
Misc. detur in vitro.

Vapores vero sola victus ratione caueri, ostendi. Post cibum tamẽ ad eos reprimendos hic puluis sumi potest:

Puluis pepticus.
℞. Coriandr. præpar. ℥ j.
Cinamom. el. ʒ ij.
Mastich. ℈ j.
Macis. ℈ ß.
Panis albi tosti ℥ iij.
Sacchar. albiss. ℔. ß. Misc. f. puluis.

Mane etiam interdum orbiculum ex confectione cum oleo anisi, ex olei carui, succini: item, confect. ex specieb. diamoschi dulc. atq; diambræ assumere, & interdum theriaca & mithridatio vti plurimum confert. Animi autem affectiones tristes atque vehementes concitationes & consternationes fugiendæ, ac loca sordida, & aer nocturnus vitanda. Hoc si diligenter obseruauerit, plurimum prępidii secundum benignitatem diuinam in his positum re ipsa cognoscet.

In præcautione ab Apoplexia, pro alio quodam Nobili viro,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM XXXV.

AFFECTVS, qui apoplexia nominatur, nihil aliud est, quam obstructio in neruorum principio seu cerebro, ita vt animalibus spiritibus, qui motum vniuerso corpori præbent, exitus non pateat, & vitales spiritus cor non amplius distribuat. Vnde totum corpus simul resoluitur, est sine motu & sensu, & cor respiratione destituitur. Huius affectionis nota potissima est à respiratione, quę vt plus minus ve opprimitur, ita periculum maius vel minus existit. Quoniam igitur præseruatio ab apoplexia à me postulatur, faciliorq; est præcautio morbi, quã præsentis remotio: considerandum ante omnia, quib. ex causis spiritus animales in cerebro impediantur, vt principes facultates, motusque corpori subtrahantur. Quod si vero vna tantummodo grauissime istius affectionis causa esset, facile esset præseruandi modum pręscribere. Sed quia plures, diuersæq; concurrunt, non vno modo causis illis antecedentibus obuiam eundum est. *Apoplexiæ causæ quatuor.* Quatuor autem in vniuersum apoplexiæ cauśę obseruatę sunt: quarum prima est intemperies cerebri, *1. Intemperies.* quę facit, quo minus spiritus animales debito modo conficiantur ac pręparentur. Sed isto modo non subito inuadit, sed sensi-

ri multo ante imbecillitatem cerebri, & faculratum animalium, intellectus & memoriæ necesse est, torporem etiam in omnibus actionibus, somnolentiam, iracundiam, obliuionem. Sæpe adest & capitis grauis dolor, & aurium flatus: corporis etiam totius grauitas, nisi fortasse vehementer fœtore, cerebri temperamentum læsum sit. Iam si ex eo fonte metuenda est apoplexia, cerebrum roborari & alterari necesse est, & in primis per nares purgetur si id fieri possit. Id fit, si corpus de consilio Medici expurgetur, & intemperies conuenienter emendetur, maxime recta victus ratione, deinde & medicamentis. Victus ratio sit simplicissima, ne cerebrum per se debile vaporibus repleatur, sed roboretur. Itaque vtile est vitare omnes cibos, qui sursum euaporant, vt sunt vina fortia, aut certe parce vti & rorismarino imposito. Præterea cerebrum per apophlegmatismum expurgetur. Maneos aqua saluiæ & sale eluatur. Quotidie vtatur hac confectione: quæ spiritus refocillat:

Auxilia cōtra intemperiem.

℞. Spec. diambræ
Diamosch. an ℥j.
Dissol. sacchar. in aq. lauendulæ, & fiat confectio in orbiculis.

Harum rotularum vnam manè edat. Retro aures aqua rorismar. glandulas fricet, sæpe masticet semen erucę cum carui. Hoc remedium maxime seruit apoplexiæ ex causa secunda ortæ, nimirum ex obstructione cerebri à crassa & viscida pituita: in eo casu idem singulis diebus theriacæ vel mithridatii portionem fabę magnitudine deglutiant. Vt autem cerebrum à pituita liberetur, anniuersariæ purgationes & pillulæ profuerint: quotidianæ itidem frictiones, primum quidem in manibus & pedibus, postea etiam in dorso. Conuenit hoc etiam tertiæ causæ, cum spiritus à crassis vaporibus perturbantur & intercipiuntur, quæ quidem causa præcipua est, qua in tam dissoluta vitæ ratione cerebrum repletur, spiritus corrumpuntur & dissoluuntur, & hic morbus gignitur. Propterea ebrii, & qui vino nimiū delectantur, & coctiones non animaduertunt, maxime apoplexiæ obnoxii sunt, vertigine laborant, turbulenta somnia habent, turbatur visus & auditus, non diu tamen. Præseruatur autem cerebrum à crassis vaporibus non aliter quam victus ratione, cum crapulationes & conuiuia, cibi fumosi & vina vitantur. Semen Carui vapores disturbat, sicut & orbiculi cum oleo carui, aut oleo anisi. Diuertuntur vapores lotionibus pedum matutinis & frictionibus. Cura etiam habenda ventriculi, ne cumulentur in corpore cruditates, id quod ambræ vsus

2. Obstructio à pituita.

3. Causa, vapores perturbantes spiritum.

Vinū apoplecticis vertiginosis &c.

Contra vapores.

Carui.

quotidianus præstat. Quarta causa est à plenitudine corporis sanguinea, vel pituitosa, vel melancholica: si à sanguine, cauenda quæ augent sanguinem, secanda vena, affigendæ cucurbitulæ, quæ minuunt plenitudinem. Si ab humore pituitoso vel melancholico oritur, ii humores expurgentur mature adhibita sena. Sed tamen & cerebrum roborandum est, naribus oleum saluiæ illinendum, aut aqua rorismarini attrahenda per nares, & si corpus pigrum, torpidum, somnolentum, meticulosum, si procliuitas ad iram, eæ causæ irritantes tollendæ sunt. Hæc præscribi sigillatim non possunt, neque statui quicquam debet, nisi à præsente Medico, consideranti faciem, num colorata, plena, vel pallida, aut macilenta sit, aut inflata, & quomodo cætera in corpore actiones se habeant. Propterea veniam mihi dari volo, quod non omnia peculiariter præscribo. Si prodesse medicamenta debent, victus ratio certa in primis instituenda est. Cerebrū nimiis cogitationibus & curis ac negotiis non onerandum. Roborandum autem quotidiano vsu rotularum, quas supra descripsi. Pituita è naribus detrahatur, etiam hoc gargarismate:

4. Plenitudo sanguinea vel pituitosa, aut Melācholica.

℞. Rad. pyrethri incis. ℥j.
Zinzib. incis. ʒß.
Coq. in aq. addendo
Rorismarin.
Rutæ an. m. j. ad q. s. medietatis,
Colaturæ add. parum aceti rosac. & eo ablue os & gargarisa.

Gargarismus.

Odora carui semen in modulum ligatum, intinctū in acetum rosaceum. Vtere theriaca legitime composita. Caput munda spongia intincta in aquam saluiæ vel rorismarini. Mane pedes ablue decocto betonicæ, & singulis nouiluniis aut pleniluniis sume drachmam vnam succini albi cum grano ambræ intra corpus in aqua betonicæ vel rorismarini. Aquæ destillatæ, quas vitæ appellant, non omnino reiiciendæ, si recte præparentur, de quibus plura hoc loco scribere non possum, nisi quod aquæ vitæ magis curationi prosunt, maxime vbi nulla sanguinea plenitudo. In hoc enim casu vena mature secanda est, adhibenda clysteria fortia, vt ex centaurio minore, cerebrum liberandum ab obstructionibus, fumo. Vsurpandæ & fortes frictiones & sternutationes, operaque danda, vt cerebro quoquomodo succurratur. Doctus quidam Medicus asserem è tabula cupressi capiti admouit, & multum profuit, quod si haberi non potest, eius loco placenta dulciaria (German. Lebenzeltlein) vsurpari potest. Si malum desinit in paralysin, tum curatio eius ex methodo instituenda est.

Aqua vitæ.

Asseres cupressi in apoplexia.

da est. Nam si inueterascit, nec initio fortia purgantia adhibentur, & succurritur neruorum principio, frustra postea laboratur. DEVS optimus maximus, hęc quę præscripsi, bene fortunet.

Pro præseruatione ab Apoplexia, pro viro quodam consulari,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XXXVII.

PRÆCAVTIO morbi est causarum illius vel declinatio, vel prius quam lædant remotio. Itaq; cum de cautione apoplexiæ agatur, quid sit, & quas causas habeat ordine videndum. Galenus eam affectionem definit: in qua totum corpus simul resoluitur, & principes facultates colliduntur, corpusq; sensu & motu destituitur, sola respiratione aliquomodo remanente; quę dum & ipsa opprimitur, homo subito quasi strangulatione extinguitur. Etsi autem huius affectionis vna causa videtur, ac reuera est, obstructio videlicet in neruorũ principio, ita vt spiritui animali, qui in cerebro elaboratur, & sensum atq; motum vniuerso corpori præbet, exitus non pateat; vel in carotidibus arteriis, vt vitalis spiritus, qui animalem fouet, aditu prohibeatur, atq; in cerebrum permeare, & fomentũ animali præbere nequeat, huic inquam obstructioni, seu causæ coniunctæ morbi, etsi contra venire difficile sit; tamẽ causis antecedentibus obuiam ire, & eas quasi anteuertere licet. In earum vero causarũ inuestigatione, primo occurrit intemperies cerebri, propter quam vel spiritus animales debito modo non conficiuntur, vel materia, quæ in principium neruorum, atq; carotides subito delabitur, in cerebro sensim colligitur. De huius intẽperiei causis variæ sunt Medicorũ disputationes. Nam multi in ea sunt sententia, cerebri substantiam non affici; sed tantum ventriculos, videlicet, medium & postremum, ita vt in illis quẽadmodum dixi, fiat obstructio, quã symptoma, quod *apoplexia* dicitur, committetur. Hoc si ita est, nequaquam iste morbus malum hæreditarium putandum. Nam si cerebri substantia plane est incolumis, apoplecticus, vel epilepticus non poterit apoplexiæ, vel epilepsię obnoxium generare cum à sana parte non nisi sanum semen decidatur, & vt morbus hereditarius sit, atq; communicetur, hoc requiratur, vt is vel actu, vel potentia in membro sit. Actu apoplecticus nullus generat. Potentiam autem ac potius inclinationem ad hunc morbum difficile est demonstrare. Non enim podagrici generant podagricos, nisi podagra sint

Vera causa apoplexiæ.

Causa antecedentes apoplexiam.

Vtrum intemperies causa sit apoplexiæ.

Vtrum apoplexia sit morbus hæreditarius.

tentati, & partes debilitatæ, neq; contagiosi morbi, vt lepra, morbus gallicus, transferuntur in natorum corpora, nisi contagium in corpore genitoris adsit. Ad hęc apoplexia fit subito, etiam in illis qui sana mente sunt & operationes cerebri integras habent. Est autem illud membrum de sententia Medicorum sanum, cuius operationes sunt sanæ. Quomodo igitur à sano membro decideret insalubre semen? His atque aliis rationibus persuasi eruditissimi Medici censent, neque intemperiem huius morbi causam esse, neq; illum hæreditarium perhibendum. Ac si forte propter intemperiem frigidam totius cerebri huic morbo aliquis est obnoxius, cum isto modo non subito; sed lente eum corripi necesse sit, hinc consequitur, in eiusmodi affectione præcautionem minime difficilem esse. Vt vero singulis diebus temperamentum paulatim in deterius labitur; ita quotidie opera danda, vt lapsus corrigatur. Cum vero frigidius fieri cerebrum in ista affectione constet, itaq; singulis diebus aliquid assumendum, quod spiritus animales, & calorem naturalem refocillet, & temperamentum cerebri conseruet. Nihil ad hoc ambra conuenientius. Itaque his orbiculis singulis diebus vti conuenientissimum:

Præseruatio apoplexiæ ab intemperie cerebri frigida.

℞. Sacchar in aqua rosar. dissol ℥ iiij.
Ol anisi distillat. gutt. iij.
Ambræ gryseæ gr iiij.
Misce, & f. confectio in rotulis.

Rotulæ ad frigid. intemp. cap.

vel isti, cui composita magis placeant, aliquis vti poterit:

℞. Specier. Diambræ,
Diamusci dulc. an. ʒ j.
Sacchar. albiss. in aq. borrag. diss. ℥ iiij
Ol. anis. distil. gutt. ij.
Misc. & f. confectio in rotulis.

Nucem enim muscatam tostam & frustulatim incisam, sæpe in ore detineat. Nam hæc cerebri intemperiem frigidam corrigit. Caput singulis septimanis abluat ante cœnam & postea aëri se nõ exponat. In lixiuio decoquatur maiorana, rosmarinus, & rosæ, & adhibeatur sapo medicatus, hoc modo factus:

℞. Saponis veneti, vel Hispan. ℔. j.
Rad. ireos.
Santal. citrini an. ʒ j ß.
Ambræ ℈ ß.
Ol. caryophyllor. gutt. iij.

Sapo

Dissoluatur sapo in aqua rosarum, & commisceantur. Matutinis horis linguam bene mundet, & os abluat aqua rosarum, vel lauendulæ, cui aqua communis admisceatur. Retro aures etiam se illa aqua mundet. Et victus ratione non euaporante vtatur. À lacticiniis igitur, leguminibus, oleribus, fumo maceratis, cæpis & allio conditis abstineat

Victus ratio sit euaporans.

Vino etiam minime potente vtatur. Sed de his cum alias causas huius morbi explicabimus, prolixius agemus. In quibus vero temperies cerebri iam mutata est, hos torpor quidam membrorum molestat, licet à quacunq; plenitudine malum etiam oriatur, is non absit. Multis etiam vertigo grauis est. Iis autem magis qui à vaporibus crudis ascendentibus corripiuntur. Nam præcedentia, etiamsi diuersæ sint causæ, congruunt, vt ex sequentibus patebit. Altera causa, eaq; frequẽtissima est; pituitosi humoris copia cerebrum confertim irrigante & spiritū, vt diximus, intercipiente. Hæc causa plane cum priore cōuenit, atq; propterea senes, & multa cruditate laborãtes facilius corripiuntur. Nam in senio cerebrum multis iam actionibus debilitatū, pauciores spiritus & debiliores generat. Proinde & sensus stupidiores fiunt, & motus infirmior est. Calor autem naturalis debilis, cum neq; bene concoquat, neq; humores superet atq; excernat, eueoit vt in cerebro pituita redūdet, quę facit, vt in hyeme, vel constitutione hyberna ad hunc morbū procliues sint, & deterius se habeãt, grauitate capitis & somni laborẽt, etiam interdiu dolores circa ceruicem sentiant. In his igitur ad remedia prius recitata deueniendū, & ne pituita crassescat, opera danda. Conueniunt vero ea omnia, quæ prius recitata sunt, & maxime his vtilis est in cibo aromatum vsus, qui tamẽ caput non repleat, id fit si à pastu puluere peptico cibum claudant. Descriptio pulueris peptici hæc est:

Torpor membrorum. *Vertigo.* *Præseruatio apoplexiæ in copia pituitæ.*

Puluis pepticus.

℞. Panis albi tosti ℥iij.
Coriandri præp. ℥ j.
Cinamom. elect.
Galangæ el. an. ʒj.
Mastich. ℈j.
Sacchar. albiss. ℔ ß. misc. f. puluis.

Prodest etiam ad eandem intentionem plurimũ vsus Diacydoniati cum speciebus Galeni post cibum. Item si in pane, quem comedunt, misceatur semen carui, cuius seminis vsus non solum comestus; sed & odoratus plurimum cõmendatur. Itaq; in oleum destillatum carui impoatur panniculus lineus, vel spongia, & ea matutinis horis sæpe odoretur. Sumat etiam mane semen carui & erucæ in puluerẽ cum saccharo redacta, vel vnum de his orbiculis:

Rotula.

℞ Sacchar. in aq. rosar. & lauendulæ dissolut. ℥ iij.
Ol. sem. carui destillat. gutt. iij
Ambræ gris. ğ iij.
Misce & f. confectio in orbiculis.

Et ne natura ad vnum medicamentum assuefiat, mutari possint remedia, ita vt interdum his orbiculis, & puluere vtatur.

℞. Sacchar. in aq. betonic. dissol. ℥ iij.
Ol. succin. gutt. ij.
Pul. succini albi ℈ß.
Misc. & f. confectio in orbiculis.

Puluis vero iste ad præseruationem plurimum valet:

Puluis.

℞. Rad. seseli Cretici (quam vulgo Bermurtz vocant) ʒj.
Sem. erucæ.
Cardamomi.
Piperis albi a. ℈ ij.
Misc. f. puluis subtilis.

De hoc capiat ad fabæ magnitudinem mane, vel puluis commisceatur cum syrupo de betonica, fiatq; electuarium, de quo sumatur ad auellanæ magnitudioem. Plurimum etiam prodest interdũ vacuare pituitosum humorẽ catapotiis, vel pillulis mastichinis a ote cibum ad drachmam vnam sumptis. Frictiones etiam matutinæ totius corporis his vtiles sunt, & lotiones pedũ mane ex betonicæ decocto. Item gargarismata matutine facta, quæ cerebrum expurgant, hoc modo.

Gargarismus.

℞. Rorismarini,
Vincæ per vincæ,
Rutæ,
Origani,
Saluiæ a. P. j.
Zingiberis,
Pyrethri a. ʒ j. ß
Rad. Lappæ maior. ℈ iiij.

Decoq. aq. ℔ ij. ad tertiæ partis consumptionem, & colaturæ affundatur aceti rosacei acerrimiq. f. seruetur in vitro. Huius gargarismatis vsus est mane. Nam purgare os & linguam plurimum prodest, & non parum pituitę hic gargarismus extrahit, & cerebrũ roborat. Aquam etiam maioranę, in qua semina erucæ contusæ, & parum Zingiberis sint macerata, attrahere per nares vtile est. Nam pituitam ad nares, quarum vsus pręcipuus est, vt cerebrum expurgetur, prouocat.

Tertiam causam Medici ponunt; sanguinis crassitiem & plenitudinem. Huius igitur irruptione implentur vel cerebri sinus, vel carotides arterię, atq; rete (vt quibusdam videtur) mirabile. Nam in dissectione cadauerum apoplecticorũ grumus sanguinis in carotides delapsus, repertus est. Qui vero ex hac causa laborant, eos intra quadragesimum, & sexagesimum annũ, quo tempore melancholicus humor maxime viget, corripi Hippocrates testatur, his nihil cõuenientius ad præseruationẽ ex oraculi sententia est quã hęmorrhoides superuenięntes. Omni igitur ratione opera danda vt fluãt. Nam dũ fluxerint, tutos illos esse non dubitandum. Cæterum si illud effici nequeat, proximum hoc

Præseruatio apoplexiæ à sanguine crasso & plenitudine.

hoc

hoc, vt per cucurbitulas, & venæ sectionem sanguis detrahatur. Ex hac detractione, etsi aliquid est adiumenti, tamen cum fœculentus sanguis non expurgetur, minus, quam par est, iuuant. Et frequentior etiam missio sanguinis incisa vena refrigerat sanguinem, & spiritus exhaurit, itaque caute agendum. Nam Hippocrates non absolute ad sanguinem, Melancholiam, vel pituitam, causam apoplexiæ refert; sed humoris crassitiem respicit, proinde studiose vitanda, quæ coplosiorem & crassiorem sanguinem reddunt, vt sunt vina turbida & dulcia, varietas ciborum, immodicæ repletiones calorem suffocantes, exercitia post cibum vino cardui benedicti vti vtilissimum. Conuenit etiam in his vsus vini medicati, vt ex infuso senę facti. Misceri autem hoc vinum cibo, sicut & alia medicamenta, cum coctionem turbent, chylum crudum deiiciant, & ita concitatis plurimis fumis spiritus cerebri labefactent sane probare nequeo. Cæterum si hora vna ante cibum sumatur, quin plurimum adiuuet nõ dubito. Nam sena omnium sensuum organa mirifice, & sine magna noxa expurgat. Ventriculo nullam insignem molestiam adfert, & corroborat. Infusum autem senæ, vel syrupus noster de pomis ex sena conuenientior esset. Infusum hoc modo fit:

Vinũ Cardui Benedicti.
Sena.
Medicamenta cum cibis non miscenda.
Sena.
Infusum senæ.

℞. Passular. min. ʒ vj.
Galangæ incis. ʒ j.
Flo. borrag.
Violar. a. P. j

Decoq. s. a. in s. aquæ puræ, & infundantur decocto:

Fol. senæ Alexand. select. ʒ vj
℞. colaturæ expressæ ℥ iiij.
huic add.
Mannæ Calabrin. ʒ vj.
Syr. conseruat. Zingiberis ʒ j.
Misc. f. potus detur matutine.

Si vero syrupo è succo pomorum & sena vti voluerit, accipiat ℥ j. atq; huic admisceat macis ℈ ß. Quod si corpus lubricum ad istum modum expurgetur, moderate cœnet, a vinis turbidis & potentioribus abstineat, non facile in hoc malum incurret. Lubricum autem corpus fiet, si die, quæ præcedit eum diem, quo infuso senæ, vel syrupo vti voluerit, enema ex decoctione veronicæ in iure capi, vel galli, cum sacchato sibi iniici curabit. Magis hoc proderit, quam si multis diebus ventriculum cum syrupis debilitet. Est & in hoc casu hoc obseruandum; ne post cœnam is, qui hoc malum metuit statim cubitum eat; sed duas, si non plures horas à cœna ad somnum interponat; ita tamen ne potet. Inter præcipuas Apoplexiæ causas quartam Hippocrates recitat; dum a crassis vaporibus ascendentibus in cerebrum, virtus animalis, quæ sensui & motui præest, impeditur, & calor naturalis, qui perpetua euentatione, id est, ductu ab extra ad intra, ac econtra intro foras indiget, hoc beneficio destitutus opprimitur. Hoc autem maxime iis, qui cruditati & crapulæ obnoxii sunt accidit, & qui dum crudi sunt exercere se quam quiescere malunt. Huius causæ nuper exemplum visum est. Abstinentia autem & quiete (quibus Celsus noster maximos morbos curari ait) hi præseruantur. Nequaquam autem dormire iis à cibo vtile est, & præsertim si stertere illos familiares deprehendant. Sunt igitur non multo post, quam sedentes dormire cœperint, suauiter excitandi, & ne cubent monendi. Os simul ac euigilauerint post somnum meridianum eluant, & in æstate manus ex aqua frigida lauẽt. Modice exerceantur, deinde consueta tractent. In veneriis non sint prolixi. Nam si quid aliud immoderata venus cerebrum & ventriculum debilitat. Præcedit autem hos plerumque vertigo, ea quidem in propinquo malũ esse indicat, nondum tamen periculum præsens. Ea igitur medicamenta, quę paulo ante recitaui, sunt vsui, in primis vero orbiculi, & odoratus destillati carui. Nam ne vapores crassescant, & obstruant opera danda. Ad hoc odore & vapore suaui corrigentia eos vapores, qui cerebrum infestant, & circumaguntur in eo, atque vt isti intus voluuntur, sic foris vertiginem inducunt, plurimũ prosunt. Coquere igitur carui & succinum in aqua oportet, & vapores naribus accipere, in ore nucem muscatam tostam, cui aliquid ambræ admistum sit, retinere, castoreum aceto impositum naribus admouere. Volunt quidã in eiusmodi affectione aquis destillatis, quas *vitæ* appellant, vti; verum cum & imperitissime fiant, & adhibeantur, abstinendum (ne accelerent magis mortem, quam auertant) cupio. De experientia multos loqui, æquo animo patior; verum cum imperitiam suam manifeste prodant, & stultorum plena esse omnia nimium res ostendat, numerum ne augeam, mihi cauendum puto, ne vapores vel cerebrum petant, vel lędant, in huius causæ consideratione rectissimum & tutissimũ est. Id fiet si (vt paulo ante dixi) crapulam, cruditatem, ciborum varietatem, post cibum exercitia, vehementes animi commotiones, iram in primis, & variã atq; ineptam victus rationem, fugiant. Vno cibo cõuenienti contentum esse maximum sanitatis præsidium. Possunt bruta vno cibo replere famem, & homines non possunt? satis factum iam causis omnibus, vel certe prę-cipuis apoplexiæ recitatis, & quid ad præ-

Corpus quomodo lubricandum.
Præseruatio apoplexiæ à crassis vaporibus.
Odoratus destillati carui.
Aqua vitæ.

cautionem fieri debeat constitutum, meoq; officio me perfunctum putabam; sed obiiciuntur quædam, ac illud in primis, quod Galenus Aph. 42. lib. 6. *Aphlegmonosa seu inflammatoria affectione constipante cerebri vētriculos, hunc affectum oriri asserit.* Si igitur febris continua (intermittens enim mortis præsagatrix) ita vt par est, hanc affectionem comitetur, nullo alio præsidio indiget. Si debilior, malum auget; si potentior, vires deiicit. Itaque in excessu periculum.

Febris quā Apoplexiā curat.

Non enim alias aliam apoplexiam febris curat, quam eā quæ ex sanguinis refrigeratione, crudis humoribus, & flatulento spiritu oritur. Hic vero prudentia præsentis Medici requiritur, non ex præscripto res agitur. Sunt & aliæ causæ in quibus remediis ex medicina petitis non est locus; vt cum ex occursu maximi frigoris, ex valido ictu cerebri sinus & ventriculos lędente, ex subita lætitia, summa indignatione, animiq; commotione, fulmine attoniti, apoplectici fiant. Hos si comitatur insignis apoplexia, curationis ratio nō est alia, quam ea quæ à causis est obstruentibus. Si in paralysin ea desinit, auxiliis, quę resolutioni subueniant, vtēdum.

Sanguinis missio.

Inchoante apoplexia, pleriq; omnes subito sanguinē mittunt, sed hoc certum, occidere missionem, cum non liberat.

Caro paroxysmi.

Suffitum etiam ex succino statim factū, quidam vehementer probant, rationib. veris eos destitui satis ostendere eruditi Medici possunt.

Sternutatoria.

Sternutatoria periculosa quoque sunt; vtilia tamen si in loco adhibeātur. Cōmendatur puluis ex radice circea cum ruta, castoreo & zinzibere, ad partes æquales, ita vt naribus insletur. Concutere partes superiores maxime colli, rectum est. Asserem è tabula cupressi capiti admouere, vel deraso capillo cucurbitulam vertici imponere, vtilissimum esse, magnus medicus experientia didicit.

Aqua vitæ abusus.

De aquis vitæ mortiferis, nihil dico. Magna est varietas, summa in vsu vanitas, atque non minus interdum quam ebrietas, quę huius mali mater est, cum eodem modo cerebrum afficiant, nocent. Clysteria aeria, & omnia quæ diuertunt, dum spes est, adhibenda. Spes vero est, cum æger spirat. Quia spiratio sine vita non est, nec vita sine spiratione, & semper, dum viuit animal, spirat, etiamsi non spirare videatur. Itaq; spiratio magnitudinem morbi, & periculi imminentis in hoc affectu declarat, atque vt eam probe Medicus consideret, præceptis Hippocratis & Galeni monetur. Si enim æger non spirat, neq; apoplecticus amplius, neque viuus perhibetur.

Ext'[illegible] [illegible]

In diuina igitur potestate relinquēdus. Ineptum est lana, pilis, plumis, & similib. velle periculum de spiratione atq; respiratione facere; cum illud in apnœa, aut syncope frigida, in qua calor cordis refrigeratur, fiat.

Differentia pulsus in syncope frigida & apoplexia.

Arteriarum, quarum motus seu pulsus, exploratio locum non habet. Nam in syncope frigida languidus plane est pulsus, in apoplectico spirante plenus & validus, nisi cum iam in propinquo mors est.

Curatio apoplexiæ in paralysin desinentis.

Si vero apoplexia in paralysin desinit, spiratio fit difficilis, & omnes musculi thoracis grauiter laborāt, obstructo nimirum principio neruorū spinę dorsi, id cum duos meatus, seu foramina habeat, dextro vel sinistro tantum obstructo, in vna parte paralysis, quam *hemiplegiam* vocant, consequitur. De cuius curatione, cum temperamentum corporis & vires Medicum in primis respicere oporteat, sicut de ea paralysi, in qua sine offensione sensuum, grauitate capitis, & impotentia ad omnes actiones naturales, stupor in aliqua parte augetur, & paralysis illius partis consequitur, hoc in loco nobis agendum non est.

Apoplexiæ lethalis signa.

Cum vero apoplecticus sine sensu & motu iacet, spiratio cum stertore violenta & inæqualis, sudor symptomaticus, nihil nisi mors expectanda. Aurelianus in apoplexia valida lōgissimum terminum diem tertium statuit. De validiore & validissima oraculum Hippocratis in medio est. Benignus Deus omnes misericordiæ suæ in morte filii testificatæ confidētes, in certa fiducia auxilii ac liberationis, ab improuisa morte, & migratione ex hac vita tueatur.

In epilepsia è crure altero

D. HIERON. DONZELLINI CONSILIUM XXXVIII.

NOBILISSIMVS iuuenis, multos annos Epilepsia laborans à nobis consilium petit.

Signa Epilepsia.

Affectum esse epilepsiam illud docet, quod facultates principes, vna cum motu & sensu labefactantur, cum tamen præsentiatur, & parum duret, nec sæpe inuadat, nec functiones illæ pœnitus aut corrumpantur, aut vitientur, absolutam eam esse; sed leuiorem, certo statuendum est, vt potius symptoma medium inter epilepsiam & vertiginem dici possit.

Tria genera Epilepsia.

Huius autem cum tria genera statuantur, quorum primum cerebri fit vitio; alterum per consensum à ventriculo, tertium ab alia quauis corporis parte; cum hæc non repente fiat, sed præsentiatur, in primo genere non est collocanda, & profecto, cum ante paroxysmum animaduertat leuem quandam auram & vaporem è crure altero, & maiori pedis digito in cerebro per medias partes paulatim ascendere, non dubium est, in ea parte mali fomitem latere. Cum autem perpetua fere plurimis hominibus esse soleat,

ab in-

ab inferioribus partibus in caput exhalatio, in quibus tale symptoma non oritur; manifesto statuendum est, exhalationem esse malignam, & venenatam qualitatem in se continere, cuius actione cerebrum exagitetur. Huic autem rei illud videtur consentire, quod crus illud, vnde fit expiratio, fluxionibus & vlceribus diu fuit vexatum; à quibus licet æger fuerit liberatus, verisimile tamen est, in aliqua parte relictam esse prauam aliquam qualitatem, cuius causa, per certa interualla, materia illic colligitur veneni particeps, quę in cerebrum conscendens, eius vires labefactat. Sed cum narretur, eum dolore ventriculi & coli sæpe laborare, non dissentaneum videri debet, harum etiam partiũ sympathya ipsum vexari. Caussam huius morbi esse frigidum humorem, inde colligitur facile, quod morb. est chronicus, temperamentum frigidum, & humidum assiduus etiam tum ventriculi, tum coli dolor istud testatur.

Indicationes. Scopi curatiui sunt, frigidi humoris euacuatio, ventriculi calefactio, concoctionis roboratio, cruris exsiccatio, calefactio & roboratio. Et cum capuraliunde transmissum recipiat, imbecillitate laborare certum est. Quare robur illi conciliandum, vt hostium insultum à se possit propulsare. Licet autem morbus hic natura sua sit grauis, salutis tamen optima spes est concipienda. Nam secundum Hippocratem, quicumque iuuenes comitiali morbo laborant, mutatione maxime ætatis & temporum, & locorum, & victus liberantur. Et quibuscumque comitiales fiunt ante pubertatem, mutationem accipiunt. *Curatio.* Quo ad curam; Licet humor euacuandus non leuia medicamenta requirere videatur, ætatis tamen ratione ab illis abstinendum censeo. Quare vno & simplici medicamẽto contentus ero; sed eo repetito. Sumat igitur alternis diebus hora vna ante cœnam, vnam è pillulis Ruffi cum Agarico, quarum hæc est compositio.

Pillula Ruffi.

℞. Aloes optim.
Ammoniaci.an.part.ij.
Myrrhæ elect. part.j.

Contundantur seorsim, & omnibus simul mistis cum vino aromatico f.pasta. Dosis pillula vna, pondere ℈j. Sumantur ordine salts ℥ij. Et intermediis diebus sumantur tria cochlearia oxymellis simplicis. Facta euacuatione, & iacto hoc fundamento, flatus discutiendi, & ventriculus roborandus, sumpto per aliquot dies Zinziber. condito, nucis iuglandis quantitate, mane ieiuno ventriculo. Diatrion pipereon. Galeni simplex etiam optimum est, in mensa quoque. Potus sit è vino absinthite. *Puluis loco salis.* Loco salis in cibis omnibus addatur puluis, qui constat sacchari partibus 4. cinamomi parte j. contusis & mistis. *Topica.* Crura sæpe fricentur balneo è lixiuio incoctis maiorana, absinthio, rosis, saluia, betonica, rosemarino, lauendula, addito vino. Digitus vnde prodit vapor ille venenatus illinatur noctu ante somnum theriaca, diluta in aqua vitæ. Optima etiam erit præcautio, si ante paroxysmũ, dum iam præsentitur, vinculum adhibeatur, aut in digiti radice, aut supra talos, aut sub genu. Capitis vero summa est habenda prouidentia, adhibito sæpe lixiuio, incoctis herbis capitalibus, dictamno, senę foliis, rosis, saluia maiorana, betonica, sapone, etiam medicato. Cuius hæc est descriptio:

Sapo medicatus.

℞. Saponis Veneti.℥ iiij.
Agarici albi.℥ij.
Cinamomi.
Caryophyllor.
Ireos an.ʒj.ß.
Camphuræ.℈ß.

Fiat sapo s. a. cum aqua maioranæ. Ante lixiuium semper duobus diebus mastiches granum, magnitudine fabæ dentibus teratur, ac pituita in os fluens per horam expuatur. Naribus attrahatur liquor sequens, & nares emungantur.

Errhinum.

℞. Aq. maioranæ.℥ iij.
Iridis pulueris ʒj. Misce.

Nonnunquam & vtatur gargarismo seq.

Gargarismus.

℞. Decoct. hissop. ℔.j.
Aceti scillitic. ℥j. Misce.

Suffumigium etiam in nares recipiatur iniecta in carbones ignitos carabe alba, aut thure puro. Summo capitis vertici in loco suturę coronalis noctu ante somnum inspergatur sequens puluis;

Puluis pro Bregmate.

℞. Sandarachæ Arabum.
Thuris.
Carab.alb.an.ʒj.
Nigellæ.
gran.pæon.
terræ sigill.an.ʒj.ß.

Contundantur & fiat puluis subtiliss. Paretur etiam pila odorata, quæ manibus gestetur, ac naribus sæpe admoueatur.

Pila odorata.

℞. Ladani veri & puri ℥j.
Styracis calamitæ ℥ ß.
Ligni aloes probi.
Galliæ moschatę.
Caryophyllor.an.ʒj.
Myrrhæ
Thuris an.ʒj ß.
Aq. maioranæ.q.s.f.pila.
addito moscho q.s. nimirum gran.v.

Tempora quoque & nares semper ante somnum illinantur theriaca diluta cum aq.

vitæ optimæ. Quoniam autem epilepsia est morbus difficilis, præsertim quia eam in hoc iuuene comitatur dolor colicus; ideo & si per dicta remedia putemus, vtrumque extirpari posse; addamus tamen & alia remedia præsentissima, quib. pœnitus curari possint.

Experimenta alia.

In primis probamus, vt per vices sumat diureticum puluerem, quo totum corpus expurgari, & materia à capite diuerti possit, vt:

Puluis diureticus.

℞. Chamædryos.
Chamæpityos an. ℥ß.
Saluiæ.
Beton. an. ʒ vj.
Gentianæ ʒ ij.
Melissæ.
Rubiæ tinctor. an. ℥ß.
Sem. Anisi.
Ligustici.
Petroselini an. ℥ ij.

Contusis omnibus, fiat puluis subtiliss. Dosis ʒ j. in iusculo. Aceti etiam scillitici vsus saluberrimus. Dosis ad cochleare vnum magnum; deinde sequatur ambulatio.

Sassafras.

Decoctum radicis Sassafras, aut solum, aut cum vino singulare.

Corii Lupi.

Frustulum Aloes perpetuo gestandum, vt cutim attingat. Lupi etiam corium ea parte desumptum, qua spinæ adhæret, latitudine duorum digitorum in cinguli formam effingendum, ventriq; & lumbis circumcingendum, & semper gestandum, vt corium attingat cutim, pilis exterius positis.

Pulli equini vomitus Epilepsia remedium.

Cum primum pullus equinus in lucem prodit, vomitu materiam quandam reiicit, quam nisi quis præripiat, mater statim deuorat. Hęc materia siccata & puluerisata, à morbo comitiali liberat certo experimento, & mira quædam res videatur.

Theriaca.

Theriaca vero tam idoneum est morbi huius remedium, vt ea sola quotidie liberentur multi; ea vero sit optima. Paratur etiam arte chymica, aqua quædam admirabilis, & virtutis singularis, cui nomen est aqua theriacalis, seu philosophica, quæ sudorem elicit copiosum, & totius corporis insignem quandam in melius mutationem facit, cuius viribus hic etiam morbus expugnatur.

Aqua Philosophica Theriacalis.

Eius descriptioné, cum ea vti voluerit, mittemus: aut aquam ipsam iam paratam.

Oleum Chalcanthi.

Chalcanthini olei ritè præparati guttæ v. in iusculo mane sumptæ per multos dies plurimos ab hoc morbo liberant.

Ossa.

Ossa limata, & in tenuissimum puluerem redacta, curant; addita tenui portione cinamomi. Ossa debent sumi è macello, è carnibus, quæ sunt in vsu, quamuis Galenus præferat humana. Dosis ʒ j. mane per multos menses. Nec enim est ingratus puluis.

In epilepsia.

D. Gulielmi Rondeletii

Consilium XXXIX.

℞. Diaprunæ laxat. ʒ iij.

Cum aq. betonicæ q. s. fiat potio, detur mane.

Syrupus.

℞. Visci quercini.
Rad. pæonię.
Zedoariæ an. ℥ j.
Corticum citri ℥ ß.
Betonicæ.
Gallitrichi.
Cichorii.
Endiuiæ.
Buglossæ.
Boraginis an. m. j.
Prunorum paria. xx.
Thamarindor. ℥ j.
Agarici ℥ ß.
Polypodii quercini.
Senæ oriental. an. ℥ ij.
Florum trium cordial.
Stœchados an. p. j.
Rosarum recentium p. ij.
Anisi.
Seselios an. ℥ s.

Fiat decoctio in aqua absinthii, & aqua fontis, æquis partibus, & in ℔. ij. colaturæ, dissolue sacchari q. s. fiat syr. capiat in quatuor matutinis.

Phlebotomia.

Aperiatur vena Cephalica ante vsum minoratiui, extrahantur sang. ʒ iiij.

Pillulæ.

℞. Pill. cochiar.
fœtidar. an. ʒ ß.
Pulu rad. pæoniæ gr. vj.
Cum syr. de stœchade, fiant pill. vij.

Potio.

℞. Agarici.
Rhabarb. an. ʒ ij.

Infundantur in aqua violarum, expressioni adde Elect. de succo Rosar. & Diacartham.

an. ʒ j ß.
Syr. rosat. laxat ℥ ß.

Misce, fiat potio, capiat finitis syrupis. Postea ℞. Theriacæ recentis ʒ j.

Sequentibus veru diebus Opiata subscripta vtatur.

Opiata.

℞. Conseru. flor. cichorii.
Violar. an. ℥ j.
Stœchados ℥ s.
Cineris mustelæ & hirundinum an. ℥ ß.
Pulu. diarrhodon. Abb. ʒ ij.

Cum syr. Endiuiæ simplici fiat opiata, capiat singulis matutinis ad quātitatem vnius castaneę, quinque horis ante pastum. Proderit etiam oxyrrhodinon seq.

℞. Ol-

Oxyrrhodinon.

℞. Ol. rosar. ℥ iij.
Succi hederæ.
Aquæ lactucæ an. ℥ j.
Aceti ℥ j. ß.

Infundatur eo caput ante oppositionem & coniunctionem.

In epilepsia, deq; Ligni Guaiaci vsu in hac affectione: Item, de Tinnitu aurium,

D. ANDREÆ VESALII

CONSILIVM XL.

DE ligni guaiaci vsu ea, quæ illustris Tua Dominatio proponi voluit, scripturus, neutiquam de affectu illo prolixe disceptabo, qui iam annis multis corpus tuum meliori valetudine dignum exercuit. In promptu enim est, morbum hunc esse epilepsiam, seu, vt latine dicimus, morbum comitialem, aut sacrum. Adsunt namq; ipsi, quotiescunque inuadit, ea symptomata & accidentia, quæ ipsum priuatim concomitari solent, quæque tam diutino & prolixo morbo nimium es expertus, & à peritissimis Medicis non semel enarrare audiuisti. Atque vt morbus haud later, ita neq; de ipsius essentia, aut differentiis, vel causis demiq; mihi venit scribendum. Constat enim ex obstructione hanc oboriri, quæ in cerebro est, ad eos processus, qui neruorum sunt initia, hancq; obstructionem illi prorsus similem esse, quæ conuulsionem in aliqua corporis parte inducit. Et morbus comitialis, vt eiusmodi conuulsionis symptomatibus quodam modo respondet, ita quoque pares causas magna ex parte possidet, quæ cerebro parantur, aut ex primario suo affectu, aut ex consensu totius corporis, aut alicuius membri, quod cerebro noxam mittit, cuius nomine vniuersum corpus ita conuellitur, vt in apoplexiam resoluatur, quæ à morbo comitiali nonnihil in affectus sede, & efficientis eam humoris copia potissimum variat: Quanquam latens aliqua qualitas priuatim morbo comitiali adesse videatur, præter humorem, quod vt multa attestantur; ita quoque id arguit, quod morbo huic diuinum quid adesse omnes religiones semper auxerint, quodque nos Medici malam subesse qualitatem dicimus, cuius naturam vix aliter exprimimus, quam cum in medicamentis quartam facultatem, aut vim specificam recensemus. Atque vt eiusmodi quid in comitiali morbo à Medicis narratur; ita quoque huic comitiali morbo, qui Tuæ Dominationi familiaris est, id adesse credendum venit.

Causa Epilepsiæ.

Latens qualitas in Epilepsia.

Præsens enim morbus ex illo tertio est genere, quod priuatim ab aliquo membro originem ducit, quod malam eam & occultam qualitatem cerebro vaporis cuiusdam instar, mandat. Huius rei coniecturam præbet sinistrum crus, quod spontaneis vlceribus scatere solet, quodque ichorem quendam dimittere consueuit, anteaquam comitialis morbus Tuæ Dominationi molestus esse cœpit, qui tum primum incepit, dum ab eiusmodi vlceribus crus omnino redditum est liberum. Addo, perpetuo eum morbus est inuasurus, sentiri auram quasi quandam, aut vaporem ex crure per coxendicem, dein scapulam sursum ad caput duci, dein sinistrum crus in ipsa morbi vehementia præ cæteris partibus concutitur & conuellitur, adeo vt primarium præsentis mali autorem ipsum crus statuamus, cui accedit ventriculus suo munere cibum sibi oblatum non recte concoquens, ac crudorum pitnitosorumque succorum copiam parans. Videtur namq; turbidum lotium, & quæ ipsi innatant, in ipsave subsident, ac excrementorum abundantia, attestari crassos tales, & pituitosos humores in corpore abundare, quos, vt dixi, ventriculi imbecillitas & frigus videntur parare. Etsi enim constet, Dominationis Tuæ corpus prima constitutione nō admodum à naturali temperie excessisse, eundemq; excessum in calido potissimum fuisse, adeo vt cum iecore caput & ventriculum haberet calidum, tamen ventriculus in præsentia eam temperiem dimisit, caputque est modo subfrigidum & debile, parandisque defluxibus aptum, iecoris interim calore asseruato, ac proinde inæqualis vobis adest intemperies, quæ sub annum quadragesimum sese potissimum cœpit ostendere, cum scilicet ex calido ventriculo & iecore immcti vapores in caput calidum essent missi, aut ab ipso quoque attracti, qui sensim ita in ventriculum refluxerunt. Itaque in capite abundarunt, vt corporis temperies fuerit prorsus immutata, vt nihil dicam de praua victus ratione, quæ temperiem hanc præcipitauit, simulque auxit. Verom non est, quod huiusmodi diligentius examinem, aut, vt rationem scribam, quod calidum iecur in causa etiam sit, venas crudo succo abundare, cum nimio calore ad se trahit, quæ à ventriculo male sunt confecta, atque author est, aluum plerumque esse constrictiorem. Nam etsi huiusmodi tractatio aliquid forte commodi adferret ad causæ examen, atque ad commune cum aliis Medicis consilium, tamen Dominatio Tua hoc non assequitur, quæ etiam eiusmodi

Tertia Epilepsiæ species.

à me diligentius præscribi noluit, verum duntaxat ea, quæ ad guaiaci vsum spectant, quem cum multis aliis Dominationi Tuæ prædicaui, ratione ad ventriculum habita, atque ad capitis imbecillitatem, ac dein maxime ad crus illud, quod præsentis morbi comitialis autorem potissimum statuimus. Cum itaque indies discimns, quam in eiusmodi corporibus humorum cruditati lignum id prospicere soleat, & quod maligna & deterrima qualitate prædita vlcera curat, ac occultum quid corporibus infert, præter alias non exiguas rationes, quæ vsum D.T. commendare deberent, non mirum est, si illum audias commendari, atque vt is Dominatio. Tuæ familiaris fit medicos instare. Quod vero metuis ob tenuem victum vires admodum deiiciendas, hinc fit, quod nimis exquisitus & tenuis victus illis institui consueuit, in quibus Medici ob gallicum morbum ligni guaiaci decocto primum vti cœperunt. Ad eos enim scopos, ad quos in tua D. decoctum id probamus, non prorsus aut pertinaciter dies certos constituimus, quibus decoctum venit vtendum: Habenda enim nobis est cura ad tolerantiam, qua eiusmodi decoctum ferre poteris, & perpetuo liberum erit, quoties cunque visum erit, illius vsum intermittere, quanquam tamen plus minus vno mense eius vsum cuperem continuari.

Victus tenuis non semper in Decocti Ligni usu adhibendus.

Quale lignū eligendum.

Verum nunc de singulis ordine perscribam. Eligemus itaque lignum, quam fieri poterit recens, quod ex ipsius densitate, pondere, & succulentia deprehendemus. Quo enim grauius est, & in radendo aut scindendo pinguius, eo erit laudabilius. Deinde non est assumendum, quod totum fere flauescit, minimumque habet interiorem nigrum orbem, cum id fere ad extremos sit ramos, & tam tenue sit, vt vis illius ex longa vectura euanescat. Seligemus itaque medium, quod quam maxime sit acre, & gustu incendens.

Preparandi ratio.

Hius ligni libræ sex aut septem, aut lima, qua pectinum artifices vtuntur, aut arte tornabili, qua globos paramus, comminuentur, & deinde in leuiorem scobem contundentur. Sunt autem paucæ libræ vno tempore ita in scobem redigendæ, ne si maior ligni portio comminueretur, eius vis euanescat, quæ in solido ligno melius conseruatur, & satius est lignum toties, quoties opus est, contundere, atque ad concoctionem aptum reddere.

Coctionis modus.

Huius scobis libra vna ollæ fictili instanniatæ, aut inplumbatæ seu vitreatæ imponetur, quæ angustiore sit orificio, cuique operculum conueniat, suffecerit, si ad nostrum vsum libras aquę plus minus sedecim continere poterit. Huic ligno affundentur libræ 12. aq. communis, & nullius malæ qualitatis participis, in quibus lignum horis 24. macerabitur. Conueniret autem, si interim calidi cineres ollæ adhiberentur, quo lignum melius infunderetur; facta dein infusione, olla lucido igni adhibebitur, & continua decoctio fiet ad mediæ partis consumptionem, nimirum vt supersint decoctionis libræ sex, quæ facta colatura in lagena quapiam reseruabitur, sub prioris aquæ nomine. Ita enim decoctum hoc primum opportune nominabimus.

Decoctum primum.

Secunda coctio.

Lignum, quod huic seruiuit concoctioni, rursus in eandem ollam, in qua prius elixatum fuit, est reponendum, suntque ipsi adiiciendæ recentis, & non cocti ligni vnciæ plus minus quatuor, quibus affundentur 12. aq. vulgaris libræ, & infusio perinde ac prius fiet ad horas viginti quatuor, post quas coctio lucido quoque & continuo igne molienda venit, ad euaporationem tertiæ partis, vt scilicet decoctionis seu aquæ supersint circiter octo libræ, quæ vbi colata fuerit in lagena, etiam seruabitur sub secundæ aut posterioris aquæ nomenclatura. Hic fere erit communior aquarum parandarum modus, quem ex occasione intendere aut remittere nihil prohibet, prout validius aut imbecillius decoctu ex vsu erit.

Conuenit enim in assumptionis aquæ initio, & sub finem hanc esse minus validam, in medio autem tempore fortiorem. Cæterum, quando aquæ hę administrabuntur, studendum est, ne deficiant, & ne etiam diu ante vsum sint paratæ, vt scilicet sint recentiores, & non dissolutæ.

Preparatio corporis præcedens.

Priusquam harum aquarum vsus erit, cōueniet corpus vniuersum purgare, idq; fere opportune pillulis cochiis & agarico selectiori, & nuper, vt diximus, cum zinzibere trochiscato, pondus vero, vt eiusq; deberet esse duorum scrupulorum, ac formari possent pillulę seu catapotia vij. aut v. prout minora aut grandiora deuorare esset animus.

Vt autem humores pituitosi & crassi melius euacuationi aptarentur, tribus aut quatuor diebus mane syrupus aliquis esset assumendus, qualis iste esset, qui constat mellis rosacei colati, & syrupi de stœchade vtriusque vncia vna, decoctionis stœchados, betonicæ, chamedryos vnciis tribus. Cæterum pillulæ post syruporum vsum opportune assumerentur post primum somnum noctu.

Quo tempore.

Tempus, quo commodius purgatio eiusmodi institueretur, erit ver, quando fœlicius curationes omnes aggredimur, prę terquam quod purior & clementior aura nobis

bis ad manum esset, tunc cum decocto ligni vtendum esset, & præsens morbus facile admittit, vt hęc decoctionis assumptio in illud vsq; tempus differatur, quanquam interim non obstem, cur minus primo quoque tempore, si ita Domino visum erit, curationem hanc auspicari debeamus.

Quantum. Altera itaq; à purgatione die aquæ prioris vnciæ plus minus octo sunt ebibendæ, quantum fieri potest, calentes, idq; hora fere quarta ante meridiem. Tantundem rursus hora quarta à meridie ebibetur, quamuis magis conuenit paulo plus mane, quam à prandio assumere. Prandii tempus erit octaua hora ante meridiem, vt cœnæ hora octaua à meridie, hac namq; ratione 24. diei horæ ita partirentur, vt octo horæ inter cibum, & primæ aquæ assumptionem & cibū occurrerent. Si tamen hæc interualla interdum non obseruentur, parua inde est expectanda noxa, neq; etiam ita morose omnia sunt obseruanda, vt non liceat interdum ex occasione aquæ prioris assumptionē intermittere, tunc scilicet, cum ea molestior videretur, ac tædium aliquod obreperet, cupio enim toto hoc assumptionis aquæ tempore omnem abesse molestiam, neque reluctante animo quicquam assumi velim.

Quando prima aqua bibetur, in lecto est cubandum, & sudor si quis proueniet, duabus plus minus horis est expectandus. Vnde etiam conueniet corpus pluribus stragulis tegi, quanquam nulla insignis vis ad sudoris prouocationem est facienda, neque mitandum erit, si sudor interdum non proruperit, qui semper est post horam vnam aut alteram linteis obstergendus.

Inter sudandum, fomentandū crus, imo & abluenda facies roborandi causa. Interea dum sudor ita expectabitur, vtile erit linteum primæ aquæ immergere, idque dein toti sinistro cruri calens obuoluere, neque id obiter est moliendum, cum id abigendæ prauæ cruris qualitati sit accommodum, & mirum est, quantum robur membris ea aqua induci soleat, adeo, vt totius faciei, & frontis potissimum lectionem probem.

Diæta. Cęterum secundę aquæ potus erit in cœna & prandio, ita vt nihil præter eam bibatur. Cibus vero erit panis albus, bene coctus, & modice salitos, & si forte Dominatio Tua à pane recocto aut biscocto non abhorreret, illum in primis commendarem.

Conuenient vuæ passæ, & potissimum minutæ illæ: his accedunt amygdalæ, & pinearum nuclei. Atque hæc fere sunt, quibus duntaxat in gallico morbo ægros enutrimus, verum Dominatio tua his tanquam bellariis vtetur, & addet illis laudatas carnes, vt sunt fere auium non palustrium: vt perdix, phasianus, & turdus, & montani, & in dumis viuentes. Passerculi debent esse commendatissimi, hique omnes assi, neque excludimus pullos, & capones, vti neque etiam hædum, sed omnia debent esse assa, quam diu scilicet aquæ vsus erit. Quantitatem nullam puto præscribendam. Ea enim tuo iudicio submittitur. Absit enim, quod fame D. T. enecandam putes, quamuis interim tamen tenuis victus ex vsu sit, cuius ratio cum viribus est habenda. Atq; ita non semper par quantitas est assumenda; sed prout vires exigent, est cibandum. Cubiculum in quo moraberis, sit amœnum & lucidum, ita tamen vt libero aëri non pateat. Conuenit quoq; vt caminus in illo sit, vt ex foco calere possit, nisi hoc hypocausto more patrio obtineat.

Neq; necesse est, vt semper impense caleat, neque etiam religiose cauendum est, ne fenestra aliqua vnquam aperiatur, cum id lucente Sole, & aëris constitutione calida fieri nihil prohibet. Quod enim in hac cura ægros ita occludimus, hinc duntaxat fit, quod corpus ob sudores & ligni vsum rarum, intemperato & potissimum frigido aëri, haud expositum esse volumus. Excrementorum ratio similis est habenda, qualem alias obseruas, nimirum vt aluus iusto tempore eat, & si forte cohibetur, & non respondet, opportune enemate aut clystere sollicitabitur, qui ex guaiaci ligni decocto cum oleo communi & modico sale apparari posset, aut salis loco duas aut ternas vncias mellis rosacei adiicere nihil vetat. *Clyster in usu Decocti.* Dein singulis fere decem diebus purgatio est instituenda illi similis, quam superius scripsi, nisi occasio aliqua aliud pharmacum exigeret. *Pillulæ subducentes.* Sunt igitur pillulæ illæ media nocte, aut post primum somnum transglutiendæ & purgationis die prima, aqua non est mane assumenda, vti neque à prandio. Si corpus vllo pacto est redditum ex purgatione imbecillius, alias propter purgationem nihil omittatur, nisi forsitan ea die cibum liberalius sumere visum fuerit. Vrina solet satis copiosę in guaiaci vsu profluere, ita & sudor quoque solet esse frequens. In natium autem & aurium recrementis à sanitatis tempore nihil est mutandum. *Lotio capitis in usu Guaiaci omittenda.* Lotiones etiam capitis interim nullæ fieri solent, quanquam vt postea scribam, extra guaiaci vsum ea erit vtilis. *Somnus & quies.* Rursus somni & vigiliarum nulla peculiaris habetur ratio, quanquam vigiliæ semper in Dominatione Tua sunt præferendæ, somnusque mox à cibo sumpto sit vitandus. Interdum post primæ aquæ assumptio-

Exercitia. nem obdormire nihil vetat. Exercitia quoque in guaiaci assumptione præter deambulationem per cubiculū nulla præscribuntur, quamuis etiam sudoris abstersio, ac velut fricatio, exercitii cuiusdam vice erit. Cęterum in vniuersum, exercitium quieti est à tua dominatione præponendum, modo à cibo mox id non fiat. Præ cæteris autem exercitiis fortis incessus conuenit: eaque exercitia, quæ corporis inferiores partes in primis exercent. *Animi affectus.* Animi affectus, vt perpetuo illos iucundos, minimeque turbatos esse velim, ita quoque in guaiaci vsu neutiquam debent esse mœsti aut graues. *Venus.* Venerea in guaiaci vsu tamen prorsus interdicuntur; quanquam alias perpetuo ab illis non est temperandum. *Quamdiu continuandum.* Porro tempus, quo his guaiaci ligni decoctis erit vtendum, in D. T. ponitur arbitratu, & tolerandi facilitate, quanquam mensem absumi, vt minimum velim, quo absoluto ad consuetam victus rationem esse deueniendū, quæ commoda iam sæpius à peritissimis Medicis est instituta.

Quod autem priuatim de potu mecum egeris, cereuisiam non perinde, ac album & pellucidum, sed tamen nō acerbum vinum probo. Dein quia vini vsus interdum solet rationibus quibusdam in præsenti negotio *Mulsa.* præscribi, potum laudarem ex melle & aqua cum cinamomo paratum, si modo ab illius vsu non abhorreres. Occurrunt nunc quoque permulta, de quibus Dominatio Vestra me est percunctata, nimirum de corporis euacuatione purgationeq; quando scilicet, & quibus medicamentis ea potissimum sit molienda. Sane ad minimum semel in vere, & item in autumno corpus purgandum suaserim, vt taceam de venæ sectione, quæ etsi totius corporis constitutioni conuenire aliquando videretur, ætas tamen nunc ea occurrit, vt facile ab illa temperare vobis liceat. Verna itaque purgatio talis opportuna esset, qualem ante guaiaci vsum, & in ipso vsu tentandam dixi. Imo si guaiaci vsus videbitur vtilis, corpusque ex illo commode habere sentietur, non abs re esset, etiam mense Septembris diebus a- *Purgatio.* liquot guaiaci decocta assumere. Possem varias purgandi formulas præscribere, verum vnam mihi adnotasse sufficerit, cuius superius est facta mentio, nimirum syrupi ex rosaceo melle, & syrupo de stœchade, & betonicæ, saluiæ, & stœchados decocto, ac dein pillulis cochiis, & optimo agarico. Quamuis interim singulis ad minimum mensibus aliquid propinari vellem, quod ventriculum, & primas quasi venas leniter expurgaret, quemadmodum nuper tentauimus, cum Dominatio Tua tribus diebus mane assumpsit mellis rosacei duas vncias, & tertia die ante cœnam pillularum ac hieta picra cum agarico drachmam vnam, ex qua tres pillulæ formatæ erāt, quanquam *Pulpa cassiæ.* interdum pulpæ cassiæ recenter extractæ vncia vna, aut decem drachmæ possent, in eundem fere vsum exhiberi, bolorum forma, nisi in iure pulli aut alio liquore cassiam dissoluere magis luberet, vt instar potus propinaretur.

Rursus si Terebinthinæ assumptionem *Terebinthinæ vsus.* Dominatio tua non abhorreret, putarem, eam quoq; ad præsentem scopum apprime fore vtilem, si scilicet interdum mane eius quatuor dracbmæ aut quinq; in hostiis inuolutæ deuorarentur.

Conueniret autem præstantissimam Terebinthinam eligere, ac illam diligenter in vino albo & odorato abluere. Neque etiam hoc loco sunt reiiciendæ pillulæ, quas *Pillulæ alephanginæ.* alephanginas nuncupemus. Sunt enim hæc omnia admodum commoda ad eam, quam prius dixi ventriculi ac intestinorum purgationem sæpius iterandam.

Cum vero aluus interdum plus iusto retinetur, neque tempestiuum est, nunc commemoratis pharmacis vti, suaserim mollem, aliquem & non medicamentosum clysterem immitti. Nollem enim herbarum esu, *Herbarum & prunorū esus reiicitur.* aut multis prunis alui adstrictioni prouideri, cum eiusmodi nimis sint humida & excrementitia. Cæterum eorum, quæ aut interius sumpta, aut exterius admota, ventri- *Ventriculi roboratio.* culi robur conciliant, magnum catalogum liceret facile hic scribere, nisi pauca quædam sufficerent, & potissimum probata, ex quorum numero sunt myrobalani illæ em- *Myrobalani emblici.* blicæ, ita vt Venetias aduehuntur conditæ, quorum vsum cuperem esse frequentissimum, mane scilicet vna aut altera hora ante cibum; neq; etiam nuces improbo, moschatas pari modo conditas. *Nuces moschatæ conditæ.*

His accedat electuarium aromaticum rosatum, quod aliquando etiam mane est assumendum. Si ventriculo emplastrum ad- *Emplastrū stomachale.* hibendum esset, probarem quod mastiche & irineo oleo esset confectum. Capitis robori etiam magna ex parte nominatis nunc medicamentis prospicitur. Quod autem de *Lotio capitis.* eius lotione dubitas, scito me plurimum eam commendare, modo fiat interdum ante cibum, & domi post illam aliquamdiu commoretur, & caput diligenter calidis linteis, non cum magna frictione, exsiccetur. Lixiuium conueniet, in quo stœchas, & saluia, & sampsuchus seu maiorana cum rosis fuerint incocta, dein vt inter lauandum caput non nimium reclinetur, sed vt cum aga-

rici

rici frusto confricetur. Quo pituitam, & potissimũ post corporis euacuationes, per nares prouoces, mihi placet arantii mali cortex. Ita quoq; conueniret interdum masticħem masticare, vt per os etiam pituita trahatur. Cruris cauterium seu vstionem vehementer probarem, vt scilicet vlcus sub genu illic cõtinuo seruaretur, vti illud commode fieri dixi, in anteriori nimirum tibiæ sede ver sus exteriora, vbi anterior sedes est connexus, quo fibula siue m nus os tibiæ maiori committitur ossi. Si vero id non fiet, suadeo, vt interdum cucurbitulæ seu ventosæ cruri adhibeantur, interdum cum scarificatione, interdum sine ea. Lotio quoq; aliquando conueniret ex forti & acri lixiuio, cui sulphur esset adhibitum, quo etiam crus subinde confricare ex vsu esset. Præter hęc cruri emplastrum id adhiberem, quod oxycroceum in officinis vocamus, cui interdũ tantum euphorbii admiscerem, vt etiam vesiculas postulasve in cruris cute concitaret, quo malæ illi cruris qualitati subueniretur. Vti etiam toti morbo subuentum obnixe cuperem, vt Dominatio Tua diu sanus & fœlix viueret, cui me quampossum maxime commendatum cupio, promptus quiduis quod in me erit exequi, si modo quid insuper mihi iniungere Dominatio Tua dignabitur.

Cauterium.

Cucurbitula.

Oxycroceũ cũ euphorbio mistum ad excitandas pustulas.

Idem de eodem casu.

CONSILIVM XLI.

QVANDOQVIDEM morbum comitialem, quo Dominũ infestari nouimus, ex cruris affectu potissimum pendere constat, vti in morbi illius causarũ enarratione abunde fuit explicatum. Cauterium seu vstionem probaui, quæ fieret in anteriori tibiæ sede versus exteriora, fere ad palmę latitudinẽ sub genu, illic nimirum vbi fibula seu minus tibiæ os à maiori incipit dehiscere. Quæritur vero quanam pręcipue ratione vstionẽ hanc fieri conueniat; solet itaq; nobis in hoc negotio fere duplex esse modus. Alter fit igne, siue carbone, siue candente ferro, is contineatur, vocamusq; eiusmodi vstionem seu cauterium actuale. Quod nimirum actu simul & potentia agit. Alter modus per medicamenta fit, quibus vrendi vis adest, quæq; potentia idcirco agunt, ac proinde hunc modũ appellamus cauterium potentiale, quale nostro proposito magis quam actuale conueniet, quod ab eius vsu homo minus abhorret. Huiusmodi medicamento nullus chirurgus quantumuis vulgaris destituitur, nostriq; libri plerasq; continent descriptiones. Alii enim calcem viuam miscent smegmati seu saponi, alii in fortissimo lixiuio coquunt. Alii in fortissima tinctorum aqua imponunt salem armoniacum, & coquunt simul ad mellis spissitudinem, vt dein refrigeratũ lapidis modo induresćat. Atq; vt omnes chirurgi ad manum habent huiusmodi cauteria; ita quoque applicationis modũ norunt, qui omnibus fere est communis; extendunt enim in lineo panno aut emplastrum diachylon, aut vocatum ipsis Apostolicon ad hanc fere formam.

Cauterium.

Vstionis duplex modus.

1. Cauterium actuale.

2. Potentiale.

E quibus fiat.

Applicationis modus.

Et in medio exiguum scindunt foramen, vt per id cutis appareat, quæ est vrenda, vtq; foramen cauterio locum det, & ipsum extra foraminis circumferentiam non multum diffluat. Ponitur enim cauterium in illo foramine, & dein splenio seu panno lineo aliquoties inuoluto obtegitur, sinituq; horis duabus aut tribus, prout cauterii vis chirurgo constat. Dein ablato cauterio & emplastro, butyrum aut pinguedo porci loco vsto cum folio brassicæ aut betæ apponitur, donec crusta decidat, foramenq; appareat, cui mox globulus ex cera est imprimendus, vt foramen reddatur profundius, & caro ne crescat, impediatur. Non ab re etiam esset medullam sambuci, aut gentianæ radicem tantisper imponere, dum foramẽ respõdeat voluntati: Solent alii dein aureum aut argenteum instrumentum, huius fere formę imponere: verũ mihi magis arridet globus ex cera, qui interdum cum pulueте præcipitato possit obuolui, vt luxuriantẽ carnẽ comprimeret, aut roderet potius. Verum huiusmodi omnibus chirurgis adeo sunt nota, vt pudeat me hæc conscribere, potissimum cum huiusmodi absq; periti chirurgi opera haud sint tentanda. Secunda propositio tinnitus aurium rationem petierat. Is ex humore in cerebro abundante, & in flatus dissoluto pendet. Quod vero ad curationem attinet, omnia sunt absolute & diffuse prius explicata, cum totum corpus pituitosis succis euacuari docetur, & ratio simul exponitur, quomodo caput expurgetur.

Tinnitus aurium.

Pillularum massæ seu magdaleones non alia ratione seruantur molles, quam quod iubentur in prima compositione humidæ fieri, quod quia non cõuenit, nos perpetuo liquorem aliquem addi iubemus, quo portio quę in pillularum confectione à massa

Pillularum massæ mollificantur vino aut aqua.

d ſeutitur, mollior reddatur adeo, vt cum ad manum erit maſſa durior, ab illa tanta portio abſcindi poterit, quanta ſa erit ad pillularum pondus, quæ tum e. uni aſſumendæ, & illi portioni, aut vini, aut aquæ guttula poterit adiici, & ſimul in mortario contundi, & dein pillulæ recte conficiantur. Baccarom iuniperi fumus non videtur præſentibus affectibus incommodus, imo inter conuenientia magis eſt reponendus. Cum Noribergæ myrobalani laudatiores proſtent, ſatius erit, eas illic coëmere; mihi enim non conſtat, vbi hic probatæ vendantur.

Baccarum iuniperi fumus.

In epilepſia nocturna, pro quodam Nobili iuuene,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLII.

QVIDAM annos natus circiter 26. habitu corporis humidiori in actiuis, vt videtur ad frigidum tendente; iam ab annis ſex vel octo, affectione quadam tentatur, quæ eum certis interuallis hunc in modum inuadit: in ipſa acceſſione, quæ noctu tantũ ferme ſemper circa auroram fit, ſentit ventriculos cerebri ita conſtringi atq; coarctari, vt inde etiam anxietas quædam animi oboriatur. Motus corporis ſunt inordinatiores cum iactatione aliqua, non tamẽ adeo vehementi, in qua quidem, ſi paroxyſmus auctus ſit, ſpumæ etiam nonnihil ſanguineæ cum dentium ſtridore & ore emanat. Poſt inuaſionem, quæ circiter ſemihorulam plus minus durat, vertigo quadam, & ſenſuum interiorum perturbatio, & veſtigium huius impreſſionis impreſſum, cum capitis dolore tenſiuo, & ex parte velut grauatiuo, conſequitur: maculæ rubræ punctatim diſperſæ in oculorum regione apparent, in ipſis præcipue palpebris & angulis oculorum: quæ tamen ſecunda aut tertia die poſt, rurſum ſenſim euaneſcunt. Solet etiam plerunque accidere, vt ipſe paroxyſmus in alui fluorem ſic ſatis copioſum deſinat. Ante inuaſionem ferme nullum aliud ſignum præcedere ſenſit, quam vbi in ſomnum ſeſe compoſiturus eſt, capitis quandam grauitatem. Interualla non ſunt æqualia, vt plurimum tamen intercedit menſis integer, aut menſis cum dimidio. Nonnunquam ſpatium augetur aut minuitur pro cauſarũ, tum internarum, tum externarum diuerſitate; ita vt obſeruauerit toto hoc anno proxime elapſo octies paroxyſmum rediſſe, poſtremo tamẽ menſe ipſo nimirum Decembri (quod nunquam antehac factũ fuit) bis Iuuamentum aliquod percipere viſus eſt, ex ſcarificatarum cucurbitularũ vſu, quas aliquoties applicauit, tum ſcapulis, tum etiam brachiis, aut cruribus vtrobiq; binas. Etſi alioqui hæmorrhoidum fluxum in mediocri copia ſtatis temporibus, videlicet, circa nouilunium & plenilunium pati conſueuerit, ipſaque aluus officio ſuo non deſit. Atque hęc ſunt illa ſymptomata, quæ me hactenus non parum infeſtarunt, à V. E. officioſe & reuerenter peto, vt ſuo conſilio & auxilio mihi ſubuenire non dedignetur. Promitto viciſſim debitam obſeruantiam atque gratitudinem in omnibus iis, quæ à me præſtari aut expectari poſſunt.

Spuma ſanguinea.

In Epilepſia ſemper affici cerebrum, ſiue per ſe, ſiue per conſenſum illud laboret, cõſtat: ac ἐυεμπτωσίας cauſam in diſpoſitione cerebri ſingulari eſſe quærendam, non dubitamus. Ea in hoc ægro, in quo omnes actiones cerebri vigent, non alia eſſe videtur quam nimia illius ſenſibilitas, propter quã, non tam per ſe, quam per conſenſum læditur. Etſi verò ad illam partem præcipue, à qua conſenſus prouenit, curatio referenda ſit; tamen ad cerebri affectionem ſemper quoq; eſt reſpiciendum. Affectus vero eiuſmodi eſt, vt repleri meatus cerebri velociſſime & rurſus remoueri, atq; excuti idquod obſtruit, videatur. Itaque vaporem eſſe, qui vel obſtruat, vel mordicet, atque hoc modo vim expultricem, cum cerebrum, vt dixi, maxime ſenſibile ſit, irritet: indicio quoque illud eſt, quod ante acceſſionem quaſi vertigo percipitur. Eum vero vaporem à tota maſſa ſanguinea oriri, atque illum grauiter commoueri, maculæ iſtæ rubræ in collo, & maiori oculorum cantho poſt paroxyſmum oſtendunt. Sed vnde illa praua qualitas in ſanguine? ἄῤῥητον quiddã eſſe videtur. Proinde tam cerebri ratione, quam huius cauſæ, præcipue mihi medicamenta, quæ à totius ſubſtantiæ proprietate auxiliantur, adhibenda videntur; non neglectis tamen iis, quæ ſanguinem mundant, & ne nimium incaleſcat, faciunt. Incidentia & attenuantia medicamenta, quibus Medicus quidam omnia tribuit, ſuum locum obtinent. Porro totam curationis rationem in præſeruatione conſiſtere, eamque & victus ratione, & medicamentorum vſu perpetuo obſeruandam eſſe, aſſerimus. Victus rationem tibi præſcribere non debeo; ſed vt parciſſime potes; & à vino, præſertim veſperi, abſtineas, ac omnem crapulam fugias, moneo. In cubatione, ne in dorſo iaceas, cauendum, cruditates fugiendæ. Nam eæ cerebro inimicæ ſunt, & ventriculum, qui haud dubie, etiamſi non doleat, non parum in hoc morbo con-

Senſibilitas nimia.

Vapor à maſſa ſanguinea.

D. Eraſtus.

bo consentit, affligunt. A cœna non statim dormiendum, multo minus studiis inuigilandum. Vera enim est Celsi sententia: *Quibus caput affligitur, iis ne cogitationem quidem à cœna tutam esse.* Nescio an in paroxysmis, vt multis accidit, semen eiiciatur; quod si fuerit, de matrimonio cogitabis. Frictiones non negligas, & cum mare tiam moueri sentis, vt ad eas confugias, moneo. Sanguinis missionem non omittendam puto. Mittendum autem ex præscripto veterum è venis crurum iudico.

Regula in capitis dolore.

Seminis eiectio in paroxysmo.

Secta vena, corpus per syrupum nostrum è succo pomorum cum sena purgandum. Cum enim comitiales in melancholiam sint procliues: sicut melancholici in comitialem morbum, vt Hippocrates nos monuit, in primis iste syrupus proderit, si cum eo syrupum de cichorio cum rhabarbaro æstiuo tempore misceres, non errares. Nam hunc quidem syrupum pro Epilepticis à Nicolao factũ esse scimus. Sæpe autem vsum istorũ repetere oportet; cum ἐπικαθάρσεων requiri in diuturnis affectionibus constet.

Syr. è succo pomorum.

Syr. de cichorio cum Rhabar.

Decoctum Epilepticum

Si iis decoctum corticum guaiaci, & ligni visci quercini, & florum violarum admiscueris, rectissimũ erit. Post euacuatum corpus, verno, æstiuo, & autumnali tempore decocto radicũ cichorii vel rectissimum; hyeme Mithridatica antidotus cum syrupo de succo cardui, vel syrupus cardui conueniens erit. Destillatum autem & cardui, & millefolii cum syrupo violarum toto anno probo. Decoquere etiã in iis lignum guaiacum cum ligno visci quercini, & per dies viginti aut quadraginta bibere vere & autumno vtilissimum. Medicamentum de cinnabare non præscribo; cum Fernelius in libello suo de lue Venerea, tam dira symptomata vsum cinnabaris cõsecuta referat. Mihi, ne quid dissimulem, non persuadet, cum bono successu me eo vsum esse Viennæ vere affirmare possim.

Medicam. de cinnabare.

Remedia Empirica quadam Epileptica.

Stercus pauonis ex destillato cardui, vel millefolii magis probo, Epar ranarum & perdicum comestum plurimi commendanr. Inungunt vmbilicum pinguedine cati siluestris. Caput expurgant puluere lapidis, qui in vesica fellis tauri reperitur per nares attracti, vel per se, vel succo rutæ. Ceruicem inungunt oleo iuniperi è ligno destillati. Talia remedia plurima in lectione Practicorum occurrent. Ego, vt dixi, nihil carduo & millefolio efficacius reperi. Illa quæ appenduntur, vt minime contemno; ita spem in ea, quæ incidunt, attenuant, plane non colloco. Vti & his, & illis rectissimum est, & totam curationis spem in diuina benignitate ponere.

Stercus Pauonis ex destillato Cardui vel Millefolii.

Epar Ranarum, Perdicum.

Vide eius Syrup. in Antidotario VVecker.

Interlocutoria.

In casu proposito ad duo præcipue respiciendum; nempe, ad id quod recipit, & alterum, quod recipitur, seu aliunde transmittitur. Pars recipiens est haud dubie cerebrum, quod per consensum laborat. Huic igitur, quoniam εὐαίσθητον est, roborantia debentur, ne scilicet tam facile afficiatur, aut noxam prompte repellat; siue imbecillitas illa sit ab intemperie: siue, quod potius reor, à vitio conformationis: hoc est, à quadam textura membranarum nimis rara, minusque compacta, & densa.

Vitium conformationis.

Valde autem peto, vt formulam aliquam huic scopo conuenientem præscribere digneris. Id quod recipitur, seu in caput transmittitur, vaporem esse plane statuo, cum breuissimo tempore discutiatur. Prodit hic vapor potissimum quidem à massa sanguinea (hoc maculæ rubræ relictæ aperte testantur); sed tamen etiam aliquatenus à vẽtriculo: sanguinis, in quantum multitudine seu quantitate peccat, euacuationem postulat per venæ sectionem & cucurbitulas, itemque (quæ in ægro isto naturaliter fluunt) per hęmorrhoides, quib. omnibus motus quoque inordinatus, siue in partem principem impetus inhiberi & auerti potest. Quod si etiam qualitate aliqua maligna (vt videtur) præditus est, ea corrigenda venit per illa, quæ massam sanguineam contemperant, & à vitiosis humoribus admistis per interualla certa, mẽstrua fortasse, repurgant. Hanc sane ad rem cardui, millefolii, & cichorii tum decoctum, tum destillatum idoneum iudico. Item syrupũ cichorii cum rhabarbaro, & syrupum de pomis cum sena; nonnunquam etiam Mithridatii aut theriacæ vsum, præsertim hyeme. Ventriculi ratione, quandoquidẽ hic per se non est debilissimus, satis fuerit opinor pręter victus rationem accuratam vsurpare, quę vapores inde in caput ferri, somni tempore in primis, prohibent. In quem finem frictiones quoque ceruicis, scapularũ, & extremorum idoneo tempore adhibitis, præclare facere experior. Decoctum ligni magis videtur attenuare sanguinẽ, & ad motũ aptiorem facere, vnde vix notabiliter prodesse iudico.

Responsio.

Raritatem partis ad εὐαισθησίαν facere nullum dubium est. Consequitur igitur, vt aliquid, quod denset, ex Medicorum doctrina adhibeamus. Nihil autem melius lotionibus capitis iudico; ita tamen, vt posteaquam ex calida laueris, ad extremum frigida vtaris. Nam ita maxime roborari cerebrum, & ratio & experientia docet. In lixiuio decoquãtur; abrotanum, ruta, melissa, & rosæ. Saponi santali citrini, & parum olei caryophyllorum admisceri possunt. Hæc igitur quo ad membrũ suscipiens. Mandans puto vniuer-

Lixiuium.

Sapo.

sam esse massam sanguineam à qua vapores ascendunt. In ea qualis sit corruptio, aut qua qualitate vapor, qui eleuatur, & ventriculis cerebri molestus est, præditus sit, difficile est dicere. Esse humidum subito replentem, & prægrauantem, turbantem spiritus in cerebro, & motui inseruientibus spiritibus quasi aditum obstruentem, constat. Victus ratio & curatio vtcunque monstrant indicationem. Ex Hippoc. 2. Apho. 45. vniuersa victus ratio patet. Ex eo vero aphorismo, quo quartanā huic malo mederi docet, curatio indicatur. Vt vero quatana rotū corpus à vitiosis humoribus crassis liberat & expurgat, & puriora sicciora que corpora facit, idem medicamentum, quod huic malo mederi debet, præstare oportet. Meo autem iudicio hoc profuturum spero: *Quartana.*

Electuarium contra epilepsiam.

℞. Succi millefolii,
Rutæ,
Melissæ,
Maioranæ,
Hyssopi ad spissitudinem cum saccharo coct. an. ℥ j. ß.
Rad. Eryngii minutim incisar.
Ligni visci quercini. an. ℥ j.
Rad. Pyrethri.
Pul. tormentillæ an. ℥ ß.
Cornu ceruipræp. ʒ vj.
Mithridat. antiq.
Theriac. Andr. opt. an. ℥ j.
Conser. è floribus rorismar. ℥ j ß.

Misce lento igne. De hoc singulis diebus mane accipiat drachmam vnam, & ante somnum post moderatam, & paucam potius cœnam, drachmam dimidiam. Purgarem autem cerebrum tali apophlegmatismo:

Apophlegmatismus.

℞. Radic. pyrethri ℥ j. ß.
Zingiberis ℥ ß.
Rorismarini,
Saluiæ,
Hyssopi,
Rutæ ana. p. j.

Decoq. in aquæ puræ suff. quantit. & colaturæ ℔. ij. add. aceti accrrimi rosarum ℥ ij. Misce. Prius autem quam eo os colluat, inungatur palatum hoc eclegmate:

Eclegma.

℞. Sem. erucæ ʒ ij.
Staphysagr.
Cubebar. an. ℈ ij.
Rad. pyrethri,
Zingiberis an. ℈ iiij.
Mastich. ℈ j.
Piperis ℈ ß.
Cum oxymell. q. s. f. mixtura.

Setaceum vel loco eius fortissimum lixiuium.

Nihil vero esset conuenientius, quam setaceum ceruici applicare; vel certe si fortissimo lixiuio è calce & cineribus facto exulceretur, etiam occipitio rectè applicantur cucurbitulæ. Trallianus ex vsu pillularum curationem pollicetur, hæc constant ex aloe, gummi Arabico, colocynthide, bdellio, ad æquas partes cum melle scillitico mistis. Scarificatio pedum, & detractio sanguinis ex malleo omitti possunt. Oro Deum, vt ipse in tam accipiti morbo medicinam faciat, & his benedicat; ita enim benefaciunt.

In epilepsia nocturna, pro alio quodam Nobili iuuene,

C. THOMÆ ERASTI.

CONSILIVM XLIII.

QVOD ad vitæ rationem attinet: hoc vnice cauendum, vt cibi & potus vitentur a quibus ventriculum, præsertim os ipsius inflari, distendi, grauariq; contingit. Præterea animaduerti debet, qui cibi peculiariter naturæ vel grati vel ingrati sint. Nam contingit vnum aliquem cibum, qui plurimis est suauis, certo homini noxium esse, vel contra. Potest id ex eo cognosci, quod ventriculis, eo sumpto, vel mordetur, vel grauatur, vel inflatur, & anxietas quædam, & veluti animi deliquium inducitur. Præterea nocte ita componere se debet in lecto, vt caput sit sublimius, & mediocriter tectum, vt nec æstuet, nec frigeat. Prodest etiam pedes vesperi ex aqua calida sæpe ablucre, ita tamen, vt vapor aquæ per nates non trahatur in cerebrum, quod fiet si caput ad posteriora reclinetur. Sed lotionem præcedere debent fricationes cum pannis calidis tibiarum, præsertim hyeme, donec incalescant, & cutis rubefieri incipiat. Aluus quoque lubrica retineri debet, in quo sane diligentem esse conuenit. Nam aluo respondente necessarium est paroxysmos esse rariores. Ad medicamenta quod attinet, secanda aliquando est malleolorum vena, & sanguis per eam vacuandus pro iudicio præsentis Medici. Hæc venæ sectio tanti est, vt multi hac sola liberati sint ab istis inuasionibus. Præterea in vsu frequenti habere conuenit syrupum de pomis dulcibus, vti seorsum descriptus est. Huius tantum debet vna vice sumi, vt binas aut ternas sedes moueat. Incipiendum à duabus vnciis, & progrediendum, si non eousque purgent, ad tres, & tres cum dimidia vncias, & ad summum quatuor. Sumendus autem est (admista aqua, vel vino) hora dimidiata ante prandium, aut, si lubet, temporius sumere, horis ante prandium quinque, mox post sumptum syrupum, vel pomum coctum edendum, vel ouum molle sorbendum, vel saccharum rosaceum sumendum,

Victus ratio in epilepsia.

Vapor à naribus arcendus, dum pedes lauantur.

Lotionem præcedat frictio.

In vere & autumno.

Syrupus de pomis.

mendum, vel aliud tale accipiendum. Praeterea potest huius loco sumi syrupus ex floribus persicorum, vel prunorum syluestrium, quomodo hic apud Ezechiam ex nostra descriptione paratur. hoc solum addendum est, nempe, vt pro dosi qualibet misceatur puluis rad. paeoniae, & granorum excorticatorum an ʒ ß. Dosis eadem est quae superioris, tametsi maior etiam obesse non possit. Item syruporum loco aliquando vti licebit pillulis infra seorsim descriptis. Item confectione Diaturbith cum agarico praeparata, sicut in dispensatorio habetur. Dosis est ℥ ß. Non minus congruit confectio Diacitri tabulati; sicut Ezechias Agaricus parat, pondere ʒ v. Item sumi possunt Agaricus, turpethum, radix mechoaca, folia senae, qua libet quantitate, & in aqua calida per horas xxiiij. aut plures macerare in loco calido vase diligenter obturato, tandem expresso succo, aut ficus, aut pruna, aut passulas in illum succum infundere, dum eum totum combibant. Deinde asperso saccharo, vbi prius exsiccata fuerint, ante reliquum cibum edere, ea quantitate, vt sedes tot, quot ante diximus, moueat. Haec sunt pharmaca purgantia, quae diebus quinis aut senis, aut denis, aut duodenis, &c. repetenda saepius sunt, pro circumstantiis locorum temporum, &c. In his enim praecipue ratio curationis consistit. Tamen addenda his sunt etiam alia, vt aquae, pulueres, olea, poma odorata, vesicas excitantia, denique, si res postolet, cauteria. Aquarum descriptionem dabit pharmacopoeus Ezechias. De his primo die post nouilunium, post plenilunium, & post ambas quartas, summo mane sumendum est cochlear vnum, aut ad summum duo, cum duabus rotulis confectionis nostrę cum castoreo, & sine eo, apud eundem pharmacopoeum descriptae. Praeterea vtile est easdem aquas etiam vesperi sumere, cum quis paroxysmū metuit: praesertim vero hyeme, & cum sobrie coenauit. Descripsi aliam quoq; aquam ex hirundinibus concinnatam, quae priore minus quidem est suauis, at non minus efficax. Poterit ergo qui volet vna ex his omnibus vti, quam sibi magis conuenire animaduerterit. Ad puluerē quod attinet, sumi debet ʒ j. aut ʒ j. ß. aut ad summum ʒ ij. horis ij. vel iij. ante pastum mane. Sed hoc illis diebus faciendum est, quibus neque de aquis praedictis, neque de aliis medicaminibus, maxime vero purgatoriis, aliquid sumitur. Item in anno bis, autumno & vere, purgandum est corpus, & aliquando vena malleoli, nempe in anno semel ad minimum, sicut antea fuit dictum, aperienda. Post autumnalem purgationem profuerit in fine ceruicis, prope scapulas vesicatoria admouere, & ruptis vesicis aquam sinere effluere per dies multos, donec sponte desinat. Vesica autem folio brassicae molli recenti butyro inuncta, mane & vesperi est tegenda. Item olei rutacei, quod per distillationem ex ruta elicitur, guttulis aliquot coronalis sutura inungatur, cum paroxysmus aut metuitur, aut molestus nuper fuit. Prodest etiam eiusdem olei singulas guttas vesperi calidas in singulas aures infundere, & gossipio calido, ne ventus aut aër penetret obturare. quod cum factum est, vino calido in quo mentha, ruta & radices paeoniae bullierint, postridie mane abluendae sunt. Porro pomo odorato vtatur perpetuo, hieme praesertim, cum aër nubilus est, & pluuius. Nam aestate sufficit rosas, poma cydonia, & redolentes alios fructus, aut flores in manibus gestare. Denique saepe debet mane loco supra dicti pulueris edi nucis miristicae in India conditae pars quarta, aut dimidia. Item cum parte pulueris permisceri potest conserua fl. betonicae, aut paeoniae, aut verbasci odorati, aut florum rorismarini, aut caryophyllorum nostratium. Omnes enim hae conseruae etiam per se solae sumptae plurimum conducunt, quemadmodum & Myrobalani conditi.

Syr. ex flor. Persicorum. Syr. Prunorum syluest. Pharmaca purgantia. Confectio Diaturbith. Diacitrum tabul. Passula, pruna, aut ficus laxat. Confectio cum castoreo. Aqua ex hyrundinibus. Puluis. Ol. rutaceum. Conserua.

Sequitur medicamentorum quorundam, ex iis, quorum mentio facta est, descriptio:

℞. Spec. aromatic. caryophyll.
diamosch. dulc.
Sem. paeoniae excortic.
Rad. paeon. a. ʒ j.
Cinamom.
Galangae,
Caryophyll.
Macis,
Ligni aloes an. ℈ j.
Sem. anisi,
foeniculi. a. ℈ j. ß.
Sacch. rosac. tabulat. ℥ vj. Misc. f. tragaea.

℞. Rorismarini,
Maioranae an. p. j.
Cortic. arantior. aut citri ʒ ij.
Sem. paeon. excortic. ʒ j.
Ligni aloes pul. ʒ j. ß. Bulliāt in iure carnium.

℞. Syr. de succo citri,
de Mentha a. ℥ v. Misc.

℞. Spec. aromatic. caryophyll. ʒ ij.
Rad. paeoniae,
Sem. eiusdem excortic. an. ʒ j. ß.
Cinamom.
Zinzib.
Caryophyll. an. ʒ j. ß.

Ligni aloes ℈ij.
Sacch.rosac.tabul.℥v. Misc.f. pulvis.

℞.Ol.rutacei destill.gutt.vij.
Matricariæ destill.gutt.iij
Irin.
Lumbricor.an.ʒj.Misc.

℞.Rad. Mechoacan.ʒj.
Turpethi ping.ʒß.
Diagryd.gr.ij.
Macis.
Spicæ an. gr.iij. Misc.

℞.Fol.senæ ℥ß.
Turpethi.
Rad.Mechoac.an.ʒiij.
Rhabarb.ʒij.
Lathyrid.gr.xv.
Passular.℥ß.
Cinamom.
Zinzib.an.℈ij.
Rad.pæoniæ ʒj.ß.

Contusa omnia, macerentur in aq. hyssopi q.s. per quartam horæ partem, deinde in infusione seruentur bene tecta super calidis cineribus, demum exprimantur forti expressione:

℞.huius aquæ q.libet, vt ℥iij.
Syr.de pomis ℥iiij:

Misc. & bulliant ferme ad aquæ absumptionem.

℞.Supradicti decocti q.videtur.

Iniiciantur passulæ, vt combibant humorem eum totum. Si non possunt, iniiciantur aliæ, deinde in vmbra exsiccentur, & cum ferme siccatæ sunt, conspergantur cinamomo & saccharo.

In vertigine, cum ingenti capitis grauedine, dolore ventriculi, à cibo faciei rubedine, nephritide cum vrinis calculosis, nec non quandoq; dolore podagrico, pro quodam Illustri Domino.

D. Hieron. Capivaccii

Consilivm XLIIII.

Historia symptomatum. Illvstrissimvs Regni Poloniæ Mareschalcus ab excellentiis vestris consiliũ auxiliumque petit contra sua, quæ patitur symptomata, quæ quidem vt ex literis excellentissimi sui Medici intelligere est, ea sunt: Primum, sæpius capitis vertigine laborat, ea autem huiusmodi, vt quando eum vexare incipit, coniunctam quoq; habeat ingentem capitis grauedinem, ita vt quoties ipsum vexat vertigo hæc, quamcunque in partem caput ille flexerit, in eam veluti cadere sibi videatur. Causam huius, symptomatis autumat excellentissimus ipsius Medicus eam esse, quod Illustriss. Dominus olim sæpius vini fortissimi largiore potu vsus est, & nunc aliquando, rarius tamen, quam ante, vtitur. Vnde etiam, quod secundum est symptoma, accidit ipsi fere semper, vbi largius bibit. Quod superest, perueniunt sibi graues orificii ventriculi dolores, cum grauibus vomitibus. Huius secundi symptomatis & ipse Heros & excellentiss. Dominus, & ipsius Medicus causam dicunt superiorem, quam dixi largiorem vini potionem, & hanc alteram, quod auidissime fere semper ad cœnam & prandium (cum appetitu quidem) promptissime cibos, aliquando fere semicoctos, ingerit vinis autẽ postmodum (existimans id sibi ad digerendos cibos deglutitos fore auxilio) vetustioribus (quæ scilicet tribus ab annis collecta sunt) Vngaricis, fuluo colore, ac sapore austero vtitur, quæ omnia, quid sibi commodi aut incommodi pariant, non opus est dicere. Monetur quidem Heros sæpe ab excellente suo Medico, ne plus ingerat, quam possit concoquere, quin etiam illud Galeni ipsi aliquando refert, vina vinosa imbecilli ventriculo magis oneri, quam vtilitati esse, sed frustra omnia. Itaq; & tertium hoc sibi lucratur symptoma, statim ab assumpto cibo semper ipsi facies & caput vehementer incalescit & rubet, ad duarum integrarum, vel trium horarum spacium. Et hæc sunt quæ nunc præcipue Illustrissimus iste Dominus patitur symptomata. Vexatus antea quoque est aliquoties calculo in vesica, & per vrinam nunc etiam aliquando arenulæ efferuntur, quin etiam aliquando dolores patitur nephriticos verumtamen eos facile demulcet refrigerantibus, quin imo aliquãdo quoq; dolores podagricos persentit, sed rarius, & borũ hæc in promptu causa est, potus largior, & pedum propter longam in stando moram defatigatio, cogitur siquidem aliquando per integrum diem in comitiis coram regia Maiestate, suum exequendo munus, stare, vnde pedes fessi imbecilliores facti, defluxus ex largiori cibo & potu contractos excipiunt à membris mandantibus, ita vt inde dolores consequantur. Iraque hæc omnia in vniuersum patitur symptomata; Vertiginem scilicet capitis cum grauedine, dolores ventriculi, à cibo capitis calorem, & faciei rubedinem, nephritim, cum vrinis calculosis, & aliquando dolorem podagricum. *Symptomata.* Si causæ eorum procatarcticæ requirantur, excellens ipsius Medicus dicit quam plurimas fuisse, præcipuas tamen duas asserit: primam, quod ante annos nonem duplici quartana laborauit, cum grauibus lipothymiis alteram, *Causa.*

ram, quod ante annos quatuor in vniuersum corpus diffusas habebat pustulas nigricantes, quæ maxime ipsum molestabant, liberatus quidem ab illis commoda ligni potione, aliquid tamen fortasse relinqui potuit. Horum itaque symptomatum curationem. Illustrissimus Dominus ab excellentissimis viris postulat. Quo ad naturalem illius corporis constitutionem, illustris ille vir, vt ipsius recenset Medicus, est alioquin epate calidissimo, corde animoso, animali facultate acuta satis & ingeniosa, ætatis autem est 45. annorum circiter. Quo ad pulsus, idem ipsius excellens Medicus inquit (etiamsi cordis caliditas pulsus magnos celeres & vehementes pariat) tamen se apud Illustrem Dominum pulsus languidos, paruos & crebros reperire, ita vt iam ex his omnibus facile possint Excellentiæ Vestræ in cognitionem cæterorum symptomatum, eiusque causarum deuenire, & eorundem curationem instituere.

Habitus ægri naturalis.

Edocti itaq; sic de affectibus Illustriss. huius viri, quæ sequuntur pro sua salute recuperanda, consultauimus.

Primum, quo ad causas earum quas patitur affectionum, merito nec ineleganter excellens ipsius Dominus Medicus, fere omnia in inordinatam victus rationem, & vini fortis potionem retulit. Veruntamen vbi internas quoq; causas penitius inquisiuerimus, omnino nullam aliam causam primariam omnium eorũ symptomatum adinuenimus esse, quam humidam & frigidam eius ventriculi intemperiem, & ascititiã quidem illam, verum tempore iam satis confirmatam, & satis validam, & idcirco fere perpetuam. Quomodo vero eam intemperiem Illustrissimus hic Dominus sibi asciuerit, & asciscat, hic modus est: Primo, bibit vina fortia & calidiora, quam ventriculus postulabat, nempe eiusmodi, à quorum nimia caliditate ventriculi caliditas obtunditur. Maior enim calor (vt philosophorum est regula) obtundit minorem: Secundo ingessit, plurima, & ea aliquando non satis cocta. Itaque hoc sibi accidit, quod videmus euenire in exemplo, si quis igni struem lignorum, præcipue vero viridium imponat, non solum alit ignẽ, verum eandem suffocat. Tertio, ingessit auide & celeriter: hoc quoq; nõ parum infirmat futuram concoctionem, si quidem ita repente cibos ingerendo plurimum simul aëris intus hauritur, qui postmodum tunicas ventriculi distendendo facit, vt calor eius imbecillius agat in commissa, si quidem virtus omnis dispersa imbecillior est semetipsa vnita. Vel si neque hæ rationes suaderent, humidum & frigidum in hoc Heroe esse ventriculum, hæc quoq; eiusdem essent indicia, vehemens appetitus. Proprium enim ventriculi est frigidi appetere, & ob hoc scilicet cibos adeo celeriter inglutit. Secundo iecur calidum; habet enim hoc vastum, si quidem & corpus satis magnum, proceræque staturæ est. Calido enim existente hepate, fere semper ventriculus est frigidus. Tertio, ii de quibus quæritur, ventriculi, nephritici item & podagrici dolores idem indicant. Nam cum hæc omnia haud aliunde possint effici, quam ex materia crassa & pituitosa, quæ maxime in frigido & humido generatur, facile est coniecturari, huiusmodi ventriculum Illustriss. huius Herois esse. Ita quod ex his omnino concludendum sit, ventriculum in isto viro Illustrissimo esse frigida & humida intemperie affectum, seu, vt breuius dicam, vehementi confusione laborare. Quare si vnquam fuit verum Hippocratis oraculum, dicentis, ventriculi confusio, omnium confusio, plane de hoc id congruit, siquidem ex ea, quam explicuimus ventriculi confusione, plane omnia mala, quæ Illustrissimum hunc Dominum infestant, veluti ex fomite quodam ortum ducunt. Atq; vt sigillatim vniuscuiusque mali modum, quod ex hoc fonte oritur, explicemus:

Ventriculus humidus & frigidus.

Epatis caliditas.

Ventriculi confusio, omnium confusio.

Symptomata ex vno fonte.

1. Primum dolor ventriculi, quem assumpto cibo persentit, ita fit, quoniam vt dictum est, ob inordinatam viuendi rationem ventriculus frigida & humida intemperie afficitur, existente hac intemperie, copia crassæ pituitæ in eodẽ generatur, quæ postmodum mutatur in flatus, qui deinde & copia & qualitate oris ventriculi tunicas distendũt, ita vt inde (veluti ex solutione continui solet) sequatur dolor, qui primum est symptoma, de quo Illustriss. hic Dominus conqueritur.

2. Alterum vero symptoma, videlicet, quod à cibo ipsum capitis dolor & faciei rubedo infestat eandem cum priori causam habet. Quoniam magna, vt diximus, in copia flatus seu vapores ex pituita crassa frigidus generat ventriculus, tũ quoq; quoniam vina fortia multos & calidos admodum euaporant vapores, mistus vterque hic vapor facile per venas, quæ cum capite consensum ventriculi faciunt, defertur in caput tum sua ipsius natura, quoniam leuia omnia sursum feruntur, tum attrahentis capitis calore, si quidẽ possibile est, vt Illustriss. huic viro, cui tot publica impendent, & ardua negotia, assiduis cogitationibus turbatũ caput caleat, quæ capitis caliditas postmodum causa sit, vt diximus, vt vapores è ventriculo & plures & celerius in caput trahantur, ita vt sequatur postea faciei rubedo, &

color: dispersis scilicet iis vaporibus per eas
3. partes. Quo itidem modo omnino & tertium symptoma, quod graue magis, quin etiam grauissimum est, capitis scilicet vertigo cum grauedine prouenit. Hoc vno differt tantum, quod plures in hac & crassiores eleuantur vapores, & vltra magis progrediuntur, quam in faciei calore & rubedine, nempe in ventriculos vsq; cerebri feruntur & inibi spiritibus animalibus commisti, eos in gyrum rapiunt, ita vt exinde praua sequatur imaginatio, ac si res circumagerentur. At quod huic coniuncta est, tam magna, vt
4. scribitur, capitis grauedo, hoc demum deterius multo est, scilicet indicat non solum vapores iam in caput eleuari, verumetiam humores ipsos crassos, seu pituitã ipsam crassam, eodẽ deferri, ita vt metuendum sit maximũ quid vt in prognostico dicetur. Nam suadet hoc nobis hæc ratio, vapores (sint vel crassissimi) leues sua natura sunt, quare eam grauedinem facere haud possunt, itaq; necessariũ fore videtur, vt nonnihil ex humoribus eodem feratur, vnde fiat ea grauedo. Atq; sic in superiora peccat hæc ventriculi frigida & humida intemperies ratione dicta. Modus quo peccat in inferiora hunc dici-
5. mus, quoniã sursum leuia, grauia deorsum feruntur, genita copiose, existente iam frigido ventriculo, pituita, rapitur à caliditate epatis propinqui, & ad renes cum cæteris excrementis pellitur, inibiq; à calore renum in arenulas & calculos concrescit, atq; hinc altera labes, calculus & arenulæ, quæ per vrinam efferuntur. Podagricos quoq; dolores
6. eodem plane modo, eadem hæc materia pituitosa efficit, scilicet vbi pedes statione longa labefactati sunt, quoniam natura materiã peccantẽ ad imbecilliora pellere semper consueuit, illuc idcirco hanc quoq; demandat, delapsa hac soluitur continuum, quo facto dolor sequitur, qui podagricus est. Ita vt omnino iam satis explicata sit ratio & modus, quo omnia quæ Illustriss. hic Dominus patitur symptomata, ex frigida & humida
Indicationes intemperie ventriculi oriuntur & fiunt. Iam itaq; ad indicationes perquirendas transimus, quæ quidem duæ potissimum sunt: prima, quoniam ventriculus hic frigidus & humidus, multos, vt diximus, generat humores crassos & pituitosos, oportet eos euacuare, & efficere, vt nõ amplius generentur. Secunda, quoniam singula fere illius mala causas adiuuantes habẽt, oportet has cohibere. Horum primum explebitur, si ventriculus calefiat, & exiccetur; secundum quoque habebitur, si iecur attemperetur, renes
Prognostica. infrigerentur, caput & articuli siccentur & corroborentur. Et explere quidem hos scopos nõ omnino impossibile fuerit, siquidem & corporis habitus, & robustæ vires, quæ medicamenta facile possunt perpeti, maximum nobis auxilium pollicentur. Præterea quoniam fere omnis mali origo est ex vini fortis potione, credimus, facile curationem fore, si Illustris hic Dominus à vini potu sibi temperabit, siquidem ablata causa hac efficiente mala, facile etiam effectus ipse auferetur. Cæterum si malum vltro, sciens volensq; fouebit non solum omnino non curabitur, verũ etiam metuat & expectet grauissima alia symptomata, scilicet & calculi maiorem magnitudinem, & maiores vẽtriculi dolores, & demum grauissimam (nullum sit in omine pondus) apoplexiam. Quare supposito hoc, quod cauebit à causis externis fouentibus malum, speramus omnimodam sanitatem. Quocirca ducti hac spe quod ipse ex se curationem incipiat, nos quoq; ad scopos reuertemur, & quo ad primum, vt diximus, humores euacuandi sunt, sed quoniam morbi, quos patitur, magni sunt vna euacuatione tolli nõ possunt, quare per tempora partienda curatio. Itaque ingruente hoc autumno suademus ita faciendam curationem, primo quo ad chirurgica *Chirurgia* præsidia probamus venæ sectionem ex brachii dextri vena communi, aut iecoraria, quam eandem iterare bonũ erit in vere. Siquidem corpus, plethoricum est, probamus & apertionem hæmorrhoidum, si eas alioquin habet innatas. *Cauteria* Cæterum haud præsentius aliud esset medicamentũ, quam si fonticulos efficeremus, alterum in brachio sinistro, qui caput respiceret, alterum in dextro pede, qui renes & iecur. Neque quicquam obstat, quod hic alter in pedes parum conuenire videtur, idcirco, quod ex eo fortasse pedes antea iam imbecilles, magis imbecilli fierent, quoniam sicuti serpentes caudã periculo exponunt, vt caput seruent, ita quoq; si nos faceremus, fortasse non inconsultum esset. Itaque probamus omnino fonticulos, vel si adeo metuitur maior ista pedum infirmitas cẽsemus faciendos in vtroq; brachio. Vnus enim reuulsioni tam copiosæ materiæ haud satisfaceret. Hæc itaq; chirurgica remedia probamus. *Medicamenta.* Quo ad medicamẽta purgabitur quoq; corpus temporibus cõgruis, & primum leniẽtibus, vt Manna, Cassia, Tamarindis, melle rosat. solut. Deinde præparabuntur humores syr. congruis, de Cichorea, Bethonica, Stœch. Borag. &c. Purgabũtur post modũ Rhabarbaro. Agarico, decoct. senæ, &c. Si corpus videatur requirere iteratam purgationẽ, secundo, rite præmissa præparatione ex syr. comp. purgabitur pillulis vel cochiis, vel de agarico, vel aliis quę caput,

putrespiciunt. His factis quoniam corpus vastum, & crudis refertum est humoribus, probamus vt hoc eodem autumno sumat decoctū ligni & salsæ, cum cichoraceis, ita vt simul sudet, siquidem hoc multum potest ad siccandum ventriculum. Hoc facto veniendum putamus ad caput, quod iidem siccabitur, vnde congruæ essent operi huic aquæ nostræ Patauinæ, per stillicidia administratæ, sed quia his vti nō poterit, quoniam fortasse negotia Reip. in tam longinquas regiones ipsum abire non patiuntur, idcirco laudamus, vt fiant lotiones ex lixiuio, ex cinere quercus, in quo sit decoctus Agaricus Scabiosa, Beton. & similia quæ siccandi vim habeant, quæ excellens ipsius Medicus facile poterit ordinare. Antequam tamen caput lauetur, bonum erit id purgare sternutatoriis, nasariis & id genus aliis pręsidiis; postmodū descendendum erit ad hoc quoq;, vt iecoris caliditas inhibeatur. Itaque pro hoc scopo adimplendo, laudamus, vt vtatur sero caprino, ne calculo aliquā maiorē occasionē præbeat. Hyeme non erit quoq; à remediis abstinendū; Probamus ergo tum tēporis duo inter cætera, alterum, quod ventriculum, alterū quod articulos respiciat. Pro ventriculo faciet, si vtetur vino vel paucifero, vel saltem medicato, quod quidem fiet eiusmodi; ex Salsa, Beton. Iua, Mentha, Absynth. & aliis. Pro articulis optimus nobis videtur vsus Terebinthinæ Cypri: verum ita, vt vbi illa vti debebit, corpus optime prius purgatum habeat, vel semper ante illam aliquas pillulas assumat. Quo ad partem affectam, seu ipsos articulos, qui ob laxitatem indigent exiccatione, plurimum conferrent ipsi aquæ nostræ Thermales, vel etiam Lucenses: sed quoniam, vt diximus, huc venire non poterit, vt iis vtatur, in eorum loco poterit adhibere inunctiones ex oleo Mastichino. Poterunt interim adornari & Cerota, ad desiccandas & roborandas eas partes, vt esset cerotum sacrum cum diapalmate, Barbarum, &c. Si possent haberi vinacea, quoque modo adhibeantur, conferrent quam plurimum autumno adhibita. Verum hæc omnia non nisi optimæ victus rationi iuncta iuuabūt. Si enim in vini fortis potione perseuerabit, & ea quam huc vsq; fecit, victus ratione, omnino frustra omnia adhibebit medicamenta, & indies verget in deterius, quod DEVS Opt. Max. malum omen auertat, &c.

Decoctum ligni & salsæ cum cichoraceis.

De affectu quodam soporoso, qui caro est finitimus,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM XLV.

QVAMVIS nobis plurimi casus quotidie se offerunt, nullus tamen vnquam magis cōtemplatione dignus visus est quam præsens. Iuuenis enim nobilis, licet olim quibusdam epilepticis symptomatis tentaretur, in præsentia tamen affectus, qui per nonnulla interualla oriuntur, nullo pacto epilepsiæ naturam sapiunt. Nam quo tempore symptomata inuadunt, non repentinum casum, non oris ac faciei distractionem, non deniq; artuum conuulsionem astantes conspiciunt, sed clausis oculis stat fere mortuus: quo tempore, si quis ipsum excitet, & interroget, respondet quidem, sed inconcinne ea verba profert, quæ ipsum delirare satis commonstrant: quāuis admonitus, rogatusq; vt exspuat in manus, aut si quid aliud ipsi offeratur, statim iubenti morē gerit, & ea ratione (quod mirum dictu est) à symptomate liberatur; verum quandoq; nihil præteriti recordatur. Cum igitur epilepsia non sit, & varia sint mala, quæ ad principales functiones cerebri, & ad motum sensumq; pertinēt; videndum est, num hoc vitium sit apoplexia, catochus, catalepsis, vel carus, aut num his aliqua in parte assimiletur, nec enim putandum, esse vertiginem. Apoplexiæ quidem mores non imitatur, quia motum & sensum tum temporis è toto non amittit. Nec simile est catocho, vel catalepsi, quia in his malis, etsi ægri vigilantis retineant figuram, nihilominus tamen omnis functio animalis consopita est, quod in præsenti casu nō conspicitur. Reliquum ergo est, vt vel carus sit, vel illius formam referat. Carus non est; licet enim motus & sensus è toto non tollantur, & tum temporis somniculosus, & clausis oculis conspiciatur; non tamen somnus ita profundus est, vt insigni vociferatione egeat, si quis ipsum excitare velit, blande enim vocatus expergiscitur, & obloquitur. Præterea quandoq; delirat, & symptomate superato pręteritorum est immemor. Quare ex his colligitur, quod magis formam referat cari, quam aliorum affectuum; ideoq; est quasi via quædam in carū. Hoc ergo vitium est symptoma in actione deprauata & ablata principalis functioni cerebri, & in diminuta facultate motrice, quæ ambæ impediuntur: illa propter errorem externum, hæc propter morbū in via. Error externus est vapor pituitosus, qui perfunditur per spiritus animales, ac per substantiā cerebri, à quibus perfecta functio deprimitur. Ideoque tunc temporis à vitio illorū vaporū cerebri substantia deuicta, insigniter deprauatur. Quæret aliquis, si vapores cum spiritibus animalibus permiscentur, quare non fiat vertigo? Responsio. Vaporū tāta turba tum temporis

Rari casus historia post epilepsiam.

Apoplexia.

Catochus.

Carus.

Causa huius affectus.

Dubitatio.

in cerebrum defertur, vt spiritus quasi copiosis tenebris offundantur, suffocenturq́; antequam illis ansa præbeatur, vt huc atque illuc possint peruagari, sicut in vertigine cötingit. Vnde mirandum quoq; non est, si ad neruos opticos nequaquam peruenientes, visum tum auferant. Morbus autē in via illē est, qui motū & sensum imminutos reddit, qui nil aliud est, quam semiobstructio meatuum ventriculorum cerebri, quæ in caussa est, quo minus spiritus animalis ad spinalis medullæ initiū possint penetrare. Causa obstructionis est vapor humorq; pituitosus frigidus, qui per cerebrū effusus, talia symptomata producit, & procul dubio pareret epilepsiam, quemadmodū antea, si parientibus ventriculorum cerebri hæreret. Tunc enim facultas expultrix insurgeret ad expellendū. Propterea mirum nō est, si sola expuitione sanetur: Nam cum cerebro materia illa, & vapor insigniter non adhæreant, ex illa agitatione facillime ad infundibulū descendit, & pars post partem detriuata exspuitur. Porro dum symptoma viget, memoria adeo vitiatur, vt deinde nihil præteriti quandoq; recordetur. Hæc ergo aboletur, vel quia ratione imaginationis vitiatæ, ipsi nō offeruntur phantasmata; vel quoniam humor ille, vaporq; pituitosus frigidus postremam cerebri partē ubsidet, cui frigidam impertiens qualitatem, & memoriam lædit, & tunc temporis somnū adauget. Porro hic humor vaporque pituitosus in cerebro non generatur; sed facilime ob imbecillitatē, ac humidam frigidamque dyscrasiam suscipitur, ab infernis partibus prodiens. Has autem partes, vētriculum ac pollicem dextri pedis esse censemus. Ventriculus enim humorē pituitosum procreat, labefactata facultate propter intemperiem humidam. Humiditati enim etiā iungitur frigiditas, id quod indicat difficilis inediæ tolerantia; ideoque hoc affectu tum temporis præcipue corripitur, quandu ieiunum stomachum fames vrget, exugitque & conturbat, prauosq; vapores & humores in cerebrū expellit, & propter errorem externum, videlicet à nimia ventriculi, à cibo potuq; repletione. A dextro autem pede aura quædam per cōtinuatas partes in cerebrum efferri percipitur. Cuius generationis nulla alia est causa, quam intemperies quædā maligna & venefica qualitas, ex imbecillitate in pede contracta. In ea enim parte erodentia vlcera perpessus est. Hæc igitur mala oriuntur ab hac aura, & ab illis vaporibus & humoribus pituitosis.

Memoria vitiata.

Scopi.

Indicationes.

Caput & ventriculus exsiccanda & corroboranda, materiæ pituitosæ euacuandæ, vapores discutiendi, deriuandi, in cruribus intercipiendi, imbecillitas pedis à toto remouenda. Dignitatis vehementia nos non terret. Licet enim cerebrum affectum sit, nihilominus humores & vapores illi non ita hęrent in ea parte, vt epilepsiam, vel aliū huiusmodi affectū periculosum, vt antea, procreent. Nec est vehementia facultatis; nam animalis sola afficitur, & leuiter, quia motus non est abolitus, sed diminutus; & delirium illud paululum perdurat. Vehementia essentiæ non leuis est; aura enim frigidior humores ac vapores illi insultantes, & intemperies illæ pedis & cerebri nō parum facessent negotii. Quo ad chirurgiam. Cum corpus sanguineum sit, & administranda remedia calidiora, suademus, vt tempore veris, quæ curatio ineunda erit, vena communis secetur. Si malū non cessabit, duo fonticuli in duobus cruribus erunt inurendi. Quo ad φαρμακείαν. Leniatur aluus mell. ros. sol. & manna. Præparentur humores cum syr. de beton. oxymelle, & mel. ros. Purgentur rhab. agar. polypod. sena. Iterum præparentur syrupis de cich. beton. cum decoct. beton. borrag. & cich. & purgentur pill. coch. & mastich. Quibus peractis decoctum poterit parari è china, ligno & salsa, & in vltima ebullitione, ferueant cichor. borrag. & betonic. Hoc decocto per 40. dies vtatur. Vtatur etiam conseru. beton. cum pulu. eranei hum. coriandroq;. Hyeme laudātur magnæ antidoti. Lixiuium paretur cum herbis exsiccantibus, beton. agar. quo abluatur caput. Paroxysmi tempore conuenient ligaturæ supra genu administratæ. Victus sit attenuans, & siccans, &c.

Fonticuli.

Purgatio.

Lixiuium.

In spasmosa digitorum manus, & pedum contractione, cum dolore brachiorum & tibiarum, maxime post cibum, magna debilitate corporis, itemq́, vertigine,

D. Abrahami Seylleri

CONSILIVM XLVI.

Conqueritur iuuenis de leui quadam spasmosa digitorum manus & pedum contractione, cum dolore brachiorum & tibiarum, maxime post cibum, ac de magna lassitudine, vel debilitate corporis, post quemcunq; motum, maxime si scalas ascendat, & in balneis frequenter animo deficit. Item de vertigine, quæ ipsi sæpius est molesta. Hic fuit temperamento calidiori, habitu mediocri, colore faciei florido & bono. Ex quo apparet, id vitii à natura non fuisse contractum, sed à causis aliis. Nunc omnia sunt siccciora, nec minus calida, neque tanta

tanta inest copia spirituum corpori, quanta prius. [Causa.] Vnde licet concludere causam omnium symptomatũ esse siccitatem, & paucitatem spirituum, & debilitatem neruorum. Licet motu & exercitio mediocri calor natiuus excitetur, & spiritus vigorentur; id tamen solum in corpore ad amussim sano contingere solet, in corpore debili minus. Idcirco non est mirum, si ex motu vehementiori spirituũ robore vlterius dissipato, magna accedat lassitudo, atq; debilitas, quæ aliquantisper interdũ duret. Quod autem in balneis Laconicis & calidioribus frequenter animo deficiat, certum præbet indicium inopiæ & paucitatis spirituum, qui calore externo dissoluuntur, & vertiginem causant. Sed quod post prandium & cœnam digiti extremorum leuiter contrahuntur, non facile causæ patent. Verum dubium non est, quod cum in omnibus etiam perfecte sanis, plærumq; post pastum calor cũ sanguine & spiritibus colligatur ad ventriculũ, vnde extrema frigidiora apparent. (quod tamen malum signũ non omnino existimatur) in hoc corpore eadẽ fiat retractio caloris & spirituũ ad ventriculũ, & eo magis, quo ipsorũ copia minor, vnde partes corporis extremæ calore & spiritibus non solũ destituuntur & refrigerãtur, quod sanis etiam contingit; sed etiam quasi conuelluntur ad principium suum; vnde & in extremis partibus debilibus per sese, & distitutis ad tempus iis, quæ diximus, dolor aliquis oboriatur, necesse est. Causas conuulsionis ab Hippocrate proditas mitto, cum ex illis facile euinci possit. Igitur omnino ad siccitatem & paucitatem spirituum horum symptomatũ causam refero, quæ sub inanitione comprehenditur. Vnde hoc corpori contigerit, diligentius inquirendum. Vtraque qualitas actiua, calida & frigida effectum hunc producere potest. Sed à frigiditate inducta spirituũ paucitas & siccitas, senum est propria & incurabilis, & dicitur marasmus, vel [Marasmus.] senectus ante ætatem, cuius in hoc corpore indicia nulla. Relinquitur igitur à causa calida porius contigisse. Causæ calidæ vel internæ, vel externæ sunt. Inter internas temperamentum cum habitu corporis refertur. Id si est calidius iusto, præsertim calíditate acri fundata in subiecto ficciori, omnino exiccabit magis magisq; corpus. Tale autẽ corpus obtinebit spiritus quoq; non solum ad motum promptiores; sed etiam leui ex causa dissipabiles. Nec est ex temperamentis in ætate iuuenili imbecillius, id est, quod facilius dissipari & debilitari possit, quam hoc ipsum, præsertim si tales humores quoq; in corpore abundauerint, nimirum, calidi & sicci, hoc est, biliosi, & amari, vnde corpora picrochola inediam nõ ferunt. Paucitate enim spirituum laborant, & calor coniunctus illos magis magisq; digerit & dissipat. Quare cibis & alimentis egent vt conseruẽtur, & in talibus vires nobis semper suspectas esse debere, monuit Galenus. Ex quibus apparet talem siccitatem, vel ex naturali temperamento posse produci. Sed quia huius temperamentum non fuit adeo morbosum, vt per se, & ex sua natura talem affectum produxisset. Ideo symptomata non ad hanc solam causam referenda, sed potius ad causam aliquam externam. Externæ magis ex relatione ægri, quam ex aliis signis cognoscuntur. Hic vsus est victus ratione aulis vsitata, & vino Vngarico & Austriaco, quæ certis in locis [Vina Vngarica & Austriaca vitiosa.] ex natura Soli, vel quacunque alia causa aliquid vitii in se contrahunt, vel pernitiem quandam, quæ neruis & corporis articulis valde est molesta, ac non tam manifesta caliditate & siccitate, qua non carent, quam etiam occulta quadam proprietate totum corpus debilitant, & quasi eneruant, atq; extrema adeo affligunt, vt plures arthritici, resoluti, & conuulsi vix reperiantur, quam illis in locis, aut apud nos etiam, qui vino illo immoderatius vtimur. Postquam enim frequentius & immoderatius vinis istis vsus est, cum prius quoque calidus & siccus esset, magis excalefieri & siccari vsu vini potuit, accedente neruis occulta illa pernicie, quam pleraque ex illis locis vina habent. Symptomatum horum curatio non est negligenda, neque differenda, cum ex primordiis generationis nostræ ita comparati & constructi simus, vt naturali decursu ætatum etiam frigidiores & sicciores euadamus, calor atque spiritus magis magisque dissipentur, donec in extrema ætate, omnia illa euanescant, quod in causa est, quod fatum vltimum humana diligentia effugere nequeamus. Maxima ergo diligentia adhibenda, ne ex causis non naturalibus in corpore nostro præter naturam existentibus fatum acceleremus. De curatione in hac ætate non desperandum, [Prognosticon.] in qua eiusmodi melius & facilius, quam in reliquis ætatibus corrigere possimus. Triplici ingenio & instrumento Medici vtuntur ad exscindendas & remouendas affectuum præter naturam causas, nimirum diæta, pharmacia, & chirurgia. Venæ sectio, [Venæ sectio.] quia exhaurit sanguinem & multum spirituum, non est adhibenda, nisi in magna plethora, viribus tamen integris, aut morbo saltem grauatis & oppressis, non tamen resolutis & extinctis. Tanta copia sanguinis

cum in hoc corpore non præsupponatur, & vires ob spirituum paucitatem ac promptam resolutionem, animique defectionem in balneo, & motu corporis sint suspectæ, non est quod de illa admodum simus solliciti, nisi forsan sectioni adsueuerit: In hoc enim casu aliquid dandum est consuetudini, vt & interdum necessitati. Sed parce facienda, ne maior ex resolutione spirituum noxa, quam ex sanguinis euentatione commodum subsequatur. Pharmacia seu euacuatio magna cum præmeditatione adhibenda. Licet ob caloris naturalis & spirituum aliquem defectum excrementa gigni, & in multis locis corporis congeri possint: tamen non sunt vehementibus exturbanda atque euellenda. Omnia enim cathartica fortiora calidissima sunt, & præterquam quod humores & spiritus agitant, habent quoque illud in sese, vt neruos lædant, quod de Helleboro manifeste pronunciauit Hippocrates. Fugienda igitur tum quia nimium mouent, & exagitant humores, & spiritus eosque absumunt, tum quia ex nimia inanitione, non secus ac ex nimia repletione conuulsio accidere potest. Sunt ergo necessitate postulante benignissima eligenda, quæ non tam totius substantiæ proprietate, quam manifesta quoque lubrificandi facultate purgant, & fundata sunt in substantia humidiori. Talia censentur Cassia fistularis, manna Tamarindi. Conueniunt autem in forma potabili potius, quam solida.

Fortiora purgantia fugienda.

℞. Flor. borrag.
 bugloss.
 Violarum.
Cichor. an. p. ß.
Adiant.
Endiuiæ. an. p. j.
Passul. ʒ ij.
Iuiub.
Sebesten. an. N. ij.
Sem. anisi ℈ ß.
Fol. Senæ. ℥ ß.
Vini Rhenani q. s. Decoq. lento igne, & colentur.

℞. Colaturæ ℥ iij.
Rhabarb. opt. ℈ ij.
Squinanthi gr. iij.
Cinamom. ℈ j.
Macerentur, & calefacta colentur.

℞ Colaturæ ℥ ij. ß.
Syrup. Violac. solut. ℥ j.
Mannæ. El. ʒ vi. Misce.

Diæta est administratio sex rerum non naturalium, quibus in communi vita carere non possumus, sed harum rerum obseruatio requirit hominem liberum, qui sibi viuat, & valetudini tuendæ intentus est, non occupationibus, neque peregrinationibus, neque aliis negotiis impediatur. Aer sit temperatus, qualem æstate vmbra, hyeme pypocausta præstant. Cibus sit boni succi, facilis coctionis, humectans, excrementis carens, præsertim iis, quæ neruos lædant. Oua tremula, & ius carnium atque caponum promptissime reficit spiritus, & minorem laborem calori in coquendo affert. Carnes animalium iuuenum facile coquuntur, & alimentum satis humidum corpori præstant. Auiculatum montanarum, licet sint siccæ, tamen excrementitiæ minus sunt, quod exerceantur, & sibi viuant, quam quæ tanquam in carceribus saginantur. Pisces squammati dummodo ex aquis stagnantibus non sint, sed fluuiatiles, concedantur. Ex oleribus humectant borrago, buglossa, spinachia, lactuca, endiuia. Ideo cocta & butyro condita recenti, conceduntur. Cauendum ab omnibus, quæ difficulter coquuntur, vt fumo indurata, vel sole exsiccata, & sale condita. Humiditatem enim natiuam admittunt, & præterea, quod difficulter coquuntur, crassos, adustos, salsos, siccosque humores producunt. Gallinæ domi inclusæ & saginatæ excrementitiô humore creduntur refertæ, præsertim annosiores. Et videmus gallos & capones tandem contrahi, & nodosa quoque podagra laborare. Quare & tale alimentum suggerere corpori creduntur, & neruos specifica vi lædunt, debilitant & contrahunt. Pisces ex stagnis & fossis conclusis, vt & anseres, anates, simili excrementitia humiditate prædita. Brassicæ sale conditæ integra amphora tantum sanguinis aut spirituum non gignit, quantum vnum ouum. Ideo recte ab Auicenna dicitur, ouum tantum sanguinis generare, quantum ponderet. Allia, cæpæ, quia caput petunt, & neruos tendant, vitentur. Quæ friguntur in sartagine, siccius & difficilius alimentum præstant. Acetum neruos lædit, quapropter immodicus eius vsus fugiendus. Aromatum vsus sit moderatus, quia caput petunt, neruos tentant, & male afficiunt, & exsiccant, si immoderatius adhibentur.

Victus ratio.

Gallinarum & caponum saginatorum vsus neruos lædit.

Ouum tantum gignit sanguinis, quantum ponderat.

De Potu.

Triticea cereuisia nutrit quidem magis, sed refrigerare dicitur, quod forsan minus habeat lupuli, excrementitio tamen humore non caret, nec hordacea commoda, præsertim quæ multum receperit lupuli, qui caput tentare, & neruos petere solet. Sed in talibus consulenda consuetudo, & εὐφορία

Vinum

Vinum prompte nutrit, & reficit spiritus. sed moderate debet sumi. Bene maturum & subdulce conceditur, nimis plenum caput grauat: terrestria & calcaria neruos lædunt atque contrahunt, quod aliquando & nimis cruda atque aquosa quoque faciunt. Exercitia moderata vt omni tempore sanitatis conueniunt: ita immoderata hic omnino excluduntur. Satis exerceri poterit corpus deambulando leuiter, in reliquis periculum est consumptionis spirituum maioris. Aluus sit laxa, aut humectetur brodiis passulatum & prunorum, initio pastus: Vigiliæ nimiæ valde exsiccant corpus, & multum spirituum dissipant; ideo vitentur. Somnus econtra moderatus humectat, & spiritus consumptos instaurat, ac coctionem promouet. Animi affectus concitatiores afficiunt corpus, spiritibus & calori nonnunquam noxam non leuem inferunt; ideo cauendi. Excludendus mœror & tristitia, & instituenda vita hilaris & tranquilla, cum hoc ad reparationem spirituum, illa ad eorundem consumptionem plurimum obtineat momenti. De balneorum vsu hoc adiiciendum, quod laconica, id est, sudatoria & calidiora non conueniant, quod calefaciunt, exsiccant, & consumunt. Balneis autem aquæ dulcis in labro nihil vtilius ad humectandum corpus, hac tamen cautione, vt illis non nisi corpore mundo, aut tempore vernali & autumnali vtamur. Nam corpore excrementis referto, plus lotione excrementi ad locum affectum attraheretur. Cæterum danda est opera, vt calor natiuus & spiritus foueantur, augeantur, humectentur, & corroborentur, quæ specifica virtute id præstant:

Tragea ad promouendam coctionem, robur capitis & neruorum, & gignendos spiritus.

Tragea concoctionem iuuans.

℞.Manus Christi perlat.
Manus Christi santalat.
an.℥j.
Sacchar.rosat.Tabul.℥ij.
Carnis Cydonior.vt teri possit, ʒj.ß.
Sem.Coriand.ʒj.
Anis.
fœnicul.
Liquiritiæ an.ʒß.
Santal.alb.
Citrin.an.℈ij.
Agalloch.℈j.
Corall.vtriusq;
Margarit.an.℈ß.
Cinam.ʒj.ß. Misce.

A pastu capitur, quantum grosso capi potest, nihil postea superbibendum, singulis etiam septimanis ante somnum cum offa capi potest.

Rotulæ, quibus mane vtendum ante pastum.

Rotulæ ante pastum.

℞.Diatrion.Santal.ʒj.
Diarrhod.
Aromatic.rosat.an.ʒß.
Santali citrin.℈j.
albi.℈ß.
Agallochi.
Liquirit.
Sem.anisi an.gr.vij.
Cinamom.ʒß.
Margarit.℈j.
Corall.vtriusq; ℈ß.
Sacch.albi succo rosat.dissol.℥iiij.
Misce, fiant rotulæ.

Rotularum loco possunt etiam sumi morsuli seq.

℞.Sem.frigid.omnium an.ʒj.
Amygd dulc.nu.xv.
Infundantur in aq.rosar.feruente per horam, postea incidantur, & add.
Spec.Diatrion santal.ʒj.
Diarrhod.ʒß.
Santal citrin.℈j.
Succi liquirit.ʒß.
Conseru.violar.ʒvj.
Moschi gr.j ß.
Cinamom. grossi.ʒj.ß.
Agalluchi.℈j.
Sacch.in aq.rosar.dissolu.℔.j.f.confect. in morsulis. Vel sumatur de Electuario subscripto instar auellanæ, bis in septimana.

Electuarium.

℞.Conser.rosat.℥j.
violar.
borrag.
bugloss.an.ʒvj.
Cortic.citri.ʒx.
Nucis moschat.℥j.
Spec.diatrion santal.ʒj.ß.
Moschi gr.j.
Syrup.rosati q.s.f.Electuarium.

In vertigine, per consensum à ventriculo, pro quodam Nobili viro,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLVII.

SIMPLICITER admonitus sum Nobilissimum virum laborare vertigine. Fit autem ea, vel per se affecto cerebro, ita vt agitatis in eo vaporibus obuia oculis agitari videantur; vel per consensum, videlicet vaporibus in cerebrum ascendentibus à partibus subiectis capiti, maxime vero vẽtriculo.

Cum per se accidit, Medici est caput curare. Cum per consensum ad eam partem curationem conuertere, à qua consensus oritur. Curationem etiam aliam requirit simplex vertigo, aliam tenebrosa, vt appellant, quæ Græcis σκοτώδινος dicitur, & prænuntia apoplexiæ existimatur; ea vero caliginem quandam spiritibus & vaporibus affert in cerebro, & aciem oculorũ hebetat. Quantum ego existimare possum, vertiginosa illa dispositio in Nobili domino est per consensum à ventriculo. Itaque is præcipue curandus. Non neglecto tamen capite atque cerebro. Quare habita recta victus ratione, quæ simplicissima esse debet, euacuandus erit ventriculus, hoc modo:

℞. Massæ pilul. mastic. ℈ iiij.
Agaric. troch. recent. ℈ß.
Cum syrupo de Zingibere q. s. f. pillulæ, n. xxvj.

Accipiat nouem, hora vna ante cibum. Euacuato corpore vtatur isto Electuario:

℞. Macis ℥ ß. maceretur in aceto per noctem, & incidatur tenuissime, ac commisceatur conser. euphrasiæ ℥ j. ß.

De quo mane sumat ad magnitudinem castaneæ. Masticet sæpe semen carui, eoque frequenter vtatur in cibo, vino, aut quod bibit, imponat folia cardui benedicti. Hæc ipse æger monere & dictare potui. Vbi certiora de valetudine Nobilissimi domini cognouero, modo valeã, & viuam, quid vis potius, quam summum gratificandi studium in me desiderari patiar.

In paralysi,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM XLVIII.

QVANTVM ex his, quæ mihi perscripta sunt, intelligo, morbus cerebri in neruorum est terminatus. Itaque etsi diligens ratio adhibenda sit, ne cerebrum vllo modo amplius obstruatur: tamen nunc ad neruos respiciendum. Quæ vero pars sit resoluta, non possum intelligere. Itaque definire, cui parti sint applicanda remedia, non possum. Quod ad euacuationes attinet, non dubito, quin excellentissimi Medici in officio fuerint, & præcepti Auicennæ meminerint, qui efficacem materiam medicamenti purgantis in hac affectione præscribit. De missione sanguinis nihil intelligo, neque scribere debeo. Sed si cucurbitulæ non sunt adhibitæ, magnum præsidium est neglectum. Velim autem ex vtraque parte spinæ dorsi adhiberi. Ac si materia multa, quæ sensibiliter euacuent, id est, cum scarificatione. Si pauca, quæ insensibiliter, id est, absque scarificatione. Alterantia materiam, & roborantia intelligo esse adhibita. Nam de antidoto mithridatica cum castoreo perscribitur; commendat inprimis in hac affectione Aetius castoreum, sed dosis, quam ad vnciam mediam extendit, nimis est magna. Diligenter autem videndum, ne dum roborare volumus, caput pergrauemus. Tuta est conserua chamæpityos, acori, anthos, melissæ. Localia ad spinam dorsi multa possunt applicari verum inunctio cum axungia taxi, & oleo nucis muscatæ rectissima est. Adhibetur deinde emplastrum ad spinam dorsi ex puluere galangæ, calami aromatici, pulu. lumbricorum mistis, & ad lentum ignem inspissatis cum melle. Victus rationem, quæ præcipua pars curationis est, non dubito, quin Medici præscripserint. Ego doctissimos Medicos nihil monere debeo. Negligere tamen eos vsum granorum pini, præsertim in panatellis, nolim. In potu autem mulsam, vel cum saluia, vel rorismarino, vehementer probo. Si caput istis herbis pergrauatur, anserina plurimum commendatur. Aquam destillatam caponum remouendam censeo. Plura, cum iam quatuordecim dies præterierint, scribere non debeo. Hæc autem vt scriberem amore potius, quam quod necesse putarem, adductus sum.

Purgans validum. *Cucurbitulæ.* *Grana Pini commend. in paralysi.* *Anserina.*

In paralysi,

D. Abrahami Seylleri

CONSILIVM XLIX.

PRODERVNT Thermæ Hirschbergenses, corpore Pillulis sequentibus prius purgato:

℞. M. Pill. de Sarcocolla.
Aurearum.
Cochiarum an. ℈ j.
Cum aqua Betonicæ f. Pill. n. xvij.

Si aluus, dum vtitur balneo, sit adstricta, sequens Electuarium quantitate Castaneæ, horis tribus ante cibum assumatur.

℞. Caticarum pinguium per setaceum transmissarum ℥ iiij.
Sem. Carthami excori. ℥ j.
Specier. Diaphœnic. ℥ ß.
Caryophyll. ʒ ij.
Cum syrup. rosato laxat. fiat Electuarium.

Ad corroborationem viscerum & artuum 4. sequent. rotul. 1. horis ante prandium commendantur, &c.

℞. Specier. rosatæ nouellæ aromat. rosat. an. ʒ ij. ß.

Pillulæ. *Electuarium.* *Rotulæ.*

Sem.

Sem. pæoniæ. ℈ iij. ß.
Sacchari fini. Aq. Melissæ dissoluti q. s. f. confectio in Rotulis.

Ceruix & articuli brachiorum quotidie calide inunguntur sequenti vnguento:

Vnguentū. ℞. Vng. Martiati.
Arego. an. ℥ j.
Ol. Vulpini.
De Piperibus.
De Euphorbio, an. ℥ ß.
Pingued. leporis. ℥ j.
Vini Maluatici. ℥ ij.

Misce & coque ad vini consumptionem ac fiat Vnguentum.

In paralysi, pro Illustrissimo quodam Principe.

CONSILIVM L.

ILLVSTRISSIME ac Reuerendissime Domine: Cum nuper à me maiorem in modum contendisses, vt quicquid ad Celsitudinem tuam grauissimo morbo leuandam, pristinæq; valetudini restituendā pertinere videretur, vndecunq; diligentissime colligerem, feci equidem, quod breuissimi temporis spatio licuit, tãto studio atq; amore, quantum Principi optimo deuotissimus ac deditissimus Clientulus proprie debet. Suæ igitur Celsitudinis inualetudo, quod quidem ex te potui intelligere, Paralysis omnino esse videtur; Neruorum scilicet resolutio, cum nerui ipsi motu prorsus aut sensu carent. Cum vero motu pariter & sensu priuantur, vehemens ea Paralysis dici consueuit: Leuis autem cum motu tantum. Nec enim sensus tanta vi eget, quantam motus ipse desiderat. Itaque Paralysin dixeris vbi motus tantum abest. Sin autem & sensus amittitur, ea grauis ac vehemens est paralysis. Auicenna quidem scribit, Paralysin simpliciter esse mollificationem quandam proprie, aut mollificationem dimidiati corporis in longum. Hęc vero medietas duplex est, vel cum a vertice ad pedes vsque corpus dimetitis, vel cum à nucha ad cor, dein pedes corpus ipsum spectas, sic tamen vt nulla oris pars affecta esse videatur. Vtroque vero modo Paralysis dici potest vniuersalis, quando è practicis cuidam vniuersalem primi modi appellare licuit. Quam tamen alius secundi modi vniuersalem dixit. Sed vniuersalis dicitur non quo totum, sed quo medium corpus occupat. Quemadmodum particularis etiam Paralysis dicitur, quoties eadem hæc relaxatio partem aliquam tantum corporis occupauit: veluti linguam, ventriculum, intestina, vesicam, matricem, pedes.

Medietas corporis duplex est.

1. Vniuersalis.
2. Particularis paralysis.

Suæ igitur Serenissimæ Celsitudinis morbus Paralysis vniuersalis primi modi censeri debet, quando partem dextram vniuersam relaxauit, & ad omnem motum prorsus impediit, deinde etiam oris alteram partem, maxime vero linguā ipsam occupauit, quo factum est, vt parum admodum vel omnino nihil, vt intelligo, loqui possit. An vero sensus ipse plane obtorpuerit, id non potui satis intelligere, nec mihi quidem fit verisimile. Tanti enim, tamque diuturni mali, natura ipsa prorsus impatiens fuisset. Huius vero causa Paralysis Cerebrum ipsum existimandum est, siue quæ dicitur nucha & spinalis medulla, non quidem simpliciter, sed quatenus frigido atque humido redundant humore, qui motiuis & sensitiuis spiritibus vias obstruit, quo minus ad membra ipsa peruenire, ac permeare possint. Quocunque enim humor ille influxerit atque incubuerit, partem illam, siue dextram, siue sinistram obstruendis viis ac meatibus, cerebrique concauitatibus, latus illud omne tum oris, tum corporis relaxatum reddit atque inutile. Inde enim nerui per vniuersam faciem disperguntur, inde nerui omnes totius corporis pendent atque originem trahunt, quibus quidem neruis suas vires per vniuersum corpus late diffundit, itaque dimidium corporis relaxatum languescit. Quod si humor ille cerebri partem vtranque occupasset, tum vero ea dicenda fuisset Apoplexia, quę, vt ait Galenus, totius corporis est quædam paralysis. Sin autem hic humor vniuersam Nucham obsederit, tum quidem totius corporis necessario sequitur resolutio, exceptis tantum ipsius oris partibus. Quod si Nuchæ ipsius pars tantum altera, qua patet in longum, eodem humore abundarit, tum certe pars altera siue dextra siue sinistra corporis Nucha deorsum versus relaxatur, pro alterutrius partis Nuchæ ipsius læsione. Sin autem hic idem humor partem aliquam medullæ spinalis sub Nucha occupat, relaxantur ea omnia membra, quæ vires & facultates suas inde accipiebant. Deinde vero malus idem humor, si non in spinalem medullam, sed in aliquem è neruis se fuderit membrum ipsum, quod ab eiusmodi neruo vim facultatemque recipiebat, languidum redditur. Neque vero humor hic idem frigidus atque humidus Cerebrum tantum, Nucham & spinalem medullam solet occupare, sed nonnunquam etiam (vt scribit Auicenna) ad caua neruorum loca defluit, vbi vel neruorum capita ipsa, vel ramos obsidet, ac permeantem spiritum intercludit. Quanquam autem

Causa.

humor hic idem frigidus atque humidus Galeno, Auicennæ, cæterisque autboribus Paralysin ipsam plerunque efficiat, nihilominus tamen cum cæteris humoribus puta sanguine, Melancholia, bile nonnunquam coniurat. Etsi vero paralysis ipsa (vt tradit Auicenna) persæpe fit spiritus influentis retentione, siue ea retentio aut obstructione meatuum, aut eiusdem humoris abundantia, aut apostemate, aut continui resolutione accidat; Aliam tamen idem causam adfert, videlicet, prauam membrorum affectionem, quæ influentibus eò spiritibus, ad accipiendum apta non sint. Hæc vero praua membrorum affectio intemperies quædam est frigida, nonnũquam humida, interdum sicca, interdum calida; perraro tamen calida peccat intemperies, vt non nisi nimia sit, id possit efficere. Omnis enim excellens qualitas vsum propriæ virtutis corrumpit. Quidam vero ex nostris aliam ad has causam adiungit, exiguum videlicet spiritum, siue is crassus ac densus, siue praua qualitate, aut nota, aut occulta, sit affectus, quo fit, vt sensum ac motum parti ipsi accommodare non possit.

Paralysis causæ: 1. Frequentior. 2. Rarior.

Quia vero Sua Serenissima Celsitudo exquisitissimis epulis assueuit, ac Veneris vsum non vsquequaque intermisit, tum vita ipsa delitiis affluente, & ætate est iam ingrauescente, & cœlo vsa est frigido atque humido, adducor vt credam huius causam relaxationis, quæ totam dexteram partem occupauit, ac linguam impedit, spirituum ipsorum fuisse retentionem, quam humoris frigidi atque humidi redundantia, admixtis etiam, sanguine & bile nimirum effecerit.

Prognosticon.

Medici, qui modo aliquid hac ipsa de re conscripserunt, in eo omnes plane consentiunt, difficilem esse eiusmodi curationem, præsertim cum ea pars, quæ sana est, calore abundat, quæ vero infirma, frigidissima est, quod haud satis scio, an hic quoq; acciderit. Quamuis autem recentiores nonnulli scribant, Paralysin in senibus quidem fere nunquam tolli posse, cumq; eiusmodi relaxationes fuerint plus quam annuæ, plerumque non esse curabiles; Auicenna tamen scribit: Membrum languens si quidem colorem nõ amiserit, aut exilius etiam factum sit, non esse desperandam valetudinem. Quamobrem si se ita res habet, de curatione posse agi crediderim, ac de valetudine bene etiam sperandum puto. Namq; etsi remedia ineunte vere efficaciora & potentiora esse solent, quam per autumnum; grauissimis tamen morbis cum necessitas postulat, pro temporum atq; ægroti ipsius ratione sunt adhibenda. Ac quoniam quoduis morbi genus remediis debet curari contrariis, eiusmodi contraria ex ægri ipsius viribus regenda ac moderanda sunt. Necesse est potentibus remediis aperire, euacuare, siccare, calefacere. Quæ in efficientibus causis reperiuntur, diuisa trifariam sunt; in sex res non naturales, Medicamentorum administrationem, ac manuum ipsarum operam.

Paralysis in senibus quandoq; curatur.

Dieta.

Ipsa victus ratio omnis, quod ad rem præsentem attinet, ad caliditatem atque siccitatem tendat necesse est, quare aëris temperies eiusmodi esse debet, quæ si eiusmodi semper non est, nostro præsertim hoc cœlo, quod per hyemem vbiq; supra modum frigidum & humidum est, quærenda eiusmodi temperies, vbi minus eiusmodi qualitates aduersentur, vbi non magni montes, non paludes, nec paludum propinquitas. Corrigi potest ignibus aridorum lignorũ accensis, tum etiam pellitis vestibus, & vitandis exhalationibus, locisque nimium apertis. Adhiberi etiã potest eiusmodi correctio, si domi atque intra priuatos parietes fragret sicca Maiorana, Stœchas, Laurus, Thymas, Rutha, Origanum, Hyssopus, & eiusmodi alia. Sunt qui commendent suffitus musci, ambræ, & ligni aloes. Ægineta præcipit, vt ægrotus ad maritima loca deferatur; Etsi Auicenna scribit, humidas exhalationes in ipso cœlo è mari proximo excitari. Credo ego alterum magis extimuisse frigiditatis malum, quam humiditatis. Etenim frigus neruorum rigorem solet efficere. Est enim neruis, cerebro, & spinali medullæ vehementer aduersum. Quamobrem mihi sane probatur Pauli sententia: Cœlum enim ipsum maritimum ex calido & frigido (vt ait Auicenna) temperatum est. Cibus sit ipse modicus, modicus item potus. Auicenna abstinentiam à potu & cibo laudat, atque omnes quidem Medici vinum improbant, & vtendum aqua mellita suadent, cui ego nonnihil etiam cinamomi addendum puto, quæ quo sit gratior, vtque rubentis vini suauem illum colorem referat, tingi nonnihil potest vino dulcium granatorum. Panis sit ipse lectissimus, probe coctus, probe fermentatus, ac nonnunquam etiam bis coctus. Carnes plerumque sint assæ, laudari solent galli gallinacei, qui nondum gallinas inierint, & aues præterea, quas montanas vocant, quæ pipere, cinamomo, & eiusmodi rebus aliis apte condiantur. Oua quoq; pipere & cinamomo condiantur, modo ne nimis cocta sint, quorũ vitelli tantum sumantur. Lac, pisces, caseus,

Aerem frigidum & humidum corrigentia.

Mulsa in paralysi.

caseus, legumina, aeria, fructus deniq; improbantur. Pinearum fructus moderate si

Pinea propria paralyticis prosunt.

sumantur in secundis mensis, laudari solent, proprieq; paralyticis prosunt. Condimentum siue intinctum, quod vulgo salsa dicitur, è saluia, mentha, serpillo, pipere, cinamomo, & caryophyllis, vino granatorum temperatum commixtumque etiam probatur, somnus sit nocturnus, non diurnus, nec statim à cibo capiatur. Aluus quotidie excernatur: sin autem natura repugnet, parentur clysteres ex decocto ficus aridæ, centaureæ minoris florem retinentis suum, non eius, vt aliis placet, radicis, anethi, fœniculi, betæ, additis vncia hieræ picræ, olei anethini, oui vitello & sale. Venus est ipsi inimicissima.

Motus calefacit & attenuat, quare gestari ferrique potest, quocunque modo velit. Profuerit vehiculo etiam, aut lectica nonnunquam vti; Recens quidam scriptor vehementem iracundiam ægroto salutem aliquando attulisse scribit, quod de Tito Vespasiani filio, memoriæ proditum est. Valde nocet nimirum grauis & attenta cogitatio, animiq; tristitia.

Ira in paralysi prodest.

Ipsa vero medicamentorum administratio omnino eò spectare debet (vt scribit Ægineta,) vt euacuet, quod ipsum (Autore Auicenna) aliter fieri debet in curationis initio, aliter in progressu. Namque primum vsque ad decimum & quartum diem clysteribus vtendum, & remediis quidem facilibus: Licet vnus è recentibus medicis vehementer accuset eos, qui in frigidis concoctionem expectant, quod in ea expectatione ægrotus vtique perierit. Deinceps vero medicamentis vtendum est efficacioribus. Nunc autem quod ad rem præsentem attinet, vt mihi quidem videtur annus est tam tertius siue quartus morbi ipsius, quare ad rem maxime facere videntur efficacia remedia, & quidem sæpius repetita, quo nimirum humores ipsi concoquantur sæpe, ac sæpe etiam euacuentur, siue medicamentis, siue etiam vomitu. Post duas tresve purgationes, quarum quæque quindecim plus minus diebus, vt ex re esse videbitur, durauerit, adhibeantur deinceps quindecim, siue viginti, aut quadraginta etiam diebus, vt iis qui aderunt peritissimis Medicis videbitur, iuuantia, ac cerebro proficientia; Tum quæ præterea sudorem prouocent, quod est vel vnum in hoc morbi genere, (vt scribit Ægineta) maximum remedium. Hæc vero omnia non solum ore sumantur, cuiusmodi sunt electuaria, pillulæ, potiones, pulueres, ac similia. Sed extrinsecus etiam adhibeantur remedia quædam, qualia sunt emplastra, aquæ artificiales, stufę, masticatoria, gargarismi, spongiæ infusæ sacculi, vnguenta, sternutatoria, odoraméta, destillationes è nasu, & huiusmodi alia. Vtendum etiam manuum opera, frictionibus, ligaturis, cucurbitulis, vesicatoriis, capitis rasuris, cauteriis. Nanque sanguinis missio si vnquam alias maxime in principio adhiberi debet, vt suo postea loco dicam. Nec vero improbo, quod recens author scripsit, oportere in longis morbis dari ægroto dies ad interquiescendum decem, pro iudicio, atq; eorum, qui aderunt, sententia.

Paradoxon cuiusdam in frigidis concoctionem non expectandam.

Sudorifera in paralysi salutaria.

Exercitia.

Therma.

Quiescendū interdum à remediis in chronicis.

Quod si peractis omnibus euacuationibus ac rebus etiam fouentibus ægrotus tamen nihil proficit, repetenda sunt eadem omnia concoctiones, euacuationes, & leuantia siue confortantia, aut inueniantur etiam alia. Ac postremo diu vtendum ficeis balneis, vel naturalibus sulfureis, aluminosis & nitrosis. Ad digerendum pertinet syrupus è stæchade oxymel scilliticum, oxymel compositum, ac similia, Decocta vero syruporum sunt:

Digerentia.

E saluia,
Ruta,
Chamæpityde,
Herba paralysis,
Bellide,
Hyssopo,
Thymo,
Origano,
Pyrethro,
Carduo sancto,
Betonica,
Asarina,
Vite nigra,
Buglosso,
Radice Imperatoria, ac cæteris eiusmodi.

Euacuando aptæ sunt pillulæ Euphorbii, Pillulæ fœtidæ maiores, pillulæ Hermetis cum trochiscis è colocynthide, ac similibus. Vomitus prouocari potest vnciis iiij. decocti seminis Raphani, additis vnciis tribus Oxymellis simplicis. Reddi etiam potest hoc ipsum efficacius hoc sane modo. Perforetur Raphanus, in cuius foraminibus inserantur frustell. Ellebori albi, ac sic sub terra defossus lateat dies aliquot, deinde abiiciatur Helleborus, lauetur, contundatur, ac de succo sumat ægrotus. Confortando conducit Theriaca & Mythridatium, nec supra drachmam tamen, exhiberi possunt quotidie semel: sed diuersis horis & quidem caute.

Euacuātia.

Confortantia.

Præberi etiam potest Sagapenum siue Opoponacum, siue asa fœtida. Nonnulli paralysim medicati sunt, exhibendo aureo

Hiera in paraly. exhibita.

hieræ addito etiam piperis aureo. Alii singulis noctibus exhibendo aureo castorei, ac piperis etiam aureo. Sunt qui per idem tempus drachmas binas confectionis Anacardinæ præbeant, quæ sudorem subito prouocat, febremque adducit: quod ideo posui, quod à doctissimis viris scriptum reperio, & quidem expertis, quod mihi tamen non admodum probatur. Vnus è recentioribus Medicis electuarium, quod iam subiiciam, magnopere probat, si quidem sumatur ad semunciam ter in die, hoc est, horis tribus ante prãdium, duabus ante cœnam, & cum dormitum ierit.

Confectio Anacardina.

Electuarii cuiusdam senis Medici.

℞. Cerebri leporini recentis frixi in sartagine ℔.j.
Succi Saluiæ.
Radicis Acori an.℥ iij.
Cinamomi.
Caryophyllorum.
Piperis an.℥ß.
Terebinthi loti aqua è chamæpity de ℥ iij.

Saccari aqua è chamæpityde liquefacti q.s. fiat electuarium.

Quod quidem scripsi, non quia probem, sed ne videar aliquid omisisse, quod ab homine experiente, ac nonaginta quinq; iam annos nato, scriptum reperi. Vnus è practicis post euacuationes securius quidem stufas siccas adhibendas suadet, post quas Theriacam dari iubet, idq; compluribus diebus. Alius quod mihi quidem maxime ad rem facere videtur, consulit, vt à stufa exeunti collum fricetur, nec non spinalis medulla, vel Iridis radice recenti atq; incisa, vel cæpa lilii donec pars ea fricando rubescat, deinde vero longa spongia foueatur, quatenus spina ipsa in longum patet. Spongia vero in decoctum quod sequitur, infundatur:

Frictio & fotus.

℞. Flor. Chamomillæ.
Iuæ.
Saluiæ.
Stœchados.
Maioranæ.
Herbæ paralysis.
Calamenti primi an.℔.v.
Vini albi subtiliss. ℔.iij.
Aceti acerrimi ℔.j.

Bulliant; quæ sane fomentatio bis in die fieri potest, pro ægrotantis viribus. Stufa vero sicca ex similibus rebus fiat. Item, è similibus rebus admoueri possunt sacculi pro medullæ spinalis longitudine. Post spinæ fomentationem inungatur eadem spina vnguento, quod sequitur:

Vnguentũ pro spina.

℞. Olei Eupborbii.
Piperis.
Olei vulpini an.℥j.
Masticis.
Sauinæ.
Nucis cupressinæ an.℥j.

Ceræ q.s. Quo quidem vnguento læsæ partes inungi possunt. Eundem vsum habet vnguentum, quod subiicimus, ab aliis laudatum:

Aliud vnguentum.

℞. Sagapeni.
Opopanacis.
Bdellii.
Euphorbii.
Masticis an.℥v.
Olei Terebinthini.
Laurini an.℥ij.

Gummi vino dissoluatur, & f. vnguentum.

Et si enim Galenus cæterique Medici scribunt, remedia læsis partibus non esse admouenda: sed eo vnde oriuntur nerui: mihi tamen videtur sic illud accipiendum, vt eo præcipue adhibeantur remedia, quæ neruorũ origini adhibentur. Sed iidem non negant, non nullius esse vtilitatis, si læsis etiam membris applicentur, præcipue vero cum peccantes humores late sese fuderunt, atque in concaua neruorum influxerunt: Itaque eos resoluere oportet. Medici autem post euacuationes relaxatis membris remedia etiam solent adhibere. Namque in apoplexia, quæ Paralysis dicitur vniuersalis, odoratissimo oleo totum corpus peiungi solet.

Origini neruorum & læsis membris topica adhibenda.

Emplastra præterea vtilia sunt, quæ summam spinam rubefaciunt. Commendari solet emplastrum è radicibus lilii cum melle, cui addi potest sinapis, castoreum, euphorbium, pyrethrum, piper. Quod quidem ipsum hoc, vel illo modo interdum mutari potest. Ad eundem modum adhiberi potest oleum vulpinum, siue costinum, siue Nardinum, admixto pipere, Euphorbio, castoreo, piretbro. In quo genere multi probant aquam vitæ, quæ fit è vino generosissimo, qua spinalis medulla & pars ipsa læsa fricetur. Aliis probatur vnctio viperæ, qua ego quidem plurimum fido, si tamen fiat hoc sane modo: Viperæ caput & cauda simul amputentur, quæ mox in ollam variè pertusam mittatur. Olla vero ipsa iu aliam ollam integram inseratur, quæ luto circumquaque obducta, ita accurate contegatur, nihil vt exhalet inde. Moxque in vas æneum aqua plenum indatur, deinde tribus horis bulliat. Vnguentum, quod inde in integram ollam stillat, ad sanandam Paralysin valet, si eo & spina, & relaxatæ partes inungantur.

Rubefacientia.

Aqua vitæ.

Vnctio viperæ.

Laudari solet viperæ decoctum ore sumptum. Item, Decoctum galli veteris: hoc vero

Decocta viperæ. Item galli.

vero humanius est, vtut sit licet illud alterum efficacius putetur, mihi tamen nec probatum, nec experimento notum.

Embrocha è decocto vulpis.

Probari etiam illud solet, si decocto è vulpe ægrotus ipse embrocbetur, quæ coquatur, dum ossa ipsa etumpant. Nec inutile fortasse fuerit, si vulpes ipsa præstantissimo vino incoquatur. Embrochari in primis potest pars posterior, namque in neruorum morbis potissimum illud est, vt cerebri ipsius parti posteriori medeamur, tum ipsa quoque anterior.

Balneum.

Profuerit etiam balneum ex decocto vulpis, cui addantur sal & anetum, cuiusmodi sane remedium mihi non imptobatur; sed tamen baud satis scio, cur fieri tantum debeat tribus in ptincipio mensis diebus, ac tribus item diebus in fine, cum cęteri etiam dies non videantur excludendi. Quin & sudotis prouocatio, quemadmodum supra posui, magno esse vsui videtur. Prouocari autem sudor potest stufis, quæ siccandi vim habeant.

Sudandi ratio.

Est autem vna sudandi ratio hæc; Ægrotus ingrediatur in dolium, siue tinam probe contectam vndique tamen capite extante, quo etiam propius admoueatur, vt commodum videbitur, vas aliquod, vbi vulpes cum herbis simul idoneis bulliant; Vnde fumus ipse quasi quodam canali in tinam ipsam sese insinuet.

Syrupi S. Ambrosii. excellentia.

Mirum vero illud, nõnullos è practicis nostris syrupi illius, qui Sancti Ambrosil dici solet, amatores, hac ipsa in re illum tamen non adhibuisse, quippe qui neruos atque vniuersum corpus, magna vi, largoque sudore, peccantibus leuat humoribus. Hunc ego multis sæpe exhibui, vbi videlicet, nec quæ dicitur salsa parilla, neque china, neque lignum sanctum sudorem vllo modo prouocare potuetunt: Hoc vero vno remedio tam large sudarunt plane, vt conualuerint, Quod mihi quidem accidit, qui Prælato cuidam huius Romanæ Curiæ, viginti quinque dies, bis in die, salsam parillam cum exhibuissem, nec alio quouis modo sudorem elicere possem, hoc demum syrupo tantum sudoris emanauit, malum vt omne euanuerit. Idque ipsum in curandis aliis mihi quoque fœliciter accidit.

Sumatur igitur milium, quod probe purgatum ac decorticatum, primo videlicet inuolucro deposito, deinde in olla, in qua sit aquæ, quantum sufficit, bulliat, quoad coquendo tumescat & crepet. Vnde post septem, octove vnciæ eiusmodi decocti sumantur, quæ tribus quatuorve vnciis vini gręci misceantur, quam potionem calidam quidem totam sumat ægtotus in aurora, mox probe vndique tegatur, ac sudorem expectet, idque octo decemve, aut an pl us etiam diebus, si res postulabit, frequentetur. Hic vero minime repudiandum vinum, quantumuis illud supra damnarim, sine quo scilicet parum sudoris elici solet, quemadmodum re ipsa comperi.

Decoctum salsa, china, & guaiaci.

Quod si sua Serenissima Celsitudo decoctum ligni, salsæ parillæ, ac fortassis etiam radicis chinæ iam sumsit, nihilominus tamen, vt iam monui, repetenda sunt remedia; morbi enim qui inueterarunt atque hærent, necessario potentibus remediis frequentatis ac repetitis opus habent. Adhiberi etiam possunt odores, suffitus, gargarismi masticatoria, sternutatoria, atque è naso destillationes.

Odoramentum ad cerebrum, corq; ipsum confortandum.

℞. Styracis Calamitæ.
Ladani an. par. viij.
Ligni aloes p. vij.
Ambræ p. ij.
Galliæ muscatæ p. vj.
Fiant poma cum glutino Tragacanthi.

Suffitus.

Suffitus ipse laudari solet è musco, Ambra, ligno aloes, incensa Myrrha, sed omnia hæc è præstantissimorum medicorum, qui adsunt, sententia fieri debent.

Gargarismus.

Gargarismus vero in primis vtilis est is quem iam subiiciam, qui calidus quater, quinquiesve ieiuno detur.

℞. Oxymellis scyllitici ℥ j. ß.
Hieræ Archigenis.
Decocti ficuum aridarum.
Pyrethri & sinapis ℥ iij. Misc.

Masticatorium.

Masticatorium laudabile atq; vtile id est, quod sequitur, quo quidem ieiunus vti debet & exspuere.

℞. Masticis ℥ j.
Piperis.
Pyrethri.
Origani. an. ʒ j.
Stapbydis agrię. ʒ. ß.

Hæc vero grosso modo contundantur. vnde semicochlear singulis vicibus sumat ægrotus. Hoc vero ipsum redigi potest in formam Lupinorum, adhibito succo saluię, vel iuæ, & modica cera.

Sternutatorium.

Sternutatorium fieri potest ex helleboro albo, quod in ipsum nasum insuffletur, siue ex staphyde agria, siue è recenti radice Cyclaminis, in nasum inserta, instar exploratorii stili, per semihoram, siue ex herba, quæ Ptarmica dicitur.

Errhinon.

Instillatur in nasum, non sine summa vtilitate liquor subiectus;

℞. opopanacis probe contusi. ℥ iij.

Misce cum oleo cucumeris asinini, & suc-

co auriculæ muris, ſicut inſtar mellis fiat, ac fluat, quod adhiberi debet admixto ſucco Maioranę. Multa remedia, eaque magnæ operæ, proponit Galenus magni vſus atque vtilitatis, vt idem affirmat, lib. 7. de compoſ. medicament. per genera, capitibus 12. & 15. quæ breuitatis cauſa prætermitto. Quæ domi fiunt balnea, è vino atq; oleo, quibus vtiles herbę atque exiccantes incoquuntur. præſertim in quibus decoctę vulpes fuerint, maxime iuuant. E naturalibus balneis ſuæ Sereniſſimæ Celſitudini vel maxime conduceret Balneum Corſenæ in agro Lucenſi, quod etiam ad embrochandum accommodatum videtur. Balneum quoq; à morbo, in agro Volaterrano. In eodem agro Balneum quod dicitur Sancti Michaelis, item de formicis. Balneum Sancti Philippi in agro Senenſi: Balneum Sancti Caſſiani, hoc eſt, quod dici ſolet, Sanctæ Mariæ in eodem agro, quod commendatur hac ipſa in re à Magiſtro Fauentino ac multis aliis. Sed quod ad remedia balneorum attinet, ea tantum ponēda iudicaui quæ maxime accommodata eſſe comperi, quæque reperiuntur in Dominiis ſuæ Sereniſſimæ Celſitudinis, omiſſis aliis, quæ multa ſunt per Italiam, à cæteris magnopere ad hoc morbi genus commēdata. Quod attinet ad medicamentotum adminiſtrationem, expediendæ ſcilicet ac ſoluendæ linguæ, cum ſuperiora omnia, tum vero maxime, quod ſequitur, in primis eſt vtile. Sub lingua teneatur caſtoreum vel ſaluiæ ſuccus, vel ipſum caſtoreum cum pæonię ſucco. Prodeſt etiam caſtoreum, caryophyllum, & nux moſchata cum vino hauſta. Probatur etiam raſura capitis, quæ vnguento inungatur eiuſmodi.

Balneum.

Linguæ remedia.

℞. Sagapeni.
Opopanacis.
Galbani.
Ammoniaci.
Euphorbii an. ℥j.
Caſtorei ℥ij.

Hæc omnia ſubiecto igne colliquantur, excepto caſtoreo, ac admixto oleo roſato, & laurino ad pondus omnium adhibita modica cera, fiat vnguentum. Mox 30. ſiue 40. ſumantur cantharides, quæ modico adipe & melle contundantur, atque occipiti mixtum ipſum imponatur, ſic vt veſica fiat. Vtilis eſt etiam linguæ frictio ac palati, adhibitis Theriaca & Mitridatio.

Veſicatorium.

Narratur quendam fœminæ, quæ vſum loquendi amiſiſſet, grana triginta Pęoniæ, depoſitis corticibus exhibuiſſe, moxq; illam loqui cœpiſſe. Prodeſt etiam ſanguinis miſſio, è venis ſub lingua, quę fricetur poſtea Naſturtio & Caſtoreo. Emplaſtrum quod è canino ſtercore atque adhibito aceto fit, occipiti impoſitum vſum loquendi reſtituit. Opera vero manuum hac ipſa in re, non aliam ob cauſam adhiberi ſolet, niſi euacuandi, & diuertendi gratia. Etſi vero ſupra poſui, cauſam huius relaxationis, qua ſua Sereniſſima Celſitudo afficitur, non ſine ſanguinis ac bilis eſſe admixtione, nihilominus tamen pro præſenti rerum ſtatu, miſſio ipſa ſanguinis eſſe inutilis videtur. Etenim infirmam eſſe virtutem oportet, quam morbi vis tam diu preſſit. Quippe humor pituitoſus longi temporis progreſſu paulatim creuit, quare mittendo ſanguine magna humorum cruditas exiſteret, cum ſanguinis ipſius calor frigiditatem temperet, ac refrenet. Vnus è practicis affirmat, nullius plane vſus fuiſſe ſanguinis miſſionem, niſi ſi Paralyſim percuſſio aliqua effecit. Frictiones ipſæ ſub initio Paralyſis vtiles omnino ſunt; ſi parti ſanæ adhibeantur. Poſt euacuationes autem parti etiam affectæ, & quidem in ipſa neruorum origine. Fiant vero per horam calidis & molliſſimis mantilibus ad ſcapulas, pectus, brachia, ſpinalem medullam, ventrem, nates fœmura, ac pedes. In extremis vero partibus frictiones fiant paulo vehementiores. Prodeſt multis poſt euacuationes affectæ parti frictiones adhibere, hoc pulueris genere.

Grana pæoniæ loquelam reſtituiſſe.

Frictionum ordo.

℞ Sinapis.
Piperis.
Origani.
Zinziberis.
Pyrethri an. partes æquales.
Salis gemmę ad pondus omnium.
Miſc.

Cucurbitulę ipſæ humores è neruis eliciunt, & ad ſummam cutem extrahunt, ſi toto corpore ad muſculorum initia applicentur, tum in occipite, tum vero ad ſpondilos, ſine inciſione tamen. Prodeſt etiam poſtea ad eoſdem locos, quibus cucurbitulæ ſunt applicitæ, adhibere Emplaſtra, quæ carnem ipſam rubefaciunt. Id vero fiat ante prandium, quod quidem remedium magno fortaſſe eſt vſui futurum. Ipſæ quoque ligaturæ nonnunquam profuerint, ad diuertendum maxime. Cauterium à recentioribus medicis nonnullis præter cætera laudari ſolet, quod mihi quoque vehementer probatur, ſi tamen poſt cætera alia extremum hoc adhibeatur, præſertim ſi, qui dicitur S. Ambroſii ſyrupus è milio, in quo multum ſpei pono, hoc ipſo quidē in morbi genere, non illo incutabili, ægrotum antea non reſtituerit. Vtiliſſimum cenſeo cauterium, quod fiat ad coronalem commiſſuram

Cucurbitulæ.

Rubificatio.

Cauterium.

tam in medio capitis; Mox vero, aliquanto tamen tempore post, alterum in occipitio fiat. Nonnulli è practicis in huiusmodi morbis cauterium laudant, quod in dextra parte fiat atque in sinistra, ipso in capite, locis videlicet fronti propioribus. Tum praecipiunt etiam, vt in tribus colli spondilis tria fiant cauteria, idq; paulatim, nec vno atque eodem tempore pro Medicorum praesentiū iudicio.

Haec ego, Reuerendissime Domine, tuo impulsu remedia vndecunque collegi. Nec enim morbi grauissimi (cuiusmodi sane hic est) curari possunt, quod supra posui, nisi permultis, iisq; potentissimis remediis, quae eorum, qui aderunt, iudicio adhiberi debent. Eos vero in tanti Principis curatione praestantes doctrina, atque ingenio praeditos esse non dubito. Quod si neque Reuerendissimae Dominationi Vestrae, nec vero etiam meae cupiditati plane satisfeci, & angustia temporis, & morbus quidem ipse à te non satis explicatus, & grauissimae, planeque necessariae occupationes, quibus vndique distineor, prorsus effecerunt. Inoptimam igitur partem animū ipsum meum, atque efficiendi maius aliquid voluntatem accipiat, velim, meque Reuerēdissimae Dominationis Vestrae amantissimum atque obseruantissimum sua gratia ac beneuolentia dignum iudicet.

In paralysi, pro quodam honesto viro,

D. Theodori Zvingeri

CONSILIVM LI.

ETSI difficile est, de paralysi aegroti istius, ignoratis circumstantiis reliquis, certi aliquid pronuntiare: tamen ne officio meo videar defuisse, quaedam ad curationem mali pertinentia perstringam. Victus in primis ratio proba sit, quem ei Medicus, cuius opera vel vsus est, vel vtetur, ex praescripto artis suggeret. Purgationibus hoc autumno vtatur lenibus & frequentibus, puta:

Catholicon Zuingeri.

℞. Aq. destillat. Guaiaci, vel si illa non habeatur, decocti cortic. Guaiac. ℥ iij.
Aq. saluiae.
Betonic. an. ℥ ß.
Absinth. ℥ ß.
Infunde in iis per noctem:
Fol. senae el. ʒ vj.
Ziozib. ʒ j.
Agaric. trochisc. ℈ ij.
Mane facta colatura, add. syr. rosac. solut. ℥ ij. cum aqua cinamom. vel melissae aromatisetur. Sumat mane quatuor horis ante prandium, continuet per octiduum eādem dosin, vel auctam, vel imminutam, prout Medico commodum videbitur. Caeterum cum bis vel ter ea vsus erit, diem vnum quiescat vel alterum, & postea venam aperiat basilicam oppositi lateris: biduum alterum interliciat quietis, tedeat postea ad potiones tres, vel quatuor. Iis perfunctis ad sudores veniendum. *Sudorificum.* Incoquantur iusculo carnis radices aperitiuae petroselini, & foeniculi, aut alterius aq. Guaiaci, vel decoctum eius dilutius. Huius sumat quolibet mane & vesperi ℥ iiij. & instillet guttas xxiiij. vel xxx. eius liquoris, quem paratum habet. Componat se ad sudorem, eique ad minimum per horas duas incumbat, sed vt post horam demum cibum sumat. Vesperi repetat sudorem, dummodo ferre possit, sin minus mane tantum. Victu vtatur parce, qualis in vsu guaiaci praescribi solet, paulo liberaliore. Cum per dies sex sudarit, partis quoq; affectae cura habeatur, ita quidem, vt mane, priusquam sese ad sudorem componat, brachium & pes affectus linteo aspero fricetur, madefacto vrina puerorum, in qua sal vstulatum fuerit dissolutum, vt puta in vna mensura vrinae manipulus vnus salis. *Vrina puerorum cum sale vstulato.* Post sudorem pars inungatur ol. lumbricorum, costino, chamaemelino, rosato, ana. Si odorem ferret, posset addi parum de oleo castorei, & gutta vna vel altera ol. succini.

In paralysi alterius lateris, pro quodam Magnifico viro,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM LII.

ETsi antea praecautionis rationem in paralysi praescripsi, tamen vt magnifico viro morem geram, nunc quoque vel eadem, vel his non dissimilia repetam. Cum altera corporis pars fuerit resoluta, affectae spinalis medullae, aut meningum certissimum indicium. Itaque quaecunque neruos emollire possunt, & caput offendere, cauenda; In primis aeris constitutio frigida & humida, vel à frigore in calorem mutatio. Seruanda ea victus ratio, quae à me perscripta est: Cauendus somnus meridianus & vespertinus repleto corpore, vel in loco humido; In primis vero vitandae vehementes animi affectiones, quod humores commoueant. Aluus vt moueatur quotidie opera danda; Si fluida non est, nihil melius, quam si drachmam mediam

aloes rosatæ (cuius conficiendi rationem pharmacopolam docui) cum saccharo albo assumat, hoc modo:

Aloes rosata.

℞. Aloes rosatæ ʒj.ß.
Succini albi ℈j.
Spec. diarrhod. ℈ß.
Cum syr. de betonica form. pillu. pro ʒxiiij. sumat de his septem.

Cæterum ad purgationem ante hyemem sumat hos syrupos.

Syrupus.

℞. Syr. de stœchade.
de betonica an. ℥ß.
Decocti calam. aromat. in aq. beton. ℥iij. Misc.

Bibat quinquies. Assumptis syrupis vtatur hac potione.

℞. Passular. ʒvj.
Galangæ ʒj.
Flor. anthos.
violar.
bortag. an. p.j.
Agarici albissimi ʒj.
Rhabarb electi ℈iij.
Fol. Senæ Alex. ʒv.
Fiat horum decoctio in s. q. aquæ puræ.

℞. Colaturæ ℥iiij.
Mannæ Calabrinæ.
Syr. Rosat. solut. an. ℥j.
de Zingib. parum.
Misce.

Si non satis euacuaretur vna vice, poterit secundo hanc potionem assumere. Expurgato corpore hac hyeme vtatur ter in septimana, Electuario, antea quoque ordinato, ad magnitudinem nucis iuglandis, cuius descriptio talis:

Electuarii.

℞. Conf. Anthos ℥iij.
Theriacæ ʒj.
Mithrid. el. ʒß.
Conf. Rosat ℥j. Misc.

Vtatur interdum Rotulis cum oleo anisi, & cum extracto calami aromatici. Hæc pro roborando principio, videlicet, neruis & capite, & vacuatione materiæ satis videntur. Si tamen foris quoq; spinam dorsi aqua sequenti inunxerit, recte fecerit.

Aqua pro spinæ fomentatione.

℞. Vini sublimati optime combusti, ℔.j.
Imponantur vitro bene clauso:
Flor. Lauendulæ.
Rorismar. an. p.j.
Rad. Calam. aromat.
Galangæ an ʒß.
Incidantur bene.
Caryophyllor. contusor. ʒij.

Stent ita bene cooperta in loco calido, & vtatur horis matutinis. Interdum in sudorifero balneo fomentationem ad membra affecta faciat ex decocto origani & rorismarini cum vino.

Inungat membra affecta hoc vnguento, & deinceps decocto origani abluat.

Vnguentum.

℞. Saponis ℔.ß.
Olei Iuniperi ℥j.
Sem. Erucæ ʒvj.
Misc. fiat vnguentum.

Plura perscribere non necessarium videtur. Vt fortia quoque vina vitet, & omnia, quæ caput debilitant, etia᷑ atq; etiam moneo. Magnificum Dominum a Præpotenti DEO conseruari opto, &c.

In paralysi cruris, pro Nobili quodam Argentoratensi,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LIII.

PARALYSIS cruris inueterata admodum difficulter sanatur. Est tamen anceps potius in dubiis morbis, quam nullum remedium adhibendum. Localia vero non posse vel debere applicari, priusquam corpus expurgatur, sciunt periti Medici. Itaque vt ab iis, quibus constitutio corporis nota est, primo quoque tempore vacuantia medicamenta, præparatis humoribus dentur, consulo. Corpore expurgato ad attenuandam & exiccandam materiam, quæ neruos obsedit, & calorem naturalem in ipso membro, paralysi laborante, confortandum, nihil vsu vinaceorum commodius. Cum autem crus laboret, primum in extrema parte spinæ dorsi inungatur tali vnguento:

Topica non nisi præparato corpore adhibenda.

Oleum pro spina inunctione.

℞. Ol. costini ℥iij.
Vini maluatici ℥j.
Calami Aromatici.
Galangæ an. ʒj.
Castorei ʒj.

Decoquantur ad vini consumptionem, & fortiter exprimantur, expressioni adde:

Ol. nucis moschatæ ʒij.
caryophyllor. ℈j.
Axungiæ taxi ʒj. ß.
lumbricor. terrestrium q. s. fiat linimentum molle.

Hoc inquam linimento mane inungatur spinæ dorsi inferior pars. Deinde applicentur vinacea calide. Si non possunt haberi, quæ à torculari calent, calefacto musto affuso, calefieri poterunt, & spinæ dorsi inferiori parti apponi. Totus autem pes reliquus à coxa vsque ad plantam, quasi in vinaceis, vt dixi, calidis sepeliatur, matutino tempore per vnam horam, vel quoad calent. Remotis autem vinaceis, inungatur

tur rursus spina dorsi, vnguento prius à me præscripto. Idem fiat vesperi hora decubitus. Si mihi constitutio & temperamentum corporis esset notum, adderem alia remedia, quæ calorem internum roborant. Sed cum Medici præsentes hoc possint facere rectius, saltem vt mellis rosati, cui extractum calami aromatici adiiciatur, mane cochleare vnum accipiat, moneo. Misceri autem debet hoc modo:

℞. Mellis rosati ℔.ß.
Extracti calami aromatici ℥j.
Misc.

Potus in primis in victu habenda ratio. Itaque vel vino cum saluia, atque rorismarini herba confecto, vel simili decocto, aut mulsa vt vtatur, moneo. Cætera iudicio Medicorum præsentium permitto: atque vt hæc omnia DEVS benigne gubernet, precor.

In paralysi infernarum partium, nec non conuulsione, & dolore grauatiuo circa regionem renum & lumborum, pro quodam Nobili Bergomate,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM LIIII.

PROPONITVR paralysis partium infernarum à renibus infra; cui motus quidam conuulsiui adiunguntur, nec non dolor quidam grauatiuus circa regionem renum & lumborum. Suppositis igitur intemperantiis membrorum principum, iecoris scilicet calidioris & siccioris, ventriculi frigidioris, & aliquantum humidi, nec non capitis humidi, ad calidum vergentis, à Medico præsente optime cognitis, & nobis præscriptis, vt recte instituì possit curatio, inuenienda est causa. *Inuestigatio causæ morbi.* Cum igitur propter paralysin patiens non modo nihil inferiora mouere possit, sed secundum illas partes difficulter etiam sentiat; constat, duplex esse symptoma in actione animali, quorum alterum in motione ablata; alterum vero in sensu diminuto consistit. Quæ symptomata ratione caussæ minime curationem immutant, sunt tamen signa vehementioris essentiæ ipsius causæ, & proinde difficilioris curationis, quod ad prognosticum facit.

Quomodo actio animalis perficiatur. Cum autem omnis actio animalis, non modo requirat substantiam, siue partem aliquam, cui actio illa credita sit, sed etiam spiritus animales; mirum non est, si deficiente hoc spiritu, nulli etiam fiant motus in musculis & partibus infernis, quæ sentire possunt, adeoque actiones motiuæ in his aboleantur; sensiles etiam partium infernarum imminuantur. Cumque cæteræ actiones animales, quæ membris supra renes existentibus sunt concreditæ, optime fiant, signum est, spiritus animales in cerebro generari, & transmitti ad spinalem medullam; ita vt omnes partes supra renes spiritu animali irradientur, & muneribus suis fungantur: ad partes autem infernas non transmittuntur, impedimento scilicet in via existente; quod nullum aliud est, nisi densitas in spinali medulla. Ea ratio est, quia cum partes iuxta renes omnes æqualiter illis vitiis afficiantur: Procul dubio necessarium est, noxam statuere in aliquo communi principio, à quo sentiens & mouens facultas illis partibus distribuatur. Hoc autem principium nullum aliud esse *Nerui à spinali medulla.* potest, nisi spinalis medulla, à qua (vt notum est) omnes nerui facultatem animalem deferentes, originem ducunt. Densior autem medulla eo loci infra renes est reddita; nam ab eo infra & sensatio imminuitur, & motus aufertur. Hæc autem densitas, cum *Causa densitatis medullæ.* ab aliqua causa pendeat, nulla alia videtur, quam materia pituitosa, crassa & lenta, quæ ob intemperiem cerebri & ventriculi generatur è crasso & lento alimento, prauaque victus ratione, vt Medicus optime retulit. Hic autem humor frigidus, crassus & lentus, detrusus ad illas partes, non modo spinalem medullam densare potest, vt hac ratione causa fit, quo minus spiritus animalis transire queat, & partes infernas illuminare; sed etiam sua copia partes illas ad renes & lumbos spectantes, repletas cumque sua qualitate nullam aut exiguam solutionem vnitatis inferre queat; multitudine tamen assiduam grauitatem infert, & proinde leuem & grauatiuum dolorem. Quin imo hæc eadem materia, in iisdem & proximis locis detenta, & aliqua ex parte in vapores versa, est in causa, vt vapores illi ab ipsa eleuati, membrorum ipsorum partes neruosas petentes, expultricem irritent, *Causa conuulsionis spinæ.* vnde partes irritatæ in se ipsas contrahuntur, vt noxium expellant; & hinc motus illi conuulsiui oriuntur, qui legitimi seu veri non sunt, id est, non pendent à solo morbo, à repletione seu inanitione: sed illegitimi, pendentes à sola facultate expultrice irritata co modo, quo diximus: Ex his dictis non difficulter ratio potest reddi symptomatum, quæ & in mictione & egestione contingunt. Et quoniam in relatione, quæ fit à patiente, & quæ fit ab excellente viro, est aliqua diuersitas, *Mictio & egestio retardata.* vtriusque tamen relationis hæc potest reddi ratio. Et primum si (vt re-

fert patiens) se neque egerere, neque mingere sentiat, dicendum est, quod sicut cæteri motus auferuntur, resolutis musculis, propter densitatem spinalis medullæ; ita propter eandem densitatem resolutos esse musculos, qui podici & collo vesicæ præficiuntur, vnde sine sensu excrementa illa deiici necesse est. Si vero res se habet, vt refert Excellentissimus vir, summa difficultate in aluum infusa detineri, & desiderio assiduo mingendi vexari, nec tamen ad libitum lotium emittere posse; dicendum est, non vndiquaque resolutos musculos illos, sed cum maior sit noxa in musculo podicis, difficulter iniecta detineri. Cum autem in vesicæ musculo minor sit noxa, fieri vt vrina detineri possit, quæ detenta cum copia aggrauet, & irritet facultatem expultricem, desiderium mingendi inferat, debili autem existente eadem expultrice propter vesicæ frigidam intemperiem, non potest ad libitum vrina expelli. At vtcunque res habeat, nil mutatur curatio. *Indicationes.* His ita constitutis patet, quid pro curatione agendum sit; scilicet materiam illam, seu continentem causam, tum densitatis, tum doloris grauantis omnino esse extirpandam; ita tamen, vt cũ sit viscida & crassa, & fortassis per moram duritiem aliquam adepta, debeat detergeri, incidi, & emolliri, quæ emollitio ea saltem ratione inungenda est, ne forte ratione medicamentorum discutientium tenuiores partes resoluantur, & crassiores remaneant. Partes sunt attemperandæ. Ventriculus calefaciendus & siccandus, caput exsiccandum. Totius ante omnia est habenda prouidentia. Quos scopos explere admodum difficile esse iudico; præsertim ratione illius materiæ occupantis spinalem medullam. Nam quod spectat ad intemperantias illas, non erit fortasse ita difficilis curatio. Huius vero si consideremus vehementiam, habet vehementiam insignem, ratione propriç essentiæ, propterea quod est copiosa, viscida, crassa, & proinde difficilis exstirpatu; cuius copiæ viscidtatis & crassitiei illud potest esse indicio, quod maior copia & maior crassities est in materia, quæ causando densitatem, & sensum & motum aufert, quam quæ motum tantum aufert.

Præterea habet vehementiam satis magnam, ratione dignitatis. Occupat enim materia hæc spinalem medullam, quæ est membrũ satis nobile, è substantia cerebrali cõstat, vt hac ratione etiam difficilis reddatur curatio. Ratione facultatis corpus regentis, nullam videtur causa hæc habere vehementiam, cũ nullas lædat facultates. Proin cum virtutes omnes satis sint robustæ, spes optima est aliquid efficiendi. *Phlebotomia.* Ergo quo ad chirurgiam sanguis non videtur mittendus, non enim habet rationem causæ principalis, quia malum non fit à sanguine: nec causæ sine qoa non, cum iam multos dies in lecto æger permanserit. Consonum itaque rationi est, potius abundare alios humores, omissis scilicet consuetis exercitiis, corpore refrigerato, caloreque tepido reddito. *Hæmorrhoides.* Quod si forte alias fluxissent hæmorrhoides, non esset præter rationem aliquid sanguinis ab eo loco detrahere. *Fonticuli.* Fonticuli maxime laudantur in ambobus brachiis, præsertim in occipitio infixi. Præterea, postquam omnia & interna, & externa, & toti & parti affectæ administrata, non profuerint maxime laudamus, si eo loci, vbi suspicio est, densitatem adesse in spinali medulla, fiat inustio, vt scilicet materia ibi contenta, hoc præsidio generoso euacuetur. *Leniens.* Leniens medicamentum sit mel rosat. solut. *Præparantia.* Præparantia sint, Syrup. de betonica, cichorea, borrag. Et quia refert Excellentissimus vir, adesse obstructiones in iecore & liene, ideo ratione illarum conueniunt aperientia, absque tamen caliditate insigni, vt pentaphyll. agrimon. capill. ven. tamarisc. radices filicis. *Purgatio totius.* Præparatis humoribus, expurgentur hi, non semel, sed bis agarico, seu recipientibus agaricum, vel pillulis de agaric. permistis cum cochiis, & similibus. Toto expurgato, est expurgandum caput, *Purgatio capitis.* & cum duæ sint viæ, os & nares; via oris est suspecta, propter dyspnœam quam passus est, ne catarrhus forsan masticatione ad illas partes deuoluatur. Expurgabitur igitur caput per nares, sternutatoriis & succis per nares attractis, vt succo betæ, maioranæ. Hoc facto ad generosum aliquod præsidium deueniendum; vt sunt salsa, china, guaiacum, sassafras, omnia hæc probantur, ita tamen, ne nimis calidis vtamur his temporibus, quia virtus, ratione aeris calidioris, non perfert. *Decoctum chinæ & sarsaparillæ.* Quare paretur decoctum è salsa & china, in quo, ratione iecoris, borrago & cichorium addantur. Frigidioribus vero temporibus, si malum non cessauerit, guaiaco & sassafras erit vtendum, quo tempore erit etiam opportunus vsus magnarum antidotorum; sicuti tempore calido non erit pertranseundum vltra conseruam betonic. & similia in primo gradu calida. Multa quoque conueniunt exterius administrata, ratione ventriculi. *Topica.* Potissimum autem, quoniam salsæ & chinæ decoctum assumitur, optimum erit, ventriculus vino generoso, in quo betonica, mentha, absinthium,

anisum,

Embrochæ. anisum, &c. Conuenit etiam stillicidium ex aqua thermali, & siccante, & calefaciente, si adesset. Capiti similiter conueniunt medicamenta exsiccantia, & minime calefacientia; vt ablutiones è lixiuio & cinere paucovitis, confectæ, in quo sunt incocta beton, folia salicis, &c. Locis affectis, si fieri potest, omnino parentur insessus in aqua *Therma.* thermali, quæcunque illa sit, dummodo calefaciat & exsiccet; ita tamen vt omnes partes inferiores vsque ad iecur in aqua illa immergantur.

Locis illis in regione renum, & præsertim vbi est densitas, optimum erit imponere prius emplastrum de meliloto per quatuor aut sex dies, deinde per sex alias dies idem emplastrum permiscere æquis portio- *Triapharmacum.* nibus, cum emplastro sacro. Vltimo loco ponatur triapharmacum, confectum ex oleo antiquo, lithargyro, & aceto æquis portionibus, cui adiungatur elaterium & colocynthis. Ita enim primo loco emolliemus; secundo emolliemus & pariter resoluemus; tertio emolliemus, resoluemus, & materias illas à proprietate extrahemus. Quod si hæc non profuerint, ad inustio- *Diæta.* nem accedendum. Diæta erit moderata, ne cibi copia augeatur materia, vel paucitate prosternantur vires; sit attenuans & incidens, quia materia viscida, crassa, & difficulter resolubilis. Vinum fugiatur, tum potissimum, quando decoctum sumitur, &c.

In obtusione, seu hebetudine oculorum, pro quodam Iureconsulto scene.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LV.

AFFECTIONEM de qua conqueritur Tua excellentia, Græcè ἀμβλυωπίαν. Latini obtusionem, seu hebetudinem visus ap- *Tres causæ hebetudinis oculorum in senibus.* pellant. Ea senibus propter tres causas familiaris est: primo, quia illorum spiritus paucus & crassus: secundo, quia membranæ oculorum crassiores & densiores: tertio, quod eorum oculi multo vsu defatigati facile fluxiones suscipiunt. Cæterum etsi vere de his dicatur Poeta illud:

Prognosticon.

Quod natura negat, reddere nemo potest.

Tamen diligentia quadam perfici potest, ne malum inualescat, & obscuritas seu obfuscatio atque cæcitas inducantur. Vt verò plane seniores hebetudine liberentur, ne annitendum quidem est. Nam quemadmodum vngues senescentium crassiores fiunt: ita & membranas densiores fieri necesse est. De spirituum vero diminutione res est manifesta. In curatione Græci vtuntur missione sanguinis, & primo quidem venam humeralem aperiunt, deinde eam secant, quæ in fronte est, tertio angulares, sed in hoc casu atque hac ætate sectionem venæ non consulo. Scarificationes non improbo; imo vtendum iis censeo. A purgationibus immodicis, atque intempestiuis plane abstinendnm. Vt aluus permaneat fluida, opera danda erit, & vtendum victu conuenienti, somno moderato, minimeque diurno: vehementior motus, lectio & scriptio post cibum vitanda. Item ira, indignationes, curæ pertinaces, balnei frequens vsus, & Veneris. His ita obseruatis, curationis iste modus est tenendus; Primum vtendum est purgatione aliqua bis in anno, & præcipue verno tempore, atque sub initium autumni. Ac medicamentis omni- *Diuretum sena.* bus hic præfero dilutum senæ, quod vt Mesues & Serapion testantur, vtramque bilem, & vt Actuarius ait, ac experientia comprobat, pituitam vacuat, cerebrum, omnesque sensus corporis expurgat, & cor, iecur, & lienem roborat, seniumque, vt affirmant, retardat. Etsi autem Mesues nonnihil ventriculo obesse dicat: tamen & ratio & experientia te- *Senam ventriculum roborare.* stantur, senam ventriculum roborare potius, quam imbecillum reddere, siquidem gustu in illis adstrictio atque amaritudo aliqua percipitor, quæ qualitates roborando magis, quam infirmando ventriculo sunt. Neque enim vllum audiui, qui ex vsu diluti senæ se ex ventriculo laborasse affirmaret. Quod vero pituitosos atque mulieres interdum laboriose soluit, & tormina exci- *Tormina ab humoribus crassis.* tat, illud non medicamento, sed humoribus atque excrementis, quæ sua crassitie intestinorum meatus replent, adscribendum est. Atque hæc ideo commemoraui prolixius, quia quosdam esse scio, qui non solum vsum senæ; sed me quoque interdum propter hanc sententiam, in qua doctissimos mecum esse scio, vituperant. Interdum autem pro ratione & dispositione temporis atque corporis mirobalanos, agaricum, vel rhabarbarum addendum censeo; atque hac in re Medico nihil præscribo. Diuersio recta atque vtilis est scapulis aut partibus supremis brachiorum cucurbitulis affixis, licet veteres occipitium nominent. Ac hic locum habent cauteria, si illorum esset vsus. Cæterum euacuato corpore, & factis diuersionibus, rectè ea, quæ naribus infunduntur, adhibemus. Atque ad hanc *Errinum.* intentionem valebit succus betæ ac maioranæ expressus cum pulueribus melanthii, quam nigellam vocant. Et mirifice qui-

Vinum euphragia. dam commendant vsum euphragiæ, vt videre est in Arnoldo, qui senem cœcum propemodum, vsu vini, in quo euphragia fuit macerata, restitutum affirmat. Porro ita quoq; eius vsus est ad diuersionem materiæ, & visus roborationem: Sumatur euphragia exsiccata, & redigatur in cinerem, superinfundaturq; aqua euphragiæ, & fiat lixiuium, *Lixiuium ex euphragia.* quo occipitiū singulis diebus post somnum lauetur. Vtile quoq; est lauare oculos eiusdem herbæ aqua, vt est in collyrio ad literam A descripto. Sed membranis densatis & crassefactis magis proderit collyrium ad literam B, habeoque de eo certam experiētiam. Vt roborentur incrassati spiritus, proderit vsus electuarii ad literam C descripti. Accipiet autem singulis diebus mane, eloto prius ore decocto guaiaci atq; euphragiæ, ad magnitudinem iuglandis. Interdum eius loco præsertim in hyeme, confectione, quam manus Christi vocant, cum oleo fœniculi. Habes vir clarissime meam de conseruatione visus sententiam, quam cū scripserim in summis molestiis, boni consules extemporalitatem.

Collyrium ad visum.

A.℞.Aq.Euphragiæ,
è floribus cyani, simul vel seorsim destillatar.℔.j.
Sacchar.cand.calc.ʒj.Misc.

Collyrium praestantius membranis densatis.

B.℞.Euphragiæ,
Rutæ,
Chelido.maior.
Verbenæ,
Betonic.an.m.j.
Sem.fœnicul.
sileris montan.an.℥ß.
Rad.calam.aromatic.ʒvj.
Absinthii hortensis m.ß.
Fl.cyani.
Rosar.an.m.j.ß.
Thuris.
Aloes,
Myrrhæ an.ʒij.
Aq.rosat.℔.ij.
Vini maluatic.
Aq.rutæ an.℔.j.
Vrinæ pueri ℔.ß.

Infundantur omnia per dies quinq;, postea lege artis destillentur in vase vitreo, ac destillatum vitro bene cooperto seruetur vsui.

El corrob. incrassatos spiritus.

C.℞.Conser.Euphragiæ ℥j.ß.
Carnis myrobal.Embl.cond.
Chebul.an.℥ß.
Macis incis.℈ß.
Lig.aloes ℈ß.
Misc.f.electuarium.

Aliud Foroliuiensis. Aliud electuarium ad eandem intentionem, quod in simili casu Iacobus Foroliuiensis præscripsit Ioh.Papæ, an.1400.

℞.Fœnicul.ʒiij.
Sileris montan.
Piperis,
Zinziberis,
Cinamom.
Pulegii,
Hyssopi,
Aneth.
Gran.Iuniperi,
Fl.anthos,
Saxifragiæ an.ʒij.
Chamædr.
Rad.Chelidon.
Cimin.
Apii,
Anisi,
Petroselin.an.ʒj.

Puluerisentur omnia, & cum sufficienti quantitate mellis vel sacchari fiat Electuarium.

Hoc ideo adscripsi, quia autor vetus est, & mirifice illius vsus à quibusdam prædicatur.

D. Montanus, præceptor meus, ad eandem intentionem cuidam præstanti viro hunc syrupum præscripsit: *Syr. Montani.*

℞.Succi verbenæ,
Euphragiæ,
Rosar.
Fœnicul.
Rutæ,
Chelidon.an.℥iij.

Purificentur secundum artem, & deinde cum saccharo f.syrupus, & aromatisetur musco.

In debilitate visus, pro quodam Magnifico Domino,

D. Ioh. Cratonis

Consilium LVI.

Vix vllus morbus per absentem rectè curatur Medicum, & ego nihil facio difficilius maxime in oculorum affectionibus, quas cum à diuersis causis oriri sciamus, vt diuersæ curationes instituantur, necesse est. Diminuitur autem visus à causis internis & externis. Internæ sunt, cum vel cerebrum, à quo omnes sensus, læditur, vel spiritus afficiuntur, vel obstructio aliqua suboritur in neruo optico. Vbi cerebri & spirituum vitio malum accidit, necesse est reliquos quoque sensus in societatem trahi. Cum obstructio aliqua leuis est, potest illa causam habere ab externis causis, cruditate, retentione excrementorum, aere impuriore, insolatione, mora ad ignem, Venere, &c. *Causæ diminuti visus duplices. 1. Interna.*

re, &c. Sæpe & per externas causas, quæ materiæ affluxum augent, ipsæ membranæ læduntur, & crassiores fiunt. Cum autem Magnificus vir scribat, se clauso vno oculo, altero rectius videre, certissimum indicium est, in vtrumq; minus spirituum, quam ad visionem necesse est, influere, atq; eos crassiores esse. Ad hanc igitur causam tollendam nostra directa erit intentio, non neglectis tamen iis remediis, quæ oculos ipsos, & eorum membranas iuuent. Primum igitur aërem istum impurũ fugiat, præsertim cum si quid aliud is præcipue spiritus immutet. Seruet optimam victus rationem, & cruditates, comessationes, & repletiones fugiat. Potentia & crassa vina non bibat, & meminerit, non frustra ab Aristotele hoc Problema propositum: Cur acutius videant, qui bibunt aquam, sed senibus temperatus vini vsus concedi potest. Caput sit mundum, & pedes. Erecto non dimisso nimium corpore legat aut scribat. In cibo duobus mensibus vtatur isto puluere:

Externa.

Signum diminuti spiritus.

Aqua potores acutius vident.

Puluis.

℞. Betonicæ.
Origani.
Chamædryos.
Rutæ.
Saxifragiæ.
Leuistici.
Pulegii.
Euphragiæ an. m. j.
Anisi.
Fœniculi.
Cinamom.
Sileris mont. an. ℥j.
Calami aromat.
Galangæ an. ℥.ß.
Zuccari ℔.ß.
Misce, fiat Tragæa.

Cæterum cum suffusio metuenda sit, singulis diebus mane isto destillato oculos abluat linteolo, in quod succinum album puluerizatum sit ligatum.

Aqua destillata.

℞. Euphragiæ.
Fœniculi.
Rutæ.
Chelidoniæ.
Verbenæ.
Betonicæ an. m. j.
Fol. Rorismarini, m. j. ß.
Sem. Fœniculi.
Anisi.
Carui.
Siler. mont. an. ℥ß.
Rad. calami arom. ʒ vj.
Thuris.
Myrrhæ.
Aloes an. ʒ ij.
Aq. rosar. ℔. ij.
Aq. rutæ.
Vini odorati an. ℔. j.

Infundantur per quatuor dies, & postea distillentur in vase vitreo, atq; in vitro conseruentur. Mane de sequenti sumat electuario ad magnitudinem Castaneæ.

Electuarium.

℞. Succi euphragiæ inspissati.
Succi Betonicæ.
Verbenæ.
Fœniculi an. ℥ß.
Succi rutæ ʒ ij.
Extract. zinziberis.
Galangæ an. ʒ ß.
Carnis myrobalanor. emblic. chebulor. an. ℥ß.
Conser. rosarum ℔. ß.
Euphragiæ.
Flor. Anthos an. ℥ iij.
Manus Christi cum ol. cinam. ℥ j.
Ol. Caryophyll.
Nucis moschatæ an. gutt. vj.
Anisi.
Fœniculi an. gutt. viij.
Syrupi infusionis rosarum q. s.
Fiat Electuarium.

Interdum & corpus expurgetur pillulis de aloe, masticin. Lucis, vel istis:

Pillulæ.

℞. Aloes opt.
Rhabarb. elect.
Agar. tro. an. ʒ iij.
Myrobal. chebul.
indor. an. ʒ j.
Caryophyllor.
Nucis moschatæ an. ℈ j. Misc.

Aspergantur aq. cinam. & cum extracto, vel. opt. infuso fol. Sennæ addito syrupo rosf. sol. fiat massa, de qua ex ʒ j. fiant pillulæ nu. ix. pro Dosi. Pedes mane abluat decocto Betonicæ. Caput interdum spongia madefacta in lixiuio, cui Euphragia incoquatur, mundet. In ore teneat Nucem moschatam tostam, & ne victus ratio medicationi obsit, caueat. De cauteriis, setaceis, scarificatione, & totius corporis purgatione cogitabit præsens medicus. Et hæc, quæ (vt videt) à me festinanter sunt scripta, boni consulat.

In debilitate oculorum, & auditus grauitate pro quodam Illustri viro,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LVII.

SENSVM videndi in senibus minui familiare symptoma est, vel à spiritibus diminutis, vel instrumento, id est membranis oculorum affectis, proueniens. Vtrumq; in senecta ætate accidere non mirum. Spiritibus nihil magis quam conueniens & recta victus ratio auxiliatur. Illud autem vinum maxime commendatur; in quod feruente

Spiritus reficiens.

musto flores euphragiæ coniecti sint. Multi in puluerum quorundam & electuariorum vsu spem ponunt: qua tamen sæpe frustrantur.

Electuariū Papæ.

Commendatur electuarium Papæ Innocentis, quod ego quoque prodesse comperi. Sed illustri Domino hac ætate suadere nolim cum valde exiccet. Malim vti hoc

Pul. Cratonis.

puluere: ℞. Fl. violar. siccarum, puluerisentur folia, & ad partem vnam huius pulueris addatur pars dimidia florum euphragię, vna foliorum betonicæ, facchari ad pondus omnium. Hic puluis cum butyro misceatur, & capiat ante cibum. non modo capiti proderit, verum etiam aluum humectabit. Nam qui non prorsus astricta sunt aluo; hos solus puluis violarum soluit.

Membranarum vitium.

Si in membranis appareret vitium, vtilissimum esset fœniculi cannā decisam supra radicem, implere puluere facchari candidi, atque succum colligere, eumque cum molli linteolo vel spongia oculis adhibere. Oui quoque album recens assatum, facharo candido impletum, cum dissoluatur in liquore plurimum prodest.

Lacryma.

De lacrymis illustris Dominus non est questus. Multum autem confert succus grani parnasii ex herba, quam Heydenforn appellant, viridi expressus. Item aqua tormentillæ in vitro probe destillata. Possem plura recitare remedia, sed hæc pauca, si quid à medicina est adiumenti, haud dubie aliquid præstare possunt.

Auditus.

Ad auditus grauitatem commendatur in primis balsamum putum orientale, si intincta bombace auribus imponatur. Ego aquam cardui recte distillatam balsamo præfero.

Melanchol. fumi.

Ad Melancholicos fumos corrigēdos haud dubie ea proderūt, quæ prius præscripsi: in primis vero amplastrum. Huius continuo vsu duos laborantes melancholia hipochondriaca hoc anno adiutos comperi.

Mechoaca aluum siccat.

Radicis Mechoacæ vsum nō improbo: minus tamen frequentem esse velim: cum certum sit ex vsu frequentiori aluum plurimum siccari. In potu etiam atque etiam ventriculi habenda est ratio. Non dubito quin hordeacea magis placeat: sed capiti profecto minus proderit.

Orttrancensis cereuisia.

Ego Orttrancensem, quem habet elector, omnibus aliis, & præsertim iis, quas tu numeras, Torgensi, Friburgensi, T scheppofi præfero.

Triticea.

Triticeam, quæ non sit plane tenuis, nec multum habeat lupuli, præsertim crudi, longe salubriorem, quam hordeaceam statuo. Hæc nunc monere potui, si certiora ad me perscribentur: illustri Domino, quo ad vixero, non defuturus sum. Anno 1580.

In læsa visione, pro quodam Nobili 25. annorum.

D. HIERON. CAPIVACCII.

CONSILIVM LVIII.

MANIFESTVS hic est affectus, sed difficilis curationis. Actio quidem humoris chrystallini nequaquam prorsus est adempta neque neruus opticus adeo affectus, quoniam & facultas & spiritus aliquatenus transmittuntur, quia lumen solis videt, nihilominus facultas illa admodum est impedita.

Causa impedita actionis humoris crystallini.

Causam vero qua actio crystallini sit impedita, nullam aliam esse dicimus, quā materiam, in parte ante crystallinum & induratum, vt fere callum ibi induxisse videatur. Hæcque cum sæpe varios colores referat, non vnius generis est. Neque vlli mirum sit, si ob importunam tractationem chirurgicam, & ob continua studia, nec non naturalem oculorum imbecillitatem, maxima materiæ copia cōfluxerit, & in hac humorum colluuie cornea aliquid sit perpessa, & eiusmodi humore secundum intrinsecam & extrinsecam partem fuerit imbuta. Hos vero humores inibi generari non credendū est, sed potius in cerebro eos produci credimus, & inde ad oculos labi, & malū adaugere; vbi enim in corpore pars aliqua læsa est, natura semper ad illā excremēta demittit. Et quamuis corpus nobilissimi iuuenis alioqui sanū sit: attamē in ipso quoque aliquam humorum copiam exuperare minime à ratione alienū est.

Indicatio.

Cum igitur res ita se habeat: vnicus is medico scopus esse debet, vt materia indurata in parte externa & interna tunicæ, emolliatur, deinde medicamētis insensibiliter vacuetur, & erodētibus callus adimatur, quemadmodum veteres faciebant.

Prognosis.

His scopis è toto satisfacere, nobis impossibile videtur; quia morbus est vetustiss. à chirurgis nō bene tractatus, & quia tandē materia, quæ est in parte interna corneæ, indurata, & scirrhosa iam facta est, vt è toto emolliri nequeat. Veruntamen quia nobiliss. iuuenis, hoc saltem petit, vt vel parietes ab animantibus discernere queat, deserendus non est, maxime cum illi placeat in casu desperato medicinam experiri. Itaque consulimus, vt quam primum curationem aggrediatur. Nam Galeni est sententia humores crassos & viscidos, semper initio veris purgandos esse.

Curatio.

Et primo, quo ad materiam chirurgicam; quoniam medicamenta oculis administranda futura sunt calida & sicca, ne calore suo materiam è capite attrahant, primum

Phlebotomia.

sanguis per venæ sectionem, deinde per cucurbitulas extrahendus, nec improbamus

Setaceum.

setaceum ad diuertēdum humores. De aliis vero remediis ita statuimus, aluum primo cassia, & elect. lenitiuo esse molliendā, mox præparandos esse humores syr. de cich. de beton. cum decoctis accommodatis cicho. beton. euphrag. chelid. postremo expurgandos

dos pill. cochiis & lucis. Post hæc caput per masticatoria & erthina medicamenta euacuandum. His factis ad medicamēta localia deueniendū erit; quæ omnia consolationis gratia erunt potius exploranda, quam quod boni aliquid præstare posse speremus, cum oculis fere nihil deterius contingere possit. Hæc vero agenda sunt, dummodo reliquo corpori non obsimus. De dissipatione autem suffusionis nihil agendū erit, cum præsens status oculi minime exigere videtur. Et quamuis chirurgi multa polliceri possint, nil tamen eos præstare posse certo scimus. Dimissa igitur perforatione, in primis deueniendum erit ad emollientia & detergentia veluti si paretur aqua, cui incoquantur rad. maluæ, altheæ, lapathii, atq; ita sæpius tepida intra oculos immitatur, spongiisq; illa imbutis noctu per aliquot dies oculi foueantur. Post hæc ad ea, quæ dissipant, & callum discutiunt, transeundum est. Cumque hæc complura esse possint; prius mitiora sunt vsurpāda, quemadmodū essent, aqua vitis, ol. fœniculi, cui modicum aquæ euphragiæ esset admistum, ne nimis oculus mordeatur. Aqua etiam destillata ex iis, quæ habent vim absumendi à proprietate humorem pituitosum, nobis probatur, cuiusmodi esset illa, quæ fit è radicibus iridis, vel colocynth. sic enim exiccantur & extenuantur huiusmodi humores. Nam quemadmodum antiqui interdū corpora purgabant inunctionibus; ita nos maiori cum fiducia, putamus his propositis medicamentis humores attrahi posse & consumi. Quod si hæc nil profecerint, administranda erunt, quæ manifestis proprietatibus agunt. Sed quia maxima difficultas est in medicamentorum impositione, vt diutius in loco affecto cōsistere possint; ideo parari poterit phiala parua, quæ respondeat oculorum orbibus, quæ ora angusta habeat; in hāc aqua immittenda, ea mox oculis apponenda, & in his apertis per aliquod temporis spatium detinenda. Compositionem quoq; illam, elixir vocatā, non improbamus, eo quod conficitur è multis aromatibus & ocularibus, quæ incidunt, attenuāt & penetrant: Imo si sub hisce remediis oculus nō inflammetur, placet nobis, vt gutta vna tantum olei de sulphure admista cum decocto fœnugræci infundatur, sed ne inflammatio oriatur, aliquid aquæ refrigerantis addendum. Quod si ex horum vsu profectus quidam apparere videatur, tūc vlterius progrediendum potius, quam vt iis vtamur, quæ in puluere administrātur; eo quod vim habent magis corrodendi, vt antimonium, & similia, quæ à Galeno lib. 4. secundum lōca proponuntur. Decoctum etiam ligni extrinsecus adhiberi poterit, eo quod propter pinguedinem vim habet emolliendi. Haud secus alia duo valde probamus, quæ ex aliorū relatione experta esse sæpius audiuimus. Alterum est medicamentum confectum è violis albis, foliis raph. hortensis, & è cubebis in pollinem redactis, addita dimidia parte ammoniaci, cum opobalsamo, si optimū reperiri potest. Alterum refertur ab Auicenna, ipse cum felle viperarum domesticarum conficiat. Ab eodem quoque laudatur vsus theriacæ applicatæ oculis, sed prius cum copioso melle atque vino dissolutæ. Scimus enim in theriacam multa ingredi, quæ vim habent digerendi & detergendi. Paratur etiam medicamentum è succo fœniculi, & alii, quod conferre dicunt, si cum vrina pueri impolluti administretur. Hæc varia proposuimus, quia in tali casu deterrimo, omnia sunt experiunda.

Perforatio tunicæ. — *Emollientia.* — *Discutientia callum.* — *Elixir.* — *Oleum sulphuris.* — *Antimonium.* — *Medicamentum pro oculis singulare.*

In tenebricosa affectione oculorum, amissione odoratus ex catarrho descendente ad nares, & gustus etiam diminutione, pro Nobili quodam viro.

D. Joh. Cratonis

Consilium LIX.

Symptomata, quæ recitantur, hæc sunt: Tenebricosa affectio, ita vt oculi quasi nebula obduci videantur, Amissio odoratus ex catarrho descendente ad nares, & Gustatus etiam diminutio. Causæ procatarcticę censentur; Decennii labor assiduus, in quo cerebrum curis & multarum atq; variarum rerum curatione est obrutum, plurimæ lectiones & scriptiones: his accessit frequens vsus veneris. Postrema autem causa, quæ affertur, vna satis esse posset ad inducendum morbum, videlicet, cerebri intemperiem, quæ symptomatum causa est. Fuisse vero à prima constitutione cerebrum calidum & siccum, pili crassi, densi, & crispi, sensuum acrimonia, & excrementorū paucitas ostendunt. Nam etiamsi interdum facies in iuuentute intumuit, illud ratione victus, & caliditate cerebri trahente ad se nimiam vaporum copiam factum est. Cum vero immoderata venere, lectionibus, scriptionibus, & continuis tot annorum occupationibus calor sit exhaustus, excrementorum copia aucta, ita vt pro spiritibus vapores generentur, non mirum si illa spirituum crassities, visum quasi obnubilet. Deinde cum vapores consumi nequeant, in materiam catarrhi resolui atque ad nares & palatum descendere, obstructiones facere, atq; olfactum adimere, gustatum hebetare nihil mirum. Hæc cum ita sint, & curatio, cau-

Cerebri calidi & sicci signa.

sæ sublatio perhibeatur, curandi indicationes satis sunt euidentes. Verum quam in difficili res sit posita, omnes Medici intelligunt, qui sciunt nullius partis principis, maxime vero cerebri per se iam affecti, morbum facile posse tolli, præsertim cum processit malum, & diuturnitate sua in prauum quasi habitum degenerauit. Itaque reductio illius quod ab integritate sua hoc modo prolapsum est, nisi æger se valde prudentem & diligentem ipse præstet, plane difficilis videtur. Quam vero in ista vita, neque occupationibus moderari, neque à venere se continere (vt nihil de aëre, & victus ratione quam exactissimam esse, si quid ex medicamentorum vsu sperandum, oportetet, dicam) non sit facile, Nobilissimus Dominus per se intelligit. Itaque vt eam aëris intemperiem, quæ cerebrum humiditate excrementitia repleat, & frigiditatem augeat, omnibus modis fugiat, & in victu ab omnibus cibis, qui caput vaporibus replēt, sibi caueat, necesse est. Multa ac potius plurima ab his possem monere, sed cum nunquam non præsentes Medicos habeat, pauca subiiciam. Primum omnis excessus aeris in calidum, frigidum & humidum vitandus, vel arte corrigendus est. Maxime vero humidus, ad quam intentionem in primis suffumigia ex styrace, benzoino, seu alia dulci, & catyophyllis probantur. *Suffumigia.* Vehementer oderata etsi siccent, resoluunt tamen interdum nimium sua caliditate, & materiam præcipitant. *Succini odor.* Succini odor meo iudicio non inconueniens esset, si tamen non sola intemperies cerebri, sed obstructio in meatibus olfactoriis, qui Græcis ἠθμοειδεῖς appellantur, esset, alia curatio adhibenda, de qua deinceps videbimus. Nunc enim de iis quæ cerebri intemperiem aliquo modo corrigant, & cum ad naturalem statum reduci nequeat, maiori prolapsui obstent, agere propositum est. Victus igitur ratio ea esse debet, quæ caput minime repleat. Nam vt nulli vapores ascendant, cum caput per se quemadmodum Hippocrates ait, tanquam cucurbita imposita eis trahat & excipiat, atque iis cerebrum imbuat, impossibile est. Vitet igitur fumosa, vt lacticinia, cruda omnia, frequentem vsum piscium, maximè cancrorum, olerum, leguminum, fumo maceratorum, in sartagine coctorum, ouorum cum butyro, & similium. Vinum sit maturum, tenue tamen, & quod non multos vapores suppeditet. A cibo non dormiat, & à cœna prius non quam tribus horis exactis cubitum eat. In nocturno tamen aëre, præsertim denudato capite non versetur, nec apertis fenestris dormiat. In vsu venereorum, quantum potest (poterit autem quantum volet) sibi temperet, cum fontem horum malorum de quibus conqueritur ipse, nimiam venerem esse fateatur, & rationes atque authoritates hoc demonstrant. Rationum declaratio longior esset futura: authoritas Aristotelis sit pro multis; qui ex coitu caput refrigerari, & oculos exiccari affirmat. *Coitu caput refrigerari & oculos exsiccari.* Euacuantur enim spiritus qui ad actiones sensuum requiruntur, iis exhaustis frigiditas, densitas, & hebetudo consequitur. Sed de his non libet plura scribere. Meminerit Dominus fugiēdo potius, quam pugnando & contendendo hoc genus affectionum superari. Cæterum cum in coniugio prorsus prohiberi nequeat, consulo ne vacuo, nec repleto corpore ea vtatur, atque ideo vel ad cœnam, vel diluculo, ita vt breuis somnus consequatur, quemadmodum iam antea in eo consilio, quod olim de sanitate tuēda scripsi à me admonitus est In quo cum de cæterarum sex rerum nō naturalium commoderatione prolixe ante x x I I I. annos monuerim, hic non repetenda existimo. Ac nisi nobilissimus Dominus monitorum fuisset interdum oblitus, his supersedere possimus. Cum autem hæc obfuscatio, de qua dominus conqueritur, non modo sit à paucitate spirituum, verum, vt ego iudico, propter vaporum admistorum copiam & crassitiem; magna cura adhibenda, vt iis quæ spirituum copiam & bonitatem suppeditant, & crassitiem corrigant, vtatur. *Causa obfuscationis [illegible].* Ad hanc intentionem nuper præscripsi electuarium cuius vsus erit efficacior, si in cibo quoque & potu ea, quę ad spirituum regenerationem & claritatem faciunt, adhibita fuerint. Commendantur autem præcipue oua sorbilia cum saccharo & cinamomo. *Oua sorbilia cum saccharo & Cinamomo.* Deinde vinum maturum & carnium, quæ minime sunt excrementitiæ, vsus. Si vero excrementorum in corpore collectorum copia obstet, quo minus medicamenta vel alimenta bonum sanguinē & spiritus laudabiles producere possint, non dubium est, quin primo omnium ea sint subducenda. Id vero non aliis medicamentis, quam quæ tutissime humores remouent, minime magnas & graues alterationes faciunt, nec corpus resoluunt, neque humidum natiuum exhauriunt, faciendum. Myrobalanorum conditorum vsum, præsertim emblicorum & chebulorum scio commendari, & ego Nobilissimum dominum his in æstate, illis hyeme cum pauco zinzibere condito, vti velim, sed vere, hyeme & autumno catapotiis istis catarrhus magis tolli, & cerebrum roborari posset. *Myrobalani conditi.*

℞. Aloes

Pillulæ catarrhos tollentes, & caput roborantes.

℞. Aloes optimæ, decies succo rosarum imbutæ ℥ j. & bis succo fœnicul. in quo folia senæ selectissima fuerint macerata. Huic add.

Rhabarb. subtiliter pul. & aqua cinamomi aspersi ʒ ij.

Agaric. rec. trochiscat. ʒ j.

Mastic. pulu. ʒ ß.

Cum syr. rosato solut. f. massa de qua reformentur pro ʒ j.

Sumat autem de iis nouem, horis tribus ante prandium, idque cum non æstus nimius obstat, in mense semel vel bis. In hyeme vero cum deglutiet, eo die, atque in sequenti se domi, continebit, & à refrigeratione pedum diligentissime sibi cauebit: nihil enim catharrhosis ea nocentius. Aliis medicamentis purgantibus Dominum plane vti nolim. Cum vero duo generalia auxilia, & vniuersum corpus alterantia, proposita sint, videlicet, thermæ & guaiaci decoctum: de iis quid sentiam, paucis aperiam. Quod ad thermas attinet, cum non tam per consensum, quam intemperiem inductam in cerebro symptomata ista, de quibus dominus conqueritur, accedant, non video quomodo prodesse lotione possint. Caput enim non tam per consensum, quam primatio affectu laborat. Ac licet sit fortasse aliquis consensus, tamen thermæ diuertere tantum vapores impetentes, non intemperiem, nisi per Ducciam, (ita enim vulgo stillicidium seu embrochas, vel aspersiones vocant) corrigere possunt. Tales autem thermas & actu & potentia calidas esse oportet, vt materiam discutere, & temperiem corrigendo, robur parti addere possint. Cumque affectus sit totius capitis, & iam tria sensuum organa, visus, odoratus, & gustatus afficiat: catarrhi etiam omnes toti capiti communes sint necesse erit vt bregmati, vbi futuræ coeunt, & cranium est rarius faciliorque penetratio, aqua instilletur. quod ad caliditatem attinet, in primis commendantur thermæ sulphureæ. Quod ad penetrationem nitrosæ. Si itaque bene temperatæ ex vtraque minera thermæ essent, possent fortasse prodesse. Et fortasse scribo, quia nihil explotati in tali affectione de vsu thermarum habeo. De guaiaci autem decocto, cum epar sit satis calidum, ventriculus vero propter veneris friquentiorem vsum debilior, affirmare ausim, non solum nihil adiumenti allaturum, verum fortasse eam intemperiem vniuerso corpori inducturum, quæ quauis affectione alia periculosior sit. Ac sæpe credulitas ne ægrorum magis, an temeraria stoliditas atq; audacia Medicorũ accusanda sit cogito, dum omnes morbos potionibus istis extirpari posse arbitrantur. Sed de his nihil attinet scribere. Illud tantum affirmo, nisi eiusmodi affectiones à morbo gallico deueniant, non modo nihil decoctum vel ligni vel sarsæ prodesse, verum etiam incommoda valetudinis interdum afferre, quæ ad extremum spiritum vsque grauia sunt. Existimo autem recte Nobilissimum Dominum, nisi consuetudo aliud suadeat, vsurum lotionibus capitis arte præparatis. Nam hæ plus caput iuuant, & minori periculo adhibentur, quam thermæ. Sunt quidam in ea sententia, lotionibus frequentibus caput debilitari. Ea vna est, de firmo capite, & non assueto ad lotiones, de infirmo autem & sordes expurgare consueto, minime verum. Lauandum vero est æstiuis temporibus mane, nisi sit humidior & frigidior aura. Hybernis ante cœnam, ita vt se deinceps domi contineat, & si non bis, saltem semel in septimana, eademque die pedes quoque abluendi, & bene, sed minime fortiter atque calide, verum leuibus linteolis caput extergendum. Lixiuium sit temperatum; nec valde acre, in quo maiorana, & nonnihil rosarum decoquantur. Sapo parum à simplice differre debet, atque hoc modo præparandus.

Refrigeratio pedum catarrhosis vitanda. — *Thermæ.* — *Embrocha.* — *Guaiaci decoct. aut salsa intempestiuus vsus.* — *Incommoda decocti ligni & sarsæ.* — *Lotio capitis.* — *Lixiuium.* — *Sapo.*

℞. Saponis in aq. rosat. ad solem dissolut. ℔ j.

Ireos puluerisat. ℥ j. ß.

Santal. citrini ℥ ß.

Caryophyllo. ʒ j.

Macis ℈ j.

Misc. f. Glob. hybernis diebus aliquot grana moschi addi possunt.

Scio de lotionib. capitis varias esse disputationes, sicut de prandio & cœna inter Medicos, sed omnia referenda & moderanda sunt ad tolerantiam, vel consuetudinem eorum de quibus agitur, nec generaliter de his pronuntiandum. Guaiaco plurima possent substitui, quæ magis ad siccandum catarrhum, & roborandum caput, faciunt, quam potiones istæ, licet iis interdum aliqui, non tam propter earum vsum, quam ob multorum dierum in victu continentiam, iuuentur. Sed dum quid electuarium, cuius descriptionem nuper misi, prodesse videatur intelligam, alia remedia non præscribam. Tantum hoc moneo, vt nonnunquam ad quantitatem auellanæ, cum catarrhus nimis molestus est, nec cœlum calet, hora decubitus, de sequenti electuatio deglutiat.

Elect. ad catar.

℞. Confr. rosarum ʒ vj.

Turis albiss. ℈ ij.

Spec. aromatic. rosat. ℈ j.

Nucis moschatæ ℈ ß. Misc.

Nucis etiam moschatæ obuolutæ pane & to-

stæ in cineribus, & in exiguas quasi testulas sectæ particulam in ore detineat. Quod ad symptomatum curationem attinet, etsi sublata causa per se aboleantur & cessent, tamen cum neque intemperies cerebri plane tolli, neque catarrhus omnino adimi huic corpori possit, & fortasse etiam instrumenta olfactus ita sint affecta, vt ad suam integritatem redire nequeant, & nihil, licet paruũ, & cuius iactura non magna videatur, negligendum. Potuit igitur naribus immitti butyrum recens cum aqua maioranæ dissolutum, & deinceps suffumigium fieri ex decocto nigellæ in vino tenui subacido. Ruta etiam contusa & aceto imbuta naribus sæpe adhibenda. Possem alia præscribere remedia, si de modo læsionis mihi constaret. Hoc quidem satis certus sum, ex anteriorum cerebri ventriculorum læsione, olfactum adimi, sed an hæc sit intemperies sola, an vero materia, & ea meatus colatorios obstruens nequeo statuere. Si est obstructio (vt arbitror,) opera danda ne propter eam spiritus animalis qui in ventriculis cerebri continetur, aliquid detrimenti accipiat, & intemperies cerebri augeatur. Itaque ad obstructionem præcipue remedia præscripta sunt directa: prius tamen præmissis iis, quibus corpus atque caput expurgatur. Quod vsum pillulatum præscriptarũ prȩstare posse confido. Ad Gustatum nihil cõueniẽtius, quam si ante cœnam raphanum sale conditũ masticet, & substantiam ipsam exhausto succo abiiciat, deinceps os vino eluat. Hæc potui nunc colligere & monere, quibus si non voluntati meæ, vel vestræ fidei tamen est satisfactum. Vt autem à præpotenti DEO, autore sanitatis atque salutis nostræ fortunentur benigne, toto pectore precor. Scriptum anno 1574.

Odoratus amissio. — *Olfactus læsio vitio anterioris ventr. Cerebri.* — *Gustus diminutio.*

In rubore, dolore oculorum, pro quodam Iureconsulto,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIVM, LX.

NEQVE oculis, neque aliis partibus medicamẽta adhibenda prius, quam corpus, & caput excrementis vacet, Medicorum generale prȩceptum est. Itaque duo in primis requiruntur; primum vt recta victus ratio adhibeatur, & fumosa omnia vitentur; deinde vt vel per interualla paulatim, vel in anno bis, in vere nimirum, & Autumno corpus expurgetur. Ad annuas purgationes quod attinet, committo eas Medico prȩsenti, & corporis constitutionem intuenti. Cæterum si semel, vel bis in mense sumeret Catapotia, quotum descriptio sequitur, fortasse illis grauioribus purgationibus non foret opus:

Topica præmittenda purgatio.

℞. Massæ pill. Assaiatet.
de aloe.
Masti chin. an. ℈j.
Cum aq. betonica reformentur pillulæ nu. IX.

Pillulæ.

Sumat has nouem pillulas ante parcam cœnam. Neque si forte noctu mouerent aluum (quod futurum non arbitror) pedes refrigeret. Æstiuo tempore, quia pillularum non est vsus, mane myrobalanos Emblicos conditos sumere poterit. Ad diuersionem vero, quæ euacuationis pars est conueniunt Cucurbitulæ scapulis affixæ & scarificationes. Quibus si forte non libenter vti vellet, accipiat lixiuium forte, & in eo asperiore panno madefacto, mane cubitum totum confricet, donec partes illæ exulceratæ fuerint. Quia vero partes, quæ fluxiones suscipiunt, vel natura, vel propter externas causas imbecilliores sunt, proinde roborandæ. Plurimum autem ad hoc prodest decoctum seminis fœnugreci hoc modo præparatum:

Æstiuo tempore minus commoda pillula. — *Diuersionis modi.*

℞. Sem. fœnugræci. ℥j.
Lauetur bene & contundatur, & additis foliis tos. rub. ʒß.
Coquatur in ℔. j. aquæ rosaceæ ad medietatis consumptionẽ. Colaturȩ adde
Sacchari candidi ʒj.
Aloes opt. ʒij
Coquantur rursus & seruentur vsui. Rubentibus vero iam oculis adhibeatur aqua, cuius hæc est descriptio:

Decoctum seminis fænugræci.

℞. Aquar. Euphrasiæ.
fœniculi.
rosar.
fragar. an. ℥j.
In quibus dissoluatur.
Sacchari candidi. ℥ß.
Vitrioli albi. ℈ß.
Coletur sæpe & detur in vitro.

Aqua ophthalmica ad ruborem.

Quod si dolor grauis adesset, lac muliebre imponatur. Hæc si recte adhibita fuerint haud dubie vel rarissime, vel certe sine graui molestia vestra humanitas ex oculis laborabit.

In rubedine, & oculorum dolore, pro quodam Magnifico viro,

D. IOH. CRATONIS.

CONSILIVM LXI.

QVIDAM in hoc casu maximopere commendant aquam simplicem, in qua vitriolum album, & sacch. candum dissoluta sunt. Ego vero plurimum prodesse comperi eam aquam, quæ à niue Martii dissoluta in vase vitreo prouenit. Nam hæc etiam absque

Aqua niuis Martii.

absque alia vlla re adhibita, in affluxu calido loco collyrii est. Ad rubedinem autem peculiariter commendatur aqua fragorum, illis prius in eo vase, in quo destillantur, putrefactis in fimo. Aqua etiam è tormentilla destillata rubores tollit, & initio fluxionum prodest. Laudatur & hoc collyrium:

Aq. frag. *Torment.* *Collyrium.*

℞. Aq. fœnicul.
Euphrasiæ.
Rosar. an. ℔. ß.
Sacch. cand. ℥ j.
Vitrioli alb. ℈ ß.
Misc. & per filtrum aliquoties transfundatur.

Quam nihil oculis adhibendum.

Ad dolentes autem oculos, etsi rectum quidam putant, nihil adhibere, tamen non est dubium, quin affluxu humorum oculi corrumpantur & debilitentur, ita vt prompte vim humorum irrumpentium admittant. Itaq; post diuersiones & euacuationes omnibus modis ea, quæ intemperiem mitigant, partem roborant, & exulceratam sanant, sunt applicanda. Nondum quidem S. M. tantopere ex oculis laborare vidi, verum decumbere humores ad oculos non raro animaduerti. Cæterum cum in oculorum affectionibus Medici plerunq; catapotia seu pillulas lucis, vt appellant, aggregatiuas, cochias, & similes quibus etiam ante M. S. est vsa, præscribant, ne quid temere fiat, moneo. Habent enim istæ pillulæ fortissima medicamenta purgantia, colocynthidem, turbith, scammoneam, & alia rusticis potius, quam nobilibus personis, qui rectam victus rationem tenere possunt, exhibenda. Ac præcepti Platonis, qui violentis istis medicamentis corpora temere mouenda non esse, in Tymæo admonet, Medicos velim esse memores, & Hippocratem imitari, qui amicum & familiarem suum demetrium helleboro, & similibus purgari noluit, atque ad Crateuam scribens, incertam coniecturam Medicorum, qui purgantibus medicamentis caute non vtuntur, asserit, vixq; vllum medicamentum reperiri, quod dum corruptos ac prauos humores educit, non simul bonos elidat, & aliquid de viribus & substantia corporis auferre affirmat. Itaq; & Auic. inquit: Naturæ laboriosum esse Medicinas, etiam non venenosas assumere. His cogitatis, Medici qui curam S. M. gerunt, diligentem operam dare debent, ne dum vni membro mederi student, vniuersum habitum corporis labefactent. Proinde si forte hoc fieri, quod futurum non arbitror, vt oculi grauioribus fluxionibus opprimerentur, atque laborarent, catapotia, siue pillulas masticinas de aloe lota, vel aloe & mastiche exhibere satis esset, cautione tamen adhibita, ne aloe nimirum orificia venarum aperiat. Diuersiones fiant affixis cucurbitulis humeris, exulceratione brachiorum ad cubitum lixiuio forriori vel vesicatoriis. Hæc si S. M. non ferret, frictiones substituendæ. Dolor autem isto modo sedabitur. Detrahatur pellicula interior ex leporinis auribus, eaque imbuatur lacte muliebri bono ac recenti, ac madida oculis clausis aliquoties applicetur. Noctu vero palpebræ, & totus oculus, maxime ad angulos & extremitates leniter inungatur isto vnguento, cuius mirificam efficaciam expertus sum, & pro secreto habui. Accipiatur butyrum, si haberi potest, mense Maio factum, aut aliud recentissimum diligenter elotum, vel loco illius medullam bouinam è cruribus, vel ceruinam, atque huic admisceatur lapidis calaminaris in tenuissimum puluerem triti, quantum accipere poterit, atque vt dixi, hora decubitus applicetur. Repeti autem aliquoties noctu inunctio ista potest, si præsertim dolor vehementer vrgeat. Mane abluitur aqua rosacea & fœniculi, in qua particula pomi dulcis sit decocta, vel si oculi exulcerati sint, semen fœnugræci cum aloe.

Pillulæ ocularus fortes. *Pillularum fortiorum usus in oculorum affectibus suspectus.* *Pillul. leues commoda.* *Arrodinem oculorum.* *Vng. ocularis optimum.*

In ophthalmia cum initio suffusionis,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM LXII.

POST purgationem & missionem etiam sanguinis ex Cephalica eiusdem lateris, Ophthalmia pertinaciter perseuerante, in homine sæpius eodem modo laborare solito, & ostendente iam nubeculam, seu principia suffusionis, sequentia ex vsu erunt:

Pillulæ.

℞. Agarici recenter troschiscati.
Rheubarbari electi an. ℈ ij.
Cum oxymelite simplici.
Fiant pillulæ sex, capiat mane.

Emplastrum.

℞. Emplastri contra rupturam ℥ j.
Cum oleo myrtillorum remolliatur, & fiat emplastrum ad formã dictam.

Collyrium.

℞. Pompholygis lotæ bis aqua communi, vt decet, & tertio aqua rosarum q. s. fiat collyrium liquidum, quod oculo tepide applicetur. Lauetur autem lacte vaccino, aut eius loco ptisana recenti.

℞. Syrupi laxatiui Rosarum pallidarum ℥ ij.
Rheubarbari ℈ j.
Cum ptisana capiat mane.

Fluxionis istius calidæ in oculis causa est

materiæ copia, & oculorum imbecillitas. Caput igitur modis omnibus euacuabis, hoc est, per futuras, aures dentes & palatum, & non per nares: oculos roborabis lotione, vel ex aqua communi, cum lacte, Aqua rosarum sine plumbo, destillata, aut etiam aqua communi macerationis rosarum rubearum. Per accidens autem roborabis, si eos, dum ita imbecilli sunt, tranquillos seruabis, & quietos ab actione multa, præsertim in luce splendida. Vina vaporosa, valida, cæpas, allia, porrum, sinapi, salsa, aromata, laborem multum, præcipue ieiunus, & in aere calido: Venerem crebram, iram, curas, vigilias immoderatas, pluuias vitabis. Item iura, & alia alimenta calidiora, actu præcipue, aere calidiore, inediam longam, crebram, præsertim etiam calente sole. Post pastum sumes nunc Cydoniatum, nunc Conser. rosarum, nunc rosar. rubearum folia aliquot, vel Coriandrum conditum, vel puluerem ex pane ficco & saccharo rosato ana. Balneum aquæ communis cum foliis salicum, aut vitium æstate, & mane, & ante cœnam, velut ex sole tepidum, tibi salubre fuerit. Si aluus erit pigra, cassia ex canna sumenda, vel beta cocta, vel pruna dulcia cocta, & saccharo dulcorata. Interdum etiam vti poteris clysteribus ex sero lactis cum oleo violato.

In suffusione oculorum, ex consensu oris ventriculi, cum dentium stupore, pro quodam Ludimoderatore.

D. Petri Monavii

CONSILIVM LXIII.

QVÆRIS de affectione quadam, quæ per vices te inuadere, & corripere soleat, & in ea consilium meum expetis. Sane cum omnia indicia & symptomata diligenter expendo, quæ tu re commemoras, aliud quod dicam non reperio, quam illud esse πάθος quod Medici ὡς ὑπόχυσίν τινα, ἢ ὑποχύματι, hoc est, veluti suffusionem quãdam (ne quis proprium hanc, & veram me statuere suspicetur) ex consensu oris ventriculi nominant, oculorum enim ἰδιοπάθειαν, siue primarium affectum non esse, satis ex eo constat, quod vterque oculus simul eodem modo molestatur, & non alter duntaxat. Item, quod subito hoc malum accedit & recedit: ac deniq; quod alium affectum, stomachi nimirum morsum, & ceu conuulsionem quandam, vt scribis, consequitur. Quamobrem ratio & methodus ipsa postulat, vt parti mandanti, nempe ori ventriculi primum atq; potissimum prospiciamus. videtur enim hoc natura sua esse imbecillius, adeoque εὐαίσθητον, vt facile à quouis humorum acrium præsertim & mordacium affluxu tentetur, hancq; deinde affectionem suã per vaporem ascendentium nubem oculis, quibus cum ipsi consensus intercedit occultus, communicet. Hic igitur suaserim ego primum ventriculum leniter, & familiari quodam medicamento per interualla sæpius purgari, vtpote, hiera illa vocata simplici, aut picra, quam Galenus noster in hoc casu mirifice commendat. Mox roborantia quædam adhiberi possent, quæ astringendi vim haberent, & ventriculo non aduersa essent. Quorum materiam Medici vestrates facile tibi suppeditabunt. Non decet me hac in parte πολυπραγμονεῖν, illisque temere præiudicare. In victu seu diæta ea seruetur cautio, vt boni nutrimenti cibus assumatur, & vitentur calidiora, acria, item mordacia, & vaporosa, quæ nimirum ori ventriculi molesta sint, & inde ad caput sese prompte effundant. Oculis ipsis nolim te quicquam extra admonere, cum ipsi per se nihil (nisi fortasse ex tam frequentibus incursionibus aliquam labem contraxerint, quod ἡ αὐτοψία optime ostendet) patiantur, & metuendum sit, ne hac ratione imbecilliores reddantur, & ad suscipiendum id, quod è ventriculo subinde transmittitur, magis idonei: quod autem post lotiones calidas crebro contingere hoc πάθος affirmat, ideo accidit: quia capite concalefacto humores funduntur, attenuantur, atque in vapores & halitus resoluuntur, qui promptius deinde caput petunt: imo ab eo etiam attrahuntur. Aut igitur omnino lotiones eiusmodi vitandæ, aut ita attemperandæ erunt, vt iis herbæ incoquantur, quæ nonnihil repellendi & astringendi facultate sint præditæ, puta, rosæ siccæ, folia salicis, pampini vitium, flores nymphex, borrag. violarum, & aliæ consimiles. *Ablutio ex herbis repell. & adstring.* Hæc mea est sententia, de qua cum aliis Medicis vestratibus, qui tibi præsto sunt, conferre poteris, vt vnanimi calculo, quod optimum est, eligatur. Dentium stupor, si ab affluxu humorum sit, vt *Dentium stupor.* scribis, is quidem ceu causa continens & fouens affectum, ante omnia inhibendus est, seu reuellentibus, seu deriuantibus, seu euacuantibus etiam. Postea roborantia vsurpanda in forma dentifricii, aut collutionis oris, siue gargarismatis. Symptomati ipsi, nisi sublata causa cessat, occurrendum commansu portulacæ herbæ, aut seminis, item amygdalarum, aut auellanarum cum corallorum rubeorum puluere. Prodest & medul-

& medulla panis calidi, itemque caseus recens assus similiter vsurpata. Verum hæc omnia à vestris commodius perdisces. Ego nihilominus meo officio, & tuæ voluntati, quantum licuit, satisfacere conatus sum, id quod gratum tibi accidere patiere. Vale.

De imaginibus oculo sinistro obuersantibus,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM LXIIII.

IMAGINES quædam, formam culicum referentes, oculo sinistro se offerunt; Est ergo morbus in numero, quia ante pupillam obuersantur corpuscula quædam, quæ sunt in causa, vt visio deprauetur. Porro corpuscula hæc sunt vapores, qui à capite in oculum decumbunt. Nec aliunde generantur, quam ex intemperie cerebri sicca, & moderate frigida, quæ cum non possit sanguinem in alimētum vertere, est, in causa, vt succus pituitosus generetur. Accedit, quod ratione studiorum multi errores commissi sunt, vnde factum est, vt in ventriculo multæ cruditates orirentur; & adiuuante iecoris caliditate multi vapores eleuati sunt, vnde maior pituitæ copia genita est in cerebro, à qua postea sunt eleuati vapores, qui sinistram partem debiliorem inuaserunt, & hoc symptoma produxerunt.

Scopi.

Indicationes. Euacuandi humores pituitosi, qui in cerebro continentur, oculi corroborandi, ne amplius illos vapores suscipiant; habita totius prius prouidentia. *Curatio.* Curatio difficilis, quia affectus est per essentiam, & oculus insignem debilitatem contraxit. Quo ad chirurgiam: *Phlebotomia.* Tempore veris, quo medicatio erit aggredienda: secetur vena iecoraria. Licet enim sanguis non peccet, vt causa principalis, sine eius tamen vacuatione non possumus administrare medicamenta calida, quæ alioquin oculum facile inflammare possent. Hæmorrhoides si fluant tum temporis, bonum. *Fonticulus.* Post purgationem totius & cerebri fonticulus in brachio sinistro inuratur, vel quod magis conferre opinamur, *Setaceum.* in occipitio fiat setaceum, & si è setaceo pristinam sanitatem erit adeptus; quoniam laboriosum est remedium, contenti sumus, vt ipso clauso ad prohibendam huius mali generationem, in brachio sinistro cauterium figatur. Quo ad pharmaciam: Leniatur aluus melle rof. sol. & manna, vel diacathol. Præparentur humores decoct. beton. *Purgatio.* stœchad. borrag. cich. & meliss. Expurgentur pill. coch. additis mastichinis, post quas iusculum statim erit propinandum, in quo cichor. ac borrago ebullierint, vt hac ratione facilius à ventriculo arripiantur & detineantur. Post, iterum præparentur humores cum syr. de pomis simplici, & decoctis suprascriptis, quibus etiam licet euphragiam addere. Expurgentur pillulis suprascriptis, quæ tamen in maiori sint dosi. Caput expurgandum non nasaliis, quæ humores vehementer concuterent, & agitarent; sed leuibus masticatoriis, nimirum cera & mastiche. *Errhina.* His peractis deueniendum ad generosum aliquod præsidium, quod humores pituitosos in capite existentes absumat; vt est decoct. salsæ & guaiaci, ita tamen vt salsa sit basis, & in maiori copia, quæ tamen augenda vel minuenda, vt res postulare indies a stanti Medico videbitur. *Decoctum salsæ & guaiaci.* In vltima autem huius medicamenti decoctione ebulliant borrag. cich. beton. euphrag. fœnic. Et hoc decocto saltem per 40. dies vtendum. Ante quemlibet syrupum pillulæ è puluere salsæ, euphrag. & fœnicul. cum syr. de beton. concinnatæ, erunt sumendæ. *Pillulæ è salsa.* Quo ad medicamenta externa, ipsumque oculum: *Medicamenta externa.* Purgato corpore & cerebro, discutiendi erant illi vapores, prius mitioribus, deinde grauioribus, nimirum aqua panis, primum non saliti, deinde saliti, & postmodū fœniculi, euphrag. quibus postremo succedunt, sal & mel, quæ cum decocto rutæ & euphrag. sint administrata. Quod si aliqua inflammationis suspicio oriatur, ex administratione horum medicamentorum: grauiora erunt omittenda, & mitiora amplexanda. Sin affectus hic adeo ferox extiterit, vt medicamentis non cedet, & initium suffusionis sit, expectandum erit, vt è toto suffusio perficiatur, tumq; manu exercitati chirurgi erit deponenda. *Suffusio.* Verum, si beneficio medicamentorum internorum & externorum propositorum vapores discutiantur, statim tentandum erit, vt oculi roborentur; quod fiet, vino albo generoso, in quo euphrag. & fœniculum ebullierint, & vas argenteum conficiatur; in quo huiusmodi liquor commode imponi possit, vt in eo oculi immergi possint. *Oculorum roboratio.* Præterea in vsu habeat conseruam è meliss. atque beton. quibus pulueres ocularii sint permisti. Tempore minus calido ratione affectuum rheumaticorum non erit præter rationem addere theriacam & mithridatium.

Diæta.

Diæta. Caueat à cibis, qui succum lentū & crassum gignant, vt sunt carnes bouinæ, agninæ, cōchilia, pisces, nisi sint saxatiles, & qui circa scopulos morantur. Hos enim laudamus in albo iure decoctos. Caueat etiā à fructibus, leguminibus, oleraceis omnibus. Victus nō

fit attenuans. Dapes vice aromatum salisve condiantur puluere, euphrag. fœnic. rutæ, cinamom. vna cum copioso saccharo. Et dum vtetur decocto, non vtatur ea viuendi ratione, quæ solet præscribi lue venerea affectis, sed moderate comedat carnes & oua. Loco vini bibat aquam, paratam è residuo illius suprascriptæ decoctionis. Hoc autumno vinum conficiatur, in quo lignum, salsa, euphrag. fœnic. ebullierint. A prandio, hyeme vtatur sacch. rof. Æstate, coriandro, quod vaporum impetum coercet. Laudamus frictiones in partibus dextris, nam sinistræ non exposcunt hoc genus remedii, quia sollicitantur affectibus rheumaticis. Aluus lubrica seruetur, & laudamus pillul. è terebinth. tum clysmos quoq; somnus & vigiliæ moderata sint.

Frictiones.

In difficultate auditus,

D. Casparis Nævii

CONSILIVM LXV.

VIR quidam Nobilis laborabat difficultate auditus, purgato corpore. D. Caspar Næuius suadebat, vt bombyce carminato, madefacto subseq. oleo, postea iterum expresso, ac ad formam turundæ redacto, in aurem immitteret, ac sacculum infrascriptum superponeret, atq; ita per integram noctem detineret:

Oleum.

℞. Origani Cret. ʒ. ß.
  Fl. Serpelli ℈j.
  Pul. Colocynth ʒ ß.
  Fellis Apri exsiccat. in vesica sua ℈ß.
  Hellebori albi ʒ j.
  Castorei ℈ ij. ß.
  Rutæ ℈j.
  Euphorbii.
  Lumbric. terrest. an. ℈ß.
  Apum siccatar. ℈ß.
  Nitri ℈j.

Incid. contund. grosso modo, deinde infund. in oleo amygd. amararum:
  de vermibus terrestribus, an. ℥ ß.
  de Castoreo ℥ ij. ß.
  Laurini ʒ ij. ß.
  Rutacei ℥ j.
  Aquæ rutæ ℥ x.

Simul mista, stent in loco tepido per horas duas: bulliant deinde ad consumpt. aq. vt remaneant olea, fiat horum colatura cum expressf. forti, ac in vase capaciori, cuius tertia pars impleatur bombyce carminato, detur ad vsum:

Sacculus.

℞. Hellebori albi ʒ ij.
  Pulpæ Colocynth. ℈ß.
  Origani Cretic. p. iiij.
  Thymi Cretic. p. ij.
  Flor. Serpilli, m. ß.
  Fol. Lauri ℥ ß.
  Baccarum eiusdem, nu. vij.
  Milii excortic. ʒ iij.
  Cubebarum ʒ ß.
  Castorei ʒ j.
  Sem. Carui.
  Cymini an. ℈ ij.

Incidenda incid. minutim, contundantur parum, ac conquassentur, & fiant sacculi duo, ex petia sueuica subtili, interpassati.

In difficultate auditus, & tinnitu aurium,

D. Victor. Schoenfeldii

CONSILIVM LXVI.

CAVSAM huius mali maiori ex parte calidioris bilis, quia cerebrum & organon auditus potissimum offenduntur, sobolem, esse, exeuntia, & corporis constitutio liquido docent. Accedit viscosus quidam mucus, circa easdem partes collectus & cumulatus, quod non adeo febre correptis & intemperatis, insolens esse consueuit. Ac cum triennio iam confirmatum sit malum, difficilis certe & periculosa est cura, quod prognostici loco refero, quo eo diligentior medicinæ & obsequii adhibeatur ratio, ne surditas omnimoda superueniat. Meo autem consilio & iudicio, cura commode ad vernum vsque tempus differri debet. Hoc vero hyemis initio, interim malum istud blandis saltem demulcendum, & incrementum prohibendum.

Purgationis sequentis aliquot diebus mane bonus haustus assumendus:

Purgatio.

℞. Radic. Polypodii.
  Corticum extern Cichor. an. ʒ v.
  Primulæ veris.
  Betonicæ.
  Chamæd. vulgar.
  Sticchad. Arab. an. m. j.
  Verbenæ.
  Cichorei.
  Hyssopi an. m. ß.
  Sem. Anisi.
  fœniculi an. ʒ j.
  Sem. 4. frigid. maior. an. ℈j.
  Vuarum passul. enucleat ʒ vj.
  Tamarindorum enucleat. ʒ v.
  Conseru. Borrag.
    Buglossæ.
    Rosarum.
    Beton. an. ʒ iij.

Fol.

Fol.senæ sine stipit.℥j.
Zinzib.ʒj.
Myrobalan.Emblio.
Chebul.an.ʒij.
Cinamom.ʒj.

Coquant.omnia in ℔.iij. ß. aquæ puriss. ad med.fere. In Colat. iterum iuxta lentum ignem ebulliant:

Rhabarb.inter.ʒj.ß
Squinanthi ℈j.
Flor.Centaur.min.
Rorismarin.an.p.j.

Omnia incisa & cõtrita, ac ligata in panno serico rubro cum filo appenso. Iterum colentur, & fiat potio longa.

2. Fomentatio.

♃.Far.hord.mund.m.j.
Radic.Bryoniæ ʒiiij.
Althex.
Petroselini an.ʒv.
Sem.Fœnugræci.
Lini an.ʒiij.
Maluæ.
Stœchados Arabic.
Agrimoniæ.
Origani.
Rutæ an.m.j.
Flor.Chamom.
Meliloti an.m.j.
Incisis & cõtusis adde Rapas Excoriat.

Decoq. in aqua, & excipe fumum auribus de die bis. Ore etiam aqua repleto, sternutatio Pulu. Nigell.prouocetur.

3. Sacculus.

♃.Rad.Bryoniæ ʒiiij.
Maluæ.
Mercurialis.
Betonicæ an.m.j.ß.
Agrimoniæ.
Rutæ.
Abrotani an.m.ß.
Cymini ʒj.ß.
Castorei ℈j.ß.

Incisa indantur duobus sacculis è panno lineo albo. Bulliant in aq. & vini æqual. part. exprimantur & imponantur vesperi auribus. Mane vero instilletur parum ol. amygdal.amar.aut sequentis.

♃.Ol.Amygdal.amarar.ʒvj.
Rutacei.
Irini an.ʒij. Misce.

Pinguedo Tymalli piscis.

Eius enim loco prodest pinguedo Tymalli piscis, quod merito expertus magnifacio & prædico.

4. Morsuli.

♃.Spec.Diarrh.Abbat.
Diambræ an.℈ij.
Aromat.rosat.
lætificant.Galeni an.℈j.ß.
Margarit.præparat.℈j.
Sacch.Penid.ʒij.
Cinamomi crass.incis.ʒj.
Sacchar.albiss.℥v.

Dissol.in aq.Primul. veris, & Beton. q. s. fiant Morsuli.

Assumatur mane vnus, corroborabit ventriculum, caput, & hepar.

Tragea.

♃.Spec.Elect.Resumt.ʒj.
diatrag.frig.ʒij.ß.
Boli Armeni præparat.℈j.
diatrion santal.℈ij.
Margarit.præparat.℈j.
Conf.sem Anisi ʒiij.fiat Tragæa.

Huius ʒj.vesperi bibatur ex aq.Betonicæ aut fœniculi, vino commista.

In tinnitu aurium è ventriculi & cerebri vitio,

D. JOH. NÆVII

CONSILIVM LXVII.

QVATVOR sequentia remedia ad eradicationem tinnitus aurium cum causa sua apprime conferent:

I. Materia in ventriculo & cerebro concoquatur:

♃.Syrup.de stœchad.simpl.
de Betonica.
de Endiuia.
Mellis rosf.col.an.℥j.
Aq.Betonicæ.
Saluiæ.
Endiuiæ an.℥iij.Misce.

Tribus matutinis calide assumatur, quatuor horis ante prandium.

II. Catapotiis præp. materia expellenda:

Pilulæ.

♃.M.Pill.Cochiatum.
Aurearum.
Sine quibus an.℈j.
Diagridii gr.j.

Reformentur Pill. nu. xxj. cum aq. betonicæ. Quatuor horis à pillularum vsu, stomachus iusculo pisorum saccharo parum dulcorato abstergatur, quod cibis lenientibus prandium excipiat.

III. Sequentibus diebus aliquot orbiculi infrascripti ante cœnam & prandium continuentur. Corroborabunt ventriculum, cerebrum, & cor, imo & valenter vapores discutient:

Rotulæ.

♃.Spec.Pliris arcont.
diamosch.dul.an.ʒj.ß.
Diarrhod.Abb.℈iiij.
Coriandri præpar.& puluerís.℈ß.
Sacchari rosati ʒß.

Sacchari albissimi in aq.beton. dissol. q. s. fiat conf.in Rotulis.

IIII. Sacculus hoc super latere ignito, vi-

noq; irrorato, calefacto aurem tinnientem foueat aliquoties. His si Diæta proba, qua omnia, quæ vaporosa & difficilis sunt concoctionis, vitentur, accesserit, sibilus molestus procul dubio, diuina aspirante gratia, superabitur, ac extirpabitur.

In tinnitu Aurium, è ventriculi vitio,

D. Caspari Nævii

CONSILIVM LXVIII.

Qvatvor diebus digerens hoc præmittatur:

Syrupus.

℞. Aq. capillor. Ven.
Absinthii.
Betonicæ.
Nenupharis an. ℥ iiij.
Syrup. de Betonica.
Endiuia an. ℥ j.
Mellis rof col. ℥ j. ß. Misce.

Die quinto Pill. seq. purgetur:

Pillula.

℞. Aloes lotæ optimæ ℈ j.
M. Pill. de Hiera simpl.
Assaiareth. an. ℈ ß.
Aurearum ℈ j.
Diagridii g. j.
Formentur Pillulę nu. xxv. cum syrup. de Betonica.

Demum à cibo semper vel præpar. coriandrum, vnica tunica obduct. vel Puluis seq. ventriculum roborans, & vaporum ascensum prohibens, assumatur:

Puluis stomachalis.

℞. Granorum Masticis ℈ ij.
Sandarac. ʒ j. ß.
Xyloaloes ʒ ß.
Macis ℈ ij.
Nucis mosch. ʒ j.
Corall. rub. ℈ ij.
Car. cydon. exsiccat ʒ j.
Calami aromat. ℈ ij.
Coriandri præparat. ℈ ij.
Cinamomi ʒ j.
Sem. Anisi.
Carui.
Fœniculi an. ℈ j.
Myrtillorum Italic.
Foliorum eiusdem an. ℈ ii.
Pulu. puluerisand. subtil. Misc. & cum ℥ j. facch. albiss f. Tragæa.

Insuper octauo quoquo die Catapotia, num. xxj. hora vna ante cœnam parcam in familiati vsu sint:

Pillula sine custodia.

℞. Aloes lotæ opt. ℈ ij.
M. Pill. de Hiera simpl.
Aurearum.
Assaiareth. an. ℈ j.
Diagrid. g. v.
Malaxetur massa cum syrup. de stœchad. & fiant Pill. quatuor vicibus deglutiendæ, pro dosi vna xx.

Deniq; mane & vesperi sequenti sacculo calido auris dextra per semihoram fouenda oleoq; infrascripto illinenda:

Sacculus.

℞. Hellebori albi ʒ ij.
Origani p. iij.
Colocynth ʒ ij.
Castorei ʒ j. ß.
Baccarum Iuniperi p. ij.
Milii solis ʒ j.
Salis triti ℈ ij.
Incid. grosso modo, & fiant sacculi duo linei interpassati.

Oleum.

℞. Ol. Lautini ℥ j.
Amygdal. dulc. ʒ ij.
Cannabini ʒ j.
Misc. signetur oleum.

In diminutione sensus audiendi in aure sinistra, cum destuxu ad coxendicem, & genu, quem in suris atq; soleis pedum stupor est consecutus,

D. Joh. Cratonis

CONSILIVM LXIX.

Sinistra dextris debiliores.

Sinistras partes dextris debiliores esse, in omnibus fere corporibus animaduertimus. Sensum vero audiendi in aure sinistra diminutum an causam à natura ipsa, & propagatione, vt sæpe fieri solet, habeat; an vero à causis externis, vt capitis refrigeratione, ventorum impetu, lapsu, vel ictu, intemperiem aliquam pars contraxerit; vel materia, quæ meatum obstruat, affluxerit, nescio. Itaque difficulter dare consilium possum. Sed ne præstantissimus vir existimet, me laborem defugere: ea, quæ mihi in mentem veniunt, breuiter perscribam. Nam procrastinatæ cessationes in curatione affectionum aurium difficiliores eas reddunt. Primum igitur illud Hippocraticum moneo: Tutissimam medicinam esse rectam victus rationem, eamque in hoc corpore ita obseruandam (siquidem curari velit) ne vllo modo caput repleatur. Vitandus igitur vsus euaporantium, maxime piscium, lacticiniorum, & quæ cæpis, & similibus euaporantibus rebus conficiuntur. Ea Medicus præsens facile suggeret. Obseruata victus ratione, sæpe corpus infuso senæ purgetur; cum sena omnium sensuum organa præcipue mundet. Infusum isto modo fiat:

Infusum senæ omnium sensuum organa mundat.

℞. Passularum ℥ j.
Galangæ incisæ ʒ j.
Decoq. in q. s. aq. puræ, & infundantur:

Fl. bor-

Fl. borraginis.
Violar. an. p. j.
Fol. senæ el. ℥ j.

Ster in infusione per noctem, & mane calefiat, ac pro duabus potionibus exprimatur:

℞. Expressionis ℥ iiij.
Syrupi rosati solut. ℥ j.
Mannæ Calabrinæ ʒ vj.
Misce, sic pro vno, & altero haustu.

Sumpto hoc medicamento caput apophlegmatismate expurgetur isto modo;

Apophlegmatismus.

℞. Rorismarini.
Origani.
Saluiæ.
Rutæ an. m. ß.
Rosar. rubear. p. ß.
Radic. Zinziber. incisar. ʒ j. ß.
Pyrethri ʒ iij.

Decoq. in ℔. ij. aquæ ad medietatis consumptionem, colaturæ add. Aceti rosacei acerrimi ℥ j. Detur pro gargarismate, quo matutine os abluat: Isto modo euacuato capite, decoquatur in aqua & vino origanum atque in decocto calido spongia madefacta & expressa, ea auri affectæ adhibeatur. Inijciatur deinceps per calamum vna vel altera gutta aqua cardui, hoc modo destillatæ:

Aqua cardui destillata.

℞. Fol. cardui mundatorum & siccorum, m. j. Aspergantur spiritu vini, & in vas vitreum, quod bociam appellant, imponantur, atque aquæ cardui q. s. affundatur, superpositoque alembico vitreo destilletur. in arena. Destillatum in vitro clauso seruetur; &, cum vti voluerit, parum de eo in argenteo cochleari calefiat. Iniectum auribus in aduersam partem caput declinet, exiguo tempore, deinceps rursus elabi sinat, Aurem perpetuo lana xylina, quæ odorem vel ex moscho, vel ambra contraxerit, concerpta muniat. Caput non refrigeret, & ne auribus ventus molestus sit caueat. Postremo naribus attrahat.

Errhinum.

℞. Succi maioranæ.
Betæ, cum aceto rosac. extract. an. ℥ j.
Zinziber. subtiliter pillu. ℈ j.

Misc. & intincto linteolo naribus imponat, & fortiter pituitam elicere conetur. Id matutinis horis post vsum apophlegmatis faciat. cum auris mundanda est, non confricet auriscalpio; sed linteolum molle intortum instar turundæ imponat, atque hoc modo mundet. Humectare etiam illud aqua cardui poterit. Hæc si diligenter fuerint obseruata, spero, si quidem recens est malũ, breui omnia meliora futura: id, vt annuente DEO fiat, precor. De defluxu ad coxendicem, & genu, quem in suris atque soleis pedum stupor sit consecutus, cum haud dubiè omnia iam sint mutata, quid consilii dare debeam, non video. Materia haud dubie fuit tenuis, & beneficio naturæ ad istas partes depulsa. Sudor & temperata calefactio, ac diligens victus ratio ista possunt corrigere, nec multis medicamentis indigere videntur.

Stupor pedum.

De materia catarrhi per nares excernenda aluoq; turbata sistenda.

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM LXX.

DVo sunt de quibus Dominus admonẽdus est, primum, quo pacto materia catarrhi per nares excernenda sit. Deinceps, qua ratione turbata aluus sistenda. Quod ad primum attinet, non parum obstructio illa in naribus ad pectoris angustiam facere videtur. Itaque vesperi inungat partem superiorem nasi, inter oculum vtrumque, hoc vnguento:

℞. Adipis anserini.
Ol. amygd. amar. ℥ ß. Misc.

Mane intra nares attrahat hunc succum:

Errhinum.

℞. Betæ.
Maioranæ. a. m. ij.

Contundantur cum aceto, & exprimatur succus, qui actu calidus trahatur intra nares: Quod si iste succus parum faciet, decoquatur Agaricus cum modico zinziberis in aqua hordei, addita maiorana, & parum oxymelitis, & attrahatur per nares.

Cæterum vbi turbatior aluus fuerit, nec assumpta bolo consistere volet, deglutiat ad magnitudinem auellanæ, vel theriacæ, vel mithridatii, & ventriculus inungatur isto vnguento.

Vng. ad aluum turb.

℞. Ol. Mastic. ℥ j.
Citonior. tantund.
Nucis Moschatæ ℈ j.
Mastich. ʒ ß.
Ceræ parum, Misc. f. vnguentum.

Cum cor dolere videtur, isto vnguento vtatur:

Vng. cordiale.

℞. Vnguenti rosat. Mes. ʒ ß.
Sp. cordial. temperat.
Santal. citrin.
Zedoariæ an. ℈ j.
Ol. caryophyll. gr. iij. Misc.

In fluxu sanguinis narium, pro quodam illustri Domino.

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM LXXI.

CVM sit moderatus, à dolore capitis, & aliis affectionibus liberat. Itaq; nequa-

quam impediendus. Cum autem præter naturam immodice fluit, reuulsionibus, diuersionibus, remediis astringentibus, & à proprietate quadam sanguinem reprimentibus sistitur. Rationem diuersitatis, & reuulsionis per sanguinis missionem, encurbitulas, ligaturas non necesse est, docere.

Compressio digiti minimi.

Quidam compressionem, quæ fit incuruatione vehementi digiti minimi in dextra manu, si ex dextra nare fluat, vel in sinistra, si ex sinistra, reprimi censent, aliqui arctius digitum istum serico rubro ligant, sed hoc remedii genus, vbi vel magna intemperies est in sanguine, vel venarum mala compositio, parum profuturum videtur, nisi intemperies videlicet, caliditas nimia, vel tenuitas sanguinis tollatur, vel anacolemata, quæ naribus imponuntur, raritas venarum emendetur. Sunt autem valde multa eiusmodi medicamenta, sed lapis, qui in capite carpionum reperitur, tritus & in pollinem redactus, præsertim si cum lanugine, quæ in malis Cydonis hæret, applicetur, inprimis commendatur. Item herba atque radix fragorum auxiliis subiecta, vel collo appensa. Radix etiam ista, & lapillus carpionis in ore teneatur, sed in feruore sanguinis aquam fragorum bibere, & genitales partes aquæ frigidæ, cui acetum admistum sit, imponere, & cum aqua fragorum sanguinem qui effluit lamina ferri candente exceptum, & puluerisatum assumere, vel puluerem istum cum puluere lapidis carpionum mixtum vt dixi, imponere, rectius est,

Lapis carpionum.

Pul. sanguinis effluxi.

Ad gingiuas tabescentes pro quodam Nobili viro,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXII.

GINGIVARVM carnes discedere, & dentes iis denudari, vir præstans conqueritur. Re bene considerata hoc statuo, gingiuarum carnem discedere, neq; renasci; vel quod in osse dentium aliqua sit intemperies, quæ carnem agglutinari non sinat: vel in ipsa gingiuarum carne propter affluxum materiæ acris, & gignendæ carnis non satis couenientis. Huic malo si arte medendum, totius corporis, & præsertim capitis intemperies vitanda, & recta victus ratione, sine qua omnis labor, siue intemperies in toto, siue in parte corrigēda sit, inutilis & superuacaneus, vtēdum. De victus ratione eum monere, qui hanc non possit tenere, quid attinet? Illud moneo vt simplicissimo victu vtatur, & ea quæ in dentibus & in gingiuis intemperiē relinquunt, vt acida, salsa, raphanū, dulcia etiam & lacticinia remoueat. Interdum & corpus expurgandum catapotiis masticinis, vel iis, quæ de succino appellamus, de his sumatur ad drachmam vnam. Cæterum quod ad dentes attinet, si in ipsis ossibus putredo est, vix vlla res melior est, quam oleum vitrioli: si ossa sunt valida & robusta (vt esse arbitror) caput lotionibus ex rorismarini herbæ cinere lixiuio facto, aut herba in lixiuio cocta, sæpe ante cœnam, nec aerem nocturnum subeat, lauabit. Crepuscula, vt fluxionibus istis valde noxia, vitabit. Dentes sæpe abluantur decocto ligni guaiaci, & maxime sumpto cibo. Item decocto corticum alborum quercus, corticum berberis, vel foliorum plantaginis. Inprimis vero ptoderit (nisi senili ariditate caro dentium decedat, quod quidem in præstantissimo viro non verendum) si ex puluere testarum oui in cineres crematarum carnem gingiuarum fricet, & vel decocto rubi, aut rorismatini abluat, & isto electuario quotidie inungat.

Causa gingiuarum tabescentium.

Ad putredinem ossium.

Ol. vitrioli.

Ablutio dentium ligni guaiaci decocto.

Elect. pro inungendis gingiuis.

℞. Puluer. ireos.
Rad. fragor.
Rorismarin. an. ʒj.
Sanguinis dracon. ʒj. ß.
Caryophyll.
Corallor. rubeor. an. ʒß.
Mastic. ℈j.
Rosar. rubrar.
Alumin. vsti an. ℈ß.

Ista puluerisentur, & aspergantur aqua rosarum, deinde oxymelite scillitico ad iustam spissitudinem redigantur. Si loco oxymelitis sumatur succus rubi, vel berberis, & deinceps aqua, quæ à vite destillat, abluatur, conuenientissimum erit: decoctum etiam foliorum pruni, si reliqua desint, conducit. Sequitur descriptio pillularum de succino, quarum superius mentio facta est.

Pill. de succino.

℞. Succin.
Mastic. an. ℥ß.
Aloes ʒ x.
Agaric. ʒ iij.
Aristoloch. veræ ʒj.
Misc. & cum syrup. de betonica f. massa.

In Scorbuto, pro Nobili quodam Polono,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM LXXIII.

Diæta.

NE morbus hic, qui semel V. M. inuasit, recurrat, operæ pretium erit congrua vti victus ratione. Ad sanitatis etenim conseruationem, & morbi effugium plurimum refert, quo quisque cibo & potu vtatur. Sir, V. M.

V. M. contenta prandio & cœna, reliquas commessationes intermittat, nunquam pisces & carnes in prandio vel cœna misceat. Prandii & cœnæ sit tempus constitutum, ita tamen vt intercurrant septem horæ ad minus, ne cibus nouus priori admixtus cruditates faciat. Victus sit moderatus, neq; multa fercula simul misceri debent, quod costionem turbent. Cibi sint boni succi, facilis concoctionis, liquidi, ac leuiores semper solidiores præcedant. Et quanto moderatiores ac simpliciores extiterint, tanto naturæ familiariores ac salubriores. Nunquam vtilis est nimia satietas. Comedat V. M. tantum, quantum consuetudo, & ventriculus ferunt. Vtilis semper frugalitas, quæ neque cibum, neque potum ad satietatem vsque requirit. Si etenim liberalius assumuntur, non solum ventriculum aggrauant, verum etiam eius concoctricem facultatem opprimunt. Neque ex vsu est inedia & abstinentia nimia. Cauendum M. V. à carnibus bubulis senio confectis, sale ex siccis, aut fumo exsiccatis, à suillis inueteratis, & à volucribus fluuiatilibus, Fugiat V. M. quæ sartagine friguntur, & quæ inter coquendum nidorem in ventriculo excitant, qui & alios corrumpunt cibos. Præterea omnia opere pistorio ex farina, butyro, caseo, & lacte confecta. Item artocreas, caules, fabas, fungos, omnes pisces in limo, stagno, aut lacu captos: item fumo & aëre induratos, vel sale maceratos, exceptis halecibus, neque caro fumo exsiccata, ex vsu est. Potus sit vinum purum, & cereuisia depurata, clara non recens, quia difficulter per vrinarios meatus transit, neq; nimium vetusta, quod suo acore ventriculum lædat. Potio nimium frigida summe vitanda, quod ventriculo indelebile malum inducat. A pastu cauendum ab omni corporis vehementiori exercitio, & omnis animi cogitatio, ac meditatio grauis, aut contentio, aut ira, aut mæstitia, cibum ne sequantur. Quod si somnus obrepet, (non est statim indulgendum, nisi M. V. nocte præcedente vigilauerit) is potest admitti duabus horis post prandium. Noctu diligenter euigilandum, ne corpus, neque caput aeris inclementia, vel contactu radiorum lunarium lædantur. Pedes & totum corpus tueantur hyeme à frigore. Lotiones pedum & balneum V. M. Conferunt. Conficiatur autem lotio pedum ex lixiuio, incoctis herbis artemisia, absinthio, origano, & floribus camomillæ. Dabit quoque V. M. operam, vt singulis diebus aluí beneficium sequatur. Quod si supprimatur, V. M. vtatur passulis, vel prunis dulcibus ante pastum per horam. Hæc si nihil

Halec.

proficerent capiat, instar nucis moschatæ de Electuario purgante. Ceterum V. M. de morsulis capiet alternis diebus vnum, postquam se lauit, & non intermittat nodulum indere vino: Cumque quatuor diebus durauerit, eximendus, ac recens iniiciendus, & sic reliquorum quoque vsus est continuandus. Esset apprime consultum, si ad autumnum V. M. vteretur purgante medicamento leui, quale hoc est:

℞. Radicum polypodii querc. ʒ. ij ß. *Purgans.*
Cichor. ʒ j. ß.
Fol. senæ Alexandr. ℥ ß.
Epithymi. ʒ j.
Zinzib. ℈ j.
Sem. fœnicul. ℈ ß.
Flor. borrag.
bugloss. an. p. j.
Decoq. l. artis in s. q. aq. puræ.
℞. Colaturæ ℥ ij. ß.
Syrup. de tribus solut. ℥ j.
Electuar. Episcopi. ʒ iij.
Aq cinamom. ℈ j.
Misce, fiat potio.

Educet materiam leniter, ex cibi & potu quotidiano collectam, vt caput immune reddatur à morbis imminentibus. Christus cœlestis & summus generis humani Medicus ac seruator bene fortunet. 23. Maii, Anno 78.

In dolore dentium,

CONSILIVM LXXIIII.

LICET præsentes Medici melius ægri, & morbi naturam ac causam inquirere & indagare possint, nihilominus cum & meũ expetatur consilium, libenter & mea præsertim localia, quæ dolorem dentium tollere possint, confero. Auersio & euacuatio causæ antecedentis omnium tutissime & commodissime à præsentibus præscribitur doctoribus. E transmisso scripto intelligo, dolorem hunc partim fluxioni frigidæ, partim dentibus cauis & verminosis adscribendum esse.

Hinc primo Diæta caput replens, & fluxionem consequenter cõcitans, remouenda penitus, cibi vero euchymi moderate, & statuto assumendi tempore cœna prandio parcior; ventriculi concoctio iuuanda, vino mero, Necarino, aut Rhenano. A cibo obsignandus stomachus Diaciton. vel Zingiber. condito. Interdum & 8. aut 9. gran. mastic. aut piperis integra deglutienda. Proderit & hæc Tragæa à cibo. *Tragæa stomachalis.*

℞. Rosar. rubear.
Santal. rubr. an. ʒ j.

Coralli rubr. præpar.
Margar. præpar. an. ʒ iiij.
Coriandi præpar. ʒj.
Macis.
Nucis mosch.
Caryophyll. an. ℈ij.
Zinzib. albiss. ʒj.
Calami aromat. ʒß.
Cinamom. elect. ʒß.
Masticis an. ℈iiij.

Tritis omnibus in puluerem subtiliss. adde saccharum ad pondus omnium, & fiat Tragæa. Ante cibum vero hos morsulos assumat:

Morsuli.

℞. Amygd. rec. excort.
Pinearum præparat. an. ʒ vj. fiat Emulsio cum aq. beton. q. s.
Huius ℞. q. s. ad dissol.
Spec. atomat. ros.
diamosch. dulc. an. ʒj.
diacinam.
diagalangæ.
diarrho. abb. an. ℈ij.
Zinzib. albiss. ʒj.
Caryophyll.
Macis.
Calam. arom.
Nucis mosch.
Cubebarum an. ℈ij.
Ligni aloes triti. in pul. ʒß.
Cinamomi el. ℈iiij.
Granor. paradysi ℈ij.

Cum saccha. albiss. q. s. arom. crassiuscule incisis, f. conf. in morsulis. Abstergatur etiam ventriculus singulis septimanis bis vel ter, vna aut altera pill. hora vna ante cœnam sumpta.

Pillulæ.

℞. Pill. Alephang. ʒj.
Diagridii gr. iij.
Cum aq. Beton. f. pill. vsitatæ magnitudinis

Quantum ad fluxiones, cum è capite defluant, eas auertendas & educendas esse, quis dubitabit? Hoc commodissime fiet Clystere singulis mensibus hora vna aut duabus ante cibum applicato. Medicina est facillima, vtilissima, tutissima, aut etiam sæpius, prout dolor vrgebit, iteranda:

Enema.

℞. Maluæ.
Parietariæ.
Mercurialis.
Maioranæ.
Stœchad. Arab. an. m. j.
Saluiæ.
Betonicæ.
Herb. Paralys.
Iuæ Arthetic.
Summ Anethi. an. m. ß.
Sem. Lini.
Anisi.
Fœniculi an. ʒ ij.
Rad. Altheæ ʒ vj.
Pæoniæ ℥ß.
Agar. trochis. ʒ ij. fiat decoctio. pro Clystere.
Colat. ℞. lb. j. in hac dissol.
Cassiæ pro Clyster. ʒ vj.
El. Hieræ simplic.
Bened. laxat. an. ʒ iij.
Ol. Camom.
Lilior. alb.
Comm. an. ℥j
Vitelli oui num. j.
Sacchar. rub. ℥j.
Salis triti. ʒß. fiat Enema.

Annuatim vero, vere & autumno perfecta cura instituenda est. Digeratur primum materia tribus diebus:

Syrupus.

℞. Syr. de Beton.
de Hyssopo an. ℥j. ß.
Mellis ros. col.
Oxymel. simpl. an. ℥j.
Aq. Hyssopi.
Saluiæ.
Beton.
Herb. paral.
Borrag. an. ℥ ij. Misc.

Dein educatur his pillulis:

Pillulæ.

℞. Pill. Aggregatiu.
Assaiaret.
de Hiera cum Agar. an. ʒß.
Diagr. gr. ij.

Cum aq. beton. f. Pill. magnitudine pisorum. xv. pro dosi vna assumendæ, quas & singulis mensibus repetat.

Maioris vero auersionis & præseruationis causa singulis hebdomadibus pedes lauet. seq. herb. decocto, Camomeli nimirum, beton. maior. serpill. saluiæ, stœchadis, &c.

Refrigerationem pedum, vt pestiferam, vitet maxime. Scarificatio dorsi, cum non ita fœliciter cesserit, eius loco suadere cucurbitulas siccas, dorso bene deorsim fricato, secundum ceruicem & lumbos applicatas.

Hæc præseruationis gratia, quę & dolore vrgente reiterari possunt. Imo tum nec vesicatorium improbarem: præcipue autem sequentia cōferent; vino os sæpe colluat, herbis vero calentibus maxillas foueat:

Curatio.

Fomentatio.

℞. Fl. Rorismar.
Saluiæ.
Stœchad. Arab.
Betonic.
Maior. an. m. j.
Masticis.
Sandarachæ an. ʒß.
Sem. Nigellæ.
Pyrethri an. ʒ ij ß.

Rad. Lapatii acuti ℥ ß.

Decoq. in vino albo odorif. q. s. ad consumpt. medietatis.

II. Emplastrum, vt dentes corroborentur, & putredo inhibeatur, circumcirca denti dolenti accommodandum.

Emplastr.

℞. Piper. alb. opt. triti in puluer. subtil.
Nigellæ an. ʒ j.
Nitri ʒ ß.
Myrrhæ.
Styrac. calam. an ℈ iiij.
Succi Lapatii acuti ʒ ij.
Hyoscyami.
Papau. albi an. ℥ ß.

Tritis terendis, & galbano aceto dissoluto, cum Passo f. Pasta mollis, tempore vsus si durior, malaxetur vino calido.

Electuarii.

℞. Theriac. el. ℥ j.
Pulu. Nigellæ.
Pyrethri an. ʒ j.
Myrrhæ.
Masticis an. ℈ j.

Cum aq. vitæ q. s. ad formam linimenti Electuarium. Formentur è cera virginea capsulæ magnitudine dentis, hæ vng. hoc repletæ denti obducantur arcte.

Proderunt hæc, vt spero, recte adhibita.

In dolore, & vermibus dentium, nec non gingiuarum putredine, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXV.

DOLOREM dentium maximis tormentis posse annumerari, Celsus noster ait. Ar cum hic S. G. grauiter exerceat, paulo diligentius non modo præseruatio, verum etiam curatio consideranda. Dolent autem dentes, vel propter flatulentum spiritum inclusum ad radices eorum, qui quidem dolor ex decocto herbarũ calidarum cum vino, item theriaca dissoluta cum vino, & calide adhibita, facile tollitur, etiam interdum sine vllo auxilio sponte remittit; aut propter calidorum humorũ affluxum, quibus cum admisceantur frigidi, dolor quidem minus vehemens est, sed quædam interualla quasi habet, sæpe tamen recurrit. Ista autem miscella humorum (sicuti etiam in podagrico dolore accidit) facit, vt interdum remedia probatissima malũ non tam mitigent, quam augeant, nisi Medicus probe naturam humorum, à quibus dolor excitatur, cognoscat, & ad affectionem præsentem remedium contemperet. Accedit altera causa, quod in hoc malo, sicuti in cæteris omnibus, quæ à fluxione pendent, ea remedia, quæ in augmento valent iam consistente fluxione nihil prosunt, multo minus ista in principio conueniunt. Id cum non animaduertunt imperiti, sæpe à suis experimentis (nisi ea sint narcotica, quæ semper dolorem tollunt, verum nunquam sine noxa illius partis, quæ dolet vel vicinæ) falluntur. Itaque nisi admodum calidi sint humores, initio rectissime adhibemus collutiones ex ligni guaiaci decocto, cum corticibus ligni quercini, & radice prunellæ hoc modo:

Causæ à fluxibus.

Affluxus humorum.

Difficultas curæ.

Narcotica dentibus noxia.

Affluxus materiæ non adeo calidæ.

℞. Limaturæ Guaiaci ℥ ij.
Cortic. interior. virid. lig. quercini,
Rad. prunell. an. ℥ j.
Aq. puræ ℔. iij.

Decoq. ad ℔. j. consumptionem. Vel accipiatur limaturæ cornu cerui, ex ea parte, qua capiti adhæret ℥ j. Decoquatur in vino rubro austero & styptico, & teneatur calide in ore. Vt vero affluxus materiæ cohibeatur, suturæ coronali seu vertici capitis sæpe puluis sequens vtiliter, humectata prius ante aqua rosarum aspergitur:

Puluis suturæ coronali inspergitur.

℞. Rosar. rubear.
Myrtill.
Corall. rube. an. ʒ j.
Mastich. ℈ ß.
Misc. f. puluis.

Si hoc modo fluxio reprimi, & dolor sedari non poterit, decoctum verbenæ adhibeatur, vt fomententur eo dentes dolentes, vel hoc remedium, quod in mista materia valde efficax est, applicetur: Accipiatur spiritus vini, & cum eo commisceatur puluis vitri, & intincta bombace dolenti loco applicetur, aut cauitati dentis imponatur. Si materia est paulo frigidior, quod diuturnitas doloris indicat mirifico successu vsus sum isto puluere. Accipiatur pyrethri puluerisati pars, caryophyll. pars media, affundatur spiritus vini, & eo malefiat linteolum duplex ad latitudinem loci dolẽtis, atque superponatur. Valde enim extrahit materiã pituitosam. Repetendum autem hoc est sæpe, donec remittat eruciatus. In declinatione nullis opus est remediis, nisi ad firmitatem dentis, vel propter remedia adhibita quis eos decocto guaiaci, saluiæ, lupuli velit colluere. Cæterum ad præseruationem commendantur ea, quæ adstringunt. In primis vero æstate prodest medius cortex ligni: è frutice berberis, si aquæ imponatur, eaque horis matutinis os colluatur, sordes etiam non modo dentium, sed etiam quæ secundum aures sunt, abluantur. Hyeme vero aqua destillationis saluiæ, vel vinum hac dilutũ, aut in qua flores rorismarini fuerint

Decoctum verbenæ.

Materia mista remedia.

Materia frigida.

Præseruatio.

macerati, conuenient. Ac huiusmodi collutionibus, non tantum dentium, seu capitis, atque catarrhi causa velim S. G. potius, quam vino simplici vti, quod certe præsertim cum catarrhus est molestus, sicut raro molestus esse desinit, commendari nequit. Inter omnia vero, quæ dentes præseruant à putredine, & dealbant, maxime commendatur oleum vitrioli, si cum aqua misceatur, cum puræ & integræ carni sit innoxium, & corruptam saltem tollat. Vituperant autem multi illud, quia verum illius vsum ignorant, qui vero eo vti sciunt, fœliciter in magnis morbis, non tamen omnibus adhibent. Eadem enim vi, qua camphora propter partium tenuitatem prædita est, & cum refrigerãtibus datum refrigerat, cum calefacientibus eorum calorem auget, atque vniuersi corporis substantiam minori noxa, quam camphora, quæ humido radicali inimica est, penetrat. Eius tamen vsum non nisi maxima vrgente necessitate in S. G. admitterem. Hæcque ideo à me referuntur, ne S. G. cum iis, qui vim olei vitrioli ignorant, in vniuersum damnandum putet, aut dentibus etiam non posse adhiberi, existimet. Nam gutta vna, vel altera saccharo, vel melle rosaceo admista mirifice deterget dentes, & gingiuas putridas cum vlceribus oris plurimum iuuat. Affirmant quidam dentes cadere, si corrosorum cauitati radix Hyoscîami imponatur, quidam eundem affectum radici asparagorum siccatæ adscribunt, sed de hoc nihil certe possum affirmare, nunquam enim feci periculum, cum dentes, quos senium tandem nobis aufert, conseruandos potius, quam euellendos putarim. Mobiles autem dentes firmiores reddit ista collutio.

Oleum vitrioli.

Camphora humido radicali inimica.

Dentium casus.

Mobiles dentes adstring.

℞. Rosar. rubear. m. j.
Cornu ceruivsti ʒ ij.
Cortic. granat.
Serpentar.
Gallar. an. ʒ j. ß.
Rad. tormentill. ʒ ij.
Alumin. vsti ʒ ß.
Nuc s condit. ℈ ij.
Cortic. cassiæ ligneæ ʒ j.

Coq. in ℔. j. ß. aquæ plantaginis, & teneatur in ore, si nigredinem dentium vereamur, cortex granatorum, gallarum & tormentilla omittantur. Confirmat etiam dentes hic puluis:

Dentifricium.

℞. Corall. vtriusq; an. ʒ ij.
Mastich.
Tragacanth.
Gummi arabic. an. ʒ j.
Misc. fiat puluis.

Ad putredinem Gingiuarum:

℞. Fol. saluiæ recent. bene mundat.
Aluminis vsti.
Ossium mandibul. lucii vstor.
Myrrhæ rubr. an. ʒ j. ß.
Mellis q. s. Misc.

Si putredinem hæc non remouerent, addatur vna, vel altera gutta olei vitrioli, & fricentur bene gingiuæ. Dentium vero vermes decoctum corticum fraxini interimit. Item, decoctum radicum vrticæ, quod etiam dolorem dentium tollit. Item suffumigium ex semine porrorum per infundibulum transmissum. Sæpe, vt in grauidis mulieribus, propter corruptos vapores è ventriculo ascendentes, dolores dentium, aliquando oris affectiones oriuntur, quæ non curãtur, nisi sublata causa, videlicet materia corrupta vomitu è ventriculo reiecta. Sed collutiones tamen istæ prodessent:

Vermes dentium.

Dolores dent. in grauidis.

℞. Rasuræ cornu ceruiʒ j.
Corall. rubeor. ʒ j.
Rosar. rubear.
Fl. rorismarini, an. p. j.

Coquantur in libra vna vini, & eluatur os. Hæc collutio ad præseruationem doloris dentium plurimum facit.

In inflammatione faucium.

CONSILIVM LXXVI.

Clyster.

℞. Quatuor herbarum emoll. an. m. ß.
Carigar. pinguium paria vj.
Sem. Fœniculi ʒ ij.
Flor. Camomillæ.
meliloti an. p. j.

Fiat decoctio, cape de colatura ℔. j. In qua dissolbenr dictæ laxat ʒ vj.
Catholici ℥ j.
Mellis rosati.
Sacchari albiss. an. ʒ vj.
Ol. violati ℥ iij.
Vitelli ouorum recent. nu. ij. Misc. fiat Clyster.

Lambitiuum.

℞. Syr. de rosis siccis ℥ ij.
Diamoron. ℥ j.
Amyli ʒ j.
Sacchari penidii ʒ j. ß.
Misce, teneat in ore.

Emplastr.

℞. Corticis thuris.
masticis an. ʒ ij.
Rosar. rubr.
Coriandr. præpar.
Calami aromatici.
Cyperi an. ʒ j.
Gummi Elemi.
Hederæ an. ʒ ß.
Ladani pari ʒ iij.
Picis.
Terebinth. an. q. s.

Misce,

Misce, fiat Emplastrum ad formam Y. quod apponatur suturis, coronali & sagittali.

Emplastrū aliud.

℞.Gummi Ammoniaci ℥j.

Malaxetur cum ol. Irino, & fiat emplastrum, quod occipiti applicetur.

Potio.

℞.Rhabar.elect.ʒj.
Agar.rec.trochisc.℈ij.
Spicæ nardi,gr.iiij.

Infundantur in aqua cichorii & betonicæ an. q. s. quibus expressis adde syrup. ros. lax.℥ij. Misce, fiat potio, detur hora matutina.

Syrupus.

℞.Syr.de Nenuphare,
de rosis siccis,an.℥j.Misce.

Linimentum.

℞.Oleorum Camomil.
Amygdalarum dulc.an.℥j.
Axungiæ ʒ vj.Misce.

Emplastrum occipiti imponendum.

℞. Gummi Ammoniaci in aceto dissoluti,℥j.
Castorei ʒ ij.
Piperis ʒ j.
Fimi columbini,m.ij.
Ol.de Castoreo,q.s.
Picis parum. Misce.

Fiat emplastrum, quod occipiti applicetur.

Gargarismum.

℞.Acetosæ cum radice.
Portulacæ.
Plantaginis an.m.ij.
Summitatum Rubi,
Lentisci,an.m.j.
Rosar.rubear.
Nenupharis an.p.ij.
Sem.lactucæ,
portulacæ,an.ʒ iij.
Capitum papau.albi,vel
Corticum tantum,ʒ ij.

Fiat decoctio in aqua cisternæ, cui adde succi granator. saporis medii cum corticibus bene contusis,℥ iij. Diamoron. ℥ ij. Misce, fiat gargarismus, teneat in ore, & colluat sæpe os.

In casu columellæ seu uuulæ, pro quadam Illustri persona,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXVII.

INTERDVM columella plena humoribus elongatur, & ita delabitur, vt transmissionem cibi in stomachum impediat. Accipiatur in hoc casu ouum recens assatum, & per medium scindatur, vnaque medietas calida imponatur vertici, vel suturæ coronali, vel fiat hoc, quod fortius exsiccat, contundatur medulla nucis iuglandis cum spiritu vini, & suturæ coronali imponatur.

Ouum recens assatum.

Aliud fortius.

Gargarismata non conueniunt, quia maroriam attrahunt, sed si adest inflammatio, collutio ex decocto radicum sonchi seu taraxaci, item aqua prunellæ laudantur. Si nulla est inflammatio decoctum myrtillorum, rosarum in ore detineat, vel hoc quod sequitur.

Si inflammatio.

℞.Decoctionis saluiæ.
Hyssopi an.℔.ß.
Alumin.zuccharin.℈j.
Diamor.℥j.
Mellis rosar.℥ß.Misc.

In catarrho ad pectus delabente,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXVIII.

PODAGRA sæpe à morbis pectoralibus liberat. Idem si hic faceret, non omnino malæ cum ægro actum videretur. Sed cum nihil adiumenti consequatur, in curatione corporis primum ad morbum pectoris, deinde pedum respiciendum. Iuuabimus pectus iis, quæ vel intercipiunt catarrhum, vel materiam delapsam in pectus euacuant. Intercipiunt, quæ densandi vim habent, vt boli Armenæ vsus cum sacharo rosato, Diatragacanthum frigidū sine camphora, & quæcunque crassiorem materiam reddunt. Sed ab his tamen tota curationis ratio non pendet. Itaque ad euacuantia caput, totumq; corpus deueniendum, materia prius præparata. Præparabitur autem decocto calami aromatici, cui parum sacchari addatur, in aqua veronicæ. De hoc decocto bibat aliquot diebus matutinis, & se post assumptam potionem in lecto contineat. Vtatur deinceps tali purgante medicamento:

Podagra à morbis pectoralibus sæpe liberat.

℞.Passular.min.p.j.
Ficuum nu.ix.
Agaric.albiss.ʒ ij.
Zinziberis ʒ ß.

Decoq.in s.q.aquæ puræ, & decocti ℥ iiij. add.

Syrupi rosati solut.
Mannæ calabrin.an.℥j. Misc.

Bibat hanc potionem bis in hebdomada. Deinceps aliquot diebus lambendo matutinis horis sumat sequens Elegma:

℞.Syr.de succo veronic.℥ iiij.
Extract.calami aromatic.ʒ ß.
Ireos tantundem.Misc.

Et hæc de morbo pectoris atque gutturis.

In catarrho illabente in pectus, quem difficultas spirationis consequitur, cardialgia, lienis obstructione, capillorum defluuio, & faciei rubedine.

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM LXXIX.

CVM affectiones & indicationes curatiuæ diuersæ sunt, difficiles plerumque sunt medicationes. Itaque caute agendum, & ad id præcipue, quod vel maxime vrget, vel reliquarum affectionum quasi causa est respiciendum, ne dum vni parti succurrere studeamus, alteram lædamus. Primum vero intuenti temperaturam huius corporis, insignis epatis dyscrasia calida, cuius indicia facies ipsa commonstrat, occurrit. Ventriculi autem intemperiem frigidam & humidam, cum à frigido potu, conserua rosarum facile offendatur, satis possumus colligere. Hinc non mirum, si multi vapores ad caput ferantur, qui cum catarrhum concitant, isque in pectus illabatur, difficultas illa spirationis consequitur. Splen quoque propter fœculenti sanguinis copiam grauatur, & ortis obstructionibus à crassioribus humoribus, prohibitaque transpiratione febres lentæ consequuntur. Corruptis etiam humoribus, vapores, qui ad cutim deferuntur, ex quibus pili nascuntur, corrupti, radices pilorum vitiant, ita vt exiguum defluuium consequatur. Hæc omnia in ista ætate, & viribus comminutis, diligentem potius & assiduam, quam subitam aliquam & vehementem curam requirunt. Itaque initio optimum virum adhortor, ne omnium nugis credat, aut grauiora, quam necessesit, metuat, vt Phthisin, & somnia illa de accretione pulmonis, similesque ineptias, nec Melancholicum humorem, quo quidem non minus, quam pituitoso abundat, tristibus atque sollicitis animi cogitationibus augeat, verũ (id quod facit) primum Deo benignissimo vitam & valetudinem commendet, deinde huic nostro consilio obtemperet. Si fortasse res non omnino succedet ex sententia, aut leuis aliqua alteratio consequeretur, (modo febris, aut graue malum non fit, de eo enim me admonere per literas poterit) non propterea à præscripto discedat, sed constantia & tolerantia pugnet ad hanc modum. Primũ, vt rectissima fit victus ratio, sine qua optima medicamenta, interdum non solũ parum efficacia, verum etiam noxia sunt, operam det. Vitet omnia, quæ vel ad cruditatẽ, vel adustionem humorum faciunt, cum isti contrarii quasi humores in corpore proueniant, & affectionibus causam præbeant. Humores crudi non solum è crudis cibis, & quos calor ventriculi debilis exacte non potest conficere, proueniunt, verum etiam cum varii, quorum concoctio non eodem tempore fit, & mistio conueniens est, cibi assumuntur. Vitet igitur varietatem ciborum, & raro piscibus, leguminibus, oleribus, lacticiniis, auibus palustribus, carnibus agninis, & pituitosis, etiam durioribus vescatur. Caueat ab omni repletione, nec prius alium cibum ingerat, quam cum eum, quem prius sumsit, concoctum senserit. Itaque iustum spacium inter prandium & cœnam interponat. Adustos humores augent salsa nimium, vel aromatis condita, vel fumo macerata, carnes duræ, vt bouinæ veteres, ceruinæ, & leporinæ, sed iuniores leporinæ cõuenientiores sunt. Vitanda frixa in sartagine, placetæ, item alii & cæparum vsus; Raparum, modo sint probe coctæ, satis conueniens est. Sed singula, quæ conueniant, cum de cauendis monuerim, recensere non oportet. Et spero virum optimum, qui iam diligenti obseruatione animaduertit, quæ noceant, hac quidem in parte valetudini suæ non defuturum. Itaque de cæteris rebus, quas medici non naturales vocant, pauca saltem moneo. Aeris excessum omnem fugiat, & cœlo humido atque frigido, aereq; ventis turbato domi se contineat. In conclaui interdum fumum ex sola styrace calamita, fornaci vel carbonibus imposita, aut in aqua rosacea calido tempore elixa, ita vt fumum expiret, concitare poterit. A somno meridiano, lectione & scriptione post prandium sibi temperet. Nec à cœna legat, nec scribat. Non autem nisi prius tribus, vel certe duabus horis, post cœnam tempe tatam, (quæ catarrhosis & difficulter spiritibus in primis conuenit) cubitum eat. De fricatione partium extremarum post somnum, deambulationibus & exercitiis leuibus antea monui. Quæritur autem à me, an corpus & caput lauare possit. Ostensum est, crudos humores & adustos simul contineri in corpore. Ad crudos coquendos, & adustos contemperandos, nihil melius, quam sæpe insidere labro aquæ fluuio hausta, & temperate calefacta pleno. Sed vaporaria illa sudatoria omnino vitanda censeo. Caput autem singulis septimanis ante cœnam abluere poterit, nec deinceps in aerem egrediatur: In lixiuio coquat rosas rubras, capillum Veneris, & parum maioranæ. Si loco maioranæ abrotanum, propter defluuium capillorum sumeret, non inconueniens esset. Multo autem magis conueniret, si non tam lotione, quam abster-

Causa morbor. & symptomatum.

Victus ratio.

Adustos humores generantia.

Labrum aq. dulcis.

Lixiuium.

Abstersio spongia lotione conuenientior.

abstersione, spongia videcet in lixiuio prædicto madefacta vteretur. Ita enim facilius caput abstergi & siccari potest. Nam ne nimia fricatione in abstersione, vel calefactione catarrhus moueatur, cauendum. Cucurbitulas & scarificationes adhibere intra bimestre, vel trimestre semel scapulis cõuenientissimum videretur. Sed non è regione pectoris figendæ sunt, ne materia ad pectus trahatur, verum prope humeros, vel lumbos applicandæ. Porro quod ad affectionem attinet præcipuam, in ea sum sententia, in qua me Pragæ esse ostendi, videlicet eam esse Dyspnœam, cuius curatio in eo consistit, vt erassa & viscida in pectore contenta incidantur, atteuuentur, & educantur, ita tamen, vt tenuis catarrhi, qui accedit aliquando, habeatur ratio. Vsus igitur hic sum partim incidentibus, partim roborantibus, & tenuem catarrhum sistentibus. Ad incidendum exhibui oxymel cum aqua cinamomi. Ad eandem intentionem, & simul etiam roborare pectus, ac maturare crassiorem materiam studens, syrupum è succo cardui, veronicæ & scabiosæ. Ad tenuem catarrhum syrupum violaceum cum bolo armena, quæ in morbis pectoralibus mirifice conuenit. Hæc autem ostendent remedia à me in pharmacopolio præscripta. Vt autem totum corpus roboraretem, quod mediocriter vacuante medicamēto, & sanguine misso, iam expurgatum fuerat, dedi Mithridatii optimi drachmam mediam. Ista quidem huc vsque facta sunt. Sed cum nondum difficultas spirandi plane remittat, vētriculus etiam, & epar, cum splene sæpe negotium facessant, his affectionibus, qua ratione subueniendum sit ostendam. Primum, ad educendam materiam in pectore eamque attenuandam, mouendam etiam aluum attinet, nihil conuenientius oxymelite, quod Pragæ quoque præscripsi. Eius autem hæc sit forma:

Cucurbitulæ lumbis applicandæ. — *Dyspnœa.* — *Tenuis catarrhus.* — *Oxymel.*

℞. Herb. Hyssop.
Veronic.
Scabiosæ.
Marrubii.
Origan. Pulegii.
Card. benedicti an. m. j.
Rad. ireos incis. ℥ vj.
Zinziberis ʒ j. ß.
Agaric. albiss. ℥ ß.

Infun. in aceti ℔. j. ß. Aq. veronicæ. Card. benedicti an. ℔. ß. Stent in vase vitreo obturato, loco calido per triduum, deinde lento igne decoquantur & exprimantur:

Expressionis ℔ j. ß.
Mellis opt. ℔. ß.

Coquantur iterum lento igne, & despumentur vsque ad syrupi formam, ac in vase vitreo conseruentur. Imponi poterit cinamomum, caryophyll. & calamus aromaticus, puluerisata omnia, & in petia linea ligata, ita vt diutius conseruetur, & sapor suauior fiat. De hoc autem assumat duo vel tria cochlearia paulatim sorbendo, vbi vel difficultas spirandi molestior, vel aluus astrictior fuerit. Ad pectus autem & pulmones roborandos, & materiam maturandam, vtile erit vt sæpe matutinis horis assumat istos syrupos:

Ad pector. corrobor. & materiæ matur.

℞. Syrupi è succo cardui.
è succo veronicæ. an. ℥ iij.
de succo scabiosæ ℥ ij. Misc.

Capiat duo cochlearia, & paulatim demittat. In ore autem ratione tenuioris catarrhi teneat istos orbiculos:

Orbiculi ad tenuem catarrhum.

Boli armen. oriental. præp. ℥ ß.
Cum aqua tussilag. vel violarum, addito parum mucillaginis Tragacanth. f. orbiculi.

Vbi vero viscidior materia anhelitum prægrauat, vnum atque alterum de his orbiculis cum syrupis præscriptis vel oxymelite deglutiat:

Orbiculi ad viscidam materiam.

℞. Succi cardui inspiss. ℥ ij.
Gummi ammoniac. ℈ j.
Cum oxymelite f. orbiculi parui.

Plurimum etiam commendatur hæc potio, quam hic quoque assumpsit:

Syrupus.

℞. Sem. fœnugræci.
Vrticæ an. ʒ i.
Basilici ʒ ß.
Fol. maluæ.
Violar.
Pulegii.
Capill. vener. an. p. j.
Rad. altheæ.
Glycyrrhizæ an. ʒ j.
Caricar. num. VIII.

Et coquantur in lib. 2. aq. puræ, decocto add. Mellis violacei ℥ ij. & in formam syrupi redigantur. Hanc tribus diebus assumat, matutinis horis calidam, ita vt syrupus totus in tres æquas partes diuidatur, præsertim cum tussicula est molesta. Hæc quidem quod ad affectionem in pectore attinet, satis esse puto. Cæterum cum petat consilium, quid faciendum sit, si in longiori sermone grauitas illa spirationis superuenerit, hoc moneo, vt cum aer frigidior est, in ore detineat portiunculam nucis moschatæ tostæ. Vbi vero calidior, bolum armenam aqua rosacea dilutam. Cæterum optimum bolum, & armena non inferiorem, habere poterit ex locis vicinis, Transsyluaniæ præcipue ad Toccæum seu Tokai. Ad stomachi affectiones, quas veteres, cum orificium il-

Bolus Tockaiensis.

Cardialgia. lius patiatur, cardialgiam dixerunt, in primis errata in victus ratione vitanda. Ea vero si præter opinionem acciderint, deglutire aliquot grana integri piperis, maximum albicantis poterit, & ventriculo isto vnguẽto inungere:

℞. Oliuar. opt. ℥ iij.
Vini optim. ℥ j.
Summit. absin. Roman. m. ß.
Fol. menthæ crisp.
Rosar. rubear. an. p. j.

Decoq. vsq; ad vini consumptionem, & exprimantur fortiter. Expressioni ℥ iij. ad.

Pul. caryophyll. ʒ j.
Lig. aloes ʒ ß.
Mastich. ℈ iiij.
Ol. nucis moschatæ ʒ j.
f. vnguentum, & seruetur vsui.

Poterit etiam imponi panis tostus, aspersus pulueribus Menthæ siccæ, caryophyll. & nucis moschatæ, atq; modico vino bono odorifero humectetur. Thuris etiam granum vnum, vel alterum cum Mastiche deglutire hora decubitus, cum nimium vrget dolor, vel à prandio vti isto puluere, plurimum proderit:

Puluis pectoris. ℞. Panis albi tosti ℥ ij. ß.
Coriand. præpat. ℥ j.
Cinamomi ʒ j.
Mastich. pul. ℈ ij.
Sacch. albi ℥ iii. Misc. f. Tragæa.

Ita autem subueniendum est frigiditati ventriculi, ne calidum epar offendamus. Proinde illud decoctum radicum cichorii ex iure pulli frigiditate minime lædit, & epar plurimum adiuuat. Potest etiam floribus cichorii saccharo conditis vti, ita vt eas mane assumat. Sed vereor, ne æque ac saccharum rosatum offendant. Proinde tutissimum est, vt recta victus ratione, & præsertim potu epati consulatur. Facile enim medicamentis refrigerantibus, vel intra corpus datis, vel foris adhibitis, cum caliditas ista epatis, quasi naturalis esse videatur, errare poterit. Ac senibus quidem calor, quam frigus, præsertim qui humido præternaturali abundant, conuenientius. Cæterum cum acriores fumi transmittantur ad caput, & radices pilorum lædant, atque defluuium capillorum efficiant, in facie etiam rubo-rem quendam nimium inducant: ad firmandas radices capillorum, & humores contemperandos vtile erit hoc vnguentum. *Ad pilorum defluuium.*

℞. Ol. ouorum ℥ ß.
Ladani ʒ vj.
Pingued. vrsi ʒ ij.
Chartæ vestæ.
Nucis auellan. vst. an. ʒ ß.
Pul. gran. myrthi ℈ j.
Misc. f. Vnguentum.

Vngatur isto vnguento mane, postea vesperi ante cœnam abluatur caput lixiuio, in quo abrotanum, & capilli veneris decoquantur. Ad eandem intentionem stercus capræ in cinerem redigatur, & misceatur cum oleo ouorum, addaturq; gutta vna olei caryophyllorum, vel puluis caryophyllorum propter maiorem efficaciam, & odoris gratiam. Vt vero rubor faciei tollatur, primum facilioribus remediis vtendum. Commendant autem succum pomorum acetosorum, si eo vesperi facies inungatur, & mane aqua, in qua amygdalæ & semina melonum ita comminuta sint, vt quasi lac appareat, abluatur. Quod si hoc non prodest, accipiatur ouum integrum, & impone quatriduo aceto fortissimo, donec corticem molliorem redditam appareat, & tunc accipe albumen oui, eique admisce Thuris, Mastichis, ceruss. an. ʒ j. fiat Vnguentum. Recte etiam ista aqua & magno successu adhibetur: *Faciei rubedo.* *Vnguentum*

Lac virginis. ℞. Lithargyri præpar. ℥ ß.
Aceti ℥ iiij.

Bull. vsq; ad tertiæ consumptionem, & in alia olla bulliant:

Salis.
Alumin. an. ℥ ß.
Thuris ℈ j.
Aq. rosar. ℔. ß.

Commisceantur deinde omnia, posteaquam per linteolum fuerunt colata, & habebis lac, quo facies abstergatur. Hoc cæteris non conferentibus, non solum maculas rubras faciei tollit, verum etiam pustulas aufert. Poterit eo mane & vesperi vti. Vt autem totum corpus roboretur, vellem singulis mensibus semel vel bis, præsertim cum frigidior est aer, accipere de optima antidoto theriacæ vel mithridatii, ad drachmam mediam, in aqua veronicæ vel cardui benedicti, mane quatuor horis ante prandium. Et cum pectoris ratione, tum vero ventriculi & splenis in vsu habere oxymel, cuius descriptio sequitur: *Totum corpus corroborari.*

Oxymel. ℞. Aq. haustæ è fluuio ℔. viij.
Aceti acerrimi ℔. j.
Mellis puri ℔. ij.

Et coquantur lento igne ad ℔. iiij. consumptionem, ac semper despumentur. In fine decoctionis impone cinamomi puluerisati, ac in petia ligat. drachmas duas, seruetur in vase vitreo. Hæc quidem ad sustentandas corporis vires, & affectiones præternaturales minuendas hoc tempore præscribere visum est. Quod si alia requiret necessitas, nullo loco, vel tempore, studium bene-

beneuolentissimi hominis vir optimus in me desideraturus est. Ista vero vt salutaria benignissimus DEVS esse iubeat, precor. Viennæ.

In catarrho salso, delabente ad pulmones, pro quodam Magnifico viro,

D. HELIDÆI DE PADVANIS

CONSILIVM LXXX.

EX his, quæ mihi innotuerunt per informationem datam, apparet, hunc nobilem Dominum macilentæ habitudinis laborare catarrho difficili & salso, qui destillat ad thoracem & pulmonem, & est causa vlceris pulmonis, quod comitari solent febres lentæ cum maxima totius corporis marcie. Vigent autem maxime tales destillationes vere & autumno, ob istorum temporum aeris inæqualitatem. Vnde corpora ad tabem disposita plurimum læduntur, teste Hippoc. qui autumnũ tabidis inimicum dixit, siue intelligamus actu tabidos, vel dispositos ad tabem. Cupit itaque hic nobilis Dominus, vt ipsi præscribatur victus, & dentur medicamenta restringentia, si quando sanguinem è pectore & pulmone reiiceret. 3. vt succurratur destillationi ad pectus. 4. vt præscribantur nutritiua & confortatiua, quibus quotidie vti posset. Ad profligandos hos affectus triplici vtar instrumento: diæta, pharmaca, & chirurgia. Eligatur itaq; aer in actius temperatus, vel saltem ad modicam frigiditatem inclinans, in passiuis ad siccum. Euitetur aer ventosus, pluuiosus, valde frigidus & calidus. Caueat etiam Solis & Lunæ radios: hi enim catarrhum multiplicant, caput & thorax diligẽter pannis muniatur, vt tamen non æstuet, neque frigeat nimium. Exercitium sit moderatum sine magna tamen corporis agitatione, singulis diebus studeat excernere superfluitates fœcum & vrinæ. Somnus sit potius nocturnus, diurnus enim pessimus est. Dormiat de nocte horas 7. capite eleuato, & bene tecto, saltem duabus horis à cœna. Fugiat coitum, & animi accidentia. Panis sit ex optimo frumento, bene fermentatus, sed sine sale. Carnes sint facilis digestionis, boni nutrimenti, & paucarum superfluitatum. E quadrupedibus hœdinæ, veruecinæ, vitulinæ, & maxime extremitates horum, leporinæ quoq; interdum, admittuntur. Ex volatilibus, phasiani, perdices, atagenæ, & aues nemorales: aquaticæ vitandæ. Fercula sint ex hordeo, farre, milio, oryza, ex pane loto & ouis, sed fercula noctu dimittantur, quia cœna debet esse leuior prandio. Euitetur caseus antiquus, sed nouus conuenit, & lac quouis modo assumptum, sic oryza cum lacte cocta, & oua sorbilia. Pisces conueniunt saxatiles, è mari libero, potissimum squamosi. Euitentur allia, cæpæ, porrum, raphanus, aromata, salsa, & acetum. Potus sit aqua cum sacchoro, & sem. corian. decocto. Quantũ ad medicamenta vere & autumno, capiat hoc digestiuum calidum in aurora per 10. dies:

Quo tempore salsæ destillationes frequentes.

In sanguinis reiectione quid agendum.

1. Diæta.

2. Pharmaca.

℞. Syr. de papau.
violar. an. ℥ ij.
Aq. violar.
farfaræ.
tussilag. an. ℥ ii. Misce.

Postea purgetur corpus hoc medicamento:

℞. Manne el. ℥ iij.

Cum decocto pectorali, in quo bullierint:

Agaric. trochisc. ℈ ij. f. potio.

Quod si sanguinem exspueret, vel etiam non exspueret, laudarem ineunte vere sanguinis missionem per interualla, vt dixi in priori consilio, è basilica dextra. Hæc enim à sputo sanguinis præseruat. Mane & vesperi, si sanguinem exspueret, capiat ʒ j. Philonii persici, aut tantundem nostri electuarii ad sputum sanguinis, quod est mirabile:

3. Chirurgia.

Elect. Helidæi.

℞. Sem. Hyoscyami alb.
Papauer. alb. an. ʒ x.
Terræ sigill.
Corall. rub. an. ʒ v.
Sacch. rosa. antiqui. q. s. f. electuarium.

Aut continue lambat de hoc electuario:

℞. Looch de portulac.
Diatragac. cum bolo an ℥ j.
Cum syrup. de papauer. q. s. f. electuarium.

Interdum sub ingressum lecti ad sistendum catarrhum & sanguinem, capiat hanc pillulam:

℞. Pill. de cynoglos. ǵ. viij. fiat pillula vna.

Caput per interualla euacuetur cum pillulis in priori consilio ordinatis. Diuertatur etiam catarrhus cum ligaturis & fricationibus brachiorum & tibiarum, & ponendo ventosas sine scarificatione ad coxas, & lauando crura tali lauacro:

℞. Rosar rub.
fl. nymphææ.
violar.
betonic.
camomill. an. m. j.

Coq. in s. q. aquæ fluuialis, & abluantur crura. Reuellatur etiam catarrhus ad cutis capitis superficiem, sicut fecit Galenus in illa nobili Romana 5. Method. hoc medicamento securo & tuto:

Vesicatorium in iuuenta serenali.

Cœna leuior prandio.

℞.Cantharid.abscissis aliis & capitib.ʒj.
Caticat.pinguium n.j.
Fermenti parum,
cum aceto scillitico f.pasta,

& mane abraso capite super sutura coronali imponatur,dimittatur per horas octo, vbi excitauerit vesicam, acu rumpatur, & locus inungatur butyro, super imposito folio caulis supra cineres calefacto, mane & vesperi,ne fiat vnio partium. Si hoc non suffecerit fiat cauterium actuale in sutura coronali circa initium Maii, capillis abrasis, & locus atramento notatus, candente ferro vratur vsque ad pericraneum, & statim imponatur stuppa infusa in albumine oui cum aqua rosarum & aceto. Deinde ad octo horas imponatur butyrum contusum cum folio caulis,& sic mane & vesperi locus emplastretur, donec decidat eschara: quo facto imponatur in foramen granum ciceris, & supra folium hederæ, sicque diu detineatur locus apertus. Hoc enim remedio multos actu phthisicos pristinæ sanitati restitui. Et si autem videri possit abominandum medicamentum,tamen tutissimum est, & sine aliqua noxa adhibetur, cum quo etiam plurimos catarrhos ad thoracem delabentes compescui. Scripsi etiam in priori consilio electuarium restaurativum,quod capit pulpam caponis & perdicis, quo vti debet quotidie mane & vesperi instar magnæ castaneæ,per tres aut quatuor horas ante cibum.

Cauterium actuale in sutura coronali à phthisis incremento præseruat.

Lac asini.

Cõsulo etiam rursus,vt in Maio bibat lac asininum, vel caprinum cum saccharo, (nihil enim melius in talibus pulmonum dispositionibus & catarrho calido & acri, licet sit vaporosum) inchoando ab ℥iiij. & paulatim ascendendo ad ℔ j. cum modico saccharo,ne acescat in ventriculo, & capra in thalamum introducenda est, ne lac corrumpatur. Epoto lacte non est indormiendum, neque exercendum corpus. Quibus diebus à catarrho molestatur, præmissa aliqua leui purgatione, capiat ʒj. theriacæ nouæ cum saccharo rosato tribus aut quatuor horis à cœna, postea dormiat ad libitum.

Electuariũ confortans pulmones.

Mane quoq; & vesperi capiat de electuario sequenti,quod pulmones confortat, ne recipiant catarros exulcerantes.

℞.Pulmo.vulpis,præpar.& exiccati℥ij.
succi liquirit.
capilli venet.an.ʒß.
Diapenid. cum saccha. sine speciebus calidis.
Diatragac.frig.an.ʒj.
Cum syr.myrtino q.s.f.electuarium,& est D.Mesue.

Vesperi inspergatur syncipur isto puluere:

℞.Gummi iuniper.
Rosar.rub.
Myrtillor.
Thuris.
Mastich.
Corall.rub.
Santal.omnium an.ʒß.f.puluis.

Cauendum est enim omni ingenio ne membrum mandans,quod est cerebrum,ad pulmonem materiam propellat. Laudo etiam pro membrorum ariditate, vt quotidie ad multos dies vtatur brodio testudinis nemoralis,in quo decoctũ sit hordeum mundũ & expressum cum ℥ß sacchari albi. Fiat etiam inunctio mane & vesperi totius spinæ dorsi,æstate actu frigida, hyeme tepida, ex hoc vnguento:

Vnguentum

℞.Ol.amygd.dulc.rec.
violar.
Butyr.recent.non saliti,ex aq. frigida ter ablut.
Mucillag.sem.psyll.
Citonior.an.℥ß.
Lactis mulieb.puellam lactantis℥j.
Ceræ albæ q.s.f. vnguentum molle.

Et singulis diebus in aurora, quando non molestatur à catarrho, capiat vitrum magnum huius aquæ:

℞.Aq.limatiar.
Vngulæ cabalin.an.℥iij.
Sach.albiss.℥ß.Misc.& calide exhibeatur.

Hisce remediis, spero, Deo adiuuante, qui solus languores nostros curat, quod hic Nobilis & spectabilis vir pristinam sanitatem recuperabit.

In pectoris affectionibus,atq; tussi,pro quodam Magnifico Domino,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIUM LXXXI.

VT sternutatione cerebrũ, vomitu ventriculus expurgatur,ita pulmo, cum vel in superiorem partem,siue illius meatum & fistulam, quæ aspera arteria dicitur, materia à cerebro illabitur, & intus collecta carni pulmonis molesta est, ad expulsionem illius insurgit. Si materia tenuis ex capite in eam incidit,in ore tenendi sunt orbiculi albi vel rubri, quas Becchias vocant. Becchiæ albæ à nobis conscriptæ constant, ex speciebus Diatrag. frigidi sine camphora. Rubris additur bolus. Sunt etiam isti orbiculi M.S. antea à me ordinati:

Materia tenuis.

Orbiculi.

℞.Gummi Tragacant.ʒij.
Arabici ʒjß.
Amyli ʒß.

Succi

Succi glycyrrh.gr.x.
Sacchar.cum mucillagine dissol.℥vj.
Misc.f.confect.in rotulis.

Verum si admodum tenuis catarrhus fuerit, Diacodio est vtendum. Eius vero loco M. S. hanc confectionem adhibere velim.

Diacodium vel eius loco hoc Eleꝟ.

℞.Papauer.albi ʒij.
Sacch.in aq.rosar.in qua maceris ℈ij. prius ebulliant, dissoluti ℥ij.
Misc.& f.confect. in orbiculis.

Etiam solum gummi Arabicum in ore detentum adiumento est. Cum vero pars aliqua catarrhi iam in pulmonem & pectus dilapsa est, ne vel putrescat, vel concrescat, atque induretur, sicuti in D. Ferdinando Imperatore accidit, opera danda est, & initiis obstandum. Adiuuant autem, cum recens est malum lenissima medicamenta, quale est decoctum raparum hoc modo paratum: Mundatis & scissis rapis affundetur aqua, eumq; semel vel bis ebullierint, ea abiecta alia affundatur, & probe rapæ eoquantur, Iure per linteolum expresso, adiiciatur, sacchari candidi, & butyri, vel ol. amygd. dulcium recentissimi q. f. Eclegma etiam ol. amygd. dulc.& saccharo penidio conuenit, sed in horum vsu moderatione & circumspectione quadam opus est, ne dulcia ista, dum in ventriculo morātur, in bilem transeant, vel in epar rapta obstructiones pariant.

Decoctum rapar.

Cautela in vsu dulciū & Eclegmatum.

Videmus autem propter nimis frequentem vsum eclegmatum eos, qui pectoralibus morbis laborant, interdum in hydropem incidere. Minima enim pars istorum medicamentorum ad pulmonem, maxima ad ventriculum & epar delabitur. Proinde tutissimum est, vel iis, quæ sunt quasi cibus, vel orbiculis, qui lente in ore dissoluuntur, vti.

Orbiculi ob. modiſ. remedis forma in morbis pollorꝰ.

Gargarismata ad catarrhum intercipiendum.

Gargarismata etiam in materia calida non sunt omittenda, ex aqua rosarum cum syrupo violaceo, vel hoc:

℞. Furfurum tritici, à quibus farina omnis est remota ℥j.
Aq.hordei ℔.j.ß.
Ebull.& add.aquæ Rosar.℥iij.
Syrupi è violis ℥ß. Misc.

Orbiculi ad materiam crassam & tenuem.

vbi vero materia partim est tenuis, partim crassa, conuenient isti orbiculi, à me quoq; prius S.M.ordinati:

℞.Sp.Diatrag.frigid.
Diapenid.
Diaireos an. ℥ß.
Sem.frigidor.maior.an.ʒij.
Pul.glycyrrh.℥j. vel quod melius est, Succi glycyrrh. ʒj.
Sem.Vrticæ.
Papauer.an.ʒj.ß.
Helenii ʒij.
Misc.cum sacchar. q.s.f. compositio in rotulis.

Ad materiam frigidam.

Si materia esset frigida, orbiculi illi possunt inungi ol.amygd.dulc. recēt.cui gutta vna olei anisi sit admista. In materia autem crassa & frigida conueniunt, Diaireos simplex, Diaireos Salo. Ego simplicibus, quam compositis vti malim. Admonui autem antea de retentione nucis moschatæ in ore, quæ pani inuoluta sub cineribus coquitur, & in vertigine cōuenit. In corpus vero sumptum plurimum prodest decoctum Calami aromatici hoc modo:

Ad materiam crassam & frigidam.

Decoctum calami aromatici.

℞.Calam.aromatic.incis.℥ß.
Aquæ puræ ℔.j.ß.

Decoquantur ad tertiæ partis consumptionem, & addatur sacchari candidi ℥j. rursum ebulliant, deturq; colatura. Hanc quoque sequentem misturam memini S. M. Pragæ profuisse.

℞. Syr. de violis, vel propter maiorem abstersionem, Mellis rosacei ℥j.
Extracti calam.aromatic. gutt.iij.
Misc.

In diuturna tussi, asthmate & tabe atq; ad phthisin dispositione, pro quodam Nobili iuuene.

D. IOH. PETRI MERENDAE

CONSILIUM LXXXII.

POSTQUAM M.T. cupit, vt conditionem aduersæ valetudinis Nobilis iuuenis cognati tui, scriptis explicem, nimirum vt intellecta à parentibus suis morbi qualitate, maturius valeant illius sanitati consulere, cupiens M.T. quantum in me est, rem gratam facere, conabor pro modulo virium mearum eidem satisfacere. Accidentia ergo, de quibus nunc conqueritur, tria potissimum esse deprehendi, videlicet, tussis diuturna, quæ anno ab hinc quinto eum molestare incepit, anhelitus difficultas, & totius corporis extenuatio. Quorum primum impedimentum est, ne vel die quiescere, vel nocte bene dormire possit. Alterum vero, ne pro eius desiderio quocunque incedere, aut alio quouis modo corpus exercere valeat, siquidem cum paululum ambulare, vel scalas ascendere tentat adeo spirandi difficultate capitur, vt spiritum trahere vix posse videatur. Tertium autem, ne reliquæ actiones probæ fiant, ex quo vires omnes, propter alimenti defectum, imbecilliores redduntur, non parum obest. Traditæ igitur à Galeno, primo de locis affectis methodo insistens, cum spirandi functionem, quæ ab animali facultate procedit, ita læsam esse

Symptomata.

K

perpendo, vt ad eam perficiendam, non solum thoracis, & intercostales musculi, sed etiam præcordia & scapulæ moueri cogantur, non possum non suspicari, id accidens ob viarum spiritus angustiam proficisci, soler quidem spirandi difficultas interdum contingere, quando propter neruorum, ad pectoris musculos deuenientium obstructionem animalis facultas impeditur, quo minus pro necessitatis ratione pectus mouere possit, quemadmodum in vehementi apoplexia facilime cōspicitur, verum quod ab huiusmodi causa talis spirandi difficultas non fiat euidentius est, quam vt demonstrari egeat. sed neque etiam rationi consonum videtur, ob virium imbecillitatem, vel exuperantem cordis aut pulmonis calorem eam fieri, quandoquidem imbecillæ eius vires, tam longo tempore sufferre non valuissent, nec immodicus ille viscerum calor tam diu perseuerare potuisset, vt pote cum pulmonis inflammatio, vel erysipelas, & vehementes cordis calores in acutorum morborum numero reponuntur. Reliquum est ergo asserere eam spirandi difficultatem ob angustas anhelitus vias excitari, id quod indicium ab excrementis sumptum satis iam confirmat. nam excrementa non pauca, alba quidem & crassa, & partim purulenta, tam die, quam nocte per tussim, cum sonitu quodam in pectore expurgantur, vt quicunque eum tussientem audiunt, facile iudicent ex infimo fere pectore ca duci: quinetiam recte animaduertentibus constat, eam magnæ respirationis in eo esse differentiam, quæ non ob multam inspirati aëris essentiam, propter dilationis à thorace proficentis magnitudinem dumtaxat procedit. Ex prædictis itaque indiciis euidenter apparet, affectam sedem esse pulmonem: ipsum vero morbum inter instrumentales numerandum, qui ad meatum, vel etiam numerum pertinent. Nunquid autem præter obstructionem soluta quoque sit eius vnitas, nec ne, merito suspicari quis posset: potissimum, quia sputum illud album, crassum & ex parte purulentum, & cuius pars in aqua descendit, vlceris alicuius indubium est indicium, sed vtrum in pectore, aut pulmone, vel in aspera sit arteria, ex reliquis signorum differentiis, hoc dignoscere oportet. Etenim cum neque in pectore, aut collo, vel gutture dolorem aliquem percipiat, neque etiam pleuritis, vel pulmonis inflammatio præcesserint, verisimile est vlcus illud, neque in pectore, neque in aspera arteria, aut aliis gutturis partibus consistere. Constat item in suppuratotū numero, nequaquam connumerari debere, quoniam suffocationis periculo ii maxime sunt obnoxii, & imbecilles necessario vires habent, atque ideo tam diu superuiuere non potuisset. Non alienum ergo videtur existimare, pus illud pituitæ admixtum ex pulmone prouenire, cuius etiam rei fidē nonnihil auget, ipsa sputi quantitas, non quidem tam copiosa, vt in suppuratis, sed neq; adeo modica, vt ex vlcere asperæ arteriæ, vel pectoris egredi consentaneum foret. Accedit ad hoc nullius doloris sensus qui talem in pulmone affectum esse declarat, vt pote cum paruam sentiendi vim ei natura tribuerit, nec nisi per tenuē membranam ipsum continentem sentiat. Animaduertit quoque sinistram maxillam post prandium multo rubicundiorem altera extitisse, quarum rubedo, etsi proprium peripneumoniæ sit indicium, nihilominus cum nulla de inflammato pulmone nunc sit suspicio, certius aliquid supra alium quempiam pulmonis affectum, quam alterius cuiuscunque patientis particulæ iudicari potest. Quod autem illa corporis extenuatio propter alimenti defectum, & extranei caloris præsentiam fiat, hinc coniectari licet, siquidem ex caloris arteriæ sensu, duritie & frequentia constet, cor calidius esse, quam naturalis eius conditio postulet: arbitror autem extraneum illum cordis calorem, idcirco auctum fuisse, quod non satis refrigerari potuerit, præsertim cum maioris refrigerationis necessitas, ab intrinseca quadam causa fomentum caloris continue præbente subcreuerit. Etenim quod multi & crassi humores in viis anhelitus contenti, aërem ingredi prohibentes difficilem spirationem efficiant, id à nemine in dubium verti posse existimo: sed neq; rationi dissonum videtur, putridos & calidos vapores à pulmonis vlcere prodeuntes vicinum cor assidue calfacere; & quia hi non multi sunt, quoniam nec vlcus est magnum, nec corpus multis repletum humoribus, haud mirum videri debet, si lenta quędam febris potius, quam ardens subsecuta fuerit, quæ humiditates corporis depascens, macredinem illam efficit. Cæterum præstat etiam causam inquirere, quæ vlcus illud primo excitauit, cuius cognitio non solum ad præsagiendum, verumetiā ad vlceris curationem multo vtilior & magis necessaria erit, præsertim si causa illa adhuc perseuerare inueniatur. Nam si externa (quam προκαταρκτικὴν vocant) tantummodo fuisset, nulla curatiua indicatio ab illa sumeretur. Ergo cum nullum ab externis rebus senserit in pectore nocumentum, si quidem neque ab alto ciciderit, nec sub graui pondere oppressus,

Causa difficultas respirationis.

Pulmonem affectum esse.

Rubedo sinistra maxilla à cibo

Extenuatio corporis.

Causa vlceris huius.

pressus, aut alio quouis modo contusus vel vulneratus in ea parte fuerit, nec vas aliquod in pulmone disruptum; rationabile est, vlcus illud ab erosione ortum duxisse. quam humor aliquis mordax siue is acris, siue salsus, aut amarus tunc fuerit à capite ad pulmonem defluens, excitauit: id quod biliosa eius temperatura, & iuuenilis ætas, 20. annorum ac cerebri caliditas & humiditas abunde ostendunt. Ea enim cerebri temperatura excrementis abundat, & destillationibus est obnoxia; quod si bilis aliqua pituitæ admisceatur, mordaces defluxus facile generantur, quorum natura est mollia membra erodere, & vlcerare. Et quamuis subtilior quoque sangnis venarum tunicas exedere sit aptus, non est tamen suspicandum, id vlcus ab hac causa fuisse factum: nam rubicundi & spumosi sanguinis copia, cum tussi effluxisset, nec tam facile sine remediis supprimi, aut inflammationis periculum vitari potuisset.

Sputi sanguinis interpolati causa.

Cum autem paucam sanguinis quantitatem aliquando expuerit, idque interpolatis tantum temporibus, verisimilius videtur, ob defluxum mordacis alicuius humoris ad pulmonem, erosionem aliquam in eo non magnam factum fuisse; cuius prauitatis indicium est, modicus ille sanguis, qui cum aliis excrementis expuitur, illa vero cum plura sint, quam quod pulmo per diminutam concoctionem generare possit, non est ambigendum ea aliunde, nempe à capite defluere. Sed quam ob causam sanguis ille non semper exeat, nisi per interualla, dignum est inquisitione. Nam probabile videtur, cum non antea supprimi posse, quam venula illa, ex qua effluit, glutinata sit. At vero si defluxus ille perpetuo durat quomodo vniri poterit? Proinde arbitror eum defluxum non ita mordacem nunc esse, vt in principio fuit, id quod copiosius ille ex naribus sanguinis fluxus, quem iam pridem habuit, euidenter ostendit. Par est enim ob multam subtilioris, & mordacioris sanguinis copiam profluuium illud euenisse, quod cum adeo exuperaret, vt sanguis vix supprimi potuerit, non mirum si vniuersus corporis habitus quodammodo refrigeratus fuit, & iecoris caliditas remissa, quamobrem acrimonia illa in sanguine, non ita exuperat, nec excretiones per sputum salsæ, aut amaræ, vel acres apparent. Atque hinc factum arbitror, vt, quia nec sanguis tam subtilis est, nec defluxus tam acris, sed humores illi defluentes insipidi potius sunt, & crassi & propterea obstruere magis, quam exedere apti, vena insuper illa est exigua, nullo adhibito remedio sanguis supprimatur. At vero, quando per vehementiorem tussim, pulmo maxime mouetur, nihil mirum, si aperta rursus vena aliquæ guttulæ sanguinis exeant, tussi deinde paululum cessante, sponte etiam fluere desinant. igitur (vt totius inquisitionis summam ad pauca restringam) hactenus constare arbitror, concoctricis cerebri facultatis imbecillitatem, quæ ab intemperie calida, & humida ortũ duxit, & humorum acrimoniam, quibus crassities interdum accessit, primas fuisse prædictorum symptomatum causas. Humorum enim à capite ad pulmonem defluxus, tussim excitat, eorum vero multitudo & crassities, spirandi difficultatem efficit, velut acrimonia & mordacitas, mollem visceris substantiam erosit. Cum autem propter continuum illum à capite defluxum, & assiduum pulmonis motum, soluta visceris vnitas glutinari, & humiditates in ea contentæ exiccari nequiuerint, hinc factum est, vt humiditas eroso in loco consistens à vicini cordis calore alterata putrescere inceperit, & aliorum putrescentium more vapores acres procreauerit, qui liberum exitum non habentes, ipsum cor assidue calefacere, & exiccare cœperunt, vnde propter indesinentem eorum exhalationem longo iam tempore perseuerantem calidiorem & sicciorem habitum cor contraxit, eumque reliquis membris pariter communicauerit. Verum illa calidior & siccior membrorum intemperies, non solum melioris nutritionis non est causa; sed quo minus nutriri corpus possit non modicum impedimentum affert, dum humiditates ex nutrimento genitas depascit, atque ad hunc modum totius corporis extenuatio necessario subsequitur. Euidenter ergo apparet, quod in isto Nobili iuuene multiplices sunt affectus, qui varias, & inuicem contrarias curatiuas indicationes obtinent. Quia vero M. T. etiam scire cupit, an possibile sit eorum indicationibus satisfacere, dicam breuibus, quod sentio.

Prognosticon.

Sane cum morborum diuturnitatem, & in admouendis vlceratæ particulæ remediis difficultatem, vitalis insuper, & animalis facultatis robur non admodum validum esse perpendo, non modicum impedimentum mihi obiectum video, quo minus pro desiderio meo valeam iucunda præsagire. Nam vt cæteros affectus nunc omittam, qui non tam facile submoueri possunt, de pulmonis vlcere, cum quo cauitas & sordes, & fortasse mala quoque intemperies iunctæ sunt, duntaxat mentionem faciam. In cuius curatione (si præscriptæ à Galeno Methodo paren-

dum est) vtique ab his, quæ rationem habent causæ, sine qua alii affectus curari nequeunt curationem incipere oportebit. Cum ergo vlcus cicatrice obduci nequeat, ni inprimis cauitas fuerit carne impleta, nec caro probe generari, nisi sordes subinde amotæ, & intemperies, (si quæ est) alterata sit, ad quam maior excrementorum copia propter membri imbecillitatem generatur. Hæc autem omnia difficultet,) ne aliquid maius dicam) præstari possunt, quia crassi & viscosi humores in spiritus viis contenti, extenuantibus quidem & incidentibus, sordes autem abstergentibus medicamentis egent, quæ præter id, quod tussim mouent, & glutinationem prohibent, etiam affecto loco, magna cum difficultate admoueri possunt: excrementa insuper non nisi per tussim, in qua pulmo vehementer commouetur (licet quiete egeat) educi nequeāt. Iam satis superque constare arbitror, quanta sit curæ huius difficultas. Quia tamē nonnulli fuerunt, qui opportunis remediis vsi, & seruata decenti victus ratione, vitam suam in aliquot annos, ne dum menses produxerunt. Idcirco cum adhuc iuuenis sit, nec dum alicuius medici curæ se submisit, eum hortor, ne diutius valetudinem suam negligat, quin potius eam sapienti ac diligenti alicui medico committere, idoneum insuper habitandi locum, australi vento minime obnoxium, & astantem medicum sibi adiungere suadeo; qui pro rei exigentia remedia variare possit. Hæc pauca ad explicandas propositorum symptomatum causas existimo M. T. sufficere. Nam rationalis medicus quilibet multa ex his paucis facile colligere poterit. Curationis autem modum non describo, quia M. T. tantum ægritudinis illius naturam ex me intelligere cupit: illum alioqui describere non recuso, si id me facere imperabit, cui me plurimum commendo & offero.

In sputo sanguinis.

D. BERNHARD. PATERNI

CONSILIVM LXXXIII.

PATIENS mihi retulit, se ante sputum sanguinis sensisse quādam grauedinem & capitis grauitatem. Vnde suspicio esse queat sanguinem à capite descendere; fauces item apparent rubræ, & in his reliquiæ videntur conglutinati sanguinis. Ait se bene dormire (quod non fieret, si salsa materia in capite) & exiguam salsedinem in sputo percipere. Insuper his diebus mane parum expuit, vespei vero maximam sanguinis copiam reiecit, eodem die. Non autem posset erosio tam subito augeri & increscere. Quod si est erosa vena pulmonis, vi sta- *Erosio venarum.* tutum est à viris clarissimis, cucurbitula scarificata coxis & clunibus poterit applicari. Præterea sæpius clysterus calidior adhibebitur, è lib. 2. & lib. 6. κατὰ τόπους: nec hoc modo turbabitur ventriculus. Ita tamen moderari debemus clysteres, vt non offendatur iecur. Quod ad præparantia, debent *Præparantia.* esse attenuantia citra calorem, vt cichoracea, cum rad. consolidæ propter sputum sanguinis. Vacuantia possunt esse, quæ e- *Vacuantia.* ducunt pituitam salsam, & catapotia aurea, item ex helleboro nigro. Cauterium v- *Cauterium.* surpati potest in sutura coronali; In brachiis non probo, sic enim detraheretur materia è capite deorsum. Si vitium est ex erosione, incurabile est, quia febris supervenit. Materia erodens reddenda est benigna, vsurpanda sunt astringentia, & intercipientia, vt est theriaca recens.

In sputo sanguinis, pro quodam Nobili.

ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM LXXXIV.

VALDE difficile est, & periculosum morbis incognitis mederi, quod nō solum ratio, sed experientia quotidie ostendit. Medicus enim cum morbi causas intrinsecas ignorat, eius essentiam, quæ per cognitionem causarum indagatur, non assequitur. Ex his indicationes curatiuæ, quibus medendi ratio perficitur, elici debent. Ideo medicamentorum vsum idoneum, ac conuenientem ad depellendum morbum præscribere non potest. Quid ergo mihi faciendum cum causæ mihi sint incognitæ, sanguis, cum per sputum reiicitur, si nō ex capite fluit, aut fit reseratis venis, aut per ἀναστόμωσιν, aut διαπήδησιν. Et quælibet causa mali propria requirit remedia. Apertis vasis competunt adstringentia: ruptis emplastica, & glutinantia: exesis sarcotica, quæ omnino facultatibus inter se discrepant. Hæc si Medico non sunt penitus perspecta, facile errorem committit, & non solum malum adaugere, verumetiam ægrum orco tradere potest. Age ergo si malum tuum perseuerer, mihi omnes circumstantias diligenter perscribas, vt methodum curandi certam cum remediorum syluula transcribere queam. Mense Septemb. Anno. 1580.

In reiectione magna copia ſanguinis cum tuſſi.

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM LXXXV.

QVIDAM Nobilis tuſſiendo aliquoties magnam ſanguinis copiam reiecit vna vice. Accedens Medicum quendam N. N. is eum tanquam deſperatum deteſtabatur, flendo ad me accurrens, auxilium implorat. Ego equidem, vt par erat, ſolicitus, ipſum in curam meam recepi. Primo itaque die venam cubiti dextram ſecare iuſſi, præmiſſa ventris lenitione, deinde ſubſequentem ſyrupum quater exhibui:

Syrupus.

℞. Herbar. plantagin.
Centumnodiæ.
burſæ paſtoral. an. m. j. ß.
Sem Plantag.
Papau. albi.
Lactucæ an ʒ iij.
Decoq. in ſ. q. aq. ad tertias.
℞. Decoctionis ℔. j.
Syrupi de papauere Montani.
Myrtini an. ℥ iij.
Miſce pro quatuor vicibus.

Dum vteretur ſyrupis, de ſubſequente quoque electuario, Caſtaneæ quantitatem veſperi ſe cubitum conferens, aſſumpſit. Poſt vſum vero ſyruporum tempore matutino tantundem ſumpſit, quod & tempore nocturno antea conſueto præſtitit, & in ſpacio ſeptem dierum conualuit.

Electuarium.

℞. Sacchar. roſac. ℥ ij.
Sem. papauer. albi.
Hyoſcyam. an. ℥ ß.
Pulu. boli armen.
Corall. rub. an. ʒ iij. ß.
Opii ʒ ß.
Cum ſyrupo myrtino q. ſ. fiat Electuarium.

In vlcere pulmonis è catarrho, epate calidiori pro quodam Senatore Reipublicæ Vratislauienſis

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXXVI.

Vlcera pulmonis cur difficilima curatu.

Phthiſis.

SI vlcus pulmonis adeſt, vt phthiſis ſit, neceſſe eſt. Nam ſi corporis vitium ſit atrophia & marcor conſequitur, fruſtra nos verba fundimus; Difficillima autem eſſe curatu pulmonis vlcera, propter perpetuum motum, tuſſim, & quod medicamenta non facile permeant, ſciunt, ac vno ore Medici fatentur. Sed poſthabitis opinionibus res ipſa conſideranda eſt. Ac primo, ſi quidem eſt vlcus, putredinem adeſſe, & ex hac febrem lentam, noctu magis quam interdiu moleſtam vt pote quæ à putredine humoris, vel propriæ ſubſtantiæ pulmonis oritur, & propter vicinitatem cordis perpetuo vapor iſte putridus communicatur, neceſſario conſequitur. Huius febris nulla prorſus fit in narratione nobis miſſa mentio, ſed de extenuatione corporis maxima eſt querela. Ad quam fere omnia, ſicut & ad ſiſtendum catarrhum medicamenta videntur inſtituta & exhibita. Huic autem febri, quæ à pulmonis vlcere eſt, cum non ſit hectica, ſed putrida (licet interdum quaſi hecticam proceſſu temporis coniungi minime negetur balnea nequaquam ſunt adhibenda. Non modo enim nihil adiuuant, ſed plurimum etiam lædunt, quemadmodum in multis, ac ſuperiori proximo anno in quodam amico noſtro admodum vtili Reipublic. & ſenatui animaduerſum eſt. Cæterum in hectica febre, niſi putridam habeat coniunctam prodeſſe nemo artis medicæ peritus ignorat. Quod autem phthiſici in extenuationem corporis incidant, ob febrem continuam, qua corpus quaſi depaſcitur, ſolidæ partes ſiccantur, humores corrumpuntur, accidit. Fit & ob alui fluorem & ſudoris copiam: ſed nihil horum in narratione repetitur. His autem omiſſis ad naturam morbi deueniamus, & ponamus (id quod conſtanter Medicus affirmat) eſſe vlcus pulmonis. Etſi vero vlceris pulmonis cauſæ variæ reperiantur, tamen duas præcipue Hipocrates & Galenus ponunt: videlicet rupta vena, vel Anaſtomoſi facta, & ſputo ſanguinis repreſſo nec expurgato. Alteram fluxum acrem atque ſalſum à cerebro, ſiue is ſit à pituita, ſiue ſeroſo humore. De priore cauſa nulla fit mentio, de altera dubitatur. Nam ſputum inſipidum nobis proponitur, & tamen acrimonia, cuius ſenſus non percipiatur, ſtatuitur.

Febris putrida ab vlcere pulmonis.

Extenuatio phthiſicorũ vnde.

Vlceris cauſa dua.

Sanguis autem inter initia an ſit miſſus, non recitatur. Mitti autem nunc non poſſe, ſiquidem vlcus adeſt, facile diludicatur. Hæ difficultates cum nobis obiiciantur, quid an ancipiti & incerta re certo ſit ſtatuendum, non video. Si eſt vlcus atque à fluxione pituitæ, vel ſeroſi humoris ex capite ad pulmones oritur, neceſſe eſt purulenta reiici, & quidem talia, ad quæ, cum fluxio iam duret, & corruptio ſit euidens, conſequatur aliqua odoris grauitas, ſi vel vruntur, vel coquuntur. Reiicitur autem abſque vllo doloris ſenſu, licet interdum titillatio ſit in faucibus, puncturæ ad latera & mamillas, denique grauitas ſcapularum

Signa vlceris, in pulmone.

Cum valde grauiter olet, cum iniectum aquæ fundum petit, si alui profluuium adsit, aut pili quoque decidant, quemadmodum Hippocrates & Galenus declarant, lethale est indicium. Horum vero nihil adesse demonstratur, & ne fit, precor. Catarrhum autem molestare nullum est dubium, nec pulmonem affici, cum tussis adsit, incertum. Itaque de iis, quæ sunt certa agamus primum deinceps de illis, quæ nobis, vt ostensum est, quasi in dubio relinquuntur. Catarrhi vero curatio à pituita salsa, vel acri humore seroso (talem enim esse oportet, si quidem ad tussim irritat omnibus Medicis est nota: Nam repletionem adesse capitis, & intemperiem, aut imbecillitatem cerebri necesse est. An igitur caput vel per se, ita vt non consumere vaporem possit, vel subiectorum viscerum vitio afficiatur, videndum. Si enim per se afficitur, intemperies corrigenda, & cerebrum roborandum. Si vitio heparis (vt in hoc corpore fieri perscribitur) huic consulendum. Nihil autem secundum optimam victus rationem, & moderationem sex rerum non naturalium, in hepatis caliditate venæ sectione conuenientius. Verum si adest vlcus, si insignis corporis debilitas, & extenuatio, nullus ibi amplius relictus locus. Quæ autem cerebrum alterant atque roborant, multa ac potius plurima in omnibus libris reperiuntur. Vtiliter santalos rubros, cum frumento & aqua rosacea subactos, imponi futuræ coronali animaduerti, & suffitus cum conserua rosarum atque styrace adhiberi. Quidam trochyscos ex styrace liquida, carne ficuum, & hyoscyamo commendant. Sed de his necessitas præsentem Medicum docebit; & qua ratione catarrhi fieri prohibeantur, monebit Galenus 5. Method. 3. de locis affect. 7. κατὰ τόπους. Atque aliis plurimis locis, vbi quæ & qualia siccantia, fumos reprimentia, roborantia, alterantia adhibenda sint, docemur. Quæ omnia præscribere doctrinæ laude claris viris non modo superuacaneum, sed plane ineptum. Tussi autem pulmones expurgari notissimum est. Itaque in hoc casu nequaquam ea, quæ expurgant, supprimenda. Ac subuereri mihi in mentem venit, ne initio cum tussis quasi curata esse recitatur, hoc sit factum, ac materia in pectore retenta, & ex retentione magis corrupta. Sed temere nihil volo affirmare. Medicamentum illud purgans ex decocto pectorali, & manna non vitupero: hoc tamen moneo, si quidem suspicio est phthiseos, nequaquam temere, quæ per ventrem purgant, exhibenda, cum isto modo corpus extenuatum magis debilitetur, materia aliò, quam debebat

Quando malum lethale.

Catarrhi salsi cura.

Retrahens & suspendens catarrhum calidum cataplasma.

Phthisici per aluum non purgandi.

reuocetur, & eommodi nihil inde oriatur, licet principio ratione catarrhi vacare non omnino inconueniens videatur. Hic autem aliis remediis opus videlicet quæ acrimoniam humoris inhibeant, & eoncoquant, quæ ad educendam eam in pectore faciant, denique (siquidem est vlcus) quæ detergant, sanent, atque eonglutinent. Horum quasi catalogum recensere præsentibus medicis minime necesse est. Commendatur autem magnopere saeccharum rosarum cum bolo Armena; Diacodion, in primis illud, cuius Montanus est autor. Confectio de styrace, cuius descriptio est in Pillulario Pantaleonis, qua & Phthisieos se curasse, prudentissimi Medici affirmant: Modum & quantitatem exhibendi, nihil attinet præscribere. Cæterum si est vlcus, nihil syrupis è succo Veronicæ & scabiosæ cum extractis harum herbarum conuenientius, præsertim si huic pulmo vulpis præparatus ad drachmas duas dispergatur. Sæpe item ius galli decrepiti cum iisdem herbis detur, si modo aluus non omnino est fluida. Sunt & alia remedia, quæ plurimum commendantur, vt saluia syluestris destillata: tussilaginis folia cum butyro sub cineribus calidis cocta, quæ sane præscribenda non arbitror. Si tamen est vlcus, & ad extergentia & consolidantia veniendum, nihil destillato vel præparato sulphure, in ouo sorbili eonducibilius. Prodest & hoc Electuarium:

Confectio de styrace in phthisi vtilis.

Item: Syrupus è succo scabiosæ. Veronica cum extractis.

Sulphur præparatum vlcus pulmonis exterget & consolidat.

℞. Conseruæ ros. ℥ ij.

Rad. consolidæ maior. sub eineribus coctar. & cribrat. ℥ iij.

Thuris ʒ j. ß. Misce.

Item, conserua rosar. cum speciebus diaireos & ftirace ealamita. De his iam satis ac nimium potius. Restat consideratio de vsu lactis. Ea etsi illis, quibus doctrina Galeni probe nota sit, non est obscura: tamen quæ mihi veniunt in mentem, indicare breuiter visum.

Lactis vsus.

Obseruent autem Medici practici tres conditiones in exhibitione lactis: quarum prima est, ne capitis adsit imbecillitas & dolor; iis enim non conuenire Hippocratico oraculo monemur. Secundo, si febris non magna vix enim fieri potest, quin febrienti lac in ventriculo non corrumpatur. Tertio, si non sit βορβορυγμὸς, id est, si viscera flatu non distendantur. In hisque cum cautione exhibendum. Cum autem exhibetur, duplex est intentio: vel vt vlcus abstergatur, & consolidetur, ad quam intentionem facit serosum, quale est asininum & caprinum, cum melle & salis modico. Si vero nutritionem solum spectamus, nihil mulie-

Eius conditiones tres.

Finis duplex in exhibendo lacte.

bri lacte conuenientius, præsertim si illud æger ex mamma fœminæ bonæ constitutionis sogat atque hauriat. Est & vaccinum recens mulctum cum saccharo ad hanc intentionem non inutile.

Marcor siue extenuatio corporis

Sed hic vt de corporis extenuatione & marcore aliqoid dicamus, officii ratio requirit: Sæpe autem tantummodo ratione putredinis tabes consequitur, quemadmodum hoc post Hippocratem Galenus, & cæteri Medici declarant. Itaque si febris euidens non adest, quin ratione membrorum nutritio in inseruientium corpus extenuetur, non dubito. Ad ventriculum igitur, qui natura siccior esse consueuit, licet humore crudo abundet, respiciendum, & is inunctionibus fouendus. Montanus præceptor meus aiebat, se macie confectum propter ventriculi intemperiē, hoc vnguento curasse:

Vnguentum pro ventriculo sicco.

℞. Ol. amygdal. in qua caryophyll. ebulliat ℥j.
Medullæ cruris vituli ℥j.
Mastiches ʒj. Misce.

Est & calori hepatis subueniendum sacculis appositis ex bordeo, aquis Endiuiæ, sonchi, addito aceto, penetrationis causa, aspersis.

Nec renes negligendi sunt, sed vnguento rosato Mes. & santalino cerato, si insignis adest caliditas contemperanda.

Tabis species ex spinali medulla.

Hippocrates à spinali medulla tabis speciem oriri asserit: Itaque & hæc oleo amygdalino cum oleo nympheæ & violarum inungenda. Frictiones cum iisdē oleis per vniuersum corpus matutinis horis, in loco temperato adhibendæ, quæ meo iudicio, cum febris putrida adsit, plus quam balnea, quæ resoluunt, adiumenti adferunt.

Pectori etiam oleum rosatum, cum bolo interdum, nonnunquam vnguenta humectantia cum oleis & pinguedinibus, vel etiam mucilaginibus applicanda; & victus ratione in primis pugnandum.

Oua sorbilia cum saccharo.

Vtiliter dantur oua sorbilia cum saccharo matutinis horis ius consummatum, vt & amygdalata, & alia, quæ à doctissimo Medico non sunt recitata, & haud dubie plura, quam recitantur, nota atque facta. Proinde non oportet me plura scribere. Bene aurem huic curationi precari & debeo, & ne in hac quoq; parte, vel vlla alia præstantissimo viro desim, studebo.

Pro præseruatione à phthisi, pro quodam Magnifico viro

D. HELIDÆI DE PADVANIS

CONSILIVM LXXXVII.

HIc Nobilis & clarissimus Dominus valde exoptat, corpus suum in pristina sua sanitate conseruari, & quod multis ex sua familia contigit, à phthisi præseruari.

Phthisici qui antiquis Alati.

Nominanr autem phthisicos, Medici veteres, non solum eos, quorum cum vlcere pulmonis tabescunt corpora, post sanguinis expuitionem: verumetiam, qui tabi sunt opportuni, vt qui angusto & stricto sunt thorace, & qui πτερυγώδεις, id est, alati dicuntur: præterea quibus caput facile repletur, & destillationes patiuntur ad pulmonem, siquidem hi facile tabescunt, eoq; magis, si capitis imbecillitas vnà ad thoracis angustiam iungatur.

Præseruatio.

Igitur singulis annis ineunte vere mittat sanguinē è basilica dextra per vices, mane scilicet ieiuno stomacho ℥iiij. Sic vesperi tantundem, expulsis prius superfluitatibus fœcum & vrinæ. Deinde mali humores purgentur, præmissis prius syrupis concoquentibus:

℞. Syr. de portulac. ℥ij.
Aq. portulac. ℥iiij.
Continuetur per decem dies.

Postea capiat ℥iij. mannæ orientalis dissol. in s.q. decocti pectoralis. Per interualla vtatur bis pillulis, quando vadit dormitum, singulis duabus heddomadis, exceptis temporibus magni æstus & frigoris:

℞. M. pillul. assaiareth.
de agaric.
aurear. an. ℈j.
Cum aq. portulac. f. pill. num. vij.

Deinde soto mense Maii, lac asinæ aut capræ, aut in horum defectu lac bubulum potet, cuius mensura sit decem aut duodecim vnciarum, simul ac emulctum est, cum modico saccharo: quo epoto non dormiat, neque se exerceat. Cæteris diebus vtatur hoc electuario mane & vesperi, capiendo ʒvj. pro vice.

Electuarium restaurans.

℞. Pulpæ pectoris caponis vel perdicis coctæ ℥iij.
Amygd. dulc. excortic. ℥j.
Pinear. mundat. infus. in aq. rosac. & exsiccat. ℥j.
Phisticor. recent. ℥j.
Iuiubar. num. xiij.
Quatuor sem. frigid. maior. ℥ß.
Sem. maluæ ʒij.
Portulac.
Passul. enucleat.
Sebesten mundat.

Liquiritiæ rasæ an.℥ß.
Anisi℥j.
Tragacanth.
Gummi Arab.
Spec.el.resumptiu.
Aromatic.rosac.
Diarrion santal. sine camphora an. ʒij.
Margarit.præpar.
Spec. el. de gemmis s. speciebus calidis an.ʒj.ß.
Penidiar.part.ij.
Sacchar.albiss.part.ij.de ambabus.

Incid. minutim incidantur, pistentur, & puluerisanda puluerisentur, & cum aqua violar.f. electuarium, vel confectio solida. Tempore magni caloris & æstus mane & vesperi vtatur saccharo rosato ad quantitatem ℥ß.& superbibantur aquæ portulacæ ℥v. Vtatur cibis boni succi, neque se multum repleat potissimum in cœna, quam interdum intermittat, & vehementia animi accidentia fugiat.

Pro Phthisicis,

D. THOMÆ ERASTI

CONSILIVM LXXXVIII.

Desperati phthisici cura. CVRAVI phthisicos nonnullos plane desperatos, & incipientes plurimos. Summa curationis hæc est: Exhibeo ipsis decoctum ligni Guaiacini per duos tresve menses, prius euacuato corpore, si ægroti sint cacochymi, per mannam, syrupum rosatum solutiuum, per enemata, prout necessitas expostulare videtur. *Guaiacum in phthisi.* In decocto aliquando macerari iubeo saniculam, pedem leonis, sæpe pyrolam, quinquefolium & veronicam. Vini aliquid interdum concedo. *Victus ratio phthisicorũ* Victus ratio est, vt caueat à salsis & acribus. Cibi sint lenti, quales sunt neruosę carnium partes, pedes, aures, rostra animalium bene cocta. Gelatinæ item ex his confectæ, sed sine aromatibus. Carnes comedent iuuenes, & cochleas bene coctas, testitudines nemorales, hordeum, oryzam, milium in lacte chalybeato cocta. Ex fructibus prosunt amygdalæ dulces, ficus, vuæ passæ, pineæ, pistachia, pyra, cydonia. *Exspectorantia.* Exspectorantia sunto humida, ex speciebus diaireos simpl. saccharo cando, & sulphure sublimato. *Sulphur sublimatũ.* Mane sumant de electuario isto paulo ante prandium, scilicet hora vna, vel altera, quod:

Electuariũ. ℞.Carnis perdicum coct.℔.ß.
Limacum coctar.℥v.
Amygdal.dulc.
Pinear.
Phisticor.an.℥j.
Passul.enucleat.ʒx.
Boli armen.oriental.
Terræ sigill.
Coral.rub vstor.an.ʒj.
Gummi arab.
Tragacanth.an.ʒij.
Sem.papauer.alb.ʒvij.
Quatuor sem. frigid. maior. & minor. an.ʒij.
Conser.consolid.maior.℥j.ß.
Fl.hyperici m̃.j.

In lapideo mortario, & simili pistillo contundantur, & mistis add.hypocistid.ʒv.
Spec.Diathamaræ.
Diarrhod.abb.an.℈iiij.
Macis ʒj.
Pul.fol.sanguisorbæ,
Cornu cerui vsti.an.℈ij.
Sacchar.rosac.tabul.℔.ß.
Cum syr.de consolida q.s. fiat electuarium.

Loco electuarii vel alternis diebus sumat de sequenti Pineolato, quod:

Pineolatum. ℞.Pul.sanguisorbæ.
Fl.hyperici.
Cornu cerui vsti.
Corall.rub.vst.an.ʒj.ß.
Spec.Diathamar.
Diarrhod.abb.an.ʒj.
Macis ℈iij.ß.
Amygd.dulc.℥j.ß.
Pistacior.ʒv.
Pinear.℥ij.
Tragacanth.
Gummi arabic.an.q.s.
Cum sacchar.q.s.f.pineolatum.

Aliquando dentur loco electuarii, & pineolati mane ʒij. pul. sequentis ex syrupo de consolida, vel veronica, aut tussilagine, quod:

Puluis. ℞.Sem.papauer. alb.℥ß.
portulac.
maluæ an.ʒiij.ß.
bombacis,
cydonior.mundat.
Quatuor sem.frig.maior.an.ʒiij.
Gummi arabic.
Tragacanth.
Amyli an.ij.
Cornu cerui vsti,
Eboris vsti,
Cicer.rub.in aq.plantag.infus.& super latere tost.an.ʒij.ß.
Hypocistid.
Boli armen.oriental.an.ʒj.
Sacchar.rosac.℔.ß.
Penidiar.℥vij.

Pul.misc. De hoc ipso puluere etiam vtiliter consperguntur fercula omnia, ad miraculum

raculam vsq;. Si placet, bibant de ista aqua caponis aliquando haustum, vel mane, vel duabus horis ante cœnam:

Aqua caponis.

♃.Carnem capi totius, ex vino Cretico lotam, dempta pinguetudine, & incisam: Item, carnem testudinis purgatam, & in austero vino: vel aqua bursæ pastoris, vel plantaginis coctã, & eius loco carnem xij. cochlearum, eodem modo præpararum & coctarum ac contusarum, his adde micæ panis pro duobus denariis in vino Cretico infusæ:

Pinear.
Amygd. dulc.
Phisticor. an. ℥ ß.
Boli armen orientał.
Terræ sigillat.
Rosar. rub. an. ʒ iij.
Quatuor sem. frig. maior. & minor. an. ʒ ij.
Sem. papauer. alb. ʒ vj.
Saniculæ.
Sanguisorb.
Bursæ pastoris.
Fl. hyperic. an. m. j.
Tragacanth.
Gummi arabic. an. ʒ ij.
Spec. Diathamar.
Diarrhod. abb.
Diatrion santal. s. camphora.
Macis an. ʒ j.
Aq. bursæ pastoris.
Sanguisorbæ.
Tussilag. an. ℔ ß.
Decocti limaciar. vel testudin. ℔. ij.

Puluerisanda puluerisentur, contundenda contundantur, & in balneo Mariæ s. a. destillentur. Ego puluerem in similibus affectibus semper expertus sum plurimum profuisse, cum decocto ligni, & aliis pectus extergentibus syrupis, eclegmatis, admixtis simul consolidantibus.

In phthisi, & tussi, pro quodam Nobili viro.

CONSILIVM LXXXIX.

NOBILIS quidam validissimam habuit tussim, ac suspicio erat de phthisi, & sequentibus liberatus est:

Nasalia.

♃.Ladani puriss. ℥ j.
Pulu. maioran. ʒ ij.
Nigellæ præparat. ʒ ß.
Styrac. liquid. q. s.
F. nasalia ponderantia ʒ ß.

Præsenrentur horum num. iiij. in pixide cum sequenti puluere:

♃.Maioran. ℈ j.
Nigellæ præparat. ℈ ß.

Misce, fiat puluis.

Puluis pro bregmate.

♃.Pulu. caryophyll. ℈ ij.
Sandarac. ʒ ß.
Thuris.
Nucis moschat.
Balaustior an. ℈ ij.

Misce, fiat puluis subtilis.

Nodulus.

♃.Ladani fini ʒ ß.
Nigellæ præparat. & torref. ℈ ij.
Cinamom. assi ℈ j.
Rosar. rub. ℈ ß.

Misce, indantur in syndone rubra, duplicatur ingredientia, & f. nodulus.

Morsuli.

♃.Pulpæ caponis ʒ vj.
Amygd. dulc. non rancid. opt. præparat. ℥ ß.
Passular. minor. ʒ ij.
Conseru. rosarum ʒ j.
Spec. Diatragac. frigid. ℈ j.
Diapenid. ℈. ij.
Pulu. cinamom. el. ʒ ß.
Sacchari albiss. in vino muscatellino opt. dissol. q. s. fiat confect. in morsulis.

♃.Grana Mastich. clara & select. ʒ j.

Rotula.

♃.Spec. Diapenid.
Diatrag. frig. an. ʒ ß.
Pulu. cinamomi el. ℈ j.
Ros. rubear. ℈ ß.
Thuris mascull.
Sanguin. Dracon. an. g̃. v.
Myrrhæ rubr. Elect. quæ sit facilis frictionis, g̃. iij.
Croci fini g̃. v.
Nucis moschat. ping. ℈ ß.
Sacchar. cand. ʒ ß.
Sacchari albiss. in aq. rosar. odorif. dissolut. ℥ iiij. fiat confect. in rotulis.

Vnguentum pectorale.

♃.Ol. amygd. dulc. rec. ʒ vj.
rosac. non rancidi ʒ ij.
Pingued. gallin. rec. ℈ ij.
Butyri rec. s. sale ʒ ß.
Croci gr. v.
Moschi fini gr. j.

Cum modico ceræ albæ lotæ, ex aqua rosar. odorifer. fiat Vnguentum molliusculum.

Enema.

♃.Brodii gallin. ℥ xiij.
Ol. oliuar. ℥ ij.
Sacchar. ℥ ß.

Misce pro Enemare.

In phthisi, pro quodam Philosopho eximio,

D. GVLIELMI RONDELETII

CONSILIVM XC.

Phthisici & cardiaci tabidi fiunt. NOSTI exitum phthisicorum, & eorum, qui cardiaca laborarunt, omnes tabidi fiunt, & sudoribus exoluuntur, ac tandem moriuntur. Quare non laudo, quod *Cera vit.* cera se contegat æger tuus, cum facultatem habeat digerentem, & difflationem prohibeat. Relinquat igitur & ceram & balneum; expectorationi tantum studeat, vt cor facilius euentari possit. Defluxio siquidem illa in pulmones antiquata, & in his putrefacta, *Palpitatio cordis.* cor inficit, & molestat; quare palpitatione laborat, vt fere omnes, qui asthmate aut dispnœa laborant, multum aquæ in pericardio habent cordis motum impedientis. Talia conatur natura expellere, sed propter virium imbecillitatem non potest. Iuuanda igitur & corroboranda optimis & euchymis alimentis, fugienda quæ multũ inflant, *Cremor hordei inflat.* vt cremor hordei, & alia, quæ nosti inflare. Illa dum septi transuersi dilatationẽ prohibent, cardiacam augent, aerem calefactum retinendo. Vtatur pulte, parata ex farina hordei vel tritici, tosta in furno, in iure capi, cui aliquid sacchari addi poterit. Liquida magis conueniunt, quæ sua mora & copia ventriculum inflare non possunt, & distendere. Remediis igitur à me præscriptis hoc modo vtetur, vt:

Puluis. ℞. Medullæ cardui fullonum ℥j.
Anisi.
Liquiritiæ rasæ, an. ʒj.
Sacchari candi, rosati tabulati ℥ iij.
Fiat puluis, capiat cum lacte asinæ mane.

Nodulus. ℞. Camphoræ ʒj.
Ligetur in panno raro, suspendatur de collo, & gestet.

Linimentũ pectorale. ℞. Ol. amygdalarum dulc.
Violarum.
Butyri loti in aq. hordei, an. ʒ ij.
Terebinth. lotæ in aq. borrag. ℥ß.
Ceræ parum.
Fiat linimentum, vngatur pectus tepide.

Fomentum pectorale. ℞. Hordei integri p. j.
Quatuor sem. frig. maior. conquassatorum, an. ℥ ij.
Florum violarum.
nenupharis.
borraginis.
buglossæ, an. p. ß.
Fiat decoctio in aq. bugloss. & melissæ. Intingantur panni rari, & extendantur supra thoracem.

Sacculus cordialis. ℞. Florum Anthos.
Stœchados.
Bugloss.
Borrag. an. ℥j.
Puluetis Diamargariti frig.
Trisantali, an. ʒ ij.
Camphoræ ʒß.
Croci ℈j.

Cum bombace fiant sacculi duo, qui in præcedenti decoctione macerati, supra cor tepide applicentur mane, & frequenter immutentur.

Placenta. ℞. Pinearum intinctarum in aqua borrag. ℥ iiij.
amygdalar. dulcium eodem modo maceratarum, ℔. ß.
quatuor sem. frigidor. maior. mundatorum, an. ℥ß.
Pistentur simul & cum saccharo, fiat placenta, cui adde Amyli ℥ ij.
Anisi integri ʒ iij.
Cinamomi ʒj.

Vtatur inter duos pastus. Si reperiuntur *Testitudines nemorales.* Testudines nemorales, vel aquaticæ coquantur, & contundantur, & inde formentur placentæ. Non reiicio carnem ranarum, *Rana.* eodem modo præparatarum:

℞. Rosarum.
Flor. Anthos.
Trochisci pro fumo. Coriandri præpar. an. ℥j.
Myrrhæ.
Styracis.
Santalor. omnium.
Cinamomi.
Caryophyllorum.
Masticis, an. ʒ ij.
Camphoræ ʒj.
Excipiantur Terebinthina abietina, fiant trochisci lupinares, fumigentur operimenta capitis. Vbi per nouem dies vsus fuerit lacte asinæ, optimum erit sugere ex mammis mulieris ad virium restaurationẽ. *Lac muliebre.* Corpori enim alendo aptius est. Asinæ vero ad *Asina.* purgationem melius conducit.

In asthmate.

D. JOH. NÆVII

CONSILIVM XCI.

SLEGI tuas literas, Excellentissime Domine Doctor, sed cum ad bellum Vngaricum iam accingar, secuturus serenissimum Principem meum, & alia permulta negotia ac impedimenta, me totum occupent, adeo vt nihil otii quietisque reliquum sit, iis respondere non possum, nec de morbo Magnifici Domini meam explicare sententiam: verum ne omnino vacuis manibus redeat ad vos tabellarius, hasce infrascriptas receptas mittere volui, quæ si domino Doctori, qui curam suæ magnificentiæ agit, probabuntur, iis secure vti magnificus Dominus poterit:

Pillulæ. ℞. Pillular. de agarico Mes. ʒß.
Sulphur. triti ℈ß.

Gum-

Gummi ammoniac.el.℈j.

Cum aq. tussilagin. f. pillulæ num.ix.& deuorentur mane horis quinque ante cibum,& die sequenti fiant hæc, quæ sequuntur:

Decoctum Galli antiqui. ℞. Gallum antiquum, trium aut quatuor annorum, & cum virgis flagelletur & irritetur, sed tamen leuiter, ne occidatur, & dein decolletur, & immadefactus deplumetur, demum à visceribus mundatus infarciatur, prius vino ablutus, infra scriptis medicamentis.

℞.Sem.carthami ʒj.
anisi.
anethi an.ʒ ij.
Rad.enulæ.
liquirit.an.ʒ vj.
polypodii ʒ x.
Passular.ʒ vj.
Ficuum ping.num.vj.
Tussilag.
Marrubii.
Hyssopi an.ʒ iij.
Tartari alb.ʒ iij.ß.
Agaric.cand.ʒ j.ß.

Contundantur omnia hæc crassinscule, & in ventrem ipsius galli intromittantur, & suatur locus, ne exire possint, & deinde coquatur gallus in libris quadraginta aquæ, quousq; caro ab ossibus separetur,& deinde facta galli forti expressione, caro eius & ossa proiiciãtur, & decoctum per linteolum coletur,& aeri exponatur, permittaturque ad aerẽ, quousque faciat residentiam, & deinde quod clarum est, per se asseruetur.

℞.prædicti iuris clari ℥ vj.
oxymel.scillitic.ʒ ß.
pulmon.vulpis subtiliter tusi ʒ ß.

Misc.f.haustus, sumendus mane calidus, horis quinque ante cibum,& ita sumat hanc potum octo diebus continuis. Dum sumit Magnificus dominus hunc potum, fiat quotidie vesperi horis duabus ante cœnam clyster infra scriptus:

Clyster. ℞.Iuris galli præscripti turbidi ℔.j.
Hieræ simpl.Gal.ʒ ij.
Agaric.præparat.ʒ ij.
Ol.anethini ℥ ij.
Vitell.oui num.j.
Salis ʒ j.
Sacch.rubri ℥ j. Misc.f.clyster.

His factis, si morbus adhuc perseuerabit, sumat alternis diebus hoc alterum medicamentum, quod:

Bolus. ℞.sulphur.viui in aq.tussilag. infus. prius, & in tenuiss.pulu.triti ℈j.
Terebinth.lotæ in aq.tussilag.
Mellis despumat.an.℥ß.

Misc. & f. bolus, & sumatur, vt prædictum est. Plura quam hæc scribere non licuit ob temporis penuriam. Vale.

In asthmate, pro quodam consiliario Electoris Brandeburgensis,

D. Casp. Hoffmanni

CONSILIVM XCII.

CVM E.T. subinde vehementibus Asthmaticis paroxysmis corripiatur,& morbus ipse iam altas radices egerit in corpore, & quasi suffocationem minetur, omnino necessarium est, vt E.T. aliquam morbi sui & causarum, à quibus initio procreatus est, & nunc augetur, cognitionem habeat. Ita enim tota morbi ratione velut in conspectum adducta E. T. rectius intelliget omnium eorum, quæ E. T. molestare solent causas, quibus cognitis apparebit, quid foueat morbum, quid obstet recuperationi integræ valetudinis, quid remoretur curationem, & qualis posthac instituenda sit medicamentorum vsurpatio, & victus ratio. In nuper quidem natis morbis consulitur Medicus, isque opera sua depellit morbum, deposita omni in posterum solicitudine: verum in morbis inueteratis, præsertim vbi quis obnoxius est eiusmodi malo, quod paroxysmos habet sæpe recurrentes, non tantum ad operam Medici respiciendum est (is enim non semper præsto esse potest) sed præterea danda est opera, vt quis sui ipsius quoque Medicus esse discat, & sciat regere vsum remediorum, vt singula suis diuisa sint temporibus, & opportune fiant, atque obseruentur ea, quæ prodesse soleant, & nocere possint. Hoc vero non est factu facile, nisi ei, qui prius de caussis, accidentibus, & circumstantiis morbi satis est edoctus. Nam ex his totus vsurpandorum discursus ducitur, cum depulsio morbi nihil aliud sit, quam causarum morbi ablatio. Describam igitur E. T. totam morbi rationem ordine, ostensis simul causis, non morbi tantum, sed eorum etiam, quæ E.T. tempore morbi, ac præsertim in paroxysmorum vehementia affligere solent. Morbus E. T. Asthma est, seu anhelatio, nempe anhelitus seu respirationis difficultas. *Asthmatis causa.* Oritur à phlegmate crasso, & multum viscido, incluso branchiis, seu infarcto meatibus pulmonum, & opplente vacuitatem tracheæ arteriæ. Ab hoc phlegmate crasso cum membra respirationis onerentur & obstruantur, non potest in tanta plenitudine pectoris sufficiens fieri efflatio, & aeris inspiratio. Itaque respiratio fit parua, densa, crebra, & velox. Natura

enim velocitate & denſitate compenſare nititur paucitatem aeris ingredientis & egredientis. Neceſſe eſt autem omnino ſufficientem attractionem fieri aeris, ad refrigerationem calidi cordis, ſi in vita manere homo debet. Deinde etiam excrementorum fuliginoſorum excretionem fieri oportet, vt cor à fumis illis inutilibus liberetur, quorum neutrum hic fieri poteſt, propter obiectum impedimentum à viſcida pituita, quæ vias obſidet, nec tranſitum liberum ſpiritui permittit. Cum igitur per tam anguſtos meatus nec aer libere inſpirari, nec ſpiritus & fuligines (ita vt cordis requirebat neceſſitas) exſpirare poſſint, neceſſe eſt ſpirationem difficilem & crebram ſequi. Eſſe autem veram cauſam Aſthmatis pituitam viſcidam & tenacem inſidentem inſtrumentis reſpirationis, arguunt ea, quæ eſpuuntur, & ipſi mer ægri ſentiunt, nec difficultatem reſpirationis, nec tuſſim inde natam ceſſare, niſi prius craſſi & viſcidi humores tuſſi ex pectore reiecti ſint. Hoc ſiquidem vbi factum eſt, releuati iam ſibi aliquo modo videntur. Habet autem hic morbus quaſi gradus quoſdam, & increſcit paulatim, atque hinc eſt, quod alius alio grauius Aſthmate laborat, nempe pro magnitudine cauſæ. Initio ſane modica tantum fit reſpirationis difficultas, propter pituitam non vſque adeo multam, pulmonibus ſe tum inſinuantem. Ideoque ſpiratio fit ſine ſono, ſine magna & crebra anhelatione, nec ibi metus aliquis eſt ſtrangulationis, vt in Aſthmate inueterato. Hæc ſpirandi difficultas

Dyſpnœa. dicitur Dyſpnœa, vbi his initiis non occurritur, & nec pituita à pectore abducitur, nec prohibetur nouæ quotidiana generatio, correctione idonea fomitum, hoc eſt, membrorum pituitam procreantium, ac præterea catarrhis frequentibus liber ac pectus & pulmonem delapſus & tranſitus conceditur, præſertim ſi accedat indiuidua aularum comes, intemperantia, tum materia illa pituitoſa paulatim altius ſe in pulmonum meatus inſert, & quotidianis augmentis increſcens, tandem pulmones ipſos occupat, grauat, ac premit. Inde neceſſe eſt pulmones imbecilliores fieri, & viribus ſuis ita priuari, vt nec alimentum ſuum (nam cuilibet membro alimentum ſuum tanquam penſum à natura deciditur) concoquere, nec excrementoſas redundantias aliunde affluentes à ſe expellere poſſint. Itaque excrementa tam ibi nata, quam eo delapſa reliquuntur cruda, & euadunt vehementer viſcida & tenacia. Cumque indices affluant plura, opplentur meatus pulmonum, & ſpiritui tranſitum impeditorum faciunt. Sic ex Dyſpnœa ſimplici, procedente tempore verum fit Aſthma, nempe talis ſpirandi difficultas, quæ fit cum ſono & anhelatione denſa ac crebra, qualis fere in equis nimium curſu agitatis videri ſolet. Sed in equis frequens illa ſpiratio fit ob continuũ & vehementem motum. In Aſthmaticis vero ob anguſtiam cauitatum in pulmone.

Qui huic morbo ſunt obnoxii, hi plerunque (& maxime in paroxyſmis Aſthmaticis) ea, *Signa aſthmatis.* quæ nunc commemorabo, ſymptomata ſentire ſolent. Primum anhelationem cre- *Anhelatio crebra.* bram, potiſſimum in motu corporis paulo concitatiore. Nam per motum corporis excitatur calor in corde. Is indiget refrigerio, quod ſane cordi non aliunde, quam per reſpirationem contingit. Verum ea impeditur propter viſcidos humores hærentes in meatibus pulmonis. Ideo cum exſpiratio non poſſit fieri ſufficiens, fit frequens, atque hæc dicitur anhelatio, quæ ſæpe tanta eſt, vt ſi curſus fiat paulo citatior, metuatur ſpiritus interclusio, & inde ſuffocatio. Deinde inter ſpirandum edi ſolet ſonus, ſibilo *Sibilus.* tenui, vel ſtertori ſimilis. Quia viſcidus humor branchiis pulmonum impactus & pertinaciter inhærens, coarctat vias, cumque ſpiritus non niſi per anguſta itinera efferri poſſit, neceſſe eſt in tranſitu ſonum aliquem ſequi. In pectore ipſo ſentitur dolor qui- *Dolor & grauitas pectoris.* dem, & grauitas, quaſi quoddam pondus premens, inde fit moleſtia partium thoracis coarctatio, ob plenitudinem pectoris, & laborem thoracis in ducendo anhelitu, accedente inſuper compreſſione ex ventriculo flatulento. Incidit etiam aliquando tuſſis, *Tuſſis.* non quidem ſemper, ſed per interualla. Natura enim conatur impedimentum illud reſpirationis à ſe excutere; ſed propter tenacitatem phlegmatis nõ reſpondet conatui naturæ reiectio: itaque tuſſis plerunq; eſt arida, qua nihil expectoratur: aut ſi quid reiicitur, id maxime & impetuoſo labore vix tandem auellitur, & per tuſſim extruditur. Quo magis autem phlegmata per tuſſim reiiciuntur, eo liberior fit reſpiratio. Veruntamen viſcidus ille & excrementoſus humor non totus à pectore reiicitur & expuitur ob pulmonis imbecillitatem, & humoris tenacitatem, ſed aliquid ſaltem tuſſiendo auellitur. Id vero quod relinquitur, branchiis & canis pulmonũ adhæreſcit firmiter, ac tempore magis magiſq; craſſeſcit, propter feruidos halitus, tranſeuntes à corde calido, & pituitam reſiccantes. Porro, (vt ſupra quoque dictum eſt) cor incaleſcit libera euentilatione deſtitutum, præſertim ſi accedat motus corporis. Nec poteſt aliunde refrigerationem, quam per pulmones adipiſci.

Syncope. pisci. Igitur cum aër ad cor perspirare non potest (vt fit in vehementibus paroxysmis) tum nec cor satis refrigerii accipit. Inde cor magis incalescit, & efflantur calidi & crebri halitus arefacientes linguam, & sitim inducentes. Ad hæc ob fuligines in corde retentos, qui satis expirare non possunt, cor oppletur atris fumis, à quibus prouenit animi deiectio, mœstitia, metus, & tristitia sine causa, cumque accedit oris ventriculi compressio, videtur deliquium animi seu syncope imminere. *Dolor circa orificium ventriculi.* Est quoque Asthmaticis omnibus hoc commune, vt multa querimonia fit de ventriculo, & maxime de orificio eius; inprimis vero de crassis flatibus à quibus plurimum grauantur, & ex iis etiam asthma ingrauescit. Imo sæpe ex solis flatibus fiunt paroxysmi Asthamaticis similes, veluti cum cibus immodicus aut flatulentus ingeritur, aut nimius potus fluctuationem & distensionem efficit. Fiunt autem flatus crassi à concoctionis debilitate. Nam cum ventriculus non bene concoquit, nec perfecte elaborat cibum, reliquuntur cruditates & phlegmata. Ab hac materia modice tantum incalescente suscitantur crassi flatus, & fit crebra ventriculi inflatio. Ventriculo à flatibus extenso, sequitur circa orificium eius dolor & compressio, circa præcordia angustia & anxietas, hypochondria inflata tument, & expanduntur, distenditur septum transuersum, comprimuntur pulmones, meatus fiunt angustiores, respiratio videtur intercludi velle, trahitur creber anhelitus cum magna difficultate & anxietate. *Scapularum dolor.* Inter laborem illum pectoris, ac totius thoracis scapulæ quoque pulmoni sic affecto condolent, quanquam tam pectoris, quam scapularum dolores nunc intermittunt, nunc reuertuntur pro paroxysmorum vehementia aut quiete. Postremo illud, quoque ingrauescente Asthmate accidit, vt iacentes suffocari velle videantur, *Suffocatio.* intercluso spiritu propter angustiam pectoris. Itaque anhelant creberrime quasi vehementi cursu exagitati, & spiritum non nisi erecto corpore ducere possunt. Hoc enim corporis situ liberior est expiratio, meatu minus impedito & facilius etiam viscida impetu anhelitus auulsa reiici possunt. Ac quando eo vsq; processus morbus, vt iacere amplius ægri, præ metu suffocationis non possint; & anhelatio tam crebra, tamque difficilis est, vt non nisi erecta ceruice spirare queant: *Orthopnœa.* tum non iam asthma, sed orthopnœa dicitur. Hinc igitur apparere arbitror, quis sit E. T. morbus, quæ illius causæ, quæ consequi soleant symptomata, atque etiam in quonam gradu morbus sit: supereft, vt inquiramus primas huius mali scatutigines, & fontes tum fomites alentes, fouentes, & augentes hunc morbum. Præterea vt consideremus cur paroxysmi subinde recurrant, ac prope modum quotidie statis temporibus; & quænam sint curationis remoræ, morbique nutrices. Sic sane absoluta erit huius morbi consideratio, & rectius postea intelligi poterunt ea, quæ de victus ratione, & de remediis morbo opponendis dicentur. Igitur (vt hinc ordiar) quicunque Asthmati sunt obnoxii, fere habent ventriculum frigidum, imbecillum, flatulentum; epar calidum, renes obstructos, quę omnia coniunctis operis plurimum faciunt ad repletionem capitis, præsertim si accedat intemperantia in edendo & bibendo, vini potio largior, cibus vitiosus, conuiuia extensa in multam noctem, aër vaporariorum, si postea caput mox exponatur frigori, aliaque in victus ratione errata. Ventriculum imbecillum esse satis declarat tantus phlegmatum prouentus, & tanta crassorum flatuũ copia. Epatis caliditatem arguit rubedo faciei & nasi, quam memini in iuuenili etiam ætate se exerere & conspici & extremitate nasi cum essemus ὁμόσιτοι, secutæ sunt pustulæ aucti caloris indicia. Ren. obstruct. indicant arenulæ, subinde cum vrina prodeuntes admixtis phlegmaticis resolut. Atque ipsi etiam renes interdum incalescunt, & epatis caliditatem augent. Itaque cum membra hæc dissimili sint temperatura, dissimilem quoq; sobolem procreant; ventriculus pituitam, epar vstos humores, renes arenulas. Sed in capite replendo operas tradunt mutuas. Nam epat caliditate sua agens in materiam crudam in ventriculo contentam, multum fumorum ad caput impellit, quemadmodum ab igne circumposito ollæ, magnam videmus effumationem ferri ex olla ad operculum, quanquam in E. T. *Causa cur paroxysmi asthmatici subinde recurrant.* à toto etiam corporis habitu ad cerebrum fit exhalatio. Quod si simul accedat renum obstructio, multo magis augetur capitis repletio regurgitatione seri. Nam fieri non potest, vt renes tantam vim seri (etiamsi vrina libere profluat) attrahant & emittant, quanta in tanta concoctionis imbecillitate generatur. Ita sane repletur caput fumis, & serosis humoribus. Sed fumi illi ab inferioribus membris ad cerebrum elati, mox condensantur in humores, veluti videmus fumos calore ignis ad operculum ollæ, sublatos protinus concrescere in guttas. Cerebrum quidem fumos aduenientes arcere non potest, & recipere cogitur: verum, vbi ex fumis humores nati sunt grauatur cerebrum, vt onus humorum à se excutere,

& quocunque deriuare tentet. Inde fiunt catarrhi & defluxiones, quæ plerunque tendunt ad partem corporis debiliorem. Itaque cum cerebrum se ab humoribus exonerat, & materiam ad fluendum paratam protrudit, deturbantur catarrhi ad pulmones, tanquam ad partem imbecilliorem, & decliuiorem, vt quæ influxui resistere non valeat. Hoc modo pulmones, qui propter debilitatem etiam suam propria excrementa reiicere non possunt, onerantur, grauantur, ac pene opprimuntur aliunde missis pituitosis super fluitantibus, quæ etiamsi viscidæ non essent, tales eas redderet pulmo. Viscosa illa materia sensim adhæret cauitatibus pulmonis, & asperæ arteriæ, viamque spiritui facit angustiorem, & spirationem difficiliorem. Hi sunt fontes, hi fomites huius morbi. Hæc sunt, quæ Asthma fouent, atque alimenta ministrant. Hæc sunt, quæ materiam accumulant paroxysmis, vt citius & vehementius recurrant. Sed fortasse mirum videtur E. T. quod exacerbationes plerunque sentiuntur à cibo, veluti hora tertia à prandio, & noctu post vndecimam. Id sane fit primum ratione motus humorum. Nam accessiones omnes, quæ ex crudis humoribus excitantur, non mane, aut meridie, sed ad vesperam, & noctu plerunque incidunt, eo quod tum moueatur humor ille, id quod Galenus quoque obseruauit in libris Methodi. Solet tamen eos, qui vere Asthmatici sunt, accessio magis vrgere circa medium noctis, non solum propter motum pituitosi humoris; verum etiam, quia noctu in somno delabuntur ex capite pituitosæ fluxiones in thoracem, adiuuante ad hoc qualitate noctis frigida & humida. Ac noctis quidem initio, dum lenta fit defluxio, suffertur destillatio, & quietem ac somnum capere licet; sed vbi iam multum humoris aggestum est, & humor ille circa medium noctis moueri incipit, tum natura suffocationem metuens insurgit, & euigilare æger magno conatu & impetu reiicere conatur id, quod influxit, ne intercipiatur anhelitus. Hioc multa anhelatio & tussis, duriter concutiuntur pulmones, eiiciuntur cum violentia multę materię crassæ, quæ in meatibus pulmonum delitescebant, & firmiter adhærebant. Ex vehementi illa corporis concussione vicinæ etiam partes percelluntur, dolent scapulæ inter anhelandum, quassantur partes ventriculo vicinæ, vt nonnunquam in vehementibus paroxysmis post tussim sequatur bilis vomitus, bile in ventriculum sic agitatum refluente. Est & alia tardioris aceessionis causa, nempe cur non protinus à cibo inuadat paroxysmus: sed per aliquot horas post cibum. Eius ratio hæc est: Membra concoctionibus destinata tarde & negligenter munus suum administrant, ob imbecillitatem, quam adesse indicat vrina pallida, turbida, sedimentum crudum, non separatum à reliqua vrina, sed diuulsum, atomis plenum. Cibo igitur sumpto ventriculus ob debilitatem & defectum sui caloris non protinus aggreditur cibum, aut vincere potest large ingestum: sed calor initio, tanquam oppressus succumbit, post aliquot demum horas se exerit, & massam in ventriculo adhuc crudam in flatus dissoluit, à quibus fit illa circa præcordia compressio & angustia, atque essumatio in caput. Cernimus hoc ipsum in igne modico, cui si superimposita sit magna strues lignorum, præsertim humidorum, non tantæ suppetunt vires, vt ligna occupet, vincat, & eò perducat, vt statim inardescant, quin potius ignis initio suffocari putatur, postea paulatim se expendens, vim suam profert, agensque in ligna fumos crassos excitat, plures certe tum, quam flammas. Proinpe non mirum est, circa tempus sumptionis cibi (vt decima & quinta) omnia quietiora & mitiora esse. Nam tum cibus ingestus vires ventriculi obtundit, & naturam opprimit, vt se non nisi post aliquot horas recolligere, & concoctionem aggredi possit. Vbi itaque post aliquot horas calor ventriculi recollectis viribus agere incipit in cruda illa & incocta: non mirum ex inflationibus, tum excitatis exasperari morbum, & Asthmatica tum maxime sentiri symptomata, præsertim concurrente tempore motus homoris. Durat autem exacerbatio eò vsque, donec calor increscens discusserit flatus. Sic in lignis incensis durat fumus, quousque ignis vicerit humidum illud in lignis, quod atros fumos ex se reddit. Postea cum non fumis, sed flammis coquitur, minus sentitur incommodi. Atque hinc est, quod mane Asthmatici melius habent, quam aliis temporibus. Hæc est morbi totius & paroxysmorum ratio, ac patere iam ex hactenus dictis arbitror, quam minime negligendum aut leuiter habendum sit hoc pertinax malum, quod non tantum molestias multas & anxios cruciatus secum adfert comites: sed periculi etiam plenum est. Nam nisi subinde tenax illa pituita incisa & absterſa ex pulmonibus promoueatur, semper aggeritur plus materiæ, & meatus fiunt angustiores, & spiritus difficultate maiore trahitur. Ipsa quoque pituita magis magisq; tempore accrescit, & supra modum euadit viscida, vt abigi

Cur paroxysmi post cibum exasperentur.

Motus crudorum humorum circa vesperam & noctem.

Cur demum aliquot post cibum hora inuadat.

abigi retinens spiritum interclusura, & suffocationem allatura videatur. Quinetiam aliquando pituita vetustate concrescit in grandium, atque etiam interdum in veros calculos. Obseruatumque est à quibusdam in valida tussi calculos hordei, aut pisi magnitudine reiectos esse. Ac misera sane res est versari in metu subitæ strangulationis. Sed fortasse dicet E. T. multa hactenus tentata & vsurpata esse, nec tamen inde desiisse aut decreuisse morbum, sed continuis potius incrementis auctum esse. Videamus quid in causa sit, cur hic morbus E. T. peculiariter infestet, & quid obstiterit, quo minus curatio euentum optatum consecuta sit. Ita simul apparebit quid alat, & sustentet morbum, & in quo potissimum posthac sit elaborandum. Primum in E. T. fuit multo ante quasi dispositio quædam ad hunc morbum. Nam in iuuenili etiam ætate E. T. post cibum anhelauit, & aliàs destillationibus & tussi subinde corripi solita est. Quicunque autem frequenter catharrhis & tussi vexantur, & angustos habent pulmones ; [arctumque thoracem, hi ad anhelationes & asthma opportuni sunt. Facile quoque Asthama incurrunt illi, qui vel natura, vel otio, vel victus intemperantia redditi sunt obesiores. Omnium autem maxime ad asthma proni sunt, qui tales cum sint, ad senium vergunt. Senectus enim aggrauat morbum, & facit eum curatu difficiliorem. Deinde morbum prolongat & fouet, caloris naturalis defectus. In omnibus enim Asthmate laborantibus calor naturalis imminuitur, ac propemodum suffocatur, primum quidem ob pituitosorum humorum copiam, quæ calorem non aliter opprimit, quam ignem modicum magna strues lignorum imposita, vt supra dictum est. Deinde nulla fit caloris excitatio flabello exercitiorum cum protinus ad motum paulo concitatiorem sequatur anhelatio. Præterea fuliginum non fit iusta difflatio à corde, nec excrementorum discussio: vnde calorem natiuum minui ac fere extingui necesse est. Sic videmus imminui ignem si liberum aerem, & difflatum non habeat. Sic extingui candelam accensam conspicimus imposito vitro aut ollula ob negatam expirationem. Quo magis autē diminuitur calor naturalis, eo deterior & infœlicior fit concoctio. Ex debili concoctione quid aliud expectari potest, quam cruditates & phlegmata. Nam & in foco videmus igne imminuto cruda omnia relinqui. Hæc est causa cur tam multa generentur phlegmata, & semper rursus noua procreentur, etiam post vsurpata purgantia. Sed pergamus inquirere, quid præterea ex imminuto calore consequatur. Calor debilis excrementa in corpore hinc inde nata discutere minime potest. Igitur ea retinentur in corpore, iisque vehementer grauatur corpus, & maxime caput. Adest quidē epatis calor satis magnus, sed qui non ad concoctionem, verum ad adustionem humorum facit, neque is discutit fumos, sed eleuat & promouet, vt ad caput ferantur, idque hoc modo repletum vaporibus & pituitosis humoribus, catarrhosum & pronum ad defluxiones ad pectus efficitur, nec vllus apparet in defluxionibus finis, cum ex inferiore parte corporis continuæ accessiones seu augmenta suppeditentur. Ad hæc mala accedit & illud, quod via catarrhalis à capite ad pulmones, diuturnitate fluxionis reddita est valde trita, vt nunc omnia excrementosa, siue ex intemperantia & potu largiore; siue alio quocunque modo in capite nata, aut aliunde missa, per hanc viam decliuem & lubricam protinus delabantur ad pectus. Ac nescio an non maximam catarrhis ad pulmonem ruendi occasionem dederit, repulsio fluxionis, quæ ad partes faciei & nasum antea ferri solida est. Quemadmodum enim flumina si liber illis cursus in priore alueo inhibeatur, ad aliam se conuertunt partem, & viam quærunt depressiorem: ita & fluxiones si vel transitus iis ad loca consueta negetur, aut ab exterioribus partibus introrsum repellantur, ad partes feruntur decliues & imbecilliores. Itaque non cessante catarrho, & alterius quasi fluuii accessione aucto, pulmones repleti sunt influente in fistulas & cauernas pulmonis materia pituitosa, catarrhali excrementicia. Inde occupati & debilitati pulmones (materia illa iam alte impacta) non possunt resistere influxui, sed recipere & sufferre coguntur, destillantes à capite pluuias & imbres. Atque hinc est quod plenitudo pectoris in E. T. permanet eadem; & symptomatum, quæ eam consequuntur incrementa maiora, quam decrementa percipiuntur. Et licet aliqua post sumpta medicamenta alleuatio sentiri videatur: tamen recurrentibus causis, recurrunt etiam paroxysmi Asthmatici. Quid igitur agendum (inquiet E.T.) vt huic malo eatur obuiam, ne fiat grauius? Cumque morbus non nisi ablatione causæ tolli, aut certe mitigari possit, quomodo causæ auferendæ, & paroxysmis occasiones redeundi præcidendæ sunt? Notabo paucis, & quidem in genere quid facto opus sit. Nam in hoc latino scripto id tantum ago, vt E. T. totam

Grandines & calculi pulmonum.

Qui procliues sint ad asthma.

In asthmaticis calor naturalis semper debilis.

Calor epatis humores potius adurit quam concoquit.

morbi sui rationem cognitam habeat, ac totum etiam curationis consilium intelligat. In Germanico vero exponam vsum temediorum & rationem viuendi in hoc morbo commodam. In hoc E. T. morbo multa sane occurrunt agenda. *Indicationes.* Pectus est plenum, & requirit inanitionem, pituita crassa & viscida impacta est carnis pulmonum, ea esset à pectore promouenda, meatus respirationis sunt angusti, hi essent dilatandi. Caput est humiditate plenum, id esset euacuandum, est quoque catarrhosum, & catarrhi delabuntur ad pulmones proinde auertenda esset fluxio ad alium aliquem locum, & intercipiendus cursus eius, ne prorinus ad pectus rueret. Reliquae humiditates cerebri & catarrhi essent exiccandae, & fumi discutiendi. Tum praeterea corrigenda esset ventriculi frigiditas & humiditas, ne tantum pituitae generaretur, reprimenda epatis caliditas, vt minor esset vstotum humorum prouentus, renes aperti tenendi, ne ab iis regurgitatione seri facta superiora membra molestia afficerentut. Denique totum corpus cum excrementiciis homoribus refertum sit, indigeret euacuatione, & excitatione caloris naturalis; quandoquidem is languet, & fere oppressus est. In ranta agendorum multitudine, semper respiciendum est ad praesentem pectoris statum, an his vehementer subitam vrgeat curationem, vt fit in accessionibus paroxysmorum. Tum enim celeri opus est remedio, quod pectus dilatet, & anhelitum faciat liberiorem, ne incidat suffocatio. At si morbus concedit inducias, tum consultius est Asthmatis iam vetusti curationem, & à periculosis paroxysmis praeseruationem, ordine institui, & causas auferti sine tumultu atque incommodo corporis. *Praeseruatio.* Igitur extra paroxysmorum tempora sic agatur. Primum cum in E.T. corpore, ob causas supra expositas, non exigua sit pectoris, capitis, aliarumque partium corporis repletio, minuenda est ea per vniuersalem aliquam corporis euacuatiunculam. Talis est potiuncula A. conscripta E. T. à clariss. viro, Dn. D. Guaro, socero meo, & antea ab E. T. vsurpata. *Fortia euacuantia asthmaticis noxia.* Ea benignis & mitibus constat ingredientibus. Nam in Asthmaticis diligenter cauendum est, ne dentur eis fortia euacuantia à quibus commoueatur & agitetur materia, ipsaeq; fluxiones augeantut. Videmus namque homines alioqui sanos post purgationem multum expuere, & saepe emungere nares, ob motam materiam: quanto magis accidere hoc illis posset, quibus spôte & quidem continuo fluxiones ad pectus feruntur. Huius potiunculae vsus interdum repeti potest. Nam in Asthmate ob morbi longitudinem & contumaciam, saepe lenes purgationes per commoda interualla tepetere oportet, cum non liceat fortiter aggredi & trahere materiam incrassatam. *Lenes purgationes saepius repetenda.* Ventriculum, epar, caput, & pectus potissimum à superfluis humoribus collectis liberat, atq; ita carptim imminuendo repletionem, accumulationem materiae prohibet. Teneatur itaq; de vsu huius potiunculae hoc documentum, vt immodica repletione vsurpetur pro leni purgatione, & quę per interualla repeti possit, animaduersa noua humorum coacetuatione. In magnis vero repletionibus, & praecipue verno & autumnali tempore, vbi praecessit vita intempetans, aut ab aura inclementiore ita irritatum est malum hactenus quietum, vt integra curatio instituenda sit: tum vsurpetur pro minoratiuo, hoc est, pro curationis initio. Isto sane rerum statu, cum iam per potiunculam communes materiae, & sordes eductae sunt, pergendum est porro ad remotiora membra, ex iisq; pituita prius praeparata educenda est. Quia enim pituita caput grauans, & in pectore respirationis itinera obsidens, vehementer viscida & tenax est, vt se non patiatur auelli & educi, nisi sit attenuata: ideo praeparatoria porione opus est (digestiuum vulgo vocant) vt crassities pituitae incidatur, viscíditas abstergatur, durities emolliatur, & simul pectus leniatur, vt se pillulis post vsurpandis magis praebeat morigeram, & leuigato transitu facilius screatu & tussi reiici possit. *Pituitam attenuantia.* Hoc consilio conscripta est potio B. quatuor haustibus ebibenda. Neque enim vno haustulo tam tenacis materiae praeparatio sufficiens perfici posset. *Pillulae.* Hinc iam per potionem praeparata materia vtendum est pillulis C. quae pituitā iam attenuatam è capite & pectore educerent. Postea membris praecipuis à pituitae copia antea debilitatis, & nunc à purgatione nonnihil afflictis, (vt sunt ventriculus, epar, caput & pectus) sua vicissim debetur corroboratio, vt vires eorum restaurentur. *Rotula corroborantes.* Id facient efficaciter rotulae D. quae non solum humiditatem praedictorum membrorum exiccant, sed vires etiam singulis suggerunt, & praeterea cor reficiunt. Ita purgato corpore & corroboratis membris praecipuis, omnis iam cura vertenda est ad thoracem repurgandum, & ad viscidae pituitae in pectore contentae expectorationem, (sed quia,) vt supra dictum est) pituita vehementer viscosa & tenax est, vt vetustate quasi concreuerit in crassitiem & duritiem aliquam; ac praeterea frigida est, vt vetus hospitiū non nisi coacta relinquere velit: ideo pectoralia quae ad pectus mundificandū vsurpabuntur, frigidum illum

illum humorem calefacere, attenuare, incidere, & abſtergere debent, addendaque ſimul, quæ aliquantulum humectent, ne materia nimium exſiccetur, atq; etiam miſcenda, quæ flatus diſcutiunt, quibus multum grauantur Aſthmatici. Per hæc illud quæritur, vt materia viſcida adhærens cauitatibus pulmonum attenuata expeditius tuſſiendo reiici poſſit. Per nullam enim viam promptius pulmones ab onere ſuo liberati poſſunt. Semper autem in pectoralibus remediis ſtudendum eſt benignis & temperatis. Nam ſi dentur nimis calida, præſertim initio, tenue in pituita reſoluitur, craſſum vero expuitioni ineptum relinquitur. Sæpe etiam per multum calida remedia materia aliunde ad pectus trahitur. Ac ſi quis temere vtatur nimium reſoluentibus, ei ſi humor diſſolutus ſubito irruat, ſuffocationis imminet periculum. Non igitur temere quæuis vſurpanda, ſed ea ſaltem in vſum accerſenda, quæ non ſunt vehementia, & ad leniendum ac dilatandum pectus faciunt. Horum vſus frequens eſſe debet, neque enim tam tenax pituita ſe facile emolliri & attenuari ſinit, niſi crebro reiterentur medicamenta. Sed tamen vſus eorum aliquando poteſt intermitti ne nimium defatigetur, & moleſtetur ventriculus. Neque etiam iiſdem remediis continenter vtendum eſt, ſed varietate gratificandum naturæ. Natura enim contemnit remedia quibus aſſueuit. Hac de cauſa annotaui aliquot formas remediorum ad pectus vtilium, vt E. T. pro voluntate, aut commoditate, aut etiam pro animaduerſa operationis efficacia, nunc hoc nunc illo vti, & variationem vel alternationem inſtituere poſſit. Deſcripſi igitur potionem pectoralem, ſyrupos, loch ſeu lambitiuum, puluerem, aliaque facile parabilia. Vſus eorum eſt mane ante cibum, & ante cœnam, atque etiam poſt medium noctis. Verum hæc aut his ſimilia iam antea quoq; vſurpata eſſe dicet E. T. nec tamen adhuc valetudinem in meliorem ſtatum redactam eſſe. Equidem non dubito, multa, eaque optima remedia hactenus vſurpata fuiſſe, ſed forte non facta eſt eorum continuatio talis, qualis requirebatur. Nam vt (ſæpe iam dictum) pituita, quæ multo tempore impacta fuit, & firmiter adhæret cauitatibus, non patitur ſe in tanta tenacitate auelli, niſi crebra lenitione, inciſione, & deterſione. Videmus ſiquidem nec ancillas cantharum obſoletum mundare, & nitidum efficere poſſe, niſi multum diuque continenter ſordes deſtricent. Deinde fortaſſe non iis, quibus oportuit temporibus, nec toties, quoties debuit pituitæ facta eſt ablatio. Nam tempora illa quibus colligitur pituita, aut collecta eſt, ſentiri magis ab ægris quam ſcribi à medico poſſunt. Quis poteſt ancillis præſcribere, quoties vetrendũ ſit vaporarium, cum aſpectus immunditiei ſatis ipſas ea de re moneat. Adhæc non præciſa ſunt Aſthmati augmenta. Continue fluere porrexit catarrhus à capite ad pulmones, ſuppeditata ſunt fluxui quotidiana excrementa ex ventriculo & inferioribus partibus. Acceſſerunt interdum obſtructiones renum & alui, denique per habitum corporis non facta eſt fuliginum difflatio, & reliquiarum diſcuſſio & exiccatio. Nihil igitur mirum Aſthma in vigore ſuo permanſiſſe durante cauſa, & tantis acceſſionibus aucta. Eſt igitur poſt vſurpata vniuerſalia, his quoque fomitibus conſulendum: non quod velim vt E. T. ſibi quaſi crucem ſtatuat tot remediis, ſed vt in promptu ſint, & ad manum quoties iis opus eſt. Præcidentur Aſthmati augmenta commodiſſime, ſi dabitur opera, vt pituita cerebri detrahatur, diuertatur, & reliquiæ exiccentur. Deinde vt catarrho iter ad pulmones intercipiatur. Catarrhis autem augmenta ſubtrahentur, ſi membra inferioris ventris, videlicet, ventriculus, epar, aluus, & renes, munda & aperta retinebuntur, & in officio fuerint, atque ipſe etiam habitus corporis difflari poterit. Hæc omnia duplici expediri poſſunt via, nempe medicamentis caput & inferiora membra exonerantibus, & corrigentibus, & victus ratione commoda, per quam præcaueri poteſt noui augmenti, hoc eſt, pituitæ generatio. Caput igitur E. T. cum ſit catarrhoſum, & è ventriculo crebræ exhalationes efferantur, ſubinde indiget pituitæ euacuatione, detractione, & diuerſione, præſertim ante tempora paroxyſmorum. Quare cum vel grauitas capitis, vel catarrhi multus ſentietur delapſus, vſurpabuntur eum commodo pillulæ catarrhales mane. Ac ſi materia putabitur eſſe contumacior, præmitti poterit hauſtus digeſtiuus, vt attenuetur humor, & pillulis ſit obſequentior. Si vero materia non erit multa, nec catarrhus impetuoſe fluit, ſed metuitur ſaltem, tum ſolicitari deorſum & detrahi poterit per pillulas ante cœnam vſurpandas. Hæ enim & ventriculi ſordes mundant, & fumos ſurſum repentes quaſi iniecta manu retrahunt. Nec curandum magnopere etiamſi non multæ ſequantur ſedes. Satis enim eſt, ſi materię catarrhos augmentaturæ via oſtendatur ad exitum per inteſtina. In vniuerſum autem hoc de purgantibus tenendum eſt, purgationes ſæpe repetendas eſſe, ob morbi longitudinem, & humoris contumaciam, & purgationes ipſas

Expectorantia non debent eſſe nimis calida.

Remedia interdum ſunt mutanda.

Caput euacuandum & corroborandum.

non vehementes esse debere. Neque enim purgandum esse cum materia velut feruet in pulmone, aut exũdat in paroxysmis. Non enim accessionis tempore agitanda est materia purgatione, ne largius in pulmones influat. Cum vero pituita à capite detracta est, tum reliqua pituita deriuanda per nates, atracto in nares ter vel quater ante cibum succo ex beta, vel maiorana cum pauco vino albo, vel vsurpari poterit aqua transmissa.

Apoplog. seu masticatoria non tuta.

Per apophlegmarismos seu masticatoria instituere deriuationem non est tutum. Ita enim pituita in fauces & os duceretur, vnde facilis esset lapsus in pulmones.

Ablutio pedum.

Diuertitur etiam aliquid materiæ à capite lotione pedum. Possunt itaq; interdum mane lauari pedes ex decocto berbarum betonicæ, saluiæ, maioranæ, rorismarini, fœniculi, chamomillæ, siue omnes sumantur ad decoctum, siue aliquæ. His sane modis caput à pituita & catarrhis liberatur, ac cum detracta iam erit materia, fumi porro discutiendi sunt, & exiccandæ humiditatum reliquiæ. Id primum fiet, si caput mane pectine puro diu multumque pectatur, & digitis etiam leniter fricetur. Ita enim per suturas capitis exhalant vapores. Caput lauare interdum, velut in 14. diebus semel (præsertim capite non multum repleto prius euacuato) non inutile est: sed fieri debet mane, die sereno, lixiuio ex cineribus sarmentorum parato, in quo maceratus sit sacculus ex herbis caput confortantibus. Ne vero sit opus sæpe lauare caput, quidam æstate sub pileo, vel mitra gestãt chartam mollem quotidie alterando; hyeme vero particulam fustanicæ (Barchet) eamque sæpe lauari curant. Post lotionem capitis, tergatur pannis asperis. Capite bene exiccato fricari possunt commissuræ puluere, aut si non placet vsus pulueris, iniicitur puluis in pauxillum vini, eoque vino fricentur commissurę, vt hac quoque ratione humiditatis reliquiæ exiccentur. Ad id quoque confert odor nigellæ in aceto prius maceratæ & exsiccatæ. Superest alia cura, qnomodo fluxioni iter ad pectus inhibendum sit.

Fluxio vt inhibenda.

Ad eam rem accommodatissimum est saccharum rosaceum, si in introitu lecti sumatur, & si minus operetur, adiungatur illi aliquid thuris. Vsurpari autem sub noctem debet sacchatum vetus; interdiu autem nõnunquam recens ad contemperandum epar. Fortioribus abstringentibus vti, bic non est tutum. Cæterum quæ hactenus dicta sunt, nõ quidem semper vsurpanda sunt, sed per interualla, sæpius aut rarius, iuxta animaduersam capitis ex humiditate repletionem: ventriculi vero in officio retinendi, & victus rationis cura quotidiana esse debet. Diligenter sane prouideatur, vt ventriculus sit mundus & bene concoquat. Quod si interdum animaduertetur cruditatis præsentia, aut pituitæ collectio, quod ex inflatione ventriculi, compressione præcordiorum, tensione hypocbondriorum, & aliis signis satis apparebit, tum lene aliquod medicamentum sumatur, quod pituitam ex aluo promoueat, antequam plus coaceruetur, aut ad remotiora loca perueniat. Præstare id possunt pillulæ ante cœnam, de quibus supra est facta mentio, quæ & ventriculum mundant, & pituitam è capite alliciunt. In primis vero iuuandus ventriculus, vt recte cibos concoquat. Quia igitur frigiditas & humiditas eius, maximum concoctioni impedimentum affert, proinde egregie profuturum esset, si E. T. vteretur subinde puluere stomachali crasso, vna aut altera hora ante cibum, qui ventriculum calefaceret & resiccaret, & capiti etiam plurimum conduceret. Quanquam etiam rotulæ superiores D. eam ad rem vtiles sunt.

Grana piperis.

Quin etam si interdum septem grana piperis, semel tantum per medium secta deglutirentur, optime calefacerent & exiccarent ventriculum sine vlla epatis noxa. Nam pipere non comminuto calor eius ad epar non pertingit, sed in ventriculo tantum vires suas exerit, ac postea cum excrementis excernitur. Quod si ventriculus externo etiam præsidio opus haberet, viribus nimirum illius vehementer attritis, tum imponi posset sacculus stomachalis ante cibum, qui ventriculi calorem foueret, frigiditatem corrigeret, & concoctionem iuuaret. Hepatis calor si increscere videretur, cõtemperari potest saccharo rosaceo recenti, vt supra relatum est, aut radicibus cichorii condiris. Omnino autem opera danda, vt excrementis per aluum quotidianus pateat exitus, vtque potius suppositorio aut clystere, aut alio quocunq; modo promoueatur excretio, quam vt sordibus effumaturis sursum, & superiora membra grauaturis longius concedatur hospitium. Prætetea renum cura nequaquam leuiter habenda est, & prouidendum ne vel incalescant nimium, vel obstruantur arenulis, aut crassa pituita. Id enim cum accidit, fit regurgitatio ad superiora membra, & plurimum molestiæ capiti & pectori infertur. Itaque in thoracis malis semper ad renes quoq; respicio.

Renum & calor & obstructio.

Sedari autem aut calor renum potest vnguento ros. Mes. mane & vesperi loco renum inuncto, & aperiri obstructio iure cicerum, incoctis radicibus petroselini & fœniculi, ita tamen vt pręcesserit euacuatio aliqua. Non tamen his

teme-

temere, sed cum necessitas exegerit vtendum. Quoniam vero ex habitu corporis, ex retentis videlicet fuliginibus, multa catarrho & Asthmati augmenta accedunt, est & discussionis fuliginum & sordium sub cute aliqua habenda ratio. Ad eam rem confert frictio corporis totius (excepto pectore) versus inferna, mane in lecto manu propria, aut tuorum. Sit autem frictio blanda. Nam valida exagitationem aliquam corpori induceret, & citius accelerarct, quã præcaueret paroxysmum. Multum etiam prodest sudor, qui & fuligines & aquositates collectas sub cute discutit. Is si non prodiret, prouocari posset decocto ligni Guaiaci ad ℥ iiij. calide assumpti. Facit id quoque ad expectorationem, & pituitæ in pectore incisionem. Scio quosdam decocto ligni vsos pro potu quotidiano in vigore huius morbi, & alios id saltem loco vini initio pastus assumpsisse, & eximiam inde opem sensisse. Assumptam etiam theriacam sudor sequitur, si prius diluatur cum aqua fumiterræ. De phlebotomia hic nihil dico, cum non sanguis, sed pituitosi humores exuperent. Quanquam ætatibus mediis concedi potest, si nihil alioqui sit, quod impediat. Releuatur enim inde corpus, & sanguine educto, fit quasi quædam sanguinis vsti & epatis contemperatio. Hæc de quibus actum est hactenus, videntur in speciem leuia esse, nec admodum ad Asthmatis curationem pertinere: sed tamen vsu horum præciduntur catarrhis & asthmati noua augmenta, & quasi fontes obstruuntur. Idque multo magis fit, si accedat bona victus ratio, in qua potissima præseruationis, atque etiam curationis pars sita est. De hac quominus hic agam prolixius, facit alterum germanicum scriptum, in quo ea, quæ necessaria duco, notate constitui. Ostendam saltem vno aut altero exemplo quanti momenti sit sex illarum rerum salubrium (quas vulgo non naturales vocant) obseruatio. Quod enim ad cibum & potum attinet, meliore valetudine vtuntur asthmatici in frugali vita & ieiuni quam alias. Item si abstineant à frigidis & astringentib. Onerantes autem ventriculum vltra vires anhelant anxii, & plerunque inter crapulam paroxysmi exacerbari solent. In aeris quoque constitutione in hoc morbo multum situm est. Nam suspiriosi semper melius habent sereno cœlo, quam nubiloso. Æstate item melius, quam hyeme: ac vt plurimum accessiones inuadere solent cœlo humido & frigido. Præterea quieti semper sibi saniores videntur, cum ex motu paulo celeriore etiam anhelosi fiant, vt suffocari metuant. Ita etiam minus conquerun-

Decoctum guaiaci.

Diaeta.

tur, si dormiant capite, & thorace elato, quam depresso. Minus grauari pectus & caput sentiunt, si sunt aluo & renibus apertis. Postremo irati & tristes semper peius habent, quam cum læti sunt, aut tales esse student. Hæc sane est curatio asthmatis extra paroxysmos, cum morbus inducias concedit ad causarum ablationem, & his modis præcidi possunt paroxysmis redeundi occasiones. Sed cum paroxysmus cum violentia irruit, ibi necesse est aliquid subito auxilii ad manum habere, quod suffocationem prohibeat. Tale præsidium est aqua cinamomi, vel oxymel scilliticum admixta aqua cinamomi. Item caricæ seu ficus tres acubus transfixæ, & maceratæ in aqua vitæ pectorali. Teneri possunt in ore theriaca & mithridatium, & paulum de iis deglutiri. Reuellenda materia per cucurbitulas, paulo supra renum situm affixas, ne suffocet. Dilatant etiam egregie pectus ex ammoniaco pillulæ, si noctu tres vel quinque deglutiantur, paroxysmo vehementer vrgente. Ita satis expositam iam arbitror & morbi & curationis rationem. Nec est quod E. T. multitudine remediorum, & vsurpationis frequentia offendatur. Morbus enim cum altas egerit radices, & multos habeat fomites, multa etiam requirit. Siquidem & arbores, quæ altas egerunt radices, & numerosas habent fibras, huc illuc in terra dispersas, per quas alimenta illis suggeruntur, non nisi præcisis fibris euelli possunt. Deinde non subito & confertim sed sensim & pedetentim irrepsit morbus, qui nunc eo vsque progressus, frequentem remediorum vsum ac quasi continuationem exigit. Atque etiam prodest habere medicamentorum sylnam, vt interdum instituti possit variatio, qua gaudere naturam nemo nescit. Hæc, vt extaret aliquid meæ erga E. T. obseruantiæ & beneuolentiæ argumentum, scribere non sum grauatus: & quanquam intelligo & agnosco prolixius hæc à me exposita esse, quam forte decuisset; tamen in hanc partem peccare malui, quam committere, vt minus accurate morbi totius ratio exposita videretur. E. T. bono (nempe, quæ à me scripta sunt) animo accipiat, & studium meum erga E. T. benigne interpretetur. Datæ Francofurti pridie D. Michaelis, Anno 1575.

Cura.

In orthopnœa,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM XCIII.

PATIENS per quædam interualla de difficultate anhelandi conqueritur, ideoq;

interdum non nisi recta ceruice spirare potest. Hoc symptoma pertinet ad læsam actionem, nimirum ad læsum motum thoracis; cuius causa est morbus in angustia bron- *Causa Orthopnœa.* chiorum pulmonis. Fit autem hæc angustia à materia pituitosa, quæ eas partes obstruens, in causa est, ne illæ partes perspirentur. Materia hæc à cerebro transmittitur, à pulmonibus imbecillioribus, & intemperie humida laborantibus facilime suscipitur. Generatur hæc materia in cerebro, labefactata facultate coctrice, propter intemperiem humidam, cuius ratione fit, vt sanguis qui pro nutritione in caput defertur, non ex toto in alimentum vertatur; sed in pituitam degeneret.

Scopi.

Indicationes. Pulmones roborandi; caput exsiceandum; materia pituitosa euacuanda, & ad a- *Curatio.* lias partes diuertenda. Quo ad chirurgiam; *Phlebotomia.* secetur iecoraria dextri cubiti, non quod sanguis sit causa principalis, sed ne è medicamentis calidioribus proponendis sanguis incendatur, vnde multa pericula imminerent. Purgato vniuerso corpore, ad deri- *Fonticulus.* uandam materiam à cerebro, fonticulus in brachio sinistro inurendus erit. Quo ad pharmaciam, leniatur aluus mell. ros. sol. & manna. Præparentur humores mell. ros. & syr. de betonic. additis decoct. beton. & ci- *Purgatio.* chor. Purgentur agar. & rhab. Rursus repetenda erit purgatio, vt è toto exturbentur humores, qui in cerebro & in pulmonibus reperiuntur. Quare præparantia erunt: Syr. de beton. decoct. stœchad. iuæ, beton. farfaræ, cichor. Purgantia erunt pil. coch. de agarieo Mes. additis etiam mastichinis. Hac *Errhina.* vniuersali peracta purgatione, expurgetur cerebrum nasalis, è succo betæ, maioranæ, *Masticatoria.* & manna confectis. Masticatoria ad pulmones ducunt, ideo improbantur. Post hæc ad præsidium generosum deueniendum, quod caput exiccet, & pulmones corrobo- *Decoctum sarsaparilla.* ret; hoc autem facit decoctum salsæ pariliæ; in cuius vltima ebullitione imponantur beton. farfar. pulmonaria & cich. Et hoc saltem per 30. dies sumere debet. Et eo tempore ante syrupum singulis tribus quatuorve *Pillulæ è terebinthina Cypria.* diebus pill. exhibendæ ex Cypria terebinthina cōcinnatæ. vtatur conseruis è betoni- *Sudor.* ca pulmonaria. Sudor non erit arte prouocandus, sed si sua sponte prorumpat, nullo pacto coerceatur. Tempore autem veris, *Stillicidium.* si è toto liber non exiiterit, stillicidiūs ex aquis D. Petri caput subiiciatur. Quo tem- *Ceratum.* pore supra suturam coronalem ceratam è *Sacculus.* beton. gestandum erit: Interim sacculum è pulu. salicis, beton. quandoque supra caput *Lixiuium.* gestet; & abluat interdum caput lixiuio, in quo agarieus, stœcbas, salix, & beton. bullierint.

Victus.

Caueat ab aere frigidiore, pluuioso & nebuloso. Vitet cibos crudos & frig. vt olera, *Diæta.* lacticinia, pisces, conchylia. Exercitium moderatum sit. Fugiatur nimis somnus. Aluus sit fluida. Læto sit animo, &c.

In orthopnœa, & visione deprauata,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM XCIV.

CVM ex omnibus capitis destillationibus nulla sit grauior, nulla deterior, quam illa, quæ ad pulmones delabitur, atq; inter has quæ à pituita salsa fieri solet, cum periculum sit, ne pulmones exulcerentur, & phthisis inde fiat; recta ratione factum esse censeo, quod Illustris. Baro in florente ætate constitutus (cum per interualla, & præsertim in patria, destillatione illa à capite ad bronchios pulmonis corripiatur, quæ à Medicis Orthopnœa dicitur, ob suffocationis scilicet periculum: Vnde anhelosi & suspiriosi etiam dicuntur, quia ob præsentiam illius materiæ vix respirare valeant, & corpus penitus rectum habere coguntur; cumque visio Illustris. Baronis aliquantulum imminuta esse videatur, quia quæ procul absunt, recte intueri nequit, ac per interualla salsam expuat materiam) à nobis expostulet petatque vt pro sui conseruatione, quid agendum sit, præscribamus. Quod vt ex arte fieri possit, illud in primis est statuendum, humores, qui in capite generantur, & qui à iecore sursum in caput feruntur & destillant, ad plures subiectas partes præcipitari consueuisse, vt mirum non sit, si tum materia hæc ad bronchios quoq; ipsos pulmonis in multa copia descendit, ac orthopnœam introduxerit, ita vt non nisi recta tantū ceruice degere cogatur. Imminutam autem illam visionē fieri affirmamus ob angustiam naturalem, ratione cuius spiritus nō influit, quemadmodum opus esset. Sed cum omnia huiusmodi mala sint partus & soboles materiæ pituitosæ, & propterea humoris cuiusdam præternaturalis, necessario sequitur, vt hæc materia actionem aliquam deprauatam consequatur, quæ nulla alia esse potest, quam concoctio cerebri, quæ quidem deprauatur, quia facultas alteratrix labefactatur ob intemperiem calidam & humidam, & quia ex partibus infernis, nempe ex iecore vapores biliosi acres & mordaces subministrantur. Vnde fit, vt excrementa ista quandoq; salsa videantur, & hoc quidem ob intem-

intemperiem calidam, & siccam ipsius iecoris: quo fit, vt propter pulmonum imbecillitatem interdum etiam materia suscipiatur, & proinde suffocationis periculum intendatur. *Indicationes.* Quare tota curationis ratio in eo posita esse videtur, vt materia, quæ in capite & iecore redundat, euacuetur, & horum viscerũ intemperies corrigatur, pulmonesque corroborentur. Caput itaq; calidum & humidum ad pristinam temperiem est reuocandum. Iecur vero est refrigerandum & humectandum: Et quia sanguis calidior iecoris & capitis caliditatem fouere videtur, propterea non erit abs re sanguinẽ euacuare. Quibus scopis satisfacere, erit sane difficile, non tamen impossibile, dummodo Illustriss. Baro parere velit mandatis nostris. Quare concepta optima spe curationis, præsidiorum materiæ sunt proponendæ, & quibusdam lenioribus materiis hoc tempore erit vtendũ, aliis vero grauioribus aduentante vere. *Cucurbitula scarificata.* Quare quo ad chirurgiam, hoc tẽpore sanguis euacuabitur cucurbitulis scarificatis, in ea quantitate, quã sanguinis actio præscribere, & virtus permittere videbitur.

Fonticuli non erunt excitandi, quamuis in hoc malo locum habere videantur, quia speramus beneficio medicamentorum proponendo tum eum ex toto ab hac lue liberatum iri. *Lenitiua.* Quod si affectio non cederet, procul dubio illis vtendum esset. Quo ad pharmaciam, leniatur aluus mell. rof. sol. & Manna. Dissolutis in decocto fructuũ & betonicæ. *Alterantia.* Præparetur materia cum syr. de Beton. Borrag. de Cichorio & Farfar. cum decoctis proportione respõdentibus. *Purgantia.* Præparata materia purgetur corpus cum Agarico & Rhabarbaro, cum decoctione fructuum, quibus addatur mel. rosar. sol. & Manna, quæ leuis purgatio sufficiet per totam hyemem, vbi et iam interdum vti poterit melle scillitico. Assumat conser. ex Beton. Borrag. Buglos. cum exiguo pulmonis vulpis. Aduentante autẽ ipso vere, per venã sectam mittatur sanguis, leniatur materia, & praparetur, purgeturq; corpus iam propositis. Et quia vna purgatio non sufficit, repetatur, præpareturq; denuo materia syrupis valentioribus, vt cum syr. de Beton. composito: de pomis composito, & de Cichor. cum Rhabarb. & de hyssopo, cũ suis decoctis: purgeturq; Pillulis ex Agaric. Mesues & Mastichinis. Corpore exquisite purgato caput purgandum erit, non cum apophlegmatismis, ne materia adhuc magis ad os attrahatur; sed tantum errhinis, & leuioribus, ne oculi afficiantur. *Errhina.* Sint ex succo Betæ, ex succo Sambuci, addita Manna, & si opus fuerit cyclamine. Capite purgato probatur stillicidium ex aquis nostri D. Petri supra suturam coronalem. Vt autem caput & iecur ad optimam temperaturam deducantur, & pulmones corroborentur, nihil erit, quod maiori cum vtilitate administrari possit, quam decoctum ligni, salsæ parilliæ, & radicis chinæ, additis Beton. foliis, Borrag. Cichor. Farfar. Liquir. ac passulis dulcibus, quo decocto vti poterit per triginta & plures dies, singulisq; octo aut decem diebus capiat pillulas de Agarico & Mastich. *Decoctum ligni, salsæ, & chinæ.* Imo transactis quatuor aut quinq; diebus mane aut vesperi ante syrupum assumat vnam vel alteram pillulam ex puluere ligni, salsæ, chinæ beton. liquirit. borrag. & pulmone vulpis paratam, vt beneficio harum vires medicamenti ad partes remotiores etiam distribuantur, & magis agant. *Pillulæ ex ligno, salsa, & china.* Interdum etiã ante cibũ per horam vti poterit melle illo scillitico proposito. His omnibus diligens viuendi ratio est adhibenda: quare ab omni aeris importunitate caueat, præsertim vero ab aere calidiori & humidiori, & ob eãdem causam ab igne. Reliqua cum propositis respondeant: Ea enim breuitatis causa omitto.

In dyspnœa,

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM XCV.

HANC affectionem nihil aliud, quam δύσπνοιαν esse, quã Galenus seiunctam voluit ab asthmate, seu anhelatione, & ὀρθοπνοίᾳ satis apparet. *Dyspnœa ab Asthmate differt.* Nã asthmate affecti densũ spiritum habent, & simul thoracem distendunt, atq; inter respirandum quasi stertunt. In orthopnœa autem non nisi recta ceruice spiritus trahitur, & iacentes suffocantur. Vtraq; autem affectio, vt Celsus monet, acuta sæpe & periculosa est, sed quod in dyspnœa proprie dicta euenire non solet. De Empyemate autem miror vos cogitasse, cũm sciatis Græcos ἐμπυϊκοὺς ἢ ἐμπύους appellare, qui purulenta reiiciunt, & continua febre laborant. Est autem Galeno δύσπνοια densa respiratio citra sonum, anhelationem & febrem; (licet interdum febricula possit accedere) in qua propagines asperæ arteriæ, quæ in pulmones tendunt, afficiuntur: ita vt non tantum exsufflare possit, quantum velit. Colliguntur vero non modo in pulmone, verumetiam in reliquis partibus thoracis frigidi & crassi humores, qui sæpe flatuantur, & distensiones efficiunt, sæpe nonnihil putrescunt, & febriles accessiones parant. Communis autem curatio est, nisi tenuis catarrhus accedat, per ea, quæ crassitudinem & viscositatem humorum attenuant atq; incidunt. Itaque eligendus aer parum ad calidum & siccum vergens, ac humidior & frigidior vitandus. Cibo vtendum sim-

plicissimo & attenuante. Carnes modo non sint duræ, vel nimium pingues, conueniunt, maxime vero elixæ petroselino & fœniculo. Pisces vitandi. Item cruda omnia, lacticinia etiam, & in sartagine cocta oua cum butyro. Placentæ patum probantur. Vini potus, præsertim Bohemici, Morauici, vel Austriaci nō potest concedi, Vngarici multo minus. Ceteuisia autem crassos humores, nisi probe defecata sit, auget. Proinde rectissimum esset, si in quinque libris aquæ coqueretur ℥j. Zinziberis, ita vt vna libra absumeretur, adderenturq; folia saluiæ sex, & facchari vel mellis cochlearia tria, ita vt diligenter spuma detraheretur. Biberet autem, posteaquam biduum in loco frigido stetisset. Hic potus haud dubie conuenientissimus & medicinæ loco esset. Posset etiam parum radicis glycyrrhizæ addi. Somno vtatur moderato, caputq; sublime habeat, nocturnum aerem non admittat, in locis humidis nō dormiat, diurnum somnum vitet. Post somnum totum corpus, maxime brachia leote fricet. Pedes etiam abluat ex decocto betonicæ matutinis horis, & eos fortius fricet. Deambulationibus lentis ante cibum vtatur. Videat, vt aluus aperta sit. Vbi fuerit adstrictior matutinis horis tribus ante cibum, istum accipiat bolum exiguum.

Potus.

Bolus.

℞.Agaric.trochisc.℈ij.
Cum melle rosato & syr.conseru.
Zinziberis f.bol.
Vel tria cochlearia de isto oxymel.

Oxymel. compos.

℞.Herb.hyssopi.
Origan.
Marrubij.
Pulegij.
Veronic.
Scabiosæ.
Card.bened.an m.j.
Rad.ireos incis.℥j.
Agarici albiss.ʒ x.
Zinziberis ʒ ij.

Et decoquantur in q. s. aceti, affusa tertia parte aquæ, & addatur mellis purissimi. q. s. & coquatur ad oxymelitis spissitudinē. De hoc etiam sæpe, quoties cunque difficultas spirādi vrget, cochlear vnum paulatim sorbendo deglutiat. Clysteria vehementer in ista affectione commendantur, sed si ab iis abhorret, non vrgeo. Potiones autem solutiuas, cum nesciam, an in pharmacopolio ad manus sint, non præscribo. Cæterum ad leniendum malum plurimum proderit decoctum ex ficubus, fœnugræco, & hyssopo cum melle, si sæpe assumatur. Commendatur etiam ius galli decrepiti cum iis herbis, quę ad compositionem oxymelitis prius

Clyster.

Decoct. e ficubus.

descriptæ fuerunt: Item, orbiculi diaireos cum oleo anisi. Item, vsus aquæ destillatæ ex hedera, cum syrupo de hyssopo. Maxime vero drachma vna Trochiscorum de violis sine scammoneo, ita vt cum syrupo de hyssopo conformentur pillulæ, numero ix. Pro pectore etiam hoc vnguento vtatur:

Tabula diaireos.

Trochisci & violis.

Vnguentum pectorale.

℞.Mucillag.sem.althex.
lini an.℥ß.
Dialtheæ.
Adipis anatis.
Butyr.rec.an.℥ß. Misc.

His medicamentis si recte vsus fuerit æger, spero, auxiliante DEO absque aliis fore melius. Si quid autem deinceps à me fieri poterit, promptam & paratam gratificandi voluntatem V.H. experietur. Pragæ, Mense Aprili, Anno 1567.

In grauitate pectoris, & spirationis difficultate, ac metu phthiseos,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCVI.

EX illis, quæ modo relata sunt, intelligo colligi in pectore, vel etiam faucibus, materiam quandam viscidam, eamq; mane reiici cum tussi, ac deinceps ægrum nihil mali sentire. Redire autem grauitatem quādam pectoris & spirationis, tribus vel quatuor horis deinceps, quæ remittat sumpto cibo, lassitudinem tamen quandam in corpore esse, verum non perpetuam, & emaciari aliquo modo corpus, atque Phthisin præstantissimum virum vereri. Etsi autem de his omnibus satis superq; meam sententiam exposuerim, an imaginationem istam de Phthisi eximere sim conatus, tamen eum relabatur, iterum præstētissimum virum admoneo, ne me licet fortasse remedia nostra non prorsus malum depulerint, nugatoria scripsisse existimet. Cæterum materiam in pectore contineri, flatuari, & ventriculum etiam debiliorem esse, multosque vapores, propter epatis caliditatem, ad caput transmitti, & catarrhum, qui difficultatem spirationis auget, inde incrementum sumere, iam antea ostendimus. Itaque quod ad materiam in ipso pectore attinet, magnum præsidium in iis esse, quæ ad eductionem faciunt. Verum nisi catarrhus curetur impossibile quin ea redeat. De curatione autem perfecta catarrhi & morbi pectoris iam ante quid spei habebam, ostendi. Ferenda sunt nobis quædam à Domino imposita, quæ humanis consiliis vel auxiliis adimi nō possunt, nec malum malo temere curandum,

Quia

Quia vero exsiccationis catarrhi,& robo ratio-nis pectoris aliqua spes in vsu Guaiaci residet, velim corpus prius expurgari, deinceps decoctũ Guaiaci etiam experiri. Nam non expurgatis corporibus illius vsum noxium esse,cum humores prauos in vniuersum corporis habitum deducat, scimus. Materia autem,quæ purganda est, prius præparetur hoc modo: Sumat gallum veterem, ac deplumatum,& mundatum bene, exemptis visceribus,hyssopo, veronica, chamædri,& carduo benedicto impleat, atq; duodecim dactylos vel ficus addat, coquatur in olla ampla,ne aliam aquam,ante perfectam coctionem affundere necesse sit, factaque decoctione ius hoc seruetur in vase fictili, de quo bibat mane haustum ad mediam libram.Si aluum subduxerit (potest enim aliquid sacchari iniici) vbi ter fuerit sumptum, mittat sanguinem. Sin minus cum bis sumpserit, tertio addet vnciam vnã florum cassiæ,atque ita mota aluo, in sequenti die è vena axillari dextri brachii, vel media sanguinem mittat. Vno die post phlebotomiam quiescat, deinde rursus decoctum quinque diebus bibat. Expurgetur tandem corpus isto decocto.

Decoctum galli ad præparat. materia.

Decoctum purgans.

℞. Passul.℥ß.
Caricar.
Dactyl.an.num.vj.
Iuiub.
Sebesten.an.num.ix.
Herb.hyssop.
Veronic.
Camæd.
Scabiosæ.
Tussilag.an.m.ß.
Agaric.albiss.ʒ iij.
Fol.sene Alexand.℥j.

Fiat horum decoctio in q. s. seri lactis, & decoctum seruetur vsui pro tribus potionibus:℞.pro vna℥iiij.add.
Syr.rosat.solut.
Mannæ calabrin.an.℥j.
Aq.cinamo.parum, vel syrupi conseruationis zinziberis,misc.pro vno,& reliquis duobus.

Si forte continuare non posset, aut aluus nimium solueretur,vnum diem interponat: deinceps alterum syrupum bibat. Nam cum aluus interdum immodice fluat, cauendum ne vires deiiciantur. Vbi corpus expurgatum fuerit, decoctum Guaiaci hoc modo bibat: Primis quinque diebus bibat semel hoc decoctum:

Decoctum guaiaci.

℞.Limaturæ Guaiaci℥iiij.
Aq.puræ calefactæ,℔.iiij.

Stent in infusione per biduum, deinde coquantur ad consumptionem medietatis, Sumat matutinis horis calide vncias quinq; pro vno haustu, & ad sudorem se componat, nec referre arbitretur, etiamsi primis diebus non multum sudet. Si insignem aliquam caliditatem post assumptum potum istum senserit, bibat ante prandium decoctum radicum cichorii ex iusculo gallinaceo, Tribus autem horis,aut quatuor post assumptam potionem sudoriferam prandeat,& vno cibo contentus sit cum iusculo. videlicet pullo vel asso,vel elixo, & modestissime cœnet. Si statim secundum decoctum quoq; bibere in pastu posset, conueniens esset.Hoc ita paretur:

Decoctum secundum propter.

℞. Ligni primum cocti℥iiij.& adde recentis ligni℥ ij.

Affundantur ℔. xv aq. & coquantur ad librarum quinq; consumptionem. Hoc lignum tertio quoq; affusis decem libris aquæ ad quatuor librarum consumptionem coqui potest. Sicut de cocturæ præsente oratione is,qui hoc consilium adfert, admonitus est. Inchoat postremo passularum vncias duas bibat quantum volet, & omnem aerem, omnesq; animi grandiores perturbationes fugiat. Vbi priores quinq; dies abierint,accipiat.

Aliud.

Ligni guaiaci ℔.ß.
Herb.hyssopi.
Veronic.
Chamæd.an.m j.
Aq.lib.x.

Affundantur, vt prius est dictum, & coquantur ad medietatis consumtionem. De hoc decocto accipiat mane hora quinta vncias quinque, prandium sumat nona; bibat rursus hora quarta alias quinque vncias, & cœnet hora sexta:& sic per quinque dies continuetur. In prandio & cœna bibat secundum decoctum videlicet vt ligni ℔. ß. cocti abiectis herbis, addantur ℥ iij. recentis ligni,& affundantur ℔. xx. aquæ, decoquantur ad ℔. xv. Tandem rursus redeat quinque diebus ad simplex decoctum ligni absq; herbis,& si poterit adhuc alios quinq; dies addat. Salsa, acetosa, pinguia omnia vitet, ac simplicissimo cibo contentus sit, addo etiam paucissimo. Si aluus forte esset adstrictior,posset ex decocto maluæ ad ℔. j.olei communis ℥ iiij.sacchari℥j enema iniici circa horam tertiam pomeridianam. Cæterum in hac curatione,dum ea perficitur, non est, quod maiores vires exspectet, sed de ea hanc sententiam Ruffi, veteris ac præstantis Medici teneat: Illud nouisse conuenit,plerosque hoc morbo infestatos, quo tempore curabantur, nihil profecisse, sibi dimissos conualuisse. Propterea quia recte prius à Medicis tractati, postea vires aduer-

Clyster.

ſus morbū maiores acceperunt, cum antea remediis attriti forent. Quamobrem naturæ quies condonanda eſt, quam pluribus auxiliis affligi, quiete refici videmus & iam extenuatos morbos ſuperare. Viennæ, 29. April. Anno 1568.

In interpolata anhelitus difficultate, pro illuſtri quodam viro,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM XCVII.

CVM patiens hic ab interpolata anhelitus difficultate penitus liberari cupiat, atq; omnis præſeruationis vis in cauſarum ablatione poſita ſit, ante omnia, quæ ſint cauſæ, ob quas vitium id reuertitur, diligenter indagandum eſt. Cumq; ex relatis compertum ſit, anhelitus difficultatem deſinere, poſtquam materia, partim tenuis, partim craſſa, viſcida, & ſubflaua, per tuſſim reiecta eſt, minime dubitandum videtur, quin eiuſmodi affectus recurrat, quod pituita frigida, partim craſſa, partim tenuis in capite accumuletur, donec præ copia facultatem expulſiuam cerebri incitans, ab ea in pectus ac præſertim bronchas pulmonis præcipitetur, vbi vias ſpiritus occludens, tantiſper luctam illam, cum exeunte & ingrediente aere exercet, ſubindeq; anhelandi difficultatem inducit, donec tota conſumpta & eiecta meatus illos ac ſpiritus liberos & expeditos relinquat. Ad hunc autem humorem ſuſcipiendum, magnopere conferre inueteratam atq; inſignem ipſorum laxitatem & infirmitatem, & quæ ipſi antea contigerunt, diuerſorum affectuum genera ſatis docent. Malum autem huiuſmodi fit: tum quia pulmones recipiendæ à capite fluxioni maxime accommodati ac propenſi ſunt; tum quia cerebrum excrementorū ferax, promptè demittit ſuperuacaneos & copioſos in pectus ſuccos. Porro excrementa ea, cum ſint praua vitiatæ cerebri coctionis opera, eam vitiati ob frigidam atque humidam illius intemperiem, nec non ob varios, quos iuuenilis ætas committit in victu errores, omnino ſentio. Quod ſi itaque ab hac calamitate ex toto vindicari optat, neceſſe in primis eſt, victus errata, & præſertim importunas exercitationes & compotationes euitare. Mox ſuperfluos quoſcunq; humores, tam à pectore, quam ab vniuerſo corpore amouere. Poſtremo calefacere moderate cerebrum, ſimulq; & ipſum & pulmones exſiccare. Quanquam vero non admodum facile eſt, huiuſmodi intemperantias viſcerum penitus expugnare, quod ob vetuſtatem timendum ſit, ne iam habitus quodammodo euaſerit: attamen cum in ætate firma & valida, potiusq; proficiente, quam deficiente, ſperare omnia bona liceat, eoq; maxime, cum mihi compertum ſit, eam non fuiſſe adhibitam medicationem, quę potuerit, aut penitus malam hanc affectionem finire, aut ſaltem imminuere: Itaq; alacriter curationem, ſiue præſeruationis rationem aggrediendam, nec quicquam diffidendum conſulo. Et quoniam in omnibus defluxionibus curandis magnam habet poteſtatem victus ratio recta, ab hac mature inchoandū erit, vt ſcilicet ſemper inclementem aerem fugiat, capite humili, dum libere ſpirat, dormiat, ante cibum ſemper moderate exerceatur, à cibo & animo & corpore quieſcat, moderate ſemper edat atque potet, nec ſomno, niſi duabus tribusve horis à cœna ſeſe dedat, compotationes, vina generoſa, cruditates omnes tanquam peſtem fugiat, à cibo ſemper cotiandrum cum ſaccharo ſumat, quæ omnia copioſius à Medicis eius valetudini præfectis proponi poterunt. Præter victum, vt negotium chirurgicum breuiter expediamus, laudo ſaltem, vt cauterium vnum in ſiniſtro brachio excitetur, diuque apertum ſeruetur. Etenim quotidiana experientia exploratum eſt, anhelitus difficultate vexatos, ex huius modi remediorum vſu incredibilem vtilitatem percipere. Quod vero ad alia medicamenta pertinet, vbi deliberatum erit, curationem auſpicari, corpus vniuerſum in primis blande expurgabitur, lenita prius aluo, melle roſaceo ſolutiuo; mox præparatis humoribus, decocto pulmonariæ, Beton. Hyſſopi, cum ſyrupo de Beton. atq; oxymel. ſimplici: Tandem euacuatis Agatici diluto, & melle roſaceo ſolutiuo, vel Pill. de agarico confectis.

In defluxionibus nil melius optima dieta.

Cauterium in brachio ſiniſtro.

Lenitiua.

Digerentia.

Euacuantia.

Poſtquam autem hunc in modum corpus exinanitum fuerit, caput purgandum per medicamenta errhina, cuiuſmodi eſt ſuccus Betæ, cum aqua Betonicæ aut quippiam ſimile. Quo diligenter facto magnopere commendo, vt vel chynæ, ſi optima haberi poterit, vel ſalſæ decoctum, ad minus per triginta dies de more ſumat, ac ſimul placide ſudare nitatur. Quo tempore etiam magnopere iuuabit, ſi ſingulo mane, priusquam ſyrupum potet, pillulam ex ſemiſcrupulo ſulphuris viui commix aq. maluat. ac ſæpius læuigati, cum drachma vna optimi Terebinthi aſſumpſerit. Deniq; probo eam victus rationem tenuiſſimam, quæ adhiberi ſolet, ſed paulo mitiorem. Et quia formidandum eſt, ne etiam ſub hac diligenti cura, radices mali penitus euellantur, futu-

Errhina.

futura hyeme hottet, saltem singulo mense pillulas de Agarico deuorer, vtq; sæpe huiusmodi confectionis portionem ad nucis magnitudinem sumat:

Electuarium. ℞. Conseruæ violar.
Betonicæ an ℥ j.ß.
Pulu. Liquiritiæ ʒ j.ß.
Pulmonis vulpis ʒ ij.
Misc.

Quod si aduentante vere malum nondum finitum fuerit, tunc de vsu potus & stillicidiis aquarum thermalium diligenter & mature cogitandum erit.

In anhelandi difficultate, causata à pituita salsa, occupante bronchia pulmonis, in iuuene viginti duorum annorum,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM XCVIII.

CVM respiratio sit in numero illarum actionum, sine quibus homines hanc vitam traducere non possunt, iure optimo Nobiliss. iuuenis, cum multis abhinc annis anhelandi difficultatem persenserit, & modo persentiat, eam auferri desiderat, & petit. Multis quidem ab hinc annis hanc anhelitus difficultatem persentit: sed spacio annorum sex omnino ab ea immunis fuit. Post hoc iterum ea affectus est, deinde per annũ intermisit, cœpit postea singulo mense eum innadere, & modo affligit, non tantum singulo mense, sed etiam bis & ter in mensis spacio, vt sæpe sæpius suffocationis periculum immineat: Liberatur tamen per materiæ excretionem per sputum, quæ materia salsa sese gustui offert, vnde, vt huic iuueni obtemperemus, huius affectus causa inuestiganda est. Dubium non est, hanc anhelandi difficultatem inde ortum ducere, quia scilicet materia pituitosa salsa occupat & obstruit bronchia pulmonis. Vnde autem hęc materia generetur, est videndum, & postea, quomodo reddatur salsa.

Causa catarrhi salsi. Generatur hęc materia pituitosa in capite copiosa, adeo vt cum per naturalia & solita profluuia excerni non possit, paulatim ad tracheam arteriam descendit, & ab illa in pulmonis bronchia, vt illa maiori ex parte obstruat. Pulmones autem suscipiunt hanc materiam, ob suam debilitatem & laxitatem, & quia ex diuturna mora & fluxione habitum quasi contraxere. Generatur autem in capite, labefactata facultate alteratrice ipsius, ob intemperiem humidam: Nam in actiuis nullus apparet recessus à naturali statu, quę intemperies humida, cum indies aucta sit, ob prauam viuendi rationem, hinc factum est, vt malum non modo non cesserit, sed potius ad eam magnitudinem deuenerit, vt non tantũ singulo mense, sed sæpius in mense inuadat. Salsedinem autem pituita acquirit, quoniam ob iecoris caliditatem in generatione sanguinis generatur salsa quædam serosa humiditas, quæ ad caput assidue ascendens, est in causa, vt inter spuendum leuis illa salsedo appareat. *Causa salsedinis.* Descendens autem pituita, cum illa salsa serosa humiditate, & permixta ad bronchia illa pulmonis, ibique præter naturam detenta putrescit, & ob putredinem magnam illam salsedinem contrahit, quam exspuendo in paroxysmo persentit. Hæc mala cum ita se habeant, vt auferantur, necessarium est, caput humidum exsiccare, iecur quoquo modo refrigerare, pulmones debiles, laxos, qui quasi habitũ contraxere, ob continuam fluxionem exsiccare & corroborare, materiam, salsam pituitam diuertere, deriuare, & ex toto exstirpare. *Indicationes.* Quas indicationes explere, non est quidem impossibile, est tamen ad summum difficile. Nam adest vehementia, primum ratione dignitatis, nam læditur respiratio, quæ actio causa vitæ summe necessaria est. Læditur etiam caput secundum alteratricem, quod est membrum principalissimum. Secundo, si consideremus vehementiam, ratione propriæ essentiæ, materia generatur copiosa, putrescit, fit salsa, est viscida, crassa, intemperies capitis humida & pulmonum, quasi in habitum est mutata, vt his de causis summa sit vehemẽtia penes essentiam, tum morbi, tum etiam causæ, id est, materiæ pituitosæ. Summa, quin etiam vehementia est, ratione facultatis corpus regentis; nam dum adest accessio, æger videtur veluti suffocari, vt vires difficilime tolerent. Cæterum ratione virtutis nulla adest vehementia: Nam æger est iuuenis & robustus, vt omnia remedia, etiam fortissima tolerare possit, vt hac ratione sperare libeat, si non integrum sanitatis statum, saltem meliorem eum acquisiturum. Ad curationem ergo accedentes, laudamus vt sanguis euacuetur, primum secta vena iecoraria cubiti dextri, deinde hirudinibus applicatis, si cas innatas habet. *Vena sectio.* *Hirudines.* Excitentur deinde duo cauteria, alterum in brachio, ratione capitis, dextro: Reliquum vero in crure similiter dextro, ratione iecoris, habita tamen prius de toto prouidentia. *Cauteria.* Vnde in primis leniatur aluus, cum melle rosa. solut. & cum Electuario lenitiuo, vel cum melle violat. sol. vna cum Manna. *Lenientia.* Præparentur humores cum decocto ex melissa, ex furfur. hyssop. & cichor. *Præparantia.* Purgentur dein- *Purgantia.*

de cum medicamento, cuius basis sit potissimum Agaricus. Purgato vniuerso, expurgetur etiam caput per nares: *Errhina.* Verbi gratia; cum decocto Betæ, Veratro nigro, & similibus. His omnibus expeditis probatur, vt assumat Salsæ & Chinæ decoctum per plures dies: alterutrum cum Cichoraceis, in quo assumendo alternis saltem diebus, ante syrupum decocti capiat pillulam vnam, ex terebinthina Cypria, cum aliquo puluere exsiccante reformatam. Post huius decocti exhibitionem, quia iecur erit excalefactum, temporibus calidioribus per plures dies vtatur sero lactis caprilli. Post cuius seri assumptionem assumere debet aquas Lucenses, *Therma Lucensis.* per sex vel octo dies. Neque est timenda suffocatio, ex eo, quod ob repletionem ventriculi cum hac aqua cōprimatur Diaphragma, quia moderata quantitate est capienda. Stillicidium præterea non improbatur, vt caput exsiccetur. Hoc autem parari debet ex aquis in actiuis temperatis, vt sunt Laterenses. Extrinsecus laudamus, vt iecur refrigeretur, Epithemate ex succo Cichoreæ cū pauco aceti ad maiorem penetrationem. *Epithema epaticum.* Tandem suademus, vt post horum omnium vsum per plures dies vtatur lambitiuo parato ex saccharo Betonisato, vt ita dicam, cui addantur pulueres exsiccantes, vt quinque folium, & similia. *Lambitiuum.*

His omnibus est iniungenda diligens viuendi ratio, quæ propositis correspondere debet. Vnicum tantum aduertendum, vt pro potu vtatur vino multa aqua diluto.

In anhelitus difficultate, pulsu frequentissimo, & inæquali,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM XCIX.

CVm ad vitam sustinendam summe necessaria sit respiratio per os, & inspiratio etiam arteriarum, vt calor cordis & arteriarum euentetur, & fuligines expellantur, mirum non est, si Illustriss. & Reuerendus vir, in præsentia persentiens, secundum hanc actionem non mediocrem noxam eam vinci ac superari à nobis petit. Vnde huius actionis læsæ causa omni diligentia est inquirenda, vt ea inuenta, noxa hæc adeo intensa auferri possit. Non est existimandum, causam esse huius affectionis, materiam pituitosam, viscidam, & crassam, quæ descendendo à capite obstruet vias inspirationis, cum nullum vnquam apparuerit sputum, tussis non adsit, nec etiam stertor. Quod si materia descenderet, necesse esset, vt in somno saltem stertceret. Relinquitur ergo, vt vera & germana causa sit, tuberculum crudum aliquod, occupans carnē seu substantiam pulmonis. *Causa difficultatis anhelitus.* Primum cum paruum esset leues arterias, eas comprimendo, obstruxit. Vnde fuit in causa illius pulsus frequentis & inæqualis; Quoniam hæ arteriæ habent consensum & communicantiam cum arteriis totius corporis. Et cum deinde paulatim auctum sit tuberculum illud crudum, obstruxit etiam comprimendo asperas arterias, seu bronchia ipsius pulmonis, vnde fuit in causa, vt anhelitus difficultas oriretur. Cum autem calor cordis, ob hanc anhelitus difficultatem euentari, vt par erat, non potuerit, hinc factum est, vt læuis quædam febricula sit superaddita. Genitum autem est hoc tuberculum crudum, quoniam diebus elapsis cauterium, quod habebat in brachio, occalluit: *Tuberculi crudum in pulmonibus vnde natū.* Vnde materia, quæ euacuabatur per illud profluuiū, deuoluta est ad pulmones, ibi concreuit, & partem in tumorem duxit. Potuit etiam hæc materia habuisse originem ab errore externo, & mala viuendi ratione. Quibus ita constitutis, vt mala hæc auferantur, necesse est, materiam crassam, *Indicationes.* facientem tumorem attenuare, calefacere, digerere, & per insensibiles meatus euacuare, pulmones corroborare, virtutem totius seruare, de toto habita prouidentia. Quibus scopis satisfacere, meo iudicio est impossibile.

Adest enim vehementia ratione dignitatis, pars præcipua afficitur, pulmones scilicet, sine quibus animal viuere non potest. Adest præterea vehemētia, ratione proprię essentiæ, quia materia tumoris est crassa, dura, viscida, frigida, & ratione partis etiam copiosa. Ratione vero facultatis corpus regenris, nulla fere est tolerantia, vnde etiam hac de causa est summa vehementia, quæ etiam adest ratione virtutis, & in quāto, & in quali. Est enim in senili ætate constitutus, cum 63. annum agat.

Cum vero non oporteat miseros ægrotantes derelinquere, ad præsidia veniendum. De chirurgicis nihil dicendum, cum diebus elapsis per hæmorrhoidas missus sit sanguis. *Chirurgia.* De fonticulis nihil, nullum enim inde iuuamentum. Quod si melius haberet, & ab hoc malo liberaretur, præseruationis gratia duo fonticuli mihi probarentur, alter in brachio, alter in crure. De pharmacis nihil dicendum, *Pharmacia.* cum ei lenita sit aluus melle rosar. solut. & Manna. Et Elect. lenit. Præparati humores Beton. Meliss. Farfar. Borrag. viridi, cichor. & similibus. Euacuari Agar. Rhabarb. & similibus. Quod si non videretur bene euacuatum totum, iterum per tres dies assumat iura alterata, & purgans.

gans. Pro alterantibus probatur decoctum Salsæ cum chіna, & modica portione Sassafras, assumptum per plures dies. Item, Decoctum herbæ illius mire laudate à Dioscoride pro tollenda anhelitus difficultate, quæ est Botrys, cum Melisſ. Beton. hyssop. pulu. ad Altheæ, Farfar. viridi, & similibus. Ante syrup. sumat pillulas ex pulu. Salsæ, Chinæ, Sassafras, & herbarum prædictarum. Probatur etiam vsus Terebinthinæ Cypriæ. Præterea probatur, & est præstantissimum remedium, nam discutit, incidit, digerit, calefacit puluis sulphuris, qui cum nimium calidus videatur, corrigi potest, cum Ammoniaco, & possunt ex his formari pillulæ, & quamprimum ante decoctum exhiberi: Nec nos deterreat qualitas sulphuris, etsi sit calidũ in tertio, vel etiam in principio quarti; Et febris adsit, quoniam hæc est leuissima, & sulphur corrigitur cum Ammoniaco. Victus ratio propositis correspondeat: à vino abstineat. Et hæc, &c.

Botrys.

Flores sulphuris correcti cum ammoniaco.

Ephialtes in somno, cum dolore capitis periodico, & debili pedum calore, pro quodam Generoso Domino,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM C.

Etsi magna atque accurata diligentia omnia sunt perscripta, quæ ad cognitionem morbi pertinere videntur; tamen non exiguam difficultatem habet, vt hoc statuamus, sitne morbus per essentiam, vt loquimur, an vero per consensum: Et si per consensum, quæ pars vel humorem, vel vaporem transmittat. Diuturnitas mali haud dubie cerebri temperiem aliquo modo affectam esse arguit; sed cum omnes actiones cerebri, vel præcipuas saltem sanas esse constet, & morbus periodos suas habeat; consentaneum vel transmitti eo humores, vel cum vaporibus cerebrum, eo tempore, quo somno se dat, repleatur, ibidem colligi. Accidentia autem & excuntia pituitosum humorem demonstrant. Nam etsi ἐφιάλτης, vt symptomata indicant, non videatur tam cerebri passio esse, quam thoracis, in quo inchoata coctione à fumis septũ transuersum, & pulmones ita opprimuntur, vt spiratio impediatur, tamen non dubium est, quin cerebro vapores, qui imaginationẽ in prioribus ventriculis cerebri lædant, communicentur. Vnde etiam hanc affectionem, si sæpius recurrat, & diutius perseueret, Medici Epilepsiam, vel Melancholiam, quæ proprie cerebri passiones sunt, consequi statuunt. Vapores autem crassi non solum à pituita, sed sanguine etiam multo, & crasso ascendunt. Summa igitur curationis consistit in eo, vt cruditates & multitudo sanguinis crassi auferantur, & materia vel à capite auertatur, vel ne dolorem vel affectionem illam inferat, alteretur. Crudorum humorum prouentus non alia ratione rectius, quam recta victus ratione, somni, exercitiorum, atque venereorum temperantia, & vacuatione excrementorum prohibetur. De his autem præcepta dare, cum libri de his sint in manibus, non debeo. Illud monendum est, absq; harum obseruatione diligenti parum à medicamentis adiumenti naturæ esse sperandum. Cæterum cum in accuratissima etiam, diligentissimaq; diæta, colluuies crudorum humorum, præsertim in vita otiosa, non possit caueri, necesse erit, vt interdum medicamentis, quæ humores, vbi aluus adstrictior fuerit, remoueant, & calorem naturalem adiuuent, vtatur. Ad remouendos humores nihil meo iudicio conuenientius, quam si sæpe vtatur aloë hoc modo præparata:

Ephialtes an per essentiam.

Ephialtes cuius partis passio.

Curatio.

Diæta.

Aloes imbuatur decies succo Ros. & toties exsiccetur rursum: postremo vnciis tribus aloës, inspergatur Myrrhæ, Mastich. an. ʒ j. pulu. cinamomi parũ, & fiat Massa. De qua ex ʒ j. form. pill. ix. sumat tres ante cœnam, ter iterando in qualibet septimana.

Aloes vti.

Verum, vbi nimium incalescit cœlum, vt sub ortum canis isto medicamento abstinere poterit. Non solum autem humores pituitosos absque vlla molestia educet; sed, vt confido, hæmorrhoides patefaciet, quorum fluxus ad repurgandum crassum & fœculentum sanguinem, à quo periodicus dolor ille capitis & Ephialtes oriuntur. Postea vtatur sequenti syrupo:

Hæmorrhoides.

℞. Succi Melissę cum saccharo ad spissitudinem debitam cocti ℥ viij.
Cui addatur extracti galangæ & calami aromatici, an. ℈ ß.
Spec. aromat. ros. fideliter dispensat. diamoschi dulcis, an. ʒ ß.
Misce.

Syrupus.

Accipiat matutinis horis cochleare parnum, & hora decubitus quoque parum; vel certe solum Melissæ succum, vt dixi, præparatum. Cubitum non eat, nisi tribus horis post cœnam parcam. A cœna serias cogitationes non suscipiat, nec quicquam quod coctionem turbare, vel ventriculum, atque caput molestia afficere, atq; debilitare possit, faciat. In hyeme vtile erit quinque horis ante cibum assumere ad magnitudinem fabæ Theriacam veram, vel Mithridaticam antidotum, recte compositam, matutine se-

Succus Melissæ.

Theriaca.

Mithridatium.

mel in mense; sicut in æstate, & magnis calotibus, conseruam rosac. cum specicbus aromatici rosati, descriptionis integræ, nisi forte odor min⁹ est gratus. Atq; hęc ad profligandas capitis affectiones, & præcordiorum satis puto, certe tuta esse scio, nisi malum, quod diuturnitate vires sumpsit, & artē atque diligentiam superauerit, mitescet tamen, vt spero, ne deterius aliquid consequatur, nisi me omnia fallunt.

Pedum refrigeratio, & calefactio.

Qood ad pedum affectionem attinet, refrigerationem illam in hybernis frigoribus & excalefactionem in æstiuis caloribus ad aliam causam, quam reciprocationem caloris naturalis male affecti, referre nequeo, isto iudicio, quod solo motu calor in membra tedeat. Quid igitur consilii dem, non reperio aliud, quam vt innatus calor ad partes istas reducatur, & corroboretur. Duo autem auxilia in mentem nunc veniunt, matutinæ frictiones, cum oleo amygdalino, in quo mastix atq; calamus aromaticus in hyeme, in æstate vero cum mastiche rosæ coquantur, & conueniens thermarum, in quibus cum calefactione vis astrictionis sit, vsus. Hæc igitur adhiberi poterunt. De frictionibus non necesse est plura verba facere. Thermarum autem vsum salubrem absque corporis euacuatione, non censere Medicos, tibi notum est. Ac pedes tantū velim, te vel dolio, vel fonti thermarum imponere; nec totum corpus perpetuo lauare. Devm autem precor, vt ista omnia, quæ ex animo consului, benigne fortunet, & te conseruet.

Frictiones.

Thermæ.

In dorsi grauitate, è commotione, & casu cum Renum calculo, pro generoso quodam Comite,

D. Ioh. Cratonis
Consilivm CI.

Gravitatem eam, quam Generosus & Illustris Comes in dorso percipit, multas causas externas habere mihi est indicatum, videlicet, equitationes concitatiores, vehementes in venationibus casus, & contusiones: accedere etiam calculum renum, qui absq; doloris sensu secedat.

Cæterum cum motus quasi impediatur, & Illustris Comes vereatur, ne grauiora cōsequantur, à me consilium petit. Illud autem consideratis circumstātiis omnibus, tale esse reperio, vt affluxum materiæ in musculum prohibeamus & auertamos, & quod item influxit, roboratis partibus illis dimoueamus. Ad hoc quidem rectissima victus ratio requiritur, qua nō obseruata, superuacaneū etiam maxime conueuientia medicamenta præscribere. Cum autem Generoso Domino Comiti præsto sit Medicus, superuacaneum est, vel de victus ratione, vel de medicamentis purgantibus monere. Vt tamen diligēs victus habeatur ratio, & corpus prius expurgetur, quam localia medicamenta applicentur, necessarium. Vacuationem autē humorum, præparationem præcedere debere, omnes periti Medici sciunt; Proinde Illustris Dominus Comes sumet primo hos syrupos, qui etiam ad comminuendam materiam in renibus faciunt:

Syrupus.

℞. Scolopendriæ.
Betonicæ an. m. j.
Decoquantur in q. s. aquæ puræ,
Decocti ℥ iiij.
addatur
Syr. de succo betonicæ ℥ j. ß.

Si pro vno syrupo & pro reliquis, donec Medici iudicio materia præparata videatur, & coctam purgare licear.

Vacuans autem medicamentum, etsi rectissime posset præsens Medicus præscribere: tamen de illo quoque meam exponam sententiam:

Potio purgans.

℞. Passularum ʒ vj.
Betonicæ.
Scolopendriæ.
Veronicæ an. m. j.
Flor. violar. m. ß.
Agarici albissimi ʒ j.
Rhabarb. electiss. ʒ j.
Myrobalano. Citrin. ʒ v.

Fiat horum decoctio in q. s. lege artis, & fortiter exprimantur.

℞. Expressionis ℥ iiij.
Syr. rosat. solut.
Mannæ Calabrinæ an. ℥ j. Misc.

Si vna vice non satis fuerit purgatus, repetatur pręscriptum medicamentum, aut dentur Catapotia aggregatiua & aurea, singulorum ʒ ß. si Medicus dosin augendam putabit, arbitrium suum sequatur. Vacuato corpore vellē vino imponeret radices ononidis & eringii, atque de isto vino biberet. Mane autem in iusculo cereuisiario cum butyro facto bibat, vnciam mediam vnguenti (viridis) potabilis, & se in lecto contineat per horas duas, ac si potest, sudet. Hoc singulis septimanis per mensem bis faciat. Noctu, cum cubitum ire volet, tergum isto vnguēto vngatur.

℞. Ol. rosacei.
Lilior. albor. an. ℥ j.
Pingued. gallinæ ℥ ß.
Misce.

Regionem autem renum sequēti vnguēto inungi curet:

Vnguentū ad renes.

℞. Ol. amygdal. amarar ℥ ß.

Vnguen-

Vnguenti rosat. Mes. ʒj.
Amygdal. amar. contusar. nu. vj.
Misc. fiat vnguentum pro renibus.

Quod si dolores prorsus factis istis per mensem non remouerentur, sequens vnguentum vniuerso dorso mane adhibeat, & calide se fricari curet:

Vnguentum pro vniuerso dorso.

℞. Saponis Veneti, in aqua rosacea dissoluti. ℥ ij.
Dialtheæ ℥j. Misc.

Sudor.

Det autem sua generosa Clementia operam, vt in lecto sæpe suder, & ad hoc decocto herbæ, quam vulgo Sybillenkraut vocant, & veronica in vino Rhenano atque aqua vtatur. Hæc si cum diligenti victus ratione adhibita fuerint, non dubito, quin Generosissimus Comes experturus sit me recta & vtilia suasisse.

In palpitatione cordis, pro quodam Theologo,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIVM CII.

CVM E. T. ex curis, quæ præcesserunt, & laboribus, accrescente etiam senio, non solum magnam debilitatem, sed palpitationem quoque cordis sentiat, necesse est vt & cordi languido mature subsidium aliquod feratur, & causæ fouentes illud malum remoueantur, non neglectis interim iis affectibus, de quibus frequenter E. T. conqueri solet. Scripsi igitur ad cordis roborationem conditum A. sapidum & efficax, de quo E. T. mane post horam septimam ante concionem quantitatem iuglandis assumere potest, vt concionanri vires suppeditet, præsertim per has ferias, vbi quasi continuationem quandam concionum fieri oportet. Potest id E. T. etiam aliis temporibus vsurpare, quandocunque cordis aliqua notabilis debilitas percipietur. Si vero ex flatibus in pericardio collectis palpitatio exoriretur, tum cordi imponendus esset sacculus cordialis B. vt flatus, & tenebrosi spiritus discuterentur, cordique firmitudo, quies & serenitas conciliaretur. Debet autem sacculus nonnihil calefactus imponi, & irrotatus aqua buglossæ & pauxillo vini. Ad ventriculum corroborandum (qui multum gignit pituitæ & flatuum) potest E. T. vti puluere stomachali crasso, qui in pharmacopolio iam habetur, & de eo interdum mane sumere quantum tribus aut quatuor digitis comprehendi potest, vna atque altera hora ante prandium. Confortaret ille ventriculum, exiccaret superfluam humiditatem, dissiparet crassos flatus, & promoueret concoctionem, quæ omnia facto opus esse E. T. ipsamet agnoscet. Quod si vlterior aliqua ventriculi flatulenti tarde & male coquentis, & circa vesperam cruditatem suam prodentis, correctio necessaria videretur, foueri interdum hora vna aut altera ante prandium, vel etiam ante cœnam posset ventriculus sacculo stomachali D. qui calefaciendus super latere murario, vel tegula irrorata vino, sicq; calefactus imponendus est ventriculo, vt iuuetur concoctio, emendetur cruditas, & disiiciãtur flatus, qui fouent palpitationem cordis. Sed cum cibi sumendi tempus est, deponendus est sacculus. Ad reliquas autem vires corporis, præsertim capitis cordis ventriculi & epatis, conferent rotulæ D. quæ egregie confortant vires attritas. Mane hora 7. quatuor edi possunt. quia vero E. T. epar habet natura calidum quodque interdum contemperatione aliqua indiget, neque ea refrigeratio epatis sine ventriculi incommodo institui posse videtur, suadeo vt E. T. vtriq; membro, etsi dissimiliter affecta sint, sic consulat, vt saccharo rosato aliquot grana piperis per medium incisi indat & simul deglutiat. Ita & piper calefaciet ventticulũ frigidum nec vltra progredietur, & sacchari rosacei frigiditatem inhibebit, saccharum vero rosaceum postea epar contemperabit. Ad inhibendas euaporationes in caput poterit E. T. Diacitonii cum aromatibus incisis vesperi post cœnam semel atque iterum frustulum vsurpare, & experiri eius effectum Aliis certe bene contulit, & confert. Cæterum hæc remedia omnia suum quidem faciunt officium, sed tamen ita, vt subinde auferatur cruda & noxia phlegmatica materia, vel purgatione, vel vomitu. Nam præsente ea impeditur actionis efficacia. Hæc vt E. T. voluntati morem gererem scribere nõ omisi, paratus addere, si quid restare videbitur. E. T. optime, valere opto. Datæ Francofurti 3. Martii, anno 1577.

Pro cordis vacillando. *Palpitatio si à flatibus.* *Pro stomacho sacculus.* *Vires corroborans.* *Epatis calidivat.* *Grana piperis.* *Contra euaporationes.*

Conditum ad palpitationem cordis.

℞. Chebulor. condit. ʒ vj.
Zinzib. condit.
Cortic. citri condit. an. ℥j. ß.
Arantior. condit
Rad. cichor. condir.
Pyror. muscatell. condit. an. ʒ iij.
Nucis Indicæ condit ʒ ij.
Confer. borrag.
anthos,
melissæ an. ʒ iij.
Cinamom. incis. ʒ ß.
Macis incis. ℈ß.
Extract. Melissæ,
Galang. pæoniæ an. g. ij.
Gelatin. citonior. ʒ vj.

Conditis crasso modo incisis, f. conditum.A.

Sacculus cordialis ad palpitationem à flatibus.

℞.Fol.Melissæ,m.j.
Basilicon.
Card.bened.an.m.ß.
Santal.citrin.ʒ ij.
Cortic.citri.
Arantior.an.ʒj.ß.
Fol.lauri ʒj.
Cinamom.
Galang.
Nucis conditæ,
Macis an.℈j.
Lig.aloës ℈ß.
Sem.citri,
Meliss.an.ʒß.
Fl.borrag.
buglosſ.
anthos,
melissæ an.p.j.
rosar.p.ß.

Ex his crassiuscule contusis, f. sacculus cordialis interceptus serico.B.

Sacculus stomachalis.

℞.Herb.menthæ crispæ,
calamint.
origani,
Herb.betonic.
absinth.an.m.j.
maioran.
rosar.rub.an.m.ß.
chamomill.odorat.p.j.
Rad.calam.aromat.ʒ iij.
Nucis condit.nu.j.
Baccar.lauri ʒj.ß.
Sem.anis.ʒ ij.ß.
carui,
cymin.an.ʒj.

Ex conquass.f. sacculus stomachalis cancellatim intersutus.C.

Rotula vires corroborantes.

℞.Extract.aromat.rosat.℈ß.
galang.
zedoar.
pæoniæ an.g̃.ij.
Margarit.præpar.
Corall.rub.præpar.an.℈ß.
Conser.rosar.ʒ ij.
Sacchar.albiss.℥iij.dissol.in aq.meliss.& rosar.an.q.s.affusis:
Ol.cinamom.
macis an.gutt.j.
f.confectio in rotulis.D.

In cordis palpitatione, pro quodam Comite.

D. THOMÆ ERASTI

CONSILIVM CIII.

MINVS difficile est mihi scribere ad te generose & illustriss. domine Comes, de palpitatione cordis, qui propter eruditionem intelligis, quæ Latine scribuntur. Vix enim Germanice exprimi possunt, quæ de hac re dicenda sunt, si rei substantia, naturaq; sit exponenda. Intellexi tuam Amplitud.palpitatione seu pulsione cordis affici, quæ longe differt ab eius tremore, licet aliqui vtrumq; affectum inscite confundant.

Aliud palpitatio, aliud tremor cordis.

Est enim palpitatio hæc motus virtutis expultricis cordis, quæ molestiam inferentia expellere contendit. Hinc pulsus fiunt maiores solito, & veluti salire cor videtur, sicut vehementer iratis accidit. Quocirca non ab imbecillitate cordis palpitatio nascitur, vt quidam male iudicauit, sed à facultate valida, nocentia pellere conantis. Summa igitur causa huius mali, res cor grauans, vel qualitate, vel quantitate: plerunque à spiritu flatulento pronasci hoc symptoma, quoties nimirum à substantia halituosa cor inflatur & distenditur, multa probant. Nam & repentina inuasio, & cita solutio, dolor etiam subito accedens & desinens, oculorum obtenebratio, auriū sibilus, partis alicuius motus tremulus id satis declarant. Quibus addi etiam hoc potest, quod fere illis accidit frequentius, qui flatuum sunt pleni, quales sunt virgines, quæ non recte purgantur, grauidæ, icterici, splenetici, melancholici, cachectici. Omnes hi propter vitiosos humores, fuliginosos vapores facile aceruant, qui in arteriis cordi vicinis, aut in ipsis cordis sinubus inclusi, virtutem expultricem incitant, vt motum talem edat. Consentit curatio, quæ vacuatione aut discussione flatus perficitur. Hinc est quod magnæ inspirationes malum hoc breuius & lenius reddant, præsertim si quis corpore retrorsum reflexo sic inspiret. Idem efficit symptoma pericardium flatu vel aqua refertum. Nuper in N. corde, qui hoc morbo frequenter corripi solitus erat, veluti lapillus quidam niger repertus fuit. Similia in aliorum quoq; corporibus dissectis reperta sunt, quanquam hi nō tam palpitatione quam tremore (qui à palpitatione alia est affectio, & imbecillitatis soboles existit) laborasse videantur. Illam certe palpitationē, quæ sanis alioqui subito accidit, in flatum distendentē, cordiq; molestiam adferentem omnino referre cogimur, à quacunq; causa is suscitetur. Quod cum dicimus, non illud inficiamur, materiā flatuum non contineri in corpore (quomodo autem suscitantur, si nihil adesset, ex quo procreari solent ac possunt?) Ideo autē non est perpetuum hoc symptoma, quia flatus continuo non tot generantur, quot cor lædere possunt, aut quia non semper à corde continentur, sed ex vicina ei parte aliqua in ipsum

Palpitatio est cordis validi.

Causa.

Palpitationi qui obnoxii.

Palpitatio à pericardio flatu & aqua pleno. Lapillus niger in corde inuentus.

ipsum irruunt. Solent etiam quiescentes non sentiri, moti autem magis offendere. Ex quibus iam intelligitur, quod fere post motum concitatiorem, aut animi perturbationem vehementiorem, à quibus sanguis & humores agitantur, inuadere solet. Ergo cum T. Ampl. præter palpitationem nihil percipiat mali, sed omnino rectè valeat, necessarium est, vt spiritus flatulentus autor sit mali præsertim cum fere à motu, & animi perturbatione repente ingrauat.

Alia causa palpitationis.

Alterum videtur porro in causa esse collectionis huius flatus, nempe sanguis crassus ac lentus circa cor, aut in ipso etiam corde contentus, aut lienis morbida aliqua dispositione. Et hanc potius, quam illam in causa esse non sine ratione aliqua mihi persuasi. Verum quia curandi ratio eadem futura est, vtra putetur mihi occasio esse, nulla est causa, cur in hac re disquirenda plus operæ ponamus.

Curatio palpitationis.

Scopus curationis hic est, vt spiritus halituosi generationem impediamus, & corde arceamus. Illud fiet si materiam ex qua nascitur, subtraxerimus; Hoc fiet si cordi roborantia admouerimus. Tolletur materia rectâ victus ratione, & vacuantibus atque extenuantibus, de quibus ordine dicam.

Victus.

In victus ratione hoc potissimum spectari debet, vt cibus ac potus sint quam simplicissimi, & motus, quantum fieri potest, fugiatur. Deinde vt lenti, crassi, & incoctiles cibi vitentur, quales sunt acres, salsi, amari & acidi. Maxime obsunt flatus generantes, ex quo genere sunt rapæ, legumina, castaneæ, fructus crudi fere omnes. Prosunt autem contrarii flatus discutientes, vt sunt semina anisorum, fœniculi, cumini pratensis, saccharo incrustata. Cauenda quoque est satietas in cibo & crapula, post cibum prodest motus concitatior, sed vehementer nocet.

Venus noxia.

Nocet etiam venus immoderata, nec est ea quicquam pestilentius, præsertim si ventre pleno exerceatur. Moderata post coctionem non est damnabilis. Fugiendus etiam est nimius aromatum, & sinapi vsus (cibos mediocriter aromatibus conditos esse decet & prodest) item casei, lentorum ac difficilium concoctu ciborum vsurpatio. Nec generosiora vina sunt laudabilia, licet T. Amp. non laboret hoc malo propter calorem, aut feruorem sanguinis ac humorum. In vestitu etiam summe cauendum, ne nimis arctæ sint vestes circa thoracem, iugulum, collum, alas & inguina, ne vasa iis in locis comprimantur.

Palpitatio ab arctiore ligatura pedum.

Fuere qui propter arctiorem ligaturam pedum supra genua, & compressionem femorum correpti palpitatione fuerint. Eam ob rem (atq; alias etiā causas) semper damnaui modum ligādi caligas, qui à paucis annis iā inualuit, obtinuit, & nunc etiam obtinet. Ad vacuantia quo attinet, maxime expediet, (nisi quid aliud contrarium iubeat) singulis annis in Aprilis & Maii principio venam aperire iecorariam cubiti, vel dextri, vel sinistri, pro Medici præsentis consilio.

Vinum absinthites.

Deinde conduceret maxime vinum absinthites potus loco pararum. Tēpore vindemiæ paulo aliter pro roro anno parari poterit, quo pacto paratum, gratius etiam fit, ac suauius.

Vinum medicatum.

Sumatur vasculum continens 3. vel 4. mensuras, interātur herbæ & radices infra notatæ, repleatur vas vino veteri bono, obturetur diligentissime, ne vspiam transpiret, ac per dies 5. vel 6. quiescat. Deinde bibi poterit hoc modo: Si A.T. solet ientare, potest eo tempore poculū huius vini bibere, si nihil edere solet ante prandiū, initio prandii tantundem bibat, quomodo alii omnes initio prandii solēt absinthite bibere. Sed quia non solum destruit, fractu liberat viscera, noxiosq; humores ventriculi runicis adhærentes abstergit: verumetiam eosdem extra corpus per aluum educit, blāde tamen, non debet quotidie bibi, sed vel alternis diebus, vel tertio, vel quarto quoqi die rantum, prout magis minusq; purgabit. Quanquam potest eius tam pauca quantitas sumi, vt naturales sedes duntaxat copiosiores efficiat, quo casu nihil vetat eo quotidie vti, vasculum non debet rursus impleri, cum depromptum aliquid est, sed totum ebibi debet, ac deinde nouum ex noua materia parari. His modis flatus generatio prohibebitur, subtracta materia, ex qua genarari potest ac solet.

Roborantia cor.

Quæ cor roborant, & ne tales halitus prompte recipiat, efficiunt partim quæ sumuntur, partim quæ admouentur. Ex primo genere maxime conferunt radix buglossæ saccharo condita, idemq; cichorii eodem modo seruata: cortex item citri conditus, & inprimis caro nucum myristicarum in India conditarum (eingemachte Indianische Muschatnuß) æquant magnitudinem oui aut pyri mediocris. Æstate iuuant oxysaccharum, syrupus ex succo citri & limonum, quomodocumq; sumantur. Debent autem mane sumi supra dicta, trib. aut quatuor ante pastum horis. Syrupi etiam post prādium & in prandio ac cœna vtiliter vsurpantur. Dixi supra semina anisi, fœniculi saccharo tecta flatus discutere, quæ ipsa quoq; & mane & in fine pastus accipi poterunt. Hisce remediis si A.T. vtetur, ab hoc malo, quod quidem per se in iuuene periculosum non est, sed tractu temporis in summum discrimen adducere potest, cito ac facile liberabitur.

Pro vino factitio.

Species pro vino factitio.

℞. Absinthii.

Card.benedict.an.m.j.
Rorismarin.
Maioran.
Ling.ceruinæ.an.m j.ß.
Rad.polypod.rec.℥ iij.
Fol. senæ oriental.℥ij.
Rad.mœchoac.℥jß.
Turpeth.℥j.
Caryophyll.
Macis,an.ʒ iij.
Misc.detur in charta.

Sacculus cordialis.

℞.Spec.aromatic.rosat.
Diambræ an.ʒ ij.
macis,
caryophyll.
folii an.ʒj.
Flor.bugloss.
citri vel limonum vel arantior.
lauendulæ,
spicæ an.ʒ iiij.
Misc. f. pulu. crassiusculus, & sacculo ex rubro serico insuatur pro corde.

In cordis palpitatione, pro quodam Magnifico Domino.

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CIV.

DE hac affectione meam sententiam antea copiose exposui. Semper autem animaduerti, non alio tempore S. M. ea laborare, quam cum cruditatibus & flatibus abundat. Oriri vero illam à flatibus, quibus cor obsidetur, illius natura & curatio demõstrant. Nam vt in reliquis cauitatibus, dum flatibus complentur, eosque natura expellere conatur, palpitationem videmus, ita & cor si à vaporib. crassis obsessum fuerit, tremulo quodam motu afficitur, & tamquam ingressum hostem formidare aut expellere cupiens, modo dilatatur, modo contrahitur interdum spiritus quasi intercipitur. Deinde quod S.M. adiuuatur inunctione olei ex aqua stillatitia Lauendulæ collecti, cumque id sit calidum, frigidam esse morbi causam ostendit. Itaque cum S. M. ex illis, qui authoritatem Galeni de vitæ spacio afferre non dubitarunt, intellexerit, quo in discrimine propter hanc affectionem insequentibus annis versetur, vt vitet cruditates, & omnia vaporosa erudaque à mensa dimoueat, inprimis vero varietatem ciborum, cancerorum esum, post quorum frequentiorem vsum aliquoties S. M. laborasse memini, vitet. Nam si (quod propitius Deus auertat) syncope, hoc est, præceps virium lapsus accederet, nullus medicinæ, quantumuis præstantis locus futurus videtur. Galenus scribit omnes attenuante victus ratione, & phlebotomia adiutos, nullum tamen eorum senectam magnam consecutum, sed Christianos illud Psalmi tenere oportet:

Palpitatio cordis à flatibus.

Diæta.

In manibus mea vita tuis, mea tempora vitæ: Ego duos quinquagesimum quintum annum attigisse memini. Cumque in S.M. hoc malum causam externam, quæ cor & orificium ventriculi, quod cordi compatitur, primo affecit, habere existimetur, non fingo mihi grauiora vero, ne propterea S.M. deterreturus sum mei fati incertus. De victu vero attenuante, ac potius simplici (imbecilliores enim cibi (vt Hippocrates ait) breui tempore durantem vitam efficiunt) facile Galeno assentior. De phlebotomia vero cum sanguis subinde per hemorrhoides excernatur, non possum nisi aliqua vrgente necessitate ad Galeni sententiam accedere. Ac cum existimem non paruam, ac potius maximã causam huic malo descensum catarrhi suppeditare, totam præseruationis rationem in vitãda cruditate, & catarrho cauendo colloco. De his autem quid fieri oporteat, iam antea ostendi, & nunc quoque moneo, vt ea quæ deinceps in affectionum ventriculi curatione & præseruatione à cruditate allaturus sum, diligenter obseruentur. Ac si S. M. singulis diebus confectionibus ex oleis destillatis electariis, byeme etiam Theriaca, vel mithridatica antidoto vteretur, multum adiumenti allaturas existimarem. Nam etsi calida ista esse videntur, & propter capitis & epatis temperaturam minus conuenientia, tamen cum vna atque altera gutta saltem magnæ sacchari in aq. rosat. dissol. quantitati admisceatur, calor illorum subito euanescat, ac in spiritum magis, quam humorem transeat, ista, vt vocant, confortantia minus, quam aquam Cinamomi, epati obfutura existimo. Quotidie autem cauendum est, cum non modo singulis diebus, verum singulis horis malum istud S. M. hostiliter aggredi possit. E regione vero cordis auro lato inclusum Saphyrum, vel Hyacinthum magni Medici commendant. Ac etsi in his parum adiumenti quidem collocant, tamen obseruatio veterum, non prorsus nulla, aut contemnenda est. Astrictior etiam vestis circa ventrem & thoracem improbatur. Bene tamen ventriculus & pectus linteo veteri aspersa aqua lauendulæ, atque rursus siccato munienda, ne vlla frigida aura ad pectus penetret. Versari etiam in frigidiore aere, præsertim ventis, atque imbribus minime tutum. Pulmone enim refrigerato materia catarrhi in eo arctius retinetur, halitusque frigidi cor subeunt. Itaque peregrinatio hyberna in equo, vel vehiculo pror-

Vena secta

Præseruatio à palpitatione cordis.

Confect. ex ol. destillatis.

Vires lapidũ pretiosorũ.

fus aperta minime tuta. Ac quid nuper mali attulerit, S. M. sensit. Decubitus etiam non parum facit ad præseruationem, id quod S. M. in se obseruauit. Cum enim sinistro lateri incumbit, in hunc affectum plerumque incidit. Nocturnus aer prorsus vitandus, & cubiculo non admittendus: denudationes etiam corporis, vigiliæ nimiæ, & potio frigida hora decubitus. De cibo victusque ratione monebo alio tempore. Ad curationem vero quod attinet, inchoante palpitatione quidã subito clysterem adhibendum censent. Verum S. M. parum profuisse memini. Itaque manus & pedes, vt fricentur moneo. Ac quo fuliginosa excrementa è corde pellantur, S. M. tussiat, etiamsi tussis nulla vrgeat. In ore etiam cortices citri, vel zedoariæ detineat ac masticet. Spiritum fortiter trahat, quo magis ad cor qualitas penetret. Inungatur cor vel linimento vsitato S. M. vel, quod magis penetrat, isto:

Linim. cord.

℞. Axungiæ siue pingued. gallin. recetis ac aq. rosac. lotæ ℥j.
Ol. cinamo. ℈j.
Moschi.
Ambræ an. gr. v. Misc.

Nam axungiæ istæ magis penetrant, quam Vnguentum rosatum, aut simile. Intra corpus vero S. M. sumat istam potionem, quam in multis, etiam cum palpitatio à ventriculo, sicuti sæpe fit, vel aliis partibus, oritur, ad miraculum propemodum conferre vidi:

Palpitatio cordis à ventriculo.

Potio miraculosa.

℞. Aq. borrag. è floribus diligenter in vase vitreo destill. ℥ v.
Syrup. de succo borrag ℥j.
Iulep. rosac.
Aq. cinamo. an. ℥ ß.
Margarit. dissolut. ʒ ij.
Auri dissoluti ʒj. Misc.

Quæ sit margaritarum & auri dissoluendi ratio, albi ostendemus. Plurimi magnam spem in puluerib. cordialibus collocant, & multa miscent, verum si volet S. M. illis vti in cibo, talis erit conueniens.

Pul. cordialis.

℞. Margarit. splendid. ℈ iiij.
Saphari.
Smaragdi præpar. an. ʒ ß.
Vnicornu.
Cornu ceruini.
Ossis de corde cerui an. ℈j.
Lapid. Bezoar. ℈ ß. Misc.

Præseruatio à peste.

In præseruatione à peste potest addi ad pondus omnium terra sigillata, & in aqua margaritarum, paulo ante descripta, sumi, vel in emulsione seminum citri. In primis autem syncope cauenda. Nam cum præceps virium lapsus ad cor debilitatum superuenit, in extremo omnis labor versatur, proinde sorbitionibus suauibus odoratis subinde vires instaurandæ, & omnia, quæ resoluunt spiritus, vt purgantia, balnea, (etiamsi alius affectus vrgeat) vitanda. Quem enim casus sæpe transit, aliquando inuenit, vt est in Senecæ tragœdia. Itaque caute agendum.

In ventriculi affectionibus pro quodam generoso Domino,

D. Ioan. Cratonis

Consilium CV.

Ad catarrhum in ventriculum delabentem.

CVm materia catarrhi in ventriculum delabitur, sæpe inappetentiam, nauseam & vomitus conciliat. Quæ mala cum S. G. nimis sint familiaria, sæpe admonui, vt vel tempestiuis exercitiis matutinis calor ventriculi excitetur, vel assumatur orbiculus vnus cum ol. cinam. Caryophyll. anisi, vel cum extracto galangę, ligni aloes, calami aromatici facti, ita vt singulis diebus confectiones istæ varientur, ne vni natura assuescat. Hæ confectiones non solum ventriculo prodessent; verum spiritus cordis atque cerebri reficerent, neq; vnus orbiculus quicquam incommodi epaticalido, cum spiritus aromatum in spiritum statim abeat, afferet. Scio autem hæc reprehensa ab iis, qui destillationes scire potius videri volunt, quã sciunt, & eo morbo animi laborant, vt ægrotum potius in manifestum vitæ discrimen venire patiantur, quam per illa medicamenta, quorum ipsi cognitionem non habent, iuuari: fato denique fatuitatem atque errata ac negligentiam excusari. Verum non rixabor cum seculo nostro. S. G. delicatum quiddam ex saccha. rosato cum aqua cinamo. in vsu habet, sed si quid ego iudico, hoc magis, quod plurimis profuisse memini, conueniet:

Confectio.

℞. Confer. rosar. ℔. ß.
Borrag. ℥j. ß.
Spec. aromatic. rosat. fideliter dispensat. ʒj. ß.
Tempore frigidiore addantur caryophyll. incis. ℈ iiij.

Quæso vt S. G. periculum de hac confectione faciat, & recte, secusne monuerim, ex re ipsa iudicet. Hactenus autem ad incidendam & attenuandam materiam S. G. fœliciter vsus est isto oximelite, à me præscripto:

Oxymel pro incidenda materia.

℞. Aquæ puræ ℔. viij.
Mellis puri ℔. ij.
Aceti acerrimi ℔. j.

Coquantur lento igne ad consumptionem ℔. iiij. semper despumando & clarifi-

cando albuminibus ouorum, ac postremo addantur aq. cinamo. ℥iij. seruetur in vase vitreo. Hoc pro fine, & pro oxymelite communi, quo S. G. antea est vsa, nunc detur. Ad expurgandum vero ventriculum S. G. vsa est, pillulis aggregatiuis & alephanginis. Aggregarinas propter mirobalanos corruptos, scammoneam, colocynthidem, turbith. probare nō potui. Itaq; Pragæ Anno 1567. prius exhibitis syrupis ex decocto radicum cichorii ℥j. fœnicul. petroselin. a. ℥ß. in iure gallinę macro, hanc compositionem ordinaui.

Pillulæ aggregatiuæ improbantur.

Massa pill. ex aloe ros. Ventriculū purgans.

℞. Aloes lotæ & succo rosarum aliquoties imbutæ ʒj.
Rhabarb. electiss. cum aq. cinam. aspersi ℈iiij.
Extracti Rhabatb. ℈ß.
Agaric. recen. Trochiscat. ℈ij.
Pul. Mastich. ℈ß.

Dissoluatur agaricus oxymelite, & omnia cum syrupo conseruationis zinziberis misceantur, ac fiat massa. Aloen ideo in exigua quantitate sumsi, quod hæmorrhoides fluerent, cæterum succo rosarum non ita correxi propter temporis angustiam, nec Rhabarbari extractum ad manus erat, subduxerunt tamen ℈iiij. placidissime quater. Vomuit quidem S. G. à prandio cum plusculum cibi sumsisset, sed vesperi sine vlla nausea in cœna comedit, quod superioribus purgationibus nunquam factum meminerit. Quieuit sua G. placide nocte insequente, neque mane quicquam mali sensit. Abluenda tamen intestina per clysterem D. Parthinus censuit, quem cum à prandio S. G. imponendum curasset, seque aeri frigido exposuisset, in deliquium animi incidit, & de ventriculo conqueri cœpit. Proinde tali vnguento inunxi, ac subito S. G. sese melius habuit.

Vng. stomachale.

℞. Ol. nostri stomachalis ℥j.
Nucis Moschatę ʒj.
Mastich. pulu. ℈j Mis.

Ol. stomachale.

Descriptio olei nostri stomachalis talis est:

℞. Ol. de absinthio ℔ ß.
Summitt. de absinthio m. j.
Caryophyll.
Santal. citrin. an. ʒ ij.
Rosar. rubear. ʒj.
Macis ʒß.
Mastich. ʒ ij ß.
Vini odorati ℔. ß.

Coquantur ad vini consumptionem, & ęstatis tempore collocetur in sole, hyeme in loco calido. Ordinaui etiam non tunc, sed alias, cum vomitiones molestæ essent, hoc scutum stomachale.

Scutum stomachale in vomitionib.

℞. Ladani puri ʒ iij.
Mastich. ʒ ij.
Ligni aloes.
Santal. citrin.
Galangæ an. ℈ ij.
Ol. Caryophyll.
Nucis Moschatæ an. gr. vij.
Thuris ℈ j. ß.
Menthæ siccæ. ℈j.

Olei stomachal. & ceræ q. s. aspergatur speciebus arom. rosat. & obducatur sindone.

Prius tamen abluendum ventriculum post vomitiones, iure gallinaceo, in quo radices cichorii decoquantur, existimaui, & vt in prandio vel cœna solo contuso, cui panis aliquid tosti adderetur S. G. contenta esset monui. Factum est id aliquando, interdum omissum. Nam S. G. pleraque post primum somnum, vel sumpta cœna vomuit. Id quod superiori proxima hyeme, cum S. G. victus simplicis rationem diligentius obseruaret, rarius accidit. Nequaquam autem vomitum impedire volui, nec impediendum vnquam censui, cum à podagricis doloribus & renum affectione S. G. præseruet. Cæterum cum aluus ventriculo laberante inappetentia, esset fluidior, ordinaui hunc puluerem, qui S. G. plurimum profuit.

Vomitus vsus.

Puluis pepticus.

℞. Panis albi tosti.
Coriand. præpar.
Cinamo.
Mastich.
Corall.
Sacchar.

Sed communis descriptio est ista:

℞. Panis albi tosti ℥ iij.
Coriand. præpar. ℥ j.
Cinam. ʒ j.
Mastich. ℈j.
Sacchar. ℔. ß. Mis. f. puluis.

Interdum pelliculorum stomachi gallinarum ʒj. addo, sed ita puluis amaritudinem quandam contrahit. Vnicum autem remedium affectionum ventriculi est abstinentia, bonę valetudinis mater, vt Hipp. noster ait, aut certe temperantia & moderatio, quæ facit vt nutrimentum sit analogum, id est, proportionatum calori natiuo. Nam cum ideo cibum & potum sumamus, vt id quod calore agente in nostrum corpus, tamquam igne in materia, quæ vri potest, absumptum est, restituatur, solidior substantia cibo, humidior & fluidior potu, opera danda vt iusta vtriusque mensura tempestiue atque ordine adhibeatur, ne calor prægrauetur potius, quam foueatur, cruditasque maxima sanitatis labes, vitetur. Itaque prandii ac cœnæ primum

Abstinentia mater sanitatis.

primum iusta tempora nonmodo statuantur sed etiam obseruentur, nec cibo prius sumpto nondum cocto, alius ingeratur, cōdimientum cibi fames sit, non arte elaborata fercula. Famem conciliabit parcitas & detractio, laborq; tempestiue cibum præcedens. Hinc Alexander Magnus, prius quam se crapulę dedisset, dixisse fertur, se obsoniorum Artifices commodos secum ducere, nempe matutinos labores ad condiendum prandium, ad cœnam vero prandii tenuitatem. Quæritur autem sæpe an cœna prandio minor esse debeat, ac ne eam statim decubitus & somnus sequatur cauendum. De discrimine vero ciborum, & iis rebus quæ ad sanitatem tuendam pertinent, pleni extant libri, & potius libri alii alios concipiunt & pariunt. Vtinam vero paucis præceptis pareant Principes, & simplicissimū cibum saluberrimum esse, ciborumque varietatem, morborum varietatem & difficultatem afferre statuant. In carnium genere boum iuniorum, vitulorum, hædorumque commendantur, veruecina tolerabilis est. Duræ, inueteratæ, frigidæ & parum exacte coctæ, etiamsi salubres sint, noxiæ fiunt, pręsertim, si vel à proprio calore quasi suffocentur, vel refrigeratæ iterum incalescant. Insalubres carnes censentur propter excrementorum copiam agninæ, & suillæ, nisi exacte in ventriculo coquantur. Aues magna ex parte salubres, præsertim minores, maiores tamen domesticæ, & quæ in lacustribus locis degunt, parum conuenire catarrhosis & podagricis existimantur. Imo Medici caponum & gallinarum vsum frequentem tamquam valde noxium podagricis damnant. Oua gallinarum recentia per se bona sunt, sed cum pinguedine cocta, aut carnibus, vel piscibus admista noxia. Lacticinia & podagricis & calculosis vitanda, item legumina, quæ flatus generant. Olerum vsus rarior, innoxius. Pisces saxatiles minime viscidi concedi possunt, grandiores omnes cauendi, nec carnibus miscendi. Cancri etiamsi bene nutriant, tamen in fluxionibus & catarrhis noxii, & cum aliis cibis sumpti coctionem turbant, ac palpitationem, ac dolorem renum promouent. Cruda omnia vel omittenda, vel parcissime prima mensa gustanda. Non debeo persequi omnia, ac consuetudini aliquid condonandum, verum malarum rerum consuetudinem pessimam esse constat. Victus autem rationem rectam tutissimam & saluberrimam medicinam esse secundum Hippocratis sententiam, tenendum. Mollia omnia in victu præcedere debere notum est. Non protrahendum cibum, nec coctis cruda addantur. Humidiorum nimium vsum, cum ventriculus potius per se sit humidus, cauendum. In potu nulla fiant errata. Turbidus minime admittendus, & si vel ratione epatis, vel catarrhi, atq; podagræ S. G. aquam bibere velit, primus haustus (quem Medici delatiuum vocant) aqua esse debet. Postremo autem solidiora, quæ actu sunt frigida, vt est puluis noster pepticus, Diacydonitum, assumenda, vt his irritatus quasi ventriculus corrugetur, & in seipsum ad compectendū cibum cōtrahatur. Id quoque vulgo clausionem ventriculi vocant.

Fames condimentū cibi optimum.

Obsoniorum artifices.

Carnes salubres.

Insalubres.

Caponū & gallinarū vsus frequens podagricis noxius.

Cancri in fluxionibus noxii.

In affectu ventriculi, pro quadam Illustri persona,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CVI.

ILLVSTRISSIME Princeps, Domine Clementissime, mitto cōsiliū, quod à me postulauit Celsitudo vestra, ac si plenius de valetudine ipsius intellexero, dabo operam vt intelligat Celsitudo vestra, non minus fideliter me ipsi, quam Cæsareæ Maiestati cupere in hoc & in aliis, quantum in me quidem fuerit; libentissime gratificari. Præcipuum malum, vt animaduerto, est pituita in ventriculo generata, à qua vomitus irritatur, & cruditas. Quamuis autem ad id prodest vomitus, quod eo ipso pituita, quæ calorem naturalem extinguit, & ventriculum afficit, eiicitur, est tamen motus præter naturam, & satius esset abesse. id curari à Medico aliter non potest, nisi vt det operam, ne pituita eiusmodi in corpore colligatur. Fiet autem dupliciter. Primum, si calor naturalis roboretur, secundo, si omnia vitentur, è quibus pituita facile generatur. Ita duæ indicationes totius curationis fundamentum sunt. Ac de primo quidem ita sentio, fieri vix posse, vt calor naturalis ex toto reducatur, qui hoc toto tempore erratis etiam in victu multiplicibus tantopere debilitatus est. Opera autem danda, vt reliquiæ conseruentur caloris, eiusque humidum, iis modis non subtrahatur, quibus lasciua adulescentia solet. Nam absumpto hoc humido naturæ, augetur superfluitas præter naturam, & in vniuersum abolet calorem, inde non modo morbi, sed ipsa etiam mors necessario sequitur. Fateor autem thermas roborando calori vtiles esse, sed in vsu earum dupliciter peccatur. Primum, quod hæ aquæ stomachum affligunt. Deinde quod raro ea obseruentur in cibo, potu, somno, quæ obseruare maxime fuerat necessarium. Ideo Medicus vnguentis & oleis bene muniat ventricu-

Vomitus & cruditas à pituita.

Thermæ ventriculo noxiæ.

In thermis obseruanda.

lum, quoties lauandum est, prætcrea omnis intemperantia cauenda est in victu omni, ne vel copia, vel varietate peccetur. Remouenda cruda, & nimium humida, pisces, potus à cibo, maxime vero à cœna, item somnus à meridie, nisi natura ei admodũ assueuerit, vt possit sine offensione in sella sedens paululum obdormire. Si secus fit, neque thermæ, neq; medicamenta efficaciam suã possunt ostendere. Ad roborationẽ autem caloris naturalis duo remedia nũc Celsitudini vestræ præscribam, puluerem & electuarium, quæ sumat mane.

Puluis ad corroborationem caloris natiui.

℞. Sacchar. albiss. ℔ j.
ambræ gris. opt. ʒ. j.
succini albi ℈ j.
Misc. f. puluis.

Sumat in ouo sorbili quantum exiguo cochleari aromatico excipi potest, Electuarium est eiusmodi.

Electuarium.

℞. Conser. rosar. si haberi possunt.
Damasc. ℔. j.
Spec. aromatic. rosat. ℥ ß.
Caryophyll. incis. ʒ iij.
Ambræ gris. opt. ℈ ß.
Misc. & f. electuarium.

Vtatur Celsitudo eius mane magnitudine iuglandis, & vngat ventriculum vnguento sequenti, & imponatur pannus sexies complicatus, attritus iam aliquatenus & mollis, & tota die ac nocte ita seruet. Quantum prosint hæc remedia ad ventriculi & caloris robur, paulo post re ipsa intelliget Celsitudo vestra:

Vnguentũ stomachale.

℞. Ol. nostri stomachal. ℥ iij.
nuscis moscatæ ʒ j.
Mastich. pulu. ℈ ij.
Ladani puriss. ʒ j.
Ceræ parum.
Misc. f. linimentum.

Aqua vitæ incõmoda.

Sed continuatione opus est, & vitanda omnia fortia calida destillata, aquæ vitæ & similia, quæ videntur quidem prodesse, sed vitam abbreuiant, cum multum superent gradum natiui caloris, auxilia vero in mediocritate posita esse debeant. Altera intentio seu scopus est, vt pituita aut vitetur, aut mature educatur: ortus pituitæ in eo consistit, vt victus ratio sit conueniens, quæ cum Medicum præsentem habeat Celsitudo vestra, præscribi non debet. Vnum hoc monebo, vt semper facio. Qui bonam victus rationem tenete nequeunt, iis optimam medicinam præscribere superuacaneum est. Diæta autem tota sit directa ad cruditates vitandas. Quod ad euacuationem attinet, etsi sola cocta expurgari debent, quod in hoc corpore sperari vix potest, habet tamen hic aphorismus multas exceptiones. Neq; ego vllo modo electiue purgantium vsum suadeo, sed malo simplicissima vsurpari, vt sunt aloe rosata, mastichinæ pillulæ, & similia ante cœnam. Quia autem Celsitudini vestræ nullum vnquam medicamentum purgans præscripsi, neq; in hoc naturam eius probe cognitam habeo, ne nunc quidem aliquod proponere audeo, nisi prius cum Medico, cui natura eius cognita est rectius, certius explorauero & consultauero. Nam ne leuia quidem medicamenta in affecto & languẽte stomacho, maxime vero in iam senescentib. carent periculo. Aloe rosata cum tanta copia pituitosi humoris abundet, perinde vt & pillulæ Mastichinæ tuto adhiberi possunt. De arenulis, aut renum calculo aliquid signi est in promptu, in primis ex vomitu, & dolore laterum, sed certi nihil statui potest. Vrina enim ad me missa iam corrupta fuerat, & linteola in vtrumq; vitrum inciderant, tota autem cruda fuit, propter ea si meum consilium de arena & calculo expetitur peculiariter, copiosius de quibusdam edoceri velim. Nam tantum facit recte Medicus in legitima euratione morbi, quantum intelligit. Quod si temere agit, quicquid fit, casu euenit, quem nisi DEVS gubernat, incommoda grauia cõsequi necesse est. Propterea principes, & in quorum incolumitate multum positum est rebus publicis, sibi accurate cauendum sciant ab imperitis, audacibus, & arrogantibus Thrasonibus, qui sua immodice prædicant. Omnipotens DEVS vestram Celsitudinem ad salutem totius prouinciæ, cui multum sua sapientia & autoritate bactenus profuit, quam diutissime saluam & incolumen conseruet, & hoc meum consilium fortunet.

Electiua purg. ventriculo debili noxia.

In eodem affectu, pro eadem persona.

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CVII.

NIHIL aliud possum de hoc affectu scribere, quam quod antea scripsi, neque eloquentia aut verbis, sed remediis sanantur morbi tempestiue adhibitis. Ea autem rectius à seipso petet, quam ab vllo Medico Celsitudo vestra, si videlicet rectam victus rationem, quæ secundum Hippocratem, rutissima medicina est, sibi imperauerit. Itaque si sanitatem desiderat, se consulat, & solus edat, absque apparatu aulico, contentus sit illustrissimus Princeps duobus ferculis, elixo & asso, aliquandiu vitet cereuisiam omnem, & vino Rhenano bono in mensa vtatur: pro intinctu vtatur pane madefacto in vino maluatico, vitet cruda & iuscula, vel

non

non nisi ad quatuor vel quinque cochlearia. In primo cochleari sumat quindecim grana piperis. Vesperi Celsitudo vestra vix tertiam partem prãdii sumat, nec à cœna bibat, maxime ante somnum. Post cibum hoc puluere peptico vtatur, vesperi autem de electuario sequenti quantitate castaneæ:

Puluis peptimus.

℞. Panis albi rosti ℥ iiij.
Coriand. præp. ℥ j.
Corall. rub. præb. ʒ ß.
Rasuræ eboris pulu. ℥ ß.
Cinamom. interior. ʒ ij.
Mastich. ℈ j.
Sacchar. ℥ viij. Misc. f. puluis.

Electuariũ.

℞. Confer. rosar. ℥ j.
Thuris albiss. ℈ iiij.
Spec. aromat. rosat. ℈ ij.
Nucis moschatæ ℈ j.
Ambræ gris. gra. iij.
Misc. & f. electuarium.

Vomitus.

Si vomitus ingruat, intinge linteolum in aquam infra scriptam, & accipe crustam panis, quæ ita præparetur: Sume massam siligineam, è qua panis possit fieri, adiice manipulos duos baccarum lauri contusarum, & manipulum vnum summitatum absinthii: coquatur in futuro, vt in grandiores raleas possit diuidi. Vnam torre ad carbones, & impone linteolo, quod aqua ista humectetur:

℞. Spiritus vini ℔. ß. in quo macerentur:
Galang.
Calam. aromatic. incis. an. ʒ iij.
Caryophyll. ʒ j. Detur vitro.

Quamprimum autem ea affectio ventriculi sese commouet, plantæ calidis pannis foueantur, & fricentur deorsum. Præter hęc ad præseruationem vtatur hoc electuario:

Electuariũ ventriculũ roborans.

℞. Confer. rosar. ℔. j. ß.
Rasuræ eboris ℥ j.
Spec. aromatic. rosar. ℥ ß.
Extract. galangæ ℈ ß.
ligni aloes ℈ j.
Caryophyll. incis. ʒ iij.
Misce cum syr. de cortic. citri, & f. electuarium.

Deinde & morsulos sequentes accipiat Diebus alternis:

Morsuli.

℞. Spec. imperial. ʒ iij.
Diatrion piper.
Cardamom. an. ʒ j.
Sacch. in aq. cinamom. dissol. ℥ ix.
Extract. ligni aloes ℈ ß.
Ambræ gr. iiij.
Ol. cinamom. gutt. ij.
Add. parum sacch. rosat. & f. confect. in morsulis.

Purgationes fortes.

Ad purgationes per elescoph, turbith, & agaricum, vel pillulas cochias, siue extracta sunt, siue non, suadere & cõsentire non possum: imo potius dissuadeo, sicut & aquas destillatas omnes, etiam cinamomi: & si Celsitudo vestra purgatione indiget, sumat drachmam semis, vel drachmam vnam integrã aloes rosatæ cum succo subiecto quadrante horæ ante:

Aq. destill. improb.

℞. Aloes rosat. ʒ j. Misc. & f. pillulæ mediocres.
℞. Syr. è succo cardui ℔. ß.
Extract. calam. aromat. ℈ ß. Misc.

Hæc habita consultatione cum medicis, & bene consideratis consiliis præscriptis bono & simplici studio gratificandi vestræ Celsitudini subiicere volui. Quibus si obtemperauit, non dubito, quin fauente diuina gratia multum præsidii sit inde consecutura quod vt fiat, serio & opto & precor.

In imbecillitate ventriculi, ob pituitam in ipsum defluentem,

D. GVLIELMI RONDELETII

CONSILIVM CVIII.

℞. Mass. pillular. de Hiera simplici ʒ ij.
Agarici ʒ j. ß.

Pillulæ.

Cum oxymelite formentur pillulæ sex pro drachma, de quibus capiat ʒ j. post mediam noctem, vel mane semel in mense. Vni drachmæ adde scammonei & castorei an. gran. iij.

Opiata.

℞. Conseruæ corticis citri.
Acori vulgaris conditi an. ℥ ij.
Conseruæ Anthos & Stœchados an. ℥ j.
Confectionis aromatici rosati ℥ xv.
Pulueris diagalangæ ʒ iij.
Pulueris diarrhodon. Abb. ʒ ij.

Cum syrupo conseruæ corticis citri fiat opiata, capiat ad quantitatem castaneæ, superbibendo aquarum Absinthii Romani, aut hyssopi parum.

Ceratum stomachale.

Ol. Nardini.
de absinth. an. ℥ iij.
Mastichini ℥ j.

Ceræ q. s. fiat ceratum addendo macis & caryophyllorum an. ʒ j. Vngatur ventriculus mane & sero.

Puluis stomachalis.

℞. Anisi.
Fœniculi an. ℥ ij.
Corticis citri ʒ ij.
Piperis longi ʒ j.
Sacchari candi ʒ vj. Misc.

Capiat cochleare vnum post pastum, abstineat à fructibus, humidis iusculis, &c.

N

In ventriculi imbecillitate, & obstructione cerebri dolore colico, intemperie renum, ac aliis nonnullis symptomatibus,

D. HELIDEI DE PADVANIS CONSILIVM CIX.

PLVRIMÆ affectiones coniunguntur in hoc vno, ideo attendendum, cui sanatio primo adhibenda. Galen. in meth. dicit, ab illius curatione inchoandum, quod est causa alterius, & sine qua aliæ curari non possent. Hæc videntur mihi esse intemperies frigida & humida, quæ multas parit in hoc viro cruditates, quæ sunt vera causa omnium symptomatum ipsius: Etiam nocumentum digestionis stomachi est mater omnium ægritudinum materialium, & fons chronicorum morborum pituitam multiplicantium. Hinc itaque censeo, ventriculi affectioni principaliter esse succurrendum. Prima intentio erit euacuare, quod in eo *Indicationes.* continetur, vomitione & per aluum. Porro in euacuando stomachus requirit adstringentia & odores, siquidem fœtida omnia, hunc euertunt, odorata corroborant. Et talia euacuantia sua virtute non transcendant Epar, nec debent ventriculum debilitare; sed sua adstrictione confortare. Hinc est, quod Galenus tantopere laudet Aloen, quia *Aloe ventriculo grata.* grata est stomacho, eumque & viscera corroborat. Vere igitur circa principium Maii, & autumno circa medium Septembris, vsque ad medium Octobris, mundificet stomachum.

℞. Aloes lotæ ʒj. pill. vj. capiãtur in aurora, *Pillula ex aloe lota.* & immediate superbibatur aq. Absinthii.

Hæ pillulæ sanant stomachum ab omni languore, confortant cerebrum & viscera, tardatur earum operatio in diem posterum, & sunt sine cura. Si vomitu euacuare malit, *Vomitus.* tunc repleat ventrem variis cibariis, salsis, vnctuosis, vino dulci, comedendo radices vsuales, caules, &c. Post ad dimidium horæ *Vomitiuū.* capiat oxymel. simpl. ℥ ij. ß. Aquæ decoct. raphani vsualis, aut seminum ℥ v. Misce, & tepide bibat. Paulo post citetur vomitus digito, aut penna oleo intincta, inq; gulam inserta. Vomitu facto os eluatur vino aromatico: Similiter & facies aq. rosar. & capiat cochlearia duo syr. de cort. citri. Hic vomitus singulis mensibus repetendus, & erit medicamentum opt. præseruatiuum à podagra, à colica, à dolore renali, languore stomachi, dũmodo nõ crebrius fiat, ne inquam frequentia ventriculus debilitetur. Seq. die materia præparetur.

Digestiuū.

℞. Syr. de betonic.
Mell. rof. sol. an. ℥j.
Aq. absinthii.
Fœniculi.
Betonic.
Cichorei an. ℥j. Misce.

Continuetur per septem dies.

Euacuans.

℞. Rhab. electi ℥ ß.
Spicæ ℈ s.
Electuar. de dactylis ℥j. ß.
Mannæ ℥j.
Mastichis ʒj.

Infund. Rhab. cum. spic. in aq. absinthii, in qua ebullierint cort. Myrob. cheb. ʒ ij. & f. pasta, cui adde mel. ros. solut. ℥ ß. Postero die capiat bolum de electuario isto per xv. dies, vt remoueatur mala intemperies stomachi, & similiter roboretur.

Electuariū.

℞. Galang.
Xyloaloes.
Nucis moschatę.
Cardamom.
Cinamom.
Menthæ siccæ.
Caryophyll.
Mastichis.
Flor. rosar.
Zinzib.
Macis.
Pellicul. intrins. stomachi gallin. an. ʒj. ß.
Syrup. de cort. citri. q. s. f. electuarium.

Interdum vtatur Zinzibere condito ieiuno ventriculo, & Myrobalan. chebul. conditis ante cibum. Idem præstat Diatryon piper. Mithridat. maxime si voles similiter cerebrum confortare ʒj. pro vice. Per interualla vtatur bis pillulis, quæ præseruant ab omni capitis & ventriculi languore, suntq; mirabiles: Dosis ʒj.

Pillulæ mirabiles præseruantes ab omni capitis & ventriculi languore.

℞. Myrob. chebul.
Indorum.
Rhabarb.
Agarici Trochisc.
Cardam.
Caryophyll. an. ℥j.
Masticis ℥ ij.
Aloes Epaticæ ℥j.

Cum succo menthæ, in quo infundatur per noctem agaric. trochisc. ʒj. & postea exprimatur, f. pasta. Vnctio sequens adhiberi debet actu calida, ventriculo vacuo, pręmissa purgatione.

Vnguentū stomachicū.

℞ Sp. hier. simp.
Ligni aloes.
Nucis Moscat.
Caryopbyllorum.
Macis.
Galang. an. ℈j.
Menthæ siccæ.

Absin-

Absinthii.
Corall.rubeorum.
Mastichis an.℈s.
Galliæ Mosch.gr.vij.
Olei Nardini ℥j.ß.

Ceræ q.s.f. vnctio mollis pro ventriculo. Idem præstat Gal. ceratum, emendans vitia stomachi. Item, Ceratum ex Mastichæ, & sacculus sequens, & elixir vitæ:

Sacculus stomachalis.

℞. Absinthii.
Menthæ siccæ.
Melissæ.
Rosar.rubrar.
Flor.labruscæ an.℈j.
Calami aromat.
Ligni aloes.
Cardamom.
Corticum citri.
Galangæ.
Macis.
Nucis Moschatæ.
Schænanthi.
Mastichis.
Caryophyll.an.℥j
Piper.albi.
nigri.
Fœniculi.
Folii.
Cubebar.an.℈ij.
Coriandri præpar.℥s.
Galliæ Mosch.ʒj.
Corall.rubri ℈j.

Contundantur, contusa mis. pro sacculo stomachi ex serico. Elixir vitæ præpar. sicc.

Elixir vitæ.

℞. Rosmarin.
Menthæ sicc.an.℥ij.
Cinam.electi ℥ß.
Succi glycyrrhizæ rasæ.
Rhab.elect.an.ʒvj.
Spicæ ʒß.
Croci ℈s
Caryophyll.
Nucis Moschat..
Macis.
Galangæ an.℈s.
Mannæ elect.
Olei de Terebinth.an.℥j.
Tartari albi ℥vj.
Diarrh.Abbat.℥j.ß.
Amygd.dulc.excortic.
Pinearum mund.an.℥iiij.
Dactylor.
Passul.enuclearum parum.
Penidii an.℥ iij.
Moschi.
Ambræ an.gr.v.

Omnia contundantur, & infundantur in aqua vitæ, quæ stomachum mirabiliter confortat, item cor & neruos, ac memoriam acuit & opt. facit, procurat etiam apetitum, & discutit flatus. Dosis ʒß. cum aq. absinthii & Meliss. hyeme, æstate cum aq. Endiu. bis aut ter in septimana. Præseruabis te ab apoplexia, si singulis mensibus semel vtaris hiera Hermetis ad ʒ iij.ß. & ter in septimana capias Mithrid. ʒj. pro vice, exceptis diebus canicularibus. Hiera sumatur mane ieiuno stomacho: Mithridat.vero eundo cubitum. ad obstructionem cerebri, factis purgationibus, cum surrexeris & emiseris superfluitates fœcum & vrinæ, inungantur nares hoc caputpurgio ad intra cum penna:

Hiera Hermetis. *Mithridatium.*

Errhinon.

℞. Succi ireos.
Panis porcini.
Maioran.
Betæ an.℥ij.
Olei Irini ʒvj.
Elaterii gr.vij.

Ceræ q.s.f. vnctio mollis, quæ alternis diebus fieri potest. Quando non sit, tum masticentur mastich, gr. iij. vacuo stomacho expuendo. Ad podagræ præseruationem, vltra quod vomitus summæ est laudatus, præparetur hic Syrupus, de quo singulis mensibus capiat ℥ iij. pro vice.

Præseruatio à podagra.

Syrupus.

℞. Cort.myrob.chebul.
citrinorum.
Indorum.
Passul.enucl.an.℥j.
Flor.cordial.℥iij.

Aq. absinthii ℔.j. in qua infundantur per horas 24. facta ebullitione colentur, colat.adde succ.rosar. Damasc.℥ vj.

Mannæ electæ ℥iiij. Misce cum saccharo albo, f. syrupus.

Pro dolore capitis antiquo vtere, dum cubitum vadis, longo tempore Mithrid. ʒj. Ad colicum dolorem prodest pro præseruatione Zona ex intestino lupi exsiccato, ea cingatur die ac noctu. Si vero infestat colicus dolor:

Dolor capitis antiquus.

Item: Colicus dolor.

Clyster.

℞. Succi parietar.
Vrinæ pueri an.℥ v.
Olei rutæ.
Vini cocti an.℥iij.
Ouorum lutea ij.
Salis.ʒj.f. Clyster.

Aliud quod etiam valet in dolore renali.

Linimentum.

℞. Pingued.anser.
Butyri recentis.
Olei amygd.amararum.
Scorpion.an.℥iiij.
Croci ʒj.
Terebinth.℥ij.
Misce, & calidum impone.

Ad dolorem renalem, & malum Intem-

periem, calidam. Inungantur renes oleo violaceo, loto in aqua cucurbitæ, in die sæpius euitentur inunctiones stipticæ, ne materiam in renibus comprimant, & sint causa generationis lapidis in iis. Item, potentur stomacho ieiuno, aq. ceterach. ℥v. cum saccharo. Ad idem facit aq. corticum fabar. recentium.

A lapide renum præseruans puluis ipsumque curans.

Puluis nephriticus.

♃. Sem. comm. mund. ʒj.
Gummi. cerasor. ʒ iiij.
Milii Solis ʒ ij.
Liquiritiæ rasæ ʒj.

Sacchari candi ad pondus omnium, f. puluis, de quo sumantur cochlearia duo cum aq. capill. Ven. ieiuno stomacho:

Ad tinnitum aurium antiquum medicamentum præstantissimum:

Ad tinnitũ aurium, medicamentũ præstantissimum.

♃. Ellebori albi.
Castorei an. ʒ ij.
Costi ʒ j. ß.
Rutæ ℈ ij.
Amygd. amar. ℥j.
Euphorbii ʒ s.

Coq. omnia lento igne in duplici vase per horam, dein colentur, & tepide auri instillẽtur.

De annuis purgationibus in ventriculi imbecillitate, catarrho, & peste, pro quodam Barone,

D. Ion. Cratonis
CONSILIVM CX.

CVM annuas purgationes Generosa vestra Magnificentia adhibere volet, id, quod in ista corporis constitutione ineunte vere & autumno facere, necesse est, aliquot diebus vtatur syrupo de succo betonicæ, & ad ℥ iiij. syrupi scrupulum vnum extracti calami aromatici admisceat, sumat singulis dieb. cochlearia duo vel tria, per nouem vel decem dies, deinde tempore verno bibat hoc decoctum purgans:

Digestiuũ.

Purgatio verna.

♃. Passular. ʒ vj.
Galangæ ʒ j.
Scolopendr.
Veronicæ.
Melissæ.
Fl. violar. an. p. j
Rhabarb. el. opt ʒ j. ß.
Fl. senæ Alexand. selectiss. ʒ vj.

Decoq. s. a. in s. q. seri lactis:

♃. colaturæ ℥ iiij.
Syrupi rosat. solut.
Mannæ Calabrin. an. ℥ j
Aq. Cinamom. ʒ ij. Misc.

Sub autumnum vero paululum potio ista mutetur hoc modo:

Purgatio autumnalis.

♃. Passul. ʒ vj.
Galangæ ʒ j.
Betonic.
Veronic.
Meliss. an. m. ß.
Fl. Borrag.
Violar. an. p. j.
Fol. senæ Alexand. selectiss. ʒ vj.
Epithymi Cretensis ʒ iij.
Cortic. Hellebor. nigri ℈ ß.

Irrorentur herbæ & radices vino, & decoq. s. a. in s. q. aquæ puræ.

♃. Colaturæ expressæ ℥ iiij.
Syrupi rosat. solut. ℥ j.
Mannæ Calabrin. ʒ vj:
Syrupi conseruat. zinzib. ℥ j. Misc.

Rotula.

Deinceps curet sibi V. G. confici orbiculos ex ℥ v. sacchari, in aqua rosacea dissolut. & ℈ ß. Extracti calam. aromatici, atque iis hora tertia matutina diebus aliquot vtatur. Vsus etiam calami aromatici extracti est, nõ solum in ventriculi affectionibus, sed catarrhis frigidis, si cum melle rosato sumatur mane, sicut ante de syrupo betonicæ dixi. Hæc de annuis purgationibus, & ventriculum roborantibus, quæ vniuerso corpori quoque vires addent. Petiuit quoque V. G. M. prophylactica in pestilentia. Etsi vero integrum libellum de his habeat à Dom. Andernaco scriptum, tamen duobus remediis nostris ex succis, alternis diebus G. V. ad magnitudinem castaneæ vti poterit. Eius vero, quod salutis electuarium inscripsi, in curatione quoque ad ℥ ß. vel paulo plus sumi potest, ita tamen vt initio detur paulo fortius expulsiuum, videlicet, aquæ nostræ curatiuę drachmæ duæ vel tres cum aqua cardui benedicti, vel pulueris nostri curatiui drachmam vnam, aut paulo plus, in fortiori corpore. Nam in curatione huius mali, nequaquam vni remedio fidendum, sed ad quintum vel septimum diem vsque antidota adhibenda sunt, ita tamen ne roborantia & alterantia negligantur. At multi possent seruari, nisi homines vnum remedium adhiberi satis esse à Medicis, qui curationem refugiunt, persuaderentur. Ad præseruationem autem in primis vtile est gestare spongiam aceto rosato madidam, in quo ruta macerata sit, & in ore tenere cortices citri exsiccatos.

Extracti calami aromatici vsus.

Prophylactica pestis.

Electuariũ salutis.

Vni remedio in peste non fidendum.

Præseruatio.

In ven-

In ventriculi & iecoris imbecillitate, cachexia, narium hæmorrhagia, dolore dentium, atque podagra, proferentissimo quodam Principe.

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CXI.

REVERENDISSIMVS & illustrissimus Princeps, diligenter mihi valetudinis suę statum exposuit, & palloris, qui in facie conspicitur, hanc causam esse dixit, quod superioribus annis suam Clementiam sæpe grauiter febres afflixerint, in quibus fortasse vel medicamentis, vel ratione victus, eum à potu non abstinuerit, intemperies hepatis est acersita. Nullam tamen insignem esse corporis debilitatem: sed dolores dentium fuisse aliquoties grauiter molestos.

Ea de re suam Clementiam scarificatione vsam, & auxilium inde sensisse; sæpe etiam copiose sanguinem è naribus fluere, eumq; sicut & istum, qui per cucurbitulas detrahitur, valde tenuem & aquosum esse; Ac nondum ex fluxu illo sanguinis quicquam sensisse incommodi; vereri tamen, præsertim cum paulo frequentius accidat. Cæterum sentire suam Clementiam insignem debilitatem ventriculi, à qua vapores multi exhalent in caput, & rursus humores in ventriculum defluere, ac interdum quasi œsophagum, & vicinas partes lædere, appetentiam tollere, quæ tamen nunquam ita auferatur, vt panem nauseet. Corpus autem ipsum extenuari facile cum minus recte valet, & paulo post restituta sanitate, ad integritatē suam redire. Materiam autem catarrhi delabi in pedes, eosque refrigerari, & non solum debilitatem quandam post equitationes molestam esse, sed podagricos dolores infestare. Consistere autem malum adhuc in maiori pedum digito.

Hæc fere sunt omnia, quę mihi Reuerendissimus Princeps de valetudine sua, quam præcipue cachexia, hæmorrhagia, & podagra debilitati animaduertimus, commemorauit, & quædam insuper quæsiuit, suo loco in hoc consilio exponenda.

Multa autem sunt indicia corporis, temperamentum fuisse calidum & humidum. Calorem vero imminutum, & humiditatem quandam præternaturalem à cruditatibus & catarrhis accessisse, minime dubium. Definire quasi magnitudinem lapsus, cum exacte naturalem temperiem non perspexerim, nequeo, insignem tamen, cum iam multorum annorum sit, esse, facile est colligere. Et si vero ad integritatem multo modo reduci *Prognosis.* possit, tamen habita diligenti consideratione, primum totius corporis, deinde partium affectarum, maxime autem capitis ventriculi atq; hepatis, denique membrorum imbecillium, ad quæ defluxus tendit, ita in mediocri statu corpus hoc retineri poterit ne vel graues valetudinis molestias sentiat; vel in deteriorem, nisi grauissimis de causis, & quæ vitari nequeunt, incidat. Sciunt autem omnes Medici corpora nostra ab iis causis *Regimen non naturale.* regi, quas non naturales, eo quod recta adhibitę, pro natura faciant; neglectę noceant, appellant; vt aer, cibus & potus, somnus & vigiliæ, animi accidentia, motus & quies, excretiones, & retentiones, quibus venera & balnea annumerantur: Idoq; corpori simpliciter sano similia, cum similia similibus consentiant, male autem iam affecto tamquam contraria, quæ in melius deprauatum habitum vertere possint, adhibenda. De his igitur initio pauca dicemus; Nam omnia afferre, cum Reuerendissimus princeps domesticos habeat Medicos, superuacaneum. Cum autem statuerimus calorē in hoc corpore imminutum, & humiditatem auctam, consequitur, frigidam & humidam aeris intemperiem noxiam esse, atque ideò cauendam. Proinde non, nisi necessaria vrgeant, sua Clementia multum in frigido & humido aere moretur. Loca quæ sunt ad paludes, aut in quibus aer non perflatur, ac quæ Meridionalibus atq; occidentalibus ventis exposita sunt, vitet. Ac si forte aliqua necessitas facit, vt in talibus locis sit habitandum, arte aer corrigatur, & eum sequenti puluere vel orbiculis suffitus fiat.

Puluis pro fumo.

℞. Bezoi. ℥ iij.
Styracis Calamitæ. ℥ j. ß.
Xyloaloes.
Cinamomi. an. ℥ j.
Caryophyllor. ℥ ij. ß.
Mosci. gr. vij.
Sacchari ℔. ß.
Misce, fiat puluis.
Vel puluis iste misceatur cum conserua Rosarum, & resormentur orbiculi.

De cibo & potu Principes vitos in primis monere oportet, & vtinam monita eam vim effectionemque haberent, quam deberent, minus principum valetudo, & Medici animus affligerentur. Sed cum, vt velint, viuant, pati quæ debent, necesse est: In primis autem peccant in varietate ciborum, *Varietas ciborum & ordo neglectus quomodo noceant.* & ordine assumendi; quæ duo ad cruditatem, morborum omnium, qui à cruditate dependent, matrem plurimi faciunt: Proinde illustrissimus Princeps cohortandus est, vt ciborum varietatem, tamquam

Varietas ciborum bonæ valetudinis hostis.

bonæ valetudinis hostem vitet, & varia non misceat; sed carne elixa & tosta contentus sit. Cum pisces comedit bonos, & friabiles assumat, non qui in paludibus sunt, neo qui sunt carne dura & viscosa, aut vitiosa, vt carpiones, anguillas: item, cancros, & omne piscium genus in butyro coctum, fugiat. Non oua, non lacticinia, vt vulgo fit, cum piscibus misceat. In sartagine cocta, frixa, & suffocata vitet. Mollia omnia, vt iuscula, pruna, præcedere debere, & Hippocratis, & omnium Medicorum præceptis monemur: Iusta etiam cibi tempora obseruanda: Nec alium cibum ingerendum, quam prius sumptus concoctus sit. Itaque interdum vesperi à cibo abstinendum, semperque catarrhosis parcius cœnandum, quam iis, qui sunt integra sanitate. Cruda in secunda mensa vitanda; & parce in æstate fraga, cerasa, persica inprima mensa sumenda. Potus sit vinum minime fumosum, & quod caput pergrauet, tenue & ætate media, hoc est, ne vetus nimium, nec admodum recens. Maxime autem probantur Neccarica matura, hoc est, quæ non sunt acida, & calci affinia, sed suauia, pura, atque in iis locis, vbi plebeii minime calculo obnoxii sunt, nata. Complicantur enim vt plurimum podagra & renum dolor: Maximeque à potu inconuenienti ea malitia augetur. Rhenensia etiam mitiora, non fumosa & potentia, qualia in multis locis habentur, maxime conueniunt, & sanitati conuenientissima, cum sunt mediocria, & probe concocta existimantur. Italica & Græca vina suspecta omnia, & magis gulæ, quam sanitati (nisi ad recuperandos & refocillandos spiritus adhibeantur) cõuenientia. Pucinum tamen vinum quod vulgo Vibachium vocant, si non sit corruptum, vel fœculentum, qualia plerumque adferuntur, modice interdum sumptum, non poterit nocere; cum vt Plinius scribit, Liuia Augusti mater septuaginta annos Pucinio acceptos retulerit. Nullum autem prorsus vinum doloribus articulorum, aut affectionibus hepatis obnoxiis, ieiuno stomacho, aut si saltem iuscula vel liquida sint assumpta, conueniens est ad bibendum: Et post cibum, siue interdiu, siue hora decubitus, quantum possumus, (possumus autem quod volumus, cum in consuetudine & tolerantia hoc sit positum) à vino abstinendum.

Lacticinia piscibus non commiscenda.

Catarrhosi cœnent parcius.

Vetus.

Podagra & renum dolor plerumque coniuncta.

Italica & Græca vina suspecta.

Pucinum vinum.

Vina ieiunis nocent.

In somno & vigilia non existimo, à Reuerendissimo Principe peccari, præsertim cum ipsum à diurno somno abstinere audiam. Hoc saltem monendum videtur, ne à cœna statim cubitum eat, sed post cœnã, quæ vt monui, minus prolixa esse debet, tribus vel quatuor horis obambulando, aut tractando negotia iucunda, minimeque seria, tempus conterat. Nocturnum etiam aerem non admittat, nec loco concamerato dormiat. In lecto matutinis horis, si forte natura sudorem protrudat, sudet, vt sanguis seroso isto humore, quemadmodum deinceps dicemus, quo abundat, liberetur. Priusquam sese induat, frictiones leues per vniuersum corpus adhiberi curet. Nam quam magnum in iis sit valetudinis præsidium, vt spero, illius Celsitudo, re ipsa experietur. Os autem expurgata prius lingua, mundet aqua in qua cortex medius ligni fruticis illius, quem Berberis vocamus, barbare, maceratus sit. Nam ita firmitas dentium, ad quos materiam fluere cognoui, conseruabitur, & colli etiam partes, quæ acrioribus humoribus male afficiuntur, tutiores sunt. Caput autem pectine leniter confricato cum oleo amigdalino recenti, cui guttula vna olei caryophyllorum iniecta sit, mundetur, & sine magna frictione & calefactione extergatur.

Sudor.

Frictiones.

Cortex medius Berberis.

Quod ad animi perturbationes attinet, existimo, rationem dominari affectionibus: Certe vt ira, animis lethale malum, procul absit necesse est: Nam illa maxime spiritus debilitat, & humores commouet. Itaque non solum podagra: verum alia etiam perniciosa sæpe consequuntur. Verùm præcepta de his quasi præscribere non necesse est. Nam prudentia & moderatione hac in parte, non medicina res agitur.

Affectus.

De motu & quiete paucis quoque agamus. Corpora cruda quiete & somno indigere, Medicis omnibus notum. Sed in aula sæpe, vbi corpus cruditate laborat, tum maxime exercitia pernicioso modo suscipiuntur. Cæterum cum nulla grauitas corporis, nulla cruditas adest, rectissimum est ante cibum corpus exercere. Equitationes & ambulationes non prosunt podagricis, cum membra affecta non sint exercenda, & in equitatione facilius propemodum, quam ambulatione materia præcipitetur. Itaque motio ineunda est, qua ex motu superiorum partium & manuum vniuersum corpus incalescat: sunt autem talia exercitia varia, quæ edocere quasi non oportet. Ac exercitii locum frictiones quoque matutinæ videlicet, de quibus antea dixi, obtinent. Excretiones & retentiones excrementorum in primis necessariæ sunt. De aluo expurganda hic non agam, cum deinceps

ceps nobis vacuantia remedia sint præscribenda. Hoc saltem moneo, vt singulis diebus exonerare eam studeat; atque vbi non est in officio, passulas in aqua calida maceratas, ante cibum sumat, aut spinachia in prima cœna cum passulis & saccharo vtatur.

Vrina sæpe reddenda.

Vrinam sæpe reddere studeat, ac vbi eius quantitatem minorem, quam par sit, esse sua Celsitudo animaduertit, corpus serosis humoribus abundare, vel à podagra, vel deterioribus morbis periculum imminere cogitet. Vrina etiam atque sudore plurimum se iuuari posse sua Clementia meminerit. Facit autem in primis ad vrinæ copiam conueniens potus, item iuscula cum radicibus petroselini, & similibus cocta.

Vrinam prouocantia.

Rapæ probe coctæ cum succo limonum, & saccharo aßumpti asparagi ineunte æstate, cappares, pistacia, in secunda mensa, item ea, quæ cum cæpis interdum coquuntur, sed propter acrimoniam cæparũ vsum non velim, frequentem esse. De sudore iam dixi, si interdum in balneo quoque sicco eliciatur herbis quibusdam, vt est Rosmarinus in vino cocta, & silicibus ignitis infusa, ita tamen vt caput exereretur, non omnino inconueniens existimarem. Sed caput calefacere, aut totum corpus, siue ex herbarum, siue thermarum aquis minime profuturum iudico. Cæterum de his, quæ & exsiccarent & roborarent membra, fortasse ratio iniri posset, tutius autem est meo iudicio abstinere. Venerem quoque excretionibus & retentionibus annumerant; sed cum semen sit excrementum vtile, nec in hoc corpore, quod multis bonis succis minime abundat, conueniet. Et etiamsi acredine humorum interdum stimuletur, stimulis tamen illis non obtemperandum, & cogitandum illud, quod est verissimum:

Immodicis breuis ætas.

Immodicis breuis est ætas, & rara senectus. Sed de his non necesse est multa monere, cum Reuerendissimus Princeps in coniugio non viuat. Venerem tamen huic constitutioni corporis non conuenire ostendendum fuit.

Commemoratis iis, quæ vniuerso corpori prosunt, atque noxia sunt de affectionibus, à quibus præcipue periculum valetudinis imminet, ordine differendum est. Primum autẽ Hippocraticum illud tenendum;

Color est index humorum.

Colorem esse indicem humorum, nisi fiat reciprocatio, id est, nisi consternatione animi sanguis ad interiora conuertatur, aut propter alias affectiones ad exteriora feratur, sicut rubescere & pallescere nonnullos ex ira videmus.

Pallor vnde.

Palloris itaq; in Celsitudine tua causam esse sanguinem aquosum manifestum; & talem etiam esse ipsa hęmorrhagia & cucurbitulæ ostendunt. Causas procul inuestigare non necesse est: Nam ventriculi debilitas, quã cruditates sequuntur, satis euidens. Hepatis autem calorem læsum à calore febrium præternaturali, & aliis causis imminutum, minime obscurum.

Ventriculus curatur primo.

Itaque primum ventriculo, deinde hepati consulendum, vel potius vtrique membro simul. Ventriculus vix vlla re melius, quam victus ratione moderata adiuuatur. Nam frigidus cum sit, plurimum quidem appetit, sed cum male concoquat, vitiosos humores, & maxime crudos relinquit. Errata autem primæ coctionis, vel nunquam vel raro in secunda emendantur, ac hic quomodo possit corrigi, non video, cum Reuerendissimus Princeps hepar male affectum habeat.

Ventriculi calorem iuuantia.

Medicamenta autem, quæ calorem ventriculi iuuant, tam intra corpus quam foris possunt adhiberi. Intra corpus vtile est interdum hora decubitus grana duo mastichis, cum vno thuris degiutire.

Item, mane assumere grana sex vel nouẽ piperis integri, vel in prima mensa in iusculo. Aliquoties etiam in septimana ad magnitudinem castaneæ nucis de Electuario, cuius descriptio sequitur, accipiet.

Electuarium.

℞. Conseruæ Rosar. ℥ iij.
Flor. anthos ℥ ij.
Saluiæ ℥ ß.
Spec. aromat. tosat. completi ʒ j. ß.
Cort. citri. condit. ʒ iij.
Caryophyllor. incisor. ʒ j.
Misce, f. Electuarium.

Hoc electuarium non solum ventriculo, sed hepati & cordi in primis proderit.

Calidiora, vt sunt Mithridatica antidotus, & similia, non ausim exhibere.

Foris vero ventriculus mane inungatur tali vnguento:

Vnguentum stomachale.

℞. Olei amygdal. dulc. ℔ ß.
Vini optimi ℥ ij.
Summit. absinth. pontici si habetur vel vulgaris ʒ ij.
Rosar. rubear. ʒ j.
Santalor. citrinor. ʒ j. ß.
Ligni aloës.
Galangæ.
Caryophyllor. an. ʒ ij.
Mastichis ʒ ij. ß.

Fiat horum decoctio in vase duplici ad vini consumptionem, & stet triduum post decoctionem in loco calido: deinceps fortissime oleum exprimatur.

℞. Huius ol. pro vng. stomachali ℥ j. ß.
Medullæ cruris vituli ℥ ß.
Ol. nuc. mosch. ʒ j.
Mastichis puluerisa. ℈ ij. Misce.

Hoc inquam vnguento mane inungatur ventriculus, & imponatur pannus lineus vetus, multipliciter complicatus, ac toto die gestetur, ita vt arcte ventriculum complectatur. Talem etiam pannum in æstate gestet, nec vnquam ventriculum denudet; sed in caloribus rarius vnguentum potest & debet adhiberi.

De affectione autem hepatis cum haud dubie ad intemperiem imbecillitas accesserit, maior & difficilior est cogitatio.

Hepatici qui veteribus sint dicti.

Quo nomine affectio ista dicatur, non refert, scio veteres hepaticos eos appellasse, qui inflammatione hepatis laborant. Hic autem nulla caloris, frigoris vero plurima adsunt indicia, videlicet faciei pallor, frigiditas extremorum, maxime pedum: Venter mollior & fluidior, sanguinis aquosi & semicocti copia; fortasse etiam habitus corporis intumescens accessisset, nisi calor cordis adhuc vigeret. Cæterum cum non solum ea corporis affectio, in qua partes intumescunt, cachexia appelletur, quæ eam speciem hydropis, quam Anasarcam seu Leucophlegmatiam appellamus, præcedit, tamen cum vox Græca nihil aliud, quam malum habitum indicet, sine tumor adsit, siue non, huic quoq; affectioni hoc nomen tribuere propter causam efficientem, videlicet epatis intemperiem frigidam volui. Ac ne vere cachecticus Illustrissimus Princeps fiat, & deinceps in exitiosam hydropem incidat, cauendum. Nam certe non modo pallor, verumetiam sanguinis fluor, id malum minatur.

Cachexia.

Cæterum cum hepar intemperie & imbecillitate laborans, non possit prorsus restitui, occurrendum causæ, & roborando subueniendum.

Diligenter igitur cruditas vitanda est, aquosus humor, quantum fieri potest, per ea medicamenta, quæ simul hepar & ventriculum roborant, detrahendus: Vsus est Reuerendissimus Princeps interdum Manna, ea etsi serosum humorem vacuet; hepar tamen parum adiuuat. Itaq; nihil conuenientius Rhabarbaro, quod præstantissimi in arte Medici animam hepatis appellant, & ventriculum quoq; roborare, vna ore affirmāt. Exhibetur autem hoc modo:

Manna.

Rhabarbarum vita est epatis.

Electuariū,

℞. Rhabarb. electissimi subtiliter puluerisat. ℥ iij.

Aspergatur aqua cinamomi aliquoties, deinceps addantur

Spec. aromat. rosat.

diarrhodon. abb. an. ʒ j.

Carnis passulat. per setaceum cibratat. ℥ iij. Misce.

Capiat ad magnitudinem nucis iuglandis, & si aluum non subducit, paulo plus assumat. Est enim Electuarium minime insuaue, nec nauseam prouocat. Et interdum loco huius Electuarii duos vel tres morsulos hoc modo præparatos, accipiet:

Morsuli laxatiui.

℞. Mannæ Calabrinæ ℥ iij.

Rhabarbari aqua cinamomi aspersi ʒ iij.

Conseruæ rosar. recent. ʒ ij.

Manna coquatur secundum artem lento igne, adiecto parum sacchari, & deinceps Rhabarbarum imponatur cum conserua, & fiat confectio in morsulis.

Sumat duos vel tres, prout aluum soluent. Alia medicamenta purgantia nullo modo darem, cum ab iis lædi hepar certissimum sit, & hæc ipsa repetita valentissimis paria esse potuerunt. Id enim agit debile agens reiteratum, quod fortiter agens semel, & cum minori periculo.

Debile agens iteratum æquipollet valido.

De iis vero, quæ hepar roborant, libri omnium Medicorum sunt pleni, & habentur confectiones in pharmacopoliis, vt Diacurcuma, Diarrhodon abb. diatrion santalon, duplicato pondere Rhabarbari, sed simplicissima adhiberi in hoc corpore velim, videlicet hunc puluerem:

Puluis.

℞ Rasuræ eboris puluerisſ. ℥ j.

Cinamomi electi ℥ ß.

Sacchari ℥ ij.

Capiat ante cibum cocleare paruum. interdum vtatur tabulis ex oleo cinamomi & anisi, factis matutinis horis, vel seq. morsulis:

Morsuli.

℞. Sacchari in aqua Cinamomi dissoluti, & cum albumine oui purificati. ℥ viij.

Pistaciar. elotar. & contusar. ʒ x.

Cinamomi electi ʒ vj.

Fiat confectio in morsulis.

Item his Morsulis:

℞. Interioris tunicæ gallinarum.

Rasuræ eboris.

Spodii.

Margaritar.

Cinamomi.

Ligni aloes an. ʒ ß.

Spec. diarrhodon. ʒ ij.

Sacchari in aq. cinamomi dissoluti ℥ iij.

Conseruæ è floribus cichor. ʒ ij.

Misce, fiat confectio in Morsulis.

Helenium etiam conditum plurimum prodesse, non ignoramus, sed abstinendum nunc. Foris autem hepar oleo à nobis præscripto, inungatur.

Nostur-

Nocturni calores è difficultate coctionis, & distributionis cibi,

CONSILIVM CXII.

ILLVSTRISS. Dominum subinde nocturnis molestari caloribus, è literis Dn. D. Monauii cognoui. Hi autem nullam aliam habent causam quam difficultatem coctionis & distributionis cibi. Rad. vero cichorii cum singulari quadam vi ventriculum corroborandi, & iecoris obstructiones reseruãdi polleant, earundem continuum vsum denuo commendo. Nullum certe in hoc morborum genere nobilius experientia frequẽti inueni. Bibatur igitur semper hora vna ante cibum decocti huius bonus haustus; qui nisi est sapore amabilis; vtilitate tamen acceptus sit & magnifiat.

Radices cichorii.

Sub noctem vero, si vapores ex laboriosa coctione in ventriculo, & corde anxietatem quandam concitent. Emulſ. Marg. sequentis coch. 2. vel 3. assumantur.

Emulsio Margaritarum Montagnanæ.

℞. Aq. Bortag. è flor. in vitro destill. ℔. j. Margarit. dilig. præpar. ʒ iij.
Aq. Cinamomi ℥ j. Misc.
in mortario marmoreo.

Hanc adeo extollit Montagnana, vt se hac plurimos & senes exactæ ætatis & in morbis grauissimis ægros conseruare glorietur.

Consilium meum Podagricum iam D. D. transmisi, quod exactissimam requirit diætam, quæ summe hic necessaria est, præsertim in senibus, in quibus podagra æque incurabilis, ac senium ipsum.

In cardialgia, & vertigine, pro quodam Principe,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIVM CXIII.

ILLVSTRISSIME & Clementiss. Princeps, cum Celsitudo vestra iam à multis annis de ingenti circa ventriculi os pressiune conqueratur, quæ sub primum somnum immanius se exerat, coarctet, & distẽdat manifesta inflatione cõiuncta cum anxietate & dolore, neq; in stomacho solum, verum in dorso etiam & lumbis & humeris, nec sedetur malum, nisi vomitu ventriculus à pituita, cibo assumpto, & vniuersa illa cruditate liberetur, insuper etiam vertigo, & tremor accesserit, cum metu maioris periculi in altero latere, ob id necessarium iudico, causam tantorum affectuum accuratius inuestigare. Cognito enim morbo, rectius in medium potest consuli, & parent indicationes, ad quas respiciendum est, & cur vnumquodque adhibendum sit. Etsi autem ventriculus vestræ Celsitud. recte appetit, tamen ad ciborum iustam concoctionem satis caloris, viriumque non habet, sed frigidior est, atq; humidior, quale temperamentum pituitæ gignendæ potius, quam ciborum alterationi, conuenientius est. Nam vt coctio recte fiat, calor adsit, necesse est, sicut in foco cum cibi percoquendi sunt, ignis requiritur luculentus. Deinde etsi ea ciborum copia, quam assumat V. C. homini sano nimia non esset, tamen ipse stomachus flatulentia & tensione, ipsoque vomitu indicat, non posse tantã copiam vna vice se ferre, & quia caloris & alimenti nulla proportio est, quid mirum si recte elaborari nequit in succum laudabilem; Perinde si bene grandi in olla plurimum carnis ad exiguum ignem coquere velimus, carnes crudas manere necesse erit. Tertio, vbi igitur ventriculus debilis, & multæ cruditates collectæ sunt, flatulenta sequitur distensio, quæ nihil aliud est, quam crudi humoris calefactio & agitatio quædam, sed qui confici nequit. Cum igitur coctio incipit, & cruditates incalescunt, sequuntur inflationes ventriculi & distensiones, quæ coctionem impediunt. Nam vt fiat coctio, contrahi oportet stomachum, & amplecti cibum, quod hic fieri nequaquam potest. Hæ internæ causæ sunt pituitam colligentes, quæ tamen tanto plus augentur, cum externæ causæ accedunt, id est, nimia cibi copia, alimenta frigida & humida, flatuosa, cruda, fructus non satis maturi, cerasa, pruna, persica, & quæ calorem prosternunt, & cruditatem coaceruant, vt multæ fluctuationes, etiam de die & in ipsa mensa sentiantur, quasi quippiam flatuosum ex stomacho prodeat, verum de nocte quiescentibus sensibus, & calore intro reuocato, tum demum inflationes augentur, & exitum quærunt. Fit enim quod in foco, vbi cum ignis primum incẽditur, plus fumi apparet, quam flammæ, maxime si humida ligna sint apposita. Ita vbi in ventriculo calor paucus, cruditas multa est, sentiuntur inflationes, & vt fumus fumum, sicut flatus flatum sequitur, & incrementa augentur. Est autem tum fere conclusus ventriculus, ideo cum exhalare nequeat quicquam, patitur ventriculus & ægre distenditur, premitur, consentiente etiam dorso cui alligatus est, & cæteris partibus vicinis, lumbis dico, & quæ circa costas sunt paruas, ita vt ad humeros vsque dolores extendantur. Sæpe ex eo affectu intumescit venter, adeo vt pulmo pressus difficilem respirationem habeat. Vnde talis anxietas sequitur, quæ vix tolerari possit. Durat autem tan-

Ventriculus frigidus & humidus.

Distensio flatulenta.

Cardialgia à flatibus.

tisper dum ventriculus, vel sua sponte, vel digito irritatus cibos vna cum admistis cruditatibus eiiciat. Ex his patet nullam istius pressionis causam aliam esse, quam flatus ex cruditate ortos, cum commouentur. Nam vt mustum cum feruet occluso meatu, ita tumultuatur, vt operculum vix ferre possit, ita & nostra hæc cruditas. Porro cum cruditates in ipsa stomachi capacitate fluctuant libere citius eiiciuntur, & molestia cedit, verum si humores tenaces & viscidi orificio impacti sint, adhærentque tunicis ventriculi, difficile est vomere, & conatus debilitat, & dolorẽ in capite commoueri necesse est. Quanquam autem refrigeratus videtur stomachus, & humidior, non est tamen omni calore suo priuatus. Nam etsi cum cibis ipsis cruda eiicit, semper tamen retinet aliquid vtilis succi ad alendum, quem vincere potest, & concoquit postea, si cætera illuuies eiecta sit, & inde sanguis bonus fit in epate, quo corpus alitur, inde & alui feces mediocriter coctæ. Ostendit hoc conatus stomachi, qui nisi reiecto superfluo non potest quiescere. Cum vero id tantum habet, quod concoctionem potest accipere, tum quietior factus contrahit sese rursus & immutat, & sic sedari dolores animaduertitur. Mirabitur autem fortassis V. C. cum suum corpus maxime hoc malõ infestet, cur tam diuturnum sit, cur non statim à prandio sentiatur, & raro die, frequenter noctu inuadat, maxime circa somni initium. Certum est autem vnicuique à primo ortu vi cœli & syderũ peculiare inesse temperamentum, ita vt non modo homines inter se, sed & in vno partes diuersimode se habeant, aliæ aliis sint fortiores, & plerunque vnum aliquod membrum debilius est, ex quo fit vt alii pectus accusent, alii caput, alius podes, quæ pars leui aliquo in victu errore admisso periclitari incipit. Ergo & V. C naturalem quandam ventriculi imbecillitatem habet, inclinantem ad flatulentiam & vomitum, quæ mala, etsi in prima ætate non illico se prodiderunt, tamen sub primum senium iam ab annis probe octodecim se exerunt, & eiusmodi stomachus onerari non vult; quod cum fit, pituita ex alimentis gignitur, quæ magis eum adhuc affligit, & calorem per se debilem, minuit. Cum ergo naturalis debilitas & refrigeratio & pituita & crebra ventriculi oneratio immodico victu concurrunt, non est mirum diu durare, & quamuis interdum respirat stomachus & calor se exerit, redit tamen si oneratur, vel à cruditatibus fit frigidior. Cur autem non statim à sumpto cibo illa grauitas consequatur, causa est, quod calor supra modum oneratus non illico incipit agere, sicut ignis paucus sub lignis plurimis aliquandiu latet, ita vt nullus videatur, aut extinctus à copia, tandem se prodit & dilatat multo fumo & halitu. Præterea calor de die debilior est ob occupationes & labores, quibus distrahitur, maxime spiritus, qui auertuntur à stomacho, vt prunæ ab olla ad focum subtrahi possunt. Noctu cum quiescunt organa sensuum, & spiritu non indigent, spiritus & calor ad ventriculum redeunt, & cum cibum ibi inuenit crudum, adoritur eum, & fit coctionis principium, & quia cibi nimia copia est, nec de die facta vlla concoctio, & cruditas genita, tum siũt inflationes & pressiones illæ tã graues, & per se affectus à cruditate orti cum phlegmate, non tam mane, & de die, quam noctu se produnt, & quasi paroxysmos suos habent, quo tempore is humor commouetur, vt testatur Galenus in Methodo: & eo tempore catarrhi mouentur & decidunt, adiuuante etiam noctis frigore. Atque hoc primum malum est, de quu V. C. potissimũ queritur. Alterum malũ ex primo oritur. Cum enim ventriculus non coquit, nec clauditur, vt oportet, sed sæpe biat, a flatibus & vomitu, vapores ascendunt, & implent caput, non secus ac halitus foris in aëre cum nubes inde fiunt, ex quo est illa scotomia & vertigo, vt quasi collabi videatur, maxime cum vapores, vel interna, vel externa causa aliqua agitantur, & spiritus visiui turbantur, & quasi in gyrum ducuntur. Vnde caput afflictũ dolet, & membra tremunt, & in latere anxietas sentitur. Quod si ergo ventriculo non succurritur, & vaporum ascensus prohibetur, id fiet, quod in destillando, vapor ascendet, & delabetur aqua, quo via patet. Ita tandem debilitatum cerebrum aliquando in summo discrimine constitueretur, & nerui debilitati in altero latere paralysin gignerent, quod malum DEVS auertat, & auerti potest, si omnia recte administrabuntur. Dicam de vtroque quid mihi faciendũ videatur. Primum stomachi imbecillitas ita diuturna est, vt prope confirmata esse videatur. Accedit & ipsa senectus, & vētriculus plus appetit, quam potest concoquere, sæpe etiam obruitur, & vapores ex consueto petunt caput, quod ab his iam repletum est, quæ omnia curationem faciunt difficilem. Quia vero non omnis vis stomacho erepta est, & satis adhuc valet ad cibum recipiendum, & partem huius à vomitu concoquit, vt testantur excrementa percocta, nec cætera membra quicquam insigne patiuntur, nec vertigo frequens fuit, & alias V. C. cum distentiones molestæ non sunt, satis recte valet, si obsequi his præce-

Temperamentum peculiare vi cœli & syderum.

Vertigo.

Stomachi imbecillitas cura.

præceptis voluerit, & omittere quædam, etsi subito leuatio non sequatur, tamen affectus illi ventriculi paulatim cedent, & à cæteris symptomatibus præseruabitur. Et quia Cels. V. de duobus symptomatibus queritur, quorum alterum stomachi est, & quotidie vrget, alterum in capite, & ne grauius fiat, metuitur, de vtroq; meam sententiam aperiam. Quod attinet ad debilitatem vētriculi frigidi & humidi, qui parũ coquit, & plurimum pituitæ gignit, vnde distensio, & vomitus, auxilia tria sunt: Primum, vt leuibus remediis educatur pituita. Alterum, vt calor ille excitetur, humiditas exiccetur, flatuositates impediātur, quo fiant meliores coctiones, & pituita non gignatur. Tertium, vt ratio habeatur ventriculi, ne nimis oneretur cibo, aut intempestiua diæta, & omnia omittantur, quæ coctioni obsunt. Quod ad primum attinet, vsa est V.C. ad educendam pituitam bis hac potione:

Scopi curationis in ventriculo frigido & humido.

Phlegmagogi.

℞. Rad. polypod.
Fœnicul. an. ℥j.
Calam. aromatic.
Pæoniæ an. ℥ß.
Herb. betonic.
Thymi.
Capill. vener. an. p. ß.
Fol. senæ el. ℥ v.
Agatic. Trochisc. ℈j.
Turbith el. ℈ß.
Sem. anisi.
Cortic. citri.
Zinzib.
Cinam. an. ℈ß.
Flor. anthos. p. ß.
Conquassata dentur ad chartam.
℞. Mannæ el. ℥ x.
Dent. in scatula

Cuius vsu multa pituita eiecta est, & si sæpius id fecerit, habita tamen ratione circumstantiarum, temporis anni, lunæ, corporis, & copię humoris, paulatim crudo humore ille liberabitur, ne collectus hinc inde se in partes disseminet. Ita autem præparatur potio. Vesperi herbis præscriptis infundatur calidum ius gallinæ macium, tantum vt tegantur herbæ. Stent per noctem vt vis extrahatur, mane ad ignē calefiant, & fiat expressio addita manna. Et vt suauior sit potio, addi potest cum sumitur aliquid aquæ cinamomi, & ita calide ebibatur mane quinque horis ante prandium. Caueat à sumpta potione frigus, somnum, sudorem, qui motum impedit, & ne medicamenti vis infringatur, cauenda grauia negotia & cogitationes feriæ. Vtile esset semper in promptu & herbas & mannam habere, vt longius in necessitate non sint quærenda. Tempore

Infusio.

autem veris, & autumno, quibus articulis commoueri solent humores, si animaduertetur pituitæ copiam adesse, & membris impactam, lenitiuum præmitti potest, & validior reddi potio præscripta, quanquam si crebro sumatur, satisfaciet opinor, & cruditates tollet, nisi nouæ colligantur victus errore. Hora ante cœnam prodessent hæ pillulæ, cum stomachum purgent, & pituitam adhærentem subducant, & plus roborent, quam euacuent:

℞. Massæ pill. de hiera simpl.
De aloë lota.
Mastich.
Stomachic. an. ℈ß.

Pill. stomachales.

Cum aq. cardui bened. q. s. f. pillulæ paruæ. Quod si in capite vertigo se ostēdit, aut plenitudo in cerebro, prosunt hæ pillulæ mane sumptæ quinq; horis ante prandium

℞. Extract. pill. cocbiar. ℥j.
F. pillulæ inunctis digitis ol. nucis Moschatæ, num. xxx.

Pill. capitales in vertigine.

Hę à capite diuertunt materias molestas, & ab apoplexia præseruant, iisq; morbis qui neruos infestant, neq; tantum stomacho nō nocent, sed roborant etiam. Si quæ alui adstrictio est, clystere leni soluatur. Atq; hæc purgātia satis esse possunt, nec molesta sunt, nec nimis vehementia. Nam debilis stomachus validas ferre purgationes non potest. Satius est lenibus, sed sæpius vti, maxime cũ materia vicina sit, & fere in stomacho contineatur. Quod ad alterũ attinet, nimirum, caloris naturalis excitationem, & inuādam coctionē in ventriculo humidiore & impuriore, & tollēdas inflationes, habet hic V.C. remedia, quæ specie exigua, sed vi maxima sunt, & tuta, neq; sapore aduersa. Varia autem ne tædium obrepat vnius, omnia tamen eodem tendunt, sed sæpius iteranda sunt, facta permutatione. Nam quod longo tempore contractum est, non subito tollitur. Sunt orbiculi efficaces de extractis quibusdam facti, iis vtatur mane ad 4. vel 5. horis etiam ante prandium quatuor vel tribus morsulorum vnũ atq; alterum sumat. Est & id adscriptus puluis stomachalis, de eo vtatur quantum quatuor digitis capi potest. Ita enim his vtatur tribus, vt per vices id faciat. Quod si præterea V.C. orbiculis de extracto calami & galangæ vti voluerit, cum roborando calori, & contra inflationes seruiant, non errabit: ideo vtroq; assignaui. Est autem vtendi eadem ratio:

Excitantia calorem naturalem.

℞. Extracti aromatic. rosat. ℈ß. g. v.
Calami aromatic.
Ligni aloës an. g. iij.
Sacch. albiss. ℥ v. dissol. in aq. rosar. q. s.
Affusis:

Rotula.

Ol.cinamom.gutt.iij.
Macis gutt.ij.
Caryophyll.gutt.j.
F.confectio in rotulis.

Morsuli.

℞.Amygdal.dulc.℥vj.
Pinear.
Pistaceior.an.ʒij.
Zinziberis.ʒj.
Cinamom.ʒij.
Galangæ.
Caryophyll.an.ʒß.
Nucis Moschatæ.
Macis,an.℈j.
Cardamom.
Cubeb.an.℈ß.
Incid.hæc omnia crasso modo, & add.
Pulu.zinziberis alb.ʒj.
Sacch.albiss.℥viij.
Dissoluatur saccharum in aq. cardui bened.q.s.affusis:
Ol.cinamom.gutt.v.
Macis gutt.ij.
Misc.f.confectio in morsulis.

Pul. stomachales.

℞.Zinziberis albi mundi.
Calam.aromatic.mundi.an.℥ß.
Cinamom.el.ʒv.
Galang.ʒiij.
Cardamom.
Zedoar.an.ʒjß.
Caryophyll.
Nucis Moschatæ an.℈iiij.
Macis.
Cubebar.an.℈ij.
Liquirit.ʒij.
Confect.anisi.
Confect.carui.
Fœnicul.
Coriand.an.℥ß.
Aromata incidantur crasso modo, & admisceantur confectiones vnica saltem saccharacea tunica obductæ, f.Trag.
℞.Extract.calam.aromat.℈j.
Lig.aloës g.iij.
Saccha.albiss.℥iiij. dissol. aq. card. bened.& cinamom.q.s.f.rotulæ.
℞.Extract.galangæ℈j.
Corall.rub.præparat℈j.
Sacchari albissimi℥iiij.
Dissol.aq.melissæ q.s.affusis:
Ol.cinam.
Macis.
Anthos an.gutt.j.
Misc.f.rotulæ.

Aq. vitæ.

Quia vero illa imbecillitas ventriculi diuturna fuit,& pertinax esse videtur, singulari cura optimo vini spiritu maxime efficacium simplicium pro roborando stomacho, vires extrahi curaui sub forma Aquæ vitæ,vt facilius penetret,& in stomacho calefaciat. Nihil vel gutturi nocebit, nec molestiã stomacho creabit, quæ vere faciunt cæteræ aquæ vitæ. De hac interdum mane paululam sumat V.C. cum noctu inflationes grauius infestarunt, & addat succum ex zinzibere cõdito,vel corticibus arantiorum.Mirifice calefaciet ventriculum. Quoties autem vno vtitur V.C. cætera interea intermittat. Est autem descriptio eiusmodi:

Aquæ vitæ stomachalis.

℞.Cinamom.℥ß.
Galangæ.
Zedoatiæ an.ʒij.
Lign.aloës.
Calam.aromatic.an.ʒj.
Caryophyll.
Macis.
Cardamom.vtriusq.
Nucis Moschatæ.
Sem.citri an.℈j.
Santal.citrin.ʒß.
Spiritus vini multipliciter rectificati, sic vt omnem raucedinem exuerit ℔.j. ß. Stent in infusione per triduum, vt vis aromatum extrahatur. Postea colentur,& addantur:
Syrupi de cortic.citri.
Miuæ cydonior.an.℥ij.ß.
Misc.f.in modum Aquæ vitæ.
Potest V.C. etiam foris iuuare ventriculum apposito hoc sacculo stomachali sicco, sed calefacto, hora vna vel duabus ante prãdium,in latere calido, qui vino aspersus sit, & calide applicetur vsque ad cibi tempus. Tum enim demitur, atque ita cum interna, externaque auxilia conspirant, præsentius commodum est.Formula est eiusmodi.

Sacculus stomachalis.

℞.Calam.aromatic.℥ß.
Galangæ.
Cortic.citr.
Cortic.arantio.
Baccar.lauri.an.ʒij.
Nucis Moschatæ nu.j.
Caryophyll.ʒß.
Sem.anis.ʒiij.
Fœnicu.
Cymin.an.ʒj.ß.
Herb.menthæ crispæ,m.j.ß.
Origani.
Absinthii an.m.j.
Betonic.
Maioran.
Rosar.rub.an.m.ß.
Ex conquassatis & prius incisis, f. sacculus stomachalis s.a.interpassetur.
Cum ventriculus nimium refrigeratus est, solent interdum linteum aquæ vitæ imbutum imponere, quæ omnia foris atque intus ventriculo succurrunt, ostendunt autem sese præterea & alia symptomata, quorum debet haberi ratio.Infestant sæpe inflationes

tiones vehementes & subitæ, tum magno cruciatu. Ad illas dissipandas prodest succus viridis de extracto cardui. De eo V. C. cochlearia duo sumat, admista aqua cinamo. quoties opus est. Descriptio est eiusmodi.

Ad dissipandas inflationes.

℞. Extract. Card. benedict. ℥j.
Veronicæ.
Meliss. an. ℈. iiij.
Sacch. albiss. ℥v. dissol. aq. Card. Mariæ, affusa aq. cinam. ℥j. Misc. f. in modum syrupi.

Quod si inflationes nimiæ non sunt, vtatur V. C. præscripto puluere stomachali, qui & ipse flatus dissipat. Interdum etiam frigus circa præcordia sentit V. C. maxime vesperi, & metuit noctem difficilem, aut caput male habere, tum V. C. edat particulam zinziberis, quod calefacit os ventriculi, & capiti prodest, modo ne nimis ventriculus pituita oneratus vim eius inhibeat, quod cum fit, euomere rectius est. Post vomitum si caput debilitatum est, & vertigo redit, tum reiecta pituita, vtatur V. C. cytoniato cum aromatibus, quod ventriculum calefacit, & claudit & ascensum vaporum impedit. Nam si ante vomitum cytoniatum sumeretur, flatus retinerentur, & distensio augeretur. Quod si debilitas sequitur, præscripsi morsulos de citro, & succum ipsum, quæ & multum prosunt, & suauia sunt. Porro si medicamenta facere officium suum debent, ratio habenda est ventriculi, qui cum debilitatus sit, nō debet copia grauari, aut turbatione diætæ affligi. Ideo necessario vitandi sunt cibi frigidi, viscidi, lenti, crudi, sale conditi, fumo indurati pisces, & carnes, ventosi, ferina caro vetusta, omnes denique duri cibi, dum & quæ serosam humiditatem gignunt, vt fructus horarii, cerasa, fraga, poma, lactuca, caro porcina & pinguia. Caro aquatilium, anatum, anserum, piscium in lacubus & piscinis, carpiones, anguillæ, passeres, intestina animantium, & quicquid lentum succum habet. Vertiginis ratione intermittendi sunt cibi fumosi, vt sinapi, eruca, cepæ, brassica, acetosa, lac, pisa, cancri, maxime cum salubribus cibis abundemus, qui facile concoqui possunt, & minus succi crudi post se relinquunt, vt oua recentia, gallinæ, capi, aniculæ, caro verucina, columbæ, funduli, lucii, percæ, auratæ, &c. Inter legumina hordeum, ptisana, & alia multa, & V. C. obseruet, qui cibi prosint, qui obsint. Verum etiam sani cibi corrumpuntur in magna varietate, vno in prandio vel cœna, si pisces carnibus misceantur, & variis iuribus incoquantur, vnde inæqualem succum fieri necesse est, & sanguinem inæqualem, aptum putredini. Vnde mirantur postea morbos varie oriri. Et quamuis aliqui hoc ferant absq; incommodo, tamen non omnes id possunt; qui paucis contenti sunt puriorem sanguinem, & minus excrementorum colligunt. Selimus Turcarum Imperator, qui Indiam & Ægyptum occupauit Anno 1517. Solymanni Pater, de vno tantum ferculo edere est solitus, & ante cibum corpus exercuit, ea moderatione hoc obtinuit, vt nunquam ægrotarit, donec diuinitus eo loco periret, quo Patrem antea veneno sustulerat. Verum vbi multa apponuntur fercula, illa cautio est adhibenda, vt famem ab vno maxime conuenienti sedemus. Quod si sic satis factum non est stomacho, de cæteris minus salubribus decerpi aliquid potest parcius, ita appetitui obsequium fit sine incommodo. Eadem imbecillitas etiam in potu cautionem magnam postulat. Vinum bibat V. C. purum, syncerum, mediocre & generosum, quod coctiones iuuet, sed moderate propter caput bibatur, addita cereuisia defecata, & diuretica, quæ caput non repleat. Inflat minus vinum, quam cereuisia, maxime si recentes & nondum defecatæ sint. Vina medicata vtilia sunt, de absinthio melissa, carduo, & quia vim remedii habent, ideo, vt remedia, parce vsurpanda sunt, nec vnum haustum excedat. Etsi autem multum facit ad sanitatem cibi potusque salubritas, tamen vt hæc etiam ventriculo succurrant, etiam hoc accedere oportet, ne oneretur ventriculus, & plus sumat, quam potest concoquere. Est alias in V. C. stomachus frigidior & debilior, vt pituita indicat, & acidi humores colliguntur in eo, qui nimium appetitum excitant, & per se ea natura est eorum, qui frigidum stomachum habent, vt acidam ariditatem, auide appetant, & deglutiant; sed negligenter digerant. Vnde malos succos fieri necesse est, sicut ex farina panis probus non potest confici, si grana vitium habēt ex tritura. Ergo vt hæc mala mitigentur, imperet sibi modum V. C. nec nimis indulgeat stomacho, sed ante saturitatem desinat, & quia noctu compressio maior est, accedente etiam cruditate à prandio relicta, cœna sit parcior prandio, iuxta antiquum versiculum:

Diæta.

Varietas ciborum vitanda.

Imperatoris Turcici laudabilis diæta.

Vina medicata parce vsurpanda.

Vt sis nocte leuis, sit tibi cœna breuis.

Et sum in ea sententia, instituta legitima diæta & vsurpatione matutina eorum, quæ ventriculum roborant, sperari posse magnam istorum molestorum symptomatum mitigationem. Certe ciborum quantitatem calor superet necesse est; si contra fit, pituitæ prouentus sequitur. Præterea ventricu-

lus certo tempore cōcoctionē perficit, cum tonum suum seruet, & ordinem in digerendo, non minus, quam horologia, & si spacium legitimum ei conceditur, laborat, vt debet, & excrementa non colliguntur. Sed si satis iusta mora non conceditur, intermittit operam suam, aut facit quantum potest, sicut opifex qui præcipitare labores suos cogitur, negligentius omnia facit, nec tam accurate omnia perficit. Nam qui vni insistit, rectius agit, quam qui ad multa distrahitur. Igitur plurimum prodest ventriculo, si nouo cibo non oneratur, priusquam prior confectus sit, & multorum morborum fomes præcauetur. Etsi autem multi fiducia ætatis, & virium suarum liberius peccant, non est tamen idem debiliori stomacho concedendum, quod robustiori & valentiori. Nam tandem periculo suo experiuntur isti incommoda suæ intemperantiæ, cum in periculosissimos morbos incidunt, quorum causa tunc excitetur.

Aluum mouentia.

Ad eam rem illud etiam vtile fuerit præmittere cibos molliores, vt spinachia, pruna, poma cocta, & sequantur duriores: id aluum ex ordine mouet. Quod si ordo hic inuertitur, & duriores primum, molles postea sumuntur, & ingeruntur cruda postremum, vt cerasa, & alia, corrumpuntur molles in stomacho, antequam duri coquantur, & inde fit acida pituita cum flatibus. Hæ regulæ de diæta, quamuis exiles videntur, plurimi tamen ad sanitatem tuendam momenti habent, adeo, vt qui modum, ordinemque in cæteris seruant, etiamsi insalubribus cibis vescuntur, tamen minus lædantur, quam qui in victu salubri intemperanter viuunt, & leges nullas sequuntur. Denique omnia eo referenda sunt, vt vires stomachi conseruentur, coctio iuuetur, flatuum fomes subducatur, pituita & compressio supprimatur. Post diætæ leges in victu alia etiam præterea obseruanda sunt, quæ valetudini, & coctionibus seruiunt, vt exercitia, alui euacuatio, & somnus.

Exercitia ante cibum.

Quod igitur V.C. mane negotiis occupatur, peregrinatur, & corpus commouet, id sanitati V.C. plurimum confert, & excitat stomachum. Motus enim matutinus ante cibum naturalem calorem excitat, sicut cum exiguus ignis flabello suscitatur, exhalant etiam per poros totius habitus multi vapores molesti, quibus dissipatis corpus vegetum redditur, contrarium vero otiosis euenit. A cibo autem grauibus rebus occupari aut exerceri prorsus inutile, cū ita coctio turbetur, & vapores in caput agitentur; cibus præcipitetur intempestiue è ventriculo in membra nondum coctus, vnde obstructiones & varii affectus oriuntur. Aluum laxam seruare, & capiti & ventriculo est vtile, & membra excitatiora & agiliora fiunt deposito onere. Nam ex retentis alui fecibus fœtidi halitus eleuantur sursum, & stomacho atque capiti aduersi sunt. Quod si non sponte aluus soluitur, laxari vel cibis potest humidioribus, vel clystere, quod pituitam etiam detraheret intestinis, vel si non satis id esset, potio supra præscripta sumi posset. mane lotio profuerit in balneo, quo superflua, & quæ in corporis habitu hærent, & motu non resoluuntur, per sudorem dissipantur. Postremo magnam vim affert ad valetudinum retinēdam somnus moderatus. Nam quæ diurno tempore non concoquuntur, ea nocte digeruntur calore coacto ad interiora. Atque hæc quidem ad primi mali auersionem, scilicet inflationis ventriculi, & vomitus, sufficiant.

Vertiginis cura.

Quod ad secundum symptoma attinet, nimirum, vertiginem, & ea pericula auertenda, quæ ex capitis repletione oriri solent, quatuor facienda sunt: Primum cauendæ causæ omnes caput fumis replentes, aut humores irritantes. Deinde si humores abundant in capite, vt auertantur, vel educantur. Tertio, vt vapores dispergantur, & absumantur, & caput corroboretur. Quarto vt pro vertigine & apoplexia quædam præseruantia adhibeantur.

Capitis repletio maxime somnus meridianus & potus à cœna.

Primum autem nihil æque caput replet, quam somnus meridianus, & potus à cibo maxime à cœna. Nam in somno post cibum crudi & crassi, ac tenebrosi fumi omnes in caput tendunt, ea copia, qua ex furno, in quo humida ligna fumant, & ita caput plenum fit vaporibus, & grauatur totum corpus, fit homo tristior, imminet vertigo, & apoplecticum quiddam.

Siccioribus non adeo somnus meridianus inconueniens.

Et quamuis siccioribus naturis non est somnus ille meridianus inconueniens, non tamen iis prodest, qui plurimum alienæ humiditatis in ventriculo habent, & multum interest inter fumos à siccis, & ab humidis lignis. Deinde si à cibo frequenter potus frigidus infunditur, & hiat stomachus, etiam sic exhalant multa. Maxime autem potationes ante somnum, & protracta conuiuia ventriculo & capiti pestifera sunt. Non enim claudi potest ventriculus, quo hiāte, si ad somnum nos componimus, quid aliud, quam capitis repletio, & catarrhi consequentur? Tum ipsa etiam vertigo molestat. Augent hoc malum grauia negotia & sollicitudines, statim à cibo susceptæ, maxime si accesserint cibi fumosi, & potus largior. Hæc vitet necesse est, qui caput carere catarrhis, & à vertigine liberari cupit, itemq; ea, quæ plethoram capitis & vertiginē commouent, vt sunt vehementes cōmotiones animi, ira grauis, tristes phan-

phantasiæ, melancholicæ imaginationes. Auertendus etiam frigidus aër, venti, aër nubilosus, & crassus, certe frigus capiti & neruis obest plurimum. Ideo qui morbos neruosos metuunt, iis recte consulitur, vt caput, collum, pedes, & ventriculum diligenter à frigore muniant, nec in frigidiusculo aëre se nudent subito, maxime cum à calido loco egressi sudare cœperint: noctu radios lunares caueant, sicut de die solares, quoniam & hæc caput replent, & vertiginem ac catarrhos commouent. Secundo: Quod si vapores & repletio capitis collecta sit, pillulis supra præscriptis occurri potest, & copia minui: aliquam etiam partem per nares educere puluere de nigella, addita aqua maioranæ vt diluatur puluis, & in nares attrahere ante cibum bis, & ita emungere nares licet: si puluis nimis fortis sit, sola aqua vsurpari potest. Descriptiones sunt hæ:

Radii Solares & Lunares caput replent.

Errhina.

℞. Nigellæ Romanæ per diem & noctem in aceto infusæ, deinde exiccatæ, & pul. ʒ j. ß. det. in pixi.

℞. Aq. maioran.
Sambuci an. ℥ j.
Misc.

Tertio, ad dissipandos vapores mane caput lauetur interdum herbis infra scriptis in lixiuium impositis & expressis, capite postea siccato calidis linteis:

℞. Fl. stœchad.
Fl. lauendulæ.
Anthos an. p. j. ß.
Spicæ Indicæ ʒ j.
Rad. asari ʒ iij.
Fol. senæ ʒ ij.
Agaric. ʒ j.
Herb. betonicæ.
Verbenæ an. m. ß.
Maioran. p. j.
Conquass. dentur in charta pro lixiuio.

Proderit & hoc pomum odoriferum, quod sequitur, si odor mane & vesperi excipiatur naribus. Nam odor ille exiccat, & vapores dissipat, & caput roborat.

Pomũ ambræ.

℞. Ladani puri ℈ ij.
Galliæ Moschatæ ℈ j.
Lig. Aloës.
Storac. calamit. an. ℈ ß.
Mastich.
Thuris masculi.
Vernicis.
Costi amari an. g̃. v.
Ambræ.
Moschi an. g̃. j.

Pulu. subtiliter, & cum mucillagine Tragac. extractæ cum aqua maioranę f. pomum ambræ.

Valde præstans pro capite & ventriculo roborando est ista confectio, qua cum cæteris vti V. C. poterit, sed per vices quantitate iuglandis, mane: suauis est & efficax, & caput ac stomachum à multis morbis præseruat. Et autem hoc.

Caput roborans confectio.

℞. Chebul. condit.
Zinzib. Indici condit. an. ʒ v.
Calam. aromat. condit.
Cortic. citri condit. an. ℥ ß.
Arantior. condit. ʒ iij.
Eringii condit. ʒ v.
Nucis Moschatę Indicæ condit. ʒ ij.
Rad. bugloss. condit.
Cichor. condit. an ℥ ß.
Confer. anthos.
Fl. pæoniæ.
Melissæ an. ʒ ij.
Pulu. Euphrasiæ ʒ j.
Cinamo. incis. ℈ j.
Macis incis. ʒ ß.

Conditis, & aromatibus, crasso modo incisis, misceantur omnia simul.

Postremo, quod attinet ad vertiginem & metum apoplexiæ, proderit hic puluis pro vertigine molestante.

Puluis pro vertigine.

℞. Pul. Euphrasiæ cum floribus. ℥ ß.
Macis aceto præpa. ʒ j.
Coriand. præpa. ℈ iiij.
Betonic. ℈ j.
Cubebar. ℈ ß.
Sacchą. candi ʒ vj.
Misc. f. puluis.

De hoc sumitur mane drachma vna, vel ita sicce, vel in turunda panis, aut ouo sorbili, aut cereuisia cocta. Item fœniculum prodest sacchàro obductũ, mane masticatum. Nam vapores dissipat, & pręseruat à vertigine, & visum acuit. Pro apoplexia autem, quam Deus auertat, si quæ indicia sese ostẽderint, proderit hic puluis.

Puluis in metu apoplexiæ.

℞. Succini albi præpa. ʒ ij.
Rad. pæoniæ.
Specier. Diarrhod. Abb. an. ℥ ß.
Misc. f. puluis.

Huius sumitur drachma vna singulis mensibus die sequente nouam lunam, cum aqua vitæ, seu spiritu vini. Quod si semel hoc remedio quis vsus fuerit, continuare debet die nominato, & ita tandem ab apoplexia, multisque aliis symptomatibus corpus liberabitur. Hæc mea est Illustriss. Princeps de nominatis illis symptomatibus, compressione stomachi, & vomitu sententia, & quomodo illis succurri possit, quæ ad prius illud malum sequuntur. Nihil autem magis optarem, quam V. C. ita habere suæ valetudinis rationem, eamque cautionem in tractando stomacho instituere, vt auxiliante Deo, in-

tegram suam valetudinem, recuperare possit, quem oro, vt his remediis benignitate sua adesse, & ea fortunare velit. Quod si deinceps etiam aliquid mea opera in suæ valetudinis tuitione vti voluerit C. ipsius, faciam id promptissime & studiosissime. Anno, 1578.

In dolore oris ventriculi,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM CXIIII.

SNon mihi hoc sumo, clarissimi & præstantissimi domini Doctores, vt vos in arte Medica eximie versatos, & exercitatos docere velim, cum vestra doctrina, & in facienda medicina experientia, mihi satis sit comperta. Quapropter non fuisset opus, vt meam operam implorare debuissetis, sed cum sciam nos communibus nostræ artis vinculis adeo iunctos, vt non deceat præstantiis vestris aliquid denegare, vel maxime ob prudētissimi Domini consulis vestri instantem imbecillitatem, quem reipublicæ vestræ caput esse, ac patronum scribitis, aperiam vobis breuiter, quæ mihi in hoc casu agenda videntur, tametsi non reiiciam ea, quæ à prudentiis vestris docte ac bene sunt acta. Casus prudentissimi Domini consulis, quantum ex literis vestris colligere possum, Dolor est oris ventriculi, ventriculum etiam ipsum vna infestans. Eius vero causam cruditatem, partim ex mala concoctione, partim ex intemperie frigida contractam esse autumo, cum aliqua etiam obstructione venarum paruarum, quas Mesaraicas scholæ vocare consueuerunt. Atque vtinam non defluerent etiam à capite destillationes in subiectum stomachum, ventriculumq; quæ à calore naturali penitus & ab integro non consumptę, in flatus vertuntur. Sed quęcunque tandē sit causa, mihi dolor ille flatuosus esse apparet, idque ex illo argumento, quod sæpius, vt literæ vestræ testantur, abit & redit, & maxime cum noctu post primum somnum inuadat. Nam si ab humoribus crassis principaliter depēderet, duraret diutius. Præsagium etiam bonum esse non potest, propter consensum membrorum principalium, stomacho per neruos & arterias consentientium, vt nouerunt prudentiæ vestræ. Itaq; omni diligentia laborandum est, vt dolor cum primum sedetur, cum ex maxime resoluētibus facultatem vitalem dolor sit & fœtor, vt scribit Auicēna, & alii medici. Curatio vero huius morbi duplici intentione perficitur: Prima est vt principaliter cura dirigatur ad occasiones & paroxysmos releuandos. Secunda, vt lenito dolore, & virtute roborata, ad causas procatarcticas, & etiam propinquiores tollendas curatio instituatur. Quod ad primam intentionem attinet, aluus clystere, flatus resoluente statim est tentanda, quo facto, vomitus prouocandus erit, & maxime si vomere ęger facile poterit, sin minus per os catapotia de hiera simplici, aut pillulæ alephanginæ dictæ, sunt exhibenda, vt venter apertus sit. Quo aperto exhibere soleo duo aut tria cōchlearia sequentis decocti, & maxime illis, qui ventriculo frigido præditi sunt,

Causa.

Doloris & fœtoris vit.

Cura.

℞. Zedoar. el.
Galangæ opt. an. ʒ ij.
Baccar. lauri ʒ j.

Decoctum in ventriculo frigido.

Incidantur, & parum contundantur, & coquantur in ℔. j. vini Rhenani albi limpidi ad consumptionem tertiæ partis, de colatura exhibeo pro vna vice duo aut tria cochlearia, vt dictum est, singulis duabus aut tribus horis, & sæpenumero ægris in hoc casu profuit. Si vero æger valde calidi est epatis, addo aliquid aquę cichorii. Ab extra facere soleo fomenta ex herbis & seminibus flatus carminantibus, & ventriculum roborantibus, quæ spongia noua, vel vesica bouina, sacculi vice calida ventriculo, atque etiam stomacho applicare consueui, quibus ademptis ipsum stomachum, cum ipso ventriculo, oleis & vnguentis flatus resoluentibus foueo. Nam externa remedia, quæ topica vocari solent, in hoc casu minime sunt negligenda, quoniam non parum inde auxilii sæpius senserunt ægrotantes. Quod si nec talibus remediis sedari dolor potuit, & aluus ægrorum clausa fuit, exhibui talem bolum.

℞. Elect. de dactylis ℥ iij. ß.
Philon. Roman. ℈ ij.
Misc. & est vna dosis.

Opiatum Lud. de Leonibus.

Sedat enim dolorem somnum prouocando, & succos malos in ventriculo contentos, dolorem illum mouētes, secum educit, vt sępius sum expertus, etiam cum commodo ægrorum, & fuit olim secretum medicamentum Ludouici de Leonibus, præceptoris mei colendissimi Bononiæ. Si vero vna cum dolore aluus respondet ægroto, & dolor nihilominus intolerabilis angit ægrotū, sequenti potione non sine fructu vsus sum.

℞. Decocti superioris ex Zedoaria & galang. facti ℥ ij. ß. vel ℥ iij.
Philon. Roman. ʒ ß.

Potio.

Misc. dissoluendo, & propinetur ægro calide. Videbitis clarissimi domini Doctores, Dei auxilio, ægrum melius habiturum, nec est quod vereamini frigiditatem opii & aliorum ingredientium. Nam emendatur caliditate

ditatc aromatum. Ad intra exhibeo confectionem ex speciebus aromatici rosati Gabrielis, & Dianisi æquali pondere factam. Nec displicent confectiones diatrion piperreon, diagalãga, & zinziber conditum, quas exhibuerunt præstantiæ vestræ. Nam & illæ ad rem faciunt. Cerata etiam ventriculo, atque adeo eius ori appono, quæ ex emplastro de baccis lauri conficiuntur, atque ita in curatione pergo, donec sedatus dolor fuerit. Aquam etiam ex cinamomo nostro factam quandoq; propino. Mitigato dolore ad causas morbi transeo, quæcunque sit illa. Humores si sunt in ventriculo collecti, oxymelite simplici, & melle rosato concoquo, quandoq; aliquid addo serapii de absinthio, cum paucis aquis stillaticiis huic instituto congruentibus. Nec vtor syrupis multum aperientibus, cum morbi causa in ventriculo sit congesta. Si vero destillationes morbo materiam præbere videntur, addo illa, quæ destillationem in cerebro digerunt & concoquunt. Succis ita concoctis catapotia de hiera simplice siue de aloë & mastiche offero, aut confectionem diaphœniconis, cum eius operatio sententia Medicorũ iecur non transcendat. A fortioribus medicamentis semper abstineo, ne à remotioribus corporis partibus succi in ventriculũ deriuentur. Ad intra confectiones offero stomachicas, præterea & electuaria, & pulueres ventositates carminantes. Fomentis siccis & madidis ad ventriculum & os eius, perpetuo vtor. Cerota præterea conuenientia adhibeo. Aluum indies nunc pessulis, nunc catapotiis præscriptis resero. Victus etiã rationem conuenientem instituo & præscribo. Et plus vini in hoc morbi genere concedo, quam cereuisiæ, cum ventriculum infrigidet magis & flatus moueat generetque. Hæc sunt præstantissimi domini Doctores, quæ in curando hoc affectu ægrotantibus exhibere soleo, &, Dei ope, multos ex hoc malo liberaui, quæ tamen omnia iudicio vestro submitto emendanda. Plura potuissem addere, nisi sciuissem prudentias vestras in arte Medica nõ vulgariter exercitatas & instructas, quæ omnia illa in melius disponere possunt, pro mea tamen tenuitate non dubito, si illa prudẽtiæ vestræ domino Consuli, de Republica & vobis omnibus bene merito, ea ratione obtulerint, & maxime si per imbecillitatem fieri poterit, fore vt Deo clementer adiuuante melius sit habiturus. Quod concedat vobis omnibus summus ille Medicus dominus noster IESVS CHRISTVS, ad sui nominis gloriam, & ad recuperandam sanitatem optimi domini Consulis ægrotantis, Amen. Rescribe quæso quem fructum ex illis medicamentis dominus Consul consecutus sit. Et si illa non conferant, de thermarum vsu cogitare poterimus. Salutem opto omnibus vobis cum familiis vestris. Ocyssime ex arce Dresdensi. 5. Cal. April. anno Domini 1567.

Praeseruatio.

Diaphœniconis iecur nõ transcendat.

In dolore, & inflatione ventriculi,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM CXV.

ÆGRVM nostrum dolor, & inflatio ventriculi sollicitant, tum temporis præcipue, cum coctio celebratur; præterea in hepate, & in hypochondrio sinistro, non leues obstructiones sentiuntur. Horum affectuum causæ sunt inuestigandæ; Dolor, qui potissimum in ore ventriculi reperitur, fit à solutione vnitatis, cuius causam putamus esse non solum intemperiem, sed etiam materiam quandam præter naturam. Quo ad intemperiem, hæc est frigida & sicca; vt testantur symptomata, quæ continuo producuntur, & errores in victu antea commissi. Iam enim & antea quinquennium valde in victu deliquit, & quod pessimum, immodica venere vsus est, qua robur neruorum maxime dissoluitur, & præcipue ventriculi. Accedit quod aquas D. Petri bis, diuerso tamen tempore, potauit, è quibus non parum emolumenti percepit primis diebus, tandem calefacto ventriculo, macies totius corporis subsecuta est, & sitis. Hæc de dyscrasia. Quo ad materiam, quæ concurrit ad gignendum dolorem & fluctuationem; hæc alia non est, quam succus pituitosus crudus, qui in ventriculo ortum ducit, labefactata facultate, ob intemperies iam dictas, ob quas cibus non, vt par est, alteratur & comprehenditur. Cum ergo ventriculus producat chylum crudum & pituitosum; fit, vt calor debilis agens in materiam, non optime elaboratam, ob ea eleuet flatus, qui distendendo ventriculi tunicas inflammationem excitant, & dolores, qui ægrum præcipue post cibum inuadunt, quia coctio eo tempore celebrari incipit. Dolor etiam magis occupat os ventriculi, quia hæc pars maxime est sensilis. Hæc eadem materia pituitosa, & cruda, cum citius, quam par est, à iecore rapiatur, & non possit in optimũ sanguinem mutari, producit obstructiones in ambobus hypochondriis, præcipue autem in iecore, in cuius regione maior tensio & durities persentitur. Quod si durities hæc inualesceret, posset fieri, vt scirrhosi affectus producerentur.

Causa doloris.

1. Ventriculi intemperies.

2. Materia pituitosa.

Indicationes.

Ventriculus calefaciendus & humectan-

Indicationes.

dus: materiæ in ipso contentæ crassæ & viscidæ, sunt incidendæ & abstergendæ: præterea causæ obstructionũ auferendæ, vixq; aperiẽdæ habita ratione prius vniuersi. Scopis his difficulter satisfieri potest: quia malum altas radices egit, & quia est intemperies ventriculi sicca, omnium intemperierum difficillima. Sed spes adest, quia æger est iuuenis, nondum expertus medicamentum generosum, & obsequium pollicetur.

Prognosticon.

Curatio.

Quo ad chirurgiam cum iam hyems accedat, & corpus exiccatum sit, nil de venæ sectione dicam. Euacuatio per hirudines ex hæmorrhoidibus non parum prodest. Fonticulum habet in crure, quem gerit: nec alterum in præsentia aliis in partibus inuri necessarium videtur, cum præsertim passio hęc rheumatica non sit. Quo ad pharmaciã, leniatur aluus molle rof. sol. & manna. Humores præparentur melle rosato simpl. & syr. de mentha, cum decoct. borrag. beton. menthæ, origani, & cich. Hæ enim decoctiones in iuribus vituli, vel pulli conficiantur: quia in omnibus medicamentis semper humectantia sunt ponenda. Purgetur corpus leui purgatione, vnde sufficiet agaricus solum in parua quantitate, addito ad infus. melle rof. sol. Et potius tepeiẽda erit purgatio mitioribus his medicamentis, quam grauioribus vtendum. His peractis deueniendum ad generosum aliquod pręsidium, quo simul & ventriculo & iecori prospiciatur.

Decoctum iuris galli.

Sumet ergo per 15. vel 30. dies, decoctum ẽ iure galli, in quo sint cocta ea, quæ habent vim calefaciẽdi, humectandi, obstructiones tollendi, & ventriculum adstringendi, vt orig. mentha, beton. radix asparag. filix agrimon. hyssopus & ratione humectationis radix maluę & altheę. Huius decocti quolibet mane sumet ℥ vij. Aliud generosum pręsidiũ est stillicidium olei medicati, cui ventriculus per horam subiici debet: oleum autẽ fiat: ex oleo de mastic. de amyg. dulc. & mentha. cum pulu. cinamom. beton. macis, landani, caryophyl. nucis myristicæ. Et hæc olea pulueresq; coquantur cum vino albo dulcissimo, ad consumptionem vini, deinde oleum ad instillandum seruetur. Ex iisdem oleis ac pulueribus addita solum cera noua, confici debet ceratũ, quod supra ventriculum semper gestari debet. Et quoniam longo tempore contracta non possunt cito solui, ideo hac hyeme mane sumet decoctum ligni guaiaci, relicta salsa: sic enim calefiet & roborabitur ventriculus. Et fiat decoctio cum iure vituli vel pulli, vt ventriculus substantifice humectetur. In vltima autem ebullitione ponatur aliqua portio mẽthę & macis. dosis est ℥ viij. Transacta hac hyeme experietur, quantum

Stillicidium ex oleo medicato

Ceratum stomachale.

remedia sibi contulerint, & tunc præsens status Medicos admonebit, num ad maiora præsidia sit deueniendum, nec ne. Quod ad victum obtineat ab aëre frigido. Ventriculum foueat semper vel pelle vel purpura. Noctu, catellum iuniorem, vel puellum, qui facile non sudet, apud stomachum manere curet. Cibus sit εὔχυμος, εὔπεπτος. Caueat à piscibus, à leguminibus, à lacticiniis, à carnibus crassi succi. Vinum sit medicamentosum, ẽ beton. mentha, roremar. saluia, quæ in eo bulliant. Exercitium sit moderatum, ne magis exiccet. Cauendæ vigiliæ immodicæ. Vitet curas. Abstineat à venere. Aluus seruetur lubrica.

Diaeta.

In ventriculi dolore cum vomitu,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM CXVI.

SProlixiores tuas literas, elegantia verborum atque humanitate refertas, clarissime domine Doctor, accepi, ex quibus intellexi Nobilem dominum variis morbis ac symptomatibus laborare, quæ certe multis ac præclaris remediis à te exhibitis sanari non potuerunt. Itaque prudentiam tuam ægrotum tuum monuisse, vt & meum exploraret auxilium. Sed, mi doctissime domine Doctor, quid me absentem facere posse putabis, cum tanto labore ac diligentia tu præsens, vt scribis, parum proficere potueris? Quapropter etsi decreueram apud me tabellarium illum tuum absq; meo responso potius ad te remittere, quam audire ab ægroto & adstantibus meum consilium illi minime profuisse, tamen vt vtriq; vestrum gratificer, aperiam, quæ in retinendo vomitu ægrotis meis exhibuerim, iis, si placet, tu etiam vti poteris. Dolorem illum ventriculi, vna cum vomitu, à mala quadam intemperie cum materia, vt vocant, dependere, mihi dubium non est. Quæ vero sit materia, quiue succi, qui ventriculum affligunt, scire nequeo, cum de iis in literis tuis nulla facta mentio sit. Tu igitur pro tua industria obseruabis succorum illorum crasin ad qualitatem, vt illos quandoque concoquere valeas. Et si timueris reiectionem medicamentorum per vomitum, vt factum est antea, cucurbitulam vnam atq; alteram fundo ventriculi sine ferro applicabis. Ipse etiam ventriculo sequens emplastrum admouebis:

In vomitu cucurbitula fundo ventriculi applicanda.

℞. Ol. masthichin.
de cytoniis an. ℥ ß.
Crustę panis assati, & in aceto forti per duas horas infusi ℥ ij.

Spodii,

Emplastri stomachale.

Spodii.
Mastich.
Menthæ.
Corall.rubeor.
Santal.albi & rubri an.ʒj.

Farinæ hordæi q.s.ad subigendum & f.emplastrum. Ligaturas etiam dolorem inferentes brachiis ac pedibus applicabis. Quod si nec illis remediis vomitus coerceri poterit, consulo vt æger pedes suos in aquam frigidam subito ponat. Ad intra cum cibariis suis subsequentem puluerem offerendum censeo, qui talis est:

Puluis in vomitu.

℞.Cortic.citri,
Ligni.aloes,
Sem.coriand.præp.
portulac.
Santal.flaui,
Mastich. an ʒij.
Redigantur in puluerem, & misceantur.

Quod si nec ille puluis prodeirit, exhibebis sequentem puluisculum, qui:

℞.Pul.ligni aloes ʒij.
Reseruetur vsui.
Et iterum:
℞ Syr.acetosit.citri ℥j.ß.

Ligni aloes ventriculo amicum.

De quo sumat æger ligulam vnam, cui addes pulueris ligni aloes parũ, & ægroto propinabis. Ego enim puluisculum illum in tali casu non sine fructu exhibitum fuisse noui.

Vomitus biliosus.

Ego etiam quando vidi biliosos succos causam fuisse eiusmodi symptomatis, exhibui syrupum de ribes, vel loco illius succum ribes, rob vocatum, si vero pituitosos humores hoc accidens commouisse comperi, Minam aromaticam vocatam obtuli.

Pituitosus.

Ventrem adstrictum clystere leniente aperies, & si times læsionem intestini recti, ob hæmorrhoidum fluxum, cannam clysteris intestino pulli probe vestire poteris. Ita enim nihil noxæ intestino infertur.

Canna clysteris intestino pulli vestienda ne dolore hæmor.

Quod si nec ita aperiri aluus quiuerit, neque per os, neque per inferiora medicamenta exhiberi poterunt, hypogastrium vnguento de arrhanita inungas. Inde enim venter tuæ expectationi respondebit.

Vng. aluum mouens.

Ventriculus postea ab intra & extra roborantibus medicamentis confortetur. Vnguenta etiam & emplastra ventriculi orificio, ante & retro ad duodecimam vertebram spinæ dorsi, adhibeantur.

Vnguenta ante & retro admou.

Cibus etiam facilioris concoctionis, & sub paruo põdere plurimum nutriens offerendus. Nouit ista genera Prudentia tua melius me ipso, itaque non iudico necessarium esse talia enumerare. Quod ad dominum Consulem apud vos mortuum attinet, lubẽs illi, vel ob vestram autoritatem ac petitionem, atque hominis sapientiam consuluissem aut inseruiissem absque omni spe lucri: sed quoniam vt scribis doloribus ac mœrore confectus interierit, res ipsa DEO commendanda fuit. Scimus enim ex Ouidio gnomam communem: Interdum docta plus valet arte malum. Vale, vir clarissime, & me, quod facis, ama. E Dresda, 6. Iunii, Anno 1567.

In compressione oris ventriculi, & spiritus quasi interclusione, pro quodam Nobili iuuene.

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CXVII.

OMNEM rectam actionem Medici rectam cognitionem præcedere oportet. Et verissimum est illud:

Non intellecti, nulla est curatio morbi.

Itaque quid de causis morbi tui Medici præsentes existimẽt, cognoscere cupiebam. Vel colligi in ventriculo, vel confluere ad illum humores existimo. De pituitæ, quæ in ventriculo gereratur, corruptione nullum dubium. De affluxu humoris, sit ne is à iecinore, vel splene hæreo. De meatu illo à vesicula fellis, qui miseros à natiuitate facit, non cogito, neq; bilem copiose transmitti arbitror. Aliquid bilis interdũ cum pituitoso humore misceri existimo: Vnde pituita illa, quæ reiicitur flauescit, & viridis apparet.

Pituita viridis.

Acrem atq; acidum illum humorem è splene affluere, & in stomacho magis magisq; corrumpi statuo.

Acris & acidus humor.

Ab hoc strangulationis, acredinis & aliorum symptomatũ sensus excitatur. Itaq; primus scopus curationis est, ne vel transmittatur humor, vel in stomacho corruptio fiat. Compressionem illam oris ventriculi, & spiritus quasi interclusionem fieri ratione Diaphragmatis, & causam habere flatus existimo.

Causa compressionis oris ventriculi.

Verum si pituita, quæ flatuatur, non redundabit, non ita hoc malum molestum erit. Itaque necesse est, vt pituitosi humoris copia remoueatur, deinde ventriculi intemperies corrigatur. Hunc verum scopum attinget, si interdum solam aloen rosatam ad dimidium scrupulum ante cibum sumet, & rectam victus rationem obseruabit.

Aloe rosata.

Te ipsum vero iam quid prosit & obsit, animaduertisse puto, & ex eo indicationes curandi à præsente Medico peti possunt. Mihi cum nihil ostensum sit, quid afferam? In multis, quos acris & acidus iste humor molestauit, talia symptomata animaduerti, omnes per vomitum, interdum etiam quasi screatu saltem pituitam, quam deinceps acidus humor consecutus est, maiori difficultate reiecerunt, neque prius finem fecerunt, quam

Nigra quædam, vel acida tenuia vacuarẽtur. Humore electo temperiẽ stomachi his medicamentis corrigere studui. Cum per anni tempus licuit, thermarum aquas, quæ eluũt, abstergunt, & roborant ventriculum, bibere iussi. Tales multæ sunt in Italia. Nonnullis acidulas præscripsi; frequenter scobem de cornu, cerui, destillatum etiam ex iis, item in primis cornu cerui vstum. Item rasuram eboris dedi. Item terram Lemniam. Videmus cretam vulgarem, cum in cereuisiam acidam cõiicitur, acorem tollere. Itaq; in his siccis magnam etiam vim esse trahendi in certum locum, è quo vacuantur humores non dubites. Nihil iuuerunt inunctiones, purgationes, imo auctũ iis malum. Hoc electuarium profuisse scio:

Aqua thermales.

Creta vulgaris acorẽ cereuisia tollit.

℞. Conser. rosarum ℥ vj.
Spec. aromatic. rosat. ℈ j.
Thuris el. & albi. ℈ ij.
Misc. & f. electuarium.

De hoc electuario capiat hora decubitus ad magnitudinem nucis castaneæ. Sputi multitudo non tam humidioris cerebri, quã stomachi est index. Vigor ille sensuum, tam interiorum, quam exteriorum reclamat cerebri temperamentum esse humidius; sed potest abundare excremẽtis, quæ vt expurgentur per nares, cum fauces petant, opera danda. Calet hauddubie cerebrum, & tamquam spongia, &, vt Hippoc. ait, cucurbita, excrementorum materiam attrahit. Poteris igitur sacculum ex santalis rubris, foliis rosarum, & semine coriandri in puluerem redactis supra caput gestare. Missio sanguinis debili ventriculo non prodest. Nec video quid stillicidium aquę thermarũ iuuare possit. Flatus quoq; tibi interdum molesti sunt. Quam sæua symptomata in corporibus existent, scio. Itaq; cum calorem infirmum esse, & materiam crudam ostendant, opera danda vt calor confirmetur. Gestabis igitur interdum tale scutum:

Sputi multitudo humidi ventriculo index.

Sacculus capitalis.

Flatus.

Scutum stomachale.

℞. Ladani opt. ℥ iij.
Spec. aromat. rosat. ℥ j.
Ol. nucis moschatæ ℈ ß.

Cum ol. rosaceo completo, & cera q. s. f. ceratum. quod extendatur ad formam scuti, non tegatur sindone, sed corpori applicetur. Cum vrgent flatus, incidas minutim zedoariam, & cum vino sumas ad ℈ j. Nolo zedoariam puluerisari. In iusculis interdum sumas semen carui, vel ammi. Aromatum nimium vsum vites. Scutum stomachale non perpetuo gestes; sed hora vna atq; altera ante cibum applices, neq; tunc moueatis. Hæc poteram in hac nostra miseria monere. Vbi de morbo certiora ex te cognouero, amici officium in me non desiderabis.

Zedoaria.

De flatulenta affectione, pro quodam Illustri viro,

D. Ioan. Cratonis
Consilium CXVIII.

Ipse sentio, quam sæui & tristes dolores à flatibus oriantur. Vere autem dico tristes, cum magna animi tristitia non modo hypochondriacas; verum etiam flatulentas affectiones comitetur. Vnicum est remedium, curare ne sis crudus, & ne immodicis laboribus, præsertim cerebri atque cordis, id est, affectionibus, animi intentionibus, lectionibus, auscultationibus, spiritus exhaurias. Nam non solum cruditate; verum etiam spirituum debilitate calor innatus affligitur, atque flatus generantur. Materiam vero flatuum rectissime vitant ii, qui simplicissimã victus rationem obseruant; imo vno cibo, qui minime excrementosus sit, contenti sunt. Nihil enim tam facere ad cruditatem, quam ciborum varietatem sæpe monui. Addo hoc; ne in vasis æneis cibi præparentur, vel coquantur. Nam si quid intestinis, & omnibus membris naturalibus nocet, imo vitam lædit, coctura illa ciborum in ęneis vasis hoc facit. Magno cum meo malo hoc sum expertus, & caulas semel sapere atq; fictilibus ollis vti velim. Quam facile pisces cum paulo diutius in cupreis vasis cocti relinquuntur, corrumpi videmus. Sed de hoc scribere non est necesse, quia in mentem venit, hoc loco monere volui; si quid hac in parte Illustris dominus monendo etiam Cęsareæ Maiestatis valetudinem iuuare posset. Ad medicamenta vero quod attinet, prius quotidianum vsum Theriacæ, vel antidoti Mithridaticæ præscripsi; ita vt 3. vel 4. horis ante lucem, instar magni pisi de his antidotis sumeret, vel saltem alternis diebus vsurparet, si nõ per se, cum saccharo rosato. Mane priusquam domo exir, buccellã panis albi imbueret spiritu vini maluatici asperso saccharo atque deglutiret. Spiritus vero iste tribus destillationibus in balneo esset paratus. Hæc duo medicamenta facile ad præcautionem, quæ in primis necessaria est, facerent, & calorem senilem excitarent, atque iuuarent. Vrgentibus vero flatibus, & ventrem perturbantibus, habet iam Illustris Dominus enema à me scriptum. Huic nequaquam incoquerẽ *carminantia*, vt vocant, quæ cocta opinione magis, quam reuera iuuant; sed pro tertia parte enematis iã cocti, & expressi adderem maluaticum vinum. Error autem est & imperitia medica, maluaticum, dum coquuntur herbæ, affundere. Ad ructus prosunt orbiculi ex saccharo atq; oleo carui

Flatus vnde.

Flatus vt vitantur rectissime.

Coctio in vasis aneis noxia.

Theriacæ & mithridatij vsus.

Spiritus vini maluatici.

Carminatiuis coctis parum tribuendum.

Maluaticũ vinum non coquendum.

Ructus.

carui fact. Is etiam, si, cum doloribus vacat sæpe Illustris Dominus vtetur, præclare suæ valetudini consulet. Ad intestinorum malum velim Illustrem Dominum ceratum ex Ladani atque ceræ æqualib. partibus factum, atque inunctum caryophyllorum oleo, loco affecto non modo vrgentibus doloribus, verumetiam alio tempore adhibere. Vigiliis senum mederi, maxime eorum, qui in summis curis versantur, & quos iam diu hoc malum vexat, difficile est. Lotiones, inunctiones, præsertim frigidas nihil prodesse certissimum est, imo frigida plurimum lædere constat. Calidis atque odoraris vapores contemperandi. Itaque hora decubitus vna atque altera pillula parua ex speciebus diambræ, atque moschi cum succino confecta hoc modo deuoranda est:

Ceratum ex Ladano.

Vigiliæ senibus ...

Pillulæ somnum conciliantes.

℞. Sp. diambræ ℈ ij.
Diamosch. dulc. ʒ ß.
Succini alb. ℈ j.
Ambræ gris. gr. iij.
Misc. & cum syr. de corticibus citri q. s. reformentur pillulæ nu. xxiiij.

E quibus tres vna vice capiat: Ad eandem intentionem instar nucis auellanæ sumat interdum de hoc electuario:

Electuarium somnum prouocans.

℞. Conser. è floribus nimpheæ ℥ ß.
Styrac. calamitæ selectiss. ℈ j.
Margarit. splendid. præpar. absque vllo metallo ℈ ij.
Ambræ griseæ gr. vj.
Moschi gr. iij.
Misc. & cum syr. violaceo q. s. f. mixtura asseruetur in vitro.

Plurimum ista duo remedia cerebrum roborant, & aduersus vertiginem, atque similes affectiones proderunt. Hæc nunc potui monere, si quid præterea, quo Illustris Dominus iuuare posse videatur, in mentem venerit, fide optima, & voluntate propensissima monebo, ac diuinum auxilium, quatenus lo me erit, vt optimus Dominus conseruetur, implorabo.

In flatulenta affectione,

D. Ioachimi Baudisii

CONSILIVM CXIX.

Dolores à flatibus.

Meo, proch dolor, exemplo, affinis charissime, experior, quam sæui & tristes à flatibus dolores oriantur. Vere autem dico tristes, cum magna animi tristitia non modo hypochondriacas, verum etiam flatulentas affectiones comitetur, adeo vt flatus superiora petentes ventriculum, cor, & cerebrum, imo omnia membra varie affligant. Horum causa cruditas, partim ex maла concoctione, partim ex intemperie frigida contracta, cum aliqua etiam obstructione venarum mesaraicarum. Ac vtinam non foueretur. Catarrhis, à cerebro in ventriculum defluentibus; quibus calor natiuus magis obtunditur, tantum vt nō modo illos exiccare & concoquere queat, sed nihil aliud, quam flatus producat: Absque hoc si esset facilior, certe esset præseruatio & curatio. Hos autem tuos dolores similiter flatulentos esse, non obscure interualla, quibus cessant, & redeunt, per noctem in primis innuunt. Cōtinui essent profecto, si ab humoribus crassis principaliter originem traherent.

Cum vero simplex victus, & diæta optima hactenus non ita, vt debuerit, profuerit; quamuis non nihil in medicamentis aberratum sit. (Fortia enim semper abhorreo; simplicia autem sunt tutissima: imo nec leniora in languentibus ventriculi affectionibus interdum sine periculo sunt) tandem nec ego Thermas dissuadeo; quoniam mire labefactatum calorem natiuum reuocant, & reficiunt. Ne autem vapor hyberno tempore caput offendat, euitabitur, si linteo tegetur. Vires insessu languentes Rotulis: ex ol. Cinamom. & Carui refocillentur. Si obstructio aliqua dolorifica ingrueret, Clyster cōmunis infundatur, aut sequens Bolus ingeratur.

Simplicissima tutissima.

Thermæ.

Bolus.

℞. El. de Dactilis ʒ iij.
Philonii Rom. ℈ ij. Misc.

Decoctum etiam comparari posset, è veronica cum prunis, fol. senæ & paux. ainzib. aut similibus.

Decoctum veronicæ in flatibus prestans.

℞. Veronicæ m. j.
Maluæ p. j.
Cubebarum ℥ ß.
Sem. Anisi ℈ iij.
Fol. senæ ʒ iiij. ß.
Ziozib. albi ʒ ß.
Cinam. ʒ j.
Infund. per noctem; Mane decoq. colat.
℞. q. s. adde Mannæ ℥ ij.
Syr. ros. sol. ℥ ß.
Aq. Cinam. parum: Fiat haustus.

Puluis sequens nobilis est pro caloris corroboratione.

Puluis ventriculum roborans.

℞. Sacchari albiss. ℥ ij.
Ambræ el. ℈ ß.
Succini albi præparat. ℈ j. Misc.

Inspergatur ℈ j. Ouo sorbili aut Iusculo: Prodest & Conf. hæc ante balnei ingressum.

Electuarium.

℞. Conf. rosar. Damas. ℥ iij.
Spec. arom. rosati ʒ j. ß.
Caryophyllor. ʒ j.
Ambræ el. gr. iij Misc.

Aluo fluida si nec dum remitterent dolores

Decoctum ad flatum.

℞ Zinzib. optimi.
Galangæ an. ʒ ij.
Bac. Lauri ʒ j.

Concisa crassiuscule coq. in vini ℔. iij. ad tertias Colat. quotidie coch. iij. ebibantur.

At si nec hoc remedio euanescerent:

Aliud decoctum fortius.

℞. Prior. decoct. ℥ iij.
Philonii Pers. ʒ ß.

Misc. & ebibatur, absque dubio conferet. *Sitis.* Si sitis molesta Aq. fragorum saccharo dulcorata mitigabitur, aut aq. hordei, cum qua parũ Veron. sem. fœniculi, rad. Altheę, & cons. rosar. ebullierint, ac guttulæ aliquot Aquæ Cinamomi roboris gratia post colaturam additæ fuerint. Imo & Aq. virtutis interdum tempora & pulsus inungantur. Devs benignitate sua Medicinas nostras fortunet, sine cuius numine nihil neque in homine, neque in Medicina. Et verissimum est: Nullus Medicus ea cito sanat, quæ natura sanare per se nequit.

De flatulenta affectione, & doloribus dorsi, pro quodam Nobili viro,

D. Ioan. Cratonis

Consilium CXX.

Valetvdinem hactenus in hoc corpore firmam non potuisse obtineri nihil mirum est, cum omnis legitima medici actio à vera cognitione morbi gubernetur, & eius in primis causæ, à qua ille dependet. Quod vero medici ipsi hactenus morbum nondum deprehendere potuerunt; hinc factum est, quod tot & medici & medicamenta in tanta varietate hactenus fuerint vsurpata, quibus & naturę actiones & medici iudicium perturbatum fuit. Ex specie autem doloris patet, eum nullam aliam causam, quam flatus habere, qui à materia partim cruda, partim corrupta oriuntur. Posse autem ab his flatibus tantos dolores cieri, ii rectissime norunt, qui in se ipsis iam experti sunt, quod ipse & propria experientia in me & in aliis didici. *Flatus unde oriantur.* Flatus, vt dixi, gignuntur à materia, materia ex cruditate, aut debili coctione: hæc vero ab imbecillitate caloris natiui. *Scopi.* Quibus de causis, si medicus quis in terminis se continet, primum vt calorem natiuum roboret: deinde vt coctiones laudabiles fiant: tertio, vt materia flatuum tollatur aut corrigatur: quarto, vt partes quæ affliguntur à flatibus, roborentur, quod sit temperamenti illarum restitutione, facile potest sperari in curatione restitutio. Quoniam autem significat medicus vim vitalem, atque animalem in vestro corpore satis validam esse, solam naturalem languere, spero huic quoque succurri posse. Sed ad id tempore & optima cautione opus est: maxime ne in cibo & potu quis error committatur. Nam alias remedia cætera nihil proderunt. Acetsi minime dubito, notam esse Domino omnem victus salubris atque insalubris rationem, volo tamen quædam huc pertinentia, quam breuissime recitare. *Diæta.* Primum cibos omnes crudos caueat, & difficilis concoctionis aut mali succi, vt pisces, lacticinia, frixa, legumina, olera, acetosa, pinguia. Victus sit simplex vt gallina elixa, vel assata, perdices, capi, vitulina, ouina, leporina. Rursus vitet anates, anseres, suillam, bubulam, & eius generis alia. Sit interuallum inter prandium & cœnam septem horarum, & tempus stricte obseruet, nec tamen diu protrahat mensam. Quod si id præstare potest, sumpto cibo paulisper ambulet, aut in sella sedeat, non dormiat: præcipuum caput diæta est, vt habeat potum conuenientem: ac quamquam medici non libenter vinum cum cereuisia misceant, & malim eum vti puro aliquo vino vt Rhenano, non sulfurato, non forti nimium, non acido, neque nimium dulci, quale reperiri hinc inde potest: tamen quia intelligo ex vini vsu exacerbari dolores magis, quam cum eo non vtitur, puto id vel vini vitio fieri, vel quia non recte & legitime sumitur. Volo enim modice, non copiose bibi, quicquid bibitur, & ad eam moderationem assuefieri est necesse. Vtrumque enim ab assuefactione est & parum, & multum bibere; & quod vitiose didicimus, id eadem opera possumus dediscere. Certe haustus illi immodici extinguunt calorem natiuum, & vapores inde geniti non modo catarrhorum, sed & flatuum causa existunt. Quæ res facit vt existimem, nisi in hoc nobilissimus Dominus temperare sibi didicerit, nihil sperandum esse à curatione auxilii. *Aq. cocta in consuetis probibetur, præsertim si anisum incoquatur.* Aquas coctas velle imperare iis, qui assueti non sunt, minime probo, maxime si anisum incoquatur. Quod si tamen aqua talis placet, particulam Zinziberis secet in partes duas, & coquatur in aqua, cum seruet decoctum inijci cinamomum cum pauco saccharo. De eo vti potest cum volet, ita tamen vt semper aliquid addat boni vini. Quod si cereuisiam malit, quam aquam, hordeaceæ assuefiat, qualis est Ortrandica. Si triticeam, ea sit defecata, pura, & è bono tritico cocta. Initium faciat à cereuisia, postea vinum superbibat, finiat autem haustu cereuisiæ. In principio mensæ vtatur iusculis, non tamen frequenter, & iniiciat grana piperis integra sex vel nouem. Vesperi in cœna piper contusum in ouo sorbili.

bili. Claudatur autem semper cœna vel prãdium diacytonite cum speciebus, vel hoc puluere peptico:

Panis pepticus.

℞. Panis albi tosti ℔.ß.
Coriand. præparat. ℥ iij.
Cinamom. El. ℥ ij.
Mastich. ℈ j.
Sacch. albiss. ℔ ij Misc. f. Tragea.

Tantum de victus ratione, hoc est, parte præcipua in curatione, quæ si absit, cætera nihil proficient. Quod vero ad medicamenta attinet, pauca hoc tempore præscribam, cum videam iam ante ægrum nimis multis fuisse obrutum, vt non mirum esset, si alii casus etiam interuenissent. Ad alui solutionem suadeo, vt à purgantibus in totum abstineat: & si quid fuerit necessarium, vtatur clystere tali; Accipiatur pinguedo iutis gallinæ bene salsi, & addatur ℥ j. Myrrhæ, & infundatur. Semel autem vel bis in septimana vesperi ante somnum vtatur nunc myrrha, nunc thure cum saccharo rosaceo, quantitate trium pisorum. Potest etiam vti hoc suppositorio:

Clyster.

Suppositoria

℞. Pull. nigellæ.
Siler. montan. an. ℥ j.
Succi Rutæ.
Cyclamin.
Cæpar. q. s.
Et cum melle cocto. f. suppositoria.

Proderit enim etiam ad flatus euocandos. Per os sumat singulis septimanis mane Theriacam optimam, vel Mythridatium fabæ quantitate tribus horis ante prandium. Reliquis diebus cochleare succi cardui benedicti cum extracto Zinziberis, Zedoariæ, vel calami aromatici; ita vt tribus vnciis syrupi, extracti ℈ß. addatur. Et his tribus medicamentis ad anni huius exitum contentus sit; verum ventrem singulis diebus mane sequenti oleo calido vndique vngat:

Oleum stomachale.

℞ Cymar. absinthii p j.
Maioranæ.
Rosar. rubear. an. p. ß.
Macis ʒ ß.
Caryophyll. ℈ ij.
Mastich. ʒ j.

Decoq. in ol. amygd. dulc. rec. ℥ viij. & vini albi ℥ iij. ad consumptionem vini, conseruentur omnia simul in vitreo, & loco calido. Ex eo sumat cochleare, & addat paululum olei moschati, & dissoluatur. Mane venter vngatur, & imponatur linum decies complicatum, & singulis diebus gestet, fiatque quotidie. Vmbilicus peculiariter, & sæpius oleo nucis moschatæ vngatur. Quod ad dolores in dorso cum nimis vehementes sunt, sumat decoctum Guaiaci cum pauco absinthii, & intingat linteum triplicatum, & calide applicetur, idque frequenter repetat. Id si nihil mitigat, applicentur aliquot cucurbitulæ forti flamma sine incisione, non regioni renum, sed vel supra, vel infra hos. Totum dorsum autem vnge quotidie hoc vnguento:

Dolores dorsi.

Vnguentum pro dorso.

℞. Ol. rosacei.
Chamomel. an. ℥ j.
de absinth.
Axungiæ gallinæ an. ʒ ß. Misc.

Hoc vnguento tota regio illa in dorso vngatur, exceptis locis circa renes, quibus erit vtile hoc sequens)

℞. vnguenti rosar Mes. ʒ j.
amygd. amar. num. v.
Cum oleo amygd. amar. f. Vnguentum.

Flatus nec supra, nec infra retineat, sed excernat. Anum sæpe butyro illinat mediocriter salso. Ore masticet, Zedoariam, imo & deglutiat: ita flatus discutiet. Faxit DEVS vt hæc quam felicissime procedant. Quod si deinceps quoq; consultus fuero, consilium meum libentissime de iis, quæ mihi exponentur, communicabo.

In dolore à flatibus, pectoris angustia, constipatione ventris, capitis, & articulorum dolore, pro quodam generoso Domino,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CXXI.

OMNIA enumerata symptomata, dolores à flatibus, pectoris angustia, constipatio ventris, capitis dolor, itemque lumborum & articulorum, veram habent causam diminutum calorem naturalem. Ideo Medicus qui Illustri Domino recte succurrere volet, maxime ad conseruationem caloris naturalis respicere necesse habet. In iuuenilibus corporibus calor excitatur exercitiis, in senibus vero quiete, frictionibus, moderatione cibi & potus. Ideo fideliter moneo, vt illustris Dominus quotidie lenes frictiones brachiorum & crurum ferat, quin & totius corporis. Hoc enim erit vice exercitii, ad quamuis Podagra hoc modo se paulisper commoueret, tamen plus commodi, quam incommodi inde sperandum fuerit. Deinde somno ne detrahat; & ad minimum decem horis se in lecto contineat, etiamsi non dormiat. Etiam de die in lecto nonnunquam quiescat. Tertiò simplicissimo cibo & facilis coctionis, & qui gratus stomacho sit, cum potu laudato contentus sit, quia natura est paucis contenta, & superflua onerant, non roborant. Vesperi minus potius, quam nimium edat, & affectus deponat,

Calor naturalis vt excitetur.

quantum poteſt. Inter medicamenta ab omnibus Medicis doctis ad roborandum calorem naturalem in viſceribus & toto corpore, & ſpirituum generationem maxime commendatur ambra. Et quia antea præſcripſi puluerē ex ambra, margaritis & ſuccino, ne intermittat eius vſum illuſt. Dn. vel. ſolam ambram cum ſaccharo tritam ſumat. ita vt ad libram ſemis ſacchari addatur ʒ ß. ambræ. Sumatur autem vel in iuſculo, vel quomodocunque. Alias commendatur ſpiritus vini ex optimo Maluatico præparatus, ſi mane aliquot guttæ cum mica panis vſurpentur. Aliqui addunt & aromata, verum hæc non omnia corpora ferre poſſunt. Spiritum vero vini ſeorſim, ſi bene fuerit deſtillatus, probo. Aromata autem & quæ exiccandi corpora vim habent, in ſenibus non laudo: poteſt tamen Illuſtris Dominus ſingulis ſeptimanis Mithridatio vel Theriaca optima cum ſacchar. roſar. magno ſuo commodo vti. Ad tollendas porro tum ventoſitates, tum obſtructiones proderit in vinum iniicere roriſmarini ſummitates, quod fiat nocte præcedente, antequam vinum id bibit, ac vaſculum bene muniatur. Exiſtimo enim hoc plurimum profuturum. Ad pectoris anguſtiam vtatur de his rotulis vna atque altera. Det autem operam vt frequenter iterentur & renouentur:

Ambra corroborat calorem natiuū. — *Spiritus vini Maluatici.* — *Aromata ſenib. noxia.* — *Vinum Roriſmarini.* — *Rotulæ pectorales.*

℞. Diaireos ſimpl. rec. tabulati ℥ iij.

Inungantur rotulæ ol. cinam. & dentur in ſcatula.

Corpus medicamentis onerare purgantibus, qualiacumque ſint, in ſenibus niſi extrema neceſſitas vrgeat, minime conceſſerim: ideo nec præſcribo. Sed in alui conſtipatione ſumantur manipuli duo vel tres veronicæ, & coq. in pingui iure gallinæ mediocriter ſalito: & poſtquam bene diu ebullierit, exprimatur, & addantur expreſſioni cochlearia iij. ſacchari rubri & f. clyſter. Diſſuadeo etiam omnia ea enemata, quib. purgantia medicamēnta immixta ſunt. Nam ab iis calor inteſtinorum debilitatur, ventoſitates augentur, & multa inde incommoda ſequuntur. Id ipſe ægra, ſed fida manu præſcripſi, quæ Devs fortunet.

Clyſter ſenum.

De expuitione frequente pro quodam Nobili adoleſcente,

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CXXII.

Studioſorū commune malum.

Expvitio frequens, qua indies moleſtaris, non aliunde, quam ex defluxione capitis, qua omnes ſtudioſi, de ſententia Marſilii Florentini, offenduntur, originem ducit. Vt autem ab hoc ſymptomate & aliis, quæ ſucceſſu temporis catarrhus excitare poſſet, liber euadas, duo tibi diligenter obſeruanda ſunt, nimirum conueniens victus ratio; & idoneo tempore medicamentorum aſſumptio. Victus ratio non ſolum conſiſtit in dextro cibi & potus vſu, verum etiam in motu & quiete, aere, ſomno ac vigilia, affectu, repletione & inanitione. Aer in quo verſaris ſit temperatus, non multum in calore neque frigore recedat: ſiquidem frigus condenſando; calor vero reſoluendo defluxiones augent. Itaque vaporarium tempore hyemis mediocriter ſit calidum. Cubiculū in quo dormis ſit bene clauſum, ne aer nocturnus caput attingat. A ſolis & Lunæ radiis caput immune ſit. Nocturno tempore caput mitra munies. De die aerem turbidum nubiloſum, ventos, quoad fieri poteſt, fugito. Si neceſſitas vrget, capiti, pedibus, & toti corpori proſpicito, ne frigus ſuam vim imprimat. Ad corrigendum artificioſe aerem, non vterer ſuffumigiis, vt fieri ſolet, quod magis caput replent, atque fluxiones ad pectus defluere faciunt. Vellem igitur rectificare aromatibus & herbis odoriferis tenendo in habitatione. Motus cibum antecedat; non ſit ſuperfluus: quod ſpiritus & calor ſupercalefacti liquefaciunt humiditates. Fugias itaque excurſiones, & pilæ exercitium, præſertim à cibo. Mane poſtquam ſurrexeris, caput linteo & pectine fricetur atque pectatur. Faciunt enim ad reſolutionem vaporum. Panni vero quibus ſit frictio, non ſint nimium calidi, ne calore attrahatur materia ad caput, ipſumque repleat, & defluxionem augeat. Vellem tamen, vt ſingulis ſeptimanis ad minus tempore matutino ſequenti lixiuio caput ablueres, & poſt lotionem pannis exiccares calidis. Acciperem iuſtam quantitatem lixiuii, in quo incoquerem betonicæ, abſinthii, Roſar. Aſari, ſingulorum manipulum vnum, ſpicæ odoriferæ m. ß. Lotiones pedum mane & ſero ex chamomilla factæ conferunt plurimum auertendo materiam à cerebro. Somnus ſit nocturnus: diurnus tamquam peſtis euitetur. Poſt prandium quieſcas à ſtudiis, donec tres horæ elapſæ fuerint, neque poſt cœnam ſtudiis incumbas. Siquidem in multam noctem ſtudia protrahere, & matutino tempore in lecto ſtertere, non ſolum fluxiones parit, verumetiam ingenio officit. Cœna ſit frugalior prandio, ne ſomni tempore maior vaporum copia ad caput eleuetur, ipſumq; repleat. Cibus ſit digeſtioni aptus, non viſcoſus, pinguis, & vnctioſus. Ideo fugiat carnes porcinas, aues in aquis degētes, & piſces ſtagnales,

Catarrhus. — *Aer.* — *Motus ante cibum.* — *Lixiuium.* — *Somnus.* — *Cibus.*

Carnes

Carnes vitulinas, hœdinas, animalium degentium in montibus, auium nemoralium laudo. Pisces fluuiatiles, quales sunt lucii, fundili, auratæ, & id genus conueniunt. Olera omnis generis fugito, excepto atriplice, beta, & spinachia. Porus sit moderatus cereuisiæ & vini. Ebrietatem matrem fluxionum fugito. Dabis quoque operam vt singulis dieb. beneficium alui habeas, quoniam fœcum retentio virtutem ventriculi naturalem opprimit, atque facit, vt ab ipso, & à toto corpore eleuentur vapores caput replentes. Est quoque nimia inanitio fugienda: solet enim calorem innatum, & spiritus naturales resoluere, ob quam viuentes suam exercere facultatem nequeunt. Affectus animi sint moderati, lætitia & gaudium multum conferunt, quod calorem refocillant naturalem. Tristitia, ira & meditatio, præsertim à cibo valde officiunt, ideo summo euitabis studio. Et hæc de victus ratione breuibus dicta sunt. Quantum ad applicationem medicamentorum conuenientem spectat, suaderem vt singulis annis bis, in autumno & vere euacuationibus moderatis vtereris, quod ex quotidiana cibi & potus assumptione paulatim malorum humorum coaceruatio crescit, ex qua non solum cerebrum repletur, verumetiam alia & varia symptomata excitare potest, siquidem & :

Mater fluxionum ebrietas.

Animi affectus.

Gutta cauat lapidem non vi, sed sæpe cadendo.

Itaque tribus diebus continuis subsequentem hauries potionem tempore matutino, post ieiunes tres horas:

℞. Syrupi de betonica ℥j ß.
Aq. betonicæ.
Fœniculi.
Cichor. an ℥j.
Sp. Diarrhod. abb. ℈j.

Misc. f. potio pro vna, & sic pro tribus. Possunt etiam addi aliquot guttulæ aquæ cinamomi. Post quarto die, quinque horis ante prandium, assumes subsequentes pillulas, & domi te contineas:

℞. Massæ pillular. aurear.
Sine quibus esse nolo an. ℨ ß.
Cum syrupo de succo violar. f. pill. nu. xvij.

His peractis dabis operam vt materiam defluentem ad fauces inordinate, per conuenientes vias, nimirum per nares educere possis. Quod fiet, si mane postquam te emundaueris ab omnibus recrementis, sumpseris instar pisi de puluere subscripto, & narib. indideris, atq; sternutationem excitaueris:

Puluis sternutatorius.

℞. Pulu. Maioranæ.
Nigellæ.
Caryophyllorum.
Rad. Iridis an. ℨ ß.
Pyrethri.
Ellebori nigri.
Piperis albi an. ℈j.

Commisceantur & dentur in pixide.

In vomitu sanguinis, propter splenis obstructionem,

D. GVLIELMI RONDELETII CONSILIVM CXXIII.

DOCTE, & eleganter de affectu scribis, rationes omnes tuas recipio: sunt enim apodicticæ. Sed quod ab epate potius, quam à liene fluat sanguis, id non doces euidenter. Lien enim est velut officina sanguinis, vel saltem receptaculum sanguinis atri, à natura institutum. Maiorem consensum habet cum ventriculo, quam iecur. Nouisti ex anatome maximum ramum venæ portæ in lienem demitti, à quo venæ multæ ad superiorem ventriculi regionem deducuntur, & ad inferiorem fundum videlicet; sed maiores, & latiores multo, per has naturaliter melancholia in ventriculum eructat, & propter flatus, & sanguinis copiam ita distendunrur eæ venæ, vt ad digiti medii crassitudinem perueniant, quod in aliquibus post mortem visum est. Sunt hæ multo maiores venis intestinorum.

Quomodo discernatur an sanguis à liene fluat, vel iecore.

Lien habet maiorē consensum cum ventriculo, quam epar.

Crassities venarum in fundo ventriculi.

Nihil mirum igitur, si à splene talem sanguinem reiici putem. Quod si ab epate per venas mesenterii, & intestinorum sanguis descendat in Ecphysim, deinde sursum ascendat in ventriculum, quanto facilius, & minori cum negotio à splene in ventriculum ascendet? Adde quod sanguis qui ab Epate fluit, frequentius per partem inferiorem elabitur, quam per vomitionem. Contra qui è splene fluit per partem superiorem, & vomitionem frequentius quam per intestina purgatur. Venæ siquidem à splene ad ventriculum sunt breuiores, & non minus latæ. Quare à splene potius, quam à iecore sanguis in hoc fluit. Quamquam ab vtroque fluere possit. Quod affers nullum tumorem in liene apparere, vel sentiri, hoc nihil impedit, nam ob eam potissimum causam in ventriculum influit, quod à splene non recipiatur, aut contineatur. Auget suspicionem, quod sanguis qui reiicitur, ater sit, & facile concrescat, & æger μισάνθρωπος fit, & forte laboret hypochondriaca melãcholia. Quod si nullus tumor in epate appareat, & ærugino sus sit in facie, verisimile est, hunc sanguinem à splene, non ab Epate fluere. Poteris hypochondria attrectare, & alia videre; quæ ad huius dubii solutionem faciunt. Quan-

tum ad curationem & prognosticũ attinet, parum differunt, cum fluit vel ab Epate, vel à splene, in topicis tantum erit aliquid discriminis: poteris tamen quæ liene præscribo, *Prognostici.* eadem Epati admouere, si agnoueris sanguinem ex eo fluere. Ægre curabitur, & frequenter morbus hic recrudescet, tandem vel morietur, vel in hydropem incidet. Danda igitur opera vt ei optima victus ratio instituatur, quam religiose seruare debebit.

Diæta. Vtatur euchymis alimentis, vitet alimentũ crassum & lentum sanguinem gignentia. Ea enim melancholicum sanguinem gignunt, & obstructiones augent. Ab vtroque enim horum afficitur, vt docent symptomata. quibus premitur. Incidentibus crassos humores, vt iis quæ acetum recipiunt, ac acidis vtatur, & posca loco vini. Ea concretum sanguinem dissoluet, & obstructiones aperiet, & sanguinis fluorem extinguet. Vtatur etiam sequenti remedio, tamquam præstantissimo:

Contra fluxum sanguinis & obstructiones.
℞. Champhoræ ℈ß.
Poscæ. vel aq. plantag. vel.
Ceterach. ℥ iij.

Capiat, vbi fluor sanguinis superueniet: sanguinis enim fluxum inhibet, & obstructiones tollit.

℞. Trochisc. de Catabe. ʒ ß.
Aq. Portulacæ. ℥ iiij.
Aceti ℥ j.

Misce, capiat mane, supra regionem splenis erit apponenda cucurbitula. Extra paroxysmum vtetur sequentibus:

℞. Syr. acetosi simpl. ℥ iij.
Syr. capillorum veneris.
Endiuiæ simpl. an. ℥ iij.
Decoct. Polygoni.
herniariæ.
agrimoniæ.
Ceterach.
Pomorum in frustra diuisorum. ℔. j.

Aromatizetur cum ℈ß. santali albi. Capiat tribus matutinis, quibus finitis potionẽ sequentem assumat.

Potio.
℞. Rhabarbari el. pul ʒ j.
Syrupi rosar. laxat. ℥ ij.

Misce, capiat mane cum custodia.

Fomētatio.
℞. Corticis tamarisci.
Fraxini.
Polygoni. an ℥ iij.
Ceterach. m. ij.
Linguæ caninæ.
Plantag. an. m. j.

Fiat decoctio in aqua & aceto, & foueatur frequenter regio splenis ista decoctione.

Electuarii.
℞. Conseruæ fol. ceterach. ℥ ij.
Conseruæ rosat.
capillor. Vener.
symphyti. ℥ ß.
Pulueris tria santali.
Diarrhodon Abb. an. ʒ ij.
Limaturæ chalybis maceratæ in aceto. ʒ iij.

Cum syrupo acetoso q. s. fiat opiata, capiat ad quantitatem fabæ, superbibendo parum aquæ caudæ equinæ.

In vomitu sanguinis, duritie splenis tumore ventris inferioris, febri, & extenuatione corporis, cum colore cutis pallido versus citrinum, pro quodam Nobili Vicentino,

D. MATTHÆI CVRTII

CONSILIVM CXXIV.

DOMINVS Mauricius Vicentinus laborat pluribus dispositionibus præter na-
turam. Prima est vomitus sanguinis copio- 1.
sus, quem in spacio fere decem mensium
passus est. Secunda eius dispositio est duri- 2.
ties quędam manifesta circa splenem, quam
credimus iam à longo tempore incepisse.
Tertia eius dispositio est tumor quidam vẽ-
tris inferioris, qui incipit à clypeo stoma- 3.
chi, & extenditur vsque ad vmbilicum, &
infra vsque ad pecten. Quarta eius disposi- 4.
tio est quædam febricula, quam declarat tactus, & frequentia pulsus maior, quam requirat dispositio naturalis, & est accidenta-
lis tumor, qui est in ventre inferiori. Quin-
ta eius dispositio est quædam macies, & ex- 5.
tenuatio corporis cum colore cutis pallido versus citrinum. Istę ergo sunt eius dispositiones præternaturales, quas diligenter considerabimus. Et incipientes à prima iu-
dicamus, quod sanguis ille immediate venit 1. *Vomitus sanguinis à iecore & splene.*
à stomacho. Nam cum vomitu procedebat, & non aliter. Sed quoniam sanguis ille venit in magna quantitate, & coagulatus, ideo putamus, quod non est propter rupturam venarum in stomacho. Quia venæ stomachi sunt graciles: sed existimauimus, quod refunderetur ab hepate aut splene, & propter hoc non eiecit solum sanguinem per os: sed etiam per aluum emisit sanguinem grossum, nigrum, in copia satis magna. Præcesserunt autem causæ primitiuæ, quoniam iste iuuenis occupauit se in venationibus & fortibus exercitiis. Amplius consuetus erat pati fluxum sanguinis natium, quem iam diu nõ
est passus, & hoc quantum ad primum. Se- 2. *Obstructio splenis.*
cunda præternaturalitas erat oppilatio splenis, quam fere à pueritia aliquo modo passus fuit; sed processu ætatis, propter caliditatem hepatis, concutiente regimine malo in sex rebus non naturalibus, augmentata

3. *Tympanites cum ascite.* tata fuit durities illa & oppilatio splenis. Tertia dispositio, iudicio nostro, est in capite de hydropisi, cuius materia pro maiori parte est ventosa, in cap. de tympanitide: Altera vero pars est aquosa, quæ ad caput de Ascite reducitur. Sic igitur est hydrops composita ex tympanitide & Ascite, cuius causam putamus esse debilitatem virtutis sanguificæ, quæ est in hepate, cuius debilitas acquisita est ex illo immoderato fluxu sanguinis dicto, & ex illa mala societate stomachi, quæ male præparat chylum secundum primam dispositionem, & in secunda dispositione male sanguificat, similiter ex mala societate splenis, & sic præparati sunt humores frigidi ventosabiles. Quare mirandum non est, quod peruenit ad dispositionem febrilem.

4. *Febris putrida.* Hæc dispositio videtur nobis, quod sit febris putrida, qualis frequenter solet concomitari hydropem ex corruptione humiditatum superfluarum, quæ non bene regulantur à natura: & forte putrefactio est in materia aliqua colerica grossa. An vero cum dicta putrida sit complicata hectica, fuit suspicatum à nobis, propter totius corporis macilentiam & excarnationem: *Macies symptoma tympanitidis.* Licet macies membrorum extremorum familiaris sit hydropi ventosæ, sic notatur ab Auicenna, & aliis.

5. *Tabes.* Quinta dispositio est accidens, quod sequi potest hydropem, vel propter malam sanguinis generationem, vel sequitur oppilationem membrorum nutritiuorum, quæ prohibet transitum nutrimenti ad membra: Ideo accidit macies & calor pallidus, propter absentiam boni & laudabilis sanguinis. Aut tale accidens euenit propter hecticam, de qua paulo ante. His itaque indicatis, de cura, præmisso prognostico agamus, dicentes, quod istarum dispositionum quædam eget curatione, quædā præseruatione. Nam durities splenis, hydrops, & febris, egent curatione: sputum vero sanguinis præseruatione. Pro quibus intentionibus complendis, ita processimus, & regimen modo infra scripto ordinauimus: Aer sit temperatæ caliditatis, declinans ad aliquantam siccitatem. Camera eius non sit terrena, sit conuersa ad Orientem, procul ab aquis stagnantibus, & mali odoris. Nec occurrat aeri frigido, stomacho præsertim detecto. Exercitium aliquando non damnandum, præsertim cum febris recesserit; quoniam exercitium iuuabit ad exsiccandas materias, quæ faciunt hydropem: fiat autem mane ieiuno stomacho; quoniam motus immediate post cibum nocet. A somno meridiano omnino abstineat; quoniam corrumpi formam, generat oppilationem, & corrumpit digestionem: Somnus autem nocturnus conceditur ad spacium septem vel octo horarum. Accidentia animi vitanda sunt, vt timor, tristitia, studia, curiosæ cogitationes, quæ etsi semper lædant, post cibum tamen maxime. Ob id gaudeat cum amicis, & lætetur. Amplius curare debet, vt singulis diebus habeat beneficium ventris, neq; vehementer retineat omnino. Sudores si quando superueniant, non retineat eos. Quantum ad cibum & potum abstineat omnino ab aqua, vt à veneno, vinum tamen sit parcum, in vigore rubeum, in colore pauca nigredine, sit clarum, in sapore non dulce, neq; acerbum; sed mediocre boni odoris & saporis. Panis eius sit ex bona farina, non tamen omnino purgata à furfure, quia farina penitus depurata facit panem maxime viscosum & oppilatiuum. *Panis è farina pura sine furfure nocivus.* Laudamus insuper, vt panis conficiatur cum pauco sem. anisi, vel fœniculi, ad resoluendas ventositates, quas habet in stomacho & intestinis, sit bene coctus & fermentatus. Et sit duorum vel trium dierum, aut plurium. Carnes conuenientes sunt, carentes humiditate superflua, & quæ sunt facilis digestionis. Ideo caueat à carne porcina, agnina, anserum, anatum, aquaticarum auium. Conueniunt maxime pulli gallinacei, perdices, phasiani, aues nemorales, vituli iuuenes etiam aliquando concedi possunt, similiter & hœdus, qui non sit omnino natiuitati propinquus. Amplius animalium intestina, cerebella, & extremitates ei non conueniunt, propter humiditatem superfluam, & digestionem difficilem. Oua sorbilia ei competunt, piscis minime conueniunt, nisi raro, & parui potius, quam magni, præparati cum pauco cinamomo. Caseus, lac, cibi pastillacii aduersi sunt. Inter herbas ipsi nocent olera humida, quia ventosantur, tamen concedi possunt mentha, maiorana, saluia, rosmarinus, fœniculum pro condiendis aliis cibis, & in quantitate non multa, quoniam dictæ herbæ sunt calidæ, & possunt accendere febrem. Grana fere omnia sunt suspecta, quia sunt viscosa, & duræ digestionis, ideo far, triticum, rizum non possunt libere concedi; multo minus fabæ, lentes, phaseoli. Modicum ciceris bene decocti, præparati cum cinamomo, & similibus aromatibus à quibusdam conceditur. Hordeum inflat, nisi optime decoquatur. *Hordeum inflat.* De fructibus conceduntur phistici, passulæ. Concedi possunt & cappares: sed bene purgentur a sale, & condiantur cum aceto passulato, & cum cinamomo præparato. Vtatur seminibus anisi, fœniculi, secundum omnem modum administrationis. Et hæc sufficiant, quantum ad regimen in sex rebus

Medicamenta. non naturalibus. Quantum ad medicinalia, intentio est multiplex, sicut multi sunt morbi complicati. Et quoniam patitur vomitum *Vomitus sanguinis.* sanguinis in spaciis temporum, ideo ad hoc eget præseruatione, ne ad huiusmodi vomitum redeat. Quare cauere debet à medicamentis multum aperientibus & calidis. Sed quoniam indiget curatione hydrops & oppilatio splenis, ideo eget modice aperientibus, & aliquatenus calidis, & resoluentibus ventositatem. Seruanda est ergo via media, quod facientes ita procedimus: Et primo fiant clysteria talia:

Clyster. ℞.Sacch.rub.
Mellis.ros.sol.an.℥j.
Olei anethini ℥iij.

Salis q.f.Misc.dissoluantur in brodio pulli, in quo sint decocta sem.anisi, fœniculi, an. ʒij. Parietariæ, maluæ an.m.j. Deinde coletur pro decoctione clysterum. Die sequente sumat infrascriptum syrupum:

Digestiuum. ℞.Syrupi acetosi.
Diarrhodon.
Syrupi de absinthio an.℥iij.
Sacchar.opt.℥j.
Aquarum absinthii.
Scolopendriæ.
Lupuli an.℥j.Misce.

Fiat syrupus, de quo sumat in aurora per 5. dies. Vel dicti syrupi displiceerent propter amaritudinem absinthii, poterit aliqualiter minui syrup.de absinthio, & inter aquas misceri aqua menthæ, quia præter hoc, quod confortat stomachum, habent in se aliquam stipticitatem. Similiter confert aqua tamarisci propter splenem. Sumptis itaq; syrupis capiat infra sciptam medicinam:

Purgatio. ℞.Anisi ʒs.
Fœniculi ʒs.
Epithymi ʒj.
Passularum enucleatarum ℥j.
Flor.borraginis.
Bugloss.ros.an.parum, misce.

Bulliant in aquis absinthii, menthæ, & tamarisci, fiat decoctio lege artis.

Pillulæ. ℞.Rhabarb.elect.ʒj.
Spicæ gr.iij.
Diacathol.ʒvj.
Elect.de Dactylis ℥xv.

Misce cum decocto dicto, fiat potus, capiat circa aurorã, & ieiunet per quinq; horas, vt solet fieri in solutiuis. Si vero infirmus abhorret medicinas liquidas, posset vti pill. infra scriptis.

℞.Pill.de Rhabarb.de hiera.
Alephang.an.℈j.

Misce, & cum aqua absinthii f. pillulæ vj. de quibus capiat tres pro vice, addendo & minuendo dosim, sicut requirit stipticitas ventris. Procedente vero ægritudine conueniunt solutiua fortiora, vt essent pillulæ de elaterio, mezereon, succus rad. Ireos, & quæ sunt huius generis. Sed nos in casu proposito non auderemus dare medicinas tam fortes, tum propter debilitatem patientis, tum maxime propter timorem vomitus sanguinis, sed loco prædictarum posset concedi puluis soldanellæ præparatæ cum pauco mastice & Tragacantho. Nos tamen super omnia solutiua laudamus Rhabarb. in substantia, quia in eo sunt fere omnes intentiones, requisitæ in hoc casu. Factis vacuationibus vtatur sequenti Elect. *Rhabarbarum in substantia.*

Electuarii roborans. ℞.Diarrhodon.abb.ʒj.
Dialac.
Diacurcumæ an.ʒij.
Sem.anisi præpar.puluerisati ℈j.

Misce cum Syr. de beton. q. f. f. elect. de quo capiat ad quantitatẽ castaneæ per duas horas ante prandium. Item, circa regionem splenis faciat vnguentum tale:

Vnguentum splenetica. ℞.Gummi ammoniaci dissoluti in aceto ℥s.
Trochisc.de cappar.ʒj.
Olei cappar.rutacei an.℥j.
Ping.gallinæ, anseris an ℥s.

Misce, fiat vnguentum cum pauca cera pro regione splenis. Item, supra stomachum portet sacculum sequẽtem a clypeo stomachi vsq; ad tres digitos infra vmbilicum.

Sacculus stomachalis. ℞.Absinth.sicci.
Menthæ siccæ.
Anisi, fœniculi.
Cymini.
Carui an.ʒij.
Spec.aromat.rosf.
Diambræ.
Diagalangæ an.ʒj.

Misce pro sacculo.

Amplius Emplastrum de baccis lauti cõmendatur in isto casu: Sed nos ob breuitatem temporis, volumus prædictis esse contenti: Et secundum successum rei afferemus noua remedia. Interia illum omnipotens DEVS Pater ad portum sanitatis perducat.

In epatis caliditate, pro quadam Illustri persona.

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CXXV.

Ignorantia Medica. IGNORANTIÆ medicæ refugium hoc est, accusare ventriculi frigiditatem, & epatis caliditatem in omnibus ferme hominibus. Nullam autem insignem epatis caliditatem in S. G. corpore animaduerto, & si qua

qua ea est, minime refrigerandum censeo, cum & ætas eam sit correctura,& crebriores sanguinis fluxiones frigidus epar efficiant, & ne nimium refrigeretur, atq; hydropi occasionem dent, tumor ille pedum æstiuo tēpore, quo calor epatis & viscerum debilior esse solet, omni studio nos cauere monet. Quod si tamen ex caliditate immoderata aliquid mali est, eamq;, sicuti plerumque fit, inappetentia,& maxime carnium nausea sequitur, (errant enim Medici, qui dum ægri carnes auersantur, vt odorē earum vix ferre possint, ventriculum solum laborare existimant) darem flores cichorii, vel conditos saccharo,vel recentes, & obstrnctionibus in mesaraicis subuenirem. Nam cichorii flores non solum epati calidiori prosunt, verum ventriculi vim excitant, & ab obstructionibus liberant.

Flores cichorii.

In intemperie epatis calida, & obstructione, cum ventriculi imbecillitate, pro quodam honesto viro,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CXXVI.

QVOTIDIE vel alternis dieb. vtatur Rhabarb. tali modo:

Morsuli.

℞.Sacchari in aq.cinam.dissol.℥ iij.
Extract.Rbab.℈j.
Rhabarb.opt.pul.ʒj.
Succi ros.ʒ iij.
Conf.tos.q.s.f.confectio in morsulis pondere ʒ ij.

Sumat de his vnum ieiuno stomacho tribus horis ante pastum. Vnguentum foris adhibendum:

Vnguentu stomachale.

℞.Comarum absinth.Rom.p.j.
Rof.rub.p.ß.
Ligni aloes,santal.omninm an.ʒ j.
Masticis ℈ ij.
Ol.cydon. vel amygd.in quo st.prunorum sylnaticorum sunt macerati ℥ iij.
Vini opt.℥ ij.

Coq ad vini consumptionem, & detur in vitro.

Hoc vnguento inungatur totus venter,& pānus duplex linteus superponatur. In hyeme addatur aliquid nucis Mosch.&maxime cum lienteria molesta est. Corroborandi vero causa sumat talem conseruam:

Conserua.

℞.Confer.flor.cicborii ℥ iij.
Confer.melissæ,ros.an.℥ s.
Sp.arom.ros.fideliter dispens.ʒ j.s.
Corall.præpar.ʒ j. Misce.

Rotula.

Vtatur etiam orbiculis ex mastice & corallis factis.

In lassitudine, dolore lateris, nimia cibi appetentia cum sudore multo, & calculo renum pro Norico quodam.

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CXXVII.

AFFICITVR hoc corpus lassitudine,& dolore quodam in sinistro latere ad præcordia, quæ ex inunctionibus cessat, appetentia quadā cibi nimia, sudore multo post somnum, & intemperie renali, quæ calculos producere videtur. Hæc symptomata,si ad suas causas teducantur, manifestum est, catarrhum deferri per vniuersi corporis habitum. Obsidere autem sinistrum latus, & in eo flatuari materiam pituitosam, propter partis imbecillitatem non dubium. Transmitti & acidum succum in ventriculum à splene,vel pituitam in eo acescere (vnde illa cibi appetentia nimia, quam sudor consequitur,post somnum) non mirum iis,quibus 41.Aphor.sect.4 notus est. Calidam autem renum intemperiem esse, excuntia satis declarant. Manifestatis igitur causis, necesse est, siquidem curari, & in deterius delabi non debet, vt hæ auferantur. Catarrhus curatur per ea, quæ materiam auferunt aut diuertunt, & partium, à quibus oritur, intemperiem corrigunt. Itaque primum opera danda, rectissima victus ratione adhibita, ne materia generetur, & cruditates atque fumosa omnia vitanda, aeris intemperies humida & frigida corrigenda: Parce cœnandum, cibi multi non miscendi: sed simplices, ac magis liquidi, quam duri assumendi. Assumpto cibo non dormiendum statim, multo minus bibendum. Nam etsi Hippocrates noster aduersus illam famen præter naturalem vini potionem, tamquam remedium, docet; tamen in catarrhis obnoxiis non habet locum. Vt autem materia quoq; auferatur ante cœnam, alternis diebus has pillulas sumat:

Causa nimiae appetentiae cibi.

Victus ratio.

Vini remedium famis praeternaturalis.

Pillulæ.

℞.Pill.Mastichinat.
Assaiaret.an.ʒ ß.
Reform. pill. num. ix. cum melle rosato, vel istas. 1.

℞.Pill.bieræ cum agarico ʒ j.
Reform. pill. num. ix. cum aqua Betonicæ,vel istas: 2.

℞.Aloes opt.℈ ij.
Agarici recens troch. ℈ j. aspergantur decocto zinzib. & cū melle rosat.reform.pill.num.xi. 3.

Has pillulas interdum ante cœnam sumat, vel interdum horis duabus ante prandium. Et quas plurimum sibi prodesse cognouerit, iis deinceps vtatur. Euacuata sic

Debile agēs iteratum, idem facit, quod fortius semel sumptum.

materia, cum debile agens repetitum, idem, & meliori modo faciat, quam fortiter agens, semel atque refertim afficere potest, diuersioni quoque opera danda. Nihil autem meo indicio tam ad diuertendum, & materiam, quę in musculos delapsa est, dissipandam facit, quam frictiones matutinæ molles, & balneum in aqua dulci ante cœnã, ita ne deinceps se frigido aeri exponat, nec pedes (quod in his affectionib. prępetuo est cauendum) refrigeret. Potest etiam, siquidem cõsueuit, ablui caput lixiuio, in quo rosæ rubræ sint coctæ, atque molliter derergi, vel linteo saltem cum styrace suffumigato inuolui. Atque hæc pro ratione catarrhi solius. Pro dolore in sinistra præcordii parte, cum ad inunctiones cesset, sufficit oleum irinum, tantum, vel, vt magis roboretur locus, cum eo mastichinum misceri poterit. Vt autem cibi nimia appetentia & sudor ille cohibeatur, etsi in eorum, quæ iam recitata sunt, vsu remedii spes minime dubia; tamen matutinis horis hoc quoque Electuarium velim adhiberi:

Sudor nocturnus.

Electuarii.

℞. Conseruæ ros. recent. ℥ iiij.
Spec. Rosatæ Nouellæ recenter dispensatæ ʒ ij. Misce.

Sumat mane in lectu ad magnitudinem castaneæ, si consueuit sanguinem detrahere, per cucurbitas id facere non prætermittat. Missionem autem sanguinis hoc tempore consulere nolim, quæ tamen in vere vtilissima esset futura. Ad renum autem caliditatem & prouentum arenularum, interdum emulsionem seminum, Melonum & papaueris decubitus, videlicet tribus horis post cœnam, vel sub medium noctis, frigide bibat, eamque sic præparari iubeat:

Cucurbitula scarificata.

Emulsio ad renum intemperiam.

℞. Aq. fragorum ℥ iiij. ß.
Sem. melonum ℈ ij.
Papau. albi ℈ j.

Fiat emulsio: Si aqua fragorum haberi nequit, aqua simplici vtatur. Quantum hæc potio, ratione catarrhi, & ad renum affectiones, profutura sit, re ipsa experietur. Interdum etiam accipiat ante cœnam, Terebinthinæ Cypriæ probe coctæ, & in catapotia redactæ ʒ ij. Et hora decubitus regionem renum vnguento rosat. Mes. cum aceto rosato, vel limonum succo imbuto inungi sinat. Hæc si diligenter adhibita fuerint, non dubium est, quin & symptomata ista, & eorum causæ sint cessaturæ, & Dominus ad pristinum sanitatis statum rediturus sit. Hoc faxit

DEVS.

Terebinthina Cypria.

Pro Cancellario quodam sæpe sudante, corpore cacochymico, virtute debili, cum capitis grauitate, & dorsi lassione,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CXXVIII.

Sudor à quib. causis manat.

SVDOR multus, vel à virtute forti expellente, vel materia immodica prouenit. Nam cum à debilitata virtute fluit, & materia nimium liquatur, minime bonus index est. In hoc corpore virtutem non vsque adeo validam esse existimo. Vitium autem vt materiæ immoderatione præcipuum iudico. Itaque vt recta victus ratio teneatur, & vt corpus excrementitiis humoribus vacet, in primis elaborandum. Quod ad victus rationem attinet, hoc saltem moneo, vt varietatem ciborum vitet, & cœna temperata vtatur. Cætera particularia, cum omnia in procinctu quasi sint, præscribere nequeo. Ea quæ corpus ab excrementis vacuent, serosumque humorem in primis detrahant, & cum grauitas atque sonitus capiti sit molestus, illud quoque iuuent nobis præscribenda. Vti igitur frequenter his pillulis poterit:

Pillulæ.

℞. Aloes succo Endiuiæ aliquoties aspersæ & siccatæ ℥ j.
Rhabarb. opt. pulueris & aq. Cinamomi aspersi. ʒ iij.
Agariei trochisc. ʒ ij.
Sec. aromat. rosat.
El. de gemmis an. ℈ ß.

Cum syrup. ros. solut. (agarico prius imbuto syrupo, conseruat. Zingib.) f. massa, de qua pro ʒ j. reform. pill. num. ix.

Vtatur his pillulis ix. cum melle rosato, tribus horis ante cibum, singulis mensibus bis vel ter. Reliquis vero diebus, pro roboratione capitis & totius corporis, sumat ad magnitudinem iuglandis de hoc Electuario:

Electuarii.

℞. Confer. rosar. ℥ ij.
borrag. ℥ j.
Spec. rosat. Nouell. ʒ iij.
Misce, f. electuarium.

Insessus in Labro.

Mane vt interdum sudet, non dissuadeo. Sed noctu statim, vel etiam interdiu à sudore abstineat; & ne vel à prandio, vel à cœna bibat, operam det. Ante cœnam quotiescumque per negotia publica poterit, in labro, aqua è flumine hausta lauet, nec ea nocte in aerem prodeat, ac parcissime cœnet. Dum lauat, muniat ventriculum triplici tela arctius adstricta. Post lotionem isto vnguento ventriculum inungat, atque eo etiam interdum mane vtatur, & linteolum

ium multipliciter complicatum supra imponatur:

Vnguentũ stomachicum.

℞. Ol. rosat. complet.
Mastichini an. ℥ j.
Spec. atomat. rosat. ʒ j.
Mastich. puluerisat. ʒ ß.
Ol. nucis moschat. ℈ j.
Ceræ patum.
Misce, fiat linimentum.

Caput interdum, dum in labro sudat, abluat, & in lixiuio maioranam & rosas rubras decoqui curet. Cæterum ad purgationes annuas in vere atque autumno vti poterit iis, quæ materiam præparabunt & educent: Primum ad præparandam materiam non velim vsitatis syrupis vti, sed in iusculo macro gallinæ coqui, rad. cichor. atque betonicam, ac bibere huius decocti haustum tribus horis ante prandium, per aliquot dies, pro vt Medico præsenti rectum videbitur. Deinde ter alternis diebus sumat istam potionem, mane horis quinque ante cibum, nec dormiat, vel se aëri committat:

Potio purgans.

℞. Rad. cichor. ʒ iij.
Melissæ.
Agrimoniæ.
Cuscutæ.
Flor. violar.
borrag. an. p. j.
Rhabarb. electiss. ʒ j.
Agarici albiss. ʒ j. ß.
Fol. Senæ Alexand. ʒ v.
Fiat hotum decoctio s. a. in suffic. q. aquæ puræ.

℞. Colaturæ ℥ iiij.
Syr. ros. solut.
Mannæ Calabr. an. ℥ ß.
Syr. conser. zinzib. ʒ j.
Misce, fiat potio.

Si post assumptam primam potionem velit in vere mittere sanguinẽ, tum alias duas triduo vel quatriduo post primam bibat. Ventriculum post euacuationem illam inungat; & orbiculus, quos in pharmacopoliis aromaticum Rosatum appellant, assumat. Ad læsionem illam in dorso conuenientissimum erit, si decoquat in oleo Balsamino Cerefolium, & expresso succo illud inungat, vel cum ipsa herba loco læso apponat.

Hæc nunc, cum omnia sint in procinctu, bene cogitata, optima cum voluntate scripsi, quæ vt grata acceptaque habeat, opto.

In perturbatione, & intemperie spinæ dorsi,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXXIX.

PERTVRBATIO ista & intemperies, quę in spina dorsi percipitur, haud dubie est à materia defluente, quæ ieiuno stomacho mouetur. Itaq; mane vel de syrupis suis aliquid H. V. accipiet, vel assumet de sequenti electuario ad magnitudinem castaneæ nucis, vel decoctum radicum cichorei in iure pulli macro bibet.

℞. Conser. rosar. ℔ ß.
Melissæ.
Fl. borrag. an. ℥ ß.
Sp. arom. rosa. ʒ ij.
Cortic. citri cond. ʒ ij.

Misc. & cum syrupo violarum q. s. f. electuarium.

Deinde ventriculum inunget hora vna ante prandium, vel ante cœnam, vt hic quoque præcepi. Si ista alteratio & intemperies non cessabit, singulis diebus mane inungat spinam dorsi isto vnguento:

℞. Ol. chamomel. ℥ j. ß.
Anethini ℥ j.
Rosacei.

Axungiæ galli an. ℥ ß. Misc. f. Vnguent. Bonam & rectam victus rationem non negligat. Pedum soleas matutinis horis aceto & sale abluat. A reliquorum medicamentorum vsu, nisi grauis (quod DEVS auertet) vrgeret necessitas, abstineat, & cætera præpotenti DEO commendet. Viennæ.

In ictero cum nausea & vomitu, pro quodam honesto viro,

D. MATTH. RATZENBERGERI

CONSILIVM CXXX.

QVIDAM ex copiosa ingurgitatione cibi & potus laborauit nausea, vomitu, abhorrebat à cibis. Præsentissima signa ictericiæ in vrina, oculis, & excrementis alui aderant. Per vomitum purgatus est ventriculus aliquot medicamẽtis, quæ per aluum educere debebant, cum propter ventriculi imbecillitatem retineri non possent: Primo, lenitiuum datum in decocto pectorali; aliud deinde in cereuisia dissolutum. Tandem retinuit pillulas stomachales, quæ ex speciebus hieræ & mastichinis an. ℈ ij. factæ sunt. Post: *Pillulæ.*

Potio purgans.

℞. Rhabarb. ʒ ij.
Squinanthi ℈ ß.

Infundantur in s. q. aquæ Endiuiæ cum tertia parte vini, vel in decocto pectorali facto in aq. Endiu. cum cuscutæ & prassii, an. m.ß. & fiat haustus, addendo:

Mellis rosati.
Syr. de cich. cum Rhab. an. ℥ß.

Hunc haustum sequenti die post pill. ad duas horas retinuit, post euomuit, soluit tamen bis. Tandem vsus seq. decocto:

Decoctum aperiens.

℞. Rad. fœnic.
Petrosel.
Asparagi.
Endiu. an. ℥ß.
Polypodii ʒ iij.
Liquiritiæ ʒ vj.
Cuscutæ.
Scolopend.
Capill. Ven.
Ceterach.
Prassii an. m.ß.
Cichor.
Endiu. an. m.j.
Hordei ℥ß.
Sem. frigid. maior.
Minor. an. ʒß.
Fœniculi.
Anisi an. ʒ ij.
Passularum ℥ß.

Decoque in aq. fœniculi & cuscutæ an. ℔.j.ß. ad consumpt. tertiæ partis; adde aceti vini ℥ iij.

Syr. de quinq; rad.
de Eupatorio.
de cichor. cum Rhab. an. ℥ ij.

Misce & condiantur cum cinamomo.

In decocto superiori cuilibet haustui infundantur ʒ ij. Rhabarb. pulu. ℈ß. Squinantbi. Mane exprimantur, & ita fiat in aliis seq. haustibus. Addidit & sequentibus diebus, cum non reserarentur obstructiones, manerentq; excrementa alba, vnum atq; alterum cochlear haponrici. Nondum cessantibus assumere iussit haustum vnum mane, & ante cœnam alterum: Calfacto prius corpore in balneo aq. tepidæ, vt fortius posset operari. Tandem solutis obstructionibus, cum tingerentur rursus alui excrementa, & vrinę meliori colore essent, vt color cutis extraheretur, iussit balneis aq. dulcis vti. Item, pro facie & oculis:

Rhapontiicum.

Balneum aq dulcis.

Pro facie, & oculorum flauedine.

℞. Fumum ex aceto calido, in quo decocta sit herba Rorismarini.

Pro confortatione epatis & ventriculi.

Elect. Rosar [illegible]

℞. Conser. Rosar.
Cichor.
Acetosæ an. ℥j.
Sp. diarrhodon abbatis ʒj.
Epatis lupi præpar.
Rhabarb. electi an. ℈ij.
Absinthii ℈j.
Spicæ.
Squinantbi an. ℈ß.
Cum aq. Cinamom. q. s. fiat mixtura.

De hydrope

D. Horatii Reseri
CONSILIVM CXXXI.

QVi affectum, quem Græci ὕδρωπα vocant, & morbum, & symptoma appellari posse negauerit, ille tum sensu, tum iudicio carebit: Sensu quidem, quod excrescentem, & in nimiam magnitudinem se extendentem molem corpoream, subindeque actiones corporis lædentem, oculis etiam conspicuam non cernat: Iudicio vero, quod copiam flatulentæ materiæ, vel aquosæ, vel sanguinis pituitosi, quotidie in venis congeri, & inde ad extimas & subcutaneas corporis regiones delegari conspiciens, non animaduertat hepar esse insigniter lapsum, atq; eius alteratricem ne dum læsam, verum pene corruptam, & fere penitus prolapsam, ob malam intemperiem frigidam hepatis, calorem naturalem propemodo extinguentem, quod certissimum existit. Econtra quo pacto id fiat, quot & quibus modis, causisq; progignatur, quibus & signis dignoscatur, & quibus remediis occurrendum sit, nec satis compertum, nec cuiuis in promptu est. Proinde Isaac Schallere, vir nunquam satis laudate, recte tu quidem iudicasti, paucos ab hoc tam graui ac formidabili affectu euadere, non solum ob eius sæuitiam, verumetiam ob non probe perspectam morbi essentiam & causam, à cuius cognitione potissimum curandi methodus auspicanda est. Atque ea propterà me expostulas, quin & munusculis etiam allicere conaris, vt de hydrope, huiusque speciebus, causis, signis & cura, particularem tibi scriberē tractatum, quod in eo affectu curando me raro spe frustratum & ipse videris, & ab aliis fide dignis acceperis, quasi inde coniicias, me id vnum facile præstare posse, quod viris etiam doctissimis fuerit laboriosissimum. In quo, vt facile decipi potes, ita mihi votis respondere tuis periculosissimum existit. Nec mirari debes, si huc vsque, & tam diu distulerim rem aggredi tam arduam, & non nisi confuse à plerisq; traditam, in qua explicanda, & ad methodum ducenda, pro viribus enitar, vt clarior, & quo ad fieri poterit, breuior sit sermo: Et quæ in mediū protulero, ea non mihi, sed doctissimis viris, tum Græcis, tum Arabibus, tum etiam Latinis non solum antiquis, verumetiam adhuc in vita degentibus accepta referas velim.

Quæ-

Quæcunq; enim illi sparsim eadere tradidere, ego hinc inde colligens, ac eorum dicta in ordinem referens, canones explicans, quoad fieri potest dilucidius, quæ præter methodum plane ablegans, nonnulla etiam ex nostris addens, quam à me petiisti tractationem absoluam. Illud vnum præfatus, vt memineris in re difficili, non qui ad vnguem satisfecerit; sed qui voluerit, satis cumulate fecisse. Hinc exorsus hydrops, si etymon consideretur, ab accidenti nomen sumpsit, & quamcunque affectionem indicabit, in qua aquosus humor exsuperauerit sub cute, siue in capite, siue in pulmonibus, siue in vtero, siue in testibus, siue in abdomine, siue in extremis & longinquis corporis partibus aquosa superfluitas abundans, tumorem induxerit. Talis affectus ab Hippocrate hyderos & hydrops appellatur: primo de mulierū affectibus prope medium; & secundo eiusdem, paulo post medium; & quarto de morbis circa finem. Econtra vero exquisita tympanitis per oes eiusdem Hippocratis de Dioclis sententiam, minime hydropis nomine censebitur, cum in illa purus flatus, non autem aquosus humor in causa sit, vt corpus in nimiam molem attollatur, vt è lib. de aëre & aqua post principium colligi potest, & ex ipsomet rei vocabulo. Demetrius tamen Herophili sectator 11. lib. de passionib. scribens: aliam dixit hydropē constitui sine vlla humoris infusione, sed sola inflatione turgēte: aliam ex humore diffuso, nunc per totū corpus, nunc inter peritonæum, & intestina. Quæ distinctio prælata est Hippocraticæ nuper allatæ, ea nimirum de causa, quod quæ ex solo flatu sit hydrops, rara contingat, & si contingit, breui tempore syncera maneat, semper vna cum flatu nonnihil aquei humoris subsidente; sed hæc missa faciamus, & ad rem, de qua agendum, deueniamus.

Etymologia.

Tympanitis an hydrops sit.

Definitio.

Definiri autem potest hydrops, siue morbus, siue symptoma sit, lata quadam definitione, vtriusq; generis affectui conuenientе, vt probe a Galen. 1. Aphor. 12. & ab Alexandro Tralliano lib. 8. cap. 5. esse longum quendam affectum, proueníentem à iecore adeo refrigerato, vt non amplius chylum in sanguinem, sed in alienam qualitatem, aqueam sane, aut pituitam, aut flatum transmutare possit. Quæ vtiq; definitio hydropi optime quadrat, siue vt symptoma, siue vt morbus consideretur. Morbus enim & symptoma affectus sunt, ægrumque corpus afficiunt, diuersa tamen ratione, siquidem vel alterando, vel potius corrumpendo hepatis vim alteratricem fit, vt actio hepatis sanguifica lædatur.

Quatenus vero aucta corporis magnitudo eo peruenerit, vt per se primo incommodet, ac corporeas actiones impediat, morbus in magnitudine censendus est. Diuiditur autem in tria potissimum genera, diuersis è fontibus orta, penes diuersam, à qua fiunt, materiam, vel enim à tenui & seroso humore contrahitur, ob hepatis potissimum imbecillitatem: vel à flatu in toto corpore, qui ob ventriculi vitium in primis generatur: vel à pituitoso humore per totum corpus coaceruato, præsertim à tertia coctione excitatur. Horum generum primum Ascitis, secundū Tympanitis, tertium Hyposarca, Anasarca, seu Leucoplegmatia appellatur. Non autem vna est causa omnium horum generum, tum extima, tum intima; sed omnes, à quibus, quæ sunt in corpore humano coctiones, lædi ac penitus aboleri possunt. In omnibus quidem hydropis generibus hepar insigniter læditur, nec nisi hepate insigniter læso hydrops accersitur. Lædi autem contingit hepar quandoque per se primum, quandoque per consensum, puta ob ventriculum mesenterion, vterum, renes, vesicam, fluxum muliebrem, hæmorrhoidarum fluxum, pulmonis refrigerationem, septum transuersum, & multas alias particulas affectas, quæ diligenter inquirendæ sunt, deinde curatio aggredienda. Dicebat enim Galenus: Si ileois causa, vel ventriculi, vel intestinorū vniuersorum, vel ieiuni duntaxat, venæ mesentericæ frigida intemperie laborauerint, propter vicinitatem & consensum omnes, quæ in intima parte consistunt venæ, prompte admodum refrigerantur, ac subinde ab eis iecur. Si vero pulmo, aut septum transuersum refrigerata fuerint, tum per consensum & vicinitatem, quæ in gibba sunt, venæ laborant, tractuque temporis hepar etiam. Fieri tamen potest, vt nuper dicebam, vt hepate refrigerato hydrops fiat, hepate nimirum laborante frigida intemperie, vel obstructione, vel scirrho, hydropisque species tum potissimum fit ea, quæ Ascitis appellatur, vt ventriculo in proprio munere deficiente. Tympanitis, vel ob ventum & vaporem ab inualido calore totius ambitus, & præsertim ventriculi, non discussum, consentiente hepatis imbecillitate, quæ sane affectio omnium difficilima esse consueuit, eo sane tempore, cum neque ascitis acquisita, neque tympanitis, neque anasarcæ naturæ, sed mixtum quid sit. Quod sane ex præternaturali feruore in acutis febribus, accenseo humore, antea quam digeratur, à naturali calore accidit. Merito igitur Galeni sententia fuit prælata, videlicet à remis-

Diuisio.

Hydropis tres species.

Causa.

sicori caliditate iecoris Ascitim generari, exigua caliditate non potente chylum in sanguinem commutare; sed in aquam, quæ excitata maiori flamma, naturalem calorem excedentem, in ventum & vaporem transit, non tamen aqua expertem; quod non sine maxime iactura facultatũ corpus nostrum regentium fieri potest. Quare mirum nulli esse debet, si hæc hydropis species omniũ difficilima fuerit. Fiunt autem potissimum omnes hydropis species ob inordinatum regimen in sex rebus non naturalibus, vt esu potuque nimio, præsertim vero ciborum pauci nutrimenti & crassi, qui facile obstruunt, & calorem innatum suffocant, vel nimio & intempestiuo aquæ frigidæ potu, vel intermissione consueti exercitii, vel intermissa aliqua euacuatione, vel longa ægritudine, vel magna intercedente exinanitione. Quæ quidem communes causæ sunt. Sed Ascitis præcipue fieri consueuit, cum succum in sanguinem mutare nõ potest hepar, nec vllum humorum discrimen habet, aut eius expultrix, aut renum attrahendi facultas, imbecilla fuerit: Vbi namque renes, aut venæ trahere non possunt serum, in ventrem mittunt, & toti id corpori impartientes subcutaneos hydropis status inducunt. Galeno teste 3. de sympt. causis, cap. 2. Sæpe vero accidit, vt copia humoris vel aquosi excrementi, non ad debitas regiones delegati, intra cutem congeratur miro artificio. Refert enim Hippocrates inter phrenitas & ventrem, pituitam quandoque insedisse, quæ per aluum non deiecta per venas vreteres ingressa, miro quodammodo per vesicam educta est, non dissimili fortasse via, quam in pleuriticis, referente Galeno, expurgatum est pus. Inquit enim, venam magnam per poros subiisse, & per vrinæ meatum exitum habuisse. Non admodum dissimilem casum narrat Alexander Benedictus, insignis olim apud Veronenses Medicus, cap. de Hydrope. Siquidem obstructiones, vel horum obstruentium copia, aut crassities, miracula indies pariunt: Vnde dicebat Galenus. Renum amplissimos meatus, vel iecoris, si contingat, quandoque obstrui, aut eorum membrorum expultrix vis inualida fuerit, & ad naturales exitus non expulerit, aquositas ipsa interdum ad feminis venas expellitur, quæ olim in vtrisque Iliis constitutæ in fœtu amplissimæ, ad iecur deducebant, vmbilicales appellatæ. Tum enim natura sagax venas illas emollit, aperit, & humore replet, qui cum per vmbilicum exire non possit, per exiles venarum poros resudat, atque eo modo ventrem replet, licet sæpius eueniat, vt nimio aquæ pondere iecinoris mẽbrana ambiens rumpatur, & ascitem purulentam, aut vomicam efficiat. Sed latius fortasse, quam par fuit, exspatiati sumus, satiusque fuerit breui & expedita methodo, quicquid ad hydropis species spectat, perstringere, earumq; differentias, originem, causasque breuiter complectendo, & ab vniuscuiusq; hydropis speciei definitione exordiendo. Quarum quidem Ascites merito definiri potest; esse vitium, quod ad malam intemperiem frigidam hepatis sequitur, cuius vis sanguifica, ne dum læditur, verumetiam pene corrumpitur, vnde citrinus salsusq; humor, per poros reiectus, sub peritonæo transfunditur, & tum abdomen in tumorem eleuat, inferioresq; partes maxime lædit, aucta plus æquo earum magnitudine: Superiores vero exhaustas, ac pene omni humore ac nutrimento destitutas, ad summam maciem deducit. Causa autem huiusce mali frustrata sanguificatio est, hepate refrigerato, quæ frequentissime accidere solet, ob intempestiuam aquæ frigidæ potionem (teste Galeno 5. de loc. affect. cap. 1.) vel refrigerato ore ventriculi, ob debilitatum calidum innatum, per hæmorrhoides, muliebre profluuium, vel aliunde vacuationem nimiam, aut per suffocationem caloris hepatis; (Galeno teste, Aphor. 6. cap. 11. vel ob suppressionem hæmorrhoidum, mensium, à copia crassi aut frigidi sanguinis inductam; aut propter scirrhum, & diutinam obstructionem. Quæ omnia per se primo hepar afficiunt, non minus, imo multo magis, quam quæ per consensum lædunt, vt ventriculi larga & intempestiua repletio, intemperies frigida lienis, intestinorum, ieiuni potissimum & mesaraicarum venarum, imam hepatis partem lædens: Pulmonis vero, Diaphragmatis, debilitas & vis attractrix imbecilla refrigeratis instrumentis, quibus proprio munere perfungi consueuerunt; ob noxam gibbo hepatis illatam hydropem Ascitem accersunt. Cuius quidem signa particularia sunt, grauitas in ventre percepta, sonitus aquæ in ventre allisæ, moto vel inclinato in latus corpore, alias non sonat venter, sed digitis cedit, vtris aqua pleni instar, superiores partes atrophia tabescunt, infernæ, vt venter, pedes, crura, pudenda, scrotum, alieno humore implentur, quo tensæ pellucent, vrina parcior, quam in reliquis hydropis speciebus. Pulsus paruus, frequens, subdurus, cum quadam tensione, summus ventris vertex supino collabitur, latera inflantur, non secus ac vesica aqua plena. At quæ tympanitis appellatur vitium, ne dum alteratricis hepatis, verum in primis refrigerati ventri-

Causæ antecedentes.

Hydropici per vrinam expurgati.

In obstructionibus sæpe fiunt miracula.

Aqua per venas vmbilicales expurgata.

Vnde aqua in capacitatem resudat.

Ascitis quid.

Causa.

Signa.

Tympanitis à lamore frigida intemperie producitur, quam Ascites.

ventriculi, non tamen adeo, vt in Ascite, existit. Neque enim calor in humiditatem agens, ac in halitum & flatum digerens, perinde debilis censendus est, ac qui excitare potest, ne dum flatum ac ventum: Quo vitio flatus ac venti, ab inualido ventriculi, aut intestinorum calore generantur, quemadmodum in acutis febribus iu vehementissimis intestinorum doloribus, frustra à calidis fomentis discussis, sæpius accidere solet, præsertim in illis, qui lienem inflatum habent, membrum sane rarum, vndosum, & humoris incocti receptaculum. Continetur vero in ventre ventus non secus, ac in Ascite humor, raroque est sine aqua, sub peritonæo enim vapor partim sub fumi forma remanet, partim in aquam tollitur, vnde & Galeni sententia, quod à me dictum fuit, confirmari potest, a remissiore caliditate iecoris Ascitem generari, à maiori autem tympanitem. Cuius signa particularia sunt venter tumidus, vel supino corpore, qui neque se in latera exonerat, & sine pondere est, vt vesica vento plena ad pulsum tympani sonus exauditur: Corpus totum atrophia laborat sine pedum, totiusve tumore. Ructibus delectatur, & iuuatur, pulsus longior, non languidus, velocior, frequens, subdurus, cum quadam tensione.

Signa.

Hyposarca autem, quæ & anasarca & leucophlegmatia, & sarcitis appellari cōsueuit, diuersis quidem nominibus, quæ non parum Neotericis imposuere, qui diuersas hydropis species significari imaginati sunt, vnica hydropis species est, in qua vniuersæ corporis partes à summo vertice ad plantam pedis in laxum indolentemque tumorem, ac penitus œdematicum eleuantur, ob læsam non solum hepatis sanguificam facultatem, verum etiam & eam, quæ assimilat, & vnit. Ex quo colligi potest, vt & supra à me factum est, hanc potissimum merito tertiæ coctionis læsæ, ac deprauatæ, prouenire. Læditur autem, ac deprauatur ob malum corporis habitum, carne in aquam elenata, & vitio hepatis phlegmatico sanguine exuberante: quo fit, vt & Æginetа retulit, vt corpus mortuo per simile reddatur. Fit autem hoc præsertim in longis febribus, longis ventriculi dyscrasiis, hæmorrhoidum mensiumque profluuio, dyspnœa, & vigiliis immodicis, quibus coctiones impediuntur, labefactant vsque, & vt crassum corruptumque phlegma gignatur, occasio datur, subindeque aquosus sanguis redditur, quæ naturalis calor non vincens, non assimilat, vnde membris male cohæret, crudus & incoctus. Nunquam tamen, nisi secunda iecoris coctio intercedat, & non

Hyposarca vitio tertia coctionis.

Causa.

nisi vitiute sanguifica patiente, fieri potest hyposarca; quæ ex longis quoque solis æstibus, oppilationibus præsertim renum contingere solet, siquidem cum in iecore chylus non coquitur, & membra sibi non vniunt ac assimilant, crudus sanguis derelictus ab assimilatrice facultate iners inter poros consider, inflans torpentia membra. Est autem & sæpenumero alia causa, quæ subito fit, à calido vehementi alicuius membri humores eliquante, à quo turgidum, quod recipit, membrum redditur, repletis poris, sed hæc non vera hyposarca; sed potius particularis membri œdema nuncupatur. Signa autem particularia hyposarcæ erunt, totius corporis inflatio, præsertim faciei cum nullo aut paruo ventris tumore: Partes tumidæ si premantur digitis, foueam relinquunt. Pulsus vndosus, mollis & latior, nonnunquam vero & alui fluor sanguinolentus adest.

Hyposarca falsa species.

Signa.

Communia autem omnibus speciebus signa erunt, corporis totius color præsertim circa oculus ex viuo in albidū, plumbeum, si frigida subest materia; flauum, vel subrubeum, si calida antecessit causa: Inflatio oculorum, pedum, interdum manuum in hyposarca, & nonnunquam in Ascite, cum in tympanite solus venter tumeat: sitis inexpleta, quia corpus alimento idoneo non humectatur, vel bilis aut putredinis aliquid accedit, deiecta appetentia, præcipue si calor in causa fuerit, sin frigida causa extiterit, vt potus intempestiuus, & nimius aquæ frigidæ, vtrumq; appetitur, vrina pauca est, sæpe rubens ob mixtam bilē, vires languidæ, nec non semper dysenteriæ hepaticæ, & pustulæ sanguine redundantes. Corpore supino totus venter extenditur, quod sane differt a tumore in mola aut conceptu: his enim solum sub vmbilico est.

Signa communia.

Cum autē inter præcipuas hydropis causas scirrhum hepatis retulerimus, quæ sane affectio multū ad prognosticam partem facit, non abs re fuerit. post causas & signa pathognomonica, hic subscribere signa, quibus induratum hepar cognoscimus, inde prognosticæ partis exordium sumentes, vt possimus & sciamus dignoscere, cuius hydropis curam audacter, & cuius minime aggredi possimus, ne nobis, si temere, & sine delectu quælibet suscepta fuerit, mali Medici nomen arrogemus: Huius partes sunt, vt optime notauit Trall. lib. 9. cap. 5. in primis noscere ægritudinē, quam curamus, vt possimus iuxta præceptū Hip. in lib. prog. etiā in hac parte excellere, nō solum curantes præsentes morbos: verumetiā præuidentes quid futurum sit, & præsentem casum, vbi de salute desperauerimus, actori indicare, & nos a crimine vindicare.

Signa induratι iecor.

Signa scirrhi epatis. 1. à tactu. Dignoscitur autem scirrhus epatis ex tactu, figura, & situ. Tactu quidē, quia non statim digitis cedit; nec tamen statim percipitur, cum in intima, sub musculis abdominis parte sedem habeat hepar, sed pressis, & diligenter admotis digitis manifesta percipitur *2. à figura.* durities & renitentia. Ex figura autem, quia corpore supino decumbente, est tumor cir- *3. à situ.* cumscriptus. Quo ad situm, & hic quidem tumor sub costis in dextro hypochondrio eminet, qui sane momento temporis indurescit, & nisi opportune occursum fuerit, cito delitescit, superuenientibus aquis & hydrope ipsa, vt optime notatum est à Galeno in *Prognostici lethale, si à scirrho.* lib. de locis affect. Quæ sane hydrops curatu ne dum difficilis, verumetiam impossibilis censetur, poteritq; doctis Medicis ad malum prognosticum; non autem ad salutem facere, non secus, ac si post acutam ægritudinem hydrops acciderit, vel si post hy- *Ascites cum febri acuta.* dropem febris acuta inuaserit, quemadmodum si tussis superuenerit hydropis ratione. Dicit enim Hippoc. 6. Aphor. Hydropicis *Si tussis adest.* tussis superueniens malum. Signum enim est teste Galeno, Hydropicorum aquositatem adeo excreuisse, vt canales pulmonum affligat, & pene repleat, communicato nocumento spiritualibus partibus per poros Diaphragmatis, iuxta thoracis cauitatem, quam humiditatem pulmo imbibens, frequenti eo agitur motu, vnde Gal. aquositatem illam suffocationis causam, &, qui tussi ob illam laborant, vicini sunt suffocationi: vel potest dici, tussim hydropico ob id signū esse lethale. non solum, quia pulmones tali imbibuntur humiditate, verumetiam quia comprimendo Diaphragma extranea illa humiditas tussim excitat, & constrictionem anhelitus, cui sæpe & alui fluor annectitur, & tunc vicinam mortem adesse prognosti- *Dyspnœa. Fluxus alui.* candum est, iuxta illud Auicennæ: Quando materia hydropem faciens adeo excreuit, vt dyspnœam & ventris solutionem faciat, tunc mortem fores pulsare signum est, quod per verba hæc intellexit, dum dixit, illud significare propinquitatē mortis in tribus diebus, id est, cito: Non enim terminus *Cautela.* præfixus est chronicis ægritudinibus. Debet tamen Medicus non temere prædicere, sed diligenter inquirere, num, quę adest anhelitus difficultas, & ventris solutio, vna cum tussi, merito hydropis fiat: Nam si propter aliam causam præcesserit, vt ob inordinatum victum & excessum in sex rebus non naturalibus, non adeo periculosum fuerit. Item, num fœtor anhelitus adfuerit, signum enim est, materiam pulmonibus non solum communicatam, verumetiam in iisdē corrumpi. Fluxus vero qui adest hydropicis, ob humiditatem, quæ per poros tunicarū ventriculi per mesaraicas venas ab hepate transmittitur, oritur, vnde sæpe videmus tales à nimio fluxu debilitatos, mortuos concidere, vel versa ad superiora fluxione, vomitu vehementi excitato misere suffocari. Fluxus quidem, qui maxime timendus est, in natura operante regulariter non fit sed symptomaticus, continuus, & longus, non detumescente inflatione, nec causa ægritudinis euacuata, ac cum maxima virtutis debilitate, præsertim si in eo fluxu veluti cato hepatis emanet: *Colliquatio.* Licet & Lienteria hydropico *Lienteria.* superueniens ob Atrophiam mortem prætendat. Consueuit autem morituris venter intumescere, & cutis valde extendi, post in *Vlcera cutis.* cute vlcera excitari, vt optime notauit Rhasis 3. comm. cap. 6. cui & Auicenna consentit: Bicolor vrina, quæ sane in suprema par- *Bicolor vrina.* te vnius, & in infima alterius fuerit caloris, præsentem mortem minari quotidiana experientia docet. Cumq; raro accidat, vt ma- *Tumor manuum præsertim in Ascite & tympanitide.* nus in hydrope intumescant, si tamen intumuerint, mortis discrimina inde colligi possunt, ob debilitatem cordis, non potentis sua innata caliditate ac robore, quas consueuit partes tueri, præsertim in Ascite & tympanitide. Quibus autem hepar aqua plenum in omentum irruperit, iis venter aqua repletur, & moriuntur; teste Hippocr. 6. Aphor. 57. Econtra vero, si quis aqua intercute la- *Salutaria.* borauerit, & aqua in venas per ventrem cōfluxerit, morbi fier solutio, 6. Aphor. 14. Sudor etiam hydropicis superueniens, si subinde æger alleuari se senserit, bonus. *Euacuatio per alui fluxum sudorem & vrinam.* Hoc autem in prognosticando in primis à Medico animaduertendum, quod & in omnibus morbis diligenter considerandum est, vt naturam ægri propriam maxime consideret. Quanto enim à naturali temperamento ægritudo longius recesserit, tanto magis periculosa iudicanda est. Maior enim lapsus est in cholerico hydrope laborante, quam corpore pituitoso. Sed hæc de prognostica parte satis.

Cura hydropis.

Hæc triplici instrumento perficitur: 1. *Curatio.* Diæta. 2. Pharmacia. 3. Chirurgia. (licet non semper omnibus hisce instrumentis vtamur.) Diæta quidem consistit in idonea *Diæta.* sex rerum non naturalium administratione, quæ sane vergere debent ad siccum, sitque diæta tenuis potius, quam crassa, cibusque ingeratur concoctu facilis, benecoctus atque aridus, panisque sit confectus cum sale, amomo, fœniculo, aut aniso; & in tympanitide etiam cuminum addere possumus. Sit bene fermentatus, & diligenter coctus. Vescatur auicularum carnibus, in dumetis degentium,

gentium, hydropicus. Nam alimenta ficciora conueniunt veluti perdices, turtures, turdi, merulæ, & similes. Ex terrestribus quidem capreæ, lepus, cuniculus, pulli gallinacei assi. Ex aquaticis cancri fluuiatiles

Olera acriora

pisces friabiles, marini, oua assata: olerum rarus sit vsus, & si ea exhibeantur, acriora sint, extenuandi calefaciendiq; vi prædita, veluti apium, petroselinum, daucus, eruca, pulegium, brassica, allia cocta, cæpæ, pororum capita, quæ tamen in ventosa hydrope non satis tuto exhiberi possunt. Laudo

Sal artificiale.

etiam vsum salis hac arte parati:

℞. Origani orientalis.
Floris rorismarini.
Hyssopi sicci.
Fœnic. an. ℥ s.

Salis fossilis si haberi quear: sin minus artificialis, & ex aqua marina cõfecti ℥ ij. Misce, & f. puluis subtilis.

Potus

A potu omnino, quantum eius fieri potest, abstinendum esset: nouiq; ego non postremi nominis Medicum Hispanum, publice Bononiæ profitentem, qui esu alimentorum assorum, &

Abstinentia à potu per quadraginta dies curatum

abstinẽtia cuius libet potus per quadraginta dies continuos durante curatus est, absq; vllo prorsus medicamento. Quod si vero penitus à potu abstinere nequeunt, bibendum vinum, quantum ad frangendam sitim sufficit, atque id tamen parce. porro bibendum vinum tenue est, quod vrinam prouocet Dulcia, ac mulsum, perinde ac

Acetum.

pestis vitanda sunt. Acetum hydropicis sitim extinguit mirifice, & compescit. Expertus ego sum acetum, aqua chalibeata dilutum, sola oris ablutione sitim fregisse. Cauendum tamen est, ne quid aquæ in viscera

Aquam hydropicis intuitu nocere

descendat. Imo quorundam opinio est, aquam hydropicis vel ipso intuitu nocere. Sit autem prandium mediocre, cæna parca. Secunda mensa, fructusq; omnes euitentur. Degustati tamen possunt iuglandes, amygdalæ, mala punica, pyra cocta, & carica, interdum non quotidie, & in minima quanti-

Quies.

tate. Lectus sit non admodum mollis, præsertim anasarca laborantibus, qui secũ semper satis superq; lecti circumferunt, nimirum mollem illam & œdematicam in toto corpore humorum colluuiem. Si autem fieri posset, vt exsiccatis herbis conficerentur lectuli, vt ex pulegio, foliis calaminthæ, vrticæ, origani, hyssopi, & similibus, mirum esset, quantopere prodessent per somnum, vt declarant Medicorum libri, qui multos in aceruis frumenti obuolutos, vel arena absconditos, vel furfere calido obtectos, à somno firmos surrexisse narrant: tanta vis est

Præcipuum indicans in hydropisi exsiccatio.

in exsiccantibus medicamentis. Imo si volumus essentiam affectus considerare, princeps omnium, quæ occurrunt, intentionum est ipsamet exsiccatio. Proinde mirum esse non debet, si authores laudant exercitationes, etiam si media in æstate, & sereno ac tranquillo cœlo, etiam in Sole capite tecto fiant, consuluntq; in hyeme exercitationes, non nisi in domibus igne calefactis fieri. Quod si pedibus per vires exercitare non licet, equitandum erit, vel erunt gestandi, sursum atque deorsum linteis asperioribus abstergendi fricandiq;, non semel in die, verum iterum atq; iterum.

Frictio.

Frictio si quidem meatus conniuentes aperit, humores desiccat, extenuat atq; disiicit, celeriter sudores elicit plurimos, & carnem cogit. Perfricandi vero sunt manibus sale ac oleo calefaciente illitis: deinde aqua sulphurea, aut salsa lauandi, vel lixiuio sale ac aceto, ea parato arte, vt vix acetum & sal inesse percipiantur. Et hæc quidem, quoad vniuersam victus rationem, cui & illud addendum, vigilandum potius, quam dormiendum esse. Venus licet exsiccet? tamen quia calidum innatum debilitat, fugienda. Mœrores propulsandi, quia internum calorem suffocant. Lætandum est, nec admodum formidanda lætitia, quod & exsiccet, & internum calorem augeat, recreatis, qui in corpore sunt spiritibus.

Ascitis.

Vniuersalis autem cuiuslibet hydropis cura perficitur humoris redundantis euacuatione, vt in ascite aquositatis per soluentia, quæ tamen hepati non aduersentur:

Tympanitis hyposarca.

In tympanite per digerentia; quemadmodum in hyposarca per ea, quæ materiam pituitosam educunt, quæ & asciti, quemadmodum & ea, quæ aperiunt, & vrinam prouocant, coducunt. Euacuatio, quæ per sanguinis missionem fit, aut nunquam aut raro fit, idq; in principio.

Num in hydrope vena secanda.

Suntq; Canones Doctorum venę in hydrope sectionem pręcipientium, sano modo intelligendi. Canones autem qui circumferuntur, hi sunt:

In hydrope proueniente ob mensiũ suppressionem mitti sanguis potest.

In hydrope ex suppressis hæmorrhoidibus mitti sanguinem decet.

Hi canones multis imposuere Medicis indoctis, sensum genuinum illotum non intelligentibus, si quidem si simpliciter ita intelligantur, semper mittendum esse sanguinem, quoties hydrops superuenit ex suppressis quacunq; de causa mensibus, vel hæmorrhoidibus, falsi in quotidiana experientia deprehendentur, & qui sic interpretati fuerint, & illum sensum secuti, sępe miseris ægris mortem intulere.

Venæsectio in hydrope à suppressis mensibus sanguinis copia [illegible]

Non enim sufficit, menses suppressos, aut hæmorrhoidas esse hydropis causam, sed oportet diligenter causam suppressionis considerare, quæ sane

Si à viscidis & crassis humoribus, id est, debili calore nocet.

consueuit esse obstructio, vel à multitudine sanguinis fit, & tum his vtique conuenit sanguinis missio, vel a copia crassorum, viscidorum, ac frigidorum humorum fit, & tum mirum in modum nocet, tantum abest, vt prodesse queat: vel ex defectu calidi innati prouenit suppressio mensiũ & hæmorrhoidum, & ideo quia calidũ innatum minimum sanguinis generans, parum etiam ad debitas regiones transmittit, & in hoc casu secare venam nihil aliud est quam iugulare. Debent se igitur Medici non oscitãter gerere, sed inquisita suppressionis causa, vt nuper dictum est, procedere. Temperandũ preterea hepar est, & ad symmetriam deducendũ contrariis, cum peccat dyscrasia. Quomodo autem id fieri debeat, in qualibet hydropis specie nunc dicendum: Cum autem de vena in hydrope secanda sermo habitus sit, non abs re fuerit, dum adhuc recens memoria est, de ea hydropis specie primum agere, in qua quandoq; secare contingit venam, & nostram Canonum interpretationem, Tralliani authoritate corroborabimus, ab ipsius verbis exorsi, quæ cap. 2. lib. 9. ita habent:

Alteratio epatis.

Quando venæ sectio in anasarca conueniat.

Cui autem Anasarca nomen est, ea venæ interdum sectionem exposcit. Atque ex frigidi sanguinis copia nascitur, ac frigiditatis quidem ratione illa non indiget, sed quoniam copiæ detractio naturam leuat, vt hæc facilius istum affectum superet, non alienum, sed rationi consentaneum est, hic quoque venæ sectione vti. Videmus enim quod etiam ignis externus, cum à lignis viridibus propemodum extinguitur, refocillatur rursus, si quæ ipsum suffocabant, auferantur. Hydropem igitur Anasarcam, & vena secta interdum, & aliquando euacuatione purgante curare oportet. Euacuare autem post sanguinis missionem oportet, quæ sane sanguinis missio ante omnem aliam curationem tentanda est, modo vires permiserint, si enim imbecilles extiterint, tametsi copia sanguinis affuerit, tamen nisi reparatis viribus sanguinem mittere non libet. Præstat autem in eo loco vitiosorum humorum copiam picra minuere: hoc enim medicamentum simul apetire & corruborare viscera potest, qua re summopere hic indigemus. Post hæc ad paulo valentiora, & magis purgantia deueniendum medicamenta est, non confertim tamen & vnica vice, ne vires labantur. Nam etiamsi quod euacuatur, recrementum sit, tamen vniuersa ac subita euacuatio summopere lædit. Proinde satius fuerit paulatim, tuto, & in tempore euacuare, quam festinando, ac omnia perturbando: quod sane cum morbo vna & ægrum tollit. Sine molestia autem purgat sambuci radicis succus, ad pondus ℥j. exhibitus, cum syrupo aliquo aperiente, vel ipsummet decoctum Radicis sambuci, vel ebuli, in vino paratum: vel succus palmæ Christi, qui & in Ascite intrepide exhiberi potest. Euacuat enim mirum in modum à circumferentia ad centrum per aluum, excernit materiam talem hydropem facientem, aperiunturque inde meatus sæpenumero non solum inferiores, sed etiam superiores. Et post solutam aluum sudores subsequuntur, qui potissimum in hac hydropis specie curanda expetendi sunt. Quemadmodum enim hæc hydropis species in primis oritur ob læsam, quæ fit in membris exterioribus potissimum, coctionem, cuius excrementum sudor est: Ita rationi consentaneum est, virium hoc tolli posse, vniuersa humorum saburra eo alias confluente, per diuersas regiones euacuata, potissimum per sudores, id quod à me experientia comprobatum est bis, in duabus mulieribus adhuc viuentibus, quarum altera primo, altera tertio Doctoratus mei anno sanata fuit, cum tamen à præstantissimis medicis derelictæ tanquam deploratæ fuissent: allocutusque es, mi Isaac, alteram tu, cum mecum Bononiæ esses: Virum alterius his proximis diebus diligenter interrogauit Petrus Vinmannus, eamque adhuc fœliciter viuere non solum intellexit, verum etiam à quibusdam Medicis frustra curatam, & pro deplorata derelictam, quos honestatis gratia non nomino, ex illius marito plane confitente audiuit; Imo & quo vsus sim remedio, quamque facili & compendiosa via processerim, audiuit & miratus est: exhibueram autem hieram picram pondere ℥ß. vna cum ℈ij. rhabarbari. Exhibueram insuper Rhabarbar. infusum in succo Ireos hoc pacto paratum.

Hiera.

Euacuantia valentiora.

Sambucus.

Ebulus.

Palma Christi in ascite præcipua.

Sudorifera in ascite prosunt.

Euacuatio in ascite salutaris.

℞. Succi Ireos recentis, & per residentiam depurati ʒ vj.

Rhabarbari mundi & electi ʒ j.

Contundatur parum Rhabarbarum, deinde per noctem in prædicto succo infundatur, & facta forti expressione addatur, succi cyclamini similiter depurati, ʒj.ß.

Syrup. capillor. ven. ℥j.

Aquæ cuscut. ℥ ij.

Misc. & fiat potus, qui sane, cum valde abstergens sit, non solum internos, sed & externos meatus aperit, & primum quidem per secessum copiosissime euacuat: deinde etiam sudores elicere consueuit; quod tamen in hac muliere non præstitit (Talis enim ac tanta aderat obstructio) sed leuem quendam tantum ardorem in superficie induxit certum futurum salutis signum consentien-

sentientibus in hoc signis, tobur virium attestantibus. Neque eoim ex euacuatione illa pulsus debilitati suot: Imo qui huc vsque sepulti ex œdematico tumore extitere, magis sese exeruere. Hoc animaduerso, ad leue, paratu facile, & io talibus casibus mihi domesticum remedium deueni, quo vno curata est illa mulier, & cuius voius eius vir taoquam miraculosi meminerit. Remedium autem tale fuit.

Suderiferus syrupus S. Ambrosii.

℞. Milii excorticati ℥ ij.
Aquæ fontis claræ ℔. ij. Misce.

Et in muodo vase bulliant, donec tantum tres, & ad summum v. vnciæ illius aquæ superent, quæ percolata cum æquali vini albi meracioris potiooe misceatur, deturque calidum hydropico. Copiosissime enim sudabit, si texeris diligeoter, vt illa mulier sudauit, cuius sudore permaduit totus lectus. Vsa autem est per octo dies tali potione, & conualuit, valetq́; peperitque ex eo tempore quatuor vel quinque filios. Ne autem quenquam suo honore defraudem, coosimilem potionem habes in aromaticorum libro, qui sub nomioe Lumioaris maioris circumfertur. Talisque potus ab illis syrupus Sancti Ambrosii vocatur. Sed hæc aliaque omnia remedia snnt io tempore exhibenda, seruandaque est occasio, nec confideodum est illis, nisi opportuoa sese obtulerit occasio, quam nouisse cuiuis integrum non est: Vsus sum eodem syrupo in pueris, qui sæpe ac sæpius ex ingluuie in huiusmodi affectum incidunt. Toti enim œdematici, ac pallidi euadunt. Curaui cuiusdam Hannibalis Taureli filium ætatis trium annorum, exbibendo quarto quoque die ʒ s. pill. de biera cum Rhab. & tribus aliis diebus syrupum supra dictum. Bononiæ vero curaui filium Obisaoi Visani, compatris mei, exhibendo Rhab. infusum in modico albi viol oderiferi, & postea per tres dies syrupum supra dictum, cuius laudes parentes in ore habent. Cum autem hæc affectio, licet ab internis membris male affectis proueniat: tameo tota in extima parte sese proferat, ea omnia, quæ extriosecus adhibita exiccare possunt, prodesse consueuerunt, quemadmodum baloeum ex lixiuio, aceto, sale, sulphure, vrtica, laurifoliis, calamintha, saluia, origano, & demum ex calefacientibus & exsiccaotibus herbis paratum: vel balneum thermarum sulphure & nitro præditarum: quemadmodum etiam, de quibus supra meminimus, acerui frumentorum, cineris, arenæ, & similium, quæ doctus Medicus ex arte oouit conficere. Post baloeum frictiones cum sale & oleo reouium partium sursum deorsum factæ ad intensam cutis rubedioem prodesse consueuere. Nec oberunt spoogiæ in decocto facto ex lixiuio, sale & aceto, cum herbis exiccantibus, primum quidem maceratæ, deiode expressæ, & tumentibus partibus alligatæ. Aperiunt enim meatus, in halitus digeruot, & exiccando partes affectus consumunt, & roborant, quod sane io anasarca expetitur. Frustra tamen id moliemur, nisi interim dum hæc fiunt, membrorum principalium, oec solum horum: verum in primis ventriculi & iecoris ratio habeatur, & aliquando exhibeantur, quæ & primam & secundam coctiooem adiuuant, ventriculumque ac hepar corroborant. Siquidem vt in capite de causis dictum est, plerunque hydropis species vitio malæ actæ coctionis oriuntur, quandoquidem si coctio ipsa, vt refert Galenus libro sexto de symptomat. causis, alteratio est secundum qualitatem, quam ventriculus facit, dum sibi cibos simillimos reddit, nemo oegauerit, alterationis errorem symptoma fore coctionis. Quod si nulla penitus fuerit alteratio, vocabitur hoc symptoma cruditas, haud aliter, quam immobilitas, vel sensus priuatio in aoimalis potentiæ actionibus, significans præcipue partis animæ actiooum & abolitionem & priuationem. Si vero fiat alteratio quidem, sed non vt oportet, vocabitur & hæc cruditas: sed cruditas quidē non priuationem, sed vitium tantum sigoificans. Atque vitium bifariam accidere solet; aut enim tarde alterantur cibi, vt vix propriam mutatiooem suscipiant: aut corrumpuntur omnino, vt nullam coctionem admittere possint. Illud βραδυπεψία, idest, tarda coctio nominatur, hoc oullo proprie nomioe appellatum est à Gal. Ego vero cibi deperditionem iacturamq́; appellauerim. Omnino etenim vel incoococtus, vel corruptus cibus remanet. Duo autem sunt prima genera erroris accidentis in coctione: vnum cum potentia ipsa affecta est: alterum ab externo errore quopiam natum est. Atque vtrumque rursus à Galeno diuiditur: Potentia quidem bifariam læditur, ant per suam ipsius essentiam, aut per aliquem instrumentorum morbum. Error vero extrinsecus adueniens triplex colligitur à ventriculi excrementis vnus: alter ab alimentis: Tertius à dormieodi tempore. Et in propria quidem esseotiæ noxæ nihil aliud sunt, quam intemperies quædam ageotium qualitatum. Ab instrumentis vero oriuntur Erysipelata, œdemata, phlegmone, schirri, abscessus, & alii id genus morbi, quorum alii simplices, alii compositi, io ventriculo iosunt, ac horum ratione male ventriculus concoquit, propria, qua prædi-

Puerorum cura. — *Externa.* — *Balneum.* — *Frictio.* — *Fomentum præsertim in anasarca.* — *Corroborantia.* — *Coctionis læsio.* — *Ablatio.* — *Diminutio.* — *Depravatio.* — *Causæ viciata coctionis.*

rus est, potentia ad coquendum insita, noxam sustinente: Per alios vero morbos, qui instrumentales, impedita duntaxat. Quod si cum intemperie instrumentorum morbi componantur, vtroque modo noxam parietur, atq; ob omnes iam expositas causas ventriculus male concoquere solet, nullo etiam in cæteris errore incidente. Non concoquit etiam animal, etiamsi ventriculus minime per se afficiatur, aut propter ciborũ, aut potus immodicam quantitatem, aut prauam qualitatem; aut quia intempestiue, & non recto ordine ingerũtur, & somnum breuiorem. Vbi autem cibum vitiosa qualitas infestat, ac excrementa in ventriculo abundant, malam coctionem corruptio comitatur. Quanquam & ordo præposterus, & cibus intempestiue exhibitus, idem efficere possunt; diuersa tamen quodlibet ratione, ordinem præpostetum appellat Gal. exempli causa: si quis mala cotonea aut punica primo ingesserit, post olera sumat. Intempestiuum vero si quis cibũ in aurora, antequam modice saltem fuerit exercitatus, vel quam hesternus cibus descẽderit, sumat prandiũ. *Nidor.* Corruptionẽ hanc si nidorem referat, à calidis biliosisq; cibis accidere, si vero acidus fuerit ructus, a frigidis natura, atq; pituitosis ortum coniicimus. De excrementis idem dici debere, censet Galenus, quippe acidum ructum excitant pituitosa frigidaq;, nidorem, biliosa & calida excrementa. Imo ventriculus quoq; per morbos frigidiores, acidos ructus, per calidos vero biliososq;, nidorem eructat. βραδυπεψία fit, quando difficulter cibi concoquuntur, vel quod potẽtia illos nõ superat, vel q, somnus breuior fuerit, quam vt eos vincere potuerit. Vbi vero citra corruptelam cibus omnino coctione caruerit, scire oportet ventriculũ plane victum esse, vel ab immodica quantitate, quam potentiæ imbecillitas ferre non potuit, aut à vehementi frigore: Ventriculus enim in huiusmodi constitutionibus, ita à concoquendo cessat, vt ne aggrediatur quidẽ coctionem. Quæ sane nuper à merecitatæ, diligenter animaduertendę causæ, in ea hydropis specie sunt, quæ ascitis appellatur, licet & aliæ hydropis species iisdẽ prouenire de causis possint, præsertim tympanitis, omnisq; mouendus est lapis à perito & docto Medico, vt si vitio malæ actæ primæ coctionis hydrops proueniat, propriam & genuinam, à qua læditur actio, causam assequatur, vt contrariis, quoad fieri potest, remediis, nõ neglecta naturali temperatura, oppottune occurri possit. Tu autẽ facile ex propositis exemplis intelligis eas, quę in vasis accidunt, cruditates, siquidem ad eosdem modos reducuntur: similiter & eas, quas tertia coctio parit, quas mox totius corporis nutricatio sequitur, eandem habente proportionem ad carnes cibo, qui à ventriculo transmittitur, quam habent cibi potionesq; ad ventriculum, quæ omnia indicauit nobis prægnita coctionis ratio. Dicebat autem Gal. cum temperiem, quæ ex quatuor cõstat Elementis, quæ corporis ventriculi proprietatẽ constituũt, nouerimus esse causam alterationis ciborũ, & nõ mediocriter hanc ad rem conferre Elementũ calidum, facili nobis patebit via, qua cruditatis quoq; viam inuenimus. Atq; non solũ per cruditates, verum etiã in reliquis omnibus tria symptomatũ genera deprehendũtur: Vnũ velut abolitio vel priuatio: alterum defectus vel imperfectio actionis: tertium cum praua & erronea fit actio. Et actione quidẽ priuata, cum ventriculus, ne ad minimũ quidem cibos alterat: imperfecte cõcoquit per βραδυπεψίας, id est, tardas coctiones. Deprauate vero, vbi erronea fuerit actio, cibos corrumpens. Ex his & secũdæ & tertiæ coctionis errores dignoscere possumus. Secũdę quidẽ, quæ in venis fit priuatio deprehẽditur: vbi humores omnino crudi relinquuntur. Defectio cũ semicocti sunt. *Secunda coctionis errores.* Deprauata actio vbi vitiosi euaserint. Tertię vero coctionis vbi in vniuerso animalis habitu veluti priuatio actionis apparet, si ibidẽ crudi inhæserint humores: Defectio vbi semicocti: Prauitas cũ vitiati sũt, Ex huiusmodi vitiatis succis generãtur erysipelata, cancri, gangrenæ, phagadenæ, carbones, herpetes, aliiq; id genus morbi, qui in anasarca laborantibus sæpe conspiciũtur, præsertim in pedibus & cruribus, vt in Monacha D. Bernhardini videre potuerunt, qui me eam curãtẽ, anno ab hinc 4. secuti sunt, & inter alios Euseb. Statera hoc tẽpore publicus Anconæ chirurgus. Eius enim pedes ex vitiato succo gangrena pene exesi fuere. sed de his alias. *Tertia coctionis errores.* *Anasarca symptomata* Certũ autem est, horum symptomatũ causas non diuersi esse generis à prioribus, quas de ventriculo diximus, quandoquidem aliæ ad potentiæ imbecillitatẽ, aliæ ad errorem, qui circa cibos committitur, aliæ ad studia, quæ extrinsecus animanti accidunt, referuntur, idq; eadem, qua in his ratione. Nam potentiæ imbecillitas interdum peculiarem similarium partium intemperiem, interdum non hanc; sed instrumentorũ morbos consequitur. Porro deprauatio, tum ad multitudinem, tum ad succorum qualitatem refertur, non secus ac ad studia, quæ intrinsecus adueniunt, item ad ordinem præposterum, & intempestiuam assumptionem. Per studia autẽ intelligit Galen. equitationem, piscationes, dulces Veneris illecebras, mollia

lia balnea, deambulationes, nauigationes, venationes, & demum quicquid corporis exercitio gerimus. Non minus autem in symptomatibus coctionem lædentibus earumq; generatione indaganda laborandum est Medico, quam in generationibus, & ordine effectricium causarum cognoscendis. Dicebat enim Galenus, non solum id nosse conuenit, an ventriculus nihil concoxerit, sed quam ob rem id euenerit, an ob vehementem concoctricis facultatis imbecillitatem, an ciborum causa symptoma acciderit: quod si constiterit, facile corrigetur. Si vero ob extremũ potentiæ lapsum, ad quem lienteria, vel ea hydropis species, quæ tympanitis dicitur, subsequi solet, subleuanda erit potentia, causa tamen ipsa prius semota. Non secus de venis dicendũ est: Inquirendum etenim est non solum, an sanguifica vis à scopo deciderit, ob sanguificæ facultatis imbecillitatem, an ob multos frigidos, eosdemq; crudos humores, siquidẽ hoc facile sanari potest: illud in aquã intercutem trãsit. Similiter in corporis habitu procedendum est, quippe ob crudos humores afficiuntur, qui à morbis immodice agitati, satiatique, mox flatibus impleti, per vniuersum corpus aqua intercute infestantur, nõ secus ac qui ob potentiæ imbecillitatẽ ad id deuenerunt, vt in eam hydropis speciem inciderent, quam anasarcam vocant. Non autem quod mei oblitus, rursus ad causam hydropis me conuerti, sed vt in re difficili, quibus ex fontibus curatiuæ indicationes elicendæ essent, tibi constaret, hæc lõgius tibi proposita sunt, neq; inutilia quidẽ, verum summopere necessaria, adeo vt cœcutientibus Medicis perspicilli loco esse possint, certũ indubitatumq; canonem monstrare, quo suos actus regant, & ad finẽ perducant, vno hoc sibi proposito axiomate: Nullã hydropẽ esse posse non solũ læso sensibiliter hepate, verũ etiam vitiata atq; labefactata aliqua ex parte ptima coctione cui axiomati illud subscribes ex ipso Galeno depromptũ, quod semel & in prima coctione erratum commissum fuerit, nec quæ sequitur, nec postrema corriget concoctio. His duobus cruribus incedẽs Medicus, in tempore vocatus ad ægrum, sanitatis cupidum, raro spe frustrabitur, si omnem diligentiã adhibuerit in indagandis causis, affectum facientibus, ac in eliciendis inde indicationibus curatiuis. Præcipue postremo axiomati inuigilandum, quod 3. de symp. causis nos docet Galenus: vbi lõgissimo sermone, quo pacto actio concoctrix ventriculi lædatur, tum per se, tum per accidens, inquirit, affectusq; inde ortos ponit: in affectibus vero, tum secundæ, tũ terriæ concoctionis læsionẽ consequentibus, breuis & admodũ compendiosus existit, sese referens ad ea, quæ de ventriculi læsione egit, tanquã ad fontem & originem omnium malorum, quæ à secũda & tertia coctionibus læsis oriuntur. Vt igitur Galeni vestigiis innixi rẽ ab soluamus, ex ventriculi actionem lædentibus causis indicationes curatiuas sumamus: Facile namq; & aliarũ concoctionũ medelæ hinc eadẽ methodo colligi poterũt. Lædi autem actio ventriculi potest vel per se, vel per accidens: per se quidẽ, quotiescunq; instrumentũ, quo actio læditur, quod sane similaris pars est, aliqua intẽperie laborat, vel simplici, vel composita, vel citra affluxũ, vel cum materię affluxu Si simplex intemperies fuerit suo cõtrario tollẽda est, habita ratione naturalis tẽperamenti, membri laborantis: Imo non solum temperamenti, verumetiam præstãtiæ sensibilitatis, officii, quo fungitur, aliisq; ad id facientibus intentionibus, a Galen. 6. Meth. cap. vlt. descriptis. Si vero composita erit intemperies, puta, calida & humida aut frigida, aut calida & sicca, aut frigida & sicca, qualitatibus etiã his est occurrendũ iis, quæ nuper dicta sunt, seruatis. Quod si cum materię affluxu intemperies ventriculi coctionem læserit, cohibendus est materiæ fluentis fluxus, refracta mandantis membri vi, viis amplis coarctatis, membro recipiẽte corroborato, & quæ iam insidet membro, malum intemperiẽ fouens, materia per conuenientes regiones educẽda est, æstate quidem per superiora, præsertim si tenuiores & biliosi inhęserint humores: Hyeme vero per inferiora, crassioribus peccantibus humoribus, nisi alio per se repere cœperit materia & euacuari, puta, per vrinã & sudores, hæmorrhoidas, mẽstruas purgationes, similesq; regiones, quacunque tandem via humor peccans purgari naturaliter cõsueuit, euacuata materia, intẽperies suo contrario remouenda est, quod tamen à tota natura membrum respiciat affectũ. Quod si non per se primo: sed per accidens laboraret vẽtriculus, quod septem contingit modis, vnicuiq; suo contrario occurrendum est: Quorum primus modus à Galeno propositus immodica ciborum potusq; copia, à qua præfocatur, non secus ac ignis à multis lignis supra iniectis. Corrigitur per eum canonem ab Hipp. propositum, subtractione inanitioneq; quæ tamen pedetentim molienda est. Secundus modus ob prauam qualitatem calidam, frigidam, crassam, glutinosam, aerem venenatum, qua fungi, tubera, & id genus fructus præditi sunt. Curatur ergo qualitas frigida calido, calida frigido, crassa attenuante, incidente, aer venenatus, bezoarticis.

[Left margin notes:] Axioma. 1. — 2.

[Right margin notes:] Quot modis actio ventriculi læditur. — Indicationes curatiuæ. — Ventriculus per accidens laborat septem modis. — 1. Quantitate. — 2. Qualitate.

3. *Tempore inconsueto.* Intempestiua sumptio cibi & potus, vt siquis mane priusquam pridianus cibus descenderit, vel quouis alio tempore, incocto priore cibo, nouum ingesserit cibum: Et corrigitur diligenter animaduersa cibi quantitate & qualitate, concoquentis caloris fortitudine, hora, exercitio, & symptomatibus, nondum perfectam coctionem indicantibus. His enim animaduersis, facile opportuna colligitur hora, & curandi cessat occasio.

4. *Ordine inuerso.* Modus ordo præposterus vt si astringentia primo loco ingerantur, qualia cotonea & mala punica sunt. Lubricantia vero aluum, qualia olera sunt, deinde assumantur: vel si concoctu difficilima his quæ facile transeunt præmittantur, aut si arida humidis antecedant.

5. *Intempestiuo vsu & tempore concurrentibus.* Quando & intempestiuus vsus, & præposterus ordo simul coniungitur, qui vt compositus est ex duobus præcedentibus: ita & compositas habet intentiones.

6. *Substantia sibi.* Quando nulla in ipso ventriculo noxa est, sed propter vitiosum excrementum in ventriculo genitum, aut in eum confluens, non solum cibus assumptus non conficitur, verum corrumpitur etiam. Corrigitur autem hoc vitium euacuato primum excremento, & noxa à qua oritur remota.

7. *Somno immodico.* *Vigiliarum causa.* Quando somnus, quam decet, est magis exiguus, hic enim ad concoquendos cibus plurimum confert. Corrigitur autem amota vigiliarum causa, siue ea biliosus fumus sit in caput eleuatus, cerebrum exiccans, qui compescendus est, materia à qua oritur semota, eiusque origine prorsus extincta, siue sint curæ, sollicitudines, animi affectus qui hominis prudentia consilioq; indigent potius, quam Medici opera: siue totius, siue capitis arida intéperies, & hæc solis balneis & humectante cibo ac potione sananda est.

Hæ quidem sunt intentiones, ad curandas ventriculi læsiones, vnde hydrops oritur diligenter considerandæ, vt quæ variis intentionibus curatiuis inseruiunt. Quare his probe, ita, vti decet, intellectis aut obseruatis, variis morbis tollendis vti possumus pro locis communibus: Proinde si cui plus æquo verbosior videbor, mihi condonandum. Licet actio ventriculi per se læsa, & simplici, & composita, citra affluxum materiæ, intemperie, laborare queat: In hydrope tamen curanda eius ratio momenti magni non est, siquidem in omni chronica ægritudine, simplices & sine affluxu materiæ, intemperies, nullam afferunt curãdi intentionem, quod reste Auic. breui tẽpore durent, & ad morbos acutos potius, quam chronicos pertineant. Cum autem hydrops chronica sit ægritudo, non acuta, quia temporis longitudine, ac sæuorum accidentium congerie interimit, non aliunde curandi hydropis scopi elici debent, si modo vitio ventriculi, vel alterius cuiuspiam coctionis vitio prouenit, quam ab intemperie quæ cum materiæ affluxu fit, vel vt planius dicam, cum materia præsente, siue illa ad partem affectam confluat, siue in eadem generetur. Quæ sane intemperies suis contrariis remediis extinguetur. Si igitur hydrops ob intemperiem calidam, calorem natiuum extinguentem ac suffocantem, prouenerit, quemadmodum illa, quæ post vehementes febres aduenit, tali occurrendum remedio est, quod & calorem extraneum extinguit, & natiuum reficit, reuocatque & corroborat: tum quod meatus compingit ac vnit, qualo seq. est: *Cura causa calida suffocantis calorem.*

Digestiuum quoddam diuretum.

♃. Cichoreæ.
Borraginis.
Buglossæ an. m. ß.
Hepaticæ.
Cuscutæ.
Agrimoniæ.
Acetosæ an. m. j.
Rosarum siccarum.
Masticis an ʒ j.
Seminis cytoniorum.
Sem. plantag.
Endiuiæ.
Berberis an. ʒ ij.
Centaur. ℥ ß.
Aquæ chalybeatæ ℔. x. Misc.

Et macerentur in eadem aqua per viij. horas, deinde lento igne longaque ebullitione bulliant ad consumptionem duarum partium, post colẽtur, & cum seq. santali citrini aromatisentur.

♃. Colaturæ ℥ iiij.
Syrupi de cichorea simpl.
℥ ij. Misc.

Quo syrupo quinquies assumpto sexto die exhibeatur in diluculo talis potus: *Potio purgans.*

♃. Rhab. mũdi & electi & subtiliter puluerisati ʒ j.
Specierum Dialaccæ ℈ j.
Succi Ireos & cum modico cinam. electi arom. ℥ ß.
Squinanthi ℈ j.
Diacatholiconis ℥ ß.
Aquæ hepaticæ q. s. Misc. fiat potus, vel dentur syrupi tales:

♃. Aquæ sem. melon. ℥ iij.
Syrupi acetosi simpl. ℥ j.
Succi Ireos per resid. depur. ʒ iij.
Specierum Diatrion santal. ʒ j. Misc.

Et stent in infusione per horas sex: postea fiat fortis expressio, cui adde: Rhabarb. mund.

mund. & elect. ℈ j. ß. & exhibe tertio quoque die, siquidem materiam, intemperiem fouentem euacuabit, membrum affectum corroborabit, & ea, qua laborat, intemperie liberabit, ac obstructiones aperiet.

Porro illis diebus, quibus talem syrupum non assumet, deglutiat talem bolum:

Bolus.

℞. Spec. Triasantalorum ℈ ij.
Dialaccæ ℈ j.
Cum Conser. cichor. ʒ j. Misce, & superbibat statim aq. Endiuiæ, cuscutæ an. ℥ ij.

His non conferentibus, signum est materiam subesse crassam, & magnam obstructionem, caloremque natiuum extinctioni proximum. Proinde ad magis aperientia calidioraq; remedia veniendum, cuiusmodi est sequens:

Digestiuum fortius.

℞. Succi Endiuiæ depurati.
Succi Agrimoniæ an. ℥ j.
Herb. Capill. Veneris.
Cichoriæ.
Endiuiæ.
Lupulorum cum sua rad. an. m. ß.
Rad. Apii.
Asparagi an. ℥ ß.
Squinanthi ʒ ß.
Rhabar. electi ʒ j ß.
Sem. com. maior. frig. an. ℥ ß.
Rosarum.
Myrobal. Citrinorum an. ʒ iij.

Misce, & bulliant omnia in s. q. aq. chalybeatæ secund. artem, & cum s. q. aceti rosacei fiat syrupus. Post septem istius syrupi potiones detur tale pharmacum:

Hydragogon

℞. Succi palmæ Christi.
Rad. Sambuci, per resident. depurati, an. ℥ ß.

Infundantur in hoc succo Rhab. mundi & electi ℈ iiij. per octo horas. Dein fiat fortis expressio, cui adde Rhab. mund. & elect. & subtiliter puluerisati ʒ j. si adstricta sit aluus: si laxa ℈ ij. & fiat potus, cui adde syrupi acetosi ℥ j. ad crassam materiam incidendam, & membra affecta corroboranda

Hoc pharmaco hydropici ventriculi intemperie laborantes, ob non synceram bilem sæpe curati sunt: id quod declarant ingredientia, tum crassam, tum tenuem materiam respicientia, & affecta membra corroborantia, breuiter omnia præstantia, quæ ad talem hydropem pertinent. Si vero in hyeme, peccantibus crassis humoribus, venæ nimis infarctæ difflari nequeunt, & insitus illis calor extinguitur, ac inde hydrops accersitur, tali, si voles, vteris remedio:

Materia crassa, frigida præparatio.

℞. Syrupi absinthii.
Oxymel. comp. an. ʒ vj.
Aq. absinthij.
Apii.
Fœniculi an. ℥ j. Misc.

Exhibeatur in aurora, quo septies sumpto, detur pharmacum tale:

℞. Pillularum de Rhabarb. ℈ ij.
Alephanginar. ℈ j.
Succi Eupatorii q. s.
Misc. & fiant pillulæ num. vij.

Et quia materia crassa indiget euacuatione, & præparatione, iterandæ semel atque iterum, vel sæpius etiam. Quibus ita factis detur sequens potus in aurora per quinque dies:

℞. Syrup. de Eupatorio.
de Cichorea cum Rhabarb.
de absinthio an. ℥ ß.
Aquar. agrimon. absinth.
Capillorum Ven. an ℥ j. Misc.

Sexto die exhibeatur in aurora seq. bolus.

℞. Specier. Hieræ Archigenis ʒ ij.
Diacatholicon. ℥ j. Misc. & f. bolus.

Causa sicca frigida.

Quod si sicca fuerit intemperies, eaq; frigida, qualis, qui ob refrigeratum ventriculum nimis appetunt quidem: verum minimum concoquunt, vnde plurimæ ac fluctuosæ materiæ congeruntur, quæ tympani instar inflant, eamq; hydropis speciem conciliant, quæ tympanitis dicitur, vel non exquisitam asciten, multo flatu materiæ immixto, mirabili hoc occurres pharmaco.

Cura tympanitis.

Potio flatus discutiens.

℞. Sem. Carui.
Amomi.
Anisi an. ʒ ß.
Gentianæ.
Calam. aromat.
Zinziberis an. g̃. vij.

Bulliant omnia in s. q. aquæ Ceterach, dein fiat expressio, in qua dissolue Elect. lenitiui, quod Diasena dicitur ℥ j.

Elect. Indi minor. ʒ ij.
Syrup. violar. ℥ j.
Misce, & f. potus.

Quibus peractis tales syrupi dentur.

℞. Flor. Cordial. m. j.
Sem. citri g̃. xx.
Epithymi Cretensis ℥ ß.
Cort. Hellebori nigri ʒ j. ß.
Costi.
Macis.
Ligni aloes.
Cubebarum an. ℈ j.

Contundantur grosso modo, & per noctem macerentur in modico vini albi odoriferi, & superinfundantur aq. melissæ, aq. borrag. an. ℔. ß fiatque decoctum ad consumpt. mediet. & colentur.

℞. Colaturæ ℥ iiij.
Syrup. de Epithymo.
de Cichorea an. ʒ ß. Misc. & f. potus.

Quibus assumptis detur sequens pharmacum:

Pillulæ. ℞. Pill. de Elaterio ℈j.
Alephanginarum ℈ij.
Misce, & f. pillulæ nu. v.

Flatum discutiūt, membra naturalia corroborant, obstructiones aperiunt, calorem innatum fouent, tenues ac crassos humores euacuant.

Dum autem talia exhibentur pharmaca poteris inungere hepar, & in calida quidem intemperie tali linimento:

Linimentū epar refrigerans. ℞. Succi Endiuiæ.
Solatri.
Agrimon.
Absinth. an. ℥j.ß.
Olei rosati ℥j.

Bulliant ad consumpt. succorum, & adde Santalorum alborum vel rubeorum, an. ʒß rosarum rubrarum ℈j. cum modico ceræ & aceti, fiat inunctio mollis. Ventri imponatur Emplastrum ex limacibus cum suis testis contusis, simplex, donec exsiccetur, vel eius loco, quod sequitur:

Emplastrū. ℞. Gummi pini.
Hyssopi humidæ.
Terebinth. an. ℥ij.
Farinæ hordei & milij an. ʒij.
Sulphuris viui ʒß. Misce.

Omnia cum aceto reducantur ad formam Emplastri. Non autem vtatur hoc emplastro, nisi post primam euacuationem. In frigida autem materia ob ventriculi intemperiem tali linimento vtemur hepati vngendo.

Linimentū calefaciens. ℞. Vnguenti Santalini.
Olei de spica.
de absinthio an. ℥ß. Misc.

Abdomen autem sequenti inunge vnguento:

Linimentū emolliens & euacuans. ℞. Succi Elaterii.
Panis porcini.
Absinthij.
Agrimoniæ.
Apij.
Fœniculi.
Parietariæ an. ℥ß.
Pinguedinis canis rubri.
Anseris.
Gallinæ.
Anatis.
Ol. Chamomel.
Rutacei.
Absinthij.
de spica an. ℥j.
Cumini seorsim subtiliter puluerisati.
Spicæ nardi Celticæ.
Calam. aromat.
Caryophyll.
Nucis moschatæ an. ℈j.

Pulueris. puluerisanda subtil. & cum aceto vini optimi irrorentur, & postea cum modico ceræ fiat linimentum.

Hoc obstructiones aperit, scirrhosos tumores emollit, flatus discutit, ventrem lubricat, sæpe etiam per vomitum euacuat, & mediocriter exsiccando hydropem tollit, eam potissimū, quæ intemperie frigida ventriculo laborante prouenit. *Curatio hydropis à vitio ventriculi.* Si vero merito læsionis ventriculi non per se, sed per accidens hydrops fiat, correcto per contraria vitio facile obuiā ibitur, vt si ob immodicam ciborum copiam, potusq; nimii error committatur, subtractione occurratur. Si intempestiuus cibus potusve in causa fuerit, hora eligatur idonea atq; opportuna. Si ordo præposterus erit, & certa series instituenda obseruandaq;, & intempestiua hora mutanda. Si vitiosum aliunde confluat excremētum, cohibendum, aut alio auertendum: Si inibi genitum, amouendæ generationis causæ. Demum suo contrario quodcunque vitium contractum fuerit, remouendum eo, quod affectæ parti inhæserit, correcto: habita semper ratione membri, à qua potissimum oritur hydrops. *Symptomatum cura.* Quæ sane affectio, si quando membra spiritalia affecerit, & asthma sequatur, membri principaliter affecti ratione habita, his in primis curabitur remediis.

Asthma. ℞. Hyssopi siccæ.
Syrupus. Prassij.
Adianthi.
Rad. Ireos siccæ an. m.ß.
Aq. liliorum cœlestium q.s. Misc, & f. decoctum s.a. colaturæ adde:
℞. Succi palmæ Christi.
Enulæ an. ℥j.
Glycyrrhizæ ʒij.
Mucilag. sem. altheæ.
Psyllij.
Gummi Tragacanthi an. ʒj.
Pulmonis vulpis præparati, & subtiliter puluerisati.
Ligni visci quercini.
Sem. Citri an. ℈iiij.
Sacch. albiss. q.s. Misc. & f. syrupus.
℞. Huius syrupi ℥ij.
Aq. capill. Ven. ℥iiij. Misce.

Assumptis vij. syrupis, detur octano die tale pharmacum.

Potio purgans. ℞. Agarici optimi ℈v.
Zinziberis ℈ij.
Salis gemmæ ℈j.

Infundantur per noctē in mod. oxymel. scil. dein facta forti expressione adde:
Mucilag. Sebesten cum aq. capill. Ven. extracti ℥iiij.
Succi palmæ Christi ℥ß.

Sacch.

Sacch.albi.℥j.

aquæ hyſſopi q.ſ. Miſc.f.potus.

Attenuat hic potus humores craſſos, viſcidos incidit, obſtructiones aperit, è membris ſpiritalibus educit, flatum diſcutit, anhelitum facilem reddit, tenuem deſtillationem incraſſat ac ſiſtit, & aliquo pacto, ſi qua intemperies, aut qualitas adſit, eam amouet, obtundit, ac ſedat. Imo ſæpe ac ſæpius experientia comprobatum eſt, ſolo vſu Agarici trochiſcati, cum modico Rhabar. ex Oxymel. ſimplic. in pillul. formati, addito modico Ireos, qui ita tali de cauſſa hydrope laborauerint, ſanatos fuiſſe. Quod ſi vitio ſplenis hydrops ortus fuerit, ſuccurrendum primo his, quæ obſtructionem & ſplenis tumorem tollunt, deinde ad ipſam hydropem veniendum. Quibus autem remediis hæc cura peragatur, longum eſſet recenſere, & ad certum caput redigenda cura. Nos autem hoc potiſſimum vti remedio conſueuimus.

Pillulæ ex Agarico.

Curatio hydropis à vitio ſplenis.

Syrupus.

℞.Cortic. capparum.

Tamariſci.

folior.agni caſti.an.ʒij.

Myrobalanor. Indor. cum ol. amygdal. dulc. parum confricator. ℥ij.

Senæ oriental.

Epithymi Cretenſis an.℥ſ.

Infundantur per decem horas in ſ.q.aquę Ebuli, dein facta vnica & forti ebullitione & expreſſione, colentur.

Colaturæ ℞ ℥iij.

adde:Syrup.de Epithymo.

Acetoſi ſimpl.an.ʒ vj. Miſc.

quem ſyrupum per aliquot dies continuet: Longa enim in tali affectione cura indigemus. Poſt detur ſequens potus:

Potio.

℞.Cort.Myrobalan.Indor.ʒij.

Polypod.quercini ʒ vj.

Infundantur per noctem in aq.lupuli q.ſ. poſtea colaturæ ℞.℥iij.ß.his adde Rhabarb. Elect.℈ij.Miſc.fiat potus.

Curatio hydropis à vitio menſium aut hæmorrhoidum.

Quod ſi hydrops vel ob menſes retentos, vel hæmorrhoides contingat, qua ratione curari debeat, ſupra dictum. Item de venæ ſectione, an & quomodo ſecanda. Quibus vero remediis poſt ſectam venam procedendum ſit, non abs re fuerit hic ſubſcribere. In primis igitur detur ſyrup. de abſinth. cum aqu. abſinthii, vel detur ſyrupus ſequens:

Syrup.magiſtralis.

℞.Rad.Apij.

Fœnic.

Petroſelin.

Ireos.

Calami aromat.an.℥ij.

Rad.vtriuſque Ariſtolochiæ an.℥j.

Herb.Agrim.

Saluiæ.

Abſinth.

Menthæ.

Origani.

Calaminthæ.

Abrotani.

Serpilli.

Scolopendriæ.

Endiuiæ.

Sem.petroſelini.

Apii.

Aniſi.

Fœnic.

Carui.

Ammeos.

Maſtichis an.ʒij.

Roſar.rubear.

Squinanthi.

Cuſcutæ an.℈v.

Spicæ Nardi.

Spicæ Celticæ.

Spodij an.℈iij.

Mel.deſpumati ℔.ij.

Zacch.℥j.Miſc.& f.ſ.an.viij.

Syrupus, facta prius decoctione ſimplicium in aqua chalybeata, & expreſſione poſtea cum melle & Zacchar. dulcoretur, & multa coctione ad ſyrupi longi conſiſtentiā deducatur. In iſto ſyrupo ineſt caliditas & ſiccitas, corroboratio, & malæ qualitatis frigidæ alteratio. Eſt autem ſententia Hali Abbatis: imminente hydrope vomitus tentandus, confirmata hydrope fugiendus. Præſertim vbi craſſa ſubeſt materia, digerēda oxymelite ſcyl. vel diureticis, in quibus bullierit abſinthium. Et frequentandus eſt iterum potus per dies aliquot: deinde materia educenda pharmaco, præſertim in ea hydrope, quæ cum aqua ventum habet admixtum, quale ſequens eſt.

Vomitus in confirmata hydrope nociuus.

℞ Paſſularum.

Aniſi.

Fœniculi.

Polypod.quercini.

Cuſcutæ an.℥ß.

In aq.chalybeatæ q.ſ.fiat decoctio in qua in fine bull. Myrobal.chebul. num.ij.poſtea colantur. Colaturæ ℞ ℥iij. his addatur Eſulæ ℈j. vel loco eius Diacartham. ʒj.ſi modo vires ægri ſufferre valent. Quod ſi huic ſumendo ſint imbecilliores, ſumat ſeq. pillulas:

℞.Hicræ picræ ʒij.

Trochiſc.Alhand.℈ſ.

Miſc.& f.pill.num. viij. vna vice ſumendæ, ſi aſtricta aluus erit: ſin laxa, minuatur doſis. Ego autem non niſi in ruſticis ad Eſulam, Dicartham. & Colocynth.

Ruſtica remedia.

accedo. In delicatioribus vti malo pill. de Rhabarbaro, hoc modo confectis.

Pillulæ de Rhabarbaro.

℞. Rhabarb. elect.
Succi agrimon.
Palmæ Christi.
Sem. Scatiol. an. ℈ iij.
Agarici troch. ℈ iiij.
Succi Elaterii ℈ j.
Specier. pill. Alephang. ʒ j. ß.
Mastichis ℈ ij. puluerisata.

Misc. & f. massa pill. cum modico syrupo, de cichorea, quorum dosis esse potest ad ℈ iiij. Vtor & Trochiscis de Lacca, qui ita parari debent.

Trochisci de Lacca in anasarca.

℞. Laccæ.
Rhab. an. ʒ ij.
Spicæ celticæ.
Mastichis.
Sem. Anisi.
Squinanthi.
Absinthij.
Ammeos.
Saluiæ.
Amygd. amar.
Myrrhæ.
Rubeæ tinctorum an. ʒ j.
Succi agrimon.
Eupatorij.
Sem. Fœniculi.
Anisi.
Aristol.
Gentianæ minor. an. ʒ ij.
Piper.
Zinzib. an. ʒ j. cum aqua Raphani, fiāt Trochisci, quorum Dosis ʒ j ß.

Pronocant enim vrinam, obstructiones aperiunt, calefaciunt, exficcant, hepar roborant. Verum hi in hyposarca potius, quam in alia hydropis specie valent, quemadmodum, qui sequitur Syrupus in Ascite, magis valet:

Syrupus in Ascite.

℞. Rad. Ireos.
Acori.
Sem. Fœniculi.
Petrosel.
Rusci.
Asparagi.
Graminis.
Aristol. vtriusq;.
Valerianæ an ℥ ij.
Agrimon ʒ j.
Spinæ alb. ʒ ß.
Squinanthi ʒ j.
Rosarum rubear.
Spodij an. ʒ iij.

Macerentur radices in aceto, sem. contusa irrorentur vino odoro, siue maluatico, omnia bulliant in aq. chalybeata simul, f. a. f. colatura, cui adde:

Succi Endiuiæ.
Cichoreæ.
Absinthij.
Agrimon. an. ℥ ij.
Sacch. albiss. q. f. Misce.

Et iterum bulliant ad consistentiam Syr. cuius ℞. ℥ ij. aquæ agrim. ℥ iij. Misce. Quo syrupo per aliquot dies adsumpto, capiat pil. sequentes, à Philonio multum laudatas in cap. de hydrope, quia summopere conferre consueuerunt: formantur autem sic:

Pillulæ Philonis siue de ære vsto.

℞. Fol. laureolæ macerat. per diem in aceto ℥ ß.
Ligni aloes.
Laccæ an. ʒ ß.
Cortic. myrobolan. chebul. ʒ ij.
Anisi.
Marathri.
Absinth. an. ʒ j.
Æris vsti ʒ ß.
Diagrydij.
Rad. Ireos.
Costi dulc. an. ʒ ß.
Succi fœnicul. q. f. Misce, f. massa pillnlarum. Dosis ad ʒ j. Hæ pillulæ à quodam Medico nobili, qui se eiusce compositionis authorem prædicabat, de ære vsto appellabantur. Porro vbi vires imbecilles esse solent, tam vehementibus non vtimur pharmacis: Et præstiterit, nisi febris aliud postulabit, loco syrupi vti hoc, quo ego semper in talibus affectibus vtor potu:

Potus.

℞. Squinanthi.
Agrimon.
Ceterach.
Absinthij.
Fœnicul.
Brasci.

Quatuor sem. frigidor. maior. cum suis corticibus contusorum an. ʒ j. ß. Rhapontici ℥ ij. Vini albi mediocris q. f. Misce, & fiat decoctum f. a. cuius dentur ℥ v. loco syrupi in aurora. Quod si febris aderit, fiet decoctum dictum in aqua chalybeata, in qua pullus sit decoctus, deturq; eodem modo, & hora, vel potius vbi remissior erit febris. Pharmacū autem postea exhibendum erit, vel Rhab. simplex, vel pill. de tribus cū Rhabar. vbi febris aderit. Si nulla febris, dari possunt pill. de Elaterio, cum pill. alephang. ad pondus ℈ ij. Vbi vero in hydrope maximum iuuamentum per vrinæ vacuationem speratur, idq; in natura imbecilli, tali vti poteris pharmaco, quod & aluum subducit, & vrinam ciet:

Pillulæ de cantharidibus.

℞. Terebinth. claræ ℥ ß.
Aq. adianth. ℔. j.

Misc. & ebulliant ad totalem aq. consumptionem, & adde cantharidum, abscissis alis, pedi-

pedibusq; & capitibus, subtiliter pulu. ℈j. mastic. cinam. an. ℈ß. rbabarb. opt. elect. & pulu. ℈j. cum oleo amygd. dulc. recent. fiat massa, cuius ʒ ij. tuto dari possunt. Et quia hæc compositio nostra est, non abs re fuerit, eius rationem reddere. *Earundem pillularum examen.* Terebinthina licet in quantitate maiuscula posita videatur, cum & ad aperiendos vrinę meatus plurimum faciat, nec non membra naturalia roboret: tamen quia alterius medicamenti simplicis causa additur, ad quod vrinæ euacuatio potissimum spectat, ideo à me non de Terebinthina, sed de cantharidibus pillulæ appellantur. Scimus enim, cantharides adeo valere in educenda vrina, vt non solum eam educant, sed etiam vna sanguinem, si per os sumantur. Imo quod maius est, etiam extrinsecus appositæ in vesicatoriis vrinam prouocare consueuerunt. Merito igitur cum intentio pharmaci sit vrinam prouocare, ab eo, quod potissimum id efficit, nomen deductum est. Cum autem, quæ tam vehementer vrinam ducunt, non sine vehementia id faciunt, merito addita sunt, quæ infringunt vim illam vehementem, qualia sunt viscida, oleaginosa, puta Terebinthina & oleum amygdal. non temere insuper adduntur ea, quæ partes, per quas tale pharmacum sua vi penetrare debet, corroborant, qualis est mastix, Rbabarbarum, quæ sane leui adstrictione corroborant, remissa autem amaritudine adiuuant aperiendo pharmaci actionem. Additum & cinamomum est, quia vt supra dictum est, raro ascitis sine tympanite est, vel tympanias sine anasarca, vt vnà calor naturalis foueatur, &, qui adest, flatus discutiatur, inque habitum digeratur. *Aliæ pillulæ.* Vtor & alio genere pillularum in hydrope, quas merito pillulas de Terebinthina appellare possumus. Vtor etiam in asthmate ex viscida materia in pulmonibus imbibita, hoc modo:

℞. Terebinth. claræ ℥ j.
Aq. byssopi ℔. ß.
Bulliat ad consumptionem aquæ.

Fomentum.
℞. Lixiuii communis ℔. x.
Aceti optimi ℔. ß.
Flor. Chamomil. m. j.
Salis ℥ iij.

Misce, & ebulliant ad consumptionem tertiæ partis, cui imbibantur spongiæ, post expressæ pedibus alligentur & cruribus: imo omnibus partibus tumescentibus. *Pauli cataplasma.* Paulus vero fimum bubulum tostum sale arefactum in aceto, aut oxymelite coctum, & sulphuris parte quarta addita ventri apponi iubet, aut caprinum fimum, ex vrina pueri aut capræ, fermento, aridisque ficubus, calce, nitro, cardamomo, sulpbure viuo, ammoniaco, baccis lauri, staphys agria, & syluestrium columbarum fimo, additis. Laudatur etiam Epithema ex caprino fimo, & vrina pueri confectum, quod bumorem trahat per meatus latentes, & ventrem laxet. Iubet tandem Paulus iisdem exhibere cucumeris erratici, ex vino decocti, cyathum. *Dosis cucumeris erratici.* Verum ego non ausim, nec alteri audendum suaserim talem procedendi methodum: Imo, ne sesquidrachmam exhiberem, nisi diligenter præparato cucumere: Imo nec ℈j. quidem exhibeo, vereorque, ne erratum sit in scriptura Pauli, nec de ipso miror. *Alexander Benedictus reprehenditur.* Sed Alexandri Benedicti, alioqui præstantissimi Medici paruam in praxi experientiam hinc deprehendo, nec ad Hippocraticas sententias referendas, vel cum his conferendas, quas ipse profert, minime sentio: licet Otto Brunfelsius inter medicas & Hippocraticas sententias eas referat. *Correctio lectionis Paulini.* Laudo magis correctionem Paulini textus, à me olim Bononiæ, cum publice profiterer, ratione, & Galeni authoritate confirmatam: Quæ passim prostat lectio, & Benedicto & Brunfelsio imposuit. Lego autem ego, vbi ipse dicit, propinandum esse decocti cyathum, & singulis diebus cyatho addendum, ad ternum apponendum. Ibi enim Paulus de extrinsecus adhibendis remediis agit, quæ tuto, vel in maiori quantitate exhiberi possunt. Huic Paulino remedio Galenicum subscribi potest, à me olim quibusdam auctum simplicibus, prout opus esse visum fuit, non discedens à Galeni præcepto in methodo, qui voluit, vniuersales quidem intentiones inde colligi debere, & in vsum poni. *Emplastri Galeni.* Laudat autem Galenus emplastrum ex cochleis cum suis testis contusis, ventri impositum, quod aquam exhausit, & tale Emplastrum supra à me simplex appellatum est. Compositum hac arte efficio: *Emplastrū à limacibus compositū.*

℞. Limacum vna cum testis & carne contusarum ℔. j.
Cumini torrefacti & subtil. puluerif.
Sem. Ammeos.
Salis vsti an. ℥ ß.
Pul. Rad. Ireos.
Farin. lupinorum an. ℥ j.

Misce, & fiat Emplastrum s. a. & ventri imponatur, donec per se decidat.

Non absimile huic est Cerotum sequēs, quod ego experientia non solum mea, verum etiam aliorum comprobatum, mirabile inueni appositum. *Cerotum mirabile.*

℞. Ceræ.
Picis naualis an. ℥ ij.
Aluminis.
Sulpburis viui.
Bituminis.

Nitri ruffi si haberi posit.an.℥ß.
Terebinth.℥j.ß.
Olei antiqui ℥ iiij.
Aceti q.f.

Misce,& in vnam massam omnia cogantur.

Non autem semper in vrbibus,& apud aromatarios,ægros inuisimus, sed quandoq; ruri & in campestribus à nobis auxilium petitur, Quare non abs re fuerit Ruralia hic subscribere, summo vsui futura remedia, quale hoc est:

Emplastra ruralia.

℞.Fimi vaccini aridi & tusti ℥ ß.
Sulphuris vel salis ℥j.
Aceti q.f. Misce & apponito.

Cui ex Archigenis sententia addi possunt oua gallin. rec. cum suis testis contusa, ac brassicæ succus. Vbi autem fimum animalis in Emplastro apponendum legis, ibi non recentem,sed aridum sumendum esse putabis.

Fimus aridus sumendus.

Non dissimile huic fuerit sic confectum.

℞.Ceræ.
Resinæ pini.
Picis aridæ.
Baccar.lauri aridarnm & puluer.
Nitri ruffi.
Ammoniaci an.℥iiij.
Aceti q.f.Misce,& f.Emplastrum.

Quæ hactenus dicta sunt, ad methodum curatiuam sufficere arbitror, quare quid manus Chirurgica in hydrope sibi vendicat,paucis adiecturus,& tribus exemplis omnem hanc,quam tu postulasti,& ego libenter scripsi,tractationem finiam.

Chirurgia.

Porro quæ per chirurgicam administrationem curatio adhibetur, alia omni conuenit hydropi,alia tantum Asciti. Et quæ quidem omni,per appositionem cucurbitarum,& cauteria fieri consueuit. Apponenda autem hæc sunt tumentibus partibus: nempe in Tympanite abdomini : In Ascite abdomini & cruribus: In hyposarca vero omnibus corporis partibus, quod omnes in tumorem eleuentur in ea hydropis specie. Cauteria autem,quæ in extremis sunt partibus,in omnibus illius ægritudinis temporibus fieri possunt, dummodo virtus consentiat.

Cucurbitulæ. Cauteria.

In Ascite tamen caute est agendum, nec statim à principio,sed præmissis euacuationibus & in progressu adhibenda sunt. Et hæc quidem de communi per chirurgiam curatione dicta sint. Quæ vero duntaxat Asciti quadrat,non nisi in processu, authore Rhase tentanda est.

Paracentesis in Ascite.

Aperiendum est sub vmbilico iuxta musculum obliquum dextrum ascendentem, si hepar primario affectum erit: sinistrum vero incidemus,si lien in causa extiterit, cute prius deorsum reuulsa, & immisso syphone, à qua quotidie bis aut ter emittatur,ægro interim corroborato cibis optimis & sequentibus speciebus,puta, Dialaccæ an. ℥j. mane sumptis vel Diacareumæ,cum aqua intybi, absinthii,cuscutæ, & similibus: vtatur calidis cibis, modica humiditate præditis, tenuibus concoctu, & distributu facilibus. Quod si à causa calida fuerit hydrops, qualis ille est,qui ad morbos acutos sequitur, in quo iecur tam calida, ac sæpenumero sicca quoque intemperie grauiter afficitur, vt cibum in sanguinem transmutare nequeat, vt 6.de loc. affect. narrat Galenus, proderunt Electuaria, Triasantalorum nimirum, Diarrhodon abbatis,Trochisci de rosis, & Eupatorio: Epar lupi præparat, & frequens vsus Rhabarbari; eiusq; Trochiscorum. In frigida vero ac humida hepatis intemperie, ad quam hydrops sequitur, calidis medicamentis vtendum est. Hæc autem humida intemperies, ad acutas vehementesque febres, tunc potissimum sequi consueuit,vbi aqua frigida & vitiosa confestim & intempestiue sumpta est, siquidem sic ingesta interioribus partibus, maxime vero his, quæ tum temporis fuerint imbecilliores, mirum in modum officit. Quare præceptum Galeni est 2.ad Glauc.vt in curanda hydrope intentiones nostras dirigamus, tum ad sanationē tumoris,quo viscera affliguntur, tum ad appositionem eorum, quæ humiditatem dissoluunt,tum ad medicamentorum adhibitionem, quæ vrinam prouocant. Et cum hydropici raro vacent febre,consulo, vt pro hydrope tollenda ita procedamus, vt præcedentis acutæ febris,quæ adhuc viget, ratio in primis habeatur. Id autem fiet, cum iis,quæ per os dantur, vrinamq; prouocant, meatus aperiunt, ac membrorum principalium, maxime laborantium, robur fouent, nec admodum euidenti caliditate insignita sunt;vtpote,Decoctum acrimoniæ, Asplenii,Brassicæ marinæ,Intybi,hepaticæ, seminum asparagi,quatuor sem.maior. cum suis corticibus contusorum, in aq. brusci vel asparagi paratū: Cuius sane decocti ℥ v. cum oxymel. comp. ℥ ij.exhibendæ sunt pro vna vice. Quod si febris non admodum vehemens fuerit, pulueris cicadarum, extremitatibus in tenuem pollinem comminutis,ad ℈ß. addas: Imo etiam ad ℈j.vsq;. Cumque hic propter febrem ad calidiora sicciora'q; deuenire nequeas,caue bis à cauteriis, quarum loco eo vteris medicamento,quod Galen. κατὰ τόπους nobis proponit, puta, alta circa talos scarificatione, qua paulatim quicquid in ambitu totius aquæ redundat, eximi poterit,

Cicada.

Scarificatio profunda.

rerit, citra febris incrementum. Tu tamen interim, quod ego in tali casu fœlicissime expertus sum, circa abdomen ea apponas, quæ naturalia membra corroborant, quæque effluentis aquæ impetum retardant, ne vna cum intempestiuo aquæ exitu, quicquid adest virium exoluatur. Talia sunt cerota ex arte confecta.

Roborantia adhibenda, dum fit scarificatio.

℞.Succi tad.raphani.
Absinthii.
Rad.cucumer.asinini an.℥ iij.

Depurentur per residentiam succi, deinde ad ignem modice bulliant, despumentur, post adde mel. despum. oxymel. scyllitici an.℔.j.

Specier.Diacurcum.
Dialaccæ.
Calami aromatici.
Santalorum rubeor.an.ʒ ij. Misc.

Et ad ceroti consistentiam bulliat, totique abdomini appone calidum. Hoc enim cerotum ratione specierum ingredientium naturalia membra omnia corroborat, præsertim ratione specierũ Diacur.Dialaccæ,& santalorum, quod & succus Absinthii præstat. Retardat autem fluxum aquæ, nec impetuose fluere permittit non solum ob Emplastri Diaphœniconis species, verum etiam. Oxymel. scyllit. extimas partes mordendo, rubificandoq́; ne vniuersa ad talos aquarum congeries deuoluatur, & tamen non in mẽbris, à quibus suburra otitur, compingit: sed potius ad exteriora euocat. Mel vero & reliqua, non admodum excellenti caliditate prædita caloris innati vim augent, & materiam præter naturam, in ambitu totius existentem, digerendo promouent. Si autem febris quam minima adfuerit, aut nulla, non solum externo hoc remedio membra adfecta corroborabimus, verum etiam ad remedii Galenici, cui vis inest temperata, exhibitionem, tuto deuenire possumus. Est autem tale.

Puluis.

℞.Aneti subtilit.puluerisat.ʒ j.
Epatis lupi præparati.
Absinthij atidi.
Asplenii an. ℈j. Misc. & fiat puluis

subtilis, in vino albo dandus, cui vtique non cedit frequens sequentis Electuarii vsus ad miraculum vsq; membra affecta corroborans:

Electuariũ ad miraculum roborans.

℞.Chamæpytis subtilit.puluer.℥ j.
Rad.Cichoreæ opt.contus.℥ iij.

Cum s.q.mel.despum.fiat mistura ad lentum ignem, & in fine coctionis adde:

Spicæ Celticæ ʒ ij.
Absinthij pontici ʒ j. Misce & exhibe cochlearis mensuram.

Et hæc de curatione per chirurgiam abunde dicta sufficiant. Nunc vero quæ hoc anno mihi fœlicissime in similibus successere, non fine arte confecta experimenta notabo, exemplis, quæ dixi, confirmaturus. Occurrit mihi hoc anno vir ætatis 42. annorum hernia aquosa laborans, & Leucophlegmatia: cumque ad remedia exteriora, puta ad cauteria scarificationemque difficilem se præberet, talem ei exhibui potum, quo aluus quater quinquiesue mota est, vrina autem plus centies & vicies, paulatim tamen, atque ex eo tempore sanatus est.

Experimẽta.

℞.Brassicæ marinæ subt. pulu.℥ iiij.ß.
Cicadarum pulu.℈j.Misce,& in iure pulli satis experte, in quo bullierint absinthium & Adianthi coma, exhibeatur.

Aliud experimentum bis hoc anno in duobus pueris mihi occurrit. Primum quidem in hospitali della vita, in puero annorum duorũ. Tympanite laborante, qui tanquam derelictus, à Medicis in lectu neglectus se continebat. Hunc rogatus adiui, cumq; ad ea quæ per os dantur propter ætatem & longum morbum, & virium imbecillitatem non admodũ aptus esset, tale iussi apponi Emplastrum, post quotidianam sine scarificatione, cucurbitarum appositionem in regione abdominis, miraculoseq́; conualuit intra octo vel decem dies.

Experimentum aliud bis probatũ.

℞. Radic. cucumeris asinini optime contusar. & in aceto scyllitico per 24. horas macerat.℔.j.
Mellis despum. ℔. ij. Misc. & bulliant ad consistentiam ceroti, & in fine adde: Cumini subtiliter puluerizati ℥ iiij. singulis diebus amouebatur Emplastrum, Abdomini optime terso cucurbitæ adfigebantur, dein rursus Emplastrum apponebatur. Cumque non syncera esset tympanitis, sed vna cum flatu adesset aqua, in modica tamen quãtitate, paulatim vna discussus est flatus, & in halitum digesta aqua, sanitatiq́; est restitutus. Cuius exemplo motus quidam non infimi gradus vir, cuius nepos ex filio, simili morbo vexatus, à primario quodam Medico tanquam deploratus derelictus fuerat: iussit me accersiri, & simili modo sanatus est. Multa hic præsidia iubens omitto, quia in communi sunt vsu, & cuilibet, qui vel à limine medicinam salutauit, sunt nota, inter quæ Soldanellæ, hoc est, Brassicæ marinæ multiplicem vsum vel lippis tonsoribusque notum scio. Hoc vnum tantũ addidero, in muliere quadam in Xenodochio della vita decumbente, & Ascite laborante experimentum, quod à me curata est præter spem omnium. Hæc autem hec alia dedi & apposui.

Brassica marina

R

Electuarium.

℞. Brassic. marin. subtil. puluerisat. ℥ß.
Rhabarb. elect. subt. pul. ʒ ij.
Specier Dialaccæ.
Diacurcumæ an. ʒ j.
Hepar. lupi præparat.
Limaturæ chalybis cum aceto scyllitico pluries lotæ an. ʒ s. mell. despu. q. s. Misc. fiat electuarium.

Cuius cochlear vnum per duas horas ante prandium, & cochlear ante cœnam per duas horas exhibeatur. Atque inde aluus semel aut bis in die mota, Abdominis regio tali linimento inungebatur:

℞. Vnguenti Agrippæ.
Marciati.
Arragonis an. ℥ j.
Ol. rutacei.
de Elaterio.
Anethini an. ℥ ß.
Sem. sinapi.
Pyrethri.
Absinthii aridi.
Origani.
Far. lupinorum an. ℈ ij.

Pulu. puluerizentur, & omnia hæc simul mista aceto scyllitico irrorentur, & f. linimentum.

Hunc nostrum de hydrope laborem, qualis qualis tandem est, quo tu, vir humanissime a me olim petiisti, eo obsecro accipias animo hoc est, lubenti atque hilari. Tibi si satis factum non erit, dolebo: Mihi profecto in hac re neque studium, neq; sedulitas, neq; etiam fides (mihi crede) defuit. Neque quæso moleste feras, quod non citius, atque quo tempore expectabas, tuis votis satisfacturus, meam fidem liberauerim, volui equidem, sæpe vetuerunt autem, quæ quotidie me ad opus accinctum ab instituto retrahebant etiam inuitum, occupationes.

Devs Opt. Max. sua benignitate precor, faxit, vt hoc quod mitto scriptum tuis ęgris quidem salubre atque salutiferum, tibi vero honorificum esse velit. Vale atq; salue. Bononiæ. Anno 1558. 22. Mensis Maii.

In Hydrope.

CONSILIVM CXXXII.

Tvmor tuus vir Nobiliss. obstructi hepatis symptoma est, hoc debilitatum, non bonum, sed aquosum producit sanguinem; qui ventrem & pedes inflat, aliasque concitat molestias.

Sed hæc duobus corrigentur.

I. Apertione & confortatione hepatis.

II. Eductione seri.

Verum itineri accinctus, redituq; incerto, cum curæ interesse non possim, tibi ægrū commendo, & mitto interim sequentia:

Pillulæ.

I. ℞. Pill. de Hiera simpl.
Aurearum.
de Laureola an. ℈. viij.
Elaterii ℈ j.
f. Pill. nu. xxj. cum oxymel. simpl.

II. ℞. Pul. Soldanellæ opr. ʒ ij.

Assumantur pillulæ omnes, euacuabunt serosos humores, idem & puluis præstabit, si dimidia illius pars sexto post pillulas deglutitas die in iusculo prunorum ingeratur. Poteſt vtrumq;, si benefaciet, reiterari.

III. Diebus intermediis bis ante cibum, duo orbiculi succedant.

Rotulæ.

℞. Spec. Dialaccæ ʒ ij.
Iecor. lupi præpar. ℈ j.
Soldanellæ ʒ ß.
Spongiar. inuent. in sambuco ℈ ß.
Rhabarb. elect. ℈ j.
Fisticor. præpar. ℈ ß.
Rad. rubeæ tinct. mund. ℈ j.
Cinamomi ℈ ij. ß.
Spodii ℈ ß.

Pulu. pulu. subtiliss. & incidant. incid. Misc. & cum sacch. in aq. fœniculi dissol. ℥ iiij. f. Rotulæ. Aperient hepar, & serosos humores per vrinam subducent.

IV. In eundem conspirabit effectum nodulus seq. potui quotidiano infusus.

Nodulus.

℞. Linariæ vulg. m. ß.
Animæ sambuci.
Spong. sambuci ʒ ij.
Rad. fragariæ ʒ j. ß.

Incid. Incid. contund. nodulus ex petia munda alligatus filo longo duplici.

Ventris tumor bis per horam in die linteo calido imbuto lacte Cannabino foueatur: inungaturq; post seq. vnguento:

Vnguentum.

℞. Ol. lilior. alb. ℥ ij.
Anethini.
Chamom. an. ℥ j.
Rutæ.

Hęc interim diligenter vsurpentur, quidque effecerint, mihi significetur in posterū. Quod super est Deo vos commendo.

In hydrope, pro quodam Lunæburgensi,

CONSILIVM CXXXIII.

Qvantvm è relatis intelligo hydropem adesse inuenio: cuius curatio certe & diuturna & difficilis. Continuatio igitur remediorum salutarium requiritur, nec tamē natura multitudine obruenda: hinc nihil vtilius inedia, & temperantia. Cibi ne obstructiones efficiant, sint facilis concoctionis: non flatulenti, aut excrementosi: diuretici potius: Medicamenta seq. arrident:

I. ℞.

Pillulæ.

I. ℞. Pill. Aggreg. ʒ ß.
de Rhabarb. ℈ ij.
Diagridij g. iij.
Cum succo Beton. f. Pill. mediocres.

Clyster.

II. ℞. Fol. Maluæ.
Bismaluæ.
Fl. Chamom.
Mercurialis an. m. j.
Soldanellæ m. j. ß.
Anisi.
Fœniculi.
Carui.
Dauci an. ʒ ij.
Decoq. in s. q. aq. font. ad medietatem:
Colat. ℞. ℔. j. adde
Ol. Rutac. ℥ ij.
Anethini ℥ j.
Bened. laxat. ℥ j.
El. de baccis lauri ʒ j.
Vitelli oui num. j.
Salis comm. ʒ ij.
Sacc. rub. ℥ j. ß. f. Enema.

Digestiuum.

III. ℞. Rad. Petroselini.
Apij.
Rusci.
Fœniculi an. m. ß.
Endiuiæ.
Cichoreæ an. ʒ ij.
Laceæ.
Spicæ nardi an. ℈ j.
Herb. Cuscutæ.
Lupul.
Scolopendr.
Eupatorij.
Cichor. an. m. j.
Rhabarb. ʒ ij.
Spicæ ℈ j.
Vuarum pass. enucleat. ℥ j.
decoq. ad dimidias
Colat. ℞. ℔ j.
adde: Syr. de Eupator.
Byzantini.
Acetos. comp.
de Cichor. cum Rhabarb.
an. ℥ j. ß.
Misc. f. potio.

Tria hæc alternatim sumantur: Primo die sub vesperam Pill. v. Secundo mane hora quinta assumẽda decocti pars quinta calide. Enema tertio die pillulis substituatur, potest & aliàs aluo obstructa repeti. Sexto die purg. seq.

Potio purgans.

℞. El. diacatholic. ℥ ß.
de Hiera cum Agar.
Bened. laxat. an. ʒ ij.
Dissol. in decocto Herb. Cuscutæ.
Eupatorij.
Sem. anisi.
fœniculi an. q. s.

Et addita ℥ j. Mellis ros. solut.
f. haustus.

Ne vero & in posterum materia augeatur, singulis septimanis bis mane de seq. Electuario ℥ j. ß. aut ℥ ij. assumantur, prout operabitur.

Electuarium.

℞. Soldanellæ recent. ʒ vj.
Succi Irid. nostr. ʒ x.
El. de Psyllio.
Hieræ picræ simpl. an. ʒ ß.
Spec. diaturb. cum Rhab. ʒ iij.
Fol. Mercurialis infus. in aceto ʒ j. ß.

Tritis terendis & mistis cum syr. de Eupatorio, f. Electuarium in forma opiatæ.

Intermediis quinque diebus sumat ʒ ß. conditi sequentis:

Conditum.

℞. Spec Diacurcum. ʒ ij.
Dialaccæ ʒ j. ß.
Vermium ter præpar. ʒ v.
Diarrh. Abb. ʒ x.
Misc. & cum syr. de Cichor. q. s. f. Conditum.

Reparetur absumptum.

Sequentia duo cataplasmata, quorũ primum extensum forti linteo, apponatur singulis matutinis ventri, lixiuio acri prius abluto, & linteis calidis exsiccato:

Emplastrũ ad ventrem.

℞. Sterc. caprill. sicc. loti.
Farinæ hordei.
Orobi.
Lentium an. ℥ j. ß.
Sem. Cumini.
Baccarum lauri.
Rad. Cucumer. asinini.
Ebuli an. ℥ j.
Aceti chalyb. ℥ iiij.
Nitri ℥ ß.
Decoq. in lixiuio q. s. & addendo resinam & ceram, f. Emplastrum ad ventrem.

Alterum panno cœruleo scroto tumenti applicetur.

Cataplasma pro scroto tumente.

℞. Farinæ fœnugræci.
Fabar. an. ℥ j.
Pul. Cumini ℥ ß.
Furfuris ℥ ß.
Ammon. ʒ ij.
Terebinth. ℥ j.
Sapæ vini ℥ iij.
Misce, & f. Cataplasma.

Pedum tumor discutietur, si spongia aut panno cœruleo lixiuio sequenti calide foueatur diligenter.

Lixiuium ad discutiendum pedum tumorem.

℞. Lixiuij de ciner. vitis ter colati
℔. xx.
Incoq. fl. Chamom.
Origani.
Calament.
Serpilli.
Ebuli.

Rutæ.
Baccar.lauti an.m.j.

In colatura quinq; cantharorum, dissoluantur aluminis libræ duæ.

In anasarca & catarrhis vehementibus,

D. Heinrici Stapedii

CONSILIVM CXXXIV.

Syrup. magistralis.

℞.Succi rad.Irid.florentin.
Vini albi opt.℔.j.
Succi rad.Eryngij.
Petroselini.
Fœnicul.an.℔.ß.
Herb.Soldanell.minutim incis.m.iiij.
Eupatorij.
Menthæ.
Absinth.pont.an.m.ij.
Rhabarb.El.℥ ij.
Cinam.℥ß.
Sem.Ebuli recent.
Alkekeng.an.℥ij.

In phiala vitrea simul bulliant lento igne ad medium, coletur, addendo post colaturam sacchari albi opt ℔.j. rursus bulliant, & fiat Syrupus magistralis. De quo dentur ℥ ij. plus minus, prout ventrem duxerit, aut per se, aut cum aqua fœniculi, quarto aut quinto quoque die continuando ad morbi curationem.

Rotula

℞.Tabellarum ex spec. Diagalangæ recenter dispensatarum ℥ iij.
quarum quælibet ponderet ʒ ij.
comedat vnam a Syrupo laxatiuo sumpto.

Theriaca.

℞.Theriacæ veteris ʒ ij.

De qua capiat ʒj.cum saccharo in forma boli, summo mane, illis diebus, quibus à syrupo laxatiuo abstinet.

Syrupus.

℞.Syrup.de cortic.citri.
de absinth.pontico an.℔.ß.

Misc.capiat cochlearia duo, duabus horis ante omnem pastum.

Vnguentum

℞.Ol.Mastic.
de Absinth.
Rutacei.
Nardini an.℥ij.
Nucis Moschat.ʒß.

Ceræ parum, f. Vnguentum, quo totus venter quotidie inungatur.

Puluis pepticus.

℞.Sem.anis.
Fœnicul.
Coriand.præpar.an.ʒj.
Aromat.rosar.in tabellis.
Glycyrrh.
Rasuræ Eboris.
Cinam.electi an.ʒß.
Sacchari opt.ad pondus omnium.

Fiat puluis grossiusculus: Detur cochlear statim ab omni pastu.

Decoctum ligni.

℞.Ligni Guaiaci triti ℔.ß.

In ℔.vj.aq.fontis bull.ad medium, coletur per manicam Hippoc. addendo in colatura:

Cinam.Elect.contusi & triti ʒ ij.

Cum quo decocto diluat vinum album, purum, & maturum, ad mediam partem, quod bibat in pastu.

Baccalus capitalis.

℞.Cortic.Thuris.
Gran.Mastich.
Ladani.
Styrac.calamit.
Iridis an.ʒj.
Rosar.rubear.
Santal.citrin.
Baccar.myrti.an.ʒß.
Caryophyll.℈ ij.
Flor.anthos.
Maioran.
Stœchad.
Saluiæ an.p.j.

Fiat puluis, excipiatur in tenui panno serico interne rubro, externe nigro, fiatque pileolus, qui capiti à pilis denudato imponatur & gestetur.

Globuli masticatorii.

℞ Gran.Mastich ʒj.
Rad.Irid.florent.
Hellebor.albi an.ʒ ij.
Ceræ albæ parum.

F.globuli, teneat vnum mane in ore, & masticet, pituitamq; extractam exspuat.

Rotula [illegible]

℞.Succi Glycyrrh.
Sacchar.cand.
Penid.an.℥ß.
Sem.papau.albi.ʒ ij.
Boli armen.ʒ ij.

Cum syrupo de iuiubis, & gummi tragac. macerato in aqua rosac.q.s.f.orbiculi in forma lupinorum, teneat in ore interdiu, & præcipue hora somni. Si seorsus humor à capite nimium ruat in pulmones, cum ingruenti tussi sicca, & molesta, & cum immensis vigiliis, tum post ventosarum applicationem duobus humeris, prima vice cum scarificatione, aliis vicibus sine illa, dentur cochlearia tria syrup. papau. aut grana sex, vel octo pill.de Cynogloss. in forma orbiculorum deauratorum duabus horis à cœna.

Fontanella.

Fontanellas etiam probamus in suprema brachii parte factas, aut, si malit, vnam circa secundam vertebram occipitis, ita tamen, vt ab experto chirurgo fiant, & apertæ in multos menses teneantur.

S

In re

In renum obstructionibus, & catarrho, pro quodam Nobili viro,

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM CXXXV.

LOcus affectus excuntia per vrinas, deniq; alia symptomata demonstrant, affectum esse renum. Esse autem grauem obstructionem, vel à materia, quæ in calculum iam concrescit, vel concretus iam sit, nullum dubium. Itaq; obstructiones illas tollere necesse est, id fieri nequit, nisi materia sit euacuata. Hæc autem priusquam sit mollita, & incisa, deniq; substantia ipsa renum ad suam temperiem reducta, euacuari non poterit. Hinc manifestum rationali Medico, quid sit agendum, videlicet, vt operam det, quo renum substantia mollescat, impacta renibus incidantur, atque omnibus modis remoueantur, & ne noua materia affluat, cautio adhibeatur. Ab hoc igitur in medicatione faciendum initium, omniaque quæ ad augendam materiam faciunt, & intemperiem renum magis lædunt, cauenda. Nisi enim hoc fiat, frustra medicamentis Medicus pugnabit. Proinde recta victus ratio in primis tenenda, fugienda lacticinia, pisces, præsertim carpiones, recrementitiæ carnes, vt suillæ, omnia fumo macerata, ciborum & ferculorũ varietas, deinde quicquid ad cruditatem facit. Potus sit vinum putum, quod tamen à prandio, multo minus cum ventriculus ieiunus est, non ingurgitandum. Deducit enim humores crudos, lædit neruos, & catarrhum, qui affectioni renum in hoc corpore coniunctus est, auget. Obseruata igitur recta victus ratione, non statim ad ea remedia, quæ calculos eiiciunt, & diuretica vocantur, deueniendum, sed humectantibus & emollientibus & præparantibus materiam, primum foris atque intra corpus, vtendum. Fotis emollit axungia cuniculi cum succo maluæ cocta. Item emplastrum Diachylon cum oleo scorpionum solutum: iis igitur inungantur lumbi mane & vesperi. Intra corpus vtatur decocto radicum altheæ cum butyro & melle Deinceps ad abstergentia vehementiora deueniendum, vt est decoctum vel succus veronicæ, chamæmeli, radicum rubi: quæ omnia ad consilium præsentis Medici, non præscriptum nostrum, sunt administranda. Ad vacuandam autem materiam vsu Terebinthinæ cum rhabarbaro, & puluere glycyrrhizæ nihil conuenientius. Non solum enim materiam ipsam expellit: sed etiam renibus atq; vreteribus læsis auxiliatur. Renum intemperies deinceps potu vel thermarum conuenientium, vel aqua fragorum corrigetur. Hæc Medico rectæ rationis medendi perito, satis: imperito autem, & qui omnia ex formulis agit, nimis multa, cum ne ista quidem intelligat.

Obstructio renum. — *Scopi.* — *Diæta.* — *Humectantia & emollientia foris & intra primo adhibenda.* — *Abstergentia.* — *Euacuantia.* — *Refrigeratio.*

In dolore dextri lateris, ex intemperie calida renis dextri, pro quodam Generoso Domino,

D. IOAN. CRATONIS
CONSILIVM CXXXVI.

COGNITIONIS non aberrantis in morbi inuestigatione, indiciũ esse Medicorum consensionem Galenus noster affirmat. Quam vero Medici de morbo consentiant, & quid absq; vera cognitione recte agatur, manifestum est. Meam sententiam simpliciter dicam. Cum in dolore isto dextri lateris tanta vrinæ profluuies consequatur, renem affici nullum dubium. Si dolor vehemens, si sitis, si calor adsint, vt adesse res testatur, quis de calida intemperie dubitabit? sitne vero inflammatio, in medio relinquo. Vrina tam multa & copiosa maximam crudorum humorum copiam affluere, & liquari ostendit. Ex his igitur patet, cruditates in primis in hoc corpore vitandas, & tempestiue corrigendas, atque remouendas. Qua ratione hoc fiat, nemo mediocriter in arte Medica versatus ignorat, itaq; actum non ago. Cæterum quod ad intemperiẽ istam renis emendandam attinet, hoc opus, hic labor. Frigida simpliciter non prosunt, calida nocent, temperata igitur adhibenda, corpore non omnino impuro, & viis apertis. Excrementa remouebunt vuæ passæ, grandiores cum acinis contusæ, admista terebinthina nostro modo cocta. Lubentius ea vtor, quam lota. Deinde possunt formari pillulæ, vt vsui sit magis idonea. Erit etiam aliis medicamẽtis locus de iudicio Medicorum præsentium, qui plus vident, quam ego absens indicare possum. Vsus autẽ clysteris ex solo decocto veronicæ cum saccharo, magis quam vlla medicamenta, per os sumpta, proderit. In decoctũ vel adeps veruecinus ad renes, vel cuniculi, aut capi adiiciatur, ita vt lubricitatem faciat. Si ista non sunt ad manus, parum butyri recentis addatur. Intra corpus probo decoctum passulaum, quas *cibebas* vocant, cum radicibus altheæ & veronicæ, hoc modo:

Intemperies calida renum. — *Clyster ex decocto veronicæ.*

℞. Passulat. maior. seu cibebarum.
Rad. altheæ an ℥ß.
Herb. veronicæ p j.
Decoq. in s.q. aquæ puræ, colatutæ
℞. ℥ iiij.
Mellis depurati.

Decoctum cibebarum.

Butyr. recent. an. ℥ß. Misc.
Bibat ieiuno stomacho, siue mane, siue ante cœnam. Regioni autem renum hoc cataplasma imponat:

Cataplasma.

℞. Pul. radic. althææ lb.ß.
Vini optm. q. s.
Gummi Tacamahacæ ʒ. iij.

Misc. & extendatur, atque lateri in parte dolente applicetur. Hæc scripsi subito, ne gratia officio, quod mora tardaret, abesset. Si quid deinceps in mentem venerit Generosum Dominum pro mea fide, & cupidissima gratificandi voluntate, monebo.

In affectione vaporosa, renum forte, cum debilitate totius recurrente, pro quodam Magnifico viro,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXXXVII.

DEBILITATEM istam recurrentem, & vniuersum corpus occupantem, ab interna causa procedere, non est dubium. Illam vero vaporem esse, qui cor petat, atq; ita reliquũ corpus afficiat, satis ostendunt symptomata, quæ & subito inuadunt & recedunt. Cæterum etsi suspicor malum oriri à renibus, certum tamen definire nequeo. Indicabit vero curatio: quam hoc modo tutam institui posse iudico. Primum optima victus ratione vtatur Magnificus Vir, nec se cibo aut potu oneret: parcam sumat cœnam: varietatem in victu viter. Mane non nimis diu ieiunet; somnum meridianum fugiat, nocturnum, nisi quatuor horis à cœna, non capiat. Aerem nocturnum vitet: interdum ante cœnam in labro aquæ puræ mediocriter calefactæ sedeat. Regionem renũ hoc vnguento inungi curet:

A vaporibus subita inuasio & recessio.

Vnguentum pro renibus.

℞. Vnguenti Rosac. recent. ℥ iij.

Cubitum iturus lac amygdalarum cum semine melonum & parum papaueris albi præparatum bibat. Mane cum lecto surgit, soleas pedum aceto & sale perfricari sinat, caput & os diligenter mundet. Deinceps, vel paulo post priusquam domo exeat, de isto Electuario ad magnitudinem castaneæ sumat:

Emulsio ex seminibus.

Electuarium.

℞. Confer. ros. recent. lb. j.
Amygdal. dulc. cum aq. rosac. contusar. ℥ ij.
Pinear. elotor. an ℥ j.
Pistaceor. elotor. an. ℥ j.
Spec. Aromat. Rosat. fideliter dispensatar. ʒ ij.
Margaritar. præparatar. ʒ j.
Moschi g. vj.
Caryophyll. minutim incisor. ʒ iij.

Misc. cum syr. de corticibus citri, & detur in vitro, vel pyxide vitreata.

Quod si vsu horum remediorum non sæ plane habuerit melius, vt ineunte autumno corpus expurgetur per medicamenta conuenientia, & quæ Medici benedicta nominãt, ac vt ex vena media sinistri brachii, mittatur sanguis moneo. Hac autem in re opera Medici præsentis vtatur, necesse est. Vacuato corpore ad Medicinas à nobis præscriptas redire poterit.

In nephritide,

D. MARTINI ACACIÆ

CONSILIVM CXXXVIII.

CALCVLVS ex viscosis & crassis humoribus fit, & renũ calore, nonnunquam ex renum imbecillitate, quæ huiusmodi humores expellere non potest. Nam longa mora torrentur & coquuntur in arenulas & calculos. Nimius quoque calor, & veluti igneus, etiam breuiore mora, eandem vim habet. Hoc igitur affectu laborare possunt, quibus renes imbecilli sunt, vt senes calidiores, & qui abundãt crassis & viscosis humoribus. Igitur qui nimio cibo & potu vtuntur, etiã quantitate mediocribus, huiusmodi humoribus solent abundare, proinde renum affectibus obnoxii sunt. Renes imbecilli fiũt intemperie, præcipue frigida, id est, natiui caloris penuria. Hac ratione opus est roborare remediis calorificis, & calorem natiuũ augentibus. Sed interim vitanda est victus ratio quæ materiã augeat & suggerat augendo gignendoq; calculo. Vitanda igitur sunt, quæcũq; viscosum & crassum sanguinẽ gignũt. Huiusmodi sũt omnes aues palustres, bubula, porcina caro, & ex animalibus pedes ventres, intestina, membranosæ & neruosæ partes, itẽ pisces viscosi, & in aquis stagnantibus degentes, vt anguillæ, truttæ. Fugiẽda quoq; omnia leguminosa sunt, & omnia pistoria arte confecta. A vino crasso & dulci maxime est abstinendum. In summa, quicquid, vt diximus, crassum, viscosum, & excrementosum succũ parit, vitandum est. Vitanda est & exercitatio tum animi, tum corporis, statim à cibo sumpto. Contra vtendũ est cibis subtilibus & sanguinem subtilem generantibus, extenuantibus & incidentibus crassos & viscidos humores: itaque vinum album tenue, non crassum, non turbidum, subrubrum eiusmodi naturæ vtiliter bibitur. Gallinacea omnia, aues tum siluestres, quam campestres, vitulina caro, vtilia sunt. Pisces saxatiles, vt perca, gobius, & id genus aliĩ. Hęc sunt, quę ad victus rationem attinent. Ad curationem, & præcautionem faciunt in primis, (quoniam excrementa corpus

Causa generationis calculi.

A quibus abstinendum.

Quibus vtendũ.

Curatio & præcautio.

corpus nostrum gignit, qualicunq; cibo vtatur) purgare optime, præsertim ea, quæ in ventriculo, intestinis, & primis venis coaceruantur, ne vel renum calore, vel intempestiua exercitatione, aut alia quauis ratione ex calefaciente, ferantur in renes, & in arenulas aut calculos concrescant. Vtatur itaq; medicamentis sequentibus:

Pilula.

℞. Agarici recenter trochisc.
Pulu. hieræ simp. an. ℈ ij.

Cum vino formentur pill. vij quas capiat post primum somnum. Postero die sumat ʒ j. Terebinth. a q. Alkekengi, aut vino albo lotæ. Et rursum postero die sumat tabellam vnam seq. Rotularum horis 4. ante cibum.

Tabella.

℞. Sem. frigid. maior. mund.
Sem. Basilici.
Apii.
Petroselini an. ʒ ß.
Rad. Petroselini.
Fœniculi.
Asparagi.
Pimpinell. g. xv.
Spec. Diarhod. abb.
Diacinam. an. ʒ s. Misce.

Et cum saccharo, in aq. Parietariæ dissoluto, q. s. f. confectio in totulis, quarum vna ponderet ʒ iij. In ipso autem dolore est in primis vtendum clysteribus, deinde medicamentis purgantibus, & aliis exterminantibus calculum, & incidentibus, & attenuantibus viscosos & crassos humores. Primus clyster communis sit ad deiiciendum stercus aptus. Alter:

Clyster.

℞. Fl. Chamom.
Meliloti.
Summit. Aneth.
Parietariæ an. m. ß.
Anisi.
Fœniculi.
Cumini an. ℥ ß.

F. decoctum, in quo dissolue hieræ simp. ʒ vj. confect. ex baccis lauri & terebinth. an. ℥ ß. Mellis anthosati ℥ j. Ol. anethini ℥ iij. fiat Clyster. Indi etiam potest, si perseuerauerit dolor, clyster sequens:

℞. Rutæ m. j. vel ij.
Sem. Anisi.
Cumini an. ʒ s.

Carui tantundem, reponantur in vase terreo, pintam vnam continente, impleatur oleo, vino, & bull. in duplici vase per 6. aut 7. horas, vasis ore obturato. His peractis sumere poterit potionem sequentem:

Potio.

℞. Terebinth. destillat ℥ ij.
Vini albi ℥ j. ß. Misce.

Sumar longe a cibo. Loco pillularum prædictarum in æstate vtatur syr. sequente:

Decoctum longum.

℞. Capill. Ven.
Adianthi.
Cichorii an. m j.
Rad. Petroselini.
Asparagi.
Fœniculi, in aceto per noctem præparati an. ℥ j.
Passularum mundar. ℥ j. ß.
Glycyrrh. rasæ ℥ ß.
Fol. senæ mundat. ℥ iiij.
Agarici recenter throchisc. ʒ ij.

Fiat decoctum s. artem ad ℔. j. in q. s. & fiat syrupus mediocriter coctus. Dosis ℥ j. ß. Cum sero lactis vtatur, vt dictum est, loco prædictorum, maxime in æstate.

Canones obseruandi in renum affectibus,

D. MARTINI ACACIÆ

CONSILIVM CXXXIX.

IN calculo tam renum, quam vesicæ diuretica frangentia calculum longe à cibo adhibenda sunt, & si fieri potest, corpore prius purgato, quia diuretica citissime feruntur ad renes, & secum rapiunt cibum crudum & non concoctum, & sic magis grauant renes & vesicam, & augent materiam calculi. Perperam igitur faciunt, cum decoquunt quidam cum carnibus rad. petrosel. vel aliud diureticum & decoctum illud sumunt in prandio vel cœna. Nota autem, quod in his affectibus non debent exhiberi multum calida diuretica. Nam epar calefaciunt, quo calefacto per consensum renes calidi fiunt, quæ renum calefactio est causa generationis calculi. Hinc nota, quod refrigerantia cataplasmata, & inunctiones prius applicanda epati quam renibus, quando ab illo prouenit renum caliditas. Aqua destillata ex vrina humana vel tauri, nisi ab hoc abhorreat æger, mirum in modum cõuenit ad frangendum calculum & ciendas vrinas. Nam ad renes facilime fertur, & non est multum calida. Ex portulaca succum exprimito, eum resiccatum in catapotia redigito, & ʒ j. exhibeto, ad miraculum vsq; lapidem expellit. Et hoc remedium calidioribus præcipue confert. Vnguentum ad caliditatem renum emendandam:

1. Diuretica malè cum cibis misceri, centur.

2. Calida diuretica improbantur.

3. Refrigerantia epati applicanda prius quam renibus.

Aqua destillata ex vrina humana vel tauri.

Portulacæ succus ad miraculum efficax.

Remedia nephritica.

℞. Ol. viol.
Rosa. an. ℥ j.
Santal. alb. & rub. an. ʒ j.
Rosar. rub.
Sem. Endiuiæ.
Portulacæ an. ʒ j. ß.
Succi semperuiui.
Lactucæ.
Lactis caprini an. ℥ ß.

Aceti parum, cum cera q. s. f. vnguentum, id certe longe optimum est.

Apozema ad expurgandas arenulas ex renibus.

Syrupus ad expurgandas arenulas ex renibus.

℞. Quinq; Rad.commun.an.℥j.ß.
Rad.cyperi.
asari an.℥j.
Rad.Bardanæ.
Pimpinellæ.
Saxifragiæ an.℥ß.
Fol.Beton.m.j.
Agrimon.
Endiuiæ.
Cichor.cum toto an.m.j.ß.
Capill.Veneris m.ß.
Sem.Dauci.
Ameos.
Carui.
Saxifrag.an.ʒij.
Sem.Milii Solis.
Sem. Bardanæ & hismaluæ an.ʒj.ß.
Sem.Quatuor frigid.maior.an.ʒj.
Cicerum ruh.p.ij.
Flor.genistæ p.j.
Flor.cordialium an.p.j.

Fiat decoctio ad ℔. j. in cuius colatura dissolue syr. de raphano ℥iij oxymel. scyll. ℥j.ß.sacchari q. s. f. syr. mediæ decoctionis, aromatisetur cum ʒij. interioris cinamom. & squinanthi ʒj.

In renum affectionibus atq; calculo, pro quodam Nobili viro,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXL.

HOc malum, vbi intemperies eiusmodi renum à prima origine est, vt calculos generet, difficulter eorum prouentus vitari potest. Humorum tamen tam crudorum, quam adustorum, ex quibus generantur, copiam prohibere recta victus ratione, & tempestiua vacuatione possumus. Itaq; lactis, casei, vinorum crassorum, cereuisiæ non probe defæcatæ atque puræ, alimentorum crassorum, vt carnium fumo maceratarum, vel sale conditarum, piscium, qui prauo succo abundant, vt carpionum: item omne genus auiũ, quod palustribus locis delectatur, vt anseres, &c. cauendum. Si qua materia prouenit, ea vel assumpto electuario ex passulis, vel pillulis nostris de terebinthina, quas tamen domino ventriculum offendere animaduerti, vel alephanginatum assumptione educenda. Pituitæ etiam per vomitum tempestiua reiectio vtilis est. Materiæ autem crassities, & in renibus compactio impeditur crebro vsu syrupi è succo veronicæ, si paululum illi succi glycyrrhizæ ad misceatur. Item, si quotidie ante cœnam nucibus auellanis vtatur. Interdũ in pelle passularum guttam vnam olei Iuniperi probe destillati deglutiat. Aquas autem calidas & diureticas, quæ vel prorsus miseros & deploratæ valetudinis homines efficiunt, vt fugiat moneo, nec se exemplis, quæ proponuntur, falli sinat. Quod autem ad intemperiem renũ tollendam attinet, in primis mihi vnguentum rosatum Mesue, vel Galeni refrigerans, cum oleo ex amygdalis amaris hoc modo factum placet:

Victus calculosorum. *Incidentia.* *Auellana.* *Ol. Iuniperi.* *Aqua calida diuretica noxia.* *pro renum intemperie.*

℞. Vnguenti rosat.Mes.℥j.
Ol.amygd.dulc.ʒiij.
amarar.ʒij. Misc.

Vnguentum

Vsus etiam emplastri de cancris, præsertim malo vrgente, conuenientissimus. Intra corpus sumat interdum tria vel quinque cochlearia aquæ fragorum. Quæ vero infestantibus doloribus per clysteria, cataplasmata, fomenta sint suscipienda, Medici ratione temporis anni, constitutionẽ ęgri corporis, loci, in quo dolorem sentiunt, nec præscribere omnia vel debent, vel possunt.

Emplastrum de cancris.

In renum affectione, & calculo, pro quadam Generosa persona,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXLI.

CVM S. G. persuasa sit multum profuturam aquam diureticam ex granis iuniperi, cortice cassiæ, sem. fœniculi, rhabarbaro, agarico, lapide Iudaico, &c. destillatam, videndum est, an ea etiam cum aqua fragorum contemperata conueniat. Diuretica autem duplicia censentur. Quædam faciunt vrinæ copiam virtute tenuis substantiæ. Quædam serositatem sanguini admistam separant, & ipsum sanguinem quasi colliquant. Hæc proprie diuretica appellãtur, atq; potentia calida & sicca sunt, qualis est aqua, de qua agitur. Conueniunt vero ista, cum materia calculi frigida & crassa est, nec cruditates in primis venis, aut intemperies epatis calida assit. Vbi autem materia calculi adusta, cruditates in stomacho, & primis venis, epar etiam calidum, nequaquam prodesse possunt, & si prodesse videntur, longe tamen maiorẽ noxam, quam adiumentum adferunt. Est autem materia calculi in corpore S. G. nequaquam crassa atque tenax, quia calculi sunt friabiles, & plus arenæ, quam materiæ concretæ: tum propter catarrhum perpetuo crudi humores in stomacho reperiuntur. Hos vero diuretica ieiuno stomacho assumpta secum rapiunt, venas epatis obstruunt, cumque ad renes vsque transeunt, si forte arenulas in illis repertas expellunt, plus crudæ materiæ,

Diuretica duplicia. 1. 2. *Diuretica proprie sic dicta quibus & quando conueniant.*

tiæ, quæ ad gignendos calculos deteriores facit, secum adducunt. Itaque multo magis lædunt, quam adiuuant, etiamsi aliquo modo adiuuare videantur. Cæterum epatis atque renum intemperiem calidam esse, cuilibet mediocriter S. G. corpus consideranti apparet. Itaque aquam istam (vt maxime multis conuenit) S. G. non conuenire veris rationibus persuasus statuo. Veruntamen si ingens dolor propter obstructiones graues vrgeret, neque malum lenibus remediis cederet, tum istis, quæ fortiter incidunt atque aperiunt, aliquis locus esset, ita tamen vt frigida deinceps consequantur.

Succus limonum. In primis vero succus limonum conuenit, cumque in curatione aquæ diureticæ calidæ præferrem. Rectissimum autem est sæuissimo morbo, qui concitatis omnibus humoribus corporis, & fumis post vomitus ad

Palpitatio cordis. cor transmissis, palpitationem cordis vitæ hostem secum adducit, per rectam rationem victus occurrere, & intentum esse. vt omnis cruditatis causæ vitentur. Medicus Arabs Rabi Moyses in Regimine sanitatis ad

Equi cura accuratior quam hominis. Regem suum hæc scripsit: Si quis ita se regeret, vt equum suum regit, quem charum habet, à multis ægritudinibus præseruari posset: vere hoc scribi & dici intelligunt prudentes rerū æstimatores. Itaq; cum rationi obedire virtutis sit, S. G. eorum, quæ de cauenda cruditate scripsi, meminerit, cogitetque herculeum laborem superare contra duos hostes, vnum qui arcem vitæ inuadat, alterum, qui omnia intus turbet, & eum dolore laceret, pugnare. Remoueatur igitur à mensa ciborum varietas, & cruda, quæ delectant cum periculo. Diuretica primi vel secundi generis cum ventriculus crudis humoribus est repletus, vt asparagi, cancri,

Vuæ passæ maiores. &c. Vuas autem passas maiores vna cum acinis dentibus comminuatas, S. G in prima mensa comedat, vel quod tutissimum est, & in multis magno successu approbatum,

Nuces auellanæ. aliquot nuces auellanas ad nouem vel decem perpurgatas ante prandium, vel cœnam comedat. Compertissimum enim habemus non paucos sæuis cruciatibus calculi diu affectos, vsu auellanarū liberatos. Cum autem non solum doloris grauitas, verumetiam periculum omni cautione vtendum esse hortetur, S. G. sibi non deerit. Ipsa quidem materia calculi, quæ hactenus eiecta est, cum sit friabilis, spem bonam curationis præbet: verum cum subinde cauitates relictæ à calculis in renibus succedente noua materia maiores fiant, & materia tenacior, profecto nisi diligentia adhibeatur, ne pertinax & incurabile euadat malum, quod nunquam venit solum, metuendum. Diminuto enim calore innato ætate maiore, pituitosus humor, quo alias corpus admodum inæqualiter temperatum abundat, promptus erit, & eiectis calculis sinus seu toto ueæ renum, in quibus calculi crescunt, dilabuntur. Itaque ex matrice illapsi in illos maiores calculos concrescent, grauioresque dolores, cum excernentur facient. Proinde cum sapientiæ sit, non admittere, quod caueri posset, S. G. non solum ea quæ monui, obseruauit, verum etiam si quæ alia *Tuta præseruatio.* tuta præseruant, libenter admittet. In eorum vero numero primas tenet radix eryngii, sub initium Septembris collecta. Cato etiam Cynosbati cum saccharo in modum electuarii redacta. Item succus herbæ veronicæ cum saccharo spissatus, cui semina viularum admisceantur. Hæc tutissima, & vsu atque experientia comptobata sunt remedia. *In intemp. calida magna.* In magna renum caliditate aqua fragorum, cum qua nuclei auellanarum misceantur contusi matutinis horis assumpta, ita vt superdormiat, plurimum iuuat. Memini quendam post primum somnum iam *Potus frigida.* perfecta cōctione hausisse aquam frigidam, & insigne iuuamentum tum percepisse. Verum hoc S. G. non consulo, quin vt mos bibendi frigidam hora decubitus omittatur, moneo. Magis autem ista omnia, quæ ad præseruationem vtilia sunt, valerent, si interdum talia S. G. assumeret, quæ absque periculo corpus euacuarent, videlicet *Euacuantia in calculo.* Rhabarbarum cum carne passularum, per setaceum cribratarum, vel morsulos aut orbiculos è Rhabarbato. Plurimum enim epar atque renes iuuant, & ventriculum tamen non lædunt, vt etiam roborent. Quantumuis vero diligens victus ratio, nisi exer- *Extrinseca.* citia sint quotidiana, omnium excrementorum prouentum impedire nequit: foris multa adhiberi possunt, sed duo mihi maxime probantur, primum hoc vnguentum: 1. *Vnguentum.* Accipiatur succus maluarum & misceatur lento igne cum adipe cuniculi, præsertim eo quod ad renes reperitur. Hoc sæpe inungantur lumbi in ea parte, in qua sunt renes. Secundo misceatur vnguentum rosatum Mesu. cum oleo amygdalarum amararum, & vtatur vt in prior. 2. Addam laudatum à peritissimis Medicis, cuius vsus singulis annis in vindemia est: accipiantur vina- 3. *Vinacea.* cei prelo expressi, atque adhuc calentes ex vuis maturioribus, & matutinis horis ac ante cœnam dimidium horæ renibus quinque diebus apponantur. Hoc remedium excellentem Medicum autorem habet, & rationi maxime consentaneum est. Cum enim in renum affectione à calculo tenuare atq; mollire Hippocr. iubeat, & vinacei mode-

rato suo calore materiam tenuent (substantiam enim renum molliorem reddunt, vt calculi per eam facilime transeant, robur etiam astringente facultate addunt) sane non video quid ad rectam præseruandi rationem in isto vsu vinaceorum, nisi immodice forte renes sint calidi, desiderari queat. Sunt & alia infinita propemodum remedia, ex aquis destillatis, oleis, vt terebinth. iuniperi, &c. succis, inter quos præstat succus veronicæ, & hederæ terrestris. Item puluis ex nucleis, seminibus, radicibus, partibus animalium, vt pelle lucii piscis, cinere leporis, &c. quæ recitare omnia longum esset. Sed inter cætera tut* omnino esset vsus rad. rubi in vino rubro cocti, & biduo vel triduo sumpti. Dolore autem graui vrgente vtilissimũ & conuenientissimum esset clysterem iniicere.

Præseruantia.

Clyster in dolore graui.

℞. Maluæ.
Parietar.
Veronic. an. m. iij.

Decoq. in s. q. aquæ puræ, & colaturæ ℞. ℥ xv. ol. amygdalarum dulcium recent. amarar. an ℥. iij.

Sacchari ℥ j. Misc.

Talis clyster, qui non continet medicamenta solutiua, nihil lædit intestina, nec vapores, qui cor afficiunt, concitat. quin potius eos à corde auertit, renes emollit, & cum oppressis recrementis intestinorum graues dolores adsint, ab illis liberat, flatibus qui in renali morbo dolorem augent, viam aperit, & multis modis iuuat, neque hæmorrhoides (nisi iniiciatur incaute) quicquam offendit. Cæterum vt tam foris, quam intus materia attenuetur, & substantia renum mollior reddatur, quo calculi facilius protrudantur, non diureticis, & immodice calefacientibus & siccantibus, verum humectantibus procedendum initio erit. Applicetur igitur parti dolenti hoc cataplasma, quod refrigeratum statim rursum in sartagine calefiat:

Cataplasma.

℞. Maluæ.
Parietar. virid. si haberi possit, an. m. iij.
Raphani siue radiculæ.
Petroselini cum toto an. m. j.

Decoq. in s. q. aquæ puræ, & additis cæpis tribus, ac oleo amygdalarum dulcium q. s. f. cataplasma. deinde contund. cum ol. scorpion. amygd. amarar. ad formam emplastri extendatur, ac renibus, si dolor est renum, vel vesicæ applicetur. Nam calculum frangit atque emollit. In graui renum dolore, atque calore hoc emplastrum, vt facilius calculum elidat, prodesse sæpe animaduerti:

Cataplasma è cancris.

℞. Cancror. ix.

Bull. in s. q. aq. puræ, vel lactis, & contundantur, ac rursum coquantur, succusque exprimatur. Eo succo imbuatur panis albi medulla, & additis vitellis ouorum duobus, butyri recentis, & olei violarum q. s. commisceantur omnia in mortario, & extendantur in panno lineo, & renibus ac vreteribus applicetur. Intra corpus multa dantur, quæ vias leniunt, calculi materiam incidunt, & attenuant, sed his caute vtendum. Ad lenitionem autem & attenuationem prodest Decoctum radicum altheæ & petroselini cum herba veronicæ, addito melle vel saccharo, vel butyro recenti, vel oleo amygdalarum dulcium. Decoctum etiam hederæ terrestris cum veronica. Sed rubi vel ononis radices optimæ sunt. Ad balnea autem & insessus nequaquam deueniendum, nisi ista nõ contulerint, & corpus fuerit clysteribus vacuatum. Tunc enim si grauiter in viis calculus impactus hæreat, nec prædictis remediis cedat, diureticis & aquæ, quam habet S. G. locus esse posset. Cum autem hæc extrema initio statim adhibeantur, non remittente dolore, maloque ingrauescente, mitiora & tutiora deinceps parum conferunt. Itaque ordine procedendum est, nec subito remedia ista mutanda, vel prorsus abiicienda. Sed perseuerandum atque ferendum. Turbatur enim natura subinde incitatis medicamentis: & cum omnis actio fiat in tempore, subitæque mutationes minimæ tutæ sint, tempus patienter expectandum.

Decoctum leniens & attenuans.

Balnea quando.

In renum affectionibus, & calculo, pro quodam Barone,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXLII.

SVPERIORIBVS consiliis V. M. à me præscriptis satis monui, quis sit vitæ habendus modus, & ostendi ita medicinas adhibendas, vt ne dum nimis recte valere studemus, vniuersum valetudinis statum in periculũ adducamus. Neminem enim sic valere, vt perpetuo sanum se profiteri possit, ac non minus talem, quam perpetuo felicem, monstrum diei posse. Itaq; mitigando & ferendo multa in melius mutari, & cauendo auerti. Ac cum in cautione, quæ præcipue in recta victus ratione, & paucorum medicamentorum vsu consistit, potissima valetudinis curatio posita sit, (stultum enim est admittere, quod possit caueri) à recta victus ratione, & eorum medicamentorum vsu, quæ sibi V. G. hactenus profuisse animaduertit, non discedat. Simplex autem cibus, & tempestiue sumptus saluberrimus est.

Monstrum felix semper sanus.

Abeo

Ab eo vero si quid excrementorum (vt fieri est necesse) remanet, & id corpus prægrauet, materiamq; morbi suppeditet, bis in anno ordinari. remediis à me præscriptis, deinde aliquoties lenientibus subducatur:

℞. Passul.ʒ vj.
Galangæ ʒ j.
Scolopend.
Betonic.
Veronic.
Fl. violar.
Meliss. an. p. j.
Rhabarb. electiss. ʒ j. ß.
Fol. senæ Alexand. ʒ vj.
Syrupi conseruat. Nucis Moschatæ parum, permisceantur.

Rotula de Rhabarb.

Inter ea primum locum habere orbiculos de Rhabarbari extracto V. G. animaduertit, vt autem semper in promptu sint, habeat V. G. extractum. Componendi ratio hæc est: Quatuor vnciæ sacchari dissol. in aqua cinam. & coquantur ad iustam spissitudinem. Huic addatur extracti Rhabarbari in succi rosarum drachmis tribus dissolut. ʒ j. Deinde Rhabarbari subtiliter pulueri sati, & aqua cinamomi humectati ʒ ij. f. conf. in orbiculis. Idem vero, quod isti orbiculi, præstabit saccharum Rosatum cum extracto, quod V. G. hic paratum est, ad magnitudinem nucis iuglandis sumptum: subducunt enim paulatim materiam è ventriculo, epate, & viis vrinariis, & epar & renes, ne calculos generent plurimum iuuabunt. Vt autem ista intemperies renum, (quæ præcipue molesta) melius corrigatur, habet V. G. vnguentum, quo hora decubitus, & interdum etiam mane ad præseruationem vti poterit. Cæterum si dolor infestaret, coquantur cancri x ij. & contundantur cocti, atque succus exprimatur, & imbuatur medulla panis albi, & addantur vitelli ouorum tres, ol. amygdalarum amararum quantum satis est, f. quasi emplastrum, & renum regioni apponatur, dum vrget dolor: si vero in meatibus vrinariis, & anteriore parte dolor est, coquantur parietaria vera, petroselinum, saxifragia in aqua simplici, & addantur tres cæpæ sub cineribus coctæ, atque ol. amygdal. amar. quantum satis est, ac calide inter pannum lineum duplicem ventri inferiori tanquam cataplasma applicetur. Hic non modo dolor sedabitur, sed calculi materia ita cõminuetur, & viç laxiores reddentur, vt sine graui dolore exeat. Potiones, balnea, & similia medicamenta, nisi grauis vrgeat necessitas, non probo. Ad morbi autem reliquias (quas tamen nullas arbitror) ineunte hyeme V. G. interdum succocardui, instar nucis auellanæ, vel castaneæ, vtatur, & vt in minori quantitate magis sit efficax, extractum succo addat. Vt benignus Deus medicamenta, & vt V. G. benigne fortunet precor.

Cataplasma ex cancris.

Dolor in vreteribus.

Cataplasma diureticum.

De præseruatione à calculo, pro quodam Nobili,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXLIII.

PRÆSERVATIO est remotio causæ facientis, vel facturæ morbum. Causæ vero in generatione calculi duç spectantur: efficiens, videlicet calor renum, & materialis. Præbent autem causam calculo omnes humores, maxime autem pituitosus. Ideoque recta victus ratione inprimis cauendum, ne huiusmodi humores, qui ad prouẽtum calculi faciunt, in corpore coaceruentur. Vitanda igitur sunt omnia, quç cruditatem augent, & à cibis mali succi cauendum, abstinendum à frequenti vsu piscium, lacticiniorum, auium quæ delectantur aqua. Deniq; ab omnibus quæ copiosum alimentum præbent. Non miscenda diuretica cibo: vitanda vina Austriaca non fecata, & coctio compotationibus, inambulationibusque non turbanda. Diuretica, siue ea sint calida, siue frigida, quæ tamẽ proprie diuretica non dicũtur, non nisi ante pastum, vel longe à pastu assumenda. Cæterum cum in accurata etiam victus ratione excrementa proueniant, paulatim ea sunt subducenda. Id fiet si ista pillularum massa ʒ ij. vel iij. singulis septimanis semel assumpseris:

Causa calculorum.

Victus ratio.

Diuretica cibis non miscenda, & longe ante pastum sumenda.

℞. Terebinthin. ex aq. simplici & vltimo rosar. nouies lotæ ℥ j
Rhabarb. opt. & subt. pulu. ʒ iij.
Cinamom. elect. ʒ j.
Pulu. Soccini alb.
Ceterach.
Liquiritiæ an. ℈ j.

Pill. de Terebinthina pro remouenda materia calculi.

Misc. f. magdaleon, de quo formentur pillulæ mediocres. Hæ pillulæ satisfaciẽt ad remouendam materiam calculi, si temperanter tamen vixeris. Cæterum si quotannis semel in anno potiones purgãtes suauiter humores sumpseris, plurimum valetudini tuæ consules. Quod ad alterationem renum attinet, cum non solus calor: sed quiddam ex semine propagatum, vel à causis cœlestibus ortum, ad calculi generationem faciat: etsi inquam propter hanc causam alterare renes frigidis interdum parum iuuet: tamen plurimis profuisse scio, postquam corpus mediocriter pillulis pręscriptis purgatũ fuerit, cum post mediũ noctis hanc potionem biberint:

Purgatio annua.

℞. Aq. fragariæ ℥ v.

Potio renes refrigerans.

Syr. de succo violar. ℥j. Misc.

Quidam etiam singulis noctibus aquam frigidam bibebat, atq; grauissimos cruciatus calculi, quos ante perpessus fuerat, effugit. Mane vero ne frigida potio noceret, aliquot grana piperis integri assumebat. Ad eandem intentionem recte assumitur interdum ʒß. vel ℈j. succi portulacæ inspissati, ita vt in pilulas redigi possit. Inungantur etiam renes ante decubitum hoc vnguento:

Aq. frigida potio pipere corrigenda.

℞. Infrigidant. Gal. ℥j.
Vnguenti ros. Mesues ʒß.
Santalini ʒ ij. Misc.

Postea conuenientibus diureticis vtetur, doloremq; sedare studebit.

In calculo renum, pro quodam Nobili viro.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXLIV.

Præseruatio.

GENERALIS præseruationis à calculo duo scopi ab Hippocrate monstrantur. Quorum primus nobis intemperiem renum considerandum præscribit, alter vt caro renum dura & densa, reddatur mollior atque laxior dictat. Intemperies quæ coquit calculos, calida est haud dubie. Itaque refrigerationem quandam renum indicat. Quia vero calor iste non est simplex, sed peculiarem quandam vim coquendi calculos habet, proinde peculiaribus etiam remediis contemperandus. Videmus enim multos insigni caliditate renum præditos, nec tamen calculosos. Alter scopus, videlicet, caro renum durior & densior, ita vt materiæ, ex qua fiunt calculi, transitum prohibeat, per humectantia atq; relaxantia medicamenta eam emolliendam esse indicat. Hæc quoque peculiarem facultatem habere oportet, & ad ipsam carnem renum directa esse. Multi igitur Medici vtrunque scopum præclare putant se attingere, dum foris vnguentum rosatum, & similia adhibent, atque interdum etiam magnopere iis ægri iuuantur. Verum si intra corpus sumantur ea, quæ primum in victus ratione materiam calculi imminuant, deinde suauiter eam educant, atque deinde renum intemperiem corrigant, & laxiores eorum carnes reddãt, præclare ægris consulitur. Ad hoc vero si quid facit, existimo radicum eryngii vsum in potu cum debita & recta victus ratione præstare, præsertim si Medico temperamentum ægri, & materia calculorum sit perspecta. Cum autem illius, quia me consilium petit, corporis temperaturam nõ nouerim, nec qualis sit materia calculorum, quam plerunque calor & concretionis mollities, vel durities indicat, sciam necesse erit, vt præsentem medicum in consilium adhibeat, atq; ex eo primum victus rationem rectam petat, deinde quomodo vnguentis, quæ intemperiem renum emendant, & decocto radicum eryngii sit vtendum petat. Hoc quoque prætereundum non est, cum nullum corpus, etiam in accuratissima victus ratione tam sit temperatum, vt non multa excrementa colligat, vt ea per iusta interualla conuenientibus remediis subducantur. Id si æger fecerit, hauddubie me rectissime consuluisse reipsa experietur. Magna est corporum, magna remediorum, dum de causis generationis calculi res in difficili cognitione apud Medicos versetur, difficultas. Re igitur non satis explorata atq; perspecta, consilium dare, ac hęc vel ista remedia tanquam certa præscribere non prudentis considerationis esse videtur. Nam multis etiam ab vsu diureticorum plus esse periculi à remedio, quam ipso morbo, plurimis exemplis docemur. Itaque nequaquam iudicium Medicũ præcipitandum, aut communibus remediis, etiam quæ aliis profuisse videntur, nisi certa, bona atque firma ratione, atque indicatione pręeunte, fidendum.

Calor peculiaris coquit calculos.

Decoctum eryngii.

Diureticorum vsus periculosus.

In calculo,

D. HORATII RESERTI

CONSILIVM CXLV.

QVEM Græci λιθίασιν dicunt, Latini calculum, & morbum, & causam morbificam esse compertum est. Morbum quidem quatenus immediate nocet virtuti expulsiuæ vesicæ, & sub eo genere quod à Gal. morbus, alibi ab eodem διάθεσις appellatur, quæ sane sub qualitate reponitur. Qualitas autẽ cum accidens esse dicatur, & propterea quibusdam calculus, qui morbus in substantia existit, non videatur hoc nomine appellari debere, tamen pro opinionibus eorũ non respondendũ aliud putamus, nisi quod nobis sufficiat vna cũ Gal. 1. de morb. differentiis, morbum appellari, quãcunq; constitutionem præter naturã, per se primo actionem lædentẽ, siue illa διάθεσις sit, siue substãtia aliqua impediens ac lædens actionem ipsam. Causam vero morbificam calculũ esse certissimum est, quatenus calculus in viis renum existens morbũ in via, à Gal. obstructionem appellatam, facit, à qua obstructione immediate læditur actio: sed hæc, vt ad Medicũ maxime scire spectat, ita illud ignorare turpissimum fuerit, nempe calculi causas, tum efficientes, tum materiales. Efficientes quidem sunt renum ac epatis nimia cali-

Calculus quomodo morbus.

Quomodo causa.

Causæ efficientes calculi.

Materia. caliditas. Materialis vero humores superflui, ex imbecillitate ventriculi congesti, qui ad renes delegati, & ab eorum nimia caliditate assati, in lapidem vertũtur, qui quandoque rubri, quandoq; subflaui, quãdoq; cinericei, quandoq; pallidi, densi, friabiles, leues, quandoq; asperi generantur, prout ex hac, vel illa fiunt materia. *Causa varietatis coloris in calculo.* Siquidẽ si plus humoris biliosi in epate generetur, & vna cum pituita, vel ex ventriculo, vel à capite, ad renes delegatur, & ibidẽ à renũ caliditate aduritur & in lapidem cogitur. Certũ est, vbi bilis pituita præualuerit, & rubicũdior & flauior, nec non & friabilior & asperior generabitur calculus, quam ex pituita pura in renib' assata. Quanto autẽ magis adustæ & terreæ, vt ita dicam, bilis particeps fuerit materia ex qua calculus gignendus est: tanto & asperior & densior euadet. *Signa.* Vt nota est causa: ita ignorari non debet symptoma, quod ad generationẽ vsq; comitatur calculum. Quod sane non nisi doctis patere potest, velut etiã symptoma seu πάθημα indoctis notissimum est, q; ad iam genitum calculũ sequitur, nimirũ dolor nephriticus, ex continua ægri querela & eiulatu, ex sui acuitate renibus impacta: ex stupore, cruri è directo existenti, cõmunicato, ex senbilitate ventriculi, ex vomitu læsione percepta, sese manifestãs & ob oculos ponens. Illud autẽ aliud, non nisi doctis perceptum symptoma est, fluxio materię, ex qua gignitur calculus, ab vno ad aliud membrũ, quę non minimi pendẽda est, imo eius præcipua habẽda ratio curaq;. Frustra enim & cura & præseruatio calculi tẽtaretur: imo ex huius solius diligẽti animaduersione, atq; interceptione præseruatiua cura absoluitur. Ideo alia missa faciam, & ad hãc vnã in medium afferendã me totum conuertam. Verum quia frustra quærimus symptoma curare, nõ sublato, a quo oritur morbo, in primis morbi, ad quem sequitur, habenda est ratio. Morbus autem est frigida ventriculi, & renum calida intemperies, vna cum materia. *Indicationes* Curanda est igitur intemperies hæc, sed cũ materia adsit, nec possit, quę cũ materia fuerit intẽperies, curari, nisi euacuata, à qua fit materia. Euacuãda igitur erit hęc primũ, deinde mala intẽperies per cõtraria abolenda.

Quatuor in fluxione considerãda. Ad hæc cũ in qualibet fluxione, quatuor habenda sit ratio, nempe mandantis mẽbri, recipientis, materiæ quæ trãsmittitur, & latitudinis viarum: in hac pręseruatiua cura omnium horum diligens habenda ratio est, siquidem mãdantis membri vis cohibenda infringendaq; est: recipientis vires sunt corroborandæ, illa quidẽ ne mandet, quod minime mandãdum est, hæc vero ne recipiat, quod vtiq; non erat recipiendum: Latitudo insuper viarũ compingenda est, & materia quidem, quæ nondum fluxit, alio auertẽda: fluxa vero per conueniẽtes regiones euacuanda: postremo, si quæ adest intemperies amouẽda, & ne rursus eadem tum intemperies, tũ materia generetur, præcauẽdũ, præcauebitur autẽ tum victus ratione, tum medicamentorũ exhibitione & vsu. In casu autem R. D. T. post diligentem purgationem, & thermarum potionem, quæ & materiam satis superq; euacuarunt, & membra dyscrasiata ad symmetriam deduxerũt, in posterũ te ita gubernãdum consulo. Cauebis igitur ab omni aeris excessu, à nimio exercitio, à somno statim à prandio, præsertim in locis terrenis & humidis, ab ira, & nimiis agitationib. Quod si corpus exercere vis, stomacho vacuo id fiat, nec statim post exercitium ad sumendum cibum te accingas, sed quiescas per aliquod tempus: à prãdio vero ab omni exercitio caueas. De coitu vero ne verbum quidem fecero, quod hic intempestiuus existens, vtpote, cibo nõ concocto, & corpore ex nimio labore defatigato, summopere lædere soleat, & calculũ facere possit. Beneficium alui laudo quotidianum, si minus naturale, saltem artificiale: Cõsueui vero artificiale alui beneficium hac arte parare:

℞. Hordei mundi & à suis corticibus expurgati p.j. *Leniens.*

Rad. altheæ abrosarum & incis. m.j.

Bulliãt omnia in tribus scutellis iuris pulli ac addatur sacch. finiss. ℥j. & exhibe. Aluũ enim lenit, abstergit, & ventriculum expurgat. Comedat panem optime fermentatum simplicem, cum oleo aut butyro mistum, & non fermentatũ fugiat. Ab esu carnium veterum, tum boum, tum arietũ, tum porcorum, ac ab esu animalium degentiũ in aquis puta anatum, anserũ, & similium abstineat nec non à piscibus carẽtibus squamis, & degentibus in aquis stagnantibus, à caseo, à lacticiniis, à fructibus omnibus. Potest tamen degustare Peponem, & pruna Damascena matura ante prandium. Vtatur ouis recentibus, non admodũ coctis, simplici vtatur, & non multo cibo. Omnia olera cruda fugiat, præter cappares, asparagos, & lupulũ, parce tamẽ. Vinum sit album & ὀλιγόφορον, quod si fumosum fuerit, limphetur cum decocto, Glycyrrhizę aut hordei. Alimẽta actu nimis calida, aut frigida vitet, temperatis vtatur. Non obesset, si bis in anno ei secaretur vena axillaris, ex directo renum laborantiũ, existens. *Vena sectio.* Vtatur vtplurimũ ex autoritate Pauli & Ætii, & omniũ doctis. virorum, repetito bis in mense vomitu: *Vomitus.* proderit enim post venę sectionẽ, quæ vere & autumno facienda est. Purgetur corpus hoc aut simili modo: *Purgatio annua.*

Bolus. ℞. Flor. Caſſ. recens extract. ℥j.
Succi paſſularum.
berberis an. ℈ iiij.
Pulu. liquiritiæ ℈ ij.
Miſc. fiat bolus cum ſaccharo. Die vero ſequenti exhibeatur ſyrupus:
Syrupus. ℞. Syr. Acetoſi ſimpl.
Mell. roſati ſol. an. ℥ j.
Decocti infra ſcripti ℥ iiij.
Miſc. fiat potio.
Decoctio autem talis eſt:
℞. Rad. Altheæ nu. iiij.
Sem. Maluæ.
Peponum.
Cucumer.
Cucurbitæ an. ʒ ij.
Capill. Ven.
Sem. aniſi.
Fœnicul. an. ʒ j ß.
Bulliant omnia in ℔. iiij. aq. Endiuiæ ad conſumptionem medietatis, & colentur & fiat expreſſio pro vſu. Poſt vero exhibe ſeq. potionem.
Potio. ℞. Flor. caſſiæ ʒ vj.
Elect. de ſucco roſ. ʒ ij.
Syr. roſ ſol. ℥ j.
Aqua capill. Ven. q. ſ.
Miſce & fiat potio.
Facta autem purgatione inungat renes tali vnguento:
Linimentũ ad renes. ℞. Succi roſar.
Violar.
Plantag. an. ʒ j.
Olei roſ. complet. ℥ ij.
Ceræ q. ſ.
Miſce, & fiat lenimentum pro renibus. Laudarem inſuper vt bis in menſe, aut ſaltem ſemel, hyeme præſertim aut vere, aut autumno, vteretur infra ſcriptis pillulis:
Pillulæ. ℞. Rhabarb. electi.
Aloes.
Agarici præpar.
Myrobalanorum citrin. an. ʒ j.
Spicæ ℈ ß.
Fœnicul. ʒ ß.
Puluer. ſubtiliter, & irrorentur ſingula cum vino albo odorifero, deinde cum ſ. q. mucilag rad. altheæ cum ſacch. dulcoratæ f. Magdaleon, ex cuius ʒ j. f. pill. nu. xv. & per horã ante cœnam exhibeantur. Harum enim exhibitione, & materia ad generandum calculos idonea euacuabitur, vẽtriculo robur addetur, hepar expurgabitur & renes inſuper vna cum capite à biloſis, pituitoſiſq; excrementis exonerabuntur, ac nimiæ viarum laxitati conſoletur. Quod poſtremũ eſt, laudo vt Reuerenda D. T. ſæpe ac ſæpius infra ſcripto vtatur liquore, quo præſeruabitur abſq; dubio a calculo, obſeruato tamen regimine in ſex rebus non naturalibus à me ſupra vtcunq; præſcripto. Doſis huius liquoris ſunt cochlearia duo ante prandium per horam, & totidem ante cœnam:
Liquor à calculo præſeruans. ℞. rad. Altheæ inciſarum m. j.
Liquiritiæ raſæ.
Milii ſolis.
Flor. borraginis.
Bugloſſ.
Violar.
Roſar. an. ℥ j.
Sebeſten.
Iniubarum.
Dactyl. pingu. an. nu. vij.
Gran. Alkekengi.
Bruſci.
Sem. Aſparagi an. nu. xx.
Quatuor ſem. frig. maior. an. ʒ ß.
hordei mundi p. j.
Ceterach. m. ß.
Aq. lupulorum.
Betonic.
Pimpinell.
Sem. Melon. an. ℔. iiij.
Sint autem deſtillatæ iſtæ aquæ in Alembico vitreo per balneum Mariæ. Miſta bulliant ad conſumptionem duarum partium, deinde colentur & exprimantur, donec remaneant ℔. iij & adde colaturæ
Succi parietariæ.
Cytonior.
Betonicæ an. ℥ vj.
Mell. roſar. ſol. ℔. iij.
Miſce, & iterum bulliant, quo ad ſolum mell. roſ. remaneat. Et hæc ſunt, quæ mihi, quam occupatiſſimo dictanti, & Petro, tibi deditiſſimo, ſcribenti, à prandio in ſummis caloribus exciderunt. Bononiæ, Anno 1556. Iulii 14.

In calculo pro quodam Barone,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXLVII.

CALCVLI affectus, quo M. V. laborare ſolet, humoris eſt, præſertim pituitæ & bilis à capite ad renes defluxio, in quibus cum diutius materia conſiſtit, ob calorem ipſorum concreſcit, & in arenulas degenerat, idq; vel in ſinubus eorundem, vel in carne. Quando igitur vrinæ difficulter prodeunt, & arenæ paulatim inuicem conglutinantur, calculi aut in vtroque rene ſinguli pluresve, aut in vno tantum gigni ſolent. Quia vero diuerſa excrementa corpus grauare, materiamque morbo ſuppeditare ſolent, optimum ad tuendam valetudinem erit, primum generales duas purgationes,

gationes, vnam verno, alteram autumnali tempore experiri, deinde per interualla remediis leuioribus, tum ad aluum ducendam, tum ad vrinam cum arenis promouendam accommodatis vti. In vere conueniet decoctum nostrum ex hisce sequentibus paratum.

Purgatio verna.

℞. Adianthi.
Polytrich. veri.
Hyssopi an. m. ß.
Rad. Apij.
Petroselin.
Fœnicul. an. ℥ß.
Tamaricis.
Glycyrrh. purgat.
Polypod. an. ℥j. ß.
Sem. anis.
Fœnicul. an. ℈ij.
Medullæ carthami ℥ij.

Decoquantur in aqua pura, quanta satis est, ad tertias. Addatur aceti quadrans, aut vini triens, deinde:
Agarici trochiscat. ʒj. ß.
Rhabarb. el. ʒiij.
Fol. senæ Alexand. purgat. ℥j.
Zinzib. minutim incis. ℈ij.

Mane rursus coletur citra expressionem. Huius diluti tribus vnciis add.
Syrup. rosar. solut. aut violacei ℥j. ß.
Aq. cinamo. destill. ℥j.

Mane exhibeantur tribus horis ante cibum, deinde iusculum gallinæ non pingue, vel pisorum modice coctorũ cum salis momento. Vbi vero intra horas prædictas aluus subduci inceperit, cibus longius differendus est. Hæc potio secundo die iteranda, est, vel etiam tertio repetenda. Præstaret id fieri Medico præsente, qui naturæ & virium medicamenti rationem habeat. Diebus duobus aut tribus interpositis catapotia hæc in aurora assumantur, sic vt somnus subsequatur, vel longissime à cœna.

Pilulæ.

℞. Aloes el. ʒj.
Rhabarb. el.
Agatic. opt. an. ʒß.
Salis gemmæ gr. vj.
Zinzib.
Spicæ an. ℈ß.
Mastich. ℈ß. gr. v.

Terantur singula per se, deinde aspergantur succo rosarum, sinanturq; exsiccari, fiatque massa. Ex qua drachma vna in pillulas vndecim redigatur. Quod si M. V. citius illas purgare velit, paulo ante cibum, vel cœnam assumere poterit. In autumno vtetur Generosus Bato diebus aliquot syrupo de succo betonicæ, adq; ℥iiij. syrupi admisceatur scrupulus vnus calami aromatici extracti, sumat singulis diebus cochlearia duo, vel tria, per nouem vel decem dies. Deinde tempore verno bibat hoc decoctum purgans.

Purgatio autumnalis.

Alia.

℞. Passul. Corinthiac. ʒvj.
Galangæ ʒj.
Scolopend.
Veronic.
Meliss.
Fl. violar. an. p. j.
Rhabarb. el. ʒj. ß.
Fol. senæ Alexand. select. ʒvj.

Decoq. s. a. in sufficiente quantitate seri lactis.
℞. Colaturæ ℥iiij. add.
Syrupi rosac. solut.
Mannæ Calabrin. an. ℥j.
Aq. cinam. ʒij. Misc.

Sub autumnum autem potio ista mutetur hoc modo:
℞. Passul. ʒvj.
Galang. ʒj.
Betonic.
Veronicæ.
Meliss. an. m. ß.
Fl. borrag.
Violar. an. p. j.
Fol. senæ Alexand. select. ʒvj.
Epithymi Cretensis ʒij.
Cortic. Hellebori nigri ʒß.

Irrorentur herbæ, & radices vino, & decoquantur secundum artem, in sufficienti quantitate aquæ puræ.
℞. Colaturæ ℥iiij. add.
Syrupi rosar. solut. ℥j.
Mannæ Calabrin. ʒvj.
Syrupi conseruationis Zinzib. ʒj.
Misc.

Deinde conficiantur orbiculi ex ℥v. sacchar. in aq. rosacea dissol. & ℈ß. extracti calam. aromat. atq; iis matutinis horis aliquot diebus vtatur. Vsus etiam calami aromatici est, non solũ in ventriculi affectionibus, sed etiam in catarrhis frigidis, cum melle rosato mane, sicut ante de syr. betonicæ dixi. Vbi iam morbi accessio inualuerit, & facultas naturæ expultrix valida sit, vi sua ac sponte calculos expellit, sin imbecilla, auxiliis indiget. Primum clysteribus idoneis per aluum iniectis, quibus meatus vrinarii laxiores fiunt ac dilatantur, vt materia arenosa, vel calculi ipsi promptius educantur. Parantur autem clysteres in hunc modum:

Calami aromatici usus.

Clysteres.

℞. Herb. maluæ.
Parietariæ.
Brancæ vrsinæ an. m. j.
Rad. altheæ.
Lilior. albor. an. ℥j. ß.
Sem. lini.
Fœnugræci. an. ℥j.

Ficus nu. v.

Decoquantur omnia in sufficienti aquæ quantitate ad tertias. Iuris colati libræ j. adde Elect. Diacathol. ℥j.

Mellis rosac.

Sacchar. tub. an. ℥j.

Ol. amygdal. dul.

Chamomelin. an. ℥j. ß.

Salis modicum.

Misc. ad formam clysteris. Is ante cibum mane, aut vesperi modetate calidus iniicitur. Die sequenti sumantur orbiculi ex Rhabarbari extracto, vel saccharum rosatum cum eodem extracto ad magnitudinem nucis iuglandis, materiæ è iecore, & viis vrinariis educendæ gratia. Partes exteriores renum vesperi tempore decubitus, sicut etiam

Vnguentum. mane vnguento ex oleo scorpionis composito, & liliorum singulorum sescuncia mediocriter calefactis inungentur, & postea linteo calido contegentur, maxime per hyemem. Quod si in meatibus vrinariis dolor interiorem partem infestat, cataplasma admouetur, quod ex parietaria, petroselino & saxifragia in aqua simplici decoctis paratur. *Cataplasma ad dolorem.* Huic autem addentur tres cæpæ sub cineribus tostæ, & olei amygdalar. amar. ℥ iij. circiter, aut quantum satis est, inter pannum lineum duplicatū extenditur, vtrique inferiori applicatur. Quod si ista nihil, aut parum profecerint, insessus vel balneum aquæ dulcis cum herbis prædictis optime conueniet, non nimis calidum, neq; diuturnum. *Balneum.* Purgatione absoluta ventriculum corroborare oportet, sequenti die mane, conserua rosatum, guttis duabus olei cinam. imbuta, nucis iuglandis instar. *Corroborantia.* Corroborant autem naturam tabellæ rotundæ ex oleo cinamomi, & saccharo rosato cum margaritis, sicut aliæ ex oleo caryophyllorum confectæ, stomacho pituita repleto conueniunt. *Rotula ex ol. caryophyll. pro ventriculo pituitoso.* Nonnunquam prosunt etiam iuscula, siue sorbitiones ex ciceribus 30. petroselini radicibus duabus, aut tribus, cum modico butyro recēti & sale, ante alium cibum sumpta. Idem facit potio ex glycyrrhizæ rasæ ʒj. cinam. ʒß. Galangæ ℈j. Baccarū Iuniperi nu. 20. in aquæ libris tribus ad tertias decocta, colataq;. Talis aqua loco potus assumi & misceri vino potest vtiliter. Idem præstant baccæ solæ comestæ num. v. ante cibum. Vel hoc electuarium.

Electuarii.

♃. Diaprunis simpl.

Cassiæ rec. extract. an. ℥j.

Berberis ℈ß. Passul. mundat.

Pulpæ sebesten. an. ʒ ij.

Pul. glycyrrh. ʒß.

Misce, & cum syrupo de capill. venet. ℥j. & ol. cinamo. gutt. v. Ex hoc electuario sumatur ℥ß. instar vna vice, hora vna ante cibum. Inter hæc omnia primum aeris intemperies, præsertim frigida, vitari debet, nihilque, vel nimis calidum, vel frigidum lumbis applicandum est, sed omnia temperata. Non solum autem extrinsecus, sed etiam per os assumi oportet: somnus longior, præsertim diutnus cauendus est, si nocturnus naturalis extiterit: *Somnus.* mane tempestiuius surgendum est: non longe post hunc aluus deiicienda, vrina reddenda, os colluendum aqua, cui incocta sint aliquot saluiæ folia, facies eadem irrotanda modice, postea ad ingenii seu animi exercitia transeundum. Si stomachus nausea infestetur, aliquid sumendum est, quod eum calefaciat, corroboretque, cuiusmodi nunc est calamus aromatic. extractus, nunc aliquid ex cinamo. zinzibere Indico viridi confecto, *Nauseæ remedium.* vbi tempus non nimis calidum fuerit: Vbi iam ingenii munia absoluta sunt, corporis exercitatio hora vna ante prandium & cœnam subeunda est, vel ambulatione, vel inequitatione, idque tam diu donec corpus madere; nondum autem sudare incipiat. *Exercitia corporis.* Mane validius, quam vesperi exercitium conuenit, nunquam vehementius. Quemadmodum enim moderatus exercitationis vsus maximum sanitati tuendæ adiuuamentum, ita immoderatus summum detrimentum corpori affert. Rursum vt exercitatio cibum præcedens valetudini commodat: sic statim post illam adhibita crudos adhuc succos in ventre contentos per totum corpus distrahit. Vnde postea multiplices, & varii morbi, præsertim calculi generantur, quod etiam fieri solet si grauis animi cogitatio meditatioque protinus illam sequatur. Hoc simul obseruandum est, vt corpus initio leuius, deinde validius exerceatur. Quod si corpus defatigatum cibum ptidianum minus perfecte concoxerit, remissius mouendum erit. Cibus sumetur quando corpus non amplius à labore calescit. Nam spiritibus adhuc intentis & calore commoto, crudi humores ad viscera rapiuntur, & magnas sæpe obstructiones pariunt. Erit autem cibus boni succi, & facilis concoctu, quo simplicior, hoc vtilior existit. Cum plures adsunt, ordo seruari debet, vt liquidus ex iusculis idoneis, pullorum, gallinarum, caporum, cum herbis borragin. bugloss. cichor. spinach. vel ptisana, præcedat, deinde solidiores sequantur. inter hos primum elixi, deinde assi, atque in his etiam singulorum habenda est ratio. In secunda mensa ex vsu sunt fructus autumnales, vt pyra, cotonea, amygdalæ, nuces auellanæ, vel eorum loco tragemata. Potui conuenit vinum album, aut ru-

bellum,

bellum, præsertim vesperi, nõ crassum, non turbidũ, recens aut nimis vetus. Optimum est tenue, ætatis mediæ, vt anniculum aut bimulnm, siue Neccarinum, siue Rhenanum, aliudve simile, quod vrinam statim moueat. His diligenter obseruatis, si affectus iste non totus discutiatur, saltem mitior euader. DEVS opt. max. hæc remedia ad nominis sui gloriam, & heroicæ V. M. valetudinem fortunet.

In calculo.

D. CASPARIS NÆVII CONSILIVM CXLVII.

IN calculoso tuo, Vir Generose, affectu, nihil melius, quam fuga ciborum, qui calculum generare possint, quales sunt piogues & fibrosæ caroes, seu quadrupedum, seu piscium, frixa omnia, aromata. Frigus ioimicum est, vt quod facile calculum irritet. Potus sit cereuisia: Et nequaquã vino inchoetur, ne succus crudus à renibus attrahatur. Ne etiam materia calculosa cumuletur nimium, Litbontriba temperata singulis mẽsibus: sed euacuatis prius iotestinis, adhiberi poterunt. Vitanda autem penitus calidiora, quale est vinum sublimatum, &c. renibus & iecore alias iusto calidioribus. Præmittatur igitur primum bolus sequens: & potio subscripta desuper bibatur:

Bolus. ℞. Fl. Cassiæ nouiter extractæ cum
Aq. Maluæ ℥v.
El. de Sebesten ʒiij.
Bened. laxat. ℈ij.
Lap. Iudaici ℈j.
Fl. Chamom.
Ceteracb.
Glycyrrb. an. ℈ß.
Pulu. misce & cum sacch. f. bolus.

Potio. ℞. Aq. Maluæ.
Fl. Chamom.
Petroselini.
Centinodii an. ℥j.
Syr. de duabus Radic. ℥j. Misce.

Subductis ita fœcibus pulueris seq. ʒj. ex aq. Petroselini, Betonicæ, aut fragorum, in quibus parum sacchari ebullierit, aut ex decocto cicerum, saccharo dulcorato, bis vel ter per mẽsem iogeratur, statim ab vsu, balneo iosideat aq. dulcis tepido, & ita arenulæ efficaciter educentur.

Tragea. ℞. Sem. quatuor frigid. maior. excort. an. ℈j.
Alkekengi ℈ij.
Oculorum cancri ʒß.
Cerabe albiss. ʒj.
Ceterach. ʒß.
Glycyrrh. rasæ & incisæ ℈ij.
Pul. fl. Chamom. ℈j.
Ossis dactyl. ʒß.
Rad. Bardanæ.
Petroselini an. ℈j.
Amygd. amar. ℈ij.

Incidantur incidenda minutissime, & pulu. pulu. & cum ℥ß. Sacchari, f. Tragæa.

Et cum aluus suppressa plurimis calculosis molestias excitet, decimoqnarto quoquo die pillulis seq. ante cœnam sumptis leniatur. Eiusdem vsus erit Cassia præscripta: aut Rotulæ etiam laxatiuæ, infra scriptæ. Mutentur autem pro libitu & appetitu:

℞. Massæ pill. de Hiera simpl. ʒj.
Diagrydii gr. ij.
Misce, & f. pill. nu. xxj. cum oxymelite. *Pillulæ.*

℞. Spec. Diarrh. abb. ʒj.
Diatrionsant. ℈j.
Diambræ ℈ß. *Rotulæ laxatiuæ.*
Diaturbith cum Rhabar. ʒij. cnm sacch. in aq. Epaticæ dissol. q. s. f. rotulæ.

In renum calculo.

D. HYERONYMI DONZELLINI CONSILIVM CXLVIII.

CVM calculus inde originẽ ducat; quod materia crassa & pituitosa, in ventriculo collecta, & in renes delata, ibi eorum caliditate exsiccata, in arenulas, & duriorem quandam massam concrescat: certum est, nihil magis eos lædere, qui huic morbo obnoxii sunt, quam cruditatem ventriculi & primæ coctionis. Quare primum est cutandum, vt cibus probe conficiatur, ac omnis cruditas tollatur. Sed quoniam multas ob causas vix ea viuendi ratio seruari potest, vt fœlix concoctio succedat; quoniam etiam calculosi, vel à parentibus, vel sponte talem renum constitutionem acquisiuere, vt vix possint paroxysmum aliquem euitare: tradenda erit ratio, tum curãdi paroxysmum, tum præseruandi. Cum primum ergo quis percipit lumborum dolorem, statim curandum, vt illa excrementorum sentina, quæ plurimum residet in ventre inferiori, euacuetur, aut vomitu, aut clysmate acriori: Ita enim minus pтementur renes, & vrinarii meatus: vt liberius arenulæ, aut calculi ad vesicam transire possint, ad quam, vbi peruenerint, statim dolor cessat. Quod si patiens, aut vomere non possit, ne oxymelite quidem adhibito, aut clysmata non admittat; sumat statim sequentem bolum: *Curatio doloris calculi.*

℞. Fl. Cassiæ ℥j.
Glycyrrh. pulueris ʒj. Misce. *Bolus.*

Aut sumat potionem seq.

Potio.

℞. Mell. rof. fol. ℥ iij.
Mannæ elect. ℥ ij.
Misce, & cum aqua agrim. q. s. fiat potio.
Quod si pillulis delectetur:

Pillula.

℞. Extracti catholici Andernaci ℈ ij.
Fiant inde pillulæ, nu. vij. & deaurentur.
Interim latus dolens inungatur oleo scorpionum, aut admoueatur Emplastrum è parietaria cocta in sartagine, addito eodem oleo, in forma cataplasmatis: quod etiam, si opus erit, renouetur. Facta euacuatione statim propinetur oleum amygd. sic præparatum.

Cataplasma è parietaria.

℞. Ol. Amygdal. dulc. ℥ iij.
Amaratum ℥ ij.
Sacchari albi, duri, puluerisat. ℥ ß.
Misce.

Sed si æger propensus esset ad vomitum, oleum minime exhibeatur. Nam statim per vomitum redderet. Eius igitur loco bibantur aquæ è floribus Sambuci ʒ iiij. aut ℥ vj. cuius talis est descriptio:

Aqua destillata ad calculum.

℞. Vini maluat. opt. ac potentis. ℔. iij.
Nucleor. persicorum nu. c.
Cerasorum acerborum nu. cc.
Flor sambuci recent. alb. sine ramis ℥ viij.

Nuclei crasso modo contundantur, & vna cum floribus in vino maluatico infundantur: seorsim tamen fiant duæ infusiones: altera cum nucleis, altera cum floribus: integrum diem duret infusio; deinde f. a. f. destillatio in vitreis organis. Aqua collecta in vitro seruetur, aut vase vitreato, quod probe obturatum seruetur. Hæc aqua repente diminuit lapillum, vt cum vrina excernatur. Præsentaneum etiam est remedium, si in vino maluatico infundantur 45. aut 6. guttæ olei calcanthini, & bibantur. In iusculo etiam decoctionis petroselini, misceri possunt. Idem præstat raphanus derasus, in vino albo per aliquot horas infusus, deinde colandum erit vinum, & bibendum. Singulare est ad comminuendum lapidem, si radix Ononidis puluerisata sumatur. Idem præstat illius aqua destillata: sicut etiam aqua destillata è floribus fabarum, agrimoniæ, peponum maturorum & è limonibus incisis. Illud vero maxime notandum, vt post dolorē iam sublatum, calculus aut integer, aut forma Sabuli cum vrina reiiciatur, alioquin si retineatur in vesica, quotidie augetur, & maiora creat pericula. Quare comminuendus est, & eiiciendus, spongia illa, quæ in arbusto quodam syluestri, quod rosas profert syluestres, nascitur, danda est ad ʒ j. siccata & puluerisata, cum iusculo decocti petroselini. Cum iam dolor cessauit, ac propositis remediis renes & vesica sunt expurgata: superest, vt nouus paroxysmi reditus inhibeatur. Id fiet refrigeratis renibus vnguento Galeni refrigerante, aut santalino, aut populeo, aut linteis madefactis in aq. rof. cum albumine oui, oleo rof. aut aceto rof. Ventriculi vero præcipua est cura habenda, & legitima concoctio procuranda. Declinãda sunt frigidiora alimenta omnia, pisces, olera, lacticinia, fructus horarii, legumina, crassa cibaria, & carnes animalium maiorum. Cœna sit leuior prandio. Vitanda est saturitas. Ieiunandum semel in septimana. Puluis è saccharo & cinamomo, in mensa tota adhibendus. Corporis exercitatio optima est, vacuo stomacho. Aluus quotidie sit mollis, aut sponte, aut arte. Quod si natura cesset, sumatur cochleare pulueris Tartari albi, in iusculo, mane. Laudant veteres probati autores vsum auiculæ, quæ dicitur passer τρογλοδύτης, quem nostri putant esse caudatremulã vocatam, cuius pectus flauo colore ornatur: ea auicula, quocunq; modo vsurpata, præseruat à calculo: cocta, condita, cruda & puluerisata. Aqua limonum in præseruatione est salutaris. Theriaca bene parata, ab omnibus commendatur. Sæpius etiam prodest mane comedere amygd. amar. x. aut totidem nucleos persicorum. Terebynthina etiam Cypria decies lota cum aqua Agrimoniæ, aut Betonicæ, & cum Saccharo in pastum redacta ʒ ij. pondere, bis in mense sumpta, solet à calculo præseruare. Multi quoq; se tuentur ab hoc morbo, vsu pillularum, quæ hoc modo parantur:

Ol. calcanthi. — Raphanus. — Radix ononidis. — Aqua è floribus fabarum. — Ad calculū excutiendum. — Præseruatio à dolore calculi. — Diæta. — Tartarum album. — Caudatremula. — Aqua limonum.

℞. Terebinth. Cypriæ ℥ j.
Pulueris Ceterach.
Leporis combusti ʒ ß.
Ossium mespill.
Cerasor. an ʒ j. ß.
Sacchari candi ʒ ij.

Pilulæ.

Misce, & fiat pasta Dosis ʒ j. ante cœnam. Iam vero summo Dei Opt. Max. beneficio ad nos affertur ex America lapis quidam nobilissimus, & veluti gemma, lapis nephriticus vocatus, qui ita gestatus, vt corpus humanum nondum tangat, tum à paroxysmo liberat, tum præseruat: quod nos quotidie verissimum esse experimur. Quare nephritici hunc gestabunt.

Lapis nephriticus.

In calculo, pro Marchione quodam.

D. Ioh. Cratonis
Consilium CXLIX.

Consideratа affectione renum, & defluxu ad vicinas partes, remedia pauca, tuta tamē & vsu in multis salutaria comperta, præscripturus sum: Nam multitudo varietasq; medicamentorum præcipue diureticorum,

tericorum, quæ miscentur cibo, in istis affectibus in primis noxia esse solet.

I. De massa sequente singulis mensibus bis ʒ ij. vel si aluus non solueretur iij. hora vna ante cœnã sumat, vel in forma boli cum saccharo, vel redacta in Catapotia:

Pillulæ.

℞. Terebinthi. nouies ex aqua ros. lotæ ℥ j. ß.
Rhabarb. el. puluerisat. ℈ ij.
Cinam. el. puluerisat.
Ceterach. pulu an. ʒ j.
Succini albi ℈ ij.
Cum pulu. Glycyrrhiz. q. s. fiat s. a. massa.

II. Alternis diebus, vel aliquoties tantum singulis septimanis syr. de succis ij. vel ij. cochlearia mane assumat:

Syrupus de succis.

℞. Succi veron ℔. ß.
Hederæ terrestris ℥ iij.
Portulacæ ℥ j. ß.

Exprime ex herbis viridibus, prius vino lotis (licet & ex succis posset, verum ratio illa pharmacopœis minus est explorata) & coque lẽto igne: vbi resederint post coctionẽ, adde sacchari q. s. & ad formam syrupi redige, commiscendo spec. aromat. ros. ʒ j.

Puluis in calculo & morbis cerebri.

III. Singulis mensibus in nouilunio capiat de puluere confecto ex partibus æqualibus succini albi & spec. diarrhodon Abb. ad ℈ j. in aqua Veronicæ vel cerasorum. Hic puluis non solum in calculo: verum etiam in morbis cerebri, ac præsertim Apoplexia, tanquam peculiare remedium merito habetur. Localia.

In dolore renali, plurimum emplastrum hoc conferre vsu comperi: Ex decoctis xij. Cancris & contusis ius vel succus exprimitur, eo imbuitur panis albus, additisque vitellis aliquot ouorum Oleo chamomæl. violaceoque, & dauco croco, fiat emplastrum, quod lumbis seu regioni renum applicatur.

Emplastrum è cancris in Calculo, Dn. D. Cratonis.

Emplastrũ è cancris.

℞. Cancrorum nu. xij.
Coque in aq. simpl. & contunde, postea exprime, imbuatur eo panis albus, & adde vitell. ouorum nu. v.
Ol. amygdal. dulc.
Scorpionum an. ℥ iij.
Misce, & fiat emplastrum.

Eiusdem Emplastrum de Parietaria in Calculo:

Emplastrum de parietaria.

℞. Parietariæ m. iiij.
Coque in s. q. olei amygdal. dulc. & adde cæpas sub cineribus coctas, nu. iij.
Ol. scorpion. ℥ ß.
Misce, & fiat Emplastrum.

In calculo renum, & sanguine e renibus fluente,

D. GVLIELMI RONDELETII

CONSILIVM CL.

Opiata.

℞. Cassiæ nouiter extractæ ℥ ij.
Pulpæ Sebesten.
Mucilaginis semin. psyllii extract. cum aq. violar. an. ℥ j.
Rhabarb. elect. ʒ ij.
Anisi ʒ j.
Scammonii ℈ j.
Senæ orient. ʒ ij.
Misce, & cum syrupo rosato laxat. q. s. fiat opiata, qua necessitate vrgente vtatur.

Syrupus.

℞. Radicis Nenupharis ℥ ij.
Portulacæ.
Herniariæ.
Plantaginis.
Claudæ equinæ an. m. j.
Vmbilici Vener.
Agrimoniæ.
Hypericonis an. m. ß.
Sem. berberis ʒ j.
Corticis mali granati ʒ j.
Flor. hyperici.
Rosarum an. p. j.
Fiat decoctio in ℔. ij. ß. aquæ puræ ad cons. med. partis, in colatura: Dissolue syrupi acetosi simpl. & Limonum an. ℥ iiij. addendo
Sacchari q. s.
Et fiat syrupus, clarificetur & aromatizetur cum ʒ j. pulueris Diarrhodon. Abb. vtatur quatuor vel quinq; vicibus.

Pillulæ.

℞. Carabæ ℈ ij.
Vermium terrestrium.
Succi Vmbilici Vener.
Portulacæ an. ʒ j.
Terebinthinæ lotæ in succo limonum ʒ iij.
Misc. & formentur pillulæ sex pro drachma, capiatq; hora vna ante pastum.

℞. Decoctionis graminis ℥ iiij.
Syrupi limonum ℥ j.
Misce, & superbibat pillulis, vel sumat aquæ herniariæ, aut alterius aquæ conuenientis bonum haustum.

Puluis post cibum.

℞. Anisi.
Fœniculi an. ℥ ij.
Sem. rutæ macerati in aceto ʒ ij.
Specier. Diagalangæ.
Diacinamomi an. ʒ ß.
Sacchari rosati tabulati ℥ iiij.
Misce, & capiat cochlear vnum post cibum.

Linimentũ ad renes.

℞. Cerussæ.
Lithargyri an. ℥ j.

Boli armen.
Ochræ an. ʒ ß.
Ol. rosati ℥ iij.
Aceti & ſucci limonum ℥ j.
Camphuræ ℈ ß.

Miſce, fiat linimentum, quo vngantur renes, & maxime quando equitaturus eſt. Singulis mẽſibus capiat ʒ ij. opiatæ laxatiuæ in forma boli, aut iuſculo galli, vel cicerum nigrorum. Quod ſi non moueant ʒ ij. pro ſequenti doſi accipiat ℥ ß. Altero die ſumet de pillulis quatuor, ſuperbibendo parum vini albi, diluti aqua herniariæ aut portulacæ, & continuabit per quatuor dies. Poſtea vtatur ſyrupo ordinato poſt opiatam laxatiuam per quinque dies. Quod ſi ſanguis nõ fluat, vinum miſcebit cum aqua milii ſolis, aut Glycyrrhizæ. Poterit etiam ſi voluerit, vti ſanguine hircino, aut ʒ j. pulueris herniariæ, cum vino albo.

Abſtineat ab omnibus ſalſis, raro equitet, donec venæ ad renes pertingentes corroboratæ fuerint. Sunt enim dilatatæ, ideoq; conſtringere oportet. Fugiat quoq; omnes animi & corporis immodicas motiones.

In renum dolore, calculo, podagra, & ſpaſmo, pro quodam Barone,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CLI.

IN ſanitatis tuitione, quæ huic corpori adhiberi debet, ad duo præcipue reſpiciendum, primum vt cruditates vitentur, deinde vt calor naturalis conſeruetur. Hæc ſi conſequi poterimus, morborum cauſas auertemus, & facilem ad curationem viam reddemus. Cruditatum cauſa vix alia maior eſt, quam errata in victus ratione, non quidem in cibis mali ſucci, vel eorum quantitate nimia, ſed malo aſſumendi ordine. Diutius enim quam par eſt G. D. in menſa moratur, & vno cibo fere concocto alterum primum ingerit: nonnunquam etiam varietate peccat; ſed de victus etiam ratione ſatis multa iam antea à me præſcripta ſunt, ea igitur non repeteram. Cæterum cum calore naturali exiſtente debili, etiam in optima, inculpatiſſimaq; victus ratione non raro, ſi exercitia vſitata omittantur, crudi humores generentur, neceſſe eſt vt vel calor ventriculi medicamentis idoneis adiuuetur, vel tempeſtiue accumulata excrementa euacuentur. Quod ad primum attinet, præſcripſi morſulos matutinis horis aſſumendos, quorum hæc eſt deſcriptio.

Cruditas maxime à malo ciborũ sumptorum ordine.

℞. Specier. Imperial. ℥ ß.
Pineæ. elot. diligenter & ſubtil. inciſ. ʒ ij.

Morſuli calorem roborantes.

Specier. aromatic. roſat. ʒ j. ß.
Sacch. in aq. roſat. diſſol. ℥ vij.
Adde in fine ole. cinam. g̃. iij.
Moſch. g̃. ij.
Miſc. f. conf. in morſulis.

Species Imperiales.

℞. Cinamo.
Zinziber. an. ʒ ij.
Macis.
Galang.
Nucis condit.
Cardam.
Gran. paradyſi.
Piper. longi. an. ℈ j.
Calam. arom. ʒ j.
Cubebar.
Caryophyll. inciſ. an. ʒ ß.

Incid. omnia minutiſſime, & ſeruentur ad vſum. Si forte poſt cibum vapores eſſent moleſtiores, ſumat bos morſulos.

℞. Coriand. præpa. ℥ j.
Cinam. inter. ʒ ij.
Corall. rub. præpa. ʒ j.
Santal. albi.
Maſtich. an. ℈ j.
Sacchar. ℥ x.

Morſuli ad vapores.

Cum aqua roſarum & conſerua roſar. f. confectio in morſulis, ſumat ſtatim à cibo. Vbi vero (ſicut ſuperiori æſtate) etiam graueolens quidam è ſtomacho vapor exhalauerit, orbiculis iſtis vti poterit.

℞. Sacchar. in aq. roſar. diſſol. ℥ iiij.
Ol. caryophyll. g̃. iiij.
Coral. rub. præpa. ℈ j.
Moſchi gr. ij.
F. confect. in orbiculis ſ. a:

Sunt & alia in conſiliis noſtris ad cruditates vitandas, & calorem fouendum præſcripta, quæ hoc loco repetere non eſt neceſſe. In primis autem medicamenta, quibus per interualla humores in corpore collecti poſſint expurgari. Ea igitur non repetã. Quod autem ad renalem dolorem attinet, ſi cruditates vitentur, grauis eſſe non poterit. Vt autem ſubſtantia renum mollior remaneat, & materia ipſa ad tranſitũ præparetur, duobus vnguentis recte vti poterit. Primum eſt album, quod ego plurimi facio.

Dolor renalis.

℞. Vnguenti roſat. Meſ. ℥ j. ß.
Ol. amygd. amar.
Scorpionum an. ʒ vj.
Amygd. amar. contuſ. ℥ ß.
Miſc. f. Vnguentum.

1. Vnguentum

Alterum eſt ſubuiride, quod tamen minus iuuare comperi.

2. Vnguentum ſub viride Cratonis.

℞. Succi maluar. ℥ ij.
Axungiæ cuniculi ℥ iij.

Coquant. ſimul, & add. Emplaſtri Diachyli ʒ v.

Ol. ſcor-

Ol.scorpionum ℥ ß.
Misc.iterum lento igne.

Podagra incipiens. Alia cataplasmata, infessus etiam, sunt à me in superiori consilio descripta. Ad pedum dolorem, & qui nunc emergit podagricum, nihil melius tempestiuo vinaceorum vsu. *Ad spasmum ventosum.* Ad spasmum autem ventosum, nuper præscripsi hoc vnguentum, quod profuit.

Exper. Cratonis.
℞.Axungiæ anseris recent.℥ iiij.
Ol.caryophyll.ʒ ß.
Cinamom.gutt.v.Misc.

Hoc, qua ratione sit vtendum & adhibẽdum, notum est. Vrgentibus vero doloribus nihil aliud, quam catulum adhiberi velim, & cum iam inflammatio desiit, fomẽtationem ex artemisia, origano, chamomilla, & absinthio coctis in aqua & vino. Habet G. D. quæ à me voluit omnia. Remedia autem plura præscribere, quorum intempestiuus vsus plus incommodi, quam commodi adferat, minime rectum videtur.

In dolore renali, pro Generoso quodam Comite,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CLII.

Etsi sunt medicamenta quædam, quæ in morbis suo tempore adhibita, plurimum adiumenti adferunt, & sciam vnguentum, quod à me præscriptum est, plurimum in dolore renali sæpe profuisse, tamen illud sine certa consilii mei expositione Generoso & Illustri Comiti suadere nolui.

Vires vnguenti renalis. Non solum autem hoc intemperiem renum, quæ est causa generationis calculi, si vesperi atq; mane eorum regio illo vngatur, corrigit; verum etiam substantiam emollit, & materiam ipsam extenuat, vt minori eum molestia excernatur. Materiam autem ipsam, quæ præcipua causa est huius affectionis, tollere non potest. Ad hanc vero requiritur in primis rectæ victus ratio, & medicamenta, quæ eam tempestiue subducant: Victus rationem permitto præsenti Medico: Lacticinia, pisces, maxime carpiones, vt fugiat moneo: Turbido potu abstineat, nec diuretica cibo & potui misceat. *Aloe.* Ante cœnam autem interdum ad dimidiam drachmam sumat aloen cum succo rosarũ, & succo veronicæ sexies imbutæ, ac siccatæ rursus, & cum eodem succo, additis pulueribus succini albi, & cinamomi, in catapotia redactæ: Aut vtatur isto bolo:

Bolus.
℞. Terebinthinæ cum aq. scolopendriæ lotæ ʒ ij.
Rhabarb.electissimi ℈ ij.
Succini albi pulueris.℈ ß.
Pulu.cinamomi & glycyrrh.q.s.
Misce.

Reformetur bolus mollis cum saccharo. Vrgentibus autem doloribus bibat hoc decoctum:

Decoctum in magnis doloribus.
℞.Rad.altheæ ʒ ij.
Passular.magnar.ʒ iij.
Herb.Veronicæ.
Hederæ terrestris an.p.j.

Decoquantur in q.s.aquæ puræ, & detur haustus bonus cum saccharo.

Solum etiam decoctum radicum altheæ ad leniẽdas vias bibere cum butyro & melle vtile est. Sed vt aluus ex decocto maluæ atque veronicæ per clysterem cum oleo oliuarum, atque saccharo iniecto leniatur, plane necessarium. Cum clyster iniicitur, malua atque veronica decocta cum oleo, loco cataplasmatis ventri inferiori apponenda. *Vsus aloes.* Vsus autem aloes non solum aluum leniet, & materiam calculi subducet, verum etiam naturam, ad secessum aptiorem reddet.

In dolore & generatione calculi, pro serenissimo quodam Principe,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CLIII.

In præcautione doloris renalis & calculi generatione, ad materiam, & renum intemperiem respiciendum. Materia vix caueri potest in varietate & multitudine ciborum, quam cruditates consequi necesse est. Etsi autem præstaret cruditates, eaque omnia, quæ maxime ad materiã calculi producendam faciunt, recta victus ratione corrigere, atq; hæc, secundum Hippocratis nostri sapientissimam sententiam tutissima esset medendi & præcauendi via: tamen cum Principes, quę volunt interdum faciant, patietiam, quæ nolint, necesse est. *Principum obsequium.* Ad subducendam vero materiam valde probo vsum Terebinthinæ Cypriæ coctæ, sed cum parum vel nihil educat, ad ʒj. scrupulum Rhabarb. optimi, aqua Cinamomi aliquoties affusi, & pauxillum succi glycyrrhizæ admisceri velim. *Terebinthina cum rhabarbaro vsus.* Nam quantum Rhabarbarum renibus, in primis vero hepati ac ventriculo in substantia datum prosit, sciunt omnes periti Medici, nec nos Noctuas Athenas mittere decet. Exhiberem autem id ante cœnam. In prima vero cœna vuas maiores passas, cum acinis coctas & contusas darem: Quantũ enim per se etiam comestæ, & acinis dentibus comminutis, maiores istæ vuæ passæ, quas cibebas voçant, prosint, *Cibebarum vsus.*

multorum exemplo animaduerti. Cæterum quod ad renum intemperiem attinet, dixi Serenissimo Principi, de quodam meo vnguento, quod & caliditatem reprimit & substantiam laxat: Hæc duo cum, Hippocrate teste, in curatione, & præcautione huius mali præcipue requirantur, & suaSerenitas me medicamentũ illud mittere voluerit, ne medicamento magis quam rationi fidere viderer, hæc quasi præfanda duxi.

Medicamentum vero hoc est:

Vnguentum pro renibus.

℞. Vnguenti rosat. Mes. ℥ j. ß.
Ol. amygdal. amar.
scorpionum an. ℥ j.
Amygd. amar. contus. ℥ ß.
Misc. ad modum linimenti.

Inungatur isto vnguento regio renũ, etiam non vrgentibus doloribus. Vrgentibus autem vreteres quoq;. Sed cum incarnosis & corpulentis difficilior sit transitus, sæpius repetere oportet. Vel renibus cataplasma ex Cancris. Vreteribus autem ex parietaria adhibere.

Cataplasma ex cancris. Cataplasma ex cancris, hoc est: Accipiantur cancri nouem, vel plures, & coquantur, ac cocti cum suo iure contũdantur; rursusq; ebulliant, & succus fortiter exprimatur, imbuatur eo panis albus, & addantur vitelli ouorum duo vel tres, olei amygdala. amarar. & scorpionum quantum sufficit.

Cataplasma e parietaria. Cataplasma è parietaria vreteribus & vesicæ apponendum hoc modo facio:

Coquatur parietaria cum radicibus petroselini, abiiciantur radices expressæ, & addantur Cæpæ sub cineribus coctæ, sex vel nouem, pro vt quantitas herbæ requirit, affunditur oleum amygdalarum amararum, & in grauissimis doloribus oleum scorpionum. Hoc mirifice dolores sedari, & calculum elidi, magno (beneficio DEI) successu comperi. Vtile autem est in primis vrgentibus doloribus intestina esse vacua.

Clysteri. Itaq; enemata non prætermittenda. & statim inter initia ex parietaria, malua & oleo amygdalino dulci, atque sacchato, absque purgantibus in non magna quantitate adhibenda, ita vt diu in intestinis morentur. Possem alia medicamenta, quæ ad emendandam renum intemperiem intra corpus tutissime & suauissime sumi possunt, præscribere: sed cum Excellentissimi doctrina & rerũ vsu Medici præsto sint, nequaquam meum iudicium illorum, præsertim cum magna medicamentorum sit sylua, præponere velui. Hæc autem vt prosint, & voluntatem maxima cum subiectione inseruiendi declarent, precor.

In dolore renali, & coxendico, itemq; de doloribus per totum corpus vagantibus,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM CLIIII.

Causa causis. FONS omnium horum malorum consistit in ventriculo. Licet enim calculi illi renales, à renum iecorisq; calore tanquam à causa efficiente, foueri videantur, vtpote qui materias pituitosas exiccando in lapillos conuertat: materialis tamen causa sunt succi pituitosi, qui in ventriculo reperiuntur. Ab his iisdem succis oriuntur illi dolores variarum partium vagantes, qui modo scapulas, modo vertebras, modo regionem pectoris obsident, & eam præcipue partem, quæ ante laborauit pleuritide, ideoq; debilis reddita est. Hi in quam dolores à materia vaporosa & flatulenta oriuntur, eo q. modo hanc, modo illam partem sollicitant. At dolores coxendicis non à flatu, sed ab humore fiunt: *Dolores coxendicis.* materia scilic. pituitosa, & cruda, quæ à ventriculo in illas partes præcipitatur. Hi humores pituitosi & crudi gignuntur in ventriculo, labefactata facultate coctrice, ob ipsius dyscrasiam frigidam & siccam. Frigida patet: sicca arguitur: quia iecur à naturæ primordiis calidum, ob vicinitatem longo tempore potuit humiditates ventriculi absumere: accedit veneris diuturnior vsus: ætas senilis, potus multarum aquarum thermalium, quæ ob fuere, præcipue autem venus robur partium neruosarum & ventriculi euertit. Quæ iam de siccitate diximus, ad partes etiam solidas, & ad humidũ naturale, referenda sunt. Non autem verisimile est, hosce prauos humores in cerebro generari, & ab hoc in prædictas partes decumbere: Nam æger secundum cerebri functiones bene habet.

Indicationes.

Indicationes. Ventriculus calefaciẽdus, & substantificè humectãdus, iecur & renes aliquo modo refrigerenda: humiditates excrementitiæ euacuandæ, & prohibendum, quo minus ad renes, & ad partes infernas perdcantur, flatus, qui vagos dolores excitant, discutiendi. Res autẽ hæc difficilis est, ne dicam impossibilis. Est enim vehementia & essentiæ, quia altas radices affectus egere, & dignitatis, quia ventriculus afficitur, cuius ratione etiã cætera membra languent. Sed spes aliqua est, quia patiens est obsequens, & prudens Medicus adest. Quo ad materias omnes solum autumni tempore administrandæ. Et primum, quo ad chirurgiam, si eo tempore non fruitur beneficio hæmorrhoidũ, fiat aliqua per hirundines euacuatio, fonticulũ, quem

quem habet, augeat. Quo ad pharmaciam, aluus leniatur melle rof. sol & manna. Præparentur humores crudi, non his, quæ habent vim ducendi ad renes, & ad partes inferoas, vt sunt beton. petrosel. sed contenti sumus mell. rof. & syrup. è cichor. simpl. quæ cum brodio exhibeantur. *Diuretica.* Diureticis enim calculus inducitur, & ischias augetur. Ideoque ab his cauendū, ante exactissimam purgationem. Purgetur corpus lenissime, cum agar. polyp. seoa, epithymo & cum portione rhabarb. quæ omnia sint iofusa in brodio. *Euacuatio corporis.* Quod si ipsi magis placeat bolus, post ipsum apozema è brodio dari bolus, poterit. Sic autem purgandum corpus, vt excrementitiæ quædam humiditates exturbentur; nulla tamen è siccitate contingat noxa. *Humorum præparatio.* Si totum corpus leni illa purgatione nō perfecte purgatum videretur, rursus humores erūt præparandi, cum syr. de cich. simpl. cum borrag. melisl. menth. & bugloss. in brodio decoctis: postea erunt purgandi supra dictis medicamentis. Quibus peractis, deueniendum erit ad generosum aliquod præsidium, ratione, cuius ventriculus calefiat, substantifice humectetur, & ipsius excrementitiæ humiditates absumantur. *Aquæ thermales.* Non ergo probamus aquas thermales: Nam si sint frigidæ, calorē quidem iecoris renumq; remittunt, ventriculo tamen officiunt; si autem sint calidæ, siccæq;, plus siccitate obsunt, quam caliditate prosint, ventriculo. Conueniet autem ius columbi, vel ius galli, qui sit vnius anni, in quo ebullierint herbæ, quæ vim habent calefaciendi, & modice exiccaodi, ac etiam humectaodi, vt mentha, cich. borrag. rad. filicis. alth. bugloss. maluæ. *China.* China etiam prodest, si impooatur iuri, quia calefacit moderate, & excrementitias humiditates exsiccat, suaq; oleositate & pinguedine humectat. *Cichor. borrag.* Cichor. & borrag. respiciunt iecur & renes, ne scilicet reliquorū calore offendantur. Hoc medicamento vtetur per multos dies. Si enim in lue gallica ligni decocto per 40. dies vtimur: quanto, magis in hoc affectu contumacissimo remediis insistendum est. Vtetur etiam patiens conseruis è florib. rorism. borrag. maluarum & melissæ. *Theriaca in hyeme.* Hyeme si flatibus infestabitur, theriaca admodū conueniet: quæ, ne ventriculo siccam inducat qualitatem, permiscenda erit conserua è malua aut buglossa: *Terebinthina Cypria.* Terebinthina Cypria, & alia, tum temporis solū probantur, quando in renibus materiæ infarctæ reperiuntur: Reliquo vero tempore ab his summopere cauendum, ne affectus, contra quos pugnamus, præter opinionem inducamus. *Stillicidium artificiale.* Quoad exteroa, probo, vt vētriculus stillicidio subiiciatur, quod sit confectum ex ol. mastichino, amygd. dulcium cum aromatibus, qualia sunt, Cinamomum, item mastix, quæ omnia in vino albo dulcissimo incoquantur, & ventriculo instilleotur. Vel, vt melius qualitas ioprimatur, *Ceratum.* fiat ceratum è mastiche, cera & pulu. cinamom. ac caryophyll. idq; ratione iecoris potius versus sinistram, quam dextram regionem imponatur. Nec inutile erit souere iecur cum succis cichor. endiuiæ, quibus modicum aceti pro penetratione misceatur. Renes inungantur vnguento ros. Mes. eo tempore, quo calculo non infestabitur. *Victus ratio.* Diæta à Medico præscribatur. Id saltem moneo, vt tempore autumni paretur vinum medicatum mediocris facultatis ex vuis nigris, in quo bulliant rosmar. saluia & china etiam, si in copia reperiretur, aliàs contenti erimus ligno guaiaco, cui tamen cichor, & borrag. addenda. In hoc vino bulliaot etiam, quæ vim habēt humectandi, vt malua, althea, buglossa. Venus & animi accidentia vitentur.

In affectione renum, & vesicæ excoriatione, pro Magnifico quodam viro,

D. PETRI SIBYLENI

CONSILIVM CLV.

CVM perspecta sint M. T. officia mea & amicitia, ex superiorum annorum medicatione comparata, me in præseoti etiam corporis affectione pro meæ artis tenuitate, & experientiæ exilitate sibi non defuturum esse, certo persuadeat. In fronte autem huius consilii, vt moris est, prius de crasi corporis, siue de partium constitutione, propter accuratiorem oatiuam de præseotibus symptomatibus sententiam, & exactius iudicium aliquid dicendum erat, sed quia ea ad sanguiois naturam potius, quam ad alium prædominantem humorem vergere videtur, quod cum mihi & aliis doctoribus, pro artis cognitione, & signorum demonstratione notissimum sit, superuacaneum duximus, id longa aliqua artis explicatione tradere, aut demonstrare. Nisi quod videmus, eam corporis complexionem, immodica, & intempestiua victus ratione, præsertim ipsa ciborum varietate atque diuersitate, & tandem intempestiuis studiis, & Melancholia, siue anxiis curis, aliqua ex parte mutatam esse, maxime vero in membris vrinalibus, puta renibus & vesica, quæ magnam in suo temperamento discrepantiam præ se ferunt. Renes namque præcalidi; Vesica verò humida & frigida, quæ diuersam materiam in sequestratione vrinæ, ratione suæ debilitatis,

in renibus generant & coaceruant, vt in vrinarum M. T. contentis perspicue videre est. Renes enim propter caloris vim superfluitates, quæ ab imperfecta concoctione variorũ ciborũ in hac senili ætate resultant, & ad renes ipsos propter caliditatem trahũtur, torrent, assant, & in calculos conuertunt, quorum magna copia, vt audio, hoc anno expulsa fuit, & quotidie adhuc arenularũ euacuatio conspicitur. Vesica vero & musculi eius propter immodicam suam frigiditatẽ & humiditatem ægre vrinam retinet, vnde debilis illa iudicatur, & maximam copiam mucoris (cum frigidi sit condensare) ex illis superfluitatibus ad eam demissis gignit, hinc propter musculorum vesicæ debilitatem, & corporis vesicæ frigiditatem, atq; oppilationẽ ipsius virgæ, à materia pituitosa, crassa & lenta, stranguria excitat, & dolor inde ortus, & in ipsa vesica, & virga propter horum angustorum meatuum constructionem, à mucilaginoso phlegmate, qui tamẽ modo copiosiore defluẽte vrina, & quotidiana istius mucoris euacuatione fit remissior. Euacuantur autem cum vrina squamæ nonnunquam, quæ resolutiones seu abrasiones vesicæ putantur, & ardorem quoq; vrinæ efficiunt, eæ tamen perfectam exulcerationem eius minime probant, eum teste Hipp. lib. 4. Aphor. 81. grauis vrinæ odor non accedat, neq; perfecta sanies conspiciatur, sed tamen initium exulcerationis adesse squamæ mõstrant, atq; ipsa cõtenta vrinæ mucillaginosa. Hanc autem corrigere & emendare tum ipsa victus rationis diligens obseruatio, tum medicamentorum quorundam & thermarum præcipue vsus poterunt. Licet autem victus ratio M. T. longo vsu, & ex Medicorum doctrina, quorum opera vsa est, sit notissima, eam tamen paucis & breuibus attingemus, & ad siccum & mediocriter calidũ tendere debere statuimus. Affectus enim corporis in humiditate & frigiditate consistit, diuersam igitur diætam requirit. Hinc aer sit siccus & temperate calidus. Præcalidus enim externus calor, sicut & immoderatus corporis motus calorem tenũ augent, eorumq; pinguedinem resoluunt, calculorum & arenularum generationem promouent, atq; veram vrinę sequestrationem turbant, & consolidationem impediunt. Propter eandem causam balneum etiam sudorificum, cum sit violentum, in hoc casu, ne fiat maior excoriatio vesicæ, Medici damnant, ex sententia Galeni in libello de Marasmo & sua Methodo. Balnea vero dulcia in lauacro instituta, cum quibusdam herbis appropriatis, quæ vim leniendi dolorem continent, & vlteriorem exulcerationem prohibent, ac vesicam & renes corroborant, Medici nonnunquam concedunt, & approbant, vt sunt. Rosæ, Malua, Melilotus Violæ, Blitum, Mercurialis, Origanum, & similes plantæ. Quies quoq; propter meliorem Medicinæ operationem & excoriationem partium vesicæ & virgæ consolidationem potior censetur, quam ipsa corporis motio, quæ poros seu meatus vrinales dilatat, inflammat, & à consolidatione auocat. Motus autem leuis propter benigniorẽ concoctionem ante cibũ haud immerito etiam in hac præsenti affectione commendatur. Temperantia alimentorum & potuũ in hoc symptomate, cum desiccationi incumbendum sit, & superfluitates in vesica & renibus à ciborum copia seu crapula proficiscantur, saluberrima censetur, ideoque frugalis nõnunquam cœna, præsertim cum corporis quiete, nõ improbatur. Cibi sint boni succi facilis concoctionis, & qui benignũ sanguinem efficiunt, vt sunt optima iuscula conrusa, carnes laudabiles. In iusculis carniũ radices petroselini haud incommode coqui, & elixari possunt, propter renũ & vesicæ insequestrando imbecillitatem. Sicut & lactucę quãdoq; esus citra acetum à Galeno in hoc accidente præcipitur. His caro perdicum gallinę syluestris, & omnium auicularum, in nemoribus degentium, recte annumeratur, sicut & leporis siccitatis gratia. Ferina caro, vt est aprina, ceruina, & propter crassitiem & nimiam humiditatem, quã in se habent, reiiciuntur: sicut & suilla domestica caro, & omnes eius partes. Itidem anseres, anates, pisces ferme omnis generis, exceptis paucis, minime sumi debent. Similiter cauenda sunt omnia cibaria & obsonia, quæ salsedinem, acredinẽ, siue acetositatem præ se ferunt, vt sunt cæpæ, alliũ, nasturtium, eruca, & aromata ipsa, quæ vlcus vesicæ exasperare consueuerunt. Cinamomo in cibis interdum vti, cum ἐνέργειαν quandã in se aperiendi & corroborandi meatus vrinales contineat, iure Medici concedunt. Sicut pro corroboratione cordis, erocũ, & macis aliquid alimentis & iusculis recte miscemus. Potus qui in hoc affectu vesicæ & renum conueniens & salubris putatur, est inter vini genera vinum Neccarinum commodissimum, & post hoc vinum Rhenanum medii generis. Omnia enim fortia vina, calori naturali minime respondentia, sua vi, calore & robore, vt sunt Austriaca, Morauica, Vngarica Ketschbergiana oppilationem in viis vrinæ gignunt, & vlcerationem promouent: sunt quoque cibi & pisces suffumigati, ratione acredinis, quam a fumo acceperunt, insalubres omnes. Alimenta omnia ex piscibus saxo-

Stranguria. *Aer.* *Laconicum in excoriatione noxiũ.* *Temperantia.* *Cibi.* *Lactuca.* *Cinamomi diureticum.*

saxonicis torrefactis, quorum tempore Quadragesimæ maximus vsus esse solet, itidem caput vituli, intestina bubula, Vngues bubulæ, legumina, pisorum, milii, rizi, & similia, quæ & difficulter coquuntur, & obstructiones gignunt, omnia hæc mala; quemadmodum omnia frixa, & omnia placētarum genera & crudi fructus: Grana hordei in bubulæ carnis brodio cocta vtilia sunt. Sicut & panicum, auena & pruna ipsa Vngarica dulcia sæpius in cibis vsurpata commendantur. Cereuisia medii generis, quæ nec nimium lupuli, neq; nimium hordei torrefacti continet, ea est omnium conuenientissima, vt est Friburgensis & Sclackafurtensis alba cereuisia. Reliqui cereuisiarum potus, vt Bohemicæ, Torgensis, Reznicensis & similes omnes, vitio vesicæ incommodant. Et quo tota victus ratio magis temperata, eo facilius hoc malum corporis & lenitur & commodissime propulsatur. Aquam mellis bibere ad abstersionem, & mūdificationem in hoc symptomate omnes vno ore Medici præcipiunt, huc accedit iusta prandii & cœnæ hora, quies à cibo, iustumque somni, tribus à cibo horis tempus. Peracto prandio & cœna à cibo & potu abstinendum, ne renes & Vesica multa humiditate, quam digerere, & sequestrare haud possunt, grauentur & obruantur. Danda quoque erit opera ne decubitus corporis in lecto sit resupinus, sed potius in lateribus: neq; in lectis plumosis, præsertim in æstate vbi præter naturam calefiunt renes, verū in lectis coriaceis Prutenicis, à quibus calor ad renes minime penetrat. Vesica vero à frigore defendatur, & pellibus vulpinis, aut leporinis tegatur. Ad hanc tuendam valetudinem, & Vesicæ ab vlceratione prohibitionē pertinet, ipsa bonorum affectuum institutio, tranquillitate & moderatione animi asseruata; commoda est lætitia, citra multum tamē cachinnū, qui poros dilatat: citra etiam iram, mœrorem, odium, & terrorem, (qui celeres & ardentes affectus, propter repentinam ad locum affectum, qui per se debilis est, humorum atractionem, vesicæ & renum malum augent) viuendum. Castitas in hoc symptomatis genere præstantissimum iudicatur remedium, sicut & gaudium temperatum: Et istę sunt regulæ & pręceptiones breuissimę, quæ ad tuendam vesicam ab exulceratione spectare videntur. Alterum instrumentum seu organum quod DEVS OPT. MAX. in hac vesicæ affectione nobis tradidit, est ipsa pharmacia, quę in præsenti diminuta vesicę actione, & in oppilatione Chronica requirit veram methodum in abstergendo, mundificando & desiccādo. Vesicam ipsam, à mucilaginoso phlegmate, & tandem corroborādo partes Vrinales, additis quibusdā paucis medicamentis, quæ vim simul vniendi seu consolidandi in se habent, vt ex receptis à nobis institutis videre est. Cū autē Thermarum internus vsus ratione suæ mineræ, nonnihil vtilitatis in cōstitutione frigida & humida Vesicæ, ab humorib. pituitosis causata, & propter mundificationem & desiccationem adferat, sequestrationē etiam Vrinæ, propter ipsarum calorem, promoueant, haud superuacaneū erit post exhibitionem medicinarum abstersiuarum, mundificantium & desiccātium, in corroboratione Vesicæ, aquam harū Thermarum, saltem in mediocri quantitate, cum virium tolerantia, & à leuiori haustu auspicando pro communi consuetudine, & ordine, mane 4. horis ante cibum bibere. Alternis quoque pro maiore vesicæ corroboratione, & Virgæ hactenus obstructæ apertione, lauare nonnunquam per mediam horam etiam his canicularibus præsertim quatuor horis à prādio, haud abs re erit. Immodica enim lotio corporis vires resoluit & deiicit, nimia aquæ bibitio relaxat membra Vrinalia, & mollitē vesicam reddit. Idcirco & Balnei & bibitionis iuxta Hippocr. in Epidemiis, πάντα μέτρια, iustus & mediocris existat vsus, quo diligenter per totam victus rationē obseruato, DEVS creator noster qui artem per patres nobis tradidit, & mōstrauit, præsentē hanc curā sedulo iuuabit. Interim T.M. feliciter valeat. Datæ in Thermis Carolinis, 30. Iulij 1562.

Aqua mellis. *Affectus.* *Indicationes.* *Therma.*

Sequuntur formulæ medicamentorum.

I. ℞. Ol. violar.
Amygdal. dulc. recenter confecti.
Maluæ.
Anethi.
Rosar.
Lilior. an. ℥ ij.
Ceræ q. s. fiat vnguentum. *Vnguentum*

II. ℞. Syrup. de v. Rad.
De duabus rad. an. ℥ j ß. *Syrupus.*
Mellis rosati ℥ vi.
Aquar. Petroselini.
Fœniculi.
Endiuiæ.
Borrag. an. ℥ ij. ß. Misce.

III. ℞. Flor. cassiæ nouiter extr. ℥ j. *Bolus.*
Bened. laxat. ℥ ß.
Misce cum saccharo ac cinnamomo, & fiat Bolus.

IV. ℞. Aq. hordei ℥ viij.
Mellis rosati ℥ ij. Misce.

V. ℞. Conseruæ violar.
Rosar. veter. an. ℥ ij. *Electuarii.*
Pulu. sem. Ammeos.

Anisi.
fœnic.an.ʒß.
Sem.frig.maior.℈iiij.
Myrrhæ troglodytic.
Tragacanth.
Amyli.
Gummi arabici an.℈ij.
Succi liquiritiæ subflaui.ʒj.Misce.
cum Syrup. Iuiub.& mitua Cydon.
simpl.q.s.fiat electuarium.

VI. ℞.Specier.diatrag.frig.ʒj. *Puluis diureticus.*
Pulu.Sem.Ammeos.
Anisi.
Rosar.
Lactucæ.
Portul.an.ʒß.
Radic.liquiritiæ rasæ & incis.ʒjß.
Masticis.
Thuris mascul.
Carabe an.ʒj.
Saccheri ad pondus omnium.
Misce & fiat puluis, signetur puluis diureticus corroborans.

Sequitur vsus medicamentorum & Thermarum. Vnguentū M.T. quotidie ter in die vsurpabit mane duabus horis ante prandiū regionem Vesicæ eo calido inungendo. Secundo, circa vespertinas preces, & tertio ante decubitum, semper ab inunctione tela linea rara, & calefacta applicetur. De potione digestiua, in tres partes æquales diuisa M.T. cras vesperi quatuor horis à cœna, tertiam partem calefactam ante decubitum sumat, sequenti die mane horis 4. ante prandiū secūda pars bibatur; Vesperi ante decubitum, horis itidem quatuor post cœnam, tertius haustus. Die Dominico qui est secūdus Augusti, sumatur bolus & integre comedatur, 6. horas desuper ieiunando, hora vna ante prandium bibat haustum largum ex simplici, neq; sale neq; butyro addito, pisorū brodio, dissoluto in eo saccharo rubeo. Electuarium vsurpetur die sequenti 3. Augusti, & sumatur mane horis quatuor ante prandium, auspicando à sextario vno, quem Seydel vocant, horas quatuor desuper ieiunando. Hac ratione alternis diebus vtatur Electuario, altero die bibat aquam, semper in duplo, & perueniēdo ad cātharos duos, quos si natura cum facilitate virium tolerare potest, & accidentia remissiora conspiciantur, largiore aqua vtendum censemus, ea tamen conditione, vt post hos sumptos canthαros bibitio paulatim pro communi consuetudine diminuatur, deueniendo ad sextarium. Post vsum Electuarii, siquidem longius in Thermis perseuerare decreuit, incipiat vti puluere à nobis ordinato, eadem ratione, tempore & ordine alternatim scilicet, sicut de Electuario monuimus. Sumitur autem pro vna dosi, mane horis quatuor de hoc puluere ʒj. vel quantum tres digiti capere queunt. Sequenti die repetatur aquæ bibitio, si necessitas postulauerit. Hæc omnia, si quid inciderit, aut mutari aut emendari nostra præsentia commode possum.

II. Pars Consilij.

SP. supra dictum est Methodum præsentis exulcerationis vesicæ, quæ ab oppilatione & longa retentione mucillaginosi phlegmatis, & salsis causata fuit, circa abstersionem, mundificationem & desiccationem, & postremo circa partium vesicæ vnionem siue conglutinationem, quæ inde exasperatæ fuerint, consistere. Abstersimus autem & mundificauimus vesicam ipsam, Virgam, & renes quoque ab humoribus lentis salsis & putridis, ad aliquot dies cum medicamentis vsitatissimis, & huic malo deseruientibus, quibus ingens peccātium succorum copia, atque inexpectata materia crassa corrupta, puriq; similis, cum vrina expulsa fuit, quam expulsionem tanquam criticam de die in diem, pro robore & benigna totius corporis virtute, non solum facilitas tolerantiæ, verum etiam circa Virgam omnium accidentium remissio, cū dolotis quoque mitigatione comitabatur. Atque pro maiore desiccatione & commodiore eorum humorum euacuatione, thermarum potionē in certa & moderata quantitate, quam Ventriculus & reliqua membra tolerare possent, saltem ad 10. dies, ad statum bibitionis perueniendo, studiose concessimus, & intelligi banc suo calore & siccitate reliquias humorum à renibus, Vesica & virga ipsa per vrinam & secessum eduxisse eo modo vt non solum accidentia huius mali, puta; ardor Vrinæ, dysuria, dolor virgæ, & circa collum Vesicæ, tranquilliora, aut mitiora ad sensum conspicerentur verum etiam duce constante, M. V. natura & ætate, propemodum sublata videantur. Aquā igitur in minore quantitate pro communi consuetudine posthac bibendam propter vberiorem humiditatis Vesicæ desiccationem, iure arbitramur, cui lotionem ad iustum, idque breue tempus pro fouendo corpore Vesicæ in suo calore, eiusque corroboratione, adiunctam cupimus. Quibus diligenter obseruatis, postremam indicationem huius methodi proponendam recte censemus, qua Vesicam, renes, & omnes eorum membrorum partes sustentamus & corroboramus, insertis quibusdam paucis medicinis, quæ illam vesicæ exacerbatio-

nationem conglutinant. Horum remediorum duo à nobis superioribus septimanis, summo cum studio tum in pulueris tum etiam in Electuarii genere, seu forma instituta fuerunt, vsusque eorum in morbi declinatione à nobis monstrabitur. Multa namque & pura consolidantia in hoc casu, & hac senili ætate, nec foris nec intus exhiberi debent cum vias Vrinæ intercludant, oppilationes in ipsis gignant, ardorem, dysoriam, reliquaque Vrinæ incommoda pariant, postremo calorem vesicæ, qui in præsentiarum debilis est, ab ipsa huiusmodi medicamentorum virtute adstrictoria obtundant, & languidiorem reddant, quod ego sæpissime ab imperitis Medicis accidisse comperi, & hac ratione homines ad hydropisin, materia ad hepar regurgitata traductos comperi, neque quisquam sibi, vbi perfecta videtur exulceratio, in affecto loco integram & solidam vnionem polliceatur, cum vrina, quæ est salsa, semper & continue per hęc loca coletur & fluat, atque consolidationem impediat, posthabitis aliis argumentis, vtpote Vesicæ præternaturali humiditate, & frigiditate quæ longissime à centro caloris distat, & concoctionē, præsertim in senibus, non permittat, quod Hipp. voluit, cum inquit: Renum & vesicæ vitia in valde senibus curationem non admittunt. Hanc autem affectionem, si noua est ipsa vlceratio, constante robore seu natura, & circa collum Vesicæ consistat, sanari posse, præsertim vbi diligens diætæ obseruatio accesserit, optime speramus. Admiscentur autem plerunque vnientibus remediis diuretica quædam, quæ renos & vesicam in suo munere, puto in sequestrando & expellendo aquositatem ipsam, retinent, atque corpus à grauissimis ægritudinibus tuentur, vt sunt; Cachexia, omnis Hydropis species, febris quartana, Marasmus, & similes morbi. Huiusmodi sunt multa ab eruditissimis & vetustissimis Doctoribus inuenta & comprobata inter quos Trochisci Alkekengi præstantissimi in hoc casu putantur, & in declinatione huius effectionis haud incommodè vsurpātur. Vniunt enim partes vesicæ, & Virgæ læsas seu exasperatas, & vias vrinæ minimè intercludunt, atque dolorem leniunt. Eorum varius apud Medicos existit vsus, tum foris, tum ab extra. Iniiciuntur enim per syringam vbi in exterioribus partibus vesicę affectio constiterit, cum aqua Petroselini, Apij, Maluę, fœniculi, vel Plantaginis in Virgam ad multos dies, ar in die semel manè ieiuno stomacho post subductionem alui & vesicæ, & supprimitur vrina, pro ægri

Perfecta Vesica vlceratio difficulter sanatur.

Renum potest sedit.

Trochisci Alkekengi & vsus eorum.

Syringatio.

virtute, ad horas tres, quo consolidatio fœlicior esse possit. Cæterum tertio quoquo die, ne ventriculus in sua concoctione turbetur ʒj. horum Trochiscorum, quæ superiorum aquarum ℥ iiij. dissoluta sit, manè horis quinque ante prandium calidè sumatur, per superiora, & hoc potest quater, aut quinquies fieri, quo etiam internæ partes læsæ corroborentur, & coalescant. Hæc vt reliqua, quæ sequuntur, vsitata & necessaria medicamenta topica sunt, quæ Vesicæ partes, quæ acribus & salsis humoribus propter chronicam obstructionem exacerbatæ fuerunt, vnire consueuerunt, atque Vesicam in suo officio retinent; Et quia, vt Ouidius canit: Non minor est virtus quàm quærere parta tueri. Operæ precium erit post hac commodam & exquisitam victus rationem sedulo obseruari, sine qua neque calculus prohibebitur, neq; Vesicæ vrinam commodè retinere, aut sequestrare vnquam poterit. In primis vero hæc membra à multitudine & varietate instrumentorum, quæ concoctionem corrumpit, afficiuntur & læduntur, quemadmodum ab immodico potu, à quo Vesica ita obruitur, vt neque colaturam suam, neque sequestrationem integre præstare aut abundare possit. Vnde istæ crudæ & incoctæ superfluitates, in corpore Vesicæ & in virga coaceruantur & condensantur, à quibus obstructiones proficiscūtur & sequuntur symptomata, puta, ardor vrinæ, dysuria, circa collum vesicæ, & in Virga tandem vlceratio, ob quam chronicæ ægritudines, quas supra enumerauimus certo expectandæ erunt. Quare M. T. priuatam & frugalem diætam accurate sequatur. Neque enim dubito, vbi hæc victus ratio à me instituta, post absolutam præsentis mali curam, obseruata fuerit, & pro corroboratione tum Epatis & ventriculi, tum etiam Renum & maxime ipsius Vesicæ præstantibus quibusdam Morsellis nonnūquam vtetur, pristinæ sanitati M. T. restitui posse, quæ vt cedat in gloriam Christi, in propagationem veræ suæ Ecclesiæ, & in auditorum Salutem, etiam atque etiam precor. Sequuntur Remedia huius affectionis declinationi quod ad vnionem attinet, deseruientia, & primo est ipsum vnguentum cum quo regio Vesicæ bis in die liniri calidè potest, manè & vesperi:

Præseruatio.

Vnguentum pro Vesica.

℞. Vnguent. Marciat. mag.
Arragonis.
Ol. masticis.
Cidonior.
Amygdalar. amarar.

Vnguentum

T 2

Myrtillor.ana ʒß.
Pulu.Sem.Cirrulli Apij.
Boli Armeni.
Gummi Arabici.
Thuris.
Mastycis.
Succi liquiritiæ.
Granor. Alkekengi.
Amygdal. amarar. ʒj. Misce & cum cera q. s. fiat iuxta artem vnguentum.

Cerotum.

Cerotum ad idem.
℞.Masticis.
Thuris mascul.an.ʒß.
Sem.Citrulli.
Apij.
Rad.Liquiritiæ rasæ recentis ʒ ii.
Gummi Arabic.
Boli Armen.
Mumiæ.
Sanguin.Draconis.
Amygdal.amarar.
Granorum Alkekengi an.ʒjß.
Cheirin.&
Ceræ an.q.s.

Mastix & Thus in vino per horas XXIIII. macerentur, oleum & cera liquentur igne, reliqua trita inspergantur, & fiat ex arte Cerotum.

Morsuli.

Morsuli, quorum vsus, absolutis reliquis medicamentis, præcipitur;
℞.Specier.Diacinnamomi ℈iiij.
Aromat.Rosati Gabriel.ʒj.
Diagalangæ.℈ij.
Diatrag.frig.ʒß.
Manus Christi perl. cum aq. cinnamomi & auro conf.ʒj.
Cinnamomi acris inter.ʒj.
Cardamom.maior.
Ligni aloes.
Nucis Moschat.
Santal.citrinor.
Galang.opt.an.℈j.
Quatuor sem.frig.maior.ʒj.
Sem.Anisi.
fœniculi.
coriandri præparati.an.ʒß.
Sacch. albiss. in Aq. fœnic. & Endiu. an.q.s.dissoluti.ʒvj.

Fiat ex præstantibus his ingredientibus & recentibus speciebus secundum artem confectio in Morsulis, quorum vnus contineat ℥ij.dentur in scatula.

III. PARS CONSILII.

BREVISSIMA METHOdus curatiua & præseruatiua.

POST exhibitionem medicinarum abstersiuarum, mundificatiuarum, & extergentium, siue desiccantium, perfecta cura cōsistit in maiore corroboratione membrorum affectorum, atque in ipsa consolidatione, cum iis medicamentis quæ hisce diebus proposita fuerunt, pura, ex Trochiscis Alkekengi, siue trioscyamo & opio, per syringam ter in die, tertia vel quarta quaqua hora in Virgam iniiciendis, vel cum lacte caprino vel cum aqua Plantaginis. Hanc iniectionem sequatur semper circa regionem Vesicæ calida Vnguenti corroborantis linitio & frictio. Mane singulis diebus horis quatuor aut quinque ante prandium post alui, & vesicæ subductionem, de puluere corroborante tantum sumatur, quantum tres digiti capere consueuerunt, vel ea quantitas infusa in aquæ Plantaginis ℥iiij. calide bibatur: Et quia tarda esse solet consolidatio & corroboratio huius membri affecti non solum propter diuturnitatem, & arrosionem quam ab vrinæ acrimonia seu salsedine sibi comparat; Verum & propter perennem destillationem, & affluxum aquositatis Vrinalis ad locum læsum, quibus exasperatarum partium Vesicæ & virgæ conglutinatio prorogatur, tum etiam propter distantiam caloris natiui à centro cordis. Necessarium igitur & perutile fuerit, vt M. T. porro insistat consolidationi cum medicamentis supra expositis. Post vsum vero vnguenti corroborantis cerotum à me cōscriptum bis in die singulis sex horis in tela molli linea (Germanice Parchen) quæ vim fouendi vesicam obtinet, calide applicandum erit, & propter maiorem vesicæ in suo calore fomentationem quæ & membro affecto, & toti corpori grata est, M. T. bis in die lotioni Thermarum incumbet, mane horis tribus à Clystere vesicæ iniecto, vesperi vero ante cœnam per mediam horam: Ad hanc solidam exasperatarum partium constrictionem, conglutinationem, atque corroborationem eruditi Medici, reliquas accuratæ diætæ partes attexunt, nempe; quietem corporis, sine qua nullum vlcus, nulla membri affecti excoriatio vniri potest. Propterea frequentem, & tranquillum resupinum decubitum, quem ego in hoc genere consolidationis multum profuisse comperi, merito commendant. Huc facit vesicæ & virgæ cum pellibus vulpinis, vel leporinis contra frigus tutela & munitio. Aer in quo versatur M. T. sit temperate calidus & siccus: Exercitium corporis post absolutam conglutinatio-

Vlceris consolidatio quietem desiderat.

Motus quis conueniens.

tinationem, cottofarum partium moderatum, & post alui & Vesicæ subductionem. institutum in gradario equo, vel poti⁹ in eo qui lento gradu incedit, einen guten Paß gehet/& post benignam concoctionem & superfluitatum euacuationem, commodissimum M. T. iudicatur. Motus autem, qui curru vel vehiculo fit, insalubris & perniciosus membris Vesicæ & renum existit. Et quod in huc morbi genere potissimum & præsentissimum auxilium iudico, est ipsa ciborum & potuum, propter frequens corporis otium & senectutem temperantia (vt supra in prima parte consilii monui) quæ consistit in paulatina de die in diem alimentorum subtractione & diminutione. Cibi sint simplices eiusdem temperamenti, & non diuersi, vt sunt pisces & carnes. Citra hanc enim vnicam obseruationem nulla, neque integra neque firma sanitas corporis expectanda est, sed corpus & calculo renum & vesicæ dolore conflictabitur. Castitas à Deo petatur, & ieiunio & sobrietate acquiratur. Reliquas præceptiones quæ ad tuendā corporis valetudinem pertinent, & calculum propulsant, eiusq; generationem prohibent, & vesicam in suo officiu retinent, ex priore consilio à me conscripto M. T. abunde cognoscet. Saltem hoc monere in calce huius breuissimæ Methodi maximopere necessarium esse duxi, vt cum per accidens, oblata quandoque commessationum occasione, in hac accurata victus ratione M. T. peccauerit, eiusque fines transgressa fuerit, atque nimio & immodico cibo & potu se onerauerit, mane horis 5. ante prandium hūc excessum, & intemperātiam lenitiuo quodam medicamento, quod & cruditates consumit & euacuat, ne ad Vesicam & renes rapiantur, corrigat & emendet. Huiusmodi autem esse potest ex floribus Cassiæ nouiter extractæ, & benedicta laxatiua, eaque pauca, vel similia leuia pharmaca, quæ corpus à nociuis superfluitatibus, à crapula collectis exonerant, quæ res præsenti Medico cōmittenda est. Ne vero quicquam in hac parte præseruatiua à me neglectum videatur, cum ægri in ratione victus maxime pro naturę nostræ corruptione, & concupiscentia multoties delinquant, & præsentia vitia propterea sæpe recurrant, operæ precium Medici duxerunt, vt corpora quæ variis & diuersis ægritudinibus obnoxia & idonea putantur, singulis annis bis, & in autumno, & in vere præseruentur, & à futuris symptomatibus liberentur. Idcirco M. T. saluberrimum erit, vt circa hæc tempora autumni & veris corpus suum ad 12. dies medicinis lenientibus, digerentibus, & mediocribus pharmacis, quæ superfluitates ex renibus & vesica educant, muniat, & tandem corroborantibus medicinis à morbis grauissimis, calculo nimirum, & vesicę doloribus liberet. Quod vt fiat DEVM OPT. MAX. etiam atque etiam precor. Post vsum pulueris corroborantis, licebit ad octiduum horis 5. ante prandium sumere ʒj. Trochiscor. Alkekengi in aquæ Plantaginis ℥iiij. quo consolidatio firmior reddatur.

Excessus vini post crapulam.

Purgationes annuæ.

Nota ad primam partem consilii.

Magnificentia tua propter maiorem & perfectiorem mundificationem, & desiccationem materiæ, insistat his diebus primo potioni, deinde lotioni, quibus Vesicam & renes expurgati perfecte opinamur. Interim tamen aquam mellis, propter feliciorem abstersionem, & mundificationem intra Virgam iniiciendam, pro loci affecti dolore mitigando, recte censemus. Hac mundificatione perfecte obseruata, postea ea remedia, de quibus accurate contulimus, quæ & corroborandi membra affecta, puta, renes & Vesicam, eaque consolidandi vim habitura sunt, adhibeantur.

Nota secundo:

Trochisci Alkekengi per syringā in principio cum lacte caprino iniecti fuerunt. In statu vero, vel potius in medio, cum medietate aquæ Plantaginis & lactis: Postremo cum succo Plantaginis mixti fuerunt.

In pulsus frequentia, vrinæ ardore, cum sabulositate etiam, tumore Lienis, iecoris obstructione, & icteritia nigra,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM CLVI.

MVlti sunt affectus, de quibus Nobilissi. patiens querelas habet, inter quos recensetur pulsus cum immoderata frequentia, vrinæ ardor cum sabulositate. Lienis tumor, virium debilitas, & color niger secundum totum. Pulsus frequentia immoderata clare tactu persentitur, quæ à cibo ita augeri solet, vt euidentissima sit. Inter mingendum etiam & in vesicæ collo, & in fine glandis ardorem non mediocrem percipit. In fundo quin etiam matulæ oculis sabulositas percipitur, quin etiam color nigricans per vniuersum corpus apparet. Tumor vero Lienis, tangentibus & prementibus non difficulter manifestatur. Quorum omnium malorum causæ sunt indagandæ, vt si fieri possit, remoueantur mala & malorum causæ & symptomata omnia:

Causa. Dubium non est, hæc omnia fieri à iecore & liene. A iecore quidem, labefacta facultate eius alteratrice, partim ob intemperiem calidam, partim ob errorem externum, qui nihil aliud est, quam tumor durus, & scirrhosus lienis, cuius ratione fit, vt Lien non possit suscipere excrementum melancholicum, quemadmodum opus esset. Redditum autem Iecur est calidius, cum sit etiam sua natura calidum, quia cum gignat ob caliditatem, copiosum sanguinem, & in hoc fit excrementum copiosum melancholicum, & ideo sanguis fit crassus, quod excrementum melancholicum transmissum secundum naturæ leges ad Lienem, cum ab eo regi non possit, factum est, vt lien sit obstructus, & tumor genitus. Lien autem non regit hoc excrementum melancholicum, *Causa scirrhi Lienis.* quia est affectus intemperie frigida. Facto ergo hoc tumore veluti scirrhoso in liene, prohibetur hac de causa susceptio excrementi melancholici, hoc in Iecore detento partim fuit in causa obstructionum; vnde *Causa ardoris vrinæ.* iecur obstructum magis incaluit, vnde ardor vrinæ & sabulositas illa gignitur, nec non pulsus frequentia: Partim vero cum sanguine mixto ad vniuersum corpus trans-*Causa Ictericia nigra.*mittitur, vnde Ictericia nigra, siue color niger. Et cum hoc prauo succo corpus alatur, virium debilitas inde proficiscitur. Quæ o-*Indicationes* mnia vt auferantur, necessarium est Iecur refrigerare, materiam, obstructionis causam, attenuare, incidere, calefacere, emollire & euacuare, Lienem calefacere, materiam tumoris duram emollire, crassam attenuare, frigidam calefacere, & copiosam euacuare, virtutem & tonum harum partium *Prognosticon* vna cum virtute totius conseruare; de toto prius habita prouidentia. Quos scopos explere est omnino impossibile; Speramus tamen, quod si non liberabitur, saltem in meliorem statum deducetur. Vehementia enim ratione dignitatis est insignis, quia afficitur iecur, quod est membrum principalissimum nutritioni destinatum, quæ actio causa vitæ necessaria est. Lien quoque afficitur, qui etsi non sit pars principalis, non est tamen spernenda. Ratione etiam propriæ essentiæ vehementia intenditur, quoniam tumor lienis quasi scirrhosus difficillime auferri potest. Intemperies frigida lienis, cum sit in habitu, quasi impossibile est, vt remoueri possit. Iecoris obstructiones & intemperies eius calida, quæ est quasi confirmata, quis est, qui non videat in his remouendis summam esse difficultatem? Ratione facultatis corpus regentis nulla est vehementia, quia neque animi deliquia, neque alia adsunt, quæ hæc facere possunt. Attra-tione virtutis summa est vehementia: Corpus totum est emaciatum, sed vt diximus speramus, quod Nobiliss. patiens in meliorem statum deducetur. Vnde hac salutis spe concepta animo ad præsidia descendere oportet. Et vt primum de re Chirurgica loquamur: suademus vt secetur vena basilica, brachij sinistri, extrahaturque sanguis *Vena sectio.* ad vncias quinque. Probatur etiam vt ratione lienis excitetur fonticulus in crure *Cauterium cruris sinistri.* sinistro. Quod ad Pharmaciam autem, leniatur aluus cum melle Rosar. solut. cum Electuario lenitiuo, Manna & similibus. Præparentur humores iuribus alteratis, betonica, cichor. bugloss. & id genus aliis. Expurgetur diluto Rhabarbaro, cum Syrupo de polypod. additis fol. senæ & Epithymo. His peractis ad generosa præsidia descendendum, vnde probatur, vt quamprimum assumat ius galli non admodum *Ius Galli.* antiqui, cuius venter impleatur foliis cichoreæ, borrag. malua, radicibus altheæ, addita agrimon. cui potest etiam addi Sassafras. Quo autem tempore assumit ius, *Pillulæ ex ammoniaco.* ante debet accipere semper vnam vel alteram pillulam ex Ammoniaco paratam, cum puluere ex sassafras & agrimonia. Possumus etiam ascendere, sed vrgente ne-*Vinum chalybeatum mirabile in tumore Lienis.*cessitate, ad limaturam chalybis, cum qua vinum Chalybeatum parari solet. Post huius iuris assumpionem probatur, vt ascendat ad illud mirabile præsidium, pro tumore lienis debellando. Hoc autem est vinum chalybeatum, quod assumere debet per plures dies, prout opus esse videbitur. Dum autem hæc administrantur, probatur aliud efficacissimum præsidium pro emolliendo, digerendo, & auferendo tumore illo lienis. Hoc autem est, vt extrinsecus regioni lienis applicetur Ammonia-*Externa splenetica.*cum cum aceto dissolutum, & cum oleo amygdalarum dulcium, cui addantur pulueres ex agrimonia, vtriusque veratri, & similes. Potest etiam lieni applicari Ceratum sacrum, cui addantur pulueres ex vtroque Veratro & agrimonia. Veratrum enim valet humorem melancholicum ex alto euocare & euacuare. Cerata autem hæc valent Lienem calefacere, & materiam discutere, & dissipare, quæ est obstructionis causa. Temporibus autem calidioribus, vt lien corroboraretur, calefieret, emollire tur tumor, & materia tumorem faciens dissiparetur, probatur lutum S. Bartholomæi: Illud *Lutum S. Bartholomæi.* enim hæc omnia maxime præstat. Vt autem Iecur refrigeretur, applicentur ei Epithemata, parata ex succo cychorij, & similibus cum modico aceti, gratia penetrationis. Non probantur aquæ thermales, nec serum.

serum. Etsi conuenire videatur serum ratione caliditatis iecoris, quia refrigerat. Quia tamen lien, qui est causa obstructionis iecoris, est refrigeratus, periculum esset ne potius obesset, quam prodesset, quia scilicet facile impletur serosis humoribus. possum autem exhibere serum ad refrigerandum Iecur: sed hoc est faciendum, postquam Lien à tumore fuerit liberatus, & ab intemperie illa frigida, quam tamen remoueri posse nō speramus. Probatur praeterea secundum totum balneum saepe repetitum aquae dulcis, quae aqua alterata esset cum radicibus & foliis altheae, maluae, agrimoniae & similibus. Victus propositis in omnibus correspondeat. &c.

Serum Lieni nocet.

In ardore vrinae & nephritide, cum exulceratione vesicae & vreterum.

CONSILIVM CLVII.

E Relatione viri Nobilissimi nouam comperio affectionem, cuius antea nulla est facta mentio; Omnia enim symptomata, quibus affligitur de die & nocte, malum nephriticum subesse confirmant: quod, vt vereor, non modo iam longe ante collectum & confirmatum, vehementem effecit obstructionem, sed & simul grauem exulcerationem, quam absque dubio, fortiora diuretica & lithontriba excitarunt. Reliqua symptomata dorsi, vesicae, vreterum, & sub sinistra mamilla consensu tenum fiunt. Horum ablatio prolixam certe & diligentem requirit omnium administrationem. Cum vero ipse, vt vellem ob valetudinem aduersam adesse dignitati tuae non possim: mitto interim remedia non vulgaria, quorum successus vsu explorādus & expectandus, non, vt spero infeliciter. Enema quod reiteratur diutissime, apprime specificum est huic affectioni:

Clyster.

℞. Rad. lilij albi ℥ ß.
Irid. rec. ℥ j.
Herb. Maluae cum radic.
Violariae.
Mercurialis.
Parietariae an. m. j.
Polypodij.
Carhami. an. m. ß.
Sem. Altheae.
Maluae.
Lini.
Foenugraeci ℥ ß.
Decoq. in s. q. Aq. ad cons. medietatis Colaturae
℞. ℔. j. huic add.
Olei Sesamini.
Lilior. albor.
Violac. an. ℥ j.
Elect. de baccis lauri ℥ j. ß.
Benedictae laxat. ℥ ß.
Cassiae.
Sacch. rubei an. ℥ j.
Salis ℥ j.
Vitelli oui nu. j. Misce fiat Enema.

Mane sequenti purgetur hoc modo:

Potio purgans.

℞. Pulpae Sebesten. ℥ ß.
Medullae Carthami.
Diacathol. an. ℥ iij.
Conf. Hamech ℥ ij.
Dissol. in dec. com. fl. & f. q. s.

Septem dein diebus bibat decoctū sequens.

Decoctum longum.

℞. Sebesten. nu. XX.
Rad. Glycyrrhizae ℥ j.
Graminis.
Apij.
Petroselini.
Rusci.
Asparagi.
Endiuiae.
Cicbor.
Saxifragiae.
Pimpinellae an. ℥ ij.
Sem. maioranae ℥ ij. ß.
Portulacae.
Papau. albi.
Plantag. an. ℥ j. ß.
Vrticae Romanae.
Granorum Alkekengi.
Sem. Milij solis ana ℥ j.
Carui.
Ammeos.
Altheae.
Maluae an. ℥ iij.
Herb. caudae equinae.
Pilosellae.
Capill. Veneris an. m. j.
Acaciae.
Gummi Arabic.
Tragac. an. ℥ ij.
Rad. consol. maior. ℥ ß.

Fiat decoctio in lib. aq. fontanae purae ad medietatem Colat. adde sacc. secundę coct. ℥ iiij.
Penidiati ℥ iij. Misce & f. Potio longa clarificata.

Octauo die bolum hunc deglutiat, & superbibat haustulum vini Maluatici:

Bolus.

℞. Bened. Laxatiuae.
Terebinth. clarae lotae cum Aq.
Aq. violar. an. ℥ ij.
Lapill. ex spongia marina.
Sem. Vrticae Rom.
Rad. Cyperi an. ℥ ß.

Terantur terenda subtiliss. cum Oxymel. comp. f. bolus, qui inuoluatur puluere glycyrrhizae. Haec cum exterioribus adhibitis si non penitus dolorem & malum

auferent, reiterari poterunt. Imo bolus toties, quoties in renibus quid sentitur, reuocandus. Vnguentum dein & Emplastrum cum Clystere continuetur diligenter.

Vnguentum pro dorso.

♃. Mucillag. Sebesten.
Sem. lini.
fœnugræci an. ℥j.ß.
Ol. Sesamini.
Amygdalar. dulc. an. ℥.
Cheirini ℥iij.
Croci ʒß.
Vitelli oui n. ij.

Ceræ albæ parum: Fiat linimentum, quod bis lauetur cum aq. Altheæ. Inungantur hoc dorsum, lumbi, & inguina deorsum; imo partes omnes dolentes:

Cataplasma

♃. Farin. hordei.
Milij.
Siliginis an. ℥iij.
Flor. violar.
Chamomel.
Meliloti an. m. iij.
Flor. Papauer. albi.
Lactucæ an. m. j. ß.
Sem. Apij.
Milij solis.
Vrticæ.
Lap. Spongiæ.
Rad. Saxifrag. an. ʒj. ß.
Croci ʒj.
Butyri recent.
Adipis anatis an. ℥j.
Ol. liliorum alb. ʒj. ß.
de cappar. ℥j.

Herbis concisis & seminibus ac radicibus conquassatis decoq. simul in lacte vaccino ad spissitudinem Emplastri, extendatur in panno, & apponatur lumbis circumcirca, vbi pinguedo ablata fuerit spongia, fomentum sequens adhibeatur,

Fomentum.

♃. Flor. Chamomill.
Meliloti an. m. iiij.
Flor. Parietar.
Linariæ.
Maluæ.
Altheæ.
Altheæ, cum rad. an. m. ij ß.
Sem. Lini.
fœnugræci an. ℥ij. ß.
Rad. Saxifragiæ.
Liliorum alb. an. ℥j. ß.

Incisis radicibus & herbis, ac contusis seminibus decoq. in s. q. aq. ad tertias. Pro balneo vero, quo semel ad minimum per hebdomadam vtatur, duplo dentur pondere.

De electuario sequente Iuglandis quantitatem hora t. ante cœnam assumat, eo die, quo decoctum mane bibit.

Electuarium

♃. Mucillag. fœnugræci, cum aq. saxifrag. extractæ ℥ij.
Semin. Plantag.
Acaciæ.
Fol. Pilosellæ an. ʒij.
Glycyrrh. rasæ.
Cort. med. castan. an. ℥j.
Sem. Endiuiæ.
Acetosæ an. ʒij.
Melonum excort. ʒj. ℈j.
Lap. spong. marin.
Iudaici præparat. an ʒj. ß.
Lyncis præparat. ʒj.
Elect. Iustini ℥ij.
Sacchari violar. ℔. ß.
Cum Oxym. f. Electuarium. simpl.

Hæc quo modo successerint, num stillicidium, & dolor mitigentur, & num color Vrinæ mutetur quam primum mihi significari rogo: Cognitu etiam necessarium est, num acredo & ardor Vrinæ in mictione obseruetur. Quod si malum iam confirmatum leuioribus his non cedet; præstantiora à me præscute in posterum suppeditari poterunt.

In stranguria, & vrinæ ardore, pro Generoso quodam Barone Germano,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM CLVIII.

CОnqueritur Illustrissimus Baro de læsæ vrinæ exeretione, quæ actio dupliciter vitiatur; tum quia dum mingit. & renalem materiam sabulosam excernit, ardorem quendam percipit, tum quia continuo, paulatim & guttatim effluit vrina: quod vitium stranguriam vocant. Horum affectuum curatio, si exacte sit instituenda, causæ sunt nobis inuestigandę. Atq; vt de ardore illo prius loquamur, non est dubitandum, quin meatus vrinarij tunica interior, ex vrinæ acrimonia & frequentiore sabulosæ materiæ transitu, si non excoriationem aliquam perpessa sit, ad eam tamen tenuitatem deuenerit, vt ex quauis leui occasione soluatur continuum; vnde dolor quidam oboritur. Sabulosam vero materiam à renibus præcipitari, propter illius rubedinem, quis dubitat? Generatur autem in renibus ob illorum imbecillitatem, tum natiuam, tum ascititiam. Siquidem Generosissimus Patiens ratione quadam hæreditaria renes habet imbecilliores: calor siquidem innatus infirmus est: ascititius vero intensior quam par sit, quo fit, vt cum materia pituitosa transmittatur ad renes, in lapillos, & sabulosam materiam facile conuertatur:

Causa.

uertatur;quæ materia pituitosa in ventriculo generatur, ob illius imbecillitatem, quam ob errata in viuendi ratione contraxit, & præcipue ob frequentem & copiosum frigidæ potum. At stranguriæ causam duplicem esse putamus, quarum altera ad vrinæ acrimoniam pertinet, cuius causa facultas expultrix proritatur; altera ad facultatis retentricis imbecillitatem est referenda. Vrinæ acrimonia, quamuis cuiuis lotio sit connaturalis, hoc tamen loco plurimum adaugetur, ob iecinoris, ac renum, necnon totius corporis caliditatem & siccitatem. Imbecillitatem vero retentricis inde oriri existimamus, quod vesicæ corpus intemperiem aliquam humidiorem & frigidiorem, ob causas iam dictas contraxerit, & musculorum, colli vesicæ, Sphincter ab actione dictus, in extractione lapidis aliquid fuerit perpessus, qui etsi primaria ratione ad retinendã vrinam non fuerit fabricatus, secundaria tamen quadam ratione corpori vesicæ, ad hoc munus obeundum præbet obsequium. *Indicationes.* Quæ cum ita se habeant, totum studium in eo positum esse debet, vt mundato corpore, refrigeretur iecur, expurgẽtur renes, roboretur ventriculus, corpus & collum vesicæ calefiat & exsiccetur. *Prognosticon* Quod negotium quam arduum ac difficile futurum sit, nemo est qui non videat Etenim si vrinæ acrimoniam spectemus, cũ maxima ex parte, id renum vitio hæreditario cõtingat, quis est qui omnimodam salutem polliceri possit? Plurimum præstare videbimur, si prohibebimus, quo minus lapis in vesica regeneretur. Sin stranguriam, cũ huiusce vitii causa ibi posita sit, quo vis remedii vix penetrare potest, nonne prouinciam arduam ac difficilem futuram existimare debemus? Verum cum casus nos bene sperare iubeat, hinc fit, vt alacri animo curationis ratio sit instituẽda. *Curatio.* Atq; vt de Chirurgica primum loquamur, suademus vt aliquid sanguinis detrahatur ex vena iecoraria cubiti dextri, Nam etsi sanguis non peccat, illius tamen vacuatio vim habet refrigerãdi iecur & renes per accidens. Ad cauteria non est vt confugiamus, quoniam ad id, quod volumus & optamus, parum aut nihil prodesse videtur: quoniam neq; materia, quæ ad renes transmittitur, neq; sabulosa illa materia, quæ in vesicã præcipitatur, euocari vlla ratione potest. *Auxilia interna.* Verum oportet, vt antequam sanguis euacuetur, prius leniatur aluus, vel cum melle rosato solutiuo & Manna: Elect. lenit. & mãna, pro vt hoc vel illo magis delectabitur. Præparabitur vero materia, si brodia exhibeantur alterata cum cichor. mẽtha, & endiu. vel ipsis iungatur mel rosat. simplex. Vbi materia fuerit præparata, purgabitur corpus cum diluto Agarici & modico Rhabar. quibus addi poterit nonnihil mell. rosat. solut. Corpore exquisite purgato, nihil aliud hoc tempore fieri potest, quam vt extrinsecus & intrinsecus corroboretur ventriculus. Intrinsecus quidem cum aliquo genere Conseruæ, quæ vim insignem calefaciendi non habeat, cuiusmodi est Conserua ex Beton. vel sine Theriac. vel cũ modico Theriacæ, his præsertim temporibus frigidioribus: Ad id valet etiam Aromaticum rosat. Mithridatica confectio & id genus alia, quæ cum mitioribus permisceri debent. Extrinsecus vero sunt inunctiones, Cerata & sacculi, quæ *Auxilia externa.* omnia parari debent ex his, quæ vim habent moderate calefaciendi & exsiccandi, quæ qualia sint, ita notum est, vt in his præscribendis turpe sit immorari. Ad hæc partes, quæ ad corpus & collum vesicæ pertinent, sunt roborandæ. Possunt autem hoc tempore administrari fomẽtationes & Emplastra, Fomenta fieri poterũt cum spongia noua vino potenti & generoso imbuta, & expressa, cuiusmodi est vinum maluaticum subausterum, in quo incoctum sit lignum Indicum, Salsa, ruta, Marrub. Rosmar. Aristolochia, Radix Cucumeris agrestis, nec non Sassaphras & alumẽ scissile, & alia quæcunq; sunt huius generis: Spõgia quoque ex aqua vernali expressa erit opportuna. Post fumentationem vero Emplastra sunt admouenda, cuiusmodi est Emplastrum barbarum vocatum & sacrum, quod ex Dictamno paratur. Et ad id valent alia magistralia quæ parari consueuerunt. Hæc itaque hoc tempore fieri possunt. At ineunte vere, purgato corpore non erit ab re ad expurgandos renes, & refrigerandum iecur, serum lactis caprini exhibere, quo tempore Ventriculus muniri poterit, nec non partes ad pudenda pertinentes. Præter serum non improbamus aquas Thermales, cuiusmodi sunt Patauinæ, vel Lucenses, & aliæ id genus. *Aquæ Thermales.* Ex calidioribus vero insessiones fieri possunt. Decoctum vero Salsæ & Ligni non admodum probamus, quoniam cum vim habeat exsiccandi, & Patiens Illustriss. vigilias patiatur, fortassis magis esset detrimentum, quod ex eo consequi posset, quam vtilitas, præsertim cum sit habitus calidioris & siccioris. *Decoctum Ligni & salsæ in vigiliis improbatur.* Verum his omnibus recta victus ratio est adiungenda. *Diæta.* Aer itaque in actiuis & passiuis sit temperatus. A cibis calidis, acribus aut salsis omnino abstinendum, vim tamen exsiccandi moderatam habeat, quare carnes sint optimæ. Diuretica vitentur, nisi corpus fuerit optime purgatum. Lacticinia omnia sunt fugiẽda, &

quæ ex his parãtur, nec nõ legumina omnia & cibaria ex pasta parata. Olera non conueniunt. Acetaria ex capparibus sunt opportuna, nec non ex carne contrita. Vinum non sit admodum potens, sit autem subausterum, & in pauca quantitate sumptum, abstineat ab aqua quantum potest fieri. Inter fructus, pistacea sunt opportuna, nec non pyra cocta, reliqui sunt suspecti. Somnus sit paulo consueto longior. Exercitium sit moderatum ante cibum, Conquiescat à cibo. Aluum lubricam habeat, sin minus, arte prouocetur. Animi accidentia verãda sunt. Venus, si quid aliud, est inimicissima.

In præseruatione, & curatione Calculi Renum.

D. Andreæ Galli

CONSILIVM CLIX.

Calcvlvs requirit duas methodos, scilicet præseruatiuam, & curatiuam. In methodo autem præseruatiua seruandus est talis scopus, ne in corpore coaceruentur humores crassi. Quamobrem in primis inculpata in sex rebus non naturalibus vtatur victus ratione, quæ hoc loco enarratur. Eligatur in primis aer ad siccum declinans, & parum ad calidum. Excessiua namque caliditas spirituum resoluendo est apta noxam facere. Quapropter habitatio in stubis valde calidis minime expedit: esto quod hyems sit, & præcipue, quia aer ita calefactus ad membra spiritualia & ad cor trahitur, in quibus pituita & crassi humores coaceruantur. Euitetur aer frigidus, crassus, nebulosus & palustris. Exercitium summe laudatur deambulando vsque ad sudorem inclusiue, & facto sudore abstergatur, & exiccetur cum pannis lineis. Hora autem cõueniens erit matutina, id est, per duas horas ante prandium, & per horã vnã ante cœnam, sed hoc sit lenius matutino exercitio. Somnus sit nocturnus, & sit septem vel octo horarum. Somnus meridianus non approbatur, nisi præcedentem noctem duxerit insomnem. Vitentur omnes animi passiones, quæ scilicet infrigidant, vt pote timor, tristitia, vehemens circa aliquid difficile cogitatio. Coitus sit moderatus, & post factam primam cibi concoctionem, vel saltem post primum somnum. Procuret omni die habere beneficium ventris: si non sponte, vtatur isto clystere:

Hypocausta improbantur.

℞. Decoctionis anis.
Fœnicul.
Chamomel.
Bliti.
Maluar. ℔.j.
Hieræ picræ ℥ ß.
Ol. Chamomel.
Anethin. an. ℥ j ß.
Salis parum, f. clyster.

De cibo & potu clare constat ex dictis, quod euitanda sunt omnia edulia, quæ crassum & tenacem succum generant, & omnia astringẽtia, & quæ intemperie sunt frigida, & pituitam multiplicant. Ista ergo non cõueniunt, legumina, cibi de pasta, rizũ, miliũ, carnes grossæ, bubulæ, caprinæ, ceruinæ leporinæ, carnes oẽs porcinæ, agninæ, capita quadrupedum, viscera, ac interiora eorum, sicuti intestina, epar, splen, & huiusmodi, capones impinguati, & in carcere detenti, pariter aliæ aues impinguatæ in carceribus detentæ, anseres, anates, & aliæ aues aquaticæ non conueniunt: nec caseus, nec lac, nec omnia alia, quæ ex lacte fiunt, expediunt. Nõ comedat pisces lacunales, nec pisces qui sint magni, non squamosi, ceu sunt anguillæ tincæ, lambretæ, cancri, ostreæ, ranæ, testudines. Oua dura quoquo modo indurata, fungi, tubera, radices omnes, omnia frixa ex carnibus, lactuca, cucumeres, cucurbita, pruna. Hæc omnia omittantur. Quæ conueniunt sunt hæc: Panis factus ex bono frumento, bene fermentatus, mediocriter salsus decoctus in furno, & nõ sit pluriũ, quam duorum vel ad summum trium dierum, mundatus à cortice exteriori adusto. Caro conueniens est alaudæ, perdicis, phasiani, turdi, turturis, columborum in turribus nidificantium pullorum, & pullarum gallinarum iuuenum, & caponum exercitatorum, & vniuersaliter omniũ auiũ, quæ sunt in communi vsu, nõ superflue pinguiũ, caro hædorum, vitulorum elixa magis conueniunt, quã assata: cum coctionis sint facilioris, & aluũ magis leniant, quæ carnes cõdiũtur cũ semine vel fœniculi vel anisi. Aues tamen assari possunt: ex harũ carniũ iusculo possunt confici sua fercula. Modo, si placet comedere pisces, sint tales, qui in flumine rapido velociter currente capti sunt, assentur, & non elixentur, & aspergantur cinnamomo, vel pipere, vel zinzibere, vel aniso, vel fœniculo. Oua tamen concedi possunt, sed raro. In primis sint recentia, non diu asseruata, tunc conquassentur cum vino & aqua bulliente cum sale, & decoquantur tamdiu duntaxat, vt tremula & tenera remaneant. Butyri & olei vsus sit rarus, quibus solum pro condimento vtatur. Lardi vsus admittitur, quia ratione salis attenuat, & calefacit, & exiccat. Ex oleribus conceduntur Apiũ, petroselinũ, beta, ruta, hyssopus, maiorana, borrago, fœ-

Gallinæ inclusæ pingues factæ improbantur.

Lardum admittitur.

go, fæniculum, saluia, teneritas lupulorum, asparagi: artiscoki; ex his quæ calidiora sunt, conueniunt tempore hyemis, sicut ruta, maiorana, fęniculum. Cappares & oliuæ salitæ ante alios cibos ingesti multum commendantur pro expurgatione humorum pituitosorū in stomacho recumbentium. Comeduntur autem cappares prius aliqualiter decocti cum aceto passulato & pauco oleo communi. *Cappares prep.* Piperis, Zinziberis, cinnamomi, caryophylli, croci, sinapis, allii, porri, cæpæ, in moderata quantitate vsus laudatur, præcipue tempore frigido. Fercula laudantur, quæ ex herbis concessis, vel ex ouis recentibus, vel ex pane, vel ex carnibus supra concessis componuntur. Approbatur brodium cicerum rubeorum, & hrodium caulium cum pane. Aceto & acetosis moderate vtendum est pro appetitus excitatione, & pituitæ incisione, sed sit acetum passulatum addito modico cinnamomo. *Acetum passulatum* Ex fructibus Auicē. in cap. de his quæ nocent colicis, damnat fructus omnes, excepto melone dulci bene maturo sumpto ante omnes alios cibos. Potus sit vinū antiquum, quod vrinam prouocat. Debet enim vinum esse medii coloris, tenue, potens, odoriferum, putum, & si quandoque vteretur vino maluatico antiquo fieret iuuamentum. Et sicut dictum est, abstinendum esse ab omnibus, quæ alimentum crassum & pituitam multiplicant: ita dicimus à multa repletione ciborū & potuū esse abstinendum; sed laudabiles sint cibi & potus. Nam vinum etiam Galeno teste licet sit virtute sua calidum, in multa tamen quātitate sumptum, multiplicat pituitam, & generat morbos frigidos. Descendēdo ad medicamenta, primo dicendum, quæ fieri debent in præseruatione. Ad præseruandum ergo corpus ab ipso calculoso affectu, in primis approbatur hoc, quod bis in anno, scilicet vere & autumno purget se, & in primis fiat tale clystere:

℞. Bliti.
Mercurialis.
Fl. chamom. *Enema.*
Melilot. an. M. j.
Sem. anis.
Fænicul. an. ʒ ij.

Decoq. in s. q. aq. deinde ℞ huius decocti ℔ j. ß.
add. Hieræ picræ ℥ ß.
Mellis rosa. ℥ ij.
Ol. chamomel. ℥ iij.
Salis communis. ʒ ij. ß.

Misc. & f. clyster. Deinde accipiat septem ex his syrupis singulis diebus in aurora:

℞. Mellis rosa. ℥ j. *Digestiuum.*
Oxymellis simpl. ℥ ß.
Aq. Cha. ·· mil. in qua decoctum sit parum Petroselin. ℥ iij.

Misc. pro syrupo. Post hos epotos syrupos, capiat hanc medicinam per horas quinque ante prandium. *Infusum Rhabarbari.*

℞. Rhabarb. el. ʒ j. ß.
Spicæ g. iiij.

Minutim incidantur, & aspergantur prius vino Maluatico deinde macerentur in infra scripta decoctione:

℞ Passularum.
Rad. Petroselin. an. ʒ iij.
Sem. anis.
Fænicul. an. ʒ ij.
Fl. Borrag. ʒ j.

Decoq s. a in aq. chamomillę q. s. deinde fiat colatura, & in huius colaturæ ℥ iij. maceretur Rhabarbarum vt supra. deinde facta forti expressione add.

Mannæ el. ℥ j.
Sp. Hieræ picræ ʒ j.
Trochisc. de violis scammonea ʒ ij ß.
Misc. & f. potio.

Ex erratis in victus ratione, quia non possumus semper nostri iuris esse, ideo in æstate omni mense, exceptis diebus canicularibus semel deuorabit hanc medicinam per duas horas ante prandium:

℞. Fl. cassiæ nouiter extract. ʒ x. *Bolus è cassia*
cum Saccharo q. s. f. bolus.

Hyemali autem tempore loco cassiæ, deuorabit hanc Terebinthinam, pariter omni mense semel per horas quinque ante prandium:

℞. Terebinthin. lotæ in aqua hyssopi & altheæ ℥ j. *Bolus è Terebinth.*
Salis gemmæ ℈ j.
Sp. Hieræ ℈ ß.

Misc. & optime incorpotentur, & in cortice oui cum Iuleb rosato de parte in partem deglutiatur.

Existente vero actu dolore, & calculo, *Curatio.* laudantur in primis clysteres, & in primis, fiat clyster ex oleo oliuæ in quo decocta sit Ruta ℥ x. vel ℥ xij. capiendo dicti olei, vel fiat ex oleo oliuæ, in quo decocta sit Ruta & Petroselinum, post hunc clysterem, fiat alter ex vini maluatici ℔ j. tertio loco fiat talis:

℞. Rutæ siccæ.
Petroselin. an. M. j.
Chamomill.
Melilot. an. m. ß.
Sem. anis.
Fænicul. an. ʒ ij:

Decoq. in s. q. aquæ, deinde ℞ huius decoctionis ℔ j.
Hieræ picræ ℥ ß.

Mellis despumati ℥ ij.

Ol.rutæ.

Anethini an.℥j.ß.

Salis ʒ iij. Misc.& f.clyster.

Laudatur ius galli factum cum polypodio, dauco, anetho, sale gemmæ, simile docet Mesue: vel tale fieri poterit:

Decoctum polypodii.

♃ Polypod.ʒ vj.

Dauci.

Sem.anethi.an ʒ ij.

Contundantur & ligētur in petia rara, & decoquantur in lib.ij. caulium rub. vel brodii caponis, aut pulli parum saliti atque ad consumptionem medietatis, & f. colatura, de qua mane per horas quatuor ante prandiū epotabit ℥vj. Laudatur oleum amygdalarum dulcium recens, capiēdo ex eo ℥ vj. ante cibum per horas quinque, vel sex horas. Excellētius & tutius videtur medicamen post aliquot clysteres accipere hāc medicinam.

♃. Fl.cassiæ nouiter extr.℥ ß.

Sp.Hieræ picræ compos.ʒj.ß.

Sacch. q. s. f. bolus, quem accipiat per octauam partem horæ, vel ante prandium aut cœnam. Cæterum factis purgationibus non negligerem encatismata, sessiones, fomentationes, stante dolore, vt renum meatus dilatentur. Itaque approbarem mundato corpore, si sederet in tina, aut vase aliquo, in quo infusum esset tale decoctum, in quo sederet pro vice per paruum temporis spacium, sed sæpius in die, ne nimis debilitaretur, & postea inungeret locum dolentem tali vnguento: Herbæ pro balneo tales sunt:

♃. Parietariæ.

Saxifragiæ.

Maioranæ.

Caulium rub.

Artemisiæ.

Calamenthi.

Chamomillæ.

Melilot.

Anethi.

Rubiæ tinctor an.j.ß.

Sem.maluæ.

Althææ cum radicibus an.j.

Sem.lini.

Fœnugr.an.lb.j.

Misc.& decoq.in s.q.aquæ pro sessione. Vnguentum pro renibus post sessionem:

♃. Vnguenti dialthεæ ℥j. Sed si contingeret, quod deberemus venire ad ea medicamina, quæ comminuunt lapidem, hic describo electuarium quoddam, quod opus reficiet.

♃. Cineris scorpion.ʒ ij.

Electuarii lapidem comminuentis.

Cantharidum abscissis capitibus & alis ʒ j.

Sanguin.hirci exiccati ʒ ij.

Cineris vitri.

Caulis non transplantati.

Cineris leporis.

Caudæ tremulæ.

Cortic. ouorum, è quibus egressi sunt pulli an.ʒ iij.

Lapid.Iudaici.

Fellis bouis.

Spongiæ.

Piperis.

Dauci.

Carui.

Sem.althεæ.

Gummi arabic.

Sem.saxifragiæ.

Milii solis.

Seseleos.

Carpobalsam.

Xylobalsam.

Spicænardi.

Capill.vener.

4.Sem.comm.frigid.maior.an.ʒj.

Puluerisentur pulueris anda, & cum melle rosacco conficiatur electuarium. Dabis à ʒ ij. vsque ad tres, mane & sero stomacho ieiuno, cum aqua decoctionis ciceris rubeorum. Multa alia scribi possent, à quibus supersedeo, quia actu existente dolore, oportet adesse Medicos, qui secundum diuersitatem symptomatum diuersa applicent, & fomenta, & medicamina, ad remolliendam aluum, ad discutiendam ventositatem, & ad subducendum humorem pituitosum, & feces, & similia Ideo hæc omnia relinquo Medicis doctissimis astantibus, quo fit vt etiā me pudeat hæc læta veloci calamo scripsisse, cum compertum habeam in tua patria tam scientia, tum praxi viros doctos esse, sed hæc duntaxat breuibus tetigi, vt testarer me te in omnibus in albo meorum amicorum præcipuum habere & obseruare. Quæ & qualia sunt hæc, quæ in charta hac descripsi, præpotens DEVS in salutem tuam dirigat, quam libenter opto. Vale.

In mictu sanguinis, cum Renum & iecoris intemperie.

CONSILIVM CLX.

QVIES vobis, Affinis Charissime, plane conueniens, nocet motus omnis equitationis, vecturæ, præsertim scalarum ascensus. Symptoma enim hoc iecoris & renum producitur vitio, illius quidē, quia calidior & acrior producitur sanguis, qui venas aperit, & copiose renibus affluit adeo, vt separari à renibus nequeat, sed vna cū Vrina in Vesicam defluet. Vitanda vina, aromata, Diuretica

nica omnia vno verbo, calidior a alimenta penitus. Conducit brodium carnis, auenatum, emulſ. amygd. cannab. &c. inter medicamenta prodeſt: I. Leniens.

Leniens.

♃.Aq.plantag.
Burſæ paſtoral.an.℥j.ß.
Flor.Caſſię cum aq.fol.q uerſus recenter extr.ʒ.v.
Bened.laxat.ʒ ij. Miſc.f.h auſtus.

II. Alterans trium dierum, ſed ita vt alter mediocriter ſanguis è iecorat ia mittatur:

Digeſtiuū.

♃.Herb.Plantag.
Conſolidæ maior.
minor.
mediæ.
Saniculæ.
Millefolii an.m.j.
Sem.Papauer.albi ʒ ß.
Sumacb ℈j.
Rad.Plantag.
Rubiæ tinct.an.ʒ ij.
Maſticis ʒj.

Quaſſentur quaſſanda & incid. incidenda, & decoq.in ſ.q.aq. chalybeatæ, ad dimidias poſtea coletur:

Colat.♃.℥ix.adde:
Syrup.de Roſis ſiccis.
de Cichor.cum Rhabarb.
Myrthini an.℥j.ß. Miſce.

III. Fuacuetur.

Purgans.

♃.Aq.Arnogl.off.℥ iij.ß.
Elect.lenitiu.ʒ iij.
Pulpæ Tamarindorum ʒ v.Miſc.

IV. Lumbi inungantur hoc vnguento frigide:

Vnguentum ad lumbos.

♃.Vng.roſ.Meſue.
Infrig.Gal.an.ʒ ß. Miſce.

V. Iecur fomentetur linteo coccineo; Epithemate ſequenti imbuto:

Epithema pro hepate.

♃.Herb Plantag.
Cuſcutæ.
Hepatic.
Burſæ paſtoral.an.m.j.
Sumach.
Balauſtior.
Roſarum rubear.
Fol.Papauer.an.p ß.

Decoq.in ſ.q.aq. Plantag.ad tertias colaturæ adde Puluer.Santal.rub.℈j.
Sanguin.Draconis.
Boli armeni an.℈ß.
Gummi Arabici ʒ ß.

Iterum bulliant parum, & fiat Epithema.

VI. Corroboretur ſubſcripto condito:

Electuarium corroborans.

♃.Confer.roſar.℥ ij.
Flor.cichor.℥j.
Confect.Diaolibani ʒ j.
Philonii Perſici.
Triphetæ minoris Fernonis an.ʒ ß.
Pulu.Corall.rubr.℈j.
Boli armeni.
Sang.Draconis.
Terræ ſigillat.an.℈ß. Miſc.

Cum ſyrup. myrtini, & de roſis ſiccis an.℥j.ß.& f. Conditum.

Probum DEVS ſecundet vſum.

In Apoſtemate, & vlcere colli veſicæ,

D. IOH. NAVII

CONSILIVM CLXI.

SIGNA indicata cum vrina non leuem lacerati colli veſicæ, à falſa pituita ſuſpicionem mihi faciunt. Hæc enim in corpore congeſta, & ad vrinæ vias delata vreteres, imo & interdum renes, & veſicam erodit & excoriat. Hinc cum dolore & ardore vrina emittitur, imo & ſphincter vicinitate in conſortium trahitur: hinc Teneſmus, & excernendi deſiderium. Hic affectus difficilis certe eſt curæ, præſertim confirmatus. Per ſe deiicit appetitum, tabefacit, aliaq; ſæuiora ſecum inducit ſymptomata, ceu pediſſequas. Medico igitur & chirurgo perito ac prudenti tibi opus erit, qui veram & rectam diætæ, thermarum, & remediorum præſcribat, doceat, & oſtendat adminiſtrationem. Tria interim mitto experiunda in Valle Ioachimica præparanda: I. Alterans quatuor doſium, quod renes, veſicam, meatusq; blande abſterget, & ardorem mitigabit.

Syrupus in calculosis & renum.

♃.Fol.Salniæ m.ß.
Rad.Altheæ ſine meditullio ʒ iij.
Liquiritiæ raſæ ʒ vj.
Gran Alkekengi ʒ iij.
Fol.Menthæ criſp.p.j.

Coq.in ℔.j.ß.aq.fontis puræ ad conſumptionem tertiæ partis coletur. De Colatura ♃.℔.j.in qua diſſolue
Syr.violar.℥j.ß.
de liquir.℥j.ß.
Mellis roſat. ſol.℥j. Miſce.

II. Bolus à loco affecto ſalſedinem abducens.

Bolus.

♃.Diacatholic.ʒ ij.
Flor.Caſſiæ nouiter tractæ ʒ ß.
Elect.Diaſebeſt.ʒ j.ß.
Sem.Melonum ℈j.
Gran.berber pul.g.vj.

Miſc.f.bolus ſaccharo aſperſus.

III. Electuarium ſequens corroborans, & mitigans acrimoniam, ſubinde nucis caſtaneæ quantitate aſſumendum:

Electuarium.

♃.Confer.roſar antiq ℥j.ß.
Diatrag.frig.Nicol.ʒj.

V

Gran. Alkekengi ʒ ß.
Sem. Cydon. excorticat.
Maluæ.
Altheæ an. ℈ j.
Corall. rub. ℈ j.
Sem. papauer. albi.
Myrtil. aliquantulum torref. an. ℈ ß.
Pulu. puluer. & cum syr. vinlar. q. s. fiat
Electuatium.

Præparato ita corpore, thermæ sylvestres adeundæ: & potissimum in hoc affectu potandæ calidæ. Incipiendum à ℔. ij. & obseruandum, num per aluum aut vrinam excernantur iterum. Effectu obscuro augeri potest quantitas, donec sensibiliter pari fere quantitate, qua epotę sunt, eiiciantur. Commodę diætæ scio alioqui dominum studere. Exulent autem hic in primis acria, salsa, aceto, aromatibusq; condita omnia. Mulsa loco vini apprime conferet. Interea etiam aquæ appropriatæ syphone iniiciendæ, quæ abstergant primum, dein consolident, qua in re chirurgi indigebis opera, quem procurare poteris. Thermarum tamen prius successus & effectus tentari poterit.

In Gonorrhœa virulenta pro quodam Magnifico viro,

D. Ioan. Cratonis

Consilium CLXII.

Gonorrhæa à lue Venerea.

Ex iis, quæ docte atq; perite excellentissimi scripserunt Medici, statuendum est, Gonorrhæam istam à lue venerea ortam. Itaq; non verum semen, sed corruptum humorem, propter intemperiem, & imbecillitatem vasorũ fluere, & loca per quæ fertur, male afficere, vnde ardor atq; dolor consequuntur. Cum autem remedia secundum rationem adhibita malum non prorsus sanauerint, altius id radices egisse, & neglecta victus ratione, vires quasi hoc virus sumpsisse, consentaneum. Itaque Viro Nobili hoc in primis inculcandum, quod Galenus noster monet, superuacaneum esse optima medicamenta iis præscribere, qui rectam victus rationem tenere nequeunt. Fugienda autem sunt in victus ratione, salsa atque acria nimium, fumo & sale macerata, lacticinia, in sartagine cocta, carnes suillæ, volatilia, quæ in aquis degunt, vt anseres, anates, pisces, maxime carpiones. deniq; omnia, quæ crudos & corruptos humores generant. Itaque & à varietate ciborum abstinendum & cruda omnia vitanda. Sed de his atq; tota sex rerum non naturalium moderatione præsentes Medici monere poterunt: atq; vt non tantum venerem fugiat: verum ne cogitationes quid eum de hac suscipiat, cohortandus, ac periculum demonstrandum, quod omnino cachexiam istam, qua partes laborant, consequetur. Cæterum vt malum funditus extirpetur, vtile esse iudicarem, si per aliquot dies loco syrupi hoc decoctum biberet.

Diæta.

Decoctum.

℞. Agrimoniæ.
Veronicæ.
Cardui benedicti.
Verbenæ an. m. j.
Decoquantur in q. s. aquæ puræ.
℞. Colaturæ pro vno haustu ℥ iiij. his adde,
Syrup. de succo agrimoniæ.
Veronicæ an. ℥ ß.
Misce, fiat potio.

Prius autem, quam inciperet bibere, Florum cassiæ ʒ x. cum decocto scolopendriæ extractæ, ante cœnam, ad leniendam aluum exhiberem. Post assumptos syrupos, diligenter corpus expurgarem, primum quidem infuso senæ cum agarico & Rhabarbaro, deinde cortices Hellebori nigri adde.

Formulas Eruditis præscribere superuacaneum est. Post purgationem non roborarem ventriculum aromaticis compositionibus, sed inunctionibus adhibitis, vt ex oleo mastichino, nucis moschatæ & similibus. Tandem decoctum hoc, vt in Guaiacini vsu fieri solet, per dies 20. aut 30. exhiberem: Primis autem atque postremis quinque diebus saltem semel biberet, reliquis, si posset, sudaret: Cæterum ad sudorem tegumentis non est cogendus, cum omnia, quæ vel intus dantur, vel foris adhibentur, calorem immoderatum reddẽdo noxia videantur.

Decoctum Ligni sancti.

℞. Limaturæ Guaiaci ℔ ß.
Sarsæ parillæ ℥ iij.
Rad. Eryngii ℥ ij.

Affundantur aquæ feruẽtis ℔. xx. & stent per noctem, mane decoquãtur ad remanentiam ℔ xv. Dentur pro haustu ℥ v. vel vj. Victus ratio ea sit, quæ est in cura guaiaci, ita vt aërem frigidiorem fugiat, frigida non bibat, à salsis omnimodè caueat, & si aluus (id quod sæpe fit) esset astrictior, interdum istum bolum assumeret:

Bolus.

℞. Terebinthinæ in aqua rosacea lotæ ʒ ij.
Rhabarb. elect. puluerisat. ℈ ij.
Succini albi ℈ ß.
Cum saccharo & puluere liquiritiæ q. s. fiat Bolus, hora vna ante cœnam dandus. Hic etiam bolus alias, cum aluus in officio non est, assumi poterit.

Cæte-

Cæterum absoluta cura illa generali ad medicamenta, quæ partes roborant, & malignitatem ac putredinem humoris tollunt, deueniendum. Foris autem loca circa os pubis & genitalia foueri poterunt, decocto ligni guaiaci, cui thuris parum addatur & aceti, hoc modo:

Fomentum è guaiaco.

℞ Decocti guaiaci ℔ j.
Thuris ʒ j.
Aceti ℥ j. Misce.

Regioni autem renum adhibendum folium Nymphee, quod isto vnguento prius inungatur.

Vnguentum pro renibus.

℞ Vnguenti rosat. Mes. ℥ j.
Specier. diatrion santal ʒ j ß.
Coral. rub. & albor. an. ʒ ß.
Misce.

Intra corpus autem sumenda mihi hæc videntur: primum iste puluis sumatur, ante & post curationem, multis diebus matutine cochleare vnum:

Puluis.

℞ Sem. Erysimi ℥ ij.
Lactucæ ℥ j.
Sacchari ℥ iij. Misce.

Nonnunquam etiam solum semen Erysimi siue Irionis assumere in ouo sorbili mane poterit. Ante cœnam alternis sumat aliquot cataporia ex succo portulacæ, admistis speciebus diapenidii, & parum succi glycyrrhizæ.

Pillulæ.

Deinde hunc puluerem:

Alius puluis.

℞ Cornu cerui vsti & loti ℥ j.
Succini albi.
Sem. granator. siccor. ʒ ij.
Cinamomi ʒ ij.
Sacchari ad pondus omnium.
Misce.

Sed his duobus postremis medicamentis non nisi post generalem curationem, videlicet decocti, vti debet. Hæc si cum ratione & diligentia, ac recta victus ratione non neglecta, adhibita fuerint, haud dubie sanitatem pristinam, Vir nobilis, beneficio Dei recuperabit. Id vt eueniat precor, & cum morbus sit pertinax, vt æger pertinaciter ei resistat, ac voluptates & sodalitates, quæ mali vim sua præsentia augere possunt, suæ valetudini non præferat, sedulo adhortor.

In reliquiis, & pustulis gallicis, pro Magnifico quodam Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CLXIII.

ITa pertinax est hoc malum sæpe, vt leuibus causis irritatum redeat, & in alias atque alias formas sese conuertat. Proinde multis etiam diebus post curationem opera danda est, ne natura prauis humoribus, qui ex mala victus ratione oriuntur, obruatur, & calor innatus debilitetur, vel exhauriatur. Ad victus rationem, quod attinet, vitanda omnia, quæ malos humores generant, vt carnes excrementitiæ, sicut sunt, piscium, maxime carpionum, suillæ, agninæ, item volatilium, in aquis degentium, vt anserinæ.

Victus ratio in lue Venerea obseruanda.

Adustos etiam humores generantia, veluti ea, quæ vel salsa, vel fumo macerata sunt, aut nimia aromatum copia calidiora, quam par est facta. Illud autem plerumq; in coctura ferinarum carnium accidit. Frixa etiam in sartagine cum butyro insalubria. Pisces autem cum butyro cocti in primis vitandi. Lacticiniis etiam, & ab omni ciborum varietate, & crudis abstinendum. Porro cum vix possit fieri, quin in optima victus ratione non coaceruetur aliqua humorum copia, quæ ad perniciem facere possit, pillulis sequentibus singulis mensibus bis vtatur.

Pillulæ.

℞ Aloes rosatæ, vel succo rosarum aliquoties imbutæ ℥ ß.
Agarici albissimi optimi recens trochiscati ʒ iij.
Rhabar. electiss. ʒ ij.
Mastich. pulueris ʒ j.
Cinamomi.
Caryophyllor. an. ʒ ß.

Puluerisentur omnia, & persæpe aspergantur aqua Cinamomi, deinde cum succo cardui, vel syrupo è succo cardui fiat massa: De qua hora vna ante cœnam parcissimam capiat ʒ j. Reformentur autem ex ʒ j. pillulæ ix. Annuas etiam purgationes non intermittat, & inchoante vere bibat aliquor diebus in iusculo gallinæ decoctum carduum benedictum & veronicam cum radicibus cichorii: Deinceps sumat hanc potionem:

Potio lenitiua verna.

℞ Passular. ʒ vj.
Scabiosæ.
Veronicæ.
Fumariæ.
Flor. violar. an. p. j.
Agarici albissimi ʒ ij.
Fol. Senæ Alex. ʒ v.

Fiat horum decoctio in q. s. aquæ puræ, lege artis.

℞ Expressionis ℥ iiij.
Syr. ros. solut. ℥ j.
Mannæ Calabrinæ ℥ ß.
Misce.

Potest etiam mittere sanguinem ex dextra brachii vena media, & deinceps in Maio potionem istam repetere. Sic ineun-

re Octobri rursus aliud medicamentum vacuans, sumat hoc modo:

Potio purgās autumnalis.

℞. Passular. ℥ vj.
Melissæ.
Cardui benedicti.
Agrimoniæ.
Flor. Borrag. an. p. j.
Fol. Senæ Alexand.
Epithymi an. ℥ ß.
Cortic. Helleb. nigri præparat. ʒ j.
Caryophyllorum ʒ ß.

Fiat horum decoctio in q. s. aquæ puræ lege artis.

℞. Colaturæ ℥ iiij.
Syrup. de pomis.
Rosat. solut. an. ʒ vj.
Mannæ calabrinæ ℥ ß. Misce.

Sumat potiones istas ieiuno stomacho, & ieiunet iis assumptis quatuor horis, ac toto die aëri se non exponat, sed domi contineat, nec assumptis potionib. sudet, vel dormiat. Euacuatis ita vitiosis humoribus, qui morbi huius subiectum sunt, etsi de reditu to malo nullum periculum est, tamen ne innatus calor debilitetur, immodico & intempestiuo coitu, maxime repleto corpore cibo, vsuque potentioris vini, etiam atq; etiam est cauendum. Sed in his spero eum moderationem, & cautionem adhibiturum. Porro ad corroborandum calorem naturalem, & expellendam omnem mali huius fomitem, interdū ac præsertim corpore expurgato, in lecto hunc potum sudoriferum sumere vtilissimum est:

Potio sudorifica.

℞. Rad. altheæ.
Enulæ.
Lapatii acuti an. ℔ ß.
Fumiterræ m. j.

Incidantur & affundantur vini Maluatici ℔ iiij.

Stent in infusione tribus diebus: Deinde adiiciatur:

Theriacæ præstantiss. ℥ j. ß.

Destillentur in vitreo vase in balneo Mariæ. Huius destillati ℥ ij. addantur ℥ ij.

Aquæ borraginis, vel
Cardui benedicti.

Et sumat in lecto mane calide.

Pustulæ gallicæ.

Ad pustulas autem, vel earum vestigia tollenda, non necesse esset aliquid scribere, nisi fuissent istæ, quarum maculæ nunc conspiciuntur, confricatæ.

Vtatur vero ad abluendum eas hac aqua.

Lac virginum.

℞. Lithargyri argenti ℥ ij.
Aceti ℔ j.

Bulliant ad consumptionem tertiæ partis: deinde per pannum colentur, & colaturæ adde sequentia:

℞. Aluminis.
Sulphuris an. ʒ ij.
Ol. Tartari ℥ ij.
Aq. rosac. ℥ iij.

Iterum bulliant, & prædicto modo colentur, ac postea hac aqua vtatur.

Succus etiam limonum mixtus cum lithargyro, optime prodest. Item radices polygoni cum albumine oui & saccharo destillatæ. Non vellem deuenire ad medicamenta mercurialia cum sublimato: quibus tamen imperiti statim vtinō verentur. Hæc autem profutura spero, ac vt prosint, DEVM precor.

In obstructione mesenterii, pro Capitaneo quodam Vratislauiensi, longo tempore valetudinario,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CLXIV.

QVod ad notionem morbi attinet, non valde Excellentissimos Doctores dissentire arbitramur. De vna re tamen maxime discrepant in enratione, sit ne Magnificus æger purgandus, & quibus modis, an vero recta victus ratione, & quiete naturæ ita consulendum, quo ipsa malo succurrat, & medicinam morbo faciat: Hoc postremum si consequi vllo modo possemus, præclare & consultum, & optime de ægro actum existimaremus. Cæterum si materia tam est corrupta, vt ad nullam benignitatem deduci, nec obstructiones, quæ reuera in hoc casu, quocunque nomine nuncupentur, morbus sunt, cum impediantur naturales actiones, videlicet coctionis & distributionis alimenti, victus ratione tolli (quod in tanti morbi diuturnitate polliceri vix quisque sibi potest) queant, restat hoc, vt materia præparata euacuetur, obstructa aperiantur, & debilitata membra roborentur. De præparatione vero non necesse est verba facere. Ad vacuationem quod attinet, cum nobis absentibus de viribus iudicare non liceat, hoc consulimus, & doctissimos Medicos præsentes hortamur, quo habita ratione virium, & materiæ corruptæ, ae propter ea necessario remouendæ, ipsi ea medicamenta, quæ maxime tuta sunt, (cum vterq; idem censeat) adhibeant. Nobis correctus vsus fol. senæ, mannæ, syrup. ros. solut. de pomis, & similium medicamentornm (modo habeatur ratio, ne flatus nimium concitentur, cum ista omnia medicamenta per se flatulenta sint) non displicet. Facta euacuatione in longo morbo Epicrasin vehementer probamus, & laudamus passularum cum rhabarb.

In longo morbo Epicrasis facienda.

rhabarb. & similium vsum. Hoc modo sublata materia, obstructiones haud dubie tollentur, & vis mali minuetur. Ad corroborandum quod attinet, sunt quidem ea plurima, sed valde caute iis, in quibus calefaciendi vis vehementer inest, vtendum. Diatrion pipereon cum speciebus aromatici rosati contemperatum probe, non inutile videtur: sed si Medici à thermarum vsu certis de causis, quas ipsi perspicere possunt, non abhorreant, fore eas in hac affectione conuenientissimas, multis veris rationibus monemur. Hoc autem iudicio Medicorum præsentium permittimus. Quam curationem in hoc Magnifico viro à benignissimo DEO fortunari precamur.

In colica, pro quodam Theologo,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIVM CLXV.

ANTEQVAM respondeam ad capita proposita & numeris notata, necesse est, vt arguam quendam errorem tuum, qui facit, vt vsurpando nonnunquam pecces, & nocitura petas. Habitus corporis tui per se, siue natura est siccior, vt testatur macies corporis, siccitas intestinorum, durities alui, &c. per accidens autem humidior, nempe aliena humiditate, vt testatur pituita abundans. *Corpus natura siccum, ex accidente fit humidū.* Concurrit simul frigiditas, quæ coctiones impedit, & plurimum facit ad nouam subinde pituitæ collectionem. Præcipue autem senectus nos frigidiores facit, & in causa est, vt pituita cumuletur. *Senectus facit frigidos & pituitosos.* Vbi vero pituitam quasi congelari contingit, & simul incidit obstructio alui, & calor tenuem, facile potest incidere colica, concurrentibus simul omnibus causis. Nam calor remnum pituitam iam collectam inflatuat (vt Practici loquuntur) seu in flatus dissoluit, præsertim si adsit aliquod incitamentum. Intestina vero sicca, & à calore rerum plus arefacta, contrahuntur, feces indurantur, vt nec excrementis, nec pituitæ, nec flatibus supra aut infra pateat exitus. Flatibus exitu prohibitis tempestas in intestinis oritur, & tormina excitantur, dum flatus vndequaque eruptionem tentant. Atque hi dolores appellantur colici. Quæritur iam quid agendum? Phlegma, inquies, tollendum, quod totius mali caput est. Sed si sequamur voluntatem tuam, qui purgationes phlegmatis validas & eradicatiuas sitis, & puluercs stomachales vehementer calidos & siccos esuris, malefacimus. Nam dum in corporetvræ texturæ in accidente tollendo laborabimus, substantiam diminuemus. Sed perges in phlegma inuehi. Phlegma, inquies, meus carnifex est: igitur omnis opera adhibeatur, vt auferatur ex corpore. Idem & ego sentio, sed tamē hiccum ratione insanire oportet. In obesis dæmonium hoc expellitur ieiunio & purgatione. In exuccis & iuneeis non tam euacuationi, quam eoncoctioni pituitæ insistendum est, & magis ex vsu sunt puluercs stomachales, calorem naturalē ventriculi fouentes, quam vehementer calefacientes & siccantes, qui dum putantur phlegma consumere, vtilem interim succum exugunt. *Pituita prouentus in diuersis diuersimode obuiandum.* Inde apparet noxia interdum fieri & peti. Respondebo nunc paucis ad articulos in literis propositos, postea subnectam remedium & vsum.

1\. I. Puluis stomachicus, quem amicus quidam tibi dedit, ex pipere longo, zedoaria, caryophyll. zinzib. cardamomo, &c. nimis est calidus & siccus. Mihi fortassis minus incommodaret. Causa ex iis, quæ dicta sunt, manifesta est. In foco an non melius coquit calor moderatus, & ἀνάλογος, quam vehemēs, vrens, vstulans, humiditatē exorbens, ollam corrumpens, vt ea postea nihil tuto coqui possit, sed cruda omnia manent? Potius igitur excitetur calor naturalis, & foueatur remediis temperatis, vt is pituitam concoquat & vincat, ita ventriculus non tantum pituitæ coaceruabit. Quod si excitato calore ventriculi cibus concoquetur, iam cessabunt querelæ de quotidiana cruditate, & perpetua generatione phlegmatis.

2\. II. Cupis, vt prohibeatur phlegmatis affluxus ex venis, qui non fit, nisi vehementia dolorum illum irritet. Ego mallem prohiberi generationem phlegmatis in ventriculo, ne postea in intestina repat, quod multo magis est necessarium. Sed de hoc infra.

3\. III. Pillulas illas vniuersales in hoc scripsi, vt bis in anno, nempe, vere & autumno vsurpentur. Nam si sæpe vsurparentur, nimis exsiccarent.

4\. IIII. Quod vnguentum ad renes officium suum facit, bene est. Ad siccitatem vero intestinorum emendandam loco tuum illorum oleorum (quæ tamen ad discutiendos flatus & dolores sedandos confer pta fuerunt) parabitur vnguentum mollificans. Sed tres diuersæ operationes, emollire intestina, discutere flatus, & excrementa aluo exturbare, non possunt in vnum medicamentum cogi. Alterum enim alterius operationem impediret.

5\. V. De iure prunorum non est, quod sis sollicitus, si paululum anisi inspergas: tum enim non inflabit. Si placet etiam iure pru- *Ius prunorum. Iyerum.*

rum vti, dissoluatur in eo ℥ ß. mannæ, aut amplius, (pro obstructionis alui magnitudine) ita simul & detersio, & lubricitas intestinorum sequetur. Sambucum non laudo in tuo corpore. Ego inter mea omnia nihil habeo, quod pisi magnitudine sumptum aluum aperiat, & redimerē id magno, si quicquam tale nancisci possem,

6. VI. Pro rotulis cholagogis ex rhabarbaro, scribam phlegmagogas.

7. VII. Inter indicationes medicas primū locum habent, quantum, & quando. Ad has qui non respicit in vtendo, sæpe culpam impingit medicamento, quæ est vtentis. Sic miser succus accusatur, cum errauit in vtendo is, qui noctu sumpsit, & ipsa quidem colica præsente. Emplastrum, C, dicitur nihil egisse. At proxime cuiusdam optimi viri vxor, cum puerpera singultu perpetuo noctu dieque, & obstructione alui aliquot dierum laborasset, cum ex meo consilio intus cassiam, foris emplastrum illud vsurpasset, soluta egregie aluo libera ab omnibus, quæ tum sentiebat, facta est, & cum pro deplorata haberetur, nunc viuit & valet, nec amplius tantam alui difficultatem sentit. Fieri interdum potest, vt nimia adsit siccitas, ita vt cedere nolit mediocri pharmaco. Interdum nihil assumitur, quod intus molliat aluum, & promoueat excrementa. Puluis crassus stomachalis in mediocri cruditate bonus est, confortat ventriculum, & desiccat superfluas humiditates, & iuuari se eo plurimi sentiunt. Sed cum adest magna pituitæ collectio, quomodo hanc vincere posset puluis ille? Similiter coriandrum ad corrugationem saltem ventriculi modicam vtile est, valde hiantem stomachum contrahere non potest. Non autem semper fortibus est vtendum, & sæpe fortia plus nocumenti secum trahunt. Veluti cum per valde calida & sicca quæritur corroboratio ventriculi, & interim arefiunt intestina. Igitur moderatis opus est, & quæ tuto vsurpari possint. Prognosticum nihil te moueat. Non considerauit ille quanta fiat in canicularibus difflatio in corpore, & vaporum discussio, & ex vno, eoque communi indicio statim pronunciauit, tanquam ex tripode proferret oraculum. Quid vero hoc rei est, quod iusculis ventriculi humiditatem & debilitatem augere constituisti, & tibi ipsi indicere abstinentiam carnium & pisci um? Multo melior Medicus fuit Cicero, qui ad Tironem scribens Medici curationem talem non probat. Ius enim dandum nō fuit (inquit) cum κακοστόμαχ☉ esset. Et astipulantur Medici Ciceroni. Hæc non est ad prohibendam pituitam via, sed caloris natiui excitatio procuranda est, quæ potior est reliquis omnibus. Respondi ad omnia capita (ni fallor) epistolæ tuæ, quod ad valetudinem attinet. Reliquum est, vt remedia conscribam, & vsum eorum indicem. Video de nullā re maiorem esse querimoniam, quam de pituita. Hanc tu è corpore exturbari velles, ego non generari mallem. Ventriculo tu subinde crucem statuis, ego illum sponte ad officium redire mallem, & suo, non alieno calore coquere. Intestina intus siccantur calidis, & foris quæritur mollificatio. Amantur à te violenta & fortia, ego moderata magis probo, quæ etsi non è vestigio respondent optatis: tamen continuatione tandem obtinetur, quod quæritur. Digeram vero medicamenta in aliquot capita, vt intelligantur. I. Necessariam esse pituitæ præsentis, atque etiam se subinde colligentis euacuationem fateor. Sed eam non oportet esse nimiam, neque nimis frequentem, & talem, quæ intestina non relinquat arida. Primus igitur ordo erit medicamentorum purgantium, quæ recensebo ordine, initio facto à leuioribus, variatis etiam formis, vt si vnum non placeat, alterum vsurpetur. Securissimum omnium purgantium medicamentorum est clyster, isque etiam vtiliter, & sine nocumento subinde vsurpari potest, ad præcauendam pituitæ collectionem, quoties nimirum aliqua pituitæ redundantia animaduersa fuerit. Potest etiam ita parari, vt simul & abstergat, & flatus discutiat, & intestina post se mollia relinquat. Huc malo domi parari, & ad manum esse, cum debeat esse familiare remedium. Parabitur autem sic:

℞. Herb. mercurial.
Maluæ an. m. j.
Fl. chamomill. m ß.
Hordei tantundem.
Sem. anisi.
Fœnicul. an. ℨ ij.
Prunorum nu. vij.

Hæc coquantur affusa aqua, decocti illius colati, & expressi sumatur tantū, quantum requiritur pro clysteri in tuo corpore, in eo dissoluantur sequentia:

Cassiæ pro clysteribus ℨ vj.
El. Diaphænic ℨ ij.
Olei lini ℥ iij.
Sacchar. Thomæi ℥ ij.
Salis pauxillum, f. iniectio.

Hunc clysterem malui sic scribere, vt coquus tuus illum parare (dum opus est) possit. Arbitror hunc clysterem præstiturum quod debet: si quid desiderabitur in operatione, id mutari, intēdi, aut minui facile potest.

test. Illnd autem quod nunc ſcribam, eſſet egregium ad innoxiam exerementorum alui, & pituitæ eductionem, nec fineret poſt vſum eius aluum indureſcere, ſi modo eſſet qui vteretur. Quidam redactus erat ad extremam maciem, vt σύφαρ hominis eſſe videretur, & laborabat ſimul perpetua obſtructione & duritie alui, & colica ſubinde recurrente. Cum hoc aliquoties vſus eſſet, redierunt inteſtina ad officium ſuum. Eſt autem bolus ex caſſia & hiera cum oleo amygdalarum dulcium, quæ ſimul mixta egregie id præſtant, quod dixi. Poteſt bolus ille in aliquot particulas diuidi, & inuolui quælibet in pane (quem *oblatam* vocant) humectato vel vino, vel aqua cinamomi. Poteſt etiam, ſi libet, inſpergi ſaccharum. Sumitur hora vna ante cibum. Bolum notaui litera A.

Bolus pituitam educit.

Bolus.

℞. Caſſiæ rec. extract. ℥ß. aut ſi caſſia recens non habetur, ſumatur pro caſſia el. lenitiuum.
Spec. hieræ picræ ʒß.
Ol. amygd. dulc. rec. q. ſ.
Miſce, fiat bolus A.

Si vero nondum ſatis odioſa pituita expulſa videretur, poſſet in menſe ſemel, vel bis potiuncula vſurpari mane calida vno hauſtu 4. vel 3. ad minimum horis ante prandium in hunc modum parata:

Decoctum galli purgans.

℞. Iuris galli, vel gallinę veteris, huic incoque paululum ex foliis berbæ mercurialis, cola, ſumatur deinde de iure tantum, quantum ſufficere videtur ad hauſtum, & nodus B. in hoc impendeat, vel per noctem, vel ſi id non permittet tempus, leniter efferueſcant, & nodus exprimatur. Alioqui ſi per noctem ſteterit, mane calefieri oportebit. Inde addatur Syrup. violae. ſolut. ℥j. (vel quia non ſemper haberi poteſt, eius loco mannæ tantundem) Mellis roſac. colat. ℥ß. Miſce, f. hauſtus.

℞. Liquirit. raſæ ℈j.
Agaric. Trochiſcat. ʒß.
Sem. aniſi ℈j.
Fol. ſenæ el. ʒ ij. ß.
Rhabarb. el. ʒß.
Spicæ Indicæ gr. iij.
Zinzib. ℈ß.

Ex craſſe contuſis f. nodus laxus cum filo. B. Hæc quoque potio domi parari poteſt. Ac etiamſi reliqua aliunde petantur: tamen mercurialis, & mel roſac. colatum apud vos haberi poſſunt. Pillularum vſum hoc rerum ſtatu non magnopere probo, propter ſiccitatem, ſatis eſt ſi bis in anno vſurpentur, nempe vere & autumno, ita tamen ſi vſum earum exegerit neceſſitas. Cupis præterea rotulas, quæ purgant, ſed hæ non relinquent humidam aluum poſt ſe. Scribam tamen & dirigam ad phlegma, vt priores ex Rhabarbaro ad bilem, & potiſſimum ad obſtructionem alui directæ ſunt. Notabuntur litera C. vſus earum talis eſt, qualis rotularum ex Rhabarbaro:

Rotula pro phlegmate.

℞. Spec. Diaphœnicon. ʒ ij.
Rhabarb. el. ʒ ß.
Spec. aromatic. roſac. ℈ ß.
Saechar. albiſſ. ℥. iij. diſſol. aq. cuſcutæ q. ſ. affuſa aq. cinamom. f. confectio in rotulis. C.

Addam adhuc vnum purgans externum, quo in ventre laxando nonnunquam vſus ſum, ſed in iis, qui nihil omnino per os aſſumere voluerunt, & tamen neceſſitas coegit, vt aliquid fieret, quod tamen P. T. commendare nolo, cum malim in tam exhauſto corpore, & ſiccitati inteſtinorum obnoxio, leuia, tuta, & lenem aluum relinquentia vſurpari. Vnguentum illud purgans imponendum imæ aluo (nequaquam autem ventriculo. Nam vomitus ſequeretur fortis) ſcripſi in peculiari ſcheda, & notaui ſic. †. quod tamen vſurpari nolim, niſi neceſſitas exigat:

Vnguentum purgans ... aluo ...

℞. Succi mercurial.
Cucumer. ſylueſt. an. ʒ iij.
Colocynthid.
Hellebor. nigri, albi an. ʒ ß.
Aloes ʒ j ß.
Fellis tauri ʒ j.
Mellis q. ſ. f. vnguentum. †.

Hactenus de purgantibus, in quibus tamen non conſtituo curationis ſummam. Nam hęc tantum pituitam collectam è ventre proficiunt, & aluum aperiunt. Venio nunc ad ſecundum medicamentorum ordinem, nempe ad ea, quę præcauere poſſunt nouam pituitæ generationem. Hic non cōferent puluercs illi vehementes calidi & ſicci, qui ventriculum momentanea caliditate afficiant, & poſtea inteſtina ſicca relinquāt. ſed vtar & ego voce tua, Es müſſen alles andere Sachen ſeyn / etiamſi prima ſpecie exilia eſſe videantur. Nam hic non exurendus, ſed fouendus & excitandus eſt calor naturalis, vt moderato calore concoquat. Ac ſi prima concoctio laudabiliter peragetur, facilius peragentur & reliquæ, & ſponte ſua, natura via aluus ſe exonerabit ab excrementis. In hunc vſum conſcriptus eſt puluis D. vt mane interdum ieiuno ventriculo ʒj. vſurpetur ad corroborandum ventriculum, & vim digeſtiuam:

Puluer ... ...

Puluis ventriculum roborans.

℞. Spec. aromatic. roſat. ʒj.
Diathamar.
Lætific. Gal. an. ʒ ß.
Pulu. Nucis conditæ,

Zinzib.alb.
Cinamom.
Cornu cerui vsti.
Boli armen.præpar.an.℈j.
Sem.anisi.
Coriand.præp.an.℈ß.
Mastich.
Thuris an.℈ij.
Sacchar.cand.℥ß.
Misc.f.puluis D.

Si magis placet conditum, vtile erit quod notatum est E. idque simul spiritus reficiet & cor, assumptum quantitate iuglandis. Possunt hæc alternis vsurpari:

Conditum.

℞.Rad.buglos.condit.℥j.
Conser.borrag.
Rosar.
Buglos.an.ʒ iij.
Anthos ʒ ij.
Spec.aromatic.rosat.
Diathamar.
Rosat.nouell.an.℈j.
Cinam.incis.℈ß.
Syr.de cortic. citri q.s.f. conditum.
E.

Nequaquam autem negligi velim puluerem stomachalem crassum, & piper incisum, hora vna aut altera ante cibum, cum tribus aut duobus cochlearibus iuris carnis degluritum. Videantur sane hæc nihil facere primo occursu, ego vero post ablatam pituitam scio ab his calorem natiuum egregie exeitari, si adsit continuatio. Vtilis etiam in primis ad ventriculum esset syrupus seu brodium (vt appellant) zinzib. conditi. Esset profecto bonum confortatiuum ventriculo tuo sic affecto, si mane vnum aut alterum cochlear exsorberetur. Et quia noctu plerumque se exerit & sæuit cruditas, posset de Zinzi. condito radix vna pro conclusione edi, illa calefaceret os ventriculi & cerebrum frigidum, & siccaret superiora magis, quam inferiora. Ego ipsemet sic facere soleo, quoties cruditates, refrigerationem cerebri, & tumultuosa somnia sentio. Oportet etiam accedere bonam victus rationem. Sorbitiones hoc non præstabunt, quæ potius ventriculum languidum reddunt multo vsu. Vitulina caro, capones, gallinæ, auiculæ, hœdinæ, oua, & similes cibi, qui bonum succum præbent, & minime difficilis coctionis sunt, hæc alimentum corpori alendo vtile suppeditant, præsertim si adhibeatur bonum vinum. Deinde exercitio quoque ante cibum excitandus est calor naturalis, veluti flabello, captandæ occasiones hilaritatis, & seponendi interdum libri, præsertim à cibo. Talia sæpe plus prosunt, quam multa & operosa medicamenta.

Pro ventriculo brodiũ Zinziberis.

Addere debebam vnguenta & sacculos stomachales, sed hæc antea scripta sunt. Dices: non sentio me admodum illis iuuari, vt cupiebam, quomodo hæc externa agere possunt in ventriculum, cui insidet & adhæret pituita? Liberato certe ventriculo à pituita egregie auxiliantur in suscitando calore naturali, & iuuanda concoctione. Non leuiter autem erratur cum bona medicamenta male audire coguntur, eo quod non protinus iuuamentum sentitur. Calor naturalis modicis præsidiis fouetur, vt scintilla modica sufflatione excitari debet, vehementia hæc non præstant. Tertius ordo remediorum continebit ea, quæ aluum lubricam teneant, eamq; officio suo fungi in excrementorum spontanea eductione cogant. Hæc, vt video, tibi est sacra anchora. Videamus autem cur retineatur pituita cum excrementis, & sequatur colica. Abdomen est frigidius. Igitur pituita cum in intestina peruenit, quodammodo congelatur, & fit vitrea, & ipsa pituita cum sit frigida, magis adhuc refrigerat intestina, & vi sua priuat, vt langueat vis expulsiua. Interdum etiam exoritur calor renum, qui intestina sibi vicina arefacit, atque hoc modo etiam dura fit aluus exiccatis intestinis & excrementis, cumque pituita in flatus dissoluitur, nec inuenit exitum, colici dolores excitantur, qui non prius mitescunt, quam flatibus & excrementis per clysteres, aut aliis rationibus monstratus sit exitus. Est igitur aluus aperta & lubrica in hoc valetudinis statu magnum sane beneficium, sed eo etiam respiciendum est, vt sit diuturnum. Tale vero esse non potest, nisi intestinorum intemperiei & imbecillitati consulatur. Dicam paucis quomodo. Mane cum pro confortatione ex prædictis aliquid assumptum fuerit, tum post duas horas fricetur abdomen seu venter frictione molli, vsque ad aliquam rubedinem, vt sic calor ventris & intestinorum excitetur. Postea inungatur vnguentum mollificans, F, circa vmbilicum & infra (non vero vngatur ventriculus) artum imponatur linteum cera obductum (ein gewichßt Tuch / oder durchs Wachß gezogen / pharmacopolæ parare solent) id non solum comprehendat partes inunctas, sed etiam ventriculum, etiamsi non vnctum, vel certe suo vnguēto nempe stomachali vnctum. Complectatur nonnihil etiam spurias costas seu hypochondria, & superponatur linteū aut fasciis ligetur cera tinctum linteum ne decidat:

Vnde colica.

Linteum incerato mollificans ventriculum.

Vnguentum mollificans.

℞.Ol. lilior. alb.
Chyrini an.℥ß.
Chamomil.ʒ ij.

Mastic.

Mastic.ʒj.
Pingued.gallin.
anatis an.ʒ iij.
Butyr.rec.non saliti ʒ ij.
Medullæ crurum vituli ʒ iij.
Misce,f.linimentum F.

Tum si sequeretur exercitium corporis aliquod, vsque ad corporis moderatam caliditatem, citra lassitudinem tamen, suscitaretur, & à linteo etiam foueretur calor natiuus intestinorum. Tandem post quietem vnius horæ posset cibus sumi. Et hæc ita fieri oporteret per aliquot dies, donec intestina ad officium reducta essent. Interdum balneo aquæ dulcis insidere horam vnam aut alteram ante cœnam vtile esset. Cuidam incoquebamus caput, & intestina ouis ad emendandam siccitatem, quæ in eo erat nimia, & plurimum se iuuari dicebat. In egressu iterum vsurpari posset, (si opus esset) vnguentum mollificans cum linteo incerato, & quiete ad horam dimidiam. Ille linteum illud semper gestabat, donec se melius habere animaduerteret. Pro mollificatione intra corpus vsurpanda nihil melius est, quam oleum amygdalarum dulcium, ex recentibus amygdalis expressum, quod non est rancidum. Id loco butyri in sorbitiones indi posset. Bene sapit, & præter hoc, quod intestina mollit, prohibet ariditatem corporis & pinguefacit. Interdum etiam cum aluus lenibus aperiri nequit, dissoluenda est ℥j. mannæ in paruulo iure gallinæ, vel bubulæ carnis. Vbi vero animaduersus fuerit renum calor, qui intestina & sedes exiccet, vnguentum ad renes inungendum erit. Sed hæc nota sunt. Postremo ad colicam scriptæ sunt rotulæ G. de quibus quatuor aut quinque, pro earum magnitudine vsurpandæ sunt ad præseruationem:

Pro nimia siccitate de sellum.

Alui mollit oleum amygdalarum.

Rotulæ ad præseruationem colica.

℞.Pulu.cornu cerui vsti ℈ iij.
oculor.Lucior.
Cancrorum an.℈j.
Sem.card.bened.
Corall.rub.præpar.
Boli armen. veri præpar.an.℈ß.
Mastich.℈j.

Sacchar. albiss.℥ iij. ß.dissol. aq.menthæ, affusa aqua cinam.q.s. additis:

Ol.Zedoar.gut.vj.f.conf.in rotulis.G. Et interdum etiam pro flatibus discutiendis sem. anisi, & fœniculi, vnius saltem tunicæ. Hæc existimaui hoc tempore P. T. præ cæteris vtilia fore. Faxit Deus vt per hæc inculpatam sanitatem assequaris. Scribe quæso an tibi sic satisfactum putes, vel an præterea aliquid expetas. Ad omnia enim officia, quæ ab amico fido præstari possunt, semper ero paratissimus. Deus Opt. Max. valetudinem optimam P.T. largiatur, & ad eius recuperationem hæc velit esse efficacia. Francof. 30. Maii, Anno 1579.

In colica.

D. Ioh. Navii
CONSILIVM CLXVI.

PEr superiora multa dari medicamenta in colicis, non ita semper conuenit, multo salubrior est crebrior clysterum vsus: qualis est sequens.

Clyster.

℞.fol.Maluæ.
Bismaluæ.
Mercurialis.
Branchæ vrsinæ.
Fl.Chamom.
Meliloti an.m.j.
Fl.Origani.
Calaminthæ montanæ.
Rutæ an.m.ß.
Fl.Lauri p.ij.
Sem. anisi.
Fœniculi an.ʒ ij.ß.
Cumini.
Carui an.ʒj.ß.
Rutæ ʒ ß.
Bacc.Lauri,nu.ix.
Gran.Iuniperi ℥ß.
Coq.in s.q.aquæ ad tertias: Colaturæ
℞.℔.j.in aqua dissolue.
Hieræ pic.simpl.
Bened.Laxat.an.ʒ iij.
Elect.de baccis lauri ʒ ij.ß.
Ol.lilior.albor.
Chamom.
Rutæ an.℥j.
Butyri recentis sine sale ʒx.
Vitelli oui nu.j.
Sacchar.rubei ℥j.
Salis triti ʒ ß.Misc.f.clyster.

Altero die ante cœnam dimidia pars sumatur sequentium pillularum:

℞.Spec.Hieræ picræ simpl.
Pill.Alephang.
Aurear.an.ʒj.
Diagrydiigr.iiij.

Misce, & f. pillulæ XLII. cum aq. fœniculi, & inuoluantur pulu.
Cinamomi.

Aliquot dein diebus vtatur ante cœnam & prandium ʒ j. pulueris sequentis, sæpissime in Colica à me experti, cum vino albo:

Puluis in colica expertus.

℞.Cinam.inter. opt.ʒ iij.
Galangæ.
Calami aromat.an.ʒj.
Baccar.Lauri.ʒj.ß.

Cimini ʒ ij.
Cornu cerui vsti ʒ j.ß.
Sem. Rutæ ʒ ß.
Anisi.
Fœniculi an. ℈ iiij.
Caryophyllor. ʒ j.

Puluerisatis singulis subtilissime, & mistis adde:

Specier. dianisi ʒ j.ß.
Sacchari albiss. ʒ v. ℈ ij. f. Tragea.

Emplastrum deniq; in torminibus celebre sequens est.

Emplast. ℞. ℞. Emplast. de baccis lauri ℥ iiij.
de Meliloto ℥ j. Misc.

Malaxetur & redigatur in massam cum modico ol. Chamom. & Rutacei.

In colica, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CLXVII.

CATARRHALI febre, qui morbus Epidemius fuit, Generosissimum Dn. laborasse intelligo. Materiam deinceps, ad articulos delatam, excitasse articulorum dolores, hos in colicos transiisse. Renum etiam affectorum magis suspicio fuit, quam indicium certum. Consilii mei rationes vt exponam, à me postulatur. Vtinam possem in ista temporis angustia tam accurate hoc facere, quam ex animo cupio. Febris fuit catarrhalis, & quia contagiosa, haud dubie putrida. Putredo inuasit in plerisq; corporibus ichores omnes, itaq; per sudores ea est finita. Cũ autem in Generosissimo Dn. natura per sudorem non satis corpus expurgauerit, neq; fortasse auxilia, quæ naturam adiuuarent, adhibita fuerint, nil mirum, si febrili calore fusis humoribus & ichoribus impellentibus materiam ad partes debiles, & in quibus podagrici dolores prius calorem innatum læserunt, fuerit expurgata & reiecta. Eam vero materiam regurgitasse, & colicos dolores excitasse, nullo modo mihi persuadeo. *Vera huius colica causa.* Sed cum ratione febris & caloris naturalis, & doloris podagrici impeditæ sint coctiones, & cruditates auctæ, crudi isti humores delati ad intestina, hoc malum excitarunt colicum. Talia & cruda & crassa cum per vrinas excreta esse significetur, non mirum si dolorem renalem commouerint. Imo si obstructis meatibus renum retenta essent, & renes supercalefacti per obstructionem, haud dubie illa materia indurata & adusta, calculos renum produxisset. Hæc cum ita se habeant, quæ indicentur, Medico patent: Febris & catarrhus, cuius illa fuit symptoma, iam abierunt. De podagricis doloribus satis multa alias monuimus. Cum autẽ colicum dolorem ab humorib. crudis vel obstruentibus, vel in flatus resolutis generari constet, præcautio in eo consistit, vt cruditas omnibus modis vitetur. Cauenda igitur sunt omnia, quæ calorem naturalem, coctionum effectorem, vel lædant, vel impediant, in tota *Diæta.* victus ratione: de quib. cum speciatim monere longum esset, hoc vnum moneo, vt varietatem ciborum vitet, & simplicissimo victu contentus sit. Is autem sit boni succi, verum non superflui, qualis plerumq; in auib. & animalibus nimio studio saginatis reperitur. In potu cereuisiam triticeam, & vnum Rheananum laudo. A crudis omnibus & flatulentis cauendum, & statim à cibo exercitia, decubitum, atq; concubitum vitandum existimo. Sed de his Medicus præsens monere poterit. Ad conseruationem caloris vẽ- *Pro [correbo]ratione & conseruatione caloris.* ter totus panno lineo veteri, multis modis complicato, ac suffitu facto ex Benzoino & caryophyllis muniatur. Vtatur confectione aliqua excitante & roborante calorem innatum, vt sunt pulueres, Arom. ros. cum ambra, ita vt ad ℥ j. pulueris addatur ambræ ℈ ß. & sacchari ℔. ß. De hoc puluere sumat vel cochleare vnũ per se, vel in ouo sorbili. Magis probo istos pulueres, cũ in saccharo calefacto & fuso vis ambrę & specierum infringatur. Semel in hebdomada, præsertim in hyeme, recte assumet matutine ℈ j. Mithridatii vel theriacæ cũ saccharo rosato. Interdum zinziber calam. aromat. vel galangam conditam. Ad tardam aluũ & remouendam *In aluo adstricta pillula.* materiam nihil conducibilius catapotiis ex aloe rosata & myrrha, ita vt ad ʒ j Aloes adiiciatur myrrhæ ʒ ß. Vrgentibus vero dolorib. iniiciatur clyster, ex decocto veronicæ hoc modo:

Ad dolores clyster.

℞. Veronicæ m. iij.
Flor. Sambuci m. j.
Absinthii p ß.

Decoquantur vel in lacte, vel quod melius est, in iure capi.

℞. Colaturæ ℔. j. ß.
Sacchari ʒ iij.
Aloes ℥ j. ß.
Myrrhæ ʒ j.

Ebullianr rursus, & applicẽtur. Foris, vt ante & me monuisse puto, decoct. è vino vel lacte cum melle, & myrrha plurimum probo: applicetur autẽ ventri calidi lineis pannis in ea madefactis. Hęc vero à benignissimo Deo fortunari ex animo præcor. Et si de aliis admonitus fuero, plenius meã sententiam, cũ omnia generosissimi Baronis causa velim, expositurus sum. Vt decoctum veronicæ ex vino bibat, omnino consulo. Renes vnguento nostro rosato recte inungi posse iudico.

In co-

In colicis, & aliorum inteſtinorum doloribus, pro quodam Generoſo Domino,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CLXVIII.

Secretum Cratonis in Colica.

COLICIS doloribus non memini S.G. infeſtari. Renum autem dolorem ſępe videri colicum, cum non ſit, ſciunt Medici. Oleum amygdalinũ cum vino Maluatico hauſtum, vſitatum & peruulgatum eſt remedium. Verum ego drachmam dimidiam ſpermatis ceti addo, atq; hoc inter efficaciã & ſecreta remedia habeo. Sed videndum ne ſperma vetus ſit ac rancidum. Vſus balneorum, præſertim in his regionibus, in quibus dolor colicus plerumq; in paralyſin tranſit, nequaquam tutus eſt. Galenus in dolore, à ventoſitate orto, cucurbitam magnam cum multa flamma ventri ad vmbilicum admouet, & ita ſubito auxilium ferre affirmat, vt incantamenti ſimile videatur. In pauperibus allium cum ſale contuſum ſæpe magno ſucceſsũ ventri apponitur. Sed ſi dolor eſt à materia craſſa, convenientia enemata ex vino, puluere hieræ & aloe adhibeantur. Hoc vero cum in S. G. propter hæmorrhoides locum non habeat, meminerint Medici caute cum his procedendum. In colica & iliaca plurimum valere extractum calami aromatici ad ℈ j. cum ſyrupo aliquo ſumptum. Item Mithridatica antidotus cum ſucco citoniorum in lienteria.

Cautela de Balneis.

Extractum calami aromatici.

In præcautione colici doloris pro quodam Nobili viro,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CLXIX.

SAPIENTER, vt cætera omnia, hoc noſter Hippocr. ſcripſit.

Nihil paruum, nihil contemnas.

Vtinam autem Politici viri illud non tantum in valetudinis cura: verum etiam reipublicæ obſeruarent, minus fortaſſe calamitatum in communi vita eſſet. Cum igitur à me conſilium requiratur de præcautione colici doloris, atq; pareſi, quæ iam ſemel in hoc corpore colicum dolorem conſecuta eſt, principio hoc moneo etiam atq; etiam procurandum, ne rurſus in illud malum vir pręſtantiſſimus incurrat, cum perpauci, quos ſecundo hic morbus inuadit, periculum effugiant. Nam prior morbus ita plerunq; naturam debilitat, & eam intemperiem in inteſtinis relinquit, etiam membra paralyſi affecta eo modo debilitat, vt cum ſecundo recurrit, vel intemperantia accerſitur, optimis etiam remediis parum iuuetur. Hęc eo pertinent, vt vir prudens admonitus maiori ſtudio periculum vitet. Porro cum cruditas prima cauſa ſit, & quaſi fons & origo huius morbi (hanc enim flatus & cæteræ moleſtiæ conſequuntur) in primis enitendum, vt corpus cruditate vacet. Id fiet obſeruata recta victus ratione, quæ in diligenti cura rerum non naturalium, vt Medici appellant, conſiſtit. Quod igitur in præſentia dixi, idem nunc de ſententia Galeni noſtri repeto: ſuperuacaneum eſſe optima medicamenta iis præſcribere, qui rectam victus rationem tenere nequeunt. De aëre non multa dicam, cum ferendus neceſſario ſit occupatis, qualis occurrit, verum etiam cum is corpora noſtra plurimum immutet, contra iniurias illius corpus præmuniendum. Frigidus igitur & humidus quantum fieri poteſt vitandus. Inferior venter totus lineo panno veteri & attrito, decuplo etiam, muniendus, & charta papyri ſuperponenda, vt minus aer inteſtina, & membra nutritioni ſeruientia afficere poſſit. Pedes etiam neque humectandi ſæpe, multo minus refrigerandi. De cibo & potu longa futura eſſet commemoratio, ſi ſingulis inhærere vellem. Vt cibus ſit ſimpliciſſimus, & minime varius, pręſertim in vno paſſu ſumptus, moneo. Carnes, piſces, lacticinia minime miſceat, & quantum poteſt, cum piſces, & lacticinia ad prouentum pituitoſi humoris faciant, vitet. A crudis vero plane abſtineat. In potu cum plurimum peccetur, adhibenda eſt diligentia, vt quæ noceant, vel proſint nobis, obſeruemus. Nam potus, quem ventris murmura & flatus conſequuntur, quique per vrinam difficulter tranſit, noxius omnino eſt, itaque cauendus, ac licet ſit diureticus: tamen cum pituitam ſecum rapiat intempeſtiue, obſtruit meatus, & multa incommoda affert. Cereuiſiæ igitur hordeaceæ vſum nequaquam probare poſſum. Neque etiam noſtratis arietis, quem potum plerumque crudum bibimus, niſi vectura, vel debita cura cruditatem emendet. Conuenientiſſimus igitur vſus eſſet cereuiſiæ Bohemicæ bene defecatæ atque maturæ. Vinum omne ſuſpectum. Dulcia enim craſſa & turbida plurimum nocent, etiamſi parce ſumpta non magnopere lædere videantur. In primis autem Morauica noxia ſunt, & natiuum quiddam, quod hunc morbum conciliat, in ſe continent. Hinc tot colicos & paralyticos in Morauia videmus. Nec ab hac malitia abſunt Auſtriaca, niſi bene atque ſæpe ſint elutriata. Rhenenſia pura, matura, non contaminata hominum fraude, innocentiſſima ſunt. Horum igitur vſum laudarem, ſi in prandio tantum vinum biberet,

Pareſis recidiua incurabilis fere.

Venter quomodo muniendus. Victus ratio.

Aries Vratislauienſium cereuiſia cruda.

Vina maluatica, Auſtriaca, Morauica vero colicis & paralyticis inimica.

in cœna vero cereuiſia, vt dixi, alba contentus eſſet. De ſomno, & cæteris rebus non naturalibns, vt Medici appellant, nihil præcipio. Ad medicamenta autem quod attinet, cum etiam in exquiſita victus ratione crudi & corrupti humores colligantur, familiari aliquo medicamento expurgandi ſunt, ne mole ſua noceant. Itaque niſi vel inſignis æſtus, vel frigus obſtet, recte vtetur pilulis, quarum iſta eſt compoſitio:

Pillulæ.

℞. Aloes roſatæ ʒj.
Rhabarb. el. pul. & aqu. cinamo. aſperſi ℈ ij.
Agarici recenter trochiſcbati ℈j.
Maſticb.
Myrrhæ an ℈ß.

Cum ſyrupo de abſinthio reformentur pilulæ numero xxv. De bis pilulis capiat hora vna ante cœnam, præcedente prandio tenui, ſingulis octo diebus quinq; vt ſi parum ſubduxerint, ſeptem. Videntur quidem clyſteria in hoc malo minus noxia: ſed ſi malum ſupra vmbilicum eſt, parum iuuant. Vt vero ſemper periculoſius inteſtina ſupra vmbicilicum, quam infra laborant: ita clyſteria iniecta, dum obſtructiones in ſuperioribus partibus ſunt, parum materiam attingunt, & ſępe vſurpata boc incommodum afferunt. Primum, quod ſegniorem virtutem expulſiuam reddunt, & efficiunt at aluus nõ niſi irritata ſe exoneret. Secundo, quod iſtæ impulſiones ſubitæ materiæ enematum, vel nimis calidæ, vel frigidæ temperamentum inteſtinorum lædunt. Deniq; quod nullum enema applicari poſſit, quin non ſimul multi flatus intrudantur: doloribus tamen vrgentibus cum pilulæ, & ſimilia medicamenta per ſuperiora crudis exiſtentibus humoribus minime tuto adhibeantur, neceſſario ad enematum vſum deueniendum eſt. In primis vero commendatur decoctum veronic. quæ à proprietate colicis medetur. Ea coquitur in iuſculo gallinaceo, & librę iuris decocti adiiciatur vini Maluatici ℔.ß. Myrrhæ ʒß. & tamquam clyſter imponitur. Recte etiam decoctum veronic. ex vino cum dimidio ſcrupulo myrrhæ per ſuperiora inchoãtibus & vrgentibus doloribus datur. Sed curationem, quæ præſentem Medicum requirit, neq; ex præſcripto recte ſuſcipitur, non inſtitui nunc ſcribere. Quæ ad præcautionem facere videantur, de iis monere volui, & cum duo iam abſoluta ſint à nobis: primo, vt cruditates vitentur, nec materia cumuletur: deinde vt materia collecta paulatim ſubducenda ſit: reſtat tertium, quid ad roborandum calorem innatum fieri debeat. Etſi autem calor corrupto temperamento partium, & ſublato, vel impuro reddito humido, cui ipſe inſidet, & à quo fouetur, difficulter ad ſuam moderationẽ reduci ita poteſt, vt officium ſuum integre præſtet: tamen quãtum in nobis eſt annitendum, & anceps potius quam nullum remedium adhibendum. Conſului de vſu ol. abſinthii, quo totus venter matutine inungendus, in abſinthium maxime partes roborare Medicis videatur, ne flatus ſuſcipiant. Sed magis iuuabit meo iudicio oleum magiſtrale, quod *ſtomachale* nominant. Maxime autem flatibus reſiſtet ſi ambra liquida, vt vocant, vmbilicum inunget, vel ſi ea haberi nequit, ol. myrthæ. Muniet etiam ventriculum emplaſtro, vel ſcuto, quod vmbilicum attingat ex cera & ladano confecto, ſi buic ambra, griſea vt appellatur, in puluerem redacta, inſpergatur, longe potentius remedium erit. Intra corpus ſumet interdum cum vino poſt parcam cœnam tribus vel quatuor horis ſcrupulum vnum radicis zedoarię inciſæ. Nonnũquam ſextam partem ſcrupuli myrthæ ſelectiſſimæ. Singulis etiem menſibus matutine horis ſex priuſquam cibũ ſumat, accipiat ſcrupulum vnum Theriacæ, vel Mithridatii bene confecti: & ſi rationes illius hoc ferunt, ſingulis annis ſemel in Thermis lauet. Nam ſi quid aliud, maxime Thermarum vſus labefactatum calorem erigit. *Hirſchbergenſes* laudo, ſed *Landecenſes*, etſi calefiant, multis de cauſis præfero. Hæc habui quę nunc monerem. Ea ſi ornatiſſimus vir obſeruauerit, hauddubie re ipſa experietur, me recte & fideliter monuiſſe. Vt autem à Deo, ſine cuius numine nihil fœlix & ſalubre, fortunentur ex animo precor.

Si colica ſupra vmbilicum parum iuuant clyſteria.

Incommoda frequentis enematum.

Decoctum veronica.

Myrrha.

Præſeruatio.

Ol. abſinthii.

Ol. ſtomachale contra flatus.

Scutum.

Zedoaria.

Landecenſes thermas Hirſchbergẽſib. præfert Crato.

In colico dolore, cum ictero, & cachexia, pro quodam generoſo Barone,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CLXX.

POSTEAQVAM Generoſus Dominus in grauiſſimis doloribus colicis, quibus vno anno oppreſſus iacuit variis, medicamentis eſt vſus, in thermis etiam Carolis & in aliis lauit, aquas bibit, & nihil non tentauit, ineunte Februario infirmiſſimis viribus Pragam venit. Cumque viderem virium robur totam curationem poſtulare, vt dolores quoquo modo ſedarentur, quia virtus vitalis, iacente iam naturali, caſura videbatur, cliſteres ex oleis cum decocto veronicę adhibui, & per ſuperiora varia, quæ dolores colicos ſedant, tentaui. Nihil eorum profuit, quæ ſæpe prodeſſe expertus ſum, ſperma ceti, cum ol. amygdalarũ. puluis ex corticibus aurantiorum cum zedoaria, atque alia

Ol. amygd. cum ſpermate ceti. Puluis è Zedoaria.

alia frustra adhibita. Nihil cucurbita cum flamma profuit, cum tamen flatuum manifesta essent indicia. Nescio autem, qua bona fortuna in radicem Imperatoriam, quæ species Chamæleontis albi est, & vulgo cardopatia appellatur, incidi: Eam igitur cyatho vini imposui, & singulis diebus ante cœnam haustum dedi, & cœperunt dolores conquiescere. Cum autem radix illa aliquid malignitatis, præsertim cum est humidior, haberet, itaque cum triduo sumsisset, & dolores iam remitterent, postea drachmam mediam myrrhę in vino sub medium noctis exhibui. Dedi etiam theriacam cum calami aromatici extracto, quæ remedia secundum diuinam benignitatem præcipuum auxiliũ tulerunt. Vt autem causam, quam satis demonstrabat Icterus, maximas nimirum obstructiones tollerem, pituitam primum præparare, tandemque paulatim educere studui. In præparatione pituitosi humoris victus ratione, quæ abstergeret & incideret, sum vsus: deinceps catapotiis nostris ex tribus hoc modo factis:

Cardopatia.

Theriaca cũ extracto calami aromatici.

Pilulæ ex tribus Cratonis.

℞. Aloes succo rosar. sexies imbutæ
Rhabarb. elect. subtiliter puluerisati, & aqua cinamom. aspersi ℥ iij.
Agarici recent. trochiscat. ac oxymelite imbuti ʒj.ß.
Myrrhæ electiss.
Mastiches puluerisat. an. ʒ ß.

Misceantur omnia, & fiat massa, de qua pro vna vice ex ʒj. reformentur pill. nu. ix. Accepit ante cœnam alternis diebus. Hæ pillulæ satis subduxerunt aluum, ita vt plurimum pituitæ excerneret: Bibit deinceps aquam cuscutæ, & syrupum de succo endiniæ, & de duabus radicibus. Admiscui interdum syrupum Bizantinum ad hunc modum:

Syrupus.

℞. Aq. cuscutæ ℔.j.
Syr. de succo Endiuiæ ℥ j.
Bizantini.
de duabus radicibus an. ℥ ß.
Misce.

Ita & colici doloris causa, & icterus sublatus est: Remansit tamen quædam cachexia, ad quam oleum illud, quod in consilio de tumore œdematoso pedum scripsi, adhibui, & vt in potu aquæ atque cereuisiæ sibi temperaret, monui.

∵

In colica, & paralysi ex colica, pro quodam Nobili viro,

D. Ioan. Cratonis
Consilium CLXXI.

Ex literis ad me missis non satis intelligo, sit ne colicus dolor, & an is etiam nunc perseueret, an vero in paralysin desierit. Si adest colicus dolor etiam nunc, iniiciatur per enema oleum amygdalar. dulcium cum vino maluatico, & imponatur aliquid radicis ireos pulu. & dictamni albi puluerisati. Apponatur ventri rete castrati coctum in oleo, adiecto chelidonio maiore, contuso cum radicibus, si haberi possunt. Prosunt etiam catuli lactantes ventri appositi, qui si veteribus Latinis Medicis fides est adhibenda, malum ad se trahunt, atque ipsi deinceps colicis doloribus moriuntur. Ventrem etiam anatis viuæ deplumatum malum ad se trahere, si ventri apponatur, experientia cõstat. Idem præstat rana viua apposita. Magni etiam Medici aquam frigidissimam apponunt, cuius etiamsi autores habeant, nolim tamen vllum temere ad hoc remedii genus deuenire. Per os magno cum adiumento datur album, quod in fimo gallinaceo reperitur, ex optimo vino. Quidam adiiciunt membranas intersepientes nucleum in iuglande: Decocto brassicæ vti in vetere iure galli, magno etiam adiumento est. Nonnunquam colicus dolor in paralysin transit, atque huius initium iam factum cognosco. Cum autem in hoc malo non ad principium neruorum, sed plerumque ad musculos malum transmittatur, atque ii, vt post graues labores langueant, consequens est in exstirpanda materia curationem ex musculis, iisque corroborandis consistere, non neglecta corroboratione intestinorum. Itaque vmbilico destillatum nostrum ex galbani libra vna, hederæ & baccarum lauri an. ℔.v. imponitur, prius tamen fecibus subductis. Nam nequaquam aluo adstricta exhibendum est. Vbi hoc factum fuerit, vtatur frequenter isto puluere: Tenera ceruorum cornua in taleolos secentur, & siccentur atque puluerisentur. Huius pulueris vnciis duabus adiiciantur myrrhæ drachmæ duæ, piperis albi ʒj. Vtatur sæpe ex vino vel potu. Deinde musculi fomententur decocto rorismarini, iuæ, & origani. Postea inunctiones adhibeantur, quæ pro diuersitate materiæ sunt variæ. Formulas notas esse Medico præsenti arbitror. Verum si eas desiderat, verbulo admonitus diligentissime & lubentissime sum præscripturus.

Pro colica Enema.

Catuli lactantes.

Venter anatis viuæ.

Empirica in colica remedia.

Paresis.

Puluis cornu cerui.

Fotus musculorum.

X

In paralysi ex colica,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CLXXII.

Etsi infirmissime valeam; tamen persoluendum mihi est tuæ humanissimæ epistolę, ne beneficii tui immemor atque ingratus videar. πάρεσις, quæ colicum dolorem consequitur, a paralysi, quæ apoplexiam vel paraplegiam comitatur, origine & caussis differt. In paralysi cerebrum, & principium neruorum affectum est; itaq; ad caput & spinā dorsi remedia adhibemus. In paresi post colicam malum ab intestinis oritur, & impetu quodam ad membra exteriora fertur, ac musculos, tendines, & partes exteriores occupat; sæpe principio neruorum illæso. Itaq; primum intestinorum malam intemperiem corrigere studemus: deinde materiam, quæ in membris exterioribus est, discutere, & membra corroborare, hoc est, ad suam temperiem reducere. Ad intemperiem vero intestinorum, nisi inflāmatio adsit, fœlici successu destillatum è galbano, baccis lauri, & gummi Elemi vmbilico adhibui. Membris vero exterioribus pro corporum constitutione fomenta & vnguenta, quorum formulas babet Schuuarzenkopfius, ego certas nunquam obseruaui, sed, vt corpora ferebant, ordinaui.

Paresis à paralysi differt.

In paresi à colica intemperies intestinorum corrigenda.

Destillatum à galbano.

Destillatum:

℞. Gum. Galbani.
Elemi.
Hederæ.
Ol. laurin. (aut etiam baccarum lauri) an. partes æquales.

Herba & radices pro fomento.

Destillentur. Seruentur seorsim, primo aqua: deinde oleum clarum: tertio oleum crassius, veluti mel, quod est optimum.

℞. Rad. vrticæ m. iij.
Iuæ artheticæ m. ij.
Baccar. lauri.
Saluiæ.
Rutæ.
Rorismarini an. m. j.
Gran. iuniper. m. j. ß.

Incidantur, & dentur in chartam pro balneo.

Vnguentū.

℞. Pingued. taxi.
Vulpis.
Gallinæ.
Anatis.
Anseris.
Ciconiæ an. ℥ j.
Succi saluiæ.
Absinthii inspissat. an. ℥ ß.
Ol. laurini ℥ ij.

Misc. f. vnguentum, quo inungatur post balneum.

In paralysi ex colica, pro quodam Theologo,

D. Casp. Hoffmanni

CONSILIVM CLXXIII.

Non sine magna affectione animi legi querelas tuas de recenti quodā morbo tuo, tibi quidem nouo, & ob hoc ipsum formidabili, sed veteribus non incognito, vt quem Aëtius Medicus suo tempore in Italia epidemialem fuisse scribit, vbi coli dolor sedem mutauit, & causa veluti motu decretorio in musculos ac tendines extremarum partium translata fuit. Hanc affectionum symptomaticam translationem Medici vocant μετάστασιν, cum morbus de vno membro in aliud ob congenerem substantię similitudinem transfertur. Atq; ea sane morborum permutatio iam crebrior esse incipit, quam vellem. Ex multis recitabo tibi saltem duo exempla hominum notorum, vt videas, te socios habuisse malorum. Alexander N. multo tempore obnoxius fuit doloribus colicis, & rediit is morbus sæpe propter intemperantiam ipsius, etsi post vsum remediorum accessiones fuerunt rariores. Tandem post ingentem quendam paroxysmum resoluti sunt illi externi artus, nempe, pedes, brachia, & manus, secuta ἀτροφία non brachiorum saltem, sed totius etiam corporis. Vsus est remediis paulatim phlegma detrahentibus, potione ex herbis & manna, dedit operam, vt aluus quotidie esset aperta, confortatus est ventriculus intus rotulis, foris vnguentis, & sacculis, denique cum viderem alienam humiditatem insinuasse se in membra exteriora, dedi illi decoctum ligni guaiaci per quatriduum, iussi vt sudaret, quantum vires ferrent. Repetiui id postea, cum bene conueniret. Idque factum est decumbente socero meo Crosnæ, paulo ante mortem ipsius. Quæris euentum? Antea ingerebatur illi cibus incisus in os, cum ipse nec cultrum tenere, nec manum ori admouere posset. Tū vero me ipsum inuisente anatomicum agebat, gallinaque è patina arrepta & incisa, mihi quicquid toto prandii tempore edebam, præponebat. Reliquum erat, vt paulatim calorem naturalem suscitare, & auctiorem reddere studeret, sed ille neglectis remediis intemperantiæ frena laxabat. Interea nugiuendus quidam Paracelsicus (qui postea furto ablatis rebus alienis, & conuasatis coniecit se in pedes) magnifica illi pollicitus, valetudinem ipsius violentis & vitriolatis remediis, aut venenis potius, ita attriuit, vt postea non tam de morbo propulsando, quam de viribus sustentan-

Paresis Epidemialis tempore Aëtii.

Historia duæ.

Vitriolata remedia.

stentandis & retinendis solicitus esse cogerer. Ita ille, dum subito conualescere cupit, malam valetudinem (nebulonis illius mendaciis in spem summam erectus) sibi accersiuit, ac sic tandem periit. Qui si recta consilia sequi perrexisset, per multos annos vita frui potuisset. Alter est Albertus N. qui similiter ex colico factus erat paralyticus, ita vt præter collum cæterorum nihil mouere posset. Dixi illi ne nimium properaret vsurpandis remediis, ne fieret humorum aliqua vehemens agitatio, sed sensim illi collectos humores detraxi, & propemodum eadem vsurpaui, quæ apud N. prædictum. Eduxi pituitam per nares, adhibui fomenta manibus, vt confortarentur nerui, viuit & valet hodie adhuc, venatur, potat, omniaque munia ita obit, quasi antea nunquam ægrotarit. Hæc propterea scribo, vt videas primum morbum non esse nouum & insolitum, deinde non esse incurabilem. Tu quidem scribis: illi calamum digitis tenere non potuissent: sed quoniā rogas, vt totam morbi rationem tibi exponam, faciam id quidem lubenter, sed tu boni consules, si in hac mea inquietudine confuse scribam. Scis ipse intestina esse quasi sentinam excrementorum corporis, eoque delegari excrementa vt excernantur. Id si fit, nihil est in colica periculi. Sed si incidat intestinorum repletio, vel primo ex flatibus intestina vehementer distendentibus, vel secundo ex humoribus crassis, frigidissimis, qualis est pituita vitrea, vel tertio acribus, rodentibus vt a viridi illa seu æruginosa bile, cum sane iam materia adest colicos dolores excitare parata. Sed cum morbus inuadit, tria illa cōcurrere solent.

2. Alius casus. — *Causæ colicæ.* — *Tria in colica.*

1\. I. Obstructio alui, propter aridorum stercorum copiam.

2\. II. Siccitas intestinorum, cum qua sæpe coincidit renum obstructio & caliditas, siccitatem illam fouens. Interdum etiam purgationes nimis crebræ vias post se reficcant, præsertim cum tenues materię expurgantur relictis crassis.

3\. III. Affluxus humorum ex venis augens flatus. Hoc rerum statu cum colo supra ab humoribus, infra à stercoribus obstructo, flatus nec erumpere aperte, nec propter crassitiem per occultos meatus transpirare possunt, oritur miserabilis illa intestinorum distensio (quæ colica dicitur) præsertim si arida simul sint intestina. In hac quo maior est ex venis affluxus in intestina, eo plures flatus excitantur, & colici dolores fiunt atrociores. Habes morbi naturam & causas: & paucis multa comprehensa. Quæris quid agendum? Duo sunt ad medicandum tempora: alterum præseruationis, ne morbus oriatur, alterum curationis morbo iam præsente. Præseruatio tota consistit in remotione causarum (respicio ad prędicta) nempe ne generentur humores phlegmatici, humor vitreus, viridis, flatus. Id fit suscitato calore naturali, & ventriculo ad officium reducto. Ita enim non tot generantur cruditates, nec cibus corrumpitur, & si quid oboritur flatuum, sponte emittitur. Quod si humorum aliqua collectio animaduertitur, maturè ea familiari aliquo medicamento adimēda est corpori. Interdum autem maior, interdum minor est collectio, & nunc hi, nunc illi humores peccant, nec eadem semper est corporis dispositio. Vnde fit vt non eundem omni tempore medicamenta effectum sortiantur, vt propterea non semper medicamenta culpam mereantur, præsertim in hominibus raræ texturæ, quos interdum vel venti austerioris afflatus prosternit. De præseruatione hactenus. Nunc de curatione, quæ omnia à me hoc tantum consilio scribuntur, vt videas discursum in hoc morbo, & quid facto opus sit, vtque ipsemet in tuo morbo de remediorum qualitate, tempore & vtendi modo iudicare possis. Colica oritur ex flatibus, verum est, sed hic protinus aliqui festinant ad flatus discutiendos, adhibent fomenta, illinunt vnguenta, dant per os flatus discutientia, &c. quæ sane in colica leuiori faciunt, quod debent, hoc est, discutiunt flatus, sed in vehementi tantum abest vt prosint primum administrata, vt plurimum etiam noceant, quandoquidem pituitam in intestinis contentam in flatus dissoluunt, & morbum augent, sicut memini accidere Doctori cuidam Francofurtensi, quem remedia contra colicam apta, non apto tempore vsurpata pene enecarant, iamque ad extremam maciem redegerant. Habent flatus discutientia suum locum, & iis omnino opus est, sed antequam ea adhibeantur, necesse est vias inferiores aperiri, stercora arida obstructionem facientia educi, & siccitatem intestinorum emendari. Ad hoc medicamentum nullum magis idoneū est, quam clysteres lenientes, mollientes, & si viscida materia adsit, etiam incidentes & abstergentes. Neque protinus si vnum enema successu caruerit, desistendum est ab vlteriore vsu illorum, sed insistere oportet, donec obstructio à retentione fecum exorta tollatur. Cur autem non recipienda sint olea in clysteres, ego non video, cum lubricitent intestina, eaque molliant. Multo magis metuo siccitatem, quæ non vsurpatis oleis relinquitur. Francofurti D. Lindneri vxor cum præ doloribus colicis iam expi-

In colica duo agendi tempora. — *Præseruatio colicæ.* — *Quare colicæ vitam generosis medicamentis interdum non cedat.* — *Curatio.* — *Flatus discutientia quando adhibenda.* — *Clysteres quid in colica præstent.* — *An olea immittenda in colica misceri debeant.* — *Casus.*

ratura videretur, sanata est sola emollitione intestinorum exiccatorum. Imposui enim *Rete castrati.* rete castrati (ein Himmel oder schepß Netz) calefactum in lebete, & antequam illud cõsequerer, apposui vitrum cum lino incenso, inducias inde quærens in dolore. Emollitis intestinis statim excreuit plurimum vitreæ pituitæ, & multum etiam actium biliosorum humorum, sicque illa, quæ moritura putabatur contra spem conualuit. Hoc saltem adscribo, vt appareat quanta res sit emollitio intestinorum in colica, quem in vsum olea indi soleant. Galenus certe cum ex phlegmate vitreo intestina ipsi veluti ce- *Olea in colica.* rebro perforentur, fatetur in illa sua colica, iniecto per clysterem oleo rutaceo magnam frigidissimæ pituitæ, hoc est, vitreæ excre- *Langius de colica.* uisse & conualuisse. Adscribam verba Langii popularis mei, Medici expertissimi, ex epistolis eius: Si colon, inquit, flatu grosso, aut phlegmatis vitrei frigore cruciatu intolerabili (quem crebro extremorũ paraly- *Oleum sabinum.* sis excipit) diuellitur, si olea subtilioris substantiæ, quale est sabinum, (in quo ruta aut semina cymini, dauci, anisi, quæ flatus crassos discutiunt, decocta fuerint, additis quæ phlegma illud vitreum educere possunt) cum clysteri infuderis, patientem confestim ab huius doloris colici carnificina liberabis. Neminem præterea video ex Medicis expertissimis, qui olea horret, aut qui inde paralysin fieri tradat&, inde ea fieri possit ratione aliqua doceat. Videbis id ipse paulo post, cum curationem ostendero, quomodo colica in resolutionem extremorum terminetur, aut permutetur. Proinde non opus est, vt olea incuses, quæ *Cur colicus dolor tam diu durat, & toties recrudescat.* re in hunc nouum morbum præcipitarint, indita clysteribus. Dices, cur autem tam diu durant paroxysmi, & cur toties recurrunt? Respondeo: Quia subinde noua fit effusio humorum ex venis in intestina, quæ quia imbecilliora sunt, ideo promptius recipiunt ad se missa. Quo magis dolor increscit, eo maior exagitato phlegmate suscitatur flatuum copia, & à dolore maior quoq; fit vitiosi humoris è venis attractio. Inde necesse est diuturniores fieri paroxysmos. Recurrit autem morbus citius vel tardius pro frequenti, aut maiore influxu humorum & flatuum in intestina, fitq; hic affluxus sæpe à toto corpore, interdum vero ex capite etiam tum dolores sunt tam pertinaces, & si- *Resolutio extremorum.* mul dolet ventriculus & intestina. Hactenus de colica. Audi nunc de resolutione extremorũ. Admirabile est in primis, cum resolutio fiat ex pituita crassa in crebro contenta, & neruis tenacius impacta, vt spiritus animalis in membrum, in quod nerui propagantur, distribui non possit: Colica vero generetur ex humoribus & flatibus, vel in colo contentis, vel ad intestinum illud aliunde effusis, qui fiat vt post colicam artus resoluãtur. *Quomodo resolutio sequatur colicam.* Sunt enim loca valde dissita, colon & principium neruorum, & mirum videri potest, quomodo materia ad extremos artus peruadat. Respondeo: Non in omni colica resoluuntur artus, sed tantum in illa, quæ *Quando colica desinat in paresin.* magna ex parte pendet ex delapsu pituitosi humoris ex capite per venas in intestina. In illa tantum specie colicæ sequitur resolutio, hoc modo: Dictum est dolorem colicum fieri ab humoribus crudis ex toto corpore, atque etiam ex capite per venas in intestina effusis, quibus sæpe admiscetur aliquid bilis, quæ mordicat intestina. Primum igitur quia humores crassi & multi sunt, & à natura semel expelli non possunt, paulatim & secundum partes ex proprioribus venis affluunt, & paroxysmos faciunt. Vbi vero iam maxima pars in intestina effusa, per aluum excreta, & per paroxysmos absumpta est, vt iam quodammodo mitescere, & rarius inuadere colica videatur: tum reliqui humores, *Motus humorum in colica ad articulos.* & præsertim qui in capite sunt, propter dolores, inediam, vigilias, calidorum & incidentium vsum, &c. attenuati, relicta priori consueta via, ad propiorem viam declinant, & ita secundum neruos ad musculos, & sic ad manus & pedes contendunt. Natura quoque se exoneratura mauult reliquias illas attenuatas in propinquum locum deponere, quam in locum tam remotum amandare, præsertim cum non vt prius tantis cruciatibus irritetur, & minor fiat à dolore attractio. Ita laxantur artus natura se exonerante & detrudente materiam in extremos artus. Et quia natura mauult hinc, quam ad intestina procul dissita humores mittere, ideo mitius tum intestina afficiuntur, ac quasi dolore liberata videntur. Non igitur in intestinis continentur humores, qui ad artus reiiciuntur (ab oleis in clysteribus vsurpatis incitati) sed eo quo dictum est modo in artus deturbantur, vt sequatur impotentia quædam in neruis, &c. Habes tum colicæ, tum huius nouæ affectionis rationem, eo consilio tam prolixe expositam, vt ipsemet videas quis, qualis, quantus morbus, & ne tot colicas tibi comminiscaris. Recte tu quidem scribis (recito verba tua) Fons mali est frigidus ventriculus, ne dubita. Is pro bonis succis, quibus corpus alendum erat, gignit cruditates, quæ redundant in caput, & inde decidunt frigidæ illæ defluxiones in brachia & pedes. Quod sumpto prandio mi- *Quare dolores colici sumpto cibo mitescant.* tigati sunt, non vsque adeo est mirum. Natura cibo concocto, intenta fuit expulsioni hu-

ni humorum ad membra, sumpto autem cibo conuertit se ab expellendo ad concoquendum ea, quæ fuerant assumpta. Igitur tum mitiores facti sunt dolores sumpto cibo. Vicinus vester mihi videtur bene processisse, vt tum testuæ, & tempora tulerunt. Illud nescio an venæ sectionem in pedibus concessurus fuerim si adfuissem. Noluissem enim solicitare amplius materiam sponte eo defluentem. Quod pillulis & clysteribus imputas defluxum, traxerunt illa ex vicinis partibus, quæ potuerunt, non in membra, sed ex membris, & attracta è corpore eduxerunt, sed quod postea humores è capite in extrema membra dilapsi sunt, id ipsorum copiæ potius imputandum est, quia sponte sibi viam quæsiuerunt, & innenerunt, vt videmus in catarrhis, qui sæpe nulla re incitati in musculos, aut ad pectus ruunt.

Rusticus medicus. Venio ad rusticum tuum, qui talis mihi videtur Medicus, qualis alter ante sesquiannum concionator. Quosdam curauit, inquis, id est, vt ego interpretor, distulit illis aliquandiu dolores. Sicut etiam accidit cuidam ciui Saganensi Nam nisi illi præseruationi incubuerint, & causas sui morbi subinde auferre studuerint, recurrentibus causis, recurret etiam effectus. Mitto ex iis, quæ tibi scripsit, sinapi, anethum, aquam chamædryos, cum oleo iuniperi, &c. friuola enim hæc. *Anodynon.* De cæteris dicam. Vnguentum anodynon vsurpasse te in magnis doloribus, non videtur mihi male factum, leniente tamen opus fuit. Sed postea procedente tempore discussorio opus erit, & roboratorio, quod ea, quæ influxerunt, discutiat, & simul membra confortet, ne facile recipiant humores affluxuros. *Auena frixa.* Auena in sartagine aut lebete frixa, & sacculo indita egregium est fomentum in doloribus colicis. Marchionem Iohannem ex magnis doloribus releuaui hoc vno in thermis, cum nihil reliquorum adesset ad manum. Attenuat flatus, & habet etiam vim laxandi. Sed non imponendus est sacculus ventriculo, sed ventri inferiori. Balneum sudoriferum si te non debilitaret, multum humiditatis esset è corpore euocaturum, eius præcipue quæ insidet membris, quam in aliis decocto ligni guaiaci per sudores elicni, tibi id consulere, nisi Medicus adsit, nescio an ausim. Sed si adessem darem profecto ad quatuor aut sex dies decoctum solum, præmissa tamen prius purgatione. Præsens enim si quid incideret, corrigere accidentia possem. Mithridatium quoque mitto, ita vsurpandum quemadmodum *Mithridatium exuscitat calorem.* prioribus litteris scripsi. Exuscitat continuo vsu calorem ventriculi, & humiditates tunicis ventriculi inhærentes, & concoctionem impedientes absorbet, & consumit, sed non illico vna aut altera vsurpatione. Tu sane expetis remedia, quæ protinus sanent, ac nisi cito iuuent, addis, nihil, nihil fecit. Verum est, talia esse oportere ad manum in magnis doloribus, *Medicamentis insistendum.* sed in corrigendo malo habitu corporis, aut partis alicuius, nequaquam violendis & validis procedendum est. Sed benignis ac lentis, calorem exuscitantibus durabilem, non exsufflantibus flammam mox euanescentem. Si quis te reuocet ad prius præscripta remedia corrigentia intemperiem frigidam veutriculi, dices, hæc prius vsurpata sunt, nihil iuuant. At ego si mea res ageretur, neqnaquam ea negligerem, aut reiicerem. Etsi enim rotulæ puluis stomachalis crassus, sacculi, vnguenta, & cet. non magnam opem ventriculo adferunt humorum sarcina aut mole grauato, tamen certum est, idque experior indies ventriculum ab humoribus liberatum eiusmodi remediis multum iuuari, & intemperiem eius corrigi Sunt enim illa omnia propemodum temperata, aut certe contemperata. Qui intemperata & valde calida expetunt, illi primo occursu aliquid opis sentire videntur ex illa calefactione, sed paulo post exiccatur aluus, incalescunt renes, aduritur sanguis, &c. Oportebit te animaduersa humorum colluuie interdum per interualla euacuare remediis vsitatis, vt rotulis tuis ex Diaphœnico, &c. & aluum tenere apertam. Causas omnium arbitror ex supradictis apparere. Affectionem vero illam tuam nouam nondum habeo pro paralysi, quia incedis, scribis, &c. sed pro decubitu humorum paucorum & crassorum flatuum in artus. Spero tamen, cum ventriculus minus cruditatum genuerit, naturam sponte morbum discussuram. Reliquorum, quæ fieri debent, supra memini. Valde difficile est scribere homini raræ texturæ, & tali cuius valetudinem etiam auræ mutatio variat, incognitis morbi temporib. & reliquis circumstantiis. Quanta mutatio potest incidere dum mittuntur, & remittuntur literæ? Vtinam cum Medico aliquo tibi vicino de his rebus colloqui, aut mihi ipsi adesse liceret. P. T. rectissime valere opto. Ignosce quæso tam confuse scribenti. Deus nouit, quam parum mihi iam sit ad scribendum temporis. Coloniæ ad Sueuum 29. Martii, anno 158t.

In Melancholia per essentiam,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CLXXIV.

IN confesso est, Medicum id vnum recte agere, quod vere recteq; cognoscit, & eos

morbos, qui in difficili cognitione versantur, plerumque difficulter curari. Itaque in initio non tam de nomine, quam essentia huius affectionis constituendum. Animaduertunt autem excellentes Medici affectus illius, quem Græci & Latini melancholiam vocant, in hoc corpore ea esse indicia, quæ veluti proprius charactér eam designant, & intensionem (vt Alexander Trallianus statuit) cum ad maiorem feritatem accedit, maniam recte Græcis appellari. Intendi autem non tam symptomata, quam ipsius cerebri intemperiem, & morbi causam existimandum, nec de nominibus, quæ alias aliter autores vsurpant, contendendum, sed rem ipsam considerandam. Nam interdum fuisse mœstum (quod quidem symptoma maniæ, sicut tristitia & metus melancholiæ est) constat, cum nulla maniæ fere indicia perpetua fuerint, incrementa vero, cum melancholicus humor ferueret. Habet enim humor iste, vt Montanus loquitur, caliditatem, ac potius seminarium ignis in se, quod quidem alias magis, alias minus intenditur, vt deinceps declarabimus. Nunc vt ad rem deueniamus, morbum intemperiem frigidam & siccam cum materiæ affluxu statuimus, causam huius melancholicum tam humorem, quam vaporem, qui alias per se in cerebro, alias per consensum, cum interualla quædam symptomata habeant, (de quo consensu mihi nihil liquido apparere, vel ex scriptis me elicere posse fateor) augetur. Nã si quis est consensus, vel ab vniuerso corpore, vel aliqua illius certa parte dependet, de quibus à Medicis cum præscriptum non sit, pronunciare superuacaneum. De liene loqui nimis ieiunum. Cum vero Galenus affectum totius corporis misso sanguine rectissime cognosci (etsi alia quoque esse indicia Medici sciant) nos doceat, vt excellentissimi Medici sanguinem missum minime fuisse melancholicum perscribunt, non illis fidem adhibere decet. De melancholia hypochondriaca quædam asperi: verum ea non tam perspicere, quam diuinare licet. Proinde primario affectum cerebrum esse statuimus, causamque intendi ab externis, interdum ab internis causis, videlicet, vaporibus à calidiore sanguine, vel à bile concitatis, arbitror. Indicia sunt cum alia, tum quod caput ab ineunte ætate debile, & humoribus pituitosis acrioribus occupatũ habuit. Laborauit enim infans comitiali morbo, vlcuscula, quæ Medicis psydracia appellantur, habuit, & etiam nunc habet. Ac vtinam illa copiose erumperent, melius fortasse sese haberet. Etsi enim illa non tam melãcholici humoris, quam pituitosi sint soboles, cũ sint tumores dũri, subalbicent, pressi saniẽ reddant: tamen caput prauis humoribus occupari satis indicant. Me vero hic nõ accedere ad Arabum sententiam, & pituitã ita assari posse, vt ex ea atra bilis fiat, existimare profiteor: neque cum iis sentio, qui cum Hippocratis sententiam audiunt, comitiales melancholicos fieri, ideo hunc ęgrum melancholia corripi, qui infans comitiali morbo laborauerit, sibi nulla ratione ducti finguntur. Nequaquam enim, vt Galen. nos docuit, id est perpetuum, cum in pueris hunc morbum à pituita oriri nemo propemodum in dubium vocet. Proinde nimium pauca respiciunt, qui prompte ex sententia veterum iudicant. Cæterum cum Hippocrates dicat, tunc fieri comitiales, cum infirmitas ad corpus vergit: Melancholicos vero cum ad mentem, idque minime parua contemplatione egere Galenus fateatur: velim sane & nostros Medicos de hoc amplius cogitare. Nam etsi Galenus ita interpretetur, vt ad cerebri corpus conuerti humorem melancholicum dicat, quando vt pars instrumentalis laborat, & obstructionem patitur) ad mentem vero repere, cum vt similare membrum afficitur: tamen quomodo mens ab ipso humore afficiatur, à multis quæsitum, nec dum repertum. Nam Auerrhoes illa, quæ de tenebris & perturbationibus in sede ratiocinatricis animæ, eum anima non videat ea, quæ in corpore mouentur, afferuntur, suauiter deridet: sed quando istæ disputationes parum ad curationem faciunt, & Galenus animam, vel temperamentum actiuarum qualitatũ, aut ab ipsarum temperamento permutari statuit, & Trallianus humorem melancholicum infinitas perturbationes cerebri inducere recte affirmet, omissis iis quarum causę non patent, neque magnopere ad curationem faciunt, aperta amplectemur. Certum vero hoc est, cum timor, audacia, iracundia temperamentum cordis sequantur, facile ipsum in consensum cerebrum trahere. Itaq; cum cerebrum ab humore melancholico, qui vt dixi, seminarium ignis, vel vt cũ Montano loquar, caliditatem admixtam continet, affectum esset, & simul pituita (vt catarrhi perpetui ostẽdunt) laboraret, camque recte à Medicis melancholiæ quasi carcer statueretur, consecuta sunt ante triennium tristitię, metus, suspiciones, morositas. Hæc vero non modo victus ratione & exercitiis, post cibum validioribus, quibus caput admodũ repleri scimus aucta, sed cum grauia symptomata maximas causas habeant, magno cumulo subito quasi in corpore prędisposito aucta. Nam cum flecti ab iis, in quorum

Melancholia intensior fit mania.

Melancholia seminarium ignis.

Melancholia per consensum.

Vlcuscula psydracia.

6 Epid. sub finem.

Epilepsia in pueris a pituita.

Sententia Hippocratis quomodo sit intelligida.

Auerrhoes mentẽ melancholico humore affici negat.

Causa timoris, audacia & iracundia in melancholicis.

quorum potestate esse videbatur, deberet, propemodum intempestiue fractus est. Scimus autem generosas naturas nulla re grauius, quam contemptu & dispicientia affici, & principium impetus moderandos potius, quam retundendos esse. *Generosa natura moderanda potius quam retundenda.* Hac in parte cum multipliciter initio erratum esse a quibusdam intelligamus, & eos etiam qui dum fauore populari muniti sunt, supra omnes homines sese extollunt, & potestate docendi facta abutuntur, *Docentes sæpe officio suo abutuntur.* nimios fuisse, nec mediocritatem diuina sapientia dignam obseruasse, & lenitatis, quam pietas commendat, immemores fuisse, in oculos incurrat, non mirum est si ad hunc modum animus excelsus de poteстate exierit, neq; dum in eam redire possit. *Cur melancholici interdum mitescant.* Quod vero hoc anno fuit placidior, causa de Possidonei sententia, quam Aëtius refert, patet, videlicet quod humore deferuescente melancholicæ affectiones mitiores efficiantur. *Melancholici placide & leniter tractandi.* Proinde etiam atque etiam irritationes cauendas monemus, & vt molliter & suauiter æger tractetur, ea quæ offendunt, quoquomodo remoueantur, nec insuauia, molesta, ingrata, ingerantur, multo minus ad ea quasi adigatur vllo modo, quibus ægri salus curæ est, concedatur. Illorum etiam hominum, à quorum conspectu abhorret, præsentia dimoueatur, nec sermonibus ingratis obtundatur, nec insaniam insaniendo curari posse à quoquam existimetur. *Melancholici morosis inspectoribus nõ committendi.* Magis autem quam æger insaniunt, qui cum in autoritate constituti videantur indicia tempestiue ea vtuntur: perterritum terrent, & à pertinacia ac proteruia, quæ morbi initium est, pertinaciter & proterue abducere studeant: in silentio potius, precibus, qui iuuare volunt, incumbant, quam frustra verbis fortia sapientiæ fundant. Hoc nisi factum fuerit, & vt in quiete sit æger, donec ad se redeat, & se ipsum rectius cognoscat, procuratum, periculum est ne nimium agatur. Non enim euersa euertenda, sed erigenda sunt. *Platonis disputatio de insania.* Venit hic mihi in mentem Platonica disputatio de insania, cum cerebrum quasi euersum statuit, & præclare de ista affectione agit: sed medica persequamur. Ostensum est cerebrum primarie laborare, causæ etiam cur symptomata remittant & intendantur, eas prolixius explicare possemus, verum ingeniosis & doctis ostendisse satis est. Ad curationem vero quod attinet, notum est de sententia Galeni 6. Epidemior. comm. 2. Vitium humanum tripliciter corrigi, 1. alteratione, 2. vacuatione, 3. epicrasi: & vt primã atq; postremam intentionem cõsequamur, præcipue victus rationem recte instituendam. *Cura.* Proinde cum Galen. incipientes melancholicos sola victus ratione humectante & balneis curauerit, hunc tanquam optimum in arte nostra ducem sequamur. *Victus ratio.* Victus ratio excellentissimis Medicis nota est, superuacaneum itaq; monere. *Balneum aqua dulcis.* De balneorum vsu, licet in iis, quæ perscripta sunt, nulla fiat mentio, nõ prætermissa tamen iuuare existimamus. Quid enim his vtilius, præsertim inter initia excogitari poterit? Ad vacuationes autem totius corporis & cerebri quod attinet, cum de iis interrogemur, pauca respondenda sunt. *Melancholicis vena non secanda.* Primum cum nulla sit plenitudo in corpore, nec humor melancholicus sanguinis missione facile extrahatur, de ea agere superuacaneum. Quæstioni vero de hæmorrhoidibus vt breuiter satisfaciam, mirari me fateor, cum principium medicorum Hippocratis & Galeni de his manifestæ & perspicuæ sint sententiæ, cur dubitare excellentissimis Doctoribus in mentem veniat. Nota sunt senis nostri oracula, Melancholicis hæmorrhoides superuenientes bonæ sunt. Item: Insanis si varices, aut hæmorrhoides superueniunt, insaniæ solutio. Sciunt quid de præclara illa L. Mattii, à quo sibi quasi diuinos honores habitos, cum illius opera à melancholia liberatus esset, curatione commemoret. Vtinam igitur, vtinam euocari possent. *Nihil hæmorrhoidibus melius in melancholicis.* Sunt quidem hæmorrhoides affectus declinantis ætatis, vt Gal. ait, proprii, non secus quam melancholia: sed cum æger noster in melancholiam adulescens inciderit, quid vetat adolescenti eas mouere? præsertim si vllo modo sunt indicia declinantis humoris melancholici ad sedis venas. *Clysteria acria improbantur in prouocandis hæmorrhoidibus.* Proponũtur clysteria vehementia & acria: ea, ne quid dissimulem, non probo: cum ad ciendas hẽmorrhoides non tantum faciant, quãtum intestina & venas meseraicas lædant. *Hæmorrhoides quomodo prouocande.* Sub veris igitur initium sanguisugis ad hoc præparatis vtendum censeo, & interea frictionibus, fomentis, & vnctionibus, quibus hæmorrhoides tuto prouocari possunt, vtendum. Medicamenta etiam, quæ ad hoc faciant, purgantia dentur, inter quæ aloën atq; senam primum locum tenere scimus. Proponunt excellentissimi Medici lapidem Layuli, Armenum, Elleborum nigrum. *Correctio Hellebori à Cordo proposita improbatur.* In elleboro recte præparato magna quidem spes, sed ea extractio, quæ ostenditur cum aniso & decoctis, licet eam Cordus & alii probauerint: tamen mihi neque recta, neq; tuta videtur. Nam in elleboro siccitas & humiditas quædam venenata corrigẽda, de qua correctione, & extractionis ratione possem multa dicere, nisi illud Mesues mihi in animo esset. Istum esse gradum sapientiæ, ne ad medicinas fortes deueniamus, nisi vbi debiles non contulerint. *Ad medicinas fortes non temere deueniendum.* Et si autem sciam omnes fere practicos con-

fulcere fortissima & validissima medicamenta purgantia adhibenda: tamen à Mesue persuasus, idem facere debile medicamentum repetitum, & minori periculo, quod forte semel & confertim facit, atq; experientia multorum annorum hoc verum esse dicerim: sane cur mihi aliud persuaderi patiar, veras causas, cum tuta semper sint Medicis præsidia eligenda, non video. Nihil dicu quot, & quos similiter affectos curauerim, licet hoc vere possem, sed nunquam me lapide Lazuli, vel scammoneatis vsum esse vere affirmare possum. Itaq; in bonam partem accipiant Medici, si nec nunc probem: causas cur improbem non recenseo. Senam non modo tutam esse, verum omnibus semper instrumentis purgandis in primis conducibilem, ventriculo non noxiam, cordi gratam scio, præsertim si recte paretur. Ea igitur ad hunc modum crebro, vel singulis saltem septimanis semel vtetur, sicut & alias in melācholicis affectionibus vsus sum. Sub vesperam ante cœnam exhiberem enema simplex ex decocto maluæ & veronicæ cum oleo amygdalino & saccharo, sequenti die darem hoc infusum senæ:

Continuatio medicamentorum quid possit.

Crato nunquam scammoneatis vsus est in melancholicis.

Sena.

Enema simplicissimū.

Infusum senæ.

℞.Passular.minor.ʒ vj.
Flor.borrag.
Violar.
Meliss.an.p.j.
Galangæ incis.ʒ vj.
Fol.senæ select.ss.ʒ.vj.

f. decoctio & infusio per noctem, mane rursus ebulliant. & fortiter exprimantur.

℞.Expressi ℥ iiij.
Syr.rosac.solutiu.
de pomis,
Mannæ Alexandr.an.℥ß.

Misc. Syrupi vero de pomis descriptio hæc est:

Syrupus de pomis.

℞.Herb.scolopend.
Pulegii,
Meliss.
Chamædr.an.m.j.
Flor.borrag.
besten.
Ceterach.
Summit.thymi,
Stœchad an m.ß.
Fol.senæ electiss.
Epithym.an ℥j.
Cortic.ellebori nigri ℥ß.
Succi pomorum Porsdorffianorum ℔.j.ß.
agrimoniæ.
fumiterræ an.℔ ß.

f. horum infusio & decoctio, & coletur, adde sacchari q. s. aromatisetur cum caryophyllis. Hoc syrupo non minus tuto, quam illo de tribus, qui ante viginti annos à me in patria mea præscriptus, nūc alterius nomine vsurpatur, frequenter vti poterit. Nunc vero si non haberi potest, infusum tamen senæ ex syrupo rosato & manna calabrina non omittatur. In pillulis & electuariis, quæ nimium siccania medicamenta habent, exiguam spem pono. Imo periculum etiam à siccis & immodice calidis in melancholica affectione esse statuo. Puluerem Hali scio à multis commendari: verum dictum Mesues, quod paulo ante recitaui, mihi in animo est. Vtatur igitur qui volet. Eadem est ratio de electuariis & pulueribus cōfortatiuis, vt appellantur. Item de electuario Belgico Gereonis. Electuarium de myrobalanis probari aliis patior. Mihi vsus myrobalanorum, in iis, qui obstructionibus laborant, nō probatur. Sed innoxium in hoc ægro futurū arbitror. Cæterum quod ad roborantia, & alterantia attinet, magno successu hoc electuarium vsurpatum scio:

Syr. de tribus Cratonis.

Puluis Hali.

Elect. Belgicum Gereonis.

Cautio in Myrobalanis.

Electuariū.

℞.Nucum inglandium,
auellanarum,
Papauer.alb.
Chrysomelor.an ℥ ij.
Amygd.dulc.℔.ß.
Nucis conditæ ℥ ß.
Macis ʒ ij.
Confect.cum oleo anisi.
Caryophyllor.an.ʒj.

cum syrup.de succo betonicæ misce ad modum opiatæ. Facta est quoque mentio lapidum preciosorum, de quibus alios aliter, cum siccent, sentire scio. Cardanus quidem scribit de se, solis somniferis potionibus & lotionibus, & vsu chrysoliti intra octiduum melancholicos curasse. De lotionibus & potionibus facile omnes eruditi Medici consentiunt. De chrysolito periculum fieri posse absque periculo existimo. Dedi laboranti ictericia nigra lapidem Bezoar, & minxisse vidi tam nigra, quam attramentum est, meliusq; se habuisse. Posse de lapide Bezoartico multa referre, cum de illius viribus sæpe periculum fecerim, sed nihil attinet. Inter ea vero quę cerebrum roborant, magnam vim ambræ orientali tribuo. De illa igitur sæpe in recenti ouo sorbili ægrum sumere velim. Plura non præscribo. Ne nimium siccis & calefacientibus vtantur moneo. Iam vero cum caput seu cerebrum primario affectu laborare existimemus, consentaneum est, vt de particularibus remediis, quæ huic adhibeantur, admoneamus. Rectissimum igitur esse quotidie per apophlegmatismos, caput purgare, & à pituitoso humore liberare:

Lapides preciosi.

Chrysoliti vsus.

Bezoar.

Ambra orientalis.

Apophlegmatismus.

℞.Pyrethri.

Zinzibe-

Zinziberis an.ʒj.ß.
Sem.ſtaphyſagr.
Erucæ an.ʒj.
Cubebar.℈j.
Ambræ ℈ß.

eum oxymelite q.ſ.f. ad formam electuarii liquidi, inungatur palatum. Deinde ſingulis diebus, vel certe alternis capiti mane per horam applicarem iecur vitulinum calidum. Adhibentur quoque occipiti magno ſucceſſu grana iuniperi contuſa. Item vbi commemorata non iuuant, hoc linimentum:

Iecur vitulinum calidum.

Linimentum.

♃.Papauer.alb.
Cannabis,
Granor.iuniperi an.m.j.
Thuris alb.℥ß.
Nucleor.perſicor.
Chryſomelor.an.nu.10.

contundantur & commiſceantur cum aq. roſacea & è floribus ſambuci, & ſupra caput totum in panno lineo ponatur, & reiteretur quoties exiccatum fuerit. Ego magno ſucceſſu vſus ſum. De vino etiam ſumus admoniti, ſi eum radicibus eryngii Neccarinum, vel Rhenanum minime potens haberet, omnibus præferrem. Aetius atq; Paulus mirifice vſum aceti cum æger dormire vult, ad cochlearii menſuram in hac affectione commendant, rationem nullam idoneam afferunt, proinde iudicio medicorum permitto. Hanc potionem tutiorem arbitror ſub noctem:

Radices eryngii.

Potio ſomnifera.

♃.Hordei diutiſſime cocti ℥iij.
Amygdal.infuſar.in aq.roſar.℥ij.ß.
Sem.papau.alb ʒj.

Coquantur duo dactyli in aqua hordeacea, & colaturæ ℔.ij. reliqua admiſceantur, ac percolentur. Detur ſub noctē quando bibere volet. De diuino in morbis quorſum attinet Medicum verba fundere? Si ſpiritus Chriſti in iis eſt, qui homines neſcio quo ſpiritu ducti, in poteſtatem ſpiritus mali tradunt, cur non eadem vi optimum & innocentiſſimum ægrum eximunt? O cæcas hominum mentes. Vere vt Medicus ſcribit NN. dat pœnas, vtinam ſibi non attraheret. Hæc expreſſit iuſtiſſimus dolor, cum ſcribere non eſſet propoſitum. DEVM oro propter vnigenitū filium, qui aſcendit, vt dona det hominibus, vt ſua benignitate medicinas noſtras fortunet, & præpotenti ſua dextra nos atq; ægrum adiuuet. Sine illius enim numine nihil neque in homine, neque in medicina eſt.

In eodem affectu, pro eadem perſona,

D. IVLII ALEXANDRINI

CONSILIVM CLXXV.

EX iis, quæ docte in primis ſcripta legimus, colligi facile potuit, melancholicū affectum in corpore eſſe, & eum quidem per eſſentiam in cerebro, non autem hypochondriacum, aut ex toto corpore pendentem. Nam nec hypochondriaci vlla numerata videmus ſigna, & quod ad vniuerſum corpus attinet, nihil tale timendum hic eſſe, argumento eſt, quod ſanguis miſſus laudabilis fuit, non ater, aut craſſus, qui in his eſſe ſolet, qui totius corporis vitio melancholia afficiuntur. Multæ autem viſuntur notæ per ſe affecti cerebri, quod crebrius affectus iſte recurrat, ac frigidioris & ſicciores cerebri non deſint ſigna. Cauſæ quoque præceſſerunt, quæ primarii potius in cerebro affectus melancholici eſſe conſueuerunt, animi ſcilicet affectus mentem perturbantes. Et quamuis auctus in liene eſſe humor melancholicus ſcribatur, non tamen inde ſolum hic affectus exoritur: foueri quidem aliqua ex parte indi poteſt. Quandoq; Galen. lienis vitio nonnullos melancholicis affectionibus vexari ſcribit, quod ſic accipiendum eſt, vt non niſi interueniente modo aliquo trium melancholiæ, euenire id ſoleat. Quemadmodum etiam Arabes non ſolum ex liene, ſed à iecinore & vtero, lociſq; aliis corporis prouenire dixerunt hunc affectum. Hunc autem quoniam certis ſignis ſcimus à cerebro per ſe affecto oriti, foueri tamen eum à liene recte exiſtimamus. Non attinet autem cauſas omnes hic recenſere diligenter iam enumeratas. Ex victus ratione mala, & educatione ab ineunte ætate praua. Accedentibus animi affectibus, indignatione frequenti, quæ omnes humores non leuiter exaſſare & melancholicos reddere potuerunt, frigidoque ac ſicco iam antea cerebro, non diuerſam intemperaturam conciliare, partique præſertim imbecilli per ſe, affectum talem inferre, cuius imbecillitatis argumentum eſt comitialis morbus in teneriori ætate factus. Vt iam apertum ſatis ſit morbum in intemperatura eſſe. Morbi autem huius proxima cauſa eſt atrabilarius humor. Morbi porro ſymptomata huius erunt corrupta inprimis dianoeticæ partis functio, & triſtitia diuturnior, ſemper melancholici affectus pathognomonica ſigna ſunt habita, ſequunturque non diſſimilis generis alia, ſuſpicio, diffidentia, lachrymæ crebræ. Indignatio autem & iracundia hinc non ſequuntur proprie, ſed ali-

Signa melancholia per eſſentiā.

Melancholia non ſolū à liene, ſed epate, & vtero etiam affecto oriri poteſt.

Cauſa antecedentes melancholia.

Symptomata melancholia.

Melancholia cum iracundia.

unde pendent, ex corde nimirum temperamento. Neque inconuenit vt ex vitali spiritu non bono animalis generetur itidem non bonus. De dæmonio memini quosdam in ea esse sententia, vt existiment dæmonia corpora non posse obsidere nostra, nisi humores nanciscantur, In quibus sedem idoneam habeant. Quamobrem quoquomodo existimauerimus, tollendus nobis semper erit humor cui insident, siue euacuatione faciendum id fuerit, siue consumptione aliqua, siue etiam attemperatione, quæ est Græcis ἐπίκρασις, qua simul & attemperatus mitigatur humor, & simul parti temperamētum melius conciliatur, quamuis vt assequi ista liceat, metuendum valde sit propter causas magnas, atque affectum iam veterascentem. Neque vero laborandum magnopere nobis fuerit, quod ad humorum præparationem & vacuationem attinet, tanta medicamentorum ad hanc rem copia est, vt optimus delectus institui possit. Sed illud dixisse pro officio nostro satis erit, considerantibus humoris naturam, & laborantis ætatem, placidiorum vsum nobis maxime probari. Nam cum & humor is sit, qui irritari frequentius & vehementius nolit, & ætas potentium nimis medicamentorum non satis tolerans, vsus leniter ac placide vacuantium medicamentorum semper magis nobis probatur. Quod genus est electuarium lenitiuum, & Diacatholicon, & Diasena, & ex senæ decocto, in quibus nulla exasperandi vis est. Itaque per interualla temporum iusta quædam, potissimum autem inchoante vere, vel autumni etiam tempore, non abs re fore conserem, si iustior fieret melancholici humoris purgatio, cum paulo plurium dierum præparatione: quo tempore confectio hamech conuenientissima videtur. Testari de lapide Armeno vere licebit exhibitum aliquibus fuisse sine noxa ad drachmam vsque vel scrupulos quatuor etiam. Lauisse autem oportet quinquagies: lapis est viridis omnino coloris mineralis. Dixi de attemperatione per ἐπίκρασιν facta, quæ mihi quidem omnium maxime placeret ratio, vt ex qua multum sperari boni posset. Restat vt qui relinquitur humor à natura sua, quoad eius fieri potest, nominatus alteretur & mitigetur. siccus est, crassus, ater, terrestris, humectandus veniet, attenuandus, illustrandus, eliquandus. Hæc erit attemperationis summa, si modo eius iniri aliqua possit ratio. Inibitur autem quantum fieri potest ex victus ratione optima, repurgato prius, vt diximus, corpore. Nimis autem stulte à nobis fieret, si referre singula vellemus, quæ huc pertinent, præsentibus doctissimis Medicis. Specimen cibi laudati sorbilibus ouis, in iusculis optimarum carnium, carnibusque adeo ipsis vitulinis, hœdinis, veruecum, auicularum etiam, caponum & gallinarum, perdicum ac nemoralium auium. Potus etiam in vino albo, non nimis generoso, vel si generosum plus iusto fuerit, vinosumque nimis, diluendum omnino parum, demendis siccandi viribus, quæ vino illiusmodi insunt. Tametsi autem sanguis in vniuerso corporis habitu laudatus ac floridus esse dicatur, curandum tamen diligenter, ne tempore sensim ille quoque veluti exustus asseratur, occurrendumque victus ratione, cuius pars non postrema sunt balnea humefaciendi facultate prædita: quod quidem dulcis aquæ balneum præstare posse videtur, si tempestiuus & frequens eorum vsus fuerit. Neque displiceret, si lauationi incoquantur herbulæ aliquot, vt chamomilla, malua, althea, violaria, & borrago. Interea quoniam ex liene foueri affectum hunc quoque diximus, huius pariter habenda visceris aliqua ratio esse videbitur. Remedia ad id accommodata non attinet referre. De hæmorrhoidibus an prouocandæ sint dubitari potest. Etenim, si quoniam per consensum à tota corporis habitudine subortus non sit affectus is, vt ex multis iam notis liquet, quo casu venæ sectio minime necessaria, hoc vtique nomine videretur sanguinis per hæmorrhoides prouocatio non admodum ex vsu futura, quandoquidem fluens inde sanguis in multis visus mihi sæpe fuerit floridus, calorisque ac substantiæ laudatæ. Quod idem in hoc casu reperiri valde credibile sit, cum repertus quoque eiusmodi fuerit missus ex vena. Nisi vero sponte prius sua natura ipsi mittere in hæmorrhoides sanguinis aliquid tētaret. Nam tunc certum naturam esse adiuuandam, vel hirudinum applicatione ad hæmorrhoides, vel venarum ipsarum apertione facta aliqua, phlebotomo, puta si exortæ attingi possent, vel per se, vel cucurbitula prius affixa euocare, aut qua alia ratione, vt præter alia taurinum fel gossipio exceptum futurum vtile esset, aut ex cæpis & cyclamino cataplasma: nec non crebrior aloës per os assumptio idem præstare valeret, & quidem tuto, sed non lotæ. Qui modus alia pariter ex parte affectui ipsi non obesset: exonerata quippe ita aluo sæpius feculentis excrementis. Restat vnum propemodum tantum deliberandum maturius excellentissimis Medicis, num faciendum censeant, ego non raro successum vidi ex decocti sarsæ pariglia assumptione in affectibus grauibus capitis, non ex gallicana solum lue contractis, dico dolo-

Margin notes: Balneum diaboli. — Indicationes. — Vsus placidiorum. — Confectio hamech. — Lapis armenus. — Indicatio. — Victus ratio. — Balnea aquæ dulcis. — Hæmorrhoides an prouocandæ. — Vng. Hæmorr. euocantia. — Decoctum sarsæ.

doloribus, aut abſceſſibus, quæ tolli ratione alia potuerunt nulla, ne Guaiaci quidem ipſius decocto, niſi hoc vno remedio: verum etiam in doloribus aliis capitis diuturnis catarrhis, ac deſtillationibus, ad quas farſa hęc peculiariter facere animaduerſum eſt. Disquirendũ iſtud ſtudio omni, num hoc quoque in negocio pręſtiturum aliquid eſſet remedium hoc, præſtare poſſe non diffiderem ego. Nam & humoris noxii partem inde cõſumendam fore ſperarem, partim contemperandam quaſi dilutiorem factam. Nec minus interea temperamenti melioris aliquid conciliari parti ita affectæ poſſet. Siquidem non ea hic, vt in guaiaco calefaciendi atq; exiccandi vis, ſed nec qualitas omnino vlla, quam nocituram ſuſpicer. Conſiderandum tamen, ac precibus aſſiduis exorandus Deus, vt elargiri ſaltem dignetur, in quo vno, vna ac certa poſita eſt omnium noſtrum ſalus.

In eodem caſu, pro eodem ægro,

D. REMBERTI DODONÆI

CONSILIVM CLXXVI.

PROPONITVR morbus & ſatis difficilis ac diuturnus, qui ab 1572. quo incepit, ad hoc vſque tempus perdurat, remiſſior tamen factus, licet quandoq; recurrentibus ſęuioribus ſymptomatis. Eſt autem hic morbus, quantum ex doctiſſimorum Medicorum ſcriptis datur cognoſcere, melancholia. Adſunt continui metus & triſtitiæ propriiſſima ſigna, item ſuſpiciones ſiniſtrę, diffidentia, alienæ cogitationes, lacrymę etiam frequentes, & alia melancholiam conſequentia, quæ animalis facultatis functiones quaſdam deprauatas eſſe oſtendunt. Accidit autem animalium functionum hæc deprauatio ſiue melancholia, vel cerebro primario male affecto, vel [toto] corpore melancholico ſucco redundante, vel etiã per conſenſum tantummodo alia aliqua parte laborante, à qua ad ſenſuum inſtrumenta vapores ac fumi efferantur. Sed præſens melancholia ex primaria cerebri affectione ſuperueniſſe videtur, ſiquidem cerebrum natura ſua frigidius ac ſiccius ad receptionem humoris melancholici maxime videtur expoſitum, temperamento ſibi ſimilem. Tale autem eſſe cerebri temperamentum oſtendunt, quæ ab excellentiſſimis dominis Doctoribus prolixe ſunt expoſita. Accedit & ſubſtantiæ cerebri craſſities quædam, quæ non parum ad melancholiam fouendam confert. Tarditas certe ingenii & difficilis comprehenſio craſſitiem ſubſtantię cerebri demonſtrans: velut tenacitas memoriæ ę-

Cerebri craßities.

ius ſtabilitatem, vt quidem Galenus in arte medicinali ſcripſit. Coniungitur his malis cerebri quædam à primis annis debilitas ex morbo videlicet comitiali, cui in prima ætate obnoxius fuit, qui tandem in melancholiam permutatus cerebri debilitatem permanentem ſatis oſtendit. Iam & intemperata victus ratio non parum huc contulit. In aëre concluſo ac fœtente olim diu verſatus eſt, vino dulci ac potenti abunde vſus, & craſſa etiam cereuiſia intemperanter & intempeſtiue ſeſe expleuit. Nam vt Aëtius teſtatur, non modo à natiua, ſed ex mala ac intemperata victus conſuetudine melancholicum quoque temperamentum contrahitur. Atque hæc quidem eo faciunt, vt cerebrum præcipue, primario & per eſſentiam affectum ſciamus. Quanquam tamen & aliunde nonnullos fumos efferri contingat, per quos & intenditur quandoque, vel varie permutatur morbus. In qua etiam ſententia excellentiſſimi domini Doctores ſeſe eſſe oſtendunt, & verba & autoritatem adferentes, vbi temperaturam cordis melancholicam, corrumpentem, tandem temperaturam cerebri ſtatuunt. Et poſſunt certe in eodem corpore vt plura mala: ita & vnius mali plures cauſæ & occaſiones incidere. Remediorum magna oſtendi poſſet copia, ſed præcipua cura eſſe debet, vt optima victus ratio inſtituatur, & recta ac temperans viuendi norma, ne quæ intemperantia admittatur, aut quicquam intempeſtiue fiat, in quo maxima ſanitatis recuperandæ ſpes eſt. Humores vitioſi erunt purgandi, præſertim vere & autumno, & quidem per leuiora medicamenta: præſtat ſane ſæpenumero per leniora purgationes moliri, quam per magna illa naturæ moleſta ſubinde medicamenta. Leuiora ſæpius repeti poſſunt, vehementiora ſæpius dediſſe non fuerit ex re. Enumerata ſunt familiaria ac optima remedia à clariſſimo & excellentiſſimo domino Doctore Iulio Alexandrino, Imperatoris primario Medico, quæ ad purgationem humoris melãcholici & aliorum quoque crudorum plurimum faciunt. Tam diſerte autẽ ac eleganter de hoc morbo quoq; reſcripſit, vt non modo in eius ſententiam putauerim eundũ, ac omnino acquieſcendum, verum & parũ quod prætera adferri poſſet relictum, iudicandum. Quamobrem & breuiorem me eſſe contingit. Inter ea autem quæ à domino Doctore Iulio Alexandrino recenſita ſunt, poteſt & reponi ſyrupus de pomis regis Saboris, compoſitio eius exiat apud Meſuem in capite de melancholia. Conferre poſſe videtur confectio ex granis tinctoriis ſiue Alchermes, quæ lapi-

Victus ratio in melancholicis præcipua eſt pars curationis.

Lenientia ſæpe iteranda.

Syrupus de pomis Regis Saboris.

Confectio Alchermes.

dem Lazuli admittit, sæpius lotum, ac diligenter præparatum. Commendantur hæc non modo ad melancholicas mentis commotiones, verum & ad cordis roborationẽ. Vtilissima certe compositio, si ea, quæ Mesue prædicat, præstare queat, cordi tamen plurimum profuisse testari possumus.

Cautio in præparationem confectionis Alchermes obseruanda.

Quod si autem hæc paranda videatur, præstiterit accipere succum crudum, & grana tinctoria vtraque seorsum. De sanguinis missione parum videtur superaddendum, hoc vnum tantummodo, tametsi omnes Medici præstãtes probum ac laudabilem iudicauerint, sanguinẽ à vena aperta profluentem, ac veteres, & inter eos Aëtius cerebro primario affectu laborante, non existimauerit detrahendum, nisi adsit sanguinis in toto corpore redundantia, aut præseruationis gratia fiat, tamen statuo & aliorum iudicio, non

Venæ sectio.

præter aut citra vtilitatem magnam videtur futurum, præsertim veris aut autumni tempore, ad minus ipso vere, etiamsi non ob aliam, quam præseruationis causam, cuius gratia etiam capite primario affecto admittit Aëtius, vt iam scripsimus, sanguinis missionem. Aperienda autem erit vena interna sinistri brachii. Nam in sinistra parte melancholici humoris potissimum sedem esse in confesso est. Nam ad sinistram faciei partem crebrius humores decumbere scribuntur, & in maxillas gingiuasque influere sinistras. Poterit, si laudabilis sanguis apparuerit, mox supprimi, sin minus probus fuerit, permitti, vt aliquandiu effluat, quoad vsque sanus videbitur, vires modo ferant. Repetita vero eadem, si vires vitiosum vna vice educi non patiuntur.

Balneum aquæ dulcis.

Balneum aquæ dulcis ac tepidæ omnino etiam probandum venit, quod non modo à veteribus in hoc morbo laudatur, sed & sępissime profuisse, compertum habemus. Nec displicet, vt simplicia in aqua decoquantur, malua, althea, violaria, borrago, & flores chamæmeli, non quidem odorati illius, sed vulgaris, quod vt inquit Galenus, viribus accedit homini familiaribus ac temperatis. Insidendum autem aquæ tepidæ, in qua hæ erunt incoctæ herbæ aliquanto tempore. Non negligenda quoque sunt & alia particularia remedia, vt mala cerebri qualitas corrigatur, & ad meliorẽ temperaturam reducatur. Instituenda cum & quibus cordi prospiciatur, nec non lieni, si qua parte laboret, vel aliis etiam, vnde vapores ac fumi ad cerebrum attolli queunt, ipsum lædentes ac varie afficientes, quorum materiam non dubio præstantibus Medicis cognitam & in numerato esse, quæ omnia facilius, si qua alia laboret pars, cognosci poterunt, quam nos absentes ex relatione.

Hæmorrhoides.

Restat de hæmorrhoidibus, quas aperire non inutile esse poterit, si modo iam ante ex ipsis sanguis fluxerit, vel ad minus cõpertæ fuerunt prominentes. Secus certe difficilimum fuerit ex his sanguinem euocare, & fortasse nec satis tutum id ipsum conari. Quo autem modo, & quibus tandem satis superque à Doctore Iulio ostensum, à nobis non est repetendum: hoc tantum, si appli-

Hirudines.

candæ hirudines præsentibus Medicis vidẽtur, vt antea aliquot hebdomadis in aqua pura, eaq; sæpius mutata asseruatę sint, priusquam adhibeantur. Et hæc quidem paucula excellentissimi & clarissimi D. Iulii consilio addenda habuimus, quæ vt boni consulantur optamus.

In melancholia, pro quodam Nobili viro,

D. MATTHIÆ STOTT

CONSILIVM CLXXVII.

De temperamento, moribus, actionibus, atq; adeo tota κατασκευῇ corporis, ita plane dictum esse in consilio nostro, existimamus, vt in eo non multum desiderari possit: Et qui reciprocationem illam causarũ cum effectibus diligenter considerauerit, non possit non de iis certus esse, quæ ad intentiones curatiuas spectant. Licet autem effectus, & ἀποτελέσματα, vtcunq; bona significentur, tam Medicis, quã Astrologicis indiciis, tamen illa euersa esse accidentibus & symptomatibus variis, & causis quasi violentis manifestum est. Suntq; illa de bonitate temperaturæ cum sale sapientiæ accienda. Neq; enim ἄμεμπτον διάθεσιν is cõsequi

Filii ex parentibus senibus geniti raro sunt firmi temperamenti.

potuit, qui ex parente sene genitus, nutricem non satis commodam consecutus est, vt de educatione, in qua multa desiderabantur, taceamus, ne videamur bis cramben. Hoc saltem indicandum iudicauimus hoc loco, de σημειωτικῇ in consilio Dn. Doctoris magnam esse confusionem signorum. Primo non recte colligitur, cerebrum temperatum esse, & mediocriter sese habere, cum subiiciatur, quod siccius sit debito. Neq; recte informatus est Dn. Doctor de plurium linguarum, quas didicerit cognitione. Epar cum partibus naturalibus humidius esse affirmat, & tamẽ subiungit abundare sanguinem biliosum. Genitalium caliditatem ex prole, quæ fœminea est, nõ bene colligi existimamus; sed nolumus ista ἀντιλογεῖν. Si morbus esset materialis, & nunc, & ante instrumentis illis medicis tribus, quæ ex ratione adhibita sunt ab ordinariis medicis, aliquid saltem effectum fuisset vtile: Sed nihil, vel parum, quæ etiam omnes Medici comproba-

probarunt, profuisse cum dolore querimur. In primis autem consideratione dignum est, quod cum contra melancholicam affe-ctionem plurima adhibita sint, velut electiue illum humorem ducentia, malum tamen semper exacerbatum fuerit, etiam facta pręparatione conuenienti. *Quid occultum.* Quare ad illud θεῖον confugere coacti sumus, & fateri spiritualem esse morbum, & diuinitus immissum, in quo profligando frustra, vt arbitramur, φυσικοῖς elaboretur. *Etiam in spiritualibus morbis remedia admouenda, ne alia mala suboriantur.* Non tamen omittendas omnes medicationes censemus, ne alia mala suboriantur, aut fomentum vberius præsentibus malis suppeditetur, imo instandum precibus & supplicationibus publicis, pariterque manus operi admouendas esse censemus. Quod arbitramur ab iis, quibus ea cura commissa est, fieri diligenter. Restat, vt de tribus illis pręsidiorum generibus, quę vtiliter adhiberi posse, Dn. Doctor autumat, sententiam nostram exponamus. Et

Item sarsa adhibenda. *Sarsa parilla etymologia.* primum de radice illa, quæ Hispanis Zarza parilla, quod rubi viticulam sonare dicitur. Zarza enim illis rubus est, Parra viris vnde diminutiuum parilla. Multi hanc stirpem, primum ex noua Hispania allatam, deinde ex Hondura, tandem ex Quito prouincia Peruuiana. Smilacem asperam esse, similitudine quadam decepti, contenderunt, præcipue vero Itali, forsan æmulatione quadam, ne viderentur eo medicamento cauere. Sed differentia magna est, si recte consideres: *Sarsam non esse Smilacem asperam.* Nihilominus pro Zarza sæpe venalis habetur Smilax; sed huius radices nodosæ sunt, vel articulis quibusdam interceptæ, vt hac saltem insigni nota distingui possit. Atque hic expendi volumus aristolochiæ, quæ κληματῖτις dicitur, alteram speciem, quam in Betica, Hispanica Zarzam patillam vocari Carolus Clusius annotauit. De fructu Zarzæ parillæ nihil scribitur, vti nec de foliis, nisi quod hederam quodammodo referat; sed rami tantum, vel sarmenta lignosa cum radicibus ad nos afferuntur. Distat hæc, vt dictum est, ab aspera Smilace, cuius duæ species fructu differentes, in Italia, altera baccis nigris, altera rubentibus inueniuntur. *Vires sarsæ.* Vires basp otissimum Zarzæ parillæ incolæ regionum, vbi nascitur, prodiderunt, quod sudorifica sit, quod lui venereæ medeatur, nec quicquam aliud fere proditum videmus, quod fide dignum sit: neque ex sapore, qui nullus fere percipitur, quicquam coniectari licet. Quare miramur à quibusdam & contra venena, & in affectionibus capitis, tum aliis, tum in melancholicis vsurpari: Illud de aspera Smilace scriptum est à Dioscoride, & Plinio; huius effectus authorem fide dignum habemus neminem. Cæterum non hæc tantum distinctio adhibenda est, vt confusio illa vitetur, qua pro vera Zarza parilla vsurpantur species Smilacis asperæ, sed & diligenter considerandæ sunt vires Zarzæ parillæ veræ. In primis autem eius, quæ ex Hondura & prouincia Quito affertur, de qua hoc proditum esse inuenimus ab iis, qui exotica diligenter scrutati sunt, quod radix recens corrigenda sit humectantibus & refrigerantibus, propter caliditatem. *Sarsa calida & sicca in secundo gradu.* Calidam enim & siccam in secundo gradu statuunt, ideoque non conuenire iis, qui calida epatis intemperie laborant, quique febri aliqua, aut acuto morbo infestantur. Arguit caliditatem sitis, quæ illa vtentibus excitatur, tum vis διαφορητική, quæ sudores mouet. Quod autem in ea, quæ ad nos affertur, caloris vestigia gustu non deprehendantur, ex eo minime colligendum erit, quod nulla vel exigua insit caliditas. Quin imo illud perpendendum est, quod medicamentum illud, si quis concrementum spectet, & probe in simplicium examine versatus sit, partes admodum difformes habet, *Sarsa difformis.* quemadmodum & Smilacis, & hederæ species, quibus cognationem aliquam eum Zarza intercedere fateri nos, & foliorum, & radicum, & sarmentorum species cogit. Quid autem de hedera Galenus tradiderit, notum est. Ac partes aqueas quasdam in Zarza, quibus calidæ & acres aliquandiu foueantur, arguit hoc, quod facile exolescit. Idq; omnibus plantis accidere nouimus, in quibus aqueum excrementum est, & iis quoq;, quibus matrix mollis, spongiosa, & quasi tormentosa est. Hinc fit, vt exoleta semper ad nos afferatur. *Sarsa ob vetustatē reijcitur.* Nam quanto recentior, tanto vegetior & plenior est. Nostra & situ infesta & rugosa conspicitur, tum quando stangitur puluerulentum quiddam spargit, idque propterea, quod vix tertio anno, vt recentissima sit, huc afferri possit.

Vt Emplastica qualit. Quod autem Dn. Doctor de Emplastica vi ex sapore colligit, non satis intelligimus. Etenim Emplastica terrestrem substantiam habent, plerunq; omni mordacitate vacantem. Sic vt corporis poros obstruant potius; quam infractu liberent. Et licet sint quædam Emplastica, quæ aëreas partes sortita, & proinde viscida sunt, illa tamen poros quoque non expediunt. Imo Emplastica, vt Galenus demonstrauit ἐκφρακτικοῖς καὶ ἐκκαθαρτικοῖς, plane aduersantur. Nullo modo ergo sudorem mouere posse videntur, neque ex lentore illo, qui in masticatione obscure percipitur, sufficienter elici poterit humiditas: Imo experientia con-

pta est, sed etiam fluit, tum reuulsionis nomine, vt semper alias fontanella & cauterium loco simul affecto adhibebantur. Non enim fontanella sola hoc efficiet in collo excitata, sed respiciendum quoque erit ad partes mandantes nouam materiam. An ab epate, venis, vel toto habitu, an à splene mandetur. Nam alia atque alia pars mandans, alium atque alium locum fontanellæ demonstrabit. Si epar mandat, dextrum erus: Si totus habitus, facta debita euacuatione per phlebotomiam & purgationem conuenientem; fontanellæ in vtroque crure faciendæ sunt: Sed nec epar, nec totum habitum mandare materiam satis constat ex nostro consilio. Et phlebotomia ostendit, quod sanguis ex quacunque parte sane, siue ex frontis vena, siue linguæ, siue brachiorum, siue pedum extraheretur, magis cholericum, quam melancholicum fuisse.

Fontanella locus à parte mittente indicatur.

Quod si lien suppeditat nouam materiam, certe cruri sinistro potius fontanella competet, nec erit locus aliquis vicinior deriuationis nomine deligendus.

Hæc vt Dn. Doctor paulisper expendat, rogamus. Expendat etiam, an cauterium potentiale, quod semel applicatum, in manu nostra non est, & semper aliquam malignitatem relinquit, vertebris colli adhiberi possit, aut debeat. Sed hæc quoque prolixius exposuissemus, si opus esse apud virum doctum, & probe intelligentem, hæc existimaremus. Itaque capita horum attigisse satis est.

DE HAEMORRHOIDIBUS.

Tertium & postremum, quod Dn. Doctor proposuit de hæmorrhoidibus, id tale esse arbitramur, vt minus etiam illi immorandum censeamus, cum res sit planissima. Non tantum periculum extimescendum est, quod existere nouimus, quoties vel adhibitis hirudinibus, vel medicamentis aliis, vt taceamus interim de ratione antiquorum, qui inuerso recto intestino, actione laboriosissima, & valde dolorifica id ipsum perfecerunt, vt cum alibi, tum in libello de fistulis apud Hippocratem videre est, id ipsum tentatur. Anus enim ea parte, qua sphyncter est, partim neruosa substantia, partim carnoso circulo constat. Neruosa substantia non fert acria aut mordacia, aut incisionem, sine conuulsionis periculo.

Hirudines.

Sed videndum quoque est, an æger tale quippiam sit admissurus, & quidē frequentiorem inspectionem loci, quando opus erit, nisi committere voluerimus, aut partes illæ corrumpantur, non effecta tantum fistula, sed putredine quoque incidente, de qua fœdissimum malum, & prorsus abominabile oriri solet. Præterea vt hæc omnia negligamus, vel tanti non faciamus, indicationes tantum ipsas consideremus. Conducere hæmorrhoidum fluxum laborantibus iis morbis (de quibus Hippocrates 6. Epidem. prodidit) si sponte scilicet, & natura, eo ducente, profluant, certum est. Imo si hæmorrhoides supprimantur, melancholicas affectiones consequi. Hippocrates & Galenus docent, experientia comprobante. Euacuatio enim per hæmorrhoides quibusdam naturis fit naturali consuetudine, bonæ valetudinis causa. De hoc scribit Hippocrates, atra bile vexatis hæmorrhoides superuenientes bonum. Sed cum hæc euacuatio in genere sit præter naturam, ideo periculosa est, & non facienda eius consuetudo. Itaque vbi hæmorrhoides mouere volumus, natura ægri peculiaris inquirēda, an ex consuetudine eo modo purgari soleat, si sic, aperiendæ.

Hæmorrhoidum prouocatio vtilis consuetis, inconsuetis noxia.

Cum vero adhibita sint ante hue spectantia quædam, nimirum hierarum vsus, sectiones venarum in cruribus, frictiones ani, &c. nec animaduersum sit, naturam eo tendere, imo neque per omnem vitam æger senserit aliquid ad istas venas protrusum esse, & sanguis insuper magis floridus & biliosus visus sit (vt dictum est) vndecunque sane extractus, non est, quod ad illud præsidii genus decurramus, & sic, contra indicationes veras agentes, consilium quoque Medicorum præcipuorum, quorum sententia in hoc casu requisita fuit, contempsisse videamur.

In affectu Melancholico,

CONSILIVM CLXXVIII.

CVM morbus hic die decrescente exoriatur, diligentem certe requirit Medicum, & medelam. Humoris autem melancholici, vt omnium primum, copia minuatur sequēs syrupus singulis, aut alternis matutinis assumatur:

Melanogogen.

℞. Succi pomor. dulc.
Melissæ an. ℔ ß.
Infunde fol. Senæ Alexand. ℥ ix,
Cort. Hellebori nigri ℥ vj.
Sem. Ocimi contusi ℥ ij.

Macerentur, & facta forti expressione adde sacch. q. s. fiat Syrupus.

Quindecim diebus cochleare vnū prædicti syrupi assumat.

Omnibus vero vespertinis horis de electuario subscripto nucis iuglandis quantitate vtatur:

Electuarii cerebrum.

℞. Amygd. dulc. excort. ℥ ij.
Nucum iugland. excort. ℥ j. ß.
Nuel. persicor. mund. an. ʒ j.
Contunde cum aq. Melissæ, & adde:
Sem. Ocimi ʒ ß.
Citri ʒ ij. ß.
Margarit. ℥ ß.
Conseru. Melissæ.
Betonic. an. ℥ iij.
Misc. & cum syrup. de cort. citri, f. Electuarium.

Lixiuium. Lixiuium fiat è Maiorana, Asaro, & Verbena, quo quotidie ante cœnam caput lauetur.

Anagallis. Potui infundatur Anagallis floribus luteis. Item incoquatur iusculis & cibis, aut eiusdem conserua à cibo assumatur.

In melancholia, capitis dolore, & imbecillitate totius corporis,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM CLXXIX.

VARIIS æger noster symptomatis vrgetur. Primum est melancholia: Nam continuo est mœstus. Deinde cum aëri se exponit, dolore capitis tentatur, circa frontis regionem. Longos & profundos habet somnos. Percipit totius corporis imbecillitatem, & manus pedesque interdum adeo frigidi persentiuntur, vt calore destitui omnino videantur: Adest oris siccitas & sitis: item alui durities; sentitur calor quidam in iecore. *Melancholia.* Melancholia est actio deprauata imaginationis, quæ læditur non propter intemperiem, sed ob errorem externum, scilicet ob spiritum animalem tenebricosum; qui redditur tenebricosus, ob impurum spiritum vitalem, qui talis generatur à cordis frigiditate, quæ non tantum natiua est in hoc ægro: sed multis etiam de causis adaucta. Vnde Hippocrates ait: Si metus & mœstitia diu perseuerent, homines melancholicos euadere: non sane, quod humor melancholicus à frigiditate gignatur, cum potissimum fiat à calore; sed quia ob cordis frigiditatem non regi potest sanguis in corde genitus, vnde spiritus vitalis & paucus, & impurus, ob cordis intemperiem frigidam procreatur; qui postea vertitur in spiritum animalem tenebricosum; vnde melancholia. Nec obstat, quod ad iram pronus est. Nam & fœminæ facile ira accenduntur, quæ statim tamen recedit.

Hunc affectum Medici & Philosophi omnes è visceris frigiditate oriri censent. *Dolor capitis.* Dolor capitis fit à flatibus, qui eleuantur à materia pituitosa, quæ in capite reperitur, inque eo gignitur propter dyscrasiam humidam, quæ patet ex longis & profundis somniis. Sollicitatur enim dolore, dum aëri sese exponit, quia tunc agitantur humores illi, è qua agitatione eleuantur flatus, qui distendẽdo partes illas sensitiuas, soluunt continuum, & dolorem excitant. Non autem sollicitatur dolore, quoniam destillatione detinetur, quia ea materia, è qua flatus gignuntur, extra cerebrum extruditur. Et quoniam (vt diximus) propter frigidam cordis intemperiem, non tantum impurus spiritus animalis procreatur, sed etiam exiguus, ideo mirum non est, si totius corporis imbecillitas persentiatur, *Totius corporis imbecillitas.* quia facultas animalis, vt par est, ad neruos peruenire nequit. Veruntamen non est credendum, tantam esse imbecillitatem, quantam se sentire patiens asserit. Nam melancholicorum hoc proprium est, vt grauiora dicant esse symptomata, quam sunt. Eadem cordis frigiditas est in causa, vt flos caloris insiti deperdatur, & aliquando manus pedesque geledi persentiantur. *Manuum pedumque frigiditas.* Valde enim insignem esse frigidam intemperiem, id ostendit, quod maximus iecoris calor non posest refrenare partium extremarum frigiditatem. Porro iecoris caliditas varia symptomata producit. *Aluus sicca.* Cum enim aluus sicca existat, id fieri censendum est, quia calor iecoris feces duras reddit. *Sitis.* Eadem de causa sitim persentit, quia calor & siccitas iecoris communicantur etiam ventriculo. Frequẽtissime etiam mingit, *Mictio frequens.* quia iecoris calor sanguinem fundit, & pluſquam par est, serum à sanguine seiungit.

Scopi.

Indicationes. Cordis intemperies medicamentis calidis est remouenda: iecoris feruor castigandus, humores pituitosi in capite redundantes euacuandi. Quo ad chirurgiam, iam de venæ sectione nil dicemus. Tempore autem veris consulimus, ante purgationem *Missio sanguinis.* fieri è cruribus euacuationem, vel per venæ sectionem, vel per cucurbitulas. *Purgatio.* Hoc autem tempore simplicem tantum purgationem laudo. Quare primum leniatur aluus melle rosat. solut. & manna. Præparandi humores decoct. è cichor. borrag. endiuia, betonica, & melissa. Postea mirifice purgentur diluto Rhabarb. agaric. cum portione senæ & polypodii. *Masticatoria.* Masticationes conficiuntur è pyrethro mastiche & cera:

Facta:

Facta hac purgatione vtatur conseruis de cichor. melissa, anthos, borrag. simul mistis, & cum aliqua portione theriacæ, fiat electuarium. *Topica.* Quo ad externa; ratione iecoris calidioris proderit, si circa eius regionem fomentum applicetur è succo cichor. *Fomentum.* *Sacculus.* cum aceto. Supra cor gestetur sacculus, qui contineat flores anthos, stœchad. meliss. summitates ocimi, cortices citri, macem caryophyll. cinamom. galang. nucem moschat. lignum aloës, ambram, species diamargarit. calid. Misceantur inuicem decenti proportione, & imponantur in sacculo, in quo reperiatur bombix ad retinendum pulueres: Saeculus autem fit è serico purpureo & delicatissimo. Tempore autem veris post venæ sectionem, vel scarificationem, purgandum erit corpus iisdem medicamentis, quæ iam proposuimus, verum magis iteratis. Nec improbatur syrup. de polypodio. Deinde, eum optimo præditus fit stomacho, laudamus serum lactis, *Serum lactis.* sumptum modo cum manna, modo cum syrup. rosat. solut. modo cum infusione senæ, ratione stipticitatis alui. Laudamus etiam, vt in vsu habeat balnea aquarum dulcium, in quibus efferbuerit melissa, borrag. *Balneum aquæ dulcis.* violæ. Vtatur etiam dictis conseruis, temporibus calidis, è quibus tamen theriaea dematur, & augeatur dosis borraginis & cichorii, vt his etiam sinceris liceat vti tempore æstiuo. Fomentum iecori, sacculus cordi applicetur. Quo ad diætam, caueat *Victus ratio.* sibi ab aere nimis frigido, quemadmodum æstate à nimium ealido. Caueat à cibis mistis cum aromatibus: fugiat vinum generosum & dulce. Moderatum sit exercitium. Solitudo fugiatur. Somni non sint ita longi. Sunt enim in causa, vt pituitæ copia in cerebro coaceruetur. Tres horas à cœna vigilet. Ad alui duritiem proderit, si a-*Aluus adstricta.* liquando sumet mannam cum melle rosat. solut. cum syrupo de polypodio, nisi vigeat æstus. Habet enim vim lubricandi intestina. Conueniunt etiam clysmi è puro oleo communi. Sit læto animo, curas omnes, cogitationes, & studia fugiat, itemque iram: Et in hoc prudentis viri iudicium requiritur. Pila fiat odorata è moscho, ambra, zibetto, &c.

In melancholia hypochondriaca, pro quodam Nobili viro,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIUM CLXXX.

Fluctuatio, quæ percipitur in sinistro hypochondrio, & tristes animi cogitationes, certissima indicia sunt melancholiæ hypochondriacæ; nondum tamen confirmatæ: Itaque ægrum in bona spe esse iubeo, neque mœstitiæ suæ indulgere. Interdum aqueus quidem humor colligitur: verum potior pars flatulenta est. Id etiam sonitus aurium ostendunt. Curatio in eo consistit, vt calor naturalis contemperetur, & materia ista flatulenta paulatim absumatur. Instituatur autem initio recta victus ratio: qua contemperetur humor melancholicus, & pituita absumatur. Vt calida omnia noxia sunt; si immoderate iis vtatur: ita frigida & acida pessima: cruda omnia vitet: simplicissimo victu vtatur, & non nisi carnibus optime assatis: iuscula item pinguia omnia, & pisces atque lacticinia vitet. Potus sit vinum optimum, clarum, & diureticum. Ceruisiam non admisceat, & exiguo potu contentus sit. Ad medicamenta quod attinet, paucissimis eum velim vti præsertim purgantibus. Nec inter purgantia alia ad-*Lenientia.* mitterem, quam syrupum rosatū è rosis damascenis, cum aqua roris confectum atque solutiuum, addita manna diluta infuso foliorum persicorum. Si spes esset, posse hæmorrhoides aperiri; probarem aloëm rosatam. Verum si nulla, ab hac quoque abstinetem. Ad corroboranda viscera adhiberem trochiscos de absinthio hoc modo: *Trochisci corroborantes.*

℞. Trochisc. de absinthio ʒ iij.
Rhabarbari electiss. subtiliter incisi, & aqua cinamomi asperſi ʒ j.

Reformentur pillulę pro qualibet drachma xv. Accipiat singulis diebus hora vna ante pastum quinque. Sæpe autem vteretur confectione ex oleo cinamomi, atq; ex oleo carui. Ita enim & flatus dissipabuntur, & aqueus humor per vrinam expurgabitur. Foris alia medicamenta non adhiberem, quam oleum nostrum stomachale, quo in-*Ol. stomachale.* ungeret totum ventrem matutinis horis, & diu noctuq; sinistro hypochondrio empla-*Emplastrū.* strum nostrum de ladano cum balsamo Indico imponeret; atque per aliquot menses gestaret. Cum nimium humectaretur locus (resudat enim semper ex parte tecta quędam aquositas) detergatur ea, & ceratum iterum applicetur. Spero hæc pauca medicamenta ad curationem, Deo nos benigne adiuuante, satis fore. Itaque vt chymica me-*Chymica fugienda.*

dicamenta, ac in primis antimonium, tanquam pestem fugiat, neq; imperitæ iactantiæ fidem adhibeat, moneo. Consilium autem istud, non, vt tua singularis erga me beneuolentia meretur, scriptum: ita tamen cogitatum & datum, vt sperem recte indicantem Medicum parum in eo desideraturum. A benignissimo Deo successus petendus, & in omnibus longis morbis tolerantia quædam præstanda. Nullus Medicus ea cito sanat, quæ natura per se sanare nequit. Anno 1585. 29. Maij.

Oleum stomachale. Olei stomachalis, cuius in hoc consilio mentio facta est, descriptio talis est:

℞. Olei de absinth. ℔. j.
Summit. absinth. m. j.
Caryophyll.
Santal. citrin. an. ℥ ij.
Rosar. rubear.
Macis an. ℨß.
Mastic. ℥ ij. ß.
Vini odorati ℔. ß.
Coq. s. a. & ponantur in sole.

In hypochondriaca, seu melancholia flatulenta,

D. Ioh. Nævii

CONSILIVM CLXXXI.

Clarissime domine Doctor, casum profecto difficilem ac dubium mihi deliberandum proponit Reuerendus dominus Decanus, vna cum excellentia tua. Tot etiam variis symptomatibus cumulatissimum, vt certe nesciam, à quo rationem curationis instituere ordiar. Non solum enim flatuosæ melancholiæ: verum & aliorum morborum accidentia adesse conspicio, quanquam negari non potest flatuosum illum atrabilarium morbum maiorem symptomatum partem monere. Ob id (tua pace scriptum putes mi Domine Doctor). ex illo accidentium aceruo extricare me facile non posse. Quis enim ex tanta copia symptomatum statim pronunciabit, quis proprie sit morbus reuerendi domini Decani, simplex videlicet, an complicatus, cum febri, an sine febri, cum dominum Decanum coram hactenus non viderim: Quapropter durum erit mihi, & quasi illotis, vt aiunt, manibus irrumpere. Itaque quod facturus ac consulturus sum, cum maxima protestatione agam, nec volo vt reuerendus Dominus Decanus vna tecum meo consilio plus pateat, quam quidem sentiat remedia mea illi profutura. Difficile enim est absentibus mederi, & maxime antea non visis. Itaque à me nihil certi poterit statui. Faciam tamen officium boni viri, & quæ mihi videbuntur in rem ægri futura, literis tibi communicabo. Principio operam dabis vt victus ratio proba domino ægroto instituatur. In illa enim credo, cardo curationis vertitur, nec dubito quin iam pridem hoc ipsum à tua præstantia factum sit. Deinde obseruandum an febris subsit, vel abscessus aliquis in venis mesaraicis, cum magna ex parte malū hoc, vel ab obstructionibus, vel apostemate pendere consueuerit. *An abscessus in mesaraicis.* Iis enim præsentibus non dubitarem secandam esse venam, vel nigram, vel iecorariam, nec tamen sanguis multus emittendus erit. Tertio, quod quæris an cruditati potius, aut oppilationibus sit insistendum: Respondeo pro iudicii mei tenuitate, quod & cruditati & obstructioni simul obuiandū sit, cum sint medicamenta quæ vtrumque præstare possunt. Exhiberem igitur aliquot diebus mane diei quatuor aut quinque cochlearia ex mistione syruporum sequentium, quæ habet.

Syrupus alterans.

℞. Mellis rosac.
Mastic.
Oxymel. simplic.
Syrup. violac.
de cichor. cum Rhabarb. an. quart. j.
Aq. artemis.
Cichor. an. ℥ ij.

Misce, de ista mistura exhiberem quinquies, vel si non officeret ventriculo, sexies. Dormiat post vsum Dominus ægrotus ad libitum, atq; horis tribus aut quatuor ieiunabit, postea ientaculum siue prandium sumet. Absumpto digestiuo exhiberem aliquid mannæ cum leui infusione Rhabarbari, non negligendo ventris astrictiones, quæ in hoc genere morbi sæpe vsu venire solent. Tertio, emendarem iecoris caliditatem vsu vnguenti santalini. *Iecoris caliditas.* Quarto, post sumptum cibum offerrem aliquid de Diacyton. simpl. aut de puluere subscripto:

Tragea stomachalis.

℞. Cinamom. interior. opt. ℥ ß.
Sem. coriand. præparat. ℨ ij. ß.
Carnium citonior. sicc.
Zinziberis albi an. ℨ ij.
Sem. anis.
Fœnicul.
Carui.
Cortic. malor. citri an. ℨ j. ß.
Sem. citri excortic. ℈ iij.
Cortic. arantior. ℨ j.
Galangæ ℈ iiij.
Margarit. oriental. præp.
Macer is an. ℈ ij.

Puluerisentur singula & misceantur, mixtis add.

Spec.

Spec. Diatrion santal. ℈ij.
Sacchari ad pondus omnium, & f. Tragæa.

δόσις quantum quatuor digitis leuari poterit. Roborabit enim ventriculum stomachum obserendo, ac concoctionis facultatem confortando, & flatus carminandos ventriculum etiam cerato aliquo tegerem, ventrem clysteribus fluidum teuerem, & quando per debilitatem fieri posset, ipsum in balneum aquæ, non multum calidæ ponerem, ab exitu dorsi spinam oleo violaceo inungerem. Vomitum etiam quandoque tentarem, & maxime si ad vomendum assuetus foret, atque ita illis remediis curationem morbi denuo tentarem. Postea ad alia, & magis appropriata medicamenta transire poterimus, & maxime si me prius certiorem feceris, an aliquid fructus ex illis Dominus ægrotus noster perceperit. Reliqua ad morbum flatuosum, eius causas, & victus rationem pertinentia, inuenies, vt nosti, apud Galenum de locis affectis libro tertio. Vale, vir optime, atque idem doctissime. Ex Dresda 3. Calend. Decembr. Anno 1570.

In eadem affectione, pro eodem,

D. PETRI ANDREÆ MATHIOLI

CONSILIVM CLXXXII.

SI QVANTVM coniicere possum, Reuerende domine Decane, ex iis symptomatibus, quibus dominatio tua affici solet, eo ipso vexatur morbo, quem antiqui hypochondriacam, siue melancholiam flatuosam vocauere, siquidem rugitus circa ventriculum, dolor quandoque in ipso ventriculo, ructus acidi, & virosi, artigo, tristitia, mœror & timor, aurium sonitus, & interceptio vocis, de quibus omnibus tua dominatio conqueritur, clarissime demonstrant, affectu hypochondriaco ipsam procul dubio laborare. Probatur hoc facile Aetii autoritate, qui libro vi. cap. ix. sic habet: At vero tertia melancholiæ species, siue differentia, cuius principium à ventre oriri diximus, & quę affectio præcordialis siue hypochondriaca appellatur, sæpe ex relatis cognoscitur. Primum quidem incipiunt ventris symptomata, velut sunt inflationes, rugitus, ructus acidi aut virosi, & quod morbus ex secessibus, vomitibus ac ructibus alleuiatur, & quod ipsi ægri semper percipiunt vexationes circa præcordia. Cum igitur hæc melancholia oritur primum symptoma circa ventriculum, apparet cumque maior sit affectio, eam melancholicæ perturbationes comitantur. Leuatur autem æger alui subductionibus, vomitionibus, concoctione & rugitibus. Hypochondriacum morbum, etiam flatuosum appellamus, symptomataque eius esse dicimus, tristitiam & timorem. Quemadmodum igitur quibusdam sæpe ex ventre fuliginosa, quibusdam autem fumosa, aut omnino crassiorum humorum exhalatio sursum fertur, veluti in suffusos oculos habentibus, aliqua ob oculos versantur: eodem etiam modo nunc cum melancholica exhalatio ad cerebrum, velut fuligo, & fumus fertur, sequitur mentis & sensuum caligo, vertigo capitis, & flatuum sonitus circa aures, & aliis quidem caput plenum esse ac graue videtur, aliis vero leue & vacuum. His subscribit etiam Auicenna, qui affectum hunc Mirachialem appellat, sic inquiens: signa vero Mirachiæ melancholiæ sunt, grauitas circa ventrem, attractio ad superiora, nausea, mœstitia animi, corruptio digestionis, eructatio acetosa, sputum humidum, rugitus, exitus ventositas, inflatio, dolor stomachi, dolor quandoque inter scapulas, & proprie post cibum, & palpitatio circa ventrem & intestina: Quibus apertissime cognoscitur dominationem tuam nullo alio laborare affectu, quam hypochondriaco flatu, qui causatur à cruditatibus, qui continuo in eius ventriculo gignuntur, tum fortasse propter nimias curas, & continua studia & vigilias, quæ cibi concoctionem impediunt, tum etiam fortasse ex nimia cibi & potus quantitate, quam cum calor innatus conficere non possit, fit inde vt cruditates remaneant. Ideoq; recte ab Aetio dictum est lib. 6. cap. 9. huius morbi causam esse cruditates, his verbis: Principium eiusmodi melancholiæ fit plerumque ex cruditatibus. Flatus enim ipsis succedunt multi, qui facile eleuantur, & circa præcordia diutius morantur, & ructus inde acidi consequuntur, nullo etiam eiusmodi cibi accepto. Quod autem ex vigiliis, studiis, & solicitudinibus eiusmodi oriuntur affectus & symptomata testatur grauissimus autor Galenus lib. 3. cap. 7. de locis affectis, sic inquiens: Homines fiunt melancholici, maxime quando & in vigiliis multis, & multis laboribus, & solicitudinibus fuerint circumuenti. Et libro 6. cap. 7. eiusdem voluminis: De Flatuoso vero, inquit, vocato hypochondriaco morbo, nemo non dixit, quod tristitiam, desperationem, mœstitiamque inducat, quippe laborantes eiusmodi morbo, post cruditates dictis accidentibus multo vehementius infestantur, ac plures ex ipsis splenetici quoque fiunt. Atqui quo pacto, & qua via iis fla-

Melancholia hypochondriaca.

Symptomata melancholiæ consequentia.

Mirachialis melancholia.

Causæ melancholiæ hypochondriacæ.

tuosi vapores in caput ferantur, & symptomata, de quibus diximus, moueant, facile sciri potest ex libris de melancholia Ruffi, Galeni, & Posidonii, ac etiam ex Aetii locis superius relatis, vbi sic habetur: Lata autem est via, qua hi vapores in caput exhalare possunt. Nam ventriculi os, quomodocumque affectum, facile in consensum trahit cerebrum ob cognationem per maximos duos neruos, qui ex superioribus ad ipsum deferuntur. Quo fit, vt mirum non sit ex hoc vapore in caput delato, vt excitentur vertigines, aurium sonitus, mœrores, melancholiæ, & alia quæcumque symptomata quæ dominationem tuam vexant. Sed de morbo, cuasis, & symptomatibus hactenus. Reliquum est, vt nunc de morbi curatione disseram, qui nullo modo tolli aut sanari potest, nisi prius auferatur causa, à qua cruditates fiunt ac gignuntur. Ideoq; recte scribit Galenus lib. Meth. medendi, c. 10. Illud, inquiens, pro comperto babendum, non posse ad perfectionem vllum affectum sanari, manente adhuc ipsa, vnde natus est, causa. Hanc itaque nos in primis tollere oportet, & ab ea curationem ipsius incipere, Galenum secutos, qui lib. 4. Meth. med. cap. 4. inquit: In omnibus, in quibus adhuc causa manet, omnino ab hac inchoanda curatio est. Et lib. 3. cap. 1. de comp. medicamentorum secundum loca, Medicus, ait, omnino adniti debet, vt sciat, quæ, qualis, & quanta sit morbi causa, & vbi maxime ea dominetur, quo videlicet & curationem vnicuiq; conuenientem faciat. Ideoque reuerende Domine, cum horum symptomatum, ac ipsius morbi causæ ex cruditatibus originem ducant, cruditates vero aut ex vigiliis, aut ex longis studiis, aut cogitationibus aut continuis curis, aut ex erratis in cibo & potu proueniant, operæ pretium esse videtur, causas basce primum auertere, & optimum in primas vitæ regimen instituere, ceteraque, de quibus diximus, corrigere. Hæc itaque à nobis postquam fuerint præscripta, si seruabit Dominatio tua, nihil mihi profecto verendum est, quin tandem pristinę sanitati restitui possit. Nam permanente buiusce affectus causa principali, non solum sanare hanc est impossibile: sed procul dubio credendum indies, & morbum ipsum, & symptomata auctum iri. Quandoquidem cum morborum, symptomatumque sit proprium, corpus reddere imbecillum, quinetiam calorem innatum, aliter euenire non potest, quam quod oppressa natura in deterius decidat corpus. Imo non parum verendum est, si curatio negligatur, ne ventriculus, caput, & reliqua corporis

Curatio.

membra adeo reddantur imbecilla, vt si posthac velimus causam illam priorem auferre, non ita facile membra illa roborari, & in pristinum restitui possint, quod subinde ex seipsis generent cruditates & excrementa, quo fit vt lib. 3. cap. 5. de loc. aff. scripserit Galenus de bac re, his verbis: Nos haudquaquam latere debet, vbi per consensum quis afficitur, fiatque adbuc affectio, quod deletis efficientibus ipsam causis ipsa quoque simul deletur. Si vero consentientes partes permanentem iam habuerint dispositionem, quamuis quiescat causa efficiens, ipsa tamen permanebit affectio. Hæc ille. Ideoque causæ prouidendum est, antequam morbus magis inualescat. Et quoniam, vt Galenus inquit, lib. de remed. facile parabilibus, cap. 40. Primus & præcipuus curandi scopus in omnibus ægritudinibus consistit in exacta victus ratione, quæ non complectitur solum potum & cibum: sed etiam aerem, somnum & vigiliam, repletionem & euacuationem corporis, exercitationem & otium, omniaq; animi accidentia. De his, quantum sat fuerit, in primis dicam, deinde vero de medicamentis, quibus eam vti oportebit. Sit itaque aer ad calidum & humidum vergens, non vmbrosus, sed lucidus, & suaue olens, quod arte etiam fieri potest, incensis in domo odoramentis. Præstat ad hoc præ cæteris styrax, quam calamitam vocant. Nam si fabæ quantitas ignitis leuiter prunis iniiciatur, suauem ad modum spirat odorem. Fugiendus etiam est aer nebulosus & densus, quin etiam pluuiosus. Venti quoque septentrionales vitandi. Locus habitationis respiciat orientem, vel meridiem, sitque lucidus, elegans, latus & amplus, nullique putredini obnoxius, neq; latrinis adhærens. Cibus deinde esse debet concoctu facilis, & qui bene nutriat, ac in probum vertatur sanguinem, paucis relictis excrementis, boni succi, mediocriter bumidus ac flatus expers. Pane nullo alio vtatur, quam ex pura tritici farina confecto, siquidem, vt Galenus lib. 7. de loc. aff. de melancholico morbo agens scriptum reliquit, subfurfuraceus panis, & qui ex siligine paratur, turbidum & melancholicum efficit sanguinem. Præterea panis ipse, quo vesci debet Dominatio tua, probe cum coctus, tum fermentatus esse debet, omnique vacare graueolentia, ac ingrato sapore. Carnes petantur ex quadrupedibus domesticis iunioribus, nempe. bœdinis, agninis, vitulinis, lacte nutritis. Iuuenum veruecum quam maxime etiam ad rem faciunt, item iuuenum gallinarum, gallinaceorum pullorum, ac etiam caponum iuueuum. Præ

Diæta.

Aer.

Cibus.

Panis.

Carnes

stant

stant idem perdices, attaginæ, turtures, phasiani, turdi, cæteraque auicularum genera, quæ in montibus, vineis, siluis, sepibus, & campestribus locis victitant. Contra vero improbantur bubulæ, suillæ, caprinæ, hircinæ, ceruinæ, leporinæ, ac cæterorum syluestrium quadrupedum, quamuis lepusculi iuuenes, ceruorum, & capreolorum hinnuli potius concedi possent, quam prohiberi. Etenim tenella ætas humidiore succo, tenerioreque pulpa referta est, quo fit vt hœdinæ, & vitulinæ carnes præ cæteris probentur: bouinæ vero & hircinæ improbentur. *Aues.* Ex auibus prohibentur non modo senescentes: sed etiam omnes, quæ in paludibus & aquis victitant, vt anseres, anates, mergi, & huiusmodi generis aliæ. Carnes sale asseruatæ, præsertim suillæ ac bubulæ, & fumo exiccatæ, haudquaquam sunt admittendæ, quod non solum ægerrime concoquantur: sed quod inidoneum suppeditant alimentum, sanguinemq; inficiant. Elixæ carnes longe magis præstabunt, quam assæ, cum quod facilius concoquantur, & distribuantur in corpus, tum etiam quod humidius conferunt alimentum, id quod maxime expetit huiusmodi morbi natura. *Assata melancholicis non conferunt.* Atqui nō ob hoc interdicam, vt assas omnino carnes dimittat, quæ etsi non tam frequenter, concedi tamen possunt; præsertim si potius interna eorum pulpa deuoretur, quam exterior superficies ignis calore torrida, siccaque admodum reddita. Possunt eadem in iusculo decoqui additis ouis, petroselini foliis, dulcibus pomis & saccharo, vel dulci vino cum croci & cinamomi momento, cæteris relictis aromatibus. Pisces optimæ carnis, vt sunt, qui in sabulosis, saxosisque fluminibus capiuntur, secure concedi possunt: contra vero improbantur, qui in cœnosis capiuntur piscinis, & stagnantibus aquis. Item salsi pisces, vel sole & fumo siccati, nullo pacto sunt admittendi, sicut nec cancri, nec cochleæ, nec conchylia quæuis alia, quod glutinosas habeant carnes. *Oua.* Oua gallinarum recentia præstabunt, quocunq; modo parata, prterquam dura, vel in butyro frixa, aut quouis alio modo assa. Hisce enim modis parata concoctu difficilia sunt, & nidorosas excitant exhalationes & eructationes. Lac tametsi sua facultate conueniat, cum tamen facile putrescat, & flatus gignat, minime conuenire videtur, nisi raro, & quod cæteris præcedat cibis, adiecto ei saccharo q. s. ad dulcorandum. Id quod de cibis omnibus intelligi debet, qui ex lacte parantur. *Caseus.* Caseus quicumque præsertim vetus & cariosus, in melancholicis affectibus Galeno maxime improbatur. Etenim, vt ipse inquit, vbi forte fortuna in corpora fuerit supercalefactus facile quidem huiusmodi attabilarium parit humorem. *Fructus arborum.* Ex arborum & plantarum fructibus, etsi omnes fere facile corruptioni, putredinique sunt obnoxii, præsertim vbi secundis mensis, ingesto iam priore cibo, deuorentur, vt in hisce regionibus plerumque fieri solet, ii tamen concedi possunt, qui dulcedine sunt præditi, vt dulcia cerasa, dulcia mala, dulcia pruna, quinetiam vuæ dulces & probe maturæ. *Dulces fructus melancholicis conceduntur.* Nec omnino prohibeo dulcium odoratorumq; melopeponum vsum, modo parcius id fiat, & in ipsius prandii, aut cœnæ principio, antequam alius cibus ingeratur, quod etiam de fructibus, quorum statim supra meminimus, fuerit intelligendum. *Melopepones.* Vuæ etiam passæ, tam prauæ, quam crassæ, quæ huc ex Italia conuehuntur, maxime ad rem faciunt, tam in cibis appositæ, quam per se deuoratæ. Nec improbauerim pingues & siccas ficus, præsertim si cum dulcibus amygdalis deuorentur. Præstant hæ quoque in iusculis appositæ, quin etiam earum lacteus cremor cum saccharo paratus. Conceduntur vtiliter pinei nuclei, ac etiam pistacea, quæ ad ventriculum, & iecur roborandum commode sumuntur. Cappares quoque sale asseruatæ, prius in aqua calida maceratæ, & subinde elixatæ, ac oleo, sacharo, aceto, vuis passis mixtæ vtiliter conceduntur. Contra vero fructus omnes vitari debent, qui sapore acido, aut austero habentur, & qui perfectam non sunt adepti maturitatem. Quin etiam castaneæ, ponticæ nuces, (quas auellanas vocant) iuglandes tam recentes, quam siccæ, fraga, mora, persica & huiusmodi vitanda sunt. At pyra, quæ grato sunt sapore, ac etiam cotonea mala, sub prunis tosta, ac saccharo, vel anisi semine conspersa, vtiliter statim à prandio, vel à cœna sumi possunt, eo quod ventriculum roborent, & vapores caput petentes reprimant. Sed hisce deuoratis nullo vtendum est potu, nec vini, nec cereuisiæ. Mala autem aurantia vocata, quin etiam punica dulcia, commode permittuntur, austera vero vel acida cōtra. Abstinendum est à cucumeribus, tam recentibus, quam muria asseruatis, quod glutinosum, crassum & viscidum coferant alimentum. *Legumina.* Ex cerealibus conceditur vtiliter hordeum, in carnis tamen iure decoctum, ac etiam oriza ex eodem iure, vel lacteo dulcium amygdalarum cremore parata, & ad lentorem vsque decocta. Cætera vero vt milium, panicum, auena, & si quæ sunt alia omnia improbantur. Tollenda è medio sunt omnia legumina, nempe, pisa, lentes, fa-

bæ, ac etiam cicera, quamuis cicerum rubeorum iusculum vtiliter concedi possit, relictis in olla ciceribus. Olera, præter borraginem, buglossum, petroselinum, intybum, fœniculum, anethum, melissophyllum, omnia vitari debent, & præsertim brassica omnis generis, tam recens, quam muria asseruata. Improbantur napi, rapa, pastinacæ, & radicum genera omnia. Item cæparum omnia genera, allium, raphanus, & maxime syluestris, quem Germani Kren vocant, quod suo acri admodum succo sanguinem & iecur inflammet, & propemodum adurat, quemadmodum etiam sinapis, quæ dulci vino ad intinctus admisceri solet plurimum in Germania. Probantur asparagi, & lupulorum germina, quæ sanguini expurgando idonea prorsus habentur. Nam aqua prius elixata, & deinde sale, oleo & aceto conspersa, præter id quod gustui non habentur ingrata, melancholicos mirifice iuuant. Sacchari & mellis vsus ad ciborum condimenta vtiliter comprobatur. Non improbatur butyrum, si tamen plus, quam par sit, non profundatur, quod etiam de olei vsu subaudire oportet: atqui inhibendum est oleum quodcumque aliud, quod ad cibos, ex papaueris, lini & cannabis semine parari solet, quod viscosus & ater generetur inde sanguis, mensque & ingenium destruantur. Aceto vehementer acri parcius fuerit vescendum, nisi eius refringatur acuitas passis vuis, in eo infusis, aut cum eo fernefactis, vel admisto melle saccharoue. Aromatum nimius vsus maxime vitari debet, quod sua acredine, calidaque & sicca facultate, iecur, & sanguinem plusquam par sit excalefaciant. Proinde iis parcius vtendum, præsertimque pipere ac zinzibere. Cinamomum tamen præ cæteris omnibus erit præstantius, quod reliquis minus calefaciat & exiccet, & præsertim si saccharum admisceatur. Admitto crocum, sed tamen non largius admodum cibis & iusculis iniectum. De bellariis autem, quæ in hac regione secundis mensis apponi solent, vt placentæ, quarum varia hic visuntur genera, tantum hoc dicam, quod cum plurimum ex triticea conficeantur farina, cui fortasse nullum accessit fermentum, sintque contumacia, iis potius parcendum putarem, vel modice vescendum, quod minime eorum vsum admittere ausim. Quorum loco placeret multo magis, vt dominatio tua vesceretur nonnullis confectionibus, quæ ventriculum ac cerebrum iuuarent, cuiusmodi sunt, coriandri, anisi, & fœniculi semina, de quibus alternatim sumere posset à prandio, vel à cœna, vnum aut alterum cochlear, aut etiam sequentem puluerem:

Olera. — *Raphanus syluestris.* — *Asparagi & lupuli germina.* — *Butyrum.* — *Aromata.* — *Bellaria.* — *Placenta non fermentata.*

℞. Sem. anis.
Fœnicul.
Coriandr.
Rotul. diarrhod. abbat.
Diatrion santal.
Manus Christi non perlati an. ℥j.
Misce, f. puluis.

Puluis stomachalis.

Cæterum potus vinum album potius sit, quam rubrum, tenue, non potens, subdulce, non austerum, quo tamen vti debet parcius. Cereuisiæ autem potus, cum crassum turbidumque generet sanguinem (tametsi antea fortassis dominationi tuæ fuerit in frequenti vsu, nunc tamen cum melancholicus iste accesserit affectus) cur mihi probandus esset, plane non video. Abstineat à vinis potentibus, à crassis & turbidis, siquidem hæc melancholicum gignunt sanguinem: illa vero iecur excalefaciũt, & cerebrũ lædunt. Hactenus de potu & cibis, qui etsi probi sunt succi, mihique comprobati: si tamen plus eorum ingeratur, quam par sit, & ventriculi vis tolerare valeat, nocent, & cruditates generant. Vt autem is euitetur error, scopo ac regula quadam opus est, proinde comedat dominatio tua bis in die tantum, statutis quibusdam horis, nec interdiu quicquam ciborum assumat, cum nihil deterius sit, quam incoctum alimentum inconcoctis cibis adiungere, & inter prandium cœnamque interponat semper spacium septem horarum. Ac si fortasse septem à prandio peractis horis, aliquam adhuc perciperet in ventriculo grauitatem, & nullus fuerit cibi appetitus, non nisi optimum erit, vna hora vel altera cænam prorogare, quousque grauitas cedat, & appetitus redeat, quod si non successerit, nil sane melius, quam cœnam omnino intermittere. Præterea meminisse oportet, vt inter edendum, cibum probe comminuat, dentibusque diutius conficiat. Siquidem qui velociter ingerunt cibum, & semimansum deglutiunt, ventriculo laborem inferunt, & flatus maximos procreant. Deinde animaduertendum est, ne plus cibi ingeratur, quam ferre poterit ventriculi & caloris naturalis robur, ideoque se cibo & potu nunquam repleat, quo vsque extendatur ventriculus, sed curet vt nunquam satur surgat à mensa, ne nimia alimenti mole innatus calor impediatur, & subinde generentur cruditates & flatus. Atqui qualis, quantaue mensura ciborũ esse debeat, recte scribit Auicenna his verbis: Ea enim, inquit, erit cibi recta mensura, quę cum ingesta fuerit, grauitatem non adfert, in ventriculo non natat, nauseam neque

Potus. — *Regula de cibo & potu.* — *Tempus assumendi cibos.* — *Cibi quantitas.* — *Recta cibi administratio.*

neque ructus commouet, torporem non inducit, neque mentis hebetudinem facit. Ideoq; cibi quantitas mediocris, & secundum concoctricis facultatis robur esse debet. Ad hæc ignorandum non est, quod non parum affert affectis corporibus incommodi, & sanitati tuendæ aduersatur plurimum eduliorum apparatus. *Varietas ciborum.* Quapropter Galenus recte id improbat lib. 3. de victus ratione in acutis, sic inquiens: Scias quidem multiplices cibus, & præsertim facultate dissimiles, magnam progignere in ventriculo confusionem. Quod postmodum confirmans Auicenna: Nil, inquit, deterius est, quam diuersa nutrientia simul adiungere, & comedendi tempus prorogare. Verum cum hoc frequentissime in lautissimis nobilium & prælatorum mensis euenire soleat, caueat Dominatio tua, ne in hoc fortasse aberret à scopo. Præstabit itaque ex multis, quæ apponuntur, eduliis, vnum aut alterum, quæ cæteris meliora, sapidioraque fuerint eligere, & ex illis tantum comedere, cæteraque aliis relinquere. *Ordo ciborum.* Multum quoque refert non ignorare, qui cibi priores, & qui posteriores in ordine apponi debeant deuorandi. Proinde victus ratio ita decernere videtur, quod liquidi cibi, vt carnium iura, humidi, & qui facile in ventriculo corrumpuntur, vt pisces, fructus, & lacticinia, quique cæteris facilius concoquuntur, vt auicularum, ac iuuenum pullorum carnes, imo & oua recentia cæteros præcedere debent. Contra vero succedere debent ii cibi, qui cum crassioris, tum durioris sunt substantiæ, vt sunt vervecinæ & vitulinæ carnes, & præsertim si assatæ fuerint. Hi enim cibi vltimi esse debent, qui longiori concoctione egeant. *Potus cibum ne superet. Comessationes fugiendæ.* Est etiam Dominationi tuæ curandum, ne potus cibi quantitatem superet, vt cibus ventriculo non innatet, quo postea fiat, vt inde vapores caput petant. Siquidem huiusce incommodis cerebrum imbecillum & morbis periculosis obnoxium redditur. Ideoque fugiat Dominatio tua compotationes quaslibet, & comessationes, potiusque sibi ipsi viuat, quam aliis. *Cœna breuior prandio. Excretiones alui quotidianæ.* Cœna breuior sit prandio, vt minus caput vaporibus repleatur, & melior in ventriculo fiat ciborum concoctio. Postremo curandum est, vt quotidie saltem semel aluus excrementa excernat: quod si naturæ beneficio consequi non possit, lenienda aluus, vel cum prunis dulcibus siccis in vino albo decoctis, & sacchato aspersis, vel cum viuis passis in principio prandii, vel cœnæ denotatis ad sex septemue cochleariorum mensuram. Quod si fortasse non contulerit balanis & suppositoriis vtatur ex melle, aut lardo, aut sapone paratis. *Enematum vtilitas.* Quinetiam si aluus nimia adstrictione laborat, clystere citãda erit ex iure carnium, sacchato & parum salis parato, cuius vsus etsi plerisque improbetur, est tamen tanta clysteris vtilitas, quantum quispiam fortassis narrare nõ possit. *Exercitia corporis.* Sed iam ad corporis exercitationes me confero, quæ cum recte moderareque suo ipso tempore fiunt, maximum præstant corporibus auxilium, & mirifice sanitatem tuentur. Namque toti corpori robur addunt, & innatum calorem augent, quo mediante alimentum non solum in ventriculo, iecinore, ac venis probe cõcoquitur, paucis aut nullis relictis excrementis cruditatibusve; sed in vniuersum corpus feliciter fertur ac distribuitur. Quinetiam eiusmodi exercitationibus corporis meatus laxiores fiunt, quo postea fit, vt si quæ sunt excrementa in venis, partim per sudorem, partim vero per insensibilem vaporem inde excernantur, adeo vt exercitationis commoda præposuerit, Galenus libro 1. de sanitate tuenda, non solum quibuscumque medicamentis: sed etiam cuiuis victus regimini atque rationi. *Modus exercitiorum.* Cæterum animaduertendum est, ne plus, quam prosit, Dominatio tua exerceatur, siquidem Galeni testimonio, exercitationes, quæ modum nimium excesserint, biliosum animal reddant, febres, phrenesin, erysipelata, cæterosque calidiores procreant affectus, sanguine inde supercalefacto, & inflammato iecinore. *Incommoda nimii exercitii.* Verum vt nimia corporis exercitatio nocere corporibus solet: ita quidem nec minus nocebit vita deses & otiosa. *Otii incommoda.* Nam, vt idem Galenus inquit: otium animal pituitosum reddit, viscerum quorumlibet obstructionem facit, apoplexiam, epilepsiam, & fluxiones concitat. Præterea nec illud ignorandum est, exercitium post cibum maxime valetudini esse obnoxium, Galeni ipsius testimonio, quippe, qui libro de cibis boni & mali succi, ad tuendam sanitatem, inquit, si corpora moderate exercentur, mirum in modum prodest: *Exercitia post cibum sumptum incommodant.* At contra quies & otium diuturnum maximo illis est nocumento. Neque enim morbo quisquam corripitur, si accurate obseruarit, ne cruditates colligat, aut post cibum vehementer exerceatur. Nam sicuti bonæ valetudini ante cibum exercitatio maximum adfert commodum: sic motus qualiscumque sumpto cibo noxius admodum est. Alimentum enim ex ventre ante coctionem in diuersas corporis partes distribuitur, proptereaq; crudi humoris copia per venas aggeritur, quæ multiplices morbos affert. At quales esse debeant salubris corporis exercitationes docuit idem Gale-

nus 2. & 3. lib. de sanitare tuenda, his verbis: Qui tuendæ sanitatis gratia exercentur, exerceri debent, quousque corpus vniuersum intumescat, floridumque appareat motus prompte & æqualiter edat, sudoremq; eum calido vapore mistum exudet.

Tempus exercitiorum.

Cum aliquid horum fuerit immutatum, statim dimittenda exercicatio est. Et hæc proprie mediocris dicitur & salubris. Fiant insuper exercitationes corpore cibo non oppleto, & mane potius ante prandium, quam vesperi ante cœnam, quamuis id non omnino inbibeamus, si fiat alimentis iam probe in ventriculo concoctis.

Genera exercitiorum.

Et quoniam varia sunt exercitiorum genera: Cōmodius tamen erit leuis deambulatio per loca amœna & viridia, vbi flores odorati, ac versiculores, & fructus in arboribus spectari possunt, ad sudorem vsq; & donec corpus citra lassitudinem concalescat, quam vti alio exercitationum genere, tametsi præ cæteris laudauit Galenus exercitationes illas, quæ in pilæ paruæ ludo fieri solent, quippe quoniam huiusmodi pilę ludus vniuersas corporis partes exerceat, nempe, non solum exercentur crura, pedes, brachia, manus, thorax, dorsumque: sed etiam oculi, aures, lingua, & mens ipsa, quæ in cerebro residet.

Exercitia post balneum vitanda.

Postremo cauendum est, ne post balneum dominatio tua se aliquo pacto exerceat, quandoquidem cum balneum vniuersum non obscure excalefaciat corpus, & per sudores euacuet, operæpretium facere non est, ne iterum calefiat, & pariter vacuetur.

Somnus & vigilia.

His accedit somnus & vigilia, quæ res nisi ordine & ratione regantur, non solum iam genitos affectus augent, sed nouos etiam excitant.

Somni commoda.

Est itaque somnus omnibus necessarius, & vniuersi corporis sensus à suis quiescunt laboribus, ac etiam vt alimentum non modo concoquatur in stomacho & iecinore; sed in vniuersum in omnibus corporis partibus, quin etiam vt restaurentur ipsius, cum omnes facultates, tum functiones, atque corpus ipsum diurnis laboribus afflictum, simul in se totū refocilletur, repareturque.

Tempus in dormiendi.

Somnus itaque, qui sanitati magis videtur idoneus, est nocturnus, cuius initium esse debet, elapsis duabus aut tribus horis à cœna, cum iam præsumptus cibus in ventriculi fundo resederit. Nam cum natura ipsa longo indigeat somno & quiete, id quidem longe melius nocte, quā die præstari potest. Addo etiam quod in tales spiritus magis contrahuntur ad centrum nocturno, quam diurno tempore.

Dextero lateri quare in dormiendo.

Debet itaque dominatio tua itura dormitum quiescere primum super dextro latere, siquidem cum in tali decubitu iecur sub ventriculo quiescat, non solum illum non grauat, nec aliquem infert laborem: sed ipsum calefacit, perinde vt ignis lebetem, qui illi admouetur. Peracto vero primo somno quiescendum, deinde fuerit super sinistro latere, vt cibus rectius ad ventriculi fundum descendat, ibique inhærentis iecinoris calore facilius concoquatur.

Decubitus supinus.

Præterea prorsus cauendus est decubitus super dorso, quod præter id, quod non parum renes afficiat, cerebrum etiam & neruos lædit.

Decubitus pronus vbi et quando conueniat.

At decubitus super ventre conuenit tantum, cum ægre cibus in ventriculo conficitur. Etenim non parum concoctionem adiuuat. Ad hæc longiore tempore dormiendum non est, quam horis septem aut octo, nisi fortasse longæ præcessetint vigiliæ, quæ melancholicos affectus plurimum sequūtur.

Balnea ante cœnam somnum conciliant.

Ideoque si fortasse eueniret, vt dominatio tua somno destitueretur, vtatur balneis aquæ dulcis tepidis, non calidis, hora vna atque altera ante cœnam.

Lotio pedū somnum conciliat.

A cœna vero cum se dormitum conferre statuerit, lauet cum brachia a cubito ad manus; tum crurà à genu ad pedes tepente aqua, in qua decocta sint medicamenta, quæ recte somnum conciliare possunt, nempe:

Chamæmel.
Anethum.
Nymphæa.
Flor. violat.
Lactucæ.
Fol. salicis & papaueris capitula.

Nam melancholicis nihil deterius accidere potest, quam vigiliæ. Præter id cauendum est, ne statim à cœna Dominatio tua se cubitum conferat, quod id caput vaporibus repleat, & oculis maxime noceat.

Incommoda somni meridiani.

Fugiendus etiam est somnus meridianus post cibum, quoniam concoctionem cibi impedit in ventriculo & in iecinore, intellectum habeat, pigritiam quandam toti corpori inducit, quin etiam nocturnum impedit somnum, lienem auget, neruos debilitat, & memoriam corrumpit. Reliquum est, vt corrigantur etiam animi accidentia, à quibus plerumque solent oriri melancholici affectus.

Animi affectus.

Sunt animi affectus præcipui, ira, mœstitia, timor, qui maxime in hoc morbo sunt euitandi.

Ira inflammat.

Siquidem ira bilem plurimū mouet & acuit, eamque in diuersas corporis partes penetrare facit, id quod non parum sanguinem ipsum, & vitales accendit spiritus.

Tristitia refrigerat corpus.

Mœstitia vero vniuersum infrigidat corpus, calorem innatum extinguit, appetitum destruit, concoctionem impedit, intellectum peruertit, & corpus exsiccat.

Timor dissoluit spiritus.

Timor autem dissoluit spiritus, cor inficit, & animum attenuat. Quamobrem hæc omnia prorsus vitanda sunt, & pro vitiis fugienda.

Vita autem instituenda est hilaris, læta, ac tranquilla, &, vt Celsus inquit, quærenda est delectatio ex musicis cantilenis, iocis, & flabellis. Hæc itaque sunt reuerende Domine quæ ad victus regimen spectant, Ea si recte Dominatio tua seruabit, nihil mihi verendum est, quin plurimum proficiant, cum omnium tam antiquorum, quam recentium autorum testimonio, nihil sit, quod magis conferat ad huiusmodi affectionis curationem, quam recta & competens victus ratio, & præsertim vbi morbus non fuerit diuturnus, pluribusque annis inueteratus. Siquidem fatetur Galen. lib. 3. de loc. affect. se quamplurimos curasse melancholicos tantum balneis & victus ipsius regimine. At cum impossibile sit studiosos viros, & qui curis negotiis ve sunt addicti, tam exacto vitæ regimine vti, quo minus cruditas, aut vitiosus succus aliquis in eius corpore generetur, ideoq; opere pretium est, medicamentis etiam Dominationi tuæ succurrere, secundum Galeni institutum, qui libro de succorum bonitate & vitio, quo pacto tales præseruari debeant, nos docet his verbis: Ergo qui exercitatione vti ante cibum possunt, iis exquisita prorsus vitæ ratio, ne fuerit quidem necessaria, aliis vero, qui ob negotiorum molem hoc facere prohibentur, non solum diligentiore victu: verum etiam medicamentis salubribus opus fuerit. Plurimi quoque eo statu degunt mortales, vti his neque ante cibum recte exercere se liceat, neque opportune satis cibum capere, neque probe alimoniam conficere, hos e intactos morbis perdurare diutius impossibile fuerit, nisi subducta sibi aluo consulant per interualla, interdum purgatione etiam validiore, ac tempestiua sanguinis missione, salubribus adhæc medicamentis opportuno tempore epotis. Hæc ille. Quibus palam est, non solum Dominationi tuæ opus esse diligentiore victu: sed etiam medicamentis, quod si ipsa negligeret, verendum sane esset, ne sæuiora & periculosiora accideient symptomata. Quamobrem suadeo illi, vt omnino mense Martio se ad purgationem præparet, ne in ipso veris medio aliquid noui emergat. Nam tametsi ver ex se ipso nullos soleat procreare morbos, excitat tamen illos in corporibus immundis, & repletis malis humoribus. Ideoque dicebat Galenus cum 3. Aphoris. tum. 1. de temperament. Veris eam esse naturam, vt si aliquod corpus sanum excipiat, quod & illud saluberrimum seruet, & nihil a natura propria renouet: verum vbi plena corpora inuaserit, quamplura in his excitare morborum genera. Poterit itaque Dominatio tua, cum fuerit domi suæ; statim se purgare, Quod cum facere statuerit, sumat in primis hanc leuem purgationem mane horis quinque ante cibum:

Nihil melãcholicis melius bona diæta.

Vernũ tempus salubre & insalubre.

℞. Decocti florum & fruct. cordial. quantum s. add.
Fol. senæ ʒ vj.
Mannæ el. ℥ ij.
Misc. f. potus.

Purgatio verna.

Et quiescat domi. Si vero manna non esset ad manus, sumatur loco eius el. lenitiui ℥ j. & dissoluatur cum eodem decocto. Die sequenti secet venam communem brachii dextri, quam chirurgi medianam vocant, & extrahantur sanguinis vnciæ medicinales sex, hora vna ante cibum, & ea die domi quiescat. His expeditis sumat quinque diebus continuis, quotidie vnum ex infrascriptis syrupis tepidum, mane horis quatuor ante prandium, & si lubet, dormiat post vnam aut alteram horam:

Venæsectio.

De tollendis longum.

℞. Melissuphyll.
Borragin.
Bugloss.
Betonic.
Pulegii.
Aspleni.
Adianth.
Fl. Lupuli.
Stœchad.
Cichor. an. m. j.
Rad. Fœnicul.
Borrag.
Bugloss.
Asparag.
Glycyrrh.
Cichorii an. ℥ ß.
Sem. Anisi.
Fœnicul.
Coriandri præp. an. ʒ vj.
Cinamom. el. ʒ v.

Ferueant omnia l. a. in s. q. aquæ ad tertias, & deinde.

℞. huius decocti ℥ iij ß.
Mellis rosacei colat.
Syr. de fumaria.
de betonic. an ℥ ß.

Misc. & f. syrupus, clarificetur pro quinq; vicibus. Ebibitis his quinque syrupis sumat mane sequenti infrascriptam purgationem tepidam in aurora, vno tantum haustu, & deinde ieiunet horis quinque, & ea die domi se contineat:

℞. Adiant.
Aspleni.
Flor. Cordial.
Stœchad. an. ʒ j. ß.
Cortic. myrobal. chebul.
Indorum an. ʒ ij.

Potio purgans.

Z

Rad. Ellebori nigri ℈ ij.
Thymi.
Epithymi an. ʒ j.
Fol. senæ el. ʒ v.
Cinam. ℈ iiij.
Sem. fœnicul.
anisi.
coriandr. præ. an. ℈ iiij.

Ferueant hæc omnia s.a. in aq. botonicæ q. s. quousque quinta pars euanescat, & inde macerentur horis duodecim in calido loco vase conclusio, & subinde colentur, deinde:

℞. Huius decocti ℥ iij. ß.
Rhabarb. el. ℈ v.
Spicæ indicæ gr. v.

Macerentur simul omnia horis duodecim continuis, & deinde colentur, & dissoluantur in hoc diluto:

Confect. hamech ʒ ij. ß.
El. diacatholic.
lenitiu. an. ʒ iij.

F. haustus sumendus, vt supra dictum est. Quoniam autem factis purgationibus roboranda sunt membra affecta, cuiusmodi sunt cor, caput, & ventriculus, sumat die sequenti à purgatione hunc infra scriptum bolum horis tribus ante cibum:

℞. Sacchar. rosac. ʒ iij.
Antidot. Mithridat. ʒ ß.
Pul. lætific. Almansor. ℈ j.
Misce, f. bolus cum sacchаro.

Deinde sumat per integram septimanam morsellum vnum pro vice infra scriptæ confectionis bis in die, mane videlicet & vespe-ri horis duabus ante cibum: Morsel.

℞. Spec. lætificant. Almansor.
Diamosc. dulc.
Aromatic. rosat. an. ʒ j.
Cinamom. el. ʒ ß.
Pistacior. mundat. ℥ ß.

Sacchar. dissoluatur in aq. cinam. si fuerit ad manus, sin minus in aq. rosar. q. s. f. confectio in morsellis, & pondere quilibet ʒ ij. ß. Et quoniam vsus huius confectionis caput, cor & ventriculum haud parum roborare potest, poterit dominatio tua ea vti si placebit etiam longiori tempore, & quandocumque libuerit. Cæterum ad melancholicas cogitationes, quibus se plurimum vexari Dominatio tua dixit, etsi hæc omnia prædicta plurimum coferant: valet tamen peculiariter infrascriptus puluis, siquidem cor maxime lætificat, & cerebrum ac intellectum clarificat, si sumatur semel aut bis in septimana, ex aqua melissophylli, borrag. buglosſ. simul mixtis ad quantitatem ʒ ß. pro vice, quacunq; hora opus fuerit. Ita autem paretur puluis.

℞. Sem. citri ℥ ß. Pulvis cordialis.
Fl. Borrag.
Buglosſ.
Melisſ. an. ʒ j.
Spec. lætificant. Almansor.
Diamosc. dulc. an. ℈ ij. ß.
Zedoar.
Doronic.
Rad. tormentill.
Corallior. rubror.
Margarit.
Rosar. rubrar.
Fragment. omnium precios. an. ʒ ß.
Croci ℈ ij.
Terræ lemniæ el.
Cornu cerui vsti.
Osſ. de corde cerui an. ℈ j.
Santal. flauor.
Albor. an. ℈ ß.
Fol. auri puri nu. x.
Misce omnia simul & f. puluis.

Confert etiam aliquando mandere aliquot cubebas saccharo confectas. Nam mirum in modum vertiginosis conferunt. Atqui non solum roborantur membra, de quibus dictum est, cum iis antidotis, quæ sumuntur intra corpus: sed etiam cum localibus exterius adhibitis. Ideoque sequenti die à purgatione poterit dominatio tua inungere ventriculum trib. diebus continuis cum infra scripto vnguēto mane horis quatuor ante cibum, antequam surgat è lecto, & deinde calidum linteolum superponere: Cubebæ vertiginosis conferunt.

℞. Vnguenti stomachal. ʒ vj. Vnguentum pro ventriculo.
Ol. de absinth.
Mastic. an. ʒ ij.
Spec. aromatic. rosat. ʒ ß.
Misce, f. vnguentum.

Ad maiorem vero corroborationem poterit ferre super ventriculo cōtinuo infra scriptum sacculum:

℞. Mastich. ℥ j. ß. Sacculus pro stomacho.
Spec. aromatic. rosac. ʒ v.
Absinth. sicci.
Menthæ.
Rosar. rub. an. ℥ ß.
Fol. myrthi rec. ʒ iij.
Calam. aromatic.
Caryophyll. an. ʒ ij ß.
Spicæ celticæ veræ.
Nucis moschatæ an. ʒ ij.
Ligni aloes ʒ j. ß.
Macis ʒ ß.

Conterantur crassiuscule quæ sunt conterenda, & suantur in sindone rubra, & f. sacculus in forma triangularis figuræ. Si mœstitia ex melancholia quandoque tuam dominationem inuaderet, tolletur si sum-

pserit

pſerit puluerem præſcriptum,& deinde cordi applicauerit hunc ſacculum:

Sacculus cordialis.

℞.Spec.cardial. temperat.℥ ß.
Santal.albor.
flauor.
Lig. aloes an.ʒ j.ß.
Flor.borragin.
Buglоſſ.
Roſar.rubear.
Sem. acetoſ.
Ocymi an.ʒ j.
Oſſis de corde cerui ʒ ß.

Conterantur craſſiuſcule, & ſuantur in ſindone rubra, & fiat ſacculus geſtandus ſuper ſiniſtra mamilla. Præterea conſilium meum eſt, vt dominatio tua iterum in autumno, videlicet, mẽſe Septembri, ſe purget eodem modo, & iiſdem medicamentis ſuperius deſcriptis: ſed tunc non opus erit venæ ſectione. Nam vt ſuperius ex Galeno diximus, non ſolum oportet eos, qui negotiis & ſtudiis detenti, corpus ieiune exercere nequeunt, vti aliquando validioribus purgationibus: ſed etiam mitioribus per interualla, quocumque anni tempore ſit opus. Quo fit vt non modo bis in anno dominatio tua purgare ſe diligenter debeat: ſed etiam infra tempus, tunc cum ſenſerit multiplicari cruditates, & aliquod emergere ſymptoma, ſiquidem in tali caſu poterit vti hiſce pillulis, quę ſine vlla purgabunt moleſtia, ſumendo eas mane in lecto, hora vna ante auroram, & ieiunet poſt horas quinque:

Pillula.

℞ Pillul.alephangina.
Maſtichin.
Aggregatiu.an.℈ j.
Diagryd.gr.j.

Cum aqua abſinthii f.pillulæ nu.vij.& inaurentur, ſumantur omnes cum melle roſaceo. Si vero pillulas ſumere nequiret, ſumat earum loco hoc electuarium horis quinque ante cibum:

℞.El.eleſcoph.ʒ v.

Inuoluatur ſaccharo deauretur. Eſt enim boni ſaporis. Si ventriculi dolor quandoq; affligeret, fiat hoc fomentum, quod:

Fomentum pro ventriculo.

℞.Flor.chamomill.
Melilot.
Anethi.
Roſar.
Abſinthii.
Calamenti.
Maioran.
Rutæ.
Menthæ an.m.j.
Sem.aniſ.
Fœnicul.
Carui an.℥ j.
Calam.odorat.
Caryophyll.an.℥ ß.
Baccar.lauri ʒ iij.
Nucis conditæ.ʒ ij.

Ferueant ſimul in aqua ad tertiæ partis conſumpt. & deinde in decocto feruente infundatur ſpongia noua tantæ magnitudinis, vt totum poſſit contingere ventriculum, & eum in ſe receperit decoctum, exprimatur fortiter, inter duos orbiculos ligneos, & ita calens, quantum fieri poſſit, ventriculo ſuperponatur, poſito ſuperius linteolo duplicato calido, vt ſpongiæ calorem conſeruet. Et cum inceperit refrigeſcere, ſtatim ſuperponatur alia ſpongia ſimiliter infuſa, amota priore, & ita fiat quouſque dolor remittat, tunc tollantur ſpongiæ, & earum loco applicetur linteolum duplicatum igne calefactũ, & exiccetur locus, deinde inungatur oleo infra ſcripto:

Oleum stomachale.

℞.Ol.Maſtich.
de abſinthio.
de rutha an.℥ ß.

Miſc. & contegatur ventriculus linteolo calido. Conferet etiam maxime his doloribus tollendis aqua vitę ſubſcripta, quam bene erit vt dominatio tua ſemper habeat domi:

Aqua vitæ.

℞.Aq.vitę ex optimo vino conf. potentibus & elec.℔.iij.ß.
Spec.aromatic.roſac.℥ j.
Sem.aniſ.
Fœnicul.
Carui an.℥ ß.
Caryophyllor.
Nucis conditæ.
Cinamom.el.an.ʒ iij.ß.
Cardamom.maior ʒ ij.
Lig.aloes.
Piper niger.
Zinziberis.
Galang.an.ʒ j.

Terantur omnia in puluerem & ponantur cum aqua vitæ præſcripta in vas vitreum, & claudatur orificium cum cera, ne quid inde expirare poſſit, & dimittantur ita omnia macerari decem diebus continuis, deinde leniter extrahatur aqua vitæ pulueribus in fundo reſidentibus, quouſque exierit clara, miſceatur cum ℥ viij. iulepi roſac. clari. & in vaſe vitreo adeo conquatiatur, vt iulapium cum aqua omnino miſceatur. Deinde claudat orificium vaſis cum cera, & permittatur quieſcere ſeptem diebus, & ſeparetur deinde ab ea, quæ in fundo remanſerit iulapii reſidentia, & aſſeruetur in vaſe vitreo mundo bene clauſo, de qua vbi dolor ventriculi acceſſerit, bibat dominatio tua cochlearia quatuor vel quinque, & illico percipiet auxilium. Hæc itaq; ſunt, quæ pro va-

letudine recuperanda Dominationis tuæ mihi nūc ex tempore fere se obtulerunt discutienda. Quæ si profuerint, vt spero, agat Deo optimo maximo gratias, qui solus omnes sanat languores, cui semper laus, honor, & gloria.

In melancholia hypochondriaca.

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM CLXXXIII.

AFFECTIONES tuæ, vir Nobilissime, potissimum à sanguine & humorib. crassis adustisque proueniunt. Ab his enim vapores copiosi delati, caput afficiunt, & debilitant, ac ita timorem, tristitiam, pusillanimitatem producunt. Imo neque infrequenter flatus, tensiones, puncturas laterum, & ventriculi excitant, nec non exæstuationem subito, vt ingruentem, ita euanescentem: φλόγωσιν dictam.

Ac certe chronicon futurum est hoc malum, præsertim in regimine diligentiori Diętæ reprimatur. Curatio autem tribus potissimum expectanda auxiliis:

I. Detractione Phlethoræ.
II. Regimine rerum non naturalium.
III. Vsu remediorum salutarium.

Vena sectio. I. Vena cum superioribus mensibus secta fuerit bis, diminutionem sanguinis maiorem hoc tempore probare non possum: sed ad Maium vsque vt differatur consulo. *Cucurbitula.* Vicariæ interim cucurbitulæ, scarificatæ dorso apponantur, præsertim si assuetus fuerit.

Victus ratio. II. Regimen hic certe rerum non naturalium in curatione principem sibi vendicat locum: Consuetæ igitur prandii & cœnæ, semper parcioris, seruentur horę certo ordine, & ciborum genere: Quales sunt cibi euchimi & faciles concoctionis. Oua recentia sorbilia, & tremula, pruna, cerasa exsiccata, plus hordeacea aut auenæ, amygdalarumque ptisana, passulæ, rapæ flauæ, & albæ initio cibi conueniunt. Remoueantur omnia flatulenta, aromatisata, fumo exsiccata, frixa, pinguia, colorata, præsertim nigra è sanguine cocta: Vno verbo omnia quæ crassum & melancholicum sanguinem producere possint. Cibus concludatur pulu. stomachali aut cydoniato, aut curiandri semine obducto sacchȧro. *Aer.* Aer inter frigidum & humidum sit temperatus, vitetur nebulosus austrinus, corruptus, putridus, graueolens. In conclauibus quotidie corrigatur, suffumigio è sequenti puluere aut succino granisque iuniperi. Fenestræ, si possibile, orientem & septentrionem spectent.

Puluis pro suffumigio.

℞. ligni aloes ℈j.
Masticis ʒß.
Succini albi ℈j.
Olibani ʒj.
Gr. Iuniperi ʒ ij.
Thimiam. ℈ ij.
Myrrhæ ʒß.

Misce, fiat puluis crassus pro fumo.

Somno naturali nocturno duobus à cœna ad minimum horis, melancholicis nihil vtilius. qui si deficiat, lotione pedum procuretur:

Lotio pedū fomentosa.

℞. Lactucæ.
Spinachiæ.
Violariæ.
Salicum cubr.
Flor. Chamom.
Trifolii albi.
Aneti an. m. j.
Cap. papau. albi. nu. vij.

Incid. & contund. ac decoq. in s. q. aquæ pro lotione pedum.

Exercitium mediocre cœlo sereno, & vectione & equitatione, coctionem & ventriculum adiuuabit maxime. In aeris vero intemperie illius locum subeant frictiones artuum & brachiorum matutinæ in lecto, linteis calidis ad ruborem deorsum tractis. Aluus quotidie fluida sit, nec vnquam crepitus aut fæces vltra naturam retineantur. Obstructio suppositorio communi aut clystere tollatur.

Clyster.

℞. Folior. Maluæ.
Bismaluæ.
Mercurial.
Brancæ vrsinæ an. m. j.
Fumariæ.
Betonic.
Scolopendr.
Scarleæ an. m. ß.
Sem. anisi.
Fœniculi an. ʒ ij.
Pæoniæ excort. ʒ j. ß.
Furfurum in petia ligat. p. j.
Folior. Senæ Alexandr. ℥ j.
Radic. Altheæ.
Polypodii quercin. an. ℥. ß.
Baccar. Lauri ʒ j.
Radic. Pæoniæ ʒ ß.

Fiat horum decoctio in s. q. aquæ l. a. ad tertias, post horas duas colentur.

℞. Colat. ℔. j.

In qua dissolue Hieræ picræ simpl. Gal. ʒ iij.

Conf. Hamech.
Bened. Laxat. an. ʒ j ß.
Olei violarum.
Liliorum alborum.
Communis an. ℥ j.

Vitelli

Vitelli oui nu.j.
Sacchar.rubr.℥ß.
Misce,& f.Enema.

Balneum aquæ dulcis. Neque interdum balneum aquæ dulcis, cui
Rosarum.
Lactucæ.
Flor.Camomill.
Hordei mundi an.m.j.

Iocoq. negligatur. Imo nec Laconicum: sed ita, vt eo die mane, dum adhuc decumbit:
Mithridatii.
aut Theriacæ ʒj.
in aq cardui benedict.
& vini puri an. cochlearibus iiij. dissoluta, addita
Conf. borrag.ʒj.assumatur.

Decumbat ita, superdormiat si velit, aut per semihoram sudet etiam: Ingrediatur dein balneum sudoriferum. Si balneo vti mane noo possit sex tamen ab vsu Theriacæ horis ieiunet: Quatuor à prandio leuiori horis demum sudorem calore baloei excitet. Cucurbitulas etiam scapulis, si assueuerit, applicari scarificatas curet. In regendis animi affectibus potissima salus & medicina: qua in re Dominus optimus sibi erit Medicus. Otia, & solitudines fugiat. Amica sit musica, amet colloquia, & conuiuia.

Tria salutaria medicamenta hæc commendo:

I. Alteretur & purgetur corpus aliquot diebus:

Digestiuii. ℞.Syrup de fumar.℥ß.
de Endiuia.
de Betonica.
Mellis rosati colat.an.ʒ ij.
Aq.fumariæ.
Betonic.
Endiuiæ an.℥j.
Misce, fiat Digestiuum.

Reiteretur quoties opus erit.

Potio purgans. ℞ Rad.Borrag.ʒ vj.
Pæoniæ.
Calami arom.℥ß.
Polypodii querc ℥j.
Glycyrrh.rasæ & incis.℥ß.
Cort.rad.cappa.ʒ iij.
Passular.paruarum pinguium ℥j.
Fol.Beton.
Fumariæ an.m.j.
Scolopendr.
Ceterach.
Cuscutæ.
Cichoreæ.
Sscarleæ an.m.ß.
Sem.Anisi.
Fœniculi an.ʒ ij.ß.
Pæoniæ excor.ʒj.ß.
Quatuor sem.frigid.maior.an.ʒ ß.
Fol.sennæ Alexandr.sine stipit.℥ ij.
Agar.recent.trochiscat.ʒ iij.
Rad.Ellebori nigri correct.ʒj.
Epithymi cret.℥ß.
Zinzib.albi.ʒj.
Cort.citri.ʒ ij.
Prunor. Vngar. exemptis nucleis nu.viij.
Flor.Borragin.
Bugloss.
Stœchad.Arabic.
Anthos an.p.j.

Fiat horum decoctio artificiosa in s. q. aquæ fontis puræ, ad consumpt. quartæ partis. Stent postea in infusione in loco calido per horas quatuor: Post colentur cum aliqua expressione:

Decolatura ℞.lb.j.ß. addendo nodulum sequentem.
℞.Rhabarb.elect.
Schænanth.
Spicæ an.gr.iij.

Cooquassentur pro nodulo laxo, qui coquatur in priori decocto, donec tota vis Rhabarb. infusa fuerit: Post bene exprimatur, & decoctum Cinamomi inter opt.ʒ ij. aromatisetur, & vsui seruetur.

De quo ℞.℥ iij. in quibus dissolue:
Syrup.de beton.
de fumaria.
de Endiuia.
Mellis rosf.col. an.ʒ ij.
Misce.

II. Excrementis ita eductis rotularum duę quotidie bis ante cibum assumantur: Corroborabunt cerebrum, cor, ventriculum, Lienem & in vniuersum corpus:

℞.Specier.Dianthos ℥ij.ß. Rotulæ roborantes.
Diambræ ʒj.ß.
Diamarg frig.ʒ ij.
Lætitiæ Galen.
Lætific.Rhasao.ʒj.
Diaborrag.ʒj.
Sacchari albiss.in aq.
Borrag.& rosar.odorif.
Dissol ℥ ix.
Fiant Rotulæ.

Eiusdem vsus eruot & condita, quæ alternis septimanis varientur, ne Natura vni assuescat.

℞.Conseru.rosarum. Electuarium roborans.
Borrag.
Buglosf.
Violarum.
Saluiæ an.℥ß.
Rob.de ribes ℥j.
de Berber.℥ß.
Specier.diarrhod.Abbat.ʒj.

Diamosch.
Lætific. Almans. an. ℈j.
Puluer. nucis moschat.
Caryophyll.
Macis an. ℈ß.
Cum syrupo de Cortic. Citri q. s. fiat mistura in forma conditi, & obducatur folio auri finissimi. Aliud.

Electuarii aliud.

♃. Conseru. Borrag.
Bugloss. an ℥j.
Violar.
Rosar. an. ℥j. ß.
Anthos.
Pæoniæ an. ℥j.
Cortic. mali citrii cond. ℥j.
Calami aromat. condit. ʒvj.
Specier. Elect. diaxyloaloes ℈iiij.
Diamoschi dulc. ℈ij.
Diarrhod. Abbatis ʒj. ß.
Margaritar. orient. non perforatar. & præparatarum. ℈ij.
Semin. mali. citrii excort. ʒß.
Specier. lætitiæ Galen.
Lætific. Rhasis an. ʒj.
Cinamom. inter opt. ʒj. ß.
Nucis moschat. ℈ij.
Puluerisi. pulnerisi. & terantur terendæ ac cum syrup. de borragine & cort. citri an. q. s. F. mistura dcauretur.

III. Puluere stomachali semper claudatur cibus.

Puluis stomachalis.

♃. Cinamom. inter opt. ʒiij.
Galangæ ʒj.
Zinzib. albi ʒj. ß.
Macis.
Carn. Cydon. sicc. ʒij.
Caryophyll ʒj.
Myrtill. ital. ℈ij ß.
Coriandri præparat. ℈iiij.
Corall. rubr. ʒß.
Margarit. orient. præparat. ℈j.
Semin. anisi.
Fœniculi an. ʒj. ß.
Carui ℈ij.
Puluerisentur omnia diligenter, mistis adde:
Specier. diatrion santal ʒj.
Elect. de gemmis ʒß.
Sacchar. albiss. ad pondus omnium.
Immisce, folior. auri subtiliter incisorum nu. iij. & fiat Puluis stomachalis.

IV. Emplastrum stomachale ventriculo flatulento & dolenti applicetur, quod inter cibandum remouetur.

Emplastr. stomachale.

♃. Masticis.
Cortic. thuris.
Caryophyllor.
Ligni aloes an. ʒj.
Calami aromat. ℈ij.
Galangæ ʒj.
Coriand. præpar.
Rad. Cyperi an. ʒß.
Corall. vtriusq; an. ℈j.
Gran. paradys. ℈j. ß.
Styrac. calam ʒij.
Ladani puriss.
Puluerisi. crasso modo, & cum cera & pice nauali q. s. f. cum pistillo calido massa, quæ extendatur corio ad formam scuti facto, tegatur serico & intersuatur.

V. Catarrhus à capite fluit Emplastrum vertici oppositum retrahatur & exsiccetur.
♃. Massæ Ceroti pro Bregmate ℥j.
Extendatur corio oblongo, tegatur serico & intersuatur.

VI. Materia vero quæ sensim colligitur pillulis leuioribus decem aut quatuordecim quoque die blande retrahatur.

Pillulæ.

♃. Specier. Hieræ pic. simpl. ʒj.
M. Pill. de fumar.
Aggregat. an. ℈ij.
Agaric. Trochiscat.
Rhabarb. Elect. an. ʒß.
Epithymi Cret. ʒij.
Mastich. elect ℈j.
Flor. stœchad. arab. gr. viij.
Spicæ gr. ij.
Zinzib. albi gr. j.
Redige singula in puluerem, & cum aq. fumar. fiat massa ex qua pro ʒj. f. Pill. xxi. Dosis à cœna leuiori tempore somni nu. vij. aut. ix.

VII. Si hepar calidius appareat, dextrum hypochondrion cerato santalino mane & vesperi inungatur.

Medicamenta hæc cum DEO, ægri & astatium officio sanitatem pristinam restituent, vt spero.

In melancholia hypochondriaca, podagra, cerebri debilitate, & humiditate, ventriculi frigiditate, frustratione concoctionis, & oculorum suffusione, pro quodam Nobili Germano,

D. HIERON. DONZELLINI

CONSILIVM CLXXXIV.

Ex his, quæ nobis & verbis & scriptis exposita fuere, statuimus viri Nobilissimi habitum totius corporis esse calidiorem & humidiorem temperato. Obæsus enim est, & cute & pilo atro colore infectis. Cum autem magna excrementorum & destillationum copia laboret: verisimile est, humiditatem calorem superare: præsertim cum tota viuendi ratio eiusmodi fuerit, vt maxime il-

Signa calidi & humidi temperamenti.

me illam augere potuerit. Otium enim & assidua literarum studia, & ciborum intemperantia, humidam temperaturam efficere, vt plurimum solent.

Cum autem vniuersi corporis habitus principem membrorum constitutionem sequi consueuerit, certum est, hepar, cor, & cerebrum, eodem prædita esse temperamento. Vnus à reliquis ventriculus diuersimode videtur laborare. Is enim manifeste frigidus apparet, quod assiduæ cruditates declarant. Hanc autem partium corporis varietatem multa incommoda sequi solent. βραδυπεψία laborat, id est, tarda coctione. Epar autem calidus, rapax est, & moram ventriculi tarde concoquentis minime ferens, crudiorem cibum ad se trahit. Hic vero cum sit crassior, in mesenterii venis hæret, & obstructiones parit. Obstructio vero cibi transitum prohibet: & hic in ventriculo & intestinis diutius detentus innumera affert damna; exhalationes plurimas in caput mittit, flatus copiosos, rugitus, fluctuationes, dolores intestinorum, sputum copiosum, & alia incommoda affert.

Ventriculi frigidi & hepatis calidioris effectus.

Præterea, cum obstructio fit in mesenterio, transpiratio inhibetur, vnde fit καῦμα, id est, æstus molestissimus & exustio, a qua sublati vapores alii in cerebrum mentis sedem conscendunt, ac spiritibus animalibus permisti, hos splendidos caliginosos & obscuros reddūt, vnde metus & tristitia oriuntur. Quare ipsum melancholia hypochondriaca affici non dubitemus. Quamuis autem melancholia sit delirium sine febre, ipse autem sit vir prudens & cordatus, minime tamen dubium est, si non externa, interna saltem illum alere deliria. Hippocrates certo certius statuit, vbi longo tempore metus & mœstitia sine externa causa durarunt, affectionem esse melancholicam. Certum etiam est, illum quærere solitudinem, tenebris delectari, & habere insomnia turbata, tristesq; cogitationes.

Melancholia.

Signa melancholiæ.

Cum præterea caput habeat sua natura humidissimum, eiusque humiditas à multis exhalationibus, quæ fiunt à toto corpore, præsertim à crudiore ventriculo augeatur, quæ cum non ad pectus, aut interiores partes corporis descendant; sed potius per posteriores partes ad brachia & crura decumbant, & articulos occupent, necessarium est, vt doloribus articulorum quandoque vexetur. Sed cum lentorum excrementorum capitis sit conuentus, non tantum articulos vexare; sed eorum aliqua potio ad oculos descendens, illos etiam infestare potuit. Primum enim, idq; iam diu ante sexennium, sinister oculus ita fuit labefactatus, vt iam nec scriptioni, nec lectioni posset inseruire: dexter autem in eo est statu, vt alieno humore ita obductus sit, vt veluti per caliginosam nubem rerum species & simulachra proferri videantur.

Dolor articulorum.

Porro autem hanc affectionem oculorum veram esse suffusionem, re ipsa declarat, cum pupilla turbida appareat, & alienus in ea humor conspiciatur, qui per albugineum humorem inter corneam tunicam & crystalloidem residentem, visibilium species libere transire non permittit. Huius autem læsionis duplex est causa: altera cerebri excrementorum copia: altera vero oculorum imbecillitas, ex assidua & diligenti lectione orta.

Suffusio.

Causa suffusionis.

Quinque igitur sunt affectiones præter naturam, quibus Nobilissimus vir vexatur: melancholia, podagra, cerebri humiditas & imbecillitas summa, ventriculi frigiditas, ac frustrata concoctio, & oculorum suffusio. His actiones vitæ necessariæ læduntur: ideoque patiens liberari cupit. Omnis ventriculi cruditas initio deponenda est, humiditas exsiccanda, isque roborandus, mesenterii obstructio tollenda, epar refrigerandum, articuli calefaciendi, siccandi, roborandi: materia oculos suffundens, & visionem impediens, amouenda & discutienda, & ne noua in illos influat prohibendum: cerebrum ab omnibus excrementis liberandum, siccandum, & roborandum est, ne amplius aut in oculos, aut articulos materiam hanc transmittat. Atri etiam vapores, qui in caput ascendunt, & animalibus spiritibus permisti tenebras offundunt, inhibendi, & spiritus ipsi splendidiores reddēdi, vt timore ac tristitia remotis, lætitia & hilaritas adducatur. Quoniam autem diuersæ in hoc corpore partes laborant, parum partium morbi à præsenti materia fouentur: sane illarum partium malæ constitutiones tolli & mutari non poterunt, nisi actione remediorū, quæ tactu operantur. Proinde membra ipsa ab excrementis sunt liberanda, vt in ea mundata vis medicamentorum possit agere, ac illa immutare. Quare curationis initium ab euacuatione necessario sumēdum. Primum igitur, si aridis medicamentis delectetur æger, opportuno temporis & cœli statu.

Indicationes.

Curatio.

℞. Extracti catholici Andernaci ℈ij. aut ad summum ʒj.

Extracti catholici Andernaci.

Matutino tempore stomacho vacuo, & ieiunet horis quatuor. Sequenti die sanguis

Venæ sectio. detrahendus è communi vena dextra, fluatque sanguis libere. Corporis enim status id requirit, nec ætas obstat, cum sint validæ vires, vt puto. Tertio die sequentis syrupi ieiunus sumat tria cochlearia;

Syrupus digerens.

℞. Mellis rosat. colat.
Oxymel. simplic.
Syrup. de cort. citri. an. ℥ ij.
Misce.

Tribus continuatis diebus sumat eundem syrupum: deinde reperat idem medicamentum catholicum. Quod si hæ duæ vices non satis euacuasse videntur, tertia vice idem repetat, sumpto eodem mane prius syrupo. Si magis delectetur potione, loco catholici sumat hanc:

℞. Fol. Senæ Alexand.
Passular. min.
Capillor. Ven.
Polypodii.
Tartari albi puluerisat. an. ℥ ß.
Aq. Fumiterræ.
Cardui bened.
Buglossæ an. ℥ iiij.

Misce, & per noctem fiat infusio s. a. Mane fiat leuis decoctio, & colatura cum expressione.

Decoctum sena.

℞. huius colaturæ ℥ v.
Mellis rosat. solut. ℥ ij.

Misce pro vno syrupo: Repetatur vt supra. Facta sic totius corporis euacuatione, capitis habenda est præcipua prouidentia. Quare per tres aut quatuor dies, singulo mane, mastichis puræ granum, magnitudine fabæ, dentibus teratur per integram horam, & saliua influens exspuatur. Liquoris etiam sequentis cochleare, è palma manus in nares attrahatur, & cum linteo abstergatur.

Errhinum.

℞. Aq. maioranæ ℥ iiij.
Puluer. ireos ʒ j.

Misce, & ante vsum agitetur vasculum, vt aqua turbidior fiat. Caput deinde abluatur adhibito lixiuio, ac sapone sequenti, & linteis mediocriter calidis exsiccetur.

Lixiuium.

℞. Saluiæ.
Maioranæ.
Dictam. Creten.
Beton.
Rosar.
Flor. Chamæmel.
Fol. Senæ an. m. j.
Lixiuii dulcis q. s.
Misce.

Fiat decoctio & colatura. Item.

Sapo.

℞. Saponis Veneti ℥ iiij.
Agarici albi. ʒ j.
Cinamom.
Ireos.
Caryophyll. an. ʒ ß.
Camphuræ ℈ j.

Misce, fiat Sapo s. a. Repetantur hæ capitis lotiones bis aut ter in mense: præcedente semper per duos aut tres dies, masticatione mastichis. Caput à frigidis arceatur, præsertim noctu. Calidius etiam hypocaustum illi aduersatur. Ante somnum noctu in supremo vertice, in sutura coronali inspergatur puluis sequens, pectine prius capite abterso:

Puluis pro sutura coronali.

℞. Sandarachæ Arab.
Carabes.
Thuris.
Santal. citrin.
Cubebar.
Nigell.
Rad. Pæon.
Origani an. ʒ j. ß.
Camphuræ ʒ ß.

Contundantur, & fiat puluis minutissimus. Ad caput exsiccandum, & ne quid ex eo in oculos aut articulos influat, noctu ante somnum sumatur in vino aut iusculo carnis calido seq. puluer. ʒ j.

Pro exsiccatione capitis puluis.

℞. pulueris ex ossibus bubulis limatis & contusis, & per cribrum tenuissimum, aut linteolum rarum transmissis ℥ j.
Cinamomi tenuiss. contusi ʒ j.
Misce.

Idem præstabunt etiam x. grana iuniperi eadem hora mansa & deuorata. Ventriculum calefacit, roborat, & eius cōcoctionem plurimum promouet. Vsus rad. Zinzib. viridis conditæ, quantitate nucis castaneæ, mane ieiuno ventriculo mansa & deuorata, quæ etiam capiti non parum est profutura.

Grana iuniperi. *Roborantia ventriculum.* *Zinzib.*

Myrobalani etiam chebuli conditi, & caput & ventriculum summopere roborant. Destillatione paratur aq. cinamom. Cuius vnum aut alterū cochlear mane vacuo stomacho sumptum, mirum in modum eum iuuat. E mastiche etiam pulu erisata & mista cum absinthio, paratur pasta, cuius si mane sumatur quantitas nucis auellanæ, ventriculum reddit robustissimum.

Myrobalani chebuli. *Aqua cinamomi.* *Pasta è mastiche.*

In mensa quoque cum omnibus cibis, & in perpetuo vsu erit puluis saccharo & cinamomo, loco salis, qui parabitur è sacchari partibus iij. & cinamom. parte j. Cuius etiam si vnum cochleare ponatur in vasculum aceti optimi, & misceatur, intinctus erit salubertimus, & concoctionem plurimum iuuans. Hyeme ad robur ventriculo conciliandum, rotula vna confect. diatrion pip. simpl. Galen. mane est sumenda. Cortices etiam citri & arantiorum conditi sunt

Puluis è saccharo loco salis. *Intinctus.* *Rotula diatrionpipereon* *Citri & [illegible] corticis.*

ti sunt salurares. Antequam autem ad hanc ventriculi prouidentiam perueniatur, consulo, vt mesenterii obstructiones aperiantur, ac hepar refrigeretur. *Caliditatis hepatis temperantia.* Hepatis caliditas nimia temperabitur, si per decem dies bibatur ℔. j. seri lactis caprini, in quo si decoquatur vna radix petroselini & fœniculi, eadem opera obstructiones mesenterii aperientur. *Obstructionum mesenterii apertio.* Idem præstabit vinum absinthites, melissarum, confect. diamargar. frigid. syrupus de pomis & de corticibus citri, quæ omnia simul melãcholiam hypochondriacam facile expugnabunt, & summam animi hilaritatem adducent. *Melancholia hypochõdriaca.* In quem vsum etiam parari poterit Electuarium sequens:

Electuariũ.

♃. Conseruæ rosar.
Buglofs.
Rorismar. an. ℥ iiij.
Syrup. de pom. de cortic. citri an. ℥ iij.
Specier. diatrion santalon, & aromatici ros. Gabriel. an. ʒ iij.
Corticum citri & arantiorum conditorum an. ℥ ß.

Mistis omnibus, fiat Electuarium: cuius vnum cochleare mane sumatur ieiuno ventriculo. *Diacydoniũ.* Diacydonium quoque præsertim à cibo, omnia viscera roborat, & à capite vapores arcet. *Decoctum sassafras ad dolores articulorum.* Decoctum præterea rad. sassafras, ex occidente allatæ, ad omnia dicta erit opportunum, cum vino mistum. Articulorum curatio non negligenda: quibus dolentibus adhibendum linimentum de succo ebuli; aut mica panis in lacte infusa, & cocta, addito oui vitello, & oleo rosaceo; aut linteolum aqua vitæ infusum. Extra paroxysmum adhibendum est balneum ex aqua ferrata, aut chalybeata, incoctis herbis, saluia, beton. ros. hyperico, iua, ligno guaiaco limato, idque sæpius repetendum. Quod si fluxiones fuerint copiosæ & frequentes, & totum corpus, cum sit nimis obæsum & humidum, videatur exsiccandum: consulo, vt per multas septimanas singulo mane sumatur ʒ j. pulueris mei podagrici, cuius mentionem facit Erastus vir doctissimus lib. 3. contra Paracels. & retulit in Italum Medicum, cum meum nomen ignoraret. Compositionem tamen non addit. Ea vero est eiusmodi (non grauabor enim mea arcana Nobilissimo viro patefacere.)

Puluis podagricus Dom. Zellini.

♃. Chamædryos.
Chamæpithyos.
Centaurei minor.
Aristoloch.
Saluiæ.
Beton. an. ℥ j.
Ligni guaiaci opt. & maturi & nigri ℥ viij.

Singula seorsim contundantur in tenuissimum puluerem, & diligenter misceantur. Hoc vno remedio perfectissime curatur podagra; nisi quis in viuendi ratione per omnia velit Sardanapalũ imitari. *Ad comparandam hilaritatem.* Mentis hilaritatem & lætitiam afferent Theriaca Andromachi, confect. Alkermes, diamargar. frigid. vinum absinthites, melissatum, Electuarium è conseruis supra discriptum. *In suffusione.* Oculorum affectio superest, quæ est vera suffusio. Et cum multos iam annos perdurarit, & sit diuturna, consulere non possim, vt Empiricorum opera pro eius curatione adhibeatur, præsertim cum vir Nobilissimus in secundo iam senio versetur, in qua ætate cum iam duriores factæ sint oculorum tunicæ, & humor crassior: *Depositio in senibus periculosa.* non facile nec sine periculo fieri potest depositio, nec in hac ætate fœliciter vnquam vidi succedere hanc operationem. Quare alia sunt tentanda auxilia, quæ sine periculo salutis spem afferre nobis possint. In superioribus autem spero nos optima iecisse fundamenta huius curationis. Quæ enim ad reliquos morbos à nobis comparata sunt auxilia, huic curationi necessario erunt præmittenda.

Quamprimum ergo, quæ supra sunt proposita, administrata fuerint, & potissimum, quæ ad capitis & ventriculi prouidentiam pertinent: ad ipsos iam oculos erit accedendum, ac præter iam descripta, cucurbitulæ cum scarificatione in colli radice sunt affigendæ. Gargarismus etiam per aliquot dies administrandus, hoc modo paratus:

Gargarismus.

♃. Decoct. ex hyssopo & beton. ℔. j.
Aceti scyllit. ℔. j.
Misce, mane vacuo ventriculo vsurpetur.

Electuarii etiam sequentis ℥ j. sumatur mane & noctu ante somnum;

Electuariũ.

♃ Sem. fœniculi ℥ ij.
Sileris montani.
Chamædryos.
Euphragiæ.
Hyssopi.
Pulegii.
Saxifragiæ an. ʒ ß.

Singula seorsim contundantur in tenuissimum puluerem, & omnibus simul commistis cum melle aut saccharo fiat Electuarium. *Theriaca.* Eundem etiam vsum theriaca sæpe adhibita præstabit. Oculorum ratione

Frictiones. frictiones quotidianæ essent vtilissimæ; sed quoniam ad articulos humores trahunt & deducunt, ab illis abstinendum puto. *Ol. chalcanthinum. Acetum scylliticum.* Oleum chalcanthinum rito paratum, & acetum scylliticum Galeni more compositum, maxime etiam probo, non tantum ad dissipandum suffusiones: sed ad reliquas etiam corporis affectiones tollendum: si huius cochleare mane vnum sumatur, & mox sequatur exercitium moderatum: Illius vero guttæ v. aut vj. in iusculo bibantur, non ambo eadem die, sed alternatim. Ad omnes quoque affectiones, & præcipue ad oculos *Decoctum sassafras.* iuuandos saluberrimum fore puto decoctum rad. sassafras, si assidue cum vino bibatur. Odore enim & sapore refert fœniculum, cuius vires ad oculos roborandos *Collyria.* sunt singulares. Sed collyriis etiam vtendum puto, tum aridis, tum humidis, quorum potissimum subscribam nobiliora. Aetius puluerem è vipera in olla noua combusta, cum succo fœniculi, ac thuris grano, valde probat. Theriaca antiqua cum aqua vitæ ad linimenti formam dissoluta, & oculo clauso palpebris illita, mirifice commen*Euphragia.*datur. Euphragia, quocunque modo vsurpata, optima est; ex ea paratur vinum euphragiatum. Puluis in mensa, loco salis, cum cibis adhibendus: aqua per destillationem extrahitur; quorum omnium vsum *Aqua panis.* probamus. Laudatur aqua collecta è fumo panis extracti è furno adhuc calentis, si oculi sæpius ea maleficiant. Tenuissima enim est, oculorumque tunicarum duritiem & densitatem permeare potest. Ego frequentem lotionem oculorum, aut fo*Decoctum guaiaci.*mentum cum tenello linteolo ex optimi nigri & pinguis guaiaci decocto efficacissimam fore non dubito: ita sane, vt si quid aliud id, quod optamus, possit efficere, hoc ipsum decoctum possit. Penetratissimas enim habet vires, & naturæ humanæ fami*Animalium fel.*liares. Animalium fel ab omnibus probatur; quare si apud ignem cum aqua euphragiæ, chelidonii, fœniculi, melle, saccharo cando diluatur, addita etiam in fine aqua *Vrina pueri.* vitæ optima, multum prodesse potest: Vrina etiam pueri impolluti commendatur, vt quod humanum fel in se contineat. Sed du*Balsamum.*plex quoque ad nos balsamum affertur ex India cum orientali, tum occidentali, fragrantissimum vtrumque; huius vires ad visum restituendum, & ab antiquis & recentioribus maxime prædicantur. De diæta nihil addam, cum verisimile sit viro prudentissimo, & salubria & insalubria è longo vsu esse notissima. Faxit DEVS opt. max. vt nostra hæc auxilia Nobilissimo viro sint salutaria.

In melancholia hypochondriaca, pro quodam Cancellario Ducis Bauariæ,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CLXXXV.

MALLEM cum erudito Medico, & in curatione versato, qui & ægri & morbi naturam diligenter obseruarit, colloqui, quam ipse aliquid perscribere, præsertim cum malum hoc non paruam difficultatem habere videatur; sed cum hoc non concedatur, paucis meam exponam sententiam.

Quantum ex iis, quæ mihi commemorata sunt, intelligo, etsi diuersæ videantur affectiones, tamen ad hoc morbi genus, quod Galenus de sententia Dioclis Melancholiam hypochondriacam seu flatulentam appellat, referri possent.

Melancholia hypochondriaca vnde fit? Fit autem ea venis mesaraieis inter hepar & ventriculum ardore quodam quasi efferuescentibus, & obstructione quadam, non solum venis, sed vicinis etiam partibus laborantibus: Vnde humores partim crudi, partim etiam densati & superassati colliguntur, à quibus fumi maligni, & acriores ad cerebrum delati melancholica symptomata, & non raro catarrhos, atque anhelitus difficultatem creant. Flatus autem in ipsis hypochondriis multos procreant: inde murmura, rugitus, & grauitas circa pectus percipitur. Alias autem malum hoc *Mali initium.* ab epate, alias à liene inchoat, & semper stomacho, qui infirmus est, atque cruditate laborat, communicatur, eiusque orificium non raro læditur. Laborat autem vt plurimum concocto cibo, cum chymi distributio fit, & magnos aucto malo cruciatus facit, ita vt ægri de sua salute desperent, terribilia somnia habeant, varia imaginentur, sudore frigido interdum, & sputo multo afficiantur.

Hæc morbi & essentia, quæ sublatis causis tollitur. Primum autem optima in hac *Curatio hypochondriacæ.* affectione tenenda victus ratio, quæ nisi obseruetur, in medicamentis spes erit dubia: In cruditate enim mederi laboriosum: Ea autem hoc malum præcipue auget. Itaque vtatur cibis boni iucci, vt est vitulina caro, pulli, pipiones, aues nemorales: Palustres *Victus ratio.* omnes, vt anates, anseres, carnes ceruinas, suum tam syluestrium, quam domesticarum relinquat. Non comedat fumo maceratá, non salsa admodum: aut aromatibus supetflue condita. Abstineat à leguminibus, oleribus. Rapas tamen bene coctas, & con-

& conditas, caryophylls comedere poterit. Poma omittat, pyra cocta postremo comedat. Non misceat multos cibos, sed duobus ferculis, elixa videlicet carne & assa contentus sit. Ante cibum interdum pruna, vel passulas sumat, quæ prius in vino, vel aqua sacchari maceratæ intumuerint.

Passula in vino macerata.

Si forte lactucis coctis vel oleribus vti vellet in prima mensa, sicut & reliqua mollia & elixa sunt. Nimium non ingerat, maxime in cœna, quam parcissimam esse conuenit. Nutrimento vtatur, neque imbecilli & tenui omnino, neque crasso & fumoso. Pisces fere omnes, frixa in sartagine, oua cum butyro cocta, lacticinia fugiat. Vinum boni odoris maturum, & tenue bibat, nec prolixe eo vtatur. Post sumptum cibum accipiat cochleare vnum pulueris nostri peptici, qui in pharmacopolio Imperatoris reperitur. A cibo exercitia, quæ cibum præcedere debent, cauenda; etiam graues animi cogitationes, & somnus. Frictiones matutinæ vniuersi corporis cum oleo amygdalino. Balnea quoque in aqua dulci maxime commendantur. Venus caput debilitat, & infirmum ventriculum lædit; maxime igitur moderata esse debet. Vt aluus sit in officio opera danda, & cum adstricta est, iniiciendum ad emolliendum eiusmodi Enema:

Frictiones. *Balneum aquæ dulcis.* *Enema.*

℞. Maluæ.
Parietariæ an. m. iij.
Veronicæ.
Melissæ an. m. j ß.
Chamæmel. m. ß.

Decoquantur in quantitate sufficienti aquæ puræ, & coletur.

℞. Colaturæ ℔. j. ß. adde
Olei oliuar. recentis vel
Violar. ℥ iiij.
Sacchari ℥ ij.
Ebulliant rursus.

Si forte, cum nulla habeat medicamenta purgantia, neque sal adsit, tardius eiiceretur, vel parum subduceret, decocti maior quantitas sumi potest. Quod si loco, aquæ sumatur ius galli, vel capi, longe vtilior erit hic clyster.

Fortia medicamenta vitanda.

Quod ad reliqua medicamenta, quæ per superiora sumuntur, attinet, sane omnium fortiorum pharmacorum vsum ei dissuadeo. Scio probari Hieram Logadii, qua vsum fuisse Ptolomæum Regem ad omnia vitia Melancholica audimus: Verum sæpe audacia ista infœliciter cedit. Plane autem Theophrasti nugis de Antimonio præparato, & similibus, fides non est adhibenda, cum metallica illa venenata non trahendo, nō segregando bonum à malo; sed maligna qualitate omnia turbando purgare consentaneum sit.

Hiera Logadii contra melancholiam. *Antimonium præparatum.* *Metallica venenata.*

Vsum syrupi de pomis, cum helleboro præmissis, quæ euacuant pituitam, non improbarem: imo maxime suaderem. Quemadmodum ineunte vere vsum Syrupi violacii solutini. Sumuntur autem ad eam quantitatem, quæ aluum subducit, & emollit. Vtinam autem hæmorrhoides possent aperiri, magnam certe leuationem sentiret. Aperientia in hoc malo, & obstructiones tollentia, maximum quoque auxilium ferunt. Inter ea primum locum ego tribuo radici Centauri maioris, quam vulgus Rhaponticum vocat: succus sanguineus è recenti radice exprimitur, cum saccharo in formam syrupi redigitur, ac de eo singulis diebus matutine sumuntur cochlearia duo vel tria.

Syrupus de pomis cum helleboro. *Hæmorrhoides.* *Rhapontici virtus.*

Quidam Asari radices quoque commendant: sed fortiores sunt, quam quæ tuto adhibeantur, & admodum ventriculum turbant. Nonnulli eas dant cum hieris: quidam in vino: sed tunc vomitus consequitur. Macerare autem in vino radices centaurei maioris, & hora vna ante cœnam ad vncias tres bibere, conueniens erit.

Asari radices non admodum tuta. *Radices Centaurei maioris.*

In his autem, vt præcipuam spem curationis pono: ita roborantia negligenda non arbitror. Vtile autem est horis matutinis aliquid de eiusmodi sumere Electuario:

Electuarium.

℞. Carnis Emblicorum condit. ℥ ij.
Conseruæ rosar. ℥ j. ß.
borrag. ℥ ß.
Caryophyllor. incisor. ʒ j. ß.
Specier. aromat. rosat. fideliter dispensatar. ʒ j.
Cardamomi ʒ ß.
Mastichis ℈ ß.
Moschi gr. vj.
Cum syrupo de corticibus citri & violaceo fiat Electuarium.

Hypochondria autem & ventriculum inungat hoc vnguento:

Vnguentum pro hypochondriis.

℞. Ol. amygdal. dulc. ℥ iij.
Vini malnatici ℥ ij.
Summit. Schœnanti.
Ligni aloës.
Galangæ an. ʒ j.
Summit. absinthii pontici ʒ ß.
Rosar. rubear. p. j.

Decoquantur ad vini consumptionem, & exprimantur fortiter.expressioni adde: medullæ cruris vitulini recentis ℥ ij.ß.

Ol.caryophyllor.℈ß.
Nucis moscat.ʒß. Misce.

Vbi se iunxerit, triplici panno veteri lineo ventriculum arcte muniat, & cingulum ex lineo panno imponat, atque ita toto die gerat,& caueat, ne aër maxime frigidus & humidus ventriculum attingat. Quare & noctu,vt munitus sit,vētriculus faciat,neq; nocturnum aërem in cubiculum ingredi patiatur. Hæc si studiose obseruabit, haud dubie pertinacem morbum depellet, & beneficio DEI optatam sanitatem recuperabit.

In melancholia hypochondriaca,pro quodam Archigrammateo,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CLXXXVI.

SYMPTOMATA multa & varia, quæ diligenter atq; accurate sunt recitata, manifeste affectionem Melancholicam grauem monstrant. Illius vero causam esse copiam feculenti sanguinis, & obstructiones in hypocbondriis. Vnde etiam morbus ille, quem Melancholiam hypochondriacam, seu de sententia Dioclis, flatulentam appellant Medici, oritur. Vtinam autem tam facilis esset huius mali curatio, quam cognitio in promptu est: sed multum temporis,magnaq; diligentia, vt ad iustam temperiem hepar, ventriculus, cerebrum, atque cor deducantur,requiritur. De morbo autem ipso,eiusque causis prolixe disputare, & omnia symptomata, quæ recitata sunt, ad fontes suos & causas proximas deducere, longum,& plane non necessarium est. Itaq; pauca tantum, quæ mihi ex vsu fore videntur, monebo. Primum autem cum feculenti illius sanguinis,quem melancholicum dicimus, prouentus in hoc corpore multus sit, diligenter in victus ratione, ea quæ sanguinem melancholicum producunt cauenda, videlicet, omnes cibi durioris coctionis, vt carnis bouinæ, ferinæ, leporinæ, anseri-næ: Item legumina, frixa in sartagine, lacticinia, fumo macerata, siue pisces, siue carnes, ac quæ multum euaporant. Vina etiam potentia & crassa, deniq; quicquid sanguinem adurit, vt sinapi, atq; aromatum, & similium calidorum vsus. Non enim parum ad hunc morbum augendum fecit. Quod in principio calida illa antidota, quæ contra pestem dantur, adhibuerit, & deinceps haud dubie similia quoque confortantia, vt vocant, male fecit, sed cum factum infectum fieri nequeat, vt deinceps cautio adhibeatur, monendum. Moderate calida non nocent; sed quæ simul humectant, ea plurimum prosunt: Itaq; elixis magis,quam assis vtatur,& bibat vinum tenue, cum quo folia melissæ efferbuerint. Cæterum cum in optima & inculpatissima etiam victus ratione, propter membrorum, quæ nutritioni seruiunt, intemperiem, multum melancholici & pituitosi humoris abundare necesse sit, paulatim is contemperandus est. Ad contemperandum requiruntur ea, quæ suauiter humectant, vt sunt raparum succus cum butyro & saccharo: Item, matutinis horis assumpta oua sorbilia, atque in iis puluis hic;

Hypochondriacū malum diuturnum.

Cibi gignentes melancholicum succum.

℞.Margaritar.præparatar.ʒ iij.
Cbrysolit.præparat.ʒj.ß.
Cinamomi interioris ʒß.
Sacchari candidi ʒ vj. Misce.
Imponat,quantum cultelli cuspide ter capi potest.

Puluis ouis sorbilibus inserendus.

Vbi hoc fuerit factum hora vna, ingrediatur labrum aquæ dulcis, & in eo vsque ad ventriculum, qui diligenter panno lineo munitus esse debet, sedeat, & postea ventriculum vnguento, quod paulo post præscribam, calide inungat, ac multoties complicata tela antiqua muniat, sicq; toto die quiescat.

Balneum aquæ dulcis.

Semel autem in septimana,vel bis,vtatur insequente syrupo mane, atq; eo die non lauet,nec se inungat.

℞.Succi pomorum dulcium ℔.j.ß.
Borraginis.
Melissæ an.℔.ß.
Flor.borrag.
Violar.an.p.j.
Folior.Senæ.
Epithymi.
Cortic. Hellebori nigri præpar. ℥ß.

Syrupus de pomis

Decoquantur lento igne secundum artem q.s.fiat syrupus,qui seruetur vsui,imponatur Nudulus ex

Cinamom.
Caryophyll.
Croc.&.
Specier.aromat.rosat.ac
Diamosch.dul.an.℈ß.

Quando autem vult eo vti ℥ iij. huius syrupi addat ʒj. Mannæ,& parum iusculi capi vel gallinæ, ac tribus horis ante prandium bibat. Fortes purgationes, & medicamenta omnia immodice calefacientia, tanquam maxime noxia fugiat. Nec sæpe Medicos mutet, licet hoc melancholicorum sit proprium,quia cum ex eorum arbitrio non fit mutatio subita in melius, & in Medi-

Vitanda fortia purgantia, & Medicorum mutatio.

Medicos, qui polliceri quiduis audent, incidunt, relictis bonis remediis, ad alia animum applicant. Atque hoc quidem non solum malum ipsi auget, verum curationem difficilem atq; periculosam reddit. Vt autem obstructiones tollantur, altero die post assumptum syrupum bibat Vini haustum ante cœnam, in quo radix centaurei maioris, minutim incisa per 24. horas fuerit, macerata, & hunc potum tamdiu cõtinuet, donec rursus syrupum assumat. Quantum ad corrigendam hepatis intemperiem, atq; obstructiones in visceribus & mesenterio aperiendas hic potus proderit, re ipsa experietur. Vt autem melius res procedat, matutinis horis hypochondria & Ventriculum sequenti vnguento inungat:

Infusum centaurei maioris.

℞. Ol. amygdal. dulc. ℥ iiij.
Vini odoriferi. ℥. ij.
Caryophyllor.
Ligni aloes an. ʒ. j.
Mastiches ℈ iiij.
Rosar. rubear.
Summitat. absinthii an. p. j.

Vnguentum stomachale.

Bulliant vsque ad vini consumptionem, & fortiter exprimantur:

℞. Expressionis ℥ iiij.
cui adde
Medullæ cruris vituli ℥ j. ß.
Ol. nuc. mosch. ʒ j. Misce.

Hora decubitus abluat pedes isto decocto, & manus etiam immergat:

Lotio pedum & manuum.

℞ Folior. vitis viniferæ.
Salicis.
Lactucæ an. m. j.
Capit. papauer. nu. iij.
Anethi p. ß. fiat Sacculus.

Istum sacculum decoquat in aqua, atque per se refrigerari co vsque permittat, donec ad abluendum sit conueniens.

Post lotionem sub ingressum in lectum:

℞. Cremoris hordei mundati diutissime cocti ℥ iiij.
Amygdal. dulc. mundatar. & in aq. rosar. comminutar. ℥ ij.
Sem. Papauer. albi comminuti ʒ. j
Conseruæ rosar.
borrag. an. ʒ ij.

Commisceantur simul lento igne, & per linteolum exprimantur, fiatque potus.

Somnifera in Melancholia non tuta.

Remedia autem somnifera foris adhibita, etsi plurimum prodesse videntur; tamen Melancholicis non satis tuta sunt. Adderem etiam quibus sperarem me posse hæmorrhoides fluidas reddere, sed cum illa sint calida & sicca, necessario prætermittenda sunt.

Vnum adhuc moneo, cum minus præcordia æstuant, vt pultes hordeacei, quibus addatur oleum violaceum, tamquam Cataplasma præcordiis imponantur.

Ventriculi dolor.

Ingrauibus autem ventriculi doloribus inuoluat laterem calefactum panno lineo, qui in aceto sit humectatus, & ita dorso ex parte, qua os ventriculi spinæ coniungitur, apponat, nec tamen valde premat.

His remediis si recte vsus fuerit & in curatione perseuerauerit, nec ad alia, vt Melancholici solent, animum adiecerit, spero ægrum beneficio diuino intra paucos mẽses melius habiturum.

Cæterum si vel cogitationib. melancholicis indulgere, vel subinde Medicos mutare, atque omnia experiri, omnibusque diffidere perget, non solum malum per se graue & pertinax nihil minuet, sed se in longe grauiora coniiciet. Itaque vt prudenter, & caute agat moneo; & curationem istam præpotenti Deo committo.

In melancholia hypochondriaca, cum rubedine faciei.

D. BALTHASAR. SCHEIDERI.

CONSILIVM CLXXXVII.

CVM timor & mœstitia iam adsint, Epate calido, Ventriculo frigido, capite debili, ne nõ modo Melancholia hypochõdriaca, quæ iam præsens est: sed ne multo peiora & grauiora insequantur symptomata, verendum maxime. Quod euitabitur, diæta diligentiori & abstinentia à cibis omnibus, quæ difficulter concoquuntur, caput debilitant, hepar calefaciunt, melancholicũ deniq; sanguinem gignunt, de qua alias. Aluo aperta cibis lenientibus vtatur, Rad. Cichor. Borrag. an. ℥ ß. Polypodii ʒ vj. decoctis in iusculo gallinæ ℔. iij. ad tertias, pro tribus dosibus. Possunt & addi saporis gratia ℥ ß. passularum. Præterquam enim quod alterabit, blande etiam aluum emolliet, & liquidam seruabit. Deglutiat dein bolum purgantem mediocriter. Repetatur bis aut ter, pro vt affectus requiret. Vires reuocabuntur domestico huius Conseruæ vsu.

Electuarium.

℞. Conseru. Rosar. opt. ℥ iij.
Borrag. ℥ j. ß.
Violar.
Cort. Citri condlti incisi an. ℥ j.
Margarit. præp. ʒ j.
Cinamom. opt. ʒ ß.
Off. è corde Cerui nu. ij.
Cornu cerui præp.
Xyloaloes an. ℈ j.
Incorporentur cum modico syr. de succo Borraginis, & f. Electuarium.

Balneo aquæ dulcis tepido in posterum vtitur sæpius: dum vero labro insidet cucurtabulas scarificatas humeris imponi curet.

Rubor faciei.

Rubedini autem faciei proderit hæc Aqua;

Aqua in rubedine faciei.

℞. Aq. Plantag.
Rosarum an ℔.ß.
Aceti vini ℥j.
In quibus bulliant Rosar. rubr. p.j.
Sem. Cucurbit.
Melonum excort. an. ℈j.
Colentur, adde Champhoræ gr. iij.

Lauetur facies hac aqua, & non abstergatur. Nec capitis, nec faciei aqua calida aut similib. intemperies augenda Hęc cum Deo, vt spero, bene succedent, quod si plura requirentur, admoneri potero.

In melancholia hypochondriaca, qua tentabatur vir complexionis Melancholicæ Annorum quadraginta.

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM CLXXXVIII.

QVAMVIS multa sint vitia de quibus cōqueritur vir egregius nullum tamē est, de quo magis esse sollicitus debeat, quā de melancholia hypochondriaca, cum inde omnia fere mala prodire videantur. Hoc autem symptoma cum sit imaginatio deprauata, necessario deprauatur frustrata facultate imaginatrice, ob permixtionem vaporis melancholici cum Spiritibus animalibus, cuius vaporis copia vigiliæ quoque oboriuntur. Hic autem vapor nō in capite generatur; sed ab Hypochōdriis sursum in caput attollitur.

Causa hypochondriaca.

Generatur autem in hypochōdriis ex materia melancholica, quæ cum sit opus quoddam præter naturam, necessario sequitur sanguificatioē, tū labefactata facultate ob intemperiē calidiorem, tum impedita propter obstructionem venarum iecoris, quæ obstruuntur a materia pituitosa, crassa, dura, lenta & viscida, quæ sequitur læsam ventriculi chylificatiunē, labefactata facultate ob intemperiem frigidam, nec non frustrata ob errorem externum, ob prauam scilicet viuendi rationem. Vnde reliqua quoque symptomata excitantur.

Hæc autem cum ita se habeant, curationis ratio sic erit instituenda, vt materia quæ facit obstructiones, emolliatur, attenuetur, incidatur, ac detergatur, Vniuersum corpus purgetur & euacuetur, iecur refrigeretur, & ventriculus calefiat, atq; vniuersus corporis ambitus attemperetur. Interim tamen virtus nō erit negligenda. Quod negocium quam arduum ac difficile futurum sit, norunt illi, qui huiusmodi vitia, & præsertim inueterata tractarunt. Quod si huic difficultati accedat inobedientia, nihil certi possumus polliceri. At si optimis præceptis parere voluerit, multa quidem polliceri possumus, & reuera præstabimus. De cuius optima voluntate, quemadmodum non diffidimus, ob id præsidiorum materiæ sunt proponendæ. Atque vt de re Chirurgica primo loquamur, laudamus vt sanguis primo euacuetur, secta vena iecoraria cubiti dextri, dein hirudinibus hæmorrhoidibus applicatis, sanguis in ea quantitate detrahatur, quam virtus sustinebit. Cauteria vero duo vt fiant non improbamus, verum suademus vt vtrumque inuratur, cum materia, quæ in ventre inferiori generatur, per ea euacuari debeat. Et quæ sursum tendit deorsum sit reuellenda. Vt vero hæc tuto administrari queant, suademus vt leniatur aluus cum melle rosarum solutiuo & Manna. Electuario lenitiuo & Manna. Pręparetur vero cum brodiis alteratis, cum iis, quæ vim habent attenuandi, & emolliendi, cuiusmodi sunt cichor. borrago, quinque folium, capillus veneris, malua, vbi vero præparati fuerint humores, tunc purgabitur corpus cum infusione ellebori nigri, & mellis rosarum solutiui. Purgato corpore semel atque iterum si opus fuerit, ius galli non admodum antiqui summopere laudamus, quod tamen paratum sit cum borrag. quinque folio, agrimon. radicibus althęæ, & filicis maris. His nonnihil Chynæ addi potest, si bona habetur, sin minus, modicum salsæ ac ligni. Hinc vero alternis dieb. vel tertio quoquo die adhibeantur ea, quæ vim habent humorē melancholicum educēdi, veluti est Epithymus, polypodiū ac sena, vel huius loco exhibeatur syrup. de polypodio. Quod si serum optime paratum haberi posset, alternatim, nunc ius, nunc serum esset exhibendum, dum modo alternis diebus, vel tertio quoquo die euacuans aliquod medicamentum exhibeatur. Theriaca vero non noua, neque admodum antiqua potest exhiberi. Extrinsecus vero laudabitur stillicidium ex oleis, quæ vim habent calefaciendi, si ventriculo admoueantur ac instillentur. Epati vero vt admoueantur refrigerantia, non improbamus; Imo si obseruentur obstructiones insignes, non tantum ex Cichorea laudamus Diachylon, sed etiam Ceratum sacrum: Imo ad synapismata licet deuenire. Inter cetera vero summopere probatur balneum aquæ dulcis recta cum ratione administratum, quibus recta victus ratio adiungenda. Aer itaque in actiuis sit temperatus, in passiuis vero ad humidum potius, quam ad siccum

Indicationes.

Prognostica.

Vena sectio.

Cauteria.

Lenientia.

Preparantia.

Euacuantia.

Decoctum Galli.

Melanagoga.

Topica.

Diachylon è cichorea.

Balneum aquæ dulcis.

Aer.

Cibus. cum vergat. Panis sit optime fermentatus, & sit ex optimo frumento & spongiosus: Carnes sint laudabiles: Probantur oua recentia: Inter olera laudantur, borrago, bugloſſ. lactuca, & quæ sunt huius generis. Acetaria item sint ex borrag. cichoreo, & cocta potius, quam cruda. *Potus.* Inter fructus laudantur amygdalæ dulces, & si refrigerantibus vtatur, parce admodum fiat. Vinum sit medicatum, quare hoc tempore parari potest ex multo borragine, Bugloſſ. meliſſ. quinque fol. malua, althea, agrimon. &c. radicibus capparorum cum modico Salsæ ac ligni. Somnus sit paulo consueto longior, atque vt prouocetur, conuenit vsus lactis amygdalarum dulcium, lactuca cocta ante cœnam, suffumigium ex decocto capitum papaueris & lactucæ. Ablutio etiam capitis ex lacte recenter ex vberibus excepto. Vrgente necessitate semina papaueris albi, Syrup. de papauere, Philonium, & quæ sunt eius generis adhiberi poterunt. Exercitium non sit vehemens, & sit ante cibum aluo inanita. Quare laudamus peregrinationes, aluum mollem & fusam habeat, si minus, arte prouocetur. Venere, si vxorem habet, parca vtatur. Animi vero curas, & sollicitudines longe propellat. Et hæc sunt &c.

In melancholia hypochondriaca, anhelitus difficultate, & vrina sabulosa.

D. Hieron. Capivacci Consilium CLXXXIX.

Melancholia hypochondriaca, cum sit illa, quæ hoc tempore Illuſtriſſ. Virum valde sollicitat, præter quandam anhelitus difficultatem, & vrinam sabulosam, videndum est, quænam sit horum affectuum præcipua causa, vt curatio recta quadam ratione institui poſſit. Atque vt de Melancholia primo loco loquamur, non est dubitandū, *Causa melancholiæ hypochondriacæ.* quin timor & tristitia sint affectus imaginationis deprauatæ, quæ deprauatur frustrata facultate, ob errorem externum, qui nihil aliud est, quam vapor quidam melancholicus, qui cum spiritu animali suapte natura æthereo commisceetur; quo fit vt obscurata quadam caligine perfundatur. Vaporem autem melancholicum in capite generari, non est existimandum; sed à partibus internis, vtpote ab hypochondriis sursum in caput, & ab humore melancholico excitari, qui generatur ob insignem Iecinoris caliditatem, quæ plurimum quoque adaugetur, propter obstructionem venarum, quæ alimentum à Ventriculo suscipiunt, sanguine in illis crassiore facto, quod mirum non est, propter multas cruditates quæ in ventriculo generantur, ob ineptam & importunam viuendi rationem; Quare nec mirari quispiā debet, si ex insigni flatuum copia tunicæ illæ extendantur, *Dolor vnde.* quo motu tamquam obiecto communi, acerbo, & insuaui, sensibilis facultas excitata, dum eiusmodi obiectum percepit, sensationem efficit corruptam; quo fit, vt obiectū hoc sensui communi oblatum, ad appetitum sensitiuum transferatur, à quo tamquam à re molesta cum refugiat, dolor excitatur. Et quo iniucundius est illud obiectum, eo vehementiorem fieri dolorem putare debemus.

Eructationes vnde. Fit etiam propter illas cruditates, quæ in ventriculo generantur, vt flatus excitentur, vnde eructationes; & quoniam serositas illa copiosa, quæ in ventriculo generatur, in omentum defertur, hinc murmura & strepitus illi.

Vnde murmura. Quod si spectemus materiam pituitosam, quæ à ventriculo ad renes transmittitur, si illorum caliditatem consideremus, non erit difficile vrinæ calculosæ causam reddidisse.

Et quia feces paucas & cum difficultate excernit, in aliam causam non est referendum, quam in intestinorum siccitatem & flatuum copiam. Anhelandi verò difficultas non aliunde proficiscitur, quam à materia, quæ vias spiritus angustiores reddit, quæ materia à capite in pectus præcipitatur, atq; in eo fortasse generatur, tum labefactata facultate, ob intemperiem humidam, tum frustrata ob errorem externum. Etenim cum succus crudus & imperfectus in ventriculo generetur copiosus, vix fieri potest, quin maior copia nutrimenti in caput attollatur, quam gubernari poſſit, vnde materiæ excrementitiæ quamplurimæ generantur, ex quibus destillationes. Hi sunt affectus; & horum omnium causæ; à quibus indicationes sunt desumendæ. Atque *Prognostica.* vt à causis primum exordiamur, pro viribus statuendum est, vt materia ex qua flatus excitantur, & cuius causa obstructiones fiunt; prius præparata euacuetur, & penitus absumatur, vt errata in viuendi ratione corrigantur, & serositas illa in omento existens exsiccetur, renes, pectus & caput expurgentur; deinde, si opus fuerit, caput exsiccetur. Intestina humectentur, & omentum calefiat, & exsiccetur. Iecur & renes refrigerentur, & virtus ne dum partium, verum etiam totius conseruetur. Sed omnia hæc præsta- *Indicantia.* re non solum est difficile, sed fere impoſſibile. Quandoque indicantia & plurima habemus, & inter se pugnantia. Præterea quis *Serositas in omento existens curari non potest.* est ille, qui serositatem in omento existentem euacuate, aut exsiccate poſſit? Sa-

igitur fecisse videbimur, si ventriculi aut hypochondriorum dolores mitigemus, ne vehementiores fiant. Neque id consequi poterimus, nisi Patiens Illustriss. se mandatis clarissimorum virorum obedientem praestiterit. De cuius optima voluntate, quoniam *Cura Phlebotomia.* non dubitamus ob id ad praesidiorum materias descendemus. Atque vt de re Chirurgica prius loquamur, si sanguis aliquo modo peccabit, vel habebit rationem causae sine qua non, euacuabitur. Quantitatem docebis vis indicantis, & robur permittentis. Locum per quem euacuandus sit, quantū coniectura consequi possumus, est vena iecoraria cubiti dextri. Modum docebit sanguinis resistentia: quo enim crassior est, eo foramen latius fieri debet. Quando vero agendum sit cognoscitur ex praesentia indicantis, & absentia prohibentis. Vt vero materia, quae in caput attollitur, & à capite ad pectus destillat, ad commodiorem locum *Cauteria.* auertatur. Probamus vt duo fiant cauteria; alterum quidem in crure dextro, alterum in *Frictiones.* brachio sinistro. Et si forte fuissent excitata, conseruentur. Frictiones partium extremarum, si quando corpus exercere non potest, adhibeantur, Plurimum namque ad materiam auocandam prodesse possunt. Vt vero haec tuto administrari queant, corpus erit *Lenientia.* mundandū: Quare leniatur aluus cū melle rosar. solut. & Manna, vel cassia & Elect. le- *Praeparatio.* nitiuo. Deinde praeparetur materia cum mell. rosar. simpl. vel Oxymel. absque diluto. Vbi praeparata fuerit materia, purgabitur corpus cum diluto Agarici, Fol. Senae & E- *Euacuatio.* pithymi: Quibus licet addere Mel rosar. solutiuum cum syrupo ros. solut. Et si vnica purgatio non sufficit, iterum praeparanda erit materia, cum syrupo de Beton. de pomis simpl. & Cichor. & alternis diebus, vel singulis tribus, capiat syrupum aliquem purgatorium, vt est de pomis compositus. de polypod. vel Epithymo cum syrupo de Cicho. Ex his autem syrupis cum ℥. vel 4. sumpserit, iterum purgabitur corpus, cum diluto Agarici & veratri nigri vel Epithymi, prout hoc vel illud magis sustinere videbitur; Hisque addatur mel ros. sol. & syrupus de polypodio. Vel ad pillulas Cochias cum Elleboro confugere licebit, quae tamen cum masticinis corrigantur. Corpore exquisite purgato, caput sternutatoriis purgabitur. *Errhina.* Primo quidem leuioribus, veluti est succus maioranae, radicum Betarum, deinde ad validiora erit confugiendum, veluti est decoctum Cyclaminis, succus hederae, myrrhae, cumini, quibus etiam addere licet duplum medullae, cucumeris asinini, quae trita & lacte muliebri, vel caprillo macerata, & subacta atque in collyria redacta, licet admini- *Decoctum salsae & Chinae.* strare, praesertim si caput repletum esse videbitur. Interim vero decoctum Salsae & Chynae cum borragine est exhibendum, vt obstructiones penitus auferantur, & materia excrementitia exsiccetur, & absumatur. *Cautio in decocto china & salsa adhibenda.* Dosis autem non praescribitur, quia pro tolerantia patientis est instituenda. In quo decocto administrando, ea semper cautio est adhibenda, ne iecur incalescat, quod ex vrina & siti facile cognoscitur. Quo tempore vtetur decocto, victus sit mediocris: subtrahatur enim tertia pars illius cibi, quo alias vti consueuit. Potus sit vinum tenuis sub- *Potus.* stantiae, & in pauca quantitate, & singulis decem dieb. vtatur aliquo purgante. Quod *Sudor.* si sudor illaeso capite quandoque euocabitur, non erit praeter rationem, idque instrumentis appositis & accommodatis. Et quo tempore sudabit, muniatur iecur vnguento sandalino, vel succo Cichoreae, cum modico aceti, penetrationis gratia; Renes vero vnguento Rosar, Mes. vel refrigerante Galeni. Atq; vt serositas illa, quae murmura facit, si fieri potest elidatur, ac penitus absumatur, & partes illae roborentur, non improbamus stillicidium illarum aquarū sulphurearum, nec luti administrationē, si forte aderit, qua *Stillicidium aquarum thermaliū.* in re illud est cauendum, ne obladatur iecur, quod facile succedere poterit si instrumentum habebunt accommodatum, quod tāquam paries quidam & vallum distinguat regionem vnam ab altera. Locus vero vbi administrandum est stillicidium, sit paulo infra ventriculi regionem atque post stillicidium, aut luti administrationem, pars illa foneatur Cerato aliquo, quod vim habeat ca- *Ceratum à stillicidio applicandum.* lefaciendi & exsiccandi, veluti est sacrum, vel ex puluentibus & liquoribus calidioribus & siccioribus, cum modico Cerae paratum. Eodem modo caput erit exsiccandum, ni forte cum capitis humiditate fuerit coniuncta caliditas; quia tunc exsiccantibus quidem; sed frigidis, aut minus calidis erit agendum. Veluti si paretur lixiuium aliquod, cum fol. Rosar. Beton. cum agaric. radic. filicis maris, fol. salicis, & huiusmodi aliis. Quod quidem stillicidium abrasis capillis, fiet in sutura coronali. Post huius administrationem, eodem modo pars illa Cerato, quod eandem vim habeat, muniatur. Tempus vero opportunum administrandi stillicidii erit ieiuno ventriculo. Et quia gutta cauat lapidem non vi, sed saepe cadendo, ob id pluribus diebus haec alterantia erunt vsurpanda, & quam diu indicantis praesentia postulabit. Ne vero materia ita facile à capite ad pectus delabatur, noctu ad eam intercipiendam probamus, vt sub lingua detineat sacchar.

Saccharum rosatum antiquum. facchar. rof. antiquum cum bolo Armeno permixtum aut confectionem illam, quam Diacodion appellant, aut diatragacāthum. Vt vero materia quæ in pectore exiftit educatur, medicamentum aliquod probatur, quod vim habeat incidendi, detergendi, cōcoquendi, & ftomachicum exiftat, cuiufmodi erit, fi paretur ex melle optime defpumato, cum modico aceti, vel ex oxymelle fimplici cum penidiis, vel faccharo violar. & Diatragacantho miftura, & fub lingua detineatnr. *Caput roborantia.* Peracta purgatione ad caput & partes inferiores roborandas habeat in frequenti vfu aliquod genus conferuæ, vt eft Confetua Beton. cum faccharo Rofar. vel Botrag. vel conferuæ de Cichorio tempore æftatis. Frigidioribus diebus, nonnihil etiam Theriacæ, vel alicuius magnæ confectionis admifcere licebit. Verum omnis medicatio vana & irrita eft futura, nifi recta & diligens viuendi ratio adiungatur. *Victus ratio.* Quare cibaria habeant vim attenuandi, & flatus difcutiendi, & fint facilis coctionis, atq; inter cibum & potum par femper ratio feruabitur. *Cibus.* Carnes itaque laudabiles & oua forbilia probantur, nec non fercula quæ ex his parantur; quæ condiri poffunt cum fpeciebus paratis ex Coriandro & faccharo, pro guftus iucunditate: Acetariis potius coctis, quam crudis vtatur, & potiffimum ex Borrag. Cappar. & Cichor. Inter fructus laudantur amygdalæ dulces, piftacea, & in fecunda menfa; vel diacydoniten cum Coriandro confectum, vel pulu. Coriandri cum modico faccharo, vel aliquod aliud, quod flatus difcutiat, & os ventriculi roboret, vfurpabit. *Potus.* Potus fit vinum maturum, non potens: fed mediocre, non nigrum, fed rubeum, & in pauca quantitate.

Somnus. Somnus fit moderatus, à meridiano caueat, nifi forte noctu vigilauerit. *Exercitatio.* exercitium laudatur; fed ante cibum aluo inanita, fedes quotidie procurabit, & fi natura fuerit auara, iure paffulato, & in quo pruna damafcena admodum dulcia vel caricæ pingues & dulces, incoxerint, prouocetur: pro quo paffulæ & pruna & caricæ deuorari debent, neque femel id agendum, fed pluties, donec aluus lubrica fiat. Huius loco probatur etiam brodium caulium vel betarum; vel mercurialis, cum oleo & faccharo fæpius adminiftratum. His enim leuioribus aluus erit mollienda, fi opus effe videtur, in reliquis vero rebus non naturalibus, optime quoque fe gerat. Et hæc &c.

In hypochondriaca paßione, pro quodam conſiliario Marchionis,

D. Abrahami Seylleri

CONSILIVM CXC.

HYPOCHONDRIACA paffione te laborare ita certum eft, vt nulla egeat demonftratione. Indicant hoc grauitas circa hypochondria, flatus, & eructationes nidorulentæ, *Signa hypochondriaca.* acrimonia recrementornm, rugitus in latere finiftro, & vaporum magna ad cerebrum eleuatio. Quæ partim ex obftructione alui, *Causa.* partim etiam Lienis, à fanguinis craffitie proficifcuntur, vt autem fiat effumatio obfufcans cerebrum, neceffum eft, fubeffe calorem affantem humorem craffum in mefenterio, aut venis mefaraicis. Quod fi (vt Diocles afferit, quam Galenus, imitatur) effet oris ventriculi Inferioris, quod inteftinis continuatur, inflammatio adeffet, febris continua, & ad multos annos malum hoc minime protraheretur. Hinc conftat myrachialem paffionem nihil aliud effe, *Myrachialis paßio quid.* quam intemperiem mefenterii & venatum, agentem in fanguinis craffitiem, lienem obftruentem, ex qua effumationes obfcurantes cerebri actiones refultant. Effentia itaq; affectionis per fuas caufas cognita, facile curationis via inuenietur. *Scopi curationis.* Eft ergo Intemperies calida, quæ fibi ficcitatem affociat, emendanda, & flatus difcutiendi, atque obftructio lienis aperienda, & cerebrum roborandum, ne exhalationes recipiat. Verum cum hic affectus fit circa partes concoctioni inferuientes, *Diaeta.* optima victus ratio eft inftituenda, & medicamenta quæ nullam vim inferunt, præfcribenda, præfertim cum ob alui adftrictionem continuam aluum ducentia exhibenda fint. *Curatio.* Series autem curationis hæc erit: Primo lenlatur aluus, deinde tollatur obftructio lienis leuiter aperientibus, poftea extinguatur intemperies mefenterii, & venarum mefaraicarum: poftremo addatur robur membris affectis. Quę omnia hoc autumnali tempore fubfequentibus perficientur. Primo die capiat Diacatholiconis ℥j. *Potio lenit.* cum anifi puluer. ℈j. & immediate hauriat Aquæ Cichorii, vel Endiuiæ, vel bugloff. aut borrag. ℥iij. vel commifceantur fimul & fiat hauftus. Demum 2. 3. 4. & 5. die omni mane fumat leuiter aperiens:

Potio aperiens.
℞. Syrup. Capill. ven.
Byzantin. an. ℥vj.
Aq. bugloff. ℥iij.

Mifce. pro vna, & fic pro quatuor vicibus. Sexto die fumat medietatem fubfcripti decocti; alteram partē die feptimo mane quatuor horis ante prandium:

Euacuans.
℞. Rad. polypd. m. j.

Herb.mercurial.m.j.
Flor.bugloſſ.
Violar.an.p.ij.
Paſſular ℥.j.
Sebeſten.num.xii.
Aniſi.ʒj.ß.
Medull.ſem carthami.
Fol.ſenæ an.℥j.

Decoq. in ſ. q. aq.ad medietatis conſumptionem lege artis,& coletur:

℞.Colaturæ ℥viij.
Syrup.roſac.ſolut.vel de tribus ℥iiij.

Miſce,fiat potio pro duabus vicibus. Roboranda autem ſunt membra affecta, atq; flatus diſcutiendi. Non ſunt ſumenda quæ corpus ſiccant, neque ſubſequens Electuarium indies aſſumendum,niſi interpoſitis aliquot diebus,vel neceſſitate vrgente:

Electuarium. ℞.Aniſi vnius coopertura ℥j.
Specier.diarrhod.abb.ʒj.ß.
Cortic.citri,ʒj.
Margaritar.præparat.
Flor.bugloſſ.
Meliſſophyll.an.ʒß.
Sacchar.roſac.℥ ij.ß.
Miſce,

Et cum ſyrupo de pomis fiat Electuarium.

Temporibus, ſi ſit magna effumatio : *Victus ratio.* applicetur aqua plantaginis cũ aceto roſaceo. Aſſumantur alimenta, quæ non ſiccant vehementer, neq; exhalant, neq; atram bilem gignũt, qualia ſunt, quæ cum aromatis, multa pinguedine, & oleo cõficiuntur, itẽ fumo & aere exiccata, caſeus & lacticinia. Ex vſu ſunt, carnes omnes, exceptis ferinis, & præſertim ſi fuerit incocta borrago. Proſunt poma cocta, & incocta, paſſulæ, ceraſa, lactuca. Iuſcula in pauca ſumantur quantitate, alias ventriculi fluctuationem pariunt. Cremor ptiſanæ eſt vtilis. Eſt autem animus fabulis, cantu, inſtrumentis muſicis exhilarandus, *Affectus animi.* præſertim à paſtu ab omnibus curis & cogitationibus arcendus, obeſt & ira mirum in *Lotio pedũ.* modum : Tribuatur quoque corpori quies repleto ventriculo : Sunt & pedes ſæpius la- *Balneum aquæ dulcis.* uandi ex chamomilla, & violaria. Conficiendum & balneum aquæ dulcis ſingulis ſeptimanis bis, quinque horis à prandio. Anno 69.

In melancholia, vertigine, & muſcis ante oculos apparentibus,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM CXCI.

Cvm Nobiliſſimus Patiens multo tempore, aſſiduoq; ſtudiis operam dediſſet, factum eſt, vt non ſolum ventriculus, cerebrumque debilia redderentur, verum etiam totius corporis actiones male celebrentur. Quorum cauſa cruditates in ventriculo *Cauſa.* genitæ ſunt, quę omnium malorum, de quibus cõqueritur, in cauſa fuerunt. Quia dum attrahuntur à Iecore, obſtructiones fiunt. quæ Iecur calidius, quam par eſt, reddere valent : vnde fit, vt humor melancholicus producatur, à quo cum vapores eleuentur, & ad cerebrum perueniant, melancholicos affectus producant. Cum vero in ventriculo cruditates illæ detinentur, ab eis ſimiliter eleuantur vapores, qui petentes caput miſcẽtur cum ſpiritib. animalibus, qui in anterioribus cerebri ventriculis reperiuntur, vertiginem efficiunt, & cum portio quædam eorum vaporum ad oculos aliquando perueniat, fit vt muſcas quaſdam ante eos volare ſibi videatur. Pro curatione ſcopi eſſe de- *Scopi curationis.* bent, ventriculum calefaciendo & exſiccando corroborare, cauſam obſtructionum remouere, vapores vt caput petunt, reuellere atq; intercipere habita prius de tota proui- *Prognoſtica.* dentia. Nec deſperamus hos ſcopos impleri poſſe, quia ad eam vehementiam intemperantiæ illæ non deuenere, vt beneficio medicamentorum in priſtinum ſtatum fere reduci non poſſint. Facile etiam erit remoue- *Hæmorrhoidas.* re cauſam obſtructionum illarum. Quare quod ad Chyrurgiam ſemper obſeruet, vt hæmorrhoidas quas innatas habet, fluere permittat, & in hoc autũno, in quod tempus tota medicatio differenda eſt, ſi clauſæ erũt, per hirudines aperiantur : nec alia erit per venas ſanguinis miſſio. Paretur præterea in *Cauteria.* crure dextro cauterium, quod valebit vapores illos reuellere. Et hæc quoad Chyrurgiam. Leniatur aluus cum Diacatholicone *Lenientia. Præparãtia. Euacuãtia.* & ſpeciebus Hieræ, & præparentur humores cum Syrupo de Beton. & melle roſar. & expurgentur cum Rhabarbaro Agar. fol. ſenæ, Polypod infuſis in decocto fructuum & florum. Iterum præparentur cum ſyrupo de fumaria compos : & de cichor. ſimplici, cum decocto Borraginis, Ceterach. Agrimon. Meliſſ. & Betonicæ, & iterum expurgentur cum Agarico, Helleb. nigro, additis Epithymo & ſena, cui, ſi placuerit, magis bolus quam potus poterit exhiberi, vt Confectio Hamech, Electuarium lenitiuum. Ex- *Maſticatoria.* purgandum deinde caput maſticatoriis cõfectis è cera & maſtiche. Ex his peractis deueniendum erit ad aliquod generoſum pręſidium, cuius ratione poſſumus calefacere & exiccare ipſum ventriculum. Quare conueniet ius galli non admodum decrepiti, al- *Ius Galli.* terum cum mentha, ceterach, agrimon. beton. meliſſ. fœniculo, & portione etiã ſaſſafras ſtillicidium etiam parabitur ex oleo medicato, vt ex oleo de ſpica, de maſtice, cũ aromatibus,

aromatib.& cum vino albo generoso, quod secundum ventriculum administrari poterit. Vtatur tota hac futura hyeme conserua ex betonica ex mentha vel ex melissa. In quibus aliquando misceatur portio aliqua Theriacæ. Et hæc requirent diligentem viuendi rationem, quare caueat ab aëre frigidiore. *Diæta.* Cibi sint boni succi & facilis digestionis. Caueat à lacticiniis & piscibus, fructibus moderate vescatur, vinum paretur tempore autumni, in quo bullierint, Stœchas, Betonica, Guaiacum, Saluia, Rosmar. Borrago & similia. Cætera vero omnia præscriptis correspondeant, &c.

In scirrho lienis,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM CXCII.

Causæ Scirrhi lienis. SCIRRHVS iste lienis duas habet causas, altera est facultas alteratrix imbecillis reddita, quæ imbecillitas est hæreditaria, q; a patientis mater & frater eodem morbo correpti fuere, altera causa est nimius hepatis feruor, qui copiosam humoris melācholici copiam gignit, qui à splene attractus ob expultricis imbecillitatem expelli nequit, ideoq; congestus tumorem excitat.

Indicationes.

Indicationes. Splen roborandus. Prohibenda humoris melancholici generatio hepar refrigetādo; Humor in liene congestus, vt copiosus euacuandus, vt crassus, attenuādus; vt viscidus, incidendus. Sed attenuantia non erunt immodice calida & sicca, ne humor crassus rebellis reddatur. *Phlebotomia.* Quo ad chirurgiam, aperiunda interna vena sinistri brachii. *Hæmorrhoides.* Conuenit etiam hæmorrhoidum apertio. Quo ad φαρμακείαν, locum habēt interna & externa medicamenta. Leniatur ergo aluus, & quia auersatur potiones, fieri potest bolus:

Bolus.

℞. Elect. lenit. ʒ vj.
Confect. Hamech. ʒ ij.

Misce, & cum saccharo, fiat bolus. Præparentur humores hoc medicamento.

Decoctum præparans.

℞. Rad. filicis.
apii an. ℥ ß.
Fol. ceterach.
Eupatorii.
Borrag. an. m. ß.

Fiat decoctio s. artem, deinde ℞. dictæ decoctionis ℥ v. Syr. de duabus radicibus.
Oxymell. simpl. an. ʒ vj.
Misce, pro vno syrupo, & sic pro aliis.
Purgentur hoc modo:

Potio purgans.

℞. Agar. trochiscat. ʒ j.
Confect. Hamech. ʒ ij.
Rhabarb. ℈ iiij. ß.
Spicæ g. iiij.
Mannæ elect.
Flor. cassiæ an. ℥ ß.

Misce, & cum decocto flo. & fruct. f. breuis potio. Et quia magna est colluuies: ideo hæc purgatio repetenda addita solum porticuncula hellebori nigri. *Ventriculi & lienis roboratio.* Postea ad ventriculum & lienem corroborandum, vtatur conseruis, & chalybe præparato. v. g.

℞. Chalybis præpar. ℥ j ß.
Conseru. borrag.
Cichor. an. ℥ ij.

Misce. Huius conseruæ ʒ ij. capiantur horis quatuor ante prandium: superbibendo vini albi generosi, aut vini maluatici. Confectiones magnæ, præsertim theriaca, mirifice conducunt. Inter cætera autem maxime probamus vinum chalybeatum, *Vinum chalybeatum.* quod paratur, sumendo vinum album cum limatura chalybis confectum. *Lutum D. Bartholomæi.* Quo ad externa, profutura speramus luta D. Bartholomæi, quæ moderate calefaciunt, & exiccant, tumoremq; istum tollunt. Priusquam tamen administretur, probamus fomenta & cerata, quæ emolliunt, attenuant & discutiunt. *Fomentum.* Fomentum sic paretur.

℞. Aq. loturæ lanarum ℔. xx.
Rad. Altheæ.
Maluæ an. ℔. j.
Fol. maluæ.
Lapathi.
Violar. an. m. ij.

Bulliant secundum artem simul ad consumpt. 4. partis. In hoc decocto spongia noua madefiat, & expressa locus affect⁹ septies singulo mane & toties vesperi foueatur. *Ceratum.* Ceratum hoc erit:

℞. Diachyl. magni.
Ammoniaci aceto dissoluti an. ℔ ß.
Misce.
℞. Ammoniaci aceto dissoluti ℥ vj.
Ceræ flauæ ℥ iiij.
Resinæ abiegnæ ℥ ij.
Ol. de capparibus q. s.

Diæta. Misc. fiat ceratum. victus ratio à Medicis præsentibus præscribi potest. Illud saltem suademus, vt à dulcib. maxime caueat, nam ab his lien maxime intumescere consueuit. Cibi viscidi & crassi sunt fugiendi. Exhibeantur quę obstructiones eximunt, attenuāt & detergent. Vina sint non generosa; sed diluta. Item, aqua, in qua ferrum candens frequenter fuerit extinctum. Exercitium quotidianum maxime prodest: Nam quies potius ad huius morbi incrementum facit.

In reiectione sanguinis Melancholici per sedem, & vomitum, pro generoso quodam Domino,

D. GVILIELMI RONDELETII.

CONSILIVM CXCIII.

Signa & causa sanguinis à liene profluentis.

SANGVIS ater & melancholicus, qui præclarissimo viro per superiora & inferiora fluxit, est à splene, & per venas eas, quas splen cum ventriculo communes habet haud dubie fluxisse videtur. Meam hanc opinionem cõfirmat dolor tensorius partis sinistræ cum dolore ventriculi. Humor itaque melancholicus cùm ob obstructionem splenis ab eo recipi non possit, hinc inde, & potissimũ in ramos venę portæ regurgitat, replêtur eo & venæ, quę ad ventriculum & intestina feruntur: ex ea repletione secuta est venarum quodammodo disruptio: quare portionem illius sanguinis tenuioris quidem in ventriculum, quem vomitu reiicit, crassioris verò in intestina quem per inferiora dimisit, natura detrusit.

Fluxus splenicus.

Vocatur hic affectus improprie dysenteria, quam nulla adsit exulceratio: Vocari posset spleneticus fluxus. Accidit is plerumq; quibus membrum aliquod præcisum & mutilatũ est, ociosis & carniuoris.

Curatio symptomatis.

Periculum est de hydrope. Omnis enim immoderatus fluxus hydropẽ excitare potest. Periculum etiã de suffocatione cum vomitu reiicitur. remedia instituenda vel ad symptomatis sedationem, vel ad morbi curationem. In priori quidem cauendus immoderatus sanguinis fluxus, quia vires mirum in modum deiicit. Impedienda etiam sanguinis in ventre coagulatio, & refrigeratio, talia siquidem symptomata induceret ac sanguis taurinus assũptus, de quo Dioscorides. symptomate hoc vtcunq; sedato & remisso, veniendum est ad splenis tumorem, & obstructionem:

Curatio tumoris & obstructionis in splene.

Aperiendæ obstructiones medicamentis minime calidis, ne sua caliditate, venas aperiant, & fluxum augeant. Sedato sanguinis fluxu, sumat ius galli antiqui cum pauco sacchar o & sale, deinde accipiat cremorem hordei addito sacchato. Ventre & intestinis ab eo sanguine melancholico repurgatis, vtatur oriza in fumo exiccata & decocta, cui aliquid admistum sit sacchari & grana duo vel tria piperis, cũ pauca quãtitate cinamomi crassioris. Vtatur euchymis, abstineat à flatulentis, humidioribus alimentis & adstringentib.

Vomitus.

Vomitus non est vllo modo prouocandus: sed is sanguis, & excrementa illa melancholica per inferiora ducenda clysteribus, & medicamentis purgantibus. Relinquenda venæ sectio, & eius loco apponenda supra splenem aut medium ventrem cucurbitula.

Cucurbitula splenis aut medio ventri imponenda.

Tempore quo sanguis fluet, vtatur syrupo acetoso cum aqua & pauco aceto. Extra paroxysmum bibat vinum album, aut claretum vulgu dictum, multa aqua fontana, nec frigidiori, nec calidiori: sed temperata diiutum. Quod si vomat adhuc, sumat iuscula actu frigida, non calida, ne vomitum prouocet. Dum fluit sanguis, vel per vomitum, vel per sedem, vtatur sequentibus.

Potio.

℞. Camphuræ ʒ ß.
Syrupi acetosi simpl. ℥ j. ß.
Aquæ rubeæ maioris vel decoctionis eiusdem ℥ iij.
Fiat potio, detur fluente sanguine.
℞. Carabæ ʒ j.
Aquæ portulacæ ℥ iiij.
Syrupi acetosi simpl. ℥ ß.
Capiat vt supra.

Fotus.

℞. Aceti ℥ iiij.
Aquæ portulacæ. ℥ iij.
Foueatur regio splenis cũ spõgia, frigide.
℞. Farinæ hordei quart. j.
Decoquatur in aqua & aceto: applicetur supra regionem splenis, post fotum fiat clyster sequens, vt sanguis deorsum trahatur.

Clyster.

℞. Hordei integri p. j.
Florum chamomillæ p. ß.
Fiat decoctio in ℔. j. ß. in colatura dissolue mellis rosati colati. ℥ j. Misce, fiat clyster, detur frequenter. Si non moueat hic, augeatur quantitas mellis ad ℥ ij. Extra paroxysmum ad effectum curandum vtatur sequẽtibus:

Syrupus.

℞. Rad. rubiæ maioris. ℥ j.
Cichorii cum radicibus.
Herbarum capillarium.
Portulacæ.
Borraginis an. m. j.
Sem. portulacæ ʒ ij.
Agarici.
Apii.
Petroselini,
Sem. porri an. ʒ j.
Flor. Cordialium.
Thamarisci an. p. j.
Fiat decoctio in aceti & aquæ absinthii Romani an. ℔. j. in colatura dissolue sacchari q. s. f. syrupus. Aromatizetur cum ʒ iij. santali albi & ʒ ß. cinamomi crassi: Capiat quatuor matutinis, quibus finitis capiat potionem sequentem:

Potio.

℞. Polypodii quercini ℥ ij.
Sem. Carthami. ℥ j.
Senæ ℥ ß.
Epithymi ʒ iij.
Fiat decoctio in iure galli antiqui bene cocti & farciti passulis, & in quarta j. colaturæ, dissolue syrupi rosat. laxatiu ʒ ij.
Mannæ g. ℥ j.
Syrupi acetosi simpl. ℥ ß.
Fiat potio, detur bis in hebdomate post vsum syrupi:

Opiata.

℞. conseruæ flor. thamarisci. ℥ j.
Flor. cichorei ℥ ß.
Capparorum conditorum in

aceto

aceto ℥ iij.
Pulueris diarrhodon. Abb. ℥ ij.

Cum syrupo aceroso, fiat opiata, de qua capiat ad quātitatem castaneæ, superbibendo aquæ absinthii ℥ iiij. Aceti vini albi ℥ ß.

Puluis. ℞. Sem. anisi.
Fœniculi.
Ceriandri an. ℥ j.
Rutæ ʒ j.
Cimini ʒ ß.

Temperentur in aceto & siccentur, quibus adde coralli rubri, intestinorum gallinæ vstorum, & lotorum in aq. absinthii & pauco aceto an. ʒ j. sacchari rosati tabulati ℥ vj. Cinnamomi crassi ʒ ß. Fiat puluis de quo capiat cochlearunū post pastum nihil superbibēdo. Si venter & pedes inflētur, vt in hydropis principio accidere solet, tunc mutanda erunt remedia, & victus ratio.

In fluxu alui.

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CXCIV.

Diarrhæa quando sistenda. DIFFICILE quidem absenti sistere fluidam aluum, cum non satis constet, an natura superuacanea expurget: verum cum debilitas consequatur sistenda est. Primum quidem abstergentibus & alterantibus atq; *Abstergentia.* corroborantibus, deinceps astringentibus. Pro abstersione vtatur hordeo seu polenta potius hordei, probe cocta (nam parum cocta flatus efficit) & bibat ante prandium scutellam plenam. Quod si etiā in iure carnium, vel gallinaceo coquerentur chamomæli flores, & iniiceretur hoc decoctum ad lib. j. cum dimidia loco enematis valde conueniens esset. Roborabit vtrunq; Electuarium, quod mitto; quorū primo vtetur ante cibum, altero quotiescunq; & quandocunque velit. Ad astrictionem lenem ordinaui vnguentum, si illud nō satis faceret, adhiberet emplastrum de crusta panis. Quod si & hoc parum valeret, emplastrum Diaphœni- *Emplastrū de crusta panis.* con, quod Mesue describit. Emplastra in vicinio aliquo pharmacopolio poterunt fieri. Victus rationem nō mutuo, verum cum infirmior sit ventriculus, quam vt potum aquę coctæ vel cereuisiæ sustinere possit, vtaris vino puro, & siquidem habere poteris Rhenano. Cætera exponet minister. Posonii. 4. Iulij. Anno 1567.

In aluo fluida, & flatulenta, pro quodam Norico,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXCV.

NON dubium est siue intemperies sit in epate, siue in ventriculo & intestinis, quin cum tam diu durarit, ea iam habitum contraxerit. Itaq; curationem difficiliatem magnam habere, Medicus recta in arte institutus, dubitare non potest. Hepar ineunte ætate fuisse calidum & multos vapores *Hepar calidū.* transmisisse ad caput, qui corrupti fluxiones atq; scabiem excitarint, nullum est dubium. Illud successu temporis factum est frigidius, minusque ad se humiditatis è chylo traxit. Itaq; est aluus fluidior, quemadmodum declaratur à Galeno 2. aphor. 20. & 53. hepatis autem caliditatem ventriculi natiuum calorem corrumpere notum est Medicis. Itaque non mirum si flatus & symptomata, quæ diligentissime proposita consignata que sunt, consequantur, cum chylus in intestinis corrumpitur, vel stypticorum vsu excretiones retinentur.

Indicationes. Indicatio autem curatoria prima est robur membris addere, & corrupta in coctionibus remouere. Hoc an thermæ vel vsus ligni Guaiaci vel sarsæ parilię præstare possit *Sarsa. & Guaiacum.* sane apud me ingens est dubium. Cum autem præmissa optima & exactissima victus ratione, quæ si in vllo corpore, in hoc est necessaria, secundum doctrinam Auicennæ, nō astrictione, sed vacuatione hic fluxus curandus sit, mea sententia nihil conuenientius vel vtilius fieri posset, quam si omni die, vel alternis, Rhabarbaro isto modo vtetur.

℞. Sacchari in aqua Cinamomi dissoluti ℥ iij.
Extract. Rhabarb.
& Rhabar. opt. ac subtil. puluerisati an. ʒ j. *Morsuli de Rhabarbari extracto.*
Rosar. ʒ iiij.
aq. Rosar. q. s. fiat confectio in morsulis pondo drachmarum duarum.

Sumet de his vnum ieiuno stomacho, & tribus horis ante cibum. Non solum enim vitiosos humores, & maxime biliosos, qui intempestiue aluum incitant, educerēt, sed ventriculum ac hepar in primis roborarent. Vt autem robur maius addatur, foris quoq; quædam adhiberi possent, videlicet hoc, vel simile vnguentum.

℞. Comarum Absinthij pontici vel Romani p. j. *Vnguentum pro abdomine.*
Rosar. rub. p. ß.
Ligni aloës.
Santalorum an. ʒ j.
Rhabarb. ʒ ß.
Masticches ℈ ij.
Ol. cydonior. vel amygdal. in quo flores pruneliorum syluestrium sunt macerati.
Vini an. ℥ iij.
Coquantur ad vini consumptionem & dentur in vitro.

Hoc vnguento mane inungatur totus Venter,& pannus duplex lineus applicetur. In hyeme poteſt addi parum olei, nucis moſchatæ, & maxime cum Lienteria moleſta eſt. Caput autem atq; pedes contra hyberna frigora probe muniat, & ne ſomnus nocturnus vllo modo impediatur,caueat.

Si quoque roborandi gratia ſumere interdum conſeruam è floribus cichorei hoc modo præparatam, non inutile futurum arbitrarer.

Electuarii

℞.Conſerua flor.cichor.℥iij.
Meliſſæ.
Roſar.an.℥ß.
Specier.aromat. roſ. fideliter diſpenſatar. ʒj.ß.
Corallor.præparat.ʒj. Miſce.

Vtatur etiam orbiculis ex ſaccharo, maſtiche,& corallis factis.

Hæc potui in iſta ſymptomatum varietate, & occupationum mearum grauitate in præſentia conſulere, quæ vt à Præpotenti Deo benigne fortunentur,precor.

In aluo fluida,cum variis ſymptomatibus,

D. Hieron. Capivaccii

Consilium CXCVI.

Cvm à die Septembris decimo ſeptimo, anni LXXII,facile obſeruauerim, quod vitæ genus Nobilis adoleſcens N. N. piæ memoriæ,ad vigeſimum ſextum Iunii, hoc eſt, extremum vſque vitæ ſuæ diem duxit, non erit mihi difficile,ſymptomata,quę tam extra morbum, quam in ægritudine viuum acceſſerunt,paucis enarrare. Relicta igitur Germania,Brixię ad diem vigeſimum ſeptimum menſis prædicti,in itinere aluus ei primum fluere cœpit, idque durans per dies forte quindecim debilem valde reddidit. Quo fluxu tandem ceſſante, iterum conualuit, niſi quod faciei color vſque cineritius remanſit. Porro circa Ianuarii medium aluus ei ſtrictior reddita eſt, remanſitque deinceps ſemper ita, vt, niſi ſuppoſitorium adhiberetur, rarius ſedes haberet, forte tertio, vel quinto, nonnunquam etiam ſexto die, laxari prunorum atque paſſularum vuarum coctarum vſu non potuit; Nihilominus tamen comedit multum, & hilariter nullos ſentiens dolores, aut capitis grauedinem vllam, victus ipſi cum cæteris nobis communis. Ei vinum ſine aqua, & extra prandium, vel cœnam nũquam bibenti, nec exceſſum vllum facienti, ſemper fuit gratiſſimum. Ingruente æſtate ei in facie puſtulæ obortæ ſunt rubicundæ, atque ad diem Aprilis vigeſimum nonum Febri tertiana duplici laborare cœpit. A qua Doctorum auxilio mox liberatus, nunquam ſatis feliciter valuit; Cœnans nihilominus ac prandens more ſol to, vſus ſubinde lactis ſero vſque ad decimum ſeptimum Iunii, quo denuo per integros decem dies incepit vi febris putidæ, & hecticæ decumbere, ac Medicorum præſcriptionibus parere, quoad vigeſimo ſexto prædicti menſis, ſtatim poſt ſolis occaſum vitæ diem vltimum clauſit. Huius igitur cadauer cum poſt horas decem vehementer intumeſceret, nigerque ſanguis è naribus erumperet, diuerſa ſuſpicatus, vt aperiretur, omnino volui. Quocirca in aperto corpore primum pulmones, puſtulis affecti, omnino putridi reperti ſunt. Lien nigrior & grandior, Iecur ponderoſum adeo,& plane exiccatum, ſtomachus cum reliquis partibus purus & integer, continens (ſicuti Medici hæc omnia videtunt) adhuc aliquantulum brodii hordeacei, quatuor horis ante mortem ſumpti, apertum corpus fœtidiſſimum edidit odorem. Cum igitur prædictus Nobilis ad minus menſibus nouem (quod ego cum cæteris quidem optime teſtari poſſum) ſemper maxime ſobrie, imo ſine minimo etiam exceſſu quam temperatiſſime vixerit, ab Excellentiſſimis Medicis cauſas ſcire quã auidiſſime deſidero. Primum vnde aluus adeo ſtricta permanſerit: Deinde, Vnde Iecur, vnde lien vſque adeo affecti, atque pulmones tam valde putridi reddidi ſint, vndeque mors ipſa prouenerit, cum tam in ægritudine, quam extra, nullum commiſerit errorem, eiuſque optima babita ſit ratio, tam Medicorum, quam domeſticorum omnium, victum quoque ſemper habuerit optimum. Num aer hic Italicus morbi huius cauſa extiterit, & an diutius forſan in Germania viuere potuiſſet. Poſtremo quoque, vnde cadauer poſt mortis horam decimam prius inceperit intumeſcere,& tantum cum maximo fœtore nigri ſanguinis copiam per nares eiecerit? Deſuper Excellẽtiſſimorum Dominorum ſyncerum, liberum atq; conſtantiſſimum requirens iudicium. *Quæſtio.*

De affectibus, quos paſſus eſt Nobilis iuuenis, de illius morte, nec non de iis, quæ poſt mortem ſint ſubſecuta, vt ex arte loquamur, hoc vnum in primis ſtatuendum eſt, tanquam manifeſtum, & confeſſum, iuuenem hunc à primordio generationis ſuæ iecur calidiſſimum habuiſſe, caput vero humidius, & pulmones ſatis imbecilles, matrẽ nõ vſq; adeo ſanã. Quo factũ eſt, vt iecinoris caliditate humor melancholicus in dies magis magiſq; augeretur, inde obſtructiones, & ꝓpterea etiam caloris incremẽtum, ex quo iecinoris incendio omnia mala tãdem ſunt ſubſe- *Reſponſio.* *Propter calidum.*

ſubſecuta. Etenim Galenus 6. de decret. 3. & 1. de loc. aff. cap. 7. dicebat. Affecto iecinore ſenſim animal, moraque temporis læſionem in alimento percipere, & colorem contrahere. Quare mirum non eſt, ſi ex generatione humoris melancholici, & propterea frigidi alimenti color ille liuidus & cineritius exortus eſt. Siqꝫ ex multis obſtructionibus iecur exarſit, & lien tumidior factus eſt. Etenim cum plurimum ſanguinis melancholici generaretur, atque ad lienem tranſmitteretur, neque virtus lienis tanta eſſet, vt humorem illum diſtribuere, aut abſumere poſſet, hunc lienis tumor ſubſecutus eſt. Et hanc eſſe cauſam putamus, cur iecur ſiccius, ac veluti aridum in cadaueris ſectione obſeruatum ſit, & lien tumidior apparuerit, quod ſecundo loco quærebatur. Hinc etiam apparet cauſa, cur poſt alui profluuium, aluus adſtricta permanſerit. Etenim ſicuti aluus fit humidior, quando cibus inchylum conuerſus, parcius diſtribuitur in Epar, ſic rurſus ſiccior, & adſtrictior redditur, cum omnis humor in ea contentus, ad Epar fertur: &, ſicuti parcius diſtribuitur, vel, quia plus aſſumitur, quam Epar indiget, vel, quia citius traiicitur, quam Epar attrahit, idque vel ob multitudinem bilis, expultricem facultatem irritantis, vel propter alui vim retentricem debiliorem; ſic omnis humor ad Epar fertur, vel, quia minus ſumitur, quam Epar indiget, vel, quia Epar ſui caliditate citius attrahit, quam par ſit, & omnem chyli humiditatem abſumit, imo propter obſtructiones venarum Epatis ad inteſtina bilis non tranſmittitur, cuius cauſa facultas expultrix protitatur, atque propter caliditatem & ſiccitatem iecinoris, inteſtina quoque fiunt calidiora & ſicciora, & ob id ad retinendum robuſtiora, vt mirum non ſit, ſi in hoc Nobiliſſimo Adoleſcente, præcedente alui profluuio, ſubſecuta ſit alui adſtrictio, non quod cibus plus iuſto fuerit ſubtractus, ſed propter iecinoris caliditatem & ſiccitatem, quæ omnem fere humiditatem abſumpſit, adauctam fortaſſe propter obſtructiones, quarum cauſa bilis quoque tranſitus ad inteſtina fuerit impeditus, & vis retentiua inteſtinorum facta fuerit robuſtior, & feces ſicciores, & hæc vti arbitramur, eſt cauſa illius, quod primo quærebatur. Quod vero & humorum exuſtio, cum quadam prauitate coniuncta in corpore contracta, fuerit in cauſa, vt pulmones putreſcerent; ex hoc facile coniectari licet, quoniã fieri potuit, vt vapores, & praui ſucci, in caput delati, cum in optimum nutrimentum commutari non potuerint, ob humiditatem capitis cõputruerint, qui ad pulmones tranſmiſſi, puſtulas in pulmonibus excitarint, aut cum pulmones ſuapte natura imbecilliores extiterint, ob prauum alimentum puſtulæ iſtæ fuerint excitatæ, aut vtroqꝫ modo perpeſſi fuerint, quibus puſtulis excitatis, vti par eſt, febris maligna & fixa fuerit excitata, vt voluit Gal. 2. in 3. de vulg. morb. 1. Hoc autem perſuadere quoque videtur raucedo, & catarrhus inſignis, qui apparuit, vt mirum non ſit, ſi ob puſtulas illas veneficas & malignas, quæ virus & materiam veneficam generarunt, calor natiuus pulmonum fuerit extinctus, vnde putredo illa pulmonum inſignis, & tandem mors per ſuffocationem eſt ſubſecuta, quod tertio, & quarto loco quærebatur. Quod cum ita ſit, cur mirari debemus, ſi poſt mortem intumuit, cum hoc ſit opus materiæ veneficæ, in iis præſertim, qui per ſuffocationem pereunt? Quoniã humores & ſpiritus à proprio principio in materiam deleteriam reuocati, liberi, & ſoluti, quin imo ab eadem refugientes quodammodo ad partes optimas delabuntur, & ſic vniuerſum corpus attollunt, & ora venarum aperiuntur, vnde ſanguis effluere ſolet, quemadmodum in hoc præſenti cadauere contigit, è cuius naribus ſanguis niger & melancholicus, & ob inſignem putredinem valde fœtidus, effluxit. Et hoc eſt, quod poſtremo loco in dubium vocabatur. Vt concludendum ſit, materiam hanc, quæ febrem excitauit, & tandem mortem induxit, veneficam quidem fuiſſe; ſed in corpore genitam, quod aliquãdo in corporibus male affectis cõtingere poteſt: Quare non aeri Italico, non prauæ victus rationi, non ineptis, & importunis medicamentis, non alicui cauſæ externæ: ſed prauæ illius corporis conſtitutioni malum hoc eſt adſcribendum.

Color faciei liuidus.

Tumor lienis.

Cauſa alui humidioris.

Cauſa ſiccioris alui.

Cauſa putredinis pulmonum.

Cur cadauer intumuit.

Cur ſanguis niger è naribus demortui effluxerit.

In fluxu ventris immodico, cum nephritide, & vlcere veſicæ,

D. GVLIELMI RONDELETII.

CONSILIVM CXCVII.

℞. Caſſiæ nouiter extractæ ℥iij.
Tamarindorum ℥ij.
Pulpæ Sebeſten ℥j.
Rhabarbari infuſi in aqua Endiuiæ
Sem. Plantaginis an. ʒ iij.
Cũ ſyrup. roſ. laxat. q. ſ. fiat opiata, Capiat ℥j. in forma boli, vel capiat in brodio pulli.

Bolus.

℞. Rad. bis maluæ.
Glycyrrhiz. raſæ.
Cortic. cucurbitæ.
Rad. conſolidæ.
Plantaginis an. ℥ß.
Ceterach.

Decoctum.

Cichorii cum radicibus.
Plantaginis.
Endiuiæ.
Portulacæ an.℥j.
Capit. papaueris nu.j.
Flor. rosar. siccar. p.j.

Fiat decoctio in aq. hordei lib.j. in colatura dissolue sacchari q.s.& fiat syrupus, vtatur quinque matutinis, quibus finitis capiat ℥ß. Opiatæ præscriptæ.

℞. Therebinthinæ ℨij.

Abluat cũ aq. plantag. capiat in crastinũ.

Electuarii. ℞. Conseruæ consolidæ.
rosar. an.℥j.
Boli præparati ℨij.
Gummi Tragacanthi, & Arabici an.ℨj.
Corticis cucurbitæ ℨj.ß.

Cum syrupo de papauere, fiat opiata cordialis, capiat ad quantitatem castaneæ, superbibendo aquæ plantaginis & rosarum an.q.s. bonum haustum.

Clysteres vesicæ mittendae. ℞. Hordei integri leuiter torrefacti ℥j.
Rosarum rubearum p.j.
Lentium p.ß.
Corticum cucurbitæ.
Mali granati an.℥j.

Fiat decoctio in aqua plantaginis ad lib. ℔. per syringam iniiciatur, addendo albuminis ouorum fortiter agitatorum q.s. vtatur frequenter.

℞. Massę Emplastri Diachylonis communis ℥ij.

Fiat emplastrum applicetur in perinęo, & gestet diu.

℞. Ol. rosati.
Myrtini an.℥j. Misc.

Vngantur renes frigidæ. incipiat ab opiata laxatiua, modo tamen non fluat aluus, Quod si fluxerit, vtatur apozemate, aut decocto, quod vtrumque præstabit, ventrem adstringet, & vlceri vesicę conducet. Sumat singulis diebus ad quantitatem vnius castaneæ de opiata cordiali. Iniiciat per syringam statim vbi minxerit de decocto præscripto tam diu, donec sit curatus ab vlcere. Supra tumorem imponat emplastrum, & tam diu retineat, donec tumoris sit resoluta materia. singulis mensibus capiat ℥ß. opiatæ laxat. & in crastinum ℈ij. terebinthinæ. *Diæta.* Abstineat ab vsu omnium herbarum, præterquam à portulaca, qua in iusculis vtetur, quibus amylum admiscere poterit. Vinum sit dilutum multa aqua: Animi & corporis omnem motionem fugiat. Quod si aluus immodicę fluat, paret clysterem ex decoctione parata ad vesicam addendo ℥j. mellis rosati. Abstineat à salsis, piperatis & crassis. Vtatur euchymis.

In astricta aluo, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CXCVIII.

PRÆCEPTVM Hippocratis: Quibus iuuenibus aluus est humida, iis in senecta fit sicca, naturæ consentaneum est. Quia igitur Medici sunt naturæ ministri, eamque cogere non debent violenter, durum fuerit, aliter hic ad aluum humectandam consulere, quam victus ratione, & eos cibos, qui medicamenti rationem habent, quorum aliquos antea exposui. Secutus sum veterum sententiam de salsamentis, sed quia indicatum est mihi, ea pruritum in corpore excitare, nolo in eo perseuerare. Dissuadeo etiam potum medicatum, cum potus vehiculum nutrimenti sit, & cum ad soluendam aluum datur, nutrimentum secum rapit, quod in senibus non fieri sine periculo solet. Pruna Brunnensia & butyrum, si diu continuentur, facient quod debent. Ficus Massilienses sex vel octo sumtæ aluum leniunt. *Lenientia. Electt domesticum.* Quod si hæc nimis parum faciunt, recipe pulpæ prunorum Brunnensium per cribrum expressorum, adde duas vncias Cassiæ extractæ, & vnciam vnam butyri non saliti, & vnciam vnam sacchari, f. electuarium: sin metuuntur flatus, addatur cinnamomum vel Zinziber. Deinde cum vestram Magnificentiam flatus vrgent, & supprimuntur, vtatur suppositorio ex recenti butyro bene salso, cum seminibus nigellæ contusis. Vmbilicus sæpe vngatur ambra liquida. Vsus quotidianus Theriacæ, qualis est Veronensis ad signum campanæ, non parum quoque proderit. *Theriaca Veronensis.* Accipiat autem post medium noctis ad magnitudinem pisi grandioris cum sacchato Rosaceo: ita matutinis somnus erit suauior. Spero autem hæc medicamenta auxiliante DEO profutura.

De astrictione alui, & molestiis, quæ à flatibus oriuntur, ac de calore nocturno præternaturali, pro quodam Illustri viro,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CXCIX.

ITERVM Illustris Dominus de astrictione alui, & molestiis, quæ à flatibus oriuntur, conqueritur. Verissime autem iam antea scripsi, non facile esse Medico corrigere, quod fert natura. Hippocratis nostri hoc est quasi oraculum: Quibus iuuenibus aluus est solutior, iis in senectute astrictionẽ fieri. Hoc in Illustri domino quoque euenit,

Incommoda frequentis enematum. nit. Per enemata recte quidem humectari posset: sed cum frequens eorum vsus calorem intestinorum debilitet, ad prouentum flatuum facit, & naturam segniorem reddit. In hoc quoq; corpore aliud incommodum obstat satis graue. Itaq; electuario illo, quod alias præscripsi, è pulpa prunorũ, butyro, &c. sua illustris clementia vti poterit, & Medici huic prout corpus affectum esse videbunt, aliquid addere, vel demere. *Pillula de ladano & bdellio.* Commendant quidã vsum ladani purissimi cum modico bdellii, & hora vna ante pastum pillulum vnam vel alteram de eo exhibent. Fateor emollire & temperate calefacere, pituitam etiam magis adhærentem intestinis educere, sed huius quoq; frequens vsus vereor ne sit molestus. *Suppositoria.* Glandes vel suppositoria è butyro bene salito tutissimi sunt, eorumque vsum maxime probo, cum necessitas exigit. *Senibus tutior aluus adstricta, quam profusa.* Verum illustri Domino persuasum esse simul desidero: longe tutius viuere senes, & vires facilius tueri, quibus aluus astricta est, quam ii quibus profusa. De flatibus alias meam sententiam scripto exposui: Calorem innatum, qui defluxu ætatis corpus deseruit, nulla arte reuocare possumus. *Flatuum causa.* Et cum pituita tenacius intestinis adhærens, & tardam etiam aluum efficiens flatuum materia sit, in primis opera danda ne crudi humores accumulentur. Itaque hic sola victus ratio tutissima medicina. Nam expurgare eam velle neq; tutum, neq; rectum est. Meo atque aliorum exemplo didici, nihil esse conuenientius, nihil etiam coctioni accommodatius, quam gestare cerotum ex vna parte ladani purissimi, & duabus ceræ compositum: *Ceratum ad calorem innatum ventriculi fouendum.* suauissime enim fouet calorem innatum, & ad flatus dissoluendos atq; coctionem plurimum facit. Initio nonnihil molestum videtur, sed temporis progressu plurimum iuuat. Ego præpotenti Deo, qui mihi hoc medicamentum ostendit, gratias ago. Certe flatulenta melancholia laborantibus nihil eo vtilius. Si interdum quoq; illustris Dominus vtatur orbiculis ex oleo cinamomi, item ex oleo carui, rectissimum fuerit. *Calor nocturnus.* D. Monauius in literis suis addit: Illustrem dominum de calore præternaturali conqueri, præsertim noctu. Multis senibus hoc symptoma, in quibus difficilior coctio, & distributio alimenti, familiare est, sed periculo vacat. Cum enim vapores, qui ascendunt & cor feriunt, non calorem innatum cordis, sed effluentem saltem afficiant, febrilis iste calor censeri non potest. Et mihi non dubium est, quin per vsum ceroti illius, de quo dixi, coctiones meliores factæ, calori huic occasionem non sint daturæ. Addit Monauius de potu, & prudenter quidem, reipsa enim comperi: senes qui calore isto afficiuntur, non alio modo eom posse effugere, quam si vino prorsus abstineant. Sed cum illustris Dominus ad cereuisiæ vsum non sit assuefactus, neq; aquam decoctam seni bibere tutum: nequaquam vt à vino abstineat, consulere volo. Illud saltem moneo, vt vinum purũ atq; tenue, & quod ventriculo gratissimum sit, siue Neccarinum, siue Rhenanũ, siue Austriacum, bibat parcissime, sæpe potius, quam large hauriat. Si diluendum est, in vase potius, quam in poculo hoc faciat: atque nisi hoc valetudini aduersum sentit, potu aquæ, cum cereuisiam auersetur, pastum claudat. Hæc potui ipse animo perturbatissimo, & valetudine infirmissima monere, quæ à præpotenti Deo benigne fortunari opto.

In constipatione alui.

CONSILIVM CC.

TRIBVS istis medicamentis subinde, cum opus est, aluus molliatur:

℞. Prunor. Pannon. pingu. & dulc. Passular. mund. infus. in Aq. Cichor. in quibus bullierint Rhab. Elect. opt. ʒ ij. & fortiter expressi per setaceum cribrum an. ℥ ij. quibus adde:
Diaprunis.
Lenitiui.
Diacatholic. an. ℥ j.
Flor. Cassiæ ʒ x.
Mannæ Calabr. rec. ℥ j. ß.
Specier. diarrh. Abb. ʒ j.
Pulu. Rhabarb. elect. ʒ j. ß.
Cinamomi elect. ʒ ß.

Cum syrupo infusionis rosarum q. s. f. Electuarium sumatur ℥ ß. ante cibum, vt bolus, aut dissolu. in iusculo prunorum.

Morsuli. ℞. Specier. Diarrhod. Abbat.
Diatrion santal. an. ʒ ß.
Diambræ ℈ j.
Specier. diaturb. cum Rhabarb. ʒ iij. ß.
Electuar. de succo rosar. ʒ ij.
Sacchar. albiss. in aq. fumar. dissol. ℥ vj. ß.

Fiat confectio in morsulis magnis.

Sumantur similiter duabus horis ante cibum obseruatis obseruandis.

Puluis. ℞. Pulu. Senæ præparat. Mont. ℥ ij.
Specier. diaturb. cum Rhabarb. ℥ ß.
Diarrohd. Abbat.
Dianisi an. ʒ ß.
Pulu. Cinamom. el. acuti saporis ʒ j. ß.
Sacchar. albiss. ℥ j. ß.
Misce, omnia exacte, & fiat puluis.
Dosis pondere aurei Vngarici.

In dyſenteria, pro quodam Magnifico Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCI.

HOc morbo aliquoties S. M. periculoſe ægrotaſſe intelligo, ac non ſolum grauia inteſtinorum tormina, ſed vera etiam vlcera fuiſſe, & purulenta cum ſanguine excreta commemoratum eſt. Memini autem Anno 1567. exeunte menſe Auguſto S. M. grauiſſimis inteſtinorum torminibus tentatam cum fluxu ventris & hæmorrhoidum ſolito vehementiori. Hic morbus habebatur pro dyſenteria, verum mihi excrementa talia viſa non ſunt, qualia eſſe ſolent dyſentericorum, nec ramenta vlla conſpecta. Mucus autem corrupti ſaniei ſpeciem habebat, & vſu clyſterum hæmorrhoides irritabantur, vt non modo vberius fluerent, verumetiam grauius dolerent, & vicinas partes in conſenſum traherent. Vomitiones etiam crebræ fuerunt, & appetitus plane proſtratus. Adhibita ſunt aſtringentia foris & intra corpus data. Foris emplaſtrum de cruſta panis, atque emplaſtrum Diaphœnicon. Intus aqua ſtillatitia è pane ſecalino, & pulueres cum bolo armena & terra ſigillata. Itaque retenta materia, quam haud dubie natura conabatur expellere, ſuperuenit non ſolum diuturna podagra, verum fluxiones manum quoque tentabant. Hæc ideo commemoro, vt Medici purgationes naturales à præternaturalibus fluxionibus diſcernant. Nunc autem de dyſenteria agam, atque integram curationem præſcribam, vt ſi forte neceſſitas hoc poſtularet, quod melioribus cogitationibus ſubiiciatur, in promptu ſit. Superueniente itaque dolore inteſtinorum, deiectionibus multis & cruentis, & iis ſignis, quæ dyſenteriam indicant, præſentibus, victus in primis ratio recta inſtituatur, atq; ſuperiora ne, vel inferiora inteſtina laborent, obſeruetur. Adhibeatur autem initio clyſter abſtergens hoc modo:

Signa dyſenteriæ. *Clyſter abſtergens.*

℞.Hordei totrefact.m.j.
Furfurum p.j.
Verbaſci.
Agrimoniæ an.m.ß.
Decoq.in ſ.q.aq.puræ, colaturæ.
℞.℥ xviij.ol.roſac.completi ℥j.
Sacchar.rubri ℥j.ß Miſc.

Enema ſimplex. Vel ſimplex enema detur ex decocto capi, in quo iure ebulliant flores chamomæli cum ſaccharo & vitello oui, & hoc repetatur. *Febris.* Si febris adeſt, per os ſumat ius pulli macrum, in quo decoquatur endiuia, atque vt quieſcat, & dormiat omni ſtudio procuretur. Venter inungatur oleo chamomælino & roſato cum cera. *Teneſmus.* Si teneſmus & aſſidua cupiditas deſidendi adeſt, fomentatio fit cum verbaſco. Ventriculus roboretur diligenter. In recta victus ratione nihil prætermittatur, nec detur potus chalybeatus, vt fieri ſolet. *Potus chalyb. adſtringit.* Non enim is aſtringit, vt falſo exiſtimant Medici, ſed turbat aluum. Serum autem lactis, in quo chalybs extinguitur, per clyſterem iniiciatur, qui aluum ſiſtit. *2. Dies.* Hoc tamen ſecunda die morbi non faciendum: verum abſtergens enema repetendum, & ſi exulceratio eſſet in ſuperioribus inteſtinis, ſyrupus abſtergens per os dandus, & inunctionibus inſiſtendum. *3.* Idem faciendum tertio die. *4.* Sed in quarto morbi mutationes magnæ non ſunt, nihil mutet Medicus in curatione. *5.* In quinta autem exhibeatur medicamentum, quod mediocriter ab epate trahat:

℞.Rhabarb.loti in aq.endiuiæ ʒj.ß.
puluer.
Conſeruæ roſar.ʒ iij.Miſc.f.bolus.

6. Sexta die detur clyſter, qui magis abſtergat, (niſi malum ſit in ſuperioribus inteſtinis, tunc enim ſyrupus è cichorio, & ſimiles conueniunt) & roboret:

Clyſter abſtergens.

℞.Hordei mundi.
Maluæ.
Agrimon.an.m.j.
Roſarum.
Plantag.
Verbaſci an.m.ß.
Rad.ſymphyti ʒj.
Decoquantur in iure carnis arietis.
℞.Decocti ℔.j.in qua diſſolu.
Adipis caſtrati ℥j.
Seui hircini ʒ ij.
Ol.roſac.complet.℥j.ß.
Vitel.ouorum ſemicoctorum nu.ij.
Sacchari rubri ℥j.

Poſſunt ſubinde fieri magis aſtringentes, ac probatur mihi iſte:

Clyſter adſtringens.

℞.Seri lactis, in quo chalybs extinguatur ℔.j.ß.
Decoq.in eo oryza toſta, huius decocti
℞.℔.ij.
Seui hircini ℥ß.
Ol.roſat.complet.vel omphacini, ſi habetur ℥j vel ol.cytonior.℥j.
Succi plantag.℥ß.
Boli armeni ʒj. Miſc.

Si dolor nihil remitteret, ſed ingraueſceret, foris applicetur omentum arietis in oleo roſato, vel oleo verbaſci coctum, & vngatur venter ſequenti linimento:

℞.Ol.roſat.complet.
Cytonior.an.℥j.

Seui

Seu hircini ℥ ij.
Ol. Nucis moschatæ ℥ ij.
Corall. præparat.
Mastich. an. ℈ j. f. linimentum.

Vigiliæ. Si vigiliæ adsunt, detur ius pulli cum seminibus papaueris, & melopeponum, atque inungantur tempora, volæ manuũ & plantæ pedum seuo hircino, cui parum odoris gratia vnguenti rosac. Mes. admisceatur. *Sitis.* In siti magna, datur aqua fragorum: aqua tormentillæ cum syrupo cytoniorum. *Languor.* Item interdum cochleare succi cytoniorum. Deficientibus viribus emulsio nostra margaritarum propinanda, & in tota curatione attentissime videndum, ne vires cadant. *Ante septimum adstringentia non conueniunt.* Ante septimum priusquam vlcera intestinorum probe extergantur, adstringentia per os non conueniunt, nec foris etiam applicanda sunt, verum post septimum à leuioribus incipiendum. Fit vulgo pastillus in tegula calida ex vitellis ouorum, nuce moschata & oleo oliuarum. Quidam etiam tormentillæ pulueres addunt, & simili se curatum S. M. à coquo suo meminit. *Dysenteria vera curatio.* Verum fluxum dysentericum adstringere, non esse veram curationem, sed causam tollendam, & vlcus sanandum intelligunt omnes eruditi Medici. Id vero, vbi factum fuerit, adstringentia tuto adhibentur. Pastillus, cuius facta est mentio, paratur hoc modo:

Pastillus adstringens.
℞. Vitell. ouorum nu. iij.
Olei oliuar. ℥ j.
Nucis moschatæ nu. ij.

In tegula calida fiunt Trochisci. Sunt alia sexcenta adstringentia, quibus in hoc morbo pleriq; vtuntur. Alii enim calcem equi vstum, alii capitis lucii piscis ossa vsta, alii humana ossa adhibent. Denique ad varios succos adstringentes perueniunt. Sed in morbi initio talia, vel in mortem, vel grauiores morbos præcipitare multis exẽplis posset ostendi. *Tutus puluis.* Tutus est vsus pulueris Tragacanth. in ouo sorbili cum puluere corall. & nucis moschatæ hoc modo:

Morsuli.
℞. Pulueris Tragacanth. ʒ j.
Nucis moschatæ.
Corallor. an ʒ ß. Misc.

Item boli, terræ sigillatæ. Exhibetur etiam recte eiusmodi confectio in morsulis:

℞. Radic. symphyti sub cinerib. tostar. contusar. & per cribrum trãsfusar.
Pulpæ perdicum.
Pistacior. an. ℥ j.
Sem. plantag.
Acetosæ an. ℥ ß.
Corall. vtriusq; an. ʒ j.
Sacchar. ℥ vj. Misc. f. morsuli.

Aliud puluis. Etiam iste puluis vtilis est:
℞. Gummi arabic. ʒ j.
Corall. præparat.
Boli armen. præparat. an. ʒ ß.
Misc. detur in ouo sorbili.

Extract. corallorum seu magisterii. Extracto etiam corallorum, seu corallis dissolutis rectius vtimur, quam pulueribus. Conueniens hic quoq; puluis:

Puluis.
℞. Cornu cerui vsti.
Boli armen.
Corall. vtriusq;.
Santal. omnium.
Mastich. an. ʒ ß.
Thuris.
Tragacanth. an. ℈ ß. Misc.

Destillata ex pyris syluestribus aqua ex pane secalino recenti admodum commendatur. In sua M. magis probarem vinum, seu succum cytoniorum cum extracto corallorum. Foris corpori admouentur multa, vt emplastrum de crusta panis, emplastrum diaphœnicon, & similia. Valentissimum hoc est:

℞. Carnis cytonior. sub cineribus coctor. ℥ iiij.
Rad. symphyti similiter coctar. & per cribrum transfusarum ℥ ij.
Hypocistid.
Acaciæ.
Boli armen.
Tragacanth.
Mastich. an. ʒ j ß.
Ol. cytonior.
Myrtini an. ℥ j. ß.
Succi cytonior.
Plantag.
Aceti rosac. & passulati an. ʒ vj.
Farinæ Milii q. s.

F. emplastrum diligenti coctura, & addatur cera. *Opiata caustica.* Ad opiata, item caustica, non nisi in summa necessitate deueniendum, prius tamen quam manifestus sit virium lapsus.

In dysenteria, pro quodam Nobili,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCII.

IN fluxionibus ventris cruentis, vt in sputo sanguinis, diligentem Medici considerationem medicatio requirit. Ideo cœca quasi remedia præscribere non possumus, præsertim cum hæ affectiones ostendant, quantum inter Medicum doctum & rationalem, atq; imperitũ & audaculum empiricum sit discriminis. Tutissimus autem est vsus clysterum, primo:

Enema. 1.
℞. Furfurum tritici macri,
Hordei an. p. ij.
Herb. maluæ,
Parietar.

Chamæmel.an.m.ij.
Acetos.m.j.

Fiat decoctio in s. aquæ lactis quantitate, colaturæ.

℞.℔ j. vel in grandiusculis ℔.j. ß. add. Mellis rosat.solut.℥j.ß.
Misc.

Enema. 2. Deinde adhibeatur alius clyster:

℞.Herb.plantag.centinodiæ an.m.j.
Rosar.rubear.m.ß.
Radic.tormentillæ ℥ß.

Decoq.in lacte vstulato, & decocto add.
Mucillagin.semin.cytoniorum.
Succi plantag.an.℥j.ß.
Misc.

Reiteretur hoc enema, vel loco eius quod sequitur:

Enema. 3. ℞.Lactis vstulati q.s.in q.de coq.
Rad.tormentill.
Consolidæ an.p.j.
Inque colatura dissol.
Seui hircin.℥j.vel ℥ß.
Add. vitellum oui, & detur.

Pro potu, quia grauiter sitiunt, recte illis datur emulsio amygdalarum dulcium cum aqua tormentillæ, & puluis diatragacan. in ouis sorbilibus. Item puluis:

℞.Pul.rad.tormentillæ ℥j.
Nucis Mosch.℥ß.
Sem.plantag.ʒ ij.

Misc. f. puluis, de quo mane & vesperi detur drachma vna: sed prius repurgatis excrementis per clysteria, vel exhibitionem rhabarbari loti, item missionem sanguinis.

In dysenteria,

D. Iohan. Pfeil.

CONSILIVM CCIII.

Nisi fæces cruentæ, viresque insigniter deiiciantur, non temere & subito fluxus comprimendus. Bibat mane bonum haustum Aq. hordei, cui Plantago, Bursæ pastoris, & sacch. rosac. incoxerint. Ex eadem etiam aqua vitello oui addito, clyster applicetur. Superbibat dein Euacuans sequens:

Potio purgans. ℞.Sem.Plantag.
Acetosæ.
Portulacæ.
Endiuiæ an.ʒ ij.
Herbar.Cordialium an.p.ß.

Fiat decoctio s.a. Colaturæ pro vna dosi ℞.℥ iij. In hac dissolue Diacathol.ʒ iij. Rhabarb.puluer.ʒj.f.haustus.

Digestiuu. Sequentibus quatuor diebus sumat digestiuum infra scriptum:

℞.Syrup.ex infus.rosar.sicc.℥ ij.
de Endiuia ℥j.
Aq.Plantag.
Acetos.an.℥ ij.ß.
Misc.

Quinto succedat decoctum sequens:

℞.Sem.Endiuiæ.
Portulacæ.
Plantagin.
Acetosæ ʒj ß.
Flor.cordial.p.j.

Coq. in aqua Chalyb. s q. ad consump: med.colat.

℞.℥ iij. in his distempera Micletæ ʒ iij. add. Pulu. Rhabar. Elect. ʒj. & fiat haustus. Nisi remittat dolor, vngatur venter calide:

℞.Ol.Rosati omphacin.
Cydonior.
Myrtini an.℥j.
Rosar.rubear.
Corall.rub.
Masticis.
Nucis Moschat.an.ʒß.

Puluerisanda puluerisentur subtilit. cum modico ceræ fiat vnguentum molle:

Potiunculam etiam Rhabarbari tosti interdum masticet: Ante cibum sumat Cytonii simplicis buccellam, aut conseruæ rosarum veteris cum succo Cytoniorum.

Fecibus cruentis & intestinis vulneratis Clyster fiat è lacte, admisto succo Plantag. & ol.rosac bibat lac caprinum.

Necessitate vrgente foueat manus & pedes Aceto, cui scoria ferri incoxerit. Fumus etiam aceto & terebinth. ferro, æstuanti affusis per anum excipiatur. Commendatur similiter fumus excrementi asinini in clibano exsiccati. Mundificato corpore cataplasma conuenit è pane, vino rubro, & aceto, aut vnguent: hoc:

℞.Trochiscor.de Carabe. *Vnguentum pro ventre aluo.*
de Terra sigill.an ʒ iij.
Galliæ moschat.
Aliptæ moschat.an.ʒj.ß.
Corall.rubr.
Sem.rosf.rubr.
Masticis.
Thuris.an.ʒß.

Puluerisentur omnia subtilit.infund. horis 24. in aceto fortiss. Post exsiccentur, & denuo puluerisentur, addendo ol.rosati omphacin.
Cytonior.
Mastic.an.℥ iij.

Ceræ albæ parum, & ad lentum ignem, f. vnguentum molle.

De præ-

De præseruatione à Lumbricis, & eorum curatione, nec non de Podagra,

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CCIV.

Materia lumbricorum.

Victus ratio.

LVMBRICOS esse de eorum genere, quę tota substantia pręter naturam sunt, atq; ideo è corpore eiiciendos, Galenus nobis ostendit. Materiam vero eorum crassam, crudam, & excrementitiam intestinis adhęrentem, in hoc corpore albedo indicat. Efficientem autem calorem, putredinalem illum quidem: verum non absolute, cum secundum Aristotelis sententiam, simpliciter putrescens non generet. Duæ igitur pręcautionis & curationis sunt intentiones, videlicet, vt opera detur, ne materia in corpore proueniat, vel si proueniat, vt educatur, deinde vt calor contemperetur. Materiei in corpore prouentum prohibemus recta victus ratione, quæ eo directa esse debet, vt ab omnibus, quę crassos humores gignunt, sibi vestra Generositas caueat. Aërem igitur frigidum & humidum vitet, pręsertim nocturnum. Corpus ante cibum, nequaquam post exerceat, post cibū non statim dormiat. Balnea à cibo vitet. Aluus vt sit aperta procuret, vel cum non est, pillulis ex aloe, quarum descriptio litera A signata est, vtatur. A cibis crassis, qui difficulter conficiuntur, & piuitosis, vt piscibus, carnibus pinguibus, lacticiniis, & crudis abstineat. Lactucā tamen cum aceto & oleo oliuarum comedere in cœna poterit: Cibos suos acidos, vel succo limonum, vel citri, vel arantiorum reddat. A nimio vero aceti vsu propter podagram, & articulorū dolores sibi temperet. Leguminum vsum vitet. Pane fermentato vtatur. Non multum pro vna vice comedat, nec, nisi febricitet hora cœnæ, (quod plerunque fit in vermibus) à cæna abstineat. Tunc vero decocto è radicibus cichorii vtatur. Ac cū febris, & calor præternaturalis adest, caueat à nimio amarorum vsu, cum illa calorem pręternaturalē augeant. sed cum sine febri est, recte amara adhibentur, quibus vermes enecantur. oportet enim prius interimere vermes, vel saltem facere, vt obstupescant, quam medicamentis purgantibus educere. Ad necandos vermes præscripsimus puluerem, notatum litera B. Eo cum triduo, vel quattiduo Dn. Generosus est vsus, vt mortui educantur, vel pillulis de aloe, vel potione, quę litera C. signata est, vtendum. Aut ex iure galli pingui cum saccharo clyster vnciarum quindecim iniiciendus. Nam quæ vermibus grata sunt, per inferiore ventrem iniici debent. Olea cū refugiant, nequaquā clysteribus admiscenda, multo minus aloe, vel alia amara: simplicia autem quæ necant vermes, & omni tempore præberi possunt, sunt ista: Coriandri semen præparatum, semen citri, arantiorū, limonum, puluis è vermibus terrenis cum rasura cornu cerui ad drachmam vnam, puluis cornu cerui vsti, terra lemnia, &c. Vsus etiā theriacæ ad magnitudinē fabæ matutino tempore, item sub noctem myrrhæ ad magnitudinem pisi, vtilissimus est. Sed in primis præstans medicamentum si ex succo chamædryos (D) & succo scordii syrupum confici iusserit, & de eo in septimana cochlearia duo matutina hora sumpserit. Si volet vt hic syrupus purget, feruentis syrupi libræ dimidiæ, vncia vna foliorum senæ, & agarici albissimi vncia dimidia in petia ligata imponantur. Sed syrupo purgante semel in septimana vti satis est. Si succi non habentur, fiant ex herbarum decocto forti. Adhibentur inferiori ventri olea & cataplasmata, quę vermibus aduersantur, vt oleum è nucleis persicorum & amygdalarum amararū expressum. Item taurinum fel cum illis mixtum, aut cum aloe, aut succo foliorum persicorum. Taliū medicamentorum aliquot formulas, sub litera E descripsimus. Cataplasmata etiam ventri apponenda, litera F notauimus. Ad caloris autem contemperationem nihil vtilius omnes Medici practici medulla ceruina existimant: ea non solum lumbos & perinæum: sed vniuersam spinam dorsi inungunt. Hæc igitur si diligēter fuerint per aliquot menses obseruata, non dubito quin & vermium generationem sint impeditura, & ne articulorum dolores crebro sint graues atque molesti, effectura. Nam cum ex pituitoso humore fuso atq; putrefacto articulorum dolores proueniant, sublata materia illa, malum hoc consequi non poterit. Adhibenda tamen alia quoq; ad podagrā sunt auxilia. Et cum Generosus Dominus Mithridatica antidoto, vel Theriaca vtetur, vt in lecto sudet opera danda. Abluendū sæpe, ad materiam, quę ex capite fluit, absumendam, caput & in lixiuio polytrichum decoquendum. Sapone autem medicato vtatur litera G descripto, & post lotionem capiti applicet sacculum, litera H descriptum. Pedes abluat vino in quo flores verbasci cum sale ebullierint. Sed tutissimum est mundare pedes sępe cum vrina propria, vel puri masculi, vel cum tument, decoquere in aqua pluuiali baccas lauri, alumen, thus & sulphur, atq; in hoc decocto linteolum madefacere, & calide applicare. Si vero rubor & calor adsit, frigide apponendum est. Herbas ad fomentationes, videlicet, origanum, absinthium artemisiam,

Pillula ex aloe.

Acetum articulis nocet.

Febris à vermibus plerumque hora cœnæ.

Vermes prius enecandi quam purgantibus educendi.

Puluis vermes necans.

Olea clysterum in vermibus non miscenda.

Vermes necantia.

Syrup. præstantiss. ex succo chamædryos & scordii.

Cataplasmata.

Oleum è nucleis persicis.

Podagra.

Pedum ablutio.

agrimoniam, chamæmelum, & rationem vtendi nouit. Ne nimium calidis fomentis vtatur, caueat. Inunctiones, cum spes curationis propemodum euanescat, vitandas existimo. Hæc autem à benignissimo Deo fortunari opto.

Sequitur descriptio medicamentorum, quorum vsus supra propositus est.

A

Pillula. ℞. Aloës rosat. ℥j.
Myrrhæ el. ʒj.

Cum syrupo rosato solutino reformentur pillulæ mediocres. Capiat drachmam semis pro vice.

B

Puluis enecans vermes. ℞. Coriandri præparat. ℥j. ß.
Sem. portulac.
Citri.
Limonum an. ʒ ij.
Zedoariæ ʒj.
Cornu cerui vsti ℥j.

Misc. f. puluis. Sumatur ad drachmam dimidiam.

C

Potio vermes expellens. ℞. Decocti sebesten ℥ iiij.
Rhabarb. electiss. ʒj.

Maceretur in eo, & prius aqua einam. humectetur, atq; expressum detur.

D

Syrupus vermes enecans. ℞. Syrupi è succo, vel decocto chamędryos, & scordii facti.

E

Cataplasma vermes enecans. ℞. Ol. è nucleis persicorum, & amygdalarum amar. express. an. ℥j. ß.
Theriac. optim. ʒ iij.
Mitbridatii elect. ʒ ij. Misc.

Item: ℞. Succi fl. persicorum ℥j.
Aloës opt. in spiritu vini dissol. ℥ ß.
Myrrhæ ʒ ij.
Fellis tauri ʒ vj. Misc.

F

Aliud cataplasma. ℞. Fol. absinthi vulg.
Santonic.
Menthæ an. p. j.
Nucleor. persicorum.
Amygdal. amar. an. ℥ ß.

Cum felle taurino & oleo amygda. amar. f. cataplasma.

G.

Remedia podagrica. ℞. Saponis Veneti ℔. j.
Santali citrini.
Rad. iridis an. ʒ ij.
Caryophyllor. ʒj.
Ambræ g̃. vj.

Dissoluatur in aqua rosarum sapo, & stet in loco calido, ac reformentur glubi.

Sacculus capitalis.

H

℞. Santalor. rubr.
Citrinor. an. ʒ. ij.
Rosar. rubear. ʒj.
Corall. rubeor. ʒ ß.
Nucis mosch.
Caryophyllor. an. ℈j.
Succini alb.
Mastich. an. ℈ ß.
Ambræ g̃. vj.

Misc. f. sacculus cum bombace sindone obductus, & serico filo distinctus, ne pulueres in vnum locum concidant.

De hæmorrhoidibus, pro quodam Generoso Domino,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCV.

EST quidem hæc fluxio præter naturam, verum consuetudine naturalis facta: itaque nequaquam ex toto reprimenda. Nihil enim dubito, quin non sulum dolores articulorum, & renum grauiores (à quibus corpora præseruare hæmorrhoides Hippocrates scripsit) consecuturi essent, si non fluerent, verum etiam morbi grauissimi, qui ab eodem Hippocrate recitantur (quod auertat DEVS) S. G. oppressuri. Itaque cum fluunt, diligens in primis victus ratio habenda est, & ab omnibus, quæ supprimunt, cauendum. Solent autem supprimere quæcunq; fluxum sanguinis ex aliis partibus sistunt, vt vsus fragurum frequentior, & crudorum fructuum, qui sanguinem refrigerant. *Supprimentia hæmorrhoidum.* Id quod in S. G. corpore nun semel obseruaui, & deinceps dulures renum & articulurum consequi animaduerti. Si autem forte aliis de causis obstruerentur, aloë rosata, quod & ventriculum, & caput roborat, ad vnum vel dimidium scrupulum assumpta sine periculo apetiri possent. *Aperientia.* Fit autem aloë rosata hoc modo: *Aloë rosata.*

℞. Aloës optimæ ʒ iij.
Myrrhæ elect. ʒj.

Imbuantur pulueristata succo rosatum & seruetur ista massa, donec habeantur folia rosar. recentia, ac cum illis contundantur ac misceantur. Si parum mastichis addatur, melius roborabit, sed minus aluum soluet. Sin vero tumeant, atq; eas aperiri oporteat, *Fomentum.* primum fomentetur locus decocto maluæ, violarum, parietar. Si fortioribus opus sit, *Apertio hæmorrhoidũ.* addatur ebulus, bryonia, centaurium, cyclamen. Deinde inungantur oleo ex nucleis persicis expresso. Id si non satisfacit, adiiciatur succus cœpatum, & fel taurinum, atque istis imbuatur pulpa colocynthidis & admoueatur. Sed cauendum sedulo, ne fortioribus inflammatio excitetur. Est enim

sphyn-

sphyncter seu musculus anum claudens neruolus, & à vicino osse sacro propagines neruorum in eum locum deducuntur.. Itaque grauissimi dolores, etiam nullis medicamentis stimulantibus in ea parte oriuntur. De apertione autem, quæ ferro fit, nihil ausim consulere, cum sæpe male cessisse meminerim.

Apertio cum ferro periculosa.

In hæmorrhoidum dolore, pro quadam Illustri persona,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCVI.

Anodyna ad hæmorrhoides.

HAbet S. G. Vnguentum ex butyro rosato Mes. & lapide calaminari, cumque hoc feliciter hactenus S. G. vsa sit, illud non muto. Sunt tamen & alia, quæ idem præstant, vt Tragacant. cum oleo balsamine. Item mucillago psyllii cum tragacantho & oleo violaceo in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo ducta. Si nulla assit inflammatio, vehemens tamen dolor propter tensionem (sæpe enim sanguis crassus in istis venis flatus producit) foueri possunt decocto origani, serpilli, quibus hei ba fragorum additur. Item quod pluribus profuit, sacculo impleto floribus verbasci & furfuribus tritici, & in aqua cui parum vini affundatur cocto. Item violaria herba in lacte cocta, & oleo momordicæ admixto præstat, si tamquã cataplasma adhibeatur. Item oleum è chrysomelis, succo semperuiui ei addito. Cauendum est autem omni studio ne locus exulceretur. Itaque vrina patientis, locus abstergendus, cum pinguia ista fuerint adhibita. cum autem moderate fluunt, optima victus ratio tenenda, & quando S. G. phlebotomiã non admittit, isto modo sanguinis copia minuenda.

Fotus.

In immoderato fluxu hæmorrhoidum, pro quodam Magnifico Domino,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCVII.

SI immoderatius fluant hæmorrhoides, tunc sistendæ sint aliquo modo: primum reuulsione sanguinis per cucurbitulas, & ligaturas, &c. Deinceps localibus remediis. Quidam de radice scrophulariæ affirmant, eam sistere fluxum, & suppressum mouere, hoc modo: Radix in tessulas incidatur, & filo connectatur, vinoque iniiciatur, de quo nouem diebus patiens bibat. Postea radices siccentur. Eo modo autem quo radices exsiccantur, hæmorrhoides quoq; exsiccari, atq; minui censent. Vbi autem rursus aperire & fluere velis, vino vel aquæ imponendas, atq; tunc rugas hæmorrhoidum eodem modo, sicut radicum extendi atq; aperiri, si credere fas est. Bibisse S. M. semel de radice ista ante annos sex memini, quid sit consecutum nescio. Certius autem remedium afferam. Prouenit in pratis instar pilei magni spongia terrestris, quam Bueffenfist / item Pfawenfist appellant, ea siccatur, & cum necesse est, portiuncula venis fluentibus admouetur. Non enim modo sanguinem fluentem sistit, verum etiam partes illas exulceratas melius, quam vllum aliud medicamentum sanat. Experto fides adhibenda. Præstat idem crocus Martis, in aqua plantaginis, vel fragorum dissolutus, vel inspersus, de quo ante bienniumS. M. admonui. Etiam aqua fragorum bibita cum cytoniorum syrupo aut succo. Sunt & alia plurima, quę vtiliter vsurpantur. Verum tuta & experta tantum remedia indicare mihi propositum est. Initio autem monui non esse ex toto supprimendas, ne grauius aliquod malum consequatur. Itaque vt illa, quæ astringunt, caute adhibeantur moneo. Spongia autem terrestri tuto vti S. M. poterit, semperque in pharmacopolio in promptu erit.

Radix scrophularia monet & sist hæmorrhoides.

Spongia terrestris sanguinem supprimens.

Spongia terrestris.

Crocus Martis.

In fluxu hæmorrhoidum, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCVIII.

IN hæmorrhoidibus supprimendis magna cautione vtendum. Primum autem acrior sanguis contemperandus victus ratione. Vtatur sæpe butyro nouo, & maxime cum pane recenti & adhuc calente (warme Semmel) comedat fraga cum habere potest. Et interdum fragorum aquam bibat. Intestinum rectum decocto herbæ fragariæ cum radicibus sæpe foueat, & inungat isto vnguento:

Sanguinis contemperatio.

℞. Tragacanth. ʒj.

Ducatur cum aqua fragariæ in mortario plumbeo, pistillo plumbeo, & addarur parum lapidis Calaminaris præparati, triti in puluerem & loti, f. vnguentum molle. Aspergantur etiam recte pulueres scrophulariæ, & antimonium crudum pulueri satum. Sed ad grauiter adstringentia non est temere, absenti Medico consulendum, neque præsenti deueniendum.

Vnguentum ad hæmorrhoides.

In excrescentia in ano, pro nobili quodam viro,

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CCIX.

QVOMODOCVMQVE appelletur hæc affectio, vel appellari debeat, non pugnandum arbitror. Oculi vident esse quiddam præter naturam, ac cum musculi claudentis anum actionem impediat, & in loco humido atq; excrementitio mala peiora minetur, auferendum ac tollendum esse. Duo autem sunt modi: videlicet vt excrescentiæ illæ ita exsiccentur, ne incrementũ sumant, & aliquando succo suo destitutæ decidant: vel affluxus, qui extuberantiam & luxuriam istam, quasi auget, intercipiatur.

Excrescentia tollenda duo modi.

Crocus Martis.

Quo ad primum attinet, nihil mihi vsu croci Martis rectius vel tutius videtur. Scio, Suffumigia plurimum adiumenti afferre: verum illud quod præscriptum est in consilio Medici, haud dubie spiritus cordis atq; cerebri grauiter offenderet. Proinde tamquam parum tutum omittendum puto.

Suffumigia.

Eius vero loco ex pice, thure, & cornu cerui vsto suffumigiũ, humectato prius loco parietaria cocta apposita, vsurpari posset, & deinceps cancri contusi applicari. Pulueres Antimonii crudi cũ succo cancrorum paulo fortiores sunt. Sed, vt dixi, in croco Martis magna & tuta spes est. Alterum remedium per ligaturas efficiatur, necesse est.

Ligatura.

Cum vero ligaturæ radici quasi excrescentiæ adhibeantur, superponatur hoc vnguentum:

℞. Butyri recentis diligenter loti ℥ iij.
Lap. calaminar. præparat. ℥ j. Misc.

Applicetur autem inuncto loco non linteolum, vel lana, vel simile; sed spongia terterrestris, quam vulgo Bomfist appellamus.

Filamenta Iohannis de Vigo.

Quod si etiam spongiæ huius loco filamenta illa Iohannis de Vigo imponãtur, plurimum haud dubie proderunt. De consolidatione postea perito chirurgo res non erit in difficili posita. Rectam autem victus rationem requiri, & corpus excrementis in hac curatione vacare debere, Medicis notissimum. Itaq; de his plura (quod plane non conceditur) præscribere, minime necessarium.

De imminuto teste, & de hernia intestinali,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM CCX.

DE duobus Illustris Baro conqueritur, de magnitudine diminuta testis sinistri; & de hernia intestinali in sinistra parte scroti, quo ad testis imminutam magnitudinem, author quidem libri de sacro morbo ait: vasa partis sinistræ esse minora. Sed tamen imminutio maxima patientis est præter naturam.

Causa testis imminuti.

Quia enim ob herniam illam, pars imbecillitatem contraxit, frigidiorque reddita est, non potuit, vt par erat, probum alimentum sibi allicere & apponere; è quo factum est, vt in atrophiam testis ille inciderit.

Causa herniæ intestinalis duplex.

Tumor sinistræ partis scroti est morbus in magnitudine aucta, vel in situ, si spectemus intestinum prolabi è sede propria. In hanc partem duo tantum intestina decumbere possunt, ileum & crocum: Causam autem tumoris esse cæcum intestinum, ab omnibus vnanimiter est statutum. Flatum in intestino esse, pars manibus contrectata, testatur: & solet in eo intestino materia flatuosa subsistere.

Causa hernia interna.

Lapsum autem est hoc intestinum è propria sede, quia in suo robore non confirmatur: Non confirmatur, quia peritonæi foramen amplum ipsi præbet ansam, vt possit in scrotum descendere: præbet autem ansam, vel ob ruptionem, vel relaxationem: ruptio locum non habet, quia nulla scabrities vel inæqualitas sentitur, & quia nulla causa præcessit: nec enim tussis, cursus, clamor, equitatio, saltus, immodica commotio in vsu Venereo præcessit.

Causa hernia externa.

Sed id facessit negotium, quod præteritis mensibus in egerendis fecibus valde laborauit; quæ posset alicui videri occasio disrupti peritonæi: sed quoniam ex eo tempore in hũc vsque diem, non habuit deterius; signum certissimum est, malum hoc talem non habuisse occasionem: sequitur ergo vaginalem tunicam relaxatam esse: Et cum nullus externus error, vt cursus, saltatio, & cet. accesserit, dolorque non sentiatur, statuere licet, relaxationem hanc esse natiuam. Statim enim ac ex infantia excessit, tangens illas partes, cognouit, eo affectu se laborare, in quæ ætate nec ratione clamoris, nec aliorum similium lacorum, credendum est affectum esse exortum; sed potius hoc tribuendum est innatæ humidiori complexioni, victuiq; humidiori, quæ omnia istas partes laxare valent, vnde intestinum in scrotum descendit.

Scopi.

Indicationes.

Testis emaciatus reficiendus & augendus; intestinum in propriam sedem reponendum, repositumq; conseruandum: partes relaxatæ constringendæ & roborandæ, illaq; humiditas exsiccanda.

Prognosticon.

His scopis mitioribus medicamentis vix possumus satisfacere: sed si ferro res egit agenda, speramus

à toto

à toto patientem euasurum, & ad generandum quoq; aptissimum, maxime ad mares generandum, quia dexter testis nulla è parte est culpatus. Veteres enim Medici præcipiunt, vt si quis mares gignere velit, in coitu sinistrum testiculum liget.

Curatio.

Curatio. Quoniam autem testiculo imminuto calida præsidia sunt adhibenda, ne, si quæ sunt in primis viis cruditates, eo, tamquam ad partem debiliorem deducantur, tutius erit *Lenientia.* aluum lenire, vel mell. rosat. solut. vel sytup. rosat. solut. & manna. Lenita aluo, vt testiculus nutrimentum ad se alliciat, & sic augeatur, non erit præter rationem, spongia *Fomenta.* cum partem fouere, quæ sit imbuta decocto chamæmel. maluæ; & rad. altheæ, & fuuendæ erunt illæ partes ad ruborem. Non enim licet hanc rem moliri frictionibus, in partibus sensibilibus & debilioribus. Peracto hoc fomentu, pars molli cerato erit circumlinienda; quod fieri poterit ex ol. fisticorum, amygdal. dulc. & pinear. addita cera noua: Hæc de testis diminutione.

Quo ad herniam, intestinum, à quo procreatur, erit manibus in propriam sedem reponendum, ibique erit conseruandum ligaturis & medicamentis adstringentibus. Et cum ligaturæ variæ esse soleant, nimirum è ferro, ligno, corio, & pulmaceolis è tela paratis; in hac ætate reliquas omittentes, eas solum laudamus, quæ fiunt è tela bom- *Ligatura in hernia.* bacea. Et hæc ligatura ita accommodetur, vt totum scrotum amplectatur, sustineatque. Solent patientes huiusmodi per 40. *Decubitis longioris noxa.* dies in lecto contineri: sed quoniam hoc admodum esset molestium, & periculum esset, ne ex otio immodico cruditates in toto corpore generarentur, quæ postea (vt in pluribus obseruauimus) febres variosque affectus producerent; nos idem ligaturæ beneficio assequi conabimur. Medicamenta porro adstringentia sunt interna vel exter- *Adstringentia interna caute adhibenda, cum insigniter obstruant.* na. Interna sunt confectiones, electuaria, & potiones, quæ è pilosella, herniola, pentaphyllo parari solent, quæ omnia possimt exhiberi, pauciore numero. Suspecta enim nobis visa sunt, quippe quæ solent insignes obstructiones procreare. Consulto igitur hæc omittentes, descendimus ad ea, quæ ex- *Externa.* ternis partibus, applicantur. Multa sunt ad hanc rem apta: quemadmodum est, quod ceratum ad crepatos de pelle arietina nuncupatur. Extant & alia, quæ tamen omnia, cum patiens sit mollis naturæ, debent esse mitiora, ne impediant vnionem. Supra hæc cerata subligaculum gestabit & hoc modo totam hyemem transiget. Tempore veris non esse præter rationem, illam partem stil- *Stillicidiū.* licidio subiicere, ex aquis montis Orthonis, in quibus res quædam adstringentes bullierint. Iam enim agitur sextus mensis, è quo patiens alius, eodem fere affectu laborans, a nobis sanatus est. Ex his possunt etiam insessiones parari. Hæc omnia si non contule- *Sectio futura.* rint, consulimus, vt ad extrahendum testiculum deueniatur. Adeo enim dextre à nostris ministris hoc munus obitur, vt omnes incolumes euadant.

Diæta. Quo ad victum, vitanda sunt flatulenta, vt legumina, poma, & vina valde diluta. Te- *Testes gallorum.* stes gallorum tota substantia nutriunt hominum testes, qui in frequenti sint vsu. Motus sit moderatus. Cauendum à cursu, equitatione, saltu, clamore, tussi, risu immodico, vociferatiune. Audimus oleum reperiri apud magnum Hetruriæ Ducem, sexagenarios ruptos sanans.

In eodem casu,

D. Hieron. Donzellini

CONSILIVM CCXI.

IN sinistra scroti parte tumor manifestus est ac mollis, sub quo testis vix tactu per- *Causa diminuti testis.* cipitur, vt verisimile sit, è descensu intestini in scrotum, testem esse læsum, & ita redditum imbecilliorem, vt iusto alimento destituatur, vnde etiam videtur imminutus. Disruptum esse peritonæum minime putamus, cum nulla præcesserit causa, quæ hoc efficere potuerit, & præterea tumor sit exiguus, & sine dolore. Exigua igitur vicinioris intestini pars in scrotum illabitur, cuius certum est indicium, quod egestiones non impediun- *Prognostic.* tur. Difficilis quidem curatio, quia morbus ab infantia contractus: sed cum hactenus eum patiens celauerit, & nulla adhuc medicamenta sint administrata, bonam salutis spem concipimus.

Scopi,

Corpus totum ab excrementis purgan- *Indicationes.* dum: deinde intestinum in suum locum reponendum: mox, vt non amplius descendat, curandum, exsiccato & roborato peritonæo, additoque post ceratum applicitum conuenienti vinculo. Testis per fomenta, balnea, linimenta & suffumigia calefacien- *Curatio.* dus & roborandus. Initium curæ à purgatione est sumendum, cui certe præsens cœli tempestas aduersatur: nec tamen interim putamus otiandum, ne morbus augeatur, dum commodius cœlum expectamus. Consulimus igitur, vt per integram septimanam sumat singula vespera initio cœnæ pil-

Pillula angelica. lulas duas angelicas paruas & lenticulares, quæ ſecundum noſtram deſcriptionem parari ſolent, quibus ita repetitis, idem conſequemur, quod per medicamentum purgans vehementius, idq; ſine incommodo ætatis alioquin tenellæ. Corpore purgato, parandum erit decoctum, quod calido cum ſpongia molli fouendus eſt ille locus, ſcrotum ſcilicet, & inguen, idq; mane & veſperi ante cibum: Fouendus autem locus eſt, per quartam horæ partem. Decoctum tale erit:

Decoctum profotu. ℞. Origani.
Saluiæ.
Dictamni an. m. j. ß.
Abſinth.
Roſ. rub.
Burſæ paſt. an. m. j.
Aquæ optimæ ℔ ﬈.
Sem. aniſi.
Fœniculi.
Cimini an. ℥ ij.

Miſce, fiat decoctio ad conſumpt. tertiæ partis, poſtea coletur, & colatura ſeruetur ad vſum. Poſt fomentum exſiccata parte fiat ſuffumigium, quod excipiatur in pudenda, iniecto ſuper prunas thure, aut myrrha, aut baccis iuniperi. Poſt ſuffumigium madefiat locus cum aqua vitæ optima, additis aliquot granis moſchi aut zibetti. Antillinatur hoc linimento: *Suffumigium.*

Linimentũ. ℞. Ol. Maſtich.
Abſinth.
Anethin. an. ℥ j.
Aloes hepaticæ.
Ladani.
Myrrhæ an. ʒ j.
Aq. vitæ ℥ ß.
Zibetti gr. v.

Miſce, fiat linimentum molle. Oleum etiam è terebinthina illitum ſolum optimum. Hiſce remediis per decem dies adminiſtratis, manu periti chirurgi inteſtinum reponatur in locum ſuum, & appoſito cerato loco accommodato, conueniens vinculum è molli tela bombacina adhibeatur, quo inteſtinum in loco proprio retineatur, nec in ſcrotum delabi poſſit. Ceratum patetur hoc modo:

Ceratum. ℞. Picis Hiſpan. ℔ ß.
Ceræ nouæ ℥ iij.

Miſce, & liquefiant ſimul: Liquefactis adde ſequentes puluetes:
Tragacanthi.
Gummi arabic.
Bdellii an. ℥ ij.
Acaciæ.
Hypociſt.
Thuris.
Myrrhæ.
Aloes.
Maſtich. ʒ j.
Boli arm.
Carabe alb. ℈ j.
Ladani.
Terebinth. an. q. ſ.

Pilorum leporis ſubtiliſ. inciſor. q. ſ. ad ceratum idoneum conficiendum. Saluberrimum interim fuerit per multos dies, mane in lecto bibere iuſculum capi aut gallinæ, in quo decocta ſit radix conſolidæ maioris. In menſa bibat primum hauſtum è vino abſinthite. Vſus theriacæ erit ſalutaris, bis aut ter in ſeptimana, in lecto: Doſis ʒ j. Sit etiam in frequenti vſu zinzib. cond. diacydonium, conſerua roſ. rub. addito bolo armena. Plurimum proderit mane in iuſculo calido ſumere ʒ j. boli arm. orient. pulueriſat. aut terræ ſigillatæ. Cum autem nil magis augeat hunc morbum, quam flatus copioſus, extendens & dilatans inteſtina, ac peritoneum laxans: frequens ſit vſus ſeminis aniſi, quod paulatim maſticetur & deglutiatur, quia valenter flatus diſcutit. De teſte abſcindendo dubitamus, num eius ſubſtantia ſit ita læſa, vt de eo tollendo ſit cogitandum, quoniam à teſtibus virtus quædam in vniuerſum corpus diſtribuitur. Quare, niſi ſumma vrgeat neceſſitas ad ſectionem non veniendum: præſertim quia ſcopi ſunt exſiccatio, calefactio, & roboratio. Imbecillitas enim non ablationem, ſed confirmationem & roborationem indicat. Quando tamen ſcrotum erit liberum, & inteſtinum in locum ſuum reſtitutum, de tota hac re certius quid ſtatui poterit. *Radix conſolidæ maioris.* *Aniſi ſemen flatus diſcutit.* *Sectio diſſuadetur.*

Dieta.

Vitentur olera, lacticinia, piſces, legumina, & fructus borarii. Soli illi fructus ſalubres ſunt, qui integri totum annum durant, nuces iuglandes, auellanæ, pinei nuclei, amygdalæ, caricæ, piſtaciæ, dactyli, paſſulæ maiores & minores. Carnes auium aquatilium prauæ ſunt, auium reliquarum optimæ, præſertim cortalium, vt ſunt capi, gallinæ, pulli gallinacei, turdi, turtures, alaudæ, & aues nemorales, & campeſtres, palumbes, &c. Caro vituli, & iuuenis iuuenci, & caro ferina optima. Suis autem domeſtici & vervecis pinguioris, mala. Oua, quoequmq; modo vſurpata, optima ſunt modo recentia. Iurulenta omnia vitentur, & in vniuerſum victus ſit ſiccior. Vinum nec ſit dulce, aut acidum, nec album, nec dilutum, aut aquoſum; ſed rubrum, maturum, pellucidum, ac minime craſſum. Radices eſculentæ omnes inſalubres, vt rapa, tubera, paſtinacæ, fungi, aeres etiam radices fugiendæ, propter flatus, vt al- *Fructus.* *Carnes.* *Potus.*

vt allia, cæpæ, porrum, sobrietas seruanda; compotationes vitandæ. Si aluus sit adstrictior, sumantur vna aut duæ e pillulis angelicis initio cœnæ. Venus omnino fugienda. Somnus diuturnior malus. Motus omnis immoderatus malus; nec tamen in otio perpetuo degendum: sed ad caloris naturalis excitationem, corpus quotidie semel exercendum. Potus ne pondere superet alimenta sicca. Ordo seruetur in cibis, vt mollia duris & siccis præmittantur. Inter vnam mensam & alteram, nullus aut cibus, aut potus ingeratur. Ciborum varietas in eadem mensa fugienda. Potus in mensa, ne nimium accelleretur, sumpto prius cibo conuenienti. Vmbratilis vita damnatur. Soli igitur corpus exponatur: quia roborat, viuificat, & vires suscitat. Cœna parcior prandio. Cursus, clamor, tripudia, saltationes, ludus pilæ maioris & minoris, & sciomachia fugienda. Si non omnia auxilia supra notata, nunc videbuntur adhibenda, aliquibus saltem vtendum erit, donec ineunte vere iusta curatio administrari queat.

Exercitia omnia vitanda.

In ruptura, pro quodam Consule,

D. IOAN. SIGISMVNDI

CONSILIVM CCXII.

ALVO suppositorio parum exonerata, supinum inungerem decubitum & quietem quam maximam aliquot dierum. intestinis tamen prius suo loco restitutis. Si tumor repositionem impediret, fomentum præmitterem:

Fomentum.

℞. Sem. Lini m.ß.
Fœnugræc. m.ij.
Maluarum m.j.
Fol. altheæ m.ß.

Coq. in aq. fluuiali pro fomento: Excipiatur spongia. Apponerem deinde sequens Emplastrum:

Emplastrum.

℞. Glutinis piscium ℥ ij.
Colophoniæ ℥j.ß.
Picis naualis.
Gummi Ammoniac. an. ℥j.

Omnia frustatim incisa ponantur in aceti ℥j. & ol. Mastich. ℥j.ß. per noctem & diem, post liquefiant in patella, & colentur per stramen: colatura inspissetur sequenti puluere:

℞. Masticis.
Thuris.
Boli armen.
Muniæ.
Sanguin. Draconis.
Tragacanth.
Farin. fœnugræci an. ℥ ij.

Misce, & diutius agitentur, vt fiat Emplastrum. Inducatur supra alutam, & artificiali ligatura apprime retineatur: Renouetur quinto quouis die. Potionis etiam vulnerariæ cochlearia duo, de die bis, horis duabus ante cibum propinarem calide.

Potio vulneraria.

℞. Fol. Arnoglossæ.
Saniculæ an. m.j.
Rad. Tormentillæ.
Consolid. maior. an. ℥ß.
Sigilli Salomonis ʒ ij.
Sem. Anisi.
Fœniculi an. ʒ j.ß.
Herb. Pyrolæ.
Fragariæ an. m.j.ß.
Decoq. in s.q. aq. s.a. ad ℔ j.

Colatura dulcoretur saccharo candi, vt modice dulcescat, & fiat potio delectabilis. Lecto supinus decumbat quietus, capite, si potest, decliuiore. Vocem quam maxime coërceat. Cibis assis potius, quam humidioribus vescatur.

Vinum nigrum bibat, aut tenuem ceruisiam bene defæcatam, cui infundat parum galangæ & baccarum lauri. Huic curæ quatuordecim diebus insistat. Sed nec in posterum motus vehementior accedat sed quiescat quam maxime potest. Emplastra vero & ligaturas per integrum continuet annum. Consolidabitur ita absque dubio noua ruptura.

Potio etiam vulneraria interdum per mensem reiterari posset. Alui beneficium cassia acquiratur.

In eodem casu, sed sudore nimio accedente prius sublato,

D. ISAACI SCHALLERI

CONSILIVM CCXIII.

SINGVLIS diebus decocti longi cochlearia nouem, decem, aut vndecim assumantur:

Decoctum longum.

℞. Fol. senæ Alexand. sine stipit. & follic. ʒ vj.
Prunorum dulcium vngaric. exossat. num. vij.
Herb. Scabiosæ.
Fumariæ an. m.ß.
Cichor. m.j.
Cuscutæ m.ß.
Rhapont. ʒ j.ß.
Polypodii quercin. ℥ß.
Graminis ʒ vj.
Petroselin. ℥ß.
Sem. Anisi.
Fœniculi an. ʒ j.
Cymini.

Genistæ an.℥ß.
Flor. Sambuci p.ij.
Betonicæ.
Buglosſ. an. p.j.
Rad. Leuisticiʒ ij.
Liquirit.ʒ vj.
Cort. Myrobalan. citrin.
Chebulor. an.ʒ iij.
Passular. paruar. el.℥ ß.
Agar. albisſ. trochiscat.ʒ ij.
Comarum lupuli m.ß.
Scolopend.

Incisa & conquassat. decoq. in s. q. aq. ad tertias, colentur & exprimant.

℞. Colaturæ ℔.j.ß.
Dein ℞. Rhabarb. elect.ʒ j.
Spicæ gr. vij.
Cinamom.℈ß.

Terantur grosso modo, fiat Nodulus ex syndone rubor alligato filo, bulliant parum, deinterum colentur sine expresſ. addendo syrupi de Lupulo ℥ j.
de borrag.
Mellis rosat. an.℥ ß. Misce.

Quod si minus quam conueniat, purgat, addantur Boli sequent.ʒ ij. *Bolus purgans.*

℞. Elect. lenitiui ʒ ij ß.
Diaphœnic.℈ iiij.
Diasebesten ʒ j.
Misce, f. bolus.

Quod si magis, quam vires ferant, euacuabit, abstineat per diem vnum, aut plane omittat: Conserua corroborans vesperi ante somnum: Rotulæ vero post somnum mane assumantur:

Medicam. corroborãs. ℞. Conser. rosa ʒ j. ß.
Specier. rosat. nouellæ ʒ ß.
Cortic. citri condit ʒ ij.
Cum syrupo Rosat. de Rosis siccis, fiat Conditum.

Rotulæ. ℞ Specier. diatrionsant.℈ j.
Rosatæ nouellæ ℈ ij.
Corall. rubr. præparat. gr. v.
Folior. Auri fini num. j.
Specier. aromat. rosat ℈ß.

Cum saccharo albisſ. in aq. rosarum, & scabiosæ solut.℥ ij. fiant. Rotulæ.

Cohibebunt sudorem, si conueniens victus ratio adiungetur, præsertim vinum adstringens, in quo chalybs ignitus extinguatur:

Ruptura inueterata. Nunc ad rupturam, tam nouam, quam veterem, cui sequentia conferrent præmisso phlegmagogo & cholagogo supra præscripto:

I. ℞. Saniculæ.
Matrisyl.
Pyrolæ.
Arnoglosſ.
Auricul. muris.
Caudæ equinæ an. m.ß.
Maluæ m.j.
Flor. Verbasci m.ß.
Rad. consolid. maior.℥ j.ß.
Tormentillæ ℥.ß.
Rosar. rubear. m.ß.
Aluminis crudi ʒ iij.

Conquasſ. grosso modo, & incisa incidenda includantur sacculis, qui incoquantur vino rubro aut stiptico, & aq. dulci, ruptura his calidis diligenter foueatur, dum labro insidet, Prolabentia: dein intestina suo loco Emplastris & ligaturis coerceat. A balneo vnam aut alteram horam lecto quietus supinusque incumbat. Nulla enim salutis spes sine quiete: si balneum occupationes non cõcedant, foueatur saltem locus præscriptarum herbarum decocto cum spongia calide. Hæc de veteri ruptura. Nouam vtpote paruam, non puto ligaturis & cerotis indigere: nihilominus nihil omittendum. Probarem sacculum ex Althea. *Ruptura noua.*

Sacculo aut spongia fomentata ita ruptura & exsiccata inungat, medulla ceruina: Locum vero oppositum dorsum & lumbos axungia vrsina, cui pinguedo anserina admista sit. Verum omnia frustra, nisi aliquot diebus continuentur cum insigni quiete: sine qua curationem persequi impossibile. Quapropter & ego eandem per decem vel quatuordecim dies iniungo diligenter. Postea ccreuisiæ herbæ potionis vulnerariæ incoquantur. Assumatur de hac bonus haustus in balneo, aut harum aqua destillata vino quotidiano pro potu ad mensam commisceatur. Curationi huic omnium tutissimæ & commodissimæ, Dominus in nomine Domine se committat, successumque in posterum mihi significet, non deero pro virili. *Locus opposi- tus rupturæ inungendus.*

In bubonocele, pro quodam Gallo,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCIV.

TVMOR iste in inguine ab ileo intestino, bubonocelem demonstrat. Hoc malum, etsi inter reliquas herniæ species minimum videatur, graue tamen est, præsertim cum ileon flatus suscipit. Itaque in victus ratione flatulenta omnia vitanda, nec arcte nimium tumor comprimendus, ne in scrotum cogatur intestinum, & relaxatio maior fiat. Deinde opera danda, vt aluus sit lubrica, nec duriores fæces, cum ileon tantum chylum contineat, in eo colligantur. Tumorem muniat leni perizomate, & dera- *Scopol.*

derasis pilis totum inungat Terebinthina, ac deinceps hunc puluerem inspergat, & vt dixi, perizomate muniat:

℞. Sanguin. Draconis.
Masticlies.
Thuris.
Myrrhæ an. ʒj.
Sumach.
Balaustior. ℈ij.
Aloes.
Tormentillæ.
Mumiæ.
Colophoniæ.
Boli Armen. an. ʒj. ß.
Xiloaloes.
Spicæ an. ʒß.
Misce, fiat puluis.

Prognostic. Vbi decidititerum locum inungat, & alium puluerem superinspergat. Possent multa alia perscribi, verum cum perfectam consolidationem vix liceat sperare, hæc, ne malum grauius fiat, prodesse poterunt. Foueri etiam locus priusquam Terebinthina inungatur, decocto absinthii ex vino poterit, & sacculus paruus ex foliis absinthii apponi. *Sacculus absinthii ad herniam.*

Pro præseruatione, & curatione podagræ pro quodam Episcopo,

D. Ioh. Cratonis

Consilium CCXV.

Cvm reuerendissimus Princeps firmis sit viribus, & calor naturalis, omnium operationum naturalium opifex, illæsus, coniugio etiam non deuinctus, initio hoc monendus, ne vllo modo corpus medicamentis affligat: sed recta victus ratione, & mediocri diligentia articulorum dolores vitati posse sibi persuadeat. Verissima enim est Auicennæ de omnibus morbis, qui à fluxione pendent sententia: *Nisi materia adsit, neque membrum, à quo defluit, eam exoneraturam, neque debilem partem illam recepturam.* Rectam autem victus rationē appello, quæ neq; in qualitate, neque in quantitate peccet. *Victus ratio.* In qualitate præcipue peccatur, cum esi cibus varius. Itaque varietas ciborum vitanda, & simplicissimo cibo, qui non multum humorē generet, vtendum. *Gallinarum esus temperatus.* Vsus igitur carnium sit temperatus, præsertim gallinacearum. Ab iis autem, quæ vel crudos, vel corruptos humores generant, prorsus sibi temperet. Pisces rarissime comedat. A cancris, anguillis plane abstineat. Fungos, carnes suillas, lacticinia vitet, cruda omnia fugiat. Fraga tantum & cerasa rubra subacida & persica bene matura in prima mensa concedi possunt. A ceteris abstineat. Lactucā modice sumat: capparum & oliuarum vsus tutior. Carnes auium, quæ circa loca palustria versantur, vt anserum, anatum, item pingues omnes, maxime agninas & suillas non attingat. Veruecina tutissime vtetur, & bouina tenera. Vitulinam etiam non satis adultam minime probo. Legumina pauca conueniunt, præter hordeum decoctum. Vtatur vero carnibus magis assis, quam elixis. Conditos nimium cibos vitet, & simplicissimo, vt ostendi, contentus sit. Quantitas autem sit ea, vt de mensa surgens plura semper appetat, neque vnquam ita cibo sese repleat, vt nullum illius desiderium relinquat. A potu vero quantum potest sibi temperet. Si sola cereuisia triticea tenui contentus esse posset, haud dubie plurimum adiumenti sentiret. Sed cum fortasse vino assueuerit, vtatur Rhenano minime forti, vel crudo, & ei aliquid rubri vini, quod à pede anserino nomen habet, affundat. A Morauicis, Austriacis. Vngaricis, dulcibus & crassis omnibus sibi temperet. *Remedium diuinum.* Monui de remedio diuino, adimente articularem dolorem, Vercellensibus in quodam viro quinquagenario podagrico à Marchione capto, & viginti annis in carcere detento ostenso, quod satis declarat, *Victus ratio.* vnicum remedium in hoc morbo è victus ratione petendum. Sed alia pauca ad præseruationem addam. *Præseruatio.* Primum hoc est, vt ventriculi robur medicamentis purgantib. non debilitet. Itaq; præter euacuationes annuas, veris & autumni, quo tempore & sanguis recte mitti poterit, nullis aliis medicamentis, quam aloe rosata vtatur. Sumat autem scrupulum vnum de hac massa:

℞. Aloes rosatæ ʒij.
Mastich. ℈j.

Cum syrupo rosac. solut. q. s. f. pillulæ pro qualibet drachma duodecim.

De his igitur sua reuerendissima Celsitudo sumat quinq;, hora dimidia ante cœnam, & parce cœnet, atq; istis pillulis absque omni noxa in sacch. ros. vel cum melle ros. singulis septimanis vti poterit, imo cum maximo valetudinis commodo. Annuas purgationes non præscribo, verum hoc moneo, vt talia medicamenta exhibeantur, quæ vires ventriculi non affligant, neq; ita debilia sint, vt humores potius turbent, quam educant. Infusum senæ & rhabarbari cum manna maxime probarem. Vt vero calor naturalis iuuetur, & humores vel non corrumpantur, vel absumantur, consulo vt singulis diebus matutine, posteaquam os & linguam bene mundauerit, de sequenti electuario ad magnitudinem nucis castaneæ sumat: *Electuarii caryophyllati.*

℞. Conseru. rosar. rub. & si haberi possunt Damascena ℔. ß.

Spec. aromatic. rosa. Gabriel. complet. ℥iij.
Caryophyll. inciso ℥ ij.
Ambræ el. ℈j.

Misc. & cum syrupo de cortic. citri f. electuarium. Detur in vase vitreo, vel pyxide vitreata. Quantum adiumenti ad vniuersi corporis valetudinẽ Reuerendissimus Princeps ex vsu illius electuarii sit habiturus re perspiciat. Cum autem materia Podagræ præcipue à capite per vniuersum corpus feratur, duo in primis ad præseruationem vtilia remedia sunt obseruanda: lotio nimirum capitis, & sudor matutinus in lecto. Caput abluendum curabit singulis septimanis bis ante cœnam, nec postea aeri se exponat. In lixiuio decoquatur polytrichum, & vtatur sapone moschato, hoc modo facto:

Lotio.

Sapo moschatus.

℞. Saponis Veneti ℔.j.
Santali citrin.
Rad. ireos an. ℥j.ß.
Caryophyll. ℥j.
Ambræ gris. ℈ß.
Mosc. gr. v.
Misc. f. globi.

Sudor.

In lecto matutine sudet, quoties eumque poterit, ac quo frequentius sua Celsitudo hoc fecerit, eo tutiorem se esse putabit. Hiberno tempore aliquid theriacæ, vel Mithridatii sumere, cum sudare volet, poterit. Remedia ad roboranda membra suscipientia, cum in illis calor natiuus sit integer, & neq; temperies, neq; compositio partium mutata, non video cur sit opus. Hoc tantum moneo, ne Thermarum, vel lotionum vsum pedibus prodesse reuerendissima sua celsitudo sibi persuaderi sinat. Pedes mundare cum spongia intincta in vino rubro styptico, in quo sal sit decoctum, vtile est. Item tempore vindemiarum mane vinaceis, è quibus paulo ante vinum expressum est, immittere atque fouere. Caligis etiam lineis in vino cum sale, & siccatis vti: sed aquæ imponere nequaquam cõueniens. Post paroxismum fomentis ex herbis decoctis in vino ad discutiendas reliquias materiæ, quæ affluxit, adhibere iuuat. Verum, vt initio dixi sola victus ratio, in qua etiam aer frigidus, & humidus continetur, qui magnopere vitandus, rectissima præseruationis via est. Curationem dolorũ non attingo, cum ea propter tempora morborum, & varietatem materiæ præscribi nequeat, & errata in ea plurimum detrimenti adferant. Medici igitur præsentis & prudentis considerationi relinquenda sunt, & minus potius quam nimium faciendum.

Lotio pedũ podagricis noxia.
Corroboratio pedum.

Caligæ lineæ in vino cum sale lotæ.

De Podagra nodosa, pro Barone quodam Polonico,

D. Ioh. Cratonis
Consilium CCXVI.

Esset mihi initio non tam de temperatura Magnifici & Generosi domini Palatini: quam de morbi causa, & natura aliquid commemorandum, & ponenda quasi hoc modo fundamenta certa præseruationis & curationis morbi articularis, quo magnificus dominus affligitur. Sed cum temporis angustia hoc non ferat, & ægritudini, bonis potius remediis, quam Autorum sententiis varie conquisitis sit occurrendum: supersedebo longiori disputatione, & quæ rectam & tutam medicationem spectare videntur, exponam. Nam etsi morbus Magnifici domini, qui genu, cubitum, manus, ac pedes & vniuersum corpus afflixit sit inueteratus, & iam durities ac nodi fieri cœperint, vnde scriptum est à Poeta:

Tollere nodosam nescit Medicina podagram:

Præcesserint etiam medicationes perniciosæ, virtus cordis, hæpatis, & ventriculi sit debilitata & ob hæc omnia, & his plura valetudo pene desperata: tamen non dubito, quin arte & ingenio boni Medici, ita in meliorem statum possit reduci vt nec sæpe morbus, nec multum affligat. Absoluta vero sanitas, & valetudo plane firma potius à Deo, quam à Medicis est speranda & petenda. Proinde Magnificum & Generosum dominum adhortor principio, ne vlli Medico credat grauiuribus medicamentis morbum se depulsurum affirmanti, fugiat vnctiones mercuriales, & thermas, & in iis aut similibus remediis, quæ bona fide, summa diligentia proponam, & præcipue in diuina benignitate spem suã collocet. Quod ad morbum attinet non recensebo ambages de natura, causis, & reliquis, quæ à medicis prolixe disputantur. Nam in omnibus ferme articulis debilitatem esse constat, cum diuturna fluxione materię crudæ & biliosæ ad iuncturas, in quibus inflammatio & tensio per certa interualla fieri solet. Posito autem isto constat in curatione morborum, quæ à fluxione dependent, quatuor esse considerandæ: primo, membrum mandans, id est, à quo fluunt humores: secundo, recipiens, hoc est, ad quod fluunt: tertio vias, id est, per quas fertur materia, & quarto, materiam ipsam. Mandantia, recipientia, & viæ, roboratione & alteratione debitam requirunt. Materia ablationem. Praeclare autem Auic. inquit: *Si materia fuerit sublata, neque membrum mandans mandabit, neq; recipiens recipiet.* Quare cum in præseruatione, tum in curatione primo

Prognosticũ.

Vnctiones Mercuriales & Thermæ.

In cura morborum à fluxione dependentium, quatuor consideranda.

Materia consideratione minimum prima.

primo ad materiam est respiciendum, & cauendũ, ne ea in corpore generetur, & si quæ est genita, vt illa quamprimum auferatur, deinde vt membra alterentur & roborẽtur. *Victus ratio.* Materiæ autem generationẽ in corpore cauemus bona victus ratione, & recta administratione earum rerum, quas Medici *non naturales* vocant. Primum igitur aer nebulosus, pluuiosus, & ventosus vitandus, præsertim nocturnus. Dormiat igitur sua Magnificentia clausis fenestris in cubiculo, vbi aer sit exiccatus, & temperatus in calore & frigore. Talia sunt ea loca, quę sua Magnificentia inhabitat. Caput, à quo magna pars ægritudinis dependet, sit perpetuo mundum & monitum, non tamen nimium à pellib. calefiat. *Exercitium manibus & pedibus debilitatis non conuenit.* Exercitium admodum contra cruditatem prodesset: sed quia & manus & pedes à doloribus sunt debilitati, nõ possum exercitium consulere. Nam membra debilia firmanda sunt. Somnus sit nocturnus 8. vel 9. horarum, primo super latere dextro, deinde super sinistro, postremo rursum super dextro. Si autem S. M. aliter cubare consueuerit, non mutet consuetudinem. Cum S. M. cœnat, non nisi 4. horis à cœna cubitum eat. *Capitis lotio.* Lotiones & balnea omnino vitet. Caput autẽ singulis septimanis semel abluat, & in lixiuio, quod ex cinere sarmentorum vitium sit factum, decoquantur rosæ, betonica, stœchas Arabica, & agaricus albus. Paretur autem sapo in hunc modum:

Sapo.

℞. Saponis veneti ℔. ß.
Santal. citrin. ℥ v.
Rad. ireos ℥ ij.
Caryophyll.
Lig. aloes an. ℨ j.
Macis ℈ j.

Moschi parum, siquidem gratus S. M.

Quod ad victus rationem, cibus sit moderatus, simplex, boni succi, minime excrementosus & flatuosus, & nunquam ad satietatem ingestus. Ideoque S. M. sit contenta vno ferculo, & non varios & diuersos cibos misceat. *Ciborum varietas.* Nihil enim perniciosius in boc morbo, quã ciborum varietas & diuersitas, cum ea non minus quam multitudo & satietas cruditatem inferat, quæ mater huius mali est. Vtatur autem carnib. optimis & laudatis, quales præscribunt Medici; vitulina, hœdina, gallinis, caponibus, perdicibus, phasianis, colũbis, auibus nemoralibus. Extremitates auiũ & gallinarũ Medici in hoc casu improbant. Item aues quæcumq; in locis palustrib. degunt. Abstineat à suilla, leporina, fungis, c[illegible]libus, leguminibus. Assæ carnes, q[illegible]xæ conuenientiores sunt, piscib[illegible]tur; & non nisi optimis & e[illegible]acoctis cum butyro aut oleo, [illegible]on comedat piscium capita. Ouis sine butyro vtatur, & nullo modo cum butyro conficiat. *Oua sine butyro.* Vsum fructuum, & pręsertim pomorum plane S. M. vitet. Nec casei aut lactis vsum probo. Deniq;, vt dixi, si fieri potest in prandio ferculo vno, aut altero ad summum eiusdẽ generis vtatur. Fugiat acetosa & euaporantia, vt allium, cæpas, sinapi, tamquã certam perniciem. Potus sit cereuisia pura & defecata, aut hydromel Lithuanicum, quod fortasse minus molestum esset, si vnum aut alterum folium saluiæ imponeretur, aut etiam cum illo decoqueretur. *Hydromel Lithuanicum.* Vino prorsus abstinendũ censeo: sed ventriculi causa concedendum puto, vel panem ex optimo tritico confectũ bene fermentatum intingat in maluatica, non admodum potens, & sic in modũ pastæ assumat. Hæc de victus ratione satis, præsertim cum de ea alii quoq; Medici monuerint.

Quod ad medicamenta attinet, vellem si vo[ti]s res ageretur, M. S nullis prorsus medicamentis, & præsertim purgantib. vti: sed cum naturali calore debilitato, & ratione aeris etiam in laudatissima victus ratione consentaneum sit in hoc corpore partim crudos, partim adustos & biliosos humores coaceruari, qui non aliter, quam medicamentis educi possunt, necesse est vt singulis mensibus bis expurgetur. Ad hunc vsum præscripsi has pillulas, de quibus S. M. assumat ℨ j. tribus horis ante prandium:

Pillulæ.

℞. Myrobal citrin. ℥ iij.
Agaric. albiss.
Rhabarb. el.
Aloes opt. an. ℨ ij.
Mastich. ℨ j.

Aspergantur decocto iuæ artheticæ & caryophyll. & cum syr. de cort. citri reformentur pro qualibet drachma pillulæ vij. Sumat tribus horis ante prandium, & superbibat aquæ betonicę cum syr. de betonica cyathum. Quod si S. M. abhorret vsum pillularum, consulo vt singulis mensibus bis hac hyeme, aut saltem semel vtatur hoc infuso senæ, quod:

Infusum senæ.

℞. Passular. enucleari ℥ j.
Galangæ.
Sem. anisi an. ℨ j.

Decoq. in s. q. aquæ puræ, & in decocto maccerentur per integram noctem:

Fol. senæ Alexandr. elect. ℥ ß.

Exprimantur fortiter, & ℞. huius expressionis ℥ iiij.

Syr. de corticibus citri ℨ v. Misc. f. potus. Sumat V. M. in aurora. Hoc infusum vestræ Magnificentiæ admodum vtile futurũ confido. *Sena dotes.* Nam sena pituitosos & adustos humores educit, & etiamsi aliquibus propter flatus est molesta: tamen quicquid sentiant a-

lii Medici ventriculo innoxia. Hepar hoc modo & alia membra roborat, quia adstrictionem quandam habet, proinde huius infusi vsum hac hyeme magis, quã pillularum probarem, præsertim cum audiam molestas fuisse alias pillulas, satis modeste & prudenter à Medico præscriptas. Cauendum præsertim in præseruatione iudico ab aliis medicamentis, quæ à longinquo, vel ad articulos humores trahunt, & eos valide commouent. Quia sæpe incautior eorum vsus paroxysmum adducit. Cæterũ quemadmodum Hippocrates & Galenus monent, annuas purgationes non possum non laudare, & etsi præsenti Medico corpus, prout tunc sese habuerit, inspicienti committendas puto: tamen & paucis sententiam meam exponam. Nam in vulgaribus confectionib. pharmacopolarum parum spei pono. Ineunte igitur vere vellem suam Magnificentiam per aliquot dies bibere syrupos hos:

Vehementer purgantia vitanda.

℞. Aq. betonicæ ℥ iiij.
Syr. de betonica ℥ j. Misc.

Deinde præparato corpore vtatur sua Magnificentia hoc decocto:

Decoctum longum.

℞. Herbar. betonic.
Iuæ artheticæ.
Capillor. Veneris an. m. j.
Stœchad. Arabic.
Saluiæ an. p. j.
Myrobalan. citrin. ʒ vj.
Passular. enucleat. ʒ x.
Polypodii quercin.
Liquiritiæ an. ℥ j.
Agaric. albiss. ℥ ß.
Cortic. ellebor. nigr. ʒ j. ß.
Sem. citri.
Caryophyll.
Galangæ.
Sem. anis. an. ʒ j.
Epithymi Cretic.
Fol. senæ el. an ℥ j. ß.
Rhabarb el. ʒ j.
Spicæ ʒ ß.

Decoq. l. a. in s. q. aquæ iuæ artheticæ & fumariæ, id est, propemodum in libris tribus, ad consumptionem medietatis, & myrobalani, sena, rhabarbatum, epithymum macerentur integrum diem naturalem secundum artem, & fortiter exprimantur, ac depuretur expressio, & seruetur vitri in loco frigido. De qua dentur ℥ iiij. cui adde syrupi rosati solutiui, de corticibus citri an. ℥ ß. Misce, & sic pro vno, & reliquis duobus. Bibat autem hoc decoctum ter aut quater alternis diebus cum custodia diligenti. Quod si non fortiter educeret, singulis dieb. bibere posset. Obseruentur autem infaustæ constellationes, & ne in lunæ coniunctione aut oppositione assumat. Quia vero concitati humores à medicamento purgante sæpe impetu quodam ad membra feruntur affecta, ideo consulo cum talibus purgationibus, vel etiam præscriptis pillulis sua Magnificentia vtetur, vt fiat decoctum hoc:

Cautela Astrologica.

Articulis roborantia, 1. Fomentum.

℞. Absinthii.
Chamæmel. an. m j.
Rosar. rubear. m. j. ß.
Salis ℥ ij.

Bulliant in aqua ferrata ad consumptionem medietatis, in isto decocto madefiat pannus linteus, & applicetur locis affectis in manibus & pedibus die purgationis, & altero etiam post purgationem. Et eum deponitur, inungatur locus affectus hoc vnguento leuiter:

℞. Ol. rosat. omphac. ℔. ß.

2. Vnguentum corroborans articulos.

In quo coquantur lumbrici terrestres numero quindecim, loti in vino, & coletur, colaturæ adde: salis ℥ j. & terrantur simul in mortario. Hac inunctione aliquot diebus sua Magnificentia vtatur post purgationes. Etsi autem ab infuso senæ nihil est periculi: tamen vtile est isto quoque vnguento post infusum senæ, inungere loca affecta. Missionem sanguinis licet Galenus in hoc morbo mirifice commendat, in libro de sectione venæ: tamen ego de hac deliberandum esse sentio amplius, & prudenti Medico, & præsenti phlebotomiam committo, neque hic leges præscribo. Vomitus quantum scriptis omnium Medicorum commendetur in hoc morbo sciunt eruditi, & habet profecto magnam vtilitatem, non solum ratione euacuationis crudorum humorum: verumetiam diuersionis. Proinde si magnificus Dominus in mense semel saltem possit vomere, vtile hoc sanitati futurum esset. Rationes ciendi vomitus, multæ sunt, sed non omnes tutæ. Quo pacto vero ventriculus sit roborãdus deinceps dicemus. Si magnificus Dominus hæmorrhoidum beneficium possit consequi, vel natura, vel arte magnam in spẽ salutis ostenderet. Sed de hoc, & de cauteriis dicam in consilio, quod post vernũ tempus sum daturus. Nunc de medicamentis alterantibus & roborantibus totum corpus, & eius partes meam sententiã explicabo. Primo pro roborando vniuerso corpore, membris tam mandantibus, quam recipientibus, vtatur Magnificus Dominus singulis diebus mane tribus vel quatuor horis prius quam lecto surgat hoc electuario:

Vomitus.

Roborantia totum.

Simplicia.

℞. Confect. Rosar.
Borragin. an. ℥ j.
Anthos.
Saluiæ.
Citri condit. an. ℥ ß.

Theriac.

Theriac.præstantiss.
Mithridat.opt.an.ʒj.
Sem.citri.
Corall.præparat.
Margarit.præp.an.℈ij.
Fol.auri nu.v.

Misc. & cum syrupo de corticibus citri q. s. f. electuarium. Assumat autem ad magnitudinem castaneæ, vel nucis iuglandis paruæ,& si superuenerit sudor, sese in lecto contineat,& sudet. Non tamen consulo,vt singulis diebus sudet. Neque, vt arbitror, multum sudabit, cum natura non sit assueta hoc modo musculosas partes expurgare. Hora decubitus alternis diebus deglutiat Magnificus Dominus granum vnum thuris albissimi, aut hoc cum saccharo rosaceo commisceat. Mirifice enim prodest ventriculo & cerebro, ac influxionibus & catarrhis remedium est admodum laudabile. Ad roborandum etiam cerebrum & ventriculum, flatus discutiendos,& tardam coctionem, item oppilationes hepatis corrigendas, vtatur tribus horis post prandium, vel hora vna ante, rotula vna de oleo anisi confecta. Et singulis diebus post assumptum cibum capiat cochleare plenum sequentis pulueris:

Thus in catarrhis vtile.

Rotula cum oleo anisi.

Puluis pepticus.

℞.Coriandri præparat.℥j.ß.
Panis albi tosti℥j.
Corallor.rubeor.præparat.
Margarit.præparat.an.℈ij.
Sacchar.albiss.℔.ß.Misc.

Hic prohibebit fumos, quibus repletur caput, & cibi in stomacho corruptionem, & coctionem iuuabit. Vt autem calor naturalis adiuuetur, & hoc quoq; modo cruditati, & tardę coctioni resistamus, inungatur ventriculus hac hyeme singulis dieb. cum sua Magnificentia è lecto surgit hoc vnguento:

Vng. stomachale.

℞.Medullæ crurum vituli℥j.
Pul.mastich.ʒj.ß.
Caryophyll.
Macis.
Lig.aloes an.℈ij.
Corallor.præparat.℈j.
Ol.caryophyllor.℈ß.

Specieb. diligentissime puluerisatis misc. Quod ad capitis roborationē particulatim attinet, proposui antea lotiones cum leui extersione. Consulo autem vt, cum lotionibus vtitur, accipiat olei amygdalarum dulcium guttas decem,& bis admisceat guttā olei caryophyllorum, ac caput inungat. Quia valde cerebrum corroborat. Nocte autem hunc puluerem suturæ coronali superinspergat:

Iunctio.

Puluis suturæ coronali inspergendus.

℞.Rosar.rubear.
Myrtillor.
Corallor.præpar.an.ʒj.
Mastich.℈ß.

Misce, fiat puluis.

Hoc remedio mirifice iuuantur, quibus fluxiones ad partes inferiores decumbunt, & caput debile est. Condito etiam macis sua Magnificentia pro roborando ventriculo & capite vti poterit. Hæc de alteratione & roboratione membrorum principalium satis, quæ si Magnificus Dominus adhibuerit diligenter, plus verę vtilitatis ex victus ratione vera, & ex medicamentis præscriptis, quam ex vnctionibus, aut vllis aliis medicaminibus percipiet. Terebinthinæ & iuæ artheticæ vsus, ratione morbi conueniens esset: sed propter ventriculum & caput reformido. Magnopere autem laudo Myrobalanorum conditorum vsum. Nunc de tumorum, aut dolorum remediis pauca addam. Nam vtinam non nimis multa remedia Dominum in præsentem calamitatem deduxissent. Si haberemus oleum ex ossibus humanis, & oleum ceræ, anteferrem hoc omnibus aliis medicamentis: sed cum nunc non sit in promptu, nec statim possit confici, alia remedia eligenda sunt. Consulo autem vt in isto itinere tumori, qui est ingenu, hoc medicamentum quinq; diebus adhibeat. Accipiat vitellos ouorum sex coctos ad iustam duritiem, & addat croci ʒj. & commisceat, & tumori superimponat mane, & retineat quatuor vel quinq; horis. Cum sua Magnificentia venerit Cracouiam, vtatur deinceps ad œdemata & tumores, tam in manibus, quam in pedibus hoc vnguento:

Conditum macis.

Myrobalani conditi.

Tumorum & dolorum remedia.

Ol. ex ossib. humanis.

Tumor in genu.

Vng. ad tumores manuū & pedum.

℞.Pinguedinis Tauri℥ij.
Salis vsti℥j.
Ol.oliuar.ʒvj.

Misce, probe in mortario.

Hoc inungatur per plures dies, donec sua Magnificentia domum peruenerit, vbi ad remouendos tophos in iuncturis hoc vnguento vtetur:

Vng. pro tophis in iuncturis.

℞.Mucillagin.altheæ.
Sem.lini.
Ol.chamæmel.
Pinguedin.anseris.
Ol.vulpin. in quo vulpecula viua sit cocta.
Ol.lumbricorum terrestr.an.℥ß.
Salis triti ʒij.
Croci℈j.

Misc.f.vnguentum molle, quo iuncturæ inungantur,& semper inspergatur puluis lumbricorum terrestrium lotorum in vino & combustorum. Hęc satis de localibus. Nam plura scribemus in consilio, quod, Deo iuuante, deinceps Magnifico & Generoso Domino Palatino sum daturus. Vnum addam à veteribus Medicis excogitatum medicamentum, quo arthriticos sanari posse

affirmant, si per integrum annum eius vsus continuetur, velut mense Ianuario assumatur ad ℈ ij. per quinq; dies. In Februario totidem & tantundem. In Martio per duos dies eandem quantitatem assumat. In Maio tribus diebus. In Iunio vno solo die. In Iulio duobus. In Augusto vno. Septembri duobus Octobri duobus. Decembri duobus. Ita tamen vt praescriptam rationem victus seruet. Sumat autem in diluculo in aqua iuae, artheticae, vel betonicae, cum syrupo de iua arthetica, vel betonica. Descriptio pulueris haec est:

Puluis podagricus.

℞. Aristoloch. ℥ j.
Centaurij ʒ iij.
Gentianae ʒ vj.
Mei ʒ v.
Hyperic. ʒ vj.
Petrosel. Macedon. ℥ ß.
Agaric. albiss. ʒ ij.
Rhapontic. veri, vel rhabarbar. el. si Rhaponticum non habetur. ʒ j.

Ex his omnibus fiat puluis cum summa diligentia. Hoc remedium, vt dixi, est veterum Medicorum, & à multis, vbi alia remedia nõ contulerunt, expertum. Quod ego, qui veterum inuenta amo & veneror, non improbo, atque eius vsum vestrae Magnificentiae commendo: sed ita vt aliorum quoque Medicorum eruditorum, & recte ac candide iudicantium sententias audiat, quorum iudicio, & hoc meum consilium subiicio. DEVM autem fontem vitae, & sanitatis oro, vt Magnificum virum clementer respiciat, & huic meae curationi benignitate sua successum foelicem reddat.

De praeseruatione à pogagra, pro quodam Illustri Domino,

CONSILIVM CCXVII.

Dolor pungitiuus cum calore, rubore venarum tumore vndis.

ELAPSIS proximis hisce diebus Illustris Dominus in pedum dolorem pungitiuum, non quidem illum quantum intellexi vehementem & diuturnum, sed tamen cum calore, rubore, & venarum manifesto tumore incidit. Et inter ambulandum, praesertim in loco inaequali, in figendis pedibus incommodum & dolorem sentit. Hisce occasionibus Illustris Dominus non immerito victus, podagram coepit timere. Et in hanc suspicionem eo facilius venit, quod Illustris Domina Mater, piae memoriae, olim simili morbo obnoxia fuerit. Quare non de nihilo coepi & hunc morbum timere, & qua ratione ab eo praeseruari possit, mihi in mandatis, vt adnotarem, dare: quod libenter pro mea erga Illustrem Dominum obseruantia feci. Quamobrem quae ad hanc rem facere, & Illustri Domino necessaria esse existimaui: paucis adnotaui. Cum igitur Illustris Dominus aetatem iuuenilem, in constitutione totius corporis, optima sane illa & vere sanguinea praeseruari cupiat, omnino Illustri Domino video necessarium fore, vel hoc ipso medio Aprilis, vel proximi mensis principio, si tum fortasse per occupationes ciuiles & regias, magis commodum erit, ex vena interna dextri brachij, quam Epaticam vocamus ad quantitatem v. vel vj. ℥ prima vice, ac vno interposito die tantundem mittere. Hoc bolo tamen Cassiae pridie, sub horam coenae prae assumpto:

Podagra metus.

Praeseruatio à podagra.

Vena secanda notata.

Bolus.

℞. Flor. Cassiae recent. tract. ℥ j. ß.
Cinamom. Elect. ʒ ß.
Misce, fiat bolus.

Haec cassia si quid impuri succi in ipso ventriculo, & intestinis, ac primis venis & capacibus illis ductibus erit, educet: ac ne etiam in locum emissi sanguinis, quod non raro solet fieri, crudus humor in ipsa missione sanguinis, aut paulo post succedat, praecauet. Per octo aut septem dies ante venae sectionem minus solito edat, cibum optimi succi, & facilis concoctionis sumat. Quod si obseruauerit, optimam concoctionem sibi procurabit, omnem cruditatem fugiet, & in omni reliquo vitę decursu Illustris Dominus sibi ipsi apprime consulet. Ac in his duobus magis ex parte tota sanitatis tuendae ratio consistit. A cassia deuorata, & vena secta Illustris Dominus quinque aut sex diebus assumat hunc syrupum, qui:

Syrupus pro purgat.

℞. Syrup. rosat. solut.
de succo Endiu.
de Lupulis.
de Granatis an. ℥ ß.
Aq. Endiu.
Acetos.
Lupulor. an. ℥ j.

Misce, fiat haustus pro vna vice, & sic pro quinque sequentibus.

Sumptis syrupis die sequenti à primo somno Illustris Dominus deglutiat has pillulas, quae:

Pillulae.

℞. Pillul. de hermodactyll. minor.
Aggregatiu. an. ʒ ß.

Misc. & cum aq. betonic. f. pillulae nu. xv. & deaurentur.

A pillulis sumptis octo horis, vel amplius, ante prandium per horam cyathum vnum iuris pulli insipidi cum cochleari saechari hauriat. Coquatur pullus cum hordeo, & de eo iure bibat, post vnam horam prandeat, & edat minus solito, & cibum facilis

Ius pulli cũ saccharo & hordeo à prandio.

ciliis concoctionis. Die sequenti ad corroborandum ventriculum in aurora, vel etiam per horam vnam atque alteram ante prandium deuorabit sequentem bolum.

Electuarii.

℞.Sacchar.Rosat.℥j.
Specier.aromat.rosat.
Diarrhod.abbat.an.g̃.v.
Misce, fiat bolus.

Quod si Illustris Dominus à pillulis abhorruerit, & libentius potionem sumere voluerit, seq. φάρμακον idem facit:

Infusum Rhabarbari.

℞.Rhabarb.Elect.ʒj.
Agaric.præparat.℈ij.
Spicæ g̃.v.

Infundantur omnia per sedecim horas in decocto florum cordialium, planraginis, acetosæ, & myrobalanorum omnium, cum modico odoriferi vini. Vt nullus contingat error Apothecarius, sumatur ex floribus, cordialibus herbar.acetosar.plātag.& omnibus myrobalanis an.parum & decoq.s.a.in s. q.aq. ad tertiæ partis consumptionem. De hac decoctione colata sumat q.s. ad infundenda præscripta medicamenta. Mane vero facta forti expressione, & colatura, adde Diacathol.ʒv.

Diaphænic.
Electuar.de succo rosarum an.ʒj.
Rhabarb.puluerisat.℈ß.
Syrupi rosat.solut.℥j.

Misce, & dissolue in supra dicta decoctione q.s. & fiat potus, bibat calide in aurora. Leuatiuum, & prandium sumat, vt supra. Et hæc de venæ sectione, & verna purgatione sufficiant. Quod si Illustrem Dominum in Autumno similis dolor, & symptoma inuaserint, aut certis indiciis & coniectura, ea futura formidauerit, poterit tunc temporis venæ sectionem iterare, ac sanguinem mittere semel tantum ad ℥v. vel vj. sumpta primo Cassia, vt supra, & sequentibus diebus syrupos, & purgationem eodem modo, quo supra sumet. Reliquis vero temporibus æstate & hyeme Illustris Dominus sequenti ratione sanitatem tuebitur, si ex infra scripto pharmaco, siue Electuario semel in mense, aut bis sumpserit ad ʒß. aut paulo plus, idque per vnam horam ante prandium, siue cibum, cuius descriptio est.

Præseruatio & curatio autumnalis.

Electuarii tempore æstatis & hyemis à podagra præseruans.

℞.Rad.Iridis.
Stœchad.
Liquirit.
Epithymi.
Iuæ arthetic.
Passular.an.ʒij.
Folior.senæ oriental.recent.
Agarici correcti.
Cinamomi an.ʒß.

Aq. fontis q.s. ad prædicta excipienda & decoquenda, quorum decoctorum sumatur quantitas conueniens, in quam infundantur die vna:

Rhabar.Elect.ʒj.ß.
Spicæ ʒj.
His colo expressis add.
Carui.
Cassiæ fistulæ.
Mannæ Elect.
Sacchari optimi an.℥j.

Coq. denuo summa diligentia ad decentem consistentiam. De hoc Electuario sumat Illustris Dominus, vt supra, plus vel minus, pro vt eius successum in humoribus educendis expertus fuerit. Est enim medicina securitatis, & nobilissima contra vertiginem neruorum tremorem, imbecillitatem visus, anhelitus difficultatem & angustiam, pectoris dolorem, renum & vesicæ vitium, crassum gignens lotium, & crassius sedimentum, corporis totius plenitudinem non eam modo, quæ ad vasa sed etiam ad vitutem dicitur. Subtrahit omnem vitiatum succum & humorem corruptum citra offensam, bilem quidem vtramque, pituitam, serosamque humiditatem educit, flatus discutit, nec ventrem sicciorem reddit, quo beneficio pleræque Medicinæ aliæ carent, neruos roborat, vertigini opitulatur, pectus lenit, iecur atque lienem ab obstructionibus liberat, & vt summatim dicam, eius vsus est tutissimus, & à multis incommodis & morborum generibus præseruat. Quare eius vtilitates, facultates, & laudes, nequiquam ascribere piguit, ac est per me multoties hæc benedicta Medicina experta. Quare Illustris Dominus eam magnifaciat.

Electuarii vsus.

Porro hyeme harum pillularum vsus erit & conuenientissimus & vtilissimus, quod paulatim materias & humores ad pedes defluentes educendo per secessum diuertunt, quarum hæc est compositio.

Pillulæ.

℞.Aloes optimæ.
Rhabarb.Elect.an.ʒij.
Agarici elect.an.ʒij.
Caryophyllor.
Nucis Moschatæ.
Santalor.citrinor.
Rosar.rubear.an.℈j.
Myrobal.chebulor.
Indor.an.ʒß.

Puluerisentur omnia per se, deinde misceantur, postea aspergantur succo iuæ, & permittantur exiccari; & ita iterum aspergantur, donec fuerint septies exiccati, postea cum syrupo de betonica q.s. fiat massa pillularum, ex ʒj fiant pillulæ, num.iij.aut vi

deaurentur. Sumat per mensem semel aut bis in ingressu lecti. Ad pedes autem ipsos vtatur Illustris Dominus hoc linimento, remedio profecto vt vetustissimo, sic & optimo & decantatissimo, quamuis familiari & domestico.

Linimentũ vetustissimum & decantatum. Mihi magis arridet sal D. Erasti e ligno Iuniperino. Lotio pedũ.

℞. Salis communis in tenuiss. pollinem redacti q.s. ol. rosac. q.v.

Et reducantur ad formam linimenti, hoc pedibus affricetur, vt coram docui. Si quando voluerit pedes lauare, vtatur hac lotione:

℞. Flor. chamomil.
Rosar. rubear.
Iuæ arthetic.
Betonicæ.
Fol. Salicis.
Nucum cupress. an. m. j.
Salis vulgaris m. ß.

Decoq. in s. q. aq. & aliquoties inter decoquendum chalybs ignitus in hac decoctione extinguatur. Potest etiam affundi mensura vna vini boni rubri, vel albi. Hac lotione vtatur ante cœnam, vel ingressum lecti, vel, quod omnium optimum est, mane exoneratis primum aluo, & vesica. Et hæc sufficiant, quãtum ad præseruationem cum medicamentis attinet.

Victus ratio.

Quod vero ad victus rationem pertinet, quandoquidem eam, quæ sit salubris Illustri Domino coram explicaui, paucis hic perstringam.

Præstabit aqua cocta cum cinamomo, cuiusmodi iam multis honoratis, & Principibus viris in quotidiano vsu est, loco potus in prandio & cœna, quam vino vti. Vel si hanc non possit, vtatur vino rubello, vermiglio Italice dicto, pellucido & tenui, vel albo & tenui. A generoso abstineat. Adhæc in vindemia Illustris Dominus parabit ad suum vsum, infrascriptum vinum. Accipiat tres metretas aquæ, in qua coquantur cistelli quatuor saluiæ, & totidem betonicæ decoquantur, donec vna pars aquæ consumatur; facta forti expressione & colatura, adde octo metretas albi vini boni & maturi, bullire permitte, & repone ad vsum, idq; postea bibe, vbi defecatum fuerit. Caueat Illustris Dominus omnem cruditatem, frigus capitis, & pedum, Venerem immodicam: comessationes, stationes aulicas diutius extractas, celeriorem progressum, crebrum equitatum, animi omnes immoderatos affectus, ac hanc auream sententiam semper præ oculis habeat: NE QVID NIMIS, vigilia, somnus, Venus, exercitia, cibus, potio, quies, omnia moderata sunto. Pisces, fructus, legumina, caseum fugiat. Optimum

Vinum artificiale medicatum.

quemq; cibum, pullos, capos, gallinas, carnes vitulinas, hœdi lactãtis, perdicum, phasianorum, auicularum in montibus degentium, oua recentia, & sorbilia, fercula ex auena, hordeo, amygdalis, & passulis, prunis, & c. edet, ac reliqua, quæ à me coram intellexit.

Hæc sunt, quæ Epistolari forma & stylo pro meo more, citra superstitionem omnem, ac verborum fucum, quod morbi (vt vulgo dici solet) herbis & non verbis curantur, Illustri Domino libenter & diligenter pro mea erga illum obseruantia adnotaui, quibus si, vt spero, imo neutiquam dubito, pro sua singulari prudentia acquiescet, procul dubio se & sanitatem suam, non solum à podagra, sed & omni alia graui ægritudine, facillime tuebitur, & quam diutissime, præsertim in hac sua fœlicissima corporis constitutione, & ætate hac florida, incolumis permanebit. Quod faxit DEVS optimus maximus, euius gratia & clementia sanitas præsens conseruatur, amissa recuperatur, sermo recipit gratiam, & doctrina perfectionem. Postremo, non possum, non iterum atque iterum Illustrem Dominum pro mea erga illum obseruantia & rogare & adhortari, vt memor sit eorum, quæ coram dixi, de cruditate omni euitanda, & proba concoctione procuranda, & cibis boni succi, & facilis concoctionis sumendis, conuenienti tempore & quantitate. Et in summa, diligenter in omni vita obseruet, à quibus lædi se, iuuari ve sentiat. Ita enim fiet, vt in paucissimis Medicorũ opera indigeat. Quod faxit Trinus & Vnus, cui laus & honor, Amen.

Herbis non verbis morbi curentur.

Regula in diæta obseruanda.

In eodem casu,

D. ANDREÆ GALLI

CONSILIVM CCXVIII.

ILLVSTRIS & Generose Comes, cum M. V. quadam pedum cum imbecillitate, tum dolore affici quandoque soleat, suspicatur, ne quando podagra afficiatur. Quare me rogatum voluit, vt cum rectam victus rationem, tum & medicamenta, quibus à tam miserabili morbo se tueri possit, describerem. Cæterum omnibus in confesso est, quod quis ab aliquo morbo se tueri, nequit, nisi prius præcognouerit causam illius morbi, cum amota causa aboleatur effectus.

Causa autem podagrici morbi est, humorum crudorum repletio. Eorum enim cruditas oboriri solet, aut ex immoderato otio,

Causa morbi podagrici. Causa cruditatum.

otio, desidia, Venere, aut ex praua victus ratione, siue ex ciborum copia, siue sint boni aut mali succi; aut non præconsideratis inprimis eorum quantitate, qualitate, ordine, numero, horis, aut arte coquinaria: aut ex pluribus comessationibus, & in eis longa mora, & lautioribus, ingluuie, ebrietate: aut ex potentioribus vinis, eorumque in eadem mensa diuersitate. Quibus omnibus crudis, incoctis, & vitiatis humoribus venæ inde opplentur. Insuper concurrunt membrorum imbecillitas, morbus hæreditarius, & prauorum, ac crudorum humorum copia. De prauis humoribus scribit Galenus, in lib. de cibis boni & mali succi: *Quod autem ex vitiosis humoribus morbi gignantur, cruditas assidua in causa est, siue ex boni, aut mali succi oriatur cibis. Sed illud euidens palamque est, eam cruditatem longe aliis deteriorem esse, quam vitiosi succi cibaria effecerunt. Hæc autem duplici modo se habent, vel cum tenuem succum reddit & acutos morbos, cum maleficis quoque febribus inuehit, succorumque vstio in vnam duntaxat particulam decumbente, erysipelata, herpetes, aliaque affectiones calidæ oriuntur: aut crassum efficit succum, ideoque articulorum, & renum vitia, arthritides, nephritides, podagras, & anhelationes progignit.* Scribit insuper Galenus super Aphorismum 30. sexti libri: *Si quis podagra corruptus est, vna cum hoc, quod genuum & manuum articuli intumescunt, in quendam etiam articularis morbi modum repente incidit, ob plenitudinem ex multis cruditatibus aceruatam.*

Cruditas à vitiosis cibis.

Imbecillitas partis non est causa per se podagræ.

In secundo loco facit membrorum suscipientium imbecillitas, vt admonet Galenus in 3. Method. cum aliquando vasorum ipsorum vitium est, cum venæ, vel arteriæ imbecilliores sunt, sic vt aliorum vasorum superuacua recipiant. Adhæc refert Galenus super Aphorismum 20. sexti libri: *quod res tota ita se habeat, necesse est: pedes esse imbecilliores natura, si quis podagra affici debeat.* Imbecillitas autem partis non est sufficiens ad generandam podagram, vt patet ex intermedio tempore accessionũ, in quo prorsus non infestantur, quamuis naturalis imbecillitas continua sit, nisi influente aliquo ad pedes humore superfluo: si nunquam igitur hic humor flueret, liquet, quod nunquam accederet passio: non flueret autem, si corpus semper vacaret superfluitatibus, si mediocri vteretur exercitio, & homo cibum bene coqueret. Vnde desidiæ, & crapulæ eis nocent: nocet etiam, vina potentia multum bibere, præcipue cum aliquis ieiunus ea potauerit. Hæc enim neruorum substantiam promptissime offendunt, sicut & coitus, teste Galeno prædicto loco: Nostris autem temporibus vsque adeo auctis numerosis eduliis, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagricorum multitudo, cum nonnulli sint, qui ne exercentur quidem, sed cruditatibus & ebrietatibus incumbunt, & ante cibum bibunt vina potentia, ac Venere vtuntur immoderate. Nonnulli vero, etsi in omnibus non peccant, tamen in vno saltem, aut altero delinquunt. Atqui peccatum magnum cum fuerit, in vno eorum, quæ diximus, sat est deliquisse.

Vina potentia ante cibum nocent.

In tertio causarum loco occurrit morbus hæreditarius, quem Galenus prænotato Aphorismo describit, dicens: *Quod plerique & patres, & auos habuerunt podagricos, in quibus semen erat vitiatum, atque ideo filiis vehementior est.* Et Auicenna dicit: *Quod ebrietates, comessationes lautiores, vina potentia, & diuersa in vna mensa delicta, Venus immoderata, & maxime post cibum statim cruditates efficiunt, à quibus podagra ortum habet.* Itaque necessum est, vt in tempore paruam prouidentiam desideret. In Magnificentia vestra iam paratæ sunt aliæ concausæ: Effectiua scilicet, Instrumentalis, & Patiens. Effectiua causa est temperamentum Magnificentiæ vestræ, cum sit calidum & humidum. Nam humiditatis ratione humores redduntur fluxibiles, caloris ratione colliquefiunt, & magis fluidi efficiuntur. Instrumentalis autem causa in Magnificentia vestra est meatuum naturalium mollities & relaxatio, quæ temperamentum Magnificẽtiæ vestræ calidum & humidum sequuntur, nec non vacuitas, iuncturarum raritas, sitis, quæ omnia etiam sequuntur temperamentum Magnificentiæ vestræ. Patiens autem est, cum Magnificentia vestra ad concipiendam podagram procliuis quondam pedum affectu corripiatur, qui affectus, si diu pedes teneat, imbecilliores eas reddit, quorum imbecillitate iuncturæ humoribus replentur, ex quibus deinde podagra suboritur. Ex his considerare poterit, quam paratum habeat corpus M. V. ad concipiendam podagram, quo fit, vt si ab ea sospes fieri cupiat, caueat sibi à præscriptis causis. Quo ad tectam victus rationem, vt M. V. ea se præseruare possit, hoc loco eam non duntaxat, sed etiam medicamina, quibus se præseruare queat, describam. Intentio autem præseruatiua à podagra hæc requirit. In primis diminuendi sunt humores, ne venæ illis oppleantur. Postmodum firmandæ sunt iuncturæ, ne eos suscipiant. Tandem præscribenda est victus ratio, ne in venis coaceruentur cruditates. De prima intentione admonet Galenus in sexto, de

Temperamentum.

Partium imbecillitas.

Præseruatio.

tuenda sanitate: *Si longo tempore vitiosum succum augeri finas, grauis quispiam morbus inuadet, sane possunt eam curam impendere iis diebus, quibus publicum festum aliquod celebratur, quo nimirum liberi à seruili ministerio sunt. Verum multi ob intemperantiam adeo nihil agunt, vt quod vitiosum in corpore collectum est, ne dum corrigant, sed ipsum magis accumulent, dum vitioso victu in ipsis festis vtuntur. Quo fit, vt plerisque diuturni morbi accidant, quibus tota vita explicare se nequeunt, cuius generis mala sunt, podagra, & articularis morbus, & calculus.*

Hac vero nostra tempestate sæpe contingunt bacchanalia, frequentes ebrietates, longe comessationes, ista nempe, per festa Galeni intelligimus. Nunc autem eum continuamur, tota die mensam haudquaquam relinquimus, tota die ac nocte bibimus, alteri propinamus pocula, quo vsque ebril existamus. Non admirandum ergo erit, si innumeri sint Podagrici. Quare cum hæc contingant ex tali culpata victus ratione, tunc operæpretium erit minuere tales humores singulo anno, veris tempore initiante. Scribit enim Hippocrates in Aphorismo 47. sexti libri: *Quibuscunque vena sectio, vel purgatio cum medicamento conuenit, hos vere purgari oportet, vel venam incidere.* Galenus in commento exponit: *Hos enim oportet, vt anticipemus, euacuare vere adueniente, vel per venæ sectionem, si plenitudinis passionibus subiiciuntur, vel per purgationem, scilicet eorum, quæ ex corruptione proueniunt.* Ita plurimos sanauimus amicos, qui longo tempore antea singulis annis morbis capiebantur. Atque podagram & morbum articularem, adhuc incipientem, & nondum nodos circa articulos facientem, ex tali vacuatione multis iam annis fieri prohibuimus. Quam sententiam approbat Galenus in libro de curandi ratione per sanguinis missionem, vbi scribit: *Equidem complures ipse sanaui, qui tribus aut quatuor annis per interualla pedum doloribus laborassent, exundante humore veris initio expurgato, aut sanguine diminuto.*

Vena purgationes.

Cæterum, neminem id latere puto, illos deinceps in omni victus ratione debere esse moderatos. Nam intemperantes, vinososque, ac Veneri, gulæque deditos, neque purgatione, neque sanguinis diminutione magnopere adiuueris. Nam per vitæ intemperantiam, crudorum humorum copiam ocyssime colligunt: Verum his, ne manum quidem admouere, tentandum est. Illis vero, qui præceptis salubribus obsequuntur, summopere profueris, si veris initio primum quidem eos euacuabis; deinde ad exercitia, victusq; rationem salubrem perduxeris. Itaq; initiante vere, id est, in medio mense Martii Magnificentia vestra in primis deuorabit has pillulas, per horas quinq; ante prandium:

Pillula.

℞. Pillul. de agarico Mes. ʒ j.
Cum aqua betonic. fiant pillul. num. vij. deaurentur.

Post has pillulas septem diebus sequentibus, omni mane in crepusculo diei, potabit vnum ex his syrupis:

Syrupus.

℞. Syrupi rosat. de rosis siccis.
Oxymel. simpl.
Mellis rosat. col. an. ℥ ß.
Aq. absinthii.
Betonic.
Enulæ an. ℥ j.

Misce, & dentur septies, clarificentur & aromatisentur cinamomo. Postquam potauerit hos syrupos, die sequenti deuorabit has pillulas per horas quinq; ante prandium:

Pillula.

℞. Pillul. fœtidar.
Cochiar. an. ʒ ß.
Cum aqua betonic. fiant pillul. num. vij. deaurentur.

Die sequenti post pillulas per tres horas ante prandium comedat hoc Electuarium totum:

Bolus.

℞. Confer. borrag. ℈ iiij.
Mithridat. elect. ʒ j.
Misce, fiat bolus.

Diebus sequentibus omni mane comedat vnam ex his rotulis per horam ante prandium:

Rotula.

℞. Specier. plirisarcor.
Diambræ.
Diamosch. dulc. an. ʒ ß.
Sacchar. dissol. in aq. betonic. fiat confectio in rotulis.

Item: Comedat cochlear vnum de seq. Electuario in fine mensæ.

Electuarium cytoniatū.

℞. Gelatin. cytonior. cum saccharo, ℔ j.
Liquefiat in vino albo, postea add.
Corall. rubeor.
Sem. Coriand. præparat. an. ʒ ij.
Zinzib. puluerisat ʒ j.
Piperis gr. x.
Cinamom. ʒ j. ß.

Misce, & optime incorporentur, & fiat mixtura puluerisatis puluerisandis. Diebus sequẽtibus post eas vltimas pillulas per tres horas ante prandium trahat per nares de isto caputpurgio calido medium cochlear pro vice:

Errhinon.

℞. Succi acori.
Cyclaminis an. ʒ ß.
Clarificentur, postea adde:

Aq. ma-

Aq.maioran.℥ vj.
Sacchar.candi ℥ ij.
Misce pro caputpurgio calide.

Item, postquam attraxerit per nares, easq; purgauerit, tunc per mediam horam masticet de sequenti masticatorio, & aquam, quæ in os veniet, expuet.

Apophlegmatismus.

℞.Pyrethri.
Costi.
Staphysagr.an.℥ ij.
Folior.lauri.
Origani.
Rorismar.an.℥ß.
Rad.ireos.℈j.
Mastich.℥ vj.
Gummi arabic.
Tragacanth.an.℥ iiij.

Mastix & Tragacanthum, & gummi arabicum mollificentur cum muccagine Sebesten, & cum aliis rebus pulueres misceantur, & fiant pillulæ ad magnitudinem auellanæ, exsiccentur sub tegula calefacta. Item omni nocte cum vadit dormitum, aspergat de isto puluere super commissuram coronalem, & mane cum pectine amoueat istum puluerem:

Puluis ad suturam coronalem.

℞.Stœchad.
Origani.
Calament.
Pulegii.
Aristoloch.rotund.
Asari.
Maioran.
Sandarac.an.℥ iij.
Betonic.
Macis.
Flor. hyperici an.℥ ij.

Puluerisentur omnia per se, deinde permisceantur, Item, in die semper odoret tales pilas manu gestandas, quoniam aperiunt oppilationes profundas cerebri, & confortant ipsum, expurgant materias ab auribus, ab oculis, & à palato:

Nodulis odoriferi.

℞.Herb.puleg.
Origani.
Calaminth.
Serpilli.℥j.
Granor.paradysi ℥ß.
Sem.rutæ.
Stœchad.
Maioran.an.℥.j.ß.
Macis ℥ ij.
Caryophyll.
Storac.calamit. an.℈j.
Ambræ ℈j.
Moschi g̃.v.
Lig. aloes ℥ß.
Flor. rorismar.
Semi.basilicon. an.℥ß.
Cubebar.
Sandarac.an.℈j.
Rosar.
Cortic.citri an.℈ ij.

Puluerisentur omnia per se, & ligentur in sindone. Item, omni mane & sero per duas horas ante cibum accipiat talem fumum per aurem:

Vapor auribus hauriendus.

℞.Serpill.
Abrotan.
Stœchad. arab.
Maioran.
Pulegii.
Menthastri.
Origan.an. m.j.
Absinth.m.ij.
Colocynthid.℥ß.
Flor.Chamæmell.
Melilot.
Fol.Saluiæ.
Calamenth.
Asari.
Betonic.an.m.ß.
Sem.anethi.
Origani an.℥ß.

Herbæ incidantur, & bulliant omnia simul in quinque ℔. aq. & aceti ad consumptionem tertiæ partis; deinde per vas simile infundibulo deferatur fumus huius decocti in aurem, & cum amplius non effumabit, tunc iniiciatur in ipso decocto lapis fluuialis ignitus. Talis enim suffitus efficacissimus est in aperiendo aurium obstructiones, exsiccat & remouet tinnitum. Post talem suffitum statim obstruat aures eum sequenti sacculo:

Tinnitus aurium.

Sacculus auribus indendus.

℞.Flor.origan.℥ iiij.
Pulpæ colocynth.℥j.

Contundantur minutim, & ponantur in sacculo qui calefiat super assere nouo calefacto. Item, omni decimoquarto die deuorabit septem ex his pillulis, in quibus est magna facultas mundificandi caput, & omnium sensuum instrumenta corroborandi.

Pillulæ in tinnitu aurium.

℞.Succi Eupator.
Liquirit.
Salis indi.an.℈j.
Zinzib.
Cinamom.
Caryophyllor.
Cubebar.
Rorismarin.
Nucis moschat.an.℥ß.
Lig.aloes veri ℈j.
Aloes Epatic.elect.℥ ij.
Agaric.
Hermodactyl.an.℥j.
Pulpæ colocynth.℥ß.

Puluerisentur & infundantur in ℥ vj.aq.maioranæ, diligentet commiſcendo, & ita fiet quinquies exſiccando,fiatq; Magdaleon, & pro omni drachma fiant pillulæ nu.viij.

Hæc ſunt, quæ conferre debent ad præſeruandum à podagra,ſed magis contra tinnitum & ſibulum aurium, quibus continuo afficitut M.V.

Cæterum ad inſtitutam orationem reuertor. Poſtquam ſe purgauerit in vere, M. V.anim aduertat, an mitiante vere venæ ſint ſanguine valde expletæ, tunc eporis tribus ſytupis, minuat ſanguinem ex vena baſilica dextri cubiti, & extrahat ℥ v. ſanguinis, & hoc per horas duas ante prandium, & eodem die non dormiat.

Vena ſectio.

Cum ergo M. V. voluerit ſe præſeruare à podagra, admonitu Galeni non permittat, vt coacetuentur humores in corpore,vbi in ſexto de tuenda ſanitate ſic ſcribit: *Si longo tempore vitioſum ſuccum augeri ſinas, grauis quiſpiam morbus incidet, &c.* Et ſubdit: *Eorum alis diuturni morbi incidunt, quibus tota vita explicare ſe nequeunt, cuius generis mala ſunt: Podagra, articularis morbus, & calculus.* Itaque cum M. V. perceperit corpus ſeu venas exuberantibus humoribus, aut prauis ſuccis oppletas eſſe, tunc deglutiat ſeptem ex illis pillulis, ſuperius deſcriptis,ſumendis omni decima quarta die per horas quinque ante prandium. Poſtmodum omni die frieet pedes mane,cum vult ſurgere è lecto,ſero quoque in introitu lecti, cum oleo oliuæ & ſale communi optime commixtis & tritis ex ſententia Galeni in 11. de ſimplicium medicamentorum facultate, & Aetii lib. 12. cap.21.

Vnguentum ad articulos roborandos.

℞. Ol. oliuæ,vel roſar.℥j.
Salis communis, vel quod melius eſt,ſalis ex lig. Iuniperi ʒj.
Fiat. vnguentum.

Accum his ex frictione tali inſitus calor augetur,& ſi quid præter naturam eſt,diſcutitur,recrementaque conſumuntur, & affecta membra fiunt robuſtiora,& aduerſus affectionem firmantur. Reliquum eſt,vt hoc loco doceam M.V.inculpatam victus rationem.

Diæta.

De aëre.

Non degat in aëre craſſo,fœtido,nebuloſo, pluuioſo, ventoſo, fumoſo, clauſo,etiam aëre humido. Purus ſit ergo aër,calidus,moderata caliditate hyberno tempore,in æſtate non admodum frigidus. Calor ſtubarum in hyeme non feruear. In hyeme ſuffumigentur cameræ & ſtubæ, huiuſmodi trochiſcis ponendis ſuper carbonibus ignitis:

Trochiſci pro ſumo.

℞. Styrac.calamit.
Galliæ Moſchat.an.℥ ß.
Pulu. earyphyllor.ʒ.vj.
Camphoræ ʒ j.

Fiant Trochiſci cum aq. roſar. moſchat. & In vmbra ſiccentur. Vitentur radii Solis & Lunæ.

De motu & quiete.

Vtatur matutino exercitio vſque ad ſudorem exeluſiue, ſed quieſcat poſt cibum, & eo tempore, quo ſomnus corpori debetur. Caueat etiam ab exercitio,ſtomacho cibis repleto.

De ſomno & vigilia.

Dormiat ſeptem horis in nocte, in die haudquaquam dormiat.Eat dormitum poſt horas duas ab aſſumpta cœna. Dormiat capite eleuato, toto corpore bene tecto, non dormiat ſuper ventrem, quia nocet oculis talis decubitus, neque ſuper dorſum, cum talis decubitus facit fluere humores ad nucham & neruos; ſed in primis decumbat ſuper latere dextro, deinde ſuper ſiniſtro, demum iterum ſuper dextro. Nec ſæpius de latere ad latus ſe prouolutet, quoniam ex tali agitatione impeditur cibi concoctio,tugitusque & flatus, & eructationes in ventriculo ſuboriuntur. Sed quando ſe peruolure voluerit de latere ad latus,ſit intercapedo duarum horarum.

Regula de decubitu.

Volutatio prohibetur.

De inanitione & repletione.

Corporis repletio eſt illa, quæ omnium ægritudinum materialium eſt mater, podagræ præſertim. Hæc eſt illa, qua plus iuſto caput,nerui & iuncturarum cauitates, cum per viam defluxionis, ium per viam paulatinæ ingeſtionis,et aſſis,incoctis,ſeroſis ve humoribus opplentur. Itaque nunquam cibus Ingeratur,niſi adſit appetitus. Item cum appetitus adſit, non tardetur cibus. Item eo appetitu immenſo exiſtente & voraci, non tantum cibi ingeratur; quantum appetitus cupit: Item, cum in ventriculo grauitas aut faſtidium, aut ſatietas quædam, aut nauſea, aut abominatio percipiatur, à cibo tam diu abſtinendum eſt. Item, non ingeratur cibus, vſq; quo cibus prior ingeſtus ad inteſtina deſcenderit, quod communiter eſſe ſolet poſt horas ſeptem & octo. Item, quantitas cibi tanta ſit, quam ū calor innatus concoquere poſſit, qua videlicet ventriculus non grauetur. Deterior enim eſt, teſte Auicenna 3. primi, comeſtio, quæ ventriculi grauitatem facit. Potus ſimiliter tantus ſit, quo cibus in ventriculo non natet. Item: Nullus cibus,nullus potus actu vel potentia frigidi in multo vſu habeantur. Item: Cibi,qui ſunt facilis corruptionis, quemadmodum oua recentia & fructus horarii, & qui aluum remolliunt, quemadmodum olera nonnulla,vt ſpinachia, blitum, & c. aliis cibis

Regula de cibo.

Potus.

cibis præmittantur. Item: Ante cibi ingestionem corporis recrementa excernantur. Quemadmodum mucositas narium, screatio, lotium, alui excrementum. Item: Si post solutam aluum nausea, vel grauitate, vel fastidio vētriculus affectus fuerit, ante cibi ingestionem vomitus prouocetur, fiatq; sponte imponendo digitum, vel pennam in gutture, linguam comprimendo; vel propinetur talis haustus tepidus:

Vomitoriũ.

℞. Syrupi acetos. simpl. ℥ ij.
Aq. fontis ℥ iij.
Sacchari ℥ j.

Misce, & tepide potus iste exhibeatur. Postea parum deambulet. Deinde ponat digitum in guttur comprimendo linguam, & prouocetur vomitus. Post talem vomitum, quiescente ventriculo, cibum suscipiat.

De cerealibus.

Conuenit vsus hordei optime decocti. Lentes, etsi crassum succum generant; non tamen omnino aspernandæ sunt, abiecta prima decoctione. In æstate conueniunt, in illis præsertim diebus, quibus carnes comedere non licet. Faba, nisi flatus excitaret, & somniare faceret, concedi posset, quoniam nō est mali succi, neque obstruit. Pisa fabis ad omnia præstantiora sunt. Lupinus satis crassi succi est, & nutrit, non est mali succi: similis est lentibus, nisi quod minus exsiccat. Chondrus, id est, alica, siue far, si exacte in ventriculo concoquitur, & in sanguinem à iecinore conuertitur, optimi succi est. Omittantur cicera, phaseoliq; cum ad iuncturas humores deferant. In æstate conceduntur milium, panicum, cocta in brodio carnis. In hyeme conceduntur far, risum, dulcorata cum oleo amygdal. dulc. vel cum earum lacte & modico saccharo.

Faba non mali succi, neq; obstruunt. Pisa fabis præstantiora.

De carnibus & animalibus domesticis.

Castratorum caro approbatur, cum animalium suauior sit, magisq; nutriens, & melior concoctu. Hœdorum, ac vitulorum caro valde approbatur, cum natura sint ficciora animalia, cæterisq; multo meliora ad cōcoctionem & nutrimentum. Caro arietis non improbatur. Vituperantur carnes, quæ sunt difficilis concoctionis, & crassi ac lenti nutrimenti, quales sunt, suum, boum, agnorum, hircorum, &c.

Carnes animalium.

De volatilibus domesticis.

Pullorum, gallinarum, caporum caro inculpabilis est, cum inter tenuem & crassum medium succum generent. Omittantur carnes anserum, anatum, & cæterarum auium aquaticarum.

Ex syluestribus quadrupedibus.

Conueniunt capreoli, lepores iuuenes, àpri iuniores. Omittantur ceruorum carnes, vrsorum, &c.

Ex syluestribus volatilibus.

Aues fere omnes sunt boni succi præter eas, quæ in lacustribus, vel palustribus, vel in immundis aquis fluminibusque degunt. Perdicum ergo caro inter tenuem & crassum succum optimum generat sanguinem. Caro phasianorum, columbarum volare incipientium, attagenarum, turturum, turdorum, merularum, coturnicum, franguillinorum, passerum paruorum, auiumque in montibus, in syluis, & dumis degentium, &c.

Ex partibus animalium.

Mammarum caro si fuerit animalis boni habitus, bonum succum efficit. Articulorum caro animalium iuuenum, quemadmodum hœdorum, vitulorum approbatur. Omittatur cordis caro, cum sit difficilis concoctionis & tardi transitus. Ventriculus gallinarum & anserum, quamuis difficilis sit concoctionis, tamen multum nutrit, ideo non reprobatur. Iecur animalium bene habentium, boni succi est, & suillum melius, si caricis animal nutriatur. Iecur anserinum, si anser nutriatur cibis cum lacte mistis, non solum suauissimum est, sed etiam maxime nutrit, & optimi succi est. Intestina & matrix minus boni succi sunt, ideo non approbantur. Testiculi animalium iuuenum, quemadmodum hœdorum, vitulorum, non reprobantur. Testiculi gallorum sunt suauissimi, & bonum corpori dant nutrimentum. Suilli pedes meliores sunt rostro, quemadmodum hoc auribus. Alæ volucrum iuuenum, quæ copiose nutriunt, optimæ sunt, pessimæ macilentorum & senum, & anserum. Partes anteriores posterioribus sunt meliores. Carnes assatæ sunt meliores elixatis partibus extrinsecis tostis. Pro appetitu conseruando infundantur in vino vel succus granatorum, vel succus arantii cum pauco sacchari, si minus acerba fuerunt.

Iecur anserinum.

Ex his, quæ ab animantibus decidunt.

Lac caprillum inter cætera lactis genera moderate se habet, cum non admodum pingue sit, nec crassum. Non reprobatur caseus nouus, dulcis, mollis, oua nuperrime nata, optima sunt suffocata, vsque ad mediam consistentiam. Elixata meliora sunt assis. Butyrum ventriculum imbecillum reddit, & pituitosas gignit ægritudines.

Lac caprillum.

Butyrum pituitosos producit morbos.

De piscibus.

Pisces concedi possunt, ac illi præsertim,

Pisces.

qui in purissima aqua degunt, maxime ubi terrea non existunt littora, sed arenosa vel saxea, vnde pisces saxosi sunt, velocis concoctionis, & finalis bonitatis, conuenientes ad conseruandam sanitatem. Itaque omnes alii omittendi sunt, cum in ventriculo longam moram trahant, & cum in corpore praua & tenacia procreent excrementa. Ideo non approbantur pisces lacunales, palustres, & similes, qui degunt in quietis vel fœtidis locis. Item: Sale conditi & infumati.

De oleribus.

Olera. Lactuca in æstate in acetariis conceditur, acetosa pariter & lupulus, & cichorium, spinachia, cucurbita, portulaca, quibus addatur mentha, fœniculum, petroselinum. Hyemali tempore calidorum olerum vsus expedit, eorum præsertim, quæ à proprietate substantiæ cerebrum, nucham, neruos, ventriculum corroborant, quemadmodum saluia, amaracus, rosmarinus, mentha, serpillum, hyssopus. Non approbantur ea olera, quæ aquosum & fluxilem succum & tenuem sanguinem gignunt.

De radicibus olerum.

Rapæ non conueniunt, quia aquosum sanguinem gignunt. Rapunculi, bauciæ, caricæ admittuntur, & radices petroselini, asparagi, allium, porrum, cæpæ, raphani, napi, licet primarum qualitatum ratione competerent: attamen caput & neruos sua acrimonia lædunt, cerebrũ fuliginibus replent, ideo omittantur.

De fructibus olerum.

Cappares approbantur. Cucurbita in æstate non est mali succi, attamen cum aliis horariis fructibus omittatur. Quoniam vt refert Galenus 11. de aliment. facult. cap. 11. *Hi terræ fructus, quales sunt cucurbita, melones, citrulli, cucumeres, & huiusmodi, gelidæ & humidæ sunt substantia, ideoq; nimia humiditate affecti, humidam progignunt alimoniam.* Huius generis omnia vitioso succo notata, omnino dimittantur.

De seminibus olerum.

Conueniunt semina fœniculi, anisi, &c.

De fructibus arborum.

Arborum fructus. Castaneæ, licet non sint mali succi, quia aluum supprimunt, ac difficilis concoctionis, & flatuosæ sunt, dimittantur. Ficus recentes, & vuæ, cum sint exquisitæ maturæ, non sunt mali succi. Ficus si in ventriculo concoquuntur, medium dant succum inter crassum & tenuem, præsertim cum sint bene maturæ. Vua autem cum est bene matura & appensa, quod flatuosum abiicit, exactè vitio caret. Caricæ & boni & mali succi sunt, si comedantur, cum nucibus optimi sunt alimenti, & bene nutriunt. Cum amygdalis non ita bonum succum generant, nec ita nutriunt. Approbantur cybebæ, amygdalæ dulces cum saccharo, auellanæ torrefactæ, & melle conditæ, pyra cocta, cytonia cocta aspersa semine fœniculi anisi, & saccharo condita post cibum. Cytoniorum paucus sit vsus, quoniam teste Auicenna 2. Canon. non tantum lædunt iuncturas, sed etiam in eis dolorem inferunt: ideo raro comedantur. Cæteri omnes euitandi sunt fructus, quorum mollis & humida quoque est consistentia, quia non tantum tenuem & humidam ex se alimoniam corpori afferunt; verum etiam flatuosam cerebro ac neruis noxam procreant, quales sunt cerasa, tam acerba quam dulcia, chrysomela, persica, mora, mespila, granata, præsertim acerba, dactyli nuces, poma, melones, pruna citrina, vel rubea dimittantur, nisi vrinæ crudæ gratia, vel excernendi ingererentur: Oliuæ Medicis vituperantur, eoq; maxime, cum fuerint maceratæ in aceto, &c.

Caricæ cum nucibus comedendæ. Cerasa.

De condimentis.

Aromata. Aromata omnia stante corporis repletione, humores ad iuncturas deferunt. Inanita corporis repletione hyemali tempore aromata expediunt, qualia sunt vtrumque piper, cinamomum, crocus, nux moschata, caryophyll. Zinzib. cardamomum, vtrumque galanga. amygdalæ, fistici, pineæ præparatæ cum saccharo vel melle conditæ; cum passulis & mica panis, & vino granatorum, cibi in diuersos sapores condiri possunt. In æstiuo tempore expedit salsa facta cum acetosa, vino granatorum, vel cum saccharo dulcorata, vel cum passulis decoctis in ea. Hyberno autem tempore approbatur vsus Zinziberis conditi, pulpæ exterioris corticis citri conditi, eryngii conditi, acori conditi, ingestorum per horas tres ante prandiũ. Omni tempore expediunt myrobalani conditi, nuces conditæ, lupuli conditi, conseruæ rosar. violar. borrag. bugloss. coriandrum præparat. cuius v. grana post cibum comedantur.

Condimenta ciborum in æstate. Hyeme. Omni tempore.

De potu.

Potus. Vbi vinum, teste Auicenna 2. primi, immoderate epotum, in ventriculo & neruis acetosatur, illis noxium est. Vina tenuia validiora humores ad iuncturas deferunt. Galenus 5. Aphorismor. comment. 5. admonet, quod repletis neruis conuulsio fit: solet autem facillime eos replere vinum, vt quod calidum habet temperamentum, talis siquidem natura omnia subintrat, dummodo non admodum crassam substantiam habue-

Vinum copiose sumptum nocet neruis.

habuerit. Substantiæ igitur copia neruis affert conuulsionem. Id quod dicimus de neruis, idem possumus intelligere de podagra & arthritide, qui affectus parum differunt.

Podagra & arthritis quid differant.

Dicit Aetius lib. 12. cap. 6. Podagra & arthritidis affectio eiusdem speciei inter se existunt. Differt autem podagra ab arthritide, non toto genere; sed affectis locis. In omnibus est articulorum debilitas diuturna cum fluxione. Auicenna in capite de cautela à doloribus iuncturarum: *Deuitent potare plurimum vinum generosum, imo omne vinum.* At in cura dolorum iuncturarũ scribitur: *Oportet vt dimittant vinum omnino, vsque quo sanentur ex ea agritudine integre.*

Abstinentia à vino curans podagram.

Patiens dolores iuncturarum non bibat vinum toto tempore vitæ suæ, & si non potest ab eo abstinere, abstineat saltem vno aut duobus annis. Rhasis 12. Continentis testatur, quod vidit plures patientes dolores iuncturarum vini potum relinquere, & sanati sunt de podagra omnino, aut ad minus diminuta est passio in illis. Tamen admonet Rhasis considerandum, an ex abstinentia vini aliquid aliud nocumentum eueniat, hoc si contingat, iubeas omnino non abstinere à vino. Magnificẽtia vestra ergo consideret, quantum noceat vini potatio, & maxime cum excedit modum, quantumque eo magis noceat ebrietas, calorem innatum suffocat, epatis & cerebri temperamentum corrumpit, neruos eneruat, quamuis vinum moderate epotum, calorem innatum viuificat; sed eius copia, & superflua potatio, quemadmodum nimium oleum in lucerna lumen extinguit. Nocet facultati naturali & sensibili, & eius organis, vt latius declarat Auerroes in canticis Auicennæ.

Ebrietatis incommoda.

Cæterum, cum Magnificentia vestra adhuc non laboret podagra, bibere poterit vinum, sed cum moderamine. Verum in mensa non bibat diuersa vinorum genera, neque crassa, neque turbida, neque dulcia, neque acerba, neque potentia; sed bibat vinum rubrum, ad facultatem adstringentem declinans, quod non sit valde potens.

Vinum rubrum adstringens.

Caueat, ne inebrietur de cereuisia. Ipsa enim, teste Dioscoride, cerebri membranis & neruis nocet, ac prauos in corpore gignit humores, conturbat mentem etiam.

De accidentibus animi.

Accidentia animi.

Animi accidentia, quæ in humoribus repentinos motus efficiunt, ac à centro ad circumferentiam, & è conuerso spiritus commouent, penitus sunt euitanda, qualia sunt validus risus, gaudium repentinum, timor, verecundia, ira, furor, sollicitudo. Expedit autem mediocriter lætari, bene sperare, & suauissima frui animorum consuetudine; sed non in comessationibus & ebrietatibus. Venus moderate exercenda quandoq; est, sed caueat, ne post ingestum cibum, nec vllo modo stomacho ieiuno eam exerceat, sed per horas quinque post ingestum cibum tempus commodum est. Et hæc, quantum à præseruationem à podagra, & curationem tinnitus aurium sufficiunt. Quæ omnia præpotens DEVS in salutem Magnificentiæ vestræ dirigat, cui sit honor & gloria.

In eodem casu,

CONSILIVM CCXIX.

Diæta.

PRIMO & ante omnia vtatur bona victus ratione, vitando cibaria cuncta crassæ & viscidæ substantiæ, vt sunt carnes animalium magnorum, pisces, præsertim carpiones, anguillæ, truitæ, & huiusmodi. Legumina omnia, caseos, lacticinia, & pasticillia, & reliqua id genus. Potus sit semper vinum tenue dilutum. Vitet semper vina potentia, & præ omnibus modice bibat inter capiendum cibum: inter vnum autem & alterum cibum nunquam. Quod si aliquando infestetur siti, habeat aquam decoctam cum passulis, & semine fœniculi, aut bibat eo tempore cereuisiam ex hordeo.

Sitis leuienda.

Vtatur infrascriptis pillulis semel, aut bis in mẽse, capiendo ex illis ʒ j. duabus horis ante cœnam.

Pillulæ.

℞. Myrobal. citrin.
Chebulor.
Indor. ʒ j. ß.

Infundantur in succis rosar. endiu. fumiterræ an. ℥ iij. Maneant in infusione per diem naturalem, & postea calefiant ad ignem. Deinde colentur & exprimantur. Colaturæ add.

Rhabarbari elect. ℥ ß.
Vini aromatic.
Aq. absinthii parum.
Spicæ nardi an. ℈ j.

Rursus stent in infusione per horas duodecim, postea colentur & exprimantur, deinde iterum add.

℞. Agarici præparat. ʒ iij.
Salis gemmæ.
Zinzib. an. ℈ ß.
Cassiæ recent. extract.
Mannæ elect. an. ℥ j.
Aloes Epatic. ʒ ij.
Mellis rosac. ℥ ß.
Bdellii ʒ j ß.

In suprascriptis infusionibus dissoluatur cassia, manna, bdellium, postea exsiccen-

tur paulatim, semper agitando cum spatula, donec veniant ad pastam pillularem, quibus deinde vtatur, supra indicatum est. Item: Vtatur bis in anno, vere & autũno, infra proposita confectione, sumendo ex ea ℥ß. ante prandium per quatuor horas.

Confectio in podagra.

℞. Tragacanth.alb.
Succi cytoniorum an.℥ß.
Hermodactyl.
Zinzib.Elect.an.℥ß.
Succi rosarum puri.
Mannæ elect.an.℥ß.
Turbith.elect.℥ß.
Mucillag.sem.cytonior.ʒ iij.
Sacchari fini℥ viij.

Fiat confectio solida, vtatur vt supra, superueniente dolore podagrico, adhibeat infra scriptum linimentum.

Linimentũ in nimio dolore.

℞. Mucillag.sem fœnugr.
Sem.altheæ.
Psylli an.ʒj.ß.

Additis oleis rosarum & chamomel. an. q.s. fiat linimentum. Extrahantur mucillagines cum aceto.

Ad idem:

℞. Medullæ panis infusæ in lacte q.s.
Cassiæ recent.extract.℥j.
Vitelli oui num.j.
Cum ol. rosar. omphacino & chamæmel.an.℥j.

Fiat Emplastrum in mortario.

In principio mensis Maii quotannis mittatur sanguis ex basilica dextri brachii copiose pro iudicio præsentis Medici. Quin etiam eodem tempore poterit purgare corpus conuenienter, & vti parte artis præcautrice, tum vero præsente dolore pro eo, ac visum illi melius fuerit remediis vti, quæ nisi in præsentia affectus nõ possunt recte præscribi.

In eodem casu,

D. Pet. And. Matthioli

CONSILIVM CCXX.

CVm non solum podagra, sed & cæteri corporis morbi, (vt inquit Galenus lib. 3. Aphoris. 19. & primo de morbis vulgaribus) ex malo victus regimine plerumque prouenIant, non possum non probare Illustris Domini consilium, quandoquidem, cum futuram vereatur podagram, Medicum consulere voluerit, qui vitæ regimen illi conscriberet, quo ab hoc infestissimo affectu se tueri & præseruare possit. Qua in re prudentissime agit. Illustris Dominus, quod procul dubio longe magis præstet futuris malis in tempore præuenire, quam præsentibus occurrere. Ac cum id a me fieri, scribiq;, pluries expetiuerit, tametsi non desint hic Medici præstantissimi, qui id muneris doctius, ac fortassis diligentius, quam ego, præstitissent, ego tamen, qui illi ob suæ humanitatis benignitatisq; eandorem plurimum debeo, id sane recusare non potui. Quapropter diligenter, & quo potui studio, præseruatiuum hoc regimen describere decreui, quod si ea seruabit cura ac diligentia, qua ad id scribendum me excitauit, minime mihi verendum est, quin illa non solum a podagra se tueri poterit, sed à quocunq; etiam morbo, quo homines vexari possunt. Est enim Galeni sententia, vt quemadmodum ex mala victus ratione omnes possunt prouenire ægritudines; ita econtra prohiberi optimo vitæ regimine. Quod tantum consistit in metiendis, ordinãdisq; sex rebus non naturalibus, in quibus tota vita nostra consistit. Sunt itaq; res non naturales: Aer, cibus & potus, repletio & euacuatio, exercitatio & otium, somnus & vigilia, & animi accidentia. Quæ omnia corpora nostra cõseruant, & destruunt, pro eorum bona vel mala viuendi norma, qui sub cœlo viuunt, & habitant.

De aëre.

Aer.

Cum sine aëre omnia, quæ spirant, animantia viuere nequeant, & à Galeno pluribus in locis dictum sit, ambientem nos aërem corpora nostra plurimum immutare, deeo in primis verba faciam. Eligat itaque Illustris Dominus aërem salubrem (qui vt Galenus habet lib. 1. de tuenda sanitate, mundus lucidusque sit, nec stagni, aut paludis, nec cloacæ, stabuli, fimi, aut alterius tetri odoris halitu infectus, nec qui æditis vndique montibus, clausus est. Quod conclusus aër, qui difflari non possit, facile putrescat. Quamobrem suam eligat habitationem in loco mundo, vbi optimus sit aër & vbi flumen vicinum non sit, quod ibi aërem crassum ac nebulosum efficiat. Thalamus deinde, ac cæteræ eius mansiones ad Orientem magis, quam ad Austrum & Septentrionem respicere deberet, cum auster sua humiditate capita repleat, ex qua repletione facile defluxiones oriuntur, quæ in neruos & articulos excurrunt, & Aquilo, vel Boreas sua frigiditate, capitis & cerebri excrementa, ac etiam succos exprimat, quo postea non magno negotio fit, vt expressa inde materia pituitosa in subiectas corporis partes labatur, & præsertim ad articulorum propagines, fiatque inde podagra, vel chiragra, vel Ischiadicus affectus. Te-

Caput moderate tegendum. turq; caput, vt non adeo calefiat, quod materiæ in ipso existentes colliquescant, nec noua ibi à subiectis trahatur membris, & quod nec tum à frigore lædi possit. Cerebrum enim, vbi præter id, quod decet, calefiat, non solum colliquata à calore excrementa in subiectas expellit partes, sed etiam vapores ex aliis attrahit membris, & nouam regenerat materiam. Quapropter temperie quadam vti oportet, quæ calorem non excitet, & à frigore tueatur. Quæ quidem ratio pariter habenda est, cum cæteris totius corporis indumentis, tam æstate, quam hyeme. *Hypocausta moderate calida.* Hypocausta etiam moderate calefiant, vt neque caput aggrauent, neq; sudores cieant, vt sæpe ac sæpius hic in Bohemia & Germania fieri solet. Quandoquidem cum nos ambiens aër calidior fuerit, quam par sit, corpus totum arefacit, naturalem calorem extrahit, concoctiuam facultatem imbecillem reddit, cruditates gignit, & vniuersi corporis succos commouet. Itaque vitandus etiam est Sol, cum eius radii nimis flagrant. Quin etiam vitanda est itineratio, vel mansio sub lunaribus radiis nocturno tempore. *Pedes à frigore muniendi.* Præterea qui podagram futuram verentur, pedes à frigore tueri debent calceis, vel caligis suffultis leuiusculis pellibus. *Leporum pelles.* Tales enim sunt leporum pelles, quæ præter id, quod sua leuitate nullum sane incommodum adferunt, præstant etiam probatissimorum authorum testimoniis, ad roborandа vniuersa corporis membra. Præstabit etiam, quandoque māsiones suffimentis odoratis alterare, quod etiam non solū contentum ibi aërem ab omni mundent infectione, & puriorem reddant; sed quod spiritus reficiant, & principalia membra roborent: quamobrem ad huiusmodi suffitus parandos suauissime incēdi poterit super prunis igniris, vnus ex infrascriptis pastillis:

Suffumigiū.

℞. Styrac. calamit. ping. ʒ j.
Benzoi elect. ʒ ß.
Lig. aloes ʒ ij.

Contundantur omnia crassiuscule, deinde simul bull. in ℔. j. ß. aq. rosar. & deinde cochleari ferreo extrahantur res illæ odoratæ, & formentur inde pastill. x. pro ʒ j. & siccentur.

Cibus & potus.

Cibus. Panis sit ex flore triticeæ farinæ confectus, cui parum salis admisceatur, sitq; bene fermentatus, & optime decoctus, secundum Galeni dogma, qui primo de alimentorum facultatibus: *Panis bene coctus.* *Panes*, inquit, *ad concoctionem approbatissimi sunt, qui plurimum fermentati, & probe elaborati in clibano igne moderato percoquuntur. Nam perfusior ignis primo statim occursu adurens, exteriorem superficiem in teste modum adurit & indurat, crudis incoctisq; remanentibus interioribus partibus: quo fit, vt panis tum ineptus, tum prauus euadat. Qui autem longiore spacio vndique æquabiliter præassatur, hic & probe in ventriculo concoquitur, atque ad sequentes functiones accommodatissimus euadit.* Hæc Galenus. Nec quidem abs re tam accurate de pane conficiendo scripsit, cum sit primum inter omnia humanæ vitæ alimentum. *Panis nec nimium recens, nec nimis diu asseruatus esse debet.* Sit etiam panis, non ex longiori tempore confectus, ideoque laudatur biduanus, triduanus, quatriduanus. Nam durus (vt Galenus ait) corpori quidem imbecillo præbet alimētum, sed aluum constringit, ægreq; è ventriculo labitur. *Recoctus.* Quanquam laudatur aliquando recoctus in his, qui ventriculum humentiorem habent, atque destillationibus obnoxium. *Carnes.* Carnes eligantur ex quadrupedibus, hœdinæ, vitulinæ, vertecinę, cum cæteris facilius coquantur. Abigantur è conuerso bubulæ, agninæ, arietinæ, ac suillæ: cum non nisi magno labore conficiantur, & crassos lentosq; procreent succos. *Carnes ferinæ.* Inter syluestria vero, quæ venationibus capiuntur, conferunt ex capreolis, & ex iuuenibus lepusculis sumptæ. Nam leporis senioris ac pariter cetui, non solū concoqui nequeunt; sed atrabiliarios, pituitososq; procreant succos. Quanquam (vt Galenus lib. de attenuante victu scribit) ceruorum hinnuli aspernandi non sunt, sicut nec hœdi ob ætatis mollitiem. *Carnes volatilium domesticorum.* Ex domesticis & altilibus, volatilibus, nullæ erunt præstantiores carnes, quam pullorum gallinaceorum, scilicet caponum, gallinarum, & aliarum iuuenum. Nam anatum & anserum carnes concoctu contumaces sunt, & succos tum pituitosos, tum melancholicos procreant. At iuuenum columbarum valde nutriunt, si concoquantur; sed ob nimiam, quam habent humiditatem, ab excrementis non vacant. *Carnes volatilium syluestrium.* Ex syluestribus autem laudantur perdices, phasiani, attagenæ, syluestres gallinæ, turtures, turdi, merulæ, & auiū fere omniū carnes, quæ in nemoribus, mōtibus & campestribus locis victum quæritant, sicuti vituperantur coturnices, quas quaglias vocant, ac anseres & grues, ac cætera volatilia, quæ lacustribus & paludosis locis nutriuntur. Commēdantur igitur laudabiliores, tum assæ, tum elixæ, cum hac tamen conditione, vt elixa semper pręcedant. *Carnes assæ.* Nam assæ cum longiori cōcoctione indigeant, non immerito sunt postponendæ. Sed hoc etiam non ignorandum, scilicet assaturæ idoneas esse pinguiū ac humidorum animalium carnes, magis quam sicciorum. *Carnes muria asseruata.* Salitæ etiam carnes quandoq; ad conciliandū appetitum concedi possunt, si tamen fuerint

ex præstantioribus quadrupedibus, de quibus superius meminimus. Verum, quoniam ægre concoquuntur, & sitim excitant, parce iis vtendum & vescendum est. Verum quoniam carnium temperamentum *Partes animalium.* & vices variant, secũdum partium ac membrorum differentias, ea propter de animalium particulis aliquid nobis differendum est, à capite incipiendo: quod cum diuersis qnoque constet partibus, cerebro, oculis, auribus, naribus, labiis ac lingua, diuersum *Cerebrum.* exhibet corpori alimentum. Cerebrum itaque in primis si largius edatur, pituitosum præbet alimentum, ægre concoquitur, & stomachum relaxat, quin etiam cibi appetentiam destruit. Verum si, vt Galenus inquit, 3. de facultate alimentorum, recte in ventriculo concoquatur, alimentum corpori non infimæ notæ præstabit. Sed & illud scire operæpretium est, quod volatilium cerebrum longe præstantius est, quam *Oculi.* quadrupedum. Oculi licet cæteris capitis membris facilius concoquantur in ventriculo, ob pinguedinẽ tamen sibi admixtam, vt Isaacus scribit, laborem ventriculo infe- *Aures & nares.* runt, & lentum præbent alimentum. Aures & nares Isaaci, & Galeni testimoniis, parum alunt, & difficile concoquuntur, quemadmodum cætera cartilaginea, quæ tanto concoctu sunt difficiliora, quanto seniora *Labia.* sunt animalia, à quibus sumuntur. Labia quanquam lentum succum gignunt, tamen vt Galenus inquit, lib. de cibis boni & mali *Lingua.* succi commode concoquuntur. Lingua temperatæ est substantiæ, & medioeriter alit, quamobrem cæteris capitis partibus præstat. Nam omnes aliæ partes podagricis minime competunt, cnm pituitosos generent *Ossium medulla.* succos. Ossium medulla, si largius sumatur, vt Galenus 3. de aliment. facult. inquit, nauseam facit, & appetitum destruit, & ventriculum laxat, quare parcius medullis ve- *Cor.* scendum est. Cordis caro substantia dura, fibrosaque est, ideo non sine magno nego- *Pulmo.* tio concoqui potest. Pulmo quanto iecore lieneque mollior & rarior est; tanto concoctioni accommodatior est, leuiusculè nutrit, & non illaudabile præbet alimentum.

Ventriculus & intestina pedestrium animalium. Ventriculus & intestina pedestrium animalium ægre concoquuntur, vt Galenus inquit, & difficile in sanguinem conuertuntur, quo fit, vt ab iis abstinendum sit. Ve- *Volatilium.* rum volatilium ventriculi, vt gallinarum, caponum, & anserum aliter se habent. Nam & facile concoquuntur in ventriculo, & *Iecur.* bonum præbent alimentum. Iecur ex quadrupedibus sumptum, crasso succo constat, & difficile conficitur, & tarde commeat. At si ex lactantibus adhuc animalibus fuerit, vt hœdi, agni, vel vituli, melius conficitur, & recte nutrit. Porro anserinum iecur, vbi an- *Anserinũ.* seres ficubus & lacte nutriuntur, non solum præstantissime nutrit; sed & magnam cum palato init gratiam. Præstant item gallinarum & caponum iecinora, quod belle nutriant. Lien cum melancholici sanguinis *Lien.* fons sit & officina, praui succi habetur alimentum. Renes praui admodum sunt succi, & concoctu pertinaces, quin & gustui insuaues. Sed in volatilibus aliter se habent, *Renes in volatilibus probantur.* cum gustui placeant, facile conficiantur, & bonum exhibeant alimentum. Testes dif- *Testes.* ficile concoquuntur; at si ventriculi robur illos probe concoxerit, alibiles sunt, iisque præsertim, qui ex animalibus siccioribus sumuntur, vt sunt hœdini ac vitulini: Galeno tamen præferuntur cæteris suilli: Sed gallorum testiculi omnium præstantissimi *Testiculi gallorum.* habentur. Vbera cum lacte tument, vt Ga- *Vbera.* lenus inquit, magnopere commendantur, & expetuntur: alimonia enim, quæ ex eis prouenit, cum probe in ventriculo concoquuntur, cum carnis alimonia certat: Si vero non concoquantur, crudum & pituitosum humorem procreant, quo fit, vt ab iis hi abstinere debeant, qui ventriculi imbecillitate laborant. Pedes, & præsertim *Pedes.* suilli, si per elixationem probe ac diutius cocti fuerunt, bonum præbent nutrimentum, deinde hœdini ac vitulini: Nam seniorum animalium non probantur. Cau- *Cauda.* da cum à calore naturali longinqua sit, & à sanguine incocto nutrita, contumax concoctu habetur, ideo ventriculo inimica. Alæ *Alæ.* pinguium anserum concoctioni, & nutritioni idoneæ sunt, his vero magis ipsarum gallinarum. Adenosa caro, quæ circa pe- *Caro adenosa.* ctus animalium congelati lactis instar habetur, nutritioni præstat, eaq; præsertim, quæ ex siccioribus accipitur, nempe hœdi ac vituli pinguis. Pinguedo autem omnium in *Pinguedo.* vniuersum improbatur, quod ventriculum eneruet, improbum generet sanguinem, cibum in ventriculo suspendat pituitam gignat, & alia incommoda quam plura procreet. Sanguis omnis concoctioni rebellis *Sanguis.* est, tantoq; peior est sanguis, quanto ab animalibus defluxerit melancholicis, vt bubulus, ceruinus, & leporinus. Suauissimus est *Suillus gustui suauissimus.* gustui suillus: verum in cibis podagricorum ego nullum laudauerim sanguinem. Oua *Oua sorbilia cum saccharo.* belle conueniunt recentia, gallinarum scilicet, quæ suo in cortice cocta potabilia nuncupantur, præsertim si ante saccharo albissimo aspergantur, ac etiam sine cortice elixa, quæ perdita vocant, lacti coagulato similia, & non dura, non iniucundum præbent alimentum. Sicuti nec illa, quæ insculis ac plurimis

rimis inferuntur ferculis. Frixa enim cum ægre concoquãtur, aluum sistant, nidorosas pariant eructationes, vt Gal. inquit, & facile in vapores caput petentes vertantur, vt dura etiam, omnino sunt dimittenda. *Lac.* Lac etiã in casu nostro improbandum videtur, cum omnibus capitis affectibus obsit, ac facile in ventriculo putrescat, pariterque caseus abigendus est, *Caseus.* præcipueq; vetus. Nam non modo salsos procreat succos; sed crassos lentos ac pituitusos, quæ omnia destillationis materiam augent. Hinc itaque fit, quod iusculum ex caseo paratum, minime laudare possim. Verum si quãdo caseo vesci libet, is quidem vltimo loco sobrieq; sumatur, & ventriculi tantum sigillet osculum, sitq; potius recens, quam vetus. *Pisces.* Pisces etsi podagricis non admodum conueniunt, cum frigidum & glutinosum præbeant alimentũ, concedi tamen possunt, qui saxatilibus fluminibus ac sabulosis capiũtur, sicut sunt lupi, truttæ, tinnuli, capitones. Hi enim valde excrementosi non sunt (vt Gal. inquit) ac velociter permeant. Verum enimuero animaduertendum est, ne in frequentiori habeantur vsu, nec cum lacte vel caseo misceantur, nec infrigidati comedantur, præsertimq; cum humenti asseruantur loco. Præterea si pisces eiusmodi pingues inueninntur, vt tinnuli, craticula assari potius debent, quam aqua & aceto, vel vino elixari. Anguillæ ex omni piscium genere pessimę sunt, & podagricis infestissimæ. E quorum genere cum etiã lampretę sint, etsi à quibusdam expetuntur, non tamen eas podagricis probauerim. Testacei autem pisces, vt ostrearum, cancrorum, & cochlearum omne genus, cum omnes concoctu cõtumaces existant, ego non ita facile podagricis concesserim frequentem eorũ vsum, quamuis nec illos omnino improbauerim, vbi quis robustum habeat ventriculum, & parce de iis comederit. *Legumina.* Ex cerealib. & leguminibus quędam sunt, quæ facile cõcedi possunt, quædam vero minime. Conceditur itaq; hordeum, far, auena, balica oryza, panicum milium, præsertim si antequã *Modus coquendi legumina.* coquantur, macerentur prius in aqua calida, quousque ad summum tumescant, & deinde abiecta prima coctionis aqua, decoquantur in probatarum carniũ iure, vel lacte amygdalarũ dulcium. At legumina, quæ fere omnia inflant, & crassum generant san-*Pisa probe cocta.*guinem, mihi dimittenda videntur, tametsi a pisorum probe coctorũ esu Illustrem Dominum non auerterim; quod in Bohemia in frequentissimũ veniant vsum, quem tamen non laudarem, si is frequentior fuerit, & abundantior. Itaq; & fabas, & lentes, & cicera, & phaseolos podagricis nunquã laudauerim, nisi quandoque appetitus conciliandi gratia. Ex oleribus ea eligi debent, quæ temperamento sunt proximo. Commendatur à Galeno inter cætera lactuca, quæ tamen magis æstate quam hyeme conuenit. Præstabunt etiam intybus, cichoreum, borrago, quod duæ priores iecori sint idoneæ, posterior vero cor ipsum roboret. Vitet brassicam, & præsertim capitatam, betam, spinachiam: hęc enim plus serositatis, quam sanguinis gignunt & fluxibiles reddunt humores. *Condimenta.* Probantur in ciborum condimentis anethum, fœniculum, saluia, amaracus, petroselinum, melyssophyllum, quæ cum calida sint, non ita conueniunt in æstate, vt in vere, hyeme, & autumno. Æstate itaque his parcius vti licebit, vel aliis frigidis admixtis, nempe lactuca, portulaca, oxalide, & similibus. *Asparagus & lupulus podagricis nocent.* Asparagum autem & lupulum non admodum probamus; quod hic etsi sanguinem mundet, maxime tamen corporis meatus reseret, & aditus fluxioni præbeat: Ille vero relaxet, aperiat, & humores fluxibiles reddat. Improbantur ea etiam olera, quæ nimis acuta deprehenduntur, vt eruca, serpillum, satureia, nasturtium, sinapi, tum quod iecur excalefaciant, & sanguinem adurant, tum etiam quod caput petant, & eo vapores mittant. Id quod etiam faciunt cæpæ, allium, porrum, & raphanus, tam domesticus quam syluestris, *Raphanus terrestris. Radices esca lenta.* quam Germani Kreñ oder Merrettig vocant. Ex radicibus, quæ in cibum veniunt, cum omnes (vt Galenus inquit) ægre concoquantur, & flatus gignant, nullæ penitus conueniunt. Rapa tamen, qnandoque appetitus gratia sumpta, vbi probe fuerit elixa ex iure carninm, concedi potest, præsertim si parcius & rarius comedatur. Cæteræ tamen, vt napus, pastinaca, carotæ, siser, quod Germani Mörlin vocant, vitandæ sunt, & pariter aliæ omnes, si quæ sunt, quæ in ciborum veniant vsum. Detestamur fungorum omne genus, cum admodum mali sint succi, stuporem, paralysin, & apoplexiam generent. Sunt etiam inter olera, quæ suos edunt fructus, quales sunt, melopepones, cucurbita, cucumis, *Fungi.* anguria: verum cum serosum generent sanguinem, facile putrescant, & pro frigidis & humidis habeantur, probare non possumus, *Melopepones.* tametsi adeo morosus Medicus dici nolim, qnin quandoque meloponis patum concesserim, vbi optimus, odoratusque fuerit ad manus, & in principio prandii, vel cœnæ parcius deuoretur. Probantur cappares sale asseruatæ, si *Cappares correcta.* prius aqua maceratæ, & deinde elixæ cum oleo, aceto non admodum acri, &

vuis passis comedantur. Eas vero paruas & duriusculas, quæ in aceto asseruatæ afferuntur, pariter probamus, si prius diebus aliquot in aceto macerentur, quod cum vuis passis efferbuerit, & suam remiserit acredinem. *Fructus horarii.* Fructus etiam, qui horarij vocantur, & crudi comeduntur in æstate, vt sunt, cerasa, pruna, mora, fraga, pyra, mala persica, ficus & vuæ, cum frigida & humida sint, sanguinem aquosum generent, ac facile putrescant, frequentiori vsui non competunt. Etsi maturæ ficus & vuæ (cum frigidæ & humidæ sint, sanguinem aquosum generent, ac facile putrescant, frequentiori vsui non competunt) vt Galenus inquit, cæteris innocentiores habeantur, & fugacibus omnibus præclarius nutriantr. *Pyra & cytonia.* Sic etiam pyra, & cytonia mala super prunas, vel in cineribus cocta, secundis mensis recte conceduntur, saccharo vel aniso aspersa: ipsa enim non modo ventriculi ostium roborant, & aluum cient, sed & vapores in caput exhalari prohibent. *Mala cocta, sacchare & aqua rosarũ respersa.* Illud etiam de malis, quę in hyemem asseruantur, pollicetur Galenus, præsertim cum cocta deuorantur, saccharo, & rosar. aqua respersa. *Oliuæ.* Oliuæ tabe asseruatæ, etsi ad cibi appetentiam faciant, cum tamen ægre concoquantur, & sua salsedine humores inficiant, dimittantur. Sicut etiam aurantia poma, limones tam recentes, quam muria asseruati, & huiusmodi alia, tum frigida, tum acida (nisi appetitus gratia parce sumantur) minime ad rem faciunt. Punica mala, quæ nec admodum acida, nec dulcia reperiuntur, possunt Medicinæ vice quandoq; sumto cibo assumi. Ipsa enim vapores ad caput permeantes non obscure repellunt. *Amygdalæ pineæ, pistaciæ, pectori & neruis prosunt.* Amygdalæ, pineæ nuces, pistaciaque, anhelanti pectori & angusto, optime conueniunt, ac etiam affectis neruis. *Nuces ponticæ.* Laudant aliqui ponticas nuces, quas auellanas appellant, attamen cum à Galeno improbentur, quod dolores capitis inferant, in bilem facile vertantur, & concoctu sint difficiles, eorum quidem sententia penitus est reprobanda: Improbamus & castaneas eà de causa, quod concoctu sunt contumaces, & flatus gignãt. Siccas ficus probamus, præsertim si cum nucibus vel amygdalis deuorentur. Quin etiam & sicca pruna concedimus ex vino elixa, & saccharo aspersa. *Acetum.* Acetum deinde quod plurimis ferculis commisceri solet, quamuis tum crassa tenuia facere, tum lenta incidere valeat, pectori tamen, cerebro, & neruosis partibus obest, ideoque non competit, nisi prius passulis inir ctis diu insoletur, vel leuiter decoquatur. *Butyrum.* Butyri vsus sit etiam, sicut olei mediocris, quoniam omnia pinguia ventriculum laxant, & facile vapores ad caput euolare faciant. *Saccharum.* Saccharum probatur, nam vbi fercula sunt dulcoranda, maxime præstat: id quod etiam de melle cocto, ac despumato intelligi potest. *Aromata.* Aromata omnia, nempe, Piper, Zinziber, Caryophylli, Cinamomum, & alia, quæ in ciborum vsum expetuntur, vbi corpus excrementosum inuenerint, longe magis obstruunt, quam prosunt: quod excrementitios succos in caput, in neruos, & in articulos ducant: atqui vbi corpus excrementis vacet, præstabunt sane, & præsertim hyeme quod concoctionem adiuuent, flatus expellant, & vniuersum roborent corpus, si tamen modum non excesserint. *Incommoda frequentis aromatũ vsus.* Nam vbi copiosius, quam par sit, deuorentur (vt passim in Bohemia fieri solet) non solum iecur admodum excalefaciunt, & sanguinem accendunt: sed sitim etiam excitant, & caput, neruos ac articulos afficiunt. *Crocus.* Crocus parce obsoniis admixtus, suo calore in cibis plurimum placet, cor exhilarat, & pectus dilatat: copiosior vero sumptus (vt Galenus inquit secundo de communi medicina secundum locos) caput ferit, & intellectum perturbat, quo postea fit, vt affecto cerebro, pariter afficiantur & nerui, & corporis totius articuli. *Cinamomum.* Probamus inter cætera aromata Cinamomum, quod non admodum sua acredine excalefaciat, & dulcedine quadam mitescat, possitque tam hyeme, quam æstate vsurpari. *Confectiones saccharatæ.* Ex fructibus, nucleis, & seminibus saccharo asseruatis, probamus myrobalanos chebulos, acorum, quem calamum aromaticum vocant, zinzib. citri corticem, amygdalas, nucleos pineos, pistacia, coriandrum, anisum, cinamomum. Præstabit itaque his pro bellariis vti præsertimque coriandro, quod ventriculum roboret, & prohibeat ne vapores caput petant. *Potus.* Restat modo dicendũ de potu: qui (vt Galenus inquit, libro de dissolutionibus continui, Haly Abbas quinto Theoricor. & Isaac in particularibus dictis) duabus de causis humano corpori necessarius existit. *Potus vtilitas.* Prima quidem, vt corpus humectet, ac loca humidarum substantiarum repleat, quæ continuo dissoluuntur. Secunda vt cibum transmittat, ad omnia perferat corporis membra, ac ipsum adeo per commixtionem tenuem reddat, vt per meatus facilius penetrare valeat. *Potus commixtiuus.* Ignorandum præterea non est, quod potus, qui cum alimentis sumitur, tam in prandio, quam in cœna, recte commixtiuus appelletur, ob sui ipsius cum cibo commixtionem: *Delatiuus.* ille vero qui completa concoctione in ventriculo, & incompleta in iecore bibitur, delatiuus appellatur, eo quod per corporis parti-

pr[illegible]iculas cibum pene[illegible]are faciat. Is enim [illegible]tis, & [illegible], qui impinguari volunt, [illegible]cens est. Insuetis vero, & qui com[illegible]uium secundum rectam metam hause[illegible]r, minime. Potest igitur Illustris Do[illegible]us bibere vinum rubeum, vel subru[illegible]um mediocris vinositatis, maturum, a fecibus purgatum, clarum & odoriferum, adeo vt ventriculum roboret, & cerebrum vaporibus non inficiat. Cuius tanta quantitas hauriatur pluribus vicibus, vt pro ciborum ingestorum cômixtione sit satis. Nam cum potus cibi quantitatem excedit in ventriculo, absque dubio supernatat cibus, quo fiet, vt vaporibus inficiatur cerebrum. Præter hæc post præassumptum alimentum, aquam vel vinum bibere non conuenit, priu quam fiat alimenti descensus, quippe quod concoctionem intercipiat, & cibum [illegible]are faciat. Pariformiter ieiuno ventriculo vinum bibendum non est, cum corpori vniuerso, præsertimque cerebro & neruis ex Galeni & Auicennæ sententia, magnam admodum inferat noxam, sicuti tam post mulierum congressum, quam post balneum, vinum statim bibitum, maxime nocet. Vitet pro posse Illustris Dominus crebras conuiuiorum compotationes & ebrietates, quandoquidem non modo potus e[illegible] vino largius, atq; immoderate hausto calorem naturalem suffocat & destruit adeo, vt tantam alimentorum molem neque concoquat, neque regere valeat, sed (veluti Galenus 3. de victus ratione in acut. 3. de temperamento. Item in lib. de morb. & sympt. c[illegible]usis. Aristoteles 40. problem. Auicenna 3. prim 1, & Halyabbas 5. Theoricorum [illegible]tur [illegible] caput vaporibus replet, corpus [illegible]tum per accidens infrigidat, cum naturalem suffocet calorem, cerebro, pi[illegible] me[illegible]dullæ, neruis, neru[illegible]sisque particuli[illegible] maxime nocet. Item, apoplexiam, paraly[illegible] epilepsiam, attonitum morbum, conu[illegible]iones, tetanos, & tremorem progign[illegible], articulorum dolores excitat, mentem [illegible] corrump[illegible], animam attenuat, & animales facultates eneruat: quæ omnia non alia de causa infert, nisi quod cerebro maxime noceat. Si itaque potus moderatus ex vino iam præscripto, quod tamen non fit, neque multo[illegible]rum a[illegible]orum, neque mustum, vel valde nouum: Nouum enim sanguinem tum paucum, tum turbidum generat, pituitam auget, ægre concoquitur, & frigidos procurat morbos: sicuti pluribus annis inueteratum, cerebri membranas sua tenuitate & calidi[illegible] præsertimque liberalius haustum. Ad hæc [illegible]tanda sunt vina potentia ac generosa, & præsertim quæ sunt tenuiora, quod non modo excalefaciant, plus quam par sit; sed & iecur, & cerebrum, & neruos, & articulos lædant. Cauendum præterea est a vinis arte, cum glacie vel niue, vel alio modo admodum refrigeratis, vt multis in locis fieri solet æstatis tempore, quippe, quoniam neruis pectori, pulmoni, cerebro, ventriculo, inte[illegible]inis, vesicæ, renibus, iecinori, spleni, dentibusque maxime nocet: Item, paralysin, frigidos procreat morbos. Ideoque libro de cibis boni & mali succi, dicebat Galenus: Qui minime exercentur summa æstate, cum vehementi calore vrgentur, fontis aquam bibant, niuisque & vini refrigerati vsum vitent: hæc enim, quamuis protinus nullam iuuenum corporibus sensibilem læsionem inferant, sensui tamen, ocoulteque crescente vitio, cum iam ætas progressu temporis inclinauerit articulos, neruos, cerebrum & viscera iis morbis vexant, qui vel difficulter admodum, vel omnino tolli non possunt. Actametsi non desint Medicæ facultatis grauissimi authores, vt Auicenna, Rhasis, & alii nonnulli, qui podagricos à vino omnino abstinere velint, idque rationibus comprobant: cum tamen Illustris Dominus nullo podagræ affectu hactenus fuerit vexatus, non est, quod nunc censeam, debere illum à vini potu abstinere. Cereuisiam autem podagricis sane laudare nequiuerim, quod a Dioscoride scriptum sit, eius potu non modo lædi cerebri meninges, ac etiam neruos; sed & prauos inde procreari succos. Veruntamen cum frequentissimus sit in Bohemia cereuisiæ vsus, qui tractu tẽporis vertitur in naturam, cereuisiam nec præferam, nec auferam.

Vina refrigerata vitanda.

Cereuisia podagricis noxia.

Mustum.

Vina potentia.

De repletione & inanitione.

Comedat bis in die, labanturque semper à prandio ad cœnam septem vel octo temporis horæ, quibus vniuersaliter, &c, vt in pluribus alimentorum concoctio fieri solet, quorum eduliorum quantitas non sit adeo magna, vt laborem ventriculo inferat. Nam multa alimentorum quantitas, etsi sit optimi succi, (vt Galenus inquit, in lib. de morbor. causis, & de continui dissol. & Auicenna 3. primi) & quæ plurimum alimenti præbere possit, frigidos tamen morbos excitabit. Maxime autem (vt Galenus inquit in lib. de cibis boni aut mali succi) ad morborum generationem facit cruditas humorũ; quæ ex crapula generatur, siue boni, siue mali succi cibos sequatur, quanquam peior sit, quæ à mali succi prouenit alimento. Etenim immodica repletio tam cibi, quã potus perniciosissima est. Alimentorũ enim abun-

Immodica ciborum repletio.

dantia (vt Galenus inquit, libro de morborum causis) eo pacto naturalem nostri corporis calorem suffocat, quo magna lignorum strues incensum ignem, & olei plus, quam par sit, lampadis flammam extinguit. Quapropter eodem libro dicebat Auicenna: *Ciborum equidem mensura existat, quam ventriculi robur conficere possit.*

Mensura cibi.

Ea enim recta erit mensura, quæ cum ingesta fuerit, grauitatem non affert, in ventriculo non natat, nauseam non commouet, neque ingenii hebetudinem facit, neque somnia tumultuaria repræsentat, neq; ructus sui ipsius saporem redolentes, post tempus excitat. Ideoq; cibi quantitas mediocris, & secundum concoctricis facultatis robur esse debet. Illud etiam non ignorandum (vt Galenus 3. de victus ratione in morbis acutis ait) cibos multiplices, & præsertim facultate dissimiles, magnam progignere in ventriculo turbationem, à quo sumens Auicenna tertio primi. Nil deterius est, inquit, quam diuersa nutrientia simul adiungere, & comedendi tempus prorogare, quoniam cum postremum aduenit nutriens, primus iam incipit digeri cibus, quod his in regionibus sæpius in tanto Magnatum & Nobilium numero accidere in conuiuiis solet, ideoq; animaduertat Illustris Dominus, ne sæpius in hos incidat errores.

Varietas ciborum fugienda.

Ordo ciborum.

Sciendum præterea est magni etiam esse momenti, non ignorare ea alimenta, quæ prima & posteriora, tam in prandio, quam in cœna ingeri debeant. Lubrica enim, vt iuscula humida, & corruptibilia, vt fructus & pisces, concoctu facilia, vt iuuenum pullorum carnes, & oua recentia, semper præcedere debent: sicuti styptica, crassa, & concoctu contumacia succedere. Nam hæc, si concoqui debent, longiori tēpore in ventriculo permanere necesse est (vt Galenus de alimentorum facult. 2. memoriæ prodidit.) Pariterq; cauendum, ne plus potus, quam cibi ingeratur, ne inde postmodum ventriculo innatet cibus, & vapores caput petentes affatim oriantur, quo nil certe peius in omni cerebri destillatione, ac articulorum doloribus.

Qui cibi primum assumendi.

Cœna breuior sit prandio, ne multi vapores inde oriantur, & caput in somno petant. Nec obstat, quod dixerit Galenus contrarium, scilicet cœnam prandio copiosiorem esse debere, quippe quoniam à sanis, non à catarrho & articulorum doloribus vexatis, hoc fieri debere ait, cum calor naturalis in interioribus frigiditate noctis magis delitescat. Postremo pro posse curandum est, vt quotidie aluus subducatur, quod si naturaliter fieri non possit, fiat supposito balano ex melle parato.

Breuior cœna.

Aluus singulis diebus respondere debet.

Inquit, Galenus: *quod tempore Hippocratis pauci podagra laborabant, propter vitæ moderationem. Nostris vero temporibus vsq; adeo auctis edulsis, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagricorum multitudo, cum nonnulli sint, qui ne exerceantur quidem: sed cruditatibus & ebrietatibus incumbant, & ante cibum vina bibant potentia, & rebus Venereis vtantur immoderate.* Ex quibus Galeni verbis facile conijcere poterit Illustris Dominus, nulla alia de causa magis gigni podagram, quam crapula, ebrietate, & malo victus regimine. Et hęc sufficiant, quo ad repletionem & inanitionem, & ad ea, quæ tamquam regulæ vniuersales in alimentorum assumptione haberi debent.

Quare podagricorū hoc tempore tanta multitudo.

De exercitatione & quiete.

Maximum corporibus adiumentum est moderata, debitoq; tempore facta exercitatio, adeo vt victus omnimodam regulam & medicamentorum omnium vires antecellat. Quod attestatur Galenus 1. de sanitate tuenda, cum inquit: *Exercitationis commoda victu & medicamentis attenuantibus præstant. Nam medicamenta, quæ obstructos meatus, tum crassitudine, tum abundantia, tum excrementorum lentore reserare valent, ea quidem tum calida, tum sicca esse oportet, ideoq; & carnem liquant & solida extenuant, quod etiam ab extenuatoria victus ratione fieri accidit: at exercitationes tum soluere excrementa, tum per sudoris meatus eijcere possunt, nullo habitus nostri corporis incommodo. Nam iis firmitas quædam membris accedit, cum & naturalis ipse calor accēditur, & ex partium inter se attritu durities quædam indolentiaque comparatur.* Hæc Galenus.

Vtilitas exercitiorum.

Sed animaduertendum est, ne exercitium modum excedat. Nam teste Galeno 1. de sanit. tuend. Motus, qui modum nō seruant, vituperandi sunt, siue ex rationali, vel appetitoria, vel animosa animi parte cientur. Nam motus, qui modum nimium excesserant, biliosum animal reddunt, febres, phrenesin, erysipelata, & cæteros calidiores procreant affectus. Ideoque exercitationes modum excedentes, nullo pacto ad tuendam sanitatem faciunt. Verum quemadmodum immoderata exercitatio maxime nocet; ita quidem etiam obest exercitatio illa, quæ intra modū subsistit, cum teste Galeno, loco præscripto, etiam animal pituitosum reddat, viscerum quorumlibet obstructiones faciat, apoplexiam, epilepsiam, & fluxiones concipiat, & podagram, & articulorum dolores excitet. Nam ea de causa Galeni tempore (vt refert 6. Aphorismor. 28. & victus intemperantia Eunuchi podagra laborabant.

Exercitationis nimiæ incommoda.

Quo autem tempore & termino ab exercitatione sit desistendum, optime docuit Galenus secundo & quinto, de sanitate tuenda, cum

Terminus exercitii.

inquit

inquit: *Qui exercentur, exerceri debent, quousque corpus intumescat, color floridus appareat, & propter & aequabiliter sudorem cum calido vapore mixtum, exundet. Nam cum aliquod horum fuerit mutatum, statim inhibenda exercitatio est.* Ad hæc proprie mediocris dicitur & salubris; sicuti leuis inutilis, & immodica nocens. Quapropter dicebat idem Galenus 3. de sanitate tuenda. Qui tantum tuendæ bonæ valetudinis causa exercentur, iis nec necessum, nec vtile plane est, immodicos adire labores, cum non solum corpus attenuent, & lassitudines inferant: sed humores agitent, & defluxionibus aptent. At contrarium agit moderata exercitatio, vbi quis podagram fugare cupiat. Quippe, inquit Galenus, 6. Aphoris. clarum est, & in podagricis manifeste apparens, quod influente aliquo ad pedes humore superfluo, passio generatur, si nunquam igitur hic humor influeret, liquet, quod neque vnquam accideret passio: non fluet autem, si semper vacans superfluitatibus corpus extiterit: erit autem vacans superfluitatibus, si mediocri exercitio vtatur, & homo bene cibum coxerit, vnde & desidiæ, & crapulæ eius nocent.

Somnus & vigilia.

Somnus & vigilia.

Somnus, vt in definitionibus inquit Galenus, est quies, vacatioque ab animalibus actionibus, quam conciliat vtilis materia, quæ ex ventriculo in cerebrum colligitur. Vel est remissio animæ secundum naturam à finibus ad principatum: Et prorrhet. comment. 11. inquit idem Galenus: *Demonstrauimus vigilantiam quidem fieri, tum propter siccitatem, tum caliditatem primæ sentientis partis, id est, cerebri, sicuti somnum ex contrariis, cum scilicet ex humidi vtilis copia grauetur corpus, quomodo ex crapula profundus erit somnus.* Is autem necessarius omnibus est, vt sensus ab exercitatione quiescant, vt alimentum non modo in ventriculo concoquatur, sed in tota corporis mole, vt resolutæ corporis facultates instaurentur, & vt corpus totum labore affectum refocilletur. Probatur autem (vt Paulus & Auicenna attestantur) nocturnus scilicet, duabus vel tribus horis à præsumpta cœna, & cum iam cibus in ima ventriculi parte residet. Nam ad concoctionem perficiendam longiori somno indiget natura. Id enim longe melius nocte, quam die fieri potest. Nec tamen ob id longiori tempore, quam septem vel octo, ad summum horarum spacio est protrahendus. Cum (Galeno teste 2. de victus ratione in acutis) somni prolixitas corporis & capitis grauedines efficiat, admodum humectet, vt halituosa concipiat excrementa. Quo fit, ex Pauli & Auicennæ sententia, vt importunus somnus animales facultates imbecillitate afficiat, innatum calorem extinguat, caput aggrauet, memoriam destruat, nauseam inducat, calorem inficiat, & malum totius corporis habitum gignat. Cauendum præterea pro posse est à meridiano somno. Nam qui interdiu, vt Paulus lib. 1. fatetur, obdormiscunt, integrum tempus ad absolutam alimentorum concoctionem non habent: Nam interrupta ante horam suam coctione, à meridie resurgentes, subinde acidos ructus edunt, ac cerebrum etiam flatibus repletur, & vt Auicennæ testimonio comprobatur, humentes procreat morbos, colorem inficit, lienem auget, neruos imbecilles reddit, segnitiem parit, & memoriam destruit. Ideoque neruorum & articulorum doloribus vexaris admodum improbatur. Statim præterea à cibo dormiendum non est, quippe quoniam oculis obest, caput replet, & corpus totum multis impedit modis, sicuti statim post exercitationem, post balneum, & euacuationem, etiam non obscure nocet. Decubitus autem, vt Auicenna iubet, primo in dextrum latus, capite mediocri altitudine super puluinari collocato, aptari debet, ac deinde in sinistrum, quo cibus prompte ad ventriculi fundum descendat, vt à iecore illic incumbente concoctio adiuuetur. At super dorsum decumbere ab omnibus improbatur authoribus, cum multorum testimonio, fluxione tentatis sit pestilens, & comitialem morbum, apoplexiam, paralysin, & ephialten concitet. Ex quibus concludi potest, quod longiori tempore protrahere somnum, catarrho & podagra vexatis, sit admodum inconueniens, ideoque recte probari potest dicterium illud: *Esuriant, sitiant, vigilent, qui rheumata curant.*

Somnus debet esse nocturnus.

Importunitas somnus.

Somnus diurnus incommoda.

Non statim à cibo dormiendum.

Dormituro latus dextrum prime, mox sinistrum.

Decubitus super dorsum incommoda.

Accidentia animi.

Animi accidentia.

Sub hoc membro Doctores etiam de coitu tractare consueuerunt, quo fit, vt ego eorum prosequar institutum. Coitus igitur cum superfluum quiddam semen appellatum, è corpore educat, necessarius omnino existit. Nam cum in assuetis non exercetur (vt latius Galenus in 6. de locis affect. attestatur) tam in viris, quam in fœmellis, morbos valde graues excitat, scilicet melancholiam, mœstitiam, capitis grauitatem, ciborum fastidium, ac etiam febres. A quo sumens Halyabbas 5. Theoricarum: Si seminis, inquit, exuberantia suis aucta in vasis, coitu non euacuatur, aut à natura non expellitur, in inguinibus fit, & aliis corporis partibus non leuis ex-

Coitus.

tensio, omniq; in corpore grauitas, sæpeque suis semen calesit in vasis, & fit febris. Nonnunquam autem eius ascendunt ad cerebrum vapores, vbi & pessimos generant morbos, scilicet sensuum, & intellectus hebetudinem, capitis grauitatem, oculorum tenebras, temperamenti permistionem, ciborum inappetentiam, cordis tremorem, & venenum viperino simile, quo repentina morte quandoque nonnulli correpti sunt. Quamobrem à moderato coitu Illustris Dominus nullatenus abstineat. Quapropter in arte Medicinali dicebat Galenus: *Etsi Venereorum, iuxta Epicuri sententiam, nullus est vsus salubris: attamen reuera confert. Si tantum interualli in eorum vsu adhibetur, vt neque resolutio aliqua sentiatur, & ipse homo quodammodo leuior factus videatur, ac melius spirare.* Tempus vero ad coitum exercendum opportunum erit, cum in excessuum omnium mediocritate corpus fuerit constitutum, cum scilicet neque supra modum plenum, neque vacuum extiterit. Qua ratione concludi potest, horam coitus commodissimam esse, cum iam prima alimentorum concoctio sit absoluta. Ideoque errore ducuntur, qui statim post cœnam, vel prandium tenso alimentis ventriculo, ac crapula largiore repleto, cum suis vxoribus congrediuntur, minime animaduertentes, quod magna corporis iactura naturalem calorem ab alimentorum coctione diuertant. Verum ab immoderato Venereorum vsu maxime abstinendum est. Nam sicuti eorum abstinentia maxime nocet, pariformiter frequentia multa humani corporis naturam destruit. Et propterea libro de semine dicebat Galenus: *Omnia animalis vasa, & membra tantisper euacuari necesse est, quoad repleatur id, quod potentissimum est.* Atque hoc modo accidit, vt his in occasionibus omnes animales partes, tam seroso humore, quam vitali spiritu priuentur: siquidem hic quoque ex arteriis vna cum genitali humiditate excernitur. Nihil igitur mirandum est, si ii, qui immoderato coitu vtuntur, imbecilliores euadant, cum & vniuersum corpus vtrorumque horum purissima parte fraudetur, & accedat etiam voluptas, quæ vel sola adeo idonea est, ad vitales vires dissoluendas, vt nonnulli iam nimia voluptate affecti interierint. A nimio igitur coitu abstineat Illustris Dominus, ac neque repleto corpore, neque post balneum, aut purgatorium medicamentum, aut post sanguinis missionem, aut post labores, aut vigilias, coitu statim vtatur. Quamquam minus longe sit malum ex Galeni sententia, in arte Medicinali, cum mulieribus congredi corpore repleto, quam euacuato, calefacto quam infrigidato, humecto quam exsiccato. Abigat præterea à se omnem pro posse iracundiam, & quamlibet tristitiam. Quippe, quoniam sicut hæc corpus infrigidat, naturalem calorem extinguit, concoctionem corrumpit, & ossa, vt inquit Salomon, exsiccat: ita illa bilem accendit, ventriculum inficit, sanguinem perturbat, tremorem commouet, & maniam inducit: sicut etiam magna & ponderabilia negotia cerebrum & intellectum hebetant, & melancholicos humores procreant. Pro posse igitur omnia hæc mala animi machinamenta à se auertat, & omni quidem studio & prudentia gaudeat & lætetur. Postremo, sciat Illustris Dominus, quod teste Galeno rectum viuendi regimen tanti existat momenti, vt quam plures ab eius instituto non discedentes, à diuturnis, & admodum periculosis morbis euaserint: ideoque in hac non parua est habenda fiducia. Sed de his hactenus.

Venenum vipereo simile è semine.

Immoderatus coitus.

Voluptas.

Ira.

Reliquum nunc est, vt de sanguinis missione ac purgantibus medicamentis aliquid in in medium adferam. Nam cum arduum admodum ac difficilimum sit, imo etiam impossibile, vt quis adeo prodenter ac diligenter se habere possit in seruando victus regimine, quin quandoque non erret, & ob id coaceruet, excremētitios humores hos quidem expellere necesse est, ne tractu temporis ad articulos permeent, & ibi, vt solent, cruciatus excitent. At si hoc in iis fieri expetit, qui seruandæ victus rationi plurimum student, quid igitur prohibet, quin hoc longe magis fieri debet iis, qui sæpissime ac latius delinquunt. Id enim hoc in regno quotidie euenire obseruabimus. Nam adeo hic increbuit compotandi mos ac coepulandi consuetudo, vt impossibile sit, illam effugere posse quenquam, ac præsertim Nobiles ac Magnates, cum quotidie fere lautissima parent conuiuia.

Quare annua venæ sectio & purgatio sit necessaria.

Quamobrem non solum viuendi regimen ad fugiendam podagram mihi scribendum fuit, sed ea etiam afferenda ratio, qua cum venæ sectione, tum exsoluente medicamento excrementitios vniuersi corporis succos expellere possit. Vbi autem excernendorum fuerit multitudo, vt plerumque iis inesse solet, qui crapula, & compotationibus se replent, iubet Galeni liber, de his, quos purgare oportet, iis ineunte vere secari venam. Vbi vero humorum sit tantum corruptela, solam dare potionem, dum adhuc sani degunt, ne subinde ægrotent. Verum, vbi quis & plenitudine, & humorum corruptela laboret, non solum sangui-

sanguinis missione illius corpus inaniendum fuerit, sed etiam potione. At cum nihil addubitem, Illustrem Dominum repletione fere continuo esse affectum, cui facile accedere crediderim, nonnullam humorum etiam corruptelam, nihil sane prohibet, quin putem duo hæc remedia illi esse necessaria. Cæterum, quo anni tempore hæc fieri debeant, non solum libro nuper citato docet Galenus, sed & lib. 6. Aphoris. 46. sic inquiens: *Liquet, quod de his, qui adhuc sani degunt: sed ægri futuri sunt, nisi euacuentur aere aduentente.* Quo fit, vt ad Februarii finem, vel ad Martii initium statim euacuatio debeat suscipi, quæ ita mihi instituenda videtur.

Minorativum.

℞. Elect. lenitiu.
Diacatholic. an. ʒ iiij. ß.

Misce cum saccharo, & fiant boli iiij. vel v. & deuorentur horis quinque ante cibum. At si magis hæc in potu, quam in Electuario haurire cupiat. Dissoluantur cum aq. betonicæ q. s. & pauca aqua cinamomi, & fiat potio.

Phlebotomia.

Sequenti die hora vna vel altera ante cibum secanda erit vena communis, siue mediana dextri brachii, nec prius claudenda, quam sanguinis ℥ vj. effluxerint. Post hęc sequenti die ad concoctionem humorum, qui pellendi sunt, paretur hic syrupus.

Digestiuum.

℞. Syrupi de Endiuia.
de Betonic. an. ℥ ß.
Aq. betonic. ℥ iij. ß.
Misce pro syrupo.

Sumatur quinque diebus continuis tepidus in aurora, post cuius sumptionem, si possit, dormiat ad libitum, & ieiunet deinde horis quatuor. Sumptis hisce syrupis, accipiat sequenti die in aurora infra scriptam potionem calidam, post quam dormiat statim, si potest, vna tantum hora, & ieiunet horis quinque. Potio ita paratur.

Enematicum.

℞. Myrobalani.
Sebesten.
Prunor. Damasc. an. num. iiij.
Passular. ʒ j. ß.
Polypod. quercin. confracti ʒ ij.
Flor. cordial. an. p. j.
Folior. betonic. m. ß.
Senæ oriental. ℥ j.
Cinamomi.
Zinzib. an ℈ j.
Sem. anis. ʒ ß.

Misce, & f. a. ex omnibus fiat decoctio in aqua ad consumptionem tertię partis, & coletur.

℞. huius Colaturæ ℥ iij. ß.
Aq. cinamom. ʒ j.
Diacatholic. ʒ v.
Diaphœnic. ʒ ij.
Rhabarb. subtilit. puluer. ℈ iiij.
Agaric. Trochiscat. ℈ j.

Misce, fiat potio, & dulcoretur cum pauco saccharo.

Hoc facto, poterit tribus sequentibus diebus horis tribus ante cibum mane tantum ad roborandum ventriculum, & cerebrum sumere infra scriptum Electuarium.

Electuarium.

℞. Conser. rosar. ℥ j.
Mithrid. elect. ʒ ß.
Spec. aromatic. rosar. Gabriel. ℈ j.

Misce, & fiant inde boli tres, & inaurentur, sumatur quotidie bolus vnus ex his tribus, vt dictum est.

Hæc itaque sunt Generose Domine Comes, quæ pro regimine præseruatiuo contra podagram tibi scribenda duximus. Quæ si seruabit, non vereor, quin illi maxime sint profutura, ad laudem Dei omnipotentis, & optimi maximi, qui solus omnes sanat languores.

In podagra, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS CONSILIVM CCXXI.

CVM de eo, quod vere cognoscit Medicus, consilii sui rationes recte exponere possit; miror mihi initio tenebras quasi obiici, cum perscribitur inunctionibus chymicis longo tempore Illustrem Dominum vsum, quibus malæ qualitates sunt inductæ, & non attingitur, quales nam illæ fuerint. Certe cum consilium à me expetatur, in primis de his me moneri oportebat, sed vtut sit, ne officio meo defuisse videar, simpliciter sententiam meam exponam. Initio autem hoc affirmo, me inunctiones chymicas toto pectore auersari; idque istis rationibus adductum facere: primum, quia eiusmodi medicamenta calori naturali non sunt proportionata, itaque vt vim adferant naturæ, vel eam lædant, necesse est. Secundo, quod sulphur & mercurius metallicorum nulla arte ita plane corrigitur, vt naturæ conueniens reddi possit. Postremo, quod violentum naturæ inimicum sit, neque Medico, qui naturæ subseruire debet, vsurpandum. Quod vero ad cauteria attinet: cum materiam Medici non tenuem tantum, sed mixtam, crassam, atque salsam esse fateantur, quid iis proficimus? Pauca materia, eaque tenuis per fonticulos istos, vt appellant, euacuatur; cum isti à Podagrici

Inunctiones chymicas Crato auersatur.

Cauteria podagricis parum conducere.

maxime abundent, imo crassa materia podagram gignere non possit, nisi tenuis illa, & serosa, tamquam vehiculum adsit, & inflammationem exciret. Hoc vero si tota per cauteria posset euacuari, nihil conuenientius podagricis esse cauteriis seu fonticulis istis iudicarem. Verum cum videamus, quã exigua pars effluat, atque illud, quod effluit, non tam ad curationem, quam præcautionem morbi faciat, quorsum propter paruum atque incertum commodum magna incommoda subeunda? Multis enim exemplis erudimur, quam minime tuto cauteria, præsertim in pedibus, atque hoc nostro Germanico aere adhibeantur. Et dum propter aeris Germanici intemperiem, & frigiditatem clauduntur, quam subito mors cõsequatur? Possem aliquot recitare clarissimis Medicis non ignota exempla, si necesse esset. Sed fac esse fonticulos istos, non ratione podagræ, sed sanandorum vlcerum fieri: Si hoc quærimus, vel diuersionis, vel deriuationis finem spectamus. Eam autem quomodo consequi liceat, si ad membrum affectum materia trahatur, & deducatur, Medici viderint. Non libet in hanc sententiam scribere plura. Cum autem corrupti humoris serosi & salsi remotio è corpore manifeste nobis indicetur; eas vias, quas natura demonstrat, persequamur. Primum igitur optima victus ratio præscribatur, deinde, mixti, crassi, atque maligni humores præparentur, præparatique euacuentur. Præparari poterunt decocto cardui benedicti educi atque euacuari agarico. Nam simplicissimis medicamentis vtendum censeo. Hoc modo crassioribus humoribus è corpore remotis, propinandum ad summum viginti quinque, vel triginta diebus decoctum sarsæ pariglię: ita vt in octo libris aquæ duæ vel tres (siquidem sarsa pariglia non sit recens & bona) vnciæ decoquantur. Sumat autem octo primis diebus tantum vnum haustum sudoriferum matutine, deinde decem diebus bis in die bibat atque sudet. Ad extremum rursus vno die semel tantum vtatur. Aeri se non exponat, & abstinendis abstineat. Rectam victus rationem obseruet, non modo in curatione; verum etiam post curationem. Pro potu vtatur secundo decocto, in quo radices eryngii admisceantur, vt serosis humoribus per vias etiam vrinæ exitus patefiat. Scimus, quantum sarsæ vsus in periculosissimorum vlcerum curatione prosit. Caput autem & summam curationis podagræ esse statuo: efficere, vt corpus serosis humoribus vacet. Rationes sæpe Medicis à me sunt ostensæ, nec hoc loco referendæ. Si tamen hac curatione serosi humores exhauriri, exulceratæ partes curari & roborari non possent, aliud cõsilium de thermis Landecensibus in promptu esset. Quæ profecto, si tempestiue à moderatis hominibus (quis enim immoderatos & intemperantes curet) adhibeantur, plurimum momenti in cura podagrę, modo morbus sit curabilis, afferunt. Sed de thermis alio tempore agemus. Illud nunc moneo, cum materia salsa & acris graues dolores in partibus, quas exulcerat, inducat, vt ad contemperandum & leniendum illam pulmentum ex radicibus altheæ in puluerem redactis, atque in lacte decoctis loco affecto, & dolenti adhibeatur. Quantum hoc cataplasma valeat, res, vt spero, ostendet. A benignissimo autem Deo, qui solus sanat & curat, benigne hoc fortunari opto.

Serosi humores sunt causa podagræ.

Cauteria in aere Germanico minus tuta.

Præparatio humorum.

Decoctum sarsæ.

Potus rad. sarsæ cum rad. eryngii.

Thermæ Landecen.

Pulmentũ ex puluere rad. altheæ.

In podagra, pro quodam Nobili viro,

D. Ioh. Cratonis
CONSILIVM CCXXII.

PODAGRA neque hyeme cum humores intus concentrantur, neque in commotionibus peregrinationum recte curari potest. Ideo nunc pro ista occasione suadere parum possum. Quod ad priora remedia attinet, quæ ad mitigationem mali adhibui primum quidem ad calidorum humorum, qui non modo pituitam ad articulos deuehunt sed dolores ipsos concitant auersionẽ, hanc potionem præscripsi:

Emulsio.

℞. Aq. borragin ℔.j.ß.
Margarit. præparat. ʒj.
Papauer. alb. ʒj.ß.

F. emulsio, cui margaritis adiunctis in substantia, add.

Syrupi de papauer.
Violar. an. ℥j. Misc.

Ad maturationem autem, & mitigationem dolorum suasi hoc:

Anodinũ.

℞. Aq. è florib. verbasc. ℔ j.
Myrrhæ ℈j.
Croci ℈ß. Misc.

Antea monui de vnguento ad caliditatem renum: & ad humores adustos syrupus de pomis cum sena præscriptus est; qui & aluum lenit, neque vehementer præcipitat humores, qualia in fluxionibus necessario sunt adhibenda. Nam plerumque etiam ad locum affectum demittũt materias, & chronicon malum efficiunt. Quæ vero vehementer purgant, etsi videantur prodesse, maximopere tamen afficiunt corpora, cum humidum radicale, & calorem naturalem affligant, & membra ipsa coctionis valde de-

Syrupus de pomis.

Vehementer purgantia lædunt.

de debilitent, vt paulo post non minus excrementorum intus colligatur, quam purgatione ademptum sit. Quapropter & à medicamentis talibus, & Medicis indoctis cauendum est. Quod hæmorrhoides fluunt, magnum in eo salutis præsidium collocet, & cum aluus non est aperta, ad drachmam semis aut minus etiam vtatur aloe rosata paulo ante cœnam, ac pedes calidos seruet, nisi malit, vt fortius purget. Tumor pedum est à calore debilitato, nec hydropis initium à tumore incipit, sed ab intemperie epatis. Quia autem epar non corruptum est, hac quidem in parte nullum est consilium. Pedes muniat pellibus leporum, & plantis pedum artemisiam ac absinthium supponat. Præseruatio podagræ in commoda victus ratione posita est, maxime ne membra affecta refrigerentur, aut nimium incalescant, aut humectentur, sed sicca seruentur. Vitet vina fortia, & quicquid humores commouet, vt venus, ira. Aluum semper apertam habeat vsu pillularum de aloe. Sudet mane quotidie. Sunt quidem & alia remedia quæ præseruationi seruiunt, sed in itinere vsurpari non possunt. Interea contentus sit nobilissimus Dominus extracto è iuniperis, & id singulis diebus assumat.

Hæmorrhoides. *Tumor pedum.* *Artemisia, absinthium.* *Extractum iuniperis.*

In eodem affectu, pro eodem,

D. Ioan. Cratonis
Consilium CCXXIII.

SI obtemperaret æger consilio meo præscripto, non indigeret aliis remediis. Nam quod integre se sperat posse conualescere, id neque debeo, neque possum polliceri. Quia autem certum est thermas, præsertim quæ cupream mineram habent, quales sunt Landecenses, calorem innatum & articulos roborare, suaderem vt hac temporis occasione vteretur, præmissa prius tali corporis euacuatione.

Thermæ cupreæ.

℞. Terebinthin. si haberi potest Cypriæ ℥ß.

Coq. in aqua maluæ, donec albescat. Huic adde:

Rhabarb. puluerisat. ʒ iij.
Puluer. arthriticæ.
Succin. alb. an. ʒ j.
Succi liquirit. ℈ j.

Misc. & inuoluantur puluere cinamomi, & f. pillulæ mediocres. De his pillulis vtatur aliquot diebus ad quindecim duabus horis ante prandium, & si vehementius aluum mouerent, quiesceret aliquot diebus. Post sumptas pillulas bibat serum caprinū, in quo decocta sit betonica, addito cochleari sacchari rosati. Quod autem à me postulantur remedia profectioni accommodata, cum ignorem quo iturus sit, & quam longa ea via sit, nihil possum præscribere, cum Galenus dicat: qui rectam victus rationem tenere nequeunt, iis optimam medicinam præscribere superuacaneum est. Quæ potest autem ratio viuendi commoda in itineribus obseruari? Præterea duo tantum præscribam, obseruata tamen diæta. Primum si hæmorrhoides non fluent, trib. pillulis vtatur ante cœnam, & statim quadrante horæ post cœnet, nec diutius differat cœnam, quam velim esse parcam.

Pillulæ de Terebinthina.

℞. Aloes rosatæ ℈ j.
Reformentur pillulæ nu. iij.

Pillulæ de aloe rosata.

Deinde vt singulis diebus mane hoc electuario vtatur quantitate iuglandis:

Elect. corroborans.

℞. Conser. rosar. recentiss. & Damasc. ℔ j.
Carnis myrobalan. emblic. condit. ℥ iij.
Ambræ cl. & gryf. ℈ ß.
Caryophyll. incis. ʒ vj.

Misc. cum iulepo rosar. & syrupo de corticibus citri, & f. electuarium. Quod si hoc electuario cum conueniente diæta quotidie vsus fuerit, animaduertet hoc sibi profuturum, vt diuinæ clementiæ satis gratus esse non possit.

In podagra, pro quodam Magnifico Domino,

D. Ioan. Cratonis
Consilium CCXXIV.

MAGNIFICVS Dominus rectam victus rationem tutissimam & vetissimam Medicinam, quemadmodum Hippocrates noster nos admonet, esse putet: Eam igitur, si quidem se à medicamentis iuuari postulat, obseruet. Longum vero esset recensere singula, quæ in victu obseruanda: in pauca igitur contraham. Simplicissimo victu contentus sit. A potu vini, si potest, abstineat, aut vinum minime potens, neq; acetosum, quam parcissime bibat. Pisces modice & raro attingat. Cancris non vtatur. Olera & legumina vitet. Sunt tamen magni Medici, qui vsum brassicæ singulariter commendant, & laborantibus podagra tunc cum adest dolor, solam brassicam edendam præscribunt. Hoc quidem certum est, quo victus parcius alimentum præbet, & salubriorem esse. Itaque podagricis cauendum à gallinarum & caponum carnibus, quia multi sunt nutrimenti, & copiosum sanguinem generant. Ab vno pastu ad alium septem ad mi-

Vinum non potens, nec acetosum. Podagricis in pauca quantitate concedi... *Brassica.* *Regula podagricorum.* *Gallinarum & caponum carnes podagricis vitāda.*

nimum horas interponat. Post cibom neque statim bibat, neque dormiat. Ante cibum se exerceat, pedes tamen neque eundo, neque equitando exerceti velim. Horis tribus post cœnam cubitum eat. Venus moderatissima sit. Balnea, nisi sudorifera, nulla. Aluus vt quotidie sit aperta, operam det. Si facile vomere posset, nihil conducibilius, quam si vel singulis mensibus vel certe tunc, cum accessiones timendæ, vomitu se expurgaret: sed vt naturæ quasi vim faciat non suadeo. Vtilissimum autem est podagricis, vt singulis diebus mane in lecto sudent, & si non consueuere hoc, facere adsuescant: Nam serosi humores plurimum sunt podagricis noxii. Itaque per sudorem & vrinam expurgandi. Ac quoties sudores nō prodeunt, & vrina pauca est, certum esse podagræ aduentantis initium sciat. Ad vtramque intentionem recte dantur matutine duo cochlearia succi è baccis sambuci cum saccharo præparati ad modum syrupi. Fomenti etiam pedibus admouentur ex decocto artemisiæ, origani, absinthii, & chamomillæ in vino & aqua. Fiat autem vas, in quo fumum pedibus excipiat, ita vt bene concalescant, tecti. Hoc fomentum vtiliter adhibetur post paroxysmum podagricum. Sed cum iam dolor est præsens, atque incipit malum, nequaquam fomentum adhibendum. Applicanda vero sunt initio, quæ partem roborant, & affluxum nimium prohibent. Itaque scobem cornu ceruini sumat in aquam verbasci ponat, & percolatam aquam pedibus seu parti, ad quam fit affluxus, applicet. Deinde sola aqua verbasci vtatur, vel succo, qui in vase vitreo floribus verbasci repleto: & soli exposito, reperitur. Nam iste succus est longo potentior. Postremo folia Tabaci calefacta apponi possunt, & cum dolores remittunt, fomenta adhibere. Pedes neque ablui suadeo. Caput autem abluere ante cœnam ex lixiuio, in quo polytrichum sit decoctum, nec postea se aeri exponere, vel hoc facere in balneo sudorifero vtilissimum est. Sed cum Magnificus Dominus lotiones non ferat, de his plura non scribo. Vsus Theriacæ vel Mithridatii in hyeme valde conueniens. Abstinentia vero maxima Medicina.

Balnea.

Vomitus.

Sudor.

Signa aduenturi paroxysmi.

Succus è baccis sambuci.

Fotus post paroxysmū.

Curatio podagra inuadentis.

Succus verbasci.

Folia Tabaci.

Capitis ablutio.

Abstinentia maxima Medicina.

In eodem casu, pro eodem,

D. Casparis Nævii

CONSILIVM CCXXV.

MAGNIFICE Domine, ex litteris M. T. intellexi. M. T. nunquam grauius ex doloribus podagricis laborasse, quam hoc semestri, in absentia Doctoris ordinarii, quod sola nihil remedii applicare ausa fuerit. Et cum M. T. à me petat, in his consilium, & remedia, nihil omnino mallē, quam me M. T. hac in parte pro declaranda voluntate gratificari posse: Quamuis M. T. meo consilio non magnopere egeat: cum Cæsareum Medicum Cratonem habeat, cuius consilio & opera vti possit. Est præterea in hoc morborum genere podagra, quæ mitigationem nonnunquam admittit, curationem raram aut nullam, iuxta illud ingeniosissimi Poetæ.

Soluere nodosam, nescit medicina podagram.

Sunt tamen remedia, quibus insultus podagrici præueniri, auerti, & mitigari possunt, quæ puto M. T. à Medicis adhibita esse. Est autem ex morbis rheumaticis, qui certis quibusdam periodis inuadere solent. hæc tamen certitudo mala admissa victus ratione interdum turbatur, vt & inuasionis tempus consuetum anteuertat, aut protrahatur nonnunquam. Animaduertenda igitur victus ratio, qua citius solet accersiri & excitari morbus. Exacerbatur sæpe ira, & excandescentia animi, venere intempestiua, & collecta plenitudine humorum, quæ purgantibus clementioribus, & præsertim clysteribus, humores non mouentibus valde, tempestiue est submouenda, & prius tollenda, quam illa ratione temporis anni, aut mole mouetur ad fluxum. Si igitur humores suauiter subtracti, imo reuulsi fuerint, minus molestiæ inferre possunt, nec tam grauem morbum generare. Hoc tempore M. T. præscriberem rationem purgandi, si de tempore inuasionis paroxysmorum constaret, & credo hæc Medicum præsentem pro sua doctrina administraturum, vna cum ratione victus, in quo suadeo vt à vinis Morauicis abstineat, quæ neruis valde nociua esse existimo. De Thermis Landeccianis, quæ à Medicis M. T. proponuntur, nihil iudicare possum, cum mihi sint ignotæ prorsus, & ignota etiam causa morbi, sit ne calida, an frigida. Frigidæ causæ non oberunt, si erunt temperatæ. Sin minus, & morbus est à calidis humoribus, ab iis M. T. omnino abstinendum puto. Ne tamen M. T. defuisse omnino, aut non gratificari voluisse videri possim, mitto duorum remediorum formulas, altera qua vsus sum, & adhuc vtor in doloribus à calida causa, signatum litera A. altera, qua in frigida B. quarum facultates M. T. experiri poterit etiam, non nocebunt spero, si nihil iuuerint. Vellem tamen aptiora administrare, si mi-

Causa inuasionis podagra.

Vina Morauica neruis infesta.

Thermæ Landeccenses.

si mihi de certa morbi causa constaret. A qua imponitur tepida loco doloroso, panno lineo, qui vbi exiccatur, iterum humectatur & imponitur, quemadmodum etiam agendum cum Emplastro, quod calidum imponitur. Consul quidam noster grauiter cũ podagra conflictatur, pinguedinem equinam calidissime imponit ex parte colli equini desumptam, ex qua iuba dependet, mulris remedium prædicauit. Vsus est & medulla equorum, ex equis sanis occisis desumpta. Vsus est & lixinio ex stercore ciconiæ, quod loco doloroso imposuit. Et ne fluxio podagrica augeretur, subinde auerterem clysteri, aut pillulis ante cœnam sumptis, quarum descriptionem subiunxi, non quod putem ignorare Medicos: sed potius vt ostendam voluntatem M.T. meam. Gratias autem ago M. T. pro transmissa ambra, cuius cum tres species ab Arabibus describantur (fuit enim Græcis ignota) ex iis grysea censetur optima. Puto autem odorem illius resolutum in transmissione, nam meliorem vidi. Est autem maxime familiaris calori nostro natiuo, exhibita cum ligno aloes & coralliis redacta in pillulas. Noui summum Principem, qui his pillulis alternis diebus pro arcenda cachexia vtitur. Puto autẽ ambram non esse ex piscibus vt quidam opinantur, sed ex naphtæ genere, quod succinum orientale demonstrat, moscbum vel ambram olens, cuius momentum, vel particulam M. T. transmitto. Nec magnopore interea interest ex quibus oritur scire, modo vsum cognoscamus, quem ex Arabibus petimus, qui in artem nostram ambram induxerunt. Vsi sunt ea creberrime ob eam facultatem, quam præstat calori natiuo. Gratias ago M. T. quod transmiserit, & cum studiosissimus sim simplicium medicamentorum, nulla re M. T. me sibi deuinctiorem reddere poterit, quam transmissione talium rerum & materiarum rariorum, Christus M. T. ab hoc pessimo dolore custodiat, & conseruet, cui M. T. commendo. Lipsiæ 12. August. Anno 1579.

Sequuntur formulæ remediorum, quarum fit mentio in hoc consilio,

℞. Locustarum tiliæ, hoc est, propaginum recentium tiliæ incisatum ℥j. Infundantur in aquis Vngulæ Caballinæ, Endiuiæ an ℔. ß. Extrahatur mucillago s.a. in qua dissolue. Boli armen. oriental. opt. ℈ iiij. Misce, detur in fictili. Signetur A.

℞. Pulpæ similæ durioris non acidæ tritæ ℥ ij.
Puluer. Folior. Chamomel.
Verbasci.
Melilot. citrin. an. ℥ ß.
Cum sem. papauer. in expressione olei illius relictar. ℥ ij.
Radic. Hyosciami alb. ʒ ij.
Mandragoræ ʒ j. ß.
Flor. cassiæ recent. extract. cum aqua semperuiui ℥ j.

Coq. in lacte caprino, in quo opii gr. j. dissolutum fuerit, ad spissitudinem pultis. Vtatur pro emplastro, quoties exiccatum fuerit, imponatur recens, siue die, siue nocte. Signetur B.

℞. Turbith Hermodactyl. an. ʒ ß.
Cinamom.
Galangæ.
Anisi.
Serapin. an. gr. xv.
Zinzib. gr. x.
Sacchar. crudi ʒ ij.
Diagrid. gr. v.

Puluerisata subigantur cum succo caulium, & formentur pro ℈ j. pill. vij. Dentur in pixide M. T. sumat pro vice pillulas vij. hora ante cœnam, & elapsa hora moderate cœnet, contenta vno ferculo. Quod si sequenti die non ter aluum subduxerint, augeat numerum pillularum, donec ter vel quater aluum subducant & reuellant humores ad debiles partes fluentes.

In præseruatione, & curatione podagræ pro quodam Nobili viro,

D. HIERON. CAPIVACCII CONSILIUM CCXXVI.

NOBILIS quidam Salisburgensis Podagra subinde hoc modo iam diu laborat, quo infra scripsi, ea de causa vt excellen. D. Medicus ægroto consilium dare facilius posset. Iste igitur Nobilis alias rarissime ægrotauit, & habet corpus satis plenum atque robustum. Dum in istis locis, nimirum Salisburgi, vbi omnium generum vina optima, & fortissima habentur, vtpote Vngarica, Austriaca, Rhenensia, Tyrolensia, commoratur, & in Aula Reuerendiss. Principis Archiepiscopi Salisburgensis degebat: vino bono, vt fit ab Aulicis, nimium vsus est, & potus semper fuit maior & crebrior ipso cibo. Ex ea re ante decem annos sensit podagræ initium, quam podagram cum per aliquot annos nõ vehementem experiretur, existimauit eam plane tolli posse, si Thermis vteretur. Itaque Episcopali Medico etiam dissuadente, discessit tamen in Thermas, quas vocant, Gasteinenses in Rautica valle sitas, quæ insi- *Thermæ Gasteinenses.*

gnem præ cæteris vim calefaciendi habere dicuntur. Reuersus ex Thermis, paulatim peius habere cœpit, nec tamen sæpe à vino forti & copiosiore abstinuit, nec corpus multum exercuit. Ab eo tempore Podagra paulatim augescente superioribus proximis annis sæpius quotannis laborare cœpit, maxime vero circiter mensem Martium, aut paulo post, deinde æstiuo tẽpore, tertio circiter mensem Nouembris. Et quanquam alias præter ista tria tempora podagra laboret: tamen ita leuem dolorem sentit, vt non necesse habeat decumbere, sed mense Martio, item æstiuo tempore Podagra eum vehementior inuadit, ita vt etiam nec pedibus, nec manibus per aliquot septimanas vti queat. Quando autem cum Podagra istis tribus temporibus inuadit, tunc primo die & nocte satis magnum sentit dolorem, sed postea quam dolor remisit vehementior, tunc ægrotus, si modo in lecto quiescit, nec se mouet, dolorem admodum tolerabilem sentit, atque eo modo in lecto se sustentat, ita tamen vt nec Podagrici tumores interim abeant & euanescant, nec membra atque nerui relaxari videantur: atque hinc fit, (quemadmodum nuper hoc mense) vt per quinque aut sex septimanas, aut etiam paulo diutius, nec stare, nec ire possit, & à famulis ex alio lecto in alium portare debeat. Porro ægrotus podagricum dolorem non tantum in pedibus, sed interdum etiam in genibus, & manibus percipit, interdum etiam circa cubitos, axillas, coxas, femur vtrumque. Interdum etiam in sinistro latere Podagra laborat, sicut hoc mense, quo iam diu in tergo tantum decumbere cogitur, nec latera mouere potest. Quod autem ad ipsius dolorem attinet, eum ægrotus non tantum sentit, quantum alii podagrici sentire dicuntur. Etenim in ipso etiam dolore tactum ferre potest, etiam non subtilem. Ægrotus delicatis cibis non est assuetus, sed gaudet cibis crassioribus & fortioribus. Itaque hactenus carne bubula Vngarica libenter vesci solitus est, sed non in Magna quantitate. Quod vero attinet ad exercitium corporis, eo admodum raro vsus est. Munus enim quo apud Principem fungitur, ei potius ingenium quam corpus exercere permisit. Agit autem annum circiter quinquagesimum. Etiam decem fuit liberorum pater, vxorem autem cum duceret, annos habebat circiter triginta. Quoties autem Podagra laborat, tunc quo ad cætera bene valet, nec vllum stomachi, aut aliorum membrorum vitium animaduertit. Quia vero sibi vehementer timet, ne Podagra tam diuturna, & in singulos annos vehementior, radices tandem agat, atque sibi lethalis exstat, ideo ad Excellentiss. D. Medici consilium confugit, & etiam atque etiam rogat, vt sua Excell. sibi præscribat atque suadeat, quomodo morbus iste (qui communiter incurabilis habetur) si non tolli, saltem aliqua ex parte leuari, eiusque progressus impediri possit. Hoc quoque non omittendum puto, vrbem Salisburgum, vbi ægrotus habitat, esse prope montes altissimos sitam, & aetem habere haudquaquam subtilem, sed crassiorem. Ægrotus existimat morbum suum oriri ex calidis fluxionibus, atque cum morbum leniri posse sperat, vel purgationibus singulis annis certo tempore adhibendis, vel venarum sectionibus, vel adhibitis cucurbitulis, vel bona diæta in cibo & potu, aliisque rebus instituenda, vel aliis modis, de quibus Excellen. Dn. Doctor optime consulere poterit. Ægrotus alioquin difficile natura est præditus, & medicamenta atque purgationes in ipso non facile operantur, præsertim leuiores. Hæc igitur est ægroti istius Nobilis & morbi eiusdem descriptio, secundum quam vt E. V. consulere, & consilium litteris mandare dignetur, sæpe dictus ægrotus tam rogat vehementer, quam valetudinis amans erga E. V. cupit esse gratissimus.

Podagra lateralis.

D. Hieronymi Capinaccii, Medicinæ Practicæ in schola Patauina Professoris Primarii, ad propositum casum responsio:

INTELLEXI Nobilem hunc virum [illegible] singulis annis ab articulorum doloribus cruciari, quos dolores voluntariæ motionis noxa comitatur, vi cuius cogitur à s[illegible] consuetis muniis abstinere, quia non sta[illegible] nec ambulare potest, sed à famulis de loco ad locum defertur. Ipsum dolores hi præsertim secundum inferiores artus mole[illegible]ât, qui non tamen vehementes adeo & i[illegible]si sunt, vt vitalium indicationum rationem subeant, imo nec affectas partes digitis prementibus hos exacerbari contingit. Ab [illegible] malis, quando absunt, corpus suum præs[illegible]uari Nobilis optat, atque ita vt vel i[illegible] hæc non amplius incurrat, vel ea saltem plac[illegible]e magis, & per maiora interualla afflig[illegible] sed cum Medicos rationales non decea[illegible] a[illegible]fectionis alicuius præseruationem præscr[illegible]bere, nisi prius affectionis causa inuenta & inspecta. Idcirco priusquam, vt ab hi[illegible] m[illegible]lis præseruetur, quid sit agendum, qu[illegible] ve ratione procedendum, scribam [illegible] nec esse fore existimaui, breuissima orati[illegible]ne horum morborum causas exquirere. Motio[illegible] [illegible]gitur voluntariæ noxa contingit à natura [illegible] [illegible]tensa

Causa [illegible] [illegible]

fensa, labefactata pariter & impedita. Labefactatur ob malam compositionem, quæ consistit in angustia, repletioneque cauitatum articulorum, & in aucta supra modum magnitudine ligamentorum, tumore scilicet. Impeditur autem ob intemperiem earundem partium frigidiorem & humidiorem. Cæterum malæ compositionis & intemperiei iam dictæ causa opifex proxima est humoralis materia confluxa, quæ sui corpulentia malam structuram efficit, sed qualitate altera. Solet autem in membris materia præter naturam colligi, vel paulatim & via quadam congestionis, quando nimirum pars infirma ægre concoquit, ratione eius offensæ concoctionis excrementa in parte multiplicantur & aceruantur: vel confertim & via confluxionis, quando materia vel attrahitur, vel transmittitur. In hoc Nobili viro materiam humoralem in artus confluere iudico, quia ipsum repente affectus hi arripiunt. Namque cum horum locorum nullus calor immodicus præcesserit, nullus etiam dolor hæc grauiter lancinans antegrediatur, existimo materiam humoralem in artus excurrere per viam transmissionis. Accidit autem in artubus materiæ fluxionem firmari propter imbecillitatem, quam ascititiam ex relatis conicio, propter malam viuendi rationem in cibo & potu, & ob veneris vsum. Quas causas multum posse & ad refrigerandos, humectandos, & immoderate laxandos artus, omnes norunt. Materia huiusmodi ab initio mista est ex sanguine, bile, & pituita. Di[illegible] autem ab initio, quia temporis interuallo humores calidiores in tenuitatem resoluuntur & transpirant. Pituita vero sui frigiditate, crassitie, & lentore calori resistens per[illegible]anet. Atq; hinc euenit dolores esse in principio acerbiores, qui postea dissolutis diminutisque calidioribus humoribus mi[illegible]cunt. A toto corpore materia hæc in ar[illegible] per venas propellitur, quæ materia pec[illegible]ans, cum opus præter naturam sit, læsam [illegible]quam functionem consequitur. Et hæc functio est & chylificatio & sanguificatio: Chylificatio quidem ratione pituitæ, sanguificatio ratione calidorum humorum: Offensa autem est chylificatio; non læsa facultate coctoria, quia ex casu mihi proposito intelligo, ventriculum Nobilis viri & robustum satis, & bene temperatum esse: sed ob errorem externum, qui oritur à causa externa, à cibis scilicet crassis, & immodico vi[illegible]i haustu. Sanguificatio etiam vitiatur partim læsa facultate & labefactata ob intemperiem calidiorem iecoris, & ob errorem externum, vinum scilicet merum & potens, à quo vino potuit etiam iecur accendi. Dum peccantes hi humores copiosi & noxii colliguntur in venis totius corporis, non mirum est si otio & quiete, cum nequeant consumi, sæpe aggrauantes atque molestantes vim expulsoriam, propellantur ad artus, tanquam ad cloacas quasdam, & præcipue ad inferiores; tum quia naturæ impetu crassiores humores deorsum potius vergunt, quam sursum, tum etiam, quia hi magis à fonte caloris distant. Gratia igitur præseruationis oculos ad duo potissimum dirigere expedit, ad materiam scilicet peccantem, & ad partes affectas. Ratione materiæ iam genitæ, oritur indicatio euacuandi, ratione vero confluxionis reuellendi. Et quia non licet materiam peccantem in quali, purgare, nisi primo alteretur & præparetur, ideo oritur etiam indicatio præparandi. Cumque non liceat materiam peccantem in quanto euacuare, nisi primo si quæ sunt in primis viis excrementa educantur, ideo oritur indicatio leniendi. Quo ad partes affectas, artus omnes, præsertim inferni, calefaciendi, siccandi, vel leuiter depsandi sunt. Iecur etiam moderate refrigerandum. Scopos hos absolui quidem posse confido, cum in visceribus effatu dignæ distemperantiæ non sunt, (quæ quasi semper hos ita affectos comitantur,) non ex toto tamen, nec ita facile, futuram hanc præseruationē polliceor, propter antiquam & inueteratam articulorum imbellitatem. Iam ergo auxiliorum materiæ proponantur. Ex chirurgico fonte elicio sectionem venæ, hirudines & cauteria. Nam cum vitia articularia sint magni momenti, quis existente plenitudine hæc efficiente & fouente, aut producere potente, magnum auxilium sanguinem minuens differret? Cuius magni auxilii materia est venæ sectio. Hoc ergo vere futuro proximo absentibus malis, audacter vena basilica dextri cubiti, aut communis aperiatur, & sanguis in ea educatur copia, quæ videbitur præsenti Medico congrua & idonea, pro ratione & plenitudinis indicantis & virium permittentium. Autumno postea antea malorum inuasionem sanguis adhuc euacuari poterit debili auxilio, ac proinde hirudinibus hæmorrhoidibus adhibitis, ne magna nimium fiat bis in anno secta vena, ratione ætatis & virium spiritus vitalis dispendiū. Cauteria etiam probo, non in cruribus quidem, propter maximam harum partium imbecillitatem, sed in brachiis potius. Per hæc enim emissoria fiet reuulsio, maxima humorū colluuie à natu-

Indicationes.

Prognosticon.

Auxilia.

Vena sectio.

Præseruatio hæmorrhoidum.

Cauteria in brachiis.

ra extra corpus per hæc depulsa & expurgata. Ex fonte Pharmaceutico gratia lenitionis ventris (Lenitiua.) elicio, vel mel rosaceum solutiuum cum Manna, si excrementa pituitosa & satis crassa primos obsidebunt ductus, dissolutum in aqua stillaticia betonicæ, sin minus rosat. solut. dissolutum cum aqua stillaricia cichorii. (Digestio.) Gratia præparandæ materiæ peccantis in quali, probo serapia ex betonica & ex cichoreo additis decoctis, vel aquis stillaticiis cichorii, betonicæ & iuæ. (Euacuatio.) Pro hac materia purganda sunt in vsu pillulæ illę de hermodactylis maiores: cochiæ, addita masticinarum particula ne ventriculus labefactetur, & ipsius pulueris iuæ gratia vehiculi, vt longius harum vis perueniat & ad artus ducatur. Non semel sed bis fiet præparatio cum purgatione. (Corroboratio.) Pro corroborandis articulis intrinsecus & quamprimum vtatur decocto ligni, corticis & salsæ.

℞: Salsæ ℥ iiij.
Ligni ℥ iij.
Cortic. ℥ ij.

Decoq. in ℔. xij. aquæ stillariciæ endiuiæ, sonchi & cichorii, ne iecur accendatur, ad consumptionem dimidii; vel in aqua communi additis in fine quasi decoctionis m. iiij. fol. cichorii & endiuiæ. (Pil. ex pulu. salsa.) Pulueres etiam probantur ex betonica, salsa & cortice, redacti ad formam pillularum, cum pauxillo syrupo, ex cichoreo & tres ex his ante syrupum ligni, corticis & salsæ semper assumat. Bis in die hoc vtatur, & spacio quadraginta dierum, pluriumque pro tolerantia. Intrinsecus autumno futuro & hyeme probatur terebinthina illa Cypria, elota in aqua betonicæ cum pulueribus iuæ & betonicæ. (Diacorallii Tralliani.) Probatur illud celebre Alexandri Tralliani Diacorallium, probantur magna antidota. Ea tamen lege his vtatur, ne ratione caliditatis iecur accendant, vnde vel rosarum conserua, aut cichorii corrigantur, absulque poterit terebinthina ex aqua cichorii. (Lotio crurum.) Extrinsecus gratia crurum pedumq; administrentur lotiones paratæ ex aqua alterata cũ mastiche, nucibus cupressi, betonica, & iua saluia. Gratia iecoris non desunt, quæ intrinsecus assumantur aëre calidiore, vt post vsum ligni refrigerantia mitia, vel vti conserua rosarum, cichorii, serum lactis caprinum. Extrinsecus etiam dum longo temporis interuallo ligni bibet decoctum, regioni iecoris poterunt admoueri Epithemata confecta ex succo vel cichorii, vel endiuiæ addito modico aceti. Linimenta etiam veluti est rosaceum & santalinum. (Victus ratio.) Diligens instituatur viuendi ratio, nec cibis illis crassis vtatur, sed tenuibus & coctu facilibus. A vino per annum abstineat, & loco vini bibet aquam alteratam cum coriandris, & tempore frigidiori addatur modicum cinamomi. Vinum postea eligat tenue & aquosum. Veneris voluptuosæ vsum relinquat, nec nisi per rarissima interualla coëat. De aliis rebus non naturalibus non loquor cum certo sciã Clarissimos Medicos in eã regione non deesse, qui congruam & idoneam ipsi viuendi rationem instituere & præscribere possint. Et hæc currenti calamo dicta sunt pro salute Nobilis huius viri. Patauii, Anno 1575.

Medicus Archiepiscopi Salisburgensis ad D. Hieronymum Capiuaccium de præcedenti casu.

NOBILIS hic vir articulari morbo iam annis circiter duodecim vexatur, qui quidem ab initio dolores in pedibus solum, comitante tumore rubeo circa malleolos & digitos excitauit aliquomodo tolerabiles, nec diu durantes. Nunc vero procedente tempore & ætate, magis affligit, nec in vno loco fixus permanet, sed diuersas corporis partes oberrando, præter pedes etiam genua manus & coxas, & scapulas occupat, qui vtplurimum prætérquam quod verno & autumnali tempore accessiones suas facere consueuerat, etiam æstiuo tempore inuadere solet. Duraruntque accessiones fere menstruum tempus, præter proximam, quam autumno habuit. Hæc enim per septem septimanas fere durauit. Causam ipse arbitratur longioris doloris, quod consuetas corporis euacuationes distulerit, ac demum omiserit. Et quamuis toto anni tempore accessiones non permaneant, ac interim, quia à doloribus liber, sanus sibi videatur: perpetuam tamen imbecillitatem in pedibus percipit, ac grauitatem cum tumore impediente facultatem motricem. (Perpetua molestia pedum.) An vero membra externa, ob primarium aliquem affectum doleant, ac functione sua destituantur: an vero ab intemperie vel affectu aliquo membrorum corporis internorum causa morbi dependeat, facile diiudicari poterit, si huius Nobilis viri principalium partium, quæ toti corpori actiones suas mutuant, temperamentum consideretur, ac eius virium ratio habeatur. Quantum ad tria principalia corporis membra attinet, videtur vitalis actio æqualis temperamenti esse, quæ tum ex pulsus magnitudine & robore, tum etiam animi magnitudine, ac aduersorum tolerantia, ac constantia talis esse deprehenditur. Cerebrum humidum arguit defluxio & destilla-

tio,

tio, qua subinde laborat. Quamuis ingenii acumen & ratiocinandi vis ac memoria firma in eo vigentes, temperatum id esse indicent: ex accidente tamen propter intemperantiam in cibo & potu, & præterea ætatem declinantem & canitiem, in humidius & frigidius mutatum videtur. Nam vino vaporoso & potente gaudet, & si largius biberit, præsentem grauitatem in cerebro percipit, quam etiam constitutione aëris frigida & humida persentire solet. Epatis temperamentum in calido excedere dubium non est, quia venas habet latas, plenas, conspicuas, vrinam citrinam, croceam, spumosam cum pauca hypostasi, & in fundo farina arenosa, rutila & rubicunda residet. Ac epar præcipue vitiosum esse ex sanguine ipso diiudicatur, quod in omni sanguinis detractione, nunquam syncere rubeus apparuerit, sed liuidus, subniger, & cum multa aqua citrina immixtus. Ventriculum quoque vitiose concoquere indicio est, quod non multum appetat, & parce comedat, nec cibis euchymis delectetur. Nam fastidit auiculas, capones, aues, pisces, oua, & omnes carnes assas: econtra sapiunt, caro bubula cocta, pedes & intestina boum, lac & omnia pulmenta ex lacte parata. In potu, vino vtitur potente Rhetico, fastidit tenuia & oligophora, cereuisiam & frigidam rarius bibere solet, nisi immodica siti laboret. Dulcia vina omnino non curat. Et si quid ventriculum fastidire faciat, ingesserit, id facilime per vomitum reiicit, ac putat se ventriculum à futuro morbo per vomitum præseruare. Ante biennium scabie laborauit per vniuersam cutim, quæ adeo molesta fuit, quod dies noctesque dolores pruriginosi nunquam cessarent. Hoc vero solatii inde habuit, quod articularis morbus tum mitius accederet. Et ex vsu Thermarum nitrosarum scabies curata fuit, at dolores articulares intensiores redierunt. Cumque ex his facile constet morbum hunc externarum partium, & potissimum Epatis vitio causam suam traxisse, scire cupit Nobilis hic vir, an affectus iste, si non ex toto curari: tamen aliquo modo, ne acerbius in posterum affligat, præseruari possit. Dubitat etiam, num si a vini potu abstinuerit ex toto, propter longum eius vsum aliqua noua corpori alteratio accidere possit, cum audierit aliquos articulario morbo laborantes, à vino abstinuisse, in deterius relapsos ob consuetudinem mutatam. Decoctum ligni cum sarsa pariglia abhorret, quod viderit eius vsum aliquibus hic non feliciter successisse. An vero decocto ligni posthabito, alia curandi ratione affectui huic subuenire possit, à Doctiss. & Clarissimo D. Medico certior fieri cupit.

Decoctum ligni & salsæ quibusdã male cessit.

Responsio D. Hieronymi Capiuaccii Medici Patauini:

Nobilis hic vir pro præseruando corpore à doloribus articularibus multa scire optat. Atque primum rationem prognostici: Nunquid omnino euelli & profligari possint: vel si fieri hoc non poterit, vtrum mitiores & per rariora interualla corpus eius affligentes, hoc fieri sit possibile. Galenus noster in 6. lib. quem scribit de regenda valetudine: Dolores articulares, ait, esse affectiones præter naturam diuturnas, rebelles, remediisque recta ratione administratis valde resistentes. Et præsertim hoc debet intelligi, quando dolores hi diu progrediuntur. Nam cum ad hos promouendos dolores articulorum imbecillitas præter naturam concurrat, rationi consentaneum est, doloribus his per longum temporis interuallum perseuerantibus articulos imbecilliores reddi. Cum res ita sese habeat, & dolores qui Nobilem virum cruciant, non sint vnius mensis, nec duorum, nec sex, nec vnius anni, nec duorum annorum, nec sex, sed duodecim: Concludo esse impossibile, vt hi dolores penitus remoueantur. spero tamen quod materiis auxiliorum iam propositis mitiores euadent, & quod non ita frequenter ipsum inuadent. Nam si articulorum imbecillitas præsertim est in causa horum dolorum, nonne hac imminuta imbecillitate, dolores minus acerbi, & rarius infestantes efficientur? Dubitatur deinde circa exhibitionem ligni & radicum sarsæ parilliæ, cum multi perceperint vsum huius decocti nocumentum. Ego sum huius sententiæ, quod maximam ex vsu huius vtilitatem percipiet. Et ratio est, quia omnia remedia conferunt, dum adsunt ea, quæ indicant remediorum exhibitionem. Cum in articulis huius Nobilis viri introducta sit imbecillitas propter intemperiem frigidiorem & humidiorem, nonne maxime conducent remedia calefacientia, siccantia, & ad longinquas partes penetrantia? Materia autem remedii calefacientis, siccantis, & ad longinquas partes penetrantis, præstantissima & efficacissima est decoctum ligni Indici, & radicis salsæ. Sed præterea nonne cerebrum habet frigidius & humidius: Nonne ventriculum frigidiorem? Atqui horum membrorum distemperantiis magnopere opitulabitur decoctum ligni Indici, & radicum salsæ. Sed aliquis obiiciet iccur eius cali-

Galeni de curatione podagræ prognosticon.

Prognosticon.

Rationes, cur salsa pariglia & lignum sanctum podagricis sint exhibenda.

Obiectio.

dius,quod non indicat remedia calefacientia & ſiccantia,ſed refrigerantia. Reſpōdeo:

Reſponſio ad obiectionem

Quando adſunt contraindicantia,debemus attendere ſemper ad ea quæ magis poſſunt. At in hoc magis poteſt exceſſus frigiditatis quam caliditatis. Ergo præcipue ſunt oculi dirigendi ad frigiditatem. Nam habemus articulos frigidos,cerebrū frigidum,& ventriculum frigidum. Iecur autem duntaxat calidius eſt. Ecce quod plura ſunt membra habentia frigiditatem excedentem,& vnum tantum reperitur membrum calidius. præterea incipit prima ætas declinās, in qua ſolet calor diminui.

Epithemata.

Extrinſecus etiam dum aſſumet decoctum, regioni iecoris potuerunt adhiberi epithemata refrigerantia, & vnguenta refrigerantia iam alias à me propoſita. Et poſt huius aſſumptionem,ſi iecur calidius redditum videbitur, poterit vti illis conſeruis refrigerantibus, & ſero lactis caprini. Sed obiicitur: At multi non perceperunt iuuamentum ex vſu huius decocti. Reſpondeo, Quandoque remedia non iuuare, quamuis adſunt horum indicātia, dum perperam adminiſtrantur, vel ob inſolentiam patientium, vel ob inſcitiam Medicorum.

Cur optima medicamenta adhibita non iuuent.

Læto itaq; animo præparet ſe ad ſacroſancti Remedii huius aſſumptionem. Quærit nunquid prætetita huius remedii materia poſſit alio modo curari: Ego conſtanter affirmo, nullo alio modo curandi nos poſſe vti, qui tantum iuuamenti ſit allaturus, vt iam prædictus. Quia ex Hippoc. in magnis & extremis affectionibus magna remedia conueniunt. Dolores autem articulares duodecim annorum ſunt affectiones magni momenti. Ergo expoſtulabunt magna remedia. Vnde cum multa reperiri poſſint, artus frigidiores, cerebrum frigidius, & ventriculum frigidiorem corroborantia, nullum tamen erit magis idoneum in hoc indiuiduo, quam decoctum ligni & ſalſæ. Quantum attinet ad vinum, ſi non poterit à vino commodam abſtinentiam per annum integrum perferre, menſis ſaltē ſpacium huius vſum relinquat: vel ſi fieri id non poterit, eo ſpacio temporis ſaltem vinum relinquat, in quo Medici curationem aggredientur. Nam vinum ſolet præcipitare materias ad locos debiles.

Abſtinentia à vino.

In podagra,& dolore lateris dextri,pro quodam Magnifico viro,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCXXVII.

De italico puluere antea ſatis meam ſententiam tum tuæ Magnificentiæ, tum D. Monauio expoſui, eo fine huius generis pulueres & compoſitiones ab antiquis Medicis deſcriptas reperiri, vt ſeroſi humores tollantur, à quibus ſunt infenſiſſimi illi dolores podagrici. Non prodeſſe autem eadem remedia, niſi iis, qui optima diæta vtuntur, neque cruditates intemperantia cumulant, Medicis itidem notiſſimum eſt. Cum ſciam igitur V. M. non poſſe ſemper ordinem exacte obſeruare, qui requirebatur, nō ſine graui cauſa de puluere vſurpando dubito, & ſane grauius periculum, quam auxiliū inde video expectari poſſe. Quod ſi ſeruare diætæ rationem V. M. poſſet, vel hoc electuario, vel puluere vti concederem. Olim in aula frequens fuit ſuccus vel ſyrupus de ſpina ceruina, qui ſyrupus domeſticus fuit appellatus, quo multi Aulici in podagra & aliis morbis, cum leniter purget, & ſeroſa educat, pro præſeruatione cum fructu vſi ſunt. Eum ſyrupum domeſticum ſingulis ſeptimanis exhiberem ſemel, vel certe ſingulis quatuordecim diebus. Nam & materiam calculi remoueret, & dolorem in latere dextro mitigaret. Eodem facit & hoc ſi radices Eryngii in potum iniiciantur.

Syrupus de ſpina ceruina.

Radices eryngii.

In podagrico dolore, pro quodam Magnifico viro,

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CCXXVIII.

In podagra duo præcipue conſideranda.

IN Podagrico dolore, duo præcipue conſideranda ſunt: Fluxio & materia fluens, atque membrorum ſeu pedum imbecillitas. Materia fluens in hoc corpore præcipue à capite deſcendit, eſtq; frigida, ſeroſis humoribus commiſta. Ii ne immodice in hoc corpore augeantur, recta victus ratione, capitis tempeſtiua lotione, & ſudore præcauendum. Ad victus rationem quod attinet, velim ſimpliciſſimam eam eſſe: piſces, cancros, lacticinia, cruda omnia à menſa remoueri, diſtincta ſpacia prandii atque cœnæ obſeruari. Cœnam parciſſimam eſſe, pomeridianum ſomnum caueri, neq; cubitum, niſi duabus horis poſt cœnam ire, à potu, remota menſa abſtinere, neq; vnquā, niſi dum cibum ſumit, bibere. A vino forti ſibi temperare. Rhenanum purum conuenientiſſimum erit. Ab Vngarico & Auſtriaco, dulcibus etiam omnibus & impuris cauere. Vina medicata ex carduo benedicto, vel betonica proſunt. Balnea, equitationes, concubitum frequentem plurimum nocere omnibus notum eſt. Proinde & Poetæ fabulantur, ex Bacchi atq; Veneris cōcubitu natam Poda-

Victus ratio.

Podagra Bacchi & Veneris filia.

Podagram, significantes ebrietatem & venereorum vsum in primis Podagram procreare. Sudor matutinus in lecto vtilissimus est, ac si ad eum se assuefecerit, haud dubie commodum percipiet. Caput in septimana bis vel ter ante cœnam abluat, & in lixiuio polytrichum herbam decoquat, & sapone tali vtatur:

Sudor matutinus.

Lotio capitis.

Sapo moschatus.

℞. Saponis Veneti ℔.j.
Santal. citrin.
Rad. ireos an. ʒ j ß.
Caryphyllor. ʒ j.
Ambræ g̃. vj.

Dissoluatur sapo aqua rosarum, & admisceantur species, ac stent in loco calido, reformentur globi. Post capitis lotionem aëri se non exponat, sed intra conclaue detineatur. In hyeme vtatur interdum Theriaca, vel Mithridatica antidoto ad magnitudinem auellanæ, mane ante sudorem in lecto. Vere autem, æstate & autumno sumat hunc pulverem:

Pulueres absorbentes superfluos humores.

℞. Cornu cerui crudi ℥ j.
Cornu cerui vsti.
Rasuræ eboris an. ℥ ß.
Ossium de crure bouino ʒ ij.
Corall. rubeor.
alborum an. ʒ j.
Cinamom. el. ʒ j. ß.
Sacch. albiss. ℥ ij. Misc. f. puluis.

De hoc accipiat quantum cochleare potest capere horis tribus ante prandium. Absumunt enim isti pulueres superfluos humores, qui fluxionū sunt materia. Ad roborandos pedes q; attinet, etsi ita eorum robur exhaustum videatur, vt restitui vix possit: tamen conandum est. Primum igitur hoc fomento vtatur, accipiat origanū, artemisiam, agrimoniam, & betonicam, ac decoqui iubeat. Hoc decoctum calide iniiciatur vasi idoneo, & pedibus panno simplici primum contectis, excipiatur fumus, deinde pannus duplicetur, & magis magisq; contegatur, sudor abstergatur. Rursus silices igniti iniiciantur, & sudet per dimidiam horā. Hoc fiat matutine cum lecto surrexerit per aliquot dies: maxime vero cum dolores remiserint. Nam præsentib. doloribus hoc fieri nequit. Post fomentū illud inungantur pedes aqua è vitulino hepate cum saluia destillata. Est aliorum quoq; destillatorum, & vnguentorum vsus: verum cum res declaret, minime bono successu ista adhiberi, abstinendum censeo. Pedes non lauet: sed ex decocto origani, & agrimoniæ in vino adiecto sale, cum spongia vel linteo mundet, idq; sępe faciat. Dolores cum tolerabiles sint, medicamenta quibus in paroxysmis vtendū sit, non præscribo. Aqua è floribus verbasci, in quibus flores verbasci æstiuis diebus macerentur in sole tutissimum remediū ad sedandos dolores, si linteola ea imbuta loco dolenti applicentur, puto. In principio quidem folia rosarū rubearum sicca, & rasura cornu cerui in aqua ista ligata in petia, & expressa imponi possunt, ita vt vi astrictoria affluxus prohibeatur. Deinde vt citius ad statum inflammatio perueniat. Aquę verbasci parum myrrhæ addatur. Plura remedia non præscribo. Hæc vero vt à benignissimo Deo fortunentur opto.

Fomentum pedes corroborans.

Aq. è vitulino hepate pedes roborans.

Aq. flo. verbasci.

In arthritide, pro quodam Nobili viro,

D. HIERON. DONZELLINI

CONSILIVM CCXXIX.

VNIVERSA corporis temperatura est temperato calidior & siccior. Nam habitus corporis extenuatus est, ac macilentus, atque ideo siccus. Calorem vero declarat floridus cutis color. Cum autem habitus & temperatura, sequantur membrorum principum constitutionem, ac præsertim epatis & cordis, hæc calidiora & sicciora esse rationi est consentaneum. Ventriculum vero frigidiorem esse minime dubitamus, non tantum communi ratione eorum, qui nimio epatis calore præditi sunt, & abdomen habent gracile, à quo eo puluinari ventriculus fouetur, quo extenuato, & omento etiam sua pinguedine destituto ventriculum frigidiorem fieri necesse est, atque ideo etiam concoctionem admodum imbecillam esse. Sed ex intemperanti etiam victus ratione, ventriculus talis reddi solet, siue quod frigidioribus cibis vsus sit, siue quod nimia copia, aut cibi, aut potus, eius obrutus ac pene suffocatus sit calor. De capite idem statuendum putamus, cerebrum scilicet esse iusto humidius & frigidius. Cū enim copiosam gignat destillationem, quæ tam frequenter ad omnes fere corporis particulas defluit, non alia ratione gigni poterit, nisi ex frigidiore & humidiore cerebro, à quo & ab aliis membris multa proficiscuntur excrementa, & propria etiam temperatura in ipso aceruantur, quæ postea aut suo pondere, aut à facultate eius excretrice in internas partes decumbunt. Illud vero fieri etiam necessarium est, vt ossium articuli à natiuitate sint imbecilles, eaque imbecillitas à frigidiore intemperie oriatur, addita etiam laxitate quadam. Nam facile excrementa recipiunt. Fere enim fieri solet, vt validiores partes in imbecilles se exonerent, suaq; in illas trudant excrementa. Sed cum

Signa temperamenti calidi.

Signa ventriculi frigidi.

Signa cerebri frigidi & humidi.

Signa natiualis articulorum imbecillitatis & laxitatis.

ex arthriticis parentibus genitus sit, nec sine articulorum imbecillitate arthritis fieri possit, atq; hæc ex parentibus in prolem deriuetur, certum est nobilissimum hunc virum articulorum imbecillitate laborare. Ætas est florens, annum iam agit trigesimũ, quod ad præsagium pronunciandum nos plurimũ iuuabit. Cum eius institutum, mores & consuetudo mihi nota non sint, de illis statuere nihil possum, quare ad alterum caput accedendum.

Status præter naturam.

Arthritis quid?

VIR nobilissimus assidue articulorum doloribus infestatur, quæ affectio continui est solutio, & à præsente humore vincula & musculorum extremas partes occupante fere fieri solet. Hic vero humor cum excrementitius sit, aut in articulis generetur, aut aliunde transmittatur, ego partim in illis creari, partim ac plurimum ab aliis partibus demandari puto. Certum est igitur arthritin esse in genere fluxionum. In fluxione autem quatuor potissimum considerantur: Terminus à quo, terminus ad quem fit fluxio, viæ per quas humor transit, & humor ipse fluens. Caput esse fontem earum fluxionum, quæ ad articulos decumbunt, certissimis rationibus à Medicis est constitutum. Extrema autem ad quæ definit fluxio esse articulos ipse sensus declarat. Viæ sunt partes sub cute, & inter musculos à capite ad articulos pertinentes. Materia tenuis est humor, legitimum cerebri excrementum, quale in hyeme refrigerato cerebro effluere solet ex naribus, nec nisi tenuis esset, per tam angustos & longos meatus penettare non posset. Hic cum iam in articulis diutius hæsit, fit crassior, vt aliquando etiam in thophos conuertatur, idque aut loci frigore, aut calore natiuo tenuiores partes dissoluente, aut medicamentis acrioribus importune adhibitis, & nimium exsiccantibus. Hic vero humor, etsi in cerebro generetur, aliunde tamen etiam originem sumit. Cum enim ventriculus sit frigidior, & perpetuo fere laboret cruditate, magnam vaporum copiam inde in cerebrum fieri necesse est, quæ postea in humorem lotii frigiditate concrescunt. Cum autem epar sit calidum plurimas ad caput exhalationes mittit, vt ingens in cerebro excrementorum prouentus inde exoriatur, qui postea destillationum proxima est causa.

Quatuor in fluxione consideranda.

Materia & via fluxionis podagricæ.

Scopi ad curationem pertinentes.

MATERIA omnis excrementitia ex toto corpore extutbanda est, quæ est in capite, ventriculo & intestinis. Caput & ventriculus calefacientibus siccandus & roborandus. Epar refrigerandum & temperandum ne nimium ferueat. Articuli calefaciendi, siccandi, constringendi, roborandi, viç quoque per quas humor fluit, constipandæ & roborandæ.

Præsagium.

CVM aliquot à scopis iam dictis minime præstare possint, cum natiui sint adfectus, & ab ipsa natura ingeniti, vt penitus tollantur, vix fieri potest: Cum tamen præcipuus curationis scopus sit sobrietas, & recta & parca viuendi ratio, rarissimum est exemplum, vt quis hydropota sit arthriticus. Cum vero Hippocrates scribat eunuchum podagricum fieri non posse: Nobilissimus autem vir vxorem habeat, eamque adolescentulam, quam grauis aduersaria sit Venus pater, & dici solet; Naturam expellas furca, tamen vsque redibit: & cum hæc deprauata natura tot habeat fomenta, difficilis quidem erit curatio, sed cum Horatius dicat: Est aliquid prodire tenus, si non datur vltra: non est deponendus animus, quin aliquid præstari possit. Leniri potest morbus. Si assiduus, interpolatio fieri potest: si vehemens dolor mitior reddi potest: interualla paroxysmorum longiora, vita tolerabilior, quam antea δύσκολα τὰ καλά. Si quis etiam de temperantia mihi vadimonium præstaret, auderem integram valetudinem polliceri, nempe Hippocratis & Galeni præcepta, & naturam rei secutus. Cum enim arthritidis dolor infestare non possit, nisi ad articulorum imbecillitatem, humoris fluor accedat, alioquin podagrici perpetuo laborarent, cum articulorum imbecillitas semper illos comitetur. Tantum autem laborant, cum defluxus ad articulos decumbit: certum est, si quis ea vtatur temperantia, vt nullus in corpore illius humor redundet, nullam vnquam fieri fluxionem, atq; adeo ne paroxysmum quidem. Quare in laborantis potestate est, vt sit perpetuo sanus. Et profecto satius est remedium, quam morbi molestiam ferre. Vna iuuentus omnem nobis spem adimere videtur. Nam si hoc fit in viridi, quid fiet in arido? sed prudentia nobis maiora pollicetur. Et si nostra præcepta diligenter fuerint obseruata, nobilissimum virum se nobis fuisse obsequẽtem minime pœnitebit.

Hydropota raro podagricus.

Temperantia optima podagræ curatio.

Remedia.

INPRIMIS ab omnibus excrementis vniuersum corpus expurgandum, sed ab agitatoriis medicamentis cauendum esse ventriculi imbecillitas docet. Quare ante hyemem consulo, vt ter aut quater sumat clemen-

clementissimum syrupum de polypodio, ita tamen, vt inter vnum & alterum intercedāt tres dies, in quibus vtatur mane tribus cochlearibus, sequentis mixturæ:

℞. Oxymellis simpl.
Mellis rosac.
Syr. de corticibus citri, an. ℥ iiij.

Misce, est syrupus sine aquis, præparans ad euacuationem.

Syr. de polypodio purgans.

Syrupi de polypodio purgantis descriptio.

℞. Fol. senæ el.
Passular. min. an. ℥ ß.
Capillor. vener.
Polypodii.
Tartari albi an. ℨ iij.
Aq. fumiterræ.
Cardui benedict.
Buglosſ. an. ℥ ij.

Misce, stent per noctem in infusione ſ. a. mane f. leuis decoctio, & coletur cum expressione.

℞. Dictæ colaturæ ℥ iiij.
Mellis rosac. solut. aut Mannæ. el. ℥ ij.

Misce, fiat syrupus purgans.

Extractum Catholicum Andernaci.

Extractum etiam Catholicon Andernaci singulare est purgatiuum. Præmissa hac vniuersali purgatione, per tres dies, singulo mane sumatur in os granum mastiches electæ, magnitudinis fabæ, & vbi incaluerit, dentibus teratur, & phlegma in os fluens expuatur. Mane sequenti alia mastiche adhibeatur. Post hanc capitis peculiarem euacuationem, si non videtur caput probe expurgatum, per duos aut tres dies mane trahatur per nares succus anagallidis, aut cyclaminis. aut aq. mellis, aut liquor sequens:

Masticatorium.

Errhinum.

℞. Aq. maioranæ ℥ iij.
Ireos pulueriſat. ℨ j. Misc.

Tum caput lauetur lixiuio dulci incocta saluia, betonica, maiorana, melissa, rosis rubris, foliis senę, origano: inter lauandum adhibeatur sequens sapo bis aut ter.

Lotio capitis.

Sapo.

℞. Saponis venet. ℥ iiij.
Agaric. albisſ. ℨ ij.
Cinamom.
Caryophyll.
Ireos, an. ℨ ß.
Camphoræ ℈ j.

Misc. cum aq. maioranæ aut saluiæ f. sapo. Bis in anno repetēda est præcedens euacuatio. Masticatorium vero, errhinon & lixiuium cum sapone bis in mense repetatur. Ad roborandum & exiccandum caput, assidue gestanda est manibus pila sequens, naribus admouenda.

Pila odorata.

℞. Ladani purissimi ℥ j.
Storac. calamit. ℨ ß.
Santal. albor.
Lig. aloës.
Galliæ moschatæ.
Caryophyll. an. ℨ j.
Myrrhæ.
Santal. citrin.
Thuris an. ℨ j. ß.

Aq. rosac. q. ſ. formetur globus, qui gestetur manibus, aut facto foramine collo suspendatur de filo. Thuris etiam grana accensis carbonibus iniiciantur, & fumus naribus attrahatur, idque sæpe repetendum in mense. In commissura coronali spargatur in nocte puluis sequens ad caput roborandum & siccandum.

Puluis pro sutura coronali.

℞. Thuris.
Sandaracæ Arab.
Santal. citrin.
Nigell.
Cubebar.
Rad. pæoniæ. an. ℨ j.

Contundantur & f. tenuissimus puluis, vt farina. Vsus vero optimæ theriacæ saluberrimus semel in septimana sumptæ. Galenus, Paulus, Aetius testantur vsu cineris ossium humanorū combustorum nonnullos arthriticos & epilepticos fuisse curatos. Aceti etiam scillitici vsus maxime commendatur. Quare aliquoties sumatur per mensem vnum cochleare magnum. Quantum vero præstare possit oleum vitrioli recte paratum, si bis in septimana sumantur quatuor guttæ in iusculo aut vino, mane ieiuno ventriculo, est incredibile. Multi fonticulos commendant, qui certe plurimos iuuarunt, sed duo multo præstātiora iam proponam, quæ ego in multis expertus sum saluberrima. Prius est pillularum pasta quædam in hunc modum parata.

Cinis ossium humanorū.

Acetum scilliticum.

Ol. vitrioli.

Ventriculo præstantior.

Pillula.

℞. Myrrhæ.
Aloës epatic.
Lig. aloës.
Cinam. el.
Mastich.
Rhabarb. el. an. ℨ ij.
Moschi g. v.

Misce, fingatur cum oxymelite massa, ex qua formentur pillulæ nu. xxxvj. Per integrum mensem alternis diebus vnam accipe mane, postea vero singulis septimanis vnam accipe, donec numerus absumatur. Ratio huius remedii vera est, quia cum arthritis fit fluxus ad articulos, ex vsu harum pillularum fit, vt natura assuefiat excrementa non ad articulos, sed ad naturalem excrementorum locum demandare, & à consueto reuocare, vt hæc curatio diuersione fiat. Qua ratione etiam diuretica commendari solent, qualę est sequens:

Diuretica.

℞. Sem. leuistic.
Anisi,
Petroselin. an. ℥ ß.
Erithrodani,
Melissæ,
Gentianæ an. ʒ iij.
Saluiæ,
Betonic. an. ℥ ij.

Misc. f. puluis. δόσις ʒ j in iusculo mane.

Alterum vero quod proposui medicamentum est puluis saluberrimus, quo curati sunt multi. Sumitur ʒ j. mane in iusculo.

Puluis saluberrimus.

℞. Chamædr.
Chamæpit.
Centaur. maior.
minoris.
Saluiæ,
Betonic.
Gentianæ,
Aristolochiæ rotund. an. ℥ j.
Guaiac. opt. duplum omnium reliquorum pondus.

Misc. f. ex omnibus puluis tenuissimus, sumitur per multos menses in aqua mellis aut sacchari. Hactenus tractata est morbi curatio. Paroxysmi vero & doloris præsentis curatio à nobis minime prætermittenda est, ne quid à nobis præterea desiderari possit. Cum igitur iam humor fluxit ad articulos, & dolorem excitat, inprimis est illud nobis propositum, vt dolor mitigetur. Nam dolor trahit tanquã cucurbitula & auget morbum. Quare adhibentur statim vnguentum de succo ebuli, aut mica panis in lacte cocta, addito oui vitello, oleo rosato & croco. Aut loco dolenti admoueantur lintea madefacta in aqua vitæ. Aut fiant fomẽta cum spongia imbuta decocto fem. lini, fœnugræci, fl. chamomill. anethi, meliloti, verbasci. Cum vero dolor cessarit, ac pedes laxo tumore obsessi, admoueantur sacculi pleni furfure calefacto cum feminibus siccantibus contusis. Ad roborandos vero pedes & manus ne nouam materiam admittant, vtatur balneo aquæ ferratæ, in aqua decoctum sit hypericon, saluia, tosæ, vrtica, guaiacum. Paretur etiam calceus, totum tegens pedem ex aluta, quę intus sit illita cerato diacalcitidis more Galeni parato, ac perpetuo gestetur, sæpe illud renouando. Extra paroxysmum cum nullus dolor est, corporis exercitatio, saluberrima. Item vectio, venatio, equitatio, ludus pilæ, ambulatio. Vinum saluiatum roborat & siccat vniuersum corpus, vinũ absinthites ventriculum robustissimum reddit. Diæta omnis sit exiccans. In mensa perpetuus sit vsus sequentis pulueris loco salis.

Paroxysmi cura.

Dolorem mitigantia.

Roborantia pedes.

Galenus ex aluta illita diacalcitidis cerato Galeni.

Puluis stomachalis.

℞. Zinziberis albi ℔ ß.
Cinamom.
Caryophyllor. aut in hyeme
Piperis an. ℥ j.
Misc. f. puluis.

Si in aceto ponatur cochlear huius pulueris fit optimus intinctus, embamma. Zinziber cõditum, & myrobalani chebuli conditi ad caput & ventriculum roborandum præstãtissimum. Aquæ cinamomi cochlear vnum ieiuno stomacho acceptum vtilissimum. A cibo & potu semper medulla panis, aut diacitonium, aut coriandrum sumatur. Diætam præscriberem, ni putarem me operam lusurum. Eius tamen loco addo regulas aliquot salutares, quarum obseruatio hominem potest reddere immortalem. Illud puto significandum, me multa remedia annotasse, quæ omnia sunt efficacissima, idque ea de causa, vt intelligeretur artem medicam esse remediis copiosam, ac inde spes salutis oriatur. Non tamen omnia simul vsurpanda, sed alternis vtendum, ne natura nimia auxiliorum copia opprimatur & fatigetur.

Regulæ salutares.

1. Mensæ ne sint æquales, sed cœna semper leuior.
2. Inter vnam & alteram mensam nullus cibus aut potus ingeratur.
3. Potus quantitas non superet alimenta sicca.
4. Molles cibi ac liquidi semper durioribus præmittendi.
5. In eadem mensa eiborum varietas vitanda.
6. Cum licet per pedes semel quotidie corpus exercitio incalescat.
7. Vitandi animi affectus, & curæ prudẽtiæ freno moderandæ.
8. Somnus octo horas non excedat, nec septem sit breuior.
9. Somnus diurnus omnino fugiatur.
10. Si quid nimia mensa est peccatum, sequentis mensæ parsimonia corrigatur.
11. Semel in septimana vna mensa omittatur, eum scilicet natura minus eibo videbitur indigere.
12. Cibus non deglutiatur, quin in ore probe masticetur.
13. Nullus sumatur cibus, nisi priore concocto, ad quod octo horæ in imbecilli stomacho requiruntur.
14. Ea sit cibi & potus mensura, quam vsus docet commode ac sine labore cõficere posse.
15. Motus, cibus, potus, venus, omnia mediocria.
16. Animaduertendum est ætem, cibum, potum

potum, corporis motum, vestes leuiores, aut grauiores, ac reliqua omnia, à quibus scilicet læditur, aut iuuetur, vt illa fugiat, hæc vero sequatur.

17. Sanitatis studium est non satiari cibis, & impigrum esse ad laborem.

Faxit DEVS optimus maximus, vt hæc præcepta D. V. sint salutaria, à quo solo & corporis & animæ salus expectanda: Anno 1584.

In Arthritide, pro quodam Generoso Domino,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCXXX.

CVM in hoc generoso Domino non modo articuli, partim ab humoribus podagricis, partim etiam dolore admodum debilitati sint: sed cætera quoq; membra ita sint affecta, vt de collo & ceruice etiam conqueratur, præterea interna viscera, præcipue vero ventriculus, naturalem suum calorem non habeant, & leui erraro offendantur, magna esset temeritas, si persuadere generoso Domino auderem; ipsum ex meo consilio perfectam sanitatem esse consecuturum. Nam naturalis calor semel extinctus in partibus reduci nullis rationibus potest, vt humores, qui podagram gignunt, non recipiant: semper etiam in tali cõstitutione corporis interna viscera, maxime caput, materiam præparabunt aptam fluxionibus. Eruditis autẽ Medicis omnibus notum est, duas esse arthritidis causas, vnam materiam, alteram debilitatem articulorum, in quibus furit arthritis. Materia etsi potissimum ex cibo potuq; colligitur, vt anseribus, carpionibus, carne suilla, nimio vsu piscium, varietate ferculorum; adiuuat tamen plurimum ataxia, & ordinis in vsu neglectio, intempestiua cœna & somnus. Etiam ea quæ materiam commouent & exagitant, vt ira vehementior, dulcia ac fortia vina, motus à cibo validior, maxime venus, quæ externa etiam membra debilitat. Ad eam imbecillitatem, & collectionem materiæ si accedat frigidus, humidusque aer, malum augetur; permutatio item aeris admodum calidi in hypocaustis & frigoris externi, aut econtrario, si è nimio frigore subito nos in calidissima conclauia transferimus. Si itidẽ caput, à quo plærunq; in subiecta membra humores demittuntur, refrigeretur, aut vaporum copia oneretur, vt fit à crapula. Pedes nimium aq. tepida loti: sed sulphureæ thermæ, quæ alumen & sulphur habent, & calorem nati-

Natiuus calor extinctus non reducitur.

Materia fluxionum in podagra vnde oriatur.

uum roborant, præmissa necessaria euacuatione corporis, & obseruata iusta victus ratione concedi possunt. Equitatio non satis commoda podagricis, cum non solum pedes in ea grauentur, sed & materia agitetur. Nihil autem æque nocet, vt vinum & venus. Ex his generosus Dominus æstimare poterit, quarum rerum vsu potissimũ podagram sibi attraxerit, & quomodo vitari possit. Quod sibi deesse sibi ipse nolit, & obsistere non modo materiæ collectioni, sed eiusdem præcipitationi etiam didicerit, adiici à me poterunt ea, quæ ad partium infirmarum robur multum profutura esse videbuntur, ne in tam crebros paroxysmos incidat, & valetudo paulatim confirmetur. Ac primum quidem, quoniam fieri non potest, vt in hoc corpore, etiam obseruata exquisita victus ratione, nulla excrementa colligantur, consulo; vt generositas tua singulis annis semel aut bis leni aliquo purgante medicamento se euacuet. Ad præparationem autem materiæ placeret mihi vsus huius syrupi:

Equitatio podagricis incommoda.

Curatio.

Digestiuum.

℞. Mellis rosac. ℔. ß.
Syr. de succo betonic. ℥ iiij.
Extract. calam. aromatic. ℈ j. Misc.

Mane de hoc sumat cochlearia quatuor.

Purgans præscribi posset eiusmodi:

Purgatio.

℞. Passular. min. ℥ vj.
Betonic.
Meliss.
Iuæ arthetic.
Scolopendr.
Capill. vener. an. m. ß.
Flor. borrag.
Violar. an. p. j.
Galangæ ʒ j.
Cortic. myrobalanor. citrin. ʒ j. ß.
Rhabarb. el. ℈ iiij.
Agaric.
Fol. senæ el. ℥ ß.

F. infusio, & decoctio s. a. in s. q. aq. puræ, expressio fiat diligens, & per pannum linteum cola, colaturæ ℞. ℥ iiij.

Syr. rosac. solut. ℥ j.
Mannæ Calabriti. opt. ʒ ß. vel ʒ vj.
Brodii zinziberis patum.

Misce, fiat haustus.

Hanc potionem sumat generosus Dominus, postquam sex vel septem diebus syrupo præcedente vsus est, vt antea monui, horis quinque ante prandium, nec redormiat, & eo die aërẽ vitet, quod sine præsentis Medici consilio tamen non faciat. Idem de vena consulat, an necessaria sit, vel non sit. Nam quia stomachus est adeo debilis, ego tum à vehementer purgantibus, tam à nimia venæ missione, maxime cum & noctu pedes intumescant abhorreo. Ad alui apertionem

Vena sectio stomacho debili minus conueniens.

& eductionem materiarũ peccantium, quin & ad roboranda viscera, generosus Dominus singulis mensibus bis hora ante cœnam vtatur drachma vna harum pillularum.

Pillula.

℞. Aloës optim. ℥ß.

Imbuatur ter succo endiuiæ vel rosar. & exsiccetur, postea iterum & tertio imbuatur, & exsiccetur, huic alii add.

Rhabarbar. subtil. triti ʒ j.
Agaric. opt. fideliter trochis. ℈ iiij.
Mastich.
Myrrhæ an. ℈ j.

Puluerisentur singula, infundatur aqua cinamomi, & addatur syr. rosac. solut. parum, f. massa, de qua pro ʒ j. f. pillulæ septem, vel minores. Ab vsu harum pillularum sequenti die aluus sponte bis aut amplius fluet sine offensione. Magnam rationem habeat ventriculi, & mane hoc oleu inungat:

Oleum stomachale.

℞ Menthæ,
Rorismar.
Comar. absinth.
Rosar. rubrar. an. p. j.
Lig. aloës.
Santal. citrin.
Galangæ,
Caryophyll. an. ʒ j.
Mastich. ℈ iiij.
Ol. amygd. dulc. recentiss. ℔ j.

Vini maluatici, vel Rhenani boni ℔ ß. Decoq. in vase duplici ad vini consumptionem, fiat expressio diligens. In hyeme, adde, ol. nucis Mosch ʒ ß. Detur in vitro. Hyeme & æstate id faciat; sed imponat linteum triplicatum. Ad capitis roborationem hoc electuarium profuerit, si de eo mane magnitudine iuglandis (paulo parcius æstate) sumpserit.

Ad caput roborans.

℞. Conser. rosar. recent. ℥ xviij.
Borrag. ℥ ij.
Carnis Myrobalan. emblic. condit. ℥ j. ß.
Cortic. citri condit. ℥ ß.
Spec. aromatic. rosac. rec. & fideliter dispensat. ʒ iij.
Caryophyll. incis. ʒ ij.

Misc. & cum syr. de betonic. q. s. f. electuarium molle. Detur in pixide incerata.

Hæc sunt remedia, quæ omnia & prouectum materiæ prohibent, & internas partes roborant, quæ fluxionibus causam præbent. Vt vero etiam externis succurratur, & maxime articuli roborentur, & materia quæ à doloribus ibi remanet, absumatur, nihil esset conuenientius acinis vuarum expressarum, cum haberi possunt, si tepidi vna cum succo nouem aut decem diebus debilibus partibus applicentur. Id tempus, quia iam præterit, sumat generosus Dominus origanum, absinthium, artemisiam, & chamomillam, easq; quatuor herbas in aqua coquat, & infundat calide in vas tectum superne, iniiciantur lapilli igniti, & aspergantur vino bono, & hic fumus excipiatur a pedibus, donec sudent, deinde in sartagine calefiat triticum, & imponantur pedes, vt eos siccet: id sexies fiat, postea plantæ muniantur pelle leporina, & caligæ ex semper gerantur, vt frigus auertatur. Quod si mane sudor se ostenderit, iuuandus est, non inhibendus. Et quia humores sæpe in totum corpus disperguntur, aliquando ante cœnam (quæ semper parca sit, aliquando & nulla) totum corpus ex decocto illo quatuor herbarum sudare faciat excepto capite. Hoc tamen lauetur ex decocto polytrichi. Etiam extra balneum singulis septimanis bis aut ter ante cœnam solum caput eo lixiuio abluat, & tum aërem prorsus vitet. Quam sint hæc futura vtilia generoso Domino, diuino auxilio paulo post experietur. Vnum coram monebo, cui si obsecutus fuerit generosus Dominus, non dubito, quin magnum præsidium ad sanitatem recuperandam sit habiturus.

Acini vuarum. *Succedanea.* *Pelle leporina.* *Lotio capitis.*

In dolore articulari, & scabie, seu impetigine.

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM CCXXXI.

Mala hæc à tribus causis originem duxere ab hepate nimis calido; à capite humido, & à ventriculo frigido & humido. Iecoris incendium inde facile coniicere possumus, quod vere proximo elapso, quando lue venerea admodum laborabat, sicut & iam quædam assunt reliquiæ; decoctum guaiaci per plures dies assumpsit, quod veneno quidem venereo profuit, obfuit tamen iecori, & id impense calidum & aliquo modo siccum reddidit. Hoc igitur postea maiori feruore correptum, multos humores acres, mordaces & lue affectos genuit; qui à partibus nobilioribus & robustioribus ad ignobiliores & imbecilliores, scilicet ad cutim, quæ excrementorum quasi corporis sentina est, propulsi sunt; vnde pustulæ exortæ sunt per vniuersum corpus, quæ in vlcus pruriginosum & serpens versæ & expansæ sunt. Humores autem, qui suapte natura sunt frigidi & pituitosi, ascititia autem qualitate calidi & salsi, quadam bilis portione permista, ad articulos delati sunt: partim à capite transmissi; partim ab articulis, propter imbecillitatem recepti, vnde dolores articulares exorti sunt.

Causa podagra. *Causa impetiginis.*

sunt. Generatio horum humorum pendet è peccatis in victu commissis, maximeque in potione.

Scopi.

Indicationes. Victus ratio mutanda. Hepatis feruor extinguendus. Vniuersum corpus vacuandum. Caput exiccandum, ventriculus calefaciendus & exiccandus. Articuli roborandi & exiccandi, ne fluxionem facile recipiant, Gallica virulentia extirpanda, scabies delenda. *Prognosticon.* Cura est difficilis, quia lues in præcipuo viscere contraxit habitum, & dolores articulares ob diuturnitatem sunt veluti confirmati. Non tamen impossibilis cura: cum tota dirigatur potissimum ad euacuandum humores, & extinguendum iecoris incendium. *Curatio.* Ligni Indici decoctum non habet locum, quod plus iusto calefaciat hepar; sed decoctum salsæ & chinæ, quæ attenuant, moderate exiccant, citra immodicam caliditatem. *Salsaparilla.* Omnia enim quæ valde calefaciunt, in hoc casu sunt vitanda. Salsæ & chinæ dosis sit ab ℥ iij. ad v. aquæ ad ℔. v. fiat decoctū ad consumptionem medietatis & colatura seruetur pro syrupo. Quod reliquum est, decoquantur in lib. x. aquæ ad consumptionem tertiæ partis & pro potu communi retineatur. Decoctum parari etiam potest cum hordêo, cichoreo, hepatica, vel etiam lactuca: sic enim magis feruor hepatis compesceretur. *Hordeum.* Hordeum præter frigiditatem, habet etiam vim absterforiam: sed oportet esse hordeum copiosum, & optime coctum, cum longam patiatur coctionem. Magis potest ad indicandum hepatis intemperies; quam virulentia ad prohibendum; ideo magis intemperies, quam virulentiæ demus operam. *Pillula ex china & sarsa.* In maximo vsu habemus pillulas quasdam è china salsa, & herbis refrigerātibus iam descriptis: hæ semel diebus alternis per horam ante prandium capiendæ erunt. *Sudor.* Quo ad sudorem: hic obesset, si spectamus iecoris incendium: quia tamen ope sudoris facile huiusmodi morbus finiri solet, suademus vtendum esse sudore; Desistendum tamen per aliquot dies, dum hepatis incēdium aliquo modo sit extinctum. *Diaeta.* Dum decoctum administrabitur, caueat à vino, & vtatur aqua secundo loco præparata. Victus sit tenuis; ita tamen vt tolerari possit. Docoćto vtetur ad minus quinquaginta aut sexaginta diebus, cum aduersus longam & diuturnam affectionem sit pugnandum, eoque quamprimum vtatur, nam in hoc præsidio salutis spem positam habemus. Ideoque non placet, quod eius vsum patiens in alind tempus differre vult ob quædam negotia. Quod si tamen iam administrari non possit; *Serum caprinum.* interim serum caprinum ad extinguendum hepatis calorem sumere potest. Ideoque pluribus diebus secum domi detineat tres vel quatuor capras, easque nutriat rebus refrigerantibus, vt lactuca, endiuia, cichorio, hordeo, foliis salicis, rubi, vt lac magis fiat frigidum. *Diarrhoea ex sero caprino orta; quomodo corrigenda.* Caueat autem summopere ne capræ salem comedant, quia contrarius sequeretur effectus. Si vero vsus seri ventriculo officeret, & ipsum labi faceret in διάῤῥοιαν, vt huic obsistamus incommodo, in primo cyatho syrupum de mentha imponamus. Extrinsecus autem inunctiones, ex ol. mastich. de absinth. in regione ventriculi non improbatur. Si cupimus, vt viam vtring petat serum, in primo cyatho misceamus aut syrup. de beton. aut lac sem. melonum. *Trochisci viperini.* Laudamus etiam vsum trochiscor. qui multum in scabie ista possunt: & affectibus etiam articularibus prosunt. Sic parentur:

℞ Salsæ ℥ j.
Trochiscorum viperinor. ℈ j.
Misce.

Sint in frequenti vsu: Quemadmodum & terebinth. ad ʒ j. hac hyeme vsui pabitur sæpius, cum partium imbecillium roboratio exoptetur. Integram sanitatem pollicemur ægro, quia ætas robusta, & patiens obtemperans. Quo ad chirurgiam igitur, conuenit venæ sectio è basilica dextra, sanguis enim peccat secundum quantitatem, formam & motum. Quia autem sanguis impurus & salsus per vniuersum corpus est dispersus, non sufficit Vena sectio; *Vena sectio.* sed alio etiam opus est, præsidio, quod hunc humorem probe possit euacuare. *Cucurbitulæ.* Proinde multæ cucurbitulæ numero xvj. plus minusve, diuersis corporis partibus applicabuntur, quot videlicet sufficere pro patientis quantitate videbuntur. Et hæ erunt affigendæ post purgationem. *Fonticuli.* Fonticulum vnum in crure gerit, qui non est submouendus, licèt locum idoneum non habeat, attamen nec dolorem inducit, nec aliud symptomà affert, imo si opus esset, alterum in brachio efficiendum proponeremus. Sed prius optamus, vt remedia proponenda experiatur: quæ si non prodessent è toto, tunc in brachio nouum cauterium figere oportet. Corpore per venæ sectionem optime inanito, ad φαρμακείαν veniendum. *Lenientia.* Leniatur aluus mell. ros. sol. aut melle & manna, aut cass. vel elect. lenit. *Digerentia.* Præparentur humores, syrup. de cichor. de borrag. de succo ros. cum mell. rosa. simpli. & decoctis accommodatis. *Purgantia.* Purgentur diluto rhabarb. & agar. & folior. senæ, quibus addatur mel

rof.fol.aut manna. Et quia colluuies non potest vna vice exhauriri, ideo grauioribus iterandaest purgatio. Præparentur ergo demum humores syrupis tum simpl. tum compof. vt est syrup. de pomis compof. de cichor. cum R habarb. de fumar. Hic autem ordo in syrupis obseruetur, vt tertio quouis die cōpositi exhibeantur, interpositis diebus simplices. Euacuentur pil. coch. vel aslalareth. de agar. Mef. Quandoque vt iecur attemperetur, vice syruporum forte tutius erit, toto eo tempore serum lactis caprini ad minimū ad lb.iiij. propinare. Post corporis purgationem, cōtra luem pugnandum, decocto pauloante descripto. Externa respiciant cutim & articulos.

Pro cute & articulis. Cutis nobis videtur nimium exiccata, ob humorem calidorum & siccorum defluxum: Proinde laxanda erit & rarefacienda, vt humor acris, qui pruritum & pustulas facit, insensibiliter possit euacuari. Laudamus igitur, vt foueatur partes corporis, procul ab articulo, cum aquis, in quibus violæ, maluæ, & lactucæ sint positæ. Post fomentum ad cutem corroborandum & siccandum, non improbantur aquæ mannæ, & aq. montis orthonis. Inunctiones olei viperini exiccant, & si in cute remanserit qualitas mala, prohibent ne rursus possit repullulare. Inunctio huius linimenti prodest.

Linimentū pro scabie.

℞. Olei rosati ℥ ij.
Cerussæ ℥ j.
Sulph. viui ʒ j.
Salis ʒ j. Misc.

Et cum aqua hellebori nigri, aut succo limonum fiat linimentū, vel rad. hellebori nigri decoctum paretur. Articuli roborandi & exiccandi vinaceis, oleo salito. Caput humidum, quod multam pituitam gignere videtur, expurgetur masticatoriis & errhinis. Ventriculi frigiditas & humiditas cum non sit essatu digna, decocto supra scripto poterit auferri.

Diæta. Quoad diætam, cauendum a plus iusto calefacientibus & exiccantibus vt sunt cibi calidiores, aromata, salsa acria, vina generosa.

In Arthritide.

D. HIERON. CAPIVACCI

CONSILIVM CCXXXII.

Procurandum est, vt aluus quotidie faciat officium, id aut cibis lubricantibus

Cibi aluum mollientes. aut leuibus medicamentis fieri potest. Cibi qui id præstare poterunt, sunt fercula ex beta, Spinacia, brassicaue, oleo & sale confecta. Caricæ quatuor aut sex, In prima mensa sumptæ. Pruna optime matura ac dulcia recentia quatuor, aut plura si parua sint. Temporibus vero, quibus recentia non adsunt, sicca macerentur in vino dulci, ac in eo coquantur, aut in iusculo pinguiori adiecto saccharo aut optimo melle. Poterit & hoc præstare passularum vsus, si sub dio fuerint expositæ quatuor aut quinque noctibus respersæ Saccharo Thomasino, non admodum albo, si earum sumpserit duo aut tria cochlearia, & eas optime masticauerit initio prandii; siq; cum iis comederit offam panis cōfecti ex tenuiori parte furfuris pauca adiecta farina, & mellis modico.

Medicamēta lenientia. Medicamenta lenientia sunt, Cassia ex arundine excepta ad quantitatem ℥ iij. cum arundine. Aut si electuarii lenitini ʒ j. sumat ante prandium per horam. Non abs re fuerit, etiamsi saltem semel in mense, (euitando tamen calorem) capiat ex hoc medicamento ʒ ij. vel iij. vel ad summū quatuor mane horis quatuor ante prandium, quod maxime commendandum est in hoc genere morbi, sicut experimento fuit sępissime probatum, quod tale est;

Electuariū solutiuum in podagra.

℞. Hermodactylor. albor. mundorum à cortice
Diagridii an. ʒ ij.
Costi.
Cymini.
Gingiberis.
Caryophyllorum an. ʒ j.

Terantur omnia, & cum syrupo facto è melle & optimo vino, fiat Electuar. Hoc soluet aluum, & materias quæ dolores crearet, educet.

Diæta. A somno diurno abstineat, nisi noctes duxerit insomnes. quo casu non statim à cibo erit dormiendum, sed interiecto saltem horæ spacio. Cibaria sint panis optimus, fermentatus, mediocriter salsus, bene coctus in furno, non permixtus caseo, butyro, aut pingui aliquo, sed sit purus ex optima farina. Carnes sint gallinaceæ, vitulinæ, hædinę, veruecis, castrati, perdicum, Fasianorū & auicularum, quæ in montibus, aut nemoribus degunt.

Aromata. Aromata non omnino interdicenda; sed sit eorum paucus vsus. Salsamentorū vsum non damno in prima mensa, verum in parua quantitate, vt pituitam è ventriculo detergeant.

Carnes & pisces salsi molliter concedantur. Sicut etiam admittuntur aliqui pisces saliti ea de causa, vt sunt sardæ, Haleces, & similia mollia salita, oua recentia, tenera, & tremulla optima sunt, minime vero indurata, aut frixa admittantur. Casei vsus maxime damnatur. Butyrum pro condimento parce conceditur. Pisces in minima copia conceduntur, ac raro, qui in craticula assati, aut elixi sunt, & cum medioeritate aromatum conditi. Frixi vero deteriores sunt, & adhuc magis si in butyro.

tyro. Et qui concedi possunt, sunt aut marinis vndis agitati, aut fluuiatiles, non palustres, aut ex aquis stagnantibus & eorum caro mollis, friabilisque sit, non viscida aut lenta. Cancri & omne genus testaceorum conchylium, & ostreatum damnatur. Testudines concedi possunt; Acetaria, quia acetum nocet neruosis partibus, non sint in frequenti vsu, & sint cum aceto non admodum forti permixta aut sacchato, aut melle, aut passulis, vt sunt cappares salæ exceptæ. Radix & folium cichorii, Endiuiæ, borrag. bugloss. fœniculi coma tenera, melissaque conceduntur. Radicula esculenta etiam admittitur, vt ex ventriculo detergeat pituitam. Potest aliquando Moretum, siue salsam viridem pro condimento edere, & Diasinapi, quod nos mostardam nuncupamus. Amygdalas etiam cum iusculo, aceto, & saccharo mixtas concedimus. Fructus etiam conceduntur, vt pruna, ficus, vuæ, bene maturæ, pistacia, pineæ, amygdalæ, auellanæ nuces. Pyra & cydonia damnantur; Quia faciunt dolores arthriticos; & non nisi cocta, & cum saccharo respersa, & melle condita, & raro in parua quantitate. Cerasorum omne genus parcissime admittat, & omne genus fructuum mollium quod comederit, præponatur omnibus cibis. Duri vero fructus postponantur. Persicis optime maturis parce etiam vescatur. De vino vnum dixerim, si Dominatio sua per biennium vino abstinuerit, à morbo hoc liberabitur omnino. Quod si minime velit facere, saltem parcissime bibat, & vinum non sit dulce, crassum, vel nouum. Et si rubrum habere possit, magis probarem quam album; & sit olygophorum, aut aqua cocta lymphatum, & si aliqua acerbitate foret præditum, non tamen multa, maxime videretur opportunū. Vina illa Cretica, & similia potentia sunt vitanda. Nam vltra hoc, quod neruis nocent, caput etiam replent, & deinde extantur fluxiones; Vitanda etiam est cereuisia potens. Bis in anno mittatur sanguis è dextro brachio ad ℥ xij, vel circiter, pro vt visum fuerit Medico, qui tum aderit. Et hoc erit agendum in fine Aprilis, & in initio Septembris, vel citius, vel serius, prout regio calidior vel frigidior fuit eo tempore. Quod si hæmorrhoides eo tempore fluxerint, sanguis mittendus non erit, sed differendum, donec per aliquot dies non fluxerint. Quod si toto anno fluerent, & corpus non videretur admodum grauatum ob plenitudinem, tum à venæ sectione omnino erit abstinendum. Facta autem missione sanguinis, si eam fieri contigerit, etiam expurgandum est corpus à superfluitatib. rum pituitosis, tum biliosis. Primum aluus leniatur hoc medicamento, per horam ante prandium.

Cancri. *Testudines.* *Dia synapi. Mostarda.* *Vinum.* *Phlebotomia.* *Hæmorrhoides.* *Purgatio.*

℞. Electuar. lenitiu. ℥ x.
Puluer. Hermodactyl. ℈ j.

Misce, & cum saccharo, Fiat bolus. Deinde coquatur materia per dies octo aut decem.

℞. Syrup. de betonica.
Mel. rosati.
Syrup. de stœchade. an. ℥ ß.
Decocti betonicæ.
Cichorii an. ℥ iij.
Misce.

Quibus assumptis expurgabitur corpus assumendo pill. seq. quinque horas ante prandium, quibus super dormire poterit per horam:

℞. Pill. de Hermodactyl. ℨ j.
Specier. Episcopi ℨ ß.

Misce & fiant pillulæ v. deauratæ. In defectu Specier. Episcopi succedere possunt pill. cochiæ præparatæ cum rad. Heliebori nigri. Commendantur etiam thermæ sulphureæ & aluminosæ, aut etiam salsæ tempore Maii, per dies decem, Purgato tamen ante corpore medicamentis supra scriptis. Hyeme ter in septimana mane surgens accipiat seq. medicamentum;

℞. Resinæ terebinthinæ, aut abietinæ in vino albo, bis terue lotæ ℨ ij.
Puluer. hieræ simplic.
Turbith. albi. gr. vj.

Fiant boli, quos in placentis azymis vino madidis capiat. Item in septimana semel tribus horis saltem ante prandium sumat ex Mithridatio ℨ ß. superbibendo haustum vini generosi. Non oberit etiam si in vltimo cœnæ comedat 50. nucleos pineos ablutos aq. rosat. aut aqua, in qua aliquid sit Cinamomi incoctum. Aliquando etiam comedat folia Saluiæ, vel sola, & sine condimento, vel cum modico salis olei, ac vini respersa, & accipiat quando it cubitum. Pro superfluitatibus expurgandis sumat semel in mense (modo calor non vigeat) medicamentum supra scriptum, quod constat ex Hermodactylis. Doloribus absentibus, bonum erit pro iuncturis roborandis, quæ dolore affici consueuere, eas inungere oleo salito calidiusculo eo tempore quo lectum ingredi volet. Et sit oleum hoc pacto paratum:

Bolus. *Pillulæ.* *Thermæ.* *Bolus.* *Mithridatium.* *Nuclei pinei.* *Folia Saluiæ.* *In dolori iuncturarū.*

℞. Olei Oliuæ Omphacini lib. j.
Salis ℥ ij.

Bulliant in duplici vase, quod balneum

Ligaturae infra genu non podagram excitant. Mariae vocant, ad consumptionem quartae partis, & seruetur in vsum: Caligas infra genu non liget. Nam hoc, si quid aliud, facit ad podagram excitandam. Pariter etiam nil babeat, quod pedes aut comprimat, aut adstringat. Si quando abluere volet pedes (quod raro fiat) consulo vt id fiat vacuo existente ventre nempe ante cœnam, nec postea ambulet multum, sed quiescat potius. Et incoctum sit in aqua, qua vult abluere Rosmarinum, saluia, Rosae, betonica, & salis modicum. Vel vtatur, si possit haberi, aqua marina, in qua eadem sint incocta. Si facile vomat, laudo, vt saltem semel in mense euomat à prandio, aut à cœna, & ieiunus vomere posset facile, bonum esset vt mane euomeret. Nam in arthritide nulla melior est euacuatio & diuersio, quam ea, quae per vomitum fit. Eo tempore quo vult euomere (quia vomitus nocet oculis) vt eos etiam tueamur ab hoc incommodo, bonum erit vt liget oculos aliqua fascia, nec statim à vomitu soluat eam, sed sinat ad octauam horę partē vel circiter. Dum dolores infestant, à reliquorum vsu abstineat, & rosaceo tantum vtatur. Legum inum frequens vsus pedes debilitat, 6. Epidem.

Vomitus in Podagra laudatur.

Oculi à vomitu defendendi.

In podagra,

D. GVLIELMI RONDELETII

CONSILIVM CCXXXIII.

Pillula.

℞. Aloes Epaticae ℥ j.
Agarici recenter trochiscati.
Rhabarbari electi an. ʒ ij.
Castorei ʒ j.
Mastiches.
Spicae nardi an. ℈ j.

Syrup. ros. laxat. q. s. fiat massa pillulatum, de cuius ʒ j. formentur pillul. vij.

Electuarij solutum.

℞. Catholici ℥ j.
Electuar. de citro soluti.
Diacarthami an. ℥ ß.
Rhabarbari electi ʒ ij.
Cum syr. ros. lax. q. s.
Fiat Opiata.

Syrupus.

℞. Rad. Acori vulgaris.
Glycyrrhizae recentis.
Calami aromatici.
Cyperi an. ʒ vj.
Cortic. citri siccor. ℥ ß.
Herbar. Betonicae.
Melissae.
Hyssopi.
Chamedryos.
Chamepytios.
Primulae veris.
Scabiosae.
Agrimoniae an. m. j.
Cichorii vtriusque.
Acetosae cum rad. an. m. ij.
Iuiubarum.
Sebesten an. par. viij.
Prunorum dulc. par. x.
Passularum contusarum ℥ j.
Sem. Anisi.
Fœniculi an ʒ iij.
Flor. cordial. an. p. j.
Polypodii quaerc. recent. ℥ iij.
Turbith. elect. ℥ j.
Hermodactyl. ℥ ß.
Salis Gemmei ʒ ij.
Fiat decoctio.

Cape de colatura lib. j. ß. in qua dissolue syrup. viol. ℥ iiij. syrup. de stœchade, & mellis Anthosati an. ℥ ij Pulu. Diarrhodon Abbat. ℈ iiij. Gingib. ʒ j. Fiat syrup. clarificatus & aromatisatus pro quatuor dosibus.

Potio purgans.

℞. Polypodii querc. recent.
Sem. Carthami contusi an. ℥ j.
Glycyrrhizae recent. ʒ ij.
Sem. anisi ʒ j.
Fiat decoctio in ℥ iiij. Colaturae infunde.
Rhabarbar. elect. ʒ j. ß.
Agarici recenter trocbiscati ℈ iiij.
Fiat expressio, cui adde syrup. ros. laxat. ℥ j. ß. Capiat finitis syrupis.

Rotula.

℞. Puluer. Diatrion santal. ℈ iiij.
Rhabarb. elect. ʒ ij.
Conseru. rosar. ʒ j.
Saccbari dissoluti in aqua absinth. q. s.
Fiat confectio in totulis ponderis ʒ ij.
℞. Theriacae elect. & mediae aetatis ℥ j.
Conseruae rosarum ℥ j. ß.
Misce.

Oleum.

℞. Ol. rosati omphac in. ℥ iij.
Myrthini.
Masticini.
De lentisco an. ℥ ij.
Salis communis ʒ j.
Myrrhae electae ʒ ij.
Iridis Florent. ʒ j.
Misce.

Cataplasma.

℞. Medullae Cassiae recent. extra. ℥ iij.
Fecum olei rosat ℥ ij.
Croci ʒ j.
Misce.
℞. Medullae panis syncomisti ℥ iiij.
Maceretur in lacte caprino, cui adde mucillaginis seminis psyllii extractae cum aq. rosar. ℥ j.
Croci ℈ iiij.

Fari-

Farinę hordei ℥.ß.
OL de Nenuphare q.f.

Reducantur ad formam cataplasmatis.

Præcautio consistit in expurgatione corporis.

Arthritis quancunque partem afficiat, præcautione magis quam curatione egere videtur, vt & alii affectus, qui paroxysmos habent, nec assidui sunt. Præoccupatur autem frequenti ac sedula corporis expurgatione, quod nisi excrementis scateat, quę ad articulos transmittuntur, nunquam podagra excitabitur. Est autem exerementorum prouentus maxime à ventriculo, non satis recte cibos conficiente. Quamobrem huius maxima sollicitudo esse debet. Quando igitur celebrata est vniuersalis purgatio, ventriculus minime est negligendus. Itaque præscripsi in hyeme vsum catapotiorum, quibus & humores excrementitii è corpore educentur, & viscera robur excipient. Eorum integram drachmam singulis tribus mensibus deuorabit, atque eo interuallo semel in hebdomade assumet duas tresve pillulas, si aluus non sponte & libere deiiciet, vel in corpore grauitatis sensus aliquis percipietur. Hora assumendarum pillularum esto crepusculum matutinum, vel hora vna aut altera præcedens si commode expergiscatur. Transacta hyeme, vel aliis sex mensibus vtetur Opiata purgatrice. Cuius dosis pro singulis duobus mensibus est ℥j. neque frequentior esse debet, aut vehementior tum temporis excitata medicamentis purgatio. Præter hæc quibus assuescere suadeo, optimum erit vere & autumno solennem purgationem instituere, quomodo præscripsi ex syrupo vtcumque purgatorio, & potione sequenti. Atque si videatur, pro minoratiuo, vt vocant, assumat pillularum, vel opiatæ purgatricis præscriptarum dosin vnam. Cæterum vt magis, magisque & ventriculus & cætera viscera confirmentur, erit operæ precium vt tabellis vocatis; & opiata, quæ theriacam recipit, alternatim scilicet, bis singulis hebdomadis assumpta tabella, vel opiata, quanta est iuglandis magnitudo, horis quatuor ante prandium vtatur. Si tamen displiceat frequentior vsus; satis esset singulis hebdomadis semel alterutrum deuorare. Est autem conuenientior hyemi opiata; æstati tabellæ. Hæc præcautionis gratia instituta (vt mundum euadat corpus, & nutritioni inseruientia viscera firmiora euadant, nec sit quod ad articulos transmittere cogitenr.) multo efficaciora habebuntur. Si victus ratio admodum cauta accedat. Atque ea sit omnino frugalis, & vt plurimum abstemia, Venerisque nescia; quæ huius partis præcipuæ sunt. Quia tamen matrimonio coniunctis, & natura salacioribus condonandum est aliquid; esto Veneris exercitium non nisi cogente natura: atq; horis antelucanis à somno libero, & cœnæ hesternæ concoctione facta. Vinum hyeme sit Lora, nisi tortinum reperiatur, quod Loræ substitui potest. Æstate aqua potetur. Nocet plurimum à cibo sumpto lectio, cogitatio, & quiuis animi aut corporis excellentior motus; Tibiarum nulla sit defatigatio, seu ambulatio, seu equitatio instituatur. Pedibus frigidum omne valde inimicum iisdemque & cæteris partibus extremis imbecillitatem afferre solet; ac arthritidem accelerat. Victus reliqua præcepta, Medico præsenti, prudenti, & docto sciens relinquo. Aliud aggredior, quod pars est curationis, quando infestat dolor. Variis est vtendum remediis, quorum alia dolorem ipsum demulceant, alia morbum deleant prorsus.

Pillulæ tempore hyemis.

Electuarii tempore veris.

Diæta.

Curatio doloris.

Demulcet omnium maxime linimentum ex Cassia medulla, & aliis quibusdam præscriptum; quod initio statim imponi debet. Ab hoc vtendum, quod ex mica panis conficitur, donec absoluta sit curatio, quam vbi consecutus fuerit, deinde illinat affectas partes oleis cum sale, & myrrha præscriptis, vt articuli confirmentur, nec nouæ defluxioni locum dent; atque huiusmodi remedium familiare admodum esse debet, bis terue, singulis septimanis repetitum.

Quod si aliquando displiceat, & malit ipse emplastrum articulis male affectis applicare, fiat id ex Diapalmate remollito oleo Rosarum omphacino. Prætermiseram fere quod minime est negligendum ad Arthritidis præcautionem, maximi momenti esse, vomitum singulis mensibus excitatum bis duobus diebus continuis vel sponte ieiuno ventriculo, vel cibis repleto pluribus, variis & pinguibus, nisi tamen corporis constitutio, pectoris angustia, & colli longitudo vomitum dissuadeant. Ac faxit DEVS Optimus vt his præsidiis bene munitus, aut nunquam tanti mali accessiones sentiat, aut solito maiora interualla, & mitiores omnino paroxysmi accidant. Spero tamen futurum, vt nunquam repetat morbus, si ad vnguem à nobis præscripta, & æquo animo seruentur.

Vomitus Arthriticis Prodest.

In podagra confirmata,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCXXXIV.

Consolidatio podagricorum.

CVm videam, Nobilissime Dn. consilia Medica parum frugifera esse: Consolationem substitui medicam, quę rectè considerata, etsi morbum auferre non possit tolerabiliorem tamen reddet eundem, & demulcebit dolores implacabiles.

Patientia,

Potus conueniens medio curatio.

Paucos habui podagricos, qui adeo de potus electione solliciti fuere: ac profectò verissimum est, potum conuenientem mediam esse curationem. Quare pro potu vnice suaderem, cereuisiam præsertim diureticam, eam tamen quæ & ventriculo vna accepta esset, ne coctioni officeret nausea, qua si ventriculus refrigeraretur, haustulum interdum vini Rhenani puri subiicerem. De delectu vini sententiam meam antea exposui.

Potus medicamentosus male permiscetur cibis.

Potus medicamentosus cibis admiscere nescio, qua vera ratione defendi possit: quibus colorentur non ignoro: nihilominus re bene examinata non tam facile vt admittam persuadebor. Rationes adducit Medicus plausibiles, quod videlicet ventriculo arrideat, potus cum ligno sassafras, quod aquæ ante asseuerit: nihilominus plures contrarias firmiores adducere possem. Misturam cereuisiæ & vini etiam culpari posse non me latet: Sed ita omnis cibi & potus commistio in vitium vocaretur. In concoctione potissimum amplexus ventriculi nutrimentum concoquentis expetitur. At fœlix æger cui recta victus ratione hic procuratur.

Ventriculi concoctio.

Balneum Laconicum.

Iudicium de balneo Laconico non mihi displicet: sudor tamen rectius & tutius in lecto prouocatur: subitæ enim alterationes initio nonnihil periculi portendunt. Medicamenta sufficienter in consolatione Medica docui: vbi & Emplastrum vertici imponendum commendo: Lotiones enim capitis iustis de causis non facile admitto.

Lotio capitis noxia.

Fricare interdum leniter caput curarem furfuribus hordaceis, rosis rubeis, & santalis commistis: idem hæc præstat frictio, derasis aut breuioribus pilis, & tutius quam crebra aquæ perfusio. Medicorum consilium non laudo neque vitupero. Si ego vero eius essem constitutionis & ætatis omnibus mellis acidi vsum præferrem, aut in iusculo aliquot olei vitrioli bene correcti guttulas dissoluerem. Scio illius præstantiam.

Mel acidum, Oleum vitrioli.

Aliqui ab eodem vt metallico & corrodente abhorrent, sed temere. In corpore humano aliam vim & effectum habet: quod quotidie in gingiuis exulceratis experimur. Putridam enim consumit carnem, sanam abstergit & corroborat. Sed plura de his cum Domino D. Monauio agam.

Melacidum tale est:

Accipiatur mellis rosati, vel quod in hoc corpore conuenientius esse videtur: syrup. de Betonica ℥ iij. His adiiciantur nouem guttæ, olei Vitreoli. Accipiat primum de hoc vnum cochleare, matutine ieiunio ventriculo, dein duo cochlearia postea tria: atque sic eo vti pergat, ab vno scilicet denuo incipiendo. Vsus illius est tutus, & suauis, & ventriculum humidum mirifice adiuuat, atque pituitam è corporibus remouet.

De præseruatione à podagra,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM CCXXXV.

Causa difficilis cura.

PODAGRAM subinde recurrere tam notum est, vt demonstratione non egeat. Quod causæ inquirendum. Tritum enim illud: Nil sine causa. Itaque causæ cognitæ si euitabuntur, & iste affectus molestissimus minime redibit. Variant Medici in causarum podagræ assertione, quod facit, quo minus affectos hoc malo restituant, neque affectum recens acquisitum ex integro depellant. Quod autem etiam interdum optime causis cognitis malum recurrat, facit ægrotum inobedientia, & mala victus ratio. Ita enim peruersa est hominum consuetudo, vt etiam saluberrima nonnunquam auersentur consilia. Approbant quidem meliora: deteriora sequuntur, seducti ea persuasione, non esse immutanda, quæ à teneris perperam consuetudine sint contracta, præsertim cum videant plurimos crapula obrutos, vt etiam neque mens, neque per suum officium faciant, vitam protrahere, nec morbos incurrere. Sed hi neque DEO neque hominum nomine digni sunt, & aliquando haud dubie pœnas dabunt. Vtinam omnibus is sit animus qui Rogatiano podagrico fuit, qui semper vnico contentus ferculo, pristinæ valetudini restitutus fuit, profectò numerus podagricorum minime cresceret. Hinc Poëtæ experientia edocti podagram Bacchi filiam merito esse voluerunt. Certum est fundamentum podagræ malam concoctionem esse in ventriculo & epate. Non enim euenit podagra

Mala consuetudo.

Rogatiani abstinentia.

dagra, vbi concoctio elaboratur perfecta, quæ fit, cum ventriculus & epar non laborant, & omnia, quæ assumuntur, & circa corpus fiunt, modum non excedunt. Ita sane innati caloris robur conseruatur, cuius adminiculo omnes corporis actiones dextre perficiuntur, & corpus minime à morbis tentatur. Podagrici suam fortunam non deplorent; sed gulam & reliqua, quæ sunt immoderatiora. Ex his enim calor innatus, epar & ventriculus labefactantur, vnde cruditas & destillationes resultant, quæ tamquam superflua & inutilia ad articulos detruduntur, & dolores excitant, & quãto plus delinquitur, tanto citius etiam dolores vehementiores recurrunt: Sunt in aliquibus pedes, seminarii à parentibus ægris, apti ad recrementa suscipienda: Etiam ex morbo præcedente, vel consuetudine defluxionis artuum intemperies augetur, quæ tandem materiæ affluxum admittit. Vt autem eiusmodi malum euitari possit, causæ omnes amouendæ sunt. Facilius enim est inhibere, quominus causæ agant radices, quam cum dolores adsunt, remouere. Idcirco M. V. summopere studebit, ne latũ, vt dicitur, vnguem ab ordine subscripto recedat, ita demum sane à molestissimis doloribus liberabitur. Mane cum M. V. surrexerit, ac aluus responderit, & vrinam reddiderit, os colluatur cum aqua, cui modicum aceti admistũ fuerit, vt pituita faucibus adhærens educatur. Demum caput pectendo repurgetur, & facies ac manus aqua frigida vel vino lauentur, hinc ad Deum precibus fusis ad munia consueta recurrendum, quibus absolutis corpus, vel deambulando, vel equitando, vel vehendo, &c. exercendum. Ita enim excrementa vltimæ coctionis expelluntur, calor innatus vegetior redditur, ac membra solida robur acquirunt. Quod si deprehendetur præcordiorum tensio, ructus ventriculi, amaror linguæ & oculorum caligo, posteriori die somnus protrahendus. Victus sit moderatus, neq; multa fercula simul misceri debent, quæ coctionem turbant. Dum carnibus M. V. vtitur, non vescatur piscibus, cum valde inconueniens fit in prandio pisces & carnes miscere. Sit M. V. contenta prandio, & cæna, reliquas comessationes, præsertim nocturnas fugiat. Prandii & cænæ tempus sit statutum, ita vt intercurrant septem ad minimum horæ, ne cibus priori admixtus cruditates cieat. Cibi qui sunt optimi succi & liquidi & leuiores, semper solidiores præcedant. Et quanto moderatiores & simpliciores extiterint, tanto naturæ familiariores & salubriores.

Podagra ex imitis ... omni oritur. — *Podagra hæreditaria.* — *Oris collutio matutina posita.* — *Diæta.* — *Piscium & carnium mixtio noxia.*

Nunquam vtilis est nimia satietas, iden tantum M. V. comedat, quantum consuetudo & natura ferunt. Semper vtilis est frugalitas, vt exemplum Rogatiani & experientia comprobant, quæ neque cibum, neque potum ad satietatem vsque requirit, sed desiderium adhuc aliquod post se relinquit. Cibi enim liberalius si assumuntur, naturam non solum aggrauant, verum etiam opprimunt. Nec ex vsu est inedia & abstinentia nimia. Seruabit ergo Mag. V. victum moderatum. Conueniunt sorbitiones, ex pisis, auena, ptisana, gallinis, caponibus, carnibus & amygdalis, pisces omnes saxatiles, aues nemorales, leporum, capreolorum, aprorum, vitulorum, hœdorum, veruecum carnes. Admittitur & caro suilla nonnunquam. Fugiat autem M. V. quæ in sartagine frixa sunt, quod malum non mediocre præbeant, & inter coquendum fœtorem in vẽtriculo excitent, aliosque cibos mistos corrumpant. Præterea omnia opere pistoreo confecta, ex farina, butyro, caseo, lacte. Item raphanum, cæpas, allia, porrum, caules, fabas, lentes, pisa, milium, omnes pisces in limo, stagnis, lacubus captos. Fumo deinde & aere induratos, vel sale maceratos exceptis halecibus. Neque caro fumo indurata ex vsu est: Aues quæ in aquis degunt, vt anas, anser, gallinago aquatica, rosticillę, item capones qui & ipsi creberrime podagra laborant, non sunt M. V. vtiles. Potus sit vinum album, clarum, tenue, non dulce, non acidum, neque nimium potens, & cereuisia optime despumata, clara & tenuis, non recens, quia difficultet per meatus vrinarios transit, neque vetusta nimium, quod sua acredine ventriculum lædat. Potio plus iusto frigida, vel aqua puteana, vel glacie, vel sale nitri frigidior reddita, summe vitãda, quod ventriculo & omnibus partib. neruosis inimica sit. Est & euitanda summopere temulentia & ebrietas, quæ corporis, & animi vires deiiciunt, senectutem accelerant, articularesque morbos inducunt augentque. A pastu cauendum ab omni vehementiori corporis exercitio, agitatione, meditatione, animi graui contentione, ira, mœstitia: Tempus honestis & iucundis colloquiis terendũ, & absoluta concoctione ad munia consueta redeundum. Si somnus obrepat, non statim illi indulgendum est, nisi M. V. consueuerit, vel nocte præcedente vigilauerit, hac ratione potest admitti duabus horis à prandio. Inualuit apud nostrates pessima quædam bibendi consuetudo, cum se lecto dare volunt, prius vẽtriculũ potione onerant. Mit dem schlafftrunck.

Nimia satietas fugienda. — *Cibi prohibiti.* — *Halecis.* — *Capones podagrici.* — *Ebrietas.* — *Comessationes Germanorum catarrhorum causa.*

quod sane in causa est, quod plurimi catarrhi oriantur, & variis malis homines affligantur. Noctu diligenter aduertendum ne caput vel corpus aeris inclementia vel radiorum lunæ contactu lædantur. Cum surgendum est muniatur corpus mitra, corpus vero pellita veste, pedes etiam artus à frigore tueantur, neque nimium calefiant. Calcei, & caligæ artus non stringant, & nunquam mensæ assidendum, dum pedes madent aut refrigerati sunt. Nocet & veneris immoderatior vsus, quod calorem innatum reddat imbecilliorem, & coctio nulla integre absoluatur, id quod pallor corporis, auditus, & visus obtusio, & omnium sensuum exteriorum deiectio ostendit. His ita obseruatis secunda valetudo sine vllo medicamentorum auxilio seruari, ac morbi per periodos inuadentes facile euitari possunt. Verum cum M. V. non habeat eam vitæ libertatem, vt præscripto ordini debite satis faciat, ipseque varia in hoc statu turbulento videam negotia vestra, quæ vel cibum sumere oportunum, vel alimenta assumpta fœliciter conficere non semper admittunt: idcirco à morbis præsertim à podagra immunis M. V. esse non potest, nisi per interualla alui subductione, & conuenienti, & tempestiua sanguinis detractione vsa fuerit. Hæc enim materiam ex quotidiano victu collectam tollunt, eamque auctam, ne ad loca affecta delabatur, subtrahunt. Fiet hoc omne commode si M. V. vere & autumno corpus purgando, venam secando, & decocto sudorifero mundificauerit. Ita materia in corpore collecta, etiam illa quæ articulis inhibita est, impressaque mala qualitas extinguetur. Tempore intermedio conferent M. V. morsuli prius ordinati, vt & ante præscripta potiuncula, quotiescunque senserit aliquod incommodum.

Pedibus madidis aut refrigeratis non sedendũ.

Euacuatio verna & autumnalis.

Sunt & pillulæ alephanginæ & mastichinæ ex vsu. Ad ventriculi & Epatis robur conseruandum, & caloris interni tenorem augendum M. V. capiat vnum & alterum de orbiculis subscriptæ confectionis, alternis semper diebus:

Rotula epati corroborantes.

℞. Speciet. diarrhod. Abb. ℥ ij.
Diamargar. frig. ʒ j.
Santal. omnium.
puluerisat. an. ℈ ij. ß.
Margarit. præpar. ʒ ß.
Sacchari solidi & optimi ℔. ß.

Dissolu. in aqua endiuiæ & parum cinamomi, & fiat confectio in orbiculis.

Approbatur etiam Theriacæ & Mithridatii assumptio. Confert mirifice vsus rad. Artemisiæ si cibis incoquatur, instar radicum petroselini. Multi enim solo earum vsu ab articulorum doloribus liberati sunt. Pedes ne materiam recipiant, lauentur sæpius mane & vesperi ex hoc lauacro.

Radix artemisiæ cibis incoquenda.

℞. Herbar. Arthemisiæ.
Absinthii.
Origani.
Flor. Chamomillæ an. m. ij.
Aluminis.
Salis an. m. j.
Lixiuii parati ex cineribus fagi.
q. s.

Hæc simul calefiant ad ignem, & cum opus est, pedes immittantur, vt liquor supra talos emineat. Resoluit, absumitq; materiam neruis articulisq; adhærentem, reuocat calorem extinctum, & incessum adiuuat reparatq;. Etiam hoc lauacro vtendum cum tumor vel rubedo in pedibus apparent, & vbi incessus inhibetur. Hæc breuib. vt M. V. valetudini consulerem, litteris mandare volui. Christus cœlestis & summus generis humani Medicus & conseruator bene fortunet.

De podagra,

D. Abrahami Seylleri

Consilium CCXXXVI.

Priusquam decocto ligni vtaris, opus est purgatione corporis exquisita, non vna vice, sed per ἐπίκρασιν [?] molienda, quam Doctissimis Medicis vestratibus relinquo. Quia autem humorum salsedo & adustio vlui ligni aduersari videtur, sine noxa vsurpari potest si contemperetur medicamentis temperatis, inter quæ Scorzoneræ radices numero, quas salsis atque adustis humoribus moderandis semper expertus sum efficacissimas. Potest etiam vlteriori adustioni occurri, si cichoracea permisceantur decoctioni. Arthritidis ratione adiicerem chamæpityos m. j. vel ij. Ac ne epatis & renũ calor in igneum extollantur, munire vellem refrigerantibus & robur conciliantibus. Vsum vero ligni continuarem ad quadraginta dies, & paulo amplius. Interim circiter vigesimumprimum aut vigesimumquartum conuerterem me ad articulorum dolores, si qui superessent, mitigandos, & materiæ articulorum internodiis impactę discussionem. Hisce præsidiis non dubito malum cessaturum:

Præparatio corporis ante vsum ligni.

Ligni temperandi rad. Scorzoneræ.

Decoctum ligni.

℞. Ligni Guaiaci limati ℔. j.
Rad. Scorzoneræ ℥ iij.
Passular. ℥ j.
Sem. anisi ʒ iij.
Cinamom. ʒ j. ß.
Santalor. citrin. ℈ iiij.

Infun-

Infundantur in libr. xviij. aq. simpl. feruētissimæ in olla vitreata, postea bene clausa ponatur super cineres calidos per noctem, mane coquantur ad medietatem supra ignem clarū, colatura diuidatur in partes viij. Remanentiis add.

Cinamomi ℥j.ß.
Santal citrinor. ℈ij.
Aq. communis ℔.xx.

Coquantur ad tertias pro potu commuui.

Hac deficiente

Potio secundaria.

℞. Lig. Guaiaci ℥ iij.
Rad. Scorzoneræ ℥ß.
Passular. ʒiij.
Sem. anisi ʒj.
Cinamom. ℈ij.
Santal. citrinor. ʒß.

Coq. in lib. xx. aq. ad tertias, Colatura bibatur inter edendum.

Pro quodam Podagrico, & calculoso.

D. Hyeronymi Donzellini

CONSILIVM CCXXXVII.

Calculus & Podagra morbi fere sunt affines & agnati, & ex eadem materia, phlegmatica scilicet, & in iisdem corporibus, quæ scilicet epate & renibus sunt calidioribus; stomacho autem phlegmatico prædita sunt, fieri solent. Illud præterea commune etiam habent, quod morbi sunt hæreditarii, & ex parentibus in filios per propaginem quandam transfundi solent. Quæ omnia cum in te cōspiciantur, & grauiores affectus, & difficiliorem curationem ostendunt. Etsi enim in florenti hac ætate, in qua naturæ robur viget, lenius affligant, in declinante tamen ætate, cum robur natiuum imbecillius redditur, verendum est, ne & frequentius & grauius infestent. Quare mature occurrendum esse, arbitramur. Quemadmodum autem reliqui morbi per suarum causarum remotionem curari solent, ita in his etiam faciendum puto. Quare eorum causis prius explicatis ad ipsam curationem tandem accedam.

Calculi & podagra morbi affines.

Duæ podagræ causæ.

Podagræ duæ præcipuæ sunt causæ; Altera est articulorum imbecillitas & laxitas hæcque aut ab ipsa natiuitate contracta, aut nimio labore, cæterisque humanæ vitæ incommodis, accersita. Altera causa est humor phlegmaticus plurimus excrementitius, qui ordine quodam à partibus corporis validioribus ad imbecilliores exonerari solet. Fieri autem non potest podagra, si altera causarum absit: Qare in eius curatione aut vtraque causa, aut altera saltem est submouenda. Iuncturarum laxitatem cum à parentibus sit deducta, penitus tolli posse, minime putamus, roborari tamen aliquando illas posse iudicamus, ne aut tam facile aut tam multa reliqui corporis excrementa suscipiant.

Prognosticon.

Alteram vero causam, humorem videlicet affluentem, remouere in nostra est potestate, vt Galenus sentit, stante etiam in iuncturis imbecillitate, posse vnumquemque à podagra præseruari, modo ea sobrietate & temperantia vtatur, qua minime cumulentur excrementa, aut si penitus hoc impetrari non possit, eorum saltem opportunam euacuationem æger admittat.

Curatio.

Totam igitur podagrę curationem in tres partes diuidemus: Quarum prima præsentem iam paroxysmum ac podagricum dolorem tollit; Secunda corpus vniuersum ab excrementis expurgat, ne denuo reuertatur; Tertia iuncturas roborat, ne qua excrementa excipiant. Cum primum fluxio in aliquem articulum decumbit, & illic dolorem excitat, statim debet inungi ol. Rosat. omphac. in quo paulalum salis sit impositum & calefactum. Cum vero cessauit fluxio, ad discutiendam materiam & sedandum dolorem inungatur articulus ol. Ros. completo, in quo lumbrici terrestres sint lento igne ita decocti, vt liquescāt. Proderit etiam appositio emplastri hoc modo confecti;

Topica in principio doloris applicanda.

Dolorem sedantia.

Cataplasma dolorem sedans.

℞. Aquæ simpl. mensuram mediam,
Aceti Cyath. j.
Furfuris frumenti q. s. fiat Emplastrum.

Misce & decoquantur per quartam partem horæ vnius, deinde in linteo impositа loco dolenti per quatuor aut quintæ horas applicentur. Vrtica etiam in vino cocta & apposita mire dolorem sedat.

Vrtica.

Præseruatio.

Extra paroxysmum, vere & autumno, Aprili scilicet mēse, & septembri, omni ratione corpus euacuandum est: Primum igitur sumi debet potio sequens calida, mane tribus horis ante cibum;

Minoratiuum.

℞. Electuar. leniti. ℥j.
Diaphœnic. ʒ ij.
Syrup. Rosar. solut. ℥j.

Misce & cum decoctione communi q. s. fiat potus. Sequenti die mane secetur vena epatis in dextro brachio, & mittantur sanguinis ℥vj. aut viij. deinde per quatuor sequentes dies assumantur singulo mane tria cochlearia sequentis syrupi.

Syrupus digerens.

℞. Oxymel. simpl.

Mellis rosati an. ℥ iiij.
Misce.

Post absumptum syrupum accipies sequenti die in aurora has pillulas;

Pillulæ.

℞. Pillular. Cochiar.
Aggregat. an. ℈ ij.
Misce.

Et cum aqua Cinamomi formentur pillulæ x. & deaurentur. Quod si magis delecteris bolo, capias sequentem;

Bolus.

℞. Hieræ Pachii. ʒ vj. cum Saccharo, fiat bolus.

Aqua chalybeata pro lotione extremorum.

Post totius corporis euacuationem vti frequenter debes aqua ferrata, in qua cocta sint alumen, sulpur, absinthium, gallæ balaustium & cortices mali granati. Hoc decocto brachia & crura sunt balneanda.

Capitis lotio.

Caput etiam semel in septimana ablui debet lixiuio, in quo decocta sint, Betonica, Saluia, Rosmarinus, Rosa, pulegium, sena, galamenthum, & Agarici frustum, aut omnia aut aliqua. Inter lauandum adhiberi solet sapo odoratus, Plurimum enim refert vt caput exiccetur, cum plurimas à toto corpore exhalationes suscipiat, quas deinde condensatas in inferiora membra demittit.

Victus ratio.

Ad superius dicta, victus ratio moderata adiungi debet; sine qua hoc in morbo nihil eximium aut à Medico præstari, aut ab ægrotante expectari debet. Ad scribam autem quæ maxime noxia existimantur, ex quibus, quæ salubria sunt, colligere non erit difficile. Vinum omne, præcipue potens, crassum, turbidum, mustum dulce, large bibitum, Lac, caseus, olera, legumina, fructus molliores, pisces præter paucos & meliores. Caro omnis pinguis, cerebrum animalium, partes neruosæ vt pedes; iuscula nimis pinguia, compotationes, nimia venus, aluus astricta, nimium otium, exercitium à cibo, nimius somnus, Aer frigidus nimis, aut calidus, pluuiosus, caliginosus, ventosus. Si ea quæ hactenus tractata sunt, diligenter fuerint obseruata, eadem opera & podagræ & calculo prospectum fuerit.

Cum enim eadem sit vtriusque materia, si ea aut non generetur, aut genita opportune euacuetur, qui inde sequi solent affectus minime erunt metuendi. Quia tamen humanitatis tuæ corpus valde est obesum, crassum ac humidissimum, adhibitis omnibus superius descriptis remediis, impetrari vix poterit, quin aliquas excitet fluxiones. Quare aliqua est ratio ineunda, qua corpus exiccetur, & fluxionum fontes auferantur, aut saltem deriuentur & diuertantur. Hoc vero omnium commodiss. præstare potest podagricum illud medicamentum, quo hactenus multi aut plane restituti sunt pristinæ valetudini, aut ex deploratissimo statu in meliorem & tolerabilem reducti. Puluis ille est tenuissimus cuius initio ʒ ß. sumi debet, deinde paulatim augeri pondus vsque ad integram drachmam, & ad multos menses, & ad annum etiam, si ita opus est, vsurpari. Bibitur mane in liquore aliquo calido, neque politicis actionibus affert aliquid impedimenti, aluum enim minime mouere solet. Eius vires sunt in primis stomachum à phlegmate exsiccare, & roborare, & eius concoctionem adiuuare, atque ita phlegmatis generationem impedit. Quod si aliqua eius portio generetur, ob Naturæ & temperaturæ naturalis vitium, huius medicamenti vti per vrinam euacuatur. Vniuersus præterea corporis habitus & sanguinis massa exiccatur, & densatur, & fluxionum claudantur viæ. Tandem ipsæ iuncturæ roborantur, ne corporis excrementa recipiāt. Hę sunt vires medicamenti illius podagrici, quod tibi salutare fore non dubito. Ad quæ omnia diuinum auxilium merito nobis implorandum est.

Puluerìs podagrici vsus.

In eodem casu,

D. HEINRICI STAPEDII

CONSILIVM CCXXXVIII.

VT primum Articularis dolor inuasit, consuetus cibus ex dimidio circumcidendus, vino tum interdicendum. Huius enim calore fluxiones augentur. Bibenda cereuisia optime cocta tenuis, aut aqua saccharata cum pauco Cinamomo, salsa, acida, & similia vitentur. Iuscula item crebra. In principio etiam dolorum aluus, si adstricta, leniatur clystere vel glande. Altero die corpus euacuetur medicamento aliquo vtcunque valido, ne forte humores magis ob imbecillitatem exagiret, quam euacuet, & sic fluxionem doloremque geminet; Sitque tale;

In principio Podagrici doloris obseruanda.

Clyster.

Potio purgans.

℞. Aquæ Saluiæ.
Betonicæ.
Vini albi an. ℥ j. ß.
In quibus infunde Rhabarb. optim.
Agarici Trocischat. an. ℈ iiij.
In expressione dissolue electuar. Diacatholic. ʒ ij. aut iij.
Syrup. violac.
Capillor. Veneris an. ʒ ß.
Misce.

Detur in Aurora. Purgationi huic nulla est præmittenda præparatio, quia humor Aquosus & tenuis qui initio profluit, facile medi-

medicamentum fequitur. Quod fi non fatis tale vel fimile medicamentum, ob copiã humorum fecerit, bis terue fumatur.

Dolores ne profternant nimis ægrotum, initio ftatim leniẽdi sũt hoc remedio, quod humores articulis non impingit;

Cataplasma pro leniendo dolore.

℞. Aquar. Solatri.
Plantaginis an. ℥ iij
In quibus macerentur femin. Altheæ Cydoniorum an. ℥ j.

Fiat Mucilago, quæ tepide induatur, & obducat ut ftuppa cannabina, aut linteis ftuppis, vt non arefcat.

Si inflammatio maior fit, infundatur aceti ℥ j. In cæteris articulis, vt cubito genu, coxendice, &c. addantur Camphor. g. ix. Interdum fouebuntur partes aquis deftillatis dictis in quarum lib. ß. Camphor. grana vj. imponantur.

Incipiẽtibus doloribus, nec olea, nec adipes nec metallica exterius applicẽtur, quia multis modis aduerfari deprehendi. Extincto dolore & rubore ablato, humor reliquus hoc Emplaftro tollatur.

Emplastrũ manuum podagra à partibus remouens.

℞. Gummi pini ℥ j.
Picis nigræ ℥ ij.
Ceræ recentis ℥ j. ß.
Axungiæ gall. veteris ℥ j.
Puluer. radic. Hermodactyl.
Sulph viui an. ʒ iij.

Fiat emplaftrum, & tertio die remoueatur. Ad manuum pedumque contractionem & motus imbecillitatem hæc vfurpãda; Quotidie manus & pedes in decoctionẽ fequentem immergantur per horam;

Fomentum pro extremorum contractione.

℞. Baccar. Iuniper.
Radic. Enulæ.
Altheæ an. ℥ ij.
Folior. lauri.
Myrthi.
Saluiæ.
Betonicæ.
Stœchad.
Origani.
Calamenth.
Maioranæ.
Rorifmar. an. m. ß.
Sem. lini.
Fœnugræc. an. ℥ ij.

Fiat decoctum in lixiuio farmentorum claro q. f. addendo falis commun. ℔. j. Poftea inungantur ol. fequenti;

Oleum destillatum pro contractione articulorum.

℞. Radic. Pyrethri.
Nuc. mofchat.
Caryoph. contufan. ʒ ij.
Flor. Saluiæ.
Hyffopi.
Rorifmar.
Stœchad.
Spic. Nardi an. ʒ j ß.
Rad. Ariftoloch. Hermodactyl.
an ℥ j.

Permiftis omnibus affunde aquæ vitæ lib j. Sinantur die vna macerari. Deinde adde Therebinth. optim. lib. j. ß. Reponantur omnia in alembico vitreo, & deftillentur igne lento, & feruetur aqua & oleũ in vfum. Ponantur ad plantas pedum & manuũ candentes lapides vino extincti, donec fudor è manibus & pedibus emanet, poftea fupra fcripto oleo deftillato inungantur. Ablatis doloribus menfe vno atque altero hæc tentanda, vt morbus præaueri poffit; Corpus, obferuata recta victus ratione, duodecimo quoque die euacuetur medicamento aliquo, aut per pillulas, vel per potum, vel per vinum fequens, quod multos mihi notiffimos præferuauit;

Præseruatio.

Vinũ à Podagra præseruans.

℞. Turbith electi in minimas partes fracti ℥ viij.
Folior. Senæ mundatæ integræ ℥ iiij.
Radic. Hermod. inciforum ℥ iij.
Cinamomi electi incif. ℥ ij.
Vini albi opt. ℔. iiij.
Aquæ fontis lib. ij.
aut vini albi opt.
tenuiff. lib. vj.

Imponantur omnia fimul in vas vitreum bene tectum, & ftent fimul in infufione in calido loco, in quo leniter ebullire poffint per dies fex aut octo, & feruetur ad vfum. De hoc bibatur mane ante cibum tribus horis poculum tepide cum melle Rofar. ad ℥ j. vel faccharo, idque ter in vno menfe. Poculum debet effe paruum vel magnum, pro vt ventrem fubduxerit: fi huic vero pro vna dofi addantur ℥ ij. fequentis fyrupi ad calculum etiam prodeft.

Syrupus althea ad calculum.

℞. Succi altheæ ℔. ij.
Adianthi nigri.
Afplenij.
Adianthi albi an. p. iij.
Sem. quatuor frigid. maior. an. ʒ ß.
Fiat decoctio ad ℔. j. ß. & fiat fyrupus.

In Podagra, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCXXXIX.

PLERVNQVE duo ifta mala, videlicet renum dolor à calculo, & podagra in corporibus coniunguntur. Eft autem podagra fpecies arthritidis feu morbi articularis, cuius variæ funt appellationes à locis,

Morbi articularis appellationes pro partium affectarum diuersitate variant.

quæ morbifici humoris copia in corpore collecta occupat, atque in iis inflammationem, grauesque dolores concitat, sumptæ. Nam in manibus chiragra, in coxendice ischiadicus dolor, in genibus gonagra, in pedibus podagra est. Duo autem in præcautione seu præseruatione ab hoc morbo spectande, primum morbifici humoris copia, an in corpore genetetur, & ita cumuletur, vt in partes imbecilliores fluat, atque transfundatur. Deinde vt partes imbecilliores, ad quas fertur, roborentur, ne fluxioni obnoxiæ fiant.

In præseruatione quæ spectanda.

Imbecillitas partium causam habet, vel semen paternum atque maternum, vel Veneris vsum intemperatum, præsertim nondum confirmatis articulis, vel intemperiem aliquam, vt calorem resoluentem atque laxantem, aut frigore lædentem, ac calorem intraneum opprimentem, vel aliquod accidens externum, vt plagam, vulnus, luxationem, contusionem, &c.

Causa imbecillitatis partium.

Solam autem partis imbecillitatem non necessario consequi podagram, aut morbum articularem manifeste constat. Itaq; necesse est, vt materia, quæ affluat, & partes occupet, in corpore assit. Ea autem maxime ex cruditate prouenit, & seorsim calidumque humorem, qui inflammari queat, sibi adiungit, atque articulos vel per affluxum, vel per collectionem molestat.

Solam imbecillitatem partium non necessario insequi podagram.

Affluxum concitant serosi humoris in corpore collectio, vini metacioris, aut acidioris vsus, maxime ieiuno ventriculo, vel multis cruditatibus repleto, omnes animi vehementiores motus, corporis defatigationes. Fluit autem materia, vel à capite, eaque est pituitosa, vel ab epate, quæ serosa est, habetque admistos humores de aliqua massa sanguinis, aliàs magis, aliàs minus.

Causa affluxus & generationis materiæ.

Cum à capite fluit, prius aliqua grauitas, vel dolor capitis, colli, scapularum, seu humeri morbum præcedit. Cum ab epate & venis prolabitur, inappetentia adest, & vrinæ pauciores solito redduntur.

Signa materiæ a capite defluentis.

In præseruatione autem, cum materiam à capite collectam, ab eo fluere animaduertimus, per nates conuenientissime expurgamus. Ab epate & venis per hæmorrhoides & sudores. His recte atque ordine consideratis, tota præseruationis ratio perspicua patet.

Præseruatio.

Cum itaque principiũ præseruationis sit cauere, ne materia fluxioni idonea in corpore proueniat, victus ratione in primis cruditas vitanda, nec dum nausea, vel inappentia adest, in his & similibus morbis cibus ingerendus, & vt quidam loquuntur, appetitus cogendus. Cæterum cum de victus ratione supra sit actum, hoc loco illud monendum, medicos obseruatione & ratione moneri, vt podagricis vsus omnem pomorum, & carnium capi quotidianum, carpionum etiam & anserum interdicant.

Diæta.

Qui cibi podagricis prorsus fugiendi sint.

Cum autem in accuratissima etiam victus ratione semper aliqua superfluitas, præsertim in corporibus, quæ debito modo non exercentur, colligatur, opera danda est, vt prius purgetur, vel certe non fundatur, quam dolores excitet. Itaque cum S. G. annuas purgationes non ferat, vt semper aliquid paulatim subducatur, studendum. Fieri vero id, si vel aluus laxa apertaque reseruabitur, vel vbi adstricta fuerit, iis remediis, quæ antea proposuimus, moueatur.

Enacuatio.

Podagricis autem in primis vsus myrobalanorum conditorum conuenit. Ac cum S. G. satis prompte euomat, non inutile esset, interdum vomitu materiam euacuare, atque hoc modo, ne ad partes inferiores labatur, eam reuellere, post vomitum tamen abstergente & roborante medicamento vtendum.

Myrobalani conditi.

Vomitus.

Tertio, cum non minus acetosa vina, quam potentia materiam fundant, & ad articulos deducant, ab iis abstinendum, nec prius bibendum, quam cum solidior cibus ingestus est, Valde enim noxium est post iuscula, vel inani ventriculo bibere, præsertim vinum. Itaque, vt monui, Medici primum haustum aquæ esse volunt.

Vina acetosa vitanda.

Quando bibendum.

Quarto, exercitia & defatigationes post prandium, mora etiam in Sole, & calido aere, à quibus præcipitetur materia, vel frigido & humido, qui partes affectas lædit, moderanda.

Exercitia post prandiũ fugienda.

Quinto, caput & pedes probe aduersus omnes aeris iniurias muniendi, ac ne noctu, vel apertis fenestris, vel denudato corpore atque capite S. G. cubet, cauendum.

Caput à nimio frigore & calore defendendum.

Plurimum autem, præsertim hybernis diebus ac noctibus refrigerationem maturinam quotidianam obesse, non dubium est. Sexto, vitentur omnes animi grauiores motus, quantum hoc fieri poterit.

Animi affectiones nimiæ.

Septimo, vsus Veneris sit rarior, aut certe neq; repleto, nec prorsus inanito corpore.

Venus post cibum fugienda.

Octauo, vt caput per nares, reliquum corpus per hæmorrhoides exoneretur, enitendum. Quod si roborantia corporis accederent, & sudores in lecto possent prouocari, haud dubie podagra mitius S.G. tractaret. De iis, quæ robur pedibus addunt, vt inunctionibus ex medulla bouina cum sale, oleoque ceræ, dicendum esset, verum cum sciam S. G. ista non admittere, non debeo esse odiosus. Illud tamen monendum, vt lotiones pedum, atque reliqui corporis vitentur, & cum pedes mundandi sunt, vino, in quo rosæ ebulliant, spongia abstergantur. Prius vero quam de cura-

Roborandi pedes

Lotiones pedum vitandæ.

curatione aliquid dicam, quæso S. G. duo me patiatur explicare. Primum, vtrum sua natura morbi articulares siue podagra, siue chiragra sint, incurabiles censeantur. Secundo, an nulla prorsus medicamenta ad locum affectum, & dolentem adhibenda, ac an iis adhibitus difficilior morbus reddatur. Quod ad primum attinet: Non esse sua natura morbum incurabilem testatur ratio, & experientia, quæ exemplis confirmari potest. Quod autem raro curetur, moribus potius hominum, quam medicinæ ascribēdum. Nam vt plurimum vel hæreditarium est malum, vel intemperantia accersitum, ad quam cum redeāt homines, mirum non est, si morb. quoque reuertatur. Asclepiades medicus vetustissimus ad victus rationem omnium morborum curationem retulit. Neque is sum, qui ignorem omnia fere medicamenta stomachum lædere, aut S. G. quod DEVS prohibeat, nocitura suadere velim. Vincit interdum natura citra artis auxilium morbos, verum omnia naturæ permittere, vt D. F. Ferdinandus Imperator sacrat, ad nos dicere solebat, modica est scientia. DEI quidem & naturæ est sanare: Medici vero curare (quantum in ipso est) & ne quid natura detrimenti patiatur prouidere. Sed accedo ad alteram propositi nostri partem: An articuli sint prius, quam laborent, roborandi, & in doloribus medicamentis localibus adiuuandi. Sunt qui existimant, vna parte roborata, materiam in alteram fluere, atque ita augeri morbum. Illud verum esse in intemperantibus, & qui rectam victus rationem tenere nequeant, denique qui nec phlebotomiam, nec vacuationes vllas admittant, non nego. Verum qui temperantes sunt, & tempestiuè purgantur, in illis nos rectè localibus medicamentis vti, antequam morbus inuadat, etiam doloribus ingruentibus (modo tempestiue atque recte adhibeantur) tamen nō dubito, vt nullum vnquam medicum doctum aliter sentire (nisi forte ad gratiam loqui voluerit) audiuerim. Recte vero adhibentur, cum & ipsa materia humoris fluentis, fluxionis tempus & modus, denique viæ per quas fertur, obseruatur. Hoc cum imperiti facere nequeant, nihil mirum si curando malum deterius reddant, vel etiam illis ipsis remediis, quibus aliquando adiuti sunt, vel nihil proficiant, vel etiam lædant. Humoris autem cognitio ex corporis temperatura, victus ratione, anni tempore, humoris affectione, & doloris proprietate sumenda. Hic quantum etiam peritissimo medico in varia humorum miscella oriatur laboris, optime scio. Sed recta sequenti, errori venia danda, cum

Morbi articulares num incurabiles?

Morbum articularem nō esse incurabilem.

Natura morborum curatrix.

An articuli sint roborandi, & in doloribus localia adhibenda.

Localia in temperantis recte adhiberi.

Cognitio humoris peccantis.

is nullam noxam afferat. Non enim supra captum est humanum errare. In sanguineis verno, vel æstiuo tempore, plenaque victus ratione, sanguinem abundare atque fluere medicus conijcit. Hyeme vel inchoante vere pituitam. Considerat tamen alia quoque. Nam à sanguine color rubeus, dolor vehemens & pulsatorius, tumor non modo venarum, sed totius partis affectæ magnus, accessiones quotidianæ, minus tamen diuturnæ, quam à pituita. A pituita enim cum oritur, pars affecta subalbida est, tumor œdematosus, qui pressus foueam relinquat, dolor mediocris, qui quotidie sub vesperam ingrauescit. A bilioso sanguine maximus caloris sensus, calor subpallidus, vel subrubescens, (nunquam enim est bilis sola) tumor exiguus, dolor ab vna parte in aliam mutatur, & tertio quoque die exacerbationes fiunt maiores. A sanguine melancholico rarissime podagra oritur, & raro humor vnus solus est, quod ad curationis difficultatem non parum facit. Ab effectu autem humorū hæc sumuntur indicia: si multus est, siue sanguineus, siue pituitosus humor, valde partem distendit. Si calidus, pars intense calefit; licet semper calefiat. Si frigidus, minus, nunquam autem tantum frigidus. Si acris, erodit, & grauissimos dolores affert. In miscella autem humorum, medicamenta quoque localia arte contemperanda. Sanguinea materia calefacientia medicamenta prorsus non admittit, refrigerantibus autem exacerbatur. Biliosa mitigatur refrigerantibus, pituitosa calefacientibus. In principio tamen siue inchoante fluxione semper ea, quæ partem roborant, hoc est, modice adstringant, & affluxum humoris reprimant, adhibenda. Cum partim materia fluxit, partim fluxura est, mitigantia tutissima sunt, quæ tamē prorsus non relaxant. Cum iam fluxit, maturantia, & dolorem isto modo sedantia, ne materia concrescat & indurescat. Cæterum, qui stupefacientibus inchoante vel vigente malo vtuntur, etsi dolorem sedant, tamen haud dubie calori innato, qui omnium operationum naturalium in quacunque parte efficiens est, vehementer obsunt. Non igitur ita satis est dolorem mitigare vel sedare, sed ita sedare oportet, ne à medicamento plus sit mali loco affecto, quam à morbo fuit. Dolorem autem perferre atque pati, etsi laudabile videatur, tamen si vel grauis, vel diuturnus est, proculdubio calorem innatum ita debilitat, atque membrum affligit, vt non modo in præsentia plus materiæ attrahat, verum cum eā à natura tota superari nequeat, nodos, hoc est, immedicabile

Signa sanguinis peccantis.

Signa pituitæ excedentis.

Signa bilis.

Medicamenta pro diversitate materiæ peccantis contemperanda.

Stupefacientium vsus.

Dolor quomodo sedandus.

Falsum esse vulgi opinionem, in podagra à medicamentis abstinendum esse. malum, vel certe eam infirmitatem, vt ex leuissimis causis morbus recurrat, facit. Hæc ego copiosius exposui, vt S. G. intelligat, me fateri medicinam in curatione huius morbi, sicut in multis aliis, coniecturis vti, veras tamen rationes habere, cur nequeam hoc dicere, in doloribus podagricis nihil esse faciendum. Etsi vero non debebam

Curatio. quicquam his addere, tamen vt constet medendi rationem, qua vtendum putabam, rectam & tutam esse, pauca addam. Materia quæ hactenus visa est dolorem affluxu facere, magna ex parte sanguinea

In sanguinea podagra conueniens. fuit, sed interdum plusculum pituitæ, interdum etiam bilem adiunctam habet. In sanguinea, cum videlicet rubet locus, & calor ac dolores sunt vehementiores, ratio suadet, vt lateris affecti vena cubiti i-

Vena sectio. nitio præmisso leui enemate, secetur: idque in multis optimo successu feci: quiescere enim malum, ac affluxum humo-

In pituitosa vomitus. rum cessare animaduerti. Sin vero pituitosa esset fluxio, quæ magis molestat, ac prægrauat, quam magnos cruciatus affert, vomitum prouocatem: id quibus fiat mo-

Oxymel podagricis bene diluendum. dis ostendi. Sed hoc monendum, oxymel podagricis bene diluendum, & ℥j ß. oxymel. ℔.j.ß. vel ℥viij. aqua hordei addenda, tepideque bibenda. Si fortius vomitum prouocare vis, addantur succi Raphani contusi & expressi ℥ij. vel seminis raphani ʒj ß. Iulorum iuglandis exiccatorum & puluerisatorum ℈ ij. Sunt qui purgante medicamento fortiore vtendum censeant & quosdam iuuant. Fortiter autem & violento impetu ducentia, naturæ, & inpri-

Medicamentis purgantia in doloribus podagricis noxia. mis ventriculo vim inferunt. Nequaquam inchoantibus vel perseuerantibus doloribus Podagricis purgantia medicamenta adhiberi velim. Vacuato autem ventriculo vomitu recta victus ratio instituenda, atque coctus capo cum iure ablegandus, ac molliores carnes bouinæ potius ac brassica, non tamen aceto condita, cerasa exsiccata, oryza, & similia apponenda. Non enim multi nutrimenti cibi dandi, & vino atque carnibus, etiam ouis abstinen-

In principio. dum. Simul ac vero materia fluere incipit, ac percipitur, bolum armenam in aqua plantaginis solutum adhiberem, vel aquam verbasci ad lib. ß. cui ʒ j. santali rubri addatur. Interdum cum calor non vehemens est, mucilago psyllii cum aqua verbasci ad-

Relaxantia in principio non applicanda. hibetur. A relaxantibus vero, quale est cataplasma illud vsitatum ex pane lacte imbuto cum vitello ouorũ, oleo rosato, & croco in principio abstinerem, etsi crocus & rosatum oleum vim relaxandi corrigere videan-

In augmento tur. In processu vero fluxionis tutius hoc adhibetur, sed magis placet decoctum medullo, quæ est in cornu cerui in aqua simplici, cum est materia calida: vel admista vino, vbi frigida. Etsi vero raro frigida sola est, tamen interdum cum tumor œdematosus est decoctis calidioribus origani, artemisiæ, vtimur. Magnopere vero elaborandum est, ne materia in nodos concrescat, id cauemus cum sanguinem ouium sæuo

Tophus prohibendus. hircino mixtum apponimus. Pinguibus non vtor libenter, sed in materia calida & vehementissimis doloribus oleum ranarum, quod hoc modo fit, plurimum prodesse obseruaui:

Ol. ranarum in vehementissimis doloribus.

℞. Ol. puri ℔.j.
Ranarum fluuial. num. iij.
Fl. verbasci m. ij.

Iniiciantur ranæ viuæ in oleum donec moriantur, & coquãtur in olla vitreata lento igne clauso operculo vsque ad carnis dissolutionem. Deinde contundantur & rursus bulliant, & percoletur oleum, & olla mundetur. Isti oleo addantur Terebinthinæ bonæ ℥ iiij. Misceantur lento igne, & feruentur vsui. Cum vero membrum iam

In declinatione. dolore vacat, sed ad motum non satis idoneum sit, fomentetur locus decocto origani, artemisiæ, absinthii & chamæmeli, ita vt mane optime sudet, & sudor aliquo-

Sudor & lotio capitis in podagra. ties abstergatur. Nihil enim magis in hoc malo (dummodo materia nondum concreuerit) sudore prodest, & capitis lotiones ex decoctione polytrichi: id quod expertus vere affirmo. Verum de his non debeo in medium afferre plura, præsertim cum S. G. aliter sit persuasa nescio à quo, Medicum fuisse non oportet. An enim tot remedia frustra inuenta, atque à doctissimis viris præscripta sunt, & successu non omnino vbique infelici probata? Vnum tamen addam, in quo non omnem; aliquam tamen spem auxilii pono, videlicet,

Catellus appon. in dolore. vt ingrauescente dolore ad pedem affectum ponatur catellus. Catellum enim non tantum calore suo facere, vt diffletur materia & digeratur, sed mali vim ad se perrrahere ita, vt interdum quoque mori animaduersum sit. Tunc vero sepeliendum existimant in loco, ad quem homines non accedant, sed hoc superstitiosum existimo. Appositum vero dolores sedare rationi consentaneum est. Hæc habui quæ in ista temporis angustia monere volui, quæ vt à benignissimo Deo benigne fortunentur precor.

Depra-

De præseruatione, & curatione morbi articularis, pro quodam clarißimo Iureconsulto.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCXL.

IN vera curatione morbi articularis non modo ad materiam fluentem ad articulos respiciẽdum est, vt ei occurratur, ne videlicet aut generetur in corpore, aut mature educatur, sed vt articuli & membra recipientia fluxiones, quibus per interualla inflammatio & tensio dolores gignens adiuncta est, debitam roborationem & alterationem accipiant. Materiæ autem in corpore generationem in vniuersum prohibere, etiam obseruata exquisitissima diætæ ratione, videri potest impossibile, at si necessitate vrgente talis obseruetur, qualem Franciscus Pechius quondam, de quo Franciscus Alexander Medicus scribit, eum iam quinquagenarium captum morbo articulari grauiter afflictum totis annis viginti tutri inclusum fuisse, vixisse autem sola aqua & pane. Ea diæta beneficio naturæ materiam absumptam, & motu atque exercitio articulis roboratis adeo vt liberatus nullos vnquam dolores podagricos senserit. Ex quo perspicuum est immoderationem in victu huius morbi quasi matrem esse. Quare si quis eo liberati velit, aut rarius mitiusque affligi, sciat simplicissimam victus rationem sibi obseruandam esse, vitanda quæ serosos humores augent, sicut ob eam rem in hoc casu Medici gallinarum etiam carnes improbant: Possunt autem vtiliter gallinæ aut assari, aut adiecto carnis bubulæ frusto coqui. In vniuersum cauendum à carnibus exerementitiis, vt à suilla, agnina, auibus, quæ in locis palustribus degunt, vt anseribus, anatibus. Abstinendum etiam à piscibus maxime carpionibus, & qui squamis carent, & in stagnis capiuntur, quod volo etiam de cancris intelligi. Non vtendũ lacticiniis & in butyro frixis. Denique victus sit ad siccum declinans, & qui quam minimum vitiosorum humorum coaceruet. Pestilens est ciborum varietas, & vsus fructuum, & præsertim pomorum. Potus eligatur, qui superfluitates non augeat, sed per vrinam aquosa educat. Nam ita statuendum esse, prudentissimi iudicant, in diæta podagricorum maximam habendam esse potus rationem. Constat vina plurimum incommodi afferre, præsertim Vngarica, Morauica, Bohemica, Austriaca, ob exhalationes copiosas & admistam calcem, impurioresque terræ partes quasdam:

Podagricus carcere & abstinentia curatus.

Galline carne bubula coquende.

Poma pestifera.

Potus podagricorum sit diureticus.

Vina noxia.

Rhenanum non ita nocere docent exempla eorum, quibus eius vsus plurimum profuit. Possunt & vasorum mutatione vina puriora reddi, & iis qui eo carere non possunt, accommodatiora fieri. Cereuisiæ quidem non sunt vniusmodi, tamen ea eligenda, quæ pura, defecata, vt Bohemica, & quæ diuretica est. Docti enim Medici omnes ab experimentis didicerunt, ea corpora, quæ multum vrinæ emittunt, & sudant frequenter, minus à Podagra tentari. In quibus vero illa duo excrementa sudor inquam & vrina detinentur, ii ad hunc affectum maxime procliues sunt. His de causis moueor, vt sassafras, quod nuper inuentum est, vsum, ad præseruationem nequaquam improbem, si facultatem habet vrinam & sudorem ciendi. An vero, quod aliqui gloriantur, id insit ei ligno, experimento nullo obseruaui. Apud antiquos legimus remedia quædam, tum ad curãdum, tum præseruandum præscripta, quæ vim exiceandi habeant, & absumendi superfluitates corporis, vt Diacorallium, quod ab Alexandro Tralliano commendatur. Prædicatur etiam mixtura quędam è sale Sambuci, cum speciebus Diacorallii, & magni fit à plurimis. Ego nec prædico, nec contemno illa, sed relinquo suis autoribus: Ego & ratione & experientia multiplici adductus rasuram cornu ceruini optimi ligatam in petia, & impositam potui, certum habeo, & vrinam prouocare, & corpora, modo ad id procliuia sint, facile ad sudorem disponere, si præsertim mane in lecto se contineant, & membra foueant, quod qui faciunt, à podagra fere liberi sunt. Nam cum crassi humores absque serosis non possint fluere, optima est præseruãdi ratio, in victu serosorum copiam euitare, & si in corpore cumulentur per sudores & vrinas tempestiue educere. Manifestum est enim quamprimum serum intus detinetur, aut sudor inhibetur, maxime si consuetus fuerit, imminere paroxysmos podagricos. Id à Medicis hactenus quia non satis est obseruatum, in plurimis malum extrema inualuit, adeo vt materia indurata, & debilitato calore natiuo in curatione parum spei sit positum. Ad roboranda autem membra Thermæ quidem, & alia topica celebrantur, sed mea sententia nihil conuenientius, quam in Octobri fomentum factum ex vinaceis, è quibus tempore vindemiarum paulo ante vinum expressum est, idque faciendum toto illo tempore vindemiarum, verum purgato iam corpore. Remedia, quæ in paroxysmo solẽt exhiberi, cum tempora morborum non vniusmodi sint, nec facile obseruari possint,

Vina vasorum mutatione puriora reddi.

Cereuisia.

Præseruatio à podagra sudoris & vrinæ excretio.

Sassafras diureticum.

Diacorallium.

Sal sambuci.

Rasura cornu ceruini.

Vinacea.

Topica qualia esse debeant.

& sæpe materia fluens alia est atque alia, non tutum est præscribere, sed Medicus prudens pro statu præsenti facile inueniet, quod initio impetum humorum sistat, postea ad maturitatem faciat, denique materiam resoluat, & membrum nō debilitetur, sed ei robur addatur. Ad resolutionem, cum post paroxysmum tumor adest, nihil melius est fomentationibus. Eas nonnulli ita præparant ex herbis, absinthio, artemisia, & eruca. Aliqui artificiales Thermas faciunt ex alumine, & sulfure cum pauco Thuris, & baccis lauri. Ego suadeo vt pedes quam minimum humectentur, sed vapor excipiatur à pedibus de eruca, absinthio & artemisia coctis in aqua & vino, omissis tum vnguentis, tum purgantibus fortioribus.

Thermæ artificiales. Pedes non humectandi.

In Arthritide, pro quodam Theologo.

D. Casp. Hoffmanni

CONSILIVM CCXLI.

REVERENDE, doctiss. ac humaniss. vir, cum pietati tuæ res sit cum morbo graui & diuturno, qui iamdudum pedibus vincula iniecit, ac brachiis etiam manibusque infestus est, paroxysmis subinde recurrentibus, ego quidem P. T. consilio meo non defuturus essem, si vel vna essemus, vel plus mihi ad scribendum spacii suppeteret. Sed quia P. T. hinc discedere properat, & temporis angustia cogitare me de tanto morbo non satis sinit, scribam interim consilii mei paulo ante expositi summam, stans pede in vno, vt quia gratificandi facultas, qualem cupio, non adest voluntas tamen appareat. Morbus P. T. Arthritis est, seu articulorum dolor, & quasi quædam eorum inflammatio: Ea oritur ex fluxione, quæ duas præcipuas causas habet, nempe materiam fluxionis & membrorum imbecillitatem. Primum igitur quo ad materiam fluxionis attinet: magnus est in corpore tuo superfluarum humiditatum prouentus, & ablata etiam veteri materia, paulo post gignitur noua. Culpa residet in ventriculi frigidi & humidi languore, qui cibos non satis elaborare potest, præsertim destitutus flabello exercitiorum. Itaque lente & minus integre cibi concoquuntur, inde cruditates & humiditates superfluas existere necesse. Postea epar debile cum errata primæ concoctionis corrigere non potest, sanguinem minus laudabilem procreat, redundantem humiditate multa, quæ sanguinem dilutiorem efficit, & simul rudimenta arenularum in se continet, vnde postea renum fit obstructio. Renibus vero obstructis & ex obstructione incalescentibus, humiditas serosa non secernitur à sanguine per renes, quorum hoc peculiare est officium, sed quodammodo regurgitat, ita sanguis vehementer ad fluxiones idoneus efficitur, & facili incitamento ad pedes decurrit. Hiante etiam ventriculo & renibus obstructis, & ex obstructione incalescentibus, multa fit ad caput effumatio, & ex fumis repletur caput, iisque condensatis iam præsto est fluxionis materia.

Duæ arthritidis causæ.

Exercitiorum caloris flabellum.

Epar quomodo sit causa fluxionum.

Capitis repletio.

Altera causa est imbecillitas membrorum, & quidem triplicium. Primum mandantium seu mittentium, quæ veluti scaturigines quædam sunt fluxionum, qualia sunt caput & hepar, quæ fluxionum materiam minuere & consumere non possunt; sed qualitate irritata, aut quantitate grauata, eam ad membra remotiora & imbecilliora amandant. Deinde laxitas viarum, per quas fluxiones argenti viui instar decurrūt. Tandem membrorum recipientium fluxiones, debilitas, quæ aduentanti materiæ resistere non possunt; sed eam recipere coguntur. Cum igitur in capite collecta est materia decurrit illa è supernis partibus (vel frigore expressa, vel calore dissoluta, vel copia nimia incitata) & sub cute ad articulos imbecilles delabitur, ibique se in cauitates articulorum insinuare studet, & sub membranis, quæ articulorum extrema ambiunt, locum quærit. Ita ad hæc loca protrusus humor implet articulum, eousque, vt membrana, ligamenta, nerui atque tendines distendantur, & ex ea distensione oriantur dolor, calor & tumor. Eadem est ratio redundantiæ humiditatum in venis, & sæpe hæ operas tradunt mutuas. Quod vero tam prompte fluxiones in articulos irruunt, causa est imbecillitas articulorum, quæ prouenit ex ligamentorum aliarumque partium laxitate & viarum amplitudine. Hic P. T. morbus est, & hæ sunt causæ, siue in pedibus, siue in brachiis & manibus sentiatur malum. Ac quando fluxionum frequentia & vehementia debilitantur partes affectæ, solent interdum circa articulos durities seu tophi enasci, quæ vsum extrematum partium aut inhibent, aut faciunt impeditiorem. Quæritur iam quid agendum hoc rerum statu? Dicam paucis (quia ob temporis breuitatem multis non possum.) Ad duo præcipue hic respiciendum est: nempe ad præseruationem & euacuationem. Præseruatio consistit in remotione causarum: Ostensum autem est causas harum fluxionum esse collectam materiam, & membrorum imbecillitatem. Igitur necesse est, vt primum corpus liberetur ab inutili noxia-

Ad imbecillitatem membrorum concurrunt caput & hepar.

Viarum laxitas. Extremorum debilitas.

Caput quomodo fluxionum causa.

Defluxum subcutaneum.

Præseruatio.

Euacuatio materia. noxiatum humiditatum sarcina remedia humores educentia, non agit.ntia, vtique ea per commoda interualla vsurpentur, ne materia nimium cumuletur. In hunc vsum expediret habere medicinam aliquam familiarem, quæ ad constitutionem corporis tui quadraret, qua per interualla detrahi possent humores. Hoc consilio scripsi *A.* potiunculam A, quæ calida vno haustu ebibenda esset, mane hora quinta dilato interim prandio ad decimam vsque. Huius vsus non tantum est in vere & autumno, quibus temporibus potissimum mouentur humores; sed intermediis etiam temporibus, rarius tamen aut frequentius pro animaduersione collectionum. Quod si post vsurpatam potionem in capite adhuc restare humiditatem, animaduersum fuerit, posset *B.* P.T. pillulas B, interdum vsurpare, vt reliqua illa humiditas ex capite detraheretur. Sumendæ vero essent mane hora quinta, & ieiunandum quinque horis. Prodesset etiam interdum sub cœnæ tempus pillulas quasdam vsurpare non tam purgandi, quam *C.* diuertendi causa. Tales sunt pillulæ C, quarum medietas vno die ante cœnam, altera sequenti vsurpare posset. Hactenus de ablatione materiæ. Verum non satis est ablatam esse materiam, nisi etiam prouideatur, *Generatio noua materiæ quomodo deprehendatur.* ne generetur noua. Prohibetur autem nouæ materiæ generatio, castigata & idonea victus ratione & correctione debilitatis membrorum concoctioni seruientium, præterea cloacarum corporis apertione. De victu non vacat scribere, & P.T. procul dubio ipsamet infelici multarum rerum vsu obseruare didicit, quæ prodesse aut no*Ventriculus & epar corrigenda.*cere soleant. Debilitati autem ventriculi (quandoquidem calor exercitiis non excitatus, languet) succurrendum est remedio aliquo familiari, & minime aduerso, quod ventriculum calefaciat, & hepati (quod natura sua calidus est, licet accidentaria ratione, à naturali constitutione iam declinare conspiciatur) non noceat. Tale remedium *D.* est Tragæa stomachalis crassa D, quam P. T. Crosna sibi afferri curare poterit. Sumitur mane quantum cochleari modico, aut *Os ventriculi claudendum.* quatuor digitis apprehendi potest. Rotulis etiam & morsulis, zinzib. condito, calamo aromatico condito, & foris vnguentis & sacculis stomachalibus, ventriculi imbecillitas emendari potest. Et claudi præterea vsu granorum mastichis & thuris, vt interdum à sumpto cibo sex aut septem degluttiantur, aut sumptione Coriandri vna saccharacea tunica obducti. Ego diacydonium parare soleo cum speciebus incisis, os ventriculi claudentibus & calefacientibus, &c. Præter hæc omnia accurata cloacarum corporis habenda est ratio, nempe, vt primum aluus teneatur aperta, ne à fecibus induratis retineantur, quæ à corpore educi conducibilius esset, ac ne sordida fiat in caput effumatio. Deinde, vt renes serosam a*Renes contemperandi.*quositatem à sanguine abstrahant, quod facere non possent obstructi & incalescentes. Ideo præsente grauitate circa renes vtile erit vnguentum E, quod calidum inungatur regioni renum sub cingulo circa os sacrum, & imponatur linteum calidum triplicatum.

De tertia cloaca capitis, videlicet de naribus dicam paulo post. Quæ hactenus dicta sunt, omnia spectant ad ablationem materiæ præsentis, & ad præcautionem futuræ. Altera præseruationis pars consistit in cor*Corroboratio membrorum mandantium.*rectione membrorum debilium, de quibus ordine paucula dicam. Membris mandantibus (quæ fluxionum fontes sunt) non melius consuli potest quam euacuatione, quæ sane fit per venæ sectionem in iis, in quibus sanguis abundat, & hepate sunt calidiore. Quibus vero caput nimium repleri solet, iis vtilior est purgatio, qualis illa est, quæ fit per pillulas supra notatas litera E. Reliquæ *E. Capitis.* *F. Euacuatio.* vero deriuandæ sunt subinde per nares, per aquam F, infusam volæ manus, & attractam. Plurimum inde humiditatis reiicitur, & fluxio hoc pacto diuertitur, ne ad scapulas, & porro ad brachia & manus delabatur. Possent institui gargarismi ad diuertendum humorem ex capite, deinde ad exsiccandas reliquias herbæ cephalicæ imponi lixiuio, ad caput lauandum, atque etiam inspergi puluis exsiccans suturæ coronali, vt parti mandanti adimeretur humor, antequam ad loca, ad quæ non debeat, perflueret. Viatum *Viarum laxitas quomodo adstringenda.* vero laxitas adstringi, & hoc pacto fluxus inhiberi potest, fumo absinthii excepto in linteum triplicatū & ceruici imposito. Sed cum id fit, necesse est, vt humoribus alia ostendatur via per pillulas. Tandem reliqua articulorum & neruorum membrorumque recipientium confortatio, fieri potest per vnguenta, ex lumbricis & radice ebuli parata. Familiare istud est, vt accipiantur salis *Familiare linimentum.* torrefacti, & in mortario contusi cochlearia duo, & affundantur olei optimi ℥ v. & bene misceantur. Hoc vnguntur & confortantur articuli; quanquam si ad thermas profi*Thermæ.*ciscendi daretur occasio, egregiam opem viis & membris recipientibus allaturæ essent, resoluendo quod influxerat, & adstrictione firmitudinem membris conciliando. Sed illa duo præire oporteret, materiæ eductionem è corpore, & membrorum mandantium correctionem. Atque hæc totius fere præseruationis summa est,

Dolor leniendus pro diuersitate temporum morbi. & ad hæc capita eam dirigi necesse est. In curatione vero ad lenitionem doloris præcipue respicitur, & indiget hoc Medico præsente, qui iuxta illa quatuor morbi tempora, principium, augmentum, statum, & declinationem morbi remedia applicet. Hæc reuerende vir, domine & amice humanissime, in summa temporis angustia puero excipienti dictaui, vt constatet P. T. consilii mei ratio, & vt satisfacerem P. T. desiderio. Oro autem DEVM, vt is pro sua misericordia P.T. integram valetudinem restituat, & benedicat remediis, quæ vsurpabuntur. Si quid etiam à me requiretur amplius, in eo hominis amici & Medici diligentis officium in me desiderari non patiar. Datæ b. eistad. 27. Martii, Anno 1579.

Sequuntur medicamentorum descriptiones.

Haustus purgans.

℞ Rad. polypod. quercin.
Fœniculi.
Cichorij an. ʒ ij. ß.
Calami atomat.
Pæoniæ an. ʒ ß.
Herbar. primulæ veris.
Chamædr. veræ.
Iuæ arther. an. p. j.
Sem. anisi.
Fœniculi an. ʒ ß.
Passular. minor. ʒ v.

Conquassata decoquuntur in s. q. aq. ad tertias. Colaturæ.

℞. ℥ vj. in quibus feruentibus infunde per noctem.
Folior. Senæ elect. ʒ v.
Agarici trochiscat. ʒ ß.
Turbith. ℈ ß.
Rhabarb. ℈ ij.
Cinamom. opt. ℈ j.
Spicæ Ind. g̅ v.
Zinzib. ℈ ß.
Flor. anthos.
Stœchad. an. p. ß.

Mane calefiant saltem, colentur & exprimantur. In colatura dissolue mannæ elect. ℥ j. ʒ ij. Misce, fiat haustus, notetur A.

Pillulæ.

℞. Mass. pill. artheticarum.
de hiera cum Agarica.
Cochiatum an. ℈ j.
Arabicarum g̅. v.

Cum aq. primulæ veris q. s. fiant pillulæ xxx. signentur Pillen B.

℞. Mass. pill. Assaiareth.
Mastichinarum.
Cochiarum an. ℈ j.

Cum aq. betonicæ, fiant pillulæ xxxx. signentur Pillen ante cœnam G.

Puluis stomachalis.

℞. Trageæ stomach. crassæ ex aromat. incisis ℥ iiij.

Detur in scatula. Notetur grob Magen puluer D.

Vnguentum nephriticum.

℞. Vnguenti rosl. Mes. ℥ j.
Infrigid. Gal. ʒ ij.
Spec. ceros. sandal. ʒ j.
Sem. fœnugr. ℈ ß.
Ol. violar. & ceræ albæ lotæ parum, fiat vnguentum zun Lenden E.

Errhinum.

℞. Aq. Sambuci.
Maiorannæ.
Beton. an. ℥ j.
Succi betæ per residentiam depurati ℥ ß.
Sacchari albi ʒ j. ß.

Misce Signetur Wasser zur Nasen F.

In arthritide, pro generoso quodam Domino,

CONSILIVM CCXLII.

CVM podagra, Vir generose, frequenter recurrat, adeo vt pluries & vehementius indies afficiantur iuncturæ; imo iam nodi & tophi genuum liquido appareant; diligens certe cautio & cura adhibenda est, ne firmiores radices agat, pedesq; penitus grauissimis & acutissimis fluxionibus ac doloribus debilitentur. Cogitandum igitur primum de præseruatione, qua si malum expugnari nequeat, mitius tamen & rarius inuadet. Deinde de cura malo iam affligente & vrgente. *Præseruatio.*

Causæ antecedentes remouendæ. Illa consistit in remotione causarum antecedentium, quarum principales duæ sunt: I. Copia humorum excrementitiorum serosorum in capite, in sanguine, cum insigni acrimonia ob salsam & biliosam materiam II. Imbecillitas neruorum & articulorum, forte ob refrigerationē, & alias causas procatarcticas, qua vltro contra naturam humorem affluentem recipiunt. His duabus concurrentibus causis, facillime errore externo, frigore, ira, motionibus intempestiuis; crapula presertim, vini ingluuie irritatur malum: Imo pro natura fluxionum absque his, vere & autumno, excrementitii humores fluidi, consueta sua per consuetas vias & meatus repetunt hospitia, articulos. Huic ardor, tumor, dolor tensio & lancinatio: deniq; subtilioribus discussis partibus, crassioribus relictis, nodi & tophi. His ita vires articulorum deiiciuntur, vt in posterum nunquam naturale possint acquirere robur. Imo via ita patula & trita humores excrementitii vix collecti, à leuissimo errore externo commoti, qua data porta ruunt, iuncturasq; subinde plures infarciunt, & distorquent. Præseruatio autem sequens instituenda: Cum complexio tua à natura catarrhalis sit, cauendum maxime, ne illius materia

Euacuatio. teria augeatur; imo collecta, priusquā fluat, ad aluum deriuanda & deducenda. Præstabit hæc potio sequens;

Potio purgans.

℞.Rad.Polipodii.
Fœniculi.
Cichorei an.ʒj.
Calam.aromatic.℈j.
Herbar. primulæ Veris p. j. iuæ Arthriticæ.
Agrimoniæ an.p.ß.
Folior.Senæ Orient.ʒ.v.
Agarici Trochiscat.
Rhabarbar.elect.an.℈j.
Turpethi optimi ℈ß.
Sem.anisi ℈j.
Zinzib.
Cinamom.an.℈ß.
Flor.Cichor.
Anthos.an.p.ß.

Conquassata infundantur in brodium Iuris feruentis stent per noctē. Mane leniter ebulliant,in colatura dissolue;
Mannæ elect.ʒ v.fiat Potio.

Hac potione cum cacochymia exquisite nō detrahi possit; sed præsertim in capite muci latitent,qui vim huius eludant; etiam particulari euacuatione per pillulas cephalicas reliquiæ subducantur.

Pillula capitales.

℞.Massæ pillul. Cochiarum de Hiera cum Agarico sine quibus an.℈j. Autearum g̃.v.

Cum Aq.Beton,q.f.f.pillulæ num.30.

Sed cum quotidie omnis superfluitas ad iuncturas feratur, eam meo consilio commodissime & tutissime frequentiori pillularum lenientiū (quas multis proficuas fuisse apprime gloriari vere possum) vsu hora vna ante cibum auertemus;

Pillula lenientes in Podagra.

℞.Massæ Pillul.Assaiareth.
Aggregat.
de Hiera comp.an.ʒj.
Agaric.trochiscat.
Rhabarb.elect.an.℈ij.
Turpethi optim.ʒ ß.
Cortic.Myrobalan.citrin.℈j.ß.
Diagridij.
Stœchad.an.℈j.

Seorsim & cum syrup. de stœchad.q.f.fiat Massa,è ʒ j. formentur pillul. xv. singulis 14. diebus assumendæ.

Talis euacuatio accurata,præsertim vere & Autumno decernenda; cui & accedat *Vena sectio.* venæ Iecorariæ aut Medianæ sectio. Cucurbitulæ vero solum vltima Lunæ quadra dorso applicandæ, præmissis pillulis Cephalicis. Non hæc generalis capitis sufficit purificatio,nisi & particularior insequatur, quæ diuersionem & euacuationem acceleret,vt pote per Errhina;

Cucurbitula quando admouenda.

℞.Aquæ Sambuci.
Maioran.
Beton.an.℥j.ß.
Sem.nigellæ subtilit.puluerisat.℈ß.
Bulliant parum;post adde
Succi Betæ depurati ℥ß.
Sacchari albi ʒ ij. Misce pro Errhino.

Errhinon.

Renum roboratio.

Nec renes aut lumbi negligendi. His enim obstructis,& feruentibus serum à capite non ita,vt conuenit, sequestratur, sed retentum fluidiorem facit. Hinc fluxiones crebriores & vehementiores in articulos: Interna Diuretica hic non admittuntur: inter externa vero sequens vnguentum præcipuum est;

Vnguentum ad renes.

℞.Vng.rosati Mes.ʒ ij.
Dialtheæ.
Infrig.Gal.an.ʒj.ß.
Ceroti santalini ℈ij.
Ceræ albæ parum,fiat Vng.

Prędicta omnia saburram ab articulis dinertuot,& subducunt. Sed quid faciendum ne de nouo producatur. Duobus hoc cauebimus.

I. Alteratione & corroboratione partium quarum imbecillitate & vitio humiditas illa generatur.

II. Diæta exquisita, qua sine nulla spes præseruationis, multo minus Curationis.

Cum igitur vētriculo frigido, plus appetente,& ingerente,quam concoquente, epate vero calido & humido,labores, necessario euaporationes ad caput fiunt, & inde Catarrhi decidunt. Ille itaque necessario calefaciendus,& exsiccandus erit,quo concoctio fiat perfectior, & cruditas, morborum mater, prohibeatur. Præstabunt id Puluis & Morsuli alternatim duabus horis ante cibum sumpti;

Cruditatis remedia.

Puluis stomachalis.

Morsuli.

℞.Trag.stomach.crassæ ℥ iiij.
Cinamom.elect.ʒj.
Galangæ.
Calami aromat.
Zinzib.an.ʒß.
Caryophyllor.
Nucis moschat.
Zedoariæ an.℈j.
Macis.
Cubebarum.
Glycyrrhizæ an.℈j ß.
Amyg.dulc.ʒ ij ß.

Incidātur omnia grosso modo. Adde Pulu. Sacchari albiss. dissolut. in Aqua rosarum ℥ v.ß.
addendo Ol.Cinamomi gutt.iij.
Macis gutt.v.
Fiat confect.in morsulo.

Quo tempore etiā sacculus stomachalis ap-

plicari poterit, à latere vino irrorato ferueſcte calefactus.

Iecoris intemperies, quam vrinæ rubor & ſitis monſtrant, blande ſequenti temperabitur confectione:

Electuarium iecur refrigerans.

℞. Conſer. roſarum ℥ j.ß.
Anthos ʒ iij.
Radic. Cichor. condit. ℥ j.
Bugloſſ. condit.
Lactuc. Hiſpan. an. ℥ ß.
Cinamom. inciſ. ℈ j.ß.
Macis inciſ. ℈ j.

Inciſis conditis & aromatibus ac reliquis miſtis, fiat confectio.

Hæc auxilia, licet contraria videantur, ſunt tamen ita comparata, & temperata, vt neutrum alteri officiat; ſed quodlibet ſuo loco ventriculo & iecori proſit.

Victus ratio. His diæta & quantitate, & qualitate moderata, quæ caloris proportioni reſpondeat, accedat, neceſſe eſt.

Supereſt, vt neruis & articulus fluxionibus correptis præſto ſimus; nempe receptorum humorum diſcuſſione & exſiccatione, tandemq; ne nouos facile admittant adſtrictione.

Euporiston è ſale. Huic ſcopo inſeruiet vtiliter ſequens Euporiſton: ℞. Salis bene roſti cochl. ij. contund. in mortario optime, & affunde olei comm. ℥ v. commiſceantur optime, & ſeruentur ad illinitionem. *Pellis canina* Benefaciet & pellis canina, inuncta oleo coſtino. Interdum & pedes lauentur decocto origani, artemiſ. abſinthij, chamomillæ, roſar. &c. nec thermæ omittendæ. Hæc de præſeruatione: *Cura doloris* Verum quæ cura doloris; Doloribus vrgentibus anodyna experiuntur, quę, vt audio, tibi in promptu ſunt. Non tamen omnia ſine diſcrimine admittuntur. Imo cum dolores & paroxyſmi varient, ac nunc articuli, nunc muſculi magis & minus afficiantur. *Narcotica non temere adhibenda.* Non eadem certe ſemper conueniunt narcotica, ſed præſentem Medici docti & experti requirunt oculum & iudicium. *Cataplasma in principio & augmento conueniens.* Illud generale in principio dolorum, linteum nimirum lacti calido imbutum apponere, ſæpius in augmento etiam prodeſt, ſicut & cataplaſma commune ex pane albo, vitello oui, croco & lacte. Confert etiam dolori & tumori ex oleo Iuniperi, chamomæl. axungiæ taxi, canis, ana æqualibus partibus iunctio.

In arthritide, pro generoſo quodam Comite,

D. ABRAHAMI SEYLLERI
CONSILIVM CCXLIII.

EX informatione literarum tranſmiſſarum cognouimus abunde cauſas inualetudinis, quas etiam ſingulati cum diligētia inter nos trutinando fere examinauimus. *Cauſa dolorum arthriticorum* Duo initia dolorum articulorum, iſchiadis, podagræ, & reliquarum ſpecierum, quæ loco duntaxat, non natura differunt, concurrunt, copia congeſtorum humorum, *6. Aphor. 41* & articulorum imbecillitas, quæ vel à primo ortu, vel ex erroribus in victus ratione commiſſis pro tractu temporis contrahitur. Verum membrorum imbecillitas dolorem exacerbare non poteſt, niſi humores noxii ad articulos defluant. At non confluunt, niſi impellantur. Impulſioni occaſionem præbet humorum abundantia, vel quantitate, vel qualitate, quæ ex victus ratione incongrua reſultat. Eſt nunc peruerſa viuendi ratio, præſertim aulicorum, qui varietate multiplici ciborum delectantur, vnde ventriculus plus iuſto repletus ſuum munus dextre non perficit, & vitium in eo contractum poſtmodum non emendatur. Idcirco cruditates voracitatem & luxum comitantur, quæ anſam arthritidi, & eius ſpeciebus præbent. Duo in noſtra deliberatione propoſuimus capita, quæ breuibus literis mandauimus. *Scopi curationis.* Primo, vt morbus præſeruetur, vel quo ad fieri poteſt, omnibus modis euitetur, vt tardius ſuam ſæuitiam, & minori cum moleſtia exerat. Deinde ſi rediret, vt quamprimum commodis propellatur remediis. Solet enim malum ſæpius redeundo non ſolum diutius durare, verumetiam in reliquos corporis articulos ſerpere. Ad partem enim ſemel affectam ex iterata fluxione materia copioſior decumbit, pluraq; loca occupat. *Prognoſticon.* Ne ergo malum inualeſcat, & radices altius figat, non erit difficile hoc perficere, cum morbus non ſit hæreditarius, neq; ſæpius afflixerit. *Præſeruatio.* Ad præcauendum diligens cura requiritur in victus ratione, cum fundamentum huius mali ſit coctionis in ventriculo & epate aliqualis labefactatio. Hoc autē euitatur, cum omnia, quæ aſſumuntur, & circa corpus fiunt, modum non excedunt; ſed ſunt omnia moderata. Ita caloris innati robur conſeruatur, cuius adminiculo omnes coctiones atque actiones in corpore dextre perficiuntur, & corpus immune à morbis efficitur. Immoderata omnia calorem innatum deiiciunt, epat & ventriculum labefactant, vnde cruditates & deſtillationes reſultant, quę tanquam ſuperflua & inutilia ad articulos detrunduntur, atque dolores concitant. Et quanto plus delinquitur, tanto citius dolores etiam acerbiores recurrunt. Itaq; veſtra Magnificentia conabitur, ne à præſcripto ordine recedat. *Collatio oris matutina.* Mane cum cibum in cœna aſſumptum per ſomnum idoneum dextre coxe-

coxerit, os cum vino vel aqua, cui modicum aceti rosacei admixtum sit, colluat, vt materia laryngi, & faucibus adhærens detergatur, prius tamen caput pectendo emundetur, & facies, manusque lauentur, hinc ad DEVM precibus fusis munia demandata exequenda, quibus absolutis corpus deambulando, vel equitando, vel vehendo excernendum, vt excrementa vltimæ coctionis expellantur, membra solida à contracta intemperie liberentur, atque calor innatus vegetior reddatur. Quod si præcordiorum grauitas, vel tensio, oculorum caligo, ventris ructus, vel amaritudo linguæ deprehenduntur, die posteriori somnus sit longior. Multa fercula non debent simul assumi, quod non solum ventriculi coctionem turbent; verumetiam animum & corpus effœminent. Vitet vestra Magnificentia pisces, cum carnibus vesci, & vice versa. De die contenta sit Magnificentia vestra cœna & prandio, ita tamen instituantur, vt intercurrant ad minus septem horæ, ne cibus nouus priori admistus cruditates generet. Cibi sint optimi succi, atque lipuidi semper solidiores antecedant. Nimia satietas nunquam vtilis est, tantum M. V. comedat, quantum consuetudo & natura ferunt, semper frugalitas ex vsu est. Si plus ingeritur, quam concoqui potest, cruditates crebræ & infinitæ oboriuntur. Nunquam comedendum, nisi appetitus inuitet, & prior cibus coctus sit. Seruabit ergo Magnificentia vestra victū moderatum. Conueniunt sorbitiones ex pisis, auena, ptisana, branca vrsina, gallinis, capis, carnibus & amygdalis dulcibus. Caro laudabilis est vitulina, aprina, leporina, capreolorum, hœdina, gallinarum, caponum, perdicum, phasianorum, columbarum, turdorum, merularum, auium nemoralium. Assæ, quam elixæ salubriores. Oua prosunt. Lactis vsus non confert, nisi raro & temporibus calidis. Caseus nocet. Pisces saxatiles, & ex aquis currentibus capti, prosunt assi magis, quam elixi, vel aromatibus conditi, ne frigidos & pituitosos humores generent, qui maximam huic morbo præbent occasionem. Legumina vitanda, vt oriza, panicum, milium, spinachia, beta, & cucumeres conueniunt temporibus calidis. Ac ne nimis stricta sit diæta omne genus lactucæ admittitur. Cappares commendantur. Ficus, passulæ, cerasa dulcia, pepones conceduntur, si pastum vini potentis superbibatur, auellanæ, amygdalæ, granata dulcia non obsunt. Reliquorum fructuum nullus vsus. Altio tamen fercula condiri possunt. Raphanus quoque ante pastum prodest. Aromatum vsus, vt cinamomi maceris, gingiberis, piperis, croci admittitur. Fugiat Magnificentia vestra, quæ sartagine friguntur, quæ malum succum præbent, & inter coquendum nidorem in ventriculo excitant, qui etiam alios corrumpit cibos. Præterea omnia opere pistorio confecta, ex farina, butyro, caseo & lacte, artocreas, caules, fabas, lenticulos, pisa, milium, omnes pisces stagnantes in limo, & lacu captos, fumo & aere induratos, vel sale maceratos; exceptis halecibus, carnes fumo exsiccatas; aues, quę in aquis degunt, vt cygnus, grus, anser, item pedes caponum, quod & ipsi podagra laborent. Vinum sit clarum, non admodum dulce, nec acerbum, nec acidum, neque adeo potens, & cereuisia optime depurata, clara, non recens, neque vetustatā nimium, ne suo acore ventriculum, & neruosas partes lædat. Potio aquæ puteanæ, vel glacie, vel sale nitri frigidior reddita, summe vitanda, quod ventriculo & neruis maxime inimica sit. Euitanda summopere temulentia & ebrietas, quæ corporis & animi vires eneruant, senectutem immaturam accelerant, atq; articularios morbos concitant. Vt Poetæ experientia adducti arthritidem, & eius species Bacchi filias nuncuparint. Incessus velox & vehemens summopere obest. Multum stare quoque nocet, quod materias ad iuncturas delabi facit. Ideo cauendum ab omni corporis vehementioris exercitio, præsertim à pastu, nec meditationes animi graues, ira aut mœstitia cibum sequantur. Corpus enim à naturali dispositione euertunt, & morbos conciliant. Absoluta coctione ad consueta munia redeundum. Quod si somnus obrepet, non est statim indulgendum, nisi Magnificentia vestra consueuerit, vel nocte antecedente vigilauerit, is potest admitti duabus horis post pastum. A cœna vltra duas horas protrahere somnum summe corporis vires hebetat, præsertim si lucubrationes nocturnæ accedant. Nocturnus diligentia singularis adhibenda, vt euitetur, ne caput contactu radiorum lunarium lædatur. Aer nebulosus, ventosus, & maxime frigidus, euitandus. Ideo pedes, & artus bene muniantur. Calcei & caligæ artus ne stringant. His rite obseruatis secunda valetudo absque medicamentorum vsu conseruabitur. Sic enim morbi per circuitus affligentes euitantur. Verum cum Magnificentia vestra non habeat eam vitæ libertatem, vt præscripto ordini satisfaciat, ob muneris demandati magnitudinem: Idcirco materia coaceruata ex intempestiuo

Varietas ciborum vitanda.

Carnes non piscibus commiscenda.

Carnes laudabiles.

Pisces.

Legumina.

Raphanus ante pastum comedatur.

Halecia.

Vinum.

Duabus horis à cœna dormiendum.

Præseruatio tempore veris & autumni.

victu per interualla subductione alui, & tempestiua sanguinis detractione abigenda, & membra debilitata roboranda, ne materiam collectam facile recipiant. Quod commode fiet, si vere, antequam humores incipiant fluere, & autumno, Magnificentia vestra præsente Medico omnia dextre subierit. Is enim habita ratione temporis anni constitutionis, corporis & loci, omnia ordine instituere poterit, vt materia in corpore collecta, & articulis imbibita, educatur, & impressa membris qualitas mala extinguatur, atque membris læsis robur inducatur.

Decoctum sarsæ.

Proinde, si omnia consenserint, vere & autumno vena secanda, atque iisdem temporibus, ac crebrius, si videbitur, corpus expurgandum Non abs re esset vsus decocti sarsæ pariglię, quod peculiari vi materiam peccantem educit, & interiora membra roborat, ac intemperiem inductam extinguit. Commendatur vomitus singulis mensibus, instar auxilii non postremi. Opportunum esset interpositis diebus vti Tryphera persica, pondere ʒß. cum aqua Endiuiæ, hyeme Tryphera saracenica, cum aqua menthæ, vel saluiæ. Principes partes robur acquirent, si Magnificentia vestra mane morsulum, vel Electuarii portionem capiet:

Vomitus menstrui.

Tryphera persica & sarracenica.

Morsuli principes partes vel roborant.

℞.Specier. aromatic. rosac.
Diamarg. frig. an. ʒ ij.
Puluer. agallochi ʒ j.
Spodii præparat. ʒ j ß.
Sacchar. in aqua meliss. dissolut. ℔ ß.
Ol. nucis Moschat. gutt. iiij.
Fiat confectio in morsulis.

X.

Electuarium.

℞.Sacchar. rosac. ex rosis Damasc. si haberi possunt ℔ ß.
Caryophyll. grosso modo incisor. atque aq. rosac. irrorat. ʒ iij.
Spodii præparat ʒ ij.
Cum syrupo de corticib. citri q. s.
Fiat electuarium.

Puluis pasticus.

Ad coctiones fœlicius celebrandas proderit sequens puluis à pastu:

℞.Coriandri præparat. vnius coopertura ℥ v.
Diacydonit. sine speciebus ʒ iij.
Specier. rosatæ nouell. ʒ ij.
Cinamomi elect. ʒ j. ß.
Maceris ʒ ß.
Sacchari rosacei tabul. ad pondus omnium, fiat Tragæa.

Cubeba.

Conferunt etiam optime grana cubebarum, si sex mane nonnunquam deglutiantur. Item, sub noctem thuris granum sumptum. Theriaca æstate, Mithridatium hyeme omni mense sub ingressum lecti si capiuntur, multum præstant interioribus roboris. Si forte, quod DEVS auertat, malum rediret, victus ratio tenuis instituenda, & à vino omnino abstinendum, donec morbus inclinauerit. Esset autem potus commodus aqua, in qua mel & semina coriandri ebullierint, in fine aliquid Cinamomi grosso modo contusi iniiciendum. Purgandum est corpus aliquoties, vel cariocostino, vel pillulis, quibus hermodactyli admiscentur, quæ materiam & influentem, & iuncturas iam influxam educant. Quod si phlebotomia expedire videatur, in principio nullo modo negligenda. Est etiam doloribus prospiciendum, ne multum materiæ attrahatur, & materia influxa resoluenda. Maxillæ luciorum puluerisatæ, & lacti caprino commixtæ ad sopiendum dolorem plurimum virium habent, vel cornu cerui lima rasum, & in vino decoctum, fomentando locum mirifice confert. Sic aqua cypri: Item, vlmi folia in vino decocta loco tumenti adhibita, multum prosunt. Confert & hoc ad sopiendum dolorem, si dicta non contulerint:

Thus.

Theriaca & mithridatium ante somnum.

Pillulæ de hermodactylis.

Vena secta.

Anodyna in podagra.

Puluis maxillarum lucciorum dolorem compescit.

Rasura cornu cerui.

Aqua cypri. Item: Vlmi folia.

Aqua podagrica.

℞.Aq. plantagin.
Sambuci an. ℔ ß.
Solatri.
Vini destillat. an. ℥ iij.
Misce.

Tapsus barbatus.

Vel applicetur aqua Tapsi barbati, in qua aliquid Thuris ebullierit. Item, Mucilaginem fœnugræci cum aqua & aceto extractam, adiecto melle, multi comprobarunt, tanquam efficax auxilium. Hæc aqua quoque optima censetur in declinatione, si in ea panni imbuti sæpe admoueantur. Item:

℞.Saluiæ.
Rutæ.
Iuæ artheticæ.
Hyssopi an. m. j. ß.
Salis an. ʒ ij.

Macerentur in octo libris vini, addendo aceti vini ℔. ij. & destillentur.

Pinguia vitanda.

Roboratio dum.

Pinguia omnibus modis euitanda, quod sua humiditate membra relaxent, & idonea ad recipiendos humores reddant. Ad corroborationem articulorum lotiones pedum singulis septimanis bis vel ter adhibitæ multum faciunt. Sumatur lixiuium, in quo chalybs extinctus sit, adiiciantur flores chamomillæ, herbæ paralysis, absinthii, artemisiæ, pedis columbini, & vna atque altera ebullitione facta, addatur parum salis & aluminis.

Cæte-

Calculus renum. Cæterum, nonnunquam Magnificentia vestra calculo renum molestatur, qui procul dubie victus ratione præscripta diligenter obseruata, dolores minime excitabit. Quod si inuaderet, statim vel vomitu, vel aliquo purgante ventriculus inaniendus. Præterea vtendum, quæ præseruant à calculo, vt est vsus nucis ponticæ ante cœnam. *Nux pontica.* Si tres vel quatuor deuorentur; sed vsus earum continuandus est. Syrupus è succo veronicæ, si paululum succi glycyrrhizæ admisceretur, multum virium in præseruatione obtinet. Aquæ diureticæ atque pulueres, *Diuretica noxia in calculo.* & aliæ formæ medicamentorum eiusdem efficaciæ non solum multum incommodant, sed etiam miseros & deploratæ valetudinis homines efficiunt. Itaque summopere Magnificẽtia vestra fugiat omnia diuretica, nec exemplis, quę proponuntur, se falli sinat. Est & ad renum intemperiem tollendam diligens adhibenda opera. Valet vnguentum rosatum Mesuæ, & Galeni infrigidans cum oleo amygdalarum amararum hoc modo confectum:

Vnguentum pro renibus.

℞. Vnguenti Rosat. Mes. ℥j.
Ol. amygdal. amarar. dulcium
an. ʒ ij.
Misce.

Emplastrum ex cancris. Vsus etiam Emplastri ex cancris, præsertim dolore vrgente, conuenientissimus est: Præterea quæ per clysmata, cataplasmata, fomenta, & alia, sunt exequenda in artuum & calculi doloribus, ratione temporis anni, constitutione ægri corporis, loci, in quo dolor percipitur, præscribi omnino non possunt. Ex his Magnificentia vestra intelliget nostram in tuenda eiusdem valetudine operam non defuisse. CHRISTVS cœlestis Medicus Magnificentiæ vestrę largiatur firmum incolumitatem, sine qua animi & corporis robur ad obeunda officia patriæ, & totius Christianæ Reipub. salutaria consistere non potest.

In Arthritide pro quodam Magnifico viro,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIVM CCXLIV.

PLANE me mirifice affecit inualetudo vestra, & quia hi catarrhi, & dolores initium ab immoderato vini vsu traxerunt, deinde repercussiuis humorem ad interiora repellentibus malum auctum est, quo magis in vtroque temperare sibi V. M. possit, monebo quædam huic casui conuenientia. Cum omnia illa symptomata à catarrhis oriantur, respiciendum est potissimum ad ea loca, vnde manant. Plerunque autem eorum fons caput est, inde ad humeros brachia dorsum & pedes defluunt, & *Fons catarrhorum caput.* quo loco influunt, ibi dolores cient, distendunt, inflammant, & tumorem concitant. Quod vero frequenter in pedes delabuntur, faciunt obstructiones eæ, quæ circa lumbos sunt, & loci situs. Nam cum in renibus viæ non patent, vt serosi humores à sanguine separentur, alias vias quærit natura, & quia pedes infimo loco sunt, eò subsidunt. Si vero duo illa membra, caput & renes per ordinarias vias expurgarentur, & libera essent, caueretur prouentus & cumulatio materiæ, quæ primum obstruit, vt euacuationes non procedant: deinde nouas cruditates excitat, maxime si intemperantia & vinum accesserit, tum igitur minus esset crudorum humorum, & corpus præseruaretur. *Præseruatio.* Ergo in præcautione præter diligentissimam victus rationem ad id attendendum est, vt aluus laxa sit, & quotidie sufficienter intestina à fecibus liberentur per sedes ad minimum semel. Quod si sponte non fieret, poderit electuarium, quod adscribam: sumitur autem quantitate castaneæ hora vna ante cibum, plus minusve, pront necessitas postulat. Ita materia fluens non colligeretur, nec caput facile repleretur. Est autem forma talis:

Electuariũ lenitiuum.

℞. El. rosar ℥ß.
Lenitiu.
Elescoph.
Diaphœnic. an. ʒ iij.
De succo rosar. ʒ ij.

Cum syrupo de fumo terræ pauculo, fiat mixtura, itemque electuarium. Quod si caput repletum esse, obseruatum fuerit, & fluxionis decursus metuitur, vtendum iis pillulis, quæ ante descriptæ sunt, vt materia mature subducatur, antequam in alias particulas decumbat. Non illud præcipio, vt semper purgationes iterentur, sint idonea interualla, & tum præcipue fiat, cum necessitas vrget, & periculum imminet. Post pillularum vsum, materia superflua etiam à capite detrahatur, attracta in nares aqua maioranæ, & emunctis postea naribus, quod *Errhina.* si nimis leue est, puluis maioranæ contusus addatur, vel succus ex beta addito pauco melle, in quem linteolum intinctum naribus indatur, vt assuescant humores inde defluere. Pro corroboratione ventriculi, quę hic admodum est necessaria, & apertione epatis & renum, proderit conditum assumptum quantitate castaneæ, quod corpus firmat, & epar ac aluum aperit. Potest autem sumi, quotiescunque visum fuerit, modo

mane singulis diebus semel fiat. Descriptio est:

Electuarium ventriculum corroborans.

℞.Conser.rosar.℥ß.
Funitertæ ʒ v.
Anthos ʒ iij.
Pimpinellæ conditæ ʒ vj.
Zinzib.conditi.
Calam.aromat.cond.an.℥ß.
Specier.Diarthod.abb.ʒj.
Aromatic.rosat.ʒß.

Condita crasso modo incidantur. Misce omnia, fiat cum syrupo de betonica conditum.

Et quia plerunque in hoc corpore hypochondria & loca renum incalescũt, vt multum materiæ attrahatur, & humores compingantur, & obstructiones, non intermittat æger ad primum huiusmodi sensum, & in hypochondriis dolorem, eas partes vnguento inuugere, vt occurratur malo. Vnguentum autem tale est:

Vnguentum ad renes.

℞.Iufrigid.Gal.
Ceroti santal.au.℥ß.
Diapopuleon.ʒ iij.
Rad.plantag.aquatic.ʒß.
Specier.Diatrion santal.℈j.

Cum oleo myrtino & rosac.an.q.s.addẽdo aceti parum, fiat vnguentum.

Quid præterea ad præseruationem in vere & autumuo faciendum sit, satis in præscripta victus ratione indicatum est. Modo coctione negligatur, & si ventriculus ad digerendum imbecillior est, curet sibi præparari hunc sacculum, & eum ventriculo hora vna ante cibum imponat. Sed prius aspergatur vino, & vapor à calido latere excipiatur, vel imbuatur aqua absinthii, & si tempus prandii instat, dematur: & si eo die nihil alud accipiendum est ex remediis, suadeo rosatam nouellam, de qua orbiculos tres vel quatuor semel mane deglutiet. Optime enim confortant ventriculum, & epar contemperant. Descriptio sacculi stomachalis est:

Sacculus stomachalis.

℞.Herb.menthæ.
Betonic.
Absinth.
Origani.
Rosar.rub.an.m.j.
Flor.Chamomill.p.iij.
Sem.Cymini℥ß.
Anisi.
Carui an.ʒjß.
Galangæ ʒj.ß.
Nucis moschatæ num.j.
Caryophyll.num.xx.

Conquass.misc.& f.sacculus stomachalis interpassatus:

Rotularum formula est eiusmodi

℞.Rotul.rosatæ nouellæ ℥ iiij.

Sed de paroxysmo deinceps dicendum. Præseruatio tantum occurrit fluxionibus. Quod si quid neglectum est, & decumbunt humores in articulos statim subueniendum est, ne plus affluat, & id absumatur, quod iam affluxit. Ideo statim inter initia quędam sunt adhibenda ad aluum leniendam, vt & cætera membra tanto facilius se possint exonerare, ita quod fluxurum est, ei anteuertetur. Quamprimum igitur in articulos fluxio descendit, pillulæ statim sumantur, vt præcidatur fluxui materia, & retrahatur fluxus à locis, ad quæ decumbit.

Curatio podagra iam inuadentis.

℞. Massæ pill. de hiera cum agarico,
stomachicar.
Cochlar.an.℈j.
Diagrid.g.ij.

Cum syrupo de stœchade q.s. formentur pillulæ mediocres, instar pisorum.

Et sic, cum materia imminuta est, viæ fluxui intercipiendæ sunt, ne tanto impetu decumbat. Sumat autem absinthium, & prunis iniiciat, (sed extra conclaue, in quo est. Nam aliàs dolorem capitis gignit) vt fumũ de se præbeat. Ei iniiciatur linteum triplicatum aut quadruplicatum, & cum vaporem eum linteum imbuit & incaluit, impone calide in ceruicem, & si frigidum factum fuerit, rursus calefacito, ita retinetur affluxus, & impetus infringitur. Sequitur porro, quid pro parte affecta agendum sit. Quamprimum aliquid in articulo sentitur, sit in promptu oleum rosatum, & chamomælinum, minime vetus, nec rancidum, & quamprimum aliquid se ostenderit, locum inungat oleo rosato. Commodius tamen esset, si lumbricos in vino lotos & contusos ei oleo incoqueret. ita esset efficacius. sed expressione opus est, vt abiiciantur lumbrici. Si dolores augentur, addatur oleo rosato oleum chamomælinum, vt resoluatur tumor, & si nimis inualescunt, penna hoc vnguentum illinatur:

Absinthium dolorem capitis concitat.

Topica in principio doloris.

Anodynum.

Ol.rosac.℥j.ß
Chamomæl.℥ß.
Pulu.sem.fœnugr.
Chamomæl.an.℈ij.ß.
Misc.f.linimentum.

Lenit hoc dolores. Cum ipsis autem doloribus simul etiam inflammationes renum infestant, à quibus grauior fit paroxysmus. Ideo non desinat, calorem renum contemperare illo vnguento.

Eodem tempore vtatur hoc electuario, quantitate castaneæ, quod eodem directum est, & sitim sedat, membra quoque nutritionis roborat. Est autem tale:

℞.Con-

Bol. refrigerans hepar & renes.

℞. Confer botrag.
Cichor. an. ℨ iij.
Rosat. ℨ v.
Specier. Diattion santal. sine
Camphora ℨ j.
Diarrhod. abb.
Rosat. nouellæ an. ℈ j.
Carois passul. maior.
Cibebar. an ℨ iij.
Tabular. manus Christi ℨ ij.
Pyrorum muscatell. minutim incis.
℥ ß.

Cum syrupo de cichoreo q. s. f. conditum.

Capitis euacuatio per narina.

Capitis per nares euacuatio, nunquam intermittatur, & in remissione doloris fiat fomentatio ex absinthio, & ipsi loco etiam applicetur dolenti. Verum vt pars etiam affecta & dolens robotetur, commendo hoc vnguentum. Id, vt dixi, & in doloris remissione, & cum in totum abiit, vel ex parte restat, calide apponatur, vel illinatur. Nam debilitatis membtis vires addit, & ab influentibus humoribus præcauet. Est autem tale:

Vnguentum anodynum corroborans.

℞. Succi radic. ebuli ℔. ß.
Succi rutæ ℥ iiij.
Lumbricorũ tetræ prius in vino albo ablutorum ℥ v.
Ol. rosar.
Chamomæl. an. ℥ j. ß.

Incidantur lumbrici in patella. Add. succi & olea, coq. omnia lentissimo igne ad consumptionem succorum. Exprim. quibus add.

Ceræ.
Terebinthinæ an. ℨ j ß.
Misc. f. vnguentum.

Quod ad rationem victus attinet, puto antea satis iam me monuisse, & breuiter omnes vitiosos cibos, maxime vaporosos vitet, neque solum in morbo, sed etiam extra morbum adsit temperantia in victu, & præcipue in potu. Hæc monere in præsentia mihi visum fuit, & possem multorum verissima exempla recensere, quibus hæc ipsa plurimum profuerunt. Sed vt qui naufragus est, ei succurti non potest, nisi & ipse suum officium faciat: Ita in sanitatis recuperatione ægrum etiam obtemperare conuenit.

In Arthritide, & Nephritide, pro celeberrimo quodam Iureconsulto,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCXLV.

Podagra curabilis quando.

NON est desperanda curatio in iis ægris, in quibus partium recipientium fluxiones, temperies nondum est perdita & amissa, etiamsi podagricæ inflammationes & dolores suboriuntur, Sed cum intemperies ita est aucta, & calor innatus ita diminutus, vt nulla arte corrigi possit, curatio, quæ est reductio membri ad naturalem statum, scilicet, eum à quo dilapsum est, parum firmitatis habet. Præseruare vero nil aliud est, quam causas vel declinare, vel auertere. Causæ cum morbus sit in genere fluxionis, ad quatuor quasi prima capita deducuntur, primum corrigẽda intemperies, tam partis demandantis, vt vocant, quam membri suscipientis. Viæ etiam roborandæ, & materia in primis, vel reducenda, vel recta victus ratione, ne fluat, corrigenda. Est autem materia duplex, vna crassa & cruda, altera tenuis, quę ad fluxionem & inflammationem facit: Vtramque victus ratio idonea emendat, quam qui tenere nequit, frustra ad medicamenta confugit. Cum vero victus ratio præstantissimi viri mihi sit ignota, & ex vulgaribus libellis haud dubie perspecta, non est quod multa moneam. Vinum ad fluxionem facit, sed tamen in debilitate ventriculi, vino non temere interdicendum est. Bibendum autem adstrictionem habens, & minime acidum, nam acida neruis & articulis noxia. Pisces materiam pituitosam suppeditant. Cruda ciborum varietas ad inæqualem coctionem & cruditatem faciunt. Anserinæ carnes, suillæ, nimium humoris excrementitii habent. Legumina crassum succum generant. Hæc igitur vitanda. Item affectiones animi, quæ materiam fundunt, inprimis vero iracundia & tristitia, sed his te non arbitror indulgere. Ad medicationem quod attinet, etsi ab vniuerso corpore humores ad membra infima fluere possunt, tamen plerunq; à capite ad subiectas partes fluunt. Itaq; lotionibus capitis ex polytricho nil vtilius. Hac enim ratione exiccatur caput, & humores absumuntur, frequenter vero faciendum ante cœnam, & deinceps aer fugiendus. Inspergendus autem capiti iste puluis:

Indicatio sumpta à causis.

Materia duplex: Crassa & Tenuis.

Victus ratio.

Curatio.

Lotiones capitis.

Puluis capiti inspergendus.

℞. Rosar. rubear.
Corallor.
Myrtill. an. ℨ j.
Succin. albi ℨ ß.
Ambræ g̃. iij.
Misc. f. puluis.

Deinde opera danda (id quod te facere intelligo) vt singulis diebus in lecto sudes, & hyberno tempore in mense bis vel ter scrupulus vnus optimæ Theriacæ assumendus. Mirifice quidam commendant ad absumendam fluxionis materiam vsum ossium humanorum combustorum & in pol-

Ossa humana bona.

linem in lapide porphyrio contritorum. Sed & ego bouinis ossibus cum successu felici sum vsus, addidi etiam corallos albos & cornu cerui combustum, & ad ʒj. exhibui ante somnum. Ad corroboranda membra suscipientia valent ea, quæ calorem innatum augent, & temperiem partium restituunt. Inter omnia autem præcipuum locum habet vsus vinaceorum, cum è torculari tempore vindemiæ, accipiuntur, subito in illis pedes & membra affecta, immergantur, & donec bene incalescant, per horam dimidiam, aut integram, sepeliantur. Fiat hoc dum vindemia durat. Multæ inunctiones, emplastra, fomentationes, lotiones, ad eandem intentionem ab aliis præscribuntur, sed & ego parum ipsis tribuo, atque vt abstineas moneo. Intemperies sæpe ab illis maior introducitur, & materia attrahitur. De altero affectu, videlicet nephritide, quæ plerunque cum Podagra coniuncta est, & sæuior illa, consului, vt auellanis vtereris. Velim autem hora vna ante cœnam te accipere quinque excorticatas. Nam & temperiẽ renum corrigunt, & materiam calculi educunt. In his autem duabus intentionibus tota consistit Nephriticorum curatio. Itaque partes illas corporis, ad quas siti sunt renes, rectum est tali vnguento vngere.

Articulos corroborantia.

Vinacea.

Nephritis.

Vnguentum nephriticũ.

℞. Vnguenti rof. Mes. ℥j.
Amygd. amar. num. vj.
Ol. amyg. amar. q. s.
Fiat Vnguentum.

Accedit ex hoc vnguento hæc quoq; vtilitas, quod laxiorem carnem renum reddit, id quod Hippocr. noster in præcipua parte curationis ponit, vt via pateat iis remediis, quæ generationem calculi impediunt. Ad ventrem leniendum caro passularum præclarum est auxilium, sed si aluus est adstrictior, sumantur quinq; pillulæ de ista pasta:

Pillulæ.

℞. Aloes rosatæ ʒj.
Mastich. ʒß.
Cum syrupo rosato f. pill. xv.

A diureticis vt abstineas moneo: interdum drachmam vnam vel mediam puluerís betonicæ in iusculo mane sumas. In dolotibus decoctum radicum altheæ, & herbæ veronicæ, in aqua, cui mel & butyrum adiiciatur, bibas. Et enemata ex solo decocto veronicæ ad libram vnam cum dimidia, cum butyri vnciis tribus vel quatuor, addẽdo mellis rosati vncias duas vel tres, dolores leniunt & sedant. Hæc intra solicitas animi cogitationes scripsi, ea vt benigne fortunet Christus precor.

Anodynum calculi.

Post scriptum:

Lauet sæpe caput lixiuio, in quo herba polytricbum decoquatur, foueatur calor in pedibus, cum non laboras, decoctis in aqua & vino, arthemisia, origano, chamomil. Romana, & parum aluminis. Accipiatur vapor matutine. Vtaris optima & moderatissima victus ratione, fugias vina corrupta. Vt calculi materiam depellas, sumas ante cœnam interdum nucleos auellanarũ mundatarum. Item vuas passas maiores, quas cibebas vocant, & comminuas dentibus acinos. In vino maceretur herba veronica, & illud bibas: ventriculum optime lineo panno veteri duplo munias, pedes ne refrigeres, interdum catapotia mastichina ad ʒß. paulo ante cœnam sumas. B. V.

Cibebæ.

In Arthritide nodosa, Melancholia hypochondriaca, atque renum affectione, pro quodam Episcopo,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCXLVI.

IN atthritide iam nodosa facta, longe facilius esse consilium date, quam consulta exequi, ipse optime scio: Ac quam pertinax sit malum Melancholiæ, quam difficiles curationes in renum affectionibus, intelligo. Itaque si vel diutius deliberasse, vel tardius respondere videor, in bonam partem interpretari cupio. Non enim tantum varietas affectionum: verum etiam curationum, cogitationes meas est remorata, dum quasi ad ædificium, quod ruinam minatur, Artifices concurrere, & vndique subiici remedia animaduerti. Semper autem Melancholici eo difficilius sanantur, quod de spe boni facile decidunt, & variæ pollicitationibus, ac reprehensionibus Medicorum afficiuntur, & impelluntur. Vtut autem ista sese habeant, recti & tenacis propositi virum, rectum animi cursum tenere, nec fermuneulis ab eo dimoueri oportet. Scribo igitur hæc optimo animo, etiamsi me vel iudiciorũ varietati, vel etiam morborũ grauitati satisfacere nõ posse minime ignorem. Chiragra atque podagra iam amplius non latent in obscuro. Ne autem articulorum morbus grauior emergat, canẽdum. Id quod consideratis causis fieri necesse est. Causæ vero duæ sunt: Vna morbifici humoris natura, altera partium laborantium imbecillitas: Hæc autem vel à semine parentum est, vel intempestiuo vsu vini & Veneris, vel ab intemperie calida resoluẽte atque laxante partes, vel frigida calorẽ naturalem in membris opprimente, vel ab externa aliqua læsione, vt luxatione, contusione, plaga, &c.

Podagra causa una.

Causa imbecillitatis partium.

Verum

Verum sola partis imbecillitas non facit, vt necessario doloribus articulorum aliquis infestetur, nisi materia sit in corpore, quæ ad partes imbecilliores demandetur. Itaque *Regula Auicennæ.* præclare dixit Auicenna: Sublata materia, nec membrum mandans; idest, à quo fluit materia, mandabit, nec recipiens suscipiet.

Præcautio in arthritide. Danda igitur in præcautione opera in primis est, ne materia in corporibus colligatur atque cumuletur. Est autem materia *Materia podagræ duplex.* podagræ duplex, crassa atque tenuis, crassa quidem cruda, tenuis, serosa, & inflammationi (nihil enim aliud est, quam inflammatio, licet non exquisita intra ipsum articulum) obnoxia. Sunt vero humores alias crassiores, aliàs tenuiores, plerumque tamen coniuncti: crassiores minus inflammantur, tenuiores magis, propterea & vehementiores dolores fiunt, & interdum febris consequitur, irruente materia cum impetu. Nam quando hæc in membro sensim colligitur, grauitas prius in eo, quam *Vnde affluxus fiat.* dolores percipiuntur. Porro materia ista partim à capite, partim ab hepate fluit. Scio hic varie disputare doctissimos Medicos de via & modo, sed hæc persequi non est nostri instituti, cum Hippocratis sententia satisfaciat, omnia in corpore esse confluxibilia; Et consentaneum fit, naturam extrudere istum humorem, à quo maxime læditur, atque offenditur: sicut in Vomitu videmus vnum genus cibi eiici re- *Materia diuersa argumentum.* tento altero: Materiam autem non esse vniusmodi apparet, cum aliis dolores mitescant calefacientibus adhibitis, aliis refrigerantibus applicatis, vt Hippocrates, *Signa pituitosæ materiæ à capite descendentis.* quinto Aphorismorum vigesimoquinto ostendit. A capite quidem fluens materia pituitosa est, & grauitas capitis, colli, Scapularum, seu humeri dolorem articulorum præcedit.

Si malum ab epate. Ab hepate autem cum per venas extruditur, plerumque inappetentia ægri laborant, & vrinas pauciores solito mittunt, venæque pedum intumescunt, aliàs magis, alias minus.

Si à capite. Cum autem materiam à capite defluere animaduertimus, nihil melius, quam per nares, sputa, & capitis purgationes collectam in capite euacuare.

Curatio si à liene. Cum à liene operam dare, vt per hæmorrhoides, sudores, inediam, missionem sanguinis, vomitum, purgationes, prius amoueamus, quam morbum faciat.

His recte consideratis, tota ratio præcautionis iam patet: Sed paulo accuratius omnia explicabo, vt officio meo plane me voluisse satisfacere agnoscat.

Primum, quia intelligimus consistere *Cumulatio materiæ quomodo vitetur.* præcautionem in eo præcipue, ne materia fluxioni idonea in corpore cumuletur. Ideoque optimam victus rationem in primis requiri manifestum est. Non dubito autem, *Diæta.* quin de victus ratione alii Medici multa monuerint, & vulgares etiam libelli monere possint: Proinde de iis quæ præcipue noxia censentur, saltem pauca adferam.

I. Cruditas vitanda, & cum nausea ad- *Cruditates.* est, à cibo abstinendum, ac si fieri potest vomendum. Vomitu enim ad præcautio- *Vomitus.* nem in morbis articularibus nihil conducibilius.

II. Monentur Medici ratione & obseruatione, vt morbis articularibus obnoxiis interdicant vsum pomorum, caponum fre- *Poma noxia.* quentem, anserum, & carpionum. Nam poma humores soluunt, & fluere faciunt; *Humor qui in caponibus ad articulos natura extruditur.* & caponum caro humorem quendam habet, quem ad articulos natura extrudit; piscium vero humidiorum omnium par est noxa, sed caponum caro, licet nimium etiam nutrire videatur, tamē parcior vsus nequaquam reprehendi potest.

III. Non minus nocent, quæ replent corpus cruditatibus, quam quæ vel materiam ipsam fundunt, vel ad articulos deducunt. Itaque vina potentia & acetosa *Vina acida podagricis noxia.* quoque fugienda; nec prius bibendum, quam cum solidior cibus ingestus fuerit. Valde enim noxium est, sumpto saltem iusculo, aut pauco cibo vinum bibere, multo vero magis, inani & ieiuno ventriculo, vel iam concoctionem cibi elaborante, vino se obruere.

Cum autem in exactissima etiam victus ratione semper aliqua superfluitas colligatur: Medici annuas purgationes, vernas *Annuæ purgationes.* atque autumnales præscribunt, ac Galenus affirmat se multos ita tutos reddidisse, præsertim vero sectione venæ adhibita. De *Venæ sectio.* hac autem cum difficultates quasdam in hoc corpore consecutas cognouerim, non ausim vrgere, præsertim cum scarificationes *Scarificationes.* repetitæ venæ sectionis loco esse videantur. Plurimum tamen in hoc corpore adiumenti afferre eam posse, si prudens Medicus tempestiue illa vtatur non dubito. Sed interea scarificationes octies vel sexies repetitæ, tantum præstabunt, quantum venæ sectio.

Vt autem hæmorrhoides quoq; fluerent, *Hæmorrhoides.* optimū esset. Ego quidem propter alterum morbum, videlicet Melancholiā diligenter de mouēdo isto fluxu cogitani: Verum cum hepar admodum sit calidum, & aliqua ex

Hæmorrhoides epate calido sicco medicamentis non irritanda.

parte siccum, per medicamenta, vt sunt, Aloe Rosata, Extractum calami Aromatici, proritare non ausim. Fomenta foris adhibita parum faciunt. Relinquuntur igitur nobis sanguisugæ, quæ haud scio, an possint facile applicari, etiamsi ex Italia habere eas non difficile sit. Nam si lateat tum euertere musculum in quo insident, minime tutum est. Imponere autem fortiora medicamenta, vt suppositoria ex radice Cyclaminis, item ex stercore columbino, felle taurino & oleo, In quo colocynthidis pulpa decoquatur, parum conueniens. Cæpa excauari potest, atque imponi oleum amygdal. amatarum, & ita coqui sub cineribus succoque expresso hæmorrhoides inungendæ. Vt autem ferro aperiantur, non velim consulere.

Ratio prouocandi hæmorrhoides.

Cæterum quod ea medicamenta attinet, quæ subducendo aluum materiam paulatim euacuant, multa possent perscribi, sed in ista calida hepatis intemperie, & renum quoque calidiore & ficciore affectione etiam atque etiam cauenda sunt. Itaque licet catapotiis non sine successu possimus vti; tamen in his quoque cautio adhibenda est; Minus vero calente aere externo, (modo et iam nimium intensumque frigus non sit) & pedibus bene munitis istas pillulas capere poterit;

Pillulæ.

℞. Aloes rosatæ ℥ß.
Rhabarb. electiss. subtilit. pulueris ati & aq. cinamomi aspersi ʒ ij.
Agarici recenter trochiscat. cum syrup. conseruat. Zingib. dissoluti ʒj.ß.
Mastichis.
Specier. aromat. rosat. an. ℈ß.

Cum syrupo rosar. solu. fiat massa, de qua pro vna drachma reform. pillul. IX. eas capiat semel in mense hora vna, vel duabus ante prandium.

Cæterum cum aer paulo est calidior, Morsulos, quorum descriptio sequitur, assumere poterit;

Morsuli è rhabarbaro.

℞. Mannæ Calabrin. electæ ℥ ij. dissoluantur in aq. cinamomi, & adde carnis passular.
Myrobalan. Emblicor. an. ℥ ß.
Rhabarbar. electiss. & aqua cinamomi aspersi ʒ iij.
Extract. Rhabarb. ʒ j. cum sacharo q. s. fiat confectio in Morsulis.

Sumat matutinis horis vnum vel duos, prout aluum subduxerint.

Porro vt annuas purgationes vere videlicet, & autumno, præscribamus, & si non necessarium videatur, cum hæc præsentis sint Medici; tamen vt consideratis circumstantiis habeat aliquid, quod vel sequatur, vel mutet, formas quas ago rectissimas esse arbitror, addam.

Præparatis igitur humoribus, non vt vulgo fit, syrupis istis longis, quibus primum ventriculus, ita multis diebus obruitur, vt deinceps natura citius reiiciat medicamentum, quam ad actum deducatur; sed solis syrupis cum extracto aliquo, veluti in vere syrupo de succo cardui vel veronicæ cum extractô calami aromatici. In autumno de succo Betonicæ vel Melissæ, cum extracto Galangæ; ita vt matutinis horis duo cochlearia saltem assumeret per aliquot dies. Verno tempore eiusmodi medicamẽtum purgans exhiberem;

Syrupi longi improbantur ob ventriculi infirmitatem.

Præparantia in podagra.

Potio purgans tempore verno.

℞. Passular. ʒ vj.
Galangæ ʒ ß.
Melissæ.
Flor. violar.
Borrag an. p. j.
Agarici albissimi ℈ iiij.
Rhabatb. electiss. ʒ j. ß.
Folior. Senæ elector. ʒ iij.

Fiat horum decoctio & infusio in q. s. aq. puræ l. artis.

℞. Expressionis ℥ iiij.
Syrup. rosae. solutiui.
Mannæ Calabrinæ an. ℥ j.
Misce.

Possetque repeti, si forte semel non satis expurgaret.

In autumno posset vti sequenti potione:

Potio purgans tempore autumni.

℞. Passular. ʒ vj.
Capillor. Venet.
Melissæ.
Scolopendriæ.
Ceterach.
Cuscutæ an. p. j.
Epithymi.
Follor. Senæ, an. ℥ ß.

Fiat horum decoctio l. a. in q. s. aquæ puræ.

℞. Colaturæ diligenter expressæ ℥ iiij.
Syrup. de pomis solutiui ℥ j.
Mannæ Calabrinæ.
Syrup. rosf. solut. an. ℥ ß.
Misce.

Atque hæc de euacuationibus.

Quibus autem modis membra principalia sint roboranda, & calor naturalis fouendus, deinceps cum de altero morbi genere dicendum erit, agamus. Nunc de præcautione à doloribus podagricis, ac potius arthritidis agemus.

Membrorũ roboratio.

Præseruatio.

Primum autem hoc explicãdum, vtrum sua natura articulares morbi siue podagra sit, siue chiragra incurabiles existant: Non esse

Podagra non est incurabilis.

esse sua natura morbum incurabilem, ratio & experientia demonstrant. Ratio manifesta est, quia videmus inchoante hoc malo absque vllo medicamento adhibito sedari dolores, solui materiam, & membra ad suam integritatem redire.

Fluxiones etiam posse verti & intercipi: in multis vero ita roboratas esse partes, vt postea, quam tentatæ aliquoties sint fluxionibus; tamen deinceps non susceperint.

Cur raro curentur. 1.

Cæterum, quod raro curentur, culpa hominum & imperitia Medicorum accidit. Nam vt plurimum hæreditarium est malum, vel intemperantia accersitū, ad quam cum redeant homines, non mirum, si morbus quoque reuertatur. Deinde certum est, in isto morbo non esse materiam, quæ fluit vniusmodi, & difficulter à peritissimis etiam Medicis naturam humoris discerni. Cum igitur calidiores humores in ligaturis & chordis, per quas articuli mouentur, dissoluuntur, & pertruduntur crassi ad membranas, quibus postea hærent, maloque inueterato partes fiunt debiliores, vt facile fluxiones suscipiunt. Inde si non dolores, saltem tumores consequuntur, quemadmodum in hoc corpore superioribus mensibus vidimus.

2. Varietas humorum.

Tophi in podagra quomodo generentur.

Proinde, etsi apud me propemodum sit firmum & certum hoc vsu venisse; fidissime tamen, quæ diligenter à me cogitata & obseruata sunt, monebo. Duo autem mihi consideranda videntur: Primum, an in hoc corpore membra recipientia sint roboranda. Deinceps, quid vigentibus & cessantibus etiam doloribus (si forte tophi solui possent) tentandum.

Indicationes

Quod ad primum attinet, verissimum est intemperantibus, qui rectam victus rationem tenere nequeunt, denique qui nec phlebotomiam, nec vacuationem vllam admittunt, non temere corroborantia partes adhibenda; Natura enim roborata, materiam ad alias partes depelli atque trudi animaduersum: Verum in iis, qui temperanter viuunt, & tempestiue purgantur, recte localibus medicamentis vti posse, antequam morbus inuadat, etiam doloribus vigentibus (modo tempestiue atque recte adhibeantur) nullum plane est dubium. Ad corroborationem quidem vtuntur, medulla bouina, & ceruina cum sale subacta, ad formam linimenti, & ea confricant articulos fluxioni obnoxios: sed longe mihi vtilius & conuenientius videtur, si oleo communi admisceatur axungia suis castrati. Fomenta etiam exsiccantia ex lixiuio cum sale & alumine parari possunt. Cauendum vero in hoc corpore, cum materiam crassiorem in tophos coire videamus, ne eos indissolubiles reddamus.

Roborantia quæ & quando adhibenda.

Roborantia articulos.

Axungia suis castrati.

Cæterum, an aliquo modo possint dissolui, & quibus medicamentis, cum maxime curationi obstare videantur, magnam hæc difficultatem habent. Sed dum adhuc quasi in dubio est malum, anceps potius remedium cum ratione, quam nullum est adhibendum.

An tophi podagrici solui possint.

Quidam magnæ eruditionis & authoritatis viri existimant, atque sic præscribunt, posse solui tophos, si caseus putridus cum iure, in quo suilla perna cocta fuerit, imponatur. Iulius Scaliger puluerem piperis vsti addit. Quidam coccognidium cum myrrha & aceto tritum adhibent, vt erumpant emollita. Hæc experiri minime laboriosum atque difficile, sed inter optima remedia & tutissima, quæ partes etiam affectas roborant, & calorem innatum fouent, hoc ponendum, & diligenter singulis annis, cum amplius fieri nequeat, vsurpandum: Videlicet, vt tempore vindemiæ immergantur pedes, atque manus affectæ vinaceis, post expressionem calentibus adhuc, vel musto calido calefactis, mane per dies quindecim. Etsi enim hoc remedium non plane tophos discutit, tamen articulis maximum robur addit. Ac possum nominare virum præstantem, cui hoc medicamentum communicaui, atque ab eo præclaro munere sum donatus, qui plane incedere non poterat, & isto remedio, beneficio Dei restitutus est. Quo autem vuæ maturiores, eo plus adiumenti vinaceorum vsus affert. Alia remedia non addo, nisi forte vigentibus atque vrgentibus doloribus catulum parti affectæ: (volunt autem quidam, vt illius pilis sit concolor) vel destillatum foliorum verbasci cum thure & myrrha modica adhibere velit: Vbi inflammatio magna est, decoctum atque destillatum foliorum, salicis: item corticis illius cum vino, cum malum iam est in declinatione. Fomentationes ex artemisia, origano, chamomælo, & absinthio, cessantibus iam doloribus præclare iuuant. Quemadmodum & superiore proxima æstate re ipsa declaratum est. Satis multa de podagra, & quidem ea, quæ vix curari omnino poterit, egimus: nunc ad aliud malum, videlicet Melancholiam, quæ haud scio, an non ipsa podagra sit molestior, accedamus. Eam autem vere ex hypochondriaca affectione esse possum statuere. Fit enim ea, cum in venis Mesaraicis humores, partim crudi in ventriculo relicti, partim in

Scaliger.

Vinaceorum vsus.

Destillatum verbasci.

Decoctum & destillatum fol. salicis.

Fomentationes.

Melancholia.

Causa hypochondriaca.

epate superassati quasi concurrunt & efferuescunt, obstructione etiam ipsis venis laborantibus, ac interdum hepate, interdum splene male affectis, vel etiam vtroq; membro sicq; fumi inde eleuantur, à quibus cerebri spiritus perturbantur, & quasi caligine corripiuntur; vnde nocturni quasi pauores, timores, & desperationes oriuntur, & vita quasi ægrotantibus molesta, atque acerba redditur. Hoc malum vbi altius radices egit, vix ita tollitur, vt non aliquando recurrat. Sunt tamen quæ mitigent, & vehementiam illius, quasi retundant. Inprimis autem remedium petendum est à pietate & sapientia; pietas, prouidentia & promissionibus diuinis nititur, eas certas statuit & capillos capitis nostri, omniaque vitæ momenta, DEVM patrem cœlestem in numerato habere credit. Prudentia vero moderatur affectionibus, considerat rerum causas, & sollicitis animi cogitationibus malum non minui; verum augeri perspicit. Cum igitur alios lædere minime sit licitum, ne nobis ipsis manus inferamus, cauendum. Cæterum multa sunt remedia; sed non æque omnia iuuantia. Primum autem opera danda, vt cruditates & flatus vitentur; Id recta victus ratione fit, & iis quæ vim discutiendi flatus habent. De victus ratione ad quam rectissime Asclepiades, Vetustissimus & sapientissimus Medicus, curationem morborum retulit, nihil amplius dicam. Quæ autem cruditates corrigunt & flatus discutiunt, ea calorem, vel foris adhibita, vel intra corpus sumpta, augent. Foris Ventriculus, imo hypochondria quoq; hoc vnguento possunt inungi, atque foueri.

Symptomata melancholica. *Pietas in morbis quid.* *Prudentia in morbis.* *Cruditates corrigentia & flatus discutientia.*

℞. Ol. amygdal. dulc. recentis, in quo folia rosarum decoquantur, vel simul recentia exprimantur ℥iiij.
Medullæ crutis vituli recent. ℥j.
Mastiches pulueris ʒj.
Olei caryophyllor. g̃. v.
Olei nucis moschat. ℈j.
Misce.

Vnguentum pro abdomine.

Inungatur mane ventriculus, & pannus lineus vetus, super imponatur. Intra corpus sumenda varia sunt; vt manus Christi, quemadmodum vocamus, cum margaritis, & oleo cinamomi, vel anisi: Item Emulsio nostra Margaritarum: Cum vero dissolutæ Margaritæ non vbique reperiantur, & rationem dissoluendi tradere nobis difficile sit, præsertim imperitis pharmacopolis, hoc interim vtatur:

Emulsio margaritarum.

℞. Margaritar. præpar. ʒij.
Chrysolyt. præparat. ʒj.

Commisceantur cum Iulepo rosato & addatur aquæ borraginis è floribus in vitreo vase destillatæ ℥iiij.
Syrup. de succo borraginis ℥j.
Aq. cinamomi ʒß.

Misc. sumat de hoc singulis diebus tria cochlearia, maxime cum malum molestat. Hi etiam morsuli matutinis horis assumpti plurimum proderunt;

Morsuli.

℞. Sacchari in aqua rosacea dissoluti, & cum albumine oui agitati ℔. j. ß.
Pistaceor. elor. & contus. ʒvj.
Pinear. elotar. & incisar. ℥ß.
Specier. aromat. ros. fideliter dispensatar. & completar. ʒij.
Olei Cinamomi gutt. ij.
Conseruæ rosar. ℥iij. fiat confectio in Morsulis.

Sumat de his vnum prius eloto ore & purgata lingua: quod matutinis horis omnino fieri debet. Non tamen quotidie his vtatur: sed interdum prius indicata medicamenta (quæ non parum ad podagræ & doloris renalis curationem valent) sumat.

Altera autem curationis ratio est, vt obstructiones tollantur. In eo ego primas tribuo vel syrupo è succo centaurii maioris facto, vel radice ipsa in vino macerata, donec vinum ruborem à sanguineo radicis succo contrahat. Syrupi sumat duo vel tria cochlearia ante cœnam: de vino quinque cochlearia tribus horis post parcam cœnam assumere licet, non obstante, quod vinum omne ieiuno quasi ventriculo sumptum, podagricis maxime noxium sit. Adhibentur quoque in hoc morbo multa amuleta: sed ego istis omnibus emulsionem ex margaritis & Chrysolito præpono.

Obstructiones quomodo tollantur. *Syrupus è succo centaurii minoris præstantissimus in melancholia.* *Amuleta.*

De Renali dolore fateor me non satis certum esse: Cum autem plerumque affectiones renum cum podagricis coniungantur, & dolor in ea parte, qua renes & vreteres sunt, percipiatur, sane à calculo, vel certe materia crassa, quæ calculum possit producere, accidere arbitror.

Renalis dolor.

A diureticis autem medicamentis, & quæ calculos pellere solent, abstinendum diligenter moneo: Nisi enim illud factum fuerit, vere calculosus efficietur, vel grauioribus doloribus, quam vel podagrici sunt, vel Melancholicæ molestiæ, afficietur. Foris igitur ea quæ renes emollire, & materiam attenuare possint, quemadmodum doctrina Hippocratica monemur, adhibeat. Superiore æstate cataplasmate ex parietaria & emplastro ex canctis

Diuretica calculosis vitanda. *Emplastrum ex cancris.*

vsus

vsus sum; quæ deinceps quoque poterunt vrgente malo adhiberi, ita tamen vt emollientia clysteria, prius iniiciantur, & viæ communes vacuentur, quale hoc est:

Clyster in calculo.

℞. Maluæ.
Parietariæ.
Veronicæ an. m. iij.

Decoquantur in aqua pura, & diligenter exprimantur:

℞. Colaturæ ℥ xv.
Olei amygdalar. dulc. recent. amarar. an. ℥ j. ß.
Sacchari ℥ j.
Misce.

Talia Clysteria, quæ non continent medicamenta solutiua, nihil lædunt intestina, renes emolliunt, & cum oppressi excrementis intestinorum grauitet doleant, à dolore liberant: flatibus, qui in renali dolore morbum augent, viam aperiunt, & multis modis prosunt.

Vinaceorum facultas.

Cæterum cum Vinacei, de quibus ante dixi, moderato suo calore materiam collectam attenuent, substantiam autem renum molliorem reddant, ita vt calculi per eam facilius transeant, vel si sola materia, nondum compacta, & excocta adsit, eam placide secernant, denique cum adstringente facultate robur renibus addant, omnino velim ea renibus quoque atque vreteribus seu meatibus vrinariis inter duos panniculos lineos inuoluta, quinque saltem diebus vna hora matutina, aut ante cœnam applicari. Nam quin magnopere profuturæ sint, non dubito, cum ratione, autoritate atq; experientia me edoctum sciam. Remedia autem quæ intra corpus sumuntur, propemodum infinita sunt, sed minime tuta. Ego vsum radicum Eryngii vel conditarum, vel in vino maceratarum, & syrupum è succo Veronicæ, omnibus aliis antefero. Etiamsi radices Rubi atque Ononidis, vbi calculi manifesti iam sunt, plurimum quoque valere non ignorem.

Syrupus è radicibus eryngii. Syrupus è succo veronicæ.

Destillata & diuretica non tuta.

Ab aquis vero destillatis, & omnibus diureticis abstinendum; semel me monuisse satis. Ob renum quidem caliditatem haustus aquæ fragorum conuenientissimus, si modo ventriculus eam ferat; sed vnguento hoc renes inungere longe tutius;

Vnguentum pro renibus.

℞. Vnguenti Rosacei Mes. ℥ j ß.
Olei amygdal. dulcium ℥ ß.
amarar. ʒ ij.
Misce.

Adde aliud, quod renes emollit: Accipiatur succus maluarum & misceatur lento igne ad formam linimenti, eoque lumbi in ea parte, qua renes sunt, vngantur.

Hæc omnibus medicamentis, quæ singulari modo à Chymistis, & principibus viris offeruntur qui sæpe tamen opinione, & peruersitate hominum falluntur, anteferenda esse certus sum. Cum autem candide, ingenue, aperte & plane liberaliter communicauerim, spero eum, cui sunt communicata, ita vsurum, ne Medici indocti qui ex aliorum laboribus atque industria sua confectatur commoda, nomen mereatur, operamque daturum, vt Cratonem hæc scripsisse non pœniteat. DEVS æternus fons omnis boni, & qui dat salutem ægris, Medicisque facultatem iuuandi benigne ea quæ & optimo & fidissimo animo perscripsi, fortunet.

In affectionibus, & doloribus articulorum, ac humoribus in articulos defluentibus.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCXLVII.

HOc malum in tanta viuendi licentia non modo frequens fit, sed ita homines affligit & debilitat, vt plane vti membris non possint. Est autem communis opinio, morbum hunc curabilem non esse, quam falsam esse multorum temperanter viuentium exempla docent, quin & ratio id euidenter probat. Quia enim curatio morbi ablatio est causæ facientis morbum: duæ autem causæ sunt morbum gignentes, humores vel à capite, vel toto decumbentes, & debilitas pedum vel articulorum, quæ duo impossibile non est tollere: sequitur quibus in corporibus naturalis calor, qui humores absumit, nō prorsus est prostratus, neq; membra & articuli extreme debilitati sunt, in iis podagram posse curationē admittere. Quod vero restituuntur pauci, intemperantia facit primum, deinde humorum varietas. Præterea quod id, quod roborandis partibus adhibetur, temperamento humorum debet esse conueniens. Experimenta vero in his non solum periculosa, sed etiam fallacia. Quoniam autē in omnibus rebus est satius præoccurrere, quam post factum deliberare & auxilia quærere, prius præseruationis modum ponam. Quod ad humores attinet, vt non colligantur, modus & ratio obseruanda, non modo in victu, sed omnibus, quæ alterare corpus possunt, & res non naturales appellantur, vt aer, somnus, venus affectus animi, motus, euacuatio excrementorum,

Arthritis incurabilis.

In quibus podagra sit curabilis.

Præseruatio.

præcipue cibus & potus, ne quis exceſſus vim naturæ inferat, vini immoderatus vſus peſſimus. Et quia inter vinum & braſſicam naturalis quædam antbia eſt, vtile creditur ſi podagrici frequenter braſſica, & pane hordeaceo fruantur. *Braſſica. Panis hordeaceus.* Quod ſi quis ita ſibi moderari in victu non poteſt, vt prouentûs materiæ caueatur, ei vix vllum præſidium relictum eſt, ne ea quidem quæ roborare alias calorem poſſunt: *Podagrici heluones nunquam curantur.* Nam quamnis modus adhibetur in his omnibus, nihilominus tamen difficile eſt aliquid efficere, ne dum apud flatigioſe incontinentes, cum ſemper in his excrementa adſint, & natura ab his lædatur, cum recipit toties influxum materierum. Vt autem iis ſubueniatur, qui obſequi præceptis & moderari ſibi poſſunt, opera danda, ne colligantur humores ſuperflui, ſed ſingulis annis bis certis temporibus à medico præſente expurgentur, qui medicamenta vſurpet, neque calorem, neq; ventriculum labefactâſſia, & quia facile poſſunt vomere, ii id ſingulis menſibus faciant, ſin minus lene phlegmagogon eligant. *Phlegmagogon. Mechoaca.* Ad id prodeſt mechoaca puluериſata, ita vt ad vnam vnciam pulueris tres vnciæ amygdalarum, & tres vnciç ſacchari addantur, miſceantur cum aqua roſarum, & fiat maſſa, vt panis marcius, *Panis marcius.* de quo vncias duas ante cibum ſumat. Si ſatis non purgat, doſis augeatur. Vtiliter etiam aſſumitur pillularum maſtichinatū ʒj. cum agarici trochiſcati ℈j. cum oxymelite vel ſucco zinziberis in pillularum formā, quales ſumi commode poſſunt, redacta. Cętera fortiora podagricis non ſuadeo. Et ne tantum ex internis partibus pituitoſa educantur, ſed & ſeroſi humores, qui maxime defluxum faciunt, neceſſarium eſt ad præcautionem, vt quotidie vel ſæpius in ſeptimana ad mouendum ſudorem aſſumatur cochleare vnum de hoc deſtillato: *Deſtill. ſudoriferum.*

℞. Meliſſ. valerian. & baccas iuniperi, aſpergantur vino bono dulci, & in aqua meliſſæ macerentur, ac in vitro deſtillentur bene operto vaſe, & ex eo ſumatur cochleare vnum quotidie. Sed a ſudore caput & totum corpus mundetur, & caput lixiuio, in quo coctum ſit polytrichū, ante cœnam lauetur, caueatque à lotione aerem. Quod ſi vires cōſtant, valde profuerit præmiſſis purgationibus Guaiaci decocto vti, ſed ita preparato; *Guaiaci decoctum.*

℞. Ligni Guaiaci limitati ℔. j. ß.

Infunde aquam feruentem, & ſtent diebus duodecim vaſe bene munito vitreato. Huius ſume ℔. j. & adde lib. XII. aquæ, coquatur ad dimidium, in fine iniice pugillos tres chamædryos. Bibe de eo decem diebus vncias ſex. Poſtea viginti diebus veſperi & mane duabus ſemper horis ante cibum, vt à prandio ad cœnam interſint horæ ſeptem vel octo, & ſudes, ſi potes, horām vnam. Poſtremo rurſus bibe decem diebus ſingulis ſemel, vt ita bibatur diebus quadraginta. Vitentur interea acetoſa & ſalſa nimium, & in vno prandio & cœna ferculo vno ſit contētus, carne veruecina, vel gallinarum cum vuis paſſis. Si poteſt ferre adhibeatur cibo ſecundum decoctum, in quo ad ℔. j. ligni, viginti librę aquę affundātur, & decoquantur ad tertias appenſo cinamomo in linteolo. Hoc remedio non modo multi podagræ diu reſtiterūt, ſed in vniuerſum ab ea ſeſe liberarunt. *Roborantia.* Quod vero ad roborationē attinet partium, & ſublationem materiæ peccantis in articulis, ſunt thermæ, in quibus eſt vena cuprea, valde conuenientes; *Thermæ cupreæ.* ſed non poſſunt plus iuuare, quam calor ſinit inſitus. Multi confidunt ſenecione, quæ ſecunda eius ſpecies eſt, & herba S. Iacobi vocatur, *Senecio.* ſi in ea lauent quindecim diebus, ſemper dimidiam horam ante cœnam: aliqui & bis de die. Sed quia natura, & materia morborum diſſimilis eſt, etiam vis non eadem ſe oſtendit in omnibus. In omnibus lotionibus dum vſurpantur, vel ſub ingreſſum, vapor adhibendus eſt pedibus ex baccis iuniperi, ſtorace calamita, Benzoino, caryophyllis puluериſatis, vel trochiſcis pro fumo. Multi ſalutariter vtuntur ligno iuniperi, *Lignum iuniperi.* & in eo aliquot diebus lauant, & maxime laudant ad roborandos articulos. Sane non eſt inutile refrigeratis partibus. In primis autem laudatur hoc vnguentum:

℞. Duas ollas ſupra æqualiter reſpondentes. *Vnguentum ex oſſibus roborans.* In medio pone orbem incruſtatum vſtum, ſed plenum foraminibus, & ita infima olla terræ infodiatur, huic primæ impone ollam alterā, quæ ſupra terram emineat, in hanc inſere oſſa contuſa caluariæ equinę. & cum bene argilla munitum vas eſt, ignis incendatur vndique (ſicut cum deſtillatur lignum iuniperi) tum effluit materia in inferiorem ollam. Hanc materiam ſeu ſuccum vitro infunde, & illine deorſum articulos. Alii etiam oſſibus humanis ad id vtuntur, aliqui etiam puluere humanorum oſſium, ſed hæc non proſunt ad membra roboranda. Quod autem vſus oſſium exiccet, atque ita podagricos iuuet, negari nō poteſt. Sequuntur remedia ad dolorem leniendū. *Anodyna.* Multi exiſtimant in doloribus nihil eſſe vſurpandum aut applicandum. Ferri poteſt hæc opinio, niſi id fiat à præſtantibus Medicis, ſed iis, qui neq; tempus morbi, neq; materiem conſiderant, verum quia defluxu iſto partes admodum debilitantur, & morbus producitur, non eſt reiiciendum prudentis Medici conſilium. *Prudentia in vſu topicorum adhibenda.* Nam omnino magna opus eſt

in vſu

in vsu cautione. Nam quæ in principio dolorum & affluxus profunt, non conueniunt statui, multoque minus declinationi, aut fini. Igitur & propter intempestiuum vsum & varietatem materiæ sæpe non iuuat, quod iuuit alios. Initio adhibenda, quæ articulos roborant, & affluxum prohibent vt cornu cerui coctum in aqua verbasci, & applicatum foris. Item santali rubri in aqua plantaginis verbasci ad lentum ignem destillata loco affecto applicati. Postquam affluxit materia, & tumescere locus incipit, sume aquam destillatam verbasci, adde myrrham, vel medullam panis albi triticei cum lacte, luteo oui & croco, & impone. Coquatur item artemisiæ pugillus vnus, & in expressione intinge panem, & parti affectæ adhibei succus item parietariæ cum lacte caprino mistus impositus. Dolorem in paroxysmo lenir in magna inflammatione emplastrum factum ex aqua rosarum & veronicę ex pauco alumine camphora, & fimo vaccæ nigræ loco affecto impositum. Item:

Topica in principio.

In augmento.

In statu emplast. Anodynum.

Balsamum intolerabilem dolorem arthriticum leniens.

℞. Mastich.
Thuris.
Myrrhæ.
Ammoniac.
Oppopanac.
Bdellij.
Mumiæ an. ℥ ij.
Vitrioli ℔ j.
Mellis ℔ ij.
Tartari ℥ j. ß.
Spiritus vini ℔ iiij.

Destill. id præbet optimum balsamum, lenit mirifice, si penna illinatur, etiam intolerabilem dolorem. Item decoctum ebuli cum fabarum polline, butyro recenti, æquis partibus in olla mistis, impone furno, vt fiat quasi vnguentum, illine locum, qui maxime dolet. Idem præstat aqua verbasci florentis in vino rubro destillata applicata. Item vinum rubrum & oleum rosatum mista. Item olei rosacei ℔ j. Ranæ duæ, & pugillus vnus lumbricorum in vino lotorum, ad ignem coquantur, exprimantur, & applicentur. Radix etiam aron mista cum stercore vaccæ est singulare contra dolores. Item fomentum ex decocto radicis vrticæ. Item vrina destillata pueri penna illita, modo prius putrefacta sit ante destillationem. Oleum etiam hyoscyami cõmendauit Imperatori Maximiliano Elector Palatinus. Dolorem sedat quidem, sed articulos deprauat. Oleum Hypericonis cum terebinthina & lumbricis in frigida podagra vsurpant & chirurgi, & valde vtile est refrigeratis partibus. Huius descriptio & præparatio valde copiosa est, & omnibus pharmacopolis nota.

Decoctum ebuli.

Vnguentum. Aqua verbasci.

Radix aron singulare contra dolorem remedium.

Ol. hyoscyami articulos deprauat.

Ol. hypericonis.

Iuuat etiam catellus dolores podagricos: Item brassica in aceto cocta, adiectis duobus oui luteis, & pauco aceto rosarum. Item pulicaria in oleo macerata, & nodis podagricorum applicata. Item muscus terrestris cõtusus calidæ podagræ dolores tollit. Item rapæ coctæ & emplastri modo applicatæ. Item muscus communis coctus vtilis calidis doloribus. Sedat etiam pulegium si ad ruborem vsque imponatur. Frigidam materiam euocat succus cæparum illitus asperso pipere. Deinde spongia vino imbuta, in quo cuminum coctum sit. Helleborus albus coctus & petroselinum impositum. Ad viscosos humores in articulis podagricorum fumus seu vapor vtilis ex erica cũ floribus, & balneum ex eadem. Item lixiuium ex cinere fagi cum forti vino pedibus vtile est, si mane & vesperi ante cibum imponantur. Cum intumescunt membra coque rorismarini herbam & radicem in aceto, & pedes ex eadem laua. Cum materia in articulis induruit, caseum veterem sume, & vstum lapidem moralem puluerisatum misce in decocto crurum fullonum. Radix item cannabis cocta & tusa imposita. Cum deficiunt dolores, & articuli ægre mouentur, sume absinthium, origanum, agrimoniam, & artemisiã, coque in aqua & vino, & fomenta pedes: alii in lixiuio coquunt acri, & immittunt pedes, apparet plus posse, sed non ad diuturnitatem. Ischiadici dolores purgationes non ferunt. Nam humores magis in ea loca decumbunt: vtilius flores verbasci in triticea cereuisia coctos imponere. Emplastrum etiam ex lacte, vitellis & pane, sed pro albo pane sumatur panis autopyrus, & admisceatur aliquid verbasci vel candelæ regiæ. Item piperitis cum helenio in forma emplastri imposita pustulas paruas efficiunt aquosas, & cum aperiuntur dolorem sedant. Item sisymbrium contusum & impositum. Item pulegium eodem modo vsurpatum. Idem chamædrys, vel etiam verbenæ decoctum per tres dies sumptum. Item: Bryonia vel vitis alba contusa & emplastri loco imposita. Item Peucedani radix puluerisata & cum aceto & oleo mixta imposita. Item folia vrticæ & pulegium in oleo oliuarum cocta. Item calx illota aquæ fontanæ iniecta, & per triduum imposita. Si quando in hac affectione purgatio est necessaria, fiat clyster ex centaurio, melle, & butyro. Si in omnibus articulis furit & arthritis est, externa remedia omittenda sunt, & corpus per medicum secundum generalem curandi rationem expurgetur. Est & species arthritidis, quæ vaga dicitur, quod exacerbationes ab vno membro in aliud deferantur. Nisi id est à

Ad viscosos humores.

In tumore.

In tophis.

In declinatione.

Ischiadici dolores non ferunt purgationes.

Flores verbasci.

Vesicatoria expurgatio.

Clyster.

Arthritis vaga.

It

fluxionibus gallicis decoctum vrticæ vtiliter bibitur.

In debilitate articulorum, vigiliis, & alui constipatione, pro quodam Generoso, Domino,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCXLVIII.

GENEROSE & Illustris Domine, intellexi cessasse dolores podagricos, sed membra languere, & vigilias esse molestas, & aluum constipatam. Quanquam autem de his non valde expetitur meum cōsilium, & Medicis ipsis auxilia non defutura sunt, tamen debitæ obseruantiæ, & commodi publici ratione babita, bæc pauca monere visum fuit. *Corroborantia.* Primum nihil vtilius ad roborandos articulos fomento ex origano, artemisia, & absinthio, cum paucis rosis in vino coctis, & adhibito decocto pedibus per vaporem tantum. *Pro somno.* Pro somno nihil vtilius, quam vesperi solo vino Pucino vti, sed bene defecato, quod si flatus generaret, corrigi posset admistis foliis rorismarini in eo maceratis. *Aluum lenientia.* Aluus aperitur, si in eodem vino Pucino (German. Reinfall) pruna Borinnensia macerentur, & ante cœnam edantur. Nullum enim purgans censeo vtile, qualecunq; id sit. Nec vtile est naturam frequentibus clysteribus, quasi ignauam reddere. *Aluus adstricta senib. commoda.* Nec est quod quicquam senex moueatur alui adstrictione, cum id magis conseruationi virium prosit, quam aluus fluida, & quam facile solutam aluum deiectio virium in sene sequitur, quæ non facile recuperari in his possunt. *Vinum purgantibus nō miscendum.* Vinum, quod lac, ac præcipuum nutrimentum senum est, purgantibus miscere non placet, ne natura auersetur. *Butyrum cum saccharo.* Butyrum cum saccharo optima est medicina senum in aluo lenienda. Et si sumantur radices petroselini, & bene coquantur, addatur butyrum recens & saccharum, deq; eo brodio haustus sumatur ante prandiū, non modo alui lenitio sequetur, sed & vias vrinæ à calculo purgabit. *Salsamenta.* Hic Medicis consideranda propono salsamenta, quibus in hoc casu veteres vsi sunt, & à nobis magno incommodo ægrorum intermittuntur. Nam certum est ea salsamenta non solum pituitam incidere, deiicere, & ita aluum mouera, sed & ventriculum vehementer roborare, coctionem iuuare, & appetentiam excitare. De quo plura monebo, si intellexero, ad quod genus salsamenti maxime inclinet Illustris Dominus. Verum cum pruritus corporis adest, abstinendum à salsamentis & salitis cibis, etsi alias ad soluendam aluum multum conducant. Sudorifera in hoc corpore locum non habent. *Inunctio.* Malim inunctionē ex oleo violarum purpurearum cum pinguedine gallinę, & medulla ceruina, quæ etiam somnum adiuuaret.

In dolore Ischiadico, pro quodam Barone Vngaro,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCXLIX.

DECEM præteriere menses, ex quo Magnificus Dominus quibusdam torqueri cœpit doloribus. Primo etenim occursu genu dextrum inuaserunt: qui aliquandiu ibi perseuerantes, tandem ad commissuram fœmoris cum coxendice ascenderunt: ne illic quidem, firmam constituerunt sedem, sed oberrando, modo hunc, modo illum articulum vehementissime excruciarunt: imo & interiacentes musculi in tumorem eleuati, motu conuulsiuo humoris hinc inde discurrentis manifestum edidere specimen, sequutus è vestigio vehementissimus dolor, qui plurimas noctes insomnes agere coegit, cum totius pedis (cui ne insistere quidem poterat) motus ablatione, cum eum neque contrahere, neque extendere, multo minus in gyrum agere potuerit. Septimo post inuasionem mense accersito Medico, leuibus vsus est purgantibus, ne quicquam præter vesicatorium appositum fuit, è quo hoc beneficii dicit se conseeutum, quod non amplius vagans bumor sit deprehensus, sed superioribus relictis quasi in genu totus decubuerit, vbi & nunc sæuissimos fert cruciatus, si intempestiue seruorum negligentia pes eleuatus fuerit. Deinceps in natis dextræ apice, vix vlla in commissura fœmoris cum coxa percepta molestia, quam leuiter etiam in orbem ducere potest, dolores se obseruare conqueritur. His remedia adhiberi matura deliberatione poscit Magnif. D. quæ tum demum rite conscribi poterunt, vbi hæc symptomata ad suos morbos, & causas, tanquam ad sua capita reducentur. *Generale articulorum doloris nomen arthritis.* Quicquid articulos corporis humani præter naturā afficit, arthritidis denominationem sortitur, sola excepta membri luxatione, potissimum si à defluxione originem traxerit. Vbi enim fluxio imum pedem vniuersum, aut eius particulas, pollicem, tarsum aut calcem occupauerit, podagra nuncupatur: si genua, gonagra; si coxam ischias seu coxendicum morbus; si manus, chiragra: scapulas sæpe & clauicularum circa iugulum commissuram inuadit, quæ tamen cum

cum à morbo venereo frequentius oboriatur, nulla certa appellatione bactenus insignita est, sed inter illius luis accidentia reiecta fuit. Causa propinqua omnium defluxionum est humor, & is quidem vel sanguineus, biliosus, melancholicus, pituitosus, vel seorsum quilibet, aut plures simul (quod frequentius euenit) permixti. Fons defluxionum perennis dicitur esse cerebrum: neque tamen inficias ire possumus ex inferioribus visceribus cerebro materiam copiosiorem suppeditari, quam cum conficere nequeat frigiditate sua (ceu in media aeris regione pluuiæ & nubes) concrescere faciens in subiectas partes prolabi concedit. Neque sufficit cognouisse membrum mandans, nisi etiam explorata nobis fuerit membri suscipientis imbecillitas. Ita si quidem naturæ prouidæ industria comparatum est, vt nobiliora, & ob id validiora membra sua excrementa superflua ignobilioribus & debilioribus transmittant, quæ si porro protrudere nequeunt, tutos receptus illis præbent. Vnde hanc imbecillitatem pedes Mag. D. contraxerint, inquirendum. Temperamentum equidem Mag. D. à prima generationis origine fuit calidum & humidum, cuius merito abundasse ipsum sanguine, qui etiam nunc rerum in ipsius corpore potitur, nemini est dubium. Progrediente post modum ætate ob continuam triplicis substantiæ absumptionem, quæ resarciri minime potest, veritati consentaneum est calorem non nihil remisisse. Si victus rationem consideremus, qua vix quicquam magis inordinatum excogitari potest, ex cumessatiobibus compotationibusque crudas materias coaceruatas. Vnde processu temporis etiam temperamentum ad frigidius permutari potuisse coniicimus. Posita igitur sanguinis & pituitæ redundantia, cui accessit non nihil biles ex generosorum vinorum & aromatis conditorum ciborum quotidiano vsu. Cur magis dextrum crus, quam sinistrum fuerit affectum non mirum. Vulnus habet Mag. D. quod in pueritia adhuc illi inflictum est, in genu dextro, aliud quoque paulo supra genu prope eo loci, vbi sextus musculus crus mouens inferitur palmæ à genu longitudine. Deinceps & diu vlcera in tibiis habuit. Hæc materiam sua sponte ad procliuia loca tendentem receperunt, & ob debilitatem ex vulnere, ob frigiditatem lõgius propellere nequiuerunt, sed illic cumulatam detinuerũt. Et quia alias podagra laborauit, nisi opportunis circa prima initia illi occursum fuerit remediis, mos est morbi vt occupatis pedibus altius tendat, & primum genua, tum coxas & manus inuadat.

Materia fluxionis. *Membrum mandans.* *Membrum recipiens.* *Causa imbecillitatis pedum.*

Morbus igitur iste est arthritis, & quidem coxondicus morbus, cum gonagra, quæ totum pedẽ contraxerunt, vt extendere eum minime valeat. Curandus itaq; est præmissu prius augurio. Decimestris est morbus, principiis non est obuiam itum, materia in profundo latet, vnde non nisi vehementissimis educitur remediis, eaque iam ob diuturnitatem frigidior reddita, adeo parti est impacta, vt leuibus & paucis remediis non sit cessura. Instat autumnus & hyems frigidis, & quidem articularibus morbis infesta. In dubium etiam vocari possit ægri obedientia, præsertim absente Medico. Hæc male nos sperare iuberent, nisi contrarium suaderet Mag. D. ætas nondum consistentem egressa, preterea temperamentum adhuc calidum & humidum, constitutio corporis robusta & virilis, quæ spem nobis pariunt naturæ & medicamẽtorum beneficio morbum euictum iri, atq; exquisitissima victus ratione, non neglectis remediis, quæ paulo post subiicientur. Nec id tamen integre pollicemur ante tepores vernos aduentantes: tutus & securus esse poterit per autumnum & hyemem ne denuo cruciatus intolerabiles inuadant. Perfectam autem curationem, & in integrum restitutionem ante vernum tempus ægre adipisci poterit. Victus ratio huiusmodi erit; Aerem salubrem requirat, non ob paludes vicinas obscurum, vel caliginosum, sed ventis peruia sit habitatio, præsertim Aquilonibus & Euris. Frigidum quicquid sit, neruis, & morbis illos obsidentibus infestum. Maximopere ergo ab aere frigido nocturnoq; caueat dum, quia cerebro ceu è spongia humores exprimendo ad ima prolabi facit. Hyeme in æstuariis corrigi poterit igne modico, qui nimius quoq; si fuerit vitio non caret, quia, sicut & apricatio sub sole calidiore fundit & liquat humores, vnde promptius fluunt. Mediocritas igitur obseruanda.

Prognostica. *Autumnus & hyems arthriticis infesta.* *Victus ratio.* *Aer nec nimis calidus, nec nimis frigidus.*

Sit modus in rebus, sint certi denique fines.

Paulo calidior tamen aer frigidiori præferendus, quia actionib. naturæ magis amicus calor. In victus ratione patrium & gentilem morem prorsus dediscere oportet. Copiosa enim aromata, licet non generent humores frigidos, nihilominus vectoris munus subeunt, & materiam ad penitiores partes sua tenuitate traducunt, vbi cum exhalare nõ possint, ob loci frigiditatem incrassantur, & impacti dolores ciere consueuerunt. Eadem generosi vini est ratio, nec non cœparũ, alliorum, raphani, tam domestici, quam agrestis, sinapi. ex quibus quotidie mensas non tam ornant, quam onerant. Pane vtatur similaceo puro, licet interdum &

Aromata noxia.

syncomisto vti qui ob furfuris aliquid, quod relictum est, aliquam vim detergendi consequitur cuius merito & aluum mouet. *Carnes.* Carnibus vtatur vitulinis, hœdinis, has tamen petroselino & pipere modico conquassato, si humidiores videantur, corrigere poterit. Caponis caro & gallinaceorum præfertur in iure simplici. Immodicum tamen & frequentiorem vsum Medici Podagricis minime tutum censent. Volucres omnes, præter quam palustres, & alias quasdam difficilis concoctionis, malive succi, conducunt, vt phasiani, turdi, merulæ, perdices. Anates & anseres crassum succum generant, ægrè concoquuntur, ideo minus laudati. Pipiones seu columbæ, si in domestica corte alantur, obesiores, non admodum probantur, syluestres, seu palumbi interdum ex indulgentia conceduntur. *Pisces.* Pisces omnes, quia crudum, pituitosumque fucum generant, prohibiti, potissimum vitandi grandiores, vt esoces, & palustres ac lutulenti, viscidiq; vti tenchæ, cyprini, anguillæ: quidam tamen interdum moderate possent concedi, velut, lucii, percæ, truttæ siue auratæ. Quemadmodũ & omnia lacticinia, vsq; adeo vt hæc sola cibaria materiã vberem generandi mo i bi articularis suppeditare possint. Saxatiliũ esu modico, & truttarũ non in vniuersum interdictum erit, præsertim si vino atq; aceto bene cocti, & accommodatis quibusdã herbis conditi apponantur. Tum enim aliqua visciditatis aufertur portio, saliti vero pisces fumo exiccati, & indurati, à mẽsis in totum arceantur, vti quoq; carnes fumo exiccatæ, aut sale maceratæ, bubulæ, ceruinæ, aprinæ, suillæ recentes, vel inueteratę, & ex iis confecta farcimina. Negotium enim facessunt ventriculo, & cum ægre concoqui possint, plurimum illis conficiẽdis laboris impendit ventriculus, & ex necessitate multa cruda coctionem subterfugientia relinquuntur. Caseus è lacticiniorum genere est, quare peius cane & angue illi exosus esse debet. *Olera.* Olera nõ admodum laudatum succum producunt, spinachia, beta, asparagi, radices cichorii iusculo carnis incocta interdum, sed raro assumi possunt. Brassica vel recens cum cremore lactis, vel salita cum lardo concedi vix possunt. Legumina, pisa, lentes, fabę, quia flatus gignunt, qui vias dilatant, & expeditum humori fluenti iter præbent, improbantur. Summatim hæc referendo omnia alimenta quæcunque multum sanguinis generant, vt oua sorbilia, & carnium iuscula pinguia, aut quæ frigidum crudum, pituitosum, vt pisces, fungi, extimescenda. Præterea quæ crudum succum ad articulos deducere possunt, inter quæ sunt aromata, quæ excepto pipere perpetuo mulctari debent à culinis exilio, *Aromatum vsus perniciosus.* Vinum generosum ieiuno stomacho haustum, sinapi, allium, radices vel semina aperientia. *Mulsa.* Loco vini vtatur mulsa, quæ sic conficienda: sumat betonicam, iuam, & rosmarinum herbas, quas aquæ fontanæ incoquat, & mellis despumati addat, quantum voluerit, ne ingratus sit illi dulcis sapor nimius. Ratione ventriculi nonnihil calami aromatici addicere poterit. Aut si penitus vino abstinere non poterit musti duabus amphoris tertiam aquæ, cui incoctæ sint herbæ supra descriptæ adiiciat, & ita bullire dum sua sponte ferueat mustum permittat: vbi resederit potus quotidiani loco vtatur. Alioqui vinum perniciosissimum esse Mag. D. sibi certissime persuadeat. Quo ad somnum, tempestiue cubitum se conferat, tribus tamen à cœna horis. Meridianum fugiat, quia replet caput, & *Somnus meridianus cum catarrhosis noxius.* quoniam non iustum spacium temporis illi conceditur, quo vapores à coctione eleuatos discutere possit, necessario illic crudi existentes catarrhorum occasionem præbent, satius est, si quid nocturno somno derogarum fuerit, sub auroram, vel ante prandium compensare. Exercitia si quicquam aliud plurimum Mag. D. conducerent: & quia pedibus est captus, manibus sese exerceat, gesticulando, velitando, & palæstricam exercendo, vel si hoc negetur, serram trahendo, vel ante prandiũ vehi equo, aut curru gestarique debet, vt corpus aliquantisper congestos crudos ex diuturno decubitu succos sensim discutiat: calor quoque acuatur natiuus, vt postmodum alimenta syncere conficiat, crudaque absumat. Pedibus parcat ne afflictis maiorem addat afflictionem. Veneris vsus superfluus neruoso generi inimicus. Ideo illi nimium indulgere noxium. At si natura postularit non nisi post primum somnum, vel ante cœnam, cum coctione absoluta minus podagricis noxius sit, exercendus. Tum vero primum ex vsu fuisse dicetur, vbi leuius sese habere, & melius spirare deprehẽderit. *Balnea.* Balnea aquæ dulcis præsertim prandium excipientia vehementer improbantur, quia laxant neruosas partes, & articulos, vt facilius alimentum nondum in ventriculo confectum illabatur, teporeque suo quasi effœminatos reddunt artus. Quo ad animi affectus, iram, *Animi affectus nimii.* excandescentiam inprimis vitare oportet, quia istis affectibus sanguis commouetur, fluidior redditur, spiritus fluctuant, & ita impetu quodam perturbatus sanguis, cum calore etiam acrior redditus, quamuis debilitatam ante occupat partem. Hilaritati quo

quoad eius fieri poteſt, & vitæ conditio indulget, ſtudeat à terrore, odio, triſtitia alienus ſit. Et cum in hoc potiſſimum morbo ex læſa ſæpius patiētia in furorem ſæpe prorumpant, inprimis cauenda eſt nimia indignatio, quia bilem commouet, doloreſque acriores infert. Curationem autem hoc pacto exordietur. Defluxio cum pariat malum, cura adhibenda eſt membro mandāti & recipienti. illud quidem ablationem ſuperflui poſcit, ne reſiduum quid ſuperſit, quod ablegari poſſit, hoc vero corroborationem ne ſuſcipiat excrementa, ad ſeſe tranſmiſſa. His tota curatio abſoluetur ſcopis, ſi corpus adeo mundum fuerit, vt nihil redundans reperiatur, quod articulis committi poſſit, iique tantum adepti fuerint roboris, vt licet adſit materia, eam tamen non admittant, ſed aliorſum propellant, vel per halitum calor innatus ea diſcutiat. Prouentus excrementorum proba victus ratione impeditur quidem, cum tamen in omni coctione excrementa relinquantur, ab iis corpus præſeruare plane eſt impoſſibile. Redundantia ergo auferatur hoc pacto, ſi lenitiuo præmiſſo, quod primos ductus aliquātiſper vacuat, vena ſecetur, poſtmodum ſyrupis materia ad plenariam expulſionem præparetur:

Bolus.

℞. Pulpæ caſſiæ recens extract. ℥j. Vel ʒx.
Speciet. hieræ ſimpl. ʒij.
Miſce cum ſaccharo. f. bolus.

Eius loco lenitiuum electuarium, vel catholicon vſurpari poterit. vel:

℞. El. lenitiui ʒvj.
Agaric. rec. trochiſc. ℈ij.
Cum ſyrupo conſeruationis zinzib. f. bolus.

Vena ſectio. Poſtero die vena ſecanda, & quidem interna dextri lateris. tum quia plus vacua à vena magna, tum quia eſt è latere dolente ſecundum rectitudinem plus aliarum ſectione conducet. Sanguis ad libram vnam emitti ſecure poterit. *Digerentia.* Hinc ad decocta, vel ſyrupos præparatorios deueniendum, qui fiunt ex radicibus, herbis, ſeminibus aperientibus, incidentibus, attenuantibus, & diſcutientibus. Puta radice fœniculi, aſparagi, graminis, polypodii, enulæ, iridis. Herbis vero betonicæ, roriſmarini, matrubij, ſaluiæ, chamædryos, chamæpit. hyſſopi, maioranæ, ſerpilli, pulegii, origani, quib. ratione iecoris agrimonia, capilli veneris, cichorium, endiuia, cetrach adiici poterunt. E ſeminibus rutæ, aniſi, petroſelini, dauci. E florib. bugloſſa, borrago, chamomilla. Ex his decocta parari poſſunt, & in colatura diſſolu. ſyrup. de betonica, de ſtœchade, artemiſia, hyſſopo, praſſio, oxymel. ſimpl. & diureticum, fortaſſis tandem etiam ſcylliticum. Hi ſyrupi ſub finem clarificari poſſunt, & aromatiſari cum pauco cinamomi caryophyllorumq́, vel ſpeciebus Diagalangæ, aromatici ve roſati. Decocto neceſſario ſemper aliquid agarici in petia ligati ratione ſubducendæ pituitæ adiungendū eſt. Dum bos bibit ſyrupos, aluus ciēda clyſtebus acribus, adeo vt etiam prouocent ſanguinem. *Clyſteres acres iſchiadicis conferunt.* Ita enim conferre nonnullis viſum eſt in iſchiade. Fiant ex herbis emollientibus, quibus ſemina carminantia adiiciantur, nec non centaurea minor, agarici & colocynthidis nonnibil. In colatura autem diſſoluantur olea liliorum alborum, chamomelin. rutacei. Electuaria vero, hirea Dicolocynthidis & Logodionis, benedicta laxatiua, aloes nonnihil cum ſale copioſo ad maiorem irritationem. Indum quoque & Diaphœnicon ex vſu fuerint in clyſmatib. Syrupos decem dies continuos bibere poterit tertio quoque die, ſi ita videbitur, reiterato clyſtere. Abſolutis iis, medicamenta, quæ à longinquo trahunt exhibenda, cuius generis ſunt pillulæ cochiæ, aggregatiuæ, fœtidæ, de bermodactylis, indæ, lucis maiores, quib. aliquid trochiſcorum de colocynthide, aut hieræ Hermetis adiici poterit. Pillulas ſi pondere ʒj. ß. ſumpſerit, ita demum operaturas credat. Interea temporis poterit locum affectum inungere oleo liliorum, irino, lumbricorum, de Euphorbio, viperino, caſtoreo. *Topica.* Maximam autem vim babet lateritium, quod pbiloſophorum vocant, cum petroleo ſeu naphtha permixtū. *Ol. philoſophorum.* Oleum de pullis ciconiarū nonnulli conficiunt, cui axungiam ſerpentinā adiiciunt. Genu illinere poterit oleo de cera, cui adeps humanus adiūctus fuerit. *Ol. è cera cum adipe humano.* Emplaſtrum ex terebinthina, cui inſperſus fuerit puluis bermodactylorum, nonnullis vehementer probatur, ſi coxæ & vniuerſo femori applicatum fuerit. Filūm crudū aliqui feliciſſimo ſucceſſu lixiuio acri incoquunt, *Filum crudum collum* & ferueſ prope loco affecto vna cum cineribus ſuperimponunt. Cuius loco alii pelles animalium præferunt, quibus amiciunt femur & coxendices, eoque ſolo remedio plurimos ſanaſſe affirmant. Sed tutiſſimum nunc eſt totum pedem immergere matutinis horis vinaceis, quæ ſi non ſatis calent, *Vinacea.* muſtum calefactum iis affundat. His ſi non ceſſerit materia ineunte vere rurſus expurgato corpore ad veſicatoria, tubrificantia, ſinapiſmosque noſmet conuertere decet. *Veſicatoria.* Hæc fiunt è Tbapſia, ſtercore columbino, caricis, vel fermento exceptis, aut ranunculo, flammula, cum lixiuio acri &

caticis fiat emplastri modo Cantharides si adiiciantur,& semen sinapis,tum vere vesicas producent,& fortassis etiam crustas.Sed prius hoc emplastrum coxendici apponat, quod fit ex calce viua,tartaro.olibano, baccis lauri,atque sinapi,cum melle mixto. Ad genu vero si tumor non resederit, & materia in tophum concreuerit, caseum antiquum cum decoctione pernæ, vel pedum suillorum,tanquam emplastrum applicabit. Omnibus his rite peractis ad Thermas,tanquam ad sacram anchoram vere aduentante properandum. Eo loci aut totum corpus immergat, vel lutum effodiat,& totum pedem ad solem eo obliniat: vbi exaruerit thermali aqua rursus irriget, vel nouum lutum illi apponat. Hoc continuare poterit spacio mensis vnius, aut dietum quadraginta. Sint autem thermæ sulphuteæ, quæ caliditate sua absumant humorem in articulis congestum. Eiusmodi sunt Pisthinienses in Vngaria. Tum etiam corroborationis gratia ad alias transeundum, quæ aluminis & nitri aliquid continent, cuiusmodi sunt Veradinenses, in quibus aliquot hebdomadas transigat, vt articuli, ligamenta, neruique leui earum astrictione tantum virium adipiscantur, ne posthac humorem ad sese exonetatum suscipiant. Capitis corroborandi gratia possunt præscribi conseruæ ex floribus cichorii,torismarini, betonicæ, saluiæ, iuæ, & adiici species aromaticæ,dianthos, aromaticum rosatum, diarrhodon abbatis, corall. præp. aut cum aquis capitalibus rotulæ confici e speciebus, quibus materiæ prouentū impedire possit. Maxime vero commendatur vsus extracti calami aromatici, cum syrupo de betonica vel melle rosaceo. Lotiones capitis cum lixiuio, in quo maiorana, polytrichum, abrotanum, rosæ, cocta sint, probantur. His remediis auxilio omnipotētis Dei, qui cum de terra medicinam condiderit, euentus quoque prosperos illis solus concedere potest, speramus Mag. D. integre pristinam sanitatem recuperaturum, quam illi ex animo optamus.

Ad tophos.

Therma ab sumentes humorem in articulis collectum.

Therma corroborantes.

Caput corroborantia.

Extractum calami aromatici.

Pro iuuene Ischiade laborante, luxatione imperfecta pedis dextri, & eiusdem stupore,

D. Hieron. Capivacci CONSILIVM CCL.

NOTISSIMI sunt affectus, qui Nobilissimum Patientem sollicitum tenent, inprimis vero Ischiadicus dolor, secundum coxam dextri lateris, ita vt pars illa luxata imperfecte reperiatur, & propterea claudicare cogatur. Sunt etiam querelę de stupore quodā pedis dextri, qui per interualla quædam ipsum inuadit. Et quantum pertinet ad Ischiadicū illum dolorem, quamuis ab initio satis mitis & blādus se ostenderit, vt ipse vllam medicinam exhibere minime coactus fuerit, adeo tamen nunc inualuit, vt ad medicamenta accedere cogatur, ne imperfecta luxatio in perfectam euadat.

Et quanquam referat Galenus lib. de anatom. administratione, Ischiadis articulum, non posse imperfecte luxari. hæc tamen sententia, non solum nobis, qui hanc imperfectam luxationem esse statuimus aduersatur: sed etiam ipsimet Galeno, qui in lib. de vsu partium talem luxationem posse fieri censuit. Nos autem hos locos ita solemus conciliare: Fieri nempe posse imperfectam luxationem à causa interna: à causa vero externa, minime. Vt cum à causa interna hoc malum, vt iam diximus, fiat, imperfecta luxatio dici possit. Quæ inde habuit originem, quia cum adolescens esset, ludens cecidit, sicque illa pars debilitatem contraxit, vnde facilime potuit excrementa suscipere, quorum causa tendines sunt relaxati: Sicque cum os non potuerit ex toto detineri, inceperit luxari. Hi autem humores nulli alii fuerūt præterquam pituitosi, qui generantur in capite, quod humidius esse grauitas quam in ipso persentit, optime ostendit. Et cum hi humores copiosi satis sint, sequitur vt expultrix à grauitate irritetur, ad expellendam materiam ad illas partes. Et hæc eadem etiam materia est in causa stuporis illius, quādoquidem ab ea eleuentur vapores, qui transmissi ad neruos pertinentes ad genu dextrum impediunt illustrationem spirituum animalium. Vnde quia à vaporibus id contingit, idcirco stupor ille cito fit citoque dissoluitur. Reliquum modo est, vt videamus quid agendum sit, vt mala hæc remoueamus. Curandum itaq; erit, vt humor emolliatur, incidatur, attenuetur, atq; etiam euacuetur, parsque corroboretur, ne excrementa ille suscipiat. Celebrum vero erit exiccandum atq; expurgandum. Quæ quanquam factu facilia esse videātur, tamē quia morbus inueteratus est, & in partibus internis reperiatur, non videntur facilia. Verum cum iuuenis sit, & hucusq; nullā sit expertus medicinam, speramus, si non in pristinū, saltem in multo meliorē statum euasutū, atq; ab integra luxatione præseruaturum iri. Et cum æstus ab omni medicatione nos deterreat, cum hoc malum tātum temporis pertulerit consulimus, vt tota medicatio in autumni tempus differatur: Et interim tātum diligentem victus rationem præscribemus, vt fructus, cibos crassos, vinum, Venerē immode-

Galenus locus de imperfecta Ischiadis articuli luxatione explicatur

Interna causa luxationis.

Causa stuporis.

Prognosticon.

moderatam, cursúmq; & omnia, quæ non solum valent crassos succos producere; sed etiam ea, quæ membri robur euertere possunt, ipsúmq; debile reddere, prorsus euitet. Sed hoc tempore relicto, in autumno erunt hæc molienda. Et primo initium curationis sumet à venæ sectione dextri cubitus, cũ corpus & plenum sit, & calidiora medicamenta sint exhibenda. Post venam sectam brachii, pedis affecti vena etiam aperiatur, & cauterium parabitur in brachio sinistro. Sic enim materia pituitosa deriuabitur & euacuabitur. Postremo loco, postquam scilicet expurgatũ fuerit ex toto corpus; si malum non cedat, erit deueniendum ad remedia caustica & vesicantia, & à mitioribus incipientes ex iberide, ex cantharidibus conficiatur pasta, quę si non proderit, ad ferrum ignitum erit descendendum, & fiet vstio in quatuor vel sex locis. Leniatur aluus cum mell. ros. solur. & elect. lenit. Præparentur humores decocto beton. iuæ, cicbor. Et expurgetur corpus cum pillulis cochiis. Iterum præparentur humores etiam syrupis compositis, vt syrupo de beton. de stœchad. & expurgetur rursus corpus pillulis de hermodactylis. Caput erit expurgandum cum masticatoriis confectis ex mastiche & cera. Deinde vt absumantur humiditates, quæ in capite & ligamentis reperiuntur, erit deueniendum ad alia maiora præsidia. Quare conueniet decoctum guaiaci & salsę, & portio addatur sassafras cum iua. Et tunc temporis ea victus ratio pręscribatur, qua vti solenus in lue venerea, à qua imo unem esse egregiũ patientem, minime censemus, cum bis iam antea bubones perpessus sit Stillicidium paretur supra futuram coronalem, vel ex aquis Aponensibus, vel arte factum, vt ex sulphure cum beron. stœch. & agar. Parti affectę apponatur emplastrũ ex iberide, suffumigium daretur ex lapide molari. Lutæ etiam D. Bartholomæi admodum conuenient. Item & vsus vini aceorum. Hyemis vero tempore laudamus, vt singulo mane sumat pillulas ex terebinrho cum sale theriacali, & puluere iuæ. His etiam addi possunt pillulæ artheticæ. Et si magis efficax medicamentum requirit, poterit sumere medicamentũ illud ab Alexandro adeo laudatũ & expertum nempe diacorallion. Multum ipsi conferet, si ad scrupulum vnum per totam hyemem sumserit per sex horas ante prandium. Et ea ratione exhibeatur, quam nos docet Alexander. Et hoc medicamentum est cæteris anteferendum. Magnis etiam antidotis vtatur, vt theriaca, mithridatio, & vtatur ea victus ratione, quam superius proposuimus, id in memoria habens, vt tempore autumni vinum sibi paret medicatum, in quo bullierit lignum, betonica, & similia.

Cauteria. *Vesicantia.* *Decoctum ligni & salsæ.* *Stillicidium supra futuram coronalem.* *Pillulæ ex Terebinthi. nacum sale. Theriacali.* *Diacorallium.*

In dolore circa os sacrum,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM CCLI.

CONQVERITVR egregius Patiens dé dolore infenso circa os sacrum, ratione cuius sæpe sæpius fit, vt ambulare non possit. Et præterea de rumore in inguine dextro. Quorum affectuum causæ ea diligentia sunt inuestigandæ, vt earum essentia pateat, ac inde indicationes ex vsu hauriri possint. Hic dolor procul dubio inde traxit originem, quod materia catarrhalis destillans, ad illas partes eas distendat. Ex quo solutio vnitatis, vnde illi acerbissimi dolores oriuntur. Generatur autem hæc materia in capite cum læsa facultate coctrice ipsius cerebri, ob intemperiem frigidam & humidam, tum etiam frustrata ob errorem externum: Ventriculus enim debilis redditus, cum nõ possit optimum chylum generare, prauum demittit ad iecur, ibi nõ potest in bonum sanguinem mutari. Talis defertur in cerebrum, à quo, cum non possit regi, facultas expultrix aggrauata illam materiam detrudit ad prædictas partes subiectas. Tumor autem inde factus est, quoniam pars plus iusto alimentum suscepit, vnde caro concreuit. Hęc mala, cum ita se habeant, vt auferantur, oportet caput & ventriculum calefacere & exsiccare. Materiam morbificam, præsertim piruitosam, auertere, deriuare, & prorsus extirpare, tumorem vero auferre. Quibus scopis satisfacere, meo quidem iudicio non est impossibile. Licet autem materia illa catarrhalis sit vehemẽs, ratione propriæ essentiæ, ratione tamen dignitatis & facultatis corpus regentis nulla est vehementia, siquidem pars, quæ obsidetur, non est nobilis, licet non sit spernenda. Præterea virtus facile tolerat. Nam est satis robusta, & ratione quantitatis & qualitatis. Patiens enim noster est in virili ætate constitutus, vt sit optime sperandum. Qua salutis spe concepta, ad materias deueniendum, & primum chirurgicas: Inter quas laudamus, vt secetur vena communis cubiti dextri, sanguis detrahatur ad quinque vel sex vncias, si consonum pręsenti Medico videbitur.

Præterea probantur duo cauteria, vnũ uerso corpore expurgato, alterum in crure dextro, vt materia illa reuellatur & euacuetur. Quoad pharmaciam, leniatur aluus vnciis ij.ß. mellis rosarum solut. cũ decocto florum & fructuum. Deinde præpa-

Causa doloris circa os sacrum. *Indicationes.* *Prognosticum.* *Vena sectio.* *Cauteria.* *Lenientia aluum.*

Præparantia humores. Euacuantia. rentur homores, cum iuribus alteratis, cum fol. borrag. betonic. cichor. Præparatis humoribus expurgentur cum ℥j. Rhabarbari elect. agaric. trochiscat. ʒj. infusis in decocto florum & fructuum, addendo ℥ ij. Mannæ, & tantundem mellis rosar. solut. Quod si corpus non videbitur optime euacuatum, iterum assumat iura illa alterata per tres dies, & iterum propinetur prædictum purgans. Probatur præterea, vt caput expurgetur nasalibus & masticatoriis, quæ possunt parari ex pipere, pyrethro an. ℈j. cum ʒ ij. mastic. & cum cera in debita quantitate. Nasalia cum ʒj. Mannæ, & ℥j. succi betæ. Purgato corpore & capite, probatur decoctum salsæ, cum modica ligni portione, per viginti quinque vel triginta dies. *Decoctum ligni & salsæ.* Patetur autem hoc modo:

℞. Salsæ parilia crasso modo contusæ ℥ ij.ß.

Ligni ʒ vj.

Aq. fontanæ ℔. ix.

Misc. & fiat infusio per viginti quatuor horas. Dein fiat decoctio ad consumptionem medietatis. In fine decoctionis adde folior. borragin. beton. cichor. an. pugill. vnum semis, & fiat expressio. Seruetur pro syrupo. Deinde recipe, quod residuum est, adde aquæ simplic. ℔. xiv. fiat decoctum ad consumptionem tertiæ partis. In fine ebullitionis adde passul. dulc. libram semis, & facta expressione, seruetur pro potu communi. Assumat mane ante prandium, per horas quinque vnc. viij. Post prandium per horas sex assumat vncias vij. Transactis dein quatuor horis, cœnet. In assumendo autem decocto singulis decem aut duodecim diebus assumat pillulas paratas ex terebinthina cypria ad drachmas duas cum puluere salsæ formatas. Pro corroborando capite paretur lixiuium alteratum cum agarico, cum folio rosar. & beton. quo sæpe caput abluatur. *Lotio capitis.* Tumor autem, cum aliis materiis auferri non possit, caustico aperiatur, & chirurgo cura tota relinquatur. Ratio viuendi dictis correspondeat. Aer ad calidum & siccum vergat. Panis sit optime fermentatus. Carnes sint laudabiles. Fugiat agnorum & porcorum, item omnia lacticinia ac legumina. Vinum sit mediocre, & rubrum potius, quam album. Somnus moderatus, itemque, exercitium ante cibum, & aluo inanita, quæ semper mollis & fusa sit, aut arte talis fiat.

Et hæc, &c.

In tumore œdematoso, à podagra residuo, pro quodam Generoso Domino,

D. THOMÆ IORDANI

CONSILIVM CCLII.

IN tumore œdamatoso circa malleolos vtriusque pedis à podagra residuo, qui visum etiam ambulandi auferi, à nobis consilium & auxilium requiritur. Hic emergit quæstio: *Quæstio.* An materia sensim in membro colligatur, vel aliunde defluens, illic acculmuletur? quæ nisi prius enodata fuerit, hærebimus in vado. Nam si in membro coaceruatur, ei soli remedia apponenda erunt: si aliunde eò deturbatur, illuc quoque acies mentis dirigenda. *Signa humoris aliunde affluentis.* In pede materiam coaceruari non posse, ostenditur hoc argumento, quod noctu tumor euanescit, vt mane vix eius vestigium appareat, vesperi vero intenditur ob situm pedum decliuiorem, & humoribus auctis ob cibi potusque diurnam assumptionem. Non dubium est, imbecillitatem contractam in pedibus, illicque magis cōspicuum tumorem, cum ossa pauca carne sint vestita: veruntamen ex toto corpore præcipites eò labi, tanquam in locum imbecilliorem humores, extra omnem quoque est controuersiam. Vtriusque igitur ratio habenda tam membri mandantis, quam recipientis. Superflui humores educi poterunt crebro vsu pill. de aloe rosata cum myrrha, *Pillulæ de aloe rosata.* potissimum victu moderato instituto, tum crebris sudoribus in lecto prouocatis, quæ omnia Generoso Domino in vsu sunt familiari. Cum autem localia remedia potissimum vrgeantur, & de Thermis, quæ spes esse possit, inquiratur; dicendum aquas medicatas hoc anni tempore nullius esse efficaciæ, aliàs tamen pedum lotiones interea temporis institui posse, nimirum, si scoria ferri candens sæpe aqua extinguatur, aut simplex aqua fabrorum, in qua ferrum extinctum sit, sumatur, in ea pedes per octiduum, vel etiam plus mane in lecti egressu lauentur. *Fotus.* Poterit alternis diebus commutare, & fomentis etiam siccis è candentibus silicibus vino rubro, cui betonica & rosmarinum incocta fuerint, affuso vti. Nam ista materiam in pede collectam absumere, & robur partibus addere poterunt, siquidem exsiccant & adstringunt, quod roborantibus medicamentis peculiare est. Cum exemerit pedes è lauacro, prunis aliquot orbiculos iniiciat, & pedes suffiat, vt si quid fluiditatis & aqueæ humiditatis nerui contraxissent, vapore isto rursus exsiccetur. Locus poterit iungi oleo ceræ, vel iuniperi, vel

Inunctiones ex oleo hyperici & iuniperi.

ri, vel etiam hyperici, licet ad tam vehementia initio descendendum minime censeam. Laudatur à nonnullis balneum ex ligno iuniperi, de quo coram moneri poterit G. D. cui de diæta nihil adiicere volui, vtputa, quę illi prius est notissima. Hæc interea. Verno tempore DEO dante, de aliis remediis, & forte etiam thermis deliberatio erit instituenda.

Trochisci ad podum suffitum.

℞ Gummi sandaric.
Thuris an. ℥ ij.
Ladani puri.
Benzoini an. ℥ j.
Cinamomi.
Caryophyllor.
Nucis moschat. an. ʒ ß.

Puluetisentur omnia, & cum gummi Tragacanthi commisceantur, & formentur Trochisci ad pondus mediæ drachmæ.

Balneum iuniperinũ Matthioli.

Balneum ex ligno iuniperino tale institui posset: ℞. Ligni iuniperini concis. ℔. xij. Decoq. in aheno ampliss. in aq. s. ad tertias. In eo sedeat æger ad vmbilicum purgato corpore. Nonnulli podagrici in lectulo iacentes, perpetuoq; dolore vexati, huius vsu adeo reualuerunt, vt expeditiores facti ad negotia, redierint, quoquo libet ambulantes, autore Petro Andrea Matthiolo.

Consolatio Medica in articularis morbi doloribus.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLIII.

MVLTA scripsi, cogitaui plurima, & cum præstantissimis in arte Medica viris rationes contuli, de curatione morbi articularis, quem ab vno membro desumpto nomine podagr[illegible]n vulgo vocant, atq; consilium meum iis, quos ex animo iuuare studui, bona fide nihil occultans, vel dissimulans exposui. Vidi etiam, atq; id, quod multorum cognitionem effugit, perspexi ad fluxionis procliuitatem, & doloris grauitatem præcipue facere collectionem serosi humoris in corpore, ac medicos ea re siccando, & sudorifera medicamenta exhibendo auxilium ferre debere, sed quando intelligo me tot consiliis nihil proficere, non quidem intemperantiam atque negligentiam vllius accuso, quam haud dubie ii, quibus mens est, ipsi in se culpant. & minime excusandam censent, verum ea, quæ ad consolandum quasi dolorem mihi in mentem veninnt, vt hac quoque in parte fides atque beneuolentia mea declaretur, subiicienda putaui. Primum, cum dolores istos à defluxione humorum, vel ab vniuerso corpo-

Serosum humorem præcipue causam fluxionis & doloris.

1. re, vel quod sæpissime accidit, à capite in articulos, tanquam partes inferiores, & loca ignobiliora, atque à fonte caloris remotiora oriri sciamus, dum materia conclusa in articulis vel incalescit, vel partes distendit, atque inflammationem parit, æger spem vitæ prorogandæ in his terris concipere potest, cum naturæ fortitudo in hac quasi expulsione, materiam à partibus principalibus ad minime principales detrudat, & robur suum ostendat. Sed quando admittere hoc, quod cauere possis, stultum esse existimatur, prudentiæ videtur, operam in primis dare, ne materia in corpore cumuletur, vtque illius prouentus, in nobis est, præcaueatur. Secundo, cum vero dolore oppressi, à natura quasi castigari nostram inconsideratiam & negligentiam sentiamus, gratiam huic monitrici habeamus. Ac cum exploratum nobis sit, materiam istam, vel ex victus plenitudine, vel varietate oriri, satietatem nimiam, & varietatem ciborum vitemus, certoque persuadeamus, hac vna ratione nos & vitæ & valetudini nostræ optime consulere, atque dolores, si non in vniuersum, certe eorum crebritatem, atque magnitudinem effugere. Si victus rationem optimam & tutissimam medicinam cum Hippocrate statuamus, & ita eam sequamur, vt nihil, quod vllo modo nos lædere prius obseruatum sit, committamus. Si vero in ista attentionis diligentia, & præcautionis accuratione forte dolores recurrant, meminerimus præpotentem DEVM bene nobiscum agere, qui nos hoc modo ad meliorem mentem reuocat, & intemperantiã nostram multipliceni castigat. Tertio, sed durum videtur consuetis abstinere, cibum gratum corpori detrahere, se ab hominum conuictu subducere, atque omni suauitate sibi interdicere. Fateor & hoc facilius præcipi, quam obseruari à nobis ipsis scio. Verum cum singularis præstantiæ mentis sit, non ea facere, quæ plurimi faciunt, verum quæ sapientes, atque optimi dicunt, cum obedi-rationi, quam affectioni præstet, sane in hac asperitate victus prudens multa, quibus consoletur, habet. Primum enim natura ipsa simplicissima omnia esse rectissima, atque in iis minimum erroris ostendit, atque in victu minus errare eos, qui simplicem victum præscribunt, quam qui multiplici atque vario vtuntur, declarat. Deinde mediocritatem in omnibus esse laudabilem & tutam sani omnes intelligunt & fatentur. Facilius vero nos obseruare eam posse, cum separatim quasi à cõuictu aliorum viuimus, & nos à multitudine atq; incitamentis sub-

Dolores podagrici vitam prorogare possunt.

2. Podagra pœna intemperantiæ & adhortatio ad temperantiam.

3. Difficultates quæ podagricis in exquisitiori diæta obseruanda obuiamtur.

Causæ quæ nos ad temperantiam mouere debebant.

ducimus, certissimum est. Quarto, quid autem sine suauitate vita est? inquies: Aut qua ratione suauia, quæ nocent, vitanda? Longus hic medicorum sermo oritur, & multa, ac magna de cibo atque potu inprimis est controuersia, sed prudēs absque præscripto facile potest vitam rectè instituere, si quę semel nocuisse animaduerterit, ea in posterum fugiat, & cauenda putet. Ac si forte, vt sumus omnes ad ignoscendum nobis paratı, in obseruādis nocentibus, & iuuantibus valetudinem, esset negligentior, saltē communes medicas subiectiones in promptu habeat, atque illud: *Ne quid nimis*, quod pueris scholis, de præceptis sapientiæ præscribitur, sedulo meminerit. Deinde, ne varietate in cibo aberret, simplicissimum eligat, atque vno ferculo ex carnibus bonis & sanis contentus sit. Carnes bonas & sanas appellant Medici, vitulinas, bouinas, iuuenes, veruecinas. Item auium, quæ non in locis palustribus degunt. Gallinarum nescio quomodo suspectæ sunt; sed coctione cum bouinis carnibus illa humoris tenuitas, quæ ad fluxibilitatem materiæ facit, emendari potest. Modus tamen in esu carnium esse debet, cum omnia, quæ abunde nutriunt, noxia esse certum sit. Cato & multi alii Brassicam & alia, quæ paucissimum alimentarium succum suppeditant, commendant. Si vires hoc possint tolerare, facile ad illorum sententiam accedo, sed temere vires corporis deiicere, non est prudentis Medici. Idem monere de potu debemus. Iis, quibus aquæ potus consuetus & familiaris est, & qui vino nunquam largius sunt vsi, rectissimè consulimus, vt aquam bibant, verum si insignis debilitas inde consequatur, vini parum, quod naturæ gratissimum sit, denegandum non arbitror. Rectissime autem cereuisiæ assuetum valetudini suæ moderatissimo potu consulere iudico, præsertim si, vt dixi, simplicem victus ratıonem tenet. Præstat autem simplex victus ratio, vt animus non modo tranquillior & obfirmatior fit, si forte morbus corpus opprimat, sed vt spiritus etiam puriores in ipso morbo vigeant, & melius de rebus præclaris cogitet, easque perspiciat, ac si integra sanitate perfrueretur, præsertim si spiritus potu non turbentur, qui, quo est parcior, eo conuenientior. A vino, vt dixi, podagricos, & articularibus morbis obnoxios, prorsus arcendos esse, quidam Medici censent; ac quorum ætas & ventriculi firmitas ea est, vt sine vino valetudinē sustentare possint, nihil accommodatius valetudini facere arbitror. Sed si hoc facere non licet, abstinentiam istā grauiora valetudinis incōmoda sequuntur. Item hoc

Carnes sanæ medicis.

Gallina cū bouinis carnibus coquenda.

Potus.

Commoda simplex victus.

An vinum podagricis concedendum.

monendum, parcissime vinum sumendum, deinceps ab iis vinis, quæ experientia podagricis noxia esse ostendit, & ratio dictat, vt sunt Morauica, Austriaca, Bohemica atque Vngarica, temperandum. Vsum Neccarici, & tenuiorum vinorum quidam innoxium putant, verum cum serosi humoris in corpore instar sit, admodum falluntur. Præstaret igitur mea sententia, eos qui ventriculo debili sunt, potius parum vini Vngarici, vel maluatici bibere, quam tenuia vina copiose haurire. Rhenena quidem salubria putant, nequaquam vero omnia sunt, maxime autem sulphurata. Inter omnia Rhenana saluberrimum podagricis illud, quod à pede anserino nomen habet, vere sentire quosdam arbitror, si moderate sumatur, vel tenue vinum Rhenanum affundatur. Pucinum vinum, si sit purum, neque nimium vetus: item Rosarum, vt appellant, innoxia, modo aurea mediocritas diligatur, à Medicis existimantur. Rhetica etiam quidā & Burgundica probant. Sed semestria illa dulcia atque turbida vina renum calculis materiam suppeditare res ostendit. Nimiū de his, omnium scriptis peruulgatis, verborū feci. Concludo, cum vino sapientiā obrui omnes Philosophi testentur, eoque mentem turbari nullus sanæ mentis negare possit, temperantiam in vino, maxime secundum naturam hominis putandam, atque eam ac si à morbis articularibus nihil esset periculi, obseruandam esse, quare podagricis minime moleste ferendum, dum in morbo se illius admoneri sentiūt. Quinto; Expecto, inquiunt, à medicina tua, non ab ista philosophia, quæ frustra verba sapientiæ fundit, auxilium, atque vt de eo aliquid in medium adferas desidero. Hippocrates, vt monui, noster, omnis boni autor, vere rectam victus rationem tutissimā medicinam statuit. Itaque cum de victus ratione, quo non tantum in cibo & potu moderationem, sed in omnibus rebus sex non naturalibus, vt Medici appellant, complector, à me verba fiunt, vere de medicina ago. Nam vidẽm Hippocrates ait: *Natura morborum Medicus*. Errant igitur qui per medicamēta ea se in corpore humano efficere posse putant, quę nullo modo natura præstare potest. Natura incipientes morbos articulares, cum & ea membra, quę mandant, id est, humores transmittunt, & quæ suscipiunt, ad suam temperaturam reduci possunt, sanat. Cæterum temperie partium diuturnitate & grauitate dolorum, ita turbata, vt nulla spes sit ad iustam temperiem deduci posse, calore etiam in illis exhausto vel obruto, parum agit, imo vt dolores sæpius recurrant facit. Quid igitur obsecro medicamenta quantumuis

Quæ vina podagricis sint noxia.

Vinū Rhenanū quale saluberrimum.

Turbida & dulcia vina calculum producunt.

Recta victus ratio tutissima medicina.

Natura morborum Medicus.

Antipodagrica. tumuis laudata efficient? Scio veteres sua antidota decantasse, quæ Trallianus recitat. Recentes etiam scriptores multa habere, quæ miris laudibus extulerunt. Radix Chinæ quid non præstare visa est; Ac nuper emersit lignum indicum sassafras. Allatus etiam pulnis ex Italia, & veteres compositiones in vsum reuocatæ. Verum quid cum istis agas, membrorum temperie perdita? Fortissima medicamenta purgãtia quidam præscribunt, atque cũ detractis per vim humoribus cessare dolores sentiunt, non parum illis tribuunt. Sed quis ea erit audacia, vt repetenda sæpe suadeat? Multi thermas, luta, atque alia remedia ad confirmandos articulos prescribunt, sed hi partibus affectis tantum consulere videntur. Itaque cum fomes intus in corpore maneat, minime exoptata consequuntur. De insana cauteriorum spe nihil dico. *Cur topicis etiam præstantissimis sæpe nihil proficiatur.* Nec vitupero localia remedia, præsertim ea, quæ calorem natiuum in membris fouent & excitant. Sed cum in tanta vel intemperantia, vel corporis vniuersi intemperie, varietas materiæ, influentis nequaquam sit nobis satis perspecta, vix ex arte vlla localia remedia adhiberi possunt. Proinde, quæ vni maxime conuenerunt, alium interdum grauissime lædunt. Quid igitur, inquies, faciendum; Animus ad omnes casus humanos præparandus, patientia muniendus, & recte viuendo atq; ferendo, ad laudabilia assuefaciendus. Sexto, video legentem ista vultum ducere, & præferetem eum, cui corporis cura curæ est. Verum ne quid dissimulem, Galeni sententiam oraculum puto: Ei qui rectam victus rationem tenere nequit, medicinam optimam præscribere superuacaneum esse. Quo vero victus ad nutriendum & augendum corpus est exquisitior, quo plenior, lautior & ad ingluuiem paratior, eo nocentior. *Cruditas podagræ mater.* Detrahendum est in hoc morbo, non addendum, & in primis opera danda, ne cruditati locus concedatur. Hæc enim si quid aliud maxime ad articulares morbos facit. Itaque qui cruditatem vitant, & serosorum humorum prouentum in corpore cauent, hi vel dolores articulorum effugiunt, vel moderatius ferunt. Cruditatis autem vitandæ ratio in recta obseruatione sex rerum non naturalium consistit, inter quas post cibum & potum principem locum habet Venus. *Podagra ex nimia Venere.* Sapienter enim fabulantur Poetæ: ex concubitu Bacchi atque Veneris natam podagram, ac præcipuas causas complectuntur. Excessus enim in venere plurimum ad debilitatem partium facit, & vires ventriculi atq; cerebri frangit. Potus vini nimius calorem innatum extinguit, & serosorum humorum copiam auget. Serosi humores, si victus non sit nimium humidus, & potus minime largus, facile caueri possunt, maxime si per vrinam, vel sudores tempestiue excludantur. *Exsiccans & sudorem mouens.* Facit ad hoc inprimis vsus cornu cerui, si affectus doloribus articulorum in potum linteolo tectum iniiciat, & matutinis horis in lectulo se ad sudorem componat. Quod si forte hoc medicamentum nimis leue videatur, interdum theriacam vel mithridatium post mediũ noctis instar pisi vel fabæ sumere proderit. Si plurimum crassioris & tenacioris pituitæ æger congesserit, in primis vsu mellis acidi iuuabitur, atque minori periculo, quam à laudatis pulueribus vel electuariis, non sine periculo siccantibus, atque hoc modo cum siccitas caloris limia sit, calorem præternaturalem excitantibus. Electuaria ex succis herbarum, vt veronicæ, iuæ, & similium magnopere probo, verũ hæc perpurgatũ corpus requirunt, & Medici considerantiam temperaturæ ægri postulant. Vnam igitur formulam omnibus præscribere minime scientiæ Medicæ videtur. Cum vero non modo hoc requiratur, vt corpus excrementis vacet, verum etiam articuli debiles corroborandi sint, præscribere ad illud certum aliquod remedium in tanta varietate temperamentorum atque lapsuum, quomodo possumus? Illud reticere non debeo, cum materia plerunque à capite defluat, plurimum adiumenti quibusdam lotiones capitis attulisse, præsertim si hoc ceratum, *Ceratum capitale.* quod ex cera & ladano asperso succino albo atq; ambra fit, rosis etiam & santalis, cum caput est calidius, impositum gestetur. Hæc pauca remedia, quæ recta atque tuta esse multis rationibus veris & euidentibus, ac exemplis etiam probare possem, subiicienda putaui. Nequaquam vero aliorum sciẽtiæ, qui sua laudant, obsto. In oculos incurrere arbitror quantum in hac parte & ægrotantes & Medici fallantur, atque infinita exempla, tum mediocrium hominum, tum vero summorum Regum & Principum testantur. Exemplo autem sapere tutissimum est. Cæterum si quid alicui Deus, quo articulos iuuari sentit, offert, siue per Medicũ, siue per alios, cui recta ratio consentiat, is ei acceptum referat. Experimenta vulgaria sequi, falli non minus est, quam in istis potionibus chinæ, sarsæ & similium decoctorum spem ponere. Si quid enim iuuare videntur, hoc victus ratio præstat. Opinione vero nostra, vel persuasione medica nos decipi, cum idem summis hominibus, qui toties decocta illa hauserunt, acciderit, æquo animo feramus, ad quando ad eundem lapidem bis impingere

prouerbium vetet, non temere naturam affligamus. Semel in communem errorem cum magnis & sapientissimis incidisse solatio fit. Cum vero obseruatio diligens atque moderatio prudens in victu semper iuuet, nunquam lædat aut fallat: eam negligere non modo extremæ stultitiæ atq; amentiæ, verum neglectionis nostræ, quam pietas vetat, putemus, & cum nostra culpa nihil admissum, quo dolor sit accersitus vel auctus, conscientia nobis testis fuerit, summam consolationem, abesse à culpa, nobis persuadeamus, atque necessaria recte ferre, neq; Deo repugnare placide studeamus.

Victus ratio nunquam fallit.

In Quartana pro quodam Nobili,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLIV.

HANC febrem esse à crasso humore constat, vndecunque etassiriem habuerit. Galenus 13. Method. & in lib. de tumoribus ait, crassos humores, vel à sanguinis fece, vel à pituita oriri. Itaque quartanam à pituitosis humoribus feculento sanguine mixtis nasci posse statuo. In hac quoque sententia est Galenus 2. de crisibus, vbi pituitam crassa sua consistentia naturam humoris Melancholici referre ostendit. Sed venio ad quæstiones. I. An exquisitior euacuatio, hoc anni tempore sit adhibenda; Respondeo, concocta medicanda esse ait Hippocrates. Cum autem hic morbus longus sit, & concoctio tarda, nihil aliud est intempestiue in hoc morbo purgare, quam vires ventriculi imminuere, humores turbare, ex crassis crassiores, & ex longo longiorem efficere. Nunquam purgandus Melancholicus humor, nisi prius educta pituita. Ideo laudatur vomitus. Hic clysteria sola sufficiunt, nec debilis ventriculus affligendus. Si omnino purgans dandum, darem trochiscatum Agaricum; sed prius aliquot diebus decoctum raparum cum sacchari drachma vna, & parum Zinziberis, vel integra grana piperis. Ad II. De Theriaca danda assentior sed leuiora prius darem, Nucleos persicorum quinque vel sex, & cochleare vnum syrupi de succo melissæ, vel haustum aquæ melissæ probe destillatæ, deinde ad Theriacam venirem. III. De Melanagogo dando in hac imbecillitate ambigo. Medicus enim Christianus tuto debet mederi. IIII. De venæ sectione. Afferunt Practici experientiam. Ego, nisi insignis sit cruditas, non repugno. V. Si hæmorrhoides recte possunt aperiri, & indicia apparent tumoris, plane placeret mihi hoc præsertim tempore. Acidularum

Quartana à pituita mixta cum melancholia.

Crudorum purgatio ventriculi debilitat.

Pituita ante melancholiam subducenda.

Decoctum raparum.

Leuiora theriaca præmittenda.

Acidula.

vsus spleni prodest, & splenis affectio quartanæ curationem facit difficiliorem. Probo tamen vt viscerum robur per olea & fomenta conuenientia roboretur. Ita enim facilius curatur. Affectiones animi euandæ. Inunctiones spinæ dorsi in rigoribus probantur, & veteribus Medicis in vsu fuere.

Inunctio spinæ.

In Quartana, pro alio quodam viro Nobili,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLV.

QVARTANAS tutas esse etiam plebeis notum est: verum non tractandæ inclementius, ne alius morbus accedat, & diuturnitate vires frangat. Itaque vt in aliis morbis longis, victus ratio tenenda, quæ robur non diminuat, nec, vt vulgus putat, in abstinentia spes curationis ponenda. Abstinendum à salsis, & maceratis carnibus bouinis, ceruinis, suillis, piscibus, anguillis, carpionibus: saxatiles cum aromate concedo. Non lacticinia, & acerosa. Comedat carnes assas & elixas. Molliora semper præcedant, vt endinia, lactuca, atriplex Romana, id est, spinachia eum vuis passis cocta. Cruda quoq; in mensa vitet. Die paroxysmi ante paroxysmũ, cũ nunc matutini sint, non edat, à paroxysmo edat. In longis enim morbis virium robur præcipuam spem curationis facit. Potus, vinum Rhenanum, vel Neccarinũ, modo non acidum. Non cereuisia cruda & flatulenta. Hordeaceæ defecatæ prosunt. Somno nihil detrahẽdũ, modo ne sit paroxysmus, vel instet. In remissione non est noxius. Nũquam dormiat apertis fenestris. Cum abest febris exerceatur, non defatigetur. Vires si debent conseruari, venus debilitãs caput & ventriculum vitetur. Cæterum cum solida & carnes hic diminuãtur, prodest die paroxysmũ sequente in labro aquæ dulcis ex flumine haustæ lauare, non tamen sit nimis calida, & totum corpus hoc vnguento inungere:

Quartana tuta.

Victus ratio in quartana.

Balneum.

Vnguentum.

℞. Ol. amyg. dulc. rec. express. ℥iiij.
Succi artemisiæ express. ℥ij.

Coquantur simul, & dentur in vitro.

Quotidie habeat beneficium ventris, & à medicamentis purgantibus vehementibus, etiam roborantibus calidioribus abstineat. Aluum moueat hac potione.

Potio purgans.

℞. Passular. minor. ℥v.
Flor. borrag.
Violarum an. p. j.
Herb. ceterach.
Epithymi an. ℥iij.
Folior. senæ select. ℥vj.

Decoq. l. a. in s. q. aquæ puræ, colaturæ ℞. ℥iiij. his add.

Syr.

Syr. rosat. solut. vel de violis solut. ℥ j.
Mannæ el. ʒ vj.
Syrupi conseruat. Zinziber. parum.
Misc.

Rotula cum extracto rhabarbari. Prodest etiam orbiculum vnum cum extracto Rhabarbari assumere. Ad præparationem humorum nihil melius decocto raparum, & vsu nucleorum persicorum. Ad symptomata: Quartana laborantes affecto sunt splene, etiamsi non sentiant. Vngatur igitur splen hoc vnguento:

Vnguentum splenicum.
♃. Ol. amygd. dulc. rec. ℥ iij.
Succi veronic. ℥ j. ß.
Succi cæpar. ʒ ij.
Cortic. radic. capp. ʒ j. ß.
Coquantur diligenter, & exprimantur, & colaturæ add.
Axungiæ gallin. ℥ j. & misc.

Epati admoueatur sacculus ex furfuribus hordei, aqua ista aspersa:

Sacculus epaticus.
♃. Aq. Taraxacon.
Vermicular. an. ℔ j.
Aceti rosac. ℥ j.
Spec. pro epithemate hepatis ʒ ij.
Misc.

Vbi calores febriles intensi, fiant duo sacculi ex furfuribus hordei & dorso applicentur, & permutentur. Et quia sudor & calor post febrem molestus, & vires frangit, spina dorsi hoc vnguento vngatur à paroxysmo:

Vnguentum ad spinam dorsi.
♃. Ol. violar.
Nymphex.
Lactis muliebr. an ℥ j.
Misc.

Ante paroxysmum bibat poculũ aquæ mellissæ, in qua parum conseruæ borraginis maceratum sit.

In quartana, pro quodam Generoso Domino,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCLVI.

VTINAM tam feliciter consilium dem, quam ex animo hoc facio, & quam te Reipublicæ superstitem esse opto. Quin autem ita sum daturus, non dubito, cum beneficio DEI, in aliis rectè successerit res, & de euentu, qui bene sperare iubet, significetur. Primum autem Quartana non ex alio morbo est nata: deinde minime inclementer initio tractata. Autumno cœpit; verum autumnus nobis pro æstate fuit. Itaque non puto multo diutius, quam vsu artis præstantissimus Medicus existimat duraturam. Meminisse autem vestram generosam clementiam arbitror, me superiori anno Dominum Georgium Broskouskii ante hyemem curasse. Euasisse etiam mea opera, valetudine pene desperata, præstantissimum Dominum Ruebetium, vt de aliis nihil dicam. In ea igitur sententia V. G. maneo volo, medicamenta purgantia frustra adhiberi, cum ne pituitosum quidem humorem (qui haud scio, an non multo magis Quartanæ causa sit, quam Melancholicus) euacuant, tantum abest, vt limosum istum possint: si tamen aluus sit adstricta, recte adhiberi enemata humectantia ex decocto veronicæ, atque cardui benedicti indico. Ac vere affirmo, me magni nominis virum solo vsu enematum (cum alia remedia omnia aspernaretur) liberasse, sed hoc fit in illis, qui initio paroxysmorum tormina ventris sentiunt. Diligenter autem obseruandum est, quæ pars corporis in ipsa inuasione laborare videatur, eaque diligenter fouenda, & calor innatus (qui est omnium actionum naturalium opifex) adiuuetur. Audiui hæc à Medico excellentissimo, qui quartana confectus fere, ab empirico isto modo est curatus. Primum parti, quæ initio paroxysmi afficiebatur, fomenta adhibebat, processu temporis, quod materiam educeret. Existimabat autem emplastrum, quod adhibebat, fuisse ex Elleboro compositum. De his vero scribere nunc non vacat, fortasse aliis literis Excellentissimo Domino Andernaco vberius meam sententiam de natura & curatione Quartanæ exponam. Nunc quid in plurimis rectum vsu atque experientia compertum significabo. Multis diebus Quartana laborantibus solum decoctum raparum do. Admonitus sum de hoc excellentissimi Medici Guainerii consilio, qui scripsit, se Abbatem quendam felicius rapis, quam aliis medicamentis curasse; sic autem exhibeo: Mundandas ab exteriore cortice, deinde decoquendas curo, primum ius tempestiue abiicio, aliam aquam puram affundo, & donec diffluant rapæ decoquo, exprimo succum accurate, & addo butyrum recentissimum absque sale cum saccharo, si flatulentus est æger, adiicio caryophyllos leniter incisos. Matutinis horis de quinque nucleos persicos mundatos. In ista curatione perseuero plerumque diebus quindecim. Dum aluus est adstricta, enemate lenio. Ante accessionem decoquo in vino Neccarino herbam illam, quam Matthiolus appellat Clinopodium, & ante accessionem exhibeo, & ne quid in paroxysmo bibant vero, viribus omnibus rationibus consule

Pituita potius quartanæ causa, quam melancholia. *Enemata quartanam curant, vbi tormina fiunt ventris.* *Locus affectus in quartana.* *Decoctum raparum.* *Nuclei persici mundati.* *Clinopodium.*

In febri quartanâ.

D. Casparis Naevii

CONSILIUM CCLVIII.

CVM domum, Vir humanissime, cogites redire, febri in declinatione existete, ne in itinere succumbas, regimine & consilio prudentis Medici opus est. Quare non ratione febris modo, sed & metu symptomatum eo die, quo redire soles, ad minimum tempore paroxysmi neque dormiat nec bibat: Si sitis & debilitas vigent, cochleare vnũ syrupi assumat, aut electuarii castaneae quantitatem, aut morsuli medietatem.

Syrupus sitim sedans.

℞. Rob de Ribes ℥iiij.
Cerasorum.
Iulepi rosi. an. ℥j.
Misce.

Electuarii idem praestans.

℞. Conseru Acerosellae ℥ iij.
Flor. arant. condit.
Cortic. citri an. ℥j.

Incidantur grosso modo flores & cortices mistis his adde:

Puluer. Xyloaloes ℈ß.
Corallor. rubr. ʒß.

Cum syrup. acetositatis citri, in quo Moschi gr. v. exacte dissolut. fuerint, f. Electuarium.

Morsuli corroborantes.

℞. Corall. alborum,
rub. an. ʒß.
Margaritar. praeparatar. ℈ ij.
Doronici Romani ʒß.
Sem. citri ex cort. ʒj.
Cort. citri exter. ʒß.
Ossis de corde cerui ℈j.
Santali albi ʒß.
Flor. rosar. alb. odorif.
Nenuphar. an. ℈j.
Cort. citri liberati à saccharo suae conseruationis ʒj.
Sem. quatuor frigid. maior. ex cortic. ℈j.

Folior. auri puriss. num. ij. minutim incidantur pulueres, & cum ℔. ß. sacchar. alb. dissol. in aq. borrog. fiant morsuli.

Eo die, quo febris ioduciae sunt, mane assumat cochleatia xj. digestiui, dum adhuc decumbit, vt bene vinosum genus & cor refrigerari possit, antequam se viae & aeris iniuriis committit.

Iulep refrigerans & digerens.

℞. Aq. fragorum ℥ iij.
Cichoreae.
Endiu.
Acetos. an. ℥ iiij ß.
Syrup. de Endiuia.
Acetos. simplic.
Byzantin. an. ℥j.
Misce.

Aqua etiã virtutis subinde facies & cordis regio, ac pulsus aspergantur:

Aqua virtutis pro facie, corde, & pulsibus.

℞. Caryophyllor. ʒj.
Cortic. arant. exsiccat.
Mali citri exsiccat. an. ℈ ij.
Ligni aloes ℈j.
Macis ʒj.
Cioam. interior. ℈ iiij.
Benzoin. ʒß.
Styrac. calamit. ℈j.

Incid. & contund. grosso modo, stent in infusione in ℥ xvij. aq. rosar. odor. & vini albi ʒ j. per horam in loco tepido. Post bulliant ad casum ℥ iij. colentur cum expressione forti. In colatura dissolue Moschi gr. j. signetur Aqua. Sequitur alia:

Aqua virtutis alia.

℞. A. rosar. odor. ℔ ß.
Santalor. albor.
citrinor. an. ℈ß.
Rosi. rub. ℈j.
Aceti vini albi ʒ vj.
Ligni aloes ℈ß.
Cortic. citri recent. abras. exterioris ʒß.

Stent in infusione per mediam horam in loco tepido. Post bulliant ad causam tertiae partis. Colentur cum expressione. Domum vero reuersus, mane sequens Enema duabus curet sibi infunde vicibus.

Enema.

℞. Maluae.
Bismaluae.
Parietar. verae.
Spioachiae an. m. j.
Betonic.
Veronic.
Scabiosae.
Capill. Veneris.
Polypodii an. m. ß.
Sem. paeoniae.
Carui an. ʒj. ß.
Radic. paeoniae.
Cappar. an. ʒ iij. ß.
Scabiosae ʒ ij ß.
Endiuiae ʒj. ß.
Flor. chamom. m. ß.
Prunor. dulcium pann. maior. exossator. num. v.
Agar. trochiscat. ℈ ij. ß.

Incidant. & contund. stent tota nocte in s. q. Aq. fluuialis tepefactae, clarae, in loco tepido, mane bulliant ad casum medietatis, vt remaneant ʒ xxiiij. Colentur colaturae:

℞. ℔. j. in qua dissolue:
Cassiae recenr. tr. ʒß.
Elect. lenitiui.
de hiera simplic. an. ʒj. ß.

de scbest. sine diagr. ʒj.
Diaphœnic ʒß.
Ol. chamom.
Violacei.
Anethi an. ℥j. ß.
Mellis anthosat. ℥ß.
Salis comm. triti ℈ ij ß.
Misce, fiat clyster.

Applicetur duabus vicibus horis tribus ante cibum. Tertio quoque à reditu die leniens repeti potest, quod bene cessit aliquoties:

Pro lenitiuo aluum.

℞. Decocti flor. & fruct. cord. ℥ iij.
in his dissolue flor. Cassiæ extr. cum
Aq. endiu. ℥ß.
Elect. lenitiui ʒ j. ß.
de Psyllio ʒj.
Rosat. Mel. ʒß.
Syrup. de endiu. ℥j.
Misce.

His febrem, accedente diæta præscripta, fugari posse confido.

Adiicio Epithema, quo hepar foueatur, cum febrili calore corpus æqualiter inæstuat.

Epithema.

℞. Specier. diarrh. abb. ʒj.
Iecor. lupi præparat. ʒß.
Rasuræ cort. mali citrii ℈ ij.
Folior. Epatiæ ℈j.
Sem. Endiuiæ.
Portulacæ an. ℈ß.
Rasuræ eboris ℈j.
Spodij de ebore ℈ß.
Rosar. rubr.
albar. an. ʒß.
Nenuphar. albi ℈j.
Santali cit.
albi ʒß.
Sem. citri excort ʒj.
Folior. citri odorat. ʒß.
Camphor. præparat. g. j. boni ponderis.
Aq. Hepatic.
Rosar.
Acetosæ.
Solani.
Endiuiæ an. ℥ iij.
Aceti vini albi ℥j. ß.

Puluerisanda puluerisentur subtilissime, & cum aquis præscriptis, fiat mixtura.

Tempore decubitus & declinationis paroxysmi febrilis sex aut septem deglutiantur, sequentium granorum:

℞. Granor. Mastic.
Sandar. rot. lotor. ex vino rubro, & exsiccator. an. ʒj.
Misce.

Pro eodem quartanario.

EIVSDEM

CONSILIVM CCLIX.

QVARTANAM contumacem esse febrem, docet experientia, & vnanimis Medicorum consensus. Vnde vulgo Medicorum scandalum dicitur: nihilominus si præscripta salutaria medicamēta circa festum Nicolai continuasset, procul dubio post Luciæ diem vinci potuisset. Cum vero hæc neglexerit, proximus & consuetus terminus est Gregorii festum, si quatuordecim dies ante euacuationes præmittantur. Ac licet lethalis per se morbus non sit; grauissima tamen valedicens post se relinquit symptomata; hydropem & tabem non infrequenter: quibus de causis certe non contemnenda. Diligenti igitur domi forisq; in itinere, opus erit regimine. Die paroxysmi, vt ut leuissimus sit, domi se contineat. Quietis vero diebus morsulos assumat hepar & lienem aperientes & corroborantes.

Symptomata hydrops.

Morsuli in quartana quarto tempore sumendi.

℞. Specier. arom. ros. Gabr. ʒß.
Diarrhod. abbat. ʒj.
Trochisc. de cappar. ℈ ij ß.
Sem. agni casti.
Fœniculi an. ℈j.
Ceterach.
Cuscutæ an. ℈j. g. vij.
Rad. Enulæ campan ℈j.
Fœnicul. ʒß.
Verbasci ℈j.
Bitumin. Iudaici ℈j. gr. v.
Rasuræ ebor. ℈ß.
Cranij. ℈j.
Margaritar. præparat. ℈ß.
Corall. rubr. ʒß.
Cinamomi elect. ʒj.

Puluer. puluerisat. subtiliss. & cum ℔ß. Sacchar. albiss. dissolut. in aq. conuenientis q. s. Fiat confectio in Morsulis.

Lien inungatur portiuncula vnguenti quantitate auellanæ, super carbones liquefacti:

Vnguentum pro liene in quartana.

℞. Ceterach.
Cuscutæ.
Scolopend. an ℈ß.
Rad. cappar. ℈ ij.
Fœniculi.
Enulæ campan. an. ℈j.
Sem. agni casti ℈ ij. ß.
Fœniculi ʒß.
Summitat. absinthii nostri ℈j.
Trochiscor. de cappar. ℈ ij.
Bitum. Iudaic. ℈j.

Incidantur & contund. dein stent per horas

ras duas in loco tepido affusis Ol. amygd. dulc.

Cappar.
Vini maluatici an. ℥ ij.
Aq. cuscutæ ℥ iij.
Aceti vini albi ℈ ß.

Deinde bullianr, agitando cum spatula ad consumptionem aquositatis totius, quibus adde

Bdellii aceto resoluti ℥ j. & colentur.
Colaturæ adde Ceræ, parum & fiat Vnguentum.

Quod si in via metus deliquii, assumat seq. Rotulas.

℞. Manus Christi perlat. ros. ℥ iij.

Balneum aquæ dulcis. Balneo aquæ dulcis tepidæ instar lactis mulcti, in qua flores Chamom. decocti fuerint, vtatur per semi horam, aut ad pulsus vsque mutationem diebus quietis.

Diebus ita decem domi se cōtineat, & euentum expectet.

Die paroxysmi mane assumat iusculum, vt saltem fami resistat. Horas quinque ante inuasionem assumat potionem sudoriferam. Tegatur corpus accurate, imo & facies:

℞. Aq. lupul. ℥ j.
Fœniculi ℥ ij.
Fumiterræ ℥ ß.
Aceti vini albi ʒ v.
Syrup. de lupul. ʒ vj.
Puluer. sudoriferi transmissi ʒ j.
Misce exacte.

Quod si sudor ex sententia non succedat supponatur pedibus Vesica aq. calida repleta; & dentur Aq. fœnicul. calide septem vel octo cocblearia.

Tabis remedia. Tabem auertent I. Balneo Aquæ dulcis.

II. Inunctione spinæ sequenti vnguento.

Vnguentum pro spina in tabe.

℞. Ol. Violar. loti quater ex Aq. lactucæ ℥ iiij.
In frig. Gal. loti toties ex Aq. violar. ℥ j. ß.
Mucilag. sem. Cydon. ext. cum Aq. Barbæ Iouis.
Sem. papauer. alb. ʒ j. ß.
Tragac. dissolut. Aq. Maluar. ℈ j.
Camphoræ præparat. gr. j. ß.
Misc.

Addantur semper cochlearia duo lactis muliebris puellam lactantis.

III. Inunctione artuū & pectoris quarto quoquo die, ex Ol. Violar. ℥ iij. aut iiij. Cum lactis mulieris puellam lactantis cochleari vno mistis ductisq;.

IIII. Vsu frequenti sequentium morsulorum:

Morsuli in tabe.

℞. Amygd. dulc. præparat. & macēr. in Aq. calidiss. per horam ℥ iij. ß.
Pinearum.
Fisticor. purgat.
Nucis longob. præpar. ʒ j.
Semin. 4. frig. maior. excortic. an. ʒ ß.
Portulacæ ℈ j.
Papauer. albi ʒ j.
Iecoris gallin. cocti ℈ iiij.
Caudar. cancror. coctar. ʒ j. ß.
Pulpæ muscul. pectoris gallin. coct. ʒ ij.
Corall. albor. ʒ ij. ß.
Margarit. præpar. ʒ ß.
Ligni aloes ℈ j.
Semin. citri excort. ʒ j.
Carnium citri odor. condit. & liberat.
Sacch. suæ conseruat. ℈ iiij.
Conseru. rosar. alb. ʒ iij.
Macis ℈ ß.

Incid. incidend. grossiori modo, & pulu. pulu. Misce & cum saccharo ℥ x. dissolu. in Aq. Lactucæ, f. Morsuli.

Emulsiones ex amygdalis. V. Eiusdem efficaciæ erit Emulsio Amygd. facta cum Aq. bordei, Violarum aut Lactucæ. Proderunt etiam Auell. excort. pineæ pistaceæ per horam vnam ante Aqu. calidæ infusæ. Passulæ mundatæ & ablutæ. Iuscula Caponum non pinguium cum Pane & Vitellis ouorum. Item alii cibi eucbymi noti.

Pro eodem quartanario,

D. BALTHASAR. SCHEIDERI

CONSLIVM CCLX.

Simplicia præferenda compositis.

Longa & varia medicamentorum compositiones improbantur.

ETSI plures plura in morbis composita habeant & commendent: parum tamen hæc mihi placent: cum sæpissime duobus, aut tribus simplicibus, multo maiora efficiamus, quam si totum Dioscoridem ægro propinaremus. Aceedit quod illi ipsi compositores sæpe causam reddere nequeant, cur hoc vel illud ingredientium addatur. Imo & multi è tot simplicibus confusis resultans temperamentum ignorant; qua re non modo ruditatem suam & stoliditatem ostendunt: sed etiam sæpe, morbum longius imo & alium producunt & excitant. Verum hæc est peruersitas & insania seculi nostri vt potius ventrem & oculos pluribus sine ratione confusis repleri malint, quam paucis salubriter & ex arte curari: Sed quorsum multis disputo, aut inuehor? curam potius propositi casus aggredior. Cum quartana satis con-

tomax fuerit, cuius adhuc præsentis notæ non obscuræ apparent, facile certe autumno augeri, imo duplicari triplicarique, nec non alios periculosos secum inferre morbos posset. Quibus occurretur diligenti vsu iusculi sequentis:

Decoctum in quartana.

℞. Rad. borrag. ʒ ij.
Cichor.
Cortic. capp. an. ʒ j.

Incid. & coq. in iusculo gallinæ iuuenis macro, pro duabus dosibus diebus, quietis hora vna ante prandium assumendo. Repetantur octies herbæ superius ordinatæ.

Temperabit humorem melãcholicum, obstructiones iecoris & lienis reserabit. Imo materiæ formæque febrili resistet egregie.

Lien vero dolens singulis matutinis, quibus feriæ febris inungatur sequenti vnguento:

Vnguentum pro liene.

℞. Ol. Cappar ℥ j.
Amygd. dulc. rec.
Chamom. an. ʒ ij.
Bdellii aceto scyll. dissol. ʒ j.
Ceræ parum. f. vnguentum molle.

Etsi vero purgationes in diebus Canicularibus noxiæ; necessariæ tamen cum sint, decoctum foliorum senæ, vt apud nos præparari solet, non nocebit.

Decoctum senæ in canicularibus non nocet.

Continuentur hæc ad Laurentii vsque diem, quo significari poterit successus; ac tũ alia, si opus erit, præscribentur.

In quartana.

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM CCLXI.

SEPTEM ordinaui, Affinis honorande, tibi adhibenda:

Lenitiuum in quartana.

I. Lenitiuum.
℞. Diacatholic.
Cassiæ extract. an. ʒ ß.

Dissoluantur in decocto prunor. & passular. ebibantur calide duabus horis ante prandium.

Digestiuum.

II. Digestiuum, quater diebus quietis vsurpandum:

℞. Syrup. de fumaria.
de epithymo.
de endiuia an. ℥ j. ß.
Aq. Betonic.
Fumariæ.
Borrag. an. ℥ iiij.
Misce.

Purgans.

III. Purgans.
℞. Diacathol. ʒ v.
Electuar. Hamech. ʒ ij.
Misce, fiat bolus.

Dissoluatur in aqua fumar. q. s. ebibatur die quietis.

Electuarii.

IIII. Electuarium.
℞. Confer. Borragin.
Bugloss.
Violar. ʒ v.
Rotulæ lætif. Almans: vel Galen. ℥ j.
Cum syrup. de Bugloss. & Borrag. an. q. s. f. Electuarium liquidum ante cœnam & prandium sumendum.

V. Puluis.

Experimentum contra quartanam.

Electuario succedat tribus diebus puluis sequens:

℞. Puluer. sem. Hypericon. ʒ ij.
Cinet. caluariæ ʒ j.
Misce.

Pro tribus dosibus vsurpandis tribus horis ante prandium.

VI. Sumantur cum aq. Agrimon. ℥ iij.
VII. Inungatur lien sequenti oleo.
℞. Ol. chamomillæ.
de Cappar. an. ℥ j.
Misce.

In duplici quartana,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM CCLXII.

Electuarii.

℞. Confer. borrag. ℥ ij.
Theriacæ bonæ & veteris ℥. ß.
Cortic. citri condit. ℥ j.
Puluer. elect. lætitiæ Galen.
Elect. de gemmis an. ʒ ij. cum pauco syrup. epithymi, fiat in modũ opiatæ.

Capiat quotidie ad quantitatem castaneæ duabus horis ante cibum cum ℥ j. vini absinthitis.

Victus ratio in quartanis.

In die accessionis abstineat à cibo & potu horis sex ante accessionem, & potus ac cibus sit facilis coctu, vt lingua vervecina, vitelli ouorum sorbilium & recentium. Si debilis est, statim post sudorem comedat, & bibat vinum tenue, album, subastringens. Alio die, scilicet intermissionis & quietis, sit victus plenior, ex decocto & expresso capi, abstineat ab aceto, pane furfuraceo, carne bubula, suilla, ceruina, leporina, brassic, caseo; Cappares cum melle horis duabus ante cœnam sunt salubres. Si possit ex interuallo, vt octauo die, melancholiam per syrup. de fumoterræ & byzantiis, & de buglossa cum duplo aquarum lupuli, & scabiosæ, & morsus diaboli præparatum vacuare. Item, infusione fol. senæ, aut epithymi Cretensis, esset salubre. Æ-

Syrupi melancholiam præparantes & vacuantes.

ger

ger hic tandem incipiat inflatione tibiarum laborare, ita vt hydropem minaretur.

In febre nocturna pituitosa, cum Ictero e-pate obstructo, pro quodam Comite,

D. IOH. CRATONIS CONSILIVM CCLXIII.

SCRIBIT Jllustris Comes, se ineunte autumno laborasse duplici tertiana. Oportet igitur corpus, plurima bile abundare, ex cuius putredine est orta. Cum igitur sub hyemem pituitosa febris successerit, necessarium est, vel tertianas istas, admodum nothas fuisse, & calorem innatum ita debilitatum, vt immodice pituita sit aucta, vel in curatione refrigerantibus in victus ratione atque medicatione erratum. Vtcunque est, cum sit febris nocturna, nō negligenda. Solent enim diurnæ febres, minus, quam nocturnæ pituitosæ esse. Quod autem videatur mitior, illud non solum à natura humoris habet; verum etiam calor innatus imminutus est, & minus nunc succendi potest. Itaque in primis diligentissima adhibenda est victus ratio, in qua omnes causæ cruditatis vitentur, & in primis in potu à vino & aqua cruda abstinendum. Nec velim, Generosum Comitem bibere aquam, præsertim isto anni tempore, hoc est, in media propemodum hyeme.

Diurnæ febres minus, quæ nocturnæ pituitosæ sunt.

Cum autem icterus huic febri sit cōiunctus, nullum est dubium, maximas in epate obstructiones esse. Hæ vero recte curari non possunt, nisi pituitosus humor è primis venis tollatur. Nam nisi hoc fiat, ea quæ obstructioni prosunt, non modo nihil adiumenti adferent; sed cum periculo etiam assumentur, cum materiam crudam in angustiores venas epatis protrudant. Proinde consulerem, vt Generosus Comes interdum talibus catapotiis vteretur:

Ictero.

℞. Aloes succo endiuiæ aliquoties imbuti ℥ß.
Rhabarb. electi puluerisati, & aquę cinamomi aspersi ʒß.
Agarici albissimi incisi, & vino, in quo Zingiber decoquatur, affusi ʒj.

Pillulæ de aloe.

Puluerisentur omnia seorsim, & cum syrup. rosat. solutiuo, ac parum syrup. de absinthio commisceantur, atque addito salis gemmæ & mastichis an. ℈ß. formentur pro qualiber drachma pillul. num. xj.

Harum pillularum vndecim horis duabus ante cibum bis vel ter in septimanis sumat, horis duabus ante prandium, & si alnū non commoueant, dosin augeat.

Dum hoc fit, hypochondria isto vnguento matutinis horis vngantur:

℞. Olei amygdal. dulcium recent. ℥ iij.
Vini optimi ℥ ij.
Absinthii pontici m.j.
Rosar. rubear.
Chamæmeli an. p.j.

Vnguentum pro hypochondriis.

Decoquantur ad vini consumptionem, & exprimantur fortiter, & seruetur expressum vsui. Deinceps bibat aquam cuscutæ probe destillatam. cui prius per noctem infundatur

Agrimoniæ.
Absinthii pontici an p.j.

Irrorentur herbæ per horam vino, deinceps imponantur aquæ, stent per noctem, & exprimantur fortiter. Bibat Illustris Comes ad ℥ v.

Vbi hoc fuerit factum per sex dies, tandem singulis diebus, matutine cum aqua cuscutæ, simpliciter destillatæ, sumat Trochiscorum de absinthio bene præparatorum (sunt enim Troschisci plerumque antiquiores, quam debebant) drachmam mediam vsque ad duos scrupulos. Vbi obstructiones prorsus cessauerint, ex eadem aqua cuscutæ sumat eboris scobem ex iusculo. Bibat & decoctum rad. cichorii & taraxaci. Cum flatus nimium sunt molesti, ventri imponat sacculum ex furfuribus trinci, sale & floribus cotulæ fœtidæ. Quod si flores cotulæ non habentur, flores chamæmeli sumantur. Hæc potui in præsentia monere, quæ vt à præpotente DEO benigne fortunentur, toto pectore precor.

Trochisci plerumque antiqui.

Sacculus flatus discutiens.

In febri tertiana continua pro quodam Generoso Domino,

D IOH. CRATONIS CONSILIVM CCLXIV.

AFFLIXIT Generosum Dominum tertiana febris, quæ secundo etiam rediit, & vires vniuersi corporis debilitauit. Itaq; & lassitudinem, & loco motiuæ debilitatem sentit, ac pedes intumescere animaduertit. Vt autem deinceps tutus sit, primum optima seruetur victus ratio. Vitet varietatem ciborum, repletionem immoderatam: Abstineat à crudis, lacticiniis, piscibus, ouis cum butyro, & cæteris rebus omnibus in sartagine coctis. Iusta tempora prandii & cœnæ obseruet. A pran-

Diæta pro præcautione.

dio non dormiat, nec nisi tribus horis post temperatam cœnam cubitum eat. Caueat ab exercitiis post cibum, & à potu sibi temperet. Vtatur vino Necarino, & cereuisia pura, & probe defœcata. Fugiat aerem nocturnum, nec in loco humido cubet. Vt aluus sit mollis, interdum ante cibum passulas sumat. Quod si nihil subducerent, orbiculum vnum vel alterum de Rhabarbaro assumere poterit. Mane cum lecto surgat, subito mundetur os, & deinceps leuiter totum corpus perfricetur, maxime brachia & crura: deinceps caput quoq; pectine & leni frictione purgetur. Sumat etiam de hoc electuario ad magnitudinem nucis moschatæ:

Pro subducenda aluo.

Electuarii.

℞. Conseruæ rosar. ℥ iiij.
borrag. ℥ j.
Specier. aromat. rosat. ʒ j.
Caryophyllor. incisor. ℈ ij.
Misce.

Deambulet postea, aut moderate se exerceat ante cibum. Vtatur deinceps prandio, à quo, vt dixi, absit varietas ciborum, & repletio. Mollia autem vt iuscula, cibos præcedant; deinde assis vel elixis vtatur. A prandio sumat cochleare vnum de isto puluere:

Puluis pectoris.

℞. Panis albi tosti ℥ iij.
Coriandri præparat ℥ j.
Cinamomi ʒ j.
Mastiches ℈ ß.
Misc.

Hic puluis ascensum vaporum ad caput mitigabit, & vt catarthus minus molestus sit, faciet.

In hectica Marasmode,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM CCLXV.

Destillatum caponum in macie totius corporis.

℞. Portulacæ.
Lactucæ nouellæ.
Cichorii.
Oxalidis.
Maluæ an. m. iiij.
Cucumerum maturorum recentium in taleolos sectorum & cum seminibus tritor. nu. ij.
peponis maturi cum succo & seminibus triti nu. j.
Seminum quatuor frigidorum tritorum an. ʒ ß.
Vuarum passarum purgatarum ℔. ß.
Pistaceorum pinear. tritarum parum an. ℥ j.
Conser. Rosar.
Borraginis.
Buglossæ.
Cichorii an. ℥ iij.
Cortic. citri conditi ℥ iij.

Aquæ decoctionis perfectæ duorum caponum, & coxæ vitulinæ alteratæ cum prædictis herbis ℔. iij.

Cum carnibus duorum bonorum & carnosorum caponum & mica panum duorum paruorum fiat destillatio lento igne, qua vtatur cum vino, vel per se, cum saccharo rosat. & puluere diamargar. frigid. & diatragacanthi, pascetur per manicam.

De præseruatione à morbis Pestilentibus.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXVI.

REQVIRITVR à me, vt paucis describam rationem præseruandi à morbis pestilentibus, id vt faciam singularia humanitatis officia requirunt. Tota autem præseruationis ratio, cum in vitatione causæ versetur, primũ generales causæ distinguẽdæ sunt. Est autem generalissima aer, atq; ab eo veræ pestilentiæ, quas nos publicas appellamus, proueniũt. Minus generales sunt, corrupti cibi, & ea quæ humores in corporibus vitiant, atq; impura reddũt. Vnde priuati morbi pestiferi oriuntur, qui tamen publici fieri possunt, si putredo ad eum gradũ. perueniat, vt morbidam expirationem habeat. Sed de his agere non necesse est. Nam eiusmodi priuati pestilentes morbi facile possunt præcaueri, si corpora sint pura, & recta victus ratio adhibeatur. Publicas autem pestes, quæ plerunq; bubonibus, vel carbũculis sunt insignitæ, vt quarum seminaria in aere continentur, nõ alia ratione melius vitamus, quam aeris mutatione, ita vt de impuro aere in puriorem nos conferamus. Id si facere nõ conceditur, hæc quatuor obseruemus necesse est. Primo, vt aer non modo à putridis vaporibus: verum à seminariis etiã pestis diligentissime perpurgetur. Secundo, vt opera detur, quo corpus excrementis vacet. Tertio, vt cor aduersus præpotentem causam, & inspirationem seminariorũ muniatur. Quarto, ne vlla putrefactioni humorum in corpore causa detur.

Causæ pestis.
Aer.
Priuati morbi pestiferi.
Publicæ pestis.
Quid faciendum, si pestis tempore aeris mutatio non conceditur.

DE PRIMO: Aer non melius purgatur, quam ventilatione & igne. Proinde si à locis salubribus flant venti, ii admittendi. Si seminaria eos flatus continere suspicio est, hoc est, si ex ea parte, in qua plurimi laborant, spirant, aditu prohibendi. Ignes autẽ accendere,

Præseruatio à peste in quatuor rebus consistit. 1. Aer.

dere, maxime ex iuniperi ligno, item rorismarino, & aliis redolentibus vulgo etiam notum. In æstate foliis viris, salicis, violarũ, cydoniorum conclaue ædium, in quo habitamus, inspergendum. Hyeme suffitu vtendum ex cõtusis baccis iuniperi cum puluere succini. Possunt & orbiculi redolentes manibus admoueri hoc modo:

Pila odorifera manibus gestanda.

℞. Cortic. citri.
Santalorum.
Ligni aloes an. ʒ ß.
Styrac. calamit.
Ladani an. ʒ j.
Galliæ moschatæ.
Aliptæ moschatæ an. ℈ ß.
Ambræ gryſ. gr. iij.

Misc. & cum mucillag. Tragac. f. orbic. Quam minime in publicum prodeat, & cũ exeundum est, antidotum, de quo tertio loco dicemus, sumat, & corticem citri, vel angelicam in aceto præparatam in ore gestet.

II. *Excrementorum prohibitio.* DE SECVNDO: Nihil possumus præscribere de excrementorum euacuatione. Sed hac in parte Medici præsentis opera vtendum. Cæterum hoc monemus, excrementorum prouentum cauendi, non meliorem neque tutiorem rationem esse, quam si recta victus ratione vtamur, & operam demus ne corpus repleatur etiam boni succi cibis, mali vero succi omnes amoueamus: varietatem ciborum caueamus. Quæ assumuntur ea aceto vel succo limonum sint condita. Inspergatur etiam cibo cornu cerui in puluerem reductum cũ cinamomo, puluere tormentillæ, & hora vna ante cœnam assumantur istæ pillulæ bis vel ter in septimana:

Cibi repletio tempore pestis vitanda.

Pillulæ.

℞. Aloes rosac. ʒ ß.
Myrrhæ ʒ ij.
Croci ʒ j.
Ambræ gryſ. ℈ ß.

Cum syrupo de cortic. citri reformẽtur pillulæ mediocres, de his accipiat drachmam dimidiam.

III. *Corroborantia.* DE TERTIO: Eorum quæ cor roborant, & aduersus præpotentẽ causam tuentur, omnes vulgares libelli sunt pleni. Verũ autem pestis antidoton soli Deo notam nõ est dubium. Itaq; diuinum auxilium præcipue implorandum. Ego ad præseruationem in primis vtile puto electuariũ de nucibus, hoc modo factum:

Vera antidotus soli Deo cognita.

Elect. de nucibus.

℞. Nucum iugland. nu. xx.
Caricar. pinguium nu. xv.
Rad. tormentill.
Pimpinel.
Baccarum lauri an. ʒ ij ß.
Cortic. citri.
Galangæ.
Macis in aceto præpar. an. ʒ j. ß.
Fol. absinthij.
Rutæ.
Scabiosæ an. m. j.
Flor. borrag. m. ß.
Cornu cerui.
Boli armen.
Terræ sigillat. an. ʒ ij.
Myrrhę el. ʒ j.
Croci ʒ ß.

Cum lb. iij. mellis despumati f. electuarium, de quo sumatur mane, vel cum in publicũ prodit ad magnitudinem castaneæ. Sunt & alia multa. Verum si interdum, ne vni medicamento assuescat natura, variandũ est, cõsulo, vt Theriaca bona, vel mithridatica antidotus sumatur, vel hoc electuarium:

In pestis præseruatione mutanda remedia.

Aliud electuarium.

℞ Radic. verbasci.
Tormentill. an. ʒ iij.
Sem. citri ʒ ij.
Succi verbenæ.
Meliss.
Cardui bened. a. ℥ j.

Sacchar. in aqua melissæ dissol. coq. lento igne, & f. electuarium, accipiat cochleare paruum.

IIII. *A putredine præseruantia.* DE QVARTO: A putredine præseruant ea omnia, quæ prius dicta sunt. Maxime vero creber vsus pillularum supra descriptarũ. Item puluis cornu cerui sæpe assumptus. terra sigillata, bolus armena, moderatus sudor matutinus, & qui corpus perspirabile reddat, si bene extergatur. Maxime vero potus vini puri cum foliis cardui benedicti. Hæc autem omnia, vt à præpotenti Deo benigne fortunentur, precor.

De febribus malignis.

D. JOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXVII.

In istis vulgaribus febrib. nihil ad præseruationem conuenientius, quam vt & victus ratione, & iis quæ ventrem leniunt, opera detur, quo corpus excrementis vacet, & perspirabile sit. De his extant multa præcepta medica, & mediocriter diligens custos suæ valetudinis, potest ea, quibus se prægrauati semel obseruauit, cauere. Longe autem alia est curatio febris illius, quam morbum Vngaricum vocant, & pestilentis, quæ petechiis & maculis insignita est. Nam morbus vngaricus, (quem ego synochum putridam esse iudico, (licet alii causonem, seu ardentem, quæ à putredine bilis oritur: & cum tertiana continua magnam affinitatem habet, esse putent) peculiarẽ quẽdam putredinis gradum & cerebri affectio-

Morbus Vngaricus & petechiæ.

nem secum trahit, ad quem in curatione respiciendũ est, & capiti inprimis secundum febrem, quæ cor affligit, cuius somes in tota massa sanguinis est consulendum. Sanguis autem in synocho ista putrida omnino vel ante tertium diem, sicut etiam in febri pestilenti petechiis insignita, mitti debet, vel protsus omitti illius emissio. Vacuatio vero in synocho per agarici infusum recte fit, in petechiis manna, syrup. rosatus solutiuus cum infuso rhabarbari addita camphora in potione dentur. Processu vero temporis à vacuationibus abstinendum, & in synocho putrida cum putredine sola pugnandum, ita tamen vt symptomatum, & maxime affectionum capitis, quæ diuersæ sunt, habeatur ratio, nec dentur camphorata, quæ in dolore capitis minime cõueniunt. Recte autem capiti applicatur raphanus comminutus, item soleis pedum, primum aceto atque sale mundatis, intra corpus succus raphani datur, & singulis diebus matutine decoctum scordii, vel destillatum cum syrupo è succo scordii hoc modo:

Vena sectio in febri maligna.

Camphora capiti inimica.

Decoctum vel destillatum scordii.

℞. Aq. scordii ℥ iij.
Succi raphani ℥ ß:
Syrr. è succo scordii ℥ j. Misc.

Detur aliquot diebus, nam in eiusmodi febribus non semel, sed quotidie cum putredine pugnandum, neq; post antidotum semel exhibitam quiescendum. In petechiis autem opera danda, vt materia, quam natura ad cutem transmittit expellatur. Itaq; in loco calido, & ab omni intemperie aeris munito æger cubare debet: sumere initio ante diem quintum hanc emulsionem quotidie:

Petechia.

Emulsio.

℞. Aquæ cardui ℥ iiij.
Sem. napi.
citri an. ʒ j.

Fiat seminum emulsio, & addatur vel syrupi de corticibus citri, vel e succo scordii ℥ ß. Interdum admisceo species liberantis, vel pulu. cornu cerui. Pro roboratione virium bibat emulsionem margatitarum. Ex his paucis eruditus Medicus multa potest colligere. Nam absque Medici consilio curationem nolim institui. In curatione etiam magnus vsus est huius electuarii:

Electuarii in febribus malignis.

℞. Succi scabiosæ.
scordii.
veronic.
cardui an. ℥ ij
Mithridat. vel theriac. electiss. ℥ iij.
Sem. citri excortic.
napi an. ʒ j. ß.

Syr. de cortic. citri q. s. ad lentum ignem f. electuarium. Datur ad drachmam vnam in aqua cardui, & vt æger sudet præcipiendum. Disputant Doctores Itali de Theriacæ & Mithridatii exhibitione. Eas disputationes ad meum iudiciũ, cum hæc festinans scribam, non reuoco. Quin vero in multis corporibus rectissime adhibeatur, plane non dubito. Curationem autem synochi putridæ, à pestilentis petechiis seu maculis insignitæ differre, qui non videt, nimium in re medica inconsiderans est. Cõsiderantiæ autem prudentis mihi videtur, in popularibus morbis, pręcautionem, cum exigua etiam sunt indicia, adhibere, quam dum res in discrimen summum deducatur, expectare.

An theriaca in febribus malignis sint danda.

In febri pestilenti, seu morbo, quem vocant Vngaricum,

D. Joh. Cratonis

CONSILIVM CCLXVIII.

MORBI, qui his temporibus grassantur, febres pestilentiales sunt, petechiis & maculis insignitæ, plerunque etiam contagiosę, in plurimis cum synocho & faucium inflammatione, vulgo morbũ appellant Vngaricum. Ad pręseruationem autem inprimis facit, vt corpus excremẽtis liberetur, euacuatione cuiusque corpori conueniente, cum vna formula omnibus accommodata præscribi non possit. In quibus autem corporibus sanguis plurimus est, iis vena secanda est ex consilio præsentis Medici, adiuncta recta victus ratione quæ cum absunt, etiam præstantissima remedia parũ prosunt, sæpe nocent etiam plurimum. Mane cum in publicum prodeundum est, aceto rosaceo aqua admixta os eluatur, lingua mũdetur, facies tota, itemq; manus eodem fuco abluantur. ad eum vsum vtilis est aqua, in quam cortices ar antiorum, aut citri iniecti sunt. Cum exeundum est, hi morsuli teneantur in ore:

Præseruatio in febri pestilenti.

Morsuli præseruantes in ore tenendi.

℞. Boli arman. loti ʒ ij.
Margarit. præpar.
Corall. præp. an. ʒ j.
Sp. liberantis ʒ j. ß.
Cortic. citri.
Sem. citri an. ℈ j.
Sacch. in aq. rosac. dissol. ℥ iiij.
Confer. rosa. ʒ j. f. confectio in tabulus.

Naribus adhibeatur odor aceti rosati, & rutę, vel in ore cortices citri teneantur. Nã qui zedoaria & caryophyllis se munire volunt in præseruando, plurimum sibi nocent. Quod siquem morbus inuadit, & ventriculum male affectum deprehendit, ilico vtatur hoc bolo purgante, & si plethora sanguinea adest, tertia die venam secet. Post tertium

Aromata in peste perniciosa.

Post tertium diem vena non secanda.

terrium diem nemo, cui vita chara est, & salus sua, in hoc morbo vel purgatione vtatur, vel phlebotomia, quamuis minus periculi in purgatione, quam venæ sectione est:

Bolus purgans.

℞. Agaric. rec. Trochisc. ℈ iiij.
Syr. conseruat. Zinzib. parum.
Oxymel. q. s. misc. f. bolus mollis.

Postea æger drachmam vnam sumat huius pulueris bis singulis diebus mane & vesperi, & si sudor sequitur, sustinendus est.

Puluis singulis diebus bis sumendus.

℞. Sem. napi ʒ j.
Citri ʒ ß.
Acetulæ ℈ ß.
Camphoræ gr. iij. Misc. f. puluis.

Iulepum.

De die hunc Iulepum bibat, quoties visum est, & si ex eius vsu refrigerari stomachum senserit, iniiciat aliquid cinamomi.

Aq. puræ ℔. ij.
Rasuræ cornu cerui in petia ligat. ʒ vj.
Sem. & cortic. citri an. ʒ ij.
Decoq. ad ℔ ß. cons. Colaturæ. ℞. ℔. j. ß.
Succi limonum ℥ iij. vel si non habetur, aceti sacchar. ℥ ij. ß.

Aq. acetosæ cum ol. vitrioli.

Coq. despumando semper, & purificentur cum albumine oui. Vtile etiam in hoc morbo aquã acetosæ bibere, si in dimidium cantharum aquæ gutta vna olei vitrioli instilletur. Alii statim initio vehementissima vsurpant, vt succum semperuiui, salnitrum, ouorum albumen, & vinum sublimatum, quod improbo, vt maxime laudentur. Raphanus, quia magnam vim habet attrahendi malignitatem materiæ, vtile est scobem eius pedibus sale & aceto prius mundatis alligare. Idem etiam occipitio apponi potest, si vehemens capitis dolor adsit. Conueniunt ægris cibi molles, ius gallinarum cum succo limonum, vel citri, vel acetosæ coctum, itidem & ptisana. Ventriculus muniatur multiplici lino imposito veteri. Aluus si adstricta est, simplici clystere vtendum est ex iure gallinæ malua incocta & addito saccharo. Vehementiora remedia in hoc morbo non sunt necessaria. Aqua vero cardui cum cornu cerui, aut lapide Bezoar ægro in potu data, multum in hoc affectu valet.

De præseruatione à peste, quibusdam Morauiæ Proceribus præscriptum, Anno 1572.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXIX.

PRÆSERVATIO à pestilenti infectione, inuocato prius auxilio diuino, in his præcipue consistit. Primo, vt corpus ab
1. excrementis repurgatum, & ab obstructionibus liberum sit. Secundo, vt aer infe- 2.
ctus, si caueri nequeat, in conclauibus alteretur, & corrigatur. Tertio, vt cor antidotis 3.
conuenientibus præmuniatur, ne aer infectus, quoquo modo attractus, cordi exitialis
sit. Quarto, vt quilibet, habita vocationis 4.
suæ ratione, animum non despondeat, sed bona spe sese erigat & sustentet.

De primo.

Nimius medicamentorum vsus hoc tempore valde est suspectus, sæpeq; plus noxæ quam adiumenti corporibus affert. Consultius autem multo est, conueniente victus ratione vti: cibus ergo sit consuetus, sanitatis tempori congruens: Pisces tamen, pinguia, auium palustrium carnes, suillæ, & fructus omnes ὡραῖοι caueantur. Cibi omnes aceto (exceptis podagricis, & neruorum affectib. vexatis) succo limonum, citriorum, coroneorum condiendi: potui quoque citriorum cortices imponendi, & cum cibis, seq. puluis ex aceto aut vino dissolutus, vsurpandus:

Diæta.

Cibi aceto condiendi.

Puluis in cibo.

℞. Margarit. alb. præpar. ʒ ij.
Corall. rub. præpar.
Boli armen. oriental. an. ʒ j.
Cinamom. el. ʒ iij.
Cum s. q. sacchar. f. puluis.

Caueantur vina fortia, dulcia, turbida, crassa, & fucata, sicut & cereuisiæ crassæ, quæ multum lupuli habent. Ad euacuationem putridorum & excrementitiorum humorum, sufficient pillulæ sequentes ad ʒ j. semel in hebdomada sumptæ:

Pillulæ.

℞. Aloes optimæ ℥ j.
Myrrhæ el. ℥ ß.
Croci oriental. ʒ ij.
Cinam.
Coriand. præpar. an. ʒ j ß.
Sem. citri.
Acetos.
Basilic. an. ʒ j.
Lig. aloes.
Margarit. præpar.
Corall. rubeor. præpar.
Cornu ceruin.
Rasuræ eboris an. ℈ ij.
Tormentill.
Diptami alb.
Terræ sigill. an. ʒ ij.
Boli armen. oriental. ʒ vj.

Puluerisata dimidia pars excipiatur cum s. q. syrupi de corticibus citri, & f. massa: reliqua medietas pulueris seruetur pro vsu, & sumatur ad ʒ ß. ad ʒ j. ex ouo sorbili, aut aliter, bis in septimana. Vel:

℞. Aloes ʒ vj.
Myrrhæ ʒ iij.

ducimus, certissimum est. Quarto, quid autem sine suauitate vita est? inquies: Aut qua ratione suauia, quæ nocent, vitanda? Longus hic medicorum sermo oritur, & multa, ac magna de cibo atque potu inprimis est controuersia, sed prudẽs absque præscripto facile potest vitam recte instituere, si quæ semel nocuisse animaduerterit, ea in posterum fugiat, & cauenda putet. Ac si forte, vt sumus omnes ad ignoscendum nobis parati, in obseruãdis nocentibus, & iuuantibus valetudinem, esset negligentior, saltẽ communes medicas subiectiones in promptu habeat, atque illud: *Ne quid nimis*, quod pueris scholis, de præceptis sapientiæ præscribitur, sedulo meminerit. Deinde, ne varietate in cibo aberret, simplicissimum eligat, atque vno ferculo ex carnibus bonis & sanis contentus sit.

Carnes sanæ medicis.

Carnes bonas & sanas appellant Medici, vitulinas, bouinas, iuuenes, veruecinas. Item auium, quæ non in locis palustribus degunt.

Gallina cũ bouinis carnibus coquenda.

Gallinarum nescio quomodo suspectæ sunt: sed coctione eum bouinis carnibus illa humoris tenuitas, quæ ad fluxibilitatem materiæ facit, emendari potest. Modus tamen in esu carnium esse debet, cum omnia, quæ abunde nutriunt, noxia esse certum sit. Cato & multi alii Brassicam & alia, quæ paucissimum alimentarium succum suppeditant, commendant. Si vires hoc possint tolerare, facile ad illorum sententiam accedo, sed temere vires corporis deiicere, non est prudentis Medici.

Potus.

Idem monere de potu debemus. Iis, quibus aquæ potus consuetus & familiaris est, & qui vino nunquam largius sunt vsi, rectissimè consulimus, vt aquam bibant, verum si insignis debilitas inde consequatur, vini parum, quod naturæ gratissimum sit, denegandum non arbitror. Rectissime autem cereuisiæ assuetum valetudini suæ modetatissimo potu consulere iudico, præsertim si, vt dixi, simplicem victus ratiõnem tenet.

Commoda simplex victus.

Præstat autem simplex victus ratio, vt animus non modo tranquillior & obfirmatior sit, si forte morbus corpus opprimat, sed vt spiritus etiam puriores in ipso morbo vigeant, & melius de rebus præclaris cogitet, easq; perspiciat, ac si integra sanitate perfrueretur, præsertim si spiritus potu non turbentur, qui, quo est parcior, eo conuenientior.

An vinum podagricis concedendum.

A vino, vt dixi, podagricos, & articularibus morbis obnoxios, prorsus arcendos esse, quidam Medici censent; ac quorum ætas & ventriculi firmitas ea est, vt sine vino valetudinẽ sustentare possint, nihil accommodatius valetudini facere arbitror. Sed si hoc facere non licet, abstinentiam istã grauiora valetudinis incõmoda sequuntur. Item hoc monendum, parcissime vinum sumendum, deinceps ab iis vinis, quæ experientia podagricis noxia esse ostendit, & ratio dictat, vt sunt Morauica, Austriaca, Bohemica atque Vngarica, temperandum.

Quæ vina podagricis sint noxia.

Vsum Neccarici, & tenuiorum vinorum quidam innoxium putant, verum cum serosi humoris in corpore instar sit, admodum falluntur. Præstaret igitur mea sententia, eos qui ventriculo debili sunt, potius parum vini Vngarici, vel maluatici bibere, quam tenuia vina copiose haurire. Rhenena quidem salubria putant, nequaquam vero omnia sunt, maxime autem sulphurata.

Vini Rhenani quale saluberrimum.

Inter omnia Rhenana saluberrimum podagricis illud, quod à pede anserino nomen habet, vere sentire quosdam arbitror, si moderate sumatur, vel tenue vinum Rhenanum affundatur. Pucinum vinum, si sit purum, neque nimium vetus: item Rosatum, vt appellant, innoxia, modo aurea mediocritas diligatur, à Medicis existimantur. Rhetica etiam quidã & Burgundica probant.

Turbida & dulcia vina calculum producunt.

Sed semestria illa dulcia atque turbida vina renum calculis materiam suppeditare res ostendit. Nimiũ de his, omnium scriptis peruulgatis, verbotũ feci. Concludo, cum vino sapientiã obrui omnes Philosophi testentur, eoque mentem turbari nullus sanæ mentis negare possit, temperantiam in vino, maxime secundum naturam hominis putandam, atque eam ac si à morbis articularibus nihil esset periculi, obseruandam esse. quare podagricis minime moleste ferendum, dum in morbo se illius admoneri sentiũt. Quinto; Expecto, inquiunt, à medicina tua, non ab ista philosophia, quæ frustra verba sapientiæ fundit, auxilium, atq; vt de eo aliquid in medium adferas desidero. Hippocrates, vt monui, noster, omnis boni autor, vere rectam victus [illegible]ionem tutissimã medicinam statuit.

Recta victus ratio tutissima medicina.

Itaq; cum de victus ratione, quo non tantum in cibo & potu moderationem, sed in omnibus rebus sex non naturalibus, vt Medici appellant, complector, à me verba fiunt, vere de medicina ago. Nam vt idem Hippocrates ait: *Natura morborum Medicus.*

Natura morborum Medicus.

Errant igitur qui per medicamẽta ea se in corpore humano efficere posse putant, quę nullo modo natura præstare potest. Natura incipientes morbos articulares, cum & ea membra, quę mandant, id est, humores transmittunt, & quæ suscipiunt, ad suam temperaturam reduci possunt, sanat. Cæterum temperie partium diuturnitate & grauitate dolorum, ita turbata, vt nulla spes sit ad iustam temperiem deduçi posse, calore etiam in illis exhausto vel obruto, parum agit, imo vt dolores sæpius recurrant facit. Quid igitur obsecro medicamenta quantumuis

Antidota. tumuis laudata efficient? Scio veteres sua antidota decantasse, quæ Trallianus recitat. Recentes etiam scriptores multa habere, quæ miris laudibus extulerunt. Radix Chinæ quid non præstare visa est; Ac nuper emersit lignum indicum sassafras. Allatus etiam puluis ex Italia, & veteres compositiones in vsum reuocatæ. Verum quid cum istis agas, membrorum temperie perdita? Fortissima medicamenta purgātia quidam præscribunt, atque cū detractis per vim humoribus cessare dolores sentiunt, non parum illis tribuunt. Sed quis ea erit audacia, vt repetenda sæpe suadeat? Multi thermas, luta, atque alia remedia ad confirmandos articulos præscribunt, sed hi partibus affectis tantum consulere videntur. Itaque cum fomes intus in corpore maneat, minime exoptata consequuntur. De insana cauteriorum spe nihil dico. Nec vitupero localia remedia, præsertim ea, quæ calorem natiuum in membris fouent & excitant. Sed cnm in tanta vel intemperantia, vel corporis vniuersi intemperie, varietas materiæ, influentis nequaquam sit nobis satis perspecta, vix ex arte vlla localia remedia adhiberi possunt. Proinde, quæ vni maxime conuenerunt, alium interdum grauissime lædunt. *Cur topicis etiam præstantissimis sæpe nihil proficiamus.* Quid igitur, inquies, faciendum; Animus ad omnes casus humanos præparandus, patientia muniendus, & recte viuendo atq; ferendo, ad laudabilia assuefaciendus. Sexto, video legentem ista vultum ducere, & præfertim eum, cui corporis cura curæ est. Verum ne quid dissimulem, Galeni sententiam oraculum puto: Ei qui rectam victus rationem tenere nequit, medicinam optimam præscribere superuacaneum esse. Quo vero victus ad nutriendum & augendum corpus est exquisitior, quo plenior, lautior & ad ingluuiem paratior, eo nocentior. Detrahendum est in hoc morbo, non addendum, & in primis opera danda, ne cruditati locus concedatur. *Cruditas podagræ mater.* Hæc enim si quid aliud maxime ad articulares morbos facit. Itaque qui cruditatem vitant, & serosorum humorum prouentum in corpore cauent, hi vel dolores articulorum effugiunt, vel moderatius ferunt. Cruditatis autem vitandæ ratio in recta obseruatione sex rerum non naturalium consistit, inter quas post cibum & potum principem locum habet Venus. Sapienter enim fabulantur Poetæ: ex concubitu Bacchi atque Veneris natam podagram; ac præcipuas causas complectuntur. *Podagra ex nata Venere.* Excessus enim in venere plurimum ad debilitatem partium facit, & vires ventriculi atq; cerebri frangit. Potus vini nimius calorem innatum extinguit, & serosorum humorum copiam auget. Serosi humores, si victus non sit nimium humidus, & potus minime largus, facile caueri possunt, maxime si per vrinam, vel sudores tempestiue excludantur. Facit ad hoc inprimis vsus cornu cerui, si affectus doloribus articulorum in potum linteolo tectum iniiciat, & matutinis horis in lectulo se ad sudorem componat. *Exsiccans & sudorem mouens.* Quod si forte hoc medicamentum nimis leue videatur, interdum theriacam vel mithridatium post mediū noctis instar pisi vel fabæ sumere proderit. Si plurimum crassioris & tenacioris pituitæ æger congesserit, in primis vsu mellis acidi iuuabitur, atque minori periculo, quam à laudatis pulueribus vel electuariis, non sine periculo siccantibus, atque hoc modo cum siccitas caloris limia sit, calorem præternaturalem excitantibus. Electuaria ex succis herbarum, vt veronicæ, iuæ, & similium magnopere probo, verū hæc perpurgatū corpus requirunt, & Medici considerantiam temperaturæ ægri postulant. Vnam igitur formulam omnibus præscribere minime scientiæ Medicæ videtur. Cum vero non modo hoc requiratur, vt corpus excrementis vacet, verum etiam articuli debiles corroborandi sint, præscribere ad illud certum aliquod remedium in tanta varietate temperamentorum atque lapsuum, quomodo possumus? Illud reticere non debeo, cum materia plerunque à capite defluat, plurimum adiumenti quibusdam lotiones capitis attulisse, præsertim si hoc ceratum, quod ex cera & ladano asperso succino albo atq; ambra fit, rosis etiam & santalis, cum caput est calidius, impositum gestetur. *Ceratum capitale.* Hæc pauca remedia, quæ recta atque ruta esse multis rationibus veris & euidentibus, ac exemplis etiam probare possem, subiicienda putaui. Nequaquam vero aliorum scientiæ, qui sua laudant, obsto. In oculos incurrere arbitror quantum in hac parte & ægrotantes & Medici fallantur, atque infinita exempla, tum mediocrium hominum, tum vero summorum Regum & Principum testantur. Exemplo autem sapere tutissimum est. Cæterum si quid alicui Deus, quo articulos iuuari sentit, offert, siue per Medicū, siue per alios, cui recta ratio consentiat, is ei acceptum referat. Experimenta vulgaria sequi, falli non minus est, quam in istis potionibus chinæ, sarsæ & similium decoctorum spem ponere. Si quid enim iuuare videntur, hoc victus ratio præstat. Opinione vero nostra, vel persuasione medica nos decipi, cum idem summis hominibus, qui toties decocta illa hauserunt, acciderit, æquo animo feramus, ac quando ad eundem lapidem bis impingere

prouerbium vetet, non temere naturam affligemus. Semel in communem errorem cum magnis & sapientissimis incidisse solatio sit. Cum vero obseruatio diligens atq; moderatio prudens in victu semper iuuet, nunquam lædat aut fallat: eam negligere non modo extremæ stultitiæ atq; amentiæ, verum neglectionis nostræ, quam pietas vetat, putemus, & cum nostra culpa nihil admissum, quo dolor sit accersitus vel auctus, conscientia nobis testis fuerit, summam consolationem, abesse à culpa, nobis persuadeamus, atque necessaria recte ferre, neq; Deo repugnare placide studeamus.

Victus ratio nunquam fallit.

In Quartana pro, quodam Nobili,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCLIV.

Quartana à pituita mixta cum melancholia.

HANC febrem esse à crasso humore constat, vndecunque crassitiem habuerit. Galenus 13. Method. & in lib. de tumoribus ait, crassos humores, vel à sanguinis fece, vel à pituita oriri. Itaque quartanam à pituitosis humoribus feculento sanguine mixtis nasci posse statuo. In hac quoque sententia est Galenus 2. de crisibus, vbi pituitam crassa sua consistentia naturam humoris Melancholici referre ostendit. Sed venio ad quæstiones. I. An exquisitior euacuatio hoc anni tempore sit adhibenda; Respondeo, concocta medicanda esse ait Hippocrates. Cum autem hic morbus longus sit, & concoctio tarda, nihil aliud est intempestiue in hoc morbo purgare, quam vires ventriculi imminuere, humores turbare, ex crassis crassiores, & ex longo longiorem efficere. Nunquam purgandus Melancholiens humor, nisi prius educta pituita. Ideo laudatur vomitus. Hic clysteria sola sufficiunt, nec debilis ventriculus affligendus. Si omnino purgans dandum, darem trochiscatum Agaricum; sed prius aliquot diebus decoctum raparum cum facchari drachma vna, & parum Zinziberis, vel integra grana piperis. Ad II. De Theriaca danda assentior sed leuiora prius darem, Nucleos persicorum quinque vel sex, & cochleare vnum syrupi de sueco melissæ, vel haustum aquæ melissæ probe destillatæ, deinde ad Theriacam venirem. III. De Melanagogo dando in hac imbecillitate ambigo. Medicus enim Christianus tuto debet mederi. IIII. De venæ sectione. Afferunt Practici experientiam. Ego, nisi insignis sit cruditas, non repugno. V. Si hæmorrhoides recte possunt aperiri, & indicia apparent tumoris, plane placeret mihi hoc præsertim tempore. Acidularum

Crudorum purgatio [illegible] dubitat.

Pituita ante melancholiam subducenda.

Decoctum raparum.

Leuiora theriaca praemittenda.

Acidulæ.

vsus spleni prodest, & splenis affectio quartanæ curationem facit difficiliorem. Probo tamen vt viscerum robur per olea & fomenta conuenientia roboretur. Ita enim facilius curatur. Affectiones animi cauandæ. Inunctiones spinæ dorsi in rigoribus probantur, & veteribus Medicis in vsu fuere.

Inunctio spinæ.

In Quartana, pro alio quodam viro Nobili,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCLV.

Quartana tuta.

QVARTANAS tutas esse etiam plebeis notum est: verum non tractandæ inclementius, ne alius morbus accedat, & diuturnitate vires frangat. Itaque vt in aliis morbis longis, victus ratio tenenda, quæ robur non diminuat, nec, vt vulgus putat, in abstinentia spes curationis ponenda. Abstinendum à salsis, & maceratis carnibus bouinis, ceruinis, suillis, piscibus, anguillis, carpionibus: saxatiles cum aromate concedo. Non lacticinia, & acetosa. Comedat carnes assas & elixas. Molliora semper præcedant, vt endiuia, lactuca, atriplex Romana, id est, spinachia cum vuis passis cocta. Cruda quoq; in mensa vitet. Die paroxysmi ante paroxysmũ, cũ nunc matutini sint, non edat, à paroxysmo edat. In longis enim morbis vitium robur præcipuam spem curationis facit. Potus, vinum Rhenanum, vel Neccarinũ, modo non acidum. Non cereuisia cruda & flatulenta. Hordeaceæ defecatæ prosunt. Somno nihil detrahẽdũ, modo ne sit paroxysmus, vel instet. In remissione non est noxius. Nũquam dormiat apertis fenestris. Cum abest febris exerceatur, non defatigetur. Vires si debent conseruari, venus debilitãs caput & ventriculum vitetur. Cæterum cum solida & carnes hic diminuãtur, prodest die paroxysmũ sequente in labro aquæ dulcis ex flumine haustæ lauare, non tamen sit nimis calida, & totum corpus hoc vnguento inungere:

Victus ratio in quartana.

Balneum.

Vnguentum.

℞. Ol. amyg. dulc. rec. express. ℥ iiij.
Succi artemisiæ express. ℥ ij.
Coquantur simul, & dentur in vitro.

Quotidie habeat beneficium ventris, & à medicamentis purgantibus vehementibus, etiam roborantibus calidioribus abstineat. Aluum moueat hac potione.

Potio purgans.

℞. Passular. minor. ℥ v.
Flor. borrag.
Violarum an. p. j.
Herb. ceterach.
Epithymi an. ʒ iij.
Folior. senæ select. ʒ vj.
Decoq. l. a. in s. q. aquæ puræ, colaturæ ℞. ℥ iiij. his add.

Syr.

Syr. rosat. solut. vel de violis solut. ℥j.
Mannæ el. ʒvj.
Syrupi conseruat. Zinziber. parum.
Misc.

Rotula cum extracto rhabarbari. Prodest etiam orbiculum vnum cum extracto Rhabarbari assumere. Ad præparationem humorum nihil melius decocto raparum, & vsu nucleorum persicorum. Ad symptomata: Quartana laborantes affecto sunt splene, etiamsi non sentiant. Vngatur igitur splen hoc vnguento:

Vnguentum splenicum.
℞. Ol. amygd. dulc. rec. ℥iij.
Succi veronic. ℥j.ß.
Succi cæpar. ʒij.
Cortic. radic. capp. ʒj.ß.

Coquantur diligenter, & exprimantur, & colaturæ add.
Axungiæ gallin. ℥j. & misc.

Epati admoueatur sacculus ex furfuribus hordei, aqua ista aspersa:

Sacculus epaticus.
℞. Aq. Taraxacon.
Vermicular. an. ℔j.
Aceti rosac. ℥j.
Spec. pro epithemate hepatis ʒij.
Misc.

Vbi calores febriles intensi, fiant duo sacculi ex furfuribus hordei & dorso applicentur, & permutentur. Et quia sudor & calor post febrem molestus, & vires frangit, spina dorsi hoc vnguento vngatur à paroxysmo:

Vnguentum ad spinam dorsi.
℞. Ol. violar.
Nymphex.
Lactis muliebr. an ℥j.
Misc.

Ante paroxysmum bibat poculũ aquæ melissæ, in qua parum conseruæ borraginis maceratum sit.

In quartana, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLVI.

VTINAM tam feliciter consilium dem, quam ex animo hoc facio, & quam te Reipublicæ superstitem esse opto. Quin autem ita sim daturus, non dubito, cum beneficio DEI, in aliis recte successerit res, & de euentu, qui bene sperare iubet, significetur. Primum autem Quartana non ex alio morbo est nata: deinde minime inclementer initio tractata. Autumno cœpit, verum autumnus nobis pro æstate fuit. Itaque non puto multo diutius, quam vsu artis præstantissimus Medicus existimat duraturam. Meminisse autem vestram generosam clementiam arbitror, me superiori anno Dominum Georgium Broskouskii ante hyemem curasse. Euasisse etiam mea opera, valetudine pene desperata, præstantissimum Dominum Rueberium, vt de aliis nihil dicam. In ea igitur sententia V. G. manere volo, medicamenta purgantia frustra adhiberi, cum ne pituitosum quidem humorem (qui haud scio, an non multo magis Quartanæ causa sit, quam Melancholicus) euacuant, tantum abest, vt limosum istum possint: si tamen aluus sit adstricta, recte adhiberi enemata humectantia ex decocto veronicæ, atque cardui benedicti iudico. Ac vere affirmo, me magni nominis virum solo vsu enematum (cum alia remedia omnia aspernaretur) liberasse, sed hoc fit in illis, qui initio paroxysmorum tormina ventris sentiunt. Diligenter autem obseruandum est, quæ pars corporis in ipsa inuasione laborare videatur, eaque diligenter fouenda, & calor innatus (qui est omnium actionum naturalium opifex) adiuuetur. Audiui hæc à Medico excellentissimo, qui quartana confectus fere, ab empirico isto modo est curatus. Primum parti, quæ initio paroxysmi afficiebatur, fomenta adhibebat, processu temporis, quod materiam educeret. Existimabat autem emplastrum, quod adhibebat, fuisse ex Elleboro compositum. De his vero scribere nunc non vacat, fortasse aliis literis Excellentissimo Domino Andernaco vberius meam sententiam de natura & curatione Quartanæ exponam. Nunc quid in plurimis rectum vsu atque experientia compertum significabo. Multis diebus Quartana laborantibus solum decoctum raparum do. Admonitus sum de hoc excellentissimi Medici Guainerii consilio, qui scripsit, se Abbatem quendam felicius rapis, quam aliis medicamentis curasse, sic autem exhibeo; Mundandas ab exteriore cortice, deinde decoquendas curo, primum ius tempestiue abiicio, aliam aquam puram affundo, & donec diffluant rapæ decoquo, exprimo succum accurate, & addo butyrum recentissimum absque sale cum sacchαro, si flatulentus est æger, adiicio caryophyllos leniter incisos. Matutinis horis de quinque nucleos persicos mundatos. In ista curatione perseuero plerumque diebus quindecim. Dum aluus est adstricta, enemate lenio. Ante accessionem decoquo in vino Neccarino herbam illam, quam Matthiolus appellat Clinopodium, & ante accessionem exhibeo, & ne quid in paroxysmo bibant vero, viribus omnibus rationibus consulo

Pituita potius quartanæ causa, quam melancholia.

Enemata quartanam curant, vbi initium febris cum torminibus ventris.

Locus affectus in quartanis.

Decoctum raparum.

Nuclei persici mundati.

Clinopodium.

Kk

In febri quartana.

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIUM CCLVIII.

Cum domum, Vir humanissime, cogites redire, febri in declinatione existente, ne in itinere succumbas, regimine & consilio prudentis Medici opus est. Quare non ratione febris modo, sed & metu symptomatum eo die, quo redire solet, ad minimum tempore paroxysmi neque dormiat nec bibat: Si sitis & debilitas vigent, cochleare vnū syrupi assumat, aut electuarii castaneæ quantitatem, aut morsuli medietatem.

Syrupus sitim sedans.

℞. Rob de Ribes ℥iiij.
Cerasorum.
Iulepi rosl.an.℥j.
Misce.

Electuarium idem præstans.

℞. Conseru Acetosellæ ℥ iij.
Flor.arant.condit.
Cortic.citri an.℥j.

Incidantur grosso modo flores & cortices mistis his adde:

Puluer.Xyloaloes ℈ß.
Corallor.rubr.ʒß.

Cum syrup.acetositatis citri, in quo Moschi g.v.exacte dissolut.fuerint, f. Electuarium.

Morsuli corroborantes.

℞. Corall.alborum,
rub.an.ʒß.
Margaritar.præparatar.℈ij.
Doronici Romani ʒß.
Sem.citri ex cort.ʒj.
Cort.citri exter.ʒß.
Ossis de corde cerui ℈j.
Santali albi ʒß.
Flor.rosar.alb.odorif.
Nenuphar.an.℈j.
Cort.citri liberati à saccharo suæ confectuationis ʒj.
Sem.quatuor frigid. maior. ex cortic.℈j.

Foliot.auri puriss. num. ij. minutim incidantur pulueres, & cum lb. ß. saccbar. alb. dissol.in aq.borrog. fiant morsuli.

Eo die, quo febris induciæ sunt, mane assumat cochlearia xj. digestiui, dum adhuc decumbit, vt bene vinosum genus & cor refrigerari possit, antequam se viæ & aeris iniuriis committit.

Iulep refrigerans & digerens.

℞. Aq.fragorum ℥iij.
Cichoreæ.
Endiu.
Acetos.an.℥iiij.ß.
Syrup.de Endiuia.
Acetos.simplic.
Byzantin.an.℥j.
Misce.

Aqua etiā virtutis subinde facies & cordis regio, ac pulsus aspergantur:

Aqua virtutis pro facie, corde, & pulsibus.

℞. Caryophyllor.ʒj.
Cortic.arant.exsiccat.
Mali citri exsiccat.an.℈ij.
Ligni aloes ℈j.
Macis ʒj.
Cinam.interior.℈iiij.
Benzoin.ʒß.
Styrac.calamit.℈j.

Incid.& contund.grosso modo, stent in infusione in ℥xvij.aq. rosar. odor. & vini albi ʒ j. per horam in loco tepido. Post bulliant ad casum ℥ iiij. colentur cum expressione forti. In colatura dissolue Moschi g. j. signetur Aqua. Sequitur alia:

Aqua virtutis alia.

℞. A.rosar.odor.lb.ß.
Santalor.albor.
citrinor.an.℈ß.
Rosf.rub.℈j.
Aceti vini albi ʒ vj.
Ligni aloes ℈ß.
Cortic.citri recent.abras.exterioris ʒß.

Stent in infusione per mediam horam in loco tepido. Post bulliant ad causam tertiæ partis. Colentur cum expressione. Domum vero reuersus, mane sequens Enema duabus curet sibi infunde vicibus.

Enema.

℞. Maluæ.
Bismaluæ.
Parietar.veræ.
Spinacbiæ an.m.j.
Betonic.
Veronic.
Scabiosæ.
Capill.Veneris.
Polypodii an.m.ß.
Sem.pæoniæ.
Carui an.ʒj.ß.
Radic.pæoniæ.
Cappar.an.ʒ iij.ß.
Scabiosæ ʒ ij ß.
Endiuiæ ʒj.ß.
Flor.chamom.m.ß.
Prunor. dulcium pann. maior. exossator.num.v.
Agar.trochiscat.℈ ij.ß.

Incidant.& contund.stent tota nocte in s. q. Aq. fluuialis tepefactæ, claræ, in loco tepido, mane bulliant ad casum medietatis, vt remaneant ʒ xxiiij. Colentur colaturæ:

℞. lb.j.in qua dissolue:
Cassiæ recent.tr.ʒß.
Elect.lenitiui.
de hiera simplic.an.ʒj.ß.

de sebest. sine diagr. ʒj.
Diaphœnic ʒ ß.
Ol. chamom.
Violacei.
Anethi an. ℥j. ß.
Mellis anthosat. ℥ ß.
Salis comm. triti ℈ ij ß.
Misce, fiat clyster.

Applicetur duabus vicibus horis tribus ante cibum. Tertio quoque à reditu die leniens repeti potest, quod bene cessit aliquoties:

℞. Decocti flor. & fruct. cord. ℥ iij.
in his dissolue flor. Cassiæ extr. cum
Aq. endiu. ℥ ß.
Elect. lenitiui ʒ j. ß.
de Psyllio ʒj.
Rosat. Mel. ʒ ß.
Syrup. de endiu. ℥j.
Misce.

His febrem, accedente diæta præscripta, fugari posse confido.

Adiicio Epithema, quo hepar foueatur, cum febrili calore corpus æqualiter inæstuat.

Epithema.

℞. Specier. diarrh. abb. ʒj.
Iecor. lupi præparat. ʒ ß.
Rasuræ cort. mali citrii ℈ ij.
Folior. Epaticæ ℈j.
Sem. Endiuiæ.
Portulacæ an. ℈ ß.
Rasuræ eboris ℈j.
Spodij de ebore ℈ß.
Rosar. rubr.
albar. an. ʒ ß.
Nenuphar. albi ℈j.
Santali cir.
albi ʒ ß.
Sem. citri excort ʒj.
Folior. citri odorat. ʒ ß.
Camphor. præparat. g̃. j. boni ponderis.
Aq. Hepatic.
Rosar.
Acetosæ.
Solani.
Endiuiæ an. ℥ iij.
Aceti vini albi ℥j. ß.

Puluerisanda puluerisentur subtilissime, & cum aquis præscriptis, fiat mixtura.

Tempore decubitus & declinationis paroxysmi febrilis sex aut septem deglutiantur, sequentium granorum:

℞. Granor. Mastic.
Sandar. rot. lotor. ex vino rubro, & exsiccator. an. ʒj.
Misce.

Pro eodem quartanario.

EIVSDEM

CONSILIVM CCLIX.

QVARTANAM contumacem esse febrem, docet experientia, & vnanimis Medicorum consensus. Vnde vulgo Medicorum scandalum dicitur; nihilominus si præscripta salutaria medicaméta circa festum Nicolai continuasset, procul dubio post Luciæ diem vinci potuisset. Cum vero hæc neglexerit, proximus & consuetus terminus est Gregorii festum, si quatuordecim dies ante euacuationes præmittantur. Ac licet lethalis per se morbus non sit; grauissima tamen valedicens post se relinquit symptomata; hydropem & tabem non infrequenter: quibus de causis certe non contemnenda. Diligenti igitur domi forisq; in itinere, opus erit regimine. Die paroxysmi, vtut leuissimus sit, domi se contineat. Quietis vero diebus morsulos assumat hepar & lienem aperientes & corroborantes.

Symptomata hydropis.

Morsuli in quartana quietis tempore sumendi.

℞. Specier. arom. rof. Gabr. ʒ ß.
Diarrhod. abbat. ʒj.
Trochisc. de cappar. ℈ ij ß.
Sem. agni casti.
Fœniculi an. ℈j.
Ceterach.
Cuscutæ an. ℈j. g̃ vij.
Rad. Enulæ campan ℈j.
Fœnicul. ʒ ß.
Verbasci ℈j.
Bitumin. Iudaici ℈j. gr. v.
Rasuræ ebor. ℈ß.
Cranij. ℈j.
Margaritar. præparat. ℈ß.
Corall. rubr. ʒ ß.
Cinamomi elect. ʒj.

Puluer. puluerisat. subtiliss. & cum ℔ ß.
Sacchar. albiss. dissolut. in aq. conuenientis q. s. Fiat confectio in Morsulis.

Lien inungatur portiuncula vnguenti quantitate auellanæ, super carbones liquefacti:

Vnguentum pro liene in quartana.

℞. Ceterach.
Cuscutæ.
Scolopend. an ℈ß.
Rad. cappar. ℈ ij.
Fœniculi.
Enulæ campan. an. ℈j.
Sem. agni casti ℈ ij. ß.
Fœniculi ʒ ß.
Summitat. absinthii nostri ℈j.
Trochiscor. de cappar. ℈ ij.
Bitum. Iudaic. ℈j.

Incidantur & contund. dein stent per horas

ras

ras duas in loco tepido affuſis Ol. amygd. dulc.

Cappar.
Vini maluatici an. ℥ ij.
Aq. cuſcutæ ℥ iij.
Aceti vini albi ℈ ß.

Deinde bulliant, agitando cum ſpatula ad conſumptionem aquoſitatis totius, quibus adde

Bdellii aceto reſoluti ℥ j. & colentur.
Colaturæ adde Ceræ, parum & fiat Vnguentum.

Quod ſi in via metus deliquii, aſſumat ſeq. Rotulas.

℞. Manus Chriſti perlat. roſ. ℥ iij.

Balneum aquæ dulcis.

Balneo aquę dulcis tepidę inſtar lactis mulcti, in qua flores Chamom. decocti fuerint, vtatur per ſemi horam, aut ad pulſus vſque mutationem diebus quietis.

Diebus ita decem domi ſe cõtineat, & euentum expectet.

Die paroxyſmi mane aſſumat iuſculum, vt ſaltem fami reſiſtat. Horas quinque ante inuaſionem aſſumat potionem ſudoriferam. Tegatur corpus accurate, imo & facies:

℞. Aq. lupul. ℥ j.
Fœniculi ℥ ij.
Fumiterræ ℥ ß.
Aceti vini albi ʒ v.
Syrup. de lupul. ʒ vj.
Puluer. ſudoriferi tranſmiſſi ʒ j.
Miſce exacte.

Quod ſi ſudor ex ſententia non ſuccedat ſupponatur pedibus Veſica aq. calida repleta; & dentur Aq. fœnicul. calide ſeptem vel octo cocblearia.

Tabis remedia.

Tabem auertent I. Balneo Aquæ dulcis.

II. Inunctione ſpinæ ſequenti vnguento.

Vnguentum pro ſpina in tabe.

℞. Ol. Violar. loti quater ex Aq. lactucæ ℥ iiij.
In frig. Gal. loti toties ex Aq. violar. ℥ j. ß.
Mucilag. ſem. Cydon. ext. cum Aq. Barbæ Iouis.
Sem. papauer. alb. ʒ j. ß.
Tragac. diſſolut. Aq. Maluar. ℈ j.
Camphoræ præparat. gr. j. ß.
Miſc.

Addantur ſemper cochlearia duo lactis muliebris puellam lactantis.

III. Inunctione artuũ & pectoris quarto quoquo die, ex Ol. Violar. ℥ iij. aut iiij. Cum lactis mulieris puellam lactantis cochleari vno miſtis ductiſq;.

IIII. Vſu frequenti ſequentium morſulorum:

Morſuli in tabe.

℞. Amygd. dulc. præparat. & macer. in Aq. calidiſſ. per horam ℥ iij. ß.
Pinearum.
Fiſticor. purgat.
Nucis longob. præpar. ʒ j.
Semin. 4. frig. maior. excortic. an. ʒ ß.
Portulacæ ℈ j.
Papauer. albi ʒ j.
Iecoris gallin. cocti ℈ iiij.
Caudat. cancror. coctar. ʒ j. ß.
Pulpæ muſcul. pectoris gallin. coct. ʒ ij.
Corall. albor. ʒ ij. ß.
Margarit. præpar. ʒ ß.
Ligni aloes ℈ j.
Semin. citri excort. ʒ j.
Carnium citri odor. condit. & libetat.
Sacch. ſuæ conſeruat. ℈ iiij.
Conſeru. roſar. alb. ʒ iij.
Macis ℈ ß.

Incid. incidend. groſſiori modo, & pulu. pulu. Miſce & cum ſaccharo ℥ x. diſſolu. in Aq. Lactucæ, f. Morſuli.

Emulſiones ex amygdalis.

V. Eiuſdem efficaciæ erit Emulſio Amygd. facta cum Aq. hordei, Violarum aut Lactucæ. Proderunt etiam Auell. excort. pineæ piſtaceæ per horam vnam ante Aqu. calidæ infuſæ. Paſſulæ mundatæ & ablutæ. Iuſcula Caponum non pinguium cum Pane & Vitellis ouorum. Item alii cibi euchymi noti.

Pro eodem quartanario,

D. BALTHASAR. SCHEIDERI CONSLIVM CCLX.

Simplicia preferenda compoſitis.

ETSI plures plura in morbis compoſita habeant & commendent: parum tamen hæc mihi placent: cum ſæpiſſime duobus, ant tribus ſimplicibus, multo maiora efficiamus, quam ſi totum Dioſcoridem ægro propinaremus. Accedit quod illi ipſi compoſitores ſæpe cauſam reddere nequeant, cur hoc vel illud ingredientium addatur. Imo & multi è tot ſimplicibus confuſis reſultans temperamentum ignorant; qua re non modo ruditatem ſuam & ſtoliditatem oſtendunt: ſed etiam ſæpe, morbum longius imo & alium producunt & excitant. Verum hæc eſt peruerſitas & inſania ſeculi noſtri vt potius ventrem & oculos pluribus ſine ratione confuſis repleri malint, quam paucis ſalubriter & ex arte curari: Sed quorſum multis diſputo, aut inuebor? curam potius propoſiti caſus aggredior. Cum quartana ſatis con-

Longa & varia medicamentorum compoſitiones improbantur.

tumax fuerit, cuius adhuc præsentis notæ non obscuræ apparent, facile certe autumno augeri, imo duplicari triplicariq; , nec non alios periculosos secum inferre morbos posset. Quibus occurretur diligenti vsu iusculi sequentis:

Decoctum in quartana.

℞.Rad.borrag.ʒ ij.
Cichor.
Cortic.capp.an.ʒj.

Incid.& coq.in iusculo gallinæ iuuenis macro, pro duabus dosibus diebus, quietis hora vna ante prandium assumendo. Repetantur octies herbæ superius ordinatæ.

Temperabit humorem melãcholicum, obstructiones iecoris & lienis reserabit. Imo materiæ formæque febrili resistet egregie.

Lien vero dolens singulis matutinis, quibus feriæ febris inungatur sequenti vnguento:

Vnguentum pro liene.

℞.Ol.Cappar ℥j.
Amygd.dulc.rec.
Chamom.an.ʒ ij.
Bdellii aceto scyll.dissol.ʒ j.
Ceræ parum.f.vnguentum molle.

Decoctum senæ in canicularibus non nocet

Etsi vero purgationes in diebus Canicularibus noxiæ; necessariæ tamen cum sint, decoctum foliorum senæ, vt apud nos præparari solet, non nocebit.

Continuentur hæc ad Laurentii vsque diem, quo significari poterit successus; ac tũ alia, si opus erit, præscribentur.

In quartana.

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM CCLXI.

SEPTEM ordinaui, Affinis honorande, tibi adhibenda:

Lenitiuum in quartana.

I. Lenitiuum.

℞.Diacatholic.
Cassiæ extract.an.℥ß.

Dissoluantur in decocto prunor. & passular. ebibantur calide duabus horis ante prandium.

Digestiuum.

II. Digestiuum, quater diebus quietis vsurpandum:

℞.Syrup.de fumaria.
de epithymo.
de endiuia an.℥j.ß.
Aq.Betonic.
Fumariæ.
Borrag.an.℥ iiij.
Misce.

III. Purgans.

Purgans.

℞.Diacathol.ʒ v.
Electuar.Hamech.ʒ ij.
Misce, fiat bolus.

Dissoluatur in aqua fumar.q.s. ebibatur die quietis.

Electuarium.

IIII. Electuarium.

℞.Conser.Borragin.
Bugloss.
Violar.ʒ v.
Rotulæ lætif.Almans: vel Galen.℥j.

Cum syrup. de Bugloss. & Borrag.an.q.s.f. Electuarium liquidum ante cœnam & prandium sumendum.

V. Puluis.

Experimentum contra quartanam.

Electuario succedat tribus diebus puluis sequens:

℞.Puluer.sem.Hypericon.ʒ ij.
Cmer.caluariæ ʒ j.
Misce.

Pro tribus dosibus vsurpandis tribus horis ante prandium.

VI. Sumantur cum aq.Agrimon.℥ iij.

VII. Inungatur lien sequenti oleo.

℞.Ol.chamomillæ.
de Cappar.an.℥j.
Misce.

In duplici quartana,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM CCLXII.

Electuarium.

℞.Conser.borrag.℥ ij.
Theriacæ bonæ & veteris ℥.ß.
Cortic.citri condit.℥j.
Puluer.elect.lætitiæ Galen.
Elect. de gemmis an. ʒ ij. cum pauco syrup.epithymi, fiat in modũ opiatæ.

Capiat quotidie ad quantitatem castaneæ duabus horis ante cibum cum ℥j. vini absinthitis.

Victus ratio in quartanis.

In die accessionis abstineat à cibo & potu horis sex ante accessionem, & potus ac cibus sit facilis coctu, vt lingua veruecina, vitelli ouorum sorbilium & recentium. Si debilis est, statim post sudorem comedat, & bibat vinum tenue, album, subastringens. Alio die, scilicet intermissionis & quietis, sit victus plenior, ex decocto & expresso capi, abstineat ab aceto, pane furfuraceo, carne bubula, suilla, ceruina, leporina, brassic, caseo; Cappares cum melle horis duabus ante cœnam sont salubres. Si possit ex interuallo, vt octauo die, melancholiam per syrup. de fumoterræ & byzantiis, & de buglossa cum duplo aquarum lupuli, & scabiosæ, & morsus diaboli præparatum vacuare. Item, infusione fol. senæ, aut epithymi Cretensis, esset salubre. Æger

Syrupi melancholiam præparantes & vacuantes.

ger hic tandem incipiat inflatione tibiarum laborare, ita vt hydropem minaretur.

In febre nocturna pituitosa, cum Ictero e-pate obstructo, pro quodam Comite,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXIII.

SCRIBIT Illustris Comes, se ineunte autumno laborasse duplici tertiana. Oportet igitur corpus, plurima bile abundare, ex cuius putredine est orta. Cum igitur sub hyemem pituitosa febris successerit, necessarium est, vel tertianas istas, admodum nothas fuisse, & calorem innatum ita debilitatum, vt immodice pituita sit aucta, vel in curatione refrigerantibus in victus ratione atque medicatione erratum. Vtcunque est, cum sit febris nocturna, nō negligenda. Solent enim diurnæ febres, minus, quam nocturnæ pituitosæ esse. Quod autem videatur mitior, illud non solum à natura humoris habet; verum etiam calor innatus imminutus est, & minus nunc succendi potest. Itaque in primis diligentissima adhibenda est victus ratio, in qua omnes causæ cruditatis vitentur, & in primis in potu à vino & aqua cruda abstinendum. Nec velim, Generosum Comitem bibere aquam, præsertim isto anni tempore, hoc est, in media propemodum hyeme.

Diurnæ febres minus, quam nocturnæ pituitosæ sunt.

Cum autem icterus huic febri sit coniunctus, nullum est dubium, maximas in epate obstructiones esse. Hæ vero recte curari non possunt, nisi pituitosus humor è primis venis tollatur. Nam nisi hoc fiat, ea quæ obstructioni prosunt, non modo nihil adiumenti adferent; sed cum periculo etiam assumentur, cum materiam crudam in angustiores venas epatis protrudant. Proinde consulerem, vt Generosus Comes interdum talibus catapotiis vteretur:

Icterus.

℞. Aloes succo endiuiæ aliquoties imbuti ℥ß.
Rhabarb. electi puluerisati, & aquę cinamomi aspersi ʒß.
Agarici albissimi incisi, & vino, in quo Zingiber decoquatur, affusi ʒj.

Pillulæ de aloe.

Puluerisentur omnia seorsim, & cum syrup. rosat. solutiuo, ac parum syrup. de absinthio commisceantur, atque addito salis gemmæ & mastichis an. ℈ß. formentur pro qualibet drachma pillul. num. xj.

Harum pillularum vndecim horis duabus ante cibum bis vel ter in septimanis sumat, horis duabus ante prandium, & si aluū non commoueant, dosin augeat.

Dum hoc fit, hypochondria isto vnguento matutinis horis vngantur:

℞. Olei amygdal. dulcium recent. ℥iij.
Vini optimi ℥ij.
Absinthii pontici m.j.
Rosar. rubear.
Chamæmeli an. p.j.

Vnguentum pro hypochondriis.

Decoquantur ad vini consumptionem, & exprimantur fortiter, & seruetur expressum vsui. Deinceps bibat aquam cuscutæ probe destillatam. cui prius per noctem infundatur

Agrimoniæ.
Absinthii pontici an p.j.

Irrorentur herbæ per horam vino, deinceps imponantur aquæ, stent per noctem, & exprimantur fortiter. Bibat Illustris Comes ad ℥v.

Vbi hoc fuerit factum per sex dies, tandem singulis diebus, matutine cum aqua cuscutæ, simpliciter destillatæ, sumat Trochiscorum de absinthio bene præparatorum (sunt enim Troschisci plerumque antiquiores, quam debebant) drachmam mediam vsque ad duos scrupulos. Vbi obstructiones prorsus cessauerint, ex eadem aqua cuscutæ sumat eboris scobem ex iusculo. Bibat & decoctum rad. cichorii & taraxaci. Cum flatus nimium sunt molesti, ventri imponat sacculum ex furfuribus trinci, sale & floribus cotulæ fœtidæ. Quod si flores cotulæ non habentur, flores chamæmeli sumantur. Hæc potui in præsentia monere, quæ vt à præpotente DEO benigne fortunentur, toto pectore precor.

Trochisci plerumque antiqui.

Sacculus flatus discutiens.

In febri tertiana continua, pro quodam Generoso Domino,

D IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXIV.

AFFLIXIT Generosum Dominum tertiana febris, quæ secundo etiam rediit, & vires vniuersi corporis debilitauit. Itaq; & lassitudinem, & loco motiuæ debilitatem sensit, ac pedes intumescere animaduertit. Vt autem deinceps tutus sit, primum optima seruetur victus ratio. Vitet varietatem ciborum, repletionem immoderatam: Abstineat à crudis, lacticiniis, piscibus, ouis cum butyro, & cæteris rebus omnibus in sartagine coctis. Iusta tempora prandii & cœnæ obseruet. A pran-

Diæta præcautione.

dio non dormiat, nec nisi tribus horis post temperatam cœnam cubitum eat. Caueat ab exercitiis post cibum, & à potu sibi temperet. Vtatur vino Necarino, & cereuisia pura, & probe defœcata. Fugiat aerem nocturnum, nec in loco humido cubet. Vt aluus sit mollis, interdum ante cibum passulas sumat. Quod si nihil subducerent, orbiculum vnum vel alterum de Rhabarbaro assumere poterit. Mane cum lecto surgat, subitò mundetur os, & deinceps leuiter totum corpus perfricetur, maxime brachia & crura: deinceps caput quoq; pectine & leni frictione purgetur. Sumat etiam de hoc electuario ad magnitudinem nucis moschatæ:

Pro subducendo aluo.

℞. Conseruæ rosar. ℥ iiij.
borrag. ℥ j.
Specier. aromat. rosat. ʒ j.
Caryophyllor. incisor. ℈ ij.
Misce.

Electuariũ.

Deambulet postea, aut moderate se exerceat ante cibum. Vtatur deinceps prandio, à quo, vt dixi, absit varietas ciborum, & repletio. Mollia autem vt iusculа, cibos præcedant; deinde assis vel elixis vtatur. A prandio sumat cochleare vnum de isto puluere:

℞. Panis albi tosti ℥ iij.
Coriandri præparat ℥ j.
Cinamomi ʒ j.
Mastiches ℈ ß.
Misc.

Puluis pepticus.

Hic puluis ascensum vaporum ad caput mitigabit, & vt catarrhus minus molestus sit, faciet.

In hectica Marasmode,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM CCLXV.

℞. Portulacæ.
Lactucæ nouellæ.
Cichorii.
Oxalidis.
Maluæ an. m. iiij.
Cucumerum maturorum recentium in taleolos sectorum & cum seminibus tritor. nu. ij.
peponis maturi cum succo & seminibus triti nu j.
Seminum quatuor frigidorum tritorum an. ʒ ß.
Vuarum passarum purgatarum ℔. ß.
Pistaceorum pinear. tritarum parum an. ℥ j.
Conser. Rosar.
Borraginis.
Buglossæ.
Cichorii an. ℥ iij.
Cortic. citri conditi ℥ iij.

Destillatum caponis in macie totius corporis.

Aquæ decoctionis perfectæ duorum caponum, & coxæ vitulinæ alteratæ cum prædictis herbis ℔. iij.

Cum carnibus duorum bonorum & carnosorum caponum & mica panum duorum paruorum fiat destillatio lento igne, qua vtatur cum vino, vel per se, cum saccharo rosat. & puluere diamargar. frigid. & diatragacanthi, passetur per manicam.

De præseruatione à morbis Pestilentibus.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXVI.

REQVIRITVR à me, vt paucis describam rationem præseruandi à morbis pestilentibus, id vt faciam singularia humanitatis officia requirunt. Tota autem præseruationis ratio, cum in vitatione causæ versetur, primũ generales causæ distinguẽdæ sunt. Est autem generalissima aer, atq; ab eo veræ pestilentiæ, quas nos publicas appellamus, prouenit. Minus generales sunt, corrupti cibi, & ea quæ humores in corporibus vitiant, atq; impura reddũt. Vnde priuati morbi pestiferi oriuntur, qui tamen publici fieri possunt, si putredo ad eum gradũ perueniat, vt morbidam expiationem habeat. Sed de his agere non necesse est. Nam eiusmodi priuati pestilentes morbi facile possunt præcaueri, si corpora sint pura, & recta victus ratio adhibeatur. Publicas autem pestes, quæ plerunq; bubonibus, vel carbũculis sunt insignitæ, vt quarum seminaria in aere continentur, nõ alia ratione melius vitamus, quam aeris mutatione, ita vt de impuro aere in puriorem nos conferamus. Id si facere nõ conceditur, hæc quatuor obseruemus necesse est. Primo, vt aer non modo à putridis vaporibus: verum à seminariis etiã pestis diligentissime perpurgetur. Secundo, vt opera detur, quo corpus excrementis vacet. Tertio, vt cor aduersus præpotentem causam, & inspirationem seminariorũ muniatur. Quarto, ne vlla putrefactioni humorum in corpore causa detur.

Causa pestis. Aer.

Priuati morbi pestiferi.

Publica pestis.

Quid faciendum, si pestis tempore aeris mutatio non conceditur.

DE PRIMO: Aer non melius purgatur, quam ventilatione & igne. Proinde si à locis salubribus flant venti, il admittendi. Si seminaria eos flatus continere suspicio est, hoc est, si ex ea parte, In qua plurimi laborant, spirant, aditu prohibendi. Ignes autẽ accendere,

Præseruatio à peste in quatuor rebus consistit. 1. Aer.

dere, maxime ex iuniperi ligno, item rorismarino, & aliis redolentibus vulgo etiam notum. In æstate foliis vitis, salicis, violarũ, cydoniorum conclaue ædium, in quo habitamus, inspergendum. Hyeme suffitu vtendum ex cõtusis baccis iuniperi cum puluere succini. Possunt & orbiculi redolentes manibus admoueri hoc modo:

Pila odorifera manibus gestanda.

℞. Cortic. citri.
Santalorum.
Ligni aloes an. ʒß.
Styrac. calamit.
Ladani an. ʒj.
Galliæ moschatæ.
Aliptæ moschatæ an. ℈ß.
Ambræ grys. g. iij.

Misc. & cum mucillag. Tsagac. f. orbic. Quam minime in publicum prodeat, & cũ execundum est, antidotum, de quo tertio loco dicemus, sumat, & corticem citri, vel angelicam in aceto præparatam in ore gestet.

II. *Excrementorum prohibitio.*

De secvndo: Nihil possumus præscribere de excrementorum euacuatione. Sed hac in parte Medici præsentis opera vtendum. Cæterum hoc monemus, excrementorum prouentum cauendi, non meliorem neque tutiorem rationem esse, quam si recta victus ratione vtamur, & operam demus ne corpus repleatur etiam boni succi cibis, mali vero succi omnes amoueamus: varietatem ciborum caueamus. Quæ assumuntur ea aceto vel succo limonum sint condita. Inspergatur etiam cibo cornu cerui in puluerem reductum cũ cinamomo, puluere tormentillæ, & hora vna ante cœnam assumantur istæ pillulæ bis vel ter in septimana:

Cibi repletio tempore pestis vitanda.

Pillula.

℞. Aloes rosac. ʒß.
Myrrhæ ʒ ij.
Croci ʒj.
Ambræ grys. ℈ß.

Cum syrupo de cortic. citri reformẽtur pillulæ mediocres, de his accipiat drachmam dimidiam.

III. *Corroborantia.*

De tertio: Eorum quæ cor roborant, & aduersus prępotentẽ causam tuentur, omnes vulgares libelli sunt pleni. Verã autem pestis antidoton soli Deo notam nõ est dubium. Itaq; diuinum auxilium præcipue implorandum. Ego ad præseruationem in primis vtile puto electuariũ de nucibus, hoc modo factum:

Vera antidotus soli Deo cognita.

Elect. de nucibus.

℞. Nucum iugland. nu. xx.
Cariear. pinguium nu. xv.
Rad. tormentill.
Pimpinel.
Baccarum lauri an. ʒ ij ß.
Cortic. citri.
Galangæ.
Macis in aceto præpar. an. ʒ j. ß.
Fol. absinthij.
Rutæ.
Scabiosæ an. m. j.
Flor. borrag. m. ß.
Cornu cerui.
Boli armen.
Terræ sigillat. an. ʒ ij.
Myrrhę el. ʒ j.
Croci ʒß.

Cum ℔. iij. mellis despumati f. electuarium, de quo sumatur mane, vel cum in publicũ prodit ad magnitudinem castaneæ. Sunt & alia multa. Verum si interdum, ne vni medicamento assuescat natura, variandũ est, cõsulo, vt Theriaca bona, vel mithridatica antidotus sumatur, vel hoc electuarium:

In pestis præseruatione mutanda remedia.

Aliud electuarium.

℞ Radic. verbasci.
Tormentill. an. ʒ iij.
Sem. citri ʒ ij.
Succi verbenæ.
Meliss.
Cardui bened. a. ℥ j.

Sacchat. in aqua melissæ dissol. coq. lento igne, & f. electuarium, accipiat cochleare paruum.

IIII. *A putredine præseruantia.*

De qvarto: A putredine præseruant ea omnia, quæ prius dicta sunt. Maxime vero creber vsus pillularum supra descriptarũ. Item puluis cornu cerui sæpe assumptus. terra sigillata, bolus armena, moderatus sudor matutinus, & qui corpus perspirabile reddat, si bene extergatur. Maxime vero potus vini puri cum foliis cardui benedicti. Hæc autem omnia, vt à præpotenti Deo benigne fortunentur, precor.

De febribus malignis.

D. Joh. Cratonis

CONSILIVM CCLXVII.

In istis vulgaribus febrib. nihil ad præseruationem conuenientius, quam vt & victus ratione, & iis quæ ventrem leniunt, opera detur, quo corpus excrementis vacet, & perspirabile fit. De his extant multa præcepta medica, & mediocriter diligens custos suæ valetudinis, potest ea, quibus se præ grauari semel obseruauit, cauere. Longe autem alia est curatio febris illius, quam morbum Vngaricum vocant, & pestilentis, quæ petechiis & maculis insignita est. Nam morbus vngaricus, (quem ego synochum putridam esse iudico, (licet alii causonem, seu ardentem, quæ à putredine bilis oritur: & cum tertiana continua magnam affinitatem habet, esse putent) peculiarẽ quẽdam putredinis gradum & cerebri affectio-

Morbus Vngaricus & petechiæ.

Post tertium diem vena non secanda. terrium diem nemo, cui vita chara est, & salus sua, in hoc morbo vel purgatione vtatur, vel phlebotomia, quamuis minus periculi in purgatione, quam venæ sectione est:

Bolus purgans.

℞. Agaric. rec. Trochisc. ℈ iiij.
Syr. conseruat. Zinzib. parum.
Oxymel. q. s. misc. f. bolus mollis.

Postea æger drachmam vnam sumat huius pulueris bis singulis diebus mane & vesperi, & si sudor sequitur, sustinendus est:

Puluis singulis diebus sumendus.

℞. Sem. napi ʒ j.
Citri ʒ ß.
Acetosæ ℈ ß.
Camphoræ g. iij. Misc. f. puluis.

Iulepus. De die hunc Iulepum bibat, quoties visum est, & si ex eius vsu refrigerari stomachum senserit, iniiciat aliquid cinamomi.

Aq. puræ ℔. ij.
Rasuræ cornu cerui in petia ligat. ʒ vj.
Sem. & cortic. citri an. ʒ ij.
Decoq. ad ℔ ß. cons. Colaturæ. ℞. ℔. j. ß.
Succi limonum ℥ iiij. vel si non habetur, aceti sacchar. ℥ ij. ß.

Coq. despumando semper, & purificentur cum albumine oui. *Aq. acetosæ cum ol. vitrioli.* Vtile etiam in hoc morbo aquā acetosæ bibere, si in dimidium cantharum aquæ gutta vna olei vitrioli instilletur. Alii statim initio vehementissima vsurpant, vt succum semperuiui, salnitrum, ouorum albumen, & vinum sublimatum, quod improbo, vt maxime laudentur. *[illegible] radix.* Raphanus, quia magnam vim habet attrahendi malignitatem materiæ, vtile est scobem eius pedibus sale & aceto prius mundatis alligare. Idem etiam occipitio apponi potest, si vehemens capitis dolor adsit. Conueniunt ægris cibi molles, ius gallinarum cum succo limonum, vel citri, vel acetosæ coctum, itidem & ptisana. Ventriculus muniatur multiplici lino imposito veteri. Aluus si adstricta est, simplici clystere vtendum est ex iure gallinæ malua incocta & addito sacchato. Vehementiora remedia in hoc morbo non sunt necessaria. *[illegible]* Aqua vero cardui cum cornu cerui, aut lapide Bezoar ægro in potu data, multum in hoc affectu valet.

De præseruatione à peste, quibusdam Morauiæ Proceribus præscriptum, Anno 1572.

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM CCLXIX.

Præseruatio à peste in quibus consistat.

PRÆSERVATIO à pestilenti infectione, inuocato prius auxilio diuino, in his præcipue consistit. Primo, vt corpus ab
1. excrementis repurgatum, & ab obstructionibus liberum sit. Secundo, vt aer infe- 2.
ctus, si caueri nequeat, in conclauibus alteretur, & corrigatur. Tertio, vt cor antidotis 3.
conuenientibus præmuniatur, ne aer infectus, quoquo modo attractus, cordi exitialis
sit. Quarto, vt quilibet, habita vocationis 4.
suæ ratione, animum non despondeat, sed bona spe sese erigat & sustentet.

De primo,

Nimius medicamentorum vsus hoc tempore valde est suspectus; sæpeq; plus noxæ quam adiumenti corporibus affert. Consultius autem multo est, conueniente victus ratione vti: cibus ergo sit consuetus, sanitatis tempori congruens: Pisces tamen, pinguia, *Diæta.* auium palustrium carnes, suillæ, & fructus omnes *ὡραῖοι* caueantur. Cibi omnes aceto *Cibi aceto condiendi.* (exceptis podagricis, & neruorum affectib. vexatis) succo limonum, citriorum, cotoneorum condiendi: potui quoque citriorum cortices imponendi, & cum cibis, seq. puluis ex aceto aut vino dissolutus, vsurpandus:

Puluis in cibo.

℞. Margarit. alb. præpar. ʒ ij.
Corall. rub. præpar.
Boli armen. oriental. an. ʒ j.
Cinamom. el. ʒ iij.
Cum s. q. sacchar. f. puluis.

Caueantur vina fortia, dulcia, turbida, crassa, & fucata, sicut & cereuisiæ crassæ, quæ multum lupuli habent. Ad euacuationem putridorum & excrementitiorum humorum, sufficient pillulæ sequentes ad ʒ j. semel in hebdomada sumptæ:

Pillulæ.

℞. Aloes optimæ ℥ j.
Myrrhæ el. ℥ ß.
Croci oriental. ʒ ij.
Cinam.
Coriand. præpar. an. ʒ j ß.
Sem. citri.
Acetos.
Basilic. an. ʒ j.
Lig. aloes.
Margarit. præpar.
Corall. rubeor. præpar.
Cornu ceruin.
Rasuræ eboris an. ℈ ij.
Tormentill.
Diptami alb.
Terræ sigill. an. ʒ ij.
Boli armen. oriental. ʒ vj.

Puluerisata dimidia pars excipiatur cum s. q. syrupi de corticibus citri, & f. massa: reliqua medietas pulueris seruetur pro vsu, & sumatur ad ʒ ß. ad ʒ j. ex ouo sorbili, aut aliter, bis in septimana. Vel:

℞. Aloes ʒ vj.
Myrrhæ ʒ iij.

Croci ʒj.
Rhabarb.el.ʒ ij.
Agaric.el.Troch.ʒ j.
Caryophyll.
Sem.citri an.℈j.
Tormentill.
Santal.rub.an.ʒ j.ß.
Boli armen.oriental.ʒ iij.
Caphuræ ℈ß.

Puluerisata excipe syrupo acetositatis citri, & f.massa, de qua formenter pillulæ mediocres pro ʒj. sumantur semel in septimana. Cum verò hæc è myrrha & aloe medicamēta epati, præcipuè calidiori, minus conueniant, horum loco rotulæ ex Rhabarbari extracto vsurpari poterunt:

Rotulæ ex extract. rhabarb.

℞.Extracti Rhabarb. ʒj. è succi rosar. ℥ ij. dissoluti.
Rhabar.electiss.subtiliss.pulu.&aq. cinamomi aspersi ʒ ij.
Conser.rosar.odorifer.ʒ ij.
Sacch.albiss.ex aq.cinam.dissol.℥ iiij.

Misc.f.rotulæ, pondere ʒ iij. sumatur vna semel in septimana, aut in duabus.

De secundo.

Aeris correctio.

Alterum caput præseruationis est aeris correctio, per quē μιάσματα infectionis ab vno loco in alium, ex infectis locis & corporibus traducuntur: ita aer calidus, crassus, turbidus, occlusus, nec probe perflatus, pestis seminaria diutius in se continet, eamque auget, nisi salubriorum ventorum perflatu, igne, aliisque suffumigiis corrigatur. Probantur itaq; in tali casu ignes perpetui & luculenti è ligno pini, iuniperi, absinthio, & rore marino, vel suffumigia è granis iuniperi, roremarino, & succino parata, & prunis inspersa: quibus & vestes, & linteamina, lectusq; ipse quotidie mane & vesperi suffiri debent. vel cubilia hac aqua aspergantur:

℞.Aq.rosar.℔.j.
Aceti ℥ iij.
Pul.Trochis.de camphora.
Santal.citrin.
alb.an ʒ j.
Camphoræ ʒß.misc.

At ignito lateri, silicive hæc aqua inspergatur, vnde fumus excitetur:

Aqua pro correctione aeris.

℞.Aceti vini ℔.j.ß.
Aq.rosar.℔.ß.
Santal.citri.ʒj.
Cinamom.℈j.misc.

Facies & manus abluantur ex aqua rosarum, cui acetum rosa. cum tantillo camphoræ permixtum sit: pedum plantæ fricentur cum aceto & sale. Naribus odoramenta ex aceto infusionis rutæ, & pauca camphora admoueantur: poma item ambræ, & trochisci pro fumo, aliave complura, quæ ad aeris correctionem passim in Medicorum libris reperiuntur, & hic pluribus commemorare superuacaneum iudico. Egressuri in publicum masticent zedoariam, angelicam in aceto præinfusam, cortices citriorum summe vtiles, aut ore contineant Trochiscos sequentes:

Trochisci ore tenend.

℞.Cortic.citri ʒ ij.
Zedoar.
Angelicæ præpar.an.ʒj.ß.
Lig.aloes,
Ireos an.℈ij.
Sem.citri excortic.
Caryophyll.
Nucis cond.an.℈j.
Moschi,
Ambræ an.ğ.ij.
Sacchar.cand.℥j.

cum mucilagine Tragac.& aq. rosar. addito in fine oleo Macis, fiant Trochisci parui instar bechiarum. Iis qui moschum abhorrēt, absque moscho & ambra parentur.

De tertio.

Antidota pro corde.

Intermediis diebus, quibus purgantia non assumuntur, antidotis præseruatiuis vtendū est, quæ cor, quod inprimis petitur, & reliqua membra principalia aduersus pestis virulentiam muniant & tueantur: quale est hoc electuarium, de quo quotidie mane sumatur instar auellanæ, hyeme è vino albo tenui, æstate vero ex pauxillo vino cum aqua rosarum, aut acetosæ permixto:

[illegible] cor corroborans.

℞.Diptami cretic.
Terræ sigill.
Boli armen, præpar.
Myrrhæ.
Absinth.
Rutæ.
Scabiosæ.
Pimpinell.
Acetosæ.
Zedor.an.ʒj.
Rad.Aristol.vtriusque.
Tormentill.
Baccar.lauri an.ʒ j.ß.
Nucum iugland.nec racid.num.vj.
Caricar.ping.nu.xj.
Mithrid.
Theriae.el.an.℥j.
Croci.
Camphoræ an.℈j.
Vnicornu.
Margarit.alb.non perforat.
Oss.è corde cerui.
Cornu cerui vsti an.ʒ j.ß.
Sem.citri excortic.℥ß.
Macis ʒj.

Trita

Trita subtilissime excipiantur syrupo acetositatis citri, & redigantur in formam electuarii. Huius generis sunt etiam Tabulatum Imp. Ferdinandi, piissimæ memoriæ, electuarium meum de succis, salutis, & liberantis, quę omnia summa fide præparata vestræ Magnificentiæ nancisci poterunt Vratislauiæ apud Sebaldum Lauream Myropolam in foro gallinario. Cum autem cor in primis ab occulta veneni vi petatur, antequam domo quis egrediatur, sub sinistra mammilla hoc vnguentum illinendum est.

Vnguentum cordiale.

℞. Theriac. opt. ʒ iij.
Croci.
Camphoræ an. ℥. xv.

Cum s. q. succi limonum & aceto rosato f. linimentum. Aut supra cordis regionem gestetur sacculus sequens:

Sacculus cordialis.

℞. Flor. rosar.
borrag.
bugloss.
Sandal. omnium.
Been vtriusq;.
Nucis cond.
Lig. aloës.
Croci.
Zedoar.
Diptami alb. an. ʒ ß.
Ocymi citrati.
Meliss.
Cortic. citri an. ℈j.

Trita in puluerem condantur sacculo è serico rubro, interstincto, qui calefactus supra latere calente, prius cum aqua rosar. & aceto asperso, tepide cordi apponatur.

De quarto.

Animi præseruantia.

Vltimum sed præcipuum præseruationis caput, est animus bonus & imperterritus, quem alii continuis ingurgitationibus, alii aliis rationibus & mediis Christiano homine indignis sibi parare satagunt: Experientia tamen constat nimio metu & animi angustia, desperationeve periculum non imminui, verum potius attrahi atque augeri: propterea cuiuis Christiano talia media, infectionis pestiferę tempore, quęrenda, quibus pie & tuto liceat animum à nimio metu, & tristi cogitatione abducere, ne cor omnium affectuum sedes talibus curis debilitetur, faciliusque à veneno afficiatur, aut ipsum pestiferum virus instar succini attritum ad se attrahat. Misericors & clemens Deus noster Misereatur, & gladium iustæ vindictæ, misericordiæ oleo temperet.

Præseruatio à peste.

D. Gvilielmi Rondeletii.

CONSILIVM CCLXX.

In primis accipe semel in hebdomada duas vel tres pillulas, mane cum surrexeris, secundum ordinationem quæ sequitur. Quamuis autem pillulæ istæ non valde operentur, sufficiet tamen pro tempore pestis, in quo non opus ex maxima purgatione:

Pillulæ tempore pestis Rondeletii.

℞. Rhabarb. elect. ʒj. ß.
Cortic. myrobal. citrin.
chebulor. an. ʒ ß.
Myrrhæ.
Croci an. ℈ ß.
Cinam. ℈ ij.
Aloës lotæ in aq. absinthii & Cichorii ℥ ß.

Cum succo rosar. fiant pillulæ sex pro drachma. Capiat pillulas duas, vel tres mane ante prandium.

Theriaca.

In crastinum, postquam accepit pillulas, sumet ʒj. Theriacæ, quinq; horas ante prandium. Et nunquam accipiet hanc Theriacam, quin fecerit prius parum abstinentiæ, vel post pillulas acceptas, quemadmodum dixi, & sero ante, quam accipiet pillulas, vel theriacam cœnabit leuiter. Aliis diebus accipiet pulueris, qui sequitur, cochlear vnum, die vno de puluere, & altero de opiata:

Opiata cordialis Rondeletii.

℞. Conser. rosar.
Acetosæ an. ℥j.
Flor. cichorii ℥ ß.
Cortic. citri cum sacchar. conditorum ℥ ij.
Myrobal. emblic. condit. nu. ij.
Rasuræ eboris.
Cornu cerui an. ʒ iij.
Coralli rubri ʒ ij.
Semin. bombacis.
citri an. ʒj.
Puluer. diamargar. frig. ʒ ij.
Fragmentor. lapid. præciosorum.
Margaritarum non perforat. an. ʒ ß.

Cum syr. de acetositate citri. Fiat opiata, de qua capiat, vt est dictum.

Puluis cordialis.

℞. Margaritar. non perforatar.
Rasuræ eboris an. ʒj.
Cornu cerui ʒ ij.
Boli armen. pręparati ʒ iij.
Rosar. rub. ʒj.
Zedoariæ.
Cinamomi an. ʒj ß.
Sacchar. rosat. tabell. q. s.

Fiat puluis, capiat postea, & eo die quo non acceperit de opiata:

Emplastrũ.

℞. Nitri.

Caricarum.
Stercor. mulæ an. q. s.
Fiat Emplastrum.

De præseruatione à peste,

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM CCLXXI.

QVantum ad præseruationem in peste attinet, certum est, DEVM sibi reseruasse soli remedium contra pestem, cum Medicus ipse pro suo corpore, cuius ipsi nota est constitutio, vix possit cōueniens è tanto numero remedium eligere. Ideo difficile est in genere proponere remedia, quæ pluribus prosint. Multa vsu tot annorum didici, sed nulli rei præter diuinæ benignitati commēdare salutem meam in tali periculo possem. Quare de expertis remediis in hoc casu non libenter scribo. Pro senibus præscripsi antea duo remedia, quibus Dominus & Domina vti possunt. *Electuarium familiæ.* Pro cæteris & familia reliqua, seruo Electuarium de nucibus, quod fit ex ficubus, ruta & iuglantibus excorticatis æquali pondere contusis omnibus in aceto ex vino. Inde ad magnitudinem dimidiæ iuglandis mane sumi debet. *Pueris.* Pueris nihil vtilius, quam bolus armena, cum pauxillo tormentillæ & corticibus citri in puluerem redactis, qui inspergatur cibo & pultibus & potui. Quoties exeundum est domo particulam corticis citri in ore gestare profuerit. Quisquis ex poculo suo bibat; non cum alio. *Baccæ iuniperi.* Famulis aliquot baccæ Iuniperi in aceto maceratę dentur, vt eas masticent. Odorent etiam acetum, cui camphora & ruta sit iniecta, cui intingatur nodulus vel spongia. In curatione plurimum potest camphora cum pauca Theriaca vel Mithridatio, sed ne fortissimo quidē homini vltra tria grana camphoræ dentur. Nec qui infectus est, vlli remedio soli fidat, sed singulis sex horis mutet. *Emplastra attrahentia.* Apostemata requirunt emplastra ex resina, & pice, quæ materias euocent: De medicamentis purgantibus & venæ sectione nihil habeo quod dicam, neq; scio quomodo veneno resistant, aut expellant, quod fit solo sudore, & apostematum apertione. *Venæ sectio in peste non temere instituenda.* In aliquibus tamen venæ sectio locum habet. Satius est autem eam in vniuersum intermittere, quam intempestiue vti, & vires imminuere, quæ in hoc casu maxime conseruandæ & augendæ sunt.

De præseruatione, & curatione pestis.

D. IOAN. CRATONIS
CONSILIVM CCLXXII.

Præseruatio pestis in quibus consistat.

PRæseruatio consistit in mundificatione corporis & exiccatione superfluarū humiditatum, & cordis roboratione. Ad euacuationem non adhibendæ fortes purgationes, sed diæta rectius succurritur, & vsu harum pillularum:

Pilulæ.

℞. Massæ pillularum Ruffi ℥ iij.
Spec. El. de gemmis ℈ ß.
Camphoræ g̃. v.
Cum syrupo de succo cardui, informentur pillulæ nu. xxxvj.

In septimana bis vsurpentur numero nouem. Ad exiccationem & cordis roborationem prosunt morsuli & rotulæ sequentes, & electuaria. Sunt enim gemina vtraque.

℞. Morsul. Imperator. ℥ iiij.
Rotular. de extracto angelicæ ℥ iiij.
Macis in aceto xxiiij. horis macerat. ℥ j.
Theriac. præstantiss. ℥ j. ß.
Succi Card. benedicti ℥ ß.
Misc.

Electuarium.

℞. Confer. Rosar.
Botrag. an. ℥ j.
Specier. liberantis Imperat. ℥ ß.
Succi scabiosæ.
Veronicæ.
Meliss. an. ℥ ij.
Theriac. opt.
Mithrid. el. an. ℥ vj.
Misc.

De morsulis sumat mane vnum. De Trochiscis duos. De electuario quantitate nucis castaneæ. *Pueris.* Puero nihil vtilius corticibus citri, vel citoniatum cum iisdem corticibus confectum mane datum. In ore teneatur cortex citri. Teneat in manu spongiolam aceto imbutam, in quo ruta macerata fuit cum camphora. Fit & fumus baccis Iuniperi, vel foliis quercus. *Pro famulis.* Pro famulis vtiles sunt baccæ Iuniperi in aceto maceratæ. Item angelica macerata in aceto, & in ore reposita. Quod ad curationem attinet, non satis tutum est fidere remediis. Primum autem semper intra duodecim horas curatiua, & Electuaria corroborantia permutari debent & repeti. *Venæ sectio non facile admittenda.* Ad venæ sectionem, nisi in abundantibus sanguine non est properandum. Satius est omittere, quia vera curatio impeditur, & natura deiicitur. Non enim venenum quod attractum est, vel venæ sectione, vel purgatione expellitur, sed per ea quæ sudorem cient. Verum natura nimio sudore non affligenda est, sed sudoriferis subiicienda postea roborantia, *Iulepus de citro.* vt Iulep de citro cum Cardui benedicti aqua, Mea aqua perlarum, & similia remedia, vt terra sigillata, bolus armena, bezoar. Primum curatiuum sit hoc:

Curatiuum.

℞. Sul-

Puluis.

℞ Sulphuris citrini vigesies in aqua pura & aceto fusi ℥ vj.
Crocl.
Camphoræ an. ʒ j.
Rad. ireos ℥ ß.
Santal. rub. ʒ ij.
Sacchati ℥ j. ß.
Misc.

℞. Sacchari eandi ℥ ß.
Zinziberis ʒ ij.
Camphoræ ʒ j.
Margarit. ℈ j. Misc.

Huius pulueris vtiius sumatur ℥ j. mature, vt sudor sequatur: sumatur autem in aqua cardui. Sin quod signum se ostenderit, hoc emplastrum apponatur:

℞. Ammoniac. in aceto distil. ℥ j ß.
Ol. lilior. alb.
Ceræ q. s. Extendatur in aluta.

Id imponatur, & à DEO salus ac successus petatur.

De præseruatione, & curatione pestis,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXIII.

Antidotum solum.

VERVM & certum præseruandæ & curandæ pestis Alexipharmacum solius DEI Omnipotentis manus & medela: à quo exoanda (huius enim solius est secundum Regum Prophetam) salus. Certe is solus quem DEVS custodit tutus & liber. Cui cor adimit iam semimortuus est.

Præseruatio in tribus.

Quantum vero humanum consilium & pruentia admittit, tribus curatur:

I. Excrementorum subductione & ne cumulentur obseruatione.

II. Cordis, sedis nimirum & fontis spirituum, corroboratione.

III. Aëris infecti fuga, aut certe, ne ita nocat, correctione.

Corpus ab excrementis liberandū.

I. Corpus autem vacuandum & gubernandum consilio, & iudicio prudentis Medici qui euacuationem, Venæ sectionem & liætam pro corporis & cæli varia dispositione imperabit. Vniuersaliter pillulæ de tribus commendantur modo è bona constemyrrha, qua Ruffi descriptio caret.

Pillulæ Ruffi.

Semel aut bis per Hebdomadam deglutiri tut ab iis possunt, qui non adeo insigniter ecl sunt.

Victus ratio tempore pestis seruanda.

Potus & cibus ne sit superflus, aut excrementitius. Aceto, limonibus malis Citriis, Acetosa, cibi omnes cōdiatur. Iusculis puluis Tormētillæ inspergatr. Vinum Cardui Bened. loco potus domeici sit, cui uodulus è rasura cornu ceruini infendatur. Claudatur cœna, & prandium semper Diacytonio cuius lib. ß. recipiat Cort. Citri aut Limon. ℥ j. ß.

Diacytonii in peste.

II. Electuaria Cardiaca, morsuli & similes compositiones in omnibus officinis reperiuntur: ac iure hæc variantur, pro varia aëris anni & corporis constitutione.

Cardiaca.

Adolescentibus enim nō ita tuto fortiores dantur compositiones, quales sunt Theriaca, Mithridatium, Electuar. de ouo, & alia quæ ex spiritu vini fiunt.

Adolescentibus quæ tuto adhibeantur.

Tuto exhibetur Limonum succus, semen citri. Item Pul. è partibus æqualibus cornu ceruini, sem. Citri & tormentillæ. Pro familia non commodius inuenitur quam electuatium de nucibus:

℞. Iugland.
Ficuum an. ℔ ß.
Rutæ ℥ iij.
Aceto contund. addendo parum Croci & succini albi.

Electuariū de nucibus pro famila.

Mane dimidia Iuglandis quantitas sumatur. Vratislauiæ, & alibi pluribus duobus istis electuariis potissimum profui:

I. Nomino electuarium Liberantis:

℞. Conser. rosat. opt. ℥ vj.
Nenuph. ℥ iij.
Mithridatii opt.
Theriac. præstant. an. ʒ vj.
Pulu. tormentill.
Semin. citri an. ʒ j. ß.
Margaritar. præparat. ʒ iij.
Succini albi præparat.
Hyacinth. præparat. an ℈ iiij.
Boli oriental præparat. ʒ iij.
Croci torrefact. ʒ ß.
Extracti Angel. ℈ ß.
Succi cytoneorum ℥ iiij. Misc. & fiat electuarium.

Electuariū Liberantis

II. Electuarium salutis:

℞. Macis præparat. in aceto, vel succo limonum ℥ j.
Mithrid. optim. ʒ iij. ß.
Theriacæ electiss. ʒ ij.
Xylo aloës ℥ j.
Specier. liberantis Ferd.
Terræ sigillat.
Pulu. succini albi præparat. ʒ j. ß.
Cortic. Citri siccat. & puluerisat. ʒ j.
Conser. rosar.
Borraginis.
Nymphææ an ℥ j ß.
Cum syr. Acet. Citri. q. s. fiat electuarium.

Elect. Salutis.

Plura alia expertus sum, sed hic ea prolixius recitare nolo.

III. Aer corrigitur suffumigiis & igne. Illa fiant è fol. quercuum, granis & ligno Iuniperi.

Aëris correctio.

Habentur etiam in officinis Trochisci pro fumo. Grana Iuniperi in aceto rosaceo contusa, puluere succi admisto,

Suffumigia & odoramenta.

carbonibus vtiliter inſperguntur. In fundatur Ruta aceto, parumque camphoræ inſpergatur, & hoc liquore ſpongia odoratus gratia imbuatur, imo hoc ipſo facies & manus lauentur. *Oretenenda.* Zedoaria linguæ ſupponatur: ſed ego cortices citri præfero. Angelica hyeme aceto macerata ori recte imponitur. Radix etiam leuiſtici non ſine commodo maſticatur. Hæc breuiter de præſeruatione: Curationem Phyſicis veſtratibus committo: qui certa iam præſcripſerunt remedia, verumq; eorundem docuere vſum.

Vulgare decoctum Tanaceti. Illud ſubiicio, in gratiam vulgarium. Infectis vtiliter dare: Tanaceti decoctum.

℞. Florum Tanaceti.

Bulliant in Aq. & Aceto, æqualibus partibus optime: bonum ſubinde hauſtum ebibat. Camphora adiecta idem efficacius reddit. Cardiaca huc accedant oportet.

De præſeruatione, & curatione ſynochi, ſeu morbi vngarici, cum angina, & delirio.

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXIV.

CVM à me præſeruatio & curatio ſynochi ſeu morbi Vngarici petatur, vere poſſum affirmare, me ex obſeruationibus triginta annorum hoc deprehendiſſe, nullo anno iiſdem ſymptomatibus recurrere. *[...]a ſymptomata Vngarici morbi.* *Scopus præſeruandi.* Generalis intentio præſeruatiua eſt, vt reddantur corpora pura, & os mane aqua cum aceto eluatur, aut in aceto intinctus panis edatur, aut Electuarium ad corroborãdum ventriculum & cor, denique vt cruditates vitentur. *Scopi curatiui.* Indicationes vero curatiuæ ſunt, vt reſiſtatur malignitati materiæ facientis febrem, & materia ipſa expellatur. Cum autem neceſſario plenitudini occurratur, vel purgatione, vel venæ ſectione, illud obſeruatum eſt. ſi vel purgatio, vel venæ ſectio in quartum diem dilata fuerit, poſtea periculoſa vtraq; eſſe. *Expellentia.* Cucurbitulæ quouis tempore vtiliter adhibētur. Ad expulſionem multæ materiæ in medio ſunt. Ego ſemper propter cornu cerui & emulſionem ſeminis [...] citri. Interdum Theriacam præbui [...] emulſione ſeminum Cardui benedi[...] ſeminis acetoſæ. Quod vero multi [...]eriacam cum thure & camphora miſcent, non poſſum laudare, cum [...] hoc caput grauatum ſit, ideoq; materia ab capite [...] ita vt ratio diuerſionum Medicis nota eſt. Et quia propter nimium æſtum *[...]ina.* plerunque etiam angina coniuncta eſt, multi in hoc caſu prædicant ſuccum ſemper-

uiui cum vino ſublimato & albumine oui, quod nimis forte videtur. Malim corallos cum ſucco berberis diſſolutos, & aquas pro gargatiſatione accommodatas, quibus capiti & gutturi proſpiceretur. *Coralli cum ſucco berberis.* In vehementibus deliriis raphanus plantæ pedis alligatus materiam deriuat, & caput roborat, obſeruata tamen temporis & morbi ratione. *Delirium.* Id V. M. etſi fortaſſis ſuperuacaneum, cum Domino Monauio, cæteriſque Medicis ratio mea curandi bene nota ſit, volui in hac etiam imbecillitate mea ſignificare. Hæc vt à DEO, ſine cuius præſidio, & efficacia, nihil in hac arte noſtra felix & ſalubre eſt, fortunentur ex animo precor.

In febre peſtilenti, pro quodam Illuſtri Domino.

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXV.

CVM debile cor, ſicut eſſe neceſſe eſt illud, quod palpitatione laborat, facilius inſpiratione contagioſa & peſtilente afficiatur ac lædatur, de præſeruatione & curatione febris peſtilentis, quæ propria eſt cordis affectio, agere decreui. Eſt autem febris peſtilens, alia priuata, alia publica. *Cauſa priuatæ febris peſtilentialis.* Priuata quæ minus ſæua & contagioſa eſt, nec omnibus exitialis, internas cauſas habet, a quibus in corpore putredine intus ob prauitatem humorum orta, cordis calor, non tam calore putredinali, vt in aliis febribus putridis, quam malignitate opprimitur. Eiuſmodi febres ſæpe ſunt cum maculis, quas petechias vocant, ſæpe cum fluxionibus alui colliquatiuis, deliriis, & capitis, ac membrorũ doloribus, quæ iam Hungarici morbi nomen obtinuerunt, ſed morbus Vngaricus rectius meo iudicio ad ſynochum putridam refertur. Vacat enim contagione, niſi corpora valde ſint prædiſpoſita. Sic eſt expeditionem Anno 1566. in vrbe Viennenſi ſupra ducenti in vna ſeptimana eiuſmodi febribus peſtilentibus extincti ſunt, cum publica peſtis nulla eſſet. *Morbus Vngaricus.* A victus autem ratione rarius abeſt, cumq; inſpiratione niſi putredo morbidam exſpirationem efficiat, oriuntur. Nam cum morbidã exſpirationem corpora habent, quæ omnibus eſt contagioſa, non amplius peſtilentes priuatæ manent, ſed publicæ fiunt. Priuatas autem dicimus, quia priuatim eos, qui intus vitioſos humores continent, comprehendunt, nec conuerſantes niſi (vt dixi) valde prædiſpoſitos contagione lædunt. *Publica.* Publicas vero appellamus, quoniam propter morbidam

exſp-

exſpirationem contagioſæ conuerſantibus exiſtunt, & in aëre atq; veſtibus ſeminarium contagionis relinquunt. Præſeruatio autem febrium peſtilentium priuatarum in optima victus ratione, & corporis à ſuperfluitatibus vacuatione perſpirationeq; conſiſtit. Curatio in exiccatione, quæ reſiſtat putredini, & maligni fomitis per antidota oppreſſione.

Præſeruatio priuatarũ.

Curatio.

Nam purgatio vel ſanguinis miſſio, niſi initio fiant, malum plerunq; exitioſius reddũt. Principio autem, hoc eſt ante quartũ diem, priuſquam omnia in corpore turbata, & maculæ pulicares, quas petechias vocant, appareant, omnino ſanguinem iis, qui ſanguine abundant, mittere oportet, ſicuti qui malis humoribus pleni ſunt, ita purgare, vt medicamento antidotus admiſceatur, ne putredo in materia multa vires ſumat & naturæ inſuperabilis euadat. Verum cum iam late progreſſum & diffuſum eſt malum, ac vniuerſæ maſſæ ſanguineæ communicatum, miſſione ſanguinis atq; purgatione non modo nullum auxilium naturæ ferimus, ſed vires, in quibus tota ſpes curationis, affligimus atq; frangimus. Itaq; recta victus ratione hic præcipue auxilium ferendum, & cum putredine, eiusque malignitate antidotis pugnandum. Valent autem in primis, quæ ſimul malignæ putredini reſiſtunt, & materiam ad cutim pellunt, atq; ſudores mouent, vt hic puluis:

Poſt tertium in malignis febribus neque purgandum, neque ſanguis mittendus.

Puluis expulſiuus.

℞. Sem. napi.
Citri an. ℨj.
Cornu cerui ini.
Off. de cord cerui an. ℨß.
Zedoariæ ℈j. Miſc. f. puluis.

De quo ℨ j. in aqua ſcabioſæ cum ſyrupo de ſucco ſcordii datur. Nec dediſſe hunc puluerem ſemel ſatis eſt, ſed cõtinuo in cibo & potu, ferculis aſpergatur puluis margaritarum, corallurum, terræ ſigillatæ, Boli armeni. Acetoſitas citri, limonum, arantiorum, & ſeminum eorum emulſio in potu dentur. In corporibus robuſtioribus exhibeatur interdum decoctum ſcordii, cardui benedicti, & florum borraginis in iuſculis, vel ſucci & extracta, quibus ego lubentius vtor. De ſymptomatum cura hic non arbitror agendum, ſublata enim ſæua putredine facile ſymptomata mitigantur, modo vires conſeruentur. Peſtilentes autem publicæ, quæ plerumque bubonibus, vel anthracibus inſignitæ ſunt, & ſi ab internis cauſis & humoribus intus collectis grauiores atque perniciotiores fiunt, tamen non aliam cauſam, quam inſpirationem morbidam aëris, continentis ſemina exitialis putredinis atque peſtilentis, habent. Ea vero ſeminaria etſi quidam è putrefactis cadaueribus, ſordibus & ſimilibus cauſis oriri exiſtimant, tamen (vt mea fert opinio) ſemper ab vno vel pluribus hominibus, in quibus putredo ad iſtum gradũ deuenit, vt inde exſpiratio peſtilens & contagioſa è corporibus laborantibus exhalet, & in aëre, quem attrabunt aliquod ſeminarium relinquat, originem ducit.

Robuſtiorũ cura.

Extracta.

Publicarum cauſa.

Seminaria putredinis qua ratione longe lateq; diffundantur.

Augentur autem ſeminaria pro laborantium multitudine, & loci atque aëris, qui ea continet atque fouet conſtitutione. Nam in putridis humidis atque calidis locis, qoę vel non perflantur à frigidis & ſiccis ventis, vel auſtralibus flatibus expoſita ſunt, atque in aëre craſſo turbido ac nebuloſo, vel fœtore atq; ſordibus complcto, ad eum modũ, quo beſtiolæ & inſecta volatilia varia, in locis humidis & putridis augeri conſpicimus, ſeminaria multiplicantur, & in alia, atque alia loca impulſione aëris feruntur, ac inſpiratione corpora humana ſubeunt. Vnde Empedoclem Philoſophum, vt ab Agrigento vrbe peſtem arceret, pelles conſutas circa eam retendiſſe legimus. Sed cum exiccatio aëris ſeminaria magis frangat, Hipp. ratio, qui ab Athenarum vrbe peſtem, quæ ex Æthiopia in Græciam peruaſit, incenſis ſyluis & ignibus factis odoriferis depulit, rectior eſt. Siccus enim aer ſiue conſtitutione cœli ſicca, ſiue arte ſiccior redditus, admodum progreſſioni huius mali aduerſatur. Idcirco in noſtris regionibus (niſi hyems valde ſit humida) ſub brumam peſtes minus ſæuiunt, cum videlicet aer frigidior & ſiccior inquinamenta opprimit. In meridionalibus vero locis, iisque in quibus caliditas intenſior ſiccitatem facit, ſub æſtiuum ſolſtitium deſæuire accepimus, cum apud nos æſtiuo tempore ſeminaria quaſi violentiora effecta, celerius interimant, & corpora per ſe laxiora atque apertiora ſubeant. Non enim ſolum per os & nares, (licet id præcipue accidat) ſubeunt corpus, ſed vndequaque atteriis per poroſas partes aerem trahentibus.

Seminaria impulſu aëris deferuntur.

Siccus aer peſti aduerſatur.

Meridionalibus peſtis æſtiuo ſolſtitio ſæuoſcit.

Sicuti autem origo ipſa, ita & vehemen tia ſeu intenſio atq; ſeminarium, vel inquinamentum cœleſtes habet cauſas. Eas etſi Medicus non curet, negligete tamen aut irridere, id quod imperiti faciunt, qui vel nimium, vel nihil cœleſtibus cauſis tribuunt, non debet. Accipere enim inquinamenta iſta in aere ſparſa, quæ ſeminaria peſtis vocamus, à cœleſtibus cauſis non ſolum, vigorem; verum etiam corpora humana ab iis ad ſuſcipiendum, & reſiſtendum præparari conſtat. Ac res ipſa loquitur & oſtendit, ſyderum conſtitutiones plurimum ad robur & debilitatem non ſolum cordis; ſed caloris in primis naturalis, facere & inferiores naturas à cauſis alterantibus grauius

Cœleſtes cauſa peſtis.

Aſtrorum vis in hæc corpora.

Infelix ſiderum poſitus, calorem noſtrum viciat.

lædi, cum fortiora, & quæ stellarum vis benigna fouet, hę afficiantur quidem. Ista vero licet ad Medicum, vt dixi, non videantur spectare, tamen cum præuisa tela minus sæuiant, obseruatio diligens multum adiumenti adfert. *Quibus tępore pestis fugiendum.* Quibus enim propter causas cœlestes natura cor debilius est, ac proptetea, sicuti illis accidit, qui metu ac formidine fracti sibi malum quasi attrahunt, resistere impressioni nequit, iis fuga est tutissimum remedium. Cæteros autem robustiores vires cordis antidotis munitæ, & corporis habitus excrementis vacans, rectius tuentur. Abesse tamen à periculo, quam vllo modo subire illud, quilibet, qui potest, debet. *Præseruatio in duobus.* Duo vero in præcautione siue præseruatione spectanda: Primum, vt violentia inquinamentorum, siue seminariorum in aere sparsorum frangatur. Deinde vt corpora ad resistendum pestilenti contagioni præparentur. *Pestem fomentia & mouentia.* Seminaria autem frangunt venti septentrionales frigidiores, fouent australes. Aër item pluuius atq; imbricus, vel à ventis prorsus silens. Itaque talis aër non modo omni excrementorum publicorum amotione, verum etiam igne & fumo publice priuatimq; omni studio purgandus. *Explosio tormentorum.* Hoc rectè quibusdam fieri videtur, si ex tormentis bellicis maioribus puluis sulfureus incensus vespertinis ac matutinis horis, multis in locis emittatur, esseque rationi consentaneum apparet, neque experimento caret. Priuatim vero suffitus ex ligno & baccis Iuniperi. *Suffimigia.* Rorismarini, Lauri foliis, & absinthio fieri possunt. Si aër non sit omnino calidus multū baccæ Iuniperi cum succini ramentis, affuso aceto (modo caput non sit nimium repletum) prosunt. Verum cum aer paulo calidior solo est, solo aceto rosato, vel caryophyllato priuatas ædes irrorare oportet, vel tegulis ignitis, & panno lineo prius in aceto humectato tectis iniiciatur, vt fumus excitetur. Quidā hunc fumum vestibus excipiunt, atque recti, vt ad corpus pertingat nō malo successu faciunt. *Præseruatio mulierbis.* Sed hæc præseruatio mulieribus accommodatior est, & tamē cum cautione (acetum enim vtero nocet) adhibenda: viris conuenientius, si interula tali vapore prius, quam induatur, quasi imbuatur, & vestes reliquæ perfumentur. Inprimis vero lectisternia, mane & vesperi fumo perpurganda, & ne in locis humidioribus cubemus cauendum. Ad suffitus multa præscribi possunt, sed ea, quæ odoris suauitate cuilibet maxime grata sunt, præcipue innare existimantur. Meo iudicio carbonibus impositi pro G. V. conuenientissimi futuri essent seq. pastilli.

Suffitus tępore hyeme.

℞ Benzoi siue asæ dulcis ʒ ij.
Styrac. calamit. ʒ ij.
Lig. aloes.
Cinamom.
Cortic. citri an. ʒ j.
Caryophyll. ʒ ß.
Moschi ℈ß.
Confer. rosar. Damasc. q. s. f. orbiculi, siue pastilli pro fumo.

Horum vnus, vel plures imponantur in hyeme fornaci, vel incensis carbonibus. Æstiuo tempore coquatur acetum cum aqua rosata in vase æneo ad concitandum vaporem facto, cui aliquid de pulueribus istis iniiciatur.

Suffitus tępore æstiuo.

℞. Lig. aloes.
Santal. citrin. an. ʒ j.
Cortic. citri.
Caryophyll. an. ʒ ß.
Moschi gr. j. Misc. f. puluis.

His modis inquinamenta, siue seminaria pestis, quæ ex corporibus exhalant, atque in aere congregantur & multiplicantur, dumque ventotum vi de loco in locum feruntur, dissipantur, atque extinguuntur. *Ignis.* Ignis vero flamma hoc potentissime præstat: Proinde vbicunque excitari potest siue in camino, siue aliis in locis, hoc remedii genus non negligendum. *Præseruatio corporum ad resistendum vene.* Corpora vero ad resistendum præparētur, primo rebus externis, deinde etiam intra corpus assumptis. Si itaque cum ægro nobis sit negotium, facem ex tæda vel lychno cerea cum resina facto, vt vberior sit flamma, præferre vtile est. Faciē autem atque manus aceto rosaceo aquæ mixto abluere debemus. Ori atq; naribus admouenda spongia magna, quæ prius aceto rosato, in quo ruta cum vino atq; altero grano camphoræ, affusa aqua rosacea macerata fuerit imbuta. Ea semper nobiscum circumferenda, noctuq; ad lectum collocanda erit. *Ambra in pila.* Odoramentis illis, quæ poma ambræ vocamus, parum fido, pręsertim cum hoc malum in calido aere sęuit. Hyeme autem loco aceti rosati cum floribus caryophyllorū acetum præparatum sumendum est, & parum malaatici, vel moschi (quibus odor moschi gratus) apponendum. In ore quidam continuo gestant radicem Zedoariæ, siue angelicæ in aceto maceratæ, sed cortices citri exiccati *Cortices citri.* tutissimi sunt, atq; suauissimi. Vel isti orbiculi in ore retenti:

Trochisci pro fumo.

℞. Sem. citri excortic. ʒ iij.
Cortic. citri tenuiss. quibus omnis caro deducta sit exiccator.
Lig. aloes.
Santal. citrin. an. ʒ ß.
Caryophyll.
Zedoariæ.

Nucis

Nucis Moschatæ an.℈j.
Sacchar.℥j.ß.
Aq. rosar. moschatæ, in qua parum Tragacanth. soluatur, q.s.f. orbiculi parui.

Quidam cordis regionem isto vnguento inungunt mane:

Vnguentum cordiale.

℞.Theriacæ optim.ʒ vj.
Croci.
Camphoræ an.ʒß.
Cum succo limonum f.linimentum.

Hoc quidem S.G. non inconueniens sperarem. Ludouicus de Leonibus magni nominis Practicus Bononiæ, Regi Matthiæ Hũg. &c.mille nummis aureis Vngaricis acceptis hoc oleum præscripsit:

Oleum Ludouici de Leonibus.

℞.Ol Terebinthin.
Laurini.
Abietis an.℔.ß.
Gummi Elemi ℥iij.
Hederæ ℥j.ß.
Thuris ℥ij.
Lig. aloes ℥j.ß.
Mastich.
Myrrhæ.
Ladani.
Sagapen.
Castorei an.℥ij ß.
Galangæ.
Cinamom.
Caryophyllor.
Nucis Moschatæ.
Cubebar.
Zedoariæ an.ʒ j.
Opopanac.ʒj.
Resinæ pini.
Picis naualis an.ʒ.ß.

Terantur terenda,& in vase vitreo ponãtur, stent per mensem in putrefactione, postea lento igne destillentur. Hoc non solum cor inungi præcipit,sed in curatione,si indicium,vel signum pestis appareat, pulsus etiã temporum, brachiorum & pedum. Huius olei vsum, cum valide sit calidum non possum probare.Sunt qui existiment venenum veneno pelli,& corpora ad venena posse assuefieri,vt carpus chirurgus Bononiæ faciebat, qui Arsenicum in linteolo in sinu circa cordis regionem gestabat. Mirifice autem extollunt hoc oleum:

Carpus chirurgus Bononiensis. Nodulus ex Arsenico.

Oleum Brasauola mirifica efficacia

℞.Ol.antiquiss.℔.v.
Terebinth.optim.℥vj.
Euphorb.
Castorei an.ʒj.
Lumbricor.terrestr.m.j.

Bull.in olla plena aquæ per sex horas, exprimantur,&colatura in vase vitreo bene clauso viui seruetur.

℞ Scorpionum nu, 180.
Viperas fœmellas integras nu.ij.

Feruente oleo super ignem viui iniiciantur,& bulliant in vase duplici per horas septem,postea insolentur sub canicula in vase vitreo obturato per dies decẽ, vel amplius: sic enim scorpionum & viperarum effectio fit melior. Postea addatur:

Zedoariæ el.
Tormentillæ.
Gentianæ.
Diptami albi.
Aristoloch rotund.
Rhabarbarb.an.℥j.
Fl.atheæ.
Hyperici.
Ebuli.
Rorismarini an.m.j.
Theriac.
Mithrid.an.℥ß.

Tritis terendis misceantur omnia, & clauso vase vitreo in fimo reconde per tres menses, deinde coletur diligenter,& ad vsum seruetur. Brasauolus senior dicebat hoc oleum ad Ducem Ferrariæ missum pro summo munere,ac ita à se illius vires expertas: Capitis damnato exhibuisse venenum, cumq; totus intumuisset, hoc oleo pectus & tẽpora, ac arterias in brachiis ac pedibus iniunxisse, paulatim resedisse tumorem, & vires resumpsisse hominem, ac seruatum. Sed ad præseruationis in peste rationem redeo. In qua tutissimum est curare, vt corpus excrementis vacet, & quantum fieri potest, sit mundum à superfluis humoribus. Id quidem pillulas, vt appellant, Ruffi (est enim Antidotus Ruffi potio) ad drachmam vnam in hebdomade bis assumptas, præstare posse existimant, sed magis mihi istæ probantur:

Pill. pestilentiales Cratonis.

℞.Aloes rosatæ ℥j.
Myrrhæ.
Croci an.℥ß.
Agaric.Trochisc.ʒij.
Rhabarb.el.ʒj.
Boli armen.℈ij.
Lig.aloes.
Dictam.alb.
Margarit.an.℈j.

Misc.cum succo limonum,vel citri,& reformentur pillulæ paruæ. De his ad ʒj. singulis septimanis bis summo mane assumi poterit. Nam aloe rosata minus hæmorrhoides monet, & bolus atque alia quædam nimium fluxum prohibent. Vacuatis autem humoribus è corpore, multa,vel potius plurima medicamenta sunt, quæ cordi robur addunt, atque aduersus impressionem venenatam tuentur, putredinemq; ab humoribus arcent. Inter cætera autem mi-

Inter roborantia cor liquidiora efficaciora.

nime improbo tessulas D. Ferd. Imperat. Liquidorum tamen vsum efficaciorem puto, præsertim in corporibus, quæ non nimiũ humore superfluo abundant. Ac hoc in loco medicamentum plane regium, quod in peruetusto libro scriptum, ac valde commendatum reperiri, vereque commendari posse puto, recensebo. Accipiantur vini maluatici mensuræ octo. Destillentur suaui igne per cineres octies. Huic spiritui vini iniiciantur:

Medicamentum Regium aqua vitæ.

Rad. tormentillæ.
Serpentariæ an. ℥ j.
Angelicæ.
Zedoariæ an. ℥ ß.
Cortic. citri opt. à carne mund. & tenuiss.
Cinamom. interior. an. ʒ j.

Stent ita per biduum, vel triduum in vitro optime clauso, locoq; calido, deinde abiectis istis expressis prius, ac per linteolum triplex fusis, rursum spiritus vini, seu potius hoc elixir vitro, in quo conseruare voles, infundatur, & linteolo subtili ligata hæc imponantur:

℞. Spermatis ceti recentiss.
Ambræ elect.
Rhabarb. opt. an. ʒ ij.
Moschi puri ʒ ß.

Inclusa, vt dixi, linteolo, & spiritui vini iniecta, vas optime claudatur, & diuinum medicamentum vsui seruetur. Eius autem gutta vna æstiuo tempore cum sacharo rosato ad præseruationem sumitur. In hyeme vero gutta vna cum mica panis deglutitur. Infectis vero quomodo sit adhibenda, paulo post monebimus. Alia aqua, quæ in præseruatione & curatione Vratislauiæ, & multis aliis profuit.

Alia aqua, etiam in curatione utilissima.

℞. Carolinæ.
Zedoariæ.
Gentianæ.
Angelicæ.
Tormentillæ.
Boleti ceruini an. ℥ ij.
Trium santalor. ℥ j.
Camphoræ ℈ ij.
Moschi ℈ j.
Theriacæ fideliter dispensatæ.
Mithridatii præstant. an. ℥ iij.

Affundantur libræ iij spiritus vini, vbi per mensem integrum in loco calido vitro bene clauso steterint, colentur per triplicem pannum lineum, & in alio vase optime clauso aqua ista vsui seruetur. Hæc præstantissima aqua, etsi ad præseruationem cum aliis commista, vt cum aqua cardui benedicti, scabiosæ, scordii sumi potest, tamen in curatione magis, quam in præseruatione est illius vsus. Hyberno tempore guttæ duæ, vel tres sumi possunt. Præseruatiua, quibus alios feliciter vsos esse scio, plurima recitare possem, sed duo electuaria, quibus me bis in Pestilentia, beneficio Dei, conseruaui, alternis diebus ad magnitudinem castaneæ de iis sumens, subiiciam:

Præseruatiua electuaria duo.

℞. Succi cytonior. ℥ iij. 1.
Conser. borrag.
Rosar. an. ℥ ij. ß.
Mithrid. opt. ℥ ß.
Margarit. dissolut. ʒ j.
Hyacinthor.
Specier. el. de gemmis.
Liberantis.
Corall. dissolut. an. ℈ iiij.
Extracti card. bened.
Scabiosæ.
Veronicæ.
Scordii an. ʒ ij. Misc.

Æstate plus conseruæ rosarum, & succi cytonior. adieci, interdum etiam conseruam Nymphææ apposui. Nam in his omnibus corporum temperatura, & temporis etiam constitutiones non sunt negligendæ.

Alterum Electuarium: 2.

℞. Maceris ℥ j.

Iniiciatur aceto fortissimo vini optimi, vel quod melius est, limonum succo per viginti quatuor horas, siccetur rursum, & minutim incidatur, huic add.

Theriac. præstant. ℥ ß.
Conser. borrag. ℥ ij.
Cortic. citri el. & tenuiss. condit. ℥. j.
Sem. citri excorticati.
Card. bened. rec. an. ℥ j. ß.
Specier. liberantis ʒ j.
Extracti Xyloaloes ʒ ß. Misc.

Contemperari hoc quoq; medicamentum secundum anni temperaturam potest. Sed probatis remediis, quam minimum addere vel detrahere rectissimum.

Experimentis nihil addendum aut detrahendũ.

DE CVRATIONE.

Vena sectio.

Disputant prolixe Itali de purgatione & sanguinis missione. Verum illos non multos peste infectos curasse apparet. Optimum esset si in pleno corpore sanguis statim detrahi posset, sicuti in malis humorib. repleto, si purgans medicamentum exhibere liceret. Verum cum his remediis morbus non curetur præcipue, & mora omnis periculo non vacet, statim ea, quæ per sudorem malum ab inspiratione pestilẽte ortum pellunt, propinanda sunt, vel certe caute cum phlebotomia, & vacuatione per enema festinandum. De medicamentis violẽter purgantibus, atque absque antidoto fortioribus naturis auxilium ferentibus, vt Antimonii

Neque vena sectio, neque purgatio in peste conueniunt.

Chymica.

Fl. Antimonii albi non improbantur. nii vitro, & flore hic non dicam. florem tamen profectò album, qui euacuat simul & sudorem mouet, vituperati non posse in hoc summo morbo, imo fortioribus naturis plus quam vlla alia remedia prodesse, fateor. Sed tuta nunc præscribere mihi propositum est. *Aqua duæ probata.* Nihil autem esse efficacius aquis duabus à me propositis certissima mihi experientia edoctus persuadeo. Nec vis eorum calorifica, quæ omnino ad dissipandum venenum requiritur, metuenda, præsertim, si prudens *Aqua vsus.* medicus superato iam hoste deinceps frigidis etiam auxilium ferat. Prima vero aqua datur ad ℥j. cum aqua cardui, scabiosæ, vel scordii, addito puluere sequente ad drachmam vnam:

Puluis.
℞. Cornu cerui anterior.
Vnicornu an. ℈j.
Terræ sigill. ʒß.
Margarit. splendid.
Smaragd. ignem sustinentis an. ℈ß.
Camphoræ gr. vij.

Potest huic pulueri admisceri lapis Bezoar ad gr. v. & post primam assumptionem prima die singulis tribus horis de isto puluere ℈j. propinari, cum aquis frigidis, vt Nymphæ, borrag. acetosæ. Altera vero aqua datur infectis ab ʒj. ß. ad ʒ iij cum aq. cardui, vel scabiosæ, & adiicitur iste puluis ab ʒj. ad ʒj ß.

℞. Boli armen. ʒß.
Margarit. præpar.
Boleti ceruin. an. ℈ß.
Tormentillæ ʒj. Misc.
Item iste: ℞. Dictamni.
Santal. rubeor.
Boli armen. an. ʒ iij.
Camphoræ ʒj. Misc.

Sudoris prouocatio optima. Ac admiscetur de aquis supra nominatis an. ʒij. Exhibeantur omnes calide, optime tectis iis, qui laborant. Est enim in prouocatione sudoris per ista medicamēta tota spes curationis secundum diuinum auxilium posita. Cum autem æger sudauerit, nequaquam, vt dixi, ab aliis medicamentis abstinendum, verum ad quintum vsque diem, vel septimum singulis sex horis aliquid, quo cor iuuetur, atque putredo à feminario illato inducta tollatur, dandum. Primis diebus potentiora, vt Antidotus Matthioli, vel similis, ita tamen vt frigida quoq; non negligantur, posterioribus diebus à calidis plane abstinendum. Commendare autem vere hūc puluerem possum:

Puluis commendatus.
℞. Vnicornu veri ʒj.
Rasuræ cornu cerui de anterioribus cuspidibus proxime capiti ʒij.
Ossis de corde cerui.
Smaragd. sustinēt is ignem an. ʒj. ß.
Hyacinthi.
Saphyri.
Rubini.
Chrysolit.
Topasii an. ʒj.
Margarit.
Corall. rub.
Terræ sigillatę veræ an. ʒj.
Lap. Bezoar. ʒß.
Ambræ.
Moschi an. ℈j. Misc.

Datur ʒß. cum emulsione nostra Margaritarum, vel cum emulsione seminis citri ex aqua meliss. borrag. atque scabiosę, additis, cum febris non est magna, aquę cinamom. aliquot guttis, vel si æstuat corpus, succo limonum, qui etiam sine puluere sępe dandus est, sicuti etiam succus cytoniorum. Exhibendi etiam cum aquis destillatis syrupi è succo scordii, scabiosę, veronicę, card. benedicti, & iusculis iniciendus succus citri, limonum, vel acetosa cum illis coquenda, omnibusque modis explorandum, vt vires ad integram vsque curationem conseruentur. Quidam totam spem in oleis à me pręscriptis ponunt, videlicet, si hausta antidoto cor, arteriæ pulsatiles in tēporibus, brachiis & pedibus inungantur. Verum cum nunquam periculum fecerim, nihil debeo de re non satis explorata affirmare. Nota tamen hęc mihi esse, quę Itali pro secretissimis habent, ostendere volui. Nam in hoc malo maxima etiam remedia, nisi Deus & natura iuuet, nihil valere animaduertimus. De curatione vero chirurgica hoc tantum moneo, vt Anthrax cito rumpatur, & bubo citissime quidem maturetur, tarde consolidetur. Anthraces siue carbunculos rumpit symphyti radix lapide contusa & apposita. Bubones vero emplastrum ex visco, resina, pice & cera extenso, & canthatidibus pulueris satis aspersa, si non magna sit inflammatio, in qua cantharides omitti debent. Cętera chirurgicam operam requirunt, & Dei pręporentis inprimis opem, à quo S. G. ab omni corporis, animiq; pestilenti aspersione benignissime conseruari toto pectore supplex oro. *Chirurgica cura.*

De pestis curatione, pro quodam Barone,

D. Ion. Cratonis
Consilivm CCLXXVI.

Iam ante monui in curatione infectorum pestilente febre, vel pestilentia, non satis esse semel remedia adhibere exhibereque, Primum autem de hoc puluere detur ʒj. in

aqua cardui, scordii, vel borraginis. Deinceps vbi sudauerit ex aqua rosacea ℥ j. boli armenæ. Assumat tertio die aquam, vel etiam primo, aut Mithridatium, Theriacam, vel aliam compositionem, vel si sæuum est malum, Theriacam cum puluere primo die misceat, & semper post sudorem horis quatuor vel tribus, bolum armenam, & terram sigillatam, vt dixi, bibat. Descriptio pulueris est ista:

Puluis. ℞. Tormentill. ʒ iij.
Diptam. alb. ʒ ij.
Boleti ceruin.
Santal. rub. an. ʒ j.
Camphoræ ℈ ij. Misc. f. puluis.

Camphora facile exhalat, itaque huic pulueri, cum paulo diutius asseruatur, plus camphoræ admisceri debet. Descriptio aquæ ista est:

Aqua. ℞. Angelicæ.
Magistrantiæ, vel carlinæ.
Gentianæ.
Tormentill.
Boleti ceruini.
Zedoariæ an. ℥ ij.
Trium santal. ℥ j.
Theriacæ opt.
Mithridat. præstantiss. an. ℥ iij.
Camphoræ ℈ ij.
Moschi ℈ j.
Spiritus vini ℔ iij.

Stent per mensem integrum in vitro diligentissime clauso, deinde colentur per triplicem pannum lineum, & in alio vase vitreo clauso seruetur vsui. Ad præseruationem præsertim, cum aer non calet, possunt sumi duæ guttæ cum pane albo matutinis horis. In curatione ad integram detur vnciam cum aqua Cardui benedicti, scabiosæ, scordii, vel similibus. Ludouicus de Leonibus eandem fere aquam præscripsit, non tamen omnino similem: & propter descriptionis communicationem accepit centum coronatos aureos. Hanc autem aquam præstare longe descriptioni Ludouici de Leonibus certus sum.

In peste, pro quodam Generoso Domino,

D. Ioh. Cratonis

Consilium CCLXXVII.

CVm hoc tempore vbique fere morbi contagiosi disseminentur, poterit Generosus Dominus in suo vaporario vel locis, in quibus degit, cum his orbiculis suffitum facere:

Suffitus. ℞. Benzoini ʒ ij.
Styracis calamit. ʒ j.
Ligni aloes.
Cinamomi an. ʒ ß.
Caryophyllor. ʒ j. ß.
Moschi electi gr. iiij.

Conseruæ rosarum è floribus q. s. ad incorporandum: parentur orbiculi seu trochisci.

Cum autem est in locis suspectis, in ore gestet hos orbiculos:

℞. Cortic. citri select. ʒ j. Orbiculi.
Boli armeni oriental ʒ ß.
Zedoariæ.
Ligni aloes.
Ireos an. ℈ j.
Moschi.
Ambræ an. gr. iij.

Cum conserua rosarum formentur orbiculi. Si pomo etiam odorifero vti volet, ita poterit confici.

℞. Flor. rosar. Pomum odoriferum.
Ligni aloes.
Santali citrini an. ʒ j.
Ireos.
Caryophyllor.
Macis an ℈ j.
Benzoini.
Ladani an. ʒ j. ß.

Gummi Tragacanthi, in aqua rosarum dissol. q. s. fiat pomum, & aromatisetur in fine Moscho. In hyeme pro Moscho parum olei caryophyllorum addendum.

Intra corpus vero sumat vnam de istis rotulis:

℞. Sacchari in aq. cinamomi dissoluti ℔ ß. Rotula.
Margaritar. præparatar.
Smaragdi præparat. an. ʒ ß.
Boli armeni orient præparat. ℈ ij.
Olei cinamomi gutt. v.
& fiat confectio in rotulis.

In locis periculosioribus de isto Electuario ad magnitudinem castaneæ sumat:

℞. Macis præparati in aceto & succo limonum ʒ j. Electuarii præseruationum efficacissimum.
Ligni aloes ℈ j.
Theriacæ optimæ ʒ iij.
Sem. citri excort. ʒ ij.
Cortic. citri condit. or.
Conser. borrag. an. ʒ j. ß.
Syrup. de corticibus citri q. s.
Misce.

His si recte Generosus Dominus vsus fuerit, Deo propitio & conseruante tutus erit.

De lue Vngarica, seu febre per totam Germaniam grassante pestilente,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXVIII.

Morbus Vngaricus.

INSTAR pestis, aut pestilentis febris, horrore & calore stipatus, inuadit hic morbus, vna cum ingenti capitis dolore, caloreque interno intenso, febri ardenti continuæ haud absimili. Contulerit itaque primis tribus diebus aluum siue purgationibus, siue clysteribus ducere: si quartum vel sextum attigerit, summo mane, si prius calido loco se continuerit, quo ad eius maxime fieri potest, ea vt constat ratione, sudorem procurare. Præterea singulo vespere, vbi capitis dolor non mitius afflixerit, profuerit pedum lotionibus receptis herbis, cum capitibus papaueris comparatis, vti. Probatur etiam raphani rasura in mortario contusa ægri occipiti, & pedum plantis fasciis applicata. Commendantur quoque tertio vel quarto die, quatuor cucurbitulæ adhibitæ, quarum duæ interna humerorum regioni, reliquæ vero duæ supra vel infra renes affixæ, sæpiusque sursum & deorsum ante sacrificationes deducere. Potus esto aqua hordeacea. Extra pastum vtatur hoc potu:

Capitis dolor.

Cucurbitulæ dorso apponenda.

Potus.

℞. Boli armen. præpar. oriental. ℥j. ß.
Margarit. præparat. ʒj.
Spec. liberantis Imperator. ℈iiij.
Aquæ hordeaceæ ℔. ij. Misc.

Hoc ipso potu, si in pastu quoque vtatur æger, plurimum profecerit. Quinto à morbi huius inuasionis die, haustum huius potionis sumat:

Potio cordialis.

℞. Aq. borrag. ℥vj.
Serapii de borragin. ℥ij.
Syrupi de cortic. citri ℥ß.
Margarit. præpar. ℈iiij.
Specier. liberantis Imperat. ʒj.
Aquæ cinamo. ʒij. Misc.

Mane subsequente potum prius calefactum æger sumat, idque tribus aut quatuor vicibus eodem modo continuet; si ægrum sudare contingat ad minus is ad horam in eodem promouendo perseueret, quo peracto calentibus linteaminibus sudor, vt decet, abstergatur. Potionis huius formula hæc est:

Potio sudorifera.

℞. Specier. liberantis Imperat.
Buli armen. oriental.
Terræ sigillatæ veræ an. ℈j.
Sem. citri excortic.
Acetosæ.
Rad. tormentillæ.
Bistortæ an. ℈ß.
Serapii acetosit. citri ℥j.
Aquæ acetosæ q. s. f. potio.

Si lapis Bezoar haberi poterit, contulerit eiusdem tria aut quatuor grana in tenuissimum pollinem detrita eidem potioni commiscere. Consilium hoc nostrum vna cum remediorum formulis adiunctis, adstanti fideli Medico communicari debet, quibus visis & expensis rectius ægro consulatur. Solet enim hic morbus instar pestis multifariam mutari, & nonnunquam rubra, aliquando etiam nigra stigmata & anthemata protrudere. Qui sic afficiuntur, raro euadunt.

Stigmata nigra periculosa.

In febre peticulari, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXIX.

ANTE duos menses, Generosissimus Baro sensit dolorem capitis, & grauitatem pectoris multis diebus, tandem vna nocte in toto corpore eruperunt exanthemata rubra, minime lata, quæ in pectore euanescere paulo post cœperunt. In pedibus vero atque dorso siccatæ, tanquam squamulæ deciderunt. In manibus autem quasi papulæ aliquid humoris conceperunt, & ichor effluxit. Maximus autem pruritus consecutus est, & cutis in manibus tota renouata, ita vt vngues quoque decessuros existimarit. Cum vero erupissent exanthemata, & papulæ, copiosissime quinque noctibus sudauit, & tandem decimaquarta die post per aluum expurgatus, melius se habuit. Cum vero rursus in capite & pectore ipsi male sit, consilium nostrum requirit. Magnam fuisse in isto corpore plenitudinem, & cacochymiam atque malignitatem humorum apparet. Itaque naturam se ista expulsione exonerare voluisse, satis euidens est. Facta autem est tota massa sanguinea feruida, & aliquo modo putredine affecta, vt cum quasi ebullire cœpit, excrementa tenuiora, tamquam bullæ ad cutim reiecta sint. Præcesserunt autem hanc quasi ebullitionem multi fumi & vapores, qui in capite intemperiem & dolorem excitarunt, in pectore autem grauitatem & ardoris sensum. Nam nullis idoneis medicamentis initio adiuta est, longa igitur pugna. Postquam vicit, exanthemata conspecta, in pectore, vbi calor & virtus propter cordis præsentiam fortior, euanuerunt vbi cutis densa & calida. Et quoniam sanguini aliquid pituitæ salsæ admixtum fuit, vt pruritus vehementia indicat, in squamulas resoluta. In densissima autem parte, videlicet in manibus, papulæ exortæ. Virus autem illud corrupit cutem, proinde corrupta decidit, & renouata:

Symptomata febris peticularis.

Ratio symptomatis.

Materia partim fuit ſanguis cum ſalſuginoſa pituita, partim ichor ſanguinis, id quod culor & exeuntia oſtenderunt: Nam copioſiſſimo ſudore materia tenuior eſt à natura expurgata, fœculenta autem per aluum delecta.

Præſeruatio.

Itaque cum petatur conſilium præcautione vtendum,) de curatione enim, cum iam abierit malum, non neceſſe eſt dicere) ne morbus iſte recurrat, paucis, vt in hac feſtinatione puſſum, meam exponam ſententiam. Ortum eſt malum ex plenitudine & corruptione humorum. Eſt igitur ea cauenda. Primum moderata victus ratione, deinceps tempeſtiua euacuatione, üſque quæ putredinem atque corruptionem humorum impediunt.

Diæta.

De victus ratione longus futurus eſſet ſermo; ſed vt in pauca contraham, non modo copiam, ſed varietatem ciborum vitet. A piſcibus, cancris, lacticiniis, oleribus, ſalitis, frixis, & in ſartagine coctis leguminibus, crudis omnibus abſtineat. Simpliciſſimo cibo vtatur, & parca ſit cœna. Quod in debilitate capitis à vino abſtineat in cœna, recte facit, velim in prandio tamen minime vinoſum bibere, ſi diluere volet, faciet hoc multis horis, antequam bibat.

Vinum diluẽdum multo ante.

Ad euacuationem nunc non iduneum eſt tempus anni. Verum ſi interdum ante cœnam ℥j. pillul. maſticinar. ſumpſerit, capiti, pectori, & ſtomacho recte conſulet. Ineunte autem vere, vt iuſta euacuatione & miſſione etiam ſanguinis vtatur, moneo. Interea ne corrumpantur humores (quãquam corrumpi vix poterunt, niſi immodice fuerint aucti) ſumat de electuario, quod mitto, mane ad magnitudinem nucis caſtaneæ. Et ſemel in ſeptimana cochlear vnum de ſucco, & in lecto, ſi poterit ſudare, maneat. Frictiones matutinas per vniuerſum corpus non negligat, & exercitiis moderatis ante cibum vtatur: à cibo exerceri minime rectum eſt, multo minus ſtatim dormire. Dormiat autem in loco ſicco, non concamerato, vel fœtoribus vicino. Excrementa alui ſimul ac ſurrexit, reiicere conetur. Et ſi aluus adſtrictior eſt, ante cibum vuis paſſis vel prunis emollire ſtudeat. Non exiſtimo, ſi hæc obſeruata fuerint, malum reuerſurum.

Clyſter.

Verum ſi (quod Deus auertat) iterum inuaderet, clyſter ſtatim iniiciatur, & ſi nihil ad manus ſit, malua in iure gallinæ coquatur, & ſaccharum addatur.

Sanguinis miſſio.
Emulſio.

Deinceps mittatur ſangnis, ſi modo nihil dum erupit: ſint autẽ eruptionis indicia, detur emulſio ſemin. citri & napi, cum vnicornu, vel ſi id non habetur, cum cornu ceruino. Vbi ſuaderit probe, margaritæ præparatæ in aq. bortag. & ſyrupo de acetoſitate citri exhibeantur, & æger in aere temperate calido detineatur.

Hoc nunc in magna feſtinatione, & temporis anguſtia potui perſcribere, quæ vt M. V. proſint, Deum præcor.

In petechiis, pro quodam Barone.

D. IOAN. CRATONIS
CONSILIVM CCLXXX.

GENEROSVS Dominus, cum Pragæ peſtilẽtes febres, maculis, quas petechias vocant, inſignitæ, publice graſſarentur, 21. Martii, hora 9. cum in Palatio ſeminarium, neſcio, quomodo per inſpirationem hauſiſſet, correptus eſt. Caput vehementer dolebat, febris foris mitis, intus petulans erat. Aluus propter pillulas, quibus vſus fuerat, fluida. Nec viſum eſt mittere ſanguinem. Tertio igitur cucurbitulas appoſui, & copioſe ſanguinem extraxi, ſed nihil melius habuit. Quarto eruperunt petechiæ. Exhibui igitur iſtam potionem calide.

Expulſiui.

℞. Sem. napi.
Citri an. ʒj.
Aq. cardui ℥ iij. fiat emulſio.
Colaturæ expreſſe adde.
Syrupi de ſucco ſcordii ℥ ß. Miſc. f. potio.

Ea copioſe materiam ad cutim expulit. In quinta rurſus euanuerunt, & virtus admodum oppreſſa fuit. Itaque in ſexta rurſus potio ſuperior data, item in ſeptima repetita, addita theriaca Andromachi vera ad ʒ ß. ſic poſt potionem petechiæ magis apparuerũt, ſed virtute admodum infirma maculæ retro ceſſerunt. Inſtante ſeptimo in maximis fuit anguſtiis, delirabat admodum, & de contorſionibus grauiſſimis conquerebatur, ſuperuenit deinceps fluor ſanguinis è naribus, ſed fuit criſis plane imperfecta. Itaque ægerrime atq; plane ſine ſpe diuturnioris vitæ iacebat. Dedimus emulſionem perlarum, quę non mediocriter profuit. Cum autem in nona ſuperueniret fluxus ventris, qui vſque ad vigeſimum diem durauit, emulſioni addidimus terram ſigillatam, ſemper obſeruata recta victus ratione.

Vigiliæ.

Accedebant ad reliqua mala vigiliæ, quibus ſubuenire inunctionibus, emulſione ſeminis papaueris, & aliis auxiliis conabamur hoc modo:

Vnguentum ad conciliandum ſomnũ.

℞ Dactylor. num. iij.
Capit papau. num. j.
Lactucæ recent. m. j.
Acetoſæ.
Plantagin. an. p. j.
F. decoctio in ſ. q. aquæ lactucæ, in Colaturæ ℥ iiij. diſſolue
Syrupi de ſucco cytonior ℥ j.
de papauere ʒ ß Miſc.

Addi-

Addi & vnguentum ad tempora, nares, & volas manuum.

Vnguenti rosae. Mes.℥j.
Medullæ ceruinæ ʒij.
Opii gr.iij.
Ol.nucis Moschatæ gr.ij. Misc.

Alui fluxus. Somnum autẽ turbauit fluor alui, ad quem exhibita clysteria ex iure pulli cum decocto florum Chamomillæ, cumque putredo inualesceret, neque cornu cerui, & alia, quæ continuo adhibebantur, iuuarent, olei vitrioli aliquot guttas cum aqua stillatitia borraginis dedimus. Fluxit vigesima prima, vel exeunte vigesima rursus sanguis ẽ naribus, & febris & fluor alui prorsus acquieuit, appetitus rediit, & beneficio DEI optata sanitas. Agitata deinceps est materia in capite in vaporatio, ex morbo collecta, cum radios solares intueretur, & sæua symptomata, sed non diuturna, concitata, ac tussis valde molesta fuit. Dedi igitur hos orbiculos:

Tussis.
℞. Sem.frigid.maior.ʒij.
Specier.Diatragac.frig.
Diapenid.
Diaireos an.ʒß.
Sem. Vrticæ.
Papaner an.ʒj.ß.
Helenii pulu.ʒij.
Succi liquirit.ʒj.
Saechari q.s.f.conf.in orbiculis.

Cachexia. His cum tussis sedata esset, caehexiæ, cuius indicia ante pestilentem febrem fuerunt, maiora signa, propter continuum aquarum & medicamentorum vsum, se ostenderunt. *Tumor oedematosus.* Itaque cum tumor œdematosus pedum inprimis (sicut post diuturnos morbos & graues fieri consueuit) molestus esset, quid faciendum esset separatim consului. Hæc autem benignissimum Deum clementer gubernasse, & deinceps curationibus nostris præesse, & interesse, toto pectore gratias ago, & precor.

In Alopecia, pro quodam Nobili,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXXI.

ALOPECIA diuturna in cute densa & glabra, quæ asperiori frictione, & fotu nihil rubescit, difficulter curatur. Est tamen in ista deformitate potius anceps, quam nullum remedium adhibendum. In victu abstineat a leguminibus, lacticiniis, & quę sunt idonea corruptioni. Cibi sunt omnes boni succi. Vinum moderatissime bibat. Si decoctum aquæ, vel bonæ cereuisiæ nihil ventriculum offendit, potius ea vtatur. Purgationes corporis necessariæ essent, sed cum hæmorrhoides immodicæ fluant, ab iis temperandum. Alias affluxu humorum eo præcipitatorum magis irritarentur. Possemus tamen vti, si necessitas postularet, rhabarbaro, myrobalanis, quæ vim leuem adstringendi habent. Et caput seorsim errhynis atque apophlegmatismis à præsenti Medico curetur. Confert ad hoc sequens medicamentum:

Apophlegmatismus.
℞ Pyrethri ʒj.ß.
Mastich.
Staphysagr.an.ʒß.
Zinzib.
Nucis conditæ, an.℈j.
Piperis ℈ß.

Misc.cum oxymel.& f.electuarium molle. Hoc inungat superiores faucium partes matutine, & pituitã exspuat. Os eluat sequenti:

Aq. pro collutione oris.
℞. Hyssopi m.j.
Zinzib.ʒij.
Sinapi ʒj.ß.

Decoq.in vino aqua, & adde parum mellis pro collutione oris. Caput deinceps diligẽter abluatur facto lixiuio ex stercore gallinarum in cineres vsto, & abradatur, deinceps herba vrticę frietur. Inungatur postea ista mistura:

Lotio capitis.
℞. Auellanar.vstar.ʒiij.
Sinapi contusi ʒß.
Mellis opt.℔.j.

Misceantur lente, & fortiter eo caput confricetur bis in die. Tertio quoque die abluatur cum prædicto lixiuio; in quo decoquatur herba, quæ capillus veneris nominatur. Irrigatur caput destillato ẽ mellis ℔.j. Ladani ℔.ß. muscarũ vulgarium.m.j. Et hac aqua sæpe caput humectetur. Caput deinceps leporis assari & contusi, cum axungia vrsina misceatur, atque eo inungatur. Remedia hæc diu & sæpe repetenda sunt: & curatio, si primum non succedat, iteranda. Ad fortiora etiam medicamenta deueniendum.

De pruritu in capite, pro quodam Nobili,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXXII.

Causa pruritus. EXSISTIT hic ab acrioribus vaporibus exhalantibus à sanguine bilioso, vel serosis partibus sanguinis. Cumque obstructiones fiunt, & materia non potest exhalare, feruntur per cutim, & horrores excitant, & calorem cordis augent, vt febris accendatur. Quia vero tantus eorum prouentus non est, quãtus fuit olim, ideo minus sæpe febris adest. Curatio est hæc, quæ causam aufert. *Curatio.*

Vitanda quæ maſſam calidiorem reddunt, & vapores acres excitant, vt vinum potens, aromatica, allium, cępæ. Varietas etiam ciborum nocet. Medicamentis ſe non fatiget. Vtatur ſaccharo roſaceo, & conſerua è floribus cichorii, & bibat mane decoctum cichorii ex lure macro. Hæc enim contemperant humores. Non olera edat, nec lacticinia, propter oculos. Caput purgandum eſt per nares. Vtile etiam ſæpe lauare caput lixiuio violaceæ herbæ, poſtremo frigidam ſuperinfundere, & abſque frictione, & calefactione multa detergere. Non eſt reuera morbus, qui actionem non lædit. Caue obſtructiones ne fiat febris, id quod optime decoctum cichorii, de quo ſupra monui, præſtare poterit.

Sacchar. roſat.

De furfuribus, ſcabritie frontis, rubedine faciei, & excoriatione digiti, pro quodam Nobili,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXXIII.

HIPPOCRATES bene dicit: Nihil paruum, nihil contemne, & principiis obſtandum ſapientes monent. Hæc autem omnia, ab vna & eadem cauſa fiunt, videlicet, intemperie calida epatis tranſmittente vapores acres ad caput, & pro generante ſalſuginoſum ſanguinem & ſeroſum. Curatio vero eſt cauſæ ablatio. Ea igitur adimenda. Id fit: I. Cauendo ne materia idonea his exhalationibus & humoribus in victu ingeratur. II. Vt epatis intemperies corrigatur. III. Vt affectarum partium, quaſi reſiſtentia adiuuetur. Victus ſit eiuſmodi. Caueat ante omnia ea, quæ ſalſa ſunt & aromatica, ſitque quam ſimpliciſſimus victus. Nocent allium, cæpæ, quia iecur inflammant, & caput replent. Olera etiam hic non laudo. Fugiat omnia fætida, Exercitia fiant ante cibum. Tria autem dicit Hippocrates eſſe ſaluberrima: laborare abſque defatigatione, cibo non impleti, & veneri moderari. Munictur ventriculus, nec crudus ſit. Geneſis deſiguat cruditates & humores multos, cũ in venere & cancro luna ſit. Item cauda Draconis eſt in aſcendente, & ſaturnus in piſcibus, oppoſitus octauæ. Caue etiam medicamenta fortiter purgantia. Victus tuiſſima medicatio. Recte in æſtate vteris floribus cichorii ſaccharo conditis, vel ſaccharo roſaceo, aut ſpeciebus aromatici roſati. Roborant enim membra. Cauenda autem quę nimis ventriculum calefaciunt. Localia autem ſunt hæc: Ad furfures multa ſcribuntur remedia, ſed cum periculum ſit, ne cerebrum alteretur, caute exiſtimo eſſe vſurpanda. Caput purgetur aliquãdo ſiccis furfuribus hordei. Sunt enim lotionis vice, & bene caput mundant. Si his ablatis vlcuſcula remanent, illine caput oleo ex vitellis ouorum. Lenit enim aſperitatem cutis, & ſanat vlcuſcula, & colorem capillorum, & cutis vitia expurgat. Etiam frons eo vngatur. Dũ cutis à digito diſcedit, ne tangat caput, aut confricet illo. Lædit enim alia etiam membra. Sanatur autem excoriatio, ſi in aqua calida diſſoluatur ſeuum hircinum, & eo aliquoties digitus lauetur. Deinde vngatur vnguento ex oleo tartari, & lithargyro præparato facto. Ad rubedinem vſus aquæ fragorum vtilis. Prodeſt etiam ſi lymphatum vinum aq. cichorii æſtiuis diebus bibatur, vel ſi mane cum decocto iure pulli aut gallinę radices cichorii ebull. & bibatur. Laudant quoq; conditum fructus roſæ caninæ ante paſtum mane, vel ante cænam ad magnitudinem caſtaneneæ. Cõficitur cum ſaccharo, vt cydoniatum. Hoc calculoſis etiam prodeſt. Excoriatio digiti ſanatur vnguento roſato.

Affectus multi ab vna cauſa. *Scopi curationis.* *Cibi vitãdi.* *Tria ſaluberrima.* *Geneſis cruditatum ſignificatrix.* *Localia in furfuribus.* *Oleum ouorum in vlceribus capitis.* *Excoriatio.* *Rubedo faciei.*

In rubore faciei poſt cænam cum ſudore, pro quodam Nobili viro,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXXIV.

RATIONALI Medico ſymptomata oblata, & quaſi in oculos incurrẽtia ad ſuas cauſas deducenda ſunt, & vidẽdum an cauſa rationem morbi babeat, & quid primo, ac per ſe actionem lædat. Nam ſi nulla actio, vt in hoc caſu, qui modo proponitur, lædatur, nec morbũ adeſſe, nec curationem requiri certum eſt. Verum cum præcautioni in inchoantib. malis opera danda ſit, & illius modus in hac præternaturali affectione à nobis requiratur, Methodica via ea inquirẽda eſt. Rubet poſt cœnam facies, interdum ſudor conſequitur. Hæc itaq; conſideranda, & primum cum in corpore nihil abſq; aliqua cauſa accidit, ea inquirenda. Ruborẽ à ſanguine eſſe, nullus enim humor præter hunc rubet, cõſtat Sudorem vero ab humidi copia, vtrumq; vero ab impellente. Impellunt autẽ vel ſpiritus, vel vapores, neq; facile impelluni, niſi plenitudo adſit. Cõſequitur igitur ex methodica ratione multitudinẽ ſanguinis eſſe minuendã. Deinde ne impellentia impetũ faciant cohibenda. Ad primũ, ne nimium redundat ſanguis, vel victus ratione vel detractatione illius efficiemus. Victus igitur ratio eiuſmodi inſtituenda, quę copiã minuat, nec vt perſcribitur, gallinis ꝑpetuo veſcen-

Cauſa rubo ris faciei. *Victus ratio.*

vescendum, vel vinum, presertim potens atque fumosum, vel crudum, quod in hypochondriis hæret, bibendum. Imo dum hæc affectio durat in cœna à carnib. prorsus abstinendum, & hordeo probe cocto; atq; similibus cibis, qui neq; copiam sanguinis augeant, neq; multos vapores ad caput transmittant, vtendum. Vini etiam vnico haustu contentus sit in cœna, & ad sitim explēdam cereuisiam puram, & quæ vaporibus caput non repleat, minimumq; lupuli habeat, addat. Scio hic ad pauca respicientes posse reclamare: verum quantum in corporib. consuetudo valeat videndum. In prandio vero prolixius carnibus & vino vti poterit, ita tamen ne perpetuo gallinaceas carnes, aut similes, sed interdum duriores & quæ minus tenuem sanguinem generant, comedat. De sanguinis vero detractione presenti Medico obseruandum, an ita abundet, vt ex magnis venis vacuandus sit, an vero alia missioni sanguinis obsteut. Quin per cucurbitulas detrahendus videatur nullum esse dubium arbitror, itaque suo tempore cucurbitulæ adhibendæ. Deinde ad alterum scopum, videlicet, ne vapores impellentes humores ad caput, & vniuersum corpus detrudantur, & ruborem ac sudorem concitent actio Medici intendenda. Etsi vero sublata multitudine hoc non fieri posse existimem, præsertim cum vapores, non tam à ventriculo, quam vniuerso corporis habitu ad caput deuehantur: tamen & in eo laborandū, vt vaporibus resistamus. Cum vero ab vniuerso corporis habitu feruntur, in primis victus ratione, quæ massæ sanguineæ subueniat, hoc præcauendum. Ventriculo ea, quæ ad complexum cibi, quem vulgo occlusionem stomachi vocant, faciunt, administrāda. Deinde ne caput atque cerebrum incalescat, & vt Hippocrates loquitur, tamquam cucurbita ad se vapores trahat, videndum. Itaque præclare Celsus monet, quibus caput infirmum est, iis ne cogitationem quidem à cibo tutam. Omittat igitur serias cogitationes omnes, & iucunda atque grata post cœnam agat. Medicus autem ea, quæ ad id faciunt, vt ventriculus roboretur, & cibum amplectatur, (ea autem siccandi vim habere absque calefactione oportet) præscribat. Peritus, & vsu artis præditus ex ea sylua, quæ magna est, facile materiam, obseruatis iis, quæ in præcautione obseruanda sunt, inueniet. Faciat Deus, vt quod est optimum ac saluberrimum eligat. Nam ego mihi partes docendi doctiores non sumo.

Cucurbitula.

Vaporum ascendentiū prohibetio.

Ventriculi corroboratio.

in rubore faciei, pro quodam Nobili viro,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CCLXXXV.

INTENTIONES, vt appellant, seu scopi in præseruatione & curatione ruboris faciei, duo videntur, quorum priorem causa interna, videlicet massæ sanguinis, alterum locus affectus faciei, seu potius cutis illius temperatura constituit. Color enim, vt Hippocrates ait, humoris index est. Itaque cùm efflorescentia illa humores adustiores & acriores atq; impuriores esse ostendat, expurgandi atque contemperandi indicatio oritur. Si sanguis in toto abundare videtur, detrahendum eum esse consequitur; sed cum missio sanguinis feruorem tantum impediat, & in corpore adusti humores remaneant, ii medicamento vacuante expurgandi. Id rectissime per senæ dilutum fiet, si infundantur vino bene cum aqua melissæ atque cichorii contemperato. Folia quidem initiò in vino meraciori infundi possunt, deinde aqua melissæ, vel cichorii, ne caliditas epatis augeatur, contemperandum. In æstate, vel tempore verno, rectius est serum lactis foliis senæ cum summitatibus melissę, vel floribus cichorii infundere. Hoc medicamento aliquoties repetito satis perpurgari posse humores arbitror. Contemperabuntur autem rectissime victus ratione. Itaque salsa & aromatica in victu vitanda, etiā ea, quæ facile corrumpuntur, & vitiosum sanguinem, ac multos fumos & vapores generant, vt lacticinia, præsertim cum carne suilla, aut piscibus in vno pastu ingesta. Cibum vero simplicissimū esse oportet. Nam varietatem ciborum maxime ad hanc affectionem facere omnibus Medicis constat. Vinum etiam probe diluendum, & præsertim decocto, aut cichorii aqua, est. Refert enim eruditus quidam Practicus, se nouisse celebrem Medicum, cui nasus & facies tota rubore fœdo & pustulis deformata erat, eū his duobus auxiliis curatum; quod quinque mēsibus, verno videlicet vno, æstiuis tribus, & vno autumnali continuo vinum decocto cichorii diluerit, & ante pastū horis matutinis fructu rosæ caninæ, cydoniati more cum saccharo factæ, vsus sit. Vinum decocto cichorii insuauius reddi non est dubium. Vt hoc incommodum effugiamus, posset pro primo haustu potus decoctum cichorii separatim bibere, & deinceps vino vti, atq; etiam assumpta condita carne cynosbati, seu fructu rosæ caninæ prandiū atq; cœna claudi præsertim cum eiusdē facultatis sit, cuius

Scopi duo in rubore faciei.

Color humorū index.

Humorum contemperatio.

Dilutum senæ.

Serum lactis cum fol. senæ.

Qui cibi vitandi.

Holler de morb. inter. p. 215.

Vinum cum cichorii decocto.

El. & Cynosbati.

cydonia, & non ſolum ad reprimendos vapores, & humores contemperandos magnā vim habeant, ſed & calorem renum, ne calculos generet, infringant, & eam laxiorem, vt facilius calculum excludant, id quod experientia obſeruatum eſt, reddant. Altera intentio ad cutem, ſeu carnem faciei, cui ita cutis tenuiſſima impacta eſt, vt inſeparabilis propemodum videatur, directa eſt. Hæc vero cum omnibus aeris mutationibus perpetuo ſit obuia, atque propter tenuitatem in ea minore reſiſtētia: non mirum ſi facilius imbecillitatem atque intemperiem contrahat. Itaque inprimis vtile exiſtimatur, interdum faciem noctu illinere ſanguine leporino, & mane aqua fragorum, vel aqua è floribus verbaſci cum ſucco limonum deſtillata abluere. Ad abluendum vti ſeminibus melonum cum nucleis perſicorum cōtuſis, vel ſumere radices Aronis, & puluerisatas miſcere farinæ triticeæ, atq; ita in furno iſtar panis coquere, & ex hac paſta facere puluerem, eoq; cum aqua fragorū, vel ſcrophulariæ deſtillata faciem abluere. Vtile etiam eſt rubeatę faciei caſeum recentem imponere. Si vero puſtulis facies deformata ſit, exprimatur mēſe Maio ex ſcrophularia herba cū radice lota ſuccus, & cum oleo amygdalarum dulcium miſceatur, atq; inſoletur, eoq; facies inungatur. Vel fiat vnguentum ex eadem herba hoc modo; Accipiatur ſcrophularia cum radicibus bene lota, & incidatur, ac addito butyro maiali optime depurato coquatur & exprimatur, atq; expreſſum in vitro vſui ſeruetur. Hoc vnguento etiam vlcera, lepræ ſimilia, inuncta ſanantur. Vtuntur quidam metallicis vnguentis ex ceruſſa, lithargyro, ſulfure, & mercurio confectis. Verum ad iſta temere deueniendum non exiſtimo. Hæc vero à Deo præpotenti fortunari opto.

H. Stopus. *Sanguis leporinus.* *Ablutiones.* *Caſeus recens faciei in rubore imponendus.* *Pro puſtulis in facie.* *Vnguentum de ſcrophularia.*

In rubedine faciei, & defluuio capillorum.

D. Ioan. Cratonis
Consilivm CCLXXXVI.

RVBEDO faciei & defluuium capillorum vnam habent cauſam, videlicet, aſcenſum acriorum vaporum ad caput. Itaque victus ratione cauendum, ne vapores acriores reddantur. De hac non ſemel moneo. Decoctum radicum ſonchi ſeu Taraxaci plurimum valet, ſi ante cibum ſumatur. Ablutio faciei cum aqua fragorum, cui interdum aliquid ſulphuris puluerisati in linteolo imponatur. Radices pilorum vngantur oleo Myrtillorum. Vt pili renaſcantur, faciūnt auellanæ vſtæ, & cum pinguedine vrſi inunctæ. Nam etſi pinguedo vrſi canitiem pilorum afferat, cum auellanis tamen vſtis illa vis impeditur.

Decoctum radicis Taraxaci ad acres vapores. *Pinguedo vrſi canitiem gignit.*

In faciei rubore, pro quodam Magnifico Domino,

D. Ioh. Cratonis
Consilivm CCLXXXVII.

QVOD ad ruborem iſtum faciei attinet, potiſſimum opera danda, vt hepati conſulatur, deinde materia illa, quæ ad faciem defertur, diuertatur: poſtremo vt exulcerata conſolidentur, & partes ne fluxionem ſuſcipiant, roborentur. Ad hepatis roborationem nihil cōuenientius, quam ſæpe infuſum Rhabarbari, in aqua Endiuiæ, aut Taraxaci bibere. Item flores cichorei conditos edere, abſtinere, ab omni fortiori vino, à piſcibus in butyro coctis, ab eſu carnis ſuillæ, anſerinæ, &c. Cæterum modo ſanguinem ex vena mittere, nihil aliud eſſet, quam vires imminuere, itaq; id plane non conſulo. Deriuare autem, immo reuellere materiam poterit cucurbitis ad ſcapulas appoſitis. Vt partes exulceratæ ſanentur, exiccantibus quibuſdam aquis vtendum:

Scopi remedii in rubore faciei. *Epar roborantia.* *Cucurbitulæ.*

℞. Lithargyri ʒ ij.
Tuthiæ præparat.
Sulphuris an. ʒ j. ß.
Sief albi ℈ ij.
Aceti ℥ j.

Stent per noctem in vitreo vaſe, deinde affundatur.

Aquar. lactucæ ℔. j.
è floribus nymph. an. ℔. ß.
Miſce.

Aqua exſiccans vlcera.

Prius autem quam hac aqua vtatur, parum fricentur puſtulæ radicibus rumicis ſeu lapathii, in aceto maceratis ter vel quater. Deinde vt roboretur locus, & facies tota mundetur, hac aqua abluat:

℞. Nucleor. perſicorum.
Sem. Melonum an. ℥ ß.
Aq. fragorum. ℔. ij.
Miſce.

Aqua abluenda facies rubens.

Fiat ſeminum & nucleorum emulſio, quæ aſſeruetur in vitro, eaque vtatur mane. De vſu thermarum nihil poſſum ad has affectiones conſulere: vt autem à præpotenti DEO benigne fortunentur opto.

In puſtu-

In pustulis, rimulis, & denudatione labiorum, pro quodam Illustri viro.

D. HIERON. CAPIVACCII CONSILIVM. CCLXXXVIII.

Causa pustularum & fissurarum labiorum. PVSTVLÆ, rimulæ, & decorticationes labiorum, oriuntur ab humore misto, pituitoso scilicet, & deurēte sanguine, qui descendit à capite, quod præter alia certa; demonstrat calidæ materiæ ad dextrum oculum descensus, quæ in ipso quidē capite partim oritur, partim vero aliunde recipitur. Habitus patiētis est siccior, & iecur calidius. Cuius causa iam pridem exustus generabatur sanguis, qui in crurib. vlcera curatu difficilia excitabat. *Curatio.* Curatio moram non patitur; facile enim illa vlcera, quæ prauitate nō carent, fœditatem & contumaciam adipisci possent. Labia sane ad concipiendum fluxiones prona sunt, eisque non ægre ob consortium, & ventriculi & cerebri vitia communicari possunt. *Indicationes.* Primum corpus expurgandum est ab his, quæ iam exusta sunt, & quæ leuiter deuri possunt, & serosus salsus humor à sanguine expurgandus. Deinceps afflictis partibus succurrendum erit repellentibus leuioribus, euacuantibus, detergētibus, siccantibus clementioribus. Tandem rimulæ & decorticationes auferendæ: & labra sanitati pristinæ restituenda. Interim diæta ita instituetur, vt & noxiorum generatio inhibeatur, & viscera roborentur. Primum sequentibus absoluendum:

Lenitiuum.

℞. Electuar. diacholie. & lenitiui an. ℥ß.

Misce cum saccharo, fiant boli, capiendi sesqui hora ante cibum. Sequenti die cephalica dextra tundenda ad ℥ iiij aut ℥ v. Interposito deinde vno aut altero die, basilica sinistra secanda, & eadem quantitate detrahendus sanguis. Peractis ambabus venarum sectionibus; serapium hoc præscribatur:

Syrupus ad præparandum humores parans.

℞. Syrup. de succo cichor.
de succo borrag.
Iulepi violat. an ℥ß.
Decocti folior. endiuiæ.
Capillorum Vener.
Radic. Buglossæ.
Passular. ℥ iij. Misce.

Huius vsu humoribus temperatis, & corpore parato ad purgationem, soluens leue dabitur hoc:

Potio solutiua.

℞. Syrup. rosat. solutiu.
de fumo terræ sol. an. ℥ j. ß.

Cum aqua endiuiæ & bugloss. an. q. s. fiat potio. Absoluta hac purgatione, si humorum contumacia perdurauerit, repeti poterunt serapia addendo beton. itemq; repetetur soluens, addendo momentum Rhabarbari & Agarici: Vel purgans erit componēdum, è leniente, agarico trochischato; & confect. hamech, necnon & tantillo rhabarb. Hæc de primo scopo.

Alter scopus est retrahere humores repentes in cerebrum, & alias laborantes partes. Quamuis autem ea, quæ iam in primo scopo egimus, hoc mediocriter faciunt; tentanda tamen sunt, quæ magis idem agunt. *Vesicantia.* In quorum albo sunt vlcuscula excitata in sinistro crure & dextro brachio, quibus mirifice retractio fit à supernis partibus ad infernas. *Frictiones.* Ad idem faciunt infernarum partium frictiones, superne & deorsum validiores. Sicut etiam earundem partium lotiones; è simplici aqua institutæ, quæ exerceri etiam poterunt in brachiis. *Cauteria.* Vlcusculū in occipitio summopere esset commendandum, nisi nos deterreret vocis raucedo quædam, significans lingulam, caputque tracheæ arteriæ, aut acquisito; aut natiuo temperamento imbecilliora esse. Cæterum si concursus humoris non potest his compesci aut retrahi; generosius quid præscribendum, *Decoctum sarsaparillæ.* nimirum decoctum salsæ parillæ diligenter paratum cum rad. cichoreæ, bugloss. & fol. beton. quorum quātitatem medicis adsistentibus relinquimus, monentes decoctum leuiusculum esse debere: Huius enim vsu, non tantum humores auerti poterunt ad externas partes; sed omnis etiam suspicio luis venereæ tolletur; commendaremus eius vsum hoc tempore. Hoc præsidio vna cum mediocri diæta per viginti dies vtendum, si morbus superius præscriptis non cedat. *Improbatio medicamentorum deriuantium à capite.* Deriuantium à capite medicamentorum vsum reprobamus; quia deductio ad consueta emunctoria, per quæ cerebrum mundari solet, potest obesse oculis, & aliis partibus afflictis. Vltimo loco satisfaciendum ipsis partibus affectis, vbi probamus vnguentum Laurentii Lazari Medici & Chirurgi excellentis, quod omnes propositos scopos perficere potest, & sic habet:

Vnguentum Laurentii Lazari.

℞. Lithargiri argenti.
Plumbi vsti an. ℥ j.
Myrrhæ.
Aloes.
Tuthiæ præpar. an. ℥ ij.
Pingued. vituli ℥ j.
Succi Solani.
Plantagin.
Vini granat. an. ℥ß.

Bulliant humida omnia ad cōsumptionem succorum; deinde colentur, quibus adde ceræ albæ q. s. ac reliqua omnia in tenuissimum pollinem redacta, atque per partium

speciebus applicant. Sed hæc recensere non est necessarium. Illud autem ad reducendam massam sanguinis ad suam temperiem plurimum proderit: si margaritæ præparatæ cum succo limonum, additis multis foliis auri, dissoluantur; atque singulis diebus de hac mistura ʒ j. cum aquæ borraginis ℔. j. cardui benedicti ℔. ß. diluatur, idque ante cœnam exhauriatur frigide. Noctu etiam cum aqua fragorum, id quod & aduersus nephritidem erit, bibat. In hoc medicamento diu vsurpata magna pars curationis consistet. Scio quosdam magnifice loqui de mercurio auri præcipitato; quo leprosos etiam se seruasse perhibent. Sane si mercurium auri haberemus, iudicarem non leniter, massam sanguinis eo mundificari posse, verum ab isto mercurio, quem ipsi habent, & magni vendunt, non minus, quam illorum antimonio, & similibus medicamentis abstinendum censeo. Chymiam non damno, vsum vitupero, & eos, qui de his præclare loquuntur, nihil minus scire, quam id, quod se scire profitentur, facta ostendunt. Cum his vero hominibus contendere stultum est, stultissimum curam corporum illis permittere. Æstiuis autem diebus nihil sero lactis enim Thamarindis conuenientius puto, modo videatur ne crudi humores sint in corpore, aut in iecore obstructiones. Vtile etiam erit dilutum Rhabarbari, sed hæc Medicis notissima. Ad topica deuenio, quæ varia sunt: aquam cardui tepide adhibitam plurimum prodesse animaduerti, sed in primis commendatur ea, quæ ex boletis ceruinis distillatur. Itaque si haberi posset, Nobilissimum virum vti vellem. Item aqua cucurbitæ & ligustiel, quæ faciunt, vt materia transpiret. Adhibeatur autem post illas vnguentum ex ouo quod fit, si ouum recens imponatur aceto per mensem. Ita enim album oui, quasi aqueus humor efficitur, quo exulceratæ partes inunguntur, quod si istis nihil efficimus, cyatho aceti & medio aq. rosar. sulphuris ℥ j. infunditur, & lytargyrii ℥ ß. cum ʒ j. aluminis & probe coquitur, dum media pars consumatur, eo partes faciei inungantur. Quidam magno successu cineres serpētis in noua olla exusti addunt. Abluenda autem deinceps erit facies lacte, & emulsione nucleorum persicorum, & seminum melonum, cum aqua fragorum. Ieiuno etiam stomacho masticandæ radices boraginis, atq; pustulæ his illinendæ. Quod si his medicamentis malum cedere vel mitigari nollet, euacuato corpore ad sanguisugas est deueniendum, atque hæmorrhoidibus applicandæ. Deinde ex aqua cardui aliquot diebus Trochisci Theriacales propinandi, iuxta tolerantiam ægri. Ad mercurialia etiam vnguenta deueniendum, inter quæ magnopere hoc commendatur. Accipiunt sublimati ℥ iij. & in mortario marmoreo cum pistillo ligneo, addita saliua hominis sani ieiuni, qui acetosis non vescatur, & ab allio, cæpis & similibus abstineat, teruntur, deinde adiiciunt Mercurii per alutam expressi, & cerussæ optimæ ʒ iij. parum lunæ, id est argenti, in pollinem redactæ. Teruntur ista diligenter, admiscendo saliuam multis diebus, donec albescant, deinceps soli exponunt, atque aquam fontanam puram affundunt, & in olla vitreata ad quartam partem horæ, vel minus coquunt, aquam illam, donec appareat viridis, mutant, ad minimum septies; deinceps ista abiecta affundunt optimam rosarum aquam, & ita reponunt. Accipiatur autem residentiæ ad magnitudinem pisi, & cum aqua rosarum noua misceatur, atque cum petiolis lineis subtilioribus locis affectis applicetur. In vsu, si non frequens sit, (tunc enim dentibus nocet) nullum est periculum, cum sciamus mulieres Venetas nihil his frequentius adhibere. Tartarum etiam optime calcinatum per reuerberationem, & inter albumina ouorum dissolutum plurimum adiuuerit. Sed ex his Medicus præsens eligat rectissima, etiam atque etiam videndum. Ad renum affectionem, vt multa præscribam, non necesse esse arbitror, neque à me hoc requiri puto. Vsum terebinthinæ coctæ atq; cum Rhabarbaro commixtæ in hoc corpore plurimum commendo. Item cum dolores vrgent, emplastrum ex cancris. Reliqua autem prudentię Medici pręsentis committo. Atque vt hæc à præpotente Deo fortunentur opto.

In Erysipelate, pro quodam Nobili,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCXC.

CVM hæc affectio ex abundantia bilis non naturalis in corpore collecta oriatur: præcautionis ratio in eo consistit, vt optima victus ratione, prohibeamus bilis caucamus, & dulcia aromatica, pinguia, lacticinia, cæpas, porrum, allium, fumo macerata, vitemus. De his autem non dubito, quin præsentes Medici monere possint rectius. Sunt autem species bilis præternaturalis diuersæ, secundū quas affectio quoq; ista mutatur. Quantū vero ex iis, quæ ad me perscripta sunt, colligo, aliquomodo phlegmonodes

Exhibet in faciem. des erysipelas, primum crura, deinde faciem inuasit. Sunt autem hæ duo corporis partes in primis erysipelati obnoxiæ, etsi in facie sit periculosior. Quia partes laxæ sunt, & malum facile cerebro communicatur. Proinde ne qua symptomata mala consequantur, omnis cautio adhibenda. In hoc vero corpore ab externis causis, à quibus etiam, nisi membra sint vulnere, vlcere, dislocatione, &c. affecta, in quibus erysipelas periculosum est, non oritur, sed ab internis causis, humoris videlicet tenuis & feruentis, vnde exactiso seu feruor potius, quam inflammatio, occupans partium cuti subiectarum superficiem, affluxu oritur. Itaque indicatio *Indicatio-nes.* curatina prima est, vt humor affluens retrahatur, pars ipsa muniatur, & quod affluit, e- *Venæsectio an in erysipelate conueniat.* uacuetur. Hic inter Medicos disceptatio est, de missione sanguinis. Ac Celsus & Paulus illam præcipiunt, & cum malum hoc caput infestat, rationes habere videntur non prorsus inualidas, sed ratio magis pro sententia Galeni pognat. Hæc vero iudicio excellentis Medici permitto, qui in præsentia facile perspicere potest, an maior bilis, quam sanguinis copia sit, an inflammatio vrgeat, *Cucurbitulæ scarificatæ.* & cerebrum, dum caput affectum est, periclitetur. Tutius autem est multo, appositis cucurbitulis, scarificando sanguinem extrahere, quam venam secare. Purgantia quin recte exhibeantur, nullum dubium. Verum *Vsus purgantium.* cum plerumque febris vel adsit, vel certe in proximo esse videatur, à scammoneatis, & valide calidis cauendum. Et hac, vel simili *Legitimum.* potione vtendum:

℞. Tamarind ℥vj.
Fl. violar.
Borrag. an. p. j.
Decoq. in q. s. seri lactis, & in expressione macerentur per noctem:
Rhabarb. el. ʒij.
Exprimantur fortiter, & in expressionis ℥iiij. dissol.
Serapii rosat. ℥j.
Mannæ Calabrinæ paululum aceto irroratæ ʒ viij.

Ante cibum semper bibat decoctum radicum cichorii, & sonchi, in iure pulli macero. Nec vllum diem prætermittat, quo non vel summo mane, vel si ventriculus offenditur, hora decubitus, id est, quatuor horis post cibum, vel vna ante cœnam, syrupum *Syrupus.* hunc assumat.

℞. Aq. taraxacon. vel endiuiæ veræ ℥iiij.
Serapii de succo Endiuiæ.
Acetosæ an. ℥ß. Misce.

Diæta. Tota victus ratio etiam sit refrigerans ex hordeo probe cocto, lactuca, endiuia cocta, piscibus saxatilibus, & similibus. Ouorum, vini, & contusarum carnium vsum vitet. Carnes vel aceto, vel succo limonum aspergat. In cæteris sex rebus non naturalibus eadem obseruentur, quæ in curatione inflammationis. De somno tamen hoc te- *Somnus.* nendum, cum crura, vel tibias erysipelas occupet, somnū mediocrem conuenire. Cum vero faciem à somno, quantum fieri potest, temperandum. Cæterum, quod ad ipsam *Somnus in faciei erysipelate vitandus.* partem affectam attinet. Etsi initio etiam expellentia prosint, tamen ne cum refrigeratione valida adstringant, cauendum. Itaque ante euacuationem valde caute est agendum, ne ad interiora feratur humor, & ea ipsa refrigerantia tepida adhibenda. Valde enim noxium est, cum materia intro re- *Localia.* pellitur, & cum ad membrum aliquod nobile transit, exitiosum, quemadmodum in multis, vbi sponte quoq; erysipelata euanescunt, & ad interna repunt, animaduersum est. Sed euacuatis humoribus frigida etiam *Frigida actu quando conueniant.* actu applicari possunt, vt destillata aqua ex foliis, vel primis frondibus quercus, cum ea misceri potest succus lactucæ, portulacæ, vel semperuiui. Ab vnctuosis, & vim em- *Vnctuosa emplastica narcotica cauenda.* plasticam habentibus; maxime à narcoticis cauendum. Acres enim in primis vapores exhalant, qui si intus detinentur, interdum partem corrumpunt: Vbi feruor remittit, & æger ipsam partem, nimis calore, quasi pungi sentit, calor etiam aliquo modo mutatur. Aqua cardui recte adhibetur. *Topica.* Potest & hordei palea, seu furfures macri cum lactuca coqui, & applicari. Sed in istis, quæ foris imponuntur, diligens consideratio humoris, & temporis fluxionis adhibenda, & nihil temere, absque accurata diligentia faciendum. Proinde non satis prudenter facerem, si plura localia medicamenta præscriberem. Itaque iudicio præsentis Medici ea permitto, atq; vt hæc, quæ monui, præstantissimo viro prosint, ex animo opto.

In scabie fœda manuum,

D. STANISLAI WEISKOPF

CONSILIVM CCXCI.

QVÆSITVM est à me, quo morbo hic adolescens nobilis laborarit, & quibus remediis in eo curando sim vsus. A quinto die Nouembris ex malo habitu coniuncto cum ictero ipsum curare cœpi. Laborabat enim epar ipsius magna intemperie cū materia, & summa obstructione, ita vt nec lien suum officium facere poterit. Itaque magnam copiam vitiosissimorum humorum

Inter roborantia cor liquidiora efficaciora.

nime improbo tessulas D. Ferd. Imperat. Liquidorum tamen vsum efficaciorem puto, præsertim in corporibus, quæ non nimiũ humore superfluo abundant. Ac hoc in loco medicamentum plane regium, quod in peruetusto libro scriptum, ac valde commendatum reperiri, vereque commendari posse puto, recensebo. Accipiantur vini maluatici mensuræ octo. Destillentur suaui igne per cineres octies. Huic spiritui vini iniiciantur:

Medicamentum Regium aqua vitæ.

Rad. tormentillæ.
Serpentariæ an. ℥j.
Angelicæ.
Zedoatiæ an. ℥ß.
Cortic. citri opt. à carne mund. & tenuiss.
Cinamom. interior. an. ʒj.

Stent ita per biduum, vel triduum in vitro optime clauso, loco q; calido, deinde abiectis illis expressis prius, ac per linteolum triplex fusis, rursum spiritus vini, seu potius hoc elixir vitro, in quo conseruare voles, infundatur, & linteolo subtili ligata hæc imponantur:

℞. Spermatis ceti recentiss.
Ambræ elect.
Rhabarb. opt. an. ʒ ij.
Moschi puri ʒß.

Inclusa, vt dixi, linteolo, & spiritui vini iniecta, vas optime claudatur, & diuinum medicamentum vsui seruetur. Eius autem gutta vna æstiuo tempore cum saccharo rosato ad præseruationem sumitur. In hyeme vero gutta vna cum mica panis deglutitur. Infectis vero quomodo sit adhibenda, paulo post monebimus. Alia aqua, quæ in præseruatione & curatione Vratislauiæ, & multis aliis profuit.

Alia aqua, etiam in curatione vtilissima.

℞. Carolinæ.
Zedoatiæ.
Gentianæ.
Angelicæ.
Tormentillæ.
Boleti ceruini an. ℥ij.
Trium santalor. ℥j.
Camphoræ ℈ij.
Moschi ℈j.
Theriacæ fideliter dispensatæ.
Mithridatii præstant. an. ℥iij.

Affundantur libræ iij spiritus vini, vbi per mensem integrum in loco calido vitro bene clauso steterint, colentur per triplicem pannum lineum, & in alio vase optime clauso aqua ista vsui seruetur. Hæc præstantissima aqua, etsi ad præseruationem cum aliis commista, vt cum aqua cardui benedicti, scabiosæ, scordii sumi potest, tamen in curatione magis, quam in præseruatione est illius vsus. Hyberno tempore guttæ duæ, vel tres sumi possunt. Præseruatiua, quibus alios feliciter vsos esse scio, plurima recitare possem, sed duo electuaria, quibus me bis in Pestilentia, beneficio Dei, conseruaui, alternis diebus ad magnitudinem castaneæ de iis sumens, subiiciam:

Præseruantia electuaria.

℞. Succi cytonior. ℥iij.
Conser. borrag.
Rosar. an. ℥ij. ß.
Mithrid. opt. ℥ß.
Margarit. dissolut. ʒj.
Hyacinthor.
Specier. el. de gemmis.
Liberantis.
Corall. dissolnt. an. ℈iiij.
Extracti card. bened.
Scabiosæ.
Veronicæ.
Scordii an. ʒ ij. Misc.

Æstate plus conseruæ rosarum, & succi cytonior. adieci, interdum etiam conseruam Nymphææ apposui. Nam in his omnibus corporum temperatura, & temporis etiam constitutiones non sunt negligendæ.

Alterum Electuarium:

℞. Maceris ℥j.

Iniiciatur aceto fortissimo vini optimi, vel quod melius est, limonum succo per viginti quatuor horas, siccetur rursum, & minutim incidatur, huic add.

Theriac. præstant. ℥ß.
Conser. borrag. ℥ ij,
Cortic. citri el. & tenuiss. condit. ℥. j.
Sem. citri excorticati.
Card. bened. tec. an. ℥j. ß.
Specier. liberantis ʒj.
Extracti Xyloaloes ʒß. Misc.

Contemperari hoc quoq; medicamentum secundum anni temperaturam potest. Sed probatis remediis, quam minimum addere vel detrahere rectissimum.

Experimentis nihil addendum aut detrahendũ.

DE CVRATIONE.

Disputant prolixe Itali de purgatione & sanguinis missione. Verum illos non multos peste infectos curasse apparet. Optimum esset si in pleno corpore sanguis statim detrahi posset, sicuti in malis humorib. repleto, si purgans medicamentum exhibere liceret. Verum cum his remediis morbus non curetur præcipue, & mora omnis periculo non vacet, statim ea, quæ per sudorem malum ab inspiratione pestilẽte ortum pellunt, propinanda sunt, vel certe caute cum phlebotomia, & vacuatione per enema festinandum. De medicamentis violẽtet purgantibus, atque absque antidoto fortioribus naturis auxilium ferentibus, vt Antimonii

Vena sectio.

Neque vena sectio, neque purgatio in peste conueniunt.

Chymica.

Fl. Antimonii albi non improbantur.

nii vitto, & flote hic non dicam. florem tamen profecto album, qui euacuat simul & sudorem mouet, vituperari non posse in hoc summo morbo, imo fortioribus naturis plus quam vlla alia remedia prodesse, fatcor. Sed tuta nunc præscribere mihi propositum est.

Aqua dua probata.

Nihil autem esse efficacius aquis duabus à me ptopositis certissima mihi experientia edoctus persuadeo. Nec vis eorum calotifica, quæ omnino ad dissipandum venenum requiritur, metuenda, præsertim, si prudens

Aqua vsus.

medicus superato iam hoste deinceps frigidis etiam auxilium ferat. Prima vero aqua datur ad ℥j. cum aqua cardui, scabiosæ, vel scordii, addito puluere sequente ad drachmam vnam:

Pulu.

℞. Cornu cerui anterior.
Vnicornu an. ℈j.
Terræ sigill. ʒß.
Margarit splendid.
Smaragd. ignem sustinentis an. ℈ß.
Camphoræ gr. vij.

Potest huic pulueri admisceri lapis Bezoar ad gr. v. & post primam assumptionem prima die singulis tribus horis de isto puluere ℈j. propinari, cum aquis frigidis, vt Nympheæ, borrag. acetosæ. Altera vero aqua datur infectis ab ʒj. ß. ad ℥iij cum aq. cardui, vel scabiosæ, & adducitur iste puluis ab ʒj. ad ʒj. ß.

℞. Boli armen. ʒß.
Margarit. præpar.
Boleti ceruin. an. ℈ß.
Tormentillæ ʒj. Misc.

Item iste: ℞. Dictanm.
Santal. rubeor.
Boli armen. an. ʒiij.
Camphoræ ʒj. Misc.

Sudoris prouocatio optima.

Ac admiscetur de aquis supra nominatis an. ℥ij. Exhibeantur omnes calide, optime tectis iis, qui laborant. Est enim in prouocatione sudoris per ista medicaměta tota spes curationis secundum diuinum auxilium posita. Cum autem æger sudauerit, nequaquam, vt dixi, ab aliis medicamentis abstinendum, verum ad quintum vsque diem, vel septimum singulis sex horis aliquid, quo cor iuuetur, atque puttedo à seminario hausto inducta tollatur, dandum. Primis diebus potentiora, vt Antidotus Matthioli, vel similis, ita tamen vt frigida quoq; non negligantur, posterioribus diebus à calidis plane abstinendum. Commendare autem vere hũc puluerem possum:

Puluis commendatus.

℞. Vnicornu veri ʒj.
Rasuræ cornu cerui de anterioribus eius pedibus proxime capiti ʒij.
Ossis de corde cerui.
Smaragd. sustinětis ignem an ʒj. ß.
Hyacinthi.
Saphyri.
Rubini.
Chrysolit.
Topasii an. ʒj.
Margarit.
Corall. rub.
Terræ sigillatę veræ an. ʒj.
Lap. Bezoar. ʒß.
Ambræ.
Moschi an. ℈j. Misc.

Datur ʒß. cum emulsione nostra Margaritarum, vel cum emulsione seminis citri ex aqua meliss. borrag. atque scabiosę, additis, cum febris non est magna, aquę cinamom. aliquot guttis, vel si æstuat corpus, succo limonum, qui etiam sine puluere sępe dandus est, sicuti etiam succus cytoniorum. Exhibendi etiam cum aquis destillatis syrupi è succo scordii, scabiosę, veronicę, card. benedicti, & iusculis iniciendus succus citri, limonum, vel acetosa cum illis coquenda, omnibusque modis explorandum, vt vires ad integram vsque curationem conseruentur. Quidam totam spem in oleis à me pręscriptis ponunt, videlicet, si hausta antidoto cor, atteriæ pulsatiles in tẽporibus, brachiis & pedibus inungantur. Verum cum nunquam periculum fecerim, nihil debeo de re non satis explorata affirmare. Nota tamen hęc mihi esse, quę Itali pro secretissimis habent, ostendere volui. Nam in hoc malo maxima etiam remedia, nisi Deus & natura iuuet, nihil valere animaduertimus. De curatione vero chirurgica hoc tantum moneo, vt Anthrax cito rumpatur, & bubo citissime quidem maturetur, tarde consolidetur. Anthraces siue carbunculos rumpit symphyti radix lapide contusa & apposita. Bubones vero emplastrum ex visco, resina, pice & cera extenso, & cantharidibus puluerisatis aspersa, si non magna sit inflammatio, in qua cantharides omitti debent. Cętera chirurgicam operam requirunt, & Dei prępotentis inprimis opem, à quo S. G. ab omni corporis, animiq; pestilenti aspersione benignissime conseruari toto pectore supplex oro.

Chirurgica cura.

De pestis curatione, pro quodam Barone,

D. Ioh. Cratonis
CONSILIVM CCLXXVI.

Iam ante monui in curatione infectorum pestilente febre, vel pestilentia, non satis esse semel remedia adhibere exhibereque, Primum autem de hoc puluere detur ʒj. in

aqua cardui, scordii, vel borraginis. Deinceps vbi sudauerit ex aqua rosacea ʒ j. boli armenæ. Assumat tertio die aquam, vel etiam primo, aut Mithridatium, Theriacam, vel aliam compositionem, vel si sæuum est malum, Theriacam cum puluere primo die misceat, & semper post sudorem horis quatuor vel tribus, bolum armenam, & terram sigillatam, vt dixi, bibat. Descriptio pulueris est ista:

Puluis.

℞. Tormentill. ʒ iij.
Diptam. alb. ʒ ij.
Boleti ceruin.
Santal. rub. an. ʒ j.
Camphoræ ℈ ij. Misc. f. puluis.

Camphora facile exhalat, itaque huic pulueri, cum paulo diutius asseruatur, plus camphoræ admisceri debet. Descriptio aquæ ista est:

Aqua.

℞. Angelicæ.
Magistrantiæ, vel earlinæ.
Gentianæ.
Tormentill.
Boleti ceruini.
Zedoariæ an. ℥ ij.
Trium santal. ℥ j.
Theriacæ opt.
Mitbridat. præstantiss. an. ℥ iij.
Camphoræ ℈ ij.
Moschi ℈ j.
Spiritus vini ℔. iij.

Stent per mensem integrum in vitro diligentissime clauso, deinde colentur per triplicem pannum lineum, & in alio vase vitreo clauso seruetur vsui. Ad præseruationem præsertim, cum aer non calet, possunt sumi duæ guttæ cum pane albo matutinis horis. In curatione ad integram detur vnciam cum aqua Cardui benedicti, scabiosæ, scordii, vel similibus. Ludouicus de Leonibus eandem fere aquam præscripsit, non tamen omnino similem: & propter descriptionis communicationem accepit centum coronatos aureos. Hanc autem aquam præstare longe descriptioni Ludouici de Leonibus certus sum.

In peste, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXVII.

CVM hoc tempore vbique fere morbi contagiosi disseminentur, poterit Generosus Dominus in suo vaporario vel locis, in quibus degit, cum his orbiculis suffitum facere:

Suffitus.

℞. Benzoini ʒ ij.
Styracis calamit. ʒ j.
Ligni aloes.
Cinamomi an. ʒ ß.
Caryophyllor. ʒ j. ß.
Moschi electi gr. iiij.

Conseruæ rosarum è floribus q. s. ad incorporandum: parentur orbiculi seu trochisci.

Cum autem est in locis suspectis, in ore gestet hos orbiculos:

Orbiculi.

℞. Cortic. citri select. ʒ j.
Boli armeni oriental. ʒ ß.
Zedoariæ.
Ligni aloes.
Ireos an. ℈ j.
Moschi.
Ambræ an. gr. iij.

Cum conserua rosarum formentur orbiculi. Si pomo etiam odorifero vti volet, ita poterit confici.

Pomum odoriferum.

℞. Flor. rosar.
Ligni aloes.
Santali citrini an. ʒ j.
Ireos.
Caryophyllor.
Macis an ℈ j.
Benzoini.
Ladani an. ʒ j. ß.

Gummi Tragacanthi, in aqua rosarum dissol. q. s. fiat pomum, & aromatisetur in fine Moscho: In hyeme pro Moscho parum olei caryophyllorum addendum.

Intra corpus vero sumat vnam de istis rotulis:

Rotula.

℞. Sacchari in aq. cinamomi dissoluti ℔ ß.
Margaritar. præparatar.
Smaragdi præparat. an. ʒ ß.
Boli armeni orient. præparat. ℈ ij.
Olei cinamomi gutt. v.
& fiat confectio in rotulis.

In locis periculosioribus de isto Electuario ad magnitudinem castaneæ sumat:

Electuarium præseruatiuum efficacissimum.

℞. Macis præparati in aceto & succo limonum ʒ j.
Ligni aloes ℈ j.
Theriacæ optimæ ʒ iij.
Sem. citri excort. ʒ ij.
Cortic. citri condiior.
Conser. borrag. an. ℥ j. ß.
Syrup. de corticibus citri q. s.
Misce.

His si recte Generosus Dominus vsus fuerit, DEO propitio & conseruante tutus erit.

De lu-

De lue Vngarica, seu febre per totam Germaniam grassante pestilente,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXVIII.

Morbus Vngaricus.

INSTAR pestis, aut pestilentis febris, horrore & calore stipatus, inuadit hic morbus, vna cum ingenti capitis dolore, caloreque interno intenso, febri ardenti continuæ haud absimili. Contulerit itaque primis tribus diebus aluum siue purgationibus, siue clysteribus ducere: si quartum vel sextum attigerit, summo mane, si prius calido loco se continuerit, quo ad eius maxime fieri potest, ea vt constat ratione, sudorem procurare. Præterea singulo vespere, vbi capitis dolor non mitius afflixerit, profuerit pedum lotionibus receptis herbis, cum capitibus papaueris comparatis, vti. Probatur etiam raphani rasura in mortario contusa ægri occipiti, & pedum plantis fasciis applicata.

Capitis dolor.

Cucurbitulæ dorso appendendæ.

Commendantur quoque tertio vel quarto die, quatuor cucurbitulæ adhibitæ, quarum duæ interna humerorum regioni, reliquæ vero duę supra vel infra renes affixæ, sæpiusque sursum & deorsum ante scarificationes deducere. Potus esto aqua hordeacea. Extra pastum vtatur hoc potu:

Potus.

℞. Boli armen. præpar. oriental. ℥j. ß.
Margarit. præparat. ʒj.
Spec. liberantis Imperator. ℈iiij.
Aquæ bordeaceæ ℔. ij. Misc.

Hoc ipso potu, si in pastu quoque vtatur æger, plurimum profecerit. Quinto à morbi huius inuasionis die, haustum huius potionis sumat:

Potio cordialis.

℞. Aq. borrag. ℥ vj.
Serapii de borragin. ℥ ij.
Syrupi de cortic. citri ℥ ß.
Margarit. præpar. ℈ iiij.
Specier. liberantis Imperat. ʒj.
Aquæ cinamo. ʒ ij. Misc.

Mane subsequente potum prius calefactum æger sumat, idq; tribus aut quatuor vicibus eodem modo continuet; si ægrum sudare contingat ad minus is ad horam in eodem promouendo perseueret, quo peracto calẽtibus linteaminibus sudor, vt decet, abstergatur. Potionis huius formula hæc est:

Potio sudorifera.

℞. Specier. liberantis Imperat.
Boli armen. oriental.
Terræ sigillatæ veræ an. ℈ j.
Sem. citri excortic.
Acetosæ.
Rad. tormentillæ.
Bistortæ an. ℈ ß.
Serapii acetosit. citri ℥ j.
Aquæ acetosæ q. s. f. potio.

Si lapis Bezoar haberi poterit, contulerit eiusdem tria aut quatuor grana in tenuissimũ pollinem detrita eidem potioni commiscere. Consilium hoc nostrum vna cum remediorum formulis adiunctis, adstanti fideli Medico communicari debet, quibus visis & expensis rectius ægro consulatur. Solet enim hic morbus instar pestis multifariam mutari, & nonnunquam rubra, aliquando etiam nigra stigmata & anthemata protrudere. Qui sic afficiuntur, raro euadunt.

Stigmata nigra periculosa.

In febre peticulari, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCLXXIX.

ANTE duos menses, Generosissimus Baro sensit dolorem capitis, & grauitatem pectoris multis diebus, tandem vna nocte in toto corpore eruperunt exanthemata rubra, minime lata, quæ in pectore euanescere paulo post cœperunt. In pedibus vero arq; dorso siccatæ, tanquam squamulæ deciderunt. In manibus autem quasi papulæ aliquid humoris conceperunt, & ichor effluxit. Maximus autem pruritus consecutus est, & cutis in manibus tota renouata, ita vt vngues quoque decessuros existimarit. Cum vero erupissent exanthemata, & papulæ, copiosissime quinq; noctibus sudauit, & tandem decimaquarta die post per aluum expurgatus, melius se habuit. Cum vero rursus in capite & pectore ipsi male sit, consilium nostrum requirit. Magnam fuisse in isto corpore plenitudinem, & cacochymiam atque malignitatem humorum apparet. Itaque naturam se ista expulsione exonerare voluisse, satis euidens est. Facta autem est tota massa sanguinea fernida, & aliquo modo putredine affecta, vt eum quasi ebullire cœpit, excrementa tenuiora, tamquam bullæ ad cutim reiecta sint. Præcesserunt autem banc quasi ebullitionem multi fumi & vapores, qui in capite intemperiem & dolorem excitarunt, in pectore autem grauitatem & ardoris sensum. Nam nullis idoneis medicamentis initio adiuta est, longa igitur pugna. Postquam vicit, exanthemata conspecta, in pectore, vbi calor & virtus propter cordis præsentiam fortior, euanuerunt vbi cutis densa & calida. Et quoniam sanguini aliquid pituitæ salsæ admixtum fuit, vt pruritus vehementia indicat, in squamulas resoluta. In densissima autem parte, videlicet in manibus, papulæ exortæ. Virus autem illud corrupit cutem, proinde corrupta decidit, & renouata:

Symptomata febris peticularis.

Ratio [illegible] impetus.

Materia partim fuit ſanguis cum ſalſuginoſa pituita, partim ichor ſanguinis, id quod color & exeuntia oſtenderunt: Nam copioſiſſimo ſudore materia tenuior eſt à natura expurgata, fœculenta autem per aluum delecta.

Præſeruatio. Itaque cum petatur conſilium præcautione vtendum,) de curatione enim, cum iam abierit malum, non neceſſe eſt dicere) ne morbus iſte recurrat, paucis, vt in hac feſtinatione poſſum, meam exponam ſententiam. Ortum eſt malum ex plenitudine & corruptione humorum. Eſt igitur ea cauenda. Primum moderata victus ratione, deinceps tempeſtiua euacuatione, iiſque quæ putredinem atque corruptionem humorum impediunt.

Diæta. De victus ratione longus futurus eſſet ſermo; ſed vt in pauca contraham, non modo copiam, ſed varietatem ciborum vitet. A piſcibus, cancris, lacticiniis, oleribus, ſaliuis, frixis, & in ſartagine coctis leguminibus, crudis omnibus abſtineat. Simpliciſſimo cibo vtatur, & parca ſit cœna. Quod in debilitate capitis à vino abſtineat in cœna, recte facit, velim in prandio tamen minime vinoſum bibere, ſi diluere volet, faciet hoc multis horis, antequam bibat.

Vinum diluēdum multo ante. Ad euacuationem nunc non idoneum eſt tempus anni. Verum ſi interdum ante cœnam ʒj. pillul. maſticinar. ſumpſerit, capiti, pectori, & ſtomacho recte conſulet. Ineunte autem vere, vt iuſta euacuatione & miſſione etiam ſanguinis vtatur, moneo. Interea ne corrumpantur humores (quãquam corrumpi vix poterunt, niſi immodice fuerint aucti) ſumat de electuario, quod mitto, mane ad magnitudinem nucis caſtaneæ. Et ſemel in ſeptimana cochlear vnum de ſucco, & in lecto, ſi poterit ſudare, maneat. Frictiones matutinas per vniuerſum corpus non negligat, & exercitiis moderatis ante cibum vtatur: à cibo exerceri minime rectum eſt, multo minus ſtatim dormire. Dormiat autem in loco ſicco, non concamerato, vel fœtoribus vicino. Excrementa alui ſimul ac ſurrexit, reiicere conetur. Et ſi aluus adſtrictior eſt, ante cibum vuis paſſis vel prunis emollire ſtudeat. Non exiſtimo, ſi hæc obſeruata fuerint, malum reuerſurum.

Clyſter. Verum ſi (quod Deus auertat) iterum inuaderet, clyſter ſtatim iniiciatur, & ſi nihil ad manus ſit, malua in iure gallinæ coquatur, & ſaccharum addatur.

Sanguinis miſsio. Emulſio. Deinceps mittatur ſangnis, ſi modo nihil dum erupit: ſint autẽ eruptionis indicia, detur emulſio ſemin. citri & napi, cum vnicornu, vel ſi id non habetur, cum cornu ceruino. Vbi ſuaderit probe, margatitæ præparatæ in aq. borrag. & ſyrupo de acetoſitate citri exhibeantur, & æger in aere temperate calido detineatur.

Hoc nunc in magna feſtinatione, & temporis anguſtia potui perſcribere, quæ vt M. V. proſint, Deum præcor.

In petechiis, pro quodam Barone.

D. Ioan. Cratonis

Consilivm CCLXXX.

GENEROSVS Dominus, cum Pragæ peſtilẽtes febres, maculis, quas petechias vocant, inſignitæ, publice graſſarenrur, 21. Martii, hora 9. cum in Palatio ſeminarium, neſcio, quomodo per inſpirationem hauſiſſet, correptus eſt. Caput vehementer dolebat, febris foris mitis, intus petulans erat. Aluus propter pillulas, quibus vſus fuerat, fluida. Nec viſum eſt mittere ſanguinem. Tertio igitur cucurbitulas appoſui, & copioſe ſanguinem extraxi, ſed nihil melius habuit. Quarto erupetunt petechiæ. Exhibui igitur iſtam potionem calide.

Expulſiui.

℞. Sem. napi.
Citri an. ʒj.
Aq. cardui ℥ iij. fiat emulſio.
Colaturæ expreſſe adde.
Syrupi de ſucco ſcordii ℥ ß. Miſc. f. potio.

Ea copioſe materiam ad cutim expulit. In quinta rurſus euanuerunt, & virtus admodum oppreſſa fuit. Itaque in ſexta rurſus potio ſuperior data, item in ſeptima repetita, addita theriaca Andromachi vera ad ʒ ß. ſic poſt potionem petechiæ magis apparuerũt, ſed virtute admodum infirma maculæ retro ceſſerunt. Inſtante ſeptimo in maximis fuit anguſtiis, delirabat admodum, & de contorſionibus grauiſſimis conquerebatur, ſuperuenit deinceps fluor ſanguinis è naribus, ſed fuit criſis plane imperfecta. Itaque ægerrime atq; plane ſine ſpe diuturnioris vitæ iacebat. Dedimus emulſionem perlatum, quę non mediocriter profuit. Cum autem in nona ſuperueniret fluxus ventris, qui vſque ad vigeſimum diem durauit, emulſioni addidimus terram ſigillatam, ſemper obſeruata recta victus ratione.

Vigiliæ. Accedebant ad reliqua mala vigiliæ, quibus ſubuenire inunctionibus, emulſione ſeminis papaueris, & aliis auxiliis conabamur hoc modo:

Vnguentum ad conciliandum ſomnū.

℞. Dactylor. num. iij.
Capit papau. num. j.
Lactucæ recent. m. j.
Acetoſæ.
Plantagin. an. p. j.
F. decoctio in ſ. q. aquæ lactucæ, in Colaturæ ℥ iiij. diſſolue
Syrupi de ſucco cytonior ℥ j.
de papauere ʒ ß Miſc.

Addi-

Addi & vnguentum ad tempora, nares, & volas manuum.

Vnguenti-rosac.Mes.℥j.
Medullæ ceruinæ ʒ ij.
Opii gr.iij.
Ol.nucis Moschatæ gr.ij.Misc.

Alui fluxus.

Somnum autē turbauit fluor alui, ad quem exhibita clysteria ex iure pulli cum decocto florum Chamomillæ, cumque putredo inualesceret, neque cornu cerui, & alia, quæ continuo adhibebantur, iuuarent, olei vitrioli aliquot guttas cum aqua stillatitia borraginis dedimus. Fluxit vigesima prima, vel exeunte vigesima rursus sanguis è naribus, & febris & fluor alui prorsus acquieuit, appetitus rediit, & beneficio Dei optata sanitas. Agitata deinceps est materia in capite in vaporatio, ex morbo collecta, cum radios solares intueretur, & sæua symptomata, sed non diuturna, concitata, ac tussis valde molesta fuit. Dedi igitur hos orbiculos:

Tussis.

℞.Sem.frigid.maior.ʒ ij.
Specier.Diatragac.frig.
Diapenid.
Diaireos an.ʒ ß.
Sem.Vrticæ.
Papauer an.ʒ j ß.
Helenii pulu.ʒ ij.
Succi liquirit.ʒ j.
Sacchari q.s.f.conf.in orbiculis.

Cachexia. *Tumor œdematosus.*

His cum tussis sedata esset, cachexiæ, cuius indicia ante pestilentem febrem fuerunt, maiora signa, propter continuum aquarum & medicamentorum vsum, se ostenderunt. Itaque cum tumor œdematosus pedum inprimis (sicut post diuturnos morbos & graues fieri consueuit) molestus esset, quid faciendum esset separatim consului. Hæc autem benignissimum Deum clementer gubernasse, & deinceps curationibus nostris præesse, & interesse, toto pectore gratias ago, & precor.

In Alopecia, pro quodam Nobili,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCLXXXI.

ALopecia diuturna in cute densa & glabra, quæ asperiori frictione, & foru nihil rubescit, difficulter curatur. Est tamen in ista deformitate potius anceps, quam nullum remedium adhibendum. In victu abstineat à leguminibus, lacticiniis, & quę sunt idonea corruptioni. Cibi sunt omnes boni succi. Vinum moderatissime bibat. Si decoctum aquæ, vel bonæ cereuisiæ nihil ventriculum offendit, potius ea vtatur. Purgationes corporis necessariæ essent, sed cum hæmorrhoides immodicæ fluant, ab iis temperandum. Alias effluxu humorum eo præcipitatorum magis irritarentur. Possemus tamen vti, si necessitas postularet, rhabarbaro, myrobalanis, quæ vim leuem adstringendi habent. Et caput seorsim errhynis atque apophlegmatismis à præsenti Medico curetur. Confert ad hoc sequens medicamentum:

Apophlegmatismus.

℞ Pyrethri ʒ j.ß.
Mastich.
Staphysagr.an.ʒ ß.
Zinzib.
Nucis conditæ,an.℈j.
Piperis ℈ß.

Misc.cum oxymel.& f.electuarium molle. Hoc inungat superiores faucium partes matutine, & pituitā exspuat. Os eluat sequenti:

Aq. pro collutione oris.

℞.Hyssopi m.j.
Zinzib.ʒ ij.
Sinapi ʒ j.ß.

Decoq. in vino aqua, & adde parum mellis pro collutione oris. Caput deinceps diligēter abluatur facto lixiuio ex stercore gallinarum in cineres vsto, & abradatur, deinceps herba vrticę fricetur. Inungatur postea ista mistura:

℞. Auellanar.vstar.ʒ iij.
Sinapi contusi ℥ ß.
Mellis opt.℔.j.

Lotio capitis.

Misceantur lente, & fortiter eo caput confricetur bis in die. Tertio quoque die abluatur cum prædicto lixiuio, in quo decoquatur herba, quæ capillus veneris nominatur. Irrigatur caput destillato è mellis ℔.j. Ladani ℔.ß. muscarū vulgarium.m.j. Et hac aqua sæpe caput humectetur. Caput deinceps leporis assati & contusi, cum axungia vrsina misceatur, atque eo inungatur. Remedia hæc diu & sæpe repetenda sunt: & curatio, si primum non succedat, iteranda. Ad fortiora etiam medicamenta deueniendum.

De pruritu in capite, pro quodam Nobili,

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CCLXXXII.

Causa pruritus.

EXistit hic ab acrioribus vaporibus exhalantibus à sanguine bilioso, vel serosis partibus sanguinis. Cumque obstructiones fiunt, & materia non potest exhalare, feruntur per cutim, & horrores excitant, & calorem cordis augent, vt febris accendatur. Quia vero tantus eorum prouentus non est, quantus fuit olim, ideo minus sæpe febris adest. Curatio est hæc, quæ causam auffert.

Curatio.

Sacchar. rosa.

Vitanda quæ maſſam calidiorem reddunt, & vapores acres excitant, vt vinum potens, aromatica, allium, cępæ. Varietas etiam ciborum nocet. Medicamentis ſe non fatiget. Vtatur ſaccharo roſaceo, & conſerua è floribus cichorii, & bibat mane decoctum cichorii ex iure macro. Hæc enim contemperant humores. Non olera edat, nec lacticinia, propter oculos. Caput purgandum eſt per nares. Vtile etiam ſæpe lauare caput lixiuio violaceæ herbæ, poſtremo frigidam ſuperinfundere, & abſque frictione, & calefactione multa detergere. Non eſt reuera morbus, qui actionem non lædit. Caue obſtructiones ne fiat febris, id quod optime decoctum cichorii, de quo ſupra monui, præſtare poterit.

De fulfuribus, ſcabritie frontis, rubedine faciei, & excoriatione digiti, pro quodam Nobili,

D. Ioh. Cratonis
CONSILIVM CCLXXXIII.

Affectus multi ab vna cauſa.

Scopi curationis.

Hippocrates bene dicit: Nihil paruum, nihil contemne, & principiis obſtandum ſapientes monent. Hæc autem omnia, ab vna & eadem cauſa fiunt, videlicet, intemperie calida epatis tranſmittente vapores acres ad caput, & pro generante ſalſuginoſum ſanguinem & feroſum. Curatio vero eſt cauſæ ablatio. Ea igitur adimenda. Id fit: I. Cauendo ne materia idonea his exhalationibus & humoribus in victu ingeratur. II. Vt epatis intemperies corrigatur. III. Vt affectarum partium, quaſi reſiſtentia adiuuetur. Victus ſit eiuſmodi. Caueat ante omnia ea, quæ ſalſa ſunt & aromatica, ſitque quam ſimpliciſſimus victus. Nocent allium, cæpæ, quia iecur inflammant, & caput replent. Olera etiam hic non laudo. Fugiat omnia fætida. Exercitia fiant ante cibum. Tria autem dicit Hippocrates eſſe ſaluberrima: laborare abſque defatigatione, cibo non impleri, & veneri moderari. Muniatur ventriculus, nec crudus ſit. Geneſis deſignat cruditates & humores multos, cũ in venere & cancro luna ſit. Item cauda Draconis eſt in aſcendente, & ſaturnus in piſcibus, oppoſitus octauæ. Caue etiam medicamenta fortiter purgantia. Victus tutiſſima medicatio. Recte in æſtate vteris floribus cichorii ſaccharo conditis, vel ſaccharo roſaceo, aut ſpeciebus aromatici roſati. Roborant enim membra. Cauenda autem quę nimis ventriculum calefaciunt. Localia autem ſunt hæc: Ad furfures multa ſcribuntur remedia, ſed cum periculum ſit, ne cerebrum alteretur, caute exiſtimo eſſe vſurpanda. Caput purgetur aliquãdo ſiccis furfuribus hordei. Sunt enim lotionis vice, & bene caput mundant. Si his ablatis vlcuſcula remanent, illine caput oleo ex vitellis ouorum. Lenit enim aſperitatem cutis, & ſanat vlcuſcula, & colorem capillorum, & cutis vitia expurgat. Etiam frons eo vngatur. Dũ cutis à digito diſcedit, ne tangat caput, aut confricet illo. Lædit enim alia etiam membra. Sanatur autem excoriatio, ſi in aqua calida diſſoluatur ſeuum hircinum, & eo aliquoties digitus lauetur. Deindę vngatur vnguento ex oleo tartari, & lithargyro præparato facto. Ad rubedinem vſus aquæ fragorum vtilis. Prodeſt etiam ſi lymphatum vinum aq. cichorii æſtiuis diebus bibatur, vel ſi mane cum decocto iure pulli aut gallinę radices cichorii ebull. & bibatur. Laudant quoq; conditum fructus roſæ caninæ ante paſtum mane, vel ante cænam ad magnitudinem caſtaneneæ. Cõficitur cum ſaccharo, vt cydoniatum. Hoc calculoſis etiam prodeſt. Excoriatio digiti ſanatur vnguento roſato.

Cibi vitandi.

Tria ſaluberrima.

Geneſis cruditatum ſignificatrix.

Localia in furfuribus

Oleum ouorum in vlcuſculis capitis.

Excoriatio.

Rubedo faciei.

In rubore faciei poſt cænam cum ſudore, pro quodam Nobili viro,

D. Ioan. Cratonis
CONSILIVM CCLXXXIV.

Rationali Medico ſymptomata oblata, & quaſi in oculos incurrẽtia ad ſuas cauſas deducenda ſunt, & vidẽdum an cauſa rationem morbi habeat, & quid primo, ac per ſe actionem lædat. Nam ſi nulla actio, vt in hoc caſu, qui modo proponitur, lædatur, nec morbũ adeſſe, nec curationem requiri certum eſt. Verum cum præcautioni in inchoantib. malis opera danda ſit, & illius modus in hac præternaturali affectione à nobis requiratur, Methodica via ea inquirẽda eſt. Rubet poſt cœnam facies, interdum ſudor conſequitur. Hæc itaq; conſideranda, & primum cum in corpore nihil abſq; aliqua cauſa accidit, ea inquirenda. Ruborẽ à ſanguine eſſe, nullus enim humor præter hunc rubet, cõſtat. Sudorem vero ab humidi copia, vtrumq; vero ab impellente. Impellunt autẽ vel ſpiritus, vel vapores, neq; facile impellunt, niſi plenitudo adſit. Cõſequitur igitur ex methodica ratione multitudinẽ ſanguinis eſſe minuendã. Deinde ne impellentia impetũ faciant cohibenda. Ad primũ, ne nimium redundat ſanguis, vel victus ratione vel detractatione illius efficiemus. Victus igitur ratio eiuſmodi inſtituenda, quę copiã minuat, nec vt perſcribitur, gallinis ppetuo veſcen-

Cauſa rubdi in facie.

Victus ratio.

vescendum, vel vinum, præsertim potens atque fumosum, vel crudum, quod in hypochondriis hæret, bibendum. Imo dum hæc affectio durat in cœna à carnib. prorsus abstinendum, & hordeo probe cocto, atque similibus cibis, qui neque copiam sanguinis augeant, neque multos vapores ad caput transmittant, vtendum. Vini etiam vnico haustu contentus sit in cœna, & ad sitim explêdam cereuisiam puram, & quæ vaporibus caput non repleat, minimumque lupuli habeat, addat. Scio hic ad pauca respicientes posse reclamare: verum quantum in corporib. consuetudo valeat videndum. In prandio vero prolixius carnibus & vino vti poterit, ita tamen ne perpetuo gallinaceas carnes, aut similes, sed interdum duriores & quæ minus tenuem sanguinem generant, comedat. De sanguinis vero detractione præsenti Medico obseruandum, an ita abundet, vt ex magnis venis vacuandus sit, an vero alia missioni sanguinis obstent. Quin per cucurbitulas detrahendus videatur nullum esse dubium arbitror, itaque suo tempore cucurbitulæ adhibendæ. Deinde ad alterum scopum, videlicet, ne vapores impellentes humores ad caput, & vniuersum corpus dertrudantur, & ruborem ac sudorem concitent actio Medici intendenda. Etsi vero sublata multitudine hoc non fieri posse existimem, præsertim cum vapores, non tam à ventriculo, quam vniuerso corporis habitu ad caput deuehantur: tamen & in eo laborandũ, vt vaporibus resistamus. Cum vero ab vniuerso corporis habitu feruntur, in primis victus ratione, quæ massæ sanguineæ subueniat, hoc præcauendum. Ventriculo ea, quæ ad complexum cibi, quem vulgo occlusionem stumachi vocant, faciunt, administranda. Deinde ne caput atque cerebrum incalescat, & vt Hippocrates loquitur, tamquam cucurbita ad se vapores trahat, videndum. Itaque præclare Celsus monet, quibus caput infirmum est, iis ne cogitationem quidem à cibo tutam. Omittat igitur serias cogitationes omnes, & iucunda atque grata post cœnam agat. Medicus autem ea, quæ ad id faciunt, vt ventriculus roboretur, & cibum amplectatur, (ea autem siccandi vim habere absque calefactione oportet) præscribat. Peritus, & vsu artis præditus ex ea sylua, quæ magna est, facile materiam, obseruatis iis, quæ in præcautione obseruanda sunt, inueniet. Faciat Deus, vt quod est optimum ac saluberrimum eligat. Nam ego mihi partes docendi ductiores non sumo.

Cucurbitulæ.

Vaporum ascendentiũ prohibitio.

Ventriculi corroboratio.

In ruborefaciei, pro quodam Nobili viro,

D. Ioan. Cratonis
Consilium CCLXXXV.

INtentiones, vt appellant, seu scopi in præseruatione & curatione ruboris faciei, duo videntur, quorum priorem causa interna, videlicet massæ sanguinis, alterum locus affectus faciei, seu potius cutis illius temperatura constituit. Color enim, vt Hippocrates ait, humoris index est. Itaque cum efflorescentia illa humores adustiores & acriores atque impuriores esse ostendat, expurgandi atque contemperandi indicatio oritur. Si sanguis in toto abundare videtur, detrahendum eum esse consequitur; sed cum missio sanguinis feruorem tantum impediat, & in corpore adusti humores remaneant, ii medicamento vacuante expurgandi. Id rectissime per senæ dilutum fiet, si infundantur vino bene cum aqua melissæ atque cichorii contemperato. Folia quidem initio in vino meraciori infundi possunt, deinde aqua melissæ, vel cichorii, ne caliditas epatis augeatur, contemperandum. In æstate, vel tempore verno, rectius est serum lactis foliis senæ cum summitatibus melissæ, vel floribus cichorii infundere. Hoc medicamento aliquoties repetito satis perpurgari posse humores arbitror. Contemperabuntur autem rectissime victus ratione. Itaque salsa & aromatica in victu vitanda, etiã ea, quæ facile corrumpuntur, & vitiolum sanguinem, ac multos fumos & vapores generant, vt lacticinia, præsertim cum carne suilla, aut piscibus in vno pastu ingesta. Cibum vero simplicissimũ esse oportet. Nam varietatem ciborum maxime ad hanc affectionem facere omnibus Medicis constat. Vinum etiam probe diluendum, & præsertim decocto, aut cichorii aqua, est. Refert eum eruditus quidam Practicus, se nouisse celebrem Medicum, cui nasus & facies tota rubore fœdo & pustulis deformata erat, cũ his duobus auxiliis curatum, quod quinque mensibus, vero videlicet vno, æstiuis tribus, & vno autumnali continuo vinum decocto cichorii diluerit, & ante pastũ horis matutinis fructu rosæ caninæ, cydoniati more cum saccharo factæ, vsus sit. Vinum decocto cichorii insuauius reddi non est dubium. Vt hoc incommodum effugiamus, posset pro primo haustu potus decoctum cichorii separatum bibere, & deinceps vino vti, atque etiam assumpta condita carne cynosbati, seu fructu rosæ caninæ prandiũ atque cœna claudi præsertim cum eiusdẽ facultatis sit, cuius

Scopi duo in rubore faciei.

Color humorũ index.

Humorum contemperatio.

Dilutum senæ.

Serum lactis cum fol. senæ.

Qui cibi vitandi.

Holler de morb. inter. p. 285.

Vinum cum cichorii decocto.

El. & Cynosbati.

cydonia, & non ſolum ad reprimendos vapores, & hnmores contemperaudos magnã vim habeant, ſed & calorem renum, ne calculos generet, infringant, & eam laxiorem, vt facilius calculum excludant, id quod experientia obſeruatum eſt, reddant. Altera intentio ad cutem, ſeu carnem faciei, cui ita cutis tenuiſſima impacta eſt, vt inſeparabilis propemodum videatur, directa eſt. Hæc vero cum omnibus aeris mutationibus perpetuo ſit obuia, atque propter tenuitatem in ea minore reſiſtẽtia: non mirum ſi facilius imbecillitatem atque intemperiem contrahat.

D. Steph.

Sanguis leporinus.

Itaque inprimis vtile exiſtimatur, interdum faciem noctu illinere ſanguine leporino, & mane aqua fragorum, vel aqua è floribus verbaſci cum ſucco limonum deſtillata abluere.

Ablutiones.

Ad abluendum vti ſeminibus melonum cum nucleis perſicorum cõtuſis, vel ſumere radices Aronis, & puluerisatas miſcere farinæ triticeæ, atq; ita in furno iſtar panis coquere, & ex hac paſta facere puluerem, eoq; cum aqua fragorũ, vel ſcrophulariæ deſtillata faciem abluere. Vtile etiam eſt rubeatę faciei caſeum recentem imponere.

Caſeus recens faciei in rubore imponendus.

Pro puſtulis in facie.

Si vero puſtulis facies deformata ſit; exprimatur mẽſe Maio ex ſcrophularia herba cũ radice lota ſuccus, & cum oleo amygdalarum dulcium miſceatur, atq; inſoletur, eoq; facies inungatur.

Vnguentum de ſcrophularia.

Vel fiat vnguentum ex eadem herba hoc modo: Accipiatur ſcrophularia cum radicibus bene lota, & incidatur, ac addito butyro maiali optime depurato coquatur & exprimatur, atq; expreſſum in vitro vſui ſeruetur. Hoc vnguento etiam vlcera, lepræ ſimilia, inuncta ſanantur. Vtuntur quidam metallicis vnguentis ex ceruſſa, lithargyro, ſulfure, & mercurio confectis. Verum ad iſta temere deueniendum non exiſtimo. Hæc vero à Deo præpotenti fortunari opto.

In rubedine faciei, & defluuio capillorum.

D. Ioan. Cratonis

Consilivm CCLXXXVI.

RVbedo faciei & defluuium capillorum vnam habent cauſam, videlicet, aſcenſum acriorum vaporum ad caput. Itaque victus ratione cauendum, ne vapores acriores reddantur. De hac non ſemel moneo.

Decoctum radicis Taraxaci ad acres vapores.

Decoctum radicum ſonchi ſeu Taraxaci plurimum valet, ſi ante cibum ſumatur. Abluto faciei cum aqua fragorum, cui interdum aliquid ſulphuris puluerisati in linteolo imponatur. Radices pilorum vngantur oleo Myrtillorum. Vt pili renaſcantur, faciunt auellanæ vſtæ, & cum pinguedine vrſi inunctæ. Nam etſi pinguedo vrſi caniciem pilorum afferat, cum auellanis tamen vſtis illa vis impeditur.

Pinguedo vrſi nocet.

In faciei rubore, pro quodam Magnifico Domino.

D. Ioh. Cratonis

Consilivm CCLXXXVII.

QVod ad ruborem iſtum faciei attinet, potiſſimum opera danda, vt hepati conſulatur, deinde materia illa, quæ ad faciem defertur, diuertatur: poſtremo vt exulcerata conſolidentur, & partes ne fluxionem ſuſcipiant, roborentur.

Scopi tenendi in rubore faciei.

Ad hepatis roborationem nihil cõuenientius, quam ſæpe infuſum Rhabarbari, in aqua Endiuiæ, aut Taraxaci bibere.

Epar roborandum.

Item flores cichorei conditos edere, abſtinere, ab omni fortiori vino, à piſcibus in butyro coctis, ab eſu carnis ſuillæ, anſerinæ, &c. Cæterum modo ſanguinem ex vena mittere, nihil aliud eſſet, quam vires imminuere, itaq; id plane non conſulo. Deriuare autem, immo reuellere materiam poterit cucurbitis ad ſcapulas appoſitis.

Cucurbitulæ.

Vt partes exulceratæ ſanentur, exiccantibus quibuſdam aquis vtendum:

Aqua exſiccans vlcera.

℞. Lithargyri ʒ ij.
Tuthiæ præparat.
Sulphuris an. ʒ j. ß.
Sief albi ℈ ij.
Aceti ℥ j.

Stent per noctem in vitreo vaſe, deinde affundatur.

Aquar. lactucæ ℔ j.
è floribus nymph. an. ℔ ß.
Miſce.

Prius autem quam hac aqua vtatur, parum fricentur puſtulæ radicibus rumicis ſeu lapathii, in aceto maceratis ter vel quater. Deinde vt roboretur locus, & facies tota mundetur, hac aqua abluat:

Aqua abluenda faciei rubentis.

℞. Nucleor. perſicorum.
Sem. Melonum an. ℥ ß.
Aq. fragorum. ℔ ij.
Miſce.

Fiat ſeminum & nucleorum emulſio, quæ aſſeruetur in vitro, eaque vtatur mane. De vſu thermarum nihil poſſum ad has affectiones conſulere: vt autem à prępotenti Deo benigne fortunentur opto.

In puſtu-

In pustulis, rimulis, & denudatione labiorum, pro quodam Illustri viro.

D. HIERON. CAPIVACCII CONSILIVM. CCLXXXVIII.

Causa pustularum & fissurarum labiorum.

PVSTVLÆ, rimulæ, & decorticationes labiorum, oriuntur ab humore misto, pituitoso scilicet, & deurẽte sanguine, qui descendit à capite, quod præter alia certa; demonstrat calidæ materiæ ad dextrum oculum descensus, quæ in ipso quidẽ capite partim oritur, partim vero aliunde recipitur. Habitus patiẽtis est siccior, & iecur calidius. Cuius causa iam pridem exustus generabatur sanguis, qui in crurib. vlcera curatu difficilia excitabat. *Curatio.* Curatio moram non patitur; facile enim illa vlcera, quæ prauitate nõ carent, fœditatem & contumaciam adipisci possent. Labia sane ad concipiendum fluxiones prona sunt, eisque non ægre ob consortium, & ventriculi & cerebri vitia communicari possunt. *Indicationes.* Primum corpus expurgandum est ab his, quæ iam exusta sunt, & quæ leuiter deuri possunt, & serosus salsus humor à sanguine expurgandus. Deinceps afflictis partibus succurrendum erit repellentibus leuioribus, euacuantibus, detergẽtibus, siccantibus clementioribus. Tandem rimulæ & decorticationes auferendæ: & labra sanitati pristinæ restituenda. Interim diæta ita instituetur, vt & noxiorum generatio inhibeatur, & viscera roboreotur. Primum sequentibus absoluendum:

Lenitiuum.

℞. Electuar. diacholic. & lenitiul an. ℥ß.

Misce cum sacchato; fiant boli, capiendi sesqui hora ante cibum. Sequenti die cephalica dextra tundenda ad ℥ iiij. aut ℥ v. Interposito deinde vno aut altero die, basilica sinistra secanda, & eadem quantitate detrahendus sanguis. Peractis ambabus venarum sectionibus, sciaplum hoc præscribatur:

Syrupus & [illegible] humorum [illegible] parans.

℞. Syrup. de succo cichor.
de succo borrag.
Iulepi violat. an ℥ß.
Decocti folior. enduiæ.
Capillorum Vener.
Radic. Buglossæ.
Passular. ℥ iij. Misce.

Huius vsu humoribus temperatis, & corpore parato ad purgationem, soluens leue dabitur hoc:

Potio solutiua.

℞. Syrup. rosat. solutiu.
de fumo terræ sol. an. ℥j. ß.

Cum aqua enduiæ & buglossi an. q. s. fiat potio. Absoluta hac purgatione, si humorum contumacia perdurauerit, repeti poterunt sciapia addendo beton. itemq; repetetur soluens, addendo momentum Rhabarbari & Agarici: Vel purgans erit componẽdum, è leniente, agarico trochischato, & confect. hamech, necnon & tantillo rhabarb. Hæc de primo scopo.

Alter scopus est retrahere humores repentes in cerebrum, & alias laborantes partes. Quamuis autem ea, quæ iam in primo scopo egimus, hoc mediocriter faciunt; tentanda tamen sunt; quæ magis idem agunt. *Vesicantia.* In quorum albo sunt vlcuscula excitata in sinistro crure & dextro brachio, quibus mirifice retractio fit à supernis partibus ad infernas. *Frictiones.* Ad idem faciunt infernarum partium frictiones, superne & deorsum validiores. Sicut etiam earundem partium lotiones; è simplici aqua institutæ, quæ exerceri etiam poterunt in brachiis. *Cauteria.* Vlcusculũ in occipitio summopere esset commendandum, nisi nos deterreret vocis raucedo quædam, significans lingulam, caputque tracheæ arteriæ, aut acquisito, aut natiuo temperamento imbecilliora esse. Cæterum si concursus humoris non potest his compesci aut retrahi; generosius quid præscribendum, nimirum decoctum salsæ parillæ diligenter paratum cum rad. cichoreæ, bugloss. & fol. beton. quorum quãtitatem medicis adsistentibus relinquimus, monentes decoctum leuiusculum esse debere: *Decoctum sarsaparigliæ.* Huius enim vsu, non tantum humores auerti poterunt ad externas partes; sed omnis etiam suspicio luis venereæ tolletur; commendaremus eius vsum hoc tempore. Hoc præsidio vna cum mediocri diæta per viginti dies vtendum, si morbus superius præscriptis non cedat. *Improbatio medicamentorum deriuantium à capite.* Deriuantium à capite medicamentorum vsum reprobamus; quia deductio ad consueta emunctoria, per quæ cerebrum mundari solet, potest obesse oculis, & aliis partibus afflictis. Vltimo loco satisfaciendum ipsis partibus affectis, vbi probamus vnguentum Laurentii Lazari Medici & Chirurgi excellentis, quod omnes propositos scopos perficere potest, & sic habet:

Vnguentum Laurentii Lazari.

℞. Lithargiri argenti.
Plumbi vsti an. ℥ j.
Myrrhæ.
Aloes.
Tuthiæ præpar. an. ℥ ij.
Pingued. vituli ℥ j.
Succi Solani.
Plantagin.
Vini granat. an. ℥ ß.

Bulliant humida omnia ad cõsumptionem succorum; deinde colentur, quibus adde ceræ albæ q. s. ac reliqua omnia in tenuissimum pollinem redacta, atque per pauxum

transmissa adde, & fiat vnguentum in mortario plumbeo reformatum: quo panni linei subtilissimi imbuti, parti affectæ applicandi, & bis in die permutandi. Viuendi ratio hæc esto: Vinum sit album, non potens, non astringens; ne aluus siccior reddatur, sed substantiæ tenuis. Cibi elixi potius quam assi, medicati cum rad. bugloss. & foliis borrag. Cauendum ab omnibus acribus, item à sale conditis, nec non à generantibus crassum & pituitosum succum. Fugiendus aer caliginosus, valde frigidus & nocturnus. Prosunt corporis motus mediocres, congruo seruato tempore: quos si adire non poterit, frictiones administrandæ. Labia minime exercenda, quantum fieri potest. Aluus si sponte mollis non sit, iusculis paratis è passulis & prunis Damascenis mollienda erit, vel clysmis lenientibus.

Diæta.

In erysipelate phlegmonode, nephriticis doloribus, ac morphaica facie, cum leui tumore, & pustulis, pro quodam Canonico.

D. Ioh. Cratonis
Consilium CCLXXXIX.

Erysipelas phlegmonodes bis leniter Nobilissimum virum, tertio grauius afflixisse, nephriticis etiam doloribus affici, sed inprimis de faciei rubore defœdate, cum leui tumore & pustulis, qui ex frigido aere liuescunt, præscribitur, & à me consilium requiritur. Vtinam autem tam feliciter, præsertim inueterato malo, & epate per medicamenta purgantia & grauiter siccantia admodum (vt coniicio) læso, dare possem, quam ex animo cupio. Symptomata autem ista referenda esse ad vnam fere causam, videlicet intemperiem Epatis calidam apparet. Cum vero siccitas caloris lima à Medicis perhibeatur, ne accesserit, & propterea adustiores humores sint, non immerito eruditissimus Medicus veretur, & à siccantibus, & immodice calefacientibus, quæque ipsam quasi substantiam epatis exhauriunt, cauendum, recte consulit. Accedit autem renum quoque calida intemperies, vnde non mirum si collectis in corpore crassioribus succis iis, atque ad renes delatis obstructiones consequuntur, & fortasse calculi generentur, aut iam sint geniti, etiamsi non elidantur. sed de hoc posterius. De Erysipelare primum agemus. Etsi autem non perscribatur, quæ pars erysipelate afficiatur, tamen vel caput, vel pedes lædi frequentius scimus. Caput quidem cum maiori periculo, præsertim si, vt perscribitur, est erysipelas inflammatorium, seu phlegmonodes. In tibiis minus est malum. Itaque cum caput infestatur, diligens in curatione adhibenda est cautio, quia sæpe grauia symptomata consequuntur. Causa vero istius affectionis materialis est bilis non naturalis, cuius variæ species à recentioribus ponuntur, cum mediocri copia sanguinis. Hic consequitur, indicationes Erysipelatis sine vlcere esse, refrigerationem & humectationem. Cæterum in inflammatione non dubium est, quin sanguis sit mittendus, sin minus, vacuatio per medicamenta mitiora molienda. Nam ex sententia Galeni in vero erysipelate cholagoga venæ sectioni præstant, ne sanguis qui est frenum bilis, vt vult Auicenna, detrahatur bili. In inflammationibus vero venæ sectionem conuenire ex eo manifestum, quod sanguis effluens ex vasis, quasi retrahitur, totiusque corporis habitus refrigeratur, ac tunc phlebotomiæ clysterem præmittere, nisi cita sit aluus, conuenit. Purgatur autem corpus recte decocto Thamarindorum in sero lactis, cui Rhabarbarum & syrupus rosatus solutiuus addatur, semper vero alterantia nõ insuauia dentur, vt decoctum radicum cichorii, endiuiæ veræ & similia. Serapia illa dulciora haud scio plus ne lædant, quam prodesse videantur. Pluris certe rectam victus rationem, quæ frigida & humida atque incrassans esse debet, quam ea, facio. Ptisanam, cremorem hordei, oryzam, omnes commendant. Operam igitur Nobilissimus vir dabit, vt perpetuo in victus ratione calida & siccantia vitet, & omnia quæ calidiorem & sicciorem sanguinem reddunt, vt aromatica, nimium sale condita, fumo macerata, in sartagine cocta, lacticinia, oua, & similia butyro præparata à sua mensa remoueat. De carnibus mali succi, vt suilla, anserina, ceruina non moneo, & à vino potentiore abstinere puto. Vacuato itaque corpore alterato etiam epate & massa sanguinea, ad locum affectum respiciendum, atque in Topicorum adhibitione cauendum, ne vel suppuratio consequatur, vel ad interiora vertatur. Nam vtrumque non caret periculo Diuinus Hippocrates admonuit, cum 7. Apho. 7. nos doceat, in Erysipelate suppurationem malam. Sexto vero Aph. 25. idem de Erysipelate, ab exterioribus ad interiora vertente pronunciat. Cum enim Erysipelas delitescit, & materia biliosa sine resolutione euanescit, haud dubie partes internas, ad quas repit, grauiter afficit. Id quanto cum periculo in capite fiat, rationes Medici intelligunt. Itaque hoc in casu Celsus in primis

Siccitas caloris lima. — *Erysipelas.* — *Erysipelatis capitis periculosum.* — *Causa erysipelatis.* — *Vena sectio an conueniat in erysipelate.* — *Purgatio.* — *Dulcia lædunt.* — *Victus ratio.* — *In topicis observandum.*

mis Phlebotomiam commendat, quem & Paulus lib. 4. sequitur. Galenus vero 14. Method. & secundo ad Glauconem ab his dissentire videtur. Sed cum ex relatione doctissimi Medici animaduertam profuisse antea phlebotomiam Nobilissimo viro, & a conferentibus atque nocentibus secundum Hippocraticum præceptum indicationes sumantur, rationem potius, quam autoritatem sequor. Est enim morbus acutus, cui cito occurrendum: deinde cum sociam inflammationem habeat, non erysipelas purum censendum, de quo agit Galenus. Cæterum si erysipelas purum est, nequaquam temere ad phlebotomiam, etiamsi sit in capite, properandum existimo, sed propria magis, quam communi euacuatione, quæ fit sanguinis missione vtendum. Propria est quæ per medicamenta cholagoga fit, si humor magnus est, purgante medicina per superiora adhibita, sin leuis enematum iniectione. Porro cum in erysipelate raro febris absit, abstinendum ab acrioribus medicamentis, qualia sunt scammoneata, & a chymicis præparatis. Nam ea humorem crassiorem faciunt, & temperiem epatis corrumpunt. Itaq; Rhabarbari ʒ ij. in decocto florum borraginis, & violarum, additis vncia vna cum dimidia syrupi rosati solutiui, de cichorio cum Rhabarbaro atque manna Calabrina, singulorum ʒ vj. satis, vt arbitror, educent. In initi vero malo clysterem ex decocto communi, atque diacatholicone & diapsunis iniicerem. Purgato bene corpore tutior est refrigerantium vsus, quorum terminus, vt Galenus & Paulus admonent, est, donec feruorem desidere videamus. Id autem primum ex sensu ægri colligimus, qui magis temperatum calorem percipit: deinceps ex ipso tactu, tertio ex affectu. Calor enim erysipelatis mutatur. Frigida autem ista nulla vi adstrictoria prædita esse debent, ne vapores acres detineantur, & partem corrumpant. Periti Medici sciunt: imperiti sæpe in hac parte peccant. Apud Galenum tria medicamentorum genera reperimus. Primum refrigerantes succi, vt ex decocto hordei cum succo lactucæ & portulacæ. His interdum quasi narcotica adhibet, verum non nisi maxima necessitas id postulet, faciendum. Sicut etiam ad tertium genus medicamentorum, quæ ex oleaginosis & vnctuosis constant, non facile deueniendum, vt est Gal. refrigerans, & alia. Galen. diacaleytidis meminit, sed nostro tempore felicius lixiuium oleo rosaceo miscent, quam misturam lac aureum vocant. Sedata inflammatione nihil conuenientius, quam farinæ hordei & fabarum coctura, sicut cum vlceratum est, vsu lithargyri præparati, quod vulgo Lac virgineum appellant: Sed de Erysipelate satis. Nunc ad alteram affectionem, quæ Nobilissimum virum maxime sollicitat, deuenio. Eam autem quo nomine appellem propter Arabum & Græcorum confusas voces non reperio. Cutem faciei, cuius partes laxiores sunt, affectam esse constat, & ita quidem, vt non tantum cutis, sed caro subiecta quoque affecta esse videatur. Rubor ergo est a sanguine, is cum refrigeratur, fere ... in frigido aere, in quo & perspiratio prohibetur, liuescit. Posset etiam ex adustione sanguinis hoc accidere, & morphæa illa, quam Auicenna nigram appellat, consequi. Sed hoc ne accidat optima in primis victus ratione, cuius antea quoque mentionem feci, deinde vacuantibus & alterantibus medicamentis opera danda. Melancholicos autem humores & exulcerationes contumaces esse, & partes faciei humoribus corruptis infectas, difficilius in integrum restitui, Medicis notum. Proinde nihil temere licet polliceri. Præstare hoc ne in deterius labatur, & aliquo modo facies restituatur, diligentia atq; assiduitate curationis poterit effici. Itaq; sicut ostensum est, in initio optima victus ratione pugnandum, deinceps corrupti humores, tam per annuas medicationes, quæ à Medico præscriptæ sunt, quam per menstruas educendi. Rectissimum igitur putarem, si singulis mensibus hanc potionem sumeret:

℞. Passular. ʒ vj.
Flor. violar.
Borrag.
Veronic. an. p. j.
Epithymi.
Fol. sennæ selectiss. an. ℥ ß.
Rhabarb. el. ʒ j. ß.
Fiat horum decoctio in s. q. aq. puræ.
℞. Colaturæ fortiter expressæ, & rursus depuratæ ℥ iiij.
Syrupi rosati solut.
Mannæ Calabrinæ an. ℥ j.
Misc.

Ad epar autem singulari cura respiciendum, & non solum intra corpus, quod calorem epatis contemperet, verum etiam foris aliquid adhibendum. Intra corpus nihil aqua fragorum cum speciebus diatrion santalon conuenientius. Foris autem semperuiui illud genus, quod vulgo vermicularem vocant, cum aceto & furfuribus macrioribus hordei atque santalis rubeis adhibetur. Quidam errorum santalinum; quidam epithemata ex aquis stillatitiis cum

speciebus applicant. Sed hæc recensere non est necessarium. Illud autem ad reducendam massam sanguinis ad suam temperiem plurimum proderit: si margaritæ præparatæ cum succo limonum, additis multis foliis auri, dissolnantur, atque singulis diebus de hac mistura ʒ j. cum aquæ boraginis ℔. j. cardui benedicti ℔. ß. diluatur. idque ante cœnam exhauriatur frigide. Noctu etiam cum aqua fragorum, id quod & aduersus nephritidem erit, bibat. In hoc medicamento diu vsurpata magna pars curationis consistet. Scio quosdam magnifice loqui de mercurio auri præcipitato; quo leprosos etiam se seruasse perhibent. Sane si mercurium auri haberemus, iudicarem non leuiter, massam sanguinis eo mundificari posse, verùm ab isto mercurio, quem ipsi habent, & magni vendunt, non minus, quam illorum antimonio, & similibus medicamentis abstinendum censeo. Chymiam non damno, vsum vitupero, & eos, qui de his præclare loquuntur, nihil minus scire, quam id, quod se scire profitentur, facta ostendunt. Cum his vero hominibus contendere stultum est, stultissimum curam corporum illis permittere. Æstiuis autem diebus nihil sero lactis cum Thamarindis conuenientius puto, modo videatur ne erudi humores sint in corpore, aut in iecore obstructiones. Vtile etiam erit dilutum Rhabarbari, sed hæc Medicis notissima. Ad topica deuenio, quæ varia sunt: aquam cardui tepide adhibitam plurimum prodesse animaduerti, sed in primis commendatur ea, quæ ex boletis ceruinis distillatur. Itaque si haberi posset, Nobilissimum virum vti vellem. Item aqua cuscutæ & ligustici, quæ faciunt, vt materia transpiret. Adhibetur autem post illas vnguentum ex ouo quod fit, si ouum recens imponatur aceto per mensem. Ita enim album oui, quasi aqueus humor efficitur, quo exulceratæ partes inunguntur; quod si istis nihil efficimus, cyatho aceti & medio aq. rosar. sulphuris ℥ j. infunditur, & lytargyrii ℥ ß. cum ʒ j. aluminis & probe coquitur, dum media pars consumatur, eo partes faciei inungantur. Quidam magno successu cineres serpētis in noua olla exusti addunt. Abluenda autem deinceps erit facies lacte, & emulsione nucleorum persicorum, & seminum melonum, cum aqua fragorum. Ieiuno etiam stomacho masticandæ radices boraginis, atq; pustulæ his illinendæ. Quod si his medicamentis malum cedere vel mitigari nollet, euacuato corpore ad sanguisugas est deueniendum, atque hæmorrhoidibus applicandæ. Deinde ex aqua cardui aliquot diebus Trochisci Theriacales propinandi, iuxta tolerantiam ægri. Ad mercurialia etiam vnguenta deueniendum, inter quæ magnopere hoc commendatur. Accipiunt sublimati ℥ iij. & in mortario marmoreo cum pistillo ligneo, addita saliua hominis sani ieiuni, qui acetosis non vescatur, & ab allio, cæpis & similibus abstineat, teruntur, deinde adiiciunt Mercurii per aluram expressi, & cerussæ optimæ ʒ iij. parum lunæ, id est argenti, in pollinem redactæ. Terantur ista diligenter, admiscendo saliuam multis diebus, donec abescant, deinceps soli exponunt, atque aquam fontanam puram affundunt, & in olla vitreata ad quartam partem horæ, vel minus coquunt, aquam illam, donec apparet viridis, mutant, ad minimum septies: deinceps ista abiecta affundunt optimam rosatum aquam, & ita reponunt. Accipiatur autem residentiæ ad magnitudinem pisi, & cum aqua rosarum noua misceatur, atque cum petiolis lineis subtilioribus locis affectis applicetur. In vsu, si non frequens sit, (tunc enim dentibus nocet) nullum est periculum, cum sciamus mulieres Veneras nihil his frequentius adhibere. Tartarum etiam optime calcinatum per reuerberationem, & inter albumina ouorum dissolutum plurimum adiuuerit. Sed ex his Medicus præsens eligat rectissima, etiam atque etiam videndum. Ad renum affectionem, vt multa præscribam, non necesse esse arbitror, neque à me hoc requiri puto. Vsum terebinthinæ coctæ atq; cum Rhabarbaro commixtæ in hoc corpore plurimum commendo. Item cum dolores vrgent, emplastrum ex cancris. Reliqua autem prudentię Medici pręsentis committo: Atque vt hæc a præpotente Deo fortunentur opto.

In Erysipelate, pro quodam Nobili,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCXC.

CVM hæc affectio ex abundantia bilis non naturalis in corpore collecta oriatur: præcautionis ratio in eo consistit, vt optima victus ratione, pronētum bilis caueamus, & dulcia aromatica, pinguia, lacticinia, cæpas, porrum, allium, fumo macerata, vitemus. De his autem non dubito, quin præsentes Medici monere possint rectius. Sunt autem species bilis præter naturalis diuersæ, secundū quas affectio quoq; illa mutatur. Quantū vero ex iis, quæ ad me perscripta sunt, colligo, aliquomodo phlegmonodes

Radix erysipelas.

des erysipelas, primum crura, deinde faciem inuasit. Sunt autem hæ duo corporis partes in primis erysipelati obnoxiæ, etsi in facie sit periculosior. Quia partes laxæ sunt, & malum facile cerebro communicatur. Proinde ne qua symptomata mala consequantur, omnis cautio adhibenda. In hoc vero corpore ab externis causis, à quibus etiam, nisi membra sint vulnere, vlcere, dislocatione, &c. affecta, in quibus erysipelas periculosum est; non oritur, sed ab internis causis, humoris videlicet tenuis & feruentis; vnde exarsio seu feruor potius, quam inflammatio, occupans partium cuti subiectarum superficiem, affluxu oritur.

Indicationes.

Itaque indicatio curatiua prima est, vt humor affluens retrahatur, pars ipsa muniatur, & quod affluit, euacuetur.

Venæsectio an in erysipelate conueniat.

Hic inter Medicos disceptatio est, de missione sanguinis. Ac Celsus & Paulus illam præcipiunt, & cum malum hoc caput infestat, rationes habere videntur non prorsus inualidas, sed ratio magis pro sententia Galeni pugnat. Hæc vero iudicio excellentis Medici permitto, qui in præsentia facile perspicere potest, an maior bilis, quam sanguinis copia sit, an inflammatio vrgeat, & cerebrum, dum caput affectum est, periclitetur.

Cucurbitulæ scarificatæ.

Tutius autem est multo, appositis cucurbitulis, scarificando sanguinem extrahere, quam venam secare.

Vsus purgantium.

Purgantia quin recte exhibeantur, nullum dubium. Verum cum plerumque febris vel adsit, vel certe in proximo esse videatur, à scammoneatis, & valide calidis cauendum. Et hac, vel simili potione vtendum:

Expurgatorium.

℞. Tamarind ʒvj.
Fl. violar.
Bortag. an. p. j.

Decoq. in q. s. seri lactis, & in expressione macerentur per noctem:

Rhabarb. el. ʒij.

Exprimantur fortiter, & in expressionis ℥iiij. dissol.

Serapii rosat. ℥j.
Mannæ Calabrinæ paululum aceto irroratæ ʒviij.

Ante cibum semper bibat decoctum radicum cichorii, & sonchi, in iure pulli macero. Nec vllum diem prætermittat, quo non vel summo mane, vel si ventriculus offenditur, hora decubitus, id est, quatuor horis post cibum, vel vna ante cœnam, syrupum hunc assumat.

Syrupus.

℞. Aq. taraxacon. vel endiuiæ veræ ℥iiij.
Serapii de succo Endiuiæ.
Acetosæ an. ℥ß. Misce.

Dieta.

Tota victus ratio etiam sit refrigerans ex hordeo probe cocto, lactuca, endiuia cocta, piscibus saxatalibus, & similibus. Ouorum, vini, & contusarum carnium vsum vitet. Carnes vel aceto, vel succo limonum aspergat. In cæteris sex rebus non naturalibus eadem obseruentur, quæ in curatione inflammationis.

Somnus.

De somno tamen hoc tenendum, cum crura, vel tibias erysipelas occupet, somnũ mediocrem conuenire. Cum vero faciem à somno, quantum fieri potest, temperandum.

Somnus in faciei erysipelate cauendus.

Cæterum, quod ad ipsam partem affectam attinet. Etsi initio etiam expellentia prosint, tamen ne cum refrigeratione valida adstringant, cauendum. Itaque ante euacuationem valde caute est agendum, ne ad interiora feratur humor, & ea ipsa refrigerantia tepida adhibenda.

Localia.

Valde enim noxium est, cum materia intro repellitur, & cum ad membrum aliquod nobile transit, exitiosum, quemadmodum in multis, vbi sponte quoq; erysipelata euanescunt, & ad interna repunt, animaduersum est.

Frigida actu quando conueniant.

Sed euacuatis humoribus frigida etiam actu applicari possunt, vt destillata aqua ex foliis, vel primis frondibus quercus, cum ea misceri potest succus lactucæ, portulacæ, vel semperuiui.

Vnctuosa emplastica narcotica cauenda.

Ab vnctuosis, & vim emplasticam habentibus; maxime à narcoticis cauendum. Acres enim in primis vapores exhalant, qui si intus detinentur, interdum partem corrumpunt: Vbi feruor remittit, & æger ipsam partem, nimis calore, quasi pungi sentit, calor etiam aliquo modo mutatur. Aqua cardui recte adhibetur.

Topica.

Potest & hordei palea, seu furfures macri cum lactuca coqui, & applicari. Sed in istis, quæ foris imponuntur, diligens consideratio humoris, & temporis fluxionis adhibenda, & nihil temere, absque accurata diligentia faciendum. Proinde non satis prudenter facerem, si plura localia medicamenta præscriberem. Itaque iudicio præsentis Medici ea permitto, atq; vt hæc, quæ monui, præstantissimo viro prosint, ex animo opto.

In scabie fœda manuum,

D. STANISLAI WEISKOPF

CONSILIVM CCXCI.

QVÆSITVM est à me, quo morbo hic adolescens nobilis laborarit, & quibus remediis in eo curando sim vsus. A quinto die Nouembris ex malo habitu coniuncto cum ictero ipsum curare cœpi. Laborabat enim epar ipsius magna intemperie cũ materia, & summa obstructione: ita vt nec lien suum officium facere potuerit. Itaque magnam copiam vitiosissimorum humorum

ſecum circumferebat, totus deniq; ſanguis infectus erat ſeroſis, & ex vtraq; bile generatis peſſimis humoribus, &c. Ordinata itaq; cõuenienti victus ratione, hanc ſubſequentem porionem illi exhibui:

Potiõ per aluum & vrinam euacuans.

℞. Herbar. fumariæ m.ij.
Cuſcutæ.
Matrubii an.m.j.
Flot. Violar.
Borragin.
Buglosſ. an. m.ß.
Sem. Melon.
Endiuiæ an.ʒij.
Rad. Cichor.
Polypod.
Foliot. Senæ an.ʒvj.
Cortic. myrobal. citrin.
Indor. an.℥ß.
Agaric. elect.ʒiij.
Rhabarb. elect.ʒij.
Spicæ.
Cinamom.
Zinziberis an.℈j.

Decoq. ſ.a. in ſ.q. aq. ſcabioſæ, fumariæ, tertiæ partis, ſtent per noctem, ſimul & colentur, colatura dulcoretur cum ſ.q. ſacchari, deinde clarificetur cum albumine oui, & aromatiſetur cum Ligni aloes.

Santal. alb.
Roſ. tub. an.℈j.

Fiat potio, dentur pro vice ℥iiij. Hauſit eam ſexies, & indies partim per vrinam, partim per aluum ea egeſſit, vt ſtatim inde icterus paulatim remittere, & epar ab obſtructionibus intemperie mala liberari videretur. Septima die potionem ordinaui infra ſcriptam.

℞. Confect. hamech ℥ß.
Rhabarb. electi ℈ij.ß.
Syrup. violac.℥ß.
Miſce.

Fiat potio. Hæc potio ea eduxit, vt poſtea natuta liberior reddita, omne reſiduum ad exteriora magna vi perpulerit. Hinc ſecuta eſt tanta ſcabies, tamq; fœda prurigo, vt nihil ſupra. Ac hactenus ſaltem adoleſcens iſte monitis meis acquieuit. Volui deinde exteriora ſuo modo canonice proſequi, ſudoribus videlicet, balneis, fomentationibus, &c. Sed ſibi viſus eſt, quo ad interiora optime valere, quemadmodum etiam melius habere, manifeſtiſſime à quouis conſpiciebatur. Poſtea ex frigido aëre, in quo contra omnem meam voluntatem eſt verſatus, & Barbitonſorum inunctionibus, me inſcio, adhibitis, frigidis & repercutientibus, ſcabies illa fœda manuum, præcipue dextræ, quæ ad miraculum vſq; ſanie quotidie manabat, materia repercuſſa eſt, & ſcabies ſanata; ſed in malum habitum, & magnum pedum tumorem, ita vt fit, rurſus incidit. Vixitq; deinde in publico œnopolio, & cibo, potuq; vberiori, intempeſtiuoq; ſomno, &c. facultatem actionemq; naturalem proſtrauit. Et niſi ſuccurratur, ac quidem cito, aqua intercus ſubſequetur. Atque ita malum, quod bona obſeruatione ſex rerum non naturalium, & paucis alterantibus medicamẽtis (quod imperiti non intelligunt, ſed pro nugis reputant) potuiſſet tolli, auctum eſt multis modis, vt aliis, & quidem maioribus præſidiis opus habeat. Nec diffido, quin auxiliante DEO optimo maximo illi reſtitui poſſit ſua ſanitas; ſed cepit ipſum ſatietas mei propter crebras admonitiones de rebus non naturalibus, vt vocantur: ita vt aliunde opem minori labore, & moleſtia ſperet. Itaque facile fero, vt ſe alio conferat curandum. Quare rogo Medicos doctos, vt candide iudicent, neque vt aliqui indocti faciunt, alios vituperando ſibi gloriam vendicent.

Pene neglecta Methodica cura.

In ſcabie, ab aduſtis humoribus,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCXCII.

ANTE oculos nobis Hippocraticum verſatur præceptum: Remedia ſecundum rationem inſtituta non eſſe mutanda, nec tranſeundum ad alia, etiamſi non conferant. Hæc autem cura, cum non modo rationalis ſit, ſed etiam vtilis manifeſto appareat; merito concluditur, eam nequaquam mutandam eſſe, imo ſperandum, hac ipſa ſpacio menſtruo morbum eum ſymptomatibus omnibus profligari poſſe penitus. Non hæc è meo fingo & loquor cerebro, ſed experientia Hippocratis antiqua. Quare, vt ita continuetur, diligenter conſulo. Vere autem, quo penitus expellatur, perfectior reiteranda cura. Hoc tempore meliorem priori ſubiicere nequeo, nihilominus adhiberi poteſt quotidie puluis è ſuccino præparat. cum aqua veronicæ ſumptus horis duabus ante cœnam vel prandium. Thermæ Auſtriacæ licet ſcabiei conferre poſſint; reliquis tamen affectionibus manifeſte obſunt. Approbarem rectius Laconicum, ſi tamen illa non remiſerit, diligentius de hac cogitabo; & Domino Monauio meã ſignificabo ſententiam. Confiderem alioqui in iuſculo ex decocto cichorii & meliſſę continuato. Item, vt potui communi rad. Helenii conciſæ infunderentur, ſuperioribus & hoc adiicere libet: Quod in curatione, eua-

Hippocratis de remediorum continuatione præceptum.

Succinum.

Thermæ Auſtriacæ.

Euporiston in ſcabie.

ne, euacuatione, & victus ratione potissimû considerandum sit, num fluxus hic à maligna quadam materia & scaturigine ortum trahat, quod prius significari mihi debuerat. Si vero ex transmissione materiæ, vel partium debilitate producatur; præscriptis cômode auferetur medicinis, præsertim si mane iusculum mace conditum ebibatur, aut iulepus è syrupo viol. cum aq. maluarum & portulacæ, parum camphoræ adiecto, sequentibus trochiscis assumatur:

℞. Spodii.
Rosar. rub. an. ℥ij ß.
Sem. portulacæ.
Succini albi.
Boli armeni an. ʒ ß.
Sem. Lactucæ.
Coriand.
Berber. an ℈ ß.
Camphoræ g̃. v.

Cum succo granatorum, f. Trochisci, dissoluatur vnus in præcedente syrupo.

EX LITERIS D. PETRI Monanii.

Summa consilii hæc est: Vt rectam victus rationem teneat, & potu illo ex sarsa parilla glycyrrhiza, & passulis vtatur toto hoc tempore veris. Si deinde serum lactis biberet, & infuso senæ atque epithymi cum syrupo violarum purgaretur: recte mea sententia valetudini consuleret. Abundare enim adustis humoribus, atque ex praua victus ratione eosdem auget. Mihi non videtur rectum, vt in thermis Austriacis lauet. Item in alia Epistola vacuetur corpus, sanguis detrahatur, & decoctum Guaiaci cum rad. Cichor. detur.

In Elephantiasi, pro quodam Nobili viro,

D. GVILIELMI RONDELETII

CONSILIVM CCXCIII.

ALIA longe ratione curari debet Elephas, quam ab antiquis factum est: Quia facta distinctione, à qua materia antecedente fiat, & quam diu perdurarit, sitne incipiens, an inueteratus, instituenda erunt remedia pro diuersitate humoris, qui eum excitauit. *Curatio Elephantiasis incipientis.* Incipiens, in quo obscure adhuc apparent notæ, vt in quo nulla adhuc est exulceratio, tuberculum nullum apparet: & præsertim circa faciem, curabitur sanguinis missione primum, deinde vsu opiatæ infra describendæ. *Vena sectio.* Curabitur quoque frequenti vsu balneorum tepidorum & frigidorum. Qui vero notas habent manifestiores, vt in quo exulcerationes narium, & tubercula carnosa apparent, sanguis è naribus fluit, non est curandus amplius, vt in-cipiens. *Inueterata Elephantiasis.* Sanguis siquidem in hoc non è venis maioribus mittendus, ne laudatus sanguis in his adhuc contentus (quem tamen omni studio & cura conseruare debemus) educatur. Est enim velut frenum omnium humorum, sua temperie reliquos contemperans, & ad mediocritatem reducens. Quare cum paucus sit in Elephantiasi, omnibus modis retinendus & conseruandus est, & eligenda potius medicamenta, quæ cum delectu humorem noxium, & peccantem purgant. Non sufficiunt igitur illa, quæ citra delectum purgant, vt antimonium à chymistis perperatum. *Antimonium vellicando purgat.* Quod sua acrimonia vellicando, vel potius vlcerando ventriculum, humores, quos reperit, euacuat. Hoc si dandum, dandum statim in principio ante alia remedia, vt recrementorum copiam minuat. Dosis illius erit ad g̃. iij. iiij. vel v. pro ægrotantis viribus, cum saccharo rosato tabulato ad ʒ ß. *Antimonium dandum ventriculo repleto cibis.* Debebit autem illud sumi, ventriculo cibis pleno, & corpore (iuxta Hippocratis præceptum in assumento Helleboro) prius agitato & commoto. Vtetur postea syrupo sequenti, qui antimonii erratum castigabit, & humorem cum delectu purgabit, ac vtendum erit in multos dies, vt continua ac frequenti purgatione materia antecedens educatur, & à carne & habitu corporis auertatur per partes interiores. *Vulgaris practicorum error in sudoribus.* In quo grauiter accusandi nostri practici, qui præmissis aliquibus leniter purgantibus medicamentis sudorificis, & syrupis apertiuis & incidentibus materiam ad cutim mittebant; cum tamen earum partium sit affectus. Hoc enim est deducere excrementa ad partem affectam, & morbum augere. Satius itaq; erit, materiam per interiora deriuare. Syrupus sit talis.

Syrupus.

℞. Rad. Borraginis.
Glycyrrhizæ an. ℥ ij.
Rosar. recent.
Borraginis.
Cichorii.
Endiuiæ.
Scariolæ.
Lactucæ.
Violariæ.
Lenticulæ an. m. j.
Polypodii quercini recentis ℥ iiij.
Carthami ℥ ij.
Senæ.
Epithymi an. ℥ j.

Prunorum.
Sebesten.
Passularum mundatar.an.nu.xxx.
Anisi ʒ ij.
Quatuor semin.frigidor. maior. Ocymi an.℥j.
Flor. Violarum.
Buglossæ.
Borraginis.
Nenupharis an.p.ij.

Fiat decoctio in aqua bordei, vel aqua borrag.& in ℔. iiij. dissolue syrupi rosat. & violati laxat. an. ℔. ß. Sacchari q.s. fiat syrupus. Aromatisetur cum ʒ ij. Cinamomi, & vtatur mane & sero. Mane capiat ℥ vj. Vesperi vero ante cœnam ℥ iij. Continuet per duodecim dies. Interea nutriatur bonis alimentis, & potissimum iusculis ex pullis, quibus incoquantur herbæ refrigerantes & humectantes, vt violæ, borrago, buglossa. Quod si non possit ferre tantam euacuationem, interminat duos dies. Post euacuationem sex dierum, nutriatur optimis alimentis, multum nutrientibus ad virium restaurationem. Alimenta autem erunt ptisanę sorbitio, item ex tritico, alica, oriza cum lacte & ouis. Vtatur carnibus assatis & elixis. Piscibus aquæ dulcis elixis, non frixis. Illi enim plurimum humectant, & humorum actimoniam extinguunt. Si vero exsiccant, & bilem exacuunt, cōuenientiores sanis & pituitosis. Laudantur & commendantur anguillæ in iure carnis, vel eom hordei decocto. Vtatur vino multa aqua diluto: Ad maiorem humectationem, & virium corroborationem vtatur sequenti opiata:

Diata.

Anguillæ.

℞.Conser.bugloss.
Violar.an.℥ ij.
Flor.cichorei.
Borraginis an.℥ j.
Specier. diatragacanthi frigid. nouiter dispensatar.ʒ iij.
Triasantalon.
Diarrhodon.abb.an.ʒ j.

Opiata in roborationem virium in hecticis.

Cum syrupo de pomis, fiat opiata. Capiat ad quantitatem nucis, superbibendo aquæ borraginis ℥ vj. His medicamentis, & ea victus ratione venis repletis & viribus restauratis, vt sanguis partium externarum euacuetur, & nouus minusq; siccus regeneretur, aperiantur venæ omnes externę, primum duæ venæ malleoli vtriusq; pedis, & quæ est inter primum digitum, & anpularem, vel inter medium & indicem, idque sequenti die. Tertio vero die aperiantur venæ frontis, & harum qualibet vice extrahatur sanguis ad ℥ ij tantum vel tres, si corpus sit plenum. Facta sanguinis missione, vt alimentum ad externa membra trahatur, vtque ea omnia resiccata aliquantulum humectentur, & reficiantur; & præsertim cutis, in qua est præcipua affectio, natet in balneo aquæ tepidæ quinque horis à prandio, vt alimentum in secunda coctione elaboratum ad externa trahatur. Continuabit per aliquot dies. In primo & secundo balneo poterit leuiter sudare, ad aliquam euacuationem eorum excrementorum, quæ adhuc in habitu corporis continentur. In reliquis nullo modo sudandum, ne ad partem affectam deducantur excrementa. Poterit ingredi in his posterioribus balneum tepidum, quod sensim aqua frigida, vt à puteo vel flumine erit contemperandum & refrigerandum. Natet diu in balneo illo frigido, vt alimentum ad eas partes attractum retineri, & assimilari possit, easq; humectare, ac reficere. In aqua primi & secundi balnei ad cutis detersionem poterunt sequentia decoqui:

Phlebotomia.

Balneum aquæ tepidæ.

℞. Hordei integri & leuiter conquassati ℔.iij.
Fol. borraginis.
Maluarum.
Parietariæ.
Morsus gallinæ.
Lactucæ.
Endiniæ.
Cicborii an.m.j.
Flor. Nenupharis p.iij.
Violatiæ p.ij.

Herba pro balneo in hecticis extenuatis.

Fiat decoctio pro primo balneo, & secundo. Præceptum illud de balneo primum tepido, deinde frigido, non solum in hac affectione seruandum; sed etiam in becticis extenuatis, & iis, quos reficere volumus. Tepiditate balnei aperiuntur & relaxantur venæ, alimentum facilius attrahitur, & si quid excrementorum in carne & cute sensim educitur. Attractum autem alimentum frigiditate balnei retinetur. Si tumores sunt duri, auferantur prius, vel post balneum, quod si non possint, medicamento sequenti:

Ad tumores duros.

℞.Sublimati ℥ ß.
Vitrioli.
Cantharidum an.ʒ ij.
Aquæ fortis ʒ j.
Aquæ plantag.
Solatri an ℥ ij.

Aqua caustica.

Bulliant simul, & postea tangantur partes affectæ, donec inflentur & intumescant, procuretur casus Escharæ, dein dealbetur locus ablutione aquarum sequentium:

℞. Aq. papauer. rubr.℔. j. Abluatur pars.
℞.Succi semperuiui ℔ j.
Sulphur.viui ℥ ß. Abluantur partes.

℞.Co-

Linimentum.

℞. Cerussæ.
Lithargyri an. ℥j.
Tuthiæ ʒ ij.
Succi ceterach.
Solani.
Plantagin. an ℥ iij.
Ol. rosati ℥ij.

Fiat mixtura, qua fricentur partes vlceratæ, & etiam cicatrices inducantur, addendo pro ℥j. Vnguenti sulphuris ʒj.

Curatio tepore æstatis & autumni.

Vere & autumno curetur hoc modo: Per æstatem autem totam vtatur sequenti opiata laxante. Vtatur etiam opiata cordiali supra scripta, balneo aquæ tepidæ & frigidæ, vt dictum est, vel sedeat in flumine quotidie à prandio per aliquot horas in vmbra, ne vratur à Sole, vel sedeat de nocte, tribus aut quatuor horis à cœna, vbi coctio ventriculi & epatis fuit perfecta. Opiata sit talis:

Opiata siue Electuarii lenitiuum.

℞. Cassiæ extractæ, cum fumo decoctionis maluæ & borrag. ℥ iij.
Mucilag. seminis Psyllii, extractæ cum eadem decoctione. Pulpæ prunorum acidorum.
Passularum.
Tamarindorum an. ℥j.
Folior. Senæ.
Medullæ seminis carthami an. ʒ ß.
Scammonii ʒ iij.
Anisi.
Liquiritiæ an. ʒ ij.
Syrupi violacei q. s.

Fiat opiata, capiat in iure capi ab ʒ ß. ad ʒ vj.

Elephantiacis & balinea vitanda.

Capiat ter in mense, bene nutriatur, multum dormiat & quiescat, vitet omnem corporis exsiccationem, quæ fit aut ira, cogitatione morbi, aut curis multis, exercitatione immodica, aut Venere, à qua omnino abstinendum. Videndum igitur diligenter, vt corpus mundum sit à recrementis. Cauendum etiam, ne ad cutim vllo modo ferantur: Morbus enim hic est partium externarum, & cutis potissimum affectus. Retrahantur eiusmodi cutis recrementa, & per ventrem frequentissime deducantur, & expurgentur. Expellantur à partibus externis ad internas vsu balneorum aquæ frigidæ. Nam cum affectus sit in cute, & carne, arcenda sunt excrementa, & eorum resiccationem retardare conuenit, quia essentia est in siccitate, sanguis salsus & serosus ob id partibus assimilari non potest, neque nutrire, quia finis nutritionis est assimilatio. Ob id mulieres, pueri, & eunuchi raro hoc morbo infestantur. Sunt enim humidiores, humiditas ea exsiccationi resistit. Multi, vt ait Aëtius, castratione se ab hoc morbo vindicarunt.

Cur mulieres, pueri & eunuchi raro elephantiasi infestantur.

Hac ratione iuuenem hoc anno liberauimus, qui incipiebat, & vltra principium fuerat progressus. Quare si in eo tum morbus curari non possit, quia iam sit in habitu, laudabitur illa morbi retardatio, atque iis superioribus parata. Refert Galenus, aliquos fuisse curatos vsu viperarum in vino suffocatarum. Quidam carne earum in theriaca vtuntur, & eam assumunt, quod à me non probatur ob summam vim siccandi, quam habet. Neque trochiscos etiam probo: Magis laudo carnis aut iuris vsum, non quod efficiat, quod Galenus significat, nempe digerat valenter per cutem; sed quod ventrem instar medicamenti laxantis ducat. Eam ob causam mihi magis probatur, quam si ad cutem excrementa deduceret. Regio id non patitur. Adde quod excrementa sua natura crassa & terrena ad habitum corporis medicamenti vi deducta, non possunt per eam, & tam angustas vias commode expurgari. Ea siquidem, quæ in carne & cute, siue habitu recepta sunt, per poros cutis euacuari debent, tanquam per propriam regionem. Quod si tantum à viperis expectat auxilium, oportet eas ineunte æstate capere & autumno. His enim temporibus pingues esse solent, & obesæ. Æstate autem sicciores & calidiores. Quare istis duobus temporibus venandæ ad theriacam & trochiscos parandos. Sed ne interea destituatur hoc æstatis tempore aliquo remedio, vtatur carne erinacei terrestris, exsiccata in furno. Hæc non Elephantiacis tantum; sed & cachecticis, nephriticis, & conuulsionibus obnoxiis, & iis, qui aqua intercutem laborant, conuenit, vt testatur Galenus cap. de Erinaceo terrestri.

Viperarum caro.

Ius & carnem viperæ laxare.

Carnis sylvestris erinacei.

Potest in locum carnis viperarum substitui. Seruetur igitur caro erinacei terrestris, quæ si multa haberi potest, ad formam placentæ reducatur, comedat mane ante alia omnia, vel si velit, elixet cum saluia & borragine, & de ea comedat. Eodem modo parari poterit & viperarum caro, &c.

De Meliceride.

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM CCXCIV.

TVMOR hic pertinet ad secundam quantitatem, quia pendet à materia; non solum copia; sed etiam qualitate peccante. Non autem in omni abscessu materia est acris, alias diu non posset continere, sed faceret vlcus. Galenus, quoniam

Non omnium abscessuum materia acris est.

abſceſſuum materiam acrem eſſe dicit, loquitur de inflammatione, quæ in plus degenerat. Hi autem abſceſſus quia fuerunt diuturni, propterea materia non fuit acris, alias eroſio ſubſecuta fuiſſet. Materia eſt pituitoſa, quæ degenerauit in ſubſtantiam melli ſimilem. Ergo hic tumor eſt meliceris. Prior tumor cum hoc eiuſdem fuit naturæ: apparuit in eo materia pulticulæ ſimilis, ideoque hic tumor fuit cum Atheromate miſtus.

Non omnis Meliceris habet folliculum. Non autem omnis Meliceris habet folliculum. Nam libro decimoquarto Method. datur Meliceris, cedens digerentibus: tumor autem folliculum habens certe digerentibus tolli nequit.

Dubium. Quæritur autem quare materia degenerauerit in materiam ſimilem melli, & pulticulæ? Si id fieret ratione proprietatis loci aut membranæ, vna tantum materiæ ſpecies fuiſſet genita. Nam in vna membrana vna tantum eſt proprietas, vt ſi habet proprietatem mutandi materiam in ſubſtantiam melli ſimilem, non habet aliam proprietatem. Quare fieri potuit, vt materia pituitoſa diu ibi detenta degenerarit in materiam pituita craſſiorem. Soluta enim tenui parte, portio craſſior in pultem, minus craſſa in ſubſtantiam melleam eſt conuerſa. Generatur materia in capite, labefactata facultate, fouetur a ventriculo. Nubecula non anteſtat cryſtallino. Ergo vereor ne materia demiſſa fuerit ad humores oculorum, vnde iam ſpiritus animales non ita queant tranſire.

Indicationes. Tumores pendent à materia toto genere præter naturam. Ergo è toto materia vacuanda, non per repercuſſionem, quia materia non cedit, ſed per modum digeſtionis, diſcuſſionis, ac putrefactionis. Materia, quæ humores impuros reddidit, euacuanda. Totius etiam ratio habenda.

Prognosticon. Quoad prognoſticum: impoſſibilis eſt curatio. Materia enim in tunica non poteſt è toto remoueri: nec folliculus medicamentis tolli poteſt. Per digeſtionem materia non euacuatur, quia habet folliculum: Ergo per putrefactionem & diſcuſſionem aliquid præſtari poterit.

Curatio. Quoad auxiliorum materias. Sanguis habet rationem cauſæ, ſine qua non fieri poteſt curatio. In hac ætate poſſet quidem quid ſanguinis demi, ſed quoniam vires non ſunt robuſtæ. Ergo ad cucurbitulas confugiendum, quæ apponendæ dorſo, vel infernis partibus. Hoc enim modo ſanguis non tantum vacuabitur, ſed & deriuabitur: quo ad medicamenta, probo hieram & reliqua mitiora, non fortiora.

Decoctum ſarſæ. Decoctum fiat è ſalſa, cuius beneficio fiat materiæ præparatio in capite, & reliquo corpore, & reſolutio materiæ in tumoribus. Non improbo etiam chinam. Superioribus enim diebus quidam Nobilis laborans imbecillitate ventriculi non potuit curari, niſi ſumpta china. *China.* Pro ventriculo potius probarem in decocto euphrag. fœnicul. ſtœchad. quam lignum & *Thermæ.* præcipue corticem. Quæ validiora videntur in hoc iuuenili corpore non eſſe vſurpanda. Non improbo aquas exhibitas & admotas: maior tamen vis eſt in decocto. Hoc enim diutius moratur, aqua celerius tranſit. Detur decoctum per quadraginta dies. Topica nil proſunt, quia folliculus adeſt. Vehementiora primum vſurpari non debent, ne materia euadat ſcirrhoſa, quare malua & althea miſcenda. Ego ſectionem ſuaderem corpore recte expurgato. Probarem etiam cauteria.

In tumore œdematoſo, pro quodam Barone,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCXCV.

Tumor post chronicum morbum. TVMOREM œdematoſum conſequi diuturnos & graues morbos, præſertim ſi ægri conualeſcentes, nimium cibi potuſque ſunt auidi, peruulgatum eſt. Calor etium naturalis omnium actionum naturalium opifex, neque nutrimentum recte conficere, neque excrementa digerere atque euacuare poteſt, cum per morbi vim debilitatus atque exhauſtus eſt. Etenim ſi iis, qui expoſiti radiis lunaribus dormiunt, partis alicuius tumor ſuboritur, Luna calorem innatum debilitante, & humorem ſoluente, quanto magis hoc in febribus malignis multis diebus continuo affligentibus fieri conſentaneum? Acceſſit & diuturna illa colica, in qua frequentia enemata iniecta, potus thermarum, & cereuiſiæ etiam immodicus vſus non parum calorem epatis fregerunt. Decumbit autem materia pituitoſa & ſeroſa ab vniuerſo corporis habitu ad pedes, licet interdum quoque pars illius faciem petat, vnde tales cache- *Cachexia.* ctici apparent, & quaſi primum gradum anaſarcæ obtinent. In curatione igitur, quemadmodum in reliquis morbis reſpiciendum primo ad materiam, deinceps ad *Scopi curationis.* membra mandantia & recipientia. Materia eſt pituita tenuis & ſanguinis ſerum, ea *Euacuatio materiæ.* rectiſſime abſque magna præparatione euacuetur, orbiculis Diaturpethi cum Rhabarbaro. His ſolis orbiculis cum Rhabarbari extracto ſum vſus, quia ſimul epati, tanquam membro principali tranſmittenti humorem opem ferre volui. Addidi & iſtam

ad

ad dextrum hypochondrium inunctionem.

Inunctio hypochondriorum.

℞. Ol. de absinthio ℥ iij.
Vini optimi ʒ j. ß.
Comar. absinth pontic.
Rosar. rubear. an. p. j.
Spicæ nardi.
Rhabarb. el. an. ʒ j.
Santal. citrin. ʒ j ß.

Diæta.

Decoq. ad vini consumptionem, & insolentur. Sed si in vlla affectione, in hac certe sex rerum non naturalium diligens cura adhibenda, ne ex malo salubri, longo tamen, propter naturam frigidam, malum insalubre fiat. Aër in hac affectione omni studio exiccandus, nec in loco frigido & humido habitandum. Cibo & potu vtetur, qui attenuet & siccet, videlicet, qui vi calida sit præditus. Itaque omnia humida refrigerantia vitanda, vt sunt pisces, lacticinia, omnia cruda, flatulenta. Vtatur potius carnibus assis, quam elixis, vitet varietatem cibi, & quam potest parcissime viuat, vt calor humiditates superfluas possit absumere. Conuenit caro pullorum, auicularum, columbarum, vitulina, hœdina, veruecina assa. Bene masticet carnem, nec fractam saltem dentibus deglutiat. Potus sit vinum Rhenanum, quo parcissime vtatur, vel Vngaricum, vel Italicum exigue sumptum. Somnus sit moderatus clausis & munitis fenestris, in terra, vel cuncamerato cubiculo nequaquam probo. Etiam in æstate suffitum faciat ex thure, nam eo muscas quoque fugari ferunt. Exercitia matutina saluberrima. Eligat autē loca sicca, nec diu moretur ad loca humida. Affectiones animi fugiat, & in hac affectione à venere abstineat. Balnea in labro non possum concedere, sed laconicum, vocant, sudoriferum non improbarem, modo caput exereret, & silicibus candentibus decoctum rorismarini, betonicæ, & chamomillæ ex vino decocturum affunderetur. Vaporem etiam rorismarini, chamomillæ, betunicæ ex vino decoctorum facie exciperet matutine, & eodem decocto pedes vesperi succo plantaginis intinctus ablueret. Succus autem plantaginis cum aceto exitahatur. Galenus vtebatur medicamento ex Glauc. item posca, sed loco aquæ ad poscam conficiendam vti licet lixiuio, ita tamen ne locus exulceretur, quia interdum tenuia etiam vlcera in corporibus cacochymicis pessima fiunt. Sed de localibus agam deinceps. Nam eã, quæ humores affluentes euacuant, cum partes nutritioni seruientes rohorant, persequamur. Nihil autem vtilius orbiculis ex Rhabarbaro, Diaturbith cum Rhabarbaro recte præ-

Suffitum thuris muscas fugat.

Laconicum balneum.

Fomentum pro facie tumida.

Lixiuium.

Vlcera in cacochymicis pessima.

Humorum euacuatio.

Orbiculi ex rhabar. diaturb cum rhabarb.

parato, & seminibus seu acinis sambuci, quę in baccis repetiuntur, si ad ʒ j. contusa, & in petia ligata coquantur in iusculo, & propinentur, vel sic ex aqua cuscutæ dentur. Diaturbith etiam cum sumit, parum aquæ cuscutæ superbibat. Hoc etiam electuarium ad leniendam aluum valde conueniens:

Aliud leniens.

℞. Caricarum ping. per setaceum cribratarum ℥ iiij.
Medullæ sem. carthami ℥ j.
Rhabarb. el. ʒ ij.
Cinamom. pu. ʒ j.

Misc. cum syrupo rosato solutiuo. Capiat ad magnitudinem nucis iuglandis hora vna ante cibum. Si his humor exhauriri non possit (quod minime vereor) misceatur cum conserua rosarum & absinthii pontici rhabarbarum & soldanella, vel sequens medicamentum:

Aliud.

℞. Conseruæ cichorii ℥ iij.
Absinthii ℥ j.
Rhabarbari pulu. ʒ ij. irroretur aqua cinamomi, & adde:
Soldanellæ pulueris ʒ iij.

Cum syrupo de cichor. cum rhabarb. f. electuarium: vel vtatur pillulis aggregatiuis ad ʒ j. cum ammoniaci ℈ ß. Reformentur catapotia cum oxymelite. Aperientia quoque atq; corroborantia plurima sunt: Commendatur vero Diacurcuma, epar lupi, puluis lumbricorum, rubia tinctorum, sed decoctum radicis filicis in vino decoct. cyathum vnum valde commēdant. Ego tamen initio decocto radicum calami aromatici in vino rubro vtendum censeo. Exhiberi possunt & hi morsuli:

Aperientia & corroborantia.

Decoctum calami aromatici.

Morsuli.

℞. Rasuræ eboris.
Pellicul. interior. stomachi gallina.
Spodii.
Margarit præpa.
Lig. aloes.
Cinamom. an. ℈ ij.
Specier. Diarrhod. ab. ʒ ij.
Sacchari ℥ iiij.
Misc. f. confectio in morsellis.

Quod autem ad localia attinet, paulo ante quædam sunt commemorata. Partim vero discutientia, partim repercutientia adhibentur, vt necesse est. Ego hic vsus sum ista aqua.

Topica.

℞ Baccar. lauri.
Alumin.
Thuris, an. ʒ ij.
Sulphuris ʒ j.

Decoq. in aqua pluuiali, vel si ea non est ad manum, aqua communi, addatur parum aceti, & coq. lib. vj. ad lib. ij. consumptionem. Applicetur cum linteolis madefactis

Vitanda quæ massam calidiorem reddunt, & vapores acres excitant, vt vinum potens, aromatica, allium, cępæ. Varietas etiam ciborum nocet. Medicamentis se non fatiget. *Sacchar. rosac.* Vtatur sacchato-rosaceo, & conserua è floribus cichorii, & bibat mane decoctum cichorii ex iure macro. Hæc enim contemperant humores. Non olera edat, nec lacticinia, propter oculos. Caput purgandum est per nates. Vtile etiam sæpe lauare caput lixiuio violaceæ herbæ, postremo frigidam superinfundere, & absque frictione, & calefactione multa detergere. Non est reuera morbus, qni actionem non lædit. Caue obstructiones ne fiat febris, id quod optime decoctum cichorii, de quo supra monui, præstare poterit.

De fulfuribus, scabritie frontis, rubedine faciei, & excoriatione digiti, pro quodam Nobili,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCLXXXIII.

Affectus multi ab vna causa. HIPPOCRATES bene dicit: Nihil paruum, nihil contemne, & principiis obstandum sapientes monent. Hæc autem omnia, ab vna & eadem causa fiunt, videlicet, *Scopi curationis.* intemperie calida epatis transmittente vapores acres ad caput, & progenerante salsuginosum sanguinem & serosum. Curatio vero est causæ ablatio. Ea igitur adimenda. Id fit: I. Cauendo ne materia idonea his exhalationibus & humoribus in victu ingeratur. II. Vt epatis intemperies corrigatur. III. Vt affectarum partium, quasi resisten- *Cibi vitandi.* tia adiuuetur. Victus sit eiusmodi. Caueat ante omnia ea, quæ salsa sunt & aromatica, sitque quam simplicissimus victus. Nocent allium, cæpæ, quia iecur inflammant, & caput replent. Olera etiam hic non laudo. Fugiat omnia fætida. Exercitia fiant ante cibum. *Tria saluberrima.* Tria autem dicit Hippocrates esse saluberrima: laborare absque defatigatione, cibo non impleri, & veneri moderari. Mu- *Genesis cruditatum significatrix.* niatur ventriculus, nec crudus sit. Genesis designat cruditates & humores multos, cũ in venere & cancro luna sit. Item cauda Draconis est in ascendente, & saturnus in piscibus, oppositus octauæ. Caue etiam medicamenta fortiter purgantia. Victus tutissima medicatio. Recte in æstate vteris floribus cichorii sacchoro conditis, vel saccharo rosaceo, aut speciebus aromatici rosati. Roborant enim membra. Cauenda autem quę nimis ventriculum calefaciunt. Localia au- *Localia in furfuribus.* tem sunt hæc: Ad fursures multa scribuntur remedia, sed cum periculum sit, ne cerebrum alteretur, caute existimo esse vsurpanda. Caput purgetur aliquãdo siccis furfuribus hordei. Sunt enim lotionis vice, & bene caput mundant. Si his ablatis vlcuscu- *Oleum ouorum in vlcusculis capitis.* la remanent, illine caput oleo ex vitellis ouorum. Lenit enim asperitatem cutis, & sanat vlcuscula, & colorem capillorum, & cutis vitia expurgat. Etiam frons eo vngatur. Dũ cutis à digito discedit, ne tangat caput, *Excoriatio.* aut confricet illo. Lædit enim alia etiam membra. Sanatur autem excoriatio, si in aqua calida dissoluatur seuum hircinum, & eo aliquoties digitus lauetur. Deindę vngatur vnguento ex oleo tartari, & lithargyro *Rubedo faciei.* præparato facto. Ad rubedinem vsus aquæ fragorum vtilis. Prodest etiam si lymphatum vinum aq. cichorii æstiuis diebus bibatur, vel si mane cum decocto iure pulli aut gallinę radices cichorii ebull. & bibatur. Laudant quoq; conditum fructus rosæ caninæ ante pastum mane, vel ante cænam ad magnitudinem castaneneæ. Cõficitur cum saccharo, vt cydoniatum. Hoc calculosis etiam prodest. Excoriatio digiti sanatur vnguento rosato.

In rubore faciei post cænam cum sudore, pro quodam Nobili viro,

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CCLXXXIV.

RATIONALI Medico symptomata oblata, & quasi in oculos incurrẽtia ad suas causas deducenda sunt, & vidẽdum an causa rationem morbi habeat, & quid primo, ac per se actionem lædat. Nam si nulla actio, vt in hoc casu, qui modo proponitur, lædatur, nec morbũ adesse, nec curationem requiri certum est. Verum cum præcautioni in inchoantib. malis opera danda sit, & illius modus in hac præternaturali affectione à nobis requiratur, Methodica via ea inquirẽda est. Rubet post cœnam facies, interdum sudor consequitur. Hæc itaq; consideranda, & pri- *Causa ruboris faciei.* mum cum in corpore nihil absq; aliqua causa accidit, ea inquirenda. Ruborẽ à sanguine esse, nullus enim humor præter hunc rubet, cõstat. Sudorem vero ab humidi copia, vtrumq; vero ab impellente. Impellunt autẽ vel spiritus, vel vapores, neq; facile impellunt, nisi plenitudo adsit. Cõsequitur igitur ex methodica ratione multitudinẽ sanguinis esse minuendã. Deinde ne impellentia impetũ faciant cohibenda. Ad primũ, ne nimium redundat sanguis, vel victus ratione vel detractatione illius efficiemus. Victus igitur ratio eiusmodi instituenda, quę copiã *Victus ratio.* minuat, nec vt perscribitur, gallinis pp̃etuo vescen-

vescendum, vel vinum, præsertim potens atque fumosum, vel erudum, quod in hypochondriis hæret, bibendum. Imo dum hæc affectio durat in cœna à carnib. prorsus abstinendum, & hordeo probe cocto; atq; similibus cibis, qui neq; copiam sanguinis augeant, neq; multos vapores ad caput transmittant, vtendum. Vini etiam vnico haustu contentus sit in cœna, & ad sitim explẽdam cereuisiam puram, & quæ vaporibus caput non repleat, minimumq; lupuli habeat, addat. Scio hic ad pauca respicientes posse reclamare: verum quantum in corporib. consuetudo valeat videndum. In prandio vero prolixius carnibus & vino vti poterit, ita tamen ne perpetuo gallinaceas carnes, aut similes, sed interdum duriores & quæ minus tenuem sanguinem generant, comedat. De sanguinis vero detractione præsenti Medico obseruandum, an ita abundet, vt ex magnis venis vacuandus sit, an vero alia missioni sanguinis obstent. Quin per cucurbitulas detrahendus videatur nullum esse dubium arbitror, itaque suo tempore cucurbitulæ adhibendæ. Deinde ad alterum scopum, videlicet, ne vapores impellentes humores ad caput, & vniuersum corpus detrudantur, & ruborem ac sudorem concitent actio Medici intendenda. Etsi vero sublata multitudine hoc nun fieri posse existimem, præsertim cum vapores, non tam à ventriculo, quam vniuerso corporis habitu ad caput deuehantur: tamen & in eo laborandũ, vt vaporibus resistamus. Cum vero ab vniuerso corporis habitu feruntur, in primis victus ratione, quæ massæ sanguineæ subueniat, hoc præcauendum. Ventriculo ea, quæ ad complexum cibi, quem vulgo occlusionem stomachi vocant, faciunt, administrãda. Deinde ne caput atque cerebrum incalescat, & vt Hippocrates loquitur, tamquam cucurbita ad se vapores trahat, videndum. Itaque præclare Celsus monet, quibus caput infirmum est, iis ne cogitationem quidem à cibo tutam. Omittat igitur serias cogitationes omnes, & iucunda atque grata post cœnam agat. Medicus autem ea, quæ ad id faciunt, vt ventriculus roboretur, & cibum amplectatur, (ea autem siccandi vim habere absque calefactione oportet) præscribat. Peritus, & vsu artis præditus ex ea sylua, quæ magna est, facile materiam, obseruatis iis, quæ in præcautione obseruanda sunt, inueniet. Faciat Deus, vt quod est optimum ac saluberrimum eligat. Nam ego mihi partes docendi doctiores non sumo.

Cucurbitula.

Vaporum ascendentiũ prohibitio.

Ventriculi corroboratio.

In rubore faciei, pro quodam Nobili viro,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CCLXXXV.

INTENTIONES, vt appellant, seu scopi in præseruatione & curatione ruboris faciei, duo videntur, quorum priorem causa interna, videlicet massæ sanguinis, alterum locus affectus faciei, seu potius cutis illius temperatura constituit. Color enim, vt Hippocrates ait, humoris index est. Itaque cum efflorescentia illa humores adustiores & acriores atq; impuriores esse ostendat, expurgandi atque contemperandi indicatio oritur. Si sanguis in toto abundare videtur, detrahendum eum esse consequitur, sed cum missio sanguinis feruorem tantum impediat, & in corpore adusti humores remaneant, ii medicamento vacuante expurgandi. Id rectissime per senæ dilutum fiet, si infundantur vino bene cum aqua melissæ atque cichorii contemperato. Folia quidem initio in vino meraciori infundi possunt, deinde aqua melissæ, vel cichorii, ne caliditas epatis augeatur, contemperandum. In æstate, vel tempore verno, rectius est serum lactis foliis senæ cum summitatibus melissæ, vel floribus cichorii infundere. Hoc medicamento aliquoties repetito satis perpurgari posse humores arbitror. Contemperabuntur autem rectissime victus ratione. Itaque salsa & aromatica in victu vitanda, etiã ea, quæ facile corrumpuntur, & vitiosum sanguinem, ac multos fumos & vapores generant, vt lacticinia, præsertim cum carne suilla, aut piscibus in vno pastu ingesta. Cibum vero simplicissimũ esse oportet. Nam varietatem ciborum maxime ad hanc affectionem facere omnibus Medicis constat. Vinum etiam probe diluendum, & præsertim decocto, aut cichorii aqua, est. Refert enim eruditus quidam Practicus, se nouisse celebrem Medicum, cui nasus & facies tota rubore fœdo & pustulis deformata erat, eũ his duobus auxiliis curatum; quod quinque mẽsibus, verno videlicet vno, æstiuis tribus, & vno autumnali continuo vinum decocto cichorii diluerit, & ante pastũ horis matutinis fructu rosæ caninæ, cydoniati more cum saccharo factæ, vsus sit. Vinum decocto cichorii insuauius reddi non est dubium. Vt hoc incommodum effugiamus, posset pro primo haustu potus decoctum cichorii separatim bibere, & deinceps vino vti, atq; etiam assumpta condita carne cynosbati, seu fructu rosæ caninæ prandii atq; cœna claudi præsertim cum eiusdẽ facultatis sit, cuius

Scopi duo in rubore faciei.

Color humorum index.

Humorum contemperatio.

Dilutum senæ.

Serum lactis cum fol. senæ.

Qui cibi vitandi.

Holler de morb. intern. p. 285.

Vinum cum cichorii decocto.

El. & Cynosbati.

cydonia, & non solum ad reprimendos vapores, & humores contemperandos magnā vim habeant, sed & calorem renum, ne calculos generet, infringant, & eam laxiorem, vt facilius calculum excludant, id quod experientia obseruatum est, reddant. *II. Scopus.* Altera intentio ad cutem, seu carnem faciei, cui ita cutis tenuissima impacta est, vt inseparabilis propemodum videatur, directa est. Hæc vero cum omnibus aeris mutationibus perpetuo sit obuia, atque propter tenuitatem in ea minore resistētia: non mirum si facilius imbecillitatem atque intemperiem contrahat. Itaque inprimis vtile existimatur, interdum faciem noctu illinere sanguine leporino, & *Sanguis leporinus.* mane aqua fragorum, vel aqua è floribus verbasci cum succo limonum destillata abluere. *Ablutiones.* Ad abluendum vti seminibus melonum cum nucleis persicorum cōtusis, vel sumere radices Aronis, & puluerisatas miscere farinæ triticeæ, atq; ita in furno instar panis coquere, & ex hac pasta facere puluerem, eoq; cum aqua fragorū, vel scrophulariæ destillata faciem abluere. Vtile etiam est rubeatę faciei caseum recentem imponere. *Caseus recens faciei in rubore imponendus.* Si vero pustulis facies deformata sit, exprimatur mēse Maio ex scrophularia herba cū *Pro pustulis in facie.* radice lota succus, & cum oleo amygdalarum dulcium misceatur, atq; insoletur, eoq; facies inungatur. Vel fiat vnguentum ex eadem herba hoc modo: *Vnguentum de scrophularia.* Accipiatur scrophularia cum radicibus bene lota, & incidatur, ac addito butyro maiali optime depurato coquatur & exprimatur, atq; expressum in vitro vsui seruetur. Hoc vnguento etiam vlcera, lepræ similia, inuncta sanantur. Vtuntur quidam metallicis vnguentis ex cerussa, lithargyro, sulfure, & mercurio confectis. Verum ad ista temere deueniendum non existimo. Hæc vero à Deo præpotenti fortunari opto.

In rubedine faciei, & defluuio capillorum.

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CCLXXXVI.

Rubedo faciei & defluuium capillorum vnam habent causam, videlicet, ascensum acriorum vaporum ad caput. Itaque victus ratione cauendum, ne vapores acriores reddantur. De hac non semel moneo. *Decoctum radicis Taraxaci ad acres vapores.* Decoctum radicum sonchi seu Taraxaci plurimum valet, si ante cibum sumatur. Ablutio faciei cum aqua fragorum, cui interdum aliquid sulphuris puluerisati in linteolo imponatur. Radices pilorum vngantur oleo Myrtillorum. Vt pili renascantur, faciunt auellanæ vstæ, & cum pinguedine vrsi inunctæ. *Pinguedo vrsi vestigat.* Nam etsi pinguedo vrsi canitiem pilorum afferat, cum auellanis tamen vstis illa vis impeditur.

In faciei rubore, pro quodam Magnifico Domino,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCLXXXVII.

Quod ad roborem istum faciei attinet, potissimum opera danda, vt hepati *Scopi curati onis in rubore faciei.* consulatur, deinde materia illa, quæ ad faciem defertur, diuertatur: postremo vt exulcerata consolidentur, & partes ne fluxionem suscipiant, roborentur. Ad hepatis roborationem nihil cōuenientius, quam sæpe *Epar roborantia.* infusum Rhabarbari, in aqua Endiniæ, aut Taraxaci bibere. Item flores cichorei conditos edere, abstinere, ab omni fortiori vino, à piscibus in butyro coctis, ab esu carnis suillæ, anserinæ, &c. Cæterum modo sanguinem ex vena mittere, nihil aliud esset, quam vires imminuere, itaq; id plane non consulo. Deriuare autem, immo reuellere materiam poterit cucurbitis ad scapulas appositis. *Cucurbitulæ.* Vt partes exulceratæ sanentur, exiccantibus quibusdam aquis vtendum:

Aqua exsiccans vlcera.

℞. Lithargyri ℥ ij.
Tuthiæ præparat.
Sulphuris an. ℥ j. ß.
Sief albi ℈ ij.
Aceti ℥ j.

Stent per noctem in vitreo vase, deinde affundatur.

Aquar. lactucæ ℔ j.
è floribus nymph. an. ℔ ß.
Misce.

Prius autem quam hac aqua vtatur, parum fricentur pustulæ radicibus rumicis seu lapathii, in aceto maceratis ter vel quater. Deinde vt roboretur locus, & facies tota mundetur, hac aqua abluat:

Aqua abluenda faciei rubentis.

℞. Nucleor. persicorum.
Sem. Melonum an. ℥ ß.
Aq. fragorum. ℔ ij.
Misce.

Fiat seminum & nucleorum emulsio, quæ asseruetur in vitro, eaque vtatur mane. De vsu thermarum nihil possum ad has affectiones consulere: vt autem à prępotenti Deo benigne fortunentur opto.

In pustu-

In pustulis, rimulis, & denudatione labiorum, pro quodam Illustri viro.

D. HIERON. CAPIVACCII CONSILIVM. CCLXXXVIII.

Causa pustularum & fissurarum labiorum.

PVSTVLÆ, rimulæ, & decorticationes labiorum, oriuntur ab humore misto, pituitoso scilicet, & deurēte sanguine, qui descendit à capite, quod præter alia certa; demonstrat calidæ materiæ ad dextrum oculum descensus, quæ in ipso quidē capite partim oritur, partim vero aliunde recipitur. Habitus patiētis est siccior, & iecur calidius. Cuius causa iam pridem exustus generabatur sanguis, qui in crurib. vlcera curatu difficilia excitabat. Curatio moram non patitur; facile enim illa vlcera, quæ prauitate nō carent, fœditatem & contumaciam adipisci possent. Labia sane ad concipiendum fluxiones prona sunt, eisque non ægre ob consortium, & ventriculi & cerebri vitia communicari possunt. Primum corpus expurgandum est ab his, quæ iam exusta sunt, & quæ leuiter deuri possunt, & serosus salsus humor à sanguine expurgandus. Deinceps afflictis partibus succurrendum erit repellentibus leuioribus, euacuantibus, detergētibus, siccantibus clementioribus. Tandem rimulæ & decorticationes auferendæ: & labra sanitati pristinæ restituenda. Interim diæta ita instituetur, vt & noxiorum generatio inhibeatur, & viscera roborentur. Primum sequentibus absoluendum:

Curatio. *Indicationes.* *Lenitiuum.*

℞. Electuar. diacholic. & lenitiui an. ℥ß.

Misce cum sacchаto, fiant boli, capiendi sesqui hora ante cibum. Sequenti die cephalica dextra tundenda ad ℥ iiij. aut ℥ v. Interposito deinde vno aut altero die, basilica sinistra secanda, & eadem quantitate detrahendus sanguis. Peractis ambabus venarum sectionibus, serapium hoc præscribatur:

Syrupus [illegible]

℞. Syrup. de succo cichor.
de succo borrag.
Iulepi violat. an ℥ß.
Decocti folior. endiuiæ.
Capillorum Vener.
Radic. Buglossæ.
Passular. ℥ iij. Misce.

Huius vsu humoribus temperatis, & corpore parato ad purgationem, soluens leue dabitur hoc:

Potio solutiua.

℞. Syrup. rosat. solutiu.
de fumo terræ sol. an. ℥ j. ß.

Cum aqua endiuiæ & bugloss. an. q. s. fiat potio. Absoluta hac purgatione, si humorum contumacia perdurauerit, repeti poterunt serapia addendo beton. itemq; repetetur soluens, addendo momentum Rhabarbari & Agarici: Vel purgans erit componēdum, è leniente, agarico trochischato, & confect. hamech, necnon & tantillo rhabarb. Hæc de primo scopo.

Alter scopus est retrahere humores repentes in cerebrum, & alias laborantes partes. Quamuis autem ea, quæ iam in primo scopo egimus, hoc mediocriter faciunt, tentanda tamen sunt, quæ magis idem agunt. In quorum albo sunt vlcuscula excitata in sinistro crure & dextro brachio, quibus mirifice retractio fit à supernis partibus ad infernas. Ad idem faciunt infernarum partium frictiones, superne & deorsum validiores. Sicut etiam earundem partium lotiones; è simplici aqua institutæ, quæ exerceri etiam poterunt in brachiis. Vlcusculū in occipitio summopere esset commendandum, nisi nos deterreret vocis raucedo quædam, significans lingulam, caputque tracheæ arteriæ, aut acquisito, aut natiuo temperamento imbecilliora esse. Cæterum si concursus humoris non potest his compesci aut retrahi; generosius quid præscribendum, nimirum decoctum salsæ parillæ diligenter paratum cum rad. cichoreæ, bugloss. & fol. beton. quorum quātitatem medicis adsistentibus relinquimus, monentes decoctum leuiusculum esse debere: Huius enim vsu, non tantum humores auerti poterunt ad externas partes; sed omnis etiam suspicio luis venereæ tolletur; commendaremus eius vsum hoc tempore. Hoc præsidio vna cum mediocri diæta per viginti dies vtendum, si morbus superius præscriptis non cedat. Deriuantium à capite medicamentorum vsum reprobamus; quia deductio ad consueta emunctoria, per quæ cerebrum mundari solet, potest obesse oculis, & aliis partibus afflictis. Vltimo loco satisfaciendum ipsis partibus affectis, vbi probamus vnguentum Laurentii Lazari Medici & Chirurgi excellentis, quod omnes propositos scopos perficere potest, & sic habet:

Vesicantia. *Frictiones.* *Cauteria.* *Decoctum sarsaparillæ.* *Improbatio medicamentorum deriuantium à capite.* *Vnguentum Laurentii Lazari.*

℞. Lithargiri argenti.
Plumbi vsti an. ℥ j.
Myrrhæ.
Aloes.
Tuthiæ præpar. an. ℥ ij.
Pingued. vituli ℥ j.
Succi Solani.
Plantagin.
Vini granat. an. ℥ß.

Bulliant humida omnia ad cōsumptionem succorum; deinde colentur, quibus adde ceræ albæ q. s. ac reliqua omnia in tenuissimum pollinem redacta, atque per pauculum

transmissa adde, & fiat vnguentum in mortario plumbeo reformatum: quo panni linei subtilissimi imbuti, parti affectæ applicandi, & bis in die permutandi. Viuendi ratio hæc æsto: Vinum sit album, non potens, non astringens; ne aluus siccior reddatur, sed substantiæ tenuis. Cibi elixi potius quam assi, medicati cum rad. bugloss. & foliis borrag. Cauendum ab omnibus acribus, item à sale conditis, nec non à generantibus crassum & pituitosum succum. Fugiendus aer caliginosus, valde frigidus & nocturnus. Prosunt corporis motus mediocres, congruo seruato tempore: quos si adire non poterit, frictiones administrandæ. Labia minime exercenda, quantum fieri potest. Aluus si sponte mollis non sit, iusculis paratis è passulis & prunis Damascenis molliendа erit, vel clysmis lenientibus.

Diæta.

In erysipelate phlegmonode, nephriticis doloribus, ac morphaica facie, cum leni tumore, & pustulis, pro quodam Canonico.

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCLXXXIX.

Erysipelas phlegmonodes bis leniter Nobilissimum virum, tertio grauius afflixisse, nephriticis etiam doloribus affici, sed inprimis de faciei rubore defœdare, cum leni tumore & pustulis, qui ex frigido aere liuescunt, præscribitur, & à me consilium requiritur. Vtinam autem tam feliciter, præsertim inueterato malo, & epate per medicamenta purgantia & grauiter siccantia admodum (vt coniicio) læso, dare possem, quam ex animo cupio. Symptomata autem ista referenda esse ad vnam fere causam, videlicet intemperiem Epatis calidam apparet. Cum vero siccitas caloris lima à Medicis perhibeatur, ne accesserit, & propterea adustiores humores sint, non immerito eruditissimus Medicus veretur, & à siccantibus, & immodice calefacientibus, quæque ipsam quasi substantiam epatis exhauriunt, cauendum, recte consulit. Accedit autem renum quoque calida intemperies, vnde non mirum si collectis in corpore crassioribus succis iis, atque ad renes delatis obstructiones consequuntur, & fortasse calculi generentur, aut iam sint geniti, etiamsi non elidantur. sed de hoc posterius. De Erysipelate primum agemus. Etsi autem non perscribatur, quæ pars erysipelate afficiatur, tamen vel caput, vel pedes lædi frequentius scimus. Caput quidem cum maiori periculo, præsertim si, vt perscribitur, est erysipelas inflammatorium, seu phlegmonodes. In tibiis minus est malum. Itaque cum caput infestatur, diligens in curatione adhibenda est cautio, quia sæpe grauia symptomata consequuntur. Causa vero istius affectionis materialis est bilis non naturalis, cuius variæ species à recentioribus ponuntur, cum mediocri copia sanguinis. Hic consequitur, indicationes Erysipelatis sine vlcere esse, refrigerationem & humectationem. Cæterum in inflammatione non dubium est, quin sanguis sit mittendus, sin minus, vacuatio per medicamenta mitiora molienda. Nam ex sententia Galeni in vero erysipelate cholagoga venæ sectioni præstant, ne sanguis qui est frenum bilis, vt vult Auicenna, detrabatur bili. In inflammationibus vero venæ sectionem conuenire ex eo manifestum, quod sanguis effluens ex vasis, quasi retrahitur, totiusque corporis habitus refrigeratur, ac tunc phlebotomiæ clysterem præmittere, nisi cita sit aluus, conuenit. Purgatur autem corpus recte decocto Thamarindorum in sero lactis, cui Rhabarbarum & syrupus rosatus solutiuus addatur, semper vero alterantia non insuauia dentur, vt decoctum radicum cichorii, endiuiæ veræ & similia. Serapia illa dulciora haud scio plus ne lædant, quam prodesse videantur. Pluris certe rectam victus rationem, quæ frigida & humida atque incrassans esse debet, quam ea, facio. Ptisanam, cremorem hordei, oryzam, omnes commendant. Operam igitur Nobilissimus vir dabit, vt perpetuo in victus ratione calida & siccantia vitet, & omnia quæ calidiorem & sicciorem sanguinem reddunt, vt aromatica, nimium sale condita, fumo macerata, in fartagine cocta, lacticinia, oua, & similia butyro præparata à sua mensa remoueat. De carnibus mali succi, vt suilla, anserina, ceruina non moneo, & à vino potentiore abstinere puto. Vacuato itaque corpore alterato etiam epate & massa sanguinea, ad locum affectum respiciendum, atque in Topicorum adhibitione cauendum, ne vel suppuratio consequatur, vel ad interiora vertatur. Nam vtrumque non carere periculo Diuinus Hippocrates admonuit, cum 7. Apho. 7. nos doceat, in Erysipelate suppurationem malam. Sexto vero Aph. 25. idem de Erysipelate, ab exterioribus ad interiora vertente pronunciat. Cum enim Erysipelas delitescit, & materia biliosa sine resolutione euanescit, haud dubie partes internas, ad quas repit, grauiter afficit. Id quanto cum periculo in capite fiat, rationes Medici intelligunt. Itaque hoc in casu Celsus in primis

Siccitas caloris lima.

Erysipelas.

Erysipelas capitis periculosum.

Causa erysipelatis.

Vena sectio an conueniat in erysipelate.

Purgatio.

Dubitatio.

Victus ratio.

In topicis suppuratio cauenda.

[illegible] Galeni [illegible] erysipelate [illegible]

[illegible]nis Phlebotomiam commendat, quem & Paulus lib. 4. sequitur. Galenus vero 14. Methodi, & secundo ad Glauconem ab his dissentire videtur. Sed cum ex relatione doctissimi Medici animaduertam profuisse antea phlebotomiam Nobilissimo viro, & à conferentibus atque nocentibus secundum Hippocraticum præceptum indicationes sumantur, rationem potius, quam autoritatem sequor. Est enim morbus acutus, cui cito occurrendum: deinde cum sociam inflammationem habeat, non erysipelas purum censendum, de quo agit Galenus.

Galeni sententia de venæ sectione in erysipelate explicatur.

Cæterum si erysipelas purum est, nequaquam temere ad phlebotomiam, etiamsi fit in capite, properandum existimo, sed propria magis, quam communi euacuatione, quæ fit sanguinis missione vtendum. Propria est quæ per medicamenta cholagoga fit, si humor magnus est, purgante medicina per superiora adhibita, sin leuis enematuor iniectione. Porro cum in erysipelate raro febris absit, abstinendum ab acrioribus medicamentis, qualia sunt scammoneata, & à chymicis præparatis. Nam ea humorem crassiorem faciunt, & temperiem epatis corrumpunt. Itaq; Rhabarbari ℥ ij. in decocto florum borraginis, & violarum, additis vncia vna cum dimidia syrupi rosati solutiui, de cichorio cum Rhabarbato atque manna Calabrina, singulorum ℥ vj. satis, vt arbitror, educent. In initi vero malo clysterem ex decocto communi, atque diacatholicone & diaprunis iniicerem.

Leuemia.

Purgato bene corpore tutior est refrigerantium vsus, quorum terminus, vt Galenus & Paulus admonent, est, donec feruorem desidere videamus. Id autem primum ex sensu ægri colligimus, qui magis temperatum calorem percipit: deinceps ex ipso tactu, tertio ex affectu. Calor enim erysipelatis mutatur.

Refrigerantium vsus [illegible].

Frigida autem ista nulla vi adstrictoria prædita esse debent, ne vapores acres detineantur, & partem corrumpant. Periti Medici sciunt: imperiti sæpe in hac parte peccant. Apud Galenum tria medicamentorum genera reperimus. Primum refrigerantes succi, vt ex decocto hordei cum succo lactucæ & portulacæ. His interdum quasi narcotica adhibet, verum non nisi maxima necessitas id postulet, faciendum. Sicut etiam ad tertium genus medicamentorum, quæ ex oleaginosis & vnctuosis constant, non facile deueniendum, vt est Gal. refrigerans, & alia. Galen. diacalcytidis meminit, sed nostro tempore felicius lixiuium oleo rosaceo miscent, quam misturam lac aureum vocant. Sedata inflammatione nihil conuenientius, quam farina hordei & fabarum coctura, sicut cum vlceratum est, vsu lithargyri præparati, quod vulgo Lac virgineum appellant: Sed de Erysipelate satis.

Frigida in erysipelate absq; adstrictione.

Lixiuium ol. rosacei mistum. Lac aureum.

Lac virgineum.

Nunc ad alteram affectionem, quæ Nobilissimum virum maxime sollicitat, deuenio. Eam autem quo nomine appellem propter Arabum & Græcorum confusas voces non reperio. Cutem faciei, cuius partes laxiores sunt, affectam esse constat, & ita quidem, vt non tantum cutis, sed caro subiecta quoque affecta esse videatur. Rubor ergo est à sanguine, is cum refrigeratur, [illegible] in frigido aere, in quo & perspiratio prohibetur, liuescit. Posset etiam ex adustione sanguinis hoc accidere, & morphæa illa, quam Auicenna nigram appellat, consequi. Sed hoc ne accidat optima in primis victus ratione, cuius antea quoque mentionem feci, deinde vacuantibus & alterantibus medicamentis opera danda.

Rubedo faciei.

Melancholicos autem humores & exulcerationes contumaces esse, & partes faciei humoribus corruptis infectas, difficilius in integrum restitui, Medicis notum. Proinde nihil temere licet polliceri. Præstare hoc ne in deterius labatur, & aliquo modo facies restituatur, diligentia atq; assiduitate curationis poterit effici. Itaq; sicut ostensum est, in initio optima victus ratione pugnandum, deinceps corrupti humores, tam per annuas medicationes, quæ à Medico præscriptæ sunt, quam per menstruas educendi. Rectissimum igitur putarem, si singulis mensibus hanc potionem sumeret:

Prognosticon.

Purgatio menstrua.

℞. Passular. ℥ vj.
Flor. violar.
Borrag.
Veronic. an. p. j.
Epithymi.
Fol. senæ selectiss. an. ℥ ß.
Rhabarb. el. ℥ j. ß.
Fiat horum decoctio in s. q. aq. puræ.
℞. Colaturæ fortiter expressæ, & rursus depuratæ ℥ iiij.
Syrupi rosati solut.
Mannæ Calabrinæ an. ℥ j.
Misc.

Ad epar autem singulari cura respiciendum, & non solum intra corpus, quod calorem epatis contemperet, verum etiam foris aliquid adhibendum: Intra corpus tibi aqua fragorum cum speciebus diatrion santalon conuenientius. Foris autem seruiui illud genus, quod vulgo vermicolarem vocant, cum aceto & furfuribus macrioribus hordei atque santalis rubeis adhibetur. Quidam errorum santalinum; quidam epithemata ex aquis stillatitiis cum

Refrigerantia hepatis.

Vermicolaris.

des erysipelas, primum crura, deinde faciem inuasit. Sunt autem hæ duo corporis partes in primis erysipelati obnoxiæ, etsi in facie sit periculosior. Quia partes laxæ sunt, & malum facile cerebro communicatur. Proinde ne qua symptomata mala consequantur, omnis cautio adhibenda. In hoc vero corpore ab externis causis, à quibus etiam, nisi membra sint vulnere, vlcere, dislocatione, &c. affecta, in quibus erysipelas periculosum est, non oritur, sed ab internis causis, humoris videlicet tenuis & feruentis, vnde exarsio seu feruor potius, quam inflammatio, occupans partim cuti subiectarum superficiem, affluxu oritur. Itaque indicatio curatiua prima est, vt humor affluens retrahatur, pars ipsa muniatur, & quod affluis, euacuetur. Hic inter Medicos disceptatio est, de missione sanguinis. Ac Celsus & Paulus illam præcipiunt, & cum malo in hoc caput infestat, rationes habere videntur non prorsus inualidas, sed ratio magis pro sententia Galeni pugnat. Hæc vero iudicio excellentis Medici permitto, qui in præsentia facile perspicere potest, an maior bilis, quam sanguinis copia sit, an inflammatio vrgeat, & cerebrum, dum caput affectum est; periclitetur. Tutius autem est multo, appositis cucurbitulis, scarificando sanguinem extrahere, quam venam secare. Purgantia quin recte exhibeantur, nullum dubium. Verum cum plerumque febris vel adsit, vel certe in proximo esse videatur, à scammoneatis, & valide calidis cauendum. Et hac, vel simili potione vtendum:

℞. Tamarind ʒ vj.
Fl. violar.
Borrag. an. p. j.

Decoq. in q. s. seri lactis, & in expressione macerentur per noctem:

Rhabarb. el. ʒ ij.

Exprimantur fortiter, & in expressionis ℥ iiij. dissol.

Serapii rosat. ℥ j.
Mannæ Calabrinæ paululum aceto irroratæ ʒ viij.

Ante cibum semper bibat decoctum radicum cichorii, & sonchi, in iure pulli macro: Nec vllum diem prætermittat, quo non vel summo mane, vel si ventriculus offenditur, hora decubitus, id est, quatuor horis post cibum; vel vna ante cœnam, syrupum hunc assumat.

℞. Aq. taraxacon. vel endiuiæ veræ ℥ iiij.
Serapii de succo Endiuiæ.
Acetosæ an. ℥ ß. Misce.

Tota victus ratio etiam sit refrigerans ex hordeo probe cocto, lactuca, endiuia cocta, piscibus saxatalibus, & similibus. Ouorum, vini, & contusarum carnium vsum vitet. Carnes vel aceto, vel succo limonum aspergat. In cæteris sex rebus non naturalibus eadem obseruentur, quæ in curatione inflammationis. De somno tamen hoc tenendum, cum crura, vel tibias erysipelas occupet, somnum mediocrem conuenire. Cum vero faciem à somno, quantum fieri potest, temperandum. Cæterum, quod ad ipsam partem affectam attinet. Etsi initio etiam expellentia prosint, tamen ne cum refrigeratione valida adstringant, cauendum. Itaque ante euacuationem valde caute est agendum, ne ad interiora feratur humor, & ea ipsa refrigerantia tepida adhibenda. Valde enim noxium est, cum materia intro repellitur, & cum ad membrum aliquod nobile transit, exitiosum, quemadmodum in multis, vbi sponte quoq; erysipelata euanescunt, & ad interna tepunt, animaduersum est. Sed euacuatis humoribus frigida etiam actu applicari possunt, vt destillata aqua ex foliis, vel primis frondibus quercus, cum ea misceri potest succus lactucæ, portulacæ, vel semperuiui. Ab vnctuosis, & vim emplasticam habentibus; maxime à narcoticis cauendum. Acres enim in primis vapores exhalant, qui si intus detinentur, interdum partem corrumpunt: Vbi feruor remittit, & æger ipsam partem, nimis calore, quasi pungi sentit, calor etiam aliquo modo mutatur. Aqua cardui recte adhibetur. Potest & hordei palea, seu surfures macri cum lactuca coqui, & applicari. Sed in istis, quæ foris imponuntur, diligens consideratio humoris, & temporis fluxionis adhibenda, & nihil temere, absque accurata diligentia faciendum. Proinde non satis prudenter facerem, si plura localia medicamenta præscriberem. Itaque iudicio præsentis Medici ea permitto, atq; vt hæc, quæ monui, præstantissimo viro prosint, ex animo opto.

In scabie fœda manuum,

D. STANISLAI WEISKOPF

CONSILIVM CCXCI.

QVÆSITVM est à me, quo morbo hic adolescens nobilis laborarit, & quibus remediis in eo curando sim vsus. A quinto die Nouembris ex malo habitu coniuncto cum ictero ipsum curare cœpi. Laborabat enim epar ipsius magna intemperie cũ materia, & summa obstructione, ita vt nec lien suum officium facere potuerit. Itaque magnam copiam vitiosissimorum humorum

secum circumferebat, totus deniq; sanguis infectus erat serosis, & ex vtraq; bile generatis pessimis humoribus, &c. Ordinata itaq; cõuenienti victus ratione, hanc subsequentem potionem illi exhibui:

Potiõ per aluum & vrinam euacuans.

℞. Herbar. fumariæ m. ij.
Cuscutæ.
Marrubii an. m. j.
Flor. Violar.
Borragin.
Bugloss. an. m. ß.
Sem. Melon.
Endiuiæ an. ℥ ij.
Rad. Cichor.
Polypod.
Folior. Senæ an. ℥ vj.
Cortic. myrobal. citrin.
Indor. an. ℥ ß.
Agaric. elect. ℥ iij.
Rhabarb. elect. ℥ ij.
Spicæ.
Cinamom.
Zinziberis an. ℈ j.

Decoq. s. a. in s. q. aq. scabiosæ, fumariæ, tertiæ partis, stent per noctem, simul & colentur, colatura dulcoretur cum s. q. sacchari, deinde clarificetur cum albumine oui, & aromatisetur cum Ligni aloes.
Santal. alb.
Ros. rub. an. ℈ j.

Fiat potio, dentur pro vice ℥ iiij. Hausit eam sexies, & indies partim per vrinam, partim per aluum ea egessit, vt statim inde ictérus paulatim remittere, & ipsum ab obstructionibus intemperie mala liberari videretur. Septima die potionem ordinaui infra scriptam.

℞. Confect. hamech ℥ ß.
Rhabarb. electi ℈ ij. ß.
Syrup. violac. ℥ ß.
Misce.

Fiat potio. Hæc potio ea eduxit, vt postea natura liberior reddita, omne residuum ad exteriora magna vi perpulerit. Hinc secuta est tanta scabies, tamq; fœda prurigo, vt nihil supra. Ac hactenus saltem adolescens iste monitis meis acquieuit. Volui deinde exteriora suo modo canonice prosequi, sudoribus videlicet, balneis, fomentationibus, &c. Sed sibi visus est, quo ad interiora optime valere, quemadmodum etiam melius habere, manifestissime à quouis conspiciebatur. Postea ex frigido aëre, in quo contra omnem meam voluntatem est versatus, & Barbitonsorum inunctionibus, me inscio, adhibitis, frigidis & repercutientibus, scabies illa fœda manuum, præcipue dextræ, quæ ad miraculum vsq; sanie quotidie manabat, materia repercussa est, & scabies sanata; sed in malum habitum, & magnum pedum tumorem, ita vt fit, rursus incidit. Vixitq; deinde in publico œnopolio, & cibo, potuq; vberiori, intempestinoq; somno, &c. facultatem actionemq; naturalem prostrauit. Et nisi succurratur, ac quidem cito, aqua intercus subsequetur. Atque ita malum, quod bona obseruatione sex rerum non naturalium, & paucis alterantibus medicamẽtis (quod imperiti non intelligunt, sed pro nugis reputant) potuisset tolli, auctum est multis modis, vt aliis, & quidem maioribus præsidiis opus habeat. Nec diffido, quin auxiliante DEO optimo maximo illi restitui possit sua sanitas; sed cepit ipsum satietas mei propter crebras admonitiones de rebus non naturalibus, vt vocantur: ita vt aliunde opem minori labore, & molestia speret. Itaque facile fero, vt se alio conferat curandum. Quare rogo Medicos doctos, vt candide iudicent, neque vt aliqui indocti faciant, alios vituperando sibi gloriam vendicent.

Pæna neglecta Methodicæ curæ.

In scabie, ab adustis humoribus,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCXCII.

Hippocratis de remediorum continuatione præceptum.

ANTE oculos nobis Hippocraticum versatur præceptum: Remedia secundum rationem instituta non esse mutanda, nec transeundum ad alia, etiamsi non conferant. Hæc autem cura, cum non modo rationalis sit, sed etiam vtilis manifesto appareat; merito concluditur, eam nequaquam mutandam esse, imo sperandum, hac ipsa spacio menstruo morbum cum symptomatibus omnibus profligari posse penitus. Non hæc è meo fingo & loquor cerebro, sed experientia Hippocratis antiqua. Quare, vt ita continuetur, diligenter consulo. Vere autem, quo penitus expellatur, perfectior reiteranda cura. Hoc tempore meliorem priori subiicere nequeo, nihilominus adhiberi potest quotidie puluis è succino præparat. cum aqua veronicæ sumptus horis duabus ante cœnam vel prandium. Thermæ Austriacæ licet scabiei conferre possint; reliquis tamen affectionibus manifeste obsunt. Approbarem rectius Laconicum, si tamen illa non remiserit, diligentius de hac cogitabo; & Domino Monauio meã significabo sententiam. Considerem aliòqui in iusculo ex decocto cichorii & melissæ continuato. Item, vt potui communi tad. Helenii cuncisæ infunderentur, superioribus & hoc adiicere libet: Quod in curatione, eua-

Succinum.

Thermæ Austriacæ.

Eupurisson in scabie.

ne, euacuatione, & victus ratione potissimũ considerandum sit, nom fluxus hic à maligna quadam materia & scaturigine ortum trahat, quod prius significari mihi debuerat. Si vero ex transmissione materiæ, vel partium debilitate producatur; præscriptis cõmode auferetur medicinis, præsertim si mane iusculum mace conditum ebibatur, aut iulepus è syrupo viol. cum aq. maluarum & portulacæ, parum camphoræ adiecto, sequentibus trochiscis assumatur:

℞. Spodii.
Rosar. rub. an. ℥ij ß.
Sem. portulacæ.
Succini albi.
Boli armeni an. ʒß.
Sem. Lactucæ.
Coriand.
Berber. an ℈ß.
Camphoræ g. v.

Cum succo granatorum, f. Trochisci, dissoluatur vnus in præcedente syrupo.

EX LITERIS D. PETRI Monaui.

Summa consilii hæc est: Vt rectam victus rationem teneat, & potu illo ex sarsa parilla glycyrrhiza, & passulis vtatur toto hoc tempore veris. Si deinde serum lactis biberet, & infuso senæ atque epithymi cum syrupo violarum purgaretur: recte mea sententia valetudini consuleret. Abundat enim adustis humoribus, atque ex praua victus ratione eosdem auget. Mihi non videtur rectum, vt in thermis Austriacis lauet. Item in alia Epistola vacuetur corpus, sanguis detrahatur, & decoctum Guaiaci cum rad. Cichor. detur.

In Elephantiasi, pro quodam Nobili viro,

D. GVILIELMI RONDELETII

CONSILIVM CCXCIII.

ALIA longe ratione curari debet Elephas, quam ab antiquis factum est: Quia facta distinctione, à qua materia antecedente fiat, & quam diu perdurarit, sitne incipiens, an inueteratus, instituenda erunt remedia pro diuersitate humoris, qui eum excitauit. *Curatio Elephantiasis incipientis.* Incipiens, in quo obscure adhuc apparent notæ, vt in quo nulla adhuc est exulceratio, tuberculum nullum apparet: & præsertim circa faciem, curabitur sanguinis missione primum, *Vena sectio.* deinde vsu opiatæ infra describendæ. Curabitur quoque frequenti vsu balneorum tepidorum & frigidorum. *Inueterata Elephantiasis.* Qui vero notas habent manifestiores, vt in quo exulcerationes narium, & tubercula carnosa apparent, sanguis è naribus fluit, non est curandus amplius, vt incipiens. Sanguis siquidem in hoc non è venis maioribus mittendus, ne laudatus sanguis in his adhuc contentus (quem tamen omni studio & cura conseruare debemus) educatur. Est enim velut frenum omnium humorum, sua temperie reliquos contemperans, & ad mediocritatem reducens. Quare cum paucus sit in Elephantiasi, omnibus modis retinendus & conseruandus est, & eligenda potius medicamenta, quæ cum delectu humorem noxium, & peccantem purgant. *Antimonium vellicando purgat.* Non sufficiunt igitur illa, quæ citra delectum purgant, vt antimonium à chymistis perperatum. Quod sua acrimonia vellicando, vel potius vlcerando ventriculum, humores, quos reperit, euacuat. Hoc si dandum, dandum statim in principio ante alia remedia, vt recrementorum copiam minuat. Dosis illius erit ad g. iij. iiij. vel v. pro ægrotantis viribus, cum sacchаro rosato tabulato ad ℥ß. *Antimonium dandum ventriculo repleto cibis.* Debebit autem illud sumi, ventriculo cibis pleno, & corpore (iuxta Hippocratis præceptum in assumento Helleboro) prius agitato & commoto. Vtetur postea syrupo sequenti, qui antimonii erratum castigabit, & homorem cum delectu purgabit, ac vtendum erit in multos dies, vt continua ac frequenti purgatione materia antecedens educatur, & à carne & habitu corporis auertatur per partes interiores. *Vulgaris practicorum error in sudoriferis.* In quo grauiter accusandi nostri practici, qui præmissis aliquibus leniter purgantibus medicamentis sudorificis, & syrupis apertiuis & incidentibus materiam ad cutim mittebant: cum tamen earum partium sit affectus. Hoc enim est deducere excrementa ad partem affectam, & morbum augere. Satius itaq; erit, materiam per interiora deriuare. Syrupus sit talis.

Syrupus.

℞. Rad. Borraginis.
Glycyrrhizæ an. ℥ ij.
Rosar. recent.
Borraginis.
Cichorii.
Endiuiæ.
Scariolæ.
Lactucæ.
Violariæ.
Lenticulæ an. m. j.
Polypodii quercini recentis ℥ iiij.
Carthami ℥ ij.
Senæ.
Epithymi an. ℥ j.

Prunorum.
Sebesten.
Passularum mundatar. an. nu. xxx.
Anisi ʒ ij.
Quatuor semin. frigidor. maior. Ocymi an. ℥ j.
Flor. Violarum.
Buglossæ.
Borraginis.
Nenupharis an. p. ij.

Fiat decoctio in aqua hordei, vel aqua borrag. & in ℔. iiij. dissolue syrupi rosat. & violati laxat. an. ℔. ß. Sacchari q. s. fiat syrupus. Aromatisetur cum ʒ ij. Cinamomi, & vtatur mane & sero. Mane capiat ℥ vj. Vesperi vero ante cœnam ℥ iij. Continuet per duodecim dies. Interea nutriatur bonis alimentis, & potissimum iusculis ex pullis, quibus incoquantur herbæ refrigerantes & humectantes, vt violæ, borrago, buglossa. Quod si non possit ferre tantam euacuationem, interminat duos dies. Post euacuationem sex dierum, nutriatur optimis alimentis, multum nutrientibus ad virium restaurationem. Alimenta autem erunt ptisanę sorbitio, item ex tritico, alica, oriza cum lacte & ouis. Vtatur carnibus assatis & elixis. Piscibus aquæ dulcis elixis, non frixis. Illi enim plurimum humectant, & humorum acrimoniam extinguunt. Si vero exsiccant, & bilem exacuunt, cōuenientiores sanis & pituitosis. Laudantur & commendantur anguillæ in iure carnis, vel cum hordei decocto. Vtatur vino multa aqua diluto: Ad maiorem humectationem, & virium corroborationem vtatur sequenti opiata:

Diæta.

Anguilla.

Opiata in roboratione virium in hecticis.

℞. Conser. bugloss.
Violar. an. ℥ ij.
Flor. cichorei.
Borraginis an. ℥ j.
Specier. diatragacanthi frigid. nouiter dispensatar. ʒ iij.
Trisantalon.
Diarrhodon. abb. an. ʒ j.
Cum syrupo de pomis, fiat opiata.

Capiat ad quantitatem nucis, superbibendo aquæ borraginis ℥ vj. His medicamentis, & ea victus ratione venis repletis & viribus restauratis, vt sanguis partium externarum euacuetur, & nouus minusq; siccus regeneretur, aperiantur venæ omnes externę, primum duæ venæ malleoli vtriusq; pedis, & quæ est inter primum digitum, & anpularem, vel inter medium & indicem, idque sequenti die. Tertio vero die aperiantur venæ frontis, & harum qualibet vice extrahatur sanguis ad ℥ ij tantum vel tres, si corpus sit plenum. Facta sanguinis missione, vt alimentum ad externa membra trahatur, vt- que ea omnia resiccata aliquantulum humectentur, & reficiantur; & præsertim cutis, in qua est præcipua affectio, natet in balneo aquæ tepidæ quinque horis à prandio, vt alimentum in secunda coctione elaboratum ad externa trahatur. Continuabit per aliquot dies. In primo & secundo balneo poterit leuiter sudare, ad aliquam euacuationem eorum excrementorum, quæ adhuc in habitu corporis continentur. In reliquis nullo modo sudandum, ne ad partem affectam deducantur excrementa. Poterit ingredi in his posterioribus balneum tepidum, quod sensim aqua frigida, vt à puteo vel flumine erit contemperandum & refrigerandum. Natet diu in balneo illo frigido, vt alimentum ad eas partes attractum retineri, & assimilari possit, easq; humectare, ac reficere. In aqua primi & secundi balnei ad cutis detersionem poterunt sequentia decoqui:

Phlebotomia.

Balneum a. qua tepida.

Herbæ pro balneo in hecticis extenuatis.

℞. Hordei integri & leuiter conquassati ℔. iij.
Fol. borraginis.
Maluarum.
Parietariæ.
Morsus gallinæ.
Lactucæ.
Endiuiæ.
Cichorii an. m. j.
Flor. Nenupharis p. iij.
Violariæ p. ij.

Fiat decoctio pro primo balneo, & secundo. Præceptum illud de balneo primum tepido, deinde frigido, non solum in hac affectione seruandum; sed etiam in hecticis extenuatis, & iis, quos reficere volumus. Tepiditate balnei aperiuntur & relaxantur venæ, alimentum facilius attrahitur, & si quid excrementorum in carne & cute sensim educitur. Attractum autem alimentum frigiditate balnei retinetur. Si tumores sunt duri, anferantur prius, vel post balneum, quod si non possint, medicamento sequenti:

Ad tumores duros.

Aqua caustica.

℞. Sublimati ʒ ß.
Vitrioli.
Cantharidum an. ʒ ij.
Aquæ fortis ʒ j.
Aquæ plantag.
Solatri an ℥ ij.

Bulliant simul, & postea tangantur partes affectæ, donec inflentur & intumescant, procuretur casus Escharæ, dein dealbetur locus ablutione aquarum sequentium:

℞. Aq. papauer. rubr. ℔. j. Abluatur pars.
℞. Succi semperuiui ℔ j.
Sulphur. viui ℥ ß. Abluantur partes.

℞. Co-

Linimentum.

℞. Cerussæ.
Lithargyri an. ℥j.
Tuthiæ ʒ ij.
Succi cœterach.
Solani.
Plantagin. an. ℥ iij.
Ol. rosati ℥ij.

Fiat mixtura, qua fricentur partes vlceratæ, & etiam cicatrices inducantur, addendo pro ℥j. Vnguenti sulphuris ʒj.

Curatio tempore æstatis & autumni.

Vere & autumno curetur hoc modo: Per æstatem autem totam vtatur sequenti opiata laxante. Vtatur etiam opiata cordiali supra scripta, balneo aquæ tepidæ & frigidæ, vt dictum est, vel sedeat in flumine quotidie à prandio per aliquot horas in vmbra, ne vratur à Sole, vel sedeat de nocte, tribus aut quatuor horis à cœna, vbi coctio ventriculi & epatis fuit perfecta. Opiata sit talis:

Opiata siue Electuarii lenitiuum.

℞. Cassiæ extractæ, cum fumo decoctionis maluæ & borrag. ℥ iij.
Mucilag. seminis Psyllii, extractæ cum eadem decoctione. Pulpæ prunorum acidorum.
Passulatum.
Tamarindorum an. ℥j.
Folior. Senæ.
Medullæ seminis carthami an. ℥ß.
Scammonii ʒ iij.
Anisi.
Liquiritiæ an. ʒ ij.
Syrupi violacei q.s.

Elephantiasis ex hac causa vitanda.

Fiat opiata, capiat in iure capi ab ʒ ß. ad ʒ vj. Capiat ter in mense, bene nutriatur, multum dormiat & quiescat, vitet omnem corporis exsiccationem, quæ fit aut ira, cogitatione morbi, aut curis multis, exercitatione immodica, aut Venere, à qua omnino abstinendum. Videndum igitur diligenter, vt corpus mundum sit à recrementis. Cauendum etiam, ne ad cutim vllo modo ferantur: Morbus enim hic est partium externarum, & cutis potissimum affectus. Retrahantur eiusmodi cutis recrementa, & per ventrem frequentissime deducantur, & expurgentur. Expellantur à partibus externis ad internas vsu balneorum aquæ frigidæ. Nam cum affectus sit in cute, & carne, arcenda sunt excrementa, & eorum resiccationem retardare conuenit, quia essentia est in siccitate, sanguis salsus & serosus ob id partibus assimilari non potest, neque nutrire, quia finis nutritionis est assimilatio. Ob id mulieres, pueri, & eunuchi raro hoc morbo infestantur. Sunt enim humidiores, humiditas ea exsiccationi resistit. Multi, vt ait Aetius, castratione se ab hoc morbo vindicarunt.

Cur mulieres, pueri & eunuchi ab elephantiasi infestentur.

Hac ratione iuuenem hoc anno liberauimus, qui incipiebat, & vltra principium fuerat progressus. Quare si in totum morbus curari non possit, quia iam sit in habitu, laudabitur illa morbi retardatio, remediis superioribus parata. Refert Galenus, aliquos fuisse curatos vsu viperarum in vino suffocatarum. Quidam carne earum in theriaca vtuntur, & eam assumunt, quod à me non probatur ob summam vim siccandi, quam habet. Neque trochiscos etiam probo: Magis laudo carnis aut iuris vsum, non quod efficiat, quod Galenus significat, nempe digerat valenter per cutem; sed quod ventrem instar medicamenti laxantis ducat. Eam ob causam mihi magis probatur, quam si ad cutem excrementa deduceret. Regio id non patitur. Adde quod excrementa sua natura crassa & terrena ad habitum corporis medicamenti vi deducta, non possunt per eam, & tam angustas vias commode expurgari. Ea siquidem, quæ in carne & cute, siue habitu recepta sunt, per poros cutis euacuari debent, tanquam per propriam regionem. Quod si tantum à viperis expectat auxilium, oportet eas ineunte æstate capere & autumno. His enim temporibus pingues esse solent, & obesæ. Æstate autem sicciores & calidiores. Quare istis duobus temporibus venandæ ad theriacam & trochiscos parandos. Sed ne interea destituatur hoc æstatis tempore aliquo remedio, vtatur carne erinacei terrestris, exsiccata in furno. Hæc non Elephantiacis tantum; sed & cachecticis, nephriticis, & conuulsionibus obnoxiis, & iis, qui aqua intercutem laborant, conuenit, vt testatur Galenus cap. de Erinaceo terrestri.

Viperarum caro.

Ius & carnem viper. laxare.

Carnis sylv. erinacii.

Potest in locum carnis viperarum substitui. Seruetur igitur caro erinacei terrestris, quæ si multa haberi potest, ad formam placentæ reducatur, comedat manè ante alia omnia, vel si velit, elixet eum saluia & borragine, & de ea comedat. Eodem modo parari poterit & viperarum caro, &c.

De Meliceride.

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM CCXCIV.

TVMOR hic pertinet ad secundam quantitatem, quia pendet à materia; non solum copia; sed etiam qualitate peccante. Non autem in omni abscessu materia est acris, alias id non posset contineri, sed faceret vlcus. Galenus, quoniam

Non omnis abscessuum materia acris est.

abscessuum materiam acrem esse dicit, loquitur de inflammatione, quæ in plus degenerat. Hi autem abscessus quia fuerunt diuturni, propterea materia non fuit acris, alias erosio subsecuta fuisset. Materia est pituitosa, quæ degenerauit in substantiam melli similem. Ergo hic tumor est meliceris. Prior tumor cum hoc eiusdem fuit naturæ: apparuit in eo materia pulticulæ similis, ideoque hic tumor fuit cum Atheromate mistus. Non autem omnis Meliceris habet folliculum. Nam libro decimoquarto Method. datur Meliceris, cedens digerentibus: tumor autem folliculum habens certe digerentibus tolli nequit. Quæritur autem quare materia degenerauerit in materiam similem melli, & pulticulæ? Si id fieret ratione proprietatis loci aut membranæ, vna tantum materiæ species fuisset genita. Nam in vna membrana vna tantum est proprietas, vt si habet proprietatem mutandi materiam in substantiam melli similem, non habet aliam proprietatem. Quare fieri potuit, vt materia pituitosa diu ibi detenta degenerarit in materiam pituita crassiorem. Soluta enim tenui parte, portio crassior in pultem, minus crassa in substantiam melleam est conuersa. Generatur materia in capite, labefactata facultate, fonetur a ventriculo. Nubecula non attestat crystallino. Ergo vereor ne materia demissa fuerit ad humores oculorum, vnde iam spiritus animales non ita queant transmitti. Tumores pendent à materia toto genere præter naturam. Ergo è toto materia vacuanda, non per repercussionem, quia materia non cedit, sed per modum digestionis, discussionis, ac putrefactionis. Materia, quæ humores impuros reddidit, euacuanda. Totius etiam ratio habenda. Quoad prognosticum: impossibilis est curatio. Materia enim in tunica non potest è toto remoueri: nec folliculus medicamentis tolli potest. Per digestionem materia non euacuatur, quia habet folliculum: Ergo per putrefactionem & discussionem aliquid præstari poterit. Quoad auxiliorum materias. Sanguis habet rationem causæ, sine qua non fieri potest curatio. In hac ætate posset quidem quid sanguinis demi, sed quoniam vires non sunt robustæ. Ergo ad cucurbitulas confugiendum, quæ apponendæ dorso, vel infernis partibus. Hoc enim modo sanguis non tantum vacuabitur, sed & deriuabitur. quo ad medicamenta, probo hieram & reliqua mitiora, non fortiora. Decoctum fiat è salsa, cuius beneficio fiat materiæ præparatio in capite. & reliquo corpore, & resolutio materiæ in tumoribus. Non improbo etiam chinam. Superioribus enim diebus quidam Nobilis laborans imbecillitate ventriculi non potuit curari, nisi sumpta china. Pro ventriculo potius probarem in decocto euphrag. fœnicul. stœchad. quam lignum & præcipue corticem. Quæ validiora videntur in hoc iuuenili corpore non esse vsurpanda. Non improbo aquas exhibitas & admotas: maior tamen vis est in decocto. Hoc enim diutius moratur, aqua celerius transit. Detur decoctum per quadraginta dies. Topica nil prosunt, quia folliculus adest. Vehementiora primum vsurpari non debent, ne materia euadat scirrhosa, quare malua & althea miscenda. Ego sectionem suaderem corpore recte expurgato. Probarem etiam cauteria.

Non omnis Meliceris habet folliculum. — *Dubium.* — *Indicationes.* — *Prognosticum.* — *Curatio.* — *Decoctum sarsæ.* — *China.* — *Thermæ.*

In tumore ædematoso, pro quodam Barone,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIUM CCXCV.

TVMOREM ædematosum consequi diuturnos & graues morbos, præsertim si ægri conualescentes, nimium cibi potusque sunt auidi, peruulgatum est. Calor etium naturalis omnium actionum naturalium opifex, neque nutrimentum recte conficere, neque excrementa digerere atque euacuare potest, cum per morbi vim debilitatus atque exhaustus est. Etenim siiis, qui expositi radiis lunaribus dormiunt, partis alicuius tumor suboritur, Luna calorem innatum debilitante, & humorem soluente, quanto magis hoc in febribus malignis multis diebus continuo affligentibus fieri consentaneum? Accessit & diuturna illa colica, in qua frequentia enemata iniecta, potus thermarum, & cereuisiæ etiam immodicus vsus non parum calorem epatis fregerunt. Decumbit autem materia pituitosa & serosa ab vniuerso corporis habitu ad pedes, licet interdum quoque pars illius faciem petat, vnde tales cachectici apparent, & quasi primum gradum anasarcæ obtinent. In curatione igitur, quemadmodum in reliquis morbis respiciendum primo ad materiam, deinceps ad membra mandantia & recipientia. Materia est pituita tenuis & sanguinis serum, ea rectissime absque magna præparatione euacuetur, orbiculis Diaturpethi cum Rhabarbaro. His solis orbiculis cum Rhabarbari extracto sum vsus, quia simul epati, tanquam membro principali transmittenti humorem opem ferre volui. Addidi & istam

Tumor post chronicum malum. — *Cachectici.* — *Scopi curationis.* — *Euacuatio materiæ.*

ad

ad dextrum hypochondrium inunctionem.

Inunctio hypochondriorum.

℞. Ol. de absinthio ℥ iij.
Vini optimi ℥ j. ß.
Comar. absinth pontic.
Rosar. rubear. an. p. j.
Spicæ nardi.
Rhabarb. el. an. ʒ j.
Santal. citrin. ʒ j ß.

Diæta.

Decoq. ad vini consumptionem, & insolcotur. Sed si in vlla affectione, in hac certe sex rerum non naturalium diligens cura adhibenda, ne ex malo salubri, longo tameo, propter naturam frigidam, malum insalubre fiat. Aër in hac affectione omni studio exiccandus, nec in loco frigido & humido habitandum. Cibo & potu vtetur, qui attenuet & siccet, videlicet, qui vi calida sit præditus. Itaque omnia humida refrigerantia vitanda, vt sunt pisces, lacticinia, omnia cruda, flatulenta. Vtatur potius carnibus assis, quam elixis, vitet varietatem cibi, & quam potest parcissime viuat, vt calor humiditates superfluas possit absumere. Conuenit caro pullorum, auicularum, columbarum, vitulina, hœdina, veruecina assa. Bene masticet carnem, nec fractam saltem dentibus degluciat. Potus sit vinum Rhenanum, quo parcissime vtatur, vel Vngaricum, vel Italicum exigue sumptum. Somnus sit moderatus clausis & munitis fenestris, in terra, vel concamerato cubiculo: nequaquam probo. Etiam in æstate suffitum faciat ex thure, nam eo muscas quoque fugari ferunt. Exercitia matutina saluberrima. Eligat autē loca sicca, nec diu moretur ad loca humida. Affectiones animi fugiat, & in hac affectione à venere abstineat. Balnea in labro non possum concedere, sed laconicum, vocant, sudoriferum non improbarem, modo caput exereret, & silicibus candentibus decoctum rorismarini, betonicæ, & chamomillæ ex vino decoctorum affunderetur. Vaporem etiam rorismarini, chamomillæ, betonicæ ex vino decoctorum facie exciperet matutine, & eodem decocto pedes vesperi succo plantaginis inunctos ablueret. Succus autem plantaginis cum aceto extrahatur. Galenus vtebatur medicamento ex Glauc. item posca, sed loco aquæ ad poscam conficiendam vti licet lixiuio, ita tamen ne locus exulceretur, quia interdum tenuia etiam vlcera in corporibus cacochymicis pessima fiunt. Sed de localibus agam deinceps. Nam ea, quæ humores affluentes euacuant, cum partes nutritioni seruientes roborant, persequamur. Nihil autem vtilius orbiculis ex Rhabarbaro, Diaturbith cum Rhabarbato recte præ-

Suffitum thuris muscas fugat.

Laconicum balneum.

Fomentum pro facie humida.

Lixiuium.

Vlcera in cacochymicis pessima.

Humorum euacuatio.

Orbiculi ex rhabar. diaturb. cum rhabarb.

parato, & seminibus seu acinis samboci, quę in baccis reperiuntur, si ad ʒ j. contusa, & in petia ligata coquantur in iusculo, & propinentur, vel sic ex aqua cuscutæ dentur. Diaturbith etiam cum sumit, parum aquæ cuscutæ superbibat. Hoc etiam electuarium ad leniendam aluum valde conueniens:

Aliud leniens.

℞. Caricarum ping. per setaceum cribratarum ℥ iiij.
Medullæ sem. carthami ℥ j.
Rhabarb. el. ʒ ij.
Cinamom. pu. ʒ j.

Misc. cum syrupo rosato solutiuo. Capiat ad magnitudinem nucis iuglandis hora vna ante cibum. Si his humor exhauriri non possit (quod minime vereor) misceatur cum conserua rosarum & absinthii pontici rhabarbarum & soldanella, vel sequens medicamentum:

Aliud.

℞. Conseruæ cichorii ℥ iij.
Absinthii ℥ j.
Rhabarbari pulu. ʒ ij. irroretur aqua cinamomi, & adde:
Soldanellæ pulueris ʒ iij.

Cum syrupo de cichor. cum rhabarb. f. electuarium: vel vtatur pillulis aggregatiuis ad ʒ j. cum ammoniaci ℈ ß. Reformentur catapotia cum oxymelite. Aperientia quoque atq; corroborantia plurima sunt: Commendatur vero Diacurcuma, epar lupi, puluis lumbricorum, rubia tinctorum, sed decoctum radicis filicis in vino decoct. cyathum vnum valde commēdant. Ego tamen initio decocto radicum calami aromatici in vino rubro vtendum censeo. Exhiberi possunt & hi morsuli:

Aperientia & corroborantia.

Decoctum calami aromatici.

Morsuli.

℞. Rasuræ eboris.
Pellicul. interior. stomachi gallina.
Spodii.
Margarit præpa.
Lig. aloës.
Cinamom. an. ℈ ij.
Specier. Diarrhod. ab. ʒ ij.
Sacchari ℥ iiij.
Misc. f. confectio in morsellis.

Quod autem ad localia attinet, paulo ante quædam sunt commemorata. Partim vero discutientia, partim repercutientia adhibentur, vt necesse est. Ego hic vsus sum ista aqua.

Topica.

℞ Baccar. laurl.
Alumin.
Thuris, an. ʒ ij.
Sulphuris ʒ j.

Decoq. in aqua pluuiali, vel si ea non est ad manum, aqua communi, addatur parum aceti, & coq. lib. vj. ad lib. ij. consumptionem. Applicetur cum linteolis madefactis

calide, vel, quod melius est, cum spongiis. Pedes etiam imponere aceto calido, in quo parum salis & aluminis dissolutum, ita vt vix soleas pedum humor superet, quidam vehementer commendant. Cætera recitata sunt prius, neq; puto tam multis fore opus, siquidem rectam victus rationem G. D. obseruarit. Si qua durities adesset, fœnugræcum & cyminum in aceto coquãtur, & cum axungia anserina misceantur, & apponantur. Addam hoc vnum, quod prodesse iam hydropico vidi, rationem tamen non perspicio. Soleis pedum adhibebat folia hyoscyami, ita vt non solum ex pedibus, sed vniuerso corpore aqueus humor extraheretur. Verum hoc non velim adhiberi. Quod si ante autumnum calor naturalis pedibus integre non restitueretur, vsum vinaceorum magnopere probarem. Hæc autem omnia præsentis medici iudicio & diuinæ benignitati committo & commendo.

In duritie tumoris.

Hydropicum experimentum.

De affectu manuum, humerorum dolore, ac tumore pedum, pro quodam Magnifico Domino,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCXCVI.

DORSO nihil amplius applicet, aut si omnino abstinere nolit, ad dorsi spinam cucurbitulas affigat sine scarificatione, vt vehemẽter attrahant. Pro manibus accipias has herbas:

Fomentum pro manibus.

℞. Saluiæ.
Origani.
Rorismarini.
Iuæ arthriticæ.
Betonic. an. m. iij.
Stœchad. arab. m. j.

coquantur in vino & aqua, & fomententur ex eo manus tecto vase matutine per horam integram. Postea vngat hoc vnguento:

Vnguentũ.

℞. Cochlear. nigrar. vrantur in olla, & collectæ ex his humiditatis pinguis ℥j. ß.
Pingued. ardeæ.
canis domestic.
taxi an. ℥j.
Seui hircini.
ceruini, an. ʒ iij.
Mucillag. rad. althex per spiritum vini extract. ℥j. ß.
Saponis Veneti dissol. in succo altheæ ℥ß.
Olei lumbricor. ℥ ij.
Puluer. lumbricor. ʒ vj. Misc. f. vnguentum.

Si post huius vsum continuatum per quatuordecim dies non remiserit, vngat se magnificentia vestra hac aqua:

Aqua pro lotione manuum.

℞. Calam. aromatic.
Galangæ an. ʒ iij.
Caryophyll. ʒ ij.
Flor. lauendulæ.
rorismar.
saluiæ an. ʒ j. ß.
Lumbricor. ℥j.
Vini sublimati opt. correcti ℥ viij.

stent per 14. horas in loco calido in vitro, deinde optime exprimantur. Quoties manus lauare vult magnificentia vestra, coquat radices vrticæ & cuminum in aqua, addat salem, & pro sapone, dissoluat saponem in oleo iuniperi, & lac erucę addat. Cum vero & humeri doleant, etiam has partes aqua præscripta à dorso vsque illinat & fricet, nec vnguentum antea positum inutile esset, modo ne crebro vtatur, quia non dubito solo vsu aquæ malum hoc cessaturum. Ad tumorem pedum proderit hæc aqua, in qua pannus madefiat, & mane ac vesperi imponat pedibus:

Aqua in tumore pedũ.

℞. Baccar. lauri.
Alumin. Rochæ.
Thuris an ℥ß.
Sulphuris ʒ ij.

Bull. in ℔. ij. aq. pluuialis ad consumpt. tertiæ partis: mane autem antequam aqua ista vtatur, excipiat vaporem ex harum herbarum decocto:

℞. Origani.
Absinthii.
Artemisiæ an. m. j. vel ij.

Coquatur in æqualibus partibus aquæ & vini, & vaporem excipe pedibus mane. Quę remedia, vt DEVS fortunet serio opto.

De tumoribus articulorum,

D. IVLII CÆSARIS ARANTII.

CONSILIVM CCXCVII.

IN genere tumorum præter naturam reponuntur illi, qui circa articulos accidere solent, quorum quoniam exactus est sensus, graues præ cæteris afferũt dolores, quæ circa articulos intemperies accidunt, qui morbus Græcis ἀρθρῖτις, Latinis articularis morbus appellatur, qui tamen pro patientium locorum varietate, diuersa fortitur nomina, cum tamen vnus sit & idem affectus. In pedibus enim podagra, in genu gonagra, in articulo femoris dolor ischiadicus, in articulis digitorum manus chiragra appellatur. Sed quamuis vno & eodem modo denominari confue-

Art. chiorũ affectus.

consueuerint, non est tamen vna & eadem *Materia diuersa.* materiei fluentis natura. Nam aliæ arthritides à satis frigido humore proficiscuntur & crasso, quædam vero frigido humori, vel biliosum sanguinem, vel bilem, vel salsam pituitam admixtam habent, vt iam sint misti quidam affectus, qui variam tamen in ratione victus, medicamentis, sanguinis missione, & localibus præsidiis curationem postulent. Sed hanc curationem præcedit, tum causæ efficientis cognitio, tum etiã humoris, qui ad particulam transmittitur, naturæ. Sed cum sciam varias esse scriptorum sententias circa membra, à quibus fluxio in partes affectas transmittitur: mihi tamen non est propositum contra eorum sententiam disputare: sed meam tantummodo sententiam vobis aperire, vt postea eam comparetis aliorum placitis, vobiscumque per otium expendere liceat, & experimento etiam comprobare. Sed his prætermissis ad *Materia articularis vnde?* rem me confero. Materiam morbi articularis esse arbitror crudum humorem, qui ventriculi imbecillioris vitio generetur, vel propter eorum, qui afficiuntur immoderatam victus rationem, quod nimio potu & cibo vtantur, quam quod possit ab innato calido facile distribui, & in probum sanguinem transmutari. Qui enim lautius viuunt, nilq; aliud cogitant, quam vt ventri & veneri indulgeant, illi plerunq; in arthritidem procidere solent. *Cruditatis in ventriculo collecti symptomata.* Nunquam enim eiusmodi homines præcedentis mensæ alimentum concoxere, quando denuo ad mensam redeunt: hinc magna crudorum humorum generatur copia, quæ si in ventriculo moram faceret, eidem intemperies & dolores afferret: si vero in intestinis colligeretur, colicis affectibus frequenter infestarentur. Si vero ad articulos, de quibus est sermo, tanquam ad imbecilliores partes deferatur, tumorem cum dolore excitat. Maximam præterea *Potus frigidus æstate.* morbo causam tribuit, qui frigido potu per æstatem oblectantur, quo exiguus eius constitutionis calor innatus, frigidissimo existente ventre, suffocatur, & pene extinguitur, vt vix minimum alimenti concoquere valeant. Cum vero venæ crudis humoribus & flatibus plurimum repleantur, isti ad venerem valde fiunt procliues, præcipue ob illam ingluuiem, qua venæ replentur nimis, præcipue si, vt fieri solet, calidum iecoris temperamentum nacti fuerint, indeq; accidit, vt superfluum excernere per *Venereà.* venerem continua titillatione irritentur, ad veneremq; valde procliues effecti frequentissime ad satietatem, quantum vires patiuntur, eam exercēt, hinc ventriculus imbecillior redditur, caput simul afficitur, iecur & renes calidiora redduntur, & quod in venere absumunt, quærunt denuo in mensa restituere, & erratum priori deterius committunt. Tandem quibusdam accidit, vt nullo eorum vitio, quamuis moderate viuant, à *Dispositio hæreditaria.* primo tamen spermate hæreditariam à parentibus & maioribus suis dispositionem acquisiuerint, propter membrorum principalium imbecillitatem. Sum igitur in ea sententia, vt existimem præcipuam sedem horum crudorum humorum, & membrum præcipue mandans, & in quo efficiens resider causa ventriculum esse, cui interdum iecoris caliditas biliosum sanguinẽ generantis suppetias ventriculo adfert. Vix enim datur humor syncerus, sed vna cum crudioribus succis, & frigido humori aliquid calidioris ad ventriculũ immiscetur, tractu tamẽ temporis, morbo diutius perseuerante, totaque massa sanguinis vitiosis succis referta, non negauerim, quin caput, & vniuersa quoque membra male afficiantur, & fluxionibus hisce, & articulorum doloribus materiam tribuere facile non possint. Laborante enim ventriculo, tanquam familiæ œconomo, fieri non potest, quin reliqua membra male afficiantur, cum iecur sanguificationis officina vẽtriculi erratum corrigere nequeat.

Quoniam morbi cognitio curationem antecedit, in arthritide propterea per propria quædam signa materiei affluentis naturam *Signa materiæ affluentis.* dignoscere oportet. Nam etsi, vt dictum est, materia magna ex parte sit humor crudus & frigidus à prædominio: admixtos nihilominus plerumq; habet alios humores, eoque magis vbi dolor vehemens extiterit, eius occasione attrahuntur cæteri humores, quamuis neque superflui, neque peccantes essent. Vbi igitur materia fere tota frigida *Signa materiæ frigidæ.* est, ex eo facile vobis innotescet, ex natura nimirum doloris. Nam interrogantibus vobis ægrum de doloris qualitate, respondebit tensiuum & grauatiuum esse, qui etiam aliquando lacerans & contundens apparet. Gaudent partes affectæ calido, pars ipsa est concolor, per noctem grauius, & in constitutionibus frigidis & humidis affliguntur. Tumor in parte est satis cõspicuus, vix præcipue tenuior est materia cruda, febris interdum nulla est, morbus tamen diuturnior esse consueuit. Vbi vero materia calida, vt *Signa materiæ calidæ.* biliosus sanguis bili permixtus, simul affluxerit, dolore afficiuntur acri, pungitiuo, gaudet locus affectus frigidis, interdiu magis affligitur, quam per noctem, tumor exiguus, si eis adest; partis color est mutatus. Nam [illegible] partem occupat, quasi erysipelate affecta esset, interdum ad citrinum vergens: [illegible]us, qui afficitur, temperatura biliosa fere

conspicitur, & in calidis constitutionibus magis suas axacerbitationes & circuitus experiuntur. Cognita morbi oatura ad ipsam curatiooem accedendum est: Io frigida enim fluxiooe ita progredi oportet. Instituenda primum teouis victus ratio, & attenuans, qua ad cruditates absumendas nihil opportunius excogitari potest. A vino abstineodum est. Nam quamuis in frigida materia conuenire videator: sui tameo calore & tenuitate partium vitiosis succis vehiculum præbet, vt in affectas particulas facilius defluant. Quicuoq; enim eiuscemodi affliguotur affectibus seu fluxionibus, doloribus, ipsa edocti experieooa compererunt vnicum esse doloribus sedandis præsidiũ, si à vino sibi temperent, abstineant, & tenuissimo victu vtaotur. Quod vero ad sanguinis missionem attinet, si corpus plethoricum sit, vires siot validæ, quamuis materia peccans sit frigida, si dolor valde vrgeat, aperienda omoino est vena, non tamen sanguinis magoa copia haurienda est, sed quantum ætas, tempus anoi, robur virium, consuetudo, morbique magnitudo postulare videntur. Quod attinet ad pharmaciam, valde vtile est singulis diebus acria iniicere clysteria, quæ hieram habeant, oxymel, Diaphœnicum ipsum, vt pituitam crudosq; succos in veotriculo & intestinis conteotos per sedem educamus. Quibus etiam facilis est vomitus, affectis præcipue inferioribus partibus, maximo vsui est, per vomitum expurgare, præparareque interim peccantes humores iusculis & syrupis opportunis. Deiode apparente humorum coctiooe aliqua catapotia exhibere, cuiusmodi sunt de tribus cum Rbabatb. ad ℈ iiij. vel cochias, pill. aggregat. de hiera eum agarico, & huiusmodi. Mitto eas, quæ de hermodactylis inscribuntur. Nam vt perniciosas reiicio, propter hermodactylos, in quibus venenosi aliquid reperitur, & consulo abstineatis semper à suspectis medicaminibus, vbi præcipue est aliorum copia, io quibus oihil est discriminis. Voiuersalibus rite administratis tam in frigida, quam in calida admixta materia ad localia coofugieodum est, quibus doloris vehementiam mulceamus. Est enim dolor accidens sæuum, totam ad se curatiooẽ trahens, & efficientis causæ ratiooem habens. Io qoo auferendo triplex intentio proponitur, vt io cæteris etiam fluxionibus. Repellere enim oportet quod influit, quod influxit resoluere, partemq; affectam corroborare, quod facile infrascripto prǫstabitis cataplasmate, quod bis terue de die mutandum est.

Curatio in materia frigida. — *Vena sectio.* — *Vomitus.* — *Pillulæ.* — *Pill. de hermodactylis perniciosæ.* — *Topica remedia, & in his triplex intentio.* — *Dolor.*

Cataplasma.

℞. Absinth. sicci pulu. subtil.
Rosar. rubear.
Violar. an. ℥ j.
Fl. chamomil. pul. ℥ j. ß.
Pulpæ passul. vino nigro & austero irrorat. ℥ iiij.

Cum vino austero nigro formetur cataplasma molle, sicut electuarium, cui addetur:

Ol. chamæmel.
Ol. amygd. dulc.
rosac. compl. an. ℥ ß.
& ceræ albæ q. s. pro oleo incorporaodo.

Post compositionem in catinum imponatur, baculoq; agitetur, donec omnino sit refrigeratum. Ita enim acquirit quendam lentorem, quo facile adhæreat parti affectæ, molliterq; iosideat, nec facile in puluerem reuertatur. Procedente vero tempore vbi dolor remittit loco vini austeri conficieodũ erit cataplasma cum vioo dulci, aucta etiam florum chamæmeli dosi. Postremo ipsa fluxiooe sedata Diapalma corio illinitum superponendum est, vt humorum reliquiæ absumantur. Vbi autem materia calida fuerit, & sanguinis missio copiosior requiritur, bilisq; ipsa peccans expurganda, vel per vomitum, vel per deiectiooem, cassia conuenit cum speciebus hieræ, mel. rof. sol. adiecto Rhabarbaro, vt sint ℥ iiij. mellis, ʒ j. Rhabarb. Cataplasma vero huiusmodi adhibendum est:

Distinctio magis. — *Reprimens.* — *In materia calida quid agendum.*

℞. Rosar. rub. pulu.
Fol. plantag. pulu.
Violar. an. ℥ j.
Farinæ hordei ℥ iij.
Pulpæ passul. irror. aqoa plantag. ℥ iiij.

Cum aq. plantag. f. cataplasma, vt suprá dictum est, Cui add. ol. viola. rosac. compl. an. ℥ ß.

Addita cera, vt diximus, cæterisq; in compositione obseruatis. Hæc duo tradita medicamenta normam quaodam vobis præbere possuot, vt horum exemplo pro opportunitate aliquid addere, vel imminuere liceat. Certum enim apud nos est, & longo vsu cõprobatum, nihil his opportuoius adhiberi posse. Illud tamen postremo animaduertatis, vt tepida adhibeaotur, & in materia calida exigua sit cataplasmatis quaotitas. Frequeotius tamen permutetur, ne super parte exiccatum, alteratumque potius obsit, quam quod dolorem mulceat. Sed de his iam dicta sufficiant.

Modus applicationis.

In scirrhosos tumores supra pubem, circa ventriculi regionem, & circa latera, pro quadam Illustri persona.

D. CASP. HOFFMANNI CONSILIVM CCXCVIII.

ILLVSTRIS & Generosus Dominus Comes ante biennium tumoribus quibusdam schirrhosis supra pubem, circa ventriculi regionem, & circa latera molestari, cœpit qui nunc sensim increscere & duriores fieri incipiunt, vt metuendum sit, ne & tumores ipsi ob quotidiana augmenta immodice excrescant, abeantq; in duritiem extremam, & reliqua naturalia membra ob compressionem ita coarctentur, vt minus integre officio suo fungi possint. Ac nisi via ac ratio aliqua inueniatur, qua causis & fomiribus horum malorum obuiam eatur, necesse erit corpus nutritione destitui, & tandem marasmo consumi. Quod ne fiat diligens requiritur & causæ principalis consideratio, & medicamentorum ad causas directorum continuatio. *Quod tarde se tardè curantur.* Neque enim vno aut altero mense abigi se patientur tumores, quibus ad collectionem biennii spacium relictum fuit. *Causa scirrhosi tumoris.* Primum autem his tumoribus atque ipsi etiam maciei causam præbuit naturalis constitutio corporis sicca, epar siccum, sanguis siccus, & ad distributionem minus idoneus. Accesserunt purgationes validæ, violentæ, continuatæ per multos dies, partim per cathartica vehementia agitatis humoribus, partim per spontaneas euacuationes immodicas, quib. & corpus exhaustum, & ad maciem ac ἀτροφίαν perductum est, & mēbra coctionib. destinata vehementer afflicta & debilitata sunt. Non igitur mirū est in tali corporis constitutione assumptis, & per violentas ac impetuosas purgationes extractis humorum partibus tenuioribus, & relictis crassioribus, eiusmodi tumores auctos esse, ac nunc epatis potissimum vitio, ac lienis etiam corpus emaciari, tumores vero augeri. Præcipui sane fomites horum malorum sunt epar & lien, quibus antea consuli necesse est, antequam ad localia transeatur. Non enim inunctionibus aut emplastris profici quicquam poterit nisi caueatur, ne ex horum membrorum erratis nouæ subinde accessiones humoribus suppeditentur. *Curatio methodica.* Primum igitur de assumendis intra corpus, postea de extra adhibendis agendum est.

De assumendis.

Epar aperientia & corroborantia. I. Potio. Vt epar rectificetur, ab obstructione liberetur & corroboretur, atque materia tumorum attenuetur, dissipetur, ac corpus ab atrophia præseruetur, conueniet in primis Cuscutæ vsus, ex qua vel aqua efficax certa quadam ratione per distillationem elici, vel succus extrahi potest. Et ad reprimendum calorem, qui se interdum in hoc Illustri Domino exerit, addi possunt endiuia & cichorium. Item frangulæ radicis cortex:

Potio cichoriacea.

℞. Herb. Cuscutæ m. iij. ß.
Endiuiæ.
Cichor. an. m. j.
Eupatorii communis m. ß.
Ceterach.
Cortic. radic. cappar.
Frangulæ an. ℥ iij.
Rad. Fœnicul. ℥ vj.
Cichor. ℥ ß.

f. decoctio in f. q. aquæ ad tertias, vsque ad remanentiam ℥ xix. quibus adde:
Syrupi de Cichor. cum Rhabarb. ℥ j. ß.
Syrupi de bysantiis ℥ ß.
Aq. cinam. ℥ j.
Misc. f. potio, ad quatuor haustus.

II. Euacuans. Etsi autem in corpore tam extenuato purgationes validæ locum non habeant: tamen necesse est subinde per cōmmoda interualla, præsertim animaduersa aliqua vitiosorum humorum collectione, lenem aliquam euacuationem institui, quæ limosam illam materiam tumoribus augmentum præbituram, detrahat per lenes aliquot sedes. Eam ad rem aptissimum est Rhabarbarum cum correctiuis & frangula:

Lenitiuum ex rhabarbaro & frangula.

℞. Rhabarb. el.
Frangulæ an. ℥ j. ß.
Cinamom. ℈ ß.
Spicæ gr. v.
Squinanthi gr. iij.

Conquassata infundantur in aq. cuscutæ ℥ v. aliquot horis, parum ebulliant, colatur, & in colatura dissolue:
Mannæ el. ℥ vj.
Misc. f. haustus.

Pillulæ.

℞. Extracti Rhabarbari.
Frangulæ an. ℈ ß.
Cochiarum ℈ j.
Misc. f. pillulæ num. xx.

III. Decoctum ligni. Correcto hac ratione epate, tandem demum tempestiuum est tumores ipsos aggredi. Ac in ipsorum curatione necessaria est primum materiæ condensatæ & concretæ dissipatio; tum obstructionem in remotioribus membris reseratio, & corporis vniuersi diflatio; Quæ omnia egregie ligni decoctum præstat, quod præter hæc omnia, mēbra etiam *Ligni decoctum.*

confortat, & distributionem alimentorum promouet, ac multa alia in hoc casu commoda præstiturum videtur. Quia vero ex eo non tam exsiccatio, quam penetratio & discussio quæritur, non opus est victu tam exquisito, qualis in morbo gallico præscribitur; nec opus est delitescentia illa in vaporario clauso, modo vitentur tum in aere, tum in victu excessus:

℞. Scobis ligni Guaiaci recenter facti
℥iiij.

Infundantur horis viginti quatuor in aquæ cichorii ℔.iiij. Coquantur in vase tecto ad casum ℔ j. Deinde dentur. Addi etiam potest sarsa parilla.

De adhibendis.

Externa. IV. Fomentatio. Atq; hæc quidem intra corpus, pro abigendis tumoribus, præcidendo augmenta, & materiam induratam dissipando molienda sunt. Foris autem emollitioni & disiectioni tumorum studendum est, idq; primum per fomentationem, ita vt spongia in decocto quarundam herbarum madefiat, & fomententur loca, tumoribus obsessa.

Fomentum.
℞ Rad. altheæ part. iij.
Srcophulariæ part. ij.
Cucumer. asinini part. j.

Ad eum tumorem, qui est supra epar, addi potest absinthium. Si dolor percipitur, addatur chamomilla, anethum.

℞. Rad. altheæ ℥ iij.
Scrophular ℥ ij.
Cucumer. asinini ℥ j.
Filicis. ℥ß.
Herb. Hederæ.
Veronicæ.
Absinthii an. m. ß.
Anethi.
Chamomillæ an. p j. ß.
Conquassata misceantur.

V. Emplastra. Superponenda deinde sunt cataplasmata aut emplastra, quæ materiam tumorum fortius aggrediantur, eamque colliquent, disiiciant, & absumant. Eorum vius (præcedente semper fomentatione) longum tempus requirit, ob materiæ induratæ renitentiam:

Ceratum in emolliendis scyrrhis.
℞. Lumbricorum terræ vino ablutor.
ʒ vj.
Ol. lilior. alb. ʒ iij.
Cappar.
Pingued anserinæ an. ʒ ij.
Mucilag radic. altheæ.
Sem. lini an. ʒiij.

Coquantur ad mucillaginum consumptionem, percolentur, & exprimantur, addendo:

Ammoniaci. ℥ ß.
Galbani.
Bdellii an. ʒ j. ß.
Pulu. Ceterach.
Cortic. Fraxini.
Summit. anethi an. ʒ j.
Caricar. num. iij.
Medullæ cruris vituli ʒ ij.
Ceræ ℥ j.
Resinæ.
Terebinthinæ an. ʒ ij.
Emplastri diachyl. simpl. ʒ vj.
de Melilot. ℥ ß.

Puluerisatis puluerisandis, & gummatib. in acetu dissolutis, f. Cerotum.

Aliud ceratum in scyrrhis.
Vel. ℞. Diachyl. ℥ j.
Mucillag. rad. altheæ.
Sem. lini. an. ʒ iij.
Ol. lilior albo. ʒ vj.
Ammoniac.
Galbani.
Bdelli dissol. in aceto an. ʒ ij.
Pingued. anserinæ.
Medullæ cruris vituli an. ℥ j.
Thuris ℈ ij.
Lumbricorum dissolut. ℥ j.

Cum cera q. s. f. ceratum, applicandum supra alutam loco affecto.

Aliud ceratum.
Vel. ℞. Ammoniac. ℥ ß.
Galbani.
Bdellii an. ʒ j ß.
Pulu. ceterach.
Cortic. fraxini.
Summit. anethi an. ʒ j.
Caricar. num. iij.

Dissoluantur gummata in aceto q. s. & add.

Lumbricor. vino ablutor. ʒ vj.
Ol. lilior. ʒ ij.
Cappar. ʒ j.
Mucillag. rad. altheæ.
Sem. lini an. ʒ iij.

Coq. ad mucillag. consumptionem, addendo.

Resinæ.
Terebinthinæ an. ʒ ij.
Emplastri de Meliloto ℥ ß.
Diachylon ʒ vj.
Ceræ ʒ iij.
F. s. a. Cerotum.

Frictiones blandæ. VI. Frictio, Inunctio. Postremo, vt minus ab atrophia sit periculi, & promoueatur feliciorque reddatur nutrimenti distributio, proderunt frictiones, non validæ, sed lenes, aut mediocres, extremarum partium totiusque corporis. Et inungi debent tum spina dorsi, tum reliquæ partes ol. amygdalarum dulcium, quod nimiam, partium siccitatem emendat.

Inunctio humectans.

In ictu

In ictum ex lapide in sinistra capitis parte, quem secuta sunt varia symptomata.

D. BALTHASAR. SCHEIDERI CONSILIVM CCXCIX.

QVANDOQVIDEM indicandum est, qua ratione Dominus victus rationem & reliqua instituere debeat, quo minus denuo sentiat illa incommoda, seu potius, vt nos loquimur, symptomata, quib. hactenus fuit cruciatus: Ideo initio obiter saltem aliquid dicam, eo enim sublato, symptomata aut sua sponte cessabunt, aut sine magno labore remouebuntur. Quantum autem ex relatione mihi facta, intelligere potui, certum esse arbitror, quod ictus ex lapide in sinistra capitis parte acceptus, non tantum cutem περικράνιον & κρανίον læserit, verum etiã, quod intrinsecus ex venis Menyngum sanguis sit effusus, qui putrescens, & mentis interdum alienationem, grauem dolorem, scintillationem in oculis, animi deliquium, & alia quædam symptomata, satis horrenda peperit.

Sanguis grumosus.

Quanquam ne hoc quidem negare volo, quod caput per ictum debilitatum, cum toti corpori haud aliter sicut Hippocrates inquit, quam cucurbitula incumbat, etiam ex ventriculo, & toto ambitu venarum atque arteriarum excrementa receperit, quibus capitis imbecillitas non solum non est sublata, sed etiam magna ex parte aucta & confirmata.

Fœtor signum putredinis.

Quaproter hactenus in id potissimum intenti fuimus, vt totum corpus & caput expurgaretur atque corroboraretur. Deinde etiam vt putredo, cuius indicium & certissimum argumentum nobis fuit odor ingratus, quem plerumq; sequebatur animi deliquium, tolleretur. Quibus expeditis, vehemens capitis dolor fœtor ex naribus prorumpens, λειποθυμία & scintillationes frequentissimæ, si non omnino sublatæ, certe valde sunt mitigatæ.

Quemadmodum autem in primo accessu dixi, quod nihil prorsus de mutatione in melius esset sperandum, nisi fœtor amoueretur: Ita etiam nunc affirmo, quod neque in posterum Dominus mediocri valetudine fruetur, nisi magna diligentia impediuerit, ne fœtor vnquam reuertatur. Prohibere autem fœtorem est tollere putredinem: Ea enim sublata sponte fœtor cessare solet. Sed qua ratione hoc fiet? Si ex sententia Hippocratis, Aristotelis & Galeni stare volumus, quod omnino facere cogimur, cum simus Medici dogmatici, scimus quod omnia, quæ putrescunt, propter nimiam humiditatem & caliditatem putredine afficiantur, quando nimirum humiditatem caliditas vincere nequit. Si itaque putredinem amouere cupimus, contraria vt adhibeantur necesse est, iuxta Axioma Medicum, quod dicit: *Contraria contrariis curanda esse.* Quapropter iussimus aquas parare, quæ per nares attractæ non tantum ingratum odorem sustulerunt, verum etiam materiam peccantem, quæ in occipiti dolores ingentes excitauit, ad coronalem suturam attraxit, ita vt partim sit resoluta, partim per nares & palatum exereta, & subinde magis magisque excernetur. Si modo frequens illarum vsus fuerit. Neque vero existimandum est, quod tantum hoc fiat: sed etiam quod inde cerebrum valde corroborabitur, vt magis idoneum sit futurum ad resolutionem atque excretionem materiæ peccantis. Vellem autem vt pro redundante humiditate exsiccanda, & pro cerebro magis magisque corroborando etiam sequens pomum pararetur, & sæpe naribus odoris gratia admoueretur. Est autem compositio talis:

Fœtor λιποθυμίας.

℞ Rosarum rubearum puluerisatar. ℥j.ß.
Santalorum omnium ℥j.
Myrtillorum ʒ ß.
Galliæ Moschatæ ʒ ß.
Ladani ʒj.
Masticḥes ʒj.ß.

Pomum odoratum. Folia sinit.

Conficiantur cum aqua Rosata Moschata q.s. & fiat pomum. Hoc facto curandum est, vt Dominus quotidie laxam aluum habeat. Quotiescunque enim feces retentæ fuerint, fumi ascendentes dolorem capitis excitabunt, & scintillationes augebunt, nec non fœtorem renouabunt, ex quibus λειποθυμία, tremor pedum, & pleraque alia sequentur incommoda. Nisi itaque sponte quotidie aluus lubrica fuerit, suadeo, vt Dominus foliis senæ vtatur. Nam ex eorum vsu citra molestiam non tantum materiæ, in viis contentæ seu communes, vt vulgo loquuntur; sed etiam omnis generis humores vitiosi siue Melancholici siue pituitosi, siue biliosi fuerint, educentur. Atque ex horum omnium mixtura caput laborasse, & adhuc nonnihil debilitatum esse, satis superque symptomata illa, quæ vidimus, testantur. Quare meo iudicio nihil erit vtilius, quam hoc pharmaco tamquam conuenientissimo & familiarissimo vti. Intetdum tamen, ne in capite & ventriculo multa excrementa congregentur, Dominus etiam sequentibus pillulis vtetur:

Pilulæ.

℞. Pillular. cochiarum ℥ß.
Mastichinarum.
Aurearum an. ℈j.

Et cum aqua pæoniæ, aut cinamomi formentur pillulæ numer. xiij. & deaurentur. Nam hoc pharmacum non tantum ex ventriculo, verum etiam ex capite educet, & vtriq; erit valde accommodatum. Sed postquam dominus hoc medicamento purgatus fuerit, vtile erit, vt de sequente confectione portiunculam magnitudine nucis castaneæ, vesperi sub ingressum lecti deglutiat, pro corroboratione tam capitis, quam ventriculi. Imo etiam, si sæpe Dominus eam acceperit, non dubium est, quin optime conueniet:

Electuarii caput & ventriculum roborant.

℞. Conser. Borraginis ℥ij.
Rosarum ℥j.
Specier. Diamarg. frigidi ʒj.
Diarrhod. abbat ʒß.

Incorporentur cum modico aquæ maioranæ, & deaurentur.

Cæterum cum etiam subinde ex capite aliquid in asperam arteriam defluat, omnibus modis prohibendum est, nec illa materia nimium incrassetur. Incrassata enim difficultatem spirandi tantam interdum efficere solet, vt cum tussi intolerabili suffocationis periculum sit coniunctum. Frequenter itaq; oxymel scilliticum, quod in pharmacopolio ordinauimus, assumendum erit, quia nihil, teste Galeno & experientia, quæ rationem coniunctam habet, melius crassos & viscosos humores in aspera arteria & pectore contentos incidit, & ad eductionem parat, quam hoc ipsum pharmacum. Et quia non facile corrumpitur, ideo hic poterit parari & auehi, ne Dominus necessitate exigente eo destituatur. Quod ad diuersiones attinet, nihil melius esse arbitror, quam vt quotidie, antequam Dominus cubitum eat, pedes lauentur, aut calido linteo fricentur. Deinde, vt singulis mensibus, Luna decrescente, cucurbitulæ cum scarificatione scapulis affigantur. Nam his præsidiis auertetur à capite magna ex parte quicquid nocuum erit. Hæc initio dicenda fuerunt. Nunc ad victus rationem instituendam, & ad alias res non naturales explicandas, accedam, initio facto, sicut vsitatum est, ab aere, de quo Galenus in medendi Methodo inquit, quod ambiens aeris sit, sine quo nec morbus tolli, nec sanitas tueri possit: Vnde & causæ, sine qua non rationem obtinet. Considerata autem diligenter ægritudinis natura, & capitis dispositione, aerem censeo eligendum, qui in actiuis qualitatibus omnino sit temperatus, & in passiuis ad siccitatem declinet. Siue enim totum corpus, præcipue tamen caput, nimium calefactum aut refrigeratum, siue nimia humiditate aspersum fuerit, necesse erit, vt semper dolores in capite percipiantur. Nimius enim calor attrahit, & fundit materiam in capite contentam, ita vt ex agitatione eiusdem necessario cruciatus sequantur. Idem facit frigus, sed diuerso modo. Nam poris ex frigore obstructis, necesse est cerebrum incalescere, vnde similiter agitationem & dolorem sequi necesse est. Neque hæc tantum metuenda sunt; sed etiam κόρυζα, qui sine dubio ingens esset futurus. Quapropter diligenter radii solares & venti septentrionales vitandi erunt, munito, sicut conuenit, capite. Pedes vero sicut minime frigus ferunt; ita maxime calidi esse debent. Humiditas ideo capiti nocet, quia ab ea caput valde repletur. Fugiantur itaque loca omnia subterranea, venti occidentales & meridionales vehementes. Et eligatur habitatio in loco superiore, quæ ortum respiciat, in qua neque caliditas neque frigiditas; sed temperies, vt dixi, in actiuis percipiatur, & ad siccitatem declinet. In huiusmodi habitatione commodissime Dominus & sine periculo versabitur. Si vero meridiem aut occidentem respexerit, non erit vsq; adeo commoda, nisi aer fuerit aliter ratus. Quemadmodum autem omnis fœtor spiritus animales & vires prosternit: ita in primis aer fœtidus hoc facere potest. Quare stabula equorum, vaccarum, & multo magis porcorum, omnino declinanda sunt, & præteria omnia alia loca, in quibus non est purus aer.

Oxymel scilliticum.

Diuersiones.

Diæta.

Aer.

Et quia diximus, quod caput non debeat nimium humectari: Ideo quando lauandū erit, fiat lixiuium ex sarmentis vitium, aut si tale haberi nequit, interea accipiatur lixiuium commune, in quo bulliant parum betonicæ, maiotanæ, rutæ, rosarum, & drachmæ duæ agarici, in linteolum ligati. Loto capite statim exsiccetur, neq; fricando, neque agitando, cum pannis moderate calidis. Atque hoc faciendum est paulo ante cœnam, ita vt lixiuium tantum sit tepidum, & nequaquam ferueat.

Lotio.

In capitis lotione obseruanda.

De victu hæc regula tenenda est, quod nihil prorsus admitti debeat, nisi sit boni succi. Nam cum κακοχυμία potissimum ex mala victus ratione gignatur, ideo in vniuersum cibi boni succi appetendi, & contrarii fugiendi sunt. Vocamus autem bonum cibum, qui leuis est, & tenuium partium, & bonum succum gignit: qui vero contrarium efficit, malus censetur. Atque hoc in genere nunc dixisse satis sit, quia paulo post omnia clarius exponemus. Sed non sufficit

Cibus.

Cibi boni succi.

vel

vti bono cibo, nisi etiam iusta mensura seruetur. Ideo nunquam plus ingerendum est, quam natura exigit, iuxta Aphorismum Hippocratis, qui dicit: *Vbi cibus præter naturam plus ingestus fuerit, hic morbum facit.* Nolo tamen, vt omnino tenuis victus instituatur, qui sanis corporibus periculosus esse solet, & ægris, sicut idem Hippoc. testatur, non nisi in acutis morbis, cum certis tamen conditionibus, conuenit. Debet autem cibus magis ad siccum, quam ad humidum declinare, ne humiditas in corpore augeatur. In actiuis autem qualitatibus aliquantulum ad calidum declinet: sed tamen ex huiusmodi rebus præparetur, quæ non facile fumos mittunt sursum. Et assata sint elixis frequentiora, aut saltem vtraque simul accipiantur, ita vt elixa semper præcedant, & assata sequantur.

Consuetudo ægri consideranda.

Nolo tamen, vt Dominus à consuetis prorsus abducatur, præcipue vbi senserit se melius habere, propterea quod, teste Hippocrate, ea quæ ex longo tempore consueta sunt, etsi deteriora minus nocere soleant insuetis. Si vero Dominus esset assuefactus ab ineunte ætate ad cibos aliquos mali succi, & iis adhuc delectaretur, sicut interdum fieri solet, consultum foret, vt paulatim ab eo animum alienaret, & palatum melioribus accommodaret. Paulatim dico, quia vt Hippocrates in sexto Epidemicor. inquit: *Repentinæ mutationes sunt vitandæ.* Et rursus in alio loco: *Omne nimium naturæ est inimicum, quod vero sensim fit tuto.* Concedo tamen, vt nonnunquam suauioribus vtatur, etiamsi sint aliquantulum deteriores. Ea enim, quæ cum voluptate assumuntur, ventriculus auidius amplectitur, & facilius concoquit: quæ vero displicent, aut nauseam mouent, refugit. Id quod etiam Hippocrates in Aphorismis præcipit, cum ait: *Parum deterior cibus aut potus, suauior autem, melioribus quidem, sed minus suauibus est præferendus.*

Ordo ciborum.

Ordo in victus ratione talis esto, vt quæ mollia, facilioris coctionis, & ad corruptionem idonea sunt, reliquis præmittantur. Vnde liquida omnia prius ingerenda sunt, quam solida.

Tempus ciborum.

Nequaquam autem quolibet tempore cibus capiendus est, sed mane conuenit, vt cibus sumatur post leue aliquod exercitium, de quo postea dicemus, & quando hesternus cibus descenderit. Idem etiam de cœna statuendum est; ita tamen, vt hora consueta diligenter obseruetur. Et appetitu alliciente, neque prandium, neque cœna negligatur. Qualis autem delectus in victu esse debeat, nunc obiter subiiciam, recensendo ea, quæ maxime in vsu sunt, vt de reliquis similiter iudicium fieri possit.

Panis laudabilis.

Panis sit ex tritici farina purissima paratus, quod fermenti & salis parum habeat, sit recens, hoc est, pridie, aut ad summum biduo ante, & quidem bene coctus. Si vero ex impura farina, nimio fermento aut sale cōditus, nec exacte coctus fuerit, & caput & ventriculus inde supra modum grauabitur, & affligetur.

Potus.

Potus sit cereuisia, ad quam Dominus à multis annis est assuefactus, sed non nimiū lupuli habeat: Lupulus enim facile ad cerebrum euaporat, & secum eo deducit fumos, qui dolores gignunt, & sæua symptomata secum trahunt.

Lupulus. *Vinum.*

Eodem modo vinum interdico, & suadeo, ne vllo vtatur Dominus, nisi à dolore capitis & scintillatione penitus fuerit liberatus. Postquā autem melius habuerit, vino Crosnensi vtatur, donec sine periculo Rhenanum bibere possit. Vngaricum autem toto tempore vitæ interdictum esto.

Aqua mellis.

Quod si aqua mellis placuerit, non impedio, imo potius consulo, vt Dominus eam bibat, quandocumque voluerit.

Carnes laudabiles.

Carnes eligantur, quæ minimum excrementorum, & mali succi gignunt, & quæ facile coctionem admittunt. Tales sunt omnium auicularum syluestrium carnes, videlicet, turdorum, perdicum, ficedularum, & similium, quorum ingens est numerus, vtatur etiam carne caponum, gallinarum, pullorum, hœdorum, leporum iuuenum, &c. Ab auibus autem, quæ in aquis degunt, vt sunt, anseres, anates, omnino abstinere oportet, sicut etiam à carne bubula, vaccina, ceruina, aprina, hircina, suilla, agnina, leporum veterum, &c. In primis autem fugiēdæ sunt carnes sale conditæ, aut fumo exsiccatæ, quia sunt pessimi nutrimenti, & difficilime concoquuntur.

Pisces.

Pisces in cœnosis aquis, aut stagnis capti, fugiantur, quemadmodum etiam saliti, aut fumo exsiccati. Interdum poterunt admitti, qui in arenosis riuulis capiuntur, sicut sunt funduli, auratæ, similiter & percæ, &c. Ita tamen, vt cum pipere & croco condiantur. Nam cum omnes pisces sua natura frigidiores & humidiores sint, quam temperies postulat, necesse est, vt istæ qualitates per aromata corrigantur.

Oui vitell.

Ex ouis luteum potius, seu vitellum, quam albumen eligendum, & puluere cinamomi atq; modico sale aspergendum censeo. Eligenda autem sunt oua recentia, candida & longa, iuxta vsitatos versiculos, quos plerūque D. Philippus præceptor meus obseruādus, quando oua aperiebantur recitare, & studiosis in memoriam reuocare solebat:

Filia presbyteri iubet hoc pro lege teneri,
Quod bona sint oua, candida, longa, noua,

Sint autem tremula vel sorbilia, non dura, aut in sartagine frixa, neque in cineribus cocta.

Lac.

Lac nullo modo conceditur ex Hippocratis sententia, qui in Aphorismis inquit: *Lac dare caput dolentibus malum.*

Caseus.

Eodem modo & caseus damnatur, siue sit recens, siue vetus. Vterque enim est pessimi nutrimenti.

Butyrum.

Butyrum autem in aqua saluiæ aut rutæ diligenter lotum, in principio mensæ sumptum, non improbo: Nolo tamen, vt post reliquos cibos, sicut apud nos, & vbique in hac regione vsitatum est, accipiatur, ne nauseam moueat. Ex ea enim cerebrum vehementer offenditur, propter maximum illum consensum, quem cum ore ventriculi habet.

Fructus & legumina.

A fructibus, leguminibus, & oleribus omnino abstinendum erit, quia corruptioni obnoxia sunt, & parum nutriunt. Si tamen cerasis Dominus delectabitur, non impedio, quo minns ante alios cibos comedantnr. Concedo etiam poma armeniaca, sed parce iis vtendum erit. Et quia corpus repletur vitiosis humoribus, atque cruditas augetur continua quiete, ideo impero exercitium non quidem validum, sed vt ante prandium obambulando corpus nonnihil commoueatur.

Exercitiorū vtilitas.

Talia autem exercitia instituenda sunt quibus pedes, & inferior corporis pars exerceatur, sine multa & magna capitis agitatione, donec anhelitus mutetur, inde insiti caloris augmentum & spiritus vehementior motus sequetur. Ex quorum altero felicior nutritio: ex altero vero excrementorum secretio expectanda erit. Vtrumque autem maxime necessarium esse, luce meridiana clarius est. Sed cauendum est, ne exercitia instituantur, dum crudi & incocti cibi in ventre, aut vasis continentur. Nisi enim hoc factum fuerit, cruditates, obstructiones, & multa alia incōmoda expectanda erunt. Ab exercitiis autem cessandum erit, si vel contractior paulo corporis moles videbitur, vel caloris gratia euanescere voluerit, vel alacritatis æquabilitas & continuitas remiserit, vel denique sudor erumpere inceperit.

Somnus.

De somno & vigilia ita sentiendum est, quod somnus cibos conficit, animi ægritudines delet, & mentis insaniam corrigit. Statuendum est autem, quod somnus nocturnus sit conuenientissimus, sicut Hippocrates testatur, cum inquit: *Interdiu vigilare, noctu vero dormire oportet.* nam cum nox sua humiditate & tranquillitate somnum alliciat, satisque temporis habeat, vt absoluatur ciborum exquisita concoctio, non dubium est, quin maxime sit vtilis. Diurnus vero, & præcipue meridianus,

Somnus meridianus.

concoctioni non sufficit perficiendæ, & caput excrementis replet, vnde grauedines, & capitis dolores oriri necesse est. Debet autem nocturnus somnus nequaquam esse immodicus, vt excrementa suo tempore expellantur. Ea enim, si diutius, quam oportet, retenta fuerint, grauia symptomata subsequuntur.

Supinum decubitum noxium.

Cauendum est etiam Domino, ne supinus dormiat, quia talis somnus grauissimorum morborum, videlicet apoplexiæ, epilepsiæ, paralysis, & similium, causa esse solet. Quare aut in dextro, quod est conuenientissimum, aut in sinistro latere dormiēdum erit, aut certe in isto, & postea in altero vel contrario modo, prout Dominus sese à prima pueritia, aut etiam postea assuefecit.

Vigiliæ.

Vigiliæ immodicæ omnino vitari debent. Si enim modum excesserint, cerebrum corrumpunt, spiritus dissoluunt, sensus interiores & exteriores debilitant, cruditates efficiunt, & vires deiiciunt. Itaque & somni & vigiliarum modus sit, iuxta illud Hippocratis: *Somnus atque vigilia vtraque, si modum excesserint, malum.*

Repletio & inanitio.

Quod ad repletionem & inanitionem attinet, sciendū est, quod Galenus dicat, cum vasa cibis & potionibus fuerint supra modum repleta, periculum esse, ne disrumpantur, aut calor natiuus dissoluatur. Atque hoc si fiat, nesse est, vt sequatur capitis grauitas, neruorum obstructio, & facultatis sensitiuæ & motiuæ diminutio. Quare in victus ratione duobus ferculis, si fieri potest, boni succi, Dominus sit contentus, neque nimium ingerat, præcipue in cœna, quæ semper parcior esse debet, quam prandium.

Cœna parcior prandio esse debet.

Cauendum est, ne diuersi & varii generis cibi simul accipiantur. Sed sit cibus maxime simplex, quia nihil magis facit ad cruditatem, ad corruptionem, putredinemque, & ad deprauatos in corpore humores multiplicandos, quam ciborum varietas & multitudo.

Varietas ciborum vitanda.

Ita enim dicit Galenus: *Cibi multiplices, & præcipue facultate dissimiles, magnam in ventre gignunt turbationem.* Vt igitur pericula omnis generis vitentur, cibus sit moderatus, & quotidie aluus fluat. Si vero supprimatur cum foliis senæ irritetur. Deinde singulis septimanis semel pillularum alephanginarum pondus aurei Vngarici accipiatur. Tandem quolibet mense semel pillulæ supra descriptæ matutino tempore deglutiantur: ita tamen, vt priusquam accipiantur per triduum ante, mane & vesperi aqua mellis bibatur.

Affectus animi.

Postremo de animi affectibus aliquid est dicendum, quod paucis absoluam, & huic consilio finem imponam. Debent autem omnes vehementes animi commotiones vitari, ne vires inde deiiciantur, aut praui

humo-

humores in corpore cumulentur. Remota igitur tristitia & iracundia, adsit lætitia. Ea enim si fit moderata, Spiritus valde recreantur: Si vero immoderata, resoluuntur. Hæc est mea sententia, quam ad normam Hippocraticæ & Galenicæ doctrinæ conscripsi. Nec dubito, quin Dominus plurimum cõmodi ex ea percipiet, si modo in omnibus consilium meum secutus fuerit. DEVS æternus Pater Domini nostri Iesu Christi efficiat, vt Dominus pristinæ sanitati restituatur, & diu saluus atque incolumis seruetur. Vratislau. 8. Cal. Iunii, Anno 1556.

Ad brachium à fractura tabescens, & gonorrhæam,

D. IACOBI SYLVII
CONSILIVM CCC.

CVBITVS & radius (vt audio) fracta & male composita, partem non solum breuiorem reddunt: sed etiam atrophiam excitant. *Ossa conglutinata non frangenda.* Ex quo autem conglutinatio iam inueterauit, non suaserim rursus frangenda ossa, tum quia difficile nunc eodem in loco frangere, tum quia iam callus durior repositioni impedimento est futurus. Reliquum est vt alimentum in parte læsa attrahatur, frictione inter mollem & duram media: attractum exhalare prohibeatur, cute densata à modice frigidis, aut astringentibus, vel occlusa ab emplasticis, cera nimirum cum butyro recenti, liquata in linimenti formã. Sique partis breuitas incurata maneat, atrophia curetur. Sed videatur ne labore immodico, continenter scribendo, alimentum attractum dissipet. *Gonorrhæa.* Gonorrhœa laxo pudendo facta, recentricis imbecillitatem in vasis spermaticis significat: hac robotata sanaberis. Roborabis autem sumpta horis duabus ante pastum Conser. ros. ℥j. per se aut cum aq. ros. aut plantaginis. Si vero alia intemperies quædam calida vim retentricis deiicere videatur, contra eam pugnato contrariis. Si erectio pudendi cum Veneris & puellarum imaginatione fuerit, vitabis apprehensionem mulierum, & omnia quæ semen augent vel promouere possunt, quæ à doctis Medicis audire poteris. Cubabis autem in latus sinistrum magis, quam dextrum, & in ventrem potius, quam spinam, & tecto corpore ad tibias magis quam ad lumbos. Proderit etiam lamina plumbi tenuissima foraminulenta linteo inuoluta lumbis circumdata, aut folia salicum, vrticæ linteis calefactis substrata. Quod si te plura vrgent, à Medicis plura accipies.

In extenuatione Brachii, pro consiliario quodam Palatino,

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM CCCI.

IN primis necessarium est, vt recta victus ratione vtatur, & corpus expurgetur, si quidem brachium curari debet.

Fomenta. Ad curationem primum adhibeantur fomentationes ex floribus verbasci, verbenæ, & chamæmeli in vino atque aqua coctis. *Destillatio epatis vitulini.* Deinde hac aqua destillata confricetur: Accipiatur hepar vitulinum, & totum in partes minutas conscindatur: addantur folia Saluiæ, rorismarini, contusa, & in vase vitreo balneoque Mariæ, vt vocant destillentur.

Ista aqua, vt dixi, post fomentationem, brachium confricetur, & interdum pulueres lumbricorum, cum confricatur, adhibeantur. Si post decem dierum vsum nihilo se melius (quod tamen non existimo) habebit, *Linimentum.* accipiatur lixiuium, & cum eo misceatur oleum rosatum, completum ad æquales partes, ac probe conquassentur, calefactusque in eo madefiat pannus lineus, qui brachio matutinis horis per nouẽ dies applicetur. Vbi hoc factum fuerit ad aquam destillatam rursus redeat. Optimam victus rationem seruet, & in singulis septimanis ante cœnã bis pillulas Mastichinas ad Drachmam vna cum melle rosato sumat.

Hæc si diligenter præstantissimus vir obseruabit, haud dubie optatam sanitatẽ consequetur. Id vt eueniat Deum precor.

In macie, & magnitudine diminuta cruris, ac læsa deambulatione,

D. HIERON. CAPIVACCII
CONSILIVM CCCII.

DVÆ sunt in hoc Egregio Patiente Galeo actiones læsæ, quarum altera, pertinet ad cruris dextri nutritionẽ, reliqua vero ad eiusdem deambulationem. Quarum actionum læsarum, non est, vt in præsentia argumẽta in medium afferamus, siquidem manifestissime oculis subiiciuntur. Macies enim & magnitudo, vt ita dicam, diminuta cruris a[illegible]paret. Item & læsa ambulatio, cum neq[illegible]tere, neque etiam ex toto crus illud e[illegible]aleat, vt propterea videndum sit, à qu[illegible] causa hęc mala dependeant. Vnde *Causa læsa actionum.* c[illegible]iones lædantur, vel læsa facultate, vel [illegible] errorem externum, certissimum est vtr[illegible]nque hanc actionem lædi, non ob errorem externum, sed ob morbum. Nutritio

Oo

enim lęditur, lęſa facultate alteratrice ipſius cruris, cuius ratione factum eſt, vt alimentum, quemadmodum opus eſſet, attrahi nō poſſit. Redditum autem eſt crus intemperatum, id eſt frigidum, ob otium & diuturnam quietem, quoniam ob morbum in genu nunquam ſe mouet, quemadmodum antea facere ſolitus erat.

Cauſa maciei.

Præterea hæc cruris frigida intemperies occaſionem habuit, ob præſentiam ſeu viciniam materiæ pituitoſæ frigidæ in genu exiſtentis. Ambulatio autem lęſa eſt ob morbū in magnitudine auctā, ob tumorem ſcilicet circa genu excitatum, & in ipſo etiam genu, non quod materia occupauerit oſſium genu cauitatem: ſed quia collecta eſt extra cauitatem circa dearticulationem ipſius genu, ratione cuius tumoris & materiæ collectæ, cum patiens noſter crus flectere vult, partes neruoſæ à materia illa tumoris comprimuntur, fit ſolutio vnitatis, vnde dolor illic excitatur. Hic autem tumor inde ortus eſt, quoniam cum crus illud ob ictum violentū fractum fuiſſet, pars illa ſecūdum genu eſt debilis reddita, cuius debilitatis ratione materia pituitoſa ſuſcepta eſt, ac in genu, vt diximus, collecta. Hæc autem cruris debilitas in dies ſemper aucta eſt, quoniam hic Nobilis patiens, cum deambulationis modum aliquem non ſeruaret, factum fuit vt ſæpe ſæpius in terram ceciderit, & partem illā percuſſerit, neq; adhuc 15. ſunt dies, ex quo iterum in terram ruere coactus fuit, vt nouiſſima debilitatis, cauſa huic parti addita ſit.

Cauſa læſæ ambulationis.

Fractura ab ictu.

Hæc mala cum ita ſe habeant, vt auferantur, neceſſarium eſt prouidere, vt crus illud renutriatur, quod vt cōmode fiat, opus eſt intemperiem illam frigidam calefaciendo corrigere & auferre. Materia autem tumoris cauſa, vt dura eſt emollienda, vt craſſa attenuanda, vt frigida calefacienda, & vt locum indecentem occupat elidenda, genu eſt corroborandum, item & crus, ſeruando ſemper eorum virtutem & tonum, vna cum virtute totius, habita de toto prouidentia.

Indicationes.

Quibus ſcopis ſatisfacere non eſt impoſſibile, quamuis ſit ad ſummum difficile. Nam ſi conſideremus vehementiam ratione propriæ eſſentiæ, ea eſt ſatis inſignis, quoniam & itemperies cruris, & eius figura multum recedunt à naturali ſtatu. Eſt enim tertius annus, ex quo, hic tumor ortus eſt, & crus macie illa tentari incepit. Præterea materia tumoris, vt diximus, eſt frigida, craſſa & dura, vt non niſi cum ſumma difficultate & lōgo temporis ſpacio hæc omnia vinci poſſint. Nec eſt vt vehementiam ratione dignitatis contemnamus, quoniam lęditur deambulatio, quæ eſt actio cauſa commodioris vitæ ſatis neceſſaria. Speramus tamen Nobiliſſ. Dn. Patientem ad priſtinam ſanitatem reduci poſſe, cum virtus ipſius robuſta ſit ſecundum quantitatem & qualitatem. Et quoniam eſt in Iuuenili ætate, hinc ergo laudamus, vt quamprimum conuenier, ſie aliqua ſanguinis miſſio, ſecta vena iecoraria dextri cubiti. Leniatur aluus cum melle roſar. ſolut. cum Manna, in lure diſſolutis, vel cum ſimilibus. Preparentur humores cum iuribus alterantibus Beton. Farfar. Borrag. Endiuiæ & ſimilibus. Purgentur cum Rhabarb. cum Agarico infuſis in decocto florum & fructuum, cum fol. ſenæ, addendo mell. roſar. fol. & Manna. His omnibus diligenter peractis, laudamus, vt Thermas Diui Bartholomæi adeat, ibique vtatur luto D. Bartholomæi, immergendo in illud vniuerſum crus, & totam coxam. In eo enim luto eſt vis emolliendi, calefaciendi, & aliquo etiam modo digerendi, hocque luto vti poterit per octo vel decem dies. A luto autem mundato vniuerſo, & crure & coxa, vino generoſo tumor genu inungatur, vel illinatur adipib. vituli, anatis, gallinę, cum modico croco permixtis. Tranſactis his octo diebus, laudamus vt vtatur Luto Diuæ Helenæ, quæ luta magis digerunt, & his vti poterit modo & forma, vt ſupra diximus. A luto poſtea parte vino pręd icto diligenter mundata ſupra genu imponi poterit Diachylon cum gummi, cui ſit permixtus puluis colocynthidis, nec non etiam vtriuſque veratri. His peractis ſi ex toto non fuerit forte liberatus, & æſtus non vrgeant, per ſudorem materia ex toto diſcutiatur & euacuetur. Vt autem crus, quod eſt, vt ſupra diximus, emaciatum, renutriatur, laudamus vt inungatur cum oleis, v.g. Liliorum alborum & ſimilibus. addito vino generoſo pro vehiculo. His addatur diligens viuendi ratio, quam quia nota eſt, conſulto prætermittimus. Et hæc ſunt, &c.

Prognoſticū.

Vena ſectio.

Lenientia.

Preparantia.

Thermæ & lutum Diui Bartholomæi.

Lutum Diuæ Helenæ.

Diachylon gummatum cum colocynthide & veratro.

In tumore vtriuſque cruris, & colore ſecundum totius corporis partes defœdato, ac lienis ſcirrho,

D. Hieron. Capivaccii.

CONSILIVM CCCIII.

Conqueritur Vir ſtrenuus ac Magnificus, de tumore vtriuſque cruris, de colore ſecundum totius corporis partes defœdato, ac inſuper quod magis eſt, de quodam lienis ſcirrhoſo tumore, qui quidem non difficulter prementibus manifeſtatur. Et quia nullus percipitur dolor, quanquam valide comprimatur, inde clarum redditur, hunc

hunc tumorem scirrhum confirmatum, ac penitus exquisitum existere. De colore autem mutato pauca quædam recensenda videntor. Nam cum ad nigredinē vergat, facile est vnicuiq; percipere, hoc esse symptoma in genere qualitatis mutatæ, ac à Medicis morbum arquatum, ictéritiamve nigram appellari. Tumor vero in vtroq; crure excitatus, cum & ipse oculis sobiiciatur, nihil est vt de ipsius signis quicquam in præsentia dicamus. Illud tamen nō reticere conabimur, huic crurum tumori, hydropem anasarcam prope esse. Cum enim digitis huiusmodi humorem comprimimus, euidentissima fouea in cruribus relinqoitur, vt proinde manifestissimum sit, hunc patientem malo habitu totius corporis, seu Cachexia, vt proprie loquamur, laborare: quæ affectio, vt norunt Medici, ad introducendum hydropem prægnia existit dispositio, vt propterea, quemadmodum diximus, hydrops anasarca imminere videatur, vnde omni cum diligentia horū affectuum caosæ sunt indagandæ. Dubiū non est, splenis tumorem horū omnium malorum originem & fundamentum extitisse. Nam cum lien ob huiusmodi tumoris præsentiā melancholiam à iecore sibi transmissam suscipere oō valeret, fuit in causa vt iecur sit iusto frigidius redditum, ob quam frigiditatem cum chylom in optimum sanguinem permutare non posset, factum est vt sanguis pituitosus, & proinde frigidus sit genitus, cuius altera portio ad crura decūbens tumores illos euidentissimos excitauit: pars vero reliqua cum melancholia permixta ad reliquum corpus diffusa, & cachexia & regio morbo, nigræue Icteritiæ opportunam occasionem præbuit. Lieois vero scirrhosus tumor ex eo ortum habuit: quoniam cum elapsis mensib. copiosa sanguinis excretio, & per sedem & per vomitum facta fuerit, in frigidam intemperiem extemplo lien incidit. Cuius ratione cum melancholiam à iecore transmissam, quemadmodū opus erat, regere non potuisset, eam ibi cōcrescere necessarium fuit, & cum pituitosa materia à ventriculo frigidiori eo delata, in tumorem scirrhosum degenerare. Hic vero scirrhus deinde exquisitus euasit, quoniam ob diutinam moram materiæ & pituitosæ & melancholicæ in ea regione, partes tenuiores per resolutionem euanuere, terrestriores vero crassiores & viscidiores remāsere, vt hac ratione adhuc durior materia reddita, in scirrhum exquisitū migrauerit. Ventriculus autem ob promiscuam, qua semper est vsus patiens, viuendi rationē aliquam frigiditatem acquisiuit. Hæc mala cum ita se habeant, ad illud omne nostrum studium est cōuertendum, vt erratain victu corrigamus, deprauatū illum colorem anferamus: materiam scirrhosi tumoris causam emolliamus, digeramus ac dissipemus: Lienem, iecur, oc nō etiam aliquo modo ventriculum calefaciamus & corroboremus: horum viscerū virtutem & tonum vna cum virtute totius cōseruemus, habita tamen prius de toto prouidentia, quæ eo tendere debet, vt cachexiā ex toto auferamus. Quibus scopis satisfacere, omnino est impossibile. Nam si cōsideremus vehementiam ratione dignitatis, eam satis intensam esse reperiemus. Læditur enim ventriculus, nec non iecur, etiam quod est membrū principalissimum, quorū viscerū actiones à natura pro totius corporis nutritione sunt ordinatæ, cum in altero omniū alimentorum concoctio: in altero vero sanguificatio celebretur, vt huiuscemodi actiones pro vita meliori, nec nō etiam commodiori, sint valde necessariæ. His accedit, quod splenis scirrhus est exquisitus, & proinde frigida lienis intemperies sit cōfirmata. Quare ratione propriæ essentiæ intensissima vehementia emergit. Plurimum ergo præstabimus, si hęc omnia mala mitiora reddemus, Egregiumq; patientem ab imminēte Hydrope præseruabimus, idq; non valde difficulter futurū esse speramus: Licet scirrhus ille sit exquisitus, quoniā alia mala non adhuc summum malignitatis apicem attigere, virtusq; non adeo est prostrata, vt validissima etiā remedia ferre non possit. His ergo ita constitutis ad præsidiorum materiam est deueniendum. Et vt in primis de re Chirurgica sermonē habeamus, in eam deuenimus sententiā, vt sanguis in moderata quātitate euacuetur hirudinibus applicitis hæmorrhoidibus, si eas habebit innatas, sio minus secta vena sinistri cubiti. Et si sanguis niger & crassus exierit, egredi permittatur. Si autem tenuis & rubicundus fuerit, illico supprimatur. Quo vero ad fonticulos, probatur vt vnus in crure sinistro, nisi tumor eius prohibeat, efficiatur: quod si prohiberet, ab eo omnino esset abstinēdum. Et vt de Chirurgia ex toto sermonem expediamus, vt materia tumoris funditus euacuetur, suademus, si alia remedia, quemadmodum opus esset, non cōtulerint, vt in regione lienis ferro candenti inustio fiat. Quoad pharmaciā leniatur aluus Melle ros. sol. cum elect. lenit. Diaphœnicone, & cum similibus. Præparētur deīn humores cum melle rosato cum syrupo de Beton. de Buglosso, cum oxymel. & similibus, fine dilutis. Expurgentur postea cum electuario lenitiuo, Confect. hamech & syr. de polypodio. Præparentur iterum humores cum syrupis compositis, de

Icteritia nigra.

Hydrops anasarca.

Cachexia.

Causa harum affectuum.

Scirrhus lienis.

Indicationes.

Prognosis.

Curatio.

Vena sectio.

Fonticulus in regione lienis.

Lenitiua aluum.

Humores præparatio.

Euacuatio.

fumar. compos. de pomis composito, & id genus aliis. Expurgentur iterum vel cum prędictis medicamentis, vel etiam cum pill. cochiis, cum pill. de fumaria mixtis. His diligenter administratis probatur, vt vinum chalybeatum per plures dies assumat, quousq; scilicet aderit præsentia indicantis, & nihil prohibebit. Poterit autem vinum secundum hanc formam à pharmacopola parari: Accipiat verbi gratia vncias viij. chalybis in diebus canicularibus, ad hunc vsum diligẽter parati. Deinde accipiat puluerem ex mentha, ceterach, beton. iua, stœchade, melissa, sassafras, capparibus, & tamarisco. Addantur præterea altheæ frustula; & hæc omnia in ℔. xij. vini albi generosi infundat, & per octo dies sub radiis solaribus in vase vitreo, sæpe sæpius vas agitando, diligenter maceret. Probatur præterea, vt materia dura emolliatur & digeratur, vsus luti D. Bartholomæi supra regionem lienis per plures dies administrati. Nec interea ab aliis præsidiorum materiis abstinendum erit. Quin imo suademus, vt ante & post luti administrationem singulo die, scilicet dum lutis vtetur, gestet supra eãdem splenis regionem Ammoniacum, cum aceto dissolutum. Poterit etiam gestare diachylon, cum gummi, cui sit admixtus puluis ex sassafras, ex vtroque veratro, stœchade, ceterach, iua, colocynthide, & similibus. Poteritque modo vno, modo altero medicamento vti. Quibus omnib. diligenter peractis, magnas antidotos in frequenti vsu habere poterit, vnde probatur theriaca, mithridat. & trochisci Cypheos. Probantur quin etiam trochisci de cappar. & id genus alia. Quod vero spectat ad diætam, correspondeat propositis, sit moderata, & moderate attenuet. Carnes sint laudabiles, vt vituli, hœdi, pullorum & pullatum, auium montanarum: fugiat carnes auium aquatilium. Piscium omnium generum vsus improbatur. A lacticiniis omnibus abstineat. Vinum sit moderatum & medicatum, quare parari poterit cum ligno guaiaco, stœchade, bugloss. iua, & herbis aliis superius relatis. Hæc autem omnia aduentante autumno fieri poterunt, quoniam his temporibus virtus & remedia & morbos simul sustinere non posset, &c.

Vinum chalybeatum. *Lutum D. Bartholomæi.* *Ammoniacum.* *Victus ratio.*

In relaxatione intestini, siue Enterocele,

D. GVLIELMI RONDELETII CONSILIVM CCCIV.

Opiata.

℞. Catholici ℥ ij.
Cassiæ.
Sebesten an. ℥ j.
Rhabarbar. elect. ʒ ij.
Anisi ʒ j.

Cum syrupo rosato laxatiuo, fiat opiata, capiat ℥ j in forma boli.

℞. Rad. consolid. maior.
Bistortæ.
Narcissi an. ℔. ß.
Herb. Herniariæ.
Millefolii.
Caudæ equinæ.
Polygonii an. m. ij.
Corticum mali granati.
Nucum cypressi.
Gallarum an. num. xl.
Forum hyperici.
Centaurii minoris an. p. iij.

Fiat decoctio in aqua & aceto, & cum hac calida foueatur pars, reiectis recrementis intestinorum, mane & sero. Et cum cessare voluerit à fomentatione, foueatur eadem decoctione, sed frigida, continuet per tres dies, & in lecto quiescat, aut supra scamnũ, per duos dies; deinde applicet emplastrum sequens; quod gestet diu:

℞. Massæ emplastri de pelle arietina ℥ iiij.
Radicis bistortæ.
Blattæ byzant.
Sarcocollæ.
Aloes.
Corticis mali granati an. ℥ ß.
Cochlearum diligenter contusar. cum testis, num. x.

Malaxentur cum oleo hyperici, fiat emplastrum, applicetur supra partem, & constringatur pars arctissime subligaculo.

℞. Anisi.
Fœniculi an. ℥ ij.
Coriandri ℥ j.
Sem. rutæ ʒ ij.
Coralli rubei vsti, & loti in aq. rosar. ʒ iij.
Cineris cornu cerui, & priapi tauri an. ʒ j.

Lauentur cineres simul cum corallo, quibus adde sacchari candi, & rosati an. ℥ iiij. Misce, fiat puluis, capiat post pastum, non superbibendo. Fugiat omnem corporis immodicam motionem, vociferationem, repletionem ciborum, & præcipue flatulentorum. Studendum semper, vt aluus liberé possit fluere, impositis suppositoriis, vel sumendo singulis septimanis semel de opiata laxat. ℥ j. in forma boli, vel in iure cicerum rubeorum aut veteris capi. Mane & sero in lecto foueat partem affectam decoctione prescripta cum spongiis nouis decies calide tandem etiam frigide ter. Et fouebit per viginti dies continuos, ac emplastrum gestet diutissime.

In rela-

In relaxatione peritonæi, & principio Enterocelės,

D. Gvlielmi Rondeletii

CONSILIVM CCCV.

Decoctum pro fomentatione.

℞. Rad. Narcisci.
Bistortæ an. ℔. ß.
Consolidæ maioris.
Chelidoniæ maioris an. ℥ ij.
Plantaginis.
Caudæ equinæ.
Herniariæ.
Sanguinalis herbæ.
Centinodiæ
Polygonii an. m. j.
Cortic. mali granati.
Gallarum.
Nucum cupressi.
Myrtyllorum an. gr. j.
Flor. centaurii minoris.
Rosarum rubearum.
Anthos.
Stœchados an. p j.

Fiat decoctio in aqua & aceto, foueatur pars in principio calide, in fine vero frigide, continuet per viginti tres dies, & retineat partem sub ligaculo:

Ceratum.

℞. Massæ emplastri de pelle arietina ℥ iiij.
Radic. bistortæ.
Stellæ marinæ.
Blattæ byzantiæ an. ℥ j.
Masticis.
Gallarum.
Cortic. mali granati an. ℥ ß.

Malaxentur cum oleo hyperici, & cera rubra, fiat ceratum, applicetur, & gestet per tres menses, mutando, & bracali constringendo, prius tamen fiat fotus mane, & sero, reiectis recrementis intestinorum. Quod si sit aluo constricta, prouocet suppositoriis acutis, & non capiat vllo modo clysteres. Reiectis igitur mane alui & vesicæ excrementis, pars relaxata, fouenda cum spongia, decoctione præscripta calida primum, deinde frigida. Cauendum ab omni corporis immodico motu, & ab omni vociferatione, fugienda flatulenta omnia, vt pisa, fabæ, castaneæ, & similia. Laxantia aluum, vt poma cocta, pruna, maluæ coctæ erunt ex vsu.

Aluus adstricta.

MORBI PVERORVM.

In cephalalgia ex cruditatibus, cum variis aliis symptomatibus, pro puero quodam decem annorum.

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CCCVI.

SIde dolore capitis filius meus conqueratur, nec calor vllus notabilis adsit, auribus rubentibus, & facie pallida, cruditate ventriculi laborat. Vomitu liberatur præsertim, si cibum differat, & super indormiat.

Aluum duram in pueris leniens tia.

Venter induratus subducitur prunis, passulis coctis, præsertim cum spinachia: purgatur ℥ ß. flor. cassiæ cum conseru. rosarum, quod ipsi iucundum esui est. Si vermibus abundet, quod frequens illi malum ab esu fructuum, aut saccharo nimio, datur illi ℈ ß. Aloes rosat. cum. vj. gr. Myrrhæ, formentur pillul. paruæ, & dentur cum cereuisia. Continuentur duobus diebus. In æstate potest propinari illi cochleare vnum aut alterum syrup è foliis & flor. persicorum, aut è succo scordii.

In lumbricis puerorum.

In catarrho & tussi puerorum.

In catarrho & tussi, quibus cum conflictatur, nihil præstantius habet interdum raparum decocto, vt aliquoties docui; præsertim si butyrum recens, & sacch. candi adiiciatur. Soleæ autem inungantur pinguedine piscis lupi.

Dolor dentium in pueris. Ventriculi molestia.

In dolore dentium pro gargarismo vtatur decocto ligni guaiaci, mundantur alias diligenter. In molestia ventriculi hoc electuario vtatur familiariter:

℞. Conser. rosarum ℥ iij.
Specier. aromat. rosat. ʒ j.
Caryophyllor. incisor. ℈ j. Misce.

Aeris malignitas.

In malignitate aeris. Semin. citri, aut limon. aliquor mane deglutiantur. Naribus vero odor rutæ, aceto imbutæ attrahatur. Omnium autem primum aerem mutet.

Ad dissoluendum sanguinem grumosum.

Ad dissoluendum sanguinem grumosum ex luxatione imponatur vmbilico & lumbis cinis communis cum melle, aut oui albumen cum stuppa cannabina, &c.

In epilepsia, & amentia pueri, agentis annum septimum,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM CCCVII.

CAsvs infelicis pueri, qui nobis sese nupertime obtulit, deplorandus procul dubio est, quandoquidem cum septimum suæ ætatis annum ageret, in epilepsiam in-

Fatuitas post epilepsiam. cidit, & ex eo tempore in hunc vsque diem fatuum sese ostendit. Et clarum est, fontem horum malorum pituitam esse, quæ in capite reperitur, & generatur propter ipsius cerebri intemperiem frigidam & humidam, quæ valuit multos humores pituitosos procreare, quæ nunquam beneficio pustularũ, quæ solent in pueris erumpere, expurgati potuerunt. Ex quo factum est, vt cum non potuerint euacuari per illas partes in capite detenti atque collecti, symptomata illa produxerint, quæ hunc in modum generantur. Nam quemadmodum dicere solebat Hippocrates: Si melancholia in ventriculos cerebri irrepat, Epilepsiam efficit: Et si substantiam ventriculorum petat, producit melancholiam: ita etiam dum pituita in hoc casu inuasit ventriculos cerebri, Epilepsia orta est: dum vero in substantiam & corpus cerebri irrepsit, fatuitatem produxit. Et quemadmodum continue pituita inhæret in ipsa substantia cerebri, sic etiam fatuum ipse sese sempet ostendit, vt omnibus compertum. Neque difficile videre est, quid agendum sit. Nam caput erit exsiccandum atque calefaciendum, & euacuanda materia quæ in ipso reperitur. Quæ omnia quam difficile sit implere posse, non est vt dicamus, cum id penitus impossibile esse censeamus. Verum quidem est, naturam in his ætatibus monstra aliquando producere: Et forsan etiam fieri poterit, vt horum operum non oblita, beneficio & ætatis ac medicamentorum nostrorũ ab his malis puer vindicetur: quare in præsentia nihil aliud agendum erit, quam vt quamprimum setaceum in occipitio pateat. Et hoc est, quod ad chirurgiam spectat, & quod nunc agendum est. Tempore vero autumni leniatur aluus mell. rosar. solut. quod si sumere non potest, suppositoriis id erit tentandum. Præparentur humores cum decoctionibus ex Betonica, stœchade, atque Pœonia, quæ in iure alterata sint. Deinde exhibeatur lenissimum medicamentum purgans, & ad hoc conueniet Agaricus. Expurgetur caput cum nasalibus, ex aqua facchari, vel ex succo Betæ, in quo Manna sit dissoluta. Deinde erit deueniendũ ad aliquod generosum præsidium, cuius ratione possumus caput exsiccare, quare conueniet decoctum ex china, ex fassaf. & ex Guaiaco, in quo ebullierint Beronica, stœchas atq; pœonia, atque etiam cichoracea, quæ modo in maiori, modo in minori copia erunt ponenda, prout Medico præsenti conueniens esse videbitur. Electuarium etiam erit conficiendum ex Conseru. beton. cum puluere pœoniæ atque cranei humani, quo poterit vti ante prandium.

Causa epilepsiæ & amentiæ.

Indicationes. Prognosis.

Setaceum.

Lenitiua.

Præparatio.

Euacuatio.

Decoctum chinæ, sassafras, & guaiaci.

Electuariũ.

Quibus addenda erit diligens videndi ratio. Quantum fieri potest, caueat à vino, & aquam bibat, in qua anisum & fœniculum ebullierint, præcipue in hoc tempore æstatis. Tempore vero autumni paretur vinum medicatum, quod sit confectum ex quatuor partibus, tribus aquæ & vna vini, in quo bullierint betonica, stœchas atq; pœonia. Vtatur optimis cibis, caueat à carne sicilla & hædina, à piscibus, fructibus, lacte & ab omnibus, quæ valent caput replere. Aluus lubrica seruetur cum suppositoriis ex melle. Et hæc, &c.

Vinum medicatum epilepticum.

In sinistri oculi visionis obscuritate pro Nobili quodam puero,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM CCCVIII.

PEtitis à nobis consilium viri doctissimi, supra re satis ambigua & obscura, nempe, super visionis obscuritate sinistro oculi. Dexter enim oculus omnino lumine priuatus est. Itaque scribitis oculum illum sinistrum, & cætera, quæ nunc prætermittimus, obtenebrari, atque circa corneam obnubilari. Cæterum huius obtenebrationis seu visus obscuritatis nullam manifestam causam exprimitis, γλαύκωμα aut ὑπόχυμα accusatis, non πτερύγιον, non cicatricem, non nubeculam, non μυδρίασιν, nullumve peculiarem oculi affectum, huius hebetudinis seu obscuritatis causam facitis, sed nude pronuntiaris oculum vtcumque obtenebratum esse, & circa corneam obnubilatũ. Ideo huius symptomatis causa nobis artificiosa coniectura disquirenda fuit, quam geminam putauimus esse, suffusionem siue inceptam, seu adhuc incipientem, & nerui visorii obstructionem a crassis, lentis, & viscosis humoribus, quib. laborantis cerebrum, vel ab ipsis etiam incunabilis, scatet. Perpetuo enim vt accepimus, purulenta colluuies ex altera parte effluxit, nõ sine magno oculorum incommodo. Inde enim nata in neruis obstructio, inde cerebri imbecillitas cõtracta, inde multorum excrementorum in ipso prouentus, in spiritus visorii & pauci & turbidi, inde, vt semel dicã, illa visionis obscuritas & obtenebratio, præsertim cum nullus apparens in oculo affectus præcesserit. Namq; scribit Galen. 4. de locis aff. cap. 1. quod si in oculo nullo apparente malo, cernendi sensus deperditus est, demissum à cerebro neruũ visorium, huius imminutæ aut deperditæ visionis causam in se continere. Hæc igitur vt cõcinnius, porissimũ causa illius ἀμβλυωπίας, id est, visus obscuritatis, quo generosus ille puer tantum sex annos natus male

Causa suffusionis.

male diuexatur, atq; vtinam non aliquando hæc ἀμβλυωπία in planum & absolutũ visionis impedimentum degeneret. Ex hac enim in id facilis est trãsitus, alteri præsertim oculo sensu visionis ablato. Si igitur hu' ἀμβλυωπίας causa, vt ex scriptis vestris cõiecimus & statuimus, gemina est, non admodum difficile est, ex curãdi methodo indicationes sumere & inuenire. *Indicationes.* Obstructio enim nobis insinuat reserantia, & q̃ recludunt, adhibenda esse. Suffusio vero, si quæ adsit, cõcrescentis inter ceratoidem & crystalloidem humoris discussionem desiderat. Verum enimuero cum huiusmodi affectus, suffusio, & visorii nerui obstructio, ex eorum genere sint, qui adhuc in gignendo sint, nec dum sui ablationem nacti, gemina de vtroq; sollicitudo erit Nempe ea quæ prouidet eam, quæ curat, præcedere debet. Frustra enim materiã quæ obstructionẽ & suffusionẽ parit, remouebimus, si alia loco eius semper præsto sit, omnibus igitur modis studendum est, vt nulla deinceps talis materia quæ obstructionem in neruo optico, & suffusionẽ in oculo faciat, generetur, aut si talis aliqua generabitur, statim euacuanda, & alio distrahenda, & auertenda erit. *Præseruatio.* Quoniam vero ex imbecillitate cerebri & oculi laborantis talis materia, quę vtrumque affectum procreat, congregatur, roborandũ quoq; cerebrum erit, ne ea congreget, roborandi quoq; oculi, atq; neruus ipse visorius ne materiam recipiat. Itaq; quatuor in vniuersum intentiones erunt prçseruatiuę, vel si mauis dicere quatuor auxiliorũ genera, quibus futuros morbos ne increscant, aut deinceps fiãt, prçcauebimus, nempe victus ratio, proba vacuatio, diuersio, & membrorum affectorum roboratio, quæ si rite administrabuntur, curatiuæ quoque intentionem forte consequentur. De his igitur sigillatim nobis dicendum est, non tam certe vt vos in Arte medica plurimum exercitatos doceamus, quam vt vestræ petitioni morem geramus, & parentum pueri de nobis expectationi satisfaciamus.

Victus ratio.

Aer. Degat in aëre libero & sicco, vitet maritimum turbidũ & crassum, locus in quo versabitur, nec lucidus nimis, nec multum tenebricosus sit, obscurior tamen, quam lucidior, donec visus illi firmior adfuerit. *Labor.* Mane ante cibum corpus exerceat moderate, si nõ aliter saltẽ ambulatione, nec lenta nimis nec celeri: idq; sub dio, tempore sereno, si oculi lumen perferre possunt, sin minus sub tecto & in loco vmbratili. *Cibus.* Vtatur cibis Euchymis & minime excrementosis, vitet vaporosa omnia, & quæ crassum succum generant.

Potus. Vino in totum abstineat. Vinum enim caput puerorum prompte replet. Bibat aquam hordei, aut Hippocratis, aquam, aut ptisanam vulgarem.

Post pastum vtatur sequenti puluere, cuius loco carnes cydoniorum aliquando assumat, ad prohibendos vapores, ne ascendant in cerebrum:

Puluis post pastum.

Puluis post cibum prohibens ascensum vaporum.

℞. Anisi.
Fœniculi.
Cinamomi an. ℥j.ß.
Coriandri præparati ℥ ij.
Sacchari rosati tabulati ℔.ß.
Eufragiæ ℥ ij.
Misce fiat puluis.

Mane vero vbi surrexerit sumat de hoc alio puluere.

Puluis ante cibum.

℞. Semin. Fœniculi.
Anisi.
Euphrasiæ an. ℥j.ß.
Cinamomi ℈ ij.
Nucis moschatæ ℈j.
Mastiches ℥ ß.
Sacchari albiss. ℥ iij. ß.

Fiat puluis, vtatur mane per se, aut cum aqua fœniculi.

Somnus à cibo vitandus. Non ineat somnum statim à pastu, nec ipsum in longum nimis tempus protrahat, ne cerebrum eius plus iusto humectetur, dormiat capite multum erecto. Fricentur crura cum se componit ad somnum.

De vacuatione.

Cæterum quoniam caput rite purgari nõ potest, vniuerso corpore non prius repurgato, vacuandus erit frequenter hic generosus puellus, sed blande admodum & leniter, prout fert eius ętas. Itaq; non ex medicamẽtis purgantibus ea deligenda sunt, quæ affatim euacuant. Crebris enim potius, quam magnis vtendum in hoc affectu, & in hac ætate purgationibus, atq; illis medicamentis semper aliquid miscendum, quo cerebrum roboretur. Quod & in capite ipso vacuando, siue per errhina, seu per apophlegmatismos, obseruandum est. *Apophlegmatismi.* Apophlegmatismos autem magis, quam errhina seu caput purgia in affectibus oculorum probamus, quod hæc valẽtius humores, qui cerebrum occupant, quã illi, concitant & exagitant, eruntq; deligendi mitiores apophlegmatismi, vt grana mastiches in vuis passis conclusa & masticata, atq; alia id genus, quæ vestræ prudẽtiæ vt & multa alia relinquimus. Porro inter purgantia medicamenta nobis magis arrident:

Agaricus.
Rhabarbarum.
Cassia, & ipsum etiam

Catholicon.

Si potio illi exhibeatur, poterit hac forma propinari.

Potio purgans pro pueris.

℞. Agarici electi recenter Trochisc. ℈ ij. aut ʒ j.

Rhabarbari optim. ℈ ij. aut ℈ ij. ß.

Macerentur separatim in hydromelite, probe cocto & despumato, vel in aqua Betonicæ q. s. In colatura Agarici, non expressi, aut saltem leuissima expressione colati, infunde Rhabarbari, Cinamomi an. ℈ ß. Dissolue cum syrup. capillor. Veneris, & Sacchari albiss. an. ʒ iij. fiat potio valde parua, si gratiorem potum desideratis, percolentur infusiones per manicam, addendo saccharum & cinamomum. Sumatur autem paulo maior quantitas solutiuorum vt ℈ ij. aut ʒ j. Rhabarbari. Si posset deuorare catapotia, sumat ʒ ß. Rhabarbar. elect. ℈ j. Agarici, quæ malaxentur cum aqua Betonicæ infusionis ℈ ß. Agarici Trochiscati, & fiant Pillulæ. Verno tempore cum herbæ fuerint in suo vigore, conficiatur illi syrupus purgatorius, qui herbas cerebro & oculis dicatas recipiat. Item folliculos senæ, Agaricum & Rhabarbar. Quo vtatur per æstatem maxime, vitatis summis ardoribus; per hyemem vero & autumnū ac tempus frigidiusculum sumat potius catapotia, si possit ea deuorare. Probamus etiam clysteres quibus hactenus vestro prudenti consilio vsus est. Itaque ne natura vni pharmaco nimis assuescat, & assuetum contemnat, vsus vacuantium alternetur. Sed nec alienum fuerit corpore rite purgato vere appetente venam humerariam, quam cephalicā vocant, aut medianam, si magis conspicua sit, in cubito sinistro, qui è directo est oculi vtcunq; obtenebrati aperire, & ℥ ij. aut paulo amplius sanguinis detrahere. In hoc enim genere vacuationis, magna spes reponenda est, neque vos terrere debet aut dehortari, quod toties præcipiat Galenus, sanguinem pueris non esse mittēdum ante decimum quartum annum. Nos enim frequētissime puerulis sanguinem detrahimus anno 8. 7. 6. 5. atque etiam interdum 4. & 3. & felicissimo successu, præsertim in iis, qui viuidiores sunt, cuius modi quoque est generosus iste puer, vt intelleximus ab iis, qui eum ab incunabulis nouerunt. Atq; hæc de vacuatione dicta sufficiant.

Pillulæ pro pueris.

Syrupus catholicus.

Vena cephalica sectio.

Pueris etiam trimulis feliciter sanguinem mitti.

De auersione.

Reuulsiones & deriuationes omnes, quæ vestro consilio factæ sunt, vehementer approbamus, monemusq; vt in iis adhuc perseueretis, consilium Hippocratis secuti, qui monet: cum omnia ratione inuenta sunt facta, non tamen statim conspicua apparet vtilitas aliqua, ne ad aliud pręsidium, ægris etiam id à nobis importune efflagitātibus, progrediamur, dum manet quod initio visum est: quod sane præceptum omnibus, qui artem medicam exercent, alta mente reponendum est. Cæterum præter has auersiones, quas tentastis, non fuerit forsan absurdum cum aliquo vim vrendi habēte, escharam in sinistro brachio, loco congruo excitare, vt monuimus chirurgum, quem ad vos misimus, factumque vlcus cum Ciceris grano, vel alia simili re diutius apertam tenere, quod & Medici quidē percelebres faciendum esse consulunt, in consimili casu, & ex scriptis eorum doctissimis, quæ posteritati reliquerunt, patet. Atq; hoc auxilii genus in multis efficacissimum comperimus in diuturnis oculorum fluxionibus. Effluxus humorum, quem moliti estis filo serico in posteriori capitis parte, non adhuc supprimendus, sed sinendus.

Cauterium.

Setaceum.

Manardus.

Manardus vir præter longam experientiam acerrimi in Medicina iudicii, præter hos duos auersionis modos, facto scilicet emissario in brachio, & parte capitis posteriore, conscribit & tertium auersionis genus, faciendum in confinio anteriorum suturarum caluarię, vstione auro vel ferro igni candenti, facta. Quod præsidium putat optimus vir & Medicus nō solum ad præseruationem, sed etiam ad curationem, si quod aliud, in visus obscuritate ex visorii nerui obstructione inducta, conferre & maxime idoneum atq; efficax esse, (seu vt ipse inquit) potens ad materiam obstruentem dissoluendam & distrahendam. Pectendum illi caput mane pectine, ducendo ipsum à posteriori parte in priorem leuiter, & satis diu, siccandum etiam caput linteo mundo & sicco magis, quam calido. Admouendi interdum capiti, ex milio, sale & furfure sacculi, omnibus quidem prius torrefactis: sed non ita calidis, purgato maxime corpore. Caput etiam abluendum lixiuio, & sarmentorum cinere facto, in quo maceratæ fuerint herbæ quas capitales vocant, vt betonica, rosmarinus, maiorana, saluia, quibus etiam aliquid rosarum rubearum siccarum adiicere non abs re fuerit.

Inustio suturæ coronalis vtilis in vitiis oculorum.

Capitis frictiones.

Membrorum affectorum roboratio.

Quod ad quartam intentionem attinet, pleni sunt Medicorum libri, quibus rebus cerebrum, quibus item oculi roborādi sint, præsertim iis, quæ intro sumuntur. His autem miscenda sunt nonnulla, quæ visorii nerui obstructionem referare possunt, materiam ipsam, quę obstructionem fecit, attenuando, dissecando & discutiendo. Quæ quoniam vobis doctis viris & expertis Medicis

dicis notissima sunt, non est quod in illis recensendis multi simus.

Oculis conferentia.

Oculos iuuantia.

Inter ea, quæ oculis conferunt, mitifice iuuant myrobalani Chebuli conditi mane comesti, atq; etiam nuclei eorum diu in ore contenti: Conducit etiam magnopere nux moschata, atque etiam fœniculi semina saccharo incrustata. Euphrasia quoque herba crebro masticata. Prodest maxime etiam aspectus rerum viridium præcipue vero smaragdi: Color etiam cœruleus valde fatigatum oculum recreat. Cerebrū & oculos lædunt crapula, mustum, legumina, brassica, præcipue salita, allium, raphanus, vinū dulce, turbidum, crassum, porrum, cæpæ, & id genus alia, magni pisces, aspectus rerum lucidarū, & velocissime motarum, ac multa alia à quibus laborantem arcere poteritis.

Lædentia oculum.

Ad suffusionem.

Suffusio.

Si initium suffusionis affuerit, vt coniicimus, remedia habetis paratissima ex celebriorum Authorum libris. Ex iis, quæ longa experientia cognouimus. Laudamus inter cætera, vt iuuenis aliquis puellus, aut iuuencula, suauem habētes anhelitum, insufflent leniter in oculum ipsius laborantis mane ieiuni, vbi abluerint os aqua pura, in qua hora vna aut altera macerata fuerint, semen fœniculi, nux moschata, & cinamomum: Postea vero lingua lambent oculum laborantis: mandent autem prius sem. Fœniculi & Eufragiam. Probamus maxime & fella animalium ab extra admota, præsertim autem piscium, atq; in primis Raiæ, in hac ætate tenella. Ex terrestribus quadrupedibus agniculorum, porcellorum hædorum iuuenum, & aliorum consimilium.

Vel Raia.

Fotus in oculis improbatur.

Fotus non admodum probamus ad oculum, quoniā magna ex parte plus euocant, quam discutiant, nisi corpus totum & cerebrū rite perpurgata fuerint & munda ab excrementis. In suffusionibus nondum inueteratis sequētem aquam experti sumus successu admodum felici:

Aqua [illegible] suffusione [illegible]

℞. Succi Fœniculi ℔ ß.
Gallitrici.
Chelidonii an. ℥ ij.
Eufragiæ recentis m. j.
Tuthiæ præparatæ.
Ligni aloës an. ʒ vj.

Reponentur in alembico, & distellentur lentissimo igne: Abluatur oculus aqua hac mane præsertim, & aliquid leniter ex ea in oculum instilletur. Pleraque alia remedia, quæ huic affectui dicata sunt, vestræ prudentiæ; & chirurgi doctissimi ac ingeniosi, qui nos de hac re disserentes audiuit, doctrinæ & experientiæ committimus. Verum multo magis cōfidimus in assumptis, quam admotis, tum ad tollendam obstructionem, tum ad auferendam suffusionem, nisi ea iam radices egerit. Præterea consulimus vt puer hic, qui victu pleniore hactenus vsus est, & ob id scatet multis excrementis, præsertim pituitosis, diebus quindecim aut viginti vtatur decocto ligni Indici seu palmæ sanctæ, sed multum diluto, & in quo circa finem decoctionis apponantur passulæ, glycyrrhiza, & semen fœniculi, & tunc temporis victu vtetur & tenui & extenuante, quem illi præscribens, Valete feliciter viri doctissimi in annos adhuc plurimos, & bene consulite ea quæ ad vos scribimus. Lutetiæ, Anno 1546. Mense Februar.

Decoctum ligni.

De catarrhis puerorum, strangulationem minitantibus, cum Epilepsia,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM CCCIX.

Scribis infantes apud vos catarrhis strāgulationem minitantibus sæpenumerò laborare, atque ex iis nonnullis epilepticis paroxysmis corripi, ac petis à me rationem medendi, qua leuari hoc modo miselli possint. Tametsi autem mihi tantum non arrogem, vt ad hæc pro rei exigentia respondere possim: communicabo tamen tibi ea, quæ mihi sunt cognita & obseruata, vt intelligas me tuis votis deesse nolle. Principio nosti catarrhos infantum variis ex causis oriri, atque singulas causas sua remedia postulare, quæ ex probis autoribus petenda sunt: tamē si volumus eiusmodi destillationes modice curare, necesse est vt ante omnia matribus seu nutricibus prospiciamus, qua debita & ratione gubernentur, & vt lac ipsarum probe corrigatur. Nam solent magna ex parte pueruli male habere ob nutrices, & malum in sex rebus non naturalibus regimen. Postea etiam ipsos infantes consideramus, an videlicet humor destillans frigidus fuerit, vel calidus, atq; ita contrariis medelis ipsis succurrimus. Fluxione itaq; frigida existente exhibemus vnam atque alteram guttam syrupi de glycyrrhiza, aut aliquid Looch de passulis, in modica aqua scabiosæ dissolutum. Capitis etiam commissuræ puluerem ex sandaraca factum inspergimus. Si vero calidum fluxum esse deprehēdimus, guttam vnam siue duas syrupi vel iulepi violarum propinamus, aut ipsum violarum succum, aut facimus puluerem ex penidiis, gummi arabico, Tragacanth. & glycyrrhiza tritis, an. q. s. & lacti nutricis misce-

Catarrhi infantum unde ex causis variis.

Nutrices.

In frigida materia.

In calida materia.

mus, donec ad eclegmatis formam veniat, atque de eo parumper deglutiendum porrigimus. Si vero ad vigorem vel statum mali ventum est, soleo ego exhibere sperma ceti quantitate pisi in lacte muliebri dissolutum, & iubeo instillare in os pueri, postea moneo vt somno committatur. Hoc remedio multis profui, quos etiam fere pro deploratis habuerunt mulieres. Nam fluxiones intercipit, atque suffocationis paroxysmos mitigat. Sed tamen exhibere non soleo, nisi cæteris non iuuantibus. Epilepsiæ accessum sequentibus remediis arcere solemus. Appendimus iuxta Galeni & Medicorum consilia, grana pæoniæ excorticata collo, & bracchiis puerorum. Smaragdum etiam integrum, & minime læsum cordi applicare solemus. Quidam etiam corallia rubra, & alcis vngulam ita vsurpare solent. Ad intra vero conseruam pæoniæ aut betonicæ exhibemus, aut facimus destillationem harum conseruarum in aqua florum tiliæ, & de ea nonnunquam vnam atque alteram guttam instillamus. Puerulis etiam bimis & maioribus natu, de sequenti puluere porrigimus.

Sperma ceti in deploratis.

Pro epilepsia.

Puluis epilepticus.

℞. Rad. pæoniæ ℥ j.
serpentariæ ℥ ß.
Visci querc. iusto tẽpore collect. ʒ ß.
Croci oriental. ℈ j.
Corall. rub. ʒ ß.
Rad. & sem. Dictamni nostri an. ℈ j.
Fol. auri puri subtil. incis. nu. iij.
Vnicornu veri ℈ j.
Margar. orient. non perfor. ʒ ß.

Puluerisanda puluerisentur subtil. misceantur & f. puluis. Δόσις infanti quantitas pisi vnius, vel duorum cum lacte nutricis. Maioribus natu tripla quantitas cum aqua betonicæ, florum tiliæ, rutæ exhiberi potest. Et hæc quantum ad præseruationem. Paroxysmum iam præsentem releuant pessuli ex bombyce facti intincti in succum vitæ, in quo aliquid castorei fuerit dissolutum, aut succus per se vitæ puerorum naribus illitus, accessionem in morbo mitigat. Idem facit castoreum odoratum. Auersiones quoque fieri possunt frictionibus & ligaturis, si ætas permiserit. Vidi apud Italos cauteria actualia ad coronalem suturam capitis applicata fuisse bimulis, & trimulis atque contulisse. Ad mitigandum paroxysmum puluere priore etiam vti possumus. Item sequenti condito, quod:

In paroxysmo. Pessuli.

Cauteria actualia.

℞. Gr. & rad. pæoniæ excortic. an. ℈ j.
Cornu cerui vsti.
Coaguli lepor.
Rad. tormentill.
Visc. querc. iusto tempore collecti an. ℈ ß.
Nucis cond.
Cubebar. an. g̃. v.
Spec. Diamosc. dulc. ℈ ß.
Sacch. albiss. ℥ ß.

Cum syrupo de stœchad. q. s. f. conditum molle. Δόσις duorum pisorum lactentibus, senioribus iuxta ętatem exhiberi potest. Habes, vir clarissime, remedia mea, quæ ego in destillationibus puerorum, atque adeo in leuandis accessionibus morbi caduci vsupare soleo. Et quanquam non dubito quod cum Medicis tuis iis potiora habeas, volui tamen tibi gratificari, atque mea communicare. Quæ si tibi satis fecerint, bene se res habet, olim meliora superaddã. Vale, & meam illam tenuitatem æqui bonique consulas. Dresdæ 12. Cal. Aug. anno 1556.

In tussi ex catarrho, quandoque suffocatiuo, ex cibo suspecto assumpto, pro quodam Generoso puero,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CCCX.

PVERI huius Generosi cerebrum esse humidius, nec expurgari per eam viam, quæ est conuenientissima videlicet per nares, manifestum est. Cum autem grauiter interdum tussiat, & ne suffocetur periculum sit, delabi catarrhum ad pectus & pulmones indicium. Vt enim stomachus per vomitum: ita pectus per tussim, si materia catarrhi illabitur, expurgatur. Quia vero admodum periculosum censetur, præsertim in pueris, qui ea ipsa, quæ tussiendo quasi è pectore educta, deglutiunt, sæpe etiam in ipso conatu, vt maiori impetu catarrhus descendat, & spiritum quasi intercipiat, faciunt, catarrhos eiusmodi diutius durare: Itaque omni studio temperatura illa humidior cerebri corrigenda, pectus roborandum, & causa catarrhi in vniuersa victus ratione cauenda. At cum hoc postremum, primum sit in curatione, proinde diligens cura non solum in victu, verum aëre, somno, & excrementorum remotione adhibenda. In victu in primis seruetur ordo, videlicet ne vno cibo nondum satis cocto alius ingeratur. Certa igitur teneat assumendi cibi tempora, & satis esse putet, si ter in die cibum sumat. Deinde simplicissimo cibo vtatur, atque vt vno vel ad summũ altero ferculo contentus sit, opera detur. Ferculorum enim varietas maxime ad morborũ varietatem, & difficultatẽ facit, & cruditates auget, quæ catarrhi quasi fomes sunt. Cæterum ab iis, quæ multum vaporem ad caput transmittunt, abstinendum, vel certe raro illis vtendum. Fructus fere

Diuturni catarrhi periculosi.

Victus ratio in pueris catarrhosis.

Varietas ciborum incommoda.

Fraga. Cerasa.

fere omnes, exceptis fragis, quæ tamen aluū adstringunt, & cerasis, quæ vel prompte adstringunt, vel si acidiora sunt, pectus lædunt, lacticinia, & omnia in lacte cocta, olera, oua cum butyro præparata, cancrosq; vitet: Vtatur autem iusculis carniū interdum & amygdalis, ac prunis coctis, præsertim cū aluus est adstricta, molliaque semper cibos præcedant reliquos. Olera, licet caput repleant, tamen cum durior est aluus, atriplex Romana, quam spinachiam vocant, cum passulis & saccharo dari poterit, & oua sorbilia non damno, imo ad expectorandam materiam interdum præbeantur velim cum saccharo. Carnibus vtatur elixis atq; assatis vitulinis: suillas atq; agninas, propter nimiā humiditatē non probo, capos, gallinas, pullos, perdices, attagenas, auiculas nemorales, ac montanas laudo, & conuenient, modo non ingerantur nimium. Nimium enim & varium omne naturæ aduersum. Hordeum probe coctū & oryzam post assumptas carnes poterit comedere, vel etiam in prima mensa iusculum ex hordeo. A potu vt abstineat puer priusquam solidum cibum assumat, opera danda. Bibat autem cereuisiam puram, vel aquam coctam, in quam pauca grana coriandri præparati, & parum cinamomi conuciatur, & à vino vsq; ad duodecimum annum arceatur. Post cibum pyrum assatum cum semine anisi & saccharo poterit exhiberi, etiam aliquid de diacydonite, præsertim ex succis, vel carnibus teneriori bus facto. A cibo puer moderate ambulet, nec etiam grandior factus grauiter post cibum decurrat. Nam vehementiora exercitia caput replent. Multo autem minus, nisi exactis tribus vel quatuor horis à prandio vel cœna dormiat, & si fieri possit, à meridiano somno iam plane arceatur. Non dormiat in loco humido aut concamerato, non apertis fenestris, præsertim noctu. Aërem humidum & frigidum semper vitet, nec vnquam circumducatur aperto capite. Mane cū lecto surgit, primum leuiter pannis mollioribus totum corpus perfricetur, incipiendo à pedibus, deinde tergum & brachia. Mundetur caput pectine, & os eluat aqua pura, in qua radix calami aromatici sit macerata. Deinceps sumat alternis diebus, vel orbiculum vnum, diaireos simplicis, quam confectionem ex omnibus pharmacopoliis petere potuerit, vel succū calami aromatici hoc modo præparati: Accipiantur radices calami aromatici mundatæ ad quartam partem libræ, & incidantur minutius, affundatur aqua pura, calefacta ad mensuram Viennensem, & decoquantur vsque ad tertiæ partis consumpt. ac fortiter exprimatur. Huic expressioni adde libram dimidiam sacchari, & decoquatur ad spissitudinem syrupi, de quo detur mane cochleare paruum. Cæterum vt materia expurgetur per nares, vesperi foris, mane intus, isto oleo nares inungantur. Accipiatur oleū amygdalinum recens, & huic imponatur pinguedo gallinarū, & folia maioranæ contusa, atque decoquantur, exprimantur, ac vsui seruentur in vitro. Interdum etiam mane, vbi beneficium ventris habuerit, cum puluere maioranæ siccæ nares poterunt confricari, & vt intueatur Solem, quo sternutatio moueatur, iubeatur. Hoc tamen rariuscule fieri velim. Purgantia medicamenta pueris nulla præscribo, sed cum nimium catarrhus irruit, & in stomachum delabitur, de sequenti electuario poterit cochleare vnum exhiberi:

Omne nimium naturæ aduersum.

Potus.

Succus calami aromatici.

Errhina.

Pueri ad purgantia non assuefiendi.

Electuariū lenitiuum pro pueris.

℞. Mannæ electæ ℥ j.
Penidior. ℥ j ß.
Ol. amygdalar. dulc. ʒ vj.
Oxymel. simplic.
Syrup. violati an. ℥ ß.
Misce.

Interdum etiam de isto vncia media, hora vna ante cœnam detur.

Lenitiuum pro pueris.

℞. Conseruæ ros. ℥ ß.
Flor. cassiæ recentiss. extractæ ℥ j.
Misce.

Hæc mixtura est pro tribus dosibus, sed vt dixi, pueros ad purgantia medicamenta non velim assuefieri, quin potius hora decubitus, & interdum mane bibat decoctum raparum, moneo. Hoc autem modo præparandum est. Accipiantur rapæ recentes, mundentur à corticibus, & decoquantur in aqua, post primam coctionem abiiciatur ius primum, & alia aqua affundatur, ac donec prorsus emollescant, coquantur. Addatur deinceps sacchari candi, & butyri recentissimi quantū satis videtur, vt fiat dulce. Hoc decoctū frequenter mane & vesperi in hyeme puero detur. Mane etiam abluantur pedes è cereuisia, & deinde pinguedine lucii piscis calide confricētur. Si forte vehementius in pectus catarrhus irrueret, hic puluis capiti prius aqua maioranæ calida humectato inspergatur:

Decoctum raparum.

Puluis catarrhos retrahens.

℞. Coralli rubri.
Myrtillorum.
Rosar. rubear. an. ʒ ß.
Mastiches.
Succini albi an. ℈ ß.
Misce, fiat puluis.

Ligentur brachia fortiter, & pedes linteolis calidis confricentur, sed vt spero, si prædicta recte fuerint administrata, & ordo a nobis in victu, & cæteris rebus præscriptus obseruatus, his non fore opus. Cæterum cum

Generosus puer aliis quoq; periculis & insidiis sit expositus, præcipue commendetur Deo. vt præsidio sanctorum angelorum, qui faciem patris viderint, tutus sit. Deinde de collo gestet hyacinthum, ac si qua esset suspicio oblati alicuius cibi vel potus noxii, exhibeatur sequens puluis:

Puluis Bezoarticus ad præseruationem veneni.

℞. Cor. cerui tempestiui, & de cuspidibus anterioribus sumpti ʒ j.
Coralli vtriusq; an. ℈ ij.
Smaragdi præparat ℈ j.
Lapidis Bezoar. si haberi potest ℈ ß.
Folior. auri nu. ix.
Misce, fiat puluis.

Qui sumatur in emulsione semin. citri ex aqua cardui. Ex hoc quoq; puluere cum saccharo in aqua cinamomi dissoluto, poterunt fieri orbiculi, de quibus mane interdum puer vnum sumat. DEVM autem vitæ & sanitatis authorem oro, vt hæc, quæ optima fide monuimus, benigne fortunet, & puerum Nobilissimum ad suam gloriam conseruet.

In amissa appetentia, dolore capitis, vertigine à cibo, & diminutione imaginationis & memoriæ.

D. ANTHONII FRACHANZANI
CONSILIVM CCCXI.

HIc iuuenis, agens annum septimum ætatis, incidit in exulcerationem cruris sinistri, pustulam scalpebat, quam secuta exulceratio totius cruris. Pustula erat nigra, exulceratio durauit duos annos, & fuit remota appositione cinerum calidorum, & sic nono anno fuit sanatus. Nunc à duobus annis non molestatur ab his; sed cum habeat debilem ventriculum, & non exulceretur, iam patitur inappetentiam, & cum tardat prandium, incidit in vertiginem & dolorem capitis, & non imaginari potest, nec protrahere sermonem de aliqua re, sed statim obliuiscitur. Præsuppono temperaturam. Est temperaturæ frigidæ & siccæ, & temperaturæ melancholicæ. Probatur tum exambitu totius, est tenuis, tenacis alui, caret pilis, musculi exiles: tum à membris principalibus. Cor est frigidum, pulsu tardi, rari, est timidus, iecur siccum & calidum, quæ caliditas non vincit frigiditatem cordis. Quod sicci iecoris: nam venæ angustæ: quod calidi; nam laborauit febribus biliosis, & illæ pustulæ indicabant humorē adustum. Cerebrum temperatum, sed quia ruber, & operationes animales bonæ, abundat caliditate. Est temperatum in siccitate, est moderati somni: ventriculus semper frigidus

Signa temperaturæ frigidæ & siccæ.

Consuetudo eius fuit medicamenta accipere, & inordinate se gessit, tum in studio, & præsertim hyeme sedendo nudis pedibus aliquot horis in frigore, adiunxit ocium, & nunquam se exercuit. Inquirenda symptomata & causæ, à quibus indicationes curatiuæ sumentur. Tria patitur circa ventriculum: primo, imbecillitatem, causa huius est intemperies. Nam non bene nec cito concoquit. Ergo est intemperies frigida: secundo, inappetentiam, quia frigiditas causa inappetentiæ. Nam materia, quæ antea fuit euacuata per crus, recurrit ad ventriculum, & præcipue pituita salsa, inde appetentia nulla est: tertio, cum non cito capit prandium, deuenit ad vertiginem capitis, est hoc symptoma ventriculi. Nam fit per consensum, per euaporationem à ventriculo, quia appetit ventriculus ab epate humores adustos, qui peruenientes ad os ventriculi, euaporant ad caput, inde Auicenna: Famem tolerare est replere caput malis humoribus. Patitur dolorem in capite in anteriore parte, & est is dolor à ventriculo. Diminutæ operationes animales principum facultatum animæ. Non potest ita imaginari, loqui, causa intemperies aliqua frigida illarū partium. Quæritur, à qua causa ista intemperies? Est ex paucitate spirituum. In ventriculo enim mala concoctio, inde in epate aduritur, hinc cor frigidum, & paucitas spiritus vitalis, ac spiritus etiam animalis paucus. Item ratione intemperiei spirituum. Nam generat sanguinem frigidum, ex quo spiritus frigidus. Est igitur intemperies vētriculi frigida cum materia: Nam humores adusti sibi sunt & pituita. Secundo, intemperies frigida cerebri, tum à paucitate spirituum, tum ab intemperie eorum. Iam indicationes curatiuæ ab his sumuntur, quæ sunt euacuatio & alteratio. Euacuanda materia, & alterandus ventriculus per contrarium. Euacuabit igitur primo totum, & postea calefaciet ventriculum. Ratione alterandi auge spiritus, & fac calidiores. Augentur illi cum consulitur ventriculo, vt concoquat, & epatis caliditas remittitur. Opus igitur est calefacere ventriculum, & epar infrigidare. Capiti nihil faciendum est, euacuarem totum. Etsi iecur calidum, tamen non tentarem venæ sectionem, ne sequeretur paucitas spirituū. Lenirem ventrem cassia, hiera. Nam vrinam ruffam, crudam, & tenuem, ac excrementa multa heri vidimus. Concoquerem syrupo de fumaria, melle rosato, decocto cichorii, & aliorum. Euacuarem Rhabarbaro & confectione hamech, & repeterem euacuationes pro necessitate. Postea alterarem ventriculum, inungerem oleo nardino, masti-

Causa imbecillitatis ventriculi.

Causa inappetentiæ.

Causa vertiginis.

Famem tolerare replet caput.

Causa diminutæ imaginationis.

Indicationes curatiuæ.

Curatio.

masticino, de mentha, & cum aromatibus. Aliquādo darem saccharum rosatum cum speciebus aromatici rosati.

Verum exterius pro alteratione melius est aliquid applicare. Non capiat aquas thermarum, nisi in septembri. Cum his vtetur, inungatur epar, & roboretur vnguento sandalino, præmissis embrochis aquarum alembicarum frigidarum, pro infrigidatione iecoris.

In duritie hypochondrii dextri, pro filio cuiusdam Procancellarii.

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCCXII.

Expulsio fortis in pueris.

QVANTVM ex narratione intelligo, virtutem expulsiuam officium suum facere, perspicuum est: Nam eam in pueris fortiorem Medicis notum. Itaque ne succumbat opera danda, & medicamentis idoneis adiuuanda. Quæ ea sint, peritis Medicis præscribere non est necessarium. Recte tamē pueris syrupum de succo cardui, cum aqua cardui dilutum, & si forte videtur calidior, cum syrup. de succo endiuiæ contemperatum exhibent. Item, rasuram cornu cerui anterioris, cum vnicornu rasura non habetur, prodesse vsu didicimus, si febre caret, interdum lotiones quoque prosunt, & frictiones cum oleo amygdalino.

Pueris convenientia.

In duritie hypochondriorum.

Ad duritiem vero, quæ est in dextro hypochondrio, coquant triplicem Romanam, quam spinachiam vulgo vocamus, in aqua simplici, & admixto oleo amygd. dulc. fiat. Cataplasma, parti, in qua scirrhus esse existimatur, applicandum.

De reliquis, vtpote humida aluo, & victus ratione recte instituenda, Excellentes Medici non videntur admonendi.

In calculo, pro quodam puero,

CONSILIVM CCCXIII.

CVM in puero isto calculoso non modo meatus vrinarii viscosis sint pleni materiis, quod stillicidium vrinæ satis innuit; Sed intestina etiam similiter repleta; nihil mirum, si colica quoq; interdum cum spasmo afficiatur. Quod si curari debet, diligentia certe & labore opus est. Excrementa subinde lenientibus detrahantur: Fortiora enim puerili naturæ noxia:

Lenitiuum pro pueris.

℞. Flor. Cassiæ optim. recent. tractæ ℥ ij.ß.
Diaphœniconis.
Cinamomi inter. ℈ß.
Sacchar albi q.s.f. Bolus.

Alternis deinde diebus insideat labro aquæ dulcis vmbilicotenus. Lumbi vero & inguina foueantur sacculis, in aqua parum incoctis.

Sacculi in calculo puerorum.

℞. Anethi.
Calamenthæ.
Flor. Chamomill.
Meliloti an. m. iiij.
Sem. Lini.
Fœnugræci.
Carui an. ℥ vj.

Incisis incid. & contusis contund. f. sacculi duo interpassati:

Postquam balneum vero inungatur sequenti oleo:

℞. Ol. Chamomæl.
Scorpion.
Anethi an. ℥ j.
Misce.

Octauo quoq; die nucis quantitatem teriebnthinæ sequentis ieiunus deglutiat:

℞. Terebinth. ter cum aq. Endiuiæ lotæ ℥ j.
Puluer. cortic. Tamarisci ℥ ß.
Liquiritiæ rasæ ℥ j. ß.
Misce.

Hora autem vna ante cibum mane & vesperi infra scripti pulueris aliquantulum assumat:

Puluis in calculo pro pueris.

℞. Amygdal. amarar. excort. ℥ ij. ß.
Nucleor. cerasor. ℥ ß.
Sem. anisi.
Fœniculi an. ℥ ij.
Liquirit. rasæ ℥ iij.
Cinamomi inter. ℥ vj.
Sacchar. albiss. ℥ vj.
Misce.

Quod si vrina supprimatur, tempestiue Medici opera imploretur.

In calculi præcautione, pro quodam puero, cui è vesica euulsus fuit calculus asper, & cornutus ingens satis,

D. IOH. TAGAVLTII

CONSILIVM CCCXIV.

Præseruatio à calculo.

SI calculi generationem vitare voles, hæc præscripta seruato: Ambulatione vel moderato quopiam labore, aut exercitio mane ieiunus, post veneris & vesicæ deiectionem; vel à prandio longe à pastu; corpus exerceto. Hoc pacto enim nulla, aut pauca admodum in corpore excrementa colligentur, quæ gignendo calculo materiam suppeditent. Ciborum multam varietatem atq; immoderantiam; nimiamve satietatem ac cruditatem vitato: Cibi duræ substantiæ, & qui ægre manducatione

Ciborum varietas, & nimia repletio calculosis fugienda.

atteruntur, coctu fiunt difficiles, pigre per aluum subeunt, & meatus obstruunt. In hac vero prouidentia maximi momenti sunt ciborum mediocritas, & proba concoctio. A flatulentis, feruidis, quæ renes & vesicam excalefaciunt, vt sunt allia, cæpæ piperata, ac concoctu difficilibus alimentis abstineto. Item ab iis quæ crassum viscosum, ac tenuem succum gignunt. Talis enim victus ratio iecur, ac renes obstruit, proinde & lapidē creat. Ergo suillas carnes, bubulas, duras præsertim, & salsas, ceruinas quoque, præter tenellas, ne gustato. Ab omni opera pistoria caueto, ab ouis frixis, & sub calido cinere coctis, ac duris. A caseo, maxime veteri, glutinoso & viscoso in totum abstineto, vt quod foueat & gignat calculum. Fructibus horariis & fugacib. parce vescitor. Castaneas, pisa, fabas, breuiter omnia inflantia abiicito, Cuniculos, lepusculos, gallinaceos pullos, capos, columbas iuuenes, quas pipiones vocant, ouillas carnes, passeres, alaudas perdices, attagenas, turdos, & si forte offerantur, phasianos non contemnito. Ex aquatilibus, quando tibi carnibus vti non licebit, saxatiles ficciores, neglectis iis, qui sunt carne solidiores, vt qui crassum succū gignunt, & difficulter concoquuntur, magis amplexator tales sunt perca, solea, rubellio, & id genus alii. A salitis abstineto, non tamen in totum. Horum enim vsus ex internallis, si moderatus fuerit, non est aspernendus. Cappares, aqua tepida diligenter ablutas, ex oleo prima mensa assumito. Pane medio, qui græcis συγκομιστὸς vel αὐτόπυρος potius, quam albissimo vescitor. Panis quo candior est, ex puriorique farina confectus, eo creandis calculis magis est accommodus. Desinent igitur nostri Canonici, & qui vitam degunt sedentariam, illum suum panem, quem vocant de capitulo, plenis buccis, ita celebrare, quibus longe salubrior esset medius seu cibarius, quem Parisienses vulgo vocant *pain bourgeois*. Ex vinis album, seu subrusse album, quod claretum vocant, & tenue deligito. Defæcatum & moderate calidum bibito. Idem oligophoron esto, id est, non multum aquę sustinens, quod facile distribuitur, succos extenuat, & vrinas ciet. Vinum nouū, aut inueteratum nimis, dulce, crassum, & nigrum respuito. Tale enim iecur & renes obstruit, ac materiam calculo præbet.

Vino passo, quod vulgo Bastardum vocant, per hyemem, & quadragesimam interdum vtitor. Hoc namque ventriculum, qui vbi frigidior est, calefacit, roborat, atque vrinam mouet. Æstate plus sed dilutius, hyeme minus, verum meracius bibito. Aqua purissima, defæcatissima leuissimaq; in iusculis, decoctis, & vino diluendo vtitor. In somno & vigiliis modum seruato, dormiturus sumito modicum conseruæ rosarum, si fueris catarrhis obnoxius. Somnum pomeridianum fugito, nec statim à cœna ad lectum ito. Mane dum paras surgere de lecto, si ructus acidos, aut nidorosos senseris, quæ aperta sunt cruditatis signa, somno adhuc indulgeto, ac liberalius quiescito. Præcordia vero admotis propriis manibus insuper, calefacito fouetoque, donec concocta sint rite omnia, & infra subsidant. Aluum mollem & laxam, per ea quæ eduntur & bibuntur, si fieri potest, tibi seruato. Si enim venter bene subierit, puriora lotia exibunt. Cibus moderatus, concoctu facilis, & ex quo satietas & cruditas non contingat, esto, siquidem satietas & cruditas non solū calculum exasperant, sed etiam, quando non adest, generant. Omnem animi vehementem motum, & perturbationem fugito. Si dutus nimis & astrictus venter fuerit, clysteribus emollientibus illum subducito, vel semiunciam Cassiæ hora vna ante prandium, vel cœnam, clysteris loco assumito. Drachmā vnam resinæ Terebinthinæ Venetæ, pellucidæ & odoratæ, quandoque per hyemem maxime, postridie quam clystere, vel cassia aluum subduxeris, deuorato. Inuoluatur in oblata vino imbuta, sumaturque horis quatuor ante pastum. Fortia ac valida medicamenta aspernator. Vere & autumno infusione ℥ ij. Rhabarbari corpus purgato, ipsiusque momentum quoq; per interuallum masticando assumito. Robur enim affert ventriculo, iecinori, & renibus, ac insuper alnum leniter mouentis saltem, qui leniter soluuntur. Frequens etiam vsus sequentis confectionis apprime tibi tum propter hęc, tum ob multa vtilis erit:

℞ Pul. Electuarii Diarthod. Abbat.
Trium sandalorum an. ʒ j.
Rhabarbari Electi puluerisati ℈ ij.
Rasuræ Eboris ʒ j.
Sacchari albiss. dissoluti in aqua Cichorii & Endiuiæ an. q. s.

Fiat confectio in tabulis, pondere ʒ iij. sumat vnam tabellam mane semel aut bis in hebdomade, maxime si ventriculus nō probe concoquat, & epar aliqua obstructione leui laboret, quod ex grauitate hypochondrii dextri deprehendes. In summa calculi generationem cauebis, si diligenter operam primo dederis, ne excrementa præsertim pituitosa, ex quib. calculus mox generari solet, in corpore colligantur. Secundo vt si quæ materia calculi genita, & coacervata

Marginal notes: *Cibi calculosis interdicti.* — *Caseus.* — *Pisces laudati.* — *Panis quo candior, eo calculo accommodatior.* — *Panis de canonici Gallorum.* — *Vinum.* — *Bastardo.* — *Somnus & vigiliæ.* — *Ructus acidi & nidorosi cruditatis signa.* — *Affectus animi.* — *Terebinthina.* — *Rhabarbarum.* — *Remedium præseruatiuum calculi.* — *Calculi generationi præhibenda.*

uata fuerit, ea ante excernatur, quam in calculum sit conuersa.

Verum, quoniam vix, imo nequaquam fieri potest, vt ea corpora, quæ ad senium iam accedunt, & piscibus ac ouis assidue pascuntur, vitamque degunt monasticam, & sedentariam, excrementis huiusmodi omnino vacent, leniter & blande humores excrementitii erunt euacuandi. *Calculi materiam euacuantia.* Commode autem vacuabuntur clysteribus, aluum molliter subducentibus, Cassia recenter extracta, Resina, Terebinthina, & Catapotiis, quæ constabunt Agarico recenter trochiscato, puluere hieræ pictæ & Rhabarbari. Aliquando etiam vtendum decocto maluarum. Frequens etiam vsus hydromelitis, probe cocti & despumati in hoc affectu maxime est vtilis. Iecur enim & renes obstructionibus liberat, vesicam & vrinæ meatus abstergit, vt cætera commoda taceam, præsertim si in principio pastus assumatur. *Lac asininū.* Lac asinium recens mulctum & calidum assumptum, hæc eadem commoda præstat, & præterea vrinæ, & puris acrimoniam demulcet, probumque sanguinem gignit. Sumi autem debet post matutinas deambulationes, horis tribus ante pastum, cum saccharo aut melle optimo, purgandum corpus ex interuallis pro natura ægri & temporis. Hoc solum inter lactis genera calculosis innocuum putatur Archigeni, & Medicis omnibus, quippe quod substantia renuissimum sit, & multum ferì detergentis habet. *Decoctū radicis altheæ.* Decoctum etiam radicis altheæ, cum melle optime despumato & saccharo, ex interuallis assumptum mirifice proderit. Diluendum aliquando vinum cum aqua purissima, in qua maceretur radix altheæ & glycyrrhizæ, vt consulit D. Claudius Iacobus Medicus doctissimus, qui & multa alia remedia longe optima præscripsit, quę faciunt ad demulcendam puris & vrinæ acrimoniam, quæq; vesicam & renes detergent, quibus suo tempore, si res expostulat, vti licebit.

Pillula.

Pillula.

℞. Rhabarbari electi puluerisati.
Agarici trochiscat. an. ʒß.
Malaxentur cum terebinthina Veneta optima q. s. & fiant pillulæ, capiat semel in mense; sed prius accepto clystere commu
ni.

In dolore nephritico, cum excoriatione, atque carnis excrescentia, in extrema glandis parte, pro Generoso quodam puero.

D. Ioan. Cratonis

Consilivm CCCXV.

Nvllvm est dubium, quin Nobilissimus puer materia calculi abūdet, quæ post vrinæ emissionem in extrema parte glandis, quam erodit, dolorem facit. Multa enim & magna non solum ab excuntibus, verum etiam aliis accidentibus sumuntur indicia. Ea vero cum non à natura continuo ad expulsionem cogatur; alias etiam magis, alias minus corrupta fit, nihil mirū, si interdum dolor conquiescat & remittat. Nam nec ipsi calculi in vesica etiam perpetuo sunt infesti: Imo cum pituitoso humore vestiuntur, sæpe ante vitæ exitum vix deprehenduntur. *Calculi in vesica sæpe non deprehenduntur.* Esse autem humorem pituitosum, tum ætas, tum albedo vrinæ ostendit. Itaque in curatione, ac potius in præcautione, initio recta victus ratione prouentus humoris pituitosi, etiam atque etiam cauendus.

Cæterum cum ex Generoso Domino audiuerimus, in victus ratione Nobilissimi *Victus ratio.* pueri summam atque exactam adhiberi diligentiam, hoc saltem monemus, vt repletio quoq; & ciborum varietas, quæ non minus ad cruditatem faciunt, quam cibi mala qualitas, qualis est in lacticiniis, leguminibus, carnibus excrementitiis, aquatilibus &, piscibus vitetur. Deinde cum puer aquam bibat, ne cruda detur; sed aquæ semper cinamomum incoquat. Semina diuretica non possumus probare, cum ea humorem pituitosum in renes & vesicam deducant. *In calculo improbantur semina diuretica.* Cinamomum autem aquæ coctæ, & adhuc feruenti, iniiciatur. Et cum salsedo illa & acrimonia haud dubie à putredine fiat, interdum aliquid sacchari ratione abstersionis addatur. Cum vero in exactissima etiam victus ratione prouentus pituitosi humoris, maxime in pueris, vix possit caueri. Visum est Excellentiss. Dn. D. Iulio, vt Nobilissimo pnero interdum detur terebinthina cypria, à quo mea ratio non abhorret; sed ego terebinthinam cypriam prius probe coqui velim, & cum saccharo & cinamomo in pulueremredigi; vt de eo sumat ad drachmam vnam in iusculo, hoc modo:

℞. Terebinthinæ in aqua scolopendrii diligenter coctæ ℥j. *Puluis è terebinthina.*

Siccetur lege artis probe: ità vt in puluerem redigi possit. Huic adde sacchari albissimi ℥j. ß.

Cinamomi electi puluerif.ʒj.

Misce fiat puluis.

Si autem catapotia sequentia semel in hebdomade sumere posset, longe magis conuenirent:

Pillula de terebinthina.

℞.Terebinthinæ coctæ ʒ ij.

Rhabarbar.elect.pulu.ʒj.

Cinamomi elect.& pulu.ʒ ß.

Pulu.glycyrriz.q.f.Misc.fiat Massa de qua formentur pillulæ mediocres,& dentur ix. vel xi. Quæ si non commouebunt aluum, numerum augere poterit. Hoc modo materia euacuata, ad ea quæ eam attenuant, & abstergunt deueniendum. Maxime autem prodest,ius cicerum,in quo folia herbæ Vetonicæ,& betonicæ decoquantur, matutino haustum. Possunt etiam absque iure Cicerum istæ herbæ in aqua simplici cum radice liquiritiæ coqui, & propinari mane & ante cœnam. Ac si tum Nobilissimus Puer labro, in quod infunderetur decoctum raparum & betonicæ, insideret, conuenientissimum esset. Processu temporis si ista non euidens auxilium ferrent ad fortiora, vt folia raphani, saxifragiæ, herbam, quam Kunigundis vocant, quæ est Eupatorium Auicennæ, deueniri posset: Sed iste est gradus sapientis (quemadmodum Mesuæ noster ait) vt ad Medicinas fortes non deueniamus, nisi vbi debiles non contulerint. Idem si fieri posset per cataplasmata: Initio autem sola parietaria decocta cum cæpis coctis atque contusis, ac oleo amygdalarum amararum in formam cataplasmatis redacta, pubi seu vesicæ loco calide inter duo linteola adhibeatur: Deinde si vim maiorem huius cataplasmatis necessitas postularet, rad. saxifragię, rubi, ononidis, ac raphani, in vino decoctæ, addi possent, & cum oleo scorpionum commisceri, atq; vt dictum est, pectini adhiberi. Inungi etiam loca pectinis, vel linteolo in eo madefacto fomentari calide.

Ius cicerum, betonica, & veronica.

Balneum.

Herba Kunigundis Eupatorium. Auicenna.

Ad fortiora non deueniendum, nisi vbi debilia non sufficiunt.

Cataplasma in calculo puerorum.

Sanguis bouis.

Sanguis bouis,cui acetum acerrimum fit adiectum,cum pinguedine veruecis,maxime ad eandem intentionem posset. Sed ista atque alia fortiora remedia deinceps adhibebimus, si forte parum præsidii in his quæ recensui,esse animaduertemus.

Curatio excrescentia carnis.

Quod vero ad dolorem attinet,cum manifesta sit erosio, & carnis superfluæ generatio, caro ista demenda est,& locus aduersus erosionem tuendus. Id fiet gummi Tragacanthi & cerasorum, vel in aqua rosacea dissolutorum: vel solo Tragacanthi gummi, in mortario plumbeo cum albumine oui cōmixto. Aluus sit mollis,& corpus à frigido & humido aere tutum,opera danda. Itaque atriplex Romana, quam spinachiam vocant, cum passulis maioribus quas Cibebas appellant, cocta sæpe in prima mensa puero Nobilissimo apponenda: Et vt in cibo semper molliora præcedant, obseruandum. His autem adhibitis & obseruatis minime dubitamus, quin omnia symptomata meliora,vel saltem mitiora futura sint.

In dolore colico, & vreterum, pro generoso quodam puero,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCXVI.

Hic quoque multis & pueris & senibus, dolores colici, & vreterum, cum crassiores humores per vrinę vias expurgantur, post febres, & in ipsis febribus accidunt, ac plerumque in vrinis materia ipsa apparet, quæ liquatæ pituitæ indicium est. Itaque vt materia illa pituitosa diuertatur, & per inferiora educatur, atq; attenuetur, cum iis, quæ putredine quoque resistunt, necesse est. Ad diuersionem, & vacuationem pituitosi humoris, nihil conuenientius, enematum vsu, præsertim, cum dolores vrgent. Ego decocto radicum ireos cum calamentho inodoro vsus sum hoc modo:

Colici & vreterum dolores pueris familiares.

Enemata.

Enema ex rad. ireos & calamentho.

℞.Calamenthi inodori m.j.ß.

Radic.ireos incis.℥j.

Ligetur Radix in petia & decoquatur diligenter.

℞.Colaturæ ℥ ix.

Olei amygdal.℥iij.

Sacchari ʒß. Misce.

Bulliant rursus, dein applicetur. Cum febris non adest,radicem solam in iure pulli macro,vel vino diluto exhibeo,& vt prius parum myrrhæ æger deglutiat iubeo: sed hoc ieiuno ventriculo faciendum, & desuper dormiendum: Hoc modo & putredo cohibetur, & pituita attenuatur, ac dolores qui excitantur à flatulentia pituitæ sedantur. Cæterum foris ventrem isto vnguento inungo:

Oleum pro abdomine.

℞.Succi parietariæ.

Matricariæ.

Cæpar.coctar.an ʒ j.

Butyri recentis ʒ ij.

Coquantur diligenter lento igne & deinde soli exponantur: eo inungatur totus venter inferior.

Ventriculo autem imponatur hoc ceratum

Ceratum stomachale à colica.

℞.Aloes optim.ʒ ij.

Myrrhæ.

Mastiches an.ʒ ß.

Olei nostri stomachalis, vel de absinthio q.f.addita cera f.ceratum,& extēdatur ad formam scuti stomachalis.

Calor

Calor praeter naturalis. Calor autem praeternaturalis, si quis ad est, appositis sacculis ex furfuribus macris hordei, & similibus mitigandus. DEVM autem oro, vt haec omnia benigne fortunet.

In febre tertiana intermittente, pro Generoso quodam puero,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCCXVII.

In pueris Tertiana minus periculosa, si non diuturna. IN pueris febres intermittentes, praesertim tertianae, minus quidem periculosae censentur: Verum si diutius interdum perseuerent, calorem innatum & membra nutritioni seruientia grauius afficiunt. Itaque vbi natura eas superare non potest ad medicamenta, tuta tamen via accedendum. Nullum autem dubium est, quin in hoc Generoso puero cum biliosa humore plurimum pituitae sit, cum febris tamdiu duret. *Indicationes.* Primum igitur tota victus ratione prouentus biliosi & pituitosi humoris cauendus: Deinde ad ea, quae humorem, tuto tamen subdueant, deueniendum. *Victus ratio in febri tertiana.* Victus ratio non dubito, quin seruetur; sed vt à lacticiniis & pinguioribus omnibus abstineat opera danda. Et ne in calore febrili cibus ei ingeratur, aut nimium indulgeatur in potu, cauendum. Ad materiae vero remotionem, cum pueris non possint tuto, etiam benignissima medicamenta, per os exhiberi, vellem crebro *puerorum Enema.* tale Enema iniici. Decoquatur malua & viola, additis floribus chamaemeli, in iusculo gallinae, & addito saccharo, & si aluus non esset lubrica oleo olinarum, fiat clyster, iniiciendus hora vna ante cibum. Stent autem, postea quam omnia fuerint commista, vnam horam, nec statim à commistione applicetur. Huius clysteris vsum saepe repe-*Manna calabrina.* tant. Interdum mannam calabrinam loco sacchari panatellae commisceant. Vt autem *Absinthii Pontici vsum.* membris naturalibus consulatur, posset euacuato corpore absinthium Ponticum imponi potui, sed si puer Generosus abhorret a Pontico absinthio, inungatur ventriculus *Vnguentum stomachale.* isto vnguento:

℞.Olei amygdal. dulc. recent. ℥ iij.
Comar. absinthii Pontic. m. j.
Rosar. rubear. p. j.
Caryophyllor. ℈ ß.

Decoquantur affusa ℥ j. vini, ad consumptionem eius, & addatur:

Aloes optim. ʒ j. ß.
Mastiches ʒ ß.
Cerae parum.

Misce, fiat vnguentum.

Hypochondria autem oleo chamaemeli-no quotidie mane foueantur & inungantur. Si calores febriles grauius puerile corpus affligunt, sacculi, furfuribus hordeaceis impleti, dorso supponantur, vel quod vsitatum in Austria, potentilla herba, sale aspersa & aceto, soleis pedum & atteriis etiam apponatur. *Potentilla contusa valde bene extrahit.* His recte adhibitis, spero Generosum puerum sanitatē recuperaturum, quod vt eueniat, DEVM precor.

De vermibus, variolis, & morbillis puerorum,

D. IOH. NAEVII

CONSILIVM CCCXVIII.

SQuod ad petitionem tuam attinet, nimirum, vt tibi communicem, quae in curatione vermium, variolarum, & morbillorum salubria obseruaui, hoc tibi persuadeas velim, me nihil habere his in rebus, quod negare tibi possim, aut debeam. Et primum, quod ad curationem vermium spectat, nosti, duplicem esse vermium curationem: Praeseruatiuam & curatiuam. *Vermium duplex curatio.* Horum curandi methodum apud probatos autores inuenis, proinde nihil scribere de ea volo. Hoc tamen moneo, vt concocta materia morbi, corpus aut rhabarbaro, aut agarico, aut aloe lota euacuetur. Postea ad empirica transimus. Pro adultis igitur saepe hoc puluere sum vsus: *Puluis.*

℞.Sem. santonic. ℥ j.
Fol. sennae el. ℥ ß.
Centaur. ʒ iij.
Rhabarb. opt. ʒ j.
Cornu cerui vsti.
Rad. Dictamni nostri.
Sem. lupinor. ʒ j.
Cinae ℈ iij.
Fol. athanasiae ʒ j.
Pulueris entur, & misceantur.

Δόσις in adultis ʒ ß. cum aqua graminis, vel acetosae, mane & hora tertia pomeridiana.

Puluis pro pueris,

℞.Sem. cinae.
Corallin. an. ʒ j.
Rhabarb. el. opt. ʒ ß.

Terantur in puluerem. Δόσις ℈ j. vel ℈ ß. pro aetate pueri cum iure pulli, vel aqua acetosae. Et quoniam magna ex parte pueri ob amarorem medicamenta fastidire solent, facio tales placentulas, quae: *Rotula pro pueris.*

℞.Sem. cinae ℥ ij.
Cornu cerui vsti ʒ j.
Sacchar. alb. in aq. absinth. dissol. ℥ iij.

Fiat confectio in placentulis.

Sequenti vnguento inunge vmbilicum. Quod si vero vnguentum hoc conferre nõ videtur, adiunge sequens emplastrum, quo sæpissime in pueris vtor:

Vnguentũ.

℞ Ol. petrolei nigr. ℥ß.
Ceræ nouæ ʒj.ß.
Misc. dissoluendo, & f. vnguentum.

Emplastrũ.

℞ Pul. lumbricor. ʒ.j.
Colocinthid.
Absinthii,
Petrol. nigr.
Aloes epaticæ an. ʒ.j.
Myrrhæ ℈ß.
Ol. absinthii.
Fellis tauri an. q. s.

Fiat emplastrum in mortario calido, de quo recipe pro vna vice ʒ vj. vel ℥j. extendatur super corio figuræ chartę patentis. Vnguentum pro adultis pariter & adolescentibus præscribo tale:

Vnguentum pro adultioribus.

℞ Ol. amygd. amar.
de absinth. an. ℥j.ß.
Aloes epatic.
Rad. Dictamni nostri.
Sem. santonic.
nigell.
Caulium an. ℈j.
Ceræ q. s. f. vnguentũm molle,

quo inungatur totus venter: sæpe contulit. Victus rationem pręscribo ex traditionibus autorum probatorum, quod & tu facere poteris. Et tantum de cura vermium in genere. Quod vero ad curationem morbillorum & variolarum attinet, sequor communes pręscriptiones Medicorum, exhibendo quę ebullitionem flauæ bilis, aut etiam sanguinis mitigant. Et si video naturam pigram esse in expellendis & emittendis, aut variolis, aut morbillis, exhibeo decoctum descriptum ab Auicenna capite de morbillis & variolis, quod habet caricas, siue ficus citrinas, lentes excorticatas, & tragacanthum, & facio vt quater, vel quinquies mane & serò sumant, & sensi inde magnum commodum. Ab omnibus epithematibus & vnguẽtis abstinendum est. Symptomatum autem curam ab autoribus semper petii, quod & tu facere poteris. Puerulis vero, qui decocto vti nequeunt, propino mane & vesperi haustum aquæ fœniculi. Hæc enim non parum facit ad expulsionem variolarum & morbillorum. Hæc habui, quæ tibi communicare volui, vt facerem petitioni tuæ satis. Faxit Deus vt pro votis tuis tibi respondeant. Bene vale. Dresdæ 12. Calend. April. anno 1561.

Curatio morbillorum. *Decoctum Auicennæ in variolis & morbillis.* *Aq. fœnicul. expellit variolas & morbillos.*

In tumore in genu post febrem difficilem, catarrhis, tussi, & sopori coniunctam, pro puero nobili duodecim annorum.

D. IOH. CRATONIS.

CONSILIVM CCCXIX.

Nihil me consilia accuratissima diligentia scripto addere posse, vel debere, vero animi iudicio statuo. Vt autem morem geram iis, quorum autoritatem defugere non debeo: Casum perdifficilem esse fateor: & oculis quam calamo vti mallem. Describitur hic puer duodecim annorum, temperamento humido & frigido. Cum enim non sit alacris: sed potius segnis, cor minime calidum, cum decolor, & subtumidus, iecur frigidius, cum somnolentus & catarrhosus, cerebrum haud dubie humidius. Ex harum autem principum partium constitutione de totius corporis temperamento, iudicium facere, Medicis est constitutum. In hoc igitur phlegmatico habitu, non mirum extitisse febrem difficilem & contumacem, ac catarrhis, tussi, & sopori coniunctam. Abundarunt enim humiditates, nec facile poterunt à natura euinci: Itaque ex earum corruptione & putredine febris haud dubie originem duxit, quæ & suo calore has exagitauit, & partim in vapores redegit, quorum mole cerebrum pergrauatum, ibi denique rursus condensatis in fauces & pulmonem delapsis catarrhum & tussim excitauit. Porro febris vegetatiuam facultatem, non satis validam, magis debilitauit, vt malorum humorum maior fieret prouentus. Non mirum igitur si obortus est tumor in genu post febrim, quemadmodum Galenus cõment. ad sententiam 1. sectionis 4. 6. Epidem. ostendit. Laxa est enim illa iunctura, & humorum capax, quorum onus natura à visceribus protrudens facile in decliuem locum deuoluit, præsertim aliqua occasione vehementioris cursus, aut deambulationis calefactum. Existimo vero consecutum œdema erysipelatodes. Itaque purgationem serosorum & pituitosorum humorum, diætam exiccantem, viscerumq; vegetabilium, hepatis inprimis corroborationẽ comprobo, quamuis nihil speciatim explicetur, præter pultem ex pulpa panis albi, roris, oleo chamæmelino, croco & lacte caprino paratam, quæ cur fuerit adhibita non satis assequor. Si adfuisset dolor, qui perexiguus scribitur fuisse, huius causa potuisset, vt ἀνώδυνα applicari. Si causa suppurationis, differendum fuisse existimo. Prius enim tentanda est resolutio tumoris, quæ si non possit sperari, ad suppurationem deueniendum,

Casus. *Signa temperamenti humidi & frigidi.* *Causa febris.* *Laxa in genu iunctura.* *Oedema erysipelatodes.* *In tumore resolutio prius quam suppuratio tentanda.*

dum. Resoluere autem tumorem ista puls non potuit. Non enim eo calore, eaq; facultate attenuandi & penetrandi prædita est, vt possit frigidos, serosos, & phlegmaticos humores, præsertim densis membranis, tendinibus, ligamentis, & amplæ ossium articulationi penitus impactos, in exhalationẽ conuertere, euocare & discutere.

Cataplasma resoluens.

Quare Galenus, Aëtius, & ex recentioribus Vigo, in huiusmodi tumoribus adhibent potentius cataplasma ex stercore caprino, columbino, & similibus rebus cum posca aut lixiuio incorporatis. Immo puls illa mihi vix satis fuisse videtur ad suppurationẽ inducendã. Nam hanc perficit calor concoquens, qui non magnus est in partibus osseis, neruosis, mẽbranosis, & præsertim ab humorũ frigidorum mole obsessis. Augeri igitur hunc oportet, vt roborata pars possit illapsos humores satis valido calore subigere. Aquosa materia, & nonnihil sanguinolẽta, quæ ex loco aperto effluxit, nõ ostendit suppurationẽ factam. Nullum enim signũ coctionis. Existimo illã potius copia sua exuberasse, & decubuisse nonnihil in suram, & acredine sua erosisse. Assentior quidem fuisse apostema quasi criticum, quod fuuerit cerebri, iecoris, & loci affecti intemperies, sed copia affluẽtis serosi humoris paucorum exemplorum res est.

Aqua articulorum. Gliedwasser.

Narranit mihi hic D. Abrahamus, paucis ab hinc annis duos se vidisse, qui cum ad articulum læsi fuissent, prope exanimati fuerint ex effreni fluxu aquæ articulorũ, quam vocant, Gliedwasser. Equidem scio læsis ligamentis, chordis, ossibus, magna copia serosam materiam effluere, qui chirurgo solet in cæcis sinubus illorum corruptionem aut læsionem prodere. Atq; eam ob rem Gal. 3. de composit. medic. secundum genera, in vulneribus neruosarum partium adhibet medicamentum ex euphorbio vehementer exiccans, quod memini feliciter vsurpari in sanciato genu, cum vulnus ex affluxu istius aquei humoris pessime se haberet.

Euphorbiũ in læsione neruorum.

Thermæ & salsa decoct. non corrigunt os corruptum.

Cur salsæ decoctum & thermæ nõ profuerint, veram causam Dominus Doctor assignat, quod multa materia putrida in occultis sinubus retenta, perederit membrũ ad os vsq;. Non potest enim sperari sanatio, nisi auferatur os, & quicquid corruptũ est, ad quod præstandum non satis fuerunt salsæ decoctũ & thermæ. Cum autẽ nonnihil exiccarint, factum est, vt affluens humor indurauerit, atq; in carnem flaccidam abierit. Recte cerebri & hepatis fuit habita ratio in victu & medicamẽtis. Bene etiam factum, quod liquores mundificantes & abstergentes fuerint siphone infusi, & foris etiã puluilli imbuti decoctione rerum metallicarum appositi, ad prohibendam maiorem putredinem, quę omnia, licet speciatim non indicẽtur, credo tamen fuisse ad rem accommodata.

Decoctum apii.

Decoctum apii in vino & aqua bis quotidie exhibitum, non fuit male excogitatum ad expurganda vlcera, & serosorum humorum per vrinam diuersionem. Sed metuo, cum apium sit ex diureticis, quæ sanguinẽ attenuant, fluidũq; reddunt, & ab eo serum separant, ne impetũ serosorum humorum ad locum affectum parum inhibuerit. Causam frustrati effectus nõ colloco in imbecillitate medicamẽtorũ, sed in abditis & in accessis sinubus vlcerum, in quibus retenta sanies, ac propterea habitum, & integritatem partis magis magisque corrumpens, non potuit repurgari.

Sinus rescissus.

Quare bono consilio sinus fuit rescissus, vt liber esset saniei effluxus, & applicanda idonea remedia, (hoc est, quæ carnem flaccidam absumerent, saniem repurgarent, & asperum os corrigerent) facultas.

Potio vulneraria.

Quod si ne sic quidem malum vinci possit, laudo potionẽ vulnerariam, quæ sæpe mirum in modum vlcerum sorditiẽ, & squamas ossium corruptorũ eliminat. Probo etiam lotionem pedis ex Mastiche, thure, sulphure, sale, alumine, in lixiuio & vino decoctis.

Externa.

Oleum vitrioli aut sulphuris, vel deniq; cauterium actuale succedunt pulueribus catagmaticis, qui os corruptum tollere non potuerunt. Ac postremum refugium est suffitus.

Suffitus.

Sed metuo ne malum vires nimias acquisiuerit, cum diutius imbecilliora medicamẽta in grauissimo morbo sint adhibita. Mihi enim minime dubium videtur subesse magnã ossium cariem, pluresq; sinus, ex quibus compressis sanies effluit, quæ retenta madore suo os inficit. Sed potest fieri, vt errem, & errare me opto. Hoc vero pro certo habeo, non posse vlcus cum corruptione ossis coniunctum prius sanari, quam hęc auferatur, vel pulueribus catagmaticis, vel oleo vitrioli, vel cauterio, vel deniq; ferro. Cũ vero caro interiecta sit, ab huius resectione, in pueris præsertim, merito abhorremus. Interea autem malum eundo vires acquirit.

Suffitus metuendus.

Suffitum metuo, & quod malignitatẽ habeat, qua possit puer lædi, & q; materiam commoueat sursum in pulmonem & fauces.

Chirurgica cura.

Meum consiliũ est, vt chirurgus diligenter quærat foramina in quæ per fistulam cauteriũ immittat absq; læsione & dolore vicinarũ partium, vbi nimirũ os corruptum & periosteo nudatum cognouerit. Etsi enim totum os corruptũ non aduratur: tamen aliquibus locis inustũ in se contrahitur, & quasi corrugatur, atq; secũ aufert reliquas partes corruptas non adustas. Postremo non possum non monere ex Galeno cõment. ad sentent. Epi. sect. 2. prognostic. Ab-

Claudicatio ab abscessu in genua.

sessus huiusmodi in genua fere adferre claudicationem, quod equidem duab. de caussis euenire puto, vel quod humor in profundo delitescens inter patellam & articulū, cum discuti & resolui nequeat, propter partis infirmitatem, & caloris inopiam, sua sæpe sede ossa dimoueat, vel si articulus penitus exulceretur, quod huius sanatio consistat in exiccatione, qua mucilago feruiens flexioni iuncturarum ad articulum ossiū induratur, & capita ossium distinctorum terminat. Omnino abscessus in genu magni est negotii: quod humor pœnitus in articulo capaci imbibatur, nec resolui facile possit, retentus vero in parte excarni, nec robusto calore prædita malignam qualitatem contrahat, nec ei exitus sectione in parte exquisiti sensus, absque periculo prauorum symptomatum paretur. Quare optimo puero bonum & prudentem chirurgum opto, qui eum recte tractare possit, cuius iudicio meam sententiam de re non visa plane subiicio.

In vlcere vermiculoso, pro puero quodam Nobili,

D Casparis Nævii
CONSILIVM CCCXX.

NObilis iste puer laborat ex eo vlcerum genere, quod humores maligni, post longam in corporis partibus cuniculorum instar actionem, variis in locis tandem protumpentes, excitare solent, & à Græcis *...alias.* ..., à Latinis vero lepusculus, seu cuniculus appellatur, propterea, quod quemadmodū actis subterraneis, iisq; variis cauernis, cuniculi in diuersis locis tādem prosilire, ita etiā hic humor per varias proreptans latebras, in varia tandem vlcera sese exerere solet. Oritur autem à materia melancholica adusta, mysta cum phlegmate, propulsa vero ab epate & liene ad exteriora per viā crisis, quemadmodum in Gallico morbo serpiginosa materia ad volas manuum, & plantas pedum propelli consueuit. Si igitur in lo eo aliquo per eaum meatum progressa figitur, concrescit in spongiformem, & melācholicam carnem, quæ ibi firmata, quia intercludit exitum, reliquo sibi coniuncto humori hinc quasi repulsus cuniculi in morē alios exitus quærit, & vermis in morē nunc illam, nunc aliam partem erodendo aperit, atq; vlcera alia super alia diuersis in locis cuniculosa parit, ob quem motum etiam chirurgi nostri vermem furiosum, seu talpæ in morem, eutem euertentem, & aperientem, seu equitantem appellant. Meminit autem huius auicenna in cap. de fistulis seu cauernis. Est autem vlcus sanatu admodum fraudulentū contumax, nec nisi sui generis corrodentibus eradicari, vel vt ipsi loquuntur, mortificari potest, præmissa euacuatione debita. Nec est sanatio firma & cōstans, nisi etiam victus debita ratio cum curatione diligenter iungatur. Itaq; si sanari puer Nobilis cupit, abstinebit ab omnib. cibis pituitosis & maxime melancholicis acribus & salsis, acetosis, fumo duratis, ac aromatib. acribus conditis, aut cæpis, aut aromantia syluestri coctis. Vitabit frixa omnia in butyro, cuiuscumque illa generis fuerint. Vtetur cibis bonis sanguinem optimū generantibus. Vtatur cereuisia, & in fine prandii & cœnæ vino modice, propter ventriculum, præsertim cum huic sit assuetus. Nec satietate onerabit corpus, ne medicamenta in operatione impediantur, de quibus præsens monebit Medicus. Et quia animaduerto ex vlceris maxime difficili sanatione, corpus adhuc repletū vitiosis humoribus, digerantur potiuncula à me præscripta, & insignita litera A. cuius sumat altera die ℥ ij. vel iij. mane hora quinta, ieiunet per horas tres:

Vermis furiosus.

Prognosis.

Diæta in vlcer hus serpentibus & fistulosis obseruanda.

Potio sanguinem vitiosum digeris.

℞. Aq. betonic
Lupuli.
Fumariæ an. ℥j.
Syr. de betonic.
de lupulo.
de fumaria an. ʒ ij.
Misce detur in fictili. Signetur digestiuum A.

Altera die sumat ℥ iij. de decoctione ordinata, & insignita litera B. Quod si per integrum diem ter, aut quater subduxerit vitiosos humores, propinetur eodem pondere 4. 6. 8. 10. & 12. die interiecto semper altero die potiuncula digerente, & præparante humorem ad expulsionem. Quod si alternis dieb. purgationem ob virium rationem sustinere nō poterit, prorogetur de tertio in tertium. Quod si nec tres vnciæ purgantis potionis, ter, aut quater subduxerint, poterit acni potio ℈j. vel ʒ. ß. Electuarii purgantis insignita litera C.

Potio longa vitiosos humores. ...

℞. Radic. cappar. ʒ iij.
Cortic. radic. Tamarisc. ʒ ß.
Fillcis nostræ ʒ ij.
Pœoniæ ʒ iij.
Polypod. ʒ ij.
Cichor. ʒ ß.
Summit. fol. betonic.
Fumariæ.
Cimatum lupuli.
Capillor. Vener. an. m. ß.
Capit. lupulor.
Eupator. an. m. ß.
Sem. anisi.

Fœnicul.

Fœnicul.an.ʒ ij.
Ceterach.
Scolopend.an.p.ij.
Mytobalan. contusot. ademptis nucleis Citrinor.
Chebulor.
Indor.an.ʒ ij.
Agaric.Troch.ligati in petia ʒ ij.
Folior. senæ Alexand. sine stipitibus & siliquis ℥ ij.
Passular.sine acillis ʒ iij.
Liquirit.rasæ & incisæ ℥ ß.
Cortic.mali citrii ʒ ij.

Incidantur, contundantur, & stent in infusione cum s. q. aq. betonicæ, fumariæ. ac lupulorum, simul mista in loco tepido per noctem, mane bulliant in vase cooperto, & non euaporante ad casum mediæ partis, vt remaneat ℔. j.ß.colentur, in colaturam calidam infunde iterum per horam:

Flor.cordial.temperat.an.p.j.
Epithymi Cretici ʒ ij.ß. dein:
♃.Rhabarb.elect.℈ iiij.
Spuinanthi ℈ ß.

Fiat nodulus laxus ex petia alligatus filo. bulliat cum decocto sex aut octo feruores, exprimatur fortiter, dein abiecto nodulo adde:

Succi betonicæ.
Fumiterræ deputat.
recent.& defæcati an.℥ ij.

Bull.tribus feruoribus, coletur semel cum expressione, semel sine, dein colaturæ adde.

Syrup.de betonic.℥ j.ß.
de fumariæ.
de lupulis an.℥ j.

Misce detur in fictili, signetur B.

Electuariū purgans.

♃.Electuar.Diaphœnic.ʒ j.
Diasenæ.
Confect.hamech.an.℈ ij.

Misce detur in fictili. Signetur C. Et quia ætas missionem sanguinis non admittit, euacuetur etiam sæpius, & lenius, ne vires labefactentur, & corpus mundificetur. Euacuato corpore adhibeantur etiam localia medicamenta, ipsis vlceribus à chirurgo aliquo perito, qui si habet conuenientiora, & rationi cōsona medicamenta, vtatur suis, sin minus, sunt quædam mihi in hoc morbi genere experta. Et primum est vnguentum familiare, insignitum litera D. hoc inunctum bis in die imponatur vlceri, & erodet, & mortificabit vlcus vermiculosum. Erosa materia spongiosa, vbi mundificatum fuerit, tum consolidantibus claudendum:

Vnguentum expertum erodens & mortificans materiam spongiosam.

♃.Axungiæ, vel pinguedinis porcinæ lotæ quater ex aqua vermicularis ℥ ij.ß.
Puluer.Sauinæ ʒ iij.ß.

Misc. & f.vnguent.crassum. Detur in fictili. Signetur D. Quod si vlcus videbitur respuere hoc vnguenti genus, est Emplastrū aliud magis corrosiuū, & sæpius expertum à chirurgis probatis: sed cum diligenti applicandum loco affecto, propter vehementē corrosionem, ita ne attingat carnes sanas, insignitum litera E. eo vtatur, & spero cum successu, volente Deo.

Emplastrū vitiosam carnem erodens.

♃.Farinæ triticeæ ʒ j.
Vitri Veneti optimi subtiliss.puluerisat.℈ iiij.
Arsenici ǧ iij.

Puluerisata singula subtilissime, & cum s. q.mellis optimi redigantur ad formam Emplastri. Detur in fictili. Signetur E.

Corrosa itaque mala & spongiosa carne, & labiis mundificatis, solidetur debitis medicamentis vlcus. Sed quia summa vlceris cura est exiccatio, consultum videtur puero propinare, dum corroditur vlcus, & mundificatur, cochlearia duo mane calefacta, potionis exiccantis interius, quæ insignita est litera F. & duo calida vesperi eunti dormitū. Nam & interius exiccādo prohibebitur affluxus, & sequetur exiccatio, quæ iuuabit extremam consolidationem:

Potus exsiccans.

♃.Folior.Eupator.
Artemisi.an.m ß.
Radic.Bardanæ ʒ ij.
Folior.betæ rubeæ, m.ß.
Herbar.tormentil.m.j.
Rad.tormentill.m.ß.

Incidantur, contundantur, bulliant in aquis tormentillæ, ac plantaginis an.℔.j.ß.ad casum medietatis, colaturæ adde:

Syrup.de duabus radicibus.
Fumariæ.
Lupuli an.℥ j.

Misce fiat haustus. Si mauult bibere cum cereuisia cocta bibat. Signetur F.

Pro roborādis membris naturalibus mittentibus superfluitates, sumet ante prandiū, mane per horas duas, rotulas duas insignitas litera G. & duas hora secunda pomeridiana, & prohibebunt generationem prauorū humorum:

Rotula roborantes.

♃.Margaritar.præparat.℈ ij.
Corall.albor.præparat.℈ j.
Rub.præparat.ʒ ß.
Carabe albiss.℈ ij.
Oss.de corde cerui.℈ ß.
Lign.aloës ℈ ß.
Trochisc.de cappatibus ʒ ß.

Pulu.subtil.misce, & cum ℥ v.sacchari albiss.dissol.in aq.borr.f.conf.in rotulis. Dentur in scatula, signentur G.

Hæc mihi in ista penuria otii de tollendo morbo, & sanando fraudulento vlcere

cogitanti in mentem venere, quæ flagitanti tibi denegare nec debui, nec potui, quæ ad pueri nobilissimi salutem fortunet is, qui sanat omnis generis languores, Medicorum summus CHRISTVS, cui Puerum commendo.

MORBI MVLIERVM.

In periodico dolore capitis, pro quadam Nobili Matrona,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CCCXXI.

IN diuturno & periodico capitis dolore, qui singulis octo diebus grauius infestat, & in occipitio, eoque loco, vbi collum capiti adnectitur, vsque ad verticem terebrando molestat, ad tempora etiam & sinistram præcipue aurem progreditur, cum nausea & cardiogmo, pro honesta matrona consilium petitur. Itaq; cum symptomata ad suas causas sint reducenda, primum, vtrum caput per se affectum sit, an vero per consensum aliarum partium videndum. In diuturno morbo per se affici, & quidem à crasso & pituitoso humore frigido necesse est. Per consensum autem laborare nausea & cardiogmo, qui in orificio ventriculi, quod veteres cor appellarunt, aliquem acrem humorem colligi, & vapores ab hoc excitari, atque in caput ascendere, ibique pituitosam materiam concitare, & neruosas partes molestare ostendunt. Fortasse etiam à matrice vapores transmittuntur. nam isti occipitio molesti esse solent. Periodicationis causæ sunt, vel materiæ collectio, vel causa aliqua externa concitans & commouens materiam, vt vel balnea, vel tegumenta capitis, vel diuturna commoratio in sacris die Dominico, & cibi abstinentia, vel victus ratio. Quæcunque vero causa sit, vt in omnibus morbis diuturnis, ita maxime in hoc ea victus ratio tenenda, à qua minimum pituitæ, & actorum etiam atque corruptorum humorum proueniat. Deinde ne materia colligatur, alternis diebus sumat has pillulas: hac enim ratione respicitur etiam ad mensium retentionem:

Caput vel p. se, vel per consensum afficitur.

Causa periodicationum dolorum capitis.

Pillula de succino.

℞. Aloës rosatæ ℨj.ß.
Sp.el.de gemmis ℈ß.

Cum syr. rosac. solut. reformentur pillulæ, pro qualibet drachma xxj. Assumat septem hora dimidia ante cœnam. Vtatur etiam ℨj. pill. de succino, bis in mense: & sumat eas post primum somnum:

℞. Pul. succin.
Mastich. an. ℨij.
Aloës ℨv.
Agaric. ℨj ß.
Aristol. rot. veræ ℈ß.
Cum syr. de succo betonic. q. s. f. massa.

In harum pillularum vsu persistendum. Nam cum morbus diuturnus sit: vt paulatim & diu curetur, oportet. Quod si harum pillularum vsus parum prodesse videbitur, ineunte Maio, de sententia Medici præsentis sanguis mittatur, & corpus totum expurgetur. Deinde 15. diebus decoctum guaiaci cum sarsa bibat, ac rectam victus rationem seruet:

Decoctum ligni & sarsæ.

℞. Lig. guaiac. ℔.j.
Sarsæ ℥ iij.
Aq. ℔. xij. coq. ad medias.

Caput etiam separatim purgetur & roboretur. Primum apophlegmatismo, hoc modo:

Apophlegmatismus.

℞. Origan.
Maioranæ.
Rorismarini.
Rosar. tub. an. p.j.
Zinzib. ℨ ij.
Pyrethri ℈iij.
Decoq. in q. s. aquæ puræ l. a.
℞. Colaturæ ℔ j.
Aceti rosac. acerrim. ℥ij. Misc.

Isto vtatur tanquam gargarismate mane. Naribus autem attrahat decoctum guaiaci, in quo maiorana ebullierit. Vtatur matutinæ lotionibus pedum ex decocto betonicæ. Frictiones matutinas scapularũ & brachiorum, atq; dorsi non negligat. Raphanum incisum minutim, dum dolor vrget, occipitio applicet. Caput etiam interdũ ante cœnam, nec deinceps aëri se exponat, lauet. Et in lixiuio guaiaci rasuram decoquat. Hæc vt à præpotenti Deo fortunentur benigne, precor. 6. April. anno 1580.

Errhinum à guaiaco & maiorana.

In capitis debilitate, pro quadam Nobili fœmina,

D. IOH. CRATONIS CONSILIVM CCCXXII.

NVPER quædam remedia præscripsi, quæ capiti & cerebro auxiliarentur, ita vt vaporum vim facilius superet, & spiritus puriores reddat. Venit autem mihi subdubitare in mentem, sit ne cerebrum in præstantissima fœmina per se affectum, an per consensum laboret. Ac cum de sensuum integritate non dubitem, vel saltem de læsione nihil intelligam, arbitror cerebrum per consensum affici. De membro vero consentiente dubito: cumq; ad rectam curationem causæ dignotio requiratur, præsertim cum sanare nihil aliud sit, quam causas

Vera curatio qualis esse debeat.

per

Causa enarrationum in capite.

per contrariorũ rectam administrationem auferre. Primum igitur vidandum est, quæ causa illos turbulentos spiritus seu vapores producere, & productos commouere possit. Ea si est in cerebro primo, & per se affecto, obseruandum; calida ne intemperies sit, videlicet corrumpens, an frigida condensans, & obstructiones faciens. Quod ex ipsa duratione, & reliquis notis intemperiei facile est æstimare. Si vero cerebrum per consensum laborat; videndum, vtrum sit ab vtero, qui clausus sanguinem impuriorẽ & fumosum (sicut fit hæmorrhoidibus suppressis) reddat: & an vterus aperiri possit & debeat, an vero massa sanguinis contemperanda. Consentit interdum ventriculus cum vtero, sicut epar & lien. itaq; cruditates, appetẽtia nulla, vel corrupta, nausea, dolor stomachi, &c. Tum vero etiam ventriculus per se, vtero minime affecto, vapores noxios transmittit, dum prauis & vitiosis humoribus repletus est. De his omnibus præsens Medicus diligenter admonendus est, vt cogitet, atq; in eo plus, quam certis medicamentorum mirificis formulis situm puret. Medicinam tamen expertam cum ratione adhibitã plus valere ea, quæ interdum subito à doctissimo etiam Medico magna ratione adhibita, excogitatur, non dubito, atque hac in parte rationales etiam Medicos empiricis cedere debere, de sententia Hippocratis statuo.

Plus in cognitione morbi quã experientia laborandũ.

In vertigine, epilepsia, melancholico delirio, tremore cordis, macie totius corporis, & nonnullis aliis symptomatibus, pro fœmina quadam Germana Styria,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM CCCXXIII.

Historia symptomatum.

FOEmina quædam Styria Germana, annorum 36. satis carnosa, & floridi caloris ante matrimoniũ: quamprimum vero nupsit, ac vtero gerere cœpit, macilentior facta est; Peperit mares quinque, & fœmellas quinque. Ante annos autem octo, ex febre ardenti maligna abortum fecit. Ab hoc tempore multis ærumnis & aduersitatibus afflicta fuit. Ex decem enim liberis duos saltem habet reliquos, ita vt in perpetuo quasi luctu fuerit: Cœpit ante abortum vertigine tentari, memoria imminui, carie & dolore dentium affici, horrore & tremore subito interdum concuti, præsertim noctu ante lecti ingressum, dum se exuebat; aliquando etiam, sed rarius vniuersum corpus conuelli, ac in terram prolabi, cum principum facultatum læsione ac stridore dentium; aliquando congelari quasi, ac instar statuæ rigescere, tam inter deambulandum; quam sedendum aut cubandum, nihil neq; audiens, neq; videns, neq; mouens; semper de cordis tremore, de capitis vel cerebri frigiditate conqueri. Qui omnes affectus superioribus annis mitiores fuere. Duobus autem ab hinc annis post acerbissimum luctum, ob lepidissimę filiæ obitum, cum paucos menses ante duos elegantes filios vna hora etiam sepulturę tradidisset, omnes grauiores ac magis horrendi redditi sunt. Accessit delirium plane melancholicum: Imaginatur sibi, quasi potu aquæ fœtui vltimo nocuisset, qui tamen viuus & saluus in lucẽ fuit editus, ac tres integros menses superuixit. Illud imaginarium facinus dies noctesq; deplorat, grauiora sua delicta clamitans, quam vt remitti possint, & metuit, ne sibi ipsi manus violentas afferat, quod nuper etiam ante duos menses duobus cultris tentauit.

Symptomata facultatis imaginatricis læsa.

Delirium autem hoc semper matutino tempore grauius est, quam post meridiem vel vesperi. Fœtor etiam tum sentitur ex ore cadauerosus, qui absente delirio non sentitur. A cœna autẽ saltem quatuor horas dormit, non vltra, vix parum comedit & bibit. Bibit autẽ vinum. Et quoties bibit, confestim tota facies rubore denso suffunditur, ac frequenter etiam post rigescit. Interdũ in epilepsiam incidit, dum vinum meracius suffuratur. Interdũ vrina subruffa ac densa est, interdum alba, interdum iumẽtalis, semper cum sedimento albo copiose distracto. Dum delirium durat, cuticulã vrina concipit desuper, quæ instar glaciei supernatat, colore quasi iridis. Superiori tempore aluus erat semper cõstipata, nunc autem beneficio naturæ vtitur quotidiano. Post paroxysmos epilepticos plerunq; ad vomitũ cõmouetur, ac de ventriculi dolore conqueritur. Aliquando intolerabili dolore capitis opprimi, aliquando oculorũ, aliquando coxæ videtur. In fine paroxysmi dum ad sese redit, deglutire quasi aliquid conspicitur, & id etiam dum riget. Dum paroxysmi obrepunt, in admiratione quãdam commouetur, quasi res aliqua noua & admiranda oculis subiiceretur. Conqueritur semper de tremore cordis continuo. Sed si locus tremoris inquiritur, magis ori ventriculi superiori digitos admouere videtur. Nec tremor cordis vel ex pulsu, vel applicatione manus potest deprehendi à Medico. Tempore huius delirii macie pene cõnsumpta est, ac scabie sicca per totũ corpus infecta. Post paroxysmos etiã, & quando delirio hoc grauius afficitur, labra oris exsiccantur, exeoriantur, finduntur. Præsentium mox obliuiscitur, præteritorum autem bene recordatur.

Symptomata extremitorum mutatorum.

Superiori tempori ſemper de ſenſibili cerebri frigiditate conquerebatur, proximo autem vere, dum purgata eſſet, & ſtillicidium admiſiſſet, & eſſet vſa Cucupha ex corroborantibus & calefacientibus, frigiditas illa deſiit, vt de illa amplius nihil conqueratur. Remiſerunt etiam tum inſultus illi epileptici: remiſit delirium: remiſerunt omnia alia ſymptomata, reddita etiam fuit carnoſior, bene comedebat, dormiebat, vt id omnibus fuerit admirationi. Menſtrua etiam ſuppreſſa erant Menſes 18. quæ iterum ſectis ſaphenis ad crura, rite ac decenter redire cœperunt. Sed accidit, peregre abſente marito, dum oleribus frequenter in magna copia vteretur in cibis, ac in victu reliquo eſſet liberalior, vt ſubito in priora mala reciderit, quæ omnia iam grauiſſima ſunt reddita, ac deploranda: adhuc tamen generoſius medicamentum non eſt experta.

Symptomatum indagatio.

Multis & grauiſſimis, ne dicam, lethalibus vitiis, vexatur Magnifica mulier, quorum quędam ad facultatem animalem, quędam ad vitalem, quędam ad naturalem pertinere videntur. Vt nulla ſit pars corporis præcipua, quæ labem aliquam non fuerit perpeſſa.

Læſio facultatis animalis.

Nam ſi facultatem animalem ſpectemus, illam quidem vertiginoſis affectibus, conuulſione totius corporis, affectu ſoporoſo, epilepſia, memoria præteritorum, obliuione præſentium, melancholico delirio, ac fere maniaco, dolore capitis, oculorũ, coxæ, nec non deglutitione illa ſymptomatica perturbari videmus.

Læſio facultatis vitalis.

Si autem vitalem facultatem intueamur, tremore cordis illam impediri eſt iudicandũ, dummodo tremor ille realis, non autem imaginarius exiſtat, præſertim cum ſenſu tactus motus hic in regione cordis non percipiatur: aut ſi quid tale exiſtit, ad cardiacam potius ſit referendum.

Læſio facultatis naturalis.

Vltimo ſi facultatem naturalem ſpectemus, quis eſt ille, qui ex macie totius corporis ex gingiuarũ eroſione ſeu carie, facultatem naturalem oblædi non videat.

Cauſa ſymptomatum.

Quæ tamen omnia mala videntur eſſe partus materiæ pituitoſæ, ſed maiori ex parte melancholicæ, quæ aliquando ita exoritur, vt periculum ſit, ne atræ bilis ſapere videatur naturam.

Melancholia ſymptomata.

Quod autem hi omnes affectus vni fere materię melancholicę ſint attribuendi, ex eo ſatis conſtare arbitror, quoniam cum hæc materia ſit ſuapte natura frigida & ſicca, mirum non eſt, ſi ſua ſiccitate vigilias inducit, & frigiditate memoriam imminuit, ita tamen, vt ſiccitate præſentium ſimulacra non imprimantur, & præterita ſuccurrant. Quæ materia, ſi aliquantulum exuratur, delirium melancholicum inducere ſolet: dum vero ab ea vapores excitantur, & eum ſpiritu animali confunduntur, ob eorum obſcuritatem, melancholicam; ob inordinatum vero motum vertiginem inducunt. Quod ſi eadem materia vaporoſa ſpinalem medullam petat, & rigorem totius corporis, & Tetanum interdum fieri eſt neceſſe. Sin cerebri ventriculorum tunicas vellicat, epilepſiam. Si os ventriculi, cardiacam paſſionem. Si meningas, dolorem capitis, & oculorum excitat. Quod ſi materia humoroſa petat ventriculos cerebri, & præſertim poſteriorem, affectum ſoporoſum parit. Quod ſi vapores illi melancholici ad coxas deferuntur, coxendicos afferunt dolores. Rurſus ſi materia illa vaporoſa cum pituita ſalſa commixta ad gingiuas deſcendit, cariem dentium, dolorem, oriſq; fœtorem generat. Si ad corporis totius ambitũ, maciem.

Locus generationis melancholia.

Hanc vero materiam etiam melancholicam in epate generari non eſt dubitandũ, ob illius inſignem calíditatem, vi cuius etiam fit, vt ventriculus labem aliquam patiatur, cum eius iuſto chylus imperfectus attrahatur, & quoniam continuo vapores melancholici, & eorum minera, capiti ſubminiſtrantur, fieri non poteſt ob illorum præſentiam, quin cerebrum non ſit refrigeratum & exſiccatum: quemadmodum etiam ſymptomata propoſita ſignificare videntur. Cuius frigiditatis cauſa vix fieri poteſt, quin etiam materia aliqua pituitoſa, exigua tamen generetur, quæ, quamuis ſuapte natura frigida ſit; fieri tamen poteſt, vt ſalſedinem aliquam acquirat, & humor ille melancholicus aliqua ex parte aduratur, vt non ſit mirandum, ſi gingiuæ erodantur, ſi gracileſcat corpus, & ſcabies illa ambitum totius corporis occupet.

Indicatio.

Quibus ſic propoſitis, totius curationis ratio in hoc vno poſita eſſe videtur, vt materia tum pituitoſa, tum melancholica euacuetur, & abſumatur, vel iecur refrigeretur, caput calefiat & humectetur. Ventriculus roboretur, & vniuerſus totius corporis ambitus attemperetur: Ita tamen, vt vittus totius corporis & partium conſeruetur.

Prognoſticon.

Quod vt conſequamur, vix fieri poſſe arbitror: cum hæc mala altiores iam radices egerint. Verum cum ex leuioribus medicamentis inſignem vtilitatem ſuſceperit, ſperandum eſt, ſi eam præſtabit obedientiam, quam tantorum malorum natura poſtulat, fore vt in meliorem ſtatum deducatur. Quare non ſine remediis eſt relinquenda. Et quoniam ob maximam vim frigoris medicatio grauis eſt, hoc tempore non eſt inſtituenda; ob id, vt in proximum ver, vitam, quo minori poteſt fieri incommodo, traducere valeat; optimum fore iudicamus, vt ſingulis quindecim diebus aſſumat ſyrupum de polypodio,

Syrupus de polypodio.

dio, deinde vtatur scrupulo vno Theriacæ non admodum antiquę, idq; matutino tempore: Interdum vero nonnihil mell. ros. sol. vt modo vno, modo altero medicamento vtatur, atque sibi victus rationem instituat, quæ vim habeat refrigerãdi & humectandi, qualem inferius breuiter describemus, ita tamen, vt à vino penitus vel abstineat, vel si vino vtatur, sit pauciferum, vel in exigua admodum quantitate, cum non sit dubitandum ex potione meri omnia fere mala contigisse. At proximo vere, si DEVS dabit, absoluta curatio erit instituenda. Atque vt de rebus chirurgicis primo loquamur, quoad sanguinis missionem, videndum eerit, numquid menses fluant necne? Nam si

Vena sectio. fluxerint, vena communis cubiti dextri procul à mensibus erit aperienda. Sin minus, prope menses vena pedis erit secanda, dummodo nihil adsit, quod impediat, & sanguis in ea quantitate euacuabitur, quam virtus sustinebit, cuius robur ex temperatura, aëre, & his cognatis, non erit difficile cognoscere. Ad materiam vero à capite deriuandam, laudatur fonticulus in brachio sinistro. Ad reuellendam vero à iecinore, probatur alter in crure dextro, in parte interiori, dummodo nihil adsit, quod impediat. Ad idem præstant frictiones partium inferiorum. Verum quia tuto hæc administrari non possunt, nisi corpus vniuersum prius expurgetur: pro-

Aluum leniendum. pterea laudamus, vt leniatur prius aluus, vel cum melle rosat. solut. vel cũ syrupo de polypodio, vel electuario lenitiuo. Dein

Præparatio materiæ. præparetur materia cum syrupo de succo bortag. de soncho, de pomis simplici, & similibus, quorum dilutum sit brodium cum malua borrag. & soncho alteratum. Vbi ma-

Euacuatio. teria fuerit præparata, purgabitur corpus cum diluto Epithymi, foliorum senæ, & modico rhabarbari, nec non Agarico trochiscato, quibus addere licet syrupum de polypodio, & melle rosarum solut. in ea quantitate, quæ præsenti medico opportuna videbitur. Et si vnica purgatio non sufficit, iterum prupositis alterantibus præparetur materia. Sed tertio quoq; die cum syrupo simplici permisceatur aliquid syrupi de polypodio, vel de epithymo. Et proposito iam purgante, vel consimili prorsus corpus erit purgandum.

Errhina. Corpore exquisite purgato, caput errhinis purgabitur, iis tamen, quæ non habent vim admodum insignem irritãdi facultatem expultricem, veluti sunt ea, quæ vim tantum habent emolliẽdi, veluti est decoctum maluarum, altheæ, fœnugræci, in quibus etiam aliquid mannæ dissoluere licet. Extrinsecus vero nasus oleo amygdalarum dulcium, vel butyro pluries in decocto maluarum diluto

Decoctum salsæ & chinæ. erit inungendus. Interim vero probamus, vt assumat decoctum salsæ & chinæ, vt pro singulo syrupo dosis vtriusq; medicamenti sint drachmæ duæ, quæ quantitas augeri, minuive poterit, prout res ipsa postulabit. Decoctum autem parabitur, cum carne vel vitulina, vel caponum, vel perdicum, vel phasianorum, vt carnis capiatur vncia vna pro singulo syrupo. Si virtus sustinebit, bis in die assumas syrupum, sin minus, semel tantum. Ita tamen, vt inter syrupum & cibum intercedat spacium ad minus trium horarũ, & parcius sit prandium, quam cœna, si bis in die syrupum accipiet. Sin semel prandium sit liberalius: Tum tamen non plenam, non tenuissimam; sed tenuem, vel saltem mediocrem victus rationem laudamus.

Victus ratio in vsu salsæ obseruanda. Cibus autem sit panis, non biscoctus, sed optime coctus & fermentatus, nec non amygdalæ dulces, & passulæ cum modico carnis, quæ propter maciem elixa probatur, quamuis tosta etiam aliquando conuenire videatur. Loco vini vtatur aqua ex recrementis illis parata, in quam gustus gratia portio aliqua passularum exprimatur. Singulis decem diebus purgãs aliquod medicamentum assumat, & post primos decẽ dies,

Pillulæ ex salsa, china, craneo, & terebinthina. ante singulos syrupos deglutiat duas vel tres pillulas, ex puluere chinæ, salsæ, & borraginis paratas, quibus si aliquid cranei humani, visci quercini, terebinthinæ Cypriæ adiungas, non erit improbandum. Vel interdum terebinthina cum modico Theriacæ non antiquæ vtatur, & nunc hoc, nunc illo medicamento vti poterit. Hoc autem decoctum assumere poterit per triginta vel quadraginta, & plures dies, prout necessitas postulabit. Postquam decoctum acceperit, si epilepsia non tentabitur, temporibus cali-

Embrocha ex oleo. dioribus. Summopere laudamus balneum aquæ dulcis, nec non stillicidium super suturam coronalem, ex oleo anethino, mastichino, & amygdalarum dulcium, vna cum vino albo non austero, in quo folia maluarum & radices altheæ per diem fuerint immacerata.

A balneo in epilepsia abstinendum. Quod si epilepsia tentabitur, & à balneo, & ab omnibus, quæ vim habent laxandi, esset abstinendum.

Præter hæc laudamus Conseruam ex beton. cum saccharo borraginatu, quibus etiam, si pro singula vncia addatur drachma semis Theriacæ non antiquæ, & Conseruæ, nonnihil ex floribus maluarum, non erit præter rationem. His tamen omnibus diligens ratio victus est adhibenda. Quare quo ad aerem, laudatur temperatus, qui tamen

Aer. ad caliditatem potius, quam ad frigiditatem vergat. Quare ab omni aeris iniquitate caueat. Odores sint suaues & iucundi, quibus

potissimum delectatur, calidi potius, quam frigidi: His enim spiritus animalis maxime oblectatur. Cibi vim habeant attenuandi, quare carnes optimæ sunt eligendæ. Fercula ex pane contrito, ex ouis contusis, ex carne contrita, & similibus parentur. Si condiantur cum aromatibus, caute admodum est agendum, ne iecur incalescat, quod vt iudicamus, est fons & origo omnium malorum. Quanquam cordi quod aliquam frigiditatem contraxit, vi cuius quod est splendidum & luminosum in spiritibus vitalibus, absumitur, hincq; veluti opaci redduntur, non nocere videantur. Ex quibus si animalis non instauretur, mirum non est, si prauæ fiant imaginationes. Si acetario vtatur. Acetum enim neruis inimicum, non sit admodum acre, vel illius acrimonia passulis retundatur. Cappares laudantur. Radices Cichoreæ, Borrago, Buglossum, & id genus alia. Præterea legumina, fercula ex pasta, lacticinia, & quæ ex his parantur, salsa, acria, dulcia, nec non fructus omnes; præter pistacea & amygdalas dulces reprobantur. A cibo laudamus puluerem Coriandri, vel diacydonitem, cum modico Saccharo & coriandro paratum. Somnus sit consueto longior, & si haberi non potest, vesperi in cœna vtatur panatella, cum multo lacte amygdalarum dulcium. Exercitium sit moderatum ante cibum, à cibo quiescat ac colloquiis familiaribus, & quibus potissimum delectari consueuit, vitam traducat. Hæc sunt, &c.

Cibi. *Somnus.*

In dolore capitis, & aliis symptomatibus præter naturam, pro quadam Nobili fœmina.

D. ALBERTINI BOTTONI

CONSILIVM CCCXXIV.

CVM sermo futurus sit de cura doloris capitis antiqui & vehementis, cum vertigine & aurium tinnitu quandoq; coniuncti, in muliere temperamenti calidioris, & in ætate iuuenili constituta, ante omnia doloris huius essentia præmittenda est, quia ex hac omnis recte curandi ratio facile colligi poterit. Doloris autem propositi natura in eo consistit, vt non solum forma illius: sed etiam subiecta materia, & effectrix causa innotescat. Vt quantum sit merito formæ, dolor symptoma est, in actione læsa sensus tactus. Ex parte vero subiectæ materiæ est ipsum caput, cuius partes quædam continentes sunt, quædam contentæ. Merito continentium se habent cranium & pericranium: cranium cum osseum sit, caret sensu tactus ac perinde etiam dolore. Pericranium vero etsi doloris ac voluptatis particeps esse possit, non tamen in hac muliere est locus affectus, primo quia ad compressionem digitis factam dolor augeretur, tum etiam, quia nec tam diuturnus, nec ita acutus esset.

Dolor quid.

Dolor itaque erit in capite, sed secundum partes contentas atque tum oportet affici vel substantiam cerebri, vel membranas, quibus substantia cerebri contegitur. Substantia cerebri etsi motus ac sensus principium sit, vtroque tamen destituitur, quare dolore non afficitur. Erit itaque subiectum doloris continens ipsum cerebrum, nempe membrana eius, dura inquam, vel pia mater. Partes enim istę, ratione, qua neruosæ exquisito sensu præditæ sunt, vt ab obiecto disproportionato & præter naturam, insigni ac acuto dolore detineantur, qualis profecto habetur in hac patiente. Omitto, quod dolor ad oculorũ radices perueniens, clare nobis significet, eum fieri secundum partes internas, & caput occupare modo secundum commissuram coronalem, modo etiam secundum latera vtraque ipsius capitis. Causa vero effectrix huius doloris, cum non sit externa: sed potius interna: hic certe alia esse non potest, quam solutio vnitatis, quæ tamen etiamsi immediata doloris causa habeatur, non tamen est ex vsu artis, quia per se non indicat auxilium iuuans: sed solum ratione alterius causæ soluentis continuum, quę alia esse non potest, quam materia acris, mordax & tenuis, vt ex dolore acuto & mordicatiuo ac pungitiuo colligi potest, cuiusmodi est ipsa bilis, quæ siue propriam speciem humoris seruet, siue in flatum, ac vaporem attollatur, semper talem doloris formam producere consueuit.

Subiectũ doloris capitis non membrana. *Causa doloris.*

Peccat autem hæc materia, copia, qualitate & motu. Copiam nobis significat doloris diuturnitas, cum ne dum per mẽses, sed annos etiam plures dolor iste vrgeat. Qualitas peccans est prima & secunda. Prima, quia materia est calidior, secunda quia tenuior & acrior. Hinc fit, vt dolor intensior & acutus etiã sit, qualis certe producitur vel a salsa pituita, vel a flaua bile, vel atra. Putandũ tamen est, hũc dolorem fieri à bile potius, quã ab aliis humoribus, vt ex specie doloris, & aliis dicendis colligi potest. Eadem materia, quod non solũ peccet quantitate & qualitate, sed etiam motu, manifestũ est, quia bilis quę in corpore generatur & à natura patitur regulariter recipitur in vesica fellea, hinc de inde ad intestina trãsmittit. Quę si alia loca occupa-

Materia peccans copia. *Qualitate.* *Motu.*

occupauerit, & petierit tales partes, non nisi molestiam afferre potest. Sic contingit in hac muliere, quæ tanto dolore capitis afficitur, quia bilis relicto proprio loco ad alium incongruum importune mouetur, capitisque dolorem ita insignem producit.

Essentia huius doloris. Fit ergo hic dolor à materia biliosa, flatulenta & corpulenta, peccante in quanto, quali, & motu, ac caput occupante secundum membranas eius, non solum secundum partem superiorem, sed etiam laterales. Cæterum expendendum etiam est, vbi generetur hæc materia, an videlicet in capite vel alibi, & si alibi, an ratione totius, vel partis determinatæ. Quoad caput, satis constat in eo generari non posse, imo nec in toto corpore: sed solum in ipso epate, quod *Epar calidum & siccum.* vt cæterorum humorum omnium est officina: ita etiam ipsius bilis erit autor. Quæ dum præter naturam calidior producitur, non nisi calidioris & siccioris epatis intemperiem comitari potest, cui si cor etiam consentiat, necessario trahitur in consensum quoque totum corpus, vt non immerito in scriptura habeatur, hanc mulierem habere epar calidius, & totum etiam corporis habitum calidiorem obtinere: inde sanguis tenuior, calidior, ac biliosior ortum habuit, inde rubedo corporis, copiosior fluxus sanguinis, præsertim in adolescentia. Per *Menses accurati.* vterum vero statutis temporibus non solum menses prompte effluunt: verum etiã mordaclores, inde vrina colorata, caloris sensatio, & facilis accensio apparet. Denique à causis calefacientibus læsionem, à refrigerantibus vero iuuamentum illa percipit. Humor deinde iste calidior dum in caput fertur, sua acrimonia & mordacitate duras membranas cerebri mordicando & pungendo lædit, atque ita causat dictum dolorem. Fluit autem humor iste in caput, tum quia ab epate transmittitur, tum quia à capite at- *Pars transmittens.* trahitur. Transmittit epar, quia est robustũ, suscipit caput, quia imbecille. Est autem tale, quia intemperatum. Detinetur autem calidiore intemperie, vt colligitur ex colore faciei rubro, ex venarum latitudine circa frontẽ & oculos, & fluxu copiosiore & frequenti sanguinis nariũ, ex læsione calidiorũ, *Pars recipiens.* & iuuamento frigidorum. Ex hac ipsa calidiore intemperie capitis fit, vt etiam attrahat vapores a subiectis partibus, imo non solum attrahat per hunc calorem, verũ etiam per dolorem, quo assidue fere detinetur. A *Sibilus aurium.* quibus iisdem vaporibus petentibus & occupantibus sensorium auditus, nascitur aurium tinnitus atque sibilus, imo ex eorum permistione cum spiritibus animalibus ipsius cerebri, & eorum inordinata commotione, fit tum vertigo, tum capitis illa motio depra- *Vertigo.* uata & violenta. His ita constitutis descendo ad curationem, eamque dogmaticam, ac perinde ad auxiliorũ inuentionem & eorundem rectã administrationẽ. Dolor itaque *Indicationes.* capitis ratione, qua symptoma nihil per se indicat, sed solũ ratione suæ causæ, quæ cum sit materia tum vaporosa, tum corpulenta, ex parte vaporis indicatur auxilium discutiens, ex parte materiæ, cum sit bilis quæ peccat in quanto, quali, & motu. Vt peccat in quanto, indicat auxilium euacuans, vt qualitate, auxiliũ alterans in contrarium, vt motu, auxilium auertens. Quæ materia si consideretur, vt generatur, cum generetur in epate calidiore & sicciore, indicabit auxilium refrigerans & humectans. Quos scopos as- *Prognosticon.* sequi admodũ difficile existimo. Nam propositi affectus sunt valdè cõfirmati cum per quadriennium laboret. Accedit quod multa remedia, & ea generosa fuere adhibita: nunquam tamen est restituta. Quia tamen dolor iste nõ est natiuus & hæreditarius, sed ascititius, nec est dissentiens à temperamento patientis, ætate, & aliis, ideo salutis spe cõcepta ad materias auxiliorum descendo.

Chirurgica auxilia. In primis quod ad materias chirurgiæ attinet, ante omnia vena est secãda, tam vt est materia auxilii vacuantis sanguinem, indi- *Vena sectio.* cati ab illius copia, quam nobis significat venarum latitudo, rubedo faciei, & reliqua; tum etiam vt est materia auxilii refrigerantis. Habemus enim non solum caput calidius, verum etiam iecur, imo totum corpus.

Locus autem erit vena cubiti dextri lateris, quæ basilica dicitur.

Quantitas sit mensurata & limitata à mutatione sanguinis, & à virtutis tolerantia. *Cucurbitula.* Tempus opportunum erit post lenitam aluum, siue facta fuerit lenitio per clysterem, siue medicamento per os exhibito.

Non solum puto sufficere hanc vnicam sanguinis euacuationẽ: sed oportere etiam per interualla eandem repetere, quæ dum fit, ea ratione facienda erit, vt per illã in primis sanguis euacuetur à capite partim reuellendo, partim deriuando, vt si spatulis affigantur cucurbitulę, vel etiam bracchiis: Sed in suprema parte eorum secundum quam alligantur spatulis. Deinde applicentur hi- *Hirudines.* rudines, & primo post auros, ac vrgente dolore maioris detiuationis gratia, vtrisque etiam naribus, & præsertim cum talis euacuatio sanguinis per nares sibi fuerit in adolescentia consueta, copiosa, & frequens. Quibus si non cederet hic dolor, tandem ego vesicatoria circa pericranium, & secundum *Vesicatoria.* diuersas eius partes admonerem. Quæ ta-

Qq

men, cum nec semper, nec diu gestari possint, vellem pro debellando tam pertinaci dolore deuenire etiam ad alia duo cauteria, quorum alterum in brachio sinistro, alterum in tibia dextra affigeretur, ad quas materias auxiliorũ non est deueniendum inter initia: sed in progressu euacuationis, ita vt corpus totum & caput etiam sit diligenter expurgatum cum medicamentis proxime dicendis.

Cauteria.

Et vt prius me expediam à materiis chirurgicis, probo etiam, vt diuersionis gratia adhibeantur ligaturæ, etiam dolorosæ in tibiis ac pedibus. Frictiones etiam paratæ & factæ cum asperioribus linteis incipiendo à genibus, & deorsum trahendo vsq; ad plantas pedum, deinde vero coxis etiam adhiberi poterunt, & dorso & brachiis. His accedunt etiam lotiones pedum & tibiarum, parenturq; cum lixiuio moderato, vel aqua etiam, in qua decoquantur folia betæ, stœchad. saluiæ, flores chamæmeli, anethi, & similia.

Ligaturæ & frictiones.

Quantum ad materias pharmaceuticas, & primo vt respiciat corpus vniuersum aluus in primis lenieda erit, cum cassia & pulpa tamarindorum, iuxta hanc formam:

Medicamenta.

Lenitiuum.

℞. Flor. Cassiæ ℥j.ß.
Pulp. tamar ind. ʒ ij. cum facch.
Fiat bolus. Capiat hunc ante cibum.

Præparanda est materia, cum syrupo de cichor. simpl. rosat. teceitr. viol. & aliis cichoraceis. Purgari deinde poterit corpus cum rhabarb. potissimum cum syrup. rosat. solut. cum manna, & bis leuioribus.

Præparatio materiæ.

Euacuatio.

Progressu autem temporis præbere poterimus etiam pillulas aureas, cochias præparatas, de tribus cum rhabarb. & similes. Imo non essem contentus vnica purgatione; sed per annum integrum vellem, vt ipsa vteretur singulis mensibus aliqua purgatione, ac præsertim in vltima quadratura Lunæ, quo tempore ipsa solet peius habere, vt si illa caperet sub initium dictæ quadraturæ ʒj.ß pillul. de tribus cum rhabarb. per horas quinq; ante cibum.

Menstrua euacuatio.

Post totius corporis purgationem, caput quoq; erit euacnandum tum per nares, tum per os. Per nares cum succo betæ, Mercurial. saluiæ, maioran. cum decocto agarici, & similium, atq; vt materia facilius è naribus educatur; prius nasus vngatur intus & extra cum oleo amygdal. dulc. Per os vero vti poterit hyemis tempore mastiche, zinzib. pyrethro, ac similibus. Æstate autem in ore teneat de sequenti liquore:

Errhina.

Masticatoria.

Apophlegmatismus.

℞. Coriandr. præparati ℥ij.
Passularum dulc. ℥ iij.
Contundantur simul: Deinde

℞. Aceti albi ℥ vlij.

Misc. fiat decoctio, & facta diligenti expressione feruetur pro dicta purgatione, sæpius illam iteret expuendo per integram boram. Hoc ipso tempore pro contemperando epatis calore, capitis & totius corporis, probo vt vtatur sero caprino secundum Dioscoridem, permixto alternis diebus modo, cum ℥j. syrup. rosar. solut. vel tantundem mannæ electæ, modo cum ℥ iij. seminum melonum: Maxime etiam probo, vt post vsum dicti seri per plures dies capiat singulo mane ptisanam hordeaceam.

Serum caprinum.

Exterius vero circa epar, vtetur epithemate parato ex succo vel decocto cichor. endiu: epaticæ, & aliorum eius generis, permiscendo ad maiorem penetrationem succum citri, vel portionem aliquam aceti. Post epithemata vngatur eius regio ol. rof. cum vnguento rosar. aut santalino. Merito autem capitis vti poterimus aliquo stillicidio in commissura coronali, vel lotione, quæ paratur ex aqua alterata cum malua, florib. violar. nenuph. lactuca, & ad aliquod robur præstandum adderentur rosæ, & pro vaporibus repellendis applicare poterimus commissuræ coronali oxyrrhodinum. Victus non sit plenior nec tenuior, sed mediocritatem seruet, sitq; boni succi, & facilis coctionis, vt caro vitulina, pulli perdicum, phasiani, turdi, merulæ, & similia. A cibis salsis, vel cum aromatibus conditis cauendum erit. Potus vel sit aqua præparata cum coriandro, vel cum aniso, & si ventriculi aliqua imbecillitas prohibuerit. talem potum, vti poterit vino, sed paucifero & oligophoro, quod caput minime repleat, & cœna sit parcior prandio.

Epithema.

Stillicidium supra suturam coronalem.

Diæta.

A somno meridiano, & statim à cibo caueat; nocturnus autem commendatur semper. Procuret sibi aluum lubricam, vt si fieri possit, semel in die deiiciat, quandoque vtendo quoq; mollioribus clysteribus.

Exercitium moderatum ante cibum conferet, præsertim per loca plana & amœna. Solicita deniq; sit, vt omnes animi hilaritates sibi comparet.

In comate, paralysi, & apoplexia, pro quadam Nobili fœmina,

D. GVILIELMI RONDELETII

CONSILIVM CCCXXV.

Pilula.

℞. Massæ pillul. cochiar. ℈ij.
Castorei ℈j.
Trochisc. Alhandali gr. iij.
Cum oxymelle scillitico. Fiant pill. vij. quas capiat hora xj. iisq; superdormiat.

℞. Rad.

Decoctum longum.

℞.Rad.gra.Rusci.
Asparag.an.℥j.ß.
Rad.liquirit.
Acetosæ.
Cichorii.
Buglossæ an.℥j.
Iridis Venetæ.
Galangæ crassæ an.℥ß.
Cortic.citri siccor.
Betonicæ.
Melissæ.
Hyssopi.
Maioranæ.
Chamæpithios.
Origani.
Calamenthi.
Saluiæ minutæ an.m.j.
Cichorii.
Endiuiæ.
Agrimoniæ.
Capillor.Vener.
Adianti.
Polytrichi an.m.ij.
Caricar.pingu.part.x.
Passular.mundatar.
Tamarindor.elector.an.℥j.
Radic.pæoniæ℥ß.
Sem.eiusdem ʒiij.
Sem.fœniculi.
Seseleos an.ʒij.
Sem.Daueiʒj.
Flor.cordial.p.j.
Stœchad.
Saluiæ.
Sambuci.
Genistæ an.p ß.
Agarici recent.in panno ligati ʒvj.

Fiat decoctio in s.q. aquæ. Cape de colatura ℔.j.&ß.In qua dissolue sacchari albissimi q.s. Oxymelit.simpl.

Syrup.capillor.Vener.an.℥iij.
Puluer.diarrhod.Abbat.ʒij.
Nucis moschatæ ʒj.
Zinzib.ʒß.

Fiat apozema clarificatũ & aromatisatum; de quo capiat singulis matutinis ℥vj.

Vnguentum.

℞.Castorei recent.ʒij.
Cineris propriorum capillor.ʒj.

Dissolue oxyrrhodino, deducantur ad formam vnguenti, quo vngatur capitis pars rasa.

Masticatorium.

℞.Radic.pyrethri cocti in oxymel.q.s. masticetur parum ter vel quater quotidie longe à pastu.

℞.Thcriacæ veteris ʒij.
Castorei ℈ij.
Succi maioranæ parum.

Misce, illinatur palatum.

℞.Maioranæ.
Serpilli.
Hyssopi.
Pulegii.
Calamenthi an.m.j.
Flor.stœchad.p.ij.
Sem.rutæ ʒiij.
Fœniculi ℥j.

Fiat decoctio, cuius vaporem excipiat naribus.

Electuarii pastillorum præstantissimum.

℞.Confer.Rosarum antiquæ ℥j.
Carnis cytoniorum conditor. saccharo,& lotor. aqua rosacea ʒvj.
Puluer.Diacytonii sine speciebus ʒiij.
Coralli rubri, vsti,& loti aqua rosacea.
Sem.coriandri diligenter præparati an.ij.
Sacchar.rosati tabulati q.s.

Fiat mixtura, de qua capiat post pastum cochlear vnum. A vino abstineat tum propter fumos, quos ad caput transmittat, tum etiam ratione febris.

In paralysi dextri lateris, cum spasmo & tremore, pro quadam honesta Matrona,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIVM CCCXXVI.

De filiæ aduersa valetudine vehementer doleo, & præsertim de hoc, quod malum tam multiplex & contumax est. Nam dextrum latus quodammodo resolutum esse scribitur, cum in ea parte nec pedi insistete, nec brachio vti possit, attestante quoque capitis medietate dextra: deinde fomes præcipuus mali est vterus, qui in dextrum latus se inclinauit, estq; durus; premens femur, & interdum se commouens, ac tempestatem miserabilem excitans; quæ tandem in spasmum epilepsiæ similem desinit. Afficitur ab his malis cor; vt subinde refocillandum sit. Satis erat malorum, nisi etiam sinistræ partis tremor accederet,& grauia illa symptomata, tam extra paroxysmũ, quam in spasmo etiam, quæ in cor & caput redundant. Ego sane, quantum ex iis, quæ scribuntur, colligere possum: video propinquam morbi causam in capite & spinali medulla consistere, à quibus prodeunt nerui; qui manus & pedes regunt. Remotiorem vero in vtero, quæ, vbi se commouet, affliguntur cor, caput, renes, extrema, &c. Prodit autem ab his fomitibus; vel vapor mordax, vel materia inimica & venefica, (Causa mali.)

quæ primũ membra principalia infestat, postea cum ad ventriculos cerebri peruenit, contrahit se cerebrum exturbandi illius noxii causa, atque sic etiam concutiuntur & contrahuntur nerui. Quid agendum videatur significabo breuiter & distincte, quanquam ad multa me considerationem vertere oportet. Primum si curari hoc malum debet, necesse est vt auferatur causa, nempe materia illa, vnde fouetur morbus. Vt autem aliquod fieret curationis initiũ, misi illi proxime pillulas: (nam citius commode fieri non potuit) vt iis assumptis minueretur materia. Has vsurpatas esse, & ipsas quoque suo officio functas lubenter cognoui. Et consulo etiam vt denuo parentur. Nam nullum præsentius in hoc morbo remediũ est, quam euacuationibus vti lenibus & crebris. Sed quia hic materia contumax & rebellis est, necesse est, aliqua fiat materiæ præparatio, quo facilius à purgante medicamento trahi & educi possit. Proinde digestiuum (vt vocant) parandum erit, nempe potio, quæ materiam illam in capite & vtero attenuet & molliat. In quem vsum conscripsi herbas & radices signatas litera A. vt primum media pars coquatur aqua, ad tertiæ partis consumpt. deinde vbi decoctum colatum & expressum fuerit, addi aliquid de syrupo potest, quem nomino *Saff.* B. Exempli gratia: ℞. decocti ℥ iij. ß. syrup. ℥ j. Misc. f. haustus. (Pharmacopola hæc omnia melius parare poterit, cum materia potionis, nempe A. B. mittatur)

Scopus curationi.

Digestiuum.

Herba pro decocto in paralysi.

℞. Herb. primulæ veris m. j.
beronic.
meliss.
chamædr. veræ.
ceterach. an. m. ß.
Rad. fœnicul. ʒ v.
calam. aromatic.
Radic. pæoniæ.
Irid. Illyr. an. ʒ iij.
Cortic. rad. frax. n:
cappar. an. ʒ ij.
Sem. fœnicul.
anis.
citri.
card. bened. an. ʒ ß.
Fl. stœchad. ʒ j. ß.
cichorii p. ij.
Passul. enucleat ℥ j.
Caricar. ping. incis. nu. vj.
Conquassata dentur in charta. A.

℞. Syr. de stœchad.
de betonic. an. ℥ j. ß.
Oxymel. simpl.
Scillitic. an. ℥ ß.
Misc. signetur *Saff.* B.

De hac potione bibat mane calide talem haustum quotidie, donec aliquid de potione reliquum fuerit. Ac tum redeat ad pillulas, quæ materiam sic præparatam, vnde oportet, educent. Altera pars herbarum & syrupi reseruetur, vt post aliquot dies similiter vsurpentur. Nam hoc contumax malum non facile se abigi patitur, præsertim cum materia vehementer membris impacta est. Ideo autem potionem paratam mittere nolui, ne inscius periret in itinere à frigore & concussione, aut ne situm contraheret. Pillulas paulo fortiores redditas notaui litera C. ac totidem, quot antea paraui: Nolim autem eam obrui vsurpãdi frequentia, sed habenda est etiam virium ratio, & iuxta has moderandum est tempus vsurpationis:

Pillula.

℞. Massæ pill. de hiera cum agaric. ℈ ij.
sine quibus,
fœtidar. an. ʒ ß.
cochiar. ʒ j.
f. cum aq. saluiæ pill. nu. l x. C.

Hactenus de ratione auferẽdi materiam per præparationem & purgationem. Sequitur nunc quid præterea agẽdum. Laborant hic primum ventriculus, vt indicat defecta appetentia, & caput ob conuulsionem. Itaq; opus est in his partibus corroboratione, exiccatione, materiæ veneficæ repressione, & præseruatione à conuulsione & epilepsia. In hunc vsum conscripsi duo excellentia remedia, nempe, conditum, D. & puluerem, E.

Imbecillitas ventriculi.

Conditum corroborans cerebrum & ventriculum.

℞. Conser. pæoniæ.
anthos an. ℥ ß.
betonic.
lauendulæ, an. ʒ ij.
bugloss. ʒ iij.
Mithrid. opt. ʒ j. ß.
Pul. sem. card. bened:
fœnicul. an. ʒ ß.
Rad. pæoniæ ℈ ij.
Pul. fl. stœchad. ℈ ß.
Nucis conditæ ʒ j.
Calam. aromatic. cond. ʒ iij.
Zinzib. condit. ʒ vj.
Cortic. citri condit. ℥ ß.
Cinam. incis. ℈ j.
Incisis conditis misc. reliqua, f. conditum. D.

Puluis.

℞. Spec. Diaxyloal. ʒ j.
diamosc. amar.
diagalang. an. ʒ ß.
Pul. visci quercini.
Rad. pæoniæ an. ℈ iiij.
irid. Illyric.
galangæ.
calam. aromatic. an. ℈ ij.

Nucis

Nucis conditæ ℈j.
Lig. aloes ℈ß.
Sacchar. albiss. ʒß.
Pul. misc. f. puluis. E.

De condito sumat quantitate iuglandis mane. De puluere pondere vngarici, vel super pane tosto, vel in pauca cereuisia calida. Fiat hoc alternatim, & interdum etiam suspendatur remediorum vsus, vt naturæ etiam ad se erigendam aliquid spacii relinquatur. Egregium etiam antidotum est mithridatium, si sæpe vsurpetur, hoc modo, vt inde parentur tres pillulæ, paulo maiores pisis, & mane deglutiantur. Consumit id reliquias materiæ spasmi, & calorem naturalem à vitiosa materia oppressum excitat. Eam ob causam mittetur aliquid in pixide signatum F.

Natura interdū quiescere sinenda. Mithridatium.

℞. Mithridat. opt. ʒ ij. F.

Spinæ resolutio.

Sed supersunt adhuc duo grauia. Spina enim medullaris in dextra parte quodammodo resoluta est, cum nec pes, nec brachium sit in officio, & tremor alterius lateris, significat eiusmodi imbecillitatem neruorum, vt alteri etiam sinistræ parti metuendum sit. Proinde vnguentum parui, G. quo inungenda est calide spinæ dextræ pars maxime, quanquam etiam nonnihil sinistra pars, sed dextra, tamen præcipue, vbi maius malum. Imponatur linteum calidum duplicatum.

Vnguentum in spina resolutionis.

℞. Ol. costini.
Lumbricor.
Mastic. an. ʒj.
Vulpini ʒ iij.
Nardini ʒ ij.
Iuniperin. ʒ j.
Ammoniac. in vino dissol. ʒj.
Castorei ʒ ß.
Aq. vitæ rectificatæ ʒ j ß.
Terebinthin. ʒ ij.
Ceræ ʒ ß.
Misc. f. s. a. linimentum. G.

Matrix grauata.

Postremo matricem apparet vehementer grauatam materia aliqua, siue ea flatulenta sit, quæ tendat, siue ex alia aliqua materia tecta, quæ indurauerit. Ex hoc loco oritur illa impetuosa tempestas, quæ totam viciniam, renes, cor, ventriculum, ac demum caput & latera exagitat. Ad hanc quietandam, emolliendam, discutiendam, emplastrum conscripsi. H. quod mittitur in vesica, vt super corium extendi, & sindone obduci possit, pro magnitudine tumoris aut duritiei. Id pharmacopola apud vos, si ipsi non vultis, expedire poterit. Erit autem sæpe & diu gestandum, quia durities illa non patitur se prolixius emolliri. Sed semper in his & aliis spectandæ sunt & vires, & impressio medicamenti, & interdum vbi nimis creber vsus molestus esse, aut etiam incommodi aliquid adferre cœperit, desistendum aliquantisper ab vsu.

℞. Emplastri matricalis.
de meliloт. an. ʒ ij. Misc. H.

Proderit etiam frequenter odorari castoreum, tam vteri quam cerebri causa. Atque hæc de filia, morbo quem dominus IESVS procul abscedere iubeat, ipsamque, vt paralyticum in Euangelio, ad neruorum integritatem perducat. Francofurti, 13. Februar. anno 1579.

In conuulsione flatulenta, pro honesta quam Matrona grauida,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILIVM CCCXXVII.

Conuulsio flatulenta.

FOEMINA ista mihi videtur laborare conuulsione flatulenta, quæ σπασμὸς φυσώδης dicitur. Ea est inuoluntaria neruorum, musculorumque versus originem suam (hoc est, cerebrum) contractio, qua crura vel extenduntur, vel in se contrahuntur, confluentib. ad neruorum propagines vaporibus crassis & lentis. Fuit fortasse in ipsius corpore longo iam tempore malorum humorum collectio & congestio, qui nunc ad commotionem nacti sunt aliquod incitamentum, postquam grauida esse cœpit. Quæritur quid agendum? Dicam de singulis ordine. Primo euacuationi hic locus nullus est, quia grauida. Consulendum igitur ante omnia capiti, vt fons est conuulsionis. Conscripsi igitur ad cerebri, & fœtus quoque corroborationem conditum sapidum A. de quo vtatur mane quantitate castaneæ, vel iuglandis, circa horam septimam. Id caput optime roborabit, & morbum arcebit.

Grauida non euacuanda.

Electuarium pro cerebri & fœtus corroboratione.

℞. Conser. fl. pæon.
anthos.
betonic.
Bugloss. an. ʒ iij.
rosar. ʒ ß.
Rad. Bugloss. condit.
Chebul. condit. an. ʒ v.
Nucis conditæ indicæ conditæ ʒ ij.
Calam. arom. condit.
Citri condit. an. ʒ iij.
Sp. dianthos.
Sem. pæoniæ an. ℈j.
Macis incis. ℈ß.
Cinam. incis. ℈j.
Incisis conditis f. cum syrup. de stœchad. conditum. A.

In eum quoque vsum vti poterit succo B. qui in primis vtilis in hoc affectu, vt mane duo cochlearia sumantur vna aut altera hora an-

te cibi sumptionem. Poterit vel alternis diebus vel succeßiue his duobus vti. †. Deinde habenda est quoque ventriculi ratio, ne quid inde noxii euaporet in caput,& hoc malum exciter, in quem finem parari posset sacculus stomachalis C. & manc calidus ventriculo imponi calefactus super latere feruente consperso aqoa absinthii hora vna ante cibi sumptionem. Nam cum cibi sumendi tempus est, auferre sacculum oportet.

Sacculus stomachalis.

†℞.Syr de stœchad.℥ij.
Aq.cinamom.ʒ vj.
Misc. Signetur *Saff.* B.†.

Syrupus cerebrum confortans.

℞.Fol.betonic.
menthæ crispæ.
absinthii.
origani an.m.j.
rosar.rub.m.ß.
Galangæ.
Calam.atomat.an.ʒ.ij.
Pul.Mastich.ʒj.ß.
Corall.rub.ʒj.
Sem.cymin.ʒj.ß.
Ex conquassatis f. sacculus stomachalis.C.

Sacculus stomachalis.

Quod vero ad ipsum morbum præsentem, seu paroxysmum attinet,scripsi vnguētum D. quo calide inungenda est crux & flexura sub genu,aut si quæ alia loca rendi animaduertuntur. Id fiet rarius aut frequentius pro animaduersio inunctionis effectu. Bene fecit aliis in simili casu. Et hæc omnia talia sunt, vt nullus periculi metus quo ad ipsam & fœtum subsit:

Vnguentum expertum.

℞.Ol.lumbricorum ʒ vj.
amygd.dulc.
Lini an.ʒ iij.
Vnguenti dialtheæ ʒj.
Medullæ crurum vitul.
Seui hircin.an.ʒj.ß.
Rad.Althex.
Pul.agrimon.
lumbricor.an ℈j.
Ceræ q.f.
f.vnguentum.D.

Subiiciam adhuc facile parabilia,sed experta:si matricaria herba floribus chamomillæ similis, odore non prorsus ingrato, tundatur, vt fiat succulenta, & imponatur ceruici, egregium est in hoc morbo experimentum. Posset abituræ cubitum imponi,vt circumuoluto ceruicali arceretur frigus. Interdum posset ceruici imponi verbena, vel sola, vel cum matricaria, vel inter duo linteola ligata,vel sacculo inserta. Hæc profutura illi non parum, existimo,quæ profecto exarauí in summa otii penuria. Et porro si quid opus erit, officium, operam, studium meum, quātum à me fieri potest, polliceor. Francofurti,10.Sept.an.1578.

Expertum.

Post scriptum.

Medicamenta transmißa turißima sont. Nam grauidis mulia adhibere nō caret periculo. Ac si vsus horum nunc non erit,non propterea peribunt hæc remedia, sed reseruentur. Erunt enim ad confortandum vtilia. Moneo nunc in omnem euentum de quibusdam si aceiderent. Si quid spaimatici videretur adesse, collum oleis bis inungi potest, quæ in vestro pharmacopolio habentur:

℞.Ol.amygd.dulc.
Lilior. alb.
Chamomill.
Anethini an.ʒj.Misc.

Si quid epileptici, conteratur digitis ruta, hyssopus, vt odoretur. Si succulenta non sunt, possunt humectari pauco aceto. Odorari etiam castoreum vtile est. Ad suffocationem matricis quid agendum sit scripsi antea. Hoc quod sequitur, infantes recens natos ab epilepsia præseruare solet. Antequam infanti primum lac datur, terentur aliquot amygdalæ cum lacte muliebri, inspergitur paululum sacchari, & exprimuntur omnia per linteolum mundum, ita fit succus instar lactis, qui in cochleari statim ab initio datur, antequam quicquam alterius lactis sumat. Hæc insuper nunc in mentem venerunt. Oro autem Deum vt felicißime pariat, nec quicquam remediorum vsurpare cogatur.

In epilepsia.

In catarrho, vna cum adustis, & salsis humoribus, pro quadam Generosa Domina,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CCCXXVIII.

NObilissima Domina abundat multis crudis, adustis etiam,& salsis humoribus, qui partim recta victus ratione quoad non corrupti, contemperandi sunt, partim expurgandi.

Recta victus ratio consistit in fuga earum rerum, quæ humores vitiosos generant, vt sunt pisces cocti cum butyro, omnia cocta in sartagine, omnia fumo & sale macerata, lacticinia, & quicquid est crudi, siue fructus, siue oleris. Lactuca quidem non omnino videtur obesse: sed cum sit fumosa, & Nobilissima Domina fluxionibus, quæ à capite in scapulas decumbunt, & brachia quoque occupant, sit obnoxia, eam quoque vitet, maxime autem cæpas, allium, carnem suillam, anserinam, carpionum, anguillarum,

larum, & piscium, quid degunt in aquis limosis. Bibat potum purum, & si non est satis defœcatus, imponat panem è siligine. Fugiat animi graues commotiones, tristitias, curas, solicitudines anxias. Mane ante cibum bibat decoctum Melissæ & radicum Cichorei. Accipiatur autem herbæ pugillus vnus, & radicum mundatarum duo, ac in cyatho iuris gallinacei acris decoquatur, & hora, vna ante cibum ebibatur.

Bis in septimana; hora vna ante cœnam de sequentibus pillulis nouem accipiat, & cum cereuisia deglutiat:

Pillulæ.

℞. Aloes cum succo Endi, ter imbut. ʒß.
Rhabarb electissimi puluer. & aqua Cinamomi aspersi ʒij.
Agarici recens trochiscati in oxymelite dissoluti ʒj.
Mastiches puuerif. ʒß.

Commisceantur omnia probe & pro vna drachma reformentur pillulæ, nu. ix.

Hæ pillulæ moderate aluum mouebunt, & sæpius repetitæ idem præstabunt, quod vacuans medicamentum forte.

Vbi ter istas pillulas sumpserit, abstineat ab vsu decocti Rad. cichorei & melissæ; locoq; eius sumat,

Syrup. de succo betonic. ʒjß.
Extract. calami aromatici.
Galangæ an. ℈ß. Misce.

Quod si ventriculus esset debilior, interdum loco cereuisiæ vinum purum & maturum bibat, & ventriculum isto vnguento inungat mane cum lecto surgit, ac linteolo complicato stomachum tegat:

Oleum stomachale.

℞. Olei de Absinthio ʒij.
Mastichini.
Nardini an. ʒß.
Mastiches puluerisat. ʒj.
Ol Nucis Moscbat. ʒß.
Medullæ cruris vituli ʒj.
Misce, fiat vnguentum.

Sacrificationes & appositiones cucurbitularum non negligat, & si quidem Vere & Autumno sanguinem mittere consueuit, mittat, &c.

In catarrho, ad pedes in primis, ob cerebri constitutionem calidam, & crudorum ciborum appetitum, pro serenissima quadam Regina,

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CCCXXIX.

ETsi non dubitamus, quin ab excellentissimis Medicis, omnia secundum rationem in curatione valetudinis serenissimæ Reginæ sint facta, cum res ex sententia successerit: tamen cum iussi simus cogitare atque perscribere ea, quæ ad præcautionem & curationem, si forte morbus recurreret, nobis idonea viderentur, submissæ morem gessimus. Itaque excellentiss. Doctores hæc in bonam partem, cum amor omnis sit sollicitus, accipient. Nihil autem mirum, si serenissima Regina catarrhis sit obnoxia, cum cerebri constitutio sit calida & tanquam cucurbita, vt Hippocrates ait, ad se vapores & humores trahat. Deinde in hoc corpore maior, quam esse debebat, crudorum appetitus. Nihil hic de aeris & tota ratione victus, vitæque subita mutatione, quæ periculo vacare non potest, dicemus. Rectissime enim à Celso nostro est præceptum: paulatim assuescendum, cum aliquid mutare volumus: sed cum facta infecta reddi nequeant, ne deinceps errata magna præsidia valetudinis euertant cauendum, cumque verissima sit Hippocratis sententia: Tutissimam Medicinam esse, optatam victus rationem, quam & Celsus ita expressit inquiens: Optimum Medicamentum esse oportune cibum datum, vt serenissima Regina in vniuersa victus ratione sit continens admonenda: & in primis ab iis abstineat, quæ faciunt, vt non appetenter (quemadmodum præceptum Socratis est) appetamus. Abhorret serenissima Regina à medicamentis, neque immerito: Itaque medicamentis sit opus, abstinentiam, & tempestiua atque moderata exercitia adhibeat, ac omnia quæ ad catarrhum faciunt, prouidentia acurata auertantur. Hæc vero præscribere excellentissimis Medicis non superuacaneum modo, verum plane ineptum est. Illud non reticendum, serenissimam Reginam licet leuibus catarrhis interdum fuerit obnoxia, valetudine tamen minime aduersa, vsum esse, semel paulo grauius catarrho laborasse cum febricula meminimus, ac tum quoq; materiam decubuisse in pedes, & exulceratione consecutam: sed minime graue fuit malum. Superiori anno cum aeris constitutio quasi popularũ morbum afferret serenissima quoque Regina exanthemata habuit. Vixit deinde liberius, & crudis admodũ prolixe est vsa. Itaque non mirum si in tanta humorum copia, natura quasi ad omnes partes, & in pedes sese exonerauit. Cauendum igitur, si pedes lædi nolumus, ne corpus multitudine humorum oneretur, atque ideo cibo detrahatur, & exercitiis aliquid addatur. De membrorum; quæ fluxionem suscipiunt, alteratione & corroboratione, nihil quod moneamus, in mentem venit, præter hoc, suspecta esse multa remedia topica, quod reprimentia fluxionem, in principio non videantur tuta, ac anodyna in varietate humorum & fluxionum diuersitate incerta.

Calida constitutio cerebri catarrhosa.

Paulatim assuescendum.

Victus ratio bona tutissima medicina.

Reprimentia in principio fluxionum suspecta, anodyna incerta.

In dolore dentium, pro quadam Nobili Matrona,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCCXXXI.

Euulsio dentis quid profit.

EVVLSIO deotium non est vera odontalgiæ curatio. Sed quia hoc pacto materia ad effluxum reperit aditum, certo obseruatum est, nõ solum hos deotium dolores, sed & diuturoos capitis dolores sedatos. Verum ordinaria curatio est, vt Domina sępe vtatur drachma vna pillularũ Assaiareth duab. horis aote cibum, & eucurbitulas appooat io brachiis & scapulis, ac ad auriculas applicet hoc emplastrum:

Vesicatoriũ. Radix hyoscyami denti cauo imponenda.

℞.Fermenti ʒ ij.
Cantharid.℈j.

Cum aceto extendatur in aluta instar nummi, & f. emplastra quinque. Humecta aceto, & pooe aures applica, vel si cauus est, insere hanc radicem:

℞. Hyoscyami ʒ ij.

Eaodem radicem coq; in aceto, & aqua rosarum, & foue decocto illo deotes. Potest & fieri decoctum melissæ, aut radicis tormentillæ. Item tenera germina quercus eodem modo coquuntur, & abluuntur eo dẽtes, quæ remedia DEVS bene fortunet.

In phthisi, à catarrho, pro Matrona quadam Nobili,

D. I. oan. Sigismvndi

CONSILIVM CCCXXXII.

DILIGENTER affectum, vir Nobilissime, coniugis tuæ, matronæ honestissimæ perpendimus; quatuor vero præcipue elegimus remedia, per octo dies contiouanda.

I. Electuarium iucundum, pectus blande detergens, tussim mitigaos & euacuãs, quod quatuor dosibus biduo aote cænam & prádium assumatur:

Lenitiuũ.

℞.Mannæ elect. ℥j.
Flor.Cassiæ recent.extract.
Sacchari penidii an. ℥ß.
Succi liquirit liquid. ʒ iij.
Cum syrup.violar.q.s.f. Electuarium.

II. Eclegma expectorans subinde, cum libet, glycyrrhizæ baculo sensim deligendum.

Eclegma.

℞.Trochisc.Bechic.rubeor.
albor. an. ʒ iij.
Syrup.Iuiubio.
Succi glycyrrh.an. ℥j. Misce.

III. Alterans, consumpto Electuario lenitiuo, tribus matutiois in lecto calide ebibendum:

Digestiuum.

℞.Syrup.de glycyrrhiza.
Iuiubini.
Mellis rosat.colat.
de hyssopo an. ℥j.
Aq.Tussilaginis ℥ iij.
Capillor.Veoeris.
Betonicæ.
Scabiosæ an. ℥ ij.
Misce.

IV. Catarrhus cum magno impetu & ferocia pulmones & thoracem petat, bis de die Errhino sequenti diuertendus:

Errhinum.

℞.Succi radic.Betæ ℥ß.
Aq.Maiorao. ʒ vj.
Misce.

Appendix.

Sed quia prædictis oihil proficiebamus, ordioabamus sequeotia:

℞.Iuiubarum oum.xv.
Sebesten.num.vij.
Passular. ℥j.ß.
Capillorum Veoer.
Tussilagio.an.m.j.
Sem.Myrtillorum ʒ ij.
Rad.Liquiritiæ ℥ß.
Caricarum pingu.num.v.
Hordei iotegri p.j.
Flor.Borragio.
Buglossæ.
Neouph.an.m.ß.
Sem.Papauer.albi.
nigri.
Maluæ.
Cytooeorum an. ʒ ij.
Portulacæ. ʒ j.

Coque in s.q.aq. ad remanentiam ℔.j. & ℥ iiij. colatura dulcoretur cum sacchar. candi & penidii, ac depuretur, & f. potio clara. Huic decoctioni potest addi: Radic. symphyti, & semin. anisi, & potest in ea etiam dissolui Conseru. rosarum. Vtatur hac mane post somnum, & vesperi itura cubitum:

Rotula.

℞.Rotularum diapenidii absque camphi.
Diamarg.frigid.
Diatrag. frig. absque camph. an. ℥j.
Misce.
Vtatur quando libet.

Puluis syncipiti inspergendus.

℞.Sandarac. ʒ j.
Sem.Papauer.
Caryophyllor.an. ʒ ß.
Rosarum.
Balaust.an. ℈ ij.
Macis ℈j.

Misce, fiat puluis, vtatur pro sutura coronali; mane iterum abstergatur.

Nodulus ad adorandũ pro exsiccatione catarrhi.

℞.Nigellæ Roman.macerat.io aceto, & iterum exsiccat.
Anisi torrefact.an. ʒ ij.

Misce, & cum syndone f. Nodulus, odoretur sæpe ad exsiccandum catarrhum.

Fomentum pro pedibus.

℞. Maluæ.
Betonicæ.
Artemisiæ.
Absinthii.
Rutæ an. m ij.
Chamomel. m. j.

Incisa dentur in charta pro fomentatione pedum. Horum medicamentorum vsu se paulo commodius habuit: tamen pro meliori curatione iussimus, vt porro vteretur etiam subscriptis. & primo quidem hoc bolo.

Bolus.

℞. Mannæ elect.
Flor. Cassiæ recenter extract.
Diacatholicon an. ʒ iij.
Cum saccharo, fiat Bolus.

Serum lactis caprini.

Deinde accedat ad vsum lactis caprini, inspergendo pro vno haustu sacchar. candi, quantum capere potest tribus digitis. Lac sit recens mulctum, & bibatur calidū quantitate boni haustus, non superdormiat, & vitetur omne vehemens exercitium. Mane ieiuno ventriculo vtatur tribus horis ante prandium, continuet per integram hebdomadam. Verum cum appetitum deiecerit, coacta fuit desistere.

Iisdem diebus, quibus mane vtitur lacte, ante cœnam per horam vtatur dimidiu ex subscriptis morsulis:

Morsuli restaurantes

℞. Pulp. caponis ʒ vj.
Pinearum infusar. in aqua hyssopi.
Amygdalar. præparatar. an. ℥ ß.
Specier. elect. resumptiui cordi ʒ j. ß.
Diapenidii ʒ j.
Passularum minorum bene purgatar. ʒ ij.
Conseruæ rosarum ʒ ij.
Cinamomi ʒ ß.
Sacchari q. s. dissolut. in aqua rosarum odorifera, fiant morsuli.

Plane vsu horum restituta est. Quod si amplius necesse fuisset aliquid agere, suasissemus, vt quater alternis videlicet diebus vteretur balneo aq. dulcis, & pro lotione capitis ad exsiccandum catarrhum sequentibus herbis & radicibus:

Lotio capitis.

℞. Rosarum rubear. m. ß.
Maior m. j.
Balaust. m. ß.
Radic. Asari ʒ iij.
Agarici albiss. ʒ j ß.

Incid. grosso modo pro lixiuio. Inungat deinde totum corpus sequenti oleo:

℞. Olei rosati amygdal dulc.
Lactis vaccini an. ℥ j. Misce.

Item, vtatur rotularum Diambr. descriptionis Gordonii. Vel:

℞. Sacch. candi.
Canar. an. ℥ j. ß.
Misc. & cum succo caulium f. rotulæ.

In phthisi, ex retentis menstruis.

D. IOAN. SIGISMUNDI

CONSILIVM CCCXXXIII.

CAVSAM morbi pectoralis vxoris tuæ nullam aliam inuenio, quam ex retentis menstruis, & venis repletis, rupturam aut reserationem venarum pulmonis; vnde sanguis spumosissimus (Pathognomonicon affecti pulmonis signū) reiectus, & inde procul dubio abscessus exortus. Neque credo, catarrhum capitis acriorem huius primum fuisse principium; quamuis nunc accessisse non negem.

Esset nunc sanguis reuellendus, & detrahendus venæ sectione, clysteribus, frictionibus, vinculis, lotionibus pedum, si vires deiectæ, febris hectica, putrida, tabida concederent, quæ Medicis præsentibus diiudicanda. Commendo potionem mundificantem, detergentem, expectorantem, consolidantem, de die ter assumendam:

Potio detergens & consolidans pulmones.

℞. Herb. capillor. Veneris.
Hyssopi.
Betonicæ.
Plantagin. an. m. j.
Quatuor semin. frig. maior. an. ʒ j.
Sem. fœniculi ʒ iij.
Anisi ʒ ij.
Plantagin. ʒ ij.
Hordei mundi p. j.
Rad. liquiritiæ recent. ʒ iij.
Ireos flor. ʒ ij.
Iuiubarum.
Sebesten recent. an. nu. xiij.
Passular. sine acinis ℥ ij.
Flor. rosarum.
Maluæ hortensis an. p. j.
Croci integri linteo puro illigati ʒ ß.

Fiat horum omnium in aq. q. s. lege artis per noctem infusio & decoctio, ad ℔. j. remanentiam. In colatura fortiter expressa dissoluat. syrup. iuiubar. de liquirit.
Mellis rosati colatur. vel eius loco:
Syrup. de hyssopo an. ℥ j. ß.
Misce.

Fiat potio delectabilis, aromatisetur cum cinamomo elect. q. s.

Calide etiam sequenti vnguento pectorali inungatur:

Linimentū pro pectore.

℞ Ol. amygdal. dulc. recent. ʒ iij.
Butyri recent non saliti ʒ ij.
Pingu. gallinæ recent. ʒ j. ß.
Olei rosati ℥ ß.

Lactis

Lactis mulieris puellam lactantis q. s. tam diu in mortario probe commisceantur, donec ferè linimenti formam referant. Vnguento vero infrig. Gal. mane & vesperi spina illinatur.

Vnguentum ad spinam.

Rotulæ corroborantes de die sæpius sub lingua retentæ colliquescant & defluant:

Rotulæ.

℞. Gummi Arabici clari.
Succi liquirit. non adusti.
Tragacanthi albissimi an. ʒß.
Sem. citonior. excort.
Boli armeni an. ℈j.
Thuris albiss.
Cum syrup. de liquiritia, fiant Trochisci bechici.

Ratione putridæ febris & acutorum humorum octauo quoq; die lenitiuum è Manna, flor. Cassiæ, Diapruni solut. aut Diacatholicon non improbatur.

Per octiduum continuato ita decocto & vnguento Eclegma sequens quantitate fabæ sæpius similiter sensim, per octiduum in ore tabescat, & consumatur.

Eclegma.

℞. Conser. rosarum recent. ℥j.
Looch de pulmon. vulp. ℈j.
Rotul. manus Christi perlati ℥j.
Diapenidii ʒ vj.
Boli armeni præparat. ℈j.
Diacodii ℥ß.

Cum melle rosar. colat. fiat mixtura in forma liquida. Sternon vero linteo calide foueatur imbuto sequenti oleo.

Oleum pro pectore illinitum.

℞. Olei Amygdalarum dulc. recent. ʒ vj.
Chamomel ℥ß.
Myrtyni ʒ iij.
Misce, fiat oleum.

Catarrhus Errhino diuertendus. Puluere etiam suturæ coronali insperso retrahendus & exsiccandus:

Puluis exsiccans.

℞. Puluer. caryophyllor.
Sandaracæ an. ℈ ij.
Macis.
Spodii.
Rosarum.
Balaustior. an. ℈j.
Misce, fiat puluis.

Nodulus etiam è nigella vera præparetur naribus adhibendus: Imo nec sinapismus, si necessitas vrgeat, omittendus. Si deglutitio difficilis & laboriosa:

Gargarisma.

℞. Herb. Prunell. cum flor. m. j. ß.
Flor. Rosarum m. j.
Maluæ hortensis.
Tormentillæ an. m. ß.
Misce.
Et fiat decoctio in aqua pluuiali ad ℔ ß.
Adde mellis rosati colat. ℥j. ß.
Syrup. Iuiubar. ℥ß.
Misce, fiat gargarisma.

Cibus sit optimi nutrimenti, confectio etiam amygdalarum dulc. & pinearum: Item morsuli restauratiui è pulpa perdicum commendantur.

A cibo ventriculus semper cydoneato, Conseru. rosarum, Coriand. præparat. aut pyto asso, saccharo candi asperso obsignetur.

In anhelitus difficultate, capitis destillatione & raucedine,

D. Hieron. Capivaccii

CONSILIVM CCCXXXIV.

AFFECTVS, de quibus in præsentia Illustrima Fœmina conqueritur, tres potissimum esse videntur, anhelitus difficultas, capitis destillatio, & raucedo. Cum enim altiora loca ascendere & descendere incipit, statim anhelandi difficultas oboritur. Raucedo autem cum clare auribus percipiatur, aliis signis non indiget. Destillatio vero ex eo clara deprehenditur, quoniam assiduè ferme materia quædam pituitosa, insipida, crassa & lenta per sputum excernitur: Quæ cum non bonum odorem redoleat, vt ipsa refert, argumentum est aliquam etiam contrahere putredinem, vnde omni cum diligentia horum affectuum causæ sunt indagandæ, vt illis inuentis indicationes ex vsu hauriantur, materiæque remediorum inueniantur. Dubium non est, anhelitus difficultatem, vocis raucedinem, & materiæ illius pituitosæ excretionem esse partus destillationis. Nam vt à raucedine exordiamur, materia illa pituitosa, descendens ad instrumenta vocis Glottiden ac Epiglottidon irrigans, est in causa, vt vox rauca euadat. Decumbens vero ad pulmonis asperas arterias, ac ibi aliquam moram trahens à calore cordis & pulmonum, nec non ab illa mora & crassitiem & putredinem quandam contrahere videtur. Cuius putredinis signum est, quoniam Illustrissima patiens, dum hanc materiam excernit, insuauem quendam odorem in ore persentit. Ad quod accedit, quod quamuis non sit exactum pus, ad puris tamen conditiones & naturam proxime accedere videtur. Hæc itaq; materia ob sui copiam bronchia pulmonis aliquo modo obstruens, est in causa, vt illa respirandi difficultas oboriatur. Generatur autem hæc pituitosa materia in ipso capite, læsa coctione ipsius, quæ quidem actio læditur, labefactata facultate alteratrice, tum ob intemperiem humi-

Raucedo.

Causa anhelitus difficultatis.

Rr

...mperamentum cerebri calidum. dam quoniam in actiuis qualitatibus nullus eſt receſſus à naturali ſtatu, quod ſi caput aliquo modo calidum eſſe videtur, illa caliditas eſt naturalis, & ipſiuſmet capitis, natiua temperies; tum etiam ob errorem externum, ratione nempe obiecti, ideſt praui alimenti, in quod agit capitis alteratrix. Quod quidem alimentum ex eo gignitur prauum, quia vt nobis relatum eſt, hæc illuſtriſſima fœmina aſſidue fere praua viuendi ratione vtitur. Cuius ratione etiam aliquando fit, vt aliquæ cruditates in ventriculo generentur, à quibus flatus eleuari, & à ventriculo erumpere vt plurimum ſolent. *Indicationes.* Quæ cum ita ſe habeant, ad illud omne ſtudium noſtrum eſt conuertendum, vt caput humidum exſiccetur; pituita cum præter naturam moueatur, & proinde præceps ruat ad fauces & pulmones, eſt intercipienda, deriuanda, repellenda, & cum bronchia occupet, elidenda, diſſipanda, ac penitus exſtirpanda. Virtus vero horum viſcerū & tonus, vna cum virtute totius eſt conſeruanda; habita tamen prius de toto prouidentia. Quibus ſatisfacere, non eſt quidem impoſſibile, eſt tamen ad ſummum difficile. Nam ſi conſideramus vehementiam ratione dignitatis, eam ſatis inſignem *Prognoſtica.* eſſe reperiemus. Caput enim quod eſt membrum principaliſſimum, læditur, læduntur inſtrumenta vocis, offenduntur pulmones, quorum actio cauſa vitę eſt ſumme neceſſaria. Si autem conſideremus vehementiam ratione propriæ eſſentiæ, eam quoque ſatis intenſam inuenimus, ſiquidem excernitur materia, longe recedens à naturali ſtatu; Expuit enim materiam pituitoſam, inſipidam, frigidam, craſſam, viſcidam, & quod peius eſt, aliquando ſemiputridam. Quam vehementiam capitis *δυσκρασία* iam iam in habitum conuerſa, augere videtur. Duobus enim ad hinc annis ab hac capitis deſtillatione ſeſe infeſtari refert, quamuis vnus tantum ſit elapſus annus, ex quo hæc materia & prauam qualitatem & craſſitiem contrahere incepit. Cæterum de hoc caſu omnino non eſt deſperandum, poſtquam virtus ſecundum quantitatem & qualitatem ſatis robuſta exiſtit. Eſt enim Illuſtriſſima fœmina in iuuenili ætate conſtituta, ſatiſque bono corporis habitu prædita, nec vllum adhuc generoſum prę ſidium eſt experta. His ergo hunc in modum conſtitutis, alacri animo ad præſidiorum materias deueniendum. *...ns ſectio.* In dubium vero vocatur, an ſanguis euacuari debeat, necne? Cum menſes in hac Matrona Illuſtri ſecundum debitam quantitatē & conſuetum ordinem fluant, nullo modo ſanguis in hoc corpore exuberare videtur, vt hac ratione ab omni ſanguinis miſſione ſit abſtinendum.

Veruntamen ſi conſideremus menſis medietatem, quod ſane tempus ab hac conſueta vacuatione procul abeſt, faciliime vnicuique apparebit, tunc aliquam copiam ſanguinis redundare, vnde & merito huius & etiam, quia tunc ſanguis habet rationem cauſæ, ſine qua non poſſumus tuto vti medicamentis calorificis, quæ neceſſario in hoc caſu ſunt vſurpanda, propterea ſuademus, vt ſanguis euacuetur, ſecta vena communi dextri cubiti, in moderata tamen quantitate. *Cauterium fonticulum.* Quantum vero ad fonticulos neceſſarium eſſet, non ſolum cauterium in ſutura coronali excitare, ſed etiam ſetaceum in occipitio; ſed quoniam hæc ſpeciem & pulchritudinem deſœdare ſoleant, & propterea cum hæc fœminis præter cætera chariſſima ſint, ab hoc genere remediorum valde abhorrere ſolent, propterea ſuademus, vt in vtroque brachio, vel ſaltem in vno fonticulus fiat. Nam ſi vllum eſt præſidium, cuius ratione hanc *δυσκρασίαν*, & capitis deſtillationem auferri poſſe ſperamus, hoc vnicum exiſtit, vt hac ratione huic Illuſtriſſime fœminæ ſit maxime perſuadendum: Imo, ſi fieri poteſt, etiam cogenda, vt hunc vnicum ſaltem fonticulum admittat.

Curatio. Quod ad pharmaciam, leniatur aluus cum melle roſarum ſolut. vel cum caſſia, prępararentur humores cum decocto ex herbis non calefacientibus, ſed potius temperatis, vt verbi gratia, cum decocta ex ſaxifr. beton. Quin imo aſcendendum eſt etiam ad cichoreum. Præparatis humoribus expurgentur deinde cum agarico & rhabarbaro, quibus addatur mel roſarum ſolut. vel etiam ſyrup. roſar. ſolut. Hac peracta purgatione, iterum præparentur humores, ac denuo expurgentur. In hac autem ſecunda purgatione ratione capitis probantur pillulæ cochiæ, cum portione maſtichinarum permixtæ.

Cæterum, quia omnia æſtuare incipiunt, poterit Excellentiſſimus Medicus aliquem diem obſeruare aliis tepidiorem, vel ob pluuiam, vel etiam ob aliam cauſam, & tunc prædictas pillulas exhibere, quarum caliditas vt magis atque magis corrigatur, illis aſſumptis ſtatim poterit aliquod apozema propinare, vt eſſet ſerum lactis optime depuratum, & vt caput melius & exactius mundetur, expurgari debet ex hinis illis ab Excellentiſſimo viro propoſitis. Quod ſi capitis deſtillatio perſeueraret, probatur Lambitiuum, paratum ex Looch de pulmone

mone vulpis, cum syrupo de liquiritia, cum syrupo de farfar. de betonic. addita etiam manna. Vt autem expurgetur materia in pulmonib. existens. *Sulphuris cum cera præparatio.* Probatur sulphur cum cera ad ignem, donec rubeat præparatum, & cum ouo recenti exhibitum. Ratione vero faucium & raucedinis, hortamur, vt sub lingua & in faucis imponatur oxymel præparatum cum puluere ex scabiosa, ex betonica, cornu cerui, & vrgente necessitate, cum bolo armeno puluerisato. Non esset autem præter rationem ad intercipiendam materiam illã pituitosam, quę assidue in pulmones præcipitatur, si in ore, quando it dormitum, *Theriaca.* Theriacam recentem, vel *Diacodion.* Diacodion detineret.

Stillicidia. Cæterum ante omnia, vt illa humida capitis temperatura aboleatur, probatur stillicidium per plures dies, quousq; scilicet aderit præsentia indicantis, nihilque prohibebit, supra futuram coronalem paratum ex aqua nostra Latrensi: & quia capitis temperies est conseruanda, temporibus calidioribus patandum erit cum aqua Latrense, & aqua Tegulæ permixta, imo vrgente æstu cũ sola aqua Tegulæ. Probatur præterea, vt statim à stillicidio capiti exsiccato, supra futuram prædictam ceratum de betonica, vel aliud aliquod simile imponatur. Et quoniam non speramus, hanc Illustrissimam fœminam hac vnica medicatione tot tantisque malis liberari posse ex toto, ob temporis angustias, tum quia ob purgationem, repurgationem, & stillicidium præsens hæc curatio satis longa est futura, tum etiam, quia iamiam æstus adsunt, vt decoctum ligni & aliorum propinare non liceat: (virtus enim & æstum, & medicamenti vires eodem tempore sustinere non posset, imo ob vtramque causam nimis dissolueretur.) Propterea aduentante autũno suademus, si ab his malis liberari cupit, vt denuo purgetur, repurgetur & decoctum chinæ, salsę, & ligni per aliquot dies assumat. Nam tunc vires, cum æstus nõ ita vigebunt, imo aer tẽperatus existat, melius horum alexipharmacorum facultates tolerare poterunt. His omnibus addenda est compar, & diligens viuendi ratio, quæ quoniam Excellentissimo viro est perspecta, consulto prætermittimus, &c.

In raucedine à catarrho, pro quadam Nobili Matrona,

D. IOH. NÆVII CONSILIVM CCCXXXV.

Eccoprotico aluus emolliatur:

Bolus.

℞. Cassiæ nouiter tract.
Electuar. lenitiui an. ℥ iiij.
Diaphœnicon. ʒ ß.
Misce & cum saccharo fiat Bolus.

Concoquatur, exsiccetur, intercipiatur, & expectoretur dein materia sequenti digestiuo & Rotulis:

Digestiuum.

℞. Syrup. Iuiubini ℥ vj.
Violarum.
de Hyssopo.
Oxymel. simpl. an. ℥ ß.
Aq. Capillor. Veneris.
Violarum.
Scabiosæ an ℥ ij.
Spetm. ceti ℈ ß.
Misce, fiat haustus.

Rotula.

℞. Specier. Diarrhod. abbat.
Diacinamom.
Plirisare. an. ʒ j. ß.
Sacchari albissimi in aqua fœniculi dissoluti ℥ iij. ß. fiant rotulæ.

His vsa est Dresdæ: Redeunti vero domum subscripta ordinata fuere:

I. Repetatur digestiuum ordinatum, quod raucedinem apprime mitigabit:

Digestiuum ad raucedinem.

Syrup. Capillor. Veneris ℥ j.
de liquirit. ℥ j.
Spermatis ceti ℈ j.
Aq. fœniculi ʒ vj.
Misce pro duabus matutinis potionibus.

II. Assumat sequentes pillulas, horis quinque ante prandium:

Pillulæ.

℞. Pillul. de Agar. Mesue.
Cochiarum.
Aurearum an. ℈ j.
Diagridii gr. j.
Misce & cum aq. betonicæ formentur pillulæ num. xxj. Iusculum pisorum prandium antecedat ablutionis gratia.

III. Eclegma deinde sensim lambitione per arteriam in thoracem instilletur:

Eclegma.

℞. Looch sani & experti ℥ ij.
de Pino ℥ j.
Spermatis ceti ʒ ß.
Cum syrup. de liquiritia q. s. fiat Electuarium liquidum.

IV. Substituantur denique Trochisci sublinguales:

Trochisci sublinguales.

℞. Spec. Diatrag. frigid. ʒ ij.
Diapapauer. ʒ j.
Cum syrup. violarum fiat massa, ex qua for-

asse
qui liceat, il iudicare poterunt optime, qui præsentes sunt,& viriũ robur cum morbi magnitudine conferre aliaq; signa & symptomata, præterea apparentia, quæ nos absentes latent, obseruare queunt. Nihilominus tamen ad nobilis dominæ instantiam, quæ nobis ad curationem opportuna vidẽtur, non grauatim paucis verbis nunç exponere aggredimur.

Diæta. In victus igitur ratione conueniente, vt in omnib. aliis morbis chronicis, non exiguam sanationis spem collocatam habemus.

Aer. Quamobrem opera danda, vt aer sit temperatus, vel ad frigiditatem, hoc potissimum anni tempore, & durante febre declinet.

Cibus. Inter cibos eligat æger eos, qui boni succi, nec ita difficulter concoquuntur, atq; quam minimum excrementorum procreant. Vitet autem omnia cruda, crassosque humores progignentia. Item: omnia acria, salsa, vehementer acida, & quæcumque ratione caliditatis excedentis vrinam prouocant. Carnes gallinarum, pullorum, perdicum, auium montanarum, & contusa horum recte exhibebuntur, nec non etiam oua sorbilia, & similia. Item panatella, quam vocant, & hordeatum & pastulatum. In iusculis, quæ assumit, alterationis gratia, incoqui poterunt folia maluarum, lactucæ, radic. cichorii, asparagi, flores borrag. bugloss. violar. & alia huius generis sexcenta. Pisces si sint squammosi & saxatiles, atq; iusto modo apparentur, non omnino prohibemus.

Potus. Pro potu laudamus aquam hordei cum glycyrrhiza & passulis. Potest etiam concedi vinum rubrũ clarum, quod tamen cum aqua hordei aut liquiritiæ dilui debet.

Acidulæ. Acidularum tam frequens vsus, qualem Medicus imperat, an in hoc affectu vsquequaque conueniat, valde dubitamus. Acorem certe, qui chalcanthi mineram respicit, neruosas partes (inter quas vreteres quoque connumeramus (mordicando lædere & frigus adiunctum vulneribus inimicum esse, ex Hippocratis oraculo didicimus. Motus & exercitatio, quantumuis non vehementissima, cum corpus plus æquo exagitent, humoresq; in illo inordinate commoueant, quietem vtilissimam esse censemus. Somnum quin etiam liberaliorẽ permittimus, ac si vigiliæ infestent, vt in cœna, & sub horam decubitus emulsione seminis

Emulsio. melonum, amygdalarum dulcium, & ingente necessitate, papaueris quoque albi, in aqua violarum facta vtatur, suademus. ita enim febris feruorem eadem opera simul contemperabimus.

Aluum lenienda. Aluus vt laxa seruetur, annitendum. Quod si hoc sponte non fiat; passulæ vel pruna cocta reliquo cibo quadrantis horæ spacio præmittantur, & si ne sic quidem illã respondeat, clysteres lenientes & mollientes iniiciendi, aut glandes hãc ad rem ideo eæ subdendæ fuerint. Quod reliqua præsidia attinet, venæ sectio oẽ, quam nunc fieri multa prohibent, inter initia debito modo administratam esse confidimus. Fortasse etiam euacuationes congruentes, præmissa humorum peccantium legitima præparatione, decretæ sunt. Quia tamen in corpore distemperato facilime praui humores colliguntur: non erit opinione nostra superuacaneum, denuo illas, saltem deriuationis causa, repetere, non quidem cum

Euacuantia mitiora. pharmacis fortiorihus, & corpus iam antea debile plus æquo exagitantibus; sed duntaxat cum mitiorihus, &, vt iuniores appellant, benedictis, vt pote, si foliorum senæ Alexandrinæ, v.g. semuncia cum Rhabarbari electi drachma vna, vel scrupulis quatuor in decocto communi florum & fructuum, aut aqua cichorei & borraginis per noctem infundantur, atque expresso liquori sescuncia syrupi violati solutiui adiiciatur. Aut si bolus magis placet (quem in huiuscemodi affectionihus nonnulli potionihus & catapotiis longe præferunt) ex cassiæ, elect. Diacebesten, vel etiam catholici suffi-

Vlceris cura. cienti quantitate concinnetur. Postea ad vlceris ipsius curationẽ procedatur. Cui quidem detergendo & mundando plurimum proderit, si singulis matutinis serum caprinum cum saccharo & syrupo violato assumatur, & mox post illud assumptum confectionis Diatragacanthi frigidi sine camphora (aut etiam, si grauiore odore ægra non offendatur, cum illa) rotulæ binæ aut ternæ deuorentur. Eidem intentioni seruet emulsio ex amygdalis dulcibus, seminib. quatuor frigidis contusis in aqua hordei parata, cui addatur sacchari rosacei aliquid. Pro expurgatione vlceris nihil est præstantius ipsa Terebinthina, quæ vel lota, vel cocta exhiberi potest. Lauatur quidem aliquoties in a-

Lotio Terebinthinæ. qua maluarum, aut violarũ, & vltimo in aqua rosarum, atq; deinceps saccharo asperso, trium aut quatuor drachmarum pondere boli in morem deuoratur, vel etiam cum calide pulli aut caponis iusculo deglutitur. Nonnulli magis decoctum probant, cui aliquid Rhabarbari, item puluerem succini atque liquiritiæ admiscent, & inde pillulas mediocris magnitudinis conficiunt, quarũ xj. aut xiij. circiter, horis duab. ante cœnam, vel mane hora quinta, aut sexta assumere iubent. Satis autem est 3. aut 4. quolibet die terebinthina hoc modo parata vti, & reliquis diebus interiectis in iis pergere, quæ ante præscripta sunt. Vbi vero vlcus mediocriter mundatum & expurgatum esse ex puriori-

Consolidatio. bus vrinis apparuerit, tum demum consolidationi incumbendum, & ad hunc finē propinandum lac caprillum recens emulctum, *De Euchy. & cacochymia.* & adhuc à matre calens, cui mellis nonnihil (cum absque hoc Gal. teste periculosum existat) iniiciēdum. Prodest etiam cum eodem lacte puluerem boli Armeni, Tragacanth. Gummi arabic. aut amyli ad drachmæ vnius pondus commiscuisse: vel horum loco Trochiscorum de terra lemnia, de succino, de halicacabo, vnum atque alterum in aqua cichorii, vel alio liquore conueniente dissolutū ebibisse. *Externa.* Extrinsecus ad exiccandam & roborandam partem affectam, maxime sub finem curationis, applicari poterunt ol. rosatum, cydoniorum, myrtillorum, cum bolo, santalis, farinis, & similibus, prout tum præsens conditio expostulare videbitur. Febris ipsa nullam peculiarem medicationem requirit: quandoquidem symptomatis duntaxat rationem habet, & præcedentia auxilia omnia ita à nobis conformata sunt, vt simul febrili incendio, & corporis extenuationi opem ferant. Dolorem stomachi iam tum remisisse patiens ipsa testatur. Quæ vero ad viriū refectionem pertinent: præterquam quod vulgo nota sunt: etiam in transmisso Medici consilio satis abunde comprehenduntur. Atque hæc quidem de proposito casu, quem diligenter, quatenus ex indiciis nobis cōmunicatis facere licuit, ponderauimus, nostra est sententia. In qua, si quæ forte deesse videbuntur, prudentis ea, & oculis omnia coram lustrātis Medici iudiciu studiose relinquimus. Vtque profutura speramus: ita fortunari etiā à præpotente Deo precamur simul & optamus. Perscr. Viennæ Austriacorum 16. Maii, Anno 1582.

In cachexia, & anasarca, pro quadam Magnifica Domina,

D. Casp. Hoffmanni

CONSILIVM CCCXXXVII.

QVo in statu magnificæ Dominę valetudo & antea fuerit, & nunc sit, quæ symptomata eam exerceant, quibus ex causis oriantur, quid spei sit in posterum, denique quę, qualia, quo ordine medicamenta vsurpanda, & admouenda sint, exponam paucis, vt quicunque succedet habeat meam, & de morbo, & de curatione sententiam. Ordior à priore partium corporis constitutione, vt inde appareat, quanta fuerit corporis ad hunc morbum pronitas. Ventriculo antehac fuit admodum frigido, appetente quidem multum, sed parum concoquente, in eo quoq; multa apparet humiditas & aquositas, cum cruditate assidua, & pituita copiosa coniuncta. *Vomitus quotidianus unde?* Quotidianus ille cruditatum prouentus, adigit eam ad quotidianos vomitus. Nam cum quotidie horis aliquot à cibo, crassis flatibus à pituita tepefacta exortis infestaretur, à compressionibus & angustiis non aliter, quam vomitu se liberare potuit. *Ventriculus humidus.* Ac quamprimum viscidæ pituitæ copiam à se reiecit, notabile leuamentum sentire visa est, sed interim tamen assiduis vomitibus vehementer attrita & debilitata est vis ventriculi, vt non in cauitate solum ventriculi pituita contineretur, sed tunicæ quoque imburentur & tandem permadescerēt. Hæc ventriculi δυσκρασία cerebri etiam humiditatem promouit & auxit, vt Domina *Unde catarrhi frequentes.* frequentibus catarrhis esset obnoxia, qui nunc in has, nunc in illas partes, nempe in maxillas, humeros, brachia, viam affectarunt, præcipue vero ad pectus & pulmones delapsi sunt. Ac ante annum tam impetuose, tantaque copia fluxiones ad pectus irruerunt, vt ipsa suffocationem metueret, & sequeretur valida tussis, & asthmatica quædam dispositio, cuius etiamnum sentit reliquias, quandoquidem ad iustam curationem non tantum, quantum requirebatur temporis impensum est. Multum etiam flatibus, compressionibus & catarrhis accessit ex sinistro latere, videlicet ex liene & matrice, aliter quam oportebat affectis, & consensu suo ventriculum & caput turbantibus. *Epatis caliditas.* Contra autem epar iusto fuit calidius, vt non solum caloris quasi flammas eructaret in superiores partes, (inde & genis semper fuit rubentibus, & facile æstum circa caput sensit) sed generaret etiam vstorum humorum, rudimentorum vrinæ, & seri copiam. Et quia renes quoque non raro incaluerunt, & ad obstructionem parati fuerunt, facta subinde est regurgitatio seri, *Regurgitatio seri.* inde repletio capitis, tinnitus aurium, somnia tumultuosa, & cet. Hæc fuit in Magnifica Domina prioris biennii constitutio. Atque ego cum quid ex hac corporis pronitate secuturum esset conspicerem, scripto non vno complexus sum omnem valetudinis ipsius rationem: nec quicquam maluissem, quam vt Domina tantum temporis integræ curationi impendere sustinuisset, donec membra ad integritatem, & ad laudabilem statum reducta fuissent: sed negotia obstiterunt, & quæsitum est ex Thermis reme- *Thermæ.* dium. Itaque cum perstaret ventriculi cruditas, & epar intemperatum crudos humores attraheret, ipsæque meseraicæ obstructæ non recte sugerent chylum idoneum, tandem & ipsum epar paulatim refrigeratum

tum est, & à potu thermarum sulphurearum & nitrosarum vitiatum est, vt sanguificatio institui non potuerit, ita secuta est cachexia, id est, prauus & vitiosus corporis habitus, ex copia prauorum humorum. Postea vitiata vlterius concoctione ventriculi & sanguificatione epatis, succus, quo alendæ erant particulæ, degenerauit in naturam alienam, ineptam nutritioni, atque ita sane nunc se res habet. Nam etsi sanguinis aliquid generatur: tamen is adeo humidus est & diffluens, vt membris neque hærere, neque assimilari possit. Et conuersio ipsa chyli non fit in bonum sanguinem, sed in crudum & pituitosum albicantem, seu potius in lentam & concretam pituitam. In hoc sanguificationis errore facta est distributio aquosi humoris, ipsiusque pituitæ per venas in musculos, atque adeo in omnia fere membra corporis, vt moles ipsa corporis, ceu spongia humore imbuta increscat, humiditate inhærescente membris, & quasi absumpta. Ita ex diluriore illo alimento corpus flaccidum, laxum, & pendulum euasit, & tale esse pergit eum post appositione nulla vera agglutinatio, multo minus vera nutritio fieri potest. Morbum igitur esse eam speciem hydropis, quæ Anasarca dicitur, nullum est dubium, & testantur id omnia symptomata. Nam pedes intumuerunt vltra genua, isq; humor increscit vesperi vt quado illa in sella sedes pedes decliues aliquando tenuit. Noctu subsidet tumor, & mane aliqua ex parte euanuisse videtur. Quin etiam tumor, si digitus imprimatur, relinquit impressi digiti seu cauitatis vestigium. Venter quoque ad contactum crassus est. Totum corpus graue est, & quasi dissolutum & maciatum languet, ac nimis etiam laboribus fatigatur & frangitur. Carnes ipsæ quocunq; tangas, sunt molles, laxæ, pallidæ, quia imbutæ sunt aquoso humore, velut spongia. Et quia effusa est materia pituitosa inter cutem & carnē, inde est calor ille deprauatus & pallidus. Functiones omnes corporis hebetes sunt & languidæ, præsertim ventriculi & epatis, ideoque cibum fastidiunt. Nam nec venæ meseraicę, quibus ad epar alimenta transferuntur, fugunt & attrahunt ob debilitatem. Atque ipsi quoq; tenes propter obstructionem & imbecillitatem serosam materiam abstrahere nequeunt. Ita in corporis partibus inferioribus cumulantur & corrumpuntur excrementicii illi humores, ne quid interim de lienis & matricis affectibus dicā. Estq; huic morbo peculiare, quod etiam in ipsa animaduertitur, vt eodem etiam die, modo rectius, modo peius se habeat. Nec exigui momenti est tussis valida, & pulmonis angustia, spirandi difficultas. Spiritus enim aceruatim trahitur, post cibum maxime. Super omnia cōcurrit febris lenta cū pulsu vndoso, crebro & pauco, atq; febris noctu exasperatur, & ipsa vicissim reliqua omnia exasperat. Inde noctu percipitur calor, sitis, ariditas oris, calet & dolet caput ab effumatione calida, defluxio decumbit ad sinistram partē capitis, & vigiliæ multæ. Infestat tamen etiam illam tussis illa impetuosa totum corpus miserabiliter concutiens, & raucedinem inducens. Deinde vehemens & officii ventriculi, & ex his omnibus ingens virium debilitas. Ex his ita enumeratis apparet tota morbi ratio cum symptomatibus & morbis, nec obscuræ sunt ex eo discursu singulorum causæ. Apparere etiam ex eo difficultatem arbitror, quod iam in habitum deducta sit frigiditas, & partes oppresso calore & humido radicali minus habeant virium. Et durant adhuc fomites huius morbi, nempe, cruditas ventriculi & languor epatis. Præterea morbus habet adiunctam tussim validam cum vehementi compressione, quæ secuta est longam difficultatem spiritus, habetq; febrem coniunctam, ita vt oporteat medicamenta, quæ tumori diminuendo adhibenda essent, ea esse, ne calidam intemperiē augeant. Etsi igitur difficultates illæ curationi obiiciantur, tamen cum non vsque adeo durarit morbus, & ipsa nondum senio confecta sit, & vires adhuc habeat non penitus prostratas, & sumere etiam medicamenta velit, & sumpta sibi conferre senserit, aliiq; multi hac specie hydropis liberati sint, nulli hic operæ parcendum est, vt fomites huius morbi corrigantur, & corpus onerante aquositate liberetur, etiam si id confertim & subito fieri non possit. Etsi vero magnifica Domina cuperet statim tolli tumorem, tamen frustra adhiberentur tumori remedia, causa præsente. Nam causa protinus restituit, quantum tumori adimitur. Itaque cum hic multa sit aquosi humoris copia disseminata per totum corpus, ob vitiatam sanguificandi facultatem, morbus loquitur ipse, requiri hic euacuationem aquosi humoris, sed frequentem potius, quam validam, tum ratione ipsius Dominæ, quæ facile à purgationibus offenditur, tum ratione eparis, cuius vires valida euacuatione prosternerentur, cum alioqui in omni hydrope epar sit imbecillum & languidum. Præterea in hydrope alui profluuium periculosum esse solet. Ergo leuibus euacuationibus procedere oportet, & alternatim euacuare & confortare, idq; sæpius. Potissima deinde intentio dirigenda est ad labem & vitium epatis.

Cachexia.

Anasarca.

Signa anasarcæ.

Peculiare cachexiæ exacerbatio symptomatū frequens.

Tussis valida.

Febris lenta.

Prognosticon.

Tumori frustra adhibentur causa præsente.

Aquosi humoris euacuatio.

In hydrope alui profluuium periculosum.

Ita autem attemperanda sunt medicamenta epati, vt intemperies eius corrigatur, & emendetur imbecillitas concoctricis facultatis, cuius vitio & errore ortum est hoc malum. Quod fit si aperiantur obstructiones, attenuentur crassa, incidantur & abstergantur viscida, ac deniq; si foueatur calor naturalis. Sed simul etiam febriculæ symptomaticæ habenda ratio, quæ indicat subesse aliquid putredinis, cuius causa sunt obstructiones. *Diuretica quando prosint hydropicis.* Diuretica prius non exhibenda, quam corpus purgatum & fluidum factum est. Vsu enim comparatum est, quo magis diuretica, & quæ fundunt materiam, dantur *Abusus diureticorum.* hydropicis, eo magis ipsos intumescere. Ideoque caute hoc agendum. D. Schirachius sequenti remedio opportune dato ægrum tumidissimum ab aqua liberauit.

℞. Aq. radic. raphan.
Sambuci.
Maioran. an ℔ ß.
Syr. de radicib. ℥ j.
Bull. modicum, f. potus clarus.

In hydrope primo epatis pars caua expurganda. Verũ caua epatis pars prius liberanda ab aquositate per sedes, quam gibba per vrinas. Vidi ipse male cessisse potiones diureticas, in quibus erant soldanella, vbi primis membris non erat prius prospectum, & adempta *Soldanella.* repletio. Sed post euacuationem totius mite vtilia sunt. Nam si renes non trahunt serum, replentur venæ sero, & tumor increscit. *Hydrotica.* Hydrotica, quæ aquas expellunt per sedes, egregie id præstat iridis succus sic præparatus:

℞. Succi Iridis seu lilii cœlestis per residentiam depurati ℥ iij.
Syr. de endiu. ℥ vj.
Aq. petrosel ℥ ß.
Sp. Diarrhod. abb. ℈ j.
Misc. f. haustus.

Balnea quando. Item serum caprinũ cum Rhabarbaro. Multa quoq; sunt, quæ sudore aquas eliciunt, vt sicca balnea, quæ tamen ante vacuationem ventriculi & epatis, nocent, quia magis replent venas, & obstructiones efficiunt. *Decoctum vincetoxici mire sudores mouet.* Item radix Asclepias seu vincetoxici ℔ ß. per noctem in vino macerata, & deinde vsq; ad tertias decocta, mane ieiuno stomacho pota calida, aquam intercutem sudore copioso mirifice expellit. Confert & vinum cum veronica apparatum. Item theriaca cum vino. Quod vero ad ea attinet, quæ tumorem ipsum insensibili perspiratu, vel etiã sudore *Topica.* discutiunt, multa sunt, quæ id pollicentur, vt si tritico aut milio calefacto imponantur pedes: Sic enim triticum increscit. Lac canibis intus & extra. Item: In cineres calidos crura imposita. Suffimigatio membrorum tumidorum per lapides ignitos, sic perfuso aceto, aut decocto superaspersо ex radicibus ebuli, granis iuniperi, baccis lauri decoctis in aceto. Item: laudatur fotientatio ex decocto fl. chamomill. fol. lauri, origano, rorismarino, saluia, calamintha, maiorana, anetho, pulegio, sulphure, alumine, vt fiat decoctio partim in lixiuio, partim vino albo, vbi subinde lapides igniti iniiciantur, ne refrigescant. Vltimum deniq; est, *Apertio pedis per cauteria.* si cætera non conferant, apertio pedis, quæ tamen periculo nõ caret, cum vlcera hydropicorum difficulter sanentur, ob humoris copiam, & sæpe erysipelas accedere solet. Noui tamen mulierem, quæ curata est cauterio impresso pedi, egressa per cutem aqua. Sed propter appositionis diuturnitatem ipsa diuturno vlcere afflicta fuit. Et quidam cui per incuriam læsum erat crus ferreo quodã instrumento, conualuit. Vesica enim enata effluxit deinde aqua. Hæc vero omnia, quæ hactenus dicta sunt, eo tantum pertinent, quomodo aqua iam generata in corpore euacuanda, & corpori adimenda sit. Sed prætera etiam curandum est, ne subinde generetur noua. Id fit per commodam victus rationem, sitis tolerãtiam, &c. & per commodam ventriculi & epatis confortationem. Itaq; interim semper, dum reliqua vsurpantur, subinde danda sunt, quæ ventriculum & epar confortant intus & extra. Scripta autem sunt prædicta, quæ ad tumoris diminutionem faciunt, non eo consilio vt prosint omnia, aut eo, quo scripta sunt ordine, vsurpentur, sed potius vt Medicus præsens syluã remediorum habeat, & vsurpare nunc hoc, nunc illud pro opportunitate possit, nempe, vt se res dabit, & morbus requiret.

In extenuatione corporis, cum tussi, & tumore pedum, ex multis præcedentibus affectibus, diuturna febre, ictero, & matricis imbecillitate, pro Illustri quadam Matrona,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCXXXVIII.

EX iis quæ mihi prolixe & diligenter relata sunt, colligo Nobilissimam Dominam, quæ non longe à quadragesimo anno abest, & mediocris constitutionis corporis fuit, ad hydropem inclinatam esse. Præcesserunt autem hanc affectionem, videlicet, aquosæ materiæ ad pedes defluxionem, alii affectus, tussis diuturna, febres, icterus, etiã matricis imbecillitas, cum his abortiuerit, nec ordinate menses fluxerint, & sinistri hypochondrii malum, de quo nondum satis explorate possum iudicare.

Quod

Tussis.

Quod ad tussim attinet, manifestum indicium est pulmones, atq; pectus affici, siue materia in pulmonibus contenta, atq; collecta in pectore, siue delabente. Durauit antem tussis illa multis annis, vnde colligo, vel pertinax esse malum in pectore, vel diuturnum catarrhum. De hoc igitur initio respondendum erit, sit ne malum in ipso pectore, an vero à catarrho descendente. Cæterum quod febris atq; icterus est consecutus, non est mirum, cum haud dubie cruditates & obstructiones sint ortæ, ac bilis aucta, propter frequentem vsum dulcium, quę in morbis pectoralibus à Medicis adhiberi soleot. Ac audio plane pro phthisica nobilissimam Dominam habitam, cum tamẽ deinceps decocto quodam è cineribus Iuniperi, & passulis sit restituta, corporis nutrimentum sumpserit, bis conceperit, abortiuerit tamen fere propter vteri imbecillitatem, siue tussim, aut alias causas externas, de quibus tamẽ necesse est inquirere, cum vterum non recte affectum esse, menses decolores, nec ordinate fluentes ostẽdant. De præsenti autem affectione, videlicet, extenuatione corporis, cum tussi & tumore pedum dicamus, & symptomata ista ad suas causas referamus, necesse est.

A dulcibus bilis aucta.

Extenuatio cum tussi.

Primum hæc considerare oportet, an extenuatio illa sit à febricula aliqua hectica, vel affectione pulmonis, qua concitatur tussis: An vero quod refrigerato hepate nõ generatur bonus sanguis, & ita corpus vtili & necessario nutrimento destituatur. Sane cum diutius illa tussis duret, non dubito, quin aliqua adsit febris habitualis, eaq; à prandio assumpto cibo intemperiem calidam prodat. Itaque de ea, vt certior fiam, necesse est: Nam si adesset, significandum quomodo spiret, an facies sumpto cibo rubicundior, pulsus citatior reddatur: hæc à Medico diligenter sunt attendenda. Si nulla febris adsit, de catarrho, vt admoneat, necesse est. Item de sputaminibus ac remediis, quæ vel conferre visa sunt, vel obesse; Nam ne medicamenta illa, quæ ratione tussis adhibentur, hepati noceant, & frigiditatem atque obstructionem augeant, ac maius periculum hydropis adferant, etiam atq; etiam cogitandum. Vidi enim, atque ipse obseruaui, quosdam in longis morbis pectoralibus propter vsum dulcium factos hydropicos, obstructo & refrigerato deinceps hepate: Ac valde vereor, ne in Nobilissima Domina idem euenerit. Quibus etiam medicamentis purgantibus sit Nobilissima Domina vsa, vt sciam, necesse est. Si tussis illa consequatur hydropem, pessimum indicium esse monuerunt Oribasius & Hippocrates noster 34. Aphoris. 6. cum inquit: *Aqua intercute laborantibus tussis superueniens malum*: sed cum tussis præcesserit, nullum ex eo malum prognosticum potest desumi. Itaq; ne deteriora consequantur, primum optima victus ratione præcauendum: deinde vt intemperies in pectore, quæ haud dubie est diuturna, corrigatur, & hepar corroboretur.

Signa hecticæ.

Vsus dulcium quam noxius.

Tussis post hydropem malum indicium.

Diæta.

Quod ad victus rationem attinet, hanc optimi succi oportere esse; cum nec appetat, nec nutriatur bene, omnes Medici intelligunt. Non possum in ista festinatione multa perscribere, aut singula recitare; Ius consummatum, vel vt vocant, caponis contusum: Item, caro perdicum & attagenis, optima sunt. Item, amygdalata cum pineis & pistaceis, item ex nucibus facta, panatella (vt appellant) ex optimo iure capi cum saccharo. Vitet pisces omnes, carnes duriores, lacticinia, in sartagine frixa, multum salsa, vel aromatibus condita, item nimis pinguia & acetosa. Simplicissimo cibo vtatur, & cum nec appetat, nec concoquat bene, sæpius, hoc est, ter vel quater in die comedat. Vinum suaue & leue concedo. Verum si febris adesset, mallem serum lactis caprini, in quod parum cinamomi contusi in lineo panniculo imponatur, bibere: Ac plurimum prodesse inchoante hydrope serum lactis, cum vrinam moueat, cognoui; ad pectus quoque non parum faceret, & catarrho, cum minus sit fumosum, quam vinum, prodesset. Mane autem ad vtramque affectionem tam pectoris, quam iecoris nihil conuenientius raparum decocto, quod fit hoc modo: Incidantur rapæ mundatæ ab exteriori cortice, decoquantur in aqua pura, vbi semel ebullierint, primum decoctum abiiciatur, & alia aqua affundatur, & decoquantur diligenter; tandem succus exprimatur, & addatur parum butyri recentis, ac bibat bonum haustum. Adderem saccharum cãdidum ratione pectoris; sed aliarum partium habendã quoque est ratio: poterit tamen parum sine vlla noxa adiici. Post assumptum decoctum inungatur ventriculus & hypochõdria hoc vnguento:

Ius caponis consummatum.

Serum lactis.

Decoctum raparum.

Vnguentum ad ventriculum & hypochondria.

℞. Olei amygdalar. dulcium recenter expressi ʒj.ß.
Medullæ cruris vituli. ʒj.
Olei nucis Moschatæ ʒß.
Caryophyllor. g̃. vj.
Mastich. puluerisat. ʒj.
Misce, & fiat linimentum.

Prius autem, quam lecto surgat, totum corpus fricetur leuiter, manibus oleo amygdal. dulcium recentissimo madefactis; & dum ita confricatur corpus, non quidem in calido admodum loco, sed tepido, interea

Vinacea.

pedes immergat vinaceis, quibus iamiam mustum sit expressum, quoq; adhuc caleāt: si refrigerata sint, affundatur mustum calidum, atq; ita detineantur per horam vnam. Valde enim vinacea ad istum modum adhibita, calorem naturalem roborant, & tumorem œdematosum tollunt. Ac nisi istorum vsu sublatus fuerit, deinceps ad alia remedia perueniemus. Si forte esset debilior, & aliquid, quod corroboraret, assumendum; accipiat vnum morsulum, quorum hæc est descriptio:

Morsuli corroborantes.

℞. Pulpæ caponis vel perdicis ℥j.ß.
Pistaceor. elotor. an. ʒj.
Pinearum elotor. an. ʒj.ß.
Sem. melonum ʒij.
Cinamomi minutim incisi ʒj.ß.
Conseruæ rosar. ʒiij.
Sacchari in aq. cinamomi dissoluti q. s.
fiat confectio in morsulis.

Remedium pro ictero. Aqua cuscutæ.

Possem plura remedia ad pectus & hepar ordinare; sed priusquam de iis, quæ à me quæsita sunt, certior fiam, non debeo plura addere. Hoc vnum moneo, si icterus est grauis adhuc, vt ante cœnam bibat aquam cuscutæ in vitro optime destillatam, & ei imponat absinthium ponticum, idque exprimat. Quod si absinthium ponticum non habetur, agrimoniam, vel ipsam cuscutam destillatæ aquæ incoquat. Et quomodo ista medicamenta, de quibus nunc monui, contulerint, me certiorem reddant. Si vires sunt integræ, non dubito, quin auxilium sint allatura. Cæterum si prostratæ, cum vt Hippocrates noster inquit: *Natura sit curatrix morborum*, nec medicamentis, multo minus arctissimæ voluntati Medicorum imputabitur. DEVM autem fontem omnis boni & auxilii oro, vt medicationem istam benigne fortunet.

In hydrope monstroso,

D. IOH. ACHOLZII
CONSILIVM CCCXXXIX.

PRAGÆ initio Februarii, anno 1581. secta fuit fœmina hydropica, vxor cursoris cuiusdam Imperatricis, ætate consistente, cui circa anni spacium ante menses desierant, cum ventris intumescentia: vnde vtero se gerere existimans, ab omni medicatione sedulo cauit. Habitauit humi, loco angusto, fœtido, temperantissima in victu, & parca ob inopiam, viliore vsa potius, quam bono. Porro exacto gestationis tempore, ventreque subinde adcrescente, absque fœtus vel partus indiciis. Dubitans de spe concepta, Medicos consuluit serius; vt incassum medicinæ tum adhibitæ fuerint. Venter enim magis magisque protuberabat, cum dolore continuo, nocturno grauiore: vt sine quiete inambulauerit totas noctes eiulabunda, extra domunculam suam plus satis arctam, etiam hyeme, magna vicinorum commiseratione. Sic tandem cruciatu, & inquietudine confecta obiit, maritum obtestata prius: mortuæ ventrem introspici curaret, quo eius affectu recte agnito aliis similiter ægrotantibus subueniri melius posset. Quocirca præsentibus clarissimis Dominis Physicis & chirurgis Cæsareis, aperuit ventrem aulæ chirurgus, me designante, circa vmbilicum duorum vel trium digitorum altitudine & amplitudine. Effluxit aqua purpurea instar lixiuii satis obscura penes cutim, nec premendo ventrem, adsurgebat altius. Cum vero segnius effluerer nouacula profundius adacta, subsiliens aqua illa obscura spithamæ altitudine absque compressione, quasi cauitate propria reserata demum largissime profluxit: totaq; sic euacuata fuit citissime ingenti copia. Continuata deinde fuit incisio ad vtrunque ilium: nec non pubem vsque. Mirum hic omnibus apparuit, nulli nostrum visum vel auditum. Abdominis musculi quasi nulli conspecti, sed tota eorū facies interior in vesicularū quoddam continuum corpus, maiorum & minorum, partim aqua limpida, partim mucore, partim materia glandulosa refertarum conuersa fuit; vel quod credibilius, abdominis musculi extreme attenuati, vna cum peritonæo à membrana carnosa abscesserunt, aqua ibidem fluctuante, tum forte natura id vesicularum corpus membranæ carnosæ munimenti ergo prouide addidit; ne amplius distenta rumperetur. Erat enim cœlum turbidum, pluuiosum: locus cœnosus, fœtidus ac fœtens; quo minus exquisite satis inuestigari cuncta potuerint; prout certe fieri debebat in casu raro. Quin tale vesicularum corpus circa rectos musculos latam manū crassitie æquabat. Quod maius est, nondum intestina vlla apparebant, aquæ conceptaculo toto detecto: nec epar cum ventriculo, sed membrana sola à pube deorsum versus depressa, indeque rursum eleuata vmbilico & hypochondriis attensa, diaphragma quodammodo referens. Ea vero incisa comparuerunt & illa, aquæ limpidæ haud adeo multæ innatantia. Atque hæc membrana peritonæum erat, ab abdomine aqua interlabente diuulsum, alias vix separabile maxima industria, vel ex posteriori coniectura, peritonæum vna cum abdomine adeo attenuato, vt simplex membrana obiter aspi-

Anatomia hydropica.

Monstrosa vesicula. Gratis dicuntur vesiculæ quarum etiam Fernel. meminit de ascite.

Peritonæum ab abdomine & membrana carnosa diuulsum.

aspicientibus appareret, crassior nonnihil. Ad interna peritonæum, nihil rarum, nisi ventriculus admodum contractus, sicut & intestina, epar cinericium magis, splen exiguus, renes naturales. Vterus cum vesica pinguedine multa glandulosa obuolutus. Spiritualia decenti modo se habebant. Rara sane & monstrosa hydropis forma: Aquam adeo multam inter abdomen & peritonæum aggregari, siue inter abdomen & cutis pinguedinem, quæ membrana carnosa denominatur, cum ista vesicularum excrescentia densa ab interna abdominis superficie.

In fluxu ventris, & vomitu grauida, pro quadam honesta Matrona,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM CCCXL.

SAcceptis literas tuas 19. Iunij datas, ex quibus vxoris tuæ prægnantis valetudinem intellexi. Doleo, vt par est, honestissimæ coniugis tuæ vicem, atq; opto, vt quamprimum conualescat. Est autem hic affectus, de quo conqueritur, vterū gerentibus multum familiaris, minime tamen salubris. Quapropter viribus deficiētibus, vt alii ventris fluores, sistendus erit, quod pro tuo iudicio probe facies, vbi commodum tibi visum fuerit. Petis vt descriptionē emplastri mei, quo in tali casu vti consueui, communicem tibi, quod vltro citroq; facio. Nihil enim reconditum habeo, quod tibi non communicandum putem. Reperies in adiuncta charta medicamenta sequētia, emplastrum nimirum ceratum, & mixturam, quam conditum vocant. Primum, mastichen solam habet, secundum, ceratum ex variis speciebus compositum est, tertium, vero conditum. Primum, quod mastichen continet, telę impositum coniugis ventri calidum applicabis, quod per biduū aut triduum supra ventrem geret, singulis tamen diebus renouando. Quod si fluor non cessarit, applicabis cerotum linteo superindictū, quod etiam per dies aliquot gestabit. Remedia illa duo multis profuerunt prægnantibus diarrhœa laborantibus, quare credo futurū, vt & tuæ vsui sint futura. De condito etiam sępius in die quantitatē castaneæ nucis deglutire poterit, & maxime ante cibum. Sistet enim fluxum ventris, & ventriculum misellæ roborabit. En habes, clarissime vir, quæ ego vterū gerentibus sæpenumero exhibui, nec sine fructu illis sunt visa. Hæc si iudicaueris coniugi tuæ vtilia fore, tu etiam exhibere poteris. Exposui quoq; Illustriss. nostræ Electrici vxoris tuæ ægritudinem, atq; petii vt potionem, quam Kinder Balsam vocare solet, tibi donaret, quod certe sponte fecit. Poterit igitur vxor tua de illa quandoque cochlear vnum bibere, si embrionis senserit debilitatem. Plurimum enim laudatur à prægnantibus, vsurpatū vbi senserint fœtus imbecilles esse. Poterit igitur & vxor tua de illa periculum sine periculo facere. Hoc tamen admonitum volo, vt vbi viderit fluorem ad sistendum inobedientem futurum, ne multum vrgeat. Feruntenim nōnunquam prægnantes eiusmodi diarrhœas vsq; ad partum, citra noxam, vt contigit in vxore fratris mei, quæ prægnans, per quatuor menses sanguinolentas defectiones, etiam cum rasura intestinorum, passa est, nec vllo medicamento sisti poterant, tandem excluso fœtu sano & incolumi sponte sua intermiserunt. Et tantum in præsentia. Vale, & me ama.

Fluxus alui vtero gerentibus perniciosus.

Quæ conueniant gerentibus prebenda in fluxu.

Balsamum puerorum.

Diarrhœa in quibusdā vsq; ad partum durant.

Sequuntur medicamenta.

℞ Mastich. el ℥ ij.
Dissol. in ol. rosar. ac cum ceræ ℥ß. vel q. s. fortiter commisceantur, quousque venerint in formam linimenti, dein infundantur telæ lineæ mundæ, (iuniores vocant telas emplasticas) quantitatis ad libitum, & exiccentur, post applicentur ventri.

℞. Oryzæ torrefact. ℥ß.
Mastich.
Cortic. thuris an. ʒ ij.
Gallar. quercin.
Cupress. an. ʒ ij. ß.
Gummi torrefact. ʒ ij.
Myrtill. Italic. ℥ß.
Pul. pul. & cum resina & cera sufficientibus f. ceratum.

Ceratum aluum sistens in grauidis.

℞. Conser. rosar. antiq.
D. acyton. simpl. cum facchar. sine specieb. an ℥ j. ß.
Rad. tormentill. ℈ ij.
Sem. sanguinar. ʒ ß.
Mucis conditæ torrefact. ℈ ij.
Ossium Dactyl. ʒ ß.
Smaragd. oriental. præparat.
Corall. rub. præparat. an. ℈ j.
Cum mina cydoniorum simpl. q. s. f. conditum.

Electuariū aluum sistens, & vētriculum corroborans.

In nimia alui lubricitate, & menstruis, tum rubris, tum albis immodice fluentibus, pro quadam Generosa Domina,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCCXLI.

NARRATIONEM plenissimam morbi & symptomatū generosæ Dominæ di-

ligentiſſime perpendi, & ad duo præcipue nunc ſpectandum eſſe deprehendi: vnum eſt alui fluxus, ſeu inteſtinorum nimia nonnunquam lubricitas: Alterum menſtruorum, tum rubrorum, tum alborum abundantia, ſine certis circuitibus & menſura, à quibus natura debilitatur. Quod ad primũ attinet, inteſtinorum nimirum leuitatem, non debet illa Medicum magnopere ſolicitum reddere, cum ſeroſi humores, qui alteri vterinæ fluxioni cauſam præbent, paulatim euacuentur. Itaque hi fluxus, ſi non plene ſint immodici, non vehementer metuendi. Ne vero ſeroſa colligantur, & corpus his non vexetur, & matricis fluxum non irritent, ſuadeo vt vtatur domina ſingulis ſeptimanis mane tribus vel quatuor talibus orbiculis:

Diarrhœa non immodica negligenda.

℞. Rhabarb. el. ſubtil. pulu. ʒ iij.
Aſpergatur aq. cinam. & addatur:
Maſtich. pul. ʒ ß.

Et cum ſacch. ℥ iiij. in aq. beton. diſſol. f. orbiculi, ſinguli pondere ʒ ß. Optarem & confici circa hyemem electuarium cynosbati, exemptis acinis & muſco intus latente, præparata reliqua materia, ſicut ſolet confectio fieri cotoneorum cum ſaccharo, adiectis etiam conciſis minutim corticibus citri. Valde id profuturum eſt, ſi mane & veſperi magnitudine caſtaneæ nucis vtatur. Vt vero corpus ſalſa illa ſeroſaque humiditate, quæ ortum habet ab epate, liberetur, & per vrinam educatur, coquatur cichorium in iure gallinæ non ſalſo & ante prandium bibatur. Quòd ad vteri fluxus attinet, quoniã hi non ſolum ab acribus humoribus in ſanguine, ſed & à læſis in vtero venis, ſiue ab apoſtemate, ſiue ab excrementis oriuntur: Thermas conſulo, maxime in Glacenſi ducatu Landecenſes, quo etiam loci vicinitas allicit. Ac etſi communis opinio eſt, thermas in annis biſſextilibus efficaces non eſſe, tamen non diſſuadeo. Nec peculiari aliqua præparatione opus eſt. Eſt & extra periculum, & commoditas magna ob lotiones, quæ in labris fiunt. Quod ſi placuerit generoſæ dominæ hoc conſilium ſequi, præſcribam ea, quæ in eius vſu obſeruãda veniunt. Interea puluere vtatur è granis chermes, aut hoc ſequente, quod efficacius eſt mane & veſperi, quantum groſſo albo excipi poteſt in ouo ſorbili.

Electuarium de cynosbato.

Seroſa expurgat cichorium.

Vnde vteri fluxus.

Thermæ Landecenſes.

Thermas in annis biſſextilibus non eſſe efficaces.

Pul. ex granis chermes.

℞. Granor. tinctor. vel chermes ʒ iij.
Nucis conditæ toſtæ ʒ j.
Thuris albiſſ. ʒ ß. Miſc. f. puluis.

In potum ſemper iniiciat grana maſtichis ſelecta ad 30. vel 40. incluſa linteolo. Ordinem ſeruet in cibo & potu, vitet miſturam ciborum, maxime piſces & cancros, & lacticinia, & cruda omnia, illas etiam aues, quæ ad ſtagna ſe alunt, fungos & boletos, quod facturam ſpero generoſam dominam etiam ſine mea admonitione. Deus conſilium hoc fortunet.

In conſtipatione alui,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM CCCXLII.

VARII Generoſæ Dominæ affectus potiſſimum, ſalua venia, ab aluo obſtructa & duriore cauſantur. Hinc grauitas illa ventriculi, vnde vapores copioſi capitis moleſtiã concitant: imo cũ humiditates excrementitiæ, per locum naturalem educi nequeunt, per venas Renibus tranſmittuntur, & ita ſecum dolores dorſi, & calculi adducunt. Quare vt effugiat & tollantur hæc mala, fugiendi cibi omnes tenacius & diutius inteſtinis inhærentes. Carnes aſſæ, ſi placent, intingi poterunt, brodio. Inter epulas, quæ à liquidioribus & mollioribus incipiendæ, frequenter primum cereuiſia, dein vinum bibendum. Quod ſi victus ratione aluus in officio teneri nequeat, Bolo, aut Puluere aut Electuario pro libitu & appetitu ſumptis, ad excretionem incitetur:

Symptomata ex alui conſtipatione.

Electuarium purgans.

℞. Electuarii lenitiui ʒ vj.
Diapruni ſimpl. ℥ ß.
Flor. Caſſiæ extr. cum
Aq. violar. ℥ j.
Mucilagin. Sebeſten extract. cum aq.
Violar.
In quibus diſſoluta ſunt Tragacanth. ℥. vj. ʒ vj.
Tartari præpar. ʒ ij. ß.
Maſtichis ʒ j.
Pulu. fol. ſenæ ʒ ij ß.
Spec. diaturb. cum Rbabarb. ʒ iij.
Puluerisanda pulu. & cum ſ. q. ſucci violarum conditi ſacch. f. Electuarium.

Puluis purgans.

℞. Tartari præparat. ℥ ß.
Maſtichis ʒ ij.
Folior. ſenæ ʒ iij.
Diaturbith cum Rhabarb. ʒ j. ß.
Pulueriſentur pulueriſanda, & miſceantur.

℞. Diaturb. cum Rhabarb. in tabulis,
vt vna rotula pendeat ʒ j.

Moleſtiæ vero ventriculi ſequentibus pillulis ſumptis cedent.

℞. Pillular. de Hiera ſimpl. ℈ ij.
Aſſaiar. Benedictar. an. ℈ j.

Malaxentur cum Oxymel. ſimpl. & fiant pill. nu. 21. Roboretur poſtea purgatus ventriculus Morſulis & Vnguento:

Morſuli ventriculum roborantes.

℞. Zinzib. ℈ ij.
Calami aromat. ℈ ß.

Carda-

Cardamomi ℈j.
Caryophyllor. ʒß.
Galangæ ℈j.
Spec. arom. rof. Gabr. ʒj.
Diacinamomi ℈j.
Diarrhod. abbat. ʒß.
Confer. rofar. ℈j.

Incide aromata groffo modo, mifce cum fpeciebus & cum f. q. facch. diffoluti in aq. Betonic. ℥iiij. fiat confectio in Morfulis.

Vnguentum ftomachale.

℞. Menthæ Sarracen. ʒß.
Menthæ crifpæ ℈j.
Balfaminæ ʒ j.
Caryophyllor. ℈ij.
Maftichis ℈j.
Cinamomi inter. ʒß.
Calami aromatici ℈ij.
Cyperi ℈j.

Incidantur, contundantur, & infundantur in ol. Maftich. ℥ iij.
de Abfinthio ℥j.
Menthæ.
Cotoneorum an. ℥ß.
Aq. Menthæ ℥ix.

Stent in loco tepido per duas horas, poft bulliant omnia fimul ad confumptionem aquofitatis, vt olea remaneant, fiat horum colatura cum expreffione forti, adde:
Coralliior. rubror.
Ligni aloes puluerisan. ʒß.
Mifce.

Et cum Cera q. f. fiat linimentum, quo liquefacto inungatur ventriculi regio.

In adftricta aluo, vfu ambræ, & præferuatione à pefte, pro quadam Nobili fœmina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCXLIII.

DE duabus rebus confilium meum exquiritur. Primum, quomodo aluus femper aperta effe poffit. Deinde, quæ vis fit ambræ, & quis eius vfus. Ad primum quod attinet, optimum præfidium eft in commoda victus ratione, in qua prius fumuntur humectantia & lenientia. Vitari autem debent cibi duri & falfi, & aromatibus conditi. Potus non fit vinum forte & diureticum. Nam certū eft, qui multū vrinę mittunt, aluo duriore effe. Podagricis quidem vtile eft multum vrinæ excernere, & tum maxime fani funt, ideoq; in his non fiftenda vrina, & potius alui adftrictio toleranda eft. Ideo fuadeo Dominæ, vt præfertim frigido tempore, & tempore infectionis in ficu his pillulis vtatur:

Aluum lenientia.

Pillulæ in ficu deglutienda.

℞. Aloes rofat. ℥ iij.
Myrrh el. ʒj.
Bdellii ℈j.
Succin. alb.
Croci an. ℈ß.

Cum fyrupo rofato folut. f. maffa, de qualibet drachma pill. nu. xv. His vtatur quotidie ante cœnam ad quinque. Neque modo aluum lenient, fed & in præferuatione multum valent, & menfes promouent, & corpus à fluxionibus podagricis muniunt. De fecundo: Cum ambra præcipue roborando cordi & capiti vtilis fit, vt ibi catarrhos exficcet, & cordis vires inftauret, ideo omnibus catarrhofis vtiliffima; ficut & iis, qui affectionibus cordis tentantur. Datur in facchero rofato puluerifata, & comminuta ad grani dimidii quantitatem, vel integri grani. Sunt & alii quidem modi vtendi, qui defcribuntur in Italicis & Hifpanicis libris. Certiffimo autem experimento didici, infundere fuper ambram optimum vinū maluaticum deftillatum in vitrum, & diligenter obturare, & mane aliquot guttas cum pane fumere, effe excellentiffimum remedium præferuatiuum in pefte.

Ambra.

Præferuatiuum in pefte.

De nimio menftruorum fluxu, cum inflatione matricis, & pallore corporis, pro quadam Magnifica fœmina,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCCXLIV.

CAVSÆ omnium affectionum, de quibus quæritur ægra in litteris fuis, ad vnam reduci poffunt, naturalis videlicet caloris imbecillitatem, non modo in ventriculo, fed & cæteris vifceribus, fiue ea à frigore fit, & pituita diu in corpore collecta & retenta, fiue à preternaturali calore, qui corruptionem humorum fequitur, quanquam colligere poffum, vtramq; caufam effe coniunctam, idq; per omnes circumftantias mihi commemoratas demonftrare poffem, nifi me mea debilitas impediret. Igitur ftatuo, fummam curationis effe in præfidiis iuuantibus calorem naturalem pofitam, quod fieri poterit, fi pituitæ generationi, & corruptioni humorum occurratur. Nam non fatis cautum auxilium eft, aut corpus calefacere, aut præternaturali calori refrigerantibus velle obuiare, quo nihil eft prætentius ad morbum prorogandum, maxime fi domina aquas deftillatas, & fuccos è fructibus expreffos vfurpare vellet, aut venæ fectionem, fimiliaq; intempeftiue vfurpare. Externa autem caufa, qua calor naturalis labefactatur, eft fanguinis fluxus nimius, de quo

Calefacientia & refrigerantia fine indicio non funt adhibenda.

Sanguis effluxus calorem debilitat.

dumina quæritur, vnde sequitur prouentus pituitæ, quam natura nondum extreme debilitata, ex omnibus locis, maxime vero per stomachum expellit: eadem si in intestinis vel vtero detinetur, nec exitum reperit, inflationes gignit: obstruit matricem, ne humores & excrementa ordinatio motu possit eiicere, vnde oritur corruptio & præternaturalis calor, & vapores molesti, qui grauant cor, & caput consequenter: ex eadem retentione pituitæ & humorum corruptione est pallor corporis, aut color non naturalis, nec possunt vires consistere. In somnum si procliuitas quædam, sed sine refectione debita: & cum natura ab illis vaporibus affligitur, cedit calor naturalis, refrigerantur extrema, & anxietas oritur, donec natura fumos illos euicerit: hæ ratissimæ sunt causæ eorum malorum, quæ proxime mihi commemorata sunt. Et quia mala ista post vsum thermarũ Miedorfensium, quas ego aquas tamen non probo, vtcumque prædicentur, non cesserunt, sed potius, meo quidem iudicio, aucta sunt, non mirum quod illa hoc modo tolli non potuerunt. Vera igitur curatio consistit, primum in exquisita victus ratione: deinde in expurgatione pituitæ, tertio in præcautione corruptionis humorum & in apertione matricis: quarto in auxiliis iuuantibus calorem innatum. Quod ad primum attinet, multa præscribere non debeo, quam vt magnifica domina caue vtatur, quæ facilis sit concoctionis, assa, siue gallinarum, siue auium, siue aliorum animalium. Vitet autem varietatem ciborum, iuscula, tosta, legumina, pisces, nimium vsum ouorum, maxime cum butyro, lacticinia, præcipue vero cruda omnia: abstineat à vinis potentibus. Sed panis intingi in maluaticum potest. Bibat autem parcissime. Inter cœnam & prandium ne bibat. Ante cibum se exerceat. Quod si exercitium sustinere satis sufficiens non potest, aliquod grana piperis, maxime albi deglutiat, vt inuetur inde calor naturalis. Multa in hanc sententiam de diæta scribi possent, sed satius est vnumquemq; sui diligentem rationem suscipere, & obseruare quæ prosint, quæ noceãt. Multa præcepta colligere, & pauca obseruare, nihil prodest. Quod secundo loco ad purgationes attinet, nolo vehementes suadere, sed pillulæ satis erunt, si sumantur dimidia hora ante cœnam, primo singulis septimanis bis, postea semel in septimana, nouem pill. & postea in cœna facilibus cibis vtatur.

Pituita quid in vtero & intestinis efficiat. *Thermæ Miedorfenses improba.* *Indicationes.* *Victus ratio.* *Deglutitio piperis albi.* *Purgantia.* *Pilula.*

℞. Aloes rosatæ ℥ vj.
Succin. alb.
Mastich. an. ℥ ij.
Agaric. albiss. ℥ j. ß.
Gentianæ.
Aristoloch. rotund. an. ℥ ß.

Aspergantur puluerisata aqua cinamom. & cum syrup. de absinthio f. massa, de qua, pro qualibet drachma, reformentur pillulæ 14. Istarum pillularum nouem sumat vno die, & si prima die parum, vel nihil alui mouent, repetat altero die: educẽt pituitam, & stomachum ac matricem roborabunt. Tertio, ne humores corrumpantur & cor affligatur, suadeo vt hoc puluere vtatur, maxime si senserit caput & cor male habere: conficitur autẽ ex margaritis pręparatis & terra sigillata, æqualibus partibus. Vsus eius est in aqua borraginis, è floribus in vitro, non in vase æneo destillata, tertia parte vnius drachmæ, aut paulo plus. In primis caueat vsum aquarum destillatarum in cupro vel stanno. Si aquæ borraginis paululum aquæ cinamomi admisceatur, stomacho erit gratior, & corroborabit: & nõ dubito, quin hoc vnicum etiam plurimum sit profuturum. Postremo, vt calori naturali etiam foris prospiciatur, & inflationi, quę vehementer corpus turbat, occurratur, misceatur farinæ triticeæ contusæ carui vel cuminũ, piper, nux moscata, caryophyll. & zinziber, adde mel, formentur inde parui globuli vel taleoli, & apud dulciarium pinsantur: hos calide applica ventri, inuolutos tamen subtili lino, nec nocent, si vel totum corpus tegant. Pro vtero vtilissimum fuerit, gummi tacamahaca in aluta illitum, & in forma emplastri sub vmbilicum applicatum, quod tanto efficacius erit, si scutum illud stomachale superius ordinatum accesserit. Hæc subito monere volui, paratus vbi conualuero, nulli operę in curanda magnifica domina parcere. Calen. Maii, anno 1584.

Puluis. *Aqua destillata in cupro vel stanno improbanda.* *Pro inflatione.* *Gummi Tacamahaca.*

In nimio mensium fluxu, pro quadam Comitissa,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM CCCXLV.

PLVRIMIS excrementis, præsertim biliosis, Generosam Dominam scatere, multa sunt, quæ ostendunt. Illa præsertim hoc tempore, quo infœcunda pluribusque annis, purgationibus necessariis neglectis ad locum natura debiliorem vterum, illiusque vasa ad quæ alias lõge ante suburra ferri, & euacuari, dum fœcunda fuit, cõsueuit, pelluntur, ibidemq; aliquandiu retenta exacuuntur. Hinc venulæ reserantur, imo & exeduntur, vt non modo sanguis malus, sed & bonus, non modo venalis, sed & arterialis excernatur. Inde debilitas illa virium, lassitudo artuum, tabesque insecuta, ac

certe

Prognostica. certe grauiora imminent. Fluxus enim ita confirmatus vix in posterum supprimi poterit, ac licet possit, refrigerato tamen adeo hepate præsens tabis, cachexiæ, aut hydropis adest periculum. *Indicationes.* His vt occurratur primum omnium pituitosa excrementa, partim diæta liberiore in ventriculo & intestinis producta, partim à capite debili transmissa, nec non biliosa hepatis vitio educenda veniunt.

2. In potu & cibo fugienda ea omnia, quę similia producere possunt.

3. Singulis mensibus ea quæ alioqui matrici affluerent, sensim per aluum abducenda.

4. Instruenda Generosa Domina medicamentis iis, quæ symptomatibus, fluxione ita continuata imminentibus, interim subueniant, donec Medicus haberi possit.

I. *Cura vniuersalis.*

Alterans sequens alternis sumendum diebus: quatuor horis ante prandium calidei δόσις cochlearia nouem:

Digestiuum alterans.

℞. Aq. Endiuiæ.
Epaticæ.
Matricariæ.
Melissæ an. ℔. ß.
Syrup. de Endiuia.
Artemisia.
Betonica an ℥ ß.
Mellis rosat. col. ℥ ij.

Misce. Ante cœnam vero eodem die cochlearia septem assumat seq. syrupi:

Syrupus alterans.

℞. Syrup. de Mentha ℥ ß.
de Betonic.
Mellis rosat. col. an. ℥ ij. ß.
Oxymel. simplc. ℥ j.
Aq. Betonicæ.
Matricariæ an. ℥ j. Misce.

Decocti vero purgantis cochlearia octo aut nouem, prout purgabit, similiter horis quinque ante prandium sumenda:

Decoctum laxatiuum

℞. Rad. Pæoniæ ℥ j.
Betonic. ℥ ß.
Valerianæ ʒ v.
Asari ʒ ij.
Cichureæ.
Endiuiæ an ʒ vj.
Summitat. & folior. Endiuiæ veræ.
Epaticæ an. m. j.
Cichoreæ.
Cicerbitæ an. m. ß.
Melissæ Turcicæ m. j.
Matricariæ.
Artemisiæ an. m. ß.
Sem. Dauci.
Pastinacæ.
Anisi an. ʒ j.
Quatuor sem. frigid. an. ʒ j. ß.
Agarici trochiscat. ligati in petia filo duplici, triticum ℈ j.
Zingiberis ʒ iij. ß.
Polypod. recentis triti ʒ x.
Myrob. citrinorum.
Chebulorum eiectis ossib. an. ʒ iij.
Folior. Senæ sine stipidibus & follic. ℥ ij.
Liquiritiæ rasæ & incisæ ℥ ß.
Passulat. sine acillis ʒ v.
Iuiubar. num. x.

Incidantur, contundantur, & stent in infus. in s q. Endiuiæ & Artemisiæ, simul mistis in loco tepido per horas tres. Dein bulliant lento igne in vase non euaporāte, ad casum pene medietatis, vt remaneant ℔. ij. Colentur cum expressione non forti. Dein in colatura iterum infunde:

Flor. Cichoreæ.
Epaticæ.
Pœoniæ.
Sambuci an. m. ß.
Lilior. alb.
Cheir. an. p. j.

Postea ℞. Soldanellæ splendid. selectæ, dein contusæ parum, & ligatæ in petia ℥ ß. Fiat nodulus alligatus duplici filo.

Præterea ℞. Rhabarb. elect. ʒ j. ß.
Squinanthi gr. iiij.
Turpethi elect. ʒ ß.

Terantur, f. iterum nodulus appensus filo duplici, stent omnia in infusione per horas tres. Post bulliant fere ad casum ℥ iiij. Et inter bulliendum exprimantur noduli bene, vt vis ipsorum tota transfundatur, dein abiectis nodulis fiat Colatura cum expressione forti. Colaturæ adde:

Syrup. de Endiuia.
de Cichor. cum Rhabarb.
de Artemisia an. ℥ j.
Mellis rosat. colat. ℥ j. ß.
Misce, & fiat potio longa.

Ne vero grauior odor, aut sapor nauseam, aut ructus moueat, ante & post potum cortices aurantiorum sacchato conditi masticentur. Quod si nimium purgando vires deiiciantur, continuetur digestiuum duobus diebus: purgans vero tertio quoquo die, si minus, quam conueniat, purget, addatur Bolus:

Bolus purgans.

℞. Electuar. de hiera simpl ʒ ij.
de hiera comp.
Bened. laxat. an ʒ j.
Diaphœnicon ℈ iiij.
Puluer. Soldanellæ ℈ j.

Misce, fiat Bolus pro quinque dosibus.

Purgatus ita corpore ventriculus & intesti-

na fomentur spongia sequenti imbuta, & linteo calida exiccata, inungantur decocto vnguento subscripto:

℞. Ol. de Mentha.
de absinthio an. ℥ j.
de Nuce moschata ℈ j.
Specier. ceroti stomachal. ℈ ij.
Misce cum cera q. f. fiat vnguentum.

Fomentum pro ventriculo.

℞. Menthæ m. j.
Menthæ Satracen.
Abrotani.
Artemisiæ an. m. ß.
Rosarum rubear. p. ij.
Flor. Chamom. p. j.
Caryophyllor. ʒ ij. ß.
Calami Aromatic. ℥ ß.
Radic. Enulæ ʒ iij.
Cyperi ʒ j.
Folior. lauri ʒ ij ß.

Incidantur, & contund. & stent in infusione in f. q. vini rubei styptici, & Aq. Menthæ simul mistis, in loco tepido, post bulliant in vase non euaporante vltra casum tertiæ partis, vt remaneant ℔. vj. colentur cum expressione forti, & dentur in lagena.

℞. Spongiam adaptatam pro fomentatione ventriculi, lotam ter ex lixiuio, ter ex aqua calida vel chalybeata.

2. Hæc tamen omnia parum proderunt, imo nocebunt, nisi accurata victus ratione adiuuentur, quod diligenter ac serio repeto & inculco. Cibi fluxionis tempore conueniunt, qui sanguinem incrassare possunt.

Diæta.

Hinc iuscula omnia remouenda, aut certe reliquis omnib. ex osis, si hęc solum appetat, conficiantur è gallinis aut caponibus, coctis vna cum ossibus, cutæ detracta contusis, ex aqua chalybeata nuce moschata puluerisata aspersa. Cereuisia semper panis tostus nucis moschat. puluere inspersus iniiciatur, ac buccella vna atq; altera panis puluer. stomachali condiatur, & ita deglutiatur, reliqua quæ ad diætam alias.

3. Singulis vero mensibus dum nulla imprægnationis suspicio, per sex aut septem, antequam fluant menses, dies, materia ab vtero per aluum pillulis aut potione abducatur, duabus ante cœnam.

Pillulæ.

℞. M. pillul. de Hiera simpl. ℈ j.
Diagridii gr. j.
Reformentur pillulæ nu. xxj.
cum oxymel. simpl.

Potio purgans.

℞. Myrobalan. citr. confract. abiect. ossibus ʒ j.
Rhabarb. torref. ℈ ij.

Terantur simul, & infund. in ℥ viij. aquæ plantag. per horam in loco tepido, dein bulliant ad consumpt. medietatis, vt remaneat ℥ iiij. Coletur cum forti expressione.

℞. Colat. ℥ iiij.
In quibus dissolue flor. Cassiæ noniter tractæ cum Aq. plantagin. ℥ ß.
Electuar. Diaphœnicon.
de Psyllio an. ʒ ß.
Pulpæ Tamarind. ʒ ij ß.
Syrup de Beton ℥ j.
Misce fiat Potus.

Fluentes nimium menses reuellantur ligaturis brachiorum sæpius reiteratis, cucurbitula deorsum tracta iecori appunatur, similiter aliæ duæ lumbis. Emplastrum sequens etiam dorso de die applicetur:

Emplastrū pro dorso in nimio mensium fluxu.

℞. Semin. Plantag
Sanguinariæ an ℈ ij.
Cupulor. glandium ʒ j.
Nucis Cupressi ℈ iiij.
Gallar ʒ ß.
Boli armeni ʒ j. ß.
Terræ sigillat. ℈ ß.
Ras. cornu capræ.
eboris an. ʒ ß.
Lapid hæmatit. ℈ j.
Acaciæ ʒ j.
Sandarachæ.
Myrtillor. Italic. an ʒ j ß.
Balaustior. ℈ ij.
Cortic. mediani castan ʒ j ß.
Caudæ equinæ ʒ j.

Puluerisata singula subtiliter misce, & cum f. q. piris naualis & cera simul mistis incorporentur simul, & f. cerotum f. a. extendatur supra alutam magnitudine arcus chartæ ac interpasfetur.

Ne noctu autem molestum sit remoueatur, & inungatur dorsum & inguen vnguento sequenti:

Linimentū in nimio fluxu mensiū.

℞. Vnguent. Comitiss. ℥ ij.
Ol myrtyni.
Rosar. compl.
Omph. an. ℥ j.
Balaustiorum ℈ j.
Sumach.
Acaciæ an ʒ ß.
Hypochystid. ℈ ß.

Puluerisentur singula subtiliss. misceantur cum cera q. f. & fiat linimentum.

Electuario etiam hoc aut puluere sequēti si cum cereuisia aut vino diluto fumantur, menses supprimuntur:

Electuariū in immoderato mensiū fluxu.

℞. Conf. Rosarum veteris.
Nenuph. albi an. ℥ iij.
Sem. Portulacæ ʒ ß.
Sanguinariæ ʒ j.
Trochisci de Carabe ℈ ij.
Phylonii persici ℈ ij.
Syrup. Myrtyni ℥ j.

Incidenda incide minutiss. misc. & f. Elect.

Puluis.

℞. Semin. Anthoræ.

Plan-

Plantagin.an.ʒj.
Cymini torrefact.℈ij.
Gummi Arabici℈j.
Sanguinariæ ʒj.
Corallior.rubr.℈iiij.
Coriand.præparat.ʒj.ß.
Sumach.ʒß.
Berber.℈j.
Nucis moschat.torrefact.ʒj.
Trochisc.de Carabe℈ß.

Puluerisentur singula subtiliss.& incidantur incidenda minutiss. Misc.f puluis.

Compresso fluxu hepar quotidiano morsulorum vsu roboretur, sed instantibus mensibus per octo aut nouem dies non assumätur, continuentur alias:

Morsuli epar roborantes.

℞. Specier. Aromat.rosat. Gabr. sine moscho℈ij.
Diarrh.abbat.ʒj.
Iecoris lupi præparat.℈iiij.
Rhabarb.elect.℈j.
Soldanellæ℈ß.
Flor.Hepaticæ℈j.
Eupator.sicci℈ij.
Squinanthi gr.vj.
Rosarum rubr.℈j.
Corallior.rubr.ʒß.
Ligni aloes℈ß.
Spec.Diatryonsant.℈ij.
Conser.Violar.recent.℥ß.
Folior.Auri minutim incisi nu.iiij.

Puluerisanda puluerisentur subtiliss. Misce cum speciebus, & cum s.q. sacchari dissoluti in aq. Epaticæ q.s. fiat confectio in Morsulis.

Hæc Deo benedicente cum diæta commoda optime conferent; modo potior sit valetudinis, quam nauseæ aut abominationis cura.

De immodico sanguinis menstrui profluuio,

D. AVGVSTINI SCHVRFII

CONSILIVM CCCXLVI.

Nimio menstruorum fluxu, quo plurimæ excernuntur humiditates; Nobilissimam Matronam laborare refertur. Morbus hic confirmatus licet sit, & difficilis curationis, tamen experientia docet, eundem vt plurimum bono regimine radicitus tolli. Cibi igitur euchymi temperate sumantur, ceruisiam defæcatã bibat; à Venere quantum potest, dum medicinam adhibet, abstineat. Imo motum omnem vehementiorem fugiat. Medicamenta vero commendo sequentia:

Potio alterans & euacuans.

℞.Melissæ.
Maioran.
Rorismari.
Fœniculi.
Borrag.
Bugloss.
Rosarum an. m.ß.
Scolopend.
Epithymi.
Polypodii an.℥ß.
Folior.Senæ℥j.
Agaric.cand.ʒiij.
Zinzib.albi ʒß.
Turbith in petia ligati.
Rhabarb.in petia ligati.an.ʒj.
Sem.Carthami ʒß.
Spicæ℈j.
Squinanthi ʒß.

Coq.in ℔.iiij.aq puræ ad tertiæ partis consumptionem; Colentur & exprimantur, colaturæ adde: Aceti vini acerr.℥iij.
Sacchari albiss.℥v.

Misce & ad ignem, f.potio clara, despumetur, cui adhuc calenti adde:
Cinamom.inter acutiss.crassiuscule contusi ʒij.

Stent simul per horas duodecim, dein per sacculum lineum colentur.

Decocti huius quotidie assumat cochlearia sex, quo epoto ʒj. pulueris sequentis hora vna ante prandium & cœnam semper vtatur:

Puluis roborans & adstringens.

℞.Specier.arom.ros.Gabriel.
diambræ.
de gemmis an.ʒj.ß.
Macis.ʒj.
Caryophyllor.ʒß.
Zinzib.albi ʒij.
Cinamom.inter.ʒij ß.
Coriandri præparat.ʒj.
Nucis cupress.
Rosar.rubr.an.℈ij.
Squinanthi℈j.ß.
Nucis Moschat.torref.ʒj.ß.
Sacchari albiss.℥vj.
Misce, fiat puluis.

Iecoraria etiam aperietur, moderate misso sanguine. Tribus vero in sequentibus dieb. ventosæ siccæ mammillis imponantur.

His præmissis per Metrenchytam sequentis aquæ cochlearia sex in vterum iniiciantur quinque diebus.

Clyster vibrinus.

℞.Rad.Ireos crass.cont.ʒij.ß.
Melissæ m.iij.

Coq.in ℔.j.s.aq.puræ post colentur.
Colaturæ adde mellis rosat.colat.℥j. Misce,
Totidem diebus sequentibus alius Clyster infundatur eadem dosi:

Clyster adstringens.

℞.Gallarum.
Balaustior.
Myrti.
Capul.glandium.

Nucis cupress.
Squinanthi an. ℥ß.
Coq. in lib. iij. Aq. ad medietatem colentur. Ab iniectione fumum excipiat vtero ex quatuor trochiscis carbonibus iniectis:

Trochisci adstringentes.

℞. Masticis.
Granor. Myrti.
Nucis cupressi.
Balaustior.
Squinanthi an. ʒ ij.
Rosarum rubr. ʒ iij.

Puluerisentur subtiliss. dein cum aq. rosar. f. trochisci. Vltimum restrictiuum in hoc casu est Philonium persicum, datur ad ʒ j. mane pto vna vice in vino dissolutum, continuetur tribus diebus.

Philonium persicum.

In profluuio mensium rubro, & aliquando rubedine apparente flauitie aliquando pallore,

D. Hieron. Capivaccii CONSILIVM CCCXLVII.

Affectvs, de quibus Magnifica mulier conqueritur multi sunt, sed præsertim est profluuium mensium, ventriculi dolor, sitis immodica, & appetitus deiectio. Tredecim ab hinc mensibus profluuio mensium detinetur, qui menses singulis diebus fluunt, aliquando rubri tantum, aliquando rubri & pallidi, aliquando etiam, sed raro, rubri & flaui. Præterea siti non mediocri vexatur, merito cuius cogitur plus bibere, quam comedere. Adhæc accedit ventriculi dolor, vnde si ventriculi regio contrectetur, dolorem & molestiam non mediocrem persentit. Cecidit etiam appetitus, vt sæpe, imo semper sine appetitu cibum capere cogatur. Quare est inquirendum, vnde hæc mala habuere originem. Multis ab hinc mensibus, cum magnifica hæc mulier mensium retentione laboraret, excellentissimos Medicos consuluit, qui pluribus remediis, quæ calefacientia sunt, studuerunt orificia venarum, quæ clausa erant, reserare. Quod cum assecuti essent, Magnifica mulier in contrarium morbum incidit, in hoc scilicet profluuium. Cuius causa alia non est, quam διαςόμωσις, idest, immoderata, vt diximus, orificiorum venarum apertio, ob quam frustratur retentrix, ratione cuius sanguis rubicundus semper fluit. Permiscetur autem cum eo materia illa pallida, quæ est materia pituitosa: quia iecur ob diuturnum sanguinis fluxum, intemperiem frigidam & humidam contraxit. Cuius etiam intemperantiæ occasionem præbuit ventriculus, quicum ob prauam viuendi rationem redditus sit frigidus, chylum probe concoquere nequit, talem demittit ad iecur, à quo cum regi non possit, in pituitam degenerat, quæ vna cum sanguine illo rubro egreditur. Egreditur cum illo sanguine aliquando materia flaua, quæ nihil aliud est quam bilis, quæ etiam in iecore generatur, licet iecur sit frigidum. Nam dicebat Hippoc. quod in omni ætate, & omni hora, in iecore singuli humores generentur. Sitis autem illa intensa oritur, quia materia continuo euacuatur, ratione cuius euacuationis exiccatur ventriculus, vnde sitis. Dolor autem inde fit, quia vapores à materia pituitosa eleuantur, ventremque distendunt, & sic soluendo continuum dolorem pariunt. Vt hæc mala auferantur, necessarium est vterum calefacere, & siccare, orificia venarum corroborare, & leuiter astringere, iecur calefacere & exiccare, ventriculum pariter calefacere & substantifice humectare. Materias deinde per cōtrarium alterare, diuertere, deriuare, & extirpare. Quos scopos explere est omnino impossibile. Læditur enim vterus, quæ pars etsi non sit principalis, non est tamen contemnenda, cum generationi sit destinata, & ratione eius, omnes partes in consensum trahantur: offenditur quin etiam ventriculus, cuius actio pro nutritione totius est ordinata. Iecur quoque quod est pars principalissima, intemperie duplici vexatur, vt ratione dignitatis summa sit vehementia. Si autem consideremus, vehementiam penes essentiam, & ipsa insignis existit, quoniam morbus est antiquus. Tredecim enim ab hinc mensibus est excitatus, summusq; factus est recessus à naturali statu, neq; vires facile tolerant, quoniam iam est in principio cachexiæ constituta. Et licet pinguis videatur, caro tamen illa est caro flaccida, vt ita dicam, & ex sanguine pituitoso orta, vt etiā ratione facultatis corpus regentis non exigua sit vehementia. Ratione virtutis tandē si perpendimus vehementiam, videbimus & illam vehementem esse. Nam cum generetur sanguis prauus, & ex eo nutriantur partes, fieri non potest, quin virtus sit debilis. Sed quoniam est iuuenis, neq; virtus est adeo prostrata, vt fortia etiam medicamenta sustinere possit, speramus, quod si non ex toto sanabitur, saltē tamen in meliorem statum deducetur. Vnde hac salutis spe animo concepta ad curationem est descendendum. Et primū vt de chirurgica loquamur, quia sanguis motu peccat, licet nō copia, suademus, vt reuulsionis tantū gratia secetur vena cubiti, sanguisq; extrahatur ad

Profluuium mensium per tredecim menses.

Causa immoderati mensium fluxus.

Bilis etiam in frigido epate generatur.

Sitis causa.

Doloris causa.

Indicationes.

Prognostica.

Curatio.

Vena sectio.

ad vnam vel duas vncias, imo missio hæc sanguinis partiri potest, vt vna die secetur vena vnius cubiti, & sanguis educatur ad vnam vel alteram vnciam, vt diximus, & inde ad quatuor vel quinque dies secetur alia vena alterius cubiti, & tantundem sanguinis euacuetur. De fonticulis in præsentia nihil dicendum. Quod autem ad lenientia, quoniam Magnifica hæc mulier habet aluum fluidam, à lenientibus, ideo est abstinendum. Quod si aliquod leniens est exhibendum, detur in exigua copia. Quare probatur mel rosar. solut. in iure dissolutum. Nam roborat & astringit, datur in iure ratione siccitatis ventriculi, vel possumus exhibere ex elect. lenitiuo & Manna bolum, post cuius assumptionem capiat apozema ex iure, ratione similiter siccitatis ventriculi, neque dandæ sunt species Hieræ pro leniente, etiamsi respiciant pituitam: Calefaciunt enim & siccant, quoniam recipiunt aloen. Aloes autem hoc habet, vt sui facultate ora venarum clausa aperiat; hinc potius in affectu contrario probantur. Præparentur humores cum his quæ non astringunt, sed Diuretica sunt, vt verbi gratia, cum iure alterato, cum foliis Menthæ, Agrimon. Ceterach, & similibus, quæ herbæ etiamsi menses excitare valeant, nihilominus quoniam cum iure exhibentur, qua aquositate renes delectantur, & proinde illam trahunt, fit vt materiam ad vterum fluentem ad renes potius deuoluant. Purgentur dein humores, vnde si aluus copiose flueret, tunc repetenda essent pro purgante medicamento lenientia supra proposita. Si autem è contrario exhibēdum purgans paratum cum Agarico & Rhabarbaro in moderata tamen quantitate. His expeditis, pro alteratione aquæ Thermales assumptæ non improbantur, etiamsi calefaciant & siccent, quoniam sæpe sæpius detineri solent: vnde cum iam principium adsit cachexiæ, si detinerentur, facile fieri posset, vt in Hydropem incideret. Probatur tamen decoctum ex china, sassafras, nec non etiam cum modico ligni, alteratum cum coriandro, quod habent vim leuiter adstringendi. Leuiter enim in hoc casu est adstringendum, quoniam si strenue stringeremus, periculum esset ne materia detenta, grauiora mala atq; etiam symptomata pateret. Probatur præterea eo tempore, gratia iecoris vt calefiat & siccetur, confectio Cyphoides alterata cum puluere Coriandri, vt succedat aliqua moderata astrictio orificiorum venarum. Vt tamen vteri intemperantia frigida & humida remoueatur & corroboretur, probantur insessiones & fomenta, quæ parati possunt ex vino, sed austero, vt fiat aliqua astrictio. Alteratio cum herbis ad proportionem supra propositis. Pro insessionibus probarentur quidem aquæ Thermales, quæ calefaciunt & siccant, sed quia apetiunt etiam, modo vino, modo aqua est vtendum, per vices scilicet. Vt vero ventriculus corroboretur, calefiat scilicet, & humectetur. Probatur stillicidium supra ventriculum ex oleis proportionatis. Victus ratio propositis correspondeat. Et hæc, &c.

Lenitiua in mensium fluxu qualia esse debeant.

Hiera in mensium profluuio suspecta. Aloe.

Præparantia humores.

Aqua Thermales.

Decoctum chinæ.

Coriandrū

In mensium fluxu paucissimo, pro quadam Nobili Matrona,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCCXLVIII.

PRÆSTANTISSIMA quædam fœmina ætate & viribus corporis integra, carnosa & pinguis, conqueritur, se neque in eâ copia, qua prius, purgari, & exeuntia etiam pallidiora esse. Itaque iam quadriennium non concipit, & consilium Medicum expetit. Consideranti autem mihi diligenter istum affectum, & victus rationem, qua præstantissima fœmina vtitur, in mentem venit Hippocr. nostri sententia, quæ est in 5. Aphoris. sectione: *Mulieri menses decolores, nec per idem tempus venientes, purgationem indicant esse necessariam.* Quomodo & quid purgandum sit, ostendit Galen. cum mutationē coloris à consueto obseruandam docet. Rectissime igitur est Medicum præsentem diligenter de his interrogare, cumque haud dubie in isto corpore pituitosus humor cum feculento abundet, eo præparato, ipsum educere, deinde rectam victus rationem instituere, quam nisi seruare vellet, euacuatio, & reliqua curatio parum vtilitatis afferrent. In primis autem cauendum, vt non modo mali succi cibo, & præsertim eo, qui crassos & crudos humores generat, non vtatur, sed etiam boni & multi alimenti non impleatur. Si etiam hoc fieret, de altero Hipp. Aphorismo, cuius hæc est sententia cogitandum esset: *Quæ immodice crassæ concipere nequeunt, iis omentum os vteri comprimit, & priusquam extenuentur, non concipiunt.* In quo quidem Aphorismo sententia Galeni tenenda, Crassas etiam, modo omentū os vteri non comprimat (quod ego in præstantissima Domina non puto accidere) concipere posse. Vtcunque autem sit, cum mediocritas in corporibus sit optima, vt ad eam corpus deueniat ope-

Victus ratio in mensium fluxu qualis esse debeat.

Crassæ mulieres nisi extenuentur non concipiunt.

ra inprimis danda. Vtuntur quidam calorifico alimento, & acidis exiccantibus, verum in his modus tenendus. Nam acida præterquam quod vtero, & partibus omnibus neruosis inimica sunt, & pituitam crassiorem & tenaciorem reddunt. Calida enim sanguinis feculētiam augent, sed temperata calida facile concesserim. Singula autem in victu recensere non possum, sed ea Medico præsenti committo. De purgatione corporis hoc saltem moneo, videri mihi inprimis vtile fore, si materia decocto herbarum betonicæ, melissæ, & matricariæ præparentur, & adderetur decocto syrupus de betonica, deinceps huic pro euacuatione agaricus, & epithymum, & sena cum manna adiiciantur. Sed hæc Medicus præsens moderabitur, & sanguinis etiam missionem negliget. Corpore euacuato, ne humores rursus coaceruentur, sequenti modo descriptis pillulis vtatur.

Digestiuum.

Pillulæ.

℞. Aloes rosat. ℥ß.
Myrrhæ ʒj.
Mastichis ʒß.

Cum extracto galangæ, & syrupo rosato solut. f. pillulæ pro qualibet drachma xiiij. sumat septem horula vna ante cœnam, ter vel quater in septimana, singulis autem diebus, cum lecto surgit, de pulu. sequenti in iusculo, vel absque eo, paruum cochleare accipiat.

Puluis.

℞. Siler. montani ℥iiij.
Rasuræ Eboris ℥ij.ß.
Nucis Moschatæ tostæ nu.ij.
Specier. Diamosc. dulcis ℈ij.
Sacchari ℥iij. Misc. f. puluis.

Ac deinceps herbas sequentes in vino & aqua coquat, & tecta vestibus fumum excipiat, sacculum etiam ex illis ventri inferiori applicet:

℞. Apiastri.
Saluiæ.
Melissæ an. m iij.

Plura si videbantur præscribenda, de iis Dominum monebimus.

In suppressione mensium, & capitis dolore, deq; remediis quibusdam ad conceptum conferentibus, pro quadam Nobili fœmina,

D. GVILIELMI RONDELETII

CONSILIVM CCCXLIX.

Pillulæ.

℞. Puluer. benedictæ ʒij.
Castorei ʒj.
Trochiscor. Alhandal. ʒß.

Cum syr. rosf. laxat. q. f. formentur pillulæ sex pro vna drachma quas capiat pro prima vice. Postea vtatur sequenti syrupo:

Syrupus.

℞. Rad. Eryngii.
Cortic. citri.
Enulæ campanæ. an. ℥ij.
Artemisiæ.
Betonicæ.
Persicariæ maioris.
Mercurialis an. m.j.
Cichorii.
Endiuiæ.
Herbarum capillarium an. m.ß.
Passulatum mundatar. nu. xx.
Anisi.
Fœniculi an. ʒij.
Thamarindorum elector. ℥j.
Flur. Cordialium.
Anthus stœchados an p.j.

Fiat decoctio in ℔. j.ß. aquæ cum saccharo q. s. f. syrupus, aromatizetur cum ʒiij. galangæ, capiat quatuor matutinis, quibus finitis capiat ʒj. pill. præscriptarum.

Masticatorium.

℞. Cubebarum.
Pyrethri an. ℥ß.

Conquassentur & excipiantur cera vel pillulis, masticet ʒj. exspuendo, per tres dies continuos, post masticationē, & exspuitionem abluat os aqua calida primum, deinde frigida, postea vtatur caputpurgio:

Errhinum.

℞. Succi Anagallidis.
Sambuci an. ʒj.
Scammonii.
Euphorbii. an. ʒß.

Misce cum mell. rosato, fiat ad formam opiatæ, digito vel penna immittatur in partem interiorem narium, & in ore contineat aquam frigidam, post sternutationē abluat nares, vt dictum est de ore.

℞. Rad. cucumer. agrest. ℥ß.
Cortic. Sambuci.
Flor. stœchad. an. ℥ß.

Bulliant in aqua & aceto, & oleo rosato, fricetur pars dolens capitis frequenter mane, supra caput imponatur puluis sequens:

Puluis.

℞. Coriandri.
Rosarum.
Baccarum myrthi.
Semin. hederæ an. ʒj.
Capitum papaueris.
Spongiæ rosæ caninæ an. ℥ß.
Corticis citri.
Granorum tinctorum.
Cornu cerui.
Corall. rubr. vstorum an. ʒij.
Scammonii ʒj.

Fiat puluis, sinapizetur caput mane in medio doloris, irrorando aceto & aqua rosata partem dolentem. Tempore quo fluxuri sunt menses, capiat puluerem seq. cum vino:

Puluis.

℞. Cineris vermium terrestrium ℥j.
Cornu

Cornu cerui vsti & loti ʒ iij.
Cinamomi electi ʒ ij.
Sacchari candi ℥ iij.

Fiat puluis, capiat ʒ j. cum aq. artemisiæ & betonicæ, & postea vtatur fotu sequenti, & vnguento infra scripto:

Fotus.

♃. Mercurialis.
Artemisiæ.
Nepetæ.
Pulegii.
Rutæ an. ℈ j.
Cortic. arantiorum & citri an. ℥ ij.
Flor. Chamomillæ.
Meliloti.
Sambuci.
Anthos.
Stœchados an p. ß.

Fiat decoctio in aqua & vino, foueantur pudenda, & prohibeat, ne effumatio ad nares perueniat. Dolorem enim capitis & defluxionem augeri possent.

Vnguentum.

♃. Olei liliorum ℥ iij.
Lumbricor ℥ ij.
Aneth ℥ j.
Axungiæ gallinæ & anatis an. ℥ j.
Terebinthinæ.
Butyri antiqui an. ℥ j.
Iridis.
Myrrhæ.
Styracis.
Spicæ nardi.
Schænanthi an. ʒ ij.
Baccarum lauri.
Sem. Apii.
Petroselini an ʒ j.

Fiat linimentum, quo vngantur renes, & inferior pars ventris.

Pessi.

♃. Puluer. benedict. ℥ j.
Castorei ʒ j.

Cum melle perfecte cocto fiant pessi longitudinis octo digitorum transuersorum, & crassitudinis pollicis, teneat noctu intra vuluam, ligetur in coxa, ac temperetur in lacte, priusquam imponatur. Post purgationem integram mensium cõcumbat, & post concubitum applicet sequens emplastrum & pessum:

Conceptui inseruientia.

Emplastrũ.

♃. Massæ Emplastri contra rupturam ℥ iij.
Radic. bistortæ ℥ ij.

Malaxentur cum oleo nardino. Fiant emplastra duo: vnum pro renibus quadratum ad magnitudinem semichartæ papyri: alterum rotundum pro anteriore parte:

Pessus.

♃. Acaciæ ℥ j.
Hypocistidis.
Ladani.
Rad. Bistortæ an. ℥ ij.
Aluminis ʒ ij.

Fiat pessus ex lana carpinata, misceatur lanæ, medicamentum formetur ad formam digiti, ac applicetur in panno raro, & retinear post concubitum.

In retentione mensium,

D. IOH. SIGISMVNDI

CONSILIVM CCCL.

INSTITVATVR hæc cura per dies duodecim, antequam menses erumpere solent, & primo vtatur mane ieiuna pillulis duabus horis ante cibum, ac post harum vsum neq; dormiat, neq; sudet.

Pillulæ.

♃. Pill. de benedicta.
Pestilential.
Agar. trochisc. an. ℈ j.
Diagridii gr. ij.

Cum aq. Matricariæ fiant pillulæ num. xvij. p. j. Altero die & sequentibus bibat ieiuna sequentis decocti haustum bonum, & post ieiunet per tres horas, hocque vtatur, quam diu durat.

Digestiuum.

♃. Radic. cichor. ℥ ß.
Herb. Pulegii.
Artemisiæ rub. an. m. j.
Matricar.
Meliss. an. m. ß.
Sem. quatuor maior. cal. an. ʒ j. ß.
Radic. Liquiritiæ ʒ ij.

Fiat horum omnium decoct. in q. s. q. ad remanentiam ℔ j. ß.

In colatura dissolue.
Oxymel. simpl. ℥ ij.
Syrup. de artemisia ℥ j. ß.
Sacchari q. s. fiat potio delectabilis.

Post potum repetat vsum pillularum priorum. Deinde vtatur sequentibus rotulis atq; oleis:

Rotulæ.

♃. Diacalamenthi ℥ ij.
Diagalangæ ʒ j. Misce.

Rotulis tribus vtatur mane horis duab. ante prandium. Item tribus per duas horas ante cœnam, quam diu durant. Oleis vero mane vngat ventrem calide, & pannum duplicatum superponat. Item ante cœnam per duas horas:

Oleum pro abdomine in retentis menstruis.

♃. Ol. lilior. alb.
Cheirini.
Anethini.
Chamæm. an. ℥ ij. Misce.

Quod si hoc modo nihil efficiatur, repetat eundem processum altero mense, nisi quod post potionem exhaustam pro vsu pill: venam Saphenam dextri pedis incidat.

❧

In mensibus albis, flatibus ventriculi, vtero frigido & humido, lienis obstructione, ac ruptura vmbilici,

D. IOH. NÆVII
CONSILIVM CCCLI.

SIGNA omnia in Generosa Domina collecta & collata, demonstrant ventriculum & vterum frigidum & humidum esse; Hinc flatus vberrimi, non modo in ventriculo, sed & toto corpore: hinc menstrua alba, dolores renum & lienis. Primum omnium autem requiritur diligens & accurata diætæ in omnibus rebus non naturalibus obseruatio, ne maius præsentibus symptomatibus concedatur incrementum. Secundo, proba medicamentorum expertorum administratio.

De primo.

Dieta. A mensa remouenda omnia, quæ difficilis sunt concoctionis: Item, quæ frigida, excrementosa & flatulenta. Carnibus ratione frigidioris ventriculi integra interdum grana piperis aut zinzib. incoquantur, cum passulis & cubebis. Iuscula sem. carui condienda. Vino albo mero vno aut altero haustu vtatur. Cereuisia, cum vt plurimum flatulenta sit, noxia. Esus capparum lieni conducit, vt & vinum ac cereuisia, quibus scopolendrium impositum fuerit. Cætera ad præscriptam fiant regulam.

De secundo.

Venarum Saphenarũ sectio. Si menstrua debito non procedant tempore, reuocentur Saphenarum sectione; nec non haustu bono calido matutino, tribus aut quatuor diebus sequentis Decocti:

℞. Rad. Pimpinellæ.
Diptamni albi.
Galangæ elect. incisis omnibus an. ℈ ij.
Croci integri ʒ j.

Coq. in ℔. iij. aquę ad quartæ partis consumptionem. Quantum ad medicaměta, & corporis mundationem, probo reiterationem decocti prius præscripti quatuor aut quinq; diebus. Dosis cochlearia decem.

Potio euacuans.
℞. Rad. Polypodii quercin.
Cichorii an. ℥ j.
Acori nostri.
Calami aromatic. an. ʒ ij.
Cortic. rad. capp. ʒ iij.
Folior. fumariæ.
Betonicæ an. m. j.
Cimarum lupuli.
Folior. scolopendr.
Ceterach an. m. ß.
Endiuiæ m j.
Passularum minorum elect. ℥ j.
Sem. pæoniæ excort. ʒ j. ß.
Anethi.
Fœniculi an. ʒ ij.
Dauci ʒ j.
Folior. Senæ Alexandr. sine stipitibus ℥ ij.
Agarici trochiscat. ʒ iij.
Epithymi cretic. ʒ v.
Zinzib. albi ʒ j.
Cortic. citri ʒ iij.
Cortic. aurantior. ʒ j. ß.
Prunorum Pannon. nu. x.
Flor. Bortagin.
Bugloss. an. m j.
Rorismarin.
Stœchad. Arabic. an. m. ß.

Fiat horum artificialis decoctio in s. aquæ, ad casum quartæ partis, stent in infusione per horas quatuor, post colentur.

Colat. ℞. ℔. j. huic adde:
℞. Rhabarb. optimi ℈ iiij.
Squinanthi g. iij.
Cinamomi pul. g. x.

Conquassetur Rhabarbar. cum suis correctiuis, & f. nodulus laxus, qui coquatur in priori decocto ad sufficientiam. Postea iterum colentur, & bene exprimantur, ac colatura ista vsui seruetur, de qua:

℞. ℥ iij.
Syrup. de fumaria.
Acetositat. simpl.
de duabus radicib.
Oxymel. simpl. an. ʒ iij. Misce.

Exonerata ita humorum superfluorum sentina, duabus horis ante cibum succedăt rotulæ: post cibum vero puluis stomachalis:

℞. Specier. Diamarg. Auicen. *Rotulæ roborantes.*
Dianisi an. ʒ j. ß.
Aromat. rosat. Gabriel. sine moscho.
Rosatæ nouellæ Nicol. an. ʒ j.
Puluer. cinamomi elect. ℈ ß.
Sacchari rosati ʒ ß.
Sacchar. albiss. in aq. fœniculi dissolut. ʒ vij.
Fiat confectio in rotulis.

℞. Cinamomi inter. optim. ʒ iij.
Galangæ ʒ j. ß.
Zinzib. ʒ ij.
Macis ʒ j.
Caryophyllor. ʒ j ß. *Puluis stomachalis.*
Baccar. lauri ʒ j. ß.
Mastichis elect. ℈ iiij.
Sem. anisi.
Fœniculi an. ʒ ij.
Coriand. præparat. ʒ j. ß.
Cardamomi.
Piper. longi an. ʒ ß.
Carui præparat. ʒ j.
Carnium cydon. ʒ ij. ß.

Sem.

Sem. Melissæ. ʒ ß.
Puluerisentur puluerisanda subtiliss. Mistis adde: Sacchari albiss. ʒ xxij. ℈j. f. Trag. cui commisc. fol. auri puri incisa nu. iij. Clyster etiam carminans & calefaciens interdũ non inutiliter infunderetur:

℞. Maluæ.
Bismaluæ.
Mercurialis.
Parietariæ.
Flor. Chamomill. an. m. j.
Folior. Origani.
Calamenth.
Rutæ an. m. ß.
Sem. Anisi.
Fœniculi. an. ʒ ij.
Carui.
Cymini an. ʒ j. ß.
Ligustici ʒ ß.
Baccar. Lauri nu. x.
Gran. Iuniperi m. ß.
Radic. Althæę ℥ j.
Mei ℥ ß.

Fiat horum decoctio in s. q. Aq. ad consumptionem tertiæ partis, stent postea in infusione per horas tres. Colentur deniq;

℞. Colat. ℔ j.
In qua dissolue, Hieræ picræ simpl.
Benedict. laxat. an. ʒ iij.
Electuar. de baccis lauri ʒ ij. ß.
Olei liliorum alborum ℥ j. ß.
Chamom. ℥ j.
Rutæ ℥ ß.
Vitelli oui nu. j.
Sacchar. rub. ℥ ß.
Salis triti ʒ ß.
Omnibus bene dissolutis fiat Clyster.

Menstrua alba. Menstrua alba reprimi poterunt, pulueris vsu, vel ita sicci, vel in aq. Plantagin. & vini rubri calefacti partibus æqualibus dissoluti.

Puluis menstrua alba sistens.
℞. Nucis moschat. ʒ ij.
Limat. eboris ʒ j. ß.
Succini albi ℈ iij.
Radic. sigilli Salomon. ʒ ij.
Bistortæ ʒ j. ß.
Seseleos ℈ ij.
Caryophyllor. ʒ ij.
Coralliorum alborum.
rubrorum an. ʒ j.
Flor. Sclareæ.
Trifolii albi an. ʒ j.
Puluerisentur subtiliss. & misceantur, adde sacchar. albiss. ℥ j. ß. Misce fiat Puluis, dosis p. j. Semina etiam carui carbonibus inspergantur, fumusque inguine recipiatur.

Ruptura vmbilici. Rupturæ Vmbilicali à flatibus factæ conferunt.

I. Fomentatio sex aut quinq; diebus cum spongia bis de die continuata diligenter:

Decoctum pro fomento in ruptura vmbilici.
℞. Rosar. rubear. siccatar.
Folior. Plantag.
Hypericon.
Matri syl. an. m. j.
Balaustiorum ʒ ij.
Myrtillor. Italic. ʒ iij.
Sumach ʒ j. ß.
Psidiorum ℥ ß.
Radic. consolid. maior. cum foliis
minoris cum foliis
an. ʒ iij. ß.
Nucum cupressi nu. viij.
Aluminis rochæ ʒ iij.
Myrrhæ.
Thuris an. ʒ ij.

Incidantur incidenda & conquassentur, & simul omnia mista coq. pro fomento, superponatur Emplastrum tempore fomentationis bis de die reponendum: alias saltem 14. quoquo renouandum, conuenienti cingulo retineatur, & vmbilico reprimatur:

Emplastrum de pelle arietis. ℞. Empl. de pelle Arietis ℥ iiij. de quibus ℞. q. s. & extendatur super telam lineam mundam quantitate conuenienti. His nisi admodũ inueterata sit, ruptura optime consolidabitur: sed accedat necesse est quies, quam potest fieri maxima. Velocior omnis motus cum affectibus, imo & tussis cum sternutatione reprimenda: Lienem corriger vnguentum hoc calide inunctum:

Vnguentum splenicum.
℞ Folior. Phyllitidis.
Rutæ.
Absinthii.
Sem. Anethi.
Cumini.
Carui an. ʒ j.
Cortic. Cappar. ʒ j.
Olei de Cappar. ℥ j.
Amygdalar. amar.
Rutacei an. ʒ vj.
Aq. Scolopendr. ℥ j.
Rutæ.
Aceti vini an. ℥ ß.
Contundantur contund. crasso modo & omnia misceantur, & coq. ad cõsumptionem Aq. & Aceti, Colentur cum expressione & cum cera noua f. vnguentum.

De præcautione abortus, pro quadam Nobili fœmina,

D. Ioh. Cratonis

CONSILIVM CCCLII.

Abortivnt mulieres duabus de causis: Primum si ante conceptum impura corpora habeant, maxime si pituita, & acres humores collecti sint. Deinde cum prægnantes in animi & corporis motibus *Causa abortus.*

peccant, itemq; si alno nimis laxa, & hęmorrhagia laborent. De sanguinis fluxu in domina res nota iampridem mihi est, ideo de eo prius dicam. Primum & ante omnia vehementiores motus ne habeat, iræ, dico, excandescentiæ, ne nimium membra distendat, nec onera libret. Caueat cibos sanguinem inflammantes, & caput replentes, & acres humores generantes. Nam in hoc corpore principaliter acres illæ fluxiones & sanguis serosus ad omnes catarrhos & podagram viam sternit. Ideo Domina cibos eos ne attingat, qui excrementa cumulant, vt pisces, frigida & cruda, item quæ natura humectant, vt agnina, non bene matura cato vitulina, porcina, lacticinia, pinguedines, salita, præparata cum cæpis, cancros. Maxima ex parte edat assa. Assuescat vni potui diuretico, & qui sanguinem non nimis calefaciat Quo tempore asparagi habentur, & fraga, iis vtatur, à cæteris fructibus abstineat, vel certe modice sumat ante cibum, magis vt aluum molliant, quam vt satient. Illi autem fructus, qui citò putrescunt, vel aluum stipant, plane cauendi sunt. Nam & iis, quæ cito putrescunt, diarrhœæ periculosæ sequũtur, maxime infestæ grauidis. Constipandi autem vim habentia non laudantur, nisi à cibo magna cautione sumantur. Ad sanguinem sistendum scio Dominam multis remediis esse vsam, & si boni sanguinis esset copia, suaderem & ego, vt cæteri Medici, venæ sectionem: nec moueret me Hippocratis authoritas, qui venæ sectioni in grauidis tantopere aduersatur, cum nostro tempore diæta alia sit, quam olim fuerit, & experientia testetur, sæpe multos grauidarum morbos venæ sectionem postulare, & ferri ab iis sine incommodo. Verum quia, vt dictum est, sanguis nimis serosus est, cui acria excrementa admista sunt, iudico his humiditatibus occurrẽdum esse, primum victu, deinde diureticis & sudore. Nec cucurbitulæ nocerent, maxime scabulis applicatæ. Multi existimant radicem & herbam fragariam, si quis eam secũ gestet, sanguinem sistere. Alii prædicant puluerem ranæ vstæ in olla recenti in sacculo appensum, de collo. Experiri licet. Meo tamen iudicio nihil potest fieri melius, quam serosa excrementa, ad quæ hoc corpus procliue est, & omnis mali causa est, tollere, & præcauere, ne cumulentur, sed è corpore euocentur. Certo enim mihi credat Domina, quamuis in Podagra multa se pituita ostendat, eam tamen nunquam sine acribus illis, serosis & tenuibus superfluitatibus in membra posse deuehi, nec aliud esse præstantius remedium pro podagra, quam quod vrinam monet, & sudores ciet: Non nego, cum calor natiuus debilitatus sit in hoc corpore, etiam multum pituitæ colligi, quæ in matricem decumbit, & eam affligit, ac conceptionem impedit, aut abortum facit, sed hæc pituita, antequam conceptio fiat, educenda est, quod fit dupliciter: Primum conueniente victu, & roborato calore natiuo. Ideoque ante annos aliquot Thermas suasi, sed quia intempestiue iis vsa est Domina, nõ mirum omnia esse inde perturbata, & quia frigida tẽpestas incidit, non potuit satis efficax esse, quamuis matricem roborauit. Ideo sequatur aliam viam, & pręter commodam victus rationem singulis mensibus post fluxum menstruorum pituitam his pillulis ęducat:

Animi affectus grauiores vitandi. *Victus ratio.* *A fructibus horariis Diarrhœa.* *Venæ sectio in grauidis hodie non adeo improbanda.* *Sanguinis fluxum cohibentia.* *Diuretica podagricis conuenientissima.*

℞. Aloës rosatæ ʒ v.
Succin. alb.
Mastich. an. ʒ ij.
Agaric. præstantiss. ʒ j. ß.
Aristoloch. rot. ʒ ß.

Pillulæ pro vtero pituitoso.

Aspergantur pulueritatæ aqua cinamomi, & cum syrupo de succo matricariæ, reformentur pillulæ, pro qualibet drachma xiiij. Has ante cœnam sumat desinentibus mensibus numero septem, continue tribus vel quatuor diebus. Si non satis purgant, vtatur pluribus, sed tum à viro abstineat. Multa quidem sunt remedia ad præparationem conceptionis, sed ea huic casui non puto necessaria. Post conceptionem autem factam nihil melius scio, quam in victu non errare, ne vitiosi humores in corpore colligantur. Deinde vt vitet affectuum immoderationem, iram, curas, vehementes motus corporis, & quicquid sanguinem potest commouere. Quotidie autem hoc puluere vtatur, quantum grosso excipi potest in vino:

Post conceptionem quæ agenda.

℞. Spodii ʒ ij.
Rasuræ eboris ʒ j.
Zedoariæ.
Sem. fœnicul.
Margarit. præp.
Corall. vtriusq.
Rad. cardopatiæ an. ℈ ß. Misc.

Puluis pro grauida.

Nono autem à conceptione mense ab vsu huius pulueris abstineat, fugiatque omnia alia remedia, præter ea, quæ partum facilem reddunt. Præparantes tamen humectationes, cum hoc corpus per se humidum & lubricum sit, non sunt necessariæ. Contra abortus vtilis est, & hic puluis mane sumptus in ouo sorbili:

Puluis abortum prohibens.

℞. Rad. Bistortæ ℈ j.
Gran. Alchermes.
Sem. Plantag.
Portulac. an. ʒ ß.

Coriand.

Coriand. præpar. ℈ ij.
Sacch. ad pondus omnium.

Sumat de eo quantum grosso excipi potest, & singulis vel alternis diebus, modo ne aluus astricta maneat. Vsus ciborum ex amygdalis & dactylis, & cytoniatum à cibo valde commendatur, quia & matri & fœtui prosunt. Foris contra abortum multa vtiliter adhibentur, modo ne excrementa retineantur, in primis vtile est hoc emplastrum dorso & lumbis vel coxendici impositum:

Emplastrũ abortum prohibens.

℞. Mastæ Emplastri pro Matrice, vel Comitissæ ℥ iij.
Rad. bistortæ.
Corallior.
Aciæ.
Hypocistid.
Cortic. mali granat. an. ʒ ß.
Ladani ʒ vj.

Malaxentur omnia cum succo cydoniorum, & extendantur in aluta. Pharmacopolæ emplastri quantitas papyro data definiri potest, vt in aluta id faciat, quo ab inferioribus partibus lumbos & dorsum versus vmbilicum tegat. Neq; est necesse vt semper gestet, sed vel de nocte adimat, vel etiam si molestum est de die, ac interdum renouari curet. Hæc potui hoc tempore ad præcautionem abortus monere simplici studio: neq; dubito, quin fortunante DEO aliquid fructus sit perceptura Domina, pro quo DEO omnipotenti gratias agere possit.

De impedimentis imprægnationis, pro quadam honesta Matrona,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM CCCLIII.

VT perpetua speciei humanæ, quæ archetypi DEI expressio est, propagatio fit, DEVS optimus maximus condito Adamo, Euam ad hominis exemplar confictam, matrimonio copulauit, vt duo inter se sexus permixti sobolem propagare possent. At eum talis actus generandi impeditur, fit aut maris, aut fœminæ, aut vtriusque ratione. Cum itaque in consessio sit in casu proposito fœmellam impedimento esse, ideo causæ impedientes inquirendæ sunt. His enim non cognitis, neque ratio remouendi imprægnationis impedimentum inueniri potest. Quare primo de impedimentis imprægnationis, secundo de modo coëundi. (Modus enim coëundi dexter seruandus, cum conceptus absque idonei coëundi modo impediatur.) Tertio & vltimo de tempore tam particulari, quam vniuersali coitus disseram: quoniam quod iusto tempore minime fit, infœliciter atque sinistre succedit. Quantum ad primum, quod fœmella conceptionis impedimentum sit, argumento est aliqualis coitus abominatio, cum delectationis priuatione, cui menstrui sanguinis corruptio succedit. Cum ergo ad conceptum, semen & viri & mulieris, menstruique sanguinis affluxus necessario requirantur, quippe mensibus suppressis cuncta frustra tentantur, operæ pretium est vt omnia naturaliter constituta sint. Nam vno disconueniente, tota mixtio corrumpitur. Sicut est videre in cythara dissonante vna chorda, tota harmonia discrepat. Propterea cum constet sanguinem menstruum plus iusto esse calidum, quod ostendit vestigium indusio impressum, & ex calore aliquam acquisiuisse acredinem, fieri non potest vt ex coitu finem assequatur. Nam etiamsi & semen virile & mulieris concurrunt affluit etiam sanguis menstruus, qui vtriq; semini commiscetur, stimulat virtutem repulsricem sua acredine, quam ex aliquali adustione acquisiuit, tota massa repellitur, atque ita actus coëundi suo frustratur fine. Ex his facile apparet, vitium remorans imprægnationem, nimirum menstruus sanguis plus iusto calidus, & acredine præditus, quæ virtutem repulsricem stimulat ad repulsionem. Quare cum causa inuestigata sit, facile cura per contraria tentari potest, nimirum, vt sanguis menstruus ad aliquam mediocritatem reducatur per frigida. Verum hoc præstari non potest, nisi causæ accedentes sanguinem menstruum cognitæ fuerint. Proinde cum constitutio fœminæ sit macra & biliosa, præterea sæpius natura inflammetur, non mirum est, quin aliquid materiæ cholericæ, siquidem in toto abundat, admisceatur sanguini menstruo, cum quo suo tempore (vt arguit eius color atque ardor) excernitur. Quapropter si coaceruatio choleræ auferatur, etiam mensium acredo extinguetur. Hoc bono victus regimine præstabimus. Vitet super omnia carnes leporinas, & omnia degentia in aquis. Item fugiat lactantium agnorum carnes, porcos, anguillas, quappias, aliosque pisces, qui repleant matricem, item fabas & lacticinia. Cæterum cum menstruus sanguis fluendo transeat matricem, suam malam qualitatem matrici communicat atque imprimit, ideo & matrici hac in parte prospiciendum, ne debilitata seminis immissionem respuat. Conueniens igitur erit ex tanaceto, absinthio, chamomilla, matricaria, bursa pastoris, plantagine, facere suffu-

Causa impedita conceptione.

Indicatio.

Victus ratio.

Suffimigiũ pro vterd.

Tt

migium, quouendum ante menstruorum aduentum trib. vel quatuor diebus. Quantum ad modum & tempus coëundi. Confert ad cōceptum si mulier & vir abstineant à coitu & amplexibus mutuis quinq; diebus vel amplius, ante menstruorum excretionem, totoq; tempore menstruorum, & post fluxum mensium quatuor diebus, quo tempore ante introitum lecti mulier assumat in hostia coaguli leporis ℈j.

Tempus coeundi.

Vir vero comedat zinziber conditum & dormiat, animaduertendo ne venter sit repletus cibis, neque erapula onustus, nec admodum famelicus. Et hoc faciendum singulis duntaxat mensibus. Hac enim ratione vir in iofundeodo semen matrici vberior erit, & matrix in retioendo tenacior, atque in recipiendo auidior. Abstinentia equidem à coitu vuluam exiccat, atq; virtutem eius retentiuam replet semenq; melius deoquit. Econtra sæpius mulier se cōmiscens aequirit vuluam lubricam atq; ita finem non assequitur. De mane vero mulier vtatur rotulis diarrhodoo abbatis, cum noctu vitum accedere conatur. Porro ad conceptum requiritur vtriusq; seminis concursus, maritus operam det, cum mulieres verecundiores sint, dum dormierint vt eius palpet mamillas atque veotrem, & ita ad venerem excitet, & quaodo deprehenderit ipsam accensam, tempus instat coëūdi, modo octo horæ post cœnam elapsæ sint, quod est circa auroram. (Caueat vir ab aniso, cimino, quod semen extenuēt, item ab oleribus grossis, quoniam grossum sanguinem procreant. Rutam & agnum castum fugiat, tanquam ea, quæ semē absumunt.) Præterea vir suum non compleat desiderium, donec in vulua senserit humiditatem affluentem, & mulier delectationem: tunc sperma proprium effundat, natibus diligenter firmatis. Talis namque modus mulierem delectat, atq; opus fortunat. DEVS æterous vtriq; sexui delectationem in emittendo spermate ingessit, vt firmius coniungereotur, opusque fœlicitetur. Hoc modo emisso semine non statim virga extrahenda, ne aër intromittatur, & conceptum impediat, sed patumper immorandum, & extrahendum. Vxor tamen maneat sub eodem situ post coitū per aliquod tempus resupinata, capite depresso, naribus vero exaltatis, quod si fieri potest obdormiat, & summe sternutationem fugiat.

Conceptum iuuantia.

Semen extinguentia.

De intermissa conceptione,
D. HIERON. CAPIVACCII
CONSILIVM CCCLIV.

EX literis Excellentis viri intelleximus Illustrissimam Dominam de intermisso conceptu conqueri: eum tertio abhinc anno filios concipere non licuerit, quemadmodum semel antea vsu sibi venerat, vt propterea nostrum sit omoem adhibere diligentiam in iodaganda huius affectus causa, quo ea inuenta, remedia omnia pateant, & ipsa optatum finem, si fieri poterit, consequi valeat. Verum cum oppositum per oppositum magis elucescat, non inutile fore duximus, quædam prius de naturali conceptione dicere, vt clariora teddantur, quæ conceptionem ipsam impedire apta sint. Sciendum itaque ad efficiendam conceptionem, necessarium esse, vt mas & fœmina cum delectamento coniungantur, ita vt ab vtroque fiat seminis fœcundi eiaculatio, partim quidem in vterum, partim vero in vteri ceruicem, ea tamen ratione, vt quæ portio semiois io ceruicem eiaculatur, à facultate abtractrice in vterum attrahatur, & à retentrice, ita retineatur, vt os vteri claudatur, quibus peractis, exacta mixtione vtrumque semen misceatur, & beneficio proprietatis, seu facultatis conceptricis, vis illa in semioe existens quodammodo obdormiens excitetur, vt valeat fœtum tum formare, tum etiam perficere, quæ eo præsertim tempore contingunt, quando in concubitu seruatur temporis opportunitas, quod sane cum Hippocrate, in libro de Natura pueri est, quando menses iam cessaront, quia eo tempore expurgatus est vterus, nec periculum est, semen ablui à sanguine menstruo. His ergo sic constitutis, non erit arduum causas intermissæ conceptionis Illustrissimæ Dominæ inueoire. Cum enim triennio iam elapso filium pepererit, cū optima fruatur valetudine, bonoq; corporis habitu secuodum omnes corporis partes, atq; etiam secundum vterum prędita sit, non est, vt vllo modo eam sterilem appellemus, sed potius, vt dicamus, aliquid vtero cōrigisse, cuius vi facultas conceptrix impediatur. Vnde non recedētes à Gal. 5. Aphor. 62. & Hippocrate 1. de morbis muliebribus, & à viro excellentissimo, qui consilium conscripsit, dicēdum arbitramur, causam huius otii in hac Domina consistere in pioguiori habitu, & pręsertim quia omentū magis pingue redditum est, quod sui præsentia os vteri comprimens, est in causa, vt semeo ingrediatur tantum ceruicem, & nequaquam os vteri, & illico etiam egrediatur. Vt pro-

De conceptu naturali.

Ad conceptionem maxime factum tempus coeundi.

Pingues non facile concipiunt.

Vt propterea totum vitium sit referendum in morbum in mala compositione, & eius specie, quæ consistit in angustia, prout à compositione dependet.

Scopi curatio.

Quare scopi nostri erunt, intermissam conceptionem ad pristinum statum redigere, cumque hoc præstare non sit possibile, nisi auferantur morbi, quorum ratione proprietas oriatur, ideo illi morbi sunt auferendi & depellendi: qui cum sint in mala compositione, atque huiusmodi sit morbus logicus, & nequaquam ex vsu artis, quia ad ablationem causæ aufertur, propterea tota curatio ad causam erit dirigenda. Quæ cum sit nimia pinguedo, tum totius corporis, tum etiam omenti, indicat sui imminutionem, totiusque extenuationem. *Vterina remedia.* Ratione etiam virtutis vteri, remedia vterina requiruntur, illa scilicet, quæ experimento inuenta fuere, potius vtero prodesse, quam aliis partibus. Calor etiam vteri indicat calorificum, scilicet vniens, prius tamen habita totius corporis prouidentia. *Prognosticū.* Arbitramur autem, quod quamuis vitium sit maximi momenti, ratione conseruationis speciei, quod Illustrissima Domina possit reddi voti compos, quia pinguedinem imminuere, non est ad summum difficile, dum modo obsequens esse voluerit iis, quæ à nobis proponantur. *Curatio.* Concepta itaque spe curationis læto animo præsidiorum materias proponamus. Et in primis quoad Chirurgiam, cum Hippocrate libro de superfœtatione, cum adsit principale indicans, probamus venæ sectionem, non tantum bis in anno secundum manus & pedes, sed ter quaterq;. *Venæ sectio.* Sed præsertim probamus sectionem venarum superiorum, ad quam erit confugiendum, quando non aderunt prohibentia. Quare statim absolutis mēsibus probamus vt secetur vena Basilica dextri lateris, euacueturq; sanguis in ea copia, quæ præsenti Medico congrua iudicabitur. Leniente tamen medicamento prius exhibito. *Pharmaceutica.* Quo ad pharmaciam, leniatur aluus Manna, vel syrupo rosato solutiuo, præparentur humores syrupo de Cichoreo, de Borrag. cum decoctionibus Endiuiæ, Cichor. & radice testiculi maioris canis, & pastinacæ syluestris. Purgetur corpus Rhabarbaro & foliis senæ, infusis in decocto florum, & fructuum, addito Mannæ portione. Corroborantia vero fiunt ea, quæ & intrinsecus exhibeantur, & extrinsecus admoueantur. *Decoctum ligni.* Inter extrinseca probatur decoctum Ligni, cum aliqua salsæ portiuncula. Eo tamen modo exhibitum, vt eo semel tantum in die & matutino tempore vtatur, & transacta hora, postea sudor copiosus exciterur, non instrumentis illis ligneis, quibus alias vti solemus, sed in lecto: Nam decumbentibus in lecto absque vllo labore sudor promouetur, perque horam ad minus sudet, & ante prandium multum sese exerceat, siue fiat pedibus, siue curru, cibumque attenuantem sumat: vt præcepit Hippocrates libro de salubri diæta. Vtatur carnibus assis, non elixis, paneq; optime cocto, & vino tenui, & Oligophoro in mediocri copia sumpto, & saltem per quadraginta dies hoc decocto vtatur. Cum Auicenna etiam probamus, vt Illustrissimus Dominus non statim emittat semen: sed eo tempore, quo Illustrissima Domina emittet, atq; post vsum Veneris corpore resupino & eleuatis cruribus aliquo tempore maneat, atque tandem tali vtatur electuario:

Electuariū conceptum iuuans.

℞. Radic. testiculi maioris canis.
Limaturæ Eboris.
Testiculi vulpis in vmbra exsiccati.
Capri.
Matricis suillæ fœcundæ in vmbra exsiccatæ.
Coaguli Lepor.
Seminum sequentium in lacte muliebri maceratorum.
Erucæ satiuæ.
Pastin. syluest.
Sileris montani. an. ʒ j.
Conseruæ Cichoracæ ℥ iij.
Succi ex nuce myristica ʒ j.
Misce, & fiat Electuarium.

Cuius dosis sit à drachma vna, vsque ad vnciam semis. *Aqua Lucensis.* Inter extrinseca vero balneū ex aquis Lucēsib. probatur: victus ratio propositis correspondeat. Quæ cum nota sit Viro Excellentissimo, propterea illam silentio obuoluimus, &c.

In inflammatione Matricis, mola, & sterilitate.

D. TAGAVLTII
ET D. IACOBI SYLVII
CONSILIVM CCCLV.

CVM Domina vxor tua sit in ætate iuuentutis, quam Galenus & reliqui Medici statuunt ab anno 25. vsque ad triginta quinque habitu corporis mediocri temperatura membrorum satis sanguinea: vt signis manifestis deprehendimus. Cum vero eius vterus intemperie laboret, id quod ex inordinata fluxione, aut retentione menstruorum, tumore ventris, contractione hypochondriorum, inflatione mamillarum & de... motus totius corporis patet, videtur mihi (saluo tamen meliori iudicio) eam affligi tribus morbis, quibus singulis est

1. diligenter occurrendum: primus est dictus Medicis tumor, seu inflatio matricis prouenlens ex humoribus corruptis & flatibus contentis in vtero. 2. Secundus est dictus Medicis Mola, quæ gignitur ex semine & sanguine mestruo retentis in vtero, & incoctis immoderate. 3. Tertius est sterilitas & priuatio conceptionis, originem habens ex calida & sicca intemperie matricis potius, quam frigida. Quamquam nonnulli contrarium existimarunt, propinantes & admonentes valde calida medicamenta anno superiori, quibus tantum abest, vt morbum curarint, vt etiam recidiuæ, qua iam affligitur, dederint occasionem. Et quamuis Domina vxor tua secura multorum opinionem, sibi persuadeat se grauidam esse, quibusdam signis præcedentibus, & aliis, quæ sensit anno superiori: tamen ego contrarium sentio, illam adhuc prædictis morbis affligi, quoniam dicta signa communia sunt, & molæ & naturali conceptioni: præterea motus molæ, quæ est in vtero, non est similis, neque tam potens, quam is est ex fœtu viuo, quo præsertim signo discernimus fœtum à mola. addo quod præterierit septimus à mensis suspicione conceptionis, quo tempore fœtus tã robustus facile cognoscitur, & signa propria conceptionis nondum satis nobis apparuerint: Verum quoniam cum prædictis morbis coniunctus est tumor & inflatio tibiarum & pedum, succedens febri quartanæ, qua laborauit ante tres aut quatuor annos, periculum esset ne in hydropem incideret. Ideo omnibus affectibus diligenter simul erit occurrẽdum, quoniam si confirmentur, difficillime curabuntur. Quare prædictis omnibus consideratis, ego suaderem, vxorem tuam adhuc paulo longius permanere in ea, in qua nunc est, sanitate & statu, ad finem Aprilis, aut initium Maii, quo tempore finis erit suspicionis cõceptus, & tempus optimum remediis adhibendis ex consilio bonorum & expertorum Medicorum: Hæc sunt quæ volui de morbo vxoris ad te scribere.

Calida & sicca intemperies præcipua causa sterilitatis.

Signa differentia fœtũ à mola.

Hæc tandem conclusa sunt & ordinata à prædictis Medicis, &c.

Quantum ex iis quæ ad nos scripta sunt deprehendere potuimus: Vehemens est suspicio gestationis carnis illis informis in vtero, quam Molam appellamus potius quam flatuosum tumorem aut aquosum. Motus enim sentitur à laborante in vtero, non tam magnus aut validus, nec ordinatus, vt in viuente fœtu percipitur. Mater quoque satis pigra est ad motum. pedes & tibiæ molliores iusto. Factu autem iudicandum est, num venter durior multo sit, quam in naturali conceptu. Nam crebras in ventre quasi ex acupunctiones sentit, quæ peculiares sunt molæ carneæ notæ, quibus eam à vero conceptu distinguimus: sed prius quam aliquid moliatur aduersus eiusmodi vitium, hoc est, tumorem ventris, siue à suppressis mensibus, siue à flatibus, siue ab aquosis & serosis humoribus ortum sit, expectandum erit, quoad vsque præterierit aut proxime instet finis decimi mensis, qui multis cũ doctissimis viris putatus est terminus legitimi temporis pariendi: quanquã reperiantur mulieres plurimæ quæ duodecim ac quindecim quoque menses vtero gerunt infantes. Hoc peracto tempore modis omnibus studendum erit mouere menses, aut flatus discutere, aut serosos humores educere, aut molam quæ toto genere præter naturam est detrahere atque exturbare. At quoniam, vt supra diximus, maior est suspicio carnis illius informis quę mola appellatur, quam cuiuscũ alterius vitii, satius fuerit auxilia aggredi, quæ molam ipsam deturbare atque eximere possint. Hæc enim simul & menses mouebunt, & vitiosos humores, si qui sunt, in vtero delitescentes, & flatuosos etiam spiritus erumpere facient. Ergo corpus in primis et acuetur tum idoneis chlysteribus: tum medicamentis purgantibus: tum sanguinis missione ex cruribus potius quam ex cubito. Victum interim tenuem atq; etiam extenuantem laboranti imperamus. Corpus ambulationibus moueatur, ac vt resupina dormiat, genibus vtrinque sublatis, iubeatur. Vt autem mola hæc, aut si quippiam aliud sit in vtero, quod molestiam afferat, melius ac facilius elabi vel detrahi possit. 1. Meatus erunt dilatandi, atque ampliendi linimentis, vnguentis, insessibus, balneis, & quæ vim habent relaxandi & molliendi. 2. Iidem quoque lubricãdi pessis siue collyriis iniectionibus & manibus inunctis. 3. Vis expultrix vteri stimulanda & irritanda, vt quod eam grauat & molestat, expellat, suffitu, vaporibus, pessis, sternutamentis: & id genus aliis. Quæ omnia vbi opus erit, & certa fuerit laborans, prægnans ne sit, an non, particularius declarabuntur. Vera mola fit à sanguinis muliebris & plurima sanguinis menstrui in vtero retentione & affluxu, quem calor immodicus cogit, & in carnis formam transmutat. Mola multiplex: Carnea oritur ex fœmineo semine, eiusdemque in formatrice vi infirma, vt scribit Auerroës. 2. Sanguinea à suppressis mensibus: 3. Aquosa cum aquosus sanguis vitio iecinoris in vterum transmittitur. 4. Flatuosa a ca-

so hu-

Mola vera.

Tempus legitimum partus.

Curatio molæ.

Indicationes curandi.

Mola quid & vnde. Mola multiplex.

1. Carnea. 2. Sanguinea. 3. Aquosa. 4. Flatuosa.

so humore in vtero contento, & in flatuosum spiritum conuerso.

Carneæ molæ causa.

Causa carneæ molæ. Efficiens nimia caliditas matricis, vel effusio seminis muliebris absque semine virili. Materialis, copia materiæ cuiusdam superfluæ in vierum effusæ. *Signa.* Signa communia molæ & veræ imprægnationis sunt hæc: menstrua retinentur, venter tumet, mammæ indurantur, appetentia prosternitur, cibi adest fastidium, vultus decolor apparet.

His vero notis discernuntur:

Quibus signis mola à vera imprægnatione discernatur. Motus nec ordinatus, nec periodicus molæ, nec est calcitratiuus sicut in Embryone: mouetur mola à latere in latus, vel à loco alio ad decliuiorem.

Venter durior est in mola, quam in naturali conceptione, pedes quoque valde molles apparent: manus vero gracilescunt: punctiones etiam crebræ, veluti ex acu sentiuntur in vētre, debiliorque est quæ molam parit. *Molam sensū aliquem habere.* Ea caro informis inanima est, vita altrice duntaxat crescit, plantarum more: sensum tamen aliquem habere quidam memoriæ prodiderunt spongiarum more.

Prognostica.

Prognostica. Durat hoc vitium, quod in vniuersum difficilis est curationis, aliquando menses x. aliquando xv. aliquando plures, quandoque annos quatuor, interdum tota vita, vt & cōsenescat & commoriatur. Degenerat & conuertitur nonnunquam in hydropem. hoc malum magna ex parte insanabile est nisi initio remedia admoueantur.

Curandi ratio.

Cura. Cum informis illius carnis seu molæ in vtero gestatio vnū eorum sit, quæ toto genere præter naturam sunt, ea ex prima illa & cōmuni indicatione ablationem nobis indicat. *Indicationes.*

Iam disquirendum est ex secunda indicatione, an id sperari possit quo tendimus, id est, an eiusmodi mola seu informis caro auferri possit. Huius autem intentionis secundæ inueniendæ via deprehenditur experientia. Quædam enim ab huiusmodi vitio liberatæ, quædam vero nulla ratione. Iam superest tertia indicatio, quæ medium inueniat, quo assequamur id quod molimur. tale est aut Naturæ, aut Artis opus. Itaque eiusmodi molæ exemptio, partim est naturæ opus, dum scilicet vis expultrix vteri, quæ hoc pondere grauata est, conatur id excernere, quod eā prægrauet aut molestet. Partim vero est artis opus, si nimirum dilatentur atque amplientur meatus, per quos elabi, aut detrahi debeat, vt promptius & facilius deuolui, aut eximi possit informis illa caro. Naturam itaque & vim ipsam expultricem stimulare debemus, ad id quod grauat ac molestat expellendum. Hoc autem fit pessis, collyriis seu iniectionibus, suffitibus, clysteribus ac potionibus, quæ mortuum fœtum educunt.

I. Meatuum dilatatio fiet vnguentis aut linimētis, cataplasmatibus, fomentis ceratis, malagmatibus, Emplastris, quæ vim habent relaxandi & emolliendi, si fumini, ossi sacro, ac ipsis pudendis hæc admoueantur.

Meatus dilatantia. Illinatur primo venter inferior & os sacrum, atque vt practici loquuntur, tetro anchas vnguento dialtheæ nominato, cum quo & misceantur adipes & medullæ, quæ facultatem habeant molliendi & relaxandi, vt adeps anserinus, gallinaceus, medulla ceruina, & vitulina: Olea quoque eadem vi prædita. *Linimentū.* Conficiatur linimentum ex mucilagine femin. lini, Altheæ, & fœnugræci, oleī liliorum, amygdalarum dulcium & oleo chamomill. vt vnguento dialtheæ nuncupato, & adipibus prędictis, addendo aliquid gummi ammoniaci & bdellii in vino dissolutorum. Admoueatur etiam Emplastrum diachylum, ante & retro. *Insessus.* Insessus quoque apprime ad hanc rem vtiles sunt, præsertim qui facultatem habent relaxandi & emolliendi. Fiunt autem in hunc modum, si nimirum in aqua dulci incoquantur radices altheæ & liliorum, folia maluæ, femin. lini & fœnugræci.

Meatus lubricantia. II. Meatus lubricos efficiemus immissis pessis, collyriis, ad hanc rem idoneis: Fiunt autem pessi ex lana, quæ imbuatur vnguento seu linimento supra descripto. Laudat Aetius pessos confectos ex butyro recenti, adipe porcino, medulla ceruina, passulis, caricis pinguibus, femin. lini & fœnugræci.

Iniectiones. Ex decocto caricarum, passularum, mucilagine femin. lini fœnugræci, butyro recenti, & adipibus prędictis fieri possunt collyria seu iniectiones.

Expultrix stimulatur. III. His peractis stimulanda erit vis expultrix ipsius vteri, pessis, collyriis, suffitibus, potionibus, clysteribus. Collocetur mulier ac si paritura esset, comprimat se & sternutet fortiter.

Pessi helleborati Tornamiræ. Pessos conficit Ioannes de Tornamira ex ℥ij. Galbani & ʒij. Hellebori albi, filo appenso. Rutha cum mentastro tusa collyrii vel pessi modo ingesta. Vngula asini suffitu molas trahit, sicut & vapor per arūdinem exceptus ex baccis lauri, pulegio, hyssopo, thymo saluia, marubio, arthemisia,

centaurio, scordio, polio & dictamno. Glandes ex Galbano, bdellio, opopanace, frequenter impositi, os matricis plus quam credibile est, aperiunt.

I. Meatus dilatabis insessibus, fomentis, Emplastris, &c. Inter cætera efficacissimum est linimentum quod recipit Mucilag. semin. lini, Altheæ & fœnugræci in aqua liliorum extractæ, oleum liliotû, amygdalarum dulcium, & chamæmel. vnguentum altheæ nuncupatum, adipem anserinum & gallinaceum, medullam ceruinam ac vitulinam. Emplastrum quoq; diachylon ante & retro admotum, Insessus, vel vt nunc dicitur, semicupia ex aqua dulci, in qua coxerint folia maluæ, femin. lini & fœnugræci, altheæ radices & liliorum.

II. Lubricos meatus efficies immissis pessis seu collyriis, atq; etiam iniectionibus ad hanc rem idoneis, & vnctis manibus. Fiant ergo pessi ex lana imbuta linimento supradicto. Laudantur etiam pessi suprascripti ab Aëtio. Fiunt etiam iniectiones ex decocto caricarum, vt dictum est.

III. His peractis vim expultricem stimulabis pessis, suffitibus, clysteribus, potionibus. Pessi ex Galbano suprascripti laudantur, & pessi Iohannis de Tornamira, si filo appenso imponantur. Pessi item ex ruta & menthastro, vt dictum est: vapor etiam per arundinem exceptus, ex baccis lauri & reliquis prius dictis, quæ omnia aquæ & vino incoquenda.

Vulua dilatetur speculo matricis, vel si obstetrix manum gracilem habeat, & prælongos digitos, intingat manus in oleum liliorum compositũ, & sic vteri durissimum, carnosissimumque aperiat. Si hæc nihil profecerint, veniendum ad instrumenta quibus fœtus mortuus detrahitur. Deinde adhibendæ potiones, quibus fœtus mortui deiiciuntur. Reliqua quæ scribuntur à barbaris & practicis ad colliquandam & minuendam molam, per os sumenda, cum hæc colliquari nequeat, mera nobis deliramenta videntur.

Mola non potest colliquari.

De præseruatione à Mola, & abortu, pro Nobili quadam Matrona,

D. Ioan. Cratonis

CONSILIVM CCCLVI.

FOEMINAS eas, quæ molas gerunt, idoneas esse cõceptui & generationi, manifestum est. Nam earum vterum generationi operam dare, istud ostendit, quod materiam etiam non conuenientem in rudẽ molam format. Eam vero materiam quidam in vtero colligi & formari, & sic vitium in fœmina tantum esse arbitrantur. Verum cum satis constet, nullam vnquam, quæ cum viro rem non habuit, molam gestasse: pro certo habendum, vitium non tantũ in vtero muliebri, & materia, quam suppeditat fœmina: verumetiam in semine virili esse, atque illud vel qualitate, vel quantitate, vel consistentia peccare.

Mola fit tantum in muliere.

Mola non vteri solum sed etiam viri vitio fœminis generatur.

Nam si frigidius est, vel paucum & tenue (vt est eorum, qui nimium sæpe coeunt, aut inebriantur, vel ex morbo exhausti sunt) ad generationem fœtus parum facit, itaque delatum in vterum, in quo humori crasso & viscido (qui plerunq; fœminis, tanquam ad commune excrementorum receptaculum, in vterum deponitur) miscetur, massa quædam vi formatrice efformatur, quæ ex membranis & venulis sanguinem attrahentibus ita augetur, & in molem attollitur, vt fœmina vterum gerere videatur. Sed non difficile est eam a vero conceptu & fœtu discernere.

Molæ generatio.

Communia quidem vtriusq; sunt signa; mensium suppressio, intumescentia vteri, nausea, hæc tamen omnia, quam in vera impprægnatione difficiliora. Motus est tremulus, siue à mola, siue ab vtero fit mouente & materiam conante expellere, sed non circa vmbilicum, vt ab infante, verum de latere in latus voluitur. Citius etiam venter intumescit, verum magis latera & maior grauitas, quam in vera imprægnatione. Hæc signa dum adsunt, & præsertim si mammæ sine lactetument, nequaquam expectãdum, dum natura molam eiiciat. Sed Medici opera vtendum, & ea, quę menses prouocant, ratione certa, & præparatis viis, maxime tamen ratione virium habita, exhibenda.

Signa communia fœtûs & molæ. Signa propria.

Nam etiamsi (id quod non raro euenit, & in hoc corpore euenisse intelligo) conciplat, tamen mola fœtum enecat & elidit. Multo autem periculosius est molam gestare, quã fœtum. Cum minori enim periculo & laceratione vteri fœtus in lucem editur. Itaque tam vir, quam fœmina cauere debet, ne causam huic malo det. Fœmina quidem, ne per victus rationem, quę crudos humores in corpore accumulet, per occursum aëris frigidi, quo vterus offendatur, per commotiones magnas corporis repleta cibo, vel animi affectiones vehementes & iracundas, quæ præcipitant humores. Vir vero, ne vel nimium sæpe rem cum coniuge habeat, vel dum plusculum adbibit eoeat.

Mola periculum.

Si vterus frigidior est, & humoribus abundat, nihil thermis conuenientius. Verum ratio vniuersi corporis habenda, & ne crudum corpus lauetur, (id q; plerunq; fit, cum perpe-

Thermarũ vsus vtero frigido & humido.

perpetuæ commessationes in Thermis sint) opera danda. Sulphureas, cum exiccent (id quod ex vlcerum curatione manifestum) idoneas esse, rationales Medici negare non possunt. Et quid in Baiis Neapolitanis, & Patauinis euidentius sulphure? quarũ vires in vterinis morbis à tam multis decantatas scimus. Itaque vbicunque ex lubricitate vteri abortiones metuimus, earum vsus conueniens.

Suffitus ex Dec. Saluia in Aqua & vino.

Mundari etiam & siccari vterus per fomenta, & ea quę imponuntur, debet. Ad fœtum nihil melius decocto saluiæ in aqua & vino, ita vt ante cœnam per infundibulum fumus in vterum ascendat. Panniculi etiam linei molles intingantur in aquam maioranæ, & membru muliebri imponantur. Inungatur vmbilicus olei balsami Indici, si haberi potest. Frequenter in cibo sumat rasuram eboris, quæ & vterum roborat, & humiditates absumit.

Balsamum Ind. R. suram eboris.

Cum vero se vtero ferre sentit, à vehementioribus commotionibus tam animi, quam corporis sibi temperet. Puluere nostro pro grauidis ante somnum vtatur. In ouo vero sorbili sumat quotidie mane grana tria granorum tinctorum, vel de hoc puluere, quãtum acie cultelli capere potest:

Puluis pro grauida.

℞. Gran. tincto. ʒj.
Thuris albiss. ʒß. Misc.

Inungat lumbos dum fert vterum, hoc vnguento.

Vnguentum pro abortu.

℞. Mastic. ʒij.
Rosar. rub. ʒj.
Ol. rosac. q. s. Misc. f. vnguentum.

Poterit etiam Cominssa vti. Cæterum cum partus tempus instat, inũgere se isto vnguẽto desinat, ac potius liliorum alborum oleo cũ axungia gallinacea misto vtatur, eoq; totum ventrem inungat. Vel in prius, etiam corpus expurgari. Ad expurgandum autem nihil melius est quam si has pilulas sumeret:

℞. Aloes ros. ʒij. ß. ambræ grys gr. j. cum syr. ros. f. pillulæ pro ʒ t. nu. 14. capiat. vii hora dimidia ante cœnam. Hæc, Deo iuuante, spero profutura. Quod si ante mensem Maij non fieret grauida, vellem post primum somnum eam haustum lactis caprini sumere, idque per totum mensem facere.

In dolore, & suffocatione Matricis, cum fluxu ventris, pro quadam Nobili fœmina,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM CCCLVII.

SPERLEGI literas tuas humanitate & eruditione refertas, & quibus quod ad curationem nobilis matronæ ægrotantis attinet, te circumspecte & methodice satis rem tractasse video, atq; adeo, vt quid superaddi iam cũmode possit non agnoscam. Solent enim morbi nõnunquam incrudescere, atq; contumaces sanationi fieri, vt omnia medicamenta, optime etiam excogitata, respuant. Nosti enim Ouidii carmen:

Interdum docta plus valet arte malum.

Itaque mirum non est, quod omnes ex ę quo morbos tollere nequeamus, cum & superiores, & in arte medica magis experti ac docti Medici, id præstare non potuerint. Faciamus igitur quod possumus, reliquũ Deo committendum est. Verum quando vis vt meam opinionem tibi aperiam, breuib. accipe. Curarem ante omnia ventris fluxum, quem obiter inuasisse ægrotã scribis. (Nam salubrem illi futurum, si modum non excesserit, omnino spero, cum proculdubio succos illos malos dolorem vterinum mouentes, ac vapores venenosos ad caput spirãtes, secum educat) ac ad dolorum, in imo ventre positorum sedationem, intentiones omnes adhiberem. Et cum iudicarem per alui fluxum corpus ægrotantis satis euacuatum esse, offerrem ad intra, quod aiunt, & ab extra, dolorem sedantia medicamenta: ad intra siue per os exhiberem decoctum tale:

Fluxus ventris quandoque vtilis.

Decoctũ & puluis insufficit.

℞. Galangæ,
Zedoar. el.
Baccar. lauri,
Rad. ligustic. an. ʒij.
Gran. & rad. pæoniæ. ʒj.
Cimin. ʒj. ß.
Sem. Dauci,
pastinac. sylu. a. ʒ. j.

Coq. in aq. florum tiliæ, betonic. & matricariæ a. ℔. ß. ad casum tertiæ partis, de colatura dabis mane & sero cochlearia nu. 5. vel 6. calide. Decocto exhausto darem de sequenti puluere, quem sæpe in sedando dolore, ac strangulatione matricis nõ sine fructu sum expertus, qui habet:

℞. Sem. dauci ℥ß.
Pastinac. sylu. ʒij.
Rad. peon. & gran. excortic. a. ʒj. ß.
ligustic.
Sem. cimin. a. ʒj. ß.
Anterior. oss. cranei human. ex futura coronali vst.
Cinamom. el. a. ʒj. ß.
Baccar. lauri.
Zedoar. el. a. ℈iiij.
Fol. betonic.
Rad. bistortæ an. ʒj.
Succin. alb.
Ammeos,
Seseleos a. ʒß.

Redigantur singula in tenuissimum pulue-

rem, & misceantur. *Λόγος* mane & sero ʒß. cum aquis matricariæ, betonicæ, & modico vini albi clari. Clysteres præterea aluo adstricta ex decocto gallinarum confectos iniicerem diebus alternis. In decocto incoquerem:

Fl. chamæmel.
Fol. matricariæ,
betonic.
lauri an. p. ij.
Rad pæon: & gran. eiusdem an. ʒ ij.
Sem. rutæ ʒß.
dauci,
viticis an. ʒ j.
De decocto caperem ℔. ß. in quo diss.
Ol. lilior albor.
cheirin.
chamæmel. an. ℥ j. ß.
Sacch. rubr. ℥ ß. atque ita iniicerem.
Aluo retenta adderem:
Bened. laxatiu.
Hieræ picræ simpl. an. ʒ iij.

Puluis gentianæ in dolore ventoso uteri.

Illa enim ratione si quid restaret humorum dolorem mouentium, paulatim educeretur. Nicolaus Florentinus etiam laudat in tali casu puluerem gentianæ in vino calido oblatum, & scribit puluerem hunc dolorem ventosum (nam eiusmodi illum esse timeo (ex flatu crasso inflatiuo, cum proprietate, tum qualitate sanare. Et addit: Dicunt quidam quod curat dolorem præsentem & præseruat à futuro. Videat ergo ipsum. Prudentia tua, sermone 6. tract. 3. cap. 33. Ab extra applicarem emplastrum de galbano factum, & de baccis lauri an q. s. & applicarem summi, vel solũ emplastrum de baccis lauri apponerem, præcedentibus tamen fomentis humidis, siue siccis, ex carminantibus, & anodynis confectis. Hæc habui, quæ ad petitionem tuam tibi cõmunicare volui, quæ si videotur cõuenientia, ac instituto tuo inseruientia, vsurpare poteris, sin minus, vt studium tamen meum, ac voluntatem erga te meam boni consulas, oro. Ocissime è Dresda, Kalend. Nouemb. ann. 1568.

In Melancholia hypochondriaca, pro quadam fœmina Nobili,

D. Ioh. Cratonis
Consilium CCCLVIII.

SYMPTOMATA nos in cognitionem morborum deducunt. Ea cum ad suas referũtur causas morbi cognitio elucescit. Sunt enim symptomatum causæ morbi, atque ii Medico curãdi. In Melancholia autem hypochondriaca ita maligna sunt symptomata, vt exercitatissimi etiam Medici de loco affecto nequeant statuere. Itaque ad ea, quæ Hippoc. noster de mulierum & virginum morbis nobis scripta reliquit, animum refero, & vt mature huic malo obuiã eatur moneo. Recte vero factum, quod est purgata. Ac purgari eam crebo, id est, singulis septimanis bis velim, non alio medicamento, quam pomorũ succo, in quo folia senæ decoquantur. Si succus buglossæ haberetur, & succo pomorum admisceretur, admodum conueniens esset. Mittatur etiam sanguis ex venis pedum, pro vt recte aperiri poterunt, & cucurbitulæ etiam in pedibus ponantur, & locus scarificetur. Vtatur lotionibus pedum somniferis hora decubitus, ex follis salicis, lactucæ, vitis, additis capitib. papaueris duobus. Mane atque vesperi ex aqua scolopendriæ bibat chrysolithi atq; Topatii gr. vi. In prima cœna sumat iusculum ex nucib. iuglanribus, papauere albo, & addet parum nucis conditæ. Nam somnifera plurimum in his affectionibus prosunt. De affectione in dextro hypochondrio melius doceri cupio. Item sintne affectæ mammillæ: An ratatione recte vtatur, pudoris ne obliuiscatur, multum, vel pauca loquatur? Habeat ne suas purgationes? Anne hæmorrhoidus tumor appareat? Hæc omnia, vt de morbo certius statue re possimus, medicum monere poterunt.

Succus pomorum, cum fol. sen.

Somnifera.

In ardore vrinæ, cum exulceratione colli vesicæ, & pudendi, ac mictu cruento, pro quadam honesta Matrona:

D. Casparis Nævii
Consilium CCCLIX.

SEx literis tuis ad fratrem meum charissimum, D. Iohannem, febri grauissime laborantem, & me quoq; tua, à te scriptis intelligo, matronam, patientem tuam, ex ardore vrinæ aliquandiu laborasse, & eo ipso non solum vesicę collum, sed & pudendum exulceratum esse. Est autem casus grauis admodum, & sanatu difficilior, cum ob mandantium membrorum intemperiem, quæ non facile in iis, qui exactam victus rationem cum curatione nõ coniungunt, corrigitur: tum vero ob loci affecti situm. Etenim locus ille natura humidus, & ob id consolidatu difficilior, tum quod excrementa acria per ipsum transitum habent. Petis autem cõsilium nostrum, quod frater pro suo erga te amore non negaret, nec ego recusare debeo, nec possum. Vtinam autem ita dare possem, vt vellem, & casus ipse requisiuerit, consultum patienti foret. Et quamuis pro tua doctrina meo potissimum subsidio in hac parte non eges, tamen prudenter facis, quod in tam grauib. casibus etiam aliorum con-

rum consilia requiris. Nam & hoc pacto te à temeritate & audacia, & à calumnia artem vindicabis, si ęgrotæ amici intellexerint per te non stare, quo citius morbus curetur: sed proter malitiam morbi id euenire. Laudo autem tuum in operatione progressum, & quia scribis tumorem ortum in pudendo cum inflammatione, cōsules huic missione venæ epaticę, item clysteribus auertentibus & euacuationibus. Acredinē vero humorū epicrasi ad temperiem deduces, ne inflammationem cum erosione augeat. Postea vteris, quod & te fecisse autumo, anodynis applicatis, siue per spongias, siue per insessus. Ex iis vero placet mihi qui:

Fomentum anodynum.

℞. Flor. chamæmel.
melilot. citrin.
leucri,
violar. purpur.
Herb. parietariæ,
mercurialis vtriusque,
Sem. lini,
fenugr.
althex an. q. v.

His addes, vbi percolatio pro fomento facta fuerit, croci parum. Habent autem hæc egregiam mitigandi vim, & aut petiis, aut spongiis applicari possunt. Sedata inflammatione, si exulceratio, aut pustulæ essent, mūdificari possent, hydromel. ℔. ß. cui ʒ ij. succi appii cum ʒ j. pulu. myrrhæ mixtæ essent. Habet enim hoc medicamentum singularem vim mundificandi, abstergendique, & hoc genus exulcerationis pinguia auersatur. Mundificato loco ad consolidantia lenia putarem esse deueniendum, ex quibus vsitatum est mitius, quod

Mundificat.

Consolidat.

℞. Aq. plantag.
rosar. an. ℔. ß.
Sief sine opio ʒ iij.
Cortic. myrobal. citrin. ℈ ij ß.
Camphoræ gr. ij.

Diducuntur ista in mortario dissoluendo, & applicantur primo per syringam, post etiam petias. Est & aliud mihi consulidatiuum, quod:

Aliud.

℞. Aq. rosar.
plantagin.
caudæ eqnin.
consolid. maior. a. ℔. ß.
Psidiar.
Balaustior.
Nucum cupressi,
Myrobalan. citrin. an. ʒ j ß.

Contusa coquantur, donec tertia pars cadat coctione, coletur, colaturæ add.
Sief sine opio ʒ ij.
Sp. vnguenti de tuthia ℈ j.
gummi arabic.
sarcocollæ,
thuris masculi,
carab. an. ʒ ß.

f. aq. quæ simili modo applicatur. Hæc tibi remedia vsitata communicare volui. Præscribere enim curationis methodum, hoc esset noctuas Athenas, quod aiunt: & te loci affecti quotidianus aspectus, quid agendum & quid singulis diebus mutandum erit, edocebit. Et scis certi quid præscribi non posse à me absente in his casibus, cum hæc ęgritudo, & curatu sit difficilis per se, tū veru difficilior, quod mulieres præ pudore loca ista non libenter ostendant, & à mulerculis sæpe Medici, dum non bene de affectione iudicant, falluntur. Quare opera danda erit, vt ab ipsa matrona impetres, quod & ego aliquando feci, vt affectum subinde cōspicias. Conspecto enim loco facilius curabis. Et hæc sunt, quæ tibi in summis occupationibus, & perturbatione animi, quam ex graui ægritudine fratris cœpi, in præsentiarum respondere volui. Vale. Celeberrime. Dresdæ 24. April. Anno 1560.

In ardore vrinæ, pro quadam Comitissa,

D. Casparis Nævii, CONSILIVM CCCLX.

CVm plurima biliosa illuuies Generosæ dominæ circa Renes & vesicam collecta sit, quę plurima & grauiora possit conceitare symptomata, sequentia ordinaui, quę illam mitigabunt & educent. Adinuanda tamen medicamenta recta victus ratione, ne & in posterum similiter aut crassior, aut acrior producatur sanguis.

Digestiuum autem & purgans sequens alternis sumantur diebus vsque ad consumptionem.

Digestiuum.

℞. Aq. Maluar. lib. ß.
Centinod.
Flor. Chamom.
Betonicæ.
Petrosel. an. ℥ v.
Syrup. Violar. ℥ j.
de liquirit. ℥ ij ß.
de duabus Radicibus ℥ j. Misce, pro digestiuo. Dosis 8. Cochlearia pro vna vice.

Potio sudans.

℞. Radic. Maluæ ʒ ij.
Asparagi. ʒ v.
Endiuiæ. ℥ ß.
Asari. ʒ ij.
Bardanæ ʒ ij.
Semin. & flor. Maluæ M. j.
Bismaluæ.
Betonicæ.

Petroselin.
Saxifrag.
Clynopodii veri.an.M.ß.
Semin.4.frigid.maior.
an.ʒij.ß.
Pastinacæ.ʒß.
Liquiritiæ rasæ &
incisæ.℥j.
Polipod.quercini &
minutim incisi.ʒvj.
Iuiubar.ou.vij.
Passular.sine acillis.℥ß.
Sebesten.ou.v.
Flor.Maluæ.
Borragin. an.M.ß.
Semin.alkekengi.ʒß.
Folior.Senæ Alexandr.
Agarici albiss.leuis.ʒij.ß.
Flor.Chamomel.p.j.
Cer.rub.ʒiij.

Incidantur & contund.stent in infusione cum s.q. aq. Maluarum atq; Melonum, vel cucurbitæ & Bardanæ simul mistis per horas iij. in loco tepido. Post bulliant omnia in vase nouo euaporante ad tertias, vt remaneant ℥xxv. Colentur cum expressione forti, deinde in Colatura infunde:

Flor. Violar.M.j.
Turpethi boni & gummosi triti.
℥ij.
Rhabar.elect.ʒij.
Squinanthi.gum.v.

Puluerisata misce, & fiat inde nodulus laxus, expetia cum filo duplici. Bulliat, & inter bulliendum semper exprimatur, donec vis Rhabarbar transsudatur, & consumantur ℥iiij. deinde coleotur cum expressione forti, Colaturæ adde

Syrup.Violat.℥ij.
de liquirit.
Iuiub.
de Beton.an.℥j. Misce.

Dosis cochlearia 9. aut 10. aut circiter, prout purgabit; Quod si minus educet dissoluatur ʒj. Boli sequentis in dosi vna;

Bolus.
℞.Flor.Cassiæ recent.extract.
Cum aqua Petroselio.ʒij.
Benedict.laxat.ʒj.fiat Bolus.

Si verò vires nimia euacuatione deiiceret, per vnum aut alterum diem differatur, & interim Digestiuum substituatur. Ne autem odor & sapor grauior molestiam concitet ante & post vsum cortices arantiorum Sacch: conditi assumantur, quod & fiet, si ructus excitet. Educta serosa si nedum ardor, & acredo remitterent, ʒj. pulueris sequentis medelam afferet, præsertim, si post semihoram aq. destillat. Subscripta cochlearia decē, cui syrupi cochlearia duo admista sint, duab. ante cibum horis superbibantur.

Tragea.
℞.semin.4.frig.maior.excort.
an.ʒj.
Maluæ ʒj.ß.
Alkekengi.ʒß.
Papauer. albi.ʒj.ß.
Flor. Chamom.℈j.
Amygdalar.dulc.excort.ʒj.ß.
Liquirit. rasæ & incisæ ʒj.
Semin. Lactucæ.
Portulacæ.an.℈j.

Incidantur incidenda minutis: & puluer. pulu.subtiliss.addendo Sacch.albissimi.minutiss.triti ℥j & fiat Tragœa.

Syrupus.
℞ syrup.violacei
Succ.violar.cond.facch.an.℥ij.ß.
Misce.

Aqua destillata.
℞ aq. Melonum vel cucurb. lib.ß.
Maluæ lib.
Fl.Chamom.lib.ß.Misce.

Renum vrgentib. doloribus, lumbi quoque inungantur.

Vnguentum in Renum dolore.
℞ Olei violar. loti ter. aq. Maluar.℥
iij.
Vng. populeon.℥j. Misce &
cum cera f. linimentum.

Foueantur etiam lacte caprino. His factis Thermæ adeundæ, quarum vsum docebo in posterum.

In cruenta sanguinis mictione, pro quadam Nobili fœmina,

D. Abrahami Seylleri

CONSILIVM CCCLXI.

GENEROSAM & Nobilem matronam cruēta mictione vrinæ cum dolore laborare intellexi, cui vt occurratur singularis adhibēda diligentia. Cum autem omnis excretio sanguinolenta periculosa sit, atque dolor vires deiiciat, ad compescendum hoc malum serosę & acres humiditates primo educendę, deinde quæ & exterius, & interius effluentem sanguinē inhibeant, ac dolorem sopiant, adhibenda. Euacuans commodum erit subscriptum medicamentum.

Potio euacuans.
℞.Folior.Senæ.℥ß.
Sebesten.
Iuiubar.an.ou.vj.
Semin.Melon.cum corticibus ʒij.
Semin.fænicul.℈ß.
Decoq.in s.q.aq lege artis.
℞.Colaturæ.ʒij.ß.
Rhabarbar.Elect.℥ij.

Macerentur horis viij. posteà rursum colentur: ac colaturæ add.

Syrup.rosat.solut.℥j.
Electuar.Diasebesteo.ʒiij.
Misce, fiat potio.

Hanc

Hanc potionem capiet generosa Domina mane tribus horis ante pastum, deinde diebus sequentibus omni mane sumet tria cochlearia de subscripto syrupo:

Apozema consolidans.

℞. Radic. plantagin. ℥ ij.
Symphyti. ℥ j.
Herniariæ.
Capillor. Vener.
Centum nodiæ.
Fumariæ an. m. j.
Anisi ʒ ij.
4. femin. frigidor. maior an. ʒ j.
Semin. nasturtii torrefact. ʒ j ß.

Decoq. in s. q. aq. lege artis, huius colaturæ accipiantur ℥ xij. dulcorentur cum sacchari candi ℥ iiij.

Vesperi autem cum S. D. se vult dare somno, capiat de annotatis pillulis numero xi & assumat postea lac chalybeatum, vel aquam plantaginis:

Pillula ante somnum deglutiendæ.

℞. Succi portulacæ incrassat. ʒ ß.
Gummi arabic. q. s.
Misce,
Fiant pillulæ num. xi

Exterius adhibeatur lumbis hoc cataplasma, quod singulis diebus innouandum:

Cataplasma.

℞. Herbar. Equiseti. m. j ß.
Semin. portulac. ℥ ß.

Decoq. in s. q. aq. donec redacta fuerint ad mollitiem, postea addatur:

Farin. fabarum.
Hordei.
Puluer. rad. tormentilli.
Symphyti. an. ʒ iij.
Olei myrtini.
Rosacei.
Chamomill. an ℥ ß.

Commisceantur, fiat Cataplasma.

Quod si his malum non cesserit, neque dolor remiserit, bolus pixidi laminee ad noctem sub ingressum lecti cum cereuisia dissolutus propinetur. Constat autem hic ex Philonii persici ℈ iiij.

Philonium persicum. *Puluis Equiseti in ferculis.*

Vsus etiam herbæ Equiseti plurimum conferret, si puluerisata ferculis iniiceretur; sunt autem euitanda acria, acida, multum salsa, & quæ ventriculo negotium facessunt, prætereà caueat allium, cæpas, nasturtium, raphanum, & sinapi CHRISTVS cœlestis Medicus omnia secundet, Amen. Anno 77. 20. Octob.

In dysenteria, pro quadam honesta Matrona,

D. PHILIPPI MICHAELIS CONSILIVM CCCLXII.

VALETVDINE aduersa coniugis tuæ dilectæ vehementer certe afficior: cumque condoleo, imo ipse eam visitarem nisi inopinatus meæ coniugis casus me retineret: nihilominus tamen satis prudenter cogitata & experta sequentia transmitto. Rhabarb. tosti ℈ j. ß. eam te exhibuisse credo: Nunc si placet clyster sequens, qui tormina sedabit fœliciter, iniiciatur:

Enema in dysenteria.

℞. Aq. hord. chalyb. ℥ viij.
Succi plantag. ℥ j.
Olei rosacei ℥ j ß.
Seui hircini ʒ iiij.
Sacchar. rub. ℥ j.
Misce, fiat clyster.

Sequenti mane tertia aut quarta hora assumat puluerem infra scriptum in haustulo vini rubri calentis.

Puluis astringens.

℞. Troch. de spodio cum semin.
Acetosæ ℈ ij.
de Carabe ℈ j.
Misce, fiat puluis.

Dein à malo punico vmbilico tenus vngatur venter calide de die bis, mane & vesperi.

Inunctio ventris.

℞. Ol. Cytonior.
Myrthini.
Masticis an. ℥ ß.
Coralli rub.
Rosarum.
Masticis.
Boli armen. an. ℈ j.
Puluerisentur puluer. & fiat molle vnguentum.

Ab vnctione impone emplastrum seq.

Emplastrum stomachale.

℞. Ol. Absinth. ℥ j. ß.
Myrtini.
Cytoni. an. ℥ ß.
Puluer. absinthii ℈ ij.
Menthæ ʒ ij. ß.
Spicæ.
Calamenth.
Squinanthi.
Macis.
Corall. rub. an. ℈ ij.
Rosar. rub. ℥ ß.
Panis assi ℥ iij.

Cum cera & Resina q. s. fiat Emplastrum stomachale. Ebibatur etiam digestiuum sequens mane calidum vesperi frigidum:

Digestiuum.

℞. Syrup. Cyton ℥ j. ß.
ex infus. rosarum ℥ ß.
Myrtini. ℥ j.
Aq plantagin.
Acetosæ.
Buglossæ an. ℥ ij.

Misce, & fiat potio pro duabus vicibus: Tertio ab vsu primi clysteris die infundatur Enema subscriptum:

Clyster alius.

℞. Aq. hordei chalyb. ℥ vj.
Succi plantag. ʒ ij ß.

Olei rosat. ℥ ij.
Mellis rosat. ʒ ij.
Vitelli oui, nu. ij.
Seui hircini ʒ iij.
Boli Armeni præpar. ʒ j. ß.
Fiat clyst.

Continuetur ista ad sanitatis vsque restitutionem.

Destillatum caponis. Destillatum etiam Caponis, item iusculum, in quo vitelium oui assum dissolutum sit propinetur.

Aqua verbasci. Tormina sedabuntur haustu aq. Verbasci, cui parum aq. Iuniperi admixtum: fiant sacculi etiam è verbasco Aq. incocti ventri dolenti imponantur. Hæc tamen omnia iudicio tuo submitto: Quod si imposterum morbi successum mihi significaueris, præcipue, num & sanguinem excernat, tibi non deero. Interim autem legas librum meum de fluxibus.

De morbis mulierum ante partum, in partu, & post partum.

D. IOH. CRATONIS CONSILIVM CCCLXIII.

QVAMVIS iam ante Illustri Dominæ ea remedia, quæ pueris, fœminisque prosunt, communicaui; tamen quoniam magna eorum varietas est, dubitatioque interdum occurrat, quæ maxime conueniant, volo paucis ea, quæ pro certissimis habeo exponere. Partiar autem in tria capita in ea, quæ ante partum, in partu, & post partum adhiberi possunt. *Ante partũ varia sympt.* Ac primum quidem ante partum, si fœminę palleant, & quidem subiro, cibos fastidiant, difficulter spirent, palmo capitisque dolore circa noctem affligantur, pedes intumescant, lassitudinem sentiant, & angorem quendam, fiant melancholicæ, male dormiant, facile terreantur, Illæ vtantur quotidie aquæ pimpinellæ ℥ j. ß. addito gran. croci & ʒ ij. sacchari, id bibant mane & vesperi. in vino etiam macerent rosmarinum & helenium. De die semen leuistici aquæ melissæ cochleari vno sumant. Vitent autem fructus, poma caseos, & lac & pisces, pedibus nunquam nude incedant. *Dolor & suppuratio mamillarum.* Quod si mulieri mammæ doleant, vel suppuratio adest, vt & virginibus sæpe ab ictu, vel compressione solet euenire: sumantur folia maluæ, coquanturque in oleo, & imponantur. Item lac vaccinum in caseum coagulatum mamillis applicatum, & cum incaluit iteretur sæpius. Si quis affluxus materię in mamillas sentiatur: Alsine viridis applicetur, idque sæpius & calide. Si suppuratio speratur, linteolum imbuatur oleo sambucino & adhibeatur. Sumatur & fimus ouillus, qui mistus cum aqua agrimoniæ imponatur. Herba etiam ipsa agrimonia vna cum radice addito butyro & melle contundatur & superponatur. Si doleant mamillæ: Sisymbrium in aceto coctum imponi debet. Si papillæ in vberibus suppurantur, sume ceram albam & oleum amygdalarum dulcium, fiat vnguentum, & inunge eo. Item axungia carpionum. Potest & ex cera fieri inuolucrum, & imponi. *Cancer.* Contra cancrum in mamillis: Cynoglossa in vini & aquæ partibus æqualibus cocta, & superimposita loco. *Fissura.* Cum fissuræ difficulter coalescunt: Medium corticem sume ex frutice berberis, vel oxyacanthi, redige in puluerem & insperge. *Inflatio vteri.* Si virginibus aut mulieribus venter intumescit, & inflatur vterus: Contundantur cubebæ & albus diptamnus, imponatur cum cumino, & fimo bubulo in imo ventre. *Dolor.* In doloribus matricis & vt loco suo reponatur in mulieribus: tantum pinguedinis sume, quantum pro frigendo ouo satis est, ouum infunde, & torre, donec liuescat. *Matricis refrigeratio.* Pinguedo illa frigefiat, vt affundi aquæ possit, eiue diligenter pingue illud aqua, postea totam nucem Moschatam puluerisatam immisce. Sume huius tantum, quantum putaminis medietate excipi potest, & vmbilico alliga, & cum absumptum est, iterum alliga. Pro matrice refrigerata: Inunge vmbilicum oleo nucis Muschatæ, vel, si haberi potest, balsamo Indico. Eius loco vtile est, & oleum lauandulæ. *Induratio.* Pro Matricis induratione: proderit medulla cerui. Item pinguedo anserina cum myrrha in ventrem immissa. *Dolor vteri cum colica.* In doloribus vteri, qui habent quiddam cõiunctum cum colico dolore, sume Galbam & terebinth. an. ℥ j. Butyri Maialis, pinguedinis ceruinæ ʒ vj. Misce, ad ignem lentum, & exprime per linteum, & cum fœmina bene incaluit in lecto, infundatur vmbilico calide, ita vt in dorso iaceat ad horam vnam cum dimidia. Detur etiam album illud è gallinæ stercore in vino albo. *In præseruatione doloris vteri.* Ad præcauendos vteri cruciatus: sumantur nuclei glandium, & in puluerem redacti dentur fœminæ. Sume & maioranam & origanum in sacculo paruo, & ventri indito. In ipso vero dolore datur semen eryngii in vino, & naribus adhibetur funiculus sulphuris. *Suffocatio.* Si matrix sursum mouetur, vt suffocatio metuatur, folia lappæ maioris vel personariæ pedibus subdantur, sin vero deorsum mouetur, capiti imponatur. *Retentio menstrui.* Si menses retineantur: Multa præscripta iam sunt in altero libro remedia, maxime tamen prodest, si fœmina de radice eryngii biberit. Potest & dari malua

ri malua

ri malua maior siue papalis, cum aqua cinamomi, vel vino imponatur.

Nimia fluxio.

Si menses nimium fluant, coriandro vtatur fœmina. Idem facit si potui immisceatur cornu ceruí, vei semen hypericonis detur. Ad idem glandes in cinerem combustæ & ventri applicatæ. Sanicula etiam & fragaria gestanda est.

Albi menses.

In albo fluxu: Aqua stillatitia ex caprino lacte prodest, & in potu mastix imposita. Mastichis etiam puiuis mane in ouo sorbili ebibatur.

Impuritas vteri.

Ad detergendas impuritates vteri: sæpe fumum ex ladano fœmina ab inferioribus partibus excipiat, vel ex eo glandem faciat, quam secum gestet. Frequenter edat saluiam, & bibat de roremarino & limatura eboris. Eadem rasura in cibo sumitur vtiliter.

GRAVIDARVM REGIMEN.

Si fœmina prægnans est, caueat insessum carbonum, nec dorsum fornaci calido exponat. Id enim faciat, vt secundina adnascatur.

Secundina quando adnascatur.

Quod si quæ gestationis mediam partem attigit, si lauare nolit in balneo, aquam frigidam ossis sacri regioni affundat, & manu abstergat. Itemque in locis muliebribus faciat: & eum cubitum abit, haustum aquæ bibat.

Amygdala fœtum roborans.

Mane amygdalas excorticatas edat, in mediocri copia, id fœtum roborat: Etsi autem communis mos est, grauidis indulgere omnes cibos, quibus delectantur, nocent tamen omnes crudi, flatuosi & diuretici cibi, sic etiam quæ nimiũ calefaciunt, vt nimium piperis, fortia vina, vehementia exercitia, maxime à cibo, ira vehementior, clamor validus, itemque tusses.

Grauidarũ regimẽ paulo ante partum.

A nono mense exerceri vtile est, maxime paulo ante partum. Tum etiam ventrem vngere oleo amygdalino & galli pinguedine conuenit foris & intus. Nec se tum vestibus oneret, vt distendi venter possit. Interdum parce in aqua lauet, cui incocta sit malua & herba violarum. Tum venter vngatur oleo liliorum & amygdalarum, bibat ouum sorbile cum cinamomo puluerisato, addito haustu aquæ. Quotidie orbiculis cũ oleo cinamomi vtatur, præsertim mane iis diebus, qui partui vicini sunt. Ne abortiat mulier: commendant Iaspidem si mulier secum gestet. Vtilius autem si mulier pauxillum de sequenti puluere in ouo assumat.

Puluis contra abortũ.

℞. Gran. tinctorum.
Margarit.
Tormentillæ an. ℥j.
Mastich. ʒß.
Misc. f. puluis.

Detur in ouo quantum grosso excipi potest. Edat frequenter de cytoneis & dactylis. Prosunt cytonia vel cocta, vel tosta, vel cum saccharo præparata. Multæ mulieres sæpe applicant pudendo tanacetum in manu calefactum. Sin vero infans à nimia copia sanguinis abigitur, medicus consulendus est.

Ad facilem partum.

Ad facilem partum: si partus tardior est, fel gallinæ sumatur, maxime nigræ, & vmbilicus vngatur, item: in vino detur consolida regalis.

Pyra impediunt partum.

Ne sint in eo loco, vbi paritura est, pyra. Impediunt enim partum. Habeat autem ipsa Magnetem in manu. Arthemisia cocta in vino dextro femori prope muliebria applicetur. Magni fit & lapis aquilæ, si sinistro cruri applicetur. Sed statim à partu remouendus est. Idem scribitur de matrisylua & polypodio, si pedibus alligetur. Idem facit & serpentaria, & cyclaminis radix cruribus adhibita, quæ omnia ad extrema pericula reseruanda sunt.

Tutissimũ.

Hoc tutissimum est, si fœminæ, quamprimum dolores sentit, ius gallinæ præbetur, & si non cessant, quod in liliis luteum inest, ei iuri incoquatur. Bibat etiam aquam liliorum & lilii conuallii, admixta aqua cinamomi. Remoueatur tum magnes ex manibus, & applicetur pudendo, tamdiu donec fiat partus.

Si partus nõ procedat.

Si partus non procedat: Detur parturienti in vino viscus de pyro, & succinum album, & artemisia ventri imponatur. Masticet etiam boletum ceruinum, & postquam bene masticauerit, vngatur eo vmbilicus. Vehementia vero, vt est chrysocolla, non probo, nisi vel fœtus mortuus sit, vel mola adfuerit.

Si fœtus mortuus fuerit.

Si fœtus mortuus: sume oleum lini cum pinguedine aliqua, in qua castoreum coctum sit, vnge ventrem, puluere piperis cum helleboro albo, indito naribus, Galbanum & myrrham in vino dato.

Mola.

Si mala fuerit: suffumigium fiat ex vngula equi, & vngatur venter medulla ceruina. Detur etiam castoreum, cæteraque adhibeantur, quæ partum accelerant.

Secundina.

Ad tollendas secundinas: statim à partu cæpam masticet, & sternutet, vt indicatum est. Datur & myrrha in aq. cinamomi. Sed spiritus continendus est.

Neruus halecis.

Multi commendant neruum, qui in halace reperitur, in iure pisorũ sumptum. Vtile est bibere hyssopũ coctum, si fœtus mortuus est.

Regimen post partum.

Commendant etiam si fœmina alterius fœminę lactantis lac assumat. Prodest & aqua Bryoniæ cum aqua cinamomi & croco.

Post partum dolor ingẽs.

Si partum ingens dolor sequitur: coque rorismarinum, & ventri impone calide, vel muniatur venter pelle agn[illegible]a, vel arietina, dum adhuc calet, & recens detracta est.

Sanguis concretus.

Si sanguis retentus concrescat, inde difficilis morbus sequitur, nihil vtilius, quam si obstetrix ventrem hiantem faciat, iis tamen datis, quæ menses mouere possunt.

Tormina.

Emplastrum sedans dolores.

à partu: cape tres vel quatuor cæpas bene coctas in aqua, eas in mortario comminue, adde cumini contusi m. j. chamomillæ flores contusos tantundem, & farinæ hordei quantum satis est, vt puls fiat, & si materia id requirit, adde parum aquæ, in qua cæpæ incoctæ sint. Extendatur in linteum, & vmbilico applicetur. Quod si sic etiam dolor non desinat, sed augeatur etiam, quod tamen vix potest fieri, adde farinæ seminis lini m. j. & minus farinæ hordei. Cum vero exsiccatum est, mutetur de nouo, vel prius illud denuo humectet, & calidum reddat, affusa aqua cæparum. Ita calide tamen apponatur, ne nimis ferueat. Extenduntur aliquando αἰδοῖα ad pedes vsque. Quod cum fit menstrua sua profluentia panno imbuto ibi applicet.

Vmbilici prominentia. Si fœminæ vmbilicus promineat: Corticem viridem sambuci, & quod sub exteriore cortice est, scabe donec colligas m. j. iniice sacculo, & in lacte coque, & impone ventri mulieris, malumque euanescet. Quod si is affectus protrahitur, loco lactis sume vinum pucinum. Præparari potest & hoc balneum: sume symphytum, agrimoniam, florem sambuci an. m. ij. Inde lauet per dies quatuordecim, & tertio quoque die renouetur sumptis recentibus herbis. Non ea autem modo, quæ recensuimus, sed & alia consequi partum solent, quibus diligenter occurrendum est.

Retentio lochiorum. Ac primum quidem naturales excretiones retinentur, vel quia pituitæ copia obstat, vel quia materiæ adustæ sunt. Si pituita est, bibat de radice galangæ cum schœnantho. Sed linteo inuoluta potui iniiciantur, & tum calida bibat. Si materia est adusta, vtatur saccharo borraginis prius in iure macrogallinæ cocto, ac mane & vesperi cum saccharum percolatum est, de decocto isto bibat.

Nimia fluxio. Si fluxus nimius est, manus ligentur, & digiti, filo serico, maxime annularis. Sub mamillas pone cucurbitulas sine scarificatione, adhibeaturque emplastrum ventri factum è tormentilla & radice fragariæ.

Tormina. Si tormina sentiantur à partu: Fiat emplastrũ de galbano, & vngatur venter oleo de matricaria, & ventri imponatur. Oua ad duritiem coquantur, & vitelli contundantur cum oleo nucum, & in forma emplastri applica. Prodest & cæpas tostas cum vitello oui contundere, admista etiam althæa.

Dysuria. Aliquando dysuria sequitur: Eo in casu coquantur absinthium & pulegium, & calide ventri imponantur.

Laceratio. Ad læsiones in ipso partu: contundatur albumen oui in lacte materno, & pudẽdo applicetur.

Inflatio. Tumidus venter à flatibus: iuuatur baccis lauri contusis, si forma emplastri infra applicentur. Si mulier circa anum læsa sit: ea pars lauetur aqua verbasci & rosarum, & vngatur recenti butyro, in quo sit præparatum lithargyrum, & tuthia. Requirit autem hic casus magnam curam, nec omnia recte scribi possunt.

Balneum. Postquam vero puerpera tertiam septimanam exegit, sine febre, sine alui constipatione, aliisque affectibus, tribus diebus ante cibum lauet. Primo die parum se abluat aqua, cui aliquid vini infusum sit. Altero die incoquantur aquæ maiorana, melissa, & rosæ rubeę, & ita bene se abluat. Tertio die farinam fabaceam & auenę coquat in aqua, & membra mundet, possunt rosæ rubeæ & myrrha aqua & vino ana coqui, vt ea inferior potissimum venter abluatur.

Lactis diminutio. A partu item variè afficiuntur à lacte, si id minuatur primum: Fœniculum recens coquatur in lacte, & bibatur mane. Potest idem etiam potui iniici.

Lac concretum. Si mamillæ indurescant, & lac concrescat: sume mentham contusam, & impone in linteo mamillis vt emplastrum. Si lac coaguletur: spongia bene imbuatur vino & aceto, addito succo apii, ita applicetur. Fac item emplastrum è fabarum & lentium farina, cum aceto, & saponé, & panno lineo applica loco. Multum prædicant si mulier ceram quantitare decem pisorum deglutiat.

Lactis copia. Lac cum nimis copiose affluit: Folia cucurbitæ & plantaginis, in aceto contunde & impone.

Dolor mamillarum. In doloribus mamillarum: Folia helenii prosunt contusa cum pinguedine capi gallinacei imposita. Si is dolor à lactis redundãtia est, farina lentium commisceatur albumini ouorum, & mamillis adhibeatur.

Inflammatio mamillarum. Inflammatio in mamillis sedatur albumine oui in oleo rosato, commode autem adiicitur & mica panis. Laudant & fimum vaccinum, ac fænugræci semine puluerisato. Quod si inflammationem durities sequitur, caules brassicæ, fabarum farina, & mentha cum aqua in malua cocta, redigantur in emplastrum. Ipsæ quoque maluæ per se cum oleo applicatæ prosunt.

Apostema. Si in mamilla apostema sit: Initio profuerit oleum rosatum in plumbeo mortario, & pistillo plumbeo, admisto tragacantho, agitatum illinere. Sed cum pus apparet, adhibenda sunt, qui earum rerum noticiam habent, de quibus scribi non potest. Mundatur apostema hoc pacto: sume vitellos ouorum septem, & mellis ℔. ß. coq. ad lentum ignem, & commisce bene. Ad consolidationem facit nucis cupressi, cassiæ ligneæ, gallæ an. ℥ ß. Aloes & Thuris an. ʒ ij. Lithargyri ʒ iij. pulu. & stent in vino diem vnum, deinde coque ad mellis consistentiam, & adhibeatur, vt oportet.

Fistula. Si fistula adsit: Lauetur vino, in quo myrrha sit incocta. Fiat vnguen-

Cancer.

Oleum plumbi.

guentum ex sarcocolla, aloë, & asa fœtida, redacta omnia in puluerem in melle coquito. Cancer si mamillas infestat: contundantur cancri in succo cardui, & impone: statim sedabitur. Idem facit & fimus caprinus cum melle. Si cancer cum suppuratione fuerit: Inspergatur puluis de antimonio, de consilio periti chirurgi. Item oleũ plumbi, quod ita præparatur: sume cerussam, superfunde acetum, & stet 24. horis in alembico, & separetur in balneo acetum, & quod infra remanet, destilletur in arena.

In imbecillitate matricis, cordis, atq; ventriculi, pro Nobilissima quadam Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCLXIV.

QVOD ad Nobilissimam Dominam attinet omni ratione matrici, cordi, & ventriculo consulendum.

Matrici imponatur Emplastrũ de matricaria hoc modo factum.

Emplastrũ de Matricaria.

℞. Galbani ʒ ß.
Bdellii.
Myrrhæ an. ʒ iij.
Comarum matricariæ.
Cymini an. ʒ ij.

Dissoluantur gummata in aceto, & cum oleo liliorum alborum & cera fiat Emplastrum.

Emulsio margaritarum.

Ad roborandum cor nihil in hac Nobilissima fœmina emulsione margaritarum animaduerti melius. Interdum etiam corallis dissolutis vsus sum, & ebore. Ventriculus inunctionibus & pillulis præscriptis roborabitur. Ac velim pillularum vsum non intermitti.

In debilitate vteri, & podagrica affectione, pro quadam Nobili fœmina,

D. IOH. CRATONIS.

CONSILIVM CCCLXV.

CVM vterus purgatus sit, nulla melior via corroborationis, quam quiescere. Muliebria remedia, & intempestiuam crapulam vitet. Interdum rasura eboris cum semine carui sumat. Fugiat affectiones animi, iracundiam, tristitiam, nec omnium sermonibus moueatur. Committenda quædam Deo sunt, cum nostris curis & solicitudinibus negotiis non satisfiat. Cum in interioribus læsa sit, nullũ aliud succurrit præsidium, quam vt Domina laudatis aliquibus Thermis vtatur, quarum vsu & materia illa absumatur, & calori naturali succurratur. Quod ad podagram attinet, vtatur vapore præscripto ex certis tantum herbis, vt rosmarino, origano, artemisia, melissa, betonica, maiorana. Hæc vt opinor sufficerent, quæ opto vt DEVS fortunet.

Præfatio à podagra, pro quadam primaria fœmina,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCCLXVI.

OBSERVATA victus ratione, spero ex huius electuarii vsu Dominã magnum adiumentum valetudinis melioris habituram, (si quotidie, & longo tempore eo vtatur) minusq; articulorum doloribus obnoxiam futurã. Nam cum, vt alias ostendi, crassi humores non fluant, nisi serosis in corpore auctis & superabundantibus, certe quotidianus vsus electuarii huius non parum ad absumendum serosos humores faciet, hepatis etiam intemperiem corriget.

Cæterum cum articulorũ intemperiem perditam esse appareat, vix poterit ea restitui, & malum omnino præcaueri. Ferendá igitur erunt ferenda.

Descriptio electuarii hæc est.

Electuariũ antipodagricum.

℞. Aristoloch. rotund.
Gentianæ an. ℥ ß.
Diptamni Cretic.
Agaric. albiss. & recentiss. an. ʒ ß.
Succin. alb. præp. ʒ vj.
Rasuræ eboris ℥ j.
Rasuræ cornu cerui ℥ ij. Misce.

Si drachmam vnam in aqua veronicæ sumere poterit mane in lectulo, atque sudare, rectissimum fuerit, sin minus, addito rob. è baccis sambuci, f. electuarium, & accipiat cochlear vnum. Valentior autem vsus huius medicamenti erit, si singulis septimanis, aut saltem quatuordecim diebus accipiat rhabarbari in substantia, aqua in cinamomi aspersa drachmam vnam. Spero hoc consilium rectum esse, & vt euentu DEVS approbet opto.

In podagra, pro quadam Nobili fœmina,

D. IOAN. CRATONIS

CONSILIVM CCCLXVII.

NVLLAM certe viam inuenio, qua coniunx tua Podagra liberari possit.

Empiricus Medicus podagræ.

Belga hic quidam versatur, qui se Podagræ domitorem & Medicum prædicat: nudosam tamen non aggreditur: Artis suæ

periculum fecit, in quibusdam Canonicis. Dolentes equidem partes mitigabantur: nihilominus in alias irruebat fluxio: Nota manifesta eum vti repellentibus aut stupefacientibus: Generosus quidam Baro similiter se eius subiecit curæ, sed ex Podagrico Asthmaticus factus, vehementer de difficili respiratione conqueritur.

Dom. Mehlium vasculum huius Aquæ octo Ioachimicis emisse asseuerat, quæ num vera ignoro. Si vxor sua vt natura recolligeretur, recta victus ratione regeretur, saluberrima esset omnium Medicina. Huic sub mediam noctem Mithridatii optimi vsum, duorum videlicet pisorum quātitate, sacch. rosaceo commisto, adiungendum esse puto, præsertim cum serosi humores maximam concitant molestiam. Nundum autem emollientia imponenda. De sero caprino in posterum cum Dn. D. Monauio conferam, &c.

In pedum debilitate, pro quadam Nobili Matrona,

CONSILIVM CCCLXVIII.

CVM pes tam sæpe luxatus, & refrigeratus fuerit, facile concluditur temperiem partis debilitatam esse: vnde facile ibidem materia colligitur, quæ à calore natiuo debili dissipari aut exsiccari nequeat: sed molestias præsentes, & dolores producat. Materiam autem ibidem copiosam esse, aut tenacius impactam iuncturæ non credo. *Indicationes.* Quare de mea sententia curationis vnicus scopus erit, corroboratio partis affectæ, & *Roborare quid?* caloris natiui. Partem autem læsam corroborare nihil aliud est, quam eidem natiuam restituere temperiem. Quibus autem *Cataplasma exsiccans & calefaciens, vvarmbans vulgo.* id commodius fieri possit, quam Cataplasmate exsiccante & calefaciente (Warmbandt) quod sulphur & Alumen recipiat non video. Non opus est cum lauare vult, vt totum immergatur corpus: sufficiat diebus aliquot pedum solummodo immissio, euacuato tamen prius corpore.

Euacuationem non fortioribus institueṙem, sed seq. contentus essem.

Infusum solu. ℞. Infusionis nostræ senæ, in qua macerata fuerit Agar. rec.

ʒj ℥iij.

Syrup. rosat. solut.

Mannæ an. ℥j.

Misce.

Si per septimanam bis posset repeti, eo melius. Ante cœnam vero sequentes pillulæ deglutiantur:

Pillulæ. ℞. Massæ pill. Masticin. ʒj.

Formentur inde pill. nu. 9.

Thermis artificiale hoc balneum succedat quo pedes foueantur: *Thermarū succedaneū.*

℞. Sulphuris ℥j.

Aluminis ℥ß.

Corticum Betulæ m. iij.

Bulliant in aqua pluuiali aut fluuiali.

Immergantur in hoc pedes primum per semihoram, dein ad horam vsq; integram, ante cibum mane & vesperi. A balneo fricetur aqua Betulæ, Refrigeratio vitetur. *Aqua Betulæ.* Pulueris vsum denuo sequēti reuocet menses. *Menses mouens.* Duobus autem diebus ante menstrui fluxum assumat Pillul. de Aloë rosata. Si vero subsisterent menses, spe impraegnationes differatur cura, &c.

In Arthritide, pro quadam Nobili Matrona,

D. IOH. CRATONIS.

CONSILIVM CCCLXIX.

AFFECTVS ille, de quo Domina In humeris, cubito, & lumbis conqueritur, vnam habet causam, nimirum catarrhos podagricos, qui nisi adimantur, vel purgatione, vel in partu, verendum ne consilium nimis lentum fuerit: Iidem humores in potiore grauant. Postquam igitur puerperii tempus superauerit, & menstrua fluxerint, *Præparatio humorum.* suadeo vt in aqua coquat carduom benedictum cum passulis, & bibat tribus diebus mane, postea secundo vel tertio die sumat hunc bolum:

℞. Agaric. rec. trochisc. ʒiiij.

Cum syrup. conseruationis zinziberis f. bolus.

Cumque bis vsa est hoc purgante, coquatur Guaiacum prius aqua calida decem diebus præparatum. *Guaiacum.* Ad vnam libram ligni duodecim libræ aquæ affundantur, coque ad medietatem, & in fine add. manipulum vnum Iuæ artheticæ. Bibat de hoc quindecim dies, mane sex vncias, in cibo ne nimium faciat, & sit vno ferculo contenta, vel assa, vel elixa carne, à vino abstineat. *Ratio victus in vsu decocti ligni.* Coquat etiam Domina Iuam artheticam & vrticas in aqua & vino, adiecto sale (postquam prius decoctum aliquot diebus bibit) & eo fomentet membra, quæ podagricis humoribus & doloribus affliguntur, si huic aquæ adiecerit pugillum ouorum formicæ, cum *Fomentum.* *Oua formicarum.* ipsis furmicis, erit efficacius. Pro nodis podagricis sumat Domina radices de cucumere asinino, & contundat in oleo & imponat nodis: si non euocatur materia, in- *Nodi podagrici.*

ungi-

Pelles vulpina.

ungatur succus cæparum aspetso puluere piperis. Si posset lauare in balneo è formicis præparato, mirifice sentier se iuuari. Monui antea vt Domina in partibus læsis vulpinas pelles gestet, quæ pedes attingant, maxime vero hyeme. Si vero agaricus pro purgatione non satis erit commodus, vtatur his trochiscis:

Trochisci purgantes.

℞. Scammoneæ ʒ ß.
Zinziberis ℈ j.
Turbith. albiss. & gummosi.
Rosar. rub. an. ʒ ß.
Spicæ nardi.
Mastich. an. ℈ ß.
cum succo cytonior. f. Trochisci
N. v.

Hos accipiat in syrupo rosato. Trochiscum vnum vna vice, sed sæpius iteret, maxime cum constipatam se senserit, dum ligno vtitur. Sed & alias vsurpare eos potest, cum podagrica materia se ostendit, modone cum grauida est. DEVS hæc, quæ præscribo, fortunet.

In febre diuturna, pro quadam Magnifica Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCLXX.

Diuturnæ febres in hecticas transeunt.

DIVTVRNAS febres in Hecticas plerumque transire, in medendi vsu obseruarunt Medici. Generosa domina à primo ortu fuit temperamenti calidi & sicci, corporis constitutio ad maciē potius quam ad obesitatem inclinans, corpus agile, sensus vegeti. Nunc autem quadrimestris febris, & remedia per vniuersam morbi periodum exhibita calida (etsi nomine tenus frigida: tamen gustu saporum iudice calida, vel ex temperatione calorem sortita) non mirum, si calidam & siccam intemperiem auxerint.

Signa hecticæ.

Diligenter autem aduertat Medicus, an ægrota à cibo assumpto leuiter incalescat. Deinde si corpus, vel substantia arteriæ ad carpum, vicinis carnibus calidior deprehendatur, quandoquidem Hectica initio difficulter cognoscitur, & facili negotio curatur. Hinc accedit, quod accessio valde obscura ita vt vix percipi possit, quod intermittentibus familiare non est. Moneo igitur iterum vt hecticæ accurata habeatur ratio: & obstructiones omnino non negligantur.

Obstructio.

Inficias enim non eo, materias aliquas in mesaraicis venis contineri, quæ fomentum præbeant febri iam continuatæ, eas tamen calidis medicamentis aperientibus posse extirpari, non dubito.

Oxymel.

Oxymel, in quo macerata sint Agaricus & Rhabarbarum, maximopere placet: Ad vehementiora nullo modo ascendendum puto, & omnia vacuantia, tam lenientia, quam electiue purgantia improbo.

Clyster.

Sufficit necessitate postulante clysma è decocto pulli, in quo malua, violaria, Althæa, liliorum alborum radix, Nymphæa, fol. salicis vel cucurbitæ, si adfuerint, incocta fuerint, addita ol. violar. lilior. albor. amygdalar. dulcium an. ℥ j. & Sacch. rubri ℥ j. ß. Corpus vniuersum quotidie semel atque iterum ol. amygd. dulc. leuiter vola manus perfricetur, potiss. autem spina dorsi vnguento Rosar. Mesues: Infrigid. Galen. ol. violar. de Nenuphare. aq. lactucæ ablutis. Ego consueui isto vnguento vti:

Vnguentum in hecticam.

℞. Gummi arabici.
Tragacanthi an. ʒ j.
Infundantur in aq. viol. per diem & noctem & addatur ol. violarum ℥ j. ß.
Butyri recent. ℥ ß.
Camphoræ ℈ j.

Misce & in mortario plumbeo vel lapideo agitentur cum lacte muliebri: & fiat linimentum, quo inungatur spina dorsi, & regio lumborum.

Balneum aquæ dulcis.

Laudatur Balneum aq. dulcis, siquidem humectandum & refrigerandum est, quod non dissuaserim die intercalari, cū inuasio non metuitur, ita tamen vt duabus post prandium horis adhibeatur.

Alimenta plurimum nutrientia.

Quoniam autem Atrophia cibi sumptione plurimum cohibetur, porrigenda sunt alimenta in exigua copia plurimum nutrientia, cuius generi quædam à me sunt annutata:

Morsuli in hecticis.

℞. Pulpæ perdicis.
caponis an. ℥ ij.
pinear.
pistaceor. an. ℥ j.
Sem. melon. excort. ℥ ß.
Terræ sigill. ℈ iiij.
Cinamom. opt. puluerisat. ʒ j.
Conseru. violar. ℥ ß.
Sacchari albiss. lacte amygdalarum
& aq. ros. dissolut. q. s.

Fiat confect. in morsulis. Plurimū nutriunt Gelatinæ, quarum conficiendarum ratio, si ignota est, peti poterit ex libro meo de peste fol. 476.

Hispanicū ferculū.

mangias brancho Hispanorū, quod coci generosi Domini absque dubio facere norunt, & iuscula capi, in quibus Borrago & lactucæ folia ebullierint. Hæc monuisse sufficit, vt marasmum vitemus, quem minari videntur colliquationes pingues superficiem lotii occupantes, cum renum pinguia fere matulæ parietibus adhærere soleant. DEVS opt. max. nostris consiliis & conatibus adsit, iis præsit, eaque benigne fortunare digne-
tur.

In febre tabida, pro Magnifica quadam Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCLXXI.

Prognosticon. NON libet odiose in aliorum medicationes inquirere, aut si quid in curatione præstantiss. Dominæ recte vel secus factum sit, meum iudicium interponere, præsertim cum factum infectum fieri non possit, illud potius conabor, vt optimam fœminam consilio pro mea parte adiuuem. Quia vero initio prognosticon de curatione significandum est, illud prędico, secundum Hippocratis oracula, si spasmo ex inanitione hęc Domina laborat (vt Medici existimant) eos operam perdere: sed cur nequaquam hanc affectionem spasmum ex inanitione iudicem, & quid de morbo sentiam paucis ostēdam.

Spasmus ex inanitione. Spasmus est neruorum musculorumque conuulsio atq; ad originem eorum perpetua contractio præter voluntatem. Estque hæc affectio, nunquam sine motu & grauissimo dolore, atq; ea conuulsio, quæ ex inanitione est, plane acutum malum est, citoq; interimit.

Causa spasmi ex inanitione. Causæ eius sunt ea, quæ immudice exhauriunt humidum, vt purgationes immoderatæ, sanguinis detractiones, vigiliæ, inediæ, labores immodici & vehementes, vulnera, febres ardentes. Ideoq; vix vllus spasmus ab inanitione est, quem nō inflammatio sequatur. Atq; his de causis exhausto humido, nerui & membranę sicciores fiunt, & cōtrahuntur in se cum vehementi motu.

Spasmus à repletione. Spasmus autem à repletione contrarias habet causas, videlic. immodicas repletiones, fitq; repente. Patet igitur ex natura morbi, quod neq; ex inanitione, neq; repletione in hoc corpore fit spasmus. Ac si esset ab inanitione, certe auxilia calida quę adhibita sunt, auxissent malum. Si vero à flatibus, resoluti essent.

Diminutus & deprauatus motus ab humoribus corruptis. Ego vero diminutum hunc atq; deprauatum motum in digitis, & pedibus refero ad humores corruptos, qui in spinā dorsi ac neruorū origenes transfusi sunt, vt sæpe in colicis, & magnis torminibus ventris istam retentionē menstrui sanguinis fieri videmus. Hūc auget totius corporis, omniūq; solidarū partium intemperies calida & sicca, quæ cum sese offerat sumpto cibo, ita vt etiam facies rubere incipiat, cumque totum corpus sit extenuatum, suspicor hic adesse

Febris tabida. febrem tabidam, & quidem iam aliquomodo confirmatam, & hecticam. Hæc mea opinatio si vera est, necesse erit vt ad hanc propulsandam febrem Medici totis viribus sint intenti. Nisi enim hæc tollatur, neque vires conseruari, neque reliqua symptomata, maxime læsio motus curari poterit, quia magis magisque tendines ac nerui siccabuntur, & si febris hæc secundum gradum acquiret, frustra quærentur remedia. Quia vero obstructio alui, & catarrhus, multum ad augendam, fouendamque eam faciunt: Primo operam dare oportet, vt leniatur aluus, deinde vt roboretur cerebrum. Ad vtrumq; nihil melius atq; conuenientius est, quam si conseruam rosarum, vt vocant, recentem in magna quantitate singulis diebus acceperit, præsertim autem hora decubitus, & ne calor ventriculi læderetur, vnum atq; alterum caryophyllum incisum in duas partes simul deglutiret. Quod si vero conserua rosarum recens non emolliret aluum, vtatur alternis diebus vel singulis septimanis ter, hoc Electuario: *Conserua rosarum recens.* *Caryophylli.*

Electuariū emolliens aluum.

℞. Conseruæ Rosarum.
Violar. an. ℥ß.
Flor. Cassiæ recenter extractor. ℥iij.
Specier. aromat. rosat. Gab. ℈j.
Misce, fiat Electuarium.

Hoc Electuarium suaue est, & non solum aluum leniet, verum cor, etiam cerebrum, & epar roborabit. Ab aliis purgantibus medicamentis plane censeo abstinendum, & hæc Dominæ, tanquam venenum mortiferum cauendum. Si autem posset hoc ferre præstantissima fœmina, optimum esset, vt singulis septimanis ei exhiberetur clyster ex solo iusculo gallinaceo ad hunc modum: Accipiantur iuris gallinacei vel gallinæ pinguis non saliti vnciæ xv. adde vitellum oui recentis vnum, & sacchari duo cochlearia, & misceantur. Si dolores aliqui ventris vrgent, incoquantur flores Matricariæ, iuæ &c. Hoc medicamentum in ista curatione plurimum profuturum & tutissimum esse non dubito. Purgata aluo ad sistendum catarrhum, & roborandum cerebrum, tuto posset inspergi puluis iste futuræ coronali: *Clyster.*

Puluis capitalis.

℞. Rosarum rubearum.
Myrtillor.
Corallor. rubeor. an. ℨß.
Mastichis ℈ß.
Misce, fiat puluis.

His ita monitis ad curationem deueniamus. Primo autem intemperies illa calida & sicca, quæ ne sit hectica vereor, requirit solam alterationem, videlicet contrariū frigidum, & humidum, non solum in medicando, sed maxime in victus ratione. Tenenda est igitur diligenter victus ratio humectans & temperate refrigerans. Nam ab omnibus immodice frigidis cauendum, nec alterationes subitæ faciendæ. Omne enim nimium *Victus ratio in hectica.*

Refectio cabidarum lon[ga].

mium naturæ inimicum, vt Hippocrates inquit, & corpora quæ longo tempore extenuantur, lente reficere, non solum quantitate, verumetiam qualitate oportet 2. Aphoris. 7. Alimentorum autem & cibi catalogum præscribere, cum præstantissima Domina vtatur doctis Medicis, non debeo nec in hac festinatione & temporis angustia possum.

Diæta præcipua pars curationis.

Hoc saltem moneo, rectam victus rationem, præcipuam partem curationis esse in hoc morbo, & sine ea diligentiam Medicorum parum profuturam: quia restitutio humidi & virium conseruatio, in lõgo morbo præcipue eam requirunt. Medicatio tota consistit in alteratione, videlicet, siccarum partium humectatione, & caloris præternaturalis diminutione. De siccitate me non errare satis certo scio, tutoq; posse adhiberi humectantia. Quatenus autem sit refrigerandum, cum mihi de gradu caloris nõ constet in lungo morbo, vix aliquid ausim affirmare, præsertim absens. Relinquo igitur iudicium de his peritis præsentibus Medicis:

Humectatio duplex.

Hæc vero duo tutissime poterunt fieri: Primo fricetur leniter curpus totum oleo recenti amygdalarum dulc. bis in die, hora matutina, & ante cœnam, & sit frictio longa & lentissima, si oleo adderetur pinguedo Anserina recens, multo efficacius esset medicamentum, atque vt addatur hortor. Deinde singulis diebus bis poterit accipere vnum de his Morsulis:

Morsuli resumptiui.

℞. Sem. papaueris albi ℥ ß.
Amygdalar. dulcium.
Pinearum recens elorarum an. ʒ iij.
Sem. 4. frigidor. maior. excortic. an. ʒj.
Sem. Lactucæ ℈ij.

Infundatur in aqua Tussilaginis ℥ v. horis duabus, & comminuantur, postea fiat expressio fortis:

℞. Huius expressionis ℥ iiij.
Zachari albiss. ℔ ß.
Specier. Diatragacanthi frig. ʒj ß.
Fiat lege artis confectio in morsulis.

Horum vsus commodus & conueniens erit omni tempore, noctu & interdiu. Hæc duo omnino debẽt adhiberi, & vsus eorum erit rectus & tutus. Plura autem medicamenta non præscribo, præsertim cum de febri illa nihil certi cognouerim. Ac si illa, quod ego opto, abest, facile volente Deo motum restituemus, & reliqua pellemus symptomata. Motus autem depraauati causam cum retulerim, partim ad principii, videlicet, spinæ dorsi læsionem & offensionem, à materia partim ad instrumentorum, videlicet, musculorum, neruorum, ac tendinum intemperiem. Propositis iis scopis intentiones curatiuas videbimus:

Indicat intentiones curatiuas in motu deprauato pedum & digitorũ.

Primum si materia afficiens principium neruorum etiamnum pręsens est, remouẽda erit. Hoc autem facere neque vires neque intemperies totius corporis calida & sicca sinunt. Ergo opera danda est, si forte natura eam possit expellere: Non dubium vero est, quin spontaneis euacuationibus, quæ ante mensem fere fuerunt, aliquo etiam onere spina dorsi sit leuata.

Verum si menses prouocari possent (de quorum fluxione, vel adstrictione me esse admonitum velim) optime materia ista deriuari atque euacuari posset.

Menses prouocantia.

Ad mensium autem prouocationem, & alui quoq; humectationem, ac solutionem plurimum prodesset, si Maluam, parietariam & Mercurialem coquerent, in aqua, & coctis herbis ac probe comminutis affunderent oleum oliuatum recens, vel butyrum sine sale, atque hoc quasi cataplasma inferiori ventri & pectini singulis diebus imponerent. His ita factis si fluere mẽses vellent, bene, sin minus, priusquam febris remitteret: non adhiberem alia remedia fortiora.

Vnguentum pro roboratione neruorum.

Cæterum vt roboretur principium neruorum, fiat tale vnguentum: Accipiantur lumbrici terrestres, & loti vino decoquantur in duplici vase in oleo oliuarum recenti, ac fortiter exprimantur, deinde accipiatur aliorum lumbricorum lotorum in vino, & exsiccatorũ puluis, & addita modica çera ad lentum ignem fiat linimentum. Illo vngatur spina dorsi hora decubitus, & post somnum. Quod si huc remedium non contulerit, admonitus alia præscribam. Instrumentorum autem intemperies, videlicet musculorum, tendinum & neruorum, tollẽtur frictione, de qua paulo ante monui, nec plura hic remedia præscribam.

Lotiones pedum.

Lotiones ex aqua dolci etiamsi febricitaret, non valde abhorrerem, si modo inunctiones post lotionem statim fierent.

Sed tamen non velim valde crebras esse, ne magis resoluant. De Thermis ostendam tunc meam sententiam, cum de febre atque mensium fluxione certiora cognouero. Hanc autem medicationem, quæ ex veris Artis Medicæ principiis est deducta, rectam & salutarem fore spero atque vt sit, DEVM precor.

In febre hectica, cum insigni ventriculi imbecillitate, pro Magnifica quadam foemina.

D. IOAN. CRATONIS CONSILIVM CCCLXXII.

Aegroto absenti non facile consiliũ dandum.

NON esse prudentis Medici videtur, de absentis valetudine, reb. non bene exploratis ac cognitis, ex tempore consilium dare, cum ea sit subiecti Medicinae excellentia ac praestantia, vt nihil temere, & absq; bene deliberata ratione fieri debeat. Ac pro mea parte fateor, me malle in praesentia, quã scripto consulere, praesertim cum non edocear à Medicis. Duo autem scire praecipue volui, primum, an aliqua adesset febris: deinde, an menstruae purgationes sint suppressae. De altero respondetur, fluxisse menses toto morbi tempore debito, nunc autẽ supprimi. Et additur querela de ventriculo debilitato. Ea vero affectio vt praestantissimae foeminae admodum molesta est, ita Medico morbi & curationis rationem consideranti, minime mira. Extenuato enim corpore lõgo morbo ventriculum debilitari necesse est. Et huic malo accessit frequens & difficilis vsus medicamentorum, quae ventriculo non solum aduersa, verumetiam admodum noxia fuerunt. Nam vt intelligo, bibit syrupos ex aquis destillatis, quae ventriculum admodum relaxant. Primo igitur, si quid meum Consilium valet, à syrupis abstinendum censeo, ac cum ventriculus exhaustus sit calore naturali, & si ad istum modũ prouideamus, ne vel in ipso, vel in vniuerso corporis habitu augeatur calor praeternaturalis, quem ego hecticam febrẽ Lutinam falso esse ominor: magnũ hoc fieret aegrotantis commodo. Extenuari enim alias ob causas corpus, quam praeternaturali agente calore in humidum naturale, vix arbitror, & vt malum non solum in vno aliquo membro, verum corde atque totius corporis habitu esse suspicer, non omnino paruas causas habeo, ac vtinam fallar. Nam hic error praestantissimae foeminae salutaris, & mihi minime iniucundus futurus est. Scio propter solam constitutionem frigidam & siccam ventriculi, aut membrorum, quae subseruiunt nutritioni, posse corpus extenuari atque tabescere. Vtcumque autem sit, cum non sine periculo extenuati & macilenti calefiant: Ideo in curatione Medicum circumspectum esse oportet. Siue autem adsit febris, siue non, certe meo iudicio omissis reliquis medicamentis regio ventriculi, imo totus venter tali vnguento inungatur:

Syrupi ex aquis destillatis ventriculo noxii.

Tabis causa

℞. Medullae crurum vituli.
Olei amygdalar. dulc. an. ℥ j
Masticis puluerisati ʒ j.
Olei caryophyllor. ℈ j.
Misce, fiat vnguentum.

Vnguentum substantiam humectans & roborans.

Deinde ℞. Carnis dactylor. ℥ ij.
Carnis cytonior.
Passulat. an. ℥ j.
Panis albi tosti ℥ ß.
Coquantur simul in vino Maluatico, & adde masticis puluerisati ℈ ij.
Olei amygdalar. dulc. q. s.

Cataplasma pro ventriculo.

Misce, & inter duas telas lineas extendatur & applicetur toti ventri. Fiat autem bis in die. Ventriculus roboretur iis rebus, quae minime nauseant, etsi vellet aliquid intra corpus sumere. Accipiatur conserua rosarum & borraginis an. q. s. ac coquantur in quantitate sufficienti aquae hordei, & decoctum colo transfusum & refrigeratum bibat. Ad prouocandos menses decoquatur Mercurialis in aqua, addito communi oleo, & fiat Cataplasma pro ventre inferiori.

In febre hectica, cũm catarrho pro quadam Magnifica Domina,

D. IOH. CRATONIS CONSILIVM CCCLXXIII.

QVOD toties desideraui scire, an praestantissima Domina esset sine febre, nunc primum intelligo statuere, Excellentissimos Doctores febrem hecticam iam secundum attigisse gradum, sed dubitare eos, vtrum relicta febre curationi catarrhi sit incumbendum, an vero potissimũ ad febrem respiciendum. Est autem expedita responsio: Si catarrhus hecticae causa est, non dubium, quin catarrhi curationi primum operam danda, secundum praescripta Medica, sed sane, an hoc sit, statuere nequeo. Sic autem sentio; cum hoc corpus extenuari & consumi videamus, calore praeternaturali absumente humidum in partib. solidis. nullum esse dubium de febre tabida. Ea autem an sit hectica, vere sic dicta, an vero improprie, ambigo: si hectica vere sic dicta est, nõ habet causam catarrhum. Verum haud dubie excitata est à magnis doloribus, quos quidem voluere (vt intelligo) remediis calidis tollere. Vnde cor positum (quemadmodum in scholis loquimur) in calefacto esse, coepit; fieri ebullitio in substantia rorida. Huius autem gradus index est calor corporis, qui exacuitur assumpto cibo. Ad secundum gradum hecticae duo requiruntur: Primo, vt cor sit positum in calefacto esse. Secundo, vt consumatur substantia rorida. Hic gradus manifeste quidem cognoscitur, sed diffi-

Hectica duplex.

Duo ad secundum gradum hecticae requiri.

difficillime curatur, ideoque cum existiment Medici, Dominam esse in secundo gradu Hecticæ constitutam, plane contrarium omni rationi esset, velle ad deriuationem catarrhi adhibere vniuerso corpori emplastra rubrificantia. Hæc enim magis exsiccarent, & tabem augerent. Si vero (ad quam sententiam ego magis inclino) est Hectica impropriedicta partim, ex catarrho partim ex ventriculi intemperie frigida & sicca: Epatis calida & sicca, quæ intemperies catarrhum quoque produxit, profecto ad illam præcipue est respiciendum, & omni conatu epati, ventriculo & intestinis, quæ & febrem istam tabidam fouent, & catarrho materiam subministrant, subueniendum, simulque intemperies illa sicca in membris solidis, quantum fieri potest, corrigenda, & corroborandum atque alterandum caput, atque cerebrum, ne catarrhus tanto impetu fluat. Hæc, quo pacto sint præstanda, viderint Medici, qui vires intuentur, ac à virtute veniam agendi petere debent. Sciunt autem Excellentissimi Doctores, quid de Marasmode ista febre, quæ raro est absque putredine, Galenus sentiat, neque multis monere est necesse. Corruptio, vt demonstrauit post Aristotelem Auerrhoes, fit aut per putrefactionem, aut combustionem: Combustio vero, vt voluit Aristoteles fit διά τὸν μαρασμόν, aut vt Galeno placet, dissoluta συμμετρία, cum minor flamma à maiori prohibetur redire à circumferentia ad centrum, vbi est suum pabulum. In simplici Hectica fit combustio, in hac nostra tabida febre combustio & putrefactio. Hoc cum ita sit, nec sic quidem ista Emplastra rubificantia conueniunt. Quid igitur faciendum? Illud quod potest, quando hoc, quod debebat, non conceditur. Opera danda, quemadmodum dixi, vt subueniatur ventriculo & epati. Ad eam intentionem optime conueniet Emplastrum de dactylis, carne cytoniorum, pane, infuso vino, & oleo amygdalarum. Epati (si quidem alia non fert) adhiberem pulueres, santali rubei cum aqua maioranæ. Cor roborarem vnguento rosato Mesuæ, optime odorato: Spinam atque dorsum totum vngerem Oleo rosato completo, in quo decocti essent lumbrici terrestres, sed non debeo Excellentissimis Medicis plura præscribere remedia, quæ quidem habitis veris & rectis indicationibus curationis, facile est reperire. Quod menstruæ purgationes non fluunt, nihil mirum in tam longo morbo: malum tamen, siquidem hoc non parum etiam ad morbum facit. Ideo decoquendam putarem Mercurialem atque cum oleo oliuarum recenti, pectini imponendam. Hoc enim remedium nō solum prodesset matrici: Verum etiam humectaret intestina, & ad emolliendam aluum faceret. Vsum enemarum quod non possit ferre, non miror, magis doleo, præsertim cum iam multa atque acria sint adhibita, quib. vis intestinorū debilitata fuit. Ventriculus etiam labefactatus catarrho, vel leuissima medicamenta non tolerat. Si tantum solam conseruam rosarum recentem sæpe & multum assumere posset, secundum omnes intentiones curatiuas prodesset, leniret aluum, humectaret, alteraret calorem præternaturalem & catarrho, ac febri prodesset, si qua refrigeratio ventriculi & intestinorum metuetur, integra semina anisi possent admisceri, quæ etiam cōtra flatus facerent Medicamenta purgantia, vel etiam lenitiua in tanta ventriculi debilitate, vt paulo ante dixi, vix possum cōsulere, neq; etiam vlla alia, quæ dolorem inferunt, vt Emplastra illa exulcerantia, præsertim eum continuis doloribus in hoc corpore vires exhauriantur, nec afflicto addenda sit afflictio, quæ magis obsit, quam prosit. Ratione doloris ventriculi & flatuum saccharo rosato admiscerem duo grana thuris integra, hocq; sub decubitum sumatur. Hoc remedium catarrho quoque proderit, nec exsiccatio metuenda, præsertim cum integra grana eaq; cum conserua Rosarum dentur. Ad dolores iuncturarū (cum insigni exiccatione, & calore, vt scripsit Dn. Doctor) mihi plane videtur conueniens, si fieret linimentum ex succis frigidis sedi, atque solatri, quibus adiiceretur oleum oliuarum recens, pinguedo gallinarum, anserina, ac his simul coctis fieret vnguentum. Formulas Dn. Doctoribus non debeo præscribere atque reliqua quoq; quæ in hac difficili curatione facienda videntur, eorum prudentiæ permitto, ac DEVM oro, vt medicationes nostras iuuet.

Hectica ex catarrho impropria.

Indicationes curatiuæ in hectica à catarrho.

Febris Marasmodes ex catarrho raro absque putredine.

Menstrua non fluunt.

Enemata.

Conserua Rosarum holtis conuenientissima.

Dolor ventriculi.

Dolor iuncturarum.

Post scriptum,

Diuturnitas catarrhi & materiæ eius multitudo, est ab intemperie membrorum naturalium & cerebri. Quare nisi eam corrigamus, frustra deriuationi materiæ fluxæ aut diuersioni fluxus studebimus, licet diuersionem, si qua fieri arte possit, non velim improbare.

In principio Gibbositatis, pro quadam muliere,

I. IOH. NÆVII

CONSILIVM CCCLXXIV.

CLARISS. Dominus Doctor perplexus est satis & dubius, atque ita, vt pronun-

ciare non ausim, casus vxoris Dn. Balthasaris Theodorici, quo nomine describi debeat. Itaque magno labore ac cura opus habebit. Mihi videtur principiũ esse gibbositatis, quod à Medicis, & maxime à Gulielmo Placentino ventositas gibbositatis appellatur, vna cum materia irruente ad locũ affectum ligamenta spondylorum, colli spatularum, & ossium pectoris, mollificante, relaxante, & dolorem ita commouente. Video enim, os humeri dextri aliqua ex parte esse luxatum extra suum locum, & omnia eiusdem lateris membra, aliqua ex parte in tumorem eleuata. Itaque dolore lenito opus habebit chirurgo experto, qui laxationes ossis præscripti, præterea & ossa spinæ dorsi nonnihil vt apparet, extra suum locum posita, reducat in ordinem. Ad quam equidem operationem ego non ero sufficiens. Volui itaque eam ad te remittere, sed forsan admonitione tua fretus, D. Balthasar petiit, vt ipsam retinerem apud me, promisi itaque diligentiam meam in vnam & alteram hebdomadam, periculum facturus de successu. Qui si successerit, vt spero, prosequar negotium, sin minus, cum præsagio domum remittam. Hæc de statu ægritudinis mulieris, illius ad te rescribere volui, vt habeas, quid de casu & curatione eius sentiam. Vale vir doctissime cum vxore & liberis tuis suauissimis. Celerrime ex Dresda 17. Augusti, Anno Domini 1563.

Ventositas. Gibbositas.

Bolus.

℞. Flor. Cassiæ recent. tract. ℥ vj.
Electuar. de psyllio.
Diaphœnic. an. ℥ j. ß.
Misce, & sacch. aspergantur, & f. bolus, & detur statim.

Digestiuum.

Item.
℞. Syrup. de duabus radicibus.
de stœchade simpl.
de betonica an. ℥ iij.
Aq. Saluiæ.
Betonicæ.
Fœniculi an ℥ j.
Misce, fiat potus, signetur Morgentranck.

Vnguentũ.

℞. Olei lilior. alb.
Costini.
Chamæmel. an. ℥ ß.
Vnguenti Martiat.
Aregon. an. ʒ ij ß.
His dissolutis, fiat vnguentum molle cum modica cera, si opus fuerit.

Emplastrũ pro humeri dolore.

Idem:
℞. Empl. de meliloto ℥ iij.
de baccis lauri ℥ j. ß.
Misce malaxando cum modico oleo chamæmelino, & fiat massa, quæ extendatur super tela linea, quantitate medii arcus papyri. Detur.

Pillulæ.

Item:
Mass. pillul. de fumar.
Aggregatiuarum.
Diehcra comp. an. ℈ j.
Diagridii gr. j.
Fiant pillul. num. xxiij. cum aqua fumariæ, inurentur.

Rotulæ.

℞. Spec. aromat. ros. Gabr. sine mosch.
Liberantis sine bolo & aloe.
Dianisi an. ʒ j.
Sacchar. albiss. in aq. fœniculi dissoluti ℥ iiij.
Fiat confectio in rotulis.
Item:
℞. Granorum masticis ʒ j.
Reiteretur vnguentum, & detur in duplo. Reiteretur Emplastrum quoque ex meliloto, & de baccis lauri, & detur in duplo. Fiat Magdaleon carthæ inuolutum, signetur Pflaster.

Idem in eodem casu,

CONSILIVM CCCLXXV.

S. Balthasaris Theodoreti vxorem, in veteri luto, vt aiunt, hærentem, ad vos remitto, Clariss. ac præstantiss. Dn. Doctor. Nam ob speratum vterum, quem sese gerere à nonnullis mulieribus passa est sibi persuaderi, nihil medicamenti sumpsit amplius. Et quoniam ex vrina præsentem prægnationem agnoscere, fallax sit iudicium, nolui dissuadere, quin ita maneat, & tempus opportunum expectet. Exhibui, vt ex chartis medicamentariis videbis, paucas medicinas: Bolum nimirum lenientem ventrem, potionem concoctricem, pillulas laxatiuas cum confectione quadam roborante. Humero quoque dextro vnguentum cum Emplastro communi applicui, quod dolorem bona ex parte sedauit, & iam ad alia topica accedere volens, iter mihi interclusum fuit, quod facile tuli. Vereor enim ne gibbus, qui in dextro latere radices egisse videtur, curari cito possit. Tametsi intellexerim, clanculum mulierem medicatricem quandam adesse, quæ omnibus suis morbis mederi posse pollicetur, quo audito, me ab hac curatione subtraxi. Malui enim aliis hominibus eam bene curandam relinquere, quam cum dispendio famæ illam diutius hic retinere. Quod tamen tibi soli, tanquam amico subindicare volui. Vale vir doctissime cum vxore & liberis tuis suauissimis. Ex Dresda, 4. Nonis Septemb. Anno 1563.

Vrina prægnantium fallax.

MOR-

MORBI VIRGINVM.

Paralysis in Moniali,

D. IOAN. SIGISMVNDI

CONSILIVM CCCLXXVI.

CVRA duabus innititur; Diæta nimirum,& Medicamentis. t. Omnia ea, quæ refrigerant,noxia; at contra,quæ calorem natiuum recreant & conseruant, corpusq; exsiccant, vtilia. Mane abstergantur facies & manus aqua calida,cui per noctem fol.saluiæ immacerata fuerint. A cibo lotio manuum prohibetur.

Diæta. Cibi sint exsiccantes,carnibus saluia,maiorana,rorismarinus,&c. incoquantur, cerebrum leporis cinamomo asperso plurimum proderit. Inter aromata prosunt cinamom. macis,nux moschata, piper. Potetur mulsa,cereuisia, hyssopus, saluia, aut lauendula imponenda: Vinum & omnia acida vitanda.

Medicamentorum hic ordo: De decocto sequenti diebus aliquot bonum haustum calide mane ebibat:

℞. Herb. Hyssopi m.ij.
Paralysis.
Beronicæ.
Saluiæ minor.an.m.j.
Stœchad. Arabic.ʒ ij.
Calami aromatic.ʒ iij.
Folior.Senæ Alexand.℥ ij.
Agaric.alb.&leuiss.in oxymel.prius contusi ʒ ij.
Flor.lauendulæ p.j.
Zinzib.ʒß.
Carthami conquassat.℥ ij.

Fiat horum in aq. q.s.l.a.decoctio ad consumptionem medietatis, vt remaneat ℔.j.& paulo plus; Colatura cum mellis exactissime despumati q. s. dulcoretur, & fiat potio, tribus diebus ebibenda continuis: quod si videatur paulo plus educere, vnico suspendat die vsum. Interea Rotulis corroboretur:

Rotulæ roborantes. ℞. Spec.Diambræ ʒj.ß.
Diamosc.dulc.ʒj.
Cinamomi elect.℈j.
Cubebarum.
Macis an.℈ß.

Cum saccharo albo in aq. Lauend. dissoluti q.s.fiat confectio in Rotulis.

Quinto die catapotia ingerantur:

Pillulæ. ℞. Pillular.Cochiarum Almansor.recens dispensat.ʒj.ß.
Agaric.albiss.ac leuiss.ʒ j.
Masticæs ℈ß.
Spicæ nostræ gr.iij.

Cum oxymel.squillit. q.s.fiant pillulæ et ʒj. num.xviij.Inuoluantur in puluere macis & cubebarum. Quod si nouem non sufficiant,assumentur vndecim aut quindecim. Bis aut ter assumptæ, si mediocriter aluum exonerauerint, differatur eorundem vsus per octiduum.

Interea illinatur ceruix & spina oleo sequenti, cui succedat postea vnguentum infra subscriptum:

℞. Olei Chamomel.℥j. — Oleum.
Costini ℥j.
Vini sublimati, in quo per noctem nux moschata maduerit ℥ß.
Misce,fiat oleum.

℞. Olei Costini ℥j. — Vnguentum ad spinam.
Spicæ odoriferæ ʒj.
Granor.Iuniper.ʒ iij.
Chamom.℥ ij.
Puluer.castor.opt.ʒ iij.
Olei nucis moschat. per expressionem facti ʒj.ß.
Puluer.flor.Lauendul.℈ iiij.
Maioranæ ℈ ij.
Rutæ siccæ ʒj.ß.

Misce simul perfecte absque igne,&fiat vnguentum.

Denique ʒj. Electuarii sequentis deglutiatur, aut paulo minus mane & ante Laconicum:

℞.Theriac.opt.ʒ.ij. — Triaca in tafleres.
Mithridat.ʒj.
Castor.℈j.
Myrrhæ opt.℈ß.
Misce, fiat Electuarium.

Retentio mensium in virgine generosa;

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM CCCLXXVII.

PLVRIMA adsunt indicia, quæ manifesto affecti capitis, ventriculi,& iecoris vnicam causam esse menstruorum, ex obstructione retentionem ostendunt. Hæc sequentibus tollenda:

℞. Aq.Beton. — Potio digerens.
Artemisiæ.
Melissæ.
Matricariæ an.℔.ß.
Syrup.de Betonica.
de Stœchade simpl.
de Arthemisia.
Mellis rosf.col.an.℥j:
Misce.

Pro digestiuo dosis cochlearia vndecim.

℞.Rad.Pœoniæ ℥j.
Pastinacæ sylu.℥ß.
Valerianæ ʒ ij.

In mensium retentione, & catalepsi, ex epatis, venarumque oppilatione, pro quadam virgine,

D. IOAN. SIGISMVNDI

CONSILIVM CCCLXXVIII.

QVo morbo vestra filia affligatur, palam est, nempe, mensium retentione. Causa huius est, ipsa venarum obstructio, id quod ex lotio deprehendere licet. Est enim vrina ipsa omnino aquosa, id est alba, tenuis, & cruda, & quæ omnino caret contentis. Ipsa vero catalepsis, est symptoma succedens ipsam epatis & venarum oppilationē. *Causa catalepsis.* Hæc curari non poterit, nisi causa eius in primis sit ablata, nempe, nisi venarum obstructio sit, vt decet, reserata, id est, nisi mēses, vt decet, recte fluere incipiant. Quomodo autem hi prouocandi sint, nunc paucis subiiciam. Principii loco aliquod pharmacum purgatorium per vnam horam ante cœnam exhibeatur, quo recrementa circa primas vias, & in ventriculo existentia detergantur & educantur, ne his à succedente medicamento, vt vocant, digestiuo, præcipitatis intra venas, ipsa obstructio & malum augeatur intendaturque. Sunt autem pillulæ hæ sic concinnatæ:

Pillula.

℞. Pill. de hiera simplic. Gal.
Mastich.
Agaric. troch. an. ℈j.
Fiant pillulæ paulo maiores alephang. cum aq. betonicæ.

Deinde per dies tres aut quatuor in aurora bibat huius potionis sequentis ℥iiij. ß. bene calidæ, & maneat inde ieiuna per tres integras horas ad minimum. Hæc potio attenuabit, & dissecabit crassitiem & viscositatem humoris obstruentis venas:

Digestiuum.

℞. Syrup. de duab. radicib.
Mellis rosat. colat. an. ℥ij.
Oxymel. simpl. ℥j. ß.
Aq. betonic.
Cichor.
Hyssopi an. ℥iiij.

Misc. & f. quatuor haustus, per quatuor dies mane ebibendi ieiuno ventriculo. Materia iam attenuata, & ad expulsionem præparata, purgetur sic, vt sequitur:

Pillula.

℞. Mass. pill. de hiera cum agaric.
de hiera comp. Gal. an. ℈j.
benedict. ℈ß.
diagr. g. j. ß.

Cum aq. pulegii, f. pill. num. xxj. inuoluantur in puluere cinamom. ac macis, & deuorentur à ieiuna quatuor horis ante prandiū. Tandem vtatur his rotulis per diem bis, mane scilicet horis tribus ante prandium, & duabus horis ante cœnam. Pro vna vice accipiat numero tres, aut quatuor rotulas. Sequitur harum descriptio:

Rotula.

℞. Specier. Diacalamenth. Gal. omisso sem. apii ʒj.
Pul. cinamom. interior. ℈j.
Macis.
Cassiæ lig. veræ.
Pulegii.
Croci.
Rad. pæoniæ.
Cardamom.
Margarit. præpar. an. ℈ß.
Sacch. canari in aq. betonicæ dissolut. ℥iiij. f. confectio in rotulis, reponantur in scatulam. Incipiatur ista curatio ad proximum diem Saturni, & donec hisce vtitur medicamentis, semper sub noctē caput inungatur hoc vnguento:

Vnguentum pro capite.

℞. Ol. Mastich. ℥j.
Myrrini ℥ß.
Acaciæ ʒj. ß.
Thuris ʒß.
Cum modico ceræ, f. vnguentum.

Post vsum horum pharmacorum abstineat virgo ab omni medicamentorum vsu per duas hebdomadas, deinde repetantur à principio pharmaca superius descripta. Sed loco digestiui, vt vocant, seu potionis concoctricis, hac decoctione sequenti vtatur:

Decoctum.

℞. Herb. hyssopi.
Pulegij.
Betonic.
Meliss. an. m. j.
Rad. Pæoniæ.
Rubiæ tinct. an. ʒ iij.
Cortic. rad. cappar. ʒ ij.
Sem. fœnicul.
Dauci an. ʒ iij.

Florum omnium per horas septem infusio, & ad consumptionem fere medietatis decoctio, vt remaneat ℔. j. ß. In colatura dissolue:

Syr. bysantior.
de artemis. an. ℥j. ß.

Sacchari albi q. s. f. potio aromatisata cum cinamom. el. ʒ ij. & cardam. ʒj. præsentetur, vt decet, in aurora, & per quatuor dies bibatur. Dum vtetur autem hac potione, tum mane & vesperi venter etiam inūgatur bene calide hoc linimento:

Linimentū pro ventre.

℞. Ol. anethini.
Chamæmel.
Amygdal. dulc.
Cheirin. an. ℥ß. Misc.

Et antequam vtatur rotulis, tum per duos dies mane assumat hanc sequentem potiūculam, quæ:

℞. Theriac. And. veter. opt. ʒ ij. ß.

Aq.pnlegij.
artemisiæ an.℥ iij.

Misc.probe,& diuidatur in duas partes, & quælibet pars seorsim præsentetur. Et epota hac potiuncula duobus elapsis diebus, vtræque saphenæ aperiantur, & seu multum admodum extrahatur sanguinis. Accidenti, catalepsi videlicet, quomodo etiam succurrendum sit, nunc sequitur. *Topica.* Caput sub noctem inungatur vnguento superius præscripto, deinde statim infra genu deligetur crus splenio hoc sequenti vng. illito.

Vnguentum pro crure in catalepsi.

℞. Ol.myrtin.
rosacei an.ʒ vj.
scorpion.ʒ iij.
Theriac. And.opt.ʒ j.ß.
Sem.& rad.pæon.an.℈ ij.
Pul.gallar.
Cupress.
Cimini parum torrefact.an.ʒ j.
Mastich.
Fol.plantagin.
Sem.carui fœnicul.an ʒ ß.
Cum modico ceræ f. vnguentum.

Vesicantia. Vesicatoria etiam circa talos in vtroq; latere adhibeantur, confecta ex cantharidibus, fermento & aceto. Si his nihil efficiemus, fortiora adhibeantur, & præsertim hoc:

℞. Scillæ non assatæ ℥ j.
Sem. vrticæ.
sinapi an.ʒ iij.

Contusa scilla, & admixtis reliquis, f. cataplasma, & inducatur panno lineo, ac plantis pedum admoueatur. Interdum etiam refert in crure aliquot cucurbitulas, tres aut quinque absq; scarificatione affigere. Ad postremum si res non succedat, ad fontanellas confugiendum est.

MORBI PVELLARVM.

In epilepsia, & febre quartana, pro quadam Nobili puella,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCLXXIX.

NON hoc mihi sumo, vt de temperatura Nobilissimæ puellæ, morbo, eiusque causis iudicare me rectius posse putem, quã præstantissimus Medicus, qui diu curationi interfuit, & præfuit, existimat atque ad nos perscribit. Ideoq; posito isto, puellam in prima pueritia temperaturæ, quantum ex omnibus indiciis colligo, humidioris & fortasse frigidioris. (Nam qui sæpe corripitur febribus, causam non ad caliditatem hepatis, sed ad σύγκρισιν refero, neq; ea dupliciter tiana post quartanam sub medium veris laborasse in ista ætate, & victus intemperantia, atq; ventriculi frigiditate & humiditate, sed quotidiana, collecta potius videlicet pituita post quartanam & hybernum tempus, laborasse puto) temperaturæ esse, atq; laborare Epilepsia ex consensu vẽtriculi, ac forsasse etiam per essentiam, præsertim ita disposito capite, vt Excellentissimus Doctor refert, statuo.

Qui sæpe febribus corripiuntur non necessario habent calidum hepar.

Prognosticon. Quod ad prognosticum attinet, cum iam rursum laboret quartana, & natura caput per loca conuenientia vacuet, bonam spem curationis esse arbitror, Cum autem natura suum officium faciat, nos nostro deesse non oportet. Id vero recte mea sententia fecerimus, si naturam, quantum in nobis est, adiuuerimus, vt caput probe expurgetur.

Velim igitur, siquidem vlcus, quod Excellentissimus Medicus circa aurẽ esse scribit, diutissime apertum seruetur. Id qua arte faciendum sit, non necesse est artis vsu peritum monere Medicum. Illud adhortor, vt eo consolidato vesicatoria, quæ sine dolore possunt excitari, vnguentis præsertim, quæ non ignorat Excellentissimus Medicus, excitentur, neq; vel periculum, vel sermones astantium vereatur, cum sciat se actum agere in isto morbo, nisi expurgato cerebro, eoque roborato: Atq; haud dubie nisi malum per essentiam in cerebro iam nũc esset, Natura istam euacuationem secundum aurem non fuisset molita.

In epilepsia cerebrum in primis expurgandum & roborandum.

Cerebrum autem roborari posset, vel vnguentis, in quibus esset guttula vna atq; altera olei caryophyllorum, vel adhibito cerato ex ladano, thure, succino albo, corall. rubro, &c. facto. Nam quantũ talia cerata, præsertim pueris conueniant, sæpe sum expertus.

Cerata cerebrum roborantia et pueris salutaria.

Quod ad reliquam curationẽ attinet, etsi non lubenter discedo à sententia excellentissimi Medici, tamen patiatur me paucis dissentire. Ventriculum humidum & frigidum esse ipse fatetur, proinde ea quæ proponit, videlicet, electuarium lenitiuum, item serapium factũ ex mercuriali, malua parietaria, etsi nonnihil abstergant, plane propter humiditatem relaxantem probare nequeo. Extractum potius ex aloe, rhabarbaro, & agarico, quod in exigua quantitate cum syrupo de succo cichorii, vel endiuiæ, vel syrupo de cichorio cum rhabarbaro, quem Nicolaum Epilepticis præscripsisse scimus, & in febribus etiam quartanis plurimũ prodesse ratione & experientia edocemur, magis meo iudicio prodesset, vel siquidem potionibus vtendũ esset, facto decocto ex floribus cordialibus, præsertim borraginis cũ modico melissæ & seminibus citri atq; anisi, iisque infusa sena, atq; diluto cum syrupo de cichorio cum rhabarbaro.

Ventriculi frigidum & siccum laxantia commoda.

Syrup de cichor cum rhabarb in epilepsia & quartana.

Inter-

Interdum etiam leuibus clysteriis aluus subducenda. Ista & pituitosos & crassiores humores, vt spero, recte purgarent, nec ventriculum offenderent. A Turbith abstinendum puto, nec Diarrhodon exhibendum, cum sciamus Camphoram in imbecillitate ventriculi atq; capitis plurimum obesse, & maxime obesse epilepticis. *Camphora ventriculo & capiti nocet.*

Euacuato autē ventriculo, ei subueniendum putarem inūctione ex solo oleo nucis cond. cum coralliis probe contusis, ita vt regio ventriculi minime late inūgatur. Spinam etiam dorsi aliquo temperate calido oleo inungerem. Nam eam pati in isto morbo, & corroborationem plurimū prodesse ægris scimus. Hepati, siquidem est calidum, de quo ego non pugno, non iudicarem profuturum vnguentum rosatū Mesue, præsertim cum puella quartana modo laboret. Ac si quid ratione calidi hepatis adhibendum esset, satisfacere posse aquam cichorii, cui parum vini subacidi inspergatur. Scio commendari ad epileptica πεσσήματα oxymel scilliticum, verum in quartana, à qua nobis spes liberationis ab epilepsia ex autoritate Hippocratis est, scit Excellentissimus Medicus hoc non conuenire, & ego admodum dubito, an non scilla, qua vulgo vtuntur, sit pācratiū, ideoq; nunquā lubenter exhibeo. *Cautio in oxymelite scillitico.* *Scilla vulgaris an pancratium.*

De pæonia nostra quid sperare debeamus, cum fœminā tantum habeamus, facile est existimare. Vsus betonicæ plurimū probatur, præsertim illius succi cum melle vel saccharo. Margaritas, corallos, etiā smaragdum, siquidem orientalem haberent. (Nam lapidem de Peru, quo vulgo pro smaragdo vtuntur, non probo) atq; nunc in quartana os de corde cerui admisceri velim, atq; eiusmodi electuario quotidie puellam vti. Hæc in summa festinatione dictetus variis curis. & curationibus molestis, etiā in quadā valetudinis meæ infirmitate dictaui subito, ne vel cohortatio Excellentissimi Medici, vel preces Magnifici Domini apud me parum valuisse viderentur. Itaq; si in ista properatione parum politissimo iudicio Præstantissimi Medici satisfecero, vt venia mihi detur peto. Maluissem plures Medicos ad consilii rationes conferēdas conuocati, sed quia aliter visum est Magnifico Domino, pro mea parte quod potui feci, Deumq; precor, vt is pro sua benignitate deliberata nostra gubernet & fortunet. *Pæonia fœmina.* *Succus betonicæ.* *Smaragdus lapis de Peru.*

Post scriptum.

Diligentem quoque in curatione Nobilissimæ puellæ puto victus rationē, sine qua parum medicamenta prodesse poterūt, adhibendam, & operam dandā vt conuenienter inprimis vtatur potu. Si vellet bibere mulsam, coquēda esset cum foliis betonicæ, atque vno atque altero saluię, & pauculo zinzibere, admodum scio eiusmodi potum Epilepticis profuisse. In cibo semper exhiberē margaritas præparatas. Darem etiam cōseruam borraginis, præsertim cum tua Excellentia scribat puellam sudoribus obnoxiam. Febris curationem, nisi admodū molesta esset, & vires exhauriret, modo negligerem. Vlcus purum, vt conseruaretur mādarem. Exiccationem nimiam, quæ ad cōsolidationem faceret, prohiberē. Nec, dum flueret materia ex vlcere, aliā purgationem capitis molirer, ne materia contra naturæ motum ad alium locum diuerteretur. Imo; vt scripsi in consilio, consolidato vlcere, omnino vterer vesicatoriis factis in modum vnguēti, quæ absq; dolore vesicas diu fluētes efficiūt. Quid si quoq; vermes adessent? proinde diligenter ad hoc respiciendū. Colligo omnia, vt meo officio, & voluntate clarissimi Medici satisfaciam, & natam Generosi viri vnicam, quantum in me est, cōseruem. *Mulsa.*

In febre quartana, & Epilepsia, pro quadam puellula quatuor annorum,

D. JOACHIMI CVREI

CONSILIVM CCCLXXX.

CLARISS. atq; excellentiss. dd. Doctores, domini & amici reuerenter colendi. Cum doctrinam & peritiam vestram venerer, eamq; plurimi faciam, lubentius ab E. V. consilium, quam aliunde peto. Fui igitur nunc autor & hortator generoso & magnifico domino, vt in morbo suę filiolæ, quā quidem babet vnicam, atq; ideo occasiones periculorum qualescunque grauius formidat, potissimum E. V. sciscitaretur sententiam, & de commoda medicatione vestrum exquireret consilium. Oro autem reuerenter vt E. V. hac in re magnifico huic domino non grauatim obsequātur, & nos in hoc casu, quod omnino futurum speramus, benigne erudiant. Ego quidē qua poteto perspicuitate omnem rei historiam, quæ etiam mea fuerit, & deinceps sit sententia breuiter exponam, vt inde E. V. certi quid statuere possint. Alter nunc agitur mensis, ex quo puellula annum ętatis quartum ingressa est, eiusq; constitutio est humida. Habitus hactenus fuit valde gracilis & imbecillis. Color faciei & cutis obscurior, declinans ad colorem luteum. Caro non valde mollis vel laxa, sed ferme mediocris consistētiæ, caput mediocre, aut ferme magnū, præditum magis copiosa carne, quā reliquæ corporis par- *Narratio casus.*

tes. Musculi corporis ita graciles & imbecilles, vt hactenus, præsertim cum morbis continuis affligeretur, sola ambulare nequiuerit. Reliquæ tamen facultates animales satis vegetæ, discurrit, meminit, pro ratione ætatis, est & exquisiti sensus, verum verba articulata nondũ multa loquitur, nisi communissima. Inde ratiocinor cerebri temperaturam humidam quidem primo, idemq; nonnihil ad quandam declinare frigiditatem, quamuis non magnam. Nam & somni, quamuis satis multi sunt, non tamen nec profundi, nec valde longi. Epat etiam à mediocri teperamento ad caliditatem, & simul nonnihil ad quandam declinare siccitatem iñdicio sunt calor & cutis, & alia, atq; quod ipsa ex leui occasione subinde febri corripitur. Ventriculus omnino infirmus est. Nam præstantissima ipsius mater rẽpore gestationis infantis in vtero, & postea tempore lactationis sæpe grauissimis affectionibus vteri & ventriculi affligebatur, & deinde accesserunt errores in educatione grauissimi. Nam etiam nunc cum ægrotaret, familia infantẽ omnis generis cibis, iisq; crassissimis, & deterrimi succi, ad nauseam vsq; expleuit, & simul secundo ætatis anno ex loco aridiori trãslata est in loca palustria & vicina flumini. Stante ista membrorum inæqualitate & educatione negligente, coaceruata est quidem humorum prauorũ copia non exigua, partim quidem pituitosorũ, partim à calore epatis adustorum. (Nam perpetuo duplex hoc excrementum copiose solet apparere in vrinis.) Tempore autumni anni superioris infans correpta est febri quartana, & quidem multos menses ferme nihil ex ratione actum, tandem sub finem hyemis ego accersitus, ex arte quæ videbãtur adhibui, neque multo post febris desiit, atque etiam fluxus sanguinis narium, qui tota hyeme frequenter recurrerat, intermisit. Sed cum delicta in victu postea non emendarentur, nũquam integræ restituta est valetudini. Nam & hypochondria, quoties ego ea aspexi, tensa erant, & inprimis in regione lienis obstructiones graues, neq; corpus alebatur. Itaq; sub medium veris rursus correpta est febri tertiana, & meo iudicio, duplici. Sed & ea post paucos dies superata est. Interea vero inde vsq; à tempore verno per interualla alio quoque correpta est symptomate, atq; hoc est, de quo præcipue expetitur E. V. consilium. Accidit enim infanti quidam vniuersi corporis spasmus, interdum leuior, interdum grauior, nunquam tamen valde sæuus, neque diuturnus. Ego cum interrogor quale nam sit morbi genus, vt ipsis parentibus magno alioqui metu cõsternatis dolorem leniã, soleo dicere, quid simile esse epilepsiæ; non tamen epilepsiam veram. Etsi autem puto nec E. V. tales deceptiones officiosas, Galeno & aliis vsitaras, reprehendere, tamen etiam huius meæ appellationis veras habeo causas. Omnino enim iudico, non esse epilepsiam per essentiam, sed ex consensu, ventriculi inprimis, & partium vicinarum, cuius rei hæc sunt indicia. Nam prout magis vel minus, in ratione victus peccatur, eo vel sæpius vel rarius morbus puellam inuadit, & ante accessionẽ manifeste præsentitur paroxysmus, non solũ oscitatione, & similibus signis, verum etiam quadam nõ obscura καρδιαλγίᾳ, & simul perpetuo eo tempore ascendunt prius ructus acidi, & mire fœtidi. Post paroxysmum etiam, præsertim nunc, excernitur lotium crassum cũ copioso pituitoso sedimẽto & exusto. Subinde quidem præterita hac æstate quædam adhibita sunt auxilia pro diuersione vaporum à cerebro, humorũ peccãtium vacuatione, cerebri exiccatione, & ventriculi corroboratione. Sed cum paroxysmi non essent vehementes negligentius omnia administrata sunt, præsertim cum puella tunc cum parentibus nõ esset, & delicta in victu nihil emendata sunt. Sub medium vero hyemis circa ipsam brumã, cum infans in aliam arcem transferretur curru, cœpit habere deterius. Ibi cum denuo vocarer, paroxysmum epilepticum quidem nullum vidi, sed cum priore die eo afflicta esset, languebat, cum leui quadam febricula, cibi fastidio, ructibus fœtidis & stomachi aliquo dolore. Posteaquam autem aluus ex electuario lenitiuo, quod quidẽ nũquam transcendi, moderate subducta est, cibum accepit, & corroborata est. Ibi cum errata in victu studio acti redarguerentur, & longo scripto ordinem viuendi exponerem, promiserunt deinceps curatrices infantis maiorẽ esse adhibituras diligentiam. Victum autẽ probaui moderate attenuantẽ, quãtitate & qualitate, atq; vt sæpius, parũq; illi daretur mandaui. Ordinẽ etiam somni, exercitiorum & excretionũ, cum qui conuenire videbatur, institui. Hac quidem ratione cũ infans gubernaretur, habitus corporis manifeste resumi visus est, & color faciei apparere viuidior. Sed die 14. post proximam inuasionem circa nouilunium, denuo paroxysmus epilepticus eam inuasit, & is bis terve eodem die repetiit, sed ita vt neque diu duraret, & infans bene videretur tolerare. Rursus deinde quieuit, donec die 10. post alia superuenit accessio, eoq; quater eodem die satis magna cum vehementia recurrente, sed ita vt infans primum videretur

paulum

Cerebrum humidum

Epar calidum.

Hypochondria tensa.

Spasmus vniuersalis in infante.

Epilepsiam per consensum.

Signa epilepsia per consensum.

paululum rigere, demum corripi calore externo desinente in sudorem. Quarto ab hac die serius rursus obscurus quidam rigor inuasit, & cum ea parua quædã cerebri turbatio, cum ea calor quidam febrilis, & vniuersi corporis copiosus sudor, atq; ista quartanæ cuiusdam leuis accessio bis terue iam repetiit, sine vlla epilepsiç significatione. Interea corpusculum in sudorem valde promptum est, tussicula etiam quædam exorta est, vlcus manans circa aurem sponte ortum, & eruperunt achores capitis, tamen non multi. In vrina interea signa manifesta coctionis, color optimus, in fundo residet tamen adhuc quid pituitosum & exustum. Ipsa puella melioris coloris, quam, vnquam antea, alacris etiam est, bene habet se ad oblata, & recte dormit. Talis quidem nunc rei status est. Quærit autem magnificus dominus, quid spei sit in posterum, & quid, si morbus hic recurreret, factu opus sit. Ego quidem Clariss. viri ex omnibus signis bene spero, & existimo naturam nunc in moliendis euacuationibus criticis occupatam. Atque etsi puella hæc nunquam, cum fundamenta non bona sint, valde secura viuere poterit tamen ope diuina & eam superstitem esse, & meliori in statu vitam degere posse arbitror. Rationem autem medicationis, sicut cœpi, in primis ad commodam diætam reuocarem, deinde si aliquid videretur residui, vnde recidiua appareret, ego quidẽ sumpta indicatione, præcipue à causa morbi quæ vrget, & respiciendo ad virtutẽ & ætatem puellæ, eligerem lenia & idonea auxilia, Pro abstersione igitur viscerũ nunc quidem vterer syrupo quodam, quem hic ad casus eiusmodi ex succis betæ, mercurialis, maluæ & parietariæ parari curo, cui interdum aliquid ex oxymelle scillitico miscerem, aut nonnunquam exiguam quantitatem electuarii lenitiui offerrem. Summe etiam laudarem confectionem ex turbith cũ rhabarbaro, & similes quæcunq; pituitam primo, deinde humores calidiores & adustos respiciunt. Visceribus robur adderẽ conseruis ex rosis, betonica, aut electuario de pæonia, quibus parum quidẽ ex speciebus diarrhod. miscerẽ. Vsurparem in hunc vsum exterius fomenta, inũctiones & similia. Epar si præter modũ calere videretur fomentis non tangerẽ, sed interim vnguento rosaceo Mes. modeste refrigerarem. Capiti etiam quãtum in ista ætate fieri potest prouiderem. Primum quidem diuersionibus, lotionibus crurũ, frictionibus asperioribus, deinde moderate vacuãtibus. Posterius errhyna leuiora naribus instillarem. Caput ex decocto herbarum moderate detergentiũ

Sudor. — *Prognosticum.* — *Syrupus abstergens.* — *Viscera corroborantia.* — *Errhina.*

cum agarico abluerem. Commissuræ coronali puluisculos exsiccãtes inspergerem. Deniq; frictiones cutis cum oleo amygd. amar. cum aliqua quantitate nitri ortũ achorum iuuarem, & alia similia auxilia excogitarẽ. Medicamenti excitantis cauterium vel vesicam, etsi summopere probarem, mentionem facere non possum, quia non admittetur. Atq; hæc quidem ferme sunt, quæ E. V. exponere volebam, atque omnes has meas cogitationes iudicio E. V. reuerenter subiicio, petoque vt re deliberata statuatis quod rectissimũ videbitur. Illud vt necessaria cũ cura & industria administretur, ego quidẽ quantum præstare potero operam dabo. Oro autem æternum DEVM, naturæ conditorem, & artis nostræ moderatorem & ducem, vt ipse consiliis nostris secũdos tribuat euentus, & E. V. in florenti cursu vitæ diutissime incolumes seruet. Bene & feliciter valete, viri clarissimi. Beneuolentiæ vestræ me commendo reuerenter. Glogouię 15: Ianuar. an. 1563.

De morbo Gallico.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCLXXXI.

MORBVS iste, primum ab Indis, Anno 1492. ortus, putredo non est, cum febris non adsit, nec venenata qualitas, cum cor non petat: verum intemperies epatis calida ex contagione orta, vt præcipui Medici censent. Balnea vero & vinum isti morbo maxime nocent. Incipit autem cum vlceribus siccis, & de fluuio capillorũ, successuque temporis pituita augetur. Semper in corpore contagium suscipiunt post epar, cutis, & pulmones: cutis scabiem, pulmo tabificam qualitatem. Virtus autem vitalis & animalis proprie non afficitur: sed naturalis in hoc morbo. Patitur epar, & corrumpitur tota sanguificatio. Si esset intemperies frigida, vel humida, esset eadem curatio cum cachexia. Quod autem non sit intemperies calida & sicca, apparet, quia in principio abundant excrementis pituitosis. Confert lignum, calidum & siccum. Non est morbus in intemperie, sed totius substantiæ. Ratio prima: Quia non tollitur medicamentis methodo repertis, & contrariis qualitatibus adhibitis. 2. Inuadit partes principes. 3. Non omnes indifferenter, sed epar primum. Montanus dicit ideo: quia venæ sunt imbecilliores, quam arteriæ, etiam citius suscipiunt contagium. Sed hinc sequeretur idem fieri in peste. Dico præcipue affici spiritus naturales in morbo

Intemperies epatis calida è contagione. — *Morbus totius substantiæ.*

Definitio. Gallico, ficut in pefte vitales. Eft itaq; morbus Gallicus infectio epatis à tota fubftantia, coniuncta cum intemperie fine materia manifefta, à contagione acquifita. *Caufa externa.* Forma morbi vna eft, fymptomata diuerfa. Contagium ab infectione eft, propter excrementa, ab intemperie forti, vt fecibus, fuligine, fudore, halitu, aut vfu veftimenti infecti. Infantes autem lacte quoque inficiuntur. Loca quæ recipiunt, funt venæ, pudenda, os, papilla mammarum, cutis, vt partes molliores & laxiores, qua impreffa repit à venis vfque ad epar. Epar poftea adurit humores, qui tranfmittuntur ad omnes partes pro nutrimento, fed quia mali funt, male nutriunt. Ideo corpus fcatet excrementis, quæ mordendo vlcera faciunt. *Caufa interna.* Caufæ internæ, 1. debilitas fpirituum naturalium & epatis. 2. facilis apertio & raritas venarum & arteriarum. 3. facilis fpirituum & vaporum incalefactio. 4. Conftitutio cutis & pudendi mollis. Epar & cerebrum citius inficiuntur, quia laxa funt, quam cor, quod eft folidum, & tum feqnitur tabes. Symptomatũ eft differentia: Alia enim funt, dum morbus fit: alia dum eft factus. *Signa incipientis.* Signa morbi incipientis. 1. Quia fpiritus naturales pati incipiunt, laffitudo eft vniuerfi corporis, 2. dolor vagus in iuncturis, ob acrimoniam humoris, non permanens, & de vna parte ad aliam tranfiens propter flatus. 3. pallor abfq; manifefta caufa & præfertim circa oculũ quafi circulus pallidus, ficut in mulieribus, quæ menftruis laborant. 4. color rubeus in volis manuum, atque in iis fanguis feruefcens. 5. pigritia & fomnolentia ob multitudinem vaporum. 6. mœror, quafi in affectione hypochondriaca. 7. in quibufdam leuis febricula. 8. vlcera & caries in pudendo: Item bubones, gonorrhæa, lotia funt craffa, adufta. *Morbi confirmati.* Signa morbi confirmati: Poft defluuium capillorum, cruftacea vlcafcula in facie ad radices pilorum. In pudendis vlcera dura, puftulæ nigræ, quia materia eft adufta, raucedo, tumores, dolores capitis, noctu vehementiffimi difficulter fanantur. Vulnera quoque difficilime.

CVRATIO.

Inter Initia fudore hoc malum depellitur. Quidam tamen vtuntur fuffumigiis & inũctionibus. *Scopi curationis.* Methodus vero ifta eft: Primum, auferendi mali humores. 2. Inftituenda victus ratio, qua generetur optimus fanguis. Sit optimus aer. Exercitia conuenientia. Somnus largior vitetur. Vena nullo modo fecetur fi apparent vlcera & bubones. *Digeftiuum* Dantur fyrupi ad concoquendos humores vifcofos & aduftos, de betonica, de fucco cardui. In aduftis plurimum valet fyrupus de fucco fonchi. In melancholicis meliffa, deinde conferua borrag. rofat. fucci fcordii ʒ j. Mithridat. ʒ ß. inuicem mifta. Euacuetur cum fyrupo de pomis, item agarico, fena, epithymo, Myrobalanos non omnes probant. Helleborus niger efficaciffimus.

Decoctum Hellebori.

℞. Myrobal. citrin.
Chebul.
Indor. an. ʒ j.

Contund. groffo modo, & infund. in ℔. ij. aq. fumiterræ, add. poftea,

Fol. fenæ Alexand.
Epithymi an. ʒ vj.
Caryophyll. ʒ ß.
Sem. citri ℈ j.
Cortic. hellebori nigri ʒ j.

Bull. & colaturæ add. fucci fumiterræ q. f. In educenda pituita refolue euphorbium cum ol. amygdalarum dulcium, & impone fruftis citri, decoq. in clibano. *Euphorbium.* De quo accipe grana v. vel vij. mifce cum maffa pillularum Alephanginarum. Ad educendum humorem melancholicum.

℞. poma cydonior. excauata, impleantur cortice hellebori nigri, coq. & exiccentur: *Puluis ? cydonius purgans.*

℞. Pulueris huius ʒ j.
Scammoneæ g̃. iij.
Cinamom. parum. Mifc.
Lapis lazuli vitandus,

Lignum Guaiacum præcipue medetur: 1. Gallicis. 2. Morbis frigidis. Et datur recte epilepticis, item paralyticis. *De ligni fubftantia & qualitate.* Nafcitur in infulis S. Dominici, fanctæ crucis & S. Iohannis, Indiæ orientalis. Eft arbor fimilis fraxino, folio plantaginis, flores lutei, fructus fuaues ventrem foluentes. Lignum prout eft arbor colorem habet. Nam vetus nigerrimum. Ex tenera arbore nihil habet nigredinis. Ineft ei acredo, & amaritudo. Odor aromaticus calefacit ventriculum. Ergo calidum in fecundo, & ficcum in fine fecundi in veteri: in recenti minus. *In ligno funt tres partes.* Tres funt in eo partes: cortex, circumferentia, & medium nigrum. Cortex eft ficciffimus, ideo eum damus, cum valde volumus ficcare. Deinde ficcior eft media pars circumferẽtia. Operatur à manifefta qualitate, vt in cõftitutionibus frigidis & humidis. Et occulta, quæ per experientiam reperta eft. Lignũ vetus in vetufto morbo melius. In recẽti & minus fæuiente accipimus pro qualibet vncia ligni ℔. j. aquæ, vt:

Proportio ligni ad liquorem.

℞. Ligni guaiae. ℥ x.
Cortic. lig. guaiae. ℥ vj.
Aq. lib. xviij.
Decoq. ad lib. xij.

Rurfus

Rursus infunde ℔. xx. pro secundo decocto. Primum datur ad ℥vj. Rectum est coquere in vase duplici, in vitro. Vbi epar ægri calidum, recte coquitur in aq. sonchi. Quidam vero ad decoctionem, vt dixi, addunt ℔.iij. vini potentis, Rhenani, in habitu corporis frigido, cum valide siccare volumus:

Vinum decoctio mistum.

℞.Card.bened.
Iuæ artheticæ.
Betonic.
Rad.pentaphyll.an.m.j.
Vini Maluatici, vel Rhenani ℔.j.ß.

Decoq.ad madietatem. Admiscetur etiam interdum rorismarinus, stœchas, anisum, fœniculum. Non detur autem nisi exquisite purgatis.

Tempus exhibendi.

Tempus exhibendi commodissimum est, primo ver, deinde autumnus. Locus sit mediocriter calidus. Non multum luminis admittatur. Interuallum inter matutinorum, & vespertinorum syruporum assumptionem, sint septem, vel octo horæ. In morbo recenti ℥ vj. ligni sufficiunt, in vetusto xij. Si non sudant adhibeantur lateres calidi. Feces semper educantur.

Num tempore sumptionis guaiaci purgandum.

Quidā hōris tribus post cibum exhibent pillulas mastichinas ad ℈ß. Potest tempore sumptionis ligni æger quater purgari, etsi hoc quidam negent: 1. Quia morbi materia protrusa est foras, vt vlcera & defluuium capillorum ostendunt, ea reuocatur. 2. Sudore humores omnes euacuantur. 3. Deducendum quo natura.

Sudoris requisita.

In sudore à profundo ad ambitum: In purgatione fit contra. Respondeo: sudor est vapor ad cutim veniens resolutus in aquam. Tria enim requiruntur ad sudorem: 1. Cutis spiracula aperta. 2. Calor mediocris. 3. Materia apta, videlicet tenuis. Ergo sudor tantum partes tenniores, non totam mareriam morbi euacuat. Crassum igitur oportet purgare, & quidem post xv. diem. Sudor pellit ab omnibus humoribus aliquid, sed non totum.

Errores in abusu guaiaci.

Errores: 1. Exhibere lignum absque præparatione & euacuatione. 2. Euacuare cum iis, quæ astringunt, & myrobalanis, præsertim dum bibunt, quia tum vel senæ infuso, vel stercorariis pillulis vtendum. 3. Ne cum vino, ad hecticam & rabem deducantur ægri. 4. Videndum, ne cum damus cum alembicis aquis sequatur obstructio, vt est apud Gal. lib.5. de medic. sec. loc. Obtrudere autem manifestis qualitatibus occultas haud scio an sit rectum.

Victus ratio in vsu decocti.

Victus instituatur ad virium rationem. Sit autem siccans & attenuans. Aer prorsus non prohibeatur: nisi cum timetur cutis adstrictio. Dentur in cœna passulæ, & caricæ cum iure pulli.

China species sunt arouras rof.

China radix similis acoro ex Lybia affertur. Nullum propemodum habet saporem. Minus calefacit, quam lignum. Monet sudorem & pingues reddit, parum prodest. Coquitur vt lignum. Inciditur in tabulas. Decoctum fit statim acidum. Radix exiccata iterū coquitur pro secundo decocto. Conuenit calidioribus, sicut lignum frigidioribus.

Sarsa.

Sarsa patilla affertur ex Hispania. Habet capillamenta, est nodosa, pallida, medulla similis est radici smilacis asperæ. Decoctum sic fit:

℞.Rad.sarsæ parigl.℥ iiij.
Rasuræ lig guaiaci ℥ ij.
Aq.libras xij.
Decocto adduntur passulæ.

Matthiolus dicebat se sumere ℔.xv. & decoquere ad tertias. Datur autem decoctū tutius absq; ligno, ac sic etiam suauius est.

Regula in vsu guaiaci.

Qui decoctum ligni bibunt. 1. Bene purgentur. 2. Vtantur bona victus ratione. 3. Salem vitent. 4. A vento prorsus abstineant. 5. Vinum non gustet. 6. Frigida se non abluant. 7. Aluo dura recte decoctum ligni pro enemate iniicitur. 8. Reualescens subito non se exponat aeri frigido. Suffumigia cerebro cordi & pulmonibus nocent. Ideo tāquam pestis fugienda.

Album animæ lacryma.

Tuto adhiberi potest album animæ, id est, lachryma, quæ ex Hispania affertur. Arbor ex qua hæc fluit, similis est foliis & cortice ficui. Inter corticem & lignū reperitur caries, ex qua panem conficiunt:

Panis è caria.

Conferunt etiam in hoc casu seq.

1. Puluis Angelicus loco guaiaci.

℞.Thuris.
Mastich.
Aloes epatic.
Myrhæ an.ʒj.
Cinamom.pulu.
Cyperi.
Styracis.
Spicæ nardi.
Nucis Moschatæ an.ʒß.
Moschi g̃.ij. Misc.
Hæc tota quantitas pro vna die:

2. Puluis.

℞.Santal.omnium an.ʒj.
Nucis Moschatæ.
Macis.
Schænanth.
Succini.
Asari an.ʒß.
Cortic.citri
Sem.arantior.an.℈j.
Cum s.q. Terebinthinæ f. Trochisci:

3. Puluis.

℞.Styrac.calamit.
Benzoin.
Ligni aloes.
Galliæ Moschatæ an.ʒß.
Albi animæ ℥ß. styracis liquidæ q.s.

Regimen in vsu salsa.

Primo corpus purgetur, vt in ligno. Deinde in cubiculo calido æger maneat. Sumat duo oua sorbilia, vel vnum, & vnciam vnam

sacchari rosacei. Ita quiescat per horam. Postea ingrediatur tentorium. In vase testaceo sint carbones. Æger suscipiat fumum per os per quartam horæ partem. Facile suscipiuntur inflammationes. Si in deliquium incidant, ministri in promptu habeat aquam frigidam. Facta suffumigatione æger ponatur in lectum, tectus bene sudet. Post horam comedat. Hoc repetatur septem vicibus, aut ad summum nouem. Quando autem sufficiant suffumigia, apparet ex defluxu ad palatum, etsi aliquando etiam alias vias quærat. Vtimur in vnctionibus aq. hordei solani, plantaginis: Palatum melle rosaceo, ol. vitrioli admixto, inungendum. Quidam vtuntur puluere cinnabrii ʒ j. Sulphuris citrini ʒ ij. Benzoin. cinam. caryophyll. rosar. an. ʒ j. Os balustiis, rosis in vino stytico decoctis abluendum. Inunctiones cura deploratorum, quã sequuntur sæpe multa incommoda: marasmus, dentium amissio, dysenteria, &c.

Suffumigia.

Inunctiones periculosæ.

Forma unguentorum.

℞. Pingued. gallin.
Porcinæ.
Taxi an. ℨ iij.
Ol. lilior. albor.
Laurin. an ℨ ij.
Hydrargyri ʒ vj.

Pinguedines primum eliquantur, post ponantur in mortario calido, & addatur mercurius, deinceps add.

Thuris.
Mastich.
Menthæ.
Saluiæ.
Stœchad.
Bitumin.
Cerussæ an. ℨ j. Misce.

Matutina hora æger prandeat, & vesperi quatuor horis ante occasum. Deinde per tres horas quiescat. Post intret thalamum calefactum. Inungantur primo articuli pedum, genuum, coxendicum. Deinde, humeri, cubitus, manus. Æger articulos ipse fricet. Locus postea ligetur, & quiescat per horas tres in lecto. Ceruicem non est tutum inungere. Helidæus inungit quoque regionem renum. Quidam vir clarissimus Patauii mihi dicebat: Argentum viuum non esse timendum. Doctores enim damnare argẽtum viuum artificiale, non nostrum naturale. Et magis sanari homines ab inunctione, quam ligno. Contra Montanus: Omnes Græcos argentum viuum pro veneno habere, neq; esse adhibendum siue minerale, siue artificiale. Paulus dicit, hydrargyrum quidem esse venenum, exhiberi tamen crematum. Cremandi ratio est apud Serapionem. Artificiale fit ex minio

Argentum viuum non timendum.

Crematum.

Argentum viuum artificiale.

Hispanico, seu cinnabari. Naturale fluit ex venis.

Naturale.

Vnguentum Erisimelicæ.

℞. Argenti viui ʒ vj.
Ol. de iuniper.
Pingued. anat. an. ℨ iij.
Ol. mastic. ℨ ij.

Agitetur donec argentum amplius non appareat, postea:

℞. Ol. lilior. albor. ℨ ij.
Lithargyr. ℨ j. ß.
Mixturæ prioris ℨ vj.
Misce, f. vnguentum.

Dn. D. Gallus Eschenreiter scripsit ad me, se multis Gallicis incipientibus, g̃. iij. iiij. v. vj. ex præcipitato cum auro hora decubitus alternis diebus dedisse, si nõ succederet, post octiduum ad eandem curam reuersum esse.

Præcipitati aurum.

CVRA SYMPTOMATVM

Caries penis. Hæc ab excoriatione differt, & habet tres gradus: 1. Est enim vna benignior, in qua pellicula vix est ablata, vlcus non rotundum. Ambiunt plura foramina glandem, fundus est ruber. 2. Mediocris. Vlcera mediocriter callosa, fundus liuidus & pallens. 3. Sæuissima quando vlcera habent angulos, & varias figuras efficiunt, nec validissimis medicamentis cedunt. Maxima est inæqualitas fundi, & exeditur totum corpus penis. Excoriationes vero facile curantur infrigidantibus & siccantibus, vt linteolo in hac aqua madefacto:

Caries penis.

Excoriatio.

℞. Aq. Plantag.
Rosar.
Solatri an. ℨ ij.
Cerussæ.
Lithargyr. an. ʒ j.
Fl. rosar. p. j.
Ærugin. ℈ j. ß.
Aluminis combust ℈ j.

Bull. simul, & colentur. In carne magis exsiccantibus vtimur, detergentibus & repellentibus. Fit decoctum ex guaiaco, betonica, absinthio, scabiosa, pentaphyllo. Abluitur locus:

℞. Squamæ æris præpar.
Aluminis combusti ℈ j.
Sem. anethi combusti an. ʒ j.
Misc.

Puluis mitior.

Hic puluis inspergatur glandi, deinde impene vnguentum de Tuthia. Validior puluis iste est:

℞. Squamæ æris.
Aloes.
Tuthiæ an. ʒ j. Misce.

Puluis violentior.

Si hic non prodest: vnguento Ægyptiaco vtendum. Si hoc non: oleo vitrioli admixto opio.

opio. Item præcipitato cum vnguento rosato Mesue.

Caruncŭlas, vel verrucas, seu phymata, prorsus fel tollit. Et si plenum his pudendum muliebre, tunc vtimur ammoniaco in aceto dissolut. ℥j. asæ fœtid. ℈. ij. vitrioli vsti ℈j. Aq. decoctionis guaiaci q.s. Misc.

Præseruatiuum à carie.

Præseruatiuum à carie. & carunculis Fallopij.

℞. Aristol. rotund.
Gentianæ.
Dictam alb. an. ℥ ij.
Scordij.
Sonchi.
Rutæ an. ℥ j. ß.
Lig. aloes.
Santal. omnium.
Sem. citri an. ℥j.
Rhabarb. el.
Tormentillæ.
Hyperic. an. ℥ ß.
Lig. guaiaci limati ℥ ij.
Mithridat. ℥ ij.
Vini Maluatic.
Aq. sonchi an. ℔. j. ß.

Bull. ad consumpt. tertiæ, colaturæ per integrum diem infundatur linteum, deinde siccetur, & sic iterum quinquies infundatur. Hoc madefactum imponatur post coitum, suffumigetur pudendū, abluatur vino vel vrina. Fumus ex thure & modico cinnabare.

Tumor inguinum.

Tumor inguinum: Non secanda vena, aut purgantia medicamenta adhibenda, nisi magna adsit plenitudo, & materia influit, purgandum autem leuioribus. Buboni apponenda relaxantia & mollientia:

Emplastrū in bubonibus.

℞. Diachyli ℥ j.
Pingued. gallin. ℥ ij. Misc.

Quanto bubo maior, eo melior. Deinde ex

Rad. altheæ ℔. j.
Farin. tritici ℥ ij.
Sem. lini ℥ j.
Caricar. coctar. ℥ j ß.
Pingued. gallin. ℥ ij.
Fiat emplastrum in mortario.

Quod si non emollit.

℞. Diachyli cum gummat.
Propolid.
Storac. siccæ & liquid. an. ℥ j. ß.
Ammoniac. ℈ ij.
Terebinthinæ.
Resinæ pini an. ℥ ij.
Ol. chamomel. q.s.
Misc. & f. emplastrum.

Concocta materia, aperitur. Quando secatur per rectitudinem inguinum, non corporis secetur, quia fibræ per obliquum tendunt. Quando est apertus, imponitur mel cum terebinthina ad mundificationem, & ceratum diapalmæ, si locus est durior diachylo, seruetur apertus per aliquot dies, post glutinetur. Fugite medicamenta acria, & cauete fistulas.

Capillorum defluuium.

Capillorum defluuium; Est hoc à reliquis distinguendum. Veteres nominant: 1. Ophiasin, in qua caput est squamosum, & areæ tortuosæ. 2. Alopeciam, in qua areæ sunt rotundæ, nō tortuosæ, nec adsunt squamæ multæ. 3. Caluitium, quando sinciput capillis denudatur. 4. Quod oritur ex morbo Gallico, in quo paulatim cedunt pili, & postea renascuntur. Causas Galen. explicat 3. de medic. facul. cum inquit: Pilos cadere vti folia plantarum & arborum. Concidunt autem duplici de causa: primo, quia deest alimentum, vel est corruptum. 2. Quia locus est ineptus.

Causæ defluuii capillorum.

Alimentum pilorum est excrementum fuliginosum, coctione terrestre factum.

Materia pilorum.

Aliquando abundat excrementum conueniens, sed cum venit, ad cutem euolat, & non nutrit. Nam requiritur, vt materia pilorum figatur & concoquatur. In vlceribus enim malis corrumpitur, & fit putridum, vnde pili mali. Sic in habitibus calidissimis nō multi generantur pili, quia meatus sunt aperti, & fuligines exhalant. In mulieribus etiam non gignuntur copiosæ fuligines. 3. Sæpe cutis alimentum malum est, vt phlegma salsum, bilis vtraq; & erodūtur radices pilorum, vt in morbo Gallico, ob acrimoniam humorum. Quia enim infectū est epar, ideo in omnibus particulis facultas naturalis imbecilla est, non concoquit, & alimentū partibus præparat: sed excremento inutili abundare facit. Vnde omnia pallida & languida ventriculus generat cruditates, quæ exuruntur in epate. Fiunt salsi vapores, qui ad caput exhalant, & erodunt radices pilorum. Ideo oriuntur crustosæ pustulæ in capite & mento. Consideranda autem sunt excrementa, quæ peccant, quæ agnoscimus à colore cutis. Si phlegma salsū est, cutis est albicans; si materia biliosa, erit flaua; si melancholica, nigricans. In morbo Gallico plerunq; est phlegma salsum.

Signa humoris peccantis in defluuio capillorum.

Vnde ad problema facile est respondere. Cur capitis pili maxime defluant? Nam phlegma salsum maxime in capite nascitur. Epar autem sua excrementa ad cutim, volas manuū & pedum mittit. Vapores autem ab epate, in capite vertuntur in pituitam salsam. Si enim immediate ab epate defluuii capillorum initium esset, æqualiter omnes pili, non tantum capilli caderent, sicuti contingit ictis à vipera, sed in toto corpore. Ac quibus defluunt, ante sentiunt sputum salsum, quia illæ partes petunt palatum.

Problema.

CVRATIO

Inchoante morbo, euacuanda, quæ in corpore continentur excrementa, pituitosa & adusta. 2. euacuandum est cerebrum. 3. partes, in quibus pili figuntur. Purgandum igitur corpus sena, agarico, pillulis cochiis, etiam helleboro. Deinde caput euacuandum apophlegmatismis. (Multi in media potione patiuntur defluuiũ) postremo tundendum caput, vtendum lotionibus, inunctionibus, &c. Lotiones primo sint detergentes, deinde constringentes. Pro ablutione:

Lotiones.

♃ Lixiuii dulcis ℔.x.
Fol.abrotani.
Absinthij.
Rorismarin.
Myrtillorum an.m.j.
Rad.asari.
Acori nostratis an.℥ß.
Nucum cupressi m.j.ß.
Ros.rubear.m.ij.

Bull. ad consumpt. tertiæ partis, hoc caput abluatur, & siccetur leniter, post inungatur caput & barba:

SAPO *Constantini à Paulo descriptus, qui tergit, siccat, continet, & repellit ad centrum.*

♃.Ol.omphacini.
Myrtini an.℥ij.
Ladan.el.
Sanguinis Dracon.an. ʒj. vel loco huius hypocistid.

Terantur in mortario, & in petia imponãtur oleo, & in vase duplici coquantur.

♃. Rosar.rubear.
Aloes.
Gallar.
Cortic.granator.
Spicæ & Macis, pro Malobathro.
Sarcocollæ an.℥j.
Fl.granator.
Myrrhæ.
Sandaracæ Græcorum, id est, arsenici rubri.
Spicæ nardi an.ʒ v.
Zedoariæ pro costo ʒ ij.& ℈ij.
Saponis Gallic.q.f.f.pilæ.

Si tum apparent areæ, post corporis euacuationem, ad lotiones deueniendum ex abstergentibus, vt agarico, foliis betonicæ, deinde fiat inunctio cum oleo caryophyllorum. Ad pilorum renascentiam, primum conducunt cibi optimi succi, dantur alterantia & roborantia, vt Mithridatium. Cutis inungitur medicamento, quod detergat, & euocet, materiam. Nam quæ astringunt, non conueniunt. Hic cinis abrotani, oleum caryophyllorum, & axungia vrsi plurimum valent. Item hoc:

♃. Lardi saliti porcini.
Vini an.℔.j.

Misc. & exponantur soli per dies octo. Agitetur quotidie quater, post coque ad ignẽ, donec humiditas vini absumatur, postea sine concrescere, & ita in summo concrescit album, quod collige, & eo inunge singulis diebus ter. Defluuio capillorum iunguntur pustulæ, quæ dum comprimuntur, exit liquor, & pus lentum, nec dolent. Suntque duorum generum: 1. Aliquæ in palato oriuntur, & in faucibus. Has plerunq; patiuntur paruuli, à nutrice infecti. Sunt autem rotundæ, callosæ, albicantes, & habent velut liuidum circulum & rubentem. 2. in toto corpore conspiciuntur. Causa est materia pituitosa, crassa, salsa, adusta, vel melancholica. Quæ duæ materiæ in vẽtriculo & epate generantur, & ad cutim transmittuntur.

Pustulæ.

CVRA.

Euacuetur totum corpus. Instituatur victus optima ratio. Bibatur decoctum. Si in ore fiat gargarisma ex decocto Guaiaci, hordeo, & aqua plantaginis, admisce syrupum rosac. & lac de semine Melonum. Cessante inflammatione:

Oris.

♃. Aq.plantag.
Rosar.an.℔.j.
Alumin.rochæ ʒ ij.
Argenti sublimati opt.triti ʒ j.

Bulliant in vitro ad medietatis consumptionem. Refrigerentur, & frigidi colẽtur supposito spisso panno. Quiescant, & rursum supposito alio panno colentur. Deinde sume stylum, in cuius extremitate sit gossipium intinctum leuiter aqua, detergantur ita vlcera mane & vesperi, & æger iaceat decliuis, vt pituita exeat. In corpore pustulæ & cicatrices tolluntur sapone nigro cum oleo vitrioli & aqua fragorum, vel:

Corporis pustulæ.

♃.Vnguenti rosac.Mes.℥ß.
Præcipitati ℈j.

Misc. inunge solas pustulas bis in die. Ad rubra vestigia. ♃. Argenti sublimati opt. super marmore cum aqua rosarum comminuti, & aqua in vitro exponatur soli, donec exsiccetur. Affunde iterum aquam rosarum, & denuo exsicca. Postea per viginti aut triginta dies sputo & aqua maceretur, donec non sit amplius causticum: ♃. Huius sublimati q. s. & misce cum succo melonum, hoc inunge maculas, vel vtaris lithargyro argenti cum succo limonum, & aqua rosacea.

Cicatrices rubræ.

Vlcera sunt plerunque vel callosa, vel fistulosa, vel maligna & serpentia, etiam ossa corrumpentia. Vtatur decoctione & inunctione.

Vlcera.

♃.Ax-

℞. Axung.porcin.
Terebin.an.℥ ij.
Butyr.recent.
Ol.lilior.alb.an.℥ j.
Mercurii ℥ ß.
Succi limonum, vel arantior.ʒ vj.

Misc. in mortario per horam vnam, donec fiat linimentum, quo inungatur vlcera. Mitigatur dolor, & siccantur vlcera. Si hoc non confert, vtatur præcipitato cum vnguento rosarum, item cerato:

℞. Terebinth.
Resinæ pini.
Ol.rosacei an.℥ iij.
Ceræ ℥ ij.ß.
Betonicæ.
Matrisylu.an.℥ iij.

Tritis terendis affunde vini q.s.coq.ad consumpt.medietatis, & quod post coctionem in summitate concrescit, collige, ac ad ignem admisc.

Gummi Elemi.
Sarcocollæ.
Thuris.
Lithargyri.
Cerussæ an.ʒ ij.

Argenti viui extincti cum succo limonum, aut saliua ʒ vj. Misce, fiat ceratum, quod extensum superponatur.

Rimæ in volis manuum & pedum.

Rimæ in volis manuum & pedum sunt à materia salsa, exusta, in ventriculo & epate genita. Cruciant diu hominem. Contemperetur epar cichorio. Expurgentur humores: si callus adest, emolliatur decocto altheæ, item, inunctione olei amygdal.rosar. axungiæ porci an.℥ j.cerussæ ℥ ß. & ceræ albæ q.s. Si non cedit his, fricetur, donec sanguis egrediatur, & citius consolidatur. Abluantur decocto hordei, deinde sequenti vnguento vtaris:

℞. Ol.rosar.
Butyr.recent.an.℥ j.
Cerussæ ʒ ij.
Terebinth.ablutæ ℥ ß.'
Sublimati opt.molliti ℈ ij.
Misc.f.Vnguentum in mortario.

Aqua plurimum valens.

℞. Rad.polygoni lb.ij.
Alumin.adusti ℥ j.ß.
Sacchar.℥ ij.
Destilletur aqua.

Dolor capitis articulorum.

In dolore articulorum & capitis fugienda stupefacientia. Nullus apparet tumor. Videntur dolere ipsa ossa: sed quia non sentiunt; malum esse in periosteo, certum est. Quando autem sunt diuturni, oriuntur tumores & gummata, & in periosteo reperitur materia corrupta. *Gummata.* Causa efficiens vapor malus, tota substantia pessimus, tum ratione malæ qualitatis frigidæ & siccæ soluentis continuum. Debilitato enim calore naturali pessima excrementa frigida & sicca generantur, quæ à solida substantia periostei retinentur, & in vaporem transeunt, qui distendit vicina, & dolorem efficit. Etiam ossa materia corrumpit. Noctu autem sunt grauiores, quia sicut analogia maxima est humoribus cum temporibus anni, sic & diei. *Noctu cur augeantur dolores.* Curatio optima est in vsu ligni. Quidam exhibent has pillulas:

℞. Hermodactyl.
Turbith an.ʒ iij.
Diagryd.ʒ ij.ß.
Mastich.ʒ ß.
Sacchar.℥ ij.cum melle q.s.
F.pill. δόσις ʒ j.

Parti dolenti quidam apponunt sacculos cum furfuribus tritici & sale calidissimo. Quia aperiuntur pori. Item, decoctioni Guaiaci imponunt saluiam, rorismarinum, mentham, betonicam, & in ea sacculos calefaciunt. Inungunt ol.lilior. albor. ol. sulphuris, & oleo lumbricorum, cuius descriptio hæc est.

℞. Lumbricor.lotor.in vino bis, & infusorum per horas xij. lb.j.
Ol.veter.lb j ß.
Fœnugr.
Lini contusi an.℥ ij.

Decoq. in vase duplici ad consumptionem vini & humidi.

Alia inunctio ad dolores articulorum.

℞. Ol.veter.lb.j.ß.
Vini lb.ij.
Vermium terrestrium præpar.℥ iiij.
Absinthii.
Chamomill.
Melilot.an.m.j.
Rad.Altheæ.
Maluæ.
Brancæ vrsinæ an.℥ ij.

Decoq.omnia vsq; ad vini consumptionem.

Dentes vacillantes.

Ad dentes vacillantes, ℞.acetum, in quo maceretur symphytum & Mastix.

Nares.

Pro naribus, ℞ pul.aristoloch.ʒ j.ß.
Hppocystid.
Fol.plantag.an.ʒ ß.
Cum melle q.s.f. linimentum.

Tumores molles. Duri.

Tumores duplices sunt, molles & duri, seu scirrhosi. Duri continent substantiam similem lardo concreto. Molles non continent pus, sed substantiam similem polentæ. Causa, materia frigida vel melancholica. In curatione quidam emolliendo in saniem conuertere student, postea aperiunt cum cauterio, sed vesicula tota debet eximi sectione. Et possunt etiam remoueri folliculi cum

Ægyptiaco & precipitato, postea detergentibus & sarcoticis vtendum est. Multi incidunt in tumores ex inunctionibus. Vera curatio est potatio ligni, & decocti sarsæ pariliæ. Tumores duri emolliuntur cum pinguedine gallinæ. Hi tumores interdū corrumpunt ossa, id cognoscitur, si duri tumores non possunt emolliri. Aperto tumore os corruptum oleo chalcanthi madefit, & detergitur. Vtimur postea vnguento de matrisylua, & vnguēto Conciliatoris de gummi Elemi, sæpe magna pars caluariæ eximitur, ibi opera danda, ne refrigeretur membrana, quia sequerentur conuulsiones. Impleto vulnere cicatrix inducatur cum vnguento de plumbo, Ceratum, quod carnem sex mensibus generat. Renouari autem per triduum debet.

Caluaria magna pars sæpe eximitur.

℞. Gummi Elemi.
Carab. an. ℥ß.
Resinæ pini colatæ ℥ j.
Ceræ alb. ℥ ß.
Mastich.
Thuris an. ʒ j ß.

Trit is optime terendis, add. olei communis q. s. f. ceratum.

Ad dolores & tumores pinguedo canina confert. Paratur autem hoc modo:

Pinguedo canina.

℞. Canem pinguem, ac abiectis visceribus, & perforato dorso venter impleatur:
Sem. Lini.
Fœnugr.
Rad. Althex an. q. s.

Ponatur in furno, & pinguedo colligatur.

Ad tumores duros:

℞. Maluæ m. j.
Cæpar. sub cineribus coctar.
Passular. an. ℥ j.
Fermenti ℥ j.
Axungiæ porci.
Anatis an. ℥ j. ß.
Ol. liliorum albor. ℥ ij.
Cum farina tritici q. s. f. Emplastrum

Causticum pro duris tumoribus:

Causticum.

℞. Ciner. sarmentor. vitium ℔. iiij.
Calcis viuæ ℔. j. ß.
Aquæ ℔. iij.

Cineres ponantur in canistro, & aqua superfundatur, cum descenderit, iterum infunde, & hoc fiat per triduum, deinde coquantur in vase æreo, quousque redigantur ad spissitudinem. Et sal hoc serua in vase vitreo bene obturato. Apponatur super tumorem durum, stet per tres horas, donec fiat eschara. Tunc imponantur mollientia.

In morbo Gallico, pro quodam Nobili viro,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM CCCLXXXII.

INITIO diligenter purgetur. Nam nisi hoc fiat, lignum habere suas effectiones vix poterit. Infundatur autem lignum, antequam curatio inchoetur, hoc modo: Redigantur in scobem xv. ℔. quibus affundantur ℔ vj. aquæ feruētis, & obturetur olla, atq; stet in loco frigido. De hoc ligno sumatur ℔. j. cui affundantur libræ duæ aquę, coquantur ad quartæ partis consumptionem, & in fine imponantur folia Card. benedicti m. iij. f. decoctum. Hoc isto modo bibat octo diebus bis in die. Interea paretur quoque secundum decoctum, & ad ℔. j. ligni abiecta herba, addatur ℥ j. ß. ligni macerati, & affundantur ℔. xx. aquæ, & coq. ad quartæ partis consumptionem. Deinde diebus quindecim: præmissis tamen duabus purgationibus ex agarico & sena in decocto, haustus sudoriferus decoquatur ad medietatem, & bibat ℔ j. pro vna vice. Antequam vero potum hunc sudoriferum sumat, accipiat de Electuario seq. ʒ ij. Debet autem hoc initio statim ex herbis hoc anno collectis, sed in vmbra siccatis præparari, vt fermentetur.

Decoctum Guaiaci.

Antidot.

℞. Card. benedicti.
Veronicæ.
Scordii an. ℥ j.
Marrubij.
Hyperici.
Origani.
Chamædryos.
Meliss.
Rutæ.
Hyssopi an. ℥ ß.
Cortic. citri.
Sem. citri.
Card. bened.
Baccar. Iuniperi.
Lauri.
Sem. anisi.
Fœniculi an ʒ j. ß.
Aristolochiæ rot.
Gentianæ.
Valerianæ.
Angelicæ præpar.
Calami an. ʒ j.
Cornu cerui ℥ ij.
Santal. citrin.
Cinamom.
Nucis moschatæ an. ʒ ij.
Croci ʒ ß.

Puluerisentur omnia diligenter, & cum melle

melle despumato misceantur ad formã Electuarii. De hoc, inquam, sumat ante potum sudoriferũ singulis diebus, & exactam victus rationem, ac quantum fieri poterit tenuem, seruet. Cum hoc modo quindecim diebus, singulis diebus bis, haustum sudoriferum sumpserit, rursus diebus octo in laconico sudet, si non bis in die, semel saltem, & mane sumat cum Electuario potionem sudoriferam, vespeti in laconici ingressu sulum Electuarium, cui haustum aquæ cardui superbibere poterit. Dum sudat partes inunctas bene isto vnguento confricet.

Vnguentum

℞. Saponis Venet. ℥j. ß.
Spiritus vini ℥ß.
Ol. Juniperi ℥ ij.
Baccar. lauri ʒ vij.
Commistis omnibus, f. Vnguent.

Jn tota curatione à venere & vino abstineat, aerem, quantum potest, fugiat, nocturnum non admittat, & temperatissime viuat.

De vsu Thermarum Carolinarum in exulceratione renum & vesicæ, pro quodam Magistro,

D. Casparis Nævii

CONSILIVM CCCLXXXIII.

CONSVLTIVS fuisset, vt hic domi corpus à collectis hactenus superfluitatibus purgatum fuisset, antequam te ad Thermas Carolinas contulisses, sed quia id nunc angustia temporis fortasse tibi non permittit, facies ad Thermas vbi veneris. Quiesces igitur ibi per diem, sequenti die sumes potiunculam sequentem, qua viis communibus euacuatis facilior fiat transitus Thermarum ad locum affectũ, & ne ab ipsis excrementa ad locum affectũ deducta, ipsum magis vellicent & asperent, erodantq;.

Præparatio ante vsum Thermarũ.

℞. Decoct. commu. flor. & fruct. ℥ iiij.
In quibus dissol.
Fl. cassiæ extract. cum aqua maluæ ʒ vj.
El. de sebesten ʒ iij.
Bened. laxat. ʒ j.
Syrupi violar. ℥ j.
Misc. f. potio.

Tertia, auspice CHRISTO, inchoabis vsum Thermarum, ac sumes libram vnam aquæ ex scaturigine haustæ, calidam probe, & ita citius penetrabit. Continebis te in lecto per horas duas bene stragulis coopertum, citra sudorem tamen, post obambulabis in camera vel hypocausto ad prandii tempus vsq;. Hora tertia pomeridiana poteris per horam ante cœnam prodeambulare, & ita obseruabis motum & operationem aquarum potarum. Solent enim primo flatus & tormina in intestinis & viis vrinalibus & membris excitare, quibus suppositoriis & clysteribus est occurendum, eousq;, donec & membra fuerint assuefacta, & perrepetint Thermæ.

Flatus & tormina à potu thermarum.

Clyster.

℞. Maluæ.
Bismaluæ.
Parietar. veræ.
Fl. chamomil. an. m. j.
Melilot. citrin.
Betonicæ.
Clinopodii veri.
Saxifrag. an. m. ß.
Sem. anisi.
Petroselin. an. ʒ ij.
Medullæ sem. carthami contusi & ligati in petia rara ℥ ß.
Agaric. trochisc. ʒ j.
Soldanell. ʒ ij.

Jncidantur, contundantur, & stent in infusione per horam, postea bulliant ad casum tertiæ partis, s. a. colentur cum expressione forti:

℞. Colaturæ, ℔. in qua dissol.
Cassiæ recens tractæ ℥ ß.
El. lenitiu. ʒ ij.
de hiera simpl. ʒ iij.
Diaphœnic. ℈ ij.
Diacatholic. ʒ j.
Ol. commun.
Chamomil.
Anethini.
Cappar. an ℥ j.
Sacch. rubri ℥ ß.
Vitell. ouor. num. j.
Salis commun. triti ℈ ij.
Misce, f. clyster.
℞. Suppositor. num. v.

Quia vero non dubium est, quin propter impuritatem & collectionem in renibus & vesica, ex quibus tu laboras, initio tale quid excitabunt aquæ potæ, non deterrebit te, etiamsi aliquoties supra dictis subsidiis vtendum tibi erit, quin perges potando, & sumes sequenti die libras duas eadem hora, & ita procedes singulis, vel alternis semper addendo libram aquæ, donec ad eam mensuram perueneris; quæ quater vel quinquies per diem aluum subducat. Solent enim Thermæ purgantis medicaminis modo per aluũ & vrinam euacuare certo pondere. Hac mensura purgabis postmodum te octo vel decem vicibus, vel tam diu, quam diu abstersione & mundificatione opus tibi esse vrinæ monstrabunt, quas singulis diebus colliges & inspicies. Et vbi ex diminutione purulenti humoris locos affe-

Thermæ per aluum & vrinam educunt.

ctos mundificatos esse animaduerteris, tum naturam Thermarũ in consolidando ipsos, eo die quo à Thermis abstinebis, medicamento consolidante iuuabis. Ad eam rem habebis medicamenta duo conscripta, quæ Schlakevvaldi, vbi peritum habes Pharmacopœum, maturæ tibi præparari curabis. Is porriget electuarium, de quo sumes illa die, qua non potas Thermas, drachmas duas, & post horam potionis cochlearia duodecim calefactæ, mane hora sexta, cum quinta electuariũ sumpseris. Habet enim consolidandi facultatem. His vteris semper alternis, & vbi etiam Thermas ipsas reliqueris, quo locus bene consolidetur:

℞. Renum capretorum (Zieglichen) num. iiij.

Incidantur laminarum more, vbi à pinguedine bene mundati fuerint, & infundantur in aquis, consolidæ maioris & Alkekengi per tres aut quatuor dies, immutando singulis diebus aquam & nouã affundendo. Deinde ℞. vesicam capreti abscisso collo, bene mundatam ab omni carnositate, & incidatur minutim, & eodem modo infundatur seorsim in his aquis. Post in furno iam defervescente ita torrefiant, ne adurentur, vt puluerisari possint. Puluerisatã singula seorsim, & postquam infra scriptum medicamentum ingressa fuerint, dentur patienti:

Opiatum ad exulcerationem renum & vesicæ.

℞. Pulu. renum capretor. præparati ℥ß.
Vesicæ caprati ʒ iij.
Rad. consolid. maior. ʒ j.
Minor. ℈ ij.
Trochisc. Alkekeng. ʒ j.
Caudæ equinæ ℈ iiij.
Boli armen. ℈ j. ß.
Semin. 4. frigid. maior. an. ℈ j.
Pulu. liquirit. ʒ j.
Gummi cerasorum ℈ ß.
Myrtillor. Italicor. ℈ ij.
Sanguin. dracon. ℈ ß.
Olibani ℈ j.

Puluerisentur puluerisanda, incid. incidenda minutissime, & cum s. q. syrupi violar. redigantur ad formam opiatæ.

Potio in exulceratione renum & vesicæ.

℞. Liquirit. rasæ, & incisæ ʒ iij.
Passul. ʒ j.
Plantagin.
Eupator. an. m. j.
Fol. Myrt. Italic. ʒ ij. ß.
Iuiubar. nu. v.
Myrtill. Italic. ʒ j.
Sem. 4. frig. maior. an. ʒ j.
Sem. an. ʒ j.
Herb. petroselin. m. ß.

Incid. contuud. & stent in infusione s. q. aq. Alkekengi, & plantaginis simul mistis per horas duas, deinde bull. ad casum tertiæ partis, vt remaneant libræ ij. Colentur cum expressione forti, colentur bis, colaturæ add.

Syrupi violac. ℥ ij.
Misc. f. potio.

Vbi igitur octo vel decem vicibus mensura purgante vsus fueris, diminues semper libram, donec Thermas in totum reliqueris. Hac ratione sumes. Nec video quid lotio aut balneum istarum tibi in tuo affectu pro deesse possit, nisi velis nonnũquam aut amicorum, aut sordium abstergendarũ causa lauare. Solent autem hæ Thermæ ratione caliditatis actualis & potentialis etiam inducere stypticitatem alui, cui occures glandibus communibus, aut clysteri, aut pillulis sumptis cum elaterio, quas ordinavi:

Alui constipatio.

℞. Massæ pillul. de hiera simpl. ℈ j. b. p.
Elaterii gr. j.

Subigantur exacte cum melle rosaceo, & misc. pro duabus vicibus. Sumes etiam interdum drachmas sex florum cassiæ cum drachmis tribus elect. de sebesten, in forma boli, vel brodio prunorum dissolutas. Et quibus epar est natura calidum, quale tu habes, & his detrimenti nonnihil minatur, pro quo arcendo sumes eo die mane rotulas tres diatrhodon, quod ab Abbatem refertur, in tabulis, & totidem hora secunda pomeridiana, eo die quo Thermis non vteris. Inũges etiam eam cutis partem, cui epar subiacet in hypochondrio dextro vnguẽto, quod à santalis nomen est sortitum, dissoluto ad prunas mane & post meridiẽ, vbi id necessitatem exigere animaduerteris. Cum etiam hæ Thermæ nitrosæ sint, & sua abstersione facilius vias vrinales excorient, & maxime in canna virili, prodest ex semine cytoniorum extrahere cum aqua rosarum mucillaginem, & per syringram in cannam inijcere: habet enim & vniendi & refrigerandi facultatem. Et si ardor non mitigatur, inde ad aliud progrediendum, quale est medicamentum, quod sieff album sine opio recipit, quod tibi cum reliquis conscripsi:

Epatis calidi contemperatio.

Ardor.

℞. Aq. plantag. ℥ iiij. ß.
Mucilag. semin. psyllii extract. cum aq. portulac. ʒ j. ß.
Sieff. sine opio ʒ j.

Dissoluantur in aquis puris, post add. Mucillaginem bene diluendo ℈ ij. ß.
Spritzwasser.

Et quo mundius conseruatur corpus, eo magis cita sequetur consolidatio. Consultum igitur est octo diebus, dum Thermis vte-

vteris, corpus euacuare, & intestina, maxime pillulis de hiera simplici cum aggregatiuis:

℞. Mass. pill. de hiera simpl. ℈ ij.
Aggregatiu. ℈ j.
Diad. ʒ. j.

Cum melle rosato, fiant pillul. nu. xxvij. pro tribus dosibus. Deinde abstine ab omnibus acetosis, acribus, valde salsis, pinguibus & mucillaginosis cibis, vt materia locum exasperans subtrahatur. Quod si ita victus rationem cum Thermis debitam coniunxeris, non dubito quin renes & vesica mundificabuntur. Quod attinet postmodum ad consolidationem pleniorem, illam consilio Medicorum dum prosequi poteris medicamentis sumptis. Christus dirigat Thermas ad recuperationem tuæ valetudinis, quam ex animo tibi opto. Reliqua coram audiuisti.

De Thermis Hirschbergensibus,

D. Casp. Hoffmanni

Reuersum me ex Thermis Hirschbergensibus, clarissime D. Doctor, appellauit Doctor Iohan. Knoblochius Excel. tuæ nomine, vt quæ mihi de illarū Thermarum viribus, facultatibus, & lauādi modo cognita essent, ea ordine Excellentiæ tuæ per literas exponerem. Subesse enim causas, cur hæc excellentia tua cognoscere cuperet. Ego vero cum Excellentiæ tuæ nomini semper fauerim, & hactenus nulla sese obtulerit occasio, qua notitia illa inter nos, Brandeburgi primū apud Ernestum Reuchlinum cœpta, deinde hic Francofurti in nundinis renouata, in amicitiam verteretur: libenter hoc qualecunq; officiolum in me recepi, paratus in multo maioribus Excellentiæ tuæ gratificari, si quid iniūgatur tale, quod à me præstari possit. Quæ igitur à me nude & simpliciter scribentur, ea vt profecta ab animo optime erga Excellentiam tuam affecto, in optimam quoq; partem Excellentia tua accipiet.

Thermarū Hirsbergensium descriptio. In Silesia nō procul à montanis Bohemicis oppidum est Hirschberg nomine, a nobis itinere quatridui distans. Ab eo non longe abest (nempe spacio dimidii milliaris) pagus quidam, qui a thermis ibidem scaturiētibus nomen sortitus est, & appellatur zum warmen brunn.

Ibi duæ potissimum inueniuntur aquarū medicamentosarū scaturigines, quæ quamuis exiguo interuallo inter se distant: tamen in viribus earum non exigua est differentia. Vtraque scaturigo colligitur in scrobe effossa, quælibet tamen in sua propria, vt commodius ingressio fieri possit, quæ fit ad mentum vsque.

Thermæ lignea. Differentiæ autem causa nominibus eas distinguunt, vt eam scaturiginem, quæ ligneo pariete & asseribus continetur, appellent vulgo, ligneum balneum. Eam vero, quæ foris lapidibus quadratis circūdata est, intus vero asseribus cincta, nominent lapideas Thermas. Ligneum balneum pauperi plebeculæ destinatū est, & omnibus patet. Eius aqua plurimū sulphurea est, valde exiccat, ex alto trahit, discutit, &c. Ad vlcera κακοήθη & diuturna valde efficax. Præterea cachecticis & omnibus aliis, quibus totum corpus, vel vna aliqua pars exiccatione, & calefactione indiget, apprime vtilis.

Hęc salutaris aqua cum nos aduenīremus in Thermas, per influxū aliquot frigidarum scaturiginum prorsus erat vitiata, vt pro calida euaserit frigida, & protrudebātur quotidie ex lateribus scrobis feces argilaceæ, quæ tandem oppleuissent totam fossam, nisi remedium huic malo inuentum fuisset. Ego enim motus querelis & precibus pauperū, suam & Balnearum vicem dolentium, egi cum Præfecto Kinastensi, qui tum à me curabatur, vt ligna ad ædificandum idonea, & asseres se missurum promitteret. Pecuniam (quæ operariis danda erat) corrogaui, partim à Principe, partim etiam meam addidi, atq; ita auersis primum frigidis scaturiginibus, deinde prorsus obstructis, effuso interim die noctuq; fonte cincta est fossa duplici ligneo alueo, vtroq; satis valido & arctissime compacto, atq; vndiquaq; ita munito, vt nunc Thermæ priorem caliditatē, calorem & efficaciam receperint, cum magna gratulatione & gaudio pauperum. Sed de hoc ligneo fonte nolo esse prolixior. Nam de altero, in quo & ego cum Illustrissimo Principe officij magis, quam necessitatis gratia laui, malo plura dicere.

Lapidea. In his lapideis, (vt appellant) Thermis, lauant ij tantum certis horis, qui non sunt de infima plebe. Neq; enim quemlibet erronē scabie scatentem, vlcera sua inferre sinunt. Et nisi [illegible] in alueū illum homines ad summum [illegible]. Si qui supra hunc numerum se ingerunt, iis st[illegible]ndum est toto lauationis tempore, nisi egressis aliquibus succedant.

Aqua harum Thermarum calida dicitur temperate, sed vt mihi videtur vltra temperiem ad primum gradum accedit. Atq; inde colligo, quod ignis subterraneus remotior sit à scaturigine, quodque aqua illa extra canales calefiat. Nam quo ignis vehementior, *Temperamen. à thermarum.* & aquis vicinior est, eo calidiores Thermæ, vt apparet in Carolinis. Hanc puto in itinere deferuescere, vt minus sit calida, ac tempe-

Sulphurea minus quã prior. Aluminosa & ferrea. Bituminosa.

riei propinqua. Sulphurea est, sed longe minus, quam illa, quæ in ligneo fonte est. Præterea vim habet aluminosam & ferream. Odor etiam bituminis aliquid inesse arguit, & cinerem insuper secum vehit.

Bituminis igitur & sulphuris ratione emollit & discutit, etiam tendones scirrhosos. Ob alumen vero & ferrum astringit & corroborat. Itaq; propter mixturam prædictorum partiũ resoluit, partim vim ac robur membris adiicit, & meatus coarctat. Hinc fit, vt qui fluxionibus (ad scapulas, ad spinam, ad coxendicem, ad iuncturas manuum & pedum) obnoxii sunt, ad has potissimum Thermas se conferre soleant; & sentiunt sane se iuuari, & aquam hanc minime inefficacem esse.

Facultates & vires.

Vidi ipse viros & mulieres pedibus captos in thermas inferri, post aliquot dies baculo innixos ingredi, ac tandem libere sine vllo fulcro pedibus iam validis incedere. Aliquot Podagricis & Arthriticis, qui carnes in pedibus habebant molles & flaccidas, autor fui, vt eo se conferrent, & egressi sunt sani & gaudentes. Instructi autem à me fuerunt antea, ne prius se balneis cõmitterent, quam adferrent corpus ad balneatum vsum recte præparatum.

Præparatio ad thermas.

Arthritidis causa.

Cum namq; Arthritis ex fluxione oriatur, vt arthritici ipsi testari cogũtur, & ad fluxionem quãlibet quatuor illa concurrant: Materia ad fluxum idonea, membrũ mandans, via, & membrũ recipiens. Ego priora duo in me recepi, primum vt materiam alioqui fluxuram, vel per venæ sectionem, vel per euacuationẽ per commoda interualla detraherem, idq; ea moderatione, ne qua sequeretur agitatio, quæ magno impetu fluxiones præcipitat ad membra debilia. Deinde vt membris mandantibus prospicerem, habita simul & fomitum & cloacarum corporis ratione. Itaq; capitis repletionem minuere studui, & exsiccandis reliquiis non in capite solum, sed in toto quoq; corporis habitu intentus fui, atq; interim viscera coctionibus destinata, præcipue ventriculum & hepar ad officium reducere conatus sum, cum cõstet hæc duo membra vna cum ambitu corporis & venarum, fomites esse repletionis capitis & fluxionũ ad membra. Certe cum hi delirãt reges, plectuntur Achiui. Nec minori cura ad cloacas corporis respexi, præcipue ad renum, & narium obstructiones, quę mira dant arthritidi incrementa. Pleriq; etiam ex harum partium obstructione aduentum paroxysmi sibiipsis præsagiunt, non aliter, quam Gallinacei mutationem auræ.

Arthritidis consideratio.

Ac profecto non leuis ansa redeundi paroxysmo datur, cum obstructis cloacis corporis retinentur ea, quæ naturæ ordine expelli debebant, & quasi regurgitatione quadam in membra à prioribus paroxysmis debilitata redundant. In eiusmodi fluxionibus renes semper suspectos habeo. Nullum enim hactenus vidi arthriticum (vidi autem quãplurimos) qui à calculo immunis esset.

Renes obstructi fluxionibus occasionem præbent.

Quicquid autẽ animaduerti reliquiarum superesse in corpore, id temperãtia in victu, & exercitio moderato, nonnunquam etiam inedia, & balneo laconico discussum est, ne nouæ fluxionis materia coaceruaretur. Vidi qui oleo vitrioli hanc materiam consumere & exiccare conarentur, eo quod vehementissime siccet & detergat, & initio sane iuuamentum percipiunt ægri cum inter vtẽdum ventriculum adstringi, auidius appetere, & fluxionum materiam minui sentiunt, sed tandem cachecticos euasisse scio, vt interim de aliis morbis taceam.

Vsus olei vitrioli cachecticos efficit.

Mihi sane suspecta est vis caustica, quę remanet in eo oleo, etiam iuxta Paracelsi doctrinam parato. In morbis quidẽ ex crassissimo phlegmate aliquoties vsus sum, sed nulli autor esse volui, vt cõtinuata vsurpatione aliquot guttarum moderatũ calorem ventriculi, (qui coquendo destinatus est) obtunderet, & sanguinis bonitatẽ corrumperet. Si enim ab externis coniiciẽdum est de internis, quid aliud in foco coquit, quã calor, & acida corrugare os vẽtriculi, & appetentiam excitare ex aceti vsu nouimus. Tales igitur qui assidue hoc oleo vtũtur, etsi per aliquod tempus de bonitate appetentiæ, & fluxionũ exsiccatione sibi gratulantur, ad extremum tamen, & tempore procedente, nocumenta ventriculo, & reliquis mẽbris illata, cum gemitur agnoscere coguntur. Sed næ ego ineptio, qui de Thermis scribere exorsus ad hæc quodammodo aliena calami ductũ deuiare me passus sum. Pergã igitur ad reliqua.

Præparato ad Thermarum vsum corpore, reliqua eos ex Thermis expectare iussi, nempe, viarum adstrictionem, & membri recipientis corroborationem. In arthriticis enim magna est viarum fluxionis amplitudo, & laxitas nõ viarum tantũ, sed & corporis. Eam corrigunt Thermæ vi aluminosa & ferrea, deinde membra recipientia influxum, sunt debilia, vel propter ingenitam vitiosam proprietatẽ, vel propter laxitatẽ iuncturarum, propter inferiorem positum, pręter resolutas vires ex antecedẽtibus paroxysmis, &c. vt in fluxionibus resistere non possint, sed eas prompte recipiãt, & horũ imbecillitati succurrũt Thermæ. Sulphuris enim ratione resoluitur & discutitur id, quod se in iuncturas insinuauit. Ferri ante & aluminis artus roborãtur, astringuntur, densantur, vt fluxio-

Vsus Thermarum.

fluxionibus minus pateant, Hinc itaq; apparet ratio, cur fluxionibus arthriticis obnoxii has Thermas petant, quidq; & quatenus, & quantum sibi ex iis polliceri possint.

Quae non ferant hae thermae. Non tolerant autem hæ Thermæ Gallico morbo infectos. Sæuissimi enim in iis cruciatus excitantur. Neq; sufferunt leprosos, hydropicos, asthmaticos. Gulosos quoque plus lædunt, quam iuuant. Cuius rei multa exempla vidi in Nobilibus, qui nullā quietē ventriculo relinquentes, & supra vires eū onerantes cibo potuq;, aut in febres inciderunt, cum corpora haberent cruditatū plena, quibus facile putredo induci potuit, aut deterioribus fluxionibus, & atrocioribus cruciatibus correpti sunt, quam priores erant, de quibus conquerebantur.

Oculis nocent. Oculis esse incōmodam aquam, & alios conqueri audiui, & ipse sensi. Dicitur etiam Epilepsiæ inuasiones reducere, quod tamen affirmare nolo. Si enim ita est, ob bitumen id fieri credo, quod in ea esse puto.

Duplex harum thermarum vsus. Porro cum Thermæ in duplici vsu habeantur, nempe, ad potum, & ad balnea. Hæ balneis potissimū seruiunt, & externis quoque vitiis vtiles sunt, vt medicamentum topicum. *Poto.* Quanquam etiam potæ multis eximiam opem contulerint in grauibus morbis, vbi multa sumpta & admota nihil contulerūt. Vidi præter cæteros antequadriennium Vratislauiēsem quendā, Horningum nomine, multo tempore colicis & articulorum doloribus excruciatum, consilio Vratislauiensium Medicorum, præter suam & amicorum spem ex potu eius conualescere, eleuatisq; in cœlum manibus Deo gratias agentem sanum discedere.

Mane post exhaustum & mundatū fontem, haurītura aqua recens (antequam quisquam insideat) scaturiens. Antea cantharus ad ipsam scaturiginem demitti solebat, ad excipiendam aquam purissimam. Fluebat enim per lapidem excauatum, tanquam per canalem. Sed ante bienniū quidam, nescio an ex imprudentia, vel maleuolentia, lapidem illum mala fide tractarunt, vt mutilato eo, perierit hæc commoditas. Itaque nunc prope scaturiginem saltem, inundato fonte aqua hauriri potest. *Per aluum purgare.* Haustum vnum per aluum egregie purgare aiunt, & vidi hoc frequenter fieri in hominibus raræ texturę, habentibus intestina acuti sensus, ita vt ex sorbitione saltem inde parata aliquoties egesserint. Mihi periculum bis facienti vt experirer, num hæc ita se haberent, non est mota aluus. Cumq; ex haustu satis magno ventriculū grauari sentirē, ab experiundo vlterius destiti. Nihil enim æque noxiū est, quam aquam medicatā potam retinere in corpore.

Vrinam prouocare. Vrinas tamen valde ciet, idq; verum esse testari possum. Hoc consilio Vratislauienses Medicos arbitror Podagricos & Ischiadicos, bene prius purgatos ad has Thermas mittere, vt potæ reliquias à partibus debilibus auertant, easq; per aluum & vrinam educant, deinde vt in sessione quoque membra debilia toborentur.

Tempus anni idoneum. Veruntamē magis lauandi, quam potandi gratia itur ad has thermas, idq; potissimū in Maij medio, & frequētius in Iunio. Nam ibi niuea montium cacumina aērem etiam in medio Maij plurimū refrigerant, & venti spirant frigidi. Puto autem cum membra roboris cōciliandi gratia lauare consiliū est, aëris potius temperiem, quam mēsium certorum delectum spectari debere, ne videlicet nuda corpora, vel nimio frigore (cui post lauationē exponuntur) offendantur, vel calore immodico vires dissoluantur. Cæterū quibus verno tempore Thermas adire non licuit, ij in Augusti medio & Septembri se ad eas conferunt.

Quot horis & quo ordine lauandū. Solent magna ex parte centum horas balneis impendere, sed ita distributas, vt à modicis initiis paulatim ad maiora incrementa progressus fiat, donec ventū sit ad senarium numerum, vltra quem non progrediuntur. Exempli gratia, Per biduum insident singulis diebus hora vna, sequēti biduo adiicitur moræ hora dimidia, tum ordine procedunt ad horas duas, tres, quatuor, quinq;, vsq; ad sex, quoquo diutius lauare constituerunt, eo pluribus diebus sex horis lauant. Has tamen horas ita dimetiuntur, vt media pars illarum antemeridiano tempori, altera medietas pomeridiano tribuatur.

Symptomata balneantium. Primis insessionis diebus cōtrahitur venter, & augetur cibi appetentia, sed tamen oportet frugalius vti cibo & potu, quam pro consuetudine, hoc est, tantū sumere, quantum ventriculus concoquere possit. Nam qui cum cruditatibus insidēt, inflammantur, & torminibus cruciantur.

Improba horarum distributio. Vbi propemodū, ad summa peruentum est, tum ratio iniri debet, an expediat diutius lauare, vel minus. Mihi sane nunquam placuit vulgaris ille modus præscribendi certas horas, cum ignoretur, quot quisq; ferre possit. Alij enim diutius, alij minus perseuerare possunt. Præterea pro ratione corporum in aliis efficacius, in aliis min⁹ operātur Thermæ. Proinde præstare arbitror tempus balnei pro cuiusq; natura & viribus, ac operationis modo mensurare, in eoque (vt dictum est) per gradus progredi, vt aquæ vis sensim irrepens, in dissolutum laxumq; corpus firmiorem impressionem faciat. Nam qui impetu aut saltu ad Thermas illas prosiliunt,

aut æquo diutius in illis moram trahūt, præsertim si cacochymica habeant corpora, & intemperantiæ frena laxent, ij vel febribus corripiuntur, vel vlcera iis aut exanthemata erumpunt, quorū nihil accidit iis, qui Thermis recte vtuntur, vt hinc liquido appareat non Themarum, sed male iis vtentium culpa accidere, quod quidam languidiores redeunt, quam accesserant.

Postquam autem fere officio suo satisfecisse videntur Thermæ, tum ordine retrogrado quotidie de mora detrahitur, & iisdē gradibus diminuuntur, quibus antea augebantur horæ balnei. Neq; enim vacaret periculo, si quis repente abrumpere lotionem, aut ab vsu eius nullo interposito temporis spacio desistere vellet. Metuendum siquidem esset, ne occursus extranei aëris repentinam aliquam alterationem induceret.

Quamdiu lauandum. Vulgarium opinio est, tam diu lauandum esse, donec cutis rubescat & erodatur, biß es außschlegt / & id tribuunt facultati & laudi Thermarum. Cumque illa cutis erosio seu exulceratio apparet, tum ad summum balnei peruentum esse putant, & tum primum de horis balnei aliquid temittere incipiunt. Ego vero cutis illas erosiones potius ex multitudine recrementorum, in non probe purgatis, ex cibis superflue, & non iusto tempore assumptis, ex habitu corporis, ex diuturnitate balnei, & acrimonia prouenire puto. Et sunt, qui bis vel ter exulcerentur.

Arbitrantur autem è Thermis non discedendum esse, nisi sanata prius cute, quod fit, cum per continuationem balnei, materia paulatim per meatus digeritur. Metuunt enim ne scabiem auferant, quam non facile postea abigi posse aiunt.

Refrigerata aqua vis euanescit. Multi etiam quibus hora ad lauandum commoda contingere non potest, aut alioqui pro voluntate aquam Thermarum in alieno calefactam, in labrum infundi curant, in eoq; tot, quot volunt, horis desident. Sed viribus eius aliquid decedere perhibent.

Transportata sane aqua in alium locum, non eam habet, quam in propria scaturigine efficaciam, cuius rei sæpe periculum fecerunt Hirschbergenses, qui saltem medio milliari absunt à thermis. Ditiores enim, qui vsu earum in grauibus malis liberati erant, curarunt aquam in oppidum transuehi, redeuntibus iisdem malis, vt ea calefacta, quomodo, & quando vellent, vterentur, verum nullam inde opem memorandam perceperunt, sed si sanari voluerunt, coacti sunt ad ipsam scaturiginem reuerti.

Thermis caput nō abluendum. Caput lauare aqua Thermarum non expedit, sicut alioqui in genere non consultum est thermis suphur aut æs habentibus humectare caput. Ego quoties id feci, sensi nocumentum. Princeps tamen vltimis lauationis diebus embrochæ seu instillatione vti solet, quæ vt minus sit noxia, & reliquias in capite absumat, in coquo herbas exiccantes & corroborantes caput, additis foliis sennæ, Agarico, radicibus Asari, &c. *Embrocha.* Et quanquam mallem instillationem interdum ab ipso omitti, aut esse breuiorem, cum sciam habere ipsum caput repletum vaporibus & negotiis, &c. tamen conniuendum est interdum ad quædam, quæ frustra reclamantes mutare non possumus.

Laconicum. Thermis contiguum est balneum Laconicum, seu sudatoriū, cuius vsu corpus præparari potest ad lauacrū, vt apertis cutis meatibus, facilius aqua Thermarum ad interiora penetret.

Carolinæ fortiores. Longe fortiores Thermis Hirschbergensib. sunt Carolinæ, quæ calidæ & siccæ sunt vsq; ad tertium gradum, & habent sulphur, alumē, nitrum, suntq; efficaciores ad membra resoluta & contracta, discutiunt dolores spinæ, coxendicum, articulorum, dissipant crurum tumores flatuosos & laxos, tenumq; & vesicæ calculos abigunt. Itaq; Hirschbergenses mediocribus artuum malis, & rarioribus corporibus: Carolinæ vero vehemētibus, & pene deploratis neruorum morbis, & robustioribus corporibus conuenire videntur. Præterea hæ diuturnis & contumacibus: illæ recentibus & nō inueteratis magis sunt commodæ.

Hæc habui, clarissime Domine Doctor de Hirschbergensium Thermarum viribus, & lauationis consuetudine, quæ vt à me visa compertaque sunt, & vt in calamum venerunt, ita ad Excellentiam tuam scribere volui, confisus maxime humanitate tua à multis prædicata, & quod à Doctore Knoblochio intellexi Excellentiam tuam hoc ita à me fieri velle. Quod si hac in re voluntati tuæ satisfactum est, non omnino operam lusi, sin minus peto, ne imperitia mea mihi apud excellentiam tuam fraudi sit, vtque ea, quæ nullo alio consilio, quam vt Excellentiæ tuæ gratum facerem, scribere institui, bono animo accipiantur, bono certe à me scripta sunt. Bene valere Excellentiam tuam opto, rogoque in amicorum numero Excellent. tua me quoq; numeret, & an hæ literæ redditæ sint significet.

Datæ Francofurti ad Odoram
15. Iunij, Anno
1569.

De

De vero præcauendi, & curandi febrem pestilentem contagiosam ratione, ex Idiomate Germanico in Latinam linguam conuersa, à Dn. M. Martino Weinrichio, M. C.

D. Ioh. Cratonis

ITA multa sunt hactenus ab iis, qui medẽdi scientia excellunt, vsuq; artis insignes sunt, de pestilentibus morbis eorumq; contagio, scripta, atque in lucem edita, vt post tot tantosque viros propemodũ superuacaneum videatur, quicquam amplius de hoc argumento auctoribus obtrudere. Verum quia communis officii ratio à singulis flagitat, vt donis diuinitus sibi concessis plurimorum saluti consulant, & in commune aliquid conferant, volui ego quoque hoc scripto qualicunque, quantum possum in publico malo aliis inseruire, si qua ratione id possem perficere. Nam cum eiusmodi hoc malum sit, vt priusquam consuli Medici ab ægrotantibus possint, & necessaria auxilia colligi, de salute eorum prope desperatũ sit: ob id multum interest, rectè moneri homines, non modo quomodo necessaria præcautione & salutari remediorum vsu cauere, (quantum quidem humana animaduersione occurri potest) contagium, infectionisque periculum declinare, verum etiam, si qui iam eo malo correpti sunt, qua ratione alter alteri subuenire medicamentis, & vitam, si ita Deo visum sit, prorogare possit, ne vel ægris auxilium desit, aut sani lædantur. Nam si tum demum vrinæ offeruntur Medico, cum infecta pollutaq; sunt corpora, duplex ex eo incommodum mihi nasci videtur. Primum quidem, quod ægro auxilia tardius offeruntur in eo affectu, qui subita maxime auxilia desiderat. Alterum quia ex vrinis infectorum pauca fere Medicus præuidere, & monere potest, cum sæpe in infectorum vrinis nihil lethale appareat, quo tempore etiam morti vicini sunt Quin & vrinarũ circumgestatione non modo is, qui defert, sed etiam Medici, eorumque familia nonnunquam contagio polluitur, vt exempla plurimorum docent excellentissimorum Medicorum, qui cum multis potuissent arte sua prodesse, aliorum imprudentia, & curiositate infecti immature vitam amiserunt. Ideo aliam potius viam sequẽdam censeo, quam nostris hominib. fidelissime in hoc scripto cõmonstrabo. Etsi autem non ignoro hanc meam, quam præmisi huic argumento admonitionem iis non esse placituram, quibus omnia displicent, tamen prætermittenda non fuit, cum videam magno cum dolore meo, quantopere vulgus, hic præsertim, ab vrinæ diuinatoribus decipiatur, iique optimi habeantur, & doctissimi, qui plurimum ex iis ariolari, & mentiri possunt.

Infectorum vrina fallacior, contagiosa.

Vroscoph.

Quantum autem ad præseruationis rationem attinet: Primum eius, & summum caput est Pietas, & religiosa diuini nominis inuocatio, de qua cum multa quotidie in homiliis publicis salutariter proponantur, ea, si quis profanus cum suo periculo audet aspernari, seipsum accuset, si quid grauius ei acciderit. Sane & antiqui inter ethnicos Medici, pestilentes morbos ad Devm retulerunt, cum in natura causas certas vix inuestigari posse animaduerterent, nec communibus in arte remediis malum illud cedere longo vsu didicissent.

Astrologi.

Porro Astrologi syderibus id malum attribuunt, docentque à peculiaribus in cœlo constellationibus putredinem seu corruptionem quandam in aere excitari; qua attracta homines, qui eius vsu carere non possunt, ita inficiantur. Ex eo esse, quod regiones & corpora, quæ vi cœlestium causarum occulto consensu respondent, plus minusue inficiuntur. De hac causa controuersa cum nemine placet litigare: interim non nego à corporibus cœlestibus, sideribusque vehementes in subiectum aerem mutationes imprimi. Hoc solum monebo, in primis operã esse dandam, vt omnia ea attentissime caueantur, quibus aer potest contaminari, cum aeris impuritas & fœtor propagationi veneni ad plura corpora maxime accomodata sit. Veruntamen halitus ille, qui ex infectis corporibus educitur, & malignam qualitatem contagiosam, ac venenosam ex putredine, seu corruptione potius accepit, præcipua causa est, cur contagia late disseminentur. Ex qua patet, generalis causæ præseruationem positam esse in aeris puritate conseruanda, quod fit, cum non solum cauetur, ne à corporibus infectis, sed etiam ab iis qui ægris ministeria præstant, malum illud disseminetur. Id magistratus præcauere potest animaduersione sua, quam adhiberi mature oportet, iuxta salutare illud præceptum, *Principiis obsta.* Dabit igitur operam Magistratus Politicus, vt viæ publicæ, plateæ & angiportus in ciuitatibus, eaque loca, quæ ab hominibus frequentantur, pura à sordibus sint, morticinia, fimus, cadauera, sordesque omnes tollantur. Fontes porro etiam, canales, & flumina munda sint; cum aquarum immundicies, aerem, & homines polluat, & sæpe loca salubria ab aquarum illuuie periculose afficiantur.

Contagium.

Præseruatio generalis.

Aerem præcipue ignis purgat, id olim,

Aeris purificatio.

vt testatur Hippocrates, & Medici, in pestiferis locis lucuienti ignes passim excitati fuerunt. Nam vbi pestis aerem contaminauit, experientia docemur ignem ex incenso iunipero, tædis, & quercinis lignis ac foliis, veneno ei, quod exhalant infecti, & in aerem infundunt, plurimum resistere. Poterit autem quilibet domi suæ singulis diebus bis vel ter aeris alterandi gratia cum baccis iuniperi, roremarino sicco, foliis quercinis, vel tæda suffitum excitare, maxime hyemis tempore, aut incipiente autumno: & quibus in locis camini extructi sunt, ii ignem ex aridis lignis quercinis sibi faciant. Opulentiores ex pharmacopoliis sibi comparent trochiscos & puluerες odoratos: vel tale quiddam:

Suffumigia.

Trochisci odorati.

℞. Zedoariæ.
Angelicæ an. ʒ j. ß.
Galangæ.
Xyloaloes an. ℈ iiij.
Santal. citri.
Sem. citri.
Cort. citri.
Styracis cal. an. ℈ ij.
Gummi arab. ʒ j.
Tragac. ʒ ß.
Dictam. Cretici.
Benzoin an. ℈ ß.
Mosch. ambræ an. gr. iiij.
Sacch. cand. ℥ vij.
Dissol. in aq. ros.

F. orbiculi pro fumo. Aliquando potes addere ol. Nucis mosch. vel Mac. destill. aliquid: Ozylete.

Trochisci odorati alii.

℞. Xyloaloes.
Ladani an. ʒ j.
Styracis cal. ʒ ß.
Moschi gr. ij.
Sacch. candi. ℥ j. ß.
Cum aq. rosa. q. f. fiant trochisci.

Puluis domesticus.

Si quis priuatim sibi puluerem velit præparare, sumat myrrhæ & thuris an. ʒ ß. rorismarini sicci, baccarum iuniperi, fol. quercus an. ℥ j. santal. citr. ʒ ij. camphor. gr. iij. f. puluis qui igni inspergatur. Vtiliter etiam vsurpatur pro fumo faciendo succinum, cum baccis iuniperi admistis.

Etiam illud profuerit ex succino in aceto, & aqua rosarum vaporem elicere, quem vestes & corpora excipiant. Deinde carpum, faciem, & manus eodem aceto & aqua humectare: pauperes, qui succino destituuntur, silices fluuiatiles affuso aceto additis foliis quercus, & rosis siccatis calefaciant, & eo modo, quo dictum est, fumum corporibus excipiant. Ditiores silicibus acetum rosaceum affundant, & æstate santalos rubros, hyeme angelicam adiungant: possunt & alii pulueres odorati ex arte componi, qui in thuribulis dissoluuntur in fumos, magno cum ægrorum commodo. Nam prunis mul tum vti apud infirmos non videtur esse consultum. Extat puluis Matthioli ad suffiendas vestes eiusmodi:

Puluis Matthioli.

℞. Baccarum lauri.
Iuniperi an ℥ iiij.
Myrrhæ.
Aloes an. ℥ j.
Ligni guaiacini.
Santal. alb. an. ℥ ß.
Thuris.
Styracis calam.
Ladani an. ʒ ij.
Misc. f. puluis crassus.

Porro hic monendum, cum homo venenum illud præcipue attractione aeris, & halitus attrahat, non modo ore, verumetiam per poros omnes cutis; aer autem vitietur vaporibus ex infectorum tum corporibus, tum vestibus emanantibus, & ita multiplicetur ac propagetur: cuiusque officii esse, si vel ipse infectus, vel cum infectis conuersatus est, memor charitatis Christianæ, ne alios petulanter adeat, aut societatib. hominum se ingerat, iis maxime in locis, vbi magni conuentus fiunt, sed sponte se ab hominum congregatione segreget, & si omnino ei cum sanis agendum est, ita caute id faciat, ne quid periculi illis creet. Nam qui malitiose pestifera illa seminaria diffundit, homicida est proximi sui, & pœnas non modo æternas sibi luendas sciat, sed in hoc etiam seculo Magistratus seueritatem experietur. Quin & illud esset vtile, eos, qui aliquandiu cum infectis fuerunt, priusquam sanis se immisceant, prius in libero aere aliquantisper hærere, non autem includi ædibus contagio pollutis: quam consuetudinem occludendi ædes infectas non fuisse salutarem, multorum locorum exempla docuerunt. Quod si malum nimis ingraueścit, satis est, ædes suspectas signo notari. Plura de hoc erant adiicienda, sed quia prudentiæ Senatus nihil debet præscribi, hoc tantum addam. Si quæ errata initio committuntur, & initia periculi contemnuntur, nullo consilio deinceps facile succurri posse. Æquum etiam erat, eos, qui infectos adeunt, inuisunt, medentur, consolantur, sepeliunt, prorsus à sanorum consuetudine abstinere, multo minus decet eos sponte se in societates hominum immiscere, vel in aliorum ædes se ingerere, nec lintea, aliaq; instrumenta, quæ infectorum cadaueribus sepeliendis adhibentur, in sanis & non suspectis locis vsurpari debent. Neq; vero seminarium pestis homines tantum, sed etiam pecudes & cæte-

Seminaria pestis etiam in bruta.

& cætera animalia possunt circumgestare, ideo & in hoc cautio est adhibenda.

Atque vt prædicatur omnis occasio infectionis & contagii, balnea publica, diuersoria, & compotationes publicæ prohibendæ, & omnia loca occludenda, in quibus calefactis multi simul conueniunt, & ita se quisque gerat, ne quando ipse sauciæ suæ conscientiæ stimulos sentire cogatur. Hyeme autem cum vapor ex hominum corporibus exhalans non ita se dilatat in publico aere frigidiore, & facilius ob condensationem obseruari oculis potest, quilibet videat cum quibus conuersetur, nec aliorum halitus attrahat. Æstate autem consultum est, obseruare venti motum, vt hic halitum colloquentium à nobis abigat. Igitur, qui soluere possunt, quoties egrediuntur, in ore gestent cortices citri, vel zedoariam, vel vnum de his orbiculis.

Trochisci in ore tenendi.

℞. Corticum citri ʒ ij.
Zedoariæ.
Angelicæ an. ʒ j. ß.
Xyloaloes.
Ireos an. ℈ ij.
Cinamomi.
Caryophyll.
Nucis mosc. an. ℈ j.
Moschi.
Ambræ an. gr. ij.
Sacchari candi q. s. cum mucilagine tragacanthi ex aq. ros. f. orbiculi parui.

Quibus vero hi nimis cari videntur ob pretium, fumant loco zedoariæ, angelicam maceratam in aceto, & in ore gestent. Possunt & diuites loco orbiculorum Muscordino (quod ita vocant) vti. Probo & galangam, & cortices, ac semina citri, quibus non solum aer occurrens alteratur, quem attrahimus: sed & corroboratur. In quibus duobus capitibus fere tota præseruandi ratio posita est, quantum quidem vel Medicus præcipere, vel quisque suo loco exequi potest.

Vt autem inspirationi magis prouideatur, nares mane, cum quis egreditur, hyeme inungat mithridatio, vel theriaca, dissoluta in rutæ succo, qui vero calidi sunt calido tempore, possunt addere aquam rosarum cum pauco aceto, & camphora, & vtile est, non modo nares, sed & carpum, & cor, iis, quæ spiritus reficiunt, inungere, sicut supra ostendi de succino cocto in aceto cum silicibus. Quia autem talia medicamenta quibusdam nimis vilia videri possent, quæ tamen ego vtilissima esse iudico, commemorabo quædam alia. Extat descriptio aceti Matthioli eiusmodi:

Acetum Matthioli.

℞. Myrthæ.
Aloes an. ʒ ß.
Card. bened.
Maioranæ.
Serpilli.
Zedoar.
Cinamomi.
Calami aromat.
Pulegii.
Rosarum an. m. iij.
Santali albi ℥ j. ß.
Granorum iuniperi ℔ ß.
Aceti vini q. s.

Sacculi cordialis vel Moscambæ descriptio hæc est.

Sacculus cordialis.

℞. Sem. acetosæ.
Citri.
Corticum citri.
Been albi & rubei.
Santal. citrin.
Sp. Indicæ.
Corall. rubeor. an. ʒ j.
Scordii.
Fl. Borrag.
Rorismarini.
Ros. rubear. an. p. j.
Croci integri ℈ j.
Spec. Diamoschi dulc.
Lætit. Galeni.
Cordial. temper. an. ℈ j.
Moschi.
Ambræ an. gr. v.

Incorporentur cum syndone f. sacculus cordialis interpassatus.

Ol. Scorpionum Clementis.

Quidam præstantissimi Medici in præseruatione maxime commendant oleum scorpionum, quod Clementis nominant, si regio cordis, & carpus eo vngatur: potest autem ita confici:

℞. Scorpionum numero centum.
Olei oliuarum antiqui ℔ j.

Coquantur ad medietat. consumptionem, & diligenter exprimantur. Addatur rhabarbari triti ʒ j. in vase vitreo optime clauso, soli 4. diebus exponito. Quod si tot scorpiones haberi nequeunt, sumantur 40. additis ℥ ij. theriacæ.

Arsenicum Carpi scorpiorum.

Didici etiam à peritissimo Medico, Carpi insignis chirurgi Bononiensis discipulo, solitum fuisse Carpum eiusque familiares circa cordis regionem arsenicum album gestare, vt cum veneno assuefieret, & veneno pestilentiali posset resistere, constat autem Carpum cum suis sectatoribus in multis pestilentiis incolumem fuisse seruatum. Describitur autem hoc modo:

℞. Arsenici cryst all.
Risigall. an. ʒ iij. vel ʒ ß.
Cum albo oui incorporentur.

Vel.℞. Arsenici cristall.℥j.
Croci ʒ iij.
Misc.f.sacculus cordialis.

Ita fiunt & sacculi pulueris Bubonis Theophrasti.

Puluis Bubonis Theophrasti.

℞.Pul.Bubonis exsiccat.℥ ij.
Arsenici citri.
Christallini an.℥j.
Rad.Diptamni.
Tormentillæ an.ʒ ij.
Margar.non perfor.ʒj.
Corall.hyacinth.
Smaragd.an.℈j.
Croci orientalis ℈ ij.

Singulis seorsim puluerisatis, impastentur pro amuleto supra regionem cordis. Hos saculos qui gestant, eos monent, ne sudent, ne incalescentes sacculi per apertos poros vim suam ad cor immittant, & ita nocumentum vel etiam mortem ipsam inferant.

Cautio.

Quanquam vero ego nemini author sum, vt his vtatur, tamen cum sciam vehementiora etiam remedia, & venena intra corpus dari à quibusdam, volui ea nominare tantum, & sane omnibus prodesse absq; discrimine persuadere mihi neutiquam possum. Illis tuendum hoc relinquo, qui aliis talia obtrudunt. Optarim vero audire, quomodo eas rationes, quas Alexander Massatia, & eruditi alii Medicis opponunt, possint dissoluere. Alii non Carpo, sed Clementi Pontifici attribuunt. Noui in Austria magnæ dignitatis virum, qui mirifice commendabat. Plurimi lapidem hyacinthum circa pectus gestant, assignantq; ei peculiares vires, maioresq;, quam aut Smaragdo, aut Bezoar, in hoc præsertim malo. Porro ad cor muniendum & alterandum aerem, qui attrahitur, contraq; vapores, qui ex impuris locis vestibus, vel corporibus emanant, pomo Ambræ vtendum est tali:

Massaria rationes de amuletis venenatis.

Pomum Ambræ.

℞.Ladani ʒß.
Benzoin ʒ iij.
Succini ʒ ij.
Ligni aloes.
Santal.cittin.an.ʒ j.
Ros.rubear.ʒß.

Aspergantur aq.ros.moscat.in qua parum sit Tragac. Dissol.misce simul in mortario, addendo.

Olei cinamom.gutt.v.
Caryophyll.gutt.iij.
Macis gutt.j.
Ambræ, Mosci an.gr.v.
Misce, f.pomum.

Possunt tamen & diuersa fieri, alia quidem pro æstate, alia pro vsu hyberno. Egentiores autem hunc succum sibi præparent: Sumant aceti quartarium vnum, Rutæ pugillos duos, eam contundant, & exprimant succum per linteolum, addantq; camphoræ & croci an.ʒ j. Inde spongiam intingant, & secum gestent, ae sæpe odorem inde attrahant. Idem succus potest naribus illini, & carpo, maxime, qui calidiores natura sunt, & tempore calido. Magnam enim ad præseruandum vim habet. Etsi autem difficile est iudicare, cur alius citius, vel tardius, aut grauius alio inficiatur, imo cur alii etiam prorsus non inficiantur: tamen illud constat, venenum minorem vim habere ad lædendum, in iis, quorum corpora à superfluis excrementis libera sunt, nec cruditatibus & obstructionibus laborant. Perinde enim vt ignis soluitur, cum pabulum idoneum subtrahitur, ita hic fieri putandum est, vnde eum Philosophis Medici ita loquuntur: *Nullam causarum sine patientis aptitudine agere posse.*

Succus domesticus.

Quapropter suadeo fideliter, vt quilibet in victu, cæterisque rebus modum seruet, ebrietatem & libidines vitet, lætitiam sectetur, salua pietate & pudore. Vitet cibos noxios, & difficilis cōcoctionis, & vitiosi succi, vt pisces, qui squamas non habent, anseres & auium flauuitilium carnes, lacticinia, quæ facile corrumpuntur, nimium vsum olerum, fructuum crudorum, boletos item, fungos, & his similia. Vitet obstructiones & cruditates, vina fortia & fœculenta ne bibat, non vtatur immoderatis exercitiis, quæ in sudorem, & magnam anhelitus mutationem desinunt. Aluus semper aperta sit. Absit tristitia, & melancholia, & metus, quia cor affligunt, & veneni receptioni causam præbent.

Victus ratio in peste obseruanda.

Quia vero nemo ita exacte potest viuere, quin superfluum aliquid colligatur, moneo eos, qui labore ea non absumunt, vt de consilio prudentis Medici qui naturam, vires, ætatem, animi tempus considerat, corpus euacuet, prouideat tamen, ne in eos incidat, qui fortia & maligna purgantia exhibent. Nam etsi ea valide purgant, tamen vires deiiciunt & sæpe graues exulcerationes, tormina, debilitates sequuntur, & maligna qualitas stomacho imprimitur, vt postea plura excrementa colligantur, quam euacuatio sustulerit. Quod si ob id rursus & sæpe ad purgandum redeundum est, scito, vitam te breuiorem reddere. Abstinendum igitur ab iis, qui fortissimis remediis radicitus omnia se expurgaturos gloriantur. Satis magna cura opus est, vt ne nimium fiat, etiam cum leuissima & tutissima dantur, maxime eum eos incidimus, qui temperantem vitam degunt.

Et quanquam non valde dolendum est,

eos

eos in eiuſmodi imperitos Medicos incidere, qui neq; ſui neque aliorum rationem vllam habent, & de non intellectis rebus ſibi ſumunt iudicium, tamen ſingulos hic monere volui, ex iis remediis, quæ ad ſolam vrinarum inſpectionem abſque vllis aliis indiciis præſcribuntur, plus detrimẽti, quam commodi eſſe expectandum. Illas etiam vrinarum inſpectiones, & iudicia de iiſdem pro huius loci vitioſo more, neglecta obſeruatione temporis in morbo, & ægrotantis qualitate, meram impoſturam eſſe. Nam etſi ex iis, quæ narrantur ab eo, qui vrinas defert, ita pronũciat Medicus, vt rem ipſam tetigiſſe videatur: non tamen ex vrina id prænidit, ſed vbi modicum quippiam ex eo colloquio deprehendit, multa garrit apud imperitos, quæ ægro nihil afferunt commodi. Quod ſi hoc modo perſuaſus, remediis etiam vteris, antequam te viderit Medicus, & naturam tui morbi, eiuſque tempora, & diuturnitatem cognouerit, & num tibi is familiaris fuerit, explorauerit, & in quemuis euentum te curandum ſuſcipit; ipſa vero remedia proſunt, eſt, quod Deo & fortunæ gratus ſis.

Quanquam aut Medici, qui ita caſu felices ſunt in medẽdo, magno beneficio diuinitus afficiuntur, tamen eo non abuti debebant, ſed artem & ſcientiam adiungere felicitati, non compendiis, aut populari fauori fidere. Vbi autem in Medico arrogantiæ plurimum eſt, artis parum, etſi de experientia glorietur, vt circumforanei impoſtores ſolent, tamen tandẽ ſeipſum damnet neceſſe eſt. Singulis etiam ſeptimanis vna ante cœnam hora drachma vna vtendum eſt pillularum peſtilentialium, cum Ammoniaco præparatum, vel ſi placeant, ex veteri deſcriptione, quanquam conſtat in Ruffi deſcriptione pro Croco ammoniacum poſitum, laudantur maxime à Medicis & poſſunt ſæpius etiam vſurpari. Quod ſi ob vim exiccatoriam ventriculo, non proſunt aliquibus, ii conſulant Medicum. Vtiliſſima enim medicamenta non omnibus conueniunt teſte experientia. Eſt autem earum pillularum deſcriptio talis:

Pillulæ pestilent.

Pillulæ pestilentiales.

℞. Aloes
Ammoniaci.
Myrrhæ an. ʒ j.
Cum vino fragrante f. pill.

Vel ſic: ℞. Aloes opt. ℥ j.
Myrrhæ elect. ℥ ß.
Croci ʒ ij.
Cinamomi.
Coriandri præparati an. ʒ j. ß.
Sem. Citri.
Baſilicon.
Acetoſæ an ʒ j.
Xyloaloes.
Margarit.
Corall. rubeo.
Cornu cerui.
Raſuræ ebor. an. ℈ ij.
Rad. Tormentill.
Dipt. albi.
Terebinth. an. ʒ ij.
Boli armeni veri ʒ vj.

Pulu. incorporentur cum ſyrupo de corticibus citri. Miſce fiat maſſa.

Qui calidius epar, & renes habẽt, & calculoſi ſunt, vtantur peſtilentialibus pillulis cum rhabarbaro, ita vt de Ruffi pillulis antea monui, vel ante cœnam quantitate iuglandis nucis terebinthinam lotam in aqua roſarum admiſto ſaccharo ſumant. Video enim peritiſſimos Medicos infectionis tempore vſum terebinthinæ lotæ probaſſe, ac quamuis vera terebinthina caremus, tamen nec noſtra qualiſcunque inutilis eſt. Præparantur pillulæ cum Terebinthina tali ratione.

Terebinthina.

℞. Terebinth. lotæ ter in aq. roſ. ℥ ij.
Rhab. optimi aqua cinamomi irrorati ʒ ij.
Cinamomi ℈ ij.
Puluer. liquiritiæ q. ſ. f. pillulæ.

Verũ quia ſæpe deſcriptio pillularum aloe cum rhabarbaro mutata eſt: ideo hanc deſcriptionem adiungam.

Pillulæ de tribus cum rhabarbaro.

℞. Aloes roſatæ ʒ iij.
Rhabar. el. puluetiſati & aqua cinamomi aſperſi ʒ j. ß.
Agarici rec. trochiſcati ʒ j.
Myrrhæ elect. ℈ ij.
Maſtichis ℈ j.
Cum ſyrupo de corticibus citri q. ſ.

De his ſumatur drachma vna, tribus horis ante prandium.

Hoc modo expurgato corpore, ſecure vſurpantur præſeruatiua. Nam impuris corporibus præſertim aromatica plus obfuerint, quam profuerint, teſte experientia, qua obſeruatum eſt, vſu aromatum maxime mulieres, & virgines quarum corpora ſunt impura, lædi.

Impura corpora aromatibus lædi.

Quia vero de purgatione dixi, multi autem venæ ſectionem malunt, quam purgationem non modo in curatione, ſed etiam in præſeruatione, ideo hoc rurſus monebo. Cum præſeruatio in eo ſit poſita, vt corpora quæ parum habent ſuperfluitatem, in eo ſtatu conſeruentur: Impura vero ab excrementis liberentur, & exicceutur. Si abundat ſanguis, & corpus plethoricum eſt, non improbare me venam. Sin vero copia non eſt in ſanguine, & nullum indicium pletho-

Venæ ſectio.

Vena sectio absq; plethora periculosa. ræ, venę sectio periculosa esse existimari debet. Nihil tamen consuetudini detraho, & si quis obseruarit, se ex hac, vel alia re iuuari, ei minime hoc auxilium intercludimus.

Remedia in præseruatione adhibenda, quæ ad cor respiciunt, & causæ pestilenti aduersantur.

Pueruli. PRIMVM hic puerulis prospiciendum est. Quanquam optimum est auxilium domi liberos in puro aere, quãtum fieri potest, vbi infici nõ possunt, continere, & medicamentis non onerare. Tamen si periculum metuitur, detur eis mane cochleare vnum oxysaccharę Nicolai, vel sumatur aceti quartarius, aquæ rosar. dimidia quantitas, libra vna sacchari, corticis citri, vel cinamomi parum, hæc coquantur & despumentur, vsq; ad mellis consistentiam, detur iis mane cochleare vnum vel alterum. Interdum de meo tabulato ditiores suis porrigant.

Tabulati descriptio.

Rotula pueros à peste præseruantes.
℞. Boli arm. in aq. scabiosæ loti ℥ ß.
Cornu cerui vsti.
Terræ sigillatæ an. ʒ ij.
Coralli præparati.
Margar. præparatarum an. ʒ j.
Sacch. in aq. rof. & cinamomi dissoluti ℔ ß.
Fiat confectio in tabulis. Vel sic:
℞. Boli armen. cum aqua scabiosæ loti ʒ j. ß.
Margar. præpar. ℈ ij.
Fol. auri num. x.
Hyacinthi præparati ℈ j.
Spec. Diamarg. frigid.
Liberantis an. ℈ j. ß.
Sacchari in aq. rof. & cinam. dissol. ℥ iij.
Fiant rotulæ.

Electu. de nucibus. Pauperes sumant iuglandes, rutam & sal, & pueris domi exhibeant: vel tale electuariũ conficiant, quo vti etiam adulti possunt, maiori saltem quantitate, quam infantibus datur. ℞. Iuglandes viginti, Ficus quindecim, Foliorum rutæ duus pugillos, duos item Tormentillæ, Croci, Salis an. ʒ j. Hæc simul contundantur, & mellis addatur tantum, quod satis est, vt fiat electuarium, de quo detur pueris. Adultiores autem vtantur quantitate iuglandis: semper habitum hoc fuit pro remedio in tali casu præstantissimo. Nam infantibus vehementiora exsiccantia prębere, itemq; Theriacam & Mithridatiũ, vel camphorata non laudo. Contusæ autem Tormentillæ aliquid dari mane in pane cum aceto, & cornu cerui limato potest. Vel hoc, quod sequitur:
℞. Cornu cerui vsti.
Cornu cerui crudi an. ℥ ß.
Pul. Tormentillæ.
Corticum citri an. ʒ j.
Sacchari ℥ iij. Misce.

Infantes purgare velle non videtur consultum, si tamen sint adstricta aluo, rotulæ de rhabarbaro dari possunt. Earum descriptio est hæc:

℞. Sacchari albi aqua acetosæ & cinamomi dissoluti, & ad perf. cocti ℥ iiij. Extracti Rhabarbari ʒ ij. Cum succi rosarum ʒ j. dissoluti. Rhabarbari optime puluerisati, & aqua cinamomi humectati ʒ ij. F. rotulæ secundum artem.

Pro grauidis & lactantibus.

Præseruatio grauidarum & lactantium topica. CVM grauidæ multũ in se superfluæ humiditatis habeant, & tum plus aeris, quam alias attrahant, si quæ fugere possunt, iis boc faciendum est. Quibus autem manendum est, quantum possunt, domi se cõtineant, nec in publicum, vel loca suspecta prodeant. Et quia communia illa remedia, quę alias pręseruationi accommodata sunt, istis non prosunt, præscribo hũc puluerem, qui non modo vtilis est ad præseruandum, sed & fœtum roborat.
℞. Rasuræ eboris ʒ j.
Corall. præparat.
Margaritarum an. ʒ iij.
Zedoariæ.
Nucis moschat. tostæ an. ʒ j.
Misce, fiat puluis.

Puluis domesticus. Si suauitas in puluere quæritur, tantum sacchari addatur, quantum est pulueris. Quia vero multæ grauidæ ex pharmacopoliis allata auersantur, ideo domi tale quid parari poterit. Sume rasuræ eboris ʒ ß. Zedoariæ ʒ ij. Nucis mosch. Corall. rub. an. ʒ j. Misce, fiat puluis, & tantum detur mane, ac vesperi, quantum denario excipi potest, quæ dosis est, & pulueris antea præscripti. Mithridatium alii grauidis concedunt, quod non probo, quanquam in priore meo libello olim edito idem admisi. Ego hoc Electuarium præfero, quod sequitur:
Electuarium. ℞. Conseru. Borrag. Bugloss. Rosar. an. ℥ j. ß.
Corticum citri condit.
Anthos an. ℥ ß.
Rotul. diamarg. frigid.
Diatrion santal. an. ℥ j.
Elect. de gemmis ℥ ß.
Boli armen. præparat. ʒ j.
Zedoariæ.
Diptamni.
Croci.
Tormentillæ an. ʒ ß.
Syr. de corticib. citri & acetos. citri an. q. s. Misce, fiat conditum.

Pro

Pro pueris & virginibus.

Præseruatio puerorum & virginum

CVM hoc hominum genus frequenter infici soleat, quod humida, calida raraque corpora habeant, ideo peculiaribus remediis indigent, cum nec purgationes ferant, quas adulti, & vehementia calida præseruatiua illis minime conueniant, vt eruditi Medici norunt, quorum rationes huc afferre nihil est necesse; cum hæc pro vulgo scripta sint. Igitur pueri infra annum sedecimum ætatis, & virgines infra decimumquartum, pro præseruatione, neq; venam secent, neq; fortiter se expurgent. Possunt autem singulis septimanis dracbmam semis pillularum pestilentialium dimidia bora ante cœnam sumere, & singulis diebus mane tres pillulas de succo Cardui benedicti cum quibusdam speciebus, quæ pillulæ de carduo nominantur. Sunt autem eiusmodi:

Pill. de carduo.

℞.Succi cardui inspiss.℥ß.
Rhabar. opt.aq. cinamomi aspersi.
Agarici recenter trochisc.an.ʒj.ß.
Myrrhæ℈ij.
Mastichis℈j.
Cum syrup.de corticib.citri fiat massa

Mithridatica confectiones immanibus non tenere danda.

Cætera remedia ex theriaca vel mithridatio, vel camphora confecta, quæ alii absq; discrimine omnibus pompose commendant, istis quidem dari non debent. Ac quamuis clament antiquos etiam Medicos talia huic ætati præbuisse, & se expertos esse sæpius: non tamen ob id sequitur, periculum abesse, quia ratio repugnat. Potest etiam contraria experientia ostendi, quanto cum periculo talia teneræ ætati obtrudantur. Quod si rationes desiderant, in Doctorum libris requirant: & ipsi æstimata possunt, puerorum corpora facile resolui. Ideo qui in pueritia adhuc sunt, vitent electuariũ de ouo, quod etsi à Medicis valde celebratur, tamen non potest omnibus esse vtile, aut ab omnibus Medicis esse laudatũ. Nec tamen ego id damno, modo theriaca optima admisceatur, & crocus non adulteratur. Quod vero aiunt, illud esse præstantius, quod ætatem habet viginti annorum, qnam quod duorum est, nemo ex doctis Medicis accipiet. Maxime autem periculosa sunt teneris corporibus remedia, quæ ad formam electuarii de ouo cum nuce vomica, & multis præterea purgandi vim habentibus, vt helleboro nigro, & in balneo quidem, vt audio, vsurpantur, cum balnea infectionis tempore adultis, & non adultis plurimum noceant, ideo quisq; eiusmodi Medicos, & remedia caueat, nec magnis commẽdationum titulis decipiatur. Nam certum est in his nullam artificiosam componendi rationem elucere, non prorsus tamen aliquam, aut nucem vomicam in peste dari reprehẽdam. Profuerit igitur tenerioribus & nõ adultis tabulatum meum, vel quod Ferdinando Imperatori adscribitur. Cæteris egentioribus aliud est præscriptum commune liberantis, maxime vero si cum aloe rosata sit preparatum, quod maxime hic vtile iudico, sicut & electuarium de nucibus. Electuarii autem liberantis pro pueris descriptio est, ea, quæ sequitur:

Elect. de ouo nocet pueritia.

Vsus medicamentorũ in balneo prauus.

Electuariũ liberantis pro pueris.

℞.Sem.Santon.
Boli armeni an.ʒij.
Sem.Caulium.
Citri excorticat.an.ʒß.
Rad.Tormentill.
Enulæ an.℈ij.
Corall.rubeor.℈j.
Smaragd.Hyacinth.Sapphir.an.℈ß.
Rasuræ eboris.
Serici crudi.
Sem.plantag.an.℈j.
Sacch.albiss.℥iiij.

In aqua scabiosæ, vel acetosæ, vel cardui dissoluti, fiant rotulæ.

Quod si vero pueri, & qui in tenera ætate sunt, dissolutius viuere voluerint, sciant reste Galeno, frustra multa remedia præscribi. Nam cum præseruatio in singulorũ corporibus tria postulet, corporis euacuationẽ, roborationem cordis, auersionem aeris impuri & polluti: certe tria illa oportet esse coniuncta, vt corpus purum sit, & vires cõseruentur. Diætæ omnem rationem hic præscribere non possum, sed in hac vna regula posita sunt omnia: Cibus simplicissimus optimus: præcipue antem pueri in cibo vtatur aceto. Pauperes mane buccellam panis in aceto intinctam sumant cum puluere radicis Tormentillæ, vel electuarium de nucibus, cuius præparationẽ supra præscripsi. Sed potest & hoc modo confici:

Præseruationis tria requisita.

Aliud Elect. de nucibus.

℞.Nucum iuglandium num.xx.
Caricarum num.xv.
Rutæ.
Absinthii an.p.ij.
Rad.Aristoloch.vtriusq;.
Cort.citri an.ʒj.ß.
Tormentillæ.
Diptamni.
Pimpinellæ an.ʒij.ß.
Fl.Bortaginis.
Galang.
Off.de corde cerui
Macis.
Myrrhæ.
Boli armeni an.ʒß.
Mellis despumati ℔.iij.
Misc.f.electuarium.

Possunt ita & vsurpari baccæ Iuniperi in aceto maceratæ, vel hæc mixtura quantitate iuglandis: Sume plantaginem, Millefulium, incide, adde carui, & Bolum armenum. Misce eum aceto pini, de hac mistura possunt & adultiores sumere.

Virginum præseruatio.

Virgines autem, quibus menstrua non fluunt, singulis septimanis ter pillulas pestilentiales deglutiant, & quotidie ad præseruationem Pimpinellam in aqua coquant, addito pauculo saccharo, & croco & mane haustum vnum bibant. Si fortior vis contra venena desideratur, potest addi angelica in aceto macerata, & enula. Extracta pro bis non probo, ob nimium calorem, maxime æstate, & consulendus est Medicus eruditus. Ancillæ quæ ætatem multam non habent, pimpinellam mane quotidie edant, & in ore gestent angelicam.

Cautela in usu extractorum.

Quod ad attractionem aeris alterandi, & roborationem cordis attinet, hic eadem, quæ supra præscripta est ratio, obseruari debet: sed in remediis, quæ intra corpus sumuntur, corpora & anni tempus discernendum, cauendumq; hoc inprimis, ne corpora quotidiano vsu remediorum ita alterentur, vt in omni vita reliqua de eo conqueri necesse habeant.

De adultorum præseruatione.

Præseruatio adultorum.

CVM corporum magna differentia sit, non modo in temperaturis, verum etiam in indiuidualibus proprietatibus, monendi hic omnes, quibus hoc per facultates suas licet, vt tum de purgando corpore, tum venæ sectione præseruationis gratia consilium eruditi Medici sequantur, non eorum qui temere, & audacter præcipitatum, & antimonium præbent, hoc prætextu, quod omnem impuritatē è corpore tollant, & corpora ipsa viuida faciant. Scio ego etiam quibusdam Medicis persuaderi, antimonium esse singulare alexipharmacum contra infectiones. Sed quia arsenico non valde dissimile est, & natura ab eo tanquam à veneno abhorret, & cum inutilibus humoribus etiam bonos exturbat, fieri potest, vt in tanta exagitatione, & hypercatharsi corpus eo veneno liberetur: & putredo propter fortē exiccationem desinat. Carere autem periculo, aut omnibus tuto præberi posse, non facile adducor, vt credam. Nam certo certius est, præcipitatum, & antimonium pestifera esse pharmaca. Nec sequitur, ob id omnibus danda esse, quia paucis, vel aliquibus, vt isti putant, profuerint. Verum de his satis, & volui eos monere, qui moneri se patiuntur.

Antimonium præcipitatū.

Arsenicum.

Particularis vero præseruatio singulorū corporum est, propria Medici, nec Medicis hic quicquam præscribo: quisque autem suæ conscientiæ rationē habeat, eum Theophrastus pro experimentatoribus, qui eius ductum sequuntur, non responsurus sit. Res hominum agitur, & scriptum est, *Non despicias carnem tuam.*

Quia autem iam de præseruatione agimus, ea vero alteratio quædam est, in qua nihil præcipitanter & subito, sed sensim agendum est, suadeo vt præseruatiua illa calida, & exiccantia caute vsurpētur, præsertim calido tempore, quod volo magis accipi de iis, quę magnam perturbationem spirituum in corpore commouent. Et quanquam in medicamentis præseruatiuis à me præscriptis nullus fere excessus est, vt calori naturali vim inferre, aut viscera interiora lædere, cum ad membra principalia roboranda directa sint, soleant: tamen si quis animaduerterit naturā ab his abhorrere, aut vehementem corporis alterationem consequi, ei nolim esse autor, vt illorū vsum continuet, sed quid sibi faciendum sit, experiti alicuius Medici consilio statuat. Certe bolus armenus cum succino albo præparatus cum vel sine saccharo, interdum sumptus plus proderit quam ab indoctis præscripta electuaria: quomodocunque prædicentur. Ad cordis autem corroborationem, & antidota contra venena quod attinet, præscripsi aliquot formulas quas hic annectam:

Exsiccantia calida caute adhibenda.

Bolus cum succino albo.

Electuarium salutis Cratonis.

Electuarium salutis.

℞. Macis in succo limon. infus. & præparat. ℥j ß.
Theriacæ elect.
Mithridat. opt. an. ʒ iij.
Ligni aloes odor. ʒj.
Spec. liberant. Ferdin.
Terræ sigillatæ veræ.
Succini albi præparati an. ʒj.
Cort. citri pul. ʒj ß.
Conser. rosar.
Burrag.
Nympheæ an. ℥j ß.
Cum syrup. acetositatis citri fiat conditum.

Liberantis Cratonis.

Electuarium liberantis.

℞. Boli armen. Orient. ʒ vj.
Rad. Tormentill.
Dictam. an. ʒ iij.
Zedoariæ ʒ j.
Margaritar.
Corall. rubeo.
Spec. Diamargar. frigid.
Liberantis an. ℈ ij.
Succi cardui.

Sca

Scabiosæ.
Verbenæ.
Veronicæ.
Scordii an.℥ß.
Camphoræ ℈j.
Syr.de acetos.citri q.s.
Misce, fiat conditum cum & sine camphora.

Electuarium de aliud Bolo.

Elect. de bolo.

♃.Boli Orient.aq.scabios.loti ℥ß.
Diptam.albi.
Myrrhæ an.ʒj.
Rutæ.
Scabiosæ.
Verbenæ an.p.j.
Sem.Pimpinellæ.
Sem.Cardui bened.an.ʒ iij.
Aristoloch.vtriusque.
Tormentillæ.
Baccarum lauri an.ʒ ij.
Macis ℈ ij.ß.
Croci,Camphoræ an.℈j.
Nucum iugl.num.xv.
Cum syrup.acetos.citri fiat electuarium.

Aliud de Carduo.

Elect. de carduo.

♃.Succi cardui ℥ß.
Scordii ʒ ij.
Tormentillæ.
Diptam.
Terræ sigillatæ.
Corall.alb.
Margarit.
Oss.de corde cerui an.ʒ j.
Spec.liberantis ʒ ß.
Mithridatii ʒ ij.
Misce. Est probatiss.

Descriptio Morsulorum de succino.

Morsuli è succino.

♃.Boli arm.aq.ros.loti.
Carab.an.℥ iij.
Terræ sigillatæ ℥ ij.
Corall.rubeor.℥ ß.
Alborum ʒ vj.
Lapid.Smaragd.
Rubini.
Saphyri.
Hyacinth.an.℥ ß.
Margarit.ʒ v.
Cinam.ʒ ij.
Caryophyll.℈j.
Sem.acetosæ ʒ ij.
Cort.citri.
Santal.alb.an.ʒ j.ß.
Rubeor.ʒ ij.
Spodii præpar.ʒ v.
Rasuræ eboris ℥ iij.
Croci Oriental.℥j.
Vnicornu veri ℥ ß.
Fol.auri puriss.num.50.

Misc.f.rotulæ vel morsuli.

De quotidiano vsu Theriacę hic nihil addam, si quis sibi eam vtilem obseruet, vtatur. Illud certum est, vulgaria illa camphorata, quæ hic circumferuntur, ex Theriaca, Camphora, Ruta, Tormentilla, Diptamno, baccis lauri, confecta esse, & plerumque corruptam theriacam immisceri, & aquas vitæ, quæ mortis aquæ nominari debebant. Certe tanti non sunt, quanti volunt videri. Et quia simplex medicina tutissima est, & optima: hic simplicia quædam non modo pesti, sed omni veneno resistentia enumerabo.

Aqua mortis.

Omnes prope Medici post Theriacam & Mithridatiũ Smaragdum laudant, datur ad grana sex cum Mithridatio. Deinde hyacinthus ita describitur, quod non solum intra corpus sumptus, sed etiam foris gestatus pesti resistat. Eandem vim & granata habent, & coralli, & Margaritæ intra corpus receptæ. Bezoar lapis in aulis magni fit, sed quantum ego obseruare potui, non præstat hoc in isto casu, quod ab eo expectatur, quanquam in aliis magnis morbis eo feliciter me vsum esse sciam. Quod si tamen maiori in quantitate daretur, non dubitarem: etiam in peste eum profuturum, quod in cæteris venenis facit. Maxime laudatur terra sigillata, si ea vera haberi posset. Eius loco bolus Orientalis vetus, & succinum album, quod cordi maxime amicum est, & contra venena vim habet, vsurpari potest. Quia vero de bolo, & terra sigillata res suspecta est: placet eius loco cornu cerui vstum. Multis in locis maxime in Hungaria ad Tocauium bolus effoditur colore ruffo, quali & bolus ille verus describitur. Eo magno cũ successu vsus sum sæpe, & plus profuisse obseruaui, quam terram sigillatã, quæ fere quotannis dissimilis ebullit, & alit, & aliter præparatur. Ideo interdum ex Turcia affertur alba, interdum pallida & rubra, sępe cineritia. Non dubito Turcas eam adulterare, & aliquid fraudis subesse, quod idem cum bolo fieri suspicor, qui raro verus ad nos peruenit. Miretur hic aliquis, cum Turcæ bolum, & terram sigillatã veram possint habere, qui fiat tamen, vt tam graues pestilentiæ tamque perniciosa contagia ad Constantinopolim & vicina loca dominentur. De eo ita mihi à fide dignis autoribus narratum est: Turcas cum omnia ad ineuitabile fatum referant, existimentq; hominum eam esse rationem, quæ pomorum, cũ matura sunt, decidentium, raro remediis vti, neque alium ab alio infecto abhorrere, nec Medicos magnopere desiderare. Habent quidẽ Sultanus Medicos aliquos, sed quam

Smaragdus. *Hyacinthus.* *Corallium.* *Margaritæ.* *Bezoar.* *Terra sigillata.* *Bolus orientalis.* *Succ. alb.* *Cornu cerui.* *Bolus Tocau.* *Turcarum imprudentia.*

eruditi sint, norunt, qui aliquoties Constantinopoli legationis munere functi sunt.

Marga Silesia.

Quia autem nostris temporibus in Silesia Marga quædam multis in locis reperitur, quam Paracelsistę axungiam solis vocant, & pro terra sigillata vendunt, & à multis commendatur: non obstabo ego, quo minus ea Marga, si vere simplex est, non compositum quiddam, aut mixtum ex aliis rebus: cum vim exiccandi habeat, & venenis credatur resistere, in præseruatione etiam vsurpetur. An autem ad curationẽ aliquid auxilii collatura sit, experientia docebit.

Strig. Goldberg.

Quæ ad oppidum Strigam reperitur, Hungaricæ non multum dissimilis est. Ad Goldbergam alia est, sed pallidior, & verum bolum colore refert, alia item plane alba. Medici experimentis facultates talium simplicium explorent, nec circũforaneis illis chartis nimium fidant.

Siccitas terrarum corrigenda saccharo rosato.

Ego ita existimo, si frequenter sumatur, magnam siccitatem, & corporis ariditatem esse secuturam, quod idem de Bolo Tocauiensi statuo: cui malo ita occurretur, si ea terra cum saccharo rosato accipiatur.

Simplicia alexipharmaca.

Habent prætet hæc magnam vim, Tormentilla & angelica in aceto præparata, Elenium, Gentiana, Ostrutiũ, Galanga, Serpentaria, Diptamnus albus, Aristolochia, Pimpinella.

Inter herbas commendantur Carduus benedictus, Scordium, quod diu incognitum ante paucos annos hic repertum, nunc passim haberi potest, Scabiosa, Verbena, Acetosa, Borrago, Nymphæa, Ruta, Tanacet. Cochlearia, quam Dioscorides valde commendat, Hypericon, Betonica, Saluia, Roremarinum, Melissa, Absinthium, Caltha, Chelidonium, Lysimachia, Morsus Diaboli.

Inter semina præcipuam vim habent Semen acetosæ, Cardui, Coriandrum præparatum, Anisum, fœniculum & quædam alia. Semina citri, baccæ lauri, & iuniperi, Cubebæ, Myrrha, Camphora, quæ curatiuum singulare est, cum tempestiue adhibeatur: addo & nucem moschatam & macis.

Zedoariam non attrahere venenum.

De Zedoaria sunt qui existiment, quod venenum attrahat, quorum sententiam falsam iudico. Caryophillos autem non carere periculo, experientia docet.

Euphorbium.

Multa de Euphorbio dicũtur: quod purgãs sit, & expulsiuum pro fortibus corporibus, facile dabimus, sed contra venena non sumitur. Annumerant in horum ordines etiam os de corde cerui. Cornu cerui vstum & limatum, Vnicornu, si haberi potest. Santali omnes, Castoreum. Sunt quidem & alia tum simplicia tum composita, quæ tamen his, quorum catalogum adieci, minime anteferenda sunt. Et certe, qui vno atque altero ex his recte vti didicerit, sciat sibi plus profutura, quam omnes operosas compositiones, quomodocunq; commendentur. Ita autem commendo vsum istorum tum simplicium tum compositorum medicamentorum, vt in necessario casu id accipi velim, & de iis corporibus quæ ea ferre possunt. Vbi enim necessitas non vrget & corpora eorum vsu offenduntur, vitanda sunt, & obseruanda optima victus ratio, in cibo, potu, quiete. Temperantia sane remedium optimum est.

Intempestiuus Medicamentorum vsus noxius.

Didicimus multorum exemplis, intempestiuo vsu medicamentorum in peste plurimos vehementissime valetudinem suam afflixisse. Monendũ etiam hic erat aliquid, de sex rebus non naturalibus ita à Medicis appellatis: sed quia pro idiotis iam satis pleraque attigimus, & ratio tuendę sanitatis peculiarem tractatum desiderat, hic cætera prætereo, & Galeni loco concludam, qui est in 1. de differ. Febrium, vbi de præseruatione ita loquitur: Vna ac prima est omnibus intentio, & communis, vt corpus quam maxime superfluitatibus vacet: atque optime spiret. Secundo loco, vt præpotenti causæ, quo ad eius fieri potest, aduersetur.

Præpotens causa Galeni.

Quid vocet, præpotentem causam, Medici considerent & animaduertant causam pestilentiæ supra vulgarem putredinis conditionem statuendam esse.

Reprehensus sum à nonnullis, quasi cum iis sentirem, qui putredinem in aere & corporibus tempore pestis in totum tollunt, in quo immerito me accusari, omnes libri mei testantur, qui de peste à me in lucem sunt editi: plures etiam epistolæ, in quibus de cura pestilentialium morborum, cum doctis, & excellentibus Medicis disserui, idem testantur.

Putredo pestilentiæ.

Diserte igitur affirmo, non modo esse in corporibus magnam putredinem etiam in pestilentibus à contagione ortis, si ad aliquot dies perdurent, & hominem nõ iugulant, sed etiam in pestilentibus non contagiosis, à qua & fiant, vulgaris tamen putredinis conditionem longe superantem, vt sanguis cum mittitur infectis, satis demonstrat, vbi fibræ sanguinis ita putruerunt, vt ne quidem concrescere possit. Et vnde esset contagium, nisi magna quædam putredo ibi existeret, quæ ex infectis corporibus vapores emittit? quod seminarium pestis (etsi à putredine differat) in vestibus & indumentis latet, maxime vero in impuro aere, quem omnes necessario attrahunt, & in eo perinde vt insecta, multiplicatur, & se propagat latius. Videmus etiam quoties

ties febres pestilentiales dominantur, plurima insecta generari in aere, quæ in arbores & plantas decidunt, aquas & terræ nascentia multipliciter fœdant & corrumpunt. Quæ cum manifesta sint, qui possunt videri putredinem omnem sustulisse ? Quod autem inquinamenta, quæ in aere hominibus contagiosa & perniciosa sint, & vere febres pestilentes contagiosas gignunt, ex corporibus humanis exhalent, quæ cum corpora multa inficiuntur, & copiose in aere vagantur, alio quidem in loco magis quam in alio, & hinc inde à vento agitantur, ac nisi à vehemente aeris agitatione disturbentur, publicam, & contagiosam hominibus pestem excitant: ex hoc apparet, quod aer ille non quibusuis animalibus, sed hominibus fere noceat, in iis locis, vbi inquinamenta & seminaria pestis vigent. Qui vero ita sentiunt, in febribus nullam esse putredinem, sed incendium tantum, cum iis sapiat, qui volet. Mihi æque atque illis Hippocratis sententia nota est, quam tamen de omnibus febribus non possum interpretari. Itaque plane statuo, non modo in pestilentialibus ; verum etiam in continuis, & intermittentibus febribus putredinem esse, quomodo ea à Medicis definitur, etsi communi definitioni Aristotelis, qui eam primæ generationi opponit, non respondeat. Et illi ipsi qui putredinem negant, debebant alteram etiam definitionem Aristotelis intueri, & ei hanc non valde dissentientem animaduerterent. Vnde etiam essent illi putridi vapores, qui in febribus continuis à putridis humoribus in magnis vasis: itemque in intermittentibus ex paruis tanquam ex foco emanant, & cor inuadunt, & eius calorem natiuum, imo totius potius corporis aggrediuntur, vt fonti vitæ sicut omnis putredo, aduersentur ? Quomodo etiam vera ratio contagii ostendi posset, etsi putredo & contagium differant ? Optarim sane eos, qui tantopere sibi in commentis suis placent, ad hæc absque personarũ insectatione respondere.

In febribus pestilentibus & continuis putredinem adesse.

Posttremo, vt hanc de præseruatione doctrinam concludam, monendi sunt ii, qui tempore pestis vlcera aperta habent, ea coalescere vt non sinant, sed magna cura aperta seruent. Vbi vero chirurgi sunt, qui cauteria ex arte inurere possunt, suadeo vt securitatis causa illa sibi imprimi sinant : maxime vero ii, qui chronicos affectus habent, iis indigent. An vero in pedibus, vel manibus fieri debeant, Medici consilium sequendum est.

Cauteria approbat.

Sufficiant hæc de præseruatione, quæ in tribus, vt dictum, posita est. Primum in alteratione, & mundatione aeris, quem omnes attrahunt necessario, & in quo inquinamẽta emanantia ex infectis corporibus, permiscentur. Deinde vt corpora à superfluitatibus excrementitiis, quæ fomentum sunt putredinis immunia & libera sint. Tertio in cordis roboratione, & interna præmunitione contra venena & putredinem. Quomodo autem fieri hæc omnia beneficio moderatæ diætæ, temperantiæ, animi, hilaritatis, & bonæ conscientiæ possint, ostendi viam, atque rationem satis compendiosam. Summa est, vt primum omnium spes, & fiducia nostra in DEVM collocetur. Deinde vt quisque temperanter viuat, & ii quibus hoc licet, ex impuro aere, & locis, in puriorem, & loca securiora, se conferant, sequentes veterem regulam : Fuge cito, longe ; & tarde redito. Quibus vero manendum est, ii hæc præcepta obseruent, & his remediis vtantur. Nam medicamẽta, & remedia tertia pars sunt præseruationis.

Quia vero scio, non solum vulgus, verũ magnates etiam plerumq; solere in ea remedia preseruatiua, quibus magni principes vsi sunt, inquirere, iisq; plus quam aliis fidere. De me autem ea in opinione multi sunt, mihi esse notissima eiusmodi antidota, volo & horum aliqua hoc loco assignare.

Maximilianus Primus Imperator, sacratissimæ memoriæ ante annos iam octoginta hoc electuario vsus esse dicitur.

Electuariũ Maximil. I. Imperatoris.

℞. Tormentillæ.
Serpentariæ.
Gentianæ.
Pimpinellæ.
Granorum Iuniperi.
Rutæ.
Absinthij ana.

Puluerisentur & cum aceto ac Theriaca commisceantur. Sumitur de eo mane magnitudine castaneæ.

Sequentes vero pillulæ singulis septimanis bis vel ter sumuntur.

℞. Aloes ablutæ aq. rof. (ego sumerem aloem rosatam) ℥ ij.
Myrrhæ selectiss. ℥ ß.
Croci ʒ j.
Agarici trochiscati ʒ iij.
Rhabarbari ʒ j. ß.
Boli armen. loti.
Ligni aloes.
Pulueris Diptam.
Margarit. an. ʒ ß.

Addito syrupo rof. fiant pillulæ.

Dantur à drachma vna ad duas.

Imperator Carolus V. hoc puluere delectatus est, & aiũt in Hispania adhuc in præseruatione magnifieri.

Puluis Caroli V. Hispanicus.

℞. Myrrhæ.
Ligni aloes.
Terræ sigillatæ.
Boli armen. præparati an. ℥ß.
Macis in aceto præpar.
Croci an. ʒij. Misc. f. puluis.

Si quis inde Electuarium desiderat, addatur syrupus. Sumitur autem magnitudine nucis moschatæ.

Imperator Ferdinandus hoc tabulatum magnificit, & multis communicauit, & ex eo *Liberantis diui Ferdinandi* dicitur.

Liberantis D. Ferdinandi.

℞. Cinamomi electiss. ʒij.
Rosar. rubear.
Sem. portulacæ.
Rasuræ eboris.
Coriandri præparati an. ʒj. ß.
Rasuræ cornu cerui.
Sem. citri excort.
Arantiorum.
Limonum an. ʒiij.
Ligni aloes.
Nucis moschatæ.
Marathri.
Anisi.
Semin. citri vel Bombacis excorticati.
Serici crudi.
Gran. Iuniperi præparat. in aceto.
Rad. Tormentillæ.
Rad. herbæ Tunicæ.
Rad. morsus Diaboli an. ʒij.
Dictamni Cretensis.
Diptamni vulgaris.
Scabiosæ.
Borraginis.
Buglossi an. ʒß.
Off. de corde cerui ℈ij.
Boli orient. præpar. ʒj.
Santal. trium an. ℈j.
Fragment. cordialium.
Margaritarum.
Smaragdi.
Sapphirorum.
Sardonij.
Hyacinthi.
Granatorum an. ʒß.

Puluerisentur omnia iuxta artem & dissoluto facchato in aq. acetosæ q. s. f. confectio in tabulis quadratis, possunt quouis tempore vsurpari.

Puluis præseruatiuus Wienensis.

℞. Lapidum Smaragd.
Hyacinth.
Sapphir.
Rubin. an. ʒj.
Margar. præparat. ʒj. ß.
Corall. rub. ʒij.
Boli amen. ℥ß.
Cristall. ʒj.
Lapid. Bezoar ℈iiij.
Dictamni.
Tormentillæ.
Zedoariæ.
Angelicæ.
Doronici.
Morsui Diaboli.
Pimpinellæ.
Scordij.
Rhabarbari an. ʒij.
Cornu cerui vsti ʒiij.
Ras. eboris.
Santal. rubeor.
Citrin. an. ʒj.
Croci ʒß.
Cinamomi ℥ß.
Serici crudi ʒß.
Sem. acetosæ.
Portulacæ.
Coriandri præpar. an. ℈j.
Flor. Violor.
Borragin.
Bugloss.
Nymphææ an. ʒj ß.
Rosar. ʒij.
Camphoræ ʒj.
Folior. auri.
Argenti an. num. xv.
Misce, f. puluis.

Confectio præseruatiua Matthioli pro aula Ferdinandi Archiducis.

℞. Cinamomi electi.
Boli armen. præpar.
Cornu cerui vsti aceto præpar. ℥ij.
Rad. Chamæleon. albi.
Dictamni albi.
Tormentillæ.
Pimpinellæ.
Bistortæ.
Vincetox.
Scabiosæ.
Borraginis an. ʒij.
Santalor. omnium an. ʒij. ß.
Rad. angelicæ ℥ß.
Zedoariæ ℥j.
Rosar. rubear.
Caryophyll.
Sem. portulacæ.
Citri.
Acetosæ.
Anisi.
Fœniculi an. ʒß.
Rament. eboris.
Ligni aloes.
Nucis moschat.
Serici crudi.
Baccæ Iuniperi maceratæ in aceto an. ʒj.

Offde

Off.de corde cerui.
Fragment. quinque lapidum precioso-
rum an.ʒß.
Margar.præparatarum ℈ iiij.
Corall.rub.præpar.ʒß.
Trochisc.de camphora ℈ iiij.
Sacchari dissolut.in aq.scabiosę,rosarum
& acetosæ an.q.s.
Misc.f.confectio in morsulis.

Tabella Maximiliani II.

Maximiliano II. Imper. laudatissimæ memoriæ à me præscriptæ sunt hæ Tabellæ, quas multi magni nominis & dignitatis viri sibi plurimum profuisse testantur.

℞.Boli armen.in aq.scabios.loti ℥ß.
Margar.præparat.
Coralli præpar.an.℈ iiij.
Sem.Cardui benedicti excorticati.
Citri excorticati an.ʒ ß.
Hyacinthi præpar.℈ j.
Smaragdi præpar.℈ j.
Spec.liberantis.
Terræ sigillatæ.
Cornu cerui an.ʒ ij.
Folior.auri num.xv.
Ambræ g̃.vj.

Sacchari lb.ß.in q.s.aq.ros.& cinam.dissol. addita confectua rosarum parum, fiat confectio in tabulis quadratis.

Ambra.

Verum hoc loco silentio minime præterire debeo sacræ Cæsar. Maiest. Maximil. II. Augustam coniugem Mariam, Caroli V. filiam, Dominam meam clementissimam, Ambram mihi donasse, quam ego pro vero & natiuo sulphure habeo, dum & ardeat incensa, & maculas sulphureas habeat. Valet autem plurimum in affectibus pulmonum, in febribus autem pestilentialibus præsentissimum remedium est. Verum hæc Ambra, vt & Bezoar, vulgo non venduntur: ideo superuacaneum de his aliquid scribere. Possunt præcedentes tabulę etiam hoc modo præparari:

℞.Boli armen.loti aq.scabios.ʒ j.ß.
Margar.præpar.
Corall.rubeor.præpar.an.℈ ij.
Spec.Diamarg.frigid.
Liberantis an.ʒß.
Hyacinth:præpar.℈ j.
Fol.auri num.ix.
Sacch.aq.cinam.& ros.dissol.℥ iiij.
Fiat confectio in tabulis.

Alexiterion Iohannis Sigismundi.

℞.Specier.cordial.temperat.ʒ ij.
Vnicornu veri g̃.vij.
Rasuræ cornu cerui ʒ j.
Sem.lumbricorum.
Myrrhæ an.ʒ j.ß.
Croci ℈ ß.
Camphoræ ℈ j.
Thuris opt.ʒ vj.
Elect.de ouo ʒ iij.

Cum syrupo de corticibus citri f. conditum. Dosis ℈ iiij. cum aq.acetosæ, scabiosæ, cardui.

Fuggerorum contra pestem.

℞.Corticum citri.
Margar.præpar.an.ʒß.
Corall.rubeor.
Alborum an g̃.xiiij.
Carab.præpar.g̃.vij.
Rasuræ vnicornu ℈ j.
Ambræ.Moschi an.g̃.iiij.
Frag.lapidum quinq; preciosorum an. gr.xviij.
Auri & argenti fini an.fol.xxx.
Off.de corde cerui ʒß.
Cinamomi ʒ iij.
Sem.Anthor.ʒ j.
Rasur.eboris.
Rad.Diptamni albi.
Zedoariæ an.ʒ j.ß.
Terræ sigill.℥ ij.
Boli armen.præpar.℥ j.ß.
Theriacæ opt.ʒ j.ß.
Mithridat.℥ j.
Aquæ cœlestis Vigonis ʒ vj.
Ol.Balsami.
Matris Balsami.
Vigonis an.℈ ij.
Sacch.albiss.℥ xxiiij.

Cum decocto rad. Meu. Angel. Vincetox. fiat mixtura.

Alexipharmacum verum Deo cognitum.

Verum nimis multa cōgerenda essent, si ea vellem huc afferre remedia & antidota, quæ à magnis principibus & in summis rebuspub. hinc inde in tali casu vsurpōta sunt. Et per se libri omnes remediorū pleni sunt. Ideo & totam hanc de præseruandi ratione doctrinam concludam, & eodem modo, quid de curatione sentiam, deinceps exponam. Vtinam autem possem certam antidotum, & verum alexipharmacum pestis communicare; sed ego ita existimo, id solius Dei maiestati esse cognitum, & ei esse reseruatum, nobis incognitum, ac si quis his communibus antidotis restituitur, & sanatur, soli Deo acceptum referat, quia à Domino, vt Psalmista ait, salus venit: ob id in omnibus tristibus casibus ad religiosam diuini numinis inuocationem, & cultum, piè nobis confugiendum est.

PARS II.

IN QVA DE CVRATIONE peste infectorum agitur.

HACTENVS de præseruatione actũ est, quæ partim quidem generalis, partim specialis seu particularis est. Generalis seminaria remouet pestis, vel febris vere pestilentis, quæ ex infectis corporibus, aut in quibus putredo eumgradum assecuta est, vt contagiosa sit, exhalant, & vel per aerem, vel per eos, qui ægris astant, disseminantur & propagantur. Hæc præseruationis pars tantum à Magistratu politico potest præstari, modo id fiat iuxta regulam: *Principiis obsta.* Nimirum, ne quo modo seminaria morbida & omnibus exitiosa multiplicentur, facta separatione sanorum, & infectorum, ac qui iis officia præstant. Deinde, vt aer perpurgetur, in quo si impurus est, seminaria non modo latent, sed incrementa etiam sumunt. Nihil potest hic Medicus, nisi monere quæ facienda sint, modo vsum habeat, neque ex chartis, vel sciolis artem suam didicerit. Scio autem aliam esse conditionem febrium pestilentialium ex aere, vel per intemperiem illius diuturnam in salubrem, vel per admistionem putridorum vaporum, atq; exhalationum corrupti, vel propter alimenta vitiosa assumpta, quæ omnia grauis, & pestilens in corporibus putredo consequitur.

Et inter vere pestilentes, videlicet in quibus putredo ad eũ gradũ deueniet, vt morbidam expirationem corpora habeant, à qua seminaria in aere & vestibus hærent, & corporibus humanis mediante aere, quem necessario omnes haurimus, infesta & exitiosa sunt. Nam profecto veteres huius vehementis contagii vim non plene agnouerunt, cum talis pestis, quales nostræ sunt, ab ipsis non describatur, & absq; vllo metu alicuius periculi ægros curarint.

Pestes veterum clementiores.

Quod vero ad particularem vel specialem præseruationem attinet, hoc est, vt corpora ab excrementis liberentur, cor & spiritus muniantur, putredo amoueatur, & inquinamento vel seminario pestis antidoto vel alexiterio resistatur, satis à me dictum est, quomodo id fiat. Quod si cui scrupulus in iis occurrerit, Medicum consulat.

Porro, vt curationem attingam, video duo expectanda esse iudiciorum genera. Vnum quidem Doctorum, qui vere iudicare possunt. Eos; moneo, ne ex hoc Teutonico scripto iudices sententiæ meæ esse velint in deteriorem partem, & si quid forte hic repererint, quod aliter domi in libris legerint, ... cum iis non consentit, quod à præceptoribus ipsorum eis instillatum est, meam prius sententiam paulo exactius cognoscant.

Alterum genus est arrogantium, & indoctorum, qui illud ignorant, naturam morborum curatricẽ esse? & somniant, omnem artem in remediis sitam esse, siue ad naturam respiciatur, siue id non fiat: quæ res facit, vt tantopere suis illis secretis, & expertis medicamentis confidant, ac prope iurent, necessario profuturum, quod præscribunt, quamuis reipsa maxime noceat. Cum his contentiosis non placet litigare, maxime cum & vulgus, & qui in rebuspubl. consilia gubernant, & de rebus istis iudicare debẽt, sibi incognitis, sui similes ament, & quia illis multum tribuunt, facile assentiuntur, & aliis præferendos iudicant. Eam ob causam teutonica lingua de curatione scribere vix ausus fuissem, nisi Christianæ dilectionis maior ratio, quam nominis esset habenda, & commodorum.

Quam vero nullus morbus recte curetur ex arte, nisi bene cognitus sit, scire conuenit, me post multiplicem cum doctissimis Medicis nostri temporis sententiarum collationem ita statuere. Nullum morbum vel febrem vere pestem, aut pestilentem nominari posse, nisi contagiosa sit, & antequam id contagium ab vno ad alium deueniat, & interna viscera ac vires, præcipue vero cor inuadat, in quo casu subita, malignaque febris a cœpto seminario gignitur, & cor in vniuersum oppugnat. Ac tum, nisi natura ipsa apostemata, vel exanthemata protrudat, in primis sudor prouocandus est, & cor diligenter muniendum, quia malum inspiratione haustum est. Nominantur quidem & à doctis Medicis catarrhi, anginæ, pleuritides, aliquando pestes, cum sunt contagiosæ, & multis exitiosæ, & pro peste æstimandæ sunt.

Pestis semper contagiosa.

Verum hic ego proprie de iis ago febribus, cum cor venenato illo contagio inficitur, quæ etsi lateat foris, vix tamen abest. Nam morbida expiratio; quam seminarium sequitur, ortum à peculiari putredine habet, quæ ne potest quidem absq; omni febre esse, etsi perniciosior est simplici putredine, & à Medicis hoc respectu potius corruptio maligna, quam putredo appellatur; cum febris pestilens contagiosa à seminario pestis existat, & sæpe citius hominem iuguleт, antequam putredo generetur, vt ita natura eius sit corrumpere, non putrefacere. Quare hic initio monendi sunt Medici, discernere me febres pestilentiales, quæ capitis dolorem, anguinam, & alia symptomata adiuncta

Proprie pestis.

Febris pestilentialis differentia.

iuncta habent, & ex mala victus ratione, potus,& cibi corruptione, aeris diuturna, & mala intemperie,& similibus causis ortæ sunt,& multis quidem sunt exitiosæ, sed sine contagio, nisi magna sit corporum conuersantium dispositio. *Publica.* Et inter febres, quæ morbidam habent expirationem, aqua in aere, aliisque in rebus, quæ continere illum aerem possunt, inquinamenta, & seminaria pestilentiæ,& infectionis, diffundi, propagari,& multis esse exitiosa possunt. Has febres publicas voco ob id, quod vnis ædibus aut loco non continẽtur, sed se ad alios propagant, pro vt inquinamenta in aere multiplicantur, quamuis scio publicum non posse certam speciem constituere. Si quis malit contagiosas,& non contagiosas vocare, per me licet, qui de nominibus non litigo. Aliæ febres, quæ ex corruptione eiborum, vel ex impuro aere, (in quo tamen non sunt seminaria veræ pestis, quæ ex infectis corporibus exhalant) ortum suum habent, & non sunt contagiosæ: sed internam causam, id est, corruptionem humorum habent, *Priuata.* priuatas pestilentes voco,& sic à veteribus dictas inuenio, teste Galeno 3. Epidem. Nam etsi malignæ,& multis exitiosæ sunt, tamen tantisper sunt priuatæ, donec putredo ea illum gradum assecuta sit, vt morbida expiratio emanet,& ita contagiosæ fiant. Hic gradus vero non est putredo amplius, sed potius corruptio substantialis, quam seminarium contagii sequitur, quod non à sola putredine, sed a maligna qualitate est, naturæ humanę prorsus aduersante, ideoq; nisi subito tollatur, hominẽ tollit. *In priuatis febribus pestilentibus vehementer calida expulsiua noxia.* Ideo in his morbis cauendum, ne ilico vehementia calida expulsiua, qualia in vere pestilentibus dantur ab inspiratione ortis, quæ sudoribus, expiratione,& diaphoresi curantur adhibeantur, cum sola expulsio, & meatuum apertio, & corroboratio cordis satis sit, & putredini resistant, nisi natura per exantbemata se exoneret, in quo casu expulsiua, sed non fortia conueniunt. Ideo magnum errorem admittunt Medici, qui inter priuatas & publicas, contagiosas & non cõtagiosas nihil discernunt, ita vt ex priuato pestilenti morbo, sæpe publicus fiat imperitia eorum, qui putredinem augent, & naturam fortibus remediis debiliorem reddunt:(sunt enim priuatæ pestilentes contagiosæ, cum putredo ad eum gradum peruenerit, vt morbidam expirationem tota substantia tanquam venenum, humanæ naturæ exitiosam habeat.) *Intempestiua expulsio.* Certe natura cum in morbo nihil expellit, nec abscessus, vel exanthemata conspiciuntur, quomodo Medicus minister naturæ id audebit,& illico ad expulsiua & sudorifera vt de calidis taceam medicamentis) in curatione festinabit? Vnde sæpe iis, qui non sunt à pestilenti seminario infecti, humores ad caput ascendunt,& deliria, ac mentis alienationes sequuntur, augentur febres, vires deiiciuntur,& natura, quæ sola est morborum curatrix debilitatur. Etsi vero sæpe ex hac causa petechiæ apparent, non sequitur ideo ab infectione esse, quanquam vbi vere pestilens constitutio, & seminaria in aere sunt, omnes morbi malignitatem contrahunt.

Cura febris pestilentium priuatarum. Prudens Medicus in pestilentibus non contagiosis, cum ad putredinem respicit,& ad febrem, materias diuertit, & minuit, & membra principalia roborat,& sic satisfacit muneri suo.

Petechia. Cum petechiæ frequentes sunt, possunt recte post venæ sectionẽ (quæ tamen quartum diem antecedat) expulsiua illico dari, non tamen vehementer calida. Satis autem fuerit initio vti cornu cerui, emulsione seminum napi, citri, acetosæ. Interdum si febris augetur, bolo, terra sigillata, Margaritarum emulsione, corallis dissolutis in succo limonum & ribes, quod & in angina efficacissimum est, naturæ succurrere. Formula potest talis fieri.

Emulsio.

℞. Semin. Card. bened. ʒ j.
Napi ℈ j.
Aquæ veronicæ & cardui an. ℥ j. ß.
F. Emulsio.
Colaturæ adde syrup. acet. citri ℥ j.
Marg. præpar. ℈ j.
Cornu cerui vsti ℈ ij.
Misc.

Fiat potio sudorifera & sæpius repetatur.

Scio ego omnia, quæ putredini resistunt, etiam in infectionibus prodesse, neq; nego, commode posse adhiberi. Quod vero expulsiua quæ in infectis plurimum valent, & in publica peste à seminario hausto orta pro sunt, in pestilentibus priuatis non valde accommodata sint, tecta ratio docet. In publica autem vel contagiosa, plurimisq; exitiosa, ad præpotẽtem causam, id est, ad summũ putredinis gradum, & expulsionem hausti seminarii respiciendum est. Verum de his satis, cum ex disputationes Germanicis libris non conueniant.

Signa infectorum. Signa autem infectorum sunt. Primum quidem omnium virium imbecillitas, anxietas à deleteria vi, quam syncope sequitur. Vomitus item, & inquietudo, absq; insigni doloris sensu, calor, frigus, sitis, carbunculi, petechiæ, si materia calida & tenuis est. Quod si vero materia in qua contagium dominatur, adusta, tenaxq; fuerit, comites sunt

apostemata, & bubones. quæ indicia, cum conspiciuntur, certum est signum pestilentis putridæ, præcipue vbi seminaria in aere obseruantur. Hinc & dolores capitis, propēsio ad somnum, calor internus circa præcordia, qui tamen foris remissior apparet, dolores circa collum, halitus ex ore fœtens. Aliqui obmutescunt, delirant, linguam aridam habent. Nares liuidæ fiunt, sicut & fauces. Adsunt interdum & alia symptomata (quæ omnia commemorari non possunt) prout seminaria malignitatem, & proprietatem certam in se habent, cui tantum antidotis occurritur. In aliquibus Theriaca & Mithridatium sufficiunt, in mitioribus etiam terra sigillata, bolus, & similia. Quæ omnia conuenit obseruare Medicum. Etsi vera antidotus soli Deo nota est, nec omnibus eadem præscribenda sunt. Porro hic sciendum, quamuis natura seminaria illa concepta per apostemata, pustulas & petechias expellit, non tamen totam materiam eiici, sed partem eius intus retineri, quæ fomētum est febris pestilentialis. Antiqui Medici pauca de bubonibus & apostematibus scripserunt, & fere solos carbunculos nominant. Verum in nostris regionibus, in quibus humores crassiores sunt, abscessus frequētes sunt, & carbunculi periculosi. Omnia autem pestis signa expresse notare, prope impossibile est. Igitur meæ de curatione sententiæ, quæ maxime diuino auxilio opus habet, hoc erit fundamentum, quod iam constitui, & prætermissis signis & symptomatibus pestilētialibus à me vel ab aliis iam obseruatis, hoc moneo, inter initia nonnunquam seminaria concepta adeo esse lenta, maxime in robustis corporibus, vt sæpe per aliquot dies vel hebdomadas lateant, antequam cor vere oppugnent; sæpe frigus sentientibus ægris, interdum calorem & dolorem quendam vagum, in primis circa emunctoria. Ideo hi, si cum infectis versati sunt, mature separentur, exhibitis expulsiuis, usque quæ roborant, antequam malum inualescat. Cum vero infectio non amplius occulta est, sed publice grassatur, non est differenda curatio, & natura morbi per signa, & proprietates agnoscenda: considerandum ægri corpus, resistendum veneno, natura roboranda. Igitur, si corpus sanguine abundar, aut vitiosis humoribus, nec epar aut venarum meatus aperti, certum indicium est, contagium vehementius inualescere, & febrem, etsi foris mitior apparet, vehementiorē esse. Quam ob causam ad vtrumque in curatione respiciendū est, & curatio ad expulsionem, & summam putredinem dirigenda.

Fomes in interioribus latet.

Abscessus & carbunculi apud nos frequentes & periculosi.

Seminaria lenta.

Et vt primū de venæ sectione more Medicorum dicam, ita sentio. Etsi venenum inspiratione haustum venæ sectione non expellitur, & vires in curatione constare oportet, quas neque phlebotomia, neque purgatione deiicere vtile est, tamen si corpora plethōra laborāt, aut aliis vitiosis superfluitatibus scateant, & constet adesse infectionem, vena secanda est, non neglecta tamen præpotenti causa. Vbi autem nulla plenitudo, nec vlla hinc virium oppressio fuerit, non subito ad venam Medicis properandum est, cum experientia doceat, plures hoc modo tolli, quam seruari. Nam misso sanguine, si eius copia non adsit, corpora debilitantur, & humores ita commouentur, vt venenum magis dominetur. Nolim igitur esse author, venæ sectionis temperanter viuentibus, & plethora non laborantibus, sicut nec purgationis in non impuris corporibus, cum in his satis sit sumpto clystere ad antidota confugere.

Venæ sectio.

Id obseruent ii, qui pestilentium morborum curationem administrant, & facile coniicient, quam multis vtroque auxilio hoc, venæ sectione & purgatione noceant. Certe si morbus à solo contagio est, vt nunc; sectione hac minime opus est, vbi scilicet à sola inspiratione contracta pestis est. Quod si vehemens putredo adsit, vt certe in pestilentibus non contagiosis, ibi non differenda sectio, maxime ob victus intemperantiam, & in plethoricis, modo cautio necessaria adhibeatur. Pestilentes autem contagiosæ, quæ tantum sunt à contagio, non referendæ sunt sub regulas, seu canones de missione sanguinis, nec eo modo curantur, etsi venæ sectio interdum non noceat. Quia vero in putridis mature mittendum est, de eo pauca monebo.

Si pestis à contagio solo, venæ sectio non conuenit.

In priuata conuenit.

Primum diligenter obseruandum est, cum infectio & pestilentiales febres subitus morbus sint, qui cor, imo ipsam cordis substantiam sæpe adoritur: si vires constant, statim initio in plethoricis corporibus venam non esse intermittendam, vt ab onere natura liberetur, obstructiones tollantur, & putredo corruptionem non augeat. Vbi autem non est sanguinis copia, & infectio ex contagio infecti orta est, non est mittendus sanguis, sed subito veneno occurrendum, modo ad putredinem diligenter attendatur.

Præterea si ætas tenera, aut senectus obstet, ob debilitatem natura magis læderetur misso sanguine, & satius est sudore contagii seminaria euocari, & quotidie vti antidotis, quibus cor roboretur, & vires conseruentur.

In san-

In sanguineis autem,& vbi signa vtraque sunt,& contagii,& vehementis putredinis, etsi ob magnam plenitudinem & viriuṁ ab ea oppressionem, vena secanda sit, modus tamen seruandus,& parce mittendum, ne æger vires amittat,& natura cui omne nimium inimicum,teste Hippocrate,prusternatur. Igitur Medici incogitantes ægris suis plus nocent, quam prosunt? qui ex recepta consuetudine statim ad venæ sectionē confugiunt.

Quod si vero plethora adest,& magna in sanguine perturbatio : satius est bis de die mittere, quam semel in quantitate magna.

Est quidem vnus ex scopis missionis sanguinis non modo plenitudo, sed & magnitudo morbi,& cum vires opprimuntur, cōmunis sententia est,post horam vicesimamquartam mitti iam non oportere.

Verum Medicus considerare non tempus debet, sed morbum, temperamentum, & vires, quæ ex pulsu maxime deprehenduntur,& si morbus, ac corpus postulant, etiam altero, vel tertio die, viribus non laborantibus, opportunū remedium nun est intermittendum. Sed Medici periti raro talibus curationibus intersunt: ideo chirurgis hoc dictum esto.

Cum autem bubones,apostemata,& exanthemata apparent,hoc sciendum, si sine rigore,& calore erumpunt,& nulla signa nimii sanguinis adsunt, non esse mittendum sanguinem; sed contra venenum pugnandum. Vbi vero plethora est, & febris eostendit, & vires ferunt, magna tamen cautione adhibita, ne veneni vis augeatur, vena secari potest. Quod vero aliqui existimant,ita trahi intra venas venenum missione sanguinis, recte dicitur in eo casu, cum natura critice expellit. Sed quia ob copiam natura coacta hoc facit, releuanda est ab onere,si satis manifesta est plethora, & viriū robur, vt superari reliqua materia peccans pōssit. Nam hic secundū Deum, natura sola adiuta remediis veneno resistit, & frustra experimentis creditur. Præcipiunt aliqui, vt bubonibus & carbunculis in venæ sectione cucurbitulæ apponantur, sine scarificatione, vt venenum in eo loco maneat, quo natura semel expulit, imo vt & euocetur magis : quorum sententiam non improbo, modo ne quis grauior dolor consequatur,& suadeo,vt omni cura, id, quod natura aliquam in partem propellit, cucurbitulis, emplastris è resina, & pice euocetur, quod si succedit, vena intermittenda est,& soli veneno occurrendum. Quod si natura apostema molitur, suppuratio tentanda, & vis detrahenda, vt infra docebo, cor muniendum perpetuo, & expulsio adiuuanda.

Cucurbita apponenda.

De loco autem missionis ita docent veteres practici,si plenitudo adsit, primum clystere adhibendum esse. Postea mediam dextræ secandā,& si sanguis abundat, multum mittendum ; postea in sinistro latere. Nam vtraque æque vicina est cordi. Quod si vero citra ceruicem,& aures aliquid cruperit,cephalicam secant: sin sub axillis, basilicam, vel mediam, quæ si non appareat, infra in manu mittendum maxime ad auricularem.

Sin vero circa pudenda sit eruptio,in pede eiusdem lateris vena pertundatur. Sed cum circa aures, vel ceruicem quid erupit, capiti prospiciendum. Si circa pudenda,epati : cum certum sit,parotides non apparere,nisi affecto cerebro : nec bubones , nisi epate affecto. De his hic locus copiosam mentionem non fert : illud saltem concludens sionis loco addam, me in febribus cōtagiosis,& à contagione ortis venæ sectionē suadere non posse: sed tantum quia communis opinio vim veritati affert, & quia magna est nostræ gentis intemperantia, vt id fiat, quod tutissimum est. Et tamen magis ad victus rationem quam ad missionem sanguinis respiciendum,& etiam si ægri , vt vires conseruentur, interdum cogendi sunt, vt edant, iuxta sententiam antiquorum Medicorum; tamen ad esum carnium ne adigantur. Potus purus sit,in quem Senecio sit impositus: possunt & sani homines ea planta in potu vti magno commodo. Rasura autem cornu cerui præstantissimum est. Nam præpotenti illi causæ non modo medicamentis, verumetiam alimentis & alterationeaeris attrahendi accurate resistendum est.

Infusio Senecionis.

De purgantibus & purgandi ratione

ETIAM purgandi certæ leges sunt, videndumque , an permittere purgationes vtile sit, & quando necessariæ sint, vel non sint, itidemque num præparatio aliqua materiæ præmittenda sit. Quia vero supra monui in præseruandi ratione, eos, qui impure habeant corpora,(nam hi soli ea euacuatione indigent) de consilio Medici præsentis euacuari oportere,ac victus moderatione,& vsu pillularū, vel orbiculorum cumulationi humorum occurrendum esse, plane confido, si quis ei consilio obedierit, eum in curatione euacuationē non desideraturum. Quippe nullo purgante medicamento seminarium pestis eiicitur, nisi for-

tasse magna naturæ commotione facta, quod fit satis periculose cum antimonio, & similibus, quorum vsu natura irritata cum noxiis etiam vrilia eiicit. Qui vero neglecta nostra superiore admonitione impuritatibus scatent, & debiles sunt, non initio morbi statim purgandi sunt, cum periculum sit, ne vires plane concidant. Sed si vires constant, statim id, quod adest, expurgandum est, modo ne expulsio impediatur: sed purgantia simul etiam veneno aduersentur, vt est oxymel cum agarico, & infuso senæ, quod pituitam, & adusta euacuat: facit idem syrupus rosatus solut. cum decocto Thamarindorum, qui siccos biliosos humores expurgat: vtrunq; veneno resistit, & dantur ab ℥j.ß. ad ℥ij.ß.

Purg. simul Alexipharmaca.

Potest & decoctum fieri ex herbis, & radicibus, quæ veneno repugnant, & solutiua admisceri & potionem Ruffi, tantopere à veteribus commendatam, pro morbi conditione sumere, non inutile fuerit.

Potio Ruffi.

Et quamuis fatendum est, purgantia omnia solutiua iis esse periculosa, qui iam infecti sunt: & humores vitiosos ex sententia Medicorum prius præparatione indigere, si vere ex arte purgatio debet institui, tamen quia tempus & moram eam in præparando morbus ferre non potest, ob metum collabentium virium, ideo statim initio purgandum est corpus, modo ne venenum, quod purgatione non eiicitur, intempestiue commoueatur; sed onus tantum subtrahatur. Ideo, qui hos morbos curant, monitos volo, vt caute & circumspecte præbeant purgantia, ne plus noxæ, quam commodi sequatur. Ac nisi ipsa necessitas postulet, ne oxymel quidem cum agarico, aut syrupus ros. solut. (quem ego peculiariter cum extracto Rhabarbari præparari curaui, & certe vtrumque veneno aduersatur) vsurpandus est, sed tantum veneno occurrendum antidotis expulsiuis, materia per clysteres subtracta. Scribit enim magni nominis practicus, eum qui mature his tribus vtatur auxiliis, clystere simplici, (non composito ex quamplurimis, vt fit plerunq; non sine læsione) venæ sectione, & antidoto contra venena & putredinem, certo seruari. Ac si quis obiiciat, non tuta esse clysteria ob metum secuturi fluxus colliquatiui, respondeo locum Galeni de colliquatione in febre pestilentiali, non de fluore alui colliquatiuo accipiendum esse. Non interim nego, si feces tenues, & frequentes excernantur, rem esse in periculo, & magis, aliquando, quam si aluus nihil excerneret: sic & cum vrina nigra & turbida est, vel cruda; si profluat sanguis, sine ægri leuatione, si externa refrigerentur, si sudor frigidus circa pectus, & nares liuidæ sunt, facies sæpe mutetur, quæ omnia lethalia signa sunt. Sed de quæstionibus, ex quibus vulgus parum proficit, non est hic laborandum. Monui tamen propter eos Medicos, qui in libris editis crassos errores nobis obtrudunt, & præcipitatum ac antimonium tantopere commendant, cum maiore hominum interitu, quam salute, & auxilio.

Cautela.

Signa peri culosa.

Addam autem formulas medicamentorum, quorum supra mentionem feci.

Oxymel cum Agarico.

℞. Mellis ℔ j.
Aceti ℔.ß.
Agarici ℥ ij.

Decoq. & colentur, in colatura infunde agarici trochisc. in petia linea ʒ ij. Seruetur ad vsum:

℞. Huius oxymel. ℥ ij.
Brodii Zinziberis condit. ʒ ij.
Aq. Cinam. ℈ j.
M. f. haustus.

℞. Syrup. rof. sol. q. v. in singulis vnciis infunde Rhab. opt. ʒ j.

Describam autem ordine processum eruditi Medici. Primum is præbet talem potionem, aut medicamentum eiusdem intentionis & scopi.

℞. Aquæ nucum ℥ iij.
Succi vel pulu. verbenæ ʒ j.
Theriacæ ℈ ij.
Croci g. vj. Misce.

Aqua nucum ita præparari debet:

Aqua nucum.

℞. Iuglandes virides, incidantur minutim, & infundantur aceto, donec marcescant, & postea destillentur: potest etiam sine aceto præparari, vel saltem, vt aceto irrorentur. Præparatur & hoc modo.

℞. Nucum iuglandium immatur. circa festum D. Iohannis collectarum num. 100.
Scabiosæ.
Verbenæ.
Solani.
Semperuiui an. m. j.
Misce, & affuso acero vini optimi per noctem stent in infusione, mane destillentur lento igne.

Ea potio aliquando vomitum ciet, absq; læsione ventriculi, tamen sudorem pellit, & vehementer veneno aduersatur. Vbi autem non multa materia est in ventriculo, clystere detur ex decocto veronicæ cum butyro bene salito, vel suppositorium. Aliqui cremorem hordei vsurpant pro enemate, quod & ipse probo, si flatus non gignit, cum bene acres humores contemperet. Vbi autem crassi sunt humores pituitosi, nescio quid conse-

Clyster.

consecuturum sit. Hunc vsum enematum ea lege pono, quatenus opinio de venæ sectione locum habet, quam ob magnitudinem morbi nemini eximam, saltem hoc affirmo, si quo in auxilii genere magna cautio adhibenda est, id maxime in secanda vena præstandum esse.

Iam qui aqua nucum vsi sunt, duodecim horas quiescant, & saltem interea cor, & ventriculum muniant crusta panis cum aceto, & absinthio ventriculo imposita. Qui ea aqua non sunt vsi etsi semper absque incommodo vsurpari potest, sed clystere sumpserunt, & venam secarunt, iis mature hæc potio detur, vt sudent:

Sudorifera.

℞. Aq. Tormentillæ.
Cardui an. ℥ ij.
Theriacæ ℈ ij.
Terræ sigillatæ vel Boli ʒ j. m.
Camphoræ gr. iij.
Aceti rosarum parum. Misce.

Si deest terra Sigillata, vel bolus, eius loco cornu cerui vsurpetur, cum margaritis, & oculis cancri. Si ne sic quidem sudor sequitur, non ob id damnandū remedium. (Nam nec sudor semper prodest) & tum electuarium Theriacale de succis cum aq. acetosæ, vel nucum dari potest.

Diasulphur.

Ad prouocandum sudorem, & expulsionem multis Diasulphur placet. Quia vero sulphuri malignitas non facile adimitur, & sæpe præparatione fit deterius, suadeo, si qui rectam præparationem nō nouit, vt securius agat, & puluere curatiuo cum optima theriaca, & succo cardui vtatur. Pauperes coquant Tanacetum in tenui cereuisia, cum aceto, & haustum inde bibant. Calido tempore pro Tanaceto, acetosa sumi debet. Addi potest & puluis de camphora & Scordio aurei quantitate, vel in aqua cardui benedicti calide ebibatur. Quod si potiones eæ euomuntur, debent tertio iterari, si ne dum quidem manent, hæc potio sumatur:

Decoctum Tanaceti.

Alia sudorifera potio.

℞. Extractionis de angelica & Enula an. ℈ ß.
Aquarum scabiosæ.
Cardui an. ℥ j. ß.

Sal. Angel.

Cui extractio vera angelicę non nota est, vtatur decocto, vel sale angelicæ, qui valide sudorem mouet, sicut alia ex herbis, quæ in hac affectione vsurpantur, scordii, scabiosæ, cardui, securissima & præcipua expulsiua sunt. Modum autem præparandi, omnes periti pharmacopolæ sciunt ex Reymundo Geber, vt non sit necesse à Paracelsistis talia petere. Eiusdem extractionis loco addi potest & succus verbenæ optime coctus, & inspissatus ad drachmam vnam, & æger verbenam masticet. Quod si ne sic quidem continetur potio, solus DEVS potest succurrere. Attamen ʒ j Mithridatii, & ʒ ß. Zedoariæ in Aqua Scabiosæ detur calide, pane etiam calido cum aceto imposito ventriculo. Fateor extracta & destillata in his morbis plurimum valere, sed artificem, & moderatorem postulant. Ideo nō ita absque discrimine præscribenda, si per solos pharmacopœos, & imperitos Medicos gubernantur: multo minus hominibus ea porrigenda sunt.

Cautela. symptomatum.

Porro & illud conuenit obseruare, vbi magni sunt dolores capitis, vel ventriculi, & ægri non dormiunt, camphorata caute adhibenda esse & calidis temporib. caute calida exhibenda, cum periculum sit, ne inde vires concidant, & tum porrigendus bolus armenus, terra sigillata, vel eius loco cornu cerui cū bene destillata aqua, vel pura aqua fontis, & aceto. Sed si nullus adest capitis dolor, camphora, vel oleum vitrioli bene præparatum, cum sulphure recte præparato detur, pro vt vires ægri ferunt. Quanquam in hoc casu, vel ista febre, camphora, oleum vitrioli, vel bene præparatum sulphur non ita metuenda sunt, quam in febribus intermittentibus cæteris & continuis, in quibus isti experimētatores incautissime & raro sine periculo præbent.

Ne quis autem queratur, non integre me sententiam meam de curatione exposuisse, & non posse quenquam sanari, nisi pharmacopolia Breslensia ad manus habeat, volo magnorum Medicorum remedia quædam recitare, quæ magno successu à plurimis vsurpata sunt. Possem de iisdem multas experientias verissimas commemorare, quas partim ipse obseruaui, partim ab aliis audiui fide dignissimis. Modo illud primum præmittam, nullum esse remedium, quod omnibus anni temporib. in hoc morbo præscribi possit. Nam etsi omnes febres pestilentiales quæ veræ contagiosæ sunt, de quibus solis hic agimus (non de pestilentribus non contagiosis à sola puttedine ortis) vbi malum extrinsecus contagione deriuatur, & inspiratione concipitur, expelli debent & quasi venenum antidoto iugulari, tamen expulsionis modus sit oportet, & non quodlibet quolibet tempore dandum, insuper & cor, quod maxime oppugnatur, & vires naturales roborandæ, quod nisi fiat, expulsiua parum profuerint. Extat autem puluis qui ante 43. annos hic magno successu vsurpatus, fuit, & à multis, vt commune curatiuum febrium datur.

Puluis D. Ioh. Hess.

℞. Sacchar. cand. ℥ iij.
Zinziberis ʒ ij.

Camphoræ ʒj. Misce.

Hic puluis ab excellentissimo Theologo D. Iohan. Hesso in xenodochia, & alia loca missus est, & ab infinitis hominibus magno commodo vsurpatus, & multo ante illa tẽpora celebratus. & sunt hic, qui pro omniũ febrium curatione præbent, quo iudicio, prudentes Medici facile possunt coniicere: sed nõ patiuntur sibi isti opiniones suas adimi. Datur autem puluis ad ʒj. in aq. cardui vel scabiosæ, citissime: Aliqui in vino dant, quod non probo. Vtilissimum est sumere in aqua, & aceto, in quo Tanacetum sit decoctum, maxime non calido tempore. Nam tum refrigerantia expulsiuis admiscenda sunt. Cur autem hic camphoræ addatur zinziber facile coniici potest, quia author camphoram frigidam existimauit, vt & vulgo habetur; sed camphora absque dubio est tenuissimarum partium, calefacit cum calidis, refrigerat cum frigidis. Ideo ei libentius calidis temporibus, bolum armenum, præparatos oculos cancri, vel cornu cerui adderem.

Alius puluis.

℞. Terræ sigillatæ vel Boli arm. præparati, & in aq. scabiosæ loti, zedoariæ, diptamni, tormentillæ, zinziber. an. Camphor. addatur, cum caput non infestatur ad quamlibet ʒ gr. v.

Datur hic puluis in aq. Cardui ad ʒj. vt sudor sequatur, vsurpatus fuit ab excellentissimo Medico Florẽtino in Italia, & adhuc hodie celebratur, quanquam Itali solam Tormentillam puluerisatam ad ʒj. cum bona Theriaca præbent, quod mihi non displicet. Et quia tantopere commendatur puluis Wildii de Euphorbio, eum quoque describam.

Pul. Wildii.

℞. Euphorbii ʒj.
Mastichis ʒij.
Croci drachmam mediam.
Sacchari ʒiij. Datur ad ʒj.

Profuit multis in peste hubonibus insignita.

Electuarium.

℞. Scordii ʒiij.
Tormentillæ.
Diptamni albi.
Zedoariæ.
Gentianæ.
Angelicæ.
Caryophyllatæ an. ʒj.
Croci.
Camphoræ an. ℈ij.

Puluerisentur omnia seorsim, & commisceantur & aspergantur aq. cardui, in qua dissoluantur Theriacæ ʒ ij. & cum syrupo de succo cardui & scordii, fiat Electuarium.

Hoc Electuarium datur in aq. cardui ʒj. vel plus etiam. Præparatur etiam, vel sine camphora, & efficaciam eius possem verissimis testimoniis ostendere, & facili sumptu paratur, & paratu facile est. Si quis malit Diascordion Fracastorii, potest eo vti, cum sit præclarissima compositio; præfero tamen ei compositionem theriacalem Matthiol:, vel Germanicam meam Theriacam.

Diascordii Fracastor.

Theriaca Matthioli. Cratoni.

Aliud Electuarium.

℞. Rad. Diptamni.
Tormentillæ an. ʒß.
Succini albi ʒj.
Camphoræ ʒß.
Hyacinthi præpar.
Auri fol. vel subtil. lima. & succo limonum vel aceto citri præparat. an. ʒj.

Puluerisentur puluerisanda subtilissime seorsim, & commisceantur, & aspergantur aliquoties aqua cardui, in qua decoq. radic. Zinziber. & postea commisceãtur cũ Theriacæ opt. ℥ j. ß. add. syrup. scordii parum. Detur de eo ʒj. ß.

Aliud.

Ludouicus de Leonibus præclarissimus Medicus hoc præscripsit Regi Vngariæ, & magno munere affectus est.

Caratinum Regis Vng. præseruatiuum potius.

℞. Tormentillæ.
Diptamni.
Gentianæ.
Terræ sigillatæ.
Corall. rubeor. an. ʒj.

Sed magis habeo pro præseruatiuo quam curatiuo, & tamen in carbunculis, vel peste carbunculis insignita tutius remedium est, quam alii calidi pulueres. Ponit autem Ludouicus de Leonibus, vt à discipulo eius obseruatum reperio, hoc præseruatiuum.

℞. Sem acetos.
Citri.
Tormentillæ an ʒij.
Boli armen ʒij.
Margarit.
Cornu cerui an. ʒj.
Santal. omnium.
Ocymi an. ʒj. f. pulvis.

Huius tertia pars sumitur mane in aq. acetosæ, & panco aceto. Hæc autem cæteris addere volui, quum hoc anno 1585. prope in omnibus infectis corporibus carbunculi repetiantur. Electuarium autem supra præscriptum etiam curationi seruit, & addi posset vnicornu & smaragdus, quanquam nescio, quid nostris preciosis lapidibus fidendum sit. Cur magnifaciam illud Electuarium alias significabo, & certum est, si quid contra pestem magnam vim habet, hoc esse vnum ex præcipuis: nihil tamen cæteris vel

Electuarii Cratonis.

vel compositionibus, vel simplicibus detractum volo: & extant multi hinc inde pulueres, multa electuaria, & potiones, è quarum numero seligat quisq́; quod maxime arriserit, tãtum moneo, quod & antea aliquoties, nimium calidis medicamentis tempore calido naturam non esse debilitandam, nec vrgendos ægros nimium, maxime quorum rara & calida corpora sunt, vt iuuenum, facileque resoluuntur. Leguntur autem passim & alia nonnulla, quæ & ipsa hoc loco placuit adscribere.

℞. Theriacæ opt. ʒ j.
Smaragd. gr. v.
Sem. citri.
Scordii an. ℈ ß.
Aq. nucum.
Vel Veronicæ.
Acetosæ.
Scabiosæ.
Aceti ℥ iij.

Aliud.

℞. Aquæ Bugloss. ℥ iij.
Margar. præpar. ℈ j. ß.
Rasuræ auri ℈ j.
Vnicornu veri ℈ ß.
Misc. f. haustus.

Aliud.

℞. Ther. elect.
Spec. Liberantis an ʒ ß.
Pulueris Diptamni.
Zedoariæ.
Terræ sigillatæ.
Croci.
Boli armen. an. ℈ ß.
Aq. Scabiosæ.
Sambuci an ℥ j ß.
Aceti ℥ ß.
Misc. f. potio.

Puluis Diaphoreticus Pragensium.

Zedoariæ.
Enulæ campan.
Pimpinellæ an. ʒ j.
℞. Rad. Scrophul.
Tormentillæ an. ʒ ij.
Croci ℈ ij.
Camphoræ ℈ ß.
Misc. Dosis ʒ j. cum vini ℥ iij. & aceti ℥ ß.

Aliud.

℞. Decoct. rad. Chelid. fact. cum suff. q. aceti rof. ℥ iij.
Theriacæ elect. ʒ j. Misc.

Aliud.

℞. Radic. Cucumeris syluestris q. s. Teratur in mortario cum tenellis foliis semperuiui, apii & coriandri bene tritis & mixtis, adde mellis & piperis modicum. Seruetur in vase stanneo, datur quantitas nucis auellanæ ex vino optimo. Tanta est vis huius medicamenti, vt qui eo vsus fuerit, tutus sit ab aere venenato, & cũ infectis conuersari possit, & correptus sanescat.

Aliud.

℞. Sulphuris.
Croci.
Theriac. Venet.
Thuris an. ℈ j.
Cum liquore conueniente detur.

Aliud.

℞. Aquæ destillat. ex meditull. radicis personariæ maior. & cortice tenero interiore, & surculis teneris fraxini arboris. Vsi sunt Gedanenses, Anno 1564. præseruat horis 24. Vide Plinium de Fraxino. *Aqua præseruatiua.*

Puluis Alexipharmacus. *Puluis præseruatiuus.*

℞. Boli veri aliquoties loti ℥ j.
Rad. Tormentill.
Dictamni.
Tunicæ.
Santal. rubeor. an. ʒ j.
Rasuræ eboris.
Spodii.
Corticum citri an. ʒ ß.
Margarit. splendid. ℈ ij.
Fragment. Rubini, Granati, Smaragd. Saphir. Hyacinth. an. ℈ j.
Rasur. vnicornu ʒ ß. Misc. f. puluis.

Aliud. *Potio diaphoretica.*

℞. Vnicornu.
Cornu cerui vsti.
Scordii an. ℈ j.
Camphoræ gr. iij.
Syrup. de cort. citri ℥ j.
Aq. veron. ℥ ij.
Misc. f. haustus sudoriferus.

Gesnerus in Epist. ad Cratonem. *Electuariũ Gesneri.*

℞. Euphorbii.
Mastichis an. ℥ ß.
Croci oriental. gr. v.
Trita excipiantur melle rosac. f. Mass.
Dosis ℈ j. ad ʒ j.

Florentini Medici. *Puluis Florentinorum.*

℞. Euphorbii ℈ xvj.
Gummi elem. ℥ j. ß.
Mastichis ℥ j.
Misce. Dosis ʒ j. cum aq. scabios. vel brodio.

Gesnerus in Epist. ad Platerum. *Potio præseruatiua Gesneri.*

℞. Philonii ʒ ß.
Mastichis.
Angelicæ.
Tormentill.
Euphorbii.
Camphoræ an. ℈ ß.
Aq. acetos. ℥ j. ß.
Aceti ℥ ß. Misc. f. haustus.

Idem.

℞. Theriacæ veteris ʒ j.
Elect. de ouo ʒ ß.
Ol. vitrioli gutt. vij.
Aceti fortissimi ℥ j.
Aq. Borrag. ℥ ij. Misc. f. haustus.

Aliud.

Electuarii.

℞. Myrrhæ.
Croci.
Os de corde cerui.
Dictam. alb. an. ℈ ij.
Zinzib. albi ℥ ß.
Camphoræ ʒ j. ß.
Zedoariæ ʒ ij. ℈ ij.
Tormentillæ ʒ ij.
Theriacæ.
Mithridatii an. ℥ iij.
Misc. f. electuarium.

Aliud.

℞. Puluer. fol. scordii ʒ vj.
Zedoariæ.
Angelicæ.
Caryophyll.
Tormentill.
Dictamni an. ʒ ij.
Gentian. ʒ j. ß.
Croci ʒ j.
Teriacæ veræ ℥ ß.
Syrupi de succo scordii q. s.
f. Electuarium.

Satis iam multa hæc. de quibus omnibus verissimum est, difficile esse vti curatiuis, cum pestis cor iam obsedit: vt iis accidit, qui in nosocomia altero vel tertio die à cõtagio hausto transferuntur. Quo loco ne hoc quidem est dissimulandum, crudele esse, etiam non infectos in ea loca detrudi. Etiam illi malefaciunt, qui cum lenta inquinamenta conceperint, & in expellendo naturam forrem habent, tamdiu inter homines circumeunt, donec subito in publico concidant. Verum vt de compositis agam medicamentis, si quis compositionem desiderat, in qua fere omnia ea simplicia sunt, quibus veneno resistitur, reperiat huiusmodi in commentariis D. Matthioli in Dioscoridem, certe Theriacæ par est. Est & aqua eiusdem præseruans.

Antidotus Matthioli.

Aq. præseruatiua Matthioli.

℞. Aq. vit. ex vin. opt. quater destill. ℔ iij.
Syrupi de succo citri ℥ v.
Vini maluat. ℥ iiij.
Antidoti Matthiol. ℥ x.
Camphor. ʒ ij.
Rad. Diptam. alb.
Tormentillæ.
Bistort.
Zedoariæ an. ℥ ß.
Spc. elect. de gemmis.
Liberantis.
Cinamom. opt. an. ʒ ij.
Moschi fini ℈ ß. f. infusio per dies octo singulis diebus semel agitando. Deinde per tres dies quiescant, & per declinationem in aliud vas, quousque clara fluxerit, percolentur. Seruetur vsui vitro clauso Dosis ℥ j. potest misceri cum succo citri vel limonum.

Quinta essentia metallorum.

Quod vero aliqui existimant, se ex compositionibus, quas bolus, gemmæ, aurum, argentum, & eiusmodi alia simplicia ingrediuntur, quintam essentiam posse extrahere, id falsum esse, sciunt destillationum periti, & mera impostura est; quicquid de auri, & gemmarum destillatione dicitur, & tamen ab his non modo principes, sed & ipsi Medici persæpe decipiuntur.

Ferdinandus Imperator cum dilgenter in omnia inquisiuisset, tamen in tabularo acquieuit. Imperator Maximilianus magnum volumen collegit antidotorum, quæ à Principibus & doctis Viris hinc inde acceperat, sed in eo nihil est, cui fidere quis tuto possit. Contuli & ego cum multis magnorum Principum Medicis. De omnibus idem est meum iudicium. A multis annis sicubi esset pestilentia grassata, ad eorum locorum Medicos scripsi, & quid in infectionibus præstantissimum deprehendissent, rogaui. Vt clarissimi Medici, Hieronymus Donzellinus, qui in Veneta peste multis profuit: D. Theodorus Zuinggerus, qui infectos Basileæ inuisit, & curauit, D. Ioachimus Camerarius Norimbergæ Medicus, id possunt testari; sed nihil de me gloriose prædicabo, cum per se cuique æstimare facile sit, quantas occasiones apud tres Imperatores multa inuestigandi habuerim. Optimum hoc, quod Dei benedictionem adiunctam habet.

Expertissima pro pauperibus.

Nunc & pauperibus quædam præscribenda sunt, quibus in necessitate vti possint: profuit multis puluis ex camphoræ parte vna zinziberis duabus, sacchari candi tribus. Addunt aliqui tantum sulphuris bene præparati, multiplici fusione in ceram. Sulphur & camphora, pro validissimis contra pestem medicamentis habentur, quod non abiicio, modo videat quis quam bene præparatum sulphur sit. Ego loco zinziberis sumerem cornu cerui, oculos cancri, vel bolum, maxime calidis temporibus. Quod si quis meliorem habet præparationem sulphuris, cum sale, oleo Tartari, & spiritu vini, potest ea vti, modo caueat, ne ex sulphure arsenicum faciat. Id remedium autem solis validis corporibus competit. Reliqui inualidiores vtantur plãtagine cum radice, acero-

acetosam, & Tanacetum coquant in aqua & aceto partibus æqualibus calido tempore. Frigido tempore, Diptamnum album, & Tormentillam ana..contundantur, & coquantur in aq. cardui, vel aqua simplici; addant Angelicam præparatam, & frigido in aere aliquid vini addatur. De eo puluere sumatur quantum quinq; grossis albis excipi potest, & ebibatur. Euocat venenum valide per sudorem. Possunt pauperes etiam coquere scordium, verbenam, rutam, tanacetum in aqua, & aceto, & quotidie semel vel bis bibere, quãdiu curatione indigent Hyeme radix chelidoniæ & petasius, & lappa maior, & radix gentianæ coquantur in vino, addantur zedoaria & ante præscripta electuaria. Quia autem infectis pueris, & grauidis proposita remedia non dantur, iis etiam prospiciendum est.

Pro infantibus & pueris remedia.

Hirudines & scarificationes.

SI Chirurgi rationem tenent tractandi hirudines, & scarificationes pedum & natium, hoc auxilium pueris etiam esset vtile, maxime in putredine, & pestilente non contagiosa, si signa sanguinis copiosi adessent. Sed quia in his locis familiare non est, multa de eo essent prius monenda, & tamen sic etiam aliter ab aliis acciperetur. igitur, si teneri adhuc sunt, detur scrupulus vnus contusæ Tormentillæ in syrupo cardui. Quod si tertium vel quartum annum superarunt, de electuariis curatiuis scrupulus vnus vel ʒ s. in aq. cardui detur, & in potu aliquid de tabulato meo iniiciatur, in quo sit & cornu cerui limatura. Aluus aperta sit, non tamen vsurpata cassia, vel prunis cum foliis senæ, quibus nonnunquam natura in pueris valide expellens, ab officio suo auocatur.

Grauidis quid obseruandum.

HOc certe attentione opus est, ne bis peccetur. Igitur mulieri sanguineæ & id consuetæ facere cum vterum gestauerit, potest vena secari cum pestilens est febris, non contagiosa, & nondum septimus mensis numeratur à conceptione, sed per vices sanguis mittatur, horis duabus aut tribus interuenientibus. Periti chirurgi sciunt, quomodo coalitio venę oleo aliquo sit inhibenda, ne altera pertusio ferenda sint. Inter vtramque autem missionem vtatur grauida bolo armeno, in aq. tormentillæ. Quod si non est valde sanguinea, nec antea in pede (quod pleræq; faciunt magno suo cum periculo, cum sint grauidæ) sanguinem misit, suadeo potius medicamentorum vsum. Si nimium est sanguinis, & necessitas vrget,

Coalitio venæ oleo inhibenda.

ex duobus malis minus eligendum est. Mature autem iis detur tormentilla contusa, & zedoaria ʒ ß. vt sudent in lecto, vel vtantur hac potione.

Decoctum sudoriferum in grauidis.

℞. Zedoariæ.
Cornu cerui an. ℈ ij.
Margarit. ℈ j.
Mithridat elect. ʒ ß.
Decocti Zedoar. in aq. scabiosæ ℥ iij.
Syr. de corticib. citri ℥ ß.
Misce.

Cibo admisceantur coralli albi præparati, & externis remediis roborentur. Quia vero fere abortus infectionem sequuntur, quamdiu infans viuere deprehenditur, abortus præcauendus est. Aluus diligenter aperta seruetur, & pro corroboratione vesperi, & mane vtantur hoc electuario quantitate nucis iuglandis.

Electuarium foetum confortans.

℞. Terræ sigill. veræ. Vel:
Boli armeni. Vel:
Cornu cerui vsti.
Tormentillæ.
Margaritarum an. ʒ j.
Folior. auri num. iij.
Sacchari in aq. Borrag. dissol. ℥ iij.
Misce.

Et si ęstus est, de die & nocte aquam Tormentillæ, acetosæ, vel Borrag. possunt bibere, cum tritis Margaritis, & pauca aq. Cinam. & syrupo acetos. citri.

Quod si ita infectæ grauidæ præscripta antidota sumpserint, & retinuerint, & fecerint illa, quæ debent, non quiescendum est in his, sed cor, & interna viscera maxime fœtus, cibo, & remediis intus ac foris muniendus est. Semper etiam veneno resistendum est, & videndum, quid natura valeat, quæ si apostemate vel exanthemate se vult liberare, vt eius diligens ratio habeatur, & apertum seruetur, quamdiu id fieri potest, quod & in cæteris ægris faciendum est.

Possunt grauidæ à tertio, & quarto, ad quintum mensem citra fœtus iacturam sumere Spec. liberantis ʒ j. in vino pauco, vel aceto, vel Theriacæ optimæ ℈ j. cum speciebus liberantis ℈ j. ß. A mense vero quinto, vsque ad septimum sumant Theriacæ ℈ ij. Specierum liberantis ℈ j. ß. Inter sudandum epithematibus cordialibus, admixta camphora & corroborantib. præseruatiuis corroborentur. Aliqui & hoc probant.

℞. Decoct. Zedoariæ in aq. scabiosæ ℥ iij.
Mithridat. elect. ℈ ij.
Syrupi de cort. citri ℥ ß.
Misce. f. haustus.

Aliud.

℞. Diptamni albi.
Tormentillæ an. ʒ ij.
Margarit. ʒ j.
Fol. auri num. iij.
Sacchari in aq. Borrag. dissol. ℥ iiij.
Misc. f. rotulæ ad roborandum.

Hic monere operæpretium est, suaderi ab aliquibus, vt materia in apostematibus & pustulis, cucurbitulis euocetur, quod probo, vbi exanthemata sunt. Ad id frictiones vtiles sunt veterum, cum aqua, oleo & nitro, vt Ruffus & Aetius docent; verum de his cum de publica peste & contagiosa agamus, nihil est necesse doceri. Descriptio talis est.

℞. Olei amygdal. amar.
Aquæ an ℥ ij.
Nitri ʒ ij.
Misc. bulliant vsque ad aquæ consumptionem, vt redeant ad formam linimenti.

Vnum addam, bene destillatam aquam acetosæ cum succo limonum, vel aceto pro pueris & grauidis tantum valere ad curandum, quantum fortasse nulla alia operosa compositio. Sed multum est in destillatione positum: possunt & alii vti, maxime si carbunculi appareant.

Aq. Acetosæ cum succo limonum, vel aceto singularis.

Quæ victus ratio infectis obseruanda sit.

Victus ratio in infectis.

IN victu non est indulgendum ægris, si nolint edere, sed cogendi diligẽter, modo vt parum & sæpe detur, & li cibi porrigantur, qui in ventriculo nõ facile corrumpuntur, & boni succi sunt. Igitur vtilissima iura gallorum cum citro & acetosa cocta. Item succus ptisanæ in tali iusculo coctus. Pauperibus cibi cum aceto præparentur, nec onerentur carnibus: Possunt tamen vesci assis auiculis, gallinis, carne vitulina. Oua ægris non prosunt, maxime cum butyro. Omnia mediocriter salita sint, & si salsamẽta ex herbis resistentibus venenis, & putredini fiant, vtilissima sunt.

Potest etiam bolus, terra sigillata, vel cornu cerui in cibos misceri, vel fiat talis puluis. Sume santal. rub & alborum ana vnciam semis, cornu cerui vsti ʒ ij. Cinamomi ʒ j. fiat puluis, qui cibo inspergitur, & quamuis aromata nimium sumpta non semper prosunt, tamen crocus & cinamomi parum tuto datur, admistis corallis tritis, vel margaritis. Si valde sitiunt ægri, non est iis nimium indulgendum. Dum edunt, pura concedatur cereuisia, in qua imposita sint acetosæ vel plãtaginis folia, Senecionis item, & Tormentilla, & frigido tempore Angelica potui imponatur. Omnino autem ii, qui comparare id sibi possunt, rasuram cornu cerui in petia potui addant, & inde bibant: nam vt expertus sum, etiam ad præseruationem plurimum facit. Et cum alter, vel tertius dies abiit, & nullum signum delirii apparet, nec dolor molestus est, nec suspicio alicuius interni apostematis, vinum tenue purum concedatur, cum aqua, cui cornu cerui fuerit impositum, vel aqua Tormentillæ vel acetosæ affusa. Inter prandium & cœnam concedi debet aqua acetosæ, & ei infundi possunt olei vitrioli optimi, guttæ tres, quatuor vel quinque. Sin id non haberi potest, semper antequam bibunt, vtantur particula dimidia tabulati Cratonis, vel liberantis Diui Ferdinandi Imper. Vtilis est iisdem & hic sequens iulepus:

Pulvis pro cibis.

Rasura cornu cerui.

Ol. vitrioli.

℞ Aquarum cardui.
Scabiosæ.
Acetosæ.
Borraginis an ℔. ß.
Syr. è succo cardui.
è Cort. citri.
è S. acetos. citri an. ℥ j.
Camphoræ gr. iij.
Misce.

Iulep.

Si ventriculus male affectus est, omittatur Camphora, & eius loco addantur guttæ duæ vel tres olei vitrioli, & etiamsi Medici, ignorantes naturam olei vitrioli id reprehenderent, tamen non pugnabo cum istis. Quod vero aiunt, oleum vitrioli esse corrosiuum medicamentum, id vt falsum conuincit experientia, hoc tamen moneo: quod sine vehementi calefactione excœcet vehementer, præsertim si detur cũ refrigerantibus. Dolendum est plures Alchimiæ deditos maiorem istarum rerum intelligentiam habere, quam doctos, qui istis vti nesciunt. Præterea ægris quotidie mane Electuaria præseruatiua præbeantur, ad drachmam vnam semis, in aqua cardui, scordii, verbenæ, acetosæ, borraginis, veronicæ, scabiosæ, tormentillæq; dulcorentur autem cum syrupo acetositatis citri, de succo scabiosæ, de succo borraginis, de succo cardui, scordii, pro ægrotantium qualitate.

Ol. vitrioli non corrosiuum ...

Ditiores tertio quoque die drachmam semis theriacæ vel mithridatii plus minusue sumant, prout vires se habent, cum sacchato borrag. aut in aquis nominatis dissoluatur, vt de electuariis monuimus. Multi magni faciunt, & quidẽ merito, Diascordium Fracastorii: subuenire egentioribus debebant diuites, vt dari iis possit, saccharum rosarum, saccharum borrag. an. ℥ ß. sacchari candi ʒ ij zinziber, cinamomi & santal. albi

Electuaria.

an ʒ j.

an. ʒj. boli armeni ℥ß. camphoræ ʒj. f. electuarium, de quo ægris detur mane quantitate iuglandis. Vt autem tota curandi ratio concludatur, hoc monebo, in Xenodochiis, quo fere iampridem infecti transferuntur, initio ægris quietem concedendam esse, & danda corroborantia, quæ tamen infectioni respondent, vt bene destillata aqua acetosæ, quæ prius aceto abluta fuerit: Item plantago cocta addito sacchato, maxime vbi carbunculi apparent, nec statim esse properandum ad potiones sudoriferas. Vetum vno expulsiuo omnibus velle subuenire nõ est arti consentaneum. Nec omnibus conueniunt fortes illi pulueres de euphorbio, & olibano, quibus imprudentes vtuntur, etsi calide sudorem cient, vtilius esset, si decoctum radicis bardanæ, acetosæ, plantaginis vel tanaceti vsurparent. Illud in re tamen optimum est, quod euphorbium non valde forte assumunt.

Corroborantia Alexipharmaca.

De præparato Antimonio, quod ita post multiplicem fusionem vocant, & cum sale nitro, quod sudores mouet, præparatur, & sæpe in peste vsurpatur, ii viderint, quo modo artem suam tueantur, qui id laudant, & exhibent.

Antimonii ...

Obseruandum autem, cum æger sudat, vt à somno auocetur, operam dandam: à venæ vero sectione haustus aquæ acetosæ vel tormentillæ porrigatur, & Manus Christi cum oleo cinamomi, vel alia cordialia adhibeantur, cum diligentissime cor muniendum, & veneno, ac putredini resistendum sit.

Cordialia.

Post sudorem æger linteis abstergatur, & mutentur lecti, & puluisculi madefacti aqua cordiali carpo alligentur. Eadem aqua syndones imbuantur, vel lintea duplicata, & regioni cordis applicentur. Reperitur autem in omnibus pharmacopoliis. Idem facit & vnguentum theriacale, quo die & nocte ter cor inungendum est. Ad hunc vsum faciunt hæc:

Vnguentum Theriacale.

Destillatum caponis.

℞. Caponem ad iustam eliquationem coctum vna cum brodio: Adde fol. Acetos. Borrag. Pimpinell. an. m. j. Micæ panis albi ℔ j. Vini generosi ℥iiij. Sacch. rosar. Borrag. an. ℔. ß. Sem. acetos. Citri, Portulacæ, Coriandri præparati, Cornu cerui præparat. an. ʒij. ß. Santal. rub. ʒ ij.

Ponantur omnia in alembicum vitreum & per balneum destillentur.

℞. Aquæ prædictæ ℥ iij.
Sy. acetos. citri.
Oxysacchari an. ℥j. ß.
Aq. cinamom. ℈j.
Misc. fiat haustus refectiuus.

Vel adde priori destillationi aliquid pulueris sequentis roborantis:

℞ Margaritarum.
Corall. rubeor.
Corn. cerui vsti.
Granat. præpar.
Rasuræ eboris.
Vnicornu an ʒß.
Fragm. hyacinth.
Smaragdi.
Rubini an. ℈j.
Fol. auri nu. x.
Misc. f. puluis.

Aliud.

℞. Aquæ Borraginis.
Bugloss.
Acetosæ an. ℥j.
Marg. præpar. ℈ij.
Fol. auri nu. iij.
Aq. cinam. ℈j.
Syr. acetos. citri ℥ j.
Misc. f. haustus.

Electuarium Cordiale.

Elect. cordiale.

℞. Corall. præpar.
Sigill. Lemnii an. ʒj.
Rasuræ eboris.
Cornu cerui vsti.
Marg. præpar.
Sem. Coriandri præpar.
Citri excorticati.
Acetosæ an. ℈j.
Fragment. precios.
Oss. de corde cerui.
Fol. auri.
Lapidis Bezoar. an. ℈ß.
Camphoræ g. vij.
Conser. rosar. ℥ iij.
Borrag.
Bugloss.
Acetos. an. ℥ j.
Corticum citri condit.
Conseruæ Meliss. an. ℥ ß.
Syr. acetos. citri q. s.
Olei vitrioli gutt. viij.
Misc. f. Electuarium.

Vnguentum Cordiale.

Vnguentum cordiale.

℞. Theriacæ elect.
Spec. cordial. temperat.
Diatrion santal.
Liberantis an. ℈j.
Aceti rosac. vel caryophyll. ad incorporandum q. s. fiat vnguentum.

In ægri conclaui fumus fiat in vasculo æreo, affusa aqua rosar. & pauco aceto additis santalis citrinis, cinamomo, & foliis ros. rubear. puluerisatis, ana... Nam prunis vti apud ægros & trochiscis non est consultum. Æstate autem possunt conclauia aceto &

Fumus.

aq. rof asperfi. Aqua pro fumo poteft talis fieri.

Aqua pro fumo.

℞. Aquæ rof. viol. Lactucæ, Nymph. an. ℥ iij.
Aceti viol. ℥ j.
Santal. citrin. ʒ j.
Puluer. rofar.
Thuris an. ℈ j.
Cinamomi ℈ ß.
Misc. pro fumo.

Excipitur & aqua fpongiis, quæ appenduntur. Faciunt huc & poma odorata, & pira, maxime fi in iis conclauibus non funt ægri: verum edere poma illa, non eft confultum. Vbi calidæ febres adfunt folia nymphææ, fed caute, fupponenda funt. Pro capite eft epithema eiufmodi:

Epithema capitis.

℞. Nucleor. perfic. ℥ ß.
Sem. papauer. alb. ʒ vj.
Aq. rofarum.
Violarum.
Nymphææ.
Fl. Sambuci an. ℥ iij.
S. anethi ℥ j. f. l. a. emulfio. Colaturæ adde olei rofacei omphacini ℥ ij. Aceti rofarum ℥ j. f. epithema ad frontem.

℞. Sem. Lactucæ.
Portulacæ.
Papauer. an. ʒ j.
Cort. radicis Mandrag.
Capit. papauer. an. ʒ ß.
Sem. hyofcyam. ℈ ij.

Contundantur, & fiat leuis ebullitio in aquæ fontis ℥ x.

Cum colatura illinatur frons, tempora, nares, commiffura capitis, & pulfus pro fomno conciliando.

Pullus columbinus.

Suadent docti quidam Medici, vt pullus columbinus viuus difcerptus calide capiti imponatur. Raphanus tritus foleis applicetur: vrticæ cum radicibus etiam contufæ, & hædera terreftris. Si vero fauces impuræ funt, gargarifma fiat, ex aqua prunellæ cum pauco aceto, vel oleo vitrioli. Sit autem forma talis:

Raphanus. Vrtica, herba terreftris. Fauces impuræ.

℞. Diamor. ℥ ij.
Olei vitrioli gutt. vj.
Misc. illinantur.

℞. Aquæ prunellæ.
Plantaginis.
Fragariæ.
Vermicularis an. ℥ iiij.
Diamor.
Rob. nucum an. ʒ vj.
Mellis rof. ℥ ß.
Aluminis parum.
Misc. f. gargarifmus.

Pauperes fumant quartarium vnum aquæ putæ, & granum Camphoræ iniiciant.

Somnus.

Ad conciliandum fomnum, fi ægri debiles funt, opiata non funt immodice vfurpanda, nihil tamen doctis præfcribo. Quod fi iam quartus dies præterierit, & natura victoriam fuam oftendit, fiat talis fyrupus, de quo quinquies bibat mane, vfque ad diem octauum.

Syrupus in declinatione.

℞. Rofar. rubear. m. ß.
Zedoariæ.
Sem. citri ʒ ij.
Rad. Tormentillæ.
Corticum citri.
Santal. citrinor. an ʒ j. ß.
Aq. acetofæ ℔. ij.
Bulliant & colentur.

℞. Decocti depurati ℥ iij.
Syr. de fucco acetof.
De acetof. citri an. ʒ ij.
Misc. fic pro vno & reliquis quatuor.

Catharsis.

Si multi vitiofi humores adfunt, & natura fortior reddita eft, quarto die tollendi funt, fed innoxiis medicamentis, vt Rhab. fena, agarico: adhibita opera, ne vires lædantur, & materia valde commoueatur, & fimul etiam ad venenum refpiciatur. Igitur & venenata purgantia, & fcammoneata vitanda funt.

℞. Rhabarb. electi ℈ iiij.
Cinamomi ℈ j.
Infundantur in q. f. aquæ cichorei & aceti, & ftent in infufione per noctem.
Colaturæ ℥ iij. ß. adde elect. rof. Mef. fyrup. rof. fol. cum Rhab. ℥ j ß.
Misc. f. hauftus.

Eo autem dirigenda curatio, vbi plurimum eft periculi, nec fidendum vni remedio, fed vt Hippocrates præcipit, femper ad vires refpiciendum eft. Doctis non eft neceffe hæc inculcare, qui aut excellentes Magiftros habuerunt, aut vfu multum profecerunt, nec artem ex pharmacopoliis, vel compendiis didicerunt. Meum in hoc fcripto propofitum fuit, patriæ feruire, cum id tum temporis mei officii effet, non modo oftendere, qua præcautione in tanto periculo vtendum effet verumetiam ab empiricis imperitis quid metuendum fit. Solent enim hi plerunque plus, quam morbi ipfi nocere. Ideo Leonicenus clariffimus Medicus gratias fe DEO debere, profeffus eft, quod cognitione artis medicæ non folum optimam famam effet confecutus, & prodeffe quam plurimis potuerit, verum etiam quod ita cauere fibi ab imperitis didiciffet. Doctis vero, fi vitam mihi DEVS prorogauerit,

Empirici imperiti.

Leonicenus.

uerit, in Latino quodam scripto de causis putredinis, pestis, & de contagione sententiam meam diserte explicabo. Itaque hos interea rogatos velim, si in hoc teutonico scripto indisertius quædam tradidi, vt ne id mihi vitio vertant, cum intelligant ipsi, de his subtilibus disputationibus, à tot doctoribus, tamque magnis ingeniis agitatis, non posse quenquam Germanicis phrasibus cuiquam satisfacere. Quod si iis solis fuisset consulendum, qui Latine sciunt, fuisset mihi quoq; minus graue hoc argumentum Latinis literis tradere. *Ioh. Montanus.* Ioh. Baptista Montanus præceptor meus ita olim dicere solebat: *In ingratam animam non intrabit scientia: Si intrabit non permanebit, & si permanebit, non fructificabit.*

PARS III.

IN QVA AGITVR DE Apostematibus & exanthematis.

SATIS vt opinor fuisset, de præseruatione docuisse me omnia, quam ego duplicem constitui: vnam generalem, in qua cauetur, ne multitudine infectorum inquinamenta, & seminaria pestis in aëre multiplicentur, aut propagentur, & initiis cura magistratus resistatur. Alteram specialem & particularem singulorum corporum, quæ ad Medici officium pertinet, additis etiam præclarissimis remediis, quorum vnum aliquis pro magno secreto haberet. Tamen, ne quid in hoc scripto desit, etiam de apostematum curatione agam.

Obseruatum est in contagiis pestilentialibus naturam per expulsionem apostematum, quæ parotides & bubones dicuntur pestilentiales, & à crassiori materia oriũtur, non tamen sine calore & veneno, deinde & per exanthemata, quæ semper periculosiora sunt, se solere initio exonerare.

Venæsectio. Chirurgus igitur, si vocatur ad infectum, vt venam secet, & æger sanguineus est, ac vires constant, non impedio sectionem, sed sine magna cautione adhibita nemini suadeo, & consulendi in hoc casu Medici. Ex veteri tamen more tundatur externa brachii, vel cephalica, & si bubo in collo, vel secundum aures, eo in latere mittatur sanguis, vbi malum est. Vbi autem abscessus sub brachiis est, eodem in latere epatica secanda est, vel mediana. Sin vero in pube, saphena eiusdem pedis, & dum mittitur sanguis, potest cucurbitula interea apponi: *Cucurbitula.* quanquam magis probo emplastrum attractiuum. *Scordium.* Venæ etiam scordium alligari potest. Moneat etiam chirurgus astantes, ne ægrum dormire patiantur. Id autem de sanguineis accipi volo. Quod si nimis tarde chirurgus vocatur, properet ad curatiua, sed calido tempore calida caute exhibeat.

Attrahentia. Inspiciat etiam chirurgus anthraces & bubones, quo loco eruperint, & si rubent, vel pallent, & augentur, in bona spe sit. Si vero nigrescunt, adhiberi possunt ea, quæ optima cuique videntur. Ego suadeo, vbi tales bubones & anthraces deprehenduntur, vt viua applicetur gallina, cuius podex deplumatus sit, & apertus, idque sæpius fiat, si necessitas postulat, modo simul etiam ægro aliquid contra venenum intra corpus præbeatur. *Cataplasma è vitello.* Postea sumatur vitellus oui cum salis portione, quanta tribus digitis capi potest, & succus ex herba scabiosæ, & calide imponatur. Nam id apostemati naturam venenatam adimit, & calorem, si modo id vlla ratione potest fieri. Obseruaui hic apostematibus pestilentialibus, carbunculis item, & anthracibus omnia medicamenta tepida esse applicanda, ne quid frigus retro pellat. *Medicamenta tepida esse applicanda.* Nec apertio differenda ad maturationem plenam, sed quam primum pars eius maturuit. Tertio & illud faciendum, vt diutissime apertum seruetur apostema, non cito consolidetur. Postquam autem apertum est vtantur chirurgi maturantibus, & mundificantibus. Apostemata & bubones sæpe lenti sunt, ideo adhibenda fortiter attrahentia emplastra, ex gummi ammoniaco, resina & pice confecta. Hæc omnia vt rectius exequantur chirurgi, breuiter eos de ratione omni erudiam.

Cum æger conqueritur, sentire se in apostemate magnas punctiones & calor augetur, indicium est affluxum fieri, & apostema incrementum sumere. Tum igitur iis remediis instandum est, quæ maturant, & mitigant, vt cæpa cocta cum butyro vel pinguedine capi admista theriaca, non vsurpanda autem fomenta aut vnguenta refrigerantia. Cum punctiones desierunt, nec furit intus materia, & mitigationem æger sentit, & apostema acuminatum fit, aperiendum est. Sæpe etiam citius, vt monui. Quod si tumor nimis cito euanescit, & deterius æger habet, malum signum est, & omni contentione hoc agendum, vt euocetur internis & externis auxiliis. Igitur, si vocatur chirurgus ad ægrum, qui apostema rubens aut pallidum habet, foris se attollens, potest his emplastris vti:

Ceratum attrahens & emolliens.

℞. Ammoniaci dissoluti in aceto ℥j.
Olei liliorum albor. ceræ, & visci quercini q. s.

Extendatur in modum ceroti.

Id etsi vulgare videtur, tamen venenum valide attrahit, & emollit apostema. Prius enim venenum attrahendum est, postea emolliendum, & maligna apostemata mature aperienda, quamuis non prorsus sunt matura. Dehinc mundanda, denique consolidanda. Apponam ergo ordine remedia, quibus tempestiue vtetur chirurgus.

Ad apostemata eiusmodi semper vsitatum fuit emplastrum Diachylon, vt attraheret, & emolliret, ideo ante cætera pono. Quia autem interdū nimis debile est, multum autem interest euocari apostemata, admisceatur resina & pix, & citius rumpatur, aspergunt aliqui cantharides.

Non ego chirurgos instituam, saltem cogitent, hoc potissimum agendum, vt abscessuum & apostematum materia enocetur, cum se natura exonerat, quam iuuent, nec communia remedia vituperent.

Maturatiuum commune Apostematum.

Maturatiua apostematum.

℞. Cæparum coctarum in oleo chamomelino q. s. & admisce farinam seminis lini, Fœnugræci & florum chamomel. ac ficus coctas, fiat emplastrum.

Aliud maturatiuum.

℞. Ficus siccas & pingues nu. xv.
Farinæ hordei p. j.
Rad. althææ coctarum ℥ j.
Olei lil. q. s.

Misce, & si est magna durities, adde axungiæ gallinaceæ cum ammoniaco.

Aliud maturatiuum.

℞. Farinæ frumenti m. iij.
Aq. scabiosæ, & olei chamomel. q. s.
coquatur & adde croci ℈ j.
M. f. emplastrum.

Aliud.

℞. Cæpam coctam, infunde in aceto, vel vino granat. & syrupo acetos. citri ana ℥ j. ß. exprimatur succus, & cum aq. tormentillę detur pro eliciendo sudore. Materia seu substantia ipsius cæpæ apponatur calida buboni, emplastri modo.

Cum iam apostema ad suppurationem peruenit, apertum seruetur, & primo imponatur maturatiuū, & mundificatiuum, quale hoc est:

℞. Rad. Althææ, Scabiosæ, Farinæ hordei, coquantur in aqua scabiosæ, adde mellis q. s. vitell. oui nu. j. Croci ℈ ß.
Misce fiat emplastrum.

Aliud mundificatiuum optimum:

Mundificatiua.

℞. Terebinthinæ lotæ cum aq. scabiosæ ℥ j.
Succi scabios. ℥ ij.
Vitell. oui nu j.
Croci ℈ ß.
Misc. f. vnguentum.

Aliud mundificatiuum, quod incarnat & consolidat.

℞. Sarcocollæ ℥ ß. cum melle ros. colato q. ß.
Misc. f. linimentum.

His vtere, dum prorsus consolidatio fiat, & si quis chirurgus his diligenter vsus fuerit, non dubito, quin & diuitibus & pauperibus profutura sint.

Cum autem carbunculi maiorem curam desiderent ob materiam, è qua fiunt, malignam & adustam, ac venenatam, & initio rubore, ac calore se prodant, cito occurrendum est. Aliqui saphyro eum mitigare se posse putant, ego præfero scabiosam contusam, & vitellum oui cum sale. Æstate suadeo, vt rana in calida aqua lota carbunculo illigetur, quanquam efficacior est bufo siccatus. Sed iteratione opus est. *Carbunculi.*

Quanquam autē omnes carbunculi, & anthraces periculosi sunt, & magna inquietudine, molestia, nausea, palmo cordis, & lipothymia erumpunt: tamen si vehemens vomitus adiunctus est, & carbunculi nigricant, & sint circa aures, sub axillis, vel in pube, maxime timendi sunt. Itemq; si aperiantur, nec pus vlium effluit, sed quasi spuma quædam, & vulnus liuescit, ac sic cum fit, in hoc casu laborandum est chirurgo. Minus periculi est, si rubeant, palleant, vel virescant, & pus effluat, nec in locis nominatis erumpant. Ægro autem, si tempus calidum non obstat, Theriaca vel Mithridatium in succo vel aqua scabiosæ dentur, sin vero æstus est, de cornu cerui bibat. Natura tum roboranda, & applicanda remedia, quę molliant, mitigent, maturent, quæ partim antea præscripta sunt, partim nunc præscribentur. Ideo vitello oui sal, & succus scabiosæ, ficus & mel addantur, vel ficus contusæ cum nucleo auellanarum antiquarum in forma emplastri imponantur. *Periculosi.*

Postea si materia nimis copiose affluit, ad apertionem properandū est, & lato scalpello ampliandum foramen, imposito tamen defensiuo. Sed defensiua caute adhibere oportet, habita ratione, & loci, & temporis, ne id repellatur, quod natura expellit, & æger iuguletur, aut magis affligatur. *Defensiua caute adhibenda.*

Defensiuum optimum ita praparatur.

Defensiuū.

℞. Boli armen. ℥ ij.
Sanguin. drac. ℈ ij.
Olei ros. & aceti q. s.
F. vng. molle.

Id illinendū est circumcirca, ne rubor & tumor (quæ duo fere semper cōiuncta sunt, cum carbunculis) latius sese diffundant.

Quod

Quod si nihil fluit, vel si ita fluxit, vt caro proxima corrumpatur, vesicatorio opus est, quod ita fit:

Vesicatorii.

℞. Fermenti ad quantitatem ℥ ij.
Canthariduм ʒ ij.
Aceti fortiss. q. s. Misce.

Adhibetur hoc fine, vt materia euocata melius fluat: postea ita proceditur, sicut in factis cauteriis. Cum autem putrida caro adimi debet, vnguentum Ægyptiacum proderit. Sed melius est cauterium cum auro ignito, nec dolor metuendus est, cum per se anthrax dolorem magnũ commoueat. Denique hutyrum solum imponitur, vel cataplasma ex malua vna cum radice eius, & butyro. Remota carne putrida, & adusta, mundificantia vsurpanda sunt, quale supra vtilissimum præscripsimus.

Debent autem hæc cataplasmata, quæ anthracibus calidis, & venenatis adhibentur, & paucis horis siccantur, ne durities molesta sit, renouari.

℞. Farinæ triticeæ coctæ p. j.
Salis ʒ j.
Vitellum oui nn. j.
Mellis q. sust. Misce.

Carbunculo applicanda.

Maturat carbunculum, & aperit, si sæpius renouetur. Aliqui fimum gallinarum, & columbarum adhibent, item raphanum, erucam, & ficus. Laudantur ab omnibus peritis Medicis ad imponendum tres istæ plantæ: Morsus Diaboli, Scabiosa, & Consolida maior. Si recentes haberi possunt, contundantur scabiosa, & consolida cum pauco sale, & recenti pinguedine porci, & calide applicentur, & die naturali ter dematur hoc emplastrum. Nam omnes periti chirurgi docent, has plantas mirifice carbunculo resistere. Etiamsi sola consolida maior inter duos lapides contusa imponatur. Ad eundem casum prodest & millefolium, & pomum granatum in aceto coctum. Posset quidem aliquis existimare, hæc habere vim repellendi, sed experientia contrarium ostendit. Quod si eæ plantę recentes haberi non possunt, addi potest siccis herbis, madefactis tamen in aquis ex ipsis destillatis, parum theriacæ & applicentur, vt dictum est. Attamen dum carbunculus vndique durus est, proderit de die bis vel ter oleo Alexandri Benedicti illinere (vel si quid melius occurrit) imo & tota spina ægri eo vngatur, non intermissa

Spinæ inunctio.

corroboratione tam per interna quam externa, vt antea monuimus, aut quæ præscribi à Doctoribus potest. Neque enim in hoc tanto malo satis est semel præseruatiuo, curatiuo, vel corroboratiuo vti, sed iteratione opus est, quanquam præseruatiua non sunt copiose sumenda, ne natura obruatur, & in alios morbos ægri incidant, cum contagionis pericula sedata sunt.

Quia vero ex carbunculis multa, & grauia incommoda relinquũtur, mature mundificatiuis vtendum est, quæ vtiliter ex terebinthina, vitello oui, succo scabiosæ, & croco præparantur. Aperta autem sint tantisper loca affecta, dum febris, & alia symptomata euanescant omnia. Tum demum sarcotica adhibenda, sed non nisi in primo gradu calida, vel in principio secundi, referendo ad membrum, cui applicatur. Etiam periti chirurgi confectionem talium medicamentorum discere debebant, & errorem illum exuere, cum existimant vnum emplastrum omnibus profuturum, cum id aliquando iis bene successit. Interim non cogitant, in istis anthracibus malignis, & malis inueteratis nonnunquam ipsa membra integra perielitari: decipiuntur autem hoc falso principio: Medicos non intelligere, quid chirurgia sit, & si quem ex Medicis obseruarunt, parum in his versatum fuisse, existimant, ne alios quidem quicquam illis de rebus intelligere.

Sarcotica.

Vt autem occasionem præbeam diligentiori considerationi, & medicamenta accuratius in pharmacopoliis præparentur, ob id Latinã apposui, quæ prima fronte tenuia videntur, sed à præstantissimis chirurgis semper magno in precio habita fuerunt.

Vnguentum sarcoticum.

Vnguentum sarcoticum.

℞. Mellis ℔. ß. despumetur optime & inspissetur, ac postea impone.
Myrrhæ.
Aloës.
Sarcocollæ an. ʒ j. ß.

Subtiliter puluerisata agitentur, ac diligenter commisceantur.

Postea hic puluis, qui carnem in vlceribus regenerat, inspergi potest.

℞. Lithargyrii.
Scoriæ ferri.
Centauriæ minoris.
Aloës.
Thuris.
Mastichis an ʒ j.
Misce fiat puluis.

Vbi vero caro renascitur, sigillatiuum postremo adhibeatur, vt sciunt chirurgi, & hoc modo præparari potest.

Cicatricem obducentia.

℞ Lithargirii.
Aluminis vsti.
Plumbi vsti.
Calcis lotæ.
Galbæ, balaustiorum an. ʒ j.
Puluerisentur subtiliter, & commisceantur.

Hic puluis in sindone vel molli linteo excipiatur, & ita crudæ carni aspergatur, vt cutis superinducatur.

Ita tractandi bubones & carbunculi, voluiq; remedia io aliorum vsum subiicere, parum curans, vtrum chirurgi ea grato animo accepturi siot. Nam mihi nequaquam propositum fuit, Doctores vel chirurgos, si rem melius intelligunt, hoc scripto erudire. Ad extremum pharmacopolas fideliter moneo, vt aquas destillatas, quæ intra corpus sumuotur, oon vt hactenus factum est, in æreis vasis, sed in vitreis vel terreis destillent, nec omnia medicamenta, io quibus subtiles spiritus sunt, io æreis vasis aut mortariis præparent.

Aqua in vasis vitreis vel terreis destillanda.

Statim enim virtus medicamenti in his mutatur. Medici vero, qui destillationes ipsi ooo tractaruot, idem obseruent, oe dum roborare vires io animo habent, datis destillatis, vires magis deiiciaot. Credant experto.

Cratonis familia.

Satis iam multa dicta sunt de vtroq;, præseruatione ioquam, & curatione, ad laudem omnipoteotis Dei: in gratiam vero Inclyti & amplissimi Senatus, & populi Vratislauiensis, qua in ciuitate proaui mei Cratones vltra duceotos annos, vt integros, ingenuos, inculpatos, & honestatis ac pietatis studiosos ciues decet, quietissime & in summa cum aliis coniuoctione vixerunt, Clementissimus DEVS benignissime ab ea republica omoia pericula auertat, & præsenti necessitati succurrat. Cœpi autem hæc ipsa io summa & diuturna imbecillitate mea recognoscere, quod dum facio, multa ipse mutanda deprehendo; quædam noo suo loco posita, vel repetita: sed quia dum in opere sum, graui casu oouo perturbatus sum, nec licet quidem mihi, vt volo, ad limam reuocare: maxime cum tanta sit trepidatio ciuium; vicinorum autem iniquissima persecutio, & merito deploranda. Atque ita his de causis æquissimis, quicquid bono & pio studio iuuandi alios à me factum est, io præsentia booi consulant, quod æquos iudices facturos spero. Reliquis omnia salutaria precor. Si vitam mihi Deus produxerit, doctis meam sententiam firmissimis rationibus ita describam, vt confidam me illis esse satisfacturum.

ASSERTIO

IOHAN. CRATONIS A KRAFTHEIM, III. SACRATISSIMORVM IMPERATORVM Cæsarum Augustorum Medici intimi, &c.

Pro tractatu præcedente de Peste; in quo pestilentem febrem putridam ab ea, quæ à contagione oritur, lateq; disseminatur, discernit.

Adiuncta est breuis de contagione & putredine, vera etiam curandi & præcauendi contagiosam febrem pestilentem ratione, commentatio & commonefactio.

NVNQVAM ex Teutonicis libris de Philosophia & Medicina scriptis quenquam doctorum in Germania, veram magnamq; laudem tulisse, & existimationi suæ recte coosuluisse, arbitror. Neq; enim vt apud Italos atq; Gallos magnifit vulgaris linguę cultura, cum Principum & Rerumpub. scriptores θαύματα quædam τῶν ῥημάτων consectentur; & de Latinis bonis Germanica non booa faciaot; & cum noo sat idonea vocabula in ea ad res, quæ io naturæ cognitione versantur, explicandas reperiantur; sæpe isto modo docti scribentes Teutonice hallucinantur. Accedit, quod ii, qui minime erudita doctrina iostructi sunt, neq; vllam facultatem Latine scribendi habent, & audacia pro sapientia vtuotur, eaque inscitiam suam armaot; maxime se libellis Germanicis ad vulgus osteotant atq; venditant, & apud imperitos approbationem quærunt: quorum iudicio cum nihil sit iniustius, se ad hunc modum Germanicis scriptis eos, qui liberali doctrioa atque vsu artis Medicæ præditi sunt, illorum censuræ exponere, parum attentæ coosiderationis & prudentiæ videtur. Ego vero, cum ante annos xxxiii. in hac Republica Medicus, vt appellant, Physicus, seu Poliatrus essem; & officii mei ratio à me postularet, vt ciuibus meis in periculo contagionis pestilentiæ constitutis, quaotum in me esset, consulerem: Germanico scripto id, quod potui, feci. Cum vero hoc tristissimo & afflictissimo meo, ac potius totius Reipub. tempore, quo hic lecto affixus iaceo, iterum pestilentia sæuiret; neq; vel meus libellus extaret, vel alii hac in parte Reipub. consulerent: rogatus ab amicis, qui aliquid nugas nostras esse putant, scriptum illud ante multos annos diuulgatum, quantum in temporis aogustia atq; valetudine aduersa, animi etiam multiplici tristitia fieri potuit, correxi: & typis describendum ἐπ' αὐτοῦ δὴ θυμῷ, cum maiorem rationem

nem ciuium quam meæ existimationis haberem, dedi. Prima autem editio tum in alias reprehēsiones incidit; tum quasi ἀσεβείας crimen illi intentatum fuit: quod prouidentiæ diuinæ parum tribuerem. Existimarunt enim quidam me nimium Astrologiæ addictum, Pestis causam ad astra sola referre, atque statuere eorum ortus atq; occasus, siderumq; varios positus, vt in aëre, ita etiam in corporibus varias tempestates excitare. Etsi vero non diffitear, me tum temporis plusculum quam velim siderali scientiæ tribuisse: tamen nunquam à pietate discessi: neq; diuinæ prouidentiæ atq; gubernationi, siue nobis pœnæ immittantur, siue beneficiis cumulemur, meras posuisse. Vt vero aliæ hyemes frigidiores sunt propter siderum constitutiones; æstates etiam aliæ aliis calidiores: ita & cœli atq; corporum cœlestiū schematismos plurimū adiumenti ad hominum corpora cōseruanda & à sanitate dimonenda afferre, & præcipue morbos per vniuersum genus hominum vagantes efficere, existimaui. Nec nunc aliter sentio. Exemplo vt hoc commonstrem, quæ obsecro alia causa Catarrhi epidemici, qui anno CIↃ. IↃ. XXC. non Europæ tantum, verum magnæ quoq; parti Asiæ infestus fuit, & ab occidente initium iumens ad orientem vsq; vere, æstate & autumno, omnes regiones peragrauit, omnibusq; locis, etiam in quibus est purissimus & saluberrimus aër, labē intulit; quam cœlestis illius origo? Nō enim à primis qualitatibus hanc populorum calamitatem, quę omnibus partibus anni, omnibus in prouinciis eadem fuit, originem duxisse; sed antipathiam quandam ad cerebrū habuisse, ac præsentem hominibus malū atq; periculum creasse, certum est, etiamsi diuinæ prouidentiæ hoc inprimis ascribendum sit, quod, laborantibus fere omnibus, salubris paucissimis exitiosa fuerit. Nam si pestilens fuisset; nulla vnquam pestis generi humano perniciosior extitisset. Sed ne de his plura, me sponte mea sideralis scientiæ infirmitatē deinceps agnouisse, & hallucinationes summorum Astrologorū, eorumq; vaticinationes falsas, minime excusandas putasse, atque admirandi Philosophi sententia, qui paucas de causis cœlestib. πάσης nos habere arbitratur, & peculiaribus obseruationibus commutum, addo etiam vt interdum puræ Religioni aduersam, reliquisse, lubens hoc loco commemoro. Memini Christianissimum Imperatorum Maximilianum II. S. M. Cæs. etti intima consuetudine atque vsu cotidiano toto eo tempore, quo Romanum Imperium sapientissime & moderatissime texit; Deo sic vitæ meæ curriculum gubernante addictissimus fui, & vitam multis laboribus & periculis expositam traduxi, narrare: Se iuuenem cuidam Astrologo libellos Ephemeridum (vt erat ingeniosissimus & omnium liberaliū artium studiosissimus) mutasse, & quoties ille serenitatem prædicabat, pluuiam: quoties calorem vel frigus, mediocrem cœli statum futurum scripsisse, denique rem ipsam ostendisse, propius se ad veritatem coniecturis suis, quam Astrologum vaticinationibus ob inscitiam artis, si ita appellari meretur imperitis, accessisse. Sed commemorare illa non est huius loci.

Syderum vis.

Catarrhi epidemici.

Astrologia infirmitas.

Astrologia incertitudo.

In mea vero proxima editione libelli Germanici, cum mirificas doctorum quorundam, qui non satis in hac egestate Teutonici sermonis, sententiam sunt assequuti, opinationes audiam, quasi à veterum & recentiorum sententia discedam, cum febrem pestilentem à putredine oritur, ab ea quæ contagione disseminatur, discerno: etiamsi in ista tenuissima valetudine ad nullam rem sim idoneus: tamen ne existimationis meæ negligens videar, Latino scripto ab errore eos abducere, & bonis de meo libro incommodius sentientibus (cum malorum & imperitorum, inuidię etiam morsus, ne curandos quidem existimem) rationes saltem probabiles reddere, atque intimum quasi animi mei sensum de pestilentibus morbis ostendere diligenter enitar.

Causa editionis huius.

Est autem pestis seu λοιμὸς nomen commune morbis; qui plurimos siue contagione siue absque contagione interimunt. Itaque & Galen. 3. Epid. com. 3. λοιμὸν definit Epidemiam contagiosam & perniciosam; & vt deinceps ostendam, pestilentes febres, siue Epidemiæ sint siue σποράδες, id est, sparsim priuatimque perniciosæ, ab iis quas vere λοιμώδεις statuit, discernit. Priuatæ seu non contagiosæ, ex communi quidem causa ortum videlicet, vel ex aëre vel ex victus ratione, habent: Contagiosæ sola inspiratione vel contagione pestiferæ sunt. Corpora autem humana duabus potissimum rebus conseruari, Aëre videlicet & alimento; quis in schola Medicorum eruditus non videt? vtque conseruationi vitæ seruiant; temperamento & naturæ familiaria esse oportere intelligit? Ac vt de alimentis primum agamus, humida & suauia, temperamento similia & conuenientia nutriendis corporibus existimantur. Dissimilia sicca & amara indicantur. Sed ad alimoniam temperamenti similitudo non satis est; nisi naturæ quoque accedat. Ea cum à rei substantia sit, nulla ratione inuestigatur: verum sola experientia deprehenditur. Vtrumq; autem

Pestis nomen commune.

Priuatæ.

Contagiosæ.

cum est in alimento, videlicet temperamenti & naturæ similitudo, conueniens conseruationi vitæque humanæ idoneum censemus: Si vnum adest, nutritioni minime aptum esse. Sic Margaritæ amicæ quidem naturæ sunt: sed cum siccæ temperamento, ad nutritionem plane non faciunt. Quæ vero prorsus dissimilia sunt, vt Aloe, atque corpus alterant, Medicamenta dicimus. Sicut ea quæ omnino naturæ contraria, corpus humanũ & vitam destruunt, venena statuimus. Sæpe autem & ista quæ alimenti vim obtinent, ita corrumpuntur, vt in venenum transeant. Itaque assumpta intra corpus humorum malignitatem tantam efficiunt, vt in illis pestilentem putredinem excitent. Hinc febres pestilentes priuatas seu non contagiosas oriri res ostendit, multis quidem propter communem causam perniciosas, itaque Epidemias: nondum tamẽ contagiosas: nisi putredo ad eum gradum deueniat, qui νοσερὰν ἀναπνοήν, id est, morbidam expirationem, gignat. Ea vero enim è corporibus expirat, vel in aëre, vel in corporibus porosis & vestitu hæret: contagionis & publicæ pestis causa est.

Margarita naturæ amica, sed nõ nutriunt.

Alimenta corrupta febres pestilentes putrida priuata causa.

Publica.

Appello autem publicam, non quod ita quasi speciem, quemadmodum quidam interpretati sunt, constituã: sed vt a non contagiosis febribus has, tanquam publice omnibus hominibus cauendas, cum morbida illa exhalatio veneni instar sit, & aëri inhærescat perque eum disseminetur, ac non vnis ædibus contagione sæua atque exitiosa, sed vniuersis ciuitatibus & regionibus periculum creet, discernam. Cum enim veteres, & Gal. 3. Epid. priuatas nominent, quæ multis absque pestilentia publice grassante infestæ sunt, neque tamen contagiosæ: non dubitaui contagiosas & ab inspiratione ortas, publicas nominare. Scio vocabulum hoc ab aliis non vsurpari, & incommode posse explicari. Itaque de eo non pugno. Quod autem excellentes Medici existimant, aërem ipsum in peste putrescere, vel à vicinis paludibus, specubus, & barathris, ex quibus putridus vapor exhalat, vel ex cadaueribus insepultis: ab astris etiam ita aërem affici, vt in sua substantia putrescat & lethales febres mala qualitate sua inferat: scio plurimos amplecti, neque cum iis in vllam contentionem venio. Illud volens eis largior, ex inspiratione eiusmodi aëris corpora non disponi tantum ad suscipiendam febrem pestilentem, vt loquuntur, atque omnia quæ nutriendo corpori humano seruiunt, affici; sed pestilentiales febres veras & propter contagionis periculum publice omnibus cauendas consequi, cum inquinamenta è corporibus humanis exhalent: in quibus laborantibus pestilentibus non contagiosis, putredo ad istum gradum peruenit: vt μιάσματα lethalia expirent. Fateor autem inquinamenta ea quæ ex corporibus exhalant, & seminaria pestis sunt, non modo in aëre contineri & de corporibus in corpora transire, verumetiam, cum aër putridus atque impurus est, in eo augeri ac grauius virus concipere: atq; ita febres pestilentes contagiosas sæuiores & maligniores existere. Vt enim corpora impura & ex malo nutrimento humoribus malignis scatentia facilius, hausto seminario pestis, inficiuntur, & grauiora symptomata consequuntur: ita etiam quæ impurum aërem attrahunt, (cum cor aëre alterari perpetuo necesse sit: & febris, quæ pesti coniuncta est, innato calori cordis sua venenata quadam vi aduersetur, vt nihil adiumenti cor ab aëre inspirato habeat, sed magis magisq; oppugnetur) maiori periculo tunc exposita sunt.

Aer pestilentis putrida causa.

Quærunt vero homines docti, an pestis sine febre homines corripiat & interimat: atque in ea sententia esse Galenum & alios Medicos veteres arbitrantur. Verum cum autoritates ornamẽta potius sint nostratum siue sententiarum siue opinionum; & ratio dictare videatur, Febrem, tametsi lateat, vix tamen abesse: iudicandum potius esse ratione quam autoritate puto. Sed de his prolixam disputationem hoc in loco instituere non oportet. Illud meo libello inscripsi: multos morbos pestilentes esse, vt Anginas, Pleuritides, &c. quas febres non appellamus. Absitne autem ab illis prorsus febris, iudicent eruditi, & naturam putredinis diligentius considerent, cuius quidẽ hoc proprium est; vt vitalem & innatum calorem cordis, vapore alias magis, alias minus pernicioso, oppugnet.

An pestis sine febre

Multi autem hoc tempore in ea sunt sententia; vt in pestilenti constitutione non existiment aliis morbis homines interire, quam peste. Id, si ægrotantium corpora μιάσματα hauriant: in controuersiam non vocandum. Si vero ab inquinamentis, quæ ex infectis corporibus exhalant, libera sunt: nequaquam illis hoc concedendum, etiamsi signa quædam, quæ pestilentem febrem contagiosam consequuntur, adesse reperiantur.

Cęterum hoc verissimum, vt fomes morbi Gallici intus latens, omnibus aliis morbis qui corpora occupant, sese implicat & difficiliores curatu facit: sic pestis foris infesta, dum vel pestilens constitutio in aëre est, vel μιάσματα aëri, in quo æger est, admiscentur, periculosiores morbos facit. Imo μιάσ-

Morbus gallicus & pestis omnibus fere morbis implicantur

ματα

μαζα hausta, si morborum causæ iam sint in corpore, illum etiam morbum, quo æger laboraturus fuerat, perniciosum reddunt.

Aeris corruptio.

De aëris corruptione Galeni nostri est sententia, τὸ περιέχον ἐμφέρεσθαι ἔνια λοιμοῦ σπέρματα, id est, aërem circumferre pestilentiæ semina. Verum hęc neque à magnis & doctis viris, ita vt par fuerat, considerata? neque à Galeno explicata videntur. Multi enim existimarunt, & etiamnunc existimant, externam causam febris pestilentialis aerem in sua substantia corruptum, & inspiratum esse. Hoc vero, vt fit rebus non satis cognitis, multiplicibus innolucris quasi tectum & inuolutum reliquerunt. Alii enim de primarum qualitatum alteratione hoc accipiunt: alii de exhalationibus ex locis putridis, vt barathris? vel iis, in quibus cadauera insepulta putridum quiddam exspirant: alii de propria substantiæ corruptione intelligendum putant. Itaque & morbum totius substantiæ consequi arbitrantur. Verissimum autem est & à veteribus, in primis Galeno, hoc traditum: & aerem & medicamenta, secundum totam substantiam in nostra corpora agere. de morbo autem totius substantiæ pugnare, haud scio, an necesse sit: cum substantia læsa temperamentum permanere integrum nequeat. Itaque recte ad morbos in intemperie referri eos posse arbitror. Sed de his nunc disputandi non est locus.

Morbum totius substantiæ recte ad intemp. referri.

De aëre primum agamus. Eum, quatenus est corpus mixtum, putrescere & corrumpi, nemo, vt arbitror, negat. Mutari etiam secundum primas qualitates; cum vel anni tempora eam temperiem non habent, quam natura quasi illis assignasse videtur, sed vel magna ex parte constitutio anni austrina vel aquilonia est: aut cum vna qualitas vehementius intenditur, vt æstas supra modum est calida, humida, frigida, vel sicca: vel cum insolita in eo varietas, ita vt modo pluuia, modo serenitas, modo calor, modo frigus corpus molestent, apparet. His vero tribus modis cum afficitur: pro diuersitate locorum, corpora ad morbos disponuntur; & morbi vulgares, seu Epidemii, plerunque consequuntur. Ac aerem in primis qualitatibus mutatū, febres pestilentes priuatas seu non contagiosas excitare, eamque corruptionem in humoribus inducere, quæ multorum corpora lædat atque extinguat, iam ante concessimus. Pestilentem autem febrem contagiosam hanc non esse, semperque discrimen inter morbos Epidemios contagiosos & non contagiosos, etiamsi vtrique multis perniciosi sint, tenendum arbitror. Ac cum etiam in sua substantia aer alteratur & corrumpitur; minime similis perpetuo corruptio consequitur. Alias enim grauius, alias leuius à sua natura discedit. Vnde & morbi grauiores & mitiores excitantur. Porro corruptio illa aëris in sua natura seu substantia, non est intensio vel remissio qualitatum; non putredo, non permistio alicuius rei vel vaporis: verum, cum sua natura, qua corporibus amicus & familiaris est, inimicus quasi naturæ humanæ atque venenum efficitur. De hac corruptione video magnos viros plurimum verborum facere: cogitationes autem eorum ita explicatas, vt intelligi perspicue queant, meam quidem cognitionem, cum multa, quæ in medium afferunt, mihi sint tenebræ, effugit. Alii autem hanc corruptionem ex astris & superioribus causis, alii ex inferioribus deducunt, & diuersas corruptionis formas ponunt, atque inde alias corporibus hominum, alias aliorum animalium, pestem infestam esse existimant. Ego, ne quid dissimulem, ista omnia rectius ad inquinamenta, quæ continet aër, referenda puto. Nam cum ea ex corporibus humanis exspirant, & aeri commiscentur, corpora humana tantum afficiunt, cum alia animantia non lædant. Aerem vero, cum sit mistum quiddam, putredinem posse concipere, quæ est propria mixtorum passio, nullum (vt dixi) dubium. Sed cum perpetuo vagus sit, agitetur atque diffletur: quo pacto putredo illa tam diuturna esse possit, vt pestem multis mensibus, imo interdum annis, durantem producat; clariorem facem, qua ostendatur, mihi accendi desidero. Certe quo putredo in aëre calido & humido erit grauior; eo facilius terminabitur, & morbi ab ea orti cessabunt. Existimo igitur neque à primis qualitatibus; neque in propria substantia; neque corruptione ab astris, vel inferioribus corporibus; sed per admistionem μιασμάτων, quę ex corporibus, quam diu ea laborant, exhalant, aerem vitium concipere, eorumque quasi multiplicatione, aëre existente impuro atque constitutione anni australi & turbida, pestilentias oriri. μιάσματα autem alias vere pestem contagiosam & exitiosam; alias, cum sint leuia, popularem morbum inducere: qui in ea corporis parte, cum qua quasi antipathiam quandam habent, sese effert. Sic Catarrhus epidemius anni M. D. LXXX. μιάσματα haud dubie habuit, quæ in aere sparsa fuerunt: non tamen ad eum gradum malignitatis peruenerunt; vt, etiamsi cerebrum multorum afficerent, pestem & interitum afferrent. Ac si pestilentia fuisset: quantam stragem generi humano, cum paucissimo malum

Effectus aëris in qualitatibus mutati.

Substantia corrupti.

Aeris substantia corruptio quid & quotuplex.

In peste corruptio substantia aeris ex inquinamentis corporum.

In aere putredo cur tam diuturna.

μιάσματα, μιάσματα.

Catarrhus epidemius.

Corpus dispositum.

non attigerit, dedissent. Corporum vero prædispositionem quandam, vt appellant, esse oportere, ex qua alia facilius atque grauius, alia difficilius atque leuius afficiantur, necesse est.

De hac prædispositione siue sit ex victus ratione, siue ex aëre, siue ex corporum raritate, certi aliquid constituere difficile est. Magnæ enim sunt corporum diuersitates, singulares sympathiæ & antipathiæ; alia etiam ex causis cœlestibus aliter affecta: denique contagii natura nondum satis à doctissimis viris declarata.

De contagione.

Cum vero pestilentes morbos contagione serpere videamus, & quid vere sit contagio, quæ eius causæ, à veteribus non explicatum; dissentientesque de his recentiorum sententiæ: in pauca, quæ mihi cogitanti in mentem venerunt, conferam.

Contagium à contactu dici, quo labes de corpore in corpus transfertur per debitam & conuenientem applicationem, satis ex Lucretio & aliis Latinis scriptoribus, qui nomen hoc eleganter per metaphoram à corporis affectionibus ad animum transferunt, patet. Medici vero morbos contagiosos vocant, per quos ratione contactus de corpore male affecto, in aliud similis affectus transfertur; siue hoc mediate, siue immediate fiat. Nam mediatum contagium est: cum inter duo corpora medium quiddam existit, per quod maligna & perniciosa qualitas de corpore quasi in corpus migrat: videlicet, vel aer, vel fomes, cui μίασμα seu inquinamentũ inhæret, & simile malũ communicatur. Immediatum vero contagium est, cum corpora simpliciter se contingunt; vt in morbo Gallico (quicquid fabulentur, qui prætextus quærunt) accidit.

Mediatum contagium.

Immediatũ contagium.

Initio vero hoc tenendum, quod supra etiam monui: pestilentes morbos hoc quidem proprium habere, vt sint plurimis perniciosi, graues & lethales. Vt autem per contagium communicentur, nisi putredo ad istam malignitatem in iis deuenerit, vt morbidam expirationem transmittant in alia corpora, non necesse est. Plurimos enim interire nullis prorsus contagionis indiciis extantibus, apparet. Pestilentes igitur priuatas, nisi putredo in iis orta morbidum expiret, astantibus innoxias esse affirmamus. Irrident quidem ea, quæ de gradu putredinis dicimus; verum cum illi manifestam experientiam oppugnent, ineptum est cum illis Thessalis odiose disputare. Satis enim in oculos recte iudicantium, qui in peste versati sunt, incurrit: cum hebetantur quasi μιάσματα, quæ è corporibus infectis expirant, morbi etiam vim remittere. Ac cum

Priuata sine contagio febres pestilentes.

sola contagione pestes sæuiunt: minus remediis morbum cedere, quam cum aëris vel alimentorum vitio putridæ febres pestilentes oriuntur. Cæterum cum aer vel per intemperiem, vel exhalationes sæuas & putridas corruptus est, & ad hanc corruptionem μιάσματα & seminaria pestis, quæ plurimis in locis, ex ægrotantibus atque morituris corporibus exhalant, accedunt: vix vllis præstantissimis remediis quemquam iuuari, nec grassantibus morbis ex contagione ortis, peritos etiam Medicos, nisi diuina prouidentia in tuto esse experientia constat. Hic sæpe mihi cogitare in mentem venit, veteres illos magnos viros, ex quorum libris atque præceptis nos artem discimus, cum pestilentes morbos nullius periculi ratione habita curauerint, neque vllam contagionis vim, cum laborantes accederent, metuerint; nihil etiam de contagione ipsi scripserint: nequaquã eos pestilentes morbos, vel similes iis, qui in nostris regionibus sæuiunt, & plerunque bubonibus atq; carbunculis insigniti sint, præ manibus habuisse; sed illos, quãuis Epidemii essent, & multis infesti, nullum tamen seminarium pestilens exspirasse. Accedit ad hoc, quod nostra quoque ætate in multis regionibus Orientalibus & Meridionalibus, pestilentias plurimis exitiosas fuisse constat: in quibus tamen neminem contagione contaminatum, nec vllos à consuetudine ægrotantium refugisse legimus. Itaque statuo, nostras pestilentes febres bubonibus vel carbunculis insignitas, & ex solo contagio ortas, longe deteriores, grauiores, atq; perniciosiores esse; quam quæ vel ex pessima victus ratione, vel ex aëris corruptione quantumuis sæua, dum in corporibus nondum ad istum gradum peruenit, vt morbidum expirent, oriuntur: easque effugere, vel his affectis mederi, nisi natura valde per abscessus expurget, difficilimum esse: imo nõdum remedium verum, quod vim illam μιασμάτων plane retundat & exhauriat, repertum. μιάσματα autem seu seminaria diuersis temporibus diuersa esse, nec easdem vires semper habere, sicut neq; venena, quæ minime eodem modo lethalia sunt, etiamsi omnia naturæ inimica & perniciosa sint.

Pestis contagiosissima.

Febres pestilentes publicas & contagio carentibus fuisse ignotas.

In quibusdam regionibus pestis non contagiosa.

Pestilentes febres publicas principio pernitiosiores.

Hinc autem euidens est, illud ipsum, quod contagionem consequitur, non tam ex contactu esse, quam ex qualitate μιασμάτων perniciem eõtactu afferentiũ. Eam vero qualitatẽ, cum nihil vltra proprium gradum agere possit, neque à primis, neq; à secundis qualitatibus noxiam atq; perniciosam: sed ex ipsa substãtia fluere, atq; in materia illius occultam vim deleteriam residere, eiusque natu-

μιασμάτων qualitas perniciosa valde.

naturam nondum penitus, nisi quatenus ex affectionibus patet, perspectam esse. Vt enim Rheubarbarum non purgat, quia calidum vel humidũ est, &c. ita μιάσματα illa nõ à primis qualitatibus vllis, quæ vel sensu vel ratione percipi possint; verum solo experimento lethalia deprehenduntur. Ac etsi à putredine ortum habent; tamen diuersum quiddam esse, neque secundis qualitatibus agere constat. Hærent enim sæpe μιάσματα & seminaria pestis per multos menses imo annos, in vestibus & aliis rebus porosis tanquam in fomite: & ex longinquis regionibus in alias cum illis trãsportata, tandẽ ventilatis rebus iis exsiliunt: cum nullum plane putredinis indicium in fomite reperiatur.

Diuersum quidã putredine.

μιάσματα latentia.

Definitio contagii quorundã.

Definiunt autẽ quidam contagium medium aptum atque idoneum, sine quo pestilens illa qualitas communicari nequeat. Nisi enim contactus vel mediatus vel immediatus fieret, quomodo qualitas illa occulta, & tota sua substantia, sicut & multa venenata medicamenta, spiritibus corporis humani inimica, tam perniciosum effectũ produceret? Rationem igitur causæ sine qua non obtinere contagium videtur: ita tamen vt vitium à qualitate illa inimica & occulta non possit transferri, nisi agens supra passum dominetur, patiensque, vt loquuntur, ad suscipiendum sit dispositum; & iustum temporis spacium ad imprimendum concedatur. De his tribus quasi conditionibus varie docti homines disputant: sed reuera ita in difficili cognitione omnia versantur, vt satisfieri ingeniosis plane non posse videatur. Cum vero verissimũ experiamur, quod Philosophus ait, nos nihil vel pauca scire; patiamur eos, qui se omnia scire arbitrantur, de omnibus sibi iudicium sumunt, & omnes præ se contemnunt, denique quos Poëta infelices vocat, cũ illis nemo placeat, multa requirere vel etiam inscitiam nostram in rebus summis atque in natura abditis, nec dum cognitis, accusare, & nos nostrum officium faciamus, ac in recte monstratis acquiescamus.

Montani definitionis explicatio.

Ioh. Baptista Montanus præceptor meus contagium hoc modo definit: Contagium est impressio qualitatis præter naturam, vel affectus transiens de vno subiecto in aliud per contactum immediatum vel mediatum propter cõuenientiam quidẽ materiæ, contrarietatem vero formæ, interueniente alteratione caloris indebite excoquentis humidum, subiectum destruens. Hæc definitio etiamsi non tam de transitu seu propagatione seminarii putridi quam de qualitate seu de putrida caliditate, vel inquinamẽto ipso quod contagione mediata vel immediata disseminatur, agere videatur: tamen in doctorum reprehensionem propterea cadere non potest, cum facile ex vi nominis intelligatur, requiri contactum imprimentis ad impressum, atque aliud contactum ipsum esse, aliud quod suam efficacitatẽ habet. Item necesse esse vt alteratio fiat, & alterans alteratum contingat. Sed in his quidem facile docti & moderati, qui recte interpretando potius declarandas rectas sententias quam exagitandas, dum peregrinæ opiniones his affinguntur, quæ fortasse nunquam autori in mentem venerunt, censent, atque multis verbis, nõ vt studia discẽtium adiuuent, sed vt ingenia eorũ perturbent & sua ostentent, libros complent, acquiescunt. Itaque inquieta ingenia & scribaces istos missos faciamus. Ponitur vero in definitione vox *impressionis*: quia non satis est, vt contactus subito transiens fiat: sed mora etiam conueniens, qua maligna illa qualitas, defluens ex putredine certi gradus, imprimi possit, requiritur. Cæterum qualitatem illam plane præter naturam esse, ac cum labem pestiferam & corruptionem inducat, quasi è putredine sit orta, siquidem putredinem non infert, verum sæpe hominem interimit, prius quam vlla putredo consequi possit, satis apparet. A forma quidam hoc esse arbitrantur. Sed obsecro cum nõ sit regressus à priuatione ad habitum secundũ philosophos; quid Medicus in morbo à forma procedente dimicabit? Sed his omissis quę disputationes longas minimeque necessarias Medico excitant, pergo ad alia. *Transiens de subiecto in subiectum.* Requiritur enim, quemadmodum Lucret. ait, contactus geminus, duorũ videlicet corporum, quorum vnum iam affectum, alterum ad similem affectum obnoxium reddit. Nisi enim ἐπιτηδειότης illa in corpore adsit, impressio fieri haud potest. Vnde sit autem quasi illa corporum ad suscipiendum propensio, difficile est (vt antea dixi) explicare. Cor quidem debile metu & mœstitia fractum facile seminarium attrahit: cum vis ipsa inquinamenti, ad fontem vitæ, videlicet cor, eiusque calorem innatum & spiritus, tanquam venenum vehatur. Certum etiam est 2.
impura corpora & multo excrementitio humido abundantia, facilius affici. 3.
Peculiare tamen quiddam esse constat; quod neque animo satis concipi, neque verbis explicari potest. Diuinum hoc Medici appellant; quod corpus εὐέμπτωτον (quasi dicas procliue ad id quod extrinsecus incidit recipiendum) reddit, sed ita varie explicant; vt nihil certi de illorum sententia constitui possit. Astrologi suas opiniones habent, de quibus in præsentia dicere non necesse est.

Dispositio corporum qualis.

Per contactum mediatum vel immediatum. Immediate se duo corpora contingunt, cum inter illud nullum intercedit medium: Mediatus vero contactus fit, interueniente tertio: quod duo corpora, vt similiter laborent, afficit, vt ostensum est. Alterat vero medium illud vel realiter, vel formaliter: realiter in iis affectibus, in quibus exhalat impurum quiddam è corporibus, & similem putredinem excitat. Sic morbus Gallicus solo contactu, incalescentibus scilicet corporibus iunctis, immediate transfunditur. In lepra & scabie maligna, cum è corporibus quiddam exhalat, vapore etiam illo putrido solo translato, non contactu, malum de corpore in corpus transit. Sed de his paulo ante diximus. *Propter conuenientiam materiæ & contrarietatem formæ.* Contrarietas vel à materia, vel à forma, vel à præcipuo accidente est. Materia, agendi principium non habet; sed idonea est ad recipiendum. Ideo immutatur & alterationes suscipit. Formarum vero propria quasi est contrarietas. Causa igitur illa agens & propter dissimilitudinem formalem corferiens, orta ab exitiosa putredine & vaporibus commista, eandem quam ipsa adepta est, malignam qualitatem ad vicina corpora transmittit. Nec qualitas illa in pestilentibus febribus priuatis & nondum contagiosis oritur, nisi certum exitium iam sit præ foribus: nec contagium ab vno vel altero laborante febre pestilente putrida se diffundit, nisi in extremo periculo ægro constituto, & non iam tam humoribus putridis, quam plane corruptis, exspiret. In eiusmodi igitur corporibus vel ante vitæ exitum maculæ, vel post in corpore consequuntur: quarum tamen aliæ mitioris mali, aliæ vehementioris corruptionis indicia sunt. Cæterum cum pestis contagiosa à contagione morbida videlicet, expiratione originem ducit, statim symptomatice vel maculæ vel apostemata consequuntur. Sed de forma quam neque intendi, neque remitti, cum sit indiuisibilis, Philosophi volunt, Medicos disputare non necesse est. Illud satis cum causæ morborum sunt, eiusmodi remotionem earum curationem esse.

Medium vt alterat.

Contrarietas vnde.

Qualitas perniciosa contagii quando.

Macula.

Hoc etiam Medico tenendum, morbos qui per consensum fiont, vel hæreditarii sunt, non recte contagiosos appellari. Neque enim vapor à pede ascendens in cerebrum & Epilepsiam concitans, contagium, cum pes minime Epilepsia laboret, dicendum est. Sic neque hæreditarii contagiosi appellandi: cum contagium illud dicamus: quādo inquinans & inquinamentū simili morbo afficiuntur. In vno vero corpere diuersæ affectiones in diuersis partibus generantur. Sic à putredine quæ in aliqua parte residens alteri communicatur, dissimiles affectiones oriuntur, vtpote in febribus intermittentibus, cum in paruis vasis putredo tanquam in foco residet, & ad cor vapores putridi transmittuntur: cor tamen febre, non putredine afficitur, nec contagione laborare dicitur.

Morbi per consensum aut hæreditarii male contagiosi dicuntur.

Porro qualitatem illam cōtagiosam non esse spiritualem, vt quidam ex sententia Aristotelis loquuntur, cum realis fiat alteratio & seminaria remaneant in rebus, satis patet. Nulla enim qualitas permanens in passo post discessum agentis, à spirituali qualitate prodit: nec spirituales qualitates vel mediū vel corpora reuera alterant, nec nouam mistionem inducunt & priorem mutant. Sed de his spiritalibus qualitatibus, seu intentionalibus, vt vocant, non necesse est plura hic agere: cum, vt dixi, omne contagium corpus realiter afficiat & alteret: neque euanescens, sed permanens sit ea alteratio. Hic tamen Montanus manifeste se declarat: qualitatem corpoream non intelligi debere, quasi reuera corpus sit: sed quia naturam corporis sequatur. Ideoetiam substantialis qualitas (licet contagium neque substantia, neque qualitas sit) seminarum illud pestilens, quod contagione disseminatur, cum aliud nomen non reperiatur, dicitur: quia in substantia interna istæ qualitates occultæ resident, & promanantes substantiale quiddam secum trahunt, quod aliis communicatum siue mediata, siue immediata contagione, non simplicem putredinem infert; sed, nisi subito remoueatur & cor præmuniatur, exitiosum est. Fateor, me hæc non satis commode explanare; sed proferat melius, qui potest. Rem ad istum modum se habere affirmabunt omnes, qui vere pestilentes febres, hinc est ex seminario pestilente ortas, curarunt: & fatebuntur, longe putredinis vulgaris conditionē hanc putredinem quæ seminarium haustum & attractum siue mediata contagione siue per aërem, consequitur, superare. Non enim illa putredo quæ in pestilentia est, cum putredine aliarum febrium, quantumuis malignarum, conuenit; sed longe perniciosior est, ac, etsi in materia conuenientiam quandam habeat, forma tamen ipsa, cum statim calorem innatum ita oppugnet, vt vitam adimat, diuersissima & aduersissima est; vt paulo post de putredine declarabimus. Sequitur in definitione: *Caloris imperfecte humidum percoquentis.* Sedem putredinis humidam

Qualitas contagiosa non spiritualis.

Pestilentia seminaria.

Putredo vt non vulgaris, ita longe periculosior.

Sedes putredinis.

dam esse, & calida & sicca à putredine tuta: notum est iis qui Philosophiæ principia sciunt. Fit autem ab imminuto calore, dominante humido, vt deinceps dicemus. Illud saltem hoc in loco iterum repetendũ, quidquid aduersandi studio alii commententur: Putredinem à qua seminarium pestis, quod cõtagione disseminatur, oritur, peculiarem gradum obtinere: neq; vim illius in primis qualitatibus, siue ea sit caliditas, siue frigiditas, siue humiditas vel siccitas, vel cum materia, vel sine materia, residere: neq; per eas propagari. Febris enim ardentissima non propterea, quia summus calor, contagione disseminatur, nisi morbida exspiratio accedat qualis vel in Phthisi vel in simili morbo contagioso est, pestilens censetur. Medii vero dispositio vna ex illis, quæ corpus præparant, præcipua causa est.

Vt enim funiculus lucernæ probe præparatus fumo saltem ignis attactus, flammam concipit, ita & in contagione pestilenti accidere apparet. Statuimus igitur in vere pestilentibus febribus & contagiosis per solum contagium, exitiosam & lethalem vim disseminari, haustoq; seminario, sequi quidem putredinem, dum non statim cor opprimitur, verum minime simplicem; sed quã rursus inquinamenta comitentur. Semper vero in peste adsit febris, postmodum videbimus. Ista nunc sententia hanc partem concludimus: Per contagium ortum morbum, à maligna qualitate putredinem, nisi cordis vires prius extinguantur, plerũque consequi. A putredine vero ortam febrem pestilentem, quam nos priuatam appellamus, neque perpetuo contagiosam existimamus, putredinem quidem sæuam perpetuo adesse: verum ad contagium prius non facere, quã eum ad gradum deueniat, vt ποιητικὴν ἀπόῤῥοιαν habeat. Contagium igitur inter caulas externas numeramus: cumque hæc vna causa ad producendam vere pestilentialẽ febrem contagiosam & exitiosam satis sit; de cæteris disputare eos qui cõtentionibus delectantur, æquo animũ patiamur.

Priuata quã de fiat publica.

Nunc igitur de internis causis agemus. Sæpe autem dictum est: vere pestilentes & contagiosas febres aliam causam non habere, quam contagium à seminario seu morbida expiratione corporum infectorum ortum: & quando μιάσματα seu seminaria illa aeri communicantur, in eo vim maiorem vel remissiorem afficiendi corpora, quæ necessario aerem attrahunt, acquirunt. quomodo etiam contagione disseminentur: & quid contagium sit antea declaratum. Itaque superuacaneum quasi videtur, de interna causa, videlicet putredine agere. Verum cum Contagium non perpetuo importetur, sed seminarium sæpe in vno corpore ex putredine certoq; eius gradu oriatur, vt hæc rectius intelligantur, de putredine, principe causa interna febrium pestilentium, tam contagiosarum quam non contagiosarum, pauca monenda.

Interna causa.

Morbida expiratio.

De putredine.

Primum autem hoc, quod sæpe ostendi, repeto: Vere pestilentem febrem & contagiosam posse ab eo, qui pestilente non contagiosa laborat, initio originem ducere, eum videlicet putredo ad illum gradum peruenit, vt sit contagiosa, & morbidam ἀπόῤῥοιαν exspiret. Proinde si quis ea febre moritur: non dubium est, quin corpus ante obitum morbidam ἀπόῤῥοιαν exhalet, quę, siue mediate siue immediate alind corpus prædispositum contingat, similem affectionem inducere possit. Sitne vere ille peste extinctus dicendus, vel non cum nondum pestis seu pestilentia in isto loco grassetur; odiose contendere cum de potentia & actu differentia nota sit, & an vnius hominis interitus pestis dici debeat, superuacaneum puto.

De putredine vero cum multa scriptis doctorum virorum & disputationibus publicis Academiarum sint agitata, eaque in omnium manibus versentur: non debeo ea repetere: multo minus iudicium meum interponere: cum nullum dubium sit, vere contagiosas febres, de quibus agimus, à contagione sola originem ducere; quæ, etsi soboles putredinis, ab ea tamen differat. Verum vt eos, quibus forte ista, quæ in disceptationem de putredine venerunt, ignota sunt, à grauioribus erroribus abducam: illud significatione parua ostendendum: Præcipuum certamen extitisse de Aristotelica & Galenica definitione putredinis: quosdam vtramque conciliare inter se studuisse; alios diuersissimas affirmasse. Deuentum autem est ex hac controuersia, vt sit, in aliam. Et quidam in pestilentibus febribus nullam esse putredinem, imo ne in aliis quidem putridis contenderunt, idque de Hippocratis sententia, qui humores exardescere, non putrescere scripserit, se præclare tueri existimarunt. Ad Hippocratis sententiam quod attinet, nimis absque ratione de ea cogitatum. Vnde enim iste ardor nisi à calore præternaturali, quo omnia putrida pollent? Et quis sanæ mentis ignorat: Omnes quidem libros Hippocratis quædam Hippocratica continere Hippocratis autem non omnia esse? Ad definitiones vero quod attinet: moderatis ingeniis vna hęc responsio satis esse po-

Disceptiones de putredine præcipua.

1.

2.

Putredo à Aristot. infra. dic. *Medicina in fieri.*

test : Aristotelem putredinem tanquam id quod corruptum est, definire : Medicum vero de ea corruptione, quæ quasi in via est, agere. Aliud vero esse putrescere, aliud iam putridum esse, quis non videt ? Ac cum Medicis corporum humanorum conseruandorum cura incumbat; eaque in humorum integritate tuenda versetur : de putredine non ita agunt, vti Philosophi, qui putredinem generationi, in qua actiuæ qualitates dominantur, opponunt simpliciter : sed de pugna in aqua passiuæ cum actiuis certant, & eam sedare coctione student, quæ præcipue humores tuetur, & omnia immoderata ad moderationem & temperiem reducit. Philosophi vero duas extremas mutationes mixtorum sibi propositas habent, generationem, & corruptionem. quatum illa ad ortum spectat, hæc ad interitum, ad quem naturalia omnia vergunt. Sed aliter simplicia corpora, aliter composita affici statuunt. Simplicia non putrescunt : Composita vero vel animata vel inanimata sunt. Animatum interit, qua est animal : calore naturali illius qui perpetuo motu eget, inmobili reddito. Motus vero caloris cum duplex sit, sursum, & deorsum : ille qui sursum fertur, opprimitur à suffocantibus : Motus vero deorsum, deficiente humido cessat. Cum vero mixtum seu compositum, quatenus mixtum consideratur, corruptionem quandam fieri animaduertimus : cum passiuæ qualitates actiuis dominantur. Et, vt dixi putredo est, quæ fit, cum humiditas mixti non amplius regitur à calore. Itaque in putredine duo consequuntur : videlicet, vt putrida calore alieno sint calida, & qualitate naturæ minime analoga, inimica; deinde, vt omnia contra ac in coctione fit, diffluant. Hæc cum Medici, qui de medijs mutationibus agunt, neque de mutatione ad substantiæ generationem vel interitum, sed temperamenti respiciunt, considerant : definitionem Putredinis quæ est 11. Method. Galen. cum putredinem mutationem ad corruptelam totius substantiæ putrescentis, in vnoquoque humido definit, amplectuntur. Ex hac autem definitione satis patet, eos de putredine incipiente, cuius certæ sunt progressiones atque gradus, non de Philosophica illa agere. Nunquam vero fit substantialis corruptio, quin & temperamenti consequatur : sed non econtra. Neque omnis corruptio humorum est à putredine, cum interdum putredinem præcedat, sicut in sanguine extra venas, licet omnium humorum sit benignissimus & familiarissimus, apparet. Plerúque tamen hoc accidere, vt res prius putrefiat, deinde corrumpatur; non imus infitias. Ac vt de seminarii pestilentis ortu dicamus: cum appareat corruptionem potius quam putredinem haustum seminarium consequi, & orta suis principiis (quemadmodum in scholis loquuntur) attestentur: euidens est, non tam à putredine, quam à corruptione originem ducere. Totam enim substantiam seminarium haustum destruere manifestum est. Putredo vero paulatim ad corruptionem vergit : nec ea, de qua agunt Medici, intimam rei naturam destruit subito; sed si naturæ robur adsit, coctio aliqua humorum speranda. De hac coctione legatur elegantissimus libellus Villænouani de syrupis inscriptus. Sæpe autem fit, vt humores cruditate & aliis de causis in alienam quidem naturam quasi degenerent, non tamen putrescant. quemadmodum videmus in Epilepsia per consensum orta : in qua nullus calor præternaturalis adest atque molestat. Sic & in vteri suffocatione nulla percipitur caliditas, sed frigiditas interdum manifesta est : & tamen sæua symptomata, non putredini, verum corruptioni abscribenda, consequuntur. Corruptio vero non est vna, sicut nec putredo vna censenda. Dissimilia autem habere dissimiles affectus & gradus, quis negaret ? Hinc tanta morborum varietas & diuersitas : cui certe alia causa, quam putredinis & corruptionis humorum varietas & diuersitas assignari vix potest : est autem calidi proprium corrumpere, dum is calori innato, qui integer est autor omnis conseruationis, contrarius efficitur. hunc calorem cum & Medici & Philosophi vnicuique mixto adesse proprium & innatum, gubernantem & conseruantem mixtum statuant; nihil ex eorum sententia; nisi eo affecto corrumpi posse consequitur. Afficitur autem in putredine, vt censent, à calore extraneo, cum humiditas propria, cui innatus calor insidet, è mixto euocatur; eiusque forma & per consequens eius substantia, corrumpitur. Hæc corruptio proprie putredo dicitur. nam quæ fit à frigore vel siccitate, improprie hoc modo appellatur. Putredinis enim propriæ conditiones sunt vt adsit humiditas. Secundo, vt aduentitius calor consequatur : licet aliquando & internum calorem in corpore nostro ita affici, Medici existimēt; vt putredini causam præbeat. Hunc igitur mutatum & intemperatum calorem ad temperiem reducere ; &, cum putredine procedente omnia diffluat, coctione, quæ crassiora reddit ea quæ diffluere incipiunt, intra suos terminos retinere

Motus caloris duplex.

Galeni definitio.

Corruptio humorum interdum putredinem præcedit.

Seminarii pestilentis origo.

De coctione humorum Villa noua-nus.

Corruptio humorum si ne putredine varia.

Putredinis propriæ conditiones.

nere omni ratione student. Quod autem putridum iam est, remouendum quam celerrime, cum benignum & amicum naturæ reddi nequeat: sicut quod alterari potest, euincere atque ad mediocritatem deducere naturæ auxilio, quæ sola vere coqnit & morborum medicatrix est, minister illius Medicus, impedimenta remouendo, conatur. Hanc actionem, coctionem Hippocrates nominauit. Sunt autem huius coctionis variæ differentiæ: crassa enim extenuantur; tenuia incrassantur; lenta inciduntur; denique omnia ad mediocritatem temperamenti reuocantur; &, vt humores quandam tum substantiæ tum qualitatis moderationem adipiscantur, opera datur. Sed hæ verius præparationes quam coctiones dicuntur. Hic interdum Medici & naturæ officia concurrunt: &, cum humoribus coctis facile à facultate expultrice noxia extra corpus expellantur; nunquam salubriter à Medico, nisi natura suas partes simul exsequente, hanc expulsionem fieri posse certum est. Ideoque & omnis excretio, quæ fit ante illam commoderationem à natura, symptomatica censetur. Ea re, cum in febribus pestilentibus contagiosis statim corruptio ingens in corpore se demonstret, atque omne corruptum, vt diximus, & coctioni minime idoneum expellendum sit, eruditis Medicis in harum curatione nihil prius vel potius faciendum videtur, quam vt corrupta, vel causam corruptioni præbentia, per vias maxime opportunas educantur, præsertim cum naturam idem moliri animaduertimus. An vero διακριτικὴ δυνάμεως tunc in officio sit, iudicare difficile est. Expultricem esse, cum inter initia natura se symptomatice exonerat, satis appareт.

Coctio Hippoc. præparatio rectius humorum ad expulsionem.

Quia vero toties dictum fuit, propositum nobis esse discernere febres pestilentes cõtagiosas à non contagiosis, atq; in eo nunc toti sumus, explicanda semel est hæc res, & quasi ob oculos ponenda.

Diuisio febrium pestilentium.

Galenum tertio de præcognitione ex pulsibus, hæc scripsisse de febribus pestilentialibus putridis manifestũ est: εἰδέναι μέντοι χρὴ καὶ ἄλλως γενομένους ἄνευ λοιμοῦ τοὺς αὐτοὺς τούτους πυρετούς, ὥσπερ καὶ γεγράφασι περὶ αὐτῶν ἅπαντες οἱ ἀξιόλογοι ἰατροὶ, καὶ καλοῦσί γε λοιμώδεις αὐτούς. Scire (inquit) oportet eiusmodi febres etiam alias absque peste accidisse: quemadmodũ omnes insigniores medici de illis prodidere, pestilentesq; vocarunt. Tertio vero Epid. has febres ex putredine ortas appellat λοιμώδεις ἰδίους πυρετοὺς καταλαμβάνοντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ χωρὶς λοιμοῦ: id est, Febres pestilentes priuatas, corripientes homines absque peste. In harũ vero cura libro primo capite 4. de different. febriũ fuisse κεφάλαιον putredinẽ, id est, præcipuas indicatiuas curationes ad putredinem directas affirmat. Has igitur febres pestilentes ex putredine ortas, nec dum contagiosas, cum absque peste, id est, publico hominum interitu, intra paucas ædes (in quibus tamen multis propter victus rationem eandem vel aeris intemperiem sine contagio, perniciosæ sunt) sese continent, priuatas appellaui. Cæterum cum Galenus libro secundo de Hum. Natura, capite quarto, de pestilenti aeris statu, seu seminariis pestis, si scripserit: ἰδιότητι μᾶλλον ὅλης τῆς οὐσίας, οὐχ ἁπλῇ ποιότητι πλημμελούντων τοῖς σώμασιν: aliud genus pestilentialium febrium, quod non a putredine tantum, sed à corruptione oriatur, & in quo σπέρματα τοῦ λοιμοῦ à proprietate substantię potius, quam manifesta aliqua qualitate lædãt, esse statuit. Has autem Germanico scripto publicas appellaui: non vt speciem certam constituerem, sed solummodo, quia publicum priuato oppositum est, vt illas à priuatis hac notione (recte ne an secus factum fuerit ambitiose in præsentia contendere non libet) discernerem. De nominibus nullam quidem litem cuiquam moueo, neque nomen publicæ pestis magnopere tuebor: modo de rebus ipsis nobis constet. Galenus certe seminaria ista pestis ἀναπνεύσεως αἰτίας appellatione designasse, vel de putredine longe vulgaris conditionem superante, egisse videtur. Affirmat autem libro primo de differentiis febrium: se plenius dicturum de febribus pestilentibus in Curatiua Methodo. Verum cum libro decimo sub finem hoc agere incipit, statim ista sententia concludit: se alio in loco de his acturum. Id vero vbi faciat, haud scio. Dum enim in libros Hippocratis Epidem. commentatur, nullum librum Hippocratem de febribus pestilentibus scripsisse ait, & res ostendit: ægros, quos Hippocrates recenset, vel non pestilentibus morbis, vel minime contagiosis, & ex contagione ortis, laborasse. Possem hoc plurimis verbis explanare: nisi eruditi Medici per se hoc viderent; & mihi in isto scripto breuitas sequenda esset, cuius me vel valetudo mea afflictissima; quæ ad libros respicere vix, imo ne vix quidem, cum lecto affixus sim, sinit, admonet. Ad institutum redeo. Pestilentes febres alias putridas & non contagiosas; alias contagiosas ex inspiratione seminarii à corrupta materia, & quæ plane naturæ inimica est, ortas, illud quoque indicio est: quod seminaria hausta non putredinem, verum, dum in spiritus sæuiunt, subitam

Priuatæ febres pestilentes.

Publicæ.

Hippoc. pestem contagiosam non obseruauit.

Seminaria hausta non putredinem, sed mortem afferunt subitam.

mortem adferunt. Nihil autem subitò ad istum modum putrescit, vt animatum concidat. Itaque hinc quidam suam sententiam confirmant; pestem sine febre esse. Cæterum cum in humores vis contagii defertur; corruptio alias præcedit febrem, & tunc res in maiori periculo est, alias sequitur. Præcedente corruptione, febris contagiosa ab ea, longe deterior putrida, oritur. Quæ vero putredinem sequitur; tum primum sese prodit, cum expiratio morbida contagium excitat. Ex quo apparet malignam istam vim & exitiosam seminarii non tam in putredine, quam in corruptione cõsistere. Indicat hoc quoque celeritas agendi. Putrida enim suum tempus habent, neque putridum à putrido contactum subito corrumpitur: cum qualitates actiuas & passiuas alterari necesse sit. Vis igitur illa contagiosa, non per putredinem, vt dixi, sed corruptione efficax, quidquid illi obuiam est, corrumpit. hinc cum in humores defertur, abscessus vel carbunculi consequũtur. Habent enim quemadmodum Hippocrates de glandulis ait, principes partes sua emunctoria: ideo labem quæ inspiratione concipitur, siue iam μιάσματι illa per os & nares, siue per arterias, siue per meatus corporis, quos poros appellamus, attrahantur) ad ea deponunt. Cor quidem plerumque ad axillas demittit: Cerebrum pone aures parotides excitat: Partes quæ thoraci subiacent affectas, nisi vel malum admodum sit leue, vel natura non satis fortis vel μίασμα minime vehemens, bubones consequuntur. Magna vero μιασμάτων est varietas: sicut & venena alia cor, alia cerebrum, alia alias partes infestant. Potentia etiam nimium μιάσματα, subito, quemadmodum venena vehementia, hominem è medio tollunt.

Emunctoria visceri.

Rhasis.

Denique si de his autoritate agendum est, Rhases qui in medicina plurimum vidit, & omnium fere libros veterum euoluit, iudicio etiam recto de iis quæ legit atque collegit, vsus est, duas istas species pestilentialium febrium, videlicet putridarum & contagiosarum, statuit: & oriri seminaria ex putridis, quæ non modo pestilentes contagiosas inspiratione hausta excitant, verum etiam corpora ad suscipienda ea prædisponunt atque idonea reddunt, docuit. Possent & signis ista discerni: nisi (cum pestilentium priuatarum putridarum putredo non in temporis quasi puncto oriatur) signorum & symptomatum, quibus sese prodont, diuersitas summa esset, & de his tam veterum quam recentium libri pleni. Rufus præcipua collegit, quæ studiosis medicinæ in promptu sunt. Latitudinem autem quasi pestilentis putridæ obseruare, & quæ mitior atque intensior, quæque intensioris causæ, considerare oportet. Sæpe enim remissa videtur pestilẽs putrida: cum minime sit, & præsentem mortem propemodum afferat: Porro differre putridas à contagiosis, ἡ θεραπεία ostendit. Sanguis enim in omnibus febribus putridis, maxime vero pestilentibus, ex sententia omnium doctorum, Auicennæ, Aëtii, Pauli, Ruffi, principio mittitur: in contagiosa febre non item. Nam tunc morbida ἀπίκερως, seu seminarium pestilens inspiratione haustum, foras pellendum. Id quod sanguinis missio non præstat.

Signa diuersa publicarum & priuatarum febrium, vt & cura.

Hoc in loco de Petechiis aliquid monendum: quæ alias ab initio putridæ febri non contagiosæ coniunctæ sunt, alias statim cõtagionẽ comitem habent. Sunt illæ ex Græcia in Italiam non ante multos annos delatæ, ac in primis Aulis summorum Regum & Principum in Germania infestæ fuerunt. Nunc Rebuspublicis etiam & ciuitatibus sæpe perniciosæ. Hæ alias Cacochymiam in corporibus sequuntur, atq; tunc plerumq; morbidam ἀπίκερων habent, & contagione disseminantur: alias Plethoræ comites sunt. Differunt autem colore. Quæ à plenitudine sanguinis oriuntur, pulicares, cum maculæ rubeæ appareant, appellantur. Hę plerunq; febrem pestilentem simplicem non contagiosam scilicet, adiunctam habent. Alię Cacochymiæ soboles, nigræ, liuidæ, puniceæ, virides conspiciuntur; & contagii seminariũ secum ferunt, ac istæ quoq; numero, multitudine, & magnitudine discernuntur. In his initio sanguinem mittere, priusquam appareãt, vel corpora purgare, modo ante quartum diem hoc fiat; nullam reprehensionem habet: imo vt salutare (maxime si plenitudinem consequamur) auxilium commendatur. cæterum si post quartũ, aut maculis iam apparentibus, sanguinis missione vel medicamentis humores agitentur, & intempestiue moueantur; periculo res non vacat. Sed ad signa febris pestilentis nobis deueniendum.

De petechiis seu maculis pestiferis obiter.

Macula pleth.

Cacochymia.

Maculæ quidem omnes, febris pestilentis sunt indices; sed non omnes febris pestilentis contagiosæ. Nam cum in progressu morbi, videlicet, quarta, septima, vel nona primum se produnt, pestilentis putridæ notæ sunt; cum vero initio morbi conspiciuntur, contagiosam febrem indicant. Habet autem contagiosa febris duos pręcipuos comites, (si modo naturæ robur tantum sit; vt materiam expellere, & ad emunctoria deponere possit: neque vt deleteria contagii

De signis febris pestilentis.

Macula in initio morbi contagiosam indicat.

spiri

ſpiritus opprimantur (videlicet carbũculos & bubones, ſeu Parotides, cum caput afficitur. *μιλάσματα in cadaueribus.* Μιλάσματα ſeu nigræ maculæ rarius apparent in viuis, verum cum contagii vis ſubito vitam adimit, in cadaueribus plerunq; ſeſe efferunt. Peſtilentis vero febris putridæ infinita propemodum ſigna & ſymptomata, cum veterum ſcriptis & recentium libellis commemorata ſint; ſuperuacaneum videtur mentionem eorum facere, præſertim, cũ dignotio & curatio à contagione ortarum febrium ſit in manibus. Illũd vero de contagioſis monere oportet: conceptum contagium multa peſtilentibus quoq; putridis familiaria conſequi, in primis vero inquietudinem corporis, quam ἀλυσμὸν Græci vocant: atq; pro virium corporis & humorum diuerſitate ſymptomata inualeſcere & minui. *Calor.* Calor quidem deleteria vi inſpiratione hauſta retrahitur. Itaq; foris remiſſior apparet, ſed in præcordiis plerumq; incendiũ ſentitur. *Pulſus.* Pulſus, quia natura valide inſurgit ad expulſionem, ſemper frequens: narium extremitates, item auricularum & pedum, plerumq; frigent. *Lotium.* Lotium in peſtilente cõtagioſa fallaciſſimum. Itaq; & Medici errant cum periculo, & alios in errorem inducunt, cum è lotio diuinant. In putrida enim peſtilenti conſpici ſigna putredinis non inficior. A ſola vero contagione cum malum oritur, interdum laudabiles vrinas apparere, natura iã morbo ſuperata ſæpe animaduerſum. Sed de ſignis nõ debeo eſſe prolixior: cum, vt dixi, infinita ſint, & non tantum multorũ morborũ ſymptomata, verum etiam multi morbi exitioſi, vt phrenitides, anginæ, pleuritides, colici dolores, &c. cum peſtilente febre coniungantur. De curandi igitur præcauendi ratione agemus.

Notiſſimum eſt, è corporibus viuis ἀτμὸν & ἀναθυμίασιν perpetuo fieri. Ἀτμὸν halitum interpretantur: & vaporem, quem calor in corpore agens ab humoribus ad exteriora protrudit, ἀναθυμίασιν dicunt. Is vapor cum aëri commiſcetur, quem homines ex neceſſitate perpetuo attrahunt, multa de corpore in corpus neceſſario hoc modo inſalubria tranſeunt. Sanorum quidem corporum vapor, cum nihil habeat corruptionis, neque adiuuat neq; alterius corpus lædit. Verum cum à corruptis & putridis humoribus fit ἀναθυμίασις, pro ratione corruptionis vicina corpora affici neceſſe eſt. Itaque peſtilentem affectum vna inſpiratione communicari ſtatuunt Medici. Eſt autem εἰσπνοὴ ſeu inſpiratio ad conſeruandum ſpiritũ vitalem neceſſaria. Nam dum reſpiratione vel potius exſpiratione fuligines cordis expelluntur, inſpiratione aer attrahitur, cuius purior pars primum in carne pulmonum elaborata, deinde in ſiniſtro ventriculo cordis, vapori ſanguinis, qui è dextro ventriculo aduenit, commiſta, ſpiritus vitales quaſi nutrit. Huius vero inſpirationis organum, non tantum os eſt, verum nares; aſpera arteria, eius bronchia per ſubſtantiã pulmonis ſparſa. quæ, vt diximus, aerem primum elaborant; & vaporem per ἐκπνοὴν reiiciunt. Apparet igitur cum ἐκπνοὴ ſeu exſpiratio quaſi pars ſit inſpirationis ſeu reſpirationis, neq; plane huic contraria, non poſſe omnia, quæ inſpirantur, ſummo etiam diaphragmatis & muſculorum thoracis conatu expelli. Cum autem μιάσματα, quod ante deduximus, inſpiratione intra corpus deducantur, expulſio illa, qua diſcutiantur & è corpore exterminentur, violentiori motu & auxilio, quo natura adiuuetur, indiget. Affirmat quidem Medicus Gallus Paræus de ſeipſo; cum ex commoto lecto, ægri μιάσματα peſtilentialia attraxiſſet, ita cerebrum, quod affectum fuerat, ſternutatione fortiter concuſſum; vt expulſo per illum motum inquinamento antea hauſto nihil periculi porro ſit conſequutum. *Sternutatio Paræi miaſmata concepta excuſſit.* At cum in pulmones & cor fertur; atq; per poros & anguſtos meatus attrahitur, natura per διαφορητικὰ medicamenta iuuanda eſt, & per halitum ſeu expirationem, quod Græci διαφορεῖν appellant, cum ipſa hoc per διαπνοὴν præſtare nequeat, adiuuanda. Eſt autem διαφόρησις humorum ſeu vaporum diſcuſſio per medicamenta, quæ διαφορητικὰ nuncupantur. *Scopi curationis.* Ea igitur in curanda febre peſtilente à cõtagione orta adhibenda; & non modo per vaporem vel ſudorem ſeminarium ſiue ex putredine in peſtilentibus febribus putridis, ſiue inſpiratione in contagioſis hauſtum, depellendum: verumetiam malignitas illius infringenda; & cor quaſi aduerſus præſens venenum antidotis communiendum eſt. Itaque cum ſine mora corruptum omne è corpore ſit pellendum, (corruptum enim nihil niſi ablationem ſui indicat) nequaquam Medico ceſſandum. *Curatio.* Quibus vero & qualibus medicamentis id efficiendũ; hoc opus, hic labor eſt. Remedia multa oſtenduntur à Medicis: verum, quæ ſine periculo iuuent, perpauca ſunt. Itaque in hanc ſententiam deueni, atque in ea maneo: verum Alexipharmacum peſtis penes Deum repoſitum, & ab eo precibus expetendum. *Verum peſtis Alexipharmacum ignotum.* Interea tamen faciendum, quod poſſumus; & vt Celſus noſter præcipit, anceps potius quam nullum remedium adhibendum. neque fidendum, ſi poſt illius vſum æger ſibi melius eſſe dicat; ſed alexipharmacis & iis quæ vires cordis cõſeruant atq; augent, inſtandũ.

Veterum remedia.

Remedia varia in libello Germanico, non tam de mea, quam aliorum sententia recitaui: & plurima vbiq; reperiri, nemo mediocriter in communib. libellis versatus ignorat. veteres, bolum, terram Lemniam seu sigillatam, vt loquimur, commendant. Auicenna boli drachmam cum aqua rosacea & vino prescribit. Galenus terram Lemniam, cui Dianæ effigies impressa sit, superstitiose requirit. Haud dubie habent illa singularem ac præclarum vsum; maxime in putridis: verum cum sint nunc in potestate Turcica: quid de iis speremus? Cornu cerui vsto siue crudo pro iis vtamur.

Recentiorū.

Recẽtiores commendant nucem vomicam, boletum ceruinum, aliaque medicamenta; quæ, cum corpora iis grauiter afficiantur, in primis valere existimantur. Verum theriacam, Mithridaticam antidotum, & simplicia medicamenta, quæ venenis aduersantur, rectius adhiberi experientia docuit. Repetere vero hoc in loco omnia non necesse est; cum, vt dixi, in omnium oculos, qui libros peruulgatos inspiciunt, incurrant. Hoc obseruandum: cum sudor in omnibus morbis contagiosis in primis conferat, magno successu quosdam ad hunc prouocandum, tum alia medicamenta sudorifera, tum salia ex herbis, radicibus, & lignis cõfecta adhibere.

Salia sudorifera.

Commendatur autem Absinthii: licet vomitum eo moueri compertum sit. Sal item scabiosæ, veronicæ, cardui, item ex radice angelicæ efficacissimum existimatur. Sal etiam è iunipero, fraxino, singulari experientia cõprobatum. Porro, vt salia conficiantur, non necesse est ad nostri temporis Chymicos confugere.

Salis conficiendi ratio.

Satis hoc Geber & Raymundus docuerunt: dum cineribus aquam affundendam & decoquendam, deinde refrigeratam percolandam, ac vt loquuntur, depurandam, & lento igne euaporandam, ita vt sal in fundo remaneat, docẽt.

Camphora & ol. vitrioli.

Plurimum etiam esse adiumenti ex camphora atq; oleo vitrioli (quæ duo medicamenta tenuissimarum partium sunt, & calidis commista caliditatem cum frigidis frigiditatem quasi augent, atq; celeriter omnia, etiam purgantia medicamenta ad actum deducunt) res ipsa ostendit.

Sal chalcanthi.

Quin salis chalcanthi (quod fit vitriolo in aqua dissoluto, atq; per residentiã, vt vocant, depurato, deinde destillatione aqueo humore detracto) drachmã exhibent, magnumq; ex eo successum sperant. Verum quid de eo affirmem, nõ habeo. Chalcanthi oleum, & sulphur recte præparatũ, plus valere mihi persuadeo, & re ipsa comperi.

Sulphuris tutissima præparatio.

Verum cum magna sit in sulphuris præparatione, atq; in illius natiua vi, varietas, de vsu sulphuris hoc in loco plurima essent monenda: iis, cum breuis esse laborem, & vis morbi prudentem considerationem requirat, ac medicamenta deorum manus sint, temeritas non armanda videtur. Hoc monendum, cum tot præparandi sulphuris, vt corporibus humanis non noceat, sint modi, vnum illum, qui per multiplicẽ infusionem in purissimam ceram fit, dum rubescat, esse rectissimum & tutissimum. De pulueribus & electuariis variis, quæ iactantur & prædicantur, iudicium meum non interpono.

Succi & extracta.

Sunt enim multiplicia & dissimilia. Succos radicum & herbarum tam extractos, quam expressos & excoctos, vt cardui, scordii, scabiosæ, veronicæ, vel singulos, vel commixtos, pulueribus cordialibus additis, ad drachmam vnam vel duas sæpe exhibui & profui. Extracti succi, quos & quintas essentias appellant, suos requirũt artifices. Interdum enim vna atq; altera gutta satis est, cum imperiti multo maiore pondere exhibeant. Ac quam turpiter sese interdum dent horum imitatores, Pharmacopœi sciunt.

Aq. destillata.

Soluuntur vero in aquis destillatis, sed non æreis vel stanneis vasis, verum ex vitro confectis. Et ne Medici temere aquis in ęreis vasis destillatis (vt vocant) vtantur, alias monui. Formulas remediorum in hoc scripto præscribere non debeo: si quis eas requirit, in Germanico reperiet.

Probatur vsus horum.

De vsu lapidis Bezoardici etiam, & multis medicamentis ostendi meã sententiam. Illud igitur in genere monendum: Omnia, quę valide putredinem oppugnant, & seminarium pestilens inspiratione haustum exterminant, atq; venena depellunt, in curatione contagiosæ febris pestilẽtis recte exhiberi.

Venæ sectio in priuatis probatur, in publicis periculosa.

Cæterum, etsi sanguinis missio μιασματα non exhauriat; in putrida tamen febre pestilente curanda atque præcauenda plurimũ adiumenti afferre, eamq; minime negligẽdam, sed adhibendam, modo tempestiue fiat, & fateor, & omnib. mundis secundum præscriptum doctorum obseruandam hortor. In contagiosa vero, quæ per inspirationem seminarii excitatur, etiã atque etiam, cum in virium conseruatione vna spes salutis sit, videndum, ne quid temere & absque ratione fiat. Scio ea omnia, quæ de magnitudine morbi, de plenitudine, & consuetudine, atq; autoritate dicuntur: verum prudente iudicio ista sunt examinanda, & accurata consideratione vtendum. Non enim præcepta Medicorum de missione sanguinis ad febrem pestilentem contagiosam, & ex inspiratione seminarii ortam, recte accommodari; omnes periti & considerati, qui præsens periculum intuentur, animaduertunt. Verum putridam ab initio, & ob magnitudinem putredinis

extrio-

exitiosam, siue ea maculis insignita sit, siue non, requirere detractionem sanguinis nõ dubitamus. Sed cum curandi febres pestilentes putridas rationem nunc tradere nostri propositi nõ sit, qui plura de his requirit, ex aliorum scriptis sibi petenda existimet.

Præcauendi ratio. Pergo ad præcauendi rationem. Ea vero curandæ tanto præstat, quãto sanitas morbo anteferenda. Hanc Gal. 1. de diff. febriũ *In duobus.* paucis verbis in duobus consistere nos docuit, cum inquit: Vna ac prima est omnib. ac communis intẽtio, vt corpus quam maxime superfluitatibus vacet; atque optime spiret: secundo loco, vt præpotenti causæ, quoad eius fieri potest, resistatur. Etsi vero is de febribus pestilentibus putridis præcipue agat: tamen vniuersæ præcautioni tam putridarum seu priuatarum, quam contagiosarum, quas siue rectè siue non rectè in libello Germanico publicas appellaui, hæc *In contagiosis aeris alteratio.* sententia prælucere debet. In contagiosis vero pestilẽtibus, & quę à sola inspiratione originem ducunt, in primis aeris, quo quasi per medium μιάσματα de corpore in corpus deuehuntur, intemperies corrigenda. Cauere enim eam, cũ summa aeris attrahendi sit necessitas, viuẽria non possunt: veruntamen, ne cum impetu inquinamẽta ad nos adportet; diligentia adhibenda. Legimus quæ Empedocles, Acron, & alij fuerint conati. Hipocrates syluas, pestilentibus seminariis ex Africa Athenas delatis, incendit: cum igneus vapor aerem perpurget, & μιάσματα dissipet & tollat. Ac Medici etiã nũc cũ ægros adeunt, vapore ignis quem præferunt, se, ne inquinamenta è corpore affecto exspirãtia attrahant, tuentur. M. Varro, cum Corcyræ pestis infesta esset, fenestras versus austrum clausit, atq; ita se suamq; familiam conseruasse existimatur. Verum ædib. Varronis ex australi parte fuit periculum. Nobis fenestræ claudendæ, per quas aërem ventis agitatum ex loco vicino infecto μιάσματα deferre posse arbitramur. Ad aerem vero domesticũ corrigendũ, in primis suffitus probantur. Fiunt isti ex variis rebus. His regionibus cum peculiari quasi *Iuniperus.* dono diuino iuniperus concessus esse videatur, eiusq; fumus paucissimis caput offendat: vti eo conueniens est. Magna quidẽ pars præcautionis in aeris perpurgatione sita est: sed si medicamentis idoneis vis *Miasmata infringenda.* μιάσματα infringatur atq; imminuatur, priusquam è corporibus exhalent: præcipuum ex eo præsidiũ iis locis, in quibus est pestilentia, hominibus sperandum. Franguntur autem & imminuũtur, cum vel minus multa corpora ægrotant; plurima rectè sanantur, & non aliis coniunguntur, priusquam μιάσματα ex corporibus & vestib. plane dissipentur. Hoc fit idoneis & tutis remediis in curatione morbi adhibitis. Sæpe enim euenit, vt μιασμάτων malitia importunis remediis grauius augeatur, atque inde pestis grauior fiat, ac ea incremẽta sumat, vt nulla remissio sit speranda, nisi μιάσματα hebetẽtur, vel lethalis eorũ vis inhibeatur. Quantum igitur sit, secundum Deum, in prudentia Medici sitũ, satis apparet. Sed hæc prolixius persequi non libet. Vt vero attente considerentur ab ijs, qui Rebusp. præsunt, & vt Medici, qui ægris atq; sanis consulere debent, etiam atque etiam de istis cogitẽt, sidissime se admonitos meminerint.

Victus ratio diligens, & tempestiua excremẽtorum è corpore remotio, si obseruaretur, minime necesse esset alia multa remedia præscribere: sed cum negligentia singularis hac in parte appareat; verissimũ est illud Galeni: Superuacaneum esse negligentibus victus rationem optima remedia præscribere, ita ad vacuationem excrementorum deueniendum. Inter vacuan- *Vacuantia.* tia vero medicamenta Aloe atq; Rheubarbatum facile primas obtinent. Agaricus etiam merito commendatur. Ex his igitur possunt medicamenta familiaria, quibus corpora purgentur, confici. Formulas aliquot in meo libello Germanico pręscripsi; &, quantũ tribuam Aloæ rosatæ cum Myr- *Aloe rosata cũ myrrha.* rha, ostẽdi. Sumitur autem alternis diebus ad summum scrupulus vnus vel dimidius ante cœnam, & ad drachmas duas Aloes rosatæ, myrrhæ selectæ scrupulus admiscetur. Medicamenta quę cor roborant, & ve- *Antidota.* nenatæ qualitati μιασμάτων contraria sunt, eadem quæ in curatione adhibẽtur; vetum κὴ τὰ μικρά. Ab omnibus mirifice commendatur electuarium è nucibus: estque reue- *Electuariũ è nucibus.* ra magni æstimandum. Singulari enim iudicio à magnis Medicis approbatum, vel Galeni auctoritas 6. Epid. comm. 6. (cum λοιμώδεις ἀέρος noxam medicamenta, quæ καθ᾽ ὅλην τὴν οὐσίαν iuuant, corporibus adimant) ostendit. Itaque & in libro de bonitate & vitio succorum inquit: Qui venenorum compositionem tractarunt, nonnulli horum omnium Alexeterium esse affirmant; si quis caricas vnà cum nucibus & ruta assumat. Traditur formula, quam Pompeium deuicto Mithridate, in scrinijs illius reperisse legimus: ea nuces duas, ficus totidem, rutæ folia xx. & salis granum habet. Aetius ad ignem miscet, & vulgo compertum est, nucem iuglandem tostam, ma- *Iuglans tosta.* gno pręsidio aduers⁹ venena, comedi. Formulas remediorum à summis principibus

vſurpatas, in libello meo Germanico poſui, neq; hic repeto. Sed habent ſinguli fere Medici aliquod proprium medicamẽtum, cuius periculum fecerunt. Itaq; cum Alexeteria illa, quæ καθ᾽ ὅλην τὴν οὐσίαν auxiliantur, nobis non tam ex manifeſtis qualitatibus, quam experientia probẽtur: facile patior, *Experimẽta quã cautelis adhibenda.* quemlibet ſuis experimentis vti, ea lege, vt Medicus videat atq; conſideret, ne manifeſtæ qualitates corpori, cui antidotus offertur, vel temperamenti ratione, vel ætatis vel circumſtantis aëris noceant. Deinde in qualitate & in quantitate eam moderationem adhibeat, quæ rationali Medico digna ſit. *Simplicia.* Calida vt magna vi in expellẽdo naturam adiuuant; ita ſæpe vires frangunt. In pueris commendatur Coriandrũ præparatum. In adultis verbaſci ſuccus, itẽ tanaceti, acetoſę, enulę. Sed non repeto ea quæ ſunt in libello Germanico. *Odorifera & alia externa.* Odore etiam cum ſpiritus iuuentur: odorata inprimis ad tuitionẽ corporis laudantur. In iſtis quoq; eadem cautio, de qua modo monui adhibenda: & potius ruta cum aceto odorãda, quam aliquid, quod cerebrum lædat, adhibendum. Idem de ijs quæ in ore geſtãtur, vt Zedoaria, cortice citri, radicib. quæ ſunt odore ſuaues, & liquoribus qui aurib. inſtillantur, tenendum. Acida vero omnia tam ſapore quam odore conuenientia eſſe conſtat. Lauanda ſæpe facies aceto, in quo petaſitis radix maceretur, cumq; rara & laxa corpora maxime inſpirationi morbidæ ſint obnoxia: ea quę denſent adhibenda, & balnea inprimis cauenda. Multa autem nõ modo vt corpora condenſent adhibentur: verum etiam vt contra vim veneni muniant. *Oleum ſcorpionu.* Ad hoc repertum eſt ſuperioribus annis oleum ſcorpionum mirifice commendatum. Sed in præcauendo duo maxime, quæ corpora ad ſuſcipiendam morbidam inſpirationem præparant, & vires cordis frangunt, fugienda: *Animi accid. & Venus maxime fugiẽda.* Animi videlicet accidentia, vt triſtitia, metus, &c. atque Venus. Hæc enim ſi quid aliud, ſpiritus exhauriũt, & virtutem cordis labefactant; imo omnes totius corporis vires minuunt, &, ne μιασμάτων malignitati reſiſtere poſſit, faciunt. *Amuleta.* Cordi etiam multa foris adhibentur, quæ peculiari vi aduerſus peſtilentis ſeminarij impetum facere videntur: vt ſmaragdus, hyacinthus. Multi radices quaſdã, vt plantaginis aquaticæ, petaſitis, valerianæ, & aliarum herbarum geſtãt. Alij alia περίαπτα & Amuleta adhibent. De his Hippocrates noſter ſcripſiſſe exiſtimatur: τὰ φυσικὰ βοηθήματα ἐλύειν πλὴν ἐπιδημίαν λοιμικοῦ πάθεος. *Argentum viuũ cortice auellanæ incluſum.* Grauius autem eos errare arbitror, qui per venena etiam cor iuuari exiſtimant. Marſil. Ficinus auctor eſt: vt auellanę cortex argẽto viuo impleatur, & appenſus cordi applicetur. Hoc ferendum. *Arſenici vſus ſuſpectus.* Arſenici vſus, qui à multis etiam doctis viris valde commendatur, mihi, ne quid diſſimulem, ſuſpectus eſt. *Correctio.* Si quis tamen eo vti velit, rectius faciet: ſi tam ex cryſtallino quam rubeo Arſenico, mucilagine Tragacanthi adiecta, tabellam quaſi formet, eamque ſerico tegat, & ne ſudore madeſcat atque cutem attingat, caueat: quam ſi in puluerem redigat; & alia cordialia medicamẽta, odorata pręſertim, quæ veneni labem, ceu vehiculum, ad cor & cerebrum nõ ſine periculo deferre poſſent, admiſceat. Theodoſius arbitratur, aſſuetudine quadam venenatę qualitatis cor præmuniri. Alij propria vi, nempe propter occultam ſimilitudinem cum veneno peſtilẽti, quod ad ſe corde interim illæſo permanente attrahit, hoc facere contendunt, & auctoritate Tralliani nituntur: qui ſcirrho lienis adhibitum ꝓdeſſe affirmat. Verum quorſum iſta auctoritas obſecro; Mitto hæc, cum ab alijs agitata ſint, atque aliorum iudicio permitto, nec meum interpono. *Nouatores.* Noui noſtri Medici, puluerem Bufonis exſiccati & Margaritas, Corallos, Hyacinthos, Smaragdos, addunt. Radices etiam Dictamni, Tormentillæ, & Crocum admiſcent. Recta ratione eos vti, mihi non apparet. Exemplis moueri, cum contraria nõ ignota ſint, nequeo. Itaque iſta in medio relinquo: atque vt bufo potius exſiccatus & in vino lotus Apoſtemati adhibeatur (quemadmodum in libello Germanico monui) hortor.

De cura vero ſymptomatum hoc in loco non ago: cũ in Germanico ſcripto quædam attigerim; & melioribus artificib. qui manum adhibent, iſta reliquerim. Hæc vero pauca de alimentorum & aeris corruptione, de cõtagione, de putredine, de diſcrimine inter peſtilẽtes febres putridas & contagioſas, de ſignis, deniq; de curandi & præſeruandi ratione, qui attẽte conſiderabunt, haud dubie de meo libello ęquius iudicabunt, & perſpicient, me nunc non primum iſtam diſtinctionem de febribus peſtilentibus putridis & contagioſis (de quibus ante multos annos cum clariſſimis & doctiſſimis viris mediciſq; ſummis D. Iulio Alexandrino, D. Hieronymo Mercuriali, D. Doncellino, D. Petro Monauio Medico Cæſar. D. Ioachimo Camerario electoris Saxoniæ Medico, D. Theodoto Zuingero, & alijs per epiſtolas egi) excogitaſſe, neque temere has publicas, illas priuatas appellaſſe. Nihil dictum, ꝙ non ſit dictum prius: ſed dicta alias & commodius explicamus

&inter-

& interpretamur. Fateor me in Teutonico libello multis vocabulis corruptis, & in media Germania parum cognitis, vſum eſſe. In iſta autem egeſtate ſermonis, non mirum ſi nec mihi nec alijs ſit ſatisfactum. Ac cum, vt ciuibus meis prodeſſem, & ignaris quaſi medicinæ præcepta darem, iſta ſcripſerim; Platonis illud tenui: μὴ μεγάλα λέγε. His facillimum eſſe contradicere ſcio: nec mihi pauca in mẽtem veniunt; quæ opponere poſſem. Sed cum meliora magiſq; veritati conſentanea non videam, vere affirmo, quamuis à multorum ſententia diſcedam: à vero tamen, quod ante quadraginta propemodum annos ſum amplexus & profeſſus, neque à meipſo, niſi melior ſententia veris rationibus demonſtrata fuerit, non diſceſſurum. Legi veterum & recentiorum ſcripta: ſi quid in his vidiſſem melius; non obſtinate in iſta ſententia tot annis permanſiſſem.

Hæc autem, chariſſime fili, ad te mittenda putaui: vt ſi forte in reprehenſionem meum libellum venire audires, iure ne an iniuria ſermonibus variorum cenſorũ tuus pater, qui depõtanus ſenex, imo ſeptuagenario ꝓpior, de multis bene mereri voluit, nec ſibi ſuęque valetudini tot annis afflictę pepercit, vapulet; videre atque hoc æquiore animo pari poſſis. Eſſe in hoc quoque ſcripto barbara quædam vocabula & à cõmuni vſu Latini ſermonis remota; res etiá exiliter & tenuiter explicatas, fateor: verum cum quibus mihi res ſit, videndum, & dilucide potius quá ornate iſta explicanda fuerunt.

Te medica cum diuinis, atque ſacris & ſanctis legum ſtudijs coniungere lætor: atque vt, quod inſtituiſti, facere pergas, paterne hortor. Aliquot ſeptuagenarios hic peſtis ſuſtulit: &, quod Plinius ſcripſit, peſtilentiam ſenes non attingere, falſum eſſe oſtendit. Si, quod æternus Deus benigne auertat, mihi humanitus quid accideret, cum Catarrhus etiam ſub cane infeſtiſſimus ſit, & ſæpe ſpiritum eripiat, aut ſi etiam inhumanius (ita vt in cadauerum multitudine fit) humatus diceret: me hic, ſingulari Dei prouidentia, lecto affixum fuiſſe, memineris; atque ciues noſtros amate, & de Republica bene in poſterum mereri perges. Menſe Auguſto anni 1585.

Septuagenarij peſte ſublati.

CLARISSIMI VIRI DOMINI D. HIERONYMI CAPIVACCIJ, Profeſſoris Patauini;

De recta cauteriorum adminiſtratione.

IN cauterio adminiſtrando quatuor ſunt conſideranda: Tempus nempe, quo excitari debet: Quantitas diſcreta: Locus vbi excitãdum eſt; poſtremo loco, modus quo tractari oportet. Quib. cognitis nihil aliud in adminiſtratione cauteriorum deſiderare oportet. Quare ne tempus in his, quę inutilia ſunt, conteramus, dicẽdum eſt, cauteria non alia ratione, à viris grauiſſimis fuiſſe excogitata, quam vt eſſent inſtrumẽta, quibus materia peccans, quæ paulatim in corpora generatur & colligitur, per loca minus incommoda euacuaretur, ne vel ſui copia, vel praua qualitate partes corporis, vel principes, vel ad vſum vitæ neceſſarias perturbaret. Quæ quidẽ euacuatio tribus modis fieri poteſt, vel per reuulſionem, vel per deriuationem, vel per interceptionem.

Quatuor conſideranda.

Cauſa inuentionis cauterij.

Euacuatio cauterij triplex.

Per reuulſionem quidem, vt ſi materia, quæ à iecore ad caput defertur, per cauterium in crure dextro excitatum reuellẽdo foras educatur; vel ſi materia ſalſa, quæ in catarrho ad pectus deſtillat, per cauterium in ſutura coronali affixum, reuellendo euacuetur. 1.

Per deriuationem vero, vt ſi materia, quæ à capite ad pectus deſtillat, per cauterium in brachio excitatum ad partem ignobilem deriuetur. 2.

Per interceptionem deniq;, vt ſi materia, quæ à capite per ſpinalem medullam ad neruos oſſis ſacri, vel alterius partis defluit, per cauterium in occipitio affixum intercipiendo euacuetur. 3.

Cauterium igitur cum ſit materia ſeu inſtrumentum auxilij quocunq; modo euacuantis materiam excrementitiam, quæ in corpore generatur & congeritur, cuius generis quoq; poteſt eſſe ſetaceum, poſſunt eſſe veſicatoria, maſticatoria, & errhina, neceſſario ſit, vt ab eodem, à quo indicatur auxilium, indicetur etiam recta adminiſtratio materiæ eiuſdem auxilij, diuerſa tamen ratione nihil prohibet ab vno plura indicari. Quare ſi materiam ſui copia ſeu qualitate peccantem ſpectemus, indicabit auxilium euacuãs, quod multiplex eſſe poteſt, prout multipliciter materia peccat. Verum nulla eſt materia, nullum eſt inſtrumentum, quod multiplici generi euacuantium magis & tutius accommodari poſſit, quam cauterium. Nam ſiue peccet copia, ſiue motu, ſiue quiete, ad ipſam eua-

Setaceum.

cuandam cauterium erit maxime opportunum.

Illud igitur quod indicatur à materia, hoc vel illo modo peccante, dicitur, Quid agendũ, quod nonnulli viri in hoc gymnasio almo Patauino celeberrimi, ausi sunt asserere, adeo esse manifestum, & vnicuique notum, vt nulla penitus indigeat consultatione, imo fœminis, & barbitonsoribus esse notum. Quin imo hoc dicerent Galen. & Hippoc. & omnes Dogmaticos tanquam ineptos, & in rebus inutilibns versantes redatguerunt, cum Gal. & cum eo omnes grauissimi Medici, & in arte cnrandi, & in arte de tuenda valetudine nihil aliud contendant, quam vt doceant inuẽtionem auxiliotum, & rectam agendorum, vel, vt verius dicam, materiarum administrationẽ, nec aliud quicquam docere debebant, aut poteranr, cum tota curandi & tuendæ valetudinis ratio his duobus tantum perficiatur & absoluatur.

Quid agendum.

Cũ igitur materia vitiosa sit illud quod primo, & per se indicat auxilium hoc vel illo modo euacuans, ratio dictare videtur, vt ab his, quæ materiæ accidunt, & ipsam comitantur, sumatur materiæ administrandę indicatio, quemadmodum & ipse Galenus testatur. Accidit autem materiæ, vt agat in corpus humanum, vt à medicamentis pati posit, neq; agere, neq; pati posset, nisi esset in corpore & existeret. Omne autem quod existit, alicubi existit. Hæc autem sunt, quæ materiæ & vnicuique indicanti seu scopo, seu proposito contingere possunt. Præter hæc non video, quid ipsi perpetuo accidere possit. Hæc itaque totam administrationis materiæ rationem præscribunt.

Tempus. Quare si materiam vitiosam consideremus, vr hoc tempore, & in pręsenti generatur, præsentia hæc indicabit, hoc tempore cauterium esse inurendum, modo nihil adsit, quod prohibeat & impediat. Verũ quia repleto corpore periculũ esset, ne humores in toto peccantes merito doloris eo confluerent, & proinde inflammatio excitaretur, propterea ad cauteria non est accedendum, nisi corpus fuerit optime præparatum. *Quando.* Vetum non sat erit nouisse, quo tempore inurenda sint cauteria, sed quam *Quantum.* diu aperta sinr detinẽda scire oportet. Hoe autem docebit præsentia humoris peccãtis. Nam quandiu adest peccans, perdurabitq; illius genetatio, tam diu cauteriũ reclusum erit seruãdum, & hoc de tempore.

Postquam cognouerimus, quo tempore cauterium sit inurendum, videndum erit *Locus.* quo loco. Hoc autem nobis significabit existẽtia materiæ peccantis. Nam si materia generabitur in iecore, & petat caput, ideo vt fiat reuulsio ad partem ignobiliorem in dextro crure cauterium excitabitur. Quod si crura peteret, non in cruribus, sed in brachio dexrro erit affigendum. An vero in parte interiori cruris, an in parte exteriori tatio venarum eius loci, in quo generatur materia, ad locum, in quo cxcitatur cauterium, est seruanda, quemadmodum & in missione sanguinis seruari debet, vt docuit Galenus in libro de natura hominis.

At vero si in parte sinistra generaretur, & sursum in caput raperetur, in crure sinistro, sin ad inferiota in brachio sinistro excitabitur. Quod si non moueretur & generaretur in ventre inferiore, locus esset in cturibus, sin à medio vẽrre, in brachijs, modo nihil ꝓhibeat. Quod si in capite materia generaretur, neq; moueretur in occipitio & in hrachijs collocari posśet, in ea potissimum parte, in qua materia resideret, tũc enim erit materia remedij deriuantis.

At si moueretur ad pulmones, & in occipitio, & in surura coronali probe fieri possent: tunc enim essent instrumenta auxilij reuellentis & deriuantis materiã quiescentem. Si tãdem materia in capite generaretur, & ad spinalem medullam & os sacrum, ad lumbos confluerer, tunc cauterium in principio spinalis medullæ erit admouendum. Vim enim habebit matetię auxilij intercipientis. Et hæc de loeo in genere.

In loco affecto quando cauteria excitanda. Sed vnum est animaduertẽdum, in quo pleriq; decipiuntur; Cauterium nunquam esse excirandum in loco affecto, nisi dum materiam ibi impactam euacuare volum⁹, præmissa tamẽ torius corporis euacuatione seu purgatione, post cuius materiæ euacuarionẽ occludendum erit, & si opus fuerit alibi erit affigendum. Nam si per locum affectum materiam fluentem euacuare volueris, periculum est ne affluxu materiæ, & partis imbecillirate, inflammario aliqua suboriatur, quæ tandem in gangrænam degeneret.

Locus particularis. Quod si quæras locum magis particularem, illud vnum est præcipue aoimaduertendum; In capite fieri posse in sutura coronali, in occipitio, in palpebris, in superciliјs, & omnibus locis, in quibus pilorum generarionem prohibere staruimus, nec non in angulis interioribus oculorum, in naso, vt polypus absumatur, & alijs plurib. in locis, in quibus ignis administratio opportuna videbitur.

Suturæ coronalis inuestigatio. Verum vt surura coronalis obsetuetur, patientem iubere oportet, vt masticet. Nam quandoque in surura coronali cutis capitis moueri conspicitur. Quod si cutis

non

non mouebitur, neque vllum ipsius futuræ vestigium appatebit, tum radix palmæ eiusdem patiẽtis fac vt summo naso admoueatur, & sursum extendatur. Nam vbi digitus medius attigerit, ibi futuram coronalem adesse, existimandum erit.

Non solum autem in capite, vetum etiã in brachijs, thorace, & alijs partibus excitari solent, vt in ore ventriculi, in regione hepatis & splenis, infra vmbilicum, in inguine, in pube, in scroto, & præsertim genus illud, quod setaceũ appellatur, sed potissimum in crure, in loco tribus aut quatuor digitis à genu distante, vbi musculi manifesto interstitio distinguuntur. Tẽdines enim seu chordæ ꝓpe articulos carne sunt denudatæ. Et hæc de loco dicta sunt.

An vnum vel plura.

An vero vnum vel plura sint affigenda cauteria, id nobis præscribet materia, quæ in vno vel pluribus locis generatur, vel ad diuersa loca mouetur. Nam ꝓut actio materiæ peccantis fuerit summa & vehemẽs, plura indicabit affigenda cauteria. Quod si remissa fuerit, vnum cauterium sufficiet. Actionem autem vehementem vel remissam nobis significat, & materia copiosa, quæ pluribus in locis generatur, & quæ ad diuersa loca mouetur. Et hæc de quantitate cauteriorum.

Modus agendi.

Posttemo loco, cũ cognouerimus, quãdo sit agendum, vbi agendum, & quantum agendum, teliquum erit, vt cognoscamus, modum agendi, qui modus agẽdi sumitur à materia, prout facile vel difficulter cedit & patitur. Quare si materia fuerit copiosa, vt in corpore obeso, vel plurimis excremẽtis redundante, tũ si nihil aderit, quod prohibear, foramen amplum & profundum erit efficiendum. Prohibebit autem virtus, quæ cum in spiritibus, humoribus, & partibus solidis considerati possit, hoc loco virtus, quę ad carnosum genus pertinet, est illa, quæ amplum aut profundum foramen prohibet efficiendum. Sunt enim quędam partes membranosæ & cutaneæ, quæ profundum cauterium sustinere nequeunt. In his itaq; vlcuscula, quę excitantur, exustiones porius, quam fonticuli sunt appellãdi. Nam quæ proprie cauteria dici solẽt, in occipitio, in sutura coronali, in brachijs & cruribus inuri consueuerunt.

Sed in his quoque partibus quandoque euenire solet, vt virtutis imbecillitate fonticuli exeitari non possint. Fit enim interdum, vt patiens adeo contabescat, & sit emaciatus, vt solam carnem, ossa, neruos, & pellem ptæ se ferre videatur. Virtus itaque illa, quæ ad solidas partes, ad carnosum genus pertinet, non modo nõ permittit amplum foramen; verum neque vllum erit efficiẽdum cauterium. Quod si nihil prohibeat, & passio materiæ sit summa, id est, si difficulter egrediatur, latum potius, quam angustum erit moliendum. Quod si passio materiæ non fuerit summa, imo facilis sit exitus, minus amplum erit efficiendum.

At foramen amplum vel angustum fieri potest, vel radice aristolochię seu asphodelorum summe excalefacta, aut cũ sulphure incenso, aut ligno, aut metallo, aut caustico. Ignis autem materia omnibus clementior est aurum, deinde argentum, postremum locum obtinet ferrum & æs. Cæsim, punctim, imprimi possunt, adigũtur, vt diximus, longius & latius, & in circulum circumferũtur, quæ omnia, vt dixi, passio materiæ euacuandæ, vel suapte natura, vel ratione loci nobis præscribit, & vt hoc potius, quam illo modo fiat, hortatur.

Materia ignis.

Causticum quomodo applicandũ.

Quod si caustica sunt imprimenda, locum materiæ circumscribere oportet nucali testa, vel re alia simili, quę suis marginibus constãs pateat in medio. Ne vero ignis seu caustici violentia iusto latius serpat ac diffundatur, partes proximæ cerato rosaceo, vel vnguento ex cerussa, vel linimento simplici, vel cerato ex palmis, vel alio genere eorum, quæ ἀποφλεγμαίνοντα vocãt, sunt muniendæ.

Causticum quamdiu inhærere debeat.

Tam diu autem causticum immorari debet, quamdiu pars aut locus ipse nigrescat, id quod pro caustici vehemẽtia, & natura partis dimeriri debem⁹, siquidem vehementi caustico in parte molliori citius fit impressio, quam in parte dura, quare id totum iudicio artificis est permittendum.

Crusta quomodo auferenda.

Crusta vero siue ἐσχάρα, nõ est statim detrahenda, sed maturare prius oportet, ac veluti maturitate sua excidere, alioquin vis adferri solet, vnde dolor, fluxio, & phlegmone, vna cum febri, quandoq; excitatur. Tempestiue deduci potest, si instar crucis incidatur, deinde vel solo butyro, vel cum adipe suilla, sine sale admixto folijs brassicæ excepto foueatur.

Globuli ex medulla sambuci imponendi.

Crusta detracta fiat pillula ex medulla sambuci, quæ cum sit mollis, blãda, & quouis modo tractari possit, si comprimatur, atq; in foramine compressa collocetur, ac ita statuatur, vt loco dimoueri non possit, folijs vero brassicæ butyro illitis foueatur, chartaque lusoria vna cum petia ex lino duplicata cõprimatur, & fascia colligetur, hoc vnum continget, vt ob pillulæ mollitiem & lenitatem nullus excitetur dolor, & ob humiditatem vtriusque materię, ita imbuatur pillula illa, vt plurimum adaugeatur, quæ cum ob chartæ lusoriæ cõpressio-

nem resurgete nequeat, quam citissime vlcusculum cauum efficietur. Quod si loco chartæ lamina vel argenti, vel æris, vel alterius materię capiatur, maiot fiet cõpressio.

Vlcere quantum satis est excauato, aut ambra, aut pillula ex cera vel ligno hederę, vel galerius aut pileus rotundus ex argẽto elabotatus, pluribus in locis perforarus in foramine continuo gestandus erit, si foramen in ea latitudine conseruate volueris. Quod si latius efficere volueris, nihil etit accommodatius, quam pillula ex medulla sambuci, aut melicę, (est sorbum, frumenti species) Pillula iam imposita tunc folio hederę, vel plantaginis, vel charta sorbilla intra petiam lineam duplicaram vti poteris, cui puluinus, vel lamina, vel charta lusoria superponatut, vt fiat compressio. Bis autem in die & petias & folia immutare poteris. Neque pillula illa est indies extrahẽda. Est enim necesse, vt locum sibi paret, vnde non facile excidat, indies tamen circumagi debet.

Caro luxurians. Quod si caro, vt sępe fieri solet, & pręsertim in principio succteuerit, & luxutiauerit, labraq; promineant, tum fila (scilicet filamenta concepta) aut spõgia noua minutim incisa, vel combusta erit adhibẽda, aut puluis aluminis vsti, aut Elleboti nigri aut corallorum rubeorum, aut pręcipitati, aut ęris vsti loti, & similibus caro superabundans etit remouenda. Ad validiora non est vt accedamus, nisi necessirate coacti. Et nullum auxilium magis est pręsentaneum, quam catnem ipsam, & veluti semimortuã omni diligentia circumcidete.

At si per eiusmodi caureria nihil educeretur, vt quandoq; euenire solet, sed veluti acida videantur, ruum erit ex his materiebus, quę vim habent attrahendi pillulam conficete, vt si fieret ex pice nauali, cera & puluere, aut Ellebori nigri, aut colocynthidis cum folijs senæ. *Attrahentia.* Nam ꝓ natura humoris peccantis hoc vel illo genere pulueris vti poteris. Et loco hederæ ceratum sacrũ etit adhibendum, aut cetatum ex cera & resina pini.

Callus. Quod si vlcus callosum reddatur, & ptopterea nihil excernatur, tum scatificãdum erit, deinde cucurbitula semel aut bis admouenda. Et si patiens scarificationem nõ admiserit, tum loco scarificationis, imponatur puluis sauinæ, vel chalcanthi vsti loti. *Puluis sauinæ.* Si non cedit, ad μῦσιν, ad præcipiratum optime præparatum est accedendum, quo tempote partes citcumiacẽtes cerato diachylo cum gummi, vel sine gummi, vel cerato confecto ex cera & resina abietina emolliantur.

Anodyna. Quandoq; veto contingit, vt succi, qui ad fonticulos confluunt, sint actes, motdaces, & veluti venefici, ac ꝓinde partes proximas exulcetent, & non sine dolote excotient, quo loco opportunum erit partes spongia aqua dulci tepida imbuta fouere, deinde butyro, aqua maluarum optime diluto illinire, aut vnguento ex cerussa camphoraro ad formam cerati diducto occurrere.

Præterea easdem excoriationes exiccabit serum lactis captini chalybeatum, vel aqua hordei cum malua decocta, aut aqua sancti Petri, vel Aponensis, vel mõtis ęgrorum. *Si accedat inflammatio, quid agendum.* Et si cõtingat ob insignem humorum affluxum, vt fiat inflammatio, cuius causa dolor excitetur, & corpus erit purgandum, & humores reprimendi. Quare si inflammario erit exigua ob humotes iam fluxos, aut affluentes, sat etit vino austero loca illa fouere. Quod si satis insignis fuerit inflammatio, tũc vinum etit alterandum cum rosis, cum malicotio, mastiche, & modico aluminis. Sed quia non ex æquo omnes humores redundant, sed magis peccat vnus, quam alter, propterea nõ esset abs te, si pillula ex cera fieret, cui esset admista aliqua materia, quæ magis hunc, quam illum humorem attraheret, vt supta dictum est.

Fœtor. Verum quia nedum cito & tuto; vetum etiam iucunde remedia sunt administtanda, ptopterea ad vitandum prauum odorem, qui ex vlcusculis interdum exhalate solet, danda erit opeta, vt petiæ, quibus patiens vtitur sint odoratæ. Erunt autem huiusmodi, si vel cum moscho, vel gossipio moscharo, vel ambra, vel spica, vel lauendula, vel alia aliqua materia odorata assidue imbutæ fuerint. Poteris etiam cauterium quandoq; abluere saltem bis in hebdomada; Tempote æstatis cum vino albo odorato, vel aqua rosarum, vel oleo de spica, & aliquo consimili. Et hæc sunt quæ de cautetii administratione occurrerunt dicenda.

F I N I S.

INTER-

INTERPRETATIO GRÆCORVM OCCVRRENTIVM PASSIM IN HIS CONSILIIS, NE QVID LECTOREM FORTE REMORETVR.

Prior numerus cuiusque paginæ columnam, posterior lineam denotant.

Col. 24. lin. 21. ἠθμοειδῆ, i. e. *habentia cribri formam.*
26. 38. πρασοειδῆ, i. e. *habentem porri formam.*
121. 23. ὑποκάθαρσιν, i. e. *leuem per medicamentum purgationem.*
122. 5. εὐαίσθητον, i. e. *facile sentit.*
Ibid. 48. εὐαισθησίαν, i. e. *facultatem sentiendi.*
183. 47. πάθος, i. e. *passionem siue affectum.*
184. 4. ἀναίσθητον, i. e. *sensus expers.*
Ibid. 19. πολυπραγμονεῖν, i. e. *curiosum esse.*
Ibid. 28. ἡ αὐτοψία, i. e. *propria inspectio.*
242. 27. ὁμόσιτοι, i. e. *conuictores.*
258. 29. δυσπνοίαν, i. e. *spirandi difficultatem.*
Ibid. 31. ὀρθοπνοία, i. e. *frequenti respiratione recto thorace facta.*
467. 57. κακοστόμαχος, i. e. *malum habens ventriculum.*
469. 6. σύφαρ, i. e. *exucca pellis.*
483. 8. πάρεσις, i. e. *resolutio.*
484. 30. ἀτροφία, i. e. *nutritionis defectus.*
499. 13. ἐπίκρασιν, i. e. *contemperationem humorum.*
791. 28. μιάσματα, i. e. *inquinamenta.*
1037. 23. παθήματα, i. e. *epilepticas passiones.*
1040. 15. καρδιαλγία, i. e. *oris ventriculi dolor.*

INDEX TAM RERVM ET VERBORVM, QVAM MATERIARVM IN HIS CONSILIIS MEDICINALIBVS MEMORABILIVM:

Cuius prior numerus cuiusque paginæ columnam, posterior lineam designat.

A.

Astrin-

D.

Deco-

E.

Extra-

Mulsa

Puluis

Q.

R.

F I N I S.

FINIS.